

ÅLANDS LAGSAMLING 2024

Mariehamn 2024

ÅLANDS LANDSKAPSREGERING

Beställningar:
Ålands landskapsregering
Registratorskontoret
Pb 1060 / Självstyrelsegården, Strandgatan 37
AX-22111 MARIEHAMN
Telefon: +358 (0)18 25000
Telefax: +358 (0)18 19155
E-post: registrator@regeringen.ax

Ombrytning:
April Kommunikation Ab, Mariehamn

Tryckning:
Grano Oy, Vasa 2024

ISBN 978-952-5614-85-5

Förord till Ålands lagsamling 2024

Den fjortonde lagsamlingen

Kärnan i den åländska självstyrelsen är behörigheten att stifta egna lagar som avgör hur det åländska samhället ska utformas och hur vi ålänningar ska leva och verka här på Åland. Den åländska lagboken, med blå pärm och Ålands landskapsvapen på framsidan, är en stark symbol för den åländska självstyrelsen.

Ålands lagsamling har givits ut 1964, 1970, 1976, 1980, 1984, 1988, 1992, 1996, 2000, 2004, 2008, 2012 och 2017. Den föreliggande upplagan av Ålands lagsamling, som alltså är den fjortonde i ordningen, innehåller författningar publicerade i Ålands författningssamling t.o.m. ÅFS 2023/137.

En viktig nyhet, som inträffat efter att den senaste utgåvan av Ålands lagsamling kom ut, är lanseringen av författningsdatabasen Ålex, som finns på landskapsregeringens webbplats www.regeringen.ax. Författningarna i Ålex, uppdateras kontinuerligt. De skiljer sig från författningarna i Ålands lagsamling genom att de är försedda med ingresser och förarbets hänvisningar - medan sådant av utrymmesskäl har tagits bort från den tryckta lagsamlingen.

Även efter tillkomsten av Ålex har en tryckt lagsamling ett stort värde, eftersom den ger en överblick av den samlade regleringen på ett annat sätt än vad en databas kan göra. En tryckt lagsamling har fördelen att den på ett lättåskådligt sätt visar vilka regler som gällde ett visst år. Tryckta och digitala lagsamlingar kompletterar varandra och är oundgängliga arbetsredskap för dem som tillämpar rättsreglerna.

Lagsamlingens innehåll och disposition

Sedan den förra lagsamlingen gavs ut har vissa författningar upphört att gälla samtidigt som ett mycket stort antal författningar har tillkommit. Utvecklingen går mot att mängden gällande författningar hela tiden blir större, vilket gör att varje ny utgåva av Ålands lagsamling blir mer omfattande. Antalet författningstexter inom avsnitten A-O har ökat från 367 i 2008 års lagsamling, 384 i 2012 års lagsamling och 409 i 2017 års lagsamling till 471 i 2024 års lagsamling.

Vid tillkomsten av en ny lagsamling, placeras nytillkomna författningar där de logiskt anses höra hemma och en omnumrering görs. Denna utgåva av lagsamlingen innehåller samma indelning av de gällande författningarna i avsnitt från A till O som använts 2012 och 2017. Vissa författningar har dock flyttats

från avsnittet J (näringarna), till avsnitten I (jord- och skogsbruk), K (skydd av miljön) och L (hälsoskydd), eftersom de bedömts ha mer gemensamt med författningarna inom dessa avsnitt. Exempelvis har författningarna om alkohol, som tidigare funnits under J placerats tillsammans med författningarna om tobak i L, eftersom det rör sig om samma typ av reglering med inriktning på att skydda människors hälsa.

Rättsfallshänvisningarna under vissa paragrafer i författningarna har kompletterats med nytillkomna avgöranden av Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen.

Förteckningen över internationella fördrag har kompletterats med fördrag som bifallits sedan 2017 års lagsamling utkom. Det alfabetiska sakregistret har moderniserats och utökats med sådana ord som distansundervisning, graviditet, hemundervisning, vindkraft, vinterdäck och visseblåsare.

Sist i lagsamlingen finns vägmärkesförordning (ÅFS 2024:47), med påföljande rättelser och ändringar, inlagd som bilaga. Den nya vägmärkesförordningen har stort allmänintresse och bör därför finnas med i lagsamlingen även om vi inte tagit med andra författningar som utfärdats 2024.

Miljö

Lagsamlingen är tryckt på papper med PEFC-certifikat, där pappersfibrerna kan spåras till ett hållbart skogsbruk. Tryckningen har skett hos ett Svanen-certifierat tryckeri.

Stort tack till alla som medverkat

Lagsamlingen är resultatet av många olika personers insatser. De tidigare redaktörerna Christer Jansson och Caroline Karlsson har strukturerat och utvecklat lagsamlingen till att bli vad den är i dag. Vid urvalet och redigeringen av det nya materialet till lagsamlingen har jag haft nytta av goda råd från tre oerhört erfarna och rutinerade personer, lagberedningschef Hans Selander, lagberedare Diana Lönngren och byråsekreterare Pia Grüssner, som alla tre bistått med sin enorma sakkunskap och omdömesgillhet. Pia Grüssner har även skött en stor del av korrekturläsningen av lagsamlingen.

Jag är tacksam mot Outi Bergman och Dan Rosshagen, vid April Kommunikation Ab, som har skött ombyggnaden av lagsamlingen med yrkesskicklighet och tålmod.

Stort tack till de ovannämnda samt även till alla andra som på olika sätt har medverkat till lagsamlingens tillkomst!

Mariehamn, november 2024.

Sara Karlman
Redaktör för Ålands lagsamling

Vägledning för användningen av lagsamlingen

Lagsamlingens innehåll

Denna lagsamling innehåller författningar och författningsändringar som utfärdats före den 1 januari 2024. Författningarna är grupperade i avsnitt (från A till O), som tagits fram med utgångspunkt från behörighetsområden i 18 § i självstyrelselagen. I avsnitten A-O i författningssamlingen ingår 4 lagar antagna av Finlands riksdag, 282 landskapslagar, Ålands lagtings arbetsordning, 133 landskapsförordningar, samtliga 47 gällande överenskommelseförordningar samt 4 beslut av permanent karaktär från landskapsregeringen. Ett mindre antal gällande landskapslagar och landskapsförordningar har utelämnats från lagsamlingen på grund av att de är föråldrade och saknar betydelse.

I samband med utgivningen av denna lagsamling i bokform publiceras även en PDF-version via landskapsregeringens webbplats www.regeringen.ax.

Författningarnas beteckningar i lagsamlingen

I lagsamlingen har varje författning en beteckning som består av bokstavs-beteckningen för avsnittet där författningen är placerad samt en siffra för ordningsföljden inom avsnittet. Beteckningarna återfinns i innehållsförteckningen, det kronologiska författningsregistret och det alfabetiska sakregistret, så att författningarna lätt ska kunna hittas.

Författningsrubriker och hänvisningar till författningar

I författningsrubriken anges författningens fullständiga namn med utfärdandeåret och numret i Ålands författningssamling (ÅFS) inom parentes efter författningstypen, t.ex. "Självstyrelselag (1991:71) för Åland". Samma sätt att hänvisa till originalförfattningar finns i löpande text. Författningsändringar skrivs däremot med snedstreck mellan årtal och nummer, t.ex. (2004/11). Parentes används vid hänvisning till ÅFS-nummer och FFS-nummer.

Beteckning	Författningstyp	Utfärdandeår o. -nummer
A 1	Självstyrelselag	(1991:71) för Åland
		(FFS 1144/1991) (FFS 1556/1994) (FFS 520/1996) (FFS 75/2000) (FFS 68/2004) (FFS 847/2009) (FFS 1176/2009) (FFS 1115/2011) (FFS 1084/2015) (FFS 1065/2019) (FFS 98/2020)
1 kap.	Allmänna stadganden	
1 §.	Självstyrelse för Åland	Landskapet Åland tillkommer självstyrelse enligt vad som stadgas i denna lag.

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. Självstyrelse för Åland

Landskapet Åland tillkommer självstyrelse enligt vad som stadgas i denna lag.

Författningarnas ingress har utelämnats. Detsamma gäller ikraftträdelsebestämmelser utan paragrafnummer, såvida de inte är av särskilt intresse.

Författningsändringar

Författningsändringar markeras i texten på följande sätt:

När en hel paragraf har ändrats eller fogats till författningen, markeras detta genom att årtal och nummer i författningsserien anges inom parentes efter paragraftecknet.

Hel paragraf har ändrats eller fogats

16 §. (2004/11) Landskapsregeringen

Landskapsregeringen utses på det sätt som föreskrivs i landskapslag.

När en ändring eller ett tillägg endast gäller ett visst moment, anges detta med motsvarande parentes omedelbart efter momentet.

Över förslag till överenskommelseförordningar skall utlåtande av Ålandsdelegationen begäras. Överenskommelseförordningar utfärdas av republikens president. (1995/6)

1
Momentändring

Gällande ändringar av punkter så kommer parenteser genast efter ifrågakavande punkter.

Punktändring vid 18 § 1 p.)

18 §. Landskapets lagstiftningsbehörighet

Landskapet har lagstiftningsbehörighet i fråga om

1) (2004/11) lagtingets organisation och uppgifter samt val av lagtingets ledamöter; landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar,

Vid rubrikändring finns uppgifterna omedelbart efter rubriken.

6 kap. Tillståndsprövning och miljögranskning (2008/125)

1
Rubrikändring

Text innanför klammer och finstilt text

En klammer kring en benämning eller en hänvisning i författningstexten visar att texten innanför klammern är föråldrad. Sådana markeringar förekommer när en benämning på en myndighet eller något annat har ändrats eller när en viss företeelse inte existerar längre. En författningshänvisning kan behöva sättas inom klammer när den avser en författning som är upphävd

eller inte tillämpas. I några fall lämnas en förklaring till klammern under paragrafen.

Föråldrad benämning

[Motorfordonsbyrån] kan tillåta att uppgifter i körkortsregistret under dess tillsyn studeras för vetenskaplig forskning eller annat därmed jämförbart ändamål. I sådana fall ska uppgifterna anonymiseras.

Med "motorfordonsbyrån" avses numera "Fordonsmyndigheten". Se LL (2018:8) om Fordonsmyndigheten.

Finstilt text används till tidigare lydelse av författningstext, som tagits med när det finns ett behov av att veta vad som gällt tidigare, t.ex. beträffande skatteregler. Vidare används finstilt text till anmärkningar, författningshänvisningar och rättsfallshänvisningar som inte är en del av den egentliga författningstexten, men som är relevanta för textavsnittet.

14 §. Landskapsförordning

[Landskapsstyrelsen] kan i landskapsförordning utfärda kompletterande bestämmelser om ansökan och beviljande av jordförvärvstillstånd.

Se A 4, Landskapsförordning (2003:70) om jordförvärvstillstånd.

Författningshänvisning

Fel i lagsamlingen

Trots strävanden efter noggrannhet och omfattande korrekturläsning kan det ändå förekomma fel i lagsamlingen. Enda sättet att få fullständig och korrekt kunskap om författningarna är att ta del av ÅFS i pappersform. Användare som hittar fel i lagsamlingen ombuds kontakta utgivaren per e-post på lagberedningen.mail@regeringen.ax.

Förkortningar

AO	=	Arbetsordning för Ålands lagting
B	=	Beslut
F	=	Förordning
FFS	=	Finlands författningssamling
HD	=	Högsta domstolen
HFD	=	Högsta förvaltningsdomstolen
L	=	Lag (i sammansättningar även landskapslag)
LF	=	Landskapsförordning
LL	=	Landskapslag
LO	=	Lagtingsordning för landskapet Åland
PBF	=	Plan- och byggförordning för landskapet Åland
PBL	=	Plan- och bygglag för landskapet Åland
RPF	=	Republikens presidents förordning.
SjL	=	Självstyrelselag för Åland
SRF	=	Statsrådets förordning
ÅFS	=	Ålands författningssamling
ÅLRB	=	Ålands landskapsregerings beslut

När landskapslagar och landskapsförordningar nämns i kommentarer eller i det alfabetiska sakregistret är deras rubrik i många fall förkortad, exempelvis genom utelämnande av ”i landskapet Åland”.

Innehållsförteckning	ix
Självstyrelsens grunder	A
Lagtinget	B
Allmänna förvaltningsbestämmelser	C
Landskapsförvaltningen	D
Kommunförvaltningen	E
Skatter och avgifter	F
Allmän ordning och säkerhet, brand- och räddningsväsendet	G
Byggnad, elsäkerhet, expropriation, hyra och arrende	H
Jord- och skogsbruk, fiske	I
Näringarna	J
Skydd av miljön, renhållning, naturvård och jakt	K
Hälso- och sjukvård, hälsoskydd och djurskydd	L
Socialvård och sysselsättning	M
Infrastruktur och trafik m.m.	N
Utbildning, kultur och idrott	O
Internationella fördrag	1179
Lagar och avtal som utgjort grund för självstyrelsen	1195
Dokument som har samband med Finlands anslutning till Europeiska unionen	1217
Författningsregister	1221
Alfabetiskt sakregister	1233
Bilaga: Vägmärkesförordning (2024:47)	1263

Innehållsförteckning

A Självstyrelsens grunder

A 1	Självstyrelselag (1991:71) för Åland.....	1
A 2	Lag (2021:22) om ändring av den avräkningsgrund som avses i självstyrelselagen för Åland.....	14
A 3	Jordförvärvslag (1975:7) för Åland (1991/72).....	14
A 4	Landskapslag (2003:68) om jordförvävrätt och jordförvärvstillstånd.....	17
A 5	Landskapsförordning (2003:70) om jordförvärvstillstånd.....	18
A 6	Lag (1966:13) om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland.....	19
A 7	Landskapslag (1992:41) om Ålands flagga.....	20
A 8	Landskapsförordning (2004:15) om riktlinjer för Ålands flaggas färger.....	21
A 9	Landskapslag (1976:26) om Ålands självstyrelsedag.....	21
A 10	Landskapslag (2015:99) om åländsk hembygdsrätt.....	21
A 11	Landskapslag (2015:100) om hembygdsrättsförfaranden.....	22
A 12	Landskapslag (1984:25) om Ålands representation i Nordiska rådet.....	27
A 13	Landskapslag (1993:112) om Ålands författningssamling.....	27
A 14	Landskapslag (1951:19) angående landskaps- och kommunalvapen i landskapet Åland.....	28
A 15	Landskapslag (1952:11) angående sigill för självstyrelsemyndigheterna samt landskapsförvaltningen underlydande ämbetsverk och tjänstemän ävensom kommunala myndigheter i landskapet Åland.....	28

B Lagtinget

B 1	Lagtingsordning (2011:97) för Åland.....	31
B 2	Arbetsordning (2015:87) för Ålands lagting.....	38
B 3	Vallag (2019:45) för Åland.....	54
B 4	Republikens presidents förordning (2023:44) om skötseln på Åland av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande kommunala folkomröstningar.....	70
B 5	Landskapslag (2011:17) om valfinansiering.....	70
B 6	Landskapslag (2015:25) om lagtingsledamöternas arvoden och kostnadsersättningar.....	72
B 7	Landskapslag (2010:7) om pensionskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen..	73
B 8	Landskapslag (2013:21) om lagtingets kansli.....	76
B 9	Landskapslag (2013:25) om Landskapsrevisionen.....	77

C Allmänna förvaltningsbestämmelser

C 1	Förvaltningslag (2008:9) för landskapet Åland.....	81
C 2	Landskapslag (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.....	89
C 3	Landskapslag (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen.....	89
C 4	Offentlighetslag (2021:79) för Åland.....	94
C 5	Landskapslag (2019:7) om tillgängliga digitala tjänster (2023/61).....	100
C 6	Landskapsförordning (2023:71) om tillgänglighetskrav för vissa digitala tjänster.....	104
C 7	Republikens presidents förordning (2023:14) om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt landskapslagen om tillgängliga webbplatser och mobila applikationer inom förvaltningen.....	105
C 8	Landskapslag (2021:165) om vidareutnyttjande av information från landskaps- och kommunalförvaltningen.....	105
C 9	Landskapslag (2021:166) om vidareutnyttjande av information från vissa offentliga företag.....	107
C 10	Arkivlag (2004:13) för landskapet Åland.....	108
C 11	Landskapsförordning (2021:155) om arkivering av elektronisk information som ska förvaras mer än tio år och varaktigt.....	110
C 12	Statistiklag (1994:42) för landskapet Åland.....	111
C 13	Landskapslag (2017:80) om tillämpning på Åland av rikslagar om offentlig upphandling.....	113
C 14	Ålands landskapsregerings beslut (2019:113) gällande vissa upphandlingar.....	114
C 15	Landskapslag (2019:87) om tillämpning på Åland av lagen om elektronisk fakturering hos upphandlande enheter och näringsidkare.....	116
C 16	Landskapslag (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män.....	116
C 17	Landskapslag (2022:43) om tillämpning av diskrimineringslagen.....	117
C 18	Landskapslag (2023:41) om tillämpning av lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelse av EU-rätten och den nationella lagstiftningen.....	118

D Landskapsförvaltningen

Organisationen

D 1	Landskapslag (1971:42) om Ålands landskapsregering (2008/11)	121
D 2	Landskapslag (1975:58) om ärendenas handläggning i landskapsregeringen (2008/12)	123
D 3	Landskapslag (1985:17) om arvode för medlem av Ålands landskapsregering (2010/8)	125
D 4	Landskapslag (1998:70) om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning (2006/91)	125
D 5	Landskapsförordning (2023:131) om landskapsregeringens allmänna förvaltning	127
D 6	Landskapslag (1972:13) om lagberedningen	130
D 7	Landskapsförordning (1998:121) om lagberedningen	131
D 8	Landskapslag (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet	131
D 9	Landskapslag (2007:129) om införande av lagstiftningen om Ålands miljö- och hälsoskydds- myndighet	133
D 10	Landskapslag (2006:9) om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet	134
D 11	Landskapslag (2022:63) om tillämpning på Åland av 13 och 13 a kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice	136
D 12	Landskapslag (2000:26) om Ålands polismyndighet	137
D 13	Landskapsförordning (2000:34) om Ålands polismyndighet	139
D 14	Landskapslag (2019:74) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om dataskydd	140
D 15	Landskapslag (2021:115) om tillämpning av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet hos Ålands polismyndighet	141
D 16	Republikens presidents förordning (2020:34) om polisförvaltningen i landskapet Åland	142
D 17	Landskapslag (2008:144) om ombildande av Posten Åland till aktiebolag	143
D 18	Landskapslag (2011:118) om överlåtelse av verksamheten vid Ålands försöksstation	143
D 19	Landskapslag (2018:8) om Fordonsmyndigheten	143
D 20	Landskapslag (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet	145
D 21	Landskapsförordning (2015:6) om ombudsmannanämnden	149
D 22	Republikens presidents förordning (2022:76) om skötseln på Åland av uppgifter som gäller konsumentrådgivning	149
D 23	Landskapslag (1993:116) om Ålands statistik- och utredningsbyrå	150
D 24	Landskapslag (2015:103) om Ålands energimyndighet	151
D 25	Landskapslag (2015:110) om landskapets fastighetsverk	153
D 26	Republikens presidents förordning (2018:49) om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism	155
D 27	Förordning (1993:10) om fortsatt giltighet av vissa överenskommelseförordningar som har utfärdats med stöd av 1951 års självstyrelselag för Åland	156
D 28	Landskapslag (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti	156
D 29	Landskapslag (2012:69) om landskapets finansförvaltning	158
D 30	Landskapsförordning (2014:12) om verkställighet av landskapets budget	161

Tjänstemännen

D 31	Tjänstemannalag (1987:61) för landskapet Åland	162
D 32	Landskapslag (1987:62) om införande av tjänstemannalagen för landskapet Åland	171
D 33	Landskapslag (2013:43) om tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän	176
D 34	Landskapslag (1999:44) om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtings- ledamot eller medlem av landskapsregeringen (2006/94)	176
D 35	Landskapslag (1984:26) om rättsställningen för landskapstjänsteman som anställs vid nordisk institution	177
D 36	Landskapslag (1936:1) angående innehavares av tjänst och befattning i landskapet Åland rätt till skadestånd vid olycksfall	177
D 37	Landskapslag (1978:22) om tjänstekollektivavtal	177
D 38	Landskapslag (1998:44) om tillämpning i landskapet Åland av arbetstidslagen	180

Pensionerna

D 39	Landskapslag (2016:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn	181
D 40	Landskapslag (2023:6) om tillämpning på Åland av lagen om främjande av sjukpensionärens återgång i arbete	182
D 41	Landskapslag (1971:51) om vissa pensioner, som skall betalas av landskapsmedel	182
D 42	Landskapslag (2007:29) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare	184
D 43	Republikens presidents förordning (2008:139) om skötseln i landskapet Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller pensioner	185

D 44	Republikens presidents förordning (2008:6) om skötseln i landskapet Åland av uppgifter som gäller pensionsersättning för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier	185
D 45	Landskapslag (1995:71) om landskapet Ålands pensionsfond	185
D 46	Landskapsförordning (1996:45) om placering av de medel som landskapet Ålands pensionsfond förvaltar	188

E Kommunförvaltningen

E 1	Kommunallag (1997:73) för landskapet Åland	191
E 2	Landskapslag (1997:63) om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt	204
E 3	Kommunstrukturlag (2019:29) för Åland	204
E 4	Landskapslag (1998:20) om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar	211
E 5	Landskapslag (2004:24) om tillämpning i landskapet Åland av lagstiftning om kommunala tjänstemän	213
E 6	Landskapslag (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna	213
E 7	Landskapslag (1993:71) om planering av socialvården (2017/121)	221
E 8	Landskapslag (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst	223
E 9	Landskapslag (2023:5) om kompensation till kommunerna för sänkta samfundsskatteintäkter ...	224
E 10	Landskapslag (2023:12) om kompensation till kommunerna för förlust av skatteintäkter på grund av vissa avdrag	224
E 11	Landskapslag (1972:50) om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion	224
E 12	Landskapsförordning (1973:47) om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion	225
E 13	Landskapslag (1977:77) om räntestödskrediter till kommuner för främjande av företagsverksamheten	226
E 14	Landskapslag (1989:60) om landskapsunderstöd för främjande av näringar i kommunerna	227
E 15	Landskapslag (1977:10) om reglering av personalens ställning vid privat institution, då institutionens verksamhet övertages av kommun eller kommunalförbund	227
E 16	Landskapslag (1979:29) om allmänna vatten- och avloppsverk	227
E 17	Landskapsförordning (2023:85) om informationssystemet för vattentjänster	229
E 18	Landskapslag (1983:31) om understöd för vatten- och avloppsprojekt	231

F Skatter och avgifter

Skatter och avgifter till landskapet

F 1	Landskapsskattelag (1993:58)	233
F 2	Landskapslag (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet	234
F 3	Landskapslag (2007:23) om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård	235
F 4	Landskapslag (1947:6) om apoteksavgift i landskapet Åland	238
F 5	Landskapslag (1974:83) om resandeavgift	239
F 6	Landskapslag (2019:103) om medieavgift	240

Skatter och avgifter till kommunerna

F 7	Kommunalskattelag (2011:119) för landskapet Åland	241
F 8	Landskapslag (1993:42) om kommunalskatt för näringsverksamhet	249
F 9	Landskapslag (2020:76) om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för skatteåren 2020–2025 (2023/53)	249
F 10	Landskapslag (1993:41) om kommunalskatt för gårdsbruk	250
F 11	Fastighetsskattelag (1993:15) för landskapet Åland	250
F 12	Landskapslag (1981:77) om hundskatt	251
F 13	Landskapslag (2021:75) om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen	252
F 14	Landskapslag (1984:45) om kommunalbeskattning av rederibolag och redare	252
F 15	Landskapslag (2003:15) om kommunalbeskattning av samfund i anslutning till tonnageskattningen	252
F 16	Landskapslag (1973:12) om kommunalskatt för begränsat skattskyldig	253
F 17	Landskapslag (2017:19) om tillämpning av rikslagstiftning om beskattning av delägare i utländska bassamfund	253
F 18	Landskapslag (1987:44) om bostadshusreservering vid kommunalbeskattningen	253
F 19	Landskapslag (1977:19) om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för allmännyttiga samfund som bedriver samhällligt betydelsefull verksamhet	254
F 20	Landskapslag (2021:74) om tilläggsavdrag för forsknings- och utvecklingsverksamhet under skatteåren 2021–2027 (2022/39)	255

F 21	Landskapslag (2023:52) om tilläggsavdrag baserade på utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet	255
F 22	Landskapslag (1997:38) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om beskattningsförfarande	255
F 23	Landskapslag (2020:78) om tillämpning på Åland av rikslagstiftningen om uppbörd och redovisning av kommunalskatt	256
F 24	Republikens presidents förordning (2020:88) om verkställandet av beskattningen på Åland för skatter som betalas till landskapet Åland och kommunerna på Åland	256
F 25	Landskapslag (1997:32) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om förskottsuppbörd	257
F 26	Landskapslag (1996:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om skattetillägg och förseningsränta	257
F 27	Landskapslag (1974:23) om avloppsvattenavgift	257
F 28	Landskapslag (2022:91) om klientavgifter inom socialvården	260
F 29	Landskapslag (2002:60) om tillämpning i landskapet Åland av 29 kap. strafflagen	266

G Allmän ordning och säkerhet, brand- och räddningsväsendet

G 1	Landskapslag (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen	267
G 2	Ordningslag (2010:23) för landskapet Åland	269
G 3	Landskapslag (1974:21) om behandling av berusade	273
G 4	Landskapslag (2010:30) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om sammankomster	273
G 5	Landskapslag (2021:5) om tillämpning på Åland av lagen om privata säkerhetstjänster	274
G 6	Landskapsförordning (2021:8) om tillämpning på Åland av inrikesministeriets förordning om utbildning och utbildning i användning av maktmedelsredskap för väktare och ordningsvakter samt utbildning för ansvariga föreståndare hos innehavare av näringsstillstånd för säkerhetsbranschen	276
G 7	Landskapslag (1966:10) om lotterier	276
G 8	Landskapsförordning (2016:12) om lotterier	282
G 9	Landskapsförordning (1993:56) om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet	282
G 10	Landskapslag (1976:67) om förströelseautomater	285
G 11	Landskapslag (1950:25) angående penninginsamlingar i landskapet Åland	285
G 12	Republikens presidents förordning (2000:80) om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden	286
G 13	Räddningslag (2006:106) för landskapet Åland	287
G 14	Räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland	300
G 15	Landskapsförordning (2013:107) om externa räddningsplaner	306
G 16	Landskapsförordning (2006:112) om kvalitetsfordringar inom räddningsväsendet	309
G 17	Republikens presidents förordning (2017:58) om Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland	310

H Byggnad, elsäkerhet, expropriation, hyra och arrende

H 1	Plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland	313
H 2	Plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland	330
H 3	Landskapsförordning (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling	335
H 4	Landskapslag (2017:40) om tillämpning på Åland av rikets hissäkerhetslag	335
H 5	Landskapsförordning (2017:42) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om hissäkerhet	336
H 6	Landskapslag (2014:31) om energideklaration för byggnader	336
H 7	Landskapsförordning (2014:52) om energideklaration för byggnader	341
H 8	Landskapslag (2017:38) om tillämpning på Åland av rikets elsäkerhetslag	341
H 9	Landskapsförordning (2017:41) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om elsäkerhet	342
H 10	Landskapslag (1999:40) om bostadsproduktion	342
H 11	Landskapslag (1982:14) om stöd för bostadsproduktion	346
H 12	Landskapslag (1994:41) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar angående stöd vid förvärv av bostad	355
H 13	Landskapsförordning (2015:122) om tillämpning på Åland av vissa riksförordningar angående stöd vid förvärv av bostad	355
H 14	Landskapslag (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter	355
H 15	Landskapslag (1969:18) om tillämpning av jordlegolagen i landskapet Åland	365
H 16	Hyseslag (1999:19) för landskapet Åland	365
H 17	Landskapsförordning (2022:34) om tillämpning av statsrådets förordning om förbruknings- och faktureringsuppgifter och fördelning av kostnaderna i fråga om värme, kyla och vatten	378
H 18	Landskapslag (2008:128) om tillämpning i landskapet Åland av lagen angående vissa grannelagsförhållanden	378

I Jord- och skogsbruk, fiske

Jordbruk

I 1	Landskapslag (2023:17) om finansiering av landsbygdsnärningar.....	379
I 2	Landskapsförordning (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.....	396
I 3	Landskapsförordning (2023:33) om ersättning för djurens välbefinnande.....	413
I 4	Landskapsförordning (2023:34) om verkställighet av ersättningar för djurens välbefinnande och uppfödning av ursprungsraser.....	417
I 5	Landskapsförordning (2023:40) om stöd till utvecklingsprojekt för landsbygden 2023–2027.....	421
I 6	Landskapsförordning (2023:43) om jordbruksrådgivningstjänster.....	428
I 7	Landskapsförordning (2023:55) om verkställighet av areal- och djurbaserade ersättningar.....	429
I 8	Landskapsförordning (2023:68) om investeringsstöd och startstöd till jordbruket.....	436
I 9	Landskapsförordning (2023:69) om tillämpning av jord- och skogsbruksministeriets förordning om godtagbara enhetskostnader för investeringar i jordbruket.....	444
I 10	Landskapsförordning (2023:90) om företagsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter.....	445
I 11	Republikens presidents förordning (2017:36) om skötseln av de uppgifter i landskapet Åland som hör till det utbetalande organet för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu).....	448
I 12	Landskapsförordning (2010:80) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets skötsel av tvärvillkorskontrollen.....	448
I 13	Landskapslag (2017:76) om landskapsgaranti för likviditetslån för lantbruksföretagare under år 2017.....	449
I 14	Landskapslag (2018:81) om landskapsgaranti för likviditetslån för lantbruksföretagare under år 2018.....	451
I 15	Landskapslag (2022:53) om landskapsgaranti för likviditetslån för lantbruksföretagare under år 2022.....	453
I 16	Landskapslag (1972:25) om lantbruksnämnder (1998/85).....	454
I 17	Landskapslag (1969:29) om stängselskyldighet.....	455
I 18	Landskapslag (1979:72) om ersättande av skördeskador.....	456
I 19	Landskapslag (1980:44) om räntestödslån vid skördeskador.....	457
I 20	Landskapslag (1977:68) om bekämpning av flyghavre.....	458
I 21	Landskapslag (1995:52) om ekologisk produktion (2012/29).....	459
I 22	Landskapslag (2013:39) om produktion av genetiskt modifierade växter.....	463
I 23	Landskapslag (2023:73) om tillämpning på Åland av lagen om gödselmedel.....	468
I 24	Landskapsförordning (2022:51) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om gödsel-fabrikat.....	470
I 25	Landskapsförordning (2023:75) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om användning av gödselprodukter och naturgödsel som innehåller fosfor.....	471
I 26	Landskapslag (2022:41) om tillämpning på Åland av foderlagen.....	472
I 27	Landskapsförordning (2022:42) om tillämpning på Åland av vissa riksförfattningar om foder.....	473
I 28	Landskapslag (2013:97) om tillämpning på Åland av lagen om plantmaterial.....	473
I 29	Landskapsförordning (2023:72) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om plantmaterial... ..	474
I 30	Landskapslag (2021:26) om tillämpning av växtskyddslagen.....	475
I 31	Landskapsförordning (2013:101) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om skydd för växters sundhet.....	475
I 32	Republikens presidents förordning (2021:76) om skötseln på Åland av vissa förvaltnings-uppgifter som gäller växtskydd.....	476
I 33	Landskapslag (2021:48) om tillämpning på Åland av utsädeslagen.....	476
I 34	Landskapsförordning (2021:77) om tillämpning på Åland av vissa riksförfattningar om utsäde....	477
I 35	Ålands landskapsregerings beslut (2001:47) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om handel med utsäde (2006/6).....	478
I 36	Republikens presidents förordning (2022:77) om skötseln på Åland av vissa förvaltnings-uppgifter som gäller utsäde och plantmaterial.....	478
I 37	Landskapslag (2012:41) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel.....	479
I 38	Landskapsförordning (2012:43) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om växtskydds-medel.....	481
I 39	Ålands landskapsregerings beslut (2011:4) om register över godkända växtskyddsmedel.....	481
I 40	Republikens presidents förordning (2012:64) om skötseln i landskapet Åland av vissa förvaltningsuppgifter som rör växtskyddsmedel.....	481
I 41	Förordning (1990:33) om utlåtande enligt 25 kap. 8 § ärvdabalken i landskapet Åland.....	482
I 42	Landskapslag (2014:53) om avbytarstöd.....	482
I 43	Förordning (1993:11) om förvaltningen i landskapet Åland av ärenden som gäller avträdelse-ersättning för lantbruksföretagare.....	483

I 44	Förordning (1993:9) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare.....	484
Skogsbruk		
I 45	Landskapslag (2016:36) om Ålands skogsvårdsförening	484
I 46	Landskapslag (1998:83) om skogsvård	485
I 47	Landskapsförordning (1998:86) om skogsvård	487
I 48	Landskapslag (2015:32) om stöd för hållbart skogsbruk.....	489
I 49	Landskapsförordning (2015:33) om stöd för hållbart skogsbruk.....	492
I 50	Förordning (1991:69) om skötseln av virkesmätningen i landskapet Åland.....	493
I 51	Landskapslag (2003:60) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om skogsodlingsmaterial.....	493
Fiske		
I 52	Landskapslag (1956:39) om fiske i landskapet Åland.....	493
I 53	Landskapsförordning (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av landskapslagen om fiske	504
I 54	Landskapsförordning (1995:44) om yrkesfiske (1996/32).....	508
I 55	Landskapslag (2015:49) om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom den Europeiska unionen	508
I 56	Landskapsförordning (2015:50) om register för fiskerinäringen	510
I 57	Landskapsförordning (2023:4) om laxfångst i förtjänstsyfte.....	512
I 58	Landskapslag (2015:48) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken	512
I 59	Landskapsförordning (2017:69) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om den anmälan om misstänkta överträdelse och misstänkta allvarliga överträdelse som ska ges till Landsbygdsverket.....	513
I 60	Landskapsförordning (2021:154) om den tillåtna toleransmarginalen för uppskattade fångstmängder som antecknas i fiskeloggboken	514
I 61	Republikens presidents förordning (2017:57) om skötseln på Åland av vissa uppgifter som har samband med överträdelse av bestämmelserna i den Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik	514
I 62	Republikens presidents förordning (2023:107) om skötseln på Åland av förvaltningsuppgifter som gäller Europeiska havs-, fiskeri och vattenbruksfondens nationella program	514

J Näringarna

Utövande av näring

J 1	Landskapslag (1996:47) om rätt att utöva näring	517
J 2	Landskapsförordning (1996:49) om inkvarterings- och trakteringsverksamhet	518
J 3	Landskapslag (2022:37) om resebyråverksamhet	519
J 4	Landskapslag (2019:68) om fastighetsmäklarverksamhet.....	524
J 5	Landskapsförordning (2019:69) om fastighetsmäklarverksamhet	528
J 6	Landskapslag (2007:60) om posttjänster	528
J 7	Landskapsförordning (2022:70) om posttjänster	536
J 8	Landskapslag (2006:11) om arbetsförmedling av annan än landskapet	536
J 9	Landskapslag (2017:37) om marknadskontrollen av vissa produkter.....	537
J 10	Landskapslag (2017:47) om tillämpning på Åland av lagen om anmälda organ för vissa produktgrupper.....	541
J 11	Landskapslag (2023:59) om tillämpning av lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter.....	541
J 12	Landskapslag (2017:43) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven	542
J 13	Landskapsförordning (2017:44) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om pyrotekniska artiklar	543
J 14	Landskapslag (2017:45) om tillämpning på Åland av lagen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar	543
J 15	Landskapsförordning (2017:48) om tillämpning på Åland av förordningen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar	544
J 16	Landskapslag (2017:46) om tillämpning på Åland av lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven.....	544
J 17	Landskapsförordning (2017:49) om tillämpning på Åland av förordningen om explosiva varors överensstämmelse med kraven	545

J 18	Landskapslag (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor	545
J 19	Landskapsförordning (2007:99) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor	546
J 20	Landskapslag (2022:18) om tillämpning på Åland av lagen om överensstämmelse med kraven för aerosoler	547
J 21	Landskapsförordning (2022:19) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om överensstämmelse med kraven för aerosoler	547
J 22	Landskapslag (1994:72) om förutsättningarna för att i landskapet Åland leta efter, inmuta och utnyttja gruvfyndigheter	547
J 23	Landskapslag (2019:64) om tillämpning på Åland av gasanordningslagen	547
J 24	Landskapslag (2015:102) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftning om elmarknaden	548
J 25	Landskapsförordning (2015:108) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om elmarknaden	550
J 26	Landskapslag (2022:79) om tillämpning på Åland av lagen om ursprungsgaranti för energi	552
J 27	Landskapslag (2011:80) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter	553
J 28	Landskapslag (2016:20) om energieffektivitet	553
J 29	Landskapsförordning (2023:7) om tillämpning av riksförfattningar om energieffektivitet	555

Stöd till näringslivet

J 30	Näringsstödslag (2008:110) för landskapet Åland	555
J 31	Landskapslag (1976:43) om tillämpning av lagen om exportgaranti i landskapet Åland	557
J 32	Förordning (1991:67) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om exportgaranti	557
J 33	Landskapslag (2019:84) om stöd för produktion av el från vindkraft	558
J 34	Landskapslag (2016:31) om återkrävande av stöd ur landskapets medel	561

K Skydd av miljön, renhållning, naturvård och jakt

Skydd av miljön och renhållning

K 1	Landskapslag (2008:124) om miljöskydd	563
K 2	Landskapsförordning (2008:130) om miljöskydd	579
K 3	Landskapsförordning (2021:171) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om bullerutredningar och handlingsplaner för bullerbekämpning	593
K 4	Landskapsförordning (2001:38) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften	594
K 5	Republikens presidents förordning (2023:16) om skötseln på Åland av kvalitetskontrollen av bränsle	596
K 6	Landskapsförordning (2018:80) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om kompetenskrav för den som hanterar anordningar som innehåller fluorerade växthusgaser eller ämnen som bryter ned ozonskiktet	596
K 7	Landskapsförordning (2015:16) om tillämpning på Åland av vissa riksbestämmelser om avfallsförbränning	596
K 8	Landskapslag (2009:31) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utsläppshandel	597
K 9	Republikens presidents förordning (2021:144) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller handel med utsläppsrätter avseende växthusgaser	598
K 10	Landskapslag (2011:111) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om främjande av användningen av biodrivmedel för transport	599
K 11	Republikens presidents förordning (2023:13) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller distributionskyldigheten för förnybara drivmedel	599
K 12	Landskapslag (2018:41) om tillämpning på Åland av rikslagstiftning om biodrivmedel och flytande biobränsle samt om minskning av växthusgasutsläpp från vissa drivmedel	599
K 13	Landskapslag (2017:73) om tillämpning på Åland av lagen om distribution av alternativa trafikbränslen	600
K 14	Landskapsförordning (2007:3) om deponering av avfall	600
K 15	Landskapsförordning (2008:108) om utvinningsavfall	605
K 16	Landskapsförordning (2010:79) om återvinning av vissa avfall i markbyggnad	607
K 17	Landskapsförordning (2006:124) om hantering av jord- och muddermassor	611
K 18	Vattenlag (1996:61) för landskapet Åland	613
K 19	Vattenförordning (2010:93) för landskapet Åland	639
K 20	Ålands landskapsregerings beslut (2016:41) om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket	658

K 21	Landskapsförordning (2007:57) om odling av regnbågslax och lax i havet.....	663
K 22	Landskapsförordning (2016:25) om undantag från miljötillståndsplikt för fiskodlingar vid utrotning av VHS.....	666
K 23	Landskapsförordning (2020:51) om tillfällig inskränkning av miljötillståndsplikt	666
K 24	Landskapslag (1977:16) om bekämpande av oljeskador.....	667
K 25	Landskapslag (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag.....	669
K 26	Landskapsförordning (2022:22) om avfall.....	671
K 27	Landskapsförordning (2018:92) om producentansvar.....	682
K 28	Landskapsförordning (2018:91) om tillämpning på Åland av riksförordning om begränsning av användningen av PCB-utrustning och om behandling av PCB-avfall	684
K 29	Landskapslag (2022:30) om mottagning i hamn av avfall från fartyg.....	684
K 30	Landskapsförordning (2022:31) om mottagning i hamn av avfall från fartyg.....	688
K 31	Landskapslag (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning.....	690
K 32	Landskapsförordning (2018:33) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning.....	695
K 33	Landskapslag (2009:56) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador	697
K 34	Landskapsförordning (2009:59) om avhjälpande av vissa miljöskador	698
K 35	Landskapslag (2013:84) om tillämpning på Åland av lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning	699
K 36	Landskapsförordning (2013:85) om tillämpning på Åland av förordningen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning.....	700
K 37	Landskapslag (2012:79) om tillämpning på Åland av lagen om avskiljning och lagring av koldioxid.....	700

Naturvård och jakt

K 38	Landskapslag (1998:82) om naturvård	701
K 39	Landskapsförordning (2023:88) om naturvård.....	710
K 40	Landskapsförordning (2020:114) om invasiva främmande arter	719
K 41	Jaktlag (1985:31) för landskapet Åland	720
K 42	Landskapsförordning (2006:70) om jakt	729
K 43	Landskapsförordning (1997:42) om jakt på älg	732
K 44	Landskapsförordning (2019:112) om skydds jakt på varg och lodjur.....	733

L Hälso- och sjukvård, hälsoskydd och djurskydd

Hälso- och sjukvård

L 1	Landskapslag (2011:114) om hälso- och sjukvård.....	735
L 2	Landskapslag (1993:68) om ikraftträdande av landskapslagen om hälso- och sjukvården.....	744
L 3	Landskapsförordning (2014:10) om prehospital akutsjukvård.....	746
L 4	Landskapsförordning (2015:28) om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerande-hälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga	748
L 5	Republikens presidents förordning (2010:2) om vissa förvaltningsuppgifter inom hälso- och sjukvården i landskapet Åland.....	751
L 6	Landskapslag (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter.....	751
L 7	Landskapslag (2014:28) om tillämpning på Åland av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård.....	752
L 8	Republikens presidents förordning (2015:12) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller gränsöverskridande hälso- och sjukvård.....	753

Hälsoskydd

L 9	Landskapslag (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen	754
L 10	Landskapsförordning (2016:88) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om hälsoskydd....	755
L 11	Landskapsförordning (2023:84) om riskhantering och egenkontroll av hushållsvatten.....	756
L 12	Landskapslag (2023:132) om tillämpning på Åland av livsmedelslagen	759
L 13	Landskapsförordning (2015:69) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien.....	762
L 14	Landskapsförordning (2023:133) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien.....	764
L 15	Landskapslag (1988:8) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om konsument-säkerhet (2012/46)	764
L 16	Landskapsförordning (1995:64) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om konsument-säkerhet (2012/48)	766
L 17	Landskapslag (2022:17) om tillämpning på Åland av lagen om personlig skyddsutrustning som är avsedd att användas av konsumenter.....	766

L 18	Landskapslag (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier (1995/60).....	767
L 19	Landskapsförordning (2023:91) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om kemikalier.....	768
L 20	Landskapslag (2021:140) om tillämpning på Åland av alkohollagen.....	768
L 21	Landskapsförordning (2013:59) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om alkohol.....	772
L 22	Landskapslag (1978:52) om tobak och relaterade produkter (2016/52).....	773
L 23	Landskapsförordning (2021:150) om tobak och relaterade produkter.....	779

Djurskydd

L 24	Djurskyddslag (1998:95) för landskapet Åland.....	779
L 25	Djurskyddsförordning (1998:96).....	787
L 26	Republikens presidents förordning (2012:31) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som rör kontroll av identifiering och registrering av djur.....	797
L 27	Djurtransportförordning (1998:97).....	797
L 28	Landskapsförordning (1998:98) om slakt och avlivning av djur.....	799
L 29	Landskapsförordning (2011:53) om skydd av slaktkycklingar.....	802
L 30	Landskapslag (2013:75) om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.....	806
L 31	Landskapsförordning (2013:77) om tillämpning av förordningen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.....	807

M Socialvård och sysselsättning

M 1	Landskapslag (2020:12) om socialvård.....	809
M 2	Landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.....	821
M 3	Landskapsförordning (1995:103) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.....	823
M 4	Landskapslag (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland.....	823
M 5	Landskapslag (2020:24) om yrkesutbildade personer inom socialvården.....	825
M 6	Landskapsförordning (2020:25) om yrkesutbildade personer inom socialvården.....	830
M 7	Republikens presidents förordning (2020:85) om skötseln på Åland av vissa förvaltnings- och tillsynsuppgifter avseende behörighetskrav och yrkesutövning för yrkesutbildade personer inom socialvården.....	831
M 8	Landskapslag (2020:26) om klienthandlingar inom socialvården.....	832
M 9	Landskapsförordning (2020:112) om samverkansavtal inom socialvård och hälso- och sjukvård.....	836
M 10	Landskapslag (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice....	836
M 11	Landskapslag (2016:15) om tillämpning på Åland av lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården.....	839
M 12	Landskapslag (1953:16) om bosättningslån i landskapet Åland.....	840
M 13	Landskapslag (2015:4) om tillämpning på Åland av lagen om allmänt bostadsbidrag.....	841
M 14	Förordning (1995:7) om skötseln i landskapet Åland av vissa ärenden som gäller bostadsbidrag.....	843
M 15	Landskapslag (1994:10) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om moderskapsunderstöd.....	843
M 16	Landskapslag (1994:48) om tillämpning i landskapet Åland av barnbidragslagen.....	843
M 17	Förordning (1993:12) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter som gäller barnbidrag..	844
M 18	Landskapslag (2009:7) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd.....	844
M 19	Republikens presidents förordning (2009:18) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller underhållsstöd.....	844
M 20	Landskapslag (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdarlagen.....	845
M 21	Landskapslag (2004:3) om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som skall arbeta med barn.....	846
M 22	Landskapslag (2019:101) om tillämpning på Åland av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn.....	848
M 23	Landskapslag (2015:68) om hemvårdsstöd.....	848
M 24	Landskapslag (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen.....	851
M 25	Landskapslag (2015:117) om skyddshem.....	853
M 26	Landskapsförordning (2015:118) om skyddshemspersonal.....	855
M 27	Äldrelag (2020:9) för Åland.....	856
M 28	Landskapslag (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp.....	859

M 29	Landskapsförordning (2010:51) om tillämpning i landskapet Åland av förordningen om service och stöd på grund av handikapp	860
M 30	Landskapslag (2010:99) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om tolkningstjänst för handikappade personer	860
M 31	Republikens presidents förordning (2011:18) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som rör tolkningstjänst för handikappade personer	861
M 32	Landskapslag (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda	861
M 33	Landskapsförordning (2017:145) om tillämpning av förordningen angående specialomsorger om utvecklingsstörda	863
M 34	Landskapsförordning (2021:38) om personal inom specialomsorger om utvecklingsstörda	863
M 35	Landskapslag (2013:125) om tillämpning på Åland av lagen om nykterhetsarbete	863
M 36	Landskapslag (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet	864
M 37	Landskapsförordning (2011:33) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet	882
M 38	Landskapslag (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning	882
M 39	Republikens presidents förordning (2006:47) om skötseln av lönegarantiärenden i landskapet Åland	885
M 40	Landskapslag (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	885
M 41	Landskapsförordning (2003:76) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utkomstskydd för arbetslösa	887
M 42	Landskapslag (2015:115) om tillämpning på Åland av lagen om indexjustering för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner	888
M 43	Republikens presidents förordning (2006:46) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa	888
M 44	Landskapslag (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd	888
M 45	Landskapslag (2012:74) om främjande av integration	890
M 46	Landskapsförordning (2012:78) om inledande kartläggning	895
M 47	Republikens presidents förordning (2010:71) om skötseln i landskapet Åland av de uppgifter som i stöd av utlänningslagen föreskrivs för arbets- och näringsbyråerna	895
M 48	Landskapslag (2022:52) om tillämpning på Åland av lagen om fonderna inom området för inrikes frågor under programperioden 2021–2027	896
M 49	Republikens presidents förordning (2022:69) om skötseln på Åland av förvaltningsuppgifter som gäller programmen för fonderna inom området för inrikes frågor	896

N Infrastruktur och trafik m.m.

Media och infrastruktur m.m.

N 1	Landskapslag (2011:95) om radio- och televisionsverksamhet	897
N 2	Landskapslag (2017:78) om främjande av en utbyggnad av bredbandsnät	905
N 3	Republikens presidents förordning (2021:152) om skötseln i landskapet Åland av de förvaltningsuppgifter som gäller stöd för byggande av bredband	908
N 4	Republikens presidents förordning (2016:53) om förvaltning av registret över domännamn under toppdomänen ax	908
N 5	Landskapslag (2017:54) om tillämpning på Åland av lagen om en infrastruktur för geografisk information	908
N 6	Landskapsförordning (2010:86) om en infrastruktur för geografisk information	909
N 7	Landskapslag (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland	909
N 8	Landskapsförordning (1979:6) om färjor	924
N 9	Landskapslag (1964:16) om kommunalvägar	927
N 10	Landskapslag (2008:59) om enskilda vägar i landskapet Åland	929

Land-, sjö- och lufttrafik

N 11	Vägtrafiklag (2023:108) för Åland	944
N 12	Landskapsförordning (2005:35) om vägmärken	962
N 13	Landskapsförordning (2008:140) om skolskjutsning	995
N 14	Republikens presidents förordning (2022:75) om skötseln på Åland av uppgifter i anslutning till bedömningen av överensstämmelse med kraven i fråga om nödsamtalssystemet eCall	996
N 15	Landskapslag (2023:110) om tillämpning av lagen om överlastavgift	996
N 16	Landskapslag (2023:111) om tillämpning av lagen om flyttning av fordon	997
N 17	Landskapslag (1971:15) om parkeringsbot	997
N 18	Landskapslag (2003:11) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen	999
N 19	Trafikbrottslag (2023:109) för Åland	999

N 20	Landskapslag (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen (1995/62).....	1002
N 21	Landskapsförordning (2009:39) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen.....	1002
N 22	Körkortslag (2015:88) för Åland.....	1003
N 23	Landskapslag (2015:89) om trafikskolor.....	1017
N 24	Landskapsförordning (2015:95) om förarutbildning.....	1018
N 25	Landskapsförordning (2015:96) om villkorskoder som får anges på körkort utfärdade på Åland..	1021
N 26	Landskapsförordning (2015:97) om medicinska krav för innehav av körkort.....	1023
N 27	Landskapsförordning (2015:98) om alkohol för den som har körkort med villkor om alkohol.....	1035
N 28	Landskapslag (1976:33) om yrkesmässig trafik.....	1036
N 29	Landskapsförordning (2000:6) om yrkesmässig trafik.....	1039
N 30	Landskapslag (2008:85) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.....	1040
N 31	Landskapsförordning (2008:87) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.....	1045
N 32	Landskapslag (2021:9) om tillämpning på Åland av vissa bestämmelser i lagen om transport-service.....	1047
N 33	Landskapslag (2019:60) om ordnande av kollektivtrafiktjänster.....	1048
N 34	Landskapslag (2021:157) om tillämpning av fordonslagen.....	1055
N 35	Landskapslag (1993:19) om besiktning och registrering av fordon.....	1056
N 36	Landskapslag (2017:29) om vattenfarkoster.....	1063
N 37	Landskapslag (2017:30) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftning om säkerhet och utsläppskrav för vattenfarkoster.....	1066
N 38	Republikens presidents förordning (2017:83) om allmän trafikplikt i lufttrafiken mellan Mariehamn och Stockholmsområdet.....	1066
N 39	Republikens presidents förordning (2014:20) om en samrådsdelegation för Mariehamns flygplats.....	1066

O Utbildning, kultur och idrott

Utbildning

O 1	Landskapslag (2020:32) om barnomsorg och grundskola.....	1069
O 2	Landskapsförordning (2020:99) om barnomsorg och grundskola.....	1093
O 3	Landskapslag (2011:13) om gymnasieutbildning.....	1099
O 4	Landskapsförordning (2011:75) om gymnasieutbildning.....	1111
O 5	Landskapsförordning (1997:60) om studiesociala förmåner för studerande på gymnasial-stadienivå i landskapet Åland.....	1115
O 6	Republikens presidents förordning (2021:147) om ordnandet av studentexamen på Åland.....	1115
O 7	Republikens presidents förordning (2005:37) om yrkesutbildning inom social- och hälsovård i landskapet Åland.....	1116
O 8	Republikens presidents förordning (2018:37) om utvärdering och godkännande av sjöfarts-utbildning som ges på Åland.....	1116
O 9	Förordning (1975:64) om ordnandet av undervisningen vid Ålands handelsläroverk.....	1116
O 10	Landskapslag (1998:59) om läroavtalsutbildning.....	1117
O 11	Landskapsförordning (2011:76) om läroavtalsutbildning.....	1120
O 12	Landskapslag (1993:75) om medborgarinstitut.....	1122
O 13	Landskapsförordning (1994:82) om medborgarinstitut.....	1123
O 14	Landskapslag (1943:13) om läroanstalter för hemslöjd i landskapet Åland.....	1123
O 15	Landskapslag (1999:53) om Ålands folkhögskola.....	1127
O 16	Landskapslag (1995:80) om Ålands musikinstitut.....	1130
O 17	Landskapslag (2002:81) om Högskolan på Åland.....	1132
O 18	Landskapsförordning (2002:87) om Högskolan på Åland.....	1139
O 19	Republikens presidents förordning (2021:167) om yrkeshögskoleexamen avlagda på Åland ...	1140
O 20	Landskapslag (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer.....	1140
O 21	Landskapslag (2020:122) om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken.....	1146
O 22	Landskapsförordning (2020:123) om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken.....	1147
O 23	Landskapslag (2017:23) om jämställande av högskolestudier.....	1148
O 24	Landskapslag (2003:17) om Ålands sjösäkerhetscentrum.....	1149
O 25	Landskapslag (2006:71) om studiestöd.....	1150
O 26	Landskapsförordning (2006:72) om maximitiden för studiestöd för högre högskoleexamen och grunderna för förlängning av maximitiden.....	1157
O 27	Landskapslag (1983:57) om studieledighet.....	1158

Kultur och idrott

O 28	Landskapslag (1965:9) om fornminnen	1160
O 29	Landskapsförordning (2011:100) om fornminnesregister	1162
O 30	Landskapslag (2007:19) om skydd av det maritima kulturarvet	1163
O 31	Landskapslag (1988:56) om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse	1165
O 32	Landskapslag (1986:58) om skydd för kulturhistoriskt värdefulla föremål	1167
O 33	Landskapslag (1997:82) om allmänna bibliotek	1168
O 34	Biblioteksförordning (1997:83) för landskapet Åland	1169
O 35	Landskapslag (1983:39) om kulturell verksamhet	1169
O 36	Landskapslag (1996:53) om Ålands kulturdelegation	1170
O 37	Landskapslag (1985:29) om stöd för litterär verksamhet	1171
O 38	Landskapslag (2009:54) om landskapsbidrag till bildningsförbund	1172
O 39	Landskapslag (1989:31) angående landskapsgaranti för kulturella utställningar	1174
O 40	Landskapslag (1987:86) om ungdomsarbete	1174
O 41	Idrottslag (1983:42) för landskapet Åland	1176
O 42	Landskapsförordning (1999:3) om överföring av vissa förvaltningsuppgifter på Ålands idrottsförbund	1177

Internationella fördrag

Bilaterala avtal rörande beskattning	1179
Bilaterala avtal rörande vägtrafik och sjöfart	1184
Bilaterala avtal rörande social trygghet m.m.	1185
Konventioner mellan flera länder	1186
Konventioner mellan de nordiska länderna	1194

Lagar och avtal som utgjort grund för självstyrelsen

Den första självstyrelselagen	1195
Lag om självstyrelse för Åland 6.5.1920 (FFS 124/1920)	1196
Lag angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland 6.5.1920 (FFS 125/1920)	1199
Lag om ändring av lagen angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland 30.12.1921 (FFS 309/1921)	1200
Folkförbundsrådets beslut av den 24 juni 1921	1201
Ålandsöverenskommelsen av den 27 juni 1921	1202
Lag innehållande särskilda stadganden rörande landskapet Ålands befolkning 11.8.1922 (den s.k. garantilagen) (FFS 189/1922)	1203
Självstyrelselag för Åland 28.12.1951 (ÅFS 1952:5)	1204
Förordning om statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland 19.2.1954/34 (FFS 47/1954)	1212
Konvention angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering	1214

Dokument som har samband med Finlands anslutning till Europeiska unionen

Dokument om Åland i samband med Finlands anslutning till Europeiska unionen	1217
---	------

Författningsregister

Författningsregister (i kronologisk ordning)	1221
--	------

Alfabetiskt sakregister

Alfabetiskt sakregister	1233
-------------------------------	------

Bilaga: Vägmärkesförordning (2024:47)	1263
--	-------------

A 1 Självstyrelselag (1991:71) för Åland

(FFS 1144/1991) (FFS 1556/1994) (FFS 520/1996)
(FFS 75/2000) (FFS 68/2004) (FFS 847/2009)
(FFS 1176/2009) (FFS 1115/2011) (FFS 1084/2015)
(FFS 1065/2019) (FFS 98/2020)

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. Självstyrelse för Åland

Landskapet Åland tillkommer självstyrelse enligt vad som stadgas i denna lag.

2 §. Landskapets område

Landskapet omfattar det område som när denna lag träder i kraft hör till landskapet samt det territorialvatten som enligt gällande stadganden om gränserna för Finlands territorialvatten omedelbart ansluter sig till detta område.

Om rikets överhöghet utvidgas utöver territorialvattengränsen, kan även landskapets behörighet utvidgas till de delar som bestäms efter överenskomst mellan riket och landskapet.

Se L om gränserna för Finlands territorialvatten (FFS 463/1956).

3 §. Landskapets organ

Landskapet Ålands befolkning företräds i fråga om självstyrelsen av Ålands lagting.

Landskapets allmänna styrelse och förvaltning ankommer på Ålands landskapsregering och de myndigheter som lyder under den. (2004/11)

4 §. Landshövdingen

Regeringen företräds i landskapet av landshövdingen. Om utnämning av landshövdingen stadgas i 52 §.

5 §. (2004/11) Ålandsdelegationen

Ålandsdelegationen är ett för landskapet och riket gemensamt organ. Bestämmelser om delegationens sammansättning och uppgifter samt om kostnaderna för den finns i 19, 32, 55-57 och 59 b §.

2 kap. Åländsk hembygdsvård

6 §. Hembygdsvård med stöd av lag

Åländsk hembygdsvård tillkommer

1) den som när denna lag träder i kraft har hembygdsvård enligt självstyrelselagen för Åland (670/1951) och

2) ett barn under 18 år som har finskt medborgarskap och är bosatt i landskapet, om fadern eller modern har hembygdsvård.

7 §. Förvärv av hembygdsvård på ansökan

Hembygdsvård beviljas av landskapsregeringen. (2004/11)

Hembygdsvård skall, om inte vägande skäl föranleder avslag, på ansökan beviljas finska medborgare som

- 1) har flyttat in till landskapet och
- 2) utan avbrott har haft sitt egentliga bo och hemvist i landskapet under minst fem års tid och som
- 3) har tillfredsställande kunskaper i svenska.

Också den som inte fyller kraven i 2 mom. 2 och 3 punkten kan av särskilda skäl beviljas hembygdsvård enligt vad som stadgas i landskapslag.

Se LL (2015:99) om åländsk hembygdsvård och LL (2015:100) om hembygdsvårdsförordningen.

Den omständighet, att person som ansökt om åländsk hembygdsvård under den tid ansökan var anhängig hos Ålands landskapsstyrelse hade flyttat bort från landskapet, utgjorde inte sådant vägande skäl som avses i självstyrelselagen för Åland. **HFD 1991 A 3.**

Landskapsstyrelsens beslut medelst vilket avslagits en tysk medborgares ansökan om åländsk hembygdsvård på den grund att sökanden saknade finskt medborgarskap, var inte i strid med i EES-avtalet stadgade krav på likabehandling. **HFD 1995 A 3.**

Ålands landskapsstyrelsens beslut varmed en svensk medborgares ansökan om hembygdsvård hade avslagits på den grunden att han inte innehade finskt medborgarskap var inte i strid med fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen och de stadganden i Europeiska gemenskapernas rätt vilka med stöd av sagda fördrag iaktas i Finland. Landskapsstyrelsens beslut stred inte heller mot det i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen stadgade förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet. Inhämtandet av Europeiska gemenskapernas domstols förhandsavgörande ansågs ej vara erforderligt för tolkning av Europeiska gemenskapens rättsakter. **HFD 1996 A 1.**

Med beaktande av längden av den tid som makarna hade bott utanför landskapet, ansåg högsta förvaltningsdomstolen att de inte hade utan avbrott haft sitt egentliga bo och hemvist i landskapet under minst fem års tid. Landskapsstyrelsens beslut, med vilket ansökan om hembygdsvård hade förkastats, var inte lagstridigt. **HFD 31.12.2002 liggare 3476 (2002:92).** omröstn.

8 §. Förlust av hembygdsvård

Den som förlorar sitt finska medborgarskap förlorar även sin hembygdsvård.

Om förlust av hembygdsvård för den som annat än tillfälligt flyttat från landskapet stadgas i landskapslag.

Se LL (2015:99) om åländsk hembygdsvård och LL (2015:100) om hembygdsvårdsförordningen.

A 1 Självstyrelselag (1991:71) för Åland

9 §. Deltagande i val och valbarhet

I val av lagtingets ledamöter och kommunernas fullmäktige och när övriga förtroendevalda inom landskaps- och kommunalförvaltningen utses får endast den delta som har hembygdsrätt. Endast den som har hembygdsrätt är valbar till sådana uppdrag.

Om rösträtt och valbarhet i vissa fall stadgas i 67 §.

10 §. Rätt att förvärva fast egendom

Om inskränkningar i rätten att med ägande- eller nyttjanderätt förvärva fast egendom och därmed jämförbar egendom i landskapet stadgas i jordförvärvslagen för Åland (3/1975). Inskränkningarna gäller inte den som har hembygdsrätt.

11 §. Näringsrätt

Rätten att i landskapet utöva rörelse eller yrke som näring kan för den som inte har hembygdsrätt inskränkas genom landskapslag. En sådan landskapslag får dock inte inskränka rätten för den som är bosatt i landskapet att idka sådan näring som bedrivs utan annat biträde än make eller egna omyndiga barn och utan begagnande av affärslokal, kontor eller något annat särskilt driftställe.

Se LL (1996:47) om rätt att utöva näring.

Ålands landskapsregering hade avslagit ett aktiebolags ansökan om tillstånd att utöva näring i landskapet Åland på den grunden att aktiebolaget inte hade hemort i landskapet Åland och ingen av medlemmarna i bolagets styrelse hade åländsk hembygdsrätt eller sedan minst fem års tid var bosatt i landskapet. Aktiebolaget hade till stöd för sin ansökan hänvisat till att det skulle komma att fusionera med sitt dotterbolag, som hade beviljats tillstånd att utöva näring i landskapet Åland. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg att artikel 1 i protokoll 2 till Finlands anslutningsakt till Europeiska unionen (Ålandsprotokollet) skulle tillämpas på bestämmelserna i det principdokument som landskapsregeringen antagit om förutsättningarna för beviljande av tillstånd åt juridiska personer att utöva näring i landskapet Åland. Av utredningen i ärendet framgick inte att landskapsregeringen genom sin beslutspraxis efter 1.1.1994 skulle ha infört sådana lindringar i reglerna för beviljande av dessa tillstånd att beslutat att avslå aktiebolagets ansökan kunde anses innebära införande av nya inskränkningar i rätten att utöva näring i landskapet Åland, i strid med den så kallade stand still -klausulen i artikel 1 protokoll 2 till Finlands anslutningsakt till Europeiska unionen och unionens domstols rättspraxis i fråga om tillämpningen av stand still -klausuler. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg också att landskapsregeringens beslut inte innebar i nämnda artikel 1 förbjuden diskriminering av sökanden enbart på den grunden att ett annat aktiebolag med samma verksamhetsområde som sökanden år 1997 hade beviljats tillstånd att utöva näring i landskapet Åland i en situation där den koncern som aktiebolaget tillhörde omstrukturerades och ett av de aktiebolag som omstrukturerades hade haft tillstånd att utöva näring i landskapet Åland. **HFD 25.2.2013 liggare 667 (2013:34).**

12 §. Fullgörande av värnplikt

Den som har hembygdsrätt har rätt att i stället för att fullgöra värnplikt tjänstgöra på motsvarande sätt vid lots- och fyrinrättningen eller i någon annan civilförvaltning.

Om tjänstgöringen vid lots- och fyrinrättningen stadgas i rikslag efter att lagtinget har beretts tillfälle att ge utlåtande i saken. Om tjänstgöringen i annan civilförvaltning stadgas i rikslag med lagtingets bifall.

Tills sådan tjänstgöring som avses här har ordnats är de invånare i landskapet som avses i 1 mom. befriade från att fullgöra värnplikt.

Vad som stadgas i 1 mom. gäller inte dem som efter fyllda 12 år har inflyttat till landskapet från annan ort.

Lagtinget och landskapsregeringen (2004/11)**13 §. Val av lagtingets ledamöter**

Lagtingets ledamöter utses genom omedelbara och hemliga val där rösträtten är allmän och lika för alla röstberättigade.

14 §. Öppnande och avslutande av lagtinget

Lagtinget öppnas och avslutas av republikens president eller på hans vägnar av landshövdingen. Landshövdingen överlämnar presidentens framställningar och meddelanden till lagtinget.

15 §. Upplösning av lagtinget

Republikens president kan efter samråd med lagtingets talman upplösa lagtinget och förordna om nya val. Om lagtingets rätt att upplösa sig och förordna om nya val stadgas i landskapslag.

Se 8 § LO (2011:97) och 2 kap. AO (2015:87).

16 §. (2004/11) Landskapsregeringen

Landskapsregeringen utses på det sätt som föreskrivs i landskapslag.

Se 4 kap. LO (2011:97).

4 kap. Landskapets behörighet**17 §. Stiftande av landskapslagar**

Lagtinget stiftar lagar för landskapet (landskapslagar).

18 §. Landskapets lagstiftningsbehörighet

Landskapet har lagstiftningsbehörighet i fråga om

- 1) (2004/11) lagtingets organisation och uppgifter samt val av lagtingets ledamöter; landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar,

- 2) landskapets tjänstemän, tjänstekollektivavtal för landskapets anställda, disciplinär bestraffning av landskapets tjänstemän,

- 2a) (1996/59) arbetspensionsskydd för landskapets anställda och för förtroendevalda inom landskapsförvaltningen samt för rektorer, lärare och timlärare vid grundskolor i landskapet,

- 3) landskapets flagga och vapen och deras användning i landskapet, användningen av landskapets flagga på landskapets fartyg samt på handelsfartyg och fiske-, fritids- och därmed jämförbara farkoster som har hemort i landskapet, dock så att statliga ämbetsverks och inrättnings samt enskildas rätt att använda rikets flagga inte får inskränkas,

- 4) kommunindelning, kommunala val, kommunernas förvaltning, kommunernas tjänsteinnehavare, tjänstekollektivavtal för kommunernas anställda, disciplinär bestraffning av kommunernas tjänsteinnehavare,

- 5) landskapet tillkommande tilläggsskatt på inkomst och tillfällig extra inkomstskatt, landskapet tillkommande närings- och nöjesskatter, grunderna för avgifter till landskapet, kommunerna tillkommande skatter,

6) allmän ordning och säkerhet med de undantag som nämns i 27 § 27, 34 och 35 punkten; brand- och räddningsväsendet,

7) byggnads- och planväsendet, grannelagsförhållanden, bostadsproduktion,

8) inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för allmänt behov mot full ersättning, med undantag av vad som stadgas i 61 §,

9) hyra och hyresreglering, lega av jord,

10) natur- och miljövård, friluftsliv, vattenrätt,

11) forminnen, skydd av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och föremål i landskapet,

12) hälso- och sjukvård, med de undantag som stadgas i 27 § 24, 29 och 30 punkten; eldbegängelse,

13) socialvård; tillstånd till utskänkning av alkoholdrycker,

14) (1996/59) undervisning, läroavtal, kultur, idrott, ungdomsarbete; arkiv-, biblioteks- och museiväsendet med det undantag som stadgas i 27 § 39 punkten,

15) jord- och skogsbruk; styrning av lantbruksproduktionen, dock så att förhandlingar skall föras med de statsmyndigheter saken gäller innan lagstiftningsåtgärder angående styrning av lantbruksproduktionen vidtas,

16) jakt och fiske, registrering av fiskefartyg, styrning av fiskerinäringen,

17) djurskydd och veterinärväsendet med de undantag som stadgas i 27 § 31-33 punkten,

18) tillvaratagande av jordbruksmarks, skogsmarks och fiskevattnets produktionsförmåga; skyldighet att i sådant syfte mot full ersättning i någon annans besittning för viss tid upplåta jordbruksmark och fiskevatten som är outnyttjade eller endast delvis utnyttjade,

19) rätt att leta efter, inmuta och utnyttja mineralfyndigheter,

20) postväsendet samt rätt att utöva rundradio- och televisionsverksamhet inom landskapet med de begränsningar som följer av 27 § 4 punkten,

21) vägar och kanaler, vägtrafik, spårbunden trafik, båttrafik, farleder för den lokala sjötrafiken,

22) näringsverksamhet med beaktande av vad som stadgas i 11 §, 27 § 2, 4, 9, 12-15, 17-19, 26, 27, 29-34, 37 och 40 punkten samt 29 § 1 mom. 3-5 punkten, dock så att även lagtinget har behörighet att vidta åtgärder för att främja sådan näringsverksamhet som avses i de nämnda punkterna,

23) främjande av sysselsättningen,

24) statistik om förhållandena i landskapet,

25) beläggande med straff och storleken av straff inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet,

26) utsättande och utdömande av vite samt användning av andra tvångsmedel inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet,

27) övriga angelägenheter som enligt grundsatserna i denna lag skall hänföras till landskapets lagstiftningsbehörighet.

A hade enligt åtalet ombord på ett fartyg på Åland med våld försökt tvinga ordningsmän att underlåta att fullfölja sitt ordningsmannaupdrag, till vilket uppdrag upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet hörde, och därmed gjort sig skyldig till våldsamt motstånd mot tjänsteman. A, som inte hörde till

fartygets manskap eller passagerare, var i förhållande till fartyget utomstående. Incidenten hade som helhet klart svagare anknytning till handelssjöfart än till allmän ordning och säkerhet. Därför ansåg Högsta domstolen att saken gällde allmän ordning och säkerhet på det sätt som avses i 18 § 6 punkten självtystrelselagen för Åland (1144/1991) och att på A:s gärning skulle tillämpas rikslagstiftning i den lydelse den hade 1.1.1993 när självtystrelselagen trädde i kraft. **HD 2005:87.**

I en behörighetskonflikt mellan Ålands landskapsregering och jord- och skogsbruksministeriet var frågan om åtgärder som avses i lagen om statsborgen för gårdsbruksenheter under åren 2016 och 2017 hör till landskapets eller rikets behörighet. Av de skäl som framgår av beslutet ansåg Högsta domstolen att de åtgärder som avses i lagen hör till rättsområdet jord- och skogsbruk och styrning av lantbruksproduktionen och hör därför till landskapets behörighet. Riksmyndigheterna var således inte behöriga i saken. **HD 2017:48.**

Tingsrätten meddelade A, som hade gjort sig skyldig till rattfylleri på Åland, ett körförbud om ett år och fyra månader. Till följd av A:s besvär ansåg hovrätten att tillämpningen av den i körkortslagen för Åland ingående bestämmelsen om körförbudstidens minimilängd kränkte den i 6 § 1 mom. grundlagen skyddade rätten till likhet inför lagen och bestämde att körförbudet skulle upphöra dagen för givandet av hovrättens dom, varvid körförbudets längd blev kortare än ett år. Högsta domstolen ansåg att tillämpningen av bestämmelsen i körkortslagen för Åland i ärendet inte uppenbart skulle strida mot bestämmelsen i 6 § 1 mom. grundlagen. A meddelades ett körförbud om ett år två månader. **HD 2018:16.**

Enligt självtystrelselagen för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om kommunernas förvaltning och planväsendet, och riket å sin sida lagstiftningsbehörighet i fråga om rättsskipning. Om rättsskipning i förvaltningsärenden föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, i vilken ingår bestämmelser om de allmänna grunderna för besvärsmått. Om besvär över en kommunal myndighets beslut föreskrivs skilt i rikets och landskapets kommunallagar. Särskilda bestämmelser om besvärsmått kan ytterligare ges i speciallagstiftningen. Landskapets plan- och bygglag innehåller inte den begränsning som ingår i rikets markanvändnings- och bygglag, enligt vilken ingen annan än kommunen har rätt att söka ändring i ett beslut genom vilket förvaltningsdomstolen har upphävt en kommunal myndighets beslut att godkänna en plan eller en byggnadsordning. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att lagstiftningsbehörigheten gällande besvärsmått är delad mellan riket och landskapet. Med beaktande av att syftet med ändringssökandet är att garantera att besluten är lagenliga och att den materiella lagstiftningen förverkligas, är frågan om besvärsmått inte endast en rättsskipningsangelägenhet. Varken i landskapets kommunallag eller plan- och bygglag ingår begränsningar i rätten att anföra besvär över förvaltningsdomstolens beslut genom vilket förvaltningsdomstolen har upphävt ett beslut att godkänna en plan. Ingen sådan begränsning ingår heller i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Ägaren till den fastighet som detaljplaneändringen gällde hade besvärsmått över förvaltningsdomstolens beslut och besvären prövades. **HFD 2022:127.**

19 §. Lagstiftningskontrollen

Beslut om antagande av landskapslag skall tillställas justitieministeriet, samt Ålandsdelegationen som avger utlåtande över beslutet till justitieministeriet innan beslutet föredras för republikens president. (1995/6)

Finner republikens president att lagtinget har överskridit sin lagstiftningsbehörighet eller att landskapslagen rör rikets inre eller yttre säkerhet, kan presidenten, efter att högsta domstolens utlåtande har inhämtats,

A 1 Självstyrelselag (1991:71) för Åland

inom fyra månader från den dag då lagtingsbeslutet delgavs justitieministeriet förordna att lagen skall förfalla i sin helhet eller till någon viss del. (1995/6)

I en landskapslag kan för vinnande av enhetlighet och överskådlighet upptas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Upptagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.

20 §. (2004/11) *Ikraftträdande och publicering av landskapslagar*

När republikens president har förordnat att en landskapslag skall förfalla eller har beslutat att inte inlägga veto, skall landskapsregeringen underrättas om detta. Gäller presidentens veto endast en viss del av en landskapslag, skall landskapsregeringen på det sätt som anges i landskapslag avgöra om landskapslagen skall träda i kraft till övriga delar eller om den skall förfalla i sin helhet.

Landskapslagarna publiceras av landskapsregeringen i Ålands författningssamling. En landskapslag träder i kraft den dag lagtinget har bestämt. Har tidpunkten inte angetts i landskapslagen, skall landskapsregeringen bestämma den. Har en landskapslag inte publicerats senast vid den tidpunkt som har bestämts för ikraftträdandet, träder den i kraft samma dag den publiceras.

Förutsätter ett anslag i landskapets budget att en landskapslag stiftas och finns det särskilda skäl för att landskapslagen skall träda i kraft snabbt, kan lagtinget bemyndiga landskapsregeringen att bestämma att lagen helt eller delvis skall träda i kraft redan innan republikens president har fattat beslut om utövande av sin vetorätt. Om presidenten därefter förordnar att landskapslagen helt eller delvis skall förfalla, skall landskapsregeringen genast, i den ordning som gäller för publicering av landskapslagar, meddela att lagen eller en del av den upphört att gälla räknat från den dag då meddelandet publiceras.

21 §. (2004/11) *Landskapsförordningar*

Landskapsregeringen kan med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda landskapsförordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag skall dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag.

Vad som i 19 § 3 mom. sägs om landskapslagar gäller på motsvarande sätt landskapsförordningar.

Ålands förvaltningsdomstol hade upphävt Ålands motorfordonsbyrås beslut på den grunden att den landskapsförordning som legat till grund för beslutet inte hade kunnat tillämpas av den anledningen att regleringen om bemyndigande att utfärda förordningen stod i strid med Finlands grundlag och självstyrelselagen för Åland. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg att bemyndigandet att utfärda förordning i 63 § i vägtrafiklagen för landskapet Åland var tillräckligt exakt och klart avgränsat. Ålands landskapsregering hade genom landskapsförordning kunnat ställa som krav att fordon som används för skolskjutsning ska ha trepunktsbälten på samtliga säten. Bestämmelserna

ansågs, när hänsyn togs till riksdagens grundlagsutskotts utlåtandepraxis, till följd av bland annat sin tekniska art inte gälla grunderna för individens rättigheter och skyldigheter eller frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen för Åland i övrigt hör till området för lag på det sätt som avses i 80 § 1 mom. i Finlands grundlag eller 21 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland. Ålands förvaltningsdomstol borde således inte ha lämnat bestämmelserna i landskapsförordningen om skolskjutsning utan tillämpning på den grunden att bemyndigandet skulle ha varit otillräckligt. Bestämmelserna i landskapsförordningen om skolskjutsning innebar verkställighet av bindande rättsregler i kommissionens direktiv 2000/3/EG, i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 10.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG. Till den del som det var fråga om i högsta förvaltningsdomstolen skulle landskapsförordningen inte lämnas utan avseende på den grunden att den inte hade notifierats till Europeiska kommissionen och direktivet 98/34/EG förhindrade inte tillämpning av landskapsförordningen på en personbil som har tagits i bruk 1.9.2003. Högsta förvaltningsdomstolen upphävde Ålands förvaltningsdomstols beslut, avsåg besvärerna i förvaltningsdomstolen och satte för den besiktningsperiod som beslutet gällde i kraft Ålands motorfordonsbyrås beslut, i vilket landskapsförordningen om skolskjutsning tillämpats. **HFD 2017:23.**

22 §. (2004/11) *Lagtingets och landskapsregeringens initiativ*

Lagtinget kan väcka initiativ i frågor som hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Initiativet föreläggs riksdagen genom regeringens försorg.

Landskapsregeringen kan i frågor som avses i 1 mom. göra framställning om att förordningar och administrativa föreskrifter för landskapet skall utfärdas.

23 §. *Landskapets förvaltningsbehörighet*

Förvaltningen i angelägenheter som har hänförts till landskapets lagstiftningsbehörighet ankommer på självstyrelsemyndigheterna med iakttagande av

1) att statistiska uppgifter för rikets behov som en landskapsmyndighet har tillgång till på begäran skall tillhandahållas riksmyndigheterna,

2) att insamlandet av statistiska uppgifter för landskapets behov skall ske i samarbete med de riksmyndigheter som saken gäller,

3) (2004/11) att landskapsregeringen skall begära utlåtande av behöriga riksmyndigheter innan en åtgärd som gäller en fast fornlämning vidtas,

4) (2004/11) att landskapsregeringen skall begära utlåtande av riksarkivet innan beslut fattas om utgallring av handlingar ur landskapsmyndigheternas eller de kommunala och kyrkliga myndigheternas arkiv i landskapet.

I en behörighetskonflikt mellan inrikesministeriet och Ålands landskapsregering var det fråga om huruvida rikets polisförvaltningsmyndigheter är behöriga att övervaka lagenligheten i Ålands polismyndighets verksamhet. Högsta domstolen ansåg att rikets polisförvaltningsmyndigheter har behörighet att övervaka lagenligheten i Ålands polismyndighets verksamhet till den del polismyndigheten sköter uppgifter som enligt självstyrelselagen för Åland hör till rikets lagstiftningsbehörighet. **HD 2021:83.**

24 §. *Tjänsteinnehavarnas medborgarskap*

Som tjänstemän i landskapet eller som tjänsteinnehavare i åländska kommuner kan anställas finska, danska, isländska, norska eller svenska medborgare.

Om anställning av andra utländska medborgare stadgas i landskapslag.

Som polismän kan endast finska medborgare anställas.

25 §. (2004/11) Förvaltningsrättskipningen

Besvär över beslut som har fattats av myndigheter under landskapsregeringen anförs hos Ålands förvaltningsdomstol. Beslut av kommunala myndigheter överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol, om inte beslutet enligt rikslag skall överklagas hos någon annan myndighet. I landskapslag kan dock bestämmas att beslut i förvaltningsangelägenheter som har fattats av myndigheter under landskapsregeringen och som inte gäller skatt eller avgift samt beslut av en kommunal myndighet i ärenden som hör till landskapets behörighet överklagas hos landskapsregeringen i stället för hos Ålands förvaltningsdomstol.

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvär över beslut som landskapsregeringen fattat i pensionsärenden anförs dock hos försäkringsdomstolen. I landskapsregeringens beslut i utnämningsärenden får ändring inte sökas genom besvär.

Med avvikelse från vad som sägs i 1 och 2 mom. skall besvär över beslut som en landskapsmyndighet har fattat med stöd av en överenskommelseförordning överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

26 §. Inrättande av en förvaltningsdomstol

För förvaltningsrättskipningen kan genom rikslag inrättas en domstol i landskapet. Utan hinder av 25 § kan en sådan domstol i landskapslag anförtros rättskipningsuppgifter i de förvaltningsangelägenheter som hör till landskapets behörighet.

Se L om Ålands förvaltningsdomstol (FFS 547/1994).

5 kap. Rikets behörighet

27 §. Rikets lagstiftningsbehörighet

Riket har lagstiftningsbehörighet i fråga om

1) (2000/38) stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelse från grundlag,

2) rätt att vistas i landet, att välja boningsort och att färdas från en ort till en annan, utövande av yttrande-, förenings- och församlingsfriheten, brev-, telegraf- och telefonhemligheten,

3) statsmyndigheternas organisation och verksamhet,

4) (2004/11) förhållandet till utländska makter med beaktande av bestämmelserna i 9 och 9 a kap.,

5) rikets flagga och vapen samt deras användning med de undantag som nämns i 18 § 3 punkten,

6) släkt- och förnamn, förmynderskap, dödförklaring,

7) äktenskap och familjeförhållanden, barns rättsliga ställning och adoption, arv med de undantag som avses i 10 §,

8) föreningar och stiftelser, bolag och andra privata rättsliga sammanslutningar, bokföring,

9) hela riket gällande allmänna villkor för utlänningars och utländska sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier samt att idka näring,

10) upphovsrätt, patent, mönsterrätt och varumärke, otillbörligt förfarande i näringsverksamhet, främjande av konkurrens, konsumentskydd,

11) försäkringsavtal,

12) utrikeshandeln,

13) handelssjöfart samt färleder för handelssjöfarten,

14) luftfart,

15) priset på lantbruks- och fiskeriprodukter samt främjande av export av lantbruksprodukter,

16) fastighetsbildning och fastighetsregistrering samt därmed sammanhängande uppgifter,

17) mineralfyndigheter och gruvdrift med de undantag som stadgas i 18 § 19 punkten,

18) (2004/11) kärnkraft, dock så att byggande, innehav och användning av anläggningar för utvinning av kärnkraft eller hantering eller förvaring av material i anslutning härtill får ske i landskapet endast med landskapsregeringens samtycke,

19) måttenheter, mätredskap och mätmetoder, standardisering,

20) tillverkning och kontrollstämpling av ädla metaller samt handel med arbeten som innehåller ädla metaller,

21) arbetsrätt med undantag av tjänstekollektivavtal för landskapets och kommunernas anställda och med beaktande av vad som stadgas i 29 § 1 mom. 6 punkten och 29 § 2 mom.,

22) straffrätt med undantag av vad som stadgas i 18 § 25 punkten,

23) rättskipning med beaktande av vad som stadgas i 25 och 26 §§; förundersökning, verkställighet av domar och straff samt utlämning för brott,

24) administrativa ingrepp i den personliga friheten,

25) kyrkolagen och annan lagstiftning om religionsamfund, rätt till anställning i offentlig tjänst utan avseende på trosbekännelse,

26) medborgarskap, utlänningslagstiftning, pass,

27) skjutvapen och skjutförnödenheter,

28) (2004/11) befolkningskyddet, dock så att beslut om förflyttning av i landskapet bosatta personer till en ort utanför landskapet kan fattas endast med landskapsregeringens samtycke,

29) smittsamma sjukdomar hos människor, kastring och sterilisering, avbrytande av havandeskap, konstbefruktning, rättsmedicinska undersökningar,

30) behörigheten att vara verksam inom hälso- och sjukvården, apoteksväsendet, mediciner och produkter av läkemedelstyp, narkotiska ämnen samt framställning av gifter och fastställande av deras användningsändamål,

31) smittsamma sjukdomar hos husdjur,

32) förbud mot införande av djur och djurprodukter,

33) förebyggande av införsel av växtförstörare till landet,

34) försvarsväsendet och gränsbevakningen med beaktande av vad som stadgas i 12 §, ordningsmaktens verksamhet för tryggande av statens säkerhet, försvarstillstånd, beredskap inför undantagsförhållanden,

35) explosiva ämnen till den del rikets säkerhet berörs,

A 1 Självstyrelselag (1991:71) för Åland

36) skatter och avgifter med de undantag som nämns i 18 § 5 punkten,

37) sedelutgivning och valuta,

38) statistik för rikets behov,

39) arkivalier som härrör från statsmyndigheter med beaktande av vad som stadgas i 30 § 17 punkten,

40) (2004/11) televäsendet, dock så att tillstånd att utöva allmän televerksamhet i landskapet får beviljas av en riksmyndighet endast med landskapsregeringens samtycke,

41) andra än i denna paragraf särskilt nämnda privaträttsliga angelägenheter, om de inte direkt hänför sig till ett rättsområde som enligt denna lag hör till landskapets lagstiftningsbehörighet,

42) övriga angelägenheter som enligt grundsatserna i denna lag skall hänföras till rikets lagstiftningsbehörighet.

28 §. Rikslagar som har särskild betydelse för landskapet

Utän lagtingets bifall träder en ändring av grundlag eller annan rikslag inte i kraft i landskapet, såvitt det är fråga om principerna för enskildas rätt att i landskapet äga fast egendom eller tillgångar som hör till näringsverksamhet.

I fråga om lagar som har särskild betydelse för landskapet skall utlåtande inhämtas av landskapet innan lagen stiftas.

29 §. Överföring av lagstiftningsbehörigheten till landskapet

Riket har utöver vad som stadgas i 27 § lagstiftningsbehörighet i fråga om

1) folkbokföring,

2) handels-, förenings- och fartygsregister,

3) (1996/59) arbetspensionsskydd för kommunernas anställda och för förtroendevalda inom kommunalförvaltningen samt arbetspensionsskydd för andra, med de undantag som följer av 18 § 2a punkten, och annan socialförsäkring,

4) annan än i 18 § 13 punkten nämnd alkohollagstiftning,

5) bank- och kreditväsendet,

6) (1996/59) arbetsavtal, med de undantag som beträffande läroavtal följer av 18 § 14 punkten, och samarbete inom företaget.

Inom rättsområden som nämns i 1 mom. kan med lagtingets samtycke lagstiftningsbehörigheten helt eller till vissa delar överföras på landskapet genom lag. I en sådan lag skall intas stadganden om de åtgärder som föranleds av överförandet.

Den vars anställningsförhållande till staten berörs av en överföring av behörighet enligt 2 mom. skall, om han samtycker därtill, med bibehållna förmåner överföras till motsvarande uppgift i landskapets tjänst i enlighet med vad som närmare stadgas i förordning.

30 §. Behörighet och förfarande i förvaltningsärenden

Förvaltningen i angelägenheter som faller inom rikets lagstiftningsbehörighet ankommer på riksmyndigheterna med iakttagande av följande:

1) när statstjänster besätts i landskapet skall särskild betydelse tillmätas att den som anställs har kän-

nedom om landskapets förhållanden eller är bosatt i landskapet,

2) i pass som i landskapet utfärdas för den som har hembygdsrätt skall också ingå ordet "Åland",

3) landskapsmyndigheterna deltar i befolkningskyddet i enlighet med vad som stadgas i en överenskommelseförordning,

4) fullgörandet av arbetsplikt som gäller medborgarna allmänt kan för den som har hembygdsrätt endast åläggas i civila uppgifter inom landskapet,

5) statistiska uppgifter om förhållandena i landskapet som en riksmyndighet har tillgång till skall på begäran tillhandahållas behöriga myndigheter i landskapet,

6) riksmyndigheterna skall se till att landskapet erhåller frekvenser som behövs för radio- och televisionutsändningar i landskapet,

7) (2004/11) beviljande av tillstånd för utlänningar eller utländska sammanslutningar att äga och besitta fast egendom i landskapet eller att idka näring där ankommer på landskapsregeringen, som innan ett sådant ärende avgörs skall inhämta utlåtande av behörig riksmyndighet,

8) (2015/101) de uppgifter som enligt lagstiftningen om förebyggande av införsel till landet av växtförstörare samt lagstiftningen om framställning och användning av gifter ankommer på en riksmyndighet, ska i landskapet skötas av landskapsregeringen eller av någon annan myndighet som anges i landskapslag,

9) (2015/101) de uppgifter som enligt lagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos människor och husdjur ankommer på en riksmyndighet eller på kommunerna, ska i landskapet skötas av landskapsregeringen eller av någon annan myndighet som anges i landskapslag,

10) (2004/11) de uppgifter som i riket ankommer på konsumentklagonämnden handhas i landskapet av en särskild av landskapsregeringen tillsatt nämnd,

11) (2019/99) de uppgifter som enligt lagstiftningen om konsumentrådgivning ankommer på Konkurrens- och konsumentverket ska i landskapet skötas av landskapsmyndigheterna i enlighet med avtal mellan landskapet och staten;

12) (2004/11) nya farleder för handelssjöfarten kan inrättas i landskapet endast med landskapsregeringens samtycke med beaktande av vad som bestäms i 62 §,

13) (2004/11) i ärenden som gäller tillstånd att med utländska fartyg idka handelssjöfart i landskapet eller mellan landskapet och det övriga Finland, skall samråd äga rum med landskapsregeringen,

14) (2004/11) vid handläggningen av frågor om fartbegränsningar för handelsfartyg i farleder inom landskapet samt i andra frågor om sjötrafiken som har särskild betydelse för landskapet, skall riksmyndigheterna samråda med landskapsregeringen,

15) (2004/11) frågor som gäller rätt att idka intern lufttrafik i landskapet ankommer på landskapsregeringen, dock så att utlåtande av riksmyndigheterna skall inhämtas,

16) (2004/11) när en riksmyndighet handlägger sådana frågor rörande lufttrafiken som har särskild

betydelse för landskapet, skall samråd äga rum med landskapsregeringen,

17) (2004/11) arkivalier härrörande från statsmyndigheter som är verksamma i landskapet får föras bort från landskapet endast efter samråd med landskapsregeringen,

18) (2004/11) beslut av Finlands Bank som kan väntas få särskild betydelse för landskapets näringsliv eller sysselsättningen i landskapet skall om möjligt fattas först efter samråd med landskapsregeringen,

19) (2004/11) landskapsregeringen har rätt att jämte statsrådet vara företräd vid förhandlingar med producenternas centralorganisationer om inkomsten för lantbrukare och fiskare och om styrningen av lantbruksproduktionen och fiskerinäringen,

20) (2004/11) innan beslut fattas om sådana ändringar i importskyddet för lantbruks- och fiskeriprodukter som särskilt kan beröra lantbruksproduktionen och fiskerinäringen i landskapet, skall landskapsregeringen höras,

21) (2004/11) utlåtande av landskapsregeringen skall inhämtas innan tillstånd beviljas till utövande av tillståndspliktig näring, om beviljandet ankommer på en riksmyndighet,

22) (2004/11) innan beslut fattas om indragning av en inrättning eller ett fast arbetsställe vid statens lokalförvaltning i landskapet skall landskapsregeringen höras,

23) insamlande av statistiska uppgifter om Åland för rikets behov skall ske i samarbete med respektive myndigheter i landskapet.

31 §. (2004/11) *Riksmyndigheternas skyldighet att bistå landskapsmyndigheterna*

Riksmyndigheterna är skyldiga att inom gränserna för sin allmänna behörighet på begäran av landskapsregeringen bistå landskapsmyndigheterna vid skötseln av uppgifter som hör till självstyrelsen.

32 §. *Överenskommelseförordningar*

Genom förordning och med landskapsregeringens samtycke kan uppgifter som hör till riksförvaltningen för viss tid eller tills vidare överföras på en landskapsmyndighet eller uppgifter som hör till landskapsförvaltningen överföras på en riksmyndighet (*överenskommelseförordning*). (2004/11)

Om överenskommelsen sägs upp, skall förordningen ändras eller upphävas så snart som möjligt, dock senast inom ett år räknat från dagen för uppsägningen. Ändras eller upphävs förordningen inte inom denna tid, skall överenskommelsen anses ha upphört att gälla ett år efter uppsägningen. En landskapslag som innebär ändring av en överenskommelseförordning får till den del den avviker från överenskommelseförordningen inte tillämpas så länge förordningen är i kraft.

Över förslag till överenskommelseförordningar skall utlåtande av Ålandsdelegationen begäras. Överenskommelseförordningar utfärdas av republikens president. (1995/6)

33 §. (2004/11) *Inhämtande av landskapsregeringens utlåtande*

Innan republikens president, statsrådet, ett ministerium eller någon annan myndighet utfärdar föreskrifter som uteslutande gäller landskapet eller som annars har särskild betydelse för landskapet, skall landskapsregeringens utlåtande i saken inhämtas.

34 §. *Beslutsfattande och föredragning*

I ärenden som gäller landskapets självstyrelse fattar republikens president beslut på det sätt som anges i 58 § grundlagen. (2000/38)

Ärenden som gäller självstyrelsen föredras i statsrådet från justitieministeriet. Ärenden som gäller landskapets ekonomi föredras dock från finansministeriet.

Till föredragande i ärenden som avses i 2 mom. förordnar statsrådet personer som är förtrogna med landskapets självstyrelse.

35 §. *Rättskipning*

Rättskipningen i landskapet ankommer på de domstolar och myndigheter om vilka stadgas i rikslag, om inte något annat följer av 25 eller 26 §.

6 kap. Språkstadganden

36 §. *Ämbetsspråket*

Landskapet är enspråkigt svenskt. Ämbetspråket i stats-, landskaps- och kommunalförvaltningen är svenska.

Ålandsdelegationens ämbetspråk är svenska. Utlåtanden och avgöranden av högsta domstolen som avses i denna lag skall avfattas på svenska.

Vad som i denna lag stadgas om språket inom statsförvaltningen gäller i tillämpliga delar även för den evangelisk-lutherska kyrkans myndigheter i den mån annat inte följer av kyrkolagen.

37 §. *Rätt att använda finska*

Finska medborgare har rätt att i egen sak inför domstol och andra statsmyndigheter i landskapet använda finska.

38 §. *Skriftväxlingsspråk*

Skrivelser och andra handlingar som utväxlas mellan landskapsmyndigheterna och statens myndigheter i landskapet skall avfattas på svenska. Detsamma gäller skrivelser och andra handlingar mellan å ena sidan nämnda myndigheter och Ålandsdelegationen och å andra sidan statsrådet, de centrala statsmyndigheterna samt sådana överdomstolar och andra statsmyndigheter vilkas ämbetsdistrikt innefattar landskapet eller en del därav.

Fördrag som enligt 59 § skall tillställas lagtinget för godkännande, kan likväl översändas till landskapet på originalspråket, om fördraget med stöd av lag inte publiceras på svenska. En handling som enligt 59a § skall delges landskapet kan översändas på originalspråket, om den inte ännu översatts till svenska. (1995/6)

Vad som stadgas i 1 mom. om landskapsmyndigheterna gäller även de kommunala myndigheterna i landskapet.

A 1 Självstyrelselag (1991:71) för Åland

39 §. Översättningar

Domstolarna och Statens ämbetsverk på Åland ska på begäran av sakägare till sina expeditioner foga en översättning till finska. (2010/56)

Är en handling som har tillställts en domstol eller någon annan riksmyndighet avfattad på finska, skall myndigheten vid behov se till att handlingen översätts till svenska.

En enskild sakägare i landskapet har rätt att i ärenden som handläggs av en i 38 § 1 mom. nämnd statsmyndighet i riket till expeditionen få fogad en översättning till svenska i de fall då expeditionen med stöd av den allmänna språklagstiftningen utfärdas på finska.

40 §. Undervisningspråk

Undervisningspråket i skolor som bekostas med allmänna medel och får understöd av sådana är svenska, om inte något annat stadgas genom landskapslag.

41 §. Kunskaper i finska

Den som har avlagt examen vid en undervisningsanstalt i landskapet kan, i enlighet med vad som närmare stadgas i förordning, vinna inträde och avlägga examen vid en svensk- eller tvåspråkig undervisningsanstalt vars huvudman är staten eller som erhåller understöd av staten, även om han inte har de kunskaper i finska som krävs för inträde och avläggande av examen.

Se SRF om den kunskap i finska som vid universitet och yrkes- högskola krävs av åländska studerande (FFS 841/2000).

42 §. Statsanställdas språkkunskap

Bestämmelser om den språkkunskap som krävs för statsanställda i landskapet utfärdas med landskapsregeringens samtycke genom förordning av statsrådet. (2004/11)

Staten skall anordna utbildning på svenska för sina anställda i landskapet.

Se SRF om de språkkunskaper som krävs av statsanställda i landskapet Åland (FFS 1218/2007).

43 §. Information och föreskrifter på svenska

Statsrådet skall verka för att behövlig information om varor och tjänster till åländska konsumenter i mån av möjlighet ges på svenska.

Statsrådet skall även se till att bestämmelser och föreskrifter som skall gälla i landskapet finns tillgängliga på svenska.

7 kap. Landskapet Ålands ekonomi (2020/33)**44 §. (2020/33) Ekonomisk självstyrelse**

Landskapet Åland har ekonomisk självstyrelse på det sätt som anges i denna lag.

Lagtinget antar budget för landskapet Åland. Närmare bestämmelser om landskapets budget utfärdas genom landskapslag.

Landskapet Åland kan uppta lån samt emittera obligationslån för självstyrelsens behov.

45 §. (2020/33) Årliga återföringar till landskapet Åland

För att täcka utgifterna för självstyrelsen återförs till landskapet Åland årligen av statsmedel ett belopp

enligt 46 § som fastställs vid en särskild avräkning (*avräkningsbeloppet*) samt en skatteavräkning enligt vad som föreskrivs i 49 §.

46 §. (2020/33) Avräkningen

Avräkningsbeloppet beräknas så att de i statsbokslutet för respektive år redovisade inkomsterna, med undantag för skatt på förvärvs- och kapitalinkomster, rundradioskatt, källskatt som betalas av begränsat skattskyldiga, samfundsskatt, tonnageskatt, lotteriskatt samt nya statslån (*avräkningsbasen*) multipliceras med ett visst relationstal (*avräkningsgrunden*).

Vid beräkningen av avräkningsbeloppet ska dessutom beaktas hälften av förändringen i befolkningstalet för Åland i förhållande till hela Finlands befolkningstal (*Ålands befolkningsandel*) från och med den 31 december 2020. För att bestämma Ålands befolkningsandel används en koefficient som anges med fem decimalers noggrannhet. Ökar Ålands befolkningsandel höjs avräkningsbeloppet, minskar befolkningsandelen sänks avräkningsbeloppet.

Avräkningen verkställs årligen i efterhand för varje kalenderår. På avräkningsbeloppet betalas månatliga förskott.

47 §. (2020/33) Avräkningsgrunden och ändring av den

Avräkningsgrunden är 0,45 procent.

Avräkningsgrunden ska ändras, om grunderna för statsbokslutet genomgår ändringar som inverkar på avräkningsbeloppets storlek. Med ändring av grunderna för statsbokslutet avses förändringar i statens inkomst- och utgiftsstruktur, strukturella förändringar innefattande beskattning eller bolagisering, förändringar i fråga om nettobudgetering samt andra därmed jämförbara förändringar.

Avräkningsgrunden ska höjas, om landskapet Ålands utgifter ökar och utgiftsökningen följer av att

- 1) det till landskapet överförts ny lagstiftningsbehörighet i frågor som avses i 29 § 1 mom.,
- 2) landskapet Åland har övertagit förvaltningsuppgifter som ankommer på staten och kostnaderna inte regleras på annat sätt, eller landskapet, efter överenskommelse med staten, svarar för verksamhet som helt eller till betydande del tjänar riksintressen,

3) uppnåendet av självstyrelsens syften orsakar väsentligt ökade kostnader, eller

4) landskapet Ålands förvaltning annars belastas av betydande utgifter som inte förutsågs när denna lag stiftades.

Avräkningsgrunden ska sänkas, om en statlig myndighet har övertagit förvaltningsuppgifter av landskapet Ålands myndigheter, och kostnaderna för uppgifterna inte regleras på annat sätt.

Avräkningsgrunden har ändrats genom L (2021:22) om ändring av den avräkningsgrund som avses i självstyrelselagen för Åland.

48 §. (2020/33) Förfarandet för ändring av avräkningsgrunden

Om ändring av avräkningsgrunden bestäms genom rikslag med lagtingets samtycke.

Finansministeriet och Ålands landskapsregering gör minst vart tredje år en bedömning av om det finns grunder enligt 47 § 2–4 mom. att ändra avräkningsgrunden och ger sitt förslag till Ålandsdelegationen. Om den ena parten begär att en bedömning ska göras tidigare än efter tre år, ska den andra parten inom skälig tid medverka till att ett förslag lämnas till Ålandsdelegationen. I annat fall behandlar delegationen ärendet på basen av den ena partens förslag och efter att ha hört den andra parten.

Delegationen ger sitt förslag till ändring av avräkningsgrunden till statsrådet. Statsrådet ger sitt lagförslag, som baserar sig på delegationens förslag, till riksdagen.

49 §. (2020/33) Skatteavräkningen

I skatteavräkning återförs till landskapet Åland årligen av statsmedel beloppen för de på Åland för respektive skatteår debiterade statliga förvärvs- och kapitalinkomstskatterna, källskatten som betalas av begränsat skattskyldiga, samfundsskatten och tonnage-skatten. Därtill återförs årligen av statsmedel den på Åland betalda lotteriskattens belopp. Skatteavräkningen verkställs årligen i efterhand för varje skatteår. På skatteavräkningsbeloppet betalas månatliga förskott. Förskottsbeloppet beräknas med utfallet av tidigare beskattning och prognoser som grund.

Om utfallet av den i 1 mom. avsedda samfundsskattens och kapitalinkomstskattens sammanlagda belopp, med mer än 10 procent understiger det respektive belopp som landskapet Åland skulle ha fått på basis av motsvarande skatt genom de i 46 § 1 och 2 mom. avsedda grunderna för beräkningen av avräkningsbeloppet, tillkommer mellanskillnaden landskapet Åland.

50 §. (2020/33) Extra anslag

På framställning av lagtinget kan extra anslag beviljas för osedvanligt stora engångsutgifter som inte rimligen kan finansieras med budgeten för landskapet Åland. Extra anslag kan beviljas endast för uppgifter som faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet. Framställning om extra anslag görs hos Ålandsdelegationen.

51 §. (2020/33) Tillskott under exceptionella förhållanden

Landskapet Åland ska av statsmedel beviljas tillskott under exceptionella förhållanden

1) för att förhindra eller undanröja sådana väsentliga rubbningar i samhällsekonomin som särskilt drabbar landskapet,

2) för att täcka sådana kostnader som föranleds av en naturkatastrof, en kärnkraftsolycka, ett oljeutsläpp eller någon annan därmed jämförbar händelse, om inte landskapet skäligen bör bära kostnaderna.

Ålands landskapsregering ska göra en framställning om tillskott hos Ålandsdelegationen senast under året efter det kalenderår till vilket utgifterna hänförs. Ärendet ska om möjligt avgöras inom sex månader från det att det väcktes.

8 kap. Landshövdingen och Ålandsdelegationen

52 §. Utnämning av landshövdingen

Till landshövding utnämns en person som har nödvändiga förutsättningar att utöva ämbetet så att landskapet förvaltas väl och statens säkerhet tillvaratas.

Landshövdingen utnämns av republikens president efter överenskommelse med lagtingets talman. Om samförstånd inte uppnås, skall presidenten utse landshövdingen bland fem personer som har föreslagits av lagtinget.

53 §. Tjänstförrättande landshövding

Om tjänsten som landshövding är obesatt eller landshövdingen har förhinder, kan republikens president efter överenskommelse med lagtingets talman förordna en lämplig person att tills vidare sköta tjänsten.

54 §. Entledigande av landshövdingen

Uppkommer fråga om entledigande av landshövdingen, skall lagtingets talman höras innan beslut fattas.

55 §. Ålandsdelegationens sammansättning och beslutförhet

Ordförande i Ålandsdelegationen är landshövdingen eller någon annan som har förordnats av republikens president efter överenskommelse med lagtingets talman. Vid förhinder för ordföranden förs ordet av hans suppleant, som likaså förordnas av presidenten efter överenskommelse med lagtingets talman. Till ledamöter i delegationen utser statsrådet och lagtinget vardera två personer och för var och en av dem två suppleanter.

Delegationen är beslutför endast såsom fulltalig.

Delegationen kan höra sakkunniga.

56 §. Ålandsdelegationens uppgifter

Delegationen ger på begäran utlåtanden till statsrådet och ministerierna samt till landskapsregeringen och domstolar. (2004/11)

Delegationen skall avgöra ärenden som avses i 62 §.

Delegationen ska dessutom

1) årligen i efterhand verkställa den avräkning och den skatteavräkning som avses i 46 och 49 §,

2) ge förslag enligt 48 § 3 mom. till statsrådet om ändring av avräkningsgrunden,

3) bevilja extra anslag enligt 50 § och tillskott under exceptionella förhållanden enligt 51 § samt fatta beslut om de villkor som möjligen förenas med dem. (2020/33)

Delegationen fattar beslut om storleken på de förskott på avräkningsbeloppet som avses i 46 § 3 mom. och på skatteavräkningen som avses i 49 § 1 mom. (2020/33)

Beslut av delegationen i frågor som avses i 3 mom. stadfästs av republikens president. Beslutet skall inom tre månader stadfästas oförändrat eller lämnas utan stadfästelse. Om ett beslut lämnas utan stadfästelse, skall ärendet hänskjutas till delegationen för ny behandling.

A 1 Självstyrelselag (1991:71) för Åland

57 §. Kostnaderna för Ålandsdelegationen

Landskapet svarar för kostnaderna för Ålandsdelegationen till den del de hänför sig till de ledamöter som lagtinget har utsett. De övriga kostnaderna betalas av statsmedel.

9 kap. Internationella förpliktelser (2004/11)**58 §. (2004/11) Förhandlingar om internationella förpliktelser**

Landskapsregeringen kan hos behörig myndighet göra framställning om förhandlingar om fördrag och andra internationella förpliktelser.

Landskapsregeringen skall underrättas om förhandlingar angående fördrag och andra internationella förpliktelser i fråga om angelägenheter som faller inom landskapets behörighet. Gäller sådana förhandlingar angelägenheter som annars kan ha särskild betydelse för landskapet, skall landskapsregeringen underrättas, om detta lämpligen kan ske. Landskapsregeringen skall, om särskilda skäl finns, ges tillfälle att delta i förhandlingar som avses här.

59 §. (2004/11) Ikraftträdande av internationella förpliktelser

Om ett fördrag eller någon annan internationell förpliktelse som Finland ingår eller förbinder sig till innehåller en bestämmelse i en fråga som enligt denna lag faller inom landskapets behörighet, träder bestämmelsen i kraft i landskapet endast om lagtinget ger sitt bifall till den författning genom vilken bestämmelsen sätts i kraft.

Står bestämmelsen i strid med denna lag, träder den i kraft i landskapet endast om lagtinget ger sitt bifall med ett beslut som fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna och lagen om sättande i kraft av förpliktelsen antas av riksdagen i den ordning 95 § 2 mom. grundlagen anger för lagförslag om sättande i kraft av en internationell förpliktelse som gäller grundlagen. Gäller bestämmelsen endast det språk på vilket landskapsmyndigheterna skall stå i förbindelse med utlänningar eller utländska myndigheter, behandlas lagförslaget dock i vanlig lagstiftningsordning i riksdagen.

Lagtinget kan bemyndiga landskapsregeringen att ge bifall som avses i 1 mom.

9a kap. Ärenden som gäller Europeiska unionen (1995/6)**59a §. (2004/11) Beredning av nationella ställningstaganden**

Landskapsregeringen har rätt att delta i beredningen vid statsrådet av Finlands ställningstaganden till beslut som fattas inom Europeiska unionen, om beslutanderätten annars enligt denna lag skulle höra till landskapets behörighet eller om saken på något annat sätt kan ha särskild betydelse för landskapet. För den händelse landskapets och rikets ståndpunkter i frågor som enligt denna lag hör till landskapets behörighet inte kan samordnas, skall landskapets ståndpunkt på begäran av landskapsregeringen delges när Finlands ställningstaganden presenteras i Europeiska unionens institutioner.

Om det beslut som skall fattas inom Europeiska unionen helt eller delvis gäller tillämpning av Europeiska gemenskapens gemensamma politik på Åland, formulerar landskapsregeringen innehålllet i Finlands ställningstagande till den del saken enligt denna lag annars skulle höra till landskapets behörighet.

Landskapsregeringen skall underrättas om beredningen inom Europeiska unionen av de ärenden som avses i 1 mom. Landskapsregeringen skall också på begäran ges tillfälle att delta i Finlands delegations arbete när frågor som enligt denna lag hör till landskapets behörighet bereds inom Europeiska unionen.

Lagtinget kan i frågor som hör till landskapets behörighet delge riksdagen ett motiverat yttrande om huruvida ett utkast till lagstiftningsakt från Europeiska unionen är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Lagtingets ståndpunkt ska tillställas Europeiska unionens institutioner. (2012/12)

59b §. (2004/11) Genomförande av beslut som har fattats inom Europeiska unionen

När åtgärder vidtas i Finland med anledning av beslut som har fattats inom Europeiska unionen är lagstiftningsbehörigheten och behörigheten i förvaltningsärenden fördelad mellan landskapet och riket på det sätt som följer av denna lag.

Landskapsmyndigheterna och riksmyndigheterna skall samråda, om de åtgärder de kommer att vidta är beroende av varandra. Om endast en åtgärd kan vidtas i medlemsstaten i ett förvaltningsärende där både landskapet och riket har behörighet enligt denna lag, fattas beslutet om åtgärden av riksmyndigheten. Beslutet skall fattas efter samråd med landskapsmyndigheten så att samförstånd eftersträvas och landskapsmyndighetens ståndpunkter så långt som möjligt blir beaktade. Är landskapsmyndigheten och riksmyndigheten inte överens om vilka åtgärder som bör vidtas i en fråga som avses i detta moment, kan en rekommendation till avgörande begäras av Ålandsdelegationen.

Får medlemsstaterna enligt gemenskapsrätten i något fall där både landskapet och riket har behörighet utse endast en förvaltningsmyndighet, utser riket denna myndighet. När denna myndighet fattar ett beslut som annars skulle höra till landskapets behörighet, skall beslutet fattas i enlighet med landskapsregeringens ståndpunkt.

Landskapsregeringen har rätt att stå i kontakt med Europeiska gemenskapernas kommission i ärenden som hör till landskapets behörighet och som gäller verkställighet i landskapet av beslut som har fattats inom Europeiska unionen. Landskapsregeringen och statsrådet kommer närmare överens om hur statsrådet skall informeras om sådana kontakter.

I en behörighetskonflikt mellan jord- och skogsbruksministeriet och Ålands landskapsregering var frågan om riksmyndigheten var behörig att verkställa en fördelning mellan riket och landskapet Åland av den fiskekvot som Europeiska unionen tilldelat Finland. Högsta domstolen ansåg att ärendet var sådant att riksmyndigheten kunde fatta beslutet om fördelningen även utan samförstånd mellan rikets och landskapets myndigheter.

HD 2017:47. (Omröstn.)

Jord- och skogsbruksministeriet hade i sitt beslut enligt lagen om det nationella genomförandet av Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik fördelat Finlands fiskekvoter mellan riket och landskapet Åland. Innan regeringens proposition till genomförandelag hade godkänts och lagen trätt ikraft hade samtidigt beredningen av ministeriets beslut påbörjats. I ärendet skulle på besvär av landskapsregeringen avgöras bland annat om ministeriets beslut hade fattats enligt Ålands självstyrelselag. Enligt 59 b § 2 mom. i självstyrelselagen ska genomförande av beslut som har fattats inom Europeiska unionen föregås av samråd med landskapsmyndigheten så att samförstånd eftersträvas och landskapsmyndighetens ståndpunkter så långt som möjligt blir beaktade. Är landskapsmyndigheten och riksmyndigheten inte överens om vilka åtgärder som bör vidtas i en fråga som avses i detta moment, kan en rekommendation till avgörande begäras av Ålandsdelegationen. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg med beaktande av självstyrelselagens syfte och det kommersiella fiskets viktiga betydelse för landskapet Åland, att en begäran om rekommendation till avgörande hade varit motiverad med tanke på meningsskiljaktigheten mellan ministeriet och landskapsregeringen. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att i bedömningen av ministeriets besluts lagenlighet ska beaktas att en fördelning av fiskekvoterna i tillräckligt god tid förutsatte ett beslut av ministeriet inom tre veckor efter att genomförandelagen hade trätt i kraft. I detta sammanhang ska också beaktas den beredning som skedde innan lagen trädde ikraft, och genom vilken man har försökt genomföra förhandlingarna så att ett möjligt enhälligt slutresultat kunde åstadkommas. Enligt den utredning som har erhållits har förhandlingarna mellan riket och Åland förts länge och på olika nivåer. Parternas ståndpunkter har i tillräcklig grad framkommit under förhandlingarna. I bedömningen av vilken betydelse brittena i förhandlingarna har för beslutets laglighet ska ytterligare slutresultatet enligt kvotfördelningsbeslutet beaktas. De av ministeriet framförda landskapet Ålands andelar av fiskekvoterna har under den långa beredningen närmast sig de andelar landskapsregeringen framfört, och andelarna enligt ministeriets beslut har inte nämnvärt skiljt sig från dem landskapsregeringen yrkat. Ministeriets beslut om kvoteringen av fisket och fördelningen av fiskekvoterna har som helhet betraktat grundat sig på det realiserade fisket som objektiva utgångspunkter och slutresultatet har inte nämnvärt ändrat det kommersiella fiskets tidigare fångstnivåer. Eftersom det inte i lagen föreskrivs om enhällighet som ett uttryckligt krav och eftersom ministeriet har haft befogenhet att besluta om fördelningen av kvotandelarna, kan förarbetet inte trots ovan nämnda brister anses vara på ett sådant sätt lagstridigt att ministeriets beslut borde upphävas. **HFD 2021:14.**

59c §. (2009/62) Landskapets ställning i ärenden som gäller fördragsbrott och i mål som behandlas i Europeiska gemenskapernas domstol

Riksmyndigheterna bereder i samverkan med landskapsregeringen innehållet i Finlands svar på ställningstaganden av Europeiska gemenskapernas kommission angående brister vid fullgörandet av medlemsstatens skyldigheter till den del fullgörandet hör till landskapets behörighet samt Finlands ställningstaganden som i ett sådant ärende framförs vid Europeiska gemenskapernas domstol.

Om landskapets och rikets ståndpunkter inte kan samordnas i ett ärende som avses i 1 mom., ska Finlands svar och ställningstagande på landskapsregeringens begäran utformas så att landskapets ståndpunkt framgår. Har talan i ett ärende som avses i 1 mom. väckts på grund av en åtgärd eller underlåtelse från landskapets sida, ska en representant från landskapet

ges rätt att delta i det muntliga förfarandet vid domstolen.

Landskapsregeringen kan göra en motiverad framställning hos statsrådet om att Finland ska delta i en anhängig rättegång vid Europeiska gemenskapernas domstol eller väcka talan vid domstolen när det gäller frågor som hör till landskapets behörighet eller annars kan ha särskild betydelse för landskapet.

59d §. (2004/11) Landskapets nationella ansvar

Har Europeiska gemenskapernas domstol dömt finska staten att betala ett standardbelopp, ett vite eller något motsvarande penningbelopp, är landskapet ansvarigt för detta belopp gentemot riket till den del en åtgärd eller försummelse från landskapets sida är orsak till domen.

Är finska staten utifrån sitt ansvar som medlemsstat skyldig att betala tillbaka gemenskapsmedel till Europeiska gemenskapen, är landskapet ansvarigt för beloppet gentemot riket till den del förvaltningen eller övervakningen av de återbetalade medlen hörde till landskapet.

Är finska staten skyldig att betala ersättning till enskilda för en skada som orsakats av att de gemenskapsrättsliga förpliktelserna i ett ärende inom landskapets behörighet genomförts bristfälligt eller oriktigt, är landskapet till denna del ansvarigt för ersättningen gentemot staten.

Riket och landskapet kan jämka de ansvarsbelopp som avses i 1-3 mom. En tvist om ansvaret behandlas som förvaltningstvistemål vid Ålands förvaltningsdomstol enligt vad som föreskrivs i 12 kap. förvaltningsprocesslagen (586/1996) och i denna paragraf.

59e §. (2004/11) Europeiska gemenskapens regionkommitté

Till en av Finlands representanter i Europeiska gemenskapens regionkommitté skall föreslås en kandidat som landskapsregeringen utser.

10 kap. Särskilda stadganden

60 §. Lagenligheten av landskapsförordningar samt behörighetskonflikter

Om ett stadgande i en landskapsförordning står i strid med landskapslag eller i landskapet tillämplig rikslagstiftning, får det inte tillämpas av myndigheterna.

Uppstår meningsskiljaktighet angående en landskaps- eller riksmyndighets behörighet att vidta en viss förvaltningsåtgärd, avgörs frågan på framställning av landskapsregeringen eller riksmyndigheten av högsta domstolen, sedan utlåtande har inhämtats av myndigheten i fråga och Ålandsdelegationen. (2004/11)

Landskapsstyrelsen ansågs inte ha överskridit sin behörighet genom beslut om att på angivna villkor tillåta anordnande av spel på försök på Internet. **HD 2001:38.**

60a §. (1995/6) Sekretess

Rikslagstiftningen gäller för sekretess och handlingars offentlighet i frågor som avses i 9 och 9a kap.

Se L om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999).

A 1 Självstyrelselag (1991:71) för Åland

60b §. (2004/11) *Tjänsteåtal*

Lantrådet och ledamöter av landskapsregeringen åtalas för tjänstefel vid Åbo hovrätt.

61 §. *Statens mark och byggnader*

Behöver staten mark i landskapet för egentlig statsförvaltning, skall landskapet tillhandahålla lämpliga områden. Om landskapet inte tillhandahåller områden, är staten förhindrad att utan landskapets medverkan förvärva behövlig mark.

Om sådan mark som avses i 1 mom. inte längre behövs för egentlig statsförvaltning, övergår statens rätt till landskapet, varvid byggnader och anläggningar som blivit obehövligen tillfaller landskapet om de inte flyttas bort.

Om tillhandahållande av mark enligt 1 mom. och om övertagande av mark och annan egendom enligt 2 mom. skall respektive ministerium och landskapsregeringen överenskomma. (2004/11)

Vid inlösen av fast egendom för statens behov tillämpas rikets lag.

Senaten hade år 1875 fattat beslut om att några kronoholmar på Åland skulle underläggas hemmanen i en by. Genom beslutet hade hemmanen fått en bestående rätt att nyttja holmarna. Efter 1875 hade kronojordens betydelse minskat till följd av lagstiftning och åtgärder av myndighet, men den ständiga nyttjanderätten till kronojord hade dock inte övergått till en sådan äganderätt som förutsätts i lagen om lagfart och tiden för klander av fastighetsfång. På talan av landskapet Åland ogiltigförklarades de lagfarter som hade beviljats holmarnas nuvarande innehavare. **HD 1989:73.** (Omröstn.)

Senaten hade år 1876 förordnat att en kronoholme på Åland skulle underläggas ett hemman, som därigenom fick en bestående rätt att nyttja holmen. Holmen hade varit en fastighet av krononatur till år 1979, då dess natur ändrats till skattenatur. A, som då besatt lägenheten, beviljades år 1980 lagfart på densamma. B köpte lägenheten och beviljades lagfart år 1996. Fråga om förutsättningarna för viss tids hävd enligt 21 § 1 mom. lagen om lagfart och tiden för klander av fastighetsfång (86/1930). **HD 2003:43.**

62 §. *Meningsskiljaktighet i vissa fall*

Uppstår meningsskiljaktighet i en fråga som avses i 30 § 12 punkten eller 61 § 1 eller 2 mom., avgörs saken av Ålandsdelegationen.

63 §. *Landskapets rätt till arv*

Om det inte finns någon arvinge till den som vid sitt frånfalle var fast bosatt i landskapet, tillfaller arvet landskapet Åland. Fast egendom eller därmed jämförbar annan egendom, som landskapet har fått i arv, som finns utanför landskapet och som inte behövs för att täcka boets skulder, skall dock överlåtas till staten.

Se 5 kap. ärvdabalk (FFS 40/1965).

64 §. *Examen i annat nordiskt land*

Genom förordning kan stadgas att en examen som utgör behörighetsvillkor för statstjänst i landskapet kan ersättas med en jämförbar examen i Danmark, Island, Norge eller Sverige.

65 §. *Statlig näringsverksamhet och vissa tjänster i landskapet*

Förbehålls staten, en självständig statsanstalt eller ett samfund i vilket staten har avgörande inflytande

ensamrätt att utöva sådan näringsverksamhet som enligt 27 och 29 §§ regleras genom rikslagstiftning, kan genom förordning stadgas att landskapet eller ett samfund där landskapet har avgörande inflytande skall ha samma rätt att utöva motsvarande näring på Åland, om det inte föreligger vägande skäl mot detta.

Vad som i 30 § 1 punkten, 42 § 1 mom. och 64 § stadgas om statstjänst gäller även tjänster i landskapet vid självständiga statsanstalter. Detsamma gäller också, på det sätt som stadgas genom förordning, för tjänster i samfund i vilka staten har avgörande inflytande.

66 §. *Skattefrihet för landskapet*

I fråga om skattefrihet och andra därmed jämförbara förmåner åtnjuter landskapet samma rätt som staten.

Posten på Åland var, med beaktande av stadgandet i 66 § självstyrelselagen för Åland, ett affärsverk jämförbart med ett sådant statligt affärsverk på vilket tillämpas lagen om statens affärsverk. Därför skulle Posten på Åland betala arbetsgivares socialskyddsavgift enligt den procentsats som gällde för nämnda statliga affärsverk. **HFD 1994 A 2.**

67 §. *Införande av kommunal rösträtt i vissa fall*

Under de förutsättningar som anges i landskapslag medges finska medborgare som saknar hembygdsrätt samt danska, isländska, norska och svenska medborgare rösträtt och valbarhet vid val av förtroendevalda inom kommunalförvaltningen. Sådan rösträtt och valbarhet kan på samma sätt medges medborgare i andra stater. (1995/6)

Beslut om antagande av en landskapslag som avses i 1 mom. skall fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

Se LL (1997:63) om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt.

68 §. *Valkrets*

Vid riksdagsmannaval och vid val av republikens president utgör landskapet en valkrets. Om dessa val stadgas särskilt.

69 §. *Ändring av självstyrelselagen. Landskapslagar som antas med kvalificerad majoritet*

Denna lag kan inte ändras eller upphävas annat än genom överensstämmande beslut av riksdagen och lagtinget, inte heller kan avvikelser från den göras på något annat sätt. Besluten skall i riksdagen fattas i den ordning som gäller vid ändring eller upphävande av grundlag och i lagtinget med en majoritet om minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. (2000/38)

I landskapslag kan stadgas att beslut om antagande av landskapslag skall fattas av lagtinget med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. En landskapslag där ett sådant stadgande ingår skall antas i samma ordning.

11 kap. Ikraftträdelse- och övergångsstadganden**70 §.** *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

Genom denna lag upphävs självstyrelselagen för Åland av den 28 december 1951 (670/1951) jämte senare ändringar (*den äldre lagen*), samt lagen den 16

februari 1979 om tillämpningen i landskapet Åland av lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (182/1979) och övriga stadganden som står i strid med denna lag.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft. Lagtinget kan redan innan lagen träder i kraft vid antagande av landskapslag tillämpa denna lags stadganden. En sådan landskapslag blir dock inte gällande förrän denna lag har trätt i kraft.

Ålandsdelegationen som utses enligt denna lag sköter också de uppgifter som enligt den äldre lagen ankommer på Ålandsdelegationen.

71 §. Tidigare stadgandens giltighet

Har genom denna lag eller med stöd av den till rikslagstiftningen hänförs ett rättsområde som tidigare reglerats genom landskapslag, eller till landskapets lagstiftningsbehörighet överförs ett område som tidigare har reglerats genom rikslagstiftning, skall landskapslag eller rikslagstiftning, som inom detta rättsområde tillkommit innan denna lag har trätt i kraft, fortfarande tillämpas i landskapet till dess den upphävs, landskapslagen genom förordning och rikslagstiftning genom landskapslag.

Enligt 18 § 21 och 25 punkterna i den år 1991 givna självstyrelselagen för Åland hade landskapet Åland behörighet att lagstifta om beläggande av rattfylleri med frihetsstraff. Då det i landskapet inte hade utfärdats sådana straffstadganden skulle det i landskapet enligt övergångsstadgandena i den nämnda nya självstyrelselagen tillämpas strafflagens stadganden om rattfylleri i den lydelse de hade då självstyrelselagen trädde i kraft. **HD 1996:106.**

I självstyrelselagen för Åland hade landskapet givits lagstiftningsbehörighet beträffande vägar. Då det i landskapet inte hade utfärdats stadganden om enskilda vägar, skulle 38 b § lagen om enskilda vägar tillämpas i landskapet i den lydelse lagrummet hade då självstyrelselagen trädde i kraft. **HD 2005:18.**

72 §. Hembygdsvård

Den som när denna lag träder i kraft har sitt egentliga bo och hemvist i landskapet har rätt att på ansökan hos landskapsregeringen erhålla hembygdsvård i enlighet med den äldre lagens bestämmelser därom. (2004/11)

I fråga om hembygdsvård följer adoptivbarn sina adoptivföräldrar även då barnet har adopterats innan denna lag träder i kraft.

73 §. Utövande av näring

Den som när denna lag träder i kraft har sitt egentliga bo och hemvist i landskapet har rätt att, sedan han utan avbrott varit bosatt under fem år i landskapet, utöva näring i landskapet med stöd av stadgandena i den äldre lagen.

Enskilda personer, bolag, andelslag, föreningar, andra sammanslutningar och stiftelser, som när denna lag träder i kraft utövar näring i landskapet med stöd av stadgandena i den äldre lagen, har rätt att även framdeles utöva näring enligt den äldre lagen.

74 §. Behandling av ärenden vid övergång av behörighet

Ett ärende som är anhängigt när behörighet enligt denna lag övergår från en myndighet till en annan

skall slutbehandlas av den myndighet där ärendet är anhängigt, varvid den lagstiftning som gällde före överföringen skall iaktas.

Då ändring söks i en myndighets avgörande som har givits innan behörigheten övergick skall den äldre lagen och annan tillämplig tidigare lag följas.

75 §. Statsanställda

Den vars uppgifter i ett anställningsförhållande till staten enligt denna lag har överförs till landskapet skall, om han samtycker därtill, med bibehållna förmlåner överflyttas till motsvarande uppgifter i landskapets tjänst i enlighet med vad som stadgas genom förordning.

Till dess en förordning som avses i 42 § 1 mom. har givits, skall om den språkkunskap som krävs av den som anställs i statens tjänst i landskapet gälla vad som när denna lag träder i kraft stadgas i den äldre lagen och i lagstiftningen om den språkkunskap som skall av statstjänsteman fordras.

Den som när denna lag träder i kraft är anställd i statens tjänst i landskapet är utan hinder av en förordning som utfärdats med stöd av 42 § 1 mom. fortfarande behörig att inneha anställningen.

76 §. Upphävd (2004/11).

77 §. Ordinarie finansiell utjämning, extraordinarie anslag och ändring av avräkningsgrunden

Ordinarie utjämning enligt den äldre lagen verkställs sista gången för året innan denna lag träder i kraft.

Till extraordinarie anslag som har blivit stadfäst innan denna lag träder i kraft kan tillägg beviljas under två år efter ikraftträdandet.

Avräkningsgrunden skall ändras, om grunderna för statsbokslutet innan lagen träder i kraft genomgår ändringar enligt 47 § 2 mom.

78 §. Mark, byggnader och anläggningar

Vad som stadgas i 61 § 2 mom. gäller även mark, byggnader och anläggningar som när denna lag träder i kraft används för egentlig statsförvaltning.

Genom förordning kan stadgas att annan staten tillhörig mark, byggnad eller anläggning än sådan som avses i 1 mom. övergår till landskapet.

79 §. Lös egendom

Då en landskapsmyndighet enligt denna lag övertar en statsmyndighets verksamhet, skall statsmyndighetens lösa egendom i landskapet, vilken behövs för verksamheten, utan ersättning överlåtas till landskapet.

Ikraftträdandebestämmelse (1996/59):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1997.

De förändringar av pensionskyddet som mellan den 1 januari 1993 och den dag denna lag träder i kraft genom landskapslag gjorts gällande för landskapets anställda och andra som omfattas av landskapets pensionssystem skall inte tillämpas på de arbetspensioner som intjänats för landskapets privaträttsligt anställda under motsvarande tidsperiod.

Den som när denna lag träder i kraft är eller har varit anställd hos en privat arbetsgivare vilken till-

A 2 L (2021:22) om ändring av den avräkningsgrund som avses i självstyrelselagen för Åland

handahåller en kommun eller ett kommunalförbund socialvårdstjänster och som med stöd av den äldre självstyrelselagen för Åland (670/51) omfattas av landskapets pensionssystem samt anställts före den 1 januari 1994 skall omfattas av landskapets pensionssystem enligt 2 mom.

Den som när denna lag träder i kraft är eller har varit anställd vid någon annan privat landskapsunderstödd institution än en sådan som avses i 3 mom. och omfattas av landskapets pensionssystem enligt landskapslag utfärdad medan den äldre självstyrelselagen för Åland var i kraft skall omfattas av landskapets pensionssystem enligt 2 mom.

Ikraftträdandebestämmelse (2004/11):

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2004. Lagens 25 § 1 mom. om anförande av besvär hos Ålands förvaltningsdomstol över ett beslut av en myndighet under landskapsregeringen tillämpas dock bara på besvär som anförts över beslut som givits efter lagens ikraftträdande.

Vad som i andra lagar och förordningar sägs om Ålands landskapsstyrelse skall efter ikraftträdandet avse Ålands landskapsregering.

Ikraftträdandebestämmelse (2020/33):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

Avräkning enligt de bestämmelser i 45 § som gällde vid ikraftträdandet av denna lag verkställs sista gången för kalenderåret före ikraftträdandet av denna lag.

Avräkningsgrunden enligt 47 § 1 mom. ska ändras, om grunderna för statsbokslutet genomgår ändringar enligt de bestämmelser i 47 § 2–4 mom. som gällde vid denna lags ikraftträdande eller om det annars finns vägande skäl för ändring innan lagen har trätt i kraft. På ändring av avräkningsgrunden tillämpas då de bestämmelser i 47 § 5 mom. som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

En framställning om extra anslag enligt de bestämmelser i 48 § som gällde vid ikraftträdandet av denna lag och som gjorts före ikraftträdandet av denna lag, beviljas i enlighet med den bestämmelsen.

Skattegottgörelse enligt de bestämmelser i 49 § som gällde vid ikraftträdandet av denna lag utbetalas ännu för skatteåren före ikraftträdandet av denna lag.

Särskilda bidrag enligt de bestämmelser i 51 § som gällde vid ikraftträdandet av denna lag kan sökas för utgifter som hänför sig till året före ikraftträdandet av denna lag.

Beslut om förskott på avräkningsbelopp och om skatteavräkning som hänför sig till det år då lagen träder i kraft kan fattas innan lagen träder i kraft.

Ålandsdelegationen sköter också de uppgifter som enligt den bestämmelse i 56 § 3 mom. 2 punkten som gällde vid ikraftträdandet av denna lag ankom på delegationen och som avser fastställande av skattegottgörelsen för skatteåren 2019 och 2020. Detsamma gäller den slutliga avräkningen för år 2020 enligt 45 § 2 mom. i den lag som gällde vid denna lags ikraftträdande.

A 2 Lag (2021:22) om ändring av den avräkningsgrund som avses i självstyrelselagen för Åland

(FFS 911/2020)

1 §. Med avvikelse från 47 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) är avräkningsgrunden 0,47 procent.

2 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

Denna lag tillämpas första gången vid verkställandet av avräkningen för år 2021 och vid fastställandet av förskottet på avräkningsbeloppet för det året.

A 3 Jordförvärvslag (1975:7) för Åland (1991/72)

(FFS 3/1975) (FFS 1145/1991) (FFS 76/2000)

1 §. För att förverkliga den åländska befolkningens rätt till jordbesittningen på Åland gäller angående förvärv och besittning av fast egendom i landskapet i denna lag stadgade inskränkningar.

2 §. (1991/72) Personer som inte har åländsk hembygdsrätt samt bolag, andelslag, föreningar, andra sammanslutningar, anstalter, stiftelser eller samfund får inte utan tillstånd av [landskapsstyrelsen] med äganderätt förvärva eller med stöd av legoavtal eller något annat avtal besitta fast egendom i landskapet. Genom landskapslag kan stadgas om undantag från detta.

Vad denna lag stadgar om förvärv av fast egendom skall även gälla en outbruten del av en fastighet samt förvärv genom överlåtelse av andel i ett dödsbo som äger eller besitter fast egendom.

Den som förlorar sin hembygdsrätt behöver inte med anledning härav tillstånd för att besitta fast egendom med stöd av ett redan ingånget legoavtal eller något annat avtal så länge avtalet är i kraft. På en förlängning av avtalet tillämpas dock 1 mom.

Vid inlösen av tillandning i landskapet Åland enligt 243 § lagen om skifte överfördes tillandningen till en lägenhet tillhörig en utländsk medborgare. De i lagen om utlänningars samt vissa sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier samt i lagen om inskränkning i rätten att förvärva och besitta fast egendom i landskapet Åland stadgade inskränkningarna rörande förvärvande av fast egendom ägde härvid inte tillämpning. **HD 1981 II 85.**

Sökandena, svenska medborgare utan åländsk hembygdsrätt, var genom arvsavvägelse från far delägare i sin farmors dödsbo, i vilket ingick hälften av en fastighet på Åland. Ansökan gällde tillstånd att som gåva av far få förvärva faderns andel i farfars dödsbo innefattande den resterande hälften av fastigheten samt en annan fastighet. Landskapsregeringen avlog ansökan då gåvogivaren enligt landskapsförordningen om jordförvärvstillstånd ska ha varit lagfaren ägare till egendomen i minst åtta års tid. Högsta förvaltningsdomstolen uttalade att med beaktande av fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen, protokoll om Åland, artikel 1 samt bestämmelserna i 4 § 2 mom. landskapslagen om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd

och syftet med landskapslagen om jordförvärvstillstånd kunde bestämmelserna i 4 § 2 mom inte återopas som grund för avslag på en ansökan om jordförvärvstillstånd. **HFD 27.12.2007 liggre 3352 (2007:90).**

3 §. (1991/72) Utan hinder av denna lag får bröstarvinge och make genom arv förvärva egendom som avses i 2 § och, om de är delägare i ett dödsbo som äger eller besitter fast egendom, förvärva andelar i dödsboet. Vid avvittring som förrättas efter en make får den efterlevande utan hinder av denna lag förvärva egendom på grund av giftorätt. Genom landskapslag stadgas under vilka förutsättningar en bröstarvinge eller make utan hinder av denna lag med stöd av testamente kan förvärva egendom som avses i 2 §. Likaså stadgas genom landskapslag under vilka förutsättningar en make kan äga eller besitta sådan egendom tillsammans med den andra maken som har hembygdsrätt samt under vilka förutsättningar en make kan äga eller besitta sådan egendom när makarnas samlevnad har upphört eller efter äktenskapskillnad.

Är någon annan än en bröstarvinge eller den efterlevande maken delägare i ett dödsbo som äger eller besitter fast egendom och har en sådan delägare inte hembygdsrätt, kan [landskapsstyrelsen], om dödsboet inte har skiftats inom två år från dödsfallet och dödsbodelägaren inte har beviljats tillstånd enligt 2 § 1 mom., med samma rätt som en dödsbodelägare yrka skifte av dödsboet. Angående rätten att besitta fast egendom som vid skiftet har tillfallit en här nämnd dödsbodelägare gäller i övrigt vad som i denna lag stadgas om förvärv av fast egendom.

I 2 § nämnd egendom som utgör pant eller säkerhet för en obetald fordran kan utan tillstånd förvävas av en bank för högst fem år. Sedan denna tid har löpt ut skall in fråga om förvärvet iakttas vad som i övrigt stadgas i denna lag.

4 §. Tillstånd, som avses i 2 § skall sökas hos [landskapsstyrelsen]. Har överlåtelsehandling eller annat avtal redan upprättats, skall tillstånd sökas inom tre månader från det handlingen undertecknades. Handlingen eller avskrift därav skall bifogas ansökan.

[Landskapsstyrelsen] kan utan hinder av vad i 1 mom. angående tid för ansökan om tillstånd är stadgat behandla tillståndsansökan, som gjorts efter tidens utgång, om på grund av ansökan särskilda skäl därtill anses föreligga.

Innan [landskapsstyrelsen] till slutlig prövning upptar ansökan om tillstånd utlåtande införskaffas av den kommun i vilken fastigheten är belägen.

5 §. Har tillstånd för förvärv av fast egendom icke sökts, skall [landskapsstyrelsen] meddela den, som underlåtit att inlämna ansökan, att egendomen inom sex månader från den dag meddelandet bevisligen kommit honom tillhanda skall överlätas till någon, som har rätt att förvärva densamma, vid äventyr att den eljest försäljes på offentlig auktion. Samtidigt skall tillkännagivas, att tillståndsansökningen inom sagda tid kan sändas till [landskapsstyrelsen], varvid de i 4 § 2 mom. avsedda särskilda skälen även bör

framläggas i ansökningen. Är vederbörandes postadress icke känd, sändes meddelandet till ifrågavarande fastighet.

Har de förhållanden, på grund av vilka vederbörandes rätt att förvärva fast egendom är inskränkt, icke upphört, skall [landskapsstyrelsen] efter utgången av den i 1 mom. avsedda tiden om sex månader förordna om egendomens försäljning på offentlig auktion för ägarens räkning.

6 §. Har [landskapsstyrelsen] avslagit ansökan om tillstånd rörande förvärv av fast egendom och har egendomen icke inom sex månader därefter överlåtits till någon som har rätt att äga sagda egendom, skall [landskapsstyrelsen], om icke de förhållanden som inskränker vederbörandes rätt att äga fast egendom upphört, förordna om offentlig auktion med iakttagande i tillämpliga delar av vad i 5 § 2 mom. är stadgat. Till [landskapsstyrelsen] beslut om att ansökan avslagits, vilket skall tillställas sökanden, skall fogas tillkännagivande om vad i detta moment till efterrättelse är stadgat.

Den som överlåtit fast egendom är icke berättigad att klandra fångnet på den grund att detta strider mot stadgandena i denna lag.

7 §. Upplåtes fast egendom enligt lego- eller annat avtal till i 2 § avsedd person, sammanslutning, anstalt, stiftelse eller samfund och har tillstånd icke sökts såsom i 4 § stadgas, skall [landskapsstyrelsen] meddela legotagaren och legogivaren, att avtalet inom sex månader från den dag meddelandet bevisligen kommit honom tillhanda bör upphävas vid äventyr att avtalet förklaras ogiltigt och obehörig besittare vräkes från egendomen. Samtidigt skall tillkännagivas, att tillståndsansökningen inom sagda tid kan sändas till [landskapsstyrelsen], varvid de i 4 § 2 mom. avsedda särskilda skälen även bör framläggas i ansökningen. Är vederbörandes postadress icke känd, sändes meddelandet till ifrågavarande fastighet.

Har de förhållanden, på grund av vilka vederbörandes rätt att besitta fast egendom är inskränkt, icke upphört, skall [landskapsstyrelsen] efter utgången av den i 1 mom. nämnda tiden om sex månader förordna, att avtalet är ogiltigt och vidtaga åtgärd för att obehörig besittare vräkes.

Har [landskapsstyrelsen] avslagit ansökan om tillstånd att besitta fast egendom och har det avtal, på vilket besittningen grundar sig, icke inom sex månader därefter upphävts, skall [landskapsstyrelsen] förfara som i 2 mom. stadgas.

8 §. Då i 2 § nämnt tillstånd meddelas, kan det beviljas på de villkor [landskapsstyrelsen] med avseende fäst vid lagens i 1 § nämnda syftemål prövar nödigt föreskriva. Härvid kan som villkor jämväl föreskrivas, att fastigheten icke utan [landskapsstyrelsen] medgivande får användas för annat än i tillståndsansökan angivet ändamål.

9 §. Har genom laga kraft vunnet domstolsutslag fastställts att någon som har fång på fast egendom är mellanhand för annan, vars rätt att äga egendomen

A 3 Jordförvärvslag (1975:7) för Åland

är underkastad i denna lag stadgade inskränkningar, i det han huvudsakligen för dennes räkning uppträder såsom ägare (bulvan), skall [landskapsstyrelsen], där- est egendomen icke inom sex månader överlåtes till någon som är berättigad att äga densamma, förordna att den skall försäljas på offentlig auktion. Sådant för- ordnande gäller oaktat fastigheten har överlåtits till annan efter sagda tid.

Har på i 1 mom. nämnt sätt fastställts, att någon på grund av lego- eller annat avtal såsom bulvan för an- nans räkning besitter fast egendom, skall [landskaps- styrelsen] omedelbart vidtaga åtgärder för vräkning av innehavaren.

Talan angående fastställande av i 1 och 2 mom. nämnda förhållanden skall av allmän åklagare väckas vid domstol på den ort, där egendomen är belägen. Domstol åligger att utan dröjsmål tillställa [land- skapsstyrelsen] avskrift av sitt utslag.

10 §. Vad i 9 § 1 mom. är stadgat skall jämväl äga till- lämpning i det fall att genom laga kraft vunnet dom- stolsutslag fastställs att den, som erhållit i 2 § nämnt tillstånd att förvärva fast egendom, brutit mot i till- ståndsbeslutet med stöd av 8 § uppställt villkor.

Vad i 9 § 2 mom. är stadgat skall jämväl äga till- lämpning i det fall att på ovan i 1 mom. nämnt sätt fastställts att den, som beviljats tillstånd att på grund av lego- eller annat avtal besitta fast egendom, brutit mot i tillståndsbeslutet uppställt villkor.

Talan angående fastställande av i 1 och 2 mom. nämnda förhållanden skall av allmän åklagare på an- målan av [landskapsstyrelsen] väckas vid domstol på den ort där egendomen är belägen. Domstol åligger att utan dröjsmål tillställa [landskapsstyrelsen] avskrift av sitt utslag.

På särskilda skäl kan [landskapsstyrelsen] avstå från i 3 mom. nämnd anmälan under förutsättning att rättelse skett i fråga om villkorets iakttagande.

11 §. Då i 9 och 10 §§ avsedd talan upptages till be- handling vid domstol, skall därom göras anteckning i protokollet över in-teckningsärenden.

12 §. Beträffande auktion, som förrättas på grund av stadgandena i denna lag, skall med nedan i denna pa- ragraf nämnda undantag i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad om försäljning i utmätningssväg är stadgat.

Fast egendom må icke försäljas till i 2 § nämnd per- son eller sammanslutning, såframt denna icke därför- innan erhållit rätt att äga densamma. Äger auktions- förrättare icke kännedom därom, huruvida den som vid auktionen gjort högsta anbudet är berättigad att äga fast egendom i landskapet, och har honom icke före auktionen avslutande företetts utredning därom, skall han efter auktionens slut, anskaffa sådan utred- ning på bekostnad av den, som gjort anbudet. Framgår härvid att denna icke har rätt att äga fast egendom, skall ny auktion förrättas, varvid i tillämpliga delar skall gälla vad i 5 kap. 45 § 2 mom. utsokningslagen är stadgat. Då auktionen förrättas med stöd av 9 § har fastighetens ägare icke rätt att inropa densamma.

I kungörelse och kallelsebrev, som utfärdas beträf- fande auktion på fast egendom, bör angivas att auktio- nen förrättas på grund av denna lag och med i 2 mom. angiven begränsning.

13 §. Polismyndighet och annan vederbörande myn- dighet åligger övervaka, att fast egendom icke förvär- vas eller besittes i strid med bestämmelserna i denna lag eller i strid med villkoren i [landskapsstyrelsen] tillståndsbeslut ävensom att sådana bulvanförhållan- den som nämnes i 9 § icke förekommer och att stad- gandena i denna lag även i övrigt iakttagas.

Häradsskrivaren i Ålands härad åligger att till [landskapsstyrelsen] översända avskrift av de jour- nalutdrag rörande i denna lag avsedda fastighetsöver- låtelser vilka offentligt köpvittne tillställt honom.

14 §. Den som i landskapet Åland söker lagfart eller in-teckning eller registrering till säkerhet för legoav- tals bestånd skall förutom i lag eller annorstädes före- skriven utredning förete antingen utredning därom att han innehar åländsk hembygdsrätt eller att sökanden meddelats i 2 § avsett tillstånd.

15 §. Den som beviljats i 2 § avsett tillstånd är skyldig att vid granskning som verkställs på förordnande av [landskapsstyrelsen], visa att i stöd av 8 § föreskrivet villkor iakttagits.

16 §. Över ändamålsenligheten av [landskapsstyre- lens] med stöd av denna lag fattade beslut får besvär icke anföras.

17 §. (2000/39) Denna lag kan inte ändras eller upp- hävas annat än genom överensstämmande beslut av riksdagen och lagtinget, inte heller kan avvikelser från den göras på något annat sätt. Besluten skall i riksdagen fattas i den ordning som gäller vid ändring eller upphävande av grundlag och i lagtinget med en majo- ritet om minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

18 §. Denna lag träder i kraft den 1 februari 1975 och genom densamma upphäves lagen den 28 december 1951 om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet i landskapet Åland (671/1951).

På överlåtelse av fastighet i landskapet Åland, som skett innan denna lag trätt i kraft, skall likväl stadgan- dena i lagen om utövande av lösningsrätt vid överlä- telse av fast egendom i landskapet Åland även därefter äga tillämpning.

Vid förlängning av giltighetstiden för legoavtal, som ingåtts före denna lags ikraftträdande, skall stad- gandena i denna lag äga tillämpning.

Ikraftträdandebestämmelse (1991/72):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

På sådana förvärv av egendom som avses i denna lag och som har skett innan lagen trätt i kraft tillämpas den tidigare lagen.

Vid förlängning av giltighetstiden för ett legoavtal eller något annat avtal som har ingåtts innan denna lag har trätt i kraft skall denna lag tillämpas.

A 4 Landskapslag (2003:68) om jordförvärrätt och jordförvärrstillstånd

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

Utöver vad som stadgas i jordförvärrslagen (1975:7) för Åland skall bestämmelserna i denna lag tillämpas på rätten att äga och besitta fast egendom i landskapet Åland.

2 kap. Jordförvärrätt

2 §. Definition

Med jordförvärrätt avses i denna lag rätt att med äganderätt förvärva eller med stöd av arrendeavtal eller annat avtal besitta fast egendom i landskapet Åland.

3 §. Jordförvärrätt med stöd av jordförvärrslagen för Åland

Fysiska personer med åländsk hembygdsrätt har jordförvärrätt med stöd av jordförvärrslagen för Åland. I lagen finns även bestämmelser om rätt för bröstarvinge och make att genom arv förvärva fast egendom.

4 §. Bröstarvingar

En bröstarvinge har jordförvärrätt till egendom som förvärrats genom testamente.

En bröstarvinge har, oberoende av tidigare markinnehav, jordförvärrätt till fast egendom som förvärrats som ett eller flera förskott på arv och som uppgår till sammanlagt högst tre hektar, förutsatt att överlåtaren har lagfart på egendomen och har varit ägare till den under minst åtta år vid tidpunkten för överlåtelsen.

5 §. Efterlevande make och maka

En efterlevande make eller maka har jordförvärrätt till egendom som förvärrats genom testamente.

6 §. Makar

Den som har hemort i landskapet men saknar åländsk hembygdsrätt har tillsammans med sin make eller maka, om denna har hembygdsrätt, jordförvärrätt till ett markområde som är under 4.000 m² stort och som är avsett för makarnas gemensamma fasta boende.

En make eller maka som saknar åländsk hembygdsrätt har för sitt fasta boende jordförvärrätt till ett markområde som är under 4.000 m² stort och som han eller hon tillskiftats vid avvittring efter äktenskapskillnad.

7 §. Övriga arvingar

En arvlätares föräldrar, syskon, halvsyskon samt bröstarvingar till dem har jordförvärrätt till ett markområde som är under 4.000 m² stort och som förvärrats genom arv.

8 §. Hyresgäster

En hyresgäst har jordförvärrätt för att med stöd av ett hyresavtal besitta samma fasta egendom under en tid av högst fem år.

9 §. Näringsidkare

En näringsidkare har för sin egentliga näringsutövning jordförvärrätt om näringsidkaren är

1) en fysisk person som har näringsrätt med stöd av 3 § landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring eller

2) en juridisk person som har beviljats näringsrätt med stöd av 4 § nämnda lag, har sin hemort i landskapet och vars samtliga bolagsmän eller styrelsemedlemmar har hembygdsrätt eller utan avbrott varit bosatta i landskapet under minst fem år.

I 1 mom. avsedd jordförvärrätt gäller endast tomter som är avsatta för näringsutövning i stads- eller byggnadsplan enligt [byggnadslagen (1979:61) för landskapet Åland].

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte i fråga om en juridisk person som har beviljats näringsrätt som avser viss tid.

Byggnadslag (1979:61) för landskapet Åland har ersatts av plan och bygglag (2008:102) för landskapet Åland.

10 §. Landskapet och de åländska kommunerna

Landskapet Åland, landskapet Ålands affärsverk samt de åländska kommunerna och kommunalförbunden har jordförvärrätt.

3 kap. Jordförvärrstillstånd

11 §. Definition

Med jordförvärrstillstånd avses i denna lag tillstånd av [landskapsstyrelsen] att med äganderätt förvärva eller med stöd av arrendeavtal eller annat avtal besitta fast egendom i landskapet Åland.

12 §. Fysiska personer

Fysiska personer som inte har jordförvärrätt med stöd av 2 kap. eller jordförvärrslagen för Åland kan, efter prövning i varje enskilt fall, beviljas jordförvärrstillstånd av [landskapsstyrelsen]. Vid prövningen bör [landskapsstyrelsen] beakta bland annat sökandens anknytning till landskapet Åland och avsikt att fast bosätta sig i landskapet samt markområdets storlek, beskaffenhet och användningsändamål.

Jordförvärrstillstånd som avses i 1 mom. kan förernas med villkor på det sätt som bestäms i 8 § jordförvärrslagen för Åland.

13 §. Juridiska personer

Juridiska personer som inte har jordförvärrätt med stöd av 2 kap. kan, efter prövning i varje enskilt fall, beviljas jordförvärrstillstånd av [landskapsstyrelsen].

Jordförvärrstillstånd som avses i 1 mom. kan förernas med villkor på det sätt som bestäms i 8 § jordförvärrslagen för Åland.

14 §. Landskapsförordning

[Landskapsstyrelsen] kan i landskapsförordning utfärda kompletterande bestämmelser om ansökan och beviljande av jordförvärrstillstånd.

Se LF (2003:70) om jordförvärrstillstånd.

A 5 LF (2003:70) om jordförvärvstillstånd

4 kap. Särskilda bestämmelser**15 §. Övervakning**

Polismyndigheten, [landskapsstyrelsen], kommunstyrelserna och andra behöriga myndigheter skall övervaka att fast egendom inte förvärvas eller besitts i strid med bestämmelserna i denna lag eller villkor i [landskapsstyrelsens] beslut om beviljande av jordförvärvstillstånd.

Den som beviljats jordförvärvstillstånd av [landskapsstyrelsen] är skyldig att vid en tillsynsmyndighets granskning visa att villkor som tagits in i tillståndsbeslutet har efterföljts.

16 §. Skyldighet att avhända sig fast egendom vid ändrade förhållanden

En näringsidkare som förvärvat fast egendom med stöd av 9 § är skyldig att, inom två år från det att den fasta egendomen inte längre används för näringsutövningen, överlåta egendomen till någon som har jordförvärvsrätt eller som beviljats jordförvärvstillstånd, om näringsidkaren inte beviljas jordförvärvstillstånd som avses i 12 eller 13 §§.

Om det finns särskilda skäl kan [landskapsstyrelsen] förlänga den tid som avses i 1 mom.

Fast egendom som inte överlåtits i enlighet med 1 mom. kan säljas på offentlig auktion på det sätt som bestäms i 5 och 6 §§ jordförvärvslagen för Åland. [Landskapsstyrelsens] meddelande om att den fasta egendomen kan komma att säljas på offentlig auktion får lämnas till näringsidkaren när det gått ett år och sex månader efter att egendomen inte längre används för näringsutövningen.

En näringsidkare som fått besittningsrätt till fast egendom med stöd av 9 § är skyldig att fränhända sig besittningsrätten när den fasta egendomen inte längre används för näringsutövningen, om näringsidkaren inte beviljas jordförvärvstillstånd som avses i 12 eller 13 §§. Om näringsidkaren varken fränhänder sig besittningsrätten eller beviljas jordförvärvstillstånd, kan [landskapsstyrelsen] vidta åtgärder för att vråka näringsidkaren på det sätt som bestäms i 7 § jordförvärvslagen för Åland.

Det finns bestämmelser i 9 och 10 §§ jordförvärvslagen för Åland beträffande överlåtelseskyldighet när någon brutit mot ett villkor som med stöd av 8 § jordförvärvslagen för Åland uppställts i ett beslut om jordförvärvstillstånd.

17 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 november 2003.

18 §. Övergångsbestämmelser

I fråga om ansökningar om jordförvärvstillstånd som är anhängiga hos [landskapsstyrelsen] när denna lag träder i kraft skall denna lag tillämpas.

Vid förlängning av giltighetstiden för ett arrendeavtal eller något annat avtal som har ingåtts innan denna lag har trätt i kraft skall denna lag tillämpas.

19 §. Lagstiftningsordningen

Denna lag får inte ändras eller upphävas, inte heller får avvikelser från den göras på annat sätt än [55 § lagtingsordningen (1972:11)] föreskriver.

Se 69 § 2 mom. självstyrelselag för Åland och 35 § 2 mom. LO (2011:97).

A 5 Landskapsförordning (2003:70) om jordförvärvstillstånd**1 §. Tillämpningsområde**

Denna förordning innehåller bestämmelser angående tillstånd att med äganderätt förvärva eller med stöd av arrendeavtal eller annat avtal besitta fast egendom i landskapet Åland (jordförvärvstillstånd).

2 §. Ansökan om jordförvärvstillstånd

Regler angående ansökan om jordförvärvstillstånd finns i 4 § jordförvärvslagen för Åland.

3 §. Försäljning på exekutiv auktion och vräkning

I 5-7 §§ jordförvärvslagen för Åland finns bestämmelser om försäljning på exekutiv auktion av fast egendom som innehas utan tillstånd och vräkning från fast egendom av person som besitter fast egendom utan tillstånd.

4 §. Grunder för att fysiska personer skall få jordförvärvstillstånd

[Landskapsstyrelsen] beviljar jordförvärvstillstånd för fysiska personer i enlighet med vad som föreskrivs i 12 § landskapslagen om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd.

Om det inte finns särskilda skäl däremot skall jordförvärvstillstånd beviljas när förutsättningarna i någon av följande punkter är uppfyllda:

1) Sökanden är född i landskapet Åland och har bott i landskapet Åland till cirka 12 års ålder. Alternativt har sökanden bott i landskapet Åland så länge att den aktiva, medvetna uppväxttiden infallit medan sökanden bott i landskapet. Markområdet och sökandens tidigare markinnehav understiger tillsammans 4.000 m². Marken utgörs inte av ett attraktivt eller känsligt strandområde.

2) Sökanden har flyttat till landskapet Åland och har för avsikt att stanna i landskapet, vilket framgår av att han eller hon har fast anställning eller av andra liknande omständigheter. Markområdet understiger 4.000 m² och skall användas för fast boende. Marken får inte gränsa till vatten och skall vara belägen inom planerat område, bykärna eller annat område som är avsett för fast bosättning. Till marken hör vare sig andel i samfälliga vatten- och jordområden eller jakt- och fiskerättigheter.

3) Sökanden är född i landskapet Åland och har bott i landskapet Åland till cirka 12 års ålder. Alternativt har sökanden bott i landskapet Åland så länge att den aktiva, medvetna uppväxttiden infallit medan sökanden bott i landskapet. Sökanden har anknytning till trakten där markområdet är beläget. Markområdet understiger 8.000 m² och får inte delas eller bör inte

delas på grund av dess läge eller dess naturförhållanden. Marken får inte gränsa till vatten och skall vara belägen inom planerat område, bykärna eller annat område som är avsett för fast bosättning. Till marken hör vare sig andel i samfällda vatten- och jordområden eller jakt- och fiskerättigheter.

4) Sökanden är gift med eller registrerad partner till en person som har åländsk hembygdsrätt. Makarna har hemort i landskapet och skall använda marken för sitt gemensamma fasta boende. Markområdet understiger 8.000 m² och får inte delas eller bör inte delas på grund av dess läge eller dess naturförhållanden. Marken får inte gränsa till vatten och skall vara belägen inom planerat område, bykärna eller annat område som är avsett för fast bosättning. Till marken hör vare sig andel i samfällda vatten- och jordområden eller jakt- och fiskerättigheter.

5) Inom ett år från att sökanden förvärvar mark eller besittningsrätt till mark, avyttrar han eller hon ett annat markområde eller besittningsrätt till ett annat markområde inom landskapet. Vid en helhetsbedömning, där hänsyn tas till markområdenas storlek, karaktär och geografiska läge, framkommer att avyttringen och förvärvet sammantaget är till gagn för allmänna åländska intressen. Vid bedömningen skall särskild vikt läggas vid intresset av att produktiv mark hålls kvar i åländsk ägo.

6) Sökanden är bosatt i landskapet sedan minst fem år tillbaka.

7) Sökanden förvärvar mark eller erhåller besittning till mark av en levande person som han eller hon är bröstarvinge till och som har varit lagfaren ägare till egendomen i minst åtta år. Förvärvet eller besittningsövergången innebär inte att produktiv jordbruks- och skogsmark kommer att användas i annat än produktivt syfte.

5 §. Villkorade tillstånd

När [landskapsstyrelsen] beviljar jordförvärvstillstånd i enlighet med 4 § 2, 3 eller 4 p. skall, med stöd av 8 § jordförvärvslagen, föreskrivas som villkor för tillståndet att marken används för fast boende.

Angående anmälan till allmän åklagare vid överträdelse av tillståndsvillkor föreskrivs i 10 § jordförvärvslagen.

6 §. Grunder för att juridiska personer skall få jordförvärvstillstånd

[Landskapsstyrelsen] beviljar jordförvärvstillstånd för juridiska personer i enlighet med vad som föreskrivs i 13 § landskapslagen om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd.

Jordförvärvstillstånd kan beviljas när samtliga följande förutsättningar är uppfyllda:

1) Sökanden har oavbrutet sedan den bildades eller i minst fem år haft sin hemort i landskapet Åland.

2) Markområdet är lämpligt för den verksamhet som sökanden bedriver.

3) Minst två tredjedelar av bolagsmännen eller styrelsemedlemmarna har åländsk hembygdsrätt eller är fast bosatta i landskapet sedan minst fem år tillbaka.

Om det inte finns särskilda skäl däremot skall jordförvärvstillstånd beviljas när samtliga följande förutsättningar är uppfyllda:

1) Sökanden har oavbrutet sedan den bildades eller i minst fem år haft sin hemort i landskapet Åland.

2) Samtliga bolagsmän eller styrelsemedlemmar har åländsk hembygdsrätt eller är fast bosatta i landskapet sedan minst fem år tillbaka.

Vad som sägs i denna paragraf skall i tillämpliga delar gälla sådana fysiska personer som driver näring.

7 §. Juridisk person som håller på att bildas

Juridisk person som håller på att bildas kan beviljas jordförvärvstillstånd endast om särskilda skäl föreligger.

8 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2003.

Förordningen skall tillämpas på ansökningar som är anhängiga hos [landskapsstyrelsen] vid förordningens ikraftträdande.

A 6 Lag (1966:13) om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland

(FFS 205/1966)

1 §. Finlands territorialvatten i landskapet Åland är, till den del det är beläget utom byaråtgång, allmänt vattenområde. Allmänt vattenområde inom landskapet är jämte botten landskapets egendom.

2 §. Härförinnan lagligen förvärvad enskild rätt till fiskeplats utanför byaråtgång eller annan särskild rättighet till viss del av allmänt vattenområde är fortfarande i kraft. Anordning eller konstruktion, som lagligen tidigare inrättats på allmänt vattenområde och som betjänar sjöfarten eller landtrafiken, hamn, flottning, fiske eller annat syftemål, må fortfarande där bibehållas utan hinder av stadgandena i denna lag. Landskapet Åland tillkommer icke ersättning för dylik rätt, ej heller för områdets användning såsom underlag för anordning eller konstruktion, som inrättats före denna lags ikraftträdande, förutom då angående dylik ersättning särskilt överenskommit.

Har någon före denna lags ikraftträdande på allmänt vattenområde inmutat mineral- eller sjömalmsfyndighet eller ansökt om utmål, uppbär staten icke markägare tillkommande andel av försvarsavgiften och kräver icke jordägaren enligt gruvlagen tillkommande brytningsavgift eller annan andel i gruvarbetet.

Behörigheten att reglera angelägenheter som avses i 2 mom. tillhör numera landskapet i enlighet med 18 § 19 p. självstyrelselag (1991:71) för Åland. Se LL (1994:72) om förutsättningar för att i landskapet Åland leta efter, inmuta och utnyttja gruvfyndigheter.

3 §. Denna lag medför icke ändring i vad särskilt är stadgat eller annars gäller om rätt att idka fiske eller jakt på allmänt vattenområde eller där bedriva trafik eller flottning eller utöva annat allmänt nyttjande.

Se 1 kap. fiskelag (1956:39), 2 kap. jaktlag (1985:31) samt vattenlag (1996:61).

A 7 LL (1992:41) om Ålands flagga

4 §. Förflyttning av gräns mellan by och allmänt vattenområde, inverkar icke på beståndet av sådan rätt till del av allmänt vattenområde, vilken lagligen förvärvats före denna lags ikraftträdande eller vilken med stöd av denna lag överlåtits åt annan. Sådan del av allmänt vattenområde, vilken i vederbörlig ordning tagits i varaktigt bruk av staten eller landskapet Åland, förblir statens eller landskapets egendom.

5 §. Sådan del av allmänt vattenområde inom landskapet Åland, som genom förordningen (1954:34) den 19 februari 1954 om statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland bibehållits i statens ägo, beröres icke av stadgandena i denna lag.

A 7 Landskapslag (1992:41) om Ålands flagga

1 kap. Inledande bestämmelse

1 §. Tillämpningsområde

Ålands flagga är en symbol för landskapets självstyrelse. I denna lag finns bestämmelser om användningen av Ålands flagga.

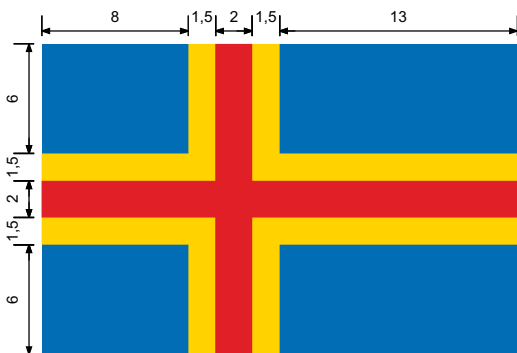
2 kap. Allmänna bestämmelser om Ålands flagga

2 §. Flaggens utformning och utseende

Ålands flagga har ett på mellanblå botten rätvinklat guldgult kors på vars mitt är ett rött kors. I landskapsförordning kan ges närmare riktlinjer för flaggens färger.

Flaggan är rektangulär, dess höjd är 17 enheter och längd 26 enheter. De mellanblå fältens höjd är 6 enheter, de inre fältens längd 8 enheter och de yttre fältens längd 13 enheter. Det gula korsets bredd är 5 enheter varvid den guldgula korskantens bredd är 1,5 enhet. Det röda korsets bredd är 2 enheter.

Flaggan får inte förses med märken, bokstäver eller andra tecken.

Se LF (2004:15) om riktlinjer för Ålands flaggas färger.

3 §. Flaggens användning

Flaggan får användas för att högtidlighålla allmänna eller enskilda högtids- eller bemerkelsedagar samt som en symbol för landskapet och dess folk.

Fartyg som har hemort i landskapet i enlighet med [sjölagen (FFS 167/1939)] har rätt att använda flaggan som sjöfarts- och handelsflagga.

Fartyg som drivs av landskapet skall använda Ålands flagga.

Fiske-, fritids- och därmed jämförbara farkoster som har hemort i landskapet har rätt att använda flaggan. Med hemort avses i detta mom. registrerade fartygs registreringsort samt övriga farkosters huvudsakliga användnings- och uppehållsort.

3 kap. Officiell flaggning

4 §. Officiella flaggdagar

Officiella flaggdagar är

a) den 30 mars, dagen för högtidlighållande av Ålands demilitarisering och neutralisering,

b) den sista söndagen i april, Ålands flaggas dag, samt

c) den 9 juni, Ålands självstyrelsedag. (1999/16)

På officiella flaggdagar skall flaggan hissas på byggnad, eller på dominerande plats invid byggnad, som inrymmer

a) landskapets ämbetsverk,

b) [landskapsstyrelsens] underlydande inrättningar och skolor samt

c) kommunala inrättningar.

På officiella flaggdagar skall landskapets för trafik utrustade fartyg högtidsflagga i enlighet med internationellt bruk.

5 §. Flaggning

Flaggan hissas klockan 08.00 och halas vid solnedgången, dock senast klockan 21.00.

4 kap. Särskilda bestämmelser

6 §. Specialflagga

På fritidsfarkost får i stället för Ålands flagga användas en av [landskapsstyrelsen] godkänd specialflagga.

7 §. Straff

Den som offentligt hanterar Ålands flagga på ett sätt som är ägnat att skymfa den döms till böter.

8 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs

1) landskapslagen (1954:17) den 7 april 1954 angående landskapet Ålands flagga, dock så att 3 § skall fortsätta att gälla till dess annorlunda stadgas med stöd av 2 § 1 mom. denna lag,

2) landskapslagen (1954:21) den 30 juni 1954 angående användningen av landskapet Ålands flagga,

3) 2 § landskapslagen (1955:6) den 30 mars 1955 om Ålands flaggas dag samt

4) skyldigheten enligt 1 § förordningen om flaggning med Finlands flagga (FFS 383/1978) att på offentlig byggnad i landskapet Åland eller invid sådan byggnad hissa Finlands flagga.

A 8 Landskapsförordning (2004:15) om riktlinjer för Ålands flaggas färger

1 §. Med beteckningen NCS avses i denna förordning färgbeteckningssystemet Natural Colour System som enligt den svenska ideella organisationen Swedish Standards Institute (SIS) standardiserats genom ett dokument med beteckningen SS 019100.

Med beteckningen PMS avses i denna förordning färgbeteckningssystemet Pantone Matching System, fastställt av företaget Pantone Incorporated i New Jersey, USA.

Med beteckningen CMYK avses i denna förordning ett färgbeteckningssystem för användning i huvudsak vid grafisk teknik och digital informationshantering av färgerna cyan (C), magenta (M), gul (Y) och svart (K) vilken i enlighet med den internationella standardiseringsorganisationens (International Organisation for Standardization, ISO) har standardiserats genom ett dokument med beteckningen ISO 15930-1.

2 §. I enlighet med NCS definieras Ålands flaggas färger med beteckningarna

- 1) 3065-R90B för mellanblå,
- 2) 0580-Y10R för gul och
- 3) 1085-Y90R för röd.

Toleranserna skall i NCS-enheter för kulör och nyans vara högst 5 enheter.

3 §. Med beaktande av definitionen i 2 § kan Ålands flaggas färger i enlighet med PMS närmast återges med användande av färgbeteckningssystemets

- 1) 2945C och 300U för mellanblå,
- 2) 116C och 109U för gul samt med beteckningarna
- 3) 186C och 185U för röd.

4 §. Med beaktande av definitionen i 2 § kan Ålands flaggas färger i enlighet med CMYK närmast återges med färgbeteckningssystemets procentvärden enligt följande tabell.

	C	M	Y	K	
1)	100 %	54 %	2 %	0 %	för mellanblå
2)	0 %	16 %	100 %	0 %	för gul
3)	6 %	100 %	100 %	0 %	för röd

A 9 Landskapslag (1976:26) om Ålands självstyrelsedag

1 §. Till åminnelse av Ålands landstings första sammanträde skall den nionde juni högtidlighållas såsom Ålands självstyrelsedag.

Självstyrelsedagen omfattar det dygn som börjar klockan tjugofyra natten till sagda dag.

2 §. Infaller självstyrelsedagen på vardag, skall arbetena i landskapets och kommunernas ämbetsverk, skolor och andra inrättningar samt på landskapets och kommunernas arbetsplatser i stöd av denna lag inställas, såvitt arbetsuppgifternas särskilda art det medger.

2 mom. upphävt (2013/44).

3 §. (1978/21) Oavsett arbetenas inställande ska till arbetstagare i landskapets och kommunernas ämbetsverk, skolor och andra inrättningar samt på landskapets och kommunernas arbetsplatser erläggas lön för självstyrelsedagen enligt samma grunder som för självständighetsdagen. (2013/44)

2 mom. upphävt (2013/44).

3a §. (1978/21) Tjänsteman eller arbetstagare i landskapets eller i kommunal tjänst, som utför arbete under självstyrelsedagen, är berättigad till förhöjd lön såsom för arbete på söndag.

4 §. Under självstyrelsedagen skall byggnad, som inrymmer landskapets eller kommuns ämbetsverk, skola eller annan inrättning eller på dominerande plats invid sådan byggnad, hissas landskapet Ålands flagga.

Ligger landskapet tillhörigt fartyg under självstyrelsedagen vid kaj eller för ankar och är det utrustat för trafik, bör på fartyget, såvitt möjligt, anordnas högtidsflaggning enligt internationellt bruk.

A 10 Landskapslag (2015:99) om åländsk hembygdsrätt

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens innehåll

Denna lag kompletterar självstyrelselagens 7 § om förvärv av hembygdsrätt på ansökan och 8 § om förlust av hembygdsrätt.

I landskapslagen om hembygdsrättsförfaranden (*förfarandelagen*) bestäms om registrering av hembygdsrättsinnehav samt om förfarandena vid förvärv och förlust av hembygdsrätt.

2 kap. Beviljande av hembygdsrätt av särskilda skäl

2 §. Kapitlets innehåll

I detta kapitel finns bestämmelser om när en sökande av särskilda skäl kan beviljas hembygdsrätt i enlighet med 7 § 3 mom. självstyrelselagen.

3 §. Definitioner

I detta kapitel avses med

1) *en hemvistperiod* en boendeperiod under vilken sökanden utan avbrott har haft sitt egentliga bo och hemvist på Åland,

2) *den pågående hemvistperioden* sökandens nuvarande hemvistperiod från och med den senaste inflyttningen till Åland,

3) *en tidigare hemvistperiod* en hemvistperiod som sökanden avbrutit,

4) *hemvistvillkoret* kravet i 7 § 2 mom. 2 punkten självstyrelselagen på att sökanden utan avbrott har haft sitt egentliga bo och hemvist på Åland under minst fem års tid och

5) *språkkunskapsvillkoret* kravet i 7 § 2 mom. 3 punkten självstyrelselagen på att sökanden har tillfredsställande kunskaper i svenska.

A 11 LL (2015:100) om hembygdsrättsförfaranden

4 §. Hembygdsrätt efter tre års hemvist

Den som inte uppfyller hemvistvillkoret ska på ansökan beviljas hembygdsrätt om

- 1) den sökande uppfyller övriga villkor för hembygdsrätt,
- 2) den pågående hemvistperioden har varat minst tre år och
- 3) sökanden har ytterligare anknytning till Åland på grund av att
 - a) sökanden tidigare har haft hembygdsrätt,
 - b) sökanden har en tidigare hemvistperiod som varade minst fem år,
 - c) sökanden har tidigare hemvistperioder som sammanlagt varade minst sju år eller
 - d) minst en av sökandens föräldrar har eller har haft hembygdsrätt eller har, före den 1 januari 1952, under minst fem års tid varit mantalsskriven på Åland.

5 §. Hembygdsrätt direkt efter återflyttning

Den som har återflyttat till Åland och som inte uppfyller hemvistvillkoret ska på ansökan beviljas hembygdsrätt direkt efter återflyttningen om sökanden

- 1) uppfyller övriga villkor för hembygdsrätt,
- 2) efter den senaste inflyttningen har visat sin avsikt att stanna på Åland och
- 3) har en tidigare hemvistperiod som varade eller tidigare hemvistperioder som sammanlagt varade minst
 - a) tio år om sökanden tidigare har haft hembygdsrätt eller
 - b) tolv år om sökanden inte tidigare har haft hembygdsrätt.

I förfarandelagen bestäms hur sökanden ska styrka sin avsikt enligt 1 mom. 2 punkten.

6 §. Undantag från hemvistvillkoret efter särskild prövning

Landskapsregeringen kan, i fråga om en sökande som inte uppfyller självstyrelselagens hemvistvillkor eller villkoren i 4 eller 5 §, utgående från en helhetsbedömning av sökandens anknytning till Åland bevilja sökanden hembygdsrätt om

- 1) sökanden uppfyller övriga villkor för hembygdsrätt,
- 2) sökanden är bosatt på Åland och den pågående hemvistperioden har varat minst ett år och
- 3) anknytningen till Åland är betydande och långvarig på grund av familjeband, boende, försörjning eller andra långsiktiga åtaganden som knyter sökanden till Åland.

7 §. Undantag från språkkunskapsvillkoret

En sökande som uppfyller övriga villkor för hembygdsrätt förutom språkkunskapsvillkoret och som inte förmår påvisa tillfredsställande kunskaper i svenska på grund av hälsotillstånd, en hörsel-, syn- eller talskada, särskilda inläringssvårigheter eller motsvarande omständigheter kan beviljas hembygdsrätt på ansökan.

Vid prövningen enligt 1 mom. räknas studier i svenska och aktiva försök att tillgodogöra sig svenska till sökandens fördel.

I förfarandelagen bestäms hur tillfredsställande kunskaper i svenska kan påvisas och hur kunskaperna ska redovisas i ansökan om hembygdsrätt.

3 kap. Förlust av hembygdsrätt**8 §. Förlust efter utflyttning**

Den som stadigvarande utflyttat från Åland förlorar sin hembygdsrätt efter fem år om inte frånvarotiden därförinnan avbrutits genom stadigvarande återflyttning till Åland.

I förfarandelagen bestäms när en hembygdsrättsinnehavares utflyttning och återflyttning är stadigvarande.

4 kap. Särskilda bestämmelser**9 §. Ikraftträdande och lagstiftningsordning**

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1993:2) om åländsk hembygdsrätt.

Beslut om ändring, upphävande eller avvikelse från denna lag antas med kvalificerad majoritet i den ordning som 35 § lagtingsordningen (2011:97) för Åland anger.

10 §. Övergångsbestämmelser

På ansökningar om hembygdsrätt som är anhängiga när lagen träder i kraft tillämpas denna lags bestämmelser om särskilda skäl för beviljande av hembygdsrätt om inte tillämpning av 2 § i den upphävda lagen leder till ett fördelaktigare resultat för sökanden.

Under det första året från ikraftträdandet förlorar ingen sin hembygdsrätt på grund av 8 § 1 mom. i denna lag. Under övergångstiden förlorar ingen heller sin hembygdsrätt på grund av 4 § i den upphävda lagen.

A 11 Landskapslag (2015:100) om hembygdsrättsförfaranden**1 kap. Allmänna bestämmelser****1 §. Lagens innehåll**

I denna lag finns bestämmelser om registrering av hembygdsrättsinnehav samt om förfarandena vid förvärv och förlust av åländsk hembygdsrätt enligt självstyrelselagen och landskapslagen (2015:99) om åländsk hembygdsrätt (*hembygdsrättslagen*).

2 kap. Ansökan om hembygdsrätt**2 §. Formulär för ansökan om hembygdsrätt**

Landskapsregeringen ska fastställa ett formulär för ansökan om åländsk hembygdsrätt där sökanden ska uppge de uppgifter som behövs för handläggningen av ansökan. Formuläret ska publiceras dels som pappersblankett, dels elektroniskt på landskapsregeringens webbplats. Versionerna av formuläret kan till upplägg och formulering anpassas till publiceringssättet.

Formuläret ska vara utformat så att följande uppgifter framkommer:

- 1) fullständigt namn och eventuellt tidigare namn,
- 2) personbeteckning,

- 3) medborgarskap,
- 4) adress och övriga kontaktuppgifter,
- 5) senaste inflyttningsdag till Åland,
- 6) information om kunskaper i svenska enligt 3 § 2 mom.,
- 7) uppgift om sysselsättning såsom yrke, arbetsplats eller studieplats,
- 8) uppgifterna i 1-5 punkten för de av sökandens barn som är under 18 år och bosatta på Åland,
- 9) i tillämpliga fall utredning rörande sådana i 2 kap. hembygdsrättslagen angivna grunder som åberopas för beviljande av hembygdsrätt trots självstyrelselagens hemvistvillkor och språkkunskapsvillkor,
- 10) vid behov övriga uppgifter till stöd för ansökan,
- 11) datering,
- 12) underskrift eller annan identifiering och
- 13) en förteckning över bilagor till ansökan.

I formuläret ska ingå information om vilka rättigheter som är anknutna till hembygdsrätten och om grunderna för beviljande av hembygdsrätt enligt självstyrelselagen och hembygdsrättslagen.

3 §. Hur kunskaper i svenska påvisas och redovisas

Att en sökande har tillfredsställande kunskaper i svenska enligt 7 § 2 mom. 3 punkten självstyrelselagen kan påvisas genom utbildning som sökanden genomgått på svenska, språkexamensintyg, annan dokumentation av språkkunskaperna eller annan muntlig eller skriftlig information om språkkunskaperna.

Sökanden ska med anledning av kravet på tillfredsställande kunskaper i svenska i ansökan ange:

- 1) sitt modersmål,
- 2) om sökanden genomgått utbildning på svenska, information om utbildningen och
- 3) vid behov även annan information om hur sökanden förvärvat sina kunskaper i svenska samt en egen bedömning av språkkunskapsnivån.

Om landskapsregeringen bedömer att informationen om språkkunskaperna som framkommer i ansökan och vid en eventuell kontroll av riktigheten av uppgifterna enligt 35 §, inte är tillräcklig för att avgöra om sökanden har tillfredsställande kunskaper i svenska, ska landskapsregeringen aktivt bereda sökanden tillfälle att muntligen visa sina kunskaper. Vid behov ska landskapsregeringen även bereda sökanden tillfälle att visa sin förmåga att skriva svenska.

I 7 § hembygdsrättslagen finns bestämmelser om undantag från språkkunskapsvillkoret.

4 §. Övrig dokumentation till stöd för ansökan

För att uppfylla kravet i 5 § 1 mom. 2 punkten i hembygdsrättslagen ska sökanden i ansökan förklara sin avsikt att stanna på Åland. Har sökandens pågående hemvistperiod varat en kortare tid än tre månader ska avsikten dessutom styrkas med dokument om anställning eller andra långsiktiga åtaganden som knyter sökanden till Åland.

Till ansökan fogas vid behov annan utredning som styrker uppgifterna i ansökan, såsom intyg över kunskaper i svenska och belägg för boende i landskapet.

I förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland finns bestämmelser om komplettering av handlingar.

5 §. Uppgifter till stöd för prövningen

Landskapsregeringen ska beakta de uppgifter om sökanden i befolkningsdatassystemet som behövs för prövningen av ansökan om hembygdsrätt. Bestämmelser om befolkningsdatassystemet och om hemkommun finns i lagen om befolkningsdatassystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (FFS 661/2009) och i lagen om hemkommun (FFS 201/1994).

Landskapsregeringen kan för prövningen av om det enligt 7 § självstyrelselagen finns vägande skäl som föranleder att ansökan avslås begära utlåtande av Ålands polismyndighet för att utreda huruvida sökanden gjort sig skyldig till en straffbar gärning, meddelats besöksförbud eller är misstänkt för en straffbar gärning. Utlåtandet ska dock inte omfatta information om straffbara gärningar för vilka straffet är ordningsbot.

Landskapsregeringen kan vid handläggningen av en ansökan om hembygdsrätt inbegära utredning eller utlåtande av andra myndigheter.

I 35 § bestäms om landskapsregeringens rätt att kontrollera uppgifter.

3 kap. Stadigvarande utflyttning och återflyttning

6 §. Stadigvarande utflyttning

Stadigvarande utflyttad för inledande av femårsperioden för förlust av hembygdsrätt enligt 8 § hembygdsrättslagen är den som har sitt egentliga bo och hemvist utanför landskapet, dock inte den som bedriver studier enligt 7 §.

Om registerförfarandet vid utflyttning och förlust samt om hur utflyttningsdag fastställs bestäms i 4-6 kap.

7 §. Frånvaro för studier

Frånvarande för studier är den som efter utflyttningen bedriver studier

1) i sådan utbildning och i den omfattning som enligt landskapslagen (2006:71) om understöd, nedan studiestödslagen, kan berättiga till studiestöd eller

2) i läroavtal som bedrivs med sikte på examen enligt en med stöd av bestämmelser i lag eller annan författning antagen läroplan.

Utflyttningen för den som varit frånvarande för studier blir stadigvarande när hembygdsrättsinnehavaren inte längre bedriver studier, dock senast fem år efter utflyttningen.

8 §. Stadigvarande återflyttning

Stadigvarande återflyttad för avbrytande av frånvarotiden enligt 8 § hembygdsrättslagen är den som enligt befolkningsdatassystemet åter under sex månaders tid utan avbrott har haft hemkommun på Åland.

4 kap. Registerförfarande vid utflyttning och förlust

9 §. Förlustbestämmande utflyttningsdag

En hembygdsrättsinnehavare anses utflyttad och antas stadigvarande utflyttad när en utflyttningsdag enligt denna lag har införts i hembygdsrättsregistret. När fler än en utflyttningsdag har registrerats anger

A 11 LL (2015:100) om hembygdsrättsförfaranden

den utflyttningsdag som infaller sist när utflyttningen blivit stadigvarande.

Den utflyttningsdag som enligt 1 mom. inleder femårsperioden för förlust av hembygdsrätt benämns förlustbestämmande utflyttningsdag.

10 §. Förestående förlustdag

Som förestående förlustdag registreras den dag då en utflyttad hem-bygdsrättsinnehavare kommer att förlora sin hembygdsrätt om han eller hon inte före denna dag stadigvarande återflyttar.

Den förestående förlustdagen förnyas när en ny utflyttningsdag enligt 9 § blir förlustbestämmande.

11 §. Återflyttningsdag

Som återflyttningsdag registreras den dag då en utflyttad hembygdsrättsinnehavare enligt befolkningsdatasystemet har återflyttat. Flyttningsdagen som registreras som återflyttningsdag ska infalla före den förestående förlustdagen.

Den förestående förlustdagen avlägsnas när hembygdsrättsinnehavarens återflyttning enligt 8 § blivit stadigvarande.

12 §. Förlustdag

Landskapsregeringen ska sedan den förestående förlustdagen infallit registrera den dagen som förlustdag, om ingen återflyttningsdag registrerats.

När en återflyttningsdag registrerats och hembygdsrättsinnehavaren efter den förestående förlustdagen återflyttat innan återflyttningen blivit stadigvarande, ska den nya flyttningsdagen registreras som förlustdag.

5 kap. Utflyttningsdag på grund av lag**13 §. Folkbokförd utflyttningsdag enligt befolkningsdatasystemet**

Landskapsregeringen ska för den som inte längre har hemkommun på Åland registrera flyttningsdagen enligt befolkningsdatasystemet som folkbokförd utflyttningsdag.

14 §. Studiestödsbaserad utflyttningsdag enligt beviljat studiestöd

Landskapsregeringen ska för den som enligt studiestödslagen har beviljats studiestöd för en period som infaller efter utflyttningen, enligt Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighets uppgifter, registrera en studiestödsbaserad utflyttningsdag.

Den studiestödsbaserade utflyttningsdagen är den dag som följer på den sista dag för vilken studiestöd har beviljats. Har studiestöd beviljats för en period som infaller helt eller delvis efter att fem år förflutit från utflyttningen, ska dock som studiestödsbaserad utflyttningsdag registreras den dag som infaller fem år efter den folkbokförda utflyttningsdagen.

6 kap. Utflyttningsdag efter individuell prövning**15 §. Individuell prövning**

Landskapsregeringen ska enligt bestämmelserna i detta kapitel efter individuell prövning fastställa en utflyttningsdag på begäran av en hembygdsrättsinnehavare som stadigvarande utflyttat senare än den

registrerade förlustbestämmande utflyttningsdagen anger.

16 §. Tiden för individuell prövning

Begäran om individuell prövning av utflyttningsdag ska inlämnas tidigast ett år och senast tre månader före den förestående förlustdagen.

Landskapsregeringen ska fatta sitt beslut om utflyttningsdag före den förestående förlustdagen.

17 §. Boendebaserad utflyttningsdag enligt egentligt bo och hemvist

Den som enligt befolkningsdatasystemet utflyttat från Åland, men som därefter, trots att anteckning i befolkningsdatasystemet saknas, åter under en period omfattande minst sex månader har haft sitt egentliga bo och hemvist på Åland och först därefter stadigvarande utflyttat kan få sin senare utflyttning fastställd av landskapsregeringen efter individuell prövning.

Den boendebaserade utflyttningsdagen som landskapsregeringen fastställer efter prövning av egentligt bo och hemvist är den dag från och med vilken hembygdsrättsinnehavaren faktiskt har sitt egentliga bo och hemvist utanför Åland.

18 §. Begäran om individuell prövning enligt egentligt bo och hemvist

I en begäran om individuell prövning av utflyttningsdag enligt egentligt bo och hemvist ska ingå hembygdsrättsinnehavarens redogörelse för sitt boende enligt 2 mom., dokumentation som styrker uppgifterna om boendeperioden på Åland samt fullständigt namn, personbeteckning, nuvarande adress och eventuella övriga kontaktuppgifter, datering samt underskrift eller annan identifiering.

I redogörelsen ska följande information ingå:

1) orsaken till att den folkbokförda utflyttningsdagen inte korrekt anger när innehavarens egentliga bo och hemvist på Åland faktiskt upphörde,

2) vilken dag som korrekt anger tidpunkten för innehavarens senaste stadigvarande utflyttning från Åland,

3) under vilken boendeperiod omfattande minst sex månader efter den folkbokförda utflyttningsdagen som innehavaren hade sitt egentliga bo och hemvist på Åland samt på vilken eller vilka adresser innehavaren var bosatt under denna tid,

4) till vilken adress utanför Åland innehavaren flyttade samt eventuella övriga adresser där innehavaren därefter varit bosatt samt

5) familjeförhållanden, försörjning och andra motsvarande omständigheter som påverkat boendet.

19 §. Studiebaserad utflyttningsdag enligt studietid

Den som enligt 7 § varit frånvarande för studier som inletts inom två år från den folkbokförda utflyttningsdagen kan få sin senare utflyttning fastställd av landskapsregeringen efter individuell prövning.

Den studiebaserade utflyttningsdagen som landskapsregeringen fastställer efter prövning av studietid är den dag som följer på den sista dag under vilken hembygdsrättsinnehavaren bedrivit studier eller rimligen förväntas bedriva studier. Den som är inskriven

för studier när begäran inlämnas och vars studier beräknas fortgå tills fem år har förflutit från den folkbokförda utflyttningsdagen ska få den studiebaserade utflyttningsdagen fastställd till den dag som infaller fem år efter den folkbokförda utflyttningsdagen.

Begäran om individuell prövning enligt studietid handläggs utan avgift.

20 §. Begäran om individuell prövning enligt studietid

I en begäran om individuell prövning av utflyttningsdag enligt studietid ska ingå hembygdsrättsinnehavarens redogörelse för sina studier enligt 2 mom., officiella intyg som styrker uppgifterna om studietiden samt fullständigt namn, personbeteckning, nuvarande adress och eventuella övriga kontaktuppgifter, datering samt underskrift eller annan identifiering. Intyg på andra språk än svenska ska översättas i den mån det är nödvändigt för att tillräcklig information till stöd för beslutet ska framkomma.

I redogörelsen ska följande information ingå:

1) utbildningsinstitutionens namn och rättsliga status i det land där den är belägen,

2) studieinriktningens namn och för vilken examen studierna bedrivs,

3) när studierna inletts, under vilka perioder studierna bedrivits och i vilken takt studierna bedrivits i förhållande till den studietakt som enligt studiestödslagen utgör heltidsstudier eller deltidsstudier samt

4) när studierna avslutats eller hur länge studierna rimligen förväntas fortgå.

21 §. (2017/110) Delgivning av beslut om utflyttningsdag

Landskapsregeringens beslut om utflyttningsdag ska delges genom vanlig delgivning eller vanlig elektronisk delgivning i enlighet med bestämmelserna i förvaltningslagen för landskapet Åland.

7 kap. Information till hembygdsrättsinnehavare utanför Åland

22 §. Information om förestående förlust

Tidigast ett år och senast sex månader före den förestående förlustdagen ska landskapsregeringen skicka ett meddelande om förestående förlust av hembygdsrätt till hembygdsrättsinnehavarens folkbokförda adress utanför Åland.

Efter att en hembygdsrättsinnehavare begärt individuell prövning av utflyttningsdag enligt 6 kap. tillämpas 1 mom. inte, utan i stället fögas till beslutet om utflyttningsdag en i 24 § avsedd bilaga om förnyad förestående förlustdag eller bibehållen förestående förlustdag.

23 §. Meddelande om förestående förlust av hembygdsrätt

I ett meddelande om förestående förlust av hembygdsrätt ska ingå information om

1) den folkbokförda utflyttningsdagen samt i tillämpliga fall även den studiestödsbaserade utflyttningsdagen,

2) den förestående förlustdagen,

3) att hembygdsrättsinnehavaren inte förlorar sin hembygdsrätt den förestående förlustdagen om han eller hon därförinnan enligt 8 § stadigvarande återflyttar,

4) hur hembygdsrättsinnehavaren ska förfara för att få en återflyttning registrerad i befolkningsdatasystemet,

5) individuell prövning av utflyttningsdag enligt 6 kap. och

6) gällande bestämmelser för hur den som förlorat sin hembygdsrätt efter återflyttning till Åland på ansökan kan återfå sin hembygdsrätt.

24 §. Bilaga om förnyad förestående förlustdag

I en bilaga om förnyad förestående förlustdag ska ingå samma information som enligt 23 § ska ingå i ett meddelande om förestående förlust av hembygdsrätt, med följande avvikelser:

1) informationen uppdateras så att den efter individuell prövning fastställda utflyttningsdagen framgår och den tidigare förestående förlustdagen ersätts med den förnyade förestående förlustdagen och

2) informationen kompletteras med ett påpekande om att landskapsregeringen inte kommer att skicka något ytterligare meddelande om förestående förlust av hembygdsrätt.

Om landskapsregeringen efter begäran om individuell prövning i sitt beslut om utflyttningsdag i stället för att fastställa en ny utflyttningsdag väljer att bibehålla den redan registrerade, ska bilagan rubriceras bilaga om bibehållen förestående förlustdag.

8 kap. Hembygdsrättsregistret

25 §. Hembygdsrättsregistrets syfte och innehåll

Landskapsregeringen upprätthåller hembygdsrättsregistret för att säkerställa att hembygdsrättsinnehavarnas rättigheter kan tillgodoses.

I registret införs och bevaras uppgifter om personer som har hembygdsrätt och personer som tidigare har haft hembygdsrätt. I registret kan även registreras avslagsbeslut och vid tidpunkten för avslagsbeslutet gällande uppgifter om sökanden.

26 §. Hembygdsrättsregistrets uppbyggnad

Hembygdsrättsregistret upprätthålls elektroniskt och är uppdelat i ett aktivt register över hembygdsrättsinnehavare och i ett historiskt register över personer som förlorat hembygdsrätten eller inte beviljats hembygdsrätt. Dessutom finns ett äldre historiskt register.

Det aktiva registret uppdateras med uppgifter enligt befolkningsdatasystemet, landskapsregeringens beslut och vid behov med andra uppgifter som är förenliga med hembygdsrättsregistrets syfte.

27 §. Uppgifter enligt befolkningsdatasystemet

I det aktiva hembygdsrättsregistret registreras och uppdateras följande i befolkningsdatasystemet folkbokförda uppgifter:

1) släktnamn, förnamn, personbeteckning, medborgarskap, stadigvarande adress och hemkommun samt eventuell tillfällig adress samt

A 11 LL (2015:100) om hembygdsrättsförfaranden

2) folkbokförd utflyttningsdag och återflyttningsdag.

Dessutom införs enligt 28 och 29 §§ övriga folkbokförda uppgifter på vilka förvärvet av hembygdsrätt grundar sig.

28 §. Registrering av hembygdsrätt som förvärvats på grund av lag

Senast tre månader efter det att ett barn under 18 år på grund av 6 § 2 mom. självstyrelselagen förvärvat hembygdsrätt ska landskapsregeringen registrera barnet i hembygdsrättsregistret. Om barnets namn inte registrerats i befolkningsdatasystemet får landskapsregeringen dock välja att registrera hembygdsrättsinnehavaren först efter att namnet registrerats.

Den dag då barnet förvärvat hembygdsrätt ska registreras som hembygdsrättsdag. I anslutning till hembygdsrättsdagen ska det framgå om hembygdsrätten förvärvats

1) på grund av endera föräldrarnas eller båda föräldrarnas hembygdsrätt samt om den förvärvats

2) vid födseln, den dag då adoption fastställdes, inflyttningsdagen, dagen då finskt medborgarskap förvärvades eller dagen då endera eller båda föräldrarna förvärvade hembygdsrätt.

29 §. Registrering av landskapsregeringens beslut om hembygdsrätt

Landskapsregeringen ska registrera den som beviljats hembygdsrätt i hembygdsrättsregistret.

Den dag då hembygdsrätten beviljats ska registreras som hembygdsrättsdag. I anslutning till hembygdsrättsdagen ska det framgå med stöd av vilken eller vilka bestämmelser i självstyrelselagen och hembygdsrättslagen som hembygdsrätten beviljats.

Inflyttningsdagen ska registreras enligt befolkningsdatasystemet eller, om landskapsregeringen i beslutet om beviljande gjort en annan bedömning av när den pågående hemvistperioden inletts, enligt landskapsregeringens beslut.

30 §. Registrering av förlustdag

Bestämmelser om registrering av förlustdag när hembygdsrätten förlorats efter utflyttning finns i 4 kap.

När hembygdsrätten förlorats enligt 8 § 1 mom. självstyrelselagen ska landskapsregeringen registrera dagen för förlust av finskt medborgarskap som förlustdag.

När en hembygdsrättsinnehavare avlidit ska landskapsregeringen registrera dödsdagen som förlustdag.

När en förlustdag för en person registreras överflyttas uppgifterna om personen från det aktiva registret till det historiska registret.

31 §. Myndigheters tillgång till hembygdsrättsregistret

Ålands polismyndighet har rätt att få tillgång till hembygdsrättsregistret för att åt hembygdsrättsinnehavare enligt 30 § 2 punkten självstyrelselagen utfärda pass där ordet ”Åland” ingår.

Landskapsregeringen kan ge en annan myndighet tillgång till hembygdsrättsregistret för att fullgöra myndighetens på lag grundade uppgifter. I beslutet som ger en myndighet tillgång till registret ska de

villkor som följer av lag anges. Vid behov kan landskapsregeringen uppställa ytterligare villkor för rätten att ta del av uppgifterna.

Om en myndighet som beretts tillgång till hembygdsrättsregistret observerar brister i registret ska myndigheten uppmärksamgöra landskapsregeringen på bristerna.

32 §. Rätt till information om registrerade uppgifter

Var och en har rätt att få upplysning om han eller hon är registrerad i hembygdsrättsregistret och, om så är fallet, vilka uppgifter som är registrerade om honom eller henne.

Den registrerade har rätt att avgiftsfritt få ett utdrag ur hembygdsrättsregistret. Utdraget kan begäras med eller utan angivande av ändamål. Om ändamålet inte anges levereras ett utdrag med alla uppgifter om den registrerade.

Om ett utdrag önskas för att utdraget för ett särskilt ändamål ska intyga innehav av hembygdsrätt, ska ändamålet anges. Ett sådant utdrag benämns hembygdsrättsintyg. I ett hembygdsrättsintyg ingår endast de uppgifter som behövs för att för det angivna ändamålet intyga innehav av hembygdsrätt.

Begäran om upplysning enligt 1 mom. och utdrag enligt 2 och 3 mom. kan vara muntlig eller skriftlig. Om begäran om utdrag inkommet elektroniskt levereras utdraget elektroniskt, om det inte framgår av begäran att utdraget önskas på papper.

33 §. Rättelse av anteckning i hembygdsrättsregistret

Var och en har rätt att begära rättelse av uppgifter som är registrerade om honom eller henne i hembygdsrättsregistret. Landskapsregeringen kan även införa rättelser på eget initiativ.

Landskapsregeringen ska informera den rättelsen berör om resultatet av begäran. Landskapsregeringen behöver dock inte särskilt informera om rättelser av stavfel eller andra fel av mindre betydelse eller om det finns skäl att anta att den som berörs inte förväntar sig att informationen ges.

En daterad anteckning om rättelsen ska införas när rättelsen kan ha betydelse för fastställande av en persons förvärv eller förlust av hembygdsrätt eller den tid under vilken personen har haft eller kommer att bibehålla sin hembygdsrätt.

En rättelse i det historiska registret ska göras om rättelsen har betydelse för utredande av en persons hembygdsrättsinnehav eller för beviljande av hembygdsrätt.

34 §. Försenad registrering av hembygdsrättsinnehavare

En hembygdsrättsinnehavare som inte registrerats i hembygdsrättsregistret ska införas i registret utan obefogat dröjsmål. Datum för den försenade registreringen ska antecknas i registret.

Landskapsregeringen ska meddela innehavaren om den vidtagna åtgärden om den försenade registreringen verkställts på hembygdsrättsinnehavarens initiativ eller om registreringen som landskapsregeringen gjort på eget initiativ gäller en person som fyllt 18 år.

9 kap. Särskilda bestämmelser

35 §. Landskapsregeringens rätt att kontrollera uppgifter

Landskapsregeringen har rätt att kontrollera riktigheten i de uppgifter som sökanden angett i ansökan om hembygdsrätt eller hembygdsrättsinnehavaren angett i en begäran om individuell prövning av utflyttningsdag. För kontrollen krävs ingen misstanke om att sökanden angett felaktiga uppgifter.

Den som har uppgifter som behövs för kontrollen ska på landskapsregeringens begäran ge ut uppgifterna.

36 §. Besvär

Om anförande av besvär över landskapsregeringens beslut finns bestämmelser i 25 § självstyrelselagen och i [förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996)].

FörvaltningsprocessL (FFS 586/1996) har ersatts av L om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019).

37 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Om inte en senare förestående förlustdag följer av lagens bestämmelser ska landskapsregeringen som förestående förlustdag registrera den dag som infaller ett år efter lagens ikraftträdande.

A 12 Landskapslag (1984:25) om Ålands representation i Nordiska rådet

1 §. I denna lag finns bestämmelser om sättet för utseende av Ålands lagtings och Ålands landskapsregerings representanter i Nordiska rådet samt om deras verksamhet.

2 §. Inom sju dagar från lagtingets öppnande utser lagtinget bland lagtingets ledamöter två medlemmar av Nordiska rådet och två suppleanter. (2010/53)

De valda och deras suppleanter tillträder omedelbart efter valet sina uppdrag och innehar dem till dess andra valts i deras ställe, om inte annat följer av reglerna beträffande medlemskap i Nordiska rådet.

3 §. Inom januari månad utser landskapsregeringen bland sina medlemmar för varje kalenderår ett tillräckligt antal representanter i Nordiska rådet. De valda tillträder omedelbart sina uppdrag och innehar dem till dess andra valts i deras ställe, om inte annat följer av reglerna beträffande medlemskap i Nordiska rådet.

4 §. De av lagtinget valda medlemmarna och de av landskapsregeringen utsedda representanterna bildar Ålands delegation i Nordiska rådet. Ålands delegation utgör en del av Finlands delegation i Nordiska rådet.

Ålands delegation väljer inom sig ordförande och viceordförande. Till ordförande skall väljas en av medlemmar lagtinget utsett.

5 §. Landskapsregeringen deltar i Nordiska ministerrådets arbete på det sätt som särskilt är bestämt. Har landskapsregeringen anslutit sig till beslut som fattats

LL (1984:25) om Ålands representation i Nordiska rådet A 12

av ministerrådet skall ärendet, till den del lagtingets medverkan fordras för att beslutet skall bli bindande för landskapets del, föreläggas lagtinget på det sätt som är särskilt föreskrivet.

6 §. (2000/56) Ålands delegation i Nordiska rådet skall årligen uppgöra och till lagtinget överlämna en berättelse över de för Åland väsentliga frågorna i Nordiska rådet.

7 §. I landskapets [ordinarie] årsstat skall årligen uppställas anslag för arvoden, traktamenten och resekostnadsersättning till medlemmarna i Ålands delegation i Nordiska rådet. Anslag kan även upptas för avlönande av till Ålands delegation knuten kanslipersonal och sakkunniga.

Ikraftträdandebestämmelse (1984:25):

Denna lag träder omedelbart i kraft. Samtidigt upphör landskapslagen (1970:29) om Ålands representation i Nordiska rådet att gälla. Val av medlemmar och övriga representanter i Nordiska rådet samt suppleanter för dem enligt denna lag sker första gången under [landstingets] vårsession 1984 så snart detta kan ske efter lagens ikraftträdande. De valda tillträder omedelbart sina uppdrag. Samtidigt upphör mandatet för dem som valts till samma uppdrag med stöd av den tidigare landskapslagen om Ålands representation i Nordiska rådet. (utgiven från tryckeriet 17.4.1984)

A 13 Landskapslag (1993:112) om Ålands författningssamling

1 §. I syfte att göra de beslut av allmän betydelse (*författningar*) som lagtinget och [landskapsstyrelsen] fattar tillgängliga för allmänheten utges Ålands författningssamling.

2 §. Ålands författningssamling utges av Ålands [landskapsstyrelse]. [Landskapsstyrelsen] kan anlita utomstående tjänster vid utgivningen av författningssamlingen.

I författningssamlingen skall publiceras:

- 1) landskapslagar,
- 2) andra än i 3 punkten avsedda rikslagar som för att träda i kraft förutsätter lagtingets bifall,
- 3) beslut om bifall till lag eller annan författning, genom vilken internationellt fördrag sätts i kraft i landskapet,
- 4) lagtingsbeslut som är av allmän betydelse,
- 5) landskapsförordningar,
- 6) [landskapsstyrelsens] beslut om inrättande av naturreservat och om fredande av naturminne samt
- 7) överenskommelseförordningar.

I författningssamlingen kan även publiceras [landskapsstyrelsebeslut] som är av allmän betydelse.

3 §. Om en författning innebär ändring av en gällande författning kan även oförändrade delar av författningen publiceras. När så sker skall ändringarna framgå.

Av en författning skall framgå den dag den utgivits av trycket.

A 14 LL (1951:19) angående landskaps- och kommunalvapen

4 §. Av en författning skall framgå när den träder i kraft. Har författningen inte publicerats senast vid den däri nämnda tidpunkten för ikraftträdandet träder den i kraft samma dag den utges av trycket.

Författningar skall i mån av möjlighet publiceras så att de är tillgängliga innan de träder i kraft.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas inte på de i 2 § 2 mom. 2 och 7 punkterna nämnda författningarna.

5 §. När republikens president har förordnat att endast en viss del av en landskapslag skall förfalla och [landskapsstyrelsen] har beslutat att lagen skall träda i kraft till övriga delar, skall den publiceras i den lydelse som följer av presidentens förordnande och [landskapsstyrelsens] beslut. Av den publicerade lagen skall framgå orsaken till att den inte överensstämmer med lagtingsrets beslut om antagande av lagen.

Vid publiceringen av en i 1 mom. avsedd lag kan [landskapsstyrelsen] företa rättelser och vidta andra åtgärder av teknisk natur.

6 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

A 14 Landskapslag (1951:19) angående landskaps- och kommunalvapen i landskapet Åland

1 kap. Landskapsvapen

1 §. Landskapet Ålands vapen är i blått fält en gående hjort av guld.

Landskapets vapen skall användas krönt med en krona, bestående av en kronring av guld med två rader vita pärlor, varav åtta äro synliga i den nedre och tre i den övre raden. Kronringen må besättas med pärlor och ädla stenar.

2 §. [Landskapsnämnden] äger enligt bestämmelserna i 1 § låta uppgöra modell till landskapsvapen, vilken på sätt [landskapsnämnden] bestämmer skall hållas offentligen tillgänglig.

2 kap. Kommunvapen

3 §. Mariehamns stad och varje landskommun i landskapet Åland skall hava ett heraldiskt beskrivet vapen.

4 §. Vapen antages för Mariehamns stad av stadsfullmäktige och för landskommun av [kommunalfullmäktige]. Beslutet skall för att vinna gällande kraft underställas [landskapsnämnden] för stadfästelse. Finner [landskapsnämnden] att beslutet icke kan oförändrat fastställas, skall ansökan avslås med uppgivande av skälen därför.

5 §. Ansökan om stadfästelse skall åtföljas av vapenbild och vapenbeskrivning i tre exemplar, av vilka, sedan stadfästelse skett, ett stannar hos [landskapsnämnden], ett tillsändes sökanden och ett riksarkivet. Samtliga exemplar skola förses med påteckning om stadfästelsen.

6 §. Av [landskapsnämnden] meddelad fastställelse av antaget kommunvapen skall offentliggöras i den ordning, som om kommunala tillkännagivanden är föreskrivet.

7 §. Vad ovan är stadgat om antagande av kommunvapen och fastställelse av beslut därom gäller även ändring av vapen.

3 kap. Övergångsbestämmelse

8 §. Kommun, som antagit kommunvapen, innan denna landskapslag trätt i kraft, och önskar använda det samma, äger inom ett år från landskapslagens ikraftträdande utverka [landskapsnämndens] stadfästelse av vapnet.

A 15 Landskapslag (1952:11) angående sigill för självstyrelsemyndigheterna samt landskapsförvaltningen underlydande ämbetsverk och tjänstemän ävensom kommunala myndigheter i landskapet Åland

1 kap. Landskapet Ålands, [landskapsnämndens] samt landskapsförvaltningen underlydande ämbetsverks och tjänstemäns sigill

1 §. Landskapet Ålands självstyrelsemyndigheter samt dem underlydande inrättningar och vissa tjänstemän skola hava sigill såsom här nedan stadgas.

2 §. Sigill, som i 1 § sägs, skall vara runt samt innehålla landskapet Ålands vapen i konturteckning inom en av två parallella cirkellinjer begränsad med sols löpande omskrift, föregången av en sexuddig stjärna i omskriftens övre mittpunkt.

Omskriften skall angiva myndighetens eller inrättningens namn eller tjänstemannens ställning.

3 §. Sigillen äro indelade i tre storlekar:

1. Yttre diametern 55 mm., inre ringens diameter 45 mm.

2. Yttre diametern 45 mm., inre ringens diameter 35 mm.

3. Yttre diametern 35 mm., inre ringens diameter 25 mm.

4 §. Sigill av första storleken användes av Ålands [landsting].

Sigill av andra storleken användes av [landskapsnämnden].

Sigill av tredje storleken användes av centralnämnden [för landstingsmannaval], [landstingets] organ, där sådant kan anses påkallat, [Mariehamns polis-inrättning], landskapsförvaltningen underlydande läroverk och skolor samt sjukhus, museer och andra jämförliga inrättningar samt vissa landskapsförvaltningen underlydande tjänstemän och [befattningshavare, såsom folkskolinspektören, fiskeriinstruktören, trädgårdsinstruktören och med dem jämförliga tjänstemän och befattningshavare].

5 §. Sigillen anskaffas och förnyas av [landskapsnämnden] på anhållan av vederbörande myndighet, inrättning, tjänsteman eller [befattningshavare].

2 kap. Kommunala myndigheters sigill

6 §. Varje kommun i landskapet Åland skall hava ett sigill.

7 §. Sigill, som i 6 § nämns, skall vara runt samt visa kommunens vapen i konturteckning inom en av två parallella cirkellinjer begränsad medsols löpande omskrift, föregången av en sexuddig stjärna i omskriftens övre mittpunkt. Sigillen skall hava en yttre diameter av 35 mm och en inre diameter av 25 mm.

Omskriften skall innehålla kommunens namn samt namnet på det organ, för vilket sigillet är avsett.

B 1 Lagtingsordning (2011:97) för Åland

1 kap. Grunderna för det åländska samhällsskicket

1 §. Åland

Åland är en på folkrätten grundad autonomi och är genom internationella avtal demilitariserat och neutraliserat.

Autonomin syftar till att säkerställa och garantera Ålands befolkning bevarandet av det svenska språket, dess kultur och lokala traditioner.

2 §. Demokrati och rättsstatsprincipen

Den offentliga makten inom autonomi tillkommer folket som företräds av Ålands lagting.

Till den representativa demokratin hör att den enskilde har rätt att påverka samhällsutvecklingen genom att ta del i allmänna val och folkomröstningar och att ta medborgarinitiativ.

All utövning av offentlig makt ska bygga på lag. I all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas.

3 §. Språket

Lagtingets verksamhetsspråk är svenska.

4 §. Parlamentarism

Den lagstiftande och ekonomiska makten inom autonomins behörighet utövas av lagtinget, som kontrollerar den offentliga maktutövningen inom autonomins behörighet.

Regeringsmakten utövas av landskapsregeringen vars medlemmar ska åtnjuta lagtingets förtroende.

2 kap. Lagtinget och lagtingsledamöterna

5 §. Lagtingets sammansättning och mandatperiod (2023/92)

Ålands lagting består av trettio ledamöter som väljs för fyra år åt gången.

Lagtingets mandatperiod inleds då lagtingsåret öppnas efter att lagtingsval har förrättats. Det avgående lagtinget beslutar om tidpunkten för öppningen av lagtingsåret. Öppningen av lagtingsåret ska hållas utan dröjsmål så snart valresultatet har fastställts. Mandatperioden fortgår tills nästa lagtingsval har förrättats och det tidigare lagtingets lagtingsår har avslutats. (2023/92)

3 mom. upphävt (2023/92).

6 §. Lagtingsval

Alla röstberättigade har lika rösträtt i val till lagtinget där lagtingsledamöterna väljs genom direkta,

proportionella och hemliga val som förrättas vart fjärde år (ordinarie val). (2023/92)

För lagtingsval bildar Åland en valkrets.

Rösträtt vid lagtingsval har den som senast på valdagen fyller 18 år och som innehar åländsk hembygdsrätt.

Rösträtt får inte utövas genom ombud.

Närmare bestämmelser om lagtingsval finns i en landskapslag.

Se Vallag (2019:45) för Åland.

7 §. (2015/66) Valbarhet och inskränkningar i rätten till lagtingsuppdrag

Valbar i lagtingsval är varje röstberättigad som inte är omyndig eller som inte innehar en militär tjänst. Förlorar en ledamot sin valbarhet, upphör hans eller hennes uppdrag som ledamot av lagtinget.

En ledamot som har utnämnts till medlem av landskapsregeringen ska frånträda sitt uppdrag som ledamot av lagtinget för den tid uppdraget i landskapsregeringen varar. Under denna tid inträder ersättaren i hans eller hennes ställe i lagtinget. En medlem av landskapsregeringen som valts till ledamot av lagtinget ska avgå från landskapsregeringen om han eller hon inte enligt bestämmelserna i detta mom. frånträder sitt uppdrag som ledamot av lagtinget.

8 §. Upplösning av lagtinget och nyval (2023/92)

Om republikens presidents rätt att upplösa lagtinget bestäms i självstyrelselagen.

Lagtinget kan, på motiverat förslag av talmannen eller lantrådet, med minst 20 röster besluta om upplösning av lagtinget.

Om lagtinget har upplösts ska nyval förrättas. Vid nyval väljs ledamöterna för återstoden av mandatperioden. Om nyvalet förrättas samma år som ett ordinarie lagtingsval skulle ha förrättats, räknas mandatperioden från nyvalet fram till följande ordinarie lagtingsval. (2023/92)

Närmare bestämmelser om förfarandet vid lagtingets upplösning finns i lagtingets arbetsordning.

Se 2 kap. AO (2015:87).

9 §. (2023/92) Lagtingsledamöternas ersättningar

För ledamotskapet i lagtinget utgår ett arvode samt övriga ersättningar i enlighet med vad som bestäms i arbetsordningen eller i en landskapslag. I arbetsordningen eller landskapslagen kan också bestämmas att ersättning i särskilda fall ska utgå till tidigare ledamöter under en begränsad period.

B 1 Lagtingsordning (2011:97)

Om pension för ledamöterna bestäms i en landskapslag.

Se LL (2015:25) om lagtingsledamöternas arvoden och kostnadsersättningar, 110 § AO (2015:87) samt LL (2010:7) om pensionskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen.

10 §. Avbrott i samt befriande och skiljande från uppdraget som lagtingsledamot

En ledamot i lagtinget kan inte samtidigt inneha uppdrag som landshövding eller som ledamot av Finlands riksdag eller Europaparlamentet. Uppdraget som lagtingsledamot sköts då i stället av ledamotens ersättare.

Lagtinget kan på begäran av en lagtingsledamot bevilja denne befrielse från uppdraget som lagtingsledamot för en bestämd tid eller för den återstående mandattiden, om lagtinget anser att det finns en godtagbar orsak till detta.

Om en lagtingsledamot på ett väsentligt sätt och upprepade gånger försummar att sköta sitt uppdrag som lagtingsledamot eller genom en verkställbar dom har dömts till fängelse för ett uppsåtligt brott eller till straff för valbrott kan lagtinget genom ett beslut som har fattats med minst 20 röster skilja ledamoten från uppdraget antingen helt eller för en bestämd tid.

Ifall en ledamot avlider, förlorar sin valbarhet, avgår på grund av laga eller av lagtinget godkänt skäl eller förklaras ha förverkat sitt uppdrag, inträder ersättaren i hans eller hennes ställe.

Om lagtinget har beviljat en ledamot befrielse från att delta i lagtingsarbetet under en viss tid inträder ersättaren i ledamotens ställe. Detsamma gäller för den tid en ledamot avtjänar frihetsstraff.

I lagtingets arbetsordning finns närmare bestämmelser om avbrott i och skiljande från uppdraget som lagtingsledamot.

Se 108-109 §§ AO (2015:87).

11 §. Lagtingsledamöternas oberoende

Varje lagtingsledamot är skyldig att i sitt uppdrag handla som rätt och sanning bjuder. Ledamoten ska därvid iaktta lag och är inte bunden av andra bestämmelser.

12 §. Lagtingsledamöternas immunitet

En lagtingsledamot får inte förhindras att utöva sitt uppdrag som lagtingsledamot.

En lagtingsledamot får inte åtalas eller berövas sin frihet för åsikter som ledamoten yttrat i lagtinget eller för sitt beteende vid behandlingen av ett ärende om inte lagtinget samtyckt till åtgärden genom ett beslut som har fattats med minst 20 röster.

Om en lagtingsledamot har anhållits eller häktats, ska lagtingets talman genast underrättas om detta. En lagtingsledamot får inte utan lagtingets samtycke anhållas eller häktas före rättegång, om inte ledamoten av vägande skäl misstänks vara skyldig till ett brott för vilket det lindrigaste straffet enligt lag är fängelse i minst sex månader.

12a §. (2023/92) Tillämpligheten av vissa riksbestämmelser

Följande lagar ska med i denna lag angivna undantag tillämpas på lagtingets ledamöter på motsvarande sätt som de tillämpas på riksdagens ledamöter:

1) lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (FFS 459/2015),

2) inkomstskattelagen (FFS 1535/1992),

3) strafflagen (FFS 39/1889).

Ändringar av de lagar som anges i 1 mom. ska gälla från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

Hänvisningar i de lagar som anges i 1 mom. till riksmyndigheter ska inom lagtingets lagstiftningsbehörighet avse motsvarande åländska myndigheter.

Hänvisningar i de lagar som anges i 1 mom. till författningar ska på Åland avse motsvarande åländska författningar.

Närmare bestämmelser kan tas in i lagtingets arbetsordning.

13 §. (2015/66) Lagtingsledamöternas rätt att yttra sig

Varje ledamot av lagtinget och landskapsregeringen har rätt att i lagtinget fritt tala om alla angelägenheter som debatteras samt om behandlingen av dem om inte annat bestäms i denna lagtingsordning. Talmanskonferensen kan dock besluta om tidsbegränsningar av anföranden i enlighet med vad som närmare bestäms i lagtingets arbetsordning.

Se 68 § AO (2015:87).

14 §. (2015/66) Sättet att uppträda

Var och en av lagtingets ledamöter har ansvar för att i sitt uppdrag uppträda sakligt och värdigt och utan att kränka eller förolämpa andra. Om en lagtingsledamot bryter mot denna bestämmelse kan talmannen påpeka detta eller frånta ledamoten rätten att fortsätta tala. En lagtingsledamot som upprepade gånger bryter mot ordningen kan tilldelas en varning av lagtinget eller utestängas från lagtingets sammanträden för högst två veckor.

15 §. Jäv för lagtingsledamöter

En lagtingsledamot är jävig att delta i beredningen och beslutsfattandet i ärenden som gäller ledamoten personligen. I plenum får lagtingsledamoten dock delta i debatten i ett sådant ärende.

3 kap. Lagtingets organisation

16 §. Lagtingsåret (2023/92)

Lagtinget sammankommer årligen till ett nytt lagtingsår vid den tidpunkt som lagtinget beslutar. Republikens president, eller på hans eller hennes vägnar landshövdingen, förklarar lagtinget öppnat. (2023/92)

Lagtingets arbete fortgår, med eller utan avbrott, enligt vad talmanskonferensen beslutar i enlighet med vad som närmare bestäms i lagtingets arbetsordning.

Det sista lagtingsåret under mandatperioden fortgår till dess republikens president eller på hans eller hennes vägnar landshövdingen, förklarat lagtingsåret avslutat. (2023/92)

17 §. (2023/92) Lagtingets talmän

Lagtinget väljer skilt för sig och inom sig för varje lagtingsår en talman och två vicetalmän. Val av talman och vicetalmän förrättas med slutna sedlar. I lagtingets arbetsordning finns närmare bestämmelser om val av talmännen.

Se 10 § AO (2015:87).

18 §. (2015/66) *Talmanskonferensen*

Talmanskonferensen består av talmannen, vicetalmännen och utskottsordförandena för de permanenta utskotten. De lagtingsgrupper som inte annars skulle vara representerade i talmanskonferensen har rätt att utse varsin ledamot, jämte ersättare, som med yttranderätt kan delta i talmanskonferensens möten. Ett utskotts viceordförande är ersättare för utskottets ordförande. (2023/92)

Talmanskonferensen fattar beslut i enlighet med vad som bestäms i lagtingets arbetsordning samt ger råd till talmannen om hur lagtingsarbetet ska ordnas och om förfarandet vid behandlingen av ärenden i lagtinget. Talmanskonferensen kan även överlämna lagförslag till lagtinget i ärenden som rör lagtingets organisation eller arbete eller Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete.

Se 12 § AO (2015:87).

19 §. *Talmannens uppgifter*

Talmannen sammankallar plenum, föredrar ärendena i plenum och leder diskussionen samt övervakar att lag iakttas vid behandlingen av ärenden i lagtinget. I plenum deltar talmannen inte i diskussionen. Talmannen kan dock delta i omröstningar och val i lagtinget. Om talmannen är förhindrad att delta i plenum träder en vicetalmän i talmannens ställe.

Talmannen får inte vägra att ta upp ett ärende till behandling eller ett förslag till omröstning, utom i det fall att talmannen anser det strida mot lag eller mot ett beslut som lagtinget har fattat. Talmannen ska då uppge orsaken till vägran. Om lagtinget inte nöjer sig med talmannens förfarande, hänskjuts saken till lag- och kulturutskottet som utan dröjsmål ska avgöra om talmannen har förfarit riktigt.

Talmannen är ordförande för självstyrelsepolitiska nämnden och har uppgifter enligt 4 kap. i anslutning till regeringsbildningen. Talmannen har även uppgifter enligt självstyrelselagen.

Innan talmannen ingår en i 52 § självstyrelselagen för Åland avsedd överenskommelse med republikens president om utnämning av landshövding, ska talmannen inhämta lagtingsledamöternas åsikt i frågan. Talmannen kan i lagtinget anhängiggöra ett förfarande där lagtinget i plenum utser fem kandidater till posten som landshövding. (2015/66)

Se 11 § AO (2015:87).

20 §. (2015/66) *Självstyrelsepolitiska nämnden*

Lagtinget tillsätter för varje mandatperiod en självstyrelsepolitisk nämnd för behandling av frågor rörande Ålands författningens ställning och externa relationer samt ärenden som gäller Europeiska unionen enligt vad som närmare bestäms i 9 kap. (2023/92)

Självstyrelsepolitiska nämnden består av talmannen, vicetalmännen samt minst två och högst sju ledamöter. Lagtinget väljer inom sig därtill ett nödvändigt antal ersättare. (2023/92)

Självstyrelsepolitiska nämnden kan vid behov avge ett yttrande till landskapsregeringen i ett ärende som hör till nämndens uppgiftsområde. Nämnden kan även besluta att ett sådant ärende ska tas upp till

debatt i plenum, varvid lagtinget dock inte fattar beslut i saken.

I lagtingets arbetsordning finns närmare bestämmelser om självstyrelsepolitiska nämnden. I arbetsordningen kan det också intas bestämmelser om att självstyrelsepolitiska nämnden ges i uppdrag att å lagtingets vägnar fatta beslut om ett förslag till motiverade yttranden i subsidiaritetsärenden.

Se 4 kap. AO (2015:87).

21 §. (2015/66) *Lagtingets utskott*

Lagtinget tillsätter för varje mandatperiod följande permanenta utskott:

- 1) lag- och kulturutskottet,
- 2) finans- och näringsutskottet och
- 3) social- och miljöutskottet. (2023/92)

Lagtinget ska även tillsätta ett justeringsutskott. På förslag av talmanskonferensen kan justeringsutskottet avskaffas.

Lagtinget kan dessutom tillsätta ytterligare utskott antingen för återstoden av en mandatperiod eller för att bereda särskilda ärenden. (2023/92)

Lagtinget kan på förslag av talmannen eller talmanskonferensen besluta om nyval av ett eller flera utskott.

Granskningsrapporter som i enlighet med 7 § landskapslagen (2013:25) om Landskapsrevisionen lämnas till lagtinget, översänds till finans- och näringsutskottet som fattar beslut om huruvida granskningsrapporterna ska genomgå behandling i plenum.

Finans- och näringsutskottet kan till den del lagtingets godkännande behövs, godkänna tjänstekollektivavtalen för landskapets tjänstemän.

I lagtingets arbetsordning finns närmare bestämmelser om utskotten.

Se 5 kap. AO (2015:87).

21a §. (2023/92) *Kansli Kommissionen*

Lagtinget tillsätter för varje mandatperiod en kanslikommission. Kanslikommissionens sammansättning och uppgifter fastställs i lagtingets arbetsordning.

Se 85-86 §§ AO (2015:87).

22 §. *Andra organ och företrädare som lagtinget väljer*

Lagtinget väljer andra organ som behövs, enligt vad som bestäms i lagtingets arbetsordning.

Bestämmelser om hur lagtinget väljer företrädare i organ som bygger på internationella fördrag eller i andra internationella organ utfärdas vid behov i lagtingets arbetsordning.

Se 29 § AO (2015:87).

23 §. *Val av lagtingets organ*

Utskotten och övriga organ i lagtinget tillsätts under mandatperiodens första lagtingsår för hela mandatperioden, om inte något annat bestäms i lagtingets arbetsordning. På förslag av talmanskonferensen kan lagtinget besluta att nyval av samtliga medlemmar av ett utskott eller ett annat organ ska förrättas. (2023/92)

Lagtinget förrättar val av utskott och andra organ. Om lagtinget inte är enigt om ett val förrättas det enligt proportionellt valsätt, om annat inte bestäms i lagtingets arbetsordning.

Se 13 kap. AO (2015:87).

B 1 Lagtingsordning (2011:97)

4 kap. Regeringsbildningen**24 §. Regeringsbildning**

Innan lantrådet väljs förhandlar lagtingsgrupperna om regeringsprogrammet och landskapsregeringens sammansättning. Utifrån resultatet av dessa överläggningar meddelar talmannen vem som är lantråds-kandidat.

Om lantråds-kandidaten vid öppen omröstning i lagtinget har fått mer än hälften av de avgivna rösterna, väljs han eller hon till lantråd.

Får kandidaten inte den majoritet som krävs ska en ny kandidat ställas upp i samma ordning. Om inte heller den nya kandidaten får mer än hälften av de avgivna rösterna, ska valet av lantråd förrättas genom öppen omröstning i lagtinget. Den som då får flest röster blir vald. Fallor rösterna lika avgör lotten.

Övriga medlemmar i landskapsregeringen utnämns av talmannen i enlighet med förslag av den som valts till lantråd.

När landskapsregeringen utnämns och när dess sammansättning ändras på ett betydande sätt ska lagtinget vara sammankallat.

Se 105 § AO (2015:87).

25 §. Meddelande om regeringsprogrammet

Landskapsregeringen ska utan dröjsmål överlämna sitt program till lagtinget i form av ett meddelande. Samma förfarande ska iakttas när landskapsregeringens program eller sammansättning har ändrats på ett betydande sätt. (2015/66)

Lagtingets behandling av meddelandet avslutas med en omröstning vid vilken det för godkännande av regeringens program krävs mer än hälften av de avgivna rösterna. (2015/66)

Närmare bestämmelser om bland annat tidsgränser för regeringsbildningen kan intas i lagtingets arbetsordning.

Se 35 § AO (2015:87).

26 §. Ministrarnas bindningar

En medlem av landskapsregeringen får inte sköta en offentlig tjänst eller sådant annat uppdrag som kan inverka menligt på uppdraget som medlem i landskapsregeringen eller som kan äventyra förtroendet för lantrådets eller ministrernas verksamhet.

Lantrådet och varje minister ska utan dröjsmål efter utnämningen ge en för lagtinget avsedd redogörelse för bindningar som kan ha betydelse vid utövningen av verksamheten som medlem av landskapsregeringen. Närmare bestämmelser kan intas i lagtingets arbetsordning. (2015/66)

Se 44 § AO (2015:87).

27 §. Avsked för lantrådet, vicelantrådet och ministerrarna

Lagtinget beviljar på begäran lantrådet avsked varefter ett nytt lantråd ska utses enligt 24 och 25 §§. Ett nytt lantråd ska också utses om lantrådet avlidit eller blivit varaktigt förhindrad att handha sitt uppdrag. Lagtingets talman beviljar på begäran vicelantrådet eller en minister avsked. Talmannen ska också bevilja vicelantrådet eller en minister avsked på initiativ av lantrådet.

Talmannen ska även utan begäran bevilja medlemmarna av landskapsregeringen avsked, om lagtinget förklarat att lantrådet inte längre har lagtingets förtroende eller om lantrådet av andra skäl avgår.

Landskapsregeringens medlemmar ska handha sina uppdrag till dess nya medlemmar utsetts.

5 kap. Ärenden i lagtinget**28 §. Hur ärenden tas upp till behandling i lagtinget**

Ärenden kan tas upp i lagtinget på nedan angivna sätt. (2015/66)

Republikens president överlämnar genom landshövdingen en framställning eller ett meddelande i enlighet med självstyrelselagen. (2015/66)

Landskapsregeringen överlämnar ärenden till lagtinget i form av

- 1) ett lagförslag eller ett kompletterande lagförslag,
- 2) (2023/135) ett budgetförslag eller ett kompletterande budgetförslag,
- 2a) (2023/135) ett förslag till budgetpolitiska mål eller en framställning om extra anslag,
- 3) ett meddelande,
- 4) en berättelse,
- 5) en redogörelse,
- 6) en årsredovisning i enlighet med 25 § landskapslagen (1971:42) om Ålands landskapsregering eller
- 7) ett förslag som överlämnas till lagtinget i enlighet med annan lagstiftning. (2023/92)

Lantrådet eller landshövdingen överlämnar ett ärende till lagtinget i form av ett meddelande.

Självstyrelsepolitiska nämnden initierar en debatt i ett ärende enligt 20 § 3 mom. (2015/66)

Talmanskonferensen överlämnar ärenden till lagtinget i form av ett lagförslag som rör lagtingets organisation eller arbete eller som rör Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete.

Lag- och kulturutskottet lämnar ett meddelande till lagtinget över sin granskning av lagligheten i landskapsregeringens handläggning av ärenden eller finans- och näringsutskottet lämnar ett meddelande till lagtinget över sin övervakning av landskapets finanser och hur budgeten iakttas. (2023/92)

En lagtingsledamot initierar ett ärende i lagtinget genom att väcka en motion. Lagtingsledamöterna har rätt att väcka

1) lagmotioner, som innehåller förslag om stiftande av en landskapslag eller laginitiativ till riksdagen,

2) anslutningsmotioner som innehåller förslag om stiftande av en landskapslag eller laginitiativ till riksdagen och som väcks senast den fjärde dagen efter att ett lagförslag eller förslag till laginitiativ till riksdagen antecknats för kännedom,

3) (2023/135) budgetmotioner, som innehåller förslag till anslag eller något annat beslut som ska tas upp i budgeten eller i en ändringsbudget, förslag om ändring av budgetpolitiska mål, framställning om extra anslag eller finansinitiativ till riksdagen samt

4) åtgärdsmotioner, som innehåller förslag om att lagberedning ska inledas eller att någon annan åtgärd vidtas av riksdagen, landskapsregeringen, självstyrelsepolitiska nämnden eller talmanskonferensen.

Den revisionsmyndighet som avses i 56 § 2 mom. överlämnar ärenden till lagtinget i form av berättelser. (2013/24)

I arbetsordningen kan bestämmelser intas om andra sätt att uppta ärenden i lagtinget.

Ett ärende återtas på samma sätt som det väckts om inte annat bestäms i denna lagtingsordning eller i lagtingets arbetsordning. I arbetsordningen finns närmare bestämmelser om lagtingets ärenden och behandlingen av dem. Bestämmelser om tidsgränser inom vilka motioner ska vara inlämnade kan utfärdas genom arbetsordningen.

Tidigare 6-7 mom. har blivit 7-8 mom. genom (2013/24).

Tidigare 2-3 mom. har blivit 3-4 mom. och tidigare 4-8 mom. har blivit 6-10 mom. genom (2015/66).

Tidigare 7-10 mom. har blivit 8-11 mom. genom (2023/92).

Se 7 kap AO (2015:87).

29 §. Medborgarinitiativ

Minst 1.000 personer som har rösträtt i lagtingsval har enligt vad som bestäms genom lagtingets arbetsordning rätt att överlämna ett initiativ till lagtinget om att en landskapslag ska stiftas, ändras eller upphävas.

Se 33 § AO (2015:87).

30 §. Folkomröstningar

Om rådgivande folkomröstningar bestäms särskilt i en landskapslag.

Se LL (1998:20) om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar.

31 §. Beredningen av ärenden

Landskapsregeringens lagförslag, budgetförslag, förslag till budgetpolitiska mål och förslag till framställning om extra anslag, landskapets årsredovisning, talmanskonferensens lagförslag, lagtingsledamöternas motioner, revisionsmyndighetens berättelser samt medborgarinitiativ ska remitteras till ett utskott där de genomgår en beredning före den slutliga behandlingen i plenum. (2023/135)

Ett ärende som gäller lagtingets bifall till ikraftträdande av en internationell förpliktelse ska talmannen utan dröjsmål översända till landskapsregeringen för ett yttrande som bör föreligga när ärendet remitteras till ett utskott om inte talmannen, om möjligt efter att ha hört talmanskonferensen, i ett enskilt ärende beslutat att ett yttrande inte är nödvändigt. Landskapsregeringen ska behandla ett sådant ärende i skyndsam ordning. Lagtinget kan besluta att ett ärende som gäller lagtingets bifall till ikraftträdande av en internationell förpliktelse istället ska remitteras till självstyrelsepolitiska nämnden. (2015/66)

Bestämmelser om beredningen av övriga ärenden finns i lagtingets arbetsordning.

Se 9 kap. AO (2015:87).

32 §. (2023/92) Utskottens behandlingstvång

Utskotten ska avge betänkanden i de ärenden som har remitterats till dem och som inte har återkallats. Något betänkande behöver dock inte avgas i ett ärende om ärendet inte hinner behandlas före utgången av mandatperioden.

33 §. Behandlingen i plenum

Förslag till en landskapslag, förslag som gäller lagtingets bifall till ikraftträdandet av internationella avtal samt förslag till lagtingets arbetsordning tas upp till två behandlingar i plenum. Detsamma gäller lagtingets utlåtande i enlighet med självstyrelselagens 12 § 2 mom. (2015/66)

I den första behandlingen av förslaget föredras och debatteras utskottets betänkande, varefter lagtinget fattar beslut om förslagets innehåll. I den andra behandlingen som hålls tidigast andra dagen efter det att den första behandlingen har avslutats, beslutar lagtinget om förslaget ska godkännas eller förkastas.

Övriga ärenden tas upp till en enda behandling i plenum.

Se 10 kap. AO (2015:87).

34 §. (2015/66) Beslut i plenum

Beslut i plenum fattas med majoritet av de avgivna rösterna, om inte något annat bestäms särskilt. Vid lika röstetal avgör talmannens röst utom vid val då valet avgörs genom lottnings. Närmare bestämmelser om röstningsförfarandet finns i lagtingets arbetsordning.

Se 79-81 §§ AO (2015:87).

35 §. Kvalificerad majoritet

Lagtingets beslut om ändring eller upphävande av eller avvikelser från bestämmelserna i självstyrelselagen för Åland och i jordförvärvslagen för Åland ska vid ärendets andra behandling omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

I en landskapslag kan det bestämmas att ändring och upphävande av eller avvikelser från landskapslagen ska omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. En sådan landskapslag antas i samma ordning som i 1 mom.

Om en landskapslag har antagits med kvalificerad majoritet ska detta framgå av lagen.

36 §. (2015/66) Misstroendeyrkande

Minst fem lagtingsledamöter kan framställa ett skriftligt yrkande på att lagtinget ska förklara att lantrådet saknar lagtingets förtroende. För godkännande av ett yrkande om misstroende krävs minst 16 röster. I lagtingets arbetsordning finns närmare bestämmelser om behandlingen av misstroendeyrkanden.

Se 43 § AO (2015:87).

37 §. Spörsmål

Minst fem lagtingsledamöter kan framställa ett skriftligt spörsmål riktat till landskapsregeringen i ett ärende som faller inom landskapsregeringens behörighet. Spörsmålet ska besvaras på det sätt som närmare bestäms i lagtingets arbetsordning. Lagtinget kan efter avslutad diskussion fatta beslut om att uppmana landskapsregeringen att vidta åtgärder.

38 §. Frågor och debatter

En ledamot har rätt att i lagtinget ställa en skriftlig fråga till landskapsregeringen eller en medlem i landskapsregeringen i en angelägenhet inom landskapsregeringens ansvarsområde. Dessutom har ledamöterna möjlighet att vid särskilda frågestunder ställa frågor

B 1 Lagtingsordning (2011:97)

till landskapsregeringen i angelägenheter inom landskapsregeringens ansvarsområde. (2015/66)

Debatter om aktuella frågor kan ordnas i plenum på beslut av talmanskonferensen. En sådan debatt kan även ordnas som en allmänpolitisk debatt. Talmanskonferensen kan även besluta att en debatt ska hållas i vilken enbart en del av lagtingets ledamöter får delta. I en sådan debatt ska lagtingsgrupperna behandlas lika.

Lagtinget fattar inte beslut med anledning av frågor och debatter.

Närmare bestämmelser om frågor, frågestunder och debatter finns i lagtingets arbetsordning.

Se 39-41 §§ AO (2015:87).

39 §. Lantrådets förtroendefråga

Lantrådet har rätt att i samband med behandlingen av ett ärende skriftligen meddela lagtinget att ärendets avgörande på ett visst sätt innebär att lantrådet anser sig sakna lagtingets förtroende. Om ett sådant avgörande träffas ska landskapsregeringen avgå.

40 §. Lantrådets och ministrarnas rätt att vara närvarande och delta i debatten

Medlemmarna i landskapsregeringen har rätt att vara närvarande och delta i debatten i plenum.

41 §. (2015/66) Landshövdingens rätt att vara närvarande och att yttra sig

Landshövdingen har rätt att vara närvarande vid plenum och att yttra sig i frågor som berör förhållandet mellan Åland och Finland.

42 §. (2023/92) Fortsatt behandling av ärenden

Har behandlingen av ett ärende inte slutförts under ett lagtingsår fortsätter den under följande lagtingsår om inte lagtingsval har förrättats däremellan.

43 §. Godkännande av tjänstekollektivavtal

I arbetsordningen kan det intas bestämmelser om att ett utskott ges i uppdrag att följa landskapsregeringens förhandlingar om tjänstekollektivavtal för landskapets tjänsteinnehavare och till den del lagtingets godkännande är behövligt, godkänna avtalet. Ett sådant utskott kan understå lagtinget sitt beslut i ärendet för fastställelse.

Närmare bestämmelser kan intas i lagtingets arbetsordning.

Se 21 § AO (2015:87).

6 kap. Information och offentlighet**44 §. Lagtingets rätt att få information**

Lagtinget har rätt att av landskapsregeringen, dess underlydande myndigheter och tjänstemän få de upplysningar som behövs för behandlingen av ett ärende. Den som saken gäller ska se till att utskott eller andra lagtingsorgan utan dröjsmål får handlingar och andra upplysningar som de behöver.

Ledamöter som fått del av information enligt denna paragraf ska iaktta den sekretess som är påkallad av lag och av vad berört organ i varje enskilt fall efter att ha hört landskapsregeringen beslutar. (2015/66)

Se även 54 § AO (2015:87).

45 §. Lantrådets upplysning (2023/92)

Lantrådet eller en minister som lantrådet utser kan ge lagtinget upplysningar i aktuella frågor. Lagtinget fattar inte beslut med anledning av upplysningar.

Se 38 § AO (2015:87).

46 §. Offentligheten i lagtingets verksamhet

Lagtingets plenum är offentliga, om inte lagtinget av synnerligen vägande skäl beslutar något annat i ett enskilt ärende.

Utskottens sammanträden är inte offentliga om inte annat beslutas i lagtingets arbetsordning. Utskottens betänkanden och utlåtanden samt till dem bifogade handlingar blir offentliga när de justerats. (2015/66)

Lagtinget publicerar lagtingshandlingarna enligt vad som närmare bestäms i lagtingets arbetsordning.

Se 60 och 83 §§ AO (2015:87).

47 §. Meddelande om fattade beslut

I lagtingets arbetsordning finns bestämmelser om meddelanden om de beslut som lagtinget har fattat.

Se 82 § AO (2015:87).

7 kap. Lagtingsgrupper**48 §. (2015/66) Lagtingsgrupper**

Lagtingsledamöter kan komma överens om att samverka som en lagtingsgrupp i lagtinget. Lagtingsgrupperna har status som juridisk person. Närmare bestämmelser om lagtingsgrupperna kan intas i arbetsordningen.

Se 107 § AO (2015:87).

8 kap. Finanserna**49 §. Skatter och avgifter**

Om landskapet tillkommande tilläggsskatt på inkomst och tillfällig extra inkomstskatt samt landskapet tillkommande närings- och nöjesskatter bestäms genom en landskapslag, som ska innehålla bestämmelser om grunderna för skattskyldigheten och skattens storlek samt om de skattskyldigas rättsskydd.

Bestämmelser om avgifter samt om de allmänna grunderna för storleken av avgifter för åländska myndigheters prestationer, tjänster och övriga verksamheter ska utfärdas genom landskapslag.

Landskapsskattelag (1993:58) och LL (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

50 §. Upplåning och säkerheter

Lån kan upptas endast med lagtingets samtycke. Av samtycket ska de nya lånens eller skuldens maximala belopp framgå.

Landskapsregeringen får bevilja borgen och garanti endast med lagtingets samtycke.

51 §. Budgeten

Lagtinget beslutar om Ålands budget för ett kalenderår i sänder (*finansår*). Landskapsregeringens förslag till en budget samt ett förslag till en landskapslag som ansluter sig till budgeten ska överlämnas till lagtinget vid en tidpunkt som anges i en landskapslag.

Om lagtinget inte har beslutat om budgeten före finansårets början ska landskapsregeringens förslag till budget gälla tills lagtinget fattat beslut om budgeten.

Budgeten publiceras i Ålands författningssamling.
Se 12 § LL (2012:69) om landskapets finansförvaltning.

51a §. (2023/135) *Budgetpolitiska mål*

Lagtinget kan besluta om budgetpolitiska mål för landskapets verksamhet för en viss tid efter det följande finansåret.

52 §. (2023/135) *Ändringsbudget och kompletterande budgetförslag*

Om det finns behov av att ändra landskapets budget ska landskapsregeringen överlämna ett förslag till ändringsbudget till lagtinget. Landskapsregeringen kan även överlämna ett kompletterande budgetförslag.

Bestämmelser som begränsar antalet förslag till ändringsbudget under ett finansår kan intas i landskapslag.

Se 14 § LL (2012:69) om landskapets finansförvaltning.

53 §. *Budgetens innehåll*

I Ålands budget ingår de årliga inkomsterna och anslag för de årliga utgifterna. Vidare anges ändamålen för anslagen och övriga budgetmotiveringar. Bestämmelser om att budgeten får innehålla inkomstpöster eller anslag som motsvarar skillnaden mellan inkomster och utgifter som står i direkt samband med varandra, kan intas i en landskapslag. (2023/92)

2 mom. upphävt (2023/135).

Sådana inkomstpöster och anslag som motsvarar inkomster och utgifter som har samband med varandra kan, på det sätt som anges genom en landskapslag, tas in i budgeten för flera finansår.

De allmänna grunderna för landskapets affärsverks verksamhet och ekonomi bestäms genom landskapslag. Inkomstpöster och anslag som gäller affärsverken tas in i budgeten endast till den del det anges i landskapslag. I samband med behandlingen av budgeten godkänner lagtinget de centrala målen för affärsverkens tjänster och övriga mål för verksamheten. (2015/66)

54 §. *Anslag i budgeten*

Anslag tas upp i budgeten som fasta anslag, raman-slag eller reservationsanslag. (2023/135)

Ramanslag och reservationsanslag får överföras till ett senare finansår och ramanslag får överskridas enligt vad som bestäms genom landskapslag. Fasta anslag och reservationsanslag får inte överskridas och fasta anslag får inte överföras, om detta inte har tillåtits genom landskapslag. (2023/135)

Ett anslag får inte användas på något annat sätt än det som anges i budgeten. Genom landskapslag kan dock tillåtas att ett anslag används på ett annat sätt som har nära samband med dess ändamål. (2023/135)

I budgeten kan beviljas en till beloppet och ändamålet avgränsad fullmakt att under finansåret ingå förbindelser om utgifter för vilka anslag tas in i budgeterna för de följande finansåren. (2012/71)

Se 10 § LL (2012:69) om landskapets finansförvaltning.

55 §. *Fonder utanför budget*

Om det är ändamålsenligt för skötseln av en bestående uppgift kan lagtinget bestämma att en fond ska inrättas utanför landskapets budget genom en landskapslag.

För att ett förslag till en landskapslag om inrättande av en fond utanför budgeten eller om väsentlig utvidgning av en sådan fond eller dess ändamål ska godkännas krävs i lagtinget minst två tredjedelars majoritet av de avgivna rösterna.

56 §. (2013/24) *Övervakning och revision av finanserna*

Lagtinget övervakar landskapets finanser och hur budgeten iakttas.

Under lagtinget finns en oberoende revisionsmyndighet som svarar för revisionen av landskapets finanser och iakttagandet av budgeten. Närmare bestämmelser om revisionsmyndighetens ställning och uppgifter utfärdas genom landskapslag.

Se LL (2013:25) om landskapsrevisionen.

57 §. (2012/71) *Ålands egendom*

Fast egendom som tillhör landskapet kan överlåtas endast med lagtingets samtycke eller enligt vad som bestäms genom landskapslag.

Se 24 § LL (2012:69) om landskapets finansförvaltning.

9 kap. Internationella förhållanden

58 §. *Behörighet i internationella frågor*

Lagtinget ger sitt bifall till ikraftträdandet av internationella avtal i den ordning som gäller för behandlingen av förslag till landskapslagar i enlighet med vad som närmare bestäms i arbetsordningen. (2015/66)

Landskapsregeringen svarar i enlighet med självstyrelselagen för medverkan i förhandlingar om internationella förpliktelser samt i beredning av beslut som fattas i Europeiska unionen. Landskapsregeringen beslutar om åtgärder som hänför sig till dem om inte beslutet kräver godkännande av lagtinget.

Lagtinget deltar i beredningen av beslut som fattas i Europeiska unionen enligt vad som sägs i denna lagtingsordning.

59 §. (2023/92) *Lagtingets deltagande i beredningen av ärenden som gäller Europeiska unionen*

Landskapsregeringen ska utan dröjsmål informera lagtinget om sin syn på förslag till rättsakter, fördrag eller andra ärenden som bereds inom Europeiska unionens institutioner då förslaget är av intresse för Åland. Landskapsregeringen ska sedan den fått kännedom om ett sådant förslag utan dröjsmål sända förslaget till lagtinget genom en skrivelse så att lagtinget kan ta ställning till det. Förslaget behandlas i självstyrelsepolitiska nämnden eller i ett utskott i enlighet med vad som sägs i lagtingets arbetsordning.

Talmanskonferensen kan besluta att ett sådant ärende också ska tas upp till debatt i plenum, varvid lagtinget dock inte fattar beslut i saken.

Landskapsregeringen ska ge självstyrelsepolitiska nämnden eller det utskott som behandlar ärendet information om ärendets behandling i statsrådet samt

B 2 Arbetsordning (2015:87)

i mån av möjlighet om behandlingen i Europeiska unionen. Självstyrelsepolitiska nämnden eller utskottet kan höra Finlands regeringsrepresentanter i dessa ärenden.

Självstyrelsepolitiska nämnden eller ett utskott kan ge landskapsregeringen ett yttrande med anledning av en utredning eller information som avses i denna paragraf.

Se 8 kap. AO (2015:87).

60 §. Lagtingets rätt att få information i internationella frågor

Självstyrelsepolitiska nämnden och lagtingets behöriga utskott ska på begäran och även annars vid behov få en utredning av landskapsregeringen om frågor som gäller de framställningar som landskapsregeringen i enlighet med självstyrelselagen gjort hos en behörig myndighet i fråga om förhandlingar om fördrag och andra internationella förpliktelser. Detsamma gäller om förhandlingar angående fördrag och andra internationella förpliktelser i fråga om angelägenheter som faller inom landskapets behörighet och där landskapsregeringen enligt självstyrelselagen ska få underrättelse om eller tillfälle att delta i förhandlingar.

Självstyrelsepolitiska nämnden och utskotten kan ge landskapsregeringen ett utlåtande med anledning av en utredning eller information som avses ovan.

Om landskapsregeringens yttranden över presidentens begäran om lagtingets bifall till ikraftträdande av en internationell förpliktelse bestäms i 31 §.

61 §. (2015/66) Lagtingets deltagande i parlamentens subsidiaritetskontroll

Bestämmelser om hur beslut fattas om lagtingets ståndpunkt huruvida ett utkast till en lagstiftningsakt från Europeiska unionens kommission är förenligt med subsidiaritetsprincipen finns i 20 § samt i lagtingets arbetsordning.

Se 47 § AO (2015:87).

62 §. Sekretess

Medlemmarna i självstyrelsepolitiska nämnden eller i ett utskott som deltar i behandlingen av ärenden som gäller Europeiska unionen ska iakttäta den sekretess som är påkallad av att rikslagstiftningen gäller för sekretess och handlingars offentlighet i frågor som avses i 9a kap. självstyrelselagen.

I fråga om sekretess för andra än i 1 mom. avsedda ärenden gäller vad utskottet i varje enskilt fall efter att ha hört landskapsregeringen beslutar.

10 kap. Närmare bestämmelser om lagtinget**63 §. Lagtingets arbetsordning samt reglementen och instruktioner**

Närmare bestämmelser om förfarandet i lagtinget samt om lagtingets organ och lagtingsarbetet utfärdas i lagtingets arbetsordning. Arbetsordningen ska godkännas i plenum i den ordning som gäller för behandling av förslag till landskapslagar samt publiceras i Ålands författningssamling.

Lagtinget kan innan lagtingsordningen trätt i kraft på förslag av talmanskonferensen och i den ordning som föreskrivs i 1 mom. godkänna en ny arbetsord-

ning. Arbetsordningen kan dock inte träda i kraft innan lagtingsordningen träder i kraft.

Lagtinget kan utfärda reglementen för lagtingets interna förvaltning, för val som lagtinget förrättat och för annan detaljerad reglering av lagtingsarbetet. Dessutom kan lagtinget anta instruktioner för de organ som det utser.

11 kap. Särskilda bestämmelser (2015/66)**64 §. (2015/66) Ändringar av lagtingsordningen**

Beslut om ändring eller upphävande av eller avvikelser från bestämmelser i denna lagtingsordning ska vid ärendets andra behandling omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

Ikraftträdandebestämmelse (2013/24):

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2013.

En oberoende revisionsmyndighet som avses i 56 § 2 mom. ska inrättas senast den 1 juli 2013. Till den del bestämmelsen i 31 § 1 mom. avser landskapets årsredovisning tillämpas den första gången när det gäller årsredovisningen för finansåret 2014.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/135):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

När det gäller landskapets budget för 2024 tillämpas lagens 54 § 1–3 mom. i den lydelse de har innan denna lag träder i kraft, dock så att ramanslag ändå kan intas i budgeten genom en ändringsbudget.

B 2 Arbetsordning (2015:87) för Ålands lagting**1 kap. Lagtingsåret****1 §. Lagtingsårets början**

Lagtinget sammanträder årligen till ett nytt lagtingsår i enlighet med vad lagtinget beslutat enligt lagtingsordningen. Den ledamot som längst innehaft ett uppdrag som ledamot av lagtinget (*ålderstalmannen*) ska då inta talmannens plats. Har två eller flera varit ledamöter i lagtinget lika lång tid förs ordet av den till åren äldste av dem. Under ledning av ålderstalmannen förrättas valet av en talman samt därefter var för sig val av en första och en andra vicesalman. (2023/96)

Efter talmansvalet hålls en gudstjänst varefter lagtinget, på en tid som landshövdingen tillkännager, samlas i plenisalen där republikens president eller på hans eller hennes vägnar landshövdingen, förklarar lagtinget öppnat. Talmannen besvarar öppningstalet på lagtingets vägnar.

2 §. Fullmaktsgranskningar

Senast klockan 15.00 den sista vardagen före mandatperiodens första plenum granskar lagtingsdirektören lagtingsledamöternas fullmakter för godkännande. Vid granskningen av en fullmakt undersöks att den är utfärdad av en behörig myndighet i föreskriven form. (2023/96)

En förteckning upprättas över de lagtingsledamöter vars fullmakter godkänts. Lagtingets första plenum

under mandatperioden börjar med namnupprop enligt förteckningen. (2023/96)

Lagtingsdirektören granskar också senare uppvisade fullmakter. Innan en lagtingsledamot tillträder sitt uppdrag ska hon eller han visa upp sin granskade och godkända fullmakt för talmannen som ska meddela detta i plenum.

Har en ledamots fullmakt inte blivit godkänd kan lagtinget pröva om hon eller han ändå får inträda i lagtinget. Om det görs en anmärkning mot en ledamots behörighet ska lagtinget pröva ärendet förutsatt att inte samma anmärkning över valet redan har anförts genom besvär eller besvär ännu kan anföras hos Ålands förvaltningsdomstol i enlighet med vallagen (2019:45) för Åland. (2023/96)

3 §. *Platsen för plenum*

Lagtinget sammanträder i lagtingets plenisal i Självstyrelsegården i Mariehamn. Presidiet kan av särskilda skäl besluta om en annan sammanträdesplats.

4 §. *Sittordningen i plenisalen*

I plenisalen är ledamöterna placerade enligt grupp-tillhörighet. Talmanskonferensen fattar närmare beslut om sittordningen. När lagtinget sammanträder första gången efter ett lagtingsval tar de ledamöter som har uppvisat en godkänd fullmakt dock plats i plenisalen enligt en alfabetisk ordning till dess talmanskonferensen beslutat om sittordningen.

5 §. *Lagtingets arbetsperioder*

Lagtingets arbete fortgår med eller utan avbrott enligt vad talmanskonferensen beslutar till dess följande lagtingsår vidtar. (2023/96)

Om det anses nödvändigt ska presidiet sammankalla lagtinget till plenum under en tid då lagtinget annars inte sammanträder.

I kapitel 10 finns bestämmelser om tiden för plenum.

6 §. (2023/96) *Lagtingets avslutning*

Det sista lagtingsåret under mandatperioden fortgår till dess republikens president eller på presidentens vägnar landshövdingen förklarar arbetet avslutat för mandatperioden.

Avslutningen av lagtinget hålls på den tid som landshövdingen tillkännager. Efter en gudstjänst samlas lagtinget i plenisalen där talmannen framför lagtingets hälsning varefter republikens president eller på presidentens vägnar landshövdingen förklarar lagtinget avslutat för mandatperioden.

2 kap. *Upplösningar och nyval*

7 §. *Närmare bestämmelser om lagtingets upplösning*

Talmannen eller lantrådet kan väcka förslag om att lagtinget ska upplösa sig. Förslaget ska vara skriftligt och innehålla en motivering.

Ett förslag till upplösning av lagtinget ska utan dröjsmål meddelas lagtinget för kännedom. Om lagtinget inte är samlat för plenum när ett förslag till upplösning har inlämnats ska talmannen utan dröjsmål sammankalla lagtinget till plenum.

Lagtinget fattar i enlighet med lagtingsordningen beslut om ett förslag till upplösning tidigast den tredje

dagen och senast den tionde dagen efter det att förslaget antecknats för kännedom. Förslaget måste omfattas av minst 20 ledamöter.

8 §. *Information om lagtingets upplösning*

En annons om lagtingets upplösning och förordnande om nyval ska publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet och samtidigt meddelas landskapsregeringen som ska vidta åtgärder för nyval av lagtinget.

Om nyval efter upplösning av lagtinget stadgas i [landskapslagen om lagtingsval och kommunalval].

LL om lagtingsval och kommunalval har upphävts. Beträffande nyval, se 115 § i Vallag (2019:45) för Åland.

9 §. *Plenum efter nyval*

Om lagtinget har upplösts och nyval har förrättats ska lagtinget samlas till plenum den första vardagen efter 14 dagar räknat från valdagen.

3 kap. *Talmännen och talmanskonferensen*

10 §. *Val av talman och vicetalmän*

Vid mandatperiodens första plenum väljer lagtinget en talman samt en första och en andra vicetalman enligt 1 §. Ett meddelande om valets utgång ska utan dröjsmål sändas till landskapsregeringen och landshövdingen. (2023/96)

De nyvalda talmännen avger följande högtidliga försäkran innan de börjar sköta sitt uppdrag:

”Jag N.N. försäkrar att jag som talman efter all min förmåga ska upprätthålla den rätt, som enligt självstyrelselagen och grundlagen tillkommer Åland och dess befolkning.”

Om talmannen eller en vicetalman avlider eller avgår från sitt uppdrag under lagtingsåret ska en ny talman eller vicetalman väljas utan dröjsmål. (2023/96)

11 §. *Talmannen och presidiet*

Talmannen leder lagtingets arbete tillsammans med talmanskonferensen på det sätt som bestäms i lagtingsordningen och arbetsordningen. Talmannen och vicetalmännen bildar tillsammans lagtingets presidium.

Om talmannen eller en vicetalman är förhindrad att sköta sitt uppdrag kan en tillfällig talman eller vicetalman väljas på förslag av talmanskonferensen.

Om både talmannen och vicetalmännen är tillfälligt förhindrade att sköta talmansuppdraget vid plenum förs ordet av den utskottsordförande som under längst tid varit ledamot i lagtinget och som är närvarande i plenum. I ett sådant fall föredras endast ärenden för kännedom samt meddelas tiden för följande plenum och lagtinget fattar inte beslut i andra ärenden om inte särskilt tvingande skäl ger anledning till något annat.

Om talmannen vägrat uppta en väckt fråga eller framställa ett omröstningsförslag eller om lagtinget i något annat fall inte nöjer sig med talmannens förfarande hör det till lag- och kulturutskottets uppgifter att skilja mellan lagtinget och dess talman. En ledamot kan i lagtinget väcka förslag om att ett sådant ärende ska hänskjutas till lag- och kulturutskottet. Beslut om att hänskjuta ärendet till utskottet fattas med enkel majoritet.

B 2 Arbetsordning (2015:87)

12 §. Talmanskonferensens uppgifter

Talmanskonferensen har till uppgift att

1) föreslå ändringar i lagtingsordningen, arbetsordningen eller andra bestämmelser som rör lagtingets eller Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete,

2) avge yttranden till berört utskott över sådana ändringar i lagtingsordningen, arbetsordningen och Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete som en ledamot eller någon annan tagit initiativ till,

3) planera tidtabellen för verksamheten under lagtingsåret,

4) väcka förslag om tillsättande av sådana ytterligare utskott som avses i lagtingsordningen samt avge förslag till lagtinget om avskaffande av justeringsutskottet för återstoden av mandatperioden,

5) utfärda anvisningar om lagtingsledamöternas anmälningar om bindningar och annan motsvarande praxis i frågor som rör ställningen som lagtingsledamot,

6) fatta beslut i enlighet med 38 § om lantrådets upplysning,

7) fatta beslut i enlighet med 84 § om justering,

8) fatta beslut om när och på vilka villkor gruppanföranden är tillåtna samt

9) (2023/96) tillsätta en arbetsgrupp vars uppgift är att arbeta för att alla ledamöter i lagtinget ska ha samma förutsättningar att utöva sitt uppdrag samt

10) i övrigt lägga fram förslag till och utfärda anvisningar om hur lagtingsarbetet ska ordnas.

Om ett ärende som nämns i 1 mom. är så brådskande att det inte hinner föredras för talmanskonferensen, avgör talmannen det temporärt på föredragning av lagtingsdirektören. Ärendet tas därefter upp vid nästa möte i talmanskonferensen.

Talmanskonferensen är vidare ett rådgivande organ i följande ärenden som hör till talmannens ansvarsområden:

1) förslag om till vilket utskott ett ärende ska remitteras för beredning och vilket eller vilka utskott som ska yttra sig om ärendet,

2) förslag om ett meddelande från landskapsregeringen ska hänskjutas till ett utskott eller inte samt

3) förslag om vid vilket plenum ett ärende ska behandlas.

Vid lika röstetal i talmanskonferensen är talmanens röst utslagsgivande.

Tidigare 1 mom. 9 p. har blivit 1 mom. 10 p. genom (2023/96).

4 kap. Självstyrelsepolitiska nämnden**13 §. (2023/96) Självstyrelsepolitiska nämndens sammansättning**

I början av en mandatperiod beslutar lagtinget på förslag av presidiet om det antal ledamöter och ersättare som ska väljas till självstyrelsepolitiska nämnden.

Talmannen är nämndens ordförande, första vicetalmannen är nämndens första viceordförande och andra vicetalmannen är nämndens andra viceordförande.

14 §. Självstyrelsepolitiska nämndens möten

Nämnden sammanträder så ofta ärendena det fordrar. Anhåller landskapsregeringen eller minst tre av

nämndens ledamöter att nämnden ska sammanträda för en viss fråga ska nämnden sammankallas utan dröjsmål.

Vid självstyrelsepolitiska nämndens sammanträden förs ett kortfattat protokoll. Nämnden är beslutförför när två tredjedelar av medlemmarna är närvarande.

I övrigt tillämpas i tillämpliga delar samma regler som för utskottens möten.

15 §. Yttranden från självstyrelsepolitiska nämnden

Nämnden kan på eget initiativ avge yttranden i enlighet med lagtingsordningen. Lagtinget, utskotten och landskapsregeringen har dessutom rätt att begära yttranden från nämnden i frågor som hör till nämndens ansvarsområde. Nämnden kan också i en sådan fråga i lagtinget och landskapsregeringen väcka ett förslag om ett uttalande eller en åtgärd.

16 §. Förnyad behandling i självstyrelsepolitiska nämnden

Blir självstyrelsepolitiska nämndens förslag till ett uttalande eller en åtgärd inte oförändrat godkänt av lagtinget ska ärendet överlämnas till förnyad behandling i nämnden, varefter det upptas till slutligt avgörande i plenum.

5 kap. Utskotten**17 §. Utskottens ansvarsområden**

När ett beslut fattas om till vilket utskott ett ärende ska remitteras för beredning och vilket eller vilka utskott som ska yttra sig om ett ärende, ska hänsyn tas både till de i 18–20 §§ angivna riktlinjerna i fråga om utskottens huvudsakliga ansvarsområden samt till utskottens arbetssituation.

Till utskottens ansvar hör, förutom de ärenden som remitterats till utskotten, även att hålla sig informerade om aktuella EU-ärenden som faller inom respektive utskotts ansvarsområde.

Landskapsregeringen bör hos respektive utskott förankra övergripande frågor som gäller public service, spelmonopol samt postverksamhet.

18 §. Lag- och kulturutskottets ansvarsområde

Till lag- och kulturutskottets ansvarsområde hör att bereda:

1) förslag om eller bifall till ändring eller upphävande av eller avvikelser från självstyrelselagen eller jordförvärvslagen för Åland,

2) ärenden som enligt lagtingsordningen kräver kvalificerad majoritet,

3) lagförslag angående:

a) självstyrelsens grunder, lagtinget samt landskaps- och kommunalförvaltningen,

b) allmän ordning och säkerhet,

c) utbildning, kultur och idrott,

d) media,

e) övriga ärenden som inte remitterats till ett annat utskott och

f) övriga ärenden som remitterats till utskottet samt

4) bifall till ikraftträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde, som är övergripande eller som inte kan hänföras till något annat utskotts ansvarsområde.

Lag- och kulturutskottet granskar lagligheten i landskapsregeringens handläggning av ärenden. (2023/96)

Utskottet har för uppgiften rätt att av myndigheter och andra som de granskar få de upplysningar utskottet behöver för att sköta sin granskning. (2023/96)

Utskottet har rätt att på eget initiativ ta upp ett ärende till granskning i enlighet med denna paragraf. Andra utskott och varje lagtingsledamot får hos lag- och kulturutskottet skriftligen väcka frågor om landskapsregeringens tjänsteutövning eller handläggningen av regeringsärenden. (2023/96)

Lag- och kulturutskottet ska underrätta lagtinget om relevanta iakttagelser vid granskningen. (2023/96)

19 §. Social- och miljöutskottets ansvarsområde

Till social- och miljöutskottets ansvarsområde hör att bereda:

- 1) lagförslag angående
 - a) sociala frågor och sysselsättning,
 - b) hälso- och sjukvård,
 - c) hyra och arrende,
 - e) natur- och miljöfrågor, jakt och friluftsliv samt
 - f) övriga ärenden som remitterats till utskottet och
- 2) bifall till ikraftträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde.

Det har aldrig funnits någon punkt 1 d) i denna paragraf.

20 §. Finans- och näringsutskottets ansvarsområde

Till finans- och näringsutskottets ansvarsområde hör att bereda:

- 1) landskapsregeringens förslag till budget, kompletterande budgetförslag, förslag till tilläggsbudget samt budgetmotioner,
- 2) förslag till framställningar om extra anslag samt förslag till bemyndiganden att bevilja landskapsgarantier och andra ekonomiska åtaganden,
- 3) revisionsberättelser som lämnats till lagtinget samt granskningsrapporter i enlighet med 21 § lagtingsordningen,
- 4) lagförslag som förutsätter ett anslag i landskapets budget och som föreslås träda i kraft enligt självstyrelselagens 20 § varvid finans- och näringsutskottet kan inhämta ett utlåtande från ett annat berört utskott som företar en sakbehandling i ärendet,
- 5) lagförslag angående:
 - a) näringarna och stöd till näringslivet,
 - b) skatter och avgifter,
 - c) byggande, expropriation och fysisk planering,
 - d) infrastruktur samt
 - e) övriga ärenden som remitterats till utskottet och
- 6) bifall till ikraftträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde.

Utskottet har även de uppgifter som regleras i 21 § samt i lagtingsordningens 21 § 5-6 mom.

Finans- och näringsutskottet handhar för lagtingets räkning den i 56 § i lagtingsordningen angivna uppgiften att övervaka landskapets finanser och hur budgeten iaktas. (2023/96)

Finans- och näringsutskottet har för uppgiften rätt att av myndigheter och andra som de övervakar få de

upplysningar utskottet behöver för sin granskning. (2023/96)

Utskottet har rätt att på eget initiativ ta upp ett ärende till granskning i enlighet med denna paragraf. Andra utskott och varje lagtingsledamot får hos finans- och näringsutskottet skriftligen väcka frågor om landskapsregeringens handläggning av finanserna. (2023/96)

Finans- och näringsutskottet ska underrätta lagtinget om relevanta iakttagelser vid övervakningen. (2023/96)

21 §. Utskottsbehandling av tjänstekollektivavtal

Det hör till finans- och näringsutskottet att genom landskapsregeringen följa förhandlingarna om tjänstekollektivavtal för landskapets tjänstemän och till den del lagtingets godkännande behövs, godkänna avtalen. Ett godkännande behövs när ett avtal har en inte försumbar inverkan på budgeten. Utskottet kan underställa lagtinget sitt beslut i ärendet för fastställelse.

Landskapsregeringen är skyldig att fortlöpande informera finans- och näringsutskottet om de förhandlingar som förs till den delen avtalen kan komma att kräva utskottets godkännande.

Ett tjänstekollektivavtal som ska godkännas av finans- och näringsutskottet sänds till utskottet på landskapsregeringens försorg. Ärendet ska behandlas utan dröjsmål. Är utskottets medlemmar inte eniga i sitt beslut gäller som beslut den åsikt som omfattas av de flesta medlemmarna. Faller rösterna lika anses avtalet godkänt. I övriga ärenden som rör tjänstekollektivavtal avgör lotten vid lika röstetal. För att ett beslut om att ett ärende ska underställas lagtinget ska fattas krävs att beslutet omfattas av majoriteten av de avgivna rösterna. Sedan utskottet fattat beslut i ett ärende som rör tjänstekollektivavtal ska beslutet omedelbart överföras till landskapsregeringens kännedom.

Det hör också till finans- och näringsutskottet att godkänna tjänstekollektivavtalen för personalen vid lagtingets kansli på motsvarande sätt som tjänstekollektivavtalen för landskapets tjänstemän.

Finans- och näringsutskottet ska för varje år till lagtinget avge en skriftlig redogörelse beträffande handläggningen av ärenden som rör tjänstekollektivavtal.

22 §. Justeringsutskottets ansvarsområde

Till justeringsutskottet hör att övervaka att lagtingets expeditioner överensstämmer med dess beslut. Justeringsutskottet kan helt eller delvis delegera uppgiften till lagtingets kansli.

Om lagtinget beslutat att för återstoden av mandatperioden avskaffa justeringsutskottet i enlighet med lagtingsordningens 21 § ankommer uppgiften på lagtingets kansli enligt vad som närmare bestäms i 84 §.

23 §. Ytterligare utskott

Om ytterligare utskott tillsätts i enlighet med lagtingsordningens 21 § ska det samtidigt bestämmas vilka utskottens uppgifter är, hur många ledamöter samt ersättare utskotten ska ha samt för vilken tid utskotten tillsätts.

För dessa utskott tillämpas i övrigt samma regler som för de permanenta utskotten.

B 2 Arbetsordning (2015:87)

24 §. Antalet medlemmar i utskotten

De permanenta utskotten har sju medlemmar och fem ersättare förutom justeringsutskottet som har tre medlemmar och två ersättare.

25 §. Utskottens mandattid

Mandattiden för medlemmarna i lagtingets utskott är en mandatperiod, om inte lagtinget på förslag av talmanskonferensen beslutar att nyval av samtliga medlemmar i ett utskott ska förrättas. (2023/96)

Justeringsutskottet får, om det behövs, fortsätta sin verksamhet även efter valperiodens utgång för slutförande av på utskottet ankommande uppdrag. Mandattiden för medlemmarna i justeringsutskottet upphör omedelbart om lagtinget har beslutat att avskaffa utskottet.

26 §. Tillsättande och konstituering av utskotten

Lagtinget väljer medlemmar till de permanenta utskotten omedelbart efter det att lagtinget har sammanträtt till mandatperiodens första plenum. (2023/96)

Utskotten ska konstituera sig så snart de har tillsatts. Utskotten väljer inom sig en ordförande och en viceordförande för sin mandattid. Vid valet tillämpas bestämmelserna om val av talman, om inte utskottet enhälligt beslutar något annat. Lagtinget ska underrättas om valresultatet.

Utskottets första sammanträde sammankallas av den medlem som längst varit medlem av lagtinget. Har två eller flera tillhört lagtinget lika lång tid, förs ordet av den som till åren är äldst. Hon eller han för ordet tills ordförande har valts.

27 §. Befrielse från medlemskap i utskotten

Den som blivit vald till ledamot i ett utskott har rätt att avsäga sig medlemskap i ytterligare utskott.

Lagtinget kan pröva om en utskottsmedlem på grund av ett annat förhinder, på begäran kan befrias från sitt medlemskap i ett utskott eller från något annat uppdrag som hon eller han har utsetts till genom ett val i lagtinget.

6 kap. Övriga organ**28 §. Regler för andra organ**

Om inte annat bestämts särskilt ska i tillämpliga delar samma regler gälla för övriga organ som för utskotten.

29 §. Lagtingets företrädare i internationella organ

Lagtinget väljer inom sig i början av varje lagtingsår två medlemmar och lika många ersättare till Ålands delegation i Nordiska rådet. (2023/96)

Om lagtinget med stöd av ett internationellt fördrag deltar i ett annat internationellt organs verksamhet, beslutar lagtinget om val av företrädare för lagtinget. Självstyrelsepolitiska nämnden kan utfärda allmänna anvisningar om kontakterna mellan sådana företrädare och lagtinget samt dess organ.

Om ledamöter som företräder lagtinget på något annat sätt deltar i internationell verksamhet utses företrädarna av självstyrelsepolitiska nämnden som också fattar beslut om hur kontakterna mellan sådana företrädare och lagtinget samt dess organ ska ordnas.

7 kap. Ärenden i lagtinget**30 §. Meddelanden om ärenden**

När ett ärende har lämnats till lagtinget i enlighet med lagtingsordningen ska ärendet upptas för kännedom på lagtingets föredragningslista.

31 §. Återtaganden av ärenden

Om inte annat bestäms i lagtingsordningen eller arbetsordningen återtas ett ärende på samma sätt som det väcks. Den första under-tecknaren av en motion eller ett spörsmål kan dock skriftligen återta ärendet. Om ett ärende återtas upphör behandlingen av det.

Talman meddelar i plenum om en framställning, ett förslag, ett spörsmål, ett misstroendeyrkande eller en motion har återtagits.

32 §. Motioner

En motion ska lämnas in skriftligen till lagtingets kansli. Motionen ska ha en kort motivering.

En budgetmotion får inte väckas innan landskapsregeringen har lämnat sitt budgetförslag till lagtinget och motionen ska lämnas in senast klockan 12.00 den elfte dagen efter det att landskapsregeringen har lämnat förslaget till lagtinget. Tidsfristen utlöper dock tidigast den 5 november. En budgetmotion med anledning av ett förslag till en tilläggsbudget eller ett kompletterande budgetförslag ska lämnas in senast klockan 16.00 den tredje dagen efter det att förslaget upptagits för kännedom på föredragningslistan. (2023/96)

Förslag av olika slag får inte tas in i en och samma kläm i en budgetmotion.

Föreslår en ledamot att ett nytt anslag som inte tas upp i landskapsregeringens budgetförslag eller att ett annat beslut ska införas i budgeten beaktas förslaget endast om det väckts genom en budgetmotion.

Andra motioner än budgetmotioner kan väckas medan lagtinget är samlat för plenum.

Förslag av olika slag får inte tas in i en och samma åtgärdsmotion.

33 §. (2023/96) Medborgarinitiativ

Ett medborgarinitiativ får väckas av minst två personer som är röstberättigade i lagtingsval. De som väcker ett initiativ kallas för ansvariga för initiativet. Kontaktinformationen för de ansvariga ska meddelas lagtingets kansli.

Ett medborgarinitiativ innehåller ett lagförslag eller ett förslag om att lagberedning ska inledas samt motivering till förslaget. Initiativet ska ha en titel som beskriver dess innehåll och initiativet ska dateras. Samma initiativ får inte innehålla olika slags ärenden. Ett initiativ ska avfattas på svenska.

Underskrifter som stöder ett medborgarinitiativ (*stödförklaringar*) samlas in på papper eller på elektronisk väg. Den blankett som ska användas vid stödförklaringar i pappersform finns tillgänglig på lagtingets hemsida. Elektronisk insamling av stödförklaringar ska ske med utnyttjande av en digital tjänst som har godkänts av lagtingets kanslikommission.

Stödförklaringarna ska samlas in inom fyra månader räknat från dateringen av initiativet. När stödför-

klaringar samlas in ska initiativet, uppgifter om vem som är ansvarig för det och deras kontaktinformation finnas tillgängliga för initiativundertecknarna. Initiativet får inte ändras efter det att insamlingen av stödförklaringar har inletts.

En stödförklaring ska innehålla

- 1) medborgarinitiativets titel och datum,
- 2) initiativundertecknarens fullständiga namn, födelsetid och hemkommun,
- 3) en försäkran från initiativundertecknaren att han eller hon är röstberättigad i lagtingsval,
- 4) en försäkran från initiativundertecknaren att han eller hon har gett endast en stödförklaring för samma initiativ och
- 5) stödförklaringens datum.

Insamlingen av namn kan pågå under högst fyra månader. Någon av de ansvariga för initiativet ska inom två månader från det att insamlingen av stödförklaringar har avslutats lämna stödförklaringarna till lagtingets kansli om de förutsättningar för att lägga fram initiativ som anges i denna lag uppfylls. Initiativet förfaller om det inte har överlämnats till lagtinget inom tre månader från det att insamlingen av stödförklaringar har avslutats.

Personuppgifterna i de stödförklaringar som har samlats in får användas endast på det sätt som föreskrivs i denna lag. De ansvariga för initiativet får överlåta uppgifterna enbart till lagtingets kansli. De uppgifter som lagtinget innehar är offentliga när medborgarinitiativet har lämnats in till lagtinget.

De ansvariga för initiativet ska se till att de stödförklaringar som de har i sin besittning förstörs inom sex månader från det att insamlingen av stödförklaringar har förfallit på grund av att minimiantalet stödförklaringar inte har uppnåtts eller sex månader efter att medborgarinitiativet har inlämnats till lagtinget. Stödförklaringar som lämnats in i pappersform till lagtinget förstörs av lagtinget inom ett år efter att ett medborgarinitiativ har slubehandlats eller förfallit i samband med nyval. Elektroniska stödförklaringar som hör till ett medborgarinitiativ som överlämnats till lagtinget förstörs inom fem år efter att insamling av signaturer avslutats.

Den som är ansvarig för medborgarinitiativet ska se till att ekonomiska bidrag för framläggande av initiativet och givaren uppges när stödförklaringar samlas in, om värdet av ett enskilt bidrag eller värdet av flera bidrag från en och samma givare är minst 1 500 euro. Namnet på en enskild person får inte uppges utan dennes samtycke, om värdet på personens bidrag är mindre än 1 500 euro. Ett bidrag från en givare som inte kan identifieras får inte tas emot. Detta gäller dock inte bidrag som har fått genom sedvanligt insamlingsarbete.

Bidrag ska redovisas i den digitala tjänsten eller i pappersform så att uppgifterna finns tillgängliga för allmänheten senast vid utgången av den kalendermånad som följer efter det att bidraget togs emot, dock tidigast när insamlingen av stödförklaringar inleds.

När stödförklaringar samlas in ska information om den webbplats där bidrag redovisas finnas tillgänglig

för undertecknarna av medborgarinitiativet. Uppgifterna om bidrag ska avlägnas från datanätet efter det att lagtingsbehandlingen av initiativet har avslutats. Om initiativet inte överlämnas till lagtinget, ska uppgifterna avlägnas efter det att insamlingen av stödförklaringar har avslutats eller efter det att initiativet har förfallit.

Vid insamlingen av namnunderskrifter får det inte bedrivas aktivitet som utsätter väljarna för påverkan eller försök därtill, eller som inskränker deras valfrihet på något sätt.

Lagtinget är skyldigt att utan dröjsmål ta upp ett medborgarinitiativ till behandling om det har gjorts så som denna arbetsordning föreskriver. Initiativ som innehåller förslag i form av en lagtext ska behandlas i lagstiftningsordning på samma sätt som en lagmotion med ett förslag till en landskapslag. Initiativ som innehåller förslag om att lagstiftningsåtgärder ska vidtas ska behandlas i en enda behandling på samma sätt som en åtgärdsmotion.

De ansvariga för initiativet kan skriftligen återta initiativet.

Lagtingets beslut med anledning av ett medborgarinitiativ ska skriftligen meddelas de ansvariga för initiativet.

I fråga om straff för lämnande av oriktiga personuppgifter och för ingivande av osant intyg till myndighet samt för sekretessbrott och sekretessförseelse samt för dataskyddsbrott tillämpas strafflagen (FFS 39/1889).

34 §. Landskapsregeringens meddelanden

Har landskapsregeringen överlämnat ett meddelande till lagtinget kan lagtinget på förslag av talman besluta att remittera det till ett utskott eller till självstyrelsepolitiska nämnden. Beslutar lagtinget att ett meddelande inte ska remitteras antecknas ärendet för kännedom.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller även för lantrådets och landshövdingens meddelanden till lagtinget.

35 §. Landskapsregeringens meddelande om regeringsprogrammet

Det meddelande om regeringsprogrammet som landskapsregeringen överlämnar i samband med att den tillträder ska inte utskottsbehandlas.

Meddelandet ska tas upp till behandling i lagtinget tidigast vid ett plenum som hålls dagen efter det att meddelandet har antecknats för kännedom.

I diskussionen om meddelandet har det nyvalda lantrådet rätt att yttra sig.

36 §. Landskapsregeringens redogörelse över självstyrelsepolitiska frågor

Landskapsregeringen ska i början av varje lagtingsår och därefter så ofta omständigheterna det kräver, lämna en skriftlig redogörelse till lagtinget över självstyrelsepolitiska frågor av väsentlig natur.

Innan redogörelsen upptas till slutlig behandling i plenum ska självstyrelsepolitiska nämnden avge ett betänkande i ärendet.

B 2 Arbetsordning (2015:87)

37 §. Ärenden som inte har slutbehandlats

Ifall ett ärende inte har slutbehandlats under ett lagtingsår fortsätter behandlingen under följande lagtingsår, om inte lagtingsval har förrättats däremellan.

Om den fortsatta beredningen av ärenden i tillfälliga utskott vars mandattid har utgått, beslutar vid behov talmanskonferensen.

38 §. Lantrådets upplysning

En upplysning i en aktuell fråga från lantrådet eller på uppdrag av lantrådet, från vicelantrådet eller från en minister kan ges till lagtinget om inte talmanskonferensen av särskilda skäl beslutar att upplysningen inte ska ges. En sådan upplysning ges utanför föredragningslistan vid en tidpunkt som avtalas med talmannen.

Talmanskonferensen beslutar om en diskussion ska tillåtas med anledning av upplysningen. I en sådan diskussion ger talmannen ordet enligt eget övervägande och när talmannen anser att saken diskuterats tillräckligt förklarar hon eller han diskussionen avslutad.

39 §. (2018/36) Frågestunder

Lagtingsledamöterna har möjlighet att vid särskilda frågestunder ställa frågor till landskapsregeringens medlemmar i angelägenheter inom landskapsregeringens behörighet.

Talmannen beslutar på rekommendation av talmanskonferensen när det ska hållas en frågestund. En frågestund kan hållas endast när lagtinget är samlat till plenum. Minst två dagar på förhand ska talmannen meddela att en frågestund ska hållas och vilka av landskapsregeringens medlemmar som kommer att vara närvarande.

Vid en frågestund hålls inte namnupprop och replikrätt kan inte medges. Talmannen har rätt att förklara frågestunden avslutad även om alla frågeställare inte har beretts tillfälle att yttra sig.

Vid en frågestund fattar lagtinget inte något beslut.

Talmanskonferensen utfärdar närmare anvisningar om frågestunderna.

40 §. Debatter om aktuella frågor

Talmanskonferensen kan besluta att en debatt om en aktuell fråga ska hållas vid lagtingets plenum. Talmanskonferensen beslutar också vilken fråga som ska debatteras, när debatten ska hållas och vilka tidsbegränsningar för anföranden och repliker som ska gälla under debatten. Talmanskonferensen ska även besluta vilka ledamöter som får delta i sådana debatter om enbart en del av lagtingets ledamöter får delta.

Talmannen ska senast vid ett plenum den fjärde dagen före debatten meddela lagtinget att en debatt ska hållas. Talmannen ska samtidigt meddela om debatten avser en viss angiven angelägenhet eller om den ordnas som en allmänpolitisk debatt.

Vid en debatt om en aktuell fråga fattar lagtinget inte något beslut.

41 §. Skriftliga frågor

Varje lagtingsledamot har rätt att ställa en skriftlig fråga till landskapsregeringen, lantrådet, vicelantrådet

eller en minister i en angelägenhet inom landskapsregeringens ansvarsområde.

Frågan, som ska vara kort, ska lämnas in till lagtingets kansli och den ska så snart som möjligt sändas till landskapsregeringen. Lantrådet, vicelantrådet eller den minister som berörs ska avge ett kort svar i skriftlig eller muntlig form eller meddela lagtinget att frågan inte besvaras. Om svaret ges i muntlig form ska detta meddelas lagtingets kansli. Det skriftliga svaret eller meddelandet om att svar inte avges ska lämnas till lagtinget inom tio dagar efter det att frågan överlämnades till landskapsregeringen. Frågan kan även besvaras muntligen vid ett plenum som infaller inom tio dagar efter det att landskapsregeringen tagit emot frågan eller vid ett näraliggande plenum i enlighet med talmannens beslut. Om frågan tas emot när lagtinget inte är samlat för plenum eller inom färre än tio dagar före plenarperioden avslutas ska svaret ges inom tio dagar räknat från den dag lagtingets nästa plenarperiod börjar. (2018/36)

Vid det plenum då frågan besvaras ska den först läsas upp av den ledamot som ställt den varefter den besvaras. För svaret gäller ingen tidsbegränsning. Frågeställaren får därefter hålla högst två tilläggsanföranden som an knyter till frågan och efter varje anförande har den som svarat rätt att uttala sig. Frågeställarens tilläggsanföranden samt tilläggsyttranden av den som svarar får inte överstiga tre minuter. (2023/96)

Om landskapsregeringen meddelar lagtinget att frågan inte kan besvaras ska orsaken till det anges. Diskussion är inte tillåten med anledning av ett sådant meddelande.

42 §. Spörsmål

Ett spörsmål ska vara av ett bestämt innehåll och det ska undertecknas av minst fem ledamöter. Spörsmålet ska lämnas till talmannen som utan dröjsmål ska sända det till landskapsregeringen. Talmannen ska meddela i plenum att ett sådant spörsmål har inlämnats.

Inom tio dagar efter det att landskapsregeringen tagit emot spörsmålet ska ett skriftligt svar avges eller ett meddelande ges om att svar inte kommer att avges. Svaret på spörsmålet eller meddelandet om att svar inte avges ska delas ut på ledamöternas bord. Efter det att svaret eller meddelandet föredragits för kännedom ska det upptas till behandling vid ett plenum som hålls tidigast följande dag. Vid detta plenum ska spörsmålets kläm först läsas upp av första undertecknaren varefter lantrådet eller på uppdrag av lantrådet, vicelantrådet eller en minister, avger svaret. Därefter bereds ledamöterna tillfälle att diskutera ärendet i dess helhet. Under diskussionen bordläggs ärendet första gången om minst två ledamöter begär det och därefter en gång om lagtinget så beslutar.

Ett spörsmål kan ställas också när lagtinget inte är samlat för plenum. Ett sådant spörsmål ska besvaras inom utsatt tid eller så ska landskapsregeringen ge ett meddelande om att svar inte avges. Svaret på spörsmålet eller meddelandet om att svar inte avges, ska delas ut på lagtingsledamöternas bord när lagtinget på nytt är samlat till plenum.

När svaret avgivits eller meddelandet lämnats kan lagtinget, efter det att diskussionen i ärendet har avslutats, fatta ett beslut om att uppmana landskapsregeringen att vidta åtgärder i ärendet. Ett förslag om att uppmana landskapsregeringen att vidta åtgärder ska framföras senast under diskussionen i ärendet och ska samtidigt överlämnas i skriftlig form till talmannen varefter förslaget utan dröjsmål delas ut till de övriga ledamöterna. Om ett förslag om att uppmana landskapsregeringen att vidta åtgärder väcks ska, efter det att diskussionen förklarats avslutad, ärendet bordläggas till en avgörande behandling som hålls vid ett plenum tidigast följande dag. Om inte, antecknas svaret för kännedom och ärendet förklaras slutbehandlat.

43 §. *Misstroendeyrkanden*

Ett yrkande om att lagtinget ska förklara att lantrådet saknar lagtingets förtroende ska göras skriftligen av minst fem ledamöter. Ärendet får inte tas upp till behandling innan lantrådet beretts tillfälle att inom tre dagar efter den dag då yrkandet delgavs henne eller honom avge en förklaring inför lagtinget. Ett beslut i ärendet får fattas tidigast på fjärde dagen därefter. Om lagtinget har förklarat att lantrådet saknar lagtingets förtroende ska en ny landskapsregering tillsättas.

För godkännande av ett yrkande om misstroende krävs minst 16 röster. Ett sådant beslut ska fattas genom en öppen omröstning.

44 §. *Redogörelser för bindningar*

En skrivelse från landskapsregeringen med en redogörelse för de bindningar som avses i lagtingsordningen ska föredras för lagtinget. Saken debatteras i plenum.

Lagtinget fattar inte beslut med anledning av redogörelsen.

8 kap. EU-ärenden

45 §. *Ärenden som gäller Europeiska unionen*

När landskapsregeringen har fått kännedom om ett förslag till en rättsakt, ett fördrag eller ett annat ärende som bereds inom Europeiska unionens institutioner och förslaget är av intresse för landskapet, ska förslaget utan dröjsmål sändas till lagtinget genom en skrivelse till talmannen som vidarebefordrar ärendet till självstyrelsepolitiska nämnden eller ett utskott för samråd med landskapsregeringen. Talmannen kan även besluta att ge ett eller flera utskott tillfälle att avge utlåtanden till självstyrelsepolitiska nämnden.

Nämnden eller ett utskott kan avstå från ett samråd, om samrådet bedöms som obehövligt på grund av ärendets natur. Nämnden eller ett utskott kan vid behov avge ett yttrande till landskapsregeringen i ett samrådsärende. Landskapsregeringen ska även i andra ärenden som gäller Europeiska unionen samråda med självstyrelsepolitiska nämnden eller ett utskott på begäran av nämnden eller utskottet eller när landskapsregeringen finner det nödvändigt. Över samrånden förs protokoll.

Talmannen kan besluta att ett ärende som sänts till lagtinget för samråd också ska tas upp till debatt i plenum, varvid lagtinget dock inte fattar beslut i saken.

Över informationsärenden där landskapsregeringen informerar nämnden eller utskotten i ärenden som gäller Europeiska unionen, förs protokoll.

Medlemmar i ett utskott eller i självstyrelsepolitiska nämnden vilka deltar i behandlingen av ärenden som gäller Europeiska unionen ska iakta den sekretess som är påkallad av att rikslagstiftningen gäller för sekretess och handlingars offentlighet i frågor som avses i 9a kap. självstyrelselagen. I fråga om sekretess för andra ärenden som rör EU gäller det som nämnden eller utskottet i varje enskilt fall beslutar efter att ha hört landskapsregeringen.

46 §. (2023/96) *Landskapsregeringens EU-redogörelser*

Landskapsregeringen ska årligen snarast efter det att Europeiska kommissionen avgivit sitt årliga arbetsprogram, lämna en skriftlig redogörelse till lagtinget över mål samt prioriteringar i EU-relaterade ärenden. I redogörelsen ska det även ingå en uppföljning av föregående års redogörelse. Innan redogörelsen tas upp till slutlig behandling i lagtinget ska självstyrelsepolitiska nämnden avge ett betänkande i ärendet. Redogörelsen ska i lagtinget genomgå en enda behandling. Redogörelsen kan ingå i ett meddelande över landskapsregeringens externpolitik.

47 §. *Subsidiaritetsskontrollen*

Lagtingets ledamöter har rätt att elektroniskt få ta del av de dokument från Europeiska unionens institutioner som sänds till Finlands riksdag enligt fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) och som innehåller ett utkast till en rättsakt som ska godkännas i riksdagen i lagstiftningsordning, omedelbart då de har inkommit till lagtinget.

Lagtingets ledamöter samt utskott kan begära att självstyrelsepolitiska nämnden till behandling ska ta upp ett utkast till en rättsakt som sänts till lagtinget från Europeiska unionens institutioner via Finlands riksdag. Nämnden ska då först besluta om ärendet ska tas upp till behandling. Om ärendet tas upp till behandling ska en prövning göras av hur utkastet förhåller sig till subsidiaritetsprincipen enligt artikel 5 i EU-fördraget.

Ett förslag om att ett ärende ska tas upp till behandling ska väckas senast inom tre veckor från den dag då utkastet har sänds elektronisk till lagtinget, om inte självstyrelsepolitiska nämnden av särskilda skäl bestämmer något annat.

Självstyrelsepolitiska nämnden fattar på lagtingets vägnar beslut om lagtingets ståndpunkt om huruvida ett utkast till en rättsakt som ska godkännas i riksdagen i lagstiftningsordning överensstämmer med subsidiaritetsprincipen. Om nämnden anser att utkastet inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen, ska betänkandet också innehålla ett förslag till ett motiverat yttrande som ska delges Finlands riksdag i enlighet med självstyrelselagens 59a §. Nämnden ska i sitt betänkande över landskapsregeringens EU-redogörelse avge en redogörelse över sin handläggning av subsidiaritetsärenden.

B 2 Arbetsordning (2015:87)

9 kap. Beredning av ärenden**48 §. Remittering av ärenden**

Landskapsregeringens lagförslag och budgetförslag samt berättelser till lagtinget samt ledamöternas motioner ska remitteras till ett utskott för beredning innan de tas upp till beslut i plenum. Lagtinget kan besluta att också andra ärenden ska remitteras till ett utskott för beredning. Lagtinget kan också besluta att begära ett nytt betänkande av ett utskott eller av självstyrelsepolitiska nämnden. Ärenden som gäller lagtingets bifall till ikraftträdande av en internationell förpliktelse ska beredas antingen i ett utskott eller i självstyrelsepolitiska nämnden.

Om landskapsregeringen har överlämnat ett lagförslag som kompletterar ett tidigare överlämnat lagförslag, remitteras förslaget till det utskott som bereder det ursprungliga förslaget. Utskottet ska behandla det ursprungliga förslaget och det kompletterande förslaget i ett sammanhang. Detsamma gäller för behandlingen av anslutningsmotioner.

När ärenden remitteras till ett utskott förs en debatt (*remissdebatt*) i plenum. I samband med remissdebatten beslutar lagtinget på förslag av talmannen till vilket utskott ärendet ska remitteras. Lagtinget kan samtidigt besluta att ett eller flera andra utskott ska lämna ett utlåtande om ärendet till det utskott som bereder det. Talmanskonferensen kan av särskilda skäl besluta att ett lagförslag som kompletterar ett annat lagförslag ska remitteras till ett utskott utan remissdebatt. Detta ska meddelas i plenum.

49 §. Behandlingsordningen

Om det inte finns särskilda skäl för en annan behandlingsordning ska ett utskott ta upp de ärenden som remitterats till utskottet i följande ordning:

- 1) framställningar från republikens president,
- 2) landskapsregeringens skrivelser med förslag till samråd i ärenden som gäller Europeiska unionen,
- 3) utlåtanden till andra utskott över framställningar från republikens president och över lagförslag och budgetförslag från landskapsregeringen,
- 4) landskapsregeringens lagförslag med eventuella anslutningsmotioner samt landskapsregeringens budgetförslag,
- 5) berättelser samt utlåtanden till andra utskott över berättelser och meddelanden,
- 6) meddelanden,
- 7) landskapsregeringens informationsärenden,
- 8) lagmotioner,
- 9) utlåtanden till andra utskott över motioner samt
- 10) åtgärdsmotioner.

50 §. Utskottens sammanträden

Under den tid som lagtinget är samlat för plenum sammanträder utskotten i första hand på tisdagar och torsdagar och utskottets ordförande kallar utskottet till sammanträde. Under övriga tider sammanträder utskottet på initiativ av ordföranden då arbetssituationen så kräver eller om minst fyra av utskottets medlemmar skriftligen anhåller om det.

51 §. Utskottsmedlemmarnas förhinder samt tillfällig ordförande

En utskottsmedlem som är förhindrad att delta i utskottets sammanträde eller är jävig att behandla ett ärende ska kalla en ersättare i sitt ställe. Kan inte en ordinarie medlem inkalla en ersättare ankommer detta på ordföranden.

Om utskottets ordförande har förhinder tillämpas bestämmelserna om ordföranden på utskottets vice-ordförande. Detsamma gäller för en tillfällig ordförande som utskottet kan välja då ordföranden och viceordföranden är förhindrade att behandla ett ärende eller att delta i utskottets sammanträde. Valet av en tillfällig ordförande förrättas på samma sätt som val av ordförande.

Uteblir en utskottsmedlem ofta utan motiverad orsak eller särskilt tillstånd från ett utskotts sammanträde kan lagtinget förklara att ledamoten har förverkat sitt uppdrag som utskottsmedlem.

52 §. Rätten att närvara vid sammanträden

Talmannen och vicetalmännen får vara närvarande vid samtliga organs sammanträden. Ersättarna i utskotten och i självstyrelsepolitiska nämnden får vara närvarande vid respektive organs sammanträden. De närvarande får delta i diskussionen men inte lägga fram förslag eller delta i beslutsfattandet.

53 §. Utskottens beslutförhet

Ett utskott är beslutfört om minst fem, eller beträffande justeringsutskottet två, av dess medlemmar är närvarande.

54 §. (2023/96) Utskottens rätt till upplysningar

Landskapsregeringen samt sådana verksamheter och tjänstemän som lyder under landskapsregeringen ska på begäran utan dröjsmål förse ett utskott med de handlingar samt skriftliga eller muntliga upplysningar som utskottet behöver för beredningen av ett ärende. Landskapsregeringen samt sådana verksamheter och tjänstemän som lyder under landskapsregeringen ska dessutom överlämna de utredningar och redogörelser som ett utskott begär i frågor som hör till utskottets ansvarsområde. Utskotten har även rätt att av särskilda skäl kalla ministrar för hörande gällande frågor som faller inom utskottets ansvarsområde.

55 §. Sakkunniga

Utskotten kan höra sakkunniga.

56 §. Utlåtande av ett annat utskott

Ett utskott kan i ett ärende som remitterats till utskottet begära ett utlåtande av ett annat utskott eller av självstyrelsepolitiska nämnden.

I frågor som hör till ett utskotts uppgiftsområde kan utskottet på eget initiativ ge ett utlåtande till ett annat utskott som bereder ett förslag till en landskapslag eller ett budgetförslag. Utlåtandet ska ges inom tio dagar från det ärendet remitterades till det handläggande utskottet.

57 §. Behandlingen i utskotten

Utskotten ska i samband med behandlingen av ett ärende hålla sig inom ärendets gränser vilka definieras av det förslag som ligger till grund för behandlingen.

De lagförslag och motioner som gäller ett och samma ärende ska behandlas i ett sammanhang och när inte särskilda skäl kräver det ska ett gemensamt betänkande lämnas om dem. Utskottet ska dock se till att ett betänkande om ett lagförslag inte fördröjs av att ärendena behandlas i ett sammanhang.

När utskottet har fått den information som behövs för att avgöra ärendet förs en förberedande diskussion. Under diskussionen har medlemmarna tillfälle att uttala sin åsikt om ärendet i dess helhet. Under ordförandens ledning genomgår ärendet därefter en detaljerad behandling där utskottet beslutar om sina förslag och om motiveringarna i betänkandet. Utskottets sekreterare utarbetar därefter ett utkast till ett betänkande som justeras vid ett kommande utskottsmöte om inte utskottet beslutat annat. Det som sägs om betänkanden gäller i tillämpliga delar även för utlåtanden.

För omröstningar i utskotten gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om omröstningar i plenum. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst.

Om en medlem begär det ska ett ärende bordläggas en gång till ett senare utskottssammanträde som äger rum tidigast följande dag men senast vid tiden för nästföljande ordinarie möte. Därefter bordläggs ärendet bara om utskottet så beslutar.

Utskottet kan inom sig välja en företrädare som i stället för ordföranden presenterar ett betänkande i plenum. Detta ska anges i betänkandet.

58 §. Utskottens betänkanden och utlåtanden

Utskottens betänkanden och utlåtanden ska vara så kortfattade som möjligt. Utskottens förslag ska läggas fram i form av klämmor. Ett betänkande eller utlåtande kan vara gemensamt för lagförslag och motioner som rör samma sak.

I betänkanden och utlåtanden antecknas de medlemmar som deltagit i den avgörande behandlingen av ärendet. Om en medlem bara delvis deltagit i denna behandling ska detta anges.

I betänkandet eller utlåtandet antecknas även om ett beslut helt eller delvis har tillkommit efter omröstning och vilka medlemmar som biträdde beslutet.

Betänkanden, utlåtanden och expeditioner från utskotten undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av sekreteraren.

59 §. Reservationer

En utskottsmedlem som inte har omfattat utskottets beslut har rätt att foga en skriftlig reservation till utskottets betänkande utan att betänkandet därigenom försenas. Reservationer bör anmälas när utskottet har fattat sitt beslut och föreläggas utskottet till granskning senast vid justeringstillfället.

En reservation ska motsvara den ståndpunkt som undertecknarna företrädde i den avgörande behandlingen av ärendet. Reservationer ska vara kortfattade och förslag kan läggas fram i form av klämmor.

Reservationen ska godkännas av utskottet men utskottets granskning får endast utsträcka sig till reservationens formella behörighet.

Det som i denna paragraf sägs om en reservation gäller även då ett utskott ger ett utlåtande till ett annat utskott eller ett yttrande till landskapsregeringen i ett ärende som gäller Europeiska unionen.

60 §. Offentligheten i utskotten

Utskottens betänkanden och utlåtanden i ett ärende blir offentliga när ärendet har slutbehandlats i utskottet. Utskottet kan även besluta att andra handlingar i ett ärende ska bli offentliga. Handlingar som inte är offentliga ska heller inte arkiveras.

Utskottens möten är inte offentliga. Utskottens medlemmar kan dock delge andra lagtingsledamöter vad som framkommit i ett utskotts beredning av ärenden. De ledamöter som på detta sätt har fått del av uppgifter har inte rätt att yppa dem.

Ett utskott kan bestämma att dess sammanträde är offentligt till den del utskottet får upplysningar för behandlingen av ett ärende.

10 kap. Behandlingen av ärenden i plenum

61 §. Tiden för plenum

Plenum hålls enligt en arbetsplan som fastställs av talmanskonferensen. Plenum hålls i första hand måndagar och onsdagar under plenarperioderna.

Tiden för plenum delges ledamöterna under nästföregående plenum.

Ett meddelande om ett sådant plenum som presidiet kallar till under en tid då lagtinget annars inte sammanträder, ska publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet.

62 §. Offentligheten i plenum

Lagtingets plena är offentliga, om inte lagtinget av synnerligen vägande skäl beslutar något annat i ett enskilt ärende.

Om talmannen anser att något ärende är av en sådan art att det inte bör behandlas vid ett offentligt plenum eller om tio lagtingsledamöter har anhållit om att något ärende ska behandlas vid ett slutet plenum ska talmannen låta utrymma åhörarplatserna varefter lagtinget avgör om ärendet ska behandlas vid ett offentligt plenum eller inte.

Fattar lagtinget beslut om att ett ärende ska behandlas vid ett slutet plenum ska behandlingen avbrytas och talmannen utsätta tid för detta plenum. Föredragningslistan för ett sådant plenum ska inte offentliggöras.

63 §. Ordningen i plenum

Störande yttringar av bifall eller ogillande tillåts inte i lagtingets plenum.

De som följer ett plenum på lagtingets läktare ska respektera talmannens och kanslikommissionens föreskrifter och övriga anvisningar som gäller upprätthållandet av ordningen. Den som uppträder störande kan genast avvisas. Om det uppstår oordning bland åhörarna har talmannen rätt att avvisa samtliga åhörare.

64 §. Föredragningslistan

Föredragningslistan för ett plenum innehåller en förteckning över de ärenden som tas upp i plenum samt deras behandlingsskede och handlingarna i respektive ärende.

B 2 Arbetsordning (2015:87)

Talmannen beslutar om föredragningslistan för plenum. När ärenden tas upp på föredragningslistan ska lagtingets tidigare beslut samt de planer som godkänts av talmanskonferensen beaktas.

Talmannen kan ändra den meddelade föredragningslistan och avbryta behandlingen av ett ärende.

Lagtinget kan besluta att en gemensam diskussion tillåts i ärenden som ansluter sig till varandra.

Föredragningslistan ska delas ut till lagtingsledamöterna före plenum och publiceras på lagtingets hemsida.

65 §. Anmälan

I början av plenum sker närvaroregistrering genom namnupprop eller elektroniskt.

En ledamot som infinner sig i plenum efter närvaroregistreringen antecknas som närvarande efter det att ledamoten anmält sig hos talmannen eller registrerat sig som närvarande elektroniskt. Den ledamot som är förhindrad att delta i plenum bör på förhand elektroniskt eller skriftligen anmäla till lagtingets kansli om frånvaro och samtidigt ange orsaken till frånvaron. (2023/96)

66 §. Registrering av frånvaro

Uppgiften om frånvaro från plenum och om orsaken till frånvaron antecknas i protokollen från plenum.

67 §. Ledande av plenum

Talmannen leder plenum och upprätthåller ordningen där samt lägger fram besluts- och omröstningsförelaggen.

68 §. Anföranden

Om inte annat bestäms i lagtingsordningen eller i den här arbetsordningen har varje ledamot rätt att tala fritt och att yttra sig i alla frågor som behandlas och om lagligheten av allt som sker i lagtinget. Ingen får dock tala förrän ordet tilldelats henne eller honom och ingen får uttala sig utom protokollet. Talmanskonferensen kan fatta beslut om rekommenderade taltider samt besluta om tidsbegränsningar av anförenden. (2018/36)

I plenum får lagtingsledamöterna ordet i den ordning de anmält sig genom handuppräckning eller på något annat godtagbart sätt. Anhåller flera samtidigt om ordet bestämmer talmannen ordningsföljden. Ordet för anförande kan ges med företräde till

- 1) lantrådet,
- 2) vicelanträdet i lantrådets ställe, under förutsättning att lantrådet är förhindrad samt har anmält att vicelanträdet ska representera lantrådet,
- 3) en minister i landskapsregeringen vid presentation av ärenden som ministern ansvarar för,
- 4) en ledamot som är ordförande för ett lagtingsorgan vid presentationen av lagtingsorganets betänkande eller den ledamot som organet valt att presentera betänkandet,
- 5) en företrädare för ett utskott som lämnat ett utlåtande till ett annat utskott, vid presentationen av det senare utskottets betänkande,
- 6) den första undertecknaren av en reservation efter de övriga presentationsanförendena,

7) den första undertecknaren av en motion i remissdebatten om motionen samt

8) företrädare för lagtingsgrupperna enligt vad som bestäms i 69 §.

Den som yttrar sig ska stå i talarstolen men kortfattade uttalanden kan göras från platsen. Talmannen kan av särskilda skäl medge att också längre anförenden får framföras från platsen. Talmannen kan även uppmana en talare att oberoende av anförendets längd framföra detta från talarstolen.

Varje talare bör noga hålla sig till den sak som behandlas. Talmannen ska uppmana den som avviker att hålla sig till saken. Åtlyder talaren inte uppmaningen kan talmannen besluta att anförendet ska avbrytas. Talmannen kan även avbryta ett anförande om en talare trots uppmaning på något annat sätt allvarligt bryter mot god sed. (2023/96)

69 §. Gruppanförenden

Vid behandlingen av ärenden i lagtinget tillåts gruppanförenden i enlighet med vad talmanskonferensen beslutar.

70 §. Repliker

Talmannen kan utan hinder av 68 § enligt eget övervägande och i den ordning hon eller han bestämmer låta lagtingets och landskapsregeringens ledamöter besvara ett anförande i en replik.

En replik får räcka längst en minut och varje talare får högst två repliker till samma huvudanförande. Talmannen kan på talmanskonferensens rekommendation besluta om andra regler för rätten till replik. (2018/36)

Replik ska begäras under en annan ledamots anförande eller omedelbart efter dess slut.

71 §. Första och andra behandling av lagförslagen

Utskottens betänkanden föredras för kännedom när de första gången tas upp vid plenum och de upptas därefter till behandling vid ett nära förestående plenum.

Ett ärende som innefattar ett förslag till en landskapslag eller lag tas upp till två behandlingar i plenum utifrån utskottets betänkande.

I den första behandlingen föredras utskottets betänkande och en allmän diskussion förs i ärendet. När den allmänna diskussionen avslutats tas lagförslaget upp till en detaljerad behandling då det fattas beslut om lagförslagets innehåll. I den detaljerade behandlingen kan lagförslagets innehåll konstateras ha blivit godkänt utan behandling paragraf för paragraf till den del det inte i handlingarna ingår något förslag till bestämmelser som avviker från betänkandet och sådana förslag inte heller har lagts fram i den ordning som bestäms i 75 §.

I den första behandlingen får förslag om att lagförslaget ska förkastas inte läggas fram.

Under den första behandlingen kan lagtinget återremittera ärendet till det utskott som har berett det eller remittera det till ett annat utskott.

I den andra behandlingen, som hålls tidigast den andra dagen efter att den första behandlingen har avslutats, beslutar lagtinget om lagförslaget ska godkännas sådant det godkänts i den första behandlingen eller

om det ska förkastas samt om eventuella uttalanden från lagtinget med anledning av ärendet.

72 §. Enda behandling

Andra ärenden än de som avses i 71 § som lagtinget ska fatta beslut om och som inte särskilt regleras tas upp till en enda behandling i plenum.

I början av behandlingen föredras utskottets betänkande. Efter diskussion tas ärendet upp till en detaljerad behandling då beslut fattas.

Betänkandenas motiveringar ska godkännas i en enda behandling. Motiveringarna till betänkanden gällande förslag till en landskapslag eller lag ska godkännas i en enda behandling efter ärendets andra behandling.

73 §. Bordläggningar

Under en enda, första och andra behandling samt under en remissdebatt ska ett ärende bordläggas till ett nära förestående plenum om två lagtingsledamöter begär det. Därefter kan ärendet bordläggas en gång om lagtinget så beslutar. Om ett ändringsförslag har aviserats enligt 74 § ska ärendet bordläggas en gång om minst två ledamöter begär det.

I övriga ärenden där inget särskilt är stadgat beslutar lagtinget om bordläggning ska ske.

När en ledamot begär bordläggning ska hon eller han samtidigt föreslå en tid för bordläggningen. Om förslaget till bordläggningstid inte har vunnit understöd och bordläggningen är bestämd, anger talmannen en dag för det plenum vid vilket ärendet på nytt ska föredras.

Innan ett ärende bordläggs ska samtliga ledamöter som under ärendets behandling har begärt ordet före bordläggning har konstaterats eller beslutats, beredas tillfälle att yttra sig.

Om ett förslag till en kläm med en uppmaning till landskapsregeringen att vidta åtgärder, har väckts i plenum i samband med ett lagstiftningsärende och förslaget inte har behandlats i ett utskott eller inte ingår i någon reservation till ett betänkande ska förslaget bordläggas till följande plenum för att då antingen antas oförändrat eller förkastas.

74 §. Avisering av ett ändringsförslag

Om en ledamot avser att lägga fram ett förslag till ändringar i det förslag som ligger till grund för behandlingen ska förslaget framföras och motiveras under den allmänna diskussionen i ärendet.

75 §. Ändringsförslagen

Förslag till ändringar i det förslag som ligger till grund för behandlingen ska läggas fram i den detaljerade behandlingen av förslaget.

Ett förslag som en lagtingsledamot har lagt fram i plenum och som inte finns i handlingarna ska lämnas skriftligen till talmannen. Förslaget delas ut till lagtingsledamöterna innan beslut fattas i ärendet. Ett förslag om förkastande i ett lagstiftningsärende behöver inte lämnas skriftligen.

76 §. Ett annat förslag till grund för behandlingen

Under den allmänna diskussionen under ärendets första behandling kan en ledamot framföra ett yr-

kande om att ett annat förslag som tidigare legat till grund för behandling av ärendet, ska läggas till grund för behandlingen. Efter det lagtinget fattat beslut om yrkandet fortsätter den allmänna diskussionen.

77 §. Förslag som avbryter behandlingen

Om det framställs ett sådant förslag vars godkännande skulle avbryta den sakliga behandlingen av ärendet fattas beslut om detta innan en fortsatt diskussion i själva ärendet tillåts.

78 §. Behandlingen av budgetförslagen

Med budgetförslag avses förslag till budget, till tilläggsbudget, till kompletterande budgetförslag, till framställning om extra anslag samt till bemyndigande till en landskapsgaranti eller ett annat ekonomiskt åtagande. Ett budgetförslag tas upp till enda behandling i plenum utifrån finans- och näringsutskottets betänkande. I början av behandlingen förs en allmän diskussion.

Efter avslutad diskussion behandlas förslaget till budget i detalj. Avdelningar och kapitel i dem konstateras ha blivit godkända enligt betänkandet, om förslag till ändring av dem inte har aviserats.

Ett förslag om att ett nytt anslag som inte ingår i landskapsregeringens budgetförslag eller något annat beslut ska tas in i budgeten beaktas i plenum endast om förslaget har väckts genom en budgetmotion eller finns i utskottets betänkande.

Om lagtinget inte godkänner finans- och näringsutskottets betänkande utan ändringar återremitteras ärendet till utskottet. Utskottet kan då antingen omfatta lagtingets beslut eller föreslå ändringar i det. Om utskottet föreslår ändringar, ska lagtinget besluta att de antingen godkänns eller förkastas.

Om landskapets budget inte publiceras i Ålands författningssamling före finansårsskiftet, ska utskottet föreslå hur förslaget till budget temporärt ska tillämpas som budget. Ett sådant utskottsförslag behandlas i tillämpliga delar i samma ordning som förslaget till budget.

Vid behandlingen av ett förslag till en tilläggsbudget tillämpas samma regler som för behandlingen av ett budgetförslag. Lagtinget kan på förslag av finans- och näringsutskottet besluta att en tilläggsbudget får tillämpas från och med ett bestämt datum.

79 §. Besluts- och omröstningsförslag

När diskussionen i ett ärende har förklarats avslutad redogör talmannen för de framlagda förslagen. Om en anmärkning mot talmannens redogörelse framförs och om talmannen finner att anmärkningen är befogad ska hon eller han rätta redogörelsen. Om talmannen anser att anmärkningen inte ger anledning till en rättelse ska lagtinget fatta beslut om detta.

Efter redogörelsen lägger talmannen fram ett förslag om i vilken ordning omröstningarna om förslagen ska verkställas. Finns det flera förslag till beslut föreslår talmannen i vilken ordning de ska behandlas. Förslagen ställs mot varandra endast till de delar de är oförenliga. Finns det flera än två oförenliga förslag till beslut ska om möjligt de två förslag som mest avviker från det förslag som ligger till grund för behandlingen

B 2 Arbetsordning (2015:87)

upptas först till omröstning. Det förslag som då får flest röster ställs därefter mot det kvarvarande förslag som mest avviker från det förslag som ligger till grund för behandlingen. Därefter fortsätter omröstningen på samma sätt till dess att ett enda motförslag till det förslag som ligger till grund för behandlingen finns kvar. Ett förslag som avser totalt förkastande av det förslag som ligger till grund för behandlingen ska dock tas upp sist till omröstning mot det förslag som segret bland de övriga förslagen. Om ett krav har ställts på att talmannens förslag till omröstningsordning ska ändras och om kravet enligt talmannens mening inte är motiverat ska lagtinget besluta om omröstningsordningen.

När omröstningsordningen har blivit godkänd lägger talmannen fram ett omröstningsförslag så att svaret ja eller nej uttrycker lagtingets beslut.

Ett förslag som inte har fått understöd tas inte upp till omröstning. Detsamma gäller sådana förslag som inte i sak hör hemma i ärendet.

Debatter om frågor som avses i denna paragraf tillåts inte. Inte heller tillåts omröstningar om huruvida en omröstning ska verkställas eller inte.

80 §. Omröstningssätt

En omröstning verkställs genom uppstigning, genom öppen omröstning efter namnupprop eller elektroniskt. En omröstning kan under exceptionella förhållanden även verkställas på distans i enlighet med anvisningar som utfärdats av talmanskonferensen. (2023/96)

Vid en omröstning genom uppstigning uppmanar talmannen först de ledamöter som röstar ”ja” att resa sig. Talmannen avger sin röst muntligt omedelbart när hon eller han uppmanat de röstande att resa sig. Därefter uppmanar talmannen de som röstar ”nej” att resa sig. Talmannen konstaterar därefter om det föreligger majoritet för ”ja” eller ”nej”.

Om en omröstning som förrättats genom uppstigning inte har givit ett tydligt svar enligt talmannens uppfattning, verkställs en öppen omröstning. En öppen omröstning ska också verkställas om två lagtingsledamöter begär det. Talmannen kan också i andra fall besluta att en öppen omröstning ska förrättas.

Bestämmelser om omröstningsförfarandet vid val ingår i kapitel 13. (2023/96)

81 §. Omröstningsresultatet

Talmannen konstaterar omröstningsresultatet.

Om en öppen omröstning eller en elektronisk omröstning har förrättats ska det antecknas i protokollet hur var och en har röstat och vilka som har varit frånvarande vid omröstningen.

11 kap. Lagtingshandlingarna**82 §. Lagtingets svar och skrivelser**

Lagtingets beslut om svar på presidentens framställningar och meddelanden sänds till republikens president och lagtingets beslut om att anta en landskapslag sänds till justitieministeriet och Ålandsdelegationen. Besluten sänds samtidigt till landshövdingen för kännedom.

Initiativ som ska föreläggas riksdagen och som godkänts av lagtinget sänds till regeringen.

Om lagtinget har antagit ett förslag till en framställning om beviljande av ett extra anslag sänds beslutet till Ålandsdelegationen.

Alla beslut som nämns i denna paragraf samt övriga lagtingsbeslut som landskapsregeringen ska verkställa meddelas landskapsregeringen genom skrivelser från lagtinget.

Lagtingets beslut skrivs under av talmannen och vicetalmännen när de har justerats. Talmannens beslut undertecknas av talmannen och kontrasigneras av lagtingsdirektören. Övriga utgående expeditioner undertecknas av lagtingsdirektören.

Vid mandatperiodens sista plenum meddelas vilka ärenden som inte har slutbehandlats och som därför har förfallit. (2023/96)

83 §. Protokollen från plenum

Över besluten i plenum förs ett beslutsprotokoll. I det antecknas även uppgifter om behandlingen av ärendena. Om en lagtingsledamot inte har omfattat ett beslut i plenum har hon eller han rätt att anmäla en avvikande mening till protokollet. En ledamot som inte varit närvarande vid ett plenum har rätt att anmäla till protokollet att hon eller han inte deltagit i beslutet men får inte framställa någon anmärkning mot beslutet. Protokollet upprättas av lagtingsdirektören och undertecknas av talmannen och lagtingsdirektören. Protokollet blir offentligt när det har undertecknats.

Över debatterna i plenum förs ett plenarprotokoll. Ett anförande som tas in i detta protokoll lämnas till talaren för att granskas. Anförandets sakinnehåll får inte ändras. Om talaren inte inom tre dagar återställt anförandet anses det ha blivit godkänt om inte talaren av särskilda skäl reserverats längre tid för godkännande. Därefter bör yttrandena göras tillgängliga för allmänheten. Om en talare har ändrat sitt yttrande i sak kan ärendet prövas av justeringsutskottet som kan anmäla till lagtinget att ändringen inte har godkänts.

84 §. Justering

Om det ankommer på lagtingets kansli att ansvara för justeringen av lagtingets beslut och det i enskilda fall råder oklarhet kan saken hänskjutas till talmanskonferensen för beslut.

12 kap. Lagtingets förvaltning**85 §. Kanslikommissionen**

Till lagtingets kanslikommission hör talmannen och vice talmännen samt två ledamöter jämte ersättare som lagtinget valt inom sig.

Kanslikommissionen är beslutförför med fyra medlemmar. Kanslikommissionen kan avgöra ett ärende också med tre medlemmar närvarande om de är eniga om beslutet. Vid lika röstetal är ordförandens röst utslagsgivande.

Talmannen är kanslikommissionens ordförande och vid förfall för henne eller honom är en vicetalmann ordförande. Föredragande i kanslikommissionen är lagtingsdirektören samt de andra tjänstemän vid lagtingets kansli som kanslikommissionen har förordnat till föredragande.

86 §. Kanslikommissionens uppgifter

Kanslikommissionen ska

1) uppgöra ett förslag till budget för lagtinget enligt 2 mom.,

2) övervaka lagtingets ekonomiska förvaltning som sköts av landskapsregeringens finansavdelning i enlighet med motsvarande bestämmelser som för landskapsregeringen,

3) besluta om betalningen av lagtingets utgifter om inte uppgiften delegerats,

4) sköta de uppgifter som enligt landskapslagen (2013:21) om lagtingets kansli ankommer på kanslikommissionen,

5) föra en förteckning över de lagtingsledamöter som har kommit överens om att samverka som en lagtingsgrupp,

6) fastställa reglerna för stödet till lagtingsgrupperna samt

7) besluta om övriga ärenden som den enligt lag, denna arbetsordning, ett reglemente eller en instruktion ska avgöras av kanslikommissionen.

Vid uppgörande av förslag till lagtingets budget ska landskapslagen om landskapets finansförvaltning iakttas i tillämpliga delar. Förslag till budget ska tas in i landskapsregeringens budgetförslag. Kanslikommissionen kan begära ett förslag till budget för Ålands delegation i Nordiska rådet från delegationen.

87 §. Lagtingets kansli

Lagtingkansliets uppgift är att skapa förutsättningar för lagtinget att fullgöra sina uppgifter.

Vid lagtingets kansli finns tjänster som lagtingsdirektör, biträdande lagtingsdirektör, utskottssekreterare och kanslisekreterare. Därtill kan det anställas ytterligare tjänstemän och personal i arbetsavtalsförhållande. (2023/96)

88 §. Lagtingsdirektören

Lagtingsdirektören, som väljs av lagtinget efter att tjänsten varit lediganslagen, är sekreterare för lagtinget och chef för lagtingets kansli.

När lagtingsdirektörens tjänst är vakant eller lagtingsdirektören är förhindrad att sköta sina uppgifter sköts uppgifterna av biträdande lagtingsdirektören. Om också biträdande lagtingsdirektören är förhindrad att sköta lagtingsdirektörens uppgifter, kallar talmannen en person som hon eller han finner lämplig att sköta uppgifterna.

89 §. Revisionen av lagtinget

Granskningen av hur lagtingets och Ålands delegation i Nordiska rådets medel bokförts och använts ska skötas av Landskapsrevisionen i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (2013:25) om Landskapsrevisionen.

13 kap. Val i lagtinget**90 §. Allmänt om val i lagtinget**

Detta kapitel tillämpas vid val för vilka det inte finns särskilda bestämmelser.

Lagtinget förrättar val under ledning av talmannen som kan utse två ledamöter som tillsammans med

lagtingsdirektören biträder vid granskningen och räkningen av valsedlarna samt då valresultatet fastställs.

Vid val tillåts ingen diskussion om annat än kandidaternas valbarhet och valets laglighet i övrigt om inte annat bestäms i denna arbetsordning. En allmän diskussion är dock tillåten när en sådan befattning som varit lediganslagen ska besättas.

91 §. Tidpunkten för val

När lagtinget sammankommer till plenum efter lagtingsval ska val av ledamöter och ersättare i lagtingets utskott förrättas senast den andra dagen efter lagtingets öppnande. Val av ledamöter och ersättare i självstyrelsepolitiska nämnden ska förrättas senast den fjärde dagen efter lagtingets öppnande.

Vid mandatperiodens andra plenum ska talmannen meddela tiden för val av medlemmarna och ersättarna i lagtingets utskott, självstyrelsepolitiska nämnden och kanslikommissionen. Om tiden för val av lagtingets representanter i Nordiska rådet meddelas vid varje lagtingsårs andra plenum. Meddelandena om tidpunkterna för valen ska om möjligt ges senast två dagar före valen. (2023/96)

Om det inte strider mot lagtingsordningen kan lagtinget på förslag av talmanskonferensen besluta att framskjuta tidpunkten för ett val som redan är utlyst.

92 §. Val med slutna sedlar

Personval sker med slutna sedlar. Sedlarna avlämnas efter upprop. Omedelbart före valet förrättas ska talmannen visa de närvarande att valurnan är tom.

När valsedlarna har avlämnats räknas de omedelbart och antalet ledamöter som var närvarande vid uppropet och som har utövat sin rösträtt antecknas. Talmannen öppnar sedan valsedlarna, granskar deras giltighet och meddelar vilken kandidat varje röst tillfaller. Samtidigt grupperas valsedlarna efter de angivna kandidaterna. Ogiltiga valsedlar förs till en särskild grupp. Förklarar talmannen att en valsedel är ogiltig ska orsaken omedelbart meddelas lagtinget.

En valsedel är ogiltig om

1) det antecknats fler än en kandidat på valsedeln,

2) en kandidat betecknats så att det inte tydligt framgår vilken person som avses,

3) valsedeln försetts med ett särskilt kännetecken eller om det har gjorts en annan obehörig anteckning på den. En uppgift om en kandidats yrke eller hemort eller en sådan anteckning som endast avser ett förtydligande gör inte valsedeln ogiltig,

4) en annan valsedel än en som är avsedd för valet har använts eller

5) en kandidat som inte har ansökt om en lediganslagen tjänst har antecknats på valsedeln. (2023/96)

93 §. En person utses

Val av en enda person sker på så sätt att varje ledamot antecknar sin kandidat på en blank valsedel. Detsamma gäller då en enda person jämte ersättare ska utses. Valet av ersättaren förrättas separat. För fyllnadsväl finns särskilda regler.

Den som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna förklarar vald. Uppnås inte en sådan röstövervikt förrättas ett nytt val mellan de två som vid den

B 2 Arbetsordning (2015:87)

första omröstningen har nått det högsta röstetalet. Vid denna omröstning förklaras den som har fått de flesta rösterna vald och om det uppkommer lika röstetal avgörs valet genom lottning.

Valet av lantrådet regleras i 105 §.

94 §. Flera personer utses

Då två eller flera personer ska utses samtidigt förättas proportionella val med kandidatlistor.

95 §. Kandidatlistor

En kandidatlista ska vara skriftlig och innehålla de föreslagna kandidaternas namn. Överst på listan anges vilket val som avses och därunder ska kandidaternas namn i bestämd ordningsföljd antecknas så att det inte kan uppstå oklarhet om vem som avses.

På en kandidatlista vid ett val där också en personlig ersättare för den valda utses ska kandidaterna uppställas parvis så att den först nämnda föreslås som ordinarie kandidat och den senare som personlig ersättare för henne eller honom.

En kandidatlista ska vara daterad och undertecknad av minst två ledamöter. Samma person får inte underteckna flera än en kandidatlista. Har så skett ska talmannen ta bort hennes eller hans underskrift från alla kandidatlistor i valet. En kandidat får inte underteckna en lista där hon eller han själv är uppställd.

Om det fordras ett skriftligt samtycke för valet från kandidaterna ska samtycket bifogas kandidatlistan.

96 §. Tiden då kandidatlistor ska lämnas in

Den första undertecknaren på en kandidatlista ska som ombud lämna in listan till lagtingets kansli senast klockan 15.00 dagen före valet. En lista som då konstateras vara formellt bristfällig får rättas av ombudet och lämnas in på nytt före klockan 15.30 samma dag utom när bristen beror på att ett tillräckligt antal lagtingsledamöter inte undertecknat listan. I kansliet ska listorna vara tillgängliga för ledamöterna till klockan 16.00 samma dag. En kandidatlista som lämnats in efter utsatt tid lämnas utan avseende.

Talmannen avgör om en inlämnad lista kan godkännas. Före valet ska talmannen delge lagtinget orsaken till att en kandidatlista inte har godkänts.

97 §. Avlägsnande av namn

Den som är uppställd som kandidat på flera listor har rätt att få sitt namn avlägsnat från alla listor utom en under förutsättning att detta anmäls till kansliet senast klockan 16.00 dagen före valet.

Är samma person uppställd som kandidat på flera listor har de som undertecknat en sådan lista rätt att stryka hans eller hennes namn från sin lista och införa ett nytt namn i stället. Ett nytt namn kan också införas i stället för en kandidat vars namn avlägsnats. Anmälningar om nämnda åtgärder bör göras av ombudet till kansliet före klockan 09.00 på valdagen.

Om en kandidat ännu klockan 09.00 på valdagen förekommer på flera än en kandidatlista har talmannen rätt att genom lottning avlägsna hans eller hennes namn från alla listor utom en.

Vid sådana val där kandidaternas skriftliga samtycke behövs ska talmannen avlägsna kandidater som

samtyckt till att vara kandidat på två eller flera listor, från samtliga kandidatlistor. Har en ordinarie kandidat blivit struken ska talmannen stryka även hans eller hennes personliga ersättare från listan.

98 §. Återkallande av en kandidatlista

En kandidatlista får senast klockan 10.00 på valdagen återkallas skriftligt av samma ledamöter som undertecknat listan.

99 §. Sammanställning av kandidatlistor

Om två eller flera godkända kandidatlistor föreligger klockan 10.00 på valdagen ska de uppställda kandidaterna sammanställas i en valsedel så att de olika listorna avgränsas och förses med ordningsnummer samt en ruta tecknas framför varje ordinarie kandidats namn. Denna valsedel mångfaldigas och används vid valet.

Vid valet ska den som röstar utmärka den kandidat åt vilken hon eller han ger sin röst med ett kryss i rutan framför namnet.

100 §. Endast en kandidatlista

Har endast en kandidatlista blivit godkänd verkställs inte någon särskild valförrättning utan talmannen förklarar så många kandidater, räknat från listans början, som ska utses vid valet som ordinarie medlemmar. De övriga på listan förklaras valda till ersättare.

101 §. Rösträkning

Rösträkningen sker på följande sätt:

1) varje ordinarie kandidats röstetal bestäms genom att de godkända valsedlar på vilka hennes eller hans namn blivit förkryssat räknas samman och

2) varje kandidatlistas röstetal bestäms genom en sammanräkning av röstetalen för listans alla kandidater.

102 §. Valresultatet fastställs

Valresultatet fastställs på följande sätt:

1) kandidaterna på samma kandidatlista sätts i ordningsföljd efter fallande röstetal och tilldelas därefter ett jämförelsetal på så sätt att den första kandidaten till jämförelsetal får listans hela röstetal, den andra hälften, den tredje tredjedelen, den fjärde fjärdedelen och så vidare och

2) alla kandidaters namn upptecknas på nytt i ordningsföljd enligt storleken på deras jämförelsetal så att vid varje kandidats namn antecknas jämförelsetalet.

När samtliga kandidater ordnats efter avtagande jämförelsetal förklarar talmannen de främsta kandidaterna valda till det antal som är bestämt för valet.

Vid lika röstetal eller jämförelsetal avgör lotten.

103 §. Personliga ersättare

Personlig ersättare för den som blivit vald blir den som har upptagits i par med den valde på kandidatlistan. Avgår den valde förrättas fyllnadsväl.

När personliga ersättare inte är föreskrivna bestäms ersättare för varje kandidatlista på så sätt att de som följer närmast efter de valda kandidaterna utses till ersättare. Ytterligare ersättare utses enligt jämförelsetalen bland de kandidater som inte tidigare förklarats valda.

104 §. Fyllnadsval

Om en ordinarie medlem avgår ska ett fyllnadsval förrättas. Ifall medlemmen har en personlig ersättare ska ett fyllnadsval förrättas även för ersättaren. Fyllnadsval ska också förrättas då antalet ersättare understiger fastställt minimiantal.

Fyllnadsval till lagtingets utskott, självstyrelsepolitiska nämnden, kanslikommissionen samt av representanterna i Nordiska rådet förrättas med kandidatlistor på samma sätt som då valet avser endast en person.

105 §. Val av lantråd

Talmannens meddelande till lagtinget om vem som föreslås bli lantråd ska föredras för lagtinget och ärendet ska bordläggas till ett senare plenum som hålls tidigast följande dag. Den som föreslås till lantråd ska ha lämnat sitt samtycke innan ärendet föredras för lagtinget. Omröstningen om lantrådet verkställs genom en öppen omröstning efter namnupprop. De ledamöter som godkänner talmannens förslag till lantråd röstar ja, medan de ledamöter som inte godkänner förslaget röstar nej. Om förslaget har fått stöd av mer än hälften av de avgivna rösterna omfattas förslaget till lantråd.

Om ett val av lantråd ska förrättas i en tredje omgång enligt lagtingsordningens 24 § 3 mom. verkställs valet efter namnupprop med valsedlar. Ett sådant val får hållas tidigast tre dagar och senast en vecka efter det att den andra röstningsomgången enligt lagtingsordningens 24 § 3 mom. har ägt rum. På valsedeln, där endast lagtingsledamotens namn får finnas, ska lagtingsledamoten skriva namnet på den person som hon eller han röstar på så tydligt att det inte kan uppstå ovisshet om vem som avses eller lämna in en blank valsedel. Andra valsedlar ska förkastas. Valsedlarna läses upp och räknas.

I protokollet antecknas hur var och en har röstat.

Innan talmannen utser de övriga ministrarna ska de ha lämnat sitt samtycke. När talmannen har utsett ministrarna ska detta meddelas lagtinget för kännedom vid lagtingets närmast därpå följande plenum. Detsamma gäller då talmannen beviljat lantrådet eller en medlem i landskapsregeringen avsked och då en ny medlem i landskapsregeringen har utsetts.

106 §. Val av lagtingsdirektör

Lagtinget väljer lagtingsdirektör sedan tjänsten har utlysts och kanslikommissionen efter beredning av ärendet har yttrat sig om de sökande. Valet förrättas av lagtinget i enlighet med 93 §.

14 kap. Särskilda bestämmelser

107 §. Lagtingsgrupper

När lagtingsledamöterna har kommit överens om att samverka som en lagtingsgrupp i enlighet med lagtingsordningens 48 § ska lagtingsgruppens sammansättning samt uppgift om vem som är ordförande och viceordförande snarast meddelas till kanslikommissionen som för en förteckning över grupperna. (2018/36)

En ledamot kan inte samtidigt vara medlem i två lagtingsgrupper.

Kanslikommissionen ska fastställa regler för ekonomiskt stöd till lagtingsgrupperna.

108 §. Avbrott i uppdraget som lagtingsledamot

En lagtingsledamot som har valts till ledamot av Finlands riksdag eller Europaparlamentet ska meddela talmannen om hon eller han ämnar sköta sitt uppdrag som lagtingsledamot eller vara ledamot av riksdagen respektive Europaparlamentet. Meddelandet ska lämnas inom tre dagar efter valet till riksdagen respektive Europaparlamentet.

En ledamot av Finlands riksdag eller Europaparlamentet som valts till lagtingsledamot ska lämna ett meddelande som avses i 1 mom. till lagtingets kansli senast klockan 12.00 dagen efter det hennes eller hans fullmakt som lagtingsledamot har granskats.

Om den valde ämnar vara ledamot av riksdagen eller Europaparlamentet avbryts uppdraget som lagtingsledamot när fullmakten för ersättaren har granskats.

109 §. Förlust av valbarhet

Om en ledamot förlorar sin valbarhet, avgår på grund av ett laga skäl eller av ett skäl som godkänts av lagtinget eller om en ledamot förklaras ha förverkat sitt uppdrag ska lagtingdirektören utan dröjsmål meddela detta till centralnämnden för lagtingsval. Detsamma gäller om ett meddelande om en ledamots frånfalle har gjorts till lagtinget.

110 §. Arvoden och ersättningar

Till ledamöterna utgår arvoden samt övriga ersättningar ur landskapets medel i enlighet med lagtingets beslut eller enligt vad som bestäms i en landskapslag. I lagtingets beslut eller i en landskapslag kan det även intas bestämmelser om att ersättningar av särskilda skäl under en begränsad period ska utgå till tidigare ledamöter av lagtinget. Om ledamöternas pensionskydd stadgas i en landskapslag.

En ledamot som är förhindrad att delta i lagtingsarbetet på grund av sjukdom eller annat laga förfall ska under tiden för förfallet inte gå miste om sitt arvode. Kanslikommissionen kan besluta att arvode inte ska utgå till ledamöter som av någon annan orsak uteblir från lagtingsarbetet.

Om en utskottsmedlem utan laga förfall eller särskilt tillstånd uteblir från ett utskotts sammanträde kan utskottet anmäla detta till lagtinget som kan döma henne eller honom förlustigt sitt arvode eller en del av det.

111 §. Beräkandet av tidsfrister i lagtingsarbetet

Med dagar avses i denna arbetsordning kalenderdagar om inte annat anges. Om en utsatt dag eller den sista dagen av en utsatt tid infaller på en helgdag, självstyrelsedagen, självständighetsdagen, första maj, jul- eller midsommaraftonen eller på en lördag, anses nästa vardag vara den utsatta dagen eller den sista dagen av den utsatta tiden.

Den tid som satts ut för en åtgärd som ska vidtas under en period då plenum pågår, löper inte under den period då det är uppehåll. Den återstående delen av den utsatta tiden börjar löpa den dag lagtinget sammanträder till plenum på nytt.

B 3 Vallag (2019:45)

112 §. Avvikelser från arbetsordningen

Mindre avvikelser från bestämmelserna i denna arbetsordning kan företas i enskilda fall genom ett enhälligt beslut i lagtinget.

Om inte lagtinget utan ändringar godkänner ett förslag från talmanskonferensen till en ny arbetsordning eller till en ändring av denna arbetsordning ska ärendet överlämnas till förnyad beredning i talmanskonferensen. Därefter tas det upp till slutligt avgörande i plenum.

15 kap. Ikraftträdande**113 §. Ikraftträdande**

Genom denna arbetsordning upphävs Ålands lagtings beslut (2011:98) om antagande av arbetsordning för Ålands lagting jämte ändringar.

Detta beslut, tillkommet i den ordning som anges i lagtingsordningens 63 §, träder i kraft den 1 november 2015.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/96):

Detta beslut, tillkommet i den ordning som anges i lagtingsordningens 63 §, träder i kraft den 1 november 2023.

B 3 Vallag (2019:45) för Åland**1 kap. Allmänna bestämmelser****1 §. Lagens tillämpningsområde**

I denna lag finns bestämmelser om val till lagtinget och till kommunernas fullmäktige.

Grundläggande bestämmelser om val och valbarhet finns i självstyrelselagen, lagtingsordningen (2011:97) för Åland, kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland (*kommunallagen*) samt landskapslagen (1997:63) om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som inte har åländsk hembygdsrätt.

2 §. Rösträtt

Bestämmelser om rösträtt i lagtingsval finns i självstyrelselagen och lagtingsordningen för Åland.

Bestämmelser om rösträtt i kommunalval finns i grundlagen, självstyrelselagen, kommunallagen och landskapslagen om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som inte har åländsk hembygdsrätt.

Rösträtten får inte utövas genom ombud.

3 §. Tidpunkten för val

Ordinarie lagtingsval och ordinarie kommunalval förrättas det år då det har gått fyra år sedan senaste ordinarie val. Det är ordinarie val förrättas kallas *valår*.

Den tredje söndagen i oktober är *valdag*. Ordinarie lagtingsval och ordinarie kommunalval förrättas samtidigt.

Om nyval efter upplösning av lagtinget har förrättats före valdagen under ett valår, förrättas ordinarie lagtingsval följande gång på valdagen det fjärde året efter nyvalet.

Bestämmelser om omval med anledning av överklagande, nyval efter upplösning av lagtinget och kommunalt fyllnadsval finns i 14 kap.

4 §. Valkretsar och röstningsområden

Vid lagtingsval är Åland en *valkrets*. Vid kommunalval är kommunen en valkrets. En kommun kan vid behov delas in i flera *röstningsområden*.

Fullmäktige fattar beslut om indelning av kommunen i röstningsområden. Om det sker en ändring i kommunindelningen efter det att en indelning i röstningsområden har gjorts, ska fullmäktige vid behov justera indelningen i röstningsområden. Fullmäktige bestämmer också till vilket röstningsområde en person ska hänföras som i befolkningsdatasystemet inte har antecknats vid någon fastighet.

Bestämmelser om skydd av valhemligheten i små röstningsområden finns i 94 §.

Ett beslut om röstningsområden som fattas och meddelas till landskapsregeringen och till magistratsenheten vid Statens ämbetsverk på Åland senast i april träder i kraft den 15 oktober samma år. Om beslutet fattas eller meddelas efter april träder det i kraft den 15 oktober följande år.

Ett beslut om röstningsområden ska trots att besvär anförs hos Ålands förvaltningsdomstol iakttas tills besvären har avgjorts, om inte förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Ett beslut som Ålands förvaltningsdomstol har fattat med anledning av besvär får inte överklagas genom besvär.

5 §. (2022/85) Valförrättning

Val förrättas genom att det anordnas *förtidsröstning* och *röstning på valdagen*. Landskapsregeringen och kommunerna anordnar gemensamt förtidsröstning på Åland och kommunerna anordnar röstning på valdagen.

Landskapsregeringen ansvarar för att det anordnas förtidsröstning utanför Åland.

6 §. Förtidsröstningsställen och vallokaler

Förtidsröstning anordnas på *förtidsröstningsställen* som antingen är *allmänna förtidsröstningsställen* eller *inrättningar*.

Kommunstyrelsen fattar beslut om allmänna förtidsröstningsställen i kommunen. I varje kommun ska finnas minst ett allmänt förtidsröstningsställe, om inte kommunstyrelsen efter överenskommelse med landskapsregeringen och en eller flera andra kommuner beslutar att det inte finns något behov av det. De allmänna förtidsröstningsställena utanför Åland anges i landskapsförordning. (2022/85)

Inrättningar är sjukhus, verksamhetsenheter inom socialvården som lämnar vård dygnet runt samt straffanstalter. Kommunstyrelsen kan därutöver bestämma att andra verksamhetsenheter inom socialvården ska vara förtidsröstningsställen.

Förutom på förtidsröstningsställen kan förtidsröstning ske per brev på det sätt som anges i denna lag. (2022/85)

Röstning på valdagen anordnas i *vallokaler*.

Kommunstyrelsen ska fatta beslut om en vallokal i varje röstningsområde. Om det finns särskilda skäl kan vallokaler ligga utanför röstningsområdet.

Kommunen ska meddela sina beslut om förtidsröstningsställen och om vallokaler till landskapsreger-

ingen och till magistratsenheten vid Statens ämbetsverk på Åland. De allmänna förtidsröstningsställen och vallokaler som har meddelats är röstningsställen vid valet även om ett yrkande på rättelse av kommunstyrelsens beslut enligt denna paragraf inte har behandlats, och även om sådana kommunalbesvär som har anförts hos Ålands förvaltningsdomstol och genom vilka ändring söks i beslut med anledning av rättelseyrkande inte har avgjorts. Rättelseyrkande hos kommunstyrelsen och kommunalbesvär över kommunstyrelsens beslut ska handläggas i brådskande ordning. I Ålands förvaltningsdomstols beslut i ett besvärssärende får ändring inte sökas genom besvär.

2 kap. Valmyndigheter

7 §. Valmyndigheter

Landskapsregeringen har det övergripande ansvaret för valens genomförande. Övriga valmyndigheter är centralnämnden för lagtingsval, de kommunala centralvalnämnderna, valnämnderna, valbestyrelserna och valförrättarna.

Valmyndigheterna ska sköta sitt uppdrag opartiskt.

Med begreppet *centralnämnder* avses i denna lag både centralnämnden för lagtingsval och de kommunala centralvalnämnderna.

8 §. Centralnämnden för lagtingsval

Landskapsregeringen ska i god tid före ett val tillsätta en *centralnämnd för lagtingsval* bestående av en ordförande, en vice ordförande och tre andra ledamöter samt fyra ersättare. Minst en av ledamöterna ska ha avlagt juridisk slutexamen vid universitet eller därmed jämförbar högskola samt ha erfarenhet av domaruppgifter eller förtrogenhet med de rättsområden som berör rösträtt.

Centralnämnden för lagtingsval är beslutsför då fem medlemmar är närvarande.

Landskapsregeringens registratorskontor fungerar som centralnämndens kansli. Landskapsregeringen ska tillhandahålla en sekreterare för centralnämnden för lagtingsval. Centralnämnden kan vid behov anställa personal för att biträda vid rösträkningen.

9 §. Kommunal centralvalnämnd

Fullmäktige i kommunen ska i januari valåret tillsätta en *kommunal centralvalnämnd* bestående av en ordförande, en vice ordförande och tre andra ledamöter. Fullmäktige utser samtidigt fem ersättare som uppställs i den ordning de avses träda in i stället för de ordinarie ledamöterna.

Den kommunala centralvalnämnden är beslutsför då fem medlemmar är närvarande. Kommunallagens bestämmelser om deltagande i sammanträde på distans tillämpas inte när det gäller sammanträden där valseddlar hanteras.

Kommunkansliet fungerar som centralvalnämndens kansli. Kommunen ska tillhandahålla en sekreterare för den kommunala centralvalnämnden. Centralvalnämnden kan vid behov anställa personal för att biträda vid rösträkningen.

10 §. Valnämnd och valbestyrelse

Kommunstyrelsen ska i god tid före ett val tillsätta en *valnämnd* för varje röstningsområde och en *valbestyrelse* för inrättningar där förtidsröstning ska ordnas. Om kommunen inte är indelad i röstningsområden behöver ingen valnämnd tillsättas, den kommunala centralvalnämnden fungerar i så fall även som valnämnd. Vid behov kan flera valbestyrelser tillsättas.

En valnämnd består av en ordförande, en vice ordförande och tre andra ledamöter. Kommunstyrelsen utser också minst tre ersättare som uppställs i den ordning de avses träda in i stället för de ordinarie ledamöterna.

En valbestyrelse består av en ordförande, en vice ordförande och en annan ledamot. Kommunstyrelsen utser också minst tre ersättare som uppställs i den ordning de avses träda in i stället för de ordinarie ledamöterna.

Valnämndernas och valbestyrelsernas medlemmar samt respektive ordförandes kontaktpuppgifter ska meddelas till landskapsregeringen och till den kommunala centralvalnämnden.

Valnämnden respektive valbestyrelsen är beslutsför då tre ledamöter är närvarande.

11 §. Valförrättare

Den kommunala centralvalnämnden ska utse minst två *valförrättare* för varje allmänt förtidsröstningsställe i kommunen.

Landskapsregeringen ansvarar för att det finns minst en valförrättare för varje allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland. (2022/85)

12 §. Mandatperioden för valmyndigheter och deras medlemmar

Mandatperioden för centralnämnden för lagtingsval, en kommunal centralvalnämnd, en valnämnd och en valbestyrelse varar till dess en ny nämnd eller bestyrelse har tillsatts.

Om en medlem eller ersättare i en nämnd eller en bestyrelse avlider, avgår eller utses till kandidat i ett val som hålls under mandatperioden ska en ny medlem eller ersättare utses. Kommunstyrelsen kan vid behov utse en tillfällig ersättare om en ersättare i den kommunala centralvalnämnden avlider, är jävig eller har förhinder.

13 §. Centralnämndernas sammanträden

Inför ett val sammanträder centralnämnden för lagtingsval och de kommunala centralvalnämnderna på kallelse av ordföranden första gången senast den måndag som infaller den 48 dagen före valdagen. Därefter sammanträder centralnämnderna den 33, 30 och 27 dagen före valdagen, på valdagen, dagen efter valet samt senast den fjärde dagen efter valet. De kommunala centralvalnämnderna sammanträder dessutom fredagen före valdagen. Centralnämnderna kan även sammanträda vid andra tillfällen.

Utöver vad som anges i 1 mom. sammanträder centralnämnden för lagtingsval i den utsträckning som behövs för att fullgöra sina uppgifter enligt 3 kap. (2022/85)

B 3 Vallag (2019:45)

14 §. Rätt att närvara vid valmyndigheternas sammanträden

Varje valmyndighet beslutar om rätten att närvara och yttra sig vid dess sammanträden för andra personer än dem som på grund av sina uppgifter enligt denna lag har rätt att delta i sammanträdena. Bestämmelserna i den i kommunallagen avsedda förvaltningsstadgan om rätt för andra än ledamöterna i ett organ att närvara och yttra sig vid ett organs sammanträden tillämpas inte.

En valobservatör som utsetts av landskapsregeringen, av en behörig nordisk myndighet eller av ett behörigt internationellt organ har rätt att närvara då de valmyndigheter som avses i denna lag utför sina uppgifter.

15 §. Jävsbestämmelser

Den som är kandidat i lagtings- eller kommunalvalet får inte vara medlem eller ersättare i centralnämnden för lagtingsval eller i en kommunal centralvalnämnd. Bestämmelser om jäv för medlemmar och ersättare i centralnämnden för lagtingsval och i kommunala centralvalnämnder finns i 24 och 25 §§ i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland (*förvaltningslagen*).

Den som är kandidat i lagtings- eller kommunalvalet får inte vara medlem eller ersättare i en valnämnd eller valbestyrelse och inte heller vara valförrättare. En kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar får inte vara medlem eller ersättare i en valbestyrelse eller vara valförrättare. Med make eller maka avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap. Förvaltningslagens bestämmelser om jäv tillämpas inte på valnämndens eller valbestyrelsens medlemmar, deras ersättare eller på valförrättare.

Om en medlem eller ersättare i en nämnd eller en bestyrelse på grund av jäv är förhindrad att delta i ett visst beslut, får ärendet handläggas även om antalet deltagande i sammanträdet på grund av hindret inte uppgår till föreskrivet antal.

3 kap. Rösträttsregister och vallängder**16 §. Valregistermyndighet**

Landskapsregeringen är *valregistermyndighet* enligt denna lag, om inte funktionen helt eller delvis har överförts på en riksmyndighet genom överenskommelseförordning.

17 §. Rösträttsregister

Valregistermyndigheten ska senast den måndag som infaller den 41 dagen före valdagen upprätta ett *rösträttsregister*. I registret införs de som enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet och hembygdsrättsregistret är röstberättigade i de kommande valen.

Uppgifterna tas in i rösträttsregistret sådana de är i befolkningsdatasystemet och hembygdsrättsregistret den 1 september klockan 24. För varje röstberättigad antecknas

- 1) personbeteckning,
- 2) fullständigt namn,

3) adress,

4) hemkommun enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994),

5) åländsk hembygdsrätt,

6) röstningsområde,

7) vallokal på valdagen och adressen till vallokalen,

8) datum för införande i rösträttsregistret,

9) om personen har rösträtt i lagtingsvalet eller i kommunalvalet eller i båda valen och

10) (2022/85) om en spärrmarkering har gjorts med stöd av 36 § lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (FFS 661/2009).

Hemkommun, åländsk hembygdsrätt och i vilket val en person har rösträtt anges på ett av följande sätt:

1) om personen har åländsk hembygdsrätt och har sin hemkommun på Åland anges att han eller hon har rösträtt i båda valen,

2) om personen har åländsk hembygdsrätt men inte har sin hemkommun på Åland anges att han eller hon har rösträtt i lagtingsvalet; i det fallet antecknas i stället den senaste hemkommunen på Åland eller den senaste folkbokföringskommunen enligt lagen om hemkommun och det röstningsområde personen senast tillhört, eller

3) om personen saknar åländsk hembygdsrätt men har sin hemkommun på Åland och har rösträtt i kommunalvalet enligt landskapslagen om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt antecknas personens hemkommun, från vilken tidpunkt han eller hon utan avbrott har haft en kommun på Åland som sin hemkommun och personens medborgarskap, om han eller hon inte är finsk medborgare.

18 §. Tilläggsanteckningar i rösträttsregistret

Efter att rösträttsregistret har upprättats antecknar valregistermyndigheten följande uppgifter i registret vid en röstberättigad person:

1) om personen har avlidit eller dödförklarats efter att rösträttsregistret upprättades antecknas dödsfallet,

2) om personen har framställt ett rättelseyrkande och det är anhängigt antecknas det; om yrkandet är avgjort antecknas hur det har avgjorts,

3) om personen saknar rösträtt enligt en korrigerig av en oriktig anteckning som centralnämnden för lagtingsval har gjort antecknas detta,

4) om den röstberättigade har röstat under förtidsröstningstiden antecknas det med omnämnande av om han eller hon röstat i lagtingsvalet eller i kommunalvalet eller i båda valen, och

5) om en sådan spärrmarkering som avses i 17 § 2 mom. 10 punkten har gjorts i befolkningsdatasystemet efter att rösträttsregistret upprättades antecknas detta.

En anteckning om förtidsröstning kan också göras i rösträttsregistret enligt bestämmelserna i 29 §.

19 §. Röstkort

Valregistermyndigheten ska upprätta ett *röstkort* för var och en som har införts i rösträttsregistret.

Röstkortet ska innehålla följande uppgifter:

1) den röstberättigades fullständiga namn, hemkommun, röstningsområde och vallokal på valdagen samt adressen till vallokalen, dock så att hemkommunen ersätts med folkbokföringskommun eller den senaste hemkommunen på Åland om personen inte har sin hemkommun på Åland,

2) den röstberättigades adress som den är införd i befolkningsdatasystemet den 1 september klockan 24,

3) vilket eller vilka val den röstberättigade har rösträtt i,

4) valdagen och förtidsröstningstiden,

5) kontaktuppgifter till valregistermyndigheten, centralnämnden för lagtingsval och den kommunala centralvalnämnden,

6) de register eller datasystem som röstkortets uppgifter grundar sig på, och

7) anvisningar om kortets användning och om förfarandet vid röstning.

Röstkortet ska kunna användas som följbrev vid förtidsröstningen. Röstkortet kan dessutom innehålla uppgifter i optiskt läsbar form i den utsträckning som behövs, samt information om valen.

Valregistermyndigheten ska skicka ut röstkortet till de röstberättigade som har en känd adress senast den torsdag som infaller den 31 dagen före valdagen.

20 §. Information om rösträtt och rätt att kandidera

Landskapsregeringen ska i god tid före ett val informera personer som har rösträtt i kommunalvalet, men som inte har åländsk hembygdsrätt, om de bestämmelser som gäller för utövande av rösträtten och rätten att kandidera.

21 §. Granskning av uppgifter

Uppgifterna i rösträttsregistret, med undantag för personbeteckningarna, finns tillgängliga för granskning hos eller lämnas ut avgiftsfritt per telefon från valregistermyndigheten under tjänstetid från och med den torsdag som infaller den 38 dagen före valdagen. Landskapsregeringen kan bestämma att uppgifterna ska finnas tillgängliga för granskning också på andra ställen under samma tid.

Valregistermyndigheten kan ge utdrag ur rösträttsregistret. Personbeteckning anges enbart i utdrag som ges till den som utdraget gäller eller till en valmyndighet enligt denna lag, om utdraget ges till någon annan ska personbeteckningen utelämnas. Utdraget ges avgiftsfritt till den som utdraget gäller och till valmyndigheten.

Landskapsregeringen ska informera om hur man får uppgifter ur rösträttsregistret och om hur man gör ett rättelseyrkande. Av informationen ska också framgå att rättelseyrkanden behandlas av centralnämnden för lagtingsval.

I de fall där utlämnandet av personuppgifter är begränsat med en spärrmarkering enligt 36 § lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, är endast uppgifterna om fullständigt namn och datum för införande i rösträttsregistret tillgängliga för granskning. (2022/85)

22 §. Rättelseyrkande

Den som anser att han eller hon felaktigt har utelämnats ur rösträttsregistret eller att en anteckning i rösträttsregistret om honom eller henne är oriktig, kan lämna in ett skriftligt rättelseyrkande. Rättelseyrkandet ska vara inlämnat till valregistermyndigheten senast den måndag som infaller den 20 dagen före valdagen före klockan 16.

Ett rättelseyrkande får också lämnas in på grund av omständigheter som påverkar rösträtten och som har inträffat efter att rösträttsregistret upprättades.

Om en röstberättigad persons flyttningsanmälan enligt lagen om hemkommun inkommer till den lokala registermyndigheten efter den 1 september har den röstberättigade inte på grundval av denna flyttningsanmälan rätt att yrka på rättelse av uppgifter om personens adress, hemkommun, röstningsområde eller vallokal.

Landskapsregeringen ska utarbeta en blankett som kan användas för framställande av rättelseyrkande, samt se till att sådana blanketter finns på kommunkanslierna och på de ställen där uppgifterna i rösträttsregistret finns tillgängliga.

Kommunen ska på begäran bistå den som vill yrka på rättelse genom att utan dröjsmål vidarebefordra ett rättelseyrkande till valregistermyndigheten.

Valregistermyndigheten ska utan dröjsmål vidarebefordra rättelseyrkandet tillsammans med den utredning som behövs i ärendet till centralnämnden för lagtingsval för avgörande. Om ett rättelseyrkande har lämnats in direkt till centralnämnden för lagtingsval ska nämnden göra de utredningar som behövs.

23 §. Avgörande av rättelseyrkande

Centralnämnden för lagtingsval ska avgöra rättelseyrkandena senast den torsdag som infaller den 17 dagen före valdagen.

Ett beslut med anledning av ett rättelseyrkande ska delges den som framställt yrkandet genom bevislig delgivning. Om beslutet innebär att personen i fråga införs i rösträttsregistret, ska centralnämnden för lagtingsval samtidigt skicka ett röstkort till honom eller henne.

Om mottagarens adress inte är känd ska beslutet publiceras på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla fram till valdagen. Personbeteckningen får inte framgå i anslaget. Om beslutet gäller att personen saknar rösträtt ska grunden för yrkandet och för beslutet inte anges i anslaget.

24 §. Självrättelse av rösträttsregistret

Om centralnämnden för lagtingsval anser att någon utan laglig grund har utelämnats ur rösträttsregistret eller tagits in i det eller att en anteckning i rösträttsregistret är oriktig, har centralnämnden rätt att på eget initiativ fatta beslut om korrigerings av registret genom att personen saknar rösträtt eller rätta den oriktiga anteckningen.

Ett beslut om anteckning i rösträttsregistret om att någon saknar rösträtt ska vara skriftligt och delges personen i fråga genom bevislig delgivning. Om

B 3 Vallag (2019:45)

personen i fråga har dött eller dödförklarats efter att rösträttsregistret upprättades behöver inget skriftligt beslut fattas.

När någon fogas till rösträttsregistret ska ett röstkort utan dröjsmål sändas till honom eller henne.

Vid rättelse av en oriktig anteckning som gäller en person som är införd i rösträttsregistret ska han eller hon utan dröjsmål underrättas om rättelsen, om detta inte är uppenbart onödigt.

25 §. Delegering av beslut

Centralnämnden för lagtingsval kan delegera behandlingen och avgörandet av rättelseyrkanden och de korrigeringar som centralnämnden har rätt att göra av rösträttsregistret till en ledamot av nämnden eller till en person som nämnden har anställt för detta ändamål.

I centralnämndens beslut om delegering av beslutanderätten får ändring inte sökas särskilt.

26 §. Ändring i rösträttsregistret

Centralnämnden för lagtingsval ska utan dröjsmål meddela valregistermyndigheten om ändringar i rösträttsregistret som föranleds av centralnämndens avgörande. Valregistermyndigheten ska införa ändringarna i rösträttsregistret senast den fredag som infaller den 16 dagen före valdagen klockan 12.

27 §. Överklagande

Beslut av centralnämnden för lagtingsval genom vilket ett rättelseyrkande har förkastats eller lämnats utan prövning och centralnämndens beslut enligt 22 § 2 mom. får överklagas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol. Besvär ska anföras senast den sjunde dagen efter den dag då personen i fråga har delgetts beslutet eller den dag då beslutet publicerades på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla. En besvärsskrift som riktas till förvaltningsdomstolen kan skickas till valregistermyndigheten eller centralnämnden för lagtingsval för vidarebefordran till förvaltningsdomstolen. På anförande av besvär tillämpas i övrigt [förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996)].

Ålands förvaltningsdomstol ska utan dröjsmål underrätta den ändringssökande och centralnämnden för lagtingsval om sitt beslut. Om beslutet innebär att någon ska införas i rösträttsregistret eller att uppgifterna om någon ska ändras, ska förvaltningsdomstolen även underrätta valregistermyndigheten om beslutet. Om förvaltningsdomstolen meddelar ett sådant beslut senare än fjärde dagen före valdagen klockan 19, ska domstolen dessutom utan dröjsmål sända beslutet till den kommunala centralvalnämnden, som ska föga beslutet till vallängden. Även om besvären har förkastats eller lämnats utan prövning ska förvaltningsdomstolen meddela valregistermyndigheten om detta.

Valregistermyndigheten ska genast göra de nödvändiga ändringarna i rösträttsregistret. Om besvären har förkastats eller lämnats utan prövning ska en anteckning om detta göras i registret.

Ålands förvaltningsdomstols beslut enligt denna paragraf får inte överklagas genom besvär.

28 §. Rösträttsregistrets laga kraft

Rösträttsregistret vinner laga kraft den 16 dagen före valdagen klockan 12.

Ett rösträttsregister som vunnit laga kraft ska följas oförändrat vid valet. Rösträttsregistret anses ha vunnit laga kraft även om besvär har anförts hos Ålands förvaltningsdomstol och domstolen inte har fattat beslut med anledning av besvären före den tidpunkt som nämns i 1 mom.

Om någon har antecknats sakna rösträtt och anteckningen är uppenbart oriktig kan valregistermyndigheten stryka anteckningen ur rösträttsregistret även efter att det vunnit laga kraft.

Den som på valdagen för valnämnden uppvisar ett sådant beslut av Ålands förvaltningsdomstol eller högsta förvaltningsdomstolen enligt vilket han eller hon är röstberättigad, ska tillåtas rösta. Beslutet eller en kopia av det ska överlämnas till valnämnden.

29 §. Anteckning om röstning i rösträttsregistret

Landskapsregeringen ska senast den 1 september under valåret konstatera om det finns teknisk beredskap att genomföra förtidsröstningen så att en anteckning om förtidsröstning görs direkt i rösträttsregistret.

Om rösträttsregistret är i bruk under förtidsröstningstiden ska en anteckning göras i registret om när, i vilket val och på vilket förtidsröstningsställe en väljare har röstat. Anteckningen kan göras av en valförrättare, en valbestyrrelsens ordförande, den kommunala centralvalnämnden och på den kommunala centralvalnämndens begäran av valregistermyndigheten. Om anteckningen visar sig vara oriktig kan den rättas endast av den kommunala centralvalnämnden eller på centralvalnämndens begäran av valregistermyndigheten.

Anteckningar som gäller röstning är inte offentliga förrän valförrättningen har avslutats.

30 §. Vallängder

Efter avslutad förtidsröstning ansvarar landskapsregeringen för att *vallängder* skrivs ut ur rösträttsregistret från och med den onsdag som infaller den fjärde dagen före valdagen klockan 19.

Vallängderna skrivs ut röstningsområdesvis. De innehåller rubriker med uppgift om kommun och röstningsområde. I vallängderna upptas samtliga i rösträttsregistret införda personer i alfabetisk ordning, om inte landskapsregeringen har bestämt att de ska upptas på något annat sätt. För varje person anges fullständigt namn, personbeteckning och de anteckningar som gjorts om honom eller henne i rösträttsregistret.

Landskapsregeringen ansvarar för att vallängderna skickas till de kommunala centralvalnämnderna i god tid före valdagen. Landskapsregeringen kan bestämma att uppgifterna i vallängderna skickas till centralvalnämnderna i maskinläsbar form.

Den kommunala centralvalnämnden ansvarar för att vallängderna står till valnämndernas förfogande innan valförrättningen börjar på valdagen.

Vallängderna är inte offentliga förrän valförrättningen har avslutats.

Om rösträttsregistret inte är i bruk under förtidsröstningstiden ska vallängderna med avvikelser från 1 mom. skrivas ut ur rösträttsregistret genast efter att registret vunnit laga kraft. Vallängderna ska sedan av landskapsregeringen utan dröjsmål sändas till de kommunala centralvalnämnderna.

31 §. Avslutande av rösträttsregistret

Efter att valresultatet har vunnit laga kraft ska de arkivutskrifter som landskapsregeringen bestämmer matas ut ur rösträttsregistret. Därefter ska valregistermyndigheten se till att alla uppgifter utplånas ur registret.

4 kap. Att ställa upp kandidater

32 §. Rätt att ställa upp kandidater i lagtingsval

I lagtingsval får kandidater ställas upp av en *etablerad politisk förening* och av röstberättigade personer som har bildat en *valmansförening* särskilt för det ändamålet.

Med en etablerad politisk förening avses en registrerad förening, vars egentliga syfte är att påverka politiska angelägenheter på Åland och som har varit företräd i det nuvarande eller det föregående lagtinget.

En etablerad politisk förening anses företräd i lagtinget då någon kandidat blivit invald från en kandidatlista som ställts upp under en beteckning som innehåller föreningens namn.

33 §. Rätt att ställa upp kandidater i kommunalval

I kommunalval får kandidater ställas upp av en *etablerad kommunal politisk förening* och av en *lokal förening* som av en etablerad politisk förening har beviljats rätt att i dess namn ställa upp kandidater i kommunalvalet, samt av röstberättigade personer som har bildat en *valmansförening* särskilt för det ändamålet.

Med en etablerad kommunal politisk förening avses en registrerad förening vars egentliga syfte är att påverka politiska angelägenheter i kommunen och som har varit företräd i det nuvarande eller föregående kommunfullmäktige.

En etablerad kommunal politisk förening anses företräd i kommunfullmäktige då någon kandidat blivit invald från en kandidatlista som ställts upp under en beteckning som innehåller föreningens namn.

34 §. Valombud

En förening som ställer upp kandidater i val ska utse ett *valombud* och en ersättare för valombudet. Valombudet och ersättaren utses antingen direkt av medlemmarna vid ett möte eller enligt föreningens stadgar. De rättigheter och skyldigheter som enligt denna lag gäller för valombudet gäller också för valombudets ersättare.

En medlem eller en ersättare i en centralnämnd får inte vara valombud.

Valombudet för en valmansförening ska vara medlem av föreningen och får inte vara kandidat i samma val.

Valombudet för en etablerad politisk förening, en etablerad kommunal politisk förening eller en lokal förening får vara kandidat i samma val.

35 §. Valmansförening

En valmansförening bildas genom upprättande av en stiftelseurkund där de kandidater som föreningen avser att ställa upp anges. Stiftelseurkunden ska vara daterad och undertecknad av alla medlemmar. Varje medlem ska försäkra att han eller hon är röstberättigad i valet i fråga. För varje medlem ska anges namn och titel, yrke eller syssla. I en stiftelseurkund som gäller lagtingsvalet anges också medlemmarnas hemkommun. I en stiftelseurkund som gäller kommunalvalet kan medlemmarnas adress, hemby eller annan i kommunen allmänt känd geografisk bestämning anges. Stiftelseurkunden kan innehålla ett bemyndigande för valombudet att ingå valförbund på valmansföreningens vägnar. Om ett sådant bemyndigande saknas kan föreningen inte ingå valförbund.

I en valmansförening som bildas för att ställa upp kandidater i lagtingsvalet ska antalet medlemmar vara minst tio gånger antalet kandidater på kandidatlistan. I en valmansförening som bildas för att ställa upp kandidater i ett kommunalval ska antalet medlemmar vara minst tre gånger antalet kandidater på kandidatlistan. En kandidat får inte vara medlem i sin valmansförening.

En person får inte vara medlem i fler än en valmansförening för samma val. Om någon har anslutit sig till två eller flera valmansföreningar för samma val, ska hans eller hennes underskrift anses ogiltig och den mottagande centralnämnden ska avlägsna den från samtliga stiftelseurkunder i valet.

36 §. Beslut om att ställa upp kandidater

En etablerad politisk förenings och en etablerad kommunal politisk förenings beslut om att ställa upp kandidater till lagtinget eller fullmäktige, samt beslut om att lämna in kandidatanmälan, ska fattas vid ett föreningsmöte eller på det sätt föreningens stadgar anger att medlemmarnas beslutanderätt ska utövas. Besluten kan även fattas av föreningens styrelse om föreningsmötet har gett en sådan fullmakt.

En lokal förenings beslut om att ställa upp kandidater i kommunalvalet i en etablerad politisk förenings namn ska fattas på ett möte.

En förening som avses i denna paragraf kan bestämma att valombudet inte får ingå överenskommelse om valförbund. Om ett sådant beslut inte fattas, har valombudet rätt att på föreningens vägnar ingå en sådan överenskommelse.

37 §. Valförbund

Ett valombud som har den rätten kan på föreningens vägnar samverka i ett val med en eller flera andra föreningar genom att ingå en överenskommelse om bildande av valförbund.

Etablerade politiska föreningar och etablerade kommunala politiska föreningar har rätt att ställa upp sina kandidater på flera listor. Listorna bildar ett valförbund utan att någon särskild överenskommelse behöver göras.

En överenskommelse om valförbund ska undertecknas av valombuden för de föreningar som ingår i förbundet. Överenskommelsen ska innehålla fullmakter

B 3 Vallag (2019:45)

för en av undertecknarna att vara valförbundets valombud och för en att vara valombudets ersättare.

38 §. Antal kandidater som får ställas upp

En valmansförening, en etablerad politisk förening, en etablerad kommunal politisk förening, en lokal förening eller ett valförbund har rätt att ställa upp ett antal kandidater som är högst två gånger så stort som antalet representanter som ska utses i valet.

39 §. Kandidatlista

En kandidatlista ska tydligt uppta kandidaternas namn, samt uppgift om deras titel, yrke eller syssla, angiven med högst två uttryck. Vid sidan av eller i stället för en kandidats förnamn får användas ett allmänt känt tilltalsnamn eller förkortat förnamn. I en lista som gäller lagtingsval anges kandidaternas hemkommun. I en lista som gäller kommunalval kan kandidaternas adress, hemby eller annan i kommunen allmänt känd geografisk bestämning anges.

En kandidatlista får inte uppta andra än i denna paragraf nämnda uppgifter såvida de inte är nödvändiga för att klarlägga kandidaternas identitet.

Kandidaterna ska ställas upp i den ordning som de avses ha i sammanställningen av kandidatlistor.

Till kandidatlistan ska fogas de föreslagna kandidaternas skriftliga medgivanden att ställa upp som kandidat, uppgifter om deras personbeteckningar samt deras försäkran att de inte samtyckt till att bli uppställda som kandidater på någon annan kandidatlista i samma val. Kandidaternas namn ska i medgivandet ha samma form som i kandidatlistan.

40 §. Beteckningar för kandidatlistor och valförbund

En enskild kandidatlista eller ett valförbund ska ha en beteckning i sammanställningen av kandidatlistor.

En kandidatlista som ställts upp av en etablerad politisk förening, en etablerad kommunal politisk förening eller en lokal förening får den politiska föreningens namn som beteckning.

Ett valförbund som innehåller en etablerad politisk förening, en etablerad kommunal politisk förening eller en lokal förening ska ha en beteckning som innehåller namnet på varje politisk förening som ingår i valförbundet.

En valmansföreningens kandidatanmälan eller en anmälan om överenskommelse om bildandet av ett valförbund kan innehålla ett förslag till beteckning. Den föreslagna beteckningen får inte vara missvisande eller olämplig. I beteckningen kan ingå ett namn som är infört i föreningsregistret om föreningen gett ett skriftligt tillstånd.

41 §. Kandidatanmälan och anmälan om valförbund

En kandidatanmälan och en anmälan om överenskommelse om valförbund ska lämnas in senast klockan 16 den måndag som infaller den 34 dagen före valdagen. Anmälan ska innehålla valombudets försäkran att kandidaterna är valbara och handlingarna ska vara undertecknade av valombudet. I handlingarna ska valombudets kontaktuppgifter uppges.

Handlingar som gäller lagtingsval ska lämnas in till centralnämnden för lagtingsval och handlingar som

gäller kommunalval ska lämnas in till den kommunala centralvalnämnden i respektive kommun.

42 §. Handlingar som bifogas en kandidatanmälan

En etablerad politisk eller en etablerad kommunal politisk förening ska till kandidatanmälan bifoga ett protokollsutdrag från det organ som fattade beslut i ärendet. Protokollsutdraget ska innehålla uppgifter om kandidatlistorna, valombudet och valombudets ersättare. Till anmälan ska bifogas ett utdrag ur föreningsregistret där föreningens registrerade namn och dess namntecknare framgår.

En lokal förening ska till kandidatanmälan bifoga ett protokollsutdrag från mötet där beslut fattades om att ställa upp kandidater. Protokollsutdraget ska innehålla uppgifter om valombudet och en fullmakt för ombudet att anmäla föreningens kandidatlista under den etablerade politiska föreningens namn. Till anmälan ska även bifogas den etablerade politiska föreningens meddelande om rätt för den lokala föreningen att ställa upp kandidater i kommunalvalet i den etablerade politiska föreningens namn. Den lokala föreningen ska uppge namn och kontaktuppgifter för föreningens valombud och valombudets ersättare samt bifoga fullmakterna för dem.

43 §. Förbud att överklaga en förenings beslut

Bestämmelserna i föreningslagen (FFS 503/1989) om ogiltighet och klander av en förenings beslut tillämpas inte på ett beslut som en förening fattar i ett ärende som avses i detta kapitel.

5 kap. Behandling av kandidatanmälan**44 §. Beslut om inlämnande av handlingar**

Vid det första sammanträdet enligt 13 § ska centralnämnderna fatta beslut om tidpunkt och plats för inlämnande av kandidatanmälan och anmälan om överenskommelse om ett valförbund.

Centralnämndens för lagtingsvalet beslut ska offentliggöras på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla enligt förvaltningslagens bestämmelser om offentlig delgivning. Av tillkännagivandet ska även framgå datum och klockslag för valförrättningen samt information om förtidsröstningen och förtidsröstningstiden.

Den kommunala centralvalnämndens beslut ska offentliggöras på det sätt kommunala tillkännagivanden görs offentliga. Av tillkännagivandet ska även framgå antalet fullmäktige som ska väljas i kommunen.

45 §. Behandling av anmälningar

Vid det sammanträde som centralnämnderna håller den tisdag som infaller den 33 dagen före valdagen behandlas kandidatanmälningar och anmälningar om överenskommelse om valförbund och övriga handlingar som har lämnats in.

En anmälan som inte inkommit inom utsatt tid ska avvisas. Om en person som har ställts upp på en kandidatlista har avlidit eller inte är valbar ska centralnämnden stryka kandidatens namn från listan. Om någon skriftligen har samtyckt till att vara uppställd på flera kandidatlistor ska centralnämnden stryka

kandidatens namn från samtliga listor. Kan en anmälan av någon annan orsak inte godkännas ska detta genast meddelas valombudet.

Anmälningar som har lämnats in inom utsatt tid och mot vilka centralnämnden inte har någon anmärkning, ska godkännas.

Vid sammanträdet bestäms kandidatlistornas och valförbundens inbördes ordning genom lottdragning.

46 §. Rättelse och komplettering av handlingar

Om ett valombud har meddelats att en anmälan inte kan godkännas har valombudet rätt att senast den fredag som infaller den 30 dagen före valdagen klockan 16 komplettera anmälan, att rätta de inlämnade handlingarna samt att rätta uppgifter om en kandidat i kandidatlistan.

Om inte ett tillräckligt antal röstberättigade har undertecknat en valmansförenings stiftelseurkund, får en komplettering göras endast i det fall antalet har minskat till följd av att centralnämnden har strukit personer som har anslutit sig till två eller flera valmansföreningar för samma val.

47 §. Sammanställning av kandidatlistor

Vid det sammanträde som hålls den 30 dagen före valdagen avgör centralnämnderna de rättelser och kompletteringar som har gjorts med anledning av anmärkningar mot kandidatanmälningarna eller mot anmälningarna om överenskommelse om valförbund.

Vid sammanträdet gör centralnämnderna en preliminär sammanställning av kandidatlistorna, i vilken kandidaterna förses med löpande ordningsnummer i den ordning som anges i kandidatlistan och efter lottdragningen. Sammanställningen för lagtingsvalet börjar med nummer 2 och sammanställningen för kommunalvalet med nummer 502.

I sammanställningen sammanförs de kandidatlistor som hör till samma valförbund. Kandidatlistorna och valförbunden ska tydligt avskiljas från varandra så att det framgår vilka kandidatlistor som hör till respektive valförbund.

För de kandidatlistor som hör till samma valförbund och för kandidatlistor utanför valförbund anges den beteckning som föreslagits. Om en centralnämnd inte godkänner en sådan beteckning, eller om inget förslag till beteckning har meddelats, ska nämnden bestämma en bokstavs-beteckning. En sådan bokstavs-beteckning ska endast ange valförbundet eller kandidatlistans ordning i sammanställningen.

48 §. Fastställande och offentliggörande av sammanställningen

Vid det sammanträde som hålls den 27 dagen före valdagen ska centralnämnderna vid behov rätta den preliminära sammanställningen av kandidatlistorna. Om en kandidat har avlidit eller inte är valbar ska kandidatens namn strykas från kandidatlistan. Härfter fastställs sammanställningen av kandidatlistorna slutligt.

Sammanställningen av kandidatlistor för lagtingsvalet ska offentliggöras på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla enligt förvaltningslagens

bestämmelser om offentlig delgivning. Sammanställningarna för lagtingsvalet och för respektive kommun ska offentliggöras på det sätt kommunala tillkännagivanden görs offentliga.

49 §. Tryckning och distribution

Centralnämnderna ska låta trycka sammanställningen av kandidatlistor i tillräckligt antal. Sammanställningen för lagtingsvalet trycks på vitt papper och sammanställningen för kommunalvalet trycks på grönt papper. Sammanställningen av kandidatlistor för lagtingsvalet ska senast den 18 dagen före valdagen i tillräckligt antal skickas till de kommunala centralvalnämnderna för vidarebefordran till valnämnderna. Sammanställningen av kandidatlistor för kommunalvalet ska inom samma tid skickas till kommunstyrelsen och valnämnderna inom kommunen.

De kommunala centralvalnämnderna ska skicka sammanställningen av kandidatlistor för kommunalvalet till landskapsregeringen i det antal exemplar landskapsregeringen bestämmer. Landskapsregeringen ska skicka ett tillräckligt antal exemplar av varje sammanställning till de kommunala centralvalnämnderna för vidarebefordran till valbestyrelserna och valförrättarna.

Landskapsregeringen ska se till att sammanställningen av kandidatlistor för lagtingsvalet och varje sammanställning av kandidatlistor för kommunalvalet finns tillgängliga vid de allmänna förtidsröstningsställena utanför Åland under den tid förtidsröstningen där pågår. (2022/85)

50 §. Insyns rätt för valombud

Valombuden ska ha tillgång till den preliminära sammanställningen av kandidatlistorna. Centralnämnderna meddelar ombuden på vilket sätt listorna är tillgängliga.

Valombuden har rätt att vara närvarande vid det sammanträde då sammanställningen av kandidatlistor fastställs slutligt.

51 §. Förbud mot ändringssökande

I centralnämndernas beslut som avses i detta kapitel får ändring inte sökas särskilt.

6 kap. Allmänna bestämmelser om valförrättning

52 §. Meddelande om valförrättningen

Centralnämnden för lagtingsval ska senast 20 dagar före valdagen meddela om förtidsröstningen på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla enligt förvaltningslagens bestämmelser om offentlig delgivning. I meddelandet ska ingå information om förtidsröstningstiden, om alla allmänna förtidsröstningsställen samt om möjligheten att rösta per brev. (2022/85)

Centralnämnden för lagtingsval ska senast sju dagar före valdagen meddela om valförrättningen på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla enligt förvaltningslagens bestämmelser om offentlig delgivning. I meddelandet ska ingå information kommunvis om samtliga röstningsområden och vallokaler.

Den kommunala centralvalnämnden ska senast sju dagar före valdagen meddela om valförrättningen på

B 3 Vallag (2019:45)

det sätt kommunala tillkännagivanden görs offentliga. I meddelandet ska ingå information om kommunens röstningsområden och om var vallokalen i varje röstningsområde är belägen.

53 §. Bestämmelser om förtidsröstningsställen och vallokaler

De allmänna förtidsröstningsställena och vallokaler ska vara tillgängliga för alla väljare utan hjälp.

Alla förtidsröstningsställen och vallokaler ska ha ett utrymme som är lämpligt för röstningen. Det ska finnas tillräckligt med plats också för väljare som inväntar sin tur att rösta. Den kommunala centralvalnämnden ansvarar för förtidsröstningsställen och vallokaler i kommunen medan landskapsregeringen ansvarar för förtidsröstningsställen utanför Åland. (2022/85)

I lokalerna ska finnas *valskärmar* som garanterar att valhemligheten skyddas. Sammanställningarna av kandidatlistor för vardera valet ska finnas tillgängliga. Det ska vara tydligt för väljarna vilka kandidater som är uppställda i respektive val.

I eller omedelbart utanför förhandsröstningsställen och vallokaler får det inte hållas tal, publiceras eller delas ut tryckta eller skrivna utprop eller bedrivs någon annan aktivitet som utsätter väljarna för påverkan eller försök därtill, eller som inskränker deras valfrihet på något sätt.

Valförrättarna, valbestyrelsen eller valnämnden har rätt att vidta åtgärder för att upprätthålla ordningen och trygga att valförrättningen fortgår ostörd.

54 §. Valsedlar

Vid förtidsröstning på ett förtidsröstningsställe och per brev samt vid röstning på valdagen ska *valsedlar* användas. Valsedlarna ska ha standardformatet 148 gånger 210 mm. De ska vara dubbelvikta och på inre sidan vara försedda med en överskrift som anger vid vilket val de ska användas. På höger sida om vinkningen ska finnas en heldragen cirkel som har en diameter av 90 mm. I cirkelns mitt ska beteckningen Nr... anges. På vänster sida om vinkningen ska finnas en skrafferad cirkel som täcker anteckningen om kandidatnummer när valsedeln är hopvikta.

Landskapsregeringen ska låta trycka valsedlarna för såväl lagtingsvalet som kommunalvalet. Valsedlarna ska för lagtingsvalet vara vita och för kommunalvalet gröna. Valsedlarna ska utformas så att bevarandet av valhemligheten tryggas. Valsedlarna får inte innehålla något annat än vad som bestäms i denna paragraf.

Landskapsregeringen ska sända ett tillräckligt antal valsedlar till varje kommunal centralvalnämnd och vid behov till förtidsröstningsställen utanför Åland. Valsedlarna översänds i slutet omslag försett med en anteckning om deras antal. Försändelserna skickas enligt bestämmelserna i 60 § inför förtidsröstningen och i god tid inför röstningen på valdagen. (2022/85)

55 §. Ifyllande av valsedeln

På valsedeln ska kandidatens nummer i sammanställningen antecknas så tydligt att tvivel inte uppstår om vilken kandidat som avses. Några andra anteckningar eller markeringar får inte göras på valsedeln.

Anteckningen på valsedeln ska göras innanför en valskärm eller på något annat sätt som garanterar att valhemligheten bevaras.

Väljaren har rätt att på begäran få nya valsedlar. Väljaren ska riva sönder de först utgivna valsedlarna i valmyndighetens åsyn.

56 §. Grundläggande bestämmelser om röstning

En väljare har rätt att rösta på en kandidat som finns upptagen i sammanställningen av kandidatlistorna.

En väljare ska avge sin röst personligen. De allmänna förtidsröstningsställena och vallokaler ska vara utrustade så att alla väljare kan fylla i valsedeln utan hjälp. På begäran ska valförrättaren, en medlem av valbestyrelsen eller ett särskilt valbiträde bistå vid röstningen. En väljare vars förmåga att göra en anteckning på valsedeln försvåras på grund av en funktionsnedsättning, sjukdom eller kroppsskada får vid röstningen anlita den person han eller hon själv önskar som biträde. En uppställd kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar får inte vara biträde. Med make eller maka avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap.

Den som bistår en väljare är skyldig att samvetsgrant följa väljarens anvisningar och ska hemlighålla vad han eller hon har fått veta i samband med röstningen.

57 §. Valstämpel

Landskapsregeringen fastställer och tillhandahåller de *valstämplar* som ska användas vid röstning på förhandsröstningsställen och i vallokaler.

7 kap. Gemensamma bestämmelser om förtidsröstning

58 §. Rätt att förtidsrösta

Alla som är röstberättigade får förtidsrösta på de allmänna förtidsröstningsställena. Den som är röstberättigad och vårdas eller är intagen i en inrättning som kommunstyrelsen har bestämt att ska vara förtidsröstningsställe, får förtidsrösta i denna inrättning. Bestämmelser om förtidsröstning på förtidsröstningsställen finns i 8 kap.

Den som är röstberättigad men som på grund av vistelse utanför Åland eller som till följd av sjukdom eller funktionsnedsättning eller på grund av någon annan liknande omständighet inte kan rösta på ett allmänt förtidsröstningsställe eller i en vallokal under valförrättningen, får förtidsrösta per brev enligt vad som föreskrivs i 9 kap.

3 mom. upphävt (2022/85).

59 §. (2022/85) Förtidsröstningstiden

Förtidsröstningstiden inleds den 15 dagen före valdagen och avslutas utanför Åland den tionde dagen före valdagen och på Åland den femte dagen före valdagen.

60 §. (2022/85) Förtidsröstningshandlingar

Vid förtidsröstning på ett förtidsröstningsställe och per brev ska valsedel samt valkuvert, följbrev och ytterkuvert användas. Följbrev och ytterkuvert som

används vid röstning på ett förtidsröstningsställe ska skilja sig från dem som används vid förtidsröstning per brev.

Landskapsregeringen ska senast den 34 dagen före valdagen skicka valsedlar och övriga förtidsröstningshandlingar till de kommunala centralvalnämnderna. Centralvalnämnderna ska vidarebefordra valsedlarna och de övriga förtidsröstningshandlingarna till valförrättarna och valbestyrelsen i kommunen.

Landskapsregeringen ska se till att valsedlar och övriga förtidsröstningshandlingar finns tillgängliga vid de vid de allmänna förtidsröstningsställena utanför Åland under den tid förtidsröstningen där pågår.

61 §. Granskning av förtidsröstningshandlingarna

De kommunala centralvalnämnderna ska senast klockan 19 fredagen före valdagen hålla sammanträde och då granska de förtidsröstningshandlingar som har kommit in till nämnden. En röstning ska lämnas obeaktad om:

- 1) förtidsröstningsförsändelsen inkommer för sent,
- 2) den som har förtidsröstat bevisligen har avlidit,
- 3) den som har förtidsröstat inte är införd i rösträttsregistret eller vallängden såsom röstberättigad,
- 4) följbrevet är så bristfälligt eller otydligt att det inte kan utredas vem väljaren är,
- 5) valkuvertet är försett med en obehörig anteckning.

6) upphävd (2022/85).

2 mom. upphävt (2022/85).

Förtidsröstningsförsändelser som inkommer för sent får inte öppnas. Om en röstning lämnas obeaktad får inte valkuvertet öppnas.

Ett valkuvert som är öppet ska med bevarande av valhemligheten tillslutas.

62 §. (2022/85) Anteckning i vallängden

Om följbrev och valkuvert kan godkännas antecknar den kommunala centralvalnämnden i vallängden i vilket eller vilka val väljaren har utövat sin rösträtt, såvida inte en notering har gjorts i rösträttsregistret i samband med röstningen.

63 §. Behandling av valkuverten

De valkuvert som inkommit från förtidsröstningsställen får inte öppnas och ska behandlas skilt från de förtidsröstningsförsändelser som inkommit per brev.

Den kommunala centralvalnämnden ska, med bevarande av valhemligheten, bryta godkända valkuvert från väljare som har förtidsröstat per brev. Centralvalnämnden ska, utan att öppna den hopvikta valsekeln, stämpla den och därefter innesluta den i ett nytt valkuvert.

Valkuvert gällande kommunalval och lagtingsval ska sorteras separat för sig. De godkända valkuverten räknas och antalet kontrolleras mot de anteckningar som gjorts i vallängden.

Den kommunala centralvalnämnden ska skicka de valkuvert som gäller lagtingsvalet till centralnämnden för lagtingsval i en förseglad försändelse, och även ange antalet kuvert på försändelsen. Valkuverten ska skickas på det sätt och inom den tid som centralnämnden för lagtingsvalet har bestämt.

Den kommunala centralvalnämnden ska förvara de valkuvert som gäller kommunalvalet på ett säkert sätt fram till valdagen.

64 §. Skydd av valhemligheten om antalet förtidsröster är litet

Om 50 personer eller färre har förtidsröstat i lagtingsvalet i en kommun ska centralnämnden för lagtingsval vid sitt sammanträde under valdagen besluta att förtidsrösterna ska granskas och räknas av centralnämnden tillsammans med rösterna från en annan kommun.

Om 25 personer eller färre har förtidsröstat i kommunalvalet i en kommun ska den kommunala centralvalnämnden vid sitt sammanträde fredagen före valdagen besluta att förtidsrösterna ska granskas och räknas av centralvalnämnden tillsammans med valseklarna från ett av kommunens röstningsområden.

Om ett beslut enligt 2 mom. fattas ska centralvalnämnden informera den berörda valnämnden. Efter avslutad röstning på valdagen ska valseklarna, med bevarande av valhemligheten, tas ut ur valurnan och räknas samt läggas i ett omslag. Valnämndens ordförande och viceordförande, eller någondera av dem tillsammans med en annan medlem, ska omedelbart lämna valseklarna till den kommunala centralvalnämnden. En anteckning om förfarandet ska göras i valprotokollet.

65 §. Räkning av förtidsröster

De godkända valkuverten öppnas vid centralnämndernas sammanträde på valdagen. Sammanträdet får inledas och öppnandet påbörjas tidigast klockan 9, såvida inte centralvalnämnden har fattat beslut om att förtidsrösterna i kommunalvalet ska räknas tillsammans med rösterna som avgivits på valdagen i ett röstningsområde. I nämndens protokoll antecknas antalet valkuvert. Därefter öppnas valkuverten och rösterna räknas på det sätt som i 91 § föreskrivs för räkning av röster i en valnämnd. (2022/85)

Resultatet av räkningen av förtidsrösterna får inte offentliggöras förrän valförrättningen är avslutad klockan 20.

3 mom. upphävt (2022/85).

66 §. (2022/85) Förbud mot ändringssökande

I en valmyndighets beslut i ett ärende som gäller förtidsröstning enligt 7–9 kap. i denna lag får ändring inte sökas särskilt.

8 kap. Förtidsröstning på ett förtidsröstningsställe

67 §. (2022/85) Anordnande av röstning

Röstningsförfarandet på ett förtidsröstningsställe ska vara organiserat så att valhemligheten bevaras.

De valförrättare som utsetts av den kommunala centralvalnämnden ansvarar för förtidsröstningen vid allmänna förtidsröstningsställen i kommunen. Vid varje allmänt förtidsröstningsställe ska finnas minst två valförrättare närvarande.

Den som har utsetts till valförrättare för ett allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland ansvarar för förtidsröstningen där. Vid ett allmänt förtidsröstnings-

B 3 Vallag (2019:45)

ställe utanför Åland räcker det att en valförrättare är närvarande när röstning förrättas.

Valbestyrelsen i kommunen ansvarar för förtidsröstningen i en inrättning. Förtidsröstningen i en inrättning anordnas endast för dem som vårdas eller har intagits där.

Den kommunala centralvalnämnden ska översända valstämplar och övrig utrustning till valförrättarna och valbestyrelsen i kommunen inför förtidsröstningen.

Efter avslutad förtidsröstning i kommunen ska valstämplarna, överblivna förtidsröstningshandlingar samt förteckningarna över de väljare som förtidsröstat omedelbart skickas till den kommunala centralvalnämnden. Efter avslutad förtidsröstning vid ett förtidsröstningsställe utanför Åland skickas valstämplar och de nämnda handlingarna till landskapsregeringen.

68 §. (2022/85) Tider för röstning

Ett allmänt förtidsröstningsställe på Åland ska under förtidsröstningstiden vara öppet för röstning alla dagar utom söndagar om inte kommunstyrelsen av särskilda skäl bestämmer något annat. Förtidsröstning sker under de tider kommunstyrelsen bestämmer. Öppettiderna får inte infalla vardagar före klockan 8 eller efter klockan 20 och inte heller lördagar före klockan 9 eller efter klockan 18.

Ett allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland ska under förtidsröstningstiden vara öppet för röstning under de dagar och på de tider landskapsregeringen bestämmer genom landskapsförordning.

Förtidsröstning i en inrättning ska under förtidsröstningstiden anordnas under en eller högst två dagar på de tider som valbestyrelsen bestämmer.

Valförrättarna och valbestyrelsen ska se till att information om öppettiderna och om förfarandet vid förtidsröstningen finns på en väl synlig plats på förtidsröstningsstället.

69 §. Genomförande av röstning

För att rösta på ett förtidsröstningsställe ska väljaren personligen anmäla sig till valförrättaren eller valbestyrelsen för att få en valsedel och övriga förtidsröstningshandlingar för endera valet eller för båda valen. Väljaren ska kunna styrka sin identitet.

Sedan väljaren gjort sin anteckning på valsedeln ska den vikas ihop och därefter stämplas med valstämpeln av valförrättaren eller valbestyrelsen. Omedelbart därefter ska väljaren innesluta valsedeln i valkuvertet i valförrättarens eller valbestyrelsens åsyn. Valkuvertet ska tillslutas. På valkuvertet får inte några anteckningar göras.

70 §. Följebrev och ytterkuvert

Följebrevet ska innehålla följande uppgifter om väljaren:

- 1) fullständigt namn,
- 2) personbeteckning, om en kvitteringsanteckning enligt 71 § görs i följbrevet,
- 3) personbeteckning eller födelsetid och nuvarande adress, om en kvitteringsanteckning inte görs.

Väljaren ska underteckna följbrevets försäkran om att han eller hon personligen och med bevarande av

valhemligheten har fyllt i valsedeln, fått den stämplad och lagt den i valkuvertet som därefter tillslutits.

Följbrevet riktas till den kommunala centralvalnämnden i den kommun där väljaren är röstberättigad. Röstkortet kan användas som följbrev om rösträttsregistret inte är i bruk på förtidsröstningsstället.

På ytterkuvertet antecknas namnet på den kommunala centralvalnämnd som anges i följbrevet eller på röstkortet.

Väljaren ska lämna valkuvertet, följbrevet eller röstkortet och ytterkuvertet till valförrättaren eller valbestyrelsen.

71 §. Notering av röstningen

När rösträttsregistret är i bruk på förtidsröstningsstället ska valförrättaren eller valbestyrelsen

1) kontrollera i registret att väljaren är röstberättigad,

2) göra en anteckning i registret om att väljaren avgett sin röst, och

3) göra en kvitteringsanteckning i följbrevet om att den anteckning som avses i 2 punkten har gjorts i registret; om röstningen har skett i en anstalt får anstaltens namn inte framgå av kvitteringsanteckningen.

När rösträttsregistret inte är i bruk ska en förteckning över dem som röstar föras på förtidsröstningsstället. Förteckningen är inte offentlig förrän röstningen har avslutats på valdagen.

72 §. Avslutande av röstningen

Valförrättaren eller valbestyrelsens ordförande ska i följbrevet eller röstkortet intyga att röstningen har skett på föreskrivet sätt. Om en kvitteringsanteckning enligt 71 § inte görs i följbrevet ska av intyget också framgå datum för röstningen, samt förtidsröstningsställets namn eller, om röstningen försiggått i en inrättning, den kommun där inrättningen är belägen. Valkuvertet och följbrevet eller röstkortet ska därefter inneslutas i ytterkuvertet, som tillsluts.

Valförrättaren och valbestyrelsen ska omsorgsfullt och på ett tillförlitligt sätt förvara de ytterkuvert de har i sin besittning.

73 §. (2022/85) Vidarebefordran av ytterkuverten

Valförrättaren vid ett allmänt förtidsröstningsställe på Åland eller valbestyrelsen ska utan dröjsmål se till att de ytterkuvert som är riktade till centralvalnämnden i den egna kommunen tillställs centralvalnämnden på det sätt som den har anvisat, samt att de ytterkuvert som är riktade till andra centralvalnämnder omedelbart skickas till dem per post eller på något annat tillförlitligt sätt.

Valförrättaren vid ett allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland ska utan dröjsmål skicka ytterkuverten till landskapsregeringen på det sätt som landskapsregeringen bestämmer. Landskapsregeringen ska se till att ytterkuverten utan dröjsmål vidarebefordras till de kommunala centralvalnämnderna.

Ytterkuverten ska skickas så att de har inkommit till den kommunala centralvalnämnd de är riktade till senast klockan 19 fredagen före valdagen.

9 kap. Förtidsröstning per brev

74 §. (2022/85) *Brevröstningshandlingar*

Den som har för avsikt att förtidsrösta per brev ska skriftligen beställa brevrostningshandlingar hos landskapsregeringen. Beställningen ska göras personligen på en särskild blankett eller på något annat sätt som säkert fastställer beställarens identitet. Handlingarna kan beställas tidigast tre månader före valdagen men beställningen ska ha kommit in till landskapsregeringen senast den femte dagen före valdagen. Väljaren ansvarar själv för att beställningen sker i tillräckligt god tid för att de brevrostningshandlingar som sänds tillbaka kommer till den kommunala centralvalnämnden inom den tid som anges i 76 §.

75 §. (2022/85) *Landskapsregeringens och den kommunala centralvalnämndens uppgifter*

Landskapsregeringen ska utan dröjsmål sända brevrostningshandlingarna tillsammans med anvisningar till den adress som beställaren har uppgivit. Om sammanställningarna av kandidatlistor för de aktuella valen har fastställts ska de bifogas.

Om en väljare som beställt brevrostningshandlingar har en adress i en åländsk kommun, ska landskapsregeringen på särskild begäran ombesörja att brevrostningshandlingarna förs direkt till väljaren samt att handlingarna avhämtas.

Landskapsregeringen gör upp en förteckning över väljare till vilka brevrostningshandlingar sänds och den kommunala centralvalnämnden gör upp en förteckning över väljare som sänder in brevrostningshandlingar. Centralvalnämnden kan delegera denna uppgift till en av nämnden utsedd person. Förteckningarna är inte offentliga förrän röstningen har avslutats på valdagen.

76 §. *Tiden för röstning*

Förtidsröstning per brev får ske tidigast den 27 dagen före valdagen. Brevröster vars följebrev är daterade tidigare lämnas obeaktade av centralvalnämnden. För att kunna beaktas måste brevrostningshandlingarna ha kommit till den kommunala centralvalnämnden senast klockan 19 fredagen före valdagen.

77 §. *Genomförande av röstning*

Vid brevrostning ska väljaren göra sin anteckning i den ena eller i vardera valsekeln och därefter innesluta dem hopvikta i respektive valkuvert, som därefter ska tillslutas. På valkuverten får inte göras några anteckningar. Väljaren ska se till att valhemligheten bevaras. Följebrevet ska fyllas in enligt anvisningarna och därefter ska de valkuvert som innehåller en valsekel samt följebrevet läggas i ytterkuvertet. I stället för följebrev kan väljaren bifoga sitt röstkort, som ska undertecknas av väljaren.

Väljaren ska adressera ytterkuvertet till den kommunala centralvalnämnden och skicka det per post eller på annat sätt. Väljaren svarar själv för att ytterkuvertet kommer in till centralvalnämnden inom den utsatta tiden.

Kapitelrubriken upphävd (2022/85)

78-86 §. Upphävda (2022/85).

11 kap. Röstning på valdagen

87 §. *Anordnande av röstning*

Valnämnden ansvarar för röstningen på valdagen.

I vallokalen ska finnas ett av valnämnden utsett särskilt *valbiträde* som har till uppgift att bistå väljare att genomföra röstningen. En uppställd kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar får inte vara valbiträde. Med make eller maka avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap.

88 §. *Tider för röstning*

På valdagen ska vallokalen vara öppen för röstning mellan klockan 9 och 20. När vallokalen stängs klockan 20 har de som anlänt rätt att avge sin röst.

89 §. *Inledande av röstningen*

När röstningen på valdagen inleds ska valnämndens ordförande eller viceordförande visa de närvarande att valurnan är tom, samt därefter försegla urnan och öppna försändelsen med valseklar.

90 §. *Genomförande av röstning*

Den som har för avsikt att rösta ska anmäla sig hos valnämnden i det röstningsområde där han eller hon är upptagen i vallängden. Väljaren ska kunna styrka sin identitet för valnämnden.

Väljaren får en valsekel för endera valet eller för båda valen, efter att valnämnden har konstaterat att han eller hon är antecknad i vallängden som röstberättigad i respektive val och att han eller hon inte har förtidsröstat.

Valbiträdet ska på begäran av väljaren bistå vid röstningen. Väljaren har också rätt att anlita en medlem av valnämnden som biträde vid röstningen, om det inte fördröjer valförrättningen.

Sedan väljaren har gjort sin anteckning på valsekeln, ska den hopvikta valsekeln stämplas med valstämpeln och därefter läggas i valurnan.

Valnämnden ska notera i vallängden att väljaren har utövat sin rösträtt.

91 §. *Valnämndens avslutande åtgärder*

Sedan valnämndens ordförande eller viceordförande förklarat valförrättningen avslutad, tas de avgivna valseklarna omedelbart ut ur valurnan. Valseklarna för lagtingsvalet och kommunvalet skiljs åt och räknas var för sig. Likaså räknas antalet personer som enligt anteckningarna i vallängden har utövat sin rösträtt i vardera valet.

Om den kommunala centralvalnämnden med stöd av 64 eller 94 § har beslutat att valseklarna inte ska granskas och räknas i valnämnden, ska de omedelbart läggas i ett omslag och lämnas in till centralvalnämnden på det sätt som den bestämt. I valprotokollet ska en anteckning om förfarandet göras.

Valseklarna öppnas därefter och granskas. En valsekel som inte kan godkännas läggs åt sidan. De åter-

B 3 Vallag (2019:45)

stående valsedlarna sorteras enligt kandidatnummer. Därefter räknas antalet valsedlar för varje kandidat.

Valnämnden ska utan avbrott ordna och räkna valsedlarna. Nämnden har rätt att vid behov anlita särskild personal för att biträda vid räkningen. Resultatet av den preliminära rösträkningen ska utan dröjsmål meddelas till centralnämnden för vardera valet.

Samtliga valsedlar läggs därefter ordnade efter kandidat i omslag, ett för vardera valet. Också de valsedlar som valnämnden inte har godkänt läggs i omslaget. Omslaget ska tillslutas omsorgsfullt och förseglas på det sätt landskapsregeringen har föreskrivit. På omslaget skrivs den mottagande centralnämndens adress, försändelsens innehåll och avsändaren.

92 §. Valprotokoll

Valnämnden ska föra *valprotokoll* vid valförrättningen. Protokoll förs skilt för lagtingsvalet och skilt för kommunalvalet. I protokollet ska antecknas

- 1) datum och klockslag då valförrättningen inledes och avslutades,
- 2) närvarande medlemmar av valnämnden och personal som nämnden anlitat för rösträkningen,
- 3) valbiträdena och biträden som anlits av väljare,
- 4) antalet röstberättigade,
- 5) antalet väljare som röstat i förtidsröstningen och på valdagen,
- 6) det totala antalet inlämnade valsedlar och antalet valsedlar som avgetts för varje kandidat,
- 7) datum och klockslag då valsedlarna lades i omslag och förseglades, samt
- 8) de valombud eller av dem befullmäktigade personer som var närvarande då valsedlarna ordnades och räknades.

Fullmakterna för de personer som varit närvarande med fullmakt ska fogas till protokollet.

När protokollet är färdigställt ska det läsas upp och justeras samt undertecknas av ordföranden eller viceordföranden och minst en annan medlem av valnämnden. Därefter ska protokollet och bilagorna läggas i ett omslag som förseglas och förses med den mottagande centralnämndens adress samt uppgift om innehåll och avsändare. Om valsedlarna inte har granskats och räknats i valnämnden bifogas inte bilagorna för sammanräkningsuppgifterna. En notering om detta görs i protokollet.

93 §. Inlämnande av handlingar

Valnämndens ordförande och viceordförande, eller någondera av dem tillsammans med en annan medlem av valnämnden, ska utan dröjsmål lämna in valsedlarna och valprotokollet till respektive centralnämnd. Den mottagande centralnämnden kan föreskriva att försändelserna får inlämnas på något annat sätt.

Vallängden och övriga handlingar ska lämnas till den kommunala centralvalnämnden för arkivering.

94 §. Skydd av valhemligheten i små röstningsområden

Om antalet röstberättigade personer i ett röstningsområde inte är flera än 100 ska den kommunala centralvalnämnden i god tid före valet besluta att valsedlarna från det aktuella röstningsområdet ska slås

ihop med rösterna från minst ett annat av kommunens röstningsområden. Rösterna ska blandas och därefter granskas och räknas av den kommunala centralvalnämnden. Bestämmelsen tillämpas inte i kommuner som utgör ett röstningsområde.

Den kommunala centralvalnämnden ska underrätta centralnämnden för lagtingsval om ett beslut som fattas enligt denna paragraf.

95 §. Förbud mot ändringsökande

I en valmyndighets beslut som avses i detta kapitel får ändring inte sökas särskilt.

12 kap. Fastställande av valresultatet och utfärdande av fullmakter**96 §. Granskning av valsedlarna**

Centralnämnden för lagtingsval och de kommunala centralvalnämnderna ska senast klockan 12 dagen efter valdagen inleda granskningen av valsedlarna och av valnämndernas uträkningar samt avgöra vilka valsedlar som är ogiltiga.

97 §. Ogiltiga valsedlar

- En valsedel är ogiltig om
- 1) valkuvertet innehåller fler än en valsedel,
 - 2) valkuvertet är försett med en obehörig anteckning,
 - 3) det i valsedeln har antecknats flera än ett kandidatnummer eller en kandidats nummer antecknats så att det inte fullt tydligt framgår vilken kandidat som avses,
 - 4) valsedeln har försetts med något särskilt kännetecken eller om det har gjorts någon annan obehörig anteckning i den,
 - 5) kandidatnumret har antecknats på något annat än på en valsedel som en valmyndighet tillhandahållit eller om
 - 6) valsedeln inte är stämplad.

En anteckning på en valsedel som endast förtydligar på vilken kandidat väljaren har avsett att rösta betraktas inte som en obehörig anteckning.

De valsedlar som anses ogiltiga avskiljs och läggs i ett särskilt omslag grupperade enligt röstningsområde. Omslaget förseglas och förvaras med de godkända rösterna.

98 §. Förfarande vid rösträkningen

Centralnämnderna ska särskilt för varje kandidat räkna det sammanlagda antalet godkända röster som avgetts till förmån för honom eller henne vid förtidsröstningen och vid röstningen på valdagen.

Rösträkningen ska genomföras på följande sätt:

- 1) (2022/85) en kandidats *röstetal* bestäms genom att räkna ihop de godkända valsedlar där kandidatens nummer har antecknats,
- 2) en kandidatlistas röstetal bestäms genom att räkna ihop röstetalen för listans alla kandidater och
- 3) ett valförbunds röstetal bestäms genom att räkna ihop röstetalen för valförbundets alla kandidatlistor.

99 §. Tillgodoräkande av röster i särskilda fall

Om en kandidat som har fått röster vid valet inte är valbar eller har avlidit ska de röster som avgetts

för kandidaten ändå tillgodoräknas kandidatlistan och valförbundet.

100 §. Fastställande av valresultatet

Centralnämnderna fastställer valresultatet vid ett sammanträde som ska hållas senast den fjärde dagen efter valdagen.

Uträkningen av valresultatet görs på följande sätt:

1) Alla kandidater på samma kandidatlista antecknas i ordningsföljd efter fallande röstetal. Därefter får kandidaterna preliminära jämförelsetal på så sätt, att den första kandidaten får listans hela röstetal som sitt jämförelsetal, den andra hälften därav, den tredje en tredjedel, den fjärde en fjärdedel och så vidare. För de kandidater som inte tillhör ett valförbund är det preliminära jämförelsetalet samtidigt kandidaternas slutliga jämförelsetal.

2) De kandidater som tillhör samma valförbund antecknas härefter enligt storleken av deras preliminära jämförelsetal på så sätt, att den med det högsta preliminära jämförelsetalet ställs främst. Därefter tilldelas kandidaterna i valförbundet slutliga jämförelsetal så, att den första av kandidaterna som slutligt jämförelsetal får valförbundets hela röstetal, den andra hälften därav, den tredje en tredjedel, den fjärde en fjärdedel och så vidare.

3) Alla de i det aktuella valet uppställda kandidaternas namn antecknas på nytt i fallande ordning enligt storleken av deras slutliga jämförelsetal, och vid varje kandidats namn antecknas det slutliga jämförelsetalet.

Vid lika röstetal eller jämförelsetal avgörs kandidaternas inbördes ordningsföljd genom lottdragning.

Valresultatet fastställs genom att det räknat från början av den kandidatförteckning som avses i 2 mom. 3 punkten väljs så många som ska utses vid valet.

Då det görs uppehåll i centralnämndens förrättning, ska samtliga valsedlar och uträkningar hållas förvarade så att ingen utomstående har tillgång till dem.

101 §. Närvarorätt för valombud

Vid centralnämndernas sammanträden för granskning och räknande av valsedlar och fastställande av valresultatet har valombuden, eller av dem särskilt för varje valmyndighet skriftligen befullmäktigade personer, rätt att närvara.

102 §. Ersättare

Till ersättare för en lagtingsledamot utses den kandidat som följer närmast efter de valda på samma kandidatlista. Om samtliga kandidater på kandidatlistan har blivit valda utses den kandidat i valförbundet som närmast efter de valda har det högsta slutliga jämförelsetalet, om kandidatlistan ingår i ett valförbund.

Om en ersättare inte kan utses från samma kandidatlista eller valförbund, utses den kandidat som närmast efter de valda har det högsta slutliga jämförelsetalet.

Om den första ersättaren utses gemensamt för tre eller flera valda ska i lagtingsvalet en andra ersättare utses.

Ersättare för en ledamot i fullmäktige utses enligt bestämmelserna i 39 § kommunallagen.

Om ett mandat har blivit ledigt och det saknas utsedd ersättare ska centralnämnden vid behov sammanträda för att utse en ersättare enligt bestämmelserna i denna paragraf.

103 §. Offentliggörande av valresultatet

Centralnämnden för lagtingsval ska utan dröjsmål offentliggöra valresultatet tillsammans med en besväransvisning på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla, enligt förvaltningslagens bestämmelser om offentlig delgivning. Förutom de valdas namn, titel, yrke eller syssla och hemort ska också deras röstetal och slutliga jämförelsetal offentliggöras, liksom vem som utsetts till ersättare för var och en av de valda. Centralnämnden för lagtingsval ska också underrätta landskapsregeringen, landshövdingen och de kommunala centralvalnämnderna om valresultatet.

Den kommunala centralvalnämnden ska underrätta de valda och kommunstyrelsen om valresultatet samt offentliggöra det tillsammans med en besväransvisning på det sätt kommunala tillkännagivanden görs offentliga. Förutom de valdas namn, titel och yrke eller syssla ska också deras röstetal och slutliga jämförelsetal offentliggöras.

104 §. Fullmakter

Centralnämnden för lagtingsval utfärdar fullmakter för dem som valts in i lagtinget samt för ersättare som ska träda i en ledamots ställe.

Fullmakten för en lagtingsledamot ska ha följande lydelse:

”Vid lagtingsval, som förrättades den, har (titel eller yrke) N.N., bosatt i, valts till ledamot av Ålands lagting. Mandattiden fortgår tills nästa lagtingsval har förrättats och det tidigare lagtingets arbetsår har avslutats”.

Om ett uppdrag som lagtingsledamot blir ledigt på grund av bestämmelserna i 7 eller 10 § lagtingsordningen för Åland utfärdar centralnämnden för lagtingsval fullmakt för den som för motsvarande tid ska inträda i lagtinget. En sådan fullmakt ska ha följande lydelse:

”Vid lagtingsval, som förrättades den, har (titel eller yrke) N.N. valts till ledamot av Ålands lagting. Då mandatet emellertid har blivit ledigt enligt bestämmelserna i 7 eller 10 § lagtingsordningen (2011:97) för Åland, har (titel eller yrke) M.M., bosatt i, blivit utsedd att ersätta N.N. som ledamot av lagtinget för den tid mandatet är ledigt”.

Fullmakterna ska dateras och undertecknas.

105 §. Centralnämndernas protokoll

Vid centralnämndernas sammanträde för fastställande av valresultatet ska protokoll föras. I protokollet antecknas sammanträdestiden, närvarande medlemmar och övriga närvarande personer samt de beslut nämnden fattar.

I protokollet ska antalet förtidsröster anges. Antalet ogiltiga valsedlar och valsedlar som inte är ifyllda ska anges skilt beträffande valsedlar som avgetts vid förtidsröstning och skilt för varje röstningsområde. Den kommunala centralvalnämnden ska skilt ange antalet förtidsröster som avgetts per brev. (2022/85)

B 3 Vallag (2019:45)

Om den kommunala centralvalnämnden har räknat rösterna från två eller flera röstningsområden tillsammans, eller förtidsrösterna tillsammans med rösterna från ett röstningsområde, ska en anteckning om saken göras i protokollet.

Protokollet undertecknas av sekreteraren samt bestryks av ordföranden.

106 §. Centralnämndernas avslutande åtgärder

Centralnämnderna ska sätta in alla valseklar i omslag som förseglas. Valseklarna förvaras till dess följande val har förrättats och vunnit laga kraft. (2022/85)

Ett exemplar av sammanställningen av kandidatlistorna och samtliga uträkningar ska förseglas samt förvaras som bilaga till protokollet.

Handlingarna från lagtingsvalet förvaras i landskapsarkivet och handlingarna från kommunalvalen i respektive kommuns arkiv. (2022/85)

13 kap. Överklagande av valresultatet**107 §. Beslut som får överklagas**

Beslut om fastställande av valresultat får överklagas genom besvär enligt vad som bestäms i detta kapitel.

108 §. Rätt att överklaga beslut om lagtingsval

Besvär över ett beslut om fastställande av valresultat i ett lagtingsval får anföras av var och en vars rätt eller fördel kränks av beslutet. Den som har varit uppställd som kandidat i valet och en etablerad politisk förening som lämnat in en kandidatanmälan får anföra besvär på den grund att beslutet strider mot lag.

Den som är röstberättigad i lagtingsvalet får dessutom anföra besvär på den grund att valet har skett i oriktig ordning och att detta har kunnat påverka valresultatet.

109 §. Rätt att överklaga beslut om kommunalval

Besvär över ett beslut om fastställande av valresultat i ett kommunalval får anföras av var och en vars rätt eller fördel kränks av beslutet. Den som har varit uppställd som kandidat i valet, en etablerad kommunal politisk förening och en etablerad politisk förening som lämnat in en kandidatanmälan får anföra besvär på den grund att beslutet strider mot lag.

Den som är röstberättigad i kommunalvalet eller kommunmedlem får dessutom anföra besvär på den grund att valet har skett i oriktig ordning och att detta har kunnat påverka valresultatet.

110 §. Anförande och behandling av besvär

Besvär anförs hos Ålands förvaltningsdomstol inom 14 dagar från det att valresultatet har offentliggjorts.

På besvärsförfarandet och behandlingen av besvär tillämpas i övrigt [förvaltningsprocesslagen].

Besvär ska handläggas i brådskande ordning.

111 §. Besvärsmyndighetens beslut

Om en valmyndighets beslut eller åtgärd har varit lagstridig och om lagstridigheten uppenbart har kunnat påverka valresultatet, ska valförrättningen göras om, ifall inte valresultatet kan rättas.

Har centralnämnden för lagtingsval eller en kommunal centralvalnämnd förfarit lagstridigt vid uträkningen eller fastställandet av valresultatet och har lagstridigheten påverkat valresultatet, ska detta rättas.

112 §. Delgivning av beslut

När det gäller lagtingsval ska Ålands förvaltningsdomstols beslut delges den som har överklagat, centralnämnden för lagtingsval, valombuden samt landskapsregeringen. Om beslutet innebär att valresultatet rättas eller att omval ska förrättas ska det utan dröjsmål offentliggöras på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla enligt förvaltningslagens bestämmelser om offentlig delgivning.

När det gäller kommunalval ska Ålands förvaltningsdomstols beslut delges den som har överklagat, kommunstyrelsen, den kommunala centralvalnämnden, valombuden samt, om beslutet innebär att valresultatet rättas eller att omval ska förrättas, landskapsregeringen. Den kommunala centralvalnämnden ska utan dröjsmål offentliggöra förvaltningsdomstolens beslut på det sätt kommunala tillkännagivanden görs offentliga.

113 §. Överklagande av förvaltningsdomstolens beslut

Ålands förvaltningsdomstols beslut får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen inom 30 dagar från delfäendet av beslutet.

Om beslutet innebär att valresultatet rättas eller att omval ska förrättas, har de som nämns i 108 respektive 109 § rätt att överklaga beslutet.

Vid delgivning och offentliggörande av högsta förvaltningsdomstolens beslut tillämpas de bestämmelser som enligt 112 § gäller Ålands förvaltningsdomstols beslut.

14 kap. Omval, nyval och fyllnadsväl**114 §. Omval efter överklagande**

Vid omval till lagtinget med anledning av ett överklagande är valdagen den första söndagen efter att 50 dagar har förflutit sedan besvärsmyndighetens beslut har vunnit laga kraft. Omval till en kommuns fullmäktige förrättas samma dag som omval till lagtinget. Ifall endast omval till fullmäktige förrättas är valdagen den söndag som den kommunala centralvalnämnden bestämmer.

Förrättandet av ett omval sköts av samma valmyndigheter som vid det upphävda valet. Vid omval till en kommuns fullmäktige anordnas förtidsröstning på ett förtidsröstningsställe endast i den kommun där omvalet förrättas. (2022/85)

Vid ett omval används samma lagakraftvunna rösträttsregister och samma sammanställning av kandidatlistorna som vid det upphävda valet, om inte besvärsmyndighetens beslut föreskriver något annat. Röstkort skickas inte till de röstberättigade. Vid förrättande av omval ska i övrigt bestämmelserna om ordinarie val följas i tillämpliga delar.

Lagtingsledamöter eller fullmäktigeledamöter som blivit valda i det upphävda valet kvarstår i sina uppdrag till dess resultatet av omvalet har fastställts.

Resultatet av ett omval till lagtinget ska genast meddelas lagtinget och resultatet av ett omval till fullmäktige ska genast meddelas fullmäktige i kommunen i fråga.

115 §. Nyval efter upplösning av lagtinget

Vid nyval efter upplösning av lagtinget är valdagen den första söndagen efter att 50 dagar förflutit efter beslutet om upplösning.

Vid nyval till lagtinget gäller i tillämpliga delar bestämmelserna om ordinarie val i denna lag. Om ett nytt rösträttsregister upprättas ska den 1 september som avgörande tidpunkt i 16 § ersättas med den 46 dagen före valdagen. (2022/85)

116 §. Kommunalt fyllnadsval

Om det i en kommun vid kommunalvalet inte väljs ett tillräckligt antal fullmäktige, eller om antalet fullmäktige minskar så att det understiger tre fjärdedelar av det antal som har bestämts enligt 38 § kommunallagen, ska i det första fallet den kommunala centralvalnämnden och i det andra fallet fullmäktiges ordförande anmäla om förhållandet till landskapsregeringen, som kan fatta beslut om kommunalt fyllnadsval ifall skäl för det finns. Landskapsregeringen ska samtidigt fatta beslut om hur många ledamöter som ska väljas.

Vid valet iakttas i tillämpliga delar bestämmelserna i denna lag enligt av landskapsregeringen meddelade anvisningar. Förtidsröstning på ett förtidsröstningsställe anordnas endast i den kommun där det kommunala fyllnadsvalet förrättas. För de fullmäktige som utses vid valet väljs även ersättare. Om ett nytt rösträttsregister upprättas ska den 1 september som avgörande tidpunkt i 17 § ersättas med den 46 dagen före valdagen.

15 kap. Särskilda bestämmelser

117 §. Kostnadsfördelning

Landskapsregeringen svarar för

- 1) kostnaderna för centralnämnden för lagtingsval,
- 2) kostnaderna för rösträttsregistret och vallängderna,
- 3) kostnaderna för valförrättarna och de allmänna förtidsröstningsställena,
- 4) kostnaderna vid kommunalvalet för tryckning av valsedlar, röstkort samt handlingar för förtidsröstningen,
- 5) upphävd (2022/85),
- 6) anskaffningen av och kostnaderna för de tillbehör för försegling som centralnämnder och valnämnder behöver.

Kommunen svarar för kostnaderna för den kommunala centralvalnämnden, valnämnderna och valbestyrelserna. Landskapsregeringen ersätter dock kommunen för hälften av kostnaderna för arvoden, dagtraktamenten och ersättning för resekostnader som betalats till medlemmar, ersättare och biträden i valnämnder och valbestyrelser.

Vid omval eller nyval till lagtinget svarar landskapsregeringen för alla kostnader. Vid omval till kommunernas fullmäktige eller kommunalt fyllnadsval svarar kommunen för alla kostnader.

118 §. Ansvar i myndighetsverksamhet

Om en medlem av centralnämnden för lagtingsval, den kommunala centralvalnämnden, valnämnden eller valbestyrelsen eller en valförrättare eller någon annan person som i egenskap av valmyndighet enligt denna lag försummar sina skyldigheter, ska han eller hon straffas såsom tjänsteman för tjänstebrott.

119 §. Straffbestämmelser

Bestämmelserna om valbrott, röstköp, röstningsfusk och förvanskande av valresultat i 14 kap. 1–4 §§ strafflagen (FFS 39/1889) ska tillämpas när det gäller lagtingsval och kommunalval på Åland.

Utöver straffbestämmelserna i 1 mom. ska bestämmelserna om orsakande av fara för informationsbehandling och innehav av hjälpmedel vid nätbrott i 34 kap. 9a och 9b §§ strafflagen, samt bestämmelserna om kränkning av kommunikationshemlighet, grov kränkning av kommunikationshemlighet, systemstörning, grov systemstörning, dataintrång, grovt dataintrång och identitetsstöld i 38 kap. 3 §, 4 §, 7a §, 7b §, 8 §, 8a § respektive 9a § strafflagen tillämpas på Åland.

På orsakande av fara för informationsbehandling, kränkning av kommunikationshemlighet, grov kränkning av kommunikationshemlighet, systemstörning, grov systemstörning, dataintrång och grovt dataintrång tillämpas vad som föreskrivs om straffansvar för juridiska personer i 9 kap. strafflagen.

120 §. Flyttning av särskilda dagar i vissa fall

Om valdagen vid omval, nyval eller fyllnadsval enligt denna lag skulle infalla på nyårsdagen, trettondagen, påskdagen, valborgsmässoaftonen, första maj, pingstdagen, självstyrelsedagen, självständighetsdagen, julaftonen, juldagen, annandag jul eller nyårsaftonen, ska följande söndag i stället vara valdag.

Om en bestämd dag enligt denna lag skulle infalla på en helgdag eller en helgfri lördag, självstyrelsedagen, midsommaraftonen eller julaftonen, gäller följande vardag som utsatt dag. Detta gäller inte en utsatt dag för valförrättningen, inte heller en dag för inledande och avslutande av förtidsröstningen eller en dag för meddelande av valresultat.

Landskapsregeringen har rätt att vid behov flytta in i denna lag bestämd dag till närmaste lämpliga dag om det med anledning av överklagande har beslutats att valförrättningen ska göras om, om det på grund av lagtingets upplösning har fattats beslut om nyval av lagtinget eller om landskapsregeringen har beslutat om verkställande av kommunalt fyllnadsval.

121 §. Formulär och anvisningar

Landskapsregeringen fastställer nödvändiga formulär för de handlingar och blanketter som används vid val samt meddelar de anvisningar som behövs.

Landskapsregeringen tillhandahåller valurnor samt de handlingar, blanketter och annan utrustning som behövs vid valförrättningen.

122 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2019. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

B 4 RPF (2023:44) om skötseln av uppgifter om val m.m.

Genom denna lags ikraftträdande upphävs landskapslagen (1970:39) om lagtingsval och kommunalval. Bestämmelser i annan lagstiftning som gäller kommunala centralnämnden ska efter denna lags ikraftträdande gälla kommunala centralvalnämnden. De kommunala centralnämnder som har tillsatts med stöd av den upphävda lagen benämns efter denna lags ikraftträdande kommunala centralvalnämnder, och kvarstår i sina uppdrag till dess att deras mandatperiod tar slut. Även övriga valmyndigheter som har tillsatts med stöd av den upphävda lagen kvarstår i sina uppdrag under den tid deras mandatperiod varar.

B 4 Republikens presidents förordning (2023:44) om skötseln på Åland av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande kommunala folkomröstningar

(FFS 819/2023)

1 §. *Samarbete mellan tillsynsmyndigheterna*

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata ska förse Ålands landskapsregering med de befolkningsuppgifter som anges i 17 § i vallagen för Åland (Ålands författningssamling 2019:45) och som Ålands landskapsregering behöver för upprättande av rösträttsregistret.

2 §. *Överförande av tillsynsuppgifter*

Statens ämbetsverk på Åland, i egenskap av registerförvaltningens lokalmyndighet, sköter de uppgifter som enligt 18, 21, 22 och 26 § i vallagen för Åland ankommer på valregistermyndigheten.

3 §. *Kostnadsfördelning*

Kostnaderna för skötseln av de uppgifter som avses i 1 § och 2 § betalas av landskapet i enlighet med vad som avtalas mellan å ena sidan Ålands landskapsregering och å andra sidan Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata och Statens ämbetsverk på Åland.

4 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 15 maj 2023.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande kommunala folkomröstningar (1310/2019).

B 5 Landskapslag (2011:17) om valfinansiering

1 §. *Lagens tillämpningsområde och syfte*

I denna lag finns bestämmelser om redovisning av valfinansiering.

Syftet med lagen är att öka öppenheten kring valfinansieringen och informationen om kandidaternas och de politiska föreningarnas bindningar.

2 §. *Redovisningsskyldiga*

Skyldiga att redovisa sin valfinansiering är

1) de som valts till samt de som innehar uppdrag som lagtingsledamöter,

2) de som valts till fullmäktigeledamöter och de som utsetts till första eller andra ersättare i kommunfullmäktige samt

3) etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar som ställt upp kandidater i ett lagtingsval eller kommunalval.

Med etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar avses i denna lag etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar enligt vallagen (2019:45) för Åland. Vad som i denna lag sägs om etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar gäller även sådana valmansföreningar vars kandidater invalts till lagtinget eller ett kommunfullmäktige. (2019/48)

Centralnämnden för lagtingsval ska utan dröjsmål skicka uppgifter om de personer för vilka fullmakt till lagtinget har utfärdats och de kommunala centralvalnämnderna ska så snart valresultatet fastställts skicka uppgifter om de invalda och ersättarna till Landskapsrevisionen. (2019/48)

3 §. *Valfinansiering*

Med valfinansiering avses i denna lag finansieringen av de kostnader för kandidaternas samt de etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningarnas valkampanjer som uppkommer tidigast sex månader före och senast två veckor efter valdagen oberoende av när de betalas.

Valfinansiering kan bestå av

1) egna medel eller lån som kandidaten, en etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening tagit upp,

2) bidrag som kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten har fått samt

3) bidrag som en etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening har fått.

Som valfinansieringsbidrag räknas prestationer i pengar, varor och tjänster samt andra motsvarande prestationer. Sedvanligt frivilligarbete och sedvanliga gratistjänster betraktas inte som bidrag. Bidrag som inte har lämnats i pengar ska uppskattas och redovisas i pengar. Flera prestationer från samma givare ska räknas samman och redovisas som ett enda bidrag. Uppgifter om valfinansiering ska uppges till bruttobelopp.

4 §. *Begränsningar i fråga om valfinansiering*

En kandidat, en kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten samt etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar får inte ta emot bidrag från givare som inte kan klarläggas. Detta gäller dock inte bidrag som erhållits genom sedvanligt insamlingsarbete.

En kandidat, en kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för

att stöda kandidaten får inte från en enskild givare ta emot bidrag till ett värde som överstiger 3 000 euro.

En etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening får inte från en enskild givare ta emot bidrag till ett värde som överstiger 30 000 euro per kalenderår.

En kandidat, en kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten samt etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar får inte ta emot bidrag för valkampanjen från landskapet, kommuner, kommunalförbund, kommunala affärsverk, offentligtgrättsliga föreningar, inrättningar eller stiftelser eller från bolag som landskapet eller en kommun har bestämmande inflytande i.

En kandidat, en kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten samt etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar ska se till att det av sådan avgiftsbelagd reklam som ingår i valkampanjen, eller är avsedd att stöda den, framgår vem som betalar reklamen.

5 §. Uppgifter som ska redovisas av en kandidat

En kandidats redovisning ska innehålla följande:

1) vilket eller vilka val finansieringen gäller,
2) kandidatens namn och titel, yrke eller uppdrag,
3) den etablerade politiska förening, etablerade kommunala politiska förening, förening med rätt som avses i 30a § 4 mom. landskapslagen om lagtingsval och kommunalval eller valmansförening som ställt upp kandidaten,

4) vid kommunalval den kommun kandidaten varit uppställd i,

5) de totala kostnaderna för valkampanjen samt specificerade enligt kostnaderna för olika typer av valreklam samt övriga kostnader,

6) den totala valfinansieringen samt specificerad enligt kandidatens egna medel, lån som kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten tagit upp och samtliga bidrag som kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten har fått samt

7) andra uppgifter om valfinansieringen som kandidaten anser nödvändiga.

Varje enskilt bidrag och dess givare ska redovisas separat om bidragets värde är minst 500 euro. Om bidraget har getts genom köp av specificerade varor eller tjänster eller på något annat motsvarande sätt mot vederlag, ska endast bidragets nettovärde redovisas separat. Om ett bidrag är minst 500 euro och förmedlas från en tredje part ska mottagaren redovisa även uppgifter om vem som lämnat det förmedlade bidraget.

Om kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten tagit upp lån som ingår i valfinansieringen ska redovisningen innehålla en plan för återbetalning av lånet.

Namnet på en enskild person får inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke om värdet av det bidrag han eller hon gett är mindre än 500 euro.

6 §. Uppgifter som ska redovisas av en etablerad politisk och etablerad kommunal politisk förening

En etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förenings redovisning ska innehålla följande:

1) vilket val finansieringen gäller,

2) de totala kostnaderna för valkampanjen samt specificerade enligt kostnaderna för olika typer av valreklam, för valmöten, för personal och lokaler för kampanjen samt övriga kostnader,

3) den totala valfinansieringen samt specificerad enligt lån som tagits upp och bidrag för valkampanjen grupperade enligt bidrag från enskilda personer, företag och andra givare samt övriga finansieringskällor.

Varje enskilt bidrag och dess givare ska redovisas separat om bidragets värde är minst 1 000 euro. Om bidraget har getts genom köp av specificerade varor eller tjänster eller på något annat motsvarande sätt mot vederlag, ska endast bidragets nettovärde redovisas separat. Om ett bidrag är minst 1 000 euro och förmedlas från en tredje part ska mottagaren redovisa även uppgifter om vem som lämnat det förmedlade bidraget.

Namnet på en enskild person får inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke om värdet av det bidrag han eller hon gett är mindre än 1 000 euro.

7 §. Ansvar för redovisningen

Den som är redovisningsskyldig enligt denna lag ansvarar för redovisningens innehåll.

8 §. Inlämnande av redovisning

Redovisningen ska lämnas in till Landskapsrevisionen inom tre månader efter det att valresultatet har fastställts. Den som därefter under mandatperioden tillträder ett uppdrag som lagtingsledamot ska lämna in sin redovisning inom tre månader efter tillträdesdagen. (2013/27)

Redovisningen ska lämnas på en blankett som har fastställts av Landskapsrevisionen. (2013/27)

På begäran ska den redovisningsskyldiga genom kontoutdrag eller på annat liknande sätt lämna uppgifter som kompletterar redovisningen och kan vara nödvändiga när redovisningen kontrolleras.

9 §. (2013/27) Landskapsrevisionens uppgifter

Landskapsrevisionen ska övervaka att skyldigheten att redovisa valfinansieringen fullgörs.

Landskapsrevisionen ska

1) kontrollera att alla redovisningsskyldiga lämnat redovisning enligt denna lag,

2) utan dröjsmål offentliggöra alla redovisningar som lämnats in samt

3) vid behov uppmana redovisningsskyldiga att göra en ny redovisning, komplettera sin redovisning eller visa att redovisningen är riktig och tillräcklig.

Om en redovisningsskyldig trots en uppmaning från Landskapsrevisionen inte lämnar in en redovisning enligt denna lag eller om det konstateras att redovisningen är uppenbart oriktig eller bristfällig på

B 6 LL (2015:25) om lagtingsledamöternas arvoden och kostnadsersättningar

väsentliga punkter, får Landskapsrevisionen vid vite förpliktiga den redovisningsskyldiga att lämna in en redovisning eller rätta till felet eller bristen. Vitet döms ut av Landskapsrevisionen. Föreläggandet och utdömandet av vite överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

Landskapsrevisionen ska inom sex månader efter det att valresultaten fastställts lämna in en berättelse till lagtinget om de redovisningar som tagits emot och om hur myndighetens tillsyn över redovisningsskyldigheten har fullgjorts.

10 §. Redovisningsregister och tillgång till uppgifter

Landskapsrevisionen ska föra ett register över alla redovisningar av valfinansiering. (2013/27)

Var och en har utan hinder av bestämmelserna i 25 § offentlighetslagen (2021:79) för Åland rätt att få kopia och uppgifter ur registret genom ett allmänt data-nät. Uppgifterna ska finnas tillgängliga i fem år efter det att valresultatet har fastställts. (2021/81)

I övrigt ska arkivlagen (2004:13) för landskapet Åland samt offentlighetslagen för Åland tillämpas på förvaring och lagring av samt tillgång till redovisningarna. (2021/81)

11 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

B 6 Landskapslag (2015:25) om lagtingsledamöternas arvoden och kostnadsersättningar

1 §. Arvodeskommissionen

Lagtinget tillsätter för en mandattid om fyra år en arvodeskommission i enlighet med bestämmelserna om val av flera personer i lagtingets arbetsordning, efter förslag från talmanskonferensen. Arvodeskommissionen fastställer lagtings- och landskapsregeringsledamöternas arvoden, tilläggsarvoden, kostnadsersättningar och andra förmåner samt beslutar om den ersättning för representationskostnader som kan tillkomma talmannen och lantrådet. (2023/95)

Arvodeskommissionen består av en ordförande, som kommissionen utser inom sig, och två övriga medlemmar, av vilka ingen får vara lagtingsledamot eller tjänsteman vid lagtinget.

Arvodeskommissionen sammankallas av ordföranden. Arvodeskommissionen är beslutför när samtliga medlemmar är närvarande. Lagtingets kanslikommission kan utfärda kompletterande bestämmelser om arvodeskommissionens verksamhet. Kanslikommissionen meddelar också arvodeskommissionen om det sker varaktiga förändringar av lagtingets arbetsbörda eller arbetstider.

Till medlemmarna i arvodeskommissionen utgår ett arvode som fastställs av kanslikommissionen som även anslår medel för arvodeskommissionens övriga utgifter.

2 §. (2023/95) Arvoden till ledamöterna

Till en ledamot i lagtinget och landskapsregeringen betalas ett arvode av sådan storlek att uppdraget som ledamot kan skötas på ett behörigt sätt.

3 §. Arvoden till tidigare ledamöter

Till en person, som varit ersättare i lagtinget för en lagtingsledamot under dennes tid som medlem i landskapsregeringen, beviljar kanslikommissionen ett arvode under en tid om högst sex månader efter det att uppdraget som ledamot i lagtinget har upphört. Detta gäller under förutsättning att uppdraget som lagtingsledamot varat längre än två månader och att det upphör under en pågående mandatperiod vars återstod är längre än sex månader. Vidare förutsätts att ledamoten anhåller om arvodet hos lagtingets kanslikommission samt intygar att någon motsvarande ersättning inte samtidigt utgår. Den som beviljats ett sådant arvode är skyldig att till kanslikommissionen anmäla sådana ändrade förhållanden som kan påverka arvodets storlek.

Över beslut som kanslikommissionen fattat i enlighet med denna paragraf anförs besvär hos Ålands förvaltningsdomstol.

4 §. Tiden för vilken arvode utgår

Arvode till lagtingsledamöterna utgår från och med den dag lagtinget sammankommer första gången efter val. Till en lagtingsledamot som inträder i lagtinget efter denna dag utgår arvodet från och med den dag lagtingsledamoten, efter att för talmannen ha uppvisat en granskad fullmakt, berättigats att inta sin plats i lagtinget. Arvode utgår till och med den dag uppdraget som lagtingsledamot upphör på grund av att valperioden avslutats, uppdraget som ersättare upphör, en lagtingsledamot avlider eller av lagtinget befriats från eller förklarats förlustig sitt uppdrag. Om ett arvode har betalats i förskott får det inte återkrävas om uppdraget som lagtingsledamot upphör mitt under valperioden. Arvode till en ledamot i landskapsregeringen utgår för den tid som uppdraget i landskapsregeringen varar. (2023/95)

Arvode utgår till och med den dag uppdraget som lagtingsledamot upphör på grund av att valperioden avslutats, uppdraget som ersättare upphör, en lagtingsledamot avlider eller av lagtinget befriats från eller förklarats förlustig sitt uppdrag.

Om ett arvode har betalats i förskott får det inte återkrävas om uppdraget som lagtingsledamot upphör mitt under valperioden.

5 §. Kostnadsersättningar

Till en lagtingsledamot betalas en skälig kostnadsersättning för de extra kostnader som uppdraget som lagtingsledamot orsakar. Kostnadsersättningen betalas för den tid för vilken lagtingsarvodet betalas.

6 §. Förlust av arvode

Lagtingets kanslikommission ska fastställa regler för under vilka förutsättningar en lagtingsledamot som underlåter att delta i lagtingets arbete utan något godtagbart förhinder förlorar sitt lagtingsarvode eller en del av det för en bestämd tid.

Till en lagtingsledamot betalas inte lagtingsarvode för den tid han eller hon är förhindrad att delta i lagtingets arbete i enlighet med 10 § lagtingsordningen (2011:97) för Åland. (2023/95)

7§. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 april 2015.

Mandattiden för den första arvodeskommissionen som tillsätts enligt denna lag utlöper den 31 oktober 2015.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

B 7 Landskapslag (2010:7) om pensionskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen

1§. *Lagens tillämpningsområde*

I denna lag finns bestämmelser om den rätt till pension av landskapsmedel som ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen har samt om familjepension efter den som varit ledamot av lagtinget eller landskapsregeringen. (2023/93)

Landskapsregeringen ansvarar för pensionskyddet.

2§. *Definitioner*

I denna lag benämns ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen samt lantrådet *ledamot*, uppdraget *ledamotsuppdrag* och pensionen *ledamots-pension*.

3§. *Ålderspension och anpassningsbidrag* (2015/67)

Förutsättningar för ålderspension är att ledamotsuppdraget har upphört samt att ledamoten har fyllt 65 år.

En ledamot som inte uppnått 65 års ålder när ledamotsuppdraget upphör har rätt till anpassningsbidrag enligt följande:

1) anpassningsbidrag betalas i högst ett år om ledamotsuppdraget varat i minst ett år,

2) anpassningsbidrag betalas i högst två år om ledamotsuppdraget varat i minst sju år,

3) anpassningsbidrag betalas i högst tre år om ledamotsuppdraget varat i minst elva år samt

4) anpassningsbidrag betalas i högst fyra år om ledamotsuppdraget varat i minst 15 år. (2023/93)

Om ledamoten fyllt 59 år när anpassningsbidraget upphör, kan anpassningsbidrag betalas fram till 65 års ålder. Bidragsbeloppet utgör minst det belopp som enligt 9 § 1 mom. intjänats under ett nioårigt ledamotsuppdrag. För anpassningsbidrag gäller i övrigt det som föreskrivs om ålderspension i denna lag. (2023/93)

En ledamot har rätt till förtida ålderspension i enlighet med de bestämmelser som gäller förtida ålderspension för den som står i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet.

Om en ledamot som beviljats ålderspension blir invald i lagtinget eller landskapsregeringen, har ledamoten då ledamotsuppdraget upphör rätt till endast en ledamotpension.

Tidigare 3 och 4 mom. har blivit 4 och 5 mom. genom (2015/67).

4§. *Invalidpension*

Förutsättningar för invalidpension är

1) att ledamoten, medan ledamotsuppdraget varar, till följd av sjukdom, lyte eller skada inte kan sköta sitt uppdrag under en tid om minst ett år, tiden från och med invaliditetens inträde inräknad,

2) att ledamoten, efter att ledamotsuppdraget upphört, till följd av sjukdom, lyte eller skada, inte under en tid av minst ett år kan sköta en tjänst eller ett arbete som med beaktande av hans eller hennes ålder, yrkeskunskap och övriga omständigheter kan anses vara lämpligt och kan trygga en förvärvsinkomst eller

3) att ledamoten beviljats invalidpension med stöd av sådan pensionslagstiftning som nämns i 3 § lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/2006).

2-3 mom. upphävda (2015/67).

5§. *Beräkning av minimitid*

Om det i pensionslagstiftning som nämns i 3 § lagen om pension för arbetstagare förutsätts att en person har arbetat under en viss minimitid, jämfställs ett avbrott utan lön från en ledamots ordinarie arbete under ledamotsuppdraget med sådant arbete när minimitiden beräknas.

6§. *Pensionstid*

Som pensionstid räknas den tid som ledamoten innehar ett ledamotsuppdrag. Om en ersättare utses till ledamot, börjar ledamotens rätt att räkna sig till godo pensionstid när ledamoten tillträder sitt uppdrag. Om ledamotsuppdraget upphör under mandatperioden upphör även rätten att räkna sig till godo pensionstid.

Som pensionstid för invalidpension räknas även tiden mellan invaliditetens början och uppnåendet av pensionsåldern enligt de bestämmelser som gäller för landskapets personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Till pensionstiden räknas även den tid som avses i 2 mom., under vilken en ledamot fått invalidpension, i ett sådant fall då ledamoten senare på grund av ålderdom eller ny invaliditet ska beviljas pension med stöd av denna lag.

Pensionstiden räknas i hela månader.

7§. *Pensionsgrundande arvode*

Det pensionsgrundande arvodet räknas ut månadsvis enligt Ålands lagtings beslut den 10 november 1977 om arvode för lagtingsledamot samt landskapslagen (1985:17) om arvode för medlem av Ålands landskapsregering. Ledamotsarvodena för högst de 15 senaste fulla kalenderåren tas i beaktande. Från det årliga arvodet dras ett belopp av som motsvarar arbetstagarnas pensionsavgiftsprocentsats som fastställts för detta år. Det årliga arvodet justeras enligt bestämmelserna i 8 §.

Om ledamotsuppdraget varat längre tid än 15 år och det pensionsgrundande arvodet, beräknat enligt 1 mom., blir lägre än om de 15 första fulla kalenderåren läggs till grund för beräkningen av det pensionsgrundande arvodet, ska det pensionsgrundande arvodet räknas ut på basen av de 15 första fulla kalenderåren. (2015/67)

B 7 LL (2010:7) om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen

Om ett ledamotsuppdrag varat kortare tid än 15 år, räknas det pensionsgrundande arvodet ut enligt arvodena för de fulla kalenderåren under denna tid. Om ett ledamotsuppdrag varat en kortare tid än ett fullt kalenderår, räknas det pensionsgrundande arvodet ut enligt arvodena för de fulla kalendermånaderna under denna tid.

Det pensionsgrundande arvodet är det månatliga medeltalet för de enligt denna paragraf uträknade arvodena.

Tidigare 2 och 3 mom. har blivit 3 och 4 mom. genom (2015/67).

8 §. Justering av det årliga arvodet

Det årliga arvodet justeras till nivån för det år då pensionen börjar löpa. Justeringen görs med index fram till och med år 2004 och från och med år 2005 med en lönekoeficient enligt de bestämmelser som gäller för landskapets personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

9 §. Pensionens belopp

Pensionens belopp är för varje hel månad av pensionstiden 1/3 procent av det pensionsgrundande arvodet. Om en ledamot den 1 november 1995 hade en pensionstid om minst tre år är pensionens belopp för varje hel månad 11/30 procent av det pensionsgrundande arvodet till och med den 1 november 1995.

Pensionens maximibelopp är 60 procent av det pensionsgrundande arvodet. Om en ledamot den 1 november 1995 hade en pensionstid om minst tre år är maximibeloppet inte 60 procent utan ett procenttal enligt följande:

Minimipensionstid i år 1.1.1995	Pensionens maximibelopp i procent
15	66
12	65
9	64
7	63
5	62
3	61

10 §. Beviljande av pension

Pension beviljas på ansökan.

2 mom. upphävt (2015/67).

11 §. Samordning av pensioner

Om ledamotspension, som beviljats en ledamot enligt denna lag, tillsammans med ledamotens pensioner eller andra förmåner, som beviljats med stöd av pensionslagstiftning som nämns i 3 § lagen om pension för arbetstagare, överstiger samordningsgränsen i 2 mom. dras 62,5 procent av den överstigande delen av från ledamotspensionen. Till den som haft ett ledamotsuppdrag kortare tid än 15 år ska också, efter avdrag av den överstigande delen, betalas minst hälften av pensionen enligt 9 §. Till den som haft ett ledamotsuppdrag längre tid än 15 år ska också, efter avdrag av den överstigande delen, betalas minst hälften av pensionens maximibelopp enligt 9 §. Sådana

primära förmåner som ska dras av från arbetspensionen dras av från ledamotspensionen, till den del de inte dragits av från arbetspensionen, enligt de bestämmelser som gäller för landskapets personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Samordningsgrunden är det pensionsgrundande arvodet enligt 7 §. Samordningsgränsen är 60 procent av samordningsgrunden. Om en ledamot den 1 november 1995 hade en pensionstid om minst tre år, är samordningsgränsen inte 60 procent utan ett procenttal enligt följande:

Minimipensionstid i år 1.1.1995	Samordningsgräns i procent
15	66
12	65
9	64
7	63
5	62
3	61

12 §. Utbetalning av pension

Pensionen utbetalas månatligen från ingången av månaden efter den då rätten till pension uppkom, men tidigast från den tidpunkt då rätten till arvode för ledamotsuppdraget upphör. Pensionen betalas i förskott den första vardagen i varje månad.

2-4 mom. upphävda (2015/67).

13 §. (2023/93) Beviljande av anpassningsbidrag

Anpassningsbidrag enligt 3 § 2 mom. ska sökas under de sex kalendermånader som följer på den månad då uppdraget som ledamot upphörde.

Den tid under vilken utbetalningen av anpassningsbidrag är avbruten inkluderas i den tid för vilken anpassningsbidrag enligt 3 § 2 mom. betalas.

Ett anpassningsbidrag som betalats enligt 3 § 2 mom. berättigar till pension så att när pensionen räknas ut beaktas 75 procent av det arvode som ligger till grund för anpassningsbidraget. Intjäningsprocenten för pensionen är 1,5 procent per kalenderår. Om anpassningsbidrag i enlighet med 14 § 3 mom. har betalats bara till den del anpassningsbidraget inte tillsammans med förvärvsinkomster och kapitalinkomster överstiger maximibeloppet för pension för lagtingsledamöter, beaktas vid uträkning av pensionen den andel av arvodet som ligger till grund för anpassningsbidraget, som motsvarar andelen av det anpassningsbidrag som betalats ut till ledamoten av det fulla anpassningsbidrag som ledamoten blivit beviljad. Den maximala tiden för intjäning av pension vid anpassningsbidrag är dock tre år.

14 §. Hinder för att betala ut pension och anpassningsbidrag (2023/93)

Om en pensionstagare på nytt blir vald till ledamot, betalas inte pension till ledamoten för den tid han eller hon lyfter ledamotsarvode.

Lyfter pensionstagaren lön av staten, landskapet eller annan arbetsgivare är detta inget hinder för att betala ut pension.

Anpassningsbidrag enligt 3 § 2 mom. betalas endast till den del bidraget inte tillsammans med förvärvsinkomster som baserar sig på arbets- eller företagarverksamhet och kapitalinkomster som avses i inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) överstiger maximibeloppet för ledamotspension. En tidigare ledamot som ansöker om anpassningsbidrag är skyldig att vid ansökan meddela landskapsregeringen storleken av sina här avsedda förvärvsinkomster samt kapitalinkomster. På ansökan av den tidigare ledamoten ska landskapsregeringen justera bidraget, om inkomsterna förändras så att beloppet av anpassningsbidraget påverkas. Justeringen görs från och med ingången av den kalendermånad som följer på den under vilken justeringen begärdes. Bidraget kan justeras retroaktivt, om inkomsterna varit större än vad ledamoten uppgivit. Vid eventuellt återkrav av utbetalt bidrag tillämpas de bestämmelser om återkrav av pension som gäller för landskapets personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande. (2023/93)

Den tidigare ledamoten ska årligen till landskapsregeringen senast den 31 maj lämna en kopia av föregående års skattedeklaration eller motsvarande uppgifter. Om uppgifterna utan giltig orsak inte lämnats till landskapsregeringen inom utsatt tid kan utbetalningen av anpassningsbidraget omedelbart avbrytas till dess att uppgifterna inlämnats. (2023/93)

Anpassningsbidragets belopp justeras kalenderårsvis med den genomsnittliga skattepliktiga månadsinkomsten från föregående år som grund efter att landskapsregeringen fått uppgifterna från den tidigare ledamoten. (2023/93)

15 §. (2023/93) *Extra anpassningsbidrag*

Landskapsregeringen kan efter hörande av lagtingets kanslikommission på ansökan bevilja den som varit ledamot av lagtinget eller landskapsregeringen ett extra anpassningsbidrag för högst 12 månader, om det föreligger hälsorelaterade, ekonomiska, sociala eller andra särskilda skäl.

16 §. *Ändring till ålderspension*

En invalidpension ändras till ålderspension när pensionstagaren fyller 63 år.

17 §. Upphävd (2015/67)

18 §. Upphävd (2015/67)

19 §. *Övriga bestämmelser om utbetalning*

Pension betalas till utgången av den månad då pensionstagaren avlidit, om annat inte bestäms i denna lag.

Om inte annat anges i denna lag ska det som föreskrivs om pension för landskapets personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande tillämpas på ansökan om pension, beviljande av pension, begynnelsestidpunkt, utbetalning, indragning, avbrott i utbetalningen, beviljande på nytt, förhandsbesked, anpassning till förändringen av den förväntade livslängden, justering av pensionsbeloppet, delgivning av beslut, utlämnande och erhållande av information samt överklagande. För övervakningen

av utbetalningen av pensioner ska lagtinget delge landskapsregeringen sådana uppgifter som lagtinget förfogar över och vilka kan inverka på utbetalningen. (2015/67)

20 §. *Skyldighet att meddela uppgifter*

En kommuns eller ett annat offentligrättsligt samfunds myndighet eller inrättning, pensionsskyddscentralen, en försäkrings- och pensionsanstalt samt sjukhus är skyldiga att på anhållan avgiftsfritt meddela landskapsregeringen uppgifter som kan inverka på avgörandet av ett pensionsärende som är under behandling, men så att vad som bestäms i annan lag om tystnadsplikt ska följas. För läkarutlåtanden och -intyg ska skäligen ersättning betalas.

21 §. *Beaktande av framtida bestämmelser*

Pensionstagare som har rätt till pension enligt denna lag är skyldig att följa det som i framtiden bestäms om att beakta sådana pensioner eller sjukförsäkrings-, olycksfallsförsäkrings-, militärskade- eller trafikförsäkringsersättningar som pensionstagaren har rätt till, för beräkning av pensionens belopp.

22 §. *Familjepension*

Då en ledamot har avlidit betalas efter honom eller henne familjepension av landskapets medel enligt de bestämmelser som gäller för landskapets personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Familjepension förutsätter att den avlidna ledamoten hade rätt till eller fick pension enligt denna lag.

Då familjepension samordnas gäller om samordningsgrunden vad som bestäms i 11 §.

23 §. Upphävd (2015/67)

24 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2010. Lagen tillämpas på ledamotspensioner som beviljas efter att lagen träder i kraft samt på familjepension efter sådan ledamot som lyft pension eller haft rätt till pension enligt denna lag.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1969:45) om pension för lagtingsmän, landskapslagen (1969:47) om pension för ledamot av Ålands landskapsstyrelse, landskapslagen (1990:56) om familjepension efter landstingsman och landskapslagen (1969:48) om familjepension efter ledamot av Ålands landskapsstyrelse, med de undantag som bestäms i denna paragraf.

Det pensionsgrundande arvodet för den som varit ledamot år 2000 eller senare räknas första gången ut enligt 7 § utgående från arvoden för år 2000. Det pensionsgrundande arvodet för den som varit ledamot endast före år 2000 räknas ut enligt 5 § landskapslagen om pension för lagtingsmän samt 5 § landskapslagen om pension för ledamot av Ålands landskapsstyrelse.

Den som varit ledamot av landskapsregeringen endast före år 2000 och som varit ledamot av lagtinget efter år 2000 och som beviljas ålderspension från landskapsregeringsuppdraget efter att lagen trätt i kraft beviljas pension för detta uppdrag bara enligt

B 8 LL (2013:21) om lagtingets kansli

landskapslagen om pension för ledamot av Ålands landskapsstyrelse.

Den som varit ledamot av lagtinget och landskapsregeringen och som beviljats förtida eller tidigarelagd ålderspension från det ena uppdraget före lagen träder i kraft men beviljas ålderspension från det andra uppdraget efter att lagen trätt i kraft, har inte rätt till pension enligt denna lag för det uppdrag från vilket ledamoten redan beviljats pension.

Pensioner som beviljats enligt landskapslagen om pension för lagtingsmän eller landskapslagen om pension för ledamot av Ålands landskapsstyrelse och som börjat löpa före år 2010 justeras första gången den 1 januari 2010 på det sätt som bestäms i 13 § denna lag.

Om en ledamot när denna lag träder i kraft har rätt till pension från ledamotuppdrag enligt de bestämmelser som var i kraft före den 1 januari 2010, tillämpas i fråga om familjepension efter ledamoten bestämmelserna i landskapslagen om familjepension efter landstingsman och landskapslagen om familjepension efter ledamot av Ålands landskapsstyrelse.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/93)

Denna lag träder i kraft den 1 november 2023.

En pension som beviljats enligt 3 § 2 mom. om tidigarelagd ålderspension i landskapslagen (2010:7) om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen sådan den lydde den 1 mars 2010, upphör när denna lag träder i kraft.

En pensionstagare till vilken det utbetalas en pension som upphör genom denna lag har rätt att i stället för den pension som upphört få anpassningsbidrag i enlighet med denna lag under tre år från lagens ikraftträdande.

En pensionstagare vars pension upphör enligt denna lag och vars pensionsutbetalning är avbruten, har rätt att från denna lags ikraftträdande få anpassningsbidrag enligt denna lag under en tid som bestäms i 3 § 2 mom. i denna lag.

De ledamöter som före ikraftträdandet av denna lag har haft rätt till en sådan pension som upphör genom denna lag men som inte har ansökt om pensionen, har rätt att från ikraftträdandet av lagen få anpassningsbidrag enligt landskapslagen om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen under en tid som bestäms i 3 § 2 mom. i den lagen. Anpassningsbidraget ska sökas inom sex månader från ikraftträdandet av denna lag.

Om en pensionstagare som avses ovan i 3–4 mom. eller en ledamot som avses i 5 mom. har fyllt 59 år när anpassningsbidraget upphör, har han eller hon rätt att få anpassningsbidrag till 65 års ålder.

Det som föreskrivs om anpassningsbidrag i landskapslagen om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen tillämpas också i övrigt på dem som får anpassningsbidrag med stöd av den lagen och på det anpassningsbidrag de får.

B 8 Landskapslag (2013:21) om lagtingets kansli

1 §. *Uppgifter, tjänster och arbetstagare*

I arbetsordningen (2011:98) för Ålands lagting finns bestämmelser om uppgifterna för lagtingets kansli samt om vilka tjänster som ska finnas vid kansliet. Därutöver kan lagtingets kanslikommission inom ramen för lagtingets budget inrätta tjänster vid kansliet samt fatta beslut om att personal ska anställas i arbetsavtalsförhållanden.

2 §. *Tillsättande av tjänster och val av personal*

Kanslikommissionen beslutar om tillsättande av tjänsterna vid kansliet förutom tjänsten som lagtingsdirektör. Kanslikommissionen fattar även beslut om ingående av arbetsavtal. Kanslikommissionens uppgifter enligt denna paragraf kan delegeras.

3 §. *Tillämpliga bestämmelser*

De landskapslagar och landskapsförordningar som gäller tjänstemännen vid Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning gäller i tillämpliga delar även tjänstemännen vid lagtingets kansli. Landskapslagen (1999:44) om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen gäller dock inte lagtingsdirektören, biträdande lagtingsdirektören och utskottssekreterare till den del den berör rätten till tjänstledighet för uppdrag som lagtingsledamot.

De uppgifter som enligt de i 1 mom. nämnda bestämmelserna ankommer på landskapsregeringen, ankommer i fråga om lagtinget på kanslikommissionen om uppgiften inte har delegerats.

4 §. *Tjänstekollektivavtal*

Villkoren för tjänsterna vid lagtingets kansli fastställs genom tjänstekollektivavtal i enlighet med landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal. Tjänstemän kan dock i enlighet med beslut i kanslikommissionen antas i tjänst med avtalslön i enlighet med motsvarande bestämmelser om tjänstemännen vid Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning.

5 §. *Instruktioner*

Kanslikommissionen kan vid behov besluta om instruktioner för lagtingskansliets tjänstemän.

6 §. *Rättelseyrkande*

Den som berörs av ett beslut som har fattats av en tjänsteman vid lagtingets kansli och som är missnöjd med beslutet kan få beslutet prövat av kanslikommissionen genom att skriftligen framföra ett rättelseyrkande. Rättelseyrkandet ska göras inom 14 dagar från det att beslutet delgavs. Ett beslut i vilket rättelse får sökas får inte överklagas genom besvär.

7 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2013. Samtidigt upphävs landskapslagen (1978:34) den 24 maj 1978 om personalen vid landstingets kansli.

Genom denna lag förändras inte de löne- och övriga förmåner som personalen vid lagtingets kansli åtnjuter.

B 9 Landskapslag (2013:25) om Landskapsrevisionen

1 kap. Myndighetens ställning och uppdrag

1 §. Myndighetens ställning

Landskapsrevisionen är en oberoende myndighet under lagtinget med uppgift att svara för övervakningen av landskapets finanser, budgetens iakttagande, verkställigheten av lagtingets beslut samt att landskapsförvaltningen sköts på ett lagenligt och ändamålsenligt sätt.

Landskapsrevisionen fungerar som en sådan centraliserad extern rapporteringskanal som det föreskrivs om i 7 § i landskapslagen (2023:41) om tillämpning av lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelse av EU-rätten och den nationella lagstiftningen och sköter de uppgifter som föreskrivs för den centraliserade externa rapporteringskanalen i den lagen. (2023/42)

2 §. Granskningens inriktning

Landskapsrevisionens granskning sker i form av årlig revision och effektivitetsrevision.

Den årliga revisionen ska ske i enlighet med god revisionssed och ha till syfte att bedöma om redovisningen och den underliggande redovisningen är tillförlitliga och räkenskaperna rättvisande samt om ledning och förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och beslut.

Effektivitetsrevisionen ska inriktas på förhållanden med anknytning till landskapets budget, genomförandet och resultatet av landskapets verksamhet och åtaganden i övrigt men får också avse landskapets övriga förvaltningsåtgärder. Granskningen ska främja en sådan utveckling att landskapet med hänsyn till allmänna samhällsintressen får ett effektivt utbyte av sina insatser. Genom att granska resursutnyttjande, måluppfyllelse och samhällsnytta ska effektivitetsrevisionen bedöma om budgetmedlen har använts i enlighet med principerna om sparsamhet, effektivitet och ändamålsenlighet.

3 §. Granskningens omfattning

Landskapsrevisionen har rätt att granska

1) landskapsregeringens allmänna förvaltning, fristående enheter i anslutning till den samt myndigheter som är underställda landskapsregeringen,

2) (2015/113) affärsverk, stiftelser och fonder som inrättats av landskapet,

3) landskapets ägarstyrning i bolag där landskapet har bestämmande inflytande,

4) samfund och andra juridiska personer som med ensamrätt av landskapet anskaffar medel samt

5) lagtingets förvaltning och Ålands delegation i Nordiska rådet.

Med bolag där landskapet har bestämmande inflytande avses aktiebolag i vilka

1) landskapet äger så många aktier att det har mer än hälften av de röster som samtliga aktier medför eller

2) bolag som avses i punkt 1, eller sådana bolag och landskapet tillsammans, äger så många aktier att de tillsammans har mer än hälften av de röster som samtliga aktier medför.

4 §. Granskning av landskapsstöd

Landskapsrevisionen har rätt att granska beviljandet, användningen och tillsynen över lån och bidrag som beviljats ur anslag i landskapets budget samt av landskapet ställda säkerheter.

Om det för granskningen bedöms nödvändigt ska en enskild som beviljats lån, bidrag eller av landskapet ställd säkerhet på begäran bistå Landskapsrevisionen med uppgifter, utredningar, handlingar och annat material som behövs för granskningen och som gäller ifrågavarande lån, bidrag eller säkerhet. En enskild person kan dock inte åläggas att bistå Landskapsrevisionen med material eller uppgifter till den del sådant stöd beviljats denna för sitt eller sin familjs personliga behov.

5 §. Granskning av EU-stöd

Om inte annat följer av EU:s rättsakter har Landskapsrevisionen rätt att granska beviljandet, användningen och tillsynen över lån och bidrag som betalats av EU:s medel samt av EU ställda säkerheter.

Landskapsrevisionen kan på det sätt och i den omfattning som gäller granskning av landskapsstöd utföra granskning som gäller EU-stöd.

6 §. (2021/82) Skyldighet att bistå och lämna uppgifter

Myndigheter och andra granskningsobjekt som anges i 3 § ska på begäran bistå Landskapsrevisionen samt utan hinder av sekretessbestämmelser lämna de uppgifter och upplysningar som Landskapsrevisionen behöver för att sköta sitt uppdrag.

7 §. Myndighetens rapportering

Landskapsrevisionen sammanställer årligen före utgången av februari månad en berättelse med resultaten från effektivitetsrevisionen. Landskapsrevisionen kan även lämna granskningsrapporter som avser effektivitetsrevision under finansåret. Om en separat granskningsrapport har lämnats under året ska den ingå som ett referat i den årliga berättelsen. Berättelsen och granskningsrapporterna lämnas till lagtinget som delger landskapsregeringen dem.

Landskapsrevisionen lämnar en revisionsberättelse med resultaten från den årliga revisionen till landskapsregeringen inom en månad efter att landskapsregeringen har fastställt årsredovisningen.

Landskapsrevisionen lämnar årligen före utgången av september en berättelse om sin verksamhet till lagtinget.

8 §. Landskapsregeringens återrapportering

Landskapsregeringen ska inom tre månader från det att Landskapsrevisionens berättelse med resultat från effektivitetsrevisionen har delgivits landskapsregeringen meddela lagtinget vilka åtgärder den vidtagit eller avser att vidta med anledning av Landskapsrevisionens iakttagelser. Samtidigt ska landskapsregeringen redogöra för resultatet av åtgärder som vidtagits med anledning av tidigare iakttagelser.

B 9 LL (2013:25) om Landskapsrevisionen

Landskapsregeringen ska inom tre månader från det att en granskningsrapport som avser effektivitetsrevision delgivits landskapsregeringen meddela lagtinget vilka åtgärder som den vidtagit eller avser att vidta med anledning av Landskapsrevisionens iakttagelser i granskningsrapporten.

2 kap. Myndighetens organisation

9 §. Myndighetens ledning

Landskapsrevisionen leds av landskapsrevisorn som är chef för myndigheten.

Landskapsrevisorn beslutar självständigt vad som ska granskas och hur granskningen ska bedrivas samt om slutsatserna av granskningen.

Landskapsrevisorn fastställer årligen en granskningsplan för Landskapsrevisionens verksamhet.

10 §. Tillsättande av landskapsrevisor

Landskapsrevisorn utses av lagtinget efter att kanslikommissionen lediganslagit tjänsten och avgett utlåtande om de sökande. Om det finns fler än en sökande till tjänsten tillsätts den genom val som avses i 89 § arbetsordningen (2011:98) för Ålands lagting. Landskapsrevisorn tillsätts för en mandatperiod på sju år. Samma person kan inte utses till landskapsrevisor för fler än två mandatperioder.

Endast en person som inte är omyndig, försatt i konkurs eller meddelats näringsförbud eller vars handlingsbehörighet inte har begränsats kan utses till landskapsrevisor. En lagtingsledamot eller en medlem av landskapsregeringen kan inte utses till landskapsrevisor. En person som står i anställningsförhållande av bestående natur till lagtinget eller landskapsregeringen, till en myndighet som är underställd landskapsregeringen eller till ett samfund eller en stiftelse där landskapsregeringen eller en underställd myndighet har bestämmande inflytande, kan utses till landskapsrevisor men inte tillträda tjänsten förrän anställningsförhållandet har avslutats.

Behörig för tjänsten som landskapsrevisor är den som vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av en nationell utbildningsmyndighet, avlagt en examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier och innehåller en lämplig ämneskombination, är väl förtrogen med offentlig ekonomi och landskapsförvaltningen samt har erfarenhet av ledarskap.

11 §. Organisation

Landskapsrevisionen beslutar själv om sin organisation och kan vid behov utfärda en arbetsordning för sin verksamhet.

Andra tjänster än tjänsten som landskapsrevisor inrättas och dras in av Landskapsrevisionen.

Landskapsrevisionen kan sluta avtal inom ramen för sin verksamhet.

Landskapsrevisorn avgör de ärenden i vilka beslut fattas av Landskapsrevisionen. Landskapsrevisorn kan genom arbetsordningen överföra beslutanderätten till en annan tjänsteman.

12 §. Tjänstemännens ställning

De bestämmelser som enligt 3 och 4 §§ landskapslagen (2013:21) om lagtingets kansli gäller lagtingets tjänstemän tillämpas även på tjänstemännen vid Landskapsrevisionen. Förutom av de skäl som gäller uppsägning av lagtingets tjänstemän får landskapsrevisorn dock sägas upp om något av villkoren som anges i 10 § 2 mom. inte längre uppfylls. Om inte annat bestäms i denna lag sköter Landskapsrevisionen de uppgifter som enligt den nämnda lagen sköts av kanslikommissionen.

När det gäller tjänsten som landskapsrevisor beslutar lagtinget om uppsägning av tjänsteförhållande och om disciplinärt förfarande samt kanslikommissionen om beviljande av längre tjänstledighet, förflyttning, permittering och om avstängning från tjänsteutövning, genom tillämpning av de regler som enligt landskapslagen om lagtingets kansli tillämpas för lagtingets tjänstemän. Innan beslut om uppsägning eller disciplinärt förfarande fattas ska kanslikommissionen ge ett utlåtande.

13 §. Övriga revisionsresurser

Landskapsrevisionen kan anlita utomstående revisorer att utföra granskningsuppgifter. För att kunna anlitas ska en utomstående revisor uppfylla de villkor som anges i 10 § 2 mom. Landskapsrevisionen kan även anlita en utomstående revisionsammanslutning, som för granskningsuppdraget utser en ansvarig revisor som uppfyller de villkor som anges i 10 § 2 mom. En utomstående revisor som anlitas av Landskapsrevisionen handlar under tjänsteansvar vid skötseln av sitt uppdrag.

Den skyldighet att bistå och lämna uppgifter som anges i 6 § gäller även mot utomstående revisorer när de utför granskningsuppdrag för Landskapsrevisionen.

3 kap. Särskilda bestämmelser

14 §. (2021/82) Utlämnande av uppgifter

Landskapsrevisionen får utan hinder av sekretessbestämmelser lämna uppgifter till åklagar- och polismyndigheter för utredning av brott eller för väckande av åtal. Landskapsrevisionen får också utan hinder av sekretessbestämmelser lämna uppgifter och handlingar till EU:s organ eller andra behöriga myndigheter om EU:s lagstiftning så kräver.

15 §. (2013/73) Sökande av ändring

Landskapsrevisionens beslut i förvaltningsärenden får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

15a §. (2017/101) Elektronisk anslagstavla

Landskapsrevisionen ska ha en elektronisk anslagstavla på sin webbplats. Vid tillkännagivandet på anslagstavlan ska bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Den elektroniska anslagstavlan ska vara lättillgänglig och kunna särskiljas från övrigt innehåll på webbplatsen. Landskapsrevisionen ska i sina lokaler eller på någon annan plats ge allmänheten möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan.

16 §. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013. Tjänsten som landskapsrevisor får lediganslås och besättas innan lagen träder i kraft. Andra åtgärder som lagens ikraftträdande förutsätter får också vidtas innan den träder i kraft.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1996:7) om landskapsrevisionen. De landskapsrevisorerna som har valts för finansåret 2012 slutför dock sitt uppdrag enligt den upphävda lagen. Uppdraget för de landskapsrevisorerna som valts för finansåret 2013 upphör när denna lag träder i kraft.

Med avvikelse från vad som bestäms i 7 § 2 mom. lämnar Landskapsrevisionen en revisionsberättelse till landskapsregeringen inom en månad efter att landskapsregeringen har fastställt landskapets bokslut för finansåret 2013.

Allmänna förvaltningsbestämmelser

C 1 Förvaltningslag (2008:9) för landskapet Åland

1 kap. Lagens syfte och tillämpningsområde

1 §. Syfte och tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om grunderna för god förvaltning och om förfarandet i förvaltningsärenden. Syftet med denna lag är att främja en god och effektiv förvaltning samt ett gott rättsskydd i förvaltningsärenden.

Denna lag tillämpas på landskapets myndigheter, kommunala myndigheter och till Ålands lagting ansluten förvaltning (*myndighet*). Lagen skall också tillämpas vid landskapets affärsverk då de sköter offentliga förvaltningsuppgifter samt på andra juridiska och fysiska personer då de genom landskapslag eller med stöd av landskapslag sköter offentliga förvaltningsuppgifter.

Lagen skall även iaktas av en annan myndighet i landskapet när den i landskapet utför uppgifter som ankommer på landskapsmyndigheterna.

Om det i en annan lag finns någon bestämmelse som avviker från denna lag, gäller den bestämmelsen.

2 §. Lagens tillämpning på förvaltningsavtal

Vid tillämpning av denna lag avses med förvaltningsavtal ett avtal som hör till myndighetens behörighet och gäller skötseln av en offentlig förvaltningsuppgift eller ett avtal som sammanhänger med utövning av offentlig makt.

När ett förvaltningsavtal ingås skall grunderna för god förvaltning iaktas. Samtidigt skall rättigheterna för dem som berörs av det ärende som avtalet gäller samt deras möjligheter att påverka avtalets innehåll tryggas tillräckligt vid beredningen.

3 §. (2021/14) *Vissa begränsningar i lagens tillämpning*

Denna lag tillämpas inte på rättsskipning samt förundersökning och polisundersökning som Ålands polismyndighet utför med stöd av republikens presidents förordning (2020:34) om polisförvaltningen i landskapet Åland eller landskapslagen (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen. Lagen tillämpas inte heller på order som har utfärdats inom förvaltningen och som gäller utförandet av ett uppdrag eller vidtagandet av någon annan åtgärd.

2 kap. Grunderna för god förvaltning

4 §. *Rättsprinciperna inom förvaltningen*

Myndigheterna skall bemöta dem som utträttat ärenden hos förvaltningen jämlikt och använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag. Myndigheternas åtgärder skall vara opartiska och stå i rätt proportion till sitt syfte. Åtgärderna skall skydda förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen.

5 §. *Öppenhet och allmän serviceskyldighet*

Arbetet vid myndigheten ska bedrivas under så stor öppenhet som offentlighetslagstiftningen medger. (2021/83)

Myndigheten skall lämna upplysningar och ge vägledning till enskilda i frågor som är av en sådan natur att de handläggs inom förvaltningen. Detta skall ske i den utsträckning som det är lämpligt och skäligt med hänsyn till frågans natur, den enskildes behov av hjälp, verksamheten inom myndigheten och tjänstemännens förutsättningar att fullgöra sina arbetsuppgifter. Den rådgivning som myndigheten tillhandahåller enligt momentet är avgiftsfri.

Om en fråga inte hör till myndighetens behörighet, skall den i mån av möjlighet hänvisa den enskilde till den behöriga myndigheten.

Myndigheterna skall, förutom att ta emot besök och telefonsamtal från enskilda, också se till att det är möjligt för enskilda att kontakta dem med hjälp av telefax eller elektronisk post och att svar får lämnas på samma sätt.

6 §. *Krav på gott språkbruk*

Myndigheterna skall använda ett sakligt, klart och begripligt språk.

7 §. *Samarbete mellan myndigheter*

Varje myndighet skall lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten, om det kan ske utan att inverka negativt på arbetet.

Om handräckning mellan myndigheterna föreskrivs särskilt.

3 kap. Partsställning och förande av talan

8 §. *Part*

Part i ett förvaltningsärende är den vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäller.

C 1 Förvaltningslag (2008:9)

9 §. Ombud och biträde

I ett förvaltningsärende får ombud och biträde anlitas. Huvudmannen skall dock infinna sig personligen, om det är nödvändigt för att ärendet skall kunna utredas. Ett ombud eller biträde skall förete fullmakt eller på något annat tillförlitligt sätt visa att han eller hon har rätt att företräda huvudmannen, om inte myndigheten bestämmer annorlunda. Fullmakten skall på myndighetens begäran specificeras, om det råder oklarhet om behörigheten eller dess omfattning.

Om ett ombud eller biträde är olämpligt för sitt uppdrag får en myndighet förbjuda honom eller henne att uppträda i ärendet hos denna myndighet. Huvudmannen skall underrättas om förbudsbeslutet och få tillfälle att skaffa sig ett nytt ombud eller biträde.

Ändring i en myndighets beslut om förbud att uppträda får sökas särskilt genom besvär hos den myndighet som är behörig att behandla en ansökan om ändring av avgörandet i ärendet. I fråga om ändringsökande tillämpas i övrigt [förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996)]. Behandlingen av ärendet kan fortsätta trots ändringsansökan som gäller förbudet, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

10 §. Tystnadsplikt för ombud och biträden

Ett ombud eller biträde får inte olovligen röja förtroliga uppgifter som huvudmannen har anförtrott ombudet eller biträdet för skötseln av ett ärende.

På den tystnadsplikt som gäller uppgifter som ett ombud eller ett biträde har fått på något annat sätt för att kunna sköta sitt uppdrag och på förbudet att utnyttja sådana uppgifter tillämpas 20 § offentlighetslagen (2021:79) för Åland också när uppgiften har inhämtats hos någon annan än den myndighet som behandlar ärendet. (2021/83)

Vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. gäller också tolkar som anlitas i ärendet samt andra personer som enligt uppdrag eller annars deltar i skötseln av huvudmannens ärende. (2021/83)

4 och 5 mom. upphävda (2021/83)

11 §. Omyndigas talan

En omyndigs talan förs av den omyndigas intressebevakare, vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. En omyndig har dock rätt att ensam föra sin talan i ärenden som gäller sådan inkomst eller förmögenhet som han eller hon råder över.

En omyndig person som har fyllt aderton år för själv ensam sin talan i ett ärende som gäller hans eller hennes person, om den omyndiga kan förstå sakens betydelse.

En minderårig som har fyllt femton år och hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare har rätt att var för sig föra talan i ett ärende som gäller den minderårigas person eller personliga fördel eller rätt.

12 §. Intressebevakarens rätt att föra talan

En intressebevakare som har förordnats för en myndig person skall vid sidan av huvudmannen självständigt föra talan i ärenden som hör till intressebevakarens uppdrag. Om intressebevakaren och huvudmannen då är av olika åsikt blir huvudmannens

ståndpunkt avgörande, om han eller hon kan förstå sakens betydelse.

Om huvudmannens handlingsbehörighet har begränsats på något annat sätt än genom omyndigförklaring, skall intressebevakaren ensam föra huvudmannens talan i ärenden som huvudmannen inte har rätt att fatta beslut i. Intressebevakaren och huvudmannen får dock gemensamt talan i ärenden som de tillsammans skall besluta om.

4 kap. Hur en handling sänds till en myndighet och hur ett förvaltningsärende inleds**13 §. Handlingars innehåll**

Av en handling som tillställs en myndighet skall framgå vad ärendet gäller. I handlingen skall antecknas avsändarens namn samt de kontaktuppgifter som behövs för att ärendet skall kunna skötas.

14 §. Avsändarens ansvar

En handling tillställs på avsändarens eget ansvar den i ärendet behöriga myndigheten under dess kontaktadress. Om det har bestämts en tidsfrist för inlämnande av handlingen, ankommer det på avsändaren att handlingen inkommer till myndigheten inom angiven tidsfrist.

Avsändaren av en handling skall på begäran få ett intyg över att handlingen har registrerats.

Om avsändaren har skickat ett meddelande med elektronisk post till myndighetens huvudsakliga elektroniska postadress ska myndigheten bekräfta mottagandet utan dröjsmål. Bekräftelsen kan sändas i form av en automatisk kvittens eller på något annat sätt. (2017/85)

15 §. Ankomsttag för en handling

En handling anses ha kommit in till en myndighet den dag då den har lämnats in till myndigheten.

Som ankomsttag för en handling som har sänts per post betraktas den dag då handlingen har kommit till myndighetens postbox eller då myndigheten har tillställts ett meddelande om att försändelsen har kommit in till ett postföretag.

Som ankomsttag för en handling som har sänts per telefax eller elektronisk post betraktas den dag då handlingen finns tillgänglig hos myndigheten i en mottagaranordning eller i ett datasystem på ett sådant sätt att handlingen kan behandlas. Kan ankomsttidpunkten för en handling som har sänts per telefax eller elektronisk post inte utredas på grund av att myndighetens elektroniska teknik varit i olag eller ur bruk eller utredning läggas fram av någon annan jämförbar orsak, anses handlingen ha kommit in vid den tidpunkt då den har avsänts, om tillförlitlig utredning om avsändningstidpunkten kan läggas fram.

16 §. Hur ett ärende inleds

Ett ärende inleds skriftligen genom att yrkandena jämte grunderna för dem anges. Med myndighetens samtycke får ett ärende också inledas muntligen.

Vid inledande av ett ärende uppfyller även ett meddelande som har sänts med en elektronisk dataöverföringsmetod kravet på skriftlig form. Om komplet-

tering av ett sådant meddelande med en underskrift gäller vad som föreskrivs i 19 § 2 mom. (2017/85)

17 §. Tidpunkten för inledandet av ett ärende

Ett förvaltningsärende har inletts när den handling som avser detta har kommit in till en behörig myndighet eller när ett ärende som får inledas muntligen har framförts för myndigheten och de uppgifter som behövs för att behandlingen av ärendet skall kunna påbörjas har registrerats.

18 §. Överföring av handlingar

En myndighet som av misstag har tillställts en handling för behandling av ett ärende i vilket myndigheten inte är behörig skall utan dröjsmål överföra handlingen till den myndighet som den anser vara behörig. Avsändaren av handlingen skall underrättas om överföringen.

När en handling överförs behöver det inte fattas något beslut om att ärendet avvisas.

Vid överföring av en handling som skall tillställas en myndighet inom en tidsfrist anses fristen ha blivit iakttagen, om den behöriga myndigheten får handlingen före fristens utgång.

19 §. Komplettering av handlingar

Är en handling som har tillställts en myndighet bristfällig, skall myndigheten uppmana avsändaren att komplettera handlingen inom en viss tid, om det inte är onödigt med tanke på avgörandet av ärendet. Avsändaren av handlingen skall upplysas om hur handlingen skall kompletteras.

En handling som har kommit in till en myndighet behöver inte kompletteras med en underskrift, om handlingen innehåller uppgifter om avsändaren och det inte finns anledning att betvivla handlingens autenticitet och integritet.

En part får också på eget initiativ komplettera sin ansökan eller någon annan handling som parten har gett in för behandlingen av ett ärende samt under behandlingens lopp lämna in sådana handlingar som behövs för att ärendet skall kunna avgöras.

5 kap. Allmänna krav beträffande behandlingen av ärenden

20 §. Behandling utan ogrundat dröjsmål

Ett ärende som har inletts hos myndigheten skall behandlas utan ogrundat dröjsmål och såvitt möjligt upptas för avgörande inom tre månader från den dag då ärendet inleddes. För de ärenden som inte har upptagits till avgörande före utgången av denna tidsrymd, skall tjänstemannen eller annan som handlägger ärendet årligen uppgöra och tillstålla myndigheten en redogörelse över varför ärendena inte upptagits i tid.

En myndighet skall på en parts begäran ge en uppskattning om när ett beslut kommer att fattas samt svara på förfrågningar om hur behandlingen framskrider.

21 §. Offentlig behandling

Ett ärende behandlas offentligt, om så föreskrivs eller beslut om detta har fattats med stöd av en särskild bestämmelse.

Bestämmelser om handlingars offentlighet och en parts rätt att ta del av handlingar finns i offentlighetslagen för Åland. (2021/83)

22 §. Gemensam behandling av ärenden

Kan ett beslut som skall fattas av en myndighet ha en betydande inverkan på avgörandet i ett annat ärende som samtidigt är inlett hos samma myndighet, skall myndigheten bereda ärendena gemensamt och avgöra dem på en gång, om gemensam behandling inte medför menligt dröjsmål eller är onödigt med hänsyn till ärendets art eller natur.

23 §. Tolkning

En myndighet skall anlita tolk i ett ärende som har inletts av en myndighet, om en part är allvarligt hörsel- eller talskadad och inte kan göra sig förstådd. Tolk bör även anlitas i ett ärende som har inletts av en myndighet, om en part inte behärskar svenska, om det är skäligt med hänsyn till ärendets natur och parternas förmåga att ta del av handlingarna.

Den som står i ett sådant förhållande till en part eller ett ärende att hans eller hennes tillförlitlighet kan äventyras får inte anlitas som tolk.

24 §. Jäv

En tjänsteman får inte delta i eller närvara vid behandlingen av ett ärende, om han eller hon är jävig. Bestämmelserna om jäv för tjänstemän gäller också ledamöter i ett kollegialt organ och andra som deltar i behandlingen av ett ärende samt den som förrättar inspektion.

En tjänsteman är jävig

1) om saken angår tjänstemannen själv, tjänstemannens make, sambo, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående,

2) om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för tjänstemannen själv eller någon närstående,

3) om tjänstemannen eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång,

4) om ärendet har väckts hos myndigheten genom överklagande eller på grund av tillsyn över en annan myndighet och tjänstemannen tidigare hos den andra myndigheten har deltagit i den slutliga handläggningen av ett ärende som rör saken,

5) om tjänstemannen har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken eller

6) om det finns någon annan omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för tjänstemannens opartiskhet i ärendet.

Jäv enligt 2 mom. 3 punkten föreligger inte om ärendet rör en sammanslutning och tjänstemannen tillhör styrelsen eller annat förvaltande organ hos sammanslutningen och tjänstemannen där representerar myndigheten.

Från jäv kan bortses när frågan om opartiskhet uppenbart saknar betydelse.

25 §. Avgörande av jävsfrågor

Har en fråga om jäv uppkommit skall frågan omedelbart avgöras.

C 1 Förvaltningslag (2008:9)

En jävig tjänsteman skall självantmäla jäv. En ojävig tjänsteman skall utan dröjsmål förordnas av myndigheten i en jävig tjänstemans ställe. Tjänstemannen får dock avgöra ett brådskande ärende, om jävet inte kan inverka på avgörandet.

Känner någon i ett kollegialt organ till en omständighet som kan antas utgöra jäv mot honom eller henne skall han eller hon självantmäla det till kända. Har fråga om jäv uppkommit i ett kollegialt organ skall organet genast besluta i jävsfrågan. Ett kollegialt organ beslutar också om någon annan som har rätt att närvara är jävig. Den som jävet gäller skall delta i avgörandet av jävsfrågan. Om jäv sedan anses föreligga skall den jävige avlägsna sig från mötet under den tid ärendet behandlas.

I ett beslut som gäller jäv får rättelse inte sökas särskilt och det får inte heller överklagas särskilt genom besvär.

6 kap. Utredning av ärenden och hörande av parter

26 §. Utredningsskyldighet

En myndighet skall se till att ett ärende utreds tillräckligt och på behörigt sätt. Myndigheten skall i detta syfte skaffa den information och den utredning som behövs för att ärendet skall kunna avgöras.

En part skall lägga fram utredning om grunderna för sina yrkanden. Parten skall också i övrigt medverka till utredningen av ett ärende som han eller hon har inlett.

27 §. Begäran om utredning

I en begäran om utlåtande eller annan utredning skall det specificeras beträffande vilka särskilda omständigheter utredning skall läggas fram.

28 §. Hörande av part

Innan ett ärende avgörs skall en part få tillfälle att framföra sin åsikt om ärendet och lämna sin förklaring med anledning av sådana yrkanden och sådan utredning som kan inverka på hur ärendet kommer att avgöras.

Ett ärende får avgöras utan att en part hörs, om

1) yrkandet lämnas utan prövning eller omedelbart avslås såsom ogrundat,

2) ärendet gäller besättande av tjänst, antagande till frivillig utbildning eller betygssättning,

3) ärendet gäller tilldelning av stipendium eller något jämförbart förhållande som gäller beviljande av en sådan förmån som grundar sig på bedömning av sökandens egenskaper,

4) hörandet kan äventyra syftet med beslutet eller om det dröjsmål som hörandet medför i behandlingen av ärendet orsakar betydande skada för människors hälsa, den allmänna säkerheten eller miljön,

5) ett yrkande som inte rör någon annan part godkänns eller

6) hörandet av någon annan orsak är uppenbart onödigt.

29 §. Hörande av huvudmannen och intressebevakaren eller vårdnadshavaren

När intressebevakaren, vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för talan skall huvud-

mannen höras och när huvudmannen för talan skall intressebevakaren, vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare höras, om detta är nödvändigt med hänsyn till huvudmannens fördel eller för att saken skall kunna utredas.

30 §. Meddelande om hörande

En part skall upplysas om syftet med hörandet samt den tidsfrist som enligt 31 § satts ut för avgivande av förklaring. I begäran om hörande skall vid behov specificeras om vilka omständigheter förklaringen begärs. En part skall tillställas handlingarna i de frågor som hörandet gäller i original eller kopior eller på något annat sätt få tillfälle att ta del av dem.

31 §. Tidsfrist för komplettering, utredning och förklaring

För komplettering av en handling, framläggande av utredning och avgivande av förklaring skall det sättas ut en tidsfrist som är tillräcklig med hänsyn till ärendets art.

En part skall underrättas om att ärendet kan avgöras, om parten inte inom utsatt tid vidtar de åtgärder som har begärts. Fristen får förlängas på en parts begäran, om det är nödvändigt för att ärendet skall kunna utredas.

32 §. Muntliga yrkanden och utredningar

En myndighet skall på begäran ge en part tillfälle att framföra ett yrkande eller lägga fram utredning muntligen, om det behövs för att ärendet skall kunna utredas och ett skriftligt förfarande skulle medföra oskäligen svårigheter för parten. Vid muntligt förfarande skall övriga parter kallas att infinna sig samtidigt, om det är nödvändigt för att bevaka parternas rätt eller fördel.

På en parts begäran får myndigheten också i andra situationer än de som avses i 1 mom. ge parten tillfälle att muntligen framföra uppgifter som är nödvändiga för att ärendet skall kunna utredas.

33 §. Syn

En myndighet får förrätta syn om det behövs för att ett ärende skall kunna utredas. Den som är part skall få tillfälle att närvara vid synen och att uttala sin åsikt om de omständigheter som kommer fram. När ärendets art kräver det skall till synen kallas också den myndighet som enligt lag skall utöva tillsyn över verksamheten i fråga eller vars sakkunskap behövs för att ärendet skall kunna avgöras. Syn skall förrättas utan att syneobjektet eller dess innehavare orsakar oskäligen olägenhet.

Vid syn skall upprättas protokoll av vilket myndighetens viktigaste iakttagelser och parternas anmärkningar skall framgå. Protokollet skall utan dröjsmål delges parten och andra som har kallats till förrättningen.

En syneförrättning är offentlig. En myndighet får begränsa allmänhetens tillträde till syneförrättningen, om det är påkallat med hänsyn till ärendets art eller karaktären av den verksamhet som är föremål för syn. Syn får inte förrättas i lokaler som omfattas av hemfriden, om inte något annat bestäms särskilt i lag.

34 §. *Inspektion*

Om en myndighet enligt lag har rätt att utföra en inspektion skall myndigheten underrätta den part som direkt berörs av ärendet om tidpunkten då en inspektion som faller under myndighetens behörighet inleds, såvida syftet med inspektionen inte äventyras av en sådan underrättelse. Parten har rätt att närvara vid inspektionen och att framföra sin åsikt och ställa frågor om omständigheter som har samband med inspektionen. Under inspektionens gång skall parten om möjligt underrättas om inspektionens ändamål, hur den genomförs samt om fortsatta åtgärder. Inspektionen skall förrättas utan att inspektionsobjektet eller dess innehavare orsakas oskäligen olägenhet.

Den som förrättar inspektion skall utan dröjsmål avfatta en skriftlig inspektionsberättelse över inspektionen. Av inspektionsberättelsen skall inspektionens förlopp och inspektionsförrättarens viktigaste iakttagelser framgå. Inspektionsberättelsen skall delges en part som har rätt att närvara vid inspektionen.

35 §. *Muntlig bevisning*

Av särskilda skäl får i ett förvaltningsärende ett vittne höras under ed eller försäkran och en part under sanningsförsäkran. Parter som omedelbart berörs av beslutet i ärendet skall få tillfälle att vara närvarande då ett vittne eller en part hörs. Parter har rätt att ställa frågor till den som hörs samt att uttala sin åsikt om dennes berättelse.

Handräckning för användande av muntliga bevismedel lämnas av den förvaltningsdomstol vid vilken vittnet eller parten lämpligast kan höras.

I fråga om vittnesjäv samt ett vittnes och en parts rätt att vägra vittna gäller förvaltningsprocesslagen.

36 §. *Möjligheter till inflytande*

Om avgörandet i ett ärende kan ha en betydande inverkan på andras än parternas livsmiljö, arbete eller övriga förhållanden, skall myndigheten ge dessa personer möjlighet att få uppgifter om utgångspunkterna och målen för behandlingen av ärendet samt att uttala sin åsikt om ärendet.

Information om att ärendet har inletts och om möjligheten till inflytande skall lämnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till ärendets betydelse och omfattning.

Information om att ärendet har inletts behöver dock inte lämnas, om det äventyrar syftet med avgörandet, medför annan betydande olägenhet eller är uppenbart onödigt.

37 §. (2019/17) *Anteckning av uppgifter*

Uppgifter om muntligen framförda yrkanden och utredningar som kan inverka på avgörandet i ett ärende ska antecknas eller registreras på något annat sätt. Detsamma gäller uppgifter som har inhämtats ur ett register för personuppgifter som avses i dataskyddslagstiftningen.

7 kap. Avgörande av ärenden

38 §. *Beslutets form*

Ett förvaltningsbeslut skall vara skriftligt.

Ett beslut får vara muntligt, om det är nödvändigt på grund av att ärendet är brådskande.

Ett muntligt beslut skall utan dröjsmål också lämnas i skriftlig form tillsammans med en rättelse- eller besväransvisning. Tidsfristen för sökande av rättelse eller ändring börjar löpa från det att det skriftliga beslutet delgavs, enligt vad som föreskrivs särskilt.

En beslutshandling får undertecknas elektroniskt på ett sådant sätt att handlingens autenticitet och integritet kan säkerställas. Om en beslutshandling skickas elektroniskt till en part får handlingen även undertecknas maskinellt. På begäran ska parten få handlingen med handskrivna underskrift. (2017/85)

39 §. *Beslutets innehåll*

Av ett skriftligt beslut skall tydligt framgå

- 1) den myndighet som har fattat beslutet samt tidpunkten för beslutet,
- 2) de parter som beslutet direkt gäller,
- 3) motiveringen för beslutet och en specificerad uppgift om vad en part är berättigad eller förpliktad till eller hur ärendet annars har avgjorts samt
- 4) namn och kontaktpuppgifter för den person av vilken en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter om beslutet.

När ett muntligt beslut fattas skall parten meddelas hur ärendet har avgjorts och få en redogörelse för motiveringen för beslutet.

Ålands landskapsregering hade med sitt beslut fastställt gränserna för en fast fornlämning. Gränserna omfattade fem husgrunder och en brunn samt jordområdet mellan dem. Fornlämningsområdet hade markerats på en karta som hade bifogats beslutet. Enligt beslutet fanns det inte något i fornlämnings art och betydelse eller i fornlämnings fysiska relation till lämnings omedelbara omgivning som krävde ett särskilt skyddsområde för fornlämningen. Vid högsta förvaltningsdomstolen var det fråga om huruvida separata lämningar enligt landskapslagen om forminnen kunde betraktas som en funktionell helhet vid fastställande av gränserna för en fast fornlämning. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg med beaktande av lämningarnas ursprungliga användningsändamål och de relativt korta avstånden mellan dem att den fasta fornlämningen omfattade även jordområdet mellan lämningarna. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg att landskapsregeringen, för tydlighetens skull och särskilt med beaktande av att A i sitt yttrande motsatt sig de föreslagna gränserna, i motiveringarna till sitt beslut borde ha angett en mera detaljerad beskrivning om det fastställda fornlämningsområdet och orsakerna till dess dimensionering. I det material som bifogats hörandebrevet till A hade landskapsregeringen även anfört att det befintliga fornlämningsområdet, som kunde antas motsvara den areal som framkom av landskapsregeringens tidigare beslut från åren 2019 och 2020, skulle minska. Av kartan i sagda material framkom däremot att det föreslagna området var större till sin areal än i de tidigare besluten, vilket var ägnat att vidare bidra till det överklagade beslutets eventuella oklarhet ur A:s synvinkel. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade dock med beaktande av det som i 39 och 40 § i förvaltningslagen för landskapet Åland bestäms om beslutets innehåll och motivering att landskapsregeringens beslut inte på dessa i A:s besvär framförda grunder kunde anses strida mot lag. Landskapsregeringens beslut var inte lagstridigt på det sätt som avses i 25 § 2 mom. i självstyrelselagen. **HFD:2022:66.**

C 1 Förvaltningslag (2008:9)

40 §. Motivering av beslut

Ett beslut skall motiveras. I motiveringen skall det anges vilka omständigheter och utredningar som har inverkat på avgörandet och vilka bestämmelser som har tillämpats.

Motiveringen för ett beslut får utelämnas, helt eller delvis, om

1) ett viktigt allmänt eller enskilt intresse förutsätter att beslutet meddelas omedelbart,

2) beslutet gäller val som förrättas av ett kollegialt organ,

3) beslutet gäller antagande till frivillig utbildning eller beviljande av en sådan förmån som grundar sig på en bedömning av sökandens egenskaper,

4) ett yrkande som inte gäller någon annan part godkänns genom beslutet och ingen annan har rätt att söka ändring i beslutet eller

5) motivering av någon annan särskild orsak är uppenbart onödig.

I de situationer som avses i 2 mom. skall motivering dock lämnas, om beslutet innebär en väsentlig ändring av vedertagen praxis.

Har motiveringen utelämnats bör myndigheten på begäran av part om möjligt upplysa honom eller henne om dem i efterhand.

41 §. Anvisning om rättelseyrkande

Om en part skall yrka på rättelse av ett beslut genom ett särskilt föreskrivet rättelseförfarande innan besvär över beslutet kan anföras, skall anvisningar om användning av ett sådant rättelseyrkande lämnas samtidigt som beslutet meddelas.

Anvisningar om användning av rättelseyrkande skall lämnas också då det finns särskilda bestämmelser om hur ett förvaltningsbeslut förs till en myndighet för att behandlas som något annat än ett fullföljdsärende.

Beträffande innehållet i en anvisning om rättelseyrkande gäller i tillämpliga delar vad som i 42 och 44 §§ bestäms om besvärshanvisning.

42 §. Besvärshanvisning

Besvärshanvisning skall fogas till ett beslut som får överklagas genom besvär. I besvärshanvisningen skall nämnas

1) besvärmyndigheten,

2) den myndighet som skall tillställas besvärsskriften samt

3) besvärstiden och från vilken tidpunkt den räknas.

I besvärshanvisningen skall det redogöras för de krav som ställs på innehållet i och bilagorna till besvärsskriften samt på frambefordrandet av besvären.

43 §. Upplysning om besvärshänsyn och överklagbarhet

Är det enligt en särskild bestämmelse förbjudet att anföra besvär eller är beslutet inte överklagbart, skall den bestämmelse som ligger till grund för detta anges i beslutet.

44 §. Rättelse av besvärshanvisning

Har besvärshanvisning inte lämnats eller har det i ett beslut felaktigt angetts att det inte får överklagas genom besvär, skall myndigheten ge en ny lagenlig besvärshanvisning.

Är en besvärshanvisning felaktig skall myndigheten ge en ny besvärshanvisning, om detta begärs inom den i besvärshanvisningen nämnda besvärstiden eller, om det har angetts en för kort besvärstid i besvärshänvisningen, inom den föreskrivna besvärstiden.

Besvärstiden börjar löpa från den tidpunkt då den nya besvärshanvisningen har delgetts.

8 kap. Rättelse av fel i beslut**45 §. Rättelse av sakfel**

Om ett beslut grundar sig på en klart oriktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart oriktig tillämpning av lag eller om det har skett ett fel i förfarandet då beslutet fattades, får myndigheten undanröja sitt felaktiga beslut och avgöra ärendet på nytt.

Ett beslut får rättas till en parts fördel eller nackdel. Rättelse av ett beslut till en parts nackdel förutsätter att parten samtycker till att beslutet rättas. Partens samtycke behövs dock inte, om felet är uppenbart och det har förorsakats av partens förfarande.

46 §. Rättelse av skrivfel

En myndighet skall rätta uppenbara skriv- eller räknepel eller andra jämförbara klara fel i sitt beslut.

Ett fel får dock inte rättas, om rättelsen leder till ett resultat som är oskäligt för en part och felet inte har förorsakats av partens förfarande.

47 §. Inledande och behandling av rättelseärenden

En myndighet behandlar ett rättelseärende på eget initiativ eller på en parts begäran. Initiativet skall tas eller begäran om rättelse av ett fel framställas inom fem år från det att beslutet fattades.

För att ett sakfel skall kunna rättas krävs det att ärendet behandlas på nytt och att det fattas ett nytt beslut i ärendet. Ett skrivfel rättas genom att den expedition som innehåller felet ersätts med en rättad. Innan ett skrivfel rättas skall en part få tillfälle att bli hörd, om det inte är onödigt.

Angående rättelse av ett sak- eller skrivfel skall anteckning göras i det ursprungliga beslutets arkivexemplar eller i myndighetens informationssystem. En part skall få en rättad eller ny expedition utan avgift.

48 §. Kompletterande bestämmelser

När en myndighet handlägger en rättelse av ett sak- eller skrivfel får den förbjuda verkställigheten av beslutet tills vidare eller bestämma att den skall avbrytas.

Om ett yrkande på rättelse har begärts eller ändring har sökts i ett beslut i vilket ett sak- eller skrivfel skall rättas eller om ett särskilt föreskrivet förfarande har inlets beträffande beslutet, skall den myndighet hos vilken rättelse eller ändring har sökts eller där förfarandet har inlets underrättas om att ärendet som gäller rättelse av fel har tagits upp till behandling och tillställas beslutet i ärendet. Behandlingen av ett rättelseärende påverkar inte besvärstiden eller någon annan frist.

Ett beslut genom vilket en myndighet har avslagit ett yrkande om rättelse av fel enligt 45 och 46 §§ får inte överklagas genom besvär.

9 kap. Allmänna bestämmelser om delgivning

49 §. Delgivningsskyldighet

Ett beslut som en myndighet har fattat skall av myndigheten utan dröjsmål delges en part och andra kända som har rätt att söka rättelse i det eller att överklaga det genom besvär. Myndigheten skall delge också ett sådant beslut som inte får överklagas.

Myndigheten skall under behandlingen av ett ärende sköta delgivningen av meddelanden, kallelser eller andra handlingar som inverkar på behandlingen av ärendet.

En handling delges i original eller kopia. Har det till en handling som skall delges fogats handlingar som tillkommit vid ärendets behandling och som inte kan överlämnas till mottagaren, skall myndigheten ge mottagaren tillfälle att ta del av dem hos myndigheten. Vid delgivningen skall det meddelas var och hur länge handlingarna är tillgängliga.

50 §. Delgivningsätten

Delgivning verkställs som vanlig eller bevislig delgivning eller, om den inte kan verkställas på nämnt sätt, såsom offentlig delgivning. Delgivning får även verkställas som vanlig eller bevislig elektronisk delgivning. (2017/85)

Offentlig delgivning får användas också när en handling skall delges över trettio personer som är kända eller när personernas antal är okänt.

51 §. Delgivning med privatpersoner

Delgivning med en privatperson skall ske med personen själv eller med hans eller hennes lagliga företrädare. Om både delgivningens mottagare och dennes företrädare har rätt att föra talan i ärendet, skall delgivning ske med vardera särskilt.

I ett ärende som angår två eller flera parter gemensamt skall delgivningen ske med den kontaktperson som har angivits i den gemensamma skrivelser. Har en kontaktperson inte angivits sker delgivningen med den första undertecknaren av handlingen. Mottagaren skall underrätta övriga undertecknare om delgivningen.

Delgivning sker med en person som en part har befullmäktigat, om den befullmäktigades rätt att ta emot delgivningar inte har begränsats särskilt eller delgivningen inte skall ske med parten personligen. Den befullmäktigade skall underrättas om en delgivning som har skett med huvudmannen.

52 §. Delgivning med sammanslutningar, stiftelser, dödsbon och konkursbon

Vanlig delgivning med en sammanslutning eller en stiftelse skall ske under den adress som sammanslutningen eller stiftelsen har angett. Bevislig delgivning med en sammanslutning eller en stiftelse skall riktas till en person som har rätt att ta emot delgivningar på dess vägnar.

Delgivning med ett dödsbo skall riktas till den bodelägare som har hand om boet eller till boförvaltaren. Om dödsboet förvaltas gemensamt av flera dödsbodelägare, får delgivningen riktas till en av dem. Delägaren skall underrätta de övriga bodelägarna om delgivningen.

Delgivning med ett konkursbo skall riktas till boförvaltaren.

53 §. Delgivning med myndigheter

Delgivning sker med den myndighet som för talan i ärendet. Om det är oklart vilken myndighet som för landskapets talan, sker delgivningen med landskapsregeringen.

Bevislig delgivning med en kommun skall riktas till kommunen.

Beträffande delgivning med en enskild som sköter en offentlig förvaltningsuppgift gäller vad som ovan föreskrivs om delgivning i 51 och 52 §§.

10 kap. Förfarandet vid delgivning

54 §. Vanlig delgivning

Vanlig delgivning sker per post genom brev till mottagaren.

Mottagaren anses ha fått del av ärendet den sjunde dagen efter det att brevet avsändes, om inte något annat visas. Ett ärende anses dock ha kommit till en myndighets kännedom den dag brevet anlände.

55 §. Bevislig delgivning

En delgivning skall verkställas per post mot mottagningsbevis, om den gäller ett förpliktande beslut och tiden för sökande av ändring eller någon annan tidsfrist som påverkar mottagarens rätt börjar löpa från det att beslutet delgavs. Mottagningsbevis får användas också i de fall där det av andra skäl är nödvändigt för att trygga en parts rättigheter. Av mottagningsbeviset skall framgå vem som har verkställt delgivningen, mottagaren och tidpunkten för delgivningen.

En handling får också överlämnas till delgivningens mottagare eller dennes företrädare. Över delgivningen skall det då sättas upp ett skriftligt bevis av vilket den som har verkställt delgivningen, mottagaren och tidpunkten för delgivningen skall framgå.

Om en myndighet anser att det finns skäl till det, får delgivning verkställas som stämningsdelgivning. Beträffande stämningsdelgivning gäller i tillämpliga delar vad som i 11 kap. rättegångsbalken föreskrivs om detta. Stämningsdelgivning får också verkställas av en tjänsteman som är anställd hos en landskapsmyndighet eller kommunal myndighet och som enligt särskilt förordnande har rätt att verkställa stämningsdelgivning i ärenden som hör till myndighetens verksamhetsområde. Beträffande jäv för den som verkställer stämningsdelgivning gäller vad som i denna lag föreskrivs om jäv.

56 §. Mellanhandsdelgivning

Om mottagaren av en bevislig delgivning eller dennes företrädare inte nås, får en handling överlämnas i ett slutet kuvert mot samtycke

1) till en person som bor i samma hushåll som mottagaren och har fyllt femton år,

2) till mottagarens arbetsgivare eller arbetsgivarens företrädare,

3) om mottagaren idkar näring i ett fast verksamhetsställe, till en person som är anställd hos detta företag eller

C 1 Förvaltningslag (2008:9)

4) till en tjänsteman som är anställd hos den samslutning eller stiftelse som är mottagare.

Över mellanhandsdelgivning skall det sättas upp ett skriftligt bevis av vilket framgår vem som har verkställt delgivningen och till vem handlingen har överlämnats samt tidpunkten för delgivningen. En kopia av delgivningsbeviset skall utan dröjsmål sändas till delgivningens mottagare.

En mellanhandsdelgivning anses ha skett den tredje dagen efter den dag som framgår av delgivningsbeviset. Mellanhandsdelgivning får inte verkställas, om handlingen inte kan antas komma mottagaren till handa inom skälig tid.

57 §. (2017/85) Offentlig delgivning

Vid offentlig delgivning ska en handling under en viss tid finnas tillgänglig på myndighetens webbplats i den utsträckning sekretessbestämmelser och annan lagstiftning tillåter detta.

Ett meddelande om att handlingen finns tillgänglig på myndighetens webbplats ska publiceras på myndighetens elektroniska anslagstavla. Meddelandet kan också publiceras på något annat sätt som myndigheten bestämmer. Delgivningen anses ha skett den sjunde dagen efter det att meddelandet publicerades på myndighetens elektroniska anslagstavla.

Av meddelandet ska det framgå

- 1) vad saken gäller,
- 2) datum för när meddelandet publicerades på den elektroniska anslagstavlan,
- 3) tidpunkt för när delgivning anses ha skett,
- 4) var och till vilken tidpunkt handlingen finns tillgänglig på myndighetens webbplats samt
- 5) fysisk plats där det är möjligt att ta del av handlingen.

Meddelandet får avlägsnas från den elektroniska anslagstavlan och den handling som delges avlägsnas från myndighetens webbplats först efter att eventuell fatalitetid har gått ut. Meddelandet ska finnas minst 14 dygn på den elektroniska anslagstavlan.

Myndigheten ska i sina lokaler eller på en annan plats ge var och en möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan och i de handlingar som hålls tillgängliga på myndighetens webbplats.

58 §. (2017/85) Bevislig elektronisk delgivning

En handling som enligt lag ska sändas med post mot mottagningsbevis eller delges bevisligen på något annat sätt får med partens samtycke delges också som ett elektroniskt meddelande, dock inte per telefax eller på därmed jämförbart sätt. Myndigheten ska då meddela att parten eller dennes företrädare kan hämta handlingen från en av myndigheten anvisad server, databas eller någon annan fil.

Parten eller dennes företrädare ska identifiera sig när handlingen hämtas. Vid identifieringen ska en identifieringsteknik som är datatekniskt tillförlitlig och bevislig användas.

En handling anses ha delgivits när den har hämtats från den länk som myndigheten anvisat enligt 1 mom. Om handlingen inte har hämtats inom sju dagar från myndighetens meddelande, iaktas vid delgivningen

vad som någon annanstans i lag föreskrivs om delgivning.

58a §. (2017/85) Vanlig elektronisk delgivning

Andra handlingar än de som avses i 58 § får med samtycke av den som saken gäller delges som ett elektroniskt meddelande. Om det emellertid krävs för att tillgodose skyddet för den personliga integriteten eller av ett särskilt behov av skydd eller säkerhet hos den som saken gäller, eller för att trygga dennes rättigheter, ska vid delgivning av handlingar iaktas vad som i 58 § eller annars föreskrivs om delgivning.

En handling anses ha blivit delgiven den tredje dagen efter att meddelandet sändes, om inte något annat visas.

59 §. Delgivning till utlandet

Delgivning till utlandet verkställs enligt denna lag eller enligt lagstiftningen i den främmande staten, om inte något annat följer av internationella avtal och förpliktelser som är bindande för landskapet.

Om en delgivning som är avsedd för utlandet inte kan verkställas, skall handlingen delges i landskapet genom offentlig delgivning.

11 kap. Särskilda bestämmelser**60 §. Skadeståndsansvar vid försummelse att vidarebefordra delgivning**

Den som är underrättelseskyldig enligt 51 § 2 mom. eller 52 § 2 mom. samt den som enligt 56 § 1 mom. tar emot en mellanhandsdelgivning är skyldig att ersätta en skada som uppstår på grund av att underrättelsen försummas eller av att handlingen inte överlämnas eller av att den försenas, i den mån det prövas vara skäligt med hänsyn till försummelsens art och övriga omständigheter.

Till den handling som skall delges skall myndigheten foga ett meddelande om skyldigheten att vidarebefordra handlingen eller om underrättelseskyldigheten samt om det skadeståndsansvar som är förbundet med åsidosättande av skyldigheten.

61 §. (2021/83) Brott mot tystnadsplikten för ombud och biträden

Till straff för brott mot tystnadsplikten i 10 § döms enligt 28 § offentlighetslagen för Åland, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i någon annan lag.

62 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 april 2008.

63 §. Övergångsbestämmelse

På förvaltningsärenden som har inletts före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. På ärenden som har återförvisats för ny behandling tillämpas dock bestämmelserna i denna lag. Denna lag tillämpas på förvaltningsavtal som ingås efter lagens ikraftträdande.

C 2 Landskapslag (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen

1 §. Lagens tillämpningsområde

Viteslagen (FFS 1113/1990) skall med i denna lag angivna avvikelser tillämpas på landskapets myndigheter samt kommunala myndigheter och andra myndigheter till den del de handhar uppgifter inom landskapsförvaltningen eller den kommunala självstyrelseförvaltningen.

Ändringar av viteslagen skall gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. Tillämpning av hänvisningar i viteslagen

Hänvisas i viteslagen till bestämmelser i rikslagsstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen skall hänvisningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

3 §. Kostnader för tvångsutförande

Kostnaderna för tvångsutförande som enligt 17 § i viteslagen skall betalas i förskott av statens medel skall i landskapet betalas av landskapets medel.

4 §. Ändringssökande

I beslut som har fattats med stöd av denna lag kan ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i 25 § i självstyrelselagen, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag.

5 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 april 2008.

Lagen tillämpas på vite, hot om tvångsutförande och hot om avbrytande som föreläggs efter ikraftträdandet.

C 3 Landskapslag (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte

Genom denna lag preciseras och kompletteras tillämpningen på Åland av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG, nedan dataskyddsförordningen.

Termer och uttryck som används i denna lag har samma betydelse som i dataskyddsförordningen.

2 §. Tillämpningsområde

Lagen tillämpas på behandling av personuppgifter vid landskapets myndigheter, kommunala myndigheter och till Ålands lagting ansluten förvaltning. Lagen ska också tillämpas vid landskapets affärsverk då de sköter offentliga förvaltningsuppgifter samt på andra juridiska och fysiska personer då de genom landskapslag eller med stöd av landskapslag sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Lagen tillämpas inte vid Ålands polismyndighet.

Lagen tillämpas i enlighet med tillämpningsområdet i artikel 2 i dataskyddsförordningen. Med stöd av lagen tillämpas dataskyddsförordningen dessutom i tillämpliga delar och med undantag för artikel 56 och kapitel VII i förordningen på sådan behandling av personuppgifter som utförs i samband med verksamhet som avses i artikel 2.2 a och b i dataskyddsförordningen, om inte något annat föreskrivs i lag. Detsamma gäller tillämpningen av denna lag.

3 §. Annan lagstiftning om dataskydd

Om det i en annan landskapslag finns bestämmelser som avviker från denna lag ska de bestämmelserna gälla.

Om tillämpningen av riksförfattningar om behandlingen av personuppgifter föreskrivs i annan landskapslagstiftning.

På sådan behandling av personuppgifter som hör till rikets lagstiftningsbehörighet tillämpas rikslagsstiftningen.

4 §. Bestämmelser om offentlighet, sekretess och tystnadsplikt

Om utlämnandet av personuppgifter som ingår i myndighetshandlingar föreskrivs i 25 § offentlighetslagen (2021:79) för Åland. Utlämnandet ska vara förenligt med bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt. (2021/84)

Upplysningar får utan hinder av sekretessbestämmelser lämnas till Datainspektionen för utförande av uppgifter enligt dataskyddsförordningen och denna lag, till åklagar- och polismyndigheter för utredande av brott och till en myndighet som behandlar en ändringsansökan i ett ärende enligt dataskyddsförordningen och denna lag. (2021/84)

När en fysisk person har gjort anmälan till Datainspektionen om en misstänkt överträdelse av bestämmelser som myndigheten övervakar, ska anmälarens identitet hemlighållas, om det på grund av omständigheterna kan antas vålla olägenheter för anmälaren att hans eller hennes identitet avslöjas.

2 kap. Rättslig grund för behandlingen i vissa fall

5 §. Laglig behandling av personuppgifter

Av dataskyddsförordningen framgår att personuppgifter får behandlas endast om minst ett av de villkor som anges i artikel 6.1 i förordningen är uppfyllt.

Personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig förpliktelse som grundar sig på lag.

Personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse som grundar sig på lag eller som ett led i den personuppgiftsansvariges på lag grundade myndighetsutövning.

6 §. Åldersgräns för informationssamhällets tjänster

När informationssamhällets tjänster erbjuds direkt till ett barn ska vid tillämpningen av artikel 6.1 a i dataskyddsförordningen behandling av personuppgifter

C 3 LL (2019:9) om dataskydd

som rör ett barn vara tillåten om barnet är minst 13 år. Om barnet är under 13 år ska sådan behandling vara tillåten endast om och i den mån samtycke eller fullmakt ges av den person som har föräldransvar för barnet.

7 §. Behandling av känsliga personuppgifter

Av dataskyddsförordningen framgår att sådana känsliga personuppgifter som avses i artikel 9.1 i dataskyddsförordningen endast får behandlas om någon av förutsättningarna i artikel 9.2 är uppfylld.

Om behandlingen av i artikel 9.2 b, g, h och j avsedda känsliga personuppgifter föreskrivs i 8–11 §§ och 13 §.

I 12 § föreskrivs om behandlingen av sådana i artikel 10 i dataskyddsförordningen avsedda känsliga personuppgifter som rör fällande domar i brottmål samt överträdelser.

Om behandlingen av känsliga personuppgifter för arkivändamål av allmänt intresse och för statistiska ändamål med stöd av artikel 9.2 j i dataskyddsförordningen föreskrivs i arkivlagen (2004:13) för landskapet Åland och statistiklagen (1994:42) för landskapet Åland.

8 §. Behandling av känsliga personuppgifter gällande arbetsrätten och social trygghet

Känsliga personuppgifter får med stöd av artikel 9.2 b i dataskyddsförordningen behandlas

1) om det är nödvändigt för att den personuppgiftsansvarige eller den registrerade ska kunna fullgöra sina skyldigheter och utöva sina särskilda rättigheter inom arbetsrätten, eller

2) om behandlingen gäller den registrerades behov av socialvård eller de socialvårdstjänster, stödåtgärder eller andra förmåner inom socialvården som beviljats den registrerade eller andra uppgifter som är nödvändiga för vården av den registrerade.

De känsliga personuppgifter som avses i 1 mom. får enbart behandlas i den omfattning som lämpliga skyddsåtgärder har vidtagits i enlighet med 13 §.

9 §. Behandling av känsliga personuppgifter för ett viktigt allmänt intresse

Känsliga personuppgifter får med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen behandlas av en myndighet om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse och uppgiften grundar sig på lag. Behandlingen får inte innebära ett oproportionellt intrång i den registrerades personliga integritet.

De känsliga personuppgifter som avses i 1 mom. får enbart behandlas i den omfattning som lämpliga skyddsåtgärder har vidtagits i enlighet med 13 §.

10 §. Behandling av känsliga personuppgifter gällande hälso- och sjukvård och social omsorg

Känsliga personuppgifter får med stöd av artikel 9.2 h i dataskyddsförordningen behandlas om behandlingen är nödvändig av skäl som hör samman med

1) förebyggande hälso- och sjukvård och yrkesmedicin,

2) bedömningen av en arbetstagares arbetskapacitet,

3) medicinska diagnoser,

4) tillhandahållande av hälso- och sjukvård eller behandling,

5) social omsorg, eller

6) förvaltning av hälso- och sjukvårdstjänster och social omsorg och av deras system.

Behandling enligt 1 mom. får ske under förutsättning att kravet på tystnadsplikt i artikel 9.3 i dataskyddsförordningen är uppfyllt.

11 §. Behandling av känsliga personuppgifter för vetenskaplig eller historisk forskning

Känsliga personuppgifter får med stöd av artikel 9.2 j i dataskyddsförordningen behandlas om behandlingen är nödvändig för den vetenskapliga eller historiska forskningen och om samhällsintresset av forskningen där behandlingen ingår klart väger över den risk för otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet som behandlingen kan innebära.

De känsliga personuppgifter som avses i 1 mom. får enbart behandlas i den omfattning som lämpliga skyddsåtgärder har vidtagits i enlighet med 13 §. Därtill ska den vetenskapliga eller historiska forskningen bedrivas så att forskningen grundar sig på en forskningsplan, att det finns en ansvarig person eller en grupp som ansvarar för forskningen samt att uppgifter om bestämda personer inte röjs för utomstående.

12 §. Behandling som rör fällande domar i brottmål samt överträdelser

Personuppgifter som avses i artikel 10 i dataskyddsförordningen och som rör fällande domar i brottmål och överträdelser eller därmed sammanhängande säkerhetsåtgärder får behandlas om

1) behandlingen är nödvändig för att rättsliga anspråk ska kunna utredas, fastställas, göras gällande eller försvaras, eller

2) behandlingen av sådana uppgifter är reglerad i lag.

De känsliga personuppgifter som avses i 1 mom. får enbart behandlas i den omfattning som lämpliga skyddsåtgärder har vidtagits i enlighet med 13 §.

13 §. Åtgärder för att skydda den registrerade

Den som behandlar i 8, 9, 11 och 12 §§ avsedda känsliga personuppgifter ska vidta lämpliga och särskilda skyddsåtgärder som säkerställer den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. Dessa åtgärder är

1) åtgärder för att det i efterhand ska kunna säkerställas och bevisas vem som har registrerat, ändrat eller överfört personuppgifterna,

2) åtgärder för att höja kompetensen hos den personal som behandlar personuppgifter,

3) utnämning av ett dataskyddsombud,

4) den personuppgiftsansvariges och personuppgiftsbitrådets interna åtgärder för att förhindra tillträde till personuppgifter,

5) pseudonymisering av personuppgifter,

6) kryptering av personuppgifter,

7) åtgärder för att fortlöpande säkerställa konfidentialitet, integritet, tillgänglighet och motståndskraft hos behandlingssystemen och personuppgifterna, inbegripet förmåga att återställa tillgängligheten och

tillgången till personuppgifter i rimlig tid vid en fysisk eller teknisk incident,

8) ett förfarande för att regelbundet testa, undersöka och utvärdera effektiviteten hos de tekniska och organisatoriska åtgärder som ska säkerställa behandlingens säkerhet,

9) särskilda förfarandebestämmelser för att säkerställa att dataskyddsförordningen och denna lag iaktas när personuppgifter överförs eller behandlas för något annat ändamål,

10) när en konsekvensbedömning avseende dataskydd utförs enligt artikel 35 i dataskyddsförordningen och

11) andra tekniska, förfarandemässiga och organisatoriska åtgärder.

3 kap. Tillsynsmyndighet

14 §. *Datainspektionen*

Datainspektionen fungerar som tillsynsmyndighet enligt dataskyddsförordningen och denna lag.

Datainspektionen är en oberoende myndighet administrativt underställd landskapsregeringen.

Datainspektionen beslutar om sin organisation och kan vid behov utfärda en arbetsordning, om inte annat föreskrivs i denna lag.

Datainspektionen ska ha en elektronisk anslagstavla på sin webbplats.

15 §. *Personal*

Vid Datainspektionen finns en tjänst som myndighetschef till vars uppgifter hör att leda myndigheten.

Vid Datainspektionen kan finnas annan personal i offentligt eller privaträttsligt anställningsförhållande. Om inrättande och indragning av tjänster föreskrivs i 17 §.

Om inte annat bestäms i denna lag ska Datainspektionen handha sådana uppgifter rörande myndighetens personal vilka enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen.

Landskapsregeringen fattar beslut i fråga om

- 1) permittering av Datainspektionens personal,
- 2) förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till eller från en annan landskapsmyndighet, dock med Datainspektionens samtycke samt
- 3) tjänsten som myndighetschef.

Ålands landskapsregering hade anställt A till tjänsten som myndighetschef vid Datainspektionen med en provotid om ett år. Landskapsregeringens förvaltnings- och utvecklingschef hade med hänvisning till 10 § 2 mom. i landskapets tjänstemannalag meddelat att han inte kommer att föreslå att A utnämns permanent till tjänsten och att A:s tjänsteförhållande upphör vid provotidens slut. A yrkade vid högsta förvaltningsdomstolen att beslutet om att hans tjänsteförhållande upphör upphävs. Högsta förvaltningsdomstolen betraktade meddelandet som ett förvaltningsbeslut som innebar att A:s tjänsteförhållande hade upphört, upphävde beslutet och återförvisade ärendet till landskapsregeringen för prövning med iakttagande av dataskyddsförordningens bestämmelser. A:s ställning som myndighetschef vid Datainspektionen reglerades förutom av nationella regler också av bestämmelserna om dataskyddstillsynsmyndigheter på EU-nivå. En grundläggande utgångspunkt i dataskyddsförordningen, som sedan 25.5.2018 var bindande och direkt till-

lämplig i medlemsländerna, var att tillsynsmyndigheten skulle ha oberoende ställning. Även om dataskyddsförordningen inte innehöll uttryckliga bestämmelser om provotid satte den minimigräns för mandattiden som hade fastställts i art. 54.1(d) i dataskyddsförordningen gränser för tillämpningen av nationella bestämmelser om provotid. En sådan tillämpning av tjänstemannalagens bestämmelser om provotid att tjänsteförhållandet skulle anses ha upphört automatiskt vid provotidens utgång därför att inget beslut om att utnämna A till ordinarie innehavare av tjänsten hade fattats, var inte förenlig med dataskyddsförordningens krav på mandattidens minimilängd. Att anse att tjänsteförhållandet hade upphört automatiskt vid provotidens utgång utan möjlighet till ändringssökande skulle ha inneburit att A inte hade garanterats reella möjligheter att få avslutandet av sitt tjänsteförhållande prövat inför domstol, vilket stod i strid med bestämmelserna i Finlands grundlag, fördraget om Europeiska unionen och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Med hänsyn till att provotiden som bestämts med stöd av 10 § i tjänstemannalagen inte var förenlig med dataskyddsförordningens art. 54.1(d), skulle meddelandet om att A:s tjänstgöring som myndighetschef upphör vid provotidens slut betraktas som ett sådant beslut om att avsluta hans tjänsteförhållande, som han enligt tjänstemannalagen för landskapet Åland var berättigad att söka ändring i. Eftersom A:s tjänsteförhållande och dess avslutande inte hade bedömts i ljuset av bestämmelserna i dataskyddsförordningen, skulle beslutet om att hans tjänsteförhållande upphör upphävas och ärendet återförvisas till landskapsregeringen. **HFD 2021:125** omröstn.

16 §. *Behörighets- och utnämning villkor*

Behörig för tjänsten som myndighetschef är den som vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av en nationell utbildningsmyndighet, avlagt en examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier och innehåller en lämplig ämneskombination. Utnämning till myndighetschef sker för sex år åt gången och samma person kan utnämnas till tjänsten sammanlagt högst 18 år.

Vad som bestäms i 1 mom. tillämpas också om det till ansvarsområdet för en tjänst som inrättas ingår att sköta om sådana uppgifter som ankommer på tillsynsmyndigheternas ledamöter enligt dataskyddsförordningen.

Behörighetskrav i samband med övriga anställningsförhållanden vid Datainspektionen än de som anges i 1 och 2 mom. bestäms av Datainspektionen.

17 §. *Inrättande och indragning av tjänster*

Andra tjänster än tjänsten som myndighetschef inrättas och indras av Datainspektionen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats.

För de tjänster som Datainspektionen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med Datainspektionens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till landskapsbudget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt landskapsbudgeten.

Om Datainspektionen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning av tjänst inom gällande landskapsbudget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader räknat från dagen då utredningen delgavs landskapsregeringen.

C 3 LL (2019:9) om dataskydd

18 §. Förbud mot att bedriva oförenlig verksamhet

I artikel 52.3 i dataskyddsförordningen föreskrivs om förbud för Datainspektionens personal att utöva ett yrke eller ha en befattning som står i strid med myndighetens uppgifter.

Om tjänstemans allmänna rättigheter och skyldigheter föreskrivs i 3 kap. i tjänstemannalagen för landskapet Åland.

19 §. Datainspektionens uppgifter och befogenheter

I artiklarna 55–59 i dataskyddsförordningen finns bestämmelser om Datainspektionens uppgifter och befogenheter. Datainspektionen kan också ha andra uppgifter och befogenheter på det sätt som föreskrivs i lag.

Gemensam företrädare för landskapets och rikets tillsynsmyndigheter i Europeiska dataskyddsstyrelsen utses i enlighet med 59b § i självstyrelselagen för Åland.

Datainspektionen ska årligen överlämna den verksamhetsberättelse som avses i artikel 59 i dataskyddsförordningen till Ålands lagting och landskapsregeringen. Verksamhetsberättelsen ska hållas allmänt tillgänglig.

20 §. Behandling av ärenden

Myndighetschefen avgör de ärenden i vilka beslut fattas av Datainspektionen. Genom bestämmelse i arbetsordning kan myndighetschefen överföra beslutanderätten på en annan tjänsteman vid Datainspektionen.

Landskapsregeringen kan utfärda närmare bestämmelser om Datainspektionens ekonomiförvaltning och om vissa ärenden som hänför sig till tjänstekollektivavtalen samt till vilken del landskapsregeringen handhar skötseln av dessa uppgifter.

21 §. Information och rätt att utöva tillsyn

I artikel 58.1 i dataskyddsförordningen finns bestämmelser om Datainspektionens rätt att få information och rätt att utöva tillsyn. Datainspektionen har trots sekretessbestämmelser rätt att avgiftsfritt få de uppgifter som behövs för skötseln av myndighetens uppgifter.

I utrymmen som används för boende av permanent natur får inspektion utföras endast om det är nödvändigt för att utreda omständigheter som är föremål för inspektion och om det i det aktuella fallet finns motiverade och specificerade skäl att misstänka att brott skett eller kommer att ske mot bestämmelserna om behandling av personuppgifter så att påföljden kan vara ett fängelsestraff enligt denna lag eller strafflagen (FFS 39/1889).

22 §. Anlitande av sakkunniga

Datainspektionen har rätt att anlita och höra sakkunniga samt att begära in utlåtanden från dem.

Datainspektionen får anlita sakkunniga som hjälp när myndigheten utför en inspektion. På den sakkunniga tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt ansvar då den sakkunniga assisterar Datainspektionen vid en sådan inspektion.

23 §. Handräckning

Polisen är skyldig att vid behov ge Datainspektionen handräckning när myndigheten fullgör de åligganden som ankommer på den.

4 kap. Rättsmedel, ansvar och sanktioner**24 §. Klagomål till Datainspektionen**

Varje registrerad som anser att dennes personuppgifter behandlas lagstridigt har rätt att lämna in klagomål till Datainspektionen.

Datainspektionen kan avbryta behandlingen av ett ärende om ett ärende som har samband med det är anhängigt i domstol.

25 §. Vite

Datainspektionen får förena ett i dataskyddsförordningens artikel 58.2 c—g och j avsett beslut samt ett med stöd av 21 § 1 mom. i denna lag meddelat föreläggande att lämna ut uppgifter, med vite.

Ett i 1 mom. avsett föreläggande att lämna ut uppgifter får inte förenas med ett vitesföreläggande riktat till en fysisk person, om det finns anledning att misstänka personen för brott och uppgifterna gäller en omständighet som har samband med brottsmisstanken.

Närmare bestämmelser om vite finns i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

26 §. Ändringssökande

Ändring i Datainspektionens beslut får sökas hos Ålands förvaltningsdomstol genom besvär på det sätt som föreskrivs i [förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996)].

Ändring i förvaltningsdomstolens beslut får sökas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Även Datainspektionen får söka ändring i förvaltningsdomstolens beslut.

I Datainspektionens beslut kan det bestämmas att beslutet ska iaktas trots ändringssökande, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

FörvaltningsprocessL (FFS 586/1996) har ersatts av L om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019)

27 §. Administrativa sanktionsavgifter

Bestämmelserna om administrativa sanktionsavgifter i dataskyddsförordningen tillämpas inte i förhållande till myndigheter inom landskaps- och kommunalförvaltningen eller till Ålands lagting ansluten förvaltning.

Bestämmelserna om administrativa sanktionsavgifter tillämpas inte heller i förhållande till landskapets affärsverk då dessa sköter offentliga förvaltningsuppgifter eller i förhållande till andra juridiska och fysiska personer då de genom landskapslag eller med stöd av landskapslag sköter offentliga förvaltningsuppgifter.

28 §. Dataskyddsbrott

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet skaffar personuppgifter på ett sätt som inte är förenligt med ändamålet med dem, lämnar ut personuppgifter eller översänder personuppgifter i strid med en bestämmelse om personuppgifternas ändamålsbundenhet, utlämnande eller översändande av personuppgifter

i denna lag och därmed gör intrång i den registrerades integritetsskydd eller åsamkar honom eller henne annan skada eller betydande men, ska för *dataskydds-brott* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

För dataskyddsbrott döms också den som handlar i strid med det som i en bestämmelse som avses i 1 mom. bestäms om säker behandling av personuppgifter.

29 §. *Brott mot tystnadsplikt*

Den som bryter mot den tystnadsplikt som avses i 4 § 3 mom. ska för *brott mot tystnadsplikt enligt landskapslagen om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen* dömas till böter eller fängelse högst ett år, om inte strängare straff för gärningen bestäms i någon annan lag.

5 kap. Särskilda behandlingssituationer

30 §. *Behandling av personuppgifter för journalistiska, akademiska, konstnärliga eller litterära ändamål*

För att trygga yttrande- och informationsfriheten tillämpas inte artikel 5.1 c–e, artiklarna 6 och 7, artiklarna 9 och 10, artikel 11.2, artiklarna 12–22, artikel 30, artikel 34.1–3, artiklarna 35 och 36, artikel 56, artikel 58.2 f, artiklarna 60–63 och artiklarna 65–67 i dataskyddsförordningen på behandling av personuppgifter som sker för enbart journalistiska ändamål eller för akademiskt, konstnärligt eller litterärt skapande.

Artikel 27 i dataskyddsförordningen tillämpas inte på behandling av personuppgifter i samband med sådan verksamhet som regleras i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (FFS 460/2003). Artiklarna 44–50 i dataskyddsförordningen tillämpas inte, om tillämpningen skulle kränka rätten till yttrandefrihet eller informationsfrihet.

För att trygga yttrande- och informationsfriheten tillämpas artikel 5.1 a och b och artikel 5.2, artiklarna 24–26, artikel 31, artiklarna 39 och 40, artikel 42, artiklarna 57 och 58, artikel 64 och artikel 70 i dataskyddsförordningen endast i tillämpliga delar på behandling av personuppgifter som sker för enbart journalistiska ändamål eller för akademiskt, konstnärligt eller litterärt skapande.

31 §. *Behandling av personbeteckning*

En personbeteckning får behandlas med den registrerades samtycke eller när behandlingen regleras i lag. Dessutom får en personbeteckning behandlas, om det är viktigt att entydigt identifiera den registrerade

- 1) för att utföra en i lag angiven uppgift,
- 2) för att uppfylla den registrerades eller den personuppgiftsansvariges rättigheter och skyldigheter, eller
- 3) för historisk eller vetenskaplig forskning eller för statistikföring.

En personbeteckning får behandlas vid kreditgivning eller indrivning av fordringar, i försäkrings-, kreditinstituts-, betaltjänst-, uthyrnings-, och utlåningsverksamhet, i kreditupplysningsverksamhet, inom hälsovården, inom socialvården och inom annan verksamhet för att tillförsäkra social trygghet eller i ärenden som gäller tjänste- och arbetsavtalsförhållan-

den och andra anställningsförhållanden och förmåner som har samband med dessa.

Utöver vad som i 1 och 2 mom. föreskrivs om behandling av personbeteckning får en personbeteckning lämnas ut för sådan databehandling som sker för uppdatering av adressuppgifter eller i syfte att undvika mångfaldig postning, om mottagaren redan har tillgång till personbeteckningen.

En personbeteckning får inte utan orsak antecknas i handlingar som skrivs ut eller upprättas på basis av ett personregister.

32 §. *Undantag och skyddsåtgärder som gäller behandling för vetenskaplig och historisk forskning*

När personuppgifter behandlas för vetenskapliga eller historiska forskningsändamål kan undantag vid behov göras från den registrerades rättigheter som anges i artiklarna 15, 16, 18 och 21 i dataskyddsförordningen under förutsättning att forskningen grundar sig på en forskningsplan, det finns en ansvarig person eller en grupp som ansvarar för forskningen samt att uppgifter om bestämda personer inte röjs för utomstående.

Om behandlingen av känsliga personuppgifter för vetenskaplig eller historisk forskning gäller vad som föreskrivs i 11 §.

33 §. *Undantag och skyddsåtgärder som avser behandling för arkivändamål av allmänt intresse och statistikföring*

Om undantag och skyddsåtgärder som gäller behandling för arkivändamål av allmänt intresse och statistikföring gäller det som föreskrivs i arkivlagen för landskapet Åland och statistiklagen för landskapet Åland.

34 §. *Begränsningar i informationsplikten*

Undantag från skyldigheten enligt artiklarna 13 och 14 i dataskyddsförordningen att tillhandahålla uppgifter till den registrerade kan göras, om det är nödvändigt med hänsyn till den allmänna ordningen och säkerheten, för en tillsynsuppgift som hänför sig till beskattningen och den offentliga ekonomin eller för att förebygga och utreda brott.

Undantag från artikel 14.1–4 i dataskyddsförordningen kan göras också om tillhandahållandet av information orsakar väsentlig skada eller olägenhet för den registrerade och de uppgifter som registreras inte används för sådant beslutsfattande som gäller den registrerade.

35 §. *Begränsningar i rätten till information*

En registrerad har inte i artikel 15 i dataskyddsförordningen avsedd rätt att bekanta sig med uppgifter som samlats in om honom eller henne om

- 1) informationen kan skada den allmänna ordningen och säkerheten eller försvåra förebyggande eller utredning av brott,

- 2) informationen kan medföra allvarlig fara för den registrerades hälsa eller vård eller för den registrerades eller någon annans rättigheter, eller

- 3) personuppgifter används för tillsyns- och kontrolluppgifter och vägran att lämna information är

C 4 Offentlighetslag (2021:79)

nödvändig för att trygga ett viktigt ekonomiskt eller finansiellt intresse för landskapet eller Europeiska unionen.

Om endast en del av de uppgifter som gäller den registrerade är sådana att de enligt 1 mom. inte omfattas av rätten enligt artikel 15 i den allmänna dataskyddsförordningen, har den registrerade rätt att få veta vilka övriga uppgifter som rör honom eller henne.

Den registrerade måste underrättas om orsakerna till begränsningen, om detta inte äventyrar syftet med begränsningen.

6 kap. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

36 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2019.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2007:88) om behandlingen av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen och landskapslagen (2007:89) om Datainspektionen.

37 §. Övergångsbestämmelser

De tillstånd som Datainspektionen beviljat med stöd av bestämmelser som gällde före ikraftträdandet av denna lag upphör att gälla när lagen träder i kraft. Om en sådan tillståndsansökan är anhängig när lagen träder i kraft avskrivs ansökan.

När denna lag träder i kraft ska landskapsregeringen i enlighet med tjänstemannalagen förflytta den tjänsteinnehavare som innan denna lag träder i kraft ansvarar för skötseln av chefen för Datainspektionens uppgifter till den i 15 § 1 mom. avsedda tjänsten som myndighetschef.

Vad som i 16 § 1 mom. föreskrivs om att utnämning till myndighetschef sker för sex år åt gången och att samma person kan utnämnas till tjänsten sammanlagt högst 18 år tillämpas först när en ny myndighetschef anställs.

C 4 Offentlighetslag (2021:79) för Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Offentlighetsprincipen

Myndighetshandlingar är offentliga, om inte offentligheten särskilt har begränsats i denna lag eller i någon annan lag.

Myndigheterna ska aktivt verka för att vars och ens rätt att ta del av offentliga myndighetshandlingar förverkligas.

Myndigheterna ska främja möjligheterna för var och en att med elektroniska hjälpmedel ta del av offentliga myndighetshandlingar i ett elektroniskt format.

2 §. Lagens syfte och innehåll

Syftet med denna lag är att ge enskilda människor och sammanslutningar möjlighet att övervaka den offentliga maktutövningen och användningen av offentliga medel, att fritt bilda sig en uppfattning samt påverka sådant beslutsfattande som avser offentlig maktutövning och att bevaka sina rättigheter och intressen.

I denna lag finns bestämmelser om rätten att ta del av myndighetshandlingar som förvaras hos myndigheterna samt om myndigheternas skyldigheter för att denna rätt ska efterlevas. I lagen finns även bestämmelser om sekretess, tystnadsplikt och andra nödvändiga begränsningar av offentligheten i myndigheternas verksamhet.

Om det i en annan landskapslag finns särskilda bestämmelser som avviker från denna lag ska de bestämmelserna gälla.

3 §. Tillämpning av rikslagstiftningen om offentlighet och sekretess

En myndighet tillämpar rikslagstiftningen om sekretess och handlingars offentlighet

1) i de frågor som avses i 60a § i självstyrelselagen (1991:71) för Åland och

2) då myndigheten utför förvaltningsuppgifter inom riksdagens lagstiftningsbehörighet.

I landskapslagen (2021:115) om tillämpningen av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet hos Ålands polismyndighet finns bestämmelser om tillämpningen vid Ålands polismyndighet av rikslagstiftning om offentlighet och sekretess.

4 §. Myndigheter

Med *myndighet* avses i denna lag

1) landskapets myndigheter förutom Ålands polismyndighet,

2) kommunala myndigheter,

3) till Ålands lagting ansluten förvaltning,

4) landskapets affärsverk, samt

5) övriga juridiska och fysiska personer då de genom en landskapslag eller med stöd av en landskapslag sköter offentliga förvaltningsuppgifter.

Kommittéer, arbetsgrupper, projektgrupper, utredare och andra organ eller personer som har tillsatts av en myndighet som avses i 1 mom. för att utföra en uppgift eller bereda ett ärende ska betraktas som en separat myndighet vid tillämpningen av denna lag endast då det i lag har föreskrivits om att organet eller personen ska ha en självständig ställning i förhållande till den tillsättande myndigheten.

5 §. Handlingar

Med *handling* avses en framställning i skrift eller bild samt en upptagning som endast med tekniska hjälpmedel kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på något annat sätt.

6 §. Myndighetshandlingar

Med *myndighetshandling* avses en handling som förvaras hos en myndighet och som antingen ska anses ha inkommit till eller upprättats av en myndighet.

En handling anses ha blivit upprättad av en myndighet när den har upprättats av någon som innehar befattning vid eller annars verkar hos en myndighet. En handling anses ha kommit in till en myndighet när den har anlänt till myndigheten eller kommit behörig befattningshavare till handa.

En upptagning anses förvarad hos en myndighet om upptagningen är tillgänglig för myndigheten med tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar

för överföring i en sådan form att den kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt. En sammanställning av uppgifter ur en upptagning anses förvarad hos myndigheten endast om myndigheten kan göra sammanställningen tillgänglig med rutinbetonade åtgärder.

7 §. Handlingar som inte anses vara myndighetshandlingar

Som *myndighetshandlingar* betraktas inte

1) brev eller andra handlingar som skickas personligen till den som innehar en befattning vid eller annars verkar hos en myndighet då handlingarna enbart är avsedda för mottagaren som innehavare av en annan ställning,

2) utkast och minnesanteckningar som upprättas inom en myndighet som ett led i beredningen av ett ärende då uppgifterna i en sådan handling varken kommer att påverka eller har påverkat utgången i ärendet,

3) handlingar som enbart används för intern utbildning, informationssökning eller annan därmed jämförbar intern användning inom en myndighet,

4) loggar eller förteckningar, som inte ligger till grund för beredningen av ett ärende, i vilka det automatiskt skapas anteckningar om händelser i myndighetens elektroniska data- och kommunikationssystem,

5) handlingar som ingår i ett allmänt bibliotek, samt

6) handlingar som har kommit in till en myndighet med anledning av en uppgift som utförs för en enskilds räkning eller som upprättats för utförande av uppgiften.

8 §. Registrering av ärenden och myndighetshandlingar

En myndighet ska upprätthålla ett ärenderegister med information om de ärenden som behandlas eller har behandlats hos myndigheten. En myndighet ska utan dröjsmål i ärenderegistret registrera sådana myndighetshandlingar som har kommit in till eller upprättats hos myndigheten. En myndighet behöver inte registrera en myndighetshandling om det är uppenbart att handlingen är av ringa betydelse för myndighetens verksamhet.

I ärenderegistret ska för varje ärende framgå åtminstone

1) ärendenummer eller motsvarande uppgift som identifierar ärendet,

2) när ärendet registrerades,

3) myndighetens åtgärder i ärendet, samt

4) myndighetshandlingar som inkommit och upprättats i ärendet.

I ärenderegistret ska för varje myndighetshandling framgå åtminstone

1) uppgifter som identifierar myndighetshandlingen och det ärende som handlingen hör till,

2) när myndighetshandlingen registrerades, samt

3) vem som har upprättat eller kommit in med myndighetshandlingen.

De myndighetshandlingar som registreras i ärenderegistret ska förvaras och vara möjliga att ta fram i ett allmänt tillgängligt elektroniskt format. Den elektroniska kopian av en offentlig myndighetshandling

ska på begäran kunna lämnas ut i enlighet med 18 § 3 mom.

En myndighet behöver inte omvandla en myndighetshandling till ett allmänt tillgängligt elektroniskt format enligt 4 mom. om myndighetshandlingen inte kan omvandlas till ett elektroniskt format eller om den kan omvandlas enbart så att myndigheten vidtar mer än rutinbetonade åtgärder.

En myndighet kan vid registreringen eller i något annat skede göra anteckningar om att myndighetshandlingar ska vara sekretessbelagda enligt lag. Sådana anteckningar bör avlägsnas när det inte längre finns grunder för att sekretessbelägga handlingarna.

2 kap. Tidpunkten för när myndighetshandlingar blir offentliga

9 §. Tidpunkten för när upprättade myndighetshandlingar blir offentliga

Myndighetshandlingar som har upprättats av en myndighet blir offentliga vid följande tidpunkter, om inte annat föreskrivs i lag:

1) en anteckning i ett register eller en annan officiell förteckning, när anteckningen har förts in,

2) protokoll då det justerats om det inte har upprättats för beredning av ett ärende inom myndigheten,

3) beslut, utlåtande eller annan handling som ska expedieras då expeditionen har undertecknats,

4) av en myndighet i egenskap av avtalspart fattat beslut samt av myndigheten upprättade handlingar som anknyter till avtalet, när avtalet har undertecknats eller bekräftats på motsvarande sätt, samt

5) en annan hos en myndighet upprättad handling då ärendet slutbehandlats hos myndigheten eller, om handlingen inte hänför sig till ett visst ärende, när den har färdigställts.

Ett kommittébetänkande, en utredning eller en annan motsvarande myndighetshandling som upprättats av ett organ eller en person som saknar en sådan självständig ställning som avses i 4 § 2 mom. offentliggörs då den färdigställda handlingen överlämnas till den tillsättande myndigheten. Om handlingen utgör beredningsmaterial i ett ärende hos den tillsättande myndigheten kan denna i samband med överlämnandet bestämma att den blir offentlig i ett senare skede, dock senast då ärendet har slutbehandlats hos den tillsättande myndigheten.

Om flera myndigheter tillsammans bereder ett ärende blir hos myndigheterna upprättade handlingar för beredningen offentliga då det gemensamma ärendet slutbehandlats.

En begäran om anbud i ett upphandlingsärende blir offentlig när handlingen har undertecknats. En begäran om komplettering av ett anbud som gäller upphandling liksom även någon annan rättshandling som avgörs på basis av anbud samt andra handlingar som har sammanställts för behandlingen av anbudsärendet blir offentliga när ett avtal i ärendet har ingåtts.

Om en expedition utges eller någon annan handling upprättas i ett ärende ska myndigheten i mån av möjlighet se till att en part kan ta del av handlingen innan den blir offentlig.

C 4 Offentlighetslag (2021:79)

10 §. Tidpunkten för när inkomna myndighetshandlingar blir offentliga

Myndighetshandlingar som har kommit in till en myndighet blir offentliga så snart de har registrerats, om inte annat föreskrivs i lag. Om en myndighetshandling inte har registrerats för att det är uppenbart att den är av ringa betydelse för myndighetens verksamhet blir handlingen offentlig så snart den har kommit in till myndigheten.

Med avvikelser från vad som föreskrivs i 1 mom. blir vissa myndighetshandlingar som har kommit in till en myndighet offentliga enligt följande:

1) tävlingsskrifter och andra dylika handlingar som enligt beslut ska öppnas vid en bestämd tidpunkt blir offentliga när de öppnas, även om de har registrerats före det, samt

2) inkomna anbudshandlingar är inte offentliga förrän avtal har undertecknats eller myndigheten har beslutat att upphandlingsärendet ska avslutas utan att nya eller kompletterande anbud begärs in.

Om flera myndigheter gemensamt bereder ett ärende blir handlingar som kommer in från andra myndigheter och som hör till beredningen offentliga då det gemensamma ärendet slutbehandlats.

3 kap. Rätt att ta del av en myndighetshandling**11 §. Rätt att ta del av en offentlig myndighetshandling**
Var och en har rätt att ta del av en offentlig myndighetshandling.

En myndighet kan efter prövning lämna ut uppgifter ur en handling som enligt 9 och 10 §§ ännu inte är offentlig. Vid prövningen får inte insynen i myndighetens verksamhet begränsas mer än vad som är nödvändigt för det intresse som ska skyddas.

12 §. Rätt att ta del av en sekretessbelagd myndighetshandling

Uppgifter om en sekretessbelagd myndighetshandling eller om dess innehåll får lämnas ut endast om så särskilt bestäms i denna lag eller någon annan lag. När endast en del av en handling är sekretessbelagd ska uppgifter i den offentliga delen lämnas ut så att den sekretessbelagda delen inte röjs.

13 §. En parts rätt att ta del av en myndighetshandling

Den som i ett ärende är sökande eller anför besvär eller någon annan vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäller (*part*) har rätt att hos den myndighet som behandlar eller har behandlat ärendet ta del av en myndighetshandling som kan eller har kunnat påverka behandlingen, även om handlingen inte är offentlig.

En part, partens ombud eller partens biträde har inte den i 1 mom. avsedda rätten

1) när utlämnande av uppgifter ur handlingen skulle strida mot ett synnerligen viktigt allmänt intresse, ett barns intresse eller ett annat synnerligen viktigt enskilt intresse,

2) när det är fråga om en handling som har företetts eller upprättats i samband med en förundersökning eller en polisundersökning som ännu pågår, om utredningen skulle försvåras av att uppgifter lämnas ut,

3) när det är fråga om ett förslag till beslut, ett beslutsunderlag eller någon annan därmed jämförbar handling som har upprättats av en myndighet för beredning av ett ärende, så länge myndigheten ännu behandlar ärendet,

4) när det är fråga om en handling som har upprättats eller skaffats av en myndighet i egenskap av delaktig i en rättegång för förberedelse av en rättegång, om utlämnandet av uppgifter ur handlingen skulle strida mot myndighetens intresse vid rättegången,

5) när det vid en offentlig upphandling är fråga om en annan anbudssökandes eller anbudsgivares företagshemligheter; uppgift om det totalpris som används vid anbudsjämförelsen ska dock alltid lämnas,

6) när det är fråga om en sekretessbelagd adress-, telefon- och annan motsvarande kontaktinformation som hänför sig till ett vittne eller en målsägande, till en part eller till någon som har gjort polisanmälan, en barnskyddsanmälan eller någon annan därmed jämförbar anmälan som förutsätter myndighetsåtgärder, om utlämnandet av uppgifter skulle äventyra säkerheten, intressena eller rättigheterna för vittnet, målsäganden eller parten eller för den som gjort anmälan, samt

7) när det är fråga om en sekretessbelagd del av en handling vars offentlighet ärendet gäller.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om en part gäller inte den vars rätt att söka ändring grundar sig uteslutande på medlemskap i en kommun eller någon annan sammanslutning.

14 §. Rätt att ta del av en myndighetshandling som gäller en själv

Var och en har med de begränsningar som nämns i 13 § 2 och 3 mom. rätt att ta del av de uppgifter som ingår i en myndighetshandling och som gäller personen själv, om inte något annat föreskrivs i lag.

4 kap. Förfarandet vid utlämnandet av myndighetshandlingar**15 §. Behörig myndighet**

En begäran om att få ta del av en myndighetshandling lämnas in till den myndighet där handlingen förvaras. En begäran kan också framställas muntligen.

Om en myndighet inte förvarar den begärda myndighetshandlingen ska den utan dröjsmål överföra begäran till en myndighet som anses förvara handlingen. Den som begärt att få ta del av handlingen ska underrettas om överföringen.

16 §. Innehållet i en begäran om att ta del av en myndighetshandling

En begäran om att få ta del av en myndighetshandling ska vara tillräckligt preciserad. Myndigheten ska vid behov bistå med att precisera vilka myndighetshandlingar begäran gäller, om det inte är uppenbart oskäligt med hänsyn till omständigheterna.

En myndighet får kräva att den som lämnar in en begäran om att få ta del av en myndighetshandling utreder sin identitet eller syftet med begäran endast då detta är nödvändigt för säkerställandet av att uppgifter vars offentlighet har begränsats i lag inte lämnas till obehöriga eller att personuppgifter inte kommer att behandlas i strid med dataskyddslagstiftningen.

17 §. Behandling utan dröjsmål

En myndighet ska lämna ut myndighetshandlingar och uppgifter i dessa utan dröjsmål. Av särskilda skäl kan handlingarna lämnas ut senare men inte senare än inom 15 dagar efter att myndigheten har tagit emot en begäran.

En myndighet ska lämna ut myndighetshandlingar och uppgifter i dessa senast inom 30 dagar efter att myndigheten har tagit emot en begäran om de begärda handlingarna är många eller innehåller sekretessbelagda delar eller om någon annan därmed jämförbar omständighet gör att det krävs specialåtgärder eller en större arbetsmängd än normalt för att behandla och avgöra ärendet.

18 §. Hur en myndighetshandling lämnas ut

En myndighet ska så snart som möjligt och utan avgift låta den som begär det få ta del av en offentlig myndighetshandling hos myndigheten på ett sådant sätt att den kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på något annat sätt. Den som tar del av handlingen hos myndigheten får skriva av, kopiera eller på något annat sätt tillgodogöra sig handlingen på stället.

En myndighet ska på begäran lämna ut en kopia av en myndighetshandling hos myndigheten eller skicka den med post utan att de delar som inte får lämnas ut röjs.

En myndighet ska skicka en elektronisk kopia av en offentlig myndighetshandling med elektronisk post eller någon annan elektronisk dataöverföringsmetod till den elektroniska adress som den som begär att få ta del av handlingen uppger.

En myndighet är inte skyldig att lämna ut en elektronisk kopia enligt 3 mom. om utlämnandet skulle förutsätta mer än rutinbetonade åtgärder inom myndigheten och handlingen kan tillhandahållas på stället. En myndighet är inte heller skyldig att lämna ut en kopia av handlingen i format eller med sådana tekniska hjälpmedel som myndigheten inte har tillgång till.

19 §. Meddelande och beslut om att en myndighetshandling inte lämnas ut

Om en tjänsteman eller någon annan som är behörig att för myndighetens del behandla en begäran om att få ta del av en myndighetshandling vägrar att helt eller delvis lämna ut begärd handling eller uppgift ska denna utan dröjsmål och senast inom de i 17 § angivna tiderna

1) meddela den som lämnat in begäran vad vägran beror på,

2) fråga den som lämnat in begäran om denna vill skriftligen anhängiggöra att myndigheten ska fatta ett överklagbart beslut, samt

3) informera om de eventuella avgifter som uppstår med anledning av behandlingen.

Om en person som erhållit ett meddelande som avses i 1 mom. skriftligen anhängiggör att myndigheten ska fatta ett överklagbart beslut måste myndigheten fatta ett skriftligt beslut utan dröjsmål. Om myndighetens skyldigheter vid avgörande av ärenden finns närmare bestämmelser i 7 kap. i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

5 kap. Sekretess, tystnadsplikt och andra begränsningar av offentlighet**20 §. Handlingssekretess, tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande**

Det är förbjudet att visa för eller på något sätt till en utomstående lämna ut en sekretessbelagd myndighetshandling eller en kopia eller en utskrift av en sådan handling. Detta gäller inte den offentliga delen av myndighetshandlingen, förutsatt att det är möjligt att lämna ut den offentliga delen utan att den sekretessbelagda delen röjs (*handlingssekretess*).

Det är förbjudet att röja en myndighetshandlings sekretessbelagda innehåll eller en uppgift som vore sekretessbelagd om den ingick i en myndighetshandling samt en uppgift som erhållits i samband med verksamhet hos myndigheten och för vilken tystnadsplikt föreskrivs genom lag (*tystnadsplikt*).

Det är förbjudet att använda uppgifter som är föremål för handlingssekretess eller tystnadsplikt för att skaffa sig själv eller någon annan en fördel eller för att skada någon annan (*förbud mot utnyttjande*). En part eller partens ombud eller biträde får dock använda en uppgift om en annan person än parten själv när det är fråga om ett ärende som gäller den rätt, det intresse eller den skyldighet som partens rätt att få information har grundat sig på.

Den handlingssekretess, tystnadsplikt och det förbud mot utnyttjande som avses i 1–3 mom. gäller

1) den som är anställd hos en myndighet,

2) medlem i landskapsregeringen, kommunfullmäktige eller något annat kommunalt organ samt andra förtroendevalda inom en myndighet,

3) en praktikant eller någon annan som verkar hos en myndighet,

4) en person som avses i 1–3 punkten efter att dennes anställning, uppdrag eller verksamhet hos myndigheten har upphört eller avslutats,

5) en part eller dennes ombud eller biträde då denna erhållit de sekretessbelagda uppgifterna i egenskap av part och uppgifterna gäller någon annan än parten själv, och

6) den som med stöd av lag eller ett tillstånd som utfärdats med stöd av lag har fått kännedom om en sekretessbelagd uppgift, om inte något annat följer av lagen eller tillståndet.

Den handlingssekretess, tystnadsplikt och det förbud mot utnyttjande som avses i 1–3 mom. gäller inte lagtingsledamöterna då de utför sitt lagtingsuppdrag.

21 §. Sekretessbelagda myndighetshandlingar

Om inte något annat föreskrivs särskilt är följande myndighetshandlingar sekretessbelagda:

1) handlingar som gäller förhandlingar med Finland, andra länder samt Europeiska unionen om de politiska eller ekonomiska relationerna, om utlämnandet av uppgifter ur dem skulle medföra skada eller olägenhet för landskapet,

2) handlingar rörande brott tills ärendet har tagits upp till behandling vid en domstol eller lagts ned av en polis- eller åklagarmyndighet, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter ur sådana handlingar

C 4 Offentlighetslag (2021:79)

inte äventyrar brottsutredningen eller undersökningens syfte eller utan vägande skäl vållar den som har del i saken skada eller lidande eller hindrar domstolen från att utöva sin i lag föreskrivna rätt att sekretessbelägga handlingarna,

3) handlingar som innehåller uppgifter om polisens taktiska och tekniska metoder och planer, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle äventyra förebyggande och utredning av brott eller upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet,

4) handlingar som gäller skyddsarrangemang för personer, byggnader, inrättningar, konstruktioner samt data- och kommunikationssystem och genomförandet av arrangemangen, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling inte äventyrar genomförandet av syftet med skyddsarrangemangen,

5) handlingar som gäller beredskap för olyckor eller undantagsförhållanden, befolkningsskydd eller säkerhetsutredning av olyckor, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle skada eller äventyra säkerheten eller förbättrande av den, befolkningsskyddet eller beredskapen inför undantagsförhållanden, äventyra säkerhetsutredning eller syftet med en säkerhetsutredning eller möjligheterna att få information för en utredning eller om ett utlämnande skulle kränka rättigheterna för offer i olyckor, tillbud eller exceptionella händelser, minnet av offer eller närstående till offer,

6) handlingar som innehåller uppgifter om utrotningshotade djur- eller växtarter eller skydd av värdefulla naturområden, om utlämnandet av uppgifter ur dessa skulle äventyra skyddet av djur- eller växtarten eller naturområdet i fråga,

7) handlingar eller uppgifter som gäller tillsyn som ankommer på en myndighet, om utlämnandet av sådana uppgifter skulle äventyra tillsynen eller utan vägande skäl åsamka den som anmäler eller har del i saken skada eller lidande,

8) handlingar som innehåller uppgifter om landskapets, kommuners eller någon annan i 4 § avsedd myndighets företagshemligheter samt sådana handlingar som innehåller uppgifter om någon annan motsvarande omständighet som har samband med affärsverksamhet, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle medföra ekonomisk skada för myndigheten eller ge någon annan som bedriver liknande eller annars konkurrerande verksamhet en konkurrensfördel eller försämra myndighetens möjligheter till förmånlig upphandling eller arrangemang som avser placering, finansiering eller låneskötsel,

9) handlingar som innehåller uppgifter om en privat företagshemlighet samt sådana handlingar som innehåller uppgifter om någon annan motsvarande omständighet som har samband med privat näringsverksamhet, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle medföra ekonomisk skada för näringsidkaren, och det inte är fråga om uppgifter som är betydelsefulla för skyddande av konsumenters hälsa eller en hälsosam miljö eller för bevakande av de rättigheter som innehas av dem som orsakas skada

av verksamheten eller uppgifter om näringsidkarens skyldigheter och fullgörande av dessa,

10) handlingar som innehåller uppgifter som landskapet, en kommun eller någon annan i 4 § avsedd myndighet har upprättat eller mottagit i egenskap av arbetsmarknadspart eller part i en arbetskonflikt, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle strida mot myndighetens intressen som arbetsgivare,

11) handlingar som innehåller uppgifter om en persons årsinkomster eller totala förmögenhet eller inkomster och förmögenhet som ligger till grund för stöd eller förmåner eller som annars beskriver personens ekonomiska ställning, dock med undantag för de offentliganställdas löner,

12) handlingar som gäller vetenskaplig forskning och utvecklingsarbete, om utlämnandet medför en uppenbar olägenhet för forskningen eller utvecklingsarbetet,

13) handlingar som innehåller uppgifter om prov som ordnas inom skolväsendet eller i ett behörighetsgivande syfte, om utlämnandet av uppgifter ur dem skulle äventyra provets syfte eller en användning av det i framtiden,

14) handlingar som gäller barn-, elev- och studerandehälsa eller befriande av en elev från undervisning, elevers och studerandes provsvar samt av en skola, ett daghem eller en läroanstalt utfärdade betyg och andra handlingar som innehåller bedömningar av barnets, elevens eller studerandens personliga egenskaper,

15) handlingar som innehåller uppgifter om en klient hos socialvården eller en kund som erhåller arbetsmarknads- eller studieservice samt uppgifter om de förmåner och stödåtgärder eller den service personen erhållit,

16) handlingar som innehåller uppgifter om en persons hälsotillstånd eller handikapp, den hälso- och sjukvård eller rehabilitering som denne har erhållit,

17) handlingar som innehåller uppgifter om känsliga omständigheter som gäller privatlivet för någon som misstänks för ett brott, en målsägande eller någon annan som har samband med ett brottmål samt sådana handlingar som innehåller uppgifter om ett brottsoffer, om utlämnandet av uppgifter kränker offrets rättigheter, minnet av offret eller offrets närstående, förutsatt att utlämnandet av uppgifter inte är nödvändigt för utförande av ett myndighetsuppdrag,

18) handlingar som innehåller uppgifter om psykologiska test eller lämplighetsprov som gäller en person eller resultatet av dem för val av en anställd eller fastställande av en avlöningsgrund,

19) personalenkäter och andra liknande interna personalhandlingar, om utlämnandet av uppgifterna skulle äventyra syftet med personalarbetet eller medföra att enskilda kommer att lida betydande men,

20) handlingar som innehåller uppgifter om disciplinärt förfarande gällande den som är anställd hos myndigheten, om utlämnandet av uppgifterna skulle medföra att den som är anställd eller någon annan som berörs av uppgifterna kommer att lida betydande men,

21) handlingar som innehåller uppgifter som någon har lämnat om sitt hemliga telefonnummer eller en

uppgift om läget för en mobiltelefon samt handlingar som innehåller uppgifter om en persons hemkommun och bostad där eller tillfälliga bostad samt telefonnummer och annan kontaktinformation, om den som har begärt att de ska hållas hemliga har en grundad anledning att misstänka att personens egen eller familjens hälsa eller säkerhet kan komma att hotas, samt

22) handlingar som innehåller uppgifter om en persons politiska övertygelse eller uppgifter om åsikter som personen har uttalat privat eller uppgifter om någons levnadssätt, deltagande i föreningsverksamhet eller fritidssysselsättningar, familjeliv eller andra med dem jämförbara personliga förhållanden, dock så att handlingar med uppgifter om en persons deltagande i ett politiskt eller något annat förtoendeuppdrag eller om en kandidatur för ett sådant uppdrag samt om en persons deltagande i grundandet och registreringen av ett politiskt parti eller bildande av en valmansförening för val är offentliga.

22 §. Sekretess för skyddet av intressen i rikslagstiftningen

Till en myndighet inkomna rikshandlingar eller uppgifterna i en sådan handling är sekretessbelagda om handlingarna eller uppgifterna är sekretessbelagda i rikslagstiftningen. Detsamma gäller en av myndigheten upprättad myndighetshandling eller uppgifter i en sådan, om handlingen eller uppgifterna anknyter till ett ärende hos en riksmyndighet och offentliggörandet skulle medföra att uppgifter som är sekretessbelagda enligt rikslagstiftningen röjs.

23 §. Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

En myndighet kan lämna ut uppgifter ur en sekretessbelagd myndighetshandling om

1) det i lag särskilt tagits i uttryckliga bestämmelser om rätten att lämna ut eller att få sekretessbelagda uppgifter,

2) sekretess eller tystnadsplikt gäller för skyddet av någons intressen och denne samtycker till att uppgifterna lämnas ut,

3) det är nödvändigt för handräckning som en annan myndighet ger eller för utförandet av något annat uppdrag som myndigheten ger eller någon uppgift som i övrigt handhas för myndighetens räkning,

4) uppgifterna är nödvändiga vid sökande av ändring i ett myndighetsbeslut, behandlingen av ett underkastat ärende eller behandlingen av ett klagomål riktat mot myndigheten,

5) uppgifterna behövs för att ett enskilt övervaknings- eller tillsynsuppdrag som är riktat mot en myndighet ska kunna utföras,

6) det är nödvändigt för att en myndighet ska kunna inhämta ett i lag förutsatt utlåtande av en annan myndighet, eller

7) det är nödvändigt för att en annan myndighet ska kunna betala ut ett stöd eller en ersättning i syfte att finansiera en offentlig förvaltningsuppgift som anförtrots genom lag eller med stöd av lag.

En myndighet kan till en annan myndighet lämna ut sådan adress- eller annan kontaktinformation som enligt 21 § 21 punkten är sekretessbelagd.

En myndighet kan i enskilda fall bevilja ett tillstånd att ta del av en sekretessbelagd handling för vetenskaplig forskning om det är uppenbart att de intressen som sekretessplikten är avsedd att skydda inte kränks om uppgifter lämnas ut. Prövningen av om ett tillstånd ska beviljas ska utgå från att den vetenskapliga forskningens frihet tryggas.

En sekretessbelagd myndighetshandling som lämnas ut ska innehålla anteckning om att handlingen är föremål för sekretess. Vid utlämnandet ska myndigheten informera om förbudet mot att röja både sådana sekretessbelagda uppgifter som ingår i myndighetshandlingar och sådana som lämnas ut muntligen.

24 §. Upphörande av sekretess

Sekretessen för en myndighetshandling upphör när den sekretesstid som föreskrivs i en lag eller med stöd av en lag har förflutit eller när den myndighet som har sekretessbelagd handlingen upphäver sekretessen. Den tystnadsplikt som gäller för en uppgift upphör enligt samma grunder som sekretessen.

Sekretesstiden för en myndighetshandling är 20 år om inte något annat föreskrivs i eller med stöd av lag. Sekretesstiden för en myndighetshandling som har upprättats av en myndighet räknas från den dag handlingen är daterad eller, om den inte har daterats, från den dag den blev färdig. Sekretesstiden för en handling som har lämnats in till en myndighet räknas från den dag myndigheten fick handlingen.

För en myndighetshandling som är sekretessbelagd för skyddande av privatlivet enligt 21 § 14–22 punkterna eller handling som är sekretessbelagd enligt motsvarande grunder i någon annan lag är sekretesstiden 20 år räknat från det att den person som handlingen gäller avled.

En myndighetshandling som är sekretessbelagd enligt 21 § 3 och 4 punkterna är fortsatt sekretessbelagd efter den tid om 20 år som avses i 2 mom. om lämnande av uppgifter ur handlingen skulle komma att stå i strid med de intressen som sekretessen ska skydda. Handlingen blir offentlig när fastigheten, byggnaden, konstruktionen, systemet, anordningen, metoderna eller planerna inte längre används för det ändamål på grund av vilket handlingen sekretessbelades eller när utlämnandet annars inte skulle stå i strid med de intressen som sekretessen ska skydda.

Om det är uppenbart att en myndighetshandling, efter utgången av sekretesstiden i denna paragraf, kommer att medföra betydande olägenhet för de intressen till vilkas skydd sekretess har föreskrivits kan landstagsregeringen förlänga sekretesstiden med sammanlagt högst 50 år. Sådana handlingar som avses i 4 mom. kan vara föremål för en ännu längre sekretesstid.

Om en myndighetshandling är sekretessbelagd enligt 22 § upphör sekretessen i enlighet med det som föreskrivs i rikslagstiftningen.

25 §. Utlämnande av personuppgifter

Personuppgifter som ingår i en myndighetshandling får lämnas ut åt den som begär det förutsatt att mottagarens rätt att ta del av myndighetshandlingen

C 5 LL (2019:7) om tillgängliga digitala tjänster

inte har begränsats i lag och mottagaren har rätt att behandla personuppgifterna enligt dataskyddslagstiftningen. Om mottagaren inte har rätt att behandla personuppgifterna enligt dataskyddslagstiftningen får myndighetshandlingen lämnas ut endast till den del personuppgifterna inte ingår.

För direkt marknadsföring och för marknads- och opinionsundersökningar får personuppgifter dock lämnas ut endast om så bestäms särskilt i lag eller om den registrerade har samtyckt därtill.

Då en myndighet publicerar offentliga myndighetshandlingar eller uppgifter på en webbplats eller på något annat motsvarande sätt får personuppgifter endast ingå för den tid detta är nödvändigt för allmänhetens tillgång till informationen.

6 kap. Särskilda bestämmelser

26 §. Ändringssökande

I beslut som har fattats med stöd av denna lag kan ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i 25 § i självstyrelselagen för Åland och lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019), om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag. Besvärсанvisning ska fogas till ett sådant beslut på det sätt som föreskrivs i 42 § i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

27 §. Avgifter

En myndighet får inte ta ut en avgift då en person enligt 18 § 1 mom. tar del av en myndighetshandling hos myndigheten.

Avgifter för offentligrättsliga prestationer som tillämpningen av denna lag föranleder fastställs i enlighet med annan lagstiftning. Avgifterna ska vara skäliga och får inte överstiga en myndighets faktiska kostnader.

28 §. Straffbestämmelser

Den som uppsåtligen

1) för utomstående röjer en myndighetshandling eller uppgift för vilken sådan handlingssekretess som avses i 20 § 1 mom. gäller enligt denna lag eller någon annan landskapslag,

2) för utomstående röjer en uppgift för vilken sådan tystnadsplikt som avses i 20 § 2 mom. gäller enligt denna lag eller någon annan landskapslag, eller

3) utnyttjar en myndighetshandling eller uppgift för vilken handlingssekretess eller tystnadsplikt gäller till sin egen nytta eller till nytta eller skada för någon annan i strid med 20 § 3 mom.

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans, för *brott mot tjänstehemlighet* dömas till böter eller fängelse i högst två år. En tjänsteman kan även dömas till avsättning, om brottet visar att personen är uppenbart olämplig för sitt uppdrag.

Den som genom oaktsamhet gör sig skyldig till en gärning som nämns i 1 mom. ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans, för *brott mot tjänstehemlighet av oaktsamhet* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Detta förutsätter att gärningen inte, med hänsyn till sin menlig-

het eller skadlighet eller andra omständigheter som har samband med den, är ringa bedömd som en helhet.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas på de i 20 § 4 mom. avsedda personerna. Till de tjänstemän som kan dömas till avsättning enligt 1 mom. räknas de tjänstemän och tjänsteinnehavare som avses i 2 § i tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland och 2 § lagen om kommunala tjänsteinnehavare (FFS 304/2003), tillämplig genom landskapslagen (2004:24) om tillämpning i landskapet Åland av lagstiftning om kommunala tjänstemän.

29 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet. En myndighets beslut eller förordnande som fattats eller utfärdats med stöd av landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet förblir i kraft.

Skyldigheten att omvandla myndighetshandlingar till ett allmänt tillgängligt elektroniskt format enligt 8 § 4 mom. och att på begäran lämna ut en kopia av en myndighetshandling som finns lagrad i ett elektroniskt format enligt 18 § 3 mom. tillämpas enbart i förhållande till sådana handlingar som inkommer till eller upprättas av en myndighet efter det att lagen trätt i kraft.

C 5 Landskapslag (2019:7) om tillgängliga digitala tjänster (2023/61)

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. (2023/61) Lagens tillämpningsområde och syfte

Syftet med denna lag är att främja tillgången till tillgängliga digitala tjänster samt innehållets tillgänglighet och på så sätt förbättra vars och ens möjlighet att använda digitala tjänster på lika villkor.

Bestämmelserna i 2 kap. tillämpas på webbplatser och mobila applikationer som tillhandahålls av myndigheter och offentligrättsliga organ inom landskaps- och kommunalförvaltningen samt av tjänsteleverantörer för de tjänster som avses i 2a kap. 8a §. Bestämmelserna i 2a kap. tillämpas enbart på de digitala tjänster som avses i 8a § i det kapitlet och tillämpas på tjänsteleverantörer inom landskaps- och kommunalförvaltningen och på tjänsteleverantörer inom lagtingets lagstiftningsbehörighet vilka yrkesmässigt tillhandahåller tjänster för allmänheten.

Genom denna lag genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer, nedan *webbtillgänglighetsdirektivet* och till vissa delar Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster, nedan *tillgänglighetsdirektivet*.

2 §. Definitioner

I denna lag avses med

1) *webbplats* digitalt datainnehåll som individualiseras med hjälp av ett domännamn och som är

tillgängligt i ett datanät genom olika terminalutrustningar och deras programutbud.

2) *mobil applikation* en programvara som har planerats och utvecklats för användning av allmänheten i mobila enheter som smarttelefoner och pekplattor samt

3) *myndighet* landskapsregeringen, myndigheter och inrättningar som lyder under landskapsregeringen, förvaltning som är ansluten till Ålands lagting, kommunala myndigheter, landskapets affärsverk samt juridiska och fysiska personer då de utför ett offentligt uppdrag med stöd av landskapslag.

4) (2023/61) *harmoniserad standard* en europeisk standard som antagits på begäran av Europeiska kommissionen för tillämpningen av unionens harmoniseringslagstiftning.

5) (2023/61) *konsument* en fysisk person som skaffar en konsumtionsnyttighet huvudsakligen för annat ändamål än den näringsverksamhet som han eller hon idkar.

6) (2023/61) *mikroföretag* ett företag som har

a) färre än tio anställda och

b) en årsomsättning som inte överstiger 2 miljoner euro eller en årlig balansomslutning som inte överstiger 2 miljoner euro.

7) (2023/61) *persontrafiktjänst* en tjänst som tillhandahålls konsumenter som en del av de trafiktjänster som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1177/2010 om passagerares rättigheter vid resor till sjöss och på inre vattenvägar och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004.

8) (2023/61) *tjänsteleverantör* myndigheter enligt 3 punkten samt offentligt rättsliga organ enligt 3 § samt verksamheter inom lagtingets lagstiftningsbehörighet vilka yrkesmässigt tillhandahåller tjänster för allmänheten och vars digitala tjänster omfattas av denna lag.

9) (2023/61) *tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster* tjänster som överförs via elektroniska kommunikationsnät som används för att identifiera, välja, ta emot information och samt konsultera audiovisuella medietjänster och eventuella tillhandahållna funktioner, såsom undertexter för döva och hörselskadade personer, syntolkning, talad textning och teckenspråkstolkning, som resultat av genomförandet av åtgärder för att göra tjänsterna tillgängliga i enlighet med vad som avses i artikel 7 i direktiv 2010/13/EU; och omfattar även elektroniska programguider (EPG).

3 §. Offentligt rättsliga organ

Vid tillämpningen av denna lag ska med myndighet också avses offentligt rättsliga organ.

Offentligt rättsliga organ är juridiska personer som särskilt har inrättats för att tillgodose behov i det allmännas intresse utan industriell eller kommersiell karaktär och

1) som till största delen finansieras av en myndighet som avses i 2 § 3 punkten eller ett annat offentligt rättsligt organ,

2) vars ledning står under kontroll av en myndighet som avses i 2 § 3 punkten eller ett annat offentligt rättsligt organ, eller

3) i vars förvaltnings-, styrelse- eller kontrollorgan mer än hälften av ledamöterna utses av en myndighet som avses i 2 § 3 punkten eller ett annat offentligt rättsligt organ.

Lagen tillämpas endast i förhållande till sådana offentligt rättsliga organ som tillhandahåller tjänster som är väsentliga för allmänheten eller tjänster som specifikt tillgodoser behoven för eller är avsedda för personer med funktionsnedsättning.

4 §. Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte på digitala tjänster som tillhandahålls av radio- och televisionsföretag med uppdrag i allmänhetens tjänst till den del det är fråga om andra tjänster än tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster. (2023/61)

Denna lag tillämpas inte på följande innehåll på webbplatser och i mobila applikationer:

1) direktsändningar av tidsberoende medier,

2) kartor som inte är avsedda för navigering; även kartor avsedda för navigering är undantagna om väsentlig information om dessa tillhandahålls på ett tillgängligt digitalt sätt,

3) innehåll från tredje part som varken har finansierats eller tagits fram av den berörda myndigheten eller står under dess kontroll,

4) reproduktioner av föremål från kulturarvssamlingar som inte kan göras fullständigt tillgängliga utan betydande hinder samt

5) skolors och daghems webbplatser och mobila applikationer, med undantag för innehåll som hänförs till väsentliga administrativa funktioner på webbplatsen eller den mobila applikationen.

Innehåll på webbplatser och mobila applikationer som tillhandahålls av myndigheter via en teknisk lösning som står under tredje parts kontroll ska, så långt det är möjligt, följa tillgänglighetskraven i denna lag.

2 kap. Webbplatsers och mobila applikationers tillgänglighet

5 §. Tillgänglighetskrav

Myndigheternas webbplatser och mobila applikationer ska vara tillgängliga så att de är hanterbara, begripliga, robusta och möjliga att uppfatta.

Innehåll på webbplatser och mobila applikationer som överensstämmer med de harmoniserade standarder eller delar av dem till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning ska förutsättas överensstämma med tillgänglighetskraven i denna lag.

Var och en har en rätt att elektroniskt lämna in meddelanden till berörd myndighet om att webbplatsen eller den mobila applikationen inte anses vara förenlig med tillgänglighetskraven i denna lag. Myndigheten ska utan dröjsmål lämna ett svar på ett sådant meddelande.

C 5 LL (2019:7) om tillgängliga digitala tjänster

6 §. Oproportionell börda

En myndighet kan avvika från tillgänglighetskraven i 5 § om myndigheten med stöd av en förhandsbedömning kan visa att iakttagandet av kraven skulle lägga en oproportionell börda på myndigheten.

Vid bedömningen av om en anpassning inte är proportionell ska särskilt beaktas

1) det behov som personer med funktionsnedsättning har av att använda webbplatsen eller den mobila applikationen i fråga,

2) myndighetens storlek och ekonomiska ställning samt

3) verksamhetens art och omfattning.

7 §. Tillgänglighetsutlåtande

Varje myndighet ska på den relevanta webbplatsen eller i anslutning till den mobila applikationen tillhandahålla ett tillgänglighetsutlåtande, som åtminstone ska innehålla

1) en redogörelse för vilka delar av innehållet på webbplatsen och den mobila applikationen som inte uppfyller tillgänglighetskraven samt skälen till avvikelser från dessa krav,

2) anvisningar för hur användare av webbplatsen och den mobila applikationen kan lämna in elektroniskt i 5 § 3 mom. avsett meddelande om oförenlighet med tillgänglighetskraven till myndigheten,

3) anvisningar för att på ett alternativt sätt få den från tillgänglighetskraven uteslutna informationen samt information om möjlighet att till myndigheten elektroniskt lämna in en i 8 § 2 mom. avsedd begäran om att få innehållet i en tillgänglig form samt

4) en länk till landskapsregeringens webbplats där klagomål enligt 9 § kan anföras.

Myndigheterna ska tillhandahålla tillgänglighetsutlåtandena på det sätt som föreskrivs i en av kommissionen antagen genomförandeakt som avses i artikel 7.2 i webbtillgänglighetsdirektivet. (2023/61)

8 §. Rätt att få innehåll i en tillgänglig form

Om innehåll som finns på myndighetens webbplats eller mobila applikation har uteslutits från tillgänglighetskraven i denna lag har en enskild person rätt att i specifika fall få detta innehåll i en form som uppfyller tillgänglighetskraven eller på något annat sätt om personens rätt, fördel eller skyldighet enligt lag kan direkt påverkas av innehållet.

Var och en har rätt att elektroniskt lämna in en begäran om att få det innehåll som avses i 1 mom. och berörd myndighet ska lämna ett svar senast fyra veckor efter att begäran lämnades in. Om innehållet inte lämnas till personen i en tillgänglig form ska myndigheten inom samma tid fatta ett beslut som innehåller en motivering till att begäran har avslagits.

2a kap. Vissa digitala tjänsters tillgänglighet (2023/61)**8a §. (2023/61) Kapitlets tillämpningsområde**

Detta kapitel tillämpas endast på tjänsteleverantörer för tjänster som riktar sig till konsumenter och som avser

1) persontrafiktjänster inom landskapets lagstiftningsbehörighet, med undantag för stads-, förorts- och regionaltransporter, eller

2) tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster.

Detta kapitel tillämpas inte på tjänster som tillhandahålls av mikroföretag.

8b §. (2023/61) Allmänna tillgänglighetskrav

Tjänsteleverantören ska säkerställa att de digitala tjänster som denne tillhandahåller uppfyller kraven i 5 § samt de kompletterande krav som anges i denna paragraf. Tjänsteleverantören ska se till att det finns förfaranden för att säkerställa att de tillämpliga tillgänglighetskraven uppfylls under hela den tid som tjänsten tillhandahålls.

Tjänsteleverantören ska ge information om hur tjänsten fungerar, och om produkter används vid tillhandahållandet av tjänsten, om tjänstens koppling till dessa produkter, om produkternas egenskaper när det gäller tillgänglighet och om hur de fungerar tillsammans med hjälpmedel. Om stöd-tjänster finns att tillgå ska tjänsteleverantören säkerställa att de via tillgängliga kommunikationsätt ger information om tjänstens tillgänglighet och kompatibilitet med tekniska hjälpmedel.

Kompletterande krav som uppfyller sådana enligt artikel 15 i tillgänglighetsdirektivet antagna harmoniserade standarder, eller delar av dem, till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning, eller som överensstämmelser med de tekniska specifikationer, eller delar av dem, som fastställts i genomförandeakter som antagits av Europeiska kommissionen, ska anses uppfylla de i denna paragraf angivna tillgänglighetskrav som de aktuella standarderna, tekniska specifikationerna och delarna av dem täcker.

Närmare bestämmelser om de kompletterande kraven och om tillämpningen av dem kan utfärdas genom landskapsförordning.

8c §. (2023/61) Undantag från tillgänglighetskrav

En tjänsteleverantör kan avvika från tillgänglighetskraven för tjänsten, om leverantören utifrån en tillgänglighetsbedömning kan visa att uppfyllandet av tillgänglighetskraven medför en sådan förändring i den digitala tjänsten som innebär en grundläggande ändring av dess grundläggande karaktär.

Bedömningen av huruvida uppfyllandet av tillgänglighetskraven orsakar en oproportionell börda för tjänsteleverantören görs enligt förhållandet mellan nettokostnaderna för efterlevnad av tillgänglighetskraven och driftsutgifterna och kapitalutgifterna och enligt förhållandet mellan nettokostnaderna för efterlevnad av tillgänglighetskraven och nettoomsättningen samt enligt de uppskattade kostnaderna och fördelarna, där särskild hänsyn ska tas till de behov att använda tjänsten som personer med funktionsnedsättning har.

Avvikelse från tillgänglighetskraven får dock inte göras med stöd av vad som föreskrivs i 1 mom. om tjänsteleverantören från offentliga eller privata källor får medel som inte hör till de egna resurserna och som tillhandahålls för att förbättra tillgängligheten.

8d §. (2023/61) *Förfaranden för avvikelser från tillgänglighetskrav*

En tjänsteleverantör som avviker från tillgänglighetskraven med stöd av 8c § ska lämna tillsynsmyndigheten information om avvikelserna.

Tjänsteleverantören ska då

- 1) dokumentera bedömningen,
- 2) på begäran lämna bedömningen till tillsynsmyndigheten,
- 3) bevara den dokumenterade bedömningen i fem år från det att leverantören senast tillhandahållit den digitala tjänsten.

Bedömningen av huruvida tillgänglighetskraven leder till en oproportionerligt stor börda ska upprepas

- 1) när innehållet i den digitala tjänsten ändras,
- 2) på begäran av tillsynsmyndigheten, eller
- 3) minst vart femte år.

8e §. (2023/61) *Information om hur en digital tjänst uppfyller tillgänglighetskraven*

Tjänsteleverantören ska utöver vad som föreskrivs i 7 § om tillgänglighetsutlåtande offentliggöra en allmän beskrivning av den digitala tjänsten och information om hur den digitala tjänsten uppfyller de kompletterande kraven enligt tillgänglighetsdirektivet. Informationen ska ges i skriftlig och muntlig form och på ett sätt som är tillgängligt för personer med funktionsnedsättning. Tjänsteleverantören ska bevara informationen om hur tjänsten uppfyller tillgänglighetskraven så länge tjänsten i fråga tillhandahålls.

8f §. (2023/61) *Skyldighet att informera om brister i digitala tjänsters tillgänglighet*

Om en digital tjänst inte uppfyller tillgänglighetskraven ska tjänsteleverantören informera tillsynsmyndigheten om bristerna och om korrigerande åtgärder.

8g §. (2023/61) *Kompletterande krav gällande information om persontrafiktjänster*

Trafikidkare som tillhandahåller persontrafiktjänster samt innehavare av stationer, terminaler och hamnar för dessa trafik tjänster ska var och en på webbsidor och i mobilapplikationer tillhandahålla den information de har om

- 1) tillgängligheten hos de trafikmedel som används för att producera tjänsten,
- 2) tillgängligheten hos den infrastruktur och den bebyggda miljö som omger trafik tjänsterna,
- 3) assistans till personer med funktionsnedsättning,
- 4) smarta biljettförsäljningssystem,
- 5) reseinformation i realtid,
- 6) ytterligare information om användningen av tjänsten.

Den information som avses i 1 mom. ska tillhandahållas elektroniskt på webbplatser och i mobila applikationer i enlighet med vad som föreskrivs i 2 kap.

8h §. (2023/61) *Kompletterande krav gällande tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster*

Tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster ska

- 1) tillhandahålla elektroniska programguider som är uppfattningsbara, hanterbara, begripliga och ro-

busta och tillhandahåller information om tillgänglighetstjänsterna,

2) säkerställa att tillgänglighetstjänsterna hos de audiovisuella medietjänsterna överförs fullt ut med adekvat kvalitet för en korrekt visning som är synkroniserad med ljud och video, så att användaren kan kontrollera visningen och användningen av dem.

Närmare bestämmelser om de kompletterande krav som ska tillämpas i fråga om tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster kan utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2023:71) om tillgänglighetskrav för vissa digitala tjänster.

8i §. (2023/61) *Krav på funktionsprestanda*

Tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster behöver inte uppfylla tillgänglighetskraven i 8b och 8h §§ om det för tjänsten tillhandahålls minst ett alternativt driftsläge som uppfyller kraven på funktionsprestanda och om tjänsten då är minst lika tillgänglig som en tjänst som uppfyller kraven i paragraferna i fråga.

Närmare bestämmelser om de krav som gäller funktionsprestanda kan utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2023:71) om tillgänglighetskrav för vissa digitala tjänster.

3 kap. Tillsyn**9 §. Tillsynsmyndighet**

Ålands landskapsregering fungerar som tillsynsmyndighet enligt denna lag. Var och en kan anföra klagomål hos landskapsregeringen om att en myndighets webbplats eller mobila applikation inte uppfyller kraven i 2 kap. eller att en tjänsteleverantör inte iakttagit de krav som anges i 2a kap. (2023/61)

Landskapsregeringen ska i brådskande ordning behandla ett klagomål som gäller en myndighets behandling av en begäran om att få innehåll i en tillgänglig form enligt 8 §.

10 §. Tillsynsmyndighetens uppgifter

Landskapsregeringen ska

- 1) ge allmänna anvisningar och rådgivning om tillämpningen av denna lag,
- 2) (2023/61) övervaka och kontrollera att tillgänglighetskraven iaktas på det sätt som anges i de genomförandeakter som antagits med stöd av artikel 8.2 i webbtillgänglighetsdirektivet.
- 3) (2023/61) lämna de rapporter som avses i artikel 8.4 i webbtillgänglighetsdirektivet till Europeiska kommissionen.
- 4) (2023/61) övervaka och kontrollera att de krav som anges i 2a kap. har iakttagits.

11 §. Tillsynsmyndighetens befogenheter

Landskapsregeringen kan

- 1) vid utförandet av uppgifter enligt 10 § 2 punkten ålägga myndigheten att inom skälig tid se till att en webbplats och mobil applikation uppfyller tillgänglighetskraven,
- 2) ålägga myndigheten att utarbeta ett tillgänglighetsutlåtande eller att se till att tillgänglighetsutlåtandet uppfyller kraven i 7 § samt

C 6 LF (2023:71) om tillgänglighetskrav för digitala tjänster

3) ålägga myndigheten att lämna innehåll i en form som uppfyller tillgänglighetskraven eller på något annat sätt åt en person som är berättigad till detta enligt 8 §.

4) (2023/61) vid utförandet av uppgifter enligt 10 § 4 punkten ålägga tjänsteleverantören att inom skälig tid se till att de digitala tjänsterna uppfyller kraven i 2a kap.

12 §. Vite

Landskapsregeringen kan förena i 11 § avsedda ålägganden med vite. Närmare bestämmelser om vite finns i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

4 kap. Särskilda bestämmelser**13 §. Ändringssökande**

I beslut som har fattats med stöd av denna lag kan ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i 25 § i självstyrelselagen för Åland, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag.

14 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2019.

15 §. Övergångsbestämmelser

Bestämmelserna i denna lag tillämpas från och med den 23 september 2019 på webbplatser som har offentliggjorts efter lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i denna lag tillämpas från och med den 23 september 2020 på webbplatser som har offentliggjorts före lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i denna lag tillämpas från och med den 23 juni 2021 på mobila applikationer.

Bestämmelserna i denna lag tillämpas på filformat för dokument som offentliggjorts före den 23 september 2018 endast då innehållet behövs för skötseln i förhållande till enskilda av ett ännu inte avgjort ärende.

Bestämmelserna i denna lag tillämpas från och med den 23 september 2020 på förinspelade tidsberoende media.

Bestämmelserna i denna lag tillämpas på innehållet på sådana webbplatser på intranät och extranät som omfattas av denna lag och har offentliggjorts före den 23 september 2019 först när webbplatsens publikationsplattform genomgår en översyn.

Bestämmelserna i denna lag tillämpas på sådant innehåll på webbplatser eller i mobila applikationer som har arkiverats före den 23 september 2019 endast då innehållet behövs för skötseln i förhållande till enskilda av ett ännu inte avgjort ärende.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/61):

Denna lag träder i kraft den 1 september 2023.

Bestämmelserna i 2a kap. ska tillämpas från och med den 28 juni 2025.

Avtal om tjänster som hör till tillämpningsområdet för 2a kap. och ingåtts före den 28 juni 2025 kan förbli i kraft oförändrade tills deras giltighetstid upphör, men dock inte för längre tid än fem år från den dagen. Bestämmelserna i 2a kap. ska inte tillämpas på sådant innehåll på webbplatser och i mobila applikationer som har arkiverats före den 28 juni 2025.

Bestämmelserna i 2a kap. ska inte tillämpas på förinspelade tidsberoende media som har publicerats före den 28 juni 2025.

Bestämmelserna i 2a kap. ska inte tillämpas på sådana filer skapade med kontorsprogram som finns på webbplatser eller i mobila applikationer och har publicerats före den 28 juni 2025.

C 6 Landskapsförordning (2023:71) om tillgänglighetskrav för vissa digitala tjänster**1 §. Tillämpningsområde**

Denna landskapsförordning innehåller bestämmelser om tillhandahållande av digitala tjänster som avses i 2a kap. i landskapslagen (2019:7) om tillgängliga digitala tjänster.

2 §. Krav på funktionsprestanda

Om det i stället för tillgänglighetskrav tillämpas krav på funktionsprestanda, ska följande iakttas när det gäller digitala tjänster:

1) om tjänsten har visuella driftlägen, ska den ha minst ett driftläge som inte kräver syn,

2) om tjänsten har visuella driftlägen, ska den ha minst ett driftläge som innebär att användare med begränsad syn kan använda tjänsten,

3) om tjänsten har visuella driftlägen, ska den ha minst ett driftläge som inte kräver att användaren kan uppfatta färger,

4) om tjänsten har auditiva driftlägen, ska den ha minst ett driftläge som inte kräver hörsel,

5) om tjänsten har auditiva driftlägen, ska den ha minst ett driftläge med tillgång till förstärkt ljud, som innebär att användare med begränsad hörsel kan använda tjänsten,

6) om tjänsten har driftlägen baserade på talkommandon, ska den ha minst ett driftläge som inte kräver talkommandon,

7) om tjänsten kräver manuella åtgärder, ska den ha minst ett alternativt driftläge som inte kräver finmotorisk styrning, manipulering eller handstyrka och inte heller kräver att fler än en styrfunktion används samtidigt,

8) om tjänsten har manuella driftlägen, ska den ha minst ett driftläge som gör det möjligt för personer med begränsad räckvidd och styrka att använda den,

9) tjänsten ska ha minst ett driftläge som omfattar funktioner som gör den enkel och lätt att använda,

10) om tjänsten innehåller funktioner som tillhandahålls för tillgänglighet, ska den ha minst ett driftläge som skyddar användarens privatliv vid användning av de funktioner som tillhandahåller tillgänglighet.

3 §. Information om tjänsters funktion gällande tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster

En tjänsteleverantör som tillhandahåller tjänster som ger åtkomst till audiovisuella innehållstjänster ska tillhandahålla information om tjänstens funktion och de produkter som används när tjänsten tillhandahålls, enligt följande:

1) informationen ska tillhandahållas så att den kan uppfattas med fler än ett sinne,

2) informationen ska presenteras på ett begripligt sätt,

3) informationen ska presenteras för användarna på sätt som de kan uppfatta,

4) informationsinnehållet ska göras tillgängligt i textformat som kan användas för att skapa alternativa stödande format som kan presenteras på olika sätt och uppfattas med fler än ett sinne,

5) informationen ska presenteras i ett typsnitt med lämplig storlek och form, med beaktande av förutsebara användningsförhållanden, och med tillräcklig ljushetskontrast samt justerbart avstånd mellan bokstäver, rader och stycken,

6) informationen ska i fråga om innehåll som inte består av text kompletteras med en alternativ presentation av detta innehåll,

7) den elektroniska information som krävs vid tillhandahållandet av tjänsten ska ges på ett enhetligt och ändamålsenligt sätt genom att göra den uppfattningsbar, hanterbar, begriplig och robust.

Denna paragraf tillämpas inte till den del tjänsterna är webbplatser och mobilapplikationer samt funktioner i anslutning till dem.

4 §. *Ikraftträdande*

Denna landskapsförordning träder i kraft den 1 oktober 2023. Den tillämpas dock först från och med den 28 juni 2025.

Avtal om tjänster som hör till tillämpningsområdet för denna förordning och ingåtts före den 28 juni 2025 kan förbli i kraft oförändrade tills deras giltighetstid upphör, men dock inte för längre tid än fem år från den dagen.

C 7 Republikens presidents förordning (2023:14) om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt landskapslagen om tillgängliga webbplatser och mobila applikationer inom förvaltningen

(FFS 294/2023)

1 §. *Överförande av tillsynsuppgifter*

Tillsynsbehörigheten i fråga om Åland enligt 10 § 2 punkten i landskapslagen om tillgängliga webbplatser och mobila applikationer inom förvaltningen (Ålands författningssamling 2019:7) överförs från Ålands landskapsregering till Regionförvaltningsverket i Södra Finland till den del punkten tillämpas på kontroller med den ingående och förenklade övervakningsmetoden enligt artikel 5 och på stickprovstagning enligt artikel 6 i kommissionens genomförandebeslut (EU) 2018/1524 om fastställande av en övervakningsmetod och bestämmelser om medlemsstaternas rapportering i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer. Dessutom överförs till Regionförvaltningsverket

landskapsregeringens tillsynsbehörighet enligt 10 § 3 punkten i landskapslagen.

2 §. *Samarbete mellan tillsynsmyndigheterna*

I de ärenden som avses i 1 § ska Ålands landskapsregering och Regionförvaltningsverket i Södra Finland samarbeta. Ålands landskapsregering ska tillhandahålla Regionförvaltningsverket i Södra Finland den bakgrundsinformation som behövs för övervakningen och rapporteringen. Regionförvaltningsverket i Södra Finland ska tillhandahålla Ålands landskapsregering den information som landskapsregeringen behöver vid utövandet av sina befogenheter enligt 11 § 1 punkten i landskapslagen om tillgängliga webbplatser och mobila applikationer inom förvaltningen.

3 §. *Kostnadsfördelning*

Ålands landskapsregering svarar för kostnaderna för de förvaltningsuppgifter som genom denna förordning överförs till Regionförvaltningsverket i Södra Finland. Regionförvaltningsverket i Södra Finland och landskapsregeringen avtalar sinsemellan om beloppen.

4 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 15 mars 2023.

C 8 Landskapslag (2021:165) om vidareutnyttjande av information från landskaps- och kommunalförvaltningen

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Lagens syfte*

Syftet med denna lag är att främja vidareutnyttjandet av information från landskaps- och kommunalförvaltningen och därigenom stimulera innovation inom produkter och tjänster.

Genom denna lag genomförs till vissa delar Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (*öppna datadirektivet*).

2 §. *Tillämpningsområde*

Denna lag tillämpas på information som är offentlig i enlighet med offentlighetslagen (2021:79) för Åland och med beaktande av vad som föreskrivs om skydd för personuppgifter i dataskyddslagstiftningen. Lagen gäller för information som innehas av myndigheter enligt 4 § i offentlighetslagen för Åland.

Vid Ålands polismyndighet tillämpas 3 och 5 §§ samt 7-10 §§ i denna lag till den del myndighetens verksamhet grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet.

Bestämmelser om tredje mans immateriella rättigheter som inskränker möjligheten till vidareutnyttjande av information finns bland annat i upphovsrättslagen (FFS 404/1961).

Forskningsdata omfattas av denna lag endast om den har tagits fram med offentlig finansiering och gjorts tillgänglig genom ett institutionellt eller ämnesbaserat register.

C 8 LL (2021:165) om information från förvaltning

Denna lag gäller inte för information som

1) innehas av en annan kulturinstitution än ett bibliotek, museum eller arkiv,

2) innehas av en sådan utbildningsverksamhet som avses i landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola, landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning, landskapslagen (1999:53) om Ålands folkhögskola, landskapslagen (1993:75) om medborgarinstitut, landskapslagen (1995:80) om Ålands musikinstitut, landskapslagen (2003:17) om Ålands Sjösäkerhetscentrum,

3) innehas av Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) och Högskolan på Åland och som inte utgör forskningsdata enligt denna lag,

4) görs tillgänglig av en myndighet i dess konkurrensutsatta verksamhet eller

5) görs tillgänglig för utbyte av information mellan myndigheter i deras offentliga verksamhet.

3 §. Definitioner

I denna lag avses med:

bulknedladdning tillgång till en avgränsad informationsmängd genom elektronisk uppkoppling,

forskningsdata digital information som samlats in eller framställts inom ramen för vetenskaplig forskningsverksamhet och som inte är vetenskapliga publikationer men som används som bevis i forskningsprocesser eller som i forskarsamfundet anses nödvändiga för att validera forskningsresultat,

gränssnitt en regeluppsättning för dynamiskt informationsutbyte mellan programvaror,

maskinläsbart format ett filformat som är så strukturerat att dataprogram enkelt kan identifiera, känna igen och extrahera informationsmaterial, specifika uppgifter och strukturer i en handling,

rimlig avkastning på investeringar en procentandel av den totala avgiften, utöver vad som krävs för att täcka de stödberättigade kostnaderna, som uppgår till högst fem procentenheter över Europeiska centralbankens fasta ränta,

vidareutnyttjande av information att informationen används för ett annat ändamål än för vilket myndigheten framställde informationen,

värdefulla datamängder information som framgår av den förteckning över värdefulla dataset som har meddelats med stöd av artikel 14.1 i öppna datadirektivet.

2 kap. Tillgängliggörande av information för vidareutnyttjande

4 §. Tillgängliggörande av information för vidareutnyttjande

Information som avses i 2 § kan tillgängliggöras för vidareutnyttjande på myndighetens eget initiativ, enligt skyldighet i någon annan lag eller efter en begäran om vidareutnyttjande enligt 6 §.

5 §. Format

Då en myndighet tillgängliggör information för vidareutnyttjande ska informationen göras tillgänglig i befintliga format och språkversioner. Om det är möjligt och lämpligt ur verksamhetssynpunkt ska infor-

mationen inklusive beskrivningsuppgifter tillgängliggöras elektroniskt i ett allmänt maskinläsbart format. Närmare bestämmelser om formatkrav för data som uppdateras ofta och värdefulla datamängder finns i 7 och 8 §§.

6 §. Begäran om vidareutnyttjande av information

En begäran om vidareutnyttjande av information lämnas in till den myndighet som innehar informationen. På förfarandet gällande begäran om vidareutnyttjande av information tillämpas 4 kap. 16, 17 och 19 §§ samt 6 kap. 26 § i offentlighetslagen för Åland beträffande innehållet i, behandlingen av, beslut om och ändringssökande gällande begäran om vidareutnyttjande av information.

7 §. Data som uppdateras ofta

Data som uppdateras ofta ska på begäran finnas tillgänglig för vidareutnyttjande med hjälp av tekniska gränssnitt genast efter att de har samlats in, och om det är ändamålsenligt, för bulknedladdning, om det är fråga om information som

1) uppdateras ofta eller i realtid, och

2) innehållet ändras eller föråldras snabbt.

Om det skulle kräva en oproportionerlig arbetsinsats att iakttas 1 mom. ska data som uppdateras ofta göras tillgänglig för vidareutnyttjande inom en sådan tidsfrist eller med de tillfälliga tekniska begränsningar som är nödvändiga och som inte i onödan försvårar vidareutnyttjandet av dem.

8 §. Värdefulla datamängder

Värdefulla datamängder ska på begäran finnas tillgängliga för vidareutnyttjande. Informationen ska finnas tillgänglig i maskinläsbar form med hjälp av tekniska gränssnitt och, om det är ändamålsenligt, för bulknedladdning.

Landskapsregeringen kan inom lagtingets lagstiftningsbehörighet i landskapsförordning närmare föreskriva om den förteckning över värdefulla datamängder och tillgången till dessa datamängder i enlighet med vad som föreskrivs om detta i de genomförandeakter som kommissionen meddelar med stöd av artikel 14.1 i öppna datadirektivet, om inte annat föreskrivs i annan lag.

3 kap. Särskilda bestämmelser

9 §. Avgifter

Avgift för offentligt rättsliga prestationer som tillämpningen av denna lag föranleder fastställs i enlighet med annan lagstiftning. Avgiften får dock inte beräknas till en högre nivå än vad som följer av 2 eller 3 mom.

En avgift får omfatta kostnader för att reproducera, tillhandahålla och sprida information enligt denna lag samt för att behandla information så företagsshemligheter skyddas eller så att den inte innehåller personuppgifter som avses i artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (*allmän dataskyddsförordning*).

En avgift som tas ut av bibliotek, museum eller arkiv får, utöver vad som anges i 2 mom., omfatta kostnader för att samla in, framställa och lagra information samt för att få en rimlig avkastning på investeringar.

10 §. Avgiftsfrihet

Värdefulla datamängder ska tillhandahållas avgiftsfritt. Bibliotek, museum eller arkiv som tillhandahåller värdefulla datamängder får dock ta ut avgift i enlighet med 9 §.

Forskningsdata som omfattas av denna lag ska tillhandahållas avgiftsfritt.

11 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

C 9 Landskapslag (2021:166) om vidareutnyttjande av information från vissa offentliga företag

1 §. Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på företag som en eller flera myndigheter har ett bestämmande inflytande över och som är verksamma

1) inom de sektorer som framgår av 6-9 §§ i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (FFS 1398/2016), tillämplig på Åland genom 1 § i landskapslagen (2017:80) om tillämpning på Åland av riksdagslagar om offentlig upphandling, eller

2) som kollektivtrafikföretag enligt artikel 2 i Europaparlamentets och rådet förordning (EG) nr 1370/2007 av den 23 oktober 2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1191/69 och (EEG) nr 1170/70.

En myndighet anses ha bestämmande inflytande i ett företag när myndigheten direkt eller indirekt kan utöva bestämmande inflytande i fråga om ägarförhållande, finansiellt deltagande eller regler som ska gälla företaget. En myndighet har bestämmande inflytande i ett företag till exempel när myndigheten ensam eller tillsammans med andra myndigheter har bestämmande inflytande på det sätt som avses i 1 kap. 5 § eller 6 § 2 mom. i bokföringslagen (FFS 1335/1997).

Genom denna lag genomförs till vissa delar Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (*öppna datadirektivet*).

2 §. Information

Denna lag tillämpas på information som innehas av företag som avses i 1 § när informationen har framställts i samband med utförandet av tjänster av allmänt intresse inom en sektor som avses i 1 § 1 mom., under förutsättning att en myndighet anser att tjänsten är allmännyttig och för vilken det därför har ålagts särskilda skyldigheter för offentliga tjänster genom lag, förordning eller på något annat sätt som binder företaget.

LL (2021:166) om information från offentliga företag

C 9

Denna lag tillämpas inte på

1) information som har direkt koppling till verksamhet som avses i 10 § i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster och som har fastställts vara direkt konkurrensutsatt på marknader med fritt tillträde,

2) handlingar som är myndighetshandlingar enligt 6 § i offentlighetslagen (2021:79) för Åland,

3) information till vilken tredje man innehar immateriella rättigheter eller

4) information vars tillgänglighet begränsas i någon annan lag.

3 §. Tillgängliggörande av information för vidareutnyttjande

Ett företag som tillåter att tillgång ges till information som företaget innehar för kommersiella eller icke-kommersiella ändamål, eller som måste ge tillgång till information med stöd av bestämmelser i annan lag eller internationella avtal, ska iakttta bestämmelserna om villkor för användning av informationen och dess tillgänglighet enligt denna lag.

4 §. Format

Då företaget tillgängliggör informationen för vidareutnyttjande ska informationen göras tillgänglig i befintliga format och språkversioner. Om det är möjligt och lämpligt ur verksamhetssynpunkt ska informationen inklusive beskrivningsuppgifter tillgängliggöras elektroniskt i ett allmänt maskinläsbart format. Närmare bestämmelser om formatkrav för data som uppdateras ofta och värdefulla datamängder finns i 5 och 6 §§.

5 §. Data som uppdateras ofta

Data som uppdateras ofta ska på begäran finnas tillgänglig för vidareutnyttjande med hjälp av tekniska gränssnitt genast efter att de har samlats in, och om det är ändamålsenligt, för bulknedladdning, om det är fråga om information som

1) uppdateras ofta eller i realtid och

2) innehållet ändras eller föråldras snabbt.

Om det skulle kräva en oproportionerlig arbetsinsats att iakttta 1 mom. ska data som uppdateras ofta göras tillgänglig för vidareutnyttjande inom en sådan tidsfrist eller med de tillfälliga tekniska begränsningar som är nödvändiga och som inte i onödan försvårar vidareutnyttjandet av dem.

6 §. Värdefulla datamängder

Värdefulla datamängder ska på begäran finnas tillgängliga för vidareutnyttjande. Informationen ska finnas tillgänglig i maskinläsbar form med hjälp av tekniska gränssnitt och, om det är ändamålsenligt, som bulknedladdning.

Landskapsregeringen kan inom lagtingets lagstiftningsbehörighet i landskapsförordning närmare föreskriva om den förteckning över värdefulla datamängder och tillgången till dessa datamängder i enlighet med vad som föreskrivs om detta i de genomförandeakter som kommissionen meddelar med stöd av artikel 14.1 i öppna datadirektivet, om inte annat föreskrivs i någon annan lag.

C 10 Arkivlag (2004:13)

7 §. Avgifter

Företag ska fastställa de avgifter som eventuellt tas ut för att tillgängliggöra information så att inkomsterna från avgifterna inte under räkenskapsåret överskrider det totala beloppet för insamling, produktion, kopiering, distribution och lagring av data med tillägg av en skäligen vinst. En skäligen vinst fastställs som en procentandel av de kostnader som uppkommit och får högst utgöra beloppet för fast ränta för Europeiska centralbankens huvudsakliga refinansieringstransaktioner ökat med fem procentenheter.

Om det för att tillgängliggöra information krävs att företagshemligheter skyddas eller att informationen behandlas så att den inte innehåller personuppgifter som avses i artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (*allmän dataskyddsförordning*) kan företaget lägga kostnaderna för dessa åtgärder till de kostnader som avses i 1 mom.

Värdefulla datamängder som avses i 6 § ska tillhandahållas avgiftsfritt.

Företag ska i förväg offentliggöra de faktiska beloppen och grunderna för avgifter i ett allmänt datanät om det inte anses uppenbart onödigt.

8 §. Icke-diskriminering och jämlikt bemötande

Företag ska behandla dem som vidareutnyttjar företagets information på ett jämlikt sätt. Ett företag får ställa endast sådana villkor för vidareutnyttjande av informationen som är objektiva, proportionerliga, icke-diskriminerande och motiverade av mål av allmänt intresse.

9 §. Exklusiva avtal

Avtal mellan företag och tredje part eller andra arrangemang får inte innehålla ensamrätter som begränsar vidareutnyttjande om det inte är nödvändigt för att tillhandahålla en tjänst av allmänt intresse. Grunderna för beviljande av ensamrätt ska ses över regelbundet minst vart tredje år.

Exklusiva avtal som avses i 1 mom. ska göras offentligt tillgängliga i ett allmänt datanät minst två månader innan de träder i kraft. De slutliga villkoren i dessa avtal eller andra arrangemang ska göras offentligt tillgängliga i ett allmänt datanät.

Företag ska göra rättsliga eller praktiska arrangemang som utan att bevilja en exklusiv rättighet syftar till eller kan antas leda till begränsad tillgänglighet för vidareutnyttjande av handlingar för andra enheter än de parter som deltar i arrangemanget, tillgängliga i ett allmänt datanät innan de träder i kraft. Företaget ska se över sådana rättsliga eller praktiska arrangemang vart tredje år. De slutliga villkoren i sådana arrangemang ska vara offentliga och företaget ska göra dem offentligt tillgängliga i ett datanät.

10 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

11 §. Övergångsbestämmelser

Exklusiva avtal som är i kraft när denna lag träder i kraft, och på vilka undantaget enligt 9 § 1 mom. inte är tillämpligt, upphör att gälla när avtalet upphör och i varje fall senast den 17 juli 2049.

C 10 Arkivlag (2004:13) för landskapet Åland**1 kap. Lagens tillämpning**

1 §. I landskapet Åland handhas förvaltningen av offentliga arkiv av Ålands landskapsregering med i 2 § nämnda undantag. Lagen gäller följande arkivbildare:

1) landskapsregeringen samt landskapsregeringen underlydande enheter, verk, affärsverk, inrättningar och myndigheter,

2) Ålands penningautomatförening,

3) kommunala myndigheter och organ,

4) (2021/85) andra samfund, organ och personer när de utför ett offentligt uppdrag enligt landskapslag till den del det som följd av uppdraget uppkommer handlingar som avses i offentlighetslagen (2021:79) för Åland.

På Ålands lagting och Ålands delegation i Nordiska rådet tillämpas dock endast 4 och 5 §§ samt 6 § 1 och 2 mom. i denna lag.

2 §. På den evangelisk-lutherska kyrkans arkiv i landskapet tillämpas vad som stadgas i kyrkolagen.

På statliga myndigheter verksamma i landskapet Åland tillämpas arkivlagen (FFS 831/1994), dock så att dessa myndigheter får föra bort sina arkivalier från landskapet endast efter samråd med landskapsregeringen.

Se kyrkolag (FFS 652/2023).

2 kap. Landskapsarkivet

3 §. Landskapsregeringen har det högsta överinseendet över arkivväsendet inom landskapet. För att leda och övervaka arkivväsendet i landskapet och för att säkerställa att handlingar som hör till vårt åländska kulturarv bevaras och är tillgängliga för att främja forskning samt styra och utveckla arkivfunktionen upprätthåller landskapsregeringen ett landskapsarkiv. I landskapsarkivet mottas, förvaras och ordnas arkivalier samt hålls sådana tillgängliga för myndigheter, forskare och andra.

3 kap. Arkivfunktionen och organiseringen av den

4 §. Ett arkiv omfattar de handlingar som inkommit till arkivbildaren på grund av dess uppgifter eller som tillkommit genom dess verksamhet.

Med handling avses en framställning i skrift eller bild samt en upptagning som endast med tekniska hjälpmedel kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt. (2021/85)

5 §. Varje arkivbildare skall ha en arkivfunktion. Arkivfunktionen har till uppgift att säkerställa att handlingar hålls tillgängliga och bevaras, att sköta den informationstjänst som hänför sig till dem, att be-

stämman handlingars förvaringsvärde och att gallra ut onödigt material.

Arkivfunktionens krav skall beaktas i arkivbildarens informations- och dokumentförvaltning.

6 §. Arkivbildaren ansvarar för planeringen av arkivfunktionen samt för dess praktiska skötsel.

Varje arkivbildare har en arkivplan vilken skall underställas landskapsregeringen för fastställelse. Av arkivplanen skall framgå åtminstone

1) förvaringstiderna för handlingar som inkommer och uppstår till följd av skötseln av arkivbildarens verksamhet,

2) förvaringssätten för ovan nämnda handlingar,

3) vilka handlingar och uppgifter i handlingar som skall bevaras varaktigt,

4) vilka arkivutrymmen som används för handlingar som skall förvaras varaktigt,

5) vilka material och metoder som används för framställning av handlingar och för lagring av information och

6) vilka handlingar som kan utgallras ur arkivet.

Landskapsregeringen kan vid behov genom en landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om punkterna 1-6 i 2 mom.

Innan landskapsregeringen fattar beslut om fastställande av en arkivplan skall ett utlåtande inbegäras från riksarkivet till den del beslutet rör utgallring av handlingar.

Arkivfunktionen skall skötas så att den stöder arkivbildaren i dess uppgifter samt tillgodoser enskilda personers och sammanslutningars rätt att få ut uppgifter ur offentliga handlingar och att enskilda personers och sammanslutningars rättsskydd samt datasekretess har beaktats på behörigt sätt och att tillgången på handlingar som ansluter sig till enskilda personers och sammanslutningars rättsskydd säkerställs och att handlingarna betjänar forskningen.

Se LF (2021:155) om arkivering av elektronisk information som ska förvaras mer än tio år och varaktigt.

7 §. Arkivfunktionen i kommunerna skall organiseras av kommunstyrelsen. Dessa utser den tjänsteinnehavare eller funktionär som leder kommunens arkivfunktion och arkivbildning och svarar för de handlingar som skall förvaras varaktigt.

Vad som i 1 mom. stadgas om kommunerna gäller också kommunalförbund och andra motsvarande samarbetsformer.

8 §. (2021/85) Landskapsregeringen har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelser få uppgifter om arkivbildarnas arkivfunktion och inspektera de i 1 § 1 mom. nämnda arkivbildarnas arkivfunktion.

4 kap. Framställning, förvaring och användning av handlingar

9 §. Framställningen av handlingar och lagringen av information som skall bevaras varaktigt eller för viss tid framöver skall ske med användning av material och metoder som är arkivbeständiga. Handlingar som skall förvaras varaktigt skall förvaras i sådana arkiv-

utrymmen som är skyddade mot förstörelse, skada och obehörig användning. Förvaringsutrymmena för arkiv skall vara säkra mot brand, fukt, stöld och annan åverkan.

10 §. Handlingar som inte skall förvaras varaktigt skall efter den förvaringstid som fastställts för dem gallras ut så att datasekretessen är tryggad.

11 §. Handlingar som hör till i 1 § 1 mom. nämnda arkivbildare och som skall förvaras varaktigt skall överföras till landskapsarkivet vid den tidpunkt och med iakttagande av det förfarande landskapsregeringen beslutar. Den överlåtande arkivbildaren svarar för förvaringen av handlingarna före överföringen, för att handlingarna ställs i sådant skick att de kan överföras och för de kostnader som föranleds av överföringen till landskapsarkivet.

I landskapsarkivet kan på basis av ett särskilt avtal även tas emot sådana handlingar från andra arkivbildare som skall förvaras varaktigt. Om det inte avtalas eller stadgas särskilt om överlåtna handlingars offentlighet iaktas 12 § 2 mom.

Se LF (2021:155) om arkivering av elektronisk information som ska förvaras mer än tio år och varaktigt.

5 kap. Privata arkiv

12 §. Ett privat arkiv eller handlingar som hör till det kan med stöd av ett avtal som ingås med arkivets ägare övertas och förvaras eller vårdas i landskapsarkivet.

I fråga om offentligheten av privata brev och andra handlingar som hör till ett privat arkiv som avses i 1 mom. ska iaktas vad som med överlåtaren överenskommit om offentligheten. Om offentligheten gäller dessutom i tillämpliga delar offentlighetslagen för Åland. (2021/85)

13 §. Landskapsregeringen kan föra register över privata arkiv och därtill hörande handlingar som är av betydelse för landskapets kulturarv eller för åländsk forskning.

13a §. (2004/26) Löper ett arkiv eller en därtill hörande handling som är i privat ägo och som har betydelse för det åländska kulturarvet eller forskningen uppenbar risk att förstöras eller förkomma eller utbjuds arkivet eller handlingen till salu, har landskapsregeringen rätt att mot full ersättning lösa in den privata handlingen eller arkivet eller ta en kopia därav. Samtidigt ska bestämmas när det inlösta materialet blir offentligt med iakttagande i tillämpliga delar av offentlighetslagen för Åland. (2021/85)

Om utförelse ur landskapet av handlingar som avses i denna paragraf stadgas särskilt.

13b §. (2004/26) När landskapsregeringen beslutat att ett arkiv eller en handling skall inlösas eller kopieras med stöd av 13a § 1 mom. kan landskapsregeringen besluta att arkivet eller handlingen omedelbart skall överföras till landskapsarkivet eller till annan anvisad säker förvaringsplats för att förvaras där till inlösnings- eller kopieringsbeslutet vunnit laga kraft.

C 11 LF (2021:155) om arkivering av elektronisk information

Uppgifter ur en handling, en samling eller ett arkiv som avses i 1 mom. får inte lämnas till obehöriga under förvaringstiden.

13c §. (2004/26) Ändring får inte sökas i ett sådant i 13b § avsett beslut om temporär förvaring som landskapsregeringen fattat. I annat beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, till den del fråga är om lagligheten av beslutet.

5a kap. Behandlingen av personuppgifter för arkivändamål av allmänt intresse (2019/11)

13d §. (2019/11) Bestämmelserna i detta kapitel kompletterar bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG, nedan dataskyddsförordningen.

Personuppgifter som tidigare samlats in i förenlighet med dataskyddsförordningen och annan dataskyddslagstiftning får senare behandlas för arkivändamål av allmänt intresse med stöd av artiklarna 5.1 b och 89.1 i dataskyddsförordningen.

Arkiverade personuppgifter får behandlas för andra ändamål än arkivändamål av allmänt intresse i enlighet med bestämmelserna i dataskyddsförordningen och annan dataskyddslagstiftning.

Om utlämnandet av arkiverade personuppgifter som finns i myndighetshandlingar gäller det som föreskrivs i 25 § offentlighetslagen för Åland. (2021/85)

13e §. (2019/11) I artiklarna 9.1 och 10 avsedda känsliga personuppgifter får behandlas med stöd av artiklarna 9.2 j och 10 i dataskyddsförordningen för arkivändamål av allmänt intresse om behandlingen är nödvändig för arkiveringen enligt denna lag.

De känsliga personuppgifter som avses i 1 mom. får enbart behandlas för arkivändamål av allmänt intresse i den omfattning som lämpliga skyddsåtgärder har vidtagits i enlighet med 13 § i landskapslagen (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen.

13f §. (2019/11) När personuppgifter behandlas i samband med arkivering enligt denna lag får undantag göras från den registrerades rättigheter enligt artiklarna 15, 16 och 18–21 i dataskyddsförordningen under de förutsättningar som anges i artikel 89.3 i dataskyddsförordningen.

6 kap. Ikraftträdande

14 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005. Genom denna lag upphävs, såvitt gäller giltigheten i landskapet Åland, arkivlagen den 20 februari 1981 (FFS 184/1981). Arkivbildare kan dock fatta beslut om och [landskapsstyrelsen] kan fastställa i 6 § avsedda arkivplaner innan denna lag träder i kraft.

C 11 Landskapsförordning (2021:155) om arkivering av elektronisk information som ska förvaras mer än tio år och varaktigt

1 §. Allmänt

I denna förordning finns särskilda bestämmelser om förvaring av handlingar och information som ursprungligen har skapats i elektroniskt format och som ska förvaras mer än tio år och varaktigt.

2 §. Förordningens tillämpningsområde

Riksarkivets bestämmelser om behandling, hantering och förvaring av elektronisk dokumentär information (SÄHKE2-bestämmelse 2009), (Dnr. AL/9815/07.01.01.00/2008) ska, med i denna förordning angivna undantag, tillämpas på Åland.

Bestämmelsen i 1 mom. ska iakttas i samband med anskaffning, implementering, uppdatering och vidareutveckling av de i 1 § 1 mom. i arkivlagen (2004:13) för landskapet Åland nämnda arkivbildarnas data- och ärendehanteringssystem, när ett sådant datasystem som avses i bestämmelsen i 1 mom. används och arkivbildaren därmed själv valt att använda SÄHKE2-formaten.

Bestämmelsen i 1 mom. ska tillämpas på Åland sådan den lyder när denna förordning träder i kraft. Ändras därefter bestämmelsen, ska den ändrade bestämmelsen gälla på Åland från tidpunkten för dess ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna förordning.

3 §. Förvaltningsmyndighet

De förvaltningsuppgifter som enligt den bestämmelse som avses i 2 § 1 mom. ankommer på statens myndigheter ska på Åland handhas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

4 §. Hänvisningar

Hänvisas i den bestämmelse som avses i 2 § 1 mom. till bestämmelser i rikslagstiftningen som äger motsvarighet i landskapslagstiftningen ska hänvisningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

5 §. Avvikande terminologi

Om det i den bestämmelse som avses i 2 § 1 mom. hänvisas till en arkivbildningsplan ska det på Åland avse en arkivplan enligt arkivlagen för landskapet Åland. En elektronisk arkivbildningsplan eller en informationsstyrningsplan ersätter inte utan särskilt tillstånd av landskapsarkivet en arkivplan enligt arkivlagen för landskapet Åland.

6 §. Tillstånd för elektronisk förvaring

För att kunna ta i bruk och tillämpa bestämmelsen som avses i 2 § 1 mom. för elektronisk förvaring ska tillstånd beviljas av landskapsarkivet.

Arkivbildaren ska lämna de uppgifter som landskapsarkivet begär och som behövs för att tillstånd ska kunna beviljas.

Den elektroniska förvaringen av informationen innebär att förvaringen sker tillfälligt i arkivbildarens

data- eller ärendehanteringssystem eller i ett elektroniskt mellanarkiv innan informationen överförs till landskapsarkivet för varaktigt förvaring.

7 §. Rapporteringsskyldighet

Arkivbildare, som har beviljats tillstånd för elektronisk förvaring av material som ska förvaras varaktigt, ska innan materialet överförs till landskapsarkivet årligen rapportera till landskapsarkivet om

- 1) det elektroniskt förvarade materialets omfattning och art,
- 2) hur mycket information som har lagrats på detta sätt,
- 3) i vilka system och lagringsformat informationen lagras,
- 4) uppgifter om vem och vilken instans som ansvarar för lagringen av informationen samt
- 5) eventuella andra uppgifter som kan vara relevanta i sammanhanget.

I landskapsarkivets tillstånd kan närmare bestämmelser intas om hur denna rapportering ska genomföras.

8 §. Överföring i analogt format

När elektronisk information ska förvaras varaktigt och därmed ska överföras till landskapsarkivet enligt 11 § i arkivlagen för landskapet Åland, men ett elektroniskt arkiv för Åland saknas och det inte finns möjligheter för landskapsarkivet att ta emot information i elektronisk form, ska den tillfälliga förvaringen hos den överlåtande arkivbildaren ske på ett sätt som även möjliggör en överföring i analogt format.

Utskrifter som görs från ett datasystem för detta ändamål ska utformas i enlighet med de riktlinjer som landskapsarkivet meddelar.

9 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2022.

C 12 Statistiklag (1994:42) för landskapet Åland

1 §. Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på landskapets myndigheter som framställer officiell statistik.

2 §. Grunderna för uppgiftsinsamlingen

Innan uppgifter för framställning av statistik samlas in skall myndigheten undersöka om det är möjligt att använda uppgifter som samlats in i något annat sammanhang.

För att kunna ålägga någon att lämna uppgifter för framställning av statistik måste myndigheten ha stöd i denna lag eller annan lag. Saknas stöd i lag är det frivilligt att lämna de uppgifter som begärs för framställning av statistik.

Uppgifterna skall samlas in utan identifikationsuppgifter då det är möjligt med avseende på framställningen av statistiken.

3 §. (2019/12) Behandling av personuppgifter för statistiska ändamål

Vid myndighetens behandling av personuppgifter för statistiska ändamål iakttas bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG, nedan dataskyddsförordningen, och bestämmelserna i denna lag.

Personuppgifter får behandlas i enlighet med artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen om behandlingen är nödvändig för framställningen av statistik enligt denna lag.

I artiklarna 9.1 och 10 i dataskyddsförordningen avsedda känsliga personuppgifter får behandlas med stöd av artiklarna 9.2 j och 10 i dataskyddsförordningen för statistiska ändamål om behandlingen är nödvändig för framställningen av statistik enligt denna lag. Dessa känsliga personuppgifter får enbart behandlas i den omfattning som lämpliga skyddsåtgärder har vidtagits i enlighet med 13 § i landskapslagen (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen.

När personuppgifter behandlas för framställningen av statistik kan undantag vid behov göras från den registrerades rättigheter som anges i artiklarna 15, 16, 18 och 21 i dataskyddsförordningen under förutsättning att

- 1) statistiken inte kan framställas utan att personuppgifter används,
- 2) framställningen av statistiken anknuter till myndighetens verksamhet, och
- 3) uppgifter inte lämnas ut eller görs tillgängliga på ett sådant sätt att de kan hänföras till någon bestämd person.

4 §. Uppgiftsinsamling

En myndighet skall se till att endast de uppgifter som är nödvändiga för framställning av statistik begärs av uppgiftslämnaren.

Uppgifterna skall samlas in på ett sätt som medför så små kostnader som möjligt för uppgiftslämnaren och samhället samt på ett sätt som inte är onödigt betungande för uppgiftslämnaren.

5 §. Beslut om uppgiftsinsamling

Efter att ha samrätt med uppgiftslämnarna eller med företrädare för berörda sektorer beslutar myndigheten vilka uppgifter som skall samlas in samt vilka förfaringsätt och tidsfrister som skall iakttas vid uppgiftsinsamlingen.

Uppgiftslämnarna eller deras företrädare skall i god tid innan insamlingen sker underrättas om beslutet att samla in uppgifter samt om insamling av nya eller ändrade uppgifter.

6 §. Information till uppgiftslämnarna

När uppgifter samlas in skall uppgiftslämnarna informeras om ändamålet med uppgiftsinsamlandet, vilka förfaringsätt som skall användas vid framställningen av statistiken samt om grunderna för utlämnandet av uppgifter.

C 12 Statistiklag (1994:42)

De som är skyldiga att lämna uppgifter skall få återrapportering om de statistiska uppgifterna.

7 §. Uppgiftsskyldighet för landskapets myndigheter

Landskapets myndigheter är, utan hinder av sekretessbestämmelserna, skyldiga att lämna Ålands statistik- och utredningsbyrå uppgifter ur det uppgiftsmaterial de förfogar över samt uppgifter om den egna verksamheten och ekonomin.

8 §. Uppgiftsskyldighet för näringsidkare och yrkesutövare

Näringsidkare och yrkesutövare samt landskapets affärsverk och kommunala bolag som bedriver affärsverksamhet är skyldiga att till Ålands statistik- och utredningsbyrå lämna uppgifter om

- 1) arten av den verksamhet som de bedriver och var den bedrivs,
- 2) ägoförhållanden,
- 3) ekonomin,
- 4) produkterna samt
- 5) de resurser som verksamheten förutsätter och deras användning.

9 §. Uppgiftsskyldighet för kommuner och kommunalförbund

Kommuner och kommunalförbund är skyldiga att till Ålands statistik- och utredningsbyrå lämna uppgifter om

- 1) ekonomin,
- 2) produkterna,
- 3) tillhandahållen service samt
- 4) de resurser verksamheten förutsätter och deras användning.

10 §. Uppgiftsskyldighet för vissa samfund

Samfund som inte eftersträvar vinst är skyldiga att till Ålands statistik- och utredningsbyrå lämna uppgifter om

- 1) arten av den verksamhet som de bedriver och var den bedrivs,
- 2) innehavet,
- 3) ekonomin samt
- 4) de resurser som verksamheten förutsätter och deras användning.

11 §. Riksmyndigheters uppgiftsskyldighet

En riksmyndighet är skyldig att till Ålands statistik- och utredningsbyrå lämna uppgifter ur det uppgiftsmaterial den förfogar över samt uppgifter om den egna verksamheten och ekonomin till de delar uppgifterna behövs för att framställa statistik om förhållandena i landskapet. Denna skyldighet gäller inte uppgifter som skall hemlighållas med hänsyn till rikets säkerhet eller försvarets intressen. Då uppgifterna insamlas skall statistik- och utredningsbyrån på det sätt 23 § 2 punkten självstyrelselagen för Åland anger samarbeta med den ifrågasvarande riksmyndigheten.

Om riksmyndigheters skyldighet att på begäran tillhandahålla behöriga myndigheter i landskapet sådana statistiska uppgifter om förhållandena i landskapet som de på grund av rikslagstiftning har tillgång till stadgas i 30 § 5 punkten självstyrelselagen.

12 §. Begränsning av uppgiftsskyldighet

Det finns inte någon skyldighet att lämna uppgifter enligt 7-10 §§ om det förhållande som uppgiften avser är äldre än fyra år när uppgiften begärs.

13 §. Befrielse från uppgiftsskyldigheten

En myndighet skall på begäran av en uppgiftsskyldig helt eller delvis befria denne från uppgiftsskyldigheten om uppgiftslämnandet innebär oskälig olägenhet för denne och befrielsen inte nämnvärt försvårar framställandet av statistiken.

14 §. Bearbetning och lagring av uppgifter

Uppgifter som samlats in för statistiska ändamål får inte bearbetas, lagras och utplånas på ett sådant sätt att enskilds integritet kränks eller affärs- eller yrkeshemlighet äventyras.

Uppgifter som samlats in för statistiska ändamål skall bearbetas med iakttagande av god statistiksed.

15 §. Skydd av uppgifter

En myndighet skall se till att uppgifterna i framställningens alla skeden är skyddade mot olovlig bearbetning, användning, utplånande och ändring samt mot olovligt tillgrepp.

16 §. Användning av utomstående tjänster

En myndighet kan anlita utomstående tjänster i statistikframställningens olika skeden. När användningen av utomstående tjänster och villkoren för uppdragen prövas och övervakningen ordnas skall särskild uppmärksamhet ägnas frågor om sekretess.

Den som utför ett uppdrag har samma skyldighet att skydda uppgifterna som den myndighet som framställer statistik har enligt 15 § och uppdragstagaren har inte rätt att använda och lämna ut uppgifterna för andra ändamål eller spara dem för att själv lagra dem. Den som utför ett uppdrag skall iakta tystnadsplikt enligt 22 §.

17 §. Statistikens kvalitet

Statistiken skall vara så tillförlitlig som möjligt och den skall ge en riktig bild av de förhållanden som belyses. Statistiken skall göras allmänt tillgänglig så snabbt som möjligt efter att den blivit klar.

För att säkerställa uppgifternas jämförbarhet skall när statistik framställs i mån av möjlighet användas enhetliga begrepp, definitioner och klassificeringar.

18 §. Hemlighållande av uppgifter

Uppgifter som erhållits eller använts för statistiska ändamål är sekretessbelagda, om inte något annat följer av 2 och 3 mom.

Uppgifter som beskriver verksamhet som bedrivs av landskapets, statens och kommunernas myndigheter är offentliga.

Följande uppgifter om näringsidkare och yrkesutövare samt juridiska personer är offentliga:

- 1) affärs- och samfundssignum,
- 2) namn,
- 3) språksignum,
- 4) hemkommun och adress,
- 5) juridisk form,
- 6) arten av den verksamhet som bedrivs,
- 7) var verksamheten bedrivs,

- 8) huvudsakliga nyttigheter,
- 9) antalet anställda,
- 10) omsättning samt
- 11) idkande av utrikeshandel.

19 §. Utlämnande av uppgifter

Sekretessbelagda uppgifter som erhållits eller använts för statistiska ändamål får lämnas till utomstående endast på de grunder som stadgas i lag eller med samtycke från den som uppgifterna gäller. Dessa uppgifter får emellertid inte lämnas ut för att användas vid administrativt beslutsfattande eller vid någon annan motsvarande behandling av ett ärende.

En myndighet får lämna ut personuppgifter för statistiska ändamål samt vetenskapliga och historiska forskningsändamål om mottagaren har en rätt att behandla personuppgifterna för dessa ändamål enligt dataskyddslagstiftningen. (2019/12)

3 mom. upphävt (2019/12).

Utlämnandet av uppgifter får inte medföra skada eller olägenhet för den som uppgifterna gäller. Den myndighet som lämnar ut uppgifterna skall när uppgifterna lämnas ut meddela de föreskrifter som är nödvändiga för skyddet av uppgifterna.

20 §. Utlämnande av uppgifter till riksmyndighet

Utän hinder av 18 och 19 §§ får uppgifter lämnas ut till en riksmyndighet för framställning av statistik.

21 §. Avgiftsfrihet för uppgifter

Ålands statistik- och utredningsbyrå har rätt att få de uppgifter som avses i 7 § avgiftsfritt.

Den återrapportering som avses i 6 § 2 mom. är avgiftsfri för dem som lämnat uppgifterna.

22 §. Tystnadsplikt

Uppgifter som enligt 18 § skall hållas hemliga får inte röjas för utomstående och inte utnyttjas för enskild nytta.

Vad som stadgas i 1 mom. tillämpas också på sådana uppgifter om program och anvisningar för automatisk databehandling i anslutning till statistikframställningen som äventyrar datasekretessen om de avslöjas.

23 §. Brott mot statistiksekretessen

Den som utan laglig rätt lämnar ut uppgifter som erhållits eller använts för statistiska ändamål eller den som brutit mot de föreskrifter som avses i 19 § eller mot den tystnadsplikt som anges i 22 § skall för brott mot statistiksekretessen dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

24 §. Vite

Om en uppgiftsskyldig försummar att lämna uppgifter inom utsatt tid får landskapsregeringen vid vite ålägga den uppgiftsskyldige att lämna uppgifterna.

Landskapsregeringen utdömer vite.

Se LL (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

25 §. Brott mot uppgiftsskyldigheten

En uppgiftsskyldig som uppsåtligen försummar att lämna uppgifter som avses i denna lag skall för *underlåtenhet att fullgöra uppgiftsskyldighet vid statistikinsamling* dömas till böter.

En uppgiftsskyldig som försummar att lämna uppgifter som ålagts med stöd av 24 § och som ådömts

vite för denna försummelse kan inte dömas till straff för samma gärning.

En uppgiftsskyldig som uppsåtligen lämnar oriktiga uppgifter eller meddelanden för fullgörande av den uppgiftsskyldighet som anges i denna lag skall för *lämnande av oriktiga uppgifter vid statistikinsamling* dömas till böter.

Om en förseelse som nämns i 1 och 3 mom. i sin helhet skall anses uppenbart ringa, kan myndigheten avstå från att anmäla förseelsen till åtalsprövning.

26 §. Ändringssökande

I beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvär över ändamålsenligheten av landskapsregeringens beslut kan inte anföras.

I beslut som en myndighet underställd landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får ändring sökas hos landskapsregeringen.

Om besvärshatt, besvärstid, anförande av besvär och besvärсанvisning gäller vad därom stadgas i rikslagstiftning.

Se L om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019).

27 §. Bemyndigande

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

28 §. Ikraftträdelsebestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1994.

Genom denna lag upphävs, såvitt fråga är om landskapet Åland, lagen om lämnande av vissa uppgifter för officiell statistik (FFS 96/1954) samt 2 och 3 §§ lagen om statistikcentralen (FFS 796/1970).

C 13 Landskapslag (2017:80) om tillämpning på Åland av rikslagar om offentlig upphandling

1 §. Lagens tillämpningsområde

Följande rikslagar ska tillämpas på Åland, med de avvikelser som anges i denna lag,

- 1) lagen om offentlig upphandling och koncession (FFS 1397/2016), nedan upphandlingslagen,
- 2) lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (FFS 1398/2016), nedan försörjningslagen, samt
- 3) (2022/40) lagen om miljö- och energieffektivitetskrav vid upphandling av fordon och trafik tjänster (FFS 740/2021).

Denna lag ska endast tillämpas på upphandling som beräknas uppgå till minst de tröskelvärden som fastställs i EGs bestämmelser om offentlig upphandling.

2 §. Ändringar av rikslagarna

Ändringar av de lagar som avses i 1 § 1 mom. ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket, om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

3 §. Upphandlande myndigheter

Denna lag ska tillämpas på upphandling som görs av

- 1) landskapsregeringen,

C 14 ÅLRB (2019:113) gällande upphandlingar

2) myndigheter och inrättningar som lyder under landskapsregeringen,

3) förvaltning som är ansluten till Ålands lagting,

4) kommunala myndigheter,

5) (2022/40) sådana upphandlare som avses i 5 § 1 mom. 5 punkten i upphandlingslagen,

6) offentliga företag och enheter som enligt 5 § i försörjningslagen anses vara andra upphandlande enheter,

7) myndigheter som enligt 5 § i upphandlingslagen eller 5 § i försörjningslagen anses vara offentlighetsorgan samt

8) landskapets affärsverk.

4 §. Förvaltningsmyndigheter

De förvaltningsuppgifter som enligt de lagar som avses i 1 § 1 mom. ankommer på Konkurrens- och konsumentverket samt Transport- och kommunikationsverket ska på Åland skötas av Ålands ombudsmannamyndighet, till den del uppgifterna faller inom landskapets behörighet. (2023/118)

De förvaltningsuppgifter som enligt de lagar som avses i 1 § 1 mom. ankommer på arbets- och näringsministeriet ska på Åland skötas av landskapsregeringen, till den del uppgifterna faller inom landskapets behörighet.

5 §. Särskilda avvikelser

Hänvisningar till rikslagstiftningen i de lagar som avses i 1 § ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Avvikande från det som bestäms i 9 § i lagen om miljö- och energieffektivitetskrav vid upphandling av fordon och trafik tjänster ska följande minimiandelar som gäller personbilar och lätta nyttofordon tillämpas för landskapsregeringen, myndigheter och inrättningar som lyder under landskapsregeringen samt kommunerna:

Område	Första referensperioden	Andra referensperioden
Landskapsregeringen samt underliggande myndigheter	75 %	75 %
Mariehamn	75 %	75 %
Eckerö, Finström, Geta, Hammarland, Jomala, Lemland, Lumparland, Saltvik, Sund	38,5 %	38,5 %
Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökar, Sottunga, Vårdö	10 %	10 %

(2022/40)

Avvikande från det som bestäms i 10 § i lagen om miljö- och energieffektivitetskrav vid upphandling av fordon och trafik tjänster ska följande minimiandelar som gäller upphandling av lastbilar tillämpas för landskapsregeringen, myndigheter och inrättningar som lyder under landskapsregeringen samt kommunerna:

Område	Första referensperioden	Andra referensperioden
Landskapsregeringen samt underliggande myndigheter	20 %	25 %
Mariehamn	20 %	25 %
Eckerö, Finström, Geta, Hammarland, Jomala, Lemland, Lumparland, Saltvik, Sund	5 %	10 %
Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökar, Sottunga, Vårdö	0 %	5 %

(2022/40)

6 §. Förordningsfullmakt

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att bestämmelser som utfärdats med stöd av någon av de rikslagar som avses i 1 § och som inte tillhör området för lag ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen bestämmer.

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

7 §. (2021/128) Avvikelse från sekretessbestämmelserna

Landskapsregeringen har utan hinder av sekretessbestämmelser rätt att till berörda myndigheter i riket och inom Europeiska unionen vidarebefordra sådana uppgifter som landskapsregeringen har fått i enlighet med denna lag.

8 §. Ikraftträdelse

Denna lag träder i kraft den 1 november 2017.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/118):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

C 14 Ålands landskapsregerings beslut (2019:113) gällande vissa upphandlingar

1 §. Tillämpningsområde

Detta beslut gäller såsom anvisning för verkställande av landskapets årliga budget och tillämpas på landskapsregeringen, under landskapsregeringen lydande myndigheter och inrättningar vid upphandlingar vars värde understiger de tröskelvärden som avses i 1 § 2 mom. landskapslagen (2017:80) om tillämpning på Åland av rikslagar om offentlig upphandling. Beslutet tillämpas inte på landskapets affärsverk och Ålands hälso- och sjukvård.

Detta beslut tillämpas inte på

1) avtal om förvärv eller hyra av fast egendom eller byggnader eller till dessa anknyttande rättigheter, oberoende av finansieringsformen eller betalnings-sättet,

2) avtal om skiljeförfarande eller förlikningstjänster,

3) finansiella tjänster och avtal gällande finansiella tjänster i anknytning till emittering, anskaffning, försäljning eller överföring av värdepapper eller andra finansiella instrument eller Finlands Banks tjänster,

4) anställningsavtal,

5) avtal om annan forskning och produktutveckling än sådan som uteslutande är till nytta för den upphandlande enheten i dess affärsverksamhet och vars kostnader den upphandlande enheten står för,

6) rättegångsombudstjänster och juridiska rådgivningstjänster i direkt anslutning till dem.

2 §. Målsättning

Vid upphandling eftersträvas fri konkurrens, effektiv användning av offentliga medel samt iakttagande av principerna om likabehandling, icke-diskriminering, öppenhet, proportionalitet och ömsesidigt erkännande.

Särskilt eftersträvas att den upphandlande enheten beaktar hållbarhet i upphandlingsförfarandet.

3 §. Definitioner

Med upphandling avses i detta beslut köp, leasing, hyra eller upphandling på avbetalning med eller utan köption av varor, byggtreprenader, tjänster samt koncessioner.

4 §. Upphandlingsförfaranden

Vid upphandling ska som huvudregel förenklat förfarande användas. Den upphandlande enheten ska upprätta en anbudshandling samt publicera en elektronisk annons, utifrån vilken alla intresserade leverantörer får lämna anbud.

5 §. Direktupphandling

Med undantag av vad som i övrigt föreskrivs i detta beslut kan upphandling göras som direktupphandling hos en viss leverantör om

1) värdet av upphandlingen beräknas vara av ringa, dock inte högre än 50 000 € exklusive moms, eller

2) upphandlingen avser sociala tjänster och andra särskilda tjänster enligt bilaga XIV i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU om offentlig upphandling och värdet underskrider 100 000 €, eller

3) varan eller tjänsten inte kan fås på annat håll, eller

4) upphandlingen är av brådskande karaktär som inte beror på upphandlande enhetens försummelse, eller

5) det vid förenklat förfarande inte har lämnats in några lämpliga anbud och de ursprungliga villkoren för kontraktet inte ändrats väsentligt, eller

6) som tillägsbeställning i ett tidigare ingått avtal förutsatt att ändringen av avtalet kan anses ha skett på grund av omständigheter som inte kunnat förutses samt/eller att byte av leverantör skulle medföra betydande olägenhet för den upphandlande enheten.

6 §. Upphandlingsdokumenten

Upphandlingsdokumenten ska utformas så tydligt som möjligt och upprättas skriftligen.

Klara, tydliga och kvantifierbara krav bör övervägas, såsom;

1) art och kvalitet på den vara eller tjänst som ska upphandlas,

2) hur lång tid anbudet ska vara i kraft,

3) om delanbud kan ges,

4) leveranstid och leveransvillkor,

5) betalningsvillkor och eventuella krav på säkerheter,

6) när och på vilket sätt anbudet ska ha inkommit för att kunna beaktas,

7) krav i fråga om ägar- och immaterialrättigheter,

8) språkkrav,

9) krav i fråga om varans eller tjänstens miljöpåverkan,

10) de villkor i enlighet med vilka den upphandlande enheten avser ingå avtal,

11) krav på tillgänglighet och sociala hänsyn och

12) vilka utvärderingsgrunder som kommer att tillämpas vid val av anbud samt vilka handlingar som på begäran ska lämnas för bevis av kravuppfyllnad.

7 §. Gemensam terminologi vid offentlig upphandling

När upphandlingen beskrivs ska den gemensamma terminologi vid offentlig upphandling (CPV) användas som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2195/2002 om en gemensam terminologi vid offentlig upphandling (CPV) och i kommissionens förordning (EG) nr 213/2008 om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2195/2002 om en gemensam terminologi vid offentlig upphandling (CPV) samt av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/17/EG respektive 2004/18/EG om förfaranden vid offentlig upphandling, när det gäller revidering av CPV.

8 §. Förlängning av tidsbundna avtal

Förlängning av ett tidsbundet avtal får endast ske om det finns särskilda villkor om detta i avtalet.

9 §. Elektronisk upphandling

Annonsering och anbudsmottagning samt annat informationsutbyte i samband med upphandlingsförfarandet ska ske med ett elektroniskt verktyg avsett för ändamålet med undantag för när fysiska varuprover, modeller, filformat eller motsvarande som inte kan översändas med hjälp av elektroniska medel ska inlämnas.

10 §. Anbudstid

Annonseringstiden ska för förenklat förfarande i regel vara minst 21 dagar men kan vid undantag såsom särskild brådskande minskas till 14 dagar.

11 §. Val av anbud

Bland de anbud som uppfyller de i upphandlingsdokumenten uppställda kraven antas det anbud som enligt utvärderingskriterierna utgör det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet.

C 15 LL (2019:87) om tillämpning av L om elektronisk fakturering

12 §. Beslut

De faktorer som väsentligt har påverkat avgörandet ska framgå av beslutet eller av de handlingar som hänför sig till beslutet. Sådana faktorer är åtminstone skälen till att en anbudssökande eller en anbudsgivare har utslutits eller ett anbud har förkastats och de viktigaste grunder på vilka de godkända anbudena har jämförts. Vid avrop från avtal räcker det att konstatera att villkoren i avtalet följts.

13 §. Kraftträdandebestämmelser

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2020 och tillämpas på upphandlingar som påbörjas den 1 januari 2020 eller därefter. Genom beslutet upphävs landskapsregeringens beslut (ÅFS 2018:13) samt (ÅFS 2018:16) gällande vissa upphandlingar, dock så att det fortfarande tillämpas på upphandlingar som påbörjats innan den 1 januari 2020.

C 15 Landskapslag (2019:87) om tillämpning på Åland av lagen om elektronisk fakturering hos upphandlande enheter och näringsidkare

1 §. Lagens tillämpningsområde

Inom Ålands behörighet är lagen (FFS 241/2019) om elektronisk fakturering hos upphandlande enheter och näringsidkare tillämplig med de avvikelser som anges i denna lag.

2 §. Ändring av rikslagen

Ändringar av den lag som avses i 1 § ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket, om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

3 §. Upphandlande myndigheters skyldighet att ta emot och behandla elektroniska fakturor

Denna lag ska tillämpas på upphandling som görs av de upphandlande myndigheter som fastställs i 3 § i landskapslagen (2017:80) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om offentlig upphandling.

De upphandlande myndigheterna ska ta emot och behandla elektroniska fakturor som grundar sig på sådana upphandlingskontrakt eller koncessioner som omfattas av landskapslagen om tillämpning på Åland av rikslagar om offentlig upphandling eller på de upphandlande myndigheternas bestämmelser om upphandling i övrigt.

4 §. Kraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 november 2019.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

3 § tillämpas på andra upphandlande enheter än landskapsregeringen och under landskapsregeringen lydande myndigheter från och med den 1 april 2020. 4 § i lagen om elektronisk fakturering hos upphandlande enheter och näringsidkare ska tillämpas på Åland från och med den 1 april 2020.

C 16 Landskapslag (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män

1 §. I syfte att främja jämställdheten mellan könen, skall lagen den 8 augusti 1986 om jämställdhet mellan kvinnor och män (FFS 609/1986), nedan kallad jämställdhetslagen, äga tillämpning i landskapet Åland med i denna lag angivna avvikelser.

Ändring av den i 1 mom. avsedda lagen gäller i landskapet, om inte annat sägs i denna lag.

2 §. Vad i jämställdhetslagens 2 § 2 mom. är stadgat om verksamhet i riksdagen som ansluter sig till riksdagsledamotsuppdraget skall i landskapet avse motsvarande verksamhet i lagtinget som ansluter sig till lagtingsledamotsuppdraget. (2007/79)

Vad i jämställdhetslagens 3 § är stadgat om anställningsförhållande till staten, skall i landskapet Åland avse anställningsförhållande till landskapet.

Bestämmelserna i jämställdhetslagens 4a § 1 mom. om statliga kommittéer, delegationer och andra motsvarande organ skall i landskapet avse kommittéer, delegationer och andra motsvarande organ samt förvaltningsorgan som tillsätts av landskapsregeringen. (2007/79)

3 §. Bestämmelserna i 20 § jämställdhetslagen skall inte äga tillämpning i landskapet Åland.

4 §. Med beaktande av bestämmelserna i 2 mom. skall de förvaltningsuppgifter som enligt jämställdhetslagen sköts av en riksmyndighet i landskapet skötas av landskapsregeringen under förutsättning att dessa uppgifter hör till landskapets behörighet enligt 18 § självstyrelselagen för landskapet Åland. (2007/79)

De förvaltningsuppgifter som enligt jämställdhetslagen sköts av jämställdhetsombudsmannen ska inom landskapets behörighet skötas av Ålands ombudsmannamyndighet. Även de förvaltningsuppgifter som enligt jämställdhetslagen sköts av jämställdhetsnämnden ska inom landskapets behörighet skötas av Ålands ombudsmannamyndighet. (2014/34)

Utöver vad i 1 mom. är stadgat skall landskapsregeringen genom initiativ, råd och anvisningar främja att syftet med denna lag uppnås.

Tidigare 2 mom. har blivit 3 mom. genom (2007/79).

5 §. Handling som inkommer till landskapsregeringen i ärende som avses i denna lag är med avvikelse från vad som sägs [i 3 § 1 mom. landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet] inte offentlig förrän ärende, vartill handlingen hör, har slutbehandlats om inte handlingen [enligt 9 § nämnda lag] skall hållas hemlig.

LL (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet har ersatts av OffentlighetsL (2021:79) för Åland

6 §. Den som utövar näring i landskapet får inte för sina produkter eller tjänster göra reklam som innehåller kränkande avbildning eller nedsättande värdering av kvinna eller man. Det sagda skall dock inte äga tillämpning på reklam som förmedlas av etermedia

eller genom kabelsändning eller på reklam i utländska tidningar och tidskrifter.

Bestämmelsen i 1 mom. tillämpas inte på näringsutövning som avses i 27 § självstyrelselagen för Åland. (2007/79)

Den som bryter mot bestämmelsen i 1 mom. kan av Ålands ombudsmannamyndighet förbjudas att fortsätta eller upprepa förfarandet. Förbudet kan förenas med vite. Ålands ombudsmannamyndighet förordnar om betalning av vite. (2014/34)

7 §. (2007/79) Besvär över beslut om föreläggande av och utdömande av vite anförs hos Ålands förvaltningsdomstol inom 30 dagar från delgivningen av beslutet.

8 §. (2007/79) Inom landskapets behörighet skall bestämmelserna i 47 kap. 3 § strafflagen (FFS 39/1889) om straff för diskriminering i arbetslivet tillämpas i den lydelse de har när denna lag träder i kraft. Ändringar och nya bestämmelser om straff för diskriminering i arbetslivet skall tillämpas från den dag de träder i kraft i riket.

Till straff för brott mot tystnadsplikten i jämställdhetslagen döms enligt 38 kap. 2 § 2 mom. strafflagen, om inte gärningen skall bestraffas enligt 40 kap. 5 § strafflagen eller strängare straff för den stadgas på något annat ställe än i 38 kap. 1 § strafflagen.

Den som bryter mot förbudet mot diskriminerande annonsering vid annonsering av utbildningsplatser skall för *diskriminerande annonsering* dömas till böter.

9 §. (2007/79) Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av jämställdhetslagen skall tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet i landskapsförordning besluta om genomförandet i landskapet av EG:s direktiv rörande angelägenheter som avses i denna lag.

10 §. Denna lag träder i kraft den 1 april 1989.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter kan vidtas innan lagen träder i kraft.

Bestämmelsen i 2 § 3 mom. förpliktar inte till ändringar i sammansättningen av organ som har tillsatts innan denna lag träder i kraft.

C 17 Landskapslag (2022:43) om tillämpning av diskrimineringslagen

1 §. Lagens syfte

Denna lags syfte är att främja likabehandling, att förebygga diskriminering samt att effektivisera rätts-säkerheten för den som utsatts för diskriminering.

2 §. Lagens tillämpningsområde

Med de avvikelser som anges i denna lag tillämpas bestämmelserna i diskrimineringslagen (FFS 1325/2014), nedan kallad rikslagen. Denna lag är tillämplig avseende

LL (2022:43) om tillämpning av diskrimineringslagen C 17

1) Ålands lagtings förvaltning och dess underlydande organ,

2) Ålands landskapsregerings förvaltning och dess underlydande organ,

3) kommunernas förvaltning och deras underlydande organ samt

4) verksamheter som inom lagtingets behörighet yrkesmässigt tillhandahåller varor eller tjänster för allmänheten.

Ändringar i rikslagen tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

Hänvisningar i rikslagen till andra bestämmelser i rikslagstiftningen ska inom lagtingets behörighet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

3 §. Ålands ombudsmannamyndighet

Ålands ombudsmannamyndighet, som avses i landskapslagen (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet, sköter de tillsynsuppgifter som avses i denna landskapslag, till den del förvaltningen grundar sig på lagtingets lagstiftningsbehörighet.

4 §. Avvikelse från tillämpningen av rikslagen

Bestämmelser i självstyrelselagen för Åland och jordförvärvslagen (1975:7) för Åland, eller i en lag som stöder sig på dessa bestämmelser, angående krav på kunskaper i svenska, eller på innehav av åländsk hembygdsrätt eller finskt medborgarskap, ska inte betraktas som diskriminering i fråga om villkor som rör

1) tillträde till verksamhet som egenföretagare och till yrkesutövning,

2) tillträde till yrkesvägledning, yrkesutbildning och omskolning, inklusive yrkespraktik eller

3) tillträde till tjänst samt tjänstevillkor hos lagtinget, landskapsregeringen eller dem underlydande myndigheter, kommunerna eller kommunalförbund.

Med avvikelse från 20 § 1 mom. och 21 § 1 mom. rikslagen kan inte Ålands ombudsmannamyndighet fastställa förlikning mellan parter så som en lagakraftvunnen dom.

Med avvikelse från 20 § 2 mom. rikslagen kan Ålands ombudsmannamyndighet på begäran av en annan myndighet, eller en sammanslutning som främjar likabehandling, ge utlåtande i ärenden som är av betydelse för tolkningen av denna lag, om inte saken omfattas av rikets diskriminerings- och jämställdhetsnämnds behörighet, en arbetarskyddsmyndighets behörighet eller gäller tolkning av till rikets behörighet hörande frågor om arbets- eller tjänstekollektivavtal. Med hörande av diskrimineringsombudsmannen i domstolsärendet enligt 27 § rikslagen avses i landskapet Åland hörande av Ålands ombudsmannamyndighet.

Bestämmelserna i 21 § rikslagen om en rätt att föra ärenden till rikets diskriminerings- och jämställdhetsnämnd är inte tillämpliga.

5 §. Vite

Om någon trots påpekanden från Ålands ombudsmannamyndighet inte rättar sig efter denna lag kan Ålands ombudsmannamyndighet förelägga denne att fullgöra sina skyldigheter enligt landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av vitelagen.

C 18 LL (2023:41) om tillämpning av visseblåsarlagen

Innan vite föreläggs eller döms ut ska den som berörs höras i ärendet i enlighet med bestämmelserna i 28 § förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

6 §. Besvär över föreläggande och utdömande av vite

Besvär över beslut om föreläggande och utdömande av vite anförs hos Ålands förvaltningsdomstol inom 30 dagar från delgivningen av beslutet.

7 §. Ikraftträdelsebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Med ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (2005:66) om förhindrande av diskriminering.

Sådana likabehandlingsplaner som krävs enligt denna lag ska ha utarbetats av berörda myndigheter, utbildningsanordnare och skolor, arbetsgivare samt övriga berörda aktörer senast inom två år efter denna lags ikraftträdande.

C 18 Landskapslag (2023:41) om tillämpning av lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelse av EU-rätten och den nationella lagstiftningen

1 §. Lagens syfte

Lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelse av EU-rätten och den nationella lagstiftningen (FFS 1171/2022), *visseblåsarlagen*, ska inom lagtingets lagstiftningsbehörighet tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna lag. Ändras visseblåsarlagen ska ändringen gälla på Åland från tidpunkten för dess ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

Genom denna lag genomförs Europaparlamentets och rådet direktiv (EU) 2019/1937 om skydd för personer som rapporterar om överträdelse av unionsrätten, *visseblåsårdirektivet*, inom lagtingets lagstiftningsbehörighet.

2 §. Tillämpningsområde

Inom lagtingets lagstiftningsbehörighet ska det skydd som föreskrivs i visseblåsarlagen för rapportrande personer gälla tjänstemän inom landskaps- och kommunalförvaltningen, Ålands lagting, landskapets affärsverk samt vid juridiska personer som ägs av eller står under bestämmande inflytande av landskaps- eller kommunala myndigheter, som rapporterar om överträdelse av den EU-lagstiftning som avses i bilagan till visseblåsårdirektivet eller den landskapslagstiftning som genomför den inom följande lagstiftningsområden:

- 1) offentlig upphandling,
- 2) produktsäkerhet och produktöverensstämmelse,
- 3) transportsäkerhet,
- 4) miljöskydd,
- 5) livsmedel- och fodersäkerhet samt djurs hälsa och välbefinnande,
- 6) folkhälsa enligt artikel 168 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,
- 7) skydd av privatlivet och personuppgifter samt säkerhet i nätverks- och informationssystem.

I fråga om det som avses i 1 mom. tillämpas lagen på gärningar eller försummelser som

- 1) är straffbara,
- 2) kan leda till en administrativ påföljd av straffkaraktär, eller
- 3) allvarligt kan äventyra uppnåendet av de mål av allmänt intresse som eftersträvas med lagstiftningen.

Med avvikelser från det som föreskrivs i 1 mom. 6 punkten tillämpas lagen inte på överträdelse som gäller 9 § 2–4 mom., 10 §, 11 § 2 mom., 12 § 2 mom. eller 13–21 §§ eller 32 § i lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (FFS 1201/2013), tillämplig på Åland genom landskapslagen (2014:28) om tillämpning på Åland av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård.

Utöver det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas denna lag även på skyddet för tjänstemän som rapporterar om överträdelse av lagstiftningen om eller villkoren för beviljande, användning eller återkrav av Europeiska unionens bidrag eller bidrag som beviljas enbart av landskapets medel, eller statligt stöd.

Denna lag ska även tillämpas då en förvaltningsuppgift utförs av landskaps- och kommunal myndighet med stöd av 30 § i självstyrelselagen.

3 §. Begrepp

Vid tillämpningen av visseblåsarlagen ska med *justitiekanslerämbetets centraliserade rapporteringskanal* på Åland avses Landskapsrevisionens centraliserade rapporteringskanal i 7 § i denna lag.

Med *behörig myndighet* ska på Åland avses de myndigheter som ansvarar för tillsynen över lagstiftningen i 2 § 1 mom. Närmare bestämmelser om behöriga myndigheter finns i 8 § i denna lag.

4 §. Förhållande till annan lagstiftning

Genom denna lag begränsas inte det skydd för rapportrande personer som grundar sig på annan landskapslagstiftning eller EU-lagstiftning.

5 §. Undantag från tillämpningsområdet

Inom lagtingets lagstiftningsbehörighetsområde ska denna lag inte tillämpas på sådana uppgifter som omfattas av tystnadsplikt för hälso- och sjukvårdspersonal enligt 21 § i offentlighetslagen (2021:79) för Åland.

Denna lag tillämpas inte heller på förundersökning eller i fall där en person gett sitt informerade samtycke till att han eller hon anges som informationskälla eller registreras som sådan i databaser som förvaltas av brottbekämpande myndigheter i enlighet med 5 kap. 40 § i polislagen (FFS 872/2011) eller 36 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (FFS 616/2019), tillämplig på Åland genom landskapslagen (2019:74) om tillämpning på Åland av riks författningar om dataskydd.

6 §. Intern rapporteringskanal

Följande juridiska personer är skyldiga att inrätta en intern rapporteringskanal för rapportering om överträdelse och för behandling och uppföljning av rapporterna:

- 1) landskapets myndigheter, landskapets affärsverk samt till Ålands lagting ansluten förvaltning som

regelbundet har minst 50 personer anställda i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande,

2) kommuner, förutom de som regelbundet har färre än 50 personer anställda i arbetsavtals- och tjänsteförhållande eller färre än 10 000 invånare,

3) kommunalförbund som regelbundet har minst 50 personer anställda i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande,

4) andra juridiska personer inom den offentliga sektorn vilka ägs av eller står under bestämmande inflytande av en myndighet som avses i 1–3 punkten och som regelbundet har minst 50 personer anställda i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande.

Den juridiska personen kan ordna en intern rapporteringskanal själv eller genom att ingå avtal om att anlita någon annan offentlig eller privat tjänsteleverantör. Den juridiska personen ansvarar för att skyldigheterna enligt denna lag fullgörs även om en tjänsteleverantör anlitas.

När en privat tjänsteleverantör anlitas för att ordna en intern rapporteringskanal omfattas en person som är anställd av tjänsteleverantören av bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar i enlighet med det som föreskrivs i annan lagstiftning. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (FFS 412/1974).

Kommuner och kommunalförbund får ha en gemensam intern rapporteringskanal under förutsättning att den delade interna rapporteringskanalen skiljer sig från och är oberoende i förhållande till de myndigheter som avses i 7 och 8 §§.

Närmare bestämmelser om minimikrav för rapportering till en intern rapporteringskanal, person som ansvarar för handläggningen av rapporter, frivilliga interna rapporteringskanaler, utredning av rapport och anonym rapportering finns i 13–17 §§ i visselblåsarlagen.

7 §. Landskapsrevisionens centraliserade externa rapporteringskanal

Inom ramen för landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet och förvaltningsbehörighet enligt 30 § i självstyrelselagen ska Landskapsrevisionen upprätthålla en centraliserad extern rapporteringskanal på Åland. Landskapsrevisionen ska centraliserat ta emot och vidarebefordra rapporter till de behöriga myndigheter som avses i 8 § för vidare utredning.

Landskapsrevisionen ska inrätta och sköta den centraliserade rapporteringskanalen på det sätt som följer av 18 och 19 §§ i visselblåsarlagen. Landskapsrevisionen ska årligen sammanställa de rapporter som tas emot och rapportera till Europeiska kommissionen på det sätt som närmare följer av 38 § i visselblåsarlagen. Landskapsrevisionen ska även minst vart tredje år granska förfarandena för att ta emot och vidarebefordra rapporter på det sätt som närmare anges i 39 § 1 mom. i visselblåsarlagen.

8 §. Behörig myndighet

De myndigheter som ansvarar för tillsynen över den lagstiftning som avses i 2 § 1 mom. ska inom sitt verksamhetsområde fungera som behörig myndighet i enlighet med visselblåsarlagen.

De behöriga myndigheterna ska ta emot rapporter från Landskapsrevisionens centraliserade externa rapporteringskanal och handlägga rapporterna på det sätt som närmare framkommer av 20–22 §§ i visselblåsarlagen.

De behöriga myndigheterna ska minst vart tredje år granska förfarandet gällande utredningen av rapporter och åtgärderna som myndigheterna vidtar på basis av rapporterna på det sätt som närmare anges i 39 § 2 mom. i visselblåsarlagen.

9 §. Bestämmelser som inte ska tillämpas

Inom lagtingets behörighet ska följande bestämmelser i visselblåsarlagen inte tillämpas:

1) 2 §. I stället tillämpas 1 § i denna lag beträffande tillämpningsområdet för denna lag.

2) 4 §. I stället tillämpas 5 § i denna lag beträffande undantag från lagens tillämpningsområde.

3) 10 § 1 mom., 11 och 12 §§. I stället tillämpas 6 § i denna lag beträffande interna rapporteringskanaler.

4) 31 § 4 mom. sista ledet gällande rätt att begära att uppgifter lämnas till dataombudsmannen.

10 §. Hänvisningar

Inom lagtingets lagstiftningsbehörighet ska hänvisningen till

1) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) i 32 § 4 mom. i visselblåsarlagen avse offentlighetslagen (2021:79) för Åland.

2) lagen om tjänsteinnehavare i kommuner och välfärdsområden (FFS 304/2003) avse landskapslagen (2004:24) om tillämpning i landskapet Åland av lagstiftning om kommunala tjänstemän.

11 §. Närmare bestämmelser

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning närmare föreskriva om vilka myndigheter som är behöriga myndigheter i enlighet med 8 § i denna lag.

12 §. Straff

Den som uppsåtligen rapporterar eller offentliggör falsk information ska, om inte gärningen är ringa eller strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, dömas till böter.

Till straff för brott mot sekretesskyldigheten döms enligt 38 kap. 1 eller 2 §§ i strafflagen (FFS 39/1889), om inte gärningen utgör brott enligt 28 § i offentlighetslagen för Åland eller om inte strängare straff föreskrivs i något annat lagrum.

Bestämmelser om straff för dataskyddsbrott finns i 28 § i landskapslagen (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen. Bestämmelserna om straff för kränkning av kommunikationshemlighet och för grov kränkning av kommunikationshemlighet i 38 kap. 3 och 4 §§ i strafflagen ska tillämpas inom lagtingets lagstiftningsbehörighet.

13 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2023.

En intern rapporteringskanal ska inrättas inom tre månader efter att lagen har trätt i kraft.

Organisationen

D 1 Landskapslag (1971:42) om Ålands landskapsregering (2008/11)

1 kap. Allmänt

1 §. För att handha landskapets allmänna styrelse och förvaltning tillsätter lagtinget, på sätt därom är stadgat i lagtingsordningen, en landskapsregering bestående av lantrådet och högst sju ledamöter. En av ledamöterna skall utses till vice lantråd, som fullgör lantrådets åligganden då lantrådet har förfall. (2003/53)

En ledamot i landskapsregeringen benämns minister och ansvarar för de avdelningar och enheter inom landskapsregeringens allmänna förvaltning såsom de anges i det av lagtinget senast antagna handlingsprogrammet. (2010/9)

3 mom. upphävt (1998/69).

2 §. På landskapsregeringen ankommer att bevaka landskapets rätt och bästa samt att till verkställighet befordra lagtingets beslut och övriga förfoganden. Angående landskapsregeringens uppgifter i övrigt stadgas särskilt.

Landskapsregeringen kan för fullgörandet av förvaltningsuppgifterna tillsätta särskilda organ för ärendenas beredning. (1995/76)

2a §. (1998/69)

Landskapsregeringen biträds i sitt arbete av olika förvaltningsorgan. Om de förvaltningsorgan som skall finnas stadgas genom landskapslag.

Varje del av landskapsregeringens förvaltning skall vara underställd lantrådets eller viss ledamots ansvar.

3 §. Upphävd (1998/69).

2 kap. Lantråd och ledamöter

4 §. Upphävd (1988/4).

5 §. (1988/4) Medlemmarna i landskapsregeringen kvarstår i sina uppdrag så länge de åtnjuter lagtingets förtroende. Sedan nyval till lagtinget ägt rum skall ny landskapsregering tillsättas.

Har lagtinget förklarat att landskapsregeringens medlemmar eller någon av dem inte åtnjuter lagtingets förtroende, skall ny landskapsregering utses. Det samma gäller om lantrådet avlidit, på egen begäran befriats från uppdraget eller blivit varaktigt förhindrad att handha uppdraget.

Ledamot av landskapsregeringen befrias från uppdraget på egen begäran eller på förslag av lantrådet. Har ledamot befriats från uppdraget skall fyllnadsval förrättas. Fyllnadsval förrättas även när ledamot har avlidit.

Landskapsregeringens medlemmar skall handha sina uppdrag till dess nya medlemmar utsetts.

6 §. (2003/53) Meddelar lantrådet skriftligen, antingen i samband med att ett ärende anhängiggörs eller under dess behandling i lagtinget, att ärendets avgörande på visst sätt innebär att lantrådet anser sig sakna lagtingets förtroende, skall, om sådant avgörande faller, landskapsregeringen avgå.

7 §. Valbar till lantråd och ledamot i landskapsregeringen är envar, som enligt lagtingsordningen är röstberättigad i lagtingsval.

Väljs landshövdingen till lantråd eller till ledamot av landskapsregeringen får han eller hon inte tillträda uppdraget förrän han eller hon beviljats avsked från tjänsten. Genom landskapslag kan inskränkningar göras i rätten för den som står i offentligrättsligt anställningsförhållande till landskapet eller en kommun att inneha uppdrag som medlem av landskapsregeringen. (2003/53)

Av kandidat för val av lantråd, vicelantråd eller ledamot i landskapsregeringen erfordras att han givit sitt skriftliga samtycke till att emottaga uppdraget.

Se 7 § LO (2011:97).

8 §. Lantrådet och ledamöterna i landskapsregeringen ansvarar för sina tjänsteåtgärder enligt allmän lag.

9 §. (2015/40) Innan lantrådet och ministrarna tillträder sina uppdrag, ska de i landskapsregeringen, i närvaro av lagtingets talman och landshövdingen eller företrädare för dem, avge denna försäkran: "Jag N.N. försäkrar att jag i utövningen av mitt uppdrag i Ålands landskapsregering efter all min förmåga ska upprätthålla den rätt, som enligt självstyrelselagen och grundlagen tillkommer Åland och dess befolkning."

10 §. (1988/4) Angående arvode och övriga ersättningsar, som lantrådet och ledamot av landskapsregeringen åtnjuter för sitt uppdrag, stadgas särskilt.

Se LL (1985:17) om arvode för medlem av Ålands landskapsregering.

D 1 LL (1971:42) om Ålands landskapsregering

3 kap. Ärendenas handläggning

10a §. (1995/76) De ärenden som ankommer på landskapsregeringen avgörs av medlemmarna vid sammanträde, av enskild medlem eller av tjänsteman.

Ärende som avgörs av medlemmarna vid sammanträde avgörs efter föredragning av ledamot och i närvaro av en tjänsteman. Den föredragande ledamoten har rätt att låta sig biträdas av tjänstemän.

Ärende som avgörs av enskild medlem avgörs efter föredragning av tjänsteman (enskild föredragning). Ärende som avgörs av tjänsteman avgörs efter föredragning av annan tjänsteman (tjänstemannaföredragning) eller självständigt utan föredragning.

10b §. (1995/76) Medlemmarna avgör vid sammanträde

1) ärende som skall tillställas lagtinget samt ärende som Republikens president, lagtinget eller lagtingets organ eller talmannen tillställt landskapsregeringen,

2) ärende som rör antagande av landskapsförordning eller överenskommelseförordning,

3) ärende som rör landskapets förhållande till staten, annan stat eller mellanstatlig eller internationell organisation,

4) upphävd (2008/11),

5) ärende av allmän eller principiell natur enligt de grunder landskapsregeringen beslutar samt

6) ärende som enskild medlem av landskapsregeringen har befogenhet att avgöra och som han eller hon beslutat att skall avgöras av medlemmarna vid sammanträde.

Ärende av annat än i 1 mom. nämnt slag avgörs av enskild medlem, såvida inte beslut fattats om att ifrågavarande slag av ärenden skall avgöras av tjänsteman. Om den beslutande tjänstemannen vid tjänstemannaföredragning inte godkänner föredragandens förslag till beslut i visst ärende, skall ärendet föredras inför vederbörande medlem av landskapsregeringen.

3 mom. upphävt (2008/11).

4 mom. upphävt (2003/53).

11 §. Upphävd (2003/53).

12 §. Önskar lantrådet i viss angelägenhet inhämta landskapsregeringens yttrande, må landskapsregeringen icke undandra sig att avge sådant.

13 §. Lantrådet eller den ledamot han förordnar i sitt ställe har rätt att närvara vid landskapsregeringen underordnade förvaltningsorgans sammanträden.

14 §. Landskapsregeringen sammanträder så ofta ärendenas behandling det påkallar, dock minst en gång i veckan, såfram icke landskapsregeringen annorlunda besluter.

2-3 mom. upphävda (1975/59).

15 §. Ordförande vid landskapsregeringens sammanträden är lantrådet och vid förfall för honom eller henne vice lantrådet. Vid förfall för båda dessa förs ordet av den till åren äldsta ledamoten. (2003/53)

Landskapsregeringen är beslutförför när minst hälften av medlemmarna är närvarande. (2003/53)

3 mom. upphävt (2003/53).

Vid meningsskiljaktighet verkställs omröstning såsom därom är särskilt stadgat. (1975/59)

16 §. Upphävd (2008/11).

17 §. (1995/76)

Önskar medlem av landskapsregeringen väcka initiativ i viss fråga vid landskapsregeringens sammanträde, kan han eller hon meddela därom vid sammanträdet. Godkänner landskapsregeringen initiativet, skall detta antecknas som ärende i protokollet. Initiativ som medlem av landskapsregeringen väcker vid enskild föredragning skall antecknas som ärende i protokollet.

Initiativ vilket antecknats som ärende i protokollet skall beredas på det sätt som gäller för ärenden vilka anhängiggjorts vid landskapsregeringen.

18 §. (1975/59) Landskapsregeringens sammanträden är icke offentliga.

19 §. Upphävd (1993/114).

20 §. Närmare bestämmelser angående ärendenas handläggning i landskapsregeringen meddelas i landskapslag.

Se LL (1975:58) om ärendenas handläggning i landskapsregeringen.

4 kap. Upphävt (1998/69).

21-23 §§. Upphävda (1998/69).

5 kap. Ändringssökande

24 §. Angående besvär över landskapsregeringens beslut gäller vad därom är särskilt stadgat.

Se 25 § självstyrelselag (1991:71) för Åland.

6 kap. Särskilda bestämmelser

25 §. (2012/68) Landskapsregeringen ska årligen överlämna en årsredovisning till lagtinget. Årsredovisningen ska ge en rättvisande bild av landskapets verksamhet och ekonomiska ställning. Av den ska även framgå åtgärder som under året vidtagits med anledning av lagtingets beslut.

26 §. (1973/26) Denna lag träder i kraft den 1 januari 1973, dock så, att stadgandena i 4 kap. angående det centrala ämbetsverket träder i kraft den 1 juni 1973. Har i annan landskapslag eller författning använts i denna lag upptagen benämning på avdelning skall motsvarande benämning enligt tidigare gällande lag jämväl i dessa fall användas fram till den 1 juni 1973. Genom denna lag upphäves de stadganden i landskapslagen (1952:22) den 16 april 1952 angående landskapsförvaltningen i landskapet Åland som står i strid med stadgandena i denna lag.

Denna lag kan inte ändras eller upphävas, inte heller får avvikelser från den göras på annat sätt än [i 55 § lagtingsordningen för landskapet Åland] stadgas. (2003/53)

Se 35 § LO (2011:97).

D 2 Landskapslag (1975:58) om ärendenas handläggning i landskapsregeringen (2008/12)

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Landskapsregeringens sammanträden hålles i landskapsregeringens sessionsrum i Mariehamn, såframt icke landskapsregeringen för särskilt fall annorlunda bestämmer.

Efter nyval sammanträder landskapsregeringen första gången på kallelse av lantrådet. Kallelse till övriga ordinarie sammanträden meddelas i den ordning landskapsregeringen beslutar.

Lantrådet har rätt att sammankalla landskapsregeringen till extra sammanträde. Har tre ledamöter för behandling av visst ärende därom anhållit skall lantrådet snarast möjligt sammankalla sådant sammanträde.

2 §. Är ledamot förhindrad att delta i sammanträde skall han eller hon snarast underrätta lantrådet därom. (2003/54)

Är lantrådet förhindrad att delta i sammanträde skall han eller hon underrätta den som vid förhindret skall föra ordet vid landskapsregeringens sammanträde. (2003/54)

Ledamot som för längre tid önskar avlägsna sig från pågående sammanträde skall uppge orsaken därtill, varefter ordföranden avgör huruvida fallet kan godkännas.

3 §. Upphävd (2008/12).

4 §. Föredragningsordningen vid landskapsregeringens sammanträden fastställs av lantrådet.

Föredragningslista med förslag till beslut skall om möjligt tillställas landskapsregeringens medlemmar senast dagen före det sammanträde då på listan upptagna ärenden föredrages. Under sammanträdet kan ärende med landskapsregeringens godkännande införas på föredragningslistan eller avlägsnas därifrån. Ärende, som landskapsregeringen anser brådskande, kan upptagas till behandling utan att föredragningslista föreligger.

Vid landskapsregeringens sammanträden förs beslutsprotokoll av en tjänsteman som är närvarande vid sammanträdet. Ur protokollet skall framgå hur varje röst fallit vid omröstning och val. (1995/77)

5 §. Vid landskapsregeringens sammanträde skall den föredragande ledamoten först redogöra för ärendet och framlägga sitt förslag till beslut. Därefter har ledamöterna och närvarande tjänstemän rätt att erhålla ordet i den ordning de anmäler sig. Om en fråga riktas direkt till den föredragande ledamoten eller till en tjänsteman som biträder vid föredragningen, skall dock denne omedelbart erhålla ordet för att besvara frågan, varefter den frågande har rätt att fortsätta sitt anförande. (1995/77)

Uttalande skall beröra det ärende som behandlas samt utmynna i förslag till beslut eller innehålla fråga, upplysning eller motivering till förslag.

6 §. Sedan överläggningen avslutats vid landskapsregeringens sammanträde fattar landskapsregeringen beslut i ärendet. Har annat förslag förutom föredragande ledamotens förslag framförts, skall öppen omröstning verkställas. Härvid röstar först den ledamot som sitter till vänster om lantrådet. Därefter avges rösterna i tur och ordning efter ledamöternas placering så att lantrådet röstar sist. (1995/77)

Faller vid omröstning rösterna lika avgör lantrådets röst, förutom vid val enligt 13 och 14 §§, då lotten avgör. I övrigt skall vid omröstning i tillämpliga delar iakttagas vad som är stadgat beträffande omröstning i lagtinget.

Medlem i landskapsregeringen äger rätt att till protokollet anteckna avvikande mening samt att senast fem dagar efter det ärendet slutbehandlats till registratorskontoret inlämna reservationsskrift, som skall fogas till protokollet.

Medlem som nedlagt sin röst och icke antecknat skiljaktig mening till protokollet anses ha biträtt beslutet.

Avgör medlem av landskapsregeringen vid enskild föredragning, i enlighet med 10b § landskapslagen (1971:42) om Ålands landskapsregering, ärende annorlunda än föredraganden föreslagit, har föredraganden rätt att till protokollet anteckna skiljaktig mening jämte kortfattad motivering härtill. Har sådan anteckning inte gjorts anses föredraganden ha biträtt beslutet. (1995/77)

7 §. Första gången ett ärende föredrages för avgörande behandling skall det, om en av landskapsregeringens medlemmar så yrkar, bordläggas till sammanträde tidigast påföljande dag.

Föreslås i annat fall bordläggning eller framställs förslag vars godkännande skulle avbryta den sakliga behandlingen av ärendet och vinner sådant förslag understöd, skall beslut därom fattas innan vidare överläggning i ärendet tillåtes. Har ej beslut fattats om tiden för bordläggningen skall ärendet snarast möjligt upptagas till fortsatt behandling.

Sedan det framgått att bordläggning skall ske, beslutar landskapsregeringen om de vidare utredningar som anses erforderliga i ärendet och avbryter därpå behandlingen.

Önskar medlem av landskapsregeringen bordlägga ärende vid enskild föredragning, skall ärendet bordläggas. Samtidigt skall beslut fattas om de vidare utredningar som behövs i ärendet. (1995/77)

8 §. Protokoll som förts vid landskapsregeringens sammanträde skall genom beslut justeras genast eller i annat fall vid senare sammanträde. Protokollet skall justeras av de närvarande medlemmar som deltagit i behandlingen av de ärenden justeringen omfattar.

Det justerade protokollet skall påtecknas av den tjänsteman som är närvarande vid sammanträdet och för protokollet samt av ordföranden vid det sammanträde då protokollet justerades. (1995/77)

Protokoll vid enskild föredragning förs av föredraganden. Protokollet påtecknas av föredraganden och den beslutande medlemmen av landskapsregeringen. (1995/77)

D 2 LL (1975:58) om ärendenas handläggning i landskapsregeringen

Vid tjänstemannaföredragning förs beslutsförteckning. Förteckningen förs av föredraganden och den skall godkännas av den beslutande tjänstemannen. (1995/77)

9 §. Expedition med anledning av beslut som fattats vid landskapsregeringens sammanträde undertecknas av den som förde ordet då beslutet fattades och kontrasigneras av den föredragande ledamoten. Vid förfall för tjänstgörande ordföranden undertecknas expeditionen av vicelantrådet, om han eller hon deltagit i beslutet, och i annat fall av den till åren äldsta ordinarie ledamoten som deltog i beslutet. Vid förfall för den föredragande ledamoten kontrasigneras expeditionen av annan ledamot som lantrådet därtill utser. (1995/77)

Då beslut har fattats vid enskild föredragning, undertecknas expeditionen av den beslutande medlemmen i landskapsregeringen och kontrasigneras av föredraganden.

Expeditioner i anledning av lantrådets beslut och andra åtgöranden undertecknas av lantrådet och kontrasigneras av vederbörande föredragande.

Expedition i anledning av tjänstemans beslut undertecknas av den som fattat beslutet och skall, då ärendet föredragits av annan tjänsteman, kontrasigneras av denne.

Expedition med anledning av förberedande åtgärd undertecknas av vederbörande föredragande på tjänstens vägnar.

9a §. (1995/77) Expedition, om sådan skall utfärdas, skall uppgöras utan dröjsmål. I ärende som avgjorts vid landskapsregeringens sammanträde skall expedition uppgöras senast en vecka efter det landskapsregeringens justerade beslut föreligger. Expedition i ärende som avgjorts i annan ordning skall uppgöras senast en vecka efter det beslutet fattades.

I ärende som avgjorts efter föredragning ansvarar föredraganden för att expeditionen uppgörs i tid.

9b §. (2017/87) *Elektronisk anslagstavla*

Ålands landskapsregering och dess allmänna förvaltning ska ha en elektronisk anslagstavla på sin webbplats. Vid tillkännagivandet på anslagstavlan ska bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Den elektroniska anslagstavlan ska vara lättillgänglig och kunna särskiljas från övrigt innehåll på webbplatsen. Landskapsregeringen ska i sina lokaler eller på någon annan plats ge allmänheten möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan.

2 kap. Val i landskapsregeringen

10 §. Då tjänst eller befattning skall besättas eller annat val förrättas ankommer det på föredraganden att föreslå, vem eller vilka som skall väljas.

Kan enighet inom landskapsregeringen icke uppnås, sker valet såsom i 11-14 §§ stadgas.

Valet förrättas under ledning av lantrådet, som vid valet biträds av en närvarande tjänsteman. (1995/77)

11 §. Gäller valet två eller flera personer, för vilka olika villkor är föreskrivna, eller enas landskapsregeringen om sådana villkor för dem som skall utses, uppdelas valet i skilda förrättningar sålunda, att som kandidater vid varje förrättning godkännes endast personer som uppfyller samma villkor.

Skall två eller flera personer utses samtidigt och har enighet uppnåtts om en del av dem, kan landskapsregeringen enhälligt besluta att endast de övriga väljes enligt 12-14 §§.

12 §. Val av en enda person sker genom öppen omröstning enligt 6 §.

13 §. Då två eller flera personer skall väljas samtidigt kan landskapsregeringen enhälligt besluta att valet förrättas som majoritetsval. Härvid skall de under diskussionen framförda kandidaterna först förtecknas, varpå envar landskapsregeringsmedlem på en valsedel, som ej upptar annat än den röstandes namn, antecknar högst så många av dessa kandidater, som det skall väljas personer. Valda blir de som sålunda erhållit de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgör lotten. Kandidat som icke förtecknats före valet skall strykas vid rösträkningen.

Skall allmänna ersättare för de valda utses, sker detta vid särskilt val med iakttagande av bestämmelserna ovan i detta kapitel.

Är personliga ersättare föreskrivna skall förslag till sådana framföras innan val enligt 1 mom. verkställs. Vid behov fastställs enligt 12 §, vilken ersättare kandidat skall erhålla i händelse han blir vald.

14 §. Kan landskapsregeringen inte enas om val enligt 13 §, förrättas proportionella val. Härvid skall bestämmelserna om val i lagtinget iakttas i tillämpliga delar med följande avvikelser: (1995/77)

1) (1995/77) Lantrådet utsätter tidpunkt för valet samt för inlämnandet och ändring av kandidatlistorna, varom anteckning skall göras i protokollet.

2) Kandidatlista undertecknas av endast en medlem av landskapsregeringen som samtidigt är listans ombudsman.

3) Kandidatlistorna inlämnas till registratorskontoret och skall där under tjänstetid vara tillgängliga för landskapsregeringens medlemmar.

4) Valsedel skall förses med den röstandes namn på därför avsedd plats.

5) Finner lantrådet valsedel bristfällig, skall han före röstsammanräkningen bereda den röstande tillfälle att rätta valsedeln.

15 §. Därest vald person icke mottager uppdraget, träder utsedd ersättare i hans ställe.

Saknas ersättare skall fyllnadsval förrättas.

16 §. Av landskapsregeringen vald person kvarstår i sitt uppdrag under den mandattid för vilken han blivit vald och även därefter till dess annan blivit vald i hans ställe, såfram ej annorlunda är stadgat eller föreskrivet.

17 §. Skall personer utses för en mandattid, som begynner tillika med landskapsregeringsledamöternas

ordinarie mandattid, förrättas valet i januari månad, såfram ej annorlunda är särskilt stadgat.

18 §. Vid val i delegation eller annat organ som tillsatts av landskapsregeringen skall i tillämpliga delar iakttagas vad ovan är stadgat om val i landskapsregeringen.

3 kap. Särskilda bestämmelser

19-21 §§. Upphävda (2008/12).

22 §. Närmare bestämmelser angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

D 3 Landskapslag (1985:17) om arvode för medlem av Ålands landskapsregering (2010/8)

1 §. Upphävd (2023/94).

2 §. (1988/5) Till medlem av landskapsregeringen betalas ett arvode och ersättningar i enlighet med landskapslagen om lagtingsledamöternas arvoden och kostnadsersättningar. (2023/94)

2 mom. upphävt (2023/94).

Medlem äger rätt till semester under 24 vardagar under tiden 1 juni till 30 september och sex vardagar under annan tid.

3 §. (1988/5) Medlem som på grund av sjukdom eller havandeskap och förlossning är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag äger under tiden för avbrottet rätt till arvode och övriga förmåner enligt de grunder som gäller för landskapets tjänstemän i motsvarande fall.

Är medlem på grund av annan än i 1 mom. nämnd enskild angelägenhet förhindrad att fullgöra sitt uppdrag skall av arvodet innehållas 1/365 för varje dag avbrottet varar.

4 §. Upphävd (2023/94).

5 §. (2023/94) Arvode och ersättningar till medlem av landskapsregeringen erläggs månatligen i efterskott.

6 §. Denna lag träder omedelbart i kraft och tillämpas från den 1 januari 1985.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1974:37) den 2 maj 1974 om arvode för ledamot av Ålands [landskapsstyrelse].

D 4 Landskapslag (1998:70) om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning (2006/91)

1 §. Uppgift

Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning har till uppgift att biträda landskapsregeringen och dess medlemmar i de ärenden och andra uppgifter som ankommer på landskapsregeringen samt att ge service till allmänheten.

Arbetet inom den allmänna förvaltningen leds av en förvaltningschef. (2006/91)

2 §. Upphävd (2008/13).

2a §. (2006/91) Förvaltningschefens uppgift

Det ankommer på förvaltningschefen att leda, utveckla och övervaka verksamheten inom landskapsregeringens allmänna förvaltning samt att se till att de olika avdelningarna samverkar och att verksamheten bedrivs på ett även i övrigt ändamålsenligt sätt. (2019/115)

Förvaltningschefen ska hålla sig underrättad om förhållandena inom den allmänna förvaltningen. Han eller hon ska handlägga ärenden som gäller anställande av avdelningschefer, ärenden som gäller uppsägning, förflyttning och omplacering av avdelningschefer eller disciplinära åtgärder mot avdelningschefer samt ärenden som gäller organisatoriska frågor. Förvaltningschefen ansvarar för att utvecklingsprojekt, som berör hela förvaltningen eller flera avdelningar gemensamt, genomförs. Förvaltningschefen tar initiativ till och utarbetar planer för administrativa reformer och förbättringar samt fullgör andra uppgifter i enlighet med vad landskapsregeringen beslutar. Förvaltningschefen kan sammankalla en ledningsgrupp för samordningen av verksamheten inom den allmänna förvaltningen. (2019/115)

Förvaltningschefen har rätt att närvara och att yttra sig när en annan tjänsteman föredrar ett ärende för avgörande.

Förvaltningschefen ska också hålla sig underrättad om förhållandena inom andra delar av landskapsregeringens förvaltning och underlydande myndigheter. (2019/115)

Förvaltningschefen har rätt att på landskapsregeringens vägnar ta emot delgivningar.

När förvaltningschefen är förhindrad att fullgöra sina uppgifter kan landskapsregeringen utse en annan tjänsteman vid den allmänna förvaltningen att fullgöra de uppgifter som ankommer på förvaltningschefen. Beslutet kan avse samtliga uppgifter eller endast en del av uppgifterna.

Närmare bestämmelser om hur ledningen av den allmänna förvaltningen handhas kan utfärdas genom landskapsförordning.

3 §. (2019/115) Den allmänna förvaltningens organisation

Landskapsregeringens allmänna förvaltning består av ett regeringskansli och fem avdelningar. Avdelningarna är finansavdelningen, social- och miljöavdelningen, utbildnings- och kulturavdelningen, näringsavdelningen samt infrastrukturavdelningen. Dessutom finns det en lagberedning, om vilken det finns särskilda bestämmelser.

Om regeringskansliets och avdelningarnas organisation bestäms genom landskapsförordning.

Regeringskansliet leds av förvaltningschefen. Landskapsregeringen kan genom ett beslut överföra ansvaret för arbetsuppgifter som ingår i ledningen av regeringskansliet till en annan tjänsteman vid regeringskansliet. Av beslutet ska framgå vilka arbetsuppgifter som beslutet gäller. Vid regeringskansliet ska det finnas en rättschef med uppgift att övervaka

D4 LL (1998:70) om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning

lagligheten inom landskapsregeringens allmänna förvaltning. Rättschefen är även skyldig att avge utlåtande över lagligheten av en åtgärd som landskapsregeringen planerar att vidta.

Varje avdelning leds av en avdelningschef. Om verksamheten förutsätter det kan landskapsregeringen besluta att ansvaret för vissa av de arbetsuppgifter som ingår i ledningen av avdelningen överförs till en annan tjänsteman på avdelningen. Av beslutet ska framgå vilka arbetsuppgifter beslutet gäller.

Avdelningarna består av en eller flera byråer som kan indelas i enheter. Vid varje byrå finns det en byråchef. En biträdande avdelningschef, om en sådan tjänst har inrättats, eller en av byråcheferna eller en annan tjänsteman vid avdelningen kan vid behov utses till ställföreträdande avdelningschef, som vid förfall för avdelningschefen fullgör dennes åligganden. Avdelningschefen kan vara chef för en av avdelningens byråer.

Om de övriga tjänster som finns vid regeringskansliet och de olika avdelningarna och om behörighetskraven för dem beslutar landskapsregeringen. Dessutom kan det finnas tillfälliga tjänstemän samt personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

Se LL (1972:13) om lagberedningen och LF (1998:121) om lagberedningen. Angående regeringskansliets och avdelningarnas organisation, se LF (2023:131) om landskapsregeringens allmänna förvaltning.

3a §. (2019/115) Regeringskansliets verksamhetsområde

Till regeringskansliets huvudsakliga verksamhetsområden hör författningsenliga frågor, externa relationer, offentlig förvaltning samt allmän ordning och säkerhet. Regeringskansliet ska dessutom inom sitt verksamhetsområde tillhandahålla sakkunnigtjänster till den övriga förvaltningen.

4 §. Avdelningarnas verksamhetsområde

Det huvudsakliga verksamhetsområdet för de olika avdelningarna är

- 1) upphävd (2019/115)
- 2) för finansavdelningen landskapets ekonomi och den ekonomiska utvecklingen i landskapet,
- 3) för social- och miljöavdelningen välbefinnandet hos människor, djur och miljö,
- 4) för utbildnings- och kulturavdelningen utbildning och kultur jämte kulturminnesvård samt idrott,
- 5) för näringsavdelningen främjandet av näringarna, sysselsättningen och regional balans samt
- 6) (2014/57) för infrastrukturavdelningen infrastrukturfrågor.

5 §. Avdelningschefernas uppgifter

Avdelningschefen leder verksamheten vid avdelningen.

Utöver de uppgifter som enligt andra bestämmelser ankommer på avdelningschef skall denna

- 1) bistå och informera landskapsregeringen och den medlem av landskapsregeringen som är ansvarig för avdelningen i ärenden som handläggs vid avdelningen och i de övriga uppgifter som faller inom avdelningens verksamhetsområde,

- 2) fördela och prioritera avdelningens ärenden och andra uppgifter mellan byråerna och se till att arbetsfördelningen mellan byråerna är rättvis och ändamålsenlig samt att arbetet bedrivs i samverkan med andra byråer och i överensstämmelse med 2 §,

- 3) handlägga ärenden som gäller anställande av personal vid avdelningen samt personalens rättigheter och skyldigheter, om uppgiften inte skall handhas av annan,

- 4) handleda avdelningens personal samt

- 5) (2006/91) bistå förvaltningschefen i dennes uppgift att leda arbetet inom förvaltningen till den del det gäller ledningen av arbetet inom avdelningen och de myndigheter som inom avdelningens verksamhetsområde är underställda landskapsregeringen.

Avdelningschefen har rätt att närvara och yttra sig när annan tjänsteman vid avdelningen föredrar ett ärende för avgörande.

6 §. Upphävd (2006/91).

7 §. Byråchefernas uppgifter

På byråcheferna ankommer

- 1) att bistå och informera den medlem av landskapsregeringen som är ansvarig för byrån i de ärenden som ankommer på byrån och i de övriga uppgifter som skall fullgöras vid byrån,

- 2) att bistå avdelningschefen i dennes uppgift att leda arbetet vid avdelningen och hålla avdelningschefen informerad om de ärenden som handläggs vid byrån,

- 3) att bereda och vid enskild föredragning och tjänstemannaföredragning föredra de ärenden som påförts byrån, om inte uppgiften uppdragits åt annan tjänsteman vid byrån,

- 4) att fördela byråns ärenden mellan de tjänstemän som finns på byrån och se till att arbetsfördelningen på byrån är rättvis och ändamålsenlig samt att arbetet vid byrån bedrivs i överensstämmelse med 2 § samt

- 5) att avgöra de ärenden som landskapsregeringen beslutar att byråchefen skall avgöra.

8 §. Ärendeberedning

Ärenden som handläggs inom den allmänna förvaltningen bereds självständigt och på eget ansvar av den tjänsteman som handlägger ärendet, med beaktande av att beredningen av ärenden som skall avgöras vid landskapsregeringens sammanträde skall ske i samråd med den medlem av landskapsregeringen som är ansvarig för byrån.

Avdelningschefen skall hållas informerad om hur beredningen av olika ärenden på avdelningen fortskrider.

9 §. Ärendefördelning mellan avdelningarna

Ett ärende handläggs vid den avdelning till vars verksamhetsområde ärendet hör. Om ärendet hänförs till flera avdelningars verksamhetsområde, handläggs ärendet vid den avdelning till vilken ärendet huvudsakligen hör.

Om oenighet råder om var ett ärende skall handläggas avgörs ärendet av förvaltningschefen. (2006/91)

9a §. (2019/115) *Behörighetskrav för förvaltningschefen*

Behörig för tjänsten som förvaltningschef är den som vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av en nationell utbildningsmyndighet, avlagt en examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier inom juridik eller med en ämbetskombination som är lämplig för tjänsten samt har erfarenhet av ledarskap och förvaltningsuppgifter.

10 §. *Behörighetskrav för avdelningschef*

1 mom. upphävt (2006/91).

Behörig för tjänst som avdelningschef för annan avdelning är den som vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, avlagt en examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier och innehåller en lämplig ämneskombination samt har erfarenhet av ledarskap och förvaltningsuppgifter.

11 §. (2006/91) *Undantag från behörighetskraven*

Från de i 9a och 10 §§ föreskrivna behörighetskraven kan landskapsregeringen om särskilda skäl föreligger bevilja undantag.

11a §. (2006/91) *Särregler för tjänsterna som förvaltningschef och avdelningschef*

En tjänst som förvaltningschef ska besättas för en tid om fem år. En tjänst som avdelningschef kan besättas för en viss tid. (2019/115)

Förutom av de skäl som allmänt gäller uppsägning av landskapets tjänstemän får förvaltningschefen sägas upp då han eller hon förlorar landskapsregeringens förtroende och en avdelningschef då det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen.

Förvaltningschefen och en avdelningschef får sägas upp så att tjänsteförhållandet upphör med omedelbar verkan. I sådant fall har den uppsagde rätt till ersättning som motsvarar lön för uppsägningstiden.

12 §. *Fullmaktsbestämmelse*

För varje avdelning kan vid behov antas en arbetsordning med närmare bestämmelser om hur arbetet skall bedrivas vid avdelningen, om placeringen av de tjänster som inrättats vid avdelningen vid viss byrå eller enhet samt om övriga organisatoriska frågor som inte reglerats i denna lag eller den med stöd av 3 § 2 mom. utfärdade förordningen. (2006/91)

För de olika tjänsterna kan vid behov antas tjänstebeskrivningar.

13 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999 och genom lagen upphävs landskapslagen (1973:25) om landskapet Ålands centrala ämbetsverk.

De tjänster som vid denna lags ikraftträdande finns vid landskapets centrala ämbetsverk överförs vid ikraftträdandet till [landskapsstyrelsens] allmänna förvaltning. Vid ikraftträdandet indras dock tjänsterna som kanslichef, finanschef, socialchef, utbildningschef, chef för näringsavdelningen och överingenjör i vilkas uppgift ingår att förestå avdelningen samt inrättas sex tjänster som avdelningschefer varvid ordinarie innehavare av tjänst som indras förflyttas till tjänsten

som avdelningschef för den avdelning som han eller hon tidigare förestått.

Av verkställigheten av denna lag förutsatta åtgärder får vidtas före ikraftträdandet.

Ikraftträdandebestämmelse (2006/91):

Denna lag träder i kraft den 1 november 2006.

Landskapsregeringen skall indra tjänsten som avdelningschef för kansliavdelningen (kanslichef) räknat från den tidpunkt då lagen träder i kraft.

Den enligt 4 § 2 mom. tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland avsedda behandlingen i landskapets tjänstedelegation, som skall äga rum innan tjänsten som avdelningschef för kansliavdelningen indras, får genomföras innan lagen träder i kraft. Före lagens ikraftträdande får landskapsregeringen vidta också de övriga åtgärder som skall vidtas innan tjänsten som avdelningschef för kansliavdelningen indras.

På de avdelningschefer för finansavdelningen, social- och miljöavdelningen, utbildnings- och kulturavdelningen, näringsavdelningen samt trafikavdelningen vilka utsetts före denna lags ikraftträdande tillämpas de uppsägningsskäl som var gällande före lagens ikraftträdande.

D 5 Landskapsförordning (2023:131) om landskapsregeringens allmänna förvaltning

1 §. I denna förordning finns det bestämmelser om regleringskansliet, om indelningen av avdelningarna vid landskapsregeringens allmänna förvaltning i byråer och enheter och om de uppgifter som ankommer på byråerna och enheterna.

Regeringskansliet

2 §. Vid regeringskansliet finns *allmänna byrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller författningssenkliga frågor, offentlig förvaltning, externa relationer, allmän ordning och säkerhet, polisväsendet, allmänna val, kommunalförvaltning, kommunikation, digitalisering och informationsteknologi inom förvaltningen, spel, lotterier och penninginsamlingar, jämställdhet, integration, radio- och television, postväsendet, personalpolitik och personaladministrativt arbete samt interna servicefrågor.

Utöver de uppgifter som anges i 1 mom. ankommer det på byrån att fullgöra de övriga uppgifter som förvaltningschefen påför byrån.

3 §. Regeringskansliets allmänna byrå indelas på följande sätt:

1) *stabsenheten*, fungerar som stöd till landskapsregeringen samt ger rådgivning och handlägger ärenden som gäller självstyrelseutveckling, språkrådet, strategisk samhällsutveckling, jämställdhet och integration, samordning av kommunala frågor, samordning av nordiska frågor samt representation i Finland och övriga Norden,

2) *enheten för rättsliga och internationella frågor*, vid vilken handläggs ärenden som gäller åländsk

D 5 LF (2023:131) om landskapsregeringens allmänna förvaltning

hembygdsrätt, jordförvärv, näringsrätt och reglementerade näringar, landskapets rätt till arv, allmänna val, kommunerna, registerövervakning, spel, lotterier och penninginsamlingar, radio- och television, postväsendet, allmänjuridisk rådgivning inom förvaltningen, brand- och räddningsväsendet, explosionsfarliga ämnen, befolkningsskydd och beredskapsfrågor samt strategisk planering och övriga enligt lag på landskapsregeringen ankommande uppgifter inom polisens, brand och räddningsväsendets verksamhetsområden samt ärenden som gäller Europeiska unionen och rådgivning i EU relaterade ärenden, demilitariseringen och neutraliseringen, internationella fördrag, som inte påförts någon annan byrå eller enhet och annat institutionaliserat internationellt samarbete samt till enheten hör även landskapsregeringens registratur,

3) *personal- och kommunikationseenheten*, utgör ett stöd för ledningen av den allmänna förvaltningen i personalfrågor, kommunikations- och pressfrågor samt utvecklar, samordnar och följer upp den interna och externa kommunikationen och informationen för olika målgrupper i olika kanaler, stöder chefer i rollen som arbetsgivare, ansvarar för kompetensutveckling, arbetsmiljö, jämställdhetsplanering, företagshälsövård och friskvård samt till enheten hör även landskapsregeringens reception,

4) *digitaliseringsenheten*, vid vilken handläggs ärenden som gäller förvaltningsövergripande digitalisering, informationsteknologi och informationsteknologiutveckling samt

5) *servicefunktionen*, till vilken vaktmästeri och lokalvård hör.

4 §. Allmänna byrån förestås av en byråchef.

Finansavdelningen

5 §. Vid finansavdelningen finns följande byråer:

1) *allmänna byrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller skatter och avgifter, uppföljning av strategisk samhällsutveckling, bostadsstöd i form av räntestöd och landskapsborgen för bostadslån till privatpersoner, räntestöd för lån som beviljas på grundval av bostadssparavtal för en första ägarbostad, samordning och stöd i upphandlingsfrågor samt ägarstyrning med undantag strategisk styrning av landskapets fastighetsförmögenhet,

2) *budget- och finansieringsbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller landskapets finanser och övervakningen av dessa samt kommunernas ekonomi,

3) *redovisningsbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller landskapets ekonomiförvaltning samt

4) *avtals- och pensionsbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller kollektiva avtal och tolkningen av dessa, de landskapsanställdas rättsliga ställning, tjänsteregleringar och pensioner.

Utöver de uppgifter som anges i 1 mom. ankommer det på byråerna att fullgöra de övriga uppgifter som avdelningschefen påför byrån.

6 §. Vid finansavdelningens redovisningsbyrå finns *löneenheten* som sköter utbetalningen av löner och därtill hörande registerföring.

7 §. Byråerna vid finansavdelningen förestås av byråchefer.

Social- och miljöavdelningen

8 §. Vid social- och miljöavdelningen finns följande byråer:

1) *allmänna byrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller den övergripande förvaltningen och utvecklingen inom avdelningens verksamhetsområden,

2) *socialvårdsbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller främjande av social välfärd och förebyggande av sociala problem,

3) *hälso- och sjukvårdsbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller främjande av hälsa, förebyggande av sjukdomar och utvecklingen av hälso- och sjukvården samt

4) *miljöbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller miljömedvetenhet, miljöskydd, biologisk mångfald, minimerad klimatpåverkan, cirkulär ekonomi, hälsosam livsmiljö för människor, djurhälsa, djurvälstånd, livsmedelssäkerhet och vattenvård.

Utöver de uppgifter som anges i 1 mom. ankommer det på byråerna att fullgöra de övriga uppgifter som avdelningschefen påför byrån.

9 §. Byråerna vid social- och miljöavdelningen förestås av byråchefer.

Utbildnings- och kulturavdelningen

10 §. Vid utbildnings- och kulturavdelningen finns följande byråer:

1) *allmänna byrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller den övergripande förvaltningen, arkivverksamhet och utvecklingen inom avdelningens verksamhetsområden,

2) *utbildningsbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller barnomsorg, samarbetet mellan förundervisningen och grundskolan, grundskoleutbildningen, utbildningen på gymnasienivå, högskoleutbildningen, erkännande av yrkeskvalifikationer, jämställande av högskoleexamen och fri bildning som förmedlas i skolform,

3) *kulturbyrån*, vid vilken handläggs ärenden och finansiering gällande kulturell och museal verksamhet exklusivt den verksamhet som bedrivs vid Ålands museum, det allmänna fria bildningsarbetet, ungdoms- och idrottsverksamhet, biblioteks-, film- och medieverksamhet samt nordiskt och övrigt internationellt samarbete inom kultur- och medieområdet liksom kreativa näringar och internationella konventioner tillhörande museer och kulturarv. Byrån handlägger även ärenden inom kulturminnesvården det vill säga fornminnesvården, kulturmiljövården, folkminnesvården, byggnadsminnesvården samt arkitektur och kyrkligt kulturarv samt

4) *Ålands museum*, vid vilken handläggs ärenden gällande museiverksamhet. Verksamheten innefattar utställningar och förmedling, ansvar och förvaltning av samlingar, kundservice samt museipedagogiskt arbete vid landskapsägda museer och sevårdheter.

Ålands museum utför även uppdragsverksamhet inom sitt verksamhetsområde.

Utöver de uppgifter som anges i 1 mom. ankommer det på byråerna att fullgöra de övriga uppgifter som avdelningschefen påför byrån.

11 §. Vid utbildnings- och kulturavdelningens allmänna byrå finns *Ålands landskapsarkiv* som är en enhet vid vilken handläggs ärenden som gäller arkiveringen av handlingar och som även sköter mottagningen, förvaret och ordnandet av arkivalier samt tillhandahållandet av dessa.

12 §. Vid utbildnings- och kulturavdelningens byrå Ålands museum, finns följande enheter:

1) *Ålands kulturhistoriska museum*, som bedriver utställningsverksamhet och sköter de kulturhistoriska samlingarna,

2) *Ålands konstmuseum*, som bedriver utställningsverksamhet och sköter konst-, konsthantverks- och designsamlingarna samt

3) *kulturarvsenheten*, som bedriver kulturmiljö- och byggnadsvård, uppdragsverksamhet samt forskningssamordning. Enheten sköter även de arkeologiska och byggnadsantikvariska samlingarna samt annan museal verksamhet med samlingar.

13 §. Byråerna vid utbildnings- och kulturavdelningen förestås av byråchefer.

Näringsavdelningen

14 §. Vid näringsavdelningen finns följande byråer:

1) *allmänna byrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller utveckling av näringarna förutom primärnärings- och regional utveckling och arbetsmarknadsfrågor,

2) *jordbruksbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller jordbruk och dess binärings,

3) *fiskeribyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller fiske, fiskevård och vattenbruk samt

4) *skogsbruksbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller skogsbruk, jakt och viltvård.

Utöver de uppgifter som anges i 1 mom. ankommer det på byråerna att fullgöra de övriga uppgifter som avdelningschefen påför byrån.

15 §. Vid näringsavdelningens fiskeribyrå finns enheten *Ålands fiskevårdscentrum, Gutterop* som är en enhet som ska främja fiskevården på Åland i syfte att stöda yrkes- och fritidsfisket. Inom ramen för sin verksamhet kan enheten även stöda vattenbruket på Åland.

16 §. Vid näringsavdelningens skogsbruksbyrå finns enhet för jakt- och viltvårdsfrågor, vid vilken handläggs ärenden som gäller jakt och viltvård.

17 §. Byråerna vid näringsavdelningen förestås av byråchefer.

Infrastrukturavdelningen

18 §. Vid infrastrukturavdelningen finns följande byråer:

1) *allmänna byrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller den övergripande förvaltningen och utvecklingen inom avdelningens verksamhetsområde, till fordon och enskilda vägar relaterade ärenden, ärenden som gäller yrkesmässig trafik, byggnads- och planläggningsväsendet, expropriation, bostadsproduktion och -förbättringar med undantag av bostadsstöd i form av räntestöd och landskapsborgen för bostadslån till privatpersoner och räntestöd för lån som beviljas på grundval av bostadssparavtal för en första ägarbostad samt hyresförhållanden, strategisk styrning av landskapets fastighetsförmögenhet samt elsäkerhet, brandalarmanläggningar, automatiska släckningsanläggningar, hissäkerhet och energi,

2) *transportbyrån*, vid vilken handläggs ärenden gällande transportlogistik, färjor, färjetrafik, kollektivtrafik, flygtrafik och oljeskydd samt utförs tjänster inom färjedrift och verkstads- och lagerverksamhet samt

3) *vägnätsbyrån*, vid vilken handläggs ärenden gällande byggande och underhåll av vägar, broar, hamnar, bryggor, kanaler, färjfasten och fastigheter, trafiksäkerhet, kommunalvägar och farleder samt utförs tjänster inom väg-, bro- och hamnunderhåll.

Utöver de uppgifter som anges i 1 mom. ankommer det på byråerna att fullgöra de övriga uppgifter som avdelningschefen påför byrån.

19 §. Vid infrastrukturavdelningens transportbyrå finns följande enheter:

1) *Ålandstrafiken*, som sköter bokning av bilplatser på färjor samt administration av tidtabeller och kollektivtrafik, samt

2) *verkstads- och lagerenheten*, som utför underhålls- och reparationsåtgärder och trafik med färjor.

20 §. Vid infrastrukturavdelningens vägnätsbyrå finns *vägunderhållsenheten* som utför drifts- och underhållsåtgärder inom vägar, broar, hamnar, flygfält och helikopterplattor.

21 §. Byråerna vid infrastrukturavdelningen förestås av byråchefer.

22 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2024.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2022:65) om landskapsregeringens allmänna förvaltning, nedan de gamla förordningen.

Bestämmelserna i 5 och 18 §§ om handläggning av ärenden som gäller bostadsstöd i form av räntestöd och landskapsborgen för bostadslån till privatpersoner och räntestöd för lån som beviljas på grundval av bostadssparavtal för en första ägarbostad ska tillämpas första gången från och med den 1 april 2024. Under perioden från och med den 1 januari 2024 till och med den 31 mars 2024 ska bestämmelserna om bostadsstöd och bostadsförbättringar i 18 § i den gamla förordningen iakttas.

D 6 LL (1972:13) om lagberedningen

D 6 Landskapslag (1972:13) om lagberedningen

1 §. På lagberedningen ankommer att bereda lag- och andra författningsförslag samt avgiva utlåtanden i juridiska frågor.

För beredning av lag- och andra författningsförslag inom visst lagstiftningsområde kan landskapsregeringen tillsätta lagberedningskommittéer.

2 §. (1995/79) Landskapsregeringen kan ge annan enhet än lagberedningen i uppdrag att bereda författningsförslag.

När lag- och andra författningsförslag bereds skall samtidigt de ekonomiska och administrativa konsekvenserna av dem utredas.

3 §. Arbetet vid lagberedningen leds av en lagberedningschef. Författningsförslag som skall föredras av en medlem av landskapsregeringen skall beredas i samråd med medlemmen. (1995/79)

Vad om föredragande vid landskapsregeringen är särskilt stadgat skall jämväl äga tillämpning på lagberedningschefen och [lagberedningssekreteraren].

Genom landskapsförordning stadgas om de tjänster som, utöver tjänsten som lagberedningschef, skall finnas vid lagberedningen. (1998/71)

Se LF (1998:121) om lagberedningen.

4 §. (1998/71) Behörig för tjänsten som lagberedningschef är den som inom juridisk fakultet vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, avlagt en examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier och har erfarenhet av ledarskap och förvaltningsuppgifter.

Genom landskapsförordning stadgas om behörighetskrav för annan tjänst vid lagberedningen.

Se LF (1998:121) om lagberedningen.

5 §. (2006/95) Tjänsten som lagberedningschef kan besättas för viss tid.

Lagberedningschefen får sägas upp, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskapets tjänstemän, när det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I sådant fall har lagberedningschefen rätt till en ersättning som motsvarar lön för uppsägningstiden.

6 §. Upphävd (2006/95).

7 §. För den lagtekniska och språkliga granskningen av lag- och andra författningsförslag tillsättes vid landskapsregeringen en laggranskningsnämnd, som är knuten till lagberedningen.

Laggranskningsnämnden består av lagberedningschefen och två fasta medlemmar som förordnas av landskapsregeringen. Till fasta medlemmar kan utses personer som genom sin tidigare verksamhet anses ha förvärvat för lagberedningsarbetet erforderlig förmåga och skicklighet och en av dem skall ha avlagt en sådan examen som anges i 4 § 1 mom. Landskapsregeringen utser en av medlemmarna till ordförande.

De fasta medlemmarna förordnas för två år i sänder. (1998/71)

Landskapsregeringen kan dessutom förordna annan än i 2 mom. nämnd person till adjungerad ledamot av laggranskningsnämnden då arten av viss granskningsuppgift påkallar detta. (1992/31)

Landskapsregeringen utser en tjänsteman vid lagberedningen till sekreterare i laggranskningsnämnden. (1998/71)

8 §. De fasta medlemmarna i laggranskningsnämnden deltagar i handläggningen av alla förekommande ärenden. Adjungerad medlem deltagar endast i handläggningen av den granskningsuppgift, för vilken han blivit förordnad.

Har handläggningen av något ärende i laggranskningsnämnden icke avslutats då tjänstgöringstiden utlöper, kan landskapsregeringen förordna, att avgående medlem skall handha uppdraget beträffande denna uppgift till dess ärendet slutbehandlats.

9 §. Lämnar medlem av laggranskningsnämnden sitt uppdrag före tjänstgöringsperiodens utgång eller får han förhinder, skall annan förordnas i hans ställe för den tid hindret varar, dock högst till tjänstgöringsperiodens utgång. Har handläggningen av något ärende icke avslutats då hindret upphörde, skall gälla vad i 8 § 2 mom. är stadgat.

10 §. Upphävd (1992/31).

11 §. Lag- eller annat författningsförslag som lagberedningschefen finner vara av särskild betydelse skall innan det föredras för landskapsregeringen undergå granskning i laggranskningsnämnden. (1992/31)

Lag- eller författningsförslag, vilket inte tidigare granskats av laggranskningsnämnden, kan av landskapsregeringen hänskjutas till nämnden för granskning. (1992/31)

Laggranskningsnämnden äger särskilt undersöka, huruvida i framställning ingående lagförslag i något avseende skulle komma att överskrida lagtingets lagstiftningsbehörighet och huruvida förslag till landskapsförordning eller landskapsregeringens beslut kunde komma att överskrida landskapsregeringens förvaltningskompetens.

12 §. Landskapsregeringens föredragande och övriga tjänstemän är skyldiga att infinna sig vid lagberedningen och lämna uppgifter från sitt förvaltningsområde.

Lagberedningen är berättigad att i de ärenden, som där beredes, höra sakkunniga.

13 §. (1992/31) I fråga om arvoden för deltagande i laggranskningsnämndens sammanträden tillämpas bestämmelserna beträffande landskapskommittéer.

14 §. Landskapsregeringen kan i arbetsordning utfärda närmare bestämmelser angående lagberedningens verksamhet.

D 7 Landskapsförordning (1998:121) om lagberedningen

1 §. I denna förordning finns det bestämmelser om de tjänster som finns vid lagberedningen och om behörighetskrav för tjänsterna.

2 §. Vid lagberedningen finns det förutom en tjänst som lagberedningschef fem tjänster som lagberedare och en tjänst som byråsekreterare. (2001/13)

En av lagberedarna är ställföreträdare för lagberedningschefen. Om inte någon lagberedare utsetts till uppgiften, tillkommer ställföreträdarskapet den lagberedare som arbetat längst vid lagberedningen.

3 §. Behörighetskrav för tjänst som lagberedare är inom juridisk fakultet vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, avlagd examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier.

Behörighetskrav för tjänsten som byråsekreterare är utbildning på gymnasialstadienivå med lämplig inriktning.

4 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1999.

D 8 Landskapslag (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Myndighetens uppgifter (2019/110)

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM) är en tillstånds- och tillsynsmyndighet underställd landskapsregeringen med uppgift att sköta myndighetsutövning enligt vad som bestäms i annan landskapslagstiftning. ÅMHM svarar även för att veterinärvård tillhandahålls och ska sköta de uppgifter som enligt rikslagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos husdjur ska skötas av en kommunalveterinär. (2019/110)

2 mom. upphävt (2019/110).

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning ålägga myndigheten att sköta sådana tillstånds- och tillsynsuppgifter som landskapet är skyldigt att sköta med stöd av EU-förordningar inom miljö- och hälsoskyddsområdet inklusive bekämpande av smittsamma sjukdomar hos husdjur. (2011/83)

Se LF (2010:80) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets skötsel av tvärvillkorskontrollen.

2 §. (2019/110) *Styrning av myndigheten*

ÅMHM leds av en styrelse. Styrelsen ansvarar inför landskapsregeringen för verksamheten och ska se till att den bedrivs lagligt och effektivt och att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt.

Vid ÅMHM ska det finnas en myndighetschef. Myndighetschefen tillsätts och sägs upp av styrelsen och kan tillsättas för en viss tid.

Landskapsregeringen sköter den allmänna styrningen och övervakningen av ÅMHM och utfärdar närmare bestämmelser om myndighetens ekonomi-

förvaltning och om vissa ärenden som hänför sig till tjänstekollektivavtalen samt till vilken del landskapsregeringen sköter dessa uppgifter.

2 kap. Styrelsen

3 §. Tillsättande av styrelse

Ledamöterna i styrelsen tillsätts av landskapsregeringen. Styrelsen består av en ordförande och en vice ordförande samt minst tre och högst fem andra ledamöter. För varje ledamot utses även en personlig ersättare. Styrelsens mandattid är fyra år. (2019/110)

Landskapsregeringen kan skilja styrelsen eller en medlem eller ersättare i styrelsen från uppdraget. Landskapsregeringen beslutar om det arvode som skall tillkomma den som innehar ett styrelseuppdrag.

4 §. Styrelsens sammanträden

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller vice ordföranden.

Styrelsen är beslutför när fler än hälften av antalet medlemmar är närvarande, bland dem ordföranden eller vice ordföranden.

Styrelsen avgör ärenden på föredragning av myndighetschefen. Myndighetschefens ställföreträdare är föredragande när myndighetschefen är jävig. (2019/110)

5 §. (2019/110) *Styrelsens ansvar*

Styrelsen ska

1) anta en arbetsordning och i den besluta de närmare föreskrifter som behövs om ÅMHM:s organisation, arbetsfördelningen mellan styrelse och myndighetschefen, delegeringen av beslutanderätt inom myndigheten, handläggningen av ärenden och formerna i övrigt för verksamheten,

2) årligen anta en verksamhetsplan, en resultatplan och en tillsynsplan,

3) årligen till landskapsregeringen lämna in en verksamhetsberättelse och budgetförslag med motiveringar och förslag på de avgifter och andra ersättningar som ska tas ut för ÅMHM:s tjänster samt

4) kontinuerligt följa upp hur budgeten, resultatplanen, verksamhetsplanen och tillsynsplanen förverkligas.

Styrelsen kan även inrätta nya tjänster och dra in tjänster samt fatta beslut om ändring av tjänster på myndigheten, dock inte tjänsten som myndighetschef, samt anställa, säga upp, avskeda och fatta beslut om förflyttning eller omplacering inom myndigheten av ordinarie personal.

3 kap. Personal

6 §. (2019/110) *Myndighetschefen*

Myndighetschefen ansvarar inför styrelsen och ska sköta den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som styrelsen beslutar.

Myndighetschefen ska hålla styrelsen informerad om verksamheten, förse styrelsen med underlag för beslut och verkställa styrelsens beslut.

Myndighetschefen ska därutöver

1) besluta om visstidsanställd personal,

2) ansvara för frågor i anknytning till arbetsplatsdemokrati och jämställdhet,

D 8 LL (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

3) ansvara för kvalitetslednings- och miljöledningsarbete.

4) ansvara för kompetensutveckling och kompetensförsörjning samt

5) på myndighetens vägnar ta emot delgivningar.

Myndighetschefen avgör de ärenden som inte ska avgöras av styrelsen eller prövningsnämnden och som inte i arbetsordningen delegerats till en annan tjänsteman.

7 §. Upphävd (2019/110).

8 §. Övrig personal och skötseln av vissa personalfrågor

Vid myndigheten kan det finnas personal i offentligt- eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Om inte annat bestäms i denna lag handhar myndigheten de uppgifter som rör myndighetens personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen. Tjänster inrättas och indras efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som styrelsen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader. (2013/46)

3 mom. upphävt (2019/110).

Beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare inom ÅMHH fattas av myndigheten, medan beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning samt om permittering fattas av landskapsregeringen. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av ÅMHH. (2019/110)

4 kap. Handläggning och beslutsfattande i miljötillståndsärenden

9 §. (2008/129) *Avgörande av ärenden i prövningsnämnden*

Ärenden om tillstånd i enlighet med landskapslagen (2008:124) om miljöskydd samt ändring och återkallande av sådant tillstånd avgörs i Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets namn av en prövningsnämnd.

10 §. (2019/110) *Ledamöter i prövningsnämnden*

Prövningsnämnden består av fem ledamöter och tre ersättare som inte är personliga. Ledamöterna och ersättarna utses av landskapsregeringen för en mandatperiod på fyra år. Bland ledamöterna utser landskapsregeringen en ordförande och en vice ordförande.

När prövningsnämnden utses ska det beaktas att det inom nämnden finns kompetens inom områdena hälsoskydd, teknik, biologi, ekonomi och juridik samt kännedom om näringslivet och hållbarhetsfrågor.

Om en ledamot eller ersättare avlider eller avsäger sig sitt uppdrag ska en ny ledamot eller ersättare utses för den återstående mandattiden. Det samma gäller om en ledamot eller ersättare skiljs från sitt uppdrag. (2021/133)

Landskapsregeringen får skilja en ledamot eller ersättare från sitt uppdrag endast om

1) ledamoten eller ersättaren inte längre förmår fullgöra sitt uppdrag på behörigt sätt, eller

2) ledamoten eller ersättaren fortgående eller på ett väsentligt sätt bryter mot sin tjänsteplikt eller försummar den fortgående eller på ett väsentligt sätt. (2021/133)

11 §. Arvode

Landskapsregeringen beslutar om det arvode som skall tillkomma ledamot.

12 §. Beslutförhet

Prövningsnämnden är beslutför när ordföranden eller vice ordföranden och minst två andra ledamöter är närvarande.

13 §. Upphävd (2008/129).

14-15 §§. Upphävda (2017/88).

16 §. Beslutsfattande

Beslut fattas med enkel majoritet. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst.

16a §. (2019/110) *Förande av ÅMHH:s talan*

Vid överklagande av ÅMHH:s beslut är det beslutsgorgan inom myndigheten vilket fattat beslutet som även företräder landskapet i den fortsatta processen.

17 §. Upphävd (2017/88).

5 kap. Övriga bestämmelser

18 §. Avgörande av ärenden av allmän eller principiell natur

Förutom de ärenden som avses i 9 § avgör prövningsnämnden ärenden av allmän eller principiell natur. Vid handläggningen av dessa ärenden tillämpas de bestämmelser om handläggning av ärenden som gäller i landskapsregeringen.

Se avsnitt C Allmänna förvaltningsbestämmelser.

19 §. Besvär

Beslut som myndigheten fattat får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

20 §. (2008/129) *Tillämpning av bestämmelser om beslutsfattande och handläggning*

Om beslutsfattandet i styrelsen, vid sammanträde och inom myndigheten i övrigt samt om handläggningen av ärenden gäller i tillämpliga delar de bestämmelser som gäller beslutsfattandet och handläggningen av ärenden i landskapsregeringen, om inte annat stadgas i denna lag.

Se avsnitt C Allmänna förvaltningsbestämmelser.

21 §. Avgifter

Landskapsregeringen beslutar om de avgifter och andra ersättningar som skall uppbäras för myndighetens prestationer. När avgifterna bestäms skall land-

skapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet iakttas.

21a §. (2017/88) *Elektronisk anslagstavla*

Myndigheten ska ha en elektronisk anslagstavla på sin webbplats. Vid tillkännagivandet på anslagstavlan ska bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Den elektroniska anslagstavlan ska vara lättillgänglig och kunna särskiljas från övrigt innehåll på webbplatsen. Myndigheten ska i sina lokaler eller på någon annan plats ge allmänheten möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan.

22 §. *Ikraftträdelse*

Om ikraftträdandet av denna lag stadgas särskilt i landskapslagen (2007:129) om införande av lagstiftningen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

D 9 Landskapslag (2007:129) om införande av lagstiftningen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

1 §. *Ikraftträdande av lagstiftningen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet*

Följande lagar träder i kraft den 1 januari 2008:

- 1) landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet,
- 2) landskapslagen (2007/116) om ändring av landskapslagen om miljöskydd och miljötillstånd,
- 3) landskapslagen (2007/117) om ändring av vattenlagen för landskapet Åland,
- 4) landskapslagen (2007/118) om ändring av landskapslagen om renhållning,
- 5) landskapslagen (2007/119) om ändring av landskapslagen om mottagning i hamn av fartygsgenererat avfall och lastrester,
- 6) landskapslagen (2007/120) om ändring av landskapslagen om hälso- och sjukvården,
- 7) landskapslagen (2007/121) om ändring av landskapslagen om hälsovården,
- 8) landskapslagen (2007/122) om ändring av 3 och 5 §§ landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen,
- 9) landskapslagen (2007/123) om ändring av 3 och 6 §§ landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om produktsäkerhet,
- 10) landskapslagen (2007/124) om ändring av 3a och 3b §§ landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier,
- 11) landskapslagen (2007/125) om ändring av tobakslagen för landskapet Åland,
- 12) landskapslagen (2007/126) om ändring av djurskyddslagen för landskapet Åland,
- 13) landskapslagen (2007/127) om ändring 3 och 4 §§ landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av alkohollagen, samt
- 14) landskapslagen (2007/128) om ändring av 2 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

LL (2007:129) om införande av lagstiftning om ÅMHM

D 9

Åtgärder som verkställigheten av de lagar som nämns i 1 mom. förutsätter får vidtas innan lagarna träder i kraft.

2 §. *Lagstiftning som upphävs*

Genom denna lag upphävs den 1 januari 2008 landskapslagen (1997:65) om Ålands miljöprövningsnämnd.

3 §. *Överföring av landskapsregeringens behörighet*

Ärenden:

- 1) gällande tillsyn enligt vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland, enligt landskapslagen (2001:30) om miljöskydd och miljötillstånd och enligt landskapslagen (1981:3) om renhållning samt enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av nämnda lagar,
- 2) enligt landskapslagen (2003:58) om mottagning i hamn av fartygsgenererat avfall och lastrester,
- 3) enligt landskapslagen (1995:92) om tillämpning i landskapet Åland av alkohollagen,
- 4) enligt djurskyddslagen (1998:95) för landskapet Åland, dock inte ärenden som anges i 3 § 3 mom., 8 § 3 mom. 14 § 1 mom., 20 § 2 mom., 21 § och 41 § djurskyddslagen, samt enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av djurskyddslagen,
- 5) enligt landskapsförordningen (1996:49) om in- kvarterings- och trakteringsverksamhet som är anhängiga hos Ålands landskapsregering överförs till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet när de lagar som nämns i 1 § träder i kraft.

4 §. *Överföring av hälso- och sjukvårdsmyndighetens behörighet*

Ärenden enligt djurskyddslagen för landskapet Åland som är anhängiga hos Ålands hälso- och sjukvård överförs till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet när de lagar som nämns i 1 § träder i kraft.

5 §. *Överföring av miljöprövningsnämndens behörighet*

Ärenden som är anhängiga hos Ålands miljöprövningsnämnd överförs till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet när de lagar som nämns i 1 § träder i kraft.

6 §. *Överföring av hälsonämndens behörighet*

Ärenden som är anhängiga hos hälsonämnden överförs till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet när de lagar som nämns i 1 § träder i kraft.

7 §. *Ändringssökande*

I beslut som har fattats före ikraftträdandetidpunkten i 1 § skall ändring sökas enligt de tidigare bestämmelserna.

8 §. *Tjänsten som myndighetschef för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet*

Landskapsregeringen inrättar en tjänst som myndighetschef för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Tjänsten får inrättas och besittas innan landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet träder i kraft.

9 §. *Styrelsen för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet*

Landskapsregeringen kan tillsätta en styrelse för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet innan land-

D 10 LL (2006:9) om AMS

skapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet träder i kraft.

10 §. Ledamöter i prövningsnämnden för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

Landskapsregeringen kan utse ledamöter till prövningsnämnden för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet innan landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet träder i kraft. Om ledamöter utses skall bestämmelserna i 10 § landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet iakttas.

När ledamöterna utses första gången skall, med avvikelse från bestämmelsen i 10 § landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om mandatperiodens längd, två av ledamöterna tillsättas för en två års mandatperiod.

11 §. Överföring av personal

Bestämmelser om vilken personal som skall överflyttas från Ålands landskapsregering, Ålands hälso- och sjukvård och Ålands miljöprövningsnämnd till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan landskapsregeringen utfärda genom landskapsförordning.

Den som överflyttas gör det med bibehållande av de rättigheter och skyldigheter som följer av den anställning från vilken överföring sker, dock med beaktande av vad om villkoren i ifrågavarande anställas anställningsförhållande avtalas.

Se LF (2007:130) om överföring av personal till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

12 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.

D 10 Landskapslag (2006:9) om Ålands arbetsmarknads- och studieservice- myndighet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Myndighetens ställning i förvaltningen

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet är underställd landskapsregeringen. Med arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten avses i fortsättningen Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet.

Landskapsregeringen handhar den allmänna administrativa styrningen och övervakningen av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

2 §. Arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens verksamhet

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet skall tillhandahålla de tjänster och utföra de uppgifter som ankommer på myndigheten enligt landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, landskapslagen (1995:94) om studiestöd eller annan lagstiftning.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall handha skötseln av sin verksamhet enligt de mål som landskapsregeringen årligen har ställt upp.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall även följa den allmänna utvecklingen inom sitt verksamhetsområde och ta nödvändiga initiativ. Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall informera om gällande regler samt ge anvisningar och råd i anslutning till verksamheten.

2 kap. Arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens administration

3 §. Organisation

Vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten finns en chef.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten biträds av en rådgivande delegation med uppgift att fungera som ett informations- och kontaktorgan mellan arbetsgivare, arbetstagare, studerande och arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. (2015/61)

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beslutar i övrigt själv om sin organisation.

4 §. Myndighetens ledning

Chefen för myndigheten leder myndighetens verksamhet och ansvarar för att fastställda mål uppnås.

5 §. Behandling av ärenden

Myndighetschefen avgör de ärenden i vilka beslut fattas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten, om inte en annan tjänsteman enligt reglementet givits en sådan beslutanderätt. På beslutsfattandet gäller i övrigt i tillämpliga delar de bestämmelser som gäller beslutsfattandet i landskapsregeringen.

2 mom. upphävt (2015/61).

Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens ekonomiförvaltning och om vissa ärenden som hänförs till tjänstekollektivavtalen samt till vilken del landskapsregeringen handhar skötseln av dessa uppgifter.

6-7 §§. Upphävda (2015/61).

8 §. Upphävd (2008/25).

9 §. Reglemente

I arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens reglemente utfärdas bestämmelser om myndighetens organisation och uppgiftsfördelning samt om användningen av beslutanderätten.

Reglementet antas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten och skall därefter underställas landskapsregeringen för fastställelse.

10 §. Rådgivande delegation

Den rådgivande delegationen tillsätts av landskapsregeringen för två kalenderår i sänder. Medlemmarna i delegationen består av representanter för arbetsgivarna, arbetstagarna och studerandena som utses till lika antal samt en representant för utbildnings- och kulturavdelningen vid landskapsregeringens allmänna förvaltning och en representant för näringsavdelningen vid landskapsregeringens allmänna förvaltning.

Landskapsregeringen får entlediga en medlem från uppdraget innan mandattiden har gått ut. Om en medlem entledigas eller avlider skall en ny medlem tillsättas för den återstående tiden.

Landskapsregeringen bestämmer arvoden och andra ersättningar till medlemmarna i delegationen.

Delegationen beslutar i övrigt själv om sin interna beslutsprocess.

11 §. *Verksamhetsberättelse*

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall årligen tillställa landskapsregeringen en verksamhetsberättelse över det gångna kalenderåret.

3 kap. Personal

12 §. *Anställningsförhållanden*

Vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan det finnas personal i offentligt och privaträttsligt anställningsförhållande.

Om inte annat bestäms i denna lag handhar arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten de uppgifter som rör myndighetens personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen. Landskapsregeringen beslutar dock om permittering av arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens personal.

13 §. *Tjänster och tillfälliga tjänstemän*

Vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten finns en tjänst som myndighetschef. Bestämmelser om övriga tjänster som finns vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska intas i myndighetens reglemente. Tjänster inrättas och indras efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som myndigheten har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om myndigheten har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader. (2013/47)

Desuttom kan det finnas tillfälliga tjänstemän.

14 §. *Särskilda bestämmelser om tjänsten som myndighetschef*

Beslut i fråga om tjänsten som myndighetschef skall i enlighet med tjänstemannalagen för landskapet Åland handläggas av landskapsregeringen.

14a §. (2006/61) *Privaträttsligt anställda*

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten anställer och säger upp personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

15 §. *Förflyttning och omplacering*

Beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare inom arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten fattas av myndigheten, medan beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning fattas av landskapsregeringen. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan

landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. (2006/61)

I fråga om förflyttning och omplacering av myndighetens chef gäller vad som föreskrivs i 14 §.

16 §. *Behörighetskrav*

Behörig att anställas som myndighetschef är den som har en vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, avlagd examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier.

Behörighetskraven för annan tjänst vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten bestäms i reglementet.

4 kap. Särskilda bestämmelser

17 §. *Avgifter*

Den arbetsförmedling och vägledning som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten tillhandhåller enskilda är avgiftsfri.

Utän hinder av bestämmelserna 13 § i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet kan arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten med iakttagande i tillämpliga delar av vad som i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet bestäms om offentliga prestationer besluta om priset på de tjänster som myndigheten säljer och som inte omfattas av 1 mom.

18 §. *Serviceskyldighet*

Tjänstemännen vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall lämna upplysningar, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som är av en sådan natur att de handläggs vid myndigheten. Detta skall ske i den utsträckning som det är lämpligt och skäligt med hänsyn till frågans natur, den enskildes behov av hjälp, myndighetens verksamhet och tjänstemännens förutsättningar att fullgöra sina arbetsuppgifter.

Frågor från enskilda skall besvaras så snart som möjligt.

Om ett ärende inte hör till myndighetens behörighet, skall den i mån av möjlighet hänvisa den enskilde till den behöriga myndigheten.

19 §. *Avtal*

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan sluta avtal inom ramen för myndighetens ordinarie verksamhet om inte landskapsregeringen beslutar något annat.

20 §. *Företrädande av landskapet*

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kårar och svarar för landskapet samt bevakar landskapets intressen vid domstolar och andra myndigheter i angelägenheter som hör samman med myndighetens uppgifter, om inte en företrädare för landskapsregeringen uppträder i dem.

21 §. *Handräckning av landskapsregeringen*

Landskapsregeringen är skyldig att på begäran av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten bistå myndigheten i förvaltningsärenden som hör till

D 11 LL (2022:63) om tillämpning av L om offentlig arbetskrafts- och företagservice

arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens uppgifter.

22 §. Besvärsanvisning

Besvärsanvisning skall fogas till ett beslut över vilket besvär kan anföras. Närmare bestämmelser om besvärsanvisning finns i [förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996)].

Förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996) har ersatts av L om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019).

23 §. Besvär

Beslut som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har fattat enligt denna lag får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol. (2015/61)

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

23a §. (2017/89) Elektronisk anslagstavla

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska ha en elektronisk anslagstavla på sin webbplats. Vid tillkännagivandet på anslagstavlan ska bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iaktas i tillämpliga delar.

Den elektroniska anslagstavlan ska vara lättillgänglig och kunna särskiljas från övrigt innehåll på webbplatsen. Myndigheten ska i sina lokaler eller på någon annan plats ge allmänheten möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan.

5 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**24 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2006.

Genom denna lag upphävs

1) landskapslagen (1960:23) om arbetsförmedling och

2) landskapslagen (1960:22) om yrkesvägledning.

25 §. Övergång från gammal till ny kommission

Den arbetskraftskommission, som har utsetts enligt landskapslagen (1972:24) om sysselsättning, fortsätter sin verksamhet enligt de tidigare gällande bestämmelserna till dess att denna lag träder i kraft.

Landskapsregeringen kan tillsätta en arbetskraftskommission enligt denna lag innan lagen träder i kraft. Vid tillsättandet skall lagens 6 § iaktas i tillämpliga delar.

26 §. Överföring av ärenden, avtal, rättigheter och skyldigheter

De ärenden vilka är anhängiga vid Ålands arbetsförmedlingsbyrå, yrkesvägledningsbyrå och arbetskraftskommissionen när denna lag träder i kraft och vilka enligt denna lag eller någon annan lag skall skötas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten eller den nya arbetskraftskommissionen skall överföras till vederbörande myndighet när denna lag träder i kraft.

På motsvarande sätt som i 1 mom. överförs de ovan nämnda myndigheternas avtal och andra förbindelser liksom även deras övriga rättigheter och skyldigheter till behörig myndighet.

27 §. Myndighetschef

Landskapsregeringen inrättar en tjänst som myndighetschef vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. Tjänsten får inrättas och besättas innan denna lag träder i kraft. Vid anställningsförfarandet skall lagens 3 kapitel iaktas i tillämpliga delar.

28 §. Överflyttning av tjänster

Personalen och de tjänster som vid denna lags ikraftträdande finns vid Ålands arbetsförmedlingsbyrå och yrkesvägledningsbyrå samt vid studieserviceenheten vid landskapsregeringens allmänna förvaltning överförs vid ikraftträdandet till Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet. Vid ikraftträdandet indras tjänsten som byråchef vid Ålands arbetsförmedling, medan tjänsten som byråföreståndare vid yrkesvägledningen och tjänsten som enhetschef vid studieserviceenheten vid landskapsregeringens allmänna förvaltning överflyttas till två tjänster vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

Den som överflyttas gör det med bibehållande av sina förmåner och rättigheter och skyldigheter som följer av den anställning från vilken överföringen sker, dock med beaktande av vad om villkoren i ifrågavarande anställdas anställningsförhållande avtalas.

D 11 Landskapslag (2022:63) om tillämpning på Åland av 13 och 13 a kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice**1 §. Lagens tillämpningsområde**

Vid skötseln av de uppgifter som Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet har enligt landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet tillämpas 13 och 13 a kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice (FFS 916/2012) då i rikslagen avsedda uppgifter behandlas och informationssystemtjänster används av myndigheten, om inte annat följer av denna lag.

Vid arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens skötsel av de uppgifter som avses i 1 mom. ska även lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) iaktas i tillämpliga delar. Vid behandlingen av personuppgifter gäller det som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG och dataskyddslagen (FFS 1050/2018).

Ändringar av 13 och 13 a kap. i rikslagen ska gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltning

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten

- 1) är personuppgiftsansvarig för behandlingen av de uppgifter som avses i 13 kap. 4 § i rikslagen,
- 2) ansvarar för den registrering, radering och arkivering av uppgifter som avses i 13 kap. 5 § i rikslagen,

3) använder informationssystemtjänsterna i enlighet med de användarrättigheter myndigheten eller dess tjänstemän beviljas av ansvarig riksmyndighet enligt 13 kap. 6-8 §§ i rikslagen,

4) lämnar ut de uppgifter som behövs för att tillsätta ett arbete på det sätt som föreskrivs i 13 kap. 9 § i rikslagen, samt

5) är personuppgiftsansvarig för informationsresurser och övervakar användningen av serviceplattformen i enlighet med 13 a kap. 4 och 5 §§ i rikslagen.

I informationssystemtjänsterna sköter arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten också andra än i 1 mom. nämnda förvaltningsuppgifter som myndigheten erhållit rätt att utföra av behörig riksmyndighet enligt 13 och 13 a kap. i rikslagen.

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att den förordning av statsrådet som utfärdats med stöd av 13 a kap. 5 § i rikslagen ska tillämpas i landskapet oförändrad eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

3 §. Hänvisningar till rikslagstiftning

Hänvisas i 13 och 13 a kap. i rikslagen till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen ska hänvisningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen, om inte annat följer av denna lag.

4 §. Tillsyn

Tillsynen över tillämpningen av denna lag i fråga om angelägenheter som faller under landskapets behörighet utövas av landskapsregeringen.

5 §. Kraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2022.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2013:81) om tillämpning på Åland av 13 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice.

D 12 Landskapslag (2000:26) om Ålands polismyndighet

1 §. Förvaltning

Landskapets polisförvaltning handhas av Ålands polismyndighet som är underställd landskapsregeringen. I 3 § i landskapslagen (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen föreskrivs om polisens uppgifter. (2021/13)

2 mom. upphävt (2013/93).

Bestämmelser om landskapets polisförvaltning finns även i republikens presidents förordning (2010:33) om polisförvaltningen i landskapet Åland. (2013/93).

Ålands polismyndighet sköter mottagande av nödmeddelanden och alarmering av räddningsenheter i enlighet med räddningslagen (2006:106) för landskapet Åland. För skötseln av dessa uppgifter finns en alarmcentral vid polismyndigheten. (2013/93).

Landskapsregeringen utfärdar vid behov närmare bestämmelser om polismyndighetens ekonomiförvaltning och om vissa ärenden som hänför sig till tjänste-

kollektivavtalen samt till vilken del landskapsregeringen handhar skötseln av dessa uppgifter. (2006/33)

Tidigare 4 mom. har blivit 5 mom. genom (2013/93).

1a §. (2013/93) Styrelse

Landskapsregeringen tillsätter en styrelse för polismyndigheten för den tid under vilken landskapsregeringens mandatperiod varar. Styrelsen består av sex medlemmar. Bland styrelsens medlemmar utser landskapsregeringen en ordförande och en vice ordförande. För varje medlem utses även en personlig ersättare, för vilken i tillämpliga delar bestämmelserna om medlemmar gäller.

Juridisk sakkunskap ska vara företrädd i styrelsen. Styrelsens medlemmar och ersättare får inte vara anställda vid Ålands polismyndighet.

Landskapsregeringen kan skilja styrelsen eller en medlem eller ersättare i styrelsen från uppdraget. Landskapsregeringen beslutar om det arvode som ska tillkomma den som innehar ett styrelseuppdrag.

1b §. (2013/93) Styrelsens sammanträden

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller vid förfall för ordföranden av vice ordföranden. Styrelsen ska sammankallas för behandling av ett visst ärende då minst två medlemmar det kräver.

Styrelsen är beslutför när fler än hälften av antalet medlemmar är närvarande, bland dem ordföranden eller vice ordföranden. Beslut fattas med enkel majoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst.

Styrelsen avgör ärenden på föredragning av polismästaren. Styrelsen kan utse en annan föredragande om ärendet så kräver.

Vid styrelsens sammanträden förs protokoll av en sekreterare som utses av styrelsen. Protokollet justeras på det sätt som styrelsen bestämmer.

I fråga om tystnadsplikt för styrelsemedlemmarna och ersättarna ska iakttas vad som föreskrivs i landskapslagen (2021:115) om tillämpningen av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet hos Ålands polismyndighet. (2021/86)

1c §. (2013/93) Styrelsens ansvar och uppgifter

Styrelsen ska biträda polismästaren i arbetet med att utveckla myndighetens verksamhet mot de mål som lagtinget och landskapsregeringen satt upp för verksamheten. Styrelsen ska dessutom

- 1) årligen besluta om samt tillställa landskapsregeringen polismyndighetens allmänna verksamhetsmål,
- 2) årligen besluta om samt tillställa landskapsregeringen polismyndighetens budgetförslag,
- 3) årligen besluta om samt tillställa landskapsregeringen en berättelse över polismyndighetens verksamhet,
- 4) följa polismyndighetens verksamhet,
- 5) ta aktiv del i arbetet med att utveckla polismyndighetens verksamhet,
- 6) föreslå de åtgärder som styrelsen finner motiverade,
- 7) avge utlåtanden i principiellt viktiga frågor som gäller polismyndigheten samt
- 8) se till att alla delar av verksamheten fungerar på svenska.

Styrelsen får inte fatta beslut i polisoperativa frågor.

D 12 LL (2000:26) om Ålands polismyndighet

2 §. Personal

Polismyndigheten leds av en chef för polismyndigheten. Chefen benämns polismästare. (2013/93)

Vid polismyndigheten finns en tjänst som överkommissarie. Den person som utnämns till tjänsten som överkommissarie skall verka som ställföreträdare för polismästaren om han eller hon godkänns för uppgiften av landshövdingen.

Om de övriga tjänster som finns vid Ålands polismyndighet bestäms i landskapsförordning. Dessutom kan det finnas tillfälliga tjänstemän och personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

Polismästaren och dennes ställföreträdare utnämns av landskapsregeringen efter samtycke av landshövdingen. Övriga tjänstemän och personal i privaträttsligt anställningsförhållande utnämns eller anställs av landskapsregeringen. Sistnämnda uppgift kan dock helt eller delvis i landskapsförordning delegeras till polismästaren. (2006/33)

Vid de utnämnings- och anställningsbefogenheter polismästaren utövar med stöd av 4 mom. skall det förflyttnings- eller omplaceringsbeslut av en tjänsteman eller arbetstagare som landskapsregeringen fattar iakttas, om polismästaren samtycker till förflyttningen eller omplaceringen. (2006/53)

Se LF (2000:34) om Ålands polismyndighet.

3 §. Polisman

Med polisman avses i denna lag polismästaren, överkommissarien och kommissarierna, vilka utgör polisbefålet, samt övriga i landskapsförordning angivna polisunderbefäl och -manskap.

4 §. Behörighetskrav

Behörighetskrav för tjänsten som polismästare är inom en juridisk fakultet vid ett universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av en nationell utbildningsmyndighet, avlagd examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier eller en annan motsvarande examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier med lämplig juridisk inriktning samt erfarenhet av ledarskap och förvaltningsuppgifter. (2013/93)

Behörighetskrav för tjänsten som överkommissarie är högskoleexamen med lämplig inriktning som motsvarar minst tre års heltidsstudier samt förtrogenhet med polisverksamheten.

Om behörighetskraven för annan tjänst vid polismyndigheten bestäms i landskapsförordning.

Vad som i denna lag och med stöd av denna lag utfärdade bestämmelser föreskrivs om behörighetskraven för tjänst skall i tillämpliga delar iakttagas även i fråga om tillfälliga tjänstemän och personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

Se LF (2000:34) om Ålands polismyndighet.

5 §. Upphävd (2013/93).**5a §. (2013/93) Polisebefogenheter**

Vid utförandet av sina uppgifter har en polisman sådana befogenheter som bestäms i denna lag eller i någon annan lag. Om en polismans befogenheter i riket gäller vad som bestäms i 5 § i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland.

En polisaspirant har en polismans befogenheter när aspiranten under sin utbildares ledning och uppsikt utför uppgifter som ingår i utbildningen.

En yngre konstapel har en polismans befogenheter. Under en arbetspraktikperiod som ingår i grundexamen för polis får en yngre konstapel utöva en polismans befogenheter under ledning och behövlig uppsikt av handledaren för arbetspraktiken.

5b §. (2013/93) Särskild tjänstgöringsskyldighet

En polisman är utan särskilt förordnande skyldig att i hela landskapet, även på sin fritid, vidta brådskannde åtgärder som är nödvändiga för förhindrande av ett allvarligt brott, inledande av en undersökning av ett sådant brott och avvärjande av allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet eller som behövs av andra med dessa jämförbara särskilda skäl.

5c §. (2013/93) Inställelse i tjänst

Med tanke på särskilda situationer i polisens verksamhet ska varje polisman se till att polismyndigheten har hans eller hennes kontaktuppgifter.

En polisman ska utan dröjsmål inställa sig i tjänst när en allvarlig situation eller händelse som hotar allmän ordning och säkerhet nödvändigt kräver det.

Även under sin semester är en polisman skyldig att på förordnande av polismästaren återgå i tjänst när det är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

En polisman som inte är tjänstledig eller har semester är skyldig att på förordnande av polismästaren tillfälligt vara i larmberedskap och inställa sig i tjänst när det är nödvändigt av särskilda skäl i anslutning till polisens verksamhet.

Om ledningsförhållanden i en polisiärt särskilt krävande situation finns dessutom bestämmelser i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland.

5d §. (2013/93) Polismans rätt att vara biträde eller ombud

En polisman får vara biträde eller ombud för en person som misstänks för ett brott endast om den misstänkte är hans eller hennes släkting i rätt upp- eller nedstigande led, bror eller syster eller äkta make och inte har rätt att få en försvarare enligt 2 kap. 1 § lagen om rättegång i brottmål (FFS 689/1997).

En polisman får inte vara biträde eller ombud för en målsägande om detta kan stå i strid med skötselns av polismannens tjänsteåligganden.

5e §. (2013/93) Polismans uppförande

En polisman ska i tjänsten och på sin fritid uppföra sig på ett sätt som inte äventyrar tilltron till att polisens uppgifter sköts på ett behörigt sätt. Vid bedömningen av en polismans uppträdande tas hänsyn också till polismannens ställning och uppgifter inom polismyndigheten.

5f §. (2013/93) Bisysslor

En polisman får inte ta emot eller sköta bisysslor som avses i 18 § 4 och 5 mom. tjänstemannalagen för landskapet Åland, om inte tillstånd därtill beviljas på ansökan.

En polisman får inte sköta en syssla som medför rättigheter eller skyldigheter som kan stå i strid med en polismans uppgifter enligt denna lag.

5g §. (2013/93) *En polismans kondition och yrkesskicklighet*

En polisman ska upprätthålla den kondition och yrkesskicklighet som arbetsuppgifterna kräver.

Bestämmelser om den konditionsnivå som olika arbetsuppgifter kräver samt om anordnande av konditionstester kan vid behov utfärdas genom landskapsförordning.

6 §. *Tjänstledighet*

Tjänstledighet för polismästaren och överkommisarien beviljas av landskapsregeringen.

Tjänstledighet för den övriga personalen vid polismyndigheten beviljas av landskapsregeringen till den del inte uppgiften helt eller delvis i landskapsförordning delegeras till polismästaren.

Se 6 § LF (2000:34) om Ålands polismyndighet.

7-8 §§. Upphävda (2013/93).

9 §. (2018/17) *Avgångsålder*

Polisman är skyldig att avgå från sin tjänst när han eller hon uppnår den allmänna avgångsålder som föreskrivs i 41 § i tjänstemannalagen för landskapet Åland.

10 §. *Varning*

Polismästaren har rätt att med varning bestraffa en underlydande tjänsteman. Härvid skall bestämmelserna i tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Anser polismästaren att annat straff än varning kan komma ifråga skall han eller hon överföra ärendet att handläggas av landskapsregeringen.

11 §. *Fullmaktbestämmelse*

Närmare bestämmelser om verkställighet och tillämpning av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

Styrelsen ska anta ett reglemente för Ålands polismyndighet med närmare bestämmelser om polismyndighetens organisation, uppgifter och interna beslutsordning. (2013/93)

Polismyndigheten kan vid behov anta en arbetsordning med närmare bestämmelser om hur arbetet skall bedrivas vid myndigheten.

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen inom landskapets behörighet meddela polisen närmare föreskrifter och anvisningar om de åtgärder som enligt denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser ska vidtas av polisen. (2013/93)

Se LF (2000:34) om Ålands polismyndighet.

11a §. (2006/33) *Straffbestämmelse*

Den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet bryter mot förbudet i 7 § 3 mom. skall för orättmätig användning av polisuniform dömas till böter, om inte strängare straff föreskrivs någon annanstans i lag.

7 § är upphävd.

12 §. *Besvär*

Beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. I landskapsregeringens beslut i utnämningssärenden får ändring inte sökas genom besvär.

Beslut som polismyndigheten fattat med stöd av denna lag får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol. (2006/33)

3 mom. upphävt (2006/33).

12a §. (2017/92) *Elektronisk anslagstavla*

Polismyndigheten ska ha en elektronisk anslagstavla på sin webbplats. Vid tillkännagivandet på anslagstavlan ska bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Den elektroniska anslagstavlan ska vara lättillgänglig och kunna särskiljas från övrigt innehåll på webbplatsen. Polismyndigheten ska i sina lokaler eller på någon annan plats ge allmänheten möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan.

13 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft 1 juni 2000.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1981:46) den 6 juli 1981 om polisförvaltningen.

De tjänster som vid denna lags ikraftträdande finns inom Ålands polisdistrikt överförs vid ikraftträdandet till Ålands polismyndighet. Den som är anställd vid polismyndigheten inom Ålands polisdistrikt överflyttas vid ikraftträdandet till motsvarande anställningsförhållande vid Ålands polismyndighet med bibehållande av sina tidigare rättigheter och skyldigheter.

Ikraftträdandebestämmelse (2018/17):

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2018.

Trots bestämmelserna i 9 § är avgångsåldern 60 år för polismän födda före 1965 som hör till underbefälet eller manskapet.

Trots bestämmelserna i 9 § är avgångsåldern 63 år för överkommisarierna och kommissarierna om personen är född före 1965.

Polismän som avses i 2 och 3 mom. är inte skyldiga att avgå vid den avgångsålder som anges i momenten.

D 13 Landskapsförordning (2000:34) om Ålands polismyndighet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. (2013/95) *Tillämpningsområde*

I denna förordning finns det bestämmelser om personalen vid Ålands polismyndighet.

2 kap. Personal

2 §. *Tjänster*

Vid Ålands polismyndighet finns, förutom tjänsterna som polismästare och överkommisarie, följande tjänster (2008/47):

1) kommissarier, vilka jämte polismästaren och överkommisarien räknas till *polisbefälet*,

D 14 LL (2019:74) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om dataskydd

2) överkonstaplar, som räknas till *polisunderbefälet*,
3) äldre och yngre konstaplar, som räknas till *polismanskapet*,

4) (2013/128) resurs- och utvecklingsadministratör, ekonomi- och löneadministratör, utredningssekreterare, ledande kanslissekreterare och kanslissekreterare, som räknas till *kanslipersonalen*,

5) (2021/148) chef för alarmcentralen,

6) (2022/21) alarmoperatör,

7) (2022/21) väktare samt

8) (2022/21) IT-ansvarig.

3 §. Behörighetskrav

Behörighetskrav för tjänsten som: (2019/97)

1) (2021/148) *kommisarie* är polisbefälsexamen, tjänsteexamen för polisbefäl, avlagd A-del av polisbefälsexamen, högre yrkeshögskoleexamen för polis eller annan högskoleexamen med lämplig inriktning som motsvarar minst tre års heltidsstudier samt förtrogenhet med polisverksamhet,

2) *överkonstapel* är polisunderbefälsexamen eller annan motsvarande utbildning,

3) (2021/148) *äldre konstapel* är yrkeshögskoleexamen för polis, grundexamen för polis eller annan motsvarande utbildning,

4) *yngre konstapel* är grundstudier 1 av grundexamen för polis eller annan motsvarande utbildning,

5) (2013/128) *resurs- och utvecklingsadministratör, ekonomi- och löneadministratör, utredningssekreterare, ledande kanslissekreterare och kanslissekreterare* är utbildning på gymnasienivå med lämplig inriktning och erfarenhet,

6) (2021/148) *chef för alarmcentralen* är högre yrkeshögskoleexamen som motsvarar två års heltidsstudier eller motsvarande samt förtrogenhet med alarmcentralverksamhet och offentlig förvaltning eller examen på befälsnivå för räddningsväsendet kompletterad med examenshöjande studier motsvarande högre yrkeshögskoleexamen samt förtrogenhet med alarmcentralverksamhet och offentlig förvaltning,

7) (2019/97) *alarmoperatör* är en i 25 § i landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning (*gymnasielagen*) avsedd allmänbildande gymnasieexamen, i 26 § i gymnasielagen avsedd gymnasieexamen med yrkesinriktning eller i 27 § i gymnasielagen avsedd annan examen eller en annan examen över en på gymnasienivå genomgången utbildning som motsvarar någon av dessa examina samt en avklarad av landskapsregeringen godkänd alarmoperatörsutbildning,

8) (2013/40) *väktare* är grundkurs för väktare eller annan motsvarande utbildning.

9) (2022/21) *IT-ansvarig* är högskoleexamen med inriktning mot området för informationsteknologi.

4 §. Särskilda krav

För att utnåmnas till i 2 § 1-3 och 7 punkten nämnd tjänst krävs dessutom att vederbörande (2013/40)

1) har ett sådant med läkarintyg styrkt tillfredsställande hälsotillstånd, att han eller hon kan anses lämpad för polistjänst och att hans eller hennes syn och hörsel är normala, samt även i övrigt fyller de särskilda krav landskapsregeringen eller polismyndigheten har fastställt för viss polistjänst,

2) har sådana personliga egenskaper som ett framgångsrikt handhavande av tjänsten förutsätter.

Om det finns särskilda skäl kan landskapsregeringen i ett enskilt fall medge undantag från bestämmelserna i 1 mom. 1 punkten.

5 §. (2022/21) Utnåmnings- och anställningsbefogenheter för polismästaren

Polismästaren utnämner tjänstemän till de tjänster som anges i 2 § 1-8 punkten samt anställer tillfälliga tjänstemän och personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

6 §. Tjänstledighet

Beslut om beviljande av tjänstledighet för annan personal än polismästaren och överkommisariaten fattas av polismästaren.

2a kap. Upphävt (2013/95).

5a-5b §§. Upphävda (2013/95).

3 kap. Upphävt (2013/95).

7-9 §§. Upphävda (2013/95).

4 kap. Ikraftträdelsebestämmelse

10 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2000.

D 14 Landskapslag (2019:74) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om dataskydd

1 §. Tillämpningsområde

Dataskyddslagen (FFS 1050/2018), lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (FFS 1054/2018) samt lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (FFS 616/2019) ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Denna lag tillämpas inte på sådan behandling av personuppgifter som är föremål för landskapslagen (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen. Denna lag tillämpas inte heller på lagtingsarbetet.

Andras de i 1 mom. nämnda rikslagarna ska ändringarna gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

Om det i en annan landskapslag finns särskilda bestämmelser om behandlingen av personuppgifter och bestämmelserna avviker från denna lag ska de bestämmelserna gälla.

Hänvisas i de i 1 mom. nämnda rikslagarna till bestämmelser i rikslagstiftningen ska hänvisningarna avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

2 §. Polismyndighetens rätt att få uppgifter ur vissa register

Utöver vad som föreskrivs i 16 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet

samt för att utföra sina uppgifter och föra sina personregister har Ålands polismyndighet trots sekretessbestämmelserna rätt att genom teknisk anslutning eller som en datamängd få

1) uppgifter ur det elektroniska fordonsregister som avses i 8 kap. i landskapslagen (1993:19) om besiktning och registrering av fordon och som är nödvändiga för polisens skötsel av en uppgift som föreskrivs i lag,

2) uppgifter ur det körkortregister som avses i 9 kap. i körkortslagen (2015:88) för Åland och som är nödvändiga för polisens skötsel av en uppgift som föreskrivs i lag,

3) uppgifter ur det vattenfarkostregister som avses i landskapslagen (2017:29) om vattenfarkoster och som är nödvändiga för polisens skötsel av en uppgift som föreskrivs i lag,

4) uppgifter ur landskapsregeringens register för trafiktillstånd som behövs vid övervakningen av tillståndspliktig trafik enligt landskapslagen (1976:33) om yrkesmässig trafik,

5) uppgifter ur det register över beviljade näringsrätter som avses i 4 § 4 mom. i landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring och som är nödvändiga för polisens av en uppgift som föreskrivs i lag och

6) uppgifter registrerade hos landskapsregeringen om enskilda personers rätt att bedriva jakt enligt jaktlag (1985:31) för landskapet Åland och som är nödvändiga vid tillsynen av jakt eller för polisens skötsel av en uppgift som föreskrivs i lag.

3 §. Polismyndighetens rätt att lämna ut uppgifter till andra myndigheter

Utöver vad som föreskrivs i 22 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet får Ålands polismyndighet trots sekretessbestämmelserna genom teknisk anslutning eller som en datamängd lämna ut personuppgifter till Fordonsmyndigheten för förandet av det elektroniska fordonsregister som avses i 8 kap. i landskapslagen (1993:19) om besiktning och registrering av fordon.

4 §. Tillsynsmyndighet

Vid tillämpningen av denna lag fungerar Datainspektionen som tillsynsmyndighet enligt dataskyddsförordningen. Datainspektionen ansvarar istället för dataombudsmannen för den tillsyn som avses i 8 § i dataskyddslagen och 45 § i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten.

Bestämmelserna om tillsynsmyndighet i 3 kap. i dataskyddslagen ska inte tillämpas i förhållande till Datainspektionen utan istället tillämpas bestämmelserna i 3 kap. i landskapslagen om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen.

De administrativa sanktionsavgifter som avses i artikel 83 i dataskyddsförordningen och 24 § i dataskyddslagen får endast påföras av påföljdsnämnden vid Datainspektionen i enlighet med 5 §. Vid tillämpningen av denna lag får Ålands polismyndighet inte påföras administrativa sanktionsavgifter.

Om uppgiften som tillsynsmyndighet enligt denna lag överförs på en riksmyndighet enligt 32 § i självstyrelselagen för Åland ska bestämmelserna i rikslagstiftningen om tillsynsmyndigheten tillämpas.

5 §. Påföljdsnämnden

Vid Datainspektionen ska det finnas en särskild påföljdsnämnd som inom denna lags tillämpningsområde påför de administrativa sanktionsavgifter som avses i artikel 83 i dataskyddsförordningen. Landskapsregeringen tillsätter påföljdsnämnden för sex år i sänder.

Påföljdsnämnden består av myndighetschefen vid Datainspektionen och ytterligare två medlemmar. Även dessa två medlemmar ska uppfylla de behörighetskrav som gäller för myndighetschefen enligt 16 § i landskapslagen om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen. Myndighetschefen är ordförande för påföljdsnämnden.

Påföljdsnämnden är beslutför då samtliga tre medlemmar är närvarande och som beslut gäller det som flertalet har understött. Nämnden ska fatta beslut efter föredragning. I arbetsordningen för Datainspektionen kan föreskrivas närmare om föredragning och beslutsfattande vid påföljdsnämnden.

En sanktionsavgift får inte påföras, om det har förflutit mer än tio år sedan överträdelsen eller försummelsen har skett. Om överträdelsen eller försummelsen har varit fortlöpande räknas den tioåriga tidsfristen från det att överträdelsen eller försummelsen har upphört.

Om påföljdsnämndens uppgifter enligt denna lag överförs på en riksmyndighet enligt 32 § i självstyrelselagen för Åland ska bestämmelserna i rikslagstiftningen om påföljdskollegium tillämpas.

6 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2019.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1999:50) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om personuppgifter och landskapslagen (1999:49) om polisens grundregister.

D 15 Landskapslag (2021:115) om tillämpning av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet hos Ålands polismyndighet

1 §. Tillämpningsområde

Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999), nedan rikslagen, ska med nedan angivna avvikelser tillämpas hos Ålands polismyndighet till den del myndighetens verksamhet grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet. Polismyndigheten ska då betraktas som en sådan myndighet som avses i rikslagens 4 §.

Ändringar av rikslagen ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket.

2 §. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i rikslagens 24 § 1 mom. 15 punkten till lagen om

D 16 RPF (2020:34) om polisförvaltningen

kandidaters valfinansiering (FFS 273/2009) avse landskapslagen (2011:17) om valfinansiering.

Övriga hänvisningar i rikslagen till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka har en motsvarighet i landskapslagstiftningen ska avse hänvisningar till bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

3 §. Avvikelser

Bestämmelserna i rikslagens 2 § 2 mom., 16 § 4 mom., 33 § 1 mom., 34 §, 37 § 2–4 mom. och 38 § ska inte tillämpas inom landskapets behörighet.

Besvär över lagligheten av ett beslut som polismyndigheten fattat enligt denna lag anförs hos Ålands förvaltningsdomstol.

För polismyndighetens utlämnande av en handling eller uppgift tas avgifter ut på det sätt som landskapsregeringen fattar beslut om med stöd av 6 § landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att förordningar som utfärdats med stöd av rikslagens 36 § ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

4 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

D 16 Republikens presidents förordning (2020:34) om polisförvaltningen i landskapet Åland

(FFS 56/2020)

1 §. Behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket

För polisväsendet i landskapet Åland ska dels landskapet, dels riket svara i enlighet med denna förordning.

Landskapets polis ska upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt utföra övriga uppgifter som hör till polisen, om inte något annat föreskrivs särskilt i lag eller förordning eller bestäms med stöd av 4 §.

Rikets polis ska i landskapet svara för statens säkerhet och sköta de uppgifter som hör till skyddspolisen och centralkriminalpolisen. Polisstyrelsen beslutar om ledningen av polisverksamheten när landskapets polis deltar i dessa uppgifter. Centralkriminalpolisen har en enhet i landskapet.

Rikets polis har rätt att delta i förundersökning som åklagaren leder i landskapet för utredning av ett brott som en polisman i landskapet misstänks ha begått.

2 §. Kostnadsfördelningen

Kostnaderna för de uppgifter som avses i 1 § 2 mom. och som hör till rikets lagstiftningsbehörighet betalas av riket enligt vad inrikesministeriet och Ålands landskapsregering avtalar. Statens ämbetsverk på Åland betalar de kostnader som svaranden enligt 9 kap. 1 § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) är skyldig att återbetala till staten.

Med avvikelse från 1 mom. svarar riket, i enlighet med vad social- och hälsovårdsministeriet och landskapsregeringen avtalar, för kostnaderna för sådan transport av avlidna som hänför sig till verkställande av rättsmedicinsk obduktion och för kostnaderna för rättsmedicinska undersökningar av levande personer, till den del uppgifterna hör till rikets lagstiftningsbehörighet.

3 §. Tillsynen över landskapets polisväsende

Den högsta tillsynen över landskapets polisväsende ankommer på landskapsregeringen, som förestår landskapets polisförvaltning, och på landshövdingen, som företräder rikets polisförvaltning.

4 §. Ledningsförhållanden i vissa situationer

Om en situation förknippad med polisverksamhet förflyttas från eller till landskapet utan att den avbryts, leds verksamheten av den polisenhet som har inlett den tills något annat bestäms om ledningsförhållandena.

I händelse av en polisiärt särskilt krävande situation ska förmannen för landskapets polis omedelbart underrätta Polisstyrelsen. Polisstyrelsen kan då ge order om tillfälliga ledningsförhållanden på det sätt som situationen kräver.

5 §. Polismännens befogenheter

Landskapets polismän har i tjänsteuppdrag i riket samma befogenheter som rikets polismän. Rikets polismän har på motsvarande sätt samma befogenheter i landskapet.

6 §. Handräckning

Polisstyrelsen ska på begäran av landskapets polischef eller någon annan av denne förordnad tjänsteman lämna handräckning i frågor som gäller polisverksamheten i landskapet.

7 §. Utnämning av befäl

Landskapets polischef och dennes ställföreträdare utnämns av landskapsregeringen efter samtycke av landshövdingen.

8 §. Förteckning över polismän

Vid landskapsregeringen förs en förteckning över alla som har utnämnts eller förordnats till polisman. En kopia av förteckningen ska finnas hos Statens ämbetsverk på Åland. Landskapsregeringen ska fortlöpande underrätta ämbetsverket om ändringar i förteckningen.

9 §. Uniform och beväpning

Landskapsregeringen bestämmer efter samråd med landshövdingen om uniform och beväpning för landskapets polis.

10 §. Utbildning

Landskapets polispersonal ska ges möjlighet att få utbildning på svenska vid statens polisläroinrättning eller vid poliskurser på Åland, om landskapsregeringen anser att sådana kurser behövs.

11 §. Samrådsdelegationen

För behandlingen av frågor som gäller tillämpningen av denna förordning finns en samrådsdelegation för Åland. Närmare bestämmelser om delegationens

sammansättning och uppgifter finns i en arbetsordning som fastställs av landskapsregeringen med landshövdingens samtycke.

12 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 1 februari 2020.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland (1177/2009).

D 17 Landskapslag (2008:144) om ombildande av Posten Åland till aktiebolag

1 §. *Överlåtelsefullmakt och det aktiebolag som ska bildas*

Affärsverket Posten Åland ska ombildas till ett aktiebolag. Landskapsregeringen befullmäktigas att till det aktiebolag som ska bildas för att fortsätta Posten Ålands verksamhet överlåta den egendom, det tillstånd för postverksamhet och de immateriella rättigheter som är i Posten Ålands besittning och den affärsverksamhet som verket bedrivit. När aktiebolaget bildas tecknar landskapet Åland samtliga aktier.

2 §. *Villkoren för överlåtelsen*

Landskapsregeringen bestämmer vilken egendom som ska överlåtas och värdet av den samt villkoren för överlåtelsen. Landskapsregeringen bestämmer också om övriga arrangemang i anslutning till överlåtelsen av egendomen och bildandet av aktiebolaget. Landskapsregeringen bestämmer vilken del av egendomen som ska sättas in i bolaget mot aktier.

3 §. *Ansvar för affärsverkets förbindelser*

Aktiebolaget svarar för de låne-, service-, entreprenad-, anskaffnings- och leveransavtal samt andra liknande förbindelser som Posten Åland har ingått under sin verksamhetstid och som gäller den egendom och affärsverksamhet som överläts till aktiebolaget. Landskapet Ålands sekundära ansvar för affärsverket Posten Ålands lån och förbindelser kvarstår.

4 §. *Personalens ställning*

Den personal som är anställd vid affärsverket Posten Åland när denna lag träder ikraft övergår till anställning vid aktiebolaget. De som har anställts vid affärsverket Posten Åland för viss tid övergår till anställning vid aktiebolaget för motsvarande tid.

5 §. *Revision och bokslut*

På revisionen och bokslutet för affärsverket Posten Ålands sista verksamhetsperiod tillämpas de bestämmelser som affärsverket tillämpat. Aktiebolaget sköter till denna del affärsverkets uppgifter.

6 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder ikraft den 1 januari 2009. Genom denna lag upphävs landskapslagen (1992:39) om Posten på Åland.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

D 18 Landskapslag (2011:118) om överlåtelse av verksamheten vid Ålands försöksstation

1 §. *Överlåtelsefullmakt*

Landskapsregeringen befullmäktigas att till Ålands hushållningssällskap r.f. för att fortsätta Ålands försöksstations verksamhet överlåta den försöksverksamhet som försöksstationen har bedrivit.

2 §. *Villkoren för överlåtelsen*

Landskapsregeringen bestämmer för landskapets del villkoren för överlåtelsen.

3 §. *Personalens ställning*

Tjänsterna vid Ålands försöksstation dras in och tjänsteförhållanden som baserar sig på dem upphör utan uppsägning dagen innan denna lag träder i kraft och personalen övergår i förvärvarens tjänst i enlighet med villkoren i 2 § från och med den dag som denna lag träder i kraft. För indragningen av tjänster och avslutandet av tjänsteförhållanden krävs inte tjänstemännens samtycke.

Uppgifter vid Ålands försöksstation som baserar sig på arbetsavtalsförhållande och den personal som arbetar inom sådana uppgifter övergår i förvärvarens tjänst i enlighet med villkoren i 2 § från och med den dag denna lag träder i kraft.

I fråga om de anställda och anställningsvillkoren tillämpas vad som föreskrivs eller bestäms i eller med stöd av lag och vad som avtalas i kollektivavtal och arbetsavtal.

4 §. *Ikraftträdande*

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. självstyrelselagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2012.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1965:8) om Ålands försöksstation.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft. Landskapsregeringen får vidta åtgärder som avses i 1 och 2 §§ innan lagen träder i kraft. Landskapsregeringen får vidta åtgärder som hänför sig till indragningen av tjänster och avslutandet av i 3 § 1 mom. avsedda tjänsteförhållanden innan lagen träder i kraft.

D 19 Landskapslag (2018:8) om Fordonsmyndigheten

1 kap. *Allmänna bestämmelser*

1 §. *Inledande bestämmelse*

Fordonsmyndigheten är en myndighet som är underställd landskapsregeringen.

Landskapsregeringen sköter den allmänna styrningen och övervakningen av Fordonsmyndigheten.

D 19 LL (2018:8) om Fordonsmyndigheten

2 §. Myndighetens uppgifter

Fordonsmyndigheten ska

1) föra register över motorfordon och släpvagnar samt utföra besiktningar i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1993:19) om besiktning och registrering av fordon,

2) föra körkortsregister samt ordna teori- och körprov för förarexamen i enlighet med bestämmelserna i körkortslagen (2015:88) för Åland,

3) föra register över vattenfarkoster i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (2017:29) om vattenfarkoster,

4) bevilja trafiklärartillstånd och utöva tillsyn över trafikskolor i enlighet med landskapslagen (2015:89) om trafikskolor,

5) (2021/158) sköta de uppgifter som bestäms i landskapslagen (2021:157) om tillämpning av fordonslagen samt

6) sköta övriga uppgifter som ankommer på myndigheten.

Fordonsmyndigheten ska följa utvecklingen inom sitt verksamhetsområde och ta nödvändiga initiativ. Myndigheten ska informera allmänheten om gällande bestämmelser och ge anvisningar och råd i anslutning till verksamheten.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning ålägga Fordonsmyndigheten att sköta andra uppgifter inom sitt verksamhetsområde.

3 §. Krav på myndigheten som provningsanläggning

Fordonsmyndigheten ska som provningsanläggning för genomförande av trafiksäkerhetsprovningar uppfylla de tekniska minimikrav som ställs i bilaga III till Europaparlamentets och rådets direktiv (2014/45/EU) om periodisk provning av motorfordons och tillhörande släpvagnars trafiksäkerhet och om upphävande av direktiv 2009/40/EG (nedan besiktningsdirektivet).

2 kap. Organisation och personal**4 §. Myndighetschef**

Arbetet vid Fordonsmyndigheten leds av en myndighetschef. Tjänsten som myndighetschef inrättas och tillsätts av landskapsregeringen. Tjänsten kan tillsättas på viss tid.

Myndighetschefen ska

1) se till att verksamheten vid Fordonsmyndigheten sköts och utvecklas på ett ändamålsenligt sätt,

2) ansvara för frågor om arbetsplatsdemokrati och jämställdhet,

3) ansvara för kvalitetslednings- och miljöledningsarbete,

4) ansvara för kompetensförsörjning samt

5) informera landskapsregeringen om händelser av vikt.

5 §. Behörighetskrav för myndighetschefen

Behörighetskravet för tjänsten som myndighetschef är examen som motsvarar minst 4 års heltidsstudier vid universitet eller högskola som är erkänd av en nationell utbildningsmyndighet. Examen ska ha en för tjänsten lämplig inriktning. Erfarenhet av förvalt-

ningsuppgifter och i praktiken visad ledarförmåga är meriterande.

6 §. Övriga tjänster och skötseln av vissa personalfrågor

Vid Fordonsmyndigheten kan finnas personal i offentligt och privaträttsligt anställningsförhållande.

Om inte annat bestäms i eller med stöd av denna lag ska Fordonsmyndigheten sköta sådana uppgifter som gäller myndighetens personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen. Tjänster inrättas och indras efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som myndigheten har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om myndigheten har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

Behörighetskraven för andra tjänster vid Fordonsmyndigheten än tjänsten som myndighetschef fastställs i samband med att tjänsten inrättas. Då behörighetskraven för de inspektörer som utför trafiksäkerhetsprovningar fastställs ska artikel 13 i besiktningsdirektivet beaktas.

Landskapsregeringen fattar beslut om

1) permittering av personal vid Fordonsmyndigheten,

2) förflyttning och omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till eller från en annan landskapsmyndighet, med samtycke av Fordonsmyndigheten, samt

3) frågor som gäller myndighetschefen.

Övriga beslut om organisationen vid Fordonsmyndigheten fattas av myndighetschefen.

7 §. Behandling av ärenden

Myndighetschefen avgör de ärenden som Fordonsmyndigheten har till uppgift att sköta om uppgifterna inte i arbetsordningen delegerats till en annan tjänsteman.

Landskapsregeringen kan utfärda bestämmelser

1) om ekonomiförvaltningen vid Fordonsmyndigheten,

2) om vissa ärenden som gäller tjänstekollektivavtalen och till vilken del landskapsregeringen sköter dessa uppgifter samt

3) om samordning, policy och servicenivå vid Fordonsmyndigheten.

8 §. Sakkunnigråd

Landskapsregeringen kan på förslag av Fordonsmyndigheten eller på eget initiativ tillsätta ett sakkunnigråd för myndigheten. Sakkunnigrådet har ingen beslutanderätt om verksamheten vid Fordonsmyndigheten utan endast en rådgivande funktion.

Landskapsregeringen beslutar om arvudet och mandattiden för medlemmarna i sakkunnigrådet.

Sakkunnigrådet beslutar själv om sitt interna arbets sätt.

9 §. Arbetsordning

Myndighetschefen ska göra upp en arbetsordning för Fordonsmyndigheten. Arbetsordningen ska skickas till landskapsregeringen för kännedom.

Genom arbetsordningen utfärdas närmare bestämmelser om myndighetens organisation och handläggningsrutiner samt vid behov om fördelning av uppgifter och delegering av beslutanderätten.

10 §. Budget

Myndighetschefen ska årligen göra upp ett förslag till budget för verksamheten vid Fordonsmyndigheten. Budgetförslaget med motiveringar ska skickas till landskapsregeringen.

11 §. Verksamhetsberättelse

Myndighetschefen ska årligen sammanställa en verksamhetsberättelse över det gångna kalenderåret. Verksamhetsberättelsen ska skickas till landskapsregeringen för kännedom.

3 kap. Särskilda bestämmelser

12 §. Avgifter

Landskapsregeringen beslutar om avgifter för verksamheten vid Fordonsmyndigheten, med beaktande av vad som bestäms i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

13 §. Avtal

Fordonsmyndigheten kan ingå avtal inom ramen för myndighetens ordinarie verksamhet om inte landskapsregeringen beslutar annat.

14 §. Företrädande av landskapet

I ärenden som hör till Fordonsmyndighetens verksamhet kårar och svarar myndigheten för landskapet samt bevakar myndighetens intressen vid domstolar och andra myndigheter.

15 §. Rättelseyrkande

Den som ett beslut som fattats av Fordonsmyndigheten avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet kan inom 30 dagar från delfäendet av beslutet skriftligen begära rättelse av beslutet hos motorfordonsbyrån.

Av rättelseyrkandet ska framgå vilket beslut som avses, hurdan rättelse som begärs och på vilka grunder rättelse begärs.

Fordonsmyndigheten ska behandla begäran om rättelse skyndsamt.

Det beslut som Fordonsmyndigheten fattat med anledning av ett rättelseyrkande får överklagas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol.

16 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2018.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1975:9) om motorfordonsbyrån.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft. Tjänsten som

myndighetschef får inrättas och tillsättas innan lagen träder i kraft.

De tjänster som då denna lag träder i kraft finns vid motorfordonsbyrån överförs vid ikraftträdandet till Fordonsmyndigheten. Den som är anställd vid motorfordonsbyrån överflyttas vid ikraftträdandet till motsvarande anställningsförhållande vid Fordonsmyndigheten och behåller sina tidigare rättigheter och skyldigheter.

Med ordet ”motorfordonsbyrån” i olika böjningsformer avses i annan landskapslagstiftning ordet ”Fordonsmyndigheten” i motsvarande former.

De krav som avses i 3 § ska vara uppfyllda senast den 20 maj 2023.

D 20 Landskapslag (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Inledande bestämmelse

Ålands ombudsmannamyndighet är en oberoende myndighet som är administrativt underställd landskapsregeringen. Med ombudsmannamyndigheten avses nedan Ålands ombudsmannamyndighet.

2 §. Övergripande målsättning

Ombudsmannamyndigheten ska verka för att främja och trygga

1) (2022/47) den enskildes rätt till likabehandling i enlighet med landskapslagen (2022:43) om tillämpning av diskrimineringslagen,

2) den enskildes rätt till likabehandling i enlighet med landskapslagen (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män,

3) barns ställning och rättigheter i enlighet med denna lag,

4) klientens ställning och rättigheter inom socialvården i enlighet med landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård samt

5) patientens ställning och rättigheter inom hälso- och sjukvården i enlighet med landskapslagen (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter.

Ombudsmannamyndigheten verkar genom konsumentrådgivning även för att främja och trygga konsumenters intressen i enlighet med vad som föreskrivs särskilt.

Ombudsmannamyndigheten är tillsynsmyndighet i enlighet med landskapslagen (2017:80) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om offentlig upphandling. (2023/117)

2 kap. Ombudsmannamyndighetens verksamhet

3 §. Tryggande och främjande av den enskildes rätt till likabehandling

Inom landskapets behörighet ska ombudsmannamyndigheten motverka och förhindra diskriminering på grund av de diskrimineringsgrunder om vilka

D 20 LL (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet

föreskrivs i landskapslagen om tillämpning av diskrimineringslagen genom att (2022/47)

1) ge råd och på andra sätt medverka till att den som utsatts för diskriminering kan driva klagomål och på annat sätt tillvarata sina rättigheter,

2) genomföra oberoende undersökningar och ofentliggöra oberoende rapporter om diskriminering,

3) lämna rekommendationer i frågor som rör diskriminering,

4) övervaka praxis, tjänstekollektivavtal, principdokument och stadgor angående tjänstemännens anställningsförhållanden,

5) föra en dialog med åländska frivilligorganisationer som har ett intresse av att diskriminering motverkas,

6) informera om bestämmelser angående diskriminering,

7) sträva till att ingå förlikning mellan parterna om förlikningen kan antas inverka förebyggande i avsikt att förhindra framtida diskriminering samt

8) följa hur främjandet av den enskildes rätt till likabehandling utvecklas på Åland och årligen i den verksamhetsberättelse som avses i 12 § avge en redogörelse för detta.

Inom landskapets behörighet ska ombudsmannamyndigheten även motverka och förhindra diskriminering på grund av kön genom att sköta de uppgifter som avses i 1 mom. 1-8 punkterna samt de uppgifter som ankommer på ombudsmannamyndigheten i enlighet med vad som följer av bestämmelserna i den i 1 § 1 mom. 2 punkten avsedda landskapslagen.

4 §. *Tryggande och främjande av barnets ställning och rättigheter*

Inom landskapets behörighet ska ombudsmannamyndigheten trygga och främja barnets ställning och rättigheter genom att

1) bedöma hur barnets intressen och rättigheter omsätts i praktiken samt följa barns och ungdomars levnadsförhållanden,

2) bevaka lagstiftningen och det samhälleliga beslutsfattandet samt bedöma deras effekter på barnets välfärd,

3) genom initiativ, råd och anvisningar påverka det samhälleliga beslutsfattandet i frågor som gäller barnet och driva på att barnets intressen tillvaratas i samhället,

4) upprätthålla kontakter med barn och ungdomar och förmedla deras synpunkter till beslutsfattarna,

5) utveckla former för samarbete mellan olika aktörer,

6) förmedla information om barnfrågor till barn, till människor som arbetar med barn, till myndigheter och till allmänheten,

7) på olika sätt främja fullgörandet av den av Förenta Nationernas generalförsamling antagna konventionen om barnets rättigheter (FördrS 59–60/1991) samt

8) följa hur främjandet av barnets ställning och rättigheter utvecklas på Åland och årligen i den verksamhetsberättelse som avses i 12 § avge en redogörelse för detta.

5 §. *Tryggande och främjande av klientens ställning och rättigheter inom socialvården*

Inom landskapets behörighet ska ombudsmannamyndigheten trygga och främja klientmedverkan och förtroendefulla klientrelationer samt klientens rätt till god service och gott bemötande inom socialvården genom att

1) ge klienten råd i frågor som gäller tillämpningen av bestämmelser om klientens ställning och rättigheter inom socialvården,

2) bistå klienten med att framställa anmärkningar som avses i 23 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 812/2000),

3) informera om klientens rättigheter,

4) även i övrigt i sitt arbete främja klientens rättigheter så att de blir tillgodosedda samt

5) följa hur klientens ställning och rättigheter utvecklas på Åland och årligen i den verksamhetsberättelse som avses i 12 § avge en redogörelse för detta.

6 §. *Tryggande och främjande av patientens ställning och rättigheter inom hälso- och sjukvården*

Inom landskapets behörighet ska ombudsmannamyndigheten trygga och främja patientmedverkan och förtroendefulla patientrelationer samt patientens rätt till god service och gott bemötande inom hälso- och sjukvården genom att

1) ge patienten råd i frågor som gäller tillämpningen av bestämmelser om patientens ställning och rättigheter inom hälso- och sjukvården,

2) bistå patienten med att framställa anmärkningar som avses i 10 § i lagen om patientens ställning och rättigheter (FFS 785/1992),

3) informera om patientens rättigheter,

4) även i övrigt arbeta för att främja patientens rättigheter och för att de blir tillgodosedda samt

5) följa hur patientens ställning och rättigheter utvecklas på Åland och årligen i den verksamhetsberättelse som avses i 12 § avge en redogörelse för detta.

7 §. *Konsumentrådgivning*

Vid ombudsmannamyndigheten sköts uppgifter som hänför sig till konsumentrådgivning i enlighet med bestämmelserna i 2 och 3 mom.

Bestämmelser om konsumentrådgivning finns 2a kap. 16a och 16b §§ i lagen om Konkurrens- och konsumentverket (FFS 661/2012). (2023/117)

Bestämmelser om hur uppgifter som hänför sig till konsumentrådgivning ska skötas på Åland finns i 30 § 11 punkten självstyrelselagen (1991:71) för Åland.

Se RPF (2022:76) om skötseln på Åland av uppgifter som gäller konsumentrådgivning.

7a §. (2023/117) *Upphandling*

Ombudsmannamyndigheten sköter inom landskapets behörighet de förvaltningsuppgifter som myndigheten har enligt landskapslagen om tillämpning på Åland av riksförfattningar om offentlig upphandling.

3 kap. Administration och personal

8 §. *Anställningsförhållanden*

Vid ombudsmannamyndigheten finns personal i ofentligrättsligt anställningsförhållande. Även personal

i privaträttsligt anställningsförhållande kan finnas vid myndigheten.

Om inte annat bestäms i denna lag ska ombudsmannamyndigheten sköta sådana uppgifter rörande myndighetens personal, vilka enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland, nedan kallad tjänstemannalagen, ankommer på landskapsregeringen.

Landskapsregeringen fattar beslut i fråga om

1) permittering av ombudsmannamyndighetens personal,

2) förflyttning och omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet, dock med ombudsmannamyndighetens samtycke, samt

3) den tjänsteman som avses i 14 §.

9 §. *Tjänster vid ombudsmannamyndigheten*

För skötseln av de uppgifter som avses i 2 kap. inrättar landskapsregeringen tjänster vid ombudsmannamyndigheten. Vilka tjänster som ska finnas vid ombudsmannamyndigheten då denna lag träder i kraft bestäms närmare av landskapsregeringen i enlighet med vad som följer av bestämmelserna i 6 kap. Tjänster som avses i detta moment kan besättas för viss tid.

Andra tjänster än de i 1 mom. angivna tjänsterna inrättas och indras av ombudsmannamyndigheten efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som ombudsmannamyndigheten har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med ombudsmannamyndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om ombudsmannamyndigheten har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

10 §. *Behörighetskrav*

Om inte annat följer av denna lag är behörighetskravet för de i 9 § 1 mom. avsedda tjänsterna en vid universitet eller högskola, vilka är erkända av nationell utbildningsmyndighet, avlagd examen med en för tjänsten i fråga lämplig inriktning.

2 mom. upphävt (2023/117).

Behörighetskraven för sådana i 9 § 2 mom. avsedda tjänster fastställs i samband med att dessa tjänster inrättas. Då tjänsterna i fråga inrättas ska bestämmelserna i 4b § i tjänstemannalagen iakttas.

11 §. *Arbetsordning*

Vid ombudsmannamyndigheten ska det antas en arbetsordning. Genom arbetsordningen utfärdas närmare bestämmelser om myndighetens organisation, handläggningsrutiner och uppgiftsfördelning samt om användningen av beslutanderätten.

12 §. *Verksamhetsberättelse*

Från ombudsmannamyndigheten ska årligen en verksamhetsberättelse över det gångna kalenderåret överlämnas till landskapsregeringen.

13 §. *Myndighetens ledning*

Vid ombudsmannamyndigheten ska det finnas en myndighetschef. Myndighetschefen leder och utvecklar myndighetens verksamhet och ansvarar för att fastställda mål uppnås.

14 §. *Förordnande som myndighetschef*

Landskapsregeringen förordnar en tjänsteman vid ombudsmannamyndigheten till myndighetschef för att vid sidan av sina övriga uppgifter sköta myndighetschefens uppgifter enligt denna lag.

Det i 1 mom. avsedda förordnandet ska avse en viss tid, dock högst fem år. Senast ett halvår innan förordnandet löpt ut ska landskapsregeringen ta ställning till vilken tjänsteman vid ombudsmannamyndigheten som ska förordnas att sköta de uppgifter som ankommer på myndighetschefen.

15 §. *Myndighetschefens uppgifter*

Myndighetschefen fattar beslut i de ärenden som rör administration och personal, om inte en annan tjänsteman enligt lag eller arbetsordningen getts en sådan beslutanderätt.

Myndighetschefen ska

1) anta en arbetsordning för ombudsmannamyndigheten,

2) årligen till landskapsregeringen överlämna ett förslag till budget och en i anslutning därtill uppgjord verksamhetsplan,

3) årligen sammanställa samt till landskapsregeringen överlämna en verksamhetsberättelse i samband med ombudsmannamyndighetens bokslut,

4) inrätta och indra sådana i 9 § 2 mom. avsedda tjänster,

5) kära och svara i enlighet med bestämmelserna i 22 § samt

6) på ombudsmannamyndighetens vägnar motta stämningansökningar och andra delgivningar.

Myndighetschefen kan även vid behov sluta avtal i enlighet med bestämmelserna i 21 §.

När myndighetschefen är förhindrad att fullgöra sina lagstadgade uppgifter kan en annan tjänsteman vid ombudsmannamyndigheten, i enlighet med vad som bestämts i arbetsordningen, fullgöra de uppgifter som ankommer på myndighetschefen. Beslutet kan avse samtliga uppgifter eller endast en del av uppgifterna.

16 §. *Särskilda administrativa uppgifter*

Landskapsregeringen kan utfärda närmare bestämmelser om ombudsmannamyndighetens ekonomiförvaltning och om ärenden hos myndigheten som hänför sig till tjänstekollektivavtalen samt överta skötseln av uppgifter som är relaterade därtill.

4 kap. *Sakkunnigorgan*

17 §. *Ombudsmannanämnd*

Landskapsregeringen tillsätter en ombudsmannanämnd som ska bistå ombudsmannamyndigheten vid skötseln av de uppgifter som avses i 3–6 §§. I nämnden ska det ingå medlemmar som företräder olika inresseinriktningar inom området för den verksamhet till vilka uppgifterna hänför sig.

D 20 LL (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om ombudsmannanämndens sammansättning, mandattid, arvoden och uppgifter samt kompetenskraven för ombudsmannanämndens medlemmar.

Se LF (2015:6) om ombudsmannanämnden.

18 §. Konsumenttvistenämnd

Bestämmelser om en särskild nämnd (konsumenttvistenämnd), som tillsatts av landskapsregeringen i enlighet med 30 § 10 punkten i självstyrelselagen, finns i lagen om konsumenttvistenämnden (FFS 8/2007).

5 kap. Övriga bestämmelser**19 §. Avgifter**

Den vägledning till enskilda som hänför sig till skötseln av sådana uppgifter som avses i 3–6 §§ är avgiftsfrå.

Bestämmelser om avgifter för konsumentrådgivning finns i lagen om Konkurrens- och konsumentverket. (2023/117)

Med beaktande av vad som bestäms i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet beslutar ombudsmannamyndigheten om avgifterna för myndighetens verksamhet till den del de avser de uppgifter som myndigheten sköter med stöd av 7a §. (2023/117)

20 §. Skyldighet att lämna uppgifter till ombudsmannamyndigheten

Landskapets och kommunernas tjänstemän är skyldiga att på uppmaning av en företrädare för ombudsmannamyndigheten lämna de uppgifter som kan vara av betydelse för den verksamhet myndigheten bedriver i enlighet med denna lag och annan lagstiftning.

Den i 1 mom. avsedda skyldigheten omfattar även sådana uppgifter som omfattas av sekretessbestämmelser om uppgifterna i fråga är nödvändiga för ombudsmannamyndighetens verksamhet. Om handlingars och uppgifters offentlighet gäller i övrigt vad som föreskrivs i offentlighetslagen (2021:79) för Åland. (2021/87)

21 §. Avtal

Inom landskapets behörighet kan ombudsmannamyndigheten sluta avtal inom ramen för myndighetens ordinarie verksamhet om inte landskapsregeringen beslutar något annat.

22 §. Företrädande av landskapet

Inom landskapets behörighet kärar och svarar ombudsmannamyndigheten för landskapet samt bevakar landskapets intressen vid domstolar och andra myndigheter i angelägenheter som hör samman med myndighetens uppgifter, om inte en företrädare för landskapsregeringen uppträder i dem.

22a §. (2017/96) Elektronisk anslagstavla

Ombudsmannamyndigheten ska ha en elektronisk anslagstavla på sin webbplats. Vid tillkännagivandet på anslagstavlan ska bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Den elektroniska anslagstavlan ska vara lättillgänglig och kunna särskiljas från övrigt innehåll på webbplatsen. Ombudsmannamyndigheten ska i sina lokaler eller på någon annan plats ge allmänheten möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan.

6 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**23 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 september 2014.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2005:67) om diskrimineringsombudsmannen.

24 §. Övergång från diskrimineringsnämnd till ombudsmannanämnd

Den diskrimineringsnämnd, som har utsetts enligt landskapslagen om diskrimineringsombudsmannen, fortsätter sin verksamhet enligt de tidigare gällande bestämmelserna till dess att denna lag träder i kraft.

Landskapsregeringen kan tillsätta en ombudsmannanämnd enligt denna lag innan lagen träder i kraft. Vid tillsättandet ska bestämmelserna i 17 § iakttas.

25 §. Överföring av ärenden, avtal, rättigheter och skyldigheter

De ärenden vilka är anhängiga vid diskrimineringsombudsmannen och landskapsregeringen när denna lag träder i kraft och vilka enligt denna lag eller någon annan lag ska skötas av ombudsmannamyndigheten ska överföras till ombudsmannamyndigheten när denna lag träder i kraft.

På motsvarande sätt som i 1 mom. överförs de ovan nämnda myndigheternas avtal och andra förbindelser liksom även deras övriga rättigheter och skyldigheter till ombudsmannamyndigheten.

26 §. Indragning och inrättande av tjänster, förflyttning av personal samt förordnanden

När denna lag träder i kraft ska landskapsregeringen i enlighet med tjänstemannalagen

1) inrätta tjänster vid ombudsmannamyndigheten för skötseln av de uppgifter som avses i 3-7 §§,

2) indra tjänsten som enligt landskapslagen om diskrimineringsombudsmannen finns hos diskrimineringsombudsmannen,

3) indra tjänsten som klient- och patientombudsman vid landskapsregeringens social- och miljöavdelning samt

4) förflytta den personal som finns inom landskapsförvaltningen och som innan denna lag träder i kraft ansvarar för skötseln av de uppgifter som avses i 3, 5, 6 och 7 §§ till de i 1 punkten avsedda tjänsterna vid ombudsmannamyndigheten.

När denna lag träder i kraft ska landskapsregeringen i enlighet med bestämmelsen i 14 § 1 mom. till myndighetschef förordna den tjänsteman som ska sköta sådana uppgifter som avses i 3 §.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/117):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

Genom denna lag upphävs landskapslagen om (2017:81) om Upphandlingsinspektionen.

De ärenden vilka är anhängiga vid Upphandlingsinspektionen när denna lag träder i kraft och vilka enligt denna lag eller någon annan lag ska skötas av ombudsmannamyndigheten ska överföras till ombudsmannamyndigheten när denna lag träder i kraft.

På motsvarande sätt som i 3 mom. överförs Upphandlingsinspektionens avtal och andra förbindelser liksom även dess övriga rättigheter och skyldigheter till ombudsmannamyndigheten.

När denna lag träder i kraft ska landskapsregeringen i enlighet med tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland

1) inrätta de tjänster vid ombudsmannamyndigheten som behövs för skötseln av de uppgifter som avses i 2 § 3 mom. och 7a § och

2) indra de tjänster som enligt landskapslagen om Upphandlingsinspektionen finns hos Upphandlingsinspektionen.

Åtgärder för verkställighet av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

D 21 Landskapsförordning (2015:6) om ombudsmannanämnden

1 §. Allmän bestämmelse

Ombudsmannanämnden har enligt 17 § 1 mom. i landskapslagen (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet till uppgift att bistå ombudsmannamyndigheten vid skötseln av de uppgifter som avses i 3-6 §§ i landskapslagen ifråga.

2 §. Ombudsmannanämndens sammansättning

Ombudsmannanämnden består av minst 5 och högst 8 ordinarie medlemmar.

I samband med att de ordinarie medlemmarna utses ska även 3 ersättare utses.

De ordinarie medlemmarna ska utses så att de intresseinriktningar som ingår i ombudsmannamyndighetens verksamhetsområde, med undantag för konsumentrådgivningen, blir representerade.

Nämnden väljer inom sig en ordförande och en vice ordförande.

3 §. Ombudsmannanämndens mandattid

Medlemmarna i nämnden utses av landskapsregeringen för två år i sänder.

Ombudsmannanämnden ska senast 3 månader innan nämndens mandattid utgår till landskapsregeringen överlämna ett förslag på medlemmar som kan utses för nästa mandattid.

4 §. Kompetenskrav för ombudsmannanämndens medlemmar

Ordföranden och viceordföranden samt de andra i ombudsmannanämnden ingående medlemmarna ska, vid en samlad bedömning av landskapsregeringen utgående från de principer som ligger till grund för landskapslagen om Ålands ombudsmannamyndighet, vara lämpliga för uppdraget att verka i nämnden.

5 §. Ombudsmannanämndens uppgifter

Ombudsmannanämnden sammanträder på kallelse av ordföranden.

Över ombudsmannanämndens sammanträden ska föras protokoll.

Protokollet undertecknas av ordföranden.

Ombudsmannanämnden ska årligen överlämna en verksamhetsberättelse till landskapsregeringen.

Myndighetschefen för ombudsmannamyndigheten är sekreterare i ombudsmannanämnden med uppgift att

1) förbereda och delta i sammanträdena i enlighet med ordförandens instruktioner,

2) föra protokoll samt

3) i samråd med ombudsmannanämnden sammanställa verksamhetsberättelsen.

Om myndighetschefen för ombudsmannamyndigheten är förhindrad att fullgöra sin föreskrivna skyldighet att sköta sekreterarens uppgifter, helt eller till viss del, ska myndighetschefen utse någon av de andra ombudsmännen vid ombudsmannamyndigheten, med undantag för konsumentrådgivaren, till ersättare för henne eller honom.

Ombudsmannanämnden ska sammanträda minst 2 gånger per mandatår.

6 §. Arvoden

Till en ordinarie medlem av ombudsmannanämnden och dennes ersättare betalas arvode som motsvarar det arvode som i enlighet med landskapsregeringens beslut om kommittéarvoden betalas till en medlem av en kommitté.

7 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 mars 2015.

Åtgärder för verkställigheten av denna förordning får vidtas innan förordningen träder i kraft.

D 22 Republikens presidents förordning (2022:76) om skötseln på Åland av uppgifter som gäller konsumentrådgivning

(FFS 1100/2019)

1 §. Ålands ombudsmannamyndighet svarar för de konsumentrådgivningsuppgifter som enligt 30 § 11 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) ska skötas av landskapsmyndigheterna.

2 §. Riket svarar för de utgifter och kostnader som Ålands landskapsregering har på grund av skötseln av de uppgifter som avses i denna förordning. Landskapsregeringen och arbets- och näringsministeriet avtalar närmare om kostnadsersättningarna.

3 §. Denna förordning träder i kraft den 1 december 2019.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om skötseln på Åland av uppgifter som gäller konsumentrådgivning (720/2014).

D 23 LL (1993:116) om Ålands statistik- och utredningsbyrå

D 23 Landskapslag (1993:116) om Ålands statistik- och utredningsbyrå

1 §. Ålands statistik- och utredningsbyrå har till uppgift att verka som statistikmyndighet i landskapet samt att bedriva utredningsverksamhet.

Byrån leds av en direktion och är underställd landskapsregeringen.

2 §. Direktionen har minst fem och högst sju medlemmar. Landskapsregeringen utser medlemmarna för högst fyra år samt utser en av medlemmarna i landskapsregeringen till ordförande. Direktionen utser en vice ordförande inom sig.

Direktionsmedlemmarna kan frånträda sina uppdrag innan mandattiden utgår. Landskapsregeringen kan skilja direktionen eller en medlem i direktionen från uppdraget.

Landskapsregeringen bestämmer arvoden för direktionens medlemmar.

3 §. Direktionen är beslutförför då ordföranden eller vice ordföranden och tre andra medlemmar är närvarande.

Som direktionens beslut gäller den åsikt som majoriteten har omfattat. Om rösterna faller lika gäller den åsikt som ordföranden eller vice ordföranden omfattar.

Budgetförslag och verksamhetsplan föredras av chefen för byrån. Om handläggningen av övriga ärenden i direktionen bestämmer direktionen.

4 mom. upphävt (2008/15).

4 §. På förslag av direktionen uppställer landskapsregeringen målen för byråns verksamhet.

Direktionen leder och övervakar byråns verksamhet samt beslutar

1) om byråns allmänna verksamhetslinjer samt om inriktningen av servicen och den övriga verksamheten,

2) om byråns budgetförslag och verksamhetsplan,

3) om vilka prestationer som är avgiftsbelagda och storleken på avgifterna med beaktande av bestämmelserna i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet,

4) om arbetsordning för byrån samt

5) om andra ärenden som är av principiell betydelse för byrån.

Direktionen inrättar och indrar tjänster samt anställer, säger upp och avskedar byråns personal. Beslut att anställa personal, förutom chefen för byrån, kan delegeras i arbetsordningen. (2013/55)

5 §. (2013/55) Chefen för byrån benämns direktör och utnämns av landskapsregeringen som även fattar övriga beslut om direktören enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland. Utnämningen kan ske för viss tid.

Direktören utvecklar byråns verksamhet och svarar för att målen uppnås. Direktören avgör de ärenden som ankommer på byrån och som inte avgörs av direktionen eller i arbetsordningen har uppdragits åt någon annan tjänsteman för övrigande.

Direktionen bestämmer hur direktörens uppgifter ska skötas när direktören är förhindrad. Vid behov förordnar landskapsregeringen efter beredning och förslag av direktionen en vikarie för direktören.

6 §. (2013/55) Om inte annat bestäms i denna lag sköter myndigheten uppgifterna som rör myndighetens personal och som enligt tjänstemannalagen för landskapet Åland ska skötas av landskapsregeringen. Landskapsregeringen beslutar om permittering av personalen. Landskapsregeringen beslutar efter direktionens samtycke om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning.

Andra tjänster än tjänsten som direktör inrättas och indras av direktionen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som direktionen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om direktionen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

6a §. (2017/90) Ålands statistik- och utredningsbyrå ska ha en elektronisk anslagstavla på sin webbplats. Vid tillkännagivandet på anslagstavlan ska bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iaktas i tillämpliga delar.

Den elektroniska anslagstavlan ska vara lättillgänglig och kunna särskiljas från övrigt innehåll på webbplatsen. Byrån ska i sina lokaler eller på någon annan plats ge allmänheten möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan.

6b §. (2020/65) *Rätt att få uppgifter ur inkomstregistret*

Ålands statistik- och utredningsbyrå har i enlighet med 5 kap. 13 § 25 punkten lagen om inkomstdatasystemet (FFS 53/2018) och trots sekretessbestämmelser och andra begränsningar rätt att erhålla sådana uppgifter ur inkomstregistret som behövs för framställning av statistik.

7 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

De tjänster som vid denna lags ikraftträdande finns vid ekonomiska sekretariatet överförs till byrån. Innehavarna av tjänsterna överflyttas, om de samtycker, till motsvarande uppgifter vid byrån samt bibehåller sina förmåner och har samma skyldigheter som i sina tidigare anställningsförhållanden.

Av verkställigheten av denna lag förutsatta åtgärder får vidtas före ikraftträdandet.

D 24 Landskapslag (2015:103) om Ålands energimyndighet

1 §. Uppgifter

För tillsyn och övervakning av elmarknad, energifrågor samt utsläppshandel med växthusgaser finns Ålands energimyndighet, nedan kallad myndigheten. Myndigheten ska inom sitt verksamhetsområde främja målen för landskapets energipolitik, följa energifrågornas utveckling, ta initiativ till utveckling av lagstiftningen samt ge utlåtanden och bistå landskapsregeringen i beredningen av ärenden.

Ålands energimyndighet sköter tillsyns- och övervakningsuppgifter samt beslutar i de ärenden som avses i landskapslagen (2015:102) om tillämpning i landskapet Åland av riksorfattningar om elmarknaden. Om inte annat särskilt stadgas är Ålands energimyndighet dessutom den myndighet som sköter tillsyns- och övervakningsuppgifter som avses i

1) (2022/80) landskapslagen (2022:79) om tillämpning på Åland av lagen om ursprungsgarantier för energi,

2) landskapslagen (2009:31) om tillämpning i landskapet Åland av riksorfattningar om utsläppshandel,

3) (2018/42) landskapslagen (2016:20) om energieffektivitet,

4) (2018/42) landskapslagen (2011:80) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter samt

5) (2018/42) landskapslagen (2018:41) om tillämpning på Åland av rikslagstiftning om biodrivmedel och flytande bibränsle samt om minskning av växt-husgasutsläpp från vissa drivmedel.

Ålands energimyndighet ansvarar för skötseln av uppgifter som rör tvistlösning vid samordning av byggprojekt och samnyttjande av nätinfrastuktur som avses i landskapslagen (2017:78) om främjande av en utbyggnad av bredbandsnät. (2017/79)

De uppgifter som sköts av statsrådet enligt de riksorfattningar som anges i ovan nämnd landskapslagstiftning ska i landskapet skötas av landskapsregeringen.

Tidigare 3 mom. har blivit 4 mom. genom (2017/79).

2 §. Definitioner

I denna lag avses med

1) *tillsyn* att följa en näringsidkares efterlevnad av regelverket och för näringsidkaren givna särskilda villkor samt med

2) *övervakning* att följa elmarknaden i syfte att främja målen för landskapets energipolitik.

3 §. Behörighet

Myndigheten är underställd landskapsregeringen. Landskapsregeringen ansvarar för den allmänna styrningen och övervakningen av myndigheten. Myndigheten kårar och svarar på landskapets vägnar samt bevakar vid domstolar och andra myndigheter samt inrättningar och sammanslutningar landskapets rätt och fördel i de ärenden som gäller myndighetens ansvarsområde.

Om någon bryter mot eller försummar de förpliktelser som föreskrivs i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksorfattningar om elmarknaden ska myndigheten förplikta vederbörande att rätta till sin överträdelse eller försummelse. I beslutet kan det bestämmas hur överträdelsen eller försummelsen ska rättas. I beslutet kan det också bestämmas att en avgift som tagits ut felaktigt ska betalas tillbaka till kunden, om inte denne under följande tillsynsperiod helt kompenseras med en sänkt avgift.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning ålägga myndigheten att sköta andra tillsyns- och övervakningsuppgifter som lämpar sig för dess verksamhetsområde.

4 §. Myndighetens rätt att få uppgifter

Nätinnehavare och andra näringsidkare på elmarknaden ska ge myndigheten den information som behövs för skötseln av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag. Utöver detta ska myndigheten ges den statistik och övrig information som är nödvändig för skötseln av de uppgifter som avses i denna lag eller för uppfyllande av internationella avtalsförpliktelser.

En behörig tjänsteman vid myndigheten har rätt att utföra granskningar i lokaler som innehas av en näringsidkare som bedriver verksamhet underkastad tillsyn, för att fullgöra tillsynsuppgiften enligt denna lag samt för att övervaka iakttagandet av beslut om fastställande eller förpliktande beslut som myndigheten har meddelat samt de beslut av den Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (ACER) vilka grundar sig på

1) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter,

2) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003 och

3) den Europeiska kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72 (EG) om inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG.

Granskning får inte utföras i lokaler som används för permanent boende.

En näringsidkare som bedriver verksamhet som är underkastad tillsyn ska på yrkande för den tjänsteman som utför granskning visa de handlingar och registreringar i datasystem samt ordna tillträde till de elanordningar och de elanläggningar som kan ha betydelse vid utförandet av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag.

5 §. Myndighetens rätt att lämna ut uppgifter till andra myndigheter

Utöver det som föreskrivs i offentlighetslagen (2021:79) för Åland har myndigheten rätt att utan hinder av sekretessbestämmelser lämna ut uppgifter till

1) landskapsregeringens allmänna förvaltning för att den ska kunna sköta sina uppgifter,

D 24 LL (2015:103) om Ålands energimyndighet

2) Europeiska kommissionen och byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (ACER) för att de ska kunna sköta sina uppgifter,

3) den myndighet som övervakar finansmarknaden samt den nationella konkurrensmyndigheten och den nationella energitillsynsmyndigheten i en annan stat inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-stat) för att de ska kunna sköta sina uppgifter samt till

4) Finlands eller en annan EES-stats åklagar- och förundersökningsmyndighet för förhindrande och utredning av brott. (2021/88)

Myndigheten har rätt att lämna ut endast sådana uppgifter som behövs för att annan berörd myndighet ska kunna utföra sina uppgifter. Om uppgifter lämnas ut till en utländsk myndighet eller ett internationellt organ förutsätts det dessutom att dessa har motsvarande sekretess som myndigheten i fråga om de uppgifter som lämnas ut.

Myndigheten får inte lämna ut sekretessbelagda uppgifter som den fått av en myndighet i en annan stat eller av ett internationellt organ, om inte den myndighet som gett uppgifterna har gett sitt uttryckliga samtycke till att uppgifterna lämnas ut. Uppgifterna får endast användas för skötsel av de uppgifter som avses i denna lag eller för de ändamål som samtycket getts för.

6 §. Vite

Myndigheten får med stöd av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om elmarknaden vid vite ålägga en näringsidkare att inom viss tid rätta till sin överträdelse eller försummelse. I beslutet kan bestämmas hur överträdelsen eller försummelsen ska rättas.

7 §. Styrelsen för Ålands energimyndighet

Landskapsregeringen utnämner styrelsen för Ålands energimyndighet med minst tre och högst fem medlemmar, i denna lag kallad styrelsen. Landskapsregeringen utser bland dem en ordförande och en vice ordförande. För styrelsen finns två ersättare som inte är personliga. Uppdragen tillsätts för viss tid som är minst fem och högst sju år. Samma person kan utnämnas till ett styrelseuppdrag för högst två mandatperioder i följd.

Styrelsemedlemmarna och ersättarna ska ha sakkunskap inom förvaltningsfrågor och god kännedom om energifrågor. Om en styrelsemedlem eller en ersättare skiljs från sitt uppdrag eller avlider ska en ny medlem respektive ersättare utses för den återstående mandattiden. Landskapsregeringen beslutar om arvodet för styrelsens medlemmar.

En styrelsemedlem ska i sitt uppdrag vara oberoende av energiföretag, får inte höra till förvaltningsrådet, styrelsen, fullmäktige eller revisorerna för ett företag i energibranschen och får inte vara anställd av ett företag i energibranschen.

8 §. Styrelsens uppgifter

Styrelsen ska

1) leda verksamheten vid myndigheten,
2) besluta om myndighetens resultatplan, budget, verksamhetsplan och verksamhetsberättelse,

3) besluta i ärenden av principiell karaktär som rör försäljning av el, till vilket hör leveransskyldighet, specificering av uppgifter om priser och villkor som ska lämnas i enlighet med 4 §,

4) besluta om en arbetsordning för myndigheten med behövliga bestämmelser om myndighetens inre organisation och beslutsfattande,

5) avgöra ärenden som ska avgöras vid myndigheten enligt denna lag samt enligt den Europeiska kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG,

6) avgöra andra ärenden som hör till myndigheten, om inte beslutanderätten har delegerats till en tjänsteman samt

7) se till att de uppgifter som hör till myndigheten sköts på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

9 §. Styrelsemöten

Styrelsens arbete leds av ordföranden eller vid förfall för denne av vice ordföranden.

Styrelsen är beslutförför då ordföranden eller vice ordföranden och minst två övriga medlemmar är närvarande. Beslut fattas med enkel majoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst.

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller vid förfall för ordföranden på kallelse av vice ordföranden. Styrelsen ska sammankallas för behandling av visst ärende då en tjänsteman som avses i 10 § begär det. Vid styrelsens sammanträden förs protokoll, vilka justeras på det sätt som styrelsen bestämmer. En medlem i styrelsen eller en tjänsteman som avses i 10 § är föredragande i Ålands energimyndighets ärenden.

Styrelsen kan i enskilda ärenden kalla sakkunniga att delta i styrelsens sammanträde.

Styrelsen kan sluta avtal inom ramen för myndighetens ordinarie verksamhet om inte landskapsregeringen beslutar något annat.

10 §. Tjänster

För tillsyn, övervakning, sådan granskning som avses i 4 §, beredning av myndighetens ärenden inrättas och anställer landskapsregeringen en *chef för Ålands energimyndighet*, nedan kallad myndighetschefen. Behörighetsvillkor för tjänsten är lämplig högskoleexamen och förtrogenhet med myndighetens verksamhetsområde. Myndighetschefen leder och utvecklar myndigheten närmast under styrelsen. Myndighetschefen ska se till att de uppgifter som hör till myndigheten sköts på ett effektivt och ändamålsenligt sätt samt avgör i enlighet med arbetsordningen ärenden som ankommer på myndigheten vilka inte ska avgöras av styrelsen.

Ålands energimyndighet kan för skötseln av sina uppgifter inrätta ytterligare tjänster.

11 §. Tjänstemans oberoende

En tjänsteman som sköter förvaltningsuppgifter ska i sitt uppdrag vara oberoende av energiföretag och får inte höra till förvaltningsrådet, styrelsen, fullmäktige

eller revisorerna för ett företag i energibranschen samt får inte vara anställd av ett företag i energibranschen.

Bestämmelser om jäv för tjänstemän finns i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

11a §. (2017/99) *Elektronisk anslagstavla*

Myndigheten ska ha en elektronisk anslagstavla på sin webbplats. Vid tillkännagivandet på anslagstavlan ska bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Den elektroniska anslagstavlan ska vara lättillgänglig och kunna särskiljas från övrigt innehåll på webbplatsen. Myndigheten ska i sina lokaler eller på någon annan plats ge allmänheten möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan.

12 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2016.

Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

D 25 Landskapslag (2015:110) om landskapets fastighetsverk

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Ställning och uppgifter*

Landskapets fastighetsverk är ett affärsverk underställt landskapsregeringen. Fastighetsverket tillhandahåller tjänster för landskapsregeringens allmänna förvaltning, fristående enheter som finns i anslutning till den och myndigheter som är underställda landskapsregeringen (*landskapsförvaltningen*) samt för lagtingets förvaltning och myndigheter som är underställda lagtinget enligt vad som föreskrivs i denna lag.

2 §. *Verksamhetsområde*

Fastighetsverket bedriver uthyrningsverksamhet av lokaler och fastigheter för den i 1 § avsedda förvaltningens behov samt sköter den fastighetsförmögenhet som är i fastighetsverkets besittning.

3 §. *Principerna för fastighetsverkets verksamhet*

Fastighetsverket ska skötas enligt företagsekonomiska principer dock med beaktande av lagstiftningen gällande kulturarv, byggnadsskydd, miljövärd och naturskydd. Fastighetsverket svarar för sina förbindelser med den egendom som överförs i dess besittning. Om fastighetsverket inte förmår svara för sina förbindelser, svarar landskapet för dem.

2 kap. Ekonomi

4 §. *Eget kapital*

Fastighetsverket har ett eget kapital som består av grundkapital, övrigt eget kapital och en uppskrivningsfond.

Grundkapitalet är kapital som placerats i fastighetsverket och som utgör grund för intäktsföringen av vinsten.

Övrigt eget kapital är kapital som anvisats fastighetsverket av dess vinst, eller kapital som har överförs till fastighetsverket såsom övrigt eget kapital.

Uppskrivningsfonden visar med vilket belopp värdet av anläggningstillgångarna har skrivits upp. Övrigt eget kapital kan överföras till grundkapitalet.

5 §. *Upptagande av lån*

Fastighetsverket får för finansieringen av sin verksamhet uppta lån inom ramen för det samtycke som lagtinget gett i samband med behandlingen av landskapets budget.

Närmare bestämmelser om upptagande av lån, villkoren för upplåning och vad lånen får användas till utfärdas av landskapsregeringen.

3 kap. Styrningen av fastighetsverket

6 §. *Lagtingets styrning*

I samband med behandlingen av landskapets budget ska lagtinget

1) godkänna ökning eller nedsättning av fastighetsverkets grundkapital samt besluta om intagande av anslag i budgeten för ökning av fastighetsverkets grundkapital,

2) samtycka till att affärsverket tar upp lån för finansiering av sin verksamhet,

3) godkänna maximibeloppet för fastighetsverkets investeringar under nästa räkenskapsperiod samt bebyndiganden för affärsverket att ingå sådana förbindelser för investeringar som medför utgifter under senare räkenskapsperioder.

Efter att lagtinget beslutat om budgeten ska landskapsregeringen besluta om målen för fastighetsverkets tjänster samt fastighetsverkets resultatmål och intäktsföringsmål.

4 kap. Fastighetsverkets förvaltning

7 §. *Styrelse*

Fastighetsverket ska ha en styrelse med högst åtta medlemmar.

Landskapsregeringen utser styrelsemedlemmarna för högst ett år i sänder. Landskapsregeringen förordnar en av medlemmarna att vara styrelsens ordförande och en att vara vice ordförande. Landskapsregeringen kan befria styrelsen eller medlem av styrelsen från uppdraget.

I fråga om styrelsens beslutsfattande, jäv för medlemmarna, styrelsens sammanträden, styrelsens protokoll och överföring av uppgifter på styrelsen tillämpas vad som i aktiebolagslagen (FFS 624/2006) föreskrivs om dem i fråga om aktiebolag.

8 §. *Styrelsens uppgifter*

Styrelsen leder och övervakar fastighetsverkets verksamhet. Styrelsen har hand om fastighetsverkets förvaltning och ser till att verksamheten ordnas på ett behörigt sätt samt särskilt att fastighetsverket sköts enligt lagtingets och landskapsregeringens beslut och föreskrifter samt att tillsynen över bokföringen och medelsförvaltningen är ordnad på ett behörigt sätt.

Styrelsen ska särskilt

1) göra upp budgetförslag för fastighetsverket,

2) göra upp förslag om resultatmål och intäktsföringsmål,

D 25 LL (2015:110) om landskapets fastighetsverk

3) besluta om utveckling av fastighetsverkets verksamhet inom ramen för de mål landskapsregeringen uppställt för ekonomin samt följa och rapportera hur målen nås,

4) utse och avskeda verkställande direktören,

5) besluta om fastighetsverkets upplåning inom ramen för lagtingets fullmakt,

6) besluta om fastighetsverkets betydande investeringar och övriga utgifter med lång verkningstid,

7) ifråga om de aktier fastighetsverket genom ett beslut av landskapsregeringen har anförtrotts förvaltningen av besluta om utövandet av aktieägarens rättigheter, med beaktande av att lagtingets samtycke krävs enligt 25 § 1 mom. landskapslagen (2012:69) om landskapets finansförvaltning (*finansförvaltningslagen*),

8) upprätta fastighetsverkets bokslut och den verksamhetsberättelse som ingår i det och i anslutning till dem ett förslag till åtgärder beträffande fastighetsverkets vinst eller förlust samt sända bokslutet, verksamhetsberättelsen och nämnda förslag till landskapsregeringen för fastställelse,

9) besluta vem som ska företräda fastighetsverket och vem som har rätt att teckna fastighetsverkets namn,

10) besluta om förvärv av fast egendom till fastighetsverket samt besluta om överlåtelse av fast egendom inom ramen för 24 § finansförvaltningslagen och överlåtelse av nyttjanderätt inom ramen för 25 § 2 mom. finansförvaltningslagen,

11) behandla och avgöra övriga ärenden som är vittgående eller viktiga.

Närmare bestämmelser om styrelsens uppgifter kan utfärdas genom landskapsregeringens beslut.

9 §. Verkställande direktör

Fastighetsverket ska ha en verkställande direktör som leder och utvecklar verksamheten, sköter fastighetsverkets löpande förvaltning samt ser till att bokföringen är lagenlig och att medelsförvaltningen är ordnad på ett tillförlitligt sätt. I fråga om verkställande direktören tillämpas vad som i 6 kap. 17-20 §§ aktiebolagslagen bestäms om en verkställande direktör.

Verkställande direktören ska se till att styrelsens beslut verkställs och följa styrelsens föreskrifter samt informera styrelsen om åtgärder och händelser som är betydelsefulla med hänsyn till fastighetsverkets verksamhet.

10 §. Styrelsens och verkställande direktörens omsorgsplikt

Fastighetsverkets styrelse och verkställande direktör ska omsorgsfullt främja fastighetsverkets intressen.

11 §. Personalen

Vid fastighetsverket finns personal i privaträttsligt anställningsförhållande. Om inte annat bestäms i denna lag är fastighetsverket arbetsgivare i enlighet med arbetsavtalslagen (FFS 55/2001) och har hand om övriga uppgifter som rör personalen.

Landskapsregeringen beslutar om permittering av fastighetsverkets personal och om omplacering av arbetstagare till och från landskapsförvaltningen, med-

an beslut om omplacering av arbetstagare inom fastighetsverket fattas av fastighetsverket. Omplacering av en arbetstagare till och från landskapsförvaltningen kräver samtycke av fastighetsverket.

5 kap. Fastighetsverkets bokföring och bokslut

12 §. (2017/5) Bokföring och bokslut

Fastighetsverket är bokföringsskyldigt. På fastighetsverkets bokföring tillämpas vad som i bokföringslagen (FFS 1997/1336) och aktiebolagslagen föreskrivs om aktiebolags bokföring, bokslut och verksamhetsberättelse.

Fastighetsverkets räkenskapsperiod är ett kalenderår. Fastighetsverket ska upprätta ett bokslut och en verksamhetsberättelse för varje räkenskapsperiod före utgången av mars månad. Fastighetsverkets styrelse och verkställande direktör undertecknar fastighetsverkets bokslut och verksamhetsberättelse. Fastighetsverket ska lämna in bokslutshandlingarna och verksamhetsberättelsen till landskapsregeringen.

Landskapsregeringen fastställer fastighetsverkets bokslut och verksamhetsberättelse. Landskapsregeringen beslutar på basis av bokslutet hur fastighetsverkets vinst ska intäktas i landskapets budget samt om andra åtgärder som fastighetsverkets verksamhet och ekonomi föranleder.

13 §. Överföring och balansräkning

När egendom överförs i fastighetsverkets besittning eller när egendom överförs från fastighetsverkets besittning till landskapets budgetekonomi ska landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande som lagtinget ger i samband med behandlingen av landskapets budget besluta om vilken egendom som ska överföras samt om vilken del av egendomen som ska antecknas som fastighetsverkets grundkapital, övrigt eget kapital eller given på lånevillkor. Egendomen värderas till sitt verkliga värde.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. kan landskapsregeringen utan lagtingets bemyndigande fatta beslut om överföring i fastighetsverkets besittning eller från fastighetsverket till landskapets budgetekonomi av enskilda fastighetsförmögenhetsobjekt eller fastighetsförmögenhetskomplex vars verkliga värde är högst en miljon euro. Överföringen redovisas som en ökning eller minskning av övrigt eget kapital för fastighetsverket eller given på lånevillkor.

Innan beslut enligt 1 och 2 mom. fattas ska revision av egendomen utföras i enlighet med landskapsregeringens närmare beslut.

14 §. Särskild egendom

I samband med budgetbehandlingen kan särskild egendom på samma villkor som övrigt kapital överföras i fastighetsverkets besittning. Med särskild egendom avses landskapsegendom som på grund av sin särskilda karaktär inte värderas till sitt verkliga värde. Sådan egendom utgör inte grund för intäktsföring av vinst. Denna egendom eller dess uppskrivningsfond får inte överföras till grundkapitalet.

15 §. Revision

Landskapsregeringen tillsätter årligen minst två enligt 2 § revisionslagen (FFS 459/2007) godkända revisorer och personliga ersättare för dessa för att granska fastighetsverkets förvaltning, ekonomi och räkenskaper. Landskapsregeringen bestämmer revisorernas arvoden.

Landskapsrevisionen kan granska fastighetsverkets verksamhet i syfte att granska landskapsregeringens förvaltning av fastighetsverket.

6 kap. Särskilda bestämmelser

16 §. Skadeståndsskyldighet

Fastighetsverkets styrelsemedlemmar och verkställande direktör är på det sätt som i 22 kap. aktiebolagslagen föreskrivs om ledningens skadeståndsskyldighet skyldiga att ersätta skada som de i sitt uppdrag uppsåtligt eller av oaktsamhet har orsakat fastighetsverket. Bestämmelser om skadeståndsskyldighet för revisorerna finns i 51 § revisionslagen.

Landskapsregeringen beslutar om väckande av skadeståndstalan enligt 1 mom. för fastighetsverkets räkning. På preskription av talerätt tillämpas 22 kap. 8 § aktiebolagslagen.

17 §. Uppträdande som part

Fastighetsverket kårar och svarar på landskapets vägnar samt bevakar vid domstolar, hos myndigheter och vid förrättningar landskapets rätt och fördel i de ärenden som gäller fastighetsverket.

18 §. Pensioner och andra förmåner samt ersättningar

Pensioner till fastighetsverkets anställda samt andra förmåner och ersättningar som följer av anställningen följer samma system som för anställda vid landskapsförvaltningen och utbetalas på samma sätt, liksom också de familjepensioner till de anställdas anhöriga som följer av anställningen.

Vid nyanställningar till fastighetsverket tillämpas samma system som gäller vid nyanställningar till landskapsförvaltningen vad avser pensioner och andra ersättningar enligt 1 mom.

Verkställande direktörens pensionsrätt och andra förmåner och ersättningar enligt 1 mom. bestäms på samma sätt som motsvarande förmåner och ersättningar till fastighetsverkets anställda, om inte något annat följer av det avtal som ingås med verkställande direktören.

De förmåner och ersättningar som avses i 1–3 mom. samt de kostnader som uppstår för skötseln av dem tas ut från fastighetsverket.

7 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

19 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016. Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

20 §. Överföringsfullmakt

Genom denna lag bemyndigas landskapsregeringen att till det fastighetsverk som ska bildas överföra den egendom som är underställd fastighetsbyrån vid

landskapsregeringens allmänna förvaltning samt den rörelse som behövs för att fastighetsverket ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt denna lag. Landskapsregeringen ska samtidigt besluta om på vilka villkor egendomen och rörelsen överförs samt vilka fordringar och skulder som överförs. Den fasta egendom som betraktas som landskapsegendom ska överföras som sådan särskild egendom som avses i 14 §. För övrigt ska beslutet fattas och balansräkningen uppgöras i enlighet med vad som föreskrivs i 13 §.

21 §. Förflyttning av personal

Ordinarie och tillsvidareanställd personal i arbetsavtalsförhållande vid finansavdelningens fastighetsbyrå förflyttas vid ikraftträdandet av denna lag till landskapets fastighetsverk i privaträttsligt anställningsförhållande till de arbetsuppgifter som finns tillgängliga. Den som förflyttas gör det med bibehållande av de pensionsförmåner som följer av den anställning från vilken personen förflyttas, dock med beaktande av vad om anställning vid landskapet särskilt föreskrivs och om villkoren i berörda anställdas anställningsförhållande avtalas. Anställningsförhållandet för den som förflyttas fortgår utan avbrott i anställningsförhållandet, med beaktande av vad om anställning vid landskapet särskilt föreskrivs och om villkoren i berörda anställdas anställningsförhållande avtalas.

Ordinarie och tillsvidareanställda arbetstagare får enbart förflyttas till sådana arbetsuppgifter som de uppfyller kompetenskraven för och som kan anses vara lämpliga för arbetstagaren. Behörig för anställning vid fastighetsverket är den som när denna lag träder i kraft är behörig för sådan tjänst eller anställning i arbetsavtalsförhållande vid finansavdelningens fastighetsbyrå.

22 §. Rätt att säga upp sitt anställningsförhållande

Ordinarie och tillsvidareanställd personal i arbetsavtalsförhållande får utan att iaktta anställningsförhållandets gällande uppsägningstid och oberoende av anställningsförhållandets längd, senast inom en månad efter att beslut fattats om nytt anställningsförhållande inom landskapets fastighetsverk, säga upp sitt anställningsförhållande från och med dagen för denna lags ikraftträdande.

D 26 Republikens presidents förordning (2018:49) om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism

(FFS 500/2018)

1 §. Tillsynen över att lagstiftningen följs på Åland

Genom denna förordning överförs från Polisstyrelsen till Ålands lotterinspektion tillsynsbehörigheten på Åland enligt 7 kap. i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017) när det gäller penningsspelssammanslutningar som avses i Ålands landskapslagstiftning samt näringsidkare

D 27 F (1993:10) om fortsatt giltighet av vissa överenskommelseförordningar

och sammanslutningar som förmedlar deltagaravgifter och deltagaranmälningar för penningspel som tillhandahålls av dessa penningspelssammanslutningar.

Genom denna förordning överförs också från regionförvaltningsverket till Ålands landskapsregering tillsynsbehörigheten enligt 7 kap. i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism när det gäller sådana fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler som avses i Ålands landskapslagstiftning.

2 §. Samarbete mellan landskapet Ålands myndigheter och rikets myndigheter

I de ärenden som avses i 1 § ska Ålands landskapsregering och Ålands lotteriinspektion samarbeta med riksmyndigheterna på det sätt som följer av 9 kap. 3 § i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism.

3 §. Förfarande i fråga om påförande av administrativa påföljder

Genom denna förordning överförs från Polisstyrelsen och regionförvaltningsverket till Ålands landskapsregering de uppgifter som gäller påförande av ordningsavgift, offentlig varning och påföljdsavgift enligt 8 kap. i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism när det är fråga om sådana penningspelssammanslutningar, fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler som avses i Ålands landskapslagstiftning.

4 §. Kostnadsfördelning

Kostnaderna för de förvaltningsuppgifter som genom denna förordning överförs på Ålands landskapsregering och Ålands lotteriinspektion betalas av riket. Inrikesministeriet, finansministeriet och Ålands landskapsregering avtalar om hur kostnaderna ska betalas.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2018.

D 27 Förordning (1993:10) om fortsatt giltighet av vissa överenskommelseförordningar som har utfärdats med stöd av 1951 års självstyrelselag för Åland

1 §. Följande förordningar, som har utfärdats med stöd av 20 § självstyrelselagen för Åland av den 28 december 1951 (670/51), skall fortsätta gälla även efter utgången av år 1992:

1) förordningen den 31 december 1975 om ordnandet av undervisningen vid Ålands handelsläroverk (1042/75),

2) upphävd (2006:47),

3) upphävd (2000:80),

4) upphävd (2005:36),

5) förordningen den 2 april 1990 om utlåtande enligt 25 kap. 8 § ärvdabalken i landskapet Åland (315/90),

6) upphävd (1996:3),

7) förordningen den 23 augusti 1991 om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om exportgaranti (1150/91),

8) förordningen den 23 augusti 1991 om skötseln av virkesmätningen i landskapet Åland (1152/91), samt

9) upphävd (2010:71).

Se förordning (1975:64) om ordnande av undervisningen vid Ålands handelsläroverk, förordning (1990:33) om utlåtande enligt 25 kap. 8 § ärvdabalken, förordning (1991:67) om skötseln av vissa uppgifter enligt lagen om exportgaranti och förordning (1991:69) om skötseln av virkesmätningen.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1993.

D 28 Landskapslag (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti**1 kap. Allmänna bestämmelser**

1 §. I denna lag finns bestämmelser om allmänna villkor för lån, räntestöd och understöd, som beviljas ur landskapets medel, jämte landskapsgaranti samt bestämmelser om grunderna för det förfarande som skall iaktas vid handläggning av nämnda ärenden.

2 §. Denna lag tillämpas inte

1) om det i annan landskapslagstiftning är annorlunda stadgat,

2) om [landstinget] beslutar angående andra villkor vid antagande av årsstat eller

3) om [landstinget], då [landskapsstyrelsen] bemyndigas att bevilja landskapsgaranti, uppställer villkor för garantin som avviker från bestämmelserna i denna lag.

2 kap. Om lån

3 §. Lån beviljas mot skuldebrev och för viss tid. [Landskapsstyrelsen] fastställer låneräntor, lånetider och övriga villkor som rör lån beviljade ur landskapets medel.

Låneräntorna kan ändras under lånetiden enligt de grunder som anges i skuldebreven.

[Landskapsstyrelsen] kan överenskomma med kreditinrättning om förmedling av lån.

4 §. Lån beviljas endast mot betryggande säkerhet. För lån till kommuner och kommunalförbund krävs dock inte säkerhet.

Låntagare skall hålla egendom som ställs som säkerhet för lån tillräckligt försäkrad.

Låntagare eller den som ställt säkerhet skall på begäran förete utredning enligt vilken värdet av säkerheten kan konstateras.

5 §. Till tryggande av landskapets fördel kan egendom som ställs som säkerhet för landskapets fordran och som säljs på exekutiv auktion inköpas till landskapet. Egendom får dock inköpas endast om landskapets tillgodohavande bättre kan tryggas genom att den senare säljs av landskapet eller om den lämpar sig för landskapets bruk. Landskapsstyrelsen beslutar om användningen av egendom som inköpts.

6 §. Om låntagare till följd av arbetslöshet, sjukdom eller annan särskild orsak är oförmögen att erlagga amortering eller ränta på lån får [landskapsstyrelsen] bevilja uppskov med betalningen. I uppskovsbeslutet skall innefattas tiden för uppskovet samt räntan på den uppskjutna låneraten.

7 §. Befrielse från betalning av lån, indexförhöjning och ränta på lån samt dröjsmålsränta får beviljas endast under förutsättning att [landstinget] vid antagande av årsstat har samtyckt därtill och att övriga villkor som [landstinget] uppställt följs.

3 kap. Om räntestödslån

8 §. Ur landskapets medel kan räntestöd för särskilda ändamål beviljas för lån som kreditinrättningar utger. Dessa lån benämns räntestödslån.

[Landskapsstyrelsen] beviljar på ansökan kreditinrättning tillstånd att utge i 1 mom. avsedda lån samt fastställer allmänna villkor för lånen.

Den ränta kreditinrättning tillgodosäkras sig för räntestödslån får inte vara högre än den ränta vilken kreditinrättningen vid ifrågavarande tidpunkt allmänt tillämpar på lån som beviljas för motsvarande ändamål.

4 kap. Om landskapsgaranti

9 §. Landskapsgaranti får beviljas endast efter att särskilt bemyndigande givits av [landstinget].

Landskapsgaranti kan ges som säkerhet för kapital, ränta och andra prestationer enligt kreditvillkoren för lån som beviljas av kreditinrättning.

10 §. För landskapsgaranti krävs motsäkerhet.

Vad som stadgas i 4 och 5 §§ gäller även motsäkerhet som ställts för landskapsgaranti.

5 kap. Om understöd

11 §. Understöd kan beviljas både för att främja åtgärder som skall vidtas efter att beslutet fattades och för att stöda åtgärder som vidtagits före beslutet fattades.

Av beslut om beviljande av understöd för främjande av åtgärd som skall vidtas efter att beslutet fattades skall alltid framgå:

1) understödets belopp och det ändamål för vilket understödet har beviljats samt hur understöd som beviljats för flera ändamål skall fördelas,

2) villkoren för att understödet får användas för det avsedda ändamålet,

3) hur, när och under vilka förutsättningar understödet utbetalas,

4) den tillsyn understödstagaren skall underkasta sig, samt

5) påföljderna om villkor som avses i 2 punkten inte iakttas eller om oriktiga eller bristfälliga uppgifter lämnats eller om tillsynen försvåras.

12 §. Den som erhållit understöd skall på begäran inom fastställd tid redovisa för hur bidraget använts.

Sammanslutning som beviljats understöd i förskott skall, om inte särskild redovisning begärts, tillställa [landskapsstyrelsen] verksamhetsberättelse, bokslut och revisionsberättelse för den räkenskapsperiod för

vilken understödet beviljades. Kommuner och kommunalförbund behöver dock inte lämna annat än redogörelse för den verksamhet för vilket bidraget beviljades.

6 kap. Gemensamma bestämmelser

13 §. [Landskapsstyrelsen] skall på lämpligt sätt tillkännage för vilket ändamål lån, räntestöd, landskapsgaranti eller understöd kan sökas och inom vilken tid ansökan bör vara inlämnad. Av tillkännagivandet skall även framgå villkoren för de medel eller garantier som beviljas samt den utredning som skall företas till stöd för ansökan. Villkor som är fastslagna i lag behöver dock inte tillkännages.

14 §. Vad i 11 och 12 §§ är stadgat om understödsbeslut samt redovisning av understöd gäller även i tillämpliga delar i fråga om lån och räntestöd.

Av [landskapsstyrelsens] beslut om beviljande av landskapsgaranti skall framgå garantibeloppet, det ändamål för vilket garanti beviljats, den tillsyn mottagaren av garanti skall underkasta sig samt övriga villkor för garantin.

15 §. Lån utbetalas i enlighet med hur det projekt för vilket lånet beviljades framskrider eller hur de utgifter som finansieras med lånet infaller tidsmässigt. Om det är påkallat av särskild orsak får annan grund iakttas.

Vad i 1 mom. är stadgat om lån gäller även understöd.

Förmedlade lån och räntestöd utanordnas på sätt och vid tidpunkt som [landskapsstyrelsen] överenskommit med kreditinrättning.

16 §. [Landskapsstyrelsen] övervakar att de lån och understöd som beviljats används på föreskrivet sätt och att villkoren i skuldebrev samt låne- och understödsbeslut följs. [Landskapsstyrelsen] har rätt att granska lån- eller understödstagarens ekonomi och verksamhet. Mottagare av lån eller understöd skall förete de räkenskapshandlingar och utredningar som är nödvändiga för tillsynen samt även i övrigt bistå med upplysningar då granskning verkställs.

[Landskapsstyrelsen] skall överenskomma med kreditinrättning om hur tillsynen av förmedlade lån, räntestödslån och kredit för vilken har beviljats landskapsgaranti skall ordnas.

17 §. [Landskapsstyrelsen] kan besluta att lån helt eller delvis omedelbart skall återbetalas

1) om ränta eller amortering inte har betalats senast på förfallodagen,

2) om värdet av den säkerhet som ställts för lånet har nedgått så att säkerheten inte längre täcker den del av lånet som är obetald eller om underhållet av säkerheten har försumrats,

3) om egendom som belånats eller ställts som säkerhet blir föremål för utsökning,

4) om låntagaren eller borgensmannen försätts i konkurs, söker ackord eller inställer sina betalningar eller om borgensmannen avlider och låntagaren på uppmaning inte ställer tillräcklig säkerhet,

5) om lånemedlen använts för annat än av sett ändamål eller om felaktiga uppgifter lämnats eller

D 29 LL (2012:69) om landskapets finansförvaltning

omständigheter som inverkat på beslutet om beviljande av lån hemlighållits,

6) om lånevillkoren i övrigt inte har iakttagits, samt

7) om förutsättningarna för beviljande av lånet väsentligt har förändrats.

Vad i 1 mom. 5, 6 och 7 punkterna är stadgat om lån gäller även i fråga om understöd. [Landskapsstyrelsen] kan besluta att ränta skall erläggas på det understödsbelopp som skall återbetalas samt fastställa den tidpunkt från vilken ränta utgår.

Har låntagare i fråga om räntestödslån förfarit i strid med 1 mom. 5 punkten kan [landskapsstyrelsen] besluta att utbetalat räntestöd skall återbetalas.

I samband med beslut om återbetalning av lån eller räntestöd som fattas i stöd av 1 mom. 5 punkten kan tilläggsränta krävas på det belopp som skall återbetalas. Tilläggsränta får krävas från den tidpunkt låntagaren påbörjade det lagstridiga förfarandet. Tilläggsränta skall i fråga om lån även erläggas på redan avkortade lånebelopp om amortering skett efter att det lagstridiga förfarandet påbörjades.

18 §. Vid dröjsmål med betalning av lån eller ränta samt med i 17 § avsedd återbetalning av medel skall på det försenade beloppet betalas dröjsmålsränta. I dröjsmålsränta skall uppbäras en räntesats som gäller för privaträttsliga fordringar enligt räntelagen (FFS 633/1982).

7 kap. Särskilda bestämmelser

19 §. Upphävd (2021:80).

20 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

21 §. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

Lagens 17 och 18 §§ tillämpas inte på förbindelser som ingåtts före ikraftträdandet.

D 29 Landskapslag (2012:69) om landskapets finansförvaltning

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. En sund ekonomisk förvaltning

I all verksamhet som landskapet ansvarar för ska principen om en sund ekonomisk förvaltning iakttas. En sund ekonomisk förvaltning baserar sig på principerna om sparsamhet, effektivitet och ändamålsenlighet.

2 §. Definitioner I denna lag avses med

1) (2015/111) **landskapets finanser** landskapets budgetekonomi, landskapets affärsverk och fonder utanför budgeten,

2) **landskapets finansförvaltning** den del av landskapets förvaltning som gäller skötseln av landskapets finanser och som förutom ekonomiförvaltning även omfattar planering, beslutsfattande, verkställighet, uppföljning och övervakning i samband med skötseln av landskapets finanser,

3) **ekonomiförvaltning** den del av finansförvaltningen som omfattar redovisning, betalningsförmedling, likviditetsplanering samt bokslut,

4) **landskapsförvaltningen** landskapsregeringens allmänna förvaltning, de fristående enheter som finns i anslutning till den samt de myndigheter som är underställda landskapsregeringen och

5) **förvaltningsenhet** en avgränsad del av landskapsförvaltningen som består av en avdelning eller fristående enhet vid landskapets allmänna förvaltning eller av en myndighet som är underställd landskapsregeringen.

3 §. Finansförvaltningen

Landskapsregeringen sköter landskapets finansförvaltning och finansavdelningen har därvid det övergripande ansvaret.

Landskapsregeringen kan utfärda närmare bestämmelser om en underställd myndighets ekonomiförvaltning samt om till vilken del landskapsregeringen handhar skötseln av den. Landskapsregeringen kan även bestämma att en underställd myndighet själv bestämmer om sin egen ekonomiförvaltning.

1a kap. Budgetpolitiska mål (2023/136)

4 §. (2023/136) Överskottsmål

Landskapsregeringen ska till lagtinget lämna förslag till mål för landskapets finansiella sparande (*överskottsmål*). Överskottsmålet ska gälla tills vidare och ses över vart sjätte finansår.

4a §. (2023/136) Kostnadstak

Landskapsregeringen ska till lagtinget lämna förslag till tak för landskapets kostnader (*kostnadstak*) som ska användas i beredningen av landskapets budget och i genomförandet av den budgeterade verksamheten. Kostnadstaket anger nettokostnaderna i nominella termer och omfattar alla kostnader utom de finansiella kostnaderna.

En del av kostnadstaket ska reserveras för oförutsedda kostnader (*budgeteringsmarginal*). Budgeteringsmarginalen får inte användas för att öka ett anslag utan lagtingets godkännande.

Landskapsregeringens förslag till kostnadstak ska lämnas till lagtinget senast den 15 maj och avse det tredje finansåret efter det innevarande finansåret.

4b §. (2023/136) Uppföljning av budgetpolitiska mål

När lagtinget har beslutat om ett överskottsmål som avses i 4 § ska landskapsregeringen minst en gång varje finansår redovisa för lagtinget hur målet uppnås. I redovisningen ska landskapsregeringen beakta effekterna av de budgetpolitiska åtgärder som har beslutats och framförts till lagtinget.

Vid en bedömd avvikelser från målet ska landskapsregeringen även redogöra för hur en återgång till målet ska ske.

Landskapsregeringen ska vid två tillfällen per finansår till lagtinget redovisa prognoser över landskapets intäkter och kostnader för det innevarande finansåret och förklara väsentliga skillnader mellan budgeterade belopp och beräknat utfall.

Om det finns risk för att ett kostnadstak som lagtinget beslutat om kommer att överskridas ska landskapsregeringen för att undvika detta vidta eller föreslå lagtinget nödvändiga åtgärder.

2 kap. Landskapets budget

5 §. (2012/72) *Bruttobudgetering*

I landskapets budget upptas de årliga inkomsterna och anslagen för de årliga utgifterna till bruttobelopp, så att varken utgifterna dras från inkomsterna eller inkomsterna från utgifterna (*bruttobudgetering*).

6 §. (2012/72) *Nettobudgetering*

Av följande inkomster och utgifter kan i landskapets budget tas in inkomstposter eller anslag som motsvarar skillnaden mellan dem (*nettobudgetering*):

1) inkomster av och utgifter för verksamheten vid en förvaltningsenhet,

2) bidrag som beviljats inom ramen för ett EU-program och återbokning av sådana bidrag,

3) landskapsandelar och kompensationer som enligt lag betalas till en kommun och belopp som en kommun enligt gällande beräkningsgrunder ska betala till landskapet,

4) (2019/108) inkomster från medieavgift och kostnader för avgiftens uppbörd och för återutsändning av tv-kanaler på Åland.

5) utgifter för förhandsfinansiering enligt landskapslagen (1998:84) om stöd för skogsbruksåtgärder och inkomster som motsvarar förhandsfinansieringen,

6) inkomster från överlåtelse av fastigheter och direkta kostnader i samband med överlåtelse samt

7) kostnader för vägbyggnads- och vägförbättringsarbete och ersättningar från andra parter för kostnader som är direkt förknippade med ett projekt men som inte ska belasta landskapet.

Vid nettobudgetering beaktas inte

1) överföringsutgifter eller återbäring av sådana, med undantag av de som anges i 1 mom. 2–5 punkterna,

2) investeringsutgifter eller inkomster för försäljning av egendom, med undantag av anskaffning av lös egendom avsedd för förvaltningsenhetens verksamhet eller försäljning av lös egendom samt de undantag som anges i 1 mom. 5–7 punkterna.

7 §. Upphävd (2023/136).

8 §. *Hänförandet av inkomster och utgifter till ett finansår*

I landskapets budget hänförs en inkomst eller utgift till det finansår den närmast hör till med beaktande av dess art och ekonomiska karaktär. Dessutom beaktas särskilt den tidpunkt då inkomsten eller utgiften betalas eller tidpunkten för överlåtelse av den prestation, för mottagandet av den produktionsfaktor eller för uppkomsten av den prestationsskyldighet som ligger till grund för inkomsten eller utgiften.

2 mom. upphävt (2023/136).

9 §. (2023/136) *Grupperingen av inkomster och utgifter*

I landskapets budget grupperas inkomster och utgifter dels enligt deras art dels enligt förvaltningens organisationsstruktur.

10 §. (2023/136) *Överskridning och överföring av anslag*

Anslag tas upp i budgeten som fasta anslag, ramanslag eller reservationsanslag.

Ett fast anslag får inte överskridas eller överföras till följande finansår.

Ett ramanslag får tillfälligt överskridas med ett belopp som landskapsregeringen bestämmer, dock motsvarande högst tio procent av det budgeterade anslaget (*anslagskredit*). Följande finansår ska tillgängliga medel reduceras med ett belopp som motsvarar den anslagskredit som tagits i anspråk. Om det är nödvändigt för att täcka kostnader som inte var kända när anslaget intogs i budgeten eller för att uppfylla anslagets ändamål kan landskapsregeringen medge att ett ramanslag överskrids utöver anslagskrediten.

Outnyttjade medel på ett ramanslag (*anslagssparande*) får inom de gränser som landskapsregeringen beslutar användas följande år. Outnyttjade medel får dock användas under högst två finansår efter att anslaget senast var upptaget i budgeten. Landskapsregeringen kan besluta att medel på ett budgeterat ramanslag inte ska användas om detta är motiverat av särskilda omständigheter i en verksamhet eller av finansiella eller andra samhällsekonomiska skäl.

Ett reservationsanslag får inte överskridas. Ett reservationsanslag kan användas under högst tre finansår i följd.

10a §. (2023/136) *Ekonomiska åtaganden*

Landskapsregeringen kan göra ekonomiska åtaganden som medför kostnader under en längre tid än ett budgeterat anslag avser, om det är nödvändigt för att den löpande verksamheten ska fungera tillfredsställande.

11 §. (2023/136) *Budgetberedningen*

När lagtinget har fattat beslut om ett kostnadstak som avses i 4a § ska landskapsregeringen besluta om fördelningen av det budgetutrymme som anges av kostnadstaket mellan olika politikområden (*budgetramar*). Budgetramen utgör grund för den fortsatta budgetberedningen inom varje politikområde.

12 §. *Budgetförslaget* (2023/136)

Landskapsregeringens förslag till budget ska överlämnas till lagtinget senast den 1 november året före finansåret. Ett lagförslag som ansluter sig till budgeten ska överlämnas till lagtinget tillsammans med budgetförslaget eller, om det inte är möjligt, i så god tid att det kan slutbehandlas tillsammans med budgeten. (2012/72)

Ett slutligt budgetförslag som överlämnas till landskapsregeringen av en underställd myndighet är offentligt enligt vad som föreskrivs i offentlighetslagen (2021:79) för Åland. (2023/136)

13 §. Upphävd (2023/136).

14 §. (2023/136) *Förslag till ändringsbudget*

I ett förslag till ändringsbudget som överlämnas till lagtinget bör föreslagna utgiftsökningar finansieras med motsvarande utgiftsminskningar eller inkomstökningar.

D 29 LL (2012:69) om landskapets finansförvaltning

Om det inte finns särskilda skäl får förslag till ändringsbudget överlämnas vid högst två tillfällen under varje finansår.

15 §. Upphävd (2012/72).

3 kap. Bokföring och årsredovisning

16 §. *Betalningsförmedlingen*

Landskapets betalningar och betalningsförmedling ska skötas med beaktande av tillräcklig säkerhet.

2 mom. upphävt (2023/136).

17 §. *Bokföringen*

Landskapets bokföring ska omfatta alla utgifter, inkomster, finansiella transaktioner och därtill hörande rättelse- och överföringsposter samt ske på ett sätt som stämmer överens med god bokföringssed.

Bokföringen ska ordnas så att förverkligandet av budgeten kan kontrolleras på momentnivå.

3 mom. upphävt (2023/136).

18 §. *Redovisningsskyldigheten*

Landskapsregeringen är redovisningsskyldig inför lagtinget när det gäller landskapets medel och övriga tillgångar.

En myndighet som är underställd landskapsregeringen är redovisningsskyldig inför landskapsregeringen.

3 mom. upphävt (2023/136).

19 §. *Landskapets årsredovisning*

Landskapsbokslutet och en förvaltningsberättelse ska ingå i den årsredovisning som avses i 25 § landskapslagen (1971:42) om Ålands landskapsregering.

Årsredovisningen ska ge riktiga och tillräckliga uppgifter om hur budgeten förverkligats, om landskapsförvaltningens intäkter och kostnader, om landskapets ekonomiska ställning och resultat samt om landskapsförvaltningens verksamhet och de åtgärder som vidtagits för att verkställa lagtingets beslut (*rättvisande bild*).

Årsredovisningen fastställs av landskapsregeringen före utgången av påföljande mars månad och ställs samtidigt till Landskapsrevisionens förfogande. Årsredovisningen överlämnas tillsammans med revisionsberättelsen till lagtinget före utgången av april månad. (2017/4)

4 mom. upphävt (2023/136).

19a §. (2015/11) *Landskapets årsredovisning för finansåren 2014 och 2015*

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 19 § 3 mom. ska årsredovisningen för finansåret 2014 fastställas före utgången av juli 2015 och samtidigt ställas till Landskapsrevisionens förfogande. Den ska överlämnas tillsammans med revisionsberättelsen till lagtinget före utgången av augusti samma år.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 19 § 3 mom. ska årsredovisningen för finansåret 2015 fastställas före utgången av april 2016 och samtidigt ställas till Landskapsrevisionens förfogande. Den ska överlämnas tillsammans med revisionsberättelsen till lagtinget före utgången av maj samma år.

20 §. *Landskapsbokslutet*

I landskapsbokslutet som upprättas för varje finansår ska ingå

- 1) resultaträkning,
- 2) balansräkning,
- 3) finansieringsanalys,
- 4) budgetuppföljning samt
- 5) noter som behövs för att ge en rättvisande bild som avses i 19 § 2 mom.

I landskapsbokslutet redovisas användningen av de fullmakter som har beviljats i budgeten. (2023/136)

21 §. Upphävd (2023/136).

22 §. *Underställda myndigheters verksamhetsberättelser och bokslut*

En underställd myndighet ska årligen lämna en verksamhetsberättelse till landskapsregeringen. Om inte annat bestäms i någon annan lag kan landskapsregeringen bestämma när berättelsen ska lämnas.

Landskapsregeringen kan bestämma att en underställd myndighet ska upprätta bokslut.

4 kap. Förvaltning av landskapets tillgångar

23 §. *Användningen av landskapets tillgångar*

Landskapets tillgångar ska användas på ett sätt som är till nytta för samhället.

2 mom. upphävt (2023/136).

24 §. (2015/111) *Överlåtelse av fast egendom*

Beslut om överlåtelse av fast egendom som tillhör landskapet får fattas utan att lagtinget gett sitt samtycke om överlåtelsen anses vara av ringa betydelse och sker som ett led i en plan eller process som regleras i någon annan lag. Landskapsregeringen fattar beslut enligt denna paragraf om det inte gäller egendom som överförs till landskapets fastighetsverks besittning.

25 §. *Överlåtelse av lös egendom*

Aktier, andelsbevis eller andra värdepapper som förvärvats med stöd av lagtingets uttryckliga beslut får inte överlåtas utan lagtingets samtycke, om inte överlåtelsen ska anses vara av ringa betydelse. (2012/72)

Nyttjanderätten till någon av landskapets fastigheter för tjugo år eller mer får inte överlåtas utan lagtingets samtycke. (2012/72)

Om inte något annat bestäms i lag eller i budgeten får landskapsregeringen och underställda myndigheter överlåta annan lös egendom som är i deras besittning, förutsatt att överlåtelsen är ekonomiskt motive-rad och ändamålsenlig.

26 §. *Likviditetshanteringen*

Landskapets likviditetshantering sköts av landskapsregeringen i enlighet med en placeringsplan. Planen ska göras upp av landskapsregeringen med avseende på tillräckligt god avkastning, tillräcklig långsiktighet och riskspridning, betryggande säkerhet samt tillfredsställande betalningsberedskap. Bedömningen av säkerheten ska göras med beaktande av att placeringarnas realvärde bevaras.

Landskapsregeringen kan ingå avtal om placering av landskapets likvida medel med en sammanslutning som bedriver placeringsverksamhet.

27 §. Mottagande av donationer

Beslut om mottagande av en donation fattas av den myndighet som är mottagare. Om en donation bedöms medföra betydande kostnader för landskapet kan beslut om mottagande fattas först efter att medel för täckande av kostnaderna har upptagits i landskapets budget.

2 mom. upphävt (2023/136).

5 kap. Intern styrning och kontroll (2013/30)

28 §. (2013/30) Definition

Med intern styrning och kontroll avses den process genom vilken en myndighet med rimlig säkerhet

- 1) uppnår en effektiv verksamhet,
- 2) efterlever lagar, förordningar och andra regler samt
- 3) lämnar en tillförlitlig redovisning och rättvisande rapportering av verksamheten.

Ledningen för varje förvaltningsenhet inom landskapsförvaltningen ansvarar för att den interna styrningen och kontrollen är ändamålsenlig och tillräcklig.

3 mom. upphävt (2023/136).

29 §. (2013/30) Funktion för intern styrning och kontroll

För att säkerställa kvaliteten i och utveckla de styrnings-, kontroll- och rapporteringsprocesser som avser landskapets finanser finns vid den allmänna förvaltningens finansavdelning en funktion för intern styrning och kontroll.

Funktionen ska stöda förvaltningsenheternas ledning i utvecklingen av den finansiella kontrollen samt samordna systemen för finansiell kontroll inom landskapsförvaltningen. Genom att ge råd, delge iakttagelser och ge åtgärdsförslag ska funktionen verka för att systemen och förfarandena för den styrning, kontroll och rapportering som avser landskapets finanser fungerar på ett ändamålsenligt sätt och håller hög kvalitet.

30 §. (2013/30) Befogenheter

Den interna styrnings- och kontrollfunktionen kan för en förvaltningsenhet framlägga en rapport om sina iakttagelser och i den framföra åtgärdsförslag. Funktionen kan dessutom i enlighet med ärendets karaktär framföra sina iakttagelser och åtgärdsförslag till andra berörda förvaltningsenheter, till den minister som är ansvarig för det aktuella förvaltningsområdet och till den minister som är ansvarig för finansavdelningen för vidtagande av eventuella åtgärder.

31 §. (2013/30) Rätten att få uppgifter

Den interna styrnings- och kontrollfunktionen har rätt att utan avgift från förvaltningsenheterna få uppgifter, handlingar och utredningar som behövs för skötseln av dess uppgifter.

Den interna styrnings- och kontrollfunktionen har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna från förvaltningsenheterna få uppgifter och handlingar om landskapets finanser och landskapets verksamhet samt om förfarandet i fråga om landskapets finanser, medel eller egendom som landskapet ansvarar för, om utförandet av en uppgift som bestäms för funktionen ovillkorligen kräver detta.

6 kap. Särskilda bestämmelser

32 §. (2023/136) Närmare bestämmelser

Landskapsregeringen kan utfärda närmare bestämmelser om de budgetpolitiska målen, om budgetberedningen, om verkställandet av budgeten, om ekonomiförvaltningen och om annat som hör till landskapets finansförvaltning, ifall det inte med stöd av någon annan uttrycklig bestämmelse ska föreskrivas i lag eller förordning om dessa frågor.

Se ÅLRB (2019:113) gällande vissa upphandlingar.

33 §. Ikraftträdandet

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013. Bestämmelserna om landskapets budget, bokslut och årsredovisning tillämpas första gången på budgeten, bokslutet och årsredovisningen för finansåret 2014.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1971:43) om landskapets finansförvaltning. Sistnämnda lag tillämpas dock vid förverkligandet av budgeten och upprättandet av landskapets bokslut för finansåret 2013.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/136):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

När det gäller landskapets budget för 2024 tillämpas lagens 10 § i den lydelse den har innan denna lag träder i kraft, dock så att ramanslag ändå kan intas i budgeten genom en ändringsbudget.

Landskapsregeringens förslag om kostnadstak som enligt 4a § 3 mom. lämnas till lagtinget senast den 15 maj 2024, ska även avse finansåren 2025 och 2026. Uppföljning av de budgetpolitiska målen enligt 4b § sker första gången under finansåret 2025.

Landskapsförordningen (2014:12) om verkställighet av landskapets budget förblir i kraft tills landskapsregeringen beslutar något annat.

D 30 Landskapsförordning (2014:12) om verkställighet av landskapets budget

1 §. I denna förordning finns bestämmelser om verkställighet av landskapets budget. Om inte något annat anges i någon annan lagstiftning gäller bestämmelserna för alla förvaltningsenheter.

2 §. (2015/3) Den som är förvaltningschef eller avdelningschef vid den allmänna förvaltningen, lagberedningschef eller chef för en myndighet som är underställd landskapsregeringen är budgetansvarig inför landskapsregeringen. Budgetansvaret kan delegeras till tjänstemän inom respektive förvaltningsenhet, vilka då blir budgetansvariga inför den tjänsteman som är budgetansvarig inför landskapsregeringen. Vid behov kan budgetansvaret för ett moment i budgeten fördelas på fler tjänstemän, dessa är då ansvariga inför den som har budgetansvaret för momentet som helhet. Inom förvaltningsenheten kan också ställföreträdare för budgetansvariga tjänstemän utses. (2021/137)

Delegeringen av budgetansvar vid den allmänna förvaltningen sker i arbetsordningen.

D 31 Tjänstemannalag (1987:61)

3 §. Till budgetansvaret hör att under tjänsteansvar verka för att anslaget inte överskrids, att de i budgeten angivna målen uppnås, att avsedd verksamhet upprätthålls och att anslaget används för avsett ändamål och i enlighet med gällande bestämmelser.

En ställföreträdare har rätt att disponera momentet när den budgetansvarige tjänstemannen har förhinder. Om ingen ställföreträdare har utsetts har närmaste förman rätt att disponera momentet när den budgetansvarige tjänstemannen har förhinder.

4 §. Ett beslut som förorsakar utgifter ska dokumenteras. Av dokumentationen ska det framgå vilket eller vilka moment i budgeten som ska belastas. Om flera moment berörs ska även fördelningen mellan dem framgå av dokumentationen.

5 §. Om ett ärende som förorsakar utgifter föredras av någon annan än den budgetansvarige tjänstemannen ska den budgetansvarige tjänstemannen höras innan.

6 §. (2021/137) En tjänsteman som är budgetansvarig för ett moment där resekostnader ingår beslutar om tjänsteresor inom sitt förvaltnings- och ansvarsområde. När en tjänsteman är budgetansvarig för sina egna resekostnader ska kostnaderna verifieras av förvaltningschefen, respektive ansvarig medlem av landskapsregeringen, direktionsordförande, styrelseordförande eller annan överordnad eller av någon annan som landskapsregeringen har utsett.

7 §. När det uppstår behov av att överskrida ett förslagsanslag ska en redogörelse upprättas över grunden till behovet och beloppet för överskridningen. Redogörelsen ska ges till finansavdelningen.

8 §. Ett projekt är ett tidsmässigt avgränsat uppdrag som utförs inom en projektperiod med fastställda start- och slutdatum, med en definierad målsättning och en egen projektbudget, och som drivs med en tillfällig arbetsorganisation.

En ansvarig projektledare ska utses för varje projekt. En projektledare kan vara en budgetansvarig tjänsteman (intern projektledare), en projektledare utan anställningsförhållande (extern projektledare) eller en tjänsteman utan eget budgetansvar.

Ett projekt ska genomföras enligt en fastslagen projektmodell eller ett särskilt projektdirektiv för genomförandet. För ett projekt ska alltid fastställas en projektplan och uppföljningsintervall samt produceras en slutrapport. För ett projekt med en projektledare utan budgetansvar fördelas det ekonomiska ansvaret så att projektledaren ansvarar för att utgifterna är projektrelaterade och den budgetansvarige tjänstemannen godkänner dem för utbetalning samt ansvarar för projektets totala budget.

9 §. För överföringsutgifter som beviljas enligt lag eller på ansökan kan förbindelseprincipen tillämpas. Det innebär att kostnadsföringen i affärsbokföringen och belastningen av budgetmomentet sker när ett bindande beslut om beviljande av bidrag har fattats.

Beslut om att förbindelseprincipen ska tillämpas fattas av landskapsregeringen i samband med att en budgetansvarig tjänsteman utses.

10 §. Denna förordning träder i kraft den 1 april 2014.

Genom denna förordning upphävs 6–11 §§ budgetförordningen (1979:70) för landskapet Åland.

Tjänstemännen

D 31 Tjänstemannalag (1987:61) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Om landskapstjänstemän och tjänster vid verk och inrättningar som lyder under landskapsförvaltningen samt om tjänsteförhållande gäller vad i denna lag stadgas.

Inom landskapets affärsverk tillämpas, i den utsträckning därom stadgas särskilt, bestämmelser som avviker från bestämmelserna i denna lag. (1992/60)

Uppgifter som enligt denna lag ska skötas av landskapsregeringen beträffande en annan myndighets eller inrättnings personal kan i landskapslag påföras denna myndighet eller inrättning. (2013/45)

2 §. Tjänsteman är

1) den som är utnämnd eller förflyttad till tjänst (**ordinarie tjänsteman**),

2) den som är antagen i tjänst på provotid (**tjänsteman på provotid**),

3) den som är antagen såsom interimistisk handhavare av tjänst eller vikarie (**tjänstförrättande tjänsteman**), eller

4) den som är antagen såsom tillfällig tjänsteman (**tillfällig tjänsteman**).

Med tjänsteförhållande avses ett offentligrättsligt anställningsförhållande, där landskapet är arbetsgivare och tjänstemannen den som utför arbetet. Landskapet företräds av landskapsregeringen om inte annat följer av särskilda bestämmelser.

2a §. (2023/57) En tjänsteman kan anställas för viss tid

a) på egen begäran,

b) om det bestäms särskilt i lag eller förordning för en viss tjänst om anställning för viss tid eller

c) om arbetets art, ett vikariat, ordnande av skötseln av de uppgifter som hör till ett ledigt tjänsteförhållande eller någon annan jämförbar orsak som ansluter sig till arbetsgivarens verksamhet förutsätter ett tjänsteförhållande för viss tid.

En tjänsteman får inte anställas för viss tid upprepade gånger efter varandra om antalet visstidsanställ-

ningar, den sammanlagda anställningstiden eller den helhet som anställningarna bildar visar att arbetsgivarens behov av arbetskraft är bestående. Förbudet omfattar inte de tjänster för vilka bestäms särskilt i lag eller förordning om anställning på viss tid.

Av förordnandet för en tjänsteman som med stöd av 1 mom. anställs för viss tid ska framgå varför anställningen är för viss tid.

En tjänsteman som har anställts för viss tid i strid med bestämmelserna i 1 och 2 mom., har när tjänsteförhållandet upphör rätt att få en ersättning som motsvarar minst sex och högst 24 månaders lön. Yrkande på ersättning ska framställas inom sex månader från det att tjänsteförhållandet upphörde. Yrkanden på ersättningar behandlas vid Ålands förvaltningsdomstol som förvaltningstvistemål.

3 §. Denna lag tillämpas inte på arbetstagare som står i privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet. Lagen tillämpas inte heller på den som fullgör offentligrättslig skyldighet som föranleds av annat än tjänsteförhållande.

4 §. (1989/67) Tjänst kan vara tjänst med grundlön eller tjänst med avtalslön.

Tjänster inrättas och indras av landskapsregeringen. (2013/45)

Landskapsregeringen utnämner tjänstemän.

4a §. (1989/67) I de ärenden som särskilt nämns i denna lag biträds landskapsregeringen av landskapets tjänstedelegation. I delegationen skall ingå företrädare för landskapet och företrädare för de tjänstemannaföreningar som är parter i landskapets tjänstekollektivavtal.

Mandattiden för medlemmarna i tjänstedelegationen är fyra kalenderår. Delegationen tillsätts av landskapsregeringen som även utser en ordförande och en viceordförande bland delegationens medlemmar. De medlemmar som skall företräda tjänstemannaföreningarna utses på förslag av föreningarna.

Om landskapsregeringen och de i 1 mom. avsedda föreningarna överenskommer därom, kan delegationen påföras även andra än i nämnda moment avsedda beredningsuppgifter.

Närmare bestämmelser om tjänstedelegationen intas i reglemente.

4b §. (2013/45) En tjänst får inrättas med beviljade anslag om det finns ett långsiktigt behov av tjänsten.

Beslutet om inrättande av tjänst ska innehålla budgäthänvisning, datum för när tjänsten inrättas samt

- 1) tjänstebenenämning,
- 2) organisatorisk placering,
- 3) tjänsteuppgifter,
- 4) behörighetskrav,
- 5) arbetstid och
- 6) avlöningsgrund.

Till beslutet ska behovsutredningen som sammanställs enligt 4f § bifogas. Om beslutet grundar sig på faktorer som inte framgår av behovsutredningen ska dessa framgå av beslutets motiveringar.

En tjänstebeskrivning kan antas för tjänsten. I arbetsordning eller reglemente kan närmare fastslås hur tjänsten placeras organisatoriskt.

4c §. (2013/45) Med ändring av tjänst avses ett beslut i vilket ett beslut om inrättande av tjänst ändras utan att tjänstens uppgiftsområde eller ställning ändras väsentligt. En tjänst som är besatt får således inte ändras så att tjänstemannen förlorar sin behörighet för tjänsten eller så att anställningsvillkoren försämrans.

4d §. (2013/45) En tjänst får indras om tjänsten inte längre behövs på en eller flera av följande grunder:

- 1) de huvudsakliga tjänsteuppgifterna tillhör inte längre landskapets förvaltningsuppgifter,
- 2) uppgifterna har minskat väsentligt och varaktigt på grund av andra ändringar i verksamhetsbetingelserna såsom ändringar i lagstiftningen, den tekniska utvecklingen eller i de ekonomiska förutsättningarna,
- 3) uppgifterna ska inte längre utföras eller kan utföras av annan befintlig personal genom omorganisering eller effektivisering, eller
- 4) det bedöms som fördelaktigt för landskapet att uppgifterna utförs på annat sätt än genom egen anställd personal.

För syften som är godtagbara enligt lag får en tjänst med undantag från 1 mom. indras om tjänsten inte behövs på grund av att uppgifterna omorganiseras om

- 1) tjänsten är vakant,
- 2) tjänsten är besatt och tjänstemannen med samtycke förflyttas som en del av samma ärende eller
- 3) tjänsten är besatt och tjänstemannen förflyttas utan samtycke eller, om en förflyttning inte är möjlig, sägs upp enligt 38 § 2 mom. 1 punkten under förutsättning att följderna för tjänstemannen är rimliga i förhållande till omorganiseringens syfte.

Beslutet om indragning av tjänst ska innehålla tidpunkten för när tjänsten indras.

Till beslutet ska behovsutredningen som sammanställs enligt 4f § bifogas. Om beslutet grundar sig på faktorer som inte framgår av behovsutredningen ska dessa framgå av beslutets motiveringar.

4e §. (2013/45) Med ombildning av tjänst avses att en tjänst indras och en ny tjänst inrättas i dess ställe. Den nya tjänsten kan skilja sig väsentligt från den som indras. Besluten om indragning och inrättning fattas som ett gemensamt ärende.

Om tjänsten är besatt och tjänstemannen förflyttas från den tjänst som indras till den tjänst som inrättas ska beslutet om förflyttning fattas som en del av ombildningsärendet.

4f §. (2013/45) Inrättande och indragning av tjänst ska föregås av en behovsutredning.

En behovsutredning om inrättande av tjänst ska innehålla ett motiverat utkast till beslutet om inrättande av tjänst enligt 4b § 2 mom. Av behovsutredningen ska tydligt framgå att det finns ett långsiktigt behov av tjänsten. Motiveringarna ska åtminstone omfatta information om

- 1) på vilken grund en viss kompetens behövs och, i de fall tjänsteuppgifterna grundar sig på lag, hänvisningar till lagstiftningen,

D 31 Tjänstemannalag (1987:61)

2) hur uppgifterna sköts i nuläget och om flera anställda sköter motsvarande uppgifter, vilket inkluderar en bedömning av om det inom myndigheten finns någon annan tjänsteman eller arbetstagare som kan sköta uppgifterna i stället för att en ny tjänst inrättas,

3) huruvida inrättandet ingår i en omorganisering och vilka konsekvenser omorganiseringen förväntas ha för verksamheten samt

4) de ekonomiska konsekvenserna, vilket omfattar en bedömning av om tjänsten kan inrättas med beviljade anslag.

En behovsutredning om indragning av tjänst ska innehålla ett motiverat utkast till på vilken eller vilka grunder tjänsten enligt 4d § inte behövs. Av behovsutredningen ska tydligt framgå när eller under vilka förutsättningar tjänsten får indras. Motiveringarna ska åtminstone omfatta information om

1) på vilken grund den kompetens som krävs för tjänsten har behövts och, i de fall tjänsteuppgifterna grundar sig på lag, hänvisningar till lagstiftningen,

2) hur uppgifterna sköts i nuläget och om uppgifterna behöver skötas i framtiden samt huruvida flera anställda sköter eller kommer att sköta motsvarande uppgifter, vilket inkluderar en bedömning av om det finns ett behov av tjänsten inom en annan del av myndigheten i stället för att den indras,

3) huruvida indragningen ingår i en omorganisering och vilka konsekvenser omorganiseringen förväntas ha för verksamheten samt

4) de ekonomiska konsekvenserna, vilket omfattar en bedömning av vilka kostnaderna blir om uppgifterna ska skötas på annat sätt.

2 kap. Behörighetsvillkor, ansökningsförfarande och utnämning till tjänst

5 §. Den som utnämns till tjänst skall ha fyllt 18 år (allmän behörighetsålder), om inte högre behörighetsålder särskilt har föreskrivits för viss tjänst.

Utän hinder av vad i 1 mom. är stadgat om allmän behörighetsålder kan till tjänst utnännas person som fyllt 15 år och som fullgjort sin läroplikt, om utnämningen kan anses vara lämplig med tanke på ifrågasvarande persons förmåga att sköta tjänsten på ett tillfredsställande sätt.

Vad i 1 och 2 mom. är stadgat gäller även den som förflyttas till tjänst, den som anställs på provotid och den som anställs såsom tjänstförrättande tjänsteman.

Till tjänst som polis får utses endast finsk medborgare. För annan tjänst hos landskapet krävs det inte innehav av visst medborgarskap. (1992/62)

Angående övriga behörighetsvillkor gäller vad där- om är särskilt stadgat. (1992/62)

Tidigare 4 mom. har blivit 5 mom. genom (1992/62).

5a §. (2000/33) Om det finns särskilda skäl kan landskapsregeringen i ett enskilt fall medge undantag från de behörighetskrav som föreskrivits för en tjänst.

6 §. Ordinarie tjänst skall lediganslås innan den besätts såvitt annat inte särskilt stadgas. Ansökningstiden får inte vara kortare än 14 dagar eller längre än 30 dagar.

Tjänst kan lediganslås på nytt eller ansökningstiden förlängas med högst 30 dagar, om skäl därtill föreligger. Den som tidigare sökt tjänsten beaktas härvid utan ny ansökan.

Ansökan som inte har anlänt i tid beaktas inte.

7 §. Tjänst skall sökas skriftligen. Till ansökan skall fogas erforderlig utredning.

Har erforderlig utredning inte fogats till ansökan eller är ansökan bristfällig av annan orsak, skall sökanden inom för honom förelagd skäligen frist beredas tillfälle att avhjälpa bristen. Är bristen ringa, får ansökan beaktas oaktat bristen.

Ansökan som återtagits före utnämningen beaktas inte.

8 §. Till tjänst kan utnännas endast den som sökt tjänsten. Om dock tjänst enligt särskilda bestämmelser får besättas utan att den anslås ledig, kan till tjänsten utnännas person som har samtyckt till utnämningen. Vid behov kan sådan person anställas på provotid i enlighet med vad i 10 § stadgas.

I samband med utnämning till tjänst skall sökandena bemötas opartiskt i enlighet med vad i 13 § stadgas.

9 §. I tjänst som inte är besatt kan vid behov anställas interimistisk handhavare av tjänsten. Vid avbrott i ordinarie tjänstemans tjänstgöring kan anställas vikarie i tjänsten.

Interimistisk handhavare av tjänst och vikarie anställs för begränsad tid.

Då en interimistisk handhavare av en tjänst eller en vikarie anställs ska bestämmelserna i 2a § följas. (2023/57)

10 §. Den som valts till tjänst kan före utnämningen anställas på provotid, om detta är påkallat för att utvärdera om den som valts till tjänsten förmår fullgöra sina tjänsteåligganden på ett tillfredsställande sätt. Provotiden är minst tre och högst sex månader. (2022/54)

Före provotidens utgång skall beslut fattas om huruvida på provotid anställd tjänsteman skall utnännas till tjänsten. Om på provotid anställd tjänsteman inte senast före provotidens utgång utnämns till tjänsten, upphör hans tjänsteförhållande utan uppsägning vid provotidens utgång. På provotid anställd tjänsteman får sägas upp utan hinder av vad i denna lag är stadgat om grunderna för uppsägning.

Ålands landskapsregering hade anställt A till tjänsten som myndighetschef vid Datainspektionen med en provotid om ett år. Landskapsregeringens förvaltnings- och utvecklingschef hade med hänvisning till 10 § 2 mom. i landskapets tjänstemannalag meddelat att han inte kommer att föreslå att A utnämns permanent till tjänsten och att A:s tjänsteförhållande upphör vid provotidens slut. A yrkade vid högsta förvaltningsdomstolen att beslutet om att hans tjänsteförhållande upphör upphävs. Högsta förvaltningsdomstolen betraktade meddelandet som ett förvaltningsbeslut som innebar att A:s tjänsteförhållande hade upphört, upphävde beslutet och återförvisade ärendet till landskapsregeringen för prövning med iakttagande av dataskyddsförordningens bestämmelser. A:s ställning som myndighetschef vid Datainspektionen reglerades förutom av nationella regler också av bestämmelserna om dataskyddstillsynsmyndigheter på EU-nivå. En grundläggande utgångspunkt i dataskyddsförordningen, som sedan 25.5.2018 var bindande och direkt till-

lämplig i medlemsländerna, var att tillsynsmyndigheten skulle ha oberoende ställning. Även om dataskyddsförordningen inte innehöll uttryckliga bestämmelser om provotid satte den minimigräns för mandattiden som hade fastställts i art. 54.1(d) i dataskyddsförordningen gränser för tillämpningen av nationella bestämmelser om provotid. En sådan tillämpning av tjänstemannalagens bestämmelser om provotid att tjänsteförhållandet skulle anses ha upphört automatiskt vid provotidens utgång därför att inget beslut om att utnämna A till ordinarie innehavare av tjänsten hade fattats, var inte förenlig med dataskyddsförordningens krav på mandattidens minimilängd. Att anse att tjänsteförhållandet hade upphört automatiskt vid provotidens utgång utan möjlighet till ändringssökande skulle ha inneburit att A inte hade garanterats reella möjligheter att få avslutandet av sitt tjänsteförhållande prövat inför domstol, vilket stod i strid med bestämmelserna i Finlands grundlag, fördraget om Europeiska unionen och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Med hänsyn till att provotiden som bestämts med stöd av 10 § i tjänstemannalagen inte var förenlig med dataskyddsförordningens art. 54.1(d), skulle meddelandet om att A:s tjänstgöring som myndighetschef upphör vid provotidens slut betraktas som ett sådant beslut om att avsluta hans tjänsteförhållande, som han enligt tjänstemannalagen för landskapet Åland var berättigad att söka ändring i. Eftersom A:s tjänsteförhållande och dess avslutande inte hade bedömts i ljuset av bestämmelserna i dataskyddsförordningen, skulle beslutet om att hans tjänsteförhållande upphör upphävas och ärendet återförvisas till landskapsregeringen. **HFD 2021:125** omröstn.

11 §. På ansökan av den som utnämns till tjänst kan landskapsregeringen återta utnämningen före den tidpunkt då tjänsten skall tillträdas. På ansökan av den som anställts på provotid kan landskapsregeringen på samma sätt återta anställningen på provotid.

I fall som avses i 1 mom. får annan sökande utnämnas eller anställas på provotid utan att tjänsten på nytt lediganslås.

12 §. (2022/54) Ett tjänsteförhållande börjar vid den tidpunkt då tjänstemannen utnämns eller förflyttas till en tjänst, antas i en tjänst på provotid eller i en tjänst som tjänstförrättande eller tillfällig tjänsteman.

Landskapsregeringen ska så snart som möjligt och helst innan tjänsteutövningen inleds ge tjänstemannen ett bevis över att han eller hon anställts i tjänsteförhållande.

Som bevis på utnämning eller förflyttning till en ordinarie tjänst utfärdas ett utnämningssvar. Som bevis på anställning som tjänsteman på provotid, tjänstförrättande tjänsteman eller tillfällig tjänsteman utfärdas ett förordnande.

Tjänstemannen ska få skriftlig information om de centrala villkoren i arbetet. Informationen kan ges i utnämningssvaret eller förordnandet eller på annat sätt.

Av informationen ska åtminstone framgå

- 1) parterna i tjänsteförhållandet,
- 2) tjänstemannens tjänstebestämmelser,
- 3) tjänsteförhållandets längd vid ett tjänsteförhållande för en viss tid,
- 4) grunden för ett tjänsteförhållande för en viss tid,
- 5) tidpunkten för när tjänsteförhållandet börjar,
- 6) grunderna för avslutningen,
- 7) placeringsorten för tjänsten eller, om tjänstemannen inte har någon huvudsaklig permanent plats där

arbetet utförs, de principer enligt vilka tjänstemannen arbetar på olika arbetsställen eller själv får bestämma var arbetet utförs,

8) den tillämpade arbetstiden,

9) sådan utbildning som landskapsregeringen är skyldig att erbjuda,

10) hur semestern bestäms,

11) förfarandet vid uppsägning och uppsägningstiden eller grunden för bestämmande av den,

12) det tjänstekollektivavtal som ska tillämpas på arbetet samt

13) den försäkringsanstalt där landskapsregeringen har ordnat tjänstemannens pensionsskydd eller försäkrat tjänstemannen mot olycksfall i arbetet och mot yrkessjukdomar.

De uppgifter som avses i 4 mom. 1–8 punkterna ska ges inom sju dagar och de uppgifter som avses i 9–13 punkterna inom en månad från att tjänsteförhållandet inleds. De uppgifter om grunderna för avslutningen som avses i 6 punkten samt de uppgifter som avses i 8–13 punkterna kan ges genom en hänvisning till denna lag eller det tjänstekollektivavtal som tillämpas i tjänsteförhållandet. Om tjänsteförhållandena upprepas behöver informationen inte ges på nytt.

Information om ändringar i uppgifterna ska ges skriftligt så snart som möjligt, senast när ändringen träder i kraft, om ändringen inte beror på att lagstiftning eller tjänstekollektivavtal ändrats.

3 kap. Tjänstemans allmänna rättigheter och skyldigheter

13 §. Tjänstemännen skall i tjänsteförhållande bemötas opartiskt. Ingen tjänsteman får utan fog ges en annan ställning än andra på grund av börd, etnisk tillhörighet, religion, kön, sexuell läggning, ålder, funktionshinder, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet eller annan därmed jämförbar omständighet. (2005/68)

Landskapsregeringen får inte förbjuda tjänsteman att ansluta sig till eller tillhöra förening, ej heller utöva påtryckning på tjänsteman för att förmå honom att ansluta sig till förening eller förbjuda honom att utträda ur förening.

Landskapsregeringen skall tillse att tjänsteman kommer i åtnjutande av sina lagstadgade och avtalsenliga rättigheter.

13a §. (2022/54) Utbildning som landskapsregeringen enligt lag eller tjänstekollektivavtal är skyldig att erbjuda tjänstemannen för att tjänstemannen ska kunna utföra det arbete som han eller hon anställts för ska vara kostnadsfri för tjänstemannen. Utbildningen ska räknas som arbetstid och i huvudsak ordnas under ordinarie arbetstid.

13b §. (2022/54) Landskapsregeringen ska på begäran av en tjänsteman som i minst sex månader varit anställd på deltid eller visstid, ge ett motiverat svar om möjligheten att förlänga den ordinarie arbetstiden eller tjänsteförhållandets längd.

Svaret ska ges skriftligt inom en månad från det att begäran lämnades.

D 31 Tjänstemannalag (1987:61)

14 §. Tjänsteman skall fullgöra sina tjänsteåligganden på ett tillfredsställande sätt och utan dröjsmål.

Tjänsteman skall följa de bestämmelser som gäller arbetsledning och arbetsövervakning. Han är skyldig att delta i utbildning som är nödvändig för handhavandet av tjänsten.

Tjänsteman skall uppträda på det sätt hans ställning förutsätter.

15 §. Tjänsteman får inte fordra, acceptera eller ta emot ekonomisk eller annan förmån, om förtroendet för tjänstemannen eller myndigheten därigenom kan försvagas.

16 §. Tjänsteman till vars åligganden hör att företräda landskapet såsom arbetsgivare, får inte i en förening som företräder landskapsanställda verka i en sådan ställning att hans verksamhet i föreningen står i strid med nämnda tjänsteåliggande.

17 §. Upphävd (2021:80).

18 §. Tjänsteman får inte ta emot eller inneha bisyssla som kräver att arbetstiden används för utförande av uppgifter som hör till bisysslan, om inte landskapsregeringen beviljar honom tillstånd till bisyssla. Tillstånd kan beviljas även för viss tid och begränsat. Tillstånd kan återkallas om skäl därtill föreligger.

Tillstånd till bisyssla får inte beviljas om tjänsteman på grund av bisysslan blir jävig i tjänsten, om bisysslan äventyrar förtroendet för tjänstemans opartiskhet i tjänsteutövningen eller om bisysslan på annat sätt inverkar menligt på handhavandet av tjänsten.

Angående annan än i 1 mom. avsedd bisyssla skall tjänsteman göra anmälan till landskapsregeringen. Landskapsregeringen kan på ovan i 2 mom. stadgade grunder förbjuda tjänstemannen att ta emot eller inneha sådan bisyssla. Landskapsregeringens beslut skall följas oaktat besvär anförs över beslutet.

Med bisyssla avses i 1-3 mom. tjänst och annat sådant avlönat arbete eller avlönat uppdrag som tjänsteman har rätt att avsäga sig samt yrke, näring och rörelse.

Utöver vad i denna paragraf är stadgat skall särskilda bestämmelser om bisysslor äga tillämpning.

19 §. För klarläggande av sina förutsättningar att sköta tjänsten är tjänsteman skyldig att på begäran lämna uppgifter till landskapsregeringen om sitt hälsotillstånd.

Angående skyldighet för tjänsteman att delta i kontroll eller undersökning av hälsotillståndet och lämna uppgifter om detta stadgas särskilt.

20 §. Tjänsteman är skyldig att bo i tjänstebostad som reserverats för honom om inte landskapsregeringen i enskilda fall beviljat undantag från denna skyldighet.

Landskapsregeringen beslutar vilka personalbostäder som har karaktären av tjänstebostad och fastställer grunderna för nyttjande av personalbostäder.

Angående tjänstemans skyldighet att bo på bestämd ort gäller vad därom särskilt är stadgat.

21 §. För bostad och övriga naturaförmåner i anslutning till tjänsten skall tjänstemannen utge ersättning till landskapet enligt grunder som landskapsregering-

en fastställer, om inte annat följer av särskilda bestämmelser eller av överenskommelse i tjänstekollektivavtal om ersättningens belopp. Ersättningarna får inte överstiga gängse pris på respektive ort.

I 1 mom. avsedda ersättningar får uppbäras månataligen från tjänstemannens lön.

22 §. Ordinarie tjänsteman är skyldig att i stället för sin egen tjänst vid behov såsom tjänstförrättande tjänsteman tillfälligt handha annan likartad tjänst vid samma verk eller inrättning. Tjänsteman är härvid för motsvarande tid tjänstledig från sin egen tjänst.

Tjänsteman kan för viss tid förflyttas till arbete vid annat verk eller annan inrättning inom landskapsförvaltningen, om tjänstemannens förutsättningar att fullgöra sina tjänsteåligganden härigenom förbättras och om tjänstemannen samtyckt till förflyttningen. Beslut om förflyttning fattas av landskapsregeringen.

23 §. Angående tjänstemans skyldigheter under tiden för arbetsstrid finns bestämmelser i landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal.

4 kap. Villkoren i anställningsförhållande

24 §. Angående fastställande av villkoren i anställningsförhållande för landskapets tjänstemän genom tjänstekollektivavtal finns bestämmelser i landskapslagen om tjänstekollektivavtal.

25 §. Med tjänsteman som antagits i tjänst med avtalslön ingår landskapsregeringen skriftligt avtal om de villkor som skall iakttas i tjänsteförhållandet. I avtalet kan göras undantag från avlöning enligt fastställd avtalslöneklass eller eljest särskilt bestämmas om avlöningen, om landskapsregeringen i enskilt fall anser detta påkallat av landskapets fördel.

Uppsägning av tjänsteman som utnämnts till eller antagits i tjänst med avtalslön betraktas samtidigt som uppsägning av avtalet.

26 §. Lön eller annan ekonomisk förmån som följer av tjänsteförhållandet och som utbetalts utan grund får avdras från tjänstemannens lön i samband med följande löneutbetalning eller löneutbetalningar. Innan avdrag görs skall tjänstemannen meddelas grunden härför samt det belopp som skall avdras.

Från det avlöningsbelopp som varje gång skall utbetalas får inte med stöd av 1 mom. avdras mera än vad som enligt lag får utmätas av lön.

Se 4 kap. 48 § utsökningsbalk (FFS 705/2007).

27 §. Återkrav av lön eller annan ekonomisk förmån som följer av tjänsteförhållandet och som utbetalts utan grund skall inledas på i 26 § stadgat sätt eller anhängiggöras i annan ordning inom tre år från utgången av det kalenderår under vilket den felaktiga utbetalningen har skett, vid äventyr att rätten till återkrav förverkas.

27a §. (2013/45) Med överlåtelse av arbetsgivarens rörelse avses överlåtelse av en funktionell del av landskapsförvaltningens verksamhet till en annan arbetsgivare, om den del som överläts förblir oförändrad eller likartad efter överlåtelsen.

Vid överlåtelsen enligt 1 mom. övergår de rättigheter och skyldigheter som arbetsgivaren har med anledning av de tjänsteförhållanden som gäller vid tidpunkten för överlåtelsen på förvärvaren. Förvärvaren är skyldig att iakttäta det tjänstekollektivavtal som gäller vid tidpunkten för överlåtelsen på samma sätt som gäller vid tillämpningen av 5 § i lagen om kollektivavtal (FFS 436/1946).

På tjänstemän ska på samma sätt som på arbetstagare tillämpas vad arbetsavtalslagen (FFS 55/2001) föreskriver om överlåtarens och förvärvarens solidariska ansvar för fordran, om uppsägningsrätt och om förvärvarens ansvar vid överlåtelse av rörelse.

5 kap. Förflyttning och omplacering av tjänsteman

28 §. Ordinarie tjänsteman kan, utöver på grund av vad annorstädes är stadgat, förflyttas till annan tjänst

- 1) om tjänstemannens tjänst indras,
- 2) om en förflyttning är påkallad av att uppgifterna eller arbetsmängden förändrats i väsentlig mån, eller
- 3) om tjänstemannen på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada inte längre förmår fullgöra sina tjänsteåligganden på ett tillfredsställande sätt.

Utöver vad i 1 mom. är stadgat kan ordinarie tjänsteman som gett sitt samtycke förflyttas till annan tjänst

- 1) om försämring av tjänstemannens arbetsförmåga kan undvikas eller om återställande av nedsatt arbetsförmåga kan främjas genom förflyttningen, eller
- 2) om förflyttningen beror på annan godtagbar orsak som gäller tjänsteutövningen.

Ordinarie tjänsteman får på ovan i 1 och 2 mom. stadgade grunder förflyttas enbart till sådan tjänst vars kompetenskrav han uppfyller och som kan anses vara lämplig för honom. Tjänsteman skall i första hand förflyttas till tjänst på samma ort.

29 §. Då tjänsteman förflyttas till annan tjänst, besätts tjänsten utan att den ledigansläs.

Om tjänsteman inte samtycker till att han förflyttas, skall han beredas tillfälle att yttra sig i saken. Innan ärendet avgörs skall det handläggas i landskapets tjänstedelegation. (1989/67)

30 §. Landskapsregeringen kan, förutom på sätt som i 28 § föreskrivs, besätta ledig tjänst med

- 1) (2016/80) person som åtnjuter invalidpension som avses i landskapslagen (2016:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riks författningar om pension för den offentliga sektorn eller landskapslagen (2007:29) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riks författningar om pension för arbetstagare och som innan han eller hon uppnått pensionsåldern är förmögen till förvärvsarbete; samt
- 2) Upphävd (2016/80)

3) person som sagts upp på grund av att tjänsten indragits och som på grund av ålder eller annan orsak är svår att på nytt placera i arbete.

Tjänst får på sätt som avses i 1 mom. besättas utan att den ledigansläs.

Finns det behov av att förflytta tjänsteman till annan tjänst enligt bestämmelserna i 28 § eller på grund av omorganisering av ett verk eller en inrättning kan

landskapsregeringen låta bli att lediganslä eller besätta tjänst som är eller blir ledig liksom även förbjuda landskapsregeringen underlydande myndighet att lediganslä sådan tjänst.

30a §. (2006/52) Vid förflyttning och omplacering av tjänsteman till och från en myndighet eller inrättning som underlyder landskapsregeringen skall även bestämmelserna i lagstiftningen för den underlydande myndigheten eller inrättningen iakttas.

30b §. (2013/45) Bestämmelserna om förflyttning av tjänsteman tillämpas även på förflyttning av tjänsteman till ett arbetsavtalsförhållande.

En tjänst kan utan att den ledigansläs besättas med en arbetstagare som omplaceras enligt bestämmelserna i 7 kap. arbetsavtalslagen eller 8 kap. lagen om sjöarbetsavtal (FFS 756/2011).

6 kap. Avbrott i tjänstgöringen

31 §. Tjänsteman får inte avbryta sin tjänstgöring, om han inte på ansökan beviljats tjänstledighet eller annat följer av denna lag eller särskilda bestämmelser. I ansökan skall uppges de grunder med stöd av vilka tjänstledighet söks.

Beslut om beviljande av tjänstledighet och tiden för tjänstledigheten fattas enligt prövning, om inte annat följer av särskilda bestämmelser eller landskapets tjänstekollektivavtal.

32 §. Om tjänsteman på grund av arbetsoförmåga som beror på sjukdom, lyte eller kroppsskada eller på grund av annat tvingande hinder har avbrutit tjänstgöringen utan att före avbrottet ha kunnat ansöka om tjänstledighet, skall han ansöka därom utan dröjsmål efter det att hindret upphört.

Såvida tillräcklig utredning erhållits om skäl som avses i 1 mom. kan tjänstledighet beviljas även utan ansökan.

33 §. Har tjänsteman beviljats tjänstledighet, befrias han från fullgörandet av samtliga tjänsteåligganden. Ordinarie tjänsteman kan dock även beviljas partiell tjänstledighet.

Tjänstledig tjänsteman, som givit sitt samtycke, kan av särskilt skäl förordnas att fullgöra vissa tjänsteåligganden.

34 §. (2022/54) En tjänsteman har rätt till tjänstledighet under en sådan graviditetspenningstid och under sådana föräldrapenningsdagar som avses i sjukförsäkringslagen (FFS 1224/2004).

En tjänsteman som beviljats tjänstledighet på grund av sjukdom eller graviditet och föräldraskap, är skyldig att följa de bestämmelser och anvisningar som utfärdats för sökande av de sjukdag-, graviditets- och föräldrapenningsdagarna som enligt sjukförsäkringslagen betalas till arbetsgivaren.

Om tjänstemannen inte följer de bestämmelser och anvisningar som avses i 2 mom., kan den lön som betalats under tiden för tjänstledigheten dras av från följande löneutbetalning eller löneutbetalningar på det sätt som bestäms i 26 §, till den del den motsvarar dagpenningförmånen.

D 31 Tjänstemannalag (1987:61)

34a §. (2022/54) En tjänsteman har rätt till tjänstledighet under fem arbetsdagar per år för att erbjuda personlig bistånd eller stöd till en anhörig eller till någon annan närstående som bor i samma hushåll som tjänstemannen, och som till följd av en allvarlig sjukdom eller skada som avsevärt minskat funktionsförmågan behöver sådant betydande bistånd eller stöd som förutsätter tjänstemannens omedelbara närvaro. Tjänstemannen har rätt till motsvarande ledighet också för att delta i terminalvård för en sådan person som avses ovan.

Med anhörig avses tjänstemannens barn, förälder, make eller sambo och den som lever i registrerat parförhållande med tjänstemannen.

Tjänstemannen ska så snart som möjligt underrätta landskapsregeringen om ledighet för anhörigvård. På landskapsregeringens begäran ska tjänstemannen lämna en tillförlitlig utredning om orsaken till fråvaron.

35 §. Den som är anställd i ordinarie tjänst hos landskapet och som för viss tid utnämns eller förflyttats till annan tjänst eller antagits i annan tjänst på prövotid, är under tiden tjänstledig från förstnämnda tjänst. Detta gäller dock inte den som sedan tidigare är anställd för viss tid.

36 §. Tjänsteman är ledig från sin tjänst medan han fullgör sin värnplikt. Tjänstemannen skall omedelbart efter det han inkallats att fullgöra värnplikt meddela landskapsregeringen därom. Landskapsregeringen skall härvid genom beslut konstatera att tjänstemannen under den tid hindret varar är tjänstledig från sin tjänst. (1999/45)

Landskapsregeringen kan genom beslut konstatera i denna paragraf avsedd tjänstledighet efter att ha erhållit tillräcklig utredning om hindret, trots att meddelande om hindret inte givits.

Angående tjänstledighet för handhavande av uppdrag som riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen finns bestämmelser i landskapslagen (1999:44) om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen. (1999/45).

37 §. (2013/45) Om semester för landskapets tjänstemän tillämpas vad som överenskommits med stöd av landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal och vad som föreskrivs i landskapslagen (2013:43) om tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän.

7 kap. Uppsägning av tjänsteförhållande

38 §. Tjänsteförhållande kan sägas upp såväl av landskapsregeringen som av tjänsteman att upphöra efter utgången av viss uppsägningstid. Uppsägning skall ske skriftligen.

Landskapsregeringen får säga upp tjänsteman endast av följande skäl:

- 1) ifrågasvarande tjänst indras och tjänstemannen kan inte förflyttas till annan tjänst;
- 2) tjänstemannen förmår inte längre fullgöra sina tjänsteåligganden på behörigt sätt; eller

3) tjänstemannen bryter fortgående eller på ett väsentligt sätt mot sin tjänsteplikt eller försummar den fortgående eller på ett väsentligt sätt.

Skäl som åtminstone inte berättigar till uppsägning av tjänsteman är:

- 1) sjukdom, lyte eller kroppsskada, om inte följden härav har varit en väsentlig och varaktig försämring av tjänstemannens arbetsförmåga och tjänstemannen därför har rätt till invalidpension;
- 2) havandeskap och förlossning;
- 3) deltagande i arbetsstridsåtgärd som föranstaltats av tjänstemannaförening; eller
- 4) tjänstemannens politiska, religiösa eller andra åsikter eller hans deltagande i samhälls- eller föreningsverksamhet.

Landskapsregeringen får inte av någon orsak säga upp tjänsteman under den tid tjänstemannen har beviljats tjänstledighet på grund av havandeskap eller förlossning, inte heller, sedan landskapsregeringen fått kännedom om tjänstemannens havandeskap, säga upp tjänsteförhållandet att upphöra då sagda tjänstledighet börjar eller medan den pågår.

Då tjänsteman säger upp sig får avvikelser ske från gällande uppsägningstid om landskapsregeringen samtycker till detta.

Tjänsteförhållandet för tjänsteman som utnämns eller anställts för viss tid upphör utan uppsägning då den bestämda tiden utgått, om inte tjänsteförhållandet med anledning av uppsägning har upphört därförinnan.

39 §. Landskapsregeringen kan säga upp tjänsteförrättande tjänsteman med iakttagande av viss uppsägningstid. Också tjänsteförrättande tjänsteman har rätt att säga upp sig med iakttagande av viss uppsägningstid.

2 mom. upphävt (2013/45).

39a §. (2006/96) I enlighet med vad i annan lag stadgas kan innehavare av viss tjänst sägas upp med omedelbar verkan och på annan än i 38 § stadgad grund.

Se 11a § LL (1998:70) om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning, 6 § LL (2011:114) om hälso- och sjukvård, 59 § LL (2011:13) om gymnasieutbildning och 10 § LL (2002:81) om högskolan på Åland.

40 §. Innan tjänsteman sägs upp skall han beredas tillfälle att yttra sig i saken. Innan ärendet avgörs skall det handläggas i landskapets tjänstedelegation. (1989/67)

Landskapsregeringen kan, då tjänsteman uppsagts, före uppsägningstidens utgång återta uppsägningen om tjänstemannen ger sitt samtycke därtill. Tjänsteman får återta sin uppsägning om landskapsregeringen samtycker därtill.

40a §. (2013/45) Om en ordinarie tjänsteman som med stöd av 38 § 2 mom. 1 punkten sagts upp på grund av att tjänsten indragits och samma myndighet behöver anställa en person för samma eller liknande uppgifter är myndigheten skyldig att erbjuda den uppsagda återanställning om

1) anställningen behövs inom 9 månader från att anställningsförhållandet upphörde och

2) den uppsagda är registrerad som arbetssökande hos Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet.

Om den uppsagda godtar erbjudandet besätts tjänsten utan att den lediganslås.

Myndigheten har inte försummat skyldigheten att erbjuda återanställning om myndigheten i stället för den uppsagda anställt en tjänsteman eller en arbetstagare enligt gällande bestämmelser om förflyttning och omplacering.

Om myndigheten uppsåtligen eller av oaktsamhet försummat skyldigheten att erbjuda återanställning, ska myndigheten på ansökan ersätta den uppsagda för den skada som myndigheten på grund av försummelsen orsakat den uppsagda. Ersättningen kan högst uppgå till den lön som den uppsagda skulle ha fått om denna anställts fram till 9-månadersperiodens utgång. Ansökan om ersättning ska inlämnas till myndigheten senast 12 månader efter att anställningsförhållandet upphörde.

8 kap. Avgångsålder

41 §. Den allmänna avgångsåldern för en tjänsteman är 68 år för den som är född 1957 eller tidigare, 69 år för den som är född 1958-1961 och 70 år för den som är född 1962 eller senare, om inte en lägre avgångsålder föreskrivits särskilt. (2016/80)

Tjänsteförhållandet upphör utan uppsägning vid utgången av den månad, under vilken tjänstemannen uppnår avgångsåldern. Landskapsregeringen kan dock av vägande skäl berättiga tjänsteman att fortsätta i samma tjänst en viss tid efter uppnådd avgångsålder, för högst två år åt gången, varvid tjänsteförhållandet upphör utan uppsägning senast då den bestämda tiden har utgått. Beslut om rätt för tjänsteman att fortsätta i tjänsten skall fattas innan tjänstemannen uppnått avgångsåldern. Landskapsregeringen skall utge intyg över att tjänsteförhållandet upphört.

9 kap. Permittering (2005/2)

42 §. (2005/2) Permittering av en tjänsteman innebär att tjänsteutövningen och löneutbetalningen avbryts antingen helt eller delvis medan tjänsteförhållandet i övrigt består. Under permitteringstiden kan tjänstemannen utföra arbete för annan arbetsgivare.

43 §. (2005/2) Landskapsregeringen kan besluta att permittera en tjänsteman för en tid upp till 90 dagar om

1) tjänstemannens uppgifter eller förutsättningarna för berörda verk eller inrättning att erbjuda uppgifter har minskat tillfälligt och arbetsgivaren inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för arbetsgivarens behov eller

2) permittering är nödvändig på grund av landskapets ekonomiska situation.

När det bestäms vilka tjänstemän som kommer att permitteras, skall landskapsregeringen eftersträva att landskapets verksamhet påverkas i så liten utsträckning som möjligt av permitteringen.

Landskapsregeringen och en tjänsteman kan medan tjänsteförhållandet pågår på landskapsregeringens initiativ avtala om permittering av tjänstemannen om det är behövligt på grund av verksamheten vid berörda verk eller inrättning eller landskapets ekonomiska situation.

44 §. När landskapsregeringen konstaterat att det finns ett behov av permittering skall den utan dröjsmål och om möjligt senast 90 dagar före permitteringens början lämna ett förhandsmeddelande om permitteringen till berörda tjänstemän, fackliga förtroendemän och Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet. Förhandsmeddelandet skall innehålla uppgifter om antalet tjänstemän som permitteras, sättet som permitteringen genomförs på samt permitteringens begynnelsepunkt och längd. (2006/17)

Innan ärende om permittering avgörs skall landskapsregeringen bereda tjänstemännen eller deras företrädare tillfälle att höras.

Ett beslut om permittering skall delges tjänstemannen skriftligen minst 30 dagar innan permitteringen börjar. Permitteringsbeslutet skall ges till tjänstemannen personligen. Om permitteringsbeslutet inte kan ges till tjänstemannen personligen får det skickas per brev. Ett beslut som skickats per brev anses ha kommit till tjänstemannens kännedom den sjunde dagen efter att beslutet postades. Beslut om permittering skall även delges fackliga förtroendemän och Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet. (2006/17)

Ett beslut om permittering skall följas även om besvär anförs mot beslutet.

45 §. (2005/2) Om arbetsgivaren säger upp tjänstemannen innan permitteringen upphör, har tjänstemannen rätt att få lön för den uppsägningstid som han eller hon är berättigad till.

En permitterad tjänsteman har rätt att utan uppsägningstid säga upp sitt tjänsteförhållande så att det upphör när som helst under permitteringen, dock inte under den sista veckan före permitteringens slut.

46 §. (2005/2) Genom tjänstekollektivavtal kan avtalas om grunder och villkor för permittering även på annat sätt än vad som bestäms i detta kapitel, dock inte om en förlängning av den i 43 § 1 mom. avsedda maximtiden för permittering.

10 kap. Disciplinärt förfarande och skadeståndsansvar

47 §. Tjänsteman som handlar mot sin tjänsteplikt eller försummar denna kan av landskapsregeringen i disciplinär väg bestraffas med

- 1) skriftlig varning;
- 2) skiljande från tjänsteutövning; samt
- 3) avsättning.

Tjänsteman kan skiljas från tjänsteutövning för minst en och högst sex månader.

48 §. Disciplinärt förfarande får inte inledas i ärende som är av sådan natur att det skall anhängiggöras vid domstol.

49 §. Har disciplinärt förfarande inletts mot tjänsteman, skall han beredas tillfälle att avge skriftlig förklaring. Om tjänstemannen så yrkar eller landskapsregeringen finner det erforderligt, skall han även höras muntligen inför landskapsregeringen.

Innan tjänsteman påförs disciplinstraff skall ärendet handläggas i landskapets tjänstedelegation. (1989/67)

D 31 Tjänstemannalag (1987:61)

50 §. Disciplinärt förfarande kan inledas inom ett år räknat från den dag landskapsregeringen erhöll kännedom om omständighet som kan föranleda sådant förfarande.

Disciplinärt förfarande får inte inledas eller disciplinstraff påföras om domstol redan på grund av samma omständighet har ådömt straff eller om domstol frikänt tjänstemannen eller avstått från att döma ut straff.

Medan åtal mot tjänsteman är anhängigt vid allmän domstol, får inte disciplinärt förfarande mot honom inledas på grund av samma omständighet. Disciplinärt förfarande förfaller om åtal väcks på grund av samma omständighet som föranlett det disciplinära förfarandet.

51 §. Utan hinder av vad som i detta kapitel sägs kan vederbörande förman tilldela underlydande tjänsteman anmärkning.

52 §. Angående ersättning av skada som förorsakats i tjänsteförhållande finns bestämmelser i skadeståndslagen (FFS 412/1974). Skadeståndsyrkande handläggs särskilt, oberoende av att disciplinärt förfarande enligt denna lag anhängiggörs mot tjänsteman.

Tjänsteman är inte skyldig att ersätta landskapet, och landskapet är inte skyldigt att ersätta tjänsteman skada förorsakad av avbrott i arbetet på grund av stridsåtgärd såvida stridsåtgärden inte vidtagits utan iakttagande av bestämmelserna om medling i arbets tvister eller åtgärden strider mot bestämmelserna i landskapslagen om tjänstekollektivavtal eller bestämmelserna i tjänstekollektivavtal och om inte avbrottet förorsakat avsevärt men. Tjänsteman är inte heller skyldig att ersätta landskapet skada förorsakad av avbrott i arbetet på grund av deltagande i stridsåtgärd, som vidtagits av tjänstemannaförening i strid med i detta moment avsedda bestämmelser.

11 kap. Avstängning från tjänsteutövning

53 §. Har beslut om uppsägning av tjänsteman inte vunnit laga kraft vid uppsägningstidens utgång, skall landskapsregeringen avstånga tjänstemannen från tjänsteutövning om inte högre instans av särskilt skäl bestämmer annorlunda. Har tjänsteman avsatts, skall han omedelbart avstångas från tjänsteutövning även om beslutet inte vunnit laga kraft.

Landskapsregeringen kan dessutom avstånga tjänsteman från tjänsteutövning

1) om åtal eller disciplinärt förfarande är anhängigt eller utredning med anledning därav pågår,

2) om tjänstemannen lider av sjukdom, lyte eller kroppsskada, som i väsentlig mån hindrar skötseln av tjänsten, eller om tjänstemannen vägrar lämna i 19 § avsedda uppgifter om sitt hälsotillstånd, eller

3) om tjänstemannen blivit uppsagd och allmän fördel kräver att han omedelbart efter uppsägningen avstångas från tjänsteutövning.

Tjänsteman får inte avstångas från tjänsteutövning längre än vad behovet påkallar.

54 §. Innan tjänsteman avstångas från tjänsteutövning skall han beredas tillfälle att yttra sig i saken, såvida

han inte på grund av sakens natur skall avstångas från tjänsteutövning med omedelbar verkan.

Beslut om avstängning från tjänsteutövning skall skriftligen meddelas tjänstemannen.

Beslut om avstängning från tjänsteutövning skall iaktas oaktat besvär anförs över beslutet.

12 kap. Tillfälliga tjänstemän

55 §. Landskapsregeringen kan vid behov anställa tillfälliga tjänstemän. Då en tillfällig tjänsteman anställs ska bestämmelserna i 2a § följas. (2023/57)

Tillfällig tjänsteman anställs för viss tid, om inte av särskilt skäl annat följer. Tillfällig tjänsteman anses vara anställd för viss tid även då tjänstemannen anställs för bestämt arbete eller bestämd uppgift eller på annat sätt för begränsad tid. Som bevis över anställningen ges förordnande.

3 mom. upphävt (2023/57).

56 §. Tillfällig tjänstemans tjänsteförhållande kan sägas upp såväl av landskapsregeringen som av tjänstemannen att upphöra efter utgången av viss uppsägningstid. Landskapsregeringen får säga upp tillfällig tjänsteman då skäl därtill föreligger. Tjänsteförhållandet för tillfällig tjänsteman som anställts för viss tid upphör utan uppsägning då den bestämda tiden utgått, om inte tjänsteförhållandet med anledning av uppsägning har upphört därförinnan.

Då tillfällig tjänsteman säger upp sig får avvikelser ske från den i 1 mom. avsedda uppsägningstiden, om landskapsregeringen samtycker till detta.

3 mom. upphävt (2013/45).

57 §. På tillfällig tjänsteman skall i tillämpliga delar iaktas de bestämmelser i denna lag som gäller tjänstemän. På tillfällig tjänsteman tillämpas dock inte de bestämmelser i vilka stadgas enbart om ordinarie tjänsteman och tjänsteman på provotid.

13 kap. Sökande av ändring

58 §. Den som anser att till honom inte utgivits av tjänsteförhållande härflytande ekonomisk förmån så som den borde ha givits honom får, om inte i lag annat stadgas, skriftligen yrka på rättelse hos landskapsregeringen. Rättelseyrkande får inte framställas i ärende som hör till arbetsdomstolens behörighet, om inte sagda domstol med stöd av 1 § 2 mom. lagen om arbetsdomstolen (FFS 646/1974) beslutat att inte avgöra ärendet.

I landskapsregeringens beslut i anledning av rättelseyrkande får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen såvitt gäller lagligheten av beslutet på det sätt som stadgas i [förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996)]. (2005/2)

Förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996) har ersatts av L om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019)

59 §. (2005/2) I landskapsregeringens beslut som gäller avstängning från tjänsteutövning, bisyssla, disciplinärt förfarande, uppsägning av tjänsteman eller permittering får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen såvitt gäller lagligheten av beslutet med iakttagande av vad i [förvaltningsprocesslagen] är föreskrivet.

60 §. Anser tjänsteman som med stöd av 28 § 1 mom. 2-3 punkterna förflyttats till tjänst vid annat verk eller annan inrättning att beslutet om förflyttning kränker hans rätt, får han söka ändring i beslutet genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen med iakttagande av vad i [förvaltningsprocesslagen] är föreskrivet. (2005/2)

Anser tjänsteman som med stöd av i 1 mom. nämnda lagrum förflyttats till annan tjänst vid samma ämbetsverk eller inrättning att beslutet om förflyttning kränker hans rätt, får han inom 14 dagar från det han fick del av beslutet skriftligen yrka på rättelse hos landskapsregeringen. Till landskapsregeringens beslut om förflyttning skall fogas anvisning om rättelseyrkande. Över landskapsregeringens beslut i ärendet får ändring inte sökas genom besvär.

61 §. I andra än ovan i 58-60 §§ avsedda beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag, får ändring inte sökas genom besvär.

14 kap. Särskilda bestämmelser

62 §. Har inte i 58 § avsett rättelseyrkande framställts inom tre år från utgången av det kalenderår, under vilket prestationen borde ha ägt rum, eller inom 60 dagar från den dag tjänstemannen erhöll del av arbetsdomstolens i 58 § avsedda beslut, är rätten till förmånen förverkad.

Har inte talan i ärende som gäller av tjänsteförhållande härflytande ekonomisk förmån och som hör till arbetsdomstolens kompetens anhängiggjorts vid arbetsdomstolen inom tre år från utgången av det kalenderår, under vilket prestationen borde ha ägt rum, är rätten till förmånen förverkad. Skall i de fall som avses i 11 § 2 mom. lagen om arbetsdomstolen underhandlingar först föras i saken, är rätten till förmånen förverkad, om underhandlingar inte har påyrkats på därom avtalat sätt inom ovan avsedd tid.

63 §. Ordinarie tjänsteman anses ha avgått från sin tidigare tjänst räknat från den tidpunkt, från vilken han utnämns eller förflyttats till annan landskapstjänst, om inte av 35 § annat följer eller annat är särskilt föreskrivet.

Ordinarie tjänsteman anses ha avgått från landskapstjänst räknat från den tidpunkt, från vilken han på annat sätt än för viss tid utnämns till tjänst vid Ålands lagting eller vid Ålands delegation i Nordiska rådet.

64 §. Innan beslut fattas om förflyttning av tjänsteman till annan tjänst eller om uppsägning av tjänsteman med stöd av 38 § skall landskapsregeringen, om tjänstemannen det begär, bereda vederbörande huvudförtroendeman eller förtroendeman tillfälle att bli hörd. Under samma förutsättningar skall huvudförtroendemannen eller förtroendemannen beredas tillfälle att bli hörd innan tjänsteman med stöd av 53 § 2 mom. avstängs från tjänsteutövning, om inte avstängningen från tjänsteutövning på grund av sakens natur skall bringas i kraft omedelbart.

65 §. Utan hinder av vad i 41 § är stadgat, kan person som uppnått avgångsålder anställas såsom interimistisk handhavare av tjänst eller såsom vikarie, om det är svårt att få en kompetent person att sköta tjänsten.

66 §. Ordinarie tjänsteman kan av särskilt skäl förordnas att interimistiskt eller såsom vikarie jämte egen tjänst handha annan tjänst, om han samtycker därtill.

67 §. Tjänsteman har rätt att på begäran utfå intyg över den tid tjänsteförhållandet varat och över arbetsuppgifternas art (**arbetsintyg**). Dessutom skall, om tjänstemannen det begär, i arbetsintyget anges orsaken till att tjänsteförhållandet upphör samt ges vitsord över tjänstemannens arbetsskicklighet, flit och uppförande. Då tjänstemannen avlidit har hans dödsbo rätt att utfå arbetsintyg.

Begär tjänsteman arbetsintyg senare än tio år från det tjänsteförhållande upphörde, behöver intyg inte utges om det förorsakar oskäligen olägenhet. Under samma förutsättning skall istället för arbetsintyg som förkommit eller förstörts på begäran utges nytt intyg.

Arbetsintyg får inte förse med sådant märke eller utfärdas i sådan form som avser att om tjänstemannen lämna andra uppgifter än vad som framgår av arbetsintygets ordalydelse.

Över tjänsteman skall fortlöpande föras matrikel på sätt som landskapsregeringen närmare bestämmer.

68 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

69 §. Angående införande av denna lag stadgas i landskapslagen om införande av tjänstemannalagen för landskapet Åland.

Ikraftträdandebestämmelse (2022/54):

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2022.

Bestämmelserna i 10 och 12 §§ omfattar inte tjänsteförhållanden som inletts före lagens ikraftträdande.

För en tjänsteman som enligt övergångsbestämmelserna till lagen om ändring av sjukförsäkringslagen (FFS 28/2022) inte omfattas av den ändrade lagstiftningen ska i 34 § i stället för begreppen graviditets- och föräldrapenning tillämpas begreppen dag- och moderskapspenning.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/57):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

Bestämmelserna tillämpas inte på visstidsanställningar som gjorts före lagens ikraftträdande.

D 32 Landskapslag (1987:62) om införande av tjänstemannalagen för landskapet Åland

1 kap. Ikraftträdelsebestämmelser

1 §. Tjänstemannalagen för landskapet Åland, nedan kallad tjänstemannalagen, träder i kraft den 1 mars 1988. Åtgärder som verkställigheten av tjänstemannalagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2 §. Har annorstädes hänvisats till bestämmelse som ersatts av bestämmelse i tjänstemannalagen skall sistnämnda bestämmelse tillämpas om inte nedan eller annorstädes annat stadgas.

D 32 LL (1987:62) om införande av tjänstemannalagen

2 kap. Författningar som upphävs

3 §. Då tjänstemannalagen träder i kraft upphävs följande lagar och lagrum:

1) landskapslagen (1929:7) den 31 maj 1929 angående utnämningsbrev för innehavare av landskapet Ålands tjänster och fasta befattningar samt om deras rätt att kvarstå i sin tjänst eller befattning ävensom skyldighet att därifrån avgå, nedan kallad landskapslagen angående utnämningsbrev;

2) landskapslagen (1950:17) den 17 maj 1950 angående landskapsförvaltningen underlydande extraordinarie befattningshavare och tillfälliga funktionärer i landskapet Åland;

3) landskapslagen (1946:16) den 26 mars 1946 angående rätt för innehavare av landskapsförvaltningen underlydande tjänst eller befattning i landskapet Åland att innehava annan avlönad befattning;

4) landskapslagen (1946:4) den 4 januari 1946 om rättigheter och skyldigheter som tillkomma innehavare av Ålands landskapsförvaltning underlydande tjänst eller befattning, som indrages;

5) landskapslagen (1973:27) den 27 april 1973 om disciplinära åtgärder mot Ålands landskapsförvaltning underlydande tjänstemän;

6) landskapslagen (1943:17) den 17 juli 1943 om avlöning i landskapsförvaltningen underlydande tjänster eller befattningar uti landskapet Åland;

7) 24 och 43 §§ landskapslagen (1973:25) den 10 maj 1973 om landskapet Ålands centrala ämbetsverk; samt

8) 23 § landskapslagen (1974:27) den 28 mars 1974 om semester för landskapets tjänstemän.

Då tjänstemannalagen träder i kraft upphävs, om inte nedan annat stadgas, även sådana bestämmelser som utfärdats med stöd av i 1 mom. nämnda lagar.

Utan hinder av vad som i 1 och 2 mom. är stadgat, tillämpas i sagda moment angivna bestämmelser på sätt i denna lag stadgas.

4 §. Då tjänstemannalagen träder i kraft upphör även övriga bestämmelser som står i strid med nämnda lag att gälla, till den del de rör landskapets tjänstemän.

3 kap. Ombildning av tjänster

5 §. Tjänster, fasta befattningar och extraordinarie befattningar som inrättats före tjänstemannalagens ikraftträdande ombildas då sagda lag träder i kraft till tjänster med tidigare benämning och i samma avlöningsklass eller avtalslöneklass samt eljest till motsvarande i tjänstemannalagen avsedda tjänster som följer:

1) tjänst med grundlön till tjänst med grundlön;

2) tjänst med avtalslön till tjänst med avtalslön;

3) fast befattning till tjänst med grundlön;

4) extraordinarie befattning till tjänst med grundlön.

På tjänst som ombildats i enlighet med 1 mom. skall tjänstemannalagen tillämpas.

6 §. Angående i 5 § 1 mom. 1-3 punkten avsedd ombildad tjänst gäller dessutom fortfarande vad som är

särskilt föreskrivet om lika benämnd och eljest motsvarande tidigare tjänst eller fast befattning, såvida bestämmelserna inte står i strid med tjänstemannalagen.

Angående i 5 § 1 mom. 4 punkten avsedd ombildad tjänst gäller vad som är särskilt föreskrivet om lika benämnd och eljest motsvarande tidigare tjänst eller fast befattning, såvida bestämmelserna inte står i strid med tjänstemannalagen. Om det inte finns tidigare tjänst eller fast befattning, som till benämning eller i övrigt motsvarar extraordinarie befattning som enligt 5 § ombildats till tjänst, gäller dock om tjänsten i övrigt fortfarande vad som är särskilt föreskrivet om lika benämnd och eljest motsvarande tidigare extraordinarie befattning, såvida bestämmelserna inte står i strid med tjänstemannalagen.

7 §. Den som innehar tjänst, fast befattning eller extraordinarie befattning som inrättats före tjänstemannalagens ikraftträdande förflyttas då sagda lag träder i kraft till motsvarande i enlighet med 5 § ombildade tjänst. På sådan tjänsteman tillämpas vad som i tjänstemannalagen är stadgat om ordinarie tjänsteman, såvida inte i 10 § annat stadgas.

Den som förordnats att interimistiskt, såsom vikarie eller på provotid handha tjänst, fast befattning eller extraordinarie befattning, som inrättats före tjänstemannalagens ikraftträdande, förflyttas då sagda lag träder i kraft att på tidigare grunder handha motsvarande i enlighet med 5 § ombildade tjänst. På tjänsteman som interimistiskt eller såsom vikarie handhar tjänst eller befattning tillämpas vad som i tjänstemannalagen är stadgat om tjänstförrättande tjänsteman och på tjänsteman som förordnats på provotid vad som i tjänstemannalagen är stadgat om tjänsteman på provotid.

8 §. På tjänsteman som då tjänstemannalagen träder i kraft är innehavare av tjänst eller fast befattning eller handhar tjänst eller fast befattning interimistiskt eller såsom vikarie, och som i enlighet med 7 § har förflyttats till ombildad tjänst, tillämpas fortfarande bestämmelser om verkets eller inrättningens förvaltning, eller andra bestämmelser som gäller innehavare av lika benämnd och i övrigt motsvarande tidigare tjänst eller fast befattning, eller tjänsteman som handhar tjänsten eller den fasta befattningen interimistiskt eller såsom vikarie, om inte bestämmelserna står i strid med bestämmelserna i tjänstemannalagen.

På tjänsteman som då tjänstemannalagen träder i kraft är innehavare av extraordinarie befattning eller innehar extraordinarie befattning interimistiskt eller såsom vikarie, och som i enlighet med 7 § har förflyttats till ombildad tjänst, tillämpas fortfarande bestämmelser om verkets eller inrättningens förvaltning, eller andra bestämmelser som gäller innehavare av lika benämnd och i övrigt motsvarande tidigare tjänst eller fast befattning, eller tjänsteman som handhar tjänsten interimistiskt eller såsom vikarie, om inte bestämmelserna står i strid med tjänstemannalagen. Har innehavare av extraordinarie befattning, eller tjänsteman som interimistiskt eller såsom vikarie handhar extra-

ordinarie befattning som saknar till benämningen eller i övrigt motsvarande tidigare tjänst eller fast befattning, i enlighet med 7 § förflyttats till ombildad tjänst, tillämpas på tjänstemannen dock fortfarande vad som är föreskrivet om innehavaren av lika benämnd och i övrigt motsvarande tidigare extraordinarie befattning eller om tjänsteman som handhar befattningen intermistiskt eller såsom vikarie, om inte bestämmelserna står i strid med tjänstemannalagen.

På tjänsteman som då tjänstemannalagen träder i kraft är förordnad på provotid och som i enlighet med 7 § har förflyttats till ombildad tjänst tillämpas fortfarande bestämmelser om verkets eller inrättningens förvaltning eller andra bestämmelser som gäller tjänsteman som på provotid förordnats att handha motsvarande tidigare tjänst eller befattning, om inte bestämmelserna står i strid med tjänstemannalagen.

9 §. Utan hinder av att tjänst med avtalslön i enlighet med 5 § denna lag har ändrats till i tjänstemannalagen avsedd tjänst med avtalslön gäller avtal som före tjänstemannalagens ikraftträdande ingåtts med tjänsteman med avtalslön, efter det sagda lag trätt i kraft fortfarande på det sätt som är bestämt i avtalet, om inte i denna lag annat stadgas.

4 kap. Övergångsbestämmelser

10 §. Indras tjänst, till vilken innehavare av tjänst eller fast befattning enligt 7 § 1 mom. denna lag har förflyttats, innan tio år har förflutit från det tjänstemannalagen trädde i kraft, tillämpas inte på tjänstemannen bestämmelserna i 9 kap. tjänstemannalagen om avgångsbidrag och periodisk ersättning, utan på honom tillämpas fortfarande landskapslagen (1946:4) om rättigheter och skyldigheter, som tillkomma innehavare av Ålands landskapsförvaltning underlydande tjänst eller befattning, som indrages, nedan kallad landskapslagen om lön på indragningsstat.

På i 1 mom. avsedd tjänsteman tillämpas dock i stället för landskapslagen om lön på indragningsstat bestämmelserna i 9 kap. tjänstemannalagen, såvida han före den dag från vilken tjänsten indras anmäler till [landskapsstyrelsen] att han så önskar. Anmälan, som skall vara skriftlig, kan inte återtas.

På den som är uppförd på indragningsstat då tjänstemannalagen träder i kraft tillämpas efter sagda lags ikraftträdande fortfarande landskapslagen om lön på indragningsstat, om inte av 11 § denna lag annat följer. Dessutom tillämpas på sådan tjänsteman tjänstemannalagens bestämmelser om uppsägning, avgångsålder och avsättning samt i tillämpliga delar även andra bestämmelser i tjänstemannalagen.

11 §. På tjänsteman som under den i 10 § 1 mom. stadgade tiden om tio år uppförts på indragningsstat, eller på tjänsteman som är uppförd på indragningsstat då tjänstemannalagen träder i kraft, och som efter sagda lags ikraftträdande tar emot landskapstjänst som är huvudsyssla, eller som utnämns eller förflyttas till sådan tjänst, tillämpas inte från ifrågakvarande tidpunkt landskapslagen om lön på indragningsstat utan i alla avseenden tjänstemannalagen. Detsamma gäller den

som då tjänstemannalagen träder i kraft varit uppförd på indragningsstat och som varit utnämnd till tjänst med avtalslön eller anställd i extraordinarie befattning och i enlighet med 7 § förflyttats till tjänst.

Utän hinder av vad i 1 mom. stadgas tillämpas på tjänsteman som avses i sagda moment dock fortfarande vad i 6 § landskapslagen om lön på indragningsstat är stadgat om de rättigheter som tillkommer innehavare av tjänst eller befattning.

På tjänsteman som är uppförd på indragningsstat och som vid tjänstemannalagens ikraftträdande innehar i 6 § 1 mom. landskapslagen om lön på indragningsstat avsedd tjänst eller befattning, tillämpas efter det tjänstemannalagen trätt i kraft fortfarande 6 § landskapslagen om lön på indragningsstat.

12 §. Ombildas tjänst, fast befattning eller extraordinarie befattning som lediganslagits före tjänstemannalagens ikraftträdande innan den har besatts till tjänst som avses i tjänstemannalagen, får tjänsten besättas utan att den lediganslås på nytt.

13 §. Om innehavare av tjänst eller fast befattning har anhållit om avsked eller extraordinarie befattningshavare sagt upp sig eller blivit uppsagd före tjänstemannalagens ikraftträdande, skall de bestämmelser iakttagas som gällde innan tjänstemannalagen trädde i kraft.

I beslut som fattats före tjänstemannalagens ikraftträdande, genom vilket befattningshavare har entledigats eller extraordinarie befattningshavare sagts upp eller extraordinarie befattningshavares förordnande återkallats, söks efter det att tjänstemannalagen trätt i kraft ändring med iakttagande av de bestämmelser som gällde innan sagda lag trädde i kraft. Besvären handläggs och avgörs enligt samma bestämmelser.

14 §. Om tjänsteman då tjänstemannalagen träder i kraft sköter i lags 18 § 1 mom. avsedd bisyssla utan att ha tillstånd till bisyssla skall han inom tre månader efter tjänstemannalagens ikraftträdande ansöka om tillstånd av [landskapsstyrelsen].

15 §. På preskription av fordran på lön eller annan ekonomisk förmån som följer av tjänsteförhållande och som före tjänstemannalagens ikraftträdande utan grund utbetalts till tjänsteman, tillämpas de bestämmelser som gällde innan tjänstemannalagen trädde i kraft. Har återkravsförfarande beträffande sådan förmån inte inletts eller har återkrav inte i annan ordning anhängiggjorts inom tre år efter tjänstemannalagens ikraftträdande är rätten till återkrav av förmånen dock förverkad.

I 58 § tjänstemannalagen avsett rättelseyrkande som gäller prestation vilken borde ha ägt rum före tjänstemannalagens ikraftträdande och beträffande vilken framställande av rättelseyrkande när tjänstemannalagen träder i kraft enligt då gällande bestämmelser inte har preskriberats, skall efter tjänstemannalagens ikraftträdande framställas inom tre år från utgången av det kalenderår under vilket prestationen borde ha ägt rum. I annat fall har rätten till förmånen förverkats.

D 32 LL (1987:62) om införande av tjänstemannalagen

16 §. Disciplinärt ärende som anhängiggjorts före tjänstemannalagens ikraftträdande, slutbehandlas med iakttagande av de bestämmelser som gällde innan tjänstemannalagen trädde i kraft.

17 §. Har tjänsteman före tjänstemannalagens ikraftträdande handlat mot sin tjänsteplikt eller försummat denna och har härpå grundat disciplinärt förfarande inte anhängiggjorts före tjänstemannalagens ikraftträdande, skall det disciplinära ärendet, om sådant anhängiggörs, handläggas och avgöras med iakttagande av de bestämmelser som gällde innan tjänstemannalagen trädde i kraft.

5 kap. Villkoren i anställningsförhållande under övergångstiden

18 §. Tjänstemans ordinarie lön, allmänna tillägg samt sådana tilläggsarvoden och lönetillägg, vilka betalas i regelbundet återkommande månatliga rater till bestämt belopp, betalas räknat från det tjänstemannalagen trätt i kraft, utan hinder av vad som med stöd av landskapslagen om tjänstekollektivavtal är överenskommet, för varje kalendermånad den 15 i månaden. Infaller den 15 i månaden på en lördag, söndag eller helgdag, betalas avlöningen den dag som föregår nämnda dagar.

Andra än i 1 mom. avsedda tilläggsarvoden och lönetillägg betalas så snabbt som möjligt efter det beräkningsperioden för dem utgått, dock senast före utgången av den kalendermånad som följer närmast efter beräkningsperioden.

Tjänstemans ordinarie avlöning och allmänna tillägg beräknas från och med den dag han tillträder sin tjänst till och med den dag hans tjänsteförhållande upphör. Annan avlöning beräknas från och med den dag från vilken den har beviljats honom till och med den dag då tjänsteförhållande upphör eller den avlöning som har beviljats honom eljest upphör. Tidsbestämd höjning, antingen motsvarande skillnaden mellan avlöningsklasser eller till ett bestämt belopp, som skall betalas till tjänsteman på grund av tjänstgöringstidens längd, betalas från början av den månad som följer efter den, under vilken han uppnått de tjänstgöringsår som krävs.

Då tjänsteförhållandet upphör, betalas till tjänsteman avlöning ända till dagen för tjänsteförhållandets upphörande, sagda dag medräknad. Upphör tjänsteförhållandet under kalendermånaden på grund av att tjänstemannen avlider, betalas dock till hans rättsinnehavare ett belopp som motsvarar den ordinarie avlöningen för den återstående delen av månaden.

Med ordinarie avlöning avses i tjänst som hör till avlöningsklassen A eller C grundlönen och eventuella ålderstillägg samt i tjänst som hör till avtalslöneklassen S avtalslönen, samt i tjänst tillhörade avtalslöneklass S, i vilken erläggs tabellönen enligt inplaceringslöneklassen, dessutom ålderstillägg. Med allmänna tillägg avses dyrorottstillägg och fjärrortstillägg.

19 §. Avlöningen för i denna paragraf avsedd tjänsteman betalas, utan hinder av vad som med stöd av

landskapslagen om tjänstekollektivavtal är överenskommet, för de sex kalendermånader som föregår tjänstemannalagens ikraftträdande, som följer:

1) till innehavare av ordinarie tjänst och fast befattning samt till tjänsteman som tjänstledig från ordinarie tjänst eller fast befattning sköter extraordinarie befattning betalas annan avlöning än i 18 § 2 mom. avsedda tilläggsarvoden och lönetillägg

för september månad den 3,
för oktober månad den 5,
för november månad den 9,
för december månad den 9,
för januari månad den 12, och
för februari månad den 12.

2) till andra än i 1 punkten avsedda personer i tjänsteförhållande betalas annan avlöning än i 18 § 2 mom. avsedda tilläggsarvoden och lönetillägg

för september månad den 28,
för oktober månad den 26,
för november månad den 23,
för december månad den 21,
för januari månad den 18, och
för februari månad den 16.

I 18 § 2 mom. avsedda lönetillägg och tilläggsarvoden betalas för i denna paragraf nämnda månader på sätt som stadgas i 18 § 2 mom.

Utän hinder av vad som i denna paragraf stadgas, betalas avlöning i enlighet med 1 punkten även till övriga tjänstemän till vilka avlöningen ett år före tjänstemannalagens ikraftträdande med stöd av tjänstekollektivavtal eller annan bestämmelse betalas månatligen i förskott den första vardagen i månaden.

20 §. Förflyttas tjänsteman till annan tjänst med lägre lön, överenskommes särskilt genom tjänstekollektivavtal om avlöningen.

Är tjänsteman på grund av förflyttning till annan tjänst tvungen att flytta, skall han få ersättning för skäligen flyttningskostnader.

21 §. Ordinarie tjänstemans tjänsteförhållande kan av [landskapsstyrelsen] sägas upp att upphöra tidigast

1) efter 2 månader om anställningsförhållandet till landskapet har fortgått utan avbrott högst 5 år;
2) efter 3 månader om anställningsförhållandet till landskapet har fortgått utan avbrott över 5 men högst 10 år; samt

3) efter 4 månader om anställningsförhållandet till landskapet har fortgått utan avbrott över 10 år.

Tjänsteförhållandet för tjänsteman på provotid och för tjänstförrättande tjänsteman kan sägas upp såväl av [landskapsstyrelsen] som av tjänstemannen att upphöra tidigast efter 14 dagar.

Då annan tjänsteman än tjänsteman på provotid eller tjänstförrättande tjänsteman säger upp sig iaktas en uppsägningstid om en månad.

Har genom tjänstekollektivavtal eller genom avtal som ingåtts med tjänsteman med avtalslönen överenskommit om annan än ovan i denna paragraf stadgad uppsägningstid, iaktas utan hinder av vad i denna paragraf stadgas vad som sålunda har överenskommit.

22 §. Har beslut om uppsägning av tjänsteman inte vunnit laga kraft och tjänstemannen på grund härav efter uppsägningstidens utgång med stöd av 53 § 1 mom. tjänstemannalagen har avstängts från tjänsteutövning, innehålls hela hans avlöning under denna tid. Om uppsägningen till följd av att ändring söks upphävs, betalas den innehållna avlöningen till tjänstemannen.

Har tjänsteman genom domstols utslag eller i disciplinärt förfarande avsatts, innehålls tjänstemannens hela avlöning även om utslaget eller beslutet inte vunnit laga kraft. Om avsättningen upphävs till följd av att ändring söks, betalas den innehållna avlöningen till tjänstemannen. Ändras avsättning till lindrigare straff, betalas till tjänstemannen hälften av den avlöning som innehållits. Ändras avsättning till varning betalas dock hela den innehållna avlöningen till tjänstemannen.

23 §. Har tjänsteman med stöd av 53 § 2 mom. 1 punkten tjänstemannalagen avstängts från tjänsteutövning under tiden för åtal, disciplinärt förfarande eller utredning med anledning därav, innehålls under denna tid hälften av hans avlöning. Om tjänsteman inte bestraffats för den gärning som lett till avstängningen, betalas den innehållna avlöningen till tjänstemannen.

Har tjänsteman med stöd av 53 § 2 mom. 2 punkten tjänstemannalagen avstängts från tjänsteutövning, betalas till honom för denna tid avlöning vars storlek bestäms i enlighet med tjänstemans avlöning under tiden för sjukdom.

Till tjänsteman som avstängts från tjänsteutövning med stöd av 53 § 2 mom. 3 punkten tjänstemannalagen betalas för denna tid avlöning, vars storlek bestäms i enlighet med vad som gäller om tjänstemans avlöning under tiden för semester.

24 §. Har tjänsteman som uppsagts på i 42 § 1 mom. tjänstemannalagen stadgad grund, genom landskapets försorg anvisats annan tjänst eller annat arbete hos landskapet och är tjänstemannen därigenom tvungen att flytta för att kunna ta emot ifrågasvarande tjänst eller arbete, har han rätt till ersättning för skäliga flyttningkostnader.

25 §. Vad i 18-24 §§ är stadgat tillämpas endast till dess överenskommelse i saken träffas med stöd av landskapslagen om tjänstekollektivavtal.

Vad i 18-24 §§ är stadgat tillämpas på tjänsteman som anställts i tjänst med avtalslön endast till dess överenskommelse i saken träffas mellan [landskapsstyrelsen] och tjänstemannen.

6 kap. Tillfälliga tjänstemän

26 §. Tillfälliga funktionärer, timplärare och övriga personer i offentligt anställningsförhållande till landskapet som är jämförbart med tjänsteförhållande förflyttas då tjänstemannalagen träder i kraft till tillfälliga tjänstemän i tillfällig uppgift som har tidigare benämning och hör till tidigare avlöningsklass eller som eljest i fråga om avlöningen samt i övrigt motsvarar tidigare tillfällig funktion eller uppgift.

27 §. På tjänsteman som på i 26 § stadgat sätt förflyttas till tillfällig tjänsteman tillämpas vad i 55-57 §§ tjänstemannalagen är stadgat om tillfällig tjänsteman.

På i 1 mom. avsedd tjänsteman tillämpas även, om inte nedan annat stadgas, vad i denna lag är stadgat om tjänsteman. På honom tillämpas dock inte de bestämmelser i vilka stadgas enbart om ordinarie tjänsteman och tjänsteman på provotid.

28 §. På tjänsteman som på i 26 § stadgat sätt förflyttats till tillfällig tjänsteman tillämpas vad som är stadgat särskilt om motsvarande tillfällig funktionär eller annan i 26 § avsedd motsvarande person, såvida bestämmelserna inte står i strid med bestämmelserna i tjänstemannalagen.

29 §. Tillfällig tjänstemans tjänsteförhållande kan sägas upp av [landskapsstyrelsen] att upphöra tidigast efter förloppet av en månad och av tjänstemannen efter förloppet av 14 dagar.

30 §. Vad ovan i 27 och 29 §§ är stadgat, tillämpas endast till dess överenskommelse i saken träffats med stöd av landskapslagen om tjänstekollektivavtal.

7 kap. Särskilda bestämmelser

31 §. Vad i 8 § är stadgat om tillämpningen av där avsedda bestämmelser gäller även tjänsteman som efter tjänstemannalagens ikraftträdande har utnämnts eller förflyttats till eller anställts i tjänst som avses i sagda paragraf.

32 §. Tjänstemannalagen och denna lag skall till de delar som motsvarar bestämmelserna i landskapslagen angående utnämningssbrev tillämpas även på annan än i landskapets tjänst varande person, på vilken landskapslagen angående utnämningssbrev fortfarande tillämpas, såvitt inte annat följer av särskilda bestämmelser.

33 §. Om den som är uppförd på indragningsstat tar emot eller utnämns till tjänst eller befattning på vars innehavare tjänstemannalagen tillämpas med stöd av 32 §, tillämpas inte på honom från nämnda tidpunkt landskapslagen om lön på indragningsstat, utan i tillämpliga delar tjänstemannalagen. Detsamma gäller på indragningsstat uppförd som då tjänstemannalagen träder i kraft innehar i 32 § avsedd tjänst eller befattning.

Utän hinder av vad i 1 mom. stadgas tillämpas på tjänsteman som avses i sagda moment dock fortfarande vad som i 6 § landskapslagen om lön på indragningsstat är stadgat om de rättigheter som tillkommer innehavare av tjänst eller befattning.

34 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

35 §. Denna lag träder i kraft den 1 mars 1988.

Bestämmelserna i 19 § om erläggande av avlöning till tjänsteman får tillämpas innan denna lag träder i kraft.

Även andra åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

D 33 LL (2013:43) om tillämpning av semesterlagen

D 33 Landskapslag (2013:43) om tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän

1 §. Lagens tillämpningsområde

Med stöd av denna landskapslag ska semesterlagen (FFS 162/2005) med angivna avvikelser tillämpas i landskapet. Ändringar i semesterlagen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag. Denna landskapslag gäller tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän. För arbetstagare och övriga tjänstemän i landskapet gäller rikslagstiftningen om semester.

2 §. Avvikelser

Kollektivavtal och riksomfattande tjänstekollektivavtal ska avse tjänstekollektivavtal enligt landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal. Arbetsgivarnas och arbetstagarnas riksomfattande förenings rätt att avvika från semesterlagen ska avse avtalsparternas rätt att avvika från denna landskapslag.

Den 9 juni som är en ledig dag enligt landskapslagen (1976:26) om Ålands självstyrelsedag ska inte räknas som semesterdag.

Lagen om studieledighet (FFS 273/1979) ska avse landskapslagen (1983:57) om studieledighet.

Arbetsgivarens skyldighet enligt 35 § ska även omfatta skyldigheten att hålla denna landskapslag fritt tillgänglig för tjänstemännen på arbetsplatsen.

Särskilda bestämmelser för anställda i tjänsteförhållande tillämpas på landskapets tjänstemän enligt vad som gäller för statstjänstemän och på kommunernas tjänstemän enligt vad som gäller för kommunala tjänsteinnehavare.

Om det i övrigt hänvisas till någon bestämmelse som har sin motsvarighet i landskapslag eller någon annan bestämmelse inom landskapets behörighet, ska den i landskapet gällande bestämmelsen tillämpas.

3 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 2013.

Genom denna lag upphävs landskapsförordningen (1998:122) om semester för landskapets tjänstemän och landskapsförordningen (1998:123) om semester för vissa landskapets tjänstemän som inte är anställda i huvudsyssla.

D 34 Landskapslag (1999:44) om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen (2006/94)

1 §. (2006/94) Den som står i offentligt tillämpningsförhållande till landskapet och som valts till riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen har, med de undantag och inskränkningar som anges i denna lag, rätt till tjänstledighet för uppdraget. Rätten till tjänstledighet gäller inte den som är anställd vid landskapsregeringen som

förvaltningschef, avdelningschef eller lagberedningschef.

Rätten till tjänstledighet gäller för den tid uppdraget varar, dock inte längre än en mandatperiod. I fråga om uppdrag som medlem av landskapsregeringen omfattar mandatperioden även tiden efter ett lagtingsval tills en ny landskapsregering har tillsatts. Efter en mandatperiod beviljas tjänstledighet för sådant politiskt uppdrag som avses i 1 mom. endast om det följer av bestämmelserna i 3 mom.

Rätt till tjänstledighet för politiskt uppdrag som nämns i 1 mom. har även den som enligt momentet har rätt till tjänstledighet för sådant uppdrag och som tidigare varit tjänstledig för sådant uppdrag med stöd av denna lag, om tjänstledigheten då varade kortare tid än en mandatperiod eller om det har förflutit minst två mandatperioder sedan han eller hon senast var tjänstledig med stöd av denna lag.

Den som har rätt till tjänstledighet för ett politiskt uppdrag med stöd av denna lag är tjänstledig under den tid uppdraget varar. Väljs den som inte har rätt till tjänstledighet eller vars rätt till tjänstledighet utlöpt till ett i 1 mom. avsett politiskt uppdrag, anses tjänsteförhållandet ha upphört efter en tid som motsvarar den uppsägningstid som gäller för tjänstemannen i fråga räknat från den dag han eller hon tillträder uppdraget.

2 §. Tjänstledig enligt denna lag är även tjänsteman i landskapets anställning som enligt bestämmelserna i 8 § 2 och 3 mom. lagtingsordningen (1972:11) för landskapet Åland inträder som ersättare för lagtingsledamot för viss tid.

Den som valts till lagtingsledamot är, enligt vad landskapsregeringen närmare beslutar, skyldig att sköta de till anställningen hörande uppgifterna under högst 30 dagars tid, räknat från tidpunkten då uppdraget som lagtingsledamot tillträds.

En riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen som utnämns till anställning som avses i denna lag får inte tillträda anställningen förrän han eller hon befriats från sitt uppdrag, såvida han eller hon inte är tjänstledig enligt bestämmelserna i denna lag.

3 §. Denna lag träder i kraft omedelbart och tillämpas första gången efter det första riksdagsmannaval, lagtingsval respektive val av medlemmar till landskapsregeringen som förrättas sedan lagen trätt i kraft.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1987:69) den 6 augusti 1987 om tjänstledighet för uppdrag som landstingsman eller ledamot av landskapsregeringen. Hänvisningar i annan lagstiftning till den upphävda lagen gäller denna lag efter att den har trätt i kraft.

Tjänstledighet för sådant politiskt förtroendeuppdrag som avses i denna lag som åtnjutits med stöd av tidigare lagstiftning skall inte beaktas vid tillämpningen av denna lag.

D 35 Landskapslag (1984:26) om rättsställningen för landskapstjänsteman som anställs vid nordisk institution

1 §. (1987/38) Den som står i offentligrättsligt anställningsförhållande till landskapet Åland (landskaps-tjänsteman) och som anställs vid nordisk institution har rätt till tjänstledighet utan lön.

Den i 1 mom. avsedda rätten till tjänstledighet gäller för den tid landskapstjänstemannen anställts vid institutionen, dock längst för en tid av åtta år om han anställts vid Nordiska rådets presidiesekretariat eller Nordiska ministerrådets sekretariat och längst för en tid av fyra år om han anställts vid annan institution.

2 §. Landskapstjänsteman som inträtt i tjänst vid nordisk institution har rätt till semester eller semesterersättning enligt de regler som gäller beträffande landskapstjänstemäns semester för de till semester berättigande månader hans anställning hos landskapet varat vid tidpunkten för övergången. Han har dessutom rätt till semesterpremie i enlighet med vad som med stöd av landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal genom tjänstekollektivavtal i varje enskilt fall överenskommit.

Den tid under vilken landskapstjänsteman är anställd vid nordisk institution betraktas inte som sådan tid vilken enligt de bestämmelser beträffande semester som gäller för landskapstjänstemännen skall jäställas med tjänstgöringstid.

3 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

D 36 Landskapslag (1936:1) angående innehavares av tjänst och befattning i landskapet Åland rätt till skadestånd vid olycksfall

1 §. Innehavare av tjänst eller [befattning] i landskapet Åland, som i tjänsten eller [befattningen] ådragit sig skada genom olycksfall eller insjuknat i yrkessjukdom, ävensom hans anhöriga äro berättigade att erhålla skadestånd ur landskapsmedel enligt de grunder, som gälla i riket.

Se lag om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (FFS 459/2015).

D 37 Landskapslag (1978:22) om tjänstekollektivavtal

1 kap. Lagens tillämpningsområde

1 §. (1987/64) För fastställande av villkoren i anställningsförhållandet för landskapets och kommunernas tjänstemän genom tjänstekollektivavtal och för tryggnad av arbetsfreden förhandlas på sätt i denna lag stadgas.

Vad i denna lag stadgas om kommun eller om tjänsteman i kommun äger motsvarande tillämpning på sammanlutning av kommuner samt på tjänstemän däri.

2 §. (1987/64) Angående villkoren i tjänstemans anställningsförhållande gäller, utan hinder av vad i lag är stadgat, vad därom bestäms genom tjänstekollektivavtal. Tjänsteman åtnjuter likväl minst de förmåner beträffande vilka sämre villkor enligt lag inte får avtalas.

Till villkoren i anställningsförhållande hänförs inte

1) grunderna för landskapets eller kommunernas ämbetsverks och inrättningsorganisation eller annan reglering av desamma;

2) inrättande eller indragning av tjänst, myndighets åligganden eller inre arbetsfördelning, arbetsledning eller arbetsmetoderna; eller

3) uppkomsten av tjänsteförhållande eller dess upphörande, med undantag av uppsägningstid och grunderna för uppsägning.

Avtal får inte ingås om

1) kompetenskrav för tjänst, befodringsgrunder, tjänstemans skyldigheter eller disciplin;

2) (1997/75) pensioner, familjepensioner eller därmed jämförliga andra förmåner, hyran för bostad som innehas på grundval av tjänsteförhållande eller nyttjande av landskapet eller kommunen tillhörig annan egendom, med undantag av arbetsutrymmen och arbetsredskap för tjänstemän i uppgifter som gäller samarbete mellan arbetsgivare och tjänstemän,

3) (1997/75) de frågor beträffande vilka för arbetstagarnas del inte kan avtalas genom arbetskollektivavtal, och inte heller om

4) (1997/75) utvidgning av lagstadgade grunder för uppsägning av ett tjänsteförhållande.

Bestämmelser i avtal får inte diskriminera tjänstemän på grund av deras kön, etniska tillhörighet, religion, övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuella läggning. (2007/83)

Det ankommer på förvaltningschefen samt avdelningscheferna för finans- och utbildnings- och kulturavdelningen vid landskapsregeringens allmänna förvaltning, på de övriga tjänstemän vid den allmänna förvaltningen som landskapsregeringen utser samt på polismästaren vid Ålands polismyndighet och förvaltningschefen vid Ålands hälso- och sjukvård att företräda landskapsregeringen vid förhandlingarna enligt denna lag och när arbetsstrid uppstår samt att i övrigt verka som företrädare för arbetsgivaren. Om justeringen av avlöningen för de tjänster som avses i detta moment samt om arvoden för deras innehavare beslutar landskapsregeringen. (2006/92)

Beträffande angelägenhet som inte reglerats genom tjänstekollektivavtal samt beträffande i 3 mom. avsedda angelägenheter gäller vad därom är särskilt föreskrivet eller utöver tjänstekollektivavtalet i enskilt fall överenskommet med tjänsteman som åtnjuter avtalslön.

En bestämmelse i ett tjänstekollektivavtal är giltig om den står i strid med denna paragraf. (2005/69)

Tidigare 4-6 mom. har blivit 5-7 mom. genom (2005/69).

D 37 LL (1978:22) om tjänstekollektivavtal

2 kap. Tjänstekollektivavtal**3 §. Förhandlings- och avtalsparter är:**

1) (1992/59) på landskapets vägnar landskapsregeringen eller, om så stadgas särskilt, affärsverks styrelse i frågor som rör verket,

2) på kommunernas vägnar kommunala avtalsdelegationen,

3) på landskapets tjänstemäns vägnar sådan registrerad förening till vars egentliga ändamål hör att bevaka tjänstemännens intressen i tjänsteförhållanden (tjänstemannaförening) och med vilken landskapsregeringen efter att vid behov ha hört berörda organisationer prövar ändamålsenligt ingå tjänstekollektivavtal,

4) på kommunala tjänstemäns vägnar sådan registrerad förening till vars egentliga ändamål hör att bevaka tjänstemännens intressen i tjänsteförhållanden (tjänstemannaförening) och med vilken avtalsdelegationen efter att vid behov ha hört berörda organisationer prövar ändamålsenligt ingå tjänstekollektivavtal. (1987/64)

I angelägenhet vari överenskommelse får träffas genom tjänstekollektivavtal kan kommunala avtalsdelegationen bemyndiga kommun eller kommunalförbund att för egen del ingå tjänstekollektivavtal inom de gränser avtalsdelegationen bestämmer.

Angående kommunala avtalsdelegationens organisation och verksamhet stadgas i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland. (1997/75)

Genom *huvudavtal* kan överenskommas om förhandlingsproceduren, om förfarande för tryggande av arbetsfreden samt om förfarande som skall iaktas vid skötseln av tjänstemannafrågor. Genom huvudavtal får avvikelser inte göras från bestämmelser i lag eller förordning angående det förfarande som skall iaktas vid skötseln av tjänstemannafrågor. I övrigt gäller om huvudavtal vad om tjänstekollektivavtal är stadgat, såvitt inte annat följer av vad som stadgas nedan. (1987/64)

4 §. Tjänstekollektivavtal skall ingås skriftligen. Avtal kan ingås även sålunda, att avtalets innehåll uppges i det vid förhandlingarna mellan förhandlingsparterna förda protokollet, vilket styrkes på överenskommelse sätt.

Medför tjänstekollektivavtal merutgifter för landskapet, för vilkas godkännande erfordras beslut av lagtinget, skall avtalet underställas lagtinget för godkännande såsom därom är särskilt stadgat.

Se 43 § LO (2011:97) och 21 § AO (2015:87).

5 §. (1987/64) Bundna av tjänstekollektivavtal är:

1) landskapet,

2) kommuner och kommunalförbund samt kommunala avtalsdelegationen,

3) de tjänstemannaföreningar som ingått tjänstekollektivavtal eller som efteråt med samtycke av tidigare parter i avtalet skriftligen biträtt detsamma,

4) de registrerade föreningar som direkt eller genom mellanled är eller under avtalets giltighetstid varit underföreningar av i 3 punkten avsedda tjänstemannaföreningar, och

5) de tjänstemän som är eller under avtalets giltighetstid varit medlemmar i förening som är bunden av avtalet.

Utän hinder av tjänstekollektivavtal kan landskapsregeringen och kommunala avtalsdelegationen bestämma annat om villkoren i tjänstemännens anställningsförhållande än vad i tjänstekollektivavtal är överenskommet, såvida möjligheterna att anställa eller bibehålla personal i tjänst hos landskapet, kommun eller kommunalförbund eller annat vägande skäl det kräver. Sämre villkor för tjänstemännen än vad som avtalats i tjänstekollektivavtal får dock inte bestämmas.

Landskapsregeringen och kommunala avtalsdelegationen skall innan i 2 mom. avsett beslut om avvikelse från tjänstekollektivavtal fattas bereda de övriga avtalsparterna i huvudavtal som ingåtts med stöd av 3 § 4 mom. tillfälle att yttra sig i ärendet. Kommunala avtalsdelegationen skall dessutom höra vederbörande kommuner och kommunalförbund.

Landskapet, kommun eller kommunalförbund får inte i andra än i 2 mom. avsedda fall inom tjänstekollektivavtals tillämpningsområde bestämma eller avtala om mot tjänstekollektivavtalet stridande villkor i anställningsförhållandet för tjänsteman som står utanför tjänstekollektivavtalet men utför i avtalet avsett arbete.

I tjänstekollektivavtal kan överenskommas att tjänsteman som i kommun eller kommunalförbund företräder arbetsgivaren inte skall vara bunden av tjänstekollektivavtalet. Villkor i sådan tjänstemans anställningsförhållande fastställs av kommunala avtalsdelegationen. Kommun eller kommunalförbund kan dock besluta att själv fastställa villkoren för sådan tjänsteman. Meddelande om sådant beslut skall ofördröjligen tillställas kommunala avtalsdelegationen. (1989/80)

Vad i 1 och 4 mom. är stadgat skall iaktas endast såvida landskapet, kommun, kommunalförbund, kommunala avtalsdelegationen, förening eller tjänsteman inte är bunden av tidigare, på andra villkor ingånget tjänstekollektivavtal eller såframt den krets tjänstekollektivavtalet binder inte är begränsad i avtalet.

6 §. Tjänstekollektivavtal som icke ingåtts för viss tid kan av den som är part i avtalet uppsägas, varvid uppsägningstiden är tre månader, såvida ej annat överenskommit. Tjänstekollektivavtal som slutits för längre tid än fyra år gäller efter förloppet av fyra år såsom tjänstekollektivavtal vars giltighetstid icke är bestämd. Vad här är sagt gäller även huvudavtal. Uppsägningstiden för dess vidkommande är likväl sex månader.

Samma uppsägningstid som part i avtalet har i 5 § 1 mom. 4 punkten avsedd förening, om den upphört att vara underförening av förening som är part i avtalet. Underförening är likväl bunden av tjänstekollektivavtal under samma tid som ovan avsedd förening vilken är part i avtalet.

Uppsägning skall ske skriftligen.

7 §. Även om tjänstekollektivavtal upphört att gälla, skall däri upptagna villkor för anställningsförhållande

fortfarande iakttas intill dess nytt avtal ingåtts och trätt i kraft, såfram ej annat överenskommit eller följer av 2 § 4 mom.

3 kap. Arbetsfred och arbetstvister

8 §. Annan stridsåtgärd som angår gällande anställningsförhållande än lockout eller strejk får inte vidtas. Även dessa är förbjudna om syftet med dem är att påverka andra angelägenheter än sådana som enligt 2 § kan vara föremål för avtal, eller om så är särskilt stadgat i lag. Förbudet gäller även andra ärenden än sådana som kan vara föremål för avtal enligt 2 § även när huvudavtal enligt 3 § 4 mom. kan ingås om dem. (1987/64)

Med *lockout* avses av landskapet, kommun eller kommunalförbund föranstaltad avstängning från arbetet och med *strejk* av tjänstemannaförening mot landskapet, kommun eller kommunalförbund riktad arbetsinställelse som har till ändamål att utgöra påtryckning på motparten i arbetstvisten genom att avbryta utförandet av de av stridsåtgärden omfattade tjänstemännens samtliga tjänsteåligganden med nedan stadgade begränsningar. (1987/64)

Landskapsregeringen eller kommunala avtalsdelegationen beslutar för landskapets respektive kommuns och kommunalförbunds vidkommande om inledande av lockout.

Tjänsteman får delta i strejk endast med stöd av beslut av den tjänstemannaförening som utlyst strejken. I 2 § 4 mom. avsedda tjänstemän får inte vidta stridsåtgärd. (1987/64)

9 §. Av tjänstekollektivavtal bunden får icke medan avtalet gäller vidtaga stridsåtgärd som angår avtalets giltighet, bestånd eller rätta innebörd eller för avgörande av tvist med anledning av ett på avtalet grundat anspråk, för ändring av gällande avtal eller för åstadkommande av nytt avtal.

I 1 mom. avsedd förpliktelse till arbetsfred kan utvidgas i tjänstekollektivavtal. Förpliktelsen till arbetsfred gäller även förening vars i 5 § 1 mom. 4 punkten avsedda underförening med föreningens samtycke ingått tjänstekollektivavtal. Förefintligheten av huvudavtal eller annat avtal som ingåtts utslutande för reglering av specialfrågor hindrar inte att stridsåtgärder vidtas för åstadkommande av nytt avtal angående andra frågor, såfram inte annat är avtalat. (1987/64)

10 §. Tjänstemannaförening är skyldig att övervaka att underlydande föreningar och tjänstemän avhåller sig från i 8 § förbjudna stridsåtgärder. (1987/64)

Av tjänstekollektivavtal bunden förening är skyldig att tillse att underlydande föreningar och tjänstemän som berörs av avtalet inte bryter mot den förpliktelse till arbetsfred varom stadgas i 9 § eller mot bestämmelserna i avtalet. (1987/64)

Förening enligt 1 eller 2 mom. åvilande skyldighet innebär även att föreningen icke får stödja eller främja förbjudna stridsåtgärder eller på annat sätt medverka till sådana åtgärder utan är pliktig att söka avveckla dem.

11 §. (1987/64) Kommunala avtalsdelegationen skall övervaka att kommunerna och kommunalförbunden iakttar bestämmelserna i denna lag och i tjänstekollektivavtal. Angående övervakningsskyldigheten gäller på motsvarande sätt vad i 10 § är stadgat om tjänstemannaförenings skyldighet att övervaka underlydande föreningar.

12 §. Tjänsteman är inte skyldig att utföra åligganden vilka berörs av tillåten lockout eller strejk eller av sådan blockad som gäller angelägenheter vilka enligt 2 § kan vara föremål för avtal. Tjänsteman som inte omfattas av arbetsstrid skall fullgöra sina sedvanliga arbetsuppgifter, varjämte han är skyldig att utföra skyddsarbete. Vad i 8 § 2 mom. är stadgat hindrar inte tjänsteman som omfattas av arbetsstrid att utföra skyddsarbete. (1987/64)

Med *skyddsarbete* avses arbete som vid arbetsstrid är oundgängligt för förhindrande av fara för medborgarnas liv eller hälsa eller för skyddande av sådan egendom, som särskilt utsättes för fara till följd av arbetsstriden.

4 kap. Påföljder av brott mot tjänstekollektivavtal och stadgandena i denna lag

13 §. (1987/64) Den som är bunden av tjänstekollektivavtal och som medvetet överträder eller som på goda grunder borde ha insett att han överträder bestämmelserna i avtalet, kan av arbetsdomstolen dömas att betala plikt.

Förfar landskapet, kommunala avtalsdelegationen, kommun eller kommunalförbund i strid med bestämmelserna i 8 eller 9 § eller underlåter att iakttä vad i 11 § är stadgat, skall den felande om inte annat är föreskrivet i tjänstekollektivavtal, i stället för skadestånd betala plikt. Detsamma gäller om tjänstemannaförening förfar i strid med bestämmelserna i 8 eller 9 § eller underlåter att iakttä vad i 10 § är stadgat. Bestämmelserna i detta moment skall dock inte tillämpas på förening som lämnat i 9 § avsett samtycke.

Plikt får uppgå till högst det belopp som gäller i riket i motsvarande situation. (1997/75)

14 §. Då plikt ådöms skall hänsyn tas till alla föreliggande omständigheter såsom skadans storlek, graden av skuld, den anledning till överträdelsen som den andra parten möjligen givit och föreningens, kommunens eller kommunalförbundets storlek. Om särskilda skäl föreligger behöver plikt inte ådömas. (1987/64)

Plikt tilldöms, såvida ej annat är föreskrivet i tjänstekollektivavtalet, den som lidit skada eller, om ingen skada uppkommit, den part på vars yrkande domen givits. Finns det flera till plikten berättigade parter, skall i domen, med beaktande av storleken av den skada som drabbat envar av dem och deras medlemmar och dem som de företräder, bestämmas hur det utdömda beloppet skall fördelas mellan parterna.

15 §. Har bestämmelserna i tjänstekollektivavtal så väsentligt åsidosatts, att det icke rimligtvis kan fordras, att de övriga av avtalet bundna skall kvarstå i avtalsförhållandet, kan arbetsdomstolen förklara avtalet omedelbart hävt.

D 38 LL (1998:44) om tillämpning av arbetstidslagen

Har avtal på talan mot någon tjänstemannaförening förklarats hävt, kan avtalet inom två veckor uppsägas gentemot övriga föreningar. (1987/64)

Har avtal på föreningens talan förklarats hävt, äger även annan förening, som är part i avtalet eller som har uppsägningsrätt enligt 6 § 2 mom., rätt att inom två veckor uppsäga avtalet.

Sålunda uppsagt avtal upphör omedelbart att gälla.

16 §. (1987/64) Tjänstemans deltagande i en av tjänstemannaförening vidtagen stridsåtgärd med stöd av föreningens beslut skall inte anses som brott i tjänsten, ej heller som sådan handling som kan bestraffas i disciplinär väg.

5 kap. Särskilda stadganden

17 §. (1987/64) Tjänsteman får inte utan tvingande skäl hindras att i egenskap av företrädare för tjänstemannaförening delta i förhandlingar som avses i denna lag.

18 §. (1987/64) Till tjänsteman som omfattas av arbetsstrid erläggs inte avlöning eller andra ekonomiska förmåner för den tid arbetet är inställt till följd av stridsåtgärd mot landskapet, kommun eller kommunalförbund. Sådana förmåner utgår inte heller till tjänsteman som omfattas av lockout som utlysts av landskapet, kommun eller kommunalförbund. Tjänsteman har likväl rätt att nyttja tjänstebostad medan arbetsstrid pågår.

19 §. (1987/64) Tjänsteman får inte genom besvär söka ändring i myndighets beslut i ärende som avses i 2 § eller bringa det till handläggning genom anspråk på rättelse eller såsom förvaltningstvistemål, om han eller tjänstemannaförening har rätt att anhängiggöra ärendet vid arbetsdomstolen.

20 §. På de terminer som avses i denna lag tillämpas stadgandena i lagen om beräkning av laga tid (FFS 150/1930).

21 §. Landskapsregeringen och kommunala avtalsdelegationen skall inom en månad efter det tjänstekollektivavtal undertecknats översända avskrift därav till riksfrörläkningsmannabyrån.

22 §. Närmare stadganden om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

D 38 Landskapslag (1998:44) om tillämpning i landskapet Åland av arbetstidslagen

1 §. Tillämpning i landskapet av arbetstidslagen

Arbetstidslagen den 9 augusti 1996 (FFS 605/1996) skall i landskapet tillämpas på landskapets och kommunernas tjänstemän med de avvikelser som följer av denna lag.

Den lag som avses i 1 mom. ska tillämpas i landskapet sådan den lyder när denna lag träder i kraft, dock så att 15 § 3 mom. i arbetstidslagen ska tillämpas sådant det lyder i lagen om ändring av 15 § i arbetstidslagen (FFS 104/2016). (2016/79)

2 §. Tillämpningsområde

Vad i arbetstidslagen föreskrivs om arbetsgivarföreningar vars verksamhetsområde omfattar hela landet skall i landskapet tillämpas på [landskapsstyrelsen], kommunala avtalsdelegationen samt ett affärsverks styrelse, om det i lag bestämts att styrelsen skall företräda landskapet som förhandlings- och avtalspart i tjänstekollektivavtal.

Vad i arbetstidslagen föreskrivs om arbetstagarföreningar vars verksamhetsområde omfattar hela landet skall i landskapet gälla sådana registrerade föreningar till vars egentliga ändamål hör att bevaka tjänstemännens intressen och vilka är part i tjänstekollektivavtal.

3 §. Skötseln av förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt arbetstidslagen ankommer på riksmyndighet skall i landskapet handhas av [landskapsstyrelsen].

4 §. Avvikelser från bestämmelser i arbetstidslagen

I landskapet gäller följande avvikelser från bestämmelserna i arbetstidslagen:

1) i de fall landskapet är arbetsgivare skall vad som föreskrivs om arbetsgivare i 21 § tillämpas endast när en annan myndighet än [landskapsstyrelsen] företräder landskapet,

2) i de fall [landskapsstyrelsen] företräder landskapet som arbetsgivare krävs inte tillstånd enligt 14 §, 26 § 14 punkten, 27 och 36 §§,

3) i stället för vad som föreskrivs i 23 § 3 mom. skall gälla vad som överenskommes i tjänstekollektivavtal,

4) arbetsgivarens framläggningsskyldighet enligt 41 § arbetstidslagen skall även omfatta denna lag samt de föreskrifter och tillstånd till undantag som utfärdats med stöd av lagen samt

5) 10 och 11 §§ skall inte tillämpas.

5 §. Landskapsförordning

[Landskapsstyrelsen] kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att bestämmelser som utfärdats med stöd av 2 § 3 mom., 26 § 2 mom. eller 44 § arbetstidslagen skall tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar [landskapsstyrelsen] föreskriver.

Ikraftträdandebestämmelse (1998:44):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

Pensionerna

D 39 Landskapslag (2016:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn

1 §. Lagens tillämpningsområde

Följande författningar ska, med i denna lag angivna avvikelser, tillämpas på arbetspensionsskyddet för landskapets anställda:

1) pensionslagen för den offentliga sektorn (FFS 81/2016), nedan kallad OffPL,

2) lagen om införande av pensionslagen för den offentliga sektorn (FFS 82/2016), nedan kallad lagen om införande av OffPL, samt

3) lagen om överföring av pensionsrätt mellan arbetspensionssystemet i Finland och Europeiska gemenskapernas pensionssystem (FFS 165/1999).

Den som står i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet har, med i denna lag angivna avvikelser, rätt till ålderspension, partiell förtida ålderspension, arbetspensionsrehabilitering, invalidpension samt arbetslivspension ur landskapets medel enligt bestämmelserna om rätt till pension och pensionsgrundande förmåner i de författningar som anges i 1 mom.

Den som är förmånstagare efter en sådan person som avses i 2 mom. har, med beaktande av avvikelserna i denna lag, rätt till familjepension ur landskapets medel enligt de författningar som anges i 1 mom.

Med undantag för den lag som avses i 1 mom. 3 p. omfattar bestämmelserna i denna lag endast sådana anställda som avses i 2 mom. och som inlett sitt anställningsförhållande till landskapet före den 1 januari 2008. Lagen tillämpas dock även på den som den 1 januari 2008 står i ett anställningsförhållande till landskapet eller till en annan arbetsgivare inom landskapets pensionssystem och efter det, utan avbrott, övergår till ett nytt anställningsförhållande till landskapet.

De författningar som anges i 1 mom. ska tillämpas i landskapet, med de avvikelser som står i denna lag, i den lydelse de har då denna lag träder ikraft. Om någon av författningarna ändras efter detta ska de ändrade författningarna tillämpas i landskapet från den tidpunkt då de träder i kraft i riket, om inte annat följer av denna lag.

Denna lag ska även tillämpas på den som tillträder en anställning som rektor, lärare eller timplärare vid en grundskola på Åland (grundskolelärare). Det som bestäms om landskapets anställda i lagen ska tillämpas på grundskolelärare. Den pensionsgrundande lönen för grundskoleanställda bestäms utgående från det kommunala tjänstekollektivavtalet. (2021/1)

2 §. Förvaltningsmyndighet

De förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som anges i 1 § 1 mom. ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skötas av landskaps-

regeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

De förvaltningsuppgifter och befogenheter som Keva har enligt de författningar som anges i 1 § 1 mom. och som gäller verkställigheten av arbetspensionsskyddet för dem som är anställda hos staten, har landskapsregeringen på Åland i fråga om arbetspensionsskyddet för landskapets anställda till den del förvaltningen grundar sig på landskapets behörighet på området. (2020/66)

Vid avdrag för pension eller motsvarande förmån från utlandet enligt 93 § i OffPL ska de beräkningsgrunder som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet tillämpas i landskapet. Den lönekoeficient som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet enligt bestämmelserna i 94 § i OffPL ska tillämpas i landskapet. Den livslängdskoeficient och de åldersgränser som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet enligt bestämmelserna i 95 § i OffPL ska tillämpas i landskapet. De grunder för betalning av engångsbelopp som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet enligt bestämmelserna i 125 § i OffPL ska tillämpas i landskapet.

De blanketter och intyg som avses i 106 § i OffPL ska användas i landskapet, om inte landskapsregeringen genom en landskapsförordning utfärdar bestämmelser om blanketter och intyg som ska användas i landskapet.

3 §. Tillämpning av hänvisningar till riksförfattningar som motsvaras av landskapslagstiftning

Om det i de författningar som anges i 1 § 1 mom. hänvisas till bestämmelser i rikslagstiftningen ska hänvisningarna avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Särskilda avvikelser från pensionslagen för den offentliga sektorn

Vid tillämpning av OffPL ska de avvikelser som anges i denna paragraf följas i landskapet.

Bestämmelserna i 7 § 2 mom., 8-9 §§ och 29 § 3 mom. i OffPL om Kevas medlemssamfund ska inte tillämpas i landskapet.

Bestämmelserna i 7 kap. samt i 80 § 2 mom., 112 § 1 och 2 mom., 125 § 5 mom., 126 § 1 mom., 137 § 3 mom. och 138 § 2 mom. i OffPL om sista pensionsanstalt ska inte tillämpas i landskapet.

Bestämmelserna i 5 kap. i OffPL om militärpensioner ska inte tillämpas i landskapet.

Med avvikelse från vad som bestäms i 111 § i OffPL om anhängiggörande av pensionsansökan ska en pensionsansökan anses vara gjord den dag den inkom till landskapsregeringen.

Med avvikelse från vad som bestäms i 112 § 3 mom. och 113 § i OffPL om delgivning och motivering av beslut ska landskapsregeringen delge och motivera sina beslut enligt vad som bestäms i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

D 40 LL (2023:6) om L om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete

Bestämmelserna i 130 § 5 mom. i OffPL om utbetalning av retroaktiv pension till Folkpensionsanstalten till den del pensionen till sitt belopp motsvarar det studiestöd som har betalats för samma tid, ska inte tillämpas i landskapet.

Med avvikelse från vad som bestäms i 149 § 5 mom. i OffPL om delgivning av hörande ska delgivning ske enligt bestämmelserna i förvaltningslagen för landskapet Åland.

Bestämmelserna i 164 § i OffPL om uppgifter om ekonomiskt stöd till omyndiga ska inte tillämpas i landskapet.

Bestämmelserna i 11 kap. i OffPL om finansiering av pensionsskyddet ska inte tillämpas i landskapet.

Bestämmelserna i 174 § i OffPL om kommunernas pensionsdelegation ska inte tillämpas i landskapet.

Bestämmelserna i 175 § i OffPL om statens pensionsdelegation ska inte tillämpas i landskapet.

Bestämmelserna i 176 § i OffPL om samarbete ska inte tillämpas i landskapet.

5 §. Särskilda avvikelser från lagen om införande av pensionslagen för den offentliga sektorn

Vid tillämpningen av lagen om införande av OffPL ska de avvikelser som anges i denna paragraf följas i landskapet.

Bestämmelserna i 1 § 2 mom. i lagen om införande av OffPL om sista pensionsanstalt ska inte tillämpas i landskapet.

Bestämmelserna i 23 § i lagen om införande av OffPL om kommunernas och statens pensionsdelegation ska inte tillämpas i landskapet.

Bestämmelserna i 24, 25 och 26 §§ i lagen om införande av OffPL om militärpension ska inte tillämpas i landskapet.

6 §. Sökande av ändring

Beslut som landskapsregeringen har fattat med stöd av denna lag kan överklagas hos försäkringsdomstolen.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2007:54) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om statens pensioner.

D 40 Landskapslag (2023:6) om tillämpning på Åland av lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete**1 §. Lagens tillämpningsområde**

Lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete (FFS 738/2009) ska, med i denna lag angivna avvikelser, tillämpas på invalidpension som har beviljats med stöd av landskapslagen (2016:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn eller landskapslagen (2007:29) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare oberoende av vad som i landskapslagarna föreskrivs om arbetsinkomsternas inverkan på invalidpensionen.

Lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete ska tillämpas på Åland sådan den lyder när denna lag träder i kraft. Ändras därefter författningen, ska den ändrade författningen gälla på Åland från tidpunkten för dess ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Bestämmelser som inte ska tillämpas

Med stöd av denna lag ska 5 § i lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete om inkomstgräns vid sjukpension som beviljas av Folkpensionsanstalten och vilande pension inte tillämpas på Åland.

3 §. Tillämpning av hänvisningar till riksförfattningar

Hänvisas i lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete till bestämmelser i rikslagstiftningen, vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, ska hänvisningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

4 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2023 och gäller till och med den 31 december 2024.

Lagen tillämpas från och med den 1 januari 2023.

Denna lag tillämpas på invalidpension som lämnas vilande medan denna lag är i kraft.

D 41 Landskapslag (1971:51) om vissa pensioner, som skall betalas av landskapsmedel

1 §. Den som den 1 januari 1997 är eller har varit anställd vid en i denna lag avsedd landskapsunderstödd institution har rätt till pensionsskydd i enlighet med bestämmelserna i denna lag. (1997/6)

Med landskapsunderstödd åtnjutande institution avses i denna lag sådan sammanslutning eller inrättning som den 1 juli 1969 ägde rätt att få landskapsunderstödd för i landskapslag bestämd proportionell del av kostnaderna för anordnande av pensionsskydd, samt sådan sammanslutning eller inrättning, som börjar sin verksamhet, medan denna lag är i kraft och som skulle ha varit berättigad att erhålla landskapsunderstödd i enlighet med vad ovan anförts om den varit verksam den 1 juli 1969.

Utan hinder av vad ovan är stadgat anses dock icke såsom landskapsunderstödd åtnjutande institution kommunala pensionsanstaltens medlemssamfund, ej heller understödd åtnjutande sammanslutning eller inrättning till den del dess anställda är berättigade till pensionsskydd direkt av landskapsmedel.

Då denna lag träder i kraft upphör landskapsunderstödd åtnjutande institutions rätt att med stöd av landskapslag som avses i 2 mom. erhålla landskapsunderstödd för kostnader för anordnande av pensionsskydd samt dess skyldighet att anordna och upprätthålla pensionsskydd för person, som äger rätt till pension med stöd av denna lag.

2 §. (1989/54) Den som är anställd vid en landskapsunderstödd institution och för vars del institutionen hade eller skulle ha haft rätt att erhålla landskapsunderstödd

för kostnaderna för anordnande av pensionsskydd på sätt som avses i 1 § har rätt till ålders-, invalid-, arbetslöshets- och deltidspension av landskapsmedel, i tillämpliga delar enligt de bestämmelser som gäller person som står i tjänste- eller arbetsförhållande till landskapet.

Sedan en i 1 mom. avsedd person som är anställd vid landskapsunderstödd institution eller person som med stöd av denna lag erhållit ålders-, invalid-, arbetslöshets- eller deltidspension avlidit, betalas efter honom av landskapsmedel familjepension i tillämpliga delar enligt de bestämmelser som gäller person som stått i tjänste- eller arbetsförhållande till landskapet.

3 §. Den pensionsgrundande lönen bestäms enligt den avlöning för vilken institutionen med stöd av landskapslag ägde rätt att erhålla landskapsunderstöd.

4 §. Äger anställd vid landskapsunderstöd åtnjutande institution eller förmånstagare efter honom rätt att på grund av pensionsfall, som inträffat före den 1 juli 1969, av institutionens medel få en pension, för vars betalning institutionen enligt lag haft rätt att erhålla landskapsunderstöd på sätt som avses i 1 §, överföres ansvaret för pensionen, sedan denna lag trätt i kraft, på landskapet till den del pensionen godkänts såsom till landskapsunderstöd berättigande utgift.

5 §. Äger person, som är berättigad till pension enligt denna lag, rätt att erhålla pension även på grund av pensionsskydd, som uppfyller minimivillkoren i lagen om pension för arbetstagare och som anordnats av landskapsunderstöd åtnjutande institution, betalas pension, som utgår enligt denna lag, minskad med sistnämnda pension till den del de båda grundar sig på samma tjänstgöringstid.

Äger person, som är berättigad till pension enligt denna lag, rätt att i andra än i 1 mom. avsedda fall erhålla pension även från landskapsunderstöd åtnjutande institution eller på grund av pensionsskydd, som institutionen anordnat, betalas pension, som utgår enligt denna lag, minskad med sistnämnda pension till den del de båda grundar sig på samma tjänstgöringstid och på den avlöning som nämnts i 3 §.

Erlägger institution själv i 2 mom. avsedd pension, må den del som motsvarar avdraget betalas till institutionen.

6 §. Bekostar landskapet enligt vederbörande landskapslag icke ensamt det pensionsskydd som utgår enligt denna lag, avdrages från landskapsunderstöd, som annars tillkommer landskapsunderstöd åtnjutande institution för avlöningen, såsom andel i pensionskostnaderna ett belopp, vilket motsvarar den del av den vid institutionen anställda, i 2 § avsedda personalens i denna lag åsyftade löner som framgår av den procentuella kostnadsandel varom i 2 mom. stadgas.

Den procentuella kostnadsandelen utgör en fjärdedel av den procentsats enligt vilken institutionen med stöd av i 1 § avsedd landskapslag själv skulle ha deltagit i kostnaderna för anordnande av pensionsskydd.

Om den procentsats enligt vilken institutionen med stöd av i 1 § avsedd landskapslag själv skulle ha del-

tagit i kostnaderna för anordnande av pensionsskydd, är olika i fråga om olika grupper av personer, bestäms den procentuella andelen i kostnaderna och det belopp, som skall avdragas såsom andel i pensionskostnaderna, särskilt för varje sådan grupp.

Om den procentsats enligt vilken institutionen med stöd av i 1 § avsedd landskapslag, skulle ha deltagit i kostnaderna för anordnande av pensionsskydd, skulle ha kunnat variera mellan två olika procenttal, är andelsprocenten en fjärdedel av medeltalet av dessa två procenttal.

7 §. [Landskapsstyrelsen] och pensionsanstalt, där pensionsskydd för i denna lag avsedd personal har varit anordnat, må överenskomma om att pensionsanstaltens pensionsansvar för denna personal överföres på landskapet. Ansvar enligt lagen om pension för arbetstagare överföres med avseende på grunderna sådant det är vid denna lags ikraftträdande. Såsom täckning för ansvaret må [landskapsstyrelsen] godkänna av vederbörande institution åt pensionsanstalten utfärdad låneförbindelse angående försäkringspremie.

Av de medel som [landskapsstyrelsen] erhållit i samband med överföringen av ansvaret skall [landskapsstyrelsen] till den landskapsunderstöd åtnjutande institutionen samt till person som beröres av avtalet, såframt denne eller hans förmånsåttare betalt försäkringspremie till pensionsanstalt för pensionsskydd, som överförts till landskapet, återbära ett belopp, som motsvarar den del av pensionsansvaret som bör anses ha finansierats med den landskapsunderstöd åtnjutande institutionens eller ovan avsedda persons premier.

Ikraftträdandebestämmelse (1971:51):

Denna lag tillämpas från den 1 juli 1969, dock så att [landskapsstyrelsen] med i denna lag avsedd institution må överenskomma om att landskapet övertar pensionsansvaret vid en senare tidpunkt.

Med avvikelse från vad i 6 § 2 mom. är stadgat bestäms den procentuella kostnadsandelen gradvis på följande sätt:

1) Den procentuella kostnadsandelen år 1969 för landskapsunderstöd åtnjutande institution, som är verksam den 1 juli 1969, är ett tal som utvisar, huru många procent institutionens med andra än i landskapsunderstöd erhållna medel för år 1968 betalda, i 4 § avsedda pensioner samt institutionens för samma tid för ovan avsedda pensionsskydd betalda försäkringspremier utgjorde av de i 6 § 1 mom. avsedda löner som utbetalts samma år. De följande åren lägges till det sålunda erhållna procenttalet varje år 1/15 av skillnaden mellan det procenttal som avses i 6 § 2 mom. och ovan avsedda procenttal, tills det i 6 § 2 mom. stadgade talet uppnås.

2) Den procentuella kostnadsandelen för institution som inleder sin verksamhet efter lagens ikraftträdande bestäms på det sätt på vilken den enligt punkt 1 skulle ha bestämts, om institutionen hade varit verksam den 1 juli 1969. Såsom 1969 års procentuella andel anses härvid 1/20 av den procentsats enligt vilken institutionen med stöd av i 1 § avsedd landskapslag

D 42 LL (2007:29) om riksförfattningar om pension för arbetstagare

själv skulle ha deltagit i kostnaderna för anordnandet av pensionsskydd.

Utan hinder av vad i 2 mom. är stadgat må [landskapsstyrelsen] på ansökan av institutionen av särskilda skäl bestämma, att i sagda moment avsedda tillägg till procentsatsen för kostnadsandelen skall vara mindre än 1/15, dock icke mindre än 1/30 av skillnaden mellan det procenttal som avses i 6 § 2 mom. och kostnadsandelsprocenttalet för år 1969.

Har landskapsunderstöd åtnjutande institution, då denna lag träder i kraft, ännu icke anordnat pensionskydd för sina anställda enligt lagen om pension för arbetstagare, övergår ansvaret för detta pensionskydd med avseende på grunderna sådant det är, då denna lag träder i kraft, på landskapet, och från det landskapsunderstöd som skulle ha erlagts till institutionen för avlöning avdrages för tiden för försummelsen den del av försäkringspremierna, som icke skulle ha återburits till institutionen enligt 7 § 2 mom., ifall densamma hade fullgjort sin försäkringsskyldighet och motsvarande ansvar hade överförts på landskapet.

Har i 1 mom. nämnd överenskommelse ingåtts skall vid uträkningen av institutionens procentuella kostnadsandel i tillämpliga delar gälla vad i 2 mom. 2 p. är stadgat.

Ikraftträdandebestämmelse (1989/54):

Denna lag tillämpas från den 1 juli 1989.

Om ikraftträdandet gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om ikraftträdandet av landskapslagen angående ändring av landskapslagen (1989:53) om tillämpning i landskapet Åland av vissa i riket gällande författningar rörande statens pensioner.

D 42 Landskapslag (2007:29) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare

1 §. Lagens tillämpningsområde

Med de avvikelser som anges i denna lag är den som tillträder en offentligrättslig eller privaträttslig anställning hos landskapet den 1 januari 2008 eller därefter (landskapsanställd) berättigad till ålderspension, partiell förtida ålderspension, arbetspensionsrehabilitering, invalidpension samt arbetslivspension i enlighet med bestämmelserna om arbetstagares rätt till pension och pensionsgrundande förmåner i

1) lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/2006) och

2) lagen om införande av lagen om pension för arbetstagare (FFS 396/2006) samt

3) lagen om införande av lagen om ändring av lagen om pension för arbetstagare (FFS 71/2016). (2016/77)

Då en landskapsanställd avlider skall, med beaktande av avvikelserna i denna lag, även familjepension erläggas till den landskapsanställdes förmånstagare i enlighet med vad som bestäms om förmånstagares rätt till familjepension vid arbetstagares dödsfall i de i 1 mom. angivna författningarna.

Den som den 31 december 2007 innehar anställning hos landskapet eller hos annan arbetsgivare inom landskapets pensionssystem och därefter, utan en enda dags avbrott, övergår till ny anställning hos landskapet, omfattas inte av bestämmelserna i denna lag.

Till den del de i 1 mom. angivna författningarna reglerar sådant som hör till landskapets behörighet skall de tillämpas sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Ändras därefter något i författningarna som hör till landskapets behörighet skall ändringarna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

Denna lag ska även tillämpas på den som tillträder en anställning som rektor, lärare eller timplärare vid en grundskola på Åland (grundskolelärare). Det som bestäms om landskapsanställda i lagen ska tillämpas även på grundskolelärare. Respektive kommun ansvarar för att ordna pensionsskyddet för de grundskoleanställda i kommunen som omfattas av lagens bestämmelser. (2021/2)

2 §. Tillämpning av hänvisningar till riksförfattningar vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen

Hänvisas i de i 1 § nämnda författningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen, skall hänvisningarna avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen om sådana finns.

3 §. Upphävd (2018:18).

4 §. Förvaltningsuppgifter m.m.

De förvaltningsuppgifter och befogenheter som Pensionsskyddscentralen har enligt de författningar som avses i 1 § 1 mom., har landskapsregeringen på Åland till den del förvaltningen grundar sig på landskapets behörighet på området. I fråga om sådana blanketter som avses i 101 § 2 mom. lagen om pension för arbetstagare ska de i riket fastställda blanketterna användas, om inte landskapsregeringen genom landskapsförordning utfärdar bestämmelser om blanketter som ska användas på Åland. (2020/67)

Upphandling av pensionstjänster enligt de lagar som nämns i 1 § 1 mom. och åtgärder som följer av det sköts av Ålands hälso- och sjukvård samt kommunerna för sina respektive anställda. I övrigt sköts dessa uppgifter av finansavdelningen vid landskapsregeringens allmänna förvaltning. (2021/2)

5 §. Ikraftträdelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008. Åtgärder för verkställighet av lagen får vidtas innan lagen träder i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2018:18):

2 §. Enligt övergångsbestämmelser till landskapslagen (2018/17) om ändring av 9 § landskapslagen om Ålands polismyndighet är avgångsåldern för polisman född före 1965 fortsättningsvis 60 eller 63 år. Sådan polisman är berättigad till ålderspension redan vid uppnående av denna lägre avgångsålder.

3 §. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2018.

D 43 Republikens presidents förordning (2008:139) om skötseln i landskapet Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller pensioner

(FFS 625/2008)

1 §. Pensionsskyddscentralen svarar för skötseln av de förvaltningsuppgifter som med stöd av 4 § 1 mom. i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare (Ålands författningssamling 2007:29) ankommer på Ålands landskapsregering.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 november 2008.

D 44 Republikens presidents förordning (2008:6) om skötseln i landskapet Åland av uppgifter som gäller pensionsersättning för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier

(FFS 1487/2007)

1 §. De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (644/2003), nedan pensionsersättningslagen, ankommer på en pensionsanstalt ska i landskapet Åland skötas av Ålands landskapsregering när den beviljar arbetspension i enlighet med 18 § 2 a-punkten i självstyrelselagen för Åland.

2 §. Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet ska meddela Pensionsskyddscentralen de uppgifter som den får av åländska studerande om sådana utomlands avlagda examina som avses i pensionsersättningslagens 3 § 3 mom. och som i riket i motsvarande fall lämnas av Folkpensionsanstalten med stöd av lagens 6 § 3 mom.

3 §. I enlighet med de grunder som social- och hälsovårdsministeriet fastställer med stöd av 8 § i pensionsersättningslagen svarar riket för alla utgifter och kostnader som Ålands landskapsregering och Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet har på grund av de uppgifter som avses i denna förordning.

Landskapsregeringen, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet och Pensionsskyddscentralen avtalar närmare om kostnadsersättningarna.

4 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2008.

Förordningen tillämpas på pensionsersättning som grundar sig på vård av barn under tre år och på studier räknat från den 1 januari 2005.

D 45 Landskapslag (1995:71) om landskapet Ålands pensionsfond

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Syfte

För att trygga betalningen av framtida pensioner, familjepensioner och andra med dem jämförbara förmåner som baserar sig på anställning som omfattas av landskapets pensionssystem och för att utjämna pensionsutgifterna för landskapet finns landskapet Ålands pensionsfond.

Landskapet Ålands pensionsfond är en fond som inte upptas i landskapets budget.

1a §. (2007/34) Tillämpningsområde

Bestämmelserna i denna lag rörande pensionsförmåner samt finansieringen av dessa är tillämpliga endast i fråga om dem som före den 1 januari 2008 innehaft en anställning inom landskapets pensionssystem eller som vid utgången av år 2007 innehar en sådan anställning, vilken fortgår även vid ingången av år 2008. Dessa bestämmelser tillämpas dock även på dem som vid ingången av år 2008 innehar en anställning hos landskapet eller hos annan arbetsgivare inom landskapets pensionssystem och därefter, utan en enda dags avbrott, övergår till ny anställning hos en sådan arbetsgivare.

2 §. Förvaltning

Förvaltningen av pensionsfonden handhas av fondens styrelse och finansavdelningen vid Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning. Finansavdelningen verkställer styrelsens beslut och sköter den löpande förvaltningen av pensionsfonden. (2007/55)

Styrelsen skall med de medel som den förvaltar betala kostnader för dess verksamhet och för revision av dess förvaltning. Finansavdelningens administrativa kostnader bekostas av landskapets medel.

2 kap. Pensionsfondens ledning

3 §. Styrelsen

Till pensionsfondens styrelse utser landskapsregeringen för fyra kalenderår i sänder sju ledamöter med personliga ersättare. Bland ledamöterna utser landskapsregeringen en ordförande och en vice ordförande. Tre av ledamöterna och deras personliga ersättare utses bland personer som föreslagits av de mest representativa fackliga organisationerna.

Landskapsregeringen får entlediga en ledamot eller ersättare från sitt uppdrag innan mandattiden har gått ut. Om en ledamot eller ersättare entledigas eller avlider skall en ny ledamot respektive ersättare utses för den återstående tiden.

Landskapsregeringen bestämmer arvoden och övriga ersättningar till ledamöter och ersättare i styrelsen.

4 §. Styrelsemöte

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden. Styrelsen skall också kallas samman för behandling av visst ärende då mer än hälften av ledamöterna begär det. Vice ordföranden handhar ordförandes uppgifter vid jäv eller annat förfall för denna.

D 45 LL (1995:71) om landskapet Ålands pensionsfond

Styrelsen är beslutför då mer än hälften av dess ledamöter är närvarande, bland dem ordföranden eller vice ordföranden.

Som styrelsens beslut gäller det förslag som majoriteten har biträtt. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Vid styrelsens möten förs protokoll som under-tecknas av ordföranden och sekreteraren, om sådan utsetts, samt justeras på det sätt som styrelsen bestämmer. Om beslutsfattandet i styrelsen och handläggningen av ärenden gäller i övrigt i tillämpliga delar de bestämmelser som gäller beslutsfattandet i landskapsregeringen.

5 §. Styrelsens uppgifter

Fondens styrelse beslutar om pensionsfondens placeringsprinciper, ansvarar för fondens verksamhet samt sköter övriga uppgifter som ankommer på styrelsen.

Styrelsen kan anta en arbetsordning för pensionsfonden med närmare bestämmelser om styrelsens administration och uppgifter. Arbetsordningen skall underställas landskapsregeringen för fastställelse.

3 kap. Pensionsfondens penningrörelse och rättsförmåga**6 §. Pensionsfondens inkomster**

Pensionsfondens inkomster består av

1) pensionspremier från landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter, inrättningar och affärsverk,

2) pensionspremier från övriga samfund och inrättningar vilkas anställda och förtroendevalda omfattas av landskapets pensionssystem,

3) pensionspremier för den grupp av anställda inom grundskolorna som omfattas av landskapets pensionssystem,

4) pensionsavgifter som uppbärs av anställda som omfattas av landskapets pensionssystem, lagtingets ledamöter och landskapsregeringens medlemmar,

5) avkastningen av pensionsfondens medel,

6) anslag som tas upp i landskapets budget för överföring till pensionsfonden samt

7) andra avgifter och överföringar som enligt särskilda bestämmelser utgör inkomst för pensionsfonden.

7 §. Pensionspremier

Pensionspremier som avses i 6 § 1-3 punkten betalas av arbetsgivaren till pensionsfonden på det sätt som landskapsregeringen bestämmer. Pensionspremierna fastställs i procent av den på ett offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande i 13 § lagen om förskottsuppbörd (FFS 1118/1996) och 4 § lagen om beskattning av begränsat skattskyldig för inkomst och förmögenhet (FFS 627/1978) avsedda lönen som betalas till personal som omfattas av landskapets pensionssystem. Landskapsregeringen fastställer närmare bestämmelser om pensionspremiens storlek och enligt vilka grunder pensionspremierna skall uppbäras. (2003/50)

Bestämmelsen i 1 mom. gäller inte personal vid en privat verksamhetsenhet som avses i 38 § landskapslagen (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården.

3 mom. upphävt (2003/50)

8 §. Pensionsavgifter

De som står i ett offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet Åland samt de, om vilkas rätt till pension av landskapets medel i tillämpliga delar gäller vad som föreskrivs om rätt till pension för dem som står i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet, skall betala en pensionsavgift till pensionsfonden. Pensionsavgiften är lika stor som arbetstagarens arbetspensionsförsäkringsavgift, om vilken föreskrivs i 153 § i lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/2006), beräknad på den lön som avses i 2 mom. Även lagtingets ledamöter och landskapsregeringens medlemmar skall betala en pensionsavgift till pensionsfonden. (2007/55)

Arbetsgivaren är skyldig att i samband med löneutbetalningen innehålla pensionsavgiften av den på ett offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande i 13 § lagen om förskottsuppbörd eller 4 § lagen om beskattning av begränsat skattskyldig för inkomst och förmögenhet avsedda lönen samt redovisa pensionsavgiften till pensionsfonden på det sätt som landskapsregeringen bestämmer. (1997/34)

8a §. (2007/55) Retroaktiv innehållning av pensionsavgifter

Om pensionsavgiften på grund av ett uppenbart fel inte har innehållits i samband med en löneutbetalning, kan arbetsgivaren innehålla avgiften i samband med högst de två därpå följande löneutbetalningarna.

Har till en anställd i samband med löneutbetalningen inte betalats en lön som räcker till för innehållning av pensionsavgiften och intjänar den anställde ändå pensionskydd, kan arbetsgivaren innehålla pensionsavgiften i samband med senare löneutbetalningar under ett års tid.

8b §. (2007/55) Preskription av pensionspremier eller pensionsavgifter

Landskapsregeringen skall debitera en pensionspremie eller pensionsavgift som baserar sig på denna lag inom fem år från premierna eller avgiftens förfallodag.

Utökas en anställds arbetsinkomst retroaktivt med till pension berättigande arbetsinkomster som är mer än fem år gamla, skall landskapsregeringen på basis av dessa arbetsinkomster debitera pensionspremierna eller pensionsavgiften inom tio år från den dag då denna premie eller avgift för anställningen i fråga hade förfallit till betalning.

8c §. (2007/55) Återbetalning av en pensionsavgift som har innehållits utan grund

Arbetsgivaren skall på den anställdes yrkande till den anställde återbetala en pensionsavgift som har innehållits utan grund eller den del av avgiften som överstiger den anställdes föreskrivna pensionsavgift.

8d §. (2007/55) *Preskription av återbetalning av en pensionspremie eller en pensionsavgift som har betalats utan grund*

Återbetalningen av en pensionspremie eller en pensionsavgift som har betalats utan grund preskriberas fem år från den dag då pensionspremien betalades eller pensionsavgiften innehölls, om preskriptionen inte har avbrutits före det. Preskriptionen avbryts på det sätt som föreskrivs i 10 och 11 §§ i lagen om preskription av skulder (FFS 728/2003). Från avbrytandet av preskriptionstiden börjar en ny fem år lång preskriptionstid att löpa. Preskriptionstiden på fem år kan förlängas på det sätt som anges i 11 § 3 mom. i lagen om preskription av skulder.

9 §. *Finansiering av pensionsutgifter*

I enlighet med vad i landskapets budget anges skall medel ur pensionsfonden överföras till landskapet. Beloppet som överförs får uppgå till högst tre fjärdedelar av landskapets årliga pensionsutgifter.

10 §. *Lån till landskapet*

Medel ur pensionsfonden skall lånas till landskapet i enlighet med vad landskapsregeringen beslutar.

På de medel som landskapet lånar betalar landskapet en ränta vilken är densamma som den ränta som uppbärs för försäkringspremielån inom det pensionssystem som avses i lagen om pension för arbetstagare.

11 §. *Lån till affärsverk och kommuner*

Den andel av pensionsfondens medel som inte används på något av de i 9 och 10 §§ nämnda sätten kan av styrelsen lånas till affärsverk underställda landskapsregeringen och kommuner i enlighet med de villkor styrelsen bestämmer.

12 §. *Placering av medel*

Den andel av pensionsfondens medel som inte överförs till landskapet eller lånas till landskapet, affärsverk underställda landskapsregeringen eller kommuner skall placeras. Fondens medel skall placeras på ett betryggande sätt så att de ger avkastning.

Genom landskapsförordning kan utfärdas närmare bestämmelser om hur fondens medel skall placeras.

Se LF (1996:45) om placering av de medel som landskapet Ålands pensionsfond förvaltar.

13 §. *Partshabilitet*

Pensionsfonden kan förvärva rättigheter, ingå förbindelser samt vara part vid domstolar och andra myndigheter i ärenden rörande fonden, om inte landskapsregeringen beslutar annat.

4 kap. Bokföring och bokslut

14 §. *Bokföring*

Över pensionsfondens hushållning förs bok enligt allmänna bokföringsprinciper. Landskapsregeringen utfärdar vid behov närmare anvisningar om fondens bokföring.

De pensionsavgifter som anges i 8 § skall särskiljas från pensionsfondens övriga inkomster i fondens bokföring.

15 §. *Bokslut*

För varje kalenderår lämnas det av styrelsen godkända bokslutet jämte styrelsens verksamhetsberättelse till revisorerna för granskning före utgången av februari månad. Senast en månad efter att räkenskaperna mottagits skall revisorerna överlämna sin revisionsberättelse till styrelsen. Landskapsregeringen fastställer pensionsfondens bokslut och beviljar de redovisningsskyldiga ansvarsfrihet.

16 §. *Revisor*

Landskapsregeringen tillsätter årligen minst två revisorer och personliga ersättare för dessa för att granska pensionsfondens förvaltning och räkenskaper.

Landskapsrevisionen har rätt att granska pensionsfondens verksamhet. (2013/28)

Landskapsregeringen bestämmer revisorernas arvode.

5 kap. Särskilda bestämmelser

17 §. (2007/55) *Dröjsmålsränta och utsökning*

Om pensionspremierna eller pensionsavgifterna inte betalas inom utsatt tid, får en årlig dröjsmålsränta uppbäras till pensionsfonden från förfallodagen högst enligt den räntefot som anges i 4 § 1 mom. räntelagen (FFS 633/1982). Pensionspremier, pensionsavgifter och dröjsmålsräntor får indrivnas i den ordning som föreskrivs [i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (FFS 367/1961)].

L om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (FFS 367/1961) har ersatts av L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

18 §. *Uppgifter för verkställigheten av lagen*

Arbetsgivare som avses i 7 och 8 §§ är skyldig att till landskapsregeringen lämna alla de uppgifter som behövs för verkställigheten av denna lag. Landskapsregeringen har rätt att granska arbetsgivarens bokföring för att kontrollera att uppgifterna är korrekta. Försummar arbetsgivaren att lämna dessa uppgifter eller lämnar han dem senare än landskapsregeringen bestämt, kan pensionspremien eller pensionsavgifterna indrivnas till högst det dubbla beloppet.

19 §. *Upplösning*

Ändras denna lag så att pensionsfondens verksamhet upphör skall de tillgångar som pensionsfonden förvaltar överföras till landskapet och användas i enlighet med det syfte som anges i 1 §.

20 §. *Besvär*

Om förutsättningarna och sättet för anförande av besvär över beslut som avser pensionspremien eller pensionsavgiften finns bestämmelser i 25 § självstyrelselagen [samt i lagen om ändringsökande i förvaltningsärenden (FFS 154/1950)].

Bestämmelser om besvär finns numera i L om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019).

21 §. *Landskapsförordning*

Närmare bestämmelser om verkställighet och tillämplighet av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Se LF (1996:45) om placering av de medel som landskapet Ålands pensionsfond förvaltar.

D 46 LL (1996:45) om placering av de medel som pensionsfonden förvaltar

22 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1995.

Lagens 7 § träder likväl i kraft den 1 januari 1996.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1994:37) om pensionsavgift för anställda som omfattas av landskapets pensionsskydd jämte ändringar.

23 §. Övergångsbestämmelser

De pensionsavgifter som landskapet uppburit av anställda och förtroendevalda fram till dess att denna lag trätt i kraft skall överföras till pensionsfonden. Dessa medel skall särskiljas från pensionsfondens övriga inkomster i fondens bokföring.

På de pensionsavgifter och pensionspremier som är försenade när denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Styrelsen för pensionsfonden utses med tillämpning av bestämmelserna i denna lag första gången för en mandattid som sträcker sig till utgången av år 1999.

D 46 Landskapsförordning (1996:45) om placering av de medel som landskapet Ålands pensionsfond förvaltar

1 kap. Inledande bestämmelser**1 §. Allmänna principer**

Styrelsen i landskapet Ålands pensionsfond, nedan kallad fondstyrelsen, skall förvalta anförtrodda medel på ett sådant sätt att det blir till största nytta för landskapets pensionssystem.

Fondmedlen skall placeras så att kraven på god avkastning, långsiktighet, riskspridning, betryggande säkerhet och tillfredställande betalningsberedskap tillgodoses.

Vid bedömningen av säkerheten skall avseende fästas vid att investeringarnas realvärde bevaras.

2 §. Definitioner

I denna lag förstås med

reglerad marknad: en fondbörs som står under offentlig tillsyn av respektive stats övervakningsmyndighet samt andra fungerande system för omsättning som kan likställas med en fondbörs,

skuldförbindelse: en låne- och annan fordran som har sin grund i en skuldförbindelse samt masskuldebrevslån och andra penning- och kapitalmarknadsinstrument, dock inte aktier eller andelar, derivatavtal eller sådana förbindelser som har sämre förmånsrätt än gäldenärens övriga förbindelser,

fastighetssammanslutning: en sammanslutning med huvudsakligt syfte att äga sådana tillgångar som avses i 6 § 1 mom. 1-3 punkten.

3 §. Grupper av tillgångsslag

Fondstyrelsen får, med de begränsningar som anges i 4-12 §§, placera de medel som styrelsen förvaltar i

1) masskuldebrevslån och andra penning- och kapitalmarknadsinstrument,

2) lånefordringar och andra fordringar som baserar sig på skuldförbindelser,

3) aktier och andra andelar med rörlig avkastning,

4) andelar i placeringsfonder och andra därmed jämförbara företag för kollektivplaceringar,

5) (2010/37) fastigheter, byggnader och rättigheter i fast egendom, såsom nyttjande-, dispositions- och legorätt, aktier och andelar i fastighetssammanslutningar,

6) (2010/37) fordringar under byggnadstiden på sådana fastighetssammanslutningar som äger sådana tillgångar som avses i 5 punkten och i vilka pensionsfonden har bestämmanderätten,

7) (2010/37) indirekta placeringar i råvaror, såsom metaller, jordbruksprodukter och energiråvaror, via värdepapper vars värdeutveckling baserar sig på värdet på ovannämnda produkter eller

8) (2010/37) andelar i kapitalfonder som placerar medel i företagsandelar, andra kapitalfonder, fastigheter eller delar därav.

Om det behövs för en tillfredställande betalningsberedskap eller för att tillgodose kravet på ändamålsenlig förvaltning får fondmedel placeras i form av banktillgodohavanden eller i andra samfund med rätt att ta emot depositioner.

Fondstyrelsen kan om det totalt sett är ändamålsenligt med beaktande av kraven på god avkastning och betryggande säkerhet även godkänna att placeringar görs i andra än i 1 och 2 mom. nämnda tillgångar och förbindelser om placeringarna med avseende på beskaffenhet och säkerhet kan jämföras med sådana tillgångsslag som avses i 1 och 2 mom. (2010/37)

2 kap. Den procentuella fördelningen av tillgångsslag**4 §. Placeringar som motsvarar det totala marknadsvärdet av de tillgångar som fondstyrelsen förvaltar**

Det sammanlagda värdet av pensionsfondens innehav av tillgångar får uppgå till ett belopp som motsvarar det totala marknadsvärdet av de tillgångar som fondstyrelsen förvaltar om placeringarna avser

1) skuldförbindelser i vilka gäldenären eller borgensmannen är en stat eller landskapet,

2) skuldförbindelser i vilka gäldenären eller borgensmannen är en kommun, ett kommunalförbund, en församling som är ett offentlig samfund eller något annat regionalt offentligt samfund som kan jämföras med dessa och som har rätt att uppbära skatt eller vars medlemmar har en sådan rätt,

3) skuldförbindelser i vilka gäldenären eller borgensmannen är en depositionsbank eller ett försäkringsbolag som erhållit koncession i den stat varifrån verksamheten bedrivs och står under offentlig tillsyn eller en annan sammanslutning som kan jämföras med en depositionsbank eller ett försäkringsbolag av ovan nämnd art eller

4) skuldförbindelser för vilka säkerheten utgörs av skuldförbindelser som avses i 1-3 punkten.

5 §. Placeringar som motsvarar högst 50 eller 60 procent av det totala marknadsvärde av de tillgångar som fondstyrelsen förvaltar (2010/37)

Det sammanlagda värdet av pensionsfondens innehav av tillgångar får uppgå till ett belopp som motsvarar högst 50 procent av det totala marknadsvärdet

av de tillgångar som fondstyrelsen förvaltar om placeringarna avser

1) (2010/37) skuldförbindelser i vilka gäldenären eller borgensmannen är ett annat kreditinstitut, som erhållit koncession i den stat varifrån verksamheten bedrivs och står under offentlig tillsyn, än en depositionsbank som avses i 4 § 3 punkten eller en annan sammanslutning som kan jämföras med en depositionsbank,

2) skuldförbindelser i vilka gäldenären är en sammanslutning vars aktier eller andelar omsätts på en reglerad marknad,

3) (2010/37) skuldförbindelser som är föremål för handel på en reglerad marknad och i vilka gäldenären är en annan sammanslutning än de som avses i 1 och 2 punkten eller 4 § 1-3 punkten eller

4) (2010/37) skuldförbindelser för vilka säkerheten utgörs av skuldförbindelser som avses i 1-3 punkten.

5) upphävd (2010/37).

Med beaktande av vad som föreskrivs i 9 § 4 mom. får det sammanlagda värdet av pensionsfondens innehav av tillgångar uppgå till ett belopp som motsvarar högst 60 procent av det totala marknadsvärdet av de tillgångar som fondstyrelsen förvaltar om placeringarna avser aktier och andelar i sammanslutningar vilkas aktier eller andelar är föremål för handel på en reglerad marknad. (2010/37)

6 §. *Placeringar som motsvarar högst 40 eller 50 procent av det totala marknadsvärdet av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar*

Det sammanlagda värdet av pensionsfondens innehav av tillgångar får uppgå till ett belopp som motsvarar högst 40 procent av det totala marknadsvärdet av de tillgångar som fondstyrelsen förvaltar om placeringarna avser

1) fastigheter och byggnader,

2) sådana rättigheter i fast egendom som nämns i 3 § 5 punkten,

3) aktier och andelar i fastighetssammanslutningar samt

4) skuldförbindelser och fordringar under byggnadstiden på sådana fastighetssammanslutningar som avses i 3 punkten och i vilka pensionsfonden har bestämmanderätten.

Tillsammans med de tillgångsslag som nämns i 1 mom. får sammanlagt högst en andel av täckningen som motsvarar 50 procent av det totala marknadsvärdet av de tillgångar som fondstyrelsen förvaltar placeras i skuldförbindelser för vilka säkerheten utgörs av en inteckning i egendom som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten eller av aktier eller andelar som nämns i 1 mom. 3 punkten.

7 §. (2010/37) *Placeringar som motsvarar högst 30 procent av det totala marknadsvärdet av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar*

Det sammanlagda värdet av pensionsfondens innehav av tillgångar får uppgå till ett belopp som motsvarar högst 30 procent av det totala marknadsvärdet av de tillgångar som fondstyrelsen förvaltar om placeringarna avser

1) förbindelser som emitterats av sammanslutningar enligt 5 § 2 mom. och som har sämre förmånsrätt än sammanslutningens övriga förbindelser och

2) skuldförbindelser för vilka säkerheten utgörs av aktier och andelar enligt 5 § 2 mom. eller förbindelser enligt 1 punkten.

8 §. *Begränsning av vissa enskilda riskkoncentrationer till 15 procent av det totala marknadsvärdet av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar*

Av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar får ett belopp motsvarande högst 15 procent av det totala marknadsvärdet av pensionsfondens tillgångar vara placerat i ett enskilt objekt om placeringen gäller

1) en fastighet, byggnad, rättighet eller fastighetssammanslutning enligt 6 § 1 mom. 1 punkten,

2) skuldförbindelser för vilka säkerheten utgörs av en inteckning i ett objekt enligt 1 punkten eller för vilka säkerheten utgörs av aktier och andelar i sammanslutning, eller

3) skuldförbindelser under byggnadstiden på en sådan fastighetssammanslutning enligt 6 § 1 mom. 3 punkten i vilken pensionsfonden har bestämmanderätten.

Om en fastighet eller byggnad, föremålet för en rättighet enligt 1 mom. 1 punkten eller föremålet för en inteckning som fastställs till säkerhet för skuldförbindelsen är en och samma placering, eller om de befinner sig så nära varandra att de kan betraktas som en enda placering, skall alla placeringar enligt 1 mom. som hänför sig till detta objekt sammanräknas vid tillämpningen av den maximigräns som fastställs i momentet.

9 §. *Begränsning av vissa enskilda riskkoncentrationer till 10 procent av det totala marknadsvärdet av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar*

Av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar får ett belopp motsvarande högst 10 procent av det totala marknadsvärdet av pensionsfondens tillgångar vara placerat i ett enskilt objekt om placeringen gäller skuldförbindelser i vilka gäldenären eller borgensmannen är en i 4 § 2 punkten avsedd kommun, kommunalförbund eller församling eller ett annat kreditinstitut än en depositionsbank enligt 5 § 1 mom. eller placeringen gäller placeringsfonder enligt 12 § 1 mom. Skuldförbindelser för vilka säkerheten utgörs av ovan avsedda skuldförbindelser jämföras med dylika skuldförbindelser. (2010/37)

Om en sammanslutning enligt denna paragraf noteras på en reglerad marknad, skall vid tillämpningen av maximigränsen sammanräknas också sammanslutningens aktier och andelar och sådana förbindelser som har sämre förmånsrätt än sammanslutningens övriga förbindelser.

Utöver vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. kan ett belopp motsvarande högst 10 procent av det totala marknadsvärdet av pensionsfondens tillgångar direkt eller indirekt via fondandelar i placeringsfonder vara placerat i aktier och andelar i sammanslutningar vilkas aktier eller andelar inte är föremål för handel på en reglerad marknad. (2010/37)

D 46 LF (1996:45) om placering av de medel ...

Det sammanlagda värdet av det i 5 § 2 mom. och i 3 mom. denna paragraf avsedda beloppet får inte överskrida ett belopp motsvarande 60 procent av det totala marknadsvärdet av pensionsfondens tillgångar. (2010/37)

10 §. Begränsning av vissa enskilda riskkoncentrationer till 5 och 10 procent av det totala marknadsvärde av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar

Av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar får ett belopp motsvarande högst 5 procent av det totala marknadsvärdet av pensionsfondens tillgångar vara placerat i en och samma sammanslutning som noteras på en reglerad marknad och som avses i 5 § 2 mom. och 7 § 2 punkten, om placeringen består av aktier och andelar samt sådana förbindelser som har sämre förmånsrätt än sammanslutningens övriga förbindelser. (2010/37)

Tillsammans med de tillgångsslag som avses i 1 mom. får sammanlagt högst en andel av täckningen som motsvarar 10 procent av det totala marknadsvärde av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar placeras i

1) (2010/37) skuldförbindelser i en och samma sammanslutning vilka saknar säkerhet eller vilka säkerheten utgörs av tillgångar enligt 1 mom. och

2) skuldförbindelser som ingåtts av andra gäldenärer och för vilka säkerheten utgörs av en och samma sammanslutnings tillgångar enligt 1 mom. eller 1 punkten.

Utöver vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. får av de tillgångar som hör till täckningen högst 10 procent vara placerat i skuldförbindelser enligt 5 § 3 punkten i en och samma sammanslutning.

Utöver vad som föreskrivs i 1, 2 och 3 mom. får av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar ett belopp motsvarande högst 5 procent av det totala marknadsvärdet av pensionsfondens tillgångar vara placerade i indirekta placeringar i råvaror som avses i 3 § 7 punkten. (2010/37)

3 kap. Särskilda bestämmelser

11 §. Placeringar i åländska aktier och andelar som inte är noterade på en reglerad marknad

Det sammanlagda värdet av pensionsfondens innehav av tillgångar får uppgå till ett belopp som motsvarar högst 10 procent av det totala marknadsvärdet av de tillgångar som fondstyrelsen förvaltar om placeringarna avser aktier och andelar i sammanslutningar vilkas aktier eller andelar inte är föremål för handel på en reglerad marknad men som har hemort eller väsentlig andel av sin verksamhet på Åland.

Av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar får ett belopp motsvarande högst 2 procent av det totala marknadsvärdet av pensionsfondens tillgångar vara placerat i en och samma sammanslutnings aktier och andelar som avses i 1 mom.

Landskapsregeringen kan bevilja undantag från maximigränserna enligt 1 och 2 mom.

12 §. (2010/37) Placeringar i fondandelar

Placeringar kan göras i fondandelar i placeringsfonder som grundats av ett fondbolag under offent-

lig tillsyn som erhållit koncession i den stat varifrån verksamheten bedrivs.

Placeringarna i andelar i placeringsfonder bör följa vad som stadgats om den procentuella fördelningen av tillgångsslag i 4-10 §§ med beaktande av de underliggande värdepappren eller fastigheterna som placeringsfonderna ifråga äger. Om en placeringsfond har en fastslagen normalfördelning på de i fonden ingående tillgångsslagen kan detta förhållande användas till att bestämma den procentuella fördelningen av tillgångsslagen i placeringsfonden.

13 §. (2010/37) Begränsning av valutarisken

Högst 20 procent av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar får vara relaterade i en annan valuta än euro eller bestå av sådana tillgångar som inte är fullständigt skyddade mot valutakursförändringar.

14 §. Innehav som överskrider angivna gränser

Om de i 4-13 §§ angivna gränserna kommer att överskridas, skall innehavet avvecklas i motsvarande mån så snart det är lämpligt.

15 §. Externa förmögenhetsförvaltare

Fondstyrelsen får uppdra åt värdepappersförmedlingsföretag eller annan förmögenhetsförvaltare att förvalta fondmedel.

16 §. Ikraftträdelse

Denna förordning träder omedelbart i kraft.

E 1 Kommunallag (1997:73) för landskapet Åland

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. *Kommunal självstyrelse*

Landskapet Åland är indelat i självstyrande kommuner av vilka Mariehamn är stad.

Bestämmelser om kommunindelning finns i landskapslagen (1997:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning.

Kommunerna handhar de uppgifter som enligt grunderna för den kommunala självstyrelsen ankommer på dem.

2 §. *Kommunmedlemmar*

Medlem av en kommun är

- 1) den som har kommunen som sin hemkommun enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994),
- 2) en juridisk person som har hemort i kommunen samt
- 3) den som äger eller besitter fast egendom i kommunen.

3 §. *Kommunens uppgifter*

Kommunen skall handha de uppgifter som den åtagit sig med stöd av den kommunala självstyrelsen och som den ålagts genom lag. Kommunen kan genom avtal åta sig att handha även andra offentliga uppgifter. Kommunen kan handha sina lagstadgade uppgifter själv, tillsammans med andra kommuner eller genom att beställa tjänster från andra tjänsteproducenter.

Kommunen skall i all sin verksamhet sträva efter att främja kommuninvånarnas välfärd och en ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling inom kommunen.

Kommunerna får inte ges nya uppgifter eller skyldigheter eller fräntas uppgifter eller rättigheter på annat sätt än genom lag.

4 §. *Förhållandet mellan landskapsregeringen och kommunerna*

Landskapsregeringen övervakar att kommunerna och kommunalförbunden iakttar gällande lagstiftning.

Landskapsregeringen skall tillförsäkra kommunerna möjlighet att delta i beredningen av lagstiftning som rör kommunerna och av andra frågor som är av stor betydelse för den kommunala förvaltningen och ekonomin.

2 kap. Kommunens förvaltning

5 §. *Organisering av förvaltningen*

Kommunen fattar beslut om hur dess förvaltning skall organiseras med beaktande av bestämmelserna i denna lag.

6 §. *Kommunens organ*

Kommunens beslutanderätt utövas av fullmäktige. Beredning, förvaltning och verkställighet handhas av styrelsen samt nämnder, kommittéer och direktioner.

I denna lag avses med fullmäktige kommunfullmäktige eller stadsfullmäktige och med styrelsen kommunstyrelsen eller stadsstyrelsen.

7 §. *Delegering av beslutanderätt*

Fullmäktige kan delegera beslutanderätt till kommunens övriga organ, till en enskild förtroendevald eller till en tjänsteman.

Fullmäktige kan besluta att en kommunal myndighet som avses i 1 mom. har rätt att delegera beslutanderätt.

8 §. *Instruktioner*

Fullmäktige kan anta instruktioner för styrelsen, nämnderna och kommittéerna.

9 §. *Förvaltningsstadga*

Fullmäktige skall anta en förvaltningsstadga.

I förvaltningsstadgan ska finnas bestämmelser om

- 1) de kommunala förvaltningsorganens sammanträden,
- 2) uppgifter för organens ordförande,
- 3) inkallande av ersättare,
- 4) tillfällig sammanträdesordförande,
- 5) rätt för andra än ledamöterna i ett organ att närvara och yttra sig vid ett organs sammanträden,
- 6) i vilken utsträckning ledamöter ska ha möjlighet att delta i organens sammanträden på distans enligt 23a §,
- 7) i vilken utsträckning andra organ än fullmäktige kan fatta beslut i ett elektroniskt beslutsförfarande enligt 23b §,
- 8) föredragning,
- 9) (2017/86) förande, justering och offentliggörande av protokoll,
- 10) undertecknande av kommunala handlingar,
- 11) lösen för handlingar,
- 12) hur kommunen ska fullgöra sin informationskyldighet,
- 13) förfarandet när en underordnad myndighets ärende tas upp till behandling av det organ som delegerat ärendet,

E 1 Kommunallag (1997:73)

- 14) kommunens ekonomiska förvaltning,
- 15) granskning av förvaltningen och ekonomin,
- 16) fullmäktiges verksamhet i de avseenden den inte i övrigt regleras i stadga,
- 17) behandlingen av fullmäktiges motioner och hemställningsklämmor samt
- 18) övriga angelägenheter som fullmäktige finner nödvändiga att reglera närmare. (2017/32)

10 §. Upphävd (2004/25).**11 §.** *Ordningsstadga*

För att främja allmän ordning och säkerhet kan fullmäktige anta en ordningsstadga.

Bötesstraff kan utsättas som påföljd för överträdelse av en ordningsstadga (ordningsföreseelse).

Innan kommunen antar eller ändrar en ordningsstadga skall kommunen inhämta landskapsregeringens utlåtande.

Böter för ordningsstadgeföreseelse får inte omvandlas till fängelsestraff.

12 §. (2017/86) *Kommunens elektroniska anslagstavla*

Varje kommun ska på sin webbplats ha en elektronisk anslagstavla.

Kommunala tillkännagivanden görs offentliga genom att de utan dröjsmål publiceras på kommunens elektroniska anslagstavla och vid behov på något annat sätt som kommunen fattat beslut om. Vid tillkännagivandet ska bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Den elektroniska anslagstavlan ska vara lättillgänglig och kunna särskiljas från övrigt innehåll på webbplatsen. Kommunen ska i sina lokaler eller på någon annan plats ge allmänheten möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan.

13 §. *Kommunala avgifter*

Fullmäktige fastställer grunderna för de avgifter som skall bäras upp för kommunens tjänster och andra prestationer och grunderna för när kommunen kan avstå från att bära upp avgift för en tjänst eller prestation.

14 §. *Rätt till avvikelse från lag*

Landskapsregeringen kan, i syfte att effektivera den kommunala förvaltningen, öka den kommunala självbestämmanderätten eller decentralisera beslutsfattandet, på ansökan bevilja en kommun eller ett kommunalförbund rätt att avvika från bestämmelserna i en landskapslag eller -förordning.

Rätten att avvika kan gälla

- 1) delegering av beslutanderätt från en landskapsmyndighet till ett kommunalt organ,
- 2) befrielse från skyldigheten att underställa landskapsregeringen ett beslut för fastställelse samt
- 3) avvikelse från särskilda bestämmelser inom ett sakområde.

Om ett ärende är anhängigt då rätt att avvika från bestämmelser i landskapslag eller -förordning beviljas, skall ärendet avgöras enligt de bestämmelser som gällde vid tidpunkten för landskapsregeringens beslut.

3 kap. Allmänna bestämmelser om de förtroendevalda**15 §.** *Förtroendeuppdrags giltighetstid*

En förtroendevald skall handha sitt uppdrag under den tid för vilken han eller hon valts och även efter denna tid, tills någon annan har valts till uppdraget. Om ett förtroendeuppdrag blir ledigt under pågående mandattid skall en ny innehavare av förtroendeuppdraget utses för den återstående mandattiden.

En förtroendevald skall också handha sitt uppdrag till dess saken slutligt avgjorts, om

- 1) valet av innehavare av förtroendeuppdraget har överklagats,
- 2) befrielse eller avsked inte har beviljats eller
- 3) fullmäktiges valbeslut av någon annan orsak inte kan verkställas.

16 §. *Förlust av valbarhet*

Om en ledamot i ett kommunalt organ förlorar sin valbarhet förfaller förtroendeuppdraget genast och fullmäktige skall konstatera att ledamoten har avgått från sitt uppdrag.

En ledamot som för högst sex månader handhar ett uppdrag som innebär en inskränkning av valbarheten till ett kommunalt förtroendeuppdrag förlorar inte sin valbarhet men får inte verka som ledamot under den tid det tillfälliga uppdraget varar.

17 §. *Avsked och befrielse från förtroendeuppdrag*

En förtroendevald som visar giltigt skäl skall beviljas avsked från uppdraget.

Avsked beviljas av fullmäktige, utom för ledamöterna i en kommitté som beviljas avsked av styrelsen.

Den som utsetts till ledamot i landskapsregeringen skall på egen begäran befrias från ett fullmäktigeuppdrag för den tid uppdraget i landskapsregeringen varar.

18 §. *Återkallande av förtroendeuppdrag*

Fullmäktige kan under mandatperioden återkalla uppdragen för ledamöterna i kommunens eller ett kommunalförbunds organ eller i ett organ som är gemensamt för flera kommuner, om de eller någon av dem inte längre åtnjuter fullmäktiges förtroende.

Beslut om återkallande av uppdrag gäller alla ledamöter i organet eller, då fråga är om ett kommunalförbunds organ och ett för flera kommuner gemensamt organ, alla de ledamöter fullmäktige valt till organet.

19 §. *Felaktigt förfarande i förtroendeuppdrag*

Om det på sannolika grunder kan misstänkas att en förtroendevald i sitt uppdrag gjort sig skyldig till tjänstebrott eller handlat i strid med sina skyldigheter på något annat sätt, skall styrelsen kräva en förklaring av den förtroendevalda och vid behov anmäla saken till fullmäktige. Styrelsen skall utan dröjsmål göra en brottsanmälan om det är fråga om ett uppenbart tjänstebrott.

Fullmäktige kan avstånga en förtroendevald från uppdraget under den tid undersökning eller rättegång pågår med anledning av ett på sannolika grunder misstänkt tjänstebrott.

20 §. *Skiljande från förtroendeuppdrag*

Om en förtroendevald döms till minst sex månaders fängelse för ett brott, vars art eller det sätt på vilket det begåtts visar att denna brustit i fråga om den respekt uppdraget förutsätter, kan fullmäktige skilja den förtroendevalda från uppdraget. Ärendet får behandlas först då domen vunnit laga kraft.

21 §. *Rätt till upplysningar*

En förtroendevald har rätt att ta del av handlingar som förvaras hos kommunens myndigheter och att i övrigt erhålla uppgifter och upplysningar av myndigheterna.

Uppgifter om innehållet i handlingar som enligt offentlighetslagen (2021:79) för Åland är sekretessbelagda eller inte offentliga får ges ut endast om de är nödvändiga för beslutsfattandet i ett kommunalt organ där den förtroendevalda är ledamot eller ersätare. (2021/90)

22 §. *Arvoden och ersättningar*

Till en förtroendevald betalas

1) sammanträdesarvode,

2) ersättning för förlorad inkomst samt för kostnader som föranleds av förtroendeuppdraget, såsom ersättning till vikarie, utgifter för barnomsorg och andra motsvarande kostnader, samt

3) ersättning för resekostnader och dagtraktamente.

Till en förtroendevald kan även betalas arvode för en viss tid eller för ett särskilt förtroendeuppdrag.

Fullmäktige fastställer grunder för arvoden och ersättningar.

4 kap. Allmänna bestämmelser om de kommunala organen

23 §. *Beslutförhet*

Fullmäktige är beslutfört då minst två tredjedelar av ledamöterna är närvarande. Om antalet närvarande ledamöter understiger två tredjedelar till följd av att en eller flera av de närvarande ledamöterna är jäviga i ett ärende, är fullmäktige ändå beslutfört i ärendet.

Styrelsen, en nämnd, en kommitté och en direktions är beslutfört då minst hälften av ledamöterna är närvarande.

23a §. (2017/32) *Deltagande i sammanträde på distans*

Fullmäktige kan bestämma att organens ledamöter får delta i organens sammanträden på distans. I förvaltningsstadgan tas in bestämmelser om i vilken utsträckning sådant deltagande får ske. Ledamöter som deltar på distans ska anses som närvarande och beslutande.

Vid deltagande i sammanträde på distans ska de närvarande stå i bild- och ljudförbindelse med varandra på lika villkor. Deltagandet i sammanträde på distans ska ordnas så att skyddet av sekretessen och personuppgifterna tryggas. Om det förrättas val med slutna sedlar får ett deltagande i sammanträde på distans inte äventyra valhemligheten.

23b §. (2017/32) *Elektroniskt beslutsförfarande*

Med undantag för fullmäktiges och andra organs offentliga sammanträden kan ett organ fatta beslut i ett slutet elektroniskt beslutsförfarande. I förvaltnings-

stadgan tas in bestämmelser om i vilken utsträckning det elektroniska beslutsförfarandet kan användas. Det elektroniska beslutsförfarandet ska ordnas så att skyddet av sekretessen och personuppgifterna tryggas.

I kallelsen till ett sammanträde anges vilka ärenden som behandlas i ett elektroniskt beslutsförfarande och före vilken tidpunkt ett elektroniskt beslutsfattande kan ske. Ärendet är behandlat när alla ledamöter i organet har uttryckt sin åsikt i ärendet och tidsfristen för behandlingen har löpt ut. Ett ärende behandlas vid ett sammanträde om en ledamot så kräver eller annars avstår från att uttrycka sin åsikt inom den utsatta tidsfristen. Protokollet kan justeras elektroniskt före sammanträdet.

24 §. *Behandling av ärenden*

När ett ärende föredragits skall ledamöterna i organet ges tillfälle att yttra sig. Ett yrkande på att ett ärende skall återremitteras till det beredande organet eller bordläggas skall avgöras genast då diskussionen avslutats.

För ett beslut om återremiss krävs att det biträds av minst hälften av de närvarande ledamöterna.

För ett beslut om bordläggning krävs att det biträds av minst en tredjedel av de närvarande ledamöterna. För att fatta beslut om bordläggning av ett ärende gällande val eller ett tidigare bordlagt ärende krävs det dock att beslutet biträds av minst hälften av de närvarande ledamöterna. Ärendet skall bordläggas till nästa sammanträde om inte organet beslutar om en annan tidpunkt.

Om organet är enigt i ett ärende eller om ett motförslag inte har vunnit understöd skall ordföranden konstatera att beslut har fattats i ärendet och vilket beslutet är. I annat fall skall ordföranden konstatera att omröstning skall förrättas och ange omröstningspropositioner.

25 §. *Omröstning*

Ordföranden skall lägga fram en omröstningsproposition som kan besvaras med ja eller nej. Om flera omröstningar skall förrättas skall de förslag som avviker från det förslag som ligger till grund för behandlingen ställas mot varandra först, med början från de förslag som avviker mest. Sedan ställs det vinnande av dessa förslag och det förslag som ligger till grund för behandlingen mot varandra. Sist ställs det vinnande av dessa förslag och ett förslag som endast gäller förkastande av det förslag som ligger till grund för behandlingen mot varandra. Ordföranden kan besluta om avvikelser från denna ordningsföljd om vägande skäl talar för en annan ordningsföljd.

Omröstning förrättas öppet och verkställs efter upprop om inte fullmäktige i förvaltningsstadgan beslutat att annat tillvägagångssätt kan tillämpas. Som beslut gäller det förslag som har fått flest röster. Vid lika röstetal vinner det förslag som ordföranden har röstat för. Ordföranden skall efter omröstningen konstatera att beslut har fattats i ärendet och vilket beslutet är.

26 §. *Val*

Vid val utses den eller de som fått flest röster. Vid lika röstetal avgör lotten.

E 1 Kommunallag (1997:73)

Ett val ska vara proportionellt om två eller flera personer ska utses och proportionellt val begärs av så många ledamöter som tillsammans kan besätta minst en av de poster valet gäller. Vid proportionella val ska vallagen (2019:45) för Åland iakttas i tillämpliga delar. Fullmäktige ska vid sitt första sammanträde utse minst tre ledamöter som fungerar som centralnämnd under fullmäktiges mandattid. (2019/46)

Ersättare utses vid samma valförrättning som de ordinarie ledamöterna. Då en personlig ersättare utses ska den föreslagna ordinarie ledamoten och den föreslagna ersättaren ställas upp tillsammans. Om ersättarna inte är personliga blir de valda som fått de flesta rösterna eller de högsta jämförelsetalen. (2019/46)

Ett proportionellt val ska förrättas med slutna sedlar. Detsamma gäller majoritetsval om någon ledamot yrkar på det. (2019/46)

27 §. Sammanträdes offentlighet

Fullmäktiges sammanträden är offentliga om inte fullmäktige beslutar att behandlingen av ett visst ärende inte skall vara offentlig.

Övriga kommunala organs sammanträden är offentliga endast om organet beslutar det.

28 §. Protokoll

Vid de kommunala organens sammanträden skall föras protokoll. Över en enskild förtroendevalds och en tjänstemans beslut behöver protokoll inte föras om beslutet dokumenteras på annat sätt.

Fullmäktiges, styrelsens och en nämnds protokoll ska efter justeringen publiceras på kommunens webbplats tillsammans med en besväransvisning eller en anvisning om rättelseyrkande. Om publiceringen ska meddelas på kommunens elektroniska anslagstavla. (2017/86)

Övriga kommunala myndigheters protokoll ska hållas tillgängliga på kommunens webbplats om myndigheten beslutar det. (2017/86)

29 §. Reservation

Den som deltagit i beslutsfattandet i ett kommunalt organ och då lagt fram ett motförslag eller röstat mot beslutet har rätt att reservera sig mot beslutet. Den som föredrar ärendet har rätt att reservera sig mot ett beslut som avviker från beslutsförslaget.

En reservation kan motiveras skriftligen. En skriftlig motivering skall lämnas senast då protokollet justeras och skall fogas till protokollet.

En ledamot eller en föredragande som reserverat sig är inte ansvarig för beslutet.

5 kap. Kommunmedlemmarnas rätt till inflytande**30 §. Rösträtt i kommunalval (1998/19)**

Rösträtt i kommunalval som förrättas i kommunen har den som

- 1) fyller 18 år senast på valdagen,
- 2) den 1 september valåret har kommunen som sin hemkommun enligt lagen om hemkommun och
- 3) har åländsk hembygdsrätt. (1998/19)

Rösträtt har i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1997:63) om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygds-

rätt även den som inte har åländsk hembygdsrätt men som under ett år närmast före valdagen utan avbrott haft en kommun i landskapet som sin hemkommun och som uppfyller kraven i 1 mom. 1 och 2 punkten. (2007/11)

30a §. (2007/11) Rösträtt i kommunal folkomröstning

Rösträtt i en rådgivande kommunal folkomröstning som förrättas i kommunen har den som

- 1) fyller 18 år senast på röstningsdagen,
- 2) (2019/46) har kommunen som sin hemkommun enligt lagen om hemkommun vid utgången av den 51 dagen före röstningsdagen och
- 3) har åländsk hembygdsrätt.

Rösträtt har även den som saknar åländsk hembygdsrätt men uppfyller i 1 mom. 1 och 2 punkten angivna kriterier och som har haft en kommun i landskapet som hemkommun under ett år närmast före röstningsdagen.

31 §. Möjligheter att delta och påverka

Fullmäktige skall ge kommunmedlemmarna och dem som utnyttjar kommunens tjänster möjligheter att delta i och påverka kommunens verksamhet.

Kommunerna kan främja möjligheten att delta och påverka genom att informera om kommunens angelägenheter, ordna diskussionsmöten och ge kommunmedlemmarna vägledning då de tar egna initiativ.

31a §. (2020/11) Äldreråd

Kommunstyrelsen ska tillsätta ett äldreråd för att ge den äldre befolkningen möjlighet att delta i och påverka beslutsfattande som berör den äldre befolkningens levnadsförhållanden.

Medlemmarna i äldrerådet tillsätts för kommunstyrelsens mandattid. Ett äldreråd kan vara gemensamt för flera kommuner. Närmare bestämmelser om medlemmarna i äldrerådet och rådets uppgifter finns i äldrelagen (2020:9) för Åland.

32 §. Initiativrätt

Kommunmedlemmarna har rätt att komma med initiativ till kommunen i frågor som gäller kommunens verksamhet. Initiativtagarna skall informeras om de åtgärder som vidtagits med anledning av ett initiativ.

Styrelsen skall minst en gång om året underrätta fullmäktige om de initiativ som har tagits i frågor som hör till fullmäktiges behörighetsområde och om de åtgärder som har vidtagits med anledning av initiativen.

33 §. Information

Kommunen skall informera kommunmedlemmarna om ärenden som är anhängiga i kommunen, planer som gäller sådana ärenden, behandlingen av ärendena samt hur de avgjorts och deras effekter. Kommunen skall vid behov göra upp översikter över frågor som gäller kommunens service, ekonomi, miljövärd och markanvändning. Kommunmedlemmarna skall också ges information om det sätt på vilket frågor och åsikter om ärendena kan framföras till beredarna och beslutsfattarna.

När skötseln av någon av kommunens uppgifter har anförtrots en sammanslutning eller en stiftelse, skall

kommunen på lämpligt sätt ge kommunmedlemmarna tillräcklig information om verksamheten.

34 §. *Kommunal folkomröstning*

Fullmäktige kan besluta att en folkomröstning skall ordnas om en fråga som hör till kommunens uppgifter. En folkomröstning är rådgivande.

Alla röstberättigade har lika rösträtt. Omröstningen är hemlig.

35 §. (2019/46) *Initiativ till folkomröstning*

Om minst fem procent av de kommuninvånare som fyllt 15 år har tagit initiativ till en folkomröstning ska fullmäktige utan dröjsmål avgöra om en folkomröstning enligt initiativet ska ordnas.

6 kap. Fullmäktige

36 §. *Valbarhet till fullmäktige*

Valbar till ledamot i fullmäktige är den som har kommunen som sin hemkommun och som har rösträtt i kommunalval i någon kommun i landskapet.

Valbar till ledamot i fullmäktige är inte

- 1) (2017/119) den som är minderårig eller som har förklarats omyndig,
- 2) ledamot i Ålands förvaltningsdomstol samt
- 3) den som är anställd hos kommunen i en ledande uppgift inom kommunstyrelsens eller en nämnds uppgiftsområde.

Som kandidat vid val av fullmäktige får endast den ställas upp som skriftligen gett sitt samtycke till att motta fullmäktigeuppdraget.

37 §. (2019/46) *Val av ledamöter*

Kommunernas fullmäktige utses för fyra kalenderår i sänder genom omedelbara, hemliga och proportionella val. Alla röstberättigade kommunmedlemmar har en röst. Bestämmelser om kommunalval finns i vallagen för Åland.

38 §. *Antal ledamöter*

Antalet fullmäktigeledamöter som skall väljas bestäms i förhållande till kommunens invånarantal på valårets första dag enligt följande:

Invånarantal	Antal fullmäktigeledamöter
högst 500	11
501-1.000	13
1.001-2.000	15
2.001-3.000	17
3.001-4.000	19
4.001-6.000	21
6.001-10.000	25
över 10.000	27

Fullmäktige kan före utgången av april månad under valåret besluta att antalet ledamöter som väljs skall vara högre eller lägre än vad som följer av 1 mom. Antalet ledamöter skall alltid vara udda och får inte understiga nio. Landskapsregeringen skall underrättas om ändringar av antalet ledamöter.

39 §. (2019/46) *Ersättare*

För ledamöterna i fullmäktige utses ersättare. Antalet ersättare för varje lista uppgår till två gånger antalet ledamöter som valts från listan om antalet kandidater är tillräckligt. Om ett tillräckligt antal ersättare inte kan utses från en lista som hör till ett valförbund ska ersättare utses från andra listor i valförbundet. I övrigt ska ersättare utses i enlighet med bestämmelserna i vallagen för Åland, dock så att 102 § 2 mom. inte ska tillämpas.

Har en ledamot förlorat sin valbarhet, befriats från uppdraget eller avlidit övertas uppdraget för den återstående mandattiden av den i ordningen förste ersättaren enligt bestämmelserna i 1 mom. Finns ingen sådan ersättare ska bestämmelsen i 102 § 2 mom. vallagen för Åland tillämpas.

40 §. *Val av presidium*

Fullmäktige väljer bland sina ledamöter ett presidium som består av en ordförande och högst två vice ordförande. Väljs två vice ordförande skall en förste och en andre vice ordförande utses. Presidiet väljs för ett år i sänder. Hela presidiet utses vid samma valförrättning.

Presidiet skall väljas vid kalenderårets första sammanträde. Den ledamot som längst innehaft ett fullmäktigeuppdrag i kommunen utövar ordförandeskapet tills valförrättningen har slutförts. Om flera av ledamöterna tillhört fullmäktige lika lång tid, utövas ordförandeskapet av den ledamot som är äldst av dessa.

41 §. *Sammanträden*

Fullmäktige beslutar om vilka dagar sammanträden skall äga rum. Fullmäktige skall även sammanträda då styrelsen eller minst en fjärdedel av fullmäktiges ledamöter begär det för ett visst ärende eller då fullmäktiges ordförande anser att det behövs.

42 §. *Kallelse*

Fullmäktige sammankallas av fullmäktiges ordförande eller vid förhinder för denna av vice ordföranden. Vid förhinder för hela presidiet kan fullmäktige sammankallas av styrelsens ordförande, som också utfärdar kallelse till ett nyvalt fullmäktiges första sammanträde.

Kallelse till sammanträde jämte handlingar ska sändas till ledamöterna minst sju dagar före sammanträdet, om inte fullmäktige i förvaltningsstadgan beslutar om en kortare tid. Inom samma tid ska sammanträdet tillkännages på det sätt som bestäms i 12 §. (2017/86)

Om fullmäktige avbrutit sitt sammanträde och fastställt dag och tidpunkt då sammanträdet skall fortsätta behöver en ny kallelse inte utfärdas.

43 §. *Jäv och annat förhinder*

En ledamot i fullmäktige får inte delta i handläggningen av ett ärende som personligen rör ledamoten själv, ledamotens make, sambo, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående.

En ledamot som är förhindrad att handha sitt fullmäktigeuppdrag eller som på grund av jäv inte kan delta i beslutsfattandet i ett visst ärende skall utan dröjsmål meddela detta till kommunens kansli.

E 1 Kommunallag (1997:73)

En jävig ledamot skall självantmäla jäv. Fullmäktige avgör vid behov om jäv föreligger. Även den ledamot jävsfrågan berör skall delta i detta avgörande.

44 §. Förutsättningar för behandling av ärenden

Fullmäktige kan endast handlägga ärenden som nämnts i kallelsen till sammanträdet och som i enlighet med bestämmelserna i denna lag beretts av styrelsen eller ett beredningsorgan som avses i 45 §.

Om ett ärende enligt en uttrycklig bestämmelse skall handläggas vid ett särskilt sammanträde, skall ärendet handläggas vid det sammanträdet även om inte detta nämnts i kallelsen. Fullmäktige kan besluta att handlägga även andra ärenden som inte nämnts i kallelsen. Ett ärende som skall beredas och som inte har beretts av styrelsen eller annat beredningsorgan kan handläggas endast om fullmäktige enhälligt beslutar det.

45 §. Utskott

Fullmäktige kan bland sina ledamöter tillsätta utskott för att bereda ett visst ärende, för att avge utlåtande och för att granska förvaltningen.

Fullmäktiges presidium har rätt att närvara vid utskottens sammanträden.

46 §. Motion

En ledamot i fullmäktige som vill att fullmäktige skall behandla ett visst ärende kan väcka motion.

Då ärendet behandlas i fullmäktige skall motionens första undertecknare beredas tillfälle att yttra sig varefter ärendet skall remitteras till styrelsen eller ett annat organ för beredning.

Ärendet skall beredas så att fullmäktige kan fatta beslut i ärendet inom ett år efter att motionen väckts. Om beredningen inte kan avslutas inom denna tid skall detta meddelas till fullmäktige inom utsatt tid tillsammans med det som framkommit vid beredningen. Fullmäktige kan besluta att avskryva motionen från vidare behandling.

7 kap. Styrelsen**47 §. Valbarhet till styrelsen**

Valbar till ledamot i styrelsen är den som har kommunen som sin hemkommun och som har rösträtt i kommunalval i någon kommun i landskapet.

Valbar till ledamot i styrelsen är inte

1) (2017/119) den som är minderårig eller som har förklarats omyndig,

2) en ledamot i Ålands förvaltningsdomstol,

3) en avdelningschef vid Ålands landskapsregerings [centrala ämbetsverk],

4) den som är anställd hos kommunen inom kommunens centralförvaltning och som lyder under kommunstyrelsen,

5) den som är anställd hos kommunen och som är föredragande i en nämnd eller annars svarar för beredningen av ärenden som kommer att behandlas av kommunstyrelsen samt

6) ordföranden i styrelsen eller i ett därmed jämförbart organ för en organisation som har hand om bevakningen av personalens intressen i kommunen.

Valbar är inte heller den som i egenskap av förhandlare för organisationen eller i annan motsvarande egenskap ansvarar för intressebevakningen.

Den som är ledamot eller ersättare i fullmäktige kan inte samtidigt vara ledamot eller ersättare i styrelsen förutom då fullmäktige tillträtt efter nyval och en ny styrelse ännu inte har utsetts.

Den som är medlem av landskapsregeringen kan inte samtidigt vara ledamot eller ersättare i styrelsen.

En ledamot i fullmäktige eller landskapsregeringen får utses till ledamot eller ersättare i styrelsen endast om denna lämnat skriftligt samtycke därtill.

Majoriteten av ledamöterna i styrelsen får inte vara personer som är anställda av kommunen.

48 §. Tillsättande av styrelse

Fullmäktige tillsätter en styrelse vid ett sammanträde som fullmäktige håller i januari. Antalet ledamöter skall vara minst fem.

Ledamöterna och personliga ersättare för dem utses för två år åt gången.

Bland dem som utsetts till ledamöter i styrelsen utser fullmäktige ett presidium, bestående av en ordförande och en eller två vice ordförande. Hela presidiet utses vid samma valförrättning.

49 §. Uppgifter

Styrelsen ansvarar för kommunens förvaltning och ekonomi.

Styrelsen skall bevaka kommunens intressen, företräda kommunen och föra kommunens talan, om inte fullmäktige beslutar annat.

Styrelsen skall bereda och verkställa fullmäktiges beslut samt övervaka att besluten är lagliga, utom i ärenden som rör fullmäktiges inre organisation samt val av styrelse och revisorer.

50 §. (2008/14) Jäv

För ledamot i styrelsen gäller de jävsregler som finns i förvaltningslagen för landskapet Åland.

Se 24-25 §§ i förvaltningsL (2008:9).

8 kap. Kommunens övriga förvaltningsorgan**51 §. Nämnder**

Fullmäktige tillsätter de nämnder som enligt lag skall finnas i kommunen och de nämnder som i övrigt behövs för förvaltningen.

Ledamöter och ersättare för dem utses för fullmäktiges mandattid om inte fullmäktige beslutar om en kortare tid eller annan mandattid är föreskriven.

Bland dem som utsetts till ledamöter i en nämnd utser fullmäktige vid samma valförrättning en ordförande och en vice ordförande om inte annat är föreskrivet.

52 §. Direktioner

Fullmäktige kan tillsätta direktioner för inrättningar och affärsverk eller för andra uppgifter.

En direktion tillsätts för fullmäktiges mandattid eller en kortare tid.

Bland dem som utsetts till ledamöter i en direktion utser fullmäktige vid samma valförrättning en ordförande och en vice ordförande.

53 §. Kommittéer

Styrelsen kan tillsätta kommittéer för beredning eller utredning av ett visst ärende eller för att sköta en särskild uppgift.

En kommitté tillsätts för styrelsens mandattid eller en kortare tid. En kommitté som tillsatts för ett särskilt uppdrag verkar tills uppdraget är slutfört om inte styrelsen beslutar att upplösa kommittéen före det.

Bland dem som utsetts till ledamöter i en kommitté utser styrelsen vid samma valförrättning en ordförande och en vice ordförande.

54 §. Valbarhet till nämnder, kommittéer och direktioner

Valbar till ledamot i en nämnd är den som har kommunen som sin hemkommun och som har rösträtt i kommunalval i någon kommun i landskapet.

Valbar till ledamot i en nämnd är inte.

1) (2017/119) den som är minderårig eller som har förklarats omyndig,

2) en ledamot i Ålands förvaltningsdomstol,

3) kommundirektören,

4) den som är anställd hos kommunen och lyder under nämnden samt

5) upphävd (2003/23).

Valbar till ledamot i en direktion eller kommitté är den som har rösträtt i kommunalval i landskapet, dock inte den som är minderårig eller som har förklarats omyndig. (2017/119)

55 §. Behandling av ett ärende i ett högre organ

Styrelsen och nämnderna kan ta upp ett ärende till behandling som med stöd av denna lag har delegerats till en underlydande myndighet och som avgjorts av myndigheten. Ett ärende som inte avgjorts av den underlydande myndigheten får tas upp till behandling endast om särskilda skäl föreligger.

Ett ärende kan tas upp till behandling i det högre organet inom den tid rättelseyrkande skall framställas.

56 §. Jäv

På ledamöterna i en nämnd, direktion eller kommitté tillämpas bestämmelserna i 50 § om jäv för styrelseledamöter.

9 kap. Personal**57 §. (2004/25) Anställningsförhållanden**

Den som är anställd hos kommunen står i ett offentligrättsligt anställningsförhållande (tjänsteman) eller ett privaträttsligt anställningsförhållande (arbetstagar) till kommunen. Om tjänstemän och arbetstagar gäller vad som är särskilt föreskrivet.

Kommunens myndighetsuppgifter skall skötas av tjänstemän. Tjänster skall enbart inrättas för myndighetsuppgifter.

Fullmäktige beslutar om inrättande och indragning av tjänster. Om utövande av offentlig makt inte ingår i uppgifterna för en tjänst, skall tjänsten dras in när den blir ledig.

Kommunen kan besluta att ett tjänsteförhållande skall ombildas till ett arbetsavtalsförhållande, om utövande av offentlig makt inte ingår i uppgifterna för tjänsten och ombildningen inte innebär att tjänste-

mannens anställningsvillkor försämrans. Innan beslut fattas, skall kommunen ge tjänstemannen skriftlig information om villkoren i arbetsavtalsförhållandet i enlighet med 2 kap. 4 § arbetsavtalslagen (FFS 55/2001) och bereda tjänstemannen tillfälle att höras.

Beträffande tjänstemän, se LL (2004:24) om tillämpning i landskapet Åland av lagstiftning om kommunala tjänstemän, LL (1998:44) om tillämpning i landskapet Åland av arbetstidslagen, LL (2013:43) om tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän samt LL (1978:22) om tjänstekollektivavtal.

58 §. Kommundirektör

Kommunens förvaltning, ekonomi och övriga verksamhet kan ledas av en kommundirektör som är underställd styrelsen.

Kommundirektören utses av fullmäktige för viss tid eller tills vidare. Även en person som inte sökt tjänsten kan med sitt samtycke utses till kommundirektör. Om ingen i valet av kommundirektör fått över hälften av de avgivna rösterna, förrättas nytt val mellan de två kandidater som fått flest röster. Den som fått flest röster vid detta val blir vald.

En kommundirektör som förlorat fullmäktiges förtroende kan sägas upp eller förflyttas till andra uppgifter. Frågan väcks på framställning av kommunstyrelsen eller om minst en fjärdedel av ledamöterna i fullmäktige har tagit initiativ därtill. Kommundirektören skall underrättas om grunden för uppsägningen eller förflyttningen och skall beredas tillfälle att bli hörd.

Beslut om uppsägning av kommundirektören fattas av fullmäktige. Beslutet skall anses fattat om det stöds av minst två tredjedelar av alla ledamöter. Beslutet kan verkställas omedelbart och kommundirektören kan samtidigt befrias från sina uppgifter.

Kommundirektören har rätt att få upplysningar av kommunens myndigheter och ta del av deras handlingar. Uppgifter ur handlingar som är sekretessbelagda eller inte offentliga samt upplysningar som berörs av bestämmelserna om tystnadsplikt får ges ut endast om de är nödvändiga för kommundirektörens tjänsteutövning. (2021/90)

59 §. Medborgarskap och lokalkännedom

För anställning hos kommunen får inte ställas krav på visst medborgarskap.

När kommunala tjänster tillsätts skall särskild betydelse tillmätas att den som anställs har kännedom om landskapets förhållanden eller är bosatt i landskapet.

60 §. Krav på språkkunskap

Endast den som muntligt och skriftligt behärskar svenska får anställas som tjänsteman hos kommunen.

Närmare bestämmelser om kravet på kunskaper i svenska för olika tjänster fastställs i tjänstestadgan eller prövas av styrelsen i varje enskilt fall.

För arbetstagar gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om tjänstemän.

61 §. (2008/14) Jäv

För tjänsteman gäller de jävsregler som finns i förvaltningslagen för landskapet Åland.

Se 24-25 §§ i förvaltningsL (2008:9).

E 1 Kommunallag (1997:73)

62 §. Tjänstledighet för förtroendeuppdrag

En tjänsteman som valts till riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen har rätt till tjänstledighet i den utsträckning som behövs för att handha uppdraget. Den som valts till riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen har dock rätt till tjänstledighet under högst fyra år.

63 §. Upphävd (2004/25).**10 kap. Kommunens ekonomi****64 §. Budget**

Kommunen skall varje år upprätta en budget för nästa kalenderår. Förslaget till budget skall upprättas av styrelsen och överlämnas till fullmäktige före utgången av november månad. Fullmäktige skall anta budgeten före utgången av året.

Budgeten skall innehålla målen för kommunens verksamhet och ekonomi samt föreslagna ändringar i verksamheten och skall göras upp så att förutsättningarna för skötseln av kommunens uppgifter tryggas.

Av budgeten skall framgå de anslag och beräknade inkomster som verksamhetsmålen förutsätter samt hur finansieringsbehoven skall täckas. Anslag och beräknade inkomster kan tas in till brutto- eller nettobelopp. Budgeten skall bestå av en driftekonomi- och resultaträkningsdel samt en investerings- och finansieringsdel.

Budgeten skall iakttas i kommunens verksamhet och hushållning. Beslut om ändringar i budgeten fattas av fullmäktige.

65 §. Ekonomiplan

Fullmäktige skall varje år senast i samband med att budgeten antas godkänna en ekonomiplan för tre eller flera år, av vilka budgetåret är det första.

En ekonomiplan innehåller målen för kommunens verksamhet och ekonomi och skall göras upp så att förutsättningarna för skötseln av kommunens uppgifter tryggas.

66 §. Beslut om skatter

Fullmäktige skall senast i samband med att budgeten antas besluta om kommunens inkomstkattesats och om grunderna för övriga kommunala skatter.

67 §. (2003/23) Bokföring

Om kommunens bokföringsskyldighet, bokföring och bokslut gäller, utöver vad som bestäms i denna lag, i tillämpliga delar vad som stadgas i bokföringslagen (FFS 1336/1997).

68 §. Bokslut

Kommunens räkenskapsperiod är kalenderåret. Styrelsen skall göra upp ett bokslut för varje räkenskapsperiod och överlämna bokslutet till fullmäktige före utgången av juni månad året efter räkenskapsperioden.

I bokslutet skall ingå en resultaträkning, en balansräkning och bilagor till dem samt en översikt över budgetutfallet och en verksamhetsberättelse.

En kommun som på det sätt som avses i bokföringslagen har bestämmanderätt i en annan bokfö-

ringsskyldig skall göra upp en koncernbalansräkning, som med bilagor tas in i bokslutet. Då koncernbalansräkningen görs upp skall bokföringslagen i tillämpliga delar iakttas.

Bokslutet skall undertecknas av styrelseledamöterna och kommundirektören.

69 §. Verksamhetsberättelse

I verksamhetsberättelsen skall styrelsen redogöra för hur de mål för verksamheten och ekonomin som fullmäktige ställt upp har nåtts samt för väsentliga frågor som gäller kommunens förvaltning, ekonomi och koncernbokslut och som inte redovisas i resultaträkningen eller balansräkningen.

70 §. Åtgärder med anledning av räkenskapsperiodens resultat

När verksamhetsberättelsen överlämnas skall styrelsen föreslå åtgärder med anledning av räkenskapsperiodens resultat och för att balansera ekonomin.

71 §. Fonder

Fullmäktige kan inrätta fonder.

För varje fond skall antas en fondstadga med bestämmelser om fondens ändamål och förvaltning.

11 kap. Revision**72 §. De redovisningsskyldiga**

Skyldiga att redovisa för sin verksamhet till fullmäktige är

- 1) medlemmarna i de kommunala organen samt
- 2) den ledande tjänstemannen inom respektive organs uppgiftsområde.

73 §. Revisorer

Fullmäktige utser för sin mandatperiod minst tre revisorer med personliga ersättare för att granska kommunens förvaltning och ekonomi under tjänstemannaansvar.

Revisorerna skall ges förutsättningar att verkställa revisionen på ett oberoende sätt.

Revisorerna har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av kommunens myndigheter få de upplysningar och ta del av de handlingar som de anser vara nödvändiga för att ha hand om revisionsuppdraget.

74 §. Valbarhet till revisor och jäv för revisor

Valbar till revisor är inte

- 1) en ledamot i styrelsen,
 - 2) den som inte är valbar till styrelsen,
 - 3) den som är närstående till kommundirektören eller en styrelseledamot eller
 - 4) den som står i anställningsförhållande av bestående natur till kommunen eller en sammanslutning eller stiftelse som kommunen har bestämmanderätt i.
- Med närstående i 1 mom. avses make, sambo, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående till kommundirektören eller styrelseledamoten.

Även en person som saknar rösträtt i kommunalval i landskapet eller inte har hemort i kommunen kan väljas till revisor.

Om jäv för revisor gäller vad som bestäms om jäv för styrelseledamöter.

75 §. Revisorernas uppgifter

Revisorerna skall med iakttagande av god revisionsdessa granska räkenskapsperiodens förvaltning, bokföring och bokslut.

Revisorerna skall särskilt granska

1) om förvaltningen skötts i enlighet med lag och fullmäktiges beslut,

2) om bokslutet och koncernbalansräkningen gjorts upp i enlighet med lag och om de ger riktiga och tillräckliga uppgifter om verksamheten, ekonomin, den ekonomiska utvecklingen och de ekonomiska ansvarsförbindelserna under räkenskapsperioden,

3) om uppgifterna om grunderna för och användningen av landskapsandelarna är riktiga samt

4) om kommunens interna övervakning har ordnats på ett ändamålsenligt sätt.

Revisorerna skall följa fullmäktiges särskilda anvisningar om de inte står i strid med lag, kommunens instruktioner eller god revisionsdessa.

Om revisorerna uppmärksammar missförhållanden skall de utan dröjsmål underrätta styrelsen och vid behov även fullmäktiges ordförande.

76 §. Revisionsberättelse

Revisorerna skall före utgången av maj månad året efter varje räkenskapsperiod avge en berättelse till fullmäktige med en redogörelse för resultaten av revisionen. I berättelsen skall revisorerna uttala sig om bokslutet bör godkännas och de redovisningsskyldiga beviljas ansvarsfrihet.

Om revisorerna konstaterar att kommunens förvaltning och ekonomi skötts i strid med lag, fullmäktiges beslut eller kommunens intresse i övrigt och felet eller den skada som åsamkats inte är ringa skall revisorerna i berättelsen rikta en anmärkning mot den redovisningsskyldiga.

77 §. Behandlingen av revisionsberättelsen

Styrelsen skall inhämta en förklaring av den som saken gäller om en anmärkning i revisionsberättelsen. Fullmäktige fattar beslut om de åtgärder som revisionsberättelsen och anmärkningar i den föranleder.

När fullmäktige fastställer bokslutet skall fullmäktige besluta om ansvarsfrihet för de redovisningsskyldiga.

12 kap. Samarbete mellan kommuner**78 §. Samarbetsformer**

Kommunerna kan med stöd av avtal sköta sina uppgifter tillsammans.

Kommunerna kan komma överens om att anförtro en annan kommun att sköta en uppgift för en eller flera kommuners räkning, att uppgifter skall skötas av ett kommunalförbund eller att uppgifter skall skötas av en mellankommunal ombudsstämman.

Kommunerna kan komma överens om att en uppgift som enligt lag skall skötas av kommunen och som kan delegeras till en tjänsteman anförtros en annan kommuns tjänsteman, vilken sköter uppgiften under tjänstemannaansvar.

Om en kommuns skyldighet att höra till ett kommunalförbund för ett visst ändamål föreskrivs särskilt genom lag. (2016/3)

Se LL (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst.

79 §. Gemensamma organ

När en kommun med stöd av ett avtal sköter en uppgift för en eller flera kommuners räkning kan kommunerna komma överens om att en del av ledamöterna i det organ i kommunen som sköter uppgiften skall utses av de andra kommunerna.

Till ledamöter i organet kan utses personer som är valbara till motsvarande organ i de kommuner som berörs.

80 §. Sammanställande av ombudsstämman

En överenskommelse om sammankallande av en mellankommunal ombudsstämman (*ombudsstämman*) träffas på initiativ av fullmäktige i en kommun.

Varje deltagande kommun representeras vid ombudsstämman av högst tre ombud, vilka utses av fullmäktige. Fullmäktige kan även utse personliga ersättare för ombuden.

Valbar till ombud är den som är valbar till kommunens fullmäktige. Valbar är även kommundirektör.

Utdrag ur protokoll över val av ombud skall tillställas den kommun som tagit initiativ till ombudsstämman.

Minst 14 dagar före ombudsstämman ska hållas ska en kallelse sändas till ombuden. Kallelsen kan skickas elektroniskt. De berörda kommunernas styrelser ska samtidigt underrättas om ombudsstämman. (2017/32)

Ordföranden i fullmäktige i den kommun som tagit initiativ till ombudsstämman sammankallar stämman första gången och leder ordet tills ordförande och vice ordförande har valts.

Mandattiden utgår när ombudsstämman fullgjort sin uppgift. Varje kommun betalar arvoden och ersättning till sina respektive ombud.

81 §. Rösträtt och beslutföret vid ombudsstämman

Ombudsstämman är beslutföret när minst två tredjedelar av de deltagande kommunerna är företrädna. Beslut fattas med enkel majoritet.

Varje kommun har en röst för varje påbörjat femhundratal invånare i kommunen på årets första dag. Kommunens röster fördelas lika mellan dess vid ombudsstämman närvarande ombud.

Kommunens styrelse kan ge kommunens ombud direktiv rörande kommunens ställningstagande i fråga som behandlas vid en ombudsstämman.

82 §. Ombudsstämmans protokoll

När ombudsstämmans protokoll har justerats ska det tillsammans med besväransvisning publiceras på de deltagande kommunernas webbplats och om detta ska meddelas på kommunernas elektroniska anslagsstavla. (2017/86)

De deltagande kommunernas styrelser skall utan dröjsmål erhålla ett utdrag ur protokollet samt besväransvisningar.

83 §. Övriga bestämmelser om ombudsstämman

För ombud vid ombudsstämman gäller samma jävsregler som för fullmäktigeledamot.

Ombudsstämmans beslut överklagas genom kommunalbesvär i enlighet med bestämmelserna i 15 kap.

E 1 Kommunallag (1997:73)

84 §. Bildande av ett kommunalförbund

Kommuner och kommunalförbund kan ta initiativ till att bilda ett kommunalförbund. Ett kommunalförbund bildas genom ett avtal mellan medlemskommunerna (*grundavtal*).

Av grundavtalet skall framgå kommunalförbundets namn, hemort, medlemskommuner och uppgifter. I kommunalförbundets namn skall ingå ordet "kommunalförbund" eller förkortningen "kf".

I grundavtalet skall medlemskommunerna komma överens om

- 1) hur beslut fattas i kommunalförbundet,
- 2) antalet ledamöter i kommunalförbundets högsta beslutande organ eller antalet representanter vid förbundsstämman,
- 3) en eventuell förbundsstämmas uppgifter och befogenheter och grunderna för rösträtten,
- 4) medlemskommunernas andelar i kommunalförbundets tillgångar och ansvar för förbundets skulder samt annat som rör förbundets ekonomi och förvaltning,
- 5) vilket av kommunalförbundets organ som bevakar kommunalförbundets intressen, representerar kommunalförbundet och ingår avtal för dess räkning samt på vilket sätt beslut fattas om rätten att teckna kommunalförbundets namn,
- 6) villkoren för utträde ur förbundet samt förhållandet mellan en medlemskommun som utträder ur förbundet och de kommuner som fortsätter verksamheten,
- 7) hur kommunalförbundets ekonomi och förvaltning skall granskas samt
- 8) förfarande vid upplösning och likvidation av kommunalförbundet.

I grundavtalet kan medlemskommunerna komma överens om att vissa beslut skall fattas med kvalificerad majoritet.

Grundavtalet skall godkännas av respektive medlemskommuns fullmäktige. Landskapsregeringen skall underrättas om bildande och upplösning av ett kommunalförbund.

85 §. (2007/77) Ändring av grundavtalet

Grundavtalet kan ändras om en majoritet av medlemskommunerna understöder ändringsförslaget. Kommunens beslut skall fattas av fullmäktige. Är medlemskap i ett kommunalförbund eller något av dess verksamhetsområden föreskrivet i lag kan en medlemskommun dock inte utan sitt samtycke åläggas att medverka i nya frivilliga uppgifter för kommunalförbundet och i kostnaderna för dem.

86 §. Kommunalförbundets organ

Beslutanderätten i ett kommunalförbund utövas av medlemskommunerna vid en förbundsstämma eller av ett organ som väljs av medlemskommunerna.

Medlemskommunernas representanter vid förbundsstämman utses av respektive kommuns fullmäktige. Fullmäktige kan besluta att representanterna utses av styrelsen.

Förbundsstämma skall hållas minst två gånger per år.

Kommunalförbundet kan också ha andra organ om så bestämts i grundavtalet.

87 §. Valbarhet

Valbar till kommunalförbundets organ är den som har rösträtt i kommunalval i någon kommun i landskapet.

Valbar är dock inte

- 1) (2017/119) den som är minderårig eller som har förklarats omyndig,
- 2) en ledamot av Ålands förvaltningsdomstol samt
- 3) den som är fast anställd i ledande ställning hos kommunalförbundet.

88 §. Rättshandlingsförmåga

Ett kommunalförbund kan förvärva rättigheter och ingå förbindelser samt föra talan i domstolar och andra myndigheter.

89 §. Finansiering

För finansieringen av sådana utgifter i kommunalförbundet som inte kan täckas på något annat sätt svarar medlemskommunerna i enlighet med den ansvarsfördelning mellan medlemskommunerna som fastställts i grundavtalet.

90 §. Offentlighet

Det högsta beslutande organets sammanträden är offentliga om inte organet beslutar annorlunda i fråga om något visst ärende.

Övriga organs sammanträden är offentliga endast om organet beslutar det.

91 §. Protokoll

Vid kommunalförbundets högsta beslutande organs sammanträden ska föras protokoll. (2017/86)

Protokollet från kommunalförbundets högsta beslutande organ ska efter justeringen publiceras på kommunalförbundets webbplats tillsammans med en besvärsanvisning och om detta ska meddelas på kommunalförbundets elektroniska anslagstavla. Samtidigt ska en kopia av protokollet sändas till medlemskommunernas styrelser. När en medlemskommuns styrelse fått kopian av protokollet ska den publicera det på kommunens webbplats och meddela om detta på kommunens elektroniska anslagstavla. Medlemskommunerna och dess medlemmar anses ha fått del av besluten i protokollet den sjunde dagen efter det att meddelandet publicerades på kommunalförbundets elektroniska anslagstavla. (2017/86)

För protokoll från andra av kommunalförbundets organ gäller vad som stadgas i 1 mom. om kommunalförbundets högsta beslutande organ så beslutar eller organet anser att det behövs. (2003/23)

92 §. Utträde ur kommunalförbund

En medlemskommun får utträda ur kommunalförbundet.

93 §. (2017/86) Tillämpligheten av bestämmelser om kommuner

Om kommunalförbund gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om kommuner i 3-10 §§, 12-14 §§, 3-4 kap., 31-33 §§, 40-41 §§, 48-50 §§, 52-55 §§, 9-11 kap. samt 15 kap.

94 §. Jäv

För en representant vid förbundsstämman eller en ledamot av kommunalförbundets högsta beslutande organ gäller samma jävsbestämmelser som för en fullmäktigeledamot.

95 §. Skiljeförfarande

I ett avtal om samarbete kan bestämmas att meningsskiljaktigheter som föranleds av avtalet skall avgöras i den ordning som stadgas i lagen om skiljeförfarande (FFS 967/1992).

13 kap. Ålands kommunförbund**96 §. Bildande, anslutning och utträde (1998/19)**

Kommunerna skall bilda ett kommunalförbund med namnet Ålands kommunförbund kf.

Varje kommun är skyldig att ansluta sig till Ålands kommunförbund. Om en kommun önskar utträda skall kommunen skriftligen meddela Ålands kommunförbund detta. Medlemskapet upphör den 31 december det år som följer efter det år då kommunen meddelade om utträdet. Kommunförbundet och den utträdande kommunen kan dock komma överens om en annan tidpunkt. (1998/19)

97 §. Uppgifter

Ålands kommunförbunds uppgifter är att utgående från kommunernas behov

- 1) bevaka kommunernas intressen gentemot landskapet,
- 2) fungera som remissinstans,
- 3) fungera som samarbetsorgan för kommunerna,
- 4) utse kommunala avtalsdelegationen samt sköta dess ekonomi och förvaltning,
- 5) fungera som rådgivande organ inom juridik och ekonomi,
- 6) fungera som samarbetsorgan vid kommunalt samarbete utanför Åland samt
- 7) ha hand om andra gemensamma ärenden om förbundsstämman så beslutar.

98 §. Rösträtt

Det högsta beslutande organet i Ålands kommunförbund är förbundsstämman.

Vid Ålands kommunförbunds förbundsstämma har varje kommun en röst per påbörjat femhundredatal invånare i respektive kommun på årets första dag.

99 §. Finansiering

Ålands kommunförbunds verksamhet skall finansieras av kommunerna gemensamt. Av kostnaderna skall hälften fördelas enligt de beskattningsbara inkomsterna vid den kommunala inkomstbeskattningen under föregående år och hälften enligt antal kommuninvånare i respektive kommun på årets första dag det år kostnaderna avser.

De beskattningsbara inkomster som avses i 1 mom. omfattar även kommunens andel av samfundsinkomstskatten.

14 kap. Kommunala avtalsdelegationen**100 §. Uppgifter**

Kommunala avtalsdelegationen är en del av Ålands kommunförbund. Dess uppgift är att på kommunernas

och kommunalförbundens vägnar självständigt förhandla och avtala om anställningsvillkoren för kommunernas och kommunalförbundens tjänstemän och arbetstagare i enlighet med landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal och lagen om kommunala arbetskollektivavtal (FFS 670/1970).

Avtalsdelegationen kan ge rekommendationer i allmänna anställningsfrågor.

Även om en kommun utträtt ur Ålands kommunförbund i enlighet med 96 § är den bunden av de tjänste- och arbetskollektivavtal som ingås mellan de kommunala avtalsparterna i landskapet. (1998/19)

101 §. Beslutanderätt

Beslut i frågor som handhas av avtalsdelegationen fattas av avtalsdelegationens medlemmar vid sammanträde.

102 §. Tillsättande

Avtalsdelegationen består av sex medlemmar med personliga ersättare. Mandattiden är fyra år. Medlemmarna och ersättarna utses av Ålands kommunförbund. Till medlemmar och ersättare skall utses personer som representerar de kommunala arbetsgivarna och har kännedom om villkoren i anställningsförhållandena.

Medlemmar och ersättare skall utses så att landskapets olika delar blir företrädda

103 §. Valbarhet

Valbar till medlem i avtalsdelegationen är den som har rösträtt i kommunalval i någon kommun i landskapet och som samtycker till att ta emot uppdraget.

Valbar till uppdrag i avtalsdelegationen är inte den som

- 1) (2017/119) den som är minderårig eller som har förklarats omyndig,
- 2) är ledamot i Ålands förvaltningsdomstol eller
- 3) innehar förtroendeuppdrag i eller är anställd av tjänstemannaförening som avses i 3 § landskapslagen om tjänstekollektivavtal eller av underförening till sådan förening.

Om medlem upphör att vara valbar förfaller uppdraget genast, varvid fyllnadsval skall förrättas.

104 §. Arbetsordning, ekonomi och förvaltning

Avtalsdelegationen skall anta en arbetsordning. Ålands kommunförbund fastställer avtalsdelegationens budget och bokslut, utser revisorer, fattar beslut om beviljande av ansvarsfrihet samt handhar övriga förvaltningsärenden som rör avtalsdelegationen.

105 §. (1998/19) Finansiering

Avtalsdelegationens verksamhet skall finansieras av kommunerna gemensamt enligt samma grunder som enligt 99 § gäller för finansieringen av Ålands kommunförbunds verksamhet.

En kommun som utträtt ur Ålands kommunförbund i enlighet med 96 § är trots utträdet skyldig att delta i finansieringen av avtalsdelegationens verksamhet.

Avtalsdelegationen har rätt att uppbära en skäligen ersättning för de tjänster som den utför åt kommuner eller kommunalförbund. Grunderna för ersättningen fastställs av Ålands kommunförbund.

E 1 Kommunallag (1997:73)

106 §. Sökande av ändring

Avtalsdelegationens beslut om ingående av tjänste- eller arbetskollektivavtal eller beslut som grundar sig på 5 § 2 eller 3 mom. landskapslagen om tjänstekollektivavtal får inte överklagas. Detsamma gäller beslut som med stöd av 3 § 2 mom. landskapslagen om tjänstekollektivavtal fattats av en kommun eller ett kommunalförbund.

I andra ärenden än sådana som nämns i 1 mom. kan kommunalbesvär anföras i enlighet med 15 kap.

107 §. (2017/86) Publicering av beslut

När avtalsdelegationens protokoll har justerats ska sådana beslut som kan överklagas genom kommunalbesvär publiceras på avtalsdelegationens webbplats. Om publiceringen ska meddelas på avtalsdelegationens elektroniska anslagstavla.

Kommunerna och kommunalförbunden ska underlättas om att protokoll har publicerats på avtalsdelegationens webbplats.

108 §. Rätt att ta del av uppgifter samt sekretess

Avtalsdelegationen har rätt att av kommuner och kommunalförbund få de uppgifter som fordras för att den skall kunna sköta sina uppgifter. Avtalsdelegationen har samma rätt att erhålla uppgifter av landskapsmyndigheter då fråga är om uppgifter som lämnats av kommuner och kommunalförbund.

Om det i lag har föreskrivits om sekretess eller tystnadsplikt för i 1 mom. avsedda uppgifter har avtalsdelegationens medlemmar, de personer som har rätt att närvara vid avtalsdelegationens sammanträden samt den personal som handhar avtalsdelegationens ärenden samma skyldighet att inte röja uppgifterna för utomstående som de kommunala myndigheter och landskapsmyndigheter som lämnat uppgifterna. (2021/90)

15 kap. Rättelseyrkande och kommunalbesvär**109 §. Tillämpning av kapitlets bestämmelser**

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på framställande av rättelseyrkande och sökande av ändring i beslut som fattats av en kommuns eller ett kommunalförbunds myndigheter, om inte något annat bestäms särskilt i lag.

Om ett beslut kan överklagas genom kommunalbesvär med stöd av någon annan lag, skall 110 § inte tillämpas.

110 §. Rättelseyrkande

Den som är missnöjd med ett beslut av kommunstyrelsen eller en nämnd eller en myndighet som lyder under dem kan framställa ett skriftligt rättelseyrkande. Ändring i beslutet får inte sökas genom besvär.

Ett rättelseyrkande skall framställas till det organ som fattat beslutet. Organet skall utan dröjsmål behandla ärendet på nytt.

Om styrelsen med stöd av 55 § tagit upp ett ärende till behandling som ett annat kommunalt organ har behandlat, skall ett rättelseyrkande tas upp till behandling av styrelsen.

111 §. Kommunalbesvär

Beslut som fattats av fullmäktige eller det organ som utövar beslutanderätt i ett kommunalförbund

samt beslut som kommunstyrelsen eller en nämnd fattat med anledning av ett rättelseyrkande överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol genom kommunalbesvär.

Ett beslut får överklagas genom kommunalbesvär på den grunden att

- 1) beslutet tillkommit i felaktig ordning,
- 2) den myndighet som fattat beslutet har överskridit sina befogenheter eller
- 3) beslutet annars strider mot lag.

Mariehamns stadsstyrelses beslut om teckning av aktier vid riktad emission i ett aktiebolag med bl.a. verksamhet att hyra ut affärlägenheter. Stadsstyrelsen borde i egenskap av statsstödsmyndighet före beslutet på ett tillförlitligt sätt ha utrett om Europeiska unionens rättsregler om statligt stöd skulle tillämpas i fråga om aktuell aktieteckning. Beslutet bedömdes tillkommit i fel ordning till följd av att rättsregler om statligt stöd inte iakttagits. Beslutet upphävdes. **HFD 6.4.2011 liggare 951 (2011:35).**

Kommunstyrelsen hade till en kommunal tjänst utsett A. B:s besvär över kommunstyrelsens beslut hade avslagits i Ålands förvaltningsdomstol. I HFD anförde B en ny besvärgrund. HFD avvisade besvären till den del som de grundade sig på den besvärgrund som B anförde först i HFD. Enligt långvarig rättspraxis och stabil rättsdoktrin har ett särdrag hos kommunalbesvär ansetts vara att nya besvärgrunder inte får anföras efter besvärstidens utgång. Med hänsyn till detta skulle det, när även förarbetena till kommunallagen för landskapet Åland beaktades, anses att när besvär anföras med stöd av 111 § 2 mom. i kommunallagen för landskapet Åland, kan nya besvärgrunder inte anföras efter utgången av den i 114 § i samma lag föreskrivna tiden för anförande av kommunalbesvär. **HFD 1.10.2013 liggare 3118.**

112 §. Besvärstid

Rättelse får inte yrkas i och kommunalbesvär får inte anföras över beslut som endast gäller beredning eller verkställighet.

Kommunalbesvär får inte anföras över fullmäktiges beslut om huruvida en rådgivande kommunal folkomröstning skall ordnas.

113 §. Rätt att framställa rättelseyrkande och besvärstid

Rättelseyrkande får framställas och kommunalbesvär anföras av

- 1) den som ett beslut avser eller den vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet (part) samt
- 2) kommunmedlemmarna.

Över beslut av ett kommunalförbunds myndigheter får rättelseyrkande framställas och kommunalbesvär anföras även av kommunalförbundets medlemskommuner och deras kommunmedlemmar. Över beslut av kommunernas gemensamma organ får rättelseyrkande framställas och besvär anföras även av kommuner som är parter i avtalet och deras kommunmedlemmar.

Ändring i ett beslut med anledning av ett rättelseyrkande får sökas genom kommunalbesvär endast av den som framställt rättelseyrkandet. Om beslutet har ändrats med anledning av rättelseyrkandet kan besvär anföras även av den som enligt 1 eller 2 mom. har besvärstid.

114 §. Rättelseyrkande- och besvärstid

Ett rättelseyrkande skall framställas inom 14 dagar och ett kommunalbesvär anföras inom 30 dagar från dagen för delfäendet av beslutet.

115 §. Besväransvisning och anvisning om rättelseyrkande

Till ett beslut som får överklagas skall fogas en besväransvisning.

Till ett beslut i vilket rättelseyrkande får framställas skall fogas anvisningar om rättelseyrkande.

Till ett beslut som inte får överklagas och i vilket rättelseyrkande inte får framställas skall fogas ett meddelande om besvärsförbud. Om besvärsförbud gäller i övrigt vad som stadgas i [förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996)].

Förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996) har ersatts av L om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019)

116 §. (2017/86) Delgivning av beslut

Parterna ska delges ett protokollsutdrag samt en besväransvisning, en anvisning om rättelseyrkande eller ett meddelande om besvärsförbud genom vanlig delgivning eller vanlig elektronisk delgivning enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland.

En kommunmedlem anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter det att ett meddelande om att beslutet finns tillgängligt på kommunens webbplats publicerades på kommunens elektroniska anslagstavla.

117 §. Information om beslut

Protokollsutdrag samt en besväransvisning, en anvisning om rättelseyrkande eller ett meddelande om besvärsförbud skall sändas till den som begärt det.

118 §. (2017/86) Fullföljande av besvär

Ålands förvaltningsdomstols utslag kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. Utslaget ska utan dröjsmål tillkännages på kommunens, kommunalförbundets eller behöriga kommuners elektroniska anslagstavlor.

Besvärstiden räknas från den tidpunkt då tillkännagivandet om utslaget har publicerats på den elektroniska anslagstavlan. Om utslaget har delgivits personerna i fråga särskilt, räknas besvärstiden dock från delfäendet.

119 §. Verkställbarhet av beslut

Ett beslut kan verkställas innan det vunnit laga kraft. Verkställigheten får dock inte inledas om rättelseyrkande eller ändringssökande skulle förlora sitt syfte till följd av verkställigheten eller om det organ som behandlar rättelseyrkanden eller besvärsmyndigheten förbjuder verkställigheten.

120 §. Övriga bestämmelser om kommunalbesvär

På kommunalbesvär tillämpas i övrigt vad som stadgas i förvaltningsprocesslagen.

Mariehamns stadsstyrelsens beslut om teckning av aktier vid riktad emission i ett aktiebolag med bl.a. verksamhet att hyra ut affärslägenheter. Stadsstyrelsen borde i egenskap av statsstödsmyndighet före beslutet på ett tillförlitligt sätt ha utrett om Europeiska unionens rättsregler om statligt stöd skulle tillämpas i fråga om aktuell aktieteckning. Beslutet bedömdes tillkommet i fel ordning till följd av att rättsregler om statligt stöd inte iakttagits. Beslutet upphävdes. **HFD 11.5.2010 lig-gare 1112 (2010:30).**

16 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**121 §. Ikraftträdelse**

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998 med undantag av 10 kap. som träder i kraft den 1 januari 1999.

Genom denna lag upphävs kommunallagen (1980:5) för landskapet Åland av den 19 februari 1980, nedan den gamla lagen, och landskapslagen (1978:24) den 19 april 1978 om kommunala avtalsdelegationen. Bestämmelserna i 7 kap. den gamla lagen tillämpas dock ännu under år 1998.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

122 §. Giltigheten av beslut inom frikommunförsök

Beslut som landskapsregeringen fattat enligt 4 § 2 mom., 5 § 2 mom. och 6 § 3 mom. landskapslagen (1990:44) om försök med frikommuner skall förbli gällande när denna lag träder i kraft.

123 §. Tillämpningen av 38 §

Bestämmelserna i 38 § om antalet fullmäktigeledamöter tillämpas första gången vid fullmäktigevalet år 1999.

124 §. Tillämpning av bestämmelser i andra lagar

Om det i annan lagstiftning hänvisas till den gamla lagen skall hänvisningarna i tillämpliga delar avse bestämmelserna i denna lag.

Vad som i denna lag bestäms om kommunens inkomstskatt gäller i tillämpliga delar vad som i andra lagar är bestämt om kommunalskatt.

125 §. Instruktioner och stadgor

En instruktion eller stadga som är i kraft i kommunen när denna lag träder i kraft skall iaktas till dess kommunen beslutar annat med stöd av denna lag. Om en bestämmelse i en instruktion eller en stadga strider mot denna lag, iaktas denna lag.

126 §. Förtroendevalda

Om valbarhet för förtroendevalda som utsetts innan denna lag träder i kraft gäller vad som bestämts i den gamla lagen.

127 §. Kommundirektören

Anställningsförhållandet för en kommundirektör som anställts före denna lag träder i kraft kan inte ändras till viss tids anställning utan kommundirektörens samtycke.

128 §. Tjänstledighet enligt 62 §

Bestämmelserna i 62 § om begränsningar i rätten till tjänstledighet tillämpas efter det att val till riksdagen, lagtinget eller landskapsregeringen första gången förrättats sedan denna lag trätt i kraft.

129 §. Kommunalförbund

Om i ett kommunalförbunds grundstadga inte ingår alla de bestämmelser som enligt 84 § skall ingå i grundavtalet iaktas i tillämpliga delar bestämmelserna om kommunalförbund i den gamla lagen.

Kommunalförbundens grundavtal skall senast den 1 januari 2000 överensstämma med bestämmelserna i denna lag.

E 2 LL (1997:63) om rösträtt och valbarhet

Bestämmelser i annan lagstiftning om kommunalförbund tillämpas fortfarande med undantag för bestämmelser om samarbetsformer.

130 §. Ändringssökande och underställning

Beslut som en kommunal myndighet har fattat innan denna lag träder i kraft skall överklagas och underställas i enlighet med bestämmelserna i den gamla lagen.

Vid underställning av kommunala myndigheters beslut enligt annan lagstiftning gäller bestämmelserna i den gamla lagen om förfarandet vid underställning i tillämpliga delar.

E 2 Landskapslag (1997:63) om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt

1 §. (2007/10) Rösträtt och valbarhet i kommunalval i landskapet Åland har, med avvikelse från bestämmelserna i 9 § 1 mom. självstyrelselagen för Åland, även den som inte har åländsk hembygdsrätt men som under ett år närmast före valdagen utan avbrott haft en kommun i landskapet som sin hemkommun och som uppfyller de övriga allmänna krav som gäller för rösträtt och valbarhet i kommunalval.

2 §. Denna lag träder i kraft den 1 september 1997.

E 3 Kommunstrukturlag (2019:29) för Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Kommunindelning

För invånarnas självstyrelse, ordnandet av servicen och för den allmänna förvaltningen är Åland indelat i kommuner.

Ändringar av kommunindelningen görs genom lag eller, enligt bestämmelserna i denna lag, genom beslut av landskapsregeringen.

2 §. Mål för ändringar av kommunindelningen

När kommunindelningen ändras är målet en kommunstruktur som är livskraftig, som är enhetlig och har en fungerande samhällsstruktur och som stärker förutsättningarna för kommuninvånarnas självstyrelse.

Målet är att kommunen ska ha tillräckliga ekonomiska förutsättningar och personresurser för att ordna, producera och finansiera servicen för kommuninvånarna.

3 §. Definitioner

I denna lag avses med en ändring av kommunindelningen

- 1) samgång av kommuner eller
- 2) överföring av en del av en kommun till en annan kommun.

Med samgång av kommuner avses en ändring av kommunindelningen så att

- 1) en eller flera kommuner upplöses och går samman med en existerande kommun,

- 2) samtliga kommuner upplöses och går samman genom bildandet av en ny kommun eller

- 3) en kommun upplöses och dess område delas mellan två eller flera kommuner.

En kommun som uppkommit som resultat av en samgång av kommuner kallas i denna lag den nya kommunen.

Med överföring av en del av en kommun till en annan kommun avses en ändring av kommunindelningen där antalet kommuner inte ändras.

4 §. Förutsättningar för en ändring av kommunindelningen

Kommunindelningen kan ändras om ändringen främjar de mål för ändringar av kommunindelningen som avses i 2 § samt förbättrar

- 1) kommunens funktionsförmåga i övrigt,
- 2) servicen och levnadsförhållandena för invånarna i området,
- 3) verksamhetsmöjligheterna för näringarna i området eller
- 4) samhällsstrukturens funktionsduglighet i området.

En kommun ska bestå av ett enda område som bildar en funktionell helhet. Landskapsregeringen kan besluta om avvikelser från detta utgående från en sådan särskild kommunindelningsutredning som avses i 4 kap.

Med område i 1 mom. avses ett område som består av en eller flera kommuner eller en del av dem och som påverkas av ändringen av kommunindelningen. Då förutsättningarna för en ändring av kommunindelningen bedöms ska också områdets framtida utveckling beaktas.

2 kap. Inledande och beredning av samgång av kommuner

5 §. Inledande

Fullmäktige i de kommuner som berörs av ändringen gör en gemensam framställning till landskapsregeringen om samgång av kommuner.

Landskapsregeringen kan inleda en samgång av kommuner genom att bestämma att en sådan särskild kommunindelningsutredning som avses i 4 kap. ska genomföras.

6 §. Samgångsframställningens innehåll

Kommunernas framställning ska innehålla

- 1) en motivering till behovet av att ändra kommunindelningen,
- 2) en utredning som visar att de förutsättningar som anges i 4 § uppfylls,
- 3) fullmäktiges beslut om samgångsframställning samt
- 4) det samgångsavtal som avses i 8 §.

Framställningen ska visa på vilket sätt kommuninvånarna och andra som anser att saken berör dem har haft en sådan möjlighet att delta och påverka som avses i 7 §.

Om framställningen gäller en delning av kommunens område ska utlåtande av fastighetsregisterföraren och magistraten fogas till framställningen. Till fastighetsregisterförarens utlåtande ska fogas en förteckning över de registerenheter som ingår i fast-

ighetsregistret och som helt eller delvis föreslås bli överförda till respektive kommun samt, vid behov, ett förslag till sträckning av gränsen mellan kommunerna. Av magistratens utlåtande ska invånarantalet i de områden som föreslås bli överförda till respektive kommun framgå.

7 §. *Beredning av samgångsframställningen i kommunen*

Bestämmelser om kommunens skyldighet att under beredningen av samgångsframställningen se till att kommuninvånarna har möjlighet att delta och påverka finns i 5 kap. i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

Bestämmelser om inflytande för de personer vars livsmiljö, arbete eller övriga förhållanden kan påverkas på ett betydande sätt av att kommuner går samman finns i 36 § förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Kommunstyrelsen ska ge kommuninvånarna och andra som anser att saken berör dem möjlighet att göra anmärkningar över förslaget till samgångsframställning. Anmärkningarna ska göras inom 30 dagar från det att möjligheten att göra anmärkningar har kungjorts på det sätt som kommunala tillkännagivanden offentliggörs i kommunen. Kommunstyrelsen ska ge ett utlåtande över anmärkningarna.

Kommunstyrelsen ska lägga fram förslaget om samgång av kommunerna för fullmäktige.

8 §. *Samgångsavtal*

De kommuner som ska gå samman ska gemensamt utarbeta ett samgångsavtal.

I samgångsavtalet ska kommunerna åtminstone vara överens om följande punkter:

1) om frågan är om en samgång av kommuner eller en överföring av en del av en kommun till en annan kommun,

2) tidpunkten för samgången,

3) namn på den nya kommunen,

4) principerna för ordnandet av den nya kommunens förvaltning,

5) antalet ledamöter och ersättare i samgångsstyrelsen och fördelningen av platser mellan de kommuner som går samman samt mellan de olika grupper som är företrädare i fullmäktige i de kommuner som berörs,

6) samgångsstyrelsens behörighet,

7) samgångsstyrelsens samarbete med myndigheterna i de kommuner som går samman innan landskapsregeringens beslut om ändring av kommunindelningen,

8) antalet fullmäktigeledamöter i den nya kommunen i enlighet med bestämmelserna i 24 §,

9) principerna för samordningen av servicesystemen och ordnandet av närservicen i de kommuner som går samman,

10) ställningen i den nya kommunen för kommundirektörerna i de kommuner som går samman,

11) de allmänna principerna för skötseln av ekonomin i den nya kommunen samt

12) hur invånarnas möjligheter att påverka och delta samt närdemokratins ska förverkligas i den nya kommunen.

Om den nya kommunen ska få ett namn som inte tidigare varit namn på någon kommun på Åland ska landskapsregeringen godkänna namnet. Samgångsavtalet bereds i samarbete med företrädare för kommunernas personal.

9 §. *Samgångsavtalets giltighet och ändring av avtalet*

Samgångsavtalet ska följas från det datum då fullmäktige i alla de kommuner som går samman har godkänt avtalet. Avtalet ska följas i tre år från den tidpunkt då ändringen av kommunindelningen trädde i kraft, om kommunerna inte kommit överens om en kortare tid eller om det redan tidigare blir omöjligt att följa någon av avtalsbestämmelserna.

Samgångsavtalet kan ändras genom överensstämmande beslut av kommunernas fullmäktige tills ändringen av kommunindelningen träder i kraft om förhållandena ändras så att det skulle vara uppenbart oändamålsenligt att följa någon av avtalsbestämmelserna.

10 §. *Samgångsstyrelse*

Fullmäktige i de kommuner som går samman väljer en samgångsstyrelse på det sätt som man kommit överens om i samgångsavtalet. Samgångsstyrelsen ansvarar för att samgångsavtalet verkställs och förbereder ordnandet av den nya kommunens verksamhet och förvaltning.

Samgångsstyrelsens mandatid börjar efter beslutet om kommunernas samgångsframställning när fullmäktige i de kommuner som går samman har valt ledamöter och ersättare i samgångsstyrelsen. Samgångsstyrelsen väljer inom sig en ordförande och två viceordförande. Samgångsstyrelsens mandatid upphör när den nya kommunens kommunstyrelse har valts.

Om landskapsregeringen har fattat beslut om en ändring av kommunindelningen med stöd av 19 § 2 mom. ska kommunerna välja ledamöter och ersättare till samgångsstyrelsen omedelbart efter att landskapsregeringen fattat sitt beslut.

Om samgångsstyrelsen gäller i övrigt i tillämpliga delar det som bestäms om kommunstyrelsen.

3 kap. *Inledande och beredning då en kommun överförs till en annan kommun*

11 §. *Inledande*

En framställning om att en del av en kommun ska överföras till en annan kommun kan göras av fullmäktige i en kommun som berörs av ändringen, av kommunernas fullmäktige gemensamt, av en kommunmedlem eller av landskapsregeringen.

Kommunens eller kommunernas framställning ska lämnas till landskapsregeringen.

En kommunmedlem lämnar sin framställning till kommunstyrelsen i den egna kommunen. Kommunstyrelsen ska sedan inhämta utlåtande om framställningen av fullmäktige i de kommuner som berörs. Kommunstyrelsen ska lämna framställningen och kommunernas utlåtanden till landskapsregeringen inom sex månader från det att framställningen togs emot. Om en kommunmedlems framställning är väsentligt likadan som en framställning som nyligen

E 3 Kommunstrukturlag (2019:29) för Åland

behandlats i kommunen kan kommunstyrelsen lämna framställningen direkt till landskapsregeringen utan utlåtande från de andra kommunerna.

Landskapsregeringen kan inleda överföringen av en del av en kommun till en annan kommun genom att bestämma att en särskild kommunindelningsutredning som avses i 4 kap. ska genomföras.

12 §. Innehållet i en gemensam framställning av flera kommuner

En gemensam framställning av flera kommuner om överföring av en del av en kommun till en annan ska innehålla

1) en motivering till behovet av att ändra kommunindelningen och

2) en utredning som visar att de förutsättningar som anges i 4 § uppfylls.

Framställningen ska visa på vilket sätt kommuninvånarna och andra som anser att saken berör dem har haft en sådan möjlighet att delta och påverka som avses i 7 §.

Utlåtande av fastighetsregisterföraren och magistraten ska fogas till framställningen. Till fastighetsregisterförarens utlåtande ska fogas en förteckning över de registerenheter som ingår i fastighetsregistret och som helt eller delvis föreslås bli överförda från en kommun till en annan samt, vid behov, ett förslag till sträckning av gränsen mellan kommunerna. Av magistratens utlåtande ska invånarantalet i de områden som föreslås bli överförda till respektive kommun framgå.

13 §. Innehållet i en kommuns eller kommunmedlems framställning

En kommuns eller kommunmedlems framställning om överföring av en del av en kommun till en annan ska innehålla

1) en motivering till behovet av att ändra kommunindelningen,

2) en utredning som visar att de förutsättningar som anges i 4 § uppfylls samt

3) en beskrivning av de berörda områdena med tillräcklig noggrannhet.

En kommuns framställning ska även innehålla en utredning över hur saken beretts gemensamt med de andra kommuner som berörs av ändringen.

14 §. Förberedande behandling

Landskapsregeringen kan förkasta framställningen om man anser att det inte finns tillräckliga förutsättningar för en ändring av kommunindelningen.

Om landskapsregeringen inte förkastar framställningen ska landskapsregeringen bestämma om den förberedande behandlingen av en enskild kommuns eller kommunmedlems framställning. Om det finns en motiverad anledning kan landskapsregeringen skjuta fram inledandet av den förberedande behandlingen.

Landskapsregeringen ska inhämta utlåtande av fastighetsregisterföraren och magistraten. Till fastighetsregisterförarens utlåtande ska fogas en förteckning över de registerenheter som ingår i fastighetsregistret och som helt eller delvis föreslås bli överförda från en kommun till en annan samt, vid behov, ett förslag till sträckning för gränsen mellan kommunerna. Av magi-

stratens utlåtande ska invånarantalet i de områden som föreslås bli överförda till respektive kommun framgå.

De kommuner som berörs av ändringen ska ge sina invånare och andra som anser att saken berör dem möjlighet att framställa anmärkningar mot framställningen. Anmärkningarna ska framställas inom 30 dagar från det att möjligheten att framställa anmärkningar har kungjorts på det sätt som kommunala tillkännagivanden offentliggörs i kommunen. Anmärkningarna ska lämnas till kommunstyrelsen i den kommun som den som framställer anmärkningen har sin hemort eller med avseende på vilken den som framställer anmärkningen i övrigt anser sig vara part.

Fullmäktige i de kommuner som berörs av ändringen ska ge sitt utlåtande om framställningen och anmärkningarna om den. Kommunens utlåtande och anmärkningarna ska lämnas till landskapsregeringen.

4 kap. Särskild kommunindelningsutredning

15 §. Beslut om en särskild kommunindelningsutredning

Om ett ärendes omfattning, svårighetsgrad eller någon annan väsentlig orsak motiverar det kan landskapsregeringen besluta att det ska genomföras en särskild kommunindelningsutredning.

En särskild kommunindelningsutredning kan genomföras

1) på initiativ av landskapsregeringen,

2) på framställning av en kommun eller

3) om minst 20 procent av de röstberättigade invånarna i en kommun gör en framställning om detta.

Efter att ha hört de berörda kommunerna tillsätter landskapsregeringen en eller flera kommunindelningsutredare.

16 §. Genomförande

Kommunerna ska medverka i en särskild kommunindelningsutredning och i beredningen av kommunindelningsutredarens förslag. Om en särskild utredning gäller anslutning av en del av en kommun till en annan kommun ska utredaren vid behov också göra upp ett förslag till en sådan ekonomisk uppgörelse som avses i 36 §.

Om kommunindelningsutredaren utgående från utredningen anser att det är nödvändigt att ändra kommunindelningen ska utredaren lägga fram ett förslag om ändring av kommunindelningen för fullmäktige i de kommuner som berörs av ändringen. På innehållet i utredarens förslag ska bestämmelserna i 6 och 12 §§ tillämpas i tillämpliga delar.

Om fullmäktige i samtliga kommuner som berörs av ändringen godkänner kommunindelningsutredarens förslag ska kommunerna göra en gemensam framställning till landskapsregeringen om en ändring av kommunindelningen i enlighet med utredarens förslag. I annat fall ska utredaren ge sitt förslag till landskapsregeringen tillsammans med kommunernas utlåtanden.

17 §. Kommunindelningsutredarens ställning

Den som utses till kommunindelningsutredare ska ha tillräcklig sakkunskap och erfarenhet för att sköta uppgiften.

Kommunindelningsutredaren kan anställas i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande. På en kommunindelningsutredare som inte är anställd i ett offentligrättsligt anställningsförhållande tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar och bestämmelserna i skadeståndslagen (FFS 412/1974) om offentligt samfunds och tjänstemans skadeståndsansvar när utredaren sköter uppgifter enligt denna lag.

Kommunindelningsutredaren har, trots bestämmelserna om tystnadsplikt, rätt att av myndigheterna få de uppgifter som behövs för uppdraget om ekonomi och förvaltning i kommunerna och de sammanslutningar som hör till kommunkoncernen.

Ersättningen till kommunindelningsutredaren ska vara skäligen med beaktande av den tid som uppdraget kräver, ärendets svårighetsgrad och andra relevanta omständigheter.

5 kap. Beslut om ändring av kommunindelningen

18 §. Förutsättningar för beslutsfattande när kommuner går samman

Landskapsregeringen kan besluta om en samgång av kommuner på gemensam framställning från fullmäktige i de kommuner som går samman. Kommunernas framställning om samgången av kommunerna kan förkastas om ändringen i kommunindelningen uppenbarligen skulle strida mot förutsättningarna för en ändring enligt 4 §.

19 §. Förutsättningar för beslutsfattande när en del av en kommun överförs till en annan kommun

Om inte fullmäktige i någon kommun motsätter sig ändringen kan landskapsregeringen besluta att en del av en kommun ska överföras till en annan kommun.

Trots att en kommun motsätter sig det kan beslut om att en del av en kommun ska överföras till en annan kommun fattas

1) om ändringens konsekvenser för en kommun som motsätter sig ändringen är små med beaktande av kommunens invånarantal, landarealen, den kommunala servicen, ekonomin, näringsverksamheten, samhällsstrukturens utveckling eller andra liknande omständigheter eller

2) om ändringen är en förutsättning för den utveckling av området som avses i 4 § 3 mom. och ändringen inte avsevärt försämrar funktionsförmågan hos en kommun som motsätter sig ändringen och kommunens förutsättningar att ansvara för ordnandet eller finansieringen av servicen.

20 §. Beslut om ändring av kommunindelningen

Beslut om ändring av kommunindelningen ska fattas före utgången av juni månad året före det år då ändringen träder i kraft. En ändring av kommunindelningen ska alltid träda i kraft den 1 januari.

Beslut om ändring av kommunindelningen ska publiceras i Ålands författningssamling och skickas för kungörelse i den kommun som berörs av ändringen. Ett beslut om godkännande eller förkastande av en framställning om ändring av kommunindelningen som gjorts av en kommunmedlem ska delges kommunmedlemmen.

6 kap. Förrättande av val och ordnande av förvaltningen i en ny kommun

21 §. Beaktande av en ändring av kommunindelningen vid val

Om ett kommunalval förrättas under året före det år då en ändring av kommunindelningen träder i kraft, ska valet förrättas i de kommuner som berörs av ändringen med iakttagande av den nya kommunindelningen.

När kommuner går samman beslutar den nya kommunens samgångsstyrelse om indelningen i röstningsområden samt tillsätter centralvalnämnd, valnämnder och valbestyrelser.

Om en del av en kommun överförs till en annan kommun ska fullmäktige i den mottagande kommunen välja en eller flera medlemmar och ersättare till kommunens centralvalnämnd från det område som ska överföras, om förhållandet mellan områdets invånarantal och kommunens invånarantal motiverar detta.

Om det till följd av överföringen av en del av en kommun bildas ett nytt röstningsområde, som omfattar det område som ska överföras till kommunen, ska kommunstyrelsen i kommunen välja in extra medlemmar i valnämnden på det sätt som avses i 3 mom.

22 §. Bildande av fullmäktige under valperioden

För bildande av den nya kommunens fullmäktige förrättas nya kommunalval i de kommuner som berörs av ändringen. I samgångsavalet kan kommunerna komma överens om att val ska förrättas under året före det år samgången träder i kraft, vid en tidpunkt som avviker från bestämmelserna i 38 § 1 mom. i landskapslagen (1970:39) om lagtingsval och kommunalval. Val kan inte förrättas förrän landskapsregeringen har beslutat om ändring av kommunindelningen. Kommunerna ska meddela landskapsregeringen om tidpunkten för valet. Vid valet ska det som bestäms om ordinarie kommunalval följas. Fullmäktigeledamöternas mandattid pågår till den kommunala valperiodens slut. Om val förrättas under den kommunala valperiodens sista år pågår fullmäktigeledamöternas mandattid till slutet av den följande valperioden.

De kommuner som går samman kan, trots bestämmelserna i 1 mom., i samgångsavalet komma överens om att deras fullmäktige ska utgöra fullmäktige i den nya kommunen eller att deras fullmäktige delvis sammanslås till fullmäktige i den nya kommunen för den mandattid som pågår till den kommunala valperiodens slut. Om fullmäktige delvis sammanslås ska kommunernas fullmäktige besluta hur många fullmäktigeplatser varje kommun ska få i den nya kommunens fullmäktige. I den nya kommunens fullmäktige ska alltid ingå minst en fjärdedel av varje kommuns fullmäktigeledamöter. I fråga om varje kommun bestäms de fullmäktigeledamöter och ersättare som ska ingå i den nya kommunens fullmäktige i den ordningsföljd som följer av de jämförelsetal som tilldelats dem i föregående kommunalval i enlighet med 62 § i landskapslagen om lagtingsval och kommunalval.

E 3 Kommunstrukturlag (2019:29) för Åland

23 §. Antal fullmäktigeledamöter

De kommuner som går samman ska i samgångsavtalet komma överens om antalet fullmäktigeledamöter i den nya kommunen på det sätt som anges i 38 § kommunallagen för landskapet Åland. Kommunerna ska meddela landskapsregeringen antalet fullmäktigeledamöter före utgången av året före valåret eller senast i samband med den anmälan som avses i 22 § 1 mom. i denna lag.

24 §. Förberedande åtgärder

Registerförvaltningsmyndigheterna och valmyndigheterna ska vidta behövliga åtgärder så att det val som avses i 21 och 22 §§ kan förrättas, och myndigheterna ska ge varandra handräckning i det syftet.

25 §. Inledande av fullmäktiges verksamhet

Fullmäktige i den nya kommunen ska omedelbart vidta de åtgärder som behövs för att ordna kommunens verksamhet och förvaltning. Om de kommuner som går samman har kommit överens om att fullmäktige ska bildas i enlighet med 22 § 2 mom. börjar fullmäktiges mandattid när landskapsregeringen har beslutat om ändringen i kommunindelningen.

Ordförande för samgångsstyrelsen utfärdar möteskallelse till fullmäktiges första sammanträde. Den fullmäktigeledamot som längst innehaft ett kommunfullmäktigeuppdrag för ordet vid sammanträdet tills fullmäktige valt ett presidium.

26 §. Mandattiden för andra förtroendevalda och inledande av tjänsteinnehavarnas tjänsteutövning

Uppdragen för de förtroendevalda i de kommuner som går samman upphör när ändringen av kommunindelningen träder i kraft.

Mandattiden för kommunstyrelsen i den nya kommunen börjar genast när det nya fullmäktige har valt styrelsen.

Andra förtroendevalda och tjänsteinnehavare i den nya kommunen börjar sköta sina uppdrag från och med den tidpunkt som det nya fullmäktige beslutar, men senast när ändringen av kommunindelningen träder i kraft.

27 §. Mandattiden för revisorerna

Mandattiden för revisorerna i de kommuner som upplöses pågår med avvikelse från vad som bestäms i 26 § efter att kommunindelningen trätt i kraft och revisorerna ska på det sätt som bestäms i 11 kap. i kommunallagen för landskapet Åland bereda granskningen av förvaltningen och ekonomin i kommunen för det år som föregick ändringen i kommunindelningen.

Revisorerna för den nya kommunen granskar på det sätt som bestäms i 11 kap. i kommunallagen för landskapet Åland, och utgående från den beredning som revisorerna i de kommuner som upplösts gjort, förvaltningen och ekonomin i de kommuner som upplösts för det år som föregick ändringen i kommunindelningen. Granskningen ska även gälla beredningen av ändringen av kommunindelningen.

28 §. Personalens ställning

En sådan ändring av kommunindelningen som leder till att personalen byter arbetsgivare betraktas som överlåtelse av rörelse.

29 §. Kommundirektör

Blir kommundirektören i en kommun som går samman inte kommundirektör i den nya kommunen, ska han eller hon erbjudas en för honom eller henne lämplig tjänst i den nya kommunen under två år efter att samgångsavtalet godkänts. Tjänsten ska vara knuten till bildandet av den nya kommunen.

Om kommundirektörens ställning och rättigheter i övrigt gäller vad som bestäms i 28 §.

7 kap. Verkan av ändringar i kommunindelningen i vissa fall**30 §. Behörighetsfördelning mellan myndigheterna i kommuner som går samman**

Efter att landskapsregeringen fattat beslut om ändring av kommunindelningen får myndigheterna i de kommuner som går samman inte besluta i ärenden som skulle ha betydande verkningar och som är bindande för den nya kommunen och i vilka ett beslut skulle strida mot sammanslagningsavtalets syfte.

Trots bestämmelserna i 1 mom. får myndigheterna fatta beslut om beslutsfattandet inte kan skjutas fram på grund av ärendets brådskande natur.

31 §. Behörighetsfördelning mellan myndigheterna vid överlåtelse av en del av en kommun

Efter att landskapsregeringen fattat beslut om ändring av kommunindelningen får myndigheterna i den överlåtande kommunen inte utan samtycke av den mottagande kommunen besluta i ärenden som har betydande verkningar som är bindande för den mottagande kommunen.

Trots bestämmelserna i 1 mom. får myndigheterna fatta beslut om beslutsfattandet inte kan skjutas fram på grund av ärendets brådskande natur.

Innan ändringen av kommunindelningen träder i kraft får myndigheterna i den mottagande kommunen vidta de åtgärder som behövs för verkställigheten av ändringen.

32 §. Kommunala avgifter och stadgor

De kommunala avgifterna ska förenhetligas inom hela den nya kommunens område eller inom kommunen och det område som överförs till den från det att ändringen av kommunindelningen träder i kraft, om det inte finns någon orsak som är baserad på lag för att avvika från den tidpunkten.

Kommunala stadgor som utfärdats med stöd av lag ska senast inom ett år efter det att ändringen av kommunindelningen trätt ikraft ändras så att de motsvarar den nya kommunindelningen. Före det gäller stadgorna i tillämpliga delar i överensstämmelse med den tidigare kommunindelningen.

33 §. Sammanslutningars och stiftelsers hemort

Om en kommun, som i bolagsordning eller stadgar anges som hemort för en sammanslutning, firma eller stiftelse som antecknats i ett register, upplöses blir den

nya kommunen hemort för sammanslutningen, firman eller stiftelsen då ändringen av kommunindelningen genomförs.

Om en kommuns område delas mellan två eller flera kommuner blir hemorten för en sammanslutning, firma eller stiftelse den kommun där den upplösta kommunens förvaltningscentrum finns.

Anteckning om den nya hemorten som bestäms enligt 1 och 2 mom. görs i registret på tjänstens vägnar.

8 kap. Övergång av egendom och ekonomisk uppgörelse

34 §. Övergång av egendom och skulder vid upplösning av en kommun

När kommuner går samman övergår rättigheter, tillstånd, egendomar, skulder och förpliktelser för en kommun som upplöses till den nya kommunen.

Om området för en kommun som upplöses delas mellan två eller flera kommuner ska bestämmelserna om ekonomisk uppgörelse i 16 § 1 mom. och i detta kapitel i tillämpliga delar tillämpas på fördelningen av egendomen.

35 §. Verkställande av ekonomisk uppgörelse

Om en del av en kommun förs över till en annan kommun ska de kommuner som berörs av ändringen verkställa en ekonomisk uppgörelse som gäller kommunernas egendom på det område som ändringen gäller, om det inte med hänsyn till ändringens små konsekvenser eller någon annan anledning är onödigt.

Fast egendom och arrenderätt eller någon annan nyttjanderätt i anknytning till den och lös egendom med anknytning till den fasta egendomen som uteslutande eller huvudsakligen används för kommunens service för invånare som bor på området, övergår till den kommun som området förs över till.

Kommunen ska ersätta den kommun som överlåter området för sådan egendom som avses i 2 mom. I ersättningsbeloppet ska de förpliktelser och ekonomiska konsekvenser som ändringen medför för kommunerna beaktas på det sätt som kommunerna kommer överens om.

Annan egendom samt tillgångar och skulder för en kommun som berörs av ändringen övergår till en annan kommun endast om kommunerna kommer överens om det.

Delningen av egendom samt skulder och förpliktelser mellan de kommuner som berörs av ändringen får inte äventyra borgenärernas eller andra rättsinnehavares ställning. Om inte landskapet är rättsinnehavare får ansvaret för förbindelsen endast föras över på en annan kommun med borgenärens eller någon annan rättsinnehavares samtycke.

36 §. Medlingsförfarande

Om de kommuner som berörs av en ändring av kommunindelningen inte kan enas om den ekonomiska uppgörelsen eller kommunindelningsutredarens förslag enligt 16 § 1 mom. ska ärendet på yrkande av en kommun avgöras genom medlingsförfarande enligt bestämmelserna i denna paragraf.

Kommunerna utser en eller flera medlare som ska verkställa den ekonomiska uppgörelsen. Om kommu-

nerna inte är eniga om vem som ska utses till medlare utser varje kommun en medlare och medlarna tillsammans utser en medlare som ska vara opartisk ordförande. Om medlarna är oeniga om en fråga som gäller den ekonomiska uppgörelsen gäller majoritetens åsikt.

På medlarna tillämpas bestämmelserna i 17 § om kommunindelningsutredarens straffrättsliga ansvar, skadeståndsansvar, rätt att få uppgifter och behörighet.

Utöver de förutsättningar som beskrivs i 35 § kan medlarna beakta sådana ekonomiska konsekvenser av ändringen av kommunindelningen som är skäligen med tanke på kommunernas ekonomi och ett rättvist bemötande.

Kommunerna svarar solidariskt för kostnaderna för medlingsförfarandet. Ersättningen till medlarna ska vara skälig med beaktande av den tid som uppdraget kräver, ärendets svårighetsgrad och andra relevanta omständigheter.

Medlarna ska fatta ett beslut om den ekonomiska uppgörelsen. Beslutet ska delges kommunerna i enlighet med bestämmelserna i 9 kap. i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Kommunerna kan överklaga medlarnas beslut om den ekonomiska uppgörelsen hos Ålands förvaltningsdomstol.

37 §. Avgörande av tvist om avtala

Om de kommuner som berörs av en ändring är oeniga om tolkningen av de avtal som gäller den ekonomiska uppgörelsen avgörs ärendet som förvaltningsstvemål i Ålands förvaltningsdomstol.

38 §. Förvärv av egendom

En bestämmelse i den ekonomiska uppgörelsen om att en kommun ska tilldelas fast egendom motsvarar en åtkomsthandling.

9 kap. Stöd vid ändringar av kommunindelningen

39 §. Kostnader för samgångsutredning

Till en kommun betalas understöd för kostnaderna för en samgångsutredning.

Beslut om understödet ska användas av landskapsregeringen. Kostnaderna för en särskild kommunindelningssutredning som landskapsregeringen fattat beslut om betalas av landskapets medel.

40 §. Samgångsunderstöd

De nya kommuner som bildas med stöd av denna lag har rätt till ett samgångsunderstöd.

Samgångsunderstödet ska användas till nödvändiga kostnader för bildandet av den nya kommunen, utvecklandet av servicesystem i den nya kommunen och förbättrande av servicens produktivitet eller för att stärka ekonomin i den nya kommunen.

41 §. (2021/52) Samgångsunderstödet belopp

Samgångsunderstödet belopp bestäms utgående från kommunens invånarantal den 1 januari det år då ändringen av kommunindelningen träder i kraft enligt följande:

E 3 Kommunstrukturlag (2019:29) för Åland

Invånarantal	Samgångsunderstöd, euro/invånare
högst 2 000	405
2 001–3 000	383
3 001–4 000	350
4 001–5 000	320
5 001–6 000	293
6 001–7 000	269
7 001–8 000	248
8 001–9 000	230
9 001–10 000	215

Om kommunens invånarantal överstiger 10 000 bestäms samgångsstödets belopp utgående från ett invånarantal om 10 000 invånare.

Samgångsunderstödet belopp är alltid minst det belopp som kommunen skulle få enligt det maximala invånarantalet i föregående intervall.

41a §. (2021/52) *Skärgårdstillägg*

En ny kommun som bildas med stöd av denna lag av två eller flera skärgårdskommuner har rätt till ett skärgårdstillägg till samgångsunderstödet.

Skärgårdstilläggets belopp är 60 procent av det samgångsunderstöd som kommunen har rätt till under det första året efter att ändringen av kommunindelningen trätt i kraft. Tillägget betalas ut tillsammans med samgångsunderstödet.

Med skärgårdskommuner avses kommunerna Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökar, Sottunga och Vårdö.

41b §. (2021/52) *Särskilt understöd enligt prövning*

En ny kommun som bildas med stöd av denna lag kan av landskapsregeringen beviljas ett särskilt understöd enligt prövning om de faktiska kostnaderna för bildandet av den nya kommunen väsentligt överstiger den totala summan av stöd som kommunen erhåller enligt 41 och 41a §§ i denna lag.

Sådana kostnader som avses i 1 mom. är relevanta kostnader som kommunen inte kunnat undgå i samband med bildandet av den nya kommunen och som uppstått under de första fem åren efter att ändringen trätt i kraft.

Ansökan om ett särskilt understöd enligt prövning ska göras före utgången av mars månad det sjätte året efter att ändringen av kommunindelningen trätt i kraft.

41c §. (2021/52) *Samgång med en kommun som redan erhåller samgångsunderstöd*

Om någon av de kommuner som ingår i en ny kommun får samgångsunderstöd på grund av en tidigare ändring av kommunindelningen, har den nya kommunen inte rätt till sådant samgångsunderstöd, skärgårdstillägg eller särskilt understöd enligt prövning som avses i 40 §, 41a § och 41b §.

42 §. (2021/52) *Utbetalning av samgångsunderstöd*

Samgångsunderstödet betalas under fem år.

Av understödet betalas det första året efter att ändringen av kommunindelningen trätt i kraft 100 pro-

cent av samgångsunderstödet belopp, det andra året 80 procent av beloppet, det tredje året 60 procent av beloppet, det fjärde året 40 procent av beloppet och det femte året 20 procent av beloppet.

Samgångsunderstödet betalas en gång per år, före utgången av juni månad.

43 §. *Ersättning för minskning av landskapsandelar*

Om ändringen av kommunindelningen minskar landskapsandelarna till en ny kommun som bildas jämfört med de sammanräknade landskapsandelarna till de kommuner som bildar den nya kommunen, beviljar landskapsregeringen den nya kommunen en ersättning för minskningen av landskapsandelar. Ersättningen betalas ut under fem år från det att ändringen i kommunindelningen trätt i kraft.

Beloppet av det årliga ersättningsbeloppet utgörs av skillnaden mellan de beräknade landskapsandelarna för de gamla kommunerna och landskapsandelen för den nya kommunen. Skillnaden beräknas för det år då ändringen av kommunindelningen träder i kraft.

Då ersättningen räknas ut ska även landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna beaktas.

44 §. *Redovisning över hur samgångsunderstödet använts*

Kommunerna ska senast den 31 december året efter det sista året då samgångsersättning delades ut lämna in en redogörelse till landskapsregeringen över hur sammanslagningsstödet använts. Ett utlåtande av kommunens revisor ska fogas till redogörelsen.

45 §. *Återbetalning av samgångsunderstöd*

På återkrav av samgångsunderstöd tillämpas landskapslagen (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapet medel.

10 kap. Förhållandet mellan kommunindelning och kameral indelning**46 §.** *Anpassning av den kamerala indelningen till kommunindelningen*

Fastighetsregisterföraren ska se till att ändringar av kommunindelningen eller sträckningen för gränsen mellan kommuner förs in i den kommunindelning som följs i fastighetsregistret (kameralt indelning).

47 §. *Rå mellan kommuner*

Om det är nödvändigt att bestämma sträckningen för en kommungräns och märka ut den i terrängen på grund av fastställandet av gränsen mellan kommuner, ska lantmäteribrån sköta verkställandet av en sådan förrättning efter att beslutet om gränsen vunnit laga kraft. Om kommungränsens sträckning är oklar på grund av att rån vuxit igen eller av någon annan sådan orsak och ett allmänt behov kräver att råns sträckning klarläggs, kan lantmäteribrån på eget initiativ besluta om en uppgång av rån mellan kommunerna.

I en förrättning av rån mellan kommuner är även berörda kommuner sakägare.

11 kap. Ändringssökande samt rättelseyrkanden

48 §. Fullmäktiges beslut

Fullmäktiges beslut om ändring av kommunindelningen kan överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol enligt bestämmelserna i kommunallagen för landskapet Åland. Ett beslut som gäller förutsättningarna för ändring av kommunindelningen enligt 4 § kan upphävas endast om ändringen uppenbarligen skulle strida mot förutsättningarna.

Fullmäktiges framställning om en ändring av kommunindelningen får verkställas innan beslutet om ändringen har vunnit laga kraft, om inte förvaltningsdomstolen förbjuder verkställigheten. Under tiden för verkställighetsförbudet kan landskapsregeringen inte besluta om ändring av kommunindelningen.

49 §. Landskapsregeringens beslut

Landskapsregeringens beslut om förkastande av en framställning om samgång av kommuner kan överklagas av en kommun som berörs av ändringen, en kommunmedlem eller den samgångsstyrelse som berörs.

Landskapsregeringens beslut om ändring av kommunindelningen kan överklagas av en kommun som berörs av ändringen eller en kommunmedlem.

Landskapsregeringens beslut om överföring av en del av en kommun till en annan kommun kan överklagas av en kommun som berörs av ändringen eller en kommunmedlem. Ett beslut om förkastande av en framställning om ändring kan överklagas av den som gjort framställningen.

Landskapsregeringens beslut om överföring av en del av en kommun till en annan kommun med stöd av 19 § 2 mom. kan överklagas av en kommun som berörs av ändringen eller en kommunmedlem.

Besvären ska lämnas till högsta förvaltningsdomstolen inom 30 dagar från det att ett beslut som gäller ändring av kommunindelning publicerats i Ålands författningssamling eller ett beslut som gäller förkastande av en framställning om ändring har meddelats dem som gjort framställningen.

50 §. Särskild besvärsmät i fråga om beslut av en kommunal myndighet

Beslut som har fattats av en kommunal myndighet efter att landskapsregeringen fattat ett beslut om ändring av kommunindelningen men innan ändringen av kommunindelningen trätt i kraft får överklagas på det sätt som bestäms i kommunallagen också på den grund att beslutet strider mot grunderna för ändring av kommunindelning eller mot bestämmelserna i 30 eller 31 §§ i denna lag.

Även en samgångsstyrelse som avses i 10 § har besvärsmät.

51 §. Förbud mot ändringssökande

Ett beslut om ändring av kommunindelningen som landskapsregeringen fattat på kommunernas gemensamma framställning får inte överklagas.

Ett beslut om förordnande av särskild kommunindelningsutredning som landskapsregeringen fattat enligt 15 § får inte överklagas.

52 §. Ändring av rättelsenatur

Utöver det som bestäms i 8 kap. i förvaltningslagen för landskapet Åland om rättelse av fel i beslut kan landskapsregeringen verkställa ändringar av rättelsenatur i beslut om ändringar av kommunindelningen som fattats med stöd av denna lag.

12 kap. Ikraftträdande

53 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2019.

54 §. Bestämmelser som upphävs

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1997:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning. Om det någon annanstans i lag hänvisas till den lagen, ska denna lag tillämpas istället.

55 §. Upphävd (2021/52).

E 4 Landskapslag (1998:20) om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar

1 §. Tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om det förfarande som skall iaktas när rådgivande kommunala folkomröstningar enligt 34 och 35 §§ kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland ordnas.

2 §. (2019/47) Tidpunkt och plats för folkomröstning

En folkomröstning ordnas den söndag som kommunfullmäktige bestämmer. En folkomröstning får dock inte ordnas samma dag som ett val eller en statlig folkomröstning förrättas.

Om indelningen i röstningsområden bestäms i 4 § vallagen (2019:45) för Åland. Fullmäktige kan dock besluta att flera röstningsområden ska ha ett gemensamt röstningsställe.

3 §. Beslut om att ordna folkomröstning

Beslut om att ordna folkomröstning skall fattas minst 60 dagar före den dag omröstningen skall ske.

Av kommunfullmäktiges beslut skall framgå tidpunkten för omröstningen, den fråga omröstningen avser samt de alternativ som föreläggs väljarna. I beslutet skall röstsedlarnas innehåll och utseende fastställas.

De alternativ som föreläggs väljarna anges på samma röstsedel. Den röstande skall alltid ha möjlighet att ge uttryck för att han eller hon inte stöder något av alternativen.

4 §. (2019/47) Initiativ till folkomröstning

Ett initiativ till folkomröstning enligt 35 § kommunallagen ska individualisera den fråga i vilken folkomröstning önskas. Initiativtagarna ska i initiativet försäkra att de är bosatta i kommunen och har fyllt 15 år.

Under personernas egenhändiga underskrifter ska deras namn, titel, yrke eller syssla och adress antecknas tydligt.

Ett initiativ kan också undertecknas på ett tillförlitligt elektroniskt sätt.

E 4 LL (1998:20) om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar

5 §. (2019/47) *Röstningsmyndigheter*

Röstningsmyndigheter vid folkomröstningar är den kommunala centralvalnämnden, om vilken det finns bestämmelser i 9 § vallagen för Åland, samt röstningsnämnden. Kommunstyrelsen ska i god tid före folkomröstningen för varje röstningsområde tillsätta en röstningsnämnd. När röstningsnämnden utses ska i tillämpliga delar 10 § vallagen för Åland om tillsättande av valnämnder iakttas.

6 §. (2019/47) *Kommunala centralvalnämndens sammanträden*

Kommunala centralvalnämnden sammanträder på kallelse av ordföranden för att handlägga i denna lag föreskrivna uppgifter senast en månad före röstningsdagen, fredagen före röstningsdagen, röstningsdagen och dagen efter röstningsdagen samt i övrigt vid behov.

7 §. *Meddelande om folkomröstning*

Kommunala centralnämnden skall i god tid före omröstningen tillkänna den fråga folkomröstningen avser och tiden för folkomröstningen, röstningsområdenas röstningsställanden, förfarandet vid folkomröstningen samt de alternativ som folkomröstningen gäller på det sätt som kommunala tillkännagivanden offentliggörs i kommunen samt genom annonsering på det sätt som centralnämnden beslutar.

Kommunstyrelsen skall utan dröjsmål underrätta landskapsregeringen om att en folkomröstning kommer att ordnas.

8 §. (2019/47) *Rösträttsregister*

För folkomröstningen låter den kommunala centralvalnämnden upprätta ett rösträttsregister över de röstberättigade. Om rösträttsregistret gäller i tillämpliga delar 17 § vallagen för Åland. Röstkort uppgörs inte.

Kommunstyrelsen ska senast den 55 dagen före röstningsdagen meddela den valregistermyndighet som avses i 16 § vallagen för Åland att den önskar få de uppgifter som tas in i rösträttsregistret i maskinläsbar form eller som pappersutskrift. Om pappersutskriften gäller i tillämpliga delar det som bestäms om vållängder i 30 § vallagen för Åland.

Valregistermyndigheten ska senast den 30 dagen före röstningsdagen tillställa den kommunala centralnämnden de uppgifter som ska tas in i rösträttsregistret.

9 §. *Brevröstningshandlingar*

Brevröstningshandlingar skall finnas tillgängliga hos kommunala centralnämnden eller på ett annat ställe som denna har angett senast från och med den 20 dagen före röstningsdagen. Med brevrestningshandlingar avses fastställda röstsedlar samt valkuvert, följbrev, ytterkuvert samt röstningsanvisningar som centralnämnden har utarbetat. Kommunala centralnämnden skall sända brevrestningshandlingar till en röstberättigad som begär det.

Kommunala centralnämnden skall tillkänna möjligheten att få brevrestningshandlingar och förfarandet för att få dem enligt bestämmelserna i 7 §.

10 §. (2019/47) *Brevröstning*

Vid brevrestning ska brevrestningshandlingarna användas.

Efter att den röstberättigade gjort sin röstningsanteckning ska röstsedeln eller, om flera röstsedlar står till buds, varje röstsedel som valts inneslutas i ett valkuvert. Därefter ska den röstberättigade fylla i och egenhändigt underteckna följbrevet, innesluta valkuvertet och följbrevet i ytterkuvertet och returnera detta under den adress som kommunala centralvalnämnden har angett så att det kommer fram senast klockan 19 fredagen före röstningsdagen.

11 §. (2019/47) *Räkning av brevrest*

Kommunala centralvalnämndens sammanträde där de röster som har avgetts vid brevrestningen räknas ska påbörjas röstningsdagen, dock tidigast klockan 15.

Vid sammanträdet ska de röstsedlar som har tagits ur valkuverten stämpas med valstämpeln. Om högst 25 personer har brevrestat i kommunen, ska kommunala centralvalnämnden besluta att rösterna ska granskas och räknas av kommunala centralvalnämnden tillsammans med röstsedlarna från ett av kommunens röstningsområden. Den berörda röstningsnämnden ska omedelbart informeras om beslutet.

11a §. Upphävd (2022:86).**12 §.** *Röstsedels ogiltighet*

En röstsedel är ogiltig

- 1) om valkuvertet innehåller flera än en röstsedel,
- 2) (2019/47) om valkuvertet upptar en obehörig anteckning om den röstande eller något annat obehörigt,
- 3) om på röstsedeln gjorts anteckningar vid flera än ett av alternativen så att det inte fullt tydligt framgår vilket av alternativen som avses,
- 4) om röstsedeln försetts med särskilt kännetecken eller om däri gjorts annan obehörig anteckning,
- 5) om såsom röstsedel har använts något annat än en röstsedel som erhållits av kommunen samt
- 6) om den inte är stämplad.

Såsom obehörig anses inte sådan anteckning på röstsedel, som endast förtydligar vad den röstande har avsett.

Om ett valkuvert är öppet ska den kommunala centralvalnämnden med bevarande av valhemligheten tillsluta det. (2019/47)

13 §. *Fastställande av resultatet*

Kommunala centralnämnden fastställer resultatet av folkomröstningen. I beslutet om fastställande av resultatet får ändring inte sökas genom besvär.

14 §. *Tilkännagivande av resultat*

Kommunala centralnämnden skall tillkänna resultatet av folkomröstningen på det sätt kommunala tillkännagivanden offentliggörs i kommunen.

15 §. *Förvaring av röstsedlarna*

Kommunala centralnämnden skall spara röstsedlarna i fem år efter att resultatet av folkomröstningen har fastställts.

16 §. (2019/47) *Tryckning av röstsedlar och brevröstningshandlingar*

Kommunen låter trycka de röstsedlar samt tillverka de brevröstningshandlingar som används vid en folkomröstning. Av röstsedeln ska framgå hur den ska vikas ihop och den ska vara sådan att rösthemligheten tryggas. Röstsedeln ska tryckas på gult papper.

17 §. (2019/47) *Kostnader för folkomröstning*

Kommunen står för kostnaderna för en kommunal folkomröstning.

18 §. (2019/47) *Övriga bestämmelser*

Vid folkomröstningar ska utöver denna lag i tillämpliga delar iaktas 4 §, 9 §, 17 §, 30–31 §§, 53 §, 56 §, 63 §, 65 §, 70 §, 88–90 §§, 92 §, 94 §, 96 §, 100 § 5 mom., 105 §, 118 §, 119 § och 120 § 2 mom. vallagen för Åland. Bestämmelserna i 120 § 2 mom. vallagen för Åland gäller dock inte tiden för returnering av brevröstningshandlingar enligt 10 § 2 mom.

19 §. Upphävd (2019/47).**20 §.** *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 15 mars 1998.

E 5 Landskapslag (2004:24) om tillämpning i landskapet Åland av lagstiftning om kommunala tjänstemän

1 §. *Tillämpning av lagen om kommunala tjänsteinnehavare*

Lagen den 11 april 2003 om kommunala tjänsteinnehavare (FFS 304/2003) skall med nedan angivna avvikelser tillämpas i landskapet.

Ändringar av lagen om kommunala tjänsteinnehavare skall tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

Beträffande kommunala tjänstemän, se även LL (1998:44) om tillämpning i landskapet Åland av arbetstidslagen, LL (2013:43) om tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän och LL (1978:22) om tjänstekollektivavtal.

2 §. *Avvikande terminologi*

I landskapet skall regler om samkommuner tillämpas på kommunalförbund och regler om kommunala tjänsteinnehavare tillämpas på kommunala tjänstemän.

3 §. *Hänvisningar*

Hänvisningen i 1 § till lagen om kommunala tjänstekollektivavtal (FFS 669/1970) skall i landskapet avse landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal.

Hänvisningen i 2 § [till 44 § 2 mom. kommunallagen (FFS 365/1995)] skall i landskapet avse 57 § 2 mom. kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

Hänvisningen i 4 § [till 64 § kommunallagen] skall i landskapet avse 12 § kommunallagen för landskapet Åland.

Hänvisningen i 12 § till bestämmelser i diskrimineringslagen (FFS 1325/2014) om vad som avses med likabehandling och förbud mot diskriminering ska på Åland avse motsvarande bestämmelser i landskaps-

lagen (2022:43) om tillämpning av diskrimineringslagen. (2022/44)

Hänvisningen i 50 § [till 81 § 1 mom. kommunallagen] skall i landskapet avse 86 § 1 mom. kommunallagen för landskapet Åland.

Tidigare 4 mom. har blivit 5 mom. genom (2005/74).

I 2, 4 och 50 §§ L om kommunala tjänsteinnehavare hänvisas numera till kommunallag (FFS 410/2015) och L om välfärdsområden (FFS 611/2021).

4 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2004.

Lagen skall tillämpas på ärenden som är anhängiga vid lagens ikraftträdande.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1998:76) den 6 augusti 1998 om tillämpning i landskapet Åland av lagen om kommunala tjänsteinnehavares anställningstrygghet.

E 6 Landskapslag (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna

1 kap. *Allmänna bestämmelser***1 §.** *Tillämpningsområde*

Landskapet deltar i finansieringen av kommunernas lagstadgade uppgifter genom att kommunerna tilldelas landskapsandelar och komplettering av skatteinkomster enligt denna lag. Dessutom kan kommunerna enligt denna lag beviljas stöd för anläggningsprojekt och för att underlätta samarbete.

2 §. *Definitioner*

I denna lag avses med

1) *landskapsandelar* landskapsandelar som är kostnadsbaserade och landskapsandelar som inte är kostnadsbaserade,

2) *landskapsandelsuppgifter* uppgifter som åläggs en kommun med stöd av lag och vars nettodriftskostnader utgör grund för en kostnadsbaserad landskapsandel eller som stöds finansiellt genom en landskapsandel som inte är kostnadsbaserad,

3) *kostnadsbaserad landskapsandel* en landskapsandel som fastställs med normkostnaden som grund,

4) *normkostnad* en för varje kommun kalkylerad kostnad som har sin grund i kommunernas sammanlagda nettodriftskostnader för ett verksamhetsområde,

5) *basbelopp* en kalkylerad kostnad per invånare,

6) *nettodriftskostnader* kostnader för driften efter att driftsintäkterna beaktats, enligt uppgifter i ekonomi- och verksamhetsstatistiken,

7) *finansår* det kalenderår för vilket landskapsandelar och komplettering av skatteinkomsterna tilldelas,

8) *skärgårdskommuner* Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökar, Sottunga och Vårdö samt

9) *ytterskärgården* Brändö, Kumlinge, Kökar och Sottunga.

3 §. *Mottagare*

Kommunen är mottagare av landskapsandelar, komplettering av skatteinkomsterna och stöd enligt denna lag om inget annat anges i denna eller någon annan lag.

E 6 LL (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna

2 kap. Kostnadsbaserade landskapsandelar på socialvårdsområdet

4 §. (2020/129) Normkostnad för äldreomsorgen

Normkostnaden för äldreomsorgen beräknas med antalet invånare i kommunen i följande åldersgrupper som grund: 65–74 år, 75–84 år samt 85 år och äldre.

För varje åldersgrupp fastställs ett basbelopp. Antalet invånare i varje åldersgrupp multipliceras med basbeloppet för åldersgruppen i fråga. Det sammanlagda beloppet för åldersgrupperna utgör kommunens normkostnad för äldreomsorgen.

5 §. Landskapsandel för äldreomsorgen (2020/129)

Landskapsandelen för äldreomsorgen är 12,5 procent av normkostnaden för äldreomsorgen. (2020/129)

I tillägg till den landskapsandel som avses i 1 mom. får en skärgårdskommun ytterligare 15 procent av normkostnaden för äldreomsorgen. En kommun i yterskärgården får därutöver ett tillägg motsvarande 5 procent av normkostnaden. (2022/67)

5a §. (2020/129) Normkostnad för den samordnade socialtjänsten

Normkostnaden för den samordnade socialtjänsten beräknas med antalet invånare i kommunen som grund. För att beräkna normkostnaden fastställs ett basbelopp för den samordnade socialtjänsten. Antalet invånare i kommunen multiplicerat med basbeloppet utgör kommunens normkostnad för den samordnade socialtjänsten.

Med avvikelse från 1 mom. beräknas inte normkostnaden särskilt för varje kommun om det inte är nödvändigt för fördelningen av kostnaderna för den samordnade socialtjänsten mellan kommunerna.

Med den samordnade socialtjänsten avses den verksamhet som enligt landskapslagen (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst ska samordnas.

6 §. (2020/129) Landskapsandel för den samordnade socialtjänsten

Landskapsandelen för den samordnade socialtjänsten är 12,8 procent av normkostnaden för den samordnade socialtjänsten. Om normkostnaden med stöd av 5a § 2 mom. inte har beräknats är landskapsandelen 12,8 procent av det belopp som beräknas genom att basbeloppet multipliceras med antalet invånare i landskapet.

6a §. (2021/136) Landskapsandel för den samordnade socialtjänsten finansåren 2021–2024

Med avvikelse från bestämmelserna i 6 § är landskapsandelen för den samordnade socialtjänsten under finansåret 2021 14,8 procent och under finansåren 2022–2024 13,2 procent av normkostnaden eller av det belopp som beräknas genom att basbeloppet multipliceras med antalet invånare i landskapet.

7 §. Upphävd (2020/129).

8 §. Mottagare av landskapsandel för den samordnade socialtjänsten

Huvudmannen för den samordnade socialtjänsten i det socialvårdsområde som kommunen hör till är mottagare av den landskapsandel som avses i 6 §.

3 kap. Kostnadsbaserade landskapsandelar inom utbildningsverksamheten (2020/129)

8a §. (2020/129) Normkostnad för barnomsorgen

Normkostnaden för barnomsorgen beräknas med antalet invånare i kommunen i åldern 0–6 år. För att beräkna normkostnaden fastställs ett basbelopp för barnomsorgen. Antalet invånare i kommunen i åldern 0–6 år multiplicerat med basbeloppet utgör kommunens normkostnad för barnomsorgen.

8b §. (2020/129) Landskapsandel för barnomsorgen

Landskapsandelen för barnomsorgen är 16,6 procent av normkostnaden för barnomsorgen.

I tillägg till den landskapsandel som avses i 1 mom. får en skärgårdskommun ytterligare 15 procent av normkostnaden för barnomsorgen. En kommun i yterskärgården får därutöver ett tillägg motsvarande 5 procent av normkostnaden.

8c §. (2020/129) Landskapsandel för specialfritidshemsverksamheten

Om det i kommunen finns barn eller studerande som deltar i fritidshemsverksamhet som avses i 15 § 2 mom. i del II i landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola får kommunen en landskapsandel för specialfritidshemsverksamheten.

För att beräkna normkostnaden för specialfritidshemsverksamheten fastställs ett basbelopp. Antalet barn och studerande i kommunen som deltar i verksamheten multiplicerat med basbeloppet utgör kommunens normkostnad för specialfritidshemsverksamheten. Landskapsandelen för specialfritidshemsverksamheten motsvarar normkostnaden.

Antalet deltagare i specialfritidshemsverksamheten fastställs vid inledningen av höstterminen året före finansåret. Om det förändras under finansåret justeras landskapsandelen för specialfritidshemsverksamheten i förhållande till förändringen av kommunens normkostnad.

9 §. Normkostnad för grundskolan

Normkostnaden för grundskolan beräknas med kommunens elevunderlag som grund. Med elevunderlag avses antalet invånare i åldern 6–15 år.

För att beräkna normkostnaden fördelas kommunens elevunderlag i följande intervall, med början i det första intervallet:

- 1) 1–40 invånare,
- 2) 41–60 invånare,
- 3) 61–80 invånare,
- 4) 81–100 invånare,
- 5) 101–150 invånare och
- 6) 151 eller fler invånare.

För varje intervall fastställs ett basbelopp. Antalet invånare i varje intervall multipliceras med basbeloppet för intervallet i fråga och det sammanlagda beloppet för alla intervall utgör kommunens normkostnad för grundskolan.

10 §. Landskapsandel för grundskolan

Landskapsandelen för grundskolan är 20,2 procent av normkostnaden för grundskolan. (2020/129)

I tillägg till den landskapsandel som avses i 1 mom. får en skärgårdskommun ytterligare 14 procent av normkostnaden för grundskolan. En kommun i ytterskärgården får därutöver ett tillägg motsvarande 5 procent av normkostnaden.

11 §. Landskapsandel för träningsundervisning

Om det i kommunens elevunderlag ingår elever som får träningsundervisning får kommunen utöver landskapsandelen för grundskolan en landskapsandel för träningsundervisningen. Med träningsundervisning avses sådan undervisning som avses i 22 § i del III i landskapslagen om barnomsorg och grundskola. (2020/129)

För att beräkna normkostnaden för träningsundervisningen fastställs ett basbelopp. Antalet elever i kommunen som får träningsundervisning multiplicerat med basbeloppet utgör kommunens normkostnad för träningsundervisningen. Landskapsandelen för träningsundervisningen motsvarar normkostnaden för träningsundervisningen.

Relevantalet fastställs vid inledningen av höstterminen året före finansåret. Om det förändras under finansåret justeras landskapsandelen för träningsundervisningen i förhållande till förändringen av kommunens normkostnad.

11a §. (2020/129) Landskapsandel för den förberedande undervisningen

Om det i kommunens elevunderlag ingår elever som får förberedande undervisning för nyanlända elever med ett annat modersmål än svenska får kommunen utöver landskapsandelen för grundskolan en landskapsandel för den förberedande undervisningen. Med förberedande undervisning avses undervisning enligt 6 § 3 mom. i del III i landskapslagen om barnomsorg och grundskola.

För att beräkna normkostnaden för den förberedande undervisningen fastställs ett basbelopp. Antalet elever i kommunen som får förberedande undervisning multiplicerat med basbeloppet utgör kommunens normkostnad för den förberedande undervisningen. Landskapsandelen för den förberedande undervisningen motsvarar normkostnaden.

Relevantalet fastställs vid inledningen av höstterminen året före finansåret. Om det förändras under finansåret justeras landskapsandelen för den förberedande undervisningen i förhållande till förändringen av kommunens normkostnad.

11b §. (2020/129) Landskapsandel för grundskoleutbildningen för andra än läropliktiga

Om det i kommunen finns personer som får grundskoleutbildning med stöd av 39 § i del III i landskapslagen om barnomsorg och grundskola, får kommunen en landskapsandel för grundskoleutbildningen för andra än läropliktiga.

För att beräkna normkostnaden för grundskoleutbildningen för andra än läropliktiga fastställs ett basbelopp. Antalet personer i kommunen som får sådan utbildning multiplicerat med basbeloppet utgör kommunens normkostnad för grundskoleutbildningen för

LL (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna

E 6

andra än läropliktiga. Landskapsandelen för grundskoleutbildningen för andra än läropliktiga motsvarar normkostnaden.

Antalet personer som får grundskoleutbildning för andra än läropliktiga fastställs vid inledningen av höstterminen året före finansåret. Om det förändras under finansåret justeras landskapsandelen för grundskoleutbildningen för andra än läropliktiga i förhållande till förändringen av kommunens normkostnad.

4 kap. Landskapsandelar för kulturverksamhet (2022/97)

12 §. Upphävd (2022/97).

13 §. Landskapsandel för kulturverksamhet

Med kulturverksamhet avses i denna lag verksamhet vid allmänna bibliotek samt kommunernas kulturverksamhet, idrottsverksamhet och ungdomsarbete.

För att beräkna landskapsandelen för kulturverksamhet fastställs ett basbelopp. Kommunens landskapsandel är 10 procent av det belopp som beräknas genom att basbeloppet multipliceras med kommunens invånarantal.

5 kap. Justering och uppföljning

14 §. Fastställelse av basbelopp

Landskapsregeringen fastställer senast den 15 oktober varje år basbeloppen för det följande finansåret. Om inget annat följer av 17 § fastställs basbeloppen med det innevarande finansårets basbelopp som grund. Vid fastställelsen beaktas:

1) förändringen i kostnadsnivån det år fastställelsen sker och

2) de beräknade förändringarna i omfattningen och arten av landskapsandelsuppgifterna under finansåret.

15 §. Förändring i kostnadsnivån och landskapsandelsuppgifterna

Förändringen i kostnadsnivån bestäms enligt prisindex för den kommunala basservicen på Åland. Indexet grundar sig på förändringen i kostnadsnivån viktad med driftskostnaderna för socialvården samt för undervisnings- och kulturverksamheten.

En förändring i omfattningen eller arten av landskapsandelsuppgifterna beaktas om den följer av en landskapslag eller landskapsförordning som gäller landskapsandelsuppgiften i fråga, av föreskrifter som grundar sig på landskapslag eller landskapsförordning eller av landskapets budget.

16 §. Justering av basbeloppen under finansåret

Basbeloppen justeras under finansåret om kostnadsnivån förändras med mer än fem procent. Förändringen mäts genom en jämförelse mellan prisindex för den kommunala basservicen året före finansåret och finansåret.

Justeringen görs i förhållande till den förändring som överstiger fem procent.

Landskapsregeringen fattar beslut om en justering av basbeloppen under finansåret senast den 15 oktober.

E 6 LL (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna

17 §. Uppföljning av basbeloppen (2018/102)

Vart fjärde år (*uppföljningsår*) utreds basbeloppen för de kostnadsbaserade landskapsandelarna i förhållande till nettodriftskostnaderna. (2018/102)

Uppföljningen sker genom att basbeloppen justeras på basen av kommunernas sammanlagda nettodriftskostnader på respektive verksamhetsområde det finansår som infaller två år före uppföljningsåret. Om inte annat följer av 3 mom. utgör de justerade basbeloppen grund för fastställelse av basbeloppen för finansåret efter uppföljningsåret. (2018/102)

Landskapsregeringen ansvarar för uppföljningen som ska ske i samråd med kommunerna. Vid samrådet kan man komma överens om att förändringar i landskapsandelsuppgifterna som skett efter det finansår som avses i 1 mom. och som påverkat nettodriftskostnaderna ska beaktas vid uppföljningen.

17a §. (2020/129) Fastställande av basbelopp för finansåret 2023

Med avvikelser från 14 § och 17 § 1 och 2 mom. ska basbeloppen för de kostnadsbaserade landskapsandelarna för finansåret 2023 fastställas genom en extrauppföljning. Extrauppföljningen sker genom att basbeloppen justeras på basen av kommunernas sammanlagda nettodriftskostnader på respektive verksamhetsområde finansåret 2021. När det gäller den förberedande undervisningen för nyanlända elever med annat modersmål än svenska samt grundskoleutbildningen för andra än läropliktiga beräknas ett belopp för hela finansåret genom att nettodriftskostnaderna för dessa verksamheter ökas till det dubbla.

Basbeloppen för finansåret 2023 ska fastställas så snart uppgifter om nettodriftskostnaderna för 2021 finns tillgängliga. Vid fastställandet tillämpas 17 § 3 mom. samt 18 och 19 §§.

Extrauppföljningen enligt denna paragraf påverkar inte tidsintervallen för den regelmässiga uppföljningen av basbeloppen som sker vart fjärde år. De basbelopp som fastställs med nettodriftskostnaderna för finansåret 2021 som grund utgör dock jämförelse vid nästa regelmässiga uppföljning.

18 §. Kostnader som beaktas vid uppföljningen

Vid uppföljningen enligt 17 § beaktas kommunernas och kommunalförbundens nettodriftskostnader för följande verksamhetsområden:

- 1) äldreomsorg,
- 2) samordnad socialtjänst,
- 3) barnomsorg, där nettodriftskostnaderna för specialfritidshemsverksamhet beaktas separat,
- 4) grundskola, där nettodriftskostnaderna för träningsundervisning och förberedande undervisning för nyanlända elever med annat modersmål än svenska beaktas separat,
- 5) grundskoleutbildning för andra än läropliktiga. (2020/129)

Följande kostnader betraktas inte som driftskostnader för de verksamheter som avses i 1 mom.:

- 1) kostnader för anläggningsprojekt som avses i denna lag,
- 2) kostnader för förvärv av markområden,

3) kostnader för skötsel av lån eller kalkylerade räntor eller

4) kostnader som landskapet finansierar enligt någon annan lag på annat sätt.

19 §. (2020/129) Justering av basbeloppen vid uppföljningen

Vid uppföljningen enligt 17 § beräknas de olika basbeloppen på det sätt som anges nedan. De beräknade basbeloppen justeras därefter med förändringen i kostnadsnivån enligt prisindex för den kommunala basservicen på Åland till uppföljningsårets nivå.

Basbeloppen för äldreomsorgen beräknas genom att nettodriftskostnaderna för äldreomsorgen först fördelas på de åldersgrupper som anges i 4 § 1 mom. Därefter divideras beloppet för vardera åldersgruppen med antalet invånare i landskapet i respektive åldersgrupp.

Basbeloppet för den samordnade socialtjänsten beräknas genom att nettodriftskostnaderna för den samordnade socialtjänsten divideras med antalet invånare i landskapet.

Basbeloppet för barnomsorgen beräknas genom att nettodriftskostnaderna för barnomsorgen divideras med antalet invånare i landskapet i åldersgruppen 0–6 år.

Basbeloppet för specialfritidshemsverksamheten beräknas genom att nettodriftskostnaderna för verksamheten divideras med antalet personer i landskapet som har deltagit i specialfritidshemsverksamhet.

Basbeloppen för grundskolan beräknas genom att nettodriftskostnaderna för grundskolan först divideras med antalet invånare i landskapet i åldern 6–15 år. Basbeloppen för de intervall som anges i 9 § 2 mom. beräknas därefter genom att kvoten multipliceras med en koefficient enligt följande tabell:

Intervall	Koefficient
1) 1–40 invånare	2,250
2) 41–60 invånare	1,400
3) 61–80 invånare	1,000
4) 81–100 invånare	0,400
5) 101–150 invånare	0,200
6) 151 eller fler invånare	0,125

Basbeloppet för träningsundervisningen beräknas genom att nettodriftskostnaderna för träningsundervisningen först divideras med antalet elever i landskapet som fått träningsundervisning. Basbeloppet för träningsundervisningen beräknas därefter genom att kvoten minskas med det belopp som enligt 6 mom. har beräknats som basbelopp för det tredje intervallet.

Basbeloppet för den förberedande undervisningen för nyanlända elever med annat modersmål än svenska beräknas genom att nettodriftskostnaderna för den förberedande undervisningen divideras med antalet elever i landskapet som har fått sådan undervisning.

Basbeloppet för grundskoleutbildningen för andra än läropliktiga beräknas genom att nettodriftskostnaderna för utbildningen divideras med antalet personer i landskapet som har fått grundskoleutbildning för andra än läropliktiga.

Med antalet invånare i landskapet avses i denna paragraf antalet invånare vid ingången av det finansår som infaller två år före uppföljningsåret. När det gäller beräkningsgrunden för basbeloppen i 5, 7, 8 och 9 mom. avses ett medeltal av antalet individer som deltagit i respektive verksamhet vid inledningen av vårterminen och vid inledningen av höstterminen det nämnda finansåret.

6 kap. Komplettering av skatteinkomsterna och samarbetsstöd

20 §. Komplettering av skatteinkomsterna

En kommun har rätt till komplettering av skatteinkomsterna om kommunens skattekraft i medeltal för de fem senast slutförda beskattningarna (*kompletteringsstalet*) underskrider den kompletteringsgräns som fastställts enligt 21 §.

Med kommunens skattekraft avses den beskattningsbara inkomsten vid kommunens inkomstbeskattning per invånare i kommunen. Den beskattningsbara inkomsten beräknas genom att kommunens skatteinkomster från förvärvsinkomst- och samfundsbeskattningen divideras med en inkomstskattesats. Kommunens skatteinkomster från förvärvsinkomstbeskattningen divideras med kommunens inkomstskattesats, medan kommunens skatteinkomster från samfundsbeskattningen divideras med den genomsnittliga inkomstskattesatsen för kommunerna i landskapet. Vid beräkningen beaktas inkomsterna från förvärvsinkomst- och samfundsbeskattningen sådana de redovisas till kommunen i samband med debiteringsredovisningen.

21 §. Kompletteringsgräns

Kompletteringsgränsen beräknas genom att medeltalet av kommunernas sammanlagda skattekraft vid de fem senast slutförda beskattningarna multipliceras med en uppräkningsfaktor.

Kompletteringsgränsen ska ha en nivå som innebär att totalbeloppet för kompletteringen av skatteinkomsterna för finansåret utgör en andel (*kompletteringsandelen*) som är minst 33 procent och högst 50 procent av landskapsandelssystemets totalvolym. Med landskapsandelssystemets totalvolym avses summan av totalbeloppet för kompletteringen av skatteinkomsterna för finansåret och det sammanlagda beloppet av landskapsandelarna samma finansår. Om kompletteringsandelen är mindre än 33 procent eller större än 50 procent justeras uppräkningsfaktorn för det finansåret i enlighet med bestämmelserna i 23 §.

Uppräkningsfaktorn är 1,17 om den inte har justerats.

22 §. Kompletteringsbelopp

För att beräkna kommunens kompletteringsbelopp multipliceras skillnaden mellan kommunens kompletteringstal och kompletteringsgränsen med kommunens inkomstskattesats. Om kommunens inkomstskattesats är högre än den genomsnittliga inkomstskattesatsen för kommunerna i landskapet används den senare.

Kommunens kompletteringsbelopp fastställs som 95 procent av det belopp som beräknats enligt 1 mom. per invånare i kommunen.

23 §. Justering av uppräkningsfaktorn

Om kompletteringsandelen enligt 21 § 2 mom. understiger 33 procent av landskapsandelssystemets totalvolym ska uppräkningsfaktorn höjas till det närmaste värde som innebär att kompletteringsandelen är 33 procent eller större.

Om kompletteringsandelen överstiger 50 procent av totalvolymen ska uppräkningsfaktorn sänkas till det närmaste värde som innebär att kompletteringsandelen är 50 procent eller mindre.

Trots 21 § 2 mom. justeras uppräkningsfaktorn också om kompletteringsgränsen överstiger samtliga kommuners kompletteringstal. Uppräkningsfaktorn sänks i det fallet till det närmaste värde som innebär att kompletteringsgränsen understiger kompletteringsstalet för den kommun som har det högsta kompletteringstalet.

Uppräkningsfaktorn justeras av landskapsregeringen i samband med beräkningen av kompletteringen av skatteinkomsterna för det följande finansåret. Uppräkningsfaktorn justeras inte under finansåret. Både kompletteringsandelen och uppräkningsfaktorn anges med två decimalers noggrannhet.

24 §. (2019/59) Samarbetsstöd

Samarbetsstöd kan enligt prövning beviljas en kommun som tillsammans med en eller flera andra kommuner inleder ett samarbetsutvecklande projekt som bedöms leda till effektivare produktion av kommunal service.

Trots bestämmelserna i 1 mom. kan samarbetsstöd också beviljas

1) en kommun som på egen hand inleder ett projekt inom it-området, om det bedöms öka möjligheten till it-samordning inom den offentliga sektorn på Åland, samt

2) en kommun som ansluter sig till ett pågående projekt, en befintlig tjänst eller investering inom it-området, och anslutningen bedöms öka graden av it-samordning inom den offentliga sektorn på Åland.

Samarbetsstöd kan också beviljas för en förstudie till ett projekt som avses i denna paragraf. Ett kommunalförbund kan beviljas samarbetsstöd enligt samma villkor som en kommun.

Samarbetsstöd kan inte beviljas till ett belopp som motsvarar eller överstiger de totala godtagbara kostnaderna för ett projekt.

7 kap. Stöd för anläggningsprojekt i ytterskärgrården

25 §. Anläggningsstöd

Stöd för anläggningsprojekt i ytterskärgrården som är nödvändiga för utförande av landskapsandelsuppgifterna kan på ansökan beviljas kommuner och kommunalförbund. Anläggningsstödet utgör 20 procent av kommunens eller kommunalförbundets kostnader för anläggningsprojektet, med beaktande av vad som anges i 32 §.

26 §. Anläggningsprojekt

Med anläggningsprojekt avses byggande, anskaffning, grundlig reparation eller motsvarande åtgärder i fråga om lokaler som utgör en funktionell helhet samt anskaffning av lös egendom i samband med sådana åtgärder, om åtgärdens beräknade totalkostnader upp-

E 6 LL (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna

går till minst det belopp som fastställts i en plan som avses i 27 eller 28 §. Anskaffning av markområde ska inte betraktas som ett anläggningsprojekt.

Som ett anläggningsprojekt kan även anses en åtgärd enligt 1 mom., om de beräknade kostnaderna underskrider det belopp som fastställts i planen i fråga och om finansieringen av projektet skulle bli synnerligen betungande för kommunen eller kommunalförbundet.

27 §. Socialvårdsplan

Anläggningsprojekt inom socialvården, de högsta kostnaderna för de projekt som berättigar till stöd och projektens inledningsår godkänns i socialvårdsplanen enligt landskapslagen (1993:71) om planering av socialvården.

28 §. Finansieringsplan

Landskapsregeringen ska årligen i samband med avgivandet av förslaget till budget anta en finansieringsplan för anläggningsprojekt inom utbildningsverksamhet och kulturverksamhet under de fem följande finansåren. (2022/97)

Finansieringsplanen ska innehålla:

1) de projekt som ska förverkligas under planperioden i prioritetsordning finansårsvis,

2) en beräkning av de projektkostnader som berättigar till stöd och

3) en beräkning av det anläggningsstöd som ska betalas för projekten.

Kommuner och kommunalförbund ska årligen senast vid den tidpunkt som landskapsregeringen bestämt lämna in ett förslag till landskapsregeringen med de anläggningsprojekt som kommunen har för avsikt att förverkliga under de fem följande åren.

29 §. Projektplan

Den som ansöker om anläggningsstöd ska lämna in en projektplan över anläggningsprojektet till landskapsregeringen i god tid året innan projektet är avsett att inledas.

Projektplanen ska innehålla följande:

1) en allmän beskrivning av projektet,

2) en redogörelse för behovet av att genomföra projektet,

3) en beskrivning av tomten om det är frågan om en ny inrättning eller utvidgning av en tidigare inrättning,

4) huvudritningar i skala 1:100 och en kortfattad byggnadsbeskrivning,

5) en tidtabell för projektets genomförande samt

6) en kostnadsberäkning för projektet.

30 §. Fastställelse av anläggningsprojekt

Landskapsregeringen fastställer på basen av projektplanen de anläggningsprojekt som ska inledas under finansåret.

Samtidigt som ett anläggningsprojekt fastställs kan landskapsregeringen meddela sökanden ett förhandsbesked om de projekt som kan inledas året efter finansåret. Förhandsbeskedet är bindande för landskapsregeringen då de projekt som ska inledas följande år fastställs, om inte annat följer av landskapets budget eller av en plan som avses i 27 eller 28 §.

31 §. Förverkligande av anläggningsprojekt

Ett anläggningsprojekt ska påbörjas det år då fastställelsebeslutet enligt 30 § 1 mom. har fattats eller året därpå.

Landskapsregeringen kan av särskilda skäl på ansökan besluta att ett anläggningsprojekt får påbörjas innan det har fastställts.

32 §. Stödbelopp

För anläggningsprojekt betalas stöd högst för de kostnader landskapsregeringen har fastställt. Om de faktiska kostnaderna för ett anläggningsprojekt är mindre än de kostnader som godkänts i en plan som avses i 27 eller 28 § och som landskapsregeringen fastställt, betalas stöd för de faktiska kostnaderna.

Anläggningsstöd betalas inte för anläggningsprojekt vars kostnader är mindre än det belopp som fastställts i planen, om det inte är fråga om ett anläggningsprojekt som avses i 26 § 2 mom.

8 kap. Administration och utbetalning**33 §. Beslut om landskapsandelar och komplettering av skatteinkomsterna**

Landskapsregeringen beslutar om landskapsandelar och kompletteringen av skatteinkomsterna senast den 11 januari varje år.

34 §. Utbetalning

Landskapsandelarna och kompletteringen av skatteinkomsterna utbetalas månatligen från ingången av finansåret i lika stora poster senast den 11 varje månad.

En justering av basbeloppen enligt 16 § beaktas vid utbetalningen av landskapsandelar från och med november månad och ska vara slutförd inom finansåret.

35 §. (2019/59) Beslut om och utbetalning av samarbetsstöd

Beslut om beviljande av samarbetsstöd fattas av landskapsregeringen efter ansökan av en kommun eller ett kommunalförbund.

Landskapsregeringen fattar beslut om ansökningsperioderna samt andra bestämmelser om beviljande och utbetalning av samarbetsstödet.

36 §. Utbetalning av anläggningsstöd

Stöd för anläggningsprojekt i ytterskärgården utbetalas månatligen senast den 20 varje månad i lika stora poster under den tid projektet beräknas pågå. Den första posten ska betalas ut månaden efter den månad då meddelande har inkommit om att projektet har inletts. Om projektet på det sätt som avses i 31 § 2 mom. har inletts innan det har fastställts, ska dock den första posten betalas ut senast månaden efter den månad då fastställelsebeslutet fattades.

37 §. Projektredovisning och stödbeslut

För fastställelse av det slutliga stödet för ett anläggningsprojekt i ytterskärgården ska den som beviljats stöd redovisa de faktiska kostnaderna för genomförandet av projektet för landskapsregeringen. Projektredovisningen ska lämnas in till landskapsregeringen senast den 31 augusti året efter att anläggningsprojektet blev färdigt.

Landskapsregeringen fattar beslut om det slutliga stödet för anläggningsprojektet inom två månader efter att projektredovisningen har lämnats in.

38 §. Rättelse av räknefel

Landskapsregeringen kan på eget initiativ eller på begäran rätta räknefel i beslut och uppgifter som avses i denna lag.

39 §. Betalning av utebliven förmån

Om det efter att den i 43 § angivna tiden för fastställande av rättelseyrkande framkommer uppgifter som inte tidigare har varit kända, och om kommunen eller någon annan mottagare av landskapsandel på grund av detta inte har fått sådan landskapsandel eller komplettering av skatteinkomsterna som den enligt lag hade haft rätt till, ska det uteblivna beloppet betalas till mottagaren. På beloppet ska betalas en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. räntelagen (FFS 633/1982) räknat från ingången av den månad då landskapsandelen eller kompletteringen av skatteinkomsterna borde ha betalats.

Om den uteblivna förmånen har liten betydelse och utgifterna för utbetalning av den inte skulle stå i proportion till sakens ekonomiska betydelse, betalas dock inte förmånen.

Landskapsregeringen får besluta att en utebliven förmån betalas senare i samband med utbetalningen av följande landskapsandelar eller komplettering av skatteinkomsterna.

40 §. Återbetalning av grundlös förmån

Om en kommun eller någon annan mottagare av landskapsandel utan grund har fått landskapsandel eller komplettering av skatteinkomsterna, ska landskapsregeringen bestämma att det överbetalda beloppet ska återbetalas. På det belopp som återbetalas tas en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. räntelagen ut, räknat från ingången av den månad under vilken landskapsandelen eller kompletteringen av skatteinkomsterna har betalats.

Om den förmån som ska återbetalas är liten eller om det ska anses vara oskäligt att kräva återbetalning eller ta ut ränta, behöver det inte bestämmas att förmånen ska återbetalas.

Landskapsregeringen får besluta att en förmån som ska återbetalas dras av senare i samband med utbetalning av följande landskapsandelar eller komplettering av skatteinkomsterna.

41 §. När betalningsskyldigheten upphör

Skyldighet att betala en utebliven förmån eller att återbetala en grundlös förmån upphör inom fem år från utgången av det finansår då förmånen borde ha betalats eller betalades.

41a §. (2019/59) Upphörande och återbetalning av samarbetsstöd

Landskapsregeringen kan besluta att utbetalningen av samarbetsstödet ska upphöra samt att ett redan utbetalt samarbetsstöd eller en del av det ska återbetalas, om

1) stödet har använts i annat ett syfte än de som beskrivs i ansökan,

LL (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna

E 6

2) projektet i fråga har avbrutits eller

3) slutrapport och bokslut för projektet inte har lämnats in inom utsatt tid.

42 §. Återbetalning av anläggningsstöd

Landskapsregeringen kan besluta att den del av den anskaffade egendomens gängse värde som motsvarar stödet för ett anläggningsprojekt i ytterskärgården helt eller delvis ska återbetalas till landskapet, om egendomen överläts till någon annan, om verksamheten upphör eller om egendomens användning varaktigt ändras så att egendomen inte kan användas för någon annan verksamhet som hör till landskapsandelsuppgifterna.

Om den egendom för vilken anläggningsstöd har mottagits blir förstörd eller skadad, kan landskapsregeringen besluta att en motsvarande del av försäkrings- eller annan skadeersättning helt eller delvis ska betalas till landskapet eller dras av från stödet för ett nytt anläggningsprojekt i ytterskärgården.

Den som får anläggningsstöd ska inom sex månader efter det att de förändringar som avses i 1 och 2 mom. inträffat göra en anmälan till landskapsregeringen. Om det senare framgår att någon anmälan inte gjorts inom utsatt tid, ska en mot stödet svarande del av egendomens gängse värde betalas till landskapet med en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. räntelagen, om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beslutar något annat.

9 kap. Överklagande

43 §. Rättelseförfarande

En kommun eller ett kommunalförbund som inte godtar ett beslut om landskapsandel, komplettering av skatteinkomsterna eller beviljande av stöd enligt denna lag har rätt att inom trettio dagar efter att ha fått del av beslutet framställa ett skriftligt rättelseyrkande hos landskapsregeringen.

44 §. Överklagande

Landskapsregeringens beslut med anledning av ett rättelseyrkande får i fråga om lagligheten överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019). (2020/129)

Andra beslut som fattats med stöd av denna lag än de som anges i 1 mom. får inte överklagas.

10 kap. Särskilda bestämmelser

45 §. Kommuninvånare

Med invånare i kommunen avses den som har hemkommun i kommunen enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994).

Med kommunens invånarantal avses om inget annat anges antalet invånare i kommunen vid ingången av året före finansåret.

46 §. Skyldighet att lämna information

Kommuner och kommunalförbund ska ge landskapsregeringen den information som behövs för att fastställa landskapsandelar och komplettering av skatteinkomsterna enligt denna lag.

E 6 LL (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna

47 §. Vite

Om en kommun eller ett kommunalförbund vid ordnandet av landskapsandelsuppgifterna vägrar uppfylla en lagstadgad förpliktelse eller en förpliktelse om vilken föreskrivs med stöd av lag, kan landskapsregeringen vid vite tvinga kommunen eller kommunalförbundet att uppfylla förpliktelsen.

11 kap. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**48 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018 och tillämpas från och med finansåret 2018. Lagens 8 § ska dock tillämpas först från och med den tidpunkt som avses i 3 § 3 mom. landskapslagen om en kommunalt samordnad socialtjänst.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

49 §. Bestämmelser som upphävs

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1993:70) om landskapsandelar till kommunerna, landskapslagen (1993:72) om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten samt landskapslagen (1993:73) om bosättningsstrukturgrupper.

Bestämmelserna om landskapsandel för anläggningsprojekt i landskapslagen om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten ska dock tillämpas på anläggningsprojekt för vilka beslut om fastställelse eller om förhandsbesked har fattats före den 1 januari 2018.

50 §. Basbelopp för finansåret 2018

Basbeloppen som avses i 4, 9 och 11 §§ fastställs för finansåret 2018 med nettodriftnkostnaderna finansåret 2015 som grund. Basbeloppen beräknas på det sätt som föreskrivs i 18 och 19 §§ och justeras därefter med förändringen i kostnadsnivån enligt prisindex för den kommunala basservicen på Åland.

För finansåret 2018 fastställs basbeloppet för beräkning av landskapsandelen för medborgarinstitut till 34,70 euro och basbeloppet för beräkning av landskapsandelen för kulturverksamhet till 153,00 euro.

Landskapsregeringen fattar beslut om basbeloppen enligt 1 mom. senast den 11 januari 2018.

51 §. Landskapsandelar på socialvårdsområdet finansåret 2018

Trots 5 § 1 mom. och 6 § 1 mom. är landskapsandelarna för socialvården och för den samordnade socialtjänsten 14 procent av respektive normkostnad finansåret 2018.

52 §. Övergångsperiod

De ekonomiska effekterna för kommunerna av denna lags ikraftträdande utjämnas under finansåren 2018–2020. Utjämnningen sker på basen av en jämförelse mellan kommunens totalbelopp för finansåret 2017 och motsvarande belopp för finansåret 2018.

Med kommunens totalbelopp för finansåret 2017 avses det sammanlagda beloppet av landskapsandelar för driftskostnaderna och komplettering av skatteinkomsterna som enligt landskapslagen om landskaps-

andelar till kommunerna, landskapslagen om planering av socialvården samt landskapslagen om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten, i deras lydelse vid tidpunkten för denna lags ikraftträdande, betalas till kommunen för finansåret 2017.

Med kommunens totalbelopp för finansåret 2018 avses det sammanlagda beloppet av landskapsandelar och komplettering av skatteinkomsterna som med stöd av 33 § denna lag fastställs för kommunen för finansåret 2018.

För övergångsperioden beräknas en koefficient genom att summan av alla kommuners totalbelopp för finansåret 2017 divideras med motsvarande summa för finansåret 2018. Därefter multipliceras varje kommuns totalbelopp för finansåret 2018 med koefficienten och från produkten subtraheras kommunens totalbelopp för finansåret 2017. Om differensen är negativ får kommunen ett tillägg till landskapsandelen för socialvården under övergångsperioden och om differensen är positiv görs ett avdrag från landskapsandelen för socialvården. Tillägg och avdrag beräknas enligt följande tabell:

Finansår	Andel av differensen
2018	75 %
2019	50 %
2020	25 %

Ikraftträdandebestämmelse (2020/129):

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. självstyrelselag (1991:71) för Åland.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021. Lagens 6a § tillämpas vid beslut om landskapsandel för den samordnade socialtjänsten för finansåren 2021–2024. Lagens 17a § tillämpas vid fastställande av basbeloppen för de kostnadsbaserade landskapsandelarna för finansåret 2023.

Genom denna lag upphävs landskapsregeringens beslut om basbelopp för finansåret 2021 till den del de gäller fastställande av basbelopp för de kostnadsbaserade landskapsandelarna. Basbeloppen som avses i 4, 5a, 8a, 8c, 9 och 11 §§ fastställs för finansåret 2021 med nettodriftnkostnaderna finansåret 2018 som grund. Basbeloppen beräknas på det sätt som föreskrivs i 18 och 19 §§ och justeras därefter med förändringen i kostnadsnivån enligt prisindex för den kommunala basservicen på Åland. Landskapsregeringen fattar beslut om basbeloppen senast den 11 januari 2021.

Landskapsandelar enligt lagens 11a och 11b §§ tilldelas kommunerna först från och med finansåret 2022. De basbelopp som avses i de nämnda paragraferna fastställs dock för finansåret 2021 med en beräknad kostnad som grund. Dessa basbelopp utgör sedan grund för fastställande av basbeloppen för finansåret 2022. För att kompensera kommunen för de kostnader som uppstår under finansåret 2021 för den verksamhet

som avses i 11a och 11b §§ beviljas kommunen en ersättning som motsvarar 50 procent av normkostnaden för vardera verksamheten.

Fastställande av basbeloppen enligt denna lag ska betraktas som en uppföljning enligt 17 §.

Inkraftträdandebestämmelse (2021/136):

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2021. Lagens 5 och 10 §§ gäller till och med den 31 december 2021, och lagens 6a § gäller till och med den 31 december 2024.

Lagens 5 och 10 §§ tillämpas på de kostnadsbaserade landskapsandelarna för äldreomsorgen och grundskolan för finansåret 2021. Lagens 6a § tillämpas på den kostnadsbaserade landskapsandelen för den samordnade socialtjänsten för finansåren 2021–2024. Genom denna lag upphävs landskapsregeringens beslut om fastställande av de nämnda landskapsandelarna för 2021. Landskapsregeringen fastställer landskapsandelarna för 2021 enligt denna lag så fort som möjligt efter att den har trätt i kraft.

E 7 Landskapslag (1993:71) om planering av socialvården (2017/121)

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. (2017/121) Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på planering av socialvården om det föreskrivs i någon annan landskapslag (*speciallag*).

Med landskapsandel avses i denna lag landskapsandel för socialvård och för samordnad socialtjänst enligt landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna (*landskapsandelslagen*).

2 §. (2017/121) Socialvårdens resurser

Varje kommun ska anvisa resurser för den socialvård som enligt landskapsandelslagen hör till landskapsandelsuppgifterna.

3 §. Verksamhetsmöjligheter

Kommun skall, om inte annat är stadgat i speciallag, ordna de uppgifter som hör till socialvården

- 1) genom att själv ombesörja verksamheten,
- 2) genom att med stöd av avtal tillsammans med en annan kommun eller andra kommuner ombesörja verksamheten,
- 3) (2016/16) genom att låta kommunalförbund där kommunen är medlem ombesörja verksamheten,
- 4) (2016/16) genom att köpa tjänster av landskapet, av annan kommun, av kommunalförbund eller av annan som tillhandahåller socialvårdstjänster eller
- 5) (2016/16) genom att en serviceanvändare ges en servicesedel, med vilken kommunen förbinder sig att, upp till det värde som fastställts för sedeln enligt kommunens beslut, betala de tjänster som serviceanvändaren köper av en privat serviceproducent som kommunen godkänner.

Vad som i 1 mom. 4 punkten är stadgat om kommuns möjligheter att köpa tjänster gäller även kommunalförbund som handhar uppgifter inom socialvården.

Om en kommun eller ett kommunalförbund väljer ett privat alternativ för ombesörjandet av de uppgifter som hör till socialvården skall kommunen eller kommunalförbundet försäkra sig om att den privata socialvårdstjänsten motsvarar den nivå som krävs av motsvarande kommunala verksamhet.

Om en kommun eller ett kommunalförbund väljer ett privat alternativ för ombesörjandet av de uppgifter som hör till socialvården skall kommunen eller kommunalförbundet försäkra sig om att den privata socialvårdstjänsten motsvarar den nivå som krävs av motsvarande kommunala verksamhet.

2 kap. Planering

4 §. Socialvårdsplanen

Landskapsregeringen skall årligen i samband med avgivandet av förslaget till budget anta en plan för ordnande av socialvården i landskapet under de fem följande kalenderåren (*socialvårdsplanen*).

5 §. Socialvårdsplanens innehåll

Socialvårdsplanen ska innehålla: (2017/121)

- 1) målen och anvisningarna för ordnandet av socialvården,
 - 2) de föreskrifter som meddelas med stöd av myndigande i speciallag,
 - 3) (2020/75) de landskapsandelar som ska erläggas för socialvården och för den samordnade socialtjänsten, basbelopp enligt åldersgrupp per invånare samt en uppskattning av det sammanlagda beloppet av driftskostnaderna för den socialvård som kommunerna ordnar,
 - 4) antalet anställda inom den socialvård som ligger till grund för fastställande av landskapsandelen samt
 - 5) (2017/121) en förteckning över anläggningsprojekt, de högsta kostnaderna för de projekt som berättigar till stöd och projektens inledningsår.
- Dessutom ska planen innehålla beloppet av minimikostnaderna för att ett projekt ska betraktas som ett anläggningsprojekt samt en uppskattning av det stöd som betalas för anläggningsprojekt. (2017/121)

6 §. Förslag över anläggningsprojekt

Kommun skall årligen senast vid den tidpunkt som landskapsregeringen bestämt tillställa landskapsregeringen ett förslag över de anläggningsprojekt som det är meningen att förverkliga inom kommunen under de fem följande åren.

Vad i 1 mom. är föreskrivet om kommun gäller även kommunalförbund som ombesörjer i denna lag avsedd verksamhet.

Kapitelrubrik upphävd (2017/121)

7-14a §§. Upphävda (2017/121).

14b-14i §§. Upphävda (2020/75).

Kapitelrubrik upphävd (2017/121)

15-21 §§. Upphävda (2017/121).

22 §. Upphävd (2007/69).

23-25 §§. Upphävda (2017/121).

E 7 LL (1993:71) om planering av socialvården

5 kap. Sökande av ändring**26 §.** Upphävd (2017/121).**27 §.** (2017/121) *Överklagande*

Landskapsregeringens beslut som avses i 29 § 3 mom. får i fråga om lagligheten överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen enligt [förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996)].

Förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996) har ersatts av L om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019)

Kapitelrubrik upphävd (2017/121)**28 §.** Upphävd (2017/121).**7 kap. Särskilda bestämmelser****29 §.** *Servicesystemets ändamålsenlighet*

Om kommunen inte har ordnat sådan service för sina invånare som avses i speciallagarna och den nödvändiga basservicen inte motsvarar allmänt godkänd nivå i landskapet, kan landskapsregeringen pröva ändamålsenligheten i kommunens servicesystem.

Om landskapsregeringen konstaterar att servicesystemet har allvarliga brister av orsaker som beror på kommunen, kan landskapsregeringen ge kommunen rekommendationer om hur och inom vilken tid bristerna i servicesystemet skall korrigeras.

Om kommunen inte har korrigerat bristerna i servicesystemet inom den tid som landskapsregeringen fastställt i sin rekommendation, kan landskapsregeringen helt eller delvis återkräva kommunens landskapsandel till landskapet för den tid och till den del servicesystemet har konstaterats vara bristfälligt på det sätt som landskapsregeringen avser.

Återkrav av en kommuns landskapsandel kan förnyas sedan landskapsregeringen på nytt har behandlat bristerna i servicesystemet på det sätt som stadgas i 1 och 2 mom. Återkravet av landskapsandel får härvid inte beröra en sådan tidsperiod för vilken landskapsandel redan tidigare har återkrävts.

30 §. (2017/121) *Skyldighet att lämna upplysningar*

Kommunerna eller kommunalförbunden ska ge landskapsregeringen de upplysningar som behövs för att pröva ändamålsenligheten i kommunens servicesystem.

31-32 §§. Upphävda (2017/121).**33 §.** *Formulär*

Verksamhetsberättelse, projektplan samt projektrelevans skall uppgöras på formulär som fastställs av landskapsregeringen.

34 §. *Landskapsförordning*

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

8 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**35 §.** *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994. Bestämmelserna i 2 och 3 kap. tillämpas första gången redan år 1993 vid antagande av socialvårdsplanen för åren 1994-1998.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1983:63) den 22 november 1983 om planering och landskapsstöd inom social- och hälsovården jämte ändringar.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

36 §. *De kalkylerade markbeloppen det år då lagen träder i kraft*

De kalkylerade markbeloppen per invånare som skall tillämpas det år då lagen träder i kraft godkänns i socialvårdsplanen.

37 §. *Tillämpning av tidigare gällande bestämmelser*

Landskapsstöd för kostnader som uppkommit före lagens ikraftträdelse betalas enligt de tidigare gällande bestämmelserna, såvida inte något annat stadgas i denna paragraf.

På anläggnings- och driftskostnadsprojekt som har påbörjats innan denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet till den del projektets genomförande fortsätter medan denna lag gäller. På alla egendomsöverlåtelse och ändringar av användningssyften som har skett efter ikraftträdandet tillämpas 25 §.

Ett ärende som är anhängigt vid [landskapsstyrelsen] när denna lag träder i kraft skall slutbehandlas enligt de bestämmelser som har gällt tidigare, om det inte är fråga om överlåtelse och ändringar av användningsändamål som avses i 2 mom.

38 §. *Pensionsskyddet för personalen vid en privat verksamhetsenhet*

Den som då denna lag träder i kraft är anställd hos en privat arbetsgivare som tillhandahåller kommun eller kommunalförbund tjänster som avses i 3 § 1 mom. 4 punkten har, såvida landskapslagen (1971:51) om vissa pensioner, som skall betalas av landskapsmedel tillämpades på ifrågavarande verksamhet före den 1 januari 1984, rätt till ålders-, invalid-, arbetslöshets- och deltidspension ur landskapets medel enligt de regler som gäller för personer som är anställda hos landskapet.

Sedan i 1 mom. avsedd person avlidit betalas familjepension efter honom enligt samma regler som efter person som varit anställd hos landskapet.

En arbetsgivare som avses i 1 mom. är skyldig att till landskapet Ålands pensionsfond för varje kvartal betala en andel av pensionskostnaderna för personer som avses i sagda moment. Andelen utgör 25 procent av ifrågavarande personers lön. Andelen för visst kvartal skall betalas under den första månaden i följande kvartal. Med avvikelse från vad som nu sagts är andelen av pensionskostnaderna under ikraftträdelseåret dock 15 procent samt under det andra giltighetsåret 17,5 procent, under det tredje 20 procent och under det fjärde 22,5 procent. (1995/73)

En pensionskostnadsandel enligt denna lag jämte en årlig ränta av 16 procent för den tid som betalningen har försenats får indrivnas utan dom eller utslag på det sätt som föreskrivs i [lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (FFS 367/1961)].

Om arbetsgivaren är ett samfund eller en sammanlutning för vars förpliktelser en delägare eller en bolagsman svarar såsom för egen skuld, kan en pensionskostnadsandel enligt denna lag jämte dröjsmålsränta sökas ut hos delägaren eller bolagsmannen enligt 4 mom.

Sedan denna lag trätt i kraft gäller om pensionskyddet för dem som anställs av en privat arbetsgivare som avses i 1 mom. bestämmelserna i lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/1961).

L om indrivning av skatter och avgifter i utskökningsväg (FFS 367/1961) har ersatts av L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

I kraftträdandebestämmelse (2017/121):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018. Lagen ska dock tillämpas i sin tidigare lydelse när det gäller anläggningsprojekt för vilka beslut om fastställelse eller om förhandsbesked har fattats före detta datum.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

E 8 Landskapslag (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst

1 §. Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på organiseringen av samarbetet mellan kommunerna vad gäller tillhandahållandet av all den socialvård som enligt lag ankommer på kommunerna förutom barn- och äldreomsorg (samordnad socialtjänst).

2 §. Samordningens syfte

Syftet med en samordnad socialtjänst enligt denna lag är att främja en likvärdig service, en effektiv användning av resurserna, en samlad kompetens och en ökad specialisering inom personalen, en större integritet, en stärkt anonymitet och ett gott rättsskydd.

3 §. Samarbetsform

För organiseringen av det samarbete som avses i denna lag utgör landskapet Åland ett socialvårdsområde. (2019/30)

2 mom. upphävt (2019/30).

De kommuner som hör till ett socialvårdsområde ska ingå ett avtal om organiseringen av samarbetet enligt denna lag senast den 1 april 2019. Avtalet ska träda i kraft senast den 1 januari 2020. Kommunerna ska senast fjorton dagar efter det att ett avtal har slutits mellan kommunerna underrätta landskapsregeringen om avtalets innehåll och omfattning. På avtalet tillämpas i övrigt vad som föreskrivs om samarbete mellan kommuner i 12 kap. i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland. (2017/74)

Om kommunerna inte inom den i 3 mom. föreskrivna tiden kan komma överens om hur samarbetet ska organiseras ska samarbetet förvaltas av ett kommunalförbund med samtliga kommuner som medlemmar. (2019/30)

4 §. Socialvårdstjänster i landskapet

De socialvårdstjänster som den kommunala myndigheten som avses i 3 § ska tillhandahålla ska ordnas på lika villkor. Myndigheten ska säkerställa att de

LL (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst

E 8

socialvårdstjänster som var och en har rätt till finns att tillgå för samtliga invånare i socialvårdsområdet, inom de gränser som står till socialvårdens förfogande vid respektive tidpunkt.

5 §. (2019/30) Förvaltning

På förvaltningen av det samarbete som avses i denna lag ska även iakttas vad som föreskrivs i 12 kap. i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland, om inte annat föreskrivs genom lag.

6 §. (2019/30) Röstetal och beslutsfattande

I kommunalförbundets högsta beslutande organ har varje kommun en röst per påbörjat femhundralet invånare i respektive kommun på årets första dag.

Kommunalförbundets högsta beslutande organ är beslutfört när minst två tredjedelar av medlemskommunerna är representerade vid mötet och invånarantalet i de kommuner som är representerade vid mötet är minst hälften av det sammanlagda invånarantalet i kommunalförbundets medlemskommuner.

Om kommunerna inte har avtalat om någonting annat, krävs det för att kommunalförbundets budget ska kunna godkännas i kommunalförbundets högsta beslutande organ att förslaget understöds av en majoritet av rösterna och dessutom av minst en tredjedel av medlemskommunerna och mer än hälften av dessa medlemskommuners representanter om medlemskommunerna har fler än en representant per kommun. Övriga ärenden avgörs i kommunalförbundets högsta beslutande organ med enkel majoritet.

6a §. (2019/30) Personal

I fråga om den omorganisation som sker enligt denna lag och som leder till att personalen byter arbetsgivare i form av överlåtelse av rörelse finns särskilda bestämmelser.

Den omorganisation som avses i denna lag genomförs i samarbete med representanter för berörd myndighets personal i enlighet med vad som är särskilt föreskrivet.

6b §. (2019/30) Överföring av handlingar

När det kommunalförbund som avses i 3 § inleder sin verksamhet ska handlingar som berörs av den samordnade socialtjänsten och som har upprättats och förvaras vid kommunerna eller kommunalförbundet för det åländska specialomsorgsdistriktet utan hinder av sekretessbestämmelserna överföras till det kommunalförbund som avses i 3 § för att användas och förvaras av det.

6c §. (2019/30) Landskapsregeringens delaktighet i processen

Landskapsregeringen ska bistå kommunerna vid planeringen och förverkligandet av samarbetet enligt denna lag.

Landskapsregeringen utövar tillsyn över kommunernas tillämpning av denna lag.

6d §. (2019/36) Finansiering

Kommunalförbundets medlemmar svarar för finansieringen av den samordnade socialtjänsten i enlighet med vad som avtalas i grundavtalet för kommunalförbundet.

E 9 LL (2023:5) om kompensation ... för sänkta samfundsskatteintäkter

På den verksamhet som omfattas av den samordnade socialtjänsten tillämpas landskapslagen (1993:71) om planering av socialvården. Kommunen tilldelas landskapsandel enligt landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna. Enligt 8 § i den nämnda lagen är kommunalförbundet mottagare av landskapsandelen.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

E 9 Landskapslag (2023:5) om kompensation till kommunerna för sänkta samfundsskatteintäkter**1 §. Kompensation för sänkta skatteintäkter**

Landskapsregeringen betalar kompensation till kommunerna för den sänkning av intäkterna från beskattningen av samfund och samfällda förmåner som orsakas av social- och hälsovårdsreformen i riket.

2 §. Kompensationsbelopp

Kompensationen betalas skatteårsvis och beloppet motsvarar 11,25 procentenheter av den andel av den debiterade samfundsskatten som för respektive skatteår återförs till Åland i form av skatteavräkning enligt 49 § i självstyrelselagen (1991:71) för Åland.

Kompensationsbeloppet fastställs så snart som möjligt efter att skatteavräkningen har verkställts och fördelas mellan kommunerna enligt de andelar som med stöd av 32 § i kommunalskattelagen (2011:119) för landskapet Åland har fastställts för det skatteår till vilket kompensationen hänför sig.

3 §. Förskott

Under skatteåret betalas kompensationen till kommunerna månatligen i förskott. Förskottsbeloppet beräknas utgående från det förskott på skatteavräkningen som betalas med stöd av 49 § i självstyrelselagen.

Förskottsbeloppet fördelas mellan kommunerna enligt de andelar som med stöd av kommunalskattelagen för landskapet Åland tillämpas för det aktuella skatteåret. Om kommunernas andelar fastställs på nytt under skatteåret beaktas detta dock inte vid fördelningen av förskottsbeloppet.

4 §. Avräkning

Skillnaden mellan förskottsbelopp och kompensationsbelopp avräknas i samband med nästa förskottsbetalning efter att kompensationsbeloppet har fastställts. Om skillnaden är stor kan avräkningen fördelas över flera månader.

5 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2023 och tillämpas från och med skatteåret 2023. De månatliga förskott som inte har betalats ut till kommunerna när lagen träder i kraft ska betalas ut så snart som möjligt.

E 10 Landskapslag (2023:12) om kompensation till kommunerna för förlust av skatteintäkter på grund av vissa avdrag**1 §. Kompensation för förlust av skatteintäkter**

Landskapsregeringen betalar kompensation till kommunerna för den förlust av skatteintäkter som orsakas av följande avdrag i kommunalskattelagen (2011:119) för landskapet Åland:

- 1) resekostnadsavdraget från förvärvsinkomsten enligt 10 §
- 2) grundavdraget enligt 23 §.

2 §. Kompensationsbelopp

Kompensationsbeloppet utgör 70 procent av kommunens förlust av skatteintäkter enligt 1 §.

Kompensationen betalas skatteårsvis och beloppet bestäms med uppgifterna om debiterad skatt som grund. Kompensationsbeloppet fastställs så snart som möjligt efter att beskattningen har slutförts.

3 §. Förskott

Under skatteåret betalas kompensationen för förlust av skatteintäkter i förskott. Kommunens förskottsbelopp beräknas med utfallet av tidigare beskattning som grund, samt med beaktande av förändringar som skett därefter och som kan anses ha betydelse för den slutliga kompensationens storlek.

4 §. Avräkning

Skillnaden mellan förskottsbeloppet och kompensationsbeloppet avräknas i samband med nästa förskottsbetalning efter att kompensationsbeloppet har fastställts.

5 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 april 2023 och tillämpas från och med skatteåret 2023. Förskottet för skatteåret 2023 betalas ut så snart som möjligt efter att lagen har trätt i kraft.

E 11 Landskapslag (1972:50) om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion

1 §. Räntestöd för lån, som kommun upptar för anskaffande av områden för bostadsproduktion och därtill anslutna behov, kan av [landskapsstyrelsen] beviljas på sätt i denna lag stadgas.

Lån, för vilket räntestöd erlägges, benämnes i denna lag räntestödscredit.

2 §. Räntestöd har till ändamål att förbättra kommunernas möjligheter att anskaffa lämpliga områden för bostadsproduktion och att därigenom främja en fortlöpande tillgång på områden för bostadsbyggnader av olika slag och därtill anslutna behov.

Förvärv av områden skall ske med särskilt beaktande av kommande års behov av bostadsproduktion.

3 §. I [ordinarie] årsstaten fastställs det högsta belopp vartill räntestödscrediterna i stöd av denna lag varje år får uppgå.

4 §. [Landskapsstyrelsen] beslutar om den kredit som skall godkännas såsom räntestödscredit. Räntestödscredit får icke uppgå till högre belopp än områdets anskaffningspris.

Såsom räntestödscredit kan godkännas kredit som för i denna lag avsedda ändamål beviljas av kreditanstalt, som står under offentlig tillsyn.

5 §. Förutsättning för godkännande av räntestödscredit är att priset på det förvärvade eller för förvärv avsedda området med beaktande av läget och omständigheterna i övrigt är skäligt och att området med hänsyn till läge, mark och övriga förhållanden kan anses lämpligt att användas för bostadsproduktion och därtill anslutna behov.

6 §. Lånetiden för i denna lag avsedd räntestödscredit får vara högst 20 år.

7 §. Angående den ränta kreditanstalt högst får uppbära på räntestödscrediter, som beviljats i stöd av denna lag, gäller vad därom i riket är stadgat.

8 §. Den till kommun av landskapsmedel utgående andelen av räntan på räntestödscredit fastställs årligen i [ordinarie] årsstaten.

9 §. Räntestöd utbetalas till kreditanstalterna av landskapsmedel.

10 §. Tillsynen över användningen av räntestödscrediter enligt denna lag utövas av [landskapsstyrelsen].

Kreditanstalt skall övervaka, att räntestödscredit användes för det ändamål som förutsättes i beslutet om dess beviljande och i enlighet med stadgandena i denna lag och med stöd därav utfärdade bestämmelser. Den som erhållit räntestödscredit är skyldig att lämna kreditanstalten för tillsynen nödiga uppgifter.

Kreditanstalt och den som erhållit räntestödscredit är skyldig att lämna [landskapsstyrelsen] de uppgifter som erfordras för konstaterande av att kreditvillkoren iakttagits.

11 §. Har kommun använt medel av räntestödscredit för annat ändamål än vad som avses i denna lag, lämnat väsentligt vilseledande uppgifter vid ansökingen om kredit eller hemlighållit omständighet av väsentlig betydelse för kreditens beviljande eller vägrat lämna i 10 § avsedda uppgifter, kan [landskapsstyrelsen] förklara det beviljade räntestödet förverkat.

Kommunen kan härvid förpliktas att helt eller delvis till landskapet återbetala den av landskapsmedel erlagda räntegottgörelsen samt dessutom i årlig straffränta erlagga två procent på kreditbelopp från den dag det lyfts.

12 §. Har med räntestödscredit anskaffat område i sin helhet eller till största delen sålts eller har området tagits i bruk för annat än bostadsproduktionsändamål och därtill anslutna behov eller har omständigheterna förändrats så, att de villkor som gäller för räntestödscredit icke längre uppfylles, eller föreligger eljest

skäl därtill, kan [landskapsstyrelsen] helt eller delvis inställa utbetalningen av räntestöd från och med den tidpunkt, då ovan avsedd förändring i förhållandena inträtt eller området begynt nyttjas i strid med bestämmelserna.

Har räntestöd redan erlagts efter den i 1 mom. avsedda tidpunkten, kan kommunen åläggas att återbetala denna del av räntestödet i dess helhet eller till någon del.

13 §. I beslut som givits med stöd av denna lag, med undantag av beslut som avses i 11 och 12 §§, får ändring ej sökas genom besvär. Oaktat besvär anförts, kan i 11 och 12 §§ avsett beslut omedelbart verkställas.

14 §. Vad [i 94 § 1 mom. landskapslagen om kommunalförvaltning i landskommunerna i landskapet Åland och 96 § 1 mom. 2 punkten landskapslagen om kommunalförvaltning i Mariehamns stad] är stadgat angående underställning av kommuns fullmäktiges beslut om upptagande av lån tillämpas icke på räntestödscredit.

15 §. Närmare bestämmelser angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Se LF (1973:47) om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion.

E 12 Landskapsförordning (1973:47) om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion

1 §. Ansökan om räntestödscredit skall göras i den ordning [landskapsstyrelsen] föreskriver. Till ansökan skall fogas av [landskapsstyrelsen] föreskriven utredning.

2 §. Kredit får godkännas såsom räntestödscredit för anskaffning av bostadsområde endast om ansökan därom har tillställts [landskapsstyrelsen] senast inom tre månader från den tidpunkt, då vederbörande kommunala myndighets beslut om förvärv av området har vunnit laga kraft.

3 §. Kreditanstalt skall hos [landskapsstyrelsen] särskilt för varje halvår ansöka om räntegottgörelse för räntestödscredit. Ansökan skall innehålla de uppgifter som erfordras för beräkning av räntegottgörelsen och övrig av [landskapsstyrelsen] föreskriven utredning.

4 §. Av skuldebrev som upprättas för räntestödscredit skall framgå vad i 11 och 12 §§ landskapslagen om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion är stadgat om förlust av räntestöd och därmed förenade följder.

5 §. Kommun skall i enlighet med de närmare bestämmelser [landskapsstyrelsen] utfärdar lämna denna uppgifter om hur områden som har förvärvats med räntestödscredit utnyttjas.

E 13 LL (1977:77) om räntestöds-krediter ... för främjande av företagsverksamheten

E 13 Landskapslag (1977:77) om räntestöds-krediter till kommuner för främjande av företagsverksamheten

1 §. Ur landskapets medel kan erläggas räntestöd för krediter vilka beviljats landskapets kommuner för byggande av produktionsbyggnader och -konstruktioner för industriföretags, arbetsrörelser och turistföretags verksamhet.

Kredit, för vilken räntestöd erlägges, benämnes i denna lag räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader.

2 §. Då kommun erhåller i denna lag avsett räntestöd skall kommunen vid uppbärande av hyra eller annat vederlag bevilja företag som avses i 1 § en lättnad som motsvarar räntestödets storlek.

3 §. [Landskapsstyrelsen] besluter vilka krediter som skall godkännas såsom räntestöds-krediter för kommuns produktionsbyggnader.

Såsom räntestöds-krediter för kommuns produktionsbyggnader kan godkännas krediter som för i denna lag avsedda ändamål beviljas av banker, kreditaktiebolag, Postbanken eller försäkringsanstalter, för vilka i denna lag användes den gemensamma benämningen kreditinrättning.

4 §. Överlåtes i denna lag avsedd produktionsbyggnad eller -konstruktion för vilken räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader beviljats, helt eller delvis, kan kreditinrättningen överföra krediten helt eller delvis såsom i denna lag avsedd räntestöds-kredit på mottagaren, om denne är i 1 § nämnt företag och [landskapsstyrelsen] godkänt överlåtelser.

5 §. Räntestöds-krediter för kommuns produktionsbyggnader inom tilläggsstödsområde som avses i [landskapslagen (1976:10) den 2 mars 1976 om produktionsstöd] kan uppgå till högst 80 procent och inom andra områden till högst 50 procent av det totalbelopp, som upptagits i en godtagbar kostnads-kalkyl för investering i sådan anläggningstillgång som avses i 1 §.

6 §. Den årliga ränta som gäldenär skall erlägga på räntestöds-krediten för kommuns produktionsbyggnader är, efter i denna lag avsedd räntegottgörelse, inom tilläggsstödsområde fem procent och inom andra områden i landskapet sex procent.

Återbetalningstiden för räntestöds-krediter för kommuns produktionsbyggnader får vara högst 20 år.

7 §. Användes för uppförandet av kommuns produktionsbyggnader eller -konstruktioner landskapslån eller -understöd eller sådana av kreditanstalt beviljade lån för vilka landskapet erlägger räntestöd, får det sammanlagda beloppet av dessa lån och räntestöds-krediten för kommuns produktionsbyggnader, räknat i procent av det i godtagbar kostnads-kalkyl upptagna totalbeloppet, icke överstiga de i 5 § nämnda procent-satserna.

8 §. [Landskapsstyrelsen] fastställer storleken av den ränta, som uppbäres för räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader, samt övriga lånevillkor.

9 §. Räntestödet gives kommunerna så att till kreditinrättningarna ur landskapets medel erlägges skillnaden mellan ovan i 8 § avsedd ränta och den ränta kommunerna enligt 6 § är skyldiga att erlägga.

Räntestöd betalas efter det att produktionsbyggnad eller -konstruktion färdigställts.

10 §. Tillsynen över räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader utövas av [landskapsstyrelsen].

Kreditinrättning skall övervaka att räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader användes för det ändamål som förutsattes i det beslut genom vilket den beviljats och enligt stadgandena i denna lag och enligt med stöd därav utfärdade bestämmelser. Den som erhållit räntestöds-kredit är skyldig att lämna kreditinrättningen för övervakningen behövliga uppgifter.

Kreditinrättningarna och den som erhållit räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader är skyldiga att lämna [landskapsstyrelsen] de uppgifter som erfordras för konstaterande av huruvida kreditvillkoren iakttagits. [Landskapsstyrelsen] äger även rätt att företaga granskningar hos kredittagaren.

11 §. De allmänna bestämmelser, vilka utfärdats angående sysselsättningsvillkoren i fråga om landskapets understöd och lån, tillämpas icke på räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader.

12 §. Har den, som emottagit räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader använt kreditmedel för annat ändamål än det för vilket medlen beviljats eller vid ansökningen om kredit lämnat väsentligen oriktig uppgift eller hemlighållit omständighet av väsentlig betydelse för kreditens beviljande eller vägrat lämna i 10 § avsedd uppgift, kan [landskapsstyrelsen] förklara det beviljade räntestödet förverkat. Kredittagaren kan härvid förpliktas att helt eller delvis till landskapet betala den ur landskapets medel erlagda räntegottgörelsen samt dessutom en årlig straffränta på två procent av det vid varje tidpunkt lyftade kreditbeloppet.

13 §. Uthyres produktionsbyggnad eller -konstruktion, som uppförts med räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader, till annat än i 1 § avsett företag eller har förhållandena eljest blivit sådana, att kredittagaren icke längre uppfyller de för räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader stadgade eller föreskrivna villkoren, kan [landskapsstyrelsen] besluta att räntestöd icke längre skall erläggas ur landskapets medel, räknat från den tidpunkt då ovan avsedd uthyrning eller förändring av förhållandena bör anses ha ägt rum.

Har ur landskapets medel redan erlagts räntestöd efter den i 1 mom. avsedda tidpunkten, äger vad i 12 § är stadgat motsvarande tillämpning.

14 §. I beslut som fattats med stöd av denna lag, med undantag av beslut som avses i 12 och 13 §§, får ändring icke sökas genom besvär.

Oaktat besvär anförts kan i 12 och 13 §§ avsett beslut omedelbart gå i verkställighet.

15 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

16 §. (1979/54) Denna lag tillämpas på beviljade räntestöds-krediter för kommuns produktionsbyggnader för vilka ansökningar inkommit till [landskapsstyrelsen] under åren 1977-1981 och som används för finansiering av investeringar vilka inleds under åren 1977-1982.

E 14 Landskapslag (1989:60) om landskapsunderstöd för främjande av näringar i kommunerna

1 §. Kommun skall inom sitt område dra försorg om de uppgifter som hänför sig till främjande av näringar. För dessa uppgifter kan i kommunen finnas en tjänst som näringsombudsman.

2 §. Upphävd (2017:140).

3 §. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1989, varvid landskapslagen (1975:34) om landskapsstöd för avlöande av kommunala näringsombudsmän upphävs. Bestämmelserna i 2 § tillämpas dock från den 1 januari 1989 i stället för motsvarande bestämmelser i den upphävda lagen.

E 15 Landskapslag (1977:10) om reglering av personalens ställning vid privat institution, då institutionens verksamhet övertages av kommun eller kommunalförbund

1 §. Då i landskapslagen (1971:51) om vissa pensioner som skall betalas med landskapsmedel avsedd privat landskapsunderstödd institutionsverksamhet på grund av avtal övertages av kommun eller kommunalförbund, förflyttas den som är anställd hos institutionen om han samtycker därtill till motsvarande uppgift hos kommunen eller kommunalförbundet, såvida icke kommunens fullmäktige eller förbundsfullmäktige av vägande skäl besluter annorlunda.

2 §. Den som förflyttas till anställning hos kommun eller kommunalförbund äger rätt att komma i åtnjutande av de förmåner vederbörande tjänste- eller arbetskollektivavtal förutsätter.

3-4 §§. Upphävda (1987/18)

5 §. Har vid ovan i 1 § avsedd institutions pensionsregleringar även tillämpats lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/1961), kan kommunala pensionsanstalten och i lagen om pension för arbetstagare avsedd pensionsanstalt överenskomma om överförande av pensionsansvar såsom därom är stadgat i rikslag.

6 §. Har den som förflyttats till anställning hos kommun eller kommunalförbund det år, varunder eller vid vars utgång förflyttning skett, och därpå följande

LL (1989:60) om stöd för främjande av näringar.

E 14

kalenderår med stöd av tjänste- eller arbetskollektivavtal erhållit sådan semester eller semesterersättning som intjänats i privat institutions tjänst, tillkommer kommunen eller kommunalförbundet av landskapets medel ersättning för en så stor del av utgifterna för semesterlönen, semesterersättningen och semesterpremierna, som av den till semester berättigande tjänstgöringen motsvarar tjänstgöringen vid den privata institutionen.

7 §. Närmare stadganden om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

E 16 Landskapslag (1979:29) om allmänna vatten- och avloppsverk

1 §. Med allmänt vatten- och avloppsverk avses i denna lag inrättning, som äges av kommun eller kommunalförbund eller godkänts såsom kommuns allmänna vatten- och avloppsverk och vars uppgift är att ombesörja vattenanskaffning och avloppsreglering i ett eller flera samhällen.

Vad i denna lag stadgas om allmänt vatten- och avloppsverk gäller i tillämpliga delar även inrättning, vars uppgift är att ombesörja antingen vattenanskaffning eller avloppsreglering i ett eller flera samhällen.

Ett allmänt vattenverk anses som litet om dess vattenanskaffning är mindre än 10 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller betjänar färre än 50 personer. Ett allmänt vattenverk anses som medelstort om dess vattenanskaffning är mellan 10 och 10 000 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller betjänar mellan 50 och 50 000 personer. Ett allmänt vattenverk anses som stort om dess vattenanskaffning är minst 10 000 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller betjänar minst 50 000 personer. (2023/79)

2 §. Med vattenanskaffning avses i denna lag leverans av vatten, främst för hushållsändamål, samt med avloppsreglering avledande och rening av avfalls-, regn- och dräneringsvatten.

3 §. Med allmänt vatten- och avloppsverks verksamhetsområde avses det område, inom vilket verket har ordnat eller skall ordna vattenanskaffning och avloppsreglering. Verksamhetsområdet bestäms av kommunens fullmäktige. Verksamhetsområdet skall vara ändamålsenligt och sådant, att vattenanskaffning och avloppsreglering inom detta kan ordnas och skötas ekonomiskt tillfredsställande.

4 §. Vatten- och avloppsverk, som icke äges av kommun eller kommunalförbund, godkännes såsom allmänt vatten- och avloppsverk av fullmäktige i den kommun, där det har sitt verksamhetsområde.

I 1 mom. avsett godkännande förutsätter att verket tillgodoser behovet hos en större grupp av konsumenter och att det kan anses förmå sköta sina uppgifter på vederbörligt sätt.

5 §. Allmänt vatten- och avloppsverk skall i den mån de ekonomiska förutsättningarna det medger utveckla

E 16 LL (1979:29) om allmänna vatten- och avloppsverk

vattenanskaffningen och avloppsregleringen inom sitt verksamhetsområde i enlighet med de krav som ställs av samhällets utveckling.

Om sanitära skäl eller behovet hos en större grupp av konsumenter eljest så kräver, skall kommunen ansvara för att åtgärder vidtages för ordnande av vattenanskaffning och avloppsreglering antingen på åtgärd av allmänt vatten- och avloppsverk, som är verksam inom kommunen, eller på annat lämpligt sätt.

6 §. Allmänt vatten- och avloppsverk är skyldigt att tillåta att fastighet, som är belägen inom dess verksamhetsområde, anslutes till verkets vattenledning och avlopp i enlighet med i 11 § avsedda allmänna anslutningsbestämmelser.

Vad i 1 mom. är stadgat om anslutning av fastighet gäller icke fastighet för industri, hotell eller andra därmed jämförbara inrättningar som i fråga om sin vattenförbrukning eller beskaffenheten eller mängden av det avfallsvatten, som skulle ledas i avloppen, skulle komma att försvåra det allmänna vatten- och avloppsverkets verksamhet eller dess möjligheter att på ett tillfredsställande sätt sköta sina uppgifter beträffande andra till verket anslutna fastigheter.

3 mom. upphävt (2016/85)

7 §. På område, för vilket i byggnadslagen avsedd plan har fastställts eller håller på att utarbetas, får allmänt vatten- och avloppsverk icke anläggas så, att genomförandet av planen försvåras.

8 §. Till allmänt vatten- och avloppsverk hör alla för dess verksamhet erforderliga anläggningar och konstruktioner, såsom vattentäcker, vattenreningsverk, pumpstationer, vattencisterner och vattenledningar samt rör-, tunnel- och öppna avlopp, inspektions- och regnvattensbrunnar och andra med dessa jämförbara anläggningar samt pumpstationer och reningsverk för avfallsvatten. Till allmänt vatten- och avloppsverk hör likväl icke i 9 § avsedda vatten- och avloppsanordningar på fastighet.

9 §. Allmänt vatten- och avloppsverk skall för varje fastighet, som anslutes till verkets vatten- och avloppsledningsnät, bestämma särskilda förbindelsepunkter, vilka skall vara belägna i fastighetens omedelbara närhet, om ej synnerligt skäl föranleder annat. På område, för vilket stads- eller byggnadsplan icke har fastställts, får förbindelsepunkt icke förläggas längre bort än etthundra meter från närmaste byggnad som skall anslutas till ledningsnätet.

Med vatten- och avloppsanordningar på fastighet avses i denna lag till fastighet hörande vatten- och avloppsledningar, avsedda att anslutas till allmänt vatten- och avloppsverkets vattenledning och avlopp, samt tillbehör och anläggningar fram till förbindelsepunkten.

10 §. Vatten- och avloppsanordningar på fastigheter som är anslutna till allmänt vatten- och avloppsverk skall hållas i sådant skick att de ej medför olägenhet för verket.

Vid behov får allmänt vatten- och avloppsverk granska beskaffenhet, skick och funktion hos vatten-

och avloppsanordningar på fastigheter som har anslutits eller anslutes till verkets ledningsnät.

11 §. Ägare av allmänt vatten- och avloppsverk kan utfärda allmänna bestämmelser såväl om anslutningen till verket som om villkoren för rätten att utnyttja den service verket erbjuder. Bestämmelserna skall utformas så, att de är opartiska i fråga om dem som ansluter sig till verket och så, att dessas möjligheter att tillgodogöra sig de tjänster som verket tillhandahåller icke oskäligt begränsas eller försvåras.

12 §. Om anslutning till allmänt vatten- och avloppsverk samt anslutningsvillkoren ingås avtal mellan verket och den som ansluter sig till detta. Avtalet får icke strida mot de allmänna bestämmelser som avses i 11 §. Om det inbördes förhållandet mellan verket och den som ansluter sig till detta gäller dessutom vad därom är särskilt stadgat.

13 §. (2005/55) Priset på hushållsvatten som distribueras från vattenverk mot betalning i enlighet med landskapslagen (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen ska bestämmas så att det täcker kostnaderna för vattentjänsten. Avgifter ska bestämmas för förbrukningskategorierna industri, jordbruk och hushåll. Vid beräkningen beaktas miljö- och resurskostnader. Landskapsregeringen kan i landskapsförordning inta särskilda bestämmelser om ekonomisk analys av verksamhetens vattenanvändning. (2016/85)

Med undantag av kravet på beaktande av principen om kostnadstäckning i 1 mom. får gällande avgifter fortsättningsvis tillämpas om de inte äventyrar syftena och möjligheten att uppnå de mål för vattenkvalitet som följer av bestämmelserna i 4 kap. 1 § och 5 kap. 1 och 2 §§ i vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland.

Närmare bestämmelser om avloppsvattenavgift finns i landskapslagen (1974:23) om avloppsvattenavgift.

13a §. (2023/79) Ett allmänt vattenverk ska ge information om kvaliteten på det hushållsvatten som det levererar och om grunderna för hur avgifterna för tjänsterna bildas.

Ett allmänt vattenverk som levererar hushållsvatten ska minst en gång om året i samband med fakturan eller annars i lättillgänglig form ge kunderna information om kvaliteten och priset på och förbrukningen av det hushållsvatten som verket levererar.

Ett allmänt vattenverks kunder ska förmedla den information som avses i 2 mom. till slutförbrukarna av hushållsvatten.

Bestämmelserna i 2 och 3 mom. om allmänna vattenverk och kunder gäller också i landskapslagen om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen avsedda anläggningar som levererar hushållsvatten för användning till en volym av minst 10 kubikmeter per dygn eller motsvarande minst 50 personers behov.

Närmare bestämmelser om den information om kvaliteten, priset och konsumtionen i fråga om hushållsvatten som avses i 2 och 3 mom. och om lämnandet och vidareförmedlingen av informationen får utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2023:85) om informationssystemet för vattentjänster.

14 §. Om vatten- och avloppsanordningar i fastighet och deras beskaffenhet samt om utförande av installationsarbete gäller vad därom är särskilt stadgat.

15 §. Den som är anställd i allmänt vatten- och avloppsverks tjänst eller som verket särskilt har befullmäktigat därtill är berättigad att i den omfattning som verkets planering, skötsel, drift och underhåll förutsätter röra sig på annan tillhörigt område och där vidtaga de åtgärder dessa syften betingar.

Innan i 1 mom. avsedda åtgärder vidtages, skall markägaren såvitt möjligt underrättas om dem och vederbörande ersätts för den olägenhet och skada som åtgärderna vållar.

16 §. (2023/79) Ett medelstort och stort allmänt vattenverk ska hålla sig informerat om dels de risker som hänförs till kvantiteten av eller kvaliteten på det råvatten som det använder, dels i vilket skick verkets anordningar är. I detta syfte ska verket kontrollera kvantiteten av och kvaliteten på det råvatten som det använder och anordningarnas skick. Uppgifterna om ledningsnätets placering ska omvandlas till elektronisk form. Ett stort allmänt vattenverk ska informera Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om mängden läckvatten i verkets vattenledningsnät, ägarstrukturen och klagomål från konsumenter.

Ett medelstort eller stort allmänt vattenverk ska kontrollera de parametrar utifrån den riskbaserade metod och den riskhantering i fråga om råvatten som avses i landskapslagen om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen. Vattenverket ser till att resultaten av den råvattenkontroll som utförts vid uttagpunkten samt uppgifterna om placeringen av och egenskaper hos grundvattentäkten sänds till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet på det sätt myndigheten bestämmer.

Ett medelstort eller stort allmänt vattenverk ska, till den del det är ansvarigt för kontroll, underrätta Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om sådana exceptionella förändringar som upptäckts i de parametrar som kontrolleras i fråga om råvatten och som avses i 2 mom.

Närmare bestämmelser om ett allmänt vattenverks skyldigheter att hålla sig informerat och om kontrollskyldigheten får utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2023:84) om riskhantering och egenkontroll för hushållsvatten.

16a §. (2023/79) Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet deltar vid behov och om det är ändamålsenligt i sammanställning av de miljöuppgifter som behövs för sådan riskhantering i fråga om råvatten som avses i landskapslagen om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen samt i identifiering av riskhanteringsåtgärder.

Landskapsregeringen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska samarbeta med riksmyndigheterna i arbetet med så kallade dataset, som förutsätts i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 om kvaliteten på dricksvatten. Landskapsregeringen i samarbete med Ålands miljö- och hälso-

skyddsmyndighet ska svara för det tekniska genomförandet av informationstjänster för tillhandahållande av webbinformation till vattenanvändarna.

Medelstora och stora allmänna vattenverk är skyldiga att inlämna de uppgifter landskapsregeringen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet behöver för att sammanställa miljöuppgifter och data enligt 1 och 2 mom.

16b §. (2023/79) Landskapsregeringen ska i samarbete med Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet förvalta ett informationssystem för vattentjänster med information om vattenanskaffning och avloppsreglering.

Medelstora och stora allmänna vattenverk ska till informationssystemet minst en gång om året lämna uppgifter om priserna på sina vattentjänster och grunderna för fastställande av dem samt de uppgifter som behövs för att beskriva vattentjänsternas effektivitet, kvalitet och lönsamhet. Det gäller också anläggningar som levererar vatten till ett vattenverk.

Närmare bestämmelser om informationssystemet för vattentjänster och de uppgifter som ska lämnas till det får utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2023:85) om informationssystemet för vattentjänster.

17 §. Underlåter allmänt vatten- och avloppsverk att iakttaga de bestämmelser som gäller dess verksamhet, kan landskapsregeringen vid vite eller vid äventyr att underlåtet arbete utföres på det allmänna vatten- och avloppsverkets bekostnad bestämma att det som orätmätigt har gjorts eller underlåtit skall rättas till.

Iakttar annat än kommun tillhörigt allmänt vatten- och avloppsverk icke de stadganden och bestämmelser som gäller verkets verksamhet, och upprepas försummelserna trots fullmäktiges anmärkningar, eller visar det sig att verket icke förmår sköta sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt, kan fullmäktige återkalla sitt godkännande av verket såsom allmänt vatten- och avloppsverk.

18 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

19 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

Lagen tillämpas på vatten- och avloppsverk i kommuns eller kommunalförbunds ägo som är i bruk då lagen träder i kraft, räknat från dagen för ikraftträdandet, och på verk av annat slag, räknat från den tidpunkt då det godkännes såsom allmänt vatten- och avloppsverk.

E 17 Landskapsförordning (2023:85) om informationssystemet för vattentjänster

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning innehåller bestämmelser om de uppgifter som ska lämnas till det informationssystem för vattentjänster som avses i 16b § i landskapslagen (1979:29) om allmänna vatten- och avloppsverk samt bestämmelser om upplysningsskyldigheten enligt 13a § 2 mom. i den lagen.

E 17 LF (2023:85) om informationssystemet för vattentjänster

Vad som föreskrivs om vattenverk och vattenverks kunder i 3 och 4 §§ i denna förordning gäller också i landskapslagen (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen avsedda anläggningar som levererar hushållsvatten för användning till en volym av minst 10 kubikmeter per dygn eller motsvarande minst 50 personers behov samt dessa anläggningars kunder.

2§. Uppgifter som ska lämnas till informationssystemet för vattentjänster

Vattenverk svarar för att de basuppgifter som avses i bilaga 1 meddelas till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet för att läggas in i informationssystemet för vattentjänster.

Dessutom ska vattenverk årligen till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet lämna de uppgifter som avses i bilaga 2 och som beskriver situationen den 1 februari innevarande år samt de uppgifter som avses i bilaga 3 och som gäller föregående år.

Ett stort allmänt vattenverk ska dessutom årligen till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet lämna uppgifter om de reklamationer som vattenverket tagit emot.

3§. Uppgifter som ska lämnas till kunden

De vattenverk som levererar hushållsvatten svarar för att det i ett datanät eller på något annat sätt utan begäran finns tillgängligt ett sammandrag av hur de kvalitetskrav och kvalitetsmål för hushållsvatten som föreskrivs med stöd av 17 § 5 mom. i rikets hälsoskyddslag (FFS 763/1994), vilken tillämpas med stöd av landskapslagen om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen, uppfyllts under det föregående kalenderåret.

De vattenverk som levererar hushållsvatten ska, utan begäran, i samband med fakturan eller på något annat sätt till kunden lämna information om

1) mängden hushållsvatten som levererats till kunden specificerat åtminstone per år och faktureringsperiod,

2) en uppskattning av kundens årliga förbrukning av hushållsvatten och en jämförelse med den genomsnittliga förbrukningen av hushållsvatten hos övriga motsvarande kunder, förutsatt att vattenverket har tillgång till dessa uppgifter,

3) bruksavgiften per kubikmeter för det hushållsvatten som levererats,

4) kundens grundavgift för levererat hushållsvatten per år eller faktureringsperiod och

5) länken till den webbplats där vattenförbrukare informeras.

4§. Förmedling av information till slutförbrukarna av hushållsvatten

Vattenverkets kunder ska förmedla den information som avses i 3 § vidare till slutförbrukarna av hushållsvatten på valfritt sätt.

5§. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2023.

Bilaga 1

Basuppgifter om vattenverket

Namn
FO-nummer
Hemort
Verkets kontaktuppgifter
Kontaktpersonernas kontaktuppgifter
Verksamhetsform
Ägarandelar
Fastställt verksamhetsområdet
Aktuell beredskapsplan
Information om hur uppgifterna om ledningsnätet bevaras
Uppgifter om vattentäkter
Uppgifter om vattencisterner

Bilaga 2

Årlig rapport om avgifter

Bruksavgift för hushållsvatten, inklusive mervärdesskatt (€/m³)

Grundavgift för hushållsvatten enligt fastighetstyp, inklusive måtaravgifter och mervärdesskatt (€/år)

Anslutningsavgifter för hushållsvatten enligt fastighetstyp, inklusive eventuell mervärdesskatt (€)

Fastighetstyper

De uppskattade beloppen av anslutningsavgifterna och grundavgifterna anges för fastighetstyperna nedan. Mätarstorleken ska motsvara den mätare som typiskt används för fastighetstypen. Annan indelning får göras och i så fall ska rapporten innehålla beskrivning av den indelningen.

	Egnahems- hus	Radhus	Flervånings- hus
Lägenheter	1	5	15
Invånare	3	15	38
Vattenförbrukning (m ³ /år)	150	750	2 000

Bilaga 3

Årlig rapport om verksamhet

Vattenuttag per vattentäkt (m³/år)

Mängden hushållsvatten som pumpats till ledningsnätet (m³/år)

Mängden fakturerat hushållsvatten enligt konsumtionstyp (m³/år)

Mängden hushållsvatten som sålts till andra vattenverk (m³/år)

Mängden infiltrerat vatten vid tillverkning av konstgjort grundvatten (m³/år)

Vattenledningsnätets längd enligt material och dimensioner (m)

Längd på sanerat vattenledningsnät (m/år)

Antal oförutsedda rörbrott i vattenledningsnätet (st./år)

Antal fast bosatta invånare som är anslutna till vattenledningsnätet (enligt situationen 31.12) (st.)
 Antal anslutningar till vattenledningsnätet (st.)
 Metoder för vattenbehandling
 Omfattning (€/år)
 Nya investeringar specificerade enligt investerings-
 typ (€/år)
 Ersättande investeringar specificerade enligt investerings-
 typ (€/år)
 Räkenskapsperiodens överskott/underskott (€/år)
 Uppgifter om användning och produktion av energi

E 18 Landskapslag (1983:31) om understöd för vatten- och avloppsprojekt

1 §. För att främja vattenförsörjning, avloppsreglering och behandling av avloppsvatten samt användning av slam som uppstår i samband med behandlingen av avloppsvatten, kan understöd beviljas ur landskapets medel i enlighet med vad i denna lag stadgas.

2 §. (1990/43) Understöd kan beviljas kommun, kommunalförbund eller sammanslutning som bildats för vattenförsörjning eller avloppsreglering. Understöd kan även beviljas fastighetsägare eller med ägare jämförbar innehavare av fastighet.

3 §. (1990/43) Understöd kan beviljas för byggande av
 1) anläggningar och konstruktioner som avses i 8 § landskapslagen (1979:29) om allmänna vatten- och avloppsverk,

2) slambehandlings- och komposteringsanläggningar,

3) vattenförsörjnings- och avloppsregleringsanläggningar samt anläggning för behandling av toalettavfall som behövs i projekt som gäller en viss fastighet eller i därmed jämförbara projekt samt vattenledningar och avlopp utanför byggnaden.

4 §. Förutsättning för att understöd skall kunna beviljas är:

1) att en godtagbar plan jämte kostnadsförslag uppgjorts;

2) att kostnaderna för projektet är skäligen;

3) att det av ekonomiska, sanitära, sociala, regionala eller därmed jämförbara skäl är ändamålsenligt att stödja projektet;

4) att, i fråga om projekt som gäller enbart vattenförsörjning, avledning och behandling av avloppsvattnet ordnats eller ordnas i samband med understödsprojektet;

5) att, i fråga om projekt som gäller enbart avledning av avloppsvatten, vattenförsörjning och behandling av avloppsvattnet ordnats eller ordnas i samband med understödsprojektet; samt

6) att, i fråga om projekt som gäller byggande av reningsverk för avloppsvatten, reningsnivån motsvarar de krav som [landskapsstyrelsen] uppställer.

Om särskilda skäl föreligger, kan understöd beviljas utan iakttagande av vad i 1 mom. 4 och 5 punkterna sägs.

5 §. Understöd beviljas på grundvalen av de godkända totala kostnaderna för planeringen och byggandet av anläggningen eller konstruktionen. Understödet får uppgå till högst 30 procent av kostnaderna. Har den som ansöker om understöd för samma projekt beviljats även lån ur landskapets medel eller lån för vilket räntestöd utges ur landskapets medel, får det sammanlagda beloppet av understödet och sådant lån uppgå till högst 60 procent av kostnaderna.

Utan hinder av vad som sägs i 1 mom. får understöd uppgå till högst 50 procent av kostnaderna, om det av vattenvårdsskäl ställs särskilt stränga krav på behandling och avledning av avloppsvatten eller om projektets huvudsakliga verkningsområde ligger i en glesbygd och det anses särskilt nödvändigt av sociala skäl eller hälsoskäl. Om lån som avses i 1 mom. beviljats får understödet tillsammans med sådant lån uppgå till högst 80 procent av kostnaderna. (1990/43)

6 §. (1990/43) Vid prövning av ansökan om understöd skall hänsyn tas till projektets betydelse för säkerställande av vattentillgången eller för vattenvården, kostnaderna för ordnande av vattenvården samt till sökandens möjligheter att för projektet erhålla annat stöd ur landskapets medel.

7 §. (1990/43) Understöd erläggs i en eller flera rater. Understöd som betalas i en rat erläggs när kostnaderna förfallit till betalning och arbetet avslutats så att anläggningen eller konstruktionen konstaterats fungera på ett godtagbart sätt. Den sista raten i fråga om understöd som betalas i flera rater skall utgöra minst 20 procent av det beviljade beloppet och erläggs efter att arbetet avslutats på ett godtagbart sätt och redovisningen granskats.

8 §. Ansökan om understöd prövas av [landskapsstyrelsen]. I samband med att beslut om beviljande av understöd fattas kan [landskapsstyrelsen] ställa villkor för projektets påbörjande, genomförande och slutförande. (1990/43)

[Landskapsstyrelsen] handhar övervakningen av hur understöd används. Den som har beviljats understöd är skyldig att lämna [landskapsstyrelsen] de uppgifter som erfordras för övervakningen.

9 §. [Landskapsstyrelsen] kan besluta att understöd eller del därav skall återbetalas till landskapet, om understödet erlagts på felaktiga grunder, om den som beviljats understödet lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter eller om han inte följer denna lag och med stöd därav lämnade direktiv. [Landskapsstyrelsen] kan besluta att det skall utgå en årlig ränta uppgående till högst 12 procent på det belopp som återkrävs, räknat från den dag understödet utbetalades.

10 §. Närmare föreskrifter angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

11 §. Denna lag träder i kraft den 1 september 1983.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1974:24) den 28 mars 1974 om understöd för vattenvård.

Skatter och avgifter till landskapet

F 1 Landskapsskattelag (1993:58)

1 §. Tillämpningsområde

På förvärvsinkomst skall betalas skatt till landskapet (*landskapsskatt*).

Med förvärvsinkomst avses sådan inkomst som enligt bestämmelserna i inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) är eller utgör förvärvsinkomst.

Med landskapsskatt avses tilläggsskatt på förvärvsinkomst.

2 §. Skattskyldig

Skyldiga att betala landskapsskatt är fysiska personer och dödsbon som enligt kommunalskattelagen [(1993:37)] för landskapet Åland är skyldiga att betala kommunalskatt, dock inte begränsat skattskyldiga.

Kommunalskattelag (1993:37) för landskapet Åland har ersatts av kommunalskattelag (2011:119) för landskapet Åland.

3 §. (2002/43) Beräkning av den beskattningsbara förvärvsinkomsten

Den beskattningsbara förvärvsinkomsten beräknas på samma grunder som den beskattningsbara inkomsten vid kommunalbeskattningen beräknas enligt bestämmelserna i kommunalskattelagen för landskapet Åland.

Om den beskattningsbara förvärvsinkomsten som fastställs för en skattskyldig understiger 10 euro skall skatten inte debiteras.

4 §. Underskottsgottgörelse

Underskottsgottgörelse som avses i 131 § inkomstskattelagen skall dras av från landskapsskatten enligt denna paragraf om en del av underskottsgottgörelsen skall dras av från kommunalskatten enligt 133 § nämnda lag. Gottgörelsen skall i så fall efter att avdrag enligt 132 § nämnda lag har gjorts fördelas mellan respektive skatter som uppräknas i 133 § nämnda lag i förhållande till dessas belopp, dock så att landskapsskattens och kommunalskattens belopp adderas när den del av underskottsgottgörelsen som skall avdras från kommunalskatten enligt 133 § nämnda lag räknas ut. Den del av gottgörelsen som skall avdras från kommunalskatten enligt 133 § nämnda lag fördelas mellan landskapsskatten och kommunalskatten i förhållande till dessas belopp.

5 §. (2002/43) Skattesats

Skattesatsen för landskapsskatten är 3,5.

5a §. Upphävd (2002/43).

6 §. Beskattningsförfarande

Fastställandet av till landskapet på grund av förvärvsinkomst årligen utgående landskapsskatt i stöd av denna lag samt skattens debitering och uppbörd verkställs i tillämpliga delar enligt vad därom är stadgat om skatt som på inkomst skall betalas till kommunen i lagen om beskattningsförfarande (FFS 1558/1995) och i förordningen om beskattningsförfarande (FFS 1579/1995) samt i bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen eller förordningen. (1997/39)

De i 1 mom. nämnda författningarna och bestämmelser som har utfärdats med stöd av dem skall tillämpas i landskapet sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar av författningarna eller av bestämmelser som har utfärdats med stöd av dem skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

3-4 mom. upphävda (2002/60).

Förordning om beskattningsförfarande (FFS 1579/1995) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som förordningen hade innan den upphävdes den 1 november 1998 genom förordning om beskattningsförfarande (FFS 763/1998).

7 §. Förskottsuppbörd

För uppbörden av landskapsskatt verkställs under skatteåret förskottsuppbörd i tillämpliga delar enligt vad därom är stadgat om den skatt som enligt lagen om beskattningsförfarande skall debiteras till en kommun i lagen om förskottsuppbörd (FFS 1118/1996) och i förordningen om förskottsuppbörd (FFS 1124/1996) samt i bestämmelser som har utfärdats med stöd av lagen eller förordningen. (1997/35)

De i 1 mom. nämnda författningarna och bestämmelser som har utfärdats med stöd av dem skall tillämpas i landskapet sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar av författningarna eller av bestämmelser som har utfärdats med stöd av dem skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

8 §. Skatteuppbörd

Uppbörd, indrivning och återbäring av landskapsskatt samt förskott, annan prestation och förskotts-innehållning som erläggs genom förskottsuppbörd skall verkställas i tillämpliga delar enligt vad därom är stadgat om kommunalskatt samt förskott, annan

F 2 LL (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet

prestation och förskottsinnehållning som erlaggs genom förskottsuppbörd i lagen om skatteuppbörd (FFS 611/1978) och i förordningen om skatteuppbörd (FFS 903/1978) samt i bestämmelser som har utfärdats med stöd av lagen eller förordningen.

De i 1 mom. nämnda författningarna och bestämmelser som har utfärdats med stöd av dem skall tillämpas i landskapet sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar av författningarna eller av bestämmelser som har utfärdats med stöd av dem skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

L om skatteuppbörd (FFS 611/1978) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som den hade innan den upphävdes den 15 augusti 2005 genom L om skatteuppbörd (FFS 609/2005). Förordning om skatteuppbörd (FFS 903/1978) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som den hade innan den upphävdes den 20 september 2005 genom finansministeriets förordning om skatteuppbörd (FFS 747/2005).

9 §. Förvaltningsavgifter

De förvaltningsavgifter som enligt de i 6 § 1 mom., 7 § 1 mom. och 8 § 1 mom. nämnda författningarna ankommer på statens myndigheter eller tjänstemän skall i landskapet handhas av [landskapsstyrelsen] om de enligt 23 § självstyrelselagen ankommer på landskapet.

9a §. Dröjsmålspåföljder

Vid försummelse att inom utsatt tid betala landskapsskatt uppbärs dröjsmålsränta och restavgift med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna om försummelse att inom utsatt tid betala kommunalskatt i lagen om skattetillägg och förseningsränta (FFS 1556/1995). (1997/30)

Den i 1 mom. nämnda lagen skall tillämpas i landskapet sådan den lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar i lagen skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

10 §. Förlust av skattefordran

Om preskription av landskapsskatt gäller vad om preskription av skatt är stadgat i rikslagstiftningen.

11 §. Ändringssökande

Om rätten att söka ändring genom rättelseyrkande, skatteanmärkning och besvär, om överklagbarheten samt om besvärsförfarandet, sättet att framställa rättelseyrkande och skatteanmärkning stadgas i [beskattningsslagen], i lagen om förskottsuppbörd och i lagen om skatteuppbörd.

12 §. Ikraftträdelsebestämmelser

Denna lag träder omedelbart i kraft. Genom landskapslag bestäms när landskapsskatt första gången skall uppbäras. (1998/116)

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1958:18) den 9 juli 1958 om uppbärande av skatt till landskapet Åland.

F 2 Landskapslag (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet**1 §. Lagens tillämpningsområde**

I denna lag regleras de allmänna grunderna för när landskapsregeringens och underlydande myndigheters prestationer skall vara avgiftsbelagda och för storleken av de avgifter som uppbärs för prestationerna.

Denna lag gäller inte landskapets affärsverk eller fonder.

2 §. Avgiftsbelagda prestationer

Följande prestationer skall vara avgiftsbelagda:

- 1) varor som producerats eller saluförs,
- 2) tjänster som har tillhandahållits på beställning eller annars på uppdrag av någon,
- 3) prövning av ansökan samt
- 4) övrig verksamhet, när prestationen utförs till följd av en åtgärd av mottagaren.

3 §. Avgiftsbefriade prestationer

Följande prestationer skall vara avgiftsfria:

- 1) prestationer som inte kan anses direkt utförda för en enskild person eller ett enskilt företag eller annars för en klart avgränsad grupp,
- 2) prestationer vilkas syfte är att ge förmåner som tryggar den enskildes utkomst samt
- 3) råd, anvisningar, vägledning och information, om dessa endast medför låga kostnader.

4 §. Avgifter för offentligrättsliga prestationer

Avgifter för offentligrättsliga prestationer skall beräknas så att full kostnadstäckning uppnås.

Om det finns grundad anledning av orsaker som hänför sig till hälso- och sjukvård, sociala ändamål, miljövård, utbildningsverksamhet eller allmän kulturverksamhet eller orsaker som kan jämföras med dessa kan landskapsregeringen bestämma att en avgift allmänt uppbärs så att full kostnadstäckning inte uppnås eller att avgift inte skall uppbäras.

Om det finns skäl kan landskapsregeringen bestämma att en avgift, som annars skall fastställas så att full kostnadstäckning uppnås, fastställs till ett högre belopp eller att en prestation som skall vara avgiftsfri beläggs med avgift.

De kostnader som läggs till grund när en avgift bestäms får inte vara högre än vad en ändamålsenlig kvalitetsnivå förutsätter.

5 §. Priset på övriga prestationer

Priserna för andra prestationer än de som nämns i 4 § bestäms enligt företagsekonomiska grunder.

6 §. Beslutande myndighet

Landskapsregeringen beslutar vilka prestationer som är avgiftsbelagda och fastställer storleken på avgifterna.

Landskapsregeringens allmänna förvaltning: ÅLRB (2023:127).
Fordonstyrelsen: ÅLRB (2021:169).

Ålands polismyndighet: ÅLRB (2023:134).

ÅMHM: ÅLRB (2021:49).

7 §. Uppbörd av avgifter för offentligrättsliga prestationer

Avgift skall betalas i samband med beställningen eller när ansökan ges in. Om inte detta sker skall beställaren eller sökanden åläggas att betala avgiften inom en viss tid. Samtidigt skall beställaren eller sökanden meddelas att beställningen utförs eller att ansökan behandlas endast om avgiften betalas inom föreskriven tid. I annat fall skall avgift betalas vid överlämnande av prestationen eller genom fakturering genast när prestationen är färdig.

Landskapsregeringen kan göra undantag från kravet att avgiften skall betalas i samband med beställningen eller när ansökan ges in.

Betalningstiden för en avgift skall vara minst 14 dagar räknat från det att räkningen postades eller förmedlades på annat lämpligt sätt. (2007/24)

Om avgiften inte betalas senast på förfallodagen, skall nödvändiga åtgärder vidtas för erhållande av betalning. På ett obetalt belopp uppställs dröjsmålsränta enligt räntelagen (FFS 633/1982). (2007/24)

Betalas inte avgiften i tid skall ansökan avvisas eller beställningen inte utföras.

Landskapsregeringen får, om det finns särskilda skäl, betala tillbaka hela eller en del av avgiften för en prestation.

8 §. Indrivning av avgifter

Avgifter för offentligrättsliga prestationer får indrivnas [enligt lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsokningsväg (FFS 367/1961)].

Vid indrivning av fordringar som hänför sig till andra prestationer iakttas vad som är bestämt om indrivning av privaträttsliga fordringar.

L om indrivning av skatter och avgifter i utsokningsväg (FFS 367/1961) har ersatts av L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

9 §. I kraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1993.

De bestämmelser om avgift och stämpelskatt som med stöd av

1) landskapslagen (1952:27) angående avgifter, som skola erläggas för särskilda Ålands landskapsförvaltning underlydande myndigheters expeditioner och tjänsteförordningar,

2) 1 § 2 och 3 mom. landskapslagen (1971:10) om polisverksamheten,

3) 17 och 47 §§ landskapslagen (1977:37) om brand- och räddningsväsendet,

4) 10 § och 26 § 3 mom. landskapslagen (1977:41) om naturvård,

5) 24 och 34 §§ ellagen (1982:38) för landskapet Åland,

6) 3 § 1 mom. landskapslagen (1971:12) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande explosionsfarliga ämnen,

7) landskapslagen (1977:73) om stämpelskatt samt

8) 15 § landskapslagen (1975:9) om motorfordonsbyrå

tillämpas och med stöd av dem utfärdade bestämmelser som tillämpas i landskapet när denna lag träder i kraft, skall tillämpas i landskapet till dess landskapsregeringen med stöd av denna lag beslutar annat.

F 3 Landskapslag (2007:23) om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård

1 §. (2016/93) Tillämpningsområde

I denna lag regleras grunderna för de patientavgifter som Ålands hälso- och sjukvård tar ut. Lagen tillämpas inte på prissättningen av de varor och andra tjänster som Ålands hälso- och sjukvård säljer.

2 §. (2014/30) Avgift för hälso- och sjukvårdstjänst

En avgift kan uppbäras för en hälso- och sjukvårdstjänst. Avgiften för en tjänst får vara högst lika stor som kostnaden för att producera tjänsten.

3 §. Avgiftsfria tjänster

Följande tjänster är avgiftsfria:

1) (2016/93) undersökning och vård av levande organdonator när ingreppet görs för att ta till vara organ eller annat biologiskt material för behandling av sjukdom eller kroppsskada hos en annan människa eller för annat medicinskt ändamål,

2) skolhälsovård, barn- och mödrahälsovård samt livmoderhalscancerscreening,

3) läkarbesök för bedömning av om patienten skall tas in för vård oberoende av dennes vilja,

4) hembesök som sker helt på läkarens eller vårdpersonalens initiativ,

5) (2016/93) undersökning och behandling av allmänfarliga smittsamma sjukdomar samt HIV-infektion, gonorré och sexuellt överförd klamydiainfektion.

Landskapsregeringen kan besluta om grunder för när en tjänst som enligt denna lag är avgiftsbelagd skall vara avgiftsfri för användaren.

4 §. (2016/93) Högkostnadsskydd

Högekostnadsskyddet ska skydda patienten från alltför höga utgifter för hälso- och sjukvård. Den som under kalenderåret har nått gränsen för högkostnadsskyddet är befriad från att därefter betala ytterligare sådana avgifter som ingår i skyddet under resten av året. I högkostnadsskyddet ingår patientavgifter för öppenvård eller kortvarig institutionsvård. Följande avgifter ingår inte i högkostnadsskyddet om inte landskapsregeringen beslutar annat:

1) avgifter för uteblivna besök,

2) avgifter för grov rengöring, service och transport av hjälpmedel,

3) avgifter för intyg och utlåtanden,

4) avgifter för individuell träning eller självträning i sal efter program samt

5) avgifter för gruppbesök inom livsstilmottagningen, rehabiliterings- och fysiatriskliniken och motsvarande verksamhet. (2018/100)

Gränsen för högkostnadsskyddet är 475 euro per kalenderår. Högekostnadsskyddet är dock:

1) 125 euro för de som vid den senaste beskattningen hade sammanlagda beskattningsbara kapital- och förvärvsinkomster i statsbeskattningen under 14 000 euro,

2) 250 euro för de som under kalenderåret fyller 75 år eller mer samt för de som har beviljats sjukpension

F 3 LL (2007:23) om grunderna för avgifter till ÅHS

eller invalidpension på heltid samt för de som vid den senaste beskattningen hade sammanlagda beskattningsbara kapital- och förvärvsinkomster i statsbeskattningen från 14 000 euro men under 16 000 euro,

3) 100 euro för barn och ungdomar till och med det kalenderår de fyller 20 år. (2018/100)

Om en person under kalenderåret har betalat patientavgifter till ett högre belopp än vad som anges ovan har han eller hon rätt att få tillbaka den överstigande delen. Om krav på återbetalning inte har ställts före utgången av kalenderåret efter det år då högkostnadsskyddet uppnåddes går personen miste om sin rätt till återbetalning. Om det på grund av en myndighets eller ett försäkringsbolags beslut eller på grund av en ändringsansökan blir klart först efter uppföljningsåret om avgifterna omfattas av högkostnadsskyddet eller inte, ska kravet på återbetalning ställas inom ett år från det beslutet har meddelats eller beslut med anledning av besvär har vunnit laga kraft.

Landskapsregeringen kan besluta att de ovan i 1 mom. uppräknade avgifterna ska ingå i högkostnadsskyddet.

5 §. Långvarig institutionsvård

Institutionsvård som beräknas pågå eller har pågått längre än tre månader är att betrakta som långvarig institutionsvård.

Avgiften för långvarig institutionsvård (*långvårdsavgiften*) fastställs enligt patientens betalningsförmåga. Avgiften får uppgå till högst ett belopp som motsvarar 85 procent av patientens månadsinkomst. Patienten måste dock alltid till sitt förfogande ha minst 97 euro i månaden. (2011/82)

Om den som är i långvarig institutionsvård omedelbart innan institutionsvården inletts har levt i gemensamt hushåll i äktenskap eller under äktenskaplika förhållanden och hans eller hennes månadsinkomst är större än makans eller makens månadsinkomst, fastställs långvårdsavgiften på basis av makarnas sammanräknade månadsinkomst. Avgiften får uppgå till högst ett belopp som motsvarar 42,5 procent av den sammanräknade månadsinkomsten. Den som får institutionsvård måste dock alltid till sitt förfogande ha minst 97 euro i månaden. Om båda makar som avses i detta moment är i långvarig institutionsvård fastställs avgiften enligt vad som anges i 2 mom. (2011/82)

Långvårdsavgift debiteras från och med den första hela kalendermånaden som patienten är i långvarig institutionsvård. Avgiften fastställs tillsvidare. Den skall justeras om betalningsförmågan har förändrats väsentligt, om det är uppenbart att de förhållanden som skall beaktas när avgiften fastställs har förändrats eller om avgiften visar sig vara felaktig. En avgift som fastställs på grund av uppenbart felaktiga uppgifter från användaren kan rättas retroaktivt för högst ett år.

Det minimibelopp i euro som avses i 2 och 3 mom. och som ska stå till en patients förfogande ska justeras vartannat år utifrån förändringen i arbetspensindex enligt 98 § lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/2006). Som grund används det poängtal för

arbetspensindex som har fastställts för justeringsåret för tillämpning av 98 § lagen om pension för arbetstagare. De indexjusterade beloppen ska avrundas till närmaste euro. Landskapsregeringen fastställer de indexjusterade beloppen senast den 15 december justeringsåret. De indexjusterade eurobeloppen träder i kraft den 1 februari året efter justeringsåret. (2011/82)

6 §. Avgiftsgrundande inkomster

Långvårdsavgiften fastställs med månadsinkomsten som grund. Varierar månadsinkomsterna fastställs avgiften med den genomsnittliga månadsinkomsten under föregående år som grund. Såsom inkomster beaktas inkomsterna efter förskottsinnehållning och förskottsbetalning samt skattefria inkomster enligt vad som bestäms i denna paragraf.

Förutom löneinkomster beaktas pensioner och med dem jämförbara förmåner, livräntor samt förmån som skall betalas i pengar och som i samband med överlåtelse av en fastighet har förbehållits för viss tid eller på livstid (sytning) samt andra fortlöpande personliga inkomster samt nettoinkomster av kapital och annan egendom, såsom ränte-, dividend- och hyresinkomster.

Såsom inkomster beaktas även kapitalinkomst- och förvärvsinkomstandelar av jordbruk och näringsverksamhet som har fastställts vid den senast slutförda beskattningen samt skattskyldigs andel av en sammanlutnings inkomst. Nämnda inkomster kan, i jämförelse med den inkomst som den senast slutförda beskattningen visar, justeras med de procenttal som skattestyrelsen årligen fastställer i sitt beslut om den inkomst som skall läggas till grund för förskott.

Såsom inkomster beaktas inte:

- 1) barnbidrag,
- 2) upphävd (2011/82),
- 3) upphävd (2011/82),
- 4) barnförhöjning som betalas i anslutning till folkpension,
- 5) bostadsbidrag,
- 6) upphävd (2011/82),
- 7) utbetalning av olycksfallsförsäkring med anledning av sjukvårds- och undersökningskostnader,
- 8) understöd som betalas med anledning av fullgörande av civil eller militär värnplikt,
- 9) fronttillägg som betalas i anslutning till folkpension,
- 10) studiestöd,
- 11) stöd för rehabilitering, inklusive sysselsättningspenning och reseersättning som betalas som utkomststöd,
- 12) stöd som betalas i samband med uttagning till och deltagande i sysselsättningsfrämjande utbildning,
- 13) stipendier och andra understöd som betalas för studier, praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet,
- 14) underhållsbidrag eller underhållsstöd som betalas till ett minderårigt barn till patienten eller, om avgiften bestäms på basis av makarnas sammanlagda inkomster, till ett minderårigt barn till patientens make,
- 15) i pensioner och därmed jämförbara inkomster ingående förhöjningar som beror på försörjningsplikt eller

16) andra motsvarande understöd eller ersättningar för kostnaderna för familjevård eller stöd för vård av barn i hemmet.

7 §. *Avdrag från inkomsterna*

Innan långvårdsavgiften fastställs skall från patientens inkomster dras av:

1) de fastställda underhållsbidrag som skall betalas av honom eller henne,

2) andra motsvarande kostnader som följer av hans eller hennes faktiska familjeförhållanden samt

3) förmån som av honom eller henne skall betalas i pengar och som i samband med överlåtelse av en fastighet har förbehållits för viss tid eller på livstid (sytning).

Avdrag enligt 1 mom. 1 punkten görs dock inte om den som är mottagare av underhållsbidraget är maka eller make till den som betalar underhållsbidraget och makarna har levt i gemensamt hushåll omedelbart innan institutionsvården inleddes.

8 §. *Avgift enligt betalningsförmåga*

Landskapsregeringen kan besluta att även andra avgifter än långvårdsavgiften skall uppbäras enligt användarens betalningsförmåga. Avgiften fastställs då enligt de grunder som anges i 5 § 2 och 4 mom. samt 6 och 7 §§. Landskapsregeringen kan därutöver besluta att avgiften skall fastställas med beaktande av att den som saken gäller lever i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden, att det finns minderåriga barn i samma hushåll, andra av personens faktiska familjeförhållanden beroende faktorer som påverkar betalningsförmågan eller den underhållsskyldighet som avses i lagen om underhåll för barn (FFS 704/1975).

8a §. (2020/62) *Rätt att få uppgifter ur inkomstregistret*

Ålands hälso- och sjukvård har i enlighet med 5 kap. 13 § 25 punkten lagen om inkomstdatasystemet (FFS 53/2018) och trots sekretessbestämmelser och andra begränsningar rätt att erhålla sådana uppgifter ur inkomstregistret som behövs för att fatta beslut om de patientavgifter som Ålands hälso- och sjukvård tar ut.

9 §. *Avgift för uteblivet besök*

Landskapsregeringen kan besluta att en särskild avgift skall uppbäras av den som på förhand reserverat mottagningstid men utan godtagbar orsak underlåtit att komma till mottagningen på den reserverade tiden. Avgiften kan uppbäras även i fråga om en tjänst som annars skulle vara avgiftsfri.

10 §. *Efterskänkande och nedsättning av avgift*

Ålands hälso- och sjukvård kan besluta att en avgift skall efterskänkas eller nedsättas till den del förutsättningarna för patientens eller dennes familjs försörjning eller förverkligandet av patientens lagstadgade försörjningsplikt äventyras av att avgiften tas ut. Myndigheten kan även besluta att en avgift skall efterskänkas eller nedsättas om det är befogat med beaktande av vårdsynpunkter.

11 §. *Avgift för vård som ersätts enligt den lagstadgade olycksfallsförsäkringen och trafikförsäkringen*

Bestämmelser om fastställande av avgifter för vård vars kostnader skall ersättas inom ramen för olycksfalls- och trafikförsäkringen finns i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 734/1992). Sådana avgifter omfattas inte av högkostnadsskyddet.

12 §. (2014/30) *Avgift för den som inte är bosatt i landskapet*

Avgifter och ersättningar som uppbärs av den som inte har hemort på Åland och som inte omfattas av landskapslagen (2014:28) om tillämpning på Åland av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård kan fastställas på andra grunder än de som anges i denna lag, om inte något annat följer av internationella avtal som är bindande för landskapet. Vid fastställandet tillämpas landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet. Avgiften för en tjänst får vara högst lika stor som kostnaden för att producera tjänsten.

13 §. *Sökande av ändring*

Ändring i ett beslut som fattats av en tjänsteinnehavare får inte sökas genom besvär. Om den betalningsskyldige är missnöjd med ett sådant beslut kan han eller hon begära rättelse av beslutet i enlighet med 14 § 1 mom. landskapslagen (1993:60) om hälso- och sjukvården.

Ändring i beslut som fattats med anledning av rättelseyrkande söks genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol inom 30 dagar från delfäendet. Besvär kan inom nämnda tid även inlämnas till Ålands hälso- och sjukvård, som sänder dem till förvaltningsdomstolen. I Ålands förvaltningsdomstols utslag får ändring inte sökas genom besvär.

14 §. *Uppbörd och indrivning av avgifter*

När det gäller uppbörd och indrivning av avgifter som avses i denna lag tillämpas 7 och 8 §§ landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

15 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.

Ikraftträdandebestämmelse (2011/82):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2012.

Det belopp i euro enligt 5 § 2 och 3 mom. som patienten månatligen ska ha till sitt förfogande svarar mot det poängtal för arbetspensionsindex som har fastställts för år 2009 vid tillämpning av 98 § i lagen om pension för arbetstagare.

Eurobeloppen enligt 5 § 2 och 3 mom. ska justeras första gången år 2011 och de justerade beloppen träder i kraft den 15 februari 2012.

Om denna lag träder i kraft efter den 15 december 2011 får eurobeloppen enligt 3 mom. justeras enligt denna lag innan lagen träder ikraft, så att de justerade beloppen kan börja tillämpas från och med den dag som denna lag träder ikraft.

F 4 LL (1947:6) om apoteksavgift

F 4 Landskapslag (1947:6) om apoteksavgift i landskapet Åland

1 §. För apoteksrörelse i landskapet Åland skall innehavare årligen erlægga avgift, som fastställs i enlighet med apotekets omsättning.

2 §. Apoteksavgift erläggs enligt apotekets omsättning, sedan mervärdesskatten avdragits från denna, på följande sätt (2002/44):

Apotekets omsättning	Apoteksavgiften vid omsättningens nedre gräns	Avgiftsprocent för omsättning som överstiger den nedre gränsen
€	€	€
871 393–1 016 139	0	6,10 %
1 016 139–1 306 607	8 830	7,15 %
1 306 607–1 596 749	29 598	8,15 %
1 596 749–2 033 572	53 245	9,20 %
2 033 572–2 613 212	93 432	9,70 %
2 613 212–3 194 464	149 657	10,20 %
3 194 464–3 775 394	208 945	10,45 %
3 775 394–4 792 503	269 652	10,70 %
4 792 503–6 243 857	378 483	10,95 %
6 243 857–	537 406	11,20 %

Från omsättningen för filialapotek avdras omsättningen i sin helhet, om den utgör högst 50.500 euro, eller en tredjedel av omsättningen, dock lägst 50.500 euro, om den överstiger 50.500 euro innan filialapotekets omsättning sammanläggs med apotekets omsättning för fastställande av apoteksavgiften. (2002/44)

Apoteksavgift fastställs i hela euro. (2002/44)

Apoteksavgift som understiger 5 euro uppbärs inte. (2002/44)

Beloppen i tabellen i 1 mom. för apotekets omsättning samt för apoteksavgiftens nedre gräns kan årligen justeras av [landskapsstyrelsen] i enlighet med i riket föreskrivna grunder.

Beloppen enligt ÅLRB (2017:71)

3 §. För fastställande av apoteksrelsens omsättning skall apoteksinnehavare till [Ålands landskapsnämnd] inlämna anmälan över rörelsens inkomster och utgifter under varje kalenderår senast den 1 april därpå följande år. [Landskapsnämnden] kan likväl på särskilda skäl bevilja apoteksinnehavare rätt att även senare inlämna sagda anmälan. Anmälan skall uppgöras enligt utfärdade anvisningar och på blankett, som fastställs av [landskapsnämnden].

4 §. På grundvalen av den anmälan apoteksinnehavare inlämnat fastställer [landskapsnämnden] den apoteksavgift, som skall erläggas för apoteksrelsens.

Försummar apoteksinnehavare att inom stadgad tid tillställa [landskapsnämnden] i 3 § nämnd anmälan och inlämnar icke heller sådan efter uppmaning eller är det uppenbart, att en mindre omsättning än den verkliga uppgivits, äger [landskapsnämnden] be-

fogenhet att fastställa apoteksavgift enligt en av densamma uppskattningsvis bestämd omsättning.

[Landskapsnämndens] beslut angående apoteksavgift skall delgivas vederbörande sålunda, att dem i tjänsteväg tillställas utdrag därur, försett med behörig besvärundervisning och anteckning om delgivning.

5 §. Har apotek under det år, för vilket avgiften skall erläggas, övergått till annan innehavare, skall den för kalenderåret beräknade avgiften fördelas mellan innehavarna i förhållande till storleken av envars omsättning.

6 §. (1952/28) [Landskapsstyrelsen] äger årligen besluta, huruvida inbetalning av apoteksavgift skall erläggas i en eller flera rater, samt bestämma de tider, då apoteksavgift skall inbetalas till [landskapsstyrelsens kamreraravdelning].

7 §. (1966/39) Apoteksavgift, som icke blivit erlagd på utsatt tid, må utmätas utan dom eller utslag såsom därom är stadgat.

8 §. Befriade från att erlägga apoteksavgift äro apotek, vilka inrättats vid sjukhus och sanatorier.

Där särskilda skäl föreligga, kan [landskapsnämnden] befria apoteksinnehavare från erläggande av apoteksavgift antingen i dess helhet eller till en del.

9 §. Apoteksinnehavare har att vid bokföringen iakttaga, vad därom är i riket bestämt.

Se bokföringslag (FFS 1336/1997) och bokföringsförordning (FFS 1339/1997).

10 §. Apoteksinnehavare åligger att åt person, som därtill av [landskapsnämnden] förordnats, muntligen eller skriftligen giva de kompletterande uppgifter och utredningar, vilka för apoteksavgiftens fastställande äro av nöden, samt förete sina affärsböcker och därtill hörande inventarie- och förrädsförteckningar, kontrakt och skuldsedlar, räkningar, kvittenser och korrespondens samt övriga handlingar ävensom förevisa sitt förråd.

11 §. Upphävd (2021:80).

12 §. I beslut, som i stöd av denna landskapslag fattats av [landskapsnämnden], kan ändring sökas hos högsta förvaltningsdomstolen medelst skriftliga besvär, som med vidfogande av det överklagade beslutet senast klockan 12 på den trettonde dagen, räknat från beslutets delfående, skall inlämnas till högsta förvaltningsdomstolens registratorskontor, men går beslutet dock oberoende av besvären omedelbart i verkställighet.

13 §. (1966/39) Har högsta förvaltningsdomstolen avlyftat apoteksavgift eller nedsatt densamma, skall [landskapsstyrelsens kamreraravdelning] återbetala det för mycket erlagda beloppet jämte sex procents årlig ränta därpå från betalningsdagen till dagen för återbetalningen.

Har apoteksavgift eljest erlagts utöver det fastställda beloppet, skall det för mycket erlagda beloppet jämte ränta, beräknad såsom i 1 mom. nämnes, på ansökan återbäras till vederbörande av [landskapsstyrelsens kamreraravdelning].

Har apoteksavgift till följd av att omsättningen uppgivits oriktigt fastställts för låg, bör avgiftens belopp

rättas och apoteksinnehavaren åläggas att inbetala tillägget, dock senast under det femte kalenderåret efter utgången av det år, då den avgift, som skall rättas, debiterats eller hade bort debiteras.

14 §. (1966/39) Försummas erläggandet av apoteksavgift inom utsatt tid, skall på det förfallna beloppet i avgiftstillägg erläggas tolv procents årliga ränta, räknat från den dag, då avgiften senast hade bort erläggas, till betalningsdagen.

15 §. Var, som bryter mot stadgandena i denna landskapslag eller med stöd av densamma utfärdade bestämmelser, straffas, där ej för gärningen eller försummelsen annorstädes i lag strängare straff är stadgat, med böter.

16 §. Denna landskapslag skall första gången tillämpas vid fastställandet av den apoteksavgift, som grundar sig på apoteksrörelsens omsättning under år 1946.

F 5 Landskapslag (1974:83) om resandeavgift

1 kap. Allmänt

1 §. Idkare av regelbunden passagerartrafik med fartyg mellan hamn utom och hamn inom landskapet Åland är skyldig att till landskapet såsom näringskatt erlägga resandeavgift enligt vad i denna lag stadgas. (1975/46)

Trafik anses vara regelbunden, om turlista för densamma har offentliggjorts.

I 1 mom. avsedd trafikidkare benämnes i denna lag redare.

2 §. (1975/46) Resandeavgiften utgår med visst belopp per passagerare, som med anlitande av redaren tillhörigt eller av honom upphyrat fartyg anländer från hamn utom landskapet till hamn inom landskapet under den tid då avgift enligt 3 § uppbärs.

För passagerare som skall transiteras via åländsk hamn erlägges ej resandeavgift. Ej heller erlägges avgift för passagerare på fartyg i trafik mellan landskapet och riket om fartygets redare är landskapet eller staten.

3 §. Resandeavgift uppbäres för den tid och till det belopp, som lagtinget genom särskilt beslut fastställer med iakttagande av att tiden skall förläggas mellan den 31 mars och den 1 oktober samt att avgiften ej överstiger 34 cent per passagerare. (2002/45)

[Landstingets] beslut om uppbärande av resandeavgift träder i kraft tidigast på nittionde dagen efter det sådant beslut fattats.

2 kap. Uppbörd

4 §. Sedan [landstingets] i 3 § nämnda beslut trätt i kraft äger redare för varje kalendermånad avgiften uppbäres senast före utgången av därpå följande kalendermånad till [landskapsstyrelsen] anmäla antalet av i 2 § avsedda passagerare.

På grundval av den i 1 mom. nämnda anmälan fastställer [landskapsstyrelsen] resandeavgiften för den

månad anmälan avser. Härefter skall avgiften erläggas inom trettio dagar från det redaren erhållit del av [landskapsstyrelsens] beslut.

5 §. Försummar redare att inom stadgad tid tillstålla [landskapsstyrelsen] i 4 § nämnd anmälan och inlämnas icke sådan efter uppmaning eller är det uppenbart att ett mindre antal passagerare än det verkliga har uppgivits, äger [landskapsstyrelsen] befogenhet att fastställa resandeavgiften enligt ett uppskattat antal passagerare.

[Landskapsstyrelsens] beslut om uppbörd av resandeavgift skall delgivas sålunda att redaren med motagningsbevis tillställs protokollsutdrag försett med behörig besvärsundervisning.

3 kap. Användningen av genom resandeavgifter influtna medel

6 §. I stöd av denna lag uppburna medel skall på sätt [landstinget] i samband med antagande av [enskid] årsstat närmare besluter användas i huvudsak för miljövard och för främjande av turism eller för beviljande av landskapsbidrag åt kommun för sådana ändamål.

4 kap. Särskilda stadganden

7 §. I [landskapsstyrelsens] i stöd av denna lag fattade beslut kan ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen senast före klockan 12 den trettionde dagen efter delfäendet.

Beslutet går oaktat anförda besvär omedelbart i verkställighet.

8 §. Har högsta förvaltningsdomstolen avlyftat resandeavgift eller nedsatt densamma skall [landskapsstyrelsen] återbetala det för mycket erlagda beloppet jämte sex procents årlig ränta därpå från betalningsdagen till dagen för återbetalningen.

Har resandeavgift eljest erlagts utöver det fastställda beloppet, skall det för mycket erlagda beloppet jämte ränta, beräknad såsom i 1 mom. nämnas, på ansökan återbäras till redaren.

Har resandeavgift, på grund av att antalet passagerare uppgivits oriktigt fastställts för låg, bör avgiftens belopp rättas och redaren åläggas att inbetala tillägget, dock senast under det femte kalenderåret efter utgången av det år, då den avgift som skall rättas, debiterats eller borde ha debiterats.

9 §. Erlägges ej resandeavgift inom utsatt tid, skall på det förfallna beloppet i avgiftstillägg erläggas tolv procents årlig ränta, räknat från den dag, då avgiften senast borde ha erlagts till betalningsdagen.

Om avskrivning av resandeavgift besluter [landskapsstyrelsen].

10 §. Den som bryter mot stadgandena i denna landskapslag eller med stöd av densamma utfärdade bestämmelser straffas med böter, där ej för gärningen eller försummelsen annorstädes i lag strängare straff är stadgat.

11 §. Närmare bestämmelser angående tillämpningen och verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

F 6 Landskapslag (2019:103) om medieavgift

1 §. Syfte och tillämpningsområde

Fysiska personer och samfund ska betala en årlig medieavgift till landskapet enligt vad som föreskrivs i denna lag. Medieavgiften ska finansiera radio och tv i allmänhetens tjänst på Åland.

2 §. Medieavgift för personer

Den som är allmänt skattskyldig enligt inkomstskattelagen (FFS 1535/1992), har sin hemkommun på Åland och som senast under skatteåret har fyllt 18 år ska betala en årlig medieavgift på 110 euro om inkomsten för skatteåret överstiger 14 000 euro. Inkomsten bestäms som summan av nettoförvärvsinkomsten och nettokapitalinkomsten för skatteåret vid statsbeskattningen enligt inkomstskattelagen eller av summan av en högre arbetsinkomst som fastställts enligt lagen om pension för företagare (FFS 1272/2006) eller lagen om pension för lantbruksföretagare (FFS 1280/2006).

Landskapsregeringen fattar beslut senast i oktober varje år om att i enlighet med förändringen i levnadskostnadsindex (oktober 1951=100) justera det i 1 mom. avsedda eurobeloppet så att det justerade beloppet uppbärs följande skatteår. Det i 1 mom. avsedda beloppet om 110 euro motsvarar poängtalet för levnadskostnadsindexet (1951:10=100) för januari 2020. Den årliga förändringen beräknas enligt poängtalet för levnadskostnadsindexet för januari innevarande år och för januari föregående år. Eurobeloppet justeras första gången inför skatteåret 2022. Det justerade beloppet avrundas till närmaste hela euro. Landskapsregeringen ska senast under november månad justeringsåret offentliggöra det indexjusterade eurobeloppet i Ålands författningssamling.

Medieavgiften för en person som avlidit under skatteåret ska betalas av dödsboet med iakttagande av vad som föreskrivs i 17 § 1 mom. i inkomstskattelagen.

Se ÅLRB (2023:104) om indexjustering av medieavgifter för privatpersoner.

3 §. Medieavgift för samfund

Samfund enligt inkomstskattelagen med hemkommun på Åland som bedriver rörelse eller utövar yrke enligt lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (FFS 360/1968) eller bedriver lantbruk enligt inkomstskattelagen för gårdsbruk (FFS 543/1967) och vars beskattningsbara inkomst för skatteåret är minst 50 000 euro ska betala 140 euro i medieavgift plus 0,35 procent av den del av den beskattningsbara inkomsten som överstiger 50 000 euro. Avgiftsbeloppet ska dock vara högst 3 000 euro.

Följande samfund ska inte betala medieavgift:

- 1) Ålands lagting och till lagtinget ansluten förvaltning,
- 2) Ålands landskapsregering och under denna lydande myndigheter och inrättningar,
- 3) kommuner och kommunalförbund,
- 4) Ålands Radio och Tv Ab och
- 5) de samfund som är befriade från rundradioskatt enligt 3 § 2 mom. i lagen om rundradioskatt (FFS 484/2012).

4 §. Uppbörderna av medieavgift

Medieavgift ska bestämmas och debiteras i samband med verkställandet av inkomstbeskattningen i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om beskattningsförfarande (FFS 1558/1995). Medieavgift för samfund påförs dock separat från samfunds inkomstskatt.

För uppbörden av medieavgiften ska gälla det som föreskrivs om rundradioskatten i lagen om förskotts- uppbörd (FFS 1118/1996) och lagen om skatteuppbörd (FFS 11/2018). Förskottsbetalning för medieavgift för samfund verkställs dock separat från samfundsskatt och på medieavgift för samfund tillämpas inte vad som föreskrivs om skatter som ska uppbäras gemensamt. Medieavgiften ska redovisas till landskapet som en från övriga skatter separat rat. I övrigt ska vid redovisningen av medieavgift gälla det som föreskrivs i lagen om skatteredovisning (FFS 532/1998).

Vid tillämpningen av denna lag gäller det som föreskrivs om beskattningshandlingarnas och beskattningssuppgifternas offentlighet i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningssuppgifter (FFS 1346/1999).

Beloppet av den medieavgift som avses i denna lag ingår i det sammanlagda beloppet av debiterade skatter och avgifter som avses i 5 § 1 och 3 mom. i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningssuppgifter.

De i 1-3 mom. nämnda rikslagarna ska tillämpas på Åland sådana de lyder när denna lag träder i kraft och senare ändringar i rikslagarna ska tillämpas på Åland från den dag de träder i kraft i riket. De förvaltningsuppgifter som enligt rikslagarna ankommer på statens myndigheter ska på Åland skötas av landskapsregeringen till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets behörighet.

5 §. Årligt anslag i Ålands budget

I Ålands budget tas upp ett årligt anslag som motsvarar den årliga skillnaden mellan inkomsterna från uppbörden av medieavgiften och kostnaderna för denna uppbörd och för avtal om återutsändningen av tv-kanaler på Åland.

6 §. Radio och tv i allmänhetens tjänst

Ålands Radio och Tv Ab ska ansvara för den allmännyttiga radio- och televisionsverksamheten på Åland. Det anslag som avses i 5 § ska användas för att finansiera bolagets allmännyttiga radio- och televisionsverksamhet.

Bolaget ska tillhandahålla ett allmännyttigt televisions- och radioprogramutbud för alla på lika villkor. I bolagets allmännyttiga uppdrag ingår också distribution av radio och tv i allmänhetens tjänst.

På begäran av Ålands polismyndighet ska bolaget utan till allmänheten dröjsmål förmedla sådana meddelanden som varnar för farliga händelser och som avses i 56 § 1 mom. 5 punkten i räddningslagen (2006:106) för landskapet Åland.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.

Lagen tillämpas första gången vid beskattningen för skatteåret 2021.

Förskottsuppbörd verkställs inte för betalning av sådan medieavgift för samfund som debiterats för skatteåret 2021.

Skatter och avgifter till kommunerna

F 7 Kommunalskattelag (2011:119) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens tillämpningsområde

På förvärvsinkomst och på inkomster av samfund och samfälliga förmåner ska betalas skatt till en kommun samt medges förlustutjämning vid kommunalbeskattningen i enlighet med vad därom är föreskrivet i inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) samt inkomstskatteförordningen (FFS 1551/1992), med de undantag som följer av denna lag och särskilda bestämmelser. Dessutom tillämpas lagen om undanröjande av internationell dubbelbeskattning (FFS 1552/1995) i landskapet då det är frågan om inkomst som förvärvats i en främmande stat, om inte annat anges i denna lag.

De i 1 mom. nämnda författningarna ska tillämpas i landskapet sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar av nämnda författningar, ska de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Ändringar av de bestämmelser beträffande vilka i denna lag föreskrivits avvikelser ska dock inte tillämpas i landskapet.

1a §. (2023/11) Den beskattningsbara inkomsten

Nettoförvärvsinkomsten beräknas genom att från förvärvsinkomsten görs de naturliga avdragen. Skatteårets inkomst vid kommunalbeskattningen fastställs genom att från nettoförvärvsinkomsten görs de avdrag som ska göras vid kommunalbeskattningen. Den beskattningsbara inkomsten vid kommunalbeskattningen bestäms genom att från skatteårets inkomst vid kommunalbeskattningen dras av sådana under tidigare år fastställda förluster som hänför sig till förvärvsinkomstslaget.

2 §. (2023/11) Bestämmelser som inte ska tillämpas vid kommunalbeskattningen

Bestämmelserna om särskilda stadganden om naturliga avdrag, om avdrag för inkomstens förvärvande, om avdrag från nettoförvärvsinkomsten vid stats- och kommunalbeskattningen och om avdrag från kommunalskatt i inkomstskattelagen ska inte tillämpas vid kommunalbeskattningen. Dessutom ska inte bestämmelserna i 154 § inkomstskattelagen tillämpas vid kommunalbeskattningen.

3 §. Tillämpningen av hänvisningar i inkomstskattelagstiftningen

Om de författningar som nämns i 1 § 1 mom. hänvisar till bestämmelser i rikslagstiftningen och motsvarande bestämmelser finns i landskapslagstiftningen ska hänvisningen avse landskapslagstiftningen. Förutom bestämmelserna i landskapslagstiftningen ska hänvisningen dock, såvitt gäller stöd och andra ersättningar som nämns i hänvisningen, anses avse dess motsvarighet i rikslagstiftningen till den del fråga är

om skatteplikt för inkomster och avdrag från kapitalinkomster.

4 §. Andra bestämmelser om inkomstskatt

Om beräkning av resultatet av näringsverksamhet och jordbruk, källskatt på ränteinkomster samt om beskattningsförfarandet, förskottsuppbörden och skatteuppbörden finns särskilda bestämmelser.

På beskattningen av en begränsat skattskyldigs inkomster tillämpas landskapslagen (1973:12) om kommunalskatt för begränsat skattskyldig.

5 §. Samfunds skattskyldighet

Skyldig att betala kommunalskatt på inkomster är samfund som har hemort i landskapet för inkomster som har förvärvats i landskapet och annorstädes samt samfund som har hemort i riket och utländska samfund för inkomster som har förvärvats i landskapet.

6 §. Landskapets och Ålands penningautomatföreningars skattskyldighet

Om landskapets skyldighet att betala kommunalskatt ska gälla vad om statens skyldighet att betala inkomstskatt till kommun är föreskrivet i inkomstskattelagen.

Ålands penningautomatförening är inte skyldig att betala kommunalskatt.

7 §. Skatteplikt för stöd ur landskapets medel

Om inte annat följer av bestämmelserna i 3 § ska i fråga om skatteplikt för stöd ur landskapets medel gälla vad i 1 § 1 mom. nämnda författningar är föreskrivet om stöd som på jämställbara grunder beviljas av statens medel.

8 §. Sjöarbetsinkomst

I 74 § 1 mom. inkomstskattelagen avsedd sjöarbetsinkomst är vid kommunalbeskattningen löneinkomst i pengar eller pengars värde för arbete ombord på ett fartyg med en bruttodräktighet om minst 100 register-ton, om arbetet utförs i samband med fartygets trafik i anställning hos en redare eller en annan därmed jämställbar av Skatteförvaltningen fastställd arbetsgivare som sköter fartygets trafik samt om

1) fartyget används i utrikesfart eller under skatteåret huvudsakligen i kustfart,

2) fartyget är underställt Trafikverket och används på havsområde eller om

3) fartyget är underställt Ålands landskapsregering och är ett annat fartyg än en landsvägsfärja.

2 kap. Naturliga avdrag

9 §. Särskilda bestämmelser om naturliga avdrag

Utgifter för inkomstens förvärvande är bland annat

1) löner och andra förmåner som har betalats till personer som arbetat för den skattskyldiges inkomstförvärv,

2) vad en sammanslutning, en samfällid förmån eller ett dödsbo har betalt i lön som kan anses skäligen till en delägare som arbetat för dess inkomstförvärv,

F 7 Kommunalskattelag (2011:119)

3) underhåll som enligt 5 § lagen om socialhjälp eller enligt 5 § landskapslagen om socialhjälp i landskapet Åland har betalats till löntagare som arbetat för den skattskyldiges inkomstförvärv samt pensioner till dem och deras anhöriga,

4) kostnader för anskaffning av facklitteratur, forskningsmaterial och vetenskaplig litteratur samt andra kostnader för vetenskapligt arbete och utövning av konst, om kostnaderna inte har betalats med stipendier eller understöd som avses i 82 § 1 mom. 1 punkten inkomstskattelagen,

5) (2023/11) skäliga kostnader som direkt har för- anletts av skötseln av statliga förtroendeuppdrag samt avgifter som har tagits ut på mötesarvoden för kom- munal förtroendeuppdrag eller för förtroendeupp- drag i välfärdsområden eller i välfärdssammanslut- ningar,

6) medlemsavgifter till arbetsmarknadsorganisatio- ner och avgifter till arbetslöshetskassor,

7) obligatoriska pensionsförsäkringspremier till lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, olycksfallfö- säkringspremier samt premier för grupplivförsäkring- ar, till den del de hänför sig till kapitalinkomster av skogsbruk eller renskötsel.

En förutsättning för att en lön som har betalats till en familjemedlem som arbetat för den skattskyldiges inkomstförvärv ska få dras av är att ersättningen för arbetet inte är högre än det belopp som skulle ha beta- lats till en anställd främmande person. Löner till den skattskyldiges make eller maka eller hans eller hennes barn som under skatteåret har fyllt högst 14 år är inte avdragbara i något avseende.

Den skattskyldige har rätt att dra av fastighetsskatt till den del den hänför sig till inkomstförvärvet.

Avdragbara utgifter vid fastställande av netto- inkomsten är inte utgifterna för förvärv av skattefri inkomst och inte heller den skattskyldiges levnads- kostnader, vilka omfattar bland annat bostadshyra och utgifter för skötseln av barn och hemmet. Utgifter för förvärvande av en dividendinkomst är dock avdrag- bara oberoende av att dividendinkomsten med stöd av 33 a-33 d §§ inkomstskattelagen är skattefri inkomst.

Ersättningar som till sitt belopp motsvarar dividend och som den skattskyldige enligt ett avtal om återköp eller lån av aktier eller ett annat sådant avtal eller ett avtalskomplex bestående av två eller flera med var- andra sammanhängande avtal har betalt i stället för dividenden och genom vilka rätten till dividenden för viss tid eller tills vidare har övergått på den skattsky- llige (*dividendersättning*), är inte avdragbara utgifter till den del dividenden i stället för vilken den skatt- skyldige har betalt dividendersättning utgör skattefri inkomst för den skattskyldige. Dividendersättning anses ha blivit betald även om ingen separat överens- kommelse om betalning av sådan har ingåtts.

Den skattskyldige har rätt att dra av resekostnader och skäliga logikostnader för resor till en sådan sek- undär arbetsplats som avses i 71 § inkomstskattela- gen som utgifter för inkomstens förvärvande till den del arbetsgivaren inte har ersatt dem. Om resan före- tas på något annat sätt än med ett allmänt kommuni-

kationsmedel, räknas avdraget enligt 10 § 1 mom. Be- gränsningar av möjligheten till avdrag för kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen tillämpas på dessa resor endast till den del det är fråga om resor mellan en på grund av den sekundära arbetsplatsens läge nödvändig separat inkvarteringsplats och den sekundära arbetsplatsen.

Den medicavgift för personer som avses i land- skapslagen (2019:103) om medicavgift är inte en av- dragbar utgift. (2019/107)

10 §. Resekostnadsavdrag från förvärvsinkomsten

Som utgift för inkomstens förvärvande anses även kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen med allmänt fortskaffningsmedel samt kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen med annat slag av fortskaffningsmedel. Kostnaderna får avdras till ett belopp av högst 6 000 euro och endast till den del de under skatteåret överstiger 750 euro (*självrisk- andel*). Om mer än hälften av de avdragsberättigade kostnaderna utgörs av kostnader för resor med allmänt fortskaffningsmedel, får dock även den del av kostna- derna som understiger 750 euro avdras. Kostnaderna för resor med ett annat slag av fortskaffningsmedel än ett allmänt fortskaffningsmedel beräknas enligt de grunder som anges i 93 § 2 mom. inkomstskattelagen och i Skatteförvaltningens beslut med stöd av nämnda paragraf. (2023/137)

Såsom i 1 mom. avsedda kostnader ska även an- ses kostnader som en skattskyldig åsamkas genom att han eller hon på grund av kommunikationsförhållan- dena varit tvungen att hyra bostad på en annan ort i landskapet där arbetsplatsen är belägen. Med sådana kommunikationsförhållanden mellan arbetsplatsen och bostaden i hemkommunen avses anlitande av en frigående färja eller en restid som under normala för- hållanden är längre än tre timmar tur och retur.

Om inte de verkliga kostnaderna är lägre får hy- reskostnaderna avdras till ett belopp om högst 6 euro och 90 cent per kvadratmeter per månad och till den del den förhyrda bostadens storlek inte överstiger 30 kvadratmeter.

Om den skattskyldige under skatteåret har fått ar- betslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsunderstöd eller dagpenning för tryggnad av försörjningen enligt landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landska- pet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller lagen om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 1290/2002), eller moderskapspenning, särskild moder- skapspenning, faderskapspenning, graviditetspenning, särskild graviditetspenning, föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (FFS 1224/2004), minskas hans eller hennes självriskandel med 80 euro för varje full ersättningsmånad. Självrisk- andelen är dock minst 160 euro. Till en full ersättnings- månad anses höra ett belopp som motsvarar 21,5 er- sättningsdagar. Om den skattskyldige har erhållit jäm- kad arbetslöshetsförmån eller partiell föräldrapenning, ändras ersättningsdagarna till hela ersättningsdagar när man beräknar fulla ersättningsmånader. (2023/137)

En tidigare lydelse (2023/10) av 10 § 1 mom. var: Som utgift för inkomstens förvärvande anses även kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen med allmänt fortskaffningsmedel samt kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen med annat slag av fortskaffningsmedel. Kostnaderna får avdras till ett belopp av högst 6 000 euro och endast till den del de under skatteåret överstiger 600 euro (självriskandel). Om mer än hälften av de avdragsberättigade kostnaderna utgörs av kostnader för resor med allmänt fortskaffningsmedel, får dock även den del av kostnaderna som understiger 600 euro avdras. Kostnaderna för resor med ett annat slag av fortskaffningsmedel än ett allmänt fortskaffningsmedel beräknas enligt de grunder som anges i 93 § 2 mom. inkomstskattelagen och i Skatteförvaltningens beslut med stöd av nämnda paragraf.

En tidigare lydelse (2015/23) av 10 § 1 mom. var: Som utgift för inkomstens förvärvande anses även kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen med allmänt fortskaffningsmedel samt kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen med annat slag av fortskaffningsmedel. Kostnaderna får avdras till ett belopp av högst 6 000 euro och endast till den del de under skatteåret överstiger 600 euro (självriskandel). Om mer än hälften av de avdragsberättigade kostnaderna utgörs av kostnader för resor med allmänt fortskaffningsmedel, får dock även den del av kostnaderna som understiger 600 euro avdras. Kostnaderna för resor med ett annat slag av fortskaffningsmedel än ett allmänt fortskaffningsmedel beräknas enligt de grunder som Skatteförvaltningen bestämmer med stöd av 93 § 2 mom. inkomstskattelagen.

En tidigare lydelse (2015/23) av 10 § 4 mom. var: Om den skattskyldige under skatteåret har fått arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsunderstöd eller dagpenning för tryggnad av försörjningen enligt landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, minskas hans eller hennes självriskandel med 70 euro för varje full ersättningsmånad. Självriskandelen är dock minst 140 euro. Till en full ersättningsmånad anses höra ett belopp som motsvarar 21,5 ersättningsdagar.

11 §. Avdrag för bostad på arbetsorten

Om den skattskyldige på grund av sin egentliga arbetsplats läge har hyrt en bostad för eget bruk (*bostad på arbetsorten*) och även har en annan bostad där han eller hon bor med sin make eller maka eller minderåriga barn (*stadigvarande bostad*), avdras som den skattskyldiges utgifter för inkomstens förvärvande 250 euro för varje sådan hel kalendermånad då den skattskyldige haft två bostäder (*avdrag för bostad på arbetsorten*). Avdraget beviljas dock högst till ett belopp som motsvarar den hyra som den skattskyldige betalat för bostaden på arbetsorten. För att avdraget ska beviljas förutsätts det att den stadigvarande bostaden är belägen över 100 kilometer från bostaden på arbetsorten och den egentliga arbetsplats på grund av vars läge bostaden på arbetsorten har skaffats.

Den skattskyldige beviljas avdrag för en bostad på arbetsorten under de förutsättningar som anges i 1 mom. även när den skattskyldige utöver bostaden på arbetsorten har en stadigvarande bostad på grund av en annan egentlig arbetsplats läge, även om den skattskyldige bor ensam i den stadigvarande bostaden.

Om den skattskyldige på grund av den egentliga arbetsplatsens läge har beviljats bostadsförmån av arbetsgivaren, beviljas den skattskyldige avdrag för bostad på arbetsorten under de förutsättningar som fastställs i 1 och 2 mom. I detta fall beviljas avdraget

högst till ett belopp som motsvarar bostadens naturaförmånsvärde.

Avdrag beviljas inte om den skattskyldige har fått en skattefri ersättning eller förmån med anledning av boende på annan en ort eller till den del som den skattskyldige med stöd av någon annan bestämmelse har dragit av kostnader i anknypning till användningen av bostaden i sin beskattning för skatteåret. Ett hushållsavdrag utgör dock inget hinder för beviljande av avdrag för bostad på arbetsorten.

Om båda makarna uppfyller villkoren för avdraget och båda har yrkat på avdrag beviljas avdraget den make eller den maka vars nettoförvärvsinkomst är större.

12 §. Motorsågs- och skogsarbetaravdrag från förvärvsinkomsten

Har en skattskyldig använt en motorsåg eller röjsåg vid fällning av träd, upparbetning av virke, skogsröjning eller annat med skogsröjning jämförbart arbete, anses som en utgift för förvärvande eller bibehållande av löneinkomst av sådant arbete kostnaderna för användningen av sågen till ett belopp om 30 procent eller, om den skattskyldige yrkar på detta, 40 procent av den nämnda löneinkomsten. Har ett arbetslag om två personer använt samma såg, anses dessa kostnader utgöra 20 procent av varderas löneinkomst av arbetet och, om arbetslaget består av tre personer, 15 procent av vars och ens löneinkomst av arbetet. På basis av vad den skattskyldige visar beaktas som utgifter för löneinkomstens förvärvande eller bibehållande de verkliga kostnaderna för användningen av en motorsåg, om de är större än vad som nämns ovan.

Har en skattskyldig använt en häst och körredskap eller en traktor vid skogskörslor eller andra körslor, anses som en utgift för förvärvande eller bibehållande av löneinkomsten kostnaderna för användningen av hästen och körredskapen eller traktorn till ett belopp om 60 procent av löneinkomsten av skogskörslorna och 50 procent av löneinkomsten av andra körslor. På basis av vad den skattskyldige visar beaktas som utgifter för inkomstens förvärvande eller bibehållande de verkliga kostnaderna för användningen av hästen och körredskapen eller traktorn, om de är större än vad som nämns ovan.

Utgör den löneinkomst som avses i 1 mom. minst en tredjedel av den skattskyldiges inkomster, anses ytterligare 5 procent av löneinkomsten, dock högst 240 euro, utgöra utgifter för förvärvande eller bibehållande av denna löneinkomst (*skogsarbetsavdrag*).

13 §. Avdrag för inkomstens förvärvande

Den skattskyldige får från sin löneinkomst dra av

- 1) (2017/20) såsom avdrag för inkomstens förvärvande 750 euro, dock högst löneinkomstens belopp,
- 2) medlemsavgifter till arbetsmarknadsorganisationer och avgifter till arbetslöshetskassor,
- 3) kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen, till den del de enligt 10 § är avdragbara och
- 4) andra än i 2 och 3 punkten nämnda utgifter för förvärvande eller bibehållande av löneinkomst dock endast till den del deras sammanlagda belopp överstiger avdraget för inkomstens förvärvande.

F 7 Kommunalskattelag (2011:119)

Den skattskyldige får med undantag av avdraget för inkomstens förvärvande inte dra av utgifter för förvärvande eller bibehållande av sjöarbetsinkomster.

3 kap. Avdrag från nettoförvärvsinkomsten**14 §. Obligatoriska försäkringspremier**

Den skattskyldige har rätt att från sin nettoförvärvsinkomst dra av arbetstagarens lagstadgade pensionspremie, arbetslöshetsförsäkringspremie och sjukförsäkringens dagpenningpremie samt de premier som han eller hon betalat för sin egen och sin makes eller makas obligatoriska pensionsförsäkring.

En förutsättning för att den skattskyldiges egna eller makens eller makans pensionsförsäkringspremier är avdragsgilla är ytterligare att premier för samma försäkring inte har dragits av från inkomsten av näringsverksamhet eller av lantbruk.

Premierna för en obligatorisk pensionsförsäkring dras av från förvärvsinkomsten från den make eller den maka som har yrkat på avdrag. Yrkandet ska framställas innan beslutningen för avdragsåret har slutförts. Om avdraget inte kan göras så som makarna har yrkat, görs avdraget i första hand från den makes eller den makas inkomst vars nettoförvärvsinkomst i statsbeskattningen är större.

Vad som ovan i denna paragraf bestäms om obligatoriska pensionsförsäkringar tillämpas på motsvarande sätt på sådana pensionsförsäkringar enligt lagen om pension för företagare (FFS 468/1969) och lagen om pension för lantbruksföretagare (FFS 467/1969) vars tecknande inte är obligatoriskt på grund av att arbetsinkomsten är liten eller på grund av odlingsarealens storlek. Detsamma gäller motsvarande utländska pensionsförsäkringar.

Dessutom har en i 1 a § i lagen om pension för lantbruksföretagare (FFS 1280/2006) avsedd stipendiat rätt att från sin nettoförvärvsinkomst dra av avgiften för den obligatoriska grupplivförsäkringen enligt nämnda lag samt olycksfallsförsäkringspremien enligt lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (FFS 1026/1981).

En idrottsutövare som avses i 15 § lagen om olycksfalls- och pensionskydd för idrottsutövare (FFS 276/2009) har rätt att från sin nettoförvärvsinkomst dra av de premier som han eller hon betalt för den försäkring som avses i nämnda paragraf. (2012/86)

15 §. Premier för kollektivt tilläggs pensionskydd

Den skattskyldige har rätt att från sin nettoförvärvsinkomst dra av premier som han eller hon betalat för i en pensionsstiftelse, i en pensionskassa eller i ett försäkringsbolag kollektivt ordnat tilläggs pensionskydd upp till ett belopp av 5 procent av den lön som den arbetsgivare som ordnat pensionskyddet under skatteåret betalat till den skattskyldige, dock högst 5 000 euro i året. Premierna är inte avdragsgilla till den del deras belopp överstiger det belopp som arbetsgivaren betalat för tilläggs pensionskyddet. En ytterligare förutsättning för att premierna ska vara avdragsgilla är att pension i form av ålderspension börjar betalas tidigast då den försäkrade har uppnått den ålder som

anges i inkomstskattelagens 54d § 2 mom. 2 punkten underpunkt b. (2017/20)

Med kollektivt tilläggs pensionskydd avses frivilligt tilläggs pensionskydd som arbetsgivaren ordnar för en av arbetstagare bestående personkrets som bestäms gruppvis enligt arbetsområde eller enligt andra motsvarande grunder så att pensionskyddet inte i verkligheten gäller namngivna eller annars individuellt bestämda personer. Ett arrangemang som är avsett att gälla endast en i arbetsgivarens tjänst varande person åt gången utgör inte kollektivt tilläggs pensionskydd.

Premier för frivillig pensionsförsäkring som tecknats i en annan försäkringsanstalt än en sådan som har sitt hemvist eller fast driftställe i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet är inte avdragsgilla. Premier för en sådan försäkring som betalts av en person som från utlandet flyttat till Finland, med undantag för en person som under de närmaste fem åren före flyttningen har varit allmänt skattskyldig i Finland, är dock avdragsgilla i denna persons beskattning för flyttningsåret och för de tre följande åren, om premierna grundar sig på en försäkring som har tecknats minst ett år innan personen flyttade till Finland.

16 §. (2016/9) Avdrag för sjöarbetsinkomst

Vid kommunalbeskattningen beviljas, under de förutsättningar om vilka föreskrivs nedan, de som får sjöarbetsinkomst enligt 8 § avdrag för sjöarbetsinkomst från nettoförvärvsinkomsten.

Det avdrag för sjöarbetsinkomst som vid kommunalbeskattningen beviljas är 20 procent av det sammanlagda beloppet av sjöarbetsinkomsten, dock högst 7 000 euro. När det sammanlagda beloppet av den skattskyldiges sjöarbetsinkomst överstiger 50 000 euro, minskar avdraget för sjöarbetsinkomst med 5 procent av det belopp med vilket det sammanlagda beloppet av sjöarbetsinkomsten överstiger 50 000 euro.

Trots 2 mom. höjs avdraget för sjöarbetsinkomst vid kommunalbeskattningen med 170 euro för varje hel kalendermånad under vilken fartyget inte anlöper finsk hamn eller annars rör sig inom finskt territorium, om den skattskyldige då arbetar på fartyget. Vid utgången av en tidsperiod som berättigar till förhöjning beviljas dock denna även för en del av en kalendermånad.

17 §. Avdrag för nedsatt skattebetalningsförmåga

Har en skattskyldigs skattebetalningsförmåga med beaktande av de inkomster och den förmögenhet som står till hans eller hennes och den skattskyldiges familjs förfogande, av någon särskild orsak såsom försörjningsplikt, arbetslöshet eller sjukdom, nedgått väsentligt, avdras från nettoförvärvsinkomsten ett skäligt belopp, dock inte mera än 1 400 euro. Avdraget beviljas i hela hundra euro.

18 §. Sjukdomskostnadsavdrag

Den skattskyldige har rätt att vid kommunalbeskattningen till fullt belopp göra avdrag från nettoförvärvsinkomsten för egna och familjemedlemmars

sjukdomskostnader som överstiger 100 euro. Om den skattskyldiges nettoförvärvsinkomst överstiger 15 000 euro efter att de naturliga avdragen har gjorts, får avdrag dock göras för ett belopp som utgör 50 procent av de sjukdomskostnader som överstiger 100 euro. För makar gäller att avdrag från förvärvsinkomsten får göras för sjukdomskostnader som sammanlagt överstiger 200 euro samt att avdraget får göras till fullt belopp om makarnas sammanlagda nettoförvärvsinkomst inte är högre än 22 500 euro. (2012/86)

För sjukdomskostnader som föranletts av en sjukhusvistelse utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte intagningen skett på grund av en inhemsk läkares remiss, har den skattskyldige rätt att vid kommunalbeskattningen göra avdrag från nettoförvärvsinkomsten med högst 300 euro, makar dock sammanlagt med högst 600 euro. Om den skattskyldige under skatteåret försörjt barn som före skatteårets ingång inte har fyllt 17 år ska i detta moment avsett belopp höjas med 70 euro för varje sådant barn.

Avdrag får inte göras för resekostnader till läkare, sjukhus eller till en med sjukhus jämförbar inrättning utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för behandling av sjukdom om resan företagits utan remiss eller ordination från en inhemsk läkare.

Avdrag får inte göras för kostnader som ersätts på grund av försäkring eller av annan orsak.

18a §. (2016/19) *Donationsavdrag för fysiska personer*

Fysiska personer och dödsbon får från sin nettoförvärvsinkomst dra av en penningdonation på minst 850 euro och högst 500 000 euro som gjorts för att främja vetenskap eller konst till ett universitet eller en högskola inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som får offentlig finansiering eller till en universitetsfond i anknytning till dessa.

19 §. *Pensionsinkomstavdrag*

Vid kommunalbeskattningen ska från en skattskyldig pensionstagares nettoförvärvsinkomst göras ett pensionsinkomstavdrag.

Fullt pensionsinkomstavdrag räknas ut så att beloppet av full folkpension multipliceras med 1,346, varefter produkten minskas med 1 480 euro och resten avrundas uppåt till följande hela tio euro. Pensionsinkomstavdraget får dock inte överstiga pensionsinkomstens belopp. Är den skattskyldiges nettoförvärvsinkomst större än fullt pensionsinkomstavdrag, minskas avdraget med 51 procent av det överskjutande beloppet. (2019/114)

Då fullt pensionsinkomstavdrag vid kommunalbeskattningen räknas ut anses som full folkpension det belopp som under skatteåret har betalats till en ensamstående såsom full folkpension.

En tidigare lydelse (2017/20) av 19 § 2 mom. var: Fullt pensionsinkomstavdrag räknas ut så att beloppet av full folkpension multipliceras med 1,393, varefter produkten minskas med 1 480 euro och resten avrundas uppåt till följande hela tio euro. Pensionsinkomstavdraget får dock inte överstiga pensionsinkomstens belopp. Är den skattskyldiges nettoförvärvsinkomst större än fullt pensionsinkomstavdrag, minskas avdraget med 51 procent av det överskjutande beloppet.

20 §. *Invalidavdrag*

Vid kommunalbeskattningen dras 440 euro av från en skattskyldig fysisk persons nettoförvärvsinkomst, om han eller hon genom sjukdom, lyte eller kroppsskada åsamkats bestående men på grund av vilket hans eller hennes invaliditetsgrad enligt lämnade uppgifter är 100 procent. Om procenttalet är lägre, dock minst 30 procent, beviljas i avdrag en mot procenttalet svarande del av 440 euro. Avdraget beviljas dock högst till beloppet av en annan nettoförvärvsinkomst än en pensionsinkomst.

Har den skattskyldige under skatteåret fått en invalidpension som baserar sig på ett lagstadgat minimipensionsskydd, anses hans eller hennes invaliditetsgrad utan särskild utredning vara 100 procent om full pension har beviljats och 50 procent om delpension har beviljats, såvida inte den skattskyldiges invaliditetsgrad på basis av lämnade uppgifter anses vara högre. Den skattskyldige bibehåller sin rätt till invalidavdrag enligt invalidpensionen även efter att invalidpensionen har ombildats till ålderspension.

Invalidavdragets storlek bestäms på basis av en annan förvärvsinkomst vid statsbeskattningen än pensionsinkomsten, efter att avdrag för inkomstens förvärvande har gjorts.

Utan hinder av 1 och 2 mom. får en skattskyldig som 1982 har haft en skattepliktig inkomst, vid kommunalbeskattningen göra ett invalidavdrag till samma belopp som han eller hon hade rätt till vid kommunalbeskattningen för 1982, om den skattskyldige inte med stöd av gällande stadganden har rätt till ett större invalidavdrag.

21 §. *Studiepenning- och studieavdrag*

Om en skattskyldig har fått i lagen om studiestöd eller i landskapslagen om studiestöd avsedd studiepenning, ska från hans eller hennes nettoförvärvsinkomst göras ett studiepenningsavdrag vid kommunalbeskattningen. Avdragets fulla belopp är 2 600 euro, dock högst beloppet av studiepenningen. Avdraget minskas med 50 procent av det belopp som beloppet av den skattskyldiges nettoförvärvsinkomst överstiger studiepenningsavdragets fulla belopp med. (2012/16)

Den skattskyldige har rätt att vid kommunalbeskattningen från nettoförvärvsinkomsten avdra, förutom det avdrag som avses i 1 mom., 340 euro för varje termin under vilken han eller hon erhållit undervisning på grundskolenivå eller bedrivit studier som huvudsyssla vid en högskola eller annan läroanstalt i landet eller utomlands (*studieavdrag*).

22 §. *Förvärvsinkomstavdrag*

Vid kommunalbeskattningen görs från den skattskyldiges nettoförvärvsinkomst ett förvärvsinkomstavdrag vid kommunalbeskattningen. Avdraget räknas på den skattskyldiges skattepliktiga löneinkomster, förvärvsinkomster av annat arbete, uppdrag eller tjänst som utförts för en annans räkning, bruksavgifter som anses utgöra förvärvsinkomst, dividender som ska beskattas som förvärvsinkomst, förvärvsinkomstandelar av företagsinkomst som ska fördelas samt förvärvsinkomstandelar av näringsverksamhet eller jordbruk för delägare i en sammanslutning.

F 7 Kommunalskattelag (2011:119)

Avdraget utgör 51 procent av det belopp varmed de inkomster som avses i 1 mom. överstiger 2 500 euro upp till ett inkomstbelopp av 7 230 euro och 28 procent av det belopp som överstiger detta. Avdraget är dock högst 3 570 euro. När den skattskyldiges nettoförvärvsinkomst överstiger 14 000 euro minskar avdraget med 4,5 procent av det belopp som nettoförvärvsinkomsten överstiger 14 000 euro med.

23 §. (2023/137) Grundavdrag

Om en skattskyldig fysisk person har en nettoförvärvsinkomst som efter de ovan nämnda avdragen inte överstiger 3 600 euro, ska detta inkomstbelopp dras av från nettoförvärvsinkomsten. Om nettoförvärvsinkomstens belopp efter de nämnda avdragen överstiger fullt grundavdrag, ska avdraget minskas med 8,4 procent av den överskjutande inkomsten.

En tidigare lydelse (2023/11) av 23 § var: Om en skattskyldig fysisk person har en nettoförvärvsinkomst som efter de ovan nämnda avdragen inte överstiger 3 500 euro, ska detta inkomstbelopp dras av från nettoförvärvsinkomsten. Om nettoförvärvsinkomstens belopp efter de nämnda avdragen överstiger fullt grundavdrag, ska avdraget minskas med 8,4 procent av den överskjutande inkomsten.

En tidigare lydelse (2020/130) av 23 § var: Om en skattskyldig fysisk person har en nettoförvärvsinkomst som efter de ovan nämnda avdragen inte överstiger 3 500 euro, ska detta inkomstbelopp dras av från nettoförvärvsinkomsten. Om nettoförvärvsinkomstens belopp efter de nämnda avdragen överstiger fullt grundavdrag, ska avdraget minskas med 18 procent av den överskjutande inkomsten.

En tidigare lydelse (2018/10) av 23 § var: Om en skattskyldig fysisk person har en nettoförvärvsinkomst som efter de ovan nämnda avdragen inte överstiger 3 100 euro, ska detta inkomstbelopp dras av från nettoförvärvsinkomsten. Om nettoförvärvsinkomstens belopp efter de nämnda avdragen överstiger fullt grundavdrag, ska avdraget minskas med 18 procent av den överskjutande inkomsten.

24 §. (2023/11) Avdrag som beviljas dödsbon för efterlevande make eller maka

Dödsboet beviljas pensionsförsäkringspremieavdrag och invalidavdrag vid kommunalbeskattningen för den efterlevande maken eller maken, om den efterlevande maken eller maken är delägare i dödsboet och han eller hon inte har yrkat på att de i första hand ska dras av från hans eller hennes egna inkomster.

4 kap. Avdrag från kommunalskatten**25 §. Arbetsinkomstavrdraget från kommunalskatten**

Från kommunalskatten görs ett arbetsinkomstavrdrag enligt de grunder som anges i 125 § inkomstskattelagen till den del avdraget överstiger beloppet av inkomstskatten på förvärvsinkomster till staten. Avdraget görs från kommunalskatten, sjukförsäkringens sjukvårdspremie och kyrkoskatten enligt förhållandet mellan dessa skatter.

25a §. Upphävd (2020/130)

Lydelsen (2018/10) av 25a § 1 mom. var: Arbets- och pensionsinkomstavrdrag. Från den inkomstskatt på förvärvsinkomster som ska betalas till kommunen görs ett arbets- och pensionsinkomstavrdrag. Avdraget räknas på den skattskyldiges skattepliktiga löneinkomst, pensionsinkomst som ska beskattas som förvärvsinkomst, förvärvsinkomst av annat arbete, uppdrag eller

tjänst som utförts för en annans räkning, bruksavgifter som anses utgöra förvärvsinkomst, dividender som ska beskattas som förvärvsinkomst, förvärvsinkomstandel av företagsinkomst som ska fördelas samt förvärvsinkomstandel av näringsverksamhet eller jordbruk för delägare i en sammanslutning.

En tidigare lydelse (2019/49) av 25a § 2 mom. var: Avdraget utgör 10 procent av de inkomster som avses i 1 mom. Avdraget är dock högst 100 euro och det beviljas enbart skattskyldiga vars skattepliktiga förvärvsinkomst understiger 55 000 euro. Avdraget görs efter arbetsinkomstavrdraget enligt 25 § men före andra avdrag från kommunalskatten.

En tidigare lydelse (2018/10) av 25a § 2 mom. var: Avdraget utgör 10 procent av de inkomster som avses i 1 mom. Avdraget är dock högst 100 euro och det beviljas enbart skattskyldiga vars skattepliktiga förvärvsinkomst understiger 35 000 euro. Avdraget görs efter arbetsinkomstavrdraget enligt 25 § men före andra avdrag från kommunalskatten.

26 §. Hushållsavdraget från kommunalskatten

En skattskyldig får göra hushållsavdrag från kommunalskatten enligt de grunder som anges i 127a och 127b §§ inkomstskattelagen till den del avdraget överstiger beloppet av inkomstskatten till staten. Avdraget görs från kommunalskatten, sjukförsäkringens sjukvårdspremie och kyrkoskatten enligt förhållandet mellan dessa skatter.

Makar beviljas hushållsavdrag på det sätt som de har yrkat på innan beskattningen för det skatteår som avdraget gäller har slutförts. Om avdraget inte kan göras så som makarna yrkat på, beviljas det i första hand den make eller den maka vars inkomstskatt till staten för förvärvs- och kapitalinkomster efter avdragen från skatten är större. Till den del hushållsavdraget eller en del av det inte kan göras från inkomstskatten för den make eller maka som yrkat på avdrag, avdras det icke avdragna beloppet från den andra makens eller makans skatter på samma sätt som det skulle ha dragits av om den andra maken eller maken själv hade yrkat avdrag.

26a §. (2023/11) Hushållsavdraget från kommunalskatten skatteåren 2022–2027

Vid kommunalbeskattningen för skatteåren 2022–2027 får en skattskyldig göra hushållsavdrag från kommunalskatten enligt de grunder som anges i 127f § inkomstskattelagen till den del avdraget överstiger beloppet av inkomstskatten till staten. I övrigt tillämpas på hushållsavdrag enligt denna paragraf vad som föreskrivs i 26 §.

26b §. (2023/11) Hushållsavdraget på basis av elenergiräkningar 2023

Vid kommunalbeskattningen för skatteåret 2023 får en skattskyldig göra hushållsavdrag från kommunalskatten enligt de grunder som anges i 127g § inkomstskattelagen till den del avdraget överstiger beloppet av inkomstskatten till staten. Avdraget görs på det sätt som anges i 26 §.

27 §. Studielånsavrdraget från kommunalskatten

En skattskyldig får göra studielånsavrdrag från kommunalskatten enligt de grunder som anges i 127d § inkomstskattelagen till den del avdraget överstiger beloppet av inkomstskatten till staten. Studielånsavrdraget görs i första hand från inkomstskatten till staten.

Avdraget görs från skatten på förvärsinkomsten och skatten på kapitalinkomsten enligt förhållandet mellan dessa skattebelopp. Till den del avdraget överstiger beloppet av inkomstskatt till staten, görs avdraget från kommunalskatten, sjukförsäkringens sjukvårdspremie och kyrkoskatten enligt förhållandet mellan dessa skatter.

Om beloppet av studielånsavdraget överstiger beloppet av de skatter som påförts den skattskyldige under skatteåret, uppstår för den skattskyldige på grundval av skillnaden ett *skatteunderskott vid studielånsavdrag*, vilket på det sätt som föreskrivs i 1 mom. avdras från de skatter som påförts den skattskyldige de följande åren, under högst 10 skatteår allteftersom skatt påförs.

Skatteunderskotten vid studielånsavdrag avdras före det studielånsavdrag som beviljas på basis av amorteringarna under skatteåret och i den ordning de har uppkommit. Skatteunderskottet vid studielånsavdrag avdras under högst 15 år efter det år då examen avlades.

28 §. Underskottsgottgörelse vid kommunalbeskattningen

En skattskyldig har rätt att göra underskottsgottgörelse på de villkor som anges i 60 § inkomstskattelagen och en särskild underskottsgottgörelse på de villkor som anges i 131a § inkomstskattelagen vid kommunalbeskattningen. Beloppet av underskottsgottgörelsen beräknas enligt de grunder som anges i 131 och 131a §§ inkomstskattelagen. Avdrag av underskottsgottgörelse från kommunalskatten görs enligt de grunder som anges i 133 och 134 §§ inkomstskattelagen.

5 kap. Samfundsskatten

29 §. (2023/54) Kommunalskattesatsen för samfund och samfällda förmåner

Samfund ska på den beskattningsbara inkomsten betala 4,68 procent i kommunalskatt. Samfällda förmåner ska på den beskattningsbara inkomsten betala 6,201 procent i kommunalskatt.

En tidigare lydelse (2021/73) av 29 § var: Samfund ska på den beskattningsbara inkomsten betala 6,66 procent i kommunalskatt. Samfällda förmåner ska på den beskattningsbara inkomsten betala 8,8245 procent i kommunalskatt.

En tidigare lydelse (2019/49) av 29 § var: Samfund ska på den beskattningsbara inkomsten betala 6,26 procent i kommunalskatt. Samfällda förmåner ska på den beskattningsbara inkomsten betala 8,2945 procent i kommunalskatt.

En tidigare lydelse (2018/27) av 29 § var: Samfund ska på den beskattningsbara inkomsten betala 6,27 procent i kommunalskatt. Samfällda förmåner ska på den beskattningsbara inkomsten betala 8,30775 procent i kommunalskatt.

En temporär 29a § (2013/35) gällde för skatteåret 2013.

En temporär 29b § (2014/21) gällde för skatteåret 2014.

En temporär 29c § (2015/34) gällde för skatteåret 2015.

En temporär 29d § (2016/19) gällde för skatteåret 2016.

29e §. (2018/27) Kommunalskattesatsen för samfällda förmåner för skatteåret 2017

Med avvikelse från 29 § ska samfällda förmåner betala 8,0401 procent i kommunalskatt på den be-

skattningsbara inkomsten vid beskattningen för skatteåret 2017.

29f §. (2023/54) Kommunalskattesatsen för skatteåren 2020–2029

Med avvikelse från 29 § ska

1) samfund betala 8,426 procent och samfällda förmåner 11,16445 procent i kommunalskatt på den beskattningsbara inkomsten vid beskattningen för skatteåret 2020,

2) samfund betala 8,868 procent och samfällda förmåner 11,7501 procent i kommunalskatt på den beskattningsbara inkomsten vid beskattningen för skatteåret 2021,

3) samfund betala 6,752 procent och samfällda förmåner 8,9464 procent i kommunalskatt på den beskattningsbara inkomsten vid beskattningen för skatteåret 2022,

4) samfund betala 4,782 procent och samfällda förmåner 6,33615 procent i kommunalskatt på den beskattningsbara inkomsten vid beskattningen för skatteåret 2023,

5) samfund betala 4,738 procent och samfällda förmåner 6,27785 procent i kommunalskatt på den beskattningsbara inkomsten vid beskattningen för skatteåret 2024,

6) samfund betala 4,738 procent och samfällda förmåner 6,27785 procent i kommunalskatt på den beskattningsbara inkomsten vid beskattningen för skatteåret 2025,

7) samfund betala 4,584 procent och samfällda förmåner 6,0738 procent i kommunalskatt på den beskattningsbara inkomsten vid beskattningen för skatteåret 2026,

8) samfund betala 4,612 procent och samfällda förmåner 6,1109 procent i kommunalskatt på den beskattningsbara inkomsten vid beskattningen för skatteåret 2027,

9) samfund betala 4,646 procent och samfällda förmåner 6,15595 procent i kommunalskatt på den beskattningsbara inkomsten vid beskattningen för skatteåret 2028,

10) samfund betala 4,654 procent och samfällda förmåner 6,16655 procent i kommunalskatt på den beskattningsbara inkomsten vid beskattningen för skatteåret 2029.

30 §. Redovisningen av kommunalskatteintäkterna från samfund och samfällda förmåner

Kommunalskatt som avses i 29 § denna lag och som betalas av samfund och samfällda förmåner redovisas till kommunerna enligt lagen om skatteredovisning (FFS 532/1998), med de undantag som följer av denna lag och särskilda bestämmelser.

31 §. Fördelningen mellan de enskilda kommunerna

En kommuns andel av kommunalskatteintäkterna av samfund och samfällda förmåner fastställs skatteårsvis som en relativ andel av det sammanlagda beloppet av kommunernas andelar. Andelarnas storlek bestäms i förhållande till summan av den skatt som i enlighet med 2–4 mom. räknats respektive kommun till godo.

F 7 Kommunalskattelag (2011:119)

Som grund för beräkning av en kommuns andel används uppgifterna i de tre senast slutförda beskattningarna samt uppgifterna i den officiella företags- och arbetsställestatistiken för dessa år. För vardera av de tre åren ska den kommunalskatt som ett samfund debiterats tillgodoräknas de enskilda kommunerna enligt 3 och 4 mom.

Om ett samfund under året har haft driftställen endast i en kommun räknas samfundets skatt den kommunen till godo. Om samfundet har haft driftställen i flera kommuner räknas samfundets skatt dessa kommuner till godo i förhållande till antalet anställda vid samfundets driftställen per kommun. Skatterna för samfund som står i koncernförhållande enligt landskapslagen (1989:23) om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen sammanräknas dock och räknas de berörda kommunerna till godo i förhållande till antalet anställda vid de till koncernen hörande samfundens driftställen per kommun.

Om ett samfund med driftställen i fler kommuner även har anställda ombord på fartyg ska dess skatt med avvikelse från bestämmelserna i 3 mom. räknas kommunerna till godo i förhållande till antalet anställda vid samfundets fasta driftställen per kommun. Samfundets anställda ombord på fartyg ska dock hänföras till den kommun som är samfundets hemort om samfundet i fråga har minst en anställd vid ett fast driftställe i den kommunen.

32 §. Fastställande av fördelningen

Landskapsregeringen fastställer för varje skatteår de enskilda kommunernas andelar före utgången av mars månad. Om de uppgifter som ligger till grund för beräkningen av fördelningen mellan kommunerna ändras fastställs andelarna igen inom september månad.

Innan andelarna för skatteåret har fastställts sker en preliminär redovisning till kommunerna genom tillämpning av det närmast föregående skatteårets fördelning, vilken sedan justeras i efterhand. Om andelarna ändras i september justeras också de skatter som redovisats för skatteåret i efterhand.

Andelarna fastställs med åtta decimalers noggrannhet. Innan beslut om fastställande fattas ska Ålands kommunförbund kf höras.

Ikraftträdandebestämmelse (2011:119):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2012 och tillämpas första gången vid den kommunalbeskattning som ska verkställas för skatteåret 2012.

Genom denna lag upphävs kommunalskattelagen (1993:37) för landskapet Åland, nedan den äldre lagen.

Om det i någon annan landskapslag hänvisas till den äldre lagen eller till bestämmelser i inkomstskattelagen avser hänvisningen motsvarande bestämmelser i denna lag.

Ikraftträdandebestämmelse (2012/86):

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. självstyrelselagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

På kollektiva tilläggs pensionsarrangemang tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet om den skattskyldiga vid ikraftträdandet har omfattats av ett kollektivt tilläggs pensionsarrangemang som arbetsgivaren ordnat.

Landskapsregeringen betalar kompensation till varje kommun för den förlust av skatteintäkter som skatteåret 2013 orsakas av det i 18 § avsedda sjukdomskostnadsavdraget. Kompensationsbeloppet bestäms med uppgifterna om debiterad skatt som grund och fastställs samt betalas ut så snart som möjligt efter att beskattningen har slutförts.

Ikraftträdandebestämmelse (2017/20):

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017 och tillämpas första gången vid den beskattning som gäller skatteåret 2017.

Lagens 15 § 1 mom. tillämpas om den skattskyldige den 1 januari 2013 eller därefter har börjat omfattas av ett tilläggs pensionsskydd som arbetsgivaren ordnar.

Ikraftträdandebestämmelse (2018/10):

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2018 och tillämpas första gången vid den beskattning som gäller skatteåret 2018.

Ikraftträdandebestämmelse (2018/27):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

Lagens 29 § tillämpas första gången vid kommunalbeskattningen för skatteåret 2018.

Lagens 29 e § tillämpas vid kommunalbeskattningen för skatteåret 2017.

Ikraftträdandebestämmelse (2019/49):

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2019 och tillämpas första gången vid den beskattning som gäller skatteåret 2019.

Ikraftträdandebestämmelse (2019/114):

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. självstyrelselagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020 och tillämpas första gången vid den beskattning som gäller skatteåret 2020.

För att kompensera kommunerna för den förlust av skatteintäkter som orsakas av denna och andra skatteåtgärder som vidtas för skatteåret 2020 betalar landskapsregeringen 500 000 euro i kompensation till kommunerna finansåret 2020. Beloppet fördelas mellan kommunerna enligt antalet invånare i den enskilda kommunen den 31 december 2019.

Ikraftträdandebestämmelse (2020/77):

Denna lag träder i kraft den 1 september 2020. Lagen gäller till och med den 31 december 2027 och tillämpas vid beskattningen för skatteåren 2020–2027.

Vid den första redovisningen av skatt till kommunerna efter att lagen har trätt i kraft rättas de redovisningar som gäller skatteåret 2020 så att de motsvarar denna lag.

Ikraftträdandebestämmelse (2020/93):

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2020 och tillämpas vid beskattningen för skatteåret 2020.

Vid den första redovisningen av samfundsskatt till kommunerna efter att lagen har trätt i kraft rättas de redovisningar som gäller skatteåret 2020 så att de motsvarar denna lag.

Ikraftträdandebestämmelse (2020/130):

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. självstyrelselagen (1991:71) för Åland.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021 och tillämpas första gången vid den beskattning som gäller skatteåret 2021.

För att kompensera kommunerna för den förlust av skatteintäkter som orsakas av att grundavdraget höjs skatteåret 2021 betalar landskapsregeringen 725 000 euro i kompensation till kommunerna finansåret 2021. Beloppet fördelas mellan kommunerna till hälften med invånarantalet vid ingången av 2021 som grund och till hälften med uppgifterna om grundavdragets belopp skatteåret 2019 som grund. När det gäller grundavdragets belopp används uppgifterna vid tidpunkten för slutförande av beskattningen.

Ikraftträdandebestämmelse (2021/73):

Denna lag träder i kraft den 1 september 2021.

Lagens 29f § 2–8 punkterna tillämpas vid beskattningen för skatteåren 2021–2027. Vid den första redovisningen av samfundsskatt till kommunerna efter att lagen har trätt i kraft rättas de redovisningar som gäller skatteåret 2021 så att de motsvarar denna lag.

Ikraftträdandebestämmelse (2022/38):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022 och tillämpas vid beskattningen för skatteåret 2022. Vid den första redovisningen av samfundsskatt till kommunerna efter att lagen har trätt i kraft rättas de redovisningar som gäller skatteåret 2022 så att de motsvarar denna lag.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/10):

Denna lag träder i kraft 1 januari 2023 och tillämpas från och med beskattningen för skatteåret 2022.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/11):

Denna lag träder i kraft den 1 april 2023 och tillämpas första gången vid den kommunalbeskattning som verkställs för skatteåret 2023. Lagens 26a § tillämpas också vid den kommunalbeskattning som verkställs för skatteåret 2022 och gäller till och med den 31 december 2027. Lagens 26b § gäller till och med den 31 december 2023.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/54):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

Bestämmelserna i 29 § tillämpas från och med skatteåret 2030 och bestämmelserna i 29f § 4–10 punkten tillämpas vid beskattningen för skatteåren 2023–2029. Vid den första redovisningen av samfundsskatt till kommunerna efter att lagen har

LL (1993:42) om kommunalskatt för näringsverksamhet

F 8

trätt i kraft rättas de redovisningar som gäller skatteåret 2023 så att de motsvarar denna lag.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/137):

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. i självstyrelselagen (1991:71) för Åland.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024 och tillämpas första gången vid den beskattning som gäller skatteåret 2024.

F 8 Landskapslag (1993:42) om kommunalskatt för näringsverksamhet

1 §. Resultatet av näringsverksamhet beräknas i kommunalbeskattningen i enlighet med vad därom är föreskrivet i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (FFS 360/1968) med de undantag som följer av denna lag och särskilda bestämmelser.

Den i 1 mom. nämnda lagen skall tillämpas i landskapet sådan den lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar i nämnda lag, skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Ändringar av bestämmelser beträffande vilka i denna lag föreskrivits avvikelser skall dock inte tillämpas i landskapet.

2 §. Hänvisas i den i 1 § 1 mom. nämnda lagen till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen skall hänvisningarna anses avse de bestämmelser i landskapslagstiftningen som sålunda är i fråga.

Medieavgift för samfund som ska betalas med stöd av landskapslagen (2019:103) om medieavgift ska vid tillämpningen av denna lag utgöra en avdragbar utgift enligt 7 § i den rikslag som avses i 1 mom. (2019/105)

F 9 Landskapslag (2020:76) om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för skatteåren 2020–2025 (2023/53)

1 §. (2023/53) Skattskyldiga som bedriver näringsverksamhet eller jordbruk har rätt att i kommunalbeskattningen dra av anskaffningsutgifterna för maskiner, inventarier och andra därmed jämförbara lösa anläggningstillgångar som används i näringsverksamhet eller jordbruk och som tas i bruk under kalenderåren 2020–2025 på det sätt som föreskrivs i lagen om höjda avskrivningar på maskiner, inventarier och andra därmed jämförbara lösa anläggningstillgångar skatteåren 2020–2025 (FFS 1572/2019), nedan *lagen om höjda avskrivningar på maskiner, inventarier och andra lösa anläggningstillgångar*.

2 §. (2023/53) Lagen om höjda avskrivningar på maskiner, inventarier och andra lösa anläggningstillgångar ska tillämpas med de avvikelser som anges i denna lag. Ändringar i den nämnda lagen ska tillämpas på Åland från att de träder i kraft i riket.

F 10 LL (1993:41) om kommunalskatt för gårdsbruk

Hänvisningar i lagen om höjda avskrivningar på maskiner, inventarier och andra lösa anläggningstillgångar till bestämmelser i rikslagstiftningen ska inom landskapsbehörighet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

3 §. Denna lag träder i kraft den 1 september 2020.

Lagen tillämpas vid kommunalbeskattningen för skatteåren 2020–2025. (2023/53)

F 10 Landskapslag (1993:41) om kommunalskatt för gårdsbruk

1 §. Resultatet av jordbruk beräknas vid kommunalbeskattningen och nettoinkomsten av skogsbruk beräknas i kommunalbeskattningen för åren 1993–2005 i enlighet med vad därom är föreskrivet i inkomstskattelagen för gårdsbruk (FFS 543/1967) samt [skogsskatteförordningen (FFS 1208/1991)], med de undantag som följer av denna lag och särskilda bestämmelser.

De i 1 § 1 mom. nämnda författningarna skall tillämpas i landskapet sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar av nämnda författningar, skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Ändringar av bestämmelser beträffande vilka i denna lag föreskrivits avvikelser skall dock inte tillämpas i landskapet.

2 §. Hänvisas i de i 1 § 1 mom. nämnda författningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen skall hänvisningarna anses avse de bestämmelser i landskapslagstiftningen som sålunda är i fråga.

3 §. I fråga om skatteplikt för stöd av landskapets medel och om avdrag för fastighetsskatt som betalats till kommun i landskapet skall gälla vad i 1 § 1 mom. nämnda författningar är föreskrivet om stöd som på jämfällbara grunder beviljas av statens medel och om avdrag för fastighetsskatt som betalats till kommun i riket.

4 §. (2019/106) Medieavgift för samfund som ska betalas med stöd av landskapslagen (2019:103) om medieavgift ska vid tillämpningen av denna lag utgöra en avdragbar utgift enligt 4 § i inkomstskattelagen för gårdsbruk.

5 §. Upphävd (1998/114).

6 §. I 9 § 2 mom. 1 punkten inkomstskattelagen för gårdsbruk avsedd avskrivning gäller vid kommunalbeskattningen även för fritidsbyggnad som uteslutande används i uthyrningsverksamhet.

7 §. (1994/24) I 10 § 1 mom. inkomstskattelagen för gårdsbruk avsedd avskrivning får vid kommunalbeskattningen vara högst 20 procent av utgiftsresten om inte en högre avskrivningsprocentsats för viss nytthet eller vissa nyttigheter är tillåten enligt 10 § inkomstskattelagen för gårdsbruk. Såsom anskaffningsutgift anses även grundförbättringsutgift för täckdiken, broar, dammar och andra dylika anläggningar.

8 §. Landskapsregeringen skall ge skattemyndigheten intyg över de villkor för skattelättnaden som anges i 14 och 14 a §§ inkomstskattelagen för gårdsbruk.

Landskapsregeringen skall tillställa den skattskyldige och skattemyndigheten uppgifter om de utgifter som avses i 13 § 1 mom. 2–5 punkterna inkomstskattelagen för gårdsbruk och om de förutsättningar under vilka utgifterna får avdras.

Ikraftträdandebestämmelse (1993:41):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1993 och tillämpas första gången vid den kommunalbeskattning som skall verkställas för år 1993.

Genom denna lag upphävs landskapslagen om kommunalskatt för gårdsbruk (6/68).

Utän hinder av vad i denna lag stadgas skall, vid beskattningen för år 1993 i fråga om skatteplikt för inkomst som uppburits eller förmån som åtnjutits före denna lags ikraftträdande, tidigare bestämmelser tillämpas, om inkomsten eller förmånen inte var skattepliktigt enligt de tidigare gällande bestämmelserna.

F 11 Fastighetsskattelag (1993:15) för landskapet Åland

1 §. Fastighetsskatt skall årligen betalas till kommun i enlighet med vad därom är föreskrivet i fastighetsskattelagen (FFS 654/1992) och med stöd av den utfärdade bestämmelser, med de undantag som följer av denna lag.

Ändring av fastighetsskattelagen och med stöd av den utfärdade bestämmelser skall gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, såvitt inte annat följer av vad i denna lag stadgas.

2 §. I fastighetsskattelagens 11–14 §§ nämnda skatteprocentsatser kan vara lägst 0,00 % och den i 13 § 1 mom. nämnda procentsatsen kan bestämmas så att den är högst 0,90 procentenheter högre än skatteprocentsatsen för byggnader som används huvudsakligen för stadigvarande boende, dock högst 0,90 %.

Den skatteprocentsats som avses i fastighetsskattelagens 13 § 1 mom. tillämpas inte på sådana fritidsbostäder som uteslutande används för uthyrning.

Med avvikelser från fastighetsskattelagens 14 § 2 mom. tillämpas den allmänna fastighetsskatteprocentsatsen på vindkraftverk vars nominella effekt är högst 10 megavoltampere även om fler kraftverk har en gemensam anslutningspunkt till elnätet. (2018/26)

3 §. Denna lag tillämpas första gången vid den beskattning som skall verkställas för skatteåret 1993.

Vid den beskattning som verkställs för skatteåret 1993 avses med en fastighets ägare den som äger fastigheten den 1 april 1993 och med sådan innehavare som är likställd med ägare den som den 1 april 1993 uppfyller i fastighetsskattelagens 5 § 2 mom. ställda krav.

Innan lagen träder i kraft kan den uppmaning som avses i 16 § fastighetsskattelagen ges.

Senast den 31 mars 1993 skall kommunfullmäktige för skatteåret 1993 bestämma de i 11–14 §§ fastighetsskattelagen nämnda skatteprocentsatserna.

Ikraftträdandebestämmelse (2018/26):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018 och tillämpas första gången vid fastighetsbeskattningen för 2018.

F 12 Landskapslag (1981:77) om hundskatt

1 kap. Skattskyldighet och skattebelopp

1 §. För hund skall i enlighet med vad i denna lag stadgas årligen betalas hundskatt till den kommun där hundägaren hade sitt egentliga bo och hemvist (hemort) vid utgången av det föregående kalenderåret (skatteåret). Hundskatt skall erläggas årligen till ett belopp av högst 25 euro i enlighet med vad kommunfullmäktige besluter. (2002/47)

Kommunfullmäktige kan besluta att hundskatt inte skall uppbäras.

2 §. Den som vid skatteårets utgång hade hund i sin ägo är skyldig att betala hundskatt.

Vad i denna lag är stadgat om hundägare gäller även minderårigt barns förmyndare om hunden är i barnets ägo.

3 §. Hundskatt utgår inte:

1) för hund som vid skatteårets utgång är yngre än fem månader;

2) för hund som ägs av landskapet eller staten eller vars underhållskostnader erläggs av landskapets eller statens medel;

3) för invalids eller handikappad persons hjälp- eller ledarhund;

4) för hund som skolats för uppgifter inom räddningstjänsten och befolkningsskyddet och beträffande vilken ingåtts förbindelse om att hunden skall ställas till förfogande för dessa uppgifter;

5) för hund som skolats för spårning av skadat hjortdjur och beträffande vilken ingåtts förbindelse om att hunden vid behov skall ställas till polismyndighets förfogande; samt

6) för hund som ägs av person som i landskapet tjänstgör vid främmande stats konsulat, vars chef är utsänd konsul, eller medlem av hans familj eller privatjänare, om de inte är finska medborgare.

2 kap. Anmälningsskyldighet och beskattningsförfarande

4 §. Den som under skatteåret har fått hund i sin ägo är skyldig att senast inom februari månad följande år anmäla härom till kommunstyrelsen i sin hemort.

Anmälan, vilken skall göras på blankett som kommunstyrelsen har fastställt för ändamålet, skall innehålla uppgifter om hundens föregående och nuvarande ägares namn och hemort samt om hundens namn, kännetecken, ras och födelsetid. Kommunstyrelsen skall årligen under januari månad genom offentlig delgivning, enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland, upplysa om var anmälan skall inlämnas och var blanketter för ändamålet kan erhållas. (2008/34)

5 §. Hundägare skall göra ändringsanmälan om han under skatteåret flyttat till annan kommun eller hunden har dött.

Ändringsanmälan skall senast under februari månad året efter skatteåret göras till den kommunstyrelse som har tagit emot i 4 § avsedd anmälan. Har hundägare tidigare underlåtit att göra anmälan skall ändringsanmälan göras till kommunstyrelsen på den ort, där anmälan borde ha gjorts före förändringen.

6 §. Beträffande hund för vilken hundskatt utgår skall kommunstyrelsen årligen utskrivna en skattedebetsedel på vilken skall antecknas:

1) ägarens namn och adress;

2) hundens namn, kännetecken, ras och födelsetid; samt

3) skattebelopp, betalningstid och betalningsort.

Beträffande i 3 och 16 §§ avsedda hundar för vilka skatt inte utgår utskrivs en kontrollsedel på vilken antecknas uppgifter om hundägaren, hunden och anledningen till skattefriheten. Om kommunfullmäktige fattat i 1 § 2 mom. avsett beslut utskrivs inte kontrollsedel.

Kommunstyrelsen skall sända skattedebetsedel eller kontrollsedel till hundägaren senast under maj månad året efter skatteåret.

7 §. Har hundägaren inte inom föreskriven tid gjort anmälan om hund för vilken skatt utgår, kan kommunstyrelsen för det skatteår för vilket anmälan borde ha gjorts höja hundskatten till högst det dubbla beloppet.

Har hundskatt av i 1 mom. avsedd orsak inte kunnat fastställas för skatteåret kan kommunstyrelsen påföra hundägaren skatt jämte ränta som svarar mot stadgad dröjsmålsränta för försummad skattebetalning samt höja skatten till det dubbla beloppet. Fastställandet av hundskatten skall ske senast under det femte året efter utgången av skatteåret, varvid hundägaren skall beredas tillfälle att avge förklaring.

8 §. (2002/47) Har hundägare försummat att göra ändringsanmälan om flyttning till annan ort eller anmälan för skattefri hund, kan kommunstyrelsen ålägga honom en försummelseavgift om 10 euro. Avgiften skall debiteras senast under det femte året efter det år för vilket anmälan borde ha gjorts. Angående försummelseavgiften gäller i övrigt vad om hundskatt är stadgat.

9 §. Har hundägare utan egen förskyllan undgått påförande av hundskatt, skall kommunstyrelsen bestämma att hundägaren skall erlägga skatten senast under det tredje året efter skatteårets utgång.

10 §. Den som har påförts hundskatt har rätt att hos kommunstyrelsen framställa skriftligt anspråk på rättelse. Rättelseanspråket skall framställas inom tre år räknat från början av det år under vilket skatten påfördes.

Hundskatt skall erläggas även om ändring har sökts i beslut om påförande av skatt.

11 §. Den som är missnöjd med kommunstyrelsens beslut på grund av rättelseanspråk har rätt att inom 30 dagar efter det han fick del av beslutet däröver skriftligen anföra besvär hos [länsstyrelsen].

F 13 LL (2021:75) om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen

I beslut om fastställande av hundskatt får ändring inte sökas genom besvär förrän rättelse av skatten har sökts på sätt i 10 § stadgas.

3 kap. Särskilda bestämmelser

12 §. Förutom i 16 § stadgad uppgift kan de uppgifter som enligt denna lag ankommer på kommunstyrelsen i enlighet med vad i [37 § 5 mom. kommunallagen (1980:5) för landskapet Åland] är föreskrivet i instruktion uppdragas åt tjänsteman.

13 §. Hundägare är skyldig att förvara skattedebetsedel eller kontrollsedel samt att visa upp denna för de kommunala myndigheter som utövar tillsyn över beskattningen.

14 §. Kommunstyrelsen skall föra förteckning över anmälda hundar.

15 §. Av anmälan som innehåller uppgifter om hundens förra ägare samt av ändringsanmälan angående ägarens flyttning till annan kommun skall kommunstyrelse för tillsynen över beskattningen sända avskrift till den kommunstyrelse som är behörig med hänsyn till hundens föregående, nuvarande eller nya ägares adress.

16 §. Kommunstyrelsen kan av särskilda skäl på ansökan helt eller delvis medge befrielse från hundskatt.

17 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

18 §. Denna lag tillämpas första gången vid beskattningen för år 1981.

Genom denna lag upphävs förordningen den 14 december 1894 om utgörande av skatt för hundar och däri senare företagna ändringar, dock så att bestämmelserna i förordningen tillämpas på hundskatt som utgår för år 1980 eller åren därförinnan.

F 13 Landskapslag (2021:75) om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen

1 §. Med de avvikelser som anges i denna lag tillämpas lagen om koncernbidrag vid beskattningen (FFS 825/1986) vid kommunalbeskattningen på Åland.

2 §. Ändringar av lagen om koncernbidrag vid beskattningen ska gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna lag.

En hänvisning i lagen om koncernbidrag vid beskattningen till en riksförfattning ska inom landskapets behörighet avse motsvarande bestämmelser som finns i landskapslagstiftningen.

3 §. Denna lag träder i kraft den 1 september 2021 och tillämpas första gången vid beskattningen för skatteåret 2021.

Bestämmelserna i 2 § i lagen om koncernbidrag vid beskattningen ska även tillämpas när det gäller beskattningen för skatteåret 2020.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1989:23) om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen.

F 14 Landskapslag (1984:45) om kommunalbeskattning av rederibolag och redare

1 §. Stadgandena i denna lag tillämpas vid kommunalbeskattningen av rederibolag och dess redare, då bolaget bildats av samfund som bedriver affärsrörelse och till bolagets anläggningstillgångar hör ett enda fartyg som används i handelssjöfart och som är antecknat i fartygsregister i Finland.

2 §. Då den beskattningsbara inkomsten bestäms för rederibolag som bildats av samfund som bedriver affärsrörelse, avdras inte anskaffnings- och grundförbättringsutgifterna för fartyget från rederibolagets inkomst. Överlåtelsepris eller annat för fartyget erhållet vederlag betraktas inte heller såsom rederibolagets inkomst. Nämda utgifter och inkomster behandlas vid beskattningen av redarna i förhållande till deras fartygslotter.

3 §. En mot redarens fartygslott svarande del av anskaffnings- och grundförbättringsutgifterna för fartyg som i denna lag avsett rederibolag anskaffat, liksom även den till fartyget hänförliga delen av anskaffningsutgiften för fartygslott som redare förvärvat i nämnda bolag, avdras från redarens inkomster på det sätt som stadgas i [30 § landskapslagen (1969:32) om kommunalskatt för näringsverksamhet], vilken lag iakttas även annars i tillämpliga delar, om fartygsloten utgör anläggningstillgång i den affärsrörelse som redaren bedriver.

Redare som inte får göra i 1 mom. avsett avdrag får avdra utgifterna under det skatteår under vilket fartyget eller fartygsloten har överlåtits.

4 §. En mot fartygsloten svarande del av överlåtelsepriset för fartyget och av annat för fartyget erhållet vederlag samt för fartygslott erhållet vederlag utgör redarens skattepliktiga inkomst, oberoende av hur länge fartyget eller fartygsloten ägts.

5 §. Denna lag tillämpas på rederibolag, bildat av samfund som idkar affärsrörelse, i de fall då bolaget bildats och det bolaget tillhöriga fartyget antecknats i fartygsregistret i redarnas namn år 1984 eller senare.

F 15 Landskapslag (2003:15) om kommunalbeskattning av samfund i anslutning till tonnagebeskattningen

1 §. Vid kommunalbeskattningen av ett samfund som godkänts som tonnageskattskyldigt i enlighet med tonnageskattelagen (FFS 476/2002) är inkomst från tonnagebeskattad verksamhet inte skattepliktig. Om godkännandet återkallas blir dock sådan inkomst skattepliktig vid kommunalbeskattningen på motsvarande sätt som vid statsbeskattningen.

2 §. Bestämmelserna om annan inkomstbeskattning än tonnagebeskattning i tonnageskattelagen skall tillämpas vid kommunalbeskattningen på motsvarande sätt som vid statsbeskattningen. Bestämmelserna tillämpas sådana de lyder när denna lag träder i kraft.

Sker därefter ändring skall de ändrade bestämmelserna tillämpas från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

Till de delar de i 1 mom. avsedda bestämmelserna innefattar hänvisningar till bestämmelser i annan rikslagstiftning skall hänvisningarna vid kommunalbeskattningen avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

3 §. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2003 och tillämpas första gången vid den beskattning som verkställs för det skatteår som börjar under kalenderåret 2002.

F 16 Landskapslag (1973:12) om kommunalskatt för begränsat skattskyldig

1 §. Den som enligt kommunalskattelagen (1993:37) för landskapet Åland är begränsat skattskyldig skall på i landskapet Åland förvärvat dividend, ränta, royalt, lön, pension och annan prestation som enligt landskapslagen (1997:32) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om förskottsuppbörd är underkastad förskottsnehållning betala kommunalskatt enligt de grunder och i den ordning som stadgas i lagen om beskattning av begränsat skattskyldig för inkomst och förmögenhet (FFS 627/1978). (1997/33)

Sker framdeles ändring i sagda lagstiftning, skall de ändrade stadgandena gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

F 17 Landskapslag (2017:19) om tillämpning av rikslagstiftning om beskattning av delägare i utländska bassamfund

1 §. Lagens tillämpningsområde

Med de avvikelser som anges i denna lag tillämpas i landskapet rikets lag om beskattning av delägare i utländska bassamfund (FFS 1217/1994) och med stöd av rikslagen gällande bestämmelser om de skatteavtalsstater där skatten anses avvika i väsentlig grad från den skatt som samfunden betalar i Finland, nedan kallad rikslagstiftningen.

En skattskyldig ska i sin skattedeklaration uppge och till deklarationen foga uppgifter och utredningar om utländska bassamfund i enlighet med vad som föreskrivs med stöd av rikslagstiftningen.

2 §. Avvikelser

Ändringar av rikslagstiftningen ska tillämpas i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna lag. En hänvisning i rikslagstiftningen till en riksförfattning ska inom landskapets behörighet avse motsvarande bestämmelser som finns i landskapslagstiftningen.

3 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017 och tillämpas första gången vid beskattningen för det skatteår som följer efter lagens ikraftträdande.

Med ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1995:54) om kommunalbeskattning av delägare i utländska bassamfund.

Åtgärder som denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

F 18 Landskapslag (1987:44) om bostads-husreservering vid kommunalbeskattningen

1 §. (1993/39) Samfund som avses i 3 § inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) får vid kommunalbeskattningen från sin inkomst avdra en reservering som bildats för sådana vid kommunalbeskattningen avdragbara utgifter som föranleds av byggande, användning, underhåll, reparation och förbättring av samfundet tillhörigt bostadshus samt för underhåll och användning av tomt i anslutning till sådant bostadshus (bostads-husreservering).

Ett samfund får avdra en bostadshusreservering endast från annan inkomst än inkomst av näringsverksamhet eller jordbruk. Ett samfund vars huvudsakliga verksamhet grundar sig på ägande och besittning av en fastighet eller hyresverksamhet som grundar sig på ägande av fastighet får avdra en bostadshusreservering även från sin skattepliktiga inkomst av näringsverksamhet om samfundet har ett med stöd av landskapslagen (1982:14) om stöd för bostadsproduktion, landskapslagen (1982:13) om stöd för bostadsförbättring eller [landskapslagen (1982:17) om räntestödslån för förvärv av hyresbostäder] beviljat lån eller räntestöd för uppförande, ombyggnad eller anskaffning av bostäder. (1995/41)

Landskapslagarna (1982:14), (1982:13) och (1982:17) har upphävts genom LL (1999:40) om bostadsproduktion. Landskapslagarna (1982:13) och (1982:14) tillämpas dock fortfarande på lån och räntestöd som har beviljats innan dessa lagar upphävdes.

2 §. I denna lag avses med bostadshus en byggnad i vilken minst hälften av lägenheternas area vid skatteårets utgång varaktigt används som bostad. Såsom bostadshus enligt denna lag anses inte en byggnad som ingår i en näringsidkares omsättningstillgångar. (1995/41)

En lägenhet i ett bostadshus anses vara varaktigt använd som bostad om den huvudsakligen är avsedd för detta ändamål och inte är i annan användning. En byggnad som börjat byggas för att varaktigt användas som bostad anses även vara varaktigt använd som bostad. (1995/41)

Med bostadshusets area avses ytan enligt de yttre måtten för samtliga våningar, källare och värmeisolerade vindsrum. I arean inräknas inte balkonger och skärmtak och inte heller utrymmen vilkas fria höjd understiger 160 cm.

3 §. (2002/48) En bostadshusreservering skall göras i samfunds bokföring senast vid fastställandet av bokslutet. Maximibeloppet för reserveringen är under skatteåret 68 euro per kvadratmeter av bostadshusets area. Om bostadshusreservering avser en yta som

F 19 LL (1977:19) om skattelättnader för allmännyttiga samfund

understiger 200 kvadratmeter eller om reserveringen understiger 3.500 euro är den inte avdragbar vid beskattningen.

4 §. En bostadshusreservering skall användas för täckande av utgifter som avses i 1 § inom tio skatteår räknat från utgången av det skatteår för vilket reserveringen har gjorts. En tidigare gjord bostadshusreservering skall användas före en senare gjord reservering. (1995/41)

Utgifter som täckts med en bostadshusreservering är inte avdragbara vid beskattningen.

Om en bostadshusreservering har använts för täckande av en utgift som vid beskattningen skulle avdras genom årliga avskrivningar, godkänns avskrivningarna endast i fråga om skillnaden mellan utgiften och det belopp som av bostadshusreserveringen använts för dess täckande.

5 §. Bildandet och användningen av en bostadshusreservering skall utredas tillräckligt specificerat i skattekundskartan.

6 §. En bostadshusreservering som inte använts under den tid som avses i 4 § 1 mom. räknas som inkomst för det skatteår under vilket reserveringen senast borde ha använts. (1992/16)

Upplöses samfundet eller äger det inte längre något bostadshus räknas bostadshusreserveringen som samfundets inkomst för det skatteår under vilket beslut om upplösning av samfundet fattas eller vid vars utgång samfundet inte längre äger något bostadshus. (1992/16)

Om bostadshus förstörs räknas bostadshusreservering som samfundets inkomst för det skatteår vid vars utgång samfundet inte längre äger den förstörda byggnaden eller andra bostadshus.

7 §. (1995/41) En bostadshusreservering beaktas inte som avdrag vid fastställande av förlust enligt [kommunalskattelagen (1993:37) för landskapet Åland].

Se ikraftträdandebestämmelsen till kommunalskattelagen (2011:119) för landskapet Åland.

8 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

F 19 Landskapslag (1977:19) om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för allmännyttiga samfund som bedriver samhälligt betydelsefull verksamhet

1 §. Inkomst som enligt [kommunalskattelagen (1993:37) för landskapet Åland] är skattepliktig för ett allmännyttigt samfund som bedriver samhälligt betydelsefull verksamhet kan förklaras helt eller delvis skattefri vid kommunalbeskattningen i enlighet med vad i denna lag stadgas. För inkomst av fastighet får skattefrihet beviljas endast i det fall som anges i 2 mom. (1993/40)

Inkomst av fastighet som enligt [i 1 mom. angivna lag] är skattepliktig kan förklaras skattefri endast i det

fall att fastigheten huvudsakligen använts till allmänt eller allmännyttigt ändamål.

Se ikraftträdandebestämmelsen till kommunalskattelagen (2011:119).

2 §. Skattelättnad enligt denna lag beviljas av [landskapsstyrelsen] för högst fem skatteår i sänder. Skattelättnad får beviljas endast om lättnaden kan anses berättigad i anseende till den fördel samfundets verksamhet medför för samhället. Ytterligare skall det beaktas huruvida beviljande av skattelättnad för viss av samfundet bedrivna affärsverksamhet innebär förfång som inte är ringa för näringsidkare som bedriver motsvarande verksamhet. (1990/38)

Om så befinnes nödvändigt kan [landskapsstyrelsen] fastställa villkor, vilka skall iakttagas för att vederbörande samfund skall bibehålla sin rätt till skattelättnad.

3 §. Allmännyttigt samfund kan anses bedriva samhälligt betydelsefull verksamhet om dess egentliga syftemål är att bedriva politisk, social eller annan verksamhet som fyller väsentliga behov i samhället, såvida denna verksamhet omfattar hela landskapet eller annars är av omfattande art och vunnit stadgade former samt är bestående.

Är verksamhet som bedrivs av organisation, vilken bildas av samfund vilka bör anses såsom särskilda skattskyldiga, samhälligt betydelsefull på i 1 mom. avsett sätt, kan vid prövning av förutsättningarna för beviljande av skattelättnad för vart och ett samfund beaktas hela organisationens verksamhet, om detta med hänsyn till organisationens karaktär och samfundets ställning i organisationen är motiverat.

4 §. Skattelättnad enligt denna lag skall sökas skriftligen inom fyra månader från utgången av det skatteår för vilket befrielse söks. Till ansökan skall fogas erforderlig utredning. Sökanden är dessutom skyldig att på anfordran lämna de tilläggsuppgifter och utredningar som till äventyrs är behövliga. (1990/38)

Innan beslut fattas beträffande ansökan om skattelättnad skall kommunstyrelsen i sökandens hemkommun beredas tillfälle att avgiva utlåtande över ansökan. Är en väsentlig del av sökandens verksamhet förlagd till annan kommun än hemkommunen, kan även denna kommuns styrelse beredas tillfälle att avgiva utlåtande.

Ansökan om skattelättnad skall behandlas i brådskande ordning och om möjligt avgöras inom sex månader, räknat från dagen då den inlämnades.

5 §. [Landskapsstyrelsen] skall, räknat från den tidpunkt den bestämmer, helt eller delvis återtaga skattelättnad som beviljats samfund

1) om det befinnes att samfundets karaktär ändrats så, att det icke längre kan anses vara i denna lag avsett allmännyttigt samfund,

2) om karaktären av den verksamhet samfundet bedriver ändrats så, att skattelättnad därför ej kan beviljas enligt denna lag, eller

3) om samfundet underlåtit att iakttaga i 2 § 2 mom. angivna villkor.

Innan beslut om återtagande av skattelättnad fattas skall det berörda samfundet beredas tillfälle att yttra sig i ärendet.

6 §. Med stöd av denna lag beviljad skattelättnad befriar ej samfund från deklarationsskyldighet som det utan lättnad skulle ha i enlighet med [beskattningsslagen (FFS 482/1958)].

Samfund som beviljats skattelättnad enligt denna lag, är skyldigt att så upplägga sin bokföring, att därav framgår den inkomst, för vilken skattelättnad beviljats.

7 §. Vid tillämpningen av denna lag skall [beskattningsslagens] straffbestämmelser och bestämmelser om tystnadsplikt samt i tillämpliga delar även andra bestämmelser i [beskattningsslagen] iakttas.

8 §. Närmare bestämmelser angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

9 §. Denna lag tillämpas första gången på den beskattning som skall verkställas för år 1976.

Utän hinder av stadgandet i 4 § 1 mom. kan skattelättnad för det skatteår, som utgår under år 1976 sökas senast före utgången av mars månad år 1977.

F 20 Landskapslag (2021:74) om tilläggsavdrag för forsknings- och utvecklingsverksamhet under skatteåren 2021–2027 (2022/39)

1 §. (2022/39) Den som bedriver näringsverksamhet eller jordbruk har rätt att vid kommunalbeskattningen under skatteåren 2021–2027 från sin inkomst av näringsverksamhet eller jordbruk göra ett tilläggsavdrag för forsknings- och utvecklingsverksamhet i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om ett tilläggsavdrag för forsknings- och utvecklingsverksamhet under åren 2021–2027 (FFS 1078/2020), nedan *lagen om ett tilläggsavdrag för forsknings- och utvecklingsverksamhet*, med de undantag som följer av denna lag.

2 §. (2022/39) Ändringar av lagen om ett tilläggsavdrag för forsknings- och utvecklingsverksamhet ska gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna lag.

En hänvisning i lagen om ett tilläggsavdrag för forsknings- och utvecklingsverksamhet till en riksförfattning ska inom landskapets behörighet avse motsvarande bestämmelser som finns i landskapslagstiftningen.

3 §. Denna lag träder i kraft den 1 september 2021.

Lagen tillämpas vid kommunalbeskattningen för skatteåren 2021–2027. Lagen tillämpas inte på projekt inom forsknings- och utvecklingsverksamheten som inletts före den 1 januari 2021. Ett projekt anses ha inletts vid den tidpunkt då avtalet om projektet undertecknats. (2022/39)

Ikraftträdandebestämmelse (2022/39):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022. Lagen tillämpas första gången vid beskattningen för år 2022.

F 21 Landskapslag (2023:52) om tilläggsavdrag baserade på utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet

1 §. Näringsidkare och de som bedriver jordbruk har rätt att vid kommunalbeskattningen från sin beskattningsbara inkomst av näringsverksamhet eller jordbruk göra tilläggsavdrag i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om tilläggsavdrag baserade på utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet i beskattningen (FFS 1298/2022), med de undantag som följer av denna lag.

2 §. Ändringar av lagen om tilläggsavdrag baserade på utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet i beskattningen ska gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna lag.

En hänvisning i lagen om tilläggsavdrag baserade på utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet i beskattningen till en riksförfattning ska inom landskapets behörighet avse motsvarande bestämmelser som finns i landskapslagstiftningen.

3 §. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

Lagen tillämpas första gången vid kommunalbeskattningen för skatteåret 2023. Bestämmelserna i 3 § 4 mom. och 5 § lagen om tilläggsavdrag baserade på utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet i beskattningen tillämpas dock första gången vid kommunalbeskattningen för skatteåret 2024.

F 22 Landskapslag (1997:38) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om beskattningsförfarande

1 §. Tillämpningsområde

Lagen om beskattningsförfarande (FFS 1558/1995) och med stöd av den utfärdade bestämmelser ska tillämpas i landskapet vid verkställande av kommunalbeskattningen, med beaktande av de avvikelser och särskilda bestämmelser som följer av denna lag. (2020/80)

De i 1 mom. nämnda författningarna och de med stöd av dem utfärdade bestämmelserna skall tillämpas sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar i författningarna eller i de bestämmelser som utfärdats med stöd av dem, skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Ändringar av bestämmelser beträffande vilka i denna lag föreskrivits avvikelser skall dock inte tillämpas i landskapet.

1a §. (2022/59) Undantag

Den temporära 91 b § i lagen om beskattningsförfarande ska inte tillämpas på Åland.

2 §. Skötseln av förvaltningsavgifter

De förvaltningsavgifter som enligt lagen och förordningen om beskattningsförfarande eller som enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av dem ankommer på statens myndigheter skall i landskapet hand-

F 23 LL (2020:78) om rikslagstiftningen om uppbörd och redovisning av kommunalskatt

has av landskapsregeringen, om dessa uppgifter enligt 23 § självstyrelselagen ankommer på landskapet.

Se F om beskattningsförfarande (FFS 763/1998).

3 §. Skattetagarkommun

Kommunalskatt, som begränsat skattskyldig skall betala på inkomst som härrör från landskapet, betalas till den kommun där den skattskyldige förvärvat största delen av inkomsten.

Kommunalskatt som skattskyldiga samfund och samfällda förmåner ska betala fördelas mellan kommunerna enligt kommunalskattelagen (2011:119) för landskapet Åland. (2022/59)

4 §. Dubbelbeskattning

Inkomst, som skattskyldig hemmahörande i landskapet förvärvat i riket samt inkomst som skattskyldig hemmahörande i riket förvärvat i landskapet och som beskattas i kommunalbeskattningen där, kan landskapsregeringen på ansökan och på de villkor landskapsregeringen bestämmer helt eller delvis befria från kommunalskatt som debiterats på motsvarande inkomst här, efter det att behörig riksmyndighet helt eller delvis har nekat befrielse från motsvarande skatt som debiterats på inkomsten i riket.

Om ovan i 1 mom. nämnda dubbelbeskattning har konstaterats kan landskapsregeringen på ansökan och på de villkor landskapsregeringen bestämmer bevilja uppskov med betalning av kommunalskatt.

Ändring i beslut som fattats med stöd av denna paragraf får inte sökas genom besvär.

5 §. Deklarationsskyldighet för samfund med hemkommun i riket

Skattskyldiga samfund som har hemkommun i riket skall i skattedeklarationen uppge de skattepliktiga inkomster som härrör från landskapet samt de avdragsbara utgifterna för inkomsternas förvärvande.

6 §. (2022/59) Kostnaderna för verkställandet av kommunalbeskattningen

Kommunerna är skyldiga att betala kostnaderna för verkställandet av kommunalbeskattningen till den myndighet som verkställer kommunalbeskattningen enligt de grunder som anges i lagen om skatteförvaltningen (FFS 503/2010).

7 §. Lagens ikraftträdande och tillämpning

Denna lag träder omedelbart i kraft och tillämpas första gången vid den kommunalbeskattning som skall verkställas för skatteåret 1996.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1959:21) om tillämpning av beskattningslagen i landskapet Åland.

Med undantag av bestämmelsen i 1 mom.

1) skall vad som i landskapslagen om tillämpning av beskattningslagen i landskapet Åland stadgats om skatteklassificering, sökande av ändring i skatteklassificering och fastställande av intäktsgrunder för skogsbruk iaktas vid beskattningar som skall verkställas för skatteåret 1996 och senare,

2) skall samfundsränta räknas vid den beskattning som skall verkställas för skatteåret 1996, med avvikelse från bestämmelserna i 41 § lagen om beskattningsförfarande, tidigast från den 1 november 1996,

3) skall 2 och 3 kap. samt 33 §, 36 §, 49 §, 65 och 87 §§ lagen om beskattningsförfarande tillämpas vid den beskattning som skall verkställas för skatteåret 1995 samt

4) får i beslut om förlust som fastställts för skatteåret 1995 eller tidigare skatteår i den ordning som anges i lagen om beskattningsförfarande sökas ändring senast den 31 december 2000.

Hänvisas i landskapslagstiftningen till beskattningslagen skall motsvarande bestämmelser i lagen om beskattningsförfarande tillämpas.

F 23 Landskapslag (2020:78) om tillämpning på Åland av rikslagstiftningen om uppbörd och redovisning av kommunalskatt

1 §. Tillämpningsområde

Lagen om skatteuppbörd (FFS 11/2018) och med stöd av den utfärdade bestämmelser ska tillämpas vid uppbörd av skatt till kommunerna på Åland. Vid redovisningen av skatter till kommunerna ska lagen om skatteredovisning (FFS 532/1998) tillämpas.

Författningarna som nämns i 1 mom. tillämpas med de avvikelser som följer av denna eller någon annan lag. Författningarna tillämpas sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Senare ändringar av författningarna ska gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Ändringar av bestämmelser beträffande vilka det föreskrivs om avvikelser ska dock inte tillämpas på Åland.

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt författningarna i 1 § ankommer på statens myndigheter ska på Åland skötas av landskapsregeringen till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets behörighet.

3 §. Fördelning av samfundsskatt

Bestämmelser om fördelningen av samfundsskatt mellan kommunerna finns i kommunalskattelagen (2011:119) för landskapet Åland.

4 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 2020.

F 24 Republikens presidents förordning (2020:88) om verkställandet av beskattningen på Åland för skatter som betalas till landskapet Åland och kommunerna på Åland

(FFS 610/2020)

1 §. Skatteförvaltningen ska i enlighet med Ålands landskapslagstiftning om förskottsuppbörd, beskattningsförfarande, skatteuppbörd och skatteredovisning sköta de förvaltningsuppgifter som hör till Ålands landskapsregering i fråga om skatt på inkomst och

fastighetsskatt som betalas till kommunen samt den medieavgift som betalas till landskapet.

2 §. Landskapet Åland svarar för de kostnader som orsakas av särdrag i lagstiftningen om kommunalskatt och fastighetsskatt i landskapet samt för kostnader för de förvaltningsuppgifter som hänförs till medieavgiften i enlighet med vad landskapsregeringen och Skatteförvaltningen kommer överens om. En överenskommelse ska årligen ingås om landskapets kostnadsansvar under därpå följande kalenderår.

3 §. Denna förordning träder i kraft den 1 september 2020.

Genom denna förordning upphävs förordningen om verkställandet av kommunalbeskattningen i landskapet Åland (860/1997).

F 25 Landskapslag (1997:32) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om förskottsuppbörd

1 §. Tillämpningsområde

Lagen om förskottsuppbörd (FFS 1118/1996) och förordningen om förskottsuppbörd (FFS 1124/1996) och med stöd av dem utfärdade bestämmelser ska tillämpas i landskapet vid verkställande av kommunalbeskattningen med beaktande av de avvikelser och särskilda bestämmelser som följer av denna lag. (2008/95)

De i 1 mom. nämnda författningarna och de med stöd av dem utfärdade bestämmelserna skall tillämpas sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar i författningarna eller i de bestämmelser som utfärdats med stöd av dem, skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Ändringar av bestämmelser beträffande vilka i denna lag föreskrivits avvikelser skall dock inte tillämpas i landskapet.

2 §. Skötseln av förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt lagen och förordningen om förskottsuppbörd eller som enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av dem ankommer på statens myndigheter skall i landskapet handhas av landskapsregeringen, om dessa uppgifter enligt 23 § självstyrelselagen ankommer på landskapet.

3 §. Lagen om beskattningsförfarande

På influtna förskottsbelopp tillämpas bestämmelserna i lagen om beskattningsförfarande (FFS 1558/1995).

4 §. Ikraftträdande och tillämpning

Denna lag träder i kraft den 1 april 1997.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1959:27) den 16 december 1959 om tillämpning av lagen om förskottsuppbörd i landskapet Åland.

Bestämmelserna om arbetsgivarens deklareringskyldighet i den tidigare lagen om förskottsuppbörd (FFS 418/1959) tillämpas 1997 på 1996 års förskottsuppbörd. Den tidigare lagens bestämmelser om utgivande av förskottsinnehållningsbevis och fogande av

det till skattedeklarationen tillämpas vid beskattningarna för 1996 och 1997.

Bestämmelserna i 39 § 3 mom. lagen om förskottsuppbörd tillämpas första gången på de debiteringsbeslut som fattas 1998. På grundval av tidigare motsvarande beslut återbärs förskottsinnehållning vid behov efter ansökan.

Skatteförhöjning enligt 44 § 4 mom. lagen om förskottsuppbörd kan påföras med anledning av en försummelse av deklareringskyldigheten som inträffat efter att lagen trätt i kraft.

Rättelseyrkande enligt 48 § lagen om förskottsuppbörd skall framställas även när ändring söks i ett beslut som har fattats före ikraftträdandet. Rättelseyrkande skall dock inte framställas, om beslut redan har meddelats med anledning av rättelseyrkandet eller besväret.

Bestämmelserna i 56 och 57 §§ lagen om förskottsuppbörd tillämpas även på dröjsmålsränta och restavgift som avses i lagen om dröjsmålsränta och restavgift.

Hänvisas i annan landskapslagstiftning till den tidigare lagen om förskottsuppbörd skall motsvarande bestämmelser i lagen om förskottsuppbörd tillämpas.

F 26 Landskapslag (1996:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om skatte-tillägg och förseningsränta

1 §. Vid försummelse att inom utsatt tid betala skatt till kommunen eller medieavgift eller förskott på någon av dessa, ska lagen om skattetillegg och förseningsränta (FFS 1556/1995) tillämpas med de avvikelser som följer av denna lag. (2020/79)

Om den i 1 mom. nämnda lagen ändras skall ändringarna tillämpas i landskapet från den tidpunkt då de träder i kraft i riket, såvitt inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

2 §. Hänvisas i den i 1 § nämnda lagen till bestämmelser i rikslagstiftningen, vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, skall hänvisningarna anses avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

3 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

4 §. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1996.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1977:11) den 4 mars 1977 om tillämpning i landskapet Åland av lagen om dröjsmålsränta och restavgift på skatt.

F 27 Landskapslag (1974:23) om avloppsvattenavgift

1 §. Kommun har rätt att i ersättning för kostnaderna för avledande och renande av avlopps- och regnvatten uppbära avloppsvattenavgift i enlighet med vad i denna lag stadgas.

F 27 LL (1974:23) om avloppsvattenavgift

2 §. Avloppsvattenavgiften skall erläggas av ägare till eller av med ägare jämställd innehavare av fastighet, som är ansluten till kommunens avloppsverk.

Vad i 1 mom. är stadgat om fastighetsägare gäller på motsvarande sätt legotagare, som med stöd av tomt- eller jordlegoavtal innehar fastighet.

3 §. Avloppsvattenavgift består av anslutningsavgift och bruksavgift.

4 §. Anslutningsavgift erlägges för att täcka kostnaderna för byggande av avloppsledningar och till dem anslutna anläggningar för behandling av avloppsvatten. Såsom byggnadskostnader beaktas utom de medel, som redan använts för byggande av anläggningen, även det belopp, som kan beräknas bli erforderligt för att försätta anläggningen i sådant skick, att i 1 § nämnda åtgärder ändamålsenligt verkställs.

Som grund för fastställande av anslutningsavgiften kan tagas något av följande alternativ:

- 1) tomtens areal och våningsyta;
- 2) de på fastigheten belägna byggnadernas våningsyta;
- 3) antalet lägenheter i byggnaderna på fastigheten och byggnadernas våningsyta; eller
- 4) annan grund, som är jämförbar med de i punkterna 1-3 nämnda.

Vid fastställande av anslutningsavgift kan även fastighetens bruksändamål beaktas.

Blir storleken av den enligt 2 mom. beräknade anslutningsavgiften av särskild orsak uppenbart oskälig, skall avgiften bestämmas enligt den nytta fastigheten har av att avloppsvattnet avledes och renas.

Förändras de omständigheter, enligt vilka anslutningsavgiften fastställts, kan avgiften justeras i enlighet därmed.

5 §. Bruksavgiften skall fastställas senast den 31 december 2010 på grund av den mängd vatten som används i fastigheten så att avgiften täcker kostnaderna för vattentjänsten. Avgifter skall bestämmas för förbrukningskategorierna industri, jordbruk och hushåll. Vid beräkningen beaktas miljö- och resurskostnader. (2005/56)

Om bruksavgift, som fastställts i enlighet med 1 mom. till följd av avloppsvattnets beskaffenhet eller mängden därav eller av annan orsak uppenbart måste anses för stor eller för liten, eller om vattenmängden icke kan mätas på lämpligt sätt, skall detta och den nytta fastigheten har av avledandet av vattnet beaktas vid fastställandet av bruksavgiften.

Kommun som äger avloppsverk har rätt att av vattenverk erhålla uppgifter om de fastigheters vattenförbrukning, vilka anslutits till kommunens avloppsnät.

Med undantag av kravet på beaktande av principen om kostnadstäckning i 1 mom. får gällande avgifter fortsättningsvis tillämpas om de inte äventyrar syftena och möjligheten att uppnå de mål för vattenkvalitet som följer av bestämmelserna i 4 kap. 1 § och 5 kap. 1 och 2 §§ i vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland. (2005/56)

Närmare bestämmelser om hushållsvattenavgift finns i landskapslagen (1979:29) om allmänna vatten- och avloppsverk. (2005/56)

6 §. (2012/40) En taxa, som innefattar detaljerade grunder för fastställande av avloppsvattenavgift, godkänns av kommunens fullmäktige.

7 §. Skyldighet att erlägga avloppsvattenavgift gäller från det fastigheten anslutits till allmänt avlopp.

8 §. Avloppsvattenavgiften fastställs och debiteras av kommunens styrelse. Bruksavgift kan fastställas och debiteras även av annan i reglemente eller instruktion bestämd kommunal myndighet.

9 §. (2008/28) Innan anslutningsavgift fastställs, skall den betalningsskyldige genom bevislig delgivning delges det förslag till anslutningsavgift som gäller för honom eller henne enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. Anmärkning mot förslaget skall inlämnas till kommunens styrelse inom 14 dagar från delgivningen.

Beslut om anslutningsavgift skall genom bevislig delgivning delges den betalningsskyldige enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland.

Förslag och beslut som avses i 1 och 2 mom. får delges även så, att förslaget eller beslutet sänds per post i rekommenderat brev under fastighetens adress eller under annan känd adress för fastighetens ägare eller innehavare.

10 §. Kommunens styrelse fastställer debiteringsperioderna för bruksavgiften. Styrelsen kan även besluta, att bruksavgifter som uppbares för kalenderår eller annan period, skall utgå såsom förskottsrate i motsvarighet till vattenförbrukningen under föregående debiteringsperiod, varvid den slutliga avgiften fastställs sedan den verkliga förbrukningen konstaterats vid debiteringsperiodens utgång. Härvid skall till den betalningsskyldige utan dröjsmål återbäras överbetalt belopp eller ock skall det bristande beloppet särskilt uppbaras.

Kommunen skall tillställa den betalningsskyldige debetsedel, av vilken skall framgå den förbrukade vattenmängden och avgiftens belopp. Om bruksavgift uppbares genom förskottsrate, skall av debetsedeln framgå den under föregående debiteringsperiod förbrukade vattenmängden samt hur stor del därav förskottsbeloppet motsvarar.

Betalningsskyldig äger rätt att inom sju dagar efter det han erhållit debetsedel framställa anmärkning hos i 8 § avsedd myndighet. Med anledning av anmärkningen skall beslut fattas och slutlig debetsedel tillställas den betalningsskyldige.

Påföres bruksavgift med tillämpning av 5 § 2 mom. skall förslag innehållande grunderna för avgiften delgivas den betalningsskyldige, innan avgift för fastigheten första gången fastställs. Angående delgivning av förslag och inlämnande av anmärkning skall vad i 9 § är stadgat om anslutningsavgift äga motsvarande tillämpning. Ändras grunderna för avgiften senare, skall samma förfarande iakttagas.

11 §. I beslut om fastställande av avloppsvattenavgift sökes ändring genom besvär hos [länsstyrelsen] inom 30 dagar.

Beträffande beslut som avses i 10 § 2 mom. räknas besvärstiden från ingången av den tid varom stadgas i 10 § 3 mom. eller, om anmärkning gjorts mot debiteringen, från delfäendet av slutlig debetsedel.

12 §. Anslutningsavgiften får betalas i tre årliga rater. På raterna räknas sju procents ränta från början av det kalenderår som närmast följer efter debiteringen av den första årsraten. Försenas inbetalning av årsrat, skall på beloppet erläggas fem procents tilläggsränta, räknat från början av den kalendermånad som följer efter förfalldagen.

Bruksavgift skall, oaktat besvär anförts, erläggas under den tid som angivits i debetsedeln. Betalas bruksavgift eller rat därav inte inom den tid kommunstyrelsen bestämt skall 16 procents årlig ränta, räknat från förfalldagen, erläggas på det förfallna beloppet. (1986/17)

Till betalning förfallen icke erlagd avloppsvattenavgift får utsökas hos den betalningsskyldige i den ordning som är stadgad för indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg.

13 §. Övergår fastighet till ny ägare eller innehavare, svarar även han för sådan avloppsvattenavgift jämte ränta, som varit obetald högst fem år, räknat från ingången av det kalenderår som följer efter debiteringsåret.

Avlyftes eller nedsättes avloppsvattenavgift på grund av besvär, skall kommunen återbetala det överbetalda beloppet jämte ränta från inbetalningsdagen till återbetalningsdagen enligt den av Finlands Bank sistnämnda dag tillämpade lägsta diskontoräntan.

14 §. Utan hinder av vad som ovan stadgats kan kommun besluta att anslutningsavgift icke skall erläggas.

För tomt eller annan fastighet, som överlåtits av kommun, skall anslutningsavgift icke erläggas, om ej rätt att erhålla sådan avgift förbehållits i överlåtelsehandlingen.

I jordlego- eller tomtlegoavtal, medelst vilket kommun utarrenderar tomt eller annat område, skall särskilt nämnas, huruvida legotagaren är skyldig att erlagga anslutningsavgift. Har sådan skyldighet icke ålagts legotagaren, får anslutningsavgift icke påföras honom.

15 §. Kommun kan i enskilda fall överenskomma, att avloppsvattenavgift bestämmas på andra grunder än ovan stadgats. Även härvid bör grunderna vara skäliga och opartiska.

Har fastighetsägares eller -innehavares betalningsförmåga väsentligt nedgått på grund av sjukdom eller olycksfall eller av annan orsak, eller har han avlidit eller är indrivning av avgift uppenbart oskälig på grund av att byggnad förstörts eller annan skada på egendom inträffat, kan kommun enligt prövning på ansökan bevilja befrielse helt eller delvis från erläggande av avgift. Under samma förutsättningar kan även betalningsuppskov beviljas.

16 §. Denna lag träder i kraft den 1 maj 1974. Redan före lagens ikraftträdande kan förberedande åtgärder vidtagas samt taxor godkännas och fastställas.

Anslutningsavgift skall icke erläggas,

1) för fastighet, för vilken ersättning betalts eller betalas enligt landskapslagen (1956:22) den 18 juli 1956 om stadsplan för Mariehamns stad eller enligt landskapslagen (1959:29) den 22 december 1959 om reglering av byggnadsverksamheten eller för vilken indrivning av sådan ersättning förfallit på sätt som avses i 143 § 5 mom. i sistnämnda lag;

2) för tomt som kommun överlätit före den 1 januari 1960 eller ock överlätit därefter utan att enligt landskapslagen om reglering av byggnadsverksamheten förbehålla sig rätt till särskild uppörd av ersättning; samt

3) för fastighet beträffande vilken överenskommelse före denna lags ikraftträdande ingåtts om erläggande av anslutningsavgift eller därmed jämförlig avgift.

I fråga om legotomt eller -område, som kommun utarrenderat före denna lags ikraftträdande, skall anslutningsavgift icke erläggas, om ej i legoavtalet särskilt förbehållits rätt till ersättning för byggande av allmän avloppsledning med tillämpning av i landskapslagen om reglering av byggnadsverksamheten stadgade principer.

Besluter kommun i enlighet med 14 § att anslutningsavgift icke skall erläggas, bör för tomter och övriga områden, för vilka med stöd av 2 och 3 mom. anslutningsavgift ej annars borde betalas, i bruksavgift erläggas endast hälften av beloppet enligt den i 6 § avsedda taxan. Denna lättnad gäller under tio år från dagen för ovan avsett beslut eller, i det fall att fastigheten ännu ej anslutits till det allmänna avloppsnätet, tio år från anslutningen. Lättnaden berör icke fastighet, som då beslutet fattades varit ansluten till allmänt avloppswerk längre tid än tio år.

Vad i 4 mom. är stadgat tillämpas även på fastighet, för vilken i denna lag avsedd anslutningsavgift erlagts, innan i 14 § 1 mom. avsett beslut fattats.

Besluter kommun, som fattat i 4 mom. avsett beslut, senare att anslutningsavgift skall erläggas, har kommunen rätt att erhålla sådan avgift endast för fastigheter, vilka efter det beslutet fattats, anslutes till kommunens allmänna avlopp. I fråga om andra fastigheter får härvid endast sådan anslutningsavgift påföras, som föranledes av förändring i förhållandena som ägt rum efter beslutet.

Har mellan kommun och enligt denna lag betalningsskyldig fastighetsägare eller -innehavare före denna lags ikraftträdande överenskommit om bruksavgift för allmän avloppsledning länder överenskommelsen till efterrättelse.

F 28 Landskapslag (2022:91) om klientavgifter inom socialvården

1 §. Tillämpningsområde

I denna lag regleras grunderna för de klientavgifter som kommuner och kommunalförbund kan ta ut.

2 §. Definitioner

I denna lag avses med:

1) *klient*: en person eller flera personer som anlitar socialvård eller som servicen gäller, eller som oberoende av sin egen vilja är föremål för socialvård; vid hemservice anses som klient vid sidan av barnet också föräldrar eller andra vårdnadshavare som lever i gemensamt hushåll med barnet,

2) *familj*: personer som lever i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden samt deras minderåriga barn som bor i samma hushåll,

3) *vårdtag*: den dag då en klient tas in för institutionsvård, vårdbyggnen därefter och den dag klienten lämnar institutionen.

3 §. Serviceavgift

För kommunala socialvårdstjänster kan en avgift tas ut av den klient som använder servicen, om inte något annat föreskrivs genom lag. Avgiften får uppbäras enligt användarens betalningsförmåga.

4 §. Högsta avgift

Den avgift som tas ut för servicen får inte överskrida kostnaderna för serviceproduktionen.

5 §. Uttag av avgift

Kommunen eller kommunalförbundet fakturerar klienten för kommunal socialservice, oberoende av om servicen tillhandahålls av kommunen eller av en privat serviceproducent. Fakturan ska åtminstone innehålla följande information:

- 1) fakturadatum,
- 2) klientens namn och personuppgifter,
- 3) den service som avgiften tas ut för,
- 4) avgiftens storlek och avgiftsgrunden,
- 5) namn och kontaktuppgifter till den offentliga eller privata serviceproducent som tillhandahållit den service för vilken avgiften tas ut,

6) namn och kontaktuppgifter till den aktör från vilken klienten kan begära ytterligare information om fakturan,

7) information om huruvida avgiften som tas ut ska räknas in i avgiftstaket och, om avgiften ska räknas in i avgiftstaket en upplysning om att klienten själv måste kontrollera när avgiftstaket har nåtts.

Till andra fakturor än fakturor med anledning av beslut som avses i 6 § ska det fogas en anvisning om rättelseyrkande.

När avgifter tas ut ska klientens integritetsskydd och personliga trygghet beaktas.

6 §. Beslut om avgift som bestäms baserat på klientens betalningsförmåga

Kommunen eller kommunalförbundet ska ge klienten ett beslut om en avgift som bestäms baserat på klientens betalningsförmåga. Av beslutet ska åtminstone följande uppgifter framgå:

1) den tjänsteinnehavare som fattat beslutet samt tidpunkten för beslutet,

2) den klient som beslutet gäller,

3) den service som beslutet gäller,

4) storleken på den avgift som tas ut för servicen samt avgiftsgrunden,

5) namn och kontaktuppgifter till den person som klienten kan begära ytterligare upplysningar av rörande beslutet.

Till beslutet ska en anvisning om rättelseyrkande bifogas.

7 §. Avgift för oanvänd service

Om klienten eller klientens företrädare har bokat en kortvarig vårdplats eller en kortvarig boendeserviceplats inom socialvården och klienten utan godtagbart skäl och utan att ha avbokat platsen uteblir, får kommunen eller kommunalförbundet debitera klienten högst 51,50 euro. Avgiften får endast tas ut om det inte anses oskäligt och kommunen eller kommunalförbundet i samband med bokningen informerat klienten om möjligheten att ta ut avgiften och gett anvisningar om hur platsen kan avbokas. Information om uttag av avgift och avbokning av plats ska lämnas på ett sådant sätt att klienten tillräckligt väl förstår innehållet i den. Avgift får inte tas ut av klienter under 18 år.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller även när kommunen eller kommunalförbundet har bokat en kortvarig vårdplats eller kortvarig boendeserviceplats på initiativ av klienten eller klientens företrädare. För att kunna ta ut någon avgift krävs i detta fall även att den information och de anvisningar som avses i 1 mom. lämnas skriftligen samt att klienten eller klientens företrädare får en påminnelse om den bokade platsen.

8 §. Avgiftsfri socialservice

Följande former av socialservice är avgiftsfria:

1) Socialt arbete, social handledning, social rehabilitering, familjearbete, rådgivning i uppfostrings- och familje frågor samt övervakning av umgänge mellan barn och förälder enligt 14 § 1 mom. 1–4 och 12–13 punkterna i landskapslagen (2020:12) om socialvård, stöttat umgänge och övervakade byten enligt 27 § i samma lag samt verksamhet i sysselsättnings syfte för personer med funktionsnedsättning och arbetsverksamhet för personer med funktionsnedsättning, med undantag för transporter och måltider, enligt 70 och 71 §§ samma lag.

2) Specialomsorger enligt lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (FFS 519/1977) (*specialomsorgslagen*), vilken gäller med stöd av landskapslagen (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda. Avgift får dock tas ut för uppehälle för en person med intellektuell funktionsnedsättning, utom för partiellt uppehälle för barn under 16 år. En avgift för fullt uppehälle kan tas ut vid kortvarig institutionsvård enligt 13 § och vid långvarig institutionsvård så som bestäms i 16 §.

3) Vård av barn och unga personer enligt barnskyddslagen (FFS 417/2007), tillämplig på Åland genom landskapslagen (2008:97) om tillämpning i

landskapet Åland av barnskyddslagen, med undantag för vad som anges i 12 §.

4) Service enligt 8 § 1 mom. i lagen om service och stöd på grund av handikapp (FFS 380/1987) (*handikappservicelagen*) som tillämpas på Åland genom landskapslagen (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp, dagverksamhet med undantag för transporter och måltider, personlig assistans samt specialservice i anslutning till serviceboende enligt 8 § 2 mom. *handikappservicelagen* och undersökningar enligt lagens 11 §. För specialkostnaderna för serviceboende och för personlig assistans kan dock en avgift tas ut, om klienten får ersättning för dem med stöd av någon annan lag än *handikappservicelagen*. Avgiften får inte överstiga ersättningen.

5) Poliklinisk missbrukarvård.

6) Den service som kommunen ska tillhandahålla enligt äktenskapslagen (FFS 234/1929), faderskapslagen (FFS 11/2015), adoptionslagen (FFS 22/2012), lagen om underhåll för barn (FFS 704/1975), lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (FFS 361/1983) och lagen om underhållsstöd (FFS 580/2008) vilken gjorts tillämplig på Åland genom landskapslagen (2009:7) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd.

7) Handlingar som har getts till en person i ärenden som gäller dennes socialvård.

8) (2023/122) Tjänster som kommunen eller kommunalförbundet ger en vårdbehövande under närstående vårdarens ledighet enligt 4 § 1 mom. i lagen om stöd för närstående vård (FFS 937/2005), så som den tillämpas genom 2g § i landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård och som ersätter den vård och omsorg som närstående vårdaren ger och tjänster som kommunen ger en klient under en anhörig eller närståendes ledighet enligt 28 § 1 mom. landskapslagen om socialvård.

9§. Avgiftstak

För att förhindra en oskäligt stor avgiftsbörda finns ett avgiftstak på 300 euro per kalenderår. När avgiftstaket har nåtts är de tjänster som omfattas av avgiftstaket avgiftsfria till slutet av kalenderåret. Vid kortvarig institutionsvård är det dock möjligt att ta ut en avgift på 22,80 euro per vardag för klientens uppehälle även efter det att avgiftstaket har nåtts.

I avgiftstaket ingår avgifter som under kalenderåret uppburits för dagvård, nattvård, rehabilitering och kortvarig institutionsvård inom socialvården. Klientavgifter som tagits ut för barn under 18 år räknas som en del av den ena förälderns eller annan vårdnadshavarens avgiftstak. När avgiftstaket uppnåtts är tjänsterna avgiftsfria för alla de personer, vars avgifter tillsammans har beaktats i avgiftstaket.

Uppföljningen av avgiftstaket ligger på klientens ansvar men kommunen eller kommunalförbundet ska förse klienten med ett uppföljningskort för klientavgifter. När avgiftstaket uppnåtts utfärdar den kommunala enhet som tillhandahåller tjänster som omfattas av avgiftstaket ett intyg åt klienten. Klienten ska vid

behov uppvisa kvitto över erlagda avgifter till den som utfärdar intyget.

Om klienten under kalenderåret har betalat mera än 300 euro i avgifter för tjänster som ingår i avgiftstaket, har han eller hon rätt att få tillbaka de avgifter som betalats till för högt belopp. Om krav på återbetalning av de avgifter som betalats till för högt belopp inte har ställts före utgången av kalenderåret efter det år då gränsen 300 euro överskridits, går klienten miste om sin rätt till återbetalning. Om det på grund av en myndighets eller ett försäkringsbolags beslut eller på grund av ändringssökande blir klart först efter uppföljningsåret för avgiftstaket om avgifterna ingår i avgiftstaket eller inte, ska kravet på återbetalning av avgifter som betalats till ett för högt belopp ställas inom ett år från det att beslutet har meddelats eller beslut med anledning av besvär har vunnit laga kraft.

Vid uträkning av avgiftstaket beaktas inte

1) avgifter som ersätts med stöd av lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (FFS 459/2015), lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (FFS 873/2015), lagen om skada, ådragen i militärtjänst (FFS 404/1948), trafikförsäkringslagen (FFS 460/2016) eller patientförsäkringslagen (FFS 948/2019) eller avgifter för vård som ersätts med stöd av en motsvarande tidigare lag

2) avgifter för vilkas betalning klienten har fått utkomststöd,

3) avgifter som tas ut av den som inte har sin hemort på Åland.

10-11 §§. Upphävda (2023/122).

12 §. Avgifter inom barnskyddet

För ersättande av kostnaderna för familje- eller institutionsvård eller boendeservice som enligt barnskyddslagen har getts ett barn i form av stödåtgärd inom den öppna vården, vård utom hemmet eller eftervård, kan en avgift tas ut av barnets föräldrar som får vara högst lika stor som det underhållsbidrag som bestäms med stöd av 1–3 §§ lagen om underhåll för barn. Avgiften kan tas ut då det är motiverat med beaktande av de berörda personernas utkomstmöjligheter och vårdsynpunkter och fördelas mellan föräldrarna efter deras betalningsförmåga.

Kommunen eller kommunalförbundet kan utan att fastställa avgiften uppbära och lyfta underhållsbidrag till barnet för den tid barnet får familje- eller institutionsvård eller boendeservice som avses ovan samt använda bidragen för att ersätta kostnaderna för familje- eller institutionsvården eller boendeservicen. Kommunen eller kommunalförbundet kan uppbära en skälig avgift som ska betalas med barnets eller den unga personens övriga inkomster, ersättningar eller fordringar enligt 30 §.

Den avgift som tas ut av barnets eller den unga personens inkomster enligt 2 mom. får uppgå till högst 1 860,20 euro i månaden.

13 §. Avgift för kortvarig institutionsvård

En klient i kortvarig institutionsvård får debiteras högst 49,60 euro per vardag.

F 28 LL (2022:91) om klientavgifter inom socialvården

Avgiften får endast tas ut en gång per kalenderdygn. Om en klient flyttas direkt till en annan institution får den remitterande institutionen inte ta ut någon avgift för den dag då klienten flyttas.

14 §. Avgifter för dag- och nattvård

Om det ur vårdsynpunkt är lämpligt att en klient vårdas vid en institution inom socialvården eller någon annan verksamhetsenhet antingen endast dagtid (dagvård) eller nattetid (nattvård), får avgiften inte överstiga 22,80 euro per dygn.

15 §. (2023/122) Långvarig service

Kommunen eller kommunalförbundet får ta ut en avgift enligt 16 § för

1) familjevård enligt 1a § 1 mom. i landskapslagen (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdarlagen och professionell familjevård, om servicen beräknas pågå i minst tre månader då den inleds eller redan har pågått i minst tre månader (*långvarig familjevård*)

2) service dygnet runt som getts på en institution enligt 22 § i landskapslagen om socialvård, om servicen beräknas pågå i minst tre månader då den inleds eller redan har pågått i minst tre månader (*långvarig institutionsvård*)

3) serviceboende med heldygnssomsorg enligt 21 § 3 mom. och 4 mom. i landskapslagen om socialvård, om servicen beräknas pågå i minst tre månader då den inleds eller redan har pågått i minst tre månader (*långvarigt serviceboende med heldygnssomsorg*).

Kommunen eller kommunalförbundet får ta ut en avgift enligt 20 § för hemservice enligt 19 § i landskapslagen om socialvård, om klienten får service minst en gång i veckan och servicen dessutom beräknas pågå i minst två månader då den inleds eller redan har pågått i minst två månader (*fortlöpande och regelbunden hemservice*).

Avgift för den service som anges i denna paragraf får inte tas ut om servicen är avgiftsfri enligt 8 §.

16 §. (2023/122) Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnssomsorg, långvarig institutionsvård och långvarig familjevård

Månadsavgiften för den service som anges i 15 § 1 mom. får uppgå till högst 85 procent av klientens månadsinkomster efter att de avdrag som anges i 19 och 19a §§ har gjorts.

Om klienten omedelbart innan servicen inletts har levt i gemensamt hushåll i äktenskap eller samboförhållande och klientens inkomster är större än makens eller sambons inkomster, bestäms avgiften utgående från makarnas eller sambornas sammanräknade månadsinkomster. Avgiften får då vara högst 42,5 procent av makarnas eller sambornas sammanräknade månadsinkomster efter att de avdrag som anges i 19 och 19a §§ har gjorts. Om båda makarna eller samborna omfattas av långvarigt serviceboende med heldygnssomsorg, långvarig institutionsvård eller långvarig familjevård bestäms avgiften dock enligt vad som anges i 1 mom.

När kommunen eller kommunalförbundet bestämmer avgiften ska den se till att klienten till sitt för-

fogande har ett belopp för personligt bruk, som för klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnssomsorg ska vara minst 250 euro per månad, för klienter inom långvarig familjevård minst 167 euro per månad och för klienter i långvarig institutionsvård minst 150 euro per månad.

17 §. Faktorer som ska beaktas vid bestämmande av betalningsförmågan

Innan avgiften för långvarig institutionsvård bestäms ska kommunen eller kommunalförbundet utreda om klienten innan institutionsvården inletts har levt i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållande eller om klienten har minderåriga barn vars underhåll har varit helt eller delvis beroende av klientens inkomster. I utredningen ska även beaktas vad som i 3 § 2 mom. lagen om underhåll för barn bestäms om föräldrarnas ansvar för kostnaderna för barnets utbildning efter det att barnet fyllt 18 år. På basis av utredningen ska avgiften med beaktande av 16 § bestämmas så att underhållet av personen som har levt i gemensamt hushåll med den som ska vårdas och de minderåriga barnen samt rätten för den som fyllt 18 år att av sina föräldrar få understöd för sina utbildningsutgifter kan tryggas på behörigt sätt.

18 §. Inkomster som utgör grund för klientavgiften för långvarigt serviceboende med heldygnssomsorg, långvarig institutionsvård och långvarig familjevård (2023/122)

Som i 16 § avsedda månadsinkomster beaktas klientens, och i de fall som anges i 16 § 2 mom. även makens eller sambons, fortlöpande eller årligen återkommande inkomster efter förskottsinnehållning och förskottsbetalning minskat med kostnaderna för inkomstens förvärvande och skattefria inkomster. (2023/122)

Som inkomst beaktas inte skattefria sociala förmåner enligt 92 § i inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) med undantag för handikappbidrag och vårdbidrag för pensionstagare. Det veteran tillägg som betalas ut som en del av vårdbidraget för pensionstagare beaktas inte som inkomst. Sådant underhåll för barn som avses i 4 § i lagen om underhåll för barn beaktas inte heller som inkomst.

Fortlöpande eller årligen återkommande understöd och hederspris beaktas som inkomst till den del de utgör skattepliktig inkomst enligt 82 § 2 mom. i inkomstskattelagen.

Om inkomsterna varierar beaktas som månadsinkomst den genomsnittliga månadsinkomsten under de 12 föregående månaderna.

19 §. (2023/122) Avdrag från inkomsterna vid bestämmande av avgift för långvarigt serviceboende med heldygnssomsorg, långvarig institutionsvård och långvarig familjevård

Innan avgiften för den service som anges i 15 § 1 mom. bestäms ska följande avdrag göras från klientens, och i de fall som anges i 16 § 2 mom., klientens och dennes makes eller sambos sammanräknade månadsinkomster:

1) underhållsbidrag som klienten ska betala samt andra motsvarande kostnader som motiveras av hans eller hennes faktiska familjeförhållanden

2) gottgörelse som förordnats av en skiftesman eller domstol enligt lagen om upplösning av sambos gemensamma hushåll (FFS 26/2011) som klienten ska betala

3) förmån som klienten ska betala i pengar och som i samband med överlåtelse av en fastighet har förbehållits för viss tid eller på livstid

4) grundavgift som ingår i en intressebevakares arvode och vars storlek bestäms med stöd av 44 § 5 mom. i lagen om förmyndarverksamhet (FFS 442/1999), när en domstol eller förmyndarmyndigheten har förordnat en intressebevakare för klienten, samt fullmäktigens arvode enligt 22 § i lagen om intressebevakningsfullmakt (FFS 648/2007), dock högst till beloppet av den grundavgift som ingår i intressebevakarens arvode.

Med avvikelse från 1 mom. 1 punkten görs inte avdrag för underhållsbidrag om mottagaren av bidraget är make till klienten och makarna har levit i gemensamt hushåll omedelbart innan servicen inleddes.

Avdrag för klientens boendeutgifter före flytten görs enligt följande:

1) i fråga om ägarbostad de nödvändiga och skäligena kostnaderna för bostaden under de senaste sex månaderna

2) hyran för en hyresbostad och övriga nödvändiga och skäligena kostnader för boendet under hyresgästens uppsägningstid enligt 46 § i hyreslagen (1999:19) för landskapet Åland

3) det bruksvederlag för tre månader för en bostadsrättsbostad som avses i 32 § i lagen om bostadsrättsbostäder (FFS 393/2021) och övriga nödvändiga och skäligena kostnader för boendet.

19a §. (2023/122) *Särskilda avdrag från inkomsterna vid långvarigt serviceboende med heldygnssomsorg och vid långvarig familjevård*

Utöver vad som föreskrivs i 19 § ska kommunen eller kommunalförbundet vid bestämmandet av storleken på månadsavgiften för långvarigt serviceboende med heldygnssomsorg dra av skäligena boendeutgifter som föranleds av det långvariga serviceboendet med heldygnssomsorg från klientens, och i de fall som anges i 16 § 2 mom., klientens och dennes makes eller sambos sammanräknade månadsinkomster. Eventuella bostadsbidrag dras av från boendeutgifterna.

För klienter i långvarigt serviceboende med heldygnssomsorg och i långvarig familjevård görs avdrag för kostnader för läkemedel, kliniska näringspreparat och bassalvor om de är ersättningsgilla enligt sjukförsäkringslagen (FFS 1224/2004) och har skrivits ut av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården enligt lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994). Med utgångspunkt från den redovisning som klienten eller dennes företrädare lämnar räknas läkemedelskostnaderna av från klientens månadsinkomst, dock högst till beloppet av den årssjälvrisk som avses i 5 kap. 8 § i sjukförsäkringslagen. Kostnaden för läkemedel, kliniska nä-

ringspreparat och bassalvor som inte är ersättningsgilla enligt sjukförsäkringslagen dras av efter ansökan av klienten eller klientens företrädare, om den yrkesutbildade person inom hälso- och sjukvården som har skrivit ut dem har bedömt att de är behövliga för klientens hälsa.

20 §. (2023/122) *Avgift för fortlöpande och regelbunden hemservice*

Månadsavgiften för fortlöpande och regelbunden hemservice bestäms utifrån antalet servicetimmars som skrivits in i servicebeslutet, klientens betalningsförmåga och familjens storlek.

Månadsavgiften får uppgå till högst det belopp som betalningsprocenttalet enligt 4 mom. anger av de månadsinkomster som överskrider den i 3 mom. angivna inkomstgränsen.

Inkomstgränserna är följande:

Antal personer i familjen	Inkomstgräns i euro per månad
1	598
2	1 103
3	1 731
4	2 140
5	2 591
6	2 976

Om familjen består av fler än sex personer höjs inkomstgränsen med 363 euro för varje därpå följande familjemedlem.

Betalningsprocenttalen är följande:

Servicetimmars per månad	Betalningsprocenttal enligt familjens storlek					
	1	2	3	4	5	6 eller fler
4 eller färre	8,00	7,00	6,00	6,00	6,00	6,00
5	10,00	8,75	7,50	7,50	7,50	7,50
6	12,00	10,50	9,00	9,00	9,00	9,00
7	14,00	12,25	10,50	10,50	10,50	10,50
8	16,00	14,00	12,00	12,00	12,00	12,00
9	17,00	14,75	12,50	12,50	12,50	12,00
10	18,00	15,50	13,00	13,00	13,00	12,00
11	19,00	16,25	13,50	13,50	13,50	12,00
12	20,00	17,00	14,00	14,00	14,00	12,00
13	21,00	17,75	14,50	14,50	14,00	12,00
14	22,00	18,50	15,00	15,00	14,00	12,00
15	23,00	19,25	15,50	15,50	14,00	12,00
16	24,00	20,00	16,00	16,00	14,00	12,00
17	24,50	20,50	16,50	16,00	14,00	12,00
18	25,00	21,00	17,00	16,00	14,00	12,00
19	25,50	21,50	17,50	16,00	14,00	12,00
20	26,00	22,00	18,00	16,00	14,00	12,00

F 28 LL (2022:91) om klientavgifter inom socialvården

21	26,50	22,50	18,50	16,00	14,00	12,00
22	27,00	23,00	19,00	16,00	14,00	12,00
23	27,50	23,50	19,00	16,00	14,00	12,00
24	28,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
25	28,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
26	29,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
27	29,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
28	30,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
29	30,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
30	31,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
31	31,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
32	32,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
33	32,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
34	33,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
35	33,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
36	34,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
37	34,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
38 eller fler	35,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00

För tillfällig hemservice kan det tas ut en skäligen avgift som kommunen bestämmer.

21 §. Inkomster som utgör grund för avgiften för fortlöpande och regelbunden hemservice (2023/122)

Som i 20 § avsedd månadsinkomst ska kommunen eller kommunalförbundet beakta klientens och klientens makes eller sambos fortlöpande eller årligen återkommande skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomster och skattefria inkomster minskat med kostnaderna för inkomstens förvärvande. Från inkomsterna ska de avdrag som anges i 19 § 1 mom. 1 och 3 punkten göras. (2023/122)

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. kan som skattepliktiga inkomster beaktas motsvarande, vid den senast verkställda beskattningen fastställda skattepliktiga inkomster, höjda med de procenttal som Skatteförvaltningen årligen bestämmer i sina beslut om beräkningsgrunderna för förskottsinnehållning och förskottsbetalning med stöd av 6 § 1 mom. i lagen om förskottsuppbörd (FFS 1118/1996), vilken gäller med stöd av landskapslagen (1997:32) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om förskottsuppbörd.

Som inkomst beaktas inte skattefria sociala förmåner enligt 92 § i inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) med undantag för underhållsstöd och vårdbidrag för pensionstagare. Det veterantillägg som betalas ut som en del av vårdbidraget för pensionstagare beaktas inte som inkomst.

Fortlöpande eller årligen återkommande understöd eller hederspris beaktas som inkomst till den del de utgör skattepliktig inkomst enligt 82 § 2 mom. i inkomstskattelagen.

Om inkomsterna varierar beaktas som månadsinkomst den genomsnittliga månadsinkomsten under de 12 föregående månaderna.

22-23 §§. Upphävda (2023/122).

24 §. Bestämmande och justering av avgift

I fråga om avgifter som bestäms enligt betalningsförmågan fattar kommunen eller kommunalförbundet ett beslut som gäller tills vidare. Avgiften ska emellertid justeras på ansökan av klienten eller klientens företrädare eller på initiativ av kommunen eller kommunalförbundet om

1) klientens eller dennes familjs inkomster har förändrats,

2) (2023/122) klientens eller dennes makes eller sambos rätt till avdrag enligt 19 eller 19a § har förändrats,

3) familjens förhållanden har förändrats,

4) avgiften visar sig vara felaktig,

5) den klientplan som utarbetats för klienten ändras så att den påverkar storleken på klientavgiften,

6) kommunens eller kommunalförbundets betalningsgrunder ändras så att det påverkar storleken på klientavgiften.

Om ett avgiftsbeslut har byggts på felaktiga uppgifter som klienten eller klientens företrädare har lämnat, kan avgiften rättas retroaktivt för högst ett år.

25 §. Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften

En kommun eller ett kommunalförbund får ta ut en avgift enligt 16 och 20 §§ även om servicen avbryts tillfälligt av en orsak som beror på klienten. Om servicen emellertid avbryts för mer än fem dagar, ska ingen avgift tas ut för den tid som överskrider fem dagar. Om servicen avbryts av orsaker som beror på kommunen eller kommunalförbundet eller på grund av att klienten får institutionsvård eller sjukhusvård, tas avgift inte heller ut för de nämnda fem dagarna. Om avbrottet i servicen pågår hela månaden, tas det inte ut någon avgift alls.

26 §. Färdtjänst

För färdtjänst som ordnas enligt 8 § 2 mom. handikappservice-lagen, vilken gäller på Åland med stöd av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp, kan högst en så stor avgift tas ut som motsvarar den avgift som uppbärs i offentlig trafik på Åland.

27 §. Efterskänkande och nedsättning av avgift

En avgift som fastställts för socialservice och som bestämts utifrån en persons betalningsförmåga ska efterskänkas eller nedsättas om förutsättningarna för personens eller familjens försörjning eller förverkligandet av personens lagstadgade försörjningsplikt äventyras av att avgiften tas ut.

Den kommun eller det kommunalförbund som producerar servicen kan besluta att också andra avgifter än de som avses i 1 mom. kan efterskänkas eller nedsättas på de grunder som avses i 1 mom., eller att avgifterna kan nedsättas eller efterskänkas, om det är befogat med beaktande av vårdsynpunkter.

Nedsättning och efterskänkande av avgift ska prioriteras i förhållande till utkomststöd enligt lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997) vilken gäller med stöd av landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd.

Kommunen eller kommunalförbundet ska informera klienten om förutsättningarna för nedsättning och efterskänkande av avgift. Informationen ska ges före den första servicehändelsen eller i samband med den. Om det inte är möjligt kan informationen lämnas senare, dock senast när avgiften tas ut. Informationen ska ges så att klienten tillräckligt väl förstår dess innehåll. När informationen ges ska klienten ges namnet på och kontaktuppgifterna till den aktör av vilken klienten vid behov kan begära ytterligare upplysningar.

Klienten ska ges den information som anges i 4 mom. personligen, antingen skriftligen eller muntligen. Informationen får också ges med hjälp av en elektronisk tjänst där klienten identifierar sig elektroniskt. Klienten har alltid rätt att begära att få informationen skriftligen.

28 §. Köpta tjänster och servicesedel

Om en kommun eller ett kommunalförbund ordnar service som köpta tjänster ska den som använder servicen betala samma avgifter och ersättningar som när motsvarande service ordnas av kommunen eller kommunalförbundet.

Om tjänster ordnas med hjälp av servicesedel får ingen klientavgift tas ut.

När självrisikandelens storlek bestäms beaktas också det som anges i 27 § om efterskänkande eller nedsättning av avgift.

29 §. Avgift för den som inte är bosatt i landskapet

Kommunen eller kommunalförbundet kan ta ut en avgift av en person som inte har hemort på Åland om inte något annat följer av internationella avtal som är bindande för Åland eller av Europeiska unionens lagstiftning.

30 §. Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller kommunalförbundet

Kommunen eller kommunalförbundet har, trots vad som föreskrivs någon annanstans i lag rätt att uppbära pension, livränta, underhållsbidrag, understöd och andra löpande eller som engångsbelopp inflytande inkomster, ersättningar eller fordringar för den tid som en klient får serviceboende med heldygnsomsorg, service på en institution och familjevård som ordnas av kommunen eller kommunalförbundet. Kommunen eller kommunalförbundet kan använda dessa medel för att betala klientavgiften om klienten av någon anledning inte gör det, dock med beaktande av vad som föreskrivs om inkomsterna, ersättningarna och fordringarna någon annanstans i lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av lag. (2023/122)

Kommunen eller kommunalförbundet ska senast två veckor före utbetalningen av en i 1 mom. avsedd inkomst, ersättning eller fordran meddela utbetalaren att inkomsten, ersättningen eller fordran betalas till kommunen eller kommunalförbundet. Då kan betalningen ske med laglig verkan endast till kommunen eller kommunalförbundet.

Kommunen eller kommunalförbundet får inte uppbära en så stor del av klientens inkomster, ersättningar eller fordringar att de minimibelopp för personligt

bruk som anges i 16 § 3 mom. blir mindre än vad som anges i paragrafen. (2023/122)

31 §. Myndigheternas rätt att få upplysningar

Landskapsmyndigheter, statliga myndigheter, välfärdsområdesmyndigheter, kommunala myndigheter och andra offentligt rättsliga samfund, Folkpensionsanstalten, Pensionsskyddscentralen, pensionsstiftelser och andra pensionsanstalter, försäkringsanstalter, arbetsgivare och arbetslöshetskassor samt serviceproducenter inom social- eller hälsovården är skyldiga att på en kommunal myndighets begäran avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna lämna uppgifter och utredningar om klientens ekonomiska ställning som de har i sin besittning och som är nödvändiga vid bestämmandet av klientavgiften, om den kommun eller kommunalförbund som bestämmer avgiften inte av klienten eller av klientens lagliga företrädare har fått tillräckliga och tillförlitliga uppgifter för bestämmandet av avgiften.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas också på uppgifter och utredningar om klientens makes eller sambos ekonomiska ställning, om avgiften bestäms eller har bestämts med stöd av 15 eller 19 § utifrån makarnas eller sambornas sammanräknade inkomster.

Den skyldighet som avses i 1 och 2 mom. gäller också penninginstitut, om kommunen eller kommunalförbundet inte får tillräckliga uppgifter och utredningar av de aktörer som avses i 1 mom. och om det finns grundad anledning att misstänka att de uppgifter som klienten eller klientens företrädare har lämnat är otillräckliga eller otillförlitliga. Begäran ska framställas skriftligen till penninginstitutet, och en tjänsteinnehavare som förordnats av en nämnd som inrättats av det fullmäktige som avses i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland är berättigad att fatta beslutet om att framställa begäran. Innan begäran framställs till penninginstitutet ska den vars uppgifter begärs underrättas om begäran.

32 §. Rätt att få uppgifter ur inkomstregistret

Kommuner och kommunalförbund har i enlighet med 13 § 25 punkten lagen om inkomstdatasystemet (FFS 53/2018) och trots sekretessbestämmelser och andra begränsningar rätt att ta emot sådana uppgifter ur inkomstregistret som behövs för att fatta beslut om de klientavgifter som kommunen eller kommunalförbundet tar ut.

33 §. (2023/122) Indexjustering av belopp

De eurobelopp som anges i 7, 9, 12, 13 och 14 §§ justeras första gången år 2023 och därefter vartannat år utifrån förändringen i det konsumentprisindex för Åland som fastställs av Ålands statistik- och utredningsbyrå och som ägde rum kalenderåret före justeringsåret. Beräkningen görs utifrån den förändring i konsumentprisindexet som ägt rum från oktober till oktober. Justeringsåret är året före det år vid vars ingång indexjusteringen görs. Det indexjusterade beloppet avrundas till närmaste 0,1 euro. De indexjusterade beloppen börjar tillämpas den 1 januari året efter justeringsåret. Landskapsregeringen fastställer i novem-

F 29 LL (2002:60) om tillämpning av 29 kap. strafflagen

ber de belopp som indexjusteras med det åländska konsumentprisindexet.

De eurobelopp som anges i 16 och 20 §§ justeras första gången år 2023, dock så att minimibeloppen för personligt bruk för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg och för långvarig institutionsvård i 16 § som indexjusteras första gången år 2025. Därefter justeras eurobeloppen vartannat år utifrån förändringen i arbetspensionsindexet enligt 98 § i lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/2006). Det indexjusterade beloppet ska avrundas till närmaste euro. Det indexjusterade eurobeloppet träder i kraft den 1 januari året efter justeringsåret. Social- och hälsovårdsministeriet publicerar de indexjusterade eurobeloppen i Finlands författningssamling senast två månader före ingången av det kalenderår från och med vilket de tillämpas.

34 §. Ändringssökande

Rättelseyrkande av ett beslut eller en faktura som gäller avgifter får begäras. Rättelseyrkande får emellertid inte begäras av en faktura som gäller ett i 6 § avsett beslut. Rättelseyrkande begärs hos det organ som svarar för ordnandet av servicen i fråga i kommunen. Bestämmelser om begäran om rättelse finns i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Ett beslut med anledning av begäran om rättelse enligt 1 mom. får överklagas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019).

35 §. Dröjsmålsränta

Om den avgift som bestämts för servicen inte betalas senast på förfallodagen, får en årlig dröjsmålsränta tas ut från förfallodagen högst enligt den räntesats som avses i 4 § i räntelagen (FFS 633/1982). Den förfallodag som ligger till grund för betalning av dröjsmålsränta får infalla tidigast två veckor efter att den service för vilken avgiften bestämts har erhållits.

36 §. Utsökning av avgifter

Avgifter som har bestämts med stöd av denna lag samt dröjsmålsränta som tas ut med stöd av 35 § får drivas in utan dom eller beslut på det sätt som gäller för indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg.

37 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Genom denna lags ikraftträdande upphävs 1 § 1 mom. 2 punkten, 1 § 4 mom. och 2a § i landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård och 1 § 3 mom. i landskapslagen (2016:15) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården.

Det avgiftstak på 300 euro som anges i 9 § ska tillämpas på de tjänster som ingår i avgiftstaket från och med den 1 januari 2023.

F 29 Landskapslag (2002:60) om tillämpning i landskapet Åland av 29 kap. strafflagen

1 §. I landskapet skall 29 kap. strafflagen (FFS 39/1889) om brott mot den offentliga ekonomin tillämpas i dess lydelse när denna lag träder i kraft. Ändringar av 29 kap. strafflagen skall tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

Med subvention enligt 29 kap. strafflagen avses i landskapet även landskapsandel eller landskapsunderstöd till en kommun eller till ett kommunalförbund.

2 §. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2002.

Genom denna lag upphävs

1) 29 kap. strafflagen i den lydelse som tidigare varit gällande i landskapet jämlikt 71 § självstyrelselagen samt

2) 6 § 3 och 4 mom. landskapsskattelagen (1993:58).

Allmän ordning och säkerhet, brand- och räddningsväsendet

G 1 Landskapslag (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen

1 §. Syfte och tillämpningsområde

För att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt för att i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp ska polislagen (FFS 872/2011) tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Andras polislagen ska ändringen gälla på Åland från tidpunkten från dess ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltningsmyndighet

De förvaltningsuppgifter som enligt polislagen ankommer på polisen ska på Åland skötas av Ålands polismyndighet till den del uppgiften grundar sig på lagtingets lagstiftningsbehörighet eller med stöd av republikens presidents förordning (2020:34) om polisförvaltningen i landskapet Åland ska skötas av landskapets polis.

Närmare bestämmelser om Ålands polismyndighet finns i landskapslagen (2000:26) om Ålands polismyndighet.

3 §. Polisens uppgift

Polisens uppgift är att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att förebygga, avslöja och utreda brott och föra brott till åtalsprövning. Polisen ska upprätthålla säkerheten i samarbete med andra myndigheter samt med sammanslutningar och invånarna och sköta det internationella samarbete som hör till dess uppgifter.

Polisen ska dessutom sköta uppgifter i samband med tillståndsförvaltningen och andra uppgifter som uttryckligen föreskrivs i lag samt inom ramen för sina uppgifter ge var och en den hjälp som han eller hon behöver. Om det finns grundad anledning att anta att en person har försvunnit eller råkat ut för en olycka ska polisen vidta de åtgärder som behövs för att finna personen.

I förundersökningslagen (FFS 805/2011) föreskrivs om förundersökning av brott och i tvångsmedelslagen (FFS 806/2011) om tvångsmedel i samband med förundersökning av brott.

4 §. Bestämmelser som inte ska tillämpas

Inom lagtingets lagstiftningsbehörighet ska följande bestämmelser i polislagen inte tillämpas:

1) 1 kap. 10 och 12 §§. Istället tillämpas 7 § i denna lag beträffande polismäns och väktares uniform och 6 § i denna lag beträffande definition av polisman.

2) 2 kap. 17 § 4 mom., 22 §.

3) 5 kap. 1 § 4 mom., 49 § 1 mom.

4) 5 a kap.

5) 9 kap. 2 § 2 mom., 2 a §, 9 §, 9 a-j §§. Istället tillämpas 11 § i denna lag gällande internationellt samarbete.

5 §. Hänvisningar

Inom lagtingets lagstiftningsbehörighet ska hänvisningen till

1) lagen om behandling av berusade (FFS 461/1973) i 2 kap. 2 § 3 mom. i polislagen avse landskapslagen (1974:21) om behandling av berusade.

2) lagen om sammankomster (FFS 530/1999) i 2 kap. 8 § 3 mom. i polislagen avse landskapslagen (2010:30) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om sammankomster.

3) vägtrafiklagen (FFS 267/1981) i 2 kap. 11 § 2 mom. i polislagen avse [vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland]. I landskapslagen (2011:36) om tillämpning av fordonslagen föreskrivs om tekniska vägkontroller.

4) lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (FFS 390/2005) i 2 kap. 14 § 1 mom. i polislagen avse landskapslagen (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.

5) lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (FFS 616/2019) i 5 kap. 41 § 1 mom., 55 § 2 mom. och 7 kap. 6 § i polislagen avse landskapslagen (2019:74) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om dataskydd.

6) lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (FFS 1054/2018) i 5 kap. 60 § 1 mom. i polislagen avse landskapslagen om tillämpning på Åland av riksförfattningar om dataskydd.

7) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) i 5 kap. 60 §, 7 kap. 1 § 2 mom. och 3 § 2 mom. i polislagen avse landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet.

VTL(1983:27) för landskapet Åland har ersatts av VTL (2023:108) för Åland. LL (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet har ersatts av OffentlighetsL (2021:79) för Åland.

6 §. Terminologi

Vid tillämpningen av polislagen avses med

1) *polisman* en tjänsteman som hör till polisbefälet, polisunderbefälet och polismanskapet för vilka närmare bestämmelser finns i landskapslagen om

G 1 LL (2021:12) om polislagen

Ålands polismyndighet och i landskapsförordningen (2000:34) om Ålands polismyndighet.

2) *chef för polisenhet och chef för polisinrättning* polismästaren. Närmare bestämmelser om polismästaren finns i landskapslagen om Ålands polismyndighet.

3) *polisdistrikt* Ålands polismyndighet.

7 §. Uniform och beväpning

Landskapsregeringen bestämmer efter samråd med landshövdingen om polisens uniform och beväpning.

Polismän och väktare ska i tjänsten bära uniform då uppdragets art eller karaktär förutsätter detta.

Uniform får också bäras under resor som har samband med tjänsteuppdrag och vid representation. Polismästaren beslutar om användning av uniform i andra sammanhang.

Polisuniform och polisiära beklädnadsartiklar får inte användas av andra än polismän. Ingen får heller använda en dräkt eller beklädnadsartikel som på ett förvillande sätt påminner om en sådan uniform eller beklädnadsartikel så att användaren kan förväxlas med en polisman. Förbudet i detta moment ska inte gälla väktare som avses i 2 mom. eller den som med stöd av lag har rätt att använda föreskriven uniform eller beklädnadsartikel.

Trots 4 mom. kan polismästaren ge tillstånd till användning av polisuniform vid teaterföreställningar och vid motsvarande evenemang.

8 §. Behandling av personer i förvar hos polisen

I lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (FFS 841/2006) föreskrivs om behandlingen av häktade, anhållna och gripna som med stöd av lag hålls i förvar hos polisen.

9 §. Ersättning till teleföretag

Med avvikelse från 5 kap. 62 § 1 mom. i polislagen ska landskapet ersätta ett teleföretag för direkta kostnader som företaget försakats av att ha biträtt myndigheterna på de grunder som anges i bestämmelsen. Beslut om betalning av ersättning fattas av den enhet vid Ålands polismyndighet som utfört åtgärden i fråga.

Med avvikelse från 5 kap. 62 § 2 mom. i polislagen får rättelse av beslutet skriftligen begäras hos Ålands polismyndighet inom 30 dagar från delfäende av beslutet. Av rättelseyrkandet ska framgå vilket beslut som avses, hurdan rättelse som begärs och på vilka grunder rättelse begärs. Ålands polismyndighet ska behandla begäran om rättelse skyndsamt. Det beslut som Ålands polismyndighet fattat med anledning av rättelseyrkandet får överklagas genom besvär i enlighet med 14 § i denna lag.

10 §. Skadestånd och arvoden

Med avvikelse från 8 kap. 1 § 1 mom. i polislagen ska person- och egendomsskada som orsakats utomstående genom en tvångsåtgärd som Ålands polismyndighet vidtagit ersättas av landskapets medel.

Med avvikelse från 8 kap. 3 § i polislagen ska tjänstemäns och arbetstagares ersättningsansvar gälla skyldighet att till landskapet betala vad landskapet erlagt i ersättning enligt 4 och 6 kap. i skadeståndslagen (FFS 412/1974).

Med avvikelse från 8 kap. 4 § i polislagen ska ersättning och arvode för hjälpverksamhet som en person gett Ålands polismyndighet och ersättning för olycksfall eller yrkessjukdom som drabbat en person som bistått Ålands polismyndighet betalas av landskapets medel.

Med avvikelse från 8 kap. 6 § 3 mom. i polislagen ska kostnader för vård och läkarhjälp betalas i förskott av landskapets medel.

Med avvikelse från 8 kap. 7 § 1 mom. i polislagen ska beslut om ersättning för skador enligt 8 kap. i polislagen och beslut om betalning av arvode fattas av Ålands polismyndighet.

Med avvikelse från 8 kap. 4 § 2 mom. ska ärenden som gäller ersättning för olycksfall eller yrkessjukdom behandlas av Ålands landskapsregering.

Ålands polismyndighets beslut om ersättning enligt 8 kap. i polislagen får inte överklagas. Med avvikelse från 8 kap. 7 § 2 mom. i polislagen får ändring i ett beslut om arvode sökas enlighet med 14 § i denna lag.

11 §. Internationellt samarbete

I fråga om rättslig hjälp och handräckning som polisen ger polisen i en annan stat, i fråga om rättslig hjälp och handräckning som polisen får från en annan stat och i fråga om andra staters polismäns rätt att utöva samma befogenheter som finländska polismän gäller vad som föreskrivs särskilt eller avtalats i internationella konventioner som är förpliktigande för Finland och Åland.

Vid tillämpningen av 5 kap. 27 § i polislagen ska vad som föreskrivs i Schengenregelverket som är bindande för Åland gälla beträffande en i artikel 31 i Schengenkonventionen avsedd behörig tjänstemans rätt att fortsätta observation eller teknisk observation av en person på Åland. Dessutom förutsätts att en finländsk eller åländsk polisman eller, inom ramen för sin behörighet, en finländsk gränsbevakningsman eller tullman inte omedelbart kan fortsätta observationen eller den tekniska observationen på Åland.

Vid tillämpningen av 5 kap. 43 § 3 mom. i polislagen ska beträffande internationella kontrollerade leveranser som hör samman med internationella avtal eller andra förpliktelser som är bindande för Finland och Åland dessutom gälla vad som särskilt föreskrivs i lag.

12 §. Övriga avvikelser

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 9 kap. 4 § 1 mom. i polislagen ska lagen om frivilligt försvar (FFS 556/2007) inte tillämpas på Åland.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 9 kap. 6 § 3 mom. i polislagen kan kostnader för tvångsutförandeåtgärder betalas i förskott av landskapets medel.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 9 kap. 8 § i polislagen kan landskapsregeringen på de grunder som anges i nämnda bestämmelse fatta beslut om att begränsa trafik eller vistelse i ett objekt som ska tryggas eller skyddas och i dess omgivning, eller förbjuda att föremål eller ämnen som äventyrar säkerheten förs till området. Beslutet ska tillkännages genom offentlig delgivning enligt vad som föreskrivs i för-

valtningslagen (2008:9) för landskapet Åland eller på annat lämpligt sätt.

13 §. *Straff*

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet obehörigen använder polisens emblem, antingen som sådant eller upptaget i märke eller bildlig framställning, eller använder märke som är förvillande likt polisens emblem, ska för *obehörig användning av polisens emblem* dömas till böter.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot förbudet i 7 § 4 mom. ska för *obehörig användning av polisuniform* dömas till böter, om inte strängare straff föreskrivs någon annanstans i lag.

Den som

1) underlåter att lyda en befallning eller ett förbud som en polisman för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller utförandet av ett uppdrag meddelar inom ramen för sina befogenheter,

2) vägrar lämna en polisman personuppgifter som avses i 2 kap. 1 § 1 mom. i polislagen,

3) underlåter att följa ett tydligt tecken eller en befallning som en polisman ger enligt 2 kap. 11 § 1 mom. i polislagen för att stoppa ett fordon eller få det flyttat,

4) försummar sin biståndsskyldighet enligt 9 kap. 3 § i polislagen, eller

5) utan anledning tillkallar polis eller förvävar polisens verksamhet genom att lämna falska uppgifter, ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans, dömas för *tredska mot polis* till böter eller fängelse i högst tre månader.

14 §. *Besvär*

Ett beslut som Ålands polismyndighet fattat med stöd av denna lag får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

15 §. *Närmare bestämmelser*

Landskapsregeringen kan inom lagtingets lagstiftningsbehörighet genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om

1) polisens funktionella ledningsförhållanden,

2) polisens emblem, tjänstemärke, personkort, utseendet på polisens fordon samt grafiska profil i övrigt,

3) hur polismäns ställning ska anges och polismän identifieras och

4) tecken och metoder vid stoppandet av fordon.

Om inte landskapsregeringen inom ramen för lagtingets lagstiftningsbehörighetsområde genom landskapsförordning beslutat om avvikelser från riksbestämmelserna, ska på Åland iaktas statsrådets och inrikesministeriets förordningar med närmare bestämmelser om:

1) maktmedels- och skyddsredskap,

2) anmälningar och utredningar om utövandet av befogenheter enligt internationella överenskommelser,

3) förvaring och egendom som tagits om hand,

4) polisundersökning,

5) automatisk övervakning av vägtrafiken,

6) definitioner av användningen av maktmedel, träning i och uppföljning av användning av maktmedel, rätt att bära maktmedelsredskap och övervakning av användningen av maktmedel,

7) fasttagande, förvaring och avlivande av djur,

8) handräckning till andra än tullverket och gränsbevakningsväsendet,

9) registrering av polisåtgärder,

10) tekniskt utförande av säkerhetskontrollåtgärder, hur säkerhetskontroller ska ordnas i praktiken och om ordnade av säkerhetskontrollutbildning samt

11) ordnandet av och tillsyn över användningen av hemliga metoder för inhämtande av information i 5 kap. i polislagen, samt om dokumentering av åtgärderna och om de rapporter som ska lämnas.

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen inom lagtingets lagstiftningsbehörighet meddela polisen närmare föreskrifter och anvisningar om de åtgärder som enligt denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser ska vidtas av polisen.

16 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2021.

Genom denna lag upphävs polislagen (2013:87) för Åland.

G 2 Ordningslag (2010:23) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Lagens syfte*

Syftet med denna lag är att främja allmän ordning och säkerhet.

2 §. *Definitioner*

I denna lag avses med

1) **allmän plats**

a) vägar, gator, gångbanor, torg, parker, badstränder, idrottsplaner, vattenområden, begravningsplatser och andra motsvarande områden som kan användas av allmänheten och

b) byggnader, kollektiva trafikmedel och andra motsvarande platser, såsom ämbetsverk, kontor, trafikstationer, köpcentra, affärslokaler och restauranger som antingen under någon tillställning eller annars kan användas av allmänheten samt

2) **tätort** områden med tät bebyggelse, vilka angetts med trafikmärket för tätort.

2 kap. Äventyrande av ordning och säkerhet samt orsakande av störning

3 §. *Störande av den allmänna ordningen och äventyrande av säkerheten*

Det är förbjudet att störa den allmänna ordningen eller äventyra säkerheten på allmän plats

1) genom att föra oljud eller störa på något annat sätt,

2) genom upprepade hotfulla gester, aggressiva rörelser, muntligen framförda hotelser eller något annat motsvarande hotfullt beteende som inger rädsla eller

G 2 Ordningslag (2010:23)

3) genom att skjuta, kasta saker eller störa på något annat sätt.

Verksamhet som avses i 1 mom. är förbjuden även på annan än allmän plats, om verkningarna av verksamheten sträcker sig till en allmän plats.

4 §. Intagande av berusningsmedel

Det är förbjudet att inta berusningsmedel på allmänna platser i tätort och i fordon i kollektivtrafik.

Vad som bestäms i 1 mom. gäller inte ett serveringsområde enligt landskapslagen (2021:140) om tillämpning på Åland av alkohollagen eller de inre utrymmena i ett fordon i privat bruk. Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda bestämmelser om att det under vissa tider ska vara tillåtet med alkoholförtäring på särskilt angivna platser under förutsättning att den som förtär alkoholdrycker uppför sig på ett sådant sätt att det inte är så störande att det utgör ett hinder eller annars gör det oskäligt svårt för andra att utöva sin rätt att använda platsen i fråga för dess egentliga ändamål. (2021/141)

5 §. (2016/18) Förhindrande av fara

Ägaren eller innehavaren av en byggnad eller konstruktion eller en företrädare för dem ska se till att sådan snö eller is eller något annat föremål eller ämne som faller ner från byggnaden, konstruktionen eller någon annan motsvarande plats inte medför fara för människor eller egendom.

6 §. Reklam och kungörelser

Det är förbjudet att använda bländande eller vilseledande ljusanordningar som äventyrar den allmänna ordningen eller säkerheten eller sådan reklam som påminner om trafikregleringsanordningar eller annars äventyrar säkerheten.

Det är förbjudet att olovligen avlägsna eller skada en offentlig kungörelse eller ett meddelande som en myndighet har satt upp till allmänt påseende.

Se 25 § LL (1998:82) om naturvård och 60 § LL (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland.

7 §. Annan verksamhet som orsakar störning

Det är förbjudet att på allmän plats köpa och mot betalning erbjuda sexuella tjänster. Med sexuella tjänster avses i denna lag samlag enligt 20 kap. 10 § 1 mom. i strafflagen (FFS 39/1889) samt en därmed jämförlig sexuell handling. I 20 kap. 8 och 8 a § i strafflagen föreskrivs om straff för utnyttjande av person som är föremål för sexhandel och köp av sexuella tjänster av ung person.

Det är förbjudet att urinera och ha avföring på allmän plats på ett sådant sätt att det orsakar störning av den allmänna ordningen eller hälsorisker.

Det är förbjudet att ordna verksamhet på allmän plats, om det strider mot lag eller orsakar hälsorisker, skada på egendom eller betydande störning av den allmänna ordningen. Bestämmelser om allmänna sammankomster och offentliga tillställningar finns i landskapslagen (2010:30) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om sammankomster.

8 §. Säkerställande av tillträde till byggnad

Ägaren eller innehavaren eller en företrädare för dem ska se till att det i ett flervåningshus på ett synligt ställe finns kontaktuppgifter om gårdskarl, disponent eller någon annan person med vars hjälp polis-, räddnings- eller social- och hälsoskyddsmyndigheter eller stämmingsman utan dröjsmål och utan ersättning kan komma in i huset.

3 kap. Förbjudna föremål och ämnen**9 §. Farliga föremål**

Det är förbjudet att i landskapet framställa, införa, saluföra samt på allmän plats eller i ett fordon på allmän plats inneha knogjärn, stiletter eller kaststjärnor samt som något annat föremål maskerade eggvapen liksom även förlamande elvapen, elbatonger, fjäderbatonger, precisionsslangbågar och precisionsslungor, om inte något annat bestäms i 2 eller 3 mom. eller i 12 § denna lag.

Saluföring av teleskopbatonger är förbjuden, om inte förvärvaren har ett näringstillstånd för säkerhetsbranschen eller anordnar en av utbildning i användning av maktmedel i enlighet med landskapslagen (2021:5) om tillämpning på Åland av lagen om privata säkerhetstjänster (*blankettlagen*). Det är förbjudet att inneha teleskopbatonger på allmän plats och i ett trafikmedel på allmän plats, utom om den som innehar vapnet är en i blankettlagen avsedd väktare som är anställd av en innehavare av näringstillstånd för säkerhetsbranschen eller ordningsvakt i arbetsuppdrag eller om det finns någon annan godtagbar orsak till innehavet som har samband med överlåtelse av teleskopbatongen eller om något annat bestäms i 12 § i denna lag. (2021/6)

Vad som bestäms i 1 och 2 mom. gäller inte staten eller landskapet eller innehav av föremål i statens eller landskapets ägo, om innehavet grundar sig på att en person i anställning hos staten eller landskapet handhar sina uppgifter.

Se LL (2010:28) om ordningsvakter.

10 §. Innehav av föremål och ämnen som kan användas för att skada någon annan

Det är förbjudet att på allmän plats inneha följande föremål och ämnen som är avsedda att eller kan användas för att allvarligt skada någon annan:

1) eggvapen, sönderiga glasföremål och andra med dessa jämförbara föremål som kan användas för att skära eller sticka,

2) batonger, kättingar, fjädrar, vajrar, kablar, bollträn och andra med dessa jämförbara föremål som kan användas som tillhygge,

3) kastpilar, kulor och andra med dessa jämförbara föremål som kan användas för att kastas,

4) ämnen som är frätande eller kan användas för att allvarligt skada eller förlama någon annan,

5) luftvapen, vapen med fjäderfunktion, harpuner, slangbågar, blåsrör och andra med dessa jämförbara föremål som kan användas för skjutande eller

6) hälsofarliga laserpekare.

Det är förbjudet att på allmän plats inneha sådana föremål som är förvillande lika skjutvapen eller explosiva varor.

Vad som bestäms i 1 och 2 mom. gäller inte sådana föremål eller ämnen som någon måste inneha på grund av sitt arbetsuppdrag eller av någon annan godtagbar orsak.

Innehav av skjutvapen och explosiva varor regleras i skjutvapenlagen (FFS 1/1998), landskapslagen (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor och i landskapsförordningen (2007:99) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.

11 §. Överlåtelse av luftvapen, vapen med fjäderfunktion och harpuner

Det är förbjudet att sälja eller annars varaktigt överlåta luftvapen, vapen med fjäderfunktion och harpuner till den som inte fyllt 18 år utan att dennes vårdnadshavare samtycker därtill.

12 §. Samlande av farliga föremål

Det är tillåtet att tillverka och saluföra historiskt eller konstnärligt värdefulla knogjärn, stiletter och kaststjärnor samt som något annat föremål maskerade eggvapen, fjäderbatonger, teleskopbatonger samt precisionsslangbågar och precisionsslungor. Det är tillåtet att inneha sådana föremål på allmän plats och i ett trafikmedel på allmän plats av sådana godtagbara skäl som har samband med ett köp eller med att föremålet fogas till en samling eller placeras ut på en utställning.

Ett föremål anses vara historiskt värdefullt om det har anknytning till en betydande person, tilldragelse, plats eller tidsepok eller om det på grund av sin ålder eller raritet eller på grund av att det är representativt för denna typ av föremål eller av någon annan därmed jämförbar orsak har konst-, vapen- eller krigshistorisk eller etnografisk betydelse. Ett föremål anses vara konstnärligt värdefullt om det genom sin utformning, ytbehandling eller utsmyckning representerar en viss stilperiod eller annars är av betydelse med hänsyn till den konstnärliga helheten.

13 §. Innehav av ämnen som kan användas för klottring

Det är förbjudet att utan godtagbart skäl på allmän plats inneha sprayfärger och andra sådana målarfärger eller andra ämnen som kan användas för klottring av egendom.

4 kap. Djur

14 §. Hunddisciplin

För bevarande av allmän ordning och säkerhet ska ägaren eller innehavaren av en hund

- 1) hålla hunden kopplad inom tätorter,
- 2) se till att hunden inte kommer ut på motionslingor eller andra liknande banor okopplad och inte alls ut på allmänna badstränder, på områden reserverade som lekplats för barn, på torg under torgtid, i skidspår som iståndsatts för allmänt bruk eller på idrottsplaner, om det inte är särskilt tillåtet,

3) se till att hundens exkrementer inte lämnas kvar i miljön inom en tätort på ett område som underhålls.

Vad som bestäms i 1 mom. 1 och 2 punkten gäller inte hundar i statens eller landskapets ägo som används vid tjänsteutövning, hundar som i bevakningsuppgifter används av väktare, skolade räddningshundar som utför serviceuppgifter, rörelsehandikappades assistenthundar eller synskadades ledarhundar.

Vad som bestäms i 1 mom. 1 punkten gäller inte en sluten gård, en träningsplats för hundar eller ett särskilt anvisat inhägnat rastområde. Också på nämnda områden ska hunden dock övervakas av sin ägare eller innehavare.

Vad som bestäms i 1 mom. 1 och 2 punkten gäller även hästar samt i tillämpliga delar andra husdjur eller sällskapsdjur.

I övrigt ska vid tillämpningen av bestämmelserna i 1-4 mom. de krav som följer av bestämmelserna i 8 kap. 41-46 §§ jaktlagen (1985:31) för landskapet Åland beaktas.

15 §. Ridning

Det är förbjudet att rida och att köra med hästfordon eller andra motsvarande fordon på motionslingor och andra liknande banor, på skidspår som iståndsatts för allmänt bruk och på idrottsplaner, om inte något annat har angetts.

Vad som bestäms i 1 mom. gäller inte nödvändiga service- och underhållsarbeten eller myndigheternas verksamhet för upprätthållande av ordningen.

5 kap. Påföljder

16 §. Ordningsförselse

Den som uppsåtligen

- 1) stör den allmänna ordningen eller äventyrar säkerheten på ett sätt som avses i 3 § denna lag,
- 2) intar rusmedel i strid med förbudet i 4 § denna lag,
- 3) (2016/18) försummar att iaktta den aktsamhetsplikt som ägaren eller innehavaren av en byggnad eller konstruktion eller deras företrädare har enligt 5 § denna lag,
- 4) använder ljusanordningar eller reklam i strid med förbudet i 6 § 1 mom. denna lag eller avlägsnar eller skadar en kungörelse eller ett meddelande som avses i 6 § 2 mom. denna lag i strid med förbudet i det nämnda momentet,
- 5) köper eller erbjuder sexuella tjänster i strid med 7 § 1 mom. denna lag,
- 6) urinerar eller har avföring i strid med förbudet i 7 § 2 mom. denna lag,
- 7) (2016/18) ordnar verksamhet i strid med 7 § 3 mom. denna lag,
- 8) försummar sin skyldighet att i enlighet med 8 § denna lag säkerställa tillträde till byggnad,
- 9) i strid med förbudet i 13 § denna lag innehar ett ämne som kan användas för klottring,
- 10) försummar sin i 14 § 1 mom. denna lag angivna skyldighet som gäller hållandet av djur eller
- 11) bryter mot förbudet i 15 § 1 mom. denna lag som gäller ridning och körning,

G 2 Ordningslag (2010:23)

(2016/18) ska, om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag, för ordningsföreseelse dömas till böter. Straffåtgärder behöver inte vidtas för alkoholförtäring som avses i 4 § om gärningen med hänsyn till omständigheterna anses ringa och allmänt intresse inte anses kräva att åtal väcks.

Böter för ordningsföreseelse får inte förvandlas till fängelsestraff.

17 §. Övriga straffbestämmelser

Inom landskapets behörighet ska, utöver bestämmelserna i 16 § denna lag, bestämmelserna i 16 kap. 1-3 §§, 17 kap. 2-6, 12, 13, 13a, 15a och 21 §§, 28 kap. 11 § 1 mom. 3 punkten, 34 kap. 10 §, 41 kap. 4-7 §§ samt 44 kap. 14 och 15 §§ strafflagen, tillämpas i den lydelse de har när denna lag träder i kraft. (2016/18)

2-3 mom. upphävda (2021/6).

Inom landskapets behörighet ska hänvisningar i strafflagen till bestämmelser i annan rikslagstiftning vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen avse de motsvarande bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

18 §. (2017/64) *Allmänna bestämmelser om ordningsbot*
I 2 a kap. 8 § samt 7 kap. 3 a och 3 b §§ i strafflagen samt 1 § och 3 § 1 mom. i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (FFS 754/2010) finns allmänna bestämmelser om ordningsbot. (2021/6)

Ordningsbot föreläggs som enda straff för i 18a § avsedda föreseelser och dess belopp är 40, 70 eller 100 euro.

18a §. (2017/64) *Ordningsbotens storlek för vissa föreseelser*

Den som bryter mot bestämmelserna om störande av den allmänna ordningen och äventyrande av säkerheten i 3 § kan föreläggas en ordningsbot på 70 euro.

Den som bryter mot bestämmelserna om intagande av berusningsmedel i 4 § kan föreläggas en ordningsbot på 40 euro.

Den som åsidosätter den aktsamhetsplikt som ska iaktas för att förhindra fara enligt 5 § kan föreläggas en ordningsbot på 100 euro.

Den som bryter mot bestämmelserna om reklam och kungörelser i 6 § kan föreläggas en ordningsbot på 70 euro.

Den som bryter mot bestämmelserna om annan verksamhet som orsakar störning i 7 § kan föreläggas en ordningsbot på

1) 40 euro om denne urinerar eller har avföring på ett sådant sätt som strider mot förbudet i 7 § 2 mom. samt

2) 70 euro om denne ordnar föreställningar på ett sådant sätt som strider mot förbudet i 7 § 3 mom.

Den som underlåter att vidta de åtgärder som denne är skyldig att vidta enligt bestämmelserna om säkerställande av tillträde till byggnad i 8 § kan föreläggas en ordningsbot på 70 euro.

Den som bryter mot bestämmelserna om innehav av föremål och ämnen som kan användas för att skada

någon annan i 10 § kan föreläggas en ordningsbot på 70 euro.

Den som bryter mot bestämmelserna om innehav av ämnen som kan användas för klottring i 13 § kan föreläggas en ordningsbot på 40 euro.

Den som åsidosätter de skyldigheter som ska iaktas enligt bestämmelserna om hunddisciplin i 14 § kan föreläggas en ordningsbot på 40 euro.

Den som åsidosätter de skyldigheter som ska iaktas enligt bestämmelserna om ridning i 15 § kan föreläggas en ordningsbot på 40 euro.

19 §. Tvångsutförande

På uppmaning av polisen ska den som använder sådana ljustanordningar och sådan reklam som avses i 6 § 1 mom. denna lag utan dröjsmål avlägsna dem.

Om någon trots uppmaning av polisen försummar att avlägsna sådana ljustanordningar och sådan reklam som avses i 6 § 1 mom. denna lag har polisen rätt att på dennes bekostnad avlägsna ljustanordningarna och reklamen ifråga. För att hindra att den allmänna ordningen eller säkerheten äventyras har polisen i brådskande fall rätt att utan att höra den försumlige och på dennes bekostnad avlägsna ljustanordningarna och reklamen ifråga.

20 §. Fråntagande och förstörande

Den som innehar ett i 9, 10 eller 13 §§ denna lag avsett föremål eller ämne kan av polisen fråntas detta föremål eller ämne jämte kärl. En anhållningsberättigad tjänsteman har rätt att bevisligen förstöra ett i 9 eller 10 §§ denna lag avsett föremål eller ämne jämte kärl som kan tas i beslag, om det är av ringa värde och det är uppenbart att det av domstol skulle dömas förverkat till staten. En polisman som hör till befälet har rätt att bevisligen förstöra även ett ämne jämte kärl som innehafts i strid med 13 § denna lag, om ämnet jämte kärl är av ringa värde.

Polisen kan för bevarande av ordning och säkerhet frånta en person som i strid med 4 § denna lag har intagit berusningsmedel, de ämnen som denne innehar i ett öppnat eller öppet kärl och bevisligen förstöra dem.

6 kap. Särskilda bestämmelser

21-22 §§. Upphävda (2021/6).

23 §. Besvärsmålsbestämmelser

Förvaltningsbeslut som Ålands polismyndighet fattat med stöd av denna lag överklagas genom besvär till Ålands förvaltningsdomstol.

Om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat, ska ett beslut som med stöd av denna lag fattats om återkallande av tillstånd eller ändring av tillståndsvillkoren iaktas omedelbart.

24 §. Ikraftträdelse

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2010.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/18):

Denna lag träder i kraft den 1 april 2016.

Inom landskapets behörighet upphävs genom denna lag landskapslagen (1945:11) om utverkande av tillstånd till föranstaltande av vissa nöjen samt hållande av spelautomat och penningautomat.

Inom landskapets behörighet upphävs genom denna lag bestämmelserna i 16 kap. 5 och 7 §§ samt 16 § 2 mom., 20 kap. 9 § 1 mom. samt 44 kap. 7, 8, 10-13, 21 och 24 §§ i strafflagen i den lydelse som tidigare varit gällande på Åland enligt bestämmelserna i 71 § i självstyrelselagen (1991:71) för Åland.

Ikraftträdandebestämmelse (2017/64):

Denna lag träder i kraft den 1 september 2017.

Genom denna lag upphävs landskapsförordningen (2010:36) om föreläggande av ordningsbot vid olika ordningsförelser.

G 3 Landskapslag (1974:21) om behandling av berusade

1 §. (2021/15) Den som på grund av berusning har gripits i ett syfte som nämns i 2 kap. 2 § 1 mom. i polislagen (FFS 872/2011), vilken är tillämplig på Åland i enlighet med landskapslagen (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen, ska behandlas och vårdas enligt bestämmelserna i denna lag.

2 §. I 1 § avsedd person skall av polisen föras till av denna upprätthållen förvaringsplats för berusade. Har tillnyktringsstation inrättats, skall berusad i första hand föras till denna. Om den berusades hälsotillstånd ger anledning därtill, skall han utan dröjsmål föras till sjukhusvård eller underkastas annan åtgärd som påkallas av hans tillstånd.

3 §. Berusad kan tagas i förvar, om detta är påkallat med beaktande av graden av hans berusning, av hans hälsotillstånd eller av ordningens och säkerhetens upprätthållande. Om intagning på tillnyktringsstation beslutar den som är ansvarig för stationens verksamhet och om intagning på annan förvaringsplats polisman.

4 §. Den som gripits skall frigges så snart behovet av att hålla honom gripen inte längre föreligger, dock senast 12 timmar efter gripandet. (2000/52)

Den som ej frigivits före klockan 20 kan utan hinder av stadgandena i 1 mom. kvarhållas till följande morgon, dock högst till klockan 8, om detta är särskilt påkallat för att han saknar bostad eller övernattningsställe eller av annat skäl.

3 mom. upphävt (2000/52).

Om hållande i förvar på tillnyktringsstation beslutar den som är ansvarig för stationens verksamhet och på annan förvaringsplats vederbörande polisman.

5 §. Medan berusad är tagen i förvar, skall han såvitt möjligt hållas under observation och erhålla den vård och annan behandling, som graden av hans berusning samt hans hälsotillstånd kräver.

6 §. Berusad är skyldig att underkasta sig sådan medicinsk undersökning och vård som graden av hans berusning samt hans hälsotillstånd anses erfordra.

7 §. Den som hålles i förvar skall, i den mån det är ändamålsenligt och behövt med hänsyn till hans personliga förhållanden, givas råd och handledning samt underrättas om de möjligheter till vård och skötsel som står missbrukare av berusningsmedel till buds.

8 §. Den som tages i förvar skall frånges alla föremål, med vilka han kan skada sig själv eller andra, och även annan egendom, vars frångande anses påkallat. Frångagen egendom skall förvaras omsorgsfullt och återlämnas till vederbörande när han frigives, såfram om förfarandet beträffande sagda egendom ej annat är särskilt stadgat.

9 §. Vad i annan lag är stadgat om de verkningar, som följer av att berusad tagits i förvar, samt om myndighets skyldigheter och åtgärder beträffande dem som tagits i förvar, gäller i tillämpliga delar beträffande hållande i förvar enligt denna lag.

10 §. Angående inrättande och upprätthållande av tillnyktringsstation stadgas särskilt. Redan därförinnan kan tillnyktringsstation i experimentsyfte inrättas och upprätthållas på åtgärd av landskapet eller av landskapet understödas inom ramen för landskapets inkomst- och utgiftsstat.

Lokaler som används som tillnyktringsstationer ska granskas och godkännas av landskapsregeringen. (2013/88)

11 §. Den som tagits i förvar på tillnyktringsstation för att han uppträtt berusad är skyldig att för den vård han där erhållit erlagga en avgift, varom stadgas genom landskapsförordning. Vid fastställandet av avgiften bör den av vården föranledda kostnaden och därav förorsakat arbete beaktas. Har avgiften ej betalats inom en månad från frigivningen, kan den indrivras hos vederbörande i den ordning som gäller för indrivning av skatter och avgifter i utsokningsväg.

I 1 mom. avsedd avgift skall indrivras hos vederbörande inom en tid av tre år från frigivningen, vid äventyr att rätten till avgiften är förverkad.

Se L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

12 §. Närmare stadganden om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

G 4 Landskapslag (2010:30) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om sammankomster

1 §. Lagens tillämpningsområde

För upprätthållande av allmän ordning och säkerhet ska, med i denna lag angivna undantag, lagen om sammankomster (FFS 530/1999) tillämpas i landskapet Åland.

Lagen om sammankomster ska tillämpas i landskapet sådan den lyder när denna lag träder ikraft. Ändras därefter författningen, ska den ändrade författningen gälla i landskapet från tidpunkten för dess ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

G 5 LL (2021:5) om privata säkerhetstjänster

2 §. Förvaltningsmyndighet

De förvaltningsuppgifter som enligt den i 1 § 1 mom. angivna lagen ankommer på det ministerium som ansvarar för den inre säkerheten ska i landskapet handhas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet. De förvaltningsuppgifter som enligt nämnda lag ankommer på polisen ska i landskapet handhas av Ålands polismyndighet till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet.

3 §. Hänvisningar

Inom lagtingets behörighet ska hänvisningarna i 18 § och 23 § 4 mom. i lagen om sammankomster till lagen om privata säkerhetstjänster (FFS 1085/2015) avse landskapslagen (2021:5) om tillämpning på Åland av lagen om privata säkerhetstjänster. (2021/7)

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 24 § i lagen om sammankomster till [avfallslagen (FFS 1072/1993)] avse landskapslagen (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag. (2018/88)

Hänvisningar i lagen om sammankomster till bestämmelser inom landskapets behörighet till annan rikslagstiftning som äger motsvarighet i landskapslagstiftning ska i landskapet avse de motsvarande bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

I 24 § L om sammankomster hänvisas numera (FFS 644/2011) till avfallslag (FFS 646/2011).

4 §. Landskapsförordning

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om sammankomster ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

5 §. Sökande av ändring

Förvaltningsbeslut som Ålands polismyndighet fattat med stöd av denna lag får överklagas genom besvär till Ålands förvaltningsdomstol. Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut enligt denna lag får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

Om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat, ska ett beslut trots besvär iakttas omedelbart.

6 §. Ikraftträdelse

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2010.

Åtgärder som verkställighet av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

G 5 Landskapslag (2021:5) om tillämpning på Åland av lagen om privata säkerhetstjänster

1 §. Lagens tillämpningsområde

Inom lagtingets behörighet och med i denna lag angivna avvikelser ska lagen om privata säkerhetstjänster (FFS 1085/2015) *säkerhetstjänstlagen*, tillämpas på Åland.

Ändringar i den i 1 mom. angivna lagen som hör till lagtingets behörighet ska tillämpas på Åland från

tidpunkten för deras ikraftträdande i Finland, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som i Finland i enlighet med säkerhetstjänstlagen ankommer på Polisstyrelsen ska på Åland skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på lagtingets lagstiftningsbehörighet på området. De förvaltningsuppgifter som i Finland i enlighet med samma lag ankommer på en lokal polisinställning ska på Åland skötas av Ålands polismyndighet, till den del förvaltningen grundar sig på lagtingets lagstiftningsbehörighet på området.

Ifråga om sådana formulär som avses i 111 § 2 mom. i säkerhetstjänstlagen ska de i Finland fastställda formulärens användas om inte landskapsregeringen genom landskapsförordning utfärdar bestämmelser om sådana formulär.

Ifråga om sådana i Finland meddelade godkännanden och utfärdade kort enligt riksförfattningar utfärdade med stöd av säkerhetstjänstlagen, till den del godkännandena och korten avser sådana uppgifter som är att hänföra till området för privata säkerhetstjänster, kan Ålands polismyndighet, under förutsättning att den person vilken godkännandet och kortet avser skriftligen kan styrka att denne uppfyller de i 3 § angivna språkkraven, enligt prövning fatta beslut om att nämnda godkännanden och kort får användas som behörighetsintyg för fullgörande av uppdrag på Åland, dock högst under den i Finland fastställda giltighetstiden för godkännandena och korten ifråga.

För i 3 mom. angivet beslut om godkännande av behörighet med hänsyn till språkkravet enligt 3 § debiteras en avgift i enlighet med vad som föreskrivs särskilt i med stöd av säkerhetstjänstlagen utfärdad riksförfattning.

3 §. Språkkrav

Den som enligt denna lag beviljats de tillstånd och erhållit de godkännanden som krävs för att på Åland vara verksam inom området för privata säkerhetstjänster och i övrigt uppfyller de krav som följer av tillämpningen av denna lag, ska kunna intyga att denne besitter sådana kunskaper i svenska som erfordras för att uppfylla de språkkrav som följer av bestämmelserna i 36 § i självstyrelselagen (1991:71) för Åland.

4 §. Hänvisningar

Hänvisningar i säkerhetstjänstlagen till bestämmelser i rikslagstiftningen ska, inom lagtingets behörighet, avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen om sådana finns.

5 §. Bestämmelser som inte ska tillämpas

Bestämmelserna om delegationen för säkerhetsbranschen i 8 kap. i säkerhetstjänstlagen ska inte tillämpas på Åland.

6 §. Anmälningsskyldighet

Skyldigheterna enligt säkerhetstjänstlagen att göra anmälningar till Polisstyrelsen ska på Åland avse anmälningar till landskapsregeringen.

Skyldigheterna enligt säkerhetstjänstlagen att göra anmälningar till polisinskrifning ska på Åland avse anmälningar till Ålands polismyndighet.

7 §. *Straffbestämmelser*

Utöver straffbestämmelserna i 9 kap. i säkerhetstjänstlagen tillämpas på Åland och inom lagtingets behörighet även bestämmelserna i

1) 38 kap. 1 och 2 §§ i strafflagen (FFS 39/1889) vid brott mot tystnadsplikten enligt 9, 34 och 67 §§ i säkerhetstjänstlagen,

2) 17 kap. 6 § i strafflagen vid motstånd mot person som upprätthåller ordningen samt

3) 17 kap. 6 a § i strafflagen vid olovligt utövande av näringsverksamhet inom säkerhetsbranschen.

8 §. *Besvär*

Besvär över förvaltningsbeslut som Ålands polismyndighet fattat med stöd av denna lag anförs hos Ålands förvaltningsdomstol. Besvär över lagligheten av landskapsregerings beslut enligt denna lag anförs hos högsta förvaltningsdomstolen.

Om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat, ska ett beslut trots besvär iakttas omedelbart.

9 §. *Landskapsförordning*

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen inom lagtingets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av säkerhetstjänstlagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Landskapsregeringen kan inom lagtingets behörighet även genom landskapsförordning besluta att sådana i 111 § 2 mom. avsedda föreskrifter ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2021:8) om om tillämpning på Åland av inrikesministeriets förordning om utbildning och utbildning i användning av maktmedelsredskap för väktare och ordningsvakter samt utbildning för ansvariga föreståndare.

10 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2021.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2010:29) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privata säkerhetstjänster.

Genom denna lag upphävs även landskapslagen (2010:28) om ordningsvakter.

11 §. *Övergångsbestämmelser*

Den som när denna lag träder i kraft innehar en sådan auktorisation av bevakningsföretag i enlighet med vad som följer av den i 9 § 2 mom. angivna landskapslagen kan genom en anmälan till landskapsregeringen, som ska göras inom sex månader från denna lags ikraftträdande, meddela att den fortsätter sin verksamhet som innehavare av näringstillstånd för säkerhetsbranschen. Landskapsregeringen beviljar då innehavaren av auktorisation av bevakningsföretag näringstillstånd för säkerhetsbranschen avgiftsfritt.

En person som har blivit godkänd som ansvarig föreståndare för ett bevakningsföretag som avses i 1 mom. före ikraftträdandet av denna lag kan i de fall

som avses i 1 mom. utan separat anmälan fortsätta som ansvarig föreståndare hos innehavaren av näringstillstånd för säkerhetsbranschen. Den ansvariga föreståndaren behöver i så fall inte genomgå den utbildning som avses i 77 § 1 mom. 2 punkten i säkerhetstjänstlagen för att fortsätta i uppgiften.

Under den övergångsperiod som avses i 1 mom. tillämpas på innehavare av auktorisation av bevakningsföretag de bestämmelser i denna lag som gäller innehavare av näringstillstånd för säkerhetsbranschen. De händelserapporter som avfattats före lagens ikraftträdande och som avses i 17 § i den tidigare lagen om privata säkerhetstjänster (FFS 282/2002) ska bevaras i fem år från den dag de avfattades, varefter de ska förstöras.

På ett ärende som gäller auktorisation av bevakningsföretag eller godkännande som ansvarig föreståndare och som har anhängiggjorts före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. I stället för auktorisation av bevakningsföretag beviljas sökanden ett näringstillstånd för säkerhetsbranschen.

Den som vid ikraftträdandet av denna lag får utöva ordningsvaktsverksamhet som kräver tillstånd enligt 24 § i säkerhetstjänstlagen eller säkerhetsskyddande verksamhet som kräver tillstånd enligt 60 § i säkerhetstjänstlagen, ska för att få fortsätta med sin verksamhet ansöka om näringstillstånd för säkerhetsbranschen inom två år från lagens ikraftträdande. Utövarn får då fortsätta sin verksamhet tills tillståndsårendet har avgjorts.

Innan ett tillstånd enligt 5 mom. har beviljats får en utövare av säkerhetsskyddande verksamhet för utförande av säkerhetsskyddsuppgifter som kräver godkännande inte anlita andra anställda hos utövaren än de som har ett giltigt godkännande som utförare av säkerhetsskyddsuppgifter. På straffansvaret för utövare av säkerhetsskyddande verksamhet tillämpas då 105 § 1 mom. 5 punkten i säkerhetstjänstlagen.

Om en auktorisation av bevakningsföretag eller ett godkännande som ansvarig föreståndare har återkallats tillfälligt enligt de bestämmelser som gällde när denna lag trädde i kraft, är återkallandet i kraft enligt de bestämmelser som gällde när lagen trädde i kraft.

Ett godkännande som väktare, ordningsvakt, utbildare av ordningsvakter, utbildare i användningen av maktmedel eller utförare av säkerhetsskyddsuppgifter som meddelats före denna lags ikraftträdande gäller den tid som godkännandet är i kraft jämte villkor och begränsningar. En person som tidigare har blivit godkänd som utbildare i användningen av maktmedel inom den del av specialutbildningen i användningen av maktmedel som gäller skjutvapen och som verkställare av skjutprov kan i enlighet med ett beslut om godkännande som utfärdats före lagens ikraftträdande arbeta som skytteinstruktör enligt denna lag.

På ett ärende som gäller godkännande som väktare, ordningsvakt, utbildare av ordningsvakter, utbildare i användningen av maktmedel eller utförare av säkerhetsskyddsuppgifter och som har anhängiggjorts före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

G 6 LF (2021:8) om utbildning för väktare m.fl.

Tillstånd att utse ordningsvakter som beviljats före denna lags ikraftträdande med stöd av 22 § i ordningslagen (2010:23) för landskapet Åland gäller jämte villkor och begränsningar under den tid tillståndet är i kraft. På ett ärende som gäller tillstånd att utse ordningsvakter och som har gjorts anhängigt före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Väktare och ordningsvakter får medföra en hund som uppfyller kraven enligt de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande i två år från det att en lydheidskontroll i enlighet med de tidigare bestämmelserna genomgått.

Om ett godkännande som väktare, ordningsvakt, utförare av säkerhetsskyddsuppgifter, utbildare i användning av maktmedel eller utbildare av ordningsvakter har återkallats tillfälligt enligt de bestämmelser som gällde när denna lag trädde i kraft, är återkallandet i kraft enligt de bestämmelser som gällde när lagen trädde i kraft.

G 6 Landskapsförordning (2021:8) om tillämpning på Åland av inrikesministeriets förordning om utbildning och utbildning i användning av maktmedelsredskap för väktare och ordningsvakter samt utbildning för ansvariga föreståndare hos innehavare av näringstillstånd för säkerhetsbranschen

1 §. Tillämpningsområde

Med de i denna förordning angivna avvikelser ska inrikesministeriets förordning om utbildning och utbildning i användning av maktmedelsredskap för väktare och ordningsvakter samt utbildning för ansvariga föreståndare hos innehavare av näringstillstånd för säkerhetsbranschen (FFS 878/2016, *säkerhetsutbildningsförordningen*) tillämpas på Åland.

Ändringar i säkerhetsutbildningsförordningen ska tillämpas på Åland från och med tidpunkten för deras ikraftträdande i Finland.

2 §. Hänvisningar

Hänvisningar i säkerhetsutbildningsförordningen till bestämmelser i lagen om privata säkerhetstjänster (FFS 1085/2015) ska på Åland avse motsvarande bestämmelser som gäller på Åland i enlighet med landskapslagen (2021:5) om tillämpning på Åland av lagen om privata säkerhetstjänster.

3 §. Förvaltningsuppgifter

Förvaltningsuppgifter som i Finland enligt säkerhetsutbildningsförordningen ankommer på Polisstyrelsen ska på Åland, med beaktande av vad som föreskrivs i 4 §, skötas av landskapsregeringen.

4 §. Utbildningsgodkännanden och -intyg

Landskapsregeringen kan enligt prövning fatta beslut om att endast sådana enligt 16 § i säkerhetsut-

bildningsförordningen godkända utbildare har rätt att bedriva avsedd utbildningsverksamhet på Åland.

Landskapsregeringen kan fatta beslut om att endast sådana intyg över genomförd utbildning som är utformade i enlighet med den i 14 § i säkerhetsutbildningsförordningen avsedda modellen ska användas vid utfärdandet av utbildningsintyg.

5 §. Utbildningsspråk

I säkerhetsutbildningsförordningen avsedd utbildning ska ges svenska.

6 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 mars 2021.

G 7 Landskapslag (1966:10) om lotterier

1 §. Lotteri får anordnas med tillstånd av [landskapsstyrelsen] på sätt som i denna lag stadgas. Detsamma gäller försäljning och saluförande av lotter i ett lotteri som hålls utanför landskapet samt främjande av ett sådant lotteri på annat sätt. (1993/52)

I denna lag avses med

1) *lotterier* sådan verksamhet, där deltagandet sker mot vederlag och deltagarna har möjlighet att få en vinst med penningvärde som helt eller delvis beror på slumpen; som vederlag betraktas inte deltagarens postavgifter, lokal- eller fjärrsamtalsavgifter eller motsvarande kostnader för anmälan om deltagande i lotteriet vilka inte kommer lotterianordnaren till godo.

2) *lott* en kupong eller ett verifikat i motsvarande elektronisk form eller i någon annan därmed jämförbar form, som utvisar en rätt att delta i ett lotteri

3) *penningsspelsverksamhet* anordnande av sådana lotterier där spelaren kan vinna pengar; med penningsspel avses nämnda lotterier,

4) *varulotterier* lotterier där deltagaren genom lottning eller på något annat därmed jämförbart sätt som beror på slumpen kan vinna varor eller present- eller köpkort som kan bytas ut mot varor eller tjänster,

5) *nöjespark* ett avgränsat område med nöjesattraktioner där nöjesverksamheten på området är permanent och där största delen av inkomsterna består av att karuseller, olika bilbanor samt berg- och dalbanor eller motsvarande nöjesparksanordningar ställs till allmänhetens förfogande mot en avgift,

6) *tivolier* ambulerande nöjesverksamhet med motsvarande nöjesattraktioner som i nöjesparker samt

7) *circus* nöjesverksamhet med tonvikt på förevisning av akrobater, jonglörer, luftartister, clowner och dresserade djur. (2016/11)

Vad i denna lag stadgas om lotteri gäller varulotteri, penninglotteri och vadhållning samt sådan verksamhet där den som mot betalning deltar utlovas genom utlotning eller annan av slumpen beroende förrättning utfallande vinst. Lagen gäller även kasinoverksamhet samt hållande av spel- och penningautomater samt andra spelanordningar eller spel mot betalning till allmänhetens begagnande så att som vinst kan utfalla pengar eller sådana spelmarker som kan växlas till pengar eller varor. (1993/52)

Stadgandena om lotteri i denna lag äga tillämpning också i fråga om rätt att deltaga i lotteri och vadhållning, även om särskilda lottsedlar ej användas, samt beträffande spelmarker.

Angående emittering av premieobligationer gäller, vad om obligationslån är stadgat.

Angående föranstaltande av lotteri ombord på passagerarfartyg, vilka har hemort i landskapet såsom i sjölagen stadgas, gäller vad i denna lag är stadgat. (1973/21)

Stadgandena i denna lag tillämpas icke på varulotteri, som i 2 § 1 mom. avsedd sammanslutning anordnar för sina medlemmar i samband med möte för sammanslutningens medlemmar under förutsättning att icke andra personer få tillträde till lokal där spelet försiggår. (1973/21)

Ålands Penningautomatförening hade i landskapet Åland anordnat vadhållning och penninglotteri på Internet så att även spelare bosatta i riket kunde delta i dessa penningspel. På de grunder som anförts i Högsta domstolens dom ansågs att lotterierna hade anordnats också i riket. Verkställande direktören, marknadschefen och styrelseordföranden för föreningen ansågs ha gjort sig skyldiga till lotteribrott. **HD 2005:27.**

1a §. (2016/11) Tillstånd att ställa ut varuvinstautomater till allmänhetens förfogande beviljas och återkallas av landskapsregeringen.

Tillstånd söks skriftligen och beviljas för tre år i sänder.

Tillstånd kan endast beviljas en i 2 § 1 mom. och 3 § avsedd sammanslutning under de i 2 § 1 mom. och 3 § angivna förutsättningarna och med beaktande av det övergripande syftet med denna lag. Dock kan tillstånd beviljas sådana i 5k § avsedda juridiska personer i enlighet med vad som föreskrivs i den paragrafen.

Det ekonomiska värdet på vinsten från varuvinstautomater, som ska vara en specificerad vara, ska vara ringa.

Vinsten från varuvinstautomater får inte vara en alkohol- eller tobaksprodukt eller ett värdebevis, spelletter eller liknande som kan bytas ut mot pengar, varor, tjänster eller någon annan förmån med penningvärde.

De får inte placeras i lokaler eller på platser där användningen av dem kan äventyra säkerheten eller störa ordningen.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning bestämma om det ekonomiska värdet av vinsten från varuvinstautomater.

Se LF (2016:12) om lotterier.

2 §. Varulotteri må föranstaltas i syfte att hopbrunga medel för välgörenhet eller annat ideellt ändamål endast av i landet registrerad förening eller självständig stiftelse eller annat sådant samfund som verkar för sagda ändamål. (1973/21)

I 1 mom. avsedd förening, stiftelse och samfund må även utan tillstånd av [landskapsstyrelsen] anordna dylikt lotteri, där lotternas sammanräknade försäljningspris är ringa, om lottförsäljningen, utlottingen och utdelningen av vinsterna sker vid samma tillfälle. Anordnande av dylikt lotteri är likväl icke tillåtet vid

tillställning, som föranstaltas i handelsrörelse eller affärsbyrå under dess egentliga öppethållningstid.

En i 1 mom. avsedd sammanslutning får under förutsättning att de i det momentet angivna kraven är uppfyllda utan tillstånd anordna varulotterier där lotternas sammanlagda försäljningspris är ringa och utdelningen sker vid samma tillställning. (2016/11)

En skolklass eller en motsvarande studiegrupp får för att främja studierna eller hobbyverksamhet som stöder studierna utan tillstånd enligt denna lag anordna ett varulotteri, där lotternas sammanlagda försäljningspris är ringa om en myndig person ansvarar för de uppgifter som hänför sig till anordnandet av lotteriet. (2016/11)

De anställda på en arbetsplats eller en etablerad hobbygrupp får internt utan tillstånd enligt denna lag, i syfte att främja sin rekreations- eller hobbyverksamhet eller allmännyttig verksamhet anordna varulotterier, dock endast under förutsättning att lotternas sammanlagda försäljningspris är ringa och där försäljningen av lotterna och utdelningen av vinsterna sker vid samma tillställning. (2016/11)

Innehavaren av ett varulotteritillstånd får inte själv genom att köpa lotter delta i det varulotteri denna anordnat. (2016/11)

Bestämmelserna i denna paragraf omfattar inte varulotterier som innebär att till allmänhetens förfogande ställa ut varuvinstautomater. I sådana fall gäller vad som föreskrivs i 1a §. (2016/11)

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning närmare bestämma om villkor för undantag rörande försäljningspriset i bestämmelserna i 3-5 mom. (2016/11)

Se LF (2016:12) om lotterier.

3 §. Tillstånd att hålla penningautomater och andra i 1 § 3 mom. avsedda spelanordningar mot betalning, att bedriva kasinoverksamhet samt att ordna vadhållning får beviljas offentligrättslig förening som bildats genom landskapsförordning för att bedriva sådan verksamhet. De medel som inflyter genom föreningens verksamhet skall upptas i landskapets budget och användas för att främja och stöda allmännyttigt och annat allmänt ändamål samt för att främja projekt som kan antas gynna föreningens verksamhet och ändamål. (1993/52)

2 mom. upphävt (1993/52).

Se LF (1993:56) om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet.

3a §. (2016/11) Lotterier i form av penningspel ska anordnas så att rättsskyddet för dem som deltar i penningspelsverksamhet garanteras samt att oegentligheter och brott förhindras.

Penningspel ska även anordnas så att sociala problem och hälsoproblem som spelandet orsakar minimeras.

4 §. (1986/15) Lotteritillstånd får förenas med villkor samt med kontroll- och ordningsbestämmelser.

Om tillståndshavare inte iakttar i 1 mom. avsedda villkor eller bestämmelser, kan tillståndet återkallas.

G 7 LL (1966:10) om lotterier

4a §. (2016/11) Den som anordnar lotterier i form av penningsspel eller som förmedlar deltagaranmälningar och deltagaravgifter i anslutning till penningsspel eller den som ställer ut penningautomater till allmänhetens förfogande får inte låta personer som inte fyllt 18 år spela penningsspel.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om förfarings sättet vid kontrollen av en spelares ålder.

4b §. (2016/11) Den som anordnar kasinospelsverksamhet ansvarar för att personer som inte har fyllt 18 år inte ges tillträde till de lokaler där kasinospelsverksamheten anordnas och för att sådana personer avlägsnas från lokalerna ifråga.

Den som anordnar kasinospelsverksamhet har även rätt att förbjuda en person tillträde till i 1 mom. avsedda lokaler eller begränsa hennes eller hans spelande i lokalerna om

1) hon eller han på sannolika grunder misstänks för falskspel,

2) hennes eller hans uppträdande stör eller på sannolika grunder kan misstänkas störa ordningen i lokalerna,

3) spelandet har vållat eller uppenbarligen kommer att vålla henne eller honom sociala men till följd av försämrad ekonomi eller försämrad hälsa eller

4) hon eller han har begärt att den som anordnar kasinospelsverksamhet ska förvägra henne eller honom tillträde till lokalerna eller begränsa hennes eller hans spelande där.

Ett i 2 mom. avsett förbud eller en begränsning gäller minst 3 månader och högst ett år.

Den som ställer ut kasinospel och penningautomater till allmänhetens förfogande, utan att det sker inom ramen för i 1 mom. angiven kasinospelsverksamhet, är skyldig att i möjligaste mån se till att i 1 mom. avsedda personer inte deltar som spelare i kasinospelen eller spelar på penningautomaterna. Om det föreligger omständigheter motsvarande de i 2 mom. 1-4 punkterna angivna omständigheterna, när fråga är om här avsett spelande, har den som ställer ut kasinospel och penningautomater på här avsett sätt rätt att förhindra fortsatt deltagande i kasinospelen och spelande på penningautomaterna.

4c §. (2016/11) Den som ställer ut spelautomater och kasinospel till allmänhetens förfogande ska se till att

1) penningautomater och kasinospel placeras på ett för den enskilde säkert sätt så att risken för fysiska skador eller olägenheter för dem som inte spelar minimeras; de ska även placeras så att risken för fysiska skador och olägenheter för den enskilde spelaren minimeras,

2) penningautomater och kasinospel förses med erforderliga kontakt- och produktuppgifter,

3) åldersgränsen för spelande på penningautomaterna och deltagande i kasinospelen tydligt anges,

4) penningautomaternas och kasinospelens tekniska konstruktion rörande penningrörelsen uppfyller krav som gör det möjligt för den enskilde att spela på ett säkert sätt,

5) penningautomaterna och kasinospelen undergår regelbundna kontroll- och besiktningsförfaranden samt vid behov repareras eller tas ur bruk samt att

6) det finns dokumentation över användningen av penningautomaterna och kasinospelen.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om hur de i 1 mom. 1-6 punkterna angivna kraven ska uppfyllas.

4d §. (2016/11) Den som anordnar lotterier i form av penningsspel i enlighet med 3 § och med stöd av denna lag utfärdade bestämmelser i landskapsförordning ska anta ett kvalitetsledningsdokument. Ur kvalitetsledningsdokumentet ska det framgå efter vilka internationella certifieringsbara kvalitetsledningssystem penningsspelverksamheten anordnas på Åland samt hur det övergripandet syftet med denna lag uppnås.

Dokumentet ska innehålla närmare specifikationer och redogörelser rörande sådant av betydelse för en säker penningsspelverksamhet såsom ansvarsfullt spel, test av slumpgeneratorer, kundservice, personuppgiftshantering, antipenningtvättsåtgärder, marknadsföring, hantering av kundmedel, arbetsmiljön ur ett säkerhetsperspektiv samt vilka åtgärder som fortlöpande vidtas som ett led i uppföljningen och förbättringen av verksamheten.

De vägledande principerna i enlighet med vilka kvalitetsledningsdokumentet ska vara uppbyggt ska utgå ifrån målsättningen att

1) sårbara kunder ska skyddas,

2) förhindra att minderåriga ägnar sig åt penningsspel,

3) bedrägerier och annan kriminell verksamhet i anslutning till penningsspel ska motverkas,

4) kundernas integritet ska skyddas,

5) vinstutbetalningar ska vara korrekta och ske utan onödigt dröjsmål,

6) falskspel ska förhindras,

7) marknadsföringen ska bedrivas ansvarsfullt,

8) det erbjuds spel och i anslutning därtill tillförlitlig service som så långt det är möjligt tillgodoser kundernas behov samt att

9) driften och underhållet av spelen sker under säkra och, med hänsyn till de krav som följer av lagstiftningen, även i övrigt godtagbara former.

Utgående ifrån de i 3 mom. angivna målsättningar kan landskapsregeringen genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser som anger vilka krav som ska vara uppfyllda då penningsspelstjänster erbjuds, till den del kraven gäller centrala definitioner, informationskrav, förhindrande av att minderåriga spelar penningsspel, spelarregistrering och spelkonton, spelaraktivitet och stöd, kommersiella meddelanden, sponsring samt utbildning och medvetenhet.

5 §. Användningen av genom i denna lag avsedd verksamhet erhållna medel och ur dem beviljade understöd skall övervakas av [landskapsstyrelsen].

Finner [landskapsstyrelsen] att i 1 mom. avsedda medel använts för sådant ändamål, för vilket de enligt denna lag eller med stöd av densamma utfärdade föreskrifter icke få användas, äger [landskapsstyrelsen]

rätt att anmäla saken för åtal och därvid föra sakägarens talan.

5a §. (2016/11) Landskapsregeringen ansvarar för tillsynen av lotterier. (2023/119)

Vid sidan av handhavandet av sådana tillsynsuppgifter som landskapsregeringen ansvarar för i enlighet med bestämmelserna i denna lag ska landskapsregeringen även följa den allmänna utvecklingen inom de verksamhetsområden som regleras av denna lag och arbeta preventivt genom att ta initiativ till nödvändiga förbättringar inom områdena i fråga. (2023/119)

Landskapsregeringen ska informera samt ge anvisningar och råd om sådant som regleras genom bestämmelserna i denna lag samt i författningar utfärdade med stöd av denna lag. Landskapsregeringen utfärdar även förordnanden i enlighet med vad som följer av bestämmelserna i denna lag och med stöd av den utfärdade författningar. (2023/119)

För att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och för att förhindra oegentligheter har landskapsregeringen vid tillsynen över anordnandet av lotterier i form av penningspel rätt att, efter att den gjort en särskild skriftlig förhandsanmälan om det till spelokalens personalansvariga vilka i sin tur ansvarar för att övriga anställda och spelkunderna genom skriftliga och tydliga anslag får information om att elektroniska övervakningssystem används, använda sig av elektroniska övervakningssystem. Landskapsregeringen kan även ge den som inom ramen för kasinospelverksamhet ställer ut penningautomater och kasinospel till allmänhetens förfogande rätt att vid behov använda sig av elektroniska övervakningssystem, efter att denne gjort en särskild skriftlig förhandsanmälan om det till spelokalens personalansvariga vilka i sin tur ansvarar för att övriga anställda och spelkunderna genom skriftliga och tydliga anslag får information om att elektroniska övervakningssystem används.

Övervakning får ske vid ingången till spelokalen, i spelokalens kundutrymmen samt i spelokalens arbetsutrymmen. Övervakning får inte ske i spelokalpersonalens rekreativutrymmen eller sociala utrymmen.

För utförande av den tillsynsskyldighet som åvilar landskapsregeringen enligt denna lag har landskapsregeringen rätt att göra inspektioner i lokaler och andra platser där lotterier anordnas.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om de tekniska kraven på övervakningssystemen, på vilket sätt övervakningssystemen får användas samt i vilka lokaler och utrymmen de får placeras.

Tidigare 2-5 mom. har blivit 4-7 mom. genom (2023/119).

5b §. (2016/11) Landskapsregeringen ansvarar för att det görs en årlig kontroll av att den penningspelsverksamhet som anordnas enligt 3 § och med stöd av denna lag utfärdade bestämmelser i landskapsförordning, även anordnas i enlighet med de riktlinjer som anges i det kvalitetsledningsdokument som avses i 4d § och i enlighet med vad som i övrigt följer av denna lag och annan lagstiftning.

Landskapsregeringen ska se till att det upprättas skriftlig dokumentation över resultatet av kontrollerna. Dokumentationen ska innehålla en redogörelse där det ska framgå

- 1) vilka kontroller som gjorts och hur de utvärderats,
- 2) vilka eventuella brister som finns i penningspelsverksamheten samt
- 3) hur bristerna i fråga ska åtgärdas för att penningspelsverksamheten bättre ska kunna anordnas i överensstämmelse med vad som följer av denna lag och annan lagstiftning.

5c §. (2016/11) Landskapsregeringen kan

- 1) göra de i 5b § avsedda kontrollerna och utvärderingarna själv eller
- 2) anlita ett särskilt certifieringsorgan med uppdrag för att göra kontrollerna och utvärderingarna eller
- 3) träffa en skriftlig överenskommelse med den som anordnar penningspelsverksamhet enligt 3 § och med stöd av denna lag utfärdade bestämmelser i landskapsförordning, där anordnaren ges möjlighet att välja vilket certifieringsorgan som denne ska anlita för att göra kontrollerna och utvärderingarna; i detta fall ska dock anordnarens val av certifieringsorgan godkännas av landskapsregeringen innan det träder i funktion.

5d §. (2016/11) Endast av nationell myndighet inom Europeiska unionen ackrediterat certifieringsorgan får anlitas för att göra de i 5b § avsedda kontrollerna och utvärderingarna. Om sådant organ inte kan anlitas för kontroll och utvärdering får även icke-ackrediterat certifieringsorgan anlitas. I detta fall ska organet på ett tillförlitligt sätt skriftligen styrka att dess verksamhet bedrivs så att det, vid en samlad bedömning av landskapsregeringen, med fog kan konstateras att organet avser att göra kontrollerna och utvärderingarna i överensstämmelse med kraven enligt denna lag.

Om ett certifieringsorgan anlitas för kontrollerna och utvärderingarna ska det fullgöra sitt uppdrag på förordnande av landskapsregeringen. Förordnande ges för högst fem år åt gången. I det i 5c § 3 punkten avsedda fallet förordnas certifieringsorganet att fullgöra sitt uppdrag i anslutning till att godkännandet ges.

Landskapsregeringen kan återkalla sitt förordnande om

- 1) certifieringsorganet begär det,
- 2) certifieringsorganet utan godtagbar orsak underlåter att fullgöra sitt uppdrag eller
- 3) det i certifieringsorganets verksamhet förekommer oegentligheter som äventyrar tillförlitligheten av kontrollerna och utvärderingarna.

5e §. (2016/11) Om ett certifieringsorgan anlitas ska organet, efter att kontrollerna och utvärderingarna gjorts, till landskapsregeringen och till den i 5b § 1 mom. avsedda anordnaren av penningspelsverksamhet avge en skriftlig rapport, om vilken det vid sidan av övriga avtalsvillkor ska avtalas mellan organet och den som anlitar det. Rapporten ska uppfylla de krav som i 5b § 2 mom. ställs på landskapsregeringens dokumentation rörande de årliga kontrollerna och utvärderingarna.

G 7 LL (1966:10) om lotterier

I rapporten ska hänvisas till de kvalitetslednings-system som tillämpats för den penningsspelverksamhet som är ifråga. I rapporten ska dessutom anges hur de krav som avses i 1 mom. uppfyllts

Landskapsregeringen ska, efter att den gjort de i 5c § avsedda kontrollerna och utvärderingarna, eller om ett certifieringsorgan anlitas, efter att organet gjort de i 5c § avsedda kontrollerna och utvärderingarna samt överlämnat sin rapport, inom tre månader och i samråd med den i 5b § 1 mom. avsedda anordnaren av penningsspelverksamheten göra en helhetsbedömning av vilka eventuella förbättringsåtgärder avseende penningsspelverksamheten som ska vidtas för att syftet med denna lag ska uppnås.

Den som anordnar penningsspelverksamheten enligt 3 § och med stöd av lotterilagen utfärdade bestämmelser i landskapsförordning och landskapsregeringen är skyldiga att försöka uppnå enighet kring vilka förbättringsåtgärder avseende penningsspelverksamheten som ska vidtas. Uppnås inte enighet och landskapsregeringen finner att brister föreligger i penningsspelverksamheten, kan landskapsregeringen fatta beslut om att anordnaren ifråga, inom en viss av landskapsregeringen angiven tid, ska vidta erforderliga åtgärder för att säkerställa att penningsspelverksamheten uppfyller de krav som följer av denna lag. Tidsfristen får inte understiga tre månader eller överstiga ett år.

5f §. (2016/11) Endast av nationell myndighet inom Europeiska unionen ackrediterat certifieringsorgan får anlitas för att göra de i 5b § avsedda kontrollerna och utvärderingarna. Om sådant organ inte kan anlitas för kontroll och utvärdering får även icke-ackrediterat certifieringsorgan anlitas. I detta fall ska organet på ett tillförlitligt sätt skriftligen styrka att dess verksamhet bedrivs så att det, vid en samlad bedömning av landskapsregeringen, med fog kan konstateras att organet avser att göra kontrollerna och utvärderingarna i överensstämmelse med kraven enligt denna lag.

1) sin verksamhetsplan eller motsvarande,

2) sin verksamhetsberättelse i vilken det ska finnas en redogörelse för hur spelverksamheten har utvecklats och om de åtgärder som har vidtagits för att minska de sociala problem och de hälsoproblem som penningsspelandet orsakar samt

3) det i 4d § angivna kvalitetsledningsdokumentet, till vilket det ska fogas en övergripande skriftlig redogörelse för dokumentets innehåll.

Om landskapsregeringen bedömer att den i 1 mom. avsedda dokumentationen behöver kompletteras är anordnaren ifråga skyldig att komplettera dokumentationen i enlighet med landskapsregeringens anvisningar.

Den i 1 och 2 mom. samt 5e § 1 mom. avsedda dokumentationen kan användas av landskapsregeringen för statistikföring, uppföljning och utvärdering av penningsspelverksamheten samt främjande av utvecklingsarbete vars syfte är att motverka de sociala problem och de hälsoproblem som kan orsakas av penningsspelverksamheten.

5g §. (2016/11) Endast av nationell myndighet inom Europeiska unionen ackrediterat certifieringsorgan får anlitas för att göra de i 5b § avsedda kontrollerna och utvärderingarna. Om sådant organ inte kan anlitas för kontroll och utvärdering får även icke-ackrediterat certifieringsorgan anlitas. I detta fall ska organet på ett tillförlitligt sätt skriftligen styrka att dess verksamhet bedrivs så att det, vid en samlad bedömning av landskapsregeringen, med fog kan konstateras att organet avser att göra kontrollerna och utvärderingarna i överensstämmelse med kraven enligt denna lag.

I 4 kap. i polislagen (FFS 872/2011), vilken är tillämplig på Åland i enlighet med landskapslagen (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen, finns bestämmelser om teknisk övervakning och om polisens rätt att få information. (2021/17)

5h §. Upphävd (2021:80).

5i §. (2016/11) Den som anordnar lotterier i form av penningsspel i enlighet med 3 § och med stöd av denna lag utfärdade bestämmelser i landskapsförordning ska betala landskapet för kostnaderna för tillsynen i enlighet med vad som följer av bestämmelserna i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

5j §. (2016/11) Det är förbjudet att

1) anordna lotterier på andra sätt än de som är tillåtna enligt denna lag,

2) sälja eller förmedla lotter för

a) lotterier som anordnats utan sådant tillstånd som förutsätts i denna lag och

b) lotterier i form av penningsspel som anordnas av någon annan anordnare än den som avses i 3 § eller som annars beviljats tillstånd att anordna penningsspel enligt denna lag och att marknadsföra sådana lotterier,

3) utan tillstånd av den anordnare som avses i 3 § eller som annars beviljats tillstånd att anordna lotterier i form av penningsspel enligt denna lag sälja eller förmedla lotter, ta emot spelinsatser eller förmedla vinster som hänför sig till penningsspelet samt

4) upplåta lokaler för varuvinstautomater, penningautomater och kasinospel samt sådana i 5k § avsedda spelautomater och spelanordningar som ställts ut till allmänhetens förfogande i strid med bestämmelserna i denna lag.

5k §. (2016/11) Utöver sådana tillstånd, som beviljas med stöd av bestämmelserna i 1 och 1a §§ samt 2-4 §§, kan landskapsregeringen även bevilja tillstånd till lotteriverksamhet om sökanden är

1) en fysisk eller juridisk person som har rätt att utöva näring enligt bestämmelserna i landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring och denne ansöker om, att mot avgift, till allmänhetens förfogande, ställa ut

a) lyckohjul vilka snurras för hand eller

b) före den 1 juni 1970 anskaffade spelautomater som i vinst kan ge spelaren varor eller andra förmåner med penningvärde eller spelpolletter som kan bytas ut mot sådana eller

2) en verksamhetsansvarig för en nöjespark, ett tivoli eller en cirkus som ansöker om tillstånd, att mot avgift, till allmänhetens förfogande, ställa ut

a) i 1 punkten avsedda spelanordningar eller spelautomater eller

b) varuvinstautomater som kan ge spelaren vinst i form av varor.

Tillstånd beviljas för högst tre år. Värdet av en vinst från en i denna paragraf avsedd spelautomat får inte överstiga ett av landskapsregeringen i landskapsförordning fastställt belopp.

För sådana i 1 mom. avsedda spelautomater och spelanordningar gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 4c §, 5a § 1 mom., 5g § 1 mom., 5j § 4 punkten samt 7 och 7a §§.

Se LF (2016:12) om lotterier.

5l §. (2016/11) Landskapsregeringen kan förbjuda ett penningsspel om det anordnats

1) av någon annan anordnare än den som avses i 3 § eller som annars beviljats tillstånd att anordna penningsspel enligt denna lag,

2) i strid mot de förbud som avses i 5j § 1-4 punkterna eller

3) i övrigt i strid mot denna lag eller med stöd därav utfärdad landskapsförordning.

Landskapsregeringen kan även förbjuda marknadsföringen av i 1 mom. avsedda penningsspel.

Förbudet kan riktas mot den som

1) anordnar penningsspelet,

2) förmedlar deltagaranmälningar och deltagaravgifter i anslutning till penningsspelet,

3) upplåter lokaler avsedda att inrymma penningsspelet eller

4) marknadsför penningsspelet.

Förbudet gäller högst ett år. Landskapsregeringen kan förlänga förbudets giltighetstid med högst sex månader åt gången, om förfarandet vid anordnandet av penningsspelet inte har rättats till.

5m §. (2016/11) Om den som anordnar penningsspel enligt denna lag inte inom den i 5e § 4 mom. avsedda tidsfristen iakttagit vad som följer av det i samma lagrum avsedda beslutet får landskapsregeringen fatta ett nytt beslut om att erforderliga förbättringsåtgärder inom angiven tid ska vidtas. Landskapsregeringen får förena beslutet med vite. I dessa fall gäller samma tidsfrister som i 5e § 4 mom.

Landskapsregeringen får förena ett i 5f § 2 mom. avsett beslut om att den som anordnar penningsspel ska komplettera de i samma paragraf avsedda uppgifterna med vite.

Landskapsregeringen får förena ett i 5l § avsett beslut om förbud mot anordnande av penningsspel med vite.

Det i 1 och 2 mom. avsedda vitet döms ut av landskapsregeringen.

Bestämmelser om vitesförfarandet finns i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

6 §. Upphävd (1993/52).

7 §. (2016/11) Den som

1) anordnar eller deltar i ett varulotteri i strid med 2 §,

2) bryter mot vad som i 4a § bestäms om åldersgränsen för penningsspel,

3) inte iakttar skyldigheten att förbjuda tillträde till lokaler där kasinospelsverksamhet anordnas i enlighet med vad som bestäms i 4b § 1 mom.,

4) bryter mot vad som bestäms i 1a §, 4c § 1 mom. och med stöd därav utfärdade bestämmelser samt 5k § 3 mom.

ska för *lotteriförseelse* dömas till böter.

Den som

1) anordnar penningsspel i strid med denna lag,

2) säljer eller förmedlar lotter för penningsspel som anordnats av en annan anordnare av lotterier i form av penningsspel än den anordnare som avses i 3 § eller en anordnare som annars beviljats tillstånd att anordna penningsspel enligt denna lag eller marknadsför sådana penningsspel, i strid med förbudet i 5j § 1 mom. 2 punkten,

3) utan tillstånd av den anordnare som avses i 3 § eller en anordnare som annars beviljats tillstånd att anordna lotterier i form av penningsspel säljer eller förmedlar lotter, tar emot spelinsatser eller förmedlar vinster som hänför sig till penningsspelet, i strid med förbudet i 5j § 3 punkten, eller

4) upplåter en lokal för penningautomater eller kasinospel som tillhandahålls av en annan anordnare av lotterier i form av penningsspel än den anordnare som avses i 3 § eller som annars beviljats tillstånd att anordna penningsspel enligt denna lag, i strid med förbudet i 5j § 4 punkten,

ska för *penningsspelsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Den som

1) anordnar ett annat lotteri än ett sådant som avses i 2 mom. 1 punkten utan tillstånd som avses i denna lag,

2) på ett annat sätt än vad som avses i 2 mom. bryter mot ett i 5j § avsett förbud,

3) använder avkastningen av ett lotteri på ett sätt som väsentligt strider mot vad som följer av bestämmelser i lag och med stöd därav utfärdade bestämmelser, tillståndet att anordna lotteriet eller tillståndet att ändra det ändamål för vilket avkastningen kan användas,

4) anordnar ett sådant lotteri som avses i 2 § 3 mom. utan att uppfylla de villkor som ställs på den som anordnar ett lotteri,

5) väsentligt eller upprepat bryter mot villkoren eller bestämmelserna i tillståndet att anordna ett lotteri,

6) väsentligt eller upprepat anordnar lotterier i form av penningsspel i strid med bestämmelser som utfärdats med stöd av denna lag, eller

7) marknadsför lotterier i form av penningsspel i strid med bestämmelserna i denna lag,

ska för *lotteribrott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

G 8 LF (2016:12) om lotterier

7a §. (2016/11) Ändring i ett beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får sökas hos högsta förvaltningsdomstolen. (2023/119)

Ett i enlighet med denna lag och av landskapsregeringen fattat beslut om förbud mot anordnande av i samma lag angivna penningsspel ska verkställas omedelbart även om det överklagats, om inte besvärsmyndigheten beslutar något annat.

8 §. (1993/52) Närmare bestämmelser om den i 3 § nämnda föreningens organisation och verksamhet samt om verkställigheten och tillämpningen av denna lag till övriga delar utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (1993:56) om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/11):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

De tillstånd som landskapsregeringen i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1966:10) om lotterier beviljat innan denna lag träder i kraft är giltiga ända till dess att giltighetstiden för dem utgår eller tills landskapsregeringen återkallar dem.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/119):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

Genom denna lag upphävs landskapslagen om (2016:10) om Lotteriinspektionen jämte ändringar.

De ärenden vilka är anhängiga vid Lotteriinspektionen när denna lag träder i kraft och vilka enligt denna lag ska skötas av landskapsregeringen ska överföras till landskapsregeringen när denna lag träder i kraft.

På motsvarande sätt som i 3 mom. överförs Lotteriinspektionens avtal och andra förbindelser liksom även dess övriga rättigheter och skyldigheter till landskapsregeringen.

När denna lag träder i kraft ska landskapsregeringen i enlighet med tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland

1) inrätta de tjänster vid landskapsregeringen som behövs för skötseln av de uppgifter som avses i 5a § och

2) indra de tjänster som enligt landskapslagen om Lotteriinspektionen finns hos Lotteriinspektionen.

Åtgärder för verkställighet av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

G 8 Landskapsförordning (2016:12) om lotterier

1 §. Det ekonomiska värdet av vinsten från sådana i 1a § i landskapslagen (1966:10) om lotterier (*lotterilagen*) avsedda varuvinstautomater får högst uppgå till ett belopp om 2 000 €.

2 §. En i 2 § 1 mom. i lotterilagen avsedd sammanlutning får under förutsättning att de i det momentet angivna kraven är uppfyllda utan tillstånd anordna varulotterier där lotternas sammanlagda försäljningspris uppgår till ett belopp om högst 2 000 € och utdelningen sker vid samma tillställning.

En skolklass eller en motsvarande studiegrupp får för att främja studierna eller hobbyverksamhet som stöder studierna utan tillstånd enligt lotterilagen anordna ett varuloteri, där lotternas sammanlagda försäljningspris uppgår till ett belopp om högst 2 000 € om en myndig person ansvarar för de uppgifter som hänför sig till anordnandet av lotteriet.

De anställda på en arbetsplats eller en etablerad hobbygrupp får internt utan tillstånd enligt lotterilagen, i syfte att främja sin rekreations- eller hobbyverksamhet eller allmännyttig verksamhet anordna varulotterier, dock endast under förutsättning att lotternas sammanlagda försäljningspris uppgår till ett belopp om högst 2 000 € och där försäljningen av lotterna och utdelningen av vinsterna sker vid samma tillställning.

3 §. Värdet av en vinst från en i 5k § i lotterilagen avsedd spelautomat får högst uppgå till ett belopp om 2 000 €.

G 9 Landskapsförordning (1993:56) om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet

1 kap. Ålands Penningautomatförenings verksamhet

1 §. (2017/33) *Föreningens namn och verksamhetsområde*

Den i 3 § landskapslagen (1966:10) om lotterier avsedda föreningen benämns Ålands Penningautomatförening, nedan föreningen. Föreningen har sin hemort i landskapet. Dess verksamhetsområde omfattar landskapet Åland samt fartyg vilka enligt sjölagen (FFS 674/1994) har sin hemort i landskapet. Med landskapsregeringens tillstånd kan föreningen även bedriva verksamhet utanför sitt verksamhetsområde.

Föreningen äger rättsförmåga. Föreningen kan dock förvärva fast egendom mot vederlag, försälja och pantsätta fast egendom samt uppta lån endast med landskapsregeringens tillstånd.

2 §. Verksamhetens innehåll

Föreningen har till ändamål att anskaffa medel för behov som anges i 3 § landskapslagen om lotterier. I det syftet bedriver föreningen verksamhet av det slag som avses i sagda lagrum samt i landskapslagen (1976:67) om förströelseautomater. Föreningen har även rätt att tillverka och försälja materiel som behövs i spelbranschen.

Om landskapsregeringen samtycker får föreningen bedriva spel av annan än i 1 mom. avsedd art samt även annan med föreningens ändamål förenlig verksamhet.

3 §. Spelinsatser och ordningsregler

Landskapsregeringen fastställer de högsta beloppen för insatserna i föreningens spelverksamhet, såvitt gäller verksamhet som avses i 3 § 1 mom. landskapslagen om lotterier.

För verksamhet som avses i 1 mom. skall föreningen anta särskilda ordningsregler, vilka underställs

landskapsregeringen för fastställelse. Reglerna skall på lämpligt sätt anslås på synlig plats i de lokaler där spelverksamheten bedrivs.

2 kap. Ålands Penningautomatförenings organisation

4 §. Medlemmar

Medlemmar i föreningen kan vara i landskapet hemmahörande juridiska personer vilka inom sitt verksamhetsområde intar en central ställning och vars verksamhet är allmännyttig samt även utanför Åland verkamma juridiska personers i landskapet verkande underavdelningar som uppfyller nämnda villkor.

Medlem som genom sitt förfarande i eller utanför föreningen väsentligt försvårat föreningens verksamhet kan uteslutas. Det ankommer på landskapsregeringen efter hörande av fördelningsrådet att fatta beslut om antagande och uteslutande av medlemmar.

5 §. Medlemsavgifter och medlems delaktighet i vinst

Medlemmarna betalar ingen medlemsavgift till föreningen och uppbär ingen vinst av dess verksamhet.

6 §. Föreningens organ

Föreningens organ är styrelsen och fördelningsrådet. Föreningen har även en verkställande direktör.

7 §. (2017/33) Styrelsen

Till föreningens styrelse utser landskapsregeringen för ett kalenderår i sänder minst fem och högst sju ledamöter. Bland ledamöterna utser landskapsregeringen en ordförande. Ledamot kan av landskapsregeringen entledigas när skäl befinner föreligga. Härvid utses för resterande mandattid ny ledamot.

8 §. Styrelsemöte

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden. Styrelsen är beslutförför då mer än hälften av dess ledamöter är närvarande. Vice ordföranden handhar ordförandens uppgifter vid jäv eller annat förfall för denna.

Vid styrelsens möten förs protokoll som under-tecknas av ordföranden och sekreteraren, om sådan utsetts, samt justeras på sätt som styrelsen bestämmer. Vid omröstning följs i tillämpliga delar de regler som gäller för fattande av beslut genom omröstning i landskapsregeringen.

9 §. Styrelsens uppgifter

Styrelsen företräder föreningen samt leder dess verksamhet och utövar tillsyn över den. På styrelsen ankommer särskilt

1) att utveckla föreningens verksamhet, att besluta om dess organisation samt bevaka föreningens rätt och fördel,

2) att tillse att föreningens bokföring sköts på ett omsorgsfullt sätt och i enlighet med lag,

3) att besluta om ersättning för uppställande av automat samt ersättning för annan tjänst som föreningen tillhandahåller, om inte uppgiften av styrelsen anförtrots verkställande direktören,

4) att anställa och entlediga föreningens verkställande direktör samt bestämma om hans lön och övriga förmåner,

5) att fastställa instruktion för verkställande direktören om styrelsen anser att sådan behövs,

6) att uppgöra målsättningsprogram för spelverksamhetens volymmässiga och strukturella inriktning, vari redovisas även verksamhetens sociala konsekvenser,

7) att uppgöra budget för föreningen samt verksamhetsberättelse och bokslut, att överlämna räkenskaper till revisorerna samt att inom april månad förelägga landskapsregeringen verksamhetsberättelsen, bokslutet och revisionsberättelsen jämte eget utlåtande,

8) att till fördelningsrådet senast den 10 september lämna uppgift om det belopp som enligt 17 § kan utdelas som understöd samt

9) att bistå landskapsregeringen i ärenden som anknyter till föreningens verksamhet.

10 §. Verkställande direktörens uppgifter

På verkställande direktören ankommer att i enlighet med styrelsens anvisningar och fastställd instruktion, om sådan finns, leda föreningens verksamhet, leda och övervaka övriga anställdas arbete, bereda ärenden som skall handläggas av styrelsen samt verkställa dess beslut.

11 §. Fördelningsrådet

Fördelningsrådet består av en representant jämte personlig ersättare för var och en av föreningens medlemmar samt en representant jämte personlig ersättare för kulturföreningarna i landskapet. Därutöver skall i rådet finnas en representant för landskapsregeringen. Fördelningsrådet utses för två år i sänder. (1998/7)

Den av landskapsregeringen utsedda representanten verkar som fördelningsrådets ordförande. Rådet har rätt att utse en vice ordförande. De ärenden som ankommer på fördelningsrådet bereds av ordföranden och en av föreningens styrelse bland föreningens anställda utsedd person. Denne närvar vid rådets sammanträden och kan, om rådet det besluter, föredra de ärenden som är föremål för behandling.

Kulturföreningarnas representant jämte personlig ersättare i fördelningsrådet utses av Ålands kulturdelegation. (1998/7)

12 §. (2019/4) Fördelningsrådets uppgifter

Fördelningsrådets uppgift är att till landskapsregeringen föreslå principer för samt lämna förslag om hur den beräknade avkastningen för varje verksamhetsår ska fördelas. Fördelningsrådet har även till uppgift att, när landskapsregeringen begär det, yttra sig i frågor gällande fördelningen samt andra angelägenheter som hör samman med den.

13 §. Beslutsförfarandet och jäv i föreningens organ

I föreningens organ fattas beslut med enkel majoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst, förutom vid val då lotten avgör.

Vid behandling av ärende i föreningens organ ska de i 25 och 26 §§ i förvaltningslagen (2008:9) för landskap Åland ingående bestämmelserna om jäv iakttas i tillämpliga delar. Jävsbestämmelserna tillämpas dock inte i fråga om ärenden som handläggs av fördelningsrådet. (2008/49)

G 9 LF (1993:56) om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet

14 §. De som får teckna föreningens namn

Föreningens namn tecknas av styrelsens ordförande och vice ordförande var för sig tillsammans med någon annan ledamot av styrelsen eller med verkställande direktören. Föreningens styrelse kan befullmäktiga verkställande direktören att ensam teckna föreningens namn. Samma rätt kan ges den som i verkställande direktörens frånvaro handhar dennes uppgifter.

Styrelsen för förteckning över de i 1 mom. nämnda personerna. Ur förteckningen lämnas på begäran uppgifter och utdrag till den som befinner sig ha sakligt skäl för sin anhållan.

Stämning och annat meddelande skall anses ha kommit föreningen tillhanda då den tillställts någon av styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

15 §. Revisorer

Landskapsregeringen utser för varje verksamhetsår två revisorer samt suppleanter för dem.

Landskapsrevisorerna har rätt att granska föreningens räkenskaper och förvaltning.

16 §. Föreningens bokföring och bokslut

Över föreningens hushållning förs bok enligt allmänna bokföringsprinciper. Landskapsregeringen utfärdar vid behov närmare anvisningar om föreningens bokföring.

2 mom. upphävt (2017/33)

Föreningens räkenskaper avslutas för varje kalenderår och lämnas jämte styrelsens verksamhetsberättelse till revisorerna för granskning före utgången av februari månad. Senast en månad efter det räkenskaperna mottagits skall revisorerna överlämna sin revisionsberättelse till styrelsen.

Det ankommer på landskapsregeringen att fatta beslut i frågan om bokslutet skall fastställas och de redovisningsskyldiga beviljas ansvarsfrihet.

3 kap. Användningen av Ålands Penningautomatföreningens avkastning**17 §. (2019/4) Avkastningen som underlag för uppgörande av landskapets budget**

På grundvalen av uppgifter som styrelsen tillhandahållit skall fördelningsrådet inom september månad till landskapsregeringen meddela om den beräknade avkastningen för löpande verksamhetsår samt på basen av landskapsregeringens beredning, ge förslag om fördelningen av avkastningen i huvuddrag. Ofördelade medel, amorteringar på lån och reservationsanslag som lämnas outnyttjade skall reserveras hos landskapet på ett särskilt balanskonto. Fördelningsrådet kan lämna ett förslag på hur de reserverade medlen bör användas.

På grundvalen av fördelningsrådets förslag uppgör landskapsregeringen sitt förslag som lämnas i förslaget till budget för landskapet Åland.

18 §. (2019/4) Landskapsbudgetens inverkan på fördelningen av föreningens avkastning

I enlighet med vad i landskapets budget anges fördelas den beräknade avkastningen av föreningens

verksamhet under föregående år samt medel som upplösts ur reserveringen enligt 17 §. Av avkastningen kan medel lämnas ofördelade att användas under följande verksamhetsår. Eventuell avvikelse mellan den beräknade och den slutliga avkastningen observeras i budgeten som en ökning eller minskning av det belopp som ska fördelas.

19 §. (2019/4) Beslut om fördelning av föreningens avkastning

Förslag till fördelning av det beräknade fördelningsbara beloppet uppgörs av fördelningsrådet och tillställs landskapsregeringen inom januari påföljande år.

Med fördelningsbara beloppet enligt 1 mom. avses:

- a) föreningens beräknade resultat för verksamhetsåret,
- b) ofördelade medel, amorteringar och outnyttjade anslag som reserverats enligt 17 § samt
- c) skillnaden mellan det i föregående budget beräknade fördelningsbara beloppet och det konstaterade beloppet.

På grundvalen av fördelningsrådets förslag fattar landskapsregeringen beslut om fördelning av lån och stöd till särskilda mottagare eller för särskilda ändamål, om inte annat följer av landskapslagen (1996:53) om Ålands kulturdelegation eller förordning med stöd av idrottslagen (1983:42) för landskapet Åland. När särskilda skäl föreligger beviljar landskapsregeringen förskott på lån eller stöd.

20 §. (2019/4) Redovisning av uppgifter till landskapsregeringen

Föreningen ska tertialvis inom en månad från utgången av tertialet i förskott till landskapsregeringen redovisa ett belopp som motsvarar den uppskattade avkastningen för ifrågakvarterial.

Eventuellt överskott i förhållande till den uppskattade avkastningen ska redovisas till landskapsregeringen inom en månad från dagen för fastställelse av bokslutet.

21 §. Ansökan om bidrag och lån

Ansökan om bidrag och lån ur föreningens avkastning skall senast den 15 oktober året före det under vilket sökanden önskar erhålla bidraget eller lånet inlämnas till landskapsregeringen. Ansökan skall göras på fastställd blankett. Tillgänglig utredning, som visar huruvida sökanden har rätt till det bidrag eller lån som söks, skall bifogas.

22 §. Tillsyn över beviljade medels användning

Föreningen är skyldig att bistå landskapsregeringen vid övervakningen av att spelverksamheten inte medför sociala olägenheter och att de medel som utdelas ur föreningens avkastning används för avsett ändamål. I detta syfte skall den som anhåller om bidrag eller lån innan medel utbetalas befullmäktiga föreningen och landskapsregeringen att granska vederbörandes medelsförvaltning och bokföring i dess helhet.

4 kap. Särskilda bestämmelser och ikraftträdelsebestämmelser

23 §. (2017/33) Tillsyn över föreningens verksamhet

[Lotterinspektionen är tillsynsmyndighet över lotteriverksamhet enligt landskapslagen (2016:10) om Lotteriinspektionen]. Tillsynen i övrigt över tillämpningen av denna förordning ankommer på landskapsregeringen.

Genom LL (2023/119) har Lotterinspektionen upphört och dess verksamhet överförs till landskapsregeringen.

24 §. Åtgärder som skall vidtas då föreningen upphör

Ändras denna förordning så att föreningen skall upphöra med sin verksamhet skall dess tillgångar realiseras och de influtna medlen fördelas i enlighet med bestämmelserna i 3 § landskapslagen om lotterier.

25 §. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1993.

Genom denna förordning upphävs penningautomatförordningen (1972:62) den 21 december 1972 för landskapet Åland. Den förening som bildats genom den upphävda förordningen fortsätter dock sin verksamhet och på den tillämpas bestämmelserna i denna förordning.

Styrelsen för föreningen utses med tillämpning av reglerna i denna förordning första gången för en mandatperiod som inleds den 1 januari 1994.

Fördelningsrådet inleder sin verksamhet så snart [landskapsstyrelsen] och hälften av medlemmarna utsett sina representanter i rådet.

G 10 Landskapslag (1976:67) om förströelseautomater

1 §. Med förströelseautomater avses i denna lag automat och annan spelanordning som för nöjesändamål utbjudes till begagnande mot betalning och vid vars begagnande åt spelaren icke såsom vinst utfaller pengar, varor, andra förmåner med penningvärde eller spelmarkor som kan växlas till pengar.

Angående förströelseautomater ombord på passagerarfartyg, vilka har hemort i landskapet såsom i sjölagen stadgas, gäller vad i denna lag är stadgat.

2 §. Tillstånd att hålla i 1 § avsedd förströelseautomat till begagnande för allmänheten kan endast givas åt Ålands penningautomatförening.

Vad i 1 mom. stadgas äger icke tillämpning på automater som tillverkats enbart för att framföra musik, ej heller på automater och spelanordningar som tillfälligt användes på tivoli eller i skjutttält.

3 §. Tillstånd att mot betalning hålla förströelseautomat till begagnande för allmänheten skall sökas hos [landskapsstyrelsen].

Genom landskapsförordning kan likväl stadgas, att hållande av förströelseautomat till begagnande är tillåtet utan i 1 mom. avsett tillstånd, såvida anmälan därom på förhand gjorts till [landskapsstyrelsen].

4 §. Den som i strid med denna lag eller med stöd av densamma givna stadganden uppställer förströelse-

automater till begagnande mot betalning skall dömas för olovligt hållande av förströelseautomat till böter.

5 §. Närmare stadganden angående tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

6 §. Tillstånd att hålla i 1 § avsedd förströelseautomat kan fortfarande beviljas fram till den 31 december 1981 för automat, vilken före denna lags ikraftträdande med stöd av behörigt tillstånd har hållits i användning eller införts till landskapet.

Genom landskapsförordning kan stadgas om skyldighet att anmäla i 1 mom. avsedda förströelseautomater hos myndighet.

7 §. Denna lag träder omedelbart i kraft.

Ålands penningautomatförening är skyldig att mot full ersättning inlösa de förströelseautomater, vilka har varit i användning eller införts till landskapet före denna lags ikraftträdande, samt före nämnda datum till landskapet införa oundgängligen behövliga specialredskap och -anordningar samt reservdelar, vilka är lämpliga enbart för skötsel och reparation av förströelseautomater. Då skall även det värde ersättas som bedrivande av förströelseautomatverksamheten representerar. Krav på inlösen skall framställas till nämnda förening inom sex månader efter det lagen har trätt i kraft. Samtidigt skall den som yrkat på inlösen upphöra med att bedriva förströelseautomatverksamhet. Om så icke förfarits, är nämnda förening icke skyldig att ersätta det värde som bedrivande av förströelseautomatverksamheten representerar.

Den som fortsätter att bedriva förströelseautomatverksamhet under längre tid än sex månader sedan denna lag trätt i kraft, har emellertid rätt att årligen förnya med högst fem procent de förströelseautomater, som han hade i sin besittning när lagen trädde i kraft. Den som bedriver sådan förströelseautomatverksamhet skall inom sex månader sedan lagen trätt i kraft hos Ålands penningautomatförening anmäla de automater han innehar.

Träffas icke överenskommelse om inlösen eller ersättningen mellan parterna, skall saken överlämnas till skiljemän för avgörande på sätt [i lagen om skiljemannaförfarande (FFS 46/1928)] är stadgat.

G 11 Landskapslag (1950:25) angående penninginsamlingar i landskapet Åland

1 §. Penninginsamling är en verksamhet, genom vilken man för att erhålla medel för välgörande, allmännyttigt eller annat allmänt ändamål vädjar till allmänheten antingen direkt eller genom förmedling av tryckalster, brev, post eller telefon eller på annat därmed jämförbart sätt.

Såsom penninginsamling i enlighet med denna landskapslag anses likväl icke av religiöst samfund i samband med offentlig religionsutövning anordnad sedvanlig uppbärning av kollekt bland de deltagande och icke heller saluhållande av lyckönskings- eller kondoleansadresser.

G 12 RPF (2000:80) om skötseln av uppgifter för undantagsförhållanden

2 §. Tillstånd att föranstalta penninginsamling beviljas av [landskapsnämnden].

[Om [landskapsnämndens] skyldighet att införskaffa landshövdingens yttrande och avgöra ärende angående penninginsamling i samråd med landshövdingen är särskilt stadgat.]

Stadgandet, som avses i 2 mom, ingick i förordning (FFS 313/1961) om polisväsendet i landskapet Åland, vilken är upphävd.

3 §. Angående föranstaltande av penninginsamling bör göras skriftlig ansökan, av vilken jämte annat bör framgå till vilket ändamål de infutna medlen användas samt inom vilken tid, på vilket sätt och på vilket område penninginsamlingen föranstaltas.

Ärnar man föranstalta penninginsamling med listor eller kvitton eller genom försäljning av märken eller andra föremål, bör i ansökan uppgivas, förutom vad i 1 mom. nämnts, listornas eller kvittonas antal samt de salubjudna märkenas eller de andra föremålens antal och pris.

4 §. I tillståndsbeslutet till penninginsamling skall angivas vem och för vilket ändamål tillståndet beviljats, under vilken tid samt på vilket sätt och på vilket område eller vid vilket tillfälle penninginsamlingen får föranstaltas liksom även andra nödiggjefna villkor. Avskrift av tillståndsbeslutet skall tillsändas vederbörande polismyndighet.

I [landskapsnämnden] skall föras förteckning över alla inom landskapet Åland föranstaltade penninginsamlingar.

5 §. Tillstånd att föranstalta penninginsamling beviljas för viss tid, högst ett år. Förlängning av den fastställda tiden beviljas icke.

6 §. Den, som erhållit tillstånd till penninginsamling, bör för densamma avgiva redovisning, av vilken bör framgå vem eller vilka som mottagit de infutna medlen för att användas för det avsedda ändamålet, bruttoinkomsten av insamlingen, ombudsmannaarvoden, trycknings- och reklamkostnader, funktionärens arvoden, övriga verkställighetskostnader samt den rena vinsten av penninginsamlingen.

I 1 mom. avsedd redovisning för föranstaltad penninginsamling bör inom tre månader efter det insamlingen avslutats inlämnas i två exemplar till [polisinrättningen i Mariehamn eller länsmanen på den ort, där den, som handhaft insamlingen, har sin hemort].

[Polisinrättningen eller länsman] bör efter att ha mottagit den i 2 mom. avsedda redovisningen ofördröjligen insända det ena exemplaret därav till [landskapsnämnden] och uppbevåra det andra i sitt arkiv.

7 §. [Landskapsnämnden] åligger att med bistånd av polismyndigheterna övervaka föranstaltandet av penninginsamlingar inom landskapet.

8 §. Iakttagas vid föranstaltande av penninginsamling icke stadgandena i denna landskapslag eller villkoren i tillståndsbeslutet eller sker vid föranstaltande av penninginsamling annars missbruk, kan [landskapsnämnden] återkalla tillståndet.

9 §. Förekomma i redovisning för penninginsamling mindre felaktigheter eller brister, kan [landskapsnämnden] förordna att redovisningen rättas inom viss tid.

Har tillstånd till penninginsamling återkallats eller har redovisning för penninginsamling icke inlämnats inom bestämd tid eller är redovisningen så bristfällig, att i 1 mom. avsedd åtgärd icke är tillfyllest, kan [landskapsnämnden] förordna en syssloman för att på mottagarens av tillstånd till penninginsamlingen bekostnad övertaga medlen och överlåta dem för det avsedda ändamålet samt avgiva redovisning för penninginsamlingen. [Landskapsnämnden] bör övervaka att sysslomannen vederbörligen fullgör sitt åliggande.

Rätt att hos [landskapsnämnden] anhålla om förordnande av ovan nämnd syssloman tillkommer även den, som bevisligen med sina medel främjat penninginsamlingen, samt offentlig åklagare.

10 §. Var, som utan vederbörligt tillstånd föranstaltar penninginsamling eller bryter mot de i 4 § 1 mom. avsedda villkoren eller försummar den i 6 § stadgade redovisningsskyldigheten, straffes med böter, såvida icke annorstädes för förbrytelsen stadgas strängare straff.

11 §. [Landskapsnämnden] kan vid behov giva närmare anvisningar om tillämpningen av denna landskapslag.

G 12 Republikens presidents förordning (2000:80) om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden

(FFS 900/2000)

1 §. De förberedande förvaltningsuppgifter och de förberedande uppgifter av annat slag som ankommer på rikets myndigheter inom befolkningsskyddet, försörjningsberedskapen och den allmänna beredskapen inför undantagsförhållanden skall i landskapet Åland skötas gemensamt av rikets och landskapets myndigheter i enlighet med vad som bestäms i denna förordning.

2 §. I 1 § avsedda uppgifter är

1) inom *befolkningsskyddet* de uppgifter vilka [enligt lagen om räddningsväsendet (561/1999)] ankommer på [länsstyrelsen på Åland] i egenskap av myndighet som ansvarar för befolkningsskyddet,

2) inom *försörjningsberedskapen* de uppgifter vilka enligt lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992), lagen om skyddsupplag (970/1982), [lagen om obligatorisk upplagring av läkemedel (402/1984)] samt lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen (1070/1994) ankommer på Försörjningsberedskapscentralen,

3) inom *allmän beredskap för undantagsförhållanden* förberedelser som nämns i [40 § beredskapslagen (1080/1991)].

L om räddningsväsendet (FFS 561/1999), har upphävts genom räddningslag (FFS 468/2003), som har upphävts genom räddningslag (FFS 379/2011). Lag om obligatorisk upplagring av läkemedel har upphävts genom lag om obligatorisk lagring av

läkemedel (FFS 979/2008). Beredskapslag (FFS 1080/1991) har upphävts genom beredskapslag (FFS 1552/2011).

3 §. För de uppgifter som avses i denna förordning finns en *samrådsdelegation för beredskapsärenden*, som leds av landshövdingen och lantrådet. I delegationen ingår företrädare för landskapet och rikets myndigheter i enlighet med vad som bestäms närmare i arbetsordningen för delegationen.

I samrådsdelegationen är förvaltningschefen vid [länsstyrelsen] ställföreträdare för landshövdingen och vicelantrådet ställföreträdare för lantrådet.

4 §. Samrådsdelegationen har till uppgift att

1) övervaka och samordna beredskapsplaneringen och se till att i [40 § beredskapslagen] nämnda förordelser för undantagsförhållanden vidtas,

2) ta initiativ till beredskap för undantagsförhållanden samt bistå vid utarbetande och verkställighet av planer för beredskapen,

3) avge utlåtanden i frågor av principiell vikt,

4) följa utvecklingen inom förvaltningen när det gäller den allmänna beredskapen för undantagsförhållanden,

5) i samråd med Försörjningsberedskapscentralen behandla ärenden som gäller försörjningsberedskapen samt säkerhets- och skyddsupplagringen,

6) handlägga övriga frågor som gäller beredskapsplaneringen, befolkningsskyddet och ledningscentralen i landskapet.

Se anmärkning under 2 §.

5 §. Ärendena avgörs i samrådsdelegationen av landshövdingen och lantrådet efter samråd. Lantrådet beslutar i ärenden som faller inom landskapets behörighet och landshövdingen i övriga ärenden. I ärenden som gäller statens säkerhet beslutar landshövdingen.

6 §. En frivillig organisation vars verksamhetsområde omfattar landskapet Åland kan, sedan [länsstyrelsen] hörts i ärendet, av [landskapsstyrelsen] ges särskilda uppgifter i anslutning till beredskapsplaneringen. En sådan organisation kan emellertid inte ges uppgifter som innebär avsevärd utövning av offentlig makt.

7 §. [Länsstyrelsen] skall årligen ge Försörjningsberedskapscentralen en rapport om den aktuella beredskapsplaneringen i landskapet.

8 §. Närmare bestämmelser om landskapets och rikets företrädare i samrådsdelegationen samt om samrådsdelegationens sammanträden, om skötseln av sekretäraryuppgifter och den interna arbetsfördelningen utfärdas i en arbetsordning, som godkänns av [länsstyrelsen] och [landskapsstyrelsen].

9 §. Denna förordning träder i kraft den 1 december 2000.

Genom denna förordning upphävs förordningen den 5 februari 1988 om handhavande av beredskapsuppgifter inom befolkningsskyddet i landskapet Åland (140/1988) och 1 § 3 punkten förordningen den 30 december 1992 om fortsatt giltighet av vissa överenskommelseförordningar som har utfärdats med stöd av 1951 års självstyrelselag för Åland (1594/1992).

G 13 Räddningslag (2006:106) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens innehåll och tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om hur räddningsverksamheten skall bedrivas i landskapet. Lagen innehåller även bestämmelser om hur räddningsväsendet i landskapet skall organiseras.

I lagstiftningen om befolkningsskyddet, bekämpningen av olje- och miljökador samt flyg- och sjöräddningen finns bestämmelser som rör räddningsväsendets verksamhet i landskapet.

Om inte annat föreskrivs i annan lagstiftning skall denna lag tillämpas då räddningsverksamhet utövas.

2 §. Definitioner

I denna lag avses med

1) **byggnad**, en för boende, arbete eller lagring avsedd konstruktion som är fast eller avsedd att vara stationär och som på grund av sina egenskaper förutsätter övervakning från myndigheternas sida av orsaker som har att göra med säkerhet, hälsa, det fysiska landskapet, trivsel och miljöaspekter, dock inte en lätt konstruktion av ringa storlek såvida inte den har särskilda konsekvenser för säkerheten, markanvändningen eller miljön,

2) **anläggning**, ett fysiskt avgränsat område där byggnader eller andra konstruktioner uppförts eller tekniska arrangemang inrättats i syfte att fylla en eller flera funktioner som ett led i utövningen av en verksamhet,

3) **fastighet**, ett fysiskt avgränsat område på vilket det finns en eller flera byggnader eller anläggningar,

4) **olyckor**, plötsligt inträffade händelser såsom bränder, explosioner, skred, ras, översvämningar, oväder och utflöden av skadliga ämnen och som beror på företeelser i naturen, människors handlande eller underlåtenhet att handla och som har medfört eller kan befaras medföra att människor, egendom eller miljön skadas,

5) **fara**, sådana omständigheter som innebär att människors liv och hälsa äventyras eller att skador kan uppkomma på egendom eller i miljön,

6) **begränsning av skador**, åtgärder som vidtas för att lindra följderna och begränsa verkningarna av olyckor som inträffat,

7) **operativ räddningsverksamhet**, skyndsamma åtgärder som syftar till att skydda och rädda människor samt begränsa skadorna på egendom och i miljön när olyckor inträffar eller då fara hotar,

8) **förebyggande räddningsverksamhet**, åtgärder som syftar till att minimera olycksrisken, motverka uppkomsten av situationer som kan orsaka fara samt upprätthålla en beredskap som möjliggör ett snabbt och effektivt ingripande när en olycka inträffat eller då fara hotar,

9) **räddningsverksamhet**, sådan verksamhet som utgörs av den operativa räddningsverksamheten samt den förebyggande räddningsverksamheten,

G 13 Räddningslag (2006:106)

10) **riskfylld verksamhet**, verksamhet vars utövning medför en större risk än vanligt för att olyckor och situationer som kan orsaka fara uppkommer,

11) **kommunala räddningsväsendet**, den kommunala organisation inom vilken en kommun enskilt eller tillsammans med andra kommuner ansvarar för att uppgifter inom räddningsverksamheten i landskapet fullgörs i enlighet med bestämmelserna i denna lag eller annan lagstiftning,

12) **räddningsväsendet**, det kommunala räddningsväsendet samt den organisation som upprätthålls av landskapet och inom vilken landskapets myndigheter och organisationer ansvarar för att uppgifter inom och i anslutning till räddningsverksamhet fullgörs i enlighet med bestämmelserna i denna lag eller annan lagstiftning,

13) **brandsyn**, den kontroll eller besiktning som innebär att brandsyneförare kontrollerar att ägare eller innehavare av angivna byggnader eller andra anläggningar har vidtagit de i lag föreskrivna åtgärderna för skydd mot olyckor samt

14) **sotning**, åtgärder som innebär att fasta förbränningsanordningar och röckanaler rengörs och tillsammans med tillhörande byggnadsdelar kontrolleras från brandskyddssynpunkt.

3 §. Grundläggande skyldigheter

Med beaktande av vad som föreskrivs i denna lag och i annan lagstiftning skall räddningsverksamheten i landskapet bedrivas så att olyckor och situationer som kan orsaka fara effektivt förebyggas och bekämpas. Organisationer, företag, inrättningar, enskilda personer och myndigheter är skyldiga att i enlighet med sina förutsättningar

1) medverka till att den förebyggande räddningsverksamheten i landskapet fungerar effektivt,

2) delta i räddningsoperationer samt

3) lindra de följder och begränsa de skador som uppstår eller kan uppstå till följd av att en olycka inträffar eller hotar att inträffa.

Bedömningen av huruvida den enskilde fullgjort sina skyldigheter enligt 1 mom. sker utifrån vad som skäligen kan krävas av honom eller henne i det särskilda fallet.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. skall de myndigheter som ansvarar för räddningsverksamheten i landskapet även medverka till en ändamålsenlig samordning av densamma samt vid behov ge råd och informera om hur olyckor och situationer som kan orsaka fara skall förebyggas och bekämpas.

Landskapets och kommunernas skyldighet att vidta åtgärder för att undanröja hotet från och begränsa skadorna av olyckor och situationer som kan orsaka fara bestäms utifrån

1) hur stort behovet är av ett ingripande i det enskilda fallet,

2) det hotade intressets betydelse,

3) kostnaderna för åtgärderna samt

4) andra omständigheter som är av avgörande betydelse i det enskilda fallet.

4 §. Övergripande målsättning

Den övergripande målsättningen med bestämmelserna i denna lag är

1) att människor skall skyddas och räddas från farliga situationer,

2) att ange vem som skall vidta de åtgärder som krävs för att i största möjliga utsträckning begränsa skadorna då olyckor inträffar eller fara hotar samt

3) att upprätthålla en för alla trygghet och säker livsmiljö.

2 kap. Ansvarsfördelningen och samarbetet inom räddningsväsendet

5 §. Landskapsregeringens uppgifter

Landskapsregeringen ska (2013/94)

1) ha det övergripande ansvaret för att räddningsverksamheten i landskapet bedrivs effektivt och organiseras i enlighet med bestämmelserna i denna lag,

2) (2013/94) leda och utöva tillsyn över räddningsverksamheten i landskapet samt

3) upphävd (2013/94).

4) tillsätta en särskild räddningsdelegation.

6 §. Räddningsdelegationens uppgifter

Räddningsdelegationen skall biträda landskapsregeringen i ärenden som rör räddningsverksamheten och bekämpningen av miljöskador i landskapet.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om räddningsdelegationens sammansättning och uppgifter.

Se räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland.

7 §. Kommunens uppgifter

Kommunen är skyldig att inom sitt område

1) ansvara för att det upprätthålls en beredskap för räddningsinsatser som gör det möjligt att effektivt bedriva operativ räddningsverksamhet i kommunen,

2) ansvara för att den förebyggande räddningsverksamheten bedrivs effektivt och vid samhällsplaneringen beakta olika säkerhetsaspekter för att därigenom minimera risken för att olyckor inträffar och situationer som kan orsaka fara uppstår samt

3) ge råd och information om hur olyckor skall kunna förebyggas och bekämpas.

8 §. Organisationen av det kommunala räddningsväsendet

Olika uppgifter inom det kommunala räddningsväsendet kan skötas av en kommun enskilt eller av flera kommuner gemensamt.

Skötseln skall organiseras utifrån vad som bäst befrämjar de i denna lag uppställda målsättningarna och så att det för varje kommun finns en brandkår med skyldighet att fullgöra uppgifter inom räddningsverksamheten i kommunen. Brandkåren kan bestå av personal i huvudsyssla, personal i bisyssla eller vara en avtalsbrandkår. För varje kommun skall det även finnas en räddningsmyndighet (*kommunens räddningsmyndighet*) inom vilken det skall finnas en högsta tjänsteman (*räddningschef*) med uppgift att utöva tillsyn över och ansvara för ledningen av det kommunala räddningsväsendet.

Inom tre år efter det att denna lag trätt i kraft skall kommunerna utarbeta en samarbetsplan som anger riktlinjerna för hur det kommunala räddningsväsendet skulle kunna administreras av en för hela landskapet gemensam kommunal räddningsmyndighet.

4 mom. upphävt (2017/114).

8a §. (2018/23) *Prehospital akutsjukvård*

Det kommunala räddningsväsendet kan handha uppgifter inom den prehospitala akutsjukvården, om räddningsväsendet och Ålands hälso- och sjukvård i enlighet med 44a § i landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård kommit överens om att ordna denna vård i samarbete.

9 §. *Andra myndigheters uppgifter*

Vid sidan av kommunens räddningsmyndighet och landskapsregeringen är även myndigheter som är underställda landskapsregeringen samt övriga kommunala myndigheter, i enlighet med sina förutsättningar, skyldiga att delta i räddningsverksamhet.

Statliga myndigheter deltar i räddningsverksamheten i landskapet i enlighet med vad därom bestäms i rikslagstiftningen.

10 §. *Frivilligarbete*

Organisationer som är verksamma i anslutning till räddningsväsendet kan av kommunens räddningsmyndighet och landskapsregeringen tilldelas uppgifter som är att hänföra till den operativa räddningsverksamheten. Organisationerna kan även tilldelas uppgifter som hänför sig till utbildning, rådgivning och information.

De i 1 mom. avsedda organisationerna kan inte tilldelas uppgifter som innebär utövning av offentlig makt.

Landskapsregeringen utfärdar vid behov i landskapsförordning närmare bestämmelser om hur frivilligarbetet skall organiseras.

11 §. *Egen beredskap*

För att skydda människors liv och hälsa, egendom och miljö är den som äger eller innehar en byggnad eller anläggning eller utövar industri- eller affärsverksamhet skyldig att upprätthålla en beredskap för räddningsinsatser som möjliggör snabba och effektiva räddningsingripanden då en olycka inträffar eller när fara hotar. För att minimera olycksrisken och risken för att det uppstår situationer som kan orsaka fara är ägaren eller innehavaren även skyldig att vidta de förebyggande åtgärder som med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet får anses påkallade. Ägaren eller innehavaren är även så långt han eller hon förmår skyldig att delta i räddningsoperationer när en olycka inträffat eller då fara hotar.

Även den som har det övergripande säkerhetsansvaret för verksamheten vid ett ämbetsverk eller en inrättning skall iakttä de i 1 mom. avsedda skyldigheterna.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om de i 1 och 2 mom. avsedda skyldigheterna och vem som omfattas av dem.

3 kap. Planeringsskyldighet

12 §. *Övergripande planering av räddningsverksamheten i landskapet*

Landskapsregeringen skall i samråd med kommunens räddningsmyndighet och andra i 9 § avsedda myndigheter utarbeta en för hela landskapet gemensam översiktsplan som anger de allmänna riktlinjerna för hur räddningsverksamheten i landskapet skall organiseras.

I planen skall ingå

1) en beskrivning över vilka materiella och personella resurser som i landskapet står till räddningsväsendets förfogande,

2) en övergripande beskrivning över olycksriskerna i landskapet,

3) ett förslag till åtgärder för hur olycksriskerna skall minskas samt

4) en beskrivning över vilken beredskap som skall upprätthållas i landskapet för att genomföra räddningsoperationer som snabbt och effektivt begränsar de skador på människor, egendom och miljön som kan uppkomma till följd av att en olycka inträffar eller fara hotar.

13 §. *Planering för storolyckor*

För en i annan lagstiftning särskilt definierad anläggning i vilken farliga kemikalier tillverkas, används, hanteras eller upplagras eller en deponi för utvinningsavfall som medför risk för storolycka ska en plan för storolyckor utarbetas. (2013/103)

Planen skall utarbetas av kommunens räddningsmyndighet och andra i 9 § avsedda myndigheter i samråd med den som äger anläggningen eller ansvarar för verksamheten i anläggningen.

I anslutning till att planen utarbetas skall de invånare som riskerar att utsättas för fara till följd av verksamheten i anläggningen informeras om och ges tillfälle till att yttra sig över planen.

Genom landskapsförordning kan utfärdas närmare bestämmelser om uppgörande och revidering av planen för storolyckor, planens innehåll, hörande av invånarna i samband med att planen görs upp, informandet om planen, övningar enligt planen, tillsyn över genomförandet av planen och övningarna samt antecknande av uppgifter om olyckor som inträffat på objekten i fråga i det åtgärdsregister som avses i 67 §. (2013/103)

Se räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland och LF (2013:107) om externa räddningsplaner.

14 §. *Räddningsplanering*

Den som äger eller innehar en byggnad i vilken industri- eller affärsverksamhet utövas samt den som har det övergripande säkerhetsansvaret för verksamheten inom ämbetsverk och inrättningar är skyldig att utarbeta en räddningsplan för hur de i 11 § avsedda åtgärderna skall genomföras.

15 §. *Larm- och biståndsplanering*

Kommunens räddningsmyndighet, Ålands polismyndighet samt övriga myndigheter, vilka med stöd av denna lag eller annan lagstiftning givits uppgifter

G 13 Räddningslag (2006:106)

inom räddningsväsendet, ska i samråd utarbeta en för hela landskapet gemensam larm- och biståndsplan. (2013/94)

När en olycka inträffar skall de räddningsenheter, som bedöms ha de bästa förutsättningarna att genomföra ett räddningsuppdrag, larmas. Bedömningen skall göras utgående från den i 1 mom. angivna planen i vilken det skall anges att spridningsrisken, typen av olycka och olyckans karaktär, olyckans geografiska omfattning, möjligheten för en räddningsenhet att snabbt ta sig till olycksplatsen samt övriga omständigheter, som kan vara av betydelse i det enskilda fallet, skall beaktas då larm utgår.

16 §. Bistånd

Då åtgärder vidtas inom ramen för den operativa räddningsverksamheten skall kommunerna vid behov bistå varandra i enlighet med den i 15 § angivna planen och i övrigt på det sätt omständigheterna kräver.

17 §. Närmare bestämmelser om planering

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om innehållet i de planer som avses i 12-15 §§.

Se räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland.

4 kap. Kommunernas räddningsservice**18 §. Räddningsservice**

Räddningsservicen utgörs av de personella och materiella resurser som står till räddningsväsendets förfogande och som är avsedda att huvudsakligen användas för uppgifter inom räddningsverksamheten i landskapet.

19 §. Nivån på räddningsservicen

Utgående från de allmänna riktlinjerna i översiktsplanen skall nivån på räddningsservicen i en kommun vara sådan

- 1) att olycksriskerna effektivt förebyggs och minimeras,
- 2) att situationer som kan orsaka fara i största möjliga utsträckning motverkas samt
- 3) att en beredskap upprätthålls som innebär att snabba och ändamålsenliga åtgärder kan vidtas när en olycka inträffar eller då fara hotar.

20 §. Beslut om nivån på räddningsservicen

Kommunen beslutar om nivån på sin räddningsservice.

I beslutet skall anges

- 1) hur stor risken är för att olyckor skall inträffa i kommunen,
- 2) vilka resurser som skall finnas i kommunen för att minska olycksriskerna,
- 3) vilken beredskap för olyckor och för situationer som kan orsaka fara som skall upprätthållas samt
- 4) för vilken tid det skall gälla.

Kommunen skall underrätta landskapsregeringen om sitt beslut.

21 §. Tillsyn över nivån på räddningsservicen

Landskapsregeringen skall utöva tillsyn över att kommunen upprätthåller en nivå på sin räddningsser-

vice som uppfyller de i 19 § fastställda kraven. Föreligger avsevärda brister vilka inte avhjälpas inom en viss av landskapsregeringen utsatt tid kan landskapsregeringen förelägga kommunen att vid vite vidta de åtgärder som krävs för att kraven skall uppfyllas.

22 §. Närmare bestämmelser

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om nivån på räddningsservicen och om formen för och innehållet i beslutet om nivån på räddningsservicen.

Se räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland.

5 kap. Behörighetskrav och utbildning**23 §. Behörighetskrav för personalen inom räddningsväsendet**

Den som genomgått och examinerats från en läroinrättning, vid vilken personer yrkesutbildas för att kunna fullgöra uppgifter inom räddningsverksamhet, har rätt att i huvudsyssla fullgöra uppgifter inom räddningsverksamheten i landskapet under förutsättning att övriga av landskapsregeringen i landskapsförordning fastställda behörighetskrav är uppfyllda.

Den som i bisyssla eller inom avtalsbrandkårerna skall fullgöra uppgifter som hänför sig till den kommunala räddningsverksamheten måste ha en utbildning som uppfyller sådana krav att uppgifterna kan skötas på ett säkert och ändamålsenligt sätt.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om de i 1 och 2 mom. ställda behörighetskraven. Om särskilda skäl föreligger kan landskapsregeringen medge undantag från behörighetskraven.

Se räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland.

24 §. Ansvaret för utbildningen av personalen i bisyssla och inom avtalsbrandkårerna

Landskapsregeringen ansvarar för att en ändamålsenlig utbildning kan erbjudas brandkårens personal i bisyssla och personalen inom en avtalsbrandkår.

Landskapsregeringen kan avtala med en läroanstalt eller organisation om bedrivande av sådan utbildning som avses i 1 mom.

Kommunen ansvarar för att brandkårens personal i bisyssla och personalen inom en avtalsbrandkår har tillräcklig utbildning.

6 kap. Förebyggande av olyckor**25 §. Allmänt**

Förebyggande av olyckor innefattar

- 1) åtgärder som vidtas för att förhindra att bränder uppstår,
- 2) förberedande åtgärder som syftar till att dels underlätta släckningsarbete, dels lindra och begränsa skadorna av samt minska hotet från bränder och härmed förenade faror,
- 3) åtgärder som syftar till att minimera risken för ras, skred och översvämningar, kemikalie-, explosions- eller trafikolyckor, utflöden av olja eller andra skadliga ämnen, gas- eller vätskeläckage, situationer som medför strålningsfara eller andra därmed jämför-

bara nödlägen som kan medföra att människor, egendom eller miljön skadas,

4) åtgärder som syftar till att minimera risken för olyckor och öka säkerheten vid offentliga arrangemang och tillställningar,

5) en varsam hantering av eld, brandfarliga ämnen och anordningar som kan orsaka fara,

6) en ur olycksrisksynpunkt säker och ändamålsenlig användning av byggnader och anläggningar,

7) myndigheternas information och rådgivning till allmänheten, företag, ämbetsverk och inrättningar om vilka åtgärder som skall vidtas för att minimera risken för olyckor samt

8) den myndighetstillsyn som syftar till att de i 1-6 punkten angivna åtgärderna vidtas i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

26 §. Uppgifter som kommunens räddningsmyndighet är skyldig att utföra vid förebyggandet av olyckor

Kommunens räddningsmyndighet skall följa med utvecklingen i fråga om olycksrisker och antalet olyckor i landskapet. Utgående från de slutsatser som därav kan dras skall räddningsmyndigheten för sin del vidta de åtgärder som krävs för att olyckorna skall kunna förebyggas effektivt. I samband härmed skall räddningsmyndigheten vid behov informera andra myndigheter och föreslå vilka ytterligare åtgärder som skall vidtas.

Kommunens räddningsmyndighet skall även informera allmänheten, företag, ämbetsverk och inrättningar om hur den enskilde skall kunna

- 1) identifiera faktorer som medför fara,
- 2) förebygga olyckor,
- 3) handla i olycksituationer samt
- 4) förbereda sig för undantagsförhållanden.

Som ett led i den förebyggande räddningsverksamheten skall kommunens räddningsmyndighet samarbeta med andra myndigheter, organisationer, inrättningar, företag samt enskilda personer.

27 §. Byggnaders allmänna säkerhet

Byggnader och andra därtill anslutande konstruktioner samt omgivningen däromkring skall planeras, byggas och hållas i sådant skick att risken för att en olycka inträffar är så liten som möjligt och att räddningsoperationer effektivt kan genomföras när en olycka inträffar eller då fara hotar.

28 §. Säkerheten vid användning av byggnader och anläggningar

Den som äger eller innehar en byggnad eller anläggning skall se till att

1) släcknings-, räddnings- och bekämpningsmateriel, anordningar som underlättar släcknings- och räddningsarbete, branddetektorer, larmanordningar och övriga anordningar som varnar för överhängande fara, utrustning och anordningar som enligt lag skall finnas i skyddsrum, säkerhetsbeteckningar samt skyltar som anger utrymningsvägar är i funktionsdugligt skick och att de har underhållits och inspekterats i enlighet med vad som föreskrivs i lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd därav,

2) eldstäder och rökkanaler har sotats samt att

3) ventilationskanaler och ventilationsanordningar har underhållits och rengjorts.

Innehavare av en lägenhet omfattas även av bestämmelserna i 1 mom. 1-3 punkten till den del det gäller de utrymmen som är i hans eller hennes besittning.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om

1) vilka åtgärder som skall vidtas för att de i 1 mom. 1 punkten avsedda anordningarna skall vara funktionsdugliga och vilka tekniska detaljer som i anslutning härtill skall iakttas,

2) hur de i 1 mom. 1 punkten avsedda anordningarna skall underhållas och besiktigas,

3) vilka typer av eldstäder och rökkanaler som skall sotas,

4) vilka typer av ventilationskanaler och ventilationsanordningar som skall rengöras,

5) med vilka tidsintervall de i 3 och 4 punkten avsedda åtgärderna skall vidtas,

6) hur intygen över utförda sotnings- och rengöringsarbeten skall vara utformade samt

7) vilka kompetenskrav som skall ställas på den som fått till uppgift att rengöra ventilationskanaler och ventilationsanordningar.

Se räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland.

29 §. Säkerheten vid offentliga tillställningar

Den som har det övergripande ansvaret för att en offentlig tillställning anordnas ansvarar även för säkerheten vid tillställningen.

Den som ansvarar för säkerheten vid offentliga tillställningar är i samband med att tillställningarna anordnas skyldig att vidta de förebyggande åtgärder som med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet krävs för att minimera olycksrisken. Den säkerhetsansvarige är även skyldig att upprätthålla en sådan beredskap som möjliggör snabba och effektiva räddningsingripanden när olyckor inträffar eller då fara hotar.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om vilka säkerhetsåtgärder som skall vidtas i samband med att offentliga tillställningar anordnas.

Se räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland.

30 §. Allmän aktsamhetsplikt

Den som äger eller innehar en anordning som kan orsaka fara är skyldig att sätta upp erforderliga skyddsanordningar och varningsskyltar samt vidta övriga skyddsåtgärder som krävs med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Samma skyldighet åligger även ägaren eller innehavaren av ett område där det finns en överhängande risk för att farliga situationer kan uppstå.

Eld samt lättantändliga och explosionsfarliga eller annars farliga ämnen skall hanteras varsamt och med iakttagande av tillräcklig försiktighet.

När reparationsarbete eller annat arbete medför avsevärd ökning av olycksrisken skall tillräckliga försiktighetsåtgärder vidtas.

G 13 Räddningslag (2006:106)

Var och en är skyldig att så långt han eller hon förmår och under förutsättning att han eller hon kan påverka omständigheterna i det enskilda fallet se till att bestämmelserna i denna lag om förebyggande av olyckor iakttas.

31 §. Öppen eld och annan brandfarlig verksamhet

Totalt eldningsförbud utomhus råder inom tätbebyggt område och inom övriga delar av landskapet under tider då varning för skogsbrand är utfärdad, med undantag för eldning i för eldningsändamål särskilt avsedda anordningar. Med tätbebyggt område avses område som angetts med vägmärket för tätort. Under tider då varning för skogsbrand är utfärdad råder även förbud att använda redskap och anordningar som på ett okontrollerbart sätt kan orsaka brand i naturen. Med räddningschefens tillstånd får dock eldning och användning av ovan avsedda redskap och anordningar ske som ett led i utövningen av skogsindustriell verksamhet. (2013/94)

Om det finns särskilda skäl kan räddningschefen tillåta att eld görs upp samt att anordningar och redskap som avses i 1 mom. får användas trots att totalt eldningsförbud råder och trots att de i 1 mom. angivna omständigheterna inte föreligger.

Eld får inte utan tvingande skäl göras upp på annans mark utan markägarens eller markinnehavarens tillstånd.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning bestämmelser som preciserar vad som föreskrivs i 1-3 mom.

32 §. Spaning efter och varning för skogsbrand

Under tid då faran för skogsbrand är stor skall landskapsregeringen utfärda varning för skogsbrand. Enskild tjänsteman eller inrättning kan genom landskapsregeringens beslut ges rätt att utfärda varning för skogsbrand.

När varning för skogsbrand är utfärdad kan landskapsregeringen i samråd med räddningschefen anordna spaning efter skogsbrand.

33 §. Allmän handlingskyldighet

Var och en som upptäcker eller på annat sätt får kännedom om att en olycka har inträffat eller att det finns en överhängande risk för att en olycka skall inträffa skall i de fall faran inte genast kan avvärjas utan dröjsmål

- 1) underrätta dem som är i fara,
- 2) göra nödanmälan samt

3) vidta de räddningsåtgärder som han eller hon med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet får anses ha förmåga till.

34 §. Brandvarnare

Den som äger en bostad är skyldig att se till att bostaden förses med brandvarnare eller andra anordningar som i ett så tidigt skede som möjligt registrerar begynnande brand och ger larm till dem som finns i bostaden.

Bostadsinnehavaren är skyldig att se till att brandvarnaren och andra i 1 mom. avsedda anordningar är i funktionsdugligt skick.

Även den som ansvarar för verksamheten i inkvarteringslokaler och på vårdinrättningar skall installera de anordningar som avses i 1 mom.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om hur många anordningar som skall utplaceras, var de skall placeras och vilken funktion de skall ha.

35 §. Särskilda säkerhetsåtgärder

Den som ansvarar för en riskfylld verksamhet är skyldig att se till att det inom verksamhetsområdet

1) finns tillgång till utrustning som underlättar räddningsarbete,

2) upprätthålls en beredskap som gör det möjligt att snabbt och effektivt genomföra en räddningsoperation när en olycka inträffat eller då fara hotar samt

3) vidtas de förebyggande åtgärder som krävs för att minimera olycksrisken och för att minimera risken för att det uppstår situationer som kan orsaka fara.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om de i 1 mom. avsedda skyldigheterna och som närmare anger vilka verksamheter som skall anses riskfyllda.

36 §. Hantering av farliga ämnen

Kommunens räddningsmyndighet kan bestämma att den som ansvarar för hantering av farliga ämnen skall vidta nödvändiga skyddsåtgärder för att förebygga uppkomsten av storolyckor. Räddningsmyndigheten kan även bestämma hur och när sådana åtgärder skall vidtas.

37 §. Installation av anordningar för räddningsväsendet

Den som äger eller innehar en byggnad, en anläggning eller ett markområde är skyldig att låta företrädare för kommunens räddningsmyndighet kostnadsfritt installera de anordningar som behövs för att räddningsoperationer skall kunna genomföras effektivt. Installationen får inte medföra att den enskildes privatliv oskäligt inskränks.

Kan enighet om placeringen av de i 1 mom. avsedda anordningarna inte uppnås avgörs saken av den myndighet som enligt landskapets byggnadslagstiftning beviljar byggnadslov.

38 §. Byggnaders utrymningsvägar

Den som äger eller innehar en byggnad eller anläggning är skyldig att se till att utrymningsvägarna alltid hålls framkomliga, fria och öppningsbara. Vid utgångarna samt i vinds- och källargångar får föremål inte förvaras så att utrymning förhindras. Föremål får inte heller förvaras i gångar i lagerutrymmen på ett sådant sätt att utrymning förhindras.

Utrymningsvägarna skall vid behov vara tydligt utmärkta och utrustade med lämplig belysning.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om utrymningsvägar.

39 §. Fastigheters räddningsvägar

Den som äger eller innehar en fastighet är skyldig att se till att för utryckningsfordon speciellt avsedda vägar (*räddningsvägar*) och andra förbindelser till och från fastigheten är framkomliga och utmärkta på ett lämpligt sätt.

På räddningsvägar får fordon inte parkeras eller andra hinder placeras.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om hur de i 1 mom. avsedda vägarna skall utmärkas.

7 kap. Brandsyn

40 §. Platser där brandsyn skall förrättas

Brandsyn skall förrättas i samtliga fastigheter i landskapet med undantag för bostäder för enskilt boende där brandsyn förrättas endast i samband med att bostaden tas i bruk eller om särskilda skäl annars föreligger.

41 §. Brandsynförrättare

Brandsyn skall förrättas av en företrädare för kommunens räddningsmyndighet.

42 §. Förrättande av brandsyn

Brandsynförrättaren skall ges tillträde till samtliga utrymmen i de fastigheter som omfattas av synen.

I samband med att brandsynen förrättas skall representanten för syneobjektet för syneförrättaren uppvisa de handlingar som krävs enligt lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd därav.

43 §. Brandsynförrättarens skyldigheter

Vid brandsynen skall syneförrättaren

1) kontrollera att förhållandena i fastigheten samt dess närmaste omgivning är säkra ur olycksskyddssynpunkt och att fastighetens ägare eller innehavare upprätthåller en föreskriven beredskap mot olyckor,

2) kontrollera att ägaren eller innehavaren av en fastighet där en riskfylld verksamhet utövas särskilt dokumenterat beredskapen mot olyckor,

3) ge anvisningar om vilka de föreskrivna säkerhetskraven är och vilka åtgärder som skall vidtas för att kraven skall vara uppfyllda samt

4) informera allmänt om säkerhetsfrågor och ge råd om hur olyckor skall kunna avvärijas för att därigenom befrämja säkerhetsmedvetandet hos dem som berörs av brandsynen.

44 §. Tidpunkten för brandsyn

Brandsyn skall förrättas med regelbundna tidsintervall och i samband med att en verksamhet inleds eller väsentligt förändras. Då särskilda skäl föreligger kan brandsyn förrättas även vid andra tidpunkter.

Efterbesiktning kan förrättas för kontroll av att syneförrättarens anvisningar följts.

45 §. Rätt att få uppgifter om byggnader

I samband med att brandsyn förrättas har kommunens räddningsmyndighet rätt att ur kommunernas byggnadsregister få uppgifter om byggnader. Räddningsmyndigheten har även rätt att få förteckningar där uppgifterna om byggnader är grupperade enligt område, byggnadstyp eller på annat sätt.

Trots sekretessbestämmelser i annan lagstiftning har kommunens räddningsmyndighet vid behov även rätt att ur kommunernas byggnadsregister få uppgifter rörande byggnadernas ägare och innehavare.

46 §. Föreläggande att avhjälpa brister och avbrytande av verksamhet

Om syneförrättaren vid brandsyn konstaterar att syneobjektet inte uppfyller de i denna lag eller annan lagstiftning ställda säkerhetskraven skall representanten för syneobjektet informeras därom och åläggas att inom viss tid avhjälpa säkerhetsbristerna.

Om fara för människors liv och hälsa föreligger är representanten för syneobjektet skyldig att omedelbart vidta de åtgärder som behövs för att kraven i fråga skall kunna uppfyllas. Kan åtgärderna inte vidtas omedelbart skall syneförrättaren utsätta en tidsfrist inom vilken åtgärderna skall vara genomförda.

Om syneförrättaren vid brandsyn konstaterar att bristerna i säkerhetskänseende är så allvarliga att det föreligger en omedelbar risk för att det skall inträffa en olycka som kan äventyra människors liv och hälsa har syneförrättaren rätt att besluta att verksamhet som utövas i de lokaler där bristerna finns skall avbrytas helt eller till viss del. Syneförrättaren har även rätt att besluta om vilka nödvändiga åtgärder som skall vidtas för att förhindra olyckor. Besluten skall vara skriftliga och iaktas omedelbart av dem som berörs därav.

47 §. Protokoll

Vid brandsyn skall syneförrättaren föra protokoll över

1) syneobjektet,

2) brandsynens förlopp och de i samband därmed viktigaste iakttagelserna,

3) de handlingar som representanten för syneobjektet enligt lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd därav skall uppvisa samt de slutsatser som härvid kan dras och motiveringarna därtill,

4) beslut om vilka åtgärder som skall vidtas för att avhjälpa brister i säkerheten och därmed förebygga olyckor mer effektivt,

5) vilka tidsfrister som meddelats samt

6) beslut som rör avbrytande av verksamhet helt eller delvis.

I protokollet skall även ingå en skriftlig motivering till de i 4 och 6 punkten angivna besluten.

Protokollet skall utan dröjsmål delges berörda parter.

48 §. Närmare bestämmelser om brandsyn

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om brandsynens innehåll samt i vilka fastigheter och med vilka tidsintervall brandsynen skall förrättas.

8 kap. Sotning

49 §. Organisationen av sotningen i landskapet

Kommunens räddningsmyndighet beslutar om hur sotningen skall ordnas inom kommunen med beaktande av bestämmelserna i denna lag.

50 §. Behörighet för sotare

För att få utföra sotning i en kommun krävs att yrkesexamen för sotare avlagts i en av Europeiska unionens medlemsstater eller i en stat som anslutit sig till avtalet om Europeiska ekonomiska samarbets-

G 13 Räddningslag (2006:106)

området. Om särskilda skäl föreligger kan landskapsregeringen i enskilda fall genom beslut medge undantag från det i 1 mom. ställda behörighetskravet för sotning.

Under förutsättning att kommunens räddningsmyndighet lämnat sitt godkännande har även en fastighetsägare rätt att i enlighet med räddningsmyndighetens anvisningar utföra sotning i en fastighet som han eller hon använder för sitt eget bruk.

51 §. Underrättelse om fel

Konstaterar sotare att eldstäder, rökkanaler, pannrum eller brandstegar är behäftade med sådana fel som kan medföra fara skall han eller hon skriftligen informera representanten för sotningsobjektet och kommunens räddningsmyndighet om sina iakttagelser och slutsatser.

52 §. Övervakning och sotningsförteckning

Kommunens räddningsmyndighet övervakar sotningsverksamheten inom sitt geografiska ansvarsområde.

Den som utför sotning skall föra en uppgiftsförteckning som avser de objekt som har sotats och årligen avgiftsfritt lämna ut uppgifterna till kommunens räddningsmyndighet.

Kommunens räddningsmyndighet skall spara uppgifterna minst tio år efter det att uppgifterna lämnats ut.

53 §. (2007/16) Sotningsavgift

Den som äger eller innehar en byggnad är skyldig att erlägga sotningsavgift till den som utför sotningen. Sotningsavgiften skall fastställas så att den täcker de kostnader som sotningen föranleder.

Landskapsregeringen utfärdar genom beslut närmare bestämmelser om hur sotningsavgiftens storlek skall bestämmas.

Se ÅLRB (2022:14) om sotningsavgifter.

9 kap. Central alarmeringsförvaltning (2013/94)**55 §. (2013/94) Allmänt**

Ålands polismyndighet sköter mottagande av nödmeddelanden och alarmering av räddningsenheter.

Polismyndigheten kan samarbeta med andra myndigheter som bedriver en sådan verksamhet som ansluter sig till polismyndighetens verksamhet enligt denna lag. Närmare bestämmelser om samarbetet kan utfärdas i landskapsförordning.

56 §. Uppgifter (2013/94)

Ålands polismyndighet ska vid alla tidpunkter på dygnet (2013/94)

1) ta emot nödmeddelanden samt andra meddelanden som kräver att omedelbara åtgärder vidtas för att skydda och rädda människor samt begränsa eventuella skador på egendom och i miljön,

2) alarmera de räddningsenheter som behöver tas i bruk i händelse av att en nödsituation föreligger samt vidarebefordra inkomna larm till de myndigheter som berörs,

3) (2013/94) lämna ut information till myndigheter för vilka det är av betydelse att få tillgång till uppgifter som med stöd av denna lag ska registreras hos Ålands polismyndighet och uppgifter som inte behöver registreras men ändå finns tillgängliga hos polismyndigheten vid skötseln av åligganden enligt denna lag samt

4) verka som sambandscentral för räddningsverksamheten i landskapet genom att upprätthålla och förmedla nödvändiga kontakter mellan myndigheter inom landskapet och mellan myndigheter inom och utanför landskapet.

5) (2019/109) efter beslut av polisens eller räddningsväsendets operativa ledning eller en myndighet som enligt en annan lag har skyldighet att i brådskanke situationer varna allmänheten, utan dröjsmål utfärda sådana meddelanden och skicka dessa till Ålands Radio och Tv Ab som förmedlar meddelandena till allmänheten.

Ålands polismyndighet kan också handha andra uppgifter än de som nämns i 1 mom. om de inte är av sådan omfattning eller art att de försvårar utförandet av de i 1 mom. avsedda uppgifterna. (2013/94)

Polismyndigheten har för utförande av sina uppgifter enligt denna lag rätt att få identifieringsuppgifter i enlighet med bestämmelserna i lagstiftningen om integritetsskydd vid telekommunikation och datorskydd inom televerksamhet. (2013/94)

56a §. (2023/62) Tillgänglighetskrav för det allmänna nödnumret 112

Ålands polismyndighet ska ta emot nödmeddelanden till det allmänna nödnumret 112 i form av realtidstal eller realtidstext. Ålands polismyndighet kan också möjliggöra att ett nödmeddelande tas emot på något annat sätt som möjliggör interaktion mellan den som sänder meddelandet och Ålands polismyndighet. Om Ålands polismyndighet möjliggör att ett nödmeddelande sänds med videobild ska Ålands polismyndighet svara på meddelandet med tal kommunikation, text och video som synkroniseras i en total konversation.

Ålands polismyndighet ska svara på det allmänna nödnumret 112 med samma kommunikationssätt som nödnumret kontaktas med.

Närmare bestämmelser om tekniska krav gällande svaren på det allmänna nödnumret 112 får utfärdas genom landskapsförordning.

10 kap. Operativ räddningsverksamhet**57 §. Den operativa räddningsverksamhetens innehåll**

I den operativa räddningsverksamheten ingår att

- 1) ta emot nödmeddelanden,
- 2) larma räddningsenheter samt tillkalla annan hjälp som behövs när en olycka inträffat eller då fara hotar,
- 3) varna befolkningen för hotande olyckor,
- 4) skydda och rädda människor, miljö och egendom som hotas av fara,
- 5) avvärja olyckor och lindra följderna därav samt begränsa de skador som uppkommit till följd av olyckorna,

6) planera och organisera efterröjningsarbeten då en olycka inträffat,

7) sköta efterbevakningen på en olycksplats,

8) bekämpa oljeskador i enlighet med bestämmelserna i landskapslagstiftningen om bekämpning av oljeskador,

9) vid behov bistå andra myndigheter i räddnings- och biståndsärenden samt

10) ansvara för ledning, information, underhåll och andra stödfunktioner i anslutning till att de i 1-9 punkten avsedda åtgärderna vidtas.

58 §. Ledning av den operativa räddningsverksamheten

Den operativa räddningsverksamheten leds av en räddningsledare. Räddningschefen eller en annan person som hör till brandbefälet kan vara räddningsledare. I de fall någon av dem är förhindrad att leda en räddningsoperation kan även någon som tillhör den brandkår som kallats till olycksplatsen vara räddningsledare ända fram till dess att räddningschefen eller en annan person som hör till brandbefälet övertar ledningsansvaret.

En tjänsteman eller ett organ under landskapsregeringen kan av landskapsregeringen utses att leda räddningsarbetet då en olycka hotar att få särskilt stor omfattning eller annars är att anse som synnerligen farlig.

Om myndigheter från flera verksamhetsområden deltar i en räddningsoperation har räddningsledaren det övergripande ledningsansvaret. Räddningsledaren kan tillsätta en ledningsgrupp bestående av representanter för andra myndigheter och inrättningar samt enheter ur avtalsbrandkårerna. Räddningsledaren kan även tillkalla utomstående experter. Ledningsgruppen och experterna skall bistå räddningsledaren då en olycka inträffat.

59 §. Räddningsledarens befogenheter och skyldigheter

För att kunna avvärja olyckor och därmed förenade faror samt lindra följderna och begränsa skadorna därav på människor och egendom och i miljön har räddningsledaren befogenhet att

1) beordra människor att söka skydd samt att evakuera människor och flytta lös egendom,

2) låta ta i bruk byggnader, kommunikations- och datorutrustning, livsmedel, bränsle, smörjmedel, släckningsämnen, redskap samt övrigt materiel som behövs i räddningsverksamheten,

3) i skälig omfattning förordna att byggnader, uppbyggnader eller annan egendom skall förstöras, dörrar brytas upp, hägnader avlägsnas, diken grävas, trädbestånd huggas ned, moteldar anläggas eller andra för ändamålet nödvändiga åtgärder vidtas samt

4) vidta övriga åtgärder som med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet bedöms vara nödvändiga för att en räddningsoperation skall kunna genomföras effektivt.

Räddningsledaren skall även vidta de åtgärder som krävs för att tillfälligt boende kan ordnas till dem som är i akut behov därav och som till följd av en olycka fått sitt hem förstört eller evakuerats från olycksplatsen.

Om det inte är nödvändigt för räddande av människoliv har räddningsledaren inte rätt att låta ta i bruk sådan egendom som avses i 1 mom. 2 och 3 punkten om ägaren eller innehavaren till egendomen själv behöver den för att avvärja en olycka.

60 §. Skyldighet att delta i räddningsverksamhet

Om det är nödvändigt för att en människa skall kunna räddas eller en olycka avvärjas har räddningsledaren rätt att beordra en arbetsför person som befinner sig på en olycksplats eller i dess närhet att delta i räddningsverksamheten om personen inte har giltiga skäl att vägra delta.

I de fall situationen inte kan bemästras på annat sätt har räddningsledaren rätt att beordra arbetsföra personer att ofördrojligen infinna sig på olycksplatsen för att delta i räddningsverksamheten. Endast av giltigt skäl har personerna rätt att vägra att delta.

Den som beordrats att delta i räddningsverksamhet får inte lämna olycksplatsen förrän räddningsledaren givit honom eller henne tillstånd därtill.

61 §. Släckningsvatten

Ett vattenverk som för allmän anslutning upprätthåller vattenledningsnätet i en kommun skall, inom gränserna för vattenverkets förmedlingskapacitet, avgiftsfritt tillhandahålla släckningsvatten för det kommunala räddningsväsendets behov.

För vatten som används till släckning skall vattenverket inte ta någon avgift.

Kommunen skall bekosta den utrustning som vid behov måste installeras för att släckningsvatten skall kunna tas ut.

62 §. Efterröjning och efterbevakning

När brandkårens åtgärder inte längre behövs på en olycksplats är ägaren eller innehavaren till objektet skyldig att från kommunens räddningsmyndighet överta ansvaret för den fortsatta efterröjningen och efterbevakningen efter en olycka. Räddningsledaren fastställer tidpunkten för övertagandet.

Om ägaren eller innehavaren av objektet inte kan nås eller inte övertar ansvaret för efterröjningen eller efterbevakningen, har räddningsledaren rätt att på ägarens eller innehavarens bekostnad vidta de åtgärder som behövs för att minimera risken för att ytterligare skador uppkommer.

63 §. Dokumentation av beslut

Då kommunens räddningsmyndighet beslutat om sådana åtgärder som avses i 59, 60 och 62 §§ och som innefattar ingrepp i annans rätt skall sådana beslut dokumenteras i protokoll.

11 kap. Personregister

64 §. Alarmdataregister

Ålands polismyndighet ska föra ett alarmdataregister över de nödmeddelanden som mottagits och de åtgärder som vidtagits med anledning därav. (2013/94)

De som för registret ansvarar för att behandlingen av de införda uppgifterna sker i överensstämmelse

G 13 Räddningslag (2006:106)

med lag. Även övriga användare av alarmdataregistret ansvarar för att behandlingen av uppgifterna sker i överensstämmelse med lag.

65 §. Införande av uppgifter i alarmdataregistret

I alarmdataregistret får Ålands polismyndighet införa uppgifter som (2013/94)

1) behövs för att enheterna inom räddningsväsendet skall kunna sköta sina uppdrag effektivt, såsom uppgifter rörande beredskap, anrop, ledningsförhållanden, utrustning och ansvarsområde samt enheternas storlek och sammansättningen,

2) anger när och på vilket sätt ett nödmeddelande mottagits och vidarebefordrats,

3) anger ett nödmeddelandes innehåll jämte telefonidentifierings- och adressuppgifter samt bandningar eller andra tekniska upptagningar av meddelandet,

4) anger namnet på de personer eller mottagningsenheter som tagit emot ett nödmeddelande, registrerat meddelandet, vidtagit omedelbara åtgärder i anslutning härtill samt givits ett uppdrag i anledning av meddelandet,

5) anger identiteten hos den person som avses i 3 punkten till den del uppgifterna avser namn, personbeteckning eller födelsetid, kön, modersmål, medborgarskap, hemort, adress och telefonnummer,

6) rör det objekt nödmeddelandet avser,

7) avser ett räddningsuppdrag och de åtgärder som i anslutning därtill vidtagits såsom åtgärds- och händelseredogörelser, uppgifter om platsen och tidpunkten för en olycka, i vilken utsträckning skyndsamma räddningsingripanden varit nödvändiga i det enskilda fallet, vilka risker som förelegat i samband med att ett räddningsuppdrag genomförts samt andra behövliga uppgifter om ett enskilt uppdrag och

8) är nödvändiga för att i största möjliga utsträckning skydda den enskilde och de som arbetar vid de enheter som använder sig av alarmdatacentralens tjänster, såsom uppgifter rörande en brottslig gärning, ett straff eller någon annan påföljd för brott, någons hälsotillstånd, sjukdom eller handikapp och de vårdåtgärder eller andra därmed jämförbara åtgärder som i anledning därav vidtagits eller socialvårdsåtgärder som vidtagits för den enskildes räkning.

66 §. Behandlingen av uppgifterna i alarmdataregistret

En uppgift skall raderas ur alarmdataregistret när det inte längre kan anses motiverat att bevara den, dock senast när fem år har förflutit sedan meddelandet mottogs.

Uppgifter som avses i 65 § 8 punkten behöver inte raderas efter fem år om det med hänsyn till skyddet för den enskilde och de som arbetar vid de enheter som använder sig av alarmdataregistrets tjänster föreligger särskilda skäl för att ha uppgifterna kvar i registret. För att uppgifterna skall få vara kvar krävs dock att den registeransvarige inom fem år räknat från den tidpunkt uppgifterna infördes i registret konstaterar att det är nödvändigt att förlänga uppbevaringstiden. Då en uppgift konstateras vara nödvändig skall en an-

teckning därom göras i registret. Inom fem år räknat från den tidpunkt den senaste anteckningen gjordes måste den registeransvarige på nytt ta ställning till om uppgifterna kan konstateras vara nödvändiga för att de skall få vara kvar i registret.

Registeruppgifterna får utan hinder av sekretessbestämmelser lämnas ut

1) till kommunens räddningsmyndighet för att under den registeransvariges överinseende sammanställas med ett åtgärdsregister,

2) till en annan än i 1 punkten avsedd räddningsmyndighet samt

3) för publicering till den del de inte röjer någons identitet eller personliga förhållanden. (2021/91)

Personer som är anställda hos myndigheter som för och använder alarmdataregistret har rätt att med hjälp av teknisk anslutning se och behandla uppgifter som hänför sig till uppdrag inom det egna verksamhetsområdet endast inom ramen för sina befogenheter och enligt överenskommelse med den huvudansvarige registerföraren.

67 §. Åtgärdsregister

Kommunens räddningsmyndighet skall föra ett åtgärdsregister. I åtgärdsregistret får införas samma typ av uppgifter som i alarmdataregistret.

Utöver de uppgifter som avses i 1 mom. får i åtgärdsregistret införas uppgifter om

1) föremålet för de räddningsåtgärder som vidtagits med anledning av att en olycka inträffat,

2) vilken typ av olycka som har inträffat,

3) tekniska detaljer om olyckan och dess förlopp,

4) vilka räddnings- och bekämpningsmetoder som tillämpats, hur stora personalresurser som ställts till förfogande samt vilka fordon och vilket slags materiel som använts i samband med att en räddningsoperation genomförts,

5) räddningsverksamhetens resultat,

6) de skador på människor, egendom och miljö som en olycka givit upphov till samt

7) orsakerna till en olycka.

68 §. Behandlingen av uppgifterna i åtgärdsregistret

Uppgifterna i ett åtgärdsregister får utlämnas till Ålands polismyndighet och andra räddningsmyndigheter. Uppgifterna får även utlämnas till andra myndigheter och forskningsinstitut under förutsättning att uppgifterna används i undersökningssyfte som ett led i vetenskaplig forskning om olyckor. (2013/94)

Åtgärdsregistret får även användas för statistikföring under förutsättning att inga personer kan identifieras i statistiken. För uppgifternas offentlighet gäller det som föreskrivs i offentlighetslagen (2021:79) för Åland. (2021/91)

Uppgifterna i åtgärdsregistret skall sparas ända fram till den tidpunkt kommunens räddningsmyndighet inte längre anser det motiverat att bevara dem. I de fall det i åtgärdsregistret införts uppgifter som avses i 65 § 8 punkten skall dock uppgifterna raderas ur registret senast två år efter det att de införts.

69 §. Övervakningsregister

Kommunens räddningsmyndighet skall föra ett övervakningsregister. I övervakningsregistret skall införas uppgifter om övervakningsobjekten samt för räddningsuppdrag behövliga uppgifter beträffande deras ägare och innehavare.

Uppgifterna i övervakningsregistret skall kontrolleras och justeras regelbundet samt sparas ända fram till den tidpunkt kommunens räddningsmyndighet inte längre anser det motiverat att bevara dem.

12 kap. Finansiering av räddningsväsendet samt arvoden och ersättningar**70 §. Ansvar för räddningsväsendets kostnader**

Den som i samband med att räddningsverksamhet utövas skall vidta åtgärder och sköta uppgifter skall även stå för de kostnader som verksamheten föranleder om inget annat följer av bestämmelserna i denna lag eller annan lagstiftning.

71 §. Landskapets deltagande i upprätthållande av beredskapen

Om det av någon särskild anledning är ändamålsenligt kan landskapet delta i upprätthållandet av beredskapen inom räddningsväsendet genom att anskaffa specialmateriel eller finansiera en bestämd verksamhet inom räddningsväsendet.

72 §. Ersättning för bistånd vid räddningsverksamhet

Om en kommun bistår en annan kommun med materiel och manskap eller på något annat sätt skall den mottagande kommunen betala full ersättning till den biståndsgivande kommunen om inte något annat avtalats.

Om eventuell ersättning för handräckning som landskapets och kommunernas övriga myndigheter och inrättningar ger räddningsväsendet skall avtalas särskilt.

73 §. Släckningskostnader för skogs- och terrängbränder

Om en skogs- eller terrängbrand har spritt sig till flera kommuner betalas släckningskostnaderna av den kommun på vars område branden började om inte något annat avtalats. De övriga kommunerna skall betala sin andel av dessa kostnader i förhållande till den eldhärjade arealen eller enligt annan skälig grund.

74 §. Upphävd (2017/137).**75 §. (2017/137) Landskapsstöd för materielanskaffningar**

Inom ramen för landskapets budget kan en kommun, enligt landskapsregeringens prövning beviljas landskapsstöd för betydande kostnader vid anskaffning av materiel som krävs för skötseln av kommunens räddningsväsende. Bedömningen i vad mån en kostnad ska anses vara betydande görs utgående från ett belopp som landskapsregeringen särskilt ska fastställa.

Landskapsstödet fastställs utgående från kommuntyp enligt nedanstående tabell. Landskapsregeringen fastställer vid behov kommuntyperna enligt uppgifter om invånarantalet i kommunen vid ingången av det år då fastställelsen sker.

Kommuntyp	Procent
Kommuner med högst 6 invånare per kvadratkilometer landyta	65,00
Kommuner med över 6 men högst 11 invånare per kvadratkilometer landyta	55,00
Kommuner med över 11 men högst 18 invånare per kvadratkilometer landyta	55,00
Kommuner med över 18 men högst 24 invånare per kvadratkilometer landyta	50,00
Kommuner med över 24 men högst 30 invånare per kvadratkilometer landyta	50,00
Kommuner med över 30 men högst 36 invånare per kvadratkilometer landyta	35,00
Kommuner med över 36 men högst 42 invånare per kvadratkilometer landyta	35,00
Kommuner med över 42 invånare per kvadratkilometer landyta	35,00

Om två eller flera kommuner avser att för gemensamt bruk anskaffa sådan materiel som avses i 1 mom. eller om ett kommunalförbund är huvudman fastställs landskapsstöd för materielanskaffningen för varje kommuns andel i enlighet med dess kommuntyp.

Om särskilda skäl föreligger kan inom ramen för landskapets budget och i enlighet med landskapsregeringens prövning beviljas landskapsstöd utöver det landskapsstöd som avses i 2 mom.

76 §. Förhandsbesked

Innan ett bindande anskaffningsavtal ingås eller beställningar görs ska kommunen inhämta ett förhandsbesked av landskapsregeringen för sådan egendom som enligt 75 § kan berättiga till landskapsstöd. Till en begäran om förhandsbesked ska en utredning över åtgärden eller anskaffningen och dess kostnader bifogas i enlighet med vad landskapsregeringen bestämmer. (2017/137)

Förhandsbeskedet är bindande för landskapsregeringen om åtgärden vidtas inom ett år räknat från utgången av det kalenderår då förhandsbeskedet gavs, såvida inte annat följer av landskapsbudgeten.

77 §. (2017/137) Ersättningsgrunder

En förutsättning för att landskapsstöd för de kostnader som avses i 75 § ska betalas ut är att kostnaderna är nödvändiga och skäligen för skötseln av räddningsväsendet samt att åtgärdens totala kostnader uppgår till minst det belopp som avses i 75 § 1 mom.

En kommun får inte landskapsstöd för värdeminskningar eller kostnader i samband med lån. Grunderna för beviljande av landskapsstöd enligt 75 § fastställs av landskapsregeringen genom beslut.

78 §. (2017/137) Slutredovisning

Kommunen ska senast ett år efter det att åtgärden eller anskaffningen slutförts lägga fram en slutredovisning för landskapsregeringen över de faktiska kostnaderna för åtgärden eller anskaffningen.

Landskapsregeringen ska fatta beslut om beviljande och utbetalning av landskapsstödet inom två månader efter det att den slutliga redovisningen lämnats in.

G 13 Räddningslag (2006:106)

79 §. (2017/137) *Ändrade förutsättningar för beviljande av landskapsstöd*

Landskapsregeringen kan besluta att den del av den anskaffade egendomens gängse värde som motsvarar landskapsstödet för de kostnader som enligt 75 § beviljats kommunen, helt eller delvis ska återbetalas till landskapet. Förutsättningen härför är att

- 1) egendomen överläts till någon annan,
- 2) verksamheten upphör eller att
- 3) egendomens användning varaktigt ändras så att egendomen inte kan användas för den avsedda verksamheten.

Om egendom för vilken landskapsstöd har mottagits blir förstörd eller skadad, kan landskapsregeringen besluta att en motsvarande del av försäkrings- eller annan skadeersättning helt eller delvis ska betalas till landskapet eller dras av från landskapsstöd som enligt 75 § beviljats för nya kostnader.

Den som får landskapsstöd ska inom sex månader efter det att de förändringar som avses i 1 och 2 mom. inträffat göra en anmälan till landskapsregeringen.

Om det senare framgår att någon anmälan inte gjorts inom utsatt tid, ska en mot landskapsstödet svarande del av egendomens gängse värde betalas till landskapet med en årlig ränta som motsvarar den av finansministeriet fastställda grundräntan beräknad på grundval av vad som därom föreskrivs särskilt i annan lagstiftning.

80 §. *Ersättning för räddningskostnader*

Om ett räddningsuppdrag har vållat en kommun kostnader som är särskilt stora med hänsyn till kommunens ekonomiska bärkraft kan kommunen erhålla ersättning av landskapsregeringen enligt prövning.

81 §. *Skadestånd*

I samband med ersättning av skador som uppkommit genom i denna lag avsedd olycka skall skadeståndslagen (FFS 412/1974) tillämpas.

82 §. *Arvode och ersättningar till den som förordnats att delta i räddningsuppgifter*

Kommunens räddningsmyndighet skall betala ett skäligt arvode till den som med stöd av 60 § beordrats att delta i ett räddningsuppdrag.

Den som deltagit i ett räddningsuppdrag har även rätt att från räddningsmyndigheten få ersättning för kläder, utrustning och arbetsredskap som förstörts eller gått förlorade i samband med att räddningsuppdraget utförts. Kommunens räddningsmyndighet skall betala full ersättning till ägaren för egendom som tagits i bruk med stöd av 59 § 1 mom. Även eventuella skador på egendomen skall ersättas.

För att erhålla ersättning skall ersättnings sökanden så snart som möjligt anmäla skadan till räddningsledaren. Därefter skall sökanden skicka en skriftlig ersättningsansökan till kommunens räddningsmyndighet inom tre månader efter det att skadan inträffade.

83 §. (2020/73) *Ersättning för olycksfall i samband med räddningsverksamhet*

Den som drabbas av olycksfall eller yrkessjukdom i samband med att han eller hon fullgör uppgifter som hänförs till räddningsverksamheten i landskapet har

rätt att få ersättning från landskapet. Ersättningen ska betalas enligt samma grunder som för olycksfall i arbete eller yrkessjukdom till den del den skadelidande inte är berättigad till lika stor ersättning enligt annan lagstiftning.

Ersättningsberättigad är den som

- 1) med stöd av 60 § beordrats att delta i ett räddningsuppdrag,
- 2) hör till en avtalsbrandkår men som inte ingår i den personkrets som lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (FFS 459/2015) tillämpas på eller
- 3) hör till en industri- eller anstaltsbrandkår som inte tillhör någon av de kommunala avtalsbrandkårerna och där olycksfallet inträffat i samband med att kåren deltagit i ett räddningsuppdrag utanför industri- eller anstaltsområdet.

Den som drabbas av ett olycksfall och hör till en avtalsbrandkår på de villkor som anges i 2 mom. 2 punkten är också berättigad till ersättning från landskapet om olycksfallet inträffat i samband med att han eller hon genomgått utbildning inom brandkåren, fullgjort uppgifter inom fastighets- eller materialvård eller deltagit i sjuktransporter.

Ärenden som rör utbetalning av ersättning med stöd av denna paragraf handläggs för en ersättningsberättigad som avses i 2 mom. 1 och 3 punkterna av den kommun där olyckan inträffat och för en kårmedlem som avses i 2 mom. 2 och 3 punkterna av den kommun som brandkåren har avtal med. Kommunen får på ansökan en gång per kalenderår en kompensation av landskapet för de ersättningar kommunen betalat.

Se L om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (FFS 459/2015).

13 kap. Ändringssökande, tvångsmedel och straff**84 §.** *Ändringssökande*

Ändring i ett beslut som kommunens räddningsmyndighet fattat med stöd av bestämmelserna i denna lag söks genom besvär i enlighet med besvär bestämmelserna i 15 kap. i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

Om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat, skall ett förvaltningsbeslut trots besvär iakttas omedelbart.

85 §. *Vite och hot om tvångsutförande*

Om någon i strid med bestämmelserna i 14, 28, 29, 34, 35, 36, 38, 46 eller 52 §§ eller i strid med bestämmelser som utfärdats med stöd av dessa lagrum vidtar åtgärder eller försummar att iakttä de skyldigheter som grundar sig på bestämmelserna, kan kommunens räddningsmyndighet genom beslut ålägga den försumlige att inom en viss tid vidta de åtgärder och iakttä de skyldigheter som krävs enligt denna lag eller annan lagstiftning.

Ett förbud eller en föreskrift som meddelats av kommunens räddningsmyndighet kan förenas med vite eller hot om att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad.

När ett ärende enligt denna lag gäller vite eller hot om tvångsutförande eller avbrytande skall i övrigt bestämmelserna i landskapslagen (2008:10) om till-

lämpning i landskapet Åland av viteslagen iakttas. (2008/45)

86 §. *Straff*

Den som åsidosätter de i 16 §, 28 § 1 mom., 30, 31, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 42 och 46 §§, 59 § 1 mom. eller 60 § 1 och 2 mom. föreskrivna skyldigheterna eller handlar i strid med bestämmelser som utfärdats med stöd därav eller bryter mot förbuden i 31 § eller 60 § 3 mom. skall, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i annan lag, för räddningsförseelse dömas till böter.

87 §. *Domseftergift*

När någon har brutit mot ett förbud som har meddelats med stöd av denna lag och förstärkts med vite, kan domstolen avstå från att döma honom eller henne till straff för samma gärning.

14 kap. Särskilda bestämmelser

88 §. (2021/91) *Tystnadsplikt och utlämnande av uppgifter*

Tystnadsplikt för den som är anställd inom räddningsväsendet och den som på ett sådant sätt som anges i 60 § deltar i räddningsverksamhet gäller i enlighet med vad som föreskrivs i offentlighetslagen för Åland.

Utän hinder av sekretessbestämmelser får i enskilda fall sådana uppgifter röjas som är nödvändiga för att skydda liv eller hälsa eller avvärja betydande skador på egendom eller i miljön. Om handlingars och uppgifters offentlighet gäller i övrigt vad som föreskrivs i offentlighetslagen för Åland.

89 §. (2013/94) *Skyldighet att lämna ut uppgifter för statistikföring*

Om skyldighet för kommunens räddningsmyndighet och Ålands polismyndighet att lämna ut uppgifter för statistikföring föreskrivs i statistiklagen (1994:42) för landskapet Åland.

90 §. *Undersökning av olyckor*

Kommunens räddningsmyndighet skall göra en bedömning av och vid behov även undersöka de bakomliggande orsakerna till en olycka. Om det inte kan uteslutas att en olycka har orsakats uppsåtligt eller av oaktsamhet skall kommunens räddningsmyndighet anmäla detta till polisen.

Om särskilda skäl föreligger kan landskapsregeringen besluta om att en särskild undersökning skall genomföras.

Den som utför undersökningen har rätt att

- 1) få tillträde till olycksplatsen,
- 2) av den som normalt ansvarar för verksamheten på olycksplatsen få tillgång till handlingar som kan vara av intresse för undersökningen,
- 3) ta prover på olycksplatsen samt
- 4) av kommunens räddningsmyndighet få tillgång till uppgifter som rör olyckan.

Polisen ska företa en polisundersökning enligt 6 kap. 1 § i polislagen (FFS 872/2011), vilken är tillämplig på Åland i enlighet med landskapslagen (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen, för att reda ut brandorsaken vid sådana eldsvådor som har

lett till dödsfall, personskador eller betydande egendomsskador. (2021/18)

91 §. *Handräckning av polisen*

Polisen är skyldig att ge handräckning i de fall det behövs för att

- 1) syn enligt 42 § skall kunna förrättas,
- 2) förhindra en sådan olycksrisk som avses i 46 § 3 mom.,
- 3) räddningsledaren skall kunna utöva sina befogenheter enligt 59 § 1 mom. och 60 § 1 och 2 mom. samt
- 4) undersökning av olyckor enligt 90 § 3 mom. skall kunna genomföras.

92 §. *Klädsel och identitetskort*

Den som företräder kommunens räddningsmyndighet skall i sitt tjänsteuppdrag bära en klädsel som klart utvisar tjänsteuppdragets art samt inneha ett identitetskort som anger tjänsteställningen.

Landskapsregeringen utfärdar genom beslut närmar bestämmelser om klädseln inom räddningsväsendet och kommunens räddningsmyndighets identitetskort.

93 §. *Kvalitetsfordringar*

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta att riksförfattningar om

- 1) tekniska krav på anordningar inom räddningsväsendet,
- 2) brandsäkerheten för produkter samt
- 3) utrustning och metoder för räddningsverksamhet skall tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Landskapsregeringen kan inom i 1 mom. avsedda områden besluta om särskilda bestämmelser om kvalitetsfordringar som skall tillämpas i landskapet.

Inom i 1 mom. avsedda områden kan landskapsregeringen inom landskapets behörighet i landskapsförordning besluta om genomförandet av EG:s direktiv.

Se LF (2006:112) om kvalitetsfordringar inom räddningsväsendet.

93a §. (2017/114) *Räddningsmyndighetens avgifter*

Kommunens räddningsmyndighet kan ta ut en avgift

- 1) för brandsyn eller en annan tillsynsätgard enligt denna lag,
- 2) för ett uppdrag som har orsakats av återkommande felaktig funktion hos en brandalarmanläggning som är ansluten till alarmcentralen vid Ålands polismyndighet,
- 3) för ett uppdrag som orsakats av uppenbar ovarsamhet och
- 4) för ett uppdrag som är avgiftsbelagt enligt vad som föreskrivs särskilt i någon annan lag.

En förutsättning för att den avgift som avses i 1 mom. 2 punkten tas ut är att brandalarmanläggningen tidigare har orsakat felaktigt larm och att kommunens räddningsmyndighet skriftligt har uppmanat ägaren eller innehavaren av objektet eller verksamhetsidkaren att reparera anläggningen. Avgifterna enligt 1 mom. 1-3 punkterna får tas ut hos objektets ägare eller innehavare eller verksamhetsidkaren.

G 14 Räddningsförordning (2006:111)

Kommunen bestämmer avgifterna i en taxa som den godkänner. Avgifterna ska fastställas så att de högst motsvarar räddningsväsendets totalkostnader för produktionen av prestationen.

15 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**94 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1977:37) om brand- och räddningsväsendet, nedan kallad brandlagen.

Åtgärder för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

95 §. Allmänna övergångsbestämmelser

När denna lag träder i kraft gäller dessutom följande:

1) utan hinder av bestämmelserna i 5 kap. skall den som innan denna lag träder i kraft innehar en tjänst eller på annat sätt utför uppgifter inom brand- och räddningsväsendet med stöd av brandlagens bestämmelser alltjämt vara behörig att i enlighet med bestämmelserna i denna lag utföra motsvarande uppgifter inom räddningsväsendet,

2) utan hinder av bestämmelserna i 50 § skall den som innan denna lag träder i kraft är anställd som sotare hos en kommun eller är verksam som sotarföretagare alltjämt vara behörig att utföra sotning,

3) beslutet om nivån på servicen enligt 20 § skall vara fastställt senast ett år efter det att denna lag trätt i kraft,

4) förordningar och beslut som tillkommit med stöd av brandlagens bestämmelser gäller fortfarande till dess giltighetstiden för dem utgår eller till dess landskapsregeringen upphäver dem,

5) brandvarnare eller andra anordningar som avses i 34 § skall vara installerade inom ett år efter det att denna lag trätt i kraft,

6) endast sådana kostnader föranledda av olyckor som inträffat efter det att denna lag trätt i kraft täcks av de ersättningar som enligt lagens 80 § skall utbetalas av landskapet,

7) de planer som fastställts med stöd av brandlagens bestämmelser gäller fortfarande för den i planen avsedda tiden eller till dess landskapsregeringen upphäver dem,

8) de förhandsbesked som givits med stöd av brandlagens bestämmelser är bindande för landskapsregeringen såvida inget annat följer av landskapsbudgeten och under förutsättning att den åtgärd som förhandsbeskedet avser vidtas inom ett år räknat från utgången av det kalenderår denna lag träder i kraft,

9) räddningsdelegationen skall tillsättas senast ett år efter det att denna lag trätt i kraft samt

10) delegationen för brand- och räddningsväsendet och delegationen för oljeskyddsärenden, tillsatta med stöd av bestämmelserna i brandlagen och landskapslagen (1977:16) om bekämpande av oljeskador, verkar fram till den tidpunkt räddningsdelegationen tillsatts.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/62):

Denna lag träder i kraft den 1 september 2023.

Svar på det allmänna nödnumret 112 ska bringas i överensstämmelse med 56a § i denna lag senast den 28 juni 2027.

G 14 Räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland**1 kap. Allmänna bestämmelser****1 §. Räddningsförordningens innehåll**

Denna förordning innehåller närmare bestämmelser om räddningsdelegationens verksamhet, räddningsplaneringen i landskapet, hur räddningsservicen skall vara upplagd, vilka behörighetskrav som skall ställas på räddningspersonalen samt hur sotningen och rengöringen av ventilationskanaler skall utföras.

Förordningen innehåller även närmare bestämmelser om vilka säkerhetsåtgärder som ska vidtas då offentliga tillställningar anordnas, eldning och annan brandfarlig verksamhet, brandvarnares utplacering och funktion, vad som ska iakttas då riskfylld verksamhet utövas, utrymningsvägar och räddningsvägar samt brandsyn. (2013/106)

2 kap. Räddningsdelegationen**2 §. Räddningsdelegationens sammansättning**

I räddningsdelegationen ingår en ordförande, en viceordförande, ett av landskapsregeringen fastställt antal övriga medlemmar samt deras suppleanter.

Ordföranden, viceordföranden, de övriga medlemmarna samt suppleanterna utses av landskapsregeringen. Därtill utser landskapsregeringen en sekreterare för delegationen.

Olika myndigheter och organisationer som har väsentlig betydelse för räddningsverksamheten och bekämpningen av miljöskador i landskapet skall vara representerade i delegationen.

3 §. Räddningsdelegationens reglemente

Landskapsregeringen utarbetar i samråd med räddningsdelegationen ett reglemente som närmare anger hur delegationen skall bistå landskapsregeringen vid utveckling, planering och uppföljning av räddningsverksamheten och bekämpningen av miljöskador i landskapet. Reglementet fastställs av landskapsregeringen.

4 §. Räddningsdelegationens verksamhetsperiod

Räddningsdelegationen verkar tills en ny landskapsregering tillsatts [i enlighet med bestämmelserna i 6a kap. lagtingsordningen (1972:11)]. En ny räddningsdelegation tillsätts efter att en ny landskapsregering tillsatts.

LO (1972:11) har ersatts av LO (2011:97).

3 kap. Planeringskyldighet**5 §. Översiktsplan för räddningsverksamheten**

Då översiktsplanen utarbetas i enlighet med vad som föreskrivs i 12 § räddningslagen (2006:106) för landskapet Åland (räddningslagen) skall räddnings-

delegationen medverka. När planen utarbetats fastställs den av landskapsregeringen. Innehållet i planen uppdateras, minst vart femte år.

6 §. (2013/106) *Extern räddningsplan*

Bestämmelser om externa räddningsplaner finns i landskapsförordningen (2013:107) om externa räddningsplaner.

7-8 §§. Upphävda (2013/106).

9 §. *Räddningsplaner för upprätthållande av den egna beredskapen*

Som ett led i upprätthållandet av den egna beredskapen skall, i enlighet med 11 och 14 §§ räddningslagen, den som äger eller innehar eller i övrigt ansvarar för verksamheten i de fastigheter eller vid de evenemang som avses i 2 mom. utarbeta en särskild räddningsplan för upprätthållande av den egna beredskapen (*räddningsplan*). Räddningsplanen skall utarbetas i samråd med kommunens räddningsmyndighet som i oklara fall avgör om en räddningsplan för ett enskilt objekt överhuvudtaget behöver utarbetas.

Räddningsplanen gäller för

1) bostadsbyggnader, byggnadsgrupper på samma tomt och byggnadsplatser under förutsättning att bostadsbyggnaderna, byggnadsgrupperna eller byggnadsplatserna inrymmer minst fem bostadslägenheter,

2) sjukhus, omsorgshem, vårdinrättningar, service- och bostadshus för funktionshindrade och andra specialgrupper samt för andra motsvarande lokaler, där det finns människor som har nedsatt förmåga att upptäcka en farlig situation eller försämrade möjligheter att handla i en farlig situation på det sätt som situationen kräver,

3) inkvarteringsanläggningar såsom hotell, vandrarhem, gästhem, pensionat och andra motsvarande lokaler, under förutsättning att de har mer än tio inkvarteringsplatser,

4) stugbyar bestående av minst fem fritidsstugor belägna inom samma administrativa område och i anslutning till varandra,

5) campingplatser,

6) samlings- och affärslokaler där det rör sig ett stort antal personer, såsom restauranger med flera än 50 kundplatser, daghemslokaler med flera än 25 platser, butiker, gallerior, skolor, idrotts- och utställningshallar, teatrar, kyrkor, bibliotek och terminaler för resande vilka har en golvyta som är större än 500 m²,

7) industri-, produktions- och lagerlokaler med fler än tio anställda,

8) lokaler, i vilka hantering eller lagring av kemikalier kan medföra fara för människors liv, hälsa, egendom eller miljön,

9) lokaler som i enlighet med författning eller myndighetsbeslut har försetts med en automatisk släckningsanordning eller brandlarmanläggning,

10) företag, inrättningar och liknande där antalet anställda och andra människor som samtidigt är på plats i allmänhet uppgår till minst 30 st,

11) utomhusarenor med minst 500 åskådarplatser samt

12) sådana evenemang som ordnas av någon som bedriver affärsverksamhet eller av någon annan sammanslutning, där den fara som föreligger för personer, brandskyddet eller miljön eller de skador som kan förorsakas av en eventuell olycka beräknas vara allvarliga därför att ett stort antal människor deltar i evenemanget eller för att evenemanget i sig omfattar särskilda risker.

10 §. *Räddningsplanens innehåll*

I tillämpliga delar skall räddningsplanen innehålla en beskrivning över

1) förutsägbara farliga situationer och deras verkningar,

2) vilka åtgärder som vidtagits för att förebygga farliga situationer,

3) vilka utrymnings- och skyddsmöjligheter som finns,

4) vilka släcknings- och räddningsarrangemang som inrättats,

5) vem som är säkerhetsansvarig och vilka som i övrigt ingår i säkerhetspersonalen,

6) hur säkerhetspersonalen reserveras och utbildas,

7) hur säkerhetspersonalen, den övriga personalen samt de som bor permanent i eller i närheten av de lokaler, byggnader, anläggningar eller evenemang som avses i 9 § 2 mom. skall informeras om planen och de uppgifter som den innehåller,

8) vilken typ av räddningsmateriel som behövs om de i 1 punkten avsedda situationerna inträffar,

9) hur olika olycks-, färo- och skadesituationer som förutsetts enligt 1 punkten skall kunna bemästras om de uppstår samt

10) hur och när planen uppdateras.

Omfanget av och innehållet i räddningsplanen skall stå i proportion till byggnadens eller anläggningens storlek och de risker som är förknippade med den.

I räddningsplanen för den typ av byggnader och inrättningar som avses i 9 § 2 mom. 2 punkten skall det ingå en separat utredning över hur den nedsatta funktionsförmågan hos dem som befinner sig i byggnaden eller lokalen beaktats i förberedelserna inför en farosituation.

Vid behov skall även sådan fastighetsanvändning som avviker från det normala beaktas i räddningsplanen.

Om det med stöd av annan lagstiftning utarbetats en särskild plan som gäller för någon av de i 9 § 2 mom. avsedda lokalerna, byggnaderna, anläggningarna eller evenemangen och som vid sidan av annat innehåller sådant som skall finnas i en räddningsplan behöver någon räddningsplan för fastigheten inte utarbetas. I dessa fall skall den särskilda planen kompletteras så att den innefattar alla de uppgifter som skall finnas i en räddningsplan för fastigheten.

Innehållet i räddningsplanen skall uppdateras minst vart femte år. När planen uppdateras skall de som bor eller arbetar i den fastighet för vilken planen gäller informeras om uppdateringen. Även andra som skall delta i verkställigheten av räddningsplanen skall informeras om uppdateringen.

G 14 Räddningsförordning (2006:111)

4 kap. Räddningsservice**11 §. Beslut om nivån på räddningsservicen dess form och innehåll**

I beslutet om nivån på räddningsservicen skall det ingå en redogörelse för

- 1) vilka olycksrisker som kan beröra kommunen och vilka riskobjekt som finns inom kommunen,
- 2) hur kommunen samarbetar med andra kommuner och organisationer,
- 3) vilka personella och materiella resurser som skall finnas i kommunen för att nödvändiga räddningsåtgärder skall kunna vidtas när en olycka inträffar eller då fara hotar,
- 4) vilka personella och materiella resurser som skall finnas i kommunen för att det skall vara möjligt att leda, utveckla, övervaka, ge utbildning och sprida information om räddningsverksamheten i kommunen,
- 5) hur kommunens invånare, företag och inrättningar skall informeras om och utbildas i sådant som rör säkerhetsfrågor och vilka allmänna mål som i anslutning härtill skall uppställas,
- 6) hur brandsynerna genomförs och sotningen ordnas i kommunen,
- 7) hur den operativa räddningsverksamheten rent faktiskt organiseras och leds, vilken personal, vilken typ av materiel och vilka tillägsresurser, exempelvis från andra kommuner, som härvid står till kommunens förfogande,
- 8) vilken beredskap som upprätthålls i kommunen,
- 9) hur befolkningen varnas, informeras och skyddas i färosituationer,
- 10) hur befolkningsskyddsarbetet bedrivs samt
- 11) när beslutet skall ses över och revideras.

5 kap. Behörighetskrav**12 §. Behörighetskrav för personal i huvudsyssla**

För att få tjänstgöra som befäl krävs att sökanden avlagt befälsexamen vid en sådan läroanstalt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) som ger befälsutbildning för allmän räddningstjänst på lägst yrkeshögskolenivå eller motsvarande nivå. Med befäl avses sådan personal som självständigt kan handha administrativa uppgifter och förebyggande säkerhetsarbete samt kan handha ansvaret för den operativa ledningen vid räddningsinsatser.

För att få tjänstgöra som underbefäl krävs att sökanden avlagt underbefälsexamen vid en sådan läroanstalt inom EES som ger yrkesutbildning för allmän räddningstjänst. Med underbefäl avses sådan personal som kan delta i förebyggande säkerhetsarbete och som leder en operativ utryckningsenhet under ledning av ett befäl.

För att få tjänstgöra inom manskapet krävs att sökanden avlagt manskapsexamen vid en sådan läroanstalt inom EES som ger yrkesutbildning för allmän räddningstjänst. Med manskap avses sådan personal som ingår i en operativ utryckningsenhet och som utför sina uppgifter under ledning av ett underbefäl.

Räddningschefen skall uppfylla behörighetskraven för befäl.

13 §. Upphävd (2010/97).

14 §. Behörighetskrav för personal i bisyssla eller inom avtalsbrandkår

Den som regelmässigt skall utföra räddningsuppdrag i bisyssla eller inom avtalsbrandkår måste ha genomgått en av landskapsregeringen godkänd utbildning som uppfyller kravnivån för de uppgifter som skall utföras och som beaktar de krav som arbetskyddsbestämmelserna ställer.

Landskapsregeringen fastställer vilka kursprogram som skall ingå i utbildningen.

15 §. Undantag från behörighetskraven

Endast sådana omständigheter som medför att det inte är erforderlig utsträckning går att anställa personal som uppfyller de i 12 och 13 §§ föreskrivna behörighetskraven utgör sådana särskilda skäl som enligt 23 §, 3 mom. räddningslagen berättigar landskapsregeringen att medge undantag från behörighetskraven.

6 kap. Sotning**16 §. Sotningsobjekt**

Eldstäder som eldas med fast eller flytande bränsle och rökkanaler för dessa skall sotas regelbundet i enlighet med vad som föreskrivs i detta kapitel.

Bestämmelsen i 1 mom. tillämpas inte på öppna spisar samt eldstäder och eldytor i centralvärmepannor.

17 §. Sotningsintervall

Sotning skall utföras med följande intervall:

- 1) eldstäder och rökkanaler vilka används i näringsverksamhet sotas efter behov, dock åtminstone en gång per år,
- 2) rökkanaler för centralvärmepannor som eldas med lätt brännolja sotas åtminstone en gång vartannat år,
- 3) rökkanaler för centralvärmepannor som eldas med tung brännolja eller fast bränsle sotas åtminstone en gång per år,
- 4) hushållseldstäder i enskilda hushåll såsom kökspisar, kakelugnar, kaminer och dylikt som används som primär källa för uppvärmning av utrymmen och för matlagning sotas åtminstone en gång per år,
- 5) hushållseldstäder enligt föregående punkt som inte används som primär källa för uppvärmning av utrymmen och för matlagning sotas åtminstone en gång vart fjärde år samt
- 6) eldstäder i fritidshus och bastuugnar i enskilt bruk sotas åtminstone en gång vart fjärde år.

Från bestämmelserna i 1 mom. kan, om sotaren i samråd med fastighetsinnehavaren konstaterar att detta är tillräckligt, avvikelser göras så att

- 1) objekt som enligt huvudregeln i 1 mom. skall sotas en gång per år kan sotas en gång vartannat år,
- 2) objekt som enligt huvudregeln i 1 mom. skall sotas en gång vartannat år kan sotas en gång senast vart fjärde år samt
- 3) objekt som enligt huvudregeln i 1 mom. skall sotas en gång vart fjärde år inte behöver sotas utan endast kontrolleras en gång vart fjärde år.

Eldstäder och rökkanaler som inte används behöver inte sotas.

18 §. Sotningsarbete

Sotningsarbete innebär att

1) vissa förberedande åtgärder skall vidtas innan själva sotningen påbörjas,

2) eldstäder och tillhörande rökkanaler samt eventuella tillägsanordningar skall sotas,

3) eldstädernas och rökkanalernas skick skall granskas,

4) igensatta rökkanaler skall öppnas,

5) luckor och rökspjäll skall rengöras samt att deras täthet och funktion skall kontrolleras,

6) aska och annat avfall som uppkommit vid sotningen skall avlägsnas och föras till en brandsäker plats,

7) stegars, ställningars och pannrums skick skall granskas samt

8) sotaren skall skriva ut ett intyg över utfört sotningsarbete och skriftligen informera representanten för sotningsobjektet och kommunens räddningsmyndighet om fel och brister i sotningsobjektet.

Efter sotningen skall eldstäderna, rökkanalerna och de övriga anordningarna som varit föremål för sotningen vara i det bruksskick som de var före sotningen. Eventuella tillägsarbeten utförs i enlighet med särskild överenskommelse mellan sotaren och representanten för sotningsobjektet.

19 §. Intyg över utfört sotningsarbete

Sotaren skall utfärda ett intyg över det utförda sotningsarbetet och ge det till representanten för sotningsobjektet. Intyget skall innehålla uppgifter om

1) sotningsobjektet,

2) vem som utfört sotningen,

3) när sotningen utförts,

4) vilka åtgärder som vidtagits,

5) vilka fel och brister som observerats,

6) vilka tillägsarbeten som utförts samt

7) hur stor den totala avgiften är och till vilka belopp delavgifterna uppgår.

7 kap. Rengörning av ventilationsanläggningar**20 §. Ventilationsanläggningar som skall rengöras**

Ventilationsanläggningar skall rengöras regelbundet i enlighet med vad som föreskrivs i 21 § och kravet gäller kanaler, kammare, fläktar, brandbegränsare och andra anordningar i anläggningen som påverkar dess brandsäkerhet och omfattar frånluftsdelen i ventilationsanläggningarna. Tilluftsdelen rengörs efter behov vilket bedöms av kommunens räddningsmyndighet.

21 §. Rengöringsintervall

Ventilationsanläggningar där mat lagas yrkesmässigt skall rengöras en gång per år. Detsamma gäller ventilationsanläggningar för sprutmålerier, snickerier, textilfabriker, tvättinrättningar, bagerier och rökerier samt för industri- och andra lokaler där det i ventilationsanläggningarna kan samlas betydande mängder sådana ämnen som lätt sprider brand. Även ventilationsanläggningar för utrymmen i vilka brännbar vätska industriellt framställs eller används skall rengöras en gång per år.

Ventilationsanläggningar som inte omfattas av 1 mom. i sjukhus, ålderdomshem, slutna anstalter,

daghem, skolor, hotell, semesterhem, internat och restauranger ska rengöras minst en gång vart sjätte år. (2020/44)

22 §. Intyg över utfört rengöringsarbete

Den som rengjort ventilationsanläggningen skall utfärda ett intyg över det utförda rengöringsarbetet och ge det till den som äger eller innehar den fastighet eller lokal i vilken rengöringsarbetet utförts. Även kommunens räddningsmyndighet har rätt att få ett sådant intyg.

Intyget skall innehålla en redogörelse för

1) vad som rengjorts,

2) vem som utfört rengöringen,

3) när rengöringen utförts,

4) vilka rengöringsåtgärder som vidtagits och metoder använts i samband härmed samt

5) vilka fel och brister som observerats vid rengöringen och vilka reparationer som utförts.

Ur redogörelsen för vidtagna rengöringsåtgärder skall närmare framgå

1) att alla för rengöringen nödvändiga förberedelseåtgärder vidtagits,

2) att ventilationsanläggningens inre ytor, spjäll och andra anordningar rengjorts,

3) att anläggningens täthet och dess funktion kontrollerats samt

4) att anläggningen körts igång och trimmats in efter rengöringen.

23 §. Särskilda kompetenskrav

Den som ansvarar för rengöring av ventilationsanläggningar som ett led i utövningen av en näringsverksamhet skall uppfylla av landskapsregeringen särskilt fastställda kompetenskrav för att rengöringen därigenom skall kunna skötas med tillräcklig sakkunskap, effektivitet och noggrannhet. Han eller hon skall även ha tillgång till de verktyg och instrument som normalt krävs för att en ventilationsanläggning skall kunna rengöras på bästa sätt.

Den som avser att rengöra ventilationsanläggningar regelbundet som ett led i utövningen av en näringsverksamhet skall även göra en skriftlig anmälan om detta till kommunens räddningsmyndighet innan verksamheten inleds. Till anmälan bifogas en utredning varur det skall framgå att näringsidkaren är i besittning av den kompetens som erfordras.

Rengöringsverksamheten får inte påbörjas innan kommunens räddningsmyndighet lämnat sitt godkännande till detta.

8 kap. Offentliga tillställningar**24 §. Definition av offentliga tillställningar**

Med offentliga tillställningar avses evenemang som äger rum inom ett avgränsat område inomhus eller utomhus till vilket allmänheten har tillträde oberoende av om inträdesavgift uppårs eller inte.

25 §. Tillämpningsområde

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på offentliga tillställningar som hålls inomhus och där det reserverats utrymme för mer än 300 personer. Bestäm-

G 14 Räddningsförordning (2006:111)

melseorna tillämpas även på offentliga tillställningar som hålls utomhus och där det reserverats utrymme för mer än 1000 personer. Dock skall bestämmelserna i 27 § tillämpas på offentliga tillställningar som hålls inomhus oavsett hur mycket utrymme som reserverats.

Om särskilda skäl föreligger kan kommunens räddningsmyndighet ställa särskilda krav på säkerheten vid en offentlig tillställning, trots att det totala antalet besökare som samtidigt kan närvara vid tillställningen understiger de i 1 mom. angivna antalen. Sådana särskilda skäl kan vara att området där tillställningen skall äga rum är särskilt litet i förhållande till besökarantalet eller att området eller tillställningens karaktär innebär särskilda risker.

Bestämmelser om upplag, hantering och transport av eldfarlig celluloid finns i rikets förordning angående upplag, hantering och transport av eldfarlig celluloid (FFS 93/1934) samt i handels- och industriministeriets beslut angående upplag, hantering och transport av eldfarlig celluloid, som temporärt förflyttas från dess egentliga förläggingsplats (FFS 239/1944). (2021/56)

En skriftlig anmälan om filmförevisning med sådan brandfarlig film som avses i rikets förordning angående upplag, hantering och transport av eldfarlig celluloid, ska ha inkommit till det kommunala räddningsväsendet senast en vecka innan biografförevisning genomförs. Detta gäller oavsett antalet deltagare, typ av lokal eller om det sker inom- eller utomhus. Av anmälan ska det framgå om det avser ett enskilt tillfälle eller för en begränsad tidsperiod inte överstigande en månad. Filmförevisning av denna typ faller under de särskilda skäl som föreskrivs i 2 mom. (2021/56)

26 §. Säkerhetsarrangemang vid offentliga tillställningar

Den som har det övergripande ansvaret för att en offentlig tillställning anordnas (*arrangören*) skall utse en särskilt namngiven person med uppgift att ansvara för säkerheten vid tillställningen (*säkerhetsansvarig*).

En vecka innan en offentlig tillställning anordnas skall arrangören göra en skriftlig anmälan om detta till kommunens räddningsmyndighet. Om räddningsmyndigheten anser att säkerhetsarrangemangen vid tillställningen är bristfälliga skall räddningsmyndigheten ge särskilda anvisningar om vilka säkerhetsåtgärder som skall vidtas för att tillställningen skall få anordnas.

27 §. Lokalinnehavares skyldigheter

Den som innehar en samlingslokal skall vid eventuell uthyrning av lokalen, såväl muntligen som skriftligen, informera den som hyr lokalen om vilka säkerhetsarrangemang som skall iakttas i lokalen och vilka säkerhetskrav som måste vara uppfyllda för att en offentlig tillställning skall få anordnas i lokalen.

28 §. Säkerhetskrav

För att en god säkerhet vid en offentlig tillställning skall kunna upprätthållas kan kommunens räddningsmyndighet ställa krav på

- 1) utgångar,
- 2) omfattningen av och olycks säkerheten hos utsmäckningar och andra anordningar,
- 3) anordningar som förebygger risken för personskador genom klämning och nedtrampning,
- 4) anordningar och arrangemang som används av de som uppträder vid tillställningen,
- 5) utrustning för brandsläckning och förstahjälpsamt
- 6) personal som skall upprätthålla säkerheten vid tillställningen.

Kommunens räddningsmyndighet kan även kräva att det högsta antalet besökare som samtidigt får befinna sig inom området för tillställningen är sådant att säkerheten inte äventyras.

Uppfylls inte de i 1 och 2 mom. ställda kraven får inte tillställningen anordnas.

Behandlingen av de anmälningar om att få anordna offentliga tillställningar vilka inkommit till kommunens räddningsmyndighets skall samordnas med polismyndighetens behandling av gjorda anmälningar och inkomna tillståndsansökningar om offentliga nöj-estiltställningar.

9 kap. Eldning och annan brandfarlig verksamhet

29 §. Eldningsanordningar

Med en i 31 § 1 mom. räddningslagen angiven anordning för eldningsändamål avses en sådan eldstad och anordning i vilken eld kan göras upp och förbränning upprätthållas och som är så konstruerad att elden på ett tillförlitligt sätt alltid hålls inom eldstaden eller anordningen.

30 §. Eldning

Med eldning avses användning av sådana anordningar som avses i 29 § och sådan användning av redskap och anordningar som på ett okontrollerbart sätt kan orsaka brand i naturen genom eldslåga, särskilt hög temperatur eller gnistbildning.

31 §. Eldningsarbeten

Då varning för skogsbrand är utfärdad skall den som avser att utföra vissa arbeten anmäla detta till kommunens räddningschef.

Med vissa arbeten avses

- 1) eldning i samband med skogsindustriell verksamhet och jordbruk,
- 2) maskinell markberedning i skogsmark,
- 3) användning av maskiner med slirskydd av stål eller motsvarande anordningar som kan orsaka gnistbildning vid körning i skogsmark,
- 4) maskinell slyröjning vid vägar och i skogsmark med aggregat som kan orsaka gnistbildning eller
- 5) annan nödvändig eldning av andra särskilda skäl.

Arbetet får inte inledas innan räddningschefen har lämnat sitt godkännande till detta. Godkännandet kan vara förenat med vissa villkor såsom att arbetet inte får sättas igång innan vissa förberedande säkerhetsåtgärder vidtagits. Räddningschefen kan förbjuda att arbetet sätts igång om omständigheterna bedöms vara sådana att tillräcklig säkerhet inte kan uppnås vid arbetets utförande.

10 kap. Brandvarnare

32 §. Placering och funktion

Brandvarnare skall finnas i bostäder samt i inkvarteringslokaler och vårdinrättningar som inte är utrustade med brandalarmanläggning. Det skall finnas minst en brandvarnare per våningsplan. Brandvarnare skall utplaceras så att även sovande personer kan väckas av alarmsignalen. Beroende på bostadens storlek, form och förekomst av anordningar som kan orsaka brandfara kan flera brandvarnare vara nödvändiga. Med bostad avses både permanent bostad och tillfällig bostad såsom fritidsbostad.

Även i inkvarteringslokaler och vårdinrättningar skall det finnas enskilda brandvarnare, brandvarnargrupper eller brandvarnarsystem. Hur många brandvarnare som skall utplaceras beror på antalet övernattande personer, lokalernas storlek och form samt förekomsten av anordningar som kan orsaka brandfara.

Landskapsregeringen kan ge närmare anvisningar om brandvarnarnas utplacering och funktion.

11 kap. Riskfylld verksamhet

33 §. Bedömningsgrunder

Landskapsregeringen fastställer särskilt var i landskapet det finns anläggningar i vilka riskfylld verksamhet utövas och vilka anläggningarna är efter samråd med de kommuner där anläggningarna är lokaliserade. Den riskinventering som ingår i beslutet om räddningsservicen enligt 11 § skall ligga till grund för landskapsregeringens och kommunernas bedömning. Vid bedömningen av risknivån i en anläggning beaktas vilka risker som finns i själva anläggningen och vilka risker som anläggningsverksamheten medför för andra verksamheter utanför anläggningen.

34 §. Intern riskanalys

Den som ansvarar för utövningen av en riskfylld verksamhet (*verksamhetsansvarige*) skall göra en intern riskanalys som

- 1) beskriver vilka möjliga olyckor som kan medföra allvarliga skador på människor och miljö och hur händelseförloppet vid sådana olyckor utvecklar sig,
- 2) anger vilken sannolikheten är för att sådana olyckor kan inträffa,
- 3) anger vilka händelser som kan bidra till att sådana olyckor kan inträffa samt
- 4) innehåller en bedömning av konsekvenserna av sådana olyckor.

35 §. Anskaffning av utrustning

Den verksamhetsansvarige skall även anskaffa utrustning för

- 1) information, varning och alarm,
- 2) övervakning, mätning och analys,
- 3) släckning av brand,
- 4) uppsamling av kemikalier och andra utsläpp,
- 5) begränsning av utflöde,
- 6) tillvaratagande och neutralisering av skadliga ämnen samt
- 7) livräddning.

36 §. Beredskapsskyldighet

Utöver vad som föreskrivs 34 och 35 §§ skall den verksamhetsansvarige upprätthålla en beredskap som innebär

- 1) att personal med särskilda kunskaper finns tillgänglig,
- 2) att särskilda säkerhetsrutiner etableras och säkerhetsövningar hålls,
- 3) att en begränsad insatstid för personalen fastställs,
- 4) att informationsrutiner etableras samt
- 5) att reservsystem för särskilt viktiga funktioner finns installerade.

37 §. Genomförande och dokumentation av säkerhetsåtgärder

De säkerhetsåtgärder som den verksamhetsansvarige enligt 34, 35 och 36 §§ är skyldig att vidta skall vara skäligen och kostnadsmässigt stå i proportion till den nytta de medför. Samtliga säkerhetsåtgärder skall dokumenteras i ett säkerhetsdokument för anläggningen. Säkerhetsåtgärderna skall genomföras i samråd med kommunens räddningsmyndighet vilken i sin operativa planering särskilt skall beakta de anläggningar som bedriver riskfylld verksamhet.

12 kap. Utrymningsvägar och räddningsvägar

38 §. Utrymningsvägar

I landskapets bygglagstiftning finns bestämmelser om hur utrymningsvägarna skall utplaceras och dimensioneras samt vilken belysning de skall ha.

Dörrar i utrymningsvägar skall kunna öppnas inifrån utan nyckel. I enskilda fall kan kommunens räddningsmyndighet tillåta avvikande lösarrangemang under förutsättning att säkerheten inte äventyras.

Föremål eller konstruktioner i eller i anslutning till en utrymningsväg får inte vara monterade eller uppställda så att de inkräktar på utrymningsvägens bredd och höjd eller begränsar möjligheten att öppna dörren i utrymningsvägen eller annars försvårar framkomligheten i utrymningsvägen.

39 §. Räddningsvägar

Sådana räddningsvägar som anges i räddningslagens 39 § skall utmärkas med en skylt med texten Räddningsväg får inte blockeras. Skylten skall utformas och användas i enlighet med vad som föreskrivs i 27 § landskapsförordningen (2005:35) om vägmärken.

13 kap. Brandsyn

40 §. Tidsintervallet mellan två på varandra följande brandsynförrättningar

Brandsyn skall förrättas varje år i

- 1) sådana lokaler, byggnader och anläggningar som avses i 9 § 2 mom. 2, 3, 4, 5, 6, 8 och 9 punkten,
- 2) sådana hamnar och trafikplatser där hantering av farligt gods förekommer regelbundet,
- 3) gästhamnar med fler än 100 båtplatser,
- 4) större anläggningar under jord samt
- 5) byggnader med fler än 8 våningar.

G 15 LF (2013:107) om externa räddningsplaner

Brandsyn skall förrättas vartannat år i

- 1) sådana lokaler, byggnader och anläggningar som avses i 9 § 2 mom. 7, 10 och 11 punkten,
- 2) gästhamnar med 25-100 båtplatser samt
- 3) byggnader med 4-8 våningar.

I sådana lokaler, byggnader och anläggningar som avses i 9 § 2 mom. 1 punkten skall brandsyn förrättas vart tredje år. Detsamma gäller sådana typer av lokaler, byggnader och anläggningar som avses i 9 § 2 mom. 3, 4, 5, 6, 7, 10 och 11 punkten men som inte omfattas av krav på räddningsplan.

I hamnar utöver de som avses 1 mom. 2 och 3 punkten och 2 mom. 2 punkten samt bostadshus med 3-4 lägenheter och enstaka uthyrningsstugor skall brandsyn förrättas vart femte år.

41 §. Särskilda bestämmelser

Om en lokal, byggnad eller anläggning kan hänföras till flera kategorier skall brandsyn förrättas i enlighet med vad som gäller för den kategori som har det kortaste tidsintervallet mellan två på varandra följande brandsynsförrättningar.

14 kap. upphävt (2013/96)

42 §. Upphävd (2013/96).

43-45 §§. Upphävda (2010/97).

15 kap. Ikraftträdelsebestämmelser

46 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2007.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2000:22) om landskapets alarmcentral.

G 15 Landskapsförordning (2013:107) om externa räddningsplaner

1 §. Definitioner

I denna förordning avses med:

1) *Räddningsmyndighet* Mariehamns räddningsverk eller räddningsområdet Ålands landskommuner.

2) *Produktionsanläggning* ett område som övervakas av en verksamhetsutövare och där farliga kemikalier eller explosiva varor tillverkas, hanteras eller upplagras i en eller flera anläggningar.

3) *Anläggning* en teknisk enhet inom en produktionsanläggning där farliga kemikalier, explosiva varor eller utvinningsavfall produceras, används, hanteras eller upplagras samt utrustning, konstruktioner, rörsystem, maskiner, verktyg, för enhetens bruk avsedda lastnings- och lossningsplatser, lager eller motsvarande anordningar som är nödvändiga för enhetens drift.

4) *Deponi för utvinningsavfall* en i 53h § 2 mom. landskapslagen (2008:124) om miljöskydd avsedd deponi för utvinningsavfall som medför risk för storolycka. Utvinningsavfall innefattar avfall som uppkommer vid prospektering, utvinning och bearbetning av mineraltillgångar och drift av stenbrott och som har sitt ursprung direkt från dessa verksamheter.

5) *Verksamhetsutövare* en juridisk eller fysisk person som tillverkar, importerar, saluför, släpper ut på marknaden, överlåter, exporterar, lagrar, förpackar, distribuerar, innehar, förvarar, använder, transporterar eller på annat sätt hanterar farliga ämnen eller kemikalier, explosiva varor eller andra motsvarande produkter eller utvinningsavfall.

6) *Storolycka* betydande utsläpp, brand, explosion eller en annan händelse, som orsakas av okontrollerade situationer i samband med i en produktionsanläggning eller i en deponi för utvinningsavfall, och som medför omedelbar eller fördröjd fara för människors hälsa, för miljön eller för egendom och där ett eller flera farliga ämnen eller utvinningsavfall ingår.

7) *Allmänheten* en eller flera fysiska eller juridiska personer och, i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis, sammanslutningar, organisationer eller grupper av dessa.

8) *Den berörda allmänheten* den del av allmänheten som olyckan berör eller kan beröra eller vars intresse tillämpningsområdet för 6, 7 och 8 §§ rör; vid tillämpningen av denna definition ska icke-statliga organisationer som främjar miljövard och uppfyller eventuella krav i nationell lagstiftning anses ha intresse i denna fråga.

9) *Rehabilitering* behandling av område som påverkats av en avfallsanläggning, så att området återställs i tillfredsställande skick, särskilt med avseende på markvalitet, djur och växtliv, naturliga livsmiljöer, sötvattenssystem, landskap och eventuella nyttoanvändningar.

10) *Väsentlig förändring* en ändring i fråga om struktur eller drift av en avfallsanläggning, som, enligt den behöriga myndighetens uppfattning, kan få betydande negativa följder för människors hälsa eller miljön.

11) *Plats för verksamheten*: allt område på en specifik geografisk plats som förvaltas av en verksamhetsutövare.

2 §. Extern räddningsplan

Med extern räddningsplan avses i denna förordning en sådan plan för storolyckor som i enlighet med 13 § räddningslagen ska utarbetas för en i annan lagstiftning särskilt definierad anläggning i vilken farliga kemikalier tillverkas, används, hanteras eller upplagras eller en deponi för utvinningsavfall som medför risk för storolycka.

En extern räddningsplan är en av räddningsmyndigheten och myndigheterna i räddningslagens 9 § i samarbete med verksamhetsutövaren uppgjord räddningsplan där man har beaktat

1) säkerhetsrapporten och den interna räddningsplanen för produktionsanläggningen i fråga,

2) den interna räddningsplanen och handlingen över säkerhetsprinciperna för verksamheten för den aktuella deponin för utvinningsavfall.

3 §. Uppgörande av extern räddningsplan

Räddningsmyndigheten kan göra upp en gemensam extern räddningsplan för produktionsanläggningar som är belägna inom samma industriområde och som

bildar en funktionell helhet eller produktionsanläggningar som är belägna så nära varandra att en olycka i en produktionsanläggning kan orsaka skada inom en annan produktionsanläggnings område.

När en extern räddningsplan görs upp för de produktionsanläggningar som nämns i 1 mom. ska räddningsmyndigheten också beakta produktionsanläggningar inom samma område för vilka en extern räddningsplan inte behöver göras upp, men i vilka farliga kemikalier hanteras och upplagras, genom att beakta de eventuella risker för storolycka och andra olyckor som de utsätts för eller som de medför.

För uppgörande av den externa räddningsplanen ska

1) Landskapsregeringen lämna räddningsmyndigheten en säkerhetsrapport för produktionsanläggningen i fråga uppgjord av verksamhetsutövaren och resultaten av granskningen av den,

2) ÅMHM lämna räddningsmyndigheten en handling över säkerhetsprinciperna för verksamheten och en intern räddningsplan för den aktuella deponin för utvinningsavfall, båda uppgjorda av verksamhetsutövaren.

Den externa räddningsplanen ska göras upp inom åtta månader från den dag då räddningsmyndigheten fått tillgång till de dokument som nämns i 3 mom. och som gjorts upp för en produktionsanläggning, eller en deponi för utvinningsavfall.

Om ändringar görs i den interna räddningsplanen eller i beredskapsplanen, ska räddningsmyndigheten inom sex månader från den dag då verksamhetsutövaren lämnat räddningsmyndigheten uppgifter om saken, uppdatera den externa räddningsplanen så att den motsvarar den nya situationen.

När räddningsmyndigheten gör upp den externa räddningsplanen i samarbete med verksamhetsutövaren ska yttranden vid behov begäras av de samarbetspartner som nämns i 13 § räddningslagen.

Den externa räddningsplanen godkänns av räddningsmyndigheten.

4 §. *Allmänna riktlinjer utgående från vilka innehållet i den externa räddningsplanen ska fastställas*

Den externa räddningsplanen ska göras upp med följande mål:

1) Det byggs upp en kapacitet som gör det möjligt att i förväg vidta erforderliga åtgärder för att minimera olycksrisken. Olyckor som inträffar ska avgränsas och hanteras så att följderna minimeras och de skador som orsakas människor, miljö och egendom begränsas.

2) Nödvändiga åtgärder ska vidtas för att så effektivt som möjligt skydda människor och miljö från följderna av storolyckor.

3) Befolkningen, de som deltar i räddningsverksamheten samt övriga myndigheter och produktionsanläggningar som berörs av verksamheten vid anläggningen får nödvändiga uppgifter om en farlig situation och om vilka åtgärder som därvid måste vidtas.

4) Förberedande åtgärder ska vidtas för iståndsättning, rehabilitering, återställande, rengöring och sanering av miljön efter en storolycka så att verkningarna

av en olycka på sikt ska kunna undanröjas. Bestämmelser om iståndsättning, rehabilitering, återställande och sanering av miljön efter en storolycka finns i landskapslagen (2008:124) om miljöskydd och landskapslagen (2009:56) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador.

5 §. *Innehållet i den externa räddningsplanen*

Den externa räddningsplanen ska innehålla en redogörelse för:

1) Allmän information om området, hur anläggningens interna räddningsorganisation är uppbyggd där uppgifter om berörda tjänsteinnehavares befattning och funktion anges.

2) Hur de som saken gäller snabbt kan informeras om eventuella olyckor. Hur larm inom och utanför anläggningen utgår samt hur en nödanmälan görs då en olycka inträffar eller farliga situationer uppstår.

3) Hur räddningsverksamheten leds och organiseras, vilken aktionsberedskap som upprätthålls, hur räddningsresurserna fördelas samt hur kommunens räddningsmyndighet, övriga myndigheter och anläggningens interna räddningsorganisation samordnar sin verksamhet då en olycka inträffar.

4) Vilka som i egenskap av sakkunniga ska vara tillgängliga vid olyckor och skadebekämpning.

5) Den bekämpningsutrustning som ska finnas tillgänglig vid anläggningen.

6) Vilka risker för storolyckor som finns inom anläggningen, vilka förberedande åtgärder som vidtagits för att nedbringa dessa samt hur verksamheten vid anläggningen ska bedrivas när storolyckor inträffar eller fara hotar.

7) Hur räddningsverksamheten genomförs utanför området och hur verksamheten organiseras i olika olycksscenarier,

8) Hur allmänheten ska förhandsinformeras om olycksriskerna inom anläggningen. Hur allmänheten ska varnas och informeras om en olycka som inträffat och dess följder och hordana instruktioner befolkningen ska ges.

9) Vilka kontakter som etablerats med myndigheter utanför landskapet, vilka förutsätts medverka på grund av olyckans utsträckning.

10) Hur de myndigheter som ansvarar för räddningsverksamheten i de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen informeras om sådana storolyckor i produktionsanläggningar eller i deponier för utvinningsavfall som kan få gränsöverskridande följder.

6 §. *Hörande samt framläggande av handlingarna till påseende vid beredningen*

Vid beredningen av den externa räddningsplanen ska räddningsmyndigheten ordna ett allmänt diskussionsmöte för den berörda allmänheten och offentligt lägga fram ett utkast till extern räddningsplan. Räddningsplanen ska också läggas fram om det gjorts väsentliga förändringar i den till följd av en översyn.

Den berörda allmänheten ska ges möjlighet att yttra sig inom rimlig tid. Räddningsmyndigheten ska ge allmänhetens inlägg vederbörlig hänsyn vid utarbetandet av den externa beredskapsplanen.

G 15 LF (2013:107) om externa räddningsplaner

En annons om diskussionsmötet ska publiceras i en tidning med allmän spridning på orten, på kommunens anslagstavla och på kommunens webbplats minst 14 dagar före diskussionsmötet. Av annonsen ska framgå syftet med planen samt följande uppgifter:

- 1) det område planen gäller,
- 2) den myndighet som ansvarar för planeringen och andra berörda parter,
- 3) var ytterligare information kan fås,
- 4) den plats där handlingarna är framlagda och den tid under vilken de är framlagda,
- 5) plats och tidpunkt för diskussionsmötet,
- 6) i vilken form åsikter kan framföras, tidsfrist och kontaktuppgifter.

Bestämmelser om framläggande av handlingar finns i 57 § förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. Planen ska dessutom finnas framlagd på räddningsmyndighetens webbplats. Bestämmelser om sekretessbelagda myndighetshandlingar finns i [9 § landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet].

LL (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet har ersatts av offentlighetslag (2021:79).

7 §. Information om externa räddningsplaner och översyn av dem

Den berörda allmänheten ska informeras om de externa räddningsplanerna. Informationen ska också lämnas till alla byggnader och platser som är i allmänt bruk, såsom skolor och sjukhus, inbegripet de produktionsanläggningar som nämns i 3 §, vars säkerhet kan påverkas av en storolycka. När det gäller produktionsanläggningar och deponier för utvinningsavfall sker informerandet i samarbete med verksamhetsutövaren på så sätt att informationen om de externa räddningsplanerna fogas till den information som verksamhetsutövaren lämnar till de ovan nämnda.

Informationen ska upprepas när väsentliga förändringar görs i de externa räddningsplanerna, dock med högst fem års mellanrum.

Information som är viktig med tanke på säkerheten ska fortlöpande finnas tillgänglig för dem som nämns i 1 mom. åtminstone hos räddningsmyndighetens och på räddningsmyndighetens webbplats.

Tillräcklig information om produktionsanläggningarnas externa räddningsplaner ska dessutom lämnas till de medlemsstater i Europeiska unionen som löper risk att påverkas av gränsöverskridande följder av en storolycka i en produktionsanläggning.

De externa räddningsplanerna ska ses över och uppdateras minst vart tredje år och samordnas med andra planer för anläggningen så att den externa räddningsplanen och de övriga planerna bildar en enhetlig och fungerande helhet. Vid översynen ska de förändringar som skett på området, inom räddningsverksamheten och beredskapen för den samt i fråga om tillämpningen av ny teknik och kunskap beaktas.

8 §. Uppgifter som ska lämnas till allmänheten med tanke på risken för en storolycka

De uppgifter som utgör information om externa räddningsplaner för deponier för utvinningsavfall finns i bilaga VI i statsrådets förordning om över-

vakning av hanteringen och upplagringen av farliga kemikalier (FFS 855/2012) som tillämpas med stöd av landskapsförordningen (2007:99) om tillämpning i landskapet Åland av riksforfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.

De uppgifter som utgör information om externa räddningsplaner för produktionsanläggningar finns i bilaga 4C i statsrådets förordning om utvinningsavfall (FFS 190/2013) som tillämpas med stöd av landskapsförordningen (2008:108) om utvinningsavfall.

9 §. Nödvändiga uppgifter för tillsynen över genomförandet av externa räddningsplaner

Landskapsregeringen ska årligen före utgången av mars göra en förteckning över produktionsanläggningar inom dess verksamhetsområde för vilka det krävs en säkerhetsrapport.

ÅMHM ska årligen före utgången av mars göra en anmälan till landskapsregeringen om de deponier för utvinningsavfall för vilka det krävs en handling över säkerhetsprinciperna för verksamheten.

Av de uppgifter som avses i 1-2 mom. ska framgå kommunen där området är beläget och adressuppgifter för området.

Den anmälan som avses i 2 mom. behöver inte göras om det inte skett några förändringar i uppgifterna sedan den senaste anmälan.

Räddningsmyndigheten ska lämna de externa räddningsplanerna till landskapsregeringen för bedömning. Landskapsregeringen ska bedöma de externa räddningsplanerna och vid behov sända dem till räddningsmyndigheten för komplettering.

10 §. Övningar

I den externa räddningsplanen ska ingå en plan för ordnandet av övningar med tanke på storolyckor. Planen ska innehålla uppgifter om vilka aktörer som deltar i övningen, hur övningen genomförs, dess omfattning samt tidpunkten och platsen för övningen.

Övningarna ska ordnas i samarbete med verksamhetsutövaren och andra myndigheter som deltar i räddningsverksamheten minst en gång vart tredje år.

En rapport om övningarna ska göras upp. Utifrån övningarna görs vid behov en översyn av de externa räddningsplanerna.

Landskapsregeringen ska övervaka och följa förberedelserna för och genomförandet av övningar med tanke på storolyckor samt nivån på dem, och vid behov delta i övningarna.

11 §. Införande i åtgärdsregistret

I det åtgärdsregister som avses i 67 § räddningslagen ska räddningsmyndigheten i fråga om storolyckor införa åtminstone följande uppgifter:

- 1) Datum, klockslag och plats för storolyckan samt namn på och adress för det aktuella området,
- 2) En kort beskrivning av omständigheterna och förloppet vid storolyckan med uppgifter om vilka farliga eller skadliga ämnen det är fråga om,
- 3) Personskador,
- 4) Direkta miljöskador,
- 5) Egendomsskador,

6) Gränsöverskridande följer,

7) En kort beskrivning av de räddningsinsatser som har genomförts och de försiktighetsåtgärder som omedelbart måste vidtas för att undvika att olyckan upprepas.

G 16 Landskapsförordning (2006:112) om kvalitetsfordringar inom räddningsväsendet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Förordningens tillämpningsområde

Med de avvikelser som anges i denna förordning skall de riksförfattningar som finns angivna i förteckningen nedan tillämpas i landskapet.

1. Inrikesministeriets föreskrift om brandvarnarens tekniska egenskaper och placering (SM-1999-00256/Tu33).

2. Inrikesministeriets föreskrift om ljudsignaler som används för att varna befolkningen (SM-1999-353/Tu35).

3. Inrikesministeriets föreskrift om anskaffning, installation, ibruktagning, service och besiktning av brandalarmanläggningar (SM-1999-440/Tu33).

4. Inrikesministeriets förordning om automatiska släckningsanläggningar (FFS 744/2000).

5. Inrikesministeriets förordning om handbrandsläckare (FFS 790/2001).

6. Inrikesministeriets förordning om märkning och belysning av utrymningsvägar i byggnader (FFS 805/2005).

7. Inrikesministeriets förordning om granskning och service av handbrandsläckare (FFS 917/2005).

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § 1 mom. angivna författningarna ankommer på statens myndigheter skall i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området och inte annat följer av bestämmelser i denna förordning.

3 §. Tillämpning av hänvisningar till riksförfattningar vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen

Hänvisas i de i 1 § 1 mom. nämnda författningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen, skall hänvisningarna endast avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen om sådana finns.

4 §. Språkkrav

Bruksanvisningar och annan information som enligt de i 1 § 1 mom. angivna författningarna skall finnas på brand- och släckningsanordningar samt annan utrustning samt i och invid byggnader och anläggningar skall i landskapet vara skrivna åtminstone på svenska, om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beviljar undantag från kravet.

5 §. Avvikelser

En hänvisning i någon av de 1 § 1 mom. angivna författningarna till en SFS-EN-standard kan i landskapet även avse en SS-EN-standard.

Faran över-signalen (obruten jämn ljudsignal vars längd är en minut) som avses i den i 1 § 1 mom. 2 punkten angivna förordningen får i landskapet även användas som brandalarmsignal.

2 kap. Särskilda bestämmelser

6 §. Anvisningar

Landskapsregeringen ger närmare anvisningar om ytbärgning, vattendykning, rökdykning och arbeten på hög höjd.

7 §. Brandalarmanläggningar

Affärer för brandalarmanläggningar som med stöd av den i 1 § 1 mom. 3 punkten angivna föreskriften införts i Säkerhetsteknikcentralens förteckning över godkända affärer för brandalarmanläggningar får även bedriva affärsverksamhet i landskapet under förutsättning att landskapsregeringen lämnat sitt godkännande till detta. Endast vid behov prövar landskapsregeringen särskilt, innan godkännandet lämnas, om affärerna besitter den tekniska kompetens som erfordras för att bedriva affärsverksamhet i landskapet. Detsamma gäller sådana affärer för brandalarmanläggningar som är verksamma i en annan medlemsstat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och som där, med stöd av nationell lagstiftning och på likvärdiga grunder, godkänts av behörig myndighet.

De behörighetsintyg som Säkerhetsteknikcentralen utfärdar med stöd av den i 1 § 1 mom. 3 punkten angivna föreskriften och som utvisar att innehavaren av intyget (ansvarspersonen) har kompetens att utföra planerings-, installations- och servicearbeten på brandalarmanläggningar gäller även i landskapet. Detsamma gäller sådana motsvarande behörighetsintyg som, med stöd av nationell lagstiftning och på likvärdiga grunder, utfärdats av behörig myndighet i en annan medlemsstat inom EES.

I de fall där ansvarspersonen för brandalarmanläggningar inte har den kompetens som enligt den i 1 § 1 mom. 3 punkten angivna föreskriften krävs för att få behörighetsintygets giltighetstid förlängd bedömer landskapsregeringen, i varje enskilt fall, vilken kompletteringsutbildning han eller hon skall genomgå för att landskapsregeringen skall utfärda ett nytt behörighetsintyg.

Landskapsregeringen kan även förordna att besiktningssorgan som godkänts i riket får verka i landskapet.

8 §. Automatiska släckningsanläggningar

Installationsaffärer för automatiska släckningsanläggningar som med stöd av den i 1 § 1 mom. 4 punkten angivna förordningen införts i Säkerhetsteknikcentralens förteckning över godkända installationsaffärer för automatiska släckningsanläggningar får även bedriva affärsverksamhet i landskapet under förutsättning att landskapsregeringen lämnat sitt godkännande till detta. Endast vid behov prövar landskapsregeringen särskilt, innan godkännandet lämnas, om affärerna besitter den tekniska kompetens som erfordras för att bedriva affärsverksamhet i landskapet. Detsamma gäller sådana installationsaffärer för auto-

G 17 RPF (2017:58) om Gränsbevakningsväsendets uppgifter

matiska släckningsanläggningar som är verksamma i en annan medlemsstat inom EES och som där, med stöd av nationell lagstiftning och på likvärdiga grunder, godkänts av behörig myndighet.

De behörighetsintyg som Säkerhetsteknikcentralen utfärdar med stöd av den i 1 § 1 mom. 4 punkten angivna förordningen och som utvisar att innehavaren av intyget har kompetens att utföra planerings-, installations- och servicearbeten på automatiska släckningsanläggningar gäller även i landskapet. Detsamma gäller sådana motsvarande behörighetsintyg som, med stöd av nationell lagstiftning och på likvärdiga grunder, utfärdats av behörig myndighet i en annan medlemsstat inom EES.

Landskapsregeringen kan även förordna att besiktningssorgan som godkänts i riket får verka i landskapet.

9 §. Handbrandsläckare

De behörighetsintyg som Säkerhetsteknikcentralen utfärdar med stöd av den i 1 § 1 mom. 7 punkten angivna förordningen och som utvisar att innehavaren av intyget har kompetens att granska och utföra servicearbeten på handbrandsläckare gäller även i landskapet. Detsamma gäller sådana motsvarande behörighetsintyg som, med stöd av nationell lagstiftning och på likvärdiga grunder, utfärdats av behörig myndighet i en annan medlemsstat inom EES.

3 kap. Ikraftträdelsebestämmelser**10 §. Ikraftträdande**

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2007.

G 17 Republikens presidents förordning (2017:58) om Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland

(FFS 309/2017)

1 §. Tillämpningsområde

I denna förordning föreskrivs om Gränsbevakningsväsendets uppgifter och behörighet i landskapet Åland samt om sådan handräckning som landskapsmyndigheterna ger Gränsbevakningsväsendet, så att självstyrelselagen för Åland (1144/1991) och gränsbevakningslagen (578/2005) beaktas.

2 §. Allmän avgränsning av Gränsbevakningsväsendets uppgifter

Vid sidan av sina riksomfattande uppgifter kan Gränsbevakningsväsendet i landskapet Åland utföra endast sådana uppgifter som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet och som också annars enligt rikslagstiftningen ankommer på Gränsbevakningsväsendet.

3 §. Förvaltnings- och övervakningsuppgifter

Gränsbevakningsväsendet svarar för skötseln av de förvaltningsuppgifter som med stöd av 15 a § i landskapslagen om bekämpande av oljeskador (Ålands författningssamling 1977:16) hör till Ålands landskapsregering. De oljeutsläppsuppgifter som påförs i landskapet tillfaller staten som kostnadsersättning för

skötseln av de förvaltningsuppgifter som överförs till Gränsbevakningsväsendet.

Gränsbevakningsväsendet kan övervaka väg- och sjötrafiken, fiske, jakt, naturskyddsområden, fartygsfynd och efterlevnaden av bestämmelserna om dem, förhindrande av vattnens förorening förorsakad av fartyg samt havsskydd.

Gränsbevakningsväsendet sköter i landskapet de uppgifter som avses i 6 § i lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (1188/2014). Gränsbevakningsväsendet ska ersättas för kostnaderna för skötseln av förvaltningsuppgifterna i enlighet med ett avtal mellan Ålands landskapsregering, inrikesministeriet och jord- och skogsbruksministeriet.

Bestämmelser om vissa andra myndighetsuppgifter enligt lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken finns i republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa uppgifter som har samband med överträdelse av bestämmelserna i den Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik (308/2017).

4 §. Polisuppgifter

På polisens begäran kan Gränsbevakningsväsendet i enskilda fall sköta sådana i [polislagen för Åland (Ålands författningssamling 2013:87)] avsedda brådskande polisuppgifter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet som polisen inte utan dröjsmål kan sköta.

Om en enskild tjänsteuppgift som ska skötas av polisen förutsätter användning av sådan utrustning, sådana personalresurser eller sådan särskild sakkunskap som Gränsbevakningsväsendet har och som polisen annars inte har tillgång till, ska Gränsbevakningsväsendet bistå polisen vid skötseln av tjänsteuppgiften.

5 §. Räddnings- och biståndsuppgifter

Gränsbevakningsväsendet deltar i räddningsverksamheten genom att tillhandahålla behövlig utrustning, personalresurser och särskilda sakkunnigtjänster, om detta behövs med hänsyn till en olyckas omfattning eller speciella natur.

Gränsbevakningsväsendet kan utföra sådana uppgifter som behövs för att leta efter och bistå någon som har gått vilse i terrängen eller som där annars är i behov av akut hjälp.

Gränsbevakningsväsendet kan med sina fartyg, luftfartyg och andra specialfordon sköta brådskande sjuktransporter, vilka de myndigheter som i övrigt sköter sjuktransporter eller näringsidkare som tillhandahåller sjuktransportservice inte kan sköta på grund av brist på fartyg, luftfartyg eller andra specialfordon.

Landskapets myndigheter ska inom ramen för sin behörighet delta i sjöräddningstjänsten.

6 §. Handräckning

Angående Gränsbevakningsväsendets skyldighet att lämna landskapets myndigheter handräckning gäller bestämmelserna i 31 § i självstyrelselagen för Åland samt i 77 § i gränsbevakningslagen.

Landskapets myndigheter ska inom ramen för sin behörighet ge Gränsbevakningsväsendet sådan hand-

räckning som det behöver för att kunna utföra sina uppgifter.

7 §. Gränsbevakningsmännens befogenheter

En gränsbevakningsman har vid skötseln av en uppgift som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet, med undantag av vad som anges i 2 mom., samma befogenheter som en behörig tjänsteman vid vederbörande landskapsmyndighet.

Vid utförande av polisuppgifter har en gränsbevakningsman de befogenheter som enligt [2 kap. i polislagen för Åland] tillkommer en polisman, om inte något annat har angetts i den begäran som polisen har framställt med stöd av [2 kap. 17 § 3 mom. eller 9 kap. 5 § i den lagen].

8 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2017.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland (420/2004).

Byggande, elsäkerhet, expropriation, hyra och arrende

H 1 Plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte

Syftet med denna lag är att reglera markanvändningen och byggandet så att förutsättningar för en bra livsmiljö skapas och bevaras, en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar utveckling främjas och så att kulturhistoriska värden bevaras.

Principen om universell utformning ska beaktas vid planläggning och i bygglovsärenden. (2017/82)

2 §. (2017/82) Definitioner

I denna lag avses med

1) *allmänt område*: en gata, en väg, en park, ett torg eller ett annat område som enligt en detaljplan är avsett för ett gemensamt behov,

2) *byggnad*: en varaktig konstruktion med tak eller tak och väggar som är placerad på mark, helt eller delvis under mark eller i vatten och konstruerad så att människor kan uppehålla sig i den,

3) *byggnadsnämnden*: den eller de nämnder som fullgör kommunens uppgifter enligt denna lag,

4) *byggnadsverk*: en byggnad eller en anläggning,

5) *byggnadsarea*: den yta en byggnad upptar på marken,

6) *gatuområde*: ett i detaljplanen anvisat område för gata inklusive ledningar, anordningar och konstruktioner på, under och ovanför markytan,

7) *huvudritningar*: plan-, skärnings- och fasadritningar som utvisar byggnadens huvudsakliga utformning samt en situationsplan som utvisar byggnadens placering och anknytning till närmiljön,

8) *komplementbyggnad*: ett uthus, ett förråd eller en annan mindre byggnad som kompletterar ett på tomtens redan befintligt bostadshus,

9) *källarvåning*: en våning som helt eller delvis ligger under marknivån,

10) *ombyggnad*: ändring av en byggnad som innebär att hela eller en betydande och avgränsbar del av byggnaden påtagligt förnyas,

11) *projekthandlingar*: huvud-, konstruktions-, arbets- och andra ritningar med tillhörande teckenförklaringar, beskrivningar, beräkningar och andra handlingar,

12) *tillbyggnad*: en åtgärd som ökar en byggnads volym,

13) *tomt*: mark avsedd att bebyggas samt en fastighet som bildats enligt en bindande tomtindelning och införts i fastighetsregistret,

14) *trafikområde*: ett område som i detaljplanen anvisats för allmän väg, vattenväg, hamn och flygfält,

15) *universell utformning*: planering och utförande som genomsyras av design framställd för universell tillgänglighet och användbarhet vilket omfattar lösningar för byggnader, infrastruktur och miljö som ska vara användbara för alla,

16) *vindsvåning*: en våning som i huvudsak ligger högre än nivån för fasadens och yttertakets skärningslinje och ovanför våningarna,

17) *våning*: ett utrymme i en byggnad som begränsas av golvplanet och ovanliggande mellan- eller vindbjälklags övre yta och som i sin helhet ligger över marknivån samt utrymme som delvis ligger över marknivån, om golvplanet i den närmast högre våningen ligger mera än 1,5 meter över omgivande marknivå och byggnadsnämnden inte med hänsyn till terrängförhållandena medger annan bedömning,

18) (2021/64) *våningsyta*: våningarnas ytor beräknade efter ytterväggarnas utsidor och källar- och vindsyta där lokaler avsedda för byggnadens huvudsakliga ändamål placeras eller med tanke på dessa lokalers läge, förbindelse, storlek, ljus och andra egenskaper kan placeras. Om ytterväggen är tjockare än 250 millimeter får byggnadens våningsyta överstiga den tillåtna våningsytan med den yta som följer av detta,

19) (2023/50) *ändring av byggnad*: en eller flera åtgärder som ändrar en byggnads konstruktion, funktion, användningssätt, utseende eller kulturhistoriska värde inbegripet tillbyggnad och ombyggnad samt installation eller byte av installationssystem i en befintlig byggnad,

20) (2023/50) *nominell effekt*: den maximala värmeeffekt, uttryckt i kilowatt, som tillverkaren fastställt och garanterar vid kontinuerlig drift om de av tillverkaren angivna verkningsgraderna respekteras,

21) (2023/50) *stort företag*: en fysisk eller juridisk person som bedriver ekonomisk verksamhet och som i sin tjänst har minst 250 anställda eller som har en årsomsättning som överstiger 50 miljoner euro och en balansomslutning som överstiger 43 miljoner euro,

22) (2023/50) *byggnadens installationssystem*: teknisk utrustning för rumsuppvärmning, rumskylning, ventilation, varmvatten för hushållsbruk, fast belysning, fastighetsautomation och tillhörande reglering,

H 1 Plan- och bygglag (2008:102)

platsbaserad elproduktion, eller en kombination därav, inklusive sådana system som utnyttjar energi från förnybara energikällor, i en byggnad eller en byggnadsenhet,

23) (2023/50) *system för fastighetsautomation och fastighetsstyrning*: ett system som omfattar alla produkter, all programvara och allt tekniskt underhåll som kan stödja en energieffektiv, ekonomisk och säker drift av byggnadens installationssystem genom automatisk styrning och genom att underlätta den manuella hanteringen av byggnaders installationssystem,

24) (2023/50) *tekniskt, funktionellt och ekonomiskt genomförbar lösning*: en tekniskt genomförbar lösning som förbättrar energiprestandan vid reparations- och ändringsarbeten som planeras och genomförs så att egenskaperna enligt 65 § och enligt de krav som föreskrivits i avsnitt 9 i landskapsförordning (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling uppfylls. En funktionell genomförbar lösning är en lösning som inte förhindrar användningen av byggnaden eller dess installationer för dess ändamål. En ekonomiskt genomförbar lösning är en lösning som utifrån en bedömning kan genomföras kostnadseffektivt. Beräkningsperioden för den ekonomiska bedömningen ska vara den normala livscykel för den bedömda byggnadsdelen, systemet eller delen av systemet.

3 §. (2016/86) *Förhållandet till annan lagstiftning*

Vid planläggning och i bygglovs- och andra tillståndsärenden ska bestämmelserna i landskapslagen (1998:82) om naturvård, landskapslagen (1998:83) om skogsvård, landskapslagen (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning, landskapslagen (2008:124) om miljöskydd, landskapslagen (1988:56) om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, landskapslagen (1965:9) om fornminnen, landskapslagen (2007:19) om skydd av det maritima kulturarvet, landskapslagen (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen samt vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland iakttas. (2018/32)

I landskapslagen (2017:38) om tillämpning på Åland av rikets elsäkerhetslag finns särskilda bestämmelser om besiktning av elanläggningar före ibruktagnig. (2017/39)

4 §. *Planering av markanvändningen*

Det är en kommunal angelägenhet att enligt denna lag besluta om planläggning av användningen av mark och vatten.

Varje kommun ska ha en aktuell kommunöversikt som omfattar hela kommunen. Kommunöversikten ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön samt ge vägledning för beslut om användningen av mark- och vattenområden och om hur bebyggelsen ska användas, förändras och bevaras. Kommunöversikten är inte bindande för myndigheter eller enskilda.

Regleringen av markens användning och av bebyggelsen inom kommunen sker genom general- och detaljplaner. Generalplanen anger huvuddragen för markanvändningen i hela kommunen eller en del av

den. Detaljplanen anger närmare hur ett begränsat markområde i kommunen ska användas och bebyggas.

5 §. (2023/82) *Konsekvensutredning vid planläggning*

När en plan utarbetas ska, om inte en miljöbedömning ska upprättas enligt landskapslagen om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning, planens påverkan på miljön och landskapsbilden, inklusive dess samhällsekonomiska, sociala och kulturella aspekter, redovisas som en del av planen.

6 §. *Markanvändningsavtal*

Kommunen kan ingå avtal med markägare om planläggning och genomförande av detaljplan.

Avtal som kommunen ingått om planläggningen och genomförandet av planer får inte åsidosätta de mål för planläggningen eller de krav på planläggningens innehåll som uppställs i denna lag.

Den som utarbetar en plan ska ha lämplig kompetens för uppdraget. Närmare bestämmelser om behörigheten utfärdas genom landskapsförordning.

Se plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland.

7 §. *Ålands byggbestämmelsesamling*

Landskapsregeringen ska utfärda allmänna föreskrifter och allmänna råd om byggande i Ålands byggbestämmelsesamling. De allmänna föreskrifterna är bindande.

Allmänna föreskrifter ska utfärdas om de krav på byggnader som behövs, utöver bestämmelserna i denna lag och de förordningar som utfärdas med stöd av lagen, i fråga om tekniskt utförande eller andra detaljbestämmelser

- 1) till skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa,
- 2) för en lämplig utformning av byggnader och andra anläggningar samt tomter, områden för andra anläggningar än byggnader och allmänna platser samt
- 3) för kontroll av att föreskrifter som utfärdats efterlevs.

Se LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling.

8 §. *Byggnadsordning*

Kommunen kan göra upp en byggnadsordning.

I byggnadsordningen kan bestämmelser tas in som förutsätts av de lokala förhållandena och som är nödvändiga för ett planmässigt och lämpligt byggande, att skydda natur- och kulturvärden, att markanvändningen ska medföra minsta möjliga negativa miljöpåverkan samt för att en god livsmiljö ska kunna skapas och bevaras.

Bestämmelserna i byggnadsordningen kan gälla tomters beskaffenhet, byggnaders utformning och placering, anpassning av byggnader till miljö och omgivning, byggnadssättet, planteringar, inhägnader och andra konstruktioner, värden av den bebyggda miljön, ordnandet av vatten och avlopp, minsta storlek på tomt, byggnadsrätt, avstånd till strand, antalet byggnader som får placeras på tomten samt definiering av ett område i behov av planläggning.

Om man i byggnadsordningen tar in villkor för minsta storlek på tomt, byggnadsrätt, minsta avstånd till strand eller antalet byggnader som får placeras på tomten ska detta motiveras i byggnadsordningen.

Byggnadsordningens bestämmelser kan variera för olika områden i kommunen.

Bestämmelserna i byggnadsordningen tillämpas inte om något annat bestäms om saken i en generalplan eller i en detaljplan.

Bestämmelserna i byggnadsordningen får inte vara oskäliga för markägare och andra rättsinnehavare.

Landskapsregeringen ska göra upp en modell för kommunernas byggnadsordningar.

9 §. *Antagande av byggnadsordningen*

Byggnadsordningen antas av kommunfullmäktige. När byggnadsordningen bereds ska i tillämpliga delar bestämmelserna i 30 § om hörande i beredningsskedet och i 31 § om utställande av planförslag iakttas varvid även landskapsregeringen skall höras.

10 §. *Områden i behov av planläggning*

Med ett område i behov av planläggning avses ett område där det för att tillfredsställa gemensamma behov är skäl att vidta särskilda åtgärder, till exempel att bygga vägar, vattenledningar eller avlopp eller att ordna allmänna områden.

Bestämmelserna om områden i behov av planläggning tillämpas också på byggande som på grund av dess påverkan på miljön förutsätter en mera omfattande prövning än sedvanligt tillståndsförfarande.

Kommunen kan i en kommunöversikt eller i en byggnadsordning avsätta även ett område där det på grund av dess läge kan förväntas en samhällsutveckling som kräver planläggning, eller det på grund av särskilda miljövärden eller miljöolägenheter är nödvändigt att planera markanvändningen, som ett område i behov av planläggning.

Bygglov får inte beviljas inom ett område i behov av planläggning innan de särskilda förutsättningar för bygglov som anges i 74 § har utretts eller områdets byggnadsrätt angetts i en generalplan enligt 21 § 2 mom.

2 kap. Myndigheternas uppgifter

11 §. *Beslut och rekommendationer om markanvändning för vissa samhällsfunktioner eller för visst ändamål*

Landskapsregeringen kan vid behov fatta beslut om markanvändning för vissa viktiga samhällsfunktioner eller för vissa ändamål som är av stor betydelse för samhället.

Beslut om markanvändning kan fattas för följande samhällsfunktioner eller ändamål:

- 1) kommunikation, såsom trafiknät, hamnar och flygfält,
- 2) energiproduktion och energiöverföring samt
- 3) avfallshantering.

Vid planläggning eller vid beslut om användning av ett markområde ska kommunen följa de beslut som landskapsregeringen fattat.

Landskapsregeringen kan även utfärda rekommendationer avseende markanvändning för näringsliv, rekreation och fritid, naturskydd samt landskaps- och byggnadsvård.

Beredningen av ärendena ska basera sig på en växelverkan mellan olika intressegrupper och berörda

kommuner. Vid beredningen ska en konsekvensutredning enligt 5 § utföras.

Landskapsregeringen ska ersätta kommunen för de kostnader som uppstår vid inlösen av mark som krävs för förverkligandet av ovanstående projekt samt för eventuell värdeminskning på angränsande mark.

12 §. *Landskapsregeringens övriga uppgifter*

Landskapsregeringen utövar den allmänna tillsynen över planläggningen och byggnadsväsendet i landskapet och bistår kommunerna i deras planläggning. Landskapsregeringen ska övervaka att beslut och rekommendationer enligt 11 § samt bestämmelserna om planläggning och byggnadsväsendet beaktas vid planläggning, byggande och annan markanvändning i kommunerna.

Landskapsregeringen är marknadstillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av rådets direktiv 89/106/EG, *byggproduktförordningen*. Landskapsregeringen ansvarar också för marknadstillsynen över andra byggprodukter som införlivas i byggnadsobjekt, om de kan påverka uppfyllandet av de väsentliga tekniska kraven. (2017/82)

Om det finns grundad anledning att misstänka att en byggprodukt är farlig för säkerheten, hälsan eller miljön eller byggprodukten inte stämmer överens med en CE-märkning, ett typgodkännande, ett kontrollintyg, tillverkningskontroll eller något annat frivilligt certifikat eller ett certifikat som grundar sig på ömsesidigt godkännande, ska landskapsregeringen vidta de åtgärder som avses i artiklarna 11 och 25–28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011, marknadskontrollförordningen, artiklarna 56–59 i byggproduktförordningen och företa inspektioner enligt bestämmelserna i 8 § i landskapslagen (2017:37) om marknadskontrollen av vissa produkter, marknadskontrollagen. Landskapsregeringen kan utöva befogenheter enligt artikel 14 i marknadskontrollförordningen och har rätt att få uppgifter enligt 3 kap. i marknadskontrollagen. (2023/65)

13 §. *Kommunens uppgifter*

Kommunen sköter markplaneringen samt styr och övervakar byggandet inom kommunen.

14 §. *Kommunens byggnadstillsynsmyndighet*

I varje kommun ska det finnas en byggnadsnämnd som ska sköta kommunens uppgifter inom byggnadsväsendet och utöva den närmare tillsynen över byggnadsverksamheten.

Byggnadsnämndens uppgifter får inte överföras på kommunstyrelsen. Flera kommuner kan utse en gemensam byggnadsnämnd.

För byggnadsrådgivning och byggnadstillsyn ska kommunen ha en byggnadsinspektör. Om det är ändamålsenligt med hänsyn till skötseln av uppgifterna kan flera kommuner ha en gemensam byggnadsinspektör. Kommunen kan också med stöd av avtal låta

H 1 Plan- och bygglag (2008:102)

en annan kommuns eller ett kommunalförbunds tjänsteman sköta byggnadstillsynen. Bestämmelser om den behörighet som krävs av byggnadsinspektören utfärdas genom landskapsförordning.

Byggnadsnämnden kan överföra sin beslutanderätt till byggnadsinspektören. Byggnadsinspektören har rätt att överföra ett delegerat ärende till byggnadsnämnden för avgörande. Ärenden som gäller tvångsåtgärder och rättelseyrkande av byggnadsinspektörens beslut ska alltid avgöras av byggnadsnämnden.

3 kap. Kommunöversikt

15 §. Kommunöversiktens ändamål

Till vägledning för beslut i plan- och byggfrågor ska varje kommun utarbета en heltäckande kommunöversikt. När kommunöversikten tas fram ska kommunen planera så att möjlighet finns till samordning med andra kommuners planläggning.

Kommunfullmäktige antar kommunöversikten och ändringar av den. Kommunöversikten ska ses över och vid behov uppdateras av fullmäktige minst vart femte år.

Landskapsregeringen sammanställer kommunöversiktterna.

16 §. Kommunöversiktens innehåll

Kommunöversikten består av en textdel och en kartdel.

I kommunöversiktens kartdel ska antagna detaljplaner och generalplaner vara införda liksom områden för vilka beslut om upprättandet av plan har fattats, områden i behov av planläggning, områden för vilka landskapsregeringen har givit rekommendationer enligt 11 §, områden belagda med byggnads- eller åtgärdsbegränsning enligt denna lag eller enligt landskapslagen om naturvård, inrättade naturreservat, fredade naturminnen, områden med särskilt skyddsvärda biotoper, särskilda skydds- och bevarandehöjningar, fasta fornlämningar, byggnadsminnen och andra kulturhistoriskt värdefulla miljöer, fastställda vägplaner och områden för vilka särskilda bestämmelser i kommunens byggnadsordning gäller.

I kommunöversiktens kartdel bör även andra för utvecklingen väsentliga intressen anges.

I kommunöversiktens textdel bör den av kommunfullmäktige planerade utvecklingen av kommunens olika delar avseende infrastruktur, boende, sysselsättning och bevarandehöjningar beskrivas.

Kommunöversikten ska informera kommunens och landskapets innevånare om hur kommunfullmäktige planerar den långsiktiga utvecklingen av kommunen.

Närmare bestämmelser om kommunöversikt kan utfärdas i landskapsförordning.

4 kap. Generalplan

17 §. Generalplanens ändamål

Generalplanen anger principerna för den eftersträva utvecklingen i det område som planen omfattar. I generalplanen ska områden som kräver en mer detaljerad planläggning anges samt områden för byggande och annan markanvändning anvisas.

Generalplaner kan upprättas eller ändras för att reglera markanvändningen i kommunen.

Av generalplanen ska den planerade samhällsstrukturen och markanvändningen i kommunen eller en del av den framgå. En generalplan kan också upprättas för att styra markanvändningen och byggandet mera detaljerat på ett visst område.

En generalplan kan upprättas etappvis för vissa särskilda funktioner eller för ett delområde.

18 §. Antagandet av generalplan

Generalplanen eller ändringar av den antas av kommunfullmäktige. När planen vunnit laga kraft ska kommunfullmäktiges beslut sättas upp på kommunens anslagstavla för offentliga kungörelser. I och med kungörelsen börjar planen gälla.

Generalplanen gäller inte på ett område med antagen detaljplan men ska följas vid ändringar av detaljplanen.

När arbetet med att upprätta en generalplan påbörjas ska landskapsregeringen informeras och vid behov ska ett samråd hållas mellan kommunen och landskapsregeringen.

19 §. Generalplanens innehåll

När en generalplan upprättas ska hänsyn tas till de rekommendationer och beslut som landskapsregeringen utfärdat eller fattat med stöd av 11 §.

Planläggningen ska värna om natur- och kulturvärden, den bebyggda miljön och landskapet samt främja en ändamålsenlig samhällsstruktur, en hållbar utveckling och en estetisk utformning av bebyggelse, grönområden, kommunikationsleder och andra anläggningar. Goda miljöförhållanden i övrigt och en långsiktig god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror ska främjas.

Generalplanen får inte försäkra markägare eller andra rättsinnehavare oskäliga olägenheter utan kompensation.

Landskapsregeringen kan anta närmare bestämmelser om generalplaner.

Se plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland.

20 §. Utformning av generalplanen

Generalplanen presenteras på en karta. Till planen hör också planbeteckningar och planbestämmelser.

Till generalplanen fogas en beskrivning där den information som behövs för att bedöma planens mål, olika alternativ och deras verkningar samt motiven till lösningarna presenteras på det sätt som närmare bestäms genom landskapsförordning.

Generalplanen kan innehålla bestämmelser som behövs när planområdet planeras, bebyggs eller annars används. Planbestämmelserna kan gälla särskild styrning av markanvändningen och byggandet, byggnadsrätt områdesvis och fastighetsvis, allmänna krav på vatten och avlopp samt tillfartsvägar eller liknande frågor.

Om ett område, en byggnad eller en byggnadsgrupp ska skyddas på grund av miljövärden eller kulturhistoriska värden ska det anges i generalplanen.

21 §. Generalplanens rättsverkningar

Generalplanen ska följas när detaljplaner utarbetas och ändras samt när andra åtgärder vidtas för att reglera markanvändningen.

I en generalplan kan det bestämmas att ett visst område får bebyggas i enlighet med generalplanen oberoende av bestämmelserna i 10 § om områden i behov av planläggning. I sådana fall ska områdets byggnadsrätt utredas och anges fastighetsvis.

22 §. Byggnadsinskränkningar och åtgärdsbegränsningar

I generalplanen kan bestämmas att planområdet eller en del av planområdet inte får bebyggas så att genomförandet av generalplanen försvåras. I generalplanen kan också bestämmas att en åtgärd som förändrar landskapet inte får vidtas utan tillstånd enligt 70 §.

Har ingen byggnadsinskränkning intagits i generalplanen ska tillstånd att uppföra en byggnad beviljas om ett förbud skulle orsaka sökanden betydande olägenhet och kommunen, eller något annat offentligt organ för vilket området är avsatt, inte löser in området eller betalar skäligen ersättning för olägenheten. När olägenheten bedöms beaktas inte ändringar som inträffat i ägandeförhållandena efter att generalplanen antagits, om de inte har gjorts för att genomföra generalplanen.

Bestämmelser om inlösnings- och ersättningsskyldighet till följd av inskränkningar och begränsningar enligt denna paragraf finns i 57 §.

23 §. Förbud när generalplan upprättas

När frågan om att upprätta eller ändra en generalplan har väckts kan kommunen utfärda byggnadsförbud och åtgärdsbegränsning för området.

Byggnadsförbud och åtgärdsbegränsning gäller i högst fem år men kan, om det finns synnerliga skäl, förlängas med två år. Landskapsregeringen kan på ansökan av kommunen av särskilda skäl därefter förlänga tiden med ytterligare högst tre år.

Byggnadsförbud gäller också på ett område där en generalplan eller generalplaneändring har antagits till dess beslutet har vunnit laga kraft.

5 kap. Detaljplan**24 §. Syftet med och behovet av detaljplan**

För den detaljerade regleringen av markanvändningen, byggandet och utvecklandet av områden upprättas en detaljplan. Detaljplanens syfte är att anvisa områden för olika ändamål och styra byggande och annan markanvändning på det sätt som de lokala förhållandena, stads- och landskapsbilden, den befintliga bebyggelsen, naturmiljön och principen om en hållbar utveckling samt andra mål för planen förutsätter.

Detaljplanen ska upprättas och hållas aktuell i takt med kommunens utveckling eller då det finns behov av att styra markanvändningen.

En detaljplan i Mariehamn kan även benämnas stadsplan.

25 §. Antagandet av detaljplan

Detaljplanen antas och ändras av kommunfullmäktige.

Fullmäktiges beslutanderätt kan helt eller delvis överföras till kommunstyrelsen, byggnadsnämnden eller till annan nämnd eller tjänsteman som bereder planärenden.

26 §. Detaljplanens innehåll

När en detaljplan upprättas ska en antagen generalplan följas och hänsyn tas till de beslut och rekommendationer som landskapsregeringen utfärdat eller fattat med stöd av 11 §.

När en detaljplan upprättas ska kommunen dessutom se till att

- 1) marken utnyttjas på ett ekonomiskt och ekologiskt hållbart sätt,
- 2) trafiken, energiförsörjningen, vatten och avlopp, avfallshanteringen samt brand- och räddningsväsendet kan ordnas på ett säkert och ändamålsenligt och med tanke på miljön, naturresurserna och ekonomin hållbart sätt,
- 3) det skapas en trivsamt, trygg och sund livsmiljö som även är tillgänglig för personer med funktionshinder,
- 4) särskilt den bebyggda miljön och landskapet värnas och används på ett ändamålsenligt sätt,
- 5) estetiska och kulturhistoriska värden inte påverkas mer än vad som är nödvändigt,
- 6) det finns tillräckligt med mark för lekplatser, parker eller andra områden som lämpar sig för rekreation och att det i eller i nära anslutning till tomter som bebyggs med lokaler för daghem, skola eller liknande verksamhet finns tillräckligt med plats för lek och utvistelse samt
- 7) skäligen hänsyn tas till befintlig bebyggelse, bestående äganderättsförhållanden, fastighetsgränser, servitut, hävd och andra omständigheter som kan inverka på genomförandet av planen.

Närmare bestämmelser om innehållet i detaljplanen ges i landskapsförordning.

Se plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland.

27 §. Utformning av detaljplanen

Detaljplanen presenteras på en tillräckligt detaljerad och aktuell baskarta i skalan 1:2 000 eller större. Kartan ska utvisa (2017/82)

- 1) gränserna för det detaljplanerade området,
- 2) gränserna för de olika områden som ingår i detaljplanen,
- 3) de allmänna eller enskilda ändamål för vilka mark- eller vattenområden är planerade att användas,
- 4) omfattningen av byggandet på de olika områdena och tomterna samt
- 5) principer gällande byggnadernas läge och vid behov byggnadssättet.

Till detaljplanen hör även planbeteckningar och planbestämmelser.

Till detaljplanen fogas en planbeskrivning där den information som behövs för att bedöma planens mål, motiven till lösningarna samt dess verkningar presenteras på ett sätt som närmare bestäms genom landskapsförordning.

I detaljplanen kan de planbestämmelser utfärdas som behövs för att uppnå planens syfte och de krav som ställs på dess innehåll när det detaljplanerade

H 1 Plan- och bygglag (2008:102)

området bebyggs eller annars används. Ska något område eller någon byggnad skyddas för att bevara stads- eller landskapsbilden, naturvärden, befintlig bebyggelse, kulturhistoriska värden eller andra särskilda miljövärden, kan bestämmelser om detta utfärdas i detaljplanen. Markägaren har rätt till kompensation om skyddsbestämmelsen vållar denne olägenhet som inte är ringa.

I detaljplanen kan även de bestämmelser som behövs för att skydda byggnader och föremål som avses i landskapslagen om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse tas in.

28 §. Detaljplanens rättsverkningar

Vid markanvändning och byggande ska bestämmelserna i en antagen detaljplan följas.

I detaljplanen kan uppförandet av en ny byggnad förbjudas under högst tre år om det är nödvändigt för genomförandet av planen.

29 §. Förbud när detaljplan upprättas

När frågan om att upprätta eller ändra en detaljplan har väckts för ett område kan kommunen utfärda byggnadsförbud på området. På ett område med byggnadsförbud är också rivning och åtgärder som förändrar landskapet tillståndspliktiga på det sätt som bestäms i 70 §.

Byggnadsförbud gäller också på ett område där en detaljplan eller detaljplaneändring har antagits till dess beslutet har vunnit laga kraft.

6 kap. Planläggningsförfarande**30 §. Hörande i beredningsskedet**

När en plan utarbetas ska landskapsregeringen samt andra kommuner, myndigheter, juridiska personer och enskilda som berörs av förslaget ges tillfälle till samråd och att yttra sig antingen skriftligen eller muntligen när det är ändamålsenligt med tanke på planens syfte och betydelse. (2017/82)

Syftet med hörandet är att förbättra beslutsunderlaget och ge möjligheter till insyn och påverkan. Resultatet av hörandet och förslag med anledning av de synpunkter som har framförts ska redovisas då planförslaget ställs ut.

31 §. Utställande av planförslag

Innan en plan antas ska kommunen ställa ut förslaget under minst 30 dagar. Kommunmedlemmar och de som anges i 30 § 1 mom. har rätt att under utställningstiden skriftligen framföra synpunkter på planförslaget. Ett förslag till ändring av en detaljplan som har ringa verkningar behöver dock inte vara utställt under mer än 14 dagar.

Meddelande om att planförslaget ska ställas ut ska senast sju dagar före utställningen sändas per brev till kommuner som berörs av förslaget samt till markägare och andra av kommunen kända innehavare av mark inom planområdet. Ett meddelande behöver dock inte sändas om personen ifråga har godkänt planförslaget.

Om kommunen efter utställandet ändrar planförslaget väsentligt, ska planen ställas ut på nytt. Detta är

inte nödvändigt om ändringarna bara gäller ett enskilt intresse och de intressenter som berörs av ändringarna hörs särskilt. (2017/82)

32 §. Meddelande om antagandet av en plan

Information om antagandet av en plan ska utan dröjsmål sändas till de kommunmedlemmar och andra personer som skriftligen har begärt det och samtidigt uppgett sin adress. Har flera personer undertecknat en skrivelse som innehåller en begäran om information behöver informationen enbart sändas till den första undertecknaren.

33 §. Markägares rätt att låta upprätta detaljplan

En markägare har rätt att utarbeta ett förslag till detaljplan för sin egen mark. Innan planeringen påbörjas ska kommunen kontaktas. Kommunen ska fastställa målsättningar för planen, godkänna planläggaren och se till att planområdet utgör en tillräckligt stor och ändamålsenlig helhet.

Ett planförslag som utarbetas på markägarens försorg handläggs efter vederbörlig beredning i kommunen på samma sätt som en av kommunen utarbetad plan.

Markägaren ska svara för kostnaderna för upprättandet av planen samt för kommunens handläggningskostnader.

En detaljplan som en eller flera markägare låtit upprätta ska genomföras av de berörda markägarna i samråd med kommunen eller enligt en särskild överenskommelse som anges i planen.

34 §. Ersättning för upprättande av plan

Om en detaljplan eller ändring av en sådan tillgodoser i huvudsak ett enskilt intresse och har uppgjorts på initiativ av markägaren eller markinnehavaren, har kommunen rätt att av denne uppbära kostnaderna för upprättandet och behandlingen av planen. Detsamma gäller en generalplan som upprättas huvudsakligen för att reglera fritidsbebyggelse.

7 kap. Tomtindelning**35 §. Tomtindelning**

Ett område som ingår i ett byggnadskvarter indelas i detaljplanen i tomter, om detta är nödvändigt för att reglera markanvändningen (tomtindelning). Tomtindelningen ska om möjligt ta hänsyn till redan bestående äganderättsförhållanden. En tomtindelning kan vara bindande eller riktgivande. Tomtindelningen antas i samband med detaljplanen. En bindande tomtindelning kan även antas separat. Då ska en tomtindelningsskarta som visar fastighetsbildningen uppgöras. Tomtindelningen kan göras upp för en del av kvarteret om det inte hindrar eller försvårar en lämplig tomtindelning i kvarterets övriga delar. Tomtindelningens bindande eller riktgivande karaktär och omfattning anges i en detaljplanebestämmelse.

36 §. Ändring och antagande av tomtindelning

En tomtindelning kan ändras av kommunen på eget initiativ eller på begäran av markägare om tomtindelningen inte passar ihop med detaljplanen eller de rådande markägoförhållandena eller om den på annat

sätt är olämplig eller om en ändring gynnar en lämplig reglering av kvarteret eller en del av det eller när de tomtägare som berörs av ändringen är eniga om det.

Bestämmelser om mindre justeringar ingår i fastighetsbildningslagen (FFS 554/1995).

Beslut om tomtindelning och ändring av tomtindelning fattas av kommunen. När en tomtindelning bereds ska ägare och innehavare av området för tomtindelningen och angränsande fastigheter höras, liksom också ägaren och innehavaren till en fastighet mitt emot vars bebyggande eller användning på annat sätt beslutet i väsentlig mån kan påverka.

En tomtindelning ska vara utställd i minst 14 dagar innan den antas, om inte de som har rätt att överklaga beslutet om antagandet av tomtindelningen skriftligen har godkänt förslaget.

37 §. *Kostnaderna för tomtindelningen*

Om en tomtindelning upprättas eller ändras på markägarens ansökan och av i huvudsak enskilt intresse har kommunen rätt att ta betalt av markägaren för detta.

38 §. *Tomtindelningens rättsverkningar*

En byggnad får inte uppföras i strid med en bindande tomtindelning.

När beslut fattats om att en bindande tomtindelning ska göras får bygglov inte beviljas på tomten förrän den bindande tomtindelningen har antagits och tomten förts in i fastighetsregistret. I kvarter där beslut fattats om ändring av tomtindelning får bygglov inte heller beviljas.

8 kap. *Gator och andra allmänna områden och anordningar*

39 §. (2017/82) *Allmänna områdets tillgänglighet*

Ett hinder mot tillgänglighet eller användbarhet på ett allmänt område ska alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpa.

Närmare bestämmelser om hur de praktiska och ekonomiska förutsättningarna ska bedömas kan ges i landskapsförordning.

40 §. *Anläggande, underhåll och renhållning av gata*

Kommunen ska anlägga, underhålla och sköta renhållningen av gatorna om inte annat följer av ingångna markanvändningsavtal eller av bestämmelserna i 33 § 4 mom. eller 45 §.

Kommunen ska efterhand som bebyggelsen färdigställs i enlighet med planen ställa i ordning gatorna så att de kan användas för avsett ändamål och upplåta dem till allmänt bruk. Gatorna ska till utseende och skick stämma överens med kommunens antagna gaturitningar.

41 §. *Tomtanslutning och infartsväg*

Fastighetsägaren ansvarar på egen bekostnad för byggandet av en tomtanslutning från kanten av en anlagd gatas körbana till sin fastighet.

Om fastigheten bebyggs innan den gata som betjänar den har anlagts ska fastighetsägaren på egen bekostnad ordna en körbar infartsväg till tomten.

Kommunen är skyldig att utan ersättning tillåta att ett lämpligt gatuområde som står till dess förfogande används för byggande av infartsvägen.

42 §. *Flyttning av ledningar och konstruktioner*

Om en ledning, en anordning eller en konstruktion på allmänt område försvårar genomförandet av detaljplanen eller anläggandet av en gata eller inte passar in i landskapet eller stadsbilden, är ägaren eller innehavaren skyldig att flytta den till en av kommunen godkänd plats.

Den i vars intresse flyttningen sker ska svara för kostnaderna för flyttningen om inte annat överenskommit.

43 §. *Anläggandet av andra allmänna områden*

Ett annat allmänt område än en gata som kommunen ska anlägga och som avsatts för kommunens behov ska anläggas när markanvändningen enligt detaljplanen förutsätter det. Detta gäller dock om inte kommunens ekonomiska situation motiverar att anläggandet skjuts upp för viss tid eller annat följer av ingångna markanvändningsavtal eller bestämmelserna i 33 § 4 mom. eller 45 §.

44 §. *Placering av tekniska anordningar på annans mark*

Ägare och innehavare av en fastighet är skyldig att tillåta att allmänna eller enskilda ledningar eller anläggningar och konstruktioner som hör till ledningarna dras över fastigheten. En förutsättning är dock att ledningarna inte kan placeras på något annat tillfredsställande sätt till skäliga kostnader och att ledningsdragningen inte försvårar planläggningen eller genomförandet av en antagen plan. Kan sakägarna inte komma överens om hur ledningarna ska dras fattas beslutet av byggnadsnämnden.

Fastighetens ägare och innehavare har rätt till ersättning för den olägenhet och skada som förorsakas av ledningarnas placering. Om överenskommelse inte nås om ersättningen avgörs saken i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter (expropriationslagen). Överenskommelsen binder också senare ägare av fastighet eller byggnad.

Byggnadsnämnden fattar beslut om ändring av placeringen eller avlägsnandet av en ledning eller anordning enligt bestämmelserna i 160 § fastighetsbildningslagen.

Fastighetsägaren är skyldig att tillåta att vägmärken, gatunamnsskyltar, belysningsanordningar samt andra anordningar för reglering av trafiken fästs på en byggnad, port eller ett plank.

45 §. *Överförande av genomförandeansvaret på markägaren eller markinnehavaren*

I en detaljplan som uppgjorts i huvudsak i enskilt intresse kan det tas in bestämmelser genom vilka ansvaret för anläggandet av vatten och avlopp, en gata eller ett annat allmänt område helt eller delvis överförs på markägaren eller markinnehavaren. Om markägaren eller markinnehavaren inte uppfyller sina förpliktelser kan kommunen på dennes bekostnad genomföra planen.

H 1 Plan- och bygglag (2008:102)

9 kap. Ersättning för anläggande av gata**46 §. Anläggningsavgift för ny gata**

Kommunen har rätt att uppbära en avgift av tomtägaren för anläggandet av en ny gata. Det gatuområde som avgiften beräknas på utgör, uttryckt i fulla kvadratmeter, åtta procent av det sammanlagda antal kvadratmeter som tomtens areal och våningsyta uppgår till.

Anläggningskostnaden beräknas på den genomsnittskostnad som anläggandet av en ytbelagd gata kostar i kommunen och redovisas i en av kommunen fastställd taxa.

47 §. Betalningsskyldighet

Är en tomt bebyggd huvudsakligen enligt detaljplanen uppkommer betalningsskyldighet enligt 46 § då gatan eller gatudelen invid tomten upplåts till allmänt bruk. Är tomten inte bebyggd då gatan upplåts till allmänt bruk uppkommer betalningsskyldigheten då tomtägaren beviljats bygglov för uppförande av en ny byggnad på tomten.

10 kap. Överlåtelse och inlösen av mark**48 §. Kommunens rätt till enskilt vägområde**

När en enskild väg i en generalplan har avsatts till trafikled, har kommunen rätt att utan att ersätta markägaren upprusta vägområdet, dra och flytta ledningar samt upplåta vägen för allmänt bruk. Detta gäller bara om vägen under lång tid har använts av allmänheten, utlagts vid lantmäteriförrättning, av markägaren avsatts till väg i samband med planmässigt byggande eller på annat sätt av markägaren upplåtits till allmänt bruk.

49 §. Kommunens rätt till område för allmän väg

Allmän väg som ingår i ett detaljplanerat område övergår utan ersättning i kommunens ägo när detaljplanen träder i kraft.

50 §. Överföring av gatuområde till kommunen

När en detaljplan godkänns för ett område som saknat sådan, får kommunen genom en fastighetsförrättning enligt fastighetsbildningslagen i sin ägo ett gatuområde som den inte tidigare äger.

Bestämmelser om ersättning för gatuområde finns i 60 §.

51 §. Besittningstagande av gatuområde

Kommunen får ta ett område enligt 50 § i sin besittning när byggandet av en gata inletts eller marken annars behövs för avsett ändamål och en fastighetsförrättning för avskiljande av gatuområde har anhängiggjorts eller när kommunen enligt 60 § har betalat ersättning för marken.

Finns det en byggnad eller någon annan värdefull anläggning på marken eller är marken nödvändig för användningen av en sådan anläggning, får marken inte tas i besittning förrän överenskommelse om ersättningen har ingåtts med markägaren eller en inlösningsförrättning har anhängiggjorts.

Mark som kommer att ingå i ett gatuområde när detaljplanen ändras får kommunen ta över när inlösningsförrättningen har anhängiggjorts.

52 §. Kommunens och kommunalförbunds inlösningsrätt

Mark som enligt en detaljplan ska användas för allmänt område eller för byggnad för vilken kommunen eller ett kommunalförbund är huvudman samt annan mark som ska användas för annat än enskilt byggande får kommunen eller kommunalförbundet lösa in utan särskilt tillstånd.

53 §. Rätt att inlösa en byggnad, anläggning eller en rätt som tillhör någon annan

Finns det någon byggnad eller anläggning på mark som kommunen äger eller har rätt att lösa in eller besväras marken av nyttjande-, servituts- eller annan rätt får byggnaden, anläggningen eller rättigheten också lösas in.

Utgör en byggnad eller anläggning som tillhör någon annan eller en nyttjande-, servituts- eller annan sådan rätt hinder för ägaren till en tomt att inom skäligen tid bebygga tomten enligt detaljplanen, har tomtägaren rätt att lösa in byggnaden, anläggningen eller rättigheten på det sätt som sägs i fastighetsbildningslagen för inlösen av tomtedel, om inlösen kan anses vara av vikt för genomförandet av detaljplanen. Tomtägaren har inte inlösningsrätt om inlösningsrätten enligt fastighetsbildningslagen tillhör någon annan än tomtägaren eller den byggnad, anläggning eller rätt som utgör hinder för byggandet har tillkommit efter att detaljplanen antagits.

54 §. Rätt till inlösen av mark med stöd av inlösnings-tillstånd

Landskapsregeringen kan ge kommunen rätt att lösa in obebyggd mark inom område med detalj- eller generalplan och inom område för vilket beslut om planläggning har fattats, om det inte finns tillräckligt med byggnadsmark till förfogande i kommunen och inlösen anses nödvändig för främjandet av allmän bostadsproduktion eller för annat byggande som bedrivs planmässigt av kommunen. Detsamma gäller bebyggd mark om byggnadernas värde är obetydligt i förhållande till markens värde. Tomter som bildats för enskild byggnadsverksamhet på inlöst mark ska inom skäligen tid upplåtas för avsett ändamål.

Landskapsregeringen kan ge kommunen tillstånd att på generalplanerat område lösa in mark för trafikleder samt mark som i generalplanen anvisats för allmänna behov om marken är avsedd att användas för kommunens egna anläggningar eller för andra kommunala behov.

Landskapsregeringen kan även i andra fall, om det krävs av allmänna behov, bevilja kommunen tillstånd att genom expropriation förvärva fast egendom eller inskränka nyttjanderätten till sådan egendom när det gäller mark som ligger i kommunen.

55 §. Rätt till inlösen efter byggnadsuppmaning

Om det är väsentligt för en kommuns utveckling att en tomt bebyggs enligt detaljplanen kan kommunstyrelsen uppmana tomtägaren eller tomtinnehavaren att bebygga tomten enligt detaljplanen. Om tomten fyra år efter byggnadsuppmeningen fortfarande inte har bebyggs enligt detaljplanen kan landskapsregeringen ge kommunen rätt att lösa in tomten. En förutsättning

är dock att tomten är bebyggd med mindre än hälften av dess enligt detaljplanen tillåtna byggnadsrätt eller med beaktande av de på tomten befintliga byggnadernas användning eller läge inte är bebyggd huvudsakligen enligt detaljplanen. Anhållan om rätt att lösa in en tomt ska göras inom ett år efter utgången av här angiven tidsfrist.

Byggnadsuppmaning får inte ges medan byggnadsförbud enligt 28 § 2 mom. eller 29 § gäller. Byggnadsuppmaning får inte heller ges till ägare eller innehavare av en tomt som i detaljplanen anvisats för byggande av bostadshus för högst två familjer, om det på tomten finns bostadshus som är i bruk. Träder ett byggnadsförbud i kraft sedan byggnadsuppmaning getts förfaller verkningarna av uppmeningen.

Kommunen ska föra en offentlig förteckning över givna byggnadsuppmaningar. Har en fastighet, sedan byggnadsuppmaning för den har införts i förteckningen, övergått till en ny ägare eller innehavare gäller uppmeningen även denne. Kommunen ska för inskrivning i inteckningsregistret anmäla till inskrivningsmyndigheten då en byggnadsuppmaning ges, återkallas eller upphör samt då förpliktelsen har uppfyllts.

56 §. Saneringsinlösen

Landskapsregeringen kan ge kommunen tillstånd att lösa in ett byggnadskvarter eller ett annat område som ingår i detaljplanen om inlöseningen är motiverad av det allmänna behovet och krävs för sanering eller förnyelse av ett större område.

57 §. Inlösnings- och ersättningskyldighet

Om mark enligt en detalj- eller generalplan inte ska användas för enskilt byggnads- eller annat enskilt ändamål och därför inte har något ekonomiskt värde för markägaren, ska kommunen lösa in det berörda området, om markägaren begär det, eller ersätta den förlust begränsningen medför. Då marken i detalj- eller generalplanen har anvisats för ett kommunalförbund, landskapet eller staten är istället kommunalförbundet, landskapet respektive staten inlösnings- och ersättningskyldiga i förhållande till markägaren. Inlösningskyldigheten gäller inte ett område som avses i 45 §, ett vägområde för allmän väg enligt 49 § eller ett gatuområde enligt 50 §.

Har markägaren begärt att endast en del av dennes sammanhängande markområde ska inlösas har kommunen, kommunalförbundet, landskapet eller staten rätt att lösa in hela området, men bara till den del det omfattas av den aktuella planen.

58 §. Begränsning av inlösnings- och ersättningskyldigheten

Kommunen, kommunalförbundet, landskapet eller staten befrias från inlösnings- eller ersättningskyldighet om området genom en ändring av detalj- eller generalplanen kan användas på ett sätt som medför skäligen nytta för enskilda behov och frågan om inlösnings- eller ersättningskyldigheten ännu inte har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

När inlösnings- eller ersättningskyldigheten avges beaktas inte de ändringar i ägarförhållandena och fastighetsindelningen som har inträffat efter att detalj-

eller generalplanen antagits, om inte ändringarna har gjorts för att genomföra planen.

59 §. Inlösningsförfarande och bestämmande av ersättning

Fullgör inte kommunen, kommunalförbundet eller landskapet sin inlösningskyldighet, har sakägare rätt att framställa yrkande enligt 85 § i expropriationslagen. Också i övrigt iaktas expropriationslagen när inlösen verkställs eller ersättning bestäms med stöd av denna lag.

Kan en antagen men ännu inte lagakraftvunnen ändring av en plan eller tomtindelning eller en påbörjad fastighetsförrättning inverka på expropriationsförfarandet får inlösnings- eller ersättningsfrågan inte avgöras förrän planändringen eller tomtindelningen vunnit laga kraft eller fastighetsförrättningen avslutats.

11 kap. Ersättning för genomförande av generalplaner och detaljplaner

60 §. Gatuområde för vilket ersättning betalas

Kommunen är skyldig att betala markägaren ersättning för gatuområde som enligt 50 § övergår i kommunens ägo om det överlåtna områdets areal överstiger 20 procent av den mark ägaren innehar på det detaljplanerade området i fråga eller såvida dess yta överstiger våningsytan för tomt som får bebyggas på markägarens återstående mark inom det av detaljplanen berörda området. När ersättningskyldigheten bestäms beaktas inte områden som i detaljplanen avsatts till jord- och skogsbruksområde eller vattenområde.

Vid beräkningen av ersättningens storlek tillämpas ersättningsgrunderna i expropriationslagen.

I andra fall än sådana som avses i 50 § är kommunen skyldig att betala markägaren ersättning enligt de i expropriationslagen stadgade ersättningsgrunderna.

Markägaren har dock inte rätt till ersättning för mark enligt 48 § på vilken det finns en enskild väg som har bestämts vid en lantmåteriförrättning eller använts under lång tid eller för mark som ägaren avsatt till väg i samband med planmässigt byggande, om marken i detaljplanen är avsatt till gatuområde.

61 §. Ersättning för genomförande av detaljplaner

Markägaren har rätt till ersättning för byggnader, träd, planteringar och anläggningar på områden som övergår till kommunen.

Om överförandet av ett område till kommunen enligt 60 § 1 mom. inte ska ersättas vållar markägaren skada såsom förlust av tomt eller grustäkt och detta med hänsyn till omständigheterna anses vara oskäligt, ska kommunen ersätta skadan. Ersättning ska även utgå om en rätt som hänför sig till området förfaller och detta vållar innehavaren av rätten skada.

Olägenheter eller skador som genomförandet av en detaljplan orsakar markägaren är kommunen skyldig att ersätta så snart omfattningen av skadan fastställts.

62 §. Upphörande av rättigheter som hänför sig till gatuområden

När ett gatuområde enligt 50 § övergår i kommunens ägo, förfaller inteckning, panträtt, rättighet som gäller enskilda vägar, arrenderätt, sytning, skogsav-

H 1 Plan- och bygglag (2008:102)

verkningsrätt och rätt till marktåkt eller andra jämförbara rättigheter som hänför sig till området. I samband med att ett gatuområde bildas till fastighet kan det bestämmas att arrenderätt ska förbli i kraft, om det inte försvårar användningen av området som gata. Andra särskilda rättigheter eller servitut förblir i kraft, om de inte upphävs vid förrättningen. Ovanstående gäller också när ett område inom ett i 50 § avsett detaljplanelområde som redan tidigare är i kommunens ägo och har anvisats som gatuområde bildas till allmänt område. Ett gatuområde som bildats till allmänt område får användas för trafik trots att vägrätten upphört att gälla.

Om den registerenhet, till vilken det i 1 mom. avsedda gatuområdet hörde, svarade för en fordran och till områdets ägare betalas ersättning, har innehavaren av fordringen samma rätt till ersättningen som han eller hon hade till registerenheten. Kommunen är skyldig att ersätta skada som orsakas innehavaren av en rättighet på grund av att rättigheten som hänför sig till ett gatuområde som redan tidigare tillhört kommunen upphör att gälla.

63 §. Bestämmelser om ersättning

Kommunen och markägaren kan ingå avtal om genomförande av detaljplan samt om ersättningar. Ingången avtal om ersättning avgörs saken enligt bestämmelserna i expropriationslagen.

Avtal om genomförande av detaljplan samt om ersättning binder även fastighetens senare ägare.

12 kap. Allmänna förutsättningar för byggande**64 §. Allmänna krav på tomter**

En tomt ska vara tekniskt och funktionellt lämplig för sitt ändamål och utanför planerat område minst 2000 kvadratmeter stor, såvida inte byggnadsnämnden av synnerliga skäl tillåter bebyggande på en mindre tomt.

Vid anordnande av tomter ska hänsyn tas till stads- eller landskapsbilden samt till natur- och kulturvärdena på platsen. Tomten ska anordnas så att betydande olägenheter för omgivningen inte uppkommer och att risken för olycksfall begränsas. Personer med funktionshinder ska kunna komma till bebyggelsen och på annat sätt använda tomten om det är möjligt med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt.

Bestämmelser om avståndet mellan olika slags byggnader och fastighetens eller tomtens gränser utfärdas genom landskapsförordning.

På ett detaljplanerat område avgörs tomtens lämplighet i detaljplanen.

Se plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland.

65 §. (2017/82) Allmänna krav på byggnadsverk vid nybyggnad eller ändring

Ett byggnadsverk ska vara lämpligt för sitt ändamål, utformas och placeras med hänsyn tagen till stads- eller landskapsbilden och med minsta möjliga negativa miljöpåverkan samt vara tillgängligt och användbart för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Kraven på tillgänglighet och användbarhet gäller inte för uppförande av ett fritidshus och kravet

på tillgänglighet gäller inte till ett en- eller tvåbostadshus, om det med hänsyn till terrängen inte är rimligt att uppfylla kraven.

Byggnadsverket ska uppfylla grundläggande krav på bärförmåga, stadga och beständighet i konstruktionerna, brandskydd, ventilation och fuktskydd, hygien, möjligheten att hantera avfall, miljö- och hälsoskydd, användningssäkerhet, bullerskydd, energihushållning och värmeisolering samt vara lätt att underhålla. Byggnader som använder energi för att påverka inomhusklimatet ska även förses med utrustning för laddning av elfordon enligt vad som anges i 65d §. En byggnad som innehåller bostäder eller arbetslokaler ska projekteras och utföras så att lägenheterna lätt kan anslutas till ett höghastighetsnät för elektronisk kommunikation och ett flerbostadshus ska dessutom vara utrustat med en accesspunkt i eller utanför byggnaden. Kravet på höghastighetsnät för elektronisk kommunikation gäller inte enfamiljshus om kostnaden blir oproportionellt betungande för enskilda ägare, fritidshus eller komplementbyggnader samt arbetslokaler om kravet är obefogat med hänsyn till den verksamhet som lokalen är avsedd för. (2021/64)

Kraven i 2 mom. ska uppfyllas på så sätt att de med normalt underhåll kan antas komma att fortsätta att vara uppfyllda under en ekonomiskt rimlig livslängd.

I byggnader som innehåller lokaler dit allmänheten har tillträde ska enkelt avhjälpta hinder mot lokaler- nas tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga undanröjas i enlighet med bestämmelser som meddelats med stöd av denna lag.

Vid ändring av ett byggnadsverk ska kraven i 1 och 2 mom. uppfyllas för den del av byggnadsverket som påtagligt förnyas genom ombyggnaden och, om det är tekniskt, funktionellt och ekonomiskt genomförbart för hela byggnadsverket. Hänsyn ska tas till byggnadsverkets kvaliteter och lämplighet för den planerade användningen. Ändringar får inte leda till att säkerheten eller hälsan för dem som använder byggnadsverket äventyras.

Särskilda värden ur historisk, kulturhistorisk eller estetisk synpunkt, som grundas på fackmässiga bedömningar, ska skyddas.

65a §. (2011/113) Utrustning och system för energi från förnybara energikällor

Vid nybyggnad anses installation av utrustning och system för energi från förnybara energikällor vara ett sådant grundläggande krav på energihushållning som avses i 65 § 2 mom., om det inte medför oskäligt höga anläggnings- eller driftkostnader och om det är förenligt med bestämmelserna i landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

65b §. (2017/82) Obligatorisk ventilationskontroll

För att säkerställa ett tillfredsställande inomhusklimat ska byggnadens ägare se till att kontroll av funktionen hos byggnaders ventilationssystem görs.

Daghem, skolor, vårdlokaler och andra liknande byggnader oavsett typ av ventilationssystem ska kontrolleras vart tredje år.

Flerbostadshus, kontorsbyggnader samt personalutrymmen och kontor i industribyggnader och liknande med fläktventilation där både frånluft- och tilluftsflödena är fläktstyrda, med eller utan värmeåtervinning, ska kontrolleras vart tredje år.

Flerbostadshus, kontorsbyggnader samt personalutrymmen och kontor i industribyggnader och liknande med självdragsventilation eller med fläktventilation där frånluftflödena är fläktstyrda, med eller utan värmeåtervinning ska kontrolleras vart sjätte år.

Vid nybyggnad av en- och tvåbostadshus med fläktventilation med värmeåtervinning installationsbesiktigas systemet innan det tas i bruk.

Kontrollen ska göras av en sakkunnig funktionskontrollant som är certifierad av någon som är ackrediterad för uppgiften enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 om krav för ackreditering och marknads kontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 eller uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Funktionskontrollanten ska utfärda ett intyg som visar att byggnaden genomgått funktionskontroll av ventilationssystemet med uppgift om datum för besiktningen, resultatet av kontrollen och datum för nästa besiktning. Byggnadens ägare ska sätta upp intyget på väl synlig plats i byggnaden. Byggnadens ägare ska se till att fel och brister som upptäcks vid ventilationskontrollen åtgärdas omgående.

Kommunen ansvarar för tillsynen över den obligatoriska ventilationskontrollen.

Närmare bestämmelser om vad som ska ingå i en obligatorisk ventilationskontroll kan ges i landskapsförordning.

65c §. (2021/64) *System för fastighetsautomation och fastighetsstyrning*

Vid nybyggnad eller ändring av en byggnads uppvärmnings- eller luftkonditioneringsystem ska systemet, om det separat eller kombinerat med ett ventilationssystem får en nominell effekt över 70 kilowatt, förses med ett system för fastighetsautomation och fastighetsstyrning.

Ett system för fastighetsautomation och fastighetsstyrning ska:

a) fortlöpande övervaka, registrera, analysera och göra det möjligt att anpassa energianvändningen,

b) fastställa riktmärken för en byggnads energieffektivitet, upptäcka effektivitetsförluster i byggnadens installationssystem och informera den person som är ansvarig för anläggningarna eller för den tekniska fastighetsförvaltningen om möjligheter till förbättrad energieffektivitet, och

c) möjliggöra kommunikation med anslutna installationssystem i byggnaden och med andra anordningar inuti byggnaden och vara driftskompatibelt med installationssystem i byggnaden som är baserade på olika typer av äganderättsligt skyddad teknik, som omfattar olika produkter och som kommer från olika tillverkare.

65d §. (2021/64) *Egenskapskrav avseende utrustning för laddning av elfordon*

Bilparkeringar i ett bostadshus eller på tomten till ett bostadshus ska vara utrustade med ledningsinfrastruktur för laddning av elfordon till varje parkeringsplats.

I andra byggnader än bostadshus eller på tomten till andra byggnader än bostadshus med fler än tio parkeringsplatser som tillhör ett stort företag eller en sådan upphandlande myndighet som avses i 3 § landskapslagen (2017:80) om tillämpning på Åland av rikslagar om offentlig upphandling, ska minst tio procent av parkeringsplatserna ha tillgång till laddningspunkt för laddning av elfordon och minst tjugo procent av parkeringsplatserna förses med ledningsinfrastruktur för sådan laddning.

Kraven i 1 och 2 mom. behöver inte uppfyllas vid annan ändring av en byggnad än ombyggnad som omfattar byggnadens elektriska infrastruktur i fall då bilparkeringen är belägen i byggnaden och ombyggnad som sker i samband med att ändringsåtgärder vidtas på bilparkeringen i fall då bilparkeringen är belägen på tomten till byggnaden.

En laddningsstation består av en eller flera laddningspunkter där el kan överföras till ett eller flera elfordon. Laddningsstationerna ska uppfylla de tekniska specifikationer som avses i bilaga II till Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/94/EU om utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen.

65e §. (2023/50) *Krav avseende byggnaders installationssystem*

De krav som anges gällande energihushållning i 65 § 2 mom. och i av landskapsregeringen utfärdade föreskrifter för nya byggnader ska även gälla befintliga byggnaders installationssystem vid nyinstallation, utbyte och uppgradering av installationssystemet om det är tekniskt, ekonomiskt och funktionellt genomförbart.

Landskapsregeringen kan i förordning ange närmare föreskrifter om fastställande av systemkrav gällande byggnaders installationssystem.

13 kap. Lov och tillstånd

66 §. *Bygglov*

Bygglov krävs för att

- 1) uppföra byggnader,
- 2) göra tillbyggnader,

3) inreda eller använda byggnader eller delar av byggnader för väsentligen annat ändamål än det för vilket byggnaderna senast har använts eller för vilket bygglov har lämnats,

4) (2017/82) inreda ytterligare bostad eller lokal för handel, hantverk eller industri i byggnaden eller slå samman bostäder eller andra lokaler i byggnaden,

5) (2017/82) inom detaljplanerat område byta fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial eller göra andra ändringar så att byggnadens utseende avsevärt förändras,

6) uppföra eller bygga om eldstäder, rökkanaler eller hissar i byggnader samt byte av bränsle i värmepannor så att förbränningstemperaturen väsentligt höjs.

H 1 Plan- och bygglag (2008:102)

Byggnadsnämnden kan bevilja bygglov för en tillfällig byggnad för högst fem år. En tillfällig byggnad behöver inte uppfylla alla de krav som ställs i denna lag på en byggnad och dess konstruktioner. Byggnaden ska dock uppfylla de grundläggande kraven på hållfasthet, brandskydd och hygien.

67 §. (2017/82) Bygglov för anläggningar

Bygglov krävs för att

- 1) anlägga en nöjespark, djurpark, idrottsplats, golfbana, campingplats, skjutbana eller motorbana,
- 2) anlägga en småbåtshamn med plats för flera än 10 båtar samt för kajer, broar, vågbrytare, kanaler, båt-hus eller andra konstruktioner som ändrar eller påverkar strandlinjen väsentligt,
- 3) anlägga en fast cistern eller liknande anordning med en volym överstigande 10 kubikmeter,
- 4) uppföra en mast med en höjd över 25 meter,
- 5) uppföra ett torn avsett att vara tillgängligt för allmänheten,
- 6) anlägga ett vindkraftverk som
 - a) är högre än 20 meter över markytan,
 - b) placeras på ett avstånd från tomtgränsen som är mindre än kraftverkets totala höjd över marken,
 - c) monteras fast på en byggnad eller
 - d) har en rotordiameter som är större än tre meter,
- 7) uppföra plank eller mur med en höjd över 1,5 meter om planket eller muren placeras närmare tomtgränsen än fem meter.

Bygglov behövs inte, om åtgärden baserar sig på en gatuplan eller en godkänd vägplan.

Om miljötillstånd eller miljögranskning krävs enligt landskapslagen (2008:124) om miljöskydd får avgörandet av bygglovsärendet skjutas upp till dess miljötillstånds- eller granskningsärendet är avgjort.

67a §. (2017/82) Anmälan

Trots bestämmelsen i 66 § krävs endast en anmälan till byggnadsnämnden innan följande åtgärder vidtas

- 1) utanför detaljplanerat område till ett en- och tvåbostadshus göra en tillbyggnad med en våningsyta på högst 15 kvadratmeter om tillbyggnaden inte placeras närmare tomtgränsen än fem meter,
- 2) ändra en byggnad, om ändringen innebär att byggnadens bärande delar berörs, byggnadens planlösning påverkas avsevärt eller brandskyddet väsentligt ändras i byggnaden,

3) utanför detaljplanerat område i omedelbar närhet av ett en- eller tvåbostadshus uppföra en komplementbyggnad på högst 25 kvadratmeter med en taknockshöjd som inte överstiger 4,5 meter och som, tillsammans med andra komplementbyggnader som har uppförts på tomten med stöd av undantag från krav på bygglov enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser, inte får en större byggnadsarea än 25 kvadratmeter och inte utan grannarnas medgivande placeras närmare tomtgränsen än fem meter.

Anmälan krävs även för att:

1) inom detaljplanerat område anlägga parkeringsplats utomhus för fler än fem bilar eller anlägga eller ändra placeringen av en infart som inte kräver tillstånd enligt annan lagstiftning,

2) inom detaljplanerat område byta färg på byggnaden så att byggnadens utseende avsevärt förändras,

3) bygga scen, läktare, samlingstålt eller liknande anläggningar för allmänheten avsedd att vara uppställd över en månad,

4) anlägga upplag för förvaring av bilar, båtar eller annat gods,

5) ställa upp husvagn, buss eller liknande fordon på en annan plats än en campingplats för en tid överstigande två månader om syftet är att fordonet ska användas för boende, näringsverksamhet eller liknande,

6) förtöja fartyg eller anläggning på vatten för en tid överstigande två månader om avsikten är att använda fartyget eller anläggningen för boende, näringsverksamhet eller liknande.

I byggnadsordningen kan kommunen införa anmälningsplikt för:

1) reklamskyltar, markiser och liknande anordningar som placeras på eller i anslutning till en byggnad,

2) uppförande av master, cisterner, vindkraftverk, solenergianläggningar, större antenner eller belysningsstolpar eller motsvarande som inte kräver bygglov,

3) ändring av en byggnad som är skyddad med stöd av lag där åtgärden inte kräver bygglov,

4) byggande av ekonomi- eller förrådsbyggnad som annars omfattas av bygglovsplikt.

Till anmälan fogas en ritning som tillräckligt väl utvisar byggnadsverkets konstruktion, placering och utseende med behövliga huvudmått samt vid behov en utredning om besittningsrätten till tomten eller fastigheten. Byggandet får påbörjas om inte byggnadsnämnden senast 15 arbetsdagar från mottagandet av anmälan meddelar att kompletterande utredning krävs eller vilka villkor som måste uppfyllas för att tillvarata grannarnas intressen eller för att uppfylla bestämmelserna i denna lag eller bestämmelser meddelade med stöd av lagen.

68 §. (2017/82) Undantag från lovbestämmelserna

Om inte annat angivits i en detaljplan krävs inte bygglov eller anmälan för att uppföra en eller flera friliggande komplementbyggnader, om byggnaden eller byggnadernas sammanlagda byggnadsarea inte är större än 10 kvadratmeter, taknockshöjden inte är högre än 3,0 meter och byggnaderna inte utan grannens medgivande placeras närmare tomtgränsen än 5 meter. Inte heller krävs bygglov för att anordna skärmtak med en största area av 12 kvadratmeter i anslutning till en huvudbyggnad eller för att uppföra en mur eller ett plank som inte är högre än 1,8 meter för att anordna skyddade uteplatser i anslutning till bostadshuset.

Utanför detaljplanerat område krävs inte bygglov eller anmälan för att uppföra komplementbyggnader som avses i 1 mom. med en sammanlagd byggnadsarea av högst 15 kvadratmeter under förutsättning att byggnaden tillsammans med andra komplementbyggnader som har uppförts på tomten inte får en större byggnadsarea än 25 kvadratmeter. Inte heller krävs bygglov eller anmälan för att anordna skärmtak som avses i 1 mom. med en största area av 15 kvadratmeter eller för att glasa in en uteplats under ett skärmtak.

69 §. Rivning

Senast två månader innan en byggnad som omfattas av bygglovsplikt rivs ska en rivningsanmälan lämnas till byggnadsnämnden.

Byggnadsnämnden eller någon av nämnden utsedd person eller en myndighet har rätt att göra inspektioner och mätningar i byggnaden för att dokumentera den innan den rivs.

Byggnader eller byggnadsdelar som omfattas av rivningsförbud i detaljplan eller har förklarats skyddade enligt landskapslagen om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse får inte rivas.

70 §. Tillstånd för miljöåtgärder

Markarbeten och trädfällning eller någon annan härmed jämförbar åtgärd som försvårar områdets användning för avsett ändamål eller väsentligt förändrar landskapet får inte vidtas utan byggnadsnämndens tillstånd på ett detaljplanerat område, på ett generalplanerat område om det bestämts i generalplan eller på ett område belagt med byggnadsförbud.

Tillstånd behövs inte för arbeten som är nödvändiga för att förverkliga general- eller detaljplanen eller som överensstämmer med ett beviljat bygglov.

Tillstånd behövs inte heller om åtgärden baserar sig på en fastställd vägplan.

Tillstånd ska ges om inte åtgärden försvårar användningen av området för det ändamål som reserverats i planen eller förstör stads- eller landskapsbilden. (2017/82)

71 §. Ansökan om lov och tillstånd

Ansökan om bygglov och tillstånd för miljöåtgärder samt rivningsanmälan görs skriftligen hos byggnadsnämnden.

Till ansökan fogas de ritningar, beskrivningar och övriga handlingar som behövs för prövningen. Är ansökningshandlingarna ofullständiga får byggnadsnämnden förelägga sökanden att avhjälpa bristerna inom viss tid vid äventyr att ärendet annars kan komma att avskivas.

Närmare bestämmelser om ansökan om och försäkringar för tillstånd och om de handlingar som behövs för prövningen utfärdas genom landskapsförordning.

Se plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland.

Det har aldrig funnits någon 71a §.

71b §. (2014/32) Alternativa energiförsörjningssystem

Den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad ska innan byggnadsarbetena påbörjas låta utreda alternativa energiförsörjningssystem och redovisa om sådana system är tekniskt, miljömässigt och ekonomiskt genomförbara för byggnaden. Redovisningen ska lämnas till den eller de kommunala nämnder som fullgör kommunens uppgifter inom plan- och byggväsendet.

En utredning om alternativa energiförsörjningssystem behöver inte göras för byggnader vars totala våningsyta uppgår till högst 100 kvadratmeter. Inte heller krävs det för byggnader som inte har något system för uppvärmning eller vars energiförsörjningssystem helt eller till övervägande del baseras på energi från

förnybara energikällor, fjärrvärme, fjärrkyla eller värmepumpar. (2017/82)

72 §. Handläggning av bygglov

Ansökan om bygglov ska beviljas om åtgärden inte strider mot antagen plan, denna lag eller med stöd av lagen utfärdade bestämmelser.

Om byggnadsnämnden har anledning att anta att en åtgärd som kräver lov fordrar tillstånd även av någon annan myndighet, ska nämnden upplysa sökanden om detta.

Om åtgärden innebär avvikelser från detalj- eller generalplanen kan ansökan om bygglov bifallas om avvikelserna är förenliga med planens syften eller det föreligger särskilda skäl att medge avvikelser. Detsamma gäller inom områden i behov av planläggning och på områden där byggnads- eller åtgärdsbegränsning gäller. Innan ett sådant ärende avgörs ska berörda grannar ges tillfälle att skriftligen inkomma med synpunkter. Grannarna underrättas av kommunen.

Finns byggnadsnämnden skäl till avslag ska dessa motiveras i beslutet.

Ett bygglov kan behandlas i flera etapper. Ansökan kan godkännas på basen av plan- och fasadritningar som utvisar byggnadens huvudsakliga utformning samt en situationsplan som utvisar byggnadens placering och anknötning till närmiljön. Övriga handlingar som behövs för att bedöma projektet ska inlämnas för godkännande innan byggnadsarbetena påbörjas.

I bygglovet kan det bestämmas att specialritningar över olika arbetsskederna ska inlämnas till byggnadsnämnden innan arbetet påbörjas.

Bygglov kan förenas med föreskrifter om arbetets utförande. I bygglov för tillbyggnad, ombyggnad eller med ombyggnad jämförbar konstruktionsändring får föreskrifter bara ges beträffande den del av byggnaden som är föremål för de byggnadsåtgärder som man avser att utföra.

Om det finns utrymmen i byggnaden som ska användas som offentliga samlingsutrymmen ska byggnadsnämnden i samband med beviljandet av bygglov bestämma det högsta antal personer som samtidigt får vistas i utrymmena.

72a §. (2010/32) Godkännande av samlingslokal

En byggnad eller del av en byggnad kan godkännas av byggnadsnämnden som samlingslokal i samband med beviljandet av bygglov. Ändring av i byggnad befintliga utrymmen till samlingslokal kräver bygglov av byggnadsnämnden. I beslutet skall byggnadsnämnden ange det antal personer som samtidigt får vistas i lokalen samt de villkor som krävs med tanke på personsäkerheten och på de sanitära förhållandena i lokalen.

73 §. (2017/82) Underrättande av grannar

Innan en ansökan om bygglov avgörs på ett icke detaljplanerat område eller på ett planerat område där ett beviljande av bygglovet innebär en avvikelse från planen ska byggnadsnämnden underrätta grannarna och ge dem tillfälle att yttra sig.

Grannarna ska reserveras minst sju dagar för att komma med eventuella yttranden. Om grannarna

H 1 Plan- och bygglag (2008:102)

meddelar att de inte har några invändningar mot bygglovsansökan kan ansökan avgöras direkt.

Om grannarna inte är kända eller inte utan svårighet kan anträffas eller om det är fler än tio grannar som ska underrättas, kan delgivning ske offentligen enligt förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Grannarna behöver inte underrättas om det med beaktande av projektets ringa betydelse, dess läge eller planens innehåll är uppenbart onödigt med tanke på grannarnas intresse eller om det är uppenbart att lov inte kan ges. (2021/64)

74 §. Särskilda förutsättningar för bygglov inom områden i behov av planläggning

Beviljandet av bygglov på ett område i behov av planläggning förutsätter att byggandet inte förorsakar olägenhet med tanke på planläggningens målsättning eller annan reglering av markanvändningen.

Trots bestämmelserna i 1 mom. får byggande ske på en tomt som anvisats i en generalplan enligt bestämmelsen i 21 § 2 mom.

75 §. Tillståndets giltighetstid och förlängning

Har byggnadsarbetet inte påbörjats inom tre år eller slutförts inom fem år förfaller tillståndet. Ett tillstånd till annan åtgärd än bygglov upphör om åtgärden inte har slutförts inom tre år. Tidsfristerna börjar löpa när tillståndet vinner laga kraft.

Byggnadsnämnden kan förlänga tillståndets giltighetstid för påbörjandet av arbetet med högst två år i taget. För slutförande av arbetet kan tidsfristen förlängas med två år åt gången samtidigt som byggnadsnämnden kan kräva att vissa delar av byggnadsarbetet slutförs inom viss tid.

76 §. Rätt att påbörja arbeten

Byggnadsnämnden kan ge tillstånd att påbörja ett byggnadsarbete eller vidta en annan åtgärd innan tillståndet har vunnit laga kraft.

Sökanden ska ställa en godtagbar säkerhet för ersättande av de olägenheter, skador och kostnader som upphävandet av beslutet eller en ändring av tillståndet kan förorsaka. Besvärsmyndigheten kan dock förbjuda att beslutet verkställs.

Skyldigheten att ställa säkerhet gäller inte landskapet, kommuner och kommunalförbund.

77 §. Meddelande om bygglov och tillståndsbeslut

Ett bygglov eller tillståndsbeslut av byggnadsnämnden ska tillkännages genom ett meddelande på kommunens anslagstavla. Detsamma gäller ett beslut av landskapsregeringen eller Ålands förvaltningsdomstol. I ett meddelande angående byggnadsnämndens beslut ska det anges att delgivningen anses ha skett den sjunde dagen efter det att meddelandet sattes upp på myndighetens anslagstavla.

Tillståndsbeslutet ska sändas per post till sökanden och de grannar som har begärt att få beslutet och till dem som har hörts i beredningsskedet senast dagen innan beslutet anslås. Mottagaren anses ha fått del av ärendet den sjunde dagen efter det att brevet avsändes, om inte något annat visas.

14 kap. Ansvar vid byggande och rivning

78 §. Byggherrens ansvar

Den som för egen räkning utför eller låter utföra projekterings-, byggnads- eller rivningsprojekt (byggherren) ska se till att arbetena utförs enligt bestämmelserna i denna lag och enligt bestämmelser meddelade med stöd av lagen samt enligt beviljade tillstånd. Byggherren ska se till att arbetena planeras och utförs under kompetent ledning, att kontroll av arbetet sker samt att arbetena planeras och utförs med aktsamhet så att personer och egendom inte skadas.

79 §. Planering av byggnadsprojekt

Vid planeringen av byggnadsprojekt som byggnadsnämnden bedömer vara tekniskt krävande ska det finnas en projektledare som tillsammans med projektörerna ansvarar för helhetsplaneringen och dess kvalitet och som ser till att projekthandlingar och specialhandlingar utgör en helhet.

Projekthandlingarna för ett byggnadsprojekt ska utarbetas så att de uppfyller kraven i denna lag och de bestämmelser som utfärdas med stöd av den.

Den ansvariga för respektive specialhandling ska se till att specialhandlingen uppfyller gällande krav. Har en specialhandling utarbetats av flera personer ska en av personerna utses som ansvarig för specialområdet.

80 §. Tillsyn och organisering av byggnadsarbetet

Bestämmelser om utmärkning samt kontroll av byggnadens plats och höjdläge samt om vilka syner som ska göras under byggnadstiden utfärdas i bygglovet.

Byggnadsnämnden kan i bygglovet vidare föreskriva att en utredning ska inlämnas över behövliga specialhandlingar och projektörer, vem som ansvarar för respektive byggnadsskede, vilka arbetsmetoder som ska användas och hur byggnadsarbetet organiseras som helhet och kontrolleras. Kontroller kan utföras genom egenkontroll, av fristående sakkunniga eller av byggnadsnämnden. Alla kontroller ska dokumenteras skriftligen.

En byggnad får inte tas i bruk innan det godkänts vid en ibruktagningssyn.

Närmare bestämmelser om övervakning och inspektioner under byggnadstiden kan utfärdas genom landskapsförordning.

81 §. Arbetsledning vid byggande och rivning

Vid byggnadsarbete som kräver bygglov ska det finnas en ansvarig arbetsledare som ansvarar för utförandet av arbetet och dess kvalitet, leder byggnadsarbetet och ser till att det utförs i enlighet med gällande krav och det beviljade tillståndet. Byggnadsnämnden kan kräva att det också utses en särskild arbetsledare för specialområden.

Den ansvarige arbetsledaren och arbetsledaren för ett specialområde godkänns av kommunens byggnadsnämnd. Byggnadsarbetet får inte påbörjas innan en ansvarig arbetsledare har godkänts. Godkännandet ska återkallas och arbetet avbrytas till dess att en ny arbetsledare har godkänts om det är motiverat på

grund av att uppgifterna försumrats eller av någon annan motsvarande orsak.

En ansvarig arbetsledare krävs också för anmälningspliktiga rivningsarbeten.

82 §. Uppgifternas svårighetsgrad och behörigheten för dem som deltar i byggprojekt

Den som utarbetar projekthandlingar och specialhandlingar samt den ansvarige arbetsledaren för byggnadsarbete och arbetsledaren för ett specialområde ska ha den utbildning och erfarenhet som byggprojektets art och uppgiftens svårighetsgrad förutsätter.

Den behörighet som planeringen kräver bedöms utifrån byggnadens avsedda ändamål. Dessutom bedöms den behörighet som ledningen av byggnadsarbetet kräver utgående från byggnadsförhållandena och de specialmetoder som används i arbetet.

Planerings- och arbetsledningsuppgifter kan indelas i svårighetsklasser för bestämmandet av den minimibehörighet som behövs. Bestämmelser om minimibehörigheten ska utfärdas genom landskapsförordning.

83 §. Byggnadsnämndens tillsyn

Kommunens byggnadsnämnd ska övervaka byggandet med hänsyn till det allmänna intresset och se till att det som bestäms i denna lag och med stöd av den följs vid byggandet.

Byggnadsnämnden ska underrätta landskapsregeringen om den upptäcker byggprodukter som inte uppfyller kraven enligt byggproduktförordningen. (2017/82)

När tillsynsuppgiftens omfattning och art bedöms ska byggnadsprojektets svårighetsgrad, sakkunskapen och yrkesskickligheten hos tillståndssökanden och de personer som ansvarar för planeringen och genomförandet av projektet samt övriga omständigheter som inverkar på behovet av tillsyn beaktas.

Tidigare 2 mom. har blivit 3 mom. genom (2017/82).

84 §. Bruks- och underhållsanvisning

Vid nybyggnad eller mer omfattande renovering av en byggnad som används för permanent boende eller som arbetsplats ska en bruks- och underhållsanvisning utarbetas.

Bruks- och underhållsanvisningen ska innehålla anvisningar som behövs för att byggnaden ska kunna användas och underhållas på rätt sätt.

Byggnadsinspektören övervakar att bruks- och underhållsanvisningen är klar vid slutsynen och överlämnas till byggnadens ägare.

Landskapsregeringen kan utfärda närmare bestämmelser om vad som ska ingå i en bruks- och underhållsanvisning.

85 §. Byggprodukters egenskaper

En byggprodukt som är avsedd att permanent ingå i en byggnad ska ha sådana egenskaper att byggnaden, om den är planerad, byggd och underhållen på rätt sätt, under sin ekonomiska livslängd uppfyller väsentliga krav på en byggnad.

En byggprodukt är lämplig för användning i byggnadsverk om den är försedd med behörig CE-märkning och installeras och används på avsett sätt.

15 kap. Servitut

86 §. Byggnadsservitut

För en tomt eller en fastighet kan en bestående rätt som belastar en annan fastighet och som ger rätt att använda en byggnad eller konstruktion eller att vidta en därmed jämförbar åtgärd stiftas (byggnadsservitut). Stiftandet av ett servitut förutsätter ett skriftligt avtal mellan parterna. Ett byggnadsservitut kan stiftas för en kommuns, ett kommunalförbunds eller en kommunal inrättnings behov eller för behov i anslutning till byggande av samhällsteknik också i sådana fall där servitutsrätten inte hänförs till en tomt eller en fastighet som är byggplats.

Ett byggnadsservitut får stiftas om det gagnar ett funktionellt byggande eller en funktionell användning av fastigheten eller om servitutet är nödvändigt för innehavaren av servitutsrätten och det inte leder till betydande olägenhet för den belastade fastigheten.

Ett byggnadsservitut kan av särskilda skäl också stiftas för en viss bestämd tid.

Beslut om stiftande, ändring och upphävande av byggnadsservitut fattas av byggnadsnämnden. Bestämmelser om olika typer av servitut och om registrering av servitut ges i landskapsförordning.

Se plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland.

87 §. Tvångsservitut

Om detaljplanen förutsätter ett byggnadsservitut kan servitutet stiftas trots att de som saken gäller inte kommer överens om servitutet när det gäller

1) att ordna utrymmen för skyddsrum, bilparkering och avfallshantering i byggnaden,

2) att ordna trafikförbindelse till en byggnad på en annan fastighet eller för allmän gångtrafik, om inte detaljplanen eller tomtindelningen kan genomföras på något annat skäligt sätt, samt

3) att stöda byggnadsdelar som är belägna på gränsen mellan fastigheterna invid grannfastigheten eller för att uppföra eller utnyttja en gemensam vägg.

Ett servitut som avses i denna paragraf kan också stiftas för en kommun, ett kommunalförbund eller en inrättning som innehas av kommunen.

Bestämmelser om andra servitut som detaljplanen förutsätter ingår i fastighetsbildningslagen.

88 §. Servitutsreglering

Ett byggnadsservitut kan ändras eller upphävas om sakägarna kommer överens om det och åtgärden inte försvårar ett funktionellt byggande, en funktionell skötsel av fastigheten eller genomförandet av detaljplanen.

Ett byggnadsservitut får ändras eller upphävas utan samtycke av innehavaren av servitutsrätten om

1) servitutet på grund av förändrade förhållanden har blivit onödigt eller har förlorat en stor del av sin betydelse,

2) den olägenhet som servitutet orsakar den belastade fastigheten har blivit oskälig och ändringen eller upphävandet av servitutet inte orsakar innehavaren av servitutsrätten betydande olägenhet eller

3) servitutet betydligt försvårar genomförandet av detaljplanen.

H 1 Plan- och bygglag (2008:102)

Om överenskommelse inte nås om ersättning för ett byggnadsservitut eller för ändring eller upphävandet av det, avgörs ärendet i enlighet med expropriationslagen.

16 kap. Vård av den bebyggda miljön**89 §.** (2017/82) *Underhåll av byggnadsverk*

Ett byggnadsverk och dess omgivning ska hållas i sådant skick att det uppfyller sanitära krav, krav på säkerhet och användbarhet och inte leder till miljöolägenheter eller avsevärt förfular omgivningen.

För underhåll av byggnadsverk som är placerat i fastighetsgränsen har innehavaren rätt till tillträde på grannens fastighet. Underhållet ska utföras på sådant sätt att grannens olägenhet eller störning blir så liten som möjligt. Efter arbetet ska grannens område återställas i det skick det var före åtgärden. Kan grannarna inte komma överens ska saken avgöras av byggnadsnämnden på ansökan av en av parterna.

Vid användningen och underhållet av ett byggnadsverk som är skyddat enligt en plan eller som skyddats med stöd av landskapslagen om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse ska dessutom syftet med byggnadsskyddet beaktas.

Om underhållet försummas kan byggnadsnämnden bestämma att byggnadsverket ska repareras eller dess omgivning snyggas upp. Innan reparationsuppmaning ges kan byggnadsnämnden kräva att byggnadsverkets ägare dokumenterar byggnadsverkets skick och vilka reparationer som är uppenbart nödvändiga med tanke på personers hälsa eller säkerhet. Om byggnadsverket utgör en uppenbar fara för personers säkerhet kan byggnadsnämnden fatta beslut om att byggnadsverket inte får användas innan det har reparerats eller att det ska rivas.

90 §. *Oavslutat byggnadsarbete och övergivna byggnader*

Om ett påbörjat byggnadsarbete eller en annan åtgärd som kräver lov inte slutförts innan tillståndet förfaller ska ägaren till fastigheten åläggas att inom viss tid slutföra arbetet eller vidta de åtgärder som är nödvändiga med hänsyn till hälsa, säkerhet eller de olägenheter som orsakas miljön.

Om en byggnad eller annan anläggning är förfallen eller skadad och inte sätts i stand inom skäligen tid får byggnadsnämnden förelägga ägaren att inom viss tid riva byggnaden eller anläggningen.

91 §. *Vård av den bebyggda miljön*

Den bebyggda miljön ska hållas i snyggt skick och överensstämma med bygglovet.

De områden som i en plan anvisats för planteringar, lekplatser eller andra områden som avsatts till de boendes trivsel får inte inskränkas. Trafikförbindelser som är avsedda för utrycknings- eller servicefordon ska hållas i körbart skick.

En tomt eller annat område med detaljplan får inte användas för upplagring som avsevärt stör eller förfular omgivningen.

17 kap. Tvångsmedel, straff och andra påföljder**92 §.** *Planläggningsförordnande*

Om det finns skäl att upprätta eller ändra en byggnadsordning, detaljplan, generalplan eller kommunöversikt och kommunen inte vidtar behövliga åtgärder kan landskapsregeringen, efter samråd med kommunen, utsätta en tidsfrist inom vilken kommunen ska ha utfört åtgärden.

Om ett planläggningsförordnande inte iakttas kan landskapsregeringen vid vite förelägga kommunen att utföra planläggningen.

93 §. *Tvångsmedel*

Den som handlar i strid med denna lag eller bestämmelser eller beslut som har meddelats med stöd av lagen kan av byggnadsinspektören förbjudas att fortsätta med den rättsstridiga verksamheten eller uppmanas att fullgöra sina skyldigheter inom utsatt tid.

Byggnadsnämnden ska utan dröjsmål uppta ärendet till behandling. Byggnadsnämnden kan förena förbud och åläggande som meddelats med stöd av 1 mom. med vite eller hot om utförande av det försummade på den försumliges bekostnad. Tvångsåtgärder vidtas dock inte om den rättsstridiga verksamheten eller försummelsen är av ringa betydelse.

Polisen är skyldig att ge handräckning om det är nödvändigt för att avbryta en rättsstridig åtgärd som avses i denna bestämmelse.

Marknadsmyndigheten har i tillämpliga delar samma befogenheter som byggnadsinspektören och -nämnden.

94 §. *Inspektionsrätt*

För att sköta ett tillsynsuppdrag enligt denna lag har byggnadsnämnden och byggnadsinspektören rätt att få tillträde till byggnadsobjekt och där utföra granskningar och undersökningar.

Finns det grundad anledning att misstänka att bestämmelser eller förbud i denna lag eller i bestämmelser meddelade med stöd av den har överträtts vid byggande eller vid byggnaders underhåll, har byggnadsnämnden och byggnadsinspektören rätt att få tillträde till byggnaden och däri befintliga lokaler. Byggnadens eller lokalernas ägare och innehavare ska underrättas om inspektionen minst tre dygn i förväg. En inspektion som berör en lokal som omfattas av hemfrid får endast verkställas mot den boendes vilja om det är nödvändigt för att skydda liv, hälsa, egendom eller miljön.

Marknadstillsynsmyndigheten har rätt att i en affär, ett lager samt i importörens och tillverkarens lokaler få inspektera en byggprodukt, handlingar som gäller tillverkningen och andra handlingar samt material som behövs för att bedöma produkten.

95 §. *Byggnadsbrott*

Den som utan tillstånd eller anmälan som förutsätts i denna lag börjar bygga eller vidtar någon annan åtgärd eller försummar sin skyldighet på ett sätt som strider mot denna lag eller mot bestämmelser som utfärdats med stöd av den ska för byggnadsbrott dömas till böter eller fängelse i 3 månader.

Byggnadsnämnden ska göra polisanmälan om inte gärningen eller försummelsen med hänsyn till omständigheterna ska betraktas som ringa och det allmänna intresset inte kräver att åtal väcks.

18 kap. Ändringssökande

96 §. Överklagande av ärenden gällande bygglov och andra tillstånd

Beslut som fattats av byggnadsnämnden eller av en annan kommunal myndighet i ärenden gällande bygglov eller andra tillståndsärenden med stöd av denna lag överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol. Om Ålands förvaltningsdomstol inte ändrar beslutet eller beslutar att inte pröva ärendet får ändring sökas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Beslut som landskapsregeringen har fattat överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. (2017/82)

Besvärsrätt har

- 1) den beslutet gäller,
- 2) den vars rätt, skyldighet eller fördel beslutet påverkar,
- 3) ägaren och innehavaren av en invid eller mitt emot belägen fastighet eller område,
- 4) ägaren och innehavaren av en sådan fastighet vars bebyggande eller användning i annat syfte beslutet i väsentlig mån kan påverka och
- 5) kommunen.

Landskapsregeringen har besvärsrätt över beslut som berör ett område för vilket landskapsregeringen har utfärdat planläggningsförordnande enligt 92 § eller gjort upp rekommendationer till stöd för den kommunala markplaneringen enligt 11 §.

En myndighet som fattat ett beslut enligt denna lag har rätt att överklaga förvaltningsdomstolens beslut om förvaltningsdomstolen har ändrat eller upphävt myndighetens beslut. På ändringssökande tillämpas i övrigt vad som bestäms i [förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996)]. (2017/82)

Byggnadsnämndens beslut om bygglov eller tillstånd för miljöåtgärder ska överklagas inom 30 dagar från att beslutet har delgivits räknat från dagen efter delgivningen. (2017/82)

I 188 § 5 mom. (1129/2008) i markanvändnings- och bygglagen (FFS 132/1999) föreskrivs att i ett beslut av förvaltningsdomstolen som gäller en detaljplan inom området för en generalplan med rättsverkningar och genom vilket det överklagade myndighetsbeslutet inte har blivit ändrat till den del som besvären gäller får ändring sökas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Ålands förvaltningsdomstol hade avslagit A:s besvär över kommunstyrelsens beslut att anta en detaljplan. Detaljplaneområdet låg inom området för en 18.9.2001 fastställd delgeneralplan. Högsta förvaltningsdomstolen yttrade att med hänsyn till 27 § 23 punkten i självstyrelselagen för Åland skulle behovet av besvärstillstånd för prövning av A:s besvär över förvaltningsdomstolens beslut avgöras med tillämpning av 188 § 5 mom. i markanvändnings- och bygglagen. Prövning av besvären i högsta förvaltningsdomstolen förutsatte besvärstillstånd. Högsta förvaltningsdomstolen avslag ansökan om besvärstillstånd med stöd av 13 § 2 mom. i förvaltningsprocesslagen. **HFD 29.10.2015 liggare 3057 (2015:159).** Se även **HFD 29.10.2015 liggare 3056 (2015:158).**

97 §. Rättelseyrkande

Den som är missnöjd med ett beslut som fattats av byggnadsinspektören som skriftligen framställa ett rättelseyrkande med begäran om att byggnadsnämnden omprövar beslutet. Ändring av byggnadsinspektörens beslut får inte sökas genom besvär.

Yrkandet ska ha inkommit till byggnadsnämnden senast 14 dagar efter att beslutet meddelades. Ett yrkande ska utan dröjsmål upptas till behandling i byggnadsnämnden.

98 §. Överklagande av beslut om antagande, ändring eller upphävande av planer och byggnadsordningar

Ändring i ett beslut som gäller antagande, ändring eller upphävande av en generalplan, en detaljplan eller en byggnadsordning söks hos Ålands förvaltningsdomstol genom besvär på det sätt som bestäms i kommunallagen. Rättelseyrkande enligt kommunallagen tillämpas dock inte på antagandet av en detaljplan ens när beslutanderätten har överförs på kommunstyrelsen eller en nämnd på det sätt som bestäms i 25 §.

Besvärsrätt har, utöver vad som sägs i 113 § kommunallagen om kommunmedlemmars besvärsrätt, landskapsregeringen och, i ärenden som hör till dess verksamhetsområde, en i landskapet registrerad samslutning.

19 kap. Särskilda bestämmelser

99 §. Tillstånds- och tillsynsavgift

Den som söker bygglov, annat tillstånd eller gör en anmälan gällande byggande är skyldig att betala en avgift till kommunen enligt en taxa som fastställs av kommunfullmäktige. Avgiften får tas ut i förväg och är avsedd att täcka kommunens kostnader för gransknings- och tillsynsuppgifter och för andra uppgifter som orsakas av ansökan eller anmälan. Om vissa av nämnda uppgifter inte genomförs ska kommunen återbetala motsvarande del av avgiften.

Kommunen har även rätt att av byggherren ta ut en avgift för gransknings- och utredningsuppgifter som orsakats av byggande utan tillstånd eller på grund av att en föreskriven byggnadsåtgärd har underlåtit.

100 §. Adressnummerskylt och vägnamnsskylt

Ägaren eller innehavaren av en byggnad är skyldig att sätta upp en adressnummerskylt på ett från gatan eller vägen synligt ställe.

Kommunen eller väghållaren har också rätt att sätta upp vägnamnsskyltar på fastigheten.

101 §. Verkställbarheten av beslut

Kommunstyrelsen kan efter besvärstidens utgång bestämma att en generalplan eller detaljplan träder i kraft för den del av planområdet som inte berörs av inlämnade besvär. Kommunen ska delge besvärsmyndigheten detta beslut.

I ett beslut om antagande av byggnadsordning, tomtindelning, byggnadsförbud eller en åtgärdsbe-gränsning kan det bestämmas att beslutet ska träda i kraft innan det vunnit laga kraft. Besvärsmyndigheten kan förbjuda att ovannämnda beslut verkställs.

H 2 Plan- och byggförordning (2008:107)

102 §. *Ändring av byggnadsplaneväg till gata*

Ett byggnadsplanevägområde, som med stöd av tidigare lag har tagits i besittning av kommunen övergår till kommunen när denna lag träder i kraft. Vid dess fastighetsbildning tillämpas fastighetsbildningslagen och området antecknas i fastighetsregistret som ett allmänt område.

Ett byggnadsplanevägområde som inte tagits i besittning när denna lag träder i kraft övergår i kommunens ägo enligt 51 §.

103 §. *Övergångs- och ikraftträdelsebestämmelser*

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2008.

Genom denna lag upphävs byggnadslagen (1979:61) för landskapet Åland, landskapsförordningen (2004:59) om tillämpning av vissa byggbestämmelser som ingår i Finlands byggbestämmelsesamling samt landskapslagen (1995:23) om kommunöversikt.

Gällande byggnadsordningar, byggnadsförbud, taxor och instruktioner förblir i kraft tills vidare med undantag av de bestämmelser som inte överensstämmer med denna lag.

Hänvisning i annan lagstiftning till byggnadslagen avser efter denna lags ikraftträdande en hänvisning till denna lag.

Ärenden som har påbörjats innan denna lag träder i kraft behandlas enligt bestämmelser som gällde före denna lags ikraftträdande.

Planer som är under beredning när denna lag träder i kraft kan antas av kommunen inom två år ifrån lagens ikraftträdande som planer enligt denna lag trots att de uppgjorts enligt tidigare bestämmelser.

Av kommunfullmäktige antagen samt fastställd stadsplan och byggnadsplan gäller som detaljplan efter denna lags ikraftträdande. Hänvisning i annan lag till antagen eller fastställd stads- eller byggnadsplan avser detaljplan efter denna lags ikraftträdande. Hänvisas det i annan lag endast till stadsplan avses detaljplan inom Mariehamn.

Av kommunfullmäktige antagen generalplan som inte fastställts har endast de rättsverkningar som tidigare lag föreskriver.

H 2 Plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Byggnadsnämndens uppgifter*

Byggnadsnämnden ska kontrollera att antagna planer följs, behandla ansökningar om bygglov och andra tillstånd, övervaka att gällande bestämmelser och givna tillstånd följs, kontrollera vården av byggnader och den bebyggda miljön enligt 16 kap. plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland (PBL) och ansvara för att information om regelverket kring byggnadsfrågor finns i kommunen.

Kommunens byggnadsinspektör sköter syner och övervakningsuppgifter om inte annat bestämts i byggnadsnämndens instruktion eller beslutats av nämnden i enskilda fall.

I byggnadsnämndens instruktion kan det anges att andra kommunala myndigheter ska delta i byggnads- tillsynen och i granskningen av ritningar och projektbeskrivningar.

2 §. *Behörighetskrav för byggnadsinspektör*

En byggnadsinspektör ska ha högskoleexamen som motsvarar minst tre års heltidsstudier inom byggnadsbranschen eller annan motsvarande examen och tillräcklig erfarenhet av projektering av byggnader och utförande av byggnadsarbeten.

3 §. *Behörighetskrav för planläggare*

Den som utarbetar en detalj- eller generalplan ska ha högskoleexamen som motsvarar minst tre års heltidsstudier inom byggnadsbranschen eller annan motsvarande examen och tillräcklig erfarenhet med tanke på uppgiftens svårighetsgrad.

4 §. *Behörighetskrav för projektör, projektledare och arbetsledare*

Den som utarbetar ritningar och projektbeskrivningar ska ha högskoleexamen som motsvarar minst tre års heltidsstudier inom byggnadsbranschen eller annan motsvarande examen och tillräcklig erfarenhet inom projekteringsområdet.

En person som inte har examen men som med hänsyn till sin erfarenhet eller byggobjektets eller projekteringsuppgiftens art och omfattning kan anses ha tillräckliga kunskaper får utföra projekteringsuppgiften.

Den projektledare som enligt 79 § PBL ansvarar för helheten och kvaliteten vid projektering av ett större byggprojekt med i tekniskt hänseende krävande konstruktioner ska dessutom ha tillräckliga kunskaper och erfarenhet för uppgiften.

Den ansvariga arbetsledaren för byggnadsarbete ska ha den utbildning och erfarenhet som anges i 1 eller 2 mom.

2 kap. Generalplan och detaljplan

5 §. *Planbeskrivning*

En planbeskrivning ska innehålla uppgifter om

1) planområdets natur- och miljöförhållanden, bebyggelse, markägförhållanden, hamnar, vägar och annan infrastruktur,

2) de begränsningar för markanvändningen som direkt berör området eller kan påverka områdets användning såsom naturskydd, skyddsvärda byggnader och miljöer, friluftsområden, servitut och andra nyttjanderätter,

3) planens utgångspunkter och mål,

4) det centrala innehållet i och grunderna för den planlösning som valts samt hur resultatet av konsekvensutredningarna och olika framförda utlåtanden och anmärkningar har beaktats,

5) planeringens olika skeden samt

6) hur genomförandet och uppföljningen av planen ordnas och vem som ansvarar för det.

Planbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad ska stå i relation till planens betydelse, omfattning eller de miljö- och andra konsekvenser som planen kan ha.

I planbeskrivning för detaljplan ska redovisas hur förslaget beaktar gällande generalplan.

Om en generalplan har antagits för det område som detaljplaneras kan planbeskrivningens omfattning och innehåll vara enklare än det som anges i 1 mom.

De planbeteckningar som ska tillämpas utfärdas av landskapsregeringen.

6 §. Utformningen av generalplanen

Generalplanen presenteras på en karta i skalan 1:5 000-1:20 000 så att principerna för områdesanvändningen, områden för byggande, vägar och trafik, rekreation, natur- och miljöskydd samt jord- och skogsbruk samt fiske och planens övriga innehåll framgår tillräckligt klart. Om planen ska styra byggandet enligt 21 § PBL ska byggnadsområdet klart framgå av planen.

De planbeteckningar som ska tillämpas utfärdas av landskapsregeringen.

7 §. Innehållet i en detaljplan

Vid utformningen av en detaljplan ska följande faktorer beaktas:

- 1) bestående fastighetsgränser, servitut, vägar och andra omständigheter;
- 2) terrängförhållanden och jordmån;
- 3) möjligheterna att ekonomiskt anordna vatten och avlopp, dagvatten och annan infrastruktur;
- 4) hur områdets avfallshantering ska ordnas;
- 5) att bostadsområden placeras på lämpligt sätt och att parker eller skyddsområden avskiljs tillräckligt väl från industriområden, upplagsplatser och större trafikleder;
- 6) att tillräckligt antal parker, grön- och skyddsområden reserveras på lämpliga platser;
- 7) brand- och befolkningsskyddskraven;
- 8) att torg, parker, lek-, idrotts-, samlings- och badplatser anvisas i tillräcklig utsträckning;
- 9) att bostadshusen och vistelseområdena placeras där ljus-, solvärme- och mikroklimatförhållandena är goda;
- 10) att vid nybyggnation hänsyn tas till befintlig angränsande bebyggelse;
- 11) att områden för allmänna byggnader och anläggningar reserveras i tillräcklig utsträckning;
- 12) att gatu- och trafiknätet utformas ändamålsenligt och behövliga genomfarts- och förbindelseleder reserveras;
- 13) att trafiksäkerheten och behovet av gång- och cykelleder beaktas;
- 14) att tillräckligt med allmänna parkeringsplatser anordnas;
- 15) att det inom byggnadskvarter finns tillräckligt med lekplatser och vistelseområden samt
- 16) att historiskt, kulturhistoriskt eller arkitektoniskt värdefulla byggnader och byggnadsmiljöer samt platser som är värdefulla på grund av utsikten, läget, växtligheten eller säregna naturförhållanden skyddas och bevaras och inte utan tvingande skäl förstörs.

3 kap. Planläggningsförfarande

8 §. Hörande i beredningsskedet

Ett samråd enligt 30 § PBL ordnas när det är ändamålsenligt med tanke på planens syfte och betydelse genom att utkastet till plan med tillhörande motive-ringar och konsekvensutredningar presenteras på ett samrådsmöte och de berörda ges möjlighet att framföra sina åsikter muntligen eller skriftligen inom en viss tid.

Ett meddelande om möjligheterna att framföra åsikter ska, med beaktande av antalet berörda, delges per post genom brev enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland om vanlig delgivning eller anslås på berörd kommuns anslags-tavla eller publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland om offentlig delgivning. Meddelandet ska anslås eller publiceras senast fjorton dagar före samrådsmötet.

9 §. Meddelande om antagande av plan

Sedan en generalplan, detaljplan eller kommun-översikt har antagits av kommunfullmäktige ska planen snarast möjligt sändas till landskapsregeringen för kännedom.

Sedan en ny plan vunnit laga kraft ska ett exemplar av planen sändas till lantmäteribrån och till de grannkommuner som gränisar till planområdet. Ett meddelande om att en plan vunnit laga kraft ska också sändas till landskapsregeringen.

4 kap. Tomtindelning

10 §. Utarbetande av tomtindelning

Tomtindelningen ska utarbetas så att

- 1) varje tomt gränisar till ett gatuområde; av särskilda skäl kan tomten dock gränsa till något annat allmänt område, via vilket en körförbindelse kan ordnas till tomten,
- 2) tomterna ges det format och den storlek som det med avseende på byggandet, användningen av tomterna och det tekniska underhållet av dem är ändamålsenligt.

Det som föreskrivs i 1 mom. 1 punkten tillämpas inte, om körförbindelsen till tomten och dess tekniska underhåll kan ordnas via en sådan tomt som avses i 1 punkten i form av ett servitut som anvisas vid tomtindelningen och som vid fastighetsförrättningen stiftas för högst två tomter.

En separat antagen bindande tomtindelning utarbetas av kommunens fastighetsingenjör eller på hans eller hennes förordnande av någon annan kommunal tjänsteinnehavare som ska ha högskoleexamen inom lantmäteribranschen eller någon annan examen inom lantmäteribranschen på minst teknikernivå.

11 §. Tomtindelningsskarta

En separat tomtindelning utarbetas på en karta (tomtindelningsskarta), som ska ange tomternas nummer, arealer, gränsernas längd, råpunkter samt deras koordinater och byggnader på området, de fastigheter och arealer som bildar tomterna samt delarealer.

H 2 Plan- och byggförordning (2008:107)

Dessutom ska på tomtindelningsskarta enligt behov visas kända underjordiska ledningar samt eventuella servitut och andra nyttjanderättigheter på området.

Om tomtindelningen ingår i detaljplanen, anges tomternas nummer och gränser på detaljplanekarta. Andra uppgifter som nämns i 1 mom. kan anges på en separat karta.

12 §. Offentligt framläggande av ett separat förslag till tomtindelning

Ett förslag till separat antagen bindande tomtindelning ska i kommunen hållas offentligt framlagt under minst 14 dagar.

Upprättas tomtindelning helt i enlighet med instruktiva gränser i en detaljplan behövs inget hörande enligt 36 § 3 mom. PBL.

De som enligt 36 § 3 mom. PBL ska höras i samband med beredningen av tomtindelningen har rätt att göra anmärkning mot förslaget till tomtindelning. Anmärkningen ska ges in till kommunen före utgången av den tid under vilken förslaget är framlagt.

Framläggandet och rätten att göra anmärkning ska meddelas dem som enligt 3 mom. har rätt att göra anmärkning. Meddelandet får sändas som vanligt brev. Meddelandet behöver dock inte sändas, om personen i fråga har godkänt förslaget till tomtindelning. Personen anses ha fått del av meddelandet, om det har postats senast en vecka före framläggandet.

Om alla de som saken gäller skriftligen har godkänt tomtindelningsskarta, behöver förslaget inte läggas fram för allmänheten.

13 §. Information om antagande av tomtindelning

Information om att separat antagen bindande tomtindelning har antagits ska ges i samma ordning som kommunala tillkännagivanden offentliggörs i kommunen.

5 kap. Gator och allmänna områden

14 §. Anläggandet av gata

Innan en ny gata anläggs eller en större ändring görs av en befintlig gata ska en gaturitning uppgöras.

Gaturitningen ska innehålla principerna för trafikarrangemangen på gatan, torrläggning och avledande av regnvatten, situationsplan och behövt antal längd- och tvärprofiler, beläggingsmaterial samt planteringar och fasta konstruktioner.

Gaturitningar antas av kommunen efter att förslaget varit offentligt utställt under minst 14 dagar. Anmärkning mot förslaget ska framställas skriftligen under utställningstiden.

Utställningstiden och rätten att göra anmärkning mot förslaget ska, innan utställningen, meddelas ägare och innehavare av fastigheter som gränser till gatuområdet. Meddelandena får sändas som vanliga brev.

15 §. Taxa för anläggningskostnader för ny gata

Taxan för anläggningskostnaderna för gata ska innehålla bestämmelser om beräkningsgrunderna, betalningssättet och grunderna för nedsättning och befrielse från avgift.

Innan beslut fattas om taxan ska utredning om och förslaget till taxa ställas ut under minst 30 dagar. Förutom tomtägarna och kommuninvånarna har även föreningar som representerar tomtägare rätt att komma med synpunkter på förslaget. Synpunkterna ska framställas under den tid förslaget är utställt.

Kommunen har inte rätt att ta betalt för anläggandet av en gata till en tomt som den har överlåtit ifall inte rätt till ersättning har förbehållits i överlåtelsehandling.

6 kap. Byggnadsrätt och krav på byggnad och dess placering

16 §. Lekplatser och vistelseområden

I anslutning till bostadshus ska det ordnas tillräckligt med plats utomhus för lekplatser och vistelseområden. Dessa platser och områden ska på ett tryggt sätt avskiljas från det område som är reserverat för trafik. Vid bedömning av om platserna och områdena är tillräckliga kan hänsyn tas till de motsvarande platser och områden som står till buds i den närmaste omgivningen samt fastigheternas gemensamma arrangemang.

17 §. Avfallshantering

I samband med byggande ska utrymmen och anläggningar för fastighetens avfallshantering ordnas. Avfallsutrymmen ska, med undantag av de vid enfamiljshus, avskämmas eller inhägnas för undvikande av brandfara eller miljöförorening.

18 §. Avståndsbestämmelser på oplanerat område

En byggnad får inte utan grannes samtycke placeras närmare än fem meter från tomtgränsen eller tio meter från grannes byggnad. En byggnad som är mer än tio meter hög ska dock, om man inte kommit överens om annat, placeras minst lika långt från grannes byggnad som byggnaden ska bli hög.

Byggnader med brandfarlig verksamhet måste placeras på brandsäkert avstånd från annan byggnad.

Vid prövning av var ett byggprojekt ska placeras och hur lämplig byggnadsplatsen är ska man se till att skyddsavståndet är tillräckliga för att minimera risken för olyckor.

19 §. Byggnadens höjd

Över den i detaljplanen föreskrivna byggnads- och takhöjden får enkla torn, gavlar, fönster, ventilations- och skorstenspipor, skyddsräcken samt andra liknande byggnadsdelar uppföras om de passar in i den bebyggda miljön och dess placering inte i betydande mån inverkar på omgivande bosättning.

20 §. Tomtens byggnadsrätt

Om inte annat bestämts i en plan utgör tomtens byggnadsrätt uttryckt i kvadratmeter våningsyta högst 15 procent av tomtens areal.

21 §. Byggnadernas placering utanför planlagt område

En byggnad ska placeras så att den passar in i naturmiljön och i den bebyggda miljön. En byggnad ska med hänsyn till förhållandena på platsen placeras så att vattenskadorna på byggnadskonstruktionen förhindras.

Bostadshus och andra byggnader avsedda för boende får inte placeras lägre än två meter över medelvattnståndet om inte särskilda åtgärder vidtas för att hindra vatten från att tränga in i byggnaden. Om inte annat bestämts i en kommunal byggnadsordning får dock en bastubyggnad på högst 15 m² placeras på en lägre nivå över medelvattnståndet och närmare stranden förutsatt att byggnaden passar väl in i omgivningen.

Båthus och sjöbodrar får placeras på strandlinjen där byggnaderna med beaktande av strandens helhetsbild passar in i omgivningen. Båthus ska om möjligt placeras i grupper i anslutning till befintliga hamnar där det redan finns bryggor och båthus.

22 §. Parkeringsplatser

På varje tomt ska det finnas minst två parkeringsplatser per bostad om inte annat anges i detaljplanen.

Parkeringsplatserna kan placeras på en annan fastighet om det har anvisats i detaljplanen eller om det har grundats en bestående nyttjanderätt till parkeringsplats för tomten enligt bestämmelserna om byggnadsservitut.

7 kap. Tillståndsförande

23 §. Bygglovshandlingar

Till ansökan om bygglov ska projektets huvudritningar bifogas. Till huvudritningarna hör en situationsplan samt planritningar, sektionritningar och fasadritningar. Dessutom ska en tomtkarta eller ett utdrag ur grundkartan över området samt utdrag ur fastighets- och lagfartsregistret och annan behövlig utredning som visar sökandens ägande eller besittningsrätt till den tomt ansökan gäller lämnas in.

Därutöver ska de handlingar som krävs enligt landskapslagen (2008:106) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om byggnaders energiprestanda lämnas in.

Vid behov ska även en redogörelse för byggplatsens grundläggnings- och höjdförhållanden lämnas in och en redogörelse över det grundläggnings sätt som förutsätts och över andra behövliga åtgärder.

Konstruktionsritningar och andra projekthandlingar ska efter behov inlämnas till byggnadsnämnden enligt bestämmelser i bygglovet.

Närmare föreskrifter om ritningar och projekthandlingar och deras utförande kan utfärdas i Ålands byggbestämmelsesamling.

Se LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

24 §. Avvikelse från ritningar och projektbeskrivningar

Byggnadsinspektören kan under byggnadsarbetet godkänna att mindre avvikelser görs från de ritningar och projektbeskrivningar som godkänts i bygglovet om ändringarna inte påverkar grannarnas ställning eller på ett betydande sätt avviker från det beviljade bygglovet.

I ritningarna och projektbeskrivningen ska ändringar som godkänts under byggnadsarbetet och vem som godkänt ändringarna införas. De ändrade ritningarna och projektbeskrivningarna ska lämnas till byggnadsnämnden innan slutsynen.

8 kap. Utförande av byggnadsarbete

25 §. Den ansvariga arbetsledarens uppgifter

Den ansvariga arbetsledarens uppgifter och ansvar börjar omedelbart efter godkännandet i samband med bygglovet eller särskild anmälan innan byggnadsarbetet påbörjas. Befrielse från uppgifterna och ansvaret fås endast genom en skriftlig begäran eller genom att en annan person godkänns i stället för den ansvariga arbetsledaren.

Den ansvariga arbetsledaren ska se till att

1) byggnadsinspektören underrättas om att byggandet påbörjas,

2) byggnadsarbetet utförs i enlighet med det beviljade lovet och gällande lagstiftning och bestämmelser om byggande,

3) åtgärder vidtas för att rätta till upptäckta fel och brister under byggnadsarbetet,

4) i bygglovet föreskrivna syner begärs i tillräckligt god tid och att inspektioner och åtgärder som byggnadsinspektören beslutat om utförs i rätta arbetsskeden,

5) godkända ritningar och projektbeskrivningar, ett aktuellt inspektionsprotokoll för bygget, eventuella testresultat samt andra nödvändiga handlingar finns tillgängliga på byggarbetsplatsen och att en kopia av inspektionsprotokollet vid slutsynen överlämnas till byggnadsinspektören samt

6) de i bygglovet angivna egengranskningsprotokollen finns på byggnadsplatsen vid ibruktagandebesiktningen.

Bestämmelserna om ansvarig arbetsledare gäller i tillämpliga delar arbetsledaren för ett specialområde.

26 §. Utmärkning av byggnadens plats

Innan byggandet påbörjas ska byggnadens plats och höjdläge märkas ut i terrängen om inte annat bestämts i bygglovet. Utmärkningen ska godkännas av byggnadsinspektören, eller annan kommunal myndighet i enlighet med byggnadsnämndens instruktion, innan arbetet inleds.

27 §. Syner och inspektioner

Byggnadsnämnden ska i bygglovet ange vilka av följande syner som ska förrättas under byggnadstiden:

1) botten- och dräneringssyn, då grävning, sprängning och pålning av grund utförts eller innan förstärkande av grund påbörjats och efter att dräneringen utförts men ännu inte täckts över,

2) syn av avloppssystem och -ledning innan ledningarna täckts in,

3) kanalsyn, då rök- och luftkanaler är färdigställda men ännu inte rappade eller på annat sätt täckta,

4) konstruktionssyn, då bärande konstruktioner är färdiga men före rappningsarbete eller annat täckande av bärande konstruktioner,

5) vatten-, avlopps- och ventilationssyn vid provmätningar innan ledningarna täcks in,

6) syn för ibruktagande, om byggnaden eller del av den ska tas i bruk innan slutsyn förrättats samt

7) slutsyn, då byggnaden är färdigställd och gårdsplanen och byggnadens hela omgivning ställts i ordning.

H 2 Plan- och byggförordning (2008:107)

Syneförrättningar kan slås ihop eller förrättas i etapper.

Byggnadsinspektören kan, om det finns grundad anledning besluta att syner ska förrättas trots att det inte har angetts i bygglovet eller att föreskrivna syner inte behöver hållas.

En representant för den som påbörjar ett byggprojekt och den ansvariga arbetsledaren samt vid behov de som projekterat byggnaden eller delar därav ska vara närvarande vid synen.

Avsikten med synen är att konstatera om de åtgärder och inspektioner samt nödvändiga utredningar som hör till ett visst byggnadsskede har utförts och om åtgärder som förutsätts på grund av uppdagade missförhållanden eller brister har vidtagits. En anteckning om att syn förrättats samt eventuella anmärkningar och påminnelser görs i inspektionsprotokollet för bygget.

28 §. Dokumentation av byggnadsarbetets övervakning

De ansvariga för olika byggnadsskedena och de som kontrollerar arbetsskedena noterar sina inspektioner i ett inspektionsprotokoll för bygget. Alla kontroller ska dokumenteras skriftligen. I inspektionsprotokollet antecknas också motiverade anmärkningar av byggherren, projektören, entreprenören eller en anlitad expert som gäller de avvikelser som gjorts från projektbeskrivningar och byggbestämmelser.

I slutsynen antecknas att ett inspektionsprotokoll förts och ett sammandrag av protokollet ska arkiveras i anslutning till tillståndshandlingarna.

Närmare bestämmelser om tillsynen över byggnadsarbetet och inspektionsprotokollet kan utfärdas i Ålands byggbestämmelsesamling.

Se LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

29 §. Byggherreövervakning

Vid slutsynen granskas att byggherren har skött sin övervakningsuppgift och att byggnaden överensstämmer med det lov som beviljats och kan tas i bruk.

I en övervakningsplan för byggherreövervakningen beskrivs byggprojektet samt anges vem som är byggherren, vilken övervakningsorganisation och vilka experter som byggherren anlitat samt de som utför el-, VVS-, och övriga specialarbeten och den ansvariga arbetsledningen till den del sökanden har kännedom om dessa. Vid prövningen av godkännandet ska byggherrens förutsättningar att sköta tillsynen över byggnadsarbetet i enlighet med övervakningsplanen beaktas.

Övervakningsplanen ska kompletteras med den ansvariga arbetsledningen och i övrigt till den del det förutsätts vid godkännandet så snart den som påbörjar byggprojektet har kännedom om detta.

30 §. Byggnadsservitut

För en tomt kan som ett sådant byggnadsservitut som avses i 86 och 87 § PBL stiftas en rätt att bestående eller för viss tid belasta en annan fastighet genom att:

1) använda grunden till en byggnad eller stödmur på den belastade fastigheten som grund för en bygg-

nad eller stödmur som byggs på den berättigade fastigheten samt att utsträcka grunden för byggnaden eller stödmuren till den belastade fastigheten (grundläggningsservitut),

2) använda en vägg eller konstruktion i en byggnad på den belastade fastigheten för att stöda mellanbjälklagen eller andra konstruktioner eller för ett motsvarande ändamål samt att bygga så att de byggnader som är belägna vid gränsen har en gemensam vägg (konstruktionsservitut),

3) placera ledningar som betjänar fastigheten och anordningar som hör till dessa i en byggnad på den belastade fastigheten samt att använda de utrymmen som behövs för dessa (anordningsservitut),

4) använda en gång, ett skyddsrum eller en parkeringsplats i en byggnad på den belastade fastigheten (nyttjandeservitut),

5) använda en på den belastade fastigheten förlagd värmecentral eller värmeöverföringsanordning eller inrättning som betjänar avfallshanteringen eller någon annan kommunalteknisk service samt utrymmen som reserverats för dessa ändamål (underhållsservitut),

6) i en byggnad på den belastade fastigheten använda utrymmen som är avsedda att vara gemensamma för fastigheterna eller andra inrättningar som betjänar boende, arbete eller fastighetskötsel eller utrymmen som reserverats för dessa ändamål (gemensamt servitut),

7) ta upp en dörr eller en annan öppning i en vägg på gränsen till den belastade fastigheten eller låta bli att bygga en brandmur (väggservitut) samt

8) utsträcka taket på en byggnad eller en sådan del av ytterväggen som beror på tilläggsisolering in på den belastade fastigheten eller att bygga ett tak så att vattnet rinner ut på den belastade fastigheten eller leds vidare via den (toleransservitut).

31 §. Införande av byggnadsservitut i fastighetsregistret

En anteckning om stiftande eller upphävande av ett byggnadsservitut ska sedan beslutet vunnit laga kraft göras i fastighetsregistret för innehavaren av servitutsrätten och den belastade fastigheten. Ett byggnadsservitut som införts i fastighetsregistret är i kraft även om fastigheten övergår i någon annans ägo.

Om tomtindelningen eller fastighetens gränser ändras, ska förrättningsingenjören eller när det gäller sammanslagning av fastigheter, den som för fastighetsregistret genom sitt beslut samtidigt rätta servitutet så att det motsvarar ändringen och avlägsna de servitut som till följd av ändringen i fastighetsindelningen blivit onödiga. Då kvarters- och tomtnumret ändras ska fastighetsregisterföraren avgöra ärendet efter att vid behov ha hört dem som saken gäller. Det som sagts ovan gäller i tillämpliga delar även beslut om rätt att placera samhällsteknisk anordningar enligt 44 § PBL.

Ikraftträdandebestämmelse (2008:107)

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2008.

Genom denna förordning upphävs byggnadsförordningen (1963:40) för landskapet Åland.

H 3 Landskapsförordning (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

Till denna förordning hör en bilaga som av praktiska skäl inte har tagits med i Ålands lagsamling 2024. Bilagan i uppdaterad form finns i den elektroniska författningssamlingen Ålex på Ålands landskapsregerings hemsida.

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning innehåller bestämmelser (*föreskrifter*) om byggande som ska tillämpas i landskapet.

Föreskrifterna gäller i den utsträckning som anges i avsnitt 1:2 i bilagan.

2 §. Ålands byggbestämmelsesamling

Föreskrifterna i denna förordning utgör tillsammans med de allmänna råd som avses i 3 § Ålands byggbestämmelsesamling. Byggbestämmelsesamlingen finns tillgängligt hos landskapsregeringen under myndighetens öppethållningstid och kan mot avgift beställas från landskapsregeringen.

I bilagan till denna förordning finns närmare föreskrifter i

1) avsnitt 1 med *gemensamma bestämmelser för avsnitt 2-9*,

2) avsnitt 2 med *allmänna regler och krav vid byggande*,

3) avsnitt 3 om *tillgänglighet, bostadsutformning, rumshöjd och driftutrymmen vid byggande*,

4) avsnitt 4 om *bärförmåga, stadga och beständighet vid byggande*,

5) avsnitt 5 om *brandskydd vid byggande*,

6) avsnitt 6 om *hygien, hälsa och miljö vid byggande*,

7) avsnitt 7 om *bullerskydd vid byggande*,

8) avsnitt 8 om *säkerhet vid användning vid byggande* samt i

9) avsnitt 9 om *energiushållning vid byggande*.

2a §. (2023/105) Upprättande av energideklaration

En energideklaration som upprättas enligt landskapslagen (2014:31) om energideklaration för byggnader mellan den 1 september 2023 och den 31 augusti 2024 ska upprättas enligt de bestämmelser i Ålands byggbestämmelsesamling avsnitt 9 (energiushållning) som gällde innan ikraftträdandet av landskapsförordning 2023/48.

3 §. Allmänna råd

Landskapsregeringen ger ut allmänna råd som innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av dessa föreskrifter och anger hur man kan eller bör handla för att uppfylla föreskrifterna. Det står dock den enskilde fritt att välja andra lösningar och metoder, om dessa uppfyller föreskrifterna.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 mars 2015.

Äldre bestämmelser får dock tillämpas på lovpliktiga arbeten i ärenden där ansökan om lov görs före den 1 januari 2016 samt på arbeten som inte kräver lov och som har påbörjats före den 1 januari 2016.

Genom ikraftträdandet av denna förordning upphävs landskapsförordningen (2008:109) om Ålands byggbestämmelsesamling.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/105):

Denna förordning träder i kraft den 15 november 2023.

Bestämmelsen i 2a § gäller till och med den 31 augusti 2024.

H 4 Landskapslag (2017:40) om tillämpning på Åland av rikets hissäkerhetslag

1 §. Lagens tillämpningsområde

Rikets hissäkerhetslag (FFS 1134/2016) tillämpas i landskapet, med de avvikelser som anges i denna lag. Ändringar av rikets hissäkerhetslag ska gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. Myndighetsutövning

Om inte annat särskilt stadgas i denna lag eller i annan landskapslag ska de förvaltningsuppgifter som enligt rikets hissäkerhetslag ankommer på statens myndigheter i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

Landskapsregeringen ska ålägga den som bryter mot de skyldigheter som föreskrivs i eller med stöd av denna lag att avhjälpa felet eller försummelsen. Beslutet kan förenas med vite enligt bestämmelserna i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

3 §. Avvikelser från rikslagen

Hänvisningar i rikets hissäkerhetslag till riksförfattning ska inom landskapets behörighet avse hänvisning till motsvarande bestämmelser som finns i landskapslagstiftningen.

En EU-försäkran om överensstämmelse, bruksanvisningar och annan information som avses i denna lag ska vara på svenska språket. Landskapsregeringen kan i enskilda fall medge att en EU-försäkran om överensstämmelse som avses i rikets hissäkerhetslag ges på ett annat språk än svenska.

Landskapsregeringen kan biträdas av en sådan delegation för el- och hissäkerhet som avses i 87 § rikets hissäkerhetslag.

4 §. Behörighet att utföra besiktning

Behörighet att utföra besiktning är en auktoriserad besiktningsman eller ett auktoriserat organ som har behörighet enligt de nationella behörighetskrav som gäller en stat inom den Europeiska unionen och det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Bestämmelser om erkännande av yrkeskvalifikationer finns i landskapslagen (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer. (2017/142)

Landskapsregeringen för ett register över auktoriserade besiktningsmän och auktoriserade organ.

Tidigare 1 mom. har blivit 2 mom. genom (2017/142).

5 §. Behörighet att utföra hissarbeten

Den anses ha behörighet att utföra hissarbeten som har sådan i enlighet med de kompetenskrav som gäller för sådan behörighet enligt de nationella behörighets-

H 5 LF (2017:42) om tillämpning av riks författningar om hiss säkerhet

krav som gäller i en stat inom den Europeiska unionen och det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. (2017/142)

Landskapsregeringen för ett register över verksamhetsutövare som avses i 1 mom.

Tidigare 1 mom. har blivit 2 mom. genom (2017/142).

6 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikets hiss säkerhetslag ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2017:42) om tillämpning på Åland av riks författningar om hiss säkerhet.

7 §. Sökande av ändring

Beslut som har fattats med stöd av denna lag får överklagas i enlighet med vad som gäller för rätt att söka ändring enligt rikets hiss säkerhetslag. I 25 § självstyrelselagen finns bestämmelser om besvär över landskapsregeringens beslut.

8 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.

Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

H 5 Landskapsförordning (2017:42) om tillämpning på Åland av riks författningar om hiss säkerhet

1 §. Inledande bestämmelse

Med de avvikelser som anges i denna förordning ska Statsrådets förordning om hissars säkerhet (FFS 1433/2016) tillämpas i landskapet.

2 §. Förvaltning

De förvaltningsuppgifter som enligt de riks författningar som avses i 1 § ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

3 §. Gemensamma bestämmelser om avvikelser från rikslagstiftningen

Hänvisningar i de riks författningar som avses i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftningen ska i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2017.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

H 6 Landskapslag (2014:31) om energideklaration för byggnader

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Syfte och tillämpningsområde

Lagens syfte är att främja en effektiv energianvändning och en god inomhusmiljö i byggnader. Lagen ska tillämpas på byggnader för vilka energi används i syfte att påverka byggnadernas inomhusklimat.

2 §. (2023/51) Definitioner

I denna lag avses med

1) *avtal om energiprestanda*: ett avtalsarrangemang mellan mottagaren och leverantören av en åtgärd för att förbättra energieffektiviteten som verifieras och övervakas under hela avtalsperioden, där investeringarna (arbete, leveranser eller tjänster) i åtgärden betalas i förhållande till en avtalad nivå av förbättrad energieffektivitet eller annat avtalat energiprestandakriterium, till exempel finansiella besparingar,

2) *byggnadens installationssystem*: teknisk utrustning för rumsuppvärmning, rums kylning, ventilation, varmvatten för hushållsbruk, fast belysning, fastighetsautomation och tillhörande reglering, platsbaserad elproduktion, eller en kombination därav, inklusive sådana system som utnyttjar energi från förnybara energikällor, i en byggnad eller en byggnadsenhet,

3) *energi prestanda*: den mängd energi som behövs användas i en byggnad för att uppfylla de behov som är knutna till ett normalt bruk av byggnaden under ett år,

4) *energi deklARATION*: uppgifter om en byggnad som möjliggör en bedömning av dess energiprestanda samt möjliggör jämförelser med andra byggnaders energiprestanda,

5) *luftkonditioneringssystem*: ett system för att åstadkomma en form av behandling av inomhusluft, genom vilken temperaturen kan kontrolleras eller sänkas,

6) *nominell effekt*: den maximala värmeeffekt, uttryckt i kilowatt, som tillverkaren fastställt och garanterar vid kontinuerlig drift om de av tillverkaren angivna verkningsgraderna respekteras,

7) *oberoende expert*: en person som enligt denna lag och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen är oberoende i förhållande till sin uppdragsgivare och har särskild sakkunskap om energianvändning och inomhusmiljö i byggnader,

8) *uppvärmningssystem*: en kombination av de komponenter som krävs för att åstadkomma en form av behandling av inomhusluft, i vilken temperaturen höjs,

9) *värmegenerator*: den del av ett uppvärmningssystem som genererar nyttig värme genom en eller flera av följande processer:

1. förbränning av bränslen i till exempel en värme panna,

2. jouleeffekt i värmeelement med elektriska motstånd,

3. värmeupptagning från en värmekälla i form av omgivningingsluft, ventilationsfrånluft, vatten eller mark med hjälp av en värmepump.

2 kap. Besiktning och energideklaration

3 §. Besiktning innan energideklaration

Innan en energideklaration upprättas för en befintlig byggnad ska ägaren se till att byggnaden besiktas på plats. En energideklaration får dock upprättas utan att en byggnad besiktas om

1) byggnaden har samma utformning, storlek och energiegenskaper som en annan byggnad som har besiktats i samma byggnadskomplex,

2) byggnaden är ny eller har dokumenterat god energiprestanda eller

3) den som upprättar energideklarationen bedömer att kostnaden för besiktningen kommer att motsvara minst hälften av försäljningspriset för byggnaden.

En besiktning ska utföras så att en byggnads energiprestanda kan fastställas och så att anpassade och kostnadseffektiva rekommendationer om åtgärder kan lämnas till hur byggnadens energianvändning kan effektiviseras med bibehållen eller förbättrad inomhusmiljö, utan negativa konsekvenser för byggnadens tekniska egenskaper eller kulturvärden.

En besiktningens omfattning bedöms av en oberoende expert som avses i 9 § utifrån de uppgifter som byggnadens ägare lämnat. Den oberoende experten ska kontrollera att de lämnade uppgifterna är korrekta. Besiktning behöver inte utföras om en oberoende energiexpert verifierar att byggnaden uppfyller krav på energiprestanda enligt gällande byggbestämmelser.

4 §. Energideklarationens innehåll

I en energideklaration ska avseende en byggnad anges

1) (2016/73) energiprestanda med angivande av byggnadens uppvärmningsformer, eventuella kylsystem och annan energianvändning, varvid energiprestanda för en byggnad, med beaktande av dess typ, ska anges med utgångspunkt i en normal användning av byggnaden och på de grunder för beräkning av energiprestanda som föreskrivs i plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland och med stöd av plan- och bygglagen för landskapet Åland gällande bestämmelser,

2) om en obligatorisk funktionskontroll av ventilationssystemet har utförts,

3) om radonmätning har utförts,

4) om energiprestanda kan förbättras med beaktande av en god inomhusmiljö och, om så är fallet, rekommendationer om kostnadseffektiva åtgärder för att förbättra byggnadens energiprestanda samt

5) referensvärden för byggnaden som gör det möjligt för konsumenter att bedöma byggnadens energiprestanda och att jämföra byggnadens energiprestanda med andra byggnaders energiprestanda.

Energiprestanda enligt 1 mom. 1 punkten ska anges på ett sådant sätt att en jämförelse med nybyggnadskrav för energiprestanda kan göras. Landskapsregeringen kan i förordning ange metod för beräkning av energiprestanda i de fall det inte går att få fram uppgifter om den uppmätta energianvändningen för en byggnad. (2023/51)

Referensvärde enligt 1 mom. 5 punkten ska anges enligt en klassificeringsskala i intervallen A, B, C, D, E, F och G, grundat på kraven för energiprestanda vid uppförandet av en ny byggnad. Byggnader i intervallen A och B har lägre energianvändning och byggnader i intervallen D, E, F och G har högre energianvändning än vad som gäller vid uppförandet av en ny byggnad.

5 §. Energideklarations giltighetstid

En energideklaration får användas i tio år, räknat från och med den kalendermånad då den har upprättats, för att uppfylla skyldigheterna i denna lag.

3 kap. Skyldighet att energideklarera

6 §. Byggherrens skyldighet att energideklarera

Den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad ska se till att det finns en energideklaration upprättad för byggnaden. En ny byggnad ska energideklareras senast inom två år efter det att den har tagits i bruk.

7 §. Skyldighet att energideklarera vid uthyrning

Den som äger en byggnad ska se till att det alltid finns en energideklaration upprättad för byggnaden om byggnaden helt eller till en del upplåts med nyttjanderätt. Detta krav omfattar också byggnader vilka utnyttjas av offentliga myndigheter och ofta besöks av allmänheten samt vilka har en total användbar golvyta på över 250 kvadratmeter.

8 §. Skyldighet att energideklarera vid försäljning

Innan en byggnad eller en andel i en byggnad säljs ska ägaren se till att det finns en energideklaration upprättad för byggnaden. Om inte annat följer av denna lag ska en energideklaration omfatta en hel byggnad.

9 §. Oberoende energiexpert

Den som enligt 6-8 §§ ska se till att det finns en energideklaration upprättad för en byggnad ska utse en oberoende energiexpert som gör en besiktning enligt 3 § och upprättar en energideklaration. En oberoende energiexpert som anlitas för att upprätta en energideklaration ska ha dokumenterad särskild sakkunskap om energianvändning och inomhusmiljö i byggnader.

De anses ha i 1 mom. avsedd behörighet att upprätta energideklaration såsom oberoende energiexpert vilka i enlighet med bestämmelserna i artikel 17 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda anses ha sådan kompetens enligt bestämmelserna i riket eller i Sverige. En oberoende expert ska ha förvärvat den behörighetsnivå att upprätta en energideklaration som fordras i enlighet med de kompetenskrav som gäller i riket respektive i Sverige. För att anses vara oberoende energiexpert får han eller hon dock inte

1) ha ett eget intresse i byggnaden eller vara närstående till den som har anlitat honom eller henne eller

2) ha eller ha haft ett uppdrag hos eller vara kommersiellt, ekonomiskt eller på något annat sätt beroende av den som anlitar honom eller henne, om det finns en risk för att bedömningarna i energideklarationen därigenom påverkas.

H 6 LL (2014:31) om energideklaration för byggnader

10 §. Allmänna undantag från skyldighet att energideklarera

Skyldigheten att energideklarera enligt 6-8 §§ och de skyldigheter som anges i 13 § gäller inte för följande typer av byggnader:

1) Kyrkor eller andra av ett religionssamfund ägda byggnader som endast har utrymmen för samling eller andakt eller verksamhet som tjänar dessa.

2) (2016/73) Byggnader som har skyddats i en plan enligt plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland eller genom ett beslut enligt landskapslagen (1988:56) om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse om gällande minimikrav avseende energiprestanda inte är förenliga med det beslutade skyddet för dessa byggnaders särdrag eller utseende.

3) (2016/73) Industribyggnader och verkstäder.

4) (2016/73) Fritidshus med högst två bostäder som inte används för bedrivande av inkvarteringsverksamhet. Vid bedömning av om ett hus är ett fritidshus beaktas husets huvudsakliga användning för fritidsändamål samt om

a) huset används eller är avsett att användas under mindre än fyra månader per år eller

b) huset används under en del av året och energi-användningen beräknas vara mindre än 25 procent av vad som skulle vara fallet om huset användes under hela året.

5) Tillfälliga byggnader som är avsedda att användas under högst två år.

6) Ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk och därmed jämförlig näring vilka inte är avsedda för boende och som har ett lågt energibehov.

7) Fristående byggnader med en total användbar golvyta som är mindre än 50 kvadratmeter.

8) Upphävd (2016/73)

11 §. Undantag från skyldighet att energideklarera för en ägare

Skyldigheten att energideklarera enligt 7 och 13 §§ gäller inte om

1) upplåtelsen är tillfällig eller avser en sådan liten del av byggnaden att upplåtelsen har en obetydlig påverkan på byggnadens energiprestanda,

2) upplåtelsen sker mellan företag som tillhör samma koncern eller mellan en fysisk person och ett företag om den fysiska personen äger företaget,

3) upplåtelsen sker genom arrende, vars huvudsakliga syfte är upplåtelse av jord, och byggnaden eller en del av byggnaden används till annat än bostad åt arrendatorn eller

4) byggnaden är ett en- eller tvåbostadshus som upplåts

a) av byggnadens ägare på grund av dennes arbete eller studier på annan ort, utlandsvistelse, sjukdom eller därmed jämförbara personliga förhållanden,

b) med testamentarisk nyttjanderätt eller

c) till någon som är närstående till byggnadens ägare eller som av annat skäl redan disponerar byggnaden när upplåtelsen sker.

12 §. Energideklaration för samägda lägenheter

För aktielägenheter gäller i tillämpliga delar vad som i denna lag stadgas om byggnader. Den som äger aktier i ett bostadsaktiebolag som avses i lagen om bostadsaktiebolag (FFS 1599/2009) ska se till att det finns en energideklaration för den lägenhet som aktierna ger besittningsrätt till. En energideklaration för en aktielägenhet får bestå av en gemensam deklara-tion för en byggnad i bostadsaktiebolaget om de har ett gemensamt värmesystem.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller i tillämpliga delar också för lägenheter i en byggnad, vilka för annat ändamål än boende besitts av juridiska eller fysiska personer, oavsett om lägenheterna ingår i ett bostadsaktiebolag eller finns i en byggnad som på annat sätt ägs gemensamt av flera personer.

Skyldigheten enligt 1 och 2 mom. att energideklarera en lägenhet före försäljning och skyldigheterna enligt 13 § gäller inte vid försäljning

1) mellan företag som tillhör samma koncern eller mellan en fysisk person och ett företag om den fysiska personen äger företaget,

2) genom expropriation eller inlösen,

3) från ett konkursbo eller genom exekutivt förfarande eller

4) till någon som är närstående till en aktielägenhets ägare eller som av annat skäl redan disponerar en aktielägenhet.

13 §. Ägares ansvar att ge tillgång till energideklaration

Den som äger en byggnad ska se till att den energideklaration som senast har upprättats för byggnaden

1) visas på en för allmänheten väl synlig och framträdande plats i byggnaden om det gäller en byggnad som avses i 7 §, varvid energideklarationen får sammanfattas och visas utan sådana rekommendationer som avses i 4 § 1 mom. 4 punkten,

2) visas för en möjlig köpare eller nyttjanderättshavare om det gäller en sådan byggnad, vid uthyrning eller försäljning, som avses i 7 eller 8 § samt

3) överlämnas till en ny ägare eller nyttjanderättshavare om det gäller en byggnad, vid uthyrning eller försäljning, som avses i 7 eller 8 §.

Landskapsregeringen kan i förordning besluta hur en i 1 mom. 1 punkten avsedd sammanfattning ska utformas.

Se LF (2014:52) om energideklaration för byggnader.

14 §. Nyttjanderättshavares ansvar att ge tillgång till en energideklaration

I de fall en nyttjanderätt säljs ska säljaren av nyttjanderätten, i stället för ägaren till byggnaden, se till att energideklarationen visas och överlämnas enligt 13 § 1 mom. 2 och 3 punkterna.

15 §. Uppgift om energideklaration vid annonsering

Om det finns en energideklaration när en byggnad, en del av en byggnad eller en andel i en byggnad bjuds ut till uthyrning eller försäljning ska ägaren, eller säljaren i de fall som avses i 14 §, se till att den uppgift om byggnadens energiprestanda som finns i energideklarationen anges vid annonsering i massmedier så-

som dagstidningar eller på internet med beaktande av det använda massmediets begränsningar i utrymme. Landskapsregeringen kan i förordning besluta närmare om hur en sådan uppgift ska anges vid annonsering.

Se LF (2014:52) om energideklaration för byggnader.

4 kap. Energideklaration av luftkonditioneringsystem och värmesystem (2021/65)

16 §. (2021/65) Energideklaration av system över 70 kilowatt

Om det i en byggnad finns ett uppvärmningssystem eller ett luftkonditioneringsystem, separat eller kombinerat med ett ventilationssystem med en nominell effekt på över 70 kilowatt ska energideklarationen innehålla

1) en bedömning av värmegeneratorns verkningsgrad och storlek i förhållande till byggnadens uppvärmningsbehov, alternativt luftkonditioneringsverkningsgrad och storlek i förhållande till byggnadens kylbehov och

2) rekommendationer om kostnadseffektiva förbättringar av systemets energiprestanda.

En bedömning enligt 1 mom. behöver inte omfatta värmegeneratorns eller luftkonditioneringsystemets storlek om systemet i fråga inte har ändrats sedan en bedömning enligt detta moment senast gjordes.

16a §. (2021/65) Inspektion av system över 70 kilowatt

Om en byggnad inte har en giltig energideklaration men det finns ett sådant system i byggnaden som anges i 16 § 1 mom., ska byggnadens ägare se till att systemet inspekteras minst vart tionde år av en oberoende energiexpert på det sätt som behövs för de uppgifter som anges i 16 § 1 mom. och att sådana uppgifter antecknas i ett inspektionsprotokoll.

Vid en sådan inspektion behöver bedömningen inte omfatta värmegeneratorns eller luftkonditioneringsystemets storlek om systemet i fråga inte har ändrats sedan föregående inspektion gjordes.

Bestämmelser om inspektionens omfattning och vilka uppgifter som ska lämnas i inspektionsprotokoll kan anges i en landskapsförordning.

16b §. (2023/51) Undantag från skyldigheten att besiktiga vissa uppvärmnings- och luftkonditioneringsystem

Skyldigheterna enligt 16 och 16a §§ gäller inte om de system som anges i dessa bestämmelser omfattas av

1) ett överenskommet kriterium för energiprestanda eller ett avtal om överenskommen nivå för energieffektivitetsförbättring, såsom avtal om energiprestanda, eller

2) ett avtal som verkställs av ett allmännyttigt företag eller nätoperatör och därför omfattas av åtgärder för resultatövervakning på systemsidan.

Skyldigheterna enligt 16 och 16a §§ gäller inte heller för

1) byggnader som betjänas av ett sådant system för fastighetsautomation och fastighetsstyrning som avses i plan- och bygglagen,

2) byggnader som betjänas av ett sådant system för fastighetsautomation och fastighetsstyrning som av-

ses i landskapslagen (2016:20) om energideklaration för byggnader

H 6

eller

3) bostadshus som är utrustade med en funktion för kontinuerlig elektronisk övervakning som mäter systemets effektivitet och informerar byggnadens ägare eller förvaltare när effektiviteten sjunker väsentligt och när systemet kräver service, och som har effektiva regleringsfunktioner för att säkerställa optimal produktion, distribution, lagring och användning av energi.

5 kap. Energideklarationsregister

17 §. Lämnande av energideklaration och inspektionsprotokoll och sparande av underlagsuppgifter (2021/65)

Den oberoende energiexperten ska elektroniskt föra över upprättade energideklarationer och inspektionsprotokoll till landskapsregeringen. Till energideklarationsregistret ska, utöver de uppgifter som följer av 4 § även namnet på den som upprättat energideklarationen samt namn och certifikatnummer på det företag där den oberoende energiexperten arbetar anges. (2023/51)

En oberoende expert som har upprättat en energideklaration ska bevara beredningshandlingarna, beräkningarna och övriga uppgifter som han eller hon har utarbetat eller skaffat för upprättandet av deklARATIONEN samt uppgifterna om iakttagelser som gjorts på det objekt som energideklarationen gäller. Den som upprättar en energideklaration ska ha ett arkiv över deklARATIONERNA. Handlingarna, uppgifterna och energideklARATIONERNA ska bevaras i minst 12 år. Den som upprättat en energideklaration ska på landskapsregeringens begäran lämna de upplysningar och de handlingar som landskapsregeringen behöver för tillsyn och övervakning.

18 §. Energideklarationsregister

Landskapsregeringen ska föra ett register över de energideklarationer som har lämnats till landskapsregeringen enligt 17 §. Uppgifter som hämtats från energideklarationer och besiktningensprotokoll får registreras i energideklarationsregistret.

Om en byggnad har energideklarerats ska landskapsregeringen på sin hemsida eller på en för ändamålet särskilt upprättad hemsida hålla de uppgifter i energideklarationsregistret tillgängliga som rör byggnadens energiprestanda samt uppgifter om energideklarationens identitetsnummer och var den finns att tillgå.

19 §. Behandling av uppgifterna i energideklarationsregistret

Uppgifterna i energideklarationsregistret får behandlas för

1) framtagande av statistik,

2) forskning,

3) uppföljning och utvärdering av energianvändningen och inomhusmiljön i bebyggelsen,

4) tillsyn och

5) annan allmän eller enskild verksamhet där information om byggnader och deras energiprestanda och

H 6 LL (2014:31) om energideklaration för byggnader

inomhusmiljö utgör underlag för bedömningar och beslut.

På utlämnandet av uppgifter och handlingar i energideklarationsregistret tillämpas bestämmelserna i offentlighetslagen (2021:79) för Åland. Därtill tillämpas dataskyddslagstiftningen på behandlingen av personuppgifter. (2021/92)

20 §. Tillgång till energideklarationsregistret

Landskapsregeringen får i enskilda fall medge ändamålsenlig tillgång till energideklarationsregistret för

1) en företrädare för en kommunal nämnd som fullgör kommunens tillsynsuppgifter enligt plan- och bygglagstiftningen,

2) en oberoende energiexpert för sökningar på byggnader som omfattas av deras uppdrag och

3) en byggnadsägare för sökningar på byggnader som denne äger.

Landskapsregeringen får ett register över dem som har beviljats tillgång till energideklarationsregistret.

6 kap. Övriga bestämmelser**21 §. Övervakning och tillsyn**

Landskapsregeringen övervakar och utövar tillsyn över att de skyldigheter som anges i 3 och 4 kap. fullgörs. För detta ändamål kan landskapsregeringen kontrollera energideklarationer. Om en kommun vid tillsyn enligt plan- och bygglagstiftningen finner att en skyldighet som anges i 3 eller 4 kap. inte har fullgjorts, ska kommunen informera landskapsregeringen om detta. Landskapsregeringen kan i landskapsförordning närmare besluta om antalet energideklarationer som ska kontrolleras och om hur kontrollen ska utföras.

Landskapsregeringen har rätt att få tillträde till ett område eller en lägenhet eller någon annan lokal som det finns behov att få tillträde till med tanke på tillsynen enligt denna lag, samt att där i anslutning till tillsynen förrätta besiktning för att klarlägga om de uppgifter som legat till grund vid upprättandet av en energideklaration är korrekta. Besiktning får dock inte förrättas i lokaler som används för permanent boende.

Landskapsregeringen får delegera kontroll av energideklarationer och inspektionsrapporter till en myndighet under landskapsregeringen.

Se LF (2014:52) om energideklaration för byggnader.

Det har aldrig funnits någon 21a §.

21b §. (2023/51) Information om förbättrad energiprestanda

Landskapsregeringen är skyldig att ge ägare till eller hyresgäster i en byggnad information om energideklaration, kostnadseffektiva åtgärder för att förbättra byggnadens energiprestanda, hur värmepannor för fossila bränslen kan ersättas med hållbarare alternativ och vid behov finansiella instrument för eventuella åtgärder.

22 §. Energideklaration på en säljares bekostnad

Har den som säljer en byggnad eller en andel i en byggnad, trots köparens begäran, underlåtit att full-

göra sin skyldighet enligt 4 § får köparen, senast sex månader efter sitt tillträde till byggnaden enligt köpeavtalet, låta upprätta en energideklaration på säljarens bekostnad.

23 §. Föreläggande och vite

Landskapsregeringen får meddela ett föreläggande att inom en viss tid fullgöra de skyldigheter som följer av 6-8 §§, 13-15 §§ och 17 §. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Ett föreläggande mot en säljare vilket avser fullgörande av en skyldighet enligt 14 eller 15 § får dock förenas med vite endast om det finns en energideklaration upprättad för byggnaden.

24 §. Skadestånd

Den som lider skada på grund av ett tekniskt fel i energideklarationsregistret har rätt till ersättning av landskapet.

Ersättningen ska minskas med ett skäligt belopp eller helt falla bort, om den skadelidande har medverkat till skadan genom att utan skälig anledning låtit bli att vidta åtgärder för att bevara sin rätt eller om den skadelidande på något annat sätt har medverkat till skadan genom eget vållande.

I ärenden om ersättning företräds landskapet av landskapsregeringen.

25 §. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (2008:106) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om byggnaders energiprestanda.

Om en energideklaration som har upprättats före lagens ikraftträdande inte är äldre än tio år, är den fortsatt giltig i enlighet med de bestämmelser som gällde innan denna lag trädde i kraft. Om en ansökan om bygglov har lämnats innan denna lag trätt i kraft, är de bestämmelser om skyldigheten att upprätta en energideklaration gällande för byggnaden vilka gällde innan denna lag trädde i kraft till dess att byggnaden har tagits i bruk.

Bestämmelserna i 7 och 8 §§ med krav att energideklarera vid uthyrning och försäljning tillämpas från och med sex månader efter lagens ikraftträdande.

Bestämmelsen om en byggnads golvyta i 7 § tillämpas till och med den 30 juni 2015 endast i fråga om byggnader med en golvyta som överstiger 500 kvadratmeter. En energideklaration i enlighet med denna lag ska ha upprättats inom ett år efter lagens ikraftträdande för en byggnad som upplåts vid uthyrning eller försäljning som avses i 7 och 8 §§.

Av en sammanfattning av en energideklaration enligt 13 § 1 mom. 1 punkten ska i en annons enligt 15 § framgå om den har gjorts på grund av ett energicertifikat som upprättats i enlighet med bestämmelser som gällde innan denna lag trädde i kraft.

Behörighet att upprätta en energideklaration som är giltig i enlighet med de bestämmelser som gällde innan denna lag trädde i kraft anses motsvara behörigheten enligt denna lag. Behörigheten är giltig senast till utgången av år 2019.

H 7 Landskapsförordning (2014:52) om energideklaration för byggnader

1 §. Ågares ansvar att ge tillgång till energideklaration

En sammanfattning av en energideklaration för en byggnad som avses i 13 § 1 mom. 1 punkten ska utformas på det sätt som landskapsregeringen fastställer.

Se LL (2014:31) om energideklaration för byggnader.

2 §. Nära-nollenergibyggnad

En nära-nollenergibyggnad är en byggnad som har mycket hög energiprestanda, bestämd i enlighet med bilaga I i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda. Nära nollmängden eller den mycket låga mängden energi som krävs bör i mycket hög grad tillföras i form av energi från förnybara energikällor, inklusive energi från förnybara energikällor som produceras på plats, eller i närheten.

3 §. Uppgift om energideklaration vid annonsering

Om en uppgift om en byggnads energiprestanda anges vid annonsering ska den vara en symbol i form av ett hus vars färg och bokstav anger byggnadens energiklass som avses i 4 § 3 mom. landskapslagen (2014:31) om energideklaration för byggnader. Vid publicering i kommersiella tryckta medier får husets mått minimeras till 9,5 mm x 9 mm och vid publicering på internet till 15 x 14 pixlar.

Vid annonsering i kommersiella tryckta medier får byggnadens energiprestanda anges enbart med den för byggnadens energiklass tillämpliga bokstaven som avses i 4 § 3 mom. landskapslagen (2014:31) om energideklaration för byggnader.

4 §. Kontroll av energideklarationer

Landskapsregeringen, eller en myndighet under landskapsregeringen till vilket ansvaret har delegerats, ska varje år göra en validitetskontroll av uppgifter som använts för upprättandet av energideklarationer och av de resultat som angivits i energideklarationen. Kontrollen ska baseras på ett underlag som består av minst en procent av statistiskt relevanta energideklarationer som har upprättats under ett år. Energideklarationerna ska vara slumpvis utvalda.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2015.

Senast den 31 december 2020 ska alla nya byggnader vara nära-nollenergibyggnader. Senast den 31 december 2018 ska alla nya byggnader som används och ägs av offentliga myndigheter vara nära-nollenergibyggnader.

H 8 Landskapslag (2017:38) om tillämpning på Åland av rikets elsäkerhetslag

1 §. Lagens tillämpningsområde

Med de avvikelser som anges i denna lag ska rikets elsäkerhetslag (FFS 1135/2016) tillämpas i landskapet.

Ändringar av rikets elsäkerhetslag ska tillämpas i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. Myndighetsutövning

Om inte annat särskilt stadgas i annan landskapslag ska de förvaltningsuppgifter som enligt rikets elsäkerhetslag ankommer på statens myndigheter, i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

Landskapsregeringen ska ålägga den som bryter mot de skyldigheter som föreskrivs i eller med stöd av denna lag, att avhjälpa felet eller försummelsen. Beslutet kan förenas med vite enligt bestämmelserna i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

3 §. Avvikelse från rikslagen

En hänvisning i rikets elsäkerhetslag till en riksförfattning ska inom landskapets behörighet avse motsvarande bestämmelse som finns i landskapslagstiftningen.

En EU-försäkran om överensstämmelse, bruksanvisningar och annan information som avses i denna lag ska vara på svenska språket. Landskapsregeringen kan i enskilda fall medge att en EU-försäkran om överensstämmelse som avses i rikets elsäkerhetslag, ges på ett annat språk än svenska.

Landskapsregeringen kan biträdas av en sådan delegation för el- och hissäkerhet som avses i 120 § rikets elsäkerhetslag.

Med avvikelse från 43 § 2 mom. rikets elsäkerhetslag ska den som bygger en elanläggning utöver till anläggningsinnehavaren, till distributionsnätinnehavaren och berörd kommunalt ansvarig lämna kopior av i bruktagningsbesiktningsprotokollet med ingående mätresultat.

Med avvikelse från 44 § rikets elsäkerhetslag omfattar kravet på certifieringsbesiktning av elanläggningar i klass 1 också elanläggningar i en- och tvåfamiljshus och fritidshus, om en elanläggning som skyddsanordning har ett överströmsskydd med märkström på 20 ampere eller mer och elanläggningen inte hör till klass 2 eller klass 3. Denna avvikelse från rikets elsäkerhetslag omfattar inte kravet i rikets elsäkerhetslag på vilka elanläggningar som ska genomgå periodisk besiktning.

Om den som har byggt en elanläggning försummar att se till att den genomgår en certifieringsbesiktning, ska elanläggningens innehavare se till att en sådan besiktning genomförs i enlighet med 45 § rikslagen om elsäkerhet. Utöver vad som föreskrivs i 45 § rikets elsäkerhetslag ska den distributionsnätinnehavare till vars distributionsnät en elanläggning ska anslutas, på begäran av elanläggningens innehavare se till att en certifieringsbesiktning genomförs för elanläggningen. Den som genomför en certifieringsbesiktning eller en periodisk besiktning ska på ett opartiskt och tillförlitligt sätt bedöma om en elanläggning uppfyller gällande krav.

4 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikets elsäkerhetslag

H 9 LF (2017:41) om tillämpning av riksförfattningar om elsäkerhet

ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2017:41) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om elsäkerhet.

5 §. Sökande av ändring

I enlighet med vad som föreskrivs i 25 § självstyrelselagen får ändring sökas i beslut som fattats med stöd av denna lag.

6 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.

Vid ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (2011:9) om tillämpning i landskapet Åland av elsäkerhetslagen.

Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

H 9 Landskapsförordning (2017:41) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om elsäkerhet

1 §. Inledande bestämmelse

Med de avvikelser som anges i denna förordning ska följande riksförfattningar tillämpas i landskapet:

1) Statsrådets förordning om elanläggningar (FFS 1434/2016).

2) Statsrådets förordning om elarbeten och driftsarbeten (FFS 1435/2016).

3) Statsrådets förordning om den elektriska utrustningens och elanläggningarnas elektromagnetiska kompatibilitet (FFS 1436/2016).

4) Statsrådets förordning om den elektriska utrustningens säkerhet (FFS 1437/2016).

2 §. Förvaltning

De förvaltningsuppgifter som enligt de riksförfattningar som avses i 1 § ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

3 §. Gemensamma bestämmelser om avvikelser från rikslagstiftningen

Hänvisningar i de riksförfattningar som avses i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftningen ska i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2017.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

H 10 Landskapslag (1999:40) om bostadsproduktion

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

För att främja ett tillräckligt bostadsbestånd i landskapets alla regioner kan bostadsstöd beviljas i enlighet med denna lag. Bostadsstöd kan beviljas i form av räntestöd, ägarbostadslån, hyresbostadslån, landskapsborgen och landskapsbidrag.

Bostadsstöd kan beviljas till

- 1) en person som har en kommun i landskapet som sin hemkommun enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994),
- 2) en kommun i landskapet eller
- 3) en juridisk person som har en kommun i landskapet som hemort.

2 §. Olika typer av bostadsstöd

Bostadsstöd beviljas för nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad och reparation av ägar- eller hyresbostäder.

Med nybyggnad av bostad avses uppförande av en byggnad med en eller flera bostäder. Med anskaffning av bostad avses att en eller flera bostadslägenheter eller lokaler som skall användas för boende förvärfvas från det befintliga byggnadsbeståndet.

Med tillbyggnad och reparation avses en åtgärd genom vilken

- 1) bostadens eller bostadsbyggnadens standard genom en annan åtgärd än löpande underhåll höjs till en nivå som motsvarar ett ändamålsenligt boende,
- 2) befintliga lokaler ändras eller utvidgas för att huvudsakligen användas för boende eller
- 3) olägenheter som kan medföra fara för hälsan avlägsnas.

Landskapsregeringen beslutar närmare vilka åtgärder som kan stödjas.

3 §. Definitioner

Med *ägarbostad* avses en bostad som den stödsökande själv äger och som används som egen eller familjens egen bostad.

Med *hyresbostad* avses en byggnad med en eller flera lägenheter avsedda att hyras ut som bostäder.

Med *ägarbostadslån* avses ett lån som beviljats av landskapsregeringen till en privatperson för nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad eller reparation av ägarbostad.

Med *hyresbostadslån* avses ett lån som beviljats av landskapsregeringen för nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad eller reparation av en hyresbostad.

Med *lånvärde* avses det värde på låneobjektet som fastställts som belåningsgrund för nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad eller reparation av bostad. För nybyggnad, tillbyggnad eller reparation bestäms lånevärdet utgående från godkända byggnadskostnader samt för nybyggnad även skäliga kostnader för anskaffning av tomt. Vid anskaffning av ägarbostad bestäms lånevärdet på grundval av köpeskillingen. Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om hur lånevärdet bestäms.

4 §. Bevillningsfullmakt

Bostadsstöd kan beviljas inom ramen för de anslag och den bevillningsfullmakt som fastställs i landskapets budget.

Landskapsregeringen kan teckna aktier eller annat ägarkapital i aktiebolag som hyr ut bostäder.

5 §. Allmänna villkor för beviljande av bostadsstöd

Vid beviljande av bostadsstöd ska regionala, miljömässiga, sociala, arkitektoniska och kulturhistoriska aspekter beaktas liksom vissa gruppers speciella be-

hov av stöd. En miljömässigt positiv aspekt är installering av utrustning och system för energi från förnybara energikällor. (2011/112)

Kostnaderna för den åtgärd som stöds samt för underhåll och boende skall vara skäliga.

Nybyggnad av hyresbostäder skall basera sig på konkurrensförfarande om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beviljar undantag från detta. Vid upphandlingen skall [landskapslagen (1994:43) angående tillämpning i landskapet Åland av lagen om offentlig upphandling] samt med stöd därav utfärdade förordningar tillämpas.

Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om grunderna enligt vilka de i denna paragraf avsedda förutsättningarna skall bedömas.

LL (1994:43) angående tillämpning i landskapet Åland av lagen om offentlig upphandling har ersatts av LL (2017:80) om tillämpning på Åland av rikslagar om offentlig upphandling.

2 kap. Stöd riktade till ägarbostäder

6 §. Allmänt

Stöd till ägarbostäder ges i form av räntestöd, ägarbostadslån och landskapsborgen.

Räntestöd eller ägarbostadslån kan beviljas till privatpersoner för nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad eller reparation av en ägarbostad. Räntestöd eller ägarbostadslån beviljas på de grunder som landskapsregeringen fastställer.

Räntestöd eller ägarbostadslån beviljas endast en gång till samma person. Dock kan landskapsregeringen om särskilda skäl föreligger bevilja ägarbostadslån eller räntestöd på nytt.

För att räntestöd eller ägarbostadslån skall kunna beviljas skall låntagaren ha tillräckliga förutsättningar att återbetala lånet.

7 §. Ändamål för räntestöd och ägarbostadslån

Räntestöd eller ägarbostadslån kan beviljas en privatperson som använder bostaden som bostad för sig eller sin familj för

- 1) nybyggnad eller anskaffning av egnahemshus,
- 2) nybyggnad eller anskaffning av egnahemshus med två bostadslägenheter varav den ena är avsedd för uthyrning,
- 3) anskaffning av en bostadslägenhet i ett bostadsaktiebolagshus som den stödsökande har besittningsrätt till genom aktieinnehav (*aktielägenhet*) eller
- 4) tillbyggnad eller reparation av egnahemshus eller aktielägenhet.

Ett räntestöd eller ett ägarbostadslån kan omfatta både tillbyggnad, reparation och anskaffning av bostad.

8 §. Räntestöd

Räntestöd kan beviljas för ett bostadslån som beviljats av offentlig tillsyn underkastad kreditinrättning för en sådan nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad eller reparation av en ägarbostad som avses i denna lag.

Räntestöd beviljas för högst 85 procent av låneobjektets lånevärde och utgår för högst 35 år. Räntestödets storlek varierar regionalt utgående från behovet av bostäder och så att bostadsproduktionen i landskapets regioner befrämjas.

Bostadslånets räntesats får inte överstiga den räntesats som kreditinrättningen allmänt tillämpar för motsvarande lån.

Landskapsregeringen fastställer räntestödets storlek i olika regioner och för hur lång tid räntestöd utgår för olika låneändamål.

9 §. Belåning och lånetid för ägarbostadslån

Ägarbostadslån kan beviljas för högst 85 procent av låneobjektets lånevärde.

Ägarbostadslån beviljas för högst 35 år. Belåningsgraden kan varieras regionalt utgående från behovet av bostäder och så att bostadsproduktionen i landskapets regioner befrämjas.

Landskapsregeringen fastställer lånetiden och belåningsgraden för ägarbostadslån.

10 §. Användning och överlåtelse av ägarbostad

En ägarbostad, för vilken räntestöd eller ägarbostadslån erhållits, skall användas av stödtagaren som egen bostad under den tid räntestöd utgår eller så länge lånet inte har återbetalats. Uthyrning av ägarbostaden är tillåten högst ett år. Landskapsregeringen kan dock, om synnerliga skäl föreligger, tillåta uthyrning för längre tid.

Om ägarbostaden överläts, upphör räntestödet från ingången av den månad överlåtelsen skedde och ett ägarbostadslån skall omedelbart återbetalas.

11 §. Efterskänkning av räntor och amorteringar

Räntor och amorteringar för ett ägarbostadslån för tillbyggnad eller reparation kan efterskänkas helt eller delvis så länge låntagaren använder bostaden som egen bostad, om låntagaren fyllt 65 år och befinner sig i en svag ekonomisk ställning. Detta gäller även makar och sambor som gemensamt svarar för ett ägarbostadslån för tillbyggnad eller reparation, om deras ekonomiska ställning är svag och en av dem fyllt 65 år och de använder bostaden som egen bostad.

Landskapsregeringen fastställer inkomst- och förmogenhetsgränserna för svag ekonomisk ställning.

12 §. Skuldsanering för privatperson

I fråga om skuldsanering och dess inverkan på betalningen och uppsägningen av ett ägarbostadslån skall lagen om skuldsanering för privatpersoner (FFS 57/1993) och förordningen om skuldsanering för privatpersoner (FFS 58/1993) tillämpas.

13 §. Landskapsborgen

Landskapsborgen kan beviljas för ett bostadslån som beviljats av offentlig tillsyn underkastad kreditinrättning för en sådan nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad eller reparation av en ägarbostad som avses i denna lag. Vid beviljande av borgen utgör bostadslånet högst 85 procent av bostadens lånevärde. (2013/116)

Landskapsborgen utgör högst en viss andel (*borgensprocent*) av det vid varje tidpunkt utestående bostadslånets kapital. Landskapsborgen täcker också ränta och eventuell dröjsmålsränta som hänförs till denna kapitalandel. Landskapets borgensåtagande för en och samma bostad utgör dock högst ett visst belopp (*borgensbelopp*). För landskapsborgen uppstår en engångsavgift (*borgensavgift*) som bestäms som en viss

H 10 LL (1999:40) om bostadsproduktion

procent av landskapets borgensåtagande. Låntagare som beviljats räntestöd av landskapet betalar dock ingen avgift. Landskapsborgens och borgensavgiftens storlek bestäms enligt följande tabell:

Kommun	Högsta borgensprocent	Högsta borgensbelopp	Borgensavgift
Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökar, Sottunga, Vårdö	30 %	80 000 euro	0,75 %
Eckerö, Geta, Lumparland, Saltvik, Sund	25 %	66 000 euro	0,90 %
Finström, Hammarland, Jomala, Lemland	20 %	53 000 euro	1,13 %
Mariehamn	15 %	40 000 euro	1,50 %

(2013/116)

Landskapsregeringen beslutar om landskapsborgens innehåll, säkerheter, regressrätt, borgensavgift och övriga villkor för borgensåtagandet. Landskapsregeringen beslutar även om landskapets totala borgensåtagande för en och samma person.

3 kap. Stöd riktade till hyresbostäder

14 §. Ändamål för stöd

Räntestöd eller hyresbostadslån kan beviljas för nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad eller reparation av hyresbostad samt för kombinationer av dessa åtgärder.

Innan räntestöd eller hyresbostadslån beviljas skall mottagarens soliditet och återbetalningsförmåga granskas.

Kriterierna för sökandens soliditet och återbetalningsförmåga bestäms av landskapsregeringen.

15 §. Räntestöd

Räntestöd kan ges för bostadslån som beviljats av offentlig tillsyn underkastad kreditinrättning för en sådan nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad eller reparation av en hyresbostad som avses i denna lag.

Räntestöd beviljas för högst 90 procent av lånevärdet. Räntestöd beviljas för högst 35 år.

Räntestödets storlek kan varieras regionalt utgående från behovet av bostäder och så att bostadsproduktionen i landskapets regioner befrämjas.

Bostadslånets räntesats får inte överstiga den räntesats som kreditinrättningen allmänt tillämpar för motsvarande lån.

Landskapsregeringen fastställer räntestödets storlek i olika regioner och för hur lång tid räntestöd utgår för olika typer av låneändamål.

16 §. Belåning och lånetid

Hyresbostadslån beviljas för högst 90 procent av lånevärdet. Hyresbostadslån beviljas för högst 45 år. (2002/42)

Belåningsgraden kan varieras regionalt utgående från behovet av bostäder och så att bostadsproduktionen i landskapets regioner befrämjas.

Landskapsregeringen fastställer lånetiden och belåningsgraden för hyresbostadslån.

17 §. Användning av hyresbostad

Så länge räntestöd utgår eller hyresbostadslånet inte återbetalats, skall bostaden användas som hyresbostad. Landskapsregeringen kan ge tillstånd till tillfällig ändring av en hyresbostads användningsändamål.

18 §. Överlåtelse av hyresbostad

Om en hyresbostad eller en del av en hyresbostad överläts, upphör ett räntestöd omedelbart och ett hyresbostadslån skall omedelbart återbetalas. Om räntestöd eller hyresbostadslån fortsättningsvis skall utgå för hyresbostaden, kan överlåtelse endast ske med landskapsregeringens godkännande och till det överlåtelsepris som anges i 19 §.

2 mom. upphävt (2022/20).

19 §. Beräkning av överlåtelsepris för hyresbostad

Landskapsregeringen fastställer det överlåtelsepris till vilket hyresbostaden kan överlåtas om räntestöd fortsättningsvis skall utgå eller hyresbostadslån beviljas för hyresbostaden. Vid beräkning av överlåtelsepriset skall följande faktorer beaktas:

- 1) det egna kapital ägaren tillskjutit som finansiering för byggande av hyresbostaden,
- 2) en eventuell ökning av det egna kapitalet för att finansiera ombyggnader och reparationer,
- 3) räntestödslån eller landskapets hyresbostadslån och andra lån med bättre förmånsrätt än dessa,
- 4) av landskapsregeringen godkända lån upptagna för att finansiera ombyggnader och reparationer samt
- 5) indexjustering av punkterna 1 och 2 beräknat utgående från månatligt fastställda koefficienter i byggnadskostnadsindex och skälig avskrivning från färdigställandet till försäljningsmånaden.

20 §. Hyra för hyresbostad

I hyra får högst uppbäras det belopp som behövs för att betala finansieringen av bostaden samt för de utgifter som en god fastighetshållning förutsätter. I landskapsstödda hyresfastigheter och hyresbostäder som har en och samma ägare får hyrorna utjämnas.

Landskapsregeringen kan fastställa den hyra som högst får uppbäras av hyresgästen. I de finansieringskostnader som avses i 1 mom. får inräknas avkastning på eget kapital.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. ska inte tillämpas på hyresbostäder vars hyresbostadslån är återbetalat. (2022/20)

Utöver vad som bestäms i denna lag gäller bestämmelserna i hyreslagen (1999:19) för landskapet Åland i tillämpliga delar på förhållandet mellan hyresgästen och hyresvärden.

Tidigare 3 mom. har blivit 4 mom. genom (2022/20).

21 §. Borgen för hyresbostad

Landskapsborgen kan beviljas för ett bostadslån som beviljats av offentlig tillsyn underkastad kreditinrättning för nybyggnad av hyresbostäder, om pro-

jektet får räntestöd enligt 15 §. Vid beviljande av borgen utgör bostadslånet högst 90 procent av bostadens lånevärde. Landskapsborgen utgör högst en viss andel (*borgensprocent*) av det vid varje tidpunkt utestående bostadslånets kapital. Landskapsborgen täcker också ränta och eventuell dröjsmålsränta som hänförs till denna kapitalandel. För landskapsborgen uppbärs en engångsavgift (*borgensavgift*) som bestäms som en viss procent av landskapets borgensåtagande. Landskapsborgens och borgensavgiftens storlek bestäms enligt följande tabell:

Kommun	Högsta borgensprocent	Borgensavgift
Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökar, Sottunga, Vårdö	50 %	0,00 %
Eckerö, Geta, Lumparland, Saltvik, Sund	40 %	0,35 %
Finström, Hammarland, Jomala, Lemland	30 %	0,70 %
Mariehamn	20 %	1,00 %

(2013/116)

Landskapsregeringen bestämmer det totala borgensåtagandet i varje enskilt fall samt övriga villkor för borgensåtagandet.

4 kap. Särskilda bestämmelser

22 §. Ränta och amortering

Det sammanslagna beloppet av ränta och amortering benämns annuitet.

Landskapsregeringen kan fastställa lån med ändrade lånevillkor för mottagare av ägar- och hyresbostadslån som har kommit i betalningssvårigheter.

Landskapsregeringen beslutar om ränte- och amorteringsvillkor för ägar- och hyresbostadslån, om villkoren för lån med ändrade lånevillkor samt om återbetalning och uppbörd av lånebetalningen. Räntans storlek kan varieras regionalt.

23 §. Säkerheter för lån

Till säkerhet för återbetalning av ägarbostads- och hyresbostadslån skall panträtt i fastighet upplåtas eller aktier som medför rätt att besitta en bostadslägenhet pantsättas eller rätt till efterpantning av dem ges. Även annan säkerhet som långivaren anser tillräcklig kan ställas.

Till säkerhet för återbetalningen av ett hyresbostadslån kan även krav på tilläggssäkerhet krävas, dock så att den totala säkerheten är högst en och en halv gång större än lånekapitalet. Tilläggssäkerhet kan inte krävas i efterhand. Av en kommun skall säkerhet inte krävas.

Beloppet av ett lån med en panträtt i fastigheten med bättre förmånsrätt än en panträtt som lämnats som säkerhet för ett ägarbostadslån eller hyresbostadslån får tillsammans med de senare lånen uppgå till högst 95 procent av säkerhetens värde. Utgörs säkerheten av aktier eller av rätt till efterpantning

av aktier, får det sammanlagda beloppet av de mot aktierna beviljade lånen och lägenhetens beräknade andel av bolagets totalupplåning uppgå till högst 95 procent av lägenhetens beräknade andel av byggnadens godkända anskaffningsvärde.

För att trygga landskapets intressen kan för en lånefordran som avses i denna lag pantsatt eller utmätt egendom vilken säljs på auktion inköpas till landskapet. Landskapsregeringen har rätt att sälja egendom som på här avsett sätt kommit i landskapets ägo.

24 §. Skyldighet att lämna uppgifter

En kreditinrättning, som beviljat ett lån för vilket räntestöd eller landskapsborgen beviljats, är skyldig att lämna landskapsregeringen de uppgifter som behövs för att kontrollera att lånevillkoren samt föreskrifterna i denna lag och med stöd därav utfärdade bestämmelser har följts. I samma syfte får synen och inspektioner verkställas.

25 §. Rättelseyrkande

Den som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag kan skriftligen yrka på rättelse hos landskapsregeringen. I rättelseyrkandet skall anges vilket beslut som önskas rättat och grunderna för rättelseyrkandet. Rättelseyrkandet skall vara landskapsregeringen tillhanda inom 21 dagar från den dag då beslutet delgivits.

Ett rättelseyrkande skall handläggas utan dröjsmål. Till beslut i vilket rättelse kan yrkas skall fogas anvisningar om hur rättelse söks.

26 §. Besvär

Ett beslut som landskapsregeringen fattat med anledning av ett rättelseyrkande får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen genom besvär. Överklagandet skall ha inkommit till domstolen inom 30 dagar från delgivningen av beslutet.

Landskapsregeringens beslut får inte verkställas innan det vunnit laga kraft om ändringssökande därigenom blir meningslöst eller besvärsmyndigheten förbjuder verkställigheten.

27 §. Delegeringsbestämmelse

Landskapsregeringen beslutar om ansökningstider, prioritering av sökande vid beviljande av lån, belåningsbar yta, beräkningsgrunderna för bostadsyta och ekonomiyta, förutsättningarna för medflyttande av beviljade lån och räntestöd vid byte av bostad, förutsättningarna för medflyttning av beviljat lån eller räntestöd vid ägarbyte för hyresbostad och övriga lånevillkor och villkor för beviljande av räntestöd.

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

5 kap. Övergångsbestämmelser

28 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 1999.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1982:14) den 11 mars 1982 om stöd för bostadsproduktion, landskapslagen (1982:13) den 11 mars 1982 om stöd för bostadsförbättring samt landskapslagen

H 11 LL (1982:14) om stöd för bostadsproduktion

(1982:17) den 21 april 1982 om räntestödslån för förvärv av hyresbostäder.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Denna lag tillämpas på bostadsstöd som beviljats efter lagens ikraftträdande, om inte annat bestäms nedan. På lån och räntestöd som beviljats med stöd av tidigare landskapslagar om bostadsproduktion och bostadsförbättring tillämpas bestämmelserna i dessa lagar.

29 §. Lagens tillämplighet på lån som beviljats med stöd av tidigare lagar

De bostäder som enligt tidigare lagstiftning om bostadsproduktion och bostadsförbättring är bundna av användnings- och överlåtelsebegränsningar befrias från dessa då lånet har återbetalats. (2022/20)

Bestämmelsen i 12 § skall tillämpas även på bostadslån för ägarbostad som beviljats med stöd av tidigare lagstiftning om bostadsproduktion eller bostadsförbättring.

30 §. Beviljande av stöd då stöd tidigare beviljats

Ägarbostadslån eller räntestöd för ägarbostad kan inte beviljas med stöd av denna lag till den som tidigare beviljats motsvarande stöd enligt landskapslagen (1949:30) den 29 november 1949 om bostadslån, -garantier och -bidrag, landskapslagen (1954:23) den 30 juni 1954 om bostadsproduktionen i landskapet, landskapslagen (1960:6) den 3 mars 1960 om bostadsproduktion, landskapslagen (1968:28) den 11 juni 1968 om bostadsproduktion, landskapslagen den 11 mars 1982 om stöd för bostadsproduktion, landskapslagen den 11 mars 1982 om stöd för bostadsförbättring eller 32 § 4 mom. landskapslagen (1978:54) den 16 augusti 1978 om främjande av gårdsbruk.

Landskapsregeringen kan dock om särskilda skäl föreligger bevilja samma person ägarbostadslån eller räntestöd på nytt.

31 §. Kommunernas betalningsskyldighet vid skuldsanering

Då en skuld som kommunen ansvarar för gentemot landskapsregeringen enligt 10 § landskapslagen den 11 mars 1982 om stöd för bostadsproduktion och 13 § landskapslagen den 11 mars 1982 om stöd för bostadsförbättring omfattas av skuldsanering, skall kommunen av sitt landskapslån betala det belopp som gäldenären enligt betalningsprogrammet skall betala. Betalningen skall följa det tidsschema som enligt betalningsprogrammet gäller för gäldenären då denna skall betala sin skuld till kommunen.

32 §. Ändring av lånevillkoren

Landskapsregeringen kan med låntagarens samtycke ändra lånevillkoren för bostadslån som beviljats med stöd av tidigare lagstiftning så att de överensstämmer med denna lag. (2022/20)

Om lånevillkoren ändras skall denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den tillämpas på skuldförhållandet.

33 §. Övertagande av kommunens uppgifter

Landskapsregeringen kan med låntagarens samtycke överta de uppgifter som enligt tidigare lagstiftning ankommer på kommunen och befria kommunen från ansvaret för att lånet återbetalas.

Om landskapsregeringen övertar kommunens uppgifter skall denna lag och med stöd av den utfärdade bestämmelser tillämpas i fråga om landskapsregeringens rättigheter och skyldigheter som långivare. I övrigt fortsätter skuldförhållandet på de tidigare villkoren.

34 §. Bostadslånekommissionen

Den bostadslånekommission som är tillsatt då denna lag träder i kraft sitter mandattiden ut.

H 11 Landskapslag (1982:14) om stöd för bostadsproduktion

Denna lag har upphävts genom landskapslagen (1999:40) om bostadsproduktion. Skälet till att denna lag finns med i lagsamlingen är att den, med stöd av övergångsbestämmelserna till landskapslagen (1999:40) om bostadsproduktion, tillämpas på vissa gamla lån som fortfarande finns kvar.

Allmänna bestämmelser

1 §. För främjande av bostadsproduktionen och förbättrande av bostadsförhållandena beviljas bostadslån och lån för byggnadstiden, ställs landskapsgaranti, betalas räntegottgörelse och tilläggsränta samt beviljas forskningsanslag i enlighet med vad i denna lag stadgas. (1990/57)

Om främjande av bostadsproduktion i anslutning till gårdsbruk stadgas i [landskapslagen (1978:54) om främjande av gårdsbruk].

2 §. Lån och andra i 1 § avsedda former av stöd kan beviljas person med åländsk hembygdskommun och församling, sammanslutning av personer vilka samtliga åtnjuter åländsk hembygdskommun, bostadsaktiebolag och bostadsandelslag vars samtliga aktieägare eller andelsägare åtnjuter åländsk hembygdskommun samt aktiebolag, annat bolag, andelslag och förening som har hemort i landskapet och vars styrelse består av personer vilka samtliga åtnjuter åländsk hembygdskommun.

3 §. När beslut fattas om beviljande av lån och andra former av stöd skall det i olika delar av landskapet förekommande bostadsbehovet beaktas med ledning av kommunernas bostadsproduktionsplaner, bostadsunderskottet, boendetätheten, folkmängden och förändringarna i denna, bostädernas standard samt andra faktorer som inverkar på bostadsbehovet.

Lån och landskapsgaranti beviljas samt räntegottgörelse och tilläggsränta erlaggs för åstadkommande av bostäder vilka i fråga om läge, planlösning, teknisk konstruktion och utrustning är socialt ändamålsenliga och för vilka anskaffnings- och boendekostnaderna är skäliga.

4 §. Förutsättning för att lån skall kunna beviljas eller andra stödåtgärder vidtagas är att det bör anses socialt eller regionalt ändamålsenligt samt ekonomiskt påkallat att stödja de personer vilkas bostadsbehov den byggnad som skall uppföras, utvidgas eller grundrepareras eller den bostad som skall anskaffas är avsedd att tillgodose.

[Landskapsstyrelsen] utfärdar anvisningar angående de grunder enligt vilka de i 1 mom. avsedda förutsättningarna skall bedömas. Härvid fastställs allmänna gränser för lånesökandens inkomster. Dessa inkomstgränser skall höjas så att i Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökars, Sottunga och Vårdö kommuner tillämpas 15 procent högre inkomstgränser och i Eckero, Geta, Lumparlands och Sunds kommuner 10 procent högre inkomstgränser. Inom övriga kommuners randområden, vilkas gränser fastställs av [landskapsstyrelsen], kan inkomstgränserna höjas med högst 10 procent.

[Landskapsstyrelsen] utfärdar även anvisningar enligt vilka grunder godkännande av hyresgäst skall ske.

Låneändamål

5 §. Bostadslån kan beviljas:

1) för uppförande, utvidgande eller grundreparation av hyreshus;

2) för uppförande av bostadsaktiebolagshus;

3) för grundreparation av bostadsandelsslagshus;

4) fysisk person för förvärv av aktier, som medför rätt att besitta bostadslägenhet i bostadsaktiebolagshus som är under uppförande eller nyligen färdigställt, om bostadslån inte beviljats för uppförande av huset, och fysisk person för förvärv av aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet i bostadsaktiebolagshus som avses i 7 § 2 mom. och 27 § och som förvärfvas på sätt i 27 § är föreskrivet;

5) fysisk person för vederbörandes andel i kostnaderna för grundreparation av bostadsaktiebolagshus, i vilken personen äger aktier, som medför rätt att besitta bostadslägenhet i huset;

6) för uppförande, utvidgande eller grundreparation av fristående värmeanläggning eller annan servicebyggnad som huvudsakligen betjänar bostadsbyggnader;

7) för uppförande eller utvidgande av värmeöverföringsnät jämte härför erforderlig apparatur, om anläggningen huvudsakligen betjänar bostadsbyggnader, varvid lånet anses som bostadslån för uppförande eller utvidgande av fristående värmeanläggning;

8) för uppförande, utvidgande eller grundreparation av egnahemshus;

9) för förvärv av egnahemshus som är under uppförande eller som nyligen har färdigställts, om bostadslån inte beviljats för uppförande av huset, varvid lånet anses som bostadslån för uppförande av egnahemshus;

10) inom de regioner [landskapsstyrelsen] bestämmer, för förvärv av upp till fem år gammalt egnahemshus, om bostadslån inte beviljats för uppförande av huset, varvid lånet anses som bostadslån för uppförande av egnahemshus;

11) för uppförande av egnahemshus med två bostadslägenheter, varav den ena skall vara avsedd för uthyrning (tilläggslägenhet), varvid lånet, om inte annat följer av denna lag, i tillämpliga delar anses som bostadslån för uppförande av egnahemshus; samt

12) (1990/57) kommun eller kommunalförbund eller aktiebolag som är i kommuns eller kommunalförbunds faktiska ägo, för förvärv av aktier som medför rätt att besitta en bostadslägenhet eller för förvärv av ett hyreshus som omfattar högst två bostäder, om bostaden i enlighet med 26 § skall användas som hyresbostad för bostadslösa eller flyktingar och om bostadslån inte tidigare beviljats för uppförande av huset eller för aktieförvärvet eller om bostadslånet har återbetalats i sin helhet.

För uppförande av bostadsaktiebolagshus kan lån beviljas för byggnadstiden. Fysisk person kan beviljas bostadslån för förvärv av aktier, som medför rätt att besitta bostadslägenhet även om lån för byggnadstiden beviljats. Av lån för byggnadstiden överförs härvid bostadslägenhets andel på aktieägaren, som svarar därför såsom för personligt bostadslån.

Med bostadslån som beviljas för grundreparation kan finansieras åtgärder som nämns i [5 § 1 mom. landskapslagen (1982:13) om stöd för bostadsförbättring]. (1992/6)

Då ett nytt bostadslån beviljas för utvidgande eller grundreparation av ett hyreshus, sammanslås med lånet också det återstående kapitalet av bostadslån som med stöd av denna lag har beviljats för uppförande, förvärv, grundreparation eller utvidgande av huset och av långfristigt bostadsförbättringslån som har beviljats med stöd av landskapslagen om stöd för bostadsförbättring. På det sammanslagna bostadslånet tillämpas bestämmelserna om sådana bostadslån som har beviljats enligt 1 mom. 1 punkten. (1992/6)

Lägenhetsyta

6 §. I hus som uppförs eller utvidgas med stöd av bostadslån, lån för byggnadstiden, i 16 § avsett lån som beviljats i stället för bostadslån eller lån för vilket i 15 § avsedd landskapsgaranti ställts, får bostads lägenhetsyta inte överstiga 120 kvadratmeter. Detsamma gäller bostadslägenhet i fråga om vilken ovan avsett lån beviljats för förvärv av de aktier som medför rätt att besitta lägenheten.

I egnahemshus med en tilläggslägenhet som uppförs eller utvidgas med stöd av lån som avses i 1 mom. får den sammanlagda lägenhetsytan utgöra högst 180 kvadratmeter. Av denna lägenhetsyta får högst 60 kvadratmeter avse tilläggslägenheten och högst 120 kvadratmeter huvudlägenheten.

I hyres-, bostadsandelsslags- och egnahemshus som skall undergå grundreparation får i 1 mom. avsett lån beviljas för den del av en bostads lägenhetsyta som inte överstiger 150 kvadratmeter. Om lån beviljas för åtgärder som avses i 5 § 1 mom. 2 eller 3 punkten landskapslagen om stöd för bostadsförbättring får lägenhetsytan överstiga 150 kvadratmeter, såvida detta är motiverat med tanke på en ändamålsenligt genomförd bostadsförbättring. (1992/6)

H 11 LL (1982:14) om stöd för bostadsproduktion

Låneandelar

7 §. (1983/23) Bostadslån för uppförande av hyreshus och för förvärv av aktier eller hyreshus som avses i 5 § 1 mom. 12 punkten får utgöra högst 95 procent av det fastställda anskaffningsvärdet, minskat med tomtens skäligen värde till den del tomtens har erhållits vederlagsfritt och dessutom minskat med de lån eller den andel av bolagets lån som skall överföras på köparen i samband med aktie eller hyreshusförvärvet. Bostadslån för utvidgande eller grundreparation av hyreshus och för grundreparation av bostadsandelslagshus får utgöra högst 95 procent av de godkända kostnaderna. Bostadslån för uppförande av bostadsaktiebolagshus får utgöra högst 50 procent av det fastställda anskaffningsvärdet minskat med tomtens skäligen värde till den del tomtens har erhållits vederlagsfritt. I 5 § 1 mom. 5 punkten avsett bostadslån för grundreparation av bostadsaktiebolagshus får utgöra högst 50 procent av de godkända kostnaderna. (1992/6)

Med avvikelse från vad i 1 mom. sägs får bostadslån för uppförande av bostadsaktiebolagshus, i vilket bostadsaktiebolag kommun äger mer än hälften av aktierna och i bolagsordningen har förbehållits rätt att rösta för hela sitt aktieinnehav, för den del av huset som kommunen besitter utgöra 95 procent av det fastställda anskaffningsvärdet, minskat med tomtens skäligen värde till den del den erhållits vederlagsfritt. (1990/57)

Bostadslån för förvärv av aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet i annat fall än som avses i 5 § 1 mom. 12 punkten och för uppförande av egnahemshus får utgöra högst 80 procent av det fastställda anskaffningsvärdet. Bostadslån för utvidgande eller grundreparation av egnahemshus får utgöra högst 80 procent av de godkända kostnaderna. (1992/6)

Bostadslån för uppförande av fristående värmeanläggning eller annan servicebyggnad får utgöra högst 50 procent av det fastställda anskaffningsvärdet. Bostadslån för utvidgande eller grundreparation av fristående värmeanläggning eller annan servicebyggnad får utgöra högst 50 procent av de godkända kostnaderna. Lånet får dock utgöra högst 75 procent av det fastställda anskaffningsvärdet eller de godkända kostnaderna, om anläggningen eller byggnaden är avsedd att drivas med inhemskt bränsle. Tillsammans med andra landskapslån och bidrag för samma ändamål får lånet dock utgöra högst 95 procent av det fastställda anskaffningsvärdet eller de godkända kostnaderna. (1992/6)

Lån för byggnadstiden får utgöra högst 50 procent av det fastställda anskaffningsvärdet, från vilket har avdragits tomtens skäligen värde till den del tomtens har erhållits vederlagsfritt. (1992/6)

6 mom. upphävt (1990/57).

7 mom. upphävt (1992/6).

Belåningsvärde

7a §. Upphävd (1992/6).

Anskaffningsvärde

7b §. (1983/23) När lån beviljas för uppförande av byggnad eller för förvärv av aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet utgörs anskaffningsvärdet av godkända byggnadskostnader samt skäligen kostnader för anskaffning av tomt och kommunalteknisk installation på denna. Om tomtens har erhållits helt eller delvis vederlagsfritt, inräknas i anskaffningsvärdet ett skäligen värde på tomtens.

När lån beviljas för utvidgande eller grundreparation av byggnad utgörs anskaffningsvärdet av byggnadens och markens skäligen värde ökat med de godkända kostnaderna för utvidgningen eller grundreparationen.

När bostadslån enligt 5 § 1 mom. 12 punkten beviljas för förvärv av hyreshus fastställs som anskaffningsvärde byggnadens och tomtens gemensamma anskaffningspris. Om tomtens har erhållits helt eller delvis vederlagsfritt hänförs även tomtens skäligen värde till anskaffningsvärdet. När lån enligt nämnda lagrum beviljas för förvärv av aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet utgörs anskaffningsvärdet av anskaffningspriset ökat med bostadens andel av bolagets lån. (1990/57)

Vid bestämmandet av anskaffningsvärdet skall den genomsnittligen skillnaden i byggnadskostnader mellan olika delar av landskapet beaktas.

Säkerhet för lån

8 §. Till säkerhet för återbetalningen av bostadslån, lån för byggnadstiden och lån som avses i 16 § samt för fullgörandet av övriga därav föranledda förpliktelser skall inteckning anskaffas, aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet pantsättas eller rätt till efterpant-sättning av dem ges. Säkerhet för återbetalningen av ett bostadslån som enligt 5 § 1 mom. 1 punkten beviljats för byggande av hyreshus, ett bostadslån som beviljats enligt 5 § 1 mom. 2, 4, 8 eller 9 punkten och ett bostadslån som enligt 5 § 1 mom. 12 punkten beviljats för förvärv av hyreshus krävs inte för den del av lånekapitalet som motsvarar de räntor som med stöd av 12a § 1 mom. skall fogas till det ursprungligen lånekapitalet. Kommun och kommunalförbund behöver inte ställa säkerhet. (1992/6)

Beloppet av inteckningslån med bättre förmånsrätt än bostadslån, lån för byggnadstiden och lån som avses i 16 § får tillsammans med dessa uppgå till sammanlagt högst 95 procent av säkerhetens värde. Utgörs säkerheten av aktier eller av rätt till efterpant-sättning av aktier, får det sammanlagda beloppet av de mot aktierna beviljade lånen och lägenhetens beräknade andel av bolagets totalupplåning uppgå till högst 95 procent av lägenhetens beräknade andel av byggnadens godkända anskaffningsvärde. (1983/23)

Då bostadslån beviljas en fysisk person för egen bostad, kan till säkerhet för återbetalningen av ett sådant lån i en penninginrättning de aktier som medför rätt att besitta bostadslägenheten pantsättas eller en inteckning med bättre förmånsrätt än bostadslånet fastställas. Kan inteckning eller pantträtt i aktier inte

erhållas som säkerhet för återbetalningen av bostadslån eller i 16 § avsett lån som beviljats för uppförande, utvidgande eller grundreparation av egnahemshus eller för förvärv av aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet, kan lånet beviljas tillfälligt även mot annan säkerhet som långivaren anser tillräcklig. (1992/6)

Utan hinder av vad i 1 mom. är stadgat kan annan säkerhet som långivaren anser tillräcklig godkännas som säkerhet för återbetalningen av bostadslån och lån för byggnadstiden som beviljats för hyres-, bostadsandelslags- eller bostadsaktiebolagshus eller för fristående värmeanläggning eller annan servicebyggnad samt för uppflyllandet av andra förpliktelser som följer av sådana lån. (1990/57)

För tryggande av landskapets intressen kan för lånefordran som avses i denna lag pantsatt eller utmätt egendom vilken säljs på auktion inköpas av landskapet. [Landskapsstyrelsen] har rätt att sälja egendom som på här avsett sätt kommit i landskapets ägo.

Då lån, som beviljats för uppförande, utvidgning eller grundreparation av hyreshus och för vilket såsom säkerhet har godkänts inteckning med bättre förmånsrätt än bostadslån, inte kan indrivnas vid auktion som förrättas till följd av konkurs eller utmätning, svarar landskapet för den obetalda delen av lånet samt för räntor, dröjsmålsränta och indrivningskostnader.

Bostadslånekommissionen

9 §. För att biträda [landskapsstyrelsen] vid handläggningen av angelägenheter som förutsätts i denna lag tillsätter [landskapsstyrelsen] en bostadslånekommission för en mandattid som sammanfaller med [landskapsstyrelsens].

Bostadslånekommissionen består av fem ledamöter, vilka skall vara förtroagna med frågor i anslutning till den allmännyttiga bostadsproduktionen. [Landskapsstyrelsen] utser kommissionens ordförande och viceordförande bland kommissionens ledamöter.

Beviljande av lån

10 §. [Landskapsstyrelsen] beviljar bostadslån för uppförande, utvidgande eller grundreparation av hyreshus, bostadsaktiebolagshus, fristående värmeanläggning och annan servicebyggnad samt för grundreparation av bostadsandelslagshus, förvärv av aktier eller hyreshus som avses i 5 § 1 mom. 12 punkten och lån för byggnadstiden. (1992/6)

Om lånet med stöd av 13 § 2 mom. landskapslagen om stöd för bostadsförbättring skulle beviljas av kommunen, beviljar kommunen även bostadslån för utvidgande eller grundreparation av hyreshus samt för grundreparation av bostadsandelslagshus. (1992/6)

Annat än i 1 mom. nämnt lån ur landskapets medel beviljas av kommunen. Innan kommunen beviljar lån skall [landskapsstyrelsens] godkännande inhämtas varefter [landskapsstyrelsen] ställer de behövliga medlen till förfogande. Kommunen bär ansvaret för att i detta moment avsedda medel återbetalas till landskapet. (1992/6)

[Landskapsstyrelsen] får besluta att landskapet tar på sig ansvarigheten för en del av lån som beviljats av kommun. Denna del får dock inte överstiga 35 procent eller, om särskilda skäl föreligger, 45 procent av säkerhetens totalvärde.

Lånetid

11 §. Lånetiden är högst 45 år för bostadslån som beviljas för uppförande, utvidgande eller grundreparation av hyreshus, för grundreparation av bostadsandelslagshus samt för förvärv av aktier eller hyreshus som avses i 5 § 1 mom. 12 punkten. (1990/57)

Lånetiden är högst 25 år för bostadslån som beviljas för uppförande eller grundreparation av egnahemshus, för förvärv av aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet i annat fall än 5 § 1 mom. 12 punkten samt för uppförande, utvidgande eller grundreparation av fristående värmeanläggning eller annan servicebyggnad. Lån för byggnadstiden beviljas för högst två år, om inte [landskapsstyrelsen] av särskilda skäl beviljar förlängning av lånetiden för hela lånet eller del av det med högst ett år. (1992/6)

Ränta och återbetalning

12 §. (1992/6) De ränte- och avkortningsvillkor som vid varje särskild tidpunkt skall gälla för lån för byggnadstiden fastställs av [landskapsstyrelsen].

12a §. (1992/6) Räntor och avkortningar på bostadslån erläggs som en annuitet, vilken årligen justeras med beaktande av konsumentprisindex. Av annuiteten skall först betalas ränta på bostadslånet. Den del av räntan som inte kan erläggas av annuiteten fogas årligen till bostadslånets kapital. Av annuiteten för ett sammanslaget bostadslån enligt 5 § 4 mom. erläggs dock först räntor och avkortningar på lån med bättre förmånsrätt än det bostadslån som beviljats av [landskapsstyrelsen], varefter räntor och avkortningar på bostadslånet erläggs av den återstående delen av annuiteten.

Den första annuiteten för ett bostadslån som beviljats enligt 5 § 1 mom. 1, 3, 6, 7 eller 12 punkten fastställs som en procentuell andel av bostadslånet. Den första annuiteten för ett sammanslaget bostadslån fastställs som summan av kapitalutgifterna för de sammanslagna lånen och för lån med bättre förmånsrätt än dessa. Den första annuiteten för övriga bostadslån som beviljats enligt 5 § kan av [landskapsstyrelsen] fastställas på tre olika nivåer enligt de grunder som avses i 4 §.

Den första annuiteten för ett bostadslån som enligt 5 § 1 mom. 1, 2, 4, 8, 9, 10 eller 11 punkten beviljats för uppförande eller förvärv fastställs räknat från den 1 mars efter det huset blivit färdigt. Om beslutet om beviljande av bostadslån fattats först sedan huset blivit färdigt, fastställs den första annuiteten räknat från den 1 mars efter det beslutet fattats. För bostadslån som beviljats enligt 5 § 1 mom. 12 punkten fastställs den första annuiteten räknat från den 1 mars efter det första raten av lånet lyfts och för bostadslån som enligt 5 § 1 mom. 1, 3, 5 eller 8 punkten beviljats för ut-

H 11 LL (1982:14) om stöd för bostadsproduktion

vidgande eller grundreparation räknat från den 1 mars efter det sex månader förflutit sedan lånet beviljades. Fram till dess skall av [landskapsstyrelsen] särskilt fastställt ränta utgå.

Om fastställande, justering, höjning och sänkning av annuiteten samt om uppbörd av lånebetalningarna beslutar [landskapsstyrelsen]. Om synnerliga skäl föreligger kan [landskapsstyrelsen] bevilja anstånd med betalningen av räntor och avkortningar på bostadslån som beviljats före den 1 december 1991.

13 §. (1983/23) När låntagare avkortar lån som beviljats av kommun, anses vid uppgörelsen mellan landskapet och kommunen den del av lånet för vilken landskapet ansvarar först återbetald. Om den egendom som utgör säkerhet för lånet säljs i exekutiv väg, anses dock den del av de vid auktionen erhållna medlen som används till betalning av lånet i första hand som avkortning på den del av lånet för vilken kommunen ansvarar.

När låntagare avkortar lån för vars återbetalning i 15 § 1 mom. avsedd landskapsgaranti utgör säkerhet, anses vid uppgörelsen mellan landskapet och kreditinrättningen den del av lånet för vilken landskapet ansvarar först återbetald. Om den egendom som utgör säkerhet för lånet säljs i exekutiv väg, anses dock den del av de vid auktionen erhållna medlen som används till betalning av lånet i första hand som avkortning på den del av lånet som landskapsgarantin inte omfattar.

Anstånd

14 §. Upphävd (1992/6).

Landskapsgaranti

15 §. Landskapsgaranti kan ställas för lån som av offentlig tillsyn underkastad kreditinrättning beviljats i stället för bostadslån eller för återbetalning av lägenhets andel av lån för byggnadstiden, om lånetiden och övriga villkor godkänts av [landskapsstyrelsen]. (1983/23)

Landskapsgaranti, som även kan ställas i form av proprieborgen, får varje år ställas till högst det belopp som fastställs av [landstinget].

Räntegottgörelse

16 §. För lån som i stället för bostadslån eller lån för byggnadstiden beviljats av offentlig tillsyn underkastad kreditinrättning och för vilket lånetiden och övriga villkor godkänts av [landskapsstyrelsen], nedan benämnt räntestödslån, kan räntegottgörelse erläggas till kreditinrättningen som beviljat lånet. (1983/23)

Den ränta som kreditinrättningen uppbär för räntestödslånet får vara högst lika stor som den ränta som kreditinrättningen allmänt uppbär på lån för likadana ändamål. [Landskapsstyrelsen] beslutar efter att ha hört kreditinrättningarna hur stor ränta som högst får uppbäras på lån som skall godkännas som räntestödslån.

Beloppet av den räntegottgörelse som erläggs ur landskapets medel utgör högst skillnaden mellan den ränta som uppbärs för räntestödslånet och räntan på

sådana bostadslån eller lån för byggnadstiden som beviljats vid samma tidpunkt. (1983/23)

Beloppet av de räntestödslån som högst får beviljas varje år fastställs av [landstinget].

Överlåtelse och användning av egnahemshus och aktier som berättigar till innehav av lägenhet

17 §. Egnahemshus för vars uppförande, utvidgande eller grundreparation beviljats bostadslån, aktie i bostadsaktiebolag vilket erhållit bostadslån, aktie som berättigar till besittning av lägenhet för vilken i 5 § 1 mom. 5 punkten avsett lån beviljats ävensom andra aktier som berättigar till besittning av bostadslägenhet och för vars förvärvande beviljats bostadslån, får under den tid för vilken lånet beviljats endast överlåtas till den kommun där egnahemshuset eller bolagets fastighet finns eller till någon av kommunen godkänd person som uppfyller de i 4 § nämnda förutsättningarna och högst för ett pris som fastställts enligt 18 §. (1983/23)

Utän hinder av vad i 1 mom. är bestämt kan egnahemshus eller aktier överlåtas till make, släkting i rätt upp- eller nedstigande led, adoptivbarn, adoptivföräldrar eller till syskon. Likaså kan i 1 mom. avsedd byggnad eller aktie utan hinder av vad i sagda moment är bestämt om förvärvare säljas vid offentlig auktion på sätt som är föreskrivet i konkursstadgan eller i utsökningslagen eller på sätt som i pantsättningsavtal är bestämt om pantsatt aktie. Den för vars räkning offentlig auktion förrättas får likväl högst det pris som bestäms enligt de i 18 § fastställda grunderna. Skillnaden mellan försäljningspriset och maximipriset tillfaller kommunen om förvärvaren är kommun eller aktiebolag som är i kommunens faktiska ägo. I annat fall tillfaller skillnaden landskapet.

Tillämpningen av bestämmelserna i 1 mom. upphör när där avsett lån i sin helhet återbetalts, eller om bostadslån beviljats för uppförande eller grundreparation av bostadsaktiebolagshus, när även på detta lån återbetalts åtminstone den del som motsvarar den andel av bolagets lån som belöper sig på ifrågavarande aktier, och till landskapet dessutom betalats ersättning för nyttan av lånets låga ränta. Denna ersättning beräknas så att till landskapet för varje låneår, dock för högst sju år, erläggs fem procent av det ursprungliga lånekapitalet. [Landskapsstyrelsen] kan av särskild orsak avstå från att kräva in ersättning för nyttan av lånets låga ränta till den del fråga är om lån som beviljats fysisk person för egen bostad. (1987/54)

Ägare av i 1 mom. nämnd egendom som, innan den tid för vilken lånet beviljats utlöpt, önskar varaktigt börja använda egendomen till annat än ursprungligen avsett ändamål skall inhämta tillstånd härför av den kommun där ifrågavarande egendom är belägen. Denna skyldighet upphör om det i 1 mom. nämnda lånet i sin helhet eller, i fråga om bostadsaktiebolagshus, den andel av bolagets lån som belöper sig på den del av huset som avses få en ändrad användningsform, återbetalts samt till landskapet dessutom erlagts er-

sättning för nyttan av lånets låga ränta på sätt som i 3 mom. är föreskrivet.

Vad i denna paragraf är föreskrivet om överlåtelse och användning av egnahemshus gäller även i 5 § 1 mom. 11 punkten avsedd tilläggsägenhet beträffande dess överlåtelse och användning för annat ändamål än som hyresbostad.

18 §. Vid överlåtelse av aktie till kommunen eller till i 17 § 1 mom. nämnd person skall priset på aktien fastställas till samma storlek som bolagsandelen. Därvid skall den av bolaget ägda fastigheten värderas med beaktande av sådana förändringar rörande anskaffningskostnaderna som inträffat efter det att bolagets byggnad eller byggnadsgrupp blivit färdig, beräknade enligt index för byggnadskostnaderna, samt skäliga värdeminskningar. Till bolagsandelens värde skall läggas skälig ersättning för förbättringar i lägenheten som aktieägaren utfört på egen bekostnad efter tiden för inflyttningen. Bolagets styrelse skall till kommunen lämna de uppgifter som är nödvändiga för fastställande av överlåtelsepriset. Överlåtelsepriset för egnahemshus fastställs med iakttagande i tillämpliga delar av vad ovan är föreskrivet om bolags fastighet.

19 §. Kommun skall, om inte [landskapsstyrelsen] på synnerliga skäl medger annat förfarande, inom sex månader försälja den egendom som erhållits med stöd av 17 § till person vilken uppfyller de förutsättningar som avses i 4 §. I kommunens försäljningspris får härvid förutom det pris kommunen erlagt för egendomen inberäknas sex procent årlig ränta på detta samt de kostnader som kommunen haft för åtkomsten och de direkta kostnader som kommunen haft för egendomen under den nämnda tiden av sex månader före försäljningen, med avdrag av inkomsten av egendomen.

Utän hinder av vad i 1 mom. är föreskrivet kan [landskapsstyrelsen] och kommunen avtala om att äganderätten till egendomen överförs på landskapet. Sålunda förvärvad egendom bör såvitt möjligt överlätas på sätt i 1 mom. är stadgat eller upplätas till en person som uppfyller de i 4 § nämnda förutsättningarna.

Överlåtelse av egendom som landskapet förvärvat med stöd av 2 mom. får ske utan medgivande av [landstinget].

20 §. (1983/23) När egendom som avses i 17 § förvärvas av kommun, övertar kommunen ansvaret för bostadslån som beviljats för förvärv av aktier vilka medför rätt att besitta bostadslägenhet, för grundreparation av bostadsaktiebolagshus eller för uppförande, utvidgande eller grundreparation av egnahemshus.

När kommun överlåter i 1 mom. avsedd egendom samt när ägare överlåter egendom till köpare som är godkänd av kommunen eller till någon i 17 § avsedd nära anhörig, kan bostadslån överföras på köparen, om han uppfyller de i 4 § nämnda förutsättningarna.

21 §. Bestämelse i bostadsaktiebolags bolagsordning om bolagets, aktieägares eller annan persons förköps- eller inlösningsrätt är utan verkan under den tid för vilken bostadslån för förvärv av aktier eller för uppförande, utvidgande eller grundreparation av bostadsaktie-

bolagshus beviljats, om inte annat följer av 2 mom. (1983/23)

Bestämmelserna i 1 mom. upphör att gälla när lånen i sin helhet återbetalts och till landskapet dessutom erlagts ersättning för nyttan av lånens låga ränta såsom i 17 § 3 mom. är sagt.

22 §. (1983/23) Om i 17 § 1 mom. avsedd ägare av egnahemshus eller aktier överlåter bostaden eller aktierna eller varaktigt börjar använda bostadslägenheten för annat än ursprungligen avsett ändamål utan att iaktta vad som är föreskrivet i 17 §, kan bostadslånet helt eller delvis uppsägas till omedelbar återbetalning. Dessutom kan [landskapsstyrelsen], om kommunen eller [landskapsstyrelsen] uppsagt lånen, besluta att nyttan av den låga räntan för de uppsagda lånen skall ersättas såsom i 17 § 3 mom. är sagt.

23 §. (1983/23) Bostadslån för uppförande, utvidgande eller grundreparation av egnahemshus, för förvärv av aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet eller för grundreparation av bostadsaktiebolagshus kan vid byte av ägare helt eller delvis uppsägas till omedelbar återbetalning, om annat inte följer av 20 § och om det inte, med beaktande av bestämmelserna i 4 §, bör anses ändamålsenligt att överföra lånet på den nya ägaren. Om kommunen eller [landskapsstyrelsen] uppsagt lånen, kan [landskapsstyrelsen] dessutom besluta att nyttan av den låga räntan för de uppsagda lånen skall ersättas såsom i 17 § 3 mom. är sagt.

Överlåtelse och användning av bostadsaktiebolagshus, bostadsandelsslagshus samt fristående värmeanläggning och annan servicebyggnad

24 §. Bostadsandelsslagshus, bostadsaktiebolagshus eller fristående värmeanläggning eller annan servicebyggnad för vars uppförande, utvidgande eller grundreparation beviljats bostadslån får, om inte lånet återbetalats i sin helhet jämte ersättning för nyttan av lånets låga ränta såsom i 17 § 3 mom. är sagt, överlätas endast till kommunen eller av kommunen utsedd eller av [landskapsstyrelsen] godkänd köpare till ett pris som uträknats enligt av [landskapsstyrelsen] fastställda grunder och endast om de i 4 § avsedda förutsättningarna är för handen. Härvid kan lånet överföras på förvärvaren. (1990/57)

Om överlåtelse inte sker i enlighet med 1 mom. eller om bostadsandelsslagshus, därtill hörande bostadslägenhet eller bostadsaktiebolagshus varaktigt börjar användas för annat än ursprungligen avsett ändamål, kan lånet helt eller delvis uppsägas till omedelbar återbetalning. Dessutom kan överlåtaren eller, då fråga är om användning av hus eller bostadslägenhet i bostadsandelsslagshus för annat än ursprungligen avsett ändamål, ägaren av [landskapsstyrelsen] åläggas att till landskapet erlagga ersättning för nyttan av lånets låga ränta såsom i 17 § 3 mom. är sagt.

Vid byte av ägare kan lånet helt eller delvis uppsägas till omedelbar återbetalning, om inte annat följer av 1 mom. och om det inte med beaktande av bestäm-

H 11 LL (1982:14) om stöd för bostadsproduktion

melserna i 4 § bör anses ändamålsenligt att överföra lånet på den nya ägaren. Vid uppsägning av lån kan [landskapsstyrelsen] dessutom besluta att nyttan av den låga räntan för det uppsagda lånet skall ersättas såsom i 17 § 3 mom. är sagt.

I bostadsandelslagshus som avses i 1 mom. får till hyresgäst antagas endast sådan person som kommun godkänner och vars antagande är förenligt med de av [landskapsstyrelsen] med stöd av 4 § utfärdade anvisningarna. Kommunen kan dock enligt de grunder [landskapsstyrelsen] fastställer bevilja tillstånd att använda här avsedd bostad tillfälligt även för annat ändamål och tillsvidare som bostad för personal som är nödvändig för husets underhåll och skötsel.

Överlåtelse och användning av hyreshus

25 §. Hyreshus för vars uppförande, utvidgande eller grundreparation beviljats bostadslån eller aktie i aktiebolag vars syfte är att äga och besitta ett eller flera sådana hyreshus får, under den tid för vilken lånet har beviljats, överlåtas endast till kommunen eller till köpare som utsetts av kommunen eller godkännts av [landskapsstyrelsen]. Överlåtelse får ske endast till ett pris som uträknats enligt 18 § och endast om de i 4 § avsedda förutsättningarna är för handen. Vid tillämpningen av 18 § skall det beaktas att den som överlåter ett hyreshus i överlåtelseersättning får högst det belopp som utgörs av de medel som, förutom bostadslån och lån med bättre förmånsrätt, behövs för finansieringen av det fastställda anskaffningsvärdet, justerade med byggnadskostnadsindex, samt av den del av bostadslån eller annat lån med bättre förmånsrätt som överlåtarens ansvarar för, ävensom av den del av lån som varit nödvändiga för husets förbättring eller annars för täckande av godtagbara utgifter och som överlåtarens ansvarar för. Vid offentlig auktion kan utan hinder av vad ovan i detta moment är bestämt här avsett hyreshus eller här avsedd aktie säljas på sätt som är föreskrivet i konkursstadgan eller i utsökningslagen eller på sätt som i pantsättningsavtal är bestämt om pantsatt aktie. Den för vars räkning offentlig auktion förrättas får likväl högst det pris som uträknats enligt ovan. Överstigande belopp tillfaller kommunen om förvärvaren är kommun eller aktiebolag som är i kommunens faktiska ägo. I annat fall tillfaller skillnaden landskapet. I dessa fall kan lånet överföras på förvärvaren. Vad i detta moment är föreskrivet om överlåtelse av hyreshus och aktie gäller även i det fall att lånet eller del därav återbetalts före utgången av lånetiden eller låntagaren ålagts att återbetala lånet eller det uppsagts på grund av försummelse att iakta bestämmelser angående lånet eller om det utan uppsägning ansetts förfallet till betalning. (1990/57)

Om överlåtelse inte sker i enlighet med 1 mom. eller om hyreshus eller därtill hörande bostadslägenhet varaktigt börjar användas för annat än ursprungligen avsett ändamål, kan lånet helt eller delvis uppsägas till omedelbar återbetalning. Dessutom kan överlåtarens eller, när fråga är om användning av hyreshus eller

bostadslägenhet i hyreshus för annat än ursprungligen avsett ändamål, ägaren åläggas att till landskapet erlagga skillnaden mellan fastighetens eller aktiens gängse värde och dess enligt 18 § beräknade värde. (1987/54)

Vid byte av ägare kan lånet helt eller delvis uppsägas till omedelbar återbetalning om inte annat följer av 1 mom. och om det inte med beaktande av bestämmelserna i 4 § bör anses ändamålsenligt att överföra lånet på den nya ägaren.

[Landskapsstyrelsen] kan på ansökan och på särskilda villkor medgiva befrielse från eller lättnad i vad i denna paragraf är bestämt, ifall detta kan anses skäligt.

26 §. Om bostadslån har beviljats för uppförande, utvidgande eller grundreparation av hyreshus eller för förvärv av aktier eller hyreshus som avses i 5 § 1 mom. 12 punkten får till hyresgäst antas endast en sådan person som kommunen godkänner och vars antagande är förenligt med de av [landskapsstyrelsen] med stöd av 4 § utfärdade anvisningarna. Kommunen kan dock enligt de grunder som [landskapsstyrelsen] fastställer bevilja tillstånd att använda bostadslägenhet också som annan bostad än som hyresbostad för personer som uppfyller i 4 § stadgade förutsättningar samt tillfälligt även för annat ändamål än som bostad. Bostäder för studerande får tillfälligt användas som bostäder även för andra. Om bostadslån har beviljats för ändamål som avses i 5 § 1 mom. 12 punkten och det i kommunen inte finns bostadslösa eller flyktingar kan andra personer som uppfyller förutsättningarna i 4 § antas som hyresgäster. Utan hinder av vad i denna paragraf är bestämt kan i hyreshus, för vars grundreparation bostadslån beviljats, en bostad användas som husägarens egen bostad. (1990/57)

Av hyresgäst i hyreshus som avses i 1 mom. får uppbäras högst en hyra som motsvarar den maximihyra som beräknas enligt av [landskapsstyrelsen] fastställda grunder.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. gäller under hela den tid för vilken lånet har beviljats även i det fall att lånet eller en del därav återbetalts före utgången av lånetiden eller låntagaren ålagts att återbetala lånet eller det uppsagts på grund av försummelse att iakta bestämmelser angående lånet eller om det utan uppsägning ansetts förfallet till betalning.

De grunder enligt vilka hyran utgår i hyreshus som avses i 1 mom. påverkas inte av en ökning av utgifterna för huset till följd av att låntagaren återbetalt eller ålagts att återbetala lånet eller en del därav tidigare än återbetalning enligt lånevillkoren borde ha skett.

Vid uppgörande av hyresavtal för bostadslägenhet i hyreshus som avses i 1 mom. får under där avsedd tid inte avtalas om högre hyra än den maximihyra som avses i 2 mom. Under den tid hyresförhållandet består får inte hyran höjas så att den kommer att överstiga nämnda maximihyra. Avtalsvillkor och meddelanden om hyresförhöjningar vilka strider mot bestämmelserna i detta moment är ogiltiga.

6 mom. upphävt (1999/20).

[Landskapsstyrelsen] kan på ansökan och på särskilda villkor medgiva befrielse från eller lättnad i vad i 1-5 mom. är bestämt, ifall detta kan anses skäligt.

26a §. (1999/20) Under den tid de bestämmelser i denna lag som gäller bestämmande av hyran tillämpas på bostadslägenheten skall hyresvärden, om hyresvärden vill höja hyran, lämna hyresgästen ett skriftligt meddelande om höjningen, grunden för höjningen och den nya hyran. Hyreshöjningen träder i kraft tidigast två månader efter ingången av den hyresbetalningsperiod som följer närmast på den period då meddelandet lämnades.

En hyresvärd som avses i denna paragraf behöver dock inte separat lämna meddelande om en sådan höjning av ersättningen för vatten, elektricitet eller någon annan förmån i anslutning till lägenheten som beror på ökning av förbrukningen eller ökning av antalet personer som bor i lägenheten, om det i hyresavtalet har avtalats att förmånen skall ersättas separat på basis av förbrukningen eller antalet personer som bor i lägenheten. Storleken av förbrukningen under varje betalningsperiod skall meddelas hyresgästen.

27 §. [Landskapsstyrelsen] kan utan hinder av vad i denna lag är bestämt godkänna att hyreshus, som ägs av kommun eller av aktiebolag som är i kommuns faktiska ägo, ombildas till bostadsaktiebolagshus, varvid bostadslån som [landskapsstyrelsen] beviljat för uppförande, utvidgande eller grundreparation av hyreshuset överförs på bostadsaktiebolaget. Aktier i sålunda bildat bostadsaktiebolag samt i bostadsaktiebolag som avses i 7 § 2 mom. kan med [landskapsstyrelsens] tillstånd, om de berättigar till besittning av viss bostadslägenhet, överlåtas till den hyresgäst som bor i lägenhet. Bostäder i här avsett bostadsaktiebolagshus, till vilka besittningsrätten kvarstår hos kommunen, skall nyttjas som hyreslägenheter beträffande vilka i tillämpliga delar gäller vad som är bestämt i 26 §. (1990/57)

Hyresgäst som önskar förvärva i 1 mom. avsedda aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet skall till kommunen erlagga ett pris som högst är det i 18 § fastställda maximipriset. Beviljas förvärvaren bostadslån för aktieförvärvet kan kommunen medge anstånd med betalningen av det bestämda priset högst till dess beviljat bostadslån till en del eller i sin helhet står att lyfta för låntagaren. Äganderätten till aktierna övergår när betalningen erlagts. Om anstånd medgivits, övergår dock äganderätten när förvärvaren erlagt den del av betalningen för vilken anstånd inte beviljats. (1983/23)

Bostadsaktiebolagets bostadslån minskar därvid så att minskningen motsvarar den andel som belöper sig på de aktier som medför rätt att besitta den bostad som skall överlåtas. Kommunen skall ofördröjligen redovisa den erlagda andelen av bostadslånet till [landskapsstyrelsen], vilken skall underrätta bostadsaktiebolaget om minskningen av lånet.

Tills det i 1 mom. avsedda överlåtelsepriset till fullo betalats har kommunen panträtt i aktierna till säkerhet för betalningen av överlåtelsepriset och andelen av bostadslånet jämte eventuella indrivningskostnader.

Medel som med stöd av bestämmelserna i denna paragraf inflyter till kommunen bör användas för bostadsproduktion.

Särskilda bestämmelser

28 §. Vad i 17-27 §§ är föreskrivet gäller i tillämpliga delar i 16 § avsedda lån som beviljats i stället för bostadslån.

29 §. (1990/57) Bostadslån, lån för byggnadstiden och i 16 § avsett lån kan helt eller delvis uppsägas till omedelbar återbetalning, om låntagaren eller den till vilken lånet övergått inte iakttar bestämmelserna i denna lag eller med stöd därav utfärdade föreskrifter eller lånevillkor.

30 §. Lån och landskapsgaranti som avses i denna lag får för uppförande, utvidgande eller grundreparation av egnahemshus, för förvärv av aktier, som medför rätt att besitta bostadslägenhet eller för grundreparation av bostadsaktiebolagshus, på nytt beviljas den som tidigare kommit i åtnjutande av sådan förmån endast om synnerligen vägande skäl är för handen.

31 §. Det åligger kreditinrättning som avses i 16 § och kommunal myndighet som avses i 35 § att övervaka att lånen används för det ändamål för vilket de beviljats och i övrigt i enlighet med föreskrifterna i denna lag och med stöd därav meddelande bestämmelser.

Kreditinrättning, som beviljat lån, är skyldig att lämna av [landskapsstyrelsen] bemyndigade personer de uppgifter som erfordras för utredande av huruvida den som sökt lån varit i behov av kredit som avses i denna lag ävensom att lämna de uppgifter och för granskning förete de handlingar som erfordras för konstaterande av huruvida lånevillkoren samt föreskrifterna i denna lag och med stöd därav meddelade bestämmelser eljest iakttagits. I samma syfte får inspektioner och synyer verkställas.

32 §. Forskningsanslag som avses i 1 § kan beviljas för sociala, administrativa, ekonomiska och tekniska undersökningar och utredningar rörande bostadsproduktion, experimentbyggen, boende och andra bostadspolitiska frågor samt för översättning och publicering av resultaten av dessa och av utländskt material.

33 §. Kommunernas fullmäktige kan anta en bostadsproduktionsplan. (1997/81)

2 mom. upphävt (1997/81)

Det ankommer på kommunen att föra en förteckning över de personer som uppfyller de i 2 och 4 §§ nämnda förutsättningarna och vilka förklarat att de önskar förvärva egnahemshus eller aktier, vilkas överlåtelse eller användning är underkastad de i 17 § nämnda inskränkningarna.

34 §. Om beslut som fattats enligt denna lag inskränker förfoganderätten över fastighet eller ändrar eller undanröjer sådan inskränkning skall [landskapsstyrelsen] anmäla om beslutet till fastighetsdomaren i och för sådan anteckning som i motsvarande fall är föreskriven i rikslagstiftningen.

H 11 LL (1982:14) om stöd för bostadsproduktion

Om förfoganderätten över aktier eller över byggnad som ägs av aktiebolag inskränks eller om inskränkningar ändras eller undanröjs genom beslut som fattats enligt denna lag, skall [landskapsstyrelsen] meddela bolaget därom. Det ankommer på bolagets styrelse att inom i meddelandet särskilt utsatt tid se till att anteckning om inskränkningarna görs på aktiebrev och i aktieboken. (1983/23)

Efter det att i 2 mom. avsedda anteckningar gjorts skall bolagets styrelse tillstålla [landskapsstyrelsen] en försäkran härom. Om bolagets styrelse underlåter att se till att anteckningar görs eller att tillstålla [landskapsstyrelsen] här avsedd försäkran, skall [landskapsstyrelsen] ålägga styrelsen att vid vite fullgöra dessa skyldigheter. (1983/23)

35 §. (1987/9) De åligganden som enligt denna lag och med stöd därav utfärdade bestämmelser ankommer på kommun handhas, såvitt inte annat följer av lag, av kommunstyrelsen, om inte fullmäktige beslutat att de skall handhas av nämnd.

De myndigheter som handhar övervakningen av byggnadsverksamheten skall utföra inspektioner och synner vilka är nödvändiga för verkställigheten av denna lag. De skall även utfärda intyg och avge utlåtanden till [landskapsstyrelsen] och till de i 16 § nämnda krediträttningarna.

35a §. (1983/23) Beslut som enligt denna lag fattats av kommun kan delges per post i tjänstebrev. Om inte annat visas anses beslutet delgivet den sjunde dagen efter den dag då expedition i anledning av beslutet inlämnades till posten för befordran. Beslut som gäller utseende eller godkännande av förvärvare eller godkännande av hyresgäst kan delges också genom framläggande av protokoll på sätt i kommunallagen (1980:5) för landskapet Åland är föreskrivet, varvid beslutet anses delgivet den dag då det framlagts till påseende. I övrigt skall bestämmelserna i [lagen om delgivning i förvaltningsärenden (FFS 232/1966)] iakttas.

36 §. (1987/9) Den som inte nöjer sig med beslut som kommunal myndighet fattat i ärende som avses i denna lag får hos myndigheten yrka på rättelse av beslutet. Rättelseyrkandet, som skall vara skriftligt, skall vara myndigheten tillhanda inom 14 dagar från den dag då beslutet skall anses delgivet. Rättelseyrkande skall handläggas utan dröjsmål. Till beslut i vilket rättelse kan sökas skall fogas anvisningar om hur rättelse söks.

I beslut som kommunal myndighet fattat i anledning av rättelseyrkande får ändring sökas genom besvär hos [landskapsstyrelsen] i enlighet med bestämmelserna i [lagen (1979:18) om tillämpningen i landskapet Åland av lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden], varvid besvärshandlingarna kan tillställas [landskapsstyrelsen] eller den kommunala myndigheten. Ändring genom besvär får dock inte sökas om beslutet gäller godkännande av hyresgäst.

Kommunal myndighets beslut får verkställas innan det vinner laga kraft, om inte ändringssökande därigenom blir meningslöst eller besvärmyndigheten förbjuder verkställigheten.

I beslut som [landskapsstyrelsen] fattat med stöd av denna lag eller på grund därav utfärdade bestämmelser får ändring inte sökas genom besvär.

37 §. För preliminär disposition av i 1 § avsedda anslag skall kommun årligen före utgången av maj månad till [landskapsstyrelsen] inge utredning över behovet av i denna lag avsedda stödåtgärder under nästkommande kalenderår.

38 §. Den som utför uppgifter som anförtrotts honom med stöd av denna lag ansvarar för utförandet av åliggandena på samma sätt som tjänsteman.

39 §. Närmare föreskrifter angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

39a §. (1992/6) På ansökan av låntagaren kan [landskapsstyrelsen] ändra lånevillkoren för bostadslån som beviljats den 1 oktober 1971 eller senare, för uppförande av hyreshus, i enlighet med denna lag.

I kraftträdande

40 §. Denna lag träder i kraft den 1 april 1982 och genom densamma upphävs landskapslagen (1968:28) om bostadsproduktion samt landskapslagen (1976:25) om temporära begränsningar rörande hyreshus med bostadslån.

Denna lag tillämpas förutom på lån som beviljats med stöd av denna lag även på lån som beviljats med stöd av landskapslagen (1968:28) om bostadsproduktion för uppförande, utvidgande eller grundreparation av hyreshus, under hela den tid för vilken lånet beviljats även om lånet skulle ha återbetalts därförinnan, dock inte på lån som återbetalts före den 26 april 1979. Till den del [landskapsstyrelsen] medgivit befrielse från begränsningarna i landskapslagen (1976:25) om temporära begränsningar rörande hyreshus med bostadslån tillämpas inte bestämmelserna i denna lag. 3 mom. upphävt (1984/16).

41 §. (1984/16) På lån som beviljats före den 1 april 1982 med stöd av landskapslagen (1949:30) om bostadslån, -garantier och -bidrag i landskapet Åland, landskapslagen (1954:23) om bostadsproduktion i landskapet Åland, landskapslagen (1960:6) om bostadsproduktion samt landskapslagen (1968:28) om bostadsproduktion tillämpas bestämmelserna i nämnda lagar, dock med beaktande av bestämmelserna i 40 § 2 mom. denna lag samt sålunda att i fråga om bostads lägenhetsyta tillämpas vad i 6 § denna lag är stadgat och i fråga om beviljande av anstånd med betalningen av avkortningar eller räntor eller båggedera vad i 14 § denna lag är stadgat. På lån som beviljats för uppförande, utvidgande eller grundreparation av hyreshus tillämpas vad i 25-28 §§ denna lag är föreskrivet i fråga om bundenhet under den tid för vilken lån beviljats, om lånet inte återbetalts före den 26 april 1979. Till den del [landskapsstyrelsen] medgivit undantag från bestämmelserna i landskapslagen (1976:25) om temporära begränsningar rörande hyreshus med bostadslån tillämpas inte bestämmelserna i denna lag. I fråga om bostadslån som beviljats

före den 1 juli 1968 upphör skyldigheten att hembjuda bostadsaktiebolags aktie till inlösen och bolagets inlösningsrätt samt kommuns förköpsrätt, om återbetalning sker av den del av bolagets bostadslån som belöper sig på aktien.

H 12 Landskapslag (1994:41) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar angående stöd vid förvärv av bostad

1 §. Med de avvikelser som anges i denna lag ska följande riksförfattningar tillämpas i landskapet Åland (2011/27):

- lagen om bostadssparpremier (FFS 1634/1992),
- upphävd (2015/121),
- lagen om räntestödslån för anskaffande av ägarbostad (FFS 639/1982),
- upphävd (2015/121),
- upphävd (2011/121).

Ändring av de i 1 mom. nämnda författningarna gäller i landskapet om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av ovan angivna författningar ska tillämpas i landskapet Åland antingen i oförändrad lydelse eller med ändringar. (2015/121)

Se LF (2015:122) om tillämpning på Åland av vissa riksförordningar angående stöd vid förvärv av bostad.

2 §. Landskapet betalar räntegottgörelse till en penninginrättning som beviljat i denna lag avsett räntestödslån för anskaffande av ägarbostad. De förvaltningsuppgifter som enligt 1 § ankommer på rikets myndigheter skall i landskapet handhas av landskapsregeringen.

De uppgifter som i lagen om räntestödslån för anskaffande av ägarbostad ankommer på kommunerna ska i landskapet handhas av landskapsregeringen. (2015/121)

Hänvisas i de i 1 § 1 mom. nämnda författningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen skall hänvisningarna anses avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

2a §. (2015/121) På bostadsspardepositioner betalar landskapsregeringen under åren 2016–2019 av landskapets medel genom förmedling av penninginrättning ut en bostadssparpremie om 3 000 euro per bostad under förutsättning att följande villkor är uppfyllda:

1) ett avtal om bostadssparande i enlighet med författningarna i 1 § har ingåtts och

2) ett avtal om köp eller överlåtelse av en bostad har ingåtts eller byggarbetet på ett egnahemshus har startat senast den 31 december 2019.

3 §. (2015/121) Begäran om omprövning enligt förvaltningslagen (FFS 434/2003) ska avse rättelseyrkande enligt förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Besvär över landskapsregeringens beslut anføres enligt 25 § självstyrelselagen hos högsta förvaltningsdomstolen.

4 §. Upphävd (2015/121)

5 §. Denna lag träder omedelbart i kraft.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1982:16) om bostadssparpremier och landskapslagen (1983:29) om räntestödslån för förvärv av ägarbostad, dock så att bestämmelserna tillämpas på bostadssparavtal som ingåtts innan denna lag trätt i kraft.

[Landskapsstyrelsen] kan besluta att bestämmelserna om bostadssparavtal i enlighet med bestämmelserna i denna lag skall tillämpas även avseende sparande som inletts innan lagen trätt i kraft.

Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

H 13 Landskapsförordning (2015:122) om tillämpning på Åland av vissa riksförordningar angående stöd vid förvärv av bostad

1 §. Tillämpliga förordningar

Med i denna förordning angivna avvikelser ska följande förordningar tillämpas på Åland:

- förordningen om bostadssparpremier (FFS 1636/1992) och
- förordningen om räntestödslån för anskaffande av ägarbostad (FFS 672/1982).

Ändringar i förordningarna blir tillämpliga på Åland om inte annat följer av denna förordning.

2 §. Myndighetsuppgifter och hänvisningar

Landskapsregeringen ska sköta de uppgifter som enligt förordningarna ankommer på statliga och kommunala myndigheter.

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen som har sin motsvarighet i landskapslagstiftningen ska avse bestämmelser i landskapslagstiftningen.

3 §. Räntestödslånets maximibelopp

Med avvikelse från 1 a § i förordningen om räntestödslån för anskaffande av ägarbostad gäller att som räntestödslån kan godkännas högst 145 000 euro.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2016.

H 14 Landskapslag (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. När allmänt behov det kräver får mot full ersättning fast egendom tagas i anspråk genom expropriation enligt denna lag med äganderätt, nyttjanderätt eller servitutsrätt. Genom expropriation får under enahanda förutsättningar särskild rätt till fast egendom upphävas eller begränsas.

H 14 LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter

Tillstånd till expropriation skall ej meddelas om ändamålet med skäligen insatser eller annars lämpligen kan tillgodoses på annat sätt eller olägenheterna av expropriationen från allmän och enskild synpunkt överväger de fördelar som därigenom kan vinnas.

2 §. I denna lag förstås med *särskild rätt* nyttjanderätt, servitutsrätt eller annan därmed jämförbar rätt till fast egendom.

Bestämmelserna i denna lag om fast egendom äger motsvarande tillämpning i fråga om byggnad eller annan anläggning på annans mark.

2 kap. Tillstånd till expropriation m.m

3 §. Fråga om tillstånd till expropriation (expropriationstillstånd) prövas av landskapsregeringen i plenum.

Tillstånd till expropriation är ej erforderligt, när fråga är om expropriation för landskapets räkning eller när fråga är om expropriation, vartill rätt föreligger på grund av bestämmelse i lag (expropriation i stöd av lag).

Om expropriation för landskapets räkning besluter landskapsregeringen i plenum (expropriationsresolution).

4 §. Ansökan om expropriationstillstånd skall vara skriftlig och ange

- 1) yrkandet och de omständigheter på vilka de grundas,
- 2) den fasta egendom som berörs av expropriationen, och
- 3) namn och adress på samtliga för sökanden kända sakägare.

Om det ej är uppenbart obehövt, skall ansökan åtföljas av karta med fullständig beskrivning över det område som berörs av expropriationen.

I övrigt skall sökanden inge den utredning som kan anses behövt i varje särskilt fall.

5 §. Över ansökan om expropriation skall yttrande, såvitt detta är möjligt och ändamålsenligt, inbegäras av alla berörda sakägare. Frist som utsättes för avgivande av yttrande, får ej vara kortare än 30 dagar.

Gäller ansökan om expropriation område eller förmån, varom stadgas i [lagen om vissa slag av samfälligheter och därmed jämförliga gemensamma förmåner (FFS 204/1940)] och har egendomen icke ställts under ordnad förvaltning eller tillhör egendomen eljest två eller flera gemensamt, är det tillfyllest om någon av de delägare vilka lättast kan nås, beredes tillfälle att yttra sig i saken.

Kommun där fast egendom som berörs av expropriationsansökan är belägen skall beredas tillfälle att avgiva i 1 mom. avsett yttrande vare sig kommunen är sakägare eller ej. Anses skäl föreligga, får yttrande inbegäras även av annan än sakägare och kommun.

Yttrande enligt denna paragraf skall, innan beslut om expropriation fattas, inbegäras även när fråga är om expropriation för landskapets räkning.

6 §. (2008/16) Begäran om yttrande och handlingarna i ärendet skall delges sakägare enligt vad som

föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

7 §. I expropriationstillstånd skall bestämmas vad expropriationen skall omfatta och med vilken rätt expropriationen skall ske.

Föreligger särskilda svårigheter för sökanden att i detalj ange vad som behöver tagas i anspråk, kan tillstånd ges till expropriation i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angivits på karta eller på marken eller på annat sätt.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. äger motsvarande tillämpning, när fråga är om expropriationsresolution.

Föreligger behov av särskilda föreskrifter för att trygga att den exproprierade egendomen användes för det avsedda ändamålet, skall sådana meddelas i samband med expropriationstillståndet. Till säkerställande av att föreskrifterna efterlevs får vite föreläggas.

8 §. Om beviljat expropriationstillstånd och om expropriationsresolution skall landskapsregeringen ofördröjligen underrätta expropriationsnämndens ordförande och lantmäterikontoret samt, i den ordning som är föreskriven i 6 § 1 mom., sakägarna. Expropriationsnämndens ordförande och lantmäterikontoret skall tillika tillställas kopior av ansökningshandlingarna.

Angående anmälan till vederbörande domare stadgas i 65 §.

3 kap. Verkställande av expropriation m.m.

Expropriationsnämnden

9 §. För utförandet av de verkställighetsåtgärder som föranledes av expropriationstillstånd, expropriationsresolution och expropriation i stöd av lag finns en expropriationsnämnd. Nämnden består av ordförande och två ledamöter, vilka tillsättes av landskapsregeringen för fyra år i sänder. Tillika förordnas personliga suppleanter för såväl ordföranden som övriga ledamöter av nämnden. Expropriationsnämnden biträdes av en förrättningsingenjör som förordnas av lantmäterikontoret. Nämnden är berättigad att till biträde kalla sakkunniga, när anledning därtill föreligger.

Person, som förordnas till ordförande i expropriationsnämnden skall vara lagfaren och äga erfarenhet av förvaltning eller domarvärv. Till ledamöter i nämnden skall förordnas personer som äger erfarenhet av fastighetsvärdering.

10 §. Till förrättningsingenjör skall förordnas lantmäteringenjör som sysslar med verkställighet av lantmateriförrättningar och som är tillräckligt förtrogen med expropriationsärenden.

11 §. (2008/16) Om jäv för ledamöterna i expropriationsnämnden gäller vad som är föreskrivet i förvaltningslagen för landskapet Åland. Om jäv för förrättningsingenjören gäller vad som är föreskrivet i riket. Beslut i nämnden fattas med iakttagande i tillämpliga delar av de regler som gäller för beslutsfattande i landskapsregeringen.

Beträffande jäv för förrättningsingenjören, se 11 och 12 §§ fastighetsbildningslag i (FFS 554/1995).

Anhängiggörande av ärende vid expropriationsnämnden

12 §. Ärende anses anhängiggjort vid expropriationsnämnden, när ordföranden erhållit i 8 § avsedd under rättelse eller, om fråga är om expropriation i stöd av lag, när anhållan om verkställighet ingivits till ordföranden.

När fråga är om expropriation i stöd av lag, skall sökanden till ansökan foga tillförlitlig utredning beträffande övriga sakägare.

Allmänna regler beträffande handläggningen av ärenden i expropriationsnämnden

13 §. Vid sammanträde med expropriationsnämnden skall

1) föremålet för expropriationen fastställas och, såvida detta ej redan skett, utmärkas på karta samt i erforderlig utsträckning i terrängen,

2) uppgöras beskrivning över sådan av expropriationen berörd egendom beträffande vilken beskrivning icke redan uppgjorts,

3) fattas beslut om avhjälpande av skador,

4) fattas beslut beträffande ersättningar och förrättningskostnader,

5) hållas tillträdessyn, om sådan skall verkställas av nämnden, samt

6) handläggas övriga frågor som ansluter sig till verkställandet av expropriationen och vilkas avgörande enligt denna lag ankommer på expropriationsnämnden.

När fråga är om expropriation i stöd av lag, kan sakägarna beredas tillfälle att, innan verkställighetsansökan behandlas vid sammanträde, avge i 5 § avsett yttrande. Härvid skall det i 6 § stadgade förfarandet iakttagas. Huruvida yttrande skall inbegäras bestämmas av expropriationsnämndens ordförande.

14 §. Såvida ej annat följer av bestämmelse i denna lag, skall vid sammanträde med expropriationsnämnden i tillämpliga delar följas det förfarande som [enligt lagen om skifte (FFS 604/1951)] skall iakttagas vid skiftesförrättning. Det ankommer på nämndens ordförande att ombesörja kallelse till sammanträde.

L om skifte (FFS 604/1951) har ersatts av fastighetsbildningslag (FFS 554/1995).

15 §. Det åligger expropriationsnämndens ordförande att tillse att de för verkställandet av expropriation nödvändiga åtgärderna vidtages utan onödiga dröjsmål.

16 §. Sakägare får vid expropriationsnämndens sammanträde framställa utsaga i muntlig eller skriftlig form. Skriftlig utsaga får tillställas nämndens ordförande före det sammanträde då angelägenhet som utsagan rör är avsedd att handläggas.

17 §. Alla på grund av samma expropriationstillstånd eller -resolution vid expropriationsnämnden anhängiggjorda frågor skall underkastas gemensam handläggning, såvida nämnden ej för påskyndande av expropriationen hänskjuter viss fråga till särskild handläggning.

Bestämmelserna i 1 mom. äger motsvarande tillämpning när fråga är om expropriation i stöd av lag.

Fastställandet av föremålet

18 §. Föremålet för expropriationen skall fastställas i överensstämmelse med expropriationstillståndet eller resolutionen eller, när fråga är om expropriation i stöd av lag, i överensstämmelse med de bestämmelser som gäller.

Har föremålet för expropriationen på grund av bestämmelserna i 7 § 2 mom. angivits endast ungefärligen, skall expropriationsnämnden fastställa dess exakta omfattning.

I samband med handläggning av ärende vid expropriationsnämnden skall, om så erfordras, verkställas förrättning för bestämmande av omkretsrå. Om sådan förrättning är särskilt stadgat.

19 §. När fråga är om expropriation avseende överförande av äganderätt, kan expropriationsnämnden besluta att särskild rätt skall lämnas orubbad, oaktat föreskrift därom ej givits i expropriationstillståndet eller -resolutionen. Särskild rätt som nu avses får dock ej bibehållas, om expropriationens syfte därigenom äventyras, ej heller om fastighetsregistret därigenom blir otydligt.

20 §. Medför expropriation betydande men vid nyttjandet av fast egendom på grund av splittring av ägor eller av annan dylik orsak och kan det enligt expropriationsnämndens bedömning icke avlägsnas genom verkställande av ägoreglering, enligt vad därom särskilt är stadgat, äger nämnden, såvida ägaren till den fasta egendomen därom anhåller och de menliga påföljderna därigenom avvärjes, förordna att expropriationen skall avse även sådan fast egendom som icke omfattas av expropriationstillståndet eller -resolutionen. Åtnöjes dock ägaren med ersättning för den skada han lider, skall sådan i stället utgå.

Bestämmelserna i 1 mom. 1 mening äger motsvarande tillämpning när fråga är om men vid utövan det av särskild rätt till fast egendom. Om ersättning för i 1 mom. avsedd skada stadgas i 27 §.

Undanröjande av trafik hinder

21 §. Medför expropriation hinder vid användningen av allmän väg, gata eller annan allmän trafikled och omfattas icke trafikleden eller rätten att upprätthålla denna av expropriationen, är den exproprierande skyldig, såvida godtagbart skäl däremot icke anförs, att till undanröjande av hindret anlägga ny väg, över- eller underfart samt att vidtaga övriga eventuellt erforderliga åtgärder.

Det ankommer på expropriationsnämnden att avgöra huruvida den exproprierande skall vidtaga i 1 mom. avsedd åtgärd.

För i denna paragraf avsett hinder som ej skall avhjälpas på den exproprierandes försorg, erlättes ersättning enligt de i 4 kap. angivna reglerna.

H 14 LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter

4 kap. Expropriationsersättning**Ersättningsgrunderna**

22 §. Ersättning som avses i 1 § (expropriationsersättning) utgörs av *ersättning för egendom och ersättning för skada*.

Har den exproprierande åtagit sig åtgärd för att minska skada, skall hänsyn därtill tagas vid bestämmandet av expropriationsersättningen, om åtagandet är sådant att det enligt expropriationsnämndens bedömning skäligen bör godtagas av den ersättningsberättigade.

Har åtgärd vidtagits i uppenbar avsikt att höja den ersättning som den exproprierande har att erlagga, skall, om skäl därtill föreligger, ersättningen bestämmas så som om åtgärden icke vidtagits.

Ersättning för egendom

23 §. Ersättning för egendom skall, såvida ej annat följer av denna lag, utgå enligt egendomens gängse pris. Täcker ersättningen icke, oaktat den motsvarar egendomens gängse marknadspris, den ersättningsberättigades förlust, skall ersättningen bestämmas på grundvalen av antingen egendomens avkastning eller de kostnader som anskaffandet av likartad egendom beräknas medföra.

Vid bestämmande av ersättning skall icke beaktas sådan värdeförändring som beror på variation i utbudet eller på annan omständighet som tillfälligt påverkar prisförhållandena.

Har den exproprierande erhållit rätt till förhandstillträde, skall vid bestämmande av ersättningen hänsyn icke tagas till sådan ändring i egendomens värde som uppkommer därefter. Har dock den allmänna prisnivån stigit sedan rätt till förhandstillträde erhållits, skall eventuellt utestående ersättning jämkas med hänsyn härtill.

24 §. Har det företag för vars genomförande egendom exproprieras medfört inverkan av någon betydelse på egendomens värde, skall, om så befinner sig skäligen, expropriationsersättningen bestämmas på grundvalen av det värde egendomen skulle ha haft om sådan inverkan icke förekommit.

25 §. Sker inom område beträffande vilket beslut har fattats om uppgörande eller ändring av stads- eller byggnadsplan, ansökan om expropriation för landskaps, kommuns eller kommunalförbunds behov i syfte att bygga huvudsakligen bostäder, skall vid bestämmandet av ersättningen för fast egendom, sådan ökning av egendomens värde som ägt rum sedan beslut om planläggning fattades men före dagen för planebeslutets fastställande i landskapsregeringen, räknas ägaren till godo endast i den mån antingen ökningen beror av penningvärdets förändringar eller annan av planläggningen oberoende omständighet eller om expropriationsansökan gjorts efter planebeslutets fastställande.

Utan hinder av vad i 1 mom. är stadgat, skall vid bestämmandet av expropriationsersättningen dock

alltid beaktas sådan värdestegring som inträffat under tiden före dagen fem år innan expropriationsärendet anhängiggjorts i expropriationsnämnden.

Vad ovan i 1-2 mom. är stadgat skall inte äga tillämpning om ansökan om expropriationstillstånd inlämnats senare än sju år efter det beslut fattats om uppgörande eller ändring av stads- eller byggnadsplan.

Avser expropriationen fast egendom, som innehas huvudsakligen i syfte att bereda bostad åt ägaren eller någon honom närstående person eller att användas av någon av dem vid utövande av näring eller yrke, får ersättningen, som skall beräknas med tillämpning av 1 mom. aldrig bestämmas till lägre belopp än vad som fordras för anskaffande av annan likvärdig egendom, som, när fråga är om expropriation av närings- eller yrkesutövare tillhörig egendom, därjämte erbjuder likvärdiga utkomstmöjligheter.

26 §. Exproprieras egendom som besväras eller betjänas av särskild rätt, skall denna beaktas när egendomens värde bestämmas.

Exproprieras fast egendom till vilken den exproprierande äger särskild rätt, skall vid bestämmandet av egendomens värde hänsyn icke tagas till förbättring, vilken egendomen vunnit genom arbete eller kostnad, som den exproprierande eller föregående innehavare, vars rätt övergått till denne, nedlagt på egendomen utöver vad som ålegat honom.

Svarar egendom med stöd av stadgandena om in-teckning eller om panträtt för ogulden köpeskilling, för fordran eller för rätt att uppbära viss avkomst i penningar eller varor, vilken åtnjuter bättre rätt än den särskilda rättighet som belastar egendomen, skall den särskilda rättigheten lämnas utan avseende till den del därför bestämd ersättning skulle minska egendomens värde till skada för fordringsägarna.

Ersättning för skada

27 §. Exproprieras endast en del av samma ägare tillhörig fast egendom och föranledes härav eller av det företag för vars genomförande expropriation sker bestående men vid nyttjandet av den återstående delen av egendomen skall ägaren erhålla ersättning för den skada han sålunda lider.

28 §. Medför expropriation till följd av flyttning, avbrott i rörelse eller yrkesutövning eller av annan orsak förlust, kostnader eller annan skada för ägare till exproprierad egendom, skall sådan skada ersättas.

Om ersättning för kostnader i anledning av expropriationsförfarandet stadgas i 70 §.

29 §. Lider granne till den vars egendom exproprieras, person som är anställd av denne eller annan person vars egendom icke exproprieras, till följd av expropriationen eller av det företag för vars genomförande expropriationen sker, skada som hade ersatts om expropriationen gällt honom tillhörig egendom, skall skadan ersättas, såvida den skadelidande därom anholder och anledning saknas antaga att ersättning för skadan kan erhållas på annat sätt.

30 §. Uppkommer fråga om ersättning för skada som uppstått efter det att expropriationsbeslutet meddelats och som ej kunnat förutses, skall ersättning härför icke utgå på grund av denna lag.

Utän hinder av bestämmelserna i 1 mom. skall däri avsedd skada som åsamkats fast egendom dock ersättas, såvida den i jämförelse med de skador av motsvarande art som expropriationen åsamkat omgivande egendom av fast natur är betydande och det med anledning därav bör anses oskäligt att förvägra ägaren ersättning. Skada som uppstått sedan tio år förflutit från dagen för meddelandet av expropriationsbeslutet skall dock icke ersättas.

Ersättning enligt denna paragraf skall utges till person som avses i 29 § endast såvida anledning saknas antaga att ersättning för skadan kan erhållas på annat sätt.

Ersättningsavtal

31 §. Har avtal beträffande expropriationsersättning träffats mellan den exproprierande och ersättningsberättigad, skall avtalet iakttagas, såvida expropriationsnämnden ej finner att det förnärmar den rätt till ersättning som tillkommer annan.

Bestämmande av ersättning

32 §. Såvida ej annat följer av bestämmelserna i denna lag är expropriationsnämnden vid fastställandet av expropriationsersättningen icke bunden av sakägarnas yrkanden. Dock får ersättning ej bestämmas till lägre belopp än den exproprierande erbjuder.

33 §. För bestämmande av ersättning skall ettvarit expropriationsobjekt samt skada eller nytta som expropriationen medför särskilt beskrivas och värderas. Principerna för värderingen skall tillika angivas. Eventuella ägoregleringar och regleringar av enskilda vägar, vilka verkställts i enlighet med vad därom är särskilt stadgat, ävensom åtgärder som bör vidtagas för avhjälpan av skador, skall dessutom specificeras.

Enligt expropriationsnämndens prövning kan beskrivning eller värdering ske även beträffande egendom, skada eller nytta i fråga om vilka yrkande på expropriation eller beaktande icke bifallits.

Föreligger rätt till ersättning enligt 20 § skall expropriationsnämnden, oaktat anspråk på ersättning icke framställts, såvida den ersättningsberättigade anholder därom, bestämma storleken av den ersättning som han är berättigad att erhålla.

34 §. Exproprieras del av samma ägare tillhörig fast egendom, får ersättningen för egendomen enligt expropriationsnämndens prövning, avvikande från bestämmelserna i 33 § 1 mom. och, såvida ej annat följer av bestämmelserna i 23 § 1 mom., bestämmas att utgå med belopp som motsvarar den minskning av egendomens värde som uppkommer genom expropriationen.

35 §. Värdering av egendom som exproprieras skall ske med hänsyn till dess skick när expropriationsbeslutet meddelas eller, om egendomen därförinnan tillträdes, när tillrådet sker.

Såvida ej annat följer av bestämmelserna i denna lag, skall ersättning för egendom bestämmas enligt dess värde vid tidpunkten för meddelandet av expropriationsbeslutet.

36 §. För skada, vars omfattning icke i förväg kan fastställas, skall ersättning bestämmas med hänsyn till skadans sannolika omfattning.

Är den exproprierande annan än landskapet, kommun eller kommunalförbund skall han, såvida det ej bör anses uppenbart obehövt, ställa av expropriationsnämnden godkänd säkerhet för tilläggsersättning som kan föränlidas av i 1 mom. avsedd skada.

Om bestämmande av tilläggsersättning stadgas i 61 §.

37 §. Expropriationsersättning skall bestämmas i pengar att betalas på en gång. När fråga är om expropriation avseende skapande av tidsbegränsad särskild rätt eller tillfälligt upphävande eller begränsande av särskild rätt får ersättningen dock, såvida den ersättningsberättigade därtill samtycker, bestämmas att utgå i form av en årlig avgift.

Rätten att uppbära i 1 mom. avsedd avgift är bunden till den egendom som är föremål för expropriation.

38 §. Expropriationsersättning skall, såvida annat ej föränlades av företedd utredning, förordnas att utgå till den som ägde den expropriation underkastade egendomen när ärendet anhängiggjordes vid expropriationsnämnden. Var tvist då anhängig vid domstol eller myndighet rörande vem som är ägare till egendomen, skall ersättningen deponeras. Detsamma gäller om ägaren då var okänd.

Gäller ersättningen egendom som avses i 5 § 2 mom. och föreligger ej någon fullständig utredning beträffande de ersättningsberättigade och deras andelar av ersättningen, skall ersättningen förordnas att utgå till de ersättningsberättigade gemensamt. Företes i sådant fall ej utredning om vem som äger rätt att lyfta ersättningen, skall den deponeras.

39 §. Exproprieras i sin helhet fast egendom som utgör enhet i fastighetsregistret, skall för egendomen bestämd ersättning deponeras. Detsamma gäller annan egendom, såvida egendomen exproprieras i sin helhet och besväras av inteckning för fordran.

Vad i 1 mom. är stadgat äger motsvarande tillämpning i fråga om annan än i 28 § avsedd ersättning som skall erläggas till sakägare, när fråga är om expropriation av del av egendom, vilken på grund av inteckning eller bestämmelserna om panträtt för ogulden köpskilling svarar för fordran eller för rätt att uppbära viss avkomst i pengar eller varor och den ersättningsberättigade ej förmår visa att rättighetshavarna medgivit att ersättningen får betalas till honom. Oaktat sådant medgivande icke givits, skall ersättningen utbetalas till den ersättningsberättigade, om expropriationsnämnden finner att de återstående delen av egendomen förmår svara för de rättigheter som besväras den.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. är ej tillämpliga i fråga om sådan i 66 § angiven inteckning som hänförs sig endast till återstående del av egendom som varit föremål för expropriation.

H 14 LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter

Expropriationsnämndens slutsammanträde m.m.

40 §. Vid expropriationsnämndens slutsammanträde meddelas *expropriationsbeslut* jämte besväransvisning. Slutsammanträdet får ej hållas förrän expropriationstillståndet eller -resolutionen vunnit laga kraft.

41 §. Förrättningsingenjören skall sedan besvärstiden gått till ända, senast inom 60 dagar från dagen för meddelandet av expropriationsbeslutet, sända handlingar jämte kartor till lantmäterikontoret för granskning och godkännande av de lantmäteritekniciska åtgärderna samt för registrering. Föreligger synnerliga skäl kan lantmäterikontoret på anhållan förlänga sagda tidsfrist.

5 kap. Betalning av expropriationsersättning

42 §. Expropriationsersättningen skall betalas inom tre månader från dagen då expropriationsbeslutet meddelades. Har ersättningen delvis redan erlagts, gäller det sagda återstående del därav.

Expropriationsersättning som enligt expropriationsbeslutet eller av annan orsak skall deponeras, betalas till landskapsregeringen, varvid avskrift av beslutet bifogas.

Den exproprierande skall ofördröjligen meddela lantmäterikontoret när expropriationsersättningen betalts, varvid bevis härom skall bifogas.

Om lyftande av deponerad ersättning stadgas i 60 §.

43 §. Sökes ändring i expropriationsbeslut såvitt gäller expropriationsersättningen, skall den del av ersättningen varom tvist råder deponeras.

Beträffande rätt till betalning genom deponering gäller, utöver vad i denna lag är föreskrivet, bestämmelserna i lagen om nedsättande i förvar av penningar, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från annan fullgörelseskyldighet (FFS 281/1931).

Se L om deponering av pengar, värdeandelar, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från annan fullgörelseskyldighet (FFS 281/1931).

6 kap. Fullbordande av expropriation

44 §. Sedan expropriationsbeslutet till alla delar vunnit laga kraft, de lantmäteritekniciska åtgärderna godkänts, ersättning som avses i 42 § 1 mom. betalats och säkerhet som avses i 36 § 2 mom. ställts, skall erforderliga anteckningar om expropriationen ofördröjligen göras i jordregistret eller tomtboken.

45 §. Expropriationen är fullbordad när de i 44 § avsedda anteckningarna gjorts eller förutsättningar för görande av anteckningar föreligger men det vid granskning befinnes att anteckningar ej är erforderliga.

Lantmäterikontoret skall utan dröjsmål meddela landskapsregeringen om fullbordandet av expropriationen. Innebär expropriationen inskränkning i rätten att råda över eller nyttja egendom skall även vederbörande ägare eller innehavare, genom vanlig eller bevislig delgivning, underrättas om fullbordandet av expropriationen. (2008/16)

Om underrättelse till domare rörande fullbordande av expropriation stadgas i 67 § 1 mom.

46 §. När expropriationen fullbordats, träder de rättsverkningar som åsyftats genom expropriationen i kraft.

Avser expropriationen överförande av äganderätt, befrias den exproprierade egendomen vid expropriationens fullbordande från alla de rättigheter som besvärar den, såvida annat ej följer av expropriationstillstånd, -resolution eller -beslut.

Avser expropriationen icke överförande av äganderätt, förändras vid expropriationens fullbordande de rättigheter som besvärar den exproprierade egendomen endast i de avseenden som anges i expropriationstillståndet, -resolutionen eller -beslutet.

Genom expropriation förvärvat rätt begränsas ej av annan till den exproprierade egendomen hänförlig rätt i annat avseende än vad som framgår av expropriationstillstånd, -resolution eller -beslut.

För allmänt behov genom expropriation anskaffad egendom är, så länge den användes därför, befriad från allmänna samt kommunala skatter och gravationer.

47 §. Fång som grundar sig på expropriation får icke ogiltigförklaras på grund av klandertalan.

Har genom expropriation skapad särskild rätt eller inskränkning däri på grund av ändrade förhållanden blivit obehövlig för den exproprierande, är ägaren av den egendom till vilken rättigheten eller inskränkningen hänför sig berättigad yrka att rättigheten eller inskränkningen upphäves. Medför upphävandet nytta för ägaren skall nyttan ersättas, såvida den ej är att anse som ringa. Kan överenskommelse om upphävandet eller ersättningen för nytta ej nås, skall frågan avgöras av expropriationsnämnden vid sammanträde, beträffande vilket gäller vad i 61 § 3 mom. är stadgat.

Därest ett från fastighet exproprierat mark- eller vattenområde icke vidare är behövligt för avsett ändamål, är ägaren av den fastighet, från vilken området exproprierats eller dennes arvingar, såvida de fortfarande äger återstoden av fastigheten eller lägenhet som bildats genom delning av denna, berättigade att inom tjugo år från expropriationens slutförande återlösa området. Önskar flera till inlösen berättigade begagna sig av lösningsrätt tillkommer denna dem gemensamt.

Löseskilling är områdets tidigare överlåtelsepris justerat med hänsyn till den allmänna pristutvecklingen. Kan parterna icke enas om löseskillingens belopp eller är de eljest av olika mening om lösningsförfarandets berättigande, skall ärendet hänskjutas för avgörande till underrätten på den ort, där fastigheten är belägen. Rätt till inlösen anses härvid bevarad, såvida den som önskar inlösa har anhängiggjort talan inom den tid, som avses i 3 mom.

I 2 mom. avsedd särskild rätt eller inskränkning däri upphör att gälla när anteckning om upphävandet införts i register som avses i 44 §. Erfordras icke anteckning om upphävandet, upphör rättigheten eller inskränkningen att gälla när anmälan om upphävandet inkommit till registermyndigheten och denna konstaterat att anteckning icke behöver införas i registret.

7 kap. Om tillträdande av exproprierad egendom

Tillträde efter expropriationsbeslutet

48 §. Den exproprierande har rätt att tillträda den expropriation underkastade egendomen sedan i expropriationsbeslutet bestämd ersättning betalats. Skall säkerhet som avses i 36 § 2 mom. ställas, får tillträdet dock ej ske förrän säkerheten ställts.

Förloerar sakägare till följd av tillträdet sin bostad eller försämras hans utkomstmöjligheter därför att tillträdet medför svårigheter för honom att fortsätta utövandet av näring eller yrke, skall expropriationsnämnden på vederbörandes anhållan förordna, att tillträdet skall ske vid annan tidpunkt, tidigast sex månader efter den dag då ersättningen betalades.

49 §. I samband med beviljandet av expropriationstillstånd kan landskapsregeringen på den exproprierandes anhållan besluta, att egendom, som skall avstås genom expropriation, får tillträdas utan hinder därav att de i 48 § 1 mom. angivna förutsättningarna för tillträdet icke blivit uppfyllda, om sådant *förhandstillträde* har väsentlig betydelse för sökanden och en avvägning av dennes intresse av tillträde emot ägarens intressen, utvisar att åtgärden icke skäligen bör framskjutas.

Beträffande tillstånd till förhandstillträde gäller i tillämpliga delar det som är stadgat om expropriationstillstånd.

50 §. Innan egendom tillträdes skall syn förrättas. Vid synen skall

- 1) fastställas föremålet för förhandstillträdet,
- 2) uppgöras beskrivning över den egendom som berörs av förhandstillträdet, samt, såvida sakägare yrkar därpå,
- 3) på grundvalen av beräknad expropriationsersättning bestämmas förskottsersättning.

51 §. Sakägare som vid förhandstillträde nödgas frånträda egendom är berättigad att såsom förskottsersättning erhålla ett belopp som motsvarar den beräknade expropriationsersättningen.

Om ränta och ersättning för skada, som föranletts av förhandstillträdet stadgas i 83 §.

52 §. Förskottsersättning skall erläggas inom tre månader från dagen då tillträdessynen förklarades avslutad, vid äventyr att rätten till förhandstillträde förfaller.

53 §. Den exproprierande får tillträda egendomen på grund av medgivande till förhandstillträde, såvida expropriationstillstånd, när sådant fordras, har givits och såvida tillträdessynen avslutats och därvid fastställd förskottsersättning betalats. Medför tillträdet påföljd som avses i 48 § 2 mom. skall vad i sagda lagrum säges, äga motsvarande tillämpning.

54 §. Utöver vad i detta kapitel föreskrives skall, när fråga är om förhandstillträde, i tillämpliga delar iakttagas vad i denna lag är stadgat om handläggning av ärende i expropriationsnämnden och om betalning av expropriationsersättning, varvid ersättningen skall

deponeras, om utredningen av de frågor rörande säkerställandet av fordringshavares rätt som avses i 39 § 2 mom. finnes i oskälig grad fördröja verkställandet av tillträdessynen.

Fråga rörande förhandstillträde skall handläggas i brådsakande ordning.

55 §. Vad i detta kapitel är stadgat om förhandstillträde skall äga motsvarande tillämpning, när det är av väsentlig betydelse för den exproprierande att inskränkning eller upphävande av särskild rätt, som expropriationen är avsedd att medföra, bringas i kraft innan expropriationen är fullbordad.

Rättsverkan som avses i 1 mom. inträder vid av expropriationsnämnden fastställd tidpunkt, dock tidigast vid den tidpunkt som avses i 53 §. Expropriationsnämndens ordförande skall, innan rättsverkan inträder, genom vanlig eller bevislig delgivning enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland låta meddela de berörda sakägarna om inskränkningen eller upphävandet. (2008/16)

56 §. Såvida expropriationstillståndet förfaller eller expropriationsärendet av annan orsak avskrivs, återgår de rättsverkningar som inträtt på grund av bestämmelserna i detta kapitel.

8 kap. Utbetalning av deponerade medel

57 §. Om annat icke följer av bestämmelserna i denna lag, har innehavare av fordrings- eller annan rättighet, för vilken den exproprierade egendomen svarat, samma rätt till deponerad ersättning som han hade till egendomen.

58 §. Har expropriationsersättning deponerats med stöd av 39 § skall landskapsregeringen låta meddela om deponeringen genom offentlig delgivning samt genom vanlig eller bevislig delgivning enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland till varje i 57 § avsedd rättighetshavare. (2008/16)

Önskar rättighetshavare begagna sig av sin rätt att erhålla betalning, skall han yrka därpå inom tre månader från dagen då han erhöll kännedom om deponeringen. Han skall tillika förete erforderlig utredning om de omständigheter på vilka han grundar sitt anspråk.

Vid utbetalningen av deponerade medel äger bestämmelserna i utsökningslagen om försäljning av utmätt fast egendom samt om redovisning och fördelning av därvid influtna medel motsvarande tillämpning.

Har ingen i denna paragraf avsedd rättighetshavare inom föreskriven tid yrkat betalning ur medel som deponerats, skall de deponerade medlen omedelbart utbetalas till de ersättningsberättigade sakägarna.

Har förskottsersättning deponerats med stöd av 54 § skall landskapsregeringen, innan de i 1 mom. avsedda åtgärderna vidtages, bereda ägaren till den egendom som tillträts tillfälle att lyfta förskottsersättningen. Ersättningen får lyftas om i 39 § 2 mom. angiven försättning för utbetalning är förhanden.

H 14 LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter

59 §. Visar i 57 § avsedd rättighetshavare som inte genom vanlig eller bevislig delgivning, enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland, har kunnat underrättas om deponeringen att han eller hon lidit ekonomisk förlust därför att han eller hon inte bevakat sin rätt till ersättning, skall förlusten ersättas av landskapet. (2008/16)

Yrkande på ersättning enligt 1 mom. skall framställas inom ett år sedan vederbörande erhållit kännedom om expropriationen och senast inom tio år från dagen då expropriationen fullbordades, vid äventyr att rätten till ersättning går förlorad.

Den som vid fördelning av deponerad ersättning dragit nytta på i 1 mom. avsedd rättighetshavares bekostnad är skyldig att ersätta landskapet det belopp som erlagts enligt 1 mom. Vederbörande är dock ej skyldig att betala större belopp än han själv har erhållit.

60 §. När expropriationsersättning med stöd av 38 eller 43 § deponerats skall bestämmelser i lagen om nedsättande i förvar av penningar, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från annan fullgöringsskyldighet i tillämpliga delar iakttas. Ersättningsberättigad äger dock rätt att lyfta sådan del av ersättningen som deponerats med stöd av 43 § 1 mom., såvida han ställer säkerhet för eventuell återbetalning därav jämte sex procents ränta därpå, beräknad från dagen då beloppet lyftes.

9 kap. Bestämmande av efterskottsersättning

61 §. Yrkande på betalning av i 36 § avsedd tilläggsersättning skall framställas inom en i expropriationsbeslutet bestämd tidsrymd, som ej får överskrida tre år, räknat från dagen då beslutet vann laga kraft, eller, såvida fråga är om expropriation avseende skapande av tidsbegränsad särskild rätt eller tillfälligt upphävande eller begränsande av särskild rätt, från dagen då expropriationens verkningar upphörde.

Yrkande på betalning av i 30 § 2 mom. avsedd tilläggsersättning skall framställas innan tio år förflutit från dagen för meddelandet av expropriationsbeslutet.

Är sakägarna icke ense om huruvida rätt till tilläggsersättning föreligger eller om hur stor ersättning som skall erläggas, avgörs frågan av expropriationsnämnden vid *fortsatt slutsammanträde*, vilket hålles på ansökan av den sakägare som framställt yrkande på tilläggsersättning.

När tilläggsersättning har betalats eller när det slutligt fastställts att sådan ersättning icke skall betalas, skall i 36 § 2 mom. avsedd säkerhet återställas.

Underlåtenhet att iakttaga i 1 och 2 mom. angivna tidsfrister medför förlust av rätten till tilläggsersättning.

10 kap. Avskrivning av expropriation

62 §. Den exproprierande har rätt att helt och hållet eller delvis avstå från expropriationen. Meddelande om avstående från expropriation skall skriftligen lämnas till landskapsregeringen eller, om ärendet redan anhängiggjorts i expropriationsnämnden, till nämndens ordförande. Har rätt att tillträda den expropriation

underkastade egendomen erhållits, får avstående ej längre äga rum.

Har den exproprierande avstått från expropriationen, eller har expropriationstillståndet eller -resolutionen upphävts, avskrivs expropriationen.

63 §. Försummelse av i 42 § 1 mom. angiven betalningsskyldighet skall anses innebära avstående från expropriation.

Sker försummelse som avses i 1 mom. sedan den exproprierande erhållit rätt att tillträda den expropriation underkastade egendomen, avskrivs expropriationen, såvida ägaren till egendomen icke inom tre månader efter den dag då betalning senast bort ske, utkräver den obetalda delen av expropriationsersättningen. Kravet skall, för att kunna beaktas, framställas i den ordning som är stadgad om indrivning i utsköningsväg av fordran som grundar sig på lagkraftvunnen dom.

Angående ränta på obetald expropriationsersättning stadgas i 83 § 1 mom.

64 §. Den exproprierande skall ersätta skada som avskrivning av expropriation åsamkar ägare av egendom som är föremål för expropriation.

Är sakägarna icke ense om huruvida avskrivning av expropriationen åsamkat skada eller om hur stor ersättning som skall erläggas, avgörs frågan vid expropriationsnämndens slutsammanträde. Är ärendet icke anhängigt vid nämnden när expropriationen avskrivs, skall frågan avgöras vid särskilt sammanträde, vilket hålles på ansökan av den sakägare som anhållit om ersättning. Ansökan skall vid äventyr av förlust av rätten till ersättning göras inom ett år från dagen då expropriationen avskrevs.

Har expropriationsersättning eller del därav redan erlagts, när expropriation avskrivs, skall den del av ersättningen som icke användes till betalning av i 1 mom. avsedd skada, förutsatt att den ej är obetydlig, återbetalas till den exproprierande.

11 kap. Uppgifter till och anteckningar i protokollen över intecknings- och lagfartsärenden

65 §. När expropriationstillstånd eller -resolution meddelats, skall landskapsregeringen omedelbart underätta vederbörande domare härom, vilken det åligger att göra erforderliga anteckningar i protokollet över inteckningsärendena. Är fråga om expropriation i stöd av lag skall underrättelse om ärendets anhängiggörande vid expropriationsnämnden lämnas av nämndens ordförande.

Bestämmelserna i 1 mom. äger motsvarande tillämpning när föremålet för expropriationen i enlighet med bestämmelserna i 18 § 2 mom. preciserats och beslutet rörande preciseringen vunnit laga kraft.

66 §. När anteckning som avses i 65 § gjorts, hänför sig inteckning som därefter fastställs i egendomen endast till den del av egendomen som återstår då expropriationen fullbordats, såvida inteckning icke grundar sig på ansökan som ingivits innan anteckningen gjordes eller på bestämmelserna om panträtt för ogulden köpeskilling.

67 §. När expropriationen fullbordats skall lantmäterikontoret ofördröjligen därom underrätta vederbörande domare, vilken det åligger att i protokollet över teckningsärendena samt, om hel fastighet exproprierats, även i protokollet över lagfartsärendena, anteckna att expropriationen är fullbordad.

Vederbörande domare skall, sedan han erhållit meddelande om fördelningen av deponerad ersättning, med iakttagande av vad därom särskilt är stadgat, införa av meddelandet föranledda anteckningar i protokollet över teckningsärendena och på teckningshandlingarna.

68 §. När expropriation avskrivits, skall den myndighet, på vilken det ankommer att konstatera att avskrivning skett, underrätta vederbörande domare härom. Denna skall i protokollet över teckningsärendena införa anteckning om avskrivningen.

Har tio år förflutit sedan anteckning med stöd av 65 § 1 mom. gjordes och har anmälan om fortsatt verkställighet av expropriationen icke lämnats under denna tid, kan antecknas att expropriationen avskrivits.

När anteckning om avskrivande av expropriationen införts, hänför sig anteckning som avses i 66 § till hela den egendom i vilken teckningen fastställts.

12 kap. Kostnader

69 §. Den exproprierande skall betala samtliga kostnader som föranledes av de vid expropriationen verk samma myndigheternas åtgärder. Kostnaderna för sammanträde som hålles på grund av bestämmelserna i 61 och 64 §§ skall dock påföras den på vars anhållan sammanträdet hållits, såvida hans yrkanden är uppenbart obefogade.

De kostnader som beräknas hänföra sig till expropriationsnämndens verksamhet skall erläggas i förskott, om nämnden så beslutar.

70 §. Den exproprierande skall betala de nödvändiga kostnader expropriationsförfarandet åsamkar ägaren av den expropriation underkastade egendomen. Vid uppskattningen av dessa kostnader skall beaktas förlorad inkomst, resekostnader, erforderliga utredningars beskaffenhet och omfattning samt behovet av att anlita biträde eller ombud.

Expropriationsnämnden skall, om möjlighet därtill finnes föreligga, på begäran uppge vilka slag av utredningar som skall anses utgöra i 1 mom. avsedda erforderliga utredningar.

Prövas med hänsyn till den ersättningsberättigades förmogenhetsställning skäl därtill föreligga, skall expropriationsnämnden, såvida den ersättningsberättigade anhåller därom, förordna att de kostnader som avses i 1 mom. eller viss del därav, förskottsvis skall betalas ur landskapets medel. Den exproprierande skall åläggas ersätta landskapet de medel som sålunda utbetalats.

71 §. Landskapsregeringen fastställer de grunder enligt vilka expropriationsnämndens kostnader skall beräknas.

Beträffande beräkandet och uttagandet av de kostnader som föranledes av förrättningsingenjörens verksamhet och möjliga lantmäteriförrättningar gäller vad i riket därom är stadgat.

Se 11 kap. L om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (FFS 603/1977).

13 kap. Undersökning

72 §. Önskar någon inför eventuell senare expropriation undersöka annan tillhörig fast egendom får landskapsregeringen föreskriva att tillträde till egendomen skall lämnas under viss tid.

Uppstår sedan expropriationsärende anhängiggjorts i expropriationsnämnden behov av undersökning, skall sådan verkställas på nämndens föranstaltande.

Den som anhållit om undersökning kan åläggas ställa säkerhet för den skada som därvid möjligen förorsakas.

73 §. (2008/16) Senast 14 dagar innan undersökningen inleds skall ett meddelande om undersökningen delges sakägarna enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland.

74 §. Undersökning skall utföras så att minsta skada och intrång vållas. För skada som ej avhjälpes under undersökningstiden, samt för intrånget utgår ersättning.

Ersättning, som avses i 1 mom. skall omedelbart betalas. Kan överenskommelse icke nås om ersättningsbeloppet, skall skadan och intrånget snarast värderas av tvenne ojäviga personer, som utses av expropriationsnämndens ordförande. Sålunda bestämd ersättning skall genast erläggas. Dock äger den, som ej nöjes åt ersättningen, underställa saken domstols prövning inom sex månader räknat från det värderingen gjordes. Är ärendet anhängigt vid expropriationsnämnden skall saken inom samma tid underställas nämnden för avgörande.

14 kap. Ändringssökande

75 §. I beslut rörande förhandstillträde får ändring ej sökas genom besvär.

76 §. Såvida annat ej följer av bestämmelserna i denna lag, utgör besvär över expropriationstillstånd, expropriationsresolution eller tillstånd till undersökning icke hinder för verkställighet, såvida ej besvärsmyndighet bestämmer annorlunda.

77 §. Ändring i beslut som fattats av expropriationsnämnden, kan sökas genom besvär hos jorddomstolen i den ordning som är stadgad [i 314 § lagen om skifte]. I fråga om expropriationens föremål får ändring dock sökas endast i det fall som avses i 18 § 2 mom.

I beslut som fattats före expropriationsnämndens slutsammanträde får ändring sökas särskilt endast när jävsanmärkning eller yrkande på inställande av expropriationen förkastats.

När besvärärendet handlägges vid jorddomstolen, skall bestämmelserna [i 40 kap. lagen om skifte] äga motsvarande tillämpning.

L om skifte (FFS 604/1951) har ersatts av fastighetsbildningslag (FFS 554/1995). Se 19-23 kap. i fastighetsbildningslag.

H 14 LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter

78 §. Kommun som finner att beslut som fattats av expropriationsnämnden försvårar utarbetandet eller genomförandet av plan som avses i byggnadslagen äger rätt att söka ändring däri. Rätt till ändringsökande föreligger dock icke, om frågan med bindande verkan avgjorts i samband med expropriationstillståndet eller -resolutionen.

79 §. I jorddomstolens utslag kan ändring sökas med iakttagande av vad [i 41 kap. lagen om skifte] är stadgat. Utöver vad [i 332 § lagen om skifte] är stadgat, får ändring ej heller sökas i jorddomstolens utslag till den del detta gäller ersättnings- eller kostnadernas belopp, såvida jorddomstolen och expropriationsnämnden haft överensstämmande uppfattning i frågan.

Se anmärkning under 77 §.

80 §. I beslut som fattats vid tillträdessyn får ändring sökas genom besvär endast när fråga är om beslut varigenom jävsanmärkning förkastats.

81 §. Ändring genom besvär får ej sökas i beslut som lantmäterikontoret fattat med stöd av denna lag.

82 §. I landskapsregeringens beslut i ärenden rörande deponerad expropriationsersättning får ändring sökas i den ordning som [i 10 kap. utsökningslagen] är stadgad beträffande sökande av ändring i [överexekutors] avgöranden.

Utsökningslag har ersatts av utsökningsbalk (FFS 705/2007).

15 kap. Särskilda bestämmelser

83 §. Har den exproprierande erhållit rätt att tillträda den exproprierade egendomen innan expropriationsersättningen slutgiltigt bestämts, skall för slutlig ersättning eller för skillnaden mellan denna och i förskott erlagd ersättning som understiger den slutliga ersättningen, erläggas ränta med sex procent, räknat från dagen då rätten till tillträde erhöles.

Har den exproprierande erhållit rätt till förhandstillträde och täcker räntegottgörelse enligt 1 mom. icke den skada besittningsförlusten åsamkat ägaren av den avträdde egendomen, skall expropriationsnämnden, såvida ägaren det yrkar, ålägga den exproprierande att tillfullo ersätta skadan.

84 §. Överstiger erlagd ersättning den genom laga-kraftvunnet avgörande slutligt fastställda ersättningen, skall den ersättningsberättigade återbetala det överskjutande beloppet jämte ränta enligt sex procent, räknat från betalningsdagen. Är det överskjutande beloppet obetydligt, får i beslutet rörande ersättningen föreskrivas att återbetalningsskyldighet ej skall föreligga.

Ersättning som skall återbetalas och ränta därpå får indrivnas i den ordning som gäller för indrivning av fordran som grundar sig på lagakraftvunnen dom.

85 §. Vad i denna lag är stadgat om förfarandet vid expropriation för allmänt behov skall äga motsvarande tillämpning vid med stöd [av byggnadslagen (1979:61) för landskapet Åland] skeende inlösen av tomtedel eller mark, fastställande av inlösnings- eller överlåtelseskyldighet eller bestämmande av ersätt-

ning som grundar sig på sagda lags bestämmelser rörande ersättningsskyldighet för skada som föranledes av begränsning i rätt att nyttja mark. (1995/25)

Anhållan om vidtagande av åtgärder som avses i 1 mom. skall ställas till expropriationsnämndens ordförande. Uppstår meningsskiljaktighet om huruvida inlösnings- eller ersättningsskyldighet föreligger, skall ärendet till denna del hänskjutas till [länsrätten] för avgörande.

När fråga är om inlösen av tomtedel, besluter expropriationsnämnden vem rätten till inlösen skall tillkomma. Sakägare, som icke har anhållit om rätt att inlösa tomtedel, äger rätt att vid expropriationsnämndens sammanträde framställa sådant yrkande. Härvid skall bestämmelserna i 16 § iakttagas.

När värdet av tomtedel bestäms, skall bestämmelserna i 24 och 25 §§ icke äga tillämpning.

Byggnadslag (1979:61) för landskapet Åland har ersatts av plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland.

86 §. Om inlösningskyldig vid inlösen enligt 85 § 1 mom. ännu icke erhållit rätt till tillträde, har markägaren rätt att avstå från inlösningskravet, varvid 62 § 1 mom. äger motsvarande tillämpning.

Underlåter inlösnings- eller ersättningsskyldig att fullgöra sin betalningsskyldighet, äger 63 § 2 mom. motsvarande tillämpning.

Vad i 69 § är stadgat om den exproprierandes skyldigheter äger motsvarande tillämpning i fråga om den inlösnings- eller ersättningsskyldige. Avstår ägare från inlösningskravet skall han ersätta den inlösningskyldige dennes kostnader i ärendet.

87 §. Polismyndighet skall för utförandet av i denna lag förutsatta åtgärder ge erforderlig handräckning, såvida rätten att erhålla sådan är uppenbar.

88 §. Sakägare som avses i 48 § 2 mom. kan av landskapsregeringen inom ramen för i årsstaterna anvisade medel beviljas lån mot låg ränta eller räntestöd, för anskaffande av ny bostad eller för fortsättande eller byte av näring eller yrke.

89 §. Denna lag äger ej tillämpning när fråga är om expropriation av fast egendom för allmänna riksbehov.

16 kap. Övergångsbestämmelser

90 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980 och genom densamma upphäves landskapslagen (1953:15) den 2 juli 1953 angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland, (*expropriationslagen*).

91 §. På expropriation varom ansökan gjorts, såsom i 18 § expropriationslagen stadgas, innan denna lag trätt i kraft och på tillträde av område som skall exproprieras, när tillträdet sker i samband med här avsedd expropriation och äger rum innan expropriationen fullbordats, samt på rättigheter och skyldigheter som skapats med stöd av expropriationslagen, skall tidigare gällande bestämmelser tillämpas.

Har innan denna lag trätt i kraft, med stöd av expropriationslagen erhållits rätt till expropriation och har ej ansökan som avses i 1 mom. gjorts, skall bestäm-

melserna i denna lag rörande expropriation i stöd av lag äga motsvarande tillämpning, dock så att yttrande av sakägarna icke skall inforas.

92 §. Vid avgörandet av inlösnings- och andra i 85 § avsedda åtgärder skall, såvida ärendet är anhängigt när denna lag träder i kraft, tillämpas tidigare gällande bestämmelser. Beträffande rättigheter och skyldigheter som skapats i stöd av dessa bestämmelser äger 91 § 1 mom. motsvarande tillämpning.

93 §. Vad i 25 § 1 mom. är stadgat gäller ej värdestegring som inträffat innan denna lag trätt i kraft.

94 §. Har i lag eller annan författning hänvisats till lagrum som ersatts genom bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

95 §. Närmare bestämmelser om tillämpningen och verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

96 §. Av verkställigheten av denna lag förutsatta åtgärder kan vidtagas innan lagen träder i kraft.

H 15 Landskapslag (1969:18) om tillämpning av jordlegolagen i landskapet Åland

1 §. Jordlegolagen av den 29 april 1966 (FFS 258/1966) skall med de undantag i denna lag stadgas äga tillämpning i landskapet Åland.

Sker framdeles ändringar i den i 1 mom. nämnda författningen, skall de ändrade stadgandena gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, såvitt de icke står i strid med stadgandena i denna lag.

2 §. (1975/39) Om de begränsningar som gäller för sammanslutning och för person som saknar åländsk hembygdsrätt att på grund av legoavtal besitta fast egendom i landskapet stadgas i lagen (1975:7) om inskränkning i rätten att förvärva och besitta fast egendom i landskapet Åland.

På lega av landskapet tillhörig jord skall stadgandena i denna lag tillämpas om ej annat är särskilt stadgat.

Se jordförvärvslag (1975:7) för Åland (1991/72).

3 §. Vad i 57 § 3 mom. jordlegolagen är stadgat angående staten eller kommun såsom legogivare skall, såvitt ej av 2 § annat följer, på motsvarande sätt även äga tillämpning, då landskapet är legogivare.

4 §. [Ändring i sådant av kolonisationsnämnden fattat beslut, varom stadgas i 83 § 4 mom. jordlegolagen, må sökas på sätt om sökande av ändring i kolonisationsnämnds beslut är stadgat i 8 § landskapslagen (1964:13) den 16 april 1964 om kolonisationsnämnder.]

83 § har upphävts (FFS 1140/2010).

5 §. Denna lag träder i kraft den 1 juni 1969 och genom densamma upphäves, om ej av stadgandena i 2 mom. annat följer, jordabalkens 16 kap. 10-16 §§ och 17 kap. 5 § samt handelsbalkens 13 kap., såvitt de innehåller gällande stadganden om jordlega, 20 § skogslagen av den 3 september 1886, lagen den 19

juni 1902 om lega av jord på landet, förordningen den 12 mars 1909 om lega av torp, landbolägenhet och backstuguområde samt förordningen av samma dag angående tillämpning av förordningen om lega av torp, landbolägenhet och backstuguområde, given den 12 mars 1909, å tidigare tillkomna legoförhållanden jämte i dem senare gjorda tillägg och ändringar.

Denna lag skall likväl icke äga tillämpning på legoavtal, som ingåtts före lagens ikraftträdande. Önskar sakägarna förlänga i dylikt avtal bestämd legotid, skall, såvida om förlängning av legoförhållandet och dess inverkan annat icke särskilt är stadgat, därom avtalas med iakttagande av stadgandena i denna lag och skall dessa stadganden därefter tillämpas på legoförhållandet.

H 16 Hyreslag (1999:19) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser om bostadslägenheter och lokaler

1 §. Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på avtal genom vilket en byggnad eller del av en byggnad hyrs ut (*lägenhet*).

Med bostadslägenhet avses en lägenhet som hyrs ut för att helt eller huvudsakligen användas som bostad. Med lokal avses annan lägenhet än bostadslägenhet.

Om hyresavtalet även innefattar upplåtelse av ett markområde som skall användas tillsammans med lägenheten, skall denna lag tillämpas på avtalet om avtalets huvudsakliga syfte är att upplåta nyttjanderätten till lägenheten.

Lagen tillämpas även när en bostadslägenhet, över vilken arbetsgivaren direkt eller genom en sammanslutning har bestämmanderätt såsom hyresvärd, hyrs ut i anslutning till ett arbets- eller tjänsteförhållande (*arbetsbostad*).

Denna lag tillämpas även på sådana gemensamma utrymmen och anordningar i fastigheten eller byggnaden som används av hyresgästen med anledning av hyresförhållandet.

2 §. (2003/69) Tillstånd att besitta markområde

I jordförvärvslagen (1975:7) för Åland och landskapslagen (2003:68) om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd finns bestämmelser om krav på jordförvärvstillstånd för att besitta markområde, som upplåts i hyresavtal för att användas tillsammans med lägenhet. I dessa lagar finns även bestämmelser om undantag från tillståndskravet.

3 §. Begränsningar i tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte på verksamhet som bedrivs av inkvarteringsrörelser. Denna lag tillämpas inte heller på bostäder som staten, kommuner, församlingar eller offentliga sammanslutningar hyr ut i samband med en tjänst, om tjänsten förutsätter boende i en bestämd fastighet eller lägenhet.

4 §. Avtalsfrihet

I hyresavtal kan avtalas om avvikelser från bestämmelserna i denna lag om inte annat anges i denna lag, landskapslagen (1982:14) om bostadsproduktion eller

H 16 Hyreslag (1999:19)

landskapslagen (1982:13) om bostadsförbättring eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av dessa lagar.

5 §. Bestämmelser om bostadslägenheter respektive lokaler

Bestämmelserna i 1 kap. samt i 14–16 kap. gäller såväl bostadslägenheter som lokaler. Bestämmelserna i 2-8 kap. gäller endast bostadslägenheter. Bestämmelserna i 9-13 kap. gäller endast lokaler.

6 §. Hyresavtalets form och giltighetstid

Hyresavtal kan vara muntliga eller skriftliga. Skriftligt hyresavtal (*hyreskontrakt*) skall upprättas om avvikelse görs från denna lag eller om antingen hyresvärden eller hyresgästen begär det. Ändring av eller tillägg till ett hyreskontrakt skall antecknas på kontraktet om ändringen innebär en avvikelse från denna lag eller om hyresvärden eller hyresgästen begär det.

Hyresavtal gäller tills vidare om inte bestämd tid har avtalats eller avtalas eller följer av lag. Om hyresavtalet ingåtts muntligen skall det anses vara i kraft tills vidare.

Ett hyresavtal som gäller tills vidare upphör till följd av att avtalet sägs upp, hävs eller förfaller eller genom avtal om att det upphör. Ett tidsbundet hyresavtal upphör vid utgången av avtalets giltighetstid. Ett tidsbundet hyresavtal kan sägas upp under de förutsättningar som anges i 37, 40, 47 och 96 §§.

7 §. Oskäliga avtalsvillkor

Om det skulle strida mot god sed i hyresförhållanden eller annars vara oskäligt att tillämpa ett villkor i hyresavtalet kan villkoret jämkas eller lämnas obeaktat. Om villkoret är sådant att det inte är skäligt att avtalet efter jämkningen förblir i kraft i oförändrad form, kan avtalet jämkas också till andra delar eller också kan det bestämmas att avtalet förfaller.

8 §. Jämkning av skadestånd

Skadestånd som skall utgå med stöd av denna lag kan jämkas om det kan anses skäligt med beaktande av hur skadan uppkommit, den skadeståndsskyldiges möjligheter att förutse och förhindra skadans uppkomst, parternas förmögenhetsförhållanden samt övriga omständigheter.

Den avtalspart som lidit skada skall vidta skäliga åtgärder för att begränsa sin skada. Den skadelidande som försummar detta får själv stå för en motsvarande del av skadan.

Möjligheten att jämka skadeståndet får inte begränsas genom avtal.

9 §. Ställande av säkerhet

Avtal om ställande av en skälig säkerhet kan ingås för att garantera ersättning för den skada som uppstår om en avtalspart inte uppfyller sina förpliktelser. Om säkerheten inte ställs inom utsatt tid har den part till vars fördel säkerheten gäller rätt att häva hyresavtalet. Hyresavtalet får dock inte hävas om säkerheten ställs innan meddelande om hävning har delgivits.

Ett villkor enligt vilket en avtalspart i ett hyresförhållande som avser en bostadslägenhet skall ställa högre säkerhet än tre månaders hyra är ogiltigt.

I 14 och 66 §§ finns bestämmelser om betalning av hyra i förskott.

10 §. Konkurrerande avtal

Har hyresgästen med stöd av hyresavtalet i god tro tagit lägenheten i besittning är ett annat avtal, genom vilket samma lägenhet hyrs ut eller nyttjanderätten till den annars upplåts, utan verkan gentemot hyresgästen. Om en inskrivning är i kraft som säkerhet för hyresrättens eller någon annan nyttjanderätts bestånd, har dock innehavaren av inskrivningen företräde. I övriga fall har det tidigare avtalet företräde.

Den hyresgäst som förlorar sin rätt enligt avtalet på grund av ett konkurrerande avtal, har rätt att få ersättning av hyresvärden för den skada hyresgästen vållats, om hyresgästen var i god tro när avtalet inicks.

2 kap. Hyra för bostadslägenhet

11 §. Bestämmande av hyran

Hyran bestäms enligt vad som avtalats om inte något annat följer av denna eller någon annan lag.

Avtal om indexjustering av hyran kan ingås under de förutsättningar som anges [i lagen om begränsning av användningen av indexvillkor (FFS 1222/1994)].

L om begränsning av användningen av indexvillkor (FFS 1222/1994) var tidsbegränsad och gäller inte längre.

11a §. (2021/161) Fakturerings- och användningsinformation för vatten

I hyreshus där fjärravläsbara individuella vattenmätare har installerats för att fördela kostnaderna mellan hyresgästerna, ska faktureringen av vatten till hyresgästen grunda sig på den tillförlitligt uppmätta faktiska förbrukningen.

Hyresgästen ska varje månad ges information om vattenförbrukningen i lägenheten. Då hyresgästen faktureras för vattenförbrukningen ska fakturan även innehålla information om andra grunder för avgiften. Hyresvärden får inte ta ut någon separat avgift av hyresgästen för lämnande av information.

Landskapsregeringen kan i förordning utfärda närmare bestämmelser om bestämmandet av den avgift som avses i denna paragraf samt om den fakturerings- och användningsinformation som ska ges på fakturan för vattenförbrukningen.

Se LF (2022:34) om tillämpning av statsrådets förordning om förbruknings- och faktureringsuppgifter och fördelning av kostnaderna i fråga om värme, kyla och vatten.

12 §. (2021/161) Bestämmande av hyran för vissa hyresbostäder

Under den tid de bestämmelser i landskapslagen om stöd för bostadsproduktion och i landskapslagen om stöd för bostadsförbättring som gäller bestämmande av hyran tillämpas på bostadslägenheten ska denna lags bestämmelser om hyrans storlek inte tillämpas, med undantag för 11 § 1 mom. och 11a §. Dessutom tillämpas vad som anges om hyrans storlek i de nämnda landskapslagarna eller vad som bestämts med stöd av dem.

13 §. Betalningstidpunkt

Betalning av hyra som skall utgå i pengar skall ske senast den andra vardagen efter varje kalendermånads början, om inte annat har avtalats.

Hyra skall betalas också för den tid besittningsrätten till lägenheten består och för tiden efter det besittningsrätten upphört, om hyresgästen eller den som härleder sin rätt från hyresgästen fortfarande använder lägenheten.

14 §. Betalning av hyra då avtalet ingås

Då ett hyresavtal ingås, kan avtalas att hyresgästen betalar hyra i förskott för högst tre månader. Hyresvärden får inte i övrigt kräva att hyresgästen betalar hyra som inte har förfallit till betalning. Hyresgästen har dock alltid rätt att betala hyran i förskott för en längre period än den för vilken hyran har förfallit till betalning.

I 9 § finns bestämmelser om krav på ställande av säkerhet för uppfyllande av villkoren i hyresavtalet.

15 §. Sättet för betalning

Betalning av hyran får alltid ske via postgiro, bankgiro eller som postanvisning. Betalningen skall anses ha skett den dag som banken eller posten har antecknat som betalningsdag på betalarens kvitto eller den dag då postanvisningen enligt betalarens kvitto lämnats till posten. Om hyran betalas på något annat sätt skall hyresvärden lämna hyresgästen ett kvitto på betalningen.

På den ort där lägenheten finns får hyran betalas i hyresvärdens bostad, lokal eller på någon annan plats som hyresvärden bestämmer.

16 §. (2021/161) Förbjudna villkor

Om betalning av hyra i annat än pengar ska avtalas särskilt. Ett avtal enligt vilket hyra ska betalas i förskott för mer än tre månader åt gången är ogiltigt. Ett villkor som strider mot bestämmelserna i 11a §, 14 § 1 mom. eller 15 § är ogiltigt.

3 kap. Bostadslägenhetens skick och hinder i hyresrätten**17 §. Bostadslägenhetens skick**

Lägenheten skall ställas till hyresgästens förfogande på tillträdesdagen. Lägenheten skall då vara i ett sådant skick som hyresgästen med hänsyn till lägenhetens ålder, lägenhetsbeståndet på orten samt andra lokala förhållanden skäligen kan kräva, om inte annat har avtalats om lägenhetens skick.

Hyresvärden skall med skäligen tidsintervaller ombesörja tapetsering, målning och andra sedvanliga reparationer eller ändringsarbeten som behövs med anledning av lägenhetens ålder och bruk, om inte annat har avtalats.

18 §. Hinder att tillträda bostadslägenheten

Om lägenheten inte kan ställas till hyresgästens förfogande på tillträdesdagen har hyresgästen rätt att häva avtalet, om dröjsmålet medför väsentlig olägenhet för hyresgästen. Hyresavtalet får hävas redan före tillträdesdagen, om det är uppenbart att tillträdet till lägenheten kommer att fördröjas på ovan nämnt sätt.

19 §. Brister i bostadslägenhetens skick

Är lägenheten på tillträdesdagen inte i sådant skick som avses i 17 § eller i avtalat skick, har hyresgästen rätt att häva avtalet, om bristen är av väsentlig betydelse för hyresgästen och hyresvärden inte efter uppmaning utan dröjsmål ser till att bristen avhjälpas eller om bristen inte kan avhjälpas.

Underlåter hyresvärden att avhjälpa en brist som det ankommer på hyresvärden att avhjälpa, får hyresgästen i stället för att häva hyresavtalet avhjälpa bristen på hyresvärdens bekostnad. Hyresgästen får dock inte avhjälpa bristen, om bristen beror på att byggnaden är halvfärdig eller en myndighet har förbjudit att lägenheten används. Hyresgästen skall se till att de kostnader som avhjälpandet av bristen orsakar hyresvärden blir skäliga.

Har lägenhetens skick under hyresförhållandets bestånd av annan orsak än hyresgästens försummelse eller annan vårdslöshet från hyresgästens sida blivit bristfälligt, tillämpas 1 och 2 mom. på motsvarande sätt.

20 §. Befrielse från hyresbetalning samt skadestånd

Hyresgästen har rätt till skäligen nedsättning av hyran eller befrielse från hyran för den tid under vilken lägenheten inte varit i det skick som kan krävas eller i avtalat skick eller under vilken lägenheten av skäl som nämns i 18 och 19 §§ inte kunnat användas. Hyresgästen har dock inte denna rätt om bristen beror på försummelse eller annan vårdslöshet från hyresgästens sida eller om reparation eller ändringsarbete utförts till följd av skada som hyresgästen skall ansvara för. Hyresgästen har inte heller denna rätt från en tidigare tidpunkt än den då hyresvärden fick vetskap om bristen, om bristen uppkommit under hyresförhållandets bestånd.

Hyresgästen har rätt till ersättning för olägenhet eller skada som orsakas av förhållanden som avses i 1 mom., om nedsättning av eller befrielse från hyra inte skall anses utgöra tillräcklig ersättning för olägenheten eller skadan.

21 §. Dold brist i bostadslägenhetens skick

Har lägenheten enligt ett villkor i avtalet hyrts ut i det skick i vilket den befann sig då avtalet ingicks, kan hyresgästen dock utnyttja sin rätt enligt 19 och 20 §§, om hyresgästen när avtalet ingicks inte kände till bristen i lägenheten och inte med vanlig uppmärksamhet hade kunnat upptäcka den. Detsamma gäller om hyresgästen med hänsyn till lägenhetens ålder, skicket i lägenheter som på området används för motsvarande ändamål och de lokala förhållandena i övrigt inte kunnat vänta sig en sådan brist i lägenheten.

22 §. Förstörelse av bostadslägenheten eller förbud att använda den samt skadestånd

Blir lägenheten så förstörd att den inte kan användas för det ändamål som förutsatts i hyresavtalet eller förbjuder en myndighet att den används för det ändamål som förutsatts i hyresavtalet, förfaller hyresavtalet. Beror förstörelsen av lägenheten eller användningsförbudet på försummelse, vårdslöshet eller

H 16 Hyreslag (1999:19)

någon annan omständighet som skall räknas hyresvärden till last, har hyresgästen rätt till ersättning för den skada hyresgästen vållas.

Förfaller hyresavtalet med stöd av 1 mom. innan hyresgästen är berättigad att ta lägenheten i sin besittning och meddelar inte hyresvärden efter att ha fått vetskap om förstörelsen eller förbudet utan dröjsmål hyresgästen om detta, har hyresgästen rätt till ersättning för den skada hyresgästen vållas.

23 §. Lägsta godtagbara standard

En lägenhet skall anses ha godtagbar standard om det i bostadslägenheten finns

- 1) kontinuerlig uppvärmning,
- 2) kontinuerlig tillgång till varmt och kallt vatten för hushåll och hygien,
- 3) avlopp för spillvatten,
- 4) toalett och tvättstall samt badkar eller dusch,
- 5) tillgång till elektrisk ström för normal hushålls-förbrukning samt
- 6) spis, diskho och kylskåp.

Denna paragraf gäller inte bostäder som hyrs ut för fritidsändamål eller då en del av hyresvärdens egen bostad hyrs ut.

24 §. Upprustningsföreläggande

Om bostadslägenheten inte uppfyller kraven på lägsta godtagbara standard enligt 23 § kan [landskapsstyrelsen] på ansökan av hyresgästen förelägga hyresvärden att vidta sådana åtgärder att lägsta godtagbara standard uppnås (upprustningsföreläggande).

I föreläggandet skall bestämmas inom vilken tid åtgärderna skall vidtas. Vite kan sättas ut i föreläggandet. [Landskapsstyrelsen] kan på ansökan förlänga tiden för att vidta åtgärder i enlighet med föreläggandet om särskilda skäl föreligger.

Föreläggande får meddelas endast om åtgärden med hänsyn till kostnaden för denna kan beräknas ge skäligt ekonomiskt utbyte.

25 §. Förbjudna villkor

Ett villkor som begränsar hyresgästens rättigheter enligt 18 §, 19 § 1 mom. samt 20, 21 eller 22 §§ är ogiltigt.

4 kap. Hyresgästens användning av bostadslägenheten samt reparationer och ändringsarbeten**26 §. Hyresgästens användning av bostadslägenheten**

Hyresgästen har rätt att använda lägenheten som bostad för sig själv, sin maka eller make eller sambo och de barn som hör till familjen.

27 §. Hyresgästens ansvar för skada på bostadslägenheten

Lägenheten skall användas för det ändamål som avses i hyresavtalet. Hyresgästen skall under hyres-tiden omsorgsfullt vårda lägenheten. Hyresgästen är ansvarig för sedvanligt slitage av lägenheten endast om hyresgästen enligt hyresavtalet svarar för underhållet av lägenheten.

Hyresgästen är skyldig att ersätta hyresvärden för sådan skada som hyresgästen uppsåtligt, av vårdslöshet eller försummelse har orsakat. Hyresgästen är

även skyldig att ersätta hyresvärden för skada som en person som med hyresgästens tillstånd vistas i lägenheten uppsåtligt, av vårdslöshet eller försummelse orsakar i lägenheten. Hyresgästen ansvarar dock inte för skada som orsakats av den som utför arbete på uppdrag av hyresvärden eller den som äger byggnaden, lägenheten eller aktier som berättigar till dess besittning.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. gäller i tillämpliga delar även de gemensamma utrymmen och anordningar i byggnaden som hyresgästen har tillgång till på grund av hyresavtalet.

28 §. Hyresgästens anmälningskyldighet

Hyresgästen skall utan dröjsmål underrätta hyresvärden om sådan skada eller brist i lägenheten som hyresvärden är skyldig att avhjälpa. Anmälan skall göras omedelbart om reparation måste utföras utan dröjsmål för att skadan inte skall bli större.

Om lägenheten under en längre tid inte används skall hyresgästen underrätta och bereda hyresvärden möjlighet att komma in i lägenheten.

Hyresgäst som försummar sin anmälningskyldighet eller förvägrar hyresvärden tillträde till lägenheten är ansvarig för den skada som detta vållar.

29 §. Hyresvärdens rätt att få tillträde till bostadslägenheten

Hyresvärden har rätt att få tillträde till lägenheten vid för parterna första lämpliga tidpunkt för att kontrollera lägenhetens skick samt för att övervaka och kontrollera utförda reparationer och ändringsarbeten.

Om lägenheten skall säljas eller hyras ut på nytt, är hyresgästen skyldig att låta visa den vid en för hyresgästen lämplig tidpunkt.

30 §. Reparationer och ändringsarbeten

Hyresgästen har inte rätt att utan hyresvärdens tillstånd utföra reparationer eller ändringsarbeten i lägenheten, med undantag av vad som bestäms i 19 § 2 mom. Hyresgästen har dock alltid rätt att omedelbart vidta sådana åtgärder som inte kan skjutas upp utan att skada uppkommer.

Hyresvärden har rätt att omedelbart vidta sådan reparation eller sådant ändringsarbete som inte kan uppskjutas utan att skada uppkommer. Efter meddelande som lämnats minst 14 dagar i förväg har hyresvärden rätt att låta utföra mindre brådskande reparationer och ändringsarbeten som inte vållar hyresgästen väsentlig olägenhet eller störning vid utövandet av hyresrätten.

Om hyresvärden vill utföra annat arbete i lägenheten skall hyresgästen underrättas minst sex månader innan arbetet inleds. Om hyresgästen byts efter det att meddelandet lämnades, skall också den nya hyresgästen underrättas om arbetet men någon ny tid beräknas inte för den nya hyresgästens del. I de fall som avses i detta moment har hyresgästen rätt att inom 14 dagar från det att meddelandet mottogs häva hyresavtalet. Om avtalet hävs upphör det att gälla vid den tidpunkt då arbetet tidigast får inledas. Efter uppsägning får arbetet inte utföras utan hyresgästens samtycke.

31 §. Hyresgästens rätt till nedsättning av hyran samt skadestånd

Hyresvärden skall se till att en åtgärd hyresvärden har rätt att vidta enligt detta kapitel inte orsakar hyresgästen större olägenhet eller störning än nödvändigt.

Hyresgästen har rätt till befrielse från hyran eller skäligen nedsättning av hyran under den tid lägenheten inte har kunnat användas eller under vilken den inte varit i det skick som kan krävas eller i avtalat skick. Hyresgästen har även rätt till ersättning för skada som hyresgästen lidit.

Hyresgästen har inte rätt till nedsättning av hyra, befrielse från hyra eller skadestånd, om reparationen eller ändringsarbetet utförts på grund av skada som hyresgästen skall svara för.

Rätt till nedsättning av hyran uppkommer vid den tidpunkt då hyresvärden fick kännedom om bristen i lägenheten.

32 §. Skyldighet att inte utsätta omgivningen för störningar

När hyresgästen använder lägenheten skall hyresgästen se till att de som bor i omgivningen inte utsätts för störningar som i sådan grad kan vara skadliga för hälsan eller annars försämra deras bostadsmiljö att de skäligen inte bör tålas. Hyresgästen skall vid sin användning av lägenheten också i övrigt iaktta allt som fordras för att bevara sundhet, ordning och gott skick inom fastigheten.

33 §. Makars och sambors ansvar för hyresavtal för bostadslägenhet

Makar och sambor svarar solidariskt för de förpliktelser som följer av hyresavtalet, om de bor tillsammans i en lägenhet som de eller endera av dem har hyrt. Om maken eller maken eller den ena sambon flyttar från lägenheten, svarar den som bor kvar för de förpliktelser som följer av hyresavtalet under den tid hyresförhållandet fortgår.

I ett mål eller ärende som gäller makars eller sambors gemensamma bostad skall maken och maken eller vardera sambon ges tillfälle att bli hörd, om det bedöms att det finns skäl till detta.

34 §. Förbudna villkor

Hyresgästen får inte påföras strängare ansvar än vad som framgår av detta kapitel. Villkor som begränsar hyresgästens rätt enligt 30 § 3 mom. eller 31 § 2 mom. är ogiltiga.

5 kap. Överlåtelse och fortsatt hyresrätt för bostadslägenhet samt utthyning i andra hand**35 §. Möjlighet att överlåta hyresrätt**

Hyresgästen får inte överlåta sin hyresrätt utan hyresvärdens samtycke, om inte annat följer av detta kapitel.

Hyresgästen befrias från de skyldigheter som avtalet innebär från dagen då överlåtelsen skedde, förutsatt att hyresvärden har gett sitt samtycke till överlåtelsen.

36 §. Överlåtelse till familjemedlem

Hyresgästen får utan hyresvärdens samtycke överlåta hyresrätten till en närstående som varaktigt sam-

manbor med hyresgästen, om hyresvärden inte har grundad anledning att motsätta sig överlåtelsen.

37 §. Fortsatt hyresförhållande efter hyresgästens död

Om hyresgästen avlider förblir hyresavtalet i kraft på samma sätt som tidigare och dödsboet övertar hyresgästens förpliktelser enligt hyresavtalet. Dödsboet har dock rätt att säga upp avtalet att upphöra att gälla en månad från det månadsskifte som inträffar närmast efter tidpunkten då hyresgästen avled. Om hyresgästen hade hyrt lägenheten tillsammans med någon annan hör uppsägningsrätten till dödsboet och den andra hyresgästen gemensamt. Båda har också rätt att säga upp avtalet för egen del.

Den som hyrt lägenheten tillsammans med den avlidna och bor i lägenheten samt en medlem av den avlidnas hushåll har rätt att fortsätta hyresförhållandet, om inte hyresvärden har grundad anledning att motsätta sig detta. Om flera personer vill fortsätta hyresförhållandet skall den avlidnas maka eller make eller sambo ha företräde framom de övriga. Den som önskar fortsätta hyresförhållandet skall inom tre månader från hyresgästens död underrätta hyresvärden om detta. När hyresvärden underrättats upphör dödsboets ansvar för uppfyllande av hyresvillkoren.

38 §. Fortsatt hyresförhållande efter avslutad äktenskap eller samboförhållande

Om makar har hyrt eller den ena av dem har hyrt en lägenhet att användas som gemensamt hem, kan domstolen när den förordnar att deras samlevnad skall upphöra eller dömer till äktenskapsskillnad samtidigt förordna att den av makarna som är i större behov av bostaden får fortsätta hyresförhållandet.

Om sambor gemensamt har hyrt en lägenhet att användas som deras gemensamma bostad kan domstolen, om endera av dem yrkar på det när det gemensamma boendet upphör, förordna att den eller de som är i större behov av lägenheten får fortsätta hyresförhållandet samt befria de andra från hyresförhållandet eller befria dem alla från hyresförhållandet.

Innan ett förordnande enligt 1 och 2 mom. meddelas skall hyresvärden ges tillfälle att bli hörd. Ett förordnande om fortsatt hyresförhållande får inte meddelas om hyresvärden gör sannolikt att hyresvärden skulle lida skada av förordnandet.

Domstolens beslut kan verkställas innan det har vunnit laga kraft, om inte något annat bestäms i beslutet.

39 §. Konkurs för hyresgäst

Hyresvärden har rätt att med anledning av hyresgästens konkurs häva hyresavtalet, om hyresgästen eller konkursboet inte inom 14 dagar ställer säkerhet eller meddelar att man åtar sig ansvaret för de förpliktelser som följer av hyresavtalet. Om säkerhet ställs senare men innan meddelande om hävning har delgetts, föreligger inte rätt att häva hyresavtalet.

Avträdande av hyresgästens egendom till konkurs hindrar inte att hyresavtalet sägs upp eller hävs på någon annan grund enligt denna lag. Sedan konkursen inlett har hyresvärden dock inte rätt att häva avtalet på grund av att hyra inte har betalats för tiden före konkursen.

H 16 Hyreslag (1999:19)

Om konkursboet använder lägenheten, ansvarar det under denna tid för att förpliktelserna enligt avtalet uppfylls, även om det inte åtagit sig ansvaret för dem.

När ett hyresavtal upphör enligt 1 mom. har hyresvärden rätt till ersättning för skada.

40 §. Skuldsanering och företagsanering

Om hyresgästen beviljats skuldsanering eller företagsanering enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner (FFS 57/1993) eller lagen om företagsanering (FFS 55/1993), kan hyresgästen säga upp hyresavtalet så att det upphör inom två månader från uppsägningen oberoende av de villkor som gäller avtalets varaktighet eller uppsägningen av avtalet.

Hyresgästen är inte skyldig att utöver den hyra som hänför sig till uppsägningstiden betala någon ersättning för att avtalet upphör i förtid på grund av skuldsanering eller företagsanering.

L om företagsanering har FFS-nummer 47/1993. Förordning om företagsanering har FFS-nummer 55/1993.

41 §. Arbetsbostad och fritidsbostad

Bestämmelserna i 36-38 §§ skall inte tillämpas på arbetsbostäder. Bestämmelsen i 36 § skall inte tillämpas på fritidsbostäder.

42 §. Uthyrning i andra hand

Hyresgästen får inte utan hyresvärdens samtycke hyra ut hela lägenheten i andra hand. Om hyresgästen utan hyresvärdens samtycke hyr ut hela lägenheten, är hyresgästen solidariskt med hyresgästen i andra hand ansvarig för den skada som hyresgästen i andra hand orsakar. Ersättningsskyldigheten gäller dock endast sådan skada som hyresgästen enligt denna lag eller enligt vad som avtalats är skyldig att ersätta.

Om det primära hyresavtalet upphör att gälla, upphör även giltigheten av ett avtal om uthyrning i andra hand.

Den primära hyresvärden har rätt att häva avtalet om uthyrning i andra hand om hyresvärden i andra hand har rätt att göra det, utom då hävningsgrunden är att hyresgästen i andra hand inte har betalat hyran i tid.

På ett hyresavtal i andra hand tillämpas i övrigt bestämmelserna i denna lag.

43 §. Uthyrning av en del av bostadslägenheten

Om hyresvärden inte vållas avsevärd störning får hyresgästen hyra ut en del av lägenheten som bostad åt någon som inte hör till hyresgästens hushåll. Hyresgästen svarar dock fortfarande gentemot hyresvärden för de skyldigheter som hyresgästen har enligt hyresavtalet.

Ett underhyresförhållande upphör utan uppsägning samtidigt som det primära hyresförhållandet. I övrigt tillämpas bestämmelserna i denna lag på underhyresförhållandet, med undantag för bestämmelserna i 50 § och 59-62 §§.

44 §. Förbudna villkor

Ett villkor som begränsar de rättigheter som enligt 36, 37, 38 eller 42 §§ tillkommer hyresgästen, den som bor i lägenheten, dödsboet eller delägare i dödsboet är ogiltigt.

6 kap. Uppsägning av hyresavtal för bostadslägenhet**45 §. Uppsägning**

Om ett hyresavtal som gäller tills vidare sägs upp, upphör det efter uppsägningstidens utgång, såvida inte något annat har avtalats eller följer av denna lag.

Ett tidsbestämt avtal upphör på grund av uppsägning endast så som bestäms i 37, 40, 47 samt 96 §§.

46 §. Uppsägningstid i hyresförhållande som gäller tills vidare

Uppsägningstiden i ett hyresförhållande som gäller tills vidare är för hyresvärden tre månader från det månadsskifte som inträffar närmast från uppsägningen. Dock är uppsägningstiden för hyresvärden sex månader om hyresförhållandet har fortgått utan avbrott minst två år.

Uppsägningstiden i ett hyresförhållande som gäller tills vidare är för hyresgästen en månad från det månadsskifte som inträffar närmast från uppsägningen.

47 §. Uppsägningstid för arbetsbostad

Om en bostadslägenhet hyrs ut genom anställningsavtal eller i anslutning till ett sådant avtal, kan hyresvärden säga upp hyresavtalet att upphöra efter en uppsägningstid om 30 dagar på grund av att anställningsförhållandet upphör. Hyresavtalet upphör på denna grund tidigast då anställningsförhållandet upphör.

Uppsägning på denna grund får inte ske efter det att sex månader förflutit från det att anställningsförhållandet upphörde.

48 §. Makas eller makes eller sambos samtycke till uppsägning

När båda makar tillsammans eller den ena av dem hyr den bostadslägenhet som används som deras gemensamma hem, får den ena av makarna inte säga upp hyresavtalet utan den andras samtycke. Samtycke behövs dock inte om det svårigen kan inhämtas.

Om makan eller maken utan godtagbar anledning vägrar ge sitt samtycke kan domstolen meddela tillstånd till uppsägning.

Vad som sägs i 1 och 2 mom. gäller även sambor, om de tillsammans hyr en lägenhet för att användas som deras gemensamma hem.

49 §. Meddelande om uppsägning

När hyresvärden säger upp hyresavtalet skall hyresvärden lämna hyresgästen ett skriftligt uppsägningsmeddelande. Av uppsägningsmeddelandet skall framgå den tidpunkt då hyresförhållandet upphör och grunden för uppsägningen. Som uppsägningsmeddelande gäller även en stämning angående vräkning av hyresgästen, i vilken det krävs att hyresförhållandet skall upphöra.

När hyresgästen säger upp hyresavtalet skall uppsägningsmeddelandet lämnas till hyresvärden eller till den som uppbär hyran, dock inte penninginrättning. Den tidpunkt då hyresförhållandet upphör skall anges och även grunden för uppsägningen, om uppsägningen kräver stöd i lag. Uppsägning kan ske både skriftligen och muntligen.

Uppsägning skall ske bevisligen. Närmare bestämmelser om delgivning finns i 102 §.

Om det inte är känt vem som är hyresgäst, får meddelande om uppsägning även publiceras i den officiella tidningen. Dessutom skall ett tillkännagivande om uppsägningen lämnas i den lägenhet som uppsägningen gäller. Meddelandet anses ha kommit till hyresgästens kännedom den dag tidningen utkommer.

Om uppsägningen inte verkställts i enlighet med denna paragraf är uppsägningen utan verkan.

50 §. Domstolsprövning av grunden för uppsägning av hyresavtal som gäller tills vidare

Domstolen skall på yrkande av hyresgästen förklara att en uppsägning är utan verkan om

1) grunden för uppsägningen är justering av hyran och hyran efter justeringen skall anses vara oskäligen eller om

2) det inte finns någon i hyresförhållanden godtagbar orsak till uppsägningen och hyresgästen får svårigheter att finna en annan likvärdig bostad.

Talan skall väckas medan hyresförhållandet varar och senast inom två månader från delfäendet av uppsägningen. Under tiden för rättegången fortsätter hyresförhållandet på de tidigare villkoren.

Om hyresgästens talan bifalls, fortsätter hyresförhållandet på de tidigare villkoren, om inte domstolen på yrkande av hyresvärden beslutar något annat. Om talan förkastas skall domstolen i sitt beslut ålägga hyresgästen att flytta när hyresförhållandet upphör. Har uppsägningstiden då gått till ända eller återstår högst en månad av uppsägningstiden kan den av domstolen förlängas med högst två månader.

51 §. Förbudna villkor

Ett villkor som förkortar hyresvärdens uppsägningstid eller förlänger hyresgästens uppsägningstid utöver vad som sägs i 46 eller 47 §§ är ogiltigt. Hyresgästens uppsägningstid kan dock genom avtal förlängas till maximalt tre månader från det månadskifte som inträffar närmast efter uppsägningen.

7 kap. Hävning av hyresavtal för bostadslägenhet

52 §. Hyresvärdens rätt att häva hyresavtalet

Hyresvärden har rätt att häva hyresavtalet om

1) hyresgästen inte betalar hyran inom avtalad tid,

2) hyresrätten överläts eller lägenheten eller en del av den annars upplåts för att användas av någon annan i strid med bestämmelserna i denna lag,

3) lägenheten används för något annat ändamål eller på något annat sätt än vad som förutsattes då hyresavtalet ingicks,

4) hyresgästen för eller tillåter ett störande liv i lägenheten,

5) hyresgästen vanvårdar lägenheten eller

6) hyresgästen i lägenheten bryter mot bestämmelserna om bevarande av hälsa och ordning.

Hyresvärden får dock inte häva avtalet om det som ligger hyresgästen till last är av ringa betydelse.

De i 1 mom. nämnda hävningsgrunderna gäller i tillämpliga delar även sådana gemensamma utrymmen och anordningar i fastigheten eller byggnaden som hyresgästen med anledning av hyresavtalet har rätt att använda.

Om hyresvärden inte åberopar grunden för hävning inom två månader från det att den kom till hyresvärdens kännedom går rätten att häva avtalet på den grunden förlorad. Hyresvärden förlorar dock inte hävningsrätten så länge det förfarande som avses i 1 mom. 1 eller 4-6 punkterna pågår.

Om hyresvärdens rätt att häva avtalet finns dessutom bestämmelser i 9, 39, 95 och 97 §§.

53 §. Varning om hävande av avtalet

Hyresvärden får inte häva hyresavtalet på en i 52 § 1 mom. 3-6 punkten nämnd grund utan att först ge hyresgästen en skriftlig varning.

Om hyresgästen med anledning av varningen utan dröjsmål uppfyller sin skyldighet eller rättelse annars sker, har hyresvärden inte rätt att häva hyresavtalet.

Hyresvärden behöver dock inte ge hyresgästen en varning, om hyresgästen redan tidigare har getts varning och förfarandet upprepas eller om det i de fall som avses i 52 § 1 mom. 4 eller 6 punkten har förekommit särskilt allvarliga störningar i boendet eller om den vanvård som avses i 52 § 1 mom. 5 punkten är av betydande omfattning.

54 §. Hyresgästens rätt att häva hyresavtalet

Hyresgästen har rätt att omedelbart häva hyresavtalet om hyresgästen, en medlem av hushållet eller en anställd hos hyresgästen utsätts för uppenbar fara för hälsan när lägenheten används för det ändamål som avses i avtalet.

Hyresgästen har rätt att häva hyresavtalet inom en månad från det lägenheten eller en del av den inte längre står till hyresgästens förfogande, om denna omständighet är av väsentlig betydelse för hyresgästen.

Om hyresgästens rätt att häva hyresavtalet finns dessutom bestämmelser i 9, 18, 19, 21, 30 och 98 §§.

55 §. Skadestånd med anledning av hävning av hyresavtalet

Hyresvärden har rätt att få ersättning av hyresgästen för skada som hyresvärden vållas genom att hyresavtalet hävs med stöd av 52 § 1 mom.

Hyresgästen har rätt att få ersättning av hyresvärden för skada som hyresgästen vållas på grund av att hyresavtalet hävs med stöd av 54 § 1 och 2 mom., om hävningen berott på försummelse, vårdslöshet eller en annan omständighet som skall räknas hyresvärden till last. Om hyresgästens rätt att få ersättning med anledning av hävning av avtalet finns dessutom bestämmelser i 31 och 99 §§.

56 §. Meddelande om hävning

En hyresvärd eller hyresgäst som vill utnyttja sin rätt att häva hyresavtalet skall lämna ett skriftligt hävningsmeddelande. I detta skall nämnas hävningsgrunden och tidpunkten när hyresförhållandet upphör, om hyresförhållandet skall upphöra senare än vid delgivningen av hävningsmeddelandet. Som hävningsmeddelande anses även en stämning i vilken det krävs att hyresförhållandet skall hävas.

Hävning skall ske bevisligen.

H 16 Hyreslag (1999:19)

57 §. Förbjudna villkor

Ett villkor som ger hyresvärden rätt att häva hyresavtalet på någon annan grund än vad som är tillåtet enligt denna lag är ogiltigt.

Parterna kan avtala att hyresgästen har rätt att häva avtalet även på någon annan grund än vad som är tillåtet enligt denna lag.

Ett villkor enligt vilket hyresgästen är skyldig att betala hyra för tid efter det att hyresförhållandet har upphört är ogiltigt.

8 kap. Flyttning från bostadslägenhet**58 §. Flyttningsdag**

Flyttningsdag är den dag då hyresförhållandet upphör.

59 §. Framskjutande av flyttningsdagen

I ett tidsbestämt hyresförhållande kan flyttningsdagen inte framskjutas.

Om hyresavtalet gäller tills vidare och hyresgästen har avsevärda svårigheter att få en annan bostad före flyttningsdagen, kan domstol på yrkande av hyresgästen framskjuta flyttningsdagen högst ett år. Framskjutande av flyttningsdagen kan begränsas till att gälla endast en del av lägenheten.

Flyttningsdagen får inte framskjutas om det vållar hyresvärden eller någon annan betydande olägenhet eller skada. Flyttningsdagen får inte heller framskjutas om hyresvärden köpt lägenheten på exekutiv auktion, om hyresavtalet avser en fritidsbostad, om hyresvärden med stöd av 52 § 1 mom. 1 eller 2 punkten har rätt att häva hyresavtalet eller om hyresgästen själv sagt upp eller hävt hyresavtalet.

60 §. Yrkande på framskjutande av flyttningsdagen

Talan om framskjutande av flyttningsdagen skall väckas vid domstol senast en månad före flyttningsdagen.

Under den tid rättegången om framskjutande av flyttningsdagen pågår, fortsätter hyresförhållandet på de tidigare villkoren. Om hyresgästens yrkande avslås och den i 58 § avsedda flyttningsdagen har passerat, skall domstolen ålägga hyresgästen att omedelbart flytta från lägenheten.

Om hyresgästen har väckt talan om ogiltigförklaring av en uppsägning som hyresvärden har verkställt, kan hyresgästen i samma rättegång yrka att flyttningsdagen skjuts fram.

61 §. Verkningarna av att flyttningsdagen framskjuts

Om flyttningsdagen har framskjutits fortsätter hyresförhållandet på de tidigare villkoren längst till och med den flyttningsdag som domstolen har bestämt och upphör utan uppsägning. När flyttningsdagen skjuts fram skall domstolen ålägga hyresgästen att flytta när hyresförhållandet har upphört.

62 §. Förbjudna villkor

Ett villkor som begränsar hyresgästens rätt att yrka på att flyttningsdagen framskjuts är ogiltigt.

9 kap. Hyra för lokal**63 §. Bestämmande av hyra**

Hyran bestäms enligt vad som avtalats om inte något annat följer av denna lag.

Avtal om indexjustering av hyran kan ingås under de förutsättningar som anges [i lagen om begränsning av användningen av indexvillkor (FFS 1222/1994)].

Se anmärkning under 11 §.

64 §. Betalningstidpunkt

Betalning av hyra som skall utgå i pengar skall ske senast den andra vardagen efter varje kalendermånads början, om inte annat har avtalats.

Om betalning av hyra i annat än pengar skall avtals särskilt.

Hyra skall betalas också för den tid besittningsrätten till lokalen består och för tiden efter det besittningsrätten upphört, om hyresgästen eller den som härleder sin rätt från hyresgästen fortfarande använder lokalen.

65 §. Sättet för betalning

Betalning av hyran får alltid ske via postgiro, bankgiro eller som postanvisning. Betalningen skall anses ha skett den dag som banken eller posten har tecknat som betalningsdag på betalarens kvitto eller den dag då postanvisningen enligt betalarens kvitto lämnats till posten. Om hyran betalas på något annat sätt skall hyresvärden lämna hyresgästen ett kvitto på betalningen.

På den ort där lokalen finns får hyran betalas i hyresvärdens bostad, lokal eller på någon annan plats som hyresvärden bestämmer.

66 §. Betalning av hyra i förskott

När ett hyresavtal ingås kan avtalas att hyran skall betalas i förskott för en eller flera månader. När villkoren i hyresavtalet ändras kan avtalas att hyran skall betalas i förskott för en eller flera månader. Hyresgästen får dock alltid betala hyran i förskott för flera månader än de för vilka hyran har förfallit till betalning.

Angående ställande av säkerhet finns bestämmelser i 9 §.

10 kap. Lokalens skick och underhåll**67 §. Lokalens skick**

Hyresvärden skall tillhandahålla hyresgästen lokalen på tillträdesdagen. Lokalen skall då vara i ett sådant skick som hyresgästen med hänsyn till lokalens ålder, de lokaler på orten som används för motsvarande ändamål samt förhållandena på orten skäligen kan kräva, om inte annat har avtalats om lokalens skick.

Hyresvärden är skyldig att under den tid hyresförhållandet består hålla lokalen i sådant skick som avses i 1 mom., om inte annat har avtalats.

68 §. Hinder att tillträda lokalen

Om lokalen inte är färdig eller ledig på tillträdesdagen har hyresgästen rätt att häva avtalet, om dröjsmålet medför väsentlig olägenhet för hyresgästen. Hyresavtalet får hävas redan innan tillträdesdagen, om det är uppenbart att tillträdet till lokalen kommer att fördröjas.

Avtalet får dock inte hävas om parterna har avtalat att hyresvärden skall betala ersättning ifall tillträdet fördröjs, om det inte vore oskäligt att hålla avtalet i kraft.

69 §. Brister i lokalens skick

Är lokalen då hyresförhållandet börjar inte i sådant skick som avses i 67 § eller i avtalat skick, har hyresgästen rätt att häva avtalet, om bristen är av väsentlig betydelse för hyresgästen och hyresvärden inte efter uppmaning utan dröjsmål ser till att bristen avhjälpas eller om bristen inte kan avhjälpas.

Underlåter hyresvärden att avhjälpa en brist som ankommer på hyresvärden att avhjälpa, får hyresgästen i stället för att häva hyresavtalet avhjälpa bristen på hyresvärdens bekostnad. Hyresgästen får dock inte avhjälpa bristen, om bristen beror på att byggnaden är halvfärdig eller en myndighet har förbjudit att lokalen används. Hyresgästen skall se till att de kostnader som avhjälpandet av bristen orsakar hyresvärden förblir skäliga.

Har under hyresförhållandets bestånd brister i lokalens skick uppkommit av annan orsak än hyresgästens försummelse eller annan vårdslöshet, skall vad som bestäms i 1 och 2 mom. tillämpas på motsvarande sätt.

70 §. Befrielse från hyresbetalning samt skadestånd

Hyresgästen har rätt till skälig nedsättning av hyran eller befrielse från hyran för den tid under vilken lokalen inte varit i det skick som kan krävas eller i avtalat skick eller om lokalen inte har kunnat användas. Hyresgästen har dock inte denna rätt om lokalens bristfälliga skick beror på försummelse eller annan vårdslöshet från hyresgästens sida eller om reparation eller ändringsarbete utförts till följd av skada som hyresgästen skall ansvara för. Hyresgästen har inte heller denna rätt från en tidigare tidpunkt än den då hyresvärden fick vetskap om en brist i lokalens skick som uppkommit under hyresförhållandets bestånd.

Hyresgästen har också rätt att få ersättning för skada som orsakas av förhållanden som avses i 1 mom., om inte skadan beror på försummelse eller annan vårdslöshet från hyresgästens sida.

71 §. Dold brist i lokalens skick

Har lokalen enligt ett villkor i avtalet hyrts ut i det skick i vilket den befann sig då avtalet ingicks, kan hyresgästen dock utnyttja sin rätt enligt 69 och 70 §§ om hyresgästen när avtalet ingicks inte kände till bristen i lokalen eller inte med vanlig uppmärksamhet hade kunnat upptäcka den eller med hänsyn till lokalens ålder, skicket i lokaler som på orten används för motsvarande ändamål och de lokala förhållandena i övrigt inte hade kunnat vänta sig den.

72 §. Förstörelse av lokalen eller förbud att använda den samt skadestånd

Blir lokalen så förstörd att den inte kan användas för det ändamål som förutsätts i hyresavtalet eller förbjuder en myndighet att den används för det ändamål som förutsätts i hyresavtalet, förfaller hyresavtalet. Beror förstörelsen av lokalen eller användningsförbudet på försummelse, vårdslöshet eller någon annan

omständighet som skall räknas hyresvärden till last, har hyresgästen rätt till ersättning för skada.

Förfaller hyresavtalet med stöd av 1 mom. innan hyresgästen är berättigad att ta lokalen i sin besittning och meddelar inte hyresvärden efter att ha fått vetskap om förstörelsen eller förbudet utan dröjsmål hyresgästen om detta, har hyresgästen rätt till ersättning för skada.

73 §. Hyresgästens ansvar för skada på lokalen

Lokalen skall användas för det ändamål som avses i hyresavtalet. Hyresgästen skall under hyrestiden omsorgsfullt vårda lokalen. Hyresgästen är ansvarig för normalt slitage av lokalen endast om hyresgästen enligt hyresavtalet svarar för underhållet av lokalen.

Hyresgästen är skyldig att ersätta skada som hyresgästen uppsåtligt, genom vårdslöshet eller försummelse vållar i lokalen. Hyresgästen är även skyldig att ersätta skada som en person som med hyresgästens tillstånd vistas i lokalen uppsåtligt, av vårdslöshet eller försummelse orsakar. Hyresgästen ansvarar dock inte för skada som vållas av den som utför arbete på uppdrag av hyresvärden eller för den som äger byggnaden, lokalen eller de aktier som berättigar till besittningen av lokalen.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. gäller även de gemensamma utrymmen och anordningar som hyresgästen med stöd av hyresavtalet har tillgång till.

74 §. Hyresgästens anmälningsskyldighet

Hyresgästen skall utan dröjsmål underrätta hyresvärden om sådan skada eller brist i lokalen som hyresvärden är skyldig att avhjälpa. Anmälan skall göras omedelbart om reparation måste utföras utan dröjsmål för att skadan inte skall bli större.

Om lokalen under en längre tid inte används skall hyresgästen underrätta hyresvärden och ge hyresvärden möjlighet att komma in i lokalen.

Hyresgäst som försummar sin anmälningsskyldighet är ansvarig för den skada som försummelsen vållar.

75 §. Hyresvärdens rätt till tillträde till lokalen

Hyresvärden har rätt att få tillträde till lokalen vid för parterna första lämpliga tidpunkt för att kontrollera lokalens skick samt för att övervaka och kontrollera utförda reparationer och ändringsarbeten.

Om lokalen skall säljas eller hyras ut på nytt, är hyresgästen skyldig att låta visa den vid en för hyresgästen lämplig tidpunkt.

76 §. Reparationer och ändringar av lokalen

Hyresgästen har inte rätt att utan hyresvärdens tillstånd utföra reparationer eller ändringsarbeten i lokalen, med undantag av vad som bestäms i 69 § 2 mom. Hyresgästen har dock alltid rätt att omedelbart vidta sådana åtgärder som inte kan skjutas upp utan att skada uppkommer.

Hyresvärden har rätt att omedelbart vidta sådan reparation eller sådant ändringsarbete som inte kan uppskjutas utan att skada uppkommer.

Efter meddelande som lämnats minst 14 dagar i förväg har hyresvärden rätt att låta utföra mindre brådskande reparationer och ändringsarbeten som inte

H 16 Hyreslag (1999:19)

vållar hyresgästen väsentlig olägenhet vid utövningen av hyresrätten.

Om hyresvärden vill utföra annat arbete i lokalen skall hyresgästen underrättas minst sex månader innan arbetet inleds. Om hyresgästen byts efter det att meddelandet lämnades, skall också den nya hyresgästen innan hyresavtalet ingås underrättas om arbetet men någon ny tid beräknas inte för den nya hyresgästens del. Hyresgästen har rätt att inom 14 dagar från det att meddelandet mottogs häva hyresavtalet med verkan från den tidpunkt då arbetet skall inledas.

77 §. Hyresgästens rätt till nedsättning av hyran samt skadestånd

Hyresvärden skall se till att en åtgärd hyresvärden har rätt att vidta enligt detta kapitel inte orsakar hyresgästen större olägenhet eller störning än nödvändigt.

Hyresgästen har rätt till befrielse från hyran eller skäligen nedsättning av hyran under den tid lokalen inte har kunnat användas eller under vilken den inte varit i det skick som kan krävas eller i avtalat skick. Hyresgästen har även rätt till ersättning för skada som hyresgästen lidit.

Hyresgästen har dock inte rätt till nedsättning av hyra, befrielse från hyra eller skadestånd, om reparationen eller ändringsarbetet utförts på grund av skada som hyresgästen skall svara för.

Rätt till nedsättning av hyran uppkommer vid den tidpunkt då hyresvärden fick kännedom om brist som avses i 2 mom.

78 §. Underuthyrning

Hyresgästen får inte utan hyresvärdens samtycke upplåta lokalen i sin helhet att användas av någon annan. Hyresgästen har dock rätt att upplåta en del av lokalen att användas av någon annan mot vederlag (*underuthyrning*), om inte hyresvärden vållas avsevärd störning.

Ett underuthyrningsförhållande upphör utan uppsägning samtidigt som det primära hyresförhållandet. På underuthyrning tillämpas i övrigt denna lag.

79 §. Förbudna villkor

Ett villkor som begränsar hyresgästens rättigheter enligt 68, 69, 70, 71, 72 eller 77 §§ är ogiltigt. Ett villkor som föreskriver strängare ansvar för hyresgästen än vad som följer av 73 § 2 och 3 mom. är tillåtet om det med beaktande av lokalens användningssyfte enligt hyresavtalet finns grundad anledning till det.

11 kap. Överlåtelse av hyresavtal för lokal**80 §. Möjlighet att överlåta hyresrätten**

Hyresgästen får inte överlåta sin hyresrätt utan hyresvärdens samtycke, om inte annat följer av detta kapitel.

Hyresgästen befrias från de skyldigheter som avtalet innebär från dagen då överlåtelsen skedde, förutsatt att hyresvärden har gett sitt samtycke till överlåtelsen.

81 §. Överlåtelse av hyresrätten när rörelse överläts

Idkar hyresgästen under firma som är antecknad i handelsregistret rörelse i en lokal som helt eller delvis

har hyrts för detta ändamål, har hyresgästen, då rörelsen överläts till någon annan, rätt att överlåta hyresrätten till lokalen till denne utan tillstånd av hyresvärden, om inte något annat har avtalats eller hyresvärden har grundad anledning att motsätta sig överlåtelsen av hyresrätten.

Hyresgästen befrias från sina skyldigheter sedan hyresgästen skriftligen lämnat hyresvärden meddelande om överlåtelsen.

82 §. Fortsättande av hyresförhållande efter hyresgästens död

Om hyresgästen avlider, förblir hyresavtalet i kraft på samma sätt som tidigare och dödsboet övertar hyresgästens förpliktelser enligt hyresavtalet. Dödsboet kan dock alltid säga upp avtalet att upphöra att gälla en månad från det månadsskifte som inträffar närmast efter det att hyresgästen avlidit. Om hyresgästen hade hyrt lokalen tillsammans med någon annan tillkommer uppsägningsrätten dödsboet och den andra hyresgästen gemensamt. Både dödsboet och den andra hyresgästen har också rätt att säga upp avtalet för egen del.

En medlem av dödsboet har med samtycke av dödsboet rätt att fortsätta hyresförhållandet, om inte hyresvärden har grundad anledning att motsätta sig detta. Samma rätt har den som hyrt lokalen tillsammans med de avlidna. Den som önskar fortsätta hyresförhållandet skall inom tre månader från hyresgästens död underrätta hyresvärden därom. När hyresvärden underrättats upphör dödsboets ansvar för uppfyllande av hyresvillkoren.

Ett villkor som begränsar hyresgästens, dödsboets eller dess delägares rätt enligt denna paragraf är ogiltigt.

83 §. Konkurs för hyresgäst

Hyresvärden har rätt att med anledning av hyresgästens konkurs häva hyresavtalet, om konkursboet eller hyresgästen inte inom 14 dagar ställer säkerhet eller meddelar att man åtar sig ansvaret för de förpliktelser som följer av hyresavtalet. Om säkerhet ställs senare, men innan meddelande om hävning har delgetts, föreligger inte rätt att häva hyresavtalet.

Avträdande av hyresgästens egendom till konkurs hindrar inte att hyresavtalet sägs upp eller hävs på någon annan grund enligt denna lag. Sedan konkursen inlett har hyresvärden dock inte rätt att häva avtalet på grund av att hyra inte har betalats för tiden före konkursen.

Om konkursboet använder lokalen, ansvarar det under denna tid för att förpliktelserna enligt avtalet uppfylls även om det inte åtagit sig ansvaret för dem.

När ett hyresavtal upphör enligt 1 mom. har hyresvärden rätt till ersättning för skada.

84 §. Skuldsanering och företagssanering

Sedan hyresgästen beviljats skuldsanering eller företagssanering enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner eller lagen om företagssanering, kan hyresgästen, med utredarens samtycke, säga upp hyresavtalet att upphöra inom två månader från uppsägningen oberoende av de villkor som gäller avtalets varaktighet eller uppsägningen av avtalet.

Hyresgästen är inte skyldig att utöver den hyra som hänför sig till uppsägningstiden betala någon ersättning för att avtalet upphör i förtid på grund av skuldsanering eller företagsanering.

12 kap. Uppsägning av hyresavtal för lokal

85 §. Uppsägning

Om ett hyresavtal som gäller tills vidare sägs upp, upphör det efter uppsägningstidens utgång, såvida inte något annat har avtalats eller följer av denna lag.

Ett tidsbestämt avtal kan sägas upp i förtid endast om hyresgästen avlider eller beviljas skuldsanering. Bestämmelser om detta finns i 82 och 84 §§.

86 §. Uppsägningstid i hyresförhållanden som gäller tills vidare

Uppsägningstiden i ett hyresförhållande som gäller tills vidare är tre månader från det månadsskifte som inträffar närmast från uppsägningen, om inte annat har avtalats.

87 §. Flyttningsdag

Flyttningsdag är den dag då hyresförhållandet upphör.

88 §. Meddelande om uppsägning

När hyresvärden säger upp hyresavtalet skall hyresvärden lämna hyresgästen ett skriftligt uppsägningsmeddelande. Av uppsägningsmeddelandet skall framgå den tidpunkt då hyresförhållandet upphör och grunden för uppsägningen. Som uppsägningsmeddelande gäller även en stämning angående vräkning av hyresgästen, i vilken det krävs att hyresförhållandet skall upphöra.

När hyresgästen säger upp hyresavtalet skall uppsägningsmeddelandet lämnas till hyresvärden eller till den som uppbär hyran, dock inte penninginrättning. Den tidpunkt då hyresförhållandet upphör skall anges och även grunden för uppsägningen, om uppsägningen kräver stöd i lag. Uppsägningen kan ske både skriftligen och muntligen.

Uppsägning skall ske bevisligen.

Om det inte är känt vem som är hyresgäst, får meddelande om uppsägning även publiceras i den officiella tidningen. Dessutom skall ett tillkännagivande om uppsägningen lämnas i den lägenhet som uppsägningen gäller. Meddelandet anses ha kommit till hyresgästens kännedom den dag tidningen utkommer.

Om uppsägningen inte har verkställts i enlighet med denna paragraf, är uppsägningen utan verkan.

13 kap. Hävning av hyresavtal för lokal

89 §. Hyresgästens rätt att häva avtalet

Hyresgästen har rätt att häva avtalet om

1) hyresgästen eller någon anställd hos hyresgästen vållas uppenbar fara för hälsan när lokalen används för det ändamål som avses i avtalet,

2) lokalen eller en del av den har kommit ur hyresgästens besittning eller

3) hyresvärden väsentligt bryter mot det som har avtalats i fråga om lokalen.

Om den omständighet som utgjort hävningsgrund endast är av ringa betydelse, föreligger inte rätt att häva avtalet.

Hyresgästen kan när som helst åberopa en hävningsgrund som avses i 1 mom. 1 punkten. En hävningsgrund som avses i 2 punkten får åberopas inom en månad från det att grunden uppkom. En hävningsgrund som avses i 3 punkten får åberopas inom skälig tid från det att den kom till hyresgästens kännedom. Hyresgästen förlorar dock inte sin hävningsrätt så länge det förfarande som avses i 3 punkten pågår.

90 §. Hyresvärdens rätt att häva avtalet

Hyresvärden har rätt att häva hyresavtalet om

1) hyresgästen inte betalar hyran inom avtalad tid, 2) hyresrätten överläts eller lokalen eller en del av den annars upplåts för att användas av någon annan i strid med bestämmelserna i denna lag,

3) lokalen används för något annat ändamål eller på något annat sätt än vad som förutsattes då hyresavtalet ingicks,

4) hyresgästen för eller tillåter ett störande liv i lokalen,

5) hyresgästen vanvårdar lokalen,

6) hyresgästen i lokalen bryter mot bestämmelserna om bevarande av hälsa och ordning eller om

7) hyresgästen annars väsentligt bryter mot det som har avtalats i fråga om lokalen.

De i 1 mom. nämnda hävningsgrunderna gäller i tillämpliga delar även sådana gemensamma utrymmen och anordningar i fastigheten eller byggnaden som hyresgästen med anledning av hyresavtalet har rätt att använda.

Hyresvärden får dock inte häva avtalet om det som ligger hyresgästen till last är av ringa betydelse.

Om hyresvärden inte åberopar grunden för hävning inom två månader från det att den kom till hyresvärdens kännedom går rätten att häva avtalet på den grunden förlorad. Hyresvärden förlorar dock inte hävningsrätten så länge det förfarande som avses i 1 mom. 1 eller 4-7 punkten pågår.

Om hyresvärdens rätt att häva avtalet finns dessutom bestämmelser i 9, 83, 95 och 97 §§.

91 §. Skadestånd med anledning av hävning av avtalet

Hyresvärden har rätt att få ersättning av hyresgästen för skada som hyresvärden vållas på grund av att hyresavtalet hävs med stöd av 90 § 1 mom.

Hyresgästen har rätt att få ersättning av hyresvärden för den skada som hyresgästen vållas på grund av att avtalet hävs med stöd av 89 § 1 mom., om hävningen berott på försummelse, vårdslöshet eller en annan omständighet som skall räknas hyresvärden till last.

92 §. Meddelande om hävning

En hyresvärd eller hyresgäst som vill utnyttja sin rätt att häva hyresavtalet skall lämna ett skriftligt hävningsmeddelande. I det skall nämnas hävningsgrunden och tidpunkten när hyresförhållandet upphör, om hyresförhållandet skall upphöra senare än vid delgivningen av hävningsmeddelandet. Som hävningsmeddelande anses även en stämning i vilken det krävs att hyresförhållandet skall hävas.

Hävning skall ske bevisligen.

H 16 Hyreslag (1999:19)

93 §. Förbudna villkor

Ett villkor som tillåter hyresvärden att häva avtalet på någon annan grund än vad som är tillåtet enligt denna lag är ogiltigt.

Parterna kan avtala att hyresgästen har rätt att häva avtalet även på någon annan grund än vad som är tillåtet enligt denna lag.

Ett villkor som säger att hyresgästen är skyldig att betala hyra efter det att hyresförhållandet har upphört är ogiltigt.

14 kap. Byte av hyresvärd för bostadslägenheter och lokaler**94 §. Hyresvärdens anmälningskyldighet**

Om hyresvärdens rätt att besitta lägenheten upphör, är hyresvärden skyldig att utan dröjsmål underrätta hyresgästen. Om hyresgästen inte underrättas, har hyresgästen rätt att få skäligen ersättning för sina flyttkostnader och den skada som uppkommit, om inte hyresvärden kan visa att hyresgästen visste att hyresvärdens besittningsrätt skulle upphöra.

95 §. Överlåtelse eller övergång av äganderätten

Har en byggnad som omfattar en uthyrd lägenhet eller aktier som berättigar till besittning av lägenheten frivilligt överlåtits eller övergått i någon annans ägo eller har äganderätten övergått med stöd av giftorätt, testamente, arvsrätt eller till följd av att ett samäganderättsförhållande upplöses, binder hyresavtalet den nya ägaren, om

- 1) hyresgästen innan överlåtelsen eller förvärvet sker har tagit lägenheten i sin besittning,
- 2) i överlåtelseavtalet har tagits in en bestämmelse om hyresavtalets bestånd eller
- 3) inskrivning har fastställts till säkerhet för hyresrättens bestånd.

Vad som ovan sägs om överlåtelse eller övergång av äganderätten gäller på motsvarande sätt överlåtelse eller övergång av annan rätt med stöd av vilken hyresvärden har haft rätt att hyra ut lägenheten. Om ett bostadsaktiebolags rätt att ta en lägenhet i sin besittning och verkningarna av detta på hyresgästens ställning finns bestämmelser [i lagen om bostadsaktiebolag (FFS 809/1991)]. Under den tid bostadsaktiebolaget med stöd av [8 kap. lagen om bostadsaktiebolag] har lägenheten i sin besittning har hyresgästen inte besittningsrätt till lägenheten.

Ett hyresavtal som enligt 1 eller 2 mom. inte binder den nya ägaren eller förvärvaren av rätten förblir dock i kraft, om inte ägaren eller förvärvaren häver avtalet inom en månad från förvärvet eller vid den tidpunkt då ägaren eller förvärvaren fick kännedom om hyresavtalet.

Ett villkor som begränsar hyresgästens rätt enligt denna paragraf är ogiltigt.

L om bostadsaktiebolag (FFS 809/1991) har ersatts av L om bostadsaktiebolag (FFS 1599/2009).

96 §. Verkan av exekutiv auktion

Om en fastighet sålts på exekutiv auktion har köparen rätt att säga upp hyresavtalet för en lägenhet som hör till fastigheten inom en månad från det att köparen

tog fastigheten i sin besittning eller från den senare tidpunkt då köparen fick kännedom om hyresavtalet, om inte något förbehåll om hyresrättens bestånd har gjorts vid den exekutiva auktionen. Detsamma gäller arrenderätt till tomt samt sådan arrenderätt jämte byggnader som kan säljas på exekutiv auktion så som fast egendom.

Samma rätt att säga upp hyresavtalet har den som har köpt en byggnad som omfattar en uthyrd lägenhet eller de aktier som berättigar till besittning av lägenheten, om byggnaden eller aktierna har mätts ut och sålts så som stadgas om utmätning och försäljning av lös egendom.

Denna paragraf tillämpas dock inte på hyresavtal som ett bolag har slutit rörande en lägenhet som bolaget har tagit i sin besittning med stöd av [85 § lagen om bostadsaktiebolag].

97 §. Byte av lägenhetsägare på grund av klandertalan eller inlösen

Om en byggnad som omfattar en uthyrd lägenhet eller de aktier som berättigar till besittningen av lägenheten till följd av klandertalan har frångått den som hyrt ut lägenheten eller den som byggnaden eller aktierna har övergått till, får den rätta ägaren häva hyresavtalet inom en månad från det domen har vunnit laga kraft eller från den senare tidpunkt då den rätta ägaren fick kännedom om avtalet.

Rätt att häva ett hyresavtal har också den som med stöd av en bestämmelse i bolagsordningen har löst in de aktier som berättigar till besittning av lägenheten, om hyresavtalet har ingåtts under den tid inlösningsrätten var i kraft eller en rättegång om inlösningsrätten var anhängig. Hyresavtalet skall härvid hävas inom en månad från inlösningsrättens eller domstolens lagkraftvunna beslut om inlösningsrätten eller från den senare tidpunkt då inlösaren fick kännedom om avtalet.

98 §. Bindande verkan av ändring, villkor eller prestation gentemot ny ägare

En ändring i hyresavtalet och ett därtill fogat nytt villkor samt en prestation enligt hyresavtalet som har förfallit efter det lägenheten har överlåtits eller övergått gäller inte mot den nya hyresvärden för lägenheten, om anteckning inte har gjorts om ändringen, villkoret eller prestationen i hyresvärdens avtalsexemplar eller någon annan tillförlitlig bevisning inte läggs fram om saken och den nya hyresvärden inte när överlåtelsen eller övergången skedde kände till ändringen, villkoret eller prestationen. En ändring eller ett villkor eller en prestation blir dock bindande för den nya hyresvärden, om hyresvärden inte inom en månad efter att ha fått kännedom om saken undermåttat hyresgästen om att ändringen, villkoret eller prestationen inte godkänns.

Om hyresvärden lämnar ett meddelande som avses i denna paragraf, har hyresgästen rätt att inom en månad därefter häva hyresavtalet.

Om ägaren eller någon annan hyresvärd har bytts i hyresförhållandet och hyresgästen inte skriftligen har underrättats om detta, kan hyresgästen åberopa en prestation som hyresgästen har gjort enligt gällande

avtal, om hyresgästen inte har känt till att hyresvärden bytts.

99 §. Skadestånd när hyresavtal upphör

När ett hyresavtal upphör av en orsak som avses i detta kapitel, har hyresgästen rätt att få ersättning av hyresvärden för skada som vållats av att hyresavtalet upphör, om hyresvärden då grunden för upphörande av hyresförhållandet uppstod var ansvarig gentemot hyresgästen för hyresförhållandets bestånd. Hyresgästen har dock inte rätt till skadestånd, om hyresgästen själv när hyresavtalet ingicks eller ändringen av eller tillägget till hyresavtalet gjordes eller om förfallen prestation betalades kände till eller borde ha känt till grunden för upphörandet.

Om endast en del av lägenheten har kommit ur hyresgästens besittning till följd av att hyresvärden bytts, har hyresgästen rätt att utöver skadestånd få skäligen nedsättning av hyran.

15 kap. Särskilda bestämmelser om bostadslägenheter och lokaler

100 §. Förbjudna villkor om inskrivning och kvittningsrätt

Ett villkor som begränsar eller förbjuder möjligheten att söka inskrivning till säkerhet för hyresrättens bestånd eller hyresgästens rätt att kvitta hyra mot en motfordran är ogiltigt.

101 §. Preskription

Rätt till ersättning eller annan fordran som grundar sig på ett hyresavtal eller hyresförhållande eller på denna lag har förfallit, om talan inte har väckts inom tre år från dagen då hyresförhållandet upphörde. Talan får dock inte väckas om tio år förflutit från tidpunkten då rätten till ersättning uppkom.

102 §. Fullgörande av delgivningsskyldighet

Delgivningsskyldighet som följer av denna lag fullgörs i enlighet med denna paragraf om inte något annat bestäms någon annanstans i denna lag.

Meddelanden och uppmaningar kan sändas per post i rekommenderat brev under den adress som mottagaren vanligen använder. Om meddelandet har sänts på behörigt sätt, får avsändaren åberopa det även om det försenas eller inte kommer fram till mottagaren.

Stämningar eller andra meddelanden eller uppmaningar vilka gäller en lägenhet som makar eller sambor gemensamt eller någon av dem har hyrt för att användas som gemensamt hem får sändas till maken eller maken eller någondera sambon.

103 §. Tidpunkt då tidsfrist utlöper

Om den dag då en åtgärd enligt denna lag skall vidtas infaller på en lördag, söndag, annan helgdag, självständighetsdagen, självstyrelsedagen, midsommarafton, julafton eller nyårsafton, kan åtgärden vidtas därpå följande vardag.

Vid beräkning av en i dagar uttryckt tid inom vilken en åtgärd skall vidtas, beaktas inte den dag från vilken den tid som utsatts i denna lag börjar löpa. En i månader eller år uttryckt tid inom vilken en åtgärd skall vidtas går ut den dag i den bestämda månaden

som till namn eller ordningsnummer motsvarar den dag från vilken den i denna lag utsatta tiden börjar löpa. Om motsvarande dag inte finns i den månad då den bestämda tiden löper ut, anses dess sista dag vara den bestämda tidens slutdag.

En bestämd tid som uttryckts i dagar, månader eller år före en nämnd dag räknas bakåt från den dagen enligt de grunder som gäller när den skall räknas framåt enligt 2 mom.

104 §. Handräckning

Hyresvärden har rätt att få handräckning av polisen om hyresvärden vägras sådan rätt till tillträde till lägenheten som avses i 29, 30, 74 och 75 §§.

Hyresgästen har rätt att få handräckning av polisen om hyresvärden uppenbart orättmätigt hindrar hyresgästen att använda den rätt som hyresgästen har enligt hyresavtalet eller denna lag.

105 §. Landskapsförordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

16 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

106 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

Genom denna lag upphävs, såvitt gäller giltigheten i landskapet Åland, hyreslagen av den 10 juli 1987 (FFS 653/1987) jämte ändringar som tillkommit före den 1 januari 1993 (*den gamla hyreslagen*).

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

107 §. Hyresavtal som ingåtts innan lagen trätt i kraft

På hyresavtal som ingåtts innan denna lag trätt i kraft tillämpas den gamla hyreslagen, om inte något annat anges i detta kapitel.

108 §. Höjning av hyran under år 1999

År 1999 får hyran för bostadslägenheter höjas med maximalt en mark per kvadratmeter.

109 §. Tidsfrist som löper och anhängig rättegång

Om tidsfristen för ett meddelande eller en åtgärd enligt den gamla hyreslagen går ut sedan denna lag har trätt i kraft, skall verkan av att tidsfristen löpt ut samt av meddelandet eller åtgärden bestämmas enligt den gamla hyreslagen.

Ett ärende som när denna lag träder i kraft är anhängigt vid domstol och som gäller hyresförhållandet för en lägenhet behandlas och avgörs enligt den gamla hyreslagen.

Om ett avtal sagts upp eller ett tidsbestämt avtal upphört före denna lags ikraftträdande, skall 12 kap. den gamla hyreslagen tillämpas vid en eventuell rättegång och ärendet skall behandlas och avgöras enligt den gamla hyreslagen även om talan väcks efter denna lags ikraftträdande.

110 §. Justering av hyror som omfattats av hyresregleringen

Hyresvärden i ett hyresförhållande som uppkommit innan denna lag trätt i kraft får årligen höja hyran med

H 17 LF (2022:34) om SRF om fördelning av kostnaderna i fråga om värme, kyla och vatten

ett belopp som motsvarar förändringen i konsumentprisindex för Åland sedan denna lag trätt i kraft. Höjningen får ske sedan ett år förflutit från ikraftträdandet av denna lag och under förutsättning att parterna inte har avtalat något annat om höjning av hyran. Detta gäller endast sådana hyresförhållanden som inte omfattas av 129 § 1 mom. den gamla hyreslagen.

Hyresvärden skall skriftligen meddela hyresgästen om hyreshöjningen, den nya hyran och tidpunkten då hyran höjs. Hyran kan höjas tidigast från ingången av den hyresperiod som följer på meddelandet om hyreshöjningen.

Med ikraftträdandet av denna lag upphävs lagen av den 13 februari 1920 angående vissa grannelagsförhållanden (FFS 26/1920), i den lydelse den har i enlighet med 71 § självstyrelselagen för landskapet Åland.

H 17 Landskapsförordning (2022:34) om tillämpning av statsrådets förordning om förbruknings- och faktureringsavgifter och fördelning av kostnaderna i fråga om värme, kyla och vatten

1 §. Tillämpningsområde

Vid uträkningen av kostnader för vattenförbrukning och redovisningen av förbruknings- och faktureringsavgifter för vatten i hyreshus som avses i 11a § i hyreslagen (1999:19) för landskapet Åland samt vid fördelning av kostnader och redovisning av förbruknings- och faktureringsavgifter för fjärrvärme och fjärrkyla i flerbostadshus och i byggnader med flera användningsområden ska statsrådets förordning om förbruknings- och faktureringsavgifter och fördelning av kostnaderna i fråga om värme, kyla och vatten (FFS 254/2021) tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i 2 §.

2 §. Hänvisningar

Vid tillämpningen av statsrådets förordning om förbruknings- och faktureringsavgifter och fördelning av kostnaderna i fråga om värme, kyla och vatten på Åland ska hänvisningen i 3 § 1 mom. 2 punkten till lagen om utsläppshandel (FFS 311/2011) avse landskapslagen (2009:31) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utsläppshandel.

Ikraftträdandebestämmelse (2022:34):

Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2022.

H 18 Landskapslag (2008:128) om tillämpning i landskapet Åland av lagen angående vissa grannelagsförhållanden

1 §. Om inget annat följer av denna lag tillämpas 1–2 samt 5–16 §§ lagen av den 13 februari 1920 angående vissa grannelagsförhållanden (FFS 26/1920) i landskapet Åland.

1 och 6 §§ i L (FFS 26/1920) angående vissa grannelagsförhållanden har upphävts.

2 §. Ändringar i den lagstiftning som avses i 1 § ska tillämpas i landskapet från den tidpunkt de träder i kraft i riket.

3 §. Denna lag träder i kraft den 1 december 2008.

Jordbruk

I 1 Landskapslag (2023:17) om finansiering av landsbygdsnäringar

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas inom landskapets lagstiftningsbehörighet på beviljandet av och verkställigheten av ersättning och stöd för utveckling av landsbygden som omfattas av den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken och som finansieras med medel ur Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) tillsammans med landskapets motsvarande nationella medel, eller uteslutande med landskapets nationella eller Europeiska unionens medel.

Lagen tillämpas också på landskapets nationella stöd för utveckling av landsbygden som inte omfattas av den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken.

2 §. Förhållande till Europeiska unionens lagstiftning

Denna lag tillämpas på verkställigheten av de stöd som helt eller delvis finansieras av medel från Europeiska unionen, om inte något annat följer av Europeiska unionens lagstiftning.

I denna lag och med stöd av den kompletteras Europeiska unionens lagstiftning.

3 §. Definitioner

I denna lag avses med

1) *horisontella förordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitiken och om upphävande av förordning (EU) nr 1306/2013,

2) *förordningen om strategiska planer* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115 om fastställande av regler om stöd för de strategiska planer som medlemsstaterna ska upprätta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken (strategiska GJP-planer) och som finansieras av Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) samt om upphävande av förordningarna (EU) nr 1305/2013 och (EU) nr 1307/2013,

3) *förordningen om ansökningssystem* kommissionens genomförandeförordning (EU) 2022/1173 om tillämpning av Europaparlamentets och rådets

förordning (EU) 2021/2116 vad gäller det integrerade administrations- och kontrollsystemet inom den gemensamma jordbrukspolitiken samt tillämpningen och beräkningen av administrativa sanktioner för grundvillkor,

4) *förordningen om kvalitetsbedömning* kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/1172 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 vad gäller det integrerade administrations- och kontrollsystemet inom den gemensamma jordbrukspolitiken samt tillämpningen och beräkningen av administrativa sanktioner för grundvillkor,

5) *förordningen om ekonomisk förvaltning* kommissionens genomförandeförordning (EU) 2022/128 om fastställande av tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 om utbetalande organ och andra organ, ekonomisk förvaltning, räkenskapsavslutning, kontroller, säkerheter och öppenhet,

6) *budgetförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2018/1046 om finansiella regler för unionens allmänna budget, om ändring av förordningarna (EU) nr 1296/2013, (EU) nr 1301/2013, (EU) nr 1303/2013, (EU) nr 1304/2013, (EU) nr 1309/2013, (EU) nr 1316/2013, (EU) nr 223/2014, (EU) nr 283/2014 och beslut nr 541/2014/EU samt om upphävande av förordning (EU, Euratom) nr 966/2012,

7) *den allmänna dataskyddsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG,

8) *förordningen om ytterligare krav och om normer* kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/126 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115 med ytterligare krav för vissa interventionstyper som anges av medlemsstaterna i deras strategiska GJP-planer för perioden 2023–2027 enligt den förordningen samt om andelen för norm 1 för god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden (GAEC),

9) *den strategiska planen* Finlands strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken för perioden 2023–2027,

I 1 LL (2023:17) om finansiering av landsbygdsnäringar

10) *stöd* räntestöd, bidrag och borgensförbindelse,
 11) *ersättning* kompensation till stödmottagare för merkostnader och inkomstbortfall till följd av en verksamhets begränsningar eller till följd av utförda åtaganden,

12) *gårdsbruksenhet* jordbruksföretag som avses i artikel 3.2 i förordningen om strategiska planer,

13) *jordbruksmark* areal som omfattar åker, permanenta grödor och permanent gräsmark,

14) *åkerareal* areal som avses i artikel 4.3 a i förordningen om strategiska planer,

15) *permanent gräsmark* areal som avses i artikel 4.3 c i förordningen om strategiska planer,

16) *permanent grödor* grödor som avses i artikel 4.3 b i förordningen om strategiska planer,

17) *jordbruksverksamhet* jordbruksverksamhet som avses i 5 § i lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbrukare (FFS 1332/2022),

18) *jordbrukare* en jordbrukare som avses i artikel 3.1 i förordningen om strategiska planer,

19) *aktiv jordbrukare* en jordbrukare som avses i 3 § i lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbrukare,

20) *make* jordbrukarens äkta make och personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden i enlighet med 7 § 3 mom. i inkomstskattelagen (FFS 1535/1992),

21) *villkorlighet* villkorlighetskraven i artiklarna 12 och 13 i förordningen om strategiska planer och bilaga III till den förordningen,

22) *naturaområde* ett område enligt 4 kap. i landskapslagen (1998:82) om naturvård,

23) *djuretregistret* ett register som avses i 30 § i lagen om identifiering och registrering av djur (FFS 1069/2021),

24) *djurenhet* enhet som används som grund för bestämmandet av ersättning och som närmare fastställs i förordning,

25) *arealbaserade åtgärder för landsbygds utveckling* åtgärder som avses i 2 kap. 7, 8 och 10 §§ i denna lag,

26) *lokal aktionsgrupp* en i artikel 33 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden, Fonden för en rättvis omställning och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt finansiella regler för dessa och för Asyl-, migrations- och integrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik (*den allmänna förordningen*) avsedd grupp (Leadergrupp) som består av aktörer som deltar i den lokala landsbygdsutvecklingen,

27) *basskiftesregistret* det nationella identifierings-systemet för jordbruksskiften enligt artikel 68 i horisontella förordningen,

28) *uppdateringar av basskiftesregistret* uppdateringar på nationell nivå i enlighet med artikel 2.5 i förordningen om kvalitetsbedömning.

4§. Myndigheter och andra organ

Ålands landskapsregering ansvarar för beviljandet och verkställigheten av stöd och ersättning i enlighet med denna lag.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, ansvarar för tillsynen av föreskrivna verksamhetskrav i enlighet med landskapsförordningen (2010:80) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets skötsel av tvärvillkorskontrollen.

En lokal aktionsgrupp genomför lokalt ledd utveckling i enlighet med artikel 31 i den allmänna förordningen och ansvarar för skötseln av de uppgifter som avses i artikel 33 i den förordningen samt i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag.

5§. Ersättning och stöd för landsbygdsutveckling

Med stöd av denna lag kan beviljas

1) ersättning för miljöåtaganden, klimatåtaganden och andra förvaltningsåtaganden enligt artikel 70 i förordningen om strategiska planer,

2) ersättning för naturliga eller andra områdesspecifika begränsningar enligt artikel 71 i förordningen om strategiska planer (*kompensationsersättning*),

3) ersättning för icke-produktiva investeringar enligt artikel 73 i förordningen om strategiska planer,

4) ersättning för jordbruksrådgivningstjänster enligt artiklarna 15 och 78.3 i förordningen om strategiska planer, och

5) projektstöd enligt artikel 73, 74, 75, 77 och 78.1 i förordningen om strategiska planer.

Miljöåtaganden, klimatåtaganden och andra förvaltningsåtaganden som avses i 1 mom. 1 punkten omfattar

1) åtaganden om miljöåtgärder (*miljöersättning*),

2) åtaganden om ekologisk produktion (*ersättning för ekologisk produktion*),

3) åtaganden om djurens välbefinnande (*ersättning för djurens välbefinnande*).

Projektstöd som avses i 1 mom. 5 punkten omfattar

1) investeringar för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter (*företagsstöd*),

2) investeringar i utveckling av gårdarnas konkurrenskraft och modernisering av produktionen, inklusive investeringar i bevattnings- och energi (*investeringsstöd*),

3) samarbetsprojekt,

4) utbildning och informationsförmedling,

5) etablering av unga jordbrukare och jordbruksföretag (*startstöd*), och

6) verksamhet som en lokal aktionsgrupp bedriver för beredning och genomförande av en lokal utvecklingsstrategi.

För en åtgärd som är föremål för ersättning enligt 1 mom. kan beviljas sådan ytterligare nationell finansiering som avses i artikel 146 i förordningen om strategiska planer.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om ibruktagande av ersättning och stöd, om ersättnings- och stödformer, om nivån och maximibeloppet för ersättning och

stöd samt om det årliga beviljandet av de ersättningar som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten.

Se LF (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, LF (2023:33) om ersättning för djurens välbefinnande och LF (2023:68) om investeringsstöd och startstöd i jordbruket.

2 kap. Villkor för erhållande av ersättning

6 §. Allmänna villkor för erhållande av ersättning

Detta kapitel ska inte tillämpas gällande ersättning för jordbruksrådgivningstjänster enligt 1 kap. 5 § 1 mom. 4 punkten. Bestämmelser om detta finns i 8 kap.

En mottagare av sådan ersättning som avses i 1 kap. 5 § 1 mom. 1 och 2 punkten ska iaktta de villkorlighetskrav som avses i 1 kap. 3 § 21 punkten.

Ett villkor för erhållande av miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och kompensationsersättning är dessutom att den som erhåller ersättning i överensstämmelse med de valda åtgärderna bedriver verksamhet som är att betrakta som sådan jordbruksverksamhet som avses i artikel 4.2 i förordningen om strategiska planer och enligt definitionen i 5 § i lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbrukare, samt iakttar de minimikrav för användning av gödselmedel och växtskyddsmedel som anges i artikel 70.3 b i förordningen om strategiska planer.

Ett villkor för erhållande av ersättning för djurens välbefinnande, ersättning för ekologisk husdjursproduktion och miljöersättning för uppfödning av ursprungsraser är utöver kraven i 1 mom. att den som erhåller ersättning iakttar de minimikrav för djurskydd som anges i artikel 70.3 b i förordningen om strategiska planer.

Ett villkor för ingående av ett sådant åtagande och beviljande av en sådan ersättning som avses i denna lag är att den fysiska person som är sökande eller sökandens make är minst 18 år den 31 december det år som föregår antingen stöddåret eller det år då åtagandeperioden började. En person under 18 år kan ingå ett åtagande och han eller hon kan beviljas ersättning om han eller hon har ingått äktenskap eller bedriver jordbruk som samägare tillsammans med en förälder eller om det finns andra särskilda skäl att avvika från ålderskravet. Om jordbruk och trädgårdsodling bedrivs av flera jordbrukare eller i form av en sammanslutning är ett villkor för beviljande av ersättning att minst en jordbrukare, en medlem i sammanslutningen, en delägare eller en bolagsman uppfyller ålderskravet.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om kraven enligt 2–4 mom., om jordbruksmark och användningen av den för något annat än jordbruksverksamhet och om uttag av jordbruksmark ur jordbruksanvändning samt om hur bas- och jordbruksskiften bestäms och om minimistorleken på dem.

Se LF (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.

7 §. Miljöersättning

Miljöersättning kan beviljas på basis av följande åtaganden om miljöåtgärder:

- 1) gårdsomfattande miljöåtagande,
- 2) åtagande om anläggning av gräsbevuxna skyddszoner,
- 3) åtagande om naturbeteskötsel,
- 4) åtagande om riktade skötselåtgärder på naturbeten,
- 5) åtagande om uppfödning av ursprungsraser.

Ett åtagande som avses i 1 mom. 1 punkten kan ingås av en sådan aktiv jordbrukare som avses i 1 kap. 3 § 19 punkten. Den som har ingått åtagandet ska förbinda sig att genomföra de gårdsspecifika åtgärderna. Den som har ingått åtagandet kan dessutom genomföra en eller flera skiftesvisa frivilliga komplement. Ett villkor för att miljöersättning som baserar sig på ett åtagande som avses i 1 mom. 1 punkten ska beviljas är att den som har ingått åtagandet under hela åtagandeperioden oavbrutet i sin besittning har minst tre hektar ersättningsberättigande jordbruksareal vars markanvändningsslag är åker eller i sin besittning har minst 0,5 hektar ersättningsberättigande åkermark på vilken det odlas trädgårdsväxter. Åtagandet kan omfatta endast åkermark.

Ett åtagande som avses i 1 mom. 2–5 punkten kan ingås av en jordbrukare. Ett villkor för ett åtagande som avses i 1 mom. 2 punkten är att stödmottagaren under hela åtagandeperioden oavbrutet i sin besittning har minst tre hektar jordbruksareal vars markanvändningsslag är åker. Ett villkor för ett åtagande som avses i 1 mom. 3 och 4 punkten är att stödmottagaren under hela åtagandeperioden oavbrutet i sin besittning har minst tre hektar jordbruksareal vars markanvändningsslag är åker eller minst tre hektar naturbeten. Ett villkor för beviljande av miljöersättning som avses i 1 mom. 2 punkten är att åtagandet gäller en areal på minst 0,5 hektar, ett villkor för beviljande miljöersättning som avses i 1 mom. 3 och 4 punkten är att åtagandet gäller minst 1,0 hektar. Den som har ingått ett åtagande som avses i 1 mom. 2 och 4 punkten ska ha området som åtagandet gäller i sin besittning under hela åtagandeperioden. Ett sådant åtagande kan omfatta arrenderad areal, förutsatt att arrendeavtalet gäller under hela åtagandeperioden. Ett åtagande som avses i 1 mom. 2 punkten ingås för åkermark, ett åtagande som avses i 1 mom. 3 och 4 punkten ingås för ett annat område.

Ett villkor för ingående av ett åtagande om uppfödning av ursprungsraser och för beviljande av miljöersättning med stöd av åtagandet är att åtagandet omfattar minst en djurenhet per djurslag och att stödmottagaren under hela åtagandeperioden oavbrutet har i sin besittning minst tre hektar jordbruksareal vars markanvändningsslag är åker eller utnyttjar minst tre hektar naturbeten.

Ett åtagande som avses i 1 mom. 1–4 punkten ingås för fem år varefter det kan förlängas med ett år i taget om tillämpningsperioden för GJP-planen förlängs. Ett åtagande som avses i 1 mom. 5 punkten ingås för ett år i sänder.

11 LL (2023:17) om finansiering av landsbygdsnäringar

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om villkoren för beviljande av ersättning, åtgärder som omfattas av miljöersättningen, om möjligheten att frångå och byta åtgärder, ersättningsperiod, finansiering, ersättningsberättigande areal och överföring av den, definition av ett annat område som avses i 3 mom., det maximala ersättningsbeloppet och ersättningsbelopp per enhet, höjning och sänkning av ersättningsbeloppet per enhet, miljöåtaganden och deras villkor, företrädesordning när åtaganden ingås, djurenheter, beräkning av djurenheter, åtgärdsplanens innehåll och övriga villkor för ersättningen samt närmare bestämmelser om det tekniska genomförandet på en gårdsbruksenhet av åtgärder som omfattas av miljöersättningen.

Se LF (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.

8 §. Ersättning för ekologisk produktion

Ett åtagande om ekologisk produktion kan ingås av en sådan aktiv jordbrukare som avses i 1 kap. 3 § 19 punkten och som ingår ett fem år långt åtagande om att bedriva ekologisk växtproduktion eller ekologisk husdjursproduktion, som har anmält sig till kontrollsystemet för ekologisk produktion och som iakttar produktionsreglerna i kapitel III i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/848 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 834/2007. Ersättning för ekologisk produktion kan beviljas för ekologisk produktion eller övergång till ekologisk produktion.

Ett villkor för att ersättning för ekologisk produktion som betalas på basis av ett åtagande som gäller ekologisk växtproduktion ska beviljas är att den som har ingått åtagandet under hela åtagandeperioden i sin besittning har minst tre hektar ersättningsberättigande jordbruksareal vars markanvändningsslag är åker. Den som ingår ett åtagande om enbart ekologisk fruktodling ska under hela åtagandeperioden ha i sin besittning minst 0,5 hektar ersättningsberättigande åkermark på vilken frukt odlas. Åtagandet ska under hela åtagandeperioden omfatta minst tre hektar ersättningsberättigande åkermark. Ett åtagande om ekologisk fruktodling ska omfatta minst 0,5 hektar ersättningsberättigande åkermark.

Ett villkor för att ersättning för ekologisk produktion som betalas på basis av ett åtagande som gäller ekologisk husdjursproduktion ska beviljas är att den som ingår ett åtagande om ekologisk husdjursproduktion också ingår ett åtagande som gäller ekologisk växtproduktion. Ett åtagande om ekologisk husdjursproduktion måste omfatta minst tre djurenheter.

Ett åtagande som avses i 1 mom. kan efter den fem år långa åtagandeperioden förlängas om tillämpningsperioden för GJP-planen förlängs.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om villkoren för beviljande av ersättning för ekologisk produktion, areal som berättigar till ersättning och överföring av den, finansiering, det maximala ersättningsbeloppet

och ersättningsbeloppet per enhet, höjning och sänkning av ersättningsbeloppet per enhet, företrädesordning när åtaganden ingås, djurenheter, beräkning av genomsnittlig djurtäthet och övriga ersättningsvillkor.

Se LF (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.

9 §. Ersättning för djurens välbefinnande

Ersättning för djurens välbefinnande kan beviljas en jordbrukare som ingår ett åtagande om att genomföra minst en åtgärd som främjar djurens välbefinnande. Ett åtagande ingås för ett år i taget.

Ett villkor för att erhålla ersättning för djurens välbefinnande är att jordbrukaren under hela åtagandeåret i sin besittning på sin gårdsbruksenhet har djur av det djurslag som ligger till grund för ersättningen. Under åtagandeåret ska djurantalet i genomsnitt motsvara åtminstone

- 1) 15 djurenheter, när det är fråga om ersättning som betalas för nötkreatur, eller
- 2) fem djurenheter, när det är fråga om ersättning som betalas för får eller getter.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om villkoren för beviljande av ersättning, ersättningsbeloppet, finansiering, djurenheter, beräkning av djurenheter, övriga villkor för ersättningen samt om det tekniska genomförandet på en gårdsbruksenhet av åtgärder som omfattas av ersättningen.

Se LF (2023:33) om ersättning för djurens välbefinnande.

10 §. Kompensationsersättning

Kompensationsersättning kan beviljas en sådan aktiv jordbrukare som avses i 1 kap. 3 § 19 punkten och som iakttar villkoren för ersättningen. Ett villkor för att ersättning ska beviljas är att den som ansöker om ersättning i sin besittning har minst tre hektar jordbruksareal som berättigar till kompensationsersättning.

Nivån på kompensationsersättningen kan sänkas gradvis om gårdsbruksenheten ökar i storlek.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om villkoren för beviljande av ersättning, areal som berättigar till ersättning och överföring av den, ersättningsperiod, finansiering, gradvis sänkning av ersättningen på basis av gårdsbruksenhetens storlek, det maximala ersättningsbeloppet och ersättningsbeloppet per enhet, höjning och sänkning av ersättningsbeloppet per enhet samt övriga ersättningsvillkor.

Se LF (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.

11 §. Ersättning för icke-produktiva investeringar

Ersättning för icke-produktiva investeringar kan beviljas till jordbrukare. Ett objekt som är föremål för ersättningen ska vara i sökandens besittning under hela den tid som projektet pågår. Minimiarealen för en investering är 0,3 hektar.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om villkoren för

beviljande av ersättning för icke-produktiva investeringar, finansiering, ersättningsbelopp och övriga villkor för ersättningen.

3 kap. Villkor för erhållande av projektstöd

12 §. Allmänna förutsättningar för erhållande av projektstöd

Projektstöd för företagsverksamhet kan beviljas sökande som har rätt att utöva näring i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring och som har fast driftsställe på Åland. Beviljande av projektstöd för företagsverksamhet förutsätter att stödet inte orsakar mer än ringa snedvridding av konkurrensen och verksamheten på marknaden i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller, om företaget endast är verksam på lokal nivå, inom företagets verksamhetsområde.

En förutsättning för att projektstöd ska beviljas är att den finansiering som behövs för stödet har använts i Ålands budget. Innan projektstödet beviljas och betalas ut ska det säkerställas att medlen räcker till.

13 §. Behovet av stöd och projekt- och affärsplan för den åtgärd som stöd söks för

Projektstöd för landsbygdsutveckling är behovsprövat. En förutsättning för att stöd ska beviljas är att stödet är nödvändigt för den verksamhet som stödet avser och att stödet står i lämplig proportion till omfattningen av den planerade verksamheten. Dessutom krävs att sökanden lägger fram en projektplan för den åtgärd som stödet söks för.

Gällande beviljandet av stöd till företag krävs att företaget bedöms ha förutsättningar att bedriva lönsam verksamhet. Företaget ska lägga fram en redogörelse om sin ekonomiska ställning samt lägga fram en genomförbar affärsplan eller någon annan motsvarande handling. Omfattningen av affärsplanen ska anpassas till omfattningen av affärsverksamheten och de åtgärder som stöd söks för.

Om byggprojekt ingår i den planerade verksamheten enligt 1 eller 2 mom. ska en plan för byggande ingå i projektplanen.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om projektplan för den åtgärd som stöd söks för, om affärsplaners innehåll och varaktighet och krav för hur affärsplanen ska följas, om innehållet i en plan för byggande, samt gällande företagsstöd, krav på företags ekonomiska ställning och lönsamhet.

Se LF (2023:68) om investeringsstöd och startstöd till jordbruket.

14 §. Villkor som gäller stödets belopp

Stödet beviljas som en procentuell andel av de godkända kostnaderna för den åtgärd som stöds, eller som ett fast belopp i euro. Om stödet inte täcker de godtagbara kostnaderna för åtgärden krävs att sökanden lägger fram en utredning om hur kostnaderna täcks med annan offentlig eller privat finansiering.

Stöd kan inte beviljas till den del den offentliga finansieringens andel av de godtagbara kostnaderna för den åtgärd som stöds överstiger det i Europeiska unionens lagstiftning angivna maximibeloppet för

LL (2023:17) om finansiering av landsbygdsnäringar

11

offentlig finansiering som kan beviljas för en åtgärd som stöds.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om stödnivåer och minimi- och maximibelopp för stöd som beviljas för olika åtgärder inom de gränser som fastställs i Europeiska unionens lagstiftning.

Se LF (2023:68) om investeringsstöd och startstöd till jordbruket samt LF (2023:90) om företagsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter.

15 §. Inledande av en åtgärd som stöds

En förutsättning för beviljande av projektstöd är att den åtgärd som stödet gäller inte har inletts innan ansökan har inkommit till landskapsregeringen. Startstöd till unga jordbrukare kan dock beviljas om stöd har sökts inom 24 månader från det att jordbruket etablerades. Om det är förenligt med Europeiska unionens lagstiftning kan sökanden vidta åtgärder innan ansökan har lämnats in till landskapsregeringen.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om inledande av verksamhet enligt Europeiska unionens lagstiftning innan ansökan om stöd har inkommit till landskapsregeringen, om när verksamheten anses ha inletts i fråga om olika åtgärder och om de allmänna kostnader som berättigar till stöd innan ansökan har inkommit till landskapsregeringen.

Se LF (2023:68) om investeringsstöd och startstöd till jordbruket samt LF (2023:90) om företagsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter.

16 §. Tillämpning av Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd

Vid beviljande av stöd tillämpas det som i Europeiska unionens lagstiftning föreskrivs om förutsättningar och begränsningar för beviljande av statligt stöd samt, om stödet har godkänts av Europeiska kommissionen, det som bestäms i kommissionens beslut.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om de regler om statligt stöd som tillämpas och om förutsättningarna för beviljande av statligt stöd och om förfarandet i samband med beviljandet.

Se LF (2023:90) om företagsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter.

17 §. Begränsningar för beviljande av stöd

Projektstöd som avses i denna lag kan inte beviljas, om

1) förutsättningarna för beviljande av stöd har skapats på ett konstlat sätt, i strid med lagens syften och den uppenbara avsikten med arrangementet har varit att kringgå bestämmelserna om beviljande av stöd för att uppnå orättmätig ekonomisk vinning,

2) den som ansöker om stöd väsentligen har försummat sin skyldighet att betala skatter eller lagstadgade avgifter eller har väsentliga betalningsstörningar, om inte beviljandet av stöd av särskilda skäl anses ändamålsenligt,

3) den som ansöker om stöd är ett företag i svårigheter. Med företag i svårigheter avses ett sådant företag i svårigheter som avses i kommissionens riktlinjer

11 LL (2023:17) om finansiering av landsbygdsnäringar

för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av icke-finansiella företag i svårigheter (2014/C 249/01). Begränsningen tillämpas emellertid inte, om stöd beviljas som stöd av mindre betydelse, eller

4) den som ansöker om stöd är föremål för ett i artikel 1.4 a i gruppundantagsförordningen (EU) 651/2014 avsett betalningskrav på grundval av ett tidigare beslut av Europeiska kommissionen som förklarar ett stöd olagligt och oförenligt med den inre marknaden.

18 §. Stödmottagare

Projektstöd kan beviljas offentligrättsliga och privaträttsliga juridiska personer. Projektstöd kan även beviljas företag i vilka näringsidkaren är en fysisk person, konsortier som två eller flera personer har bildat och som brukar eller förvaltar en sådan gårdsbruksenhet som avses i 2 § 2 mom. i inkomstskattelagen för gårdsbruk (FFS 543/1967) samt oskiftade dödsbon. Närmare bestämmelser om stödmottagare av projektstöd finns i 20–26 §§.

19 §. Lokala aktionsgrupper

De lokala aktionsgrupperna ska genomföra lokalt ledd utveckling i enlighet med artikel 31 i den allmänna förordningen och ansvara för skötseln av de uppgifter som avses i artikel 33 i den allmänna förordningen och delta i skötseln av de uppgifter som avses i förordningen om strategiska planer i enlighet med vad som särskilt föreskrivs genom lag.

En lokal aktionsgrupp ska vara en registrerad juridisk person som har tillräckliga verksamhetsmässiga, ekonomiska och administrativa förutsättningar för att sköta de uppgifter som lokala aktionsgrupper har. Medlemmarna i en lokal aktionsgrupp ska bestå av en bred representation av olika lokala aktörer på verksamhetsområdet och verksamheten i aktionsgruppen ska vara öppen för alla. I styrelsen för en lokal aktionsgrupp ska företrädare för verksamhetsrådets kommuner, privaträttsliga sammanslutningar eller stiftelser samt företrädare för lokalbefolkningen vara jämlikt representerade.

Bestämmelser om det förfarande som de lokala aktionsgrupperna ska iakttä när de sköter sina lagstadgade uppgifter finns i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland och i offentlighetslagen (2021:79) för Åland. På dem som deltar i en lokal aktionsgrupps beslutsfattande och på dem som är anställda vid aktionsgruppen tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de sköter uppgifter som föreskrivs för en lokal aktionsgrupp. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (FFS 412/1974).

20 §. Företagsstöd för investeringar för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter

Företagsstöd för investeringar för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter kan beviljas livsmedelsföretag såsom fysiska personer (enskild näringsidkare) och privaträttsliga juridiska personer (öppna bolag, kommanditbolag, aktiebolag och andelslag) som bedriver förädlning och saluföring av jordbruks- och naturprodukter. Stöd beviljas inte en-

skild näringsidkare eller jordbruksföretagare som lyfter ålderspension.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om villkoren för beviljande av företagsstöd, stödmottagare, finansiering, stödnivåer, stödberättigande kostnader och övriga villkor för stödet inom de gränser som anges i Europeiska unionens lagstiftning.

Se LF (2023:90) om företagsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter.

21 §. Investeringsstöd för utveckling av gårdars konkurrenskraft och modernisering av produktionen, inklusive investeringar i bevatning och energi

Stöd för investering inom jordbruk kan beviljas fysiska personer och privaträttsliga sammanslutningar som bedriver eller börjar bedriva jordbruk som sin näring på en gårdsbruksenhet (*lantbruksföretagare*). Dessutom kan stöd beviljas privaträttsliga sammanslutningar av vars delägare eller medlemmar över hälften är fysiska personer och vars syfte är att främja samarbetet mellan delägarna eller medlemmarna i deras produktionsverksamhet inom jordbruket (*sammanslutning av lantbruksföretagare*). Stöd kan även beviljas sammanslutningar som bildats i enlighet med 13 kap. i vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland, under förutsättning att merparten av medlemmarna i sammanslutningen är lantbruksföretagare.

En fysisk person ska ha fyllt 18 år när ansökan blir anhängig. Sökanden ska ha tillräcklig yrkesskicklighet för den företagsverksamhet som stöds. Om sökanden är en sammanslutning av lantbruksföretagare ska bestämmelserna i sammanslutningen innehas av en eller flera fysiska personer som har fyllt 18 år och har tillräcklig yrkesskicklighet.

En förutsättning för beviljande av stöd är att sökanden, i egenskap av ägare eller arrendator, besitter den gårdsbruksenhet som stöds.

Stödet kan beviljas för nödvändiga och skäliga kostnader i samband med investeringar för att stärka företagets eller sammanslutningens konkurrenskraft, för att modernisera dess produktion eller för att främja miljön.

Stödet kan beviljas i form av understöd, räntestöd eller borgen eller som en kombination av dessa.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om krav på yrkesskicklighet, besittning av gårdsbruksenhet, den verksamhet och åtgärder som stöds, åtgärdernas varaktighet, godkännandet av kreditgivare om räntestöd, om godtagbara kostnader, om investeringsstöds nivå och maximibelopp, samt om stödets form och övriga villkor för stödet inom de gränser som anges i Europeiska unionens lagstiftning.

Se LF (2023:68) om investeringsstöd och startstöd i jordbruket och LF (2023:69) om tillämpning av jord- och skogsbruksministeriets förordning om godtagbara enhetskostnader för investeringar i jordbruket.

22 §. Stöd till samarbetsprojekt

Stöd till samarbetsprojekt kan beviljas offentligrättsliga samfund eller privaträttsliga sammanslutningar eller stiftelser. Stödmottagaren kan också vara

ett jordbruksföretag i vilket näringsidkaren är en fysisk person.

Stöd kan beviljas för åtgärder för att öka samarbete mellan aktörer i syfte att utveckla nya produkter, tjänster, praxis, metoder och tekniker inom livsmedelsproduktionen.

En förutsättning för beviljande av stöd är att sökanden har tillräckliga ekonomiska och funktionella resurser för att genomföra åtgärden. Åtgärden ska vara fristående från sökandens normala verksamhet. Sökanden ska presentera en projektplan för åtgärden och resultatet av projektet ska allmänt kunna tillgodogöras.

Inkomsterna av den åtgärd som stöds minskar stödbeloppet.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om den verksamhet som stöds, stödtagarna, samarbetsformer, åtgärder som stöds, åtgärdernas varaktighet, uppgifter som ska anges i projektplanen, godtagbara kostnader, om arbetsstödet nivå och minimi- och maximibelopp, samt om stödets form och övriga villkor inom de gränser som anges i Europeiska unionens lagstiftning.

Se LF (2023:40) om stöd till utvecklingsprojekt för landsbygden 2023-2027.

23 §. Stöd till utbildning och informationsförmedling

Stöd till utbildning och informationsförmedling kan beviljas offentligrättsliga samfund eller privaträttsliga sammanslutningar eller stiftelser för planering och ordnande av informationsförmedling samt av annan utbildning än sådan yrkesutbildning som leder till examen.

Stödet kan beviljas för informationsförmedling och för kortare utbildning som riktar sig till jordbrukare och livsmedelsförädlare och som gynnar livsmedelsklustret, förbättrar konkurrenskraften och miljön.

En förutsättning för beviljande av stöd är att sökanden har tillräckliga ekonomiska och funktionella resurser för att genomföra åtgärden. Åtgärden ska vara fristående från sökandens normala verksamhet. Sökanden ska presentera en projektplan för åtgärden och resultatet av projektet ska allmänt kunna tillgodogöras.

Inkomsterna av den åtgärd som stöds minskar stödbeloppet.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser avseende stödets maximibelopp, stödtagare, åtgärdens varaktighet, vilka uppgifter som ska anges i projektplanen, typ av utbildning och informationsförmedling som stöds, krav på utbildare, krav på deltagare, stödberättigande kostnader och övriga villkor inom de gränser som anges i Europeiska unionens lagstiftning.

Se LF (2023:40) om stöd till utvecklingsprojekt för landsbygden 2023-2027.

24 §. Stöd för verksamhet som en lokal aktionsgrupp bedriver för beredning och genomförande av en lokal utvecklingsstrategi

För att fastställa regionala mål och bereda de åtgärder som gäller för dessa ska det utarbetas lokala utvecklingsstrategier i enlighet med artikel 32 i Euro-

parlamentets och rådets (EU) 2021/1060 av den 24 juni 2021 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden, Fonden för en rättvis omställning och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt finansiella regler för dessa och för Asyl-, migrations- och integrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik. De lokala aktionsgrupperna svarar för utarbetandet av de lokala utvecklingsstrategierna.

En lokal aktionsgrupp kan beviljas verksamhetspenning för kostnader för förvaltning och ledning som avses i artikel 34.1 c i 1 mom. nämnda förordning. Verksamhetspenning betalas som en procentbaserad ersättning på grundval av hur genomförandet av den lokala utvecklingsstrategin avancerar.

För förberedelser av lokala utvecklingsstrategier kan stöd beviljas för sådana kostnader som avses i artikel 34.1 a i 1 mom. nämnda förordning.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om förfarandet vid utarbetande, ändring och godkännande av lokala utvecklingsstrategier samt om strategiernas innehåll och struktur, om förfarandena som gäller verksamhetspenning, bedömning av genomförande samt utbetalning och de uppgifter som förutsätts för utbetalning samt om förfarandena i anslutning till stöd för förberedande åtgärder samt förutsättningarna för beviljande och utbetalning.

Se LF (2023:40) om stöd till utvecklingsprojekt för landsbygden 2023-2027.

25 §. Startstöd för etablering av unga jordbrukare och jordbruksföretag

Startstöd kan beviljas unga jordbrukare som vid anskningstidpunkten är 40 år eller yngre och som första gången börjar bedriva jordbruk som näringsidkare (*ung jordbrukare*). Sökanden ska ha fyllt 18 år när ansökan blir anhängig. Sökanden ska ha tillräcklig yrkesskicklighet för den företagsverksamhet som stöds. Stödtagaren skall uppfylla krav på yrkesskicklighet före utbetalning av hela stödet.

Om sökanden är en sammanslutning ska bestämmanderätten i sammanslutningen utövas av en eller flera fysiska personer som uppfyller kraven i 1 mom.

En förutsättning för beviljande av stöd är att sökanden, i egenskap av ägare eller arrendator, besitter den gårdsbruksenhet som stöds.

Stödet kan beviljas som understöd eller räntestöd för ett lån eller som en kombination av dessa. Startstöd till en ung jordbrukare kan beviljas som lika stora poster eller som en procentuell andel av de godtagbara kostnaderna för etableringen eller som en kombination av dessa.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om den verksamhet som stöds med startstöd och om förutsättningarna för bestämmanderätt i företaget, godkännande av kreditgivare, närmare bestämmelse om räntestöd, krav på yrkesskicklighet, besittning av lägenhet, åtgärdens varaktighet samt om stödets form och maximibelopp

I 1 LL (2023:17) om finansiering av landsbygdsnäringar

och övriga villkor inom de gränser som anges i Europeiska unionens lagstiftning.

Se LF (2023:68) om investeringsstöd och startstöd till jordbruket.

26 §. Tid för genomförande av åtgärder

En åtgärd som stöds ska i sin helhet genomföras inom den tid för genomförande som bestäms i stödbeslutet. Tiden för genomförandet kan förlängas av godtagbara skäl som inte var kända då beslutet om tidsfristen fattades. I den tid som bestäms för genomförande ska tidsfristen enligt artikel 77 i förordningen om strategiska planer iakttas.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om den tid som bestäms för genomförande av åtgärder som stöds samt om villkoren för förlängning av tiden för genomförande.

Se LF (2023:90) om företagsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter.

27 §. Villkor för användning av projektstöd

Ett beviljat projektstöd får endast användas för det ändamål som anges i stödbeslutet. En stödmottagare ska utan dröjsmål meddela landskapsregeringen om förändringar som påverkar uppnåendet av de ändamål för vilka ett projektstöd har beviljats, samt om annan förändring som inverkar på det beviljade projektstödet användning.

När landskapslagen (2017:80) om tillämpning på Åland av rikslagar om offentlig upphandling eller landskapsregeringens beslut gällande vissa upphandlingar för verkstället av Ålands budget ska tillämpas, ska stödtagaren lägga fram en utredning om att upphandlingen skett i enlighet med dessa bestämmelser. I övriga fall ska kostnader inom projekt som antas överskrida belopp som närmare fastställs i landskapsförordning konkurranssätts på det sätt som närmare anges i landskapsförordning.

Mottagarna av företagsstöd ska använda den egendom som är föremål för stöd som beviljats för investering i tre år och mottagarna av övriga projektstöd i fem år från utbetalningen av den sista stödposten. Av särskilda skäl kan en användningstid på högst tio år bestämmas i beslutet om projektstöd.

Verksamhet som är föremål för stöd får inte läggas ned eller väsentligt reduceras före utgången av den tidsfrist som föreskrivs i 3 mom.

Om förutsättningarna för beviljande av projektstöd uppfylls och en del av projektstödet är obetalt, kan det resterande projektstödet överföras för utbetalning till den som projektstödet överförs till om denne uppfyller villkoren för stödmottagare av stödet i fråga och villkoren för beviljande och utbetalning samt tillsyn tillförsäkras genom särskilt avtal.

Som en överlåtelse som strider mot stödbeslutet betraktas inte att objektet för den investering som stöds eller den företagsverksamhet som är föremål för stöd övergår genom arv eller generationsväxling.

Se LF (2023:68) om investeringsstöd och startstöd till jordbruket.

28 §. Stödberättigande kostnader

Kostnader är stödberättigande om de är nödvändiga för att genomföra projektet, är skäligen, har uppkom-

mit under den projektperiod som är fastställd i det aktuella stödbeslutet och varorna eller tjänsterna är levererade.

Stödberättigande kostnader ska präglas av kostnadseffektivitet. Om projektet ger upphov till intäkter under projektets gång ska intäkterna redovisas.

Kostnadernas stödberättigande samt redovisningsmetod fastställs i stödbeslutet. Stöd kan utbetalas på basen av resultatet av de åtgärder som genomförs i enlighet med fastställd kostnadsmodell eller på basen av projektets faktiska och betalda stödberättigande kostnader.

Stödtagaren ska föra bok över den åtgärd som stöds. Bokföringen ska ordnas så att den är en del av stödtagarens bokföring enligt bokföringslagen (FFS 1336/1997) så att bokföringen över den åtgärd som stöds utan svårigheter kan identifieras. Om stödtagaren är en person som beskattas enligt inkomstskattelagen för gårdsbruk, betraktas som tillräcklig bokföring över den åtgärd som stöds det som krävs i fråga om stödtagarens övriga bokföring för att beskattning ska kunna verkställas. Bokföringen ska då ordnas så att kostnaderna för den åtgärd som stöds utan svårighet kan identifieras och det bokföringsmaterial som gäller dem ska förvaras så som föreskrivs i 2 kap. 9 och 10 § i bokföringslagen. Om stödtagaren inte är bokföringskyldig för sin verksamhet i övrigt, ska bokföringen över den åtgärd som stöds ordnas så att bestämmelserna i bokföringslagen iakttas i tillämpliga delar.

Om det är fråga om stöd som ingår i den strategiska planen som delfinansieras av Europeiska unionen ska det material som anknyter till bokföringen förvaras minst tre år efter det att landskapsregeringen betalat ut slutbetalningen av stödet till stödtagaren.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om bedömningen av kostnadernas skälighet, kostnadsmodeller och deras användningsmål inom de gränser som anges i Europeiska unionens lagstiftning.

Se LF (2023:68) om investeringsstöd och startstöd till jordbruket samt LF (2023:90) om företagsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter.

4 kap. Villkor för utbetalning av ersättning och projektstöd för landsbygds utveckling**29 §. Allmänna villkor för utbetalning**

Ett villkor för att ersättning och projektstöd som avses i 1 kap. 5 § 1 mom. ska betalas ut är att den som erhåller ersättning eller projektstöd lämnar in en ansökan om utbetalning till landskapsregeringen på det sätt som föreskrivs i 6 kap. 36 §.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om villkoren för utbetalning av ersättning och projektstöd och om de grunder som ska användas vid beräkning av den nedre gränsen för ersättning och stöd.

Se LF (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, LF (2023:33) om ersättning för djurens välbefinnande samt LF (2023:90) om företagsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter.

30 §. Villkor för utbetalning av ersättning

En ansökan om utbetalning av ersättning ska lämnas in årligen.

Den minsta skiftesstorlek för vilken ersättningar enligt denna lag kan utbetalas är 0,05 hektar.

Ett villkor för utbetalning av ersättning är att beloppet av den ersättning som ska betalas ut för åtagande- eller ersättningsåret är minst 100 euro per ersättningsmottagare och enskild ersättning.

Ett villkor för att ersättning ska betalas ut är att den administrativa kontrollen som avses i 9 kap. 50 § har utförts i fråga om de kontrollerbara stödvillkor som hänförs till ersättningsformerna enligt 1 kap. 5 § 1 mom. 1 och 2 punkten som är möjliga att kontrollera innan förskott som avses i artikel 44.2 i den horisontella förordningen eller den första posten har betalats ut. Ett ytterligare villkor för att ersättning ska betalas ut är att de preliminära resultaten av den arealmonitorering som avses i 9 kap. 51 § ska vara tillgängliga innan förskottet betalas ut och färdiga innan den första posten betalas ut. Om en gårdsbruksenhet är föremål för tillsyn på plats, ska tillsynen på plats vara slutförd för gårdsbruksenhetens vidkommande innan den första posten betalas ut.

Landskapsregeringen kan besluta närmare om det årliga förfarandet för ansökan om ersättning.

31 §. Villkor för utbetalning av projektstöd

Projektstöd kan betalas ut i en eller flera poster. Som huvudregel betalas projektstöd ut i efterskott efter det att stödtagaren har genomfört de åtgärder för vilka stödet beviljats, uppfyllt eventuella villkor i stödbeslutet samt presenterat en tillräcklig utredning över de utgifter som ligger till grund för ansökan om stödutbetalning. Om den åtgärd som stöds förutsätter att tillstånd utverkas hos en myndighet, är en förutsättning för utbetalning av projektstöd att tillståndet uppvisas före utbetalning av projektstöd.

Projektstöd för samarbetsprojekt, utbildning och informationsförmedling och verksamhetspenning kan betalas ut i förskott om det är motiverat med hänsyn till stödtagarens ställning och genomförandet av den åtgärd som stöds.

När projektstöd betalas ut utgående från faktiska kostnader, inklusive kalkylerade kostnader, utbetalas högst den i stödbeslutet godkända andelen av de stödberättigande kostnaderna för de åtgärder som genomförs. Kostnaderna ska vara faktiska, verifierbara och slutliga och hänföra sig till de åtgärder som stöds.

När utbetalningen av projektstöd är resultatbaserad, betalas stödet ut i poster som motsvarar genomförandet av de åtgärder som godkänts i stödbeslutet.

Stödtagaren ska i betalningsansökan lägga fram en tillräcklig utredning om eventuell annan offentlig finansiering som beviljats åtgärden samt eventuella inkomster och privat finansiering.

En skälighetsfrist kan sättas ut för inlämnande av betalningsansökan. Tidsfristen räknas från den tidpunkt då stödbeslutet fattades eller, när det är fråga om den sista betalningsansökan i fråga om den åtgärd som stöds, från genomförandet av åtgärden löpt ut.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om förutsättningarna för förskottsutbetalning och om beloppen för stöd som betalas i förskott inom de gränser som anges i Europeiska unionens lagstiftning samt närmare bestämmelser om den tidsfrist som sätts ut för inlämnande av betalningsansökan.

Se LF (2023:90) om företagsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter.

5 kap. Särskilda bestämmelser om åtaganden och icke-produktiva investeringar**32 §. Ändring, anpassning och överföring av åtaganden**

Ett åtagande som avses i 2 kap. 7 § 1 mom. 1–5 punkterna och 8 § kan ändras under åtagandeperioden. Ett åtagande om ekologisk växtproduktion kan ändras så att det också gäller ekologisk husdjursproduktion. Ett åtagande om ekologisk husdjursproduktion kan ändras så att det gäller enbart ekologisk växtproduktion, om det antal djurenheter som förutsätts för ett åtagande om ekologisk husdjursproduktion inte längre uppfylls. Den som erhåller ersättning ska iakttäta det ändrade åtagandet tills det ursprungliga åtagandet upphör att gälla.

Den areal som omfattas av ett åtagande som avses i 2 kap. 7 § 1 mom. 1–4 punkterna och 8 § kan under åtagandeperioden ändras utifrån tillsyn, uppdateringar av basskiftesregistret och en ansökan som den som erhåller ersättning har gjort.

Om den som erhåller ersättning överför till någon annan sådan areal som ingår i ett åtagande som avses i 2 kap. 7 § 1 mom. 1–4 punkterna eller i 2 kap. 8 §, får den som mottar arealen fortsätta att iakttäta åtagandet eller den del av åtagandet som berör den överförda marken under den återstående åtagandeperioden. Om den som mottar arealen inte fortsätter att iakttäta åtagandet, förfaller åtagandet utan att den ersättning som redan har betalats ut återkrävs av den som överförde arealen. Den som erhåller ersättning kan överföra ett åtagande som avses i 2 kap. 9 § eller ett åtagande som avses i 2 kap. 7 § 1 mom. 5 punkten, om besittningen av hela gårdsbruksenheten samtidigt överförs till någon annan.

Ett åtagande får anpassas på det sätt som anges i artikel 70.7 i förordningen om strategiska planer för att beakta ändringar i den lagstiftning som gäller villkoren för ersättningen i fråga. Om den som erhåller ersättning inte godkänner anpassningen, förfaller åtagandet utan att ersättning som redan har betalats ut återkrävs.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om villkoren för ändring, överföring och anpassning av ett åtagande.

Se LF (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, LF (2023:33) om ersättning för djurens välbefinnande.

33 §. Överföring av en rätt enligt ersättningsbeslut för icke-produktiva investeringar

Den rätt till ersättning som följer av ett beslut om ersättning för icke-produktiva investeringar får över-

I 1 LL (2023:17) om finansiering av landsbygdsnäringar

föras till någon annan, om villkoren för beviljande av ersättning uppfylls och den som får överföringen uppfyller de förutsättningar som gäller ersättningsmottagare.

34 §. Situationer då åtaganden upphör att gälla

Ett åtagande som avses i 2 kap. 7 och 8 § förfaller om arealen eller antalet djur som omfattas av åtagandet inte längre uppfyller villkoren för den minimiareal eller villkoren för det minimiantal djur som krävs.

Ett åtagande kan frånträdas under pågående giltighetsperiod i situationer som innebär sådan force majeure eller sådana exceptionella omständigheter som avses i artikel 3 i den horisontella förordningen.

Landskapsregeringen kan meddela att stödmottagarens åtagande upphör att gälla om stödmottagaren har hemlighållit någon omständighet av väsentlig betydelse med avseende på åtagandet eller lämnat en väsentligen oriktig uppgift om en sådan omständighet, eller om stödmottagaren eller gårdsbruksenhetsens senare ägare, till vilken åtagandet har överförts, i väsentlig grad bryter mot åtagandet.

Om ett åtagande upphör att gälla kan den ersättning som betalats ut på basen av åtagandet återkrävas.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om förutsättningsarna för när åtaganden upphör att gälla.

Se LF (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.

35 §. Förvägran av ersättning

Ersättning enligt denna lag behöver inte beviljas och utbetalas och ett åtagande enligt 2 kap. 7 eller 8 §§ behöver inte godkännas, om förhållanden eller åtgärder, i syfte att få ersättning, har getts en sådan form som inte motsvarar sakens egentliga natur eller syfte.

Ersättning som har betalats ut på basis av ett åtagande ska återkrävas för hela åtagandeperioden, om de villkor enligt vilka ersättning beviljas inte alls har blivit uppfyllda under hela åtagandeperioden.

Ett nytt åtagande kan inte ingås, om den som erhåller ersättning under pågående åtagandeperiod har frånträtt ett motsvarande åtagande och det inte har gått två år sedan frånträddandet.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om förvägran och om uteslutande från ersättningssystemet.

Se LF (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.

6 kap. Ansökningsförfarande**36 §. Ansökan**

Ansökan om projektstöd, ansökan om åtagande samt ansökan om utbetalning av ersättning och projektstöd görs elektroniskt i en nättjänst som anvisas av landskapsregeringen. Vad som i denna lag föreskrivs om ansökan om stöd, ansökan om åtagande samt ansökan om utbetalning av ersättning och projektstöd gäller även anmälan som gäller dessa.

Sökanden ansvarar för ansökan som avses i 1 mom. och för att uppgifterna i den är fullständiga och felfria. Om en ansökan gäller en gårdsbruksenhet som innehas av flera än en fysisk eller juridisk person tillsammans, är alla innehavare av gårdsbruksenheten solidariskt ansvariga för ansökan och för att uppgifterna i den är fullständiga och felfria.

Landskapsregeringen får med avvikelse från 1 mom. besluta att en ansökan kan göras på något annat sätt än i det elektroniska systemet, om detta är nödvändigt i och med att verkställigheten av stödsystemet är brådskande eller antalet ansökningar som gäller ett enskilt stödsystem är litet eller av någon annan därmed jämförbar särskild orsak.

Landskapsregeringen kan besluta närmare om ansökans form, om uppgifter som ska fogas till ansökningar och anmälningar som avses i 1 mom. om andra utredningar om sökanden förutsätts lämna in, om tidsfrister för inlämnande av ansökningar, om en tidsfrist för att ändra uppgifter som ingår i en ansökan, om utredningar och bokföringshandlingar som visar att en åtgärd har genomförts samt huruvida utgifterna är faktiska, verifierbara, slutliga och skäligen samt andra utredningar.

Se LF (2023:68) om investeringsstöd och startstöd till jordbruket samt LF (2023:90) om företagsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter.

37 §. Bedömning av stödansökan av projektstöd

Ansökningar som uppfyller stödvillkoren bedöms på grundval av urvalskriterierna. Innan ansökningen inleds fastställer landskapsregeringen urvalskriterier för projekt efter att ha hört övervakningskommittén för strategiplanen.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om urvalskriterierna och om urvalsförfarandet.

38 §. Ansökan om stöd ur finansieringskvoten för en lokal aktionsgrupp

När stöd söks ur en lokal aktionsgrupps finansieringskvot tillämpas bestämmelserna i 6 kap. 36 § om att ansöka om stöd. Den behöriga lokala aktionsgruppen ska kontrollera att den ansökan som getts in till gruppen uppfyller formkraven för ansökan och yttra sig om huruvida det är ändamålsenligt att bevilja stöd med hänsyn till målen för den lokala strategin. Den lokala aktionsgruppen ger in stödansökan och sitt yttrande till landskapsregeringen. Landskapsregeringen kan avvika från den lokala aktionsgruppens yttrande där ansökan förordas endast om beviljande av stöd skulle strida mot Europeiska unionens lagstiftning eller nationell lagstiftning.

Landskapsregeringen kan utfärda närmare föreskrifter om hur ansökan ska ges till landskapsregeringen samt om behandlingen av ansökan.

39 §. Skyldighet att lämna uppgifter

En sökande ska till landskapsregeringen lämna tillräckliga uppgifter om förutsättningarna för beviljande och utbetalning av ersättning och stöd.

Sökanden ska utan dröjsmål skriftligen meddela landskapsregeringen, om ansökan är eller har blivit felaktig.

Sökanden är skyldig att utan dröjsmål skriftligen meddela landskapsregeringen om sådana förändringar i förhållandena som kan påverka ersättnings- eller stödbeloppet eller medföra att ersättningen eller stödet återkrävs eller att utbetalningen avbryts eller inställs.

Ett meddelande om force majeure och exceptionella omständigheter ska skriftligen jämte bevis lämnas till landskapsregeringen inom 15 arbetsdagar efter att det blev möjligt att lämna meddelandet. Den som erhåller ersättning eller stöd eller dess rättsinnehavare är anmälningsskyldig på det sätt som avses ovan.

40 §. Ändring eller återtagande av ansökan om åtagande eller ansökan om ersättning

En ansökan om åtagande eller en ansökan om ersättning kan på sökandes eget initiativ ändras eller återtas helt eller delvis i situationer som avses i artikel 7 i förordningen om ansökningssystem, om det inte av något särskilt skäl som hänför sig till stödsystemet eller verkställigheten av det är behövt att avgränsa ändringar och återtaganden. Ansökan ändras eller återtas i det system som avses i 36 § 1 mom., om det inte är fråga om en situation enligt 3 mom. i sistnämnda paragraf.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om ändring och återtagande av ansökan samt om avgränsningar som hänför sig till ändring och återtagande av ansökan inom de gränser som anges i Europeiska unionens lagstiftning.

Landskapsregeringen kan besluta om tidsfrister för ändring eller återtagande av ansökan och om på vilket sätt en ändring eller ett återtagande ska anmälas samt om de uppgifter som ska meddelas i samband med ändring och återtagande.

Se LF (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, LF (2023:34) om verkställighet av ersättningar för djurens välbefinnande och uppfödning av ursprungsraser.

41 §. Överföring av ansökan om ersättning

En ansökan om ersättning kan överföras på den nya innehavaren av en gårdsbruksenhet i samband med att besittningen av hela gårdsbruksenheten överförs. Gäller den ansökan som ska överföras miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion eller ersättning för djurens välbefinnande som baserar sig på ett åtagande är en förutsättning för att ansökan om ersättning ska kunna överföras att också åtagandet överförs i enlighet med 5 kap. 32 § 3 mom.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om förfarandet för överföring av en ansökan och om den sista möjliga tidpunkten för överföring av besittningen av hela gårdsbruksenheten.

Landskapsregeringen kan besluta om de uppgifter som ska ges när ansökan överförs, om formen för anmälan om överföring av ansökan och tidsfristen för att meddela landskapsregeringen.

Se LF (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.

42 §. Bevarande av handlingar

Sådana handlingar med anknytning till ansökan om och beviljande av projektstöd samt till villkoren för att få projektstöd och som inte lämnas in till landskapsregeringen ska bevaras i enlighet med vad landskapsregeringen fastställer i enlighet med de tidsgränser som anges i Europeiska unionens lagstiftning för respektive åtgärd.

Sådana handlingar med anknytning till ansökan om och beviljande av ersättning samt till villkoren för att få ersättning och som inte lämnas in till landskapsregeringen ska bevaras under ansökningsåret och de fyra följande kalenderåren. Är det fråga om åtaganden som avses i 2 kap. 7 och 8 §§, ska de ovan avsedda handlingarna bevaras i minst fyra år efter åtagandeperiodens utgång. Är det fråga om handlingar som hänför sig till villkorlighet, ska ovanstående handlingar bevaras under ansökningsåret och de två följande kalenderåren, om en längre tid för bevarande inte förutsatts i den nationella lagstiftning som villkoret grundar sig på.

Landskapsregeringen får besluta om tidsgränser för bevarandet av de i 1 mom. avsedda handlingarna.

7 kap. Handläggning av ansökan om ersättning eller projektstöd

43 §. Beslut om beviljande av projektstöd och ersättning

I ett stödbeslut om projektstöd anges beloppet av det beviljade stödet, de stödvillkor som föreskrivs i denna lag samt förutsättningar för betalning och återkrav av stöd. Beslutet ska innehålla de villkor och förutsättningar som anges i Europeiska unionens lagstiftning och som väsentligen och direkt inverkar på användningen och utbetalningen av stödet.

Beslut om ersättning och projektstöd som utarbetats med hjälp av automatisk databehandling och de handlingar som hänför sig till behandlingen av ärendet får undertecknas maskinellt.

44 §. Rättelse

Har sökanden fått ersättning eller stöd till ett mindre belopp än vad denne borde ha fått eller har ersättningen eller stödet utan grund avlagits helt och hållet, får myndigheten trots att beslutet vunnit laga kraft och utan särskild ansökan rätta sitt felaktiga beslut.

45 §. Ränta på ersättning

Om en rättelse som avses i 44 § leder till att sökanden beviljas ersättning eller stöd eller det beviljade ersättnings- eller stödbeloppet höjs eller om ersättning eller stöd som blivit obetalt på grund av ett misstag från myndighetens sida betalas till sökanden, ska på det ersättnings- eller stödbelopp som rättelsen avser eller på det obetalda ersättnings- eller stödbeloppet betalas en årlig dröjsmålsränta enligt 4 § 1 mom. i räntelagen (FFS 633/1982) räknat från den dag då det beslut som ska rättas fattades fram till den dag då rättelsebeslutet fattas. Ränta betalas emellertid inte, om behovet av rättelse har uppstått på grund av sökandens verksamhet.

Om sökande av ändring leder till att sökanden beviljas stöd eller att stödbeloppet höjs, kan på detta belopp betalas en årlig dröjsmålsränta enligt 4 § 1 mom.

11 LL (2023:17) om finansiering av landsbygdsnäringar

i räntelagen räknat från den dag då det överklagbara beslutet fattades fram till den dag då besvärmyndigheten fattar sitt beslut. Besvärmyndigheten beslutar om betalning av ränta.

8 kap. Genomförande av jordbruksrådgivningstjänster**46 §. Ersättning för jordbruksrådgivningstjänster**

Ersättning för jordbruksrådgivningstjänster kan beviljas för rådgivning som avses i artiklarna 15 och 78.3 i förordningen om strategiska planer.

Jordbruksrådgivningstjänster ges av rådgivare som godkänts av landskapsregeringen i enlighet med 47 §. Ersättningen betalas till rådgivaren eller, om rådgivaren är anställd hos någon, till rådgivarens arbetsgivare.

En rådgivare ska lämna in en förhandsanmälan om rådgivning till landskapsregeringen. Ett villkor för att ersättning betalas ut är att den som fått rådgivning har bestyrkt att rådgivningstjänsten har genomförts, att en tillräcklig utredning om rådgivningshändelsen och innehållet i den rådgivning som getts lämnas och att ersättningen söks inom en av landskapsregeringen fastställd tidsfrist.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om villkoren för ansökan, beviljande och utbetalning av ersättning, om den förhandsanmälan som avses i 3 mom., tidsfrist för ersättningsansökan, ersättningsbelopp, rådgivningens innehåll, finansieringen och grunderna för bestämmande av ersättningen.

Se LF (2023:43) om jordbruksrådgivningstjänster.

47 §. Förutsättningar för godkännande av rådgivare samt godkännande

En rådgivare ska ha tillräcklig sakkunskap med hänsyn till rådgivningsuppgiftens art och omfattning. Rådgivaren ska dessutom ha sådan utbildning på minst andra stadiet som är lämplig med tanke på det ämnesområde som rådgivningen gäller samt lämplig erfarenhet av rådgivning. Rådgivaren eller, om rådgivaren är i någon annans tjänst, rådgivarens arbetsgivare ska vara införd i det register över mervärdes-skattskyldiga som avses i 172 § i mervärdesskattelagen (FFS 1501/1993).

Rådgivarna godkänns med iakttagande av artikel 15 i förordningen om strategiska planer. Ett villkor för godkännande är att rådgivaren uppfyller de förutsättningar som anges i 1 mom. Rådgivarna godkänns för en viss tid, som löper ut när giltigheten för Finlands strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken för 2023–2027 upphör.

Rådgivaren ska upprätthålla och utveckla sådan yrkesskicklighet som jordbruksrådgivningstjänsterna kräver. Rådgivaren ska underrätta landskapsregeringen om sådana betydande förändringar i förhållandena som kan inverka på uppfyllandet av förutsättningarna för godkännande.

48 §. Återkallelse av godkännande

Landskapsregeringen kan återkalla godkännandet av en rådgivare, om rådgivaren inte uppfyller förutsättningarna för godkännande eller av någon annan

orsak inte kan anses vara lämplig för sin uppgift på grund av allvarliga eller upprepade fel eller försummelser i sitt förfarande. Innan ett godkännande återkallas ska landskapsregeringen ge rådgivaren en skriftlig anmärkning samt höra honom eller henne.

49 §. Utförande av rådgivningsuppgiften

Den som utför rådgivningsuppgifter handlar under tjänsteansvar. Den som utför rådgivningsuppgifter ska dessutom iaktta vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland och i offentlighetslagen för Åland. Vid ersättning av skador som uppkommit i samband med utförandet av rådgivningsuppgiften tillämpas skadeståndslagen.

9 kap. Administrativ kontroll och arealmonitorering av arealbaserade åtgärder för landsbygdens utveckling**50 §. Administrativ kontroll och korskontroller**

Vid en administrativ kontroll kontrolleras det att alla uppgifter i ansökan om ersättning som utgör förutsättningar för ansökningen har uppgetts och att de är korrekta. Administrativa kontroller kan, utöver den systematiska kontroll av alla ansökningar som gäller alla omständigheter som det är möjligt och ändamålsenligt att kontrollera genom administrativa kontroller, också riktas till någon del av stöd villkoren på basis av ett urval som landskapsregeringen har fastställt.

Resultatet av de korskontroller som görs av uppgifter i informationssystemen kan sändas till sökanden på elektronisk väg.

Om det vid en administrativ kontroll upptäcks ett fel i ansökningsuppgifterna, underrättas sökanden om felet på elektronisk väg och sökanden kan korrigera det upptäckta felet före en av landskapsregeringen utsatt tidpunkt. Fel kan dock korrigeras bara i det fallet att det är möjligt enligt artikel 7 i förordningen om ansökningssystem. Om en sökande inte vidtar avhjälpan åtgärder eller om den administrativa kontrollen utförs efter den tidpunkt som avses i detta moment, beaktas resultatet av den administrativa kontrollen när stödbeloppet bestäms eller påföljder påförs. Vid korskontroller som hänför sig till uppdateringar av bas-skiftesregistret till följd av nya flygfotografier är det dock inte möjligt att korrigera fel.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om administrativa kontroller och utförandet av dem samt om hur de inverkar på det stödbelopp som ska betalas ut.

Se LF (2023:34) om verkställighet av ersättningar för djurens välbefinnande och uppfödning av ursprungsraser samt LF (2023:55) om verkställighet av areal- och djurbaserade ersättningar.

51 §. Arealmonitorering

Arealmonitorering och fotografier som innehåller geografisk information och som enligt artikel 11 i förordningen om ansökningssystem kan jämföras med arealmonitorering används för att säkerställa att avkastnings- och resultatrapporteringen är korrekt i enlighet med artikel 70 i den horisontella förordningen. Landskapsregeringen utför arealmonitorering inom landskapets lagstiftningsbehörighet om inte uppgiften

med stöd av 32 § i självstyrelselagen genom överenskommelseförordning överförs på en riksstyrelsemyndighet.

När arealmonitorering och fotografier som innehåller geografisk information används ska det tillämpas ett förfarande som inte äventyrar en persons rättigheter eller skyddet för privatlivet eller något annat integritetsskydd, i enlighet med vad som föreskrivs i den allmänna dataskyddsförordningen och i landskapslagen (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen.

Om det som uppgetts i stödansökan inte motsvarar resultatet av arealmonitoreringen, sänds till sökanden en elektronisk utredningsbegäran och sökanden ges möjlighet att inom den tid som satts ut i utredningsbegäran vidta avhjälpande åtgärder eller lämna in tillräcklig utredning om att stöd villkoren har följts. Om en sökande inte vidtar avhjälpande åtgärder inom den tid som landskapsregeringen har satt ut, beaktas resultatet av arealmonitoreringen när stödbeloppet bestäms eller påföljder påförs. Avhjälpande åtgärder kan emellertid inte vidtas efter den tidpunkt som avses i artikel 7.1 a i förordningen om ansökningssystem.

Landskapsregeringen kan på administrativ väg bedöma inlämnade utredningar eller av särskilda skäl genomföra besök på plats för att säkerställa resultatet av arealmonitoreringen. Dessutom kan sökanden eller skiften väljas ut genom ett sampel med anknytning till arealmonitoreringen för uppföljning av vissa stödvillkor.

De observationer som gjorts vid den kvalitetsbedömning av arealmonitoreringen som avses i artikel 5 i förordningen om kvalitetsbedömning sänds elektroniskt till stödsökanden i en nättjänst och stödsökanden kan korrigera sin ansökan på det sätt som föreskrivs i artikel 7 i förordningen om ansökningssystem.

Landskapsregeringen kan inom landskapets lagstiftningsbehörighet genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om förfarandet vid arealmonitorering, det material som ska användas, klassificering av materialet, kontrollbesök i terrängen samt hur resultaten av arealmonitoreringen inverkar på andra stöd.

Landskapsregeringen kan besluta om tidsfrister och sättet att lämna in utredning samt om sättet att genomföra avhjälpande åtgärder och om metoderna i fråga om sådana åtgärder.

Se LF (2023:55) om verkställighet av areal- och djurbaserade ersättningar.

10 kap. Tillsyn

52 §. Kapitlets tillämpningsområde

Bestämmelserna i 53–56 §§ och i 60 § i detta kapitel tillämpas enbart på tillsyn av ersättningsärenden.

53 §. Tillsyn på plats

Vid tillsyn på plats kontrolleras att uppgifterna i sökandens ansökan om ersättning stämmer samt att de stödberättigandekriterier och till ersättningen anknytande basnivåer som hänför sig till den ersättning som är föremål för tillsyn har följts. Dessutom kontrolleras att de villkorlighetskrav som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet har uppfyllts.

LL (2023:17) om finansiering av landsbygdsnäringar

11

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om tillsynen av villkoren för erhållande av ersättning, om minimiantalet kontroller och urvalet, förfarandet vid tillsynen, kontrollen av djurantal, bestämmandet av de yttre och inre gränserna för bas- och jordbrukskiften, mätmetoden, mätsätten, mätnoggrannheten samt toleransen.

Se LF (2023:34) om verkställighet av ersättningar för djurens välbefinnande och uppfödning av ursprungsraser samt LF (2023:55) om verkställighet av areal- och djurbaserade ersättningar.

54 §. Utvidgad tillsyn

Om det i samband med den i denna lag avsedda tillsynen eller någon annan tillsyn upptäcks eller den myndighet som utför tillsynen får kännedom om ett fel eller en försummelse som gäller förutsättningarna för beviljande av ersättning enligt denna lag eller ett fel eller en försummelse som gäller villkorligheten, ska tillsynen utvidgas till tillsyn av ersättning enligt denna lag eller till tillsyn av villkorligheten.

Om myndigheten annars får kännedom om ett fel eller en försummelse som gäller förutsättningarna för beviljande av ersättning eller villkorligheten eller om myndigheten annars anser det vara behövligt, får myndigheten oberoende av resultatet av det urval som avses i Europeiska unionens lagstiftning utföra inspektion hos sökanden.

Kommer ett fel eller en försummelse till en myndighets kännedom i en i 1 eller 2 mom. avsedd situation och myndigheten inte har behörighet att utöva tillsyn över ersättning eller villkorlighet, ska den behöriga tillsynsmyndigheten underrättas om saken.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om utvidgad tillsyn.

Se LF (2023:34) om verkställighet av ersättningar för djurens välbefinnande och uppfödning av ursprungsraser samt LF (2023:55) om verkställighet av areal- och djurbaserade ersättningar.

55 §. Användning av nya tekniker vid tillsyn

Arealmonitorering som avses i 9 kap. 51 §, fotografier som innehåller grafisk information och obemannade luftfarkoster får användas vid tillsyn av villkoren för erhållande av ersättning och till ersättningen anknytande basnivåer. Arealmonitorering får även användas som i artikel 83 i den horisontella förordningen avsett kontrollsystem för villkorlighet. På arealmonitorering tillämpas vad som föreskrivs i 9 kap. 51 §.

När nya tekniker som avses i 1 mom. används vid tillsyn ska ett förfarande tillämpas som inte äventyrar en persons rättigheter, skydd för privatlivet eller något annat integritetsskydd i enlighet med vad som föreskrivs i den allmänna dataskyddsförordningen och i landskapslagen om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen. Om en obemannad luftfarkost används vid tillsynen har den myndighet som handlar under tjänsteansvar rätt att använda luftfarkosten vid tillsyn.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning inom landskapets lagstiftningsbehörighet utfärda

11 LL (2023:17) om finansiering av landsbygdsnäringar

närmare bestämmelser om arealmonitorering vid tillsyn, tillsyn över villkor som inte är föremål för arealmonitorering, användning av nya tekniker och det tekniska utförandet av arealmonitorering.

Se LF (2023:55) om verkställighet av areal- och djurbaserade ersättningar.

56 §. *Inspektion hos ersättningsökande eller ersättningsmottagare*

Den myndighet som utövar tillsynen har rätt att utföra inspektioner hos dem som ansöker om ersättning och hos dem som erhåller ersättning i syfte att kontrollera och utöva tillsyn över ersättning enligt denna lag och villkorlighetskrav.

Den myndighet som utövar tillsynen eller utför inspektionen har rätt att i den omfattning som tillsyns- eller inspektionsuppdraget kräver inspektera sökandens bokföring, jordbruks- och trädgårdsprodukter, djur, foder och livsmedel, produktionsförhållanden, produktionsbyggnader och produktionsanläggningar, förädlingsanläggningar, lager, anordningar, transportutrustning, odlingar, betesmarker, landskapselement och sådana områden utanför åker som ingår i åtaganden som avses i 2 kap. 7 § 1 mom. 3 och 4 punkten samt andra förutsättningar för beviljande och utbetalning av ersättning. Inspektion får dock inte utföras i lokaler som används för permanent boende.

Den myndighet som utövar tillsynen eller utför inspektionen har rätt att för utförandet av sina uppgifter ta upp ljud eller bild med iakttagande av ett förfarande som inte äventyrar en persons rättigheter eller skyddet för privatlivet eller något annat integritetsskydd, i enlighet med vad som föreskrivs i den allmänna dataskyddsförordningen och i landskapslagen om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen.

57 §. *Inspektion gällande projektstöd*

Tillsynsmyndigheten har rätt att förrätta inspektion hos stödtagare av projektstöd i syfte att tillsyna att förutsättningar och villkor för beviljande, utbetalning och användning av stöd iakttas.

Vid inspektion har tillsynsmyndigheten rätt att få tillträde till byggnader, lokaler och platser som är betydelsefulla med hänsyn till den åtgärd som stöds och användningen av stödet och granska dessa samt granska stödtagarens omständigheter, informationssystem och handlingar. Inspektion får dock inte utföras i lokaler som används för boende av permanent natur.

För att inspektionsuppdraget ska kunna skötas på ett lämpligt sätt kan en utomstående revisor befullmäktigas för inspektionen. Närmare bestämmelser om revisorer som anlitas som sakkunniga vid inspektioner finns i 59 §.

En inspektionsberättelse ska göras upp över inspektionen i enlighet med bestämmelserna i 34 § 2 mom. i förvaltningslagen för landskapet Åland.

Den som utför inspektionen har rätt att omhändertaga handlingarna och annat material som har samband med användningen av stödet, om detta krävs för att syftet med inspektionen ska uppnås. Handlingarna och annat material ska utan dröjsmål returneras när de inte längre behövs för inspektionen.

58 §. *Myndighetens rätt att få upplysningar*

Myndigheten som utövar tillsyn har rätt att få för tillsynen behövliga handlingar och uppgifter av sökanden eller dennes företrädare. Med handlingar avses även material som skapats eller lagrats med hjälp av automatisk databehandling eller på något annat sätt. De som ansöker om ersättning ska tillåta att det tas prover i den omfattning en inspektion förutsätter. Material och prover ska överlämnas utan ersättning.

Sökanden eller dennes företrädare ska på begäran av myndigheten lämna behövlig hjälp under tillsynen.

Stödtagare av projektstöd är skyldiga att till landskapsregeringen på begäran lämna utredningar och övervakningsuppgifter om hur den åtgärd som stöds framskrider samt vilka effekterna av den är.

Om stödtagaren av projektstöd är misstänkt vid en förundersökning eller står åtalad för ett brott och stödtagaren till tillsynsmyndigheten överlämnar uppgifter enligt 3 mom. eller 4 mom. om omständigheter som misstanken eller åtalet grundar sig på, får tillsynsmyndigheten inte utan stödtagarens samtycke överlämna uppgifterna till polis- eller åklagarmyndigheterna.

59 §. *Sakkunniga som anlitas vid inspektioner*

Vid en inspektion kan en revisor som avses i revisionslagen (FFS 1141/2015) anlitas, om ett behörigt utförande av inspektionen förutsätter det. En revisionsammanslutning ska utse en ansvarig revisor för inspektionen. Vid utförande av inspektionsuppdrag tillämpas förvaltningslagen för landskapet Åland och offentlighetslagen för Åland. På revisorer som utför inspektionsuppdrag tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar. På skador som orsakats i samband med utförande av inspektionsuppdrag tillämpas skadeståndslagen.

60 §. *Meddelande om tillsyn som gäller ersättning*

En sökande eller dennes företrädare kan, om detta inte inverkar på tillsynens syfte eller effekt, meddelas i förväg om tillsyn på plats:

- högst 48 timmar i förväg när det gäller djurövervakning på plats,
- högst 14 dygn i förväg när det gäller annan tillsyn på plats.

Sökanden ska i samband med meddelandet om tillsyn på plats eller senast i samband med själva tillsynen informeras om en luftfarkost används vid tillsynen.

61 §. *Förfarandet vid tillsynen*

Personer som utför tillsynsuppdrag ska ha ett tjänstekort eller en handling som landskapsregeringen utfärdar och som intygar rätten till insyn och tjänstekortet eller handlingen ska på begäran visas för sökanden eller dennes företrädare i samband med tillsynen.

Tillsynsmyndigheten har rätt att vid behov få handräckning vid fullgörandet av en inspektion så som föreskrivs i 9 kap. 1 § i polislagen (FFS 872/2011), tillämplig på Åland genom landskapslagen (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen.

Resultatet gällande tillsyn av ansökningar om ersättning, där de observationer som gjorts anges, ska tillställas sökanden. Informationen kan sändas till sökanden elektroniskt i den nättjänst som avses i 6 kap.

36 §. Sökanden ska ges tillfälle att foga sina kommentarer till tillsynsresultatet i nättjänsten.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om de omständigheter som ska framgå av tillsynsresultatet gällande ersättningsärenden.

Se LF (2023:34) om verkställighet av ersättningar för djurens välbefinnande och uppfödning av ursprungsraser samt LF (2023:55) om verkställighet av areal- och djurbaserade ersättningar.

11 kap. Sänkning av ersättning samt påföljder

62 §. Påföljder vid försenad ansökan om ersättning

Om en ansökan om ersättning som hör till det integrerade administrations- och kontrollsystem som avses i artikel 65 i den horisontella förordningen lämnas in försenad, sänks beloppet av den ersättning som ska beviljas med en procent för varje arbetsdag som ansökan är försenad. Förseningspåföljder tillämpas dock inte i situationer enligt artikel 3 i den horisontella förordningen. Ersättning beviljas inte, om ansökan är mer än sju kalenderdagar försenad.

63 §. Allmänna grunder för sänkning av ersättning

Ersättning beviljas inte och den ersättning som ska beviljas minskas, om en sökande inte uppfyller villkoren för att vara berättigad till ersättning eller om en sökande inte uppfyller förrutsättningarna för beviljande av ersättningen eller om sökanden inte fullgör andra skyldigheter som hänför sig till ersättningen. Ersättningen minskas också om Europeiska unionens lagstiftning kräver det.

Ersättning beviljas inte, om den som mottar ersättning helt eller delvis hindrar genomförandet av en inspektion, ett kontrollbesök, ett administrativt kontrollbesök eller tillsyn på plats som hänför sig till ersättningen. Om tillsyn som gäller villkorlighet hindras blir följden att sökandens ansökningar inom tillämpningsområdet för villkorlighet avslås.

64 §. Minskningar och påföljder i fråga om arealbaserade ersättningar

Om den areal för vilken arealbaserade ersättningar har sökts är större än den areal som har godkänts vid tillsyn på plats, vid administrativ kontroll, vid arealmonitorering eller genom någon annan metod, sänks den ersättning som ska beviljas enligt växtartsgrupp så att sänkningen ökar när den proportionella skillnaden mellan den ansökta och den godkända arealen blir större. Ersättningen kan sänkas, om inte all jordbruksmark som sökanden besitter har uppgetts i ansökan.

Har andra villkor för att få ersättning än de till arealen anknyttande villkor som avses i 1 mom. inte följts, ökar sänkningen av ersättningen utgående från försummelsens allvar, omfattning, varaktighet och upprepning. Är det fråga om en allvarlig försummelse av ett villkor för erhållande av ersättning, förvägras ersättningen för stödåtgärden när det gäller ansökningsåret och det följande året.

Om ersättning som betalas på basen av arealen minskas utgående från skillnaden mellan den ansökta arealen i sökandens ansökan om ersättning och skif-

LL (2023:17) om finansiering av landsbygdsnäringar

11

tets senaste digitaliserade areal, kan minskningen göras utan särskild utredning, om ersättningen till följd av arealskillnaden minskas utan påföljd.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om grunderna för sänkning av arealbaserade ersättningar, beräkningen av minskningar och påföljder, växtartsgrupperna, den påföljdsskala som ska tillämpas i fråga om arealerna samt minskningar och påföljder i fråga om villkoren för erhållande av ersättning.

Se LF (2023:55) om verkställighet av areal- och djurbaserade ersättningar.

65 §. Minskningar och påföljder i fråga om djurbaserade stöd

Om det vid en administrativ kontroll eller vid tillsyn på plats konstateras att en gårdsbruksenhet har färre ersättningsberättigande djur eller djurenheter än vad som sökanden har uppgett i sin ansökan, sänks den ersättning som ska beviljas enligt djurgrupp på basis av skillnaden mellan det ansökta och det vid tillsynen konstaterade djurantalet så att sänkningen ökar när den proportionella skillnaden mellan det ansökta och det konstaterade djurantalet blir större.

Har andra villkor för att erhålla ersättning än de till djurantalet anknyttande villkor som avses i 1 mom. inte följts, ökar sänkningen utgående från försummelsens allvar, omfattning, varaktighet och upprepning. Är det fråga om en allvarlig försummelse av ett villkor för erhållande av ersättning, förvägras ersättningen för stödåtgärden när det gäller ansökningsåret och det följande året.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om grunderna för minskning av djurbaserade ersättningar, beräkningen av minskningar och påföljder, djurgrupperna, den påföljdsskala som ska tillämpas i fråga om djurantalet samt minskningar och påföljder i fråga om stöd villkor.

Se LF (2023:34) om verkställighet av ersättningar för djurens välbefinnande och uppfödning av ursprungsraser.

66 §. Påföljder vid försummelse att iaktta villkorlighetskraven

Påföljder som föranleds av försummelse att iaktta villkorlighetskraven påförs i enlighet med artikel 85 i den horisontella förordningen och kapitel III i förordningen om kvalitetsbedömning.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om fastställande och beräkning av påföljder inom de gränser som anges i Europeiska unionens lagstiftning.

Se LF (2023:55) om verkställighet av areal- och djurbaserade ersättningar.

67 §. Förvägran av ersättning i situationer där djurhållningsförbud har meddelats

Om den som ansöker om ersättning eller erhåller ersättning eller en familjemedlem som bedriver företagsverksamhet tillsammans med denne har meddelats djurhållningsförbud enligt 60 § i djurskyddslagen (1998:95) för landskapet Åland, och djurhållningsförbudet helt eller delvis grundar sig på ett brott enligt 58, 59, 59a eller 59b § i djurskyddslagen, ska ersätt-

11 LL (2023:17) om finansiering av landsbygdsnäringar

ning som grundar sig på djurhållning inte beviljas eller betalas ut för den djurart som omfattas av förbudet för de ersättningsår eller de åtagandeår under vilka det brott eller den förseelse som ledde till djurhållningsförbudet begicks. I denna paragraf avses med familjemedlem jordbrukarens make, alltså äkta make eller personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden i enlighet med 7 § 3 mom. i inkomstskattelagen samt en person som lever varaktigt i jordbrukarens hushåll och som är släkt med jordbrukaren eller med jordbrukarens make i rakt upp eller nedstigande led eller som är make till en sådan person.

Om den som ansöker om ersättning eller erhåller ersättning eller en familjemedlem som bedriver företagsverksamhet tillsammans med denne har meddelats djurhållningsförbud ska ersättning som grundar sig på djurhållning inte beviljas eller betalas ut för den djurart som omfattas av förbudet för den tid då djurhållningsförbudet gäller och inte heller för tiden mellan gärningsåret och den tidpunkt då den laga-kraftvunna domen meddelades. Ersättning som redan har betalats ut ska återkrävas.

68 §. Ordningsföljd vid beräkning av minskningar av ersättning och påföljder

Påföljder i fråga om beloppet av ersättning som beviljas enligt denna lag ska beräknas i följande ordning:

- 1) minskningar och påföljder som föranleds av fel som gäller arealen eller djurantalet,
- 2) minskningar och påföljder som föranleds av försummelse att iaktta villkoren för erhållande av ersättning,
- 3) minskningar och påföljder som föranleds av att ansökan lämnats in försenad,
- 4) påföljder som föranleds av att jordbruksareal inte har anmälts och
- 5) påföljder som föranleds av att villkorlighetskrav har försummats.

Vid beräkning av minskningarnas och påföljdernas storlek beräknas påföljden utgående från det belopp som återstår efter en minskning som har gjorts med iakttagande av den ordningsföljd som anges i 1 mom.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om den exaktare ordningsföljden vid beräkning av påföljder.

Se LF (2023:55) om verkställighet av areal- och djurbaserade ersättningar.

69 §. Minskningar och påföljder gällande icke-produktiv investering

Om det vid ett administrativt kontrollbesök eller vid tillsyn på plats upptäcks att en icke-produktiv investering inte har genomförts i enlighet med landskapsregeringens ersättningsbeslut eller att ersättnings-sökanden har uppgett kostnader som inte berättigar till ersättning, betalas ersättning inte, eller minskas, varvid försummelsens allvar, omfattning, varaktighet och upprepning beaktas.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning gällande icke-produktiva investeringar utfärda närmare bestämmelser om grunderna för sänkning av ersättning och om beräkningen av minskningar och påföljder.

70 §. Undantag i fråga om påförande av påföljder

Påföljder påförs inte i situationer som avses i artikel 59.5 andra stycket a, b och c eller artikel 84.2 c i den horisontella förordningen eller i andra därmed jämförbara situationer.

Påföljder i fråga om ersättningar påförs inte heller, om sökanden med anledning av en uppmaning att avhjälpa situationen som avses i 9 kap. 50 eller 51 § har avhjälpt situationen till alla delar eller gett in tillräcklig utredning om att stödvillkoren har följts.

71 §. Annan tillämplig lagstiftning

I samband med minskningar och påföljder som beror på fel med anknytning till ersättning som helt eller delvis finansieras av Europeiska unionen och villkorlighet tillämpas dessutom vad som föreskrivs i rådets förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen samt budgetförordningen.

12 kap. Återbetalning, upphörande med utbetalning samt återkrav av ersättning och stöd

72 §. Återbetalning av ersättning och stöd, upphörande med utbetalning samt allmänna bestämmelser om återkrav av ersättning och stöd

En ersättnings- eller stödmottagare ska utan dröjsmål återbetala en ersättning eller ett stöd eller en del av det som denne fått felaktigt till för stort belopp eller uppenbart utan grund. Ersättnings- eller stödmottagaren ska betala tillbaka en ersättning eller ett stöd eller en del av det också när det inte kan användas på det sätt som krävs enligt ersättnings- eller stödbeslutet.

Utbetalning av ersättning eller stöd ska avbrytas och ersättningen eller stödet återkrävas om

- 1) förutsättningarna för beviljande eller utbetalning av ersättningen eller stödet inte har uppfyllts,
- 2) villkoren för erhållande av ersättningen eller stödet inte har följts,
- 3) den som mottar ersättning eller stöd har lämnat felaktig eller bristfällig information som i väsentlig grad har påverkat beviljandet eller utbetalningen av ersättningen eller stödet,
- 4) den som mottar ersättning eller stöd hindrar genomförandet av en inspektion,
- 5) Europeiska unionens lagstiftning om ersättning- eller stödet kräver det,
- 6) en mottagare av projektstöd har försatts i konkurs innan den tidsfrist som avses i 3 kap. 27 § löpt ut och det i stödtagarens verksamhet har begåtts ett sådant gäldenärsbrott som avses i 39 kap. i strafflagen (FFS 39/1889).

Om ersättning eller stöd har beviljats flera stödmottagare gemensamt, svarar alla mottagare solidariskt för betalningen av ersättningen eller stödet som återkrävs.

Ett ersättningsbelopp som uppgår till högst 100 euro exklusive räntor behöver inte återkrävas. Gällande återkrav av stöd kan landskapsregeringen genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om belopp under vilket stöd inte återkrävs.

Bestämmelser om återkrav av ersättning och stöd som helt eller delvis finansieras av Europeiska unionen och beräkning av det belopp som ska återkrävas finns dessutom i den horisontella förordningen, förordningen om ekonomisk förvaltning, rådets förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen och budgetförordningen.

73 §. Återkrav av stöd

Projektstöd som betalats ut felaktigt eller utan grund ska återkrävas, om stödmottagaren har överlåtit eller avslutat den verksamhet som är föremål för stödet eller objektet för den investering som stöds innan tidsfristen enligt 3 kap. 27 § har löpt ut.

74 §. Dröjsmålsränta på det belopp som återkrävs

På belopp som återkrävs ska det betalas en årlig dröjsmålsränta enligt 4 § 1 mom. i räntelagen. Räntan beräknas enligt den tid som börjar 60 dagar efter beslutet om återkrav och slutar när återbetalningen sker eller, om det belopp som återkrävs dras av från en post som ska utbetalas senare, när avdraget görs.

75 §. Avstående från återkrav

Man kan helt eller delvis avstå från att återkräva ersättning eller stöd som betalats ut felaktigt eller utan grund eller att ta ut den ränta som ska betalas på beloppet, om det som en helhet betraktat med hänsyn till ersättnings- eller stödmottagarens omständigheter och verksamhet skulle vara oskäligt att återkräva det fulla beloppet. Återkravet och indrivningen av ränta ska dock ske till fullt belopp, om Europeiska unionens lagstiftning om stöd som i sin helhet eller delvis finansieras av Europeiska unionen eller i sin helhet finansieras med nationella medel kräver det.

76 §. Förfaranden vid återkrav

I beslut om återkrav ska anges det belopp som återkrävs samt förfallodagen för betalningen av det.

Ett beslut om återkrav ska fattas utan obefogat dröjsmål efter det att landskapsregeringen har fått vetskap om grunden för återkravet och inom tio år från det att stödet eller ersättningen eller den sista posten av det har betalats.

Det belopp som ska återkrävas plus ränta kan tas ut genom att det dras av från ett annat stöd eller en annan ersättning enligt denna lag som ska betalas till samma ersättnings- eller stödmottagare.

Beslutet om återkrav kan verkställas genom utsökning efter det att beslutet har vunnit laga kraft. En återkravsfordran preskriberas fem år efter ingången av året efter det år då beslutet om återkrav vann laga kraft. På verkställande av beslutet tillämpas i övrigt lagen om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

13 kap. Särskilda bestämmelser

77 §. Myndighets rätt att få uppgifter

Landskapsregeringen har rätt att av den som erhåller ersättning få de utredningar och den uppföljningsinformation som avses i artikel 7 i förordningen om strategiska planer och bilaga I till den förordningen och som behövs för uppföljning av ersättningarna och för bedömning av effekten av dem.

Landskapsregeringen har rätt att utan hinder av bestämmelser om sekretess i offentlighetslagen för Åland till behörig riksmyndighet lämna sekretessbelagda uppgifter för vidarebefordran till berörd institution inom den Europeiska unionen, om det behövs för tillsynen och uppföljningen av att Europeiska unionens bestämmelser har iakttagits vid den Europeiska unionens medfinansiering.

Landskapsregeringen kan besluta om vilket innehåll utredningar och uppföljningsinformation i 1 mom. ska ha.

78 §. Beviljande av stöd för jordbruks- och företagsverksamhet under exceptionella förhållanden

I samband med mycket exceptionella omständigheter som på ett märkbart sätt plötsligt och oförutsebart orsakar betydande förändringar i jordbrukares eller företags verksamhetsmiljö och verksamhetsförutsättningar, kan livsdugliga verksamheter beviljas stöd för att stödja och anpassa verksamheten samt för att trygga likviditeten.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om stöd och om stödets användningsändamål i samband med sådana omständigheter som anges i 1 mom.

79 §. Tekniskt bistånd

Tekniskt bistånd enligt artikel 125 i förordningen om strategiska planer kan användas för åtgärder vid Ålands landskapsregering.

Landskapsregeringen fastställer en dispositionsplan för det tekniska biståndet.

80 §. Annan lagstiftning

Om inte annat särskilt föreskrivs i denna lag finns bestämmelser om

1) förfaranden i förvaltningsärenden i förvaltningslagen för landskapet Åland,

2) allmänna villkor för stöd i landskapslagen (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti,

3) bestämmelser om offentlighet och sekretess i myndighetshandlingar i offentlighetslagen för Åland.

Lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (FFS 13/2003) ska i tillämpliga delar tillämpas vid ärendehantering enligt denna lag.

81 §. Ändringssökande

En skriftlig begäran om rättelse av ett beslut kan ställas till landskapsregeringen inom 21 dagar efter det att beslutet har mottagits. Av ett rättelseyrkande ska framgå vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på.

Ett besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut med anledning av ett rättelseyrkande får anföras hos Ålands förvaltningsdomstol.

82 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2023.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2016:29) om finansiering av landsbygdsnäringar.

I 2 LF (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion m.m.

83 §. Övergångsbestämmelser

De förordningar som landskapsregeringen har utfärdat med stöd av landskapslagen (2016:29) om finansiering av landsbygdsnärningar fortsätter att gälla tills något annat föreskrivs.

På ansökningar och tillsynsuppgifter som är anhängiga före denna lag träder i kraft samt på ersättningar och stöd som beviljats före ikraftträdandet tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Beslut om godkännande av rådgivare utfärdade av landskapsregeringen fortsätter att gälla.

Se LF (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, LF (2016:43) om kontroller av ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar och LF (2016:44) om administration av miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och kompensationsersättning.

I 2 Landskapsförordning (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

I denna landskapsförordning finns bestämmelser om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning för naturliga eller andra områdesspecifika begränsningar, nedan kompensationsersättning, som avses i artikel 70 och 71 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115 om fastställande av regler om stöd för de strategiska planer som medlemsstaterna ska upprätta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitikens (strategiska GJP-planer) och som finansieras av Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) samt om upphävande av förordningarna (EU) nr 1305/2013 och (EU) nr 1307/2013, nedan *EU-förordningen om strategiska planer*, samt om genomförandet av dem.

Miljöersättningen, ersättningen för ekologisk produktion och kompensationsersättningen utgör en del av Finlands strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitikens 2023–2027 som godkänts av Europeiska kommissionen. Miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och kompensationsersättning kan beviljas och betalas under den tid som den strategiska planen är i kraft inom ramen för de medel som anvisats i landskapets budget.

2 §. Definitioner

I denna förordning avses med

1) *basskifte* ett sådant referensskifte som avses i artikel 2.2 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/1172 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 vad gäller det integrerade administrations- och kontrollsystemet inom den gemensamma jordbrukspolitikens samt till-

lämpningen och beräkningen av administrativa sanktioner för grundvillkor, nedan förordningen om kvalitetsbedömning,

2) *jordbruksskifte* ett skifte som avses i artikel 65.3 d i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitikens och om upphävande av förordning (EU) nr 1306/2013 och som utgör ett sådant område i åkerskiftesregistret som hör till en enhetlig jordbruksmark eller någon annan areal som till sin placering och stödberättigande maximiareal är avgränsad till ett enda basskifte och på vilket en växtart, en växsort eller en blandning av flera växtarter odlas eller som läggs i träda eller som används för särskilda ändamål i enlighet med de krav som ställs på jordbruksverksamhet eller andra arealer,

3) *jordbruksmark* areal som omfattar åker, permanenta grödor och permanent gräsmark enligt artikel 4.3 i EU-förordningen om strategiska planer,

4) *åker* areal som avses i artikel 4.3 a i EU-förordningen om strategiska planer,

5) *permanent grödor* areal som avses i artikel 4.3 b i EU-förordningen om strategiska planer,

6) *permanent gräsmark* areal som avses i artikel 4.3 c i EU-förordningen om strategiska planer,

7) *träda* en sådan areal som avses i 3 § 1 mom. 4 punkten statsrådets förordning om krav enligt Europeiska unionen och de nationella stöden till jordbrukare avseende god jordbrukshävd och goda miljöförhållande (FFS 1384/2022),

8) *torvåker* åker där halten av organiskt material i bearbetningsskiktet är minst 40 procent,

9) *väg* en trafikled av bestående karaktär som byggts för förbindelse eller som uppkommit på jordbruksmark till följd av trafik,

10) *vattendrag* ett vattendrag som avses i 3 § 1 mom. 30 punkten vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland,

11) *Natura 2000-område* ett område som avses i 4 kap. i landskapslagen (1998:82) om naturvård,

12) *minimnivå* de krav som avses i artikel 31.5 a och b samt artikel 70.3 a och b i EU-förordningen om strategiska planer och som ska iakttas,

13) *den strategiska planen* Finlands strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitikens för perioden 2023–2027 som avses i artikel 104.1 i EU-förordningen om strategiska planer,

14) *den årliga ansökan* den stödansökan som avses i artikel 3.1 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2022/1173 om regler för tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 vad gäller det integrerade administrations- och kontrollsystemet i den gemensamma jordbrukspolitikens, nedan förordningen om ansökningssystem,

15) *finansieringslagen* landskapslagen (2023:17) om finansiering av landsbygdsnärningar,

16) *EU-Förordningen om ekologisk produktion* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/848 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 834/2007,

17) *kontrollsystem för ekologisk produktion* kontrollsystem som avses i EU-förordningen om ekologisk produktion,

18) *lagen om växtskyddsmedel* den i riket gällande lagen om växtskyddsmedel, vilken är tillämplig i landskapet med stöd av landskapslagen (2012:41) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel samt

19) (2023/76) *lagen om gödselmedel* lagen om gödselmedel (FFS 711/2022) vilken är tillämplig i landskapet i enlighet med landskapslagen (2023:73) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om gödselmedel.

3 §. Jordbruksmark

Till den jordbruksmark som avses i 3 § 1 mom. 13 punkten finansieringslagen räknas sådan areal som enligt 4 § 1–4 mom. statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av vissa arealbase-erade jordbruksstöd (FFS 77/2023) anses höra till jordbruksmark och som uppfyller villkoren i 5 mom. i samma paragraf. Jordbruksmarkens markanvändningsslag bestäms enligt 5 § i nämnda statsrådsförordning. Arealerna som ingår i ett åtagande som avses i 7 § 1 mom. 3 och 4 punkten finansieringslagen är till sitt markanvändningsslag annat område.

4 §. Produktion av jordbruksprodukter på jordbruksmark till den del som produktionen gäller växtodling

Till den del som produktionen av jordbruksprodukter på jordbruksmark gäller växtodling ska produktionen ske i enlighet med 6 § statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av vissa arealbase-erade jordbruksstöd.

5 §. Krav på att hålla jordbruksmarken öppen

Jordbruksmarken ska hållas öppen på det sätt som föreskrivs i 7 § statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av vissa arealbase-erade jordbruksstöd.

6 §. Beräkning av minimiareal som berättigar till ersättning

Vid beräkningen av den minimiareal som berättigar till ersättning beaktas också minst 0,01 hektar stora arealer som i åkerskiftesregistret har fastställts både vad beträffar läget och areal, men för vilka ersättning inte betalas.

7 §. Ersättningsberättigande areal på jordbruksmark

Den jordbruksmark som år 2022 berättigade till miljöersättningen, ersättning för ekologisk produktion eller kompensationsersättning är ersättningsberättigande i fråga om de ersättningsformer som avses i artikel 69 punkterna a och b i EU-förordningen om strategiska planer. En areal som till sitt markanvändningsslag är naturbeten och ångar och som år 2022 endast berättigade till kompensationsersättning är berättigad endast till kompensationsersättning. Areal som till sitt markanvändningsslag är annat område är berättigad till kompensationsersättning om arealen år 2022 var till sitt markanvändningsslag naturbeten och ångar och arealen uppfyllde villkoren för jordbruksmark.

Den jordbruksmark som avses i 1 mom. förblir ersättningsberättigande även om på den tillfälligt inte bedrivs jordbruksverksamhet, om arealen fortfarande utgör jordbruksmark.

Den jordbruksmark som avses i 1 mom. förlorar sin rätt till ersättning, om

1) markanvändningsslaget för en areal som till sitt markanvändningsslag är naturbeten och ångar förändras till åker,

2) det vid arealmonitorering eller en kontroll konstateras att arealen inte längre är jordbruksmark.

Jordbruksmark som kommit i sökandens besittning genom en laga kraft vunnen ägoreglering kan beviljas rätt till ersättning enligt landskapsregeringens prövning och enligt anslagssituationen i landskapets budget.

Den ersättningsberättigande jordbruksmarken ska uppfylla kraven i 13 § 3 mom. statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av vissa arealbase-erade jordbruksstöd.

8 §. Fogande av areal som inte berättigar till ersättning till ett ersättningsberättigat basskifte

Till ett i 7 och 9 §§ avsett ersättningsberättigat basskifte som till sitt markanvändningsslag är åker kan med beaktande av anslagssituationen i landskapets budget i samband med uppdateringen av åkerskiftesregistret fogas sådan icke ersättningsberättigad areal som förbättrar basskiftets form och som uppstår då hinder som försvårar odlingsåtgärderna avlägsnas eller till följd av förändringar i basskiftets gränser.

Den i 1 mom. avsedda arealen ska

1) gränsa till ett basskifte som redan finns i åkerskiftesregistret och

2) vara till sin storlek högst 0,50 hektar och högst 5 procent av det basskifte som avses i 1 mom.

9 §. Överföring av rätten till ersättning

En aktiv jordbrukare som avses i 3 § 1 mom. 19 punkten finansieringslagen kan på den jordbruksmark som hon eller han har i sin ägo överföra rätten till ersättning mellan en i 7 § avsedd ersättningsberättigad areal till en icke ersättningsberättigad areal. Arealerna mellan vilka rätten till ersättning överförs ska vara av samma markanvändningsslag. Från en torvåker som omvandlas till någon annan användning får rätten till ersättning inte överföras till en areal som avses i 4 § statsrådets förordning om krav enligt Europeiska unionen och de nationella stöden till jordbrukare avseende god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden. En markägare kan överföra rätten till ersättning från jordbruksmark som hon eller han äger till en icke ersättningsberättigande areal på jordbruksmark som ägs av en ovan avsedd aktiv jordbrukare.

Rätten till ersättning får överföras endast från sådana ersättningsberättigade basskiften, på vilka det året före överföringen har funnits godkända jordbrukskiften. Överföring av ersättningsberättigandet gäller hela basskiftet. Ett basskifte från vilket rätten till ersättning överförs ska vara större eller lika stort som det basskifte till vilket rätten till ersättning överförs. Sammanlagt ska minst 0,2 hektar ersättningsberätti-

12 LF (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion m.m.

gad areal överförs. Överföringen av rätten till ersättning mellan basskiften ska genomföras samtidigt.

Det basskifte till vilket rätten till ersättning överförs ska vara odlingsbart på det sätt att grundförbättrings-åtgärder har vidtagits senast den 31 december 2022. Från ett basskifte som till sitt markanvändningsslag är naturbeten och ångar kan rätten till ersättning överförs endast till ett basskifte av samma markanvändningsslag.

På ansökningsförfarandet för överföring av rätten till ersättning tillämpas 6 kap. finansieringslagen.

10 §. Återställande av rätten till ersättning

Om jordbruksmark som tagits ur jordbruksanvändning och för vilken rätten till ersättning har avförts år 2023 eller senare återtas i jordbruksanvändning, kan arealen återfå sin rätt till ersättning. Den som ansöker om återställande av rätten till ersättning ska till ansökan på begäran lägga fram ett till platsen bundet fotografi av arealen som visar att arealen utgör jordbruksmark.

Rätten till ersättning kan inte återställas på en areal från vilken den tidigare har överförts i enlighet med 9 §. Om arealen inte är jordbruksmark, kan rätten till ersättning inte återställas.

11 §. Omräkning av antalet djur till djurenheter

Antalet djur ska omräknas till djurenheter med hjälp av koefficienterna i bilaga 1.

2 kap. Miljöersättning**Allmänna bestämmelser om miljöersättning****12 §. Åtagandeperiod**

Ett åtagande som avses i 7 § 1 mom. 1–4 punkterna finansieringslagen börjar den 1 maj det år då åtagandet ingås. Åtagandeåret och åtagandeperioden börjar den 1 maj och slutar den 30 april. Åtagandet förblir i kraft även om den som har ingått åtagandet inte ansöker om en årlig utbetalning av den ersättning som åtagandet berättigar till, om den årliga ansökan inte har lämnats in av orsaker som avses i 34 § 2 mom. finansieringslagen.

Ett åtagande som avses i 7 § 1 mom. 5 punkten finansieringslagen börjar den 1 januari, åtagandeåret och åtagandeperioden börjar den 1 januari och slutar den 31 december.

13 §. Kombination av åtaganden

En gårdsbruksenhet kan omfattas av ett eller flera åtaganden men åtagandena kan inte kombineras med varandra på samma areal. I ett gårdsomfattande miljöåtagande eller i ett åtagande om anläggning av gräsbevuxna skyddszoner kan inte ingå sådan areal som ingår i ett åtagande om ekologisk produktion som avses i 3 kap.

Gårdsomfattande miljöåtagande**14 §. Gårdsomfattande miljöåtagande**

Till det gårdsomfattande miljöåtagandet hör

- 1) en skriftlig odlings- och gödslingsplan enligt 15 §,
- 2) en klimat- och miljöplan enligt 16 §,
- 3) en årlig miljö- och klimatskolningsdag enligt 17 §,

4) markkartering enligt 18 §,

5) en omfattande jordanalys enligt 19 § samt

6) skiftesvisa anteckningar enligt 20 §.

Åtagandet ska omfatta all den areal som avses i 7 och 9 §§ och vars markanvändningsslag är åker och som den som har ingått åtagandet besitter, fränsett den areal som ingår i ett åtagande om ersättning för ekologisk produktion eller ett åtagande om anläggning av gräsbevuxna skyddszoner. Stödmottagaren ska på arealen som omfattas av åtgärden bedriva jordbruksverksamhet i enlighet med 5 § rikslagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbrukare (FFS 1332/2022).

Till åtagandet kan under åtagandeperioden fogas sådan ersättningsberättigad areal som har ingått i en annan stödmottagares gårdsomfattande miljöåtagande och areal som har ingått i ett åtagande om ekologisk produktion och som uppgetts i den årliga ansökan det föregående året. Till åtagandet kan också, till det maximibelopp som anslagits i landskapets budget, fogas sådan ersättningsberättigad areal som avses i 7 och 9 §§ samt i 10 § 1 mom.

Ur åtagandet får avföras ersättningsberättigad areal

1) om besittningen av arealen överförs till någon annan eller

2) om arealen som stödmottagaren har i sin besittning inte lägre är jordbruksmark eller

3) om stödmottagaren för över areal till sitt åtagande om ekologisk produktion på det sätt som avses i 41 § 1 mom. eller till ett åtagande om anläggning av gräsbevuxna skyddszoner som stödmottagaren ingår *och* om den areal som omfattas av åtagandet efter avförandet inte sjunker under den minimiareal som avses i 7 § 2 mom. finansieringslagen. Från åtagandet får inte avföras ersättningsberättigande areal som är i sökandens besittning.

Ett gårdsomfattande miljöåtagande kan under åtagandeperioden, utom i de situationer som avses i 34 § 2 mom. finansieringslagen frånträdas om stödmottagaren ingår ett åtagande om ekologisk produktion för hela den areal som har ingått i det gårdsomfattande miljöåtagandet.

Som ett krav på miniminivå för åtgärden ska vid användning av växtskyddsmedel iakttas de allmänna principerna för integrerat växtskydd enligt 4 § 1 mom. 7 punkten rikslagen om växtskyddsmedel, 6 § 2 mom. lagen om gödselmedel, 9 § statsrådets förordning om användning av gödselprodukter och naturgödsel som innehåller fosfor (FFS 64/2023), 9 § andra meningen Ålands landskapsregerings beslut (2016:41) om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket, och verksamhetskrav 7 i bilaga III till EU-förordningen om strategiska planer. (2023/76)

15 §. Odlings- och gödslingsplan

En skriftlig odlings- och gödslingsplan som omfattar gårdsbruksenhetens all den areal som avses i 14 § 2 och 3 mom. ska upprättas årligen före odlingsperioden inleds. I odlings- och gödslingsplanen ska anges vilka växtarter och vilken gödsling med avseende på gödselmängder och gödselslag som planeras på varje jordbruksskifte.

16 §. Klimat- och miljöplan

En gårdsomfattande klimat- och miljöplan ska utarbetas i enlighet med separata anvisningar. Klimat- och miljöplanen ska utarbetas efter det första åtagandeåret, men dock senast under det tredje åtagandeåret och i den ska kartläggas gårdsbruksenhets miljöutmaningar och utvecklingsmöjligheter i anslutning till vattenskyddet inom jordbruket, förbättrandet av markens bördighet, begränsningen av klimatförändringen, anpassningen till klimatförändringen, luftvården, energin och bevarandet och främjandet av jordbruksnaturens mångfald kartläggs.

17 §. Miljö- och klimatskolning

Den som har ingått ett gårdsomfattande miljöåtagande eller alternativt en annan person som är delaktig i verksamheten på en gårdsbruksenhet ska årligen, eller sammanlagt minst fem gånger under åtagandeperioden delta i en miljö- och klimatskolningsdag som anvisas av landskapsregeringen inom följande utbildningsmoduler om miljö-, klimat- eller mångfaldsutmaningar på gårdsbruksenheten

- 1) kolbindning i åkermark och markens bördighet,
- 2) minskning av växthusgasutsläppen och anpassning till klimatförändringen på gårdsbruksenheten,
- 3) främjande av jordbruksnaturens mångfald,
- 4) vattenskyddet på gårdsbruksenheten samt
- 5) metoder för integrerad bekämpning.

Den person som avses i 1 mom. kan delta i samma utbildning endast en gång.

18 §. Markkartering

All den areal som enligt 14 § 2 och 3 mom. ska omfattas av det gårdsomfattande miljöåtagandet ska markkarteras. Ett basskifte ska ha en gällande markkartering om basskiftet odlas med en skördeväxt eller om det på basskiftet annars får användas gödsel. För markkartering ska tas minst ett jordprov per basskifte. Är basskiftet större än fem hektar ska ett jordprov tas per varje påbörjat femtal hektar. Basskiften som är 0,5 hektar eller mindre behöver inte markkarteras. Vid linjeprovtagning räcker det med ett prov per varje påbörjat tiotal hektar. Varje jordprov ska bestå av minst sju delprover. Proverna ska vara jämnt fördelade över hela skiftet. Proverna ska tas från hela bearbetnings-skiktets djup.

Jordproverna ska analyseras för att bestämma jordarten, mullhalten, surheten, mängden utbytbar kalcium, kalium och magnesium samt mängden lättlöslig fosfor. Analysen ska utföras vid ett laboratorium som är specialiserat på jordanalyser. Fosforanalysen ska utföras på det sätt som är standard i Finland genom att provet extraheras med sur ammoniumasetatlösning och analyseras på grund av färgreaktion med spektrofotometer. Analyseras provet i ett laboratorium utanför Finland måste det framgå ur analysresultatet att denna metod har använts. Av analysresultaten ska framgå analysdatum eller det datum då provet har lämnats för analys. Proverna och provresultatet ska föras med basskiftets tiosiffriga signum.

En ny markkartering ska utföras när det har gått fem år sedan den föregående analysen. Vid linjeprovtagning ska prov tas vart tredje år. Stödmottagaren ska

ha tillgång till resultaten av de nya markkarteringarna före gödselmedel sprids följande gång. Den som ingår ett gårdsomfattande miljöåtagande och som inte omedelbart före åtagandet ingår har haft ett åtagande om balanserad användning av näringsämnen som avses i 8 § 1 mom. 1 punkten landskapsförordningen (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar ska ha markkarteringar som uppfyller villkoren i denna paragraf före utgången av det första åtagandeåret. Denna tidsfrist tillämpas även på skiften som kommer i sökandens besittning under åtagandeperioden.

Resultaten av markkarteringarna ska bevaras så att de finns tillgängliga på gårdsbruksenheten.

19 §. Omfattande jordanalys

För uppföljning av jordmånens egenskaper ska på minst tre olika basskiften minst en gång under åtagandeperioden, dock senast den 30 november 2027 utföras antingen

1) en omfattande jordanalys som inkluderar analyser av mängden totalt kol och organiskt material samt en undersökning som beskriver markens bördighet eller näringstillstånd, eller

2) analys av åkermarkens kvalitetsfaktorer med en markskanner som i realtid med hjälp av sensorer och i kombination med geografisk information mäter egenskaper i marken som påverkar växternas tillväxt och som producerar visuell information om variationen inom skiftet.

Basskiftena som analyseras ska vara minst 0,50 hektar stora och vara i sökandens besittning.

Provtagningen för den jordanalys som avses i 1 mom. 1 punkten ska utföras på samma sätt som vid markkartering enligt 18 §, men dock så att det av jordprovet går att utföra de behövliga analyserna. Analysen ska utföras vid ett laboratorium som är specialiserat på jordanalyser.

Den undersökning av markens bördighet eller näringstillstånd som avses i 1 mom. 1 punkten kan gälla markens mikrobiologiska aktivitet, katjonbyteskapacitet, vattenhållningskapacitet, lagrade näringsämnen, reservnäringsämnen eller spårämnen.

Resultaten av den analys som avses i 1 mom. 2 punkten kalibreras med hjälp av jordprover för det skifte som undersöks.

20 §. Skiftesvisa anteckningar

I de skiftesspecifika anteckningarna ska om alla ersättningsberättigade skiften som avses i 14 § 2 mom. föras in basskiftets grunduppgifter och uppgifter om de årliga odlingsåtgärderna samt de uppgifter som krävs för de skiftesvisa frivilliga komplementen som ingår i åtagandet. I de skiftesspecifika anteckningarna ska också föras in sådda växter, växtföljd, gödsling, kalkning, bearbetning, bevattning, dikning, konstaterade sjukdomar och skadegörare, använda växtskyddsmedel och växtskyddsmetoder samt andra motsvarande åtgärder som vidtas på skiftet och som hänför sig till odling och annan markanvändning.

De skiftesvisa anteckningarna ska bevaras så att de finns tillgängliga på gårdsbruksenheten.

Frivilliga skiftesvisa komplement till ett gårdsomfattande miljöåtagande

21 §. Skiftesvisa frivilliga komplement

Till ett gårdsomfattande miljöåtagande kan följande frivilliga komplement väljas:

- 1) Odling av markförbättrande växter och saneringsväxter.
- 2) Odling av fånggröda.
- 3) Alternativa växtskyddsmetoder i trädgårdsodling.
- 4) Främjande av cirkulär ekonomi.
- 5) Odling av dragväxter för bin.

Åtgärderna kan väljas årligen och de kan variera från år till år. De skiften på vilka åtgärden genomförs ska anges i den årliga ansökan.

22 §. Begränsningar i valet av skiftesvisa frivilliga komplement

Ett frivilligt komplement som avses i 21 § 1 punkten kan inte kombineras med ett frivilligt komplement som avses i 21 § 2, 3 eller 5 punkten och kan inte väljas för en areal som omfattas av ett miljösystem som avses i 13 § 1 mom. 2–4 punkten rikslagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbrukare (FFS 1332/2022).

Ett frivilligt komplement som avses i 21 § 2 punkten kan inte kombineras med ett frivilligt komplement som avses i 21 § 1 eller 5 punkten och kan inte väljas för en areal som omfattas av ett miljösystem som avses i 13 § 1 mom. 2–4 punkten rikslagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbrukare.

Ett frivilligt komplement som avses i 21 § 4 punkten kan inte väljas för en areal som omfattas av ett miljösystem som avses i 13 § 1 mom. 2 eller 3 punkten rikslagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbrukare.

Ett frivilligt komplement som avses i 21 § 5 punkten kan inte kombineras med ett frivilligt komplement som avses i 21 § 1, 2 eller 3 punkten och kan inte väljas för en areal som omfattas av ett miljösystem som avses i 13 § 1 mom. 2–4 punkterna rikslagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbrukare.

23 §. Odling av markförbättrande växter och saneringsväxter

Odling av markförbättrande växter och saneringsväxter kan genomföras endast på sådana skiften som föregående år har odlats med en ettårig produktionsgröda. Som markförbättrande växter kan odlas oljerättika, bearbetningsrättika, lusern, luddvicker, fodervicker, vitsenap, sötväppling, cikoria, honungsfacelia, solros, blek taggborre, växtbestånd av kumin under det första året eller blandningar av dessa. År 2023 kan också humleblomster godkännas som en markförbättrande växt. Markförbättrande växter får inte odlas som bottengröda till en gröda vars skörd bärgas, efter produktionsväxten som fånggröda eller tillsammans med produktionsgrödan. Som saneringsgrödor kan odlas oljerättika, bearbetningsrättika, vitsenap, tagetes eller blandningar av dessa. Som bearbetningsrättika betraktas också bearbetningsrådisa. (2023/56)

Markförbättrande växter och saneringsväxter får gödslas. Den markförbättrande växten eller saneringsväxten ska sås på våren och den får vändas in i jorden tidigas två månader efter sådd. Växtbeståndet får slås eller krossas under växtperioden och växtmassan får utnyttjas.

Markförbättrande växter och saneringsväxter som avses i 1 mom. ska odlas på minst 0,50 hektar för att ersättning ska beviljas.

Som ett krav på miniminivå för åtgärden ska iakttas 6 § statsrådets förordning om krav enligt Europeiska unionen och de nationella stöden till jordbrukare avseende god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden.

24 §. Odling av fånggröda

Odling av fånggröda kan genomföras på sådana skiften på vilka det växer en ettårig jordbruksväxt eller en ettårig trädgårdsväxt, dock inte en vallväxt.

Fånggrödan ska sås antingen som bottengröda i huvudgrödan eller efter att huvudgröda är skördad. En fånggröda som odlas som bottengröda kan sås antingen i samband med sådden av huvudgrödan eller senast på spannmålens broddstadium. Fånggrödan kan även sås före skörden. Fånggrödan ska dock sås senast den 15 augusti. Sådden ska ske så att växtligheten täcker hela jordbruksskiftet.

Som fånggröda kan odlas italienskt rajgräs eller ett annat vallgräs, klöver eller en annan vallbaljväxt. Som fånggröda kan också odlas en blandning av flera växtarter av vars vikt högst tio procent kan bestå av andra blommande ettåriga växter. Fånggrödan får inte bestå av enbart kvävefixerande växter. Honungsfacelia, oljerättika eller bearbetningsrättika kan odlas som fånggröda om det på skiftet odlas en ettårig trädgårdsväxt eller tidig potatis. Spannmål kan odlas som fånggröda endast på sådana skiften på vilka det under samma år har odlats tidig potatis eller tidiga grönsaker.

En sådan fånggröda som sås efter att huvudgrödan har skördats får inte gödslas. Gödslingen av en fånggröda som odlas som bottengröda ska ske i enlighet med den odlade huvudgrödan.

Fånggrödan får avslutas med växtskyddsmedel tidigast den 15 september. Växtligheten får bearbetas tidigast den 1 oktober. Om det på skiftet sås en höstsådd gröda vars skörd bärgas är det är tillåtet att avsluta fånggrödan och bearbeta skiftet tidigare. Fånggrödan ska dock finnas på skiftet i minst sex veckor.

Fånggröda ska odlas på minst 1,00 hektar för att ersättning ska beviljas.

25 §. Alternativa växtskyddsmetoder i trädgårdsodling

Som alternativa växtskyddsmetoder i trädgårdsodling ska genomföras minst en sådan biologisk eller mekanisk bekämpningsmetod som avses i bilaga 2. Bekämpningsmetoden ska vara sådan att den minskar den risk som användningen av växtskyddsmedel medför för miljön och för människors hälsa. Av följande bekämpningsmetoder ska minst en väljas

- 1) användning av mikrobiologiska växtskyddsmedel som sprids mekaniskt för bekämpning av växtsjukdomar eller skadegörare,

2) organisk eller biologiskt nedbrytbar marktäckning under växtperioden på skiften med ettåriga växter,

3) insektsnät,

4) användning av mikrobiologiska växtskyddsmedel som sprids med pollinerande insekter för bekämpning av växtsjukdomar,

5) användning av makroorganismprodukter vid bekämpning av växtskadegörare eller

6) organisk eller biologiskt nedbrytbar marktäckning eller gräs som klipps under växtperioden på skiften med fleråriga växter.

För ett jordbruksskifte kan endast en bekämpningsmetod väljas per gång och den valda metoden ska genomföras på hela jordbruksskiftet.

I början av växtperioden men senast den 31 maj ska en förhandsplan för de alternativa växtskyddsmetoderna utarbetas för varje skifte och växt. Av planen ska framgå vilken alternativ växtskyddsmetod som ska användas för respektive växtart och skifte samt en beskrivning av vilka hjälpmedel som kommer att användas på skiftet för att följa upp behovet av den alternativa växtskyddsmetoden och hur den lyckas. I förhandsplanen ska det anges i vilka situationer den alternativa växtskyddsmetoden kan kompletteras med andra metoder. Användningen av andra metoder ska alltid basera sig på en tillräckligt lång uppföljning av den alternativa metodens effekt och på ett konstaterat behov av komplettering vilka ska framgå ur de skiftesvisa anteckningarna som avses i 20 §.

Om den metod som valts baserar sig på användning av mikrobiologiska preparat eller makroorganismer ska de preparat eller bekämpningsorganismer som behövs för genomförande av metoden anskaffas inför varje år då åtgärden genomförs. Om användning av bin för spridning av preparatet ingår i den valda metoden ska det på området finnas minst två bikupor per hektar under odlingsväxtens blomningsperiod. I bikuporna ska det finnas en lämplig spridare för växtskyddsmedlet samt separata in- och utgångar för bina. Har användning av insektsnät valts som metod, ska sådana nät avsedda för insektsbekämpning användas som täcker hela det område där åtgärden genomförs.

Om marktäckning har valts som metod ska raderna på ett skifte som odlas med ettåriga trädgårdsväxter och raderna eller radmellanrummen på ett skifte som odlas med fleråriga trädgårdsväxter täckas med tillräcklig täckning under hela växtperioden i enlighet med bestämmelserna i 6 och 7 mom. Växtskyddsmedel får inte användas för bekämpning av ogräs på de skiften på vilka marktäckning genomförs.

På ett skifte som odlas med ettåriga trädgårdsväxter ska markytan i raderna täckas med halm, flis, gräs-klipp, biologiskt nedbrytbar film, täckpapper eller annat organiskt material. Radmellanrummen ska antingen besås med gräs som sedan klipps eller täckas med någon annan organisk marktäckning som inte är skadligt för jordmånen, marktäckningen mellan ra-

dena kan också bestå av en blomsterrensa som slås efter blomningen. Ett skifte som odlas med fleråriga trädgårdsväxter kan täckas helt och hållet eller så kan endast raderna eller radmellanrummen täckas.

Kravet på marktäckning som avses i 6 och 7 mom. ska uppfyllas senast den 30 juni. För växter som kräver en förgröda samt för sallatsväxter, kinakål, blomkål och broccoli ska kravet på marktäckning uppfyllas senast den 31 juli. Grästäckning som klipps ska vara täckande senast vid tidpunkten för skörd. Täckmaterialet i de täckta raderna eller täckmaterialet i radmellanrummen ska täcka minst 90 procent av den markyta som ska täckas. Gräset i radmellanrummen ska hållas kort genom att det klipps tillräckligt ofta under växtperioden. Marktäckningen ska bevaras fram till skörd.

Uppgifter om uppföljningen av växtligheten och skadegörarna samt den utförda bekämpning ska föras in i de skiftesvisa anteckningarna som avses i 20 §. Kvitton över anskaffning av preparat eller entreprenadarbete ska kunna uppvisas vid behov.

Alternativa växtskyddsmetoder ska genomföras på minst 1,00 hektar för att ersättning ska beviljas.

Som ett krav på miniminivå för åtgärden ska iakttagas verksamhetskrav 7 i bilaga III till EU-förordningen om strategiska planer och 7 §, 12 § 2 mom., 14 § 1–4 mom. och 17 § 1 mom. rikslagen om växtskyddsmedel samt de allmänna principerna för integrerat växtskydd enligt 4 § 1 mom. 7 punkten rikslagen om växtskyddsmedel.

26 §. Främjande av cirkulär ekonomi

En stödmottagare som har valt det frivilliga skiftesvisa komplementet som avses i 21 § 1 mom. 4 punkten ska sprida flytgödsel, urin, vätskefraktion som separerats från flytgödsel eller flytande organiska gödsel med placering eller nedmyllade utrustning eller att tillföra skiftet organiskt material som har en torrsusthalt på minst 20 procent.

Flytgödsel och motsvarande ämnen som enligt 1 mom. ska spridas med en placering eller nedmyllande utrustning ska spridas med en utrustning som placerar ämnet i marken genom att skära en skåra i markens yta dit ämnet rinner ner eller sprutas in, eller med en myllningsutrustning som är kopplad till enheten som sprider ut ämnet. Flytgödsel och motsvarande ämnen som sprids i växande gröda ska spridas med slangspridare som placerar ämnet ner i växtligheten. Minimimängden som ska spridas per hektar är 15 kubikmeter. En förteckning över godtagbara flytande organiska gödsel som avses i 1 mom. finns i bilaga 3. Flytgödsel och motsvarande ämnen som enligt 1 mom. ska spridas genom placering eller nermyllning kan härstamma från stödmottagarens egen gårdsbruksenhet eller någon annanstans ifrån.

De organiska materialen som avses i 1 mom. är

- 1) organiska gödselmedel,
- 2) organiska jordförbättringsmedel,
- 3) blandningar av organiska gödselmedel och jordförbättringsmedel,
- 4) fast gödsel eller komposterad gödsel som skaffats från en annan gård för nyttbruk samt
- 5) torr fraktion som separerats från stallgödsel.

12 LF (2023:32) om miljösättning, ersättning för ekologisk produktion m.m.

Minimimängden som ska spridas av stallgödsel, torra fraktioner eller de godtagbara ämnen som avses i bilaga 4 är tio kubikmeter per hektar. Minimimängden som ska spridas av ämnen med högt näringsinnehåll och vars fosforhalt är minst tre kilogram per kubikmeter är minst fem kubikmeter per hektar. Miljösättning beviljas inte för fast gödsel som sprids som organiskt ämne, om det kommer från stödmottagarens egen gårdsbruksenhet. Stödmottagaren får inte samtidigt både leverera och ta emot organiskt material, med undantag för sådant organiskt material som har bearbetats i en biogasanläggning.

5 mom. upphävt (2023/56).

Stödmottagaren ska med hjälp av ett överlåtelseavtal, ett kvitto eller en fraktsedel kunna påvisa näringsinnehållet samt produkten, leverantören och mängden i fråga om sådant material som kommer någon annanstans ifrån än från den egna gårdsbruksenheten. De använda ämnena och mängderna som har spridits ska antecknas i de skiftesvisa anteckningarna.

Åtgärden ska genomföras på minst 1,00 hektar för att ersättning ska beviljas.

Som ett krav på miniminivå för åtgärden ska iakttas 6 § 2 mom. i lagen om gödselmedel och 6 § 1–4 mom., 6 mom. och 8 mom. 1–4 meningens samt 7 § Ålands landskapsregerings beslut om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket. Som ett krav på miniminivån ingår dessutom att materialet som sprids väljs utgående från spridningsplatsen så att den högsta tillåtna mängden som avses i 6 § 5 mom. och 7 mom. Ålands landskapsregerings beslut om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket och i landskapsförordningen (2023:75) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om användning av gödselprodukter och naturgödsel som innehåller fosfor inte överskrids med de minimimängder som enligt 2 och 4 mom. måste spridas per hektar. (2023/76)

27 §. *Odling av dragväxter för bin*

Stödmottagaren ska åta sig att odla dragväxter för bin. Som dragväxter ska i renbestånd användas honungsfacelia, humleblomster, malva, stockros, solros, blåklint och rödklint. Inhemska arter ska användas i första hand om en tillräcklig mängd utsäde finns tillhands.

Växtligheten får inte förstöras innan blomningen är avslutad.

Insatsen ska genomföras på minst 1,00 hektar för att ersättning ska beviljas.

Som ett krav på miniminivå för åtgärden ska iakttas verksamhetskrav 7 i bilaga III till EU-förordningen om strategiska planer samt 7 §, 12 § 2 mom., 14 § 1–4 mom. och 17 § 1 mom. lagen om växtskyddsmedel. (2023/76)

Övriga åtaganden

28 §. *Anläggning av gräsbevuxna skyddszoner*

En skyddszon kan anläggas i områden där landskapsregeringen i en översiktsplan har konstaterat att det finns behov av att anlägga skyddszoner som en vattenförbättrande åtgärd. Skyddszonen ska anläggas

längs vattendrag på åkermark och kan omfatta också permanent gräsmark om skiftets markanvändningslag är åker. Ett skifte anses ligga vid ett vattendrag, om dess avstånd från vattendraget är högst 10 meter.

En skyddszon kan inte anläggas på

1) en i 4 § 1 mom. statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt villkorligheten avsedd torvmarksareal,

2) en i 5 § statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt villkorligheten avsedd annan areal än en torvmarksareal,

3) en i 15 § statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt villkorligheten avsedd areal med permanent gräsmark på Natura 2000-områden,

Skyddszonen ska vara minst tre meter bred. Landskapsregeringen fastställer bredden på varje enskild skyddszon. Landskapsregeringen ska härvid beakta åtminstone åkerens lutning, närheten till vattenområdet och arrendering. Om en åker i sin helhet ligger inom ett område på 50 meter från ett vattendrag, kan hela basskiftet utgöra skyddszon.

En flerårig gräsväxtlighet ska anläggas på skyddszonen under det första åtagandeåret. Växtbeståndet får anläggas med färdiga utsädesblandningar av vall- och gräsväxter. För att garantera att växtligheten etablerar sig väl tillåts gödsling i samband med anläggningen, dock inte närmare än fem meter från vattendraget. Om det på området redan finns en godtagbar växtlighet som anlagts tidigare behöver växtligheten inte anläggas på nytt. Anläggs växtbeståndet i skyddssäd ska anläggningen ske redan under den föregående växtperioden. Skyddszonen ska under hela åtagandeperioden vara täckt av en flerårig gräsväxtlighet. Efter sädens får skyddszonen inte bearbetas eller gödulas eller behandlas med kemiska växtskyddsmedel, utom vid eventuell förekomst av sådana växtskadegörare som enligt gällande lagstiftning måste bekämpas. Arealen får dock bearbetas om växtligheten måste förnyas i situationer som avses i 5 mom.

Växtligheten på skyddszonen ska, med beaktande av de vilda fåglarnas och däggdjurens levnadsförhållanden slås årligen inom den tidsfrist som avses i 5 § och det slagna gräset ska köras bort och omhändertats på vederbörligt sätt så att syftet med vattenskyddet inte äventyras. Växtmassan får inte medföra olägenhet för miljön, och den får inte föras till skogen eller till impediment. Det slagna gräset får utnyttjas som foder till husdjur. Husdjur får beta på skyddszonen förutsatt att växtligheten på skyddsremsan inte förstörs eller markytan trampas sönder. På skyddszonen får ingen tillskottsutfodring av djuren ske.

Skyddszonen måste bevaras som jordbruksmark. Skyddszonens växtbestånd ska förnyas om växtbeståndets förmåga att producera växtmassa och binda erosionsmaterial och näringsämnen försvagas betydligt eller om det på skiftet i mer än i en ringa omfattning etablerar sig en växtlighet som är kännetecknande för annan mark än åkermark. Ny gräsväxtlighet ska anläggas genast när förhållandena medger det. Växtbestånd som upprätthålls på skyddszonen

får under åren innehålla fler arter än vid anläggandet. Om växtligheten på skyddszonen skadas eller förstörs under vintern, till följd av bekämpning av flyghavre eller av någon annan motsvarande orsak, ska den skadade arealen besås med ny gräsväxtlighet så snart förhållandena medger det. Uppgifter om åtgärder vid anläggande och skötsel av skyddszonen, om förstörd växtlighet, om bekämpning av flyghavre eller andra ogräs och om anläggande av nytt växtbestånd ska dokumenteras.

Åtgärder av kortvarig art som förbättrar vattenushållningen får vidtas på skyddszonen. Undantag från villkoren som gäller skyddszoner får göras, om det är fråga om genomförande av vattenskyddsåtgärder i ett vattendrag som gränsar till skyddszonen.

Till åtagandet kan inte läggas till ny areal under åtagandeperioden, utom i de fall som nämns i 8 §. Ur åtagandet kan inte avföras areal under åtagandeperioden.

Som ett krav på miniminivå för åtgärden ska iaktas 4 kap. 8 § och 5 kap. 2 § vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland, 5 § vattenförordningen (2010:93) för landskapet Åland, 5 § landskapslagen 2008:124) om miljöskydd, 7 § statsrådets förordning om krav enligt Europeiska unionen och de nationella stöden till jordbrukare avseende god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden samt verksamhetskraven 3 och 4 i bilaga III till EU-förordningen om strategiska planer. (2023/76)

29 §. Naturbetesskötsel

I ett åtagande om naturbetesskötsel kan ingå naturbeten på kulturmark, ångar, strandängar och hagmark. Åtagandet kan inte omfatta sådana beten som är permanent gräsmark.

Naturbeten som i sin helhet består av trädbevuxna områden kan berättiga till ersättning endast om trädbeståndet består av olika träslag av både löv- och barrträd i varierande ålder och trädbeståndet inte är dominerande och om det mellan de trädbevuxna delarna förekommer öppna ljusare partier där det växer gräs- eller ängsväxter eller om det är fråga om en björkhage. Åtagandet kan inte omfatta för följande områden:

1) Ekonomiskog eller annan sådan produktiv skogsmark som i första hand används för bedrivande av skogsbruk. Med sådana områden avses områden som i sin helhet är trädbevuxna och vars trädbestånd är ensidigt och i jämn ålder och vars fåltskikt består i huvudsak av ris, så som blåbärsris, lingonris och ljung, eller mossor samt andra trädbevuxna områden som i sin helhet domineras av trädbeståndet även om det i fåltskicket förekommer gräs och örter.

2) Områden som i sin helhet är trädbevuxna och vars virkesförråd överstiger 70 kubikmeter tall och gran eller 100 kubikmeter lövträd, hamlade äldre björkar och askar samt ek medräknas inte.

3) Områden där skogsförnyelse genom avverkning i fröträds- eller skärmställning eller plantering efter kalavverkning har påbörjats.

4) Områden som i sin helhet består av plantbestånd eller ungskog vars plantantal per stamantal kan anses bilda ett godtagbart plantbestånd enligt 5 § landskaps-

förordningen (1998:86) om skogsvård eller för andra motsvarande avverkade områden.

5) Sådana naturbeten som domineras av tvinmark, impediment eller bergsområden.

6) Områden som vuxit igen med sly eller med unga granar eller tallar i tätt bestånd.

I åtagandet kan inte heller ingå odlade gräsmattor, tomtområden och områden som används som gårdsplan, skötta park- eller rekreationsområden, rastgårdar, permanenta vägar, vidsträckt sammanhängande kala berg, myrmark eller platser på vilka djuren utfodras med tillskottsfordon och där markytan eller växtligheten förstörs av detta. I ett åtagande kan heller inte ingå områden som erhåller antingen EU-stöd eller stöd inom ramen för ett nationellt stödsystem för iståndsättande åtgärder eller fortlöpande skötselåtgärder.

Om betet tillhör en skärgårdskommun kan betena bestå av en mosaikartad naturtyp med inslag av berg-hällar, strandpartier, buskmark och mager lågproduktiv naturskogsartad barrbland- eller hållmarkstallskog, som inte har påverkats av skogsskötselåtgärder och som enligt tradition har varit betad.

Betena som omfattas av åtagandet ska skötas med betande husdjur under hela åtagandeperioden. I motiverade fall, så som vid parasitangrepp kan ett bete lämnas obetat under ett år. Betestrycket ska motsvara foderproduktionen och -tillväxten på betet. Området får inte växa igen med sly och buskar. Kompletterande skötselåtgärder så som röjning, slätter och putsning ska utföras om igenväxning börjar förekomma. Djuren ska beta på betet senast den 15 augusti. Gräsväxtligheten på betet ska vara väl avbetat minst en gång före den 30 september.

Djurtätheten på ska vara minst 0,4 djurenheter per hektar. Djurtätheten beräknas genom att dividera det totala antalet djurenheter av antalet betande djur med den totala betesarealen som ingår i sökandens åtagande eller åtaganden om naturbetesskötsel. Som betesdjur kan godkännas nötkreatur över två år, nötkreatur mellan sex månader och två år, nötkreatur under sex månader, får och getter över ett år, lamm och killingar över två månader och hästdjur över sex månader.

På naturbeten som omfattas av åtagandet får inte handelsgödsel eller kemiska växtskyddsmedel användas, betena får heller inte bearbetas, planteras eller besås. Bekämpning av främmande arter så som jätteloka kan undantagsvis med landskapsregeringens särskilda tillstånd bekämpas med kemiska växtskyddsmedel.

Åtagandet ska omfatta en på förhand definierad betesareal men arealen som insatsen genomförs på kan variera från år till år. Ersättning beviljas dock endast för de beten som under stödåret har betats i enlighet med stöd villkoren.

Tidpunkten för betesgången, antalet betande djur och de utförda skötselåtgärderna ska antecknas i beteskort.

Ur åtagandet får avföras ersättningsberättigad areal om besittningen av arealen överförs till någon annan eller om areal förs över till ett åtagande om riktade skötselåtgärder på naturbeten och om den areal som omfattas av åtagandet efter avförandet inte sjunker

12 LF (2023:32) om miljösättning, ersättning för ekologisk produktion m.m.

under den minimiareal som avses i 7 § 3 mom. finansieringslagen. Till åtagandet kan inte läggas till ny areal under åtagandeperioden, förutom om arealen överförs från en annan odlares motsvarande åtagande eller åtagande om riktade skötselåtgärder på naturbeten.

Ett åtagande om naturbetesskötsel kan under åtagandeperioden, utom i de situationer som avses i 34 § 2 mom. finansieringslagen frånträdas om stödmottagaren ingår ett åtagande om riktade skötselåtgärder på naturbeten för hela den areal som har ingått i åtagandet om naturbetesskötsel.

Som ett krav på miniminivå för åtgärden ska iakttas verksamhetskraven 3 och 4 i bilaga III till EU-förordningen om strategiska planer. De naturbeten som finns utanför dessa områden ska skötas så att ingen sådan naturskada som avses i 2a § landskapslagen (1998:82) om naturvård uppstår. (2023/76)

30 §. Riktade skötselåtgärder på naturbeten

Ersättning för riktade skötselåtgärder på naturbeten kan beviljas för kulturmarksbeten och för naturbeten på strandängar, ängar och hagmark. Åtagandet kan inte omfatta sådana beten som är permanent gräsmark. Områden som ingår i åtagandet ska ha klara förutsättningar för att genom skötselåtgärderna framgångsrikt främja artrikedomen i jordbruksmiljön eller landskapet. Åtagandet kan inte omfatta sådana områden som i första hand används för skogsbruk enligt definitionen i 29 § 2 mom. 1–5 punkten eller naturreservat.

För varje enskilt bete som ingår i stödmottagarens åtagande ska en individuell skötselplan göras upp av jordbrukaren och en sakkunnig rådgivare i samarbete. Förlänger stödmottagaren sitt åtagande efter den inledande perioden om fem år i en situation som avses i 7 § 5 mom. finansieringslagen ska planen uppdateras. I skötselplanen ska de åtgärder som stödmottagaren måste genomföra under åtagandeperioden definieras. Skötselåtgärderna ska minst omfatta en årlig betning med betande husdjur men vid behov ska även slätter och bärgning av slätterrester, underhållsröjning av träd och buskar inklusive bärgning av röjningsrester, avlägsnande av främmande arter, lövtäkt och andra motsvarande åtgärder utföras. På området får inte sådan avverkning av trädbestånd utföras som inte ingår i den röjning som främjar den biologiska mångfalden och landskapet enligt skötselplanen.

Skötselplanen ska göras utgående från betets karaktär, artsammansättning och behov av skötsel. Planen ska omfatta minst

- 1) en karta på vilken åtagandets areal är markerad,
- 2) en allmän beskrivning av området och en uppskattning av projektets inverkan på miljön och landskapet,
- 3) lämplig betestidpunkt på betet,
- 4) betesintensitet,
- 5) typ av betesdjur,
- 6) fällindelning,
- 7) i vilken omfattning och vid vilken tidpunkt röjning och slätter behövs samt bortförel av röjnings- och slätterrester samt
- 8) en redogörelse för de åtgärder för vilkas genomförande det redan betalas något annat stöd eller nå-

gon annan ersättning i enlighet med ett av Europeiska unionen finansierat eller nationellt stödssystem.

Planen ska bifogas till ansökan om åtagande.

Stödmottagaren ska sköta området som omfattas av åtagandet i enlighet med den av landskapsregeringen godkända skötselplanen. Åtgärderna ska påbörjas under det första åtagandeåret på varje skifte som ingår i åtagandet, om inte den godkända planen förutsätter något annat.

I ett åtagande kan inte ingå områden som redan erhåller antingen EU-stöd eller stöd inom ramen för ett nationellt stödssystem för motsvarande åtgärder.

Betena ska betas med ett lämpligt och för artsammansättningen anpassat betestryck så att området varken blir över- eller underbetat. Tillskottsutfodring får ske endast under högst två veckor i början och under högst två veckor i slutet av betesperioden. Betet ska dessutom avskiljas med stängsel från gödslade betesvallar på åkermark för att ett för området lämpligt betestryck ska åstadkommas och för att en negativ gödslingseffekt från gödslade betesvallar på åkermark ska undvikas. På det område som omfattas av åtagandet får inte handelsgödsel eller kemiska växtskyddsmedel användas och det får heller inte bearbetas, planteras eller besås. Bekämpning av främmande arter såsom jätteloka kan undantagsvis med landskapsregeringens särskilda tillstånd bekämpas med kemiska växtskyddsmedel.

Uppgifter om antalet betande djur, tidpunkt för betesgång och betesperiodens längd, utförda skötselåtgärder samt tidpunkt ska antecknas i en skötseldagbok.

Till åtagandet kan inte läggas till ny areal under åtagandeperioden och ur åtagandet kan inte avföras areal under åtagandeperioden.

Som ett krav på miniminivå för åtgärden ska iakttas verksamhetskraven 3 och 4 i bilaga III till EU-förordningen om strategiska planer. De naturbeten som finns utanför dessa områden ska skötas så att ingen sådan naturskada som avses i 2a § landskapslagen (1998:82) om naturvård uppstår. (2023/76)

31 §. Uppfödning av ursprungsraser

Ett åtagande om uppfödning av ursprungsraser kan omfatta renrasiga ålandsfår, får av finsk lantras samt nötkreatur av östfinsk, västfinsk och nordfinsk boskap. Ett djur av en ursprungsras är renrasigt om det är infört i huvudavdelningen för respektive djurras stambok i enlighet med 6 § lagen om djuravelsverksamhet (FFS 319/2014). Jordbrukaren ska under hela åtagandeperioden hålla renrasiga djur av den djurart som åtagandet gäller. Antalet djur i åtagandet kan minska under åtagandeperioden. En anmälan om de djur som ska avföras från åtagandet ska lämnas skriftligen till Ålands landskapsregering inom 14 kalenderdagar från det att de avfördes. Ersättning betalas för de djur som ingår i åtagandet och som har varit i jordbrukarens besittning under hela åtagandeperioden eller för djur som har ersatt ett annat djur. Djur som omfattas av ett åtagande kan under åtagandeperioden ersättas med djur av motsvarande ras som jordbrukaren har i sin besittning vid tidpunkten för ersättandet.

Djuret ska ersättas inom 14 kalenderdagar från det att det djur som ska ersättas har avlägsnats från sökandens besittning eller har dött. Det ersättande djuret ska uppfylla villkoren för erhållande av ersättning från och med tidpunkten för ersättandet.

För att godkännas till åtagandet ska djuren ha ett intyg av vilket härstamningen framgår. Intyget får utfärdas av en i 3 § lagen om djuravelsverksamhet avsedd sammanslutning som godkänts som stambokförare.

De nötkreatur och får som omfattas av ett åtagande om uppfödning av ursprungsraser ska ha producerat en renrasig avkomma minst en gång under de två år som föregår tidpunkten då djuret införs i åtagandet. Som produktion av avkomma anses att djuret har fött en levande eller en död avkomma. Dräktighet genom eller donation av embryo anses inte vara produktion av en renrasig avkomma.

För de får som ingår i åtagandet ska det finnas en uppdaterad avelsplan för aveln av renrasiga djur på gården. Avelsplanen ska innehålla

- 1) målen för aveln av djurmaterialet på gården,
- 2) hur de renrasiga fåren som omfattas av åtagandet beaktas vid aveln,
- 3) en plan över de betäcknings- och insemineringsgrupper där en bage av samma ras används samt
- 4) beaktande av graden av släktskap hos den avkomma som föds.

För att ett nötkreatur ska kunna ingå i åtagandet ska dess inavelsgrad understiga 6,25 procent. Vid beräkningen av graden av släktskap ska sex föräldragenerationer användas. En i 2 mom. avsedd sammanslutning som godkänts som stambokförare tillhandahåller beräkningen av inavelsgraden. Beräkningen ska fogas till ansökan om åtagande.

Ersättning kan beviljas för ett djur som har identifierats och registrerats i enlighet med vad som föreskrivs i

1) artikel 102 samt del IV avdelning I kapitel 2 avsnitt 1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag"),

2) artiklarna 22 och 23, del III avdelning I kapitel I och 2 samt avdelning II kapitel 1 och 2 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/2035 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller bestämmelser om anläggningar som håller landlevande djur och kläckeri samt om spårbarhet för vissa hållna landlevande djur och kläckägg och

3) artiklarna 3, 13 och 14 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/520 om fastställande av tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller spårbarhet för vissa hållna landlevande djur, samt i lagen om registrering och identifiering av djur (FFS 1069/2021) och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den lagen.

Djuren ska finnas på den anmälda djurhållningsplatsen. Aktören på djurhållningsplatsen ska iaktta skyldigheten att föra och bevara journaler enligt ar-

tikel 102 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag").

8 mom. upphävt (2023:129).

Som ett krav på miniminivå för åtgärden ska bestämmelserna i 5 § 1 mom. och 6 § 1 mom. djurskyddslagen (1998:95) för landskapet Åland samt 3 § 1 mom. första och andra meningen, 2 mom. och 3 mom., 5 §. 1 mom., 2 mom. första och tredje meningen, 3 mom., 5 mom. första, andra och tredje meningen, 6 mom. första meningen, 6 § 2 mom., 7 § 6 mom., 8 § 3 mom. första meningen och 21 § 1 mom. tredje och fjärde meningen djurskyddsförordningen (1998:96) iakttas.

32 §. Företrädesordning vid ingående av åtaganden om uppfödning av ursprungsraser

Om det anslag som finns att tillgå för uppfödning av ursprungsraser överskrids med det antal djurenheter som ingår i åtagandena ges de sökanden företräde som det föregående året har haft ett motsvarande åtagande om uppfödning av ursprungsraser. Ett nytt åtagande kan ingås för högst samma djurantal, djurart och djur-raser som ingick i åtagandet för det föregående året.

Betalning av miljöersättning

33 §. Betalning av miljöersättning

På basen av ett gårdsomfattande miljöåtagande som avses i 7 § 1 mom. 1 punkten finansieringslagen kan miljöersättning betalas för den ersättningsberättigade areal som ingår i åtagandet och som uppges i den årliga ansökan på det sätt som landskapsregeringen bestämmer, och som är i sökandens besittning senast den 15 juni under året i fråga. Ersättningen kan betalas för sådan jordbruksmark var markanvändningsslag är åker och som används för odling av åker- och trädgårdsväxter. Sökanden kan i sin årliga ansökan uppge att utbetalning av ersättning inte söks för en viss åkerareal, om den minimiareal som avses i 7 § 2 mom. finansieringslagen uppfylls trots detta.

Ersättning betalas inte för

- 1) trädgårdsland,
- 2) trädor,
- 3) arealer med energiväxter med vedstam,
- 4) arealer med sådan hampa som inte berättigar till grundläggande inkomststöd som Europeiska unionen finansierar fullt ut eller
- 5) arealer som berörs av ett miljösystem som avses i 13 § 1 mom. 2–4 punkten rikslagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbrukare.

Ersättning för de skiftesvisa komplementen som avses i 21 § betalas för den ersättningsberättigade areal på vilken åtgärden genomförs.

Ersättning för det skiftesvisa komplementet som avses i 24 § betalas för högst 30 procent av den totala ersättningsberättigade arealen på gårdsbruksenheten. Om det årliga arealmålet som ställts upp i den strategiska planen överskrids eller underskrids kan den maximala arealen som ersättning kan betalas för på en gårdsbruksenhet ändras till följande åtagandear. Om

LF (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion m.m.

sökanden uppfyller kravet på växtföljd enligt 10 § statsrådets förordning om krav enligt Europeiska unionen och de nationella stöden till jordbrukare avseende god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden med en mellangröda som sås efter den gröda vars skörd har bärgats, kan för samma areal inte betalas miljöersättning för det skiftesvisa komplementet som avses i 24 §.

Ersättning för det skiftesvisa komplementet som avses i 26 § kan inte betalas om det på grund av kraven som ingår i villkorlighet inte är möjligt att på det sätt som åtgärden förutsätter bearbeta in i jorden det organiska material som sprids.

På basen av ett åtagande som avses i 29 § betalas ersättning för den areal som omfattas av åtagandet och som betas under åtagandeåret. På basen av ett åtagande som avses i 28 och 30 §§ betalas ersättning för den areal som omfattas av åtagandet. Om förfarandet för återställandet av permanent gräsmark måste tas i bruk kan ingen ersättning längre betalas för sådana skyddszoner som avses i 28 § och som har anlagts på permanent gräsmark. Ersättning för uppfödning av ursprungsraser betalas i enlighet med djurantalet i åtagandet omräknat till djurenheter.

34 §. Ersättningsbelopp

Till en stödmottagare som uppfyller stöd villkoren betalas i miljöersättning följande eurobelopp.

åtgärd	euro/ha
gårdsomfattande miljöåtagande	
- åkerväxter	45
- trädgårdsväxter och kummin	113
odling av markförbättrande växter och saneringsväxter	223
odling av fånggröda	109
alternativa växtskyddsmetoder i trädgårdsodling	500
främjande av cirkulär ekonomi	75
odling av dragväxter för bin	275
anläggning av gräsbevuxna skyddszoner	353
naturbetesskötsel	235
riktade skötselåtgärder på naturbeten	645
	euro/de
uppfödning av ursprungsraser	
- ålandsfår	350
- finska lantrasfår	300
- nötdjur av öst-, väst och nordfinska rasen	683

3 kap. Ersättning för ekologisk produktion

35 §. Åtagandeperiod

Ett åtagande som avses i 8 § 1 mom. finansieringslagen börjar den 1 maj det år då åtagandet ingås. Åtagandeåret och åtagandeperioden börjar den 1 maj och slutar den 30 april. Åtagandet förblir i kraft även om den som har ingått åtagandet inte ansöker om en årlig

utbetalning av den ersättning som åtagandet berättigar till, om den årliga ansökan inte har lämnats in av orsaker som avses i 34 § 2 mom. finansieringslagen.

36 §. Villkor för ingående av ett åtagande om ekologisk produktion

Stödmottagaren ska ha tillräckliga kunskaper i ekologiska produktionsmetoder. En stödmottagare som inte under åren 2014–2022 har haft ett åtagande om ekologisk produktion som avses i 48 § landskapsförordningen (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar och som på grund därav deltagit i kurser i ekologiska produktionsmetoder som sammanlagt har omfattat minst fyra dagar ska ha genomgått en minst fyra dagar lång grundkurs i ekologiska produktionsmetoder innan åtagandet ingås. Är det fråga om jordbruk som bedrivs i form av en sammanslutning ska den som ansvarar för gårdsbruksenhetens skötsel uppfylla utbildningskravet. Utbildningskravet ska uppfyllas senast 30 april det år då åtagandet ingås. En sökande som inte under åren 2014–2022 har haft ett åtagande om ekologisk produktion som avses ovan ska till landskapsregeringen lämna ett intyg över att utbildningskravet uppfylls senast när den årliga ansökan ska lämnas in.

En stödmottagare som inte redan är anmäld till kontrollsystemet om ekologisk produktion ska anmäla sig till kontrollsystemet senast den 30 april det år då åtagandet ingås. Stödmottagaren ska under hela åtagandeperioden vara ansluten till kontrollsystemet och finnas i det register som avses i 6 § landskapslagen (1995:52) om ekologisk produktion. Utesluts sökanden från kontrollsystemet och från registret förfaller åtagandet.

37 §. Åtagande om ekologisk produktion

Stödmottagaren ska följa de produktionsvillkor som anges i EU-förordningen om ekologisk produktion och i de kompletterande författningarna.

Stödmottagaren ska under åtagandeperioden delta i en kursdag om ekologiska produktionsmetoder. Har stödmottagaren också ett åtagande om ekologisk husdjursproduktion ska stödmottagaren också delta i en kursdag om ekologisk husdjursproduktion.

Ett åtagande om ekologisk produktion kan inte omfatta sådan mark som ingår i ett gårdsomfattande miljöåtagande som avses i 14 § eller i ett åtagande om anläggning av gräsbevuxna skyddszoner som avses i 28 §.

Som ett krav på miniminivå för åtgärden ska iakttas 6 § statsrådets förordning om krav enligt Europeiska unionen och de nationella stöden till jordbrukare avseende god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden, 6 § 2 mom. lagen om gödselmedel, 9 § i statsrådets förordning om användning av gödselprodukter och naturgödsel som innehåller fosfor, 5, 6, 7 och 9 §§ Ålands landskapsregerings beslut om begränsning av utsläpp i vatten av nitrat från jordbruk och verksamhetskrav 7 i bilaga III till EU-förordningen om strategiska planer. Vid användning av växtskyddsmedel ska

de allmänna principerna för integrerat växtskydd enligt rikslagen om växtskyddsmedel iakttas. (2023/76)

38 §. Val av frivilliga skiftesvisa komplement

En stödmottagare som har ingått ett åtagande om ekologisk produktion kan genomföra sådana frivilliga skiftesvisa komplement som avses i 21 §. Stödmottagaren kan dock som bekämpningsmetod välja endast den metod som avses i 25 § 6 punkten. De frivilliga skiftesvisa komplementen kan väljas årligen med beaktande av begränsningarna i 22 §.

39 §. Begränsningar i valet av andra åtgärder

Sökanden får inte för sådana skiften som omfattas av ett åtagande om ekologisk produktion välja den åtgärd i miljösystemet som avses i 13 § 1 mom. 3 punkten rikslagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbrukare.

40 §. Areal

I ett åtagande kan ingå endast ersättningsberättigande skiften vars markanvändningsslag är åker.

Arealen som omfattas av åtagandet ska vara godkänd i kontrollsystemet för ekologisk produktion från början av åtagandeperioden eller från och med den tidpunkt som avses i 41 § och vidare under hela åtagandeperioden. Areal som läggs om till ekologisk produktion i ett senare skede kan inte tas med i åtagandet. En stödmottagare som bedriver ekologisk produktion på endast en del av sin gårdsbruksenhet kan bedriva konventionell odling och ekologisk odling parallellt endast under de förutsättningar som anges i EU-förordningen om ekologisk produktion.

Arealen som omfattas av åtagandet ska odlas enligt ekologiska produktionsmetoder och på de skiften som ingår i åtagandet ska stödmottagaren tillämpa en ändamålsenlig växtföljd i enlighet med de ekologiska produktionsregler som fastställs i EU-förordningen om ekologisk produktion och de kompletterande författningarna, med undantag av den areal som odlas med permanenta grödor eller jordgubbar. Sådana skiften som odlas med andra grödor än permanenta grödor eller jordgubbar och på vilka en ändamålsenlig växtföljd inte kan iakttas kan inte ingå i åtagandet. På sådan areal som något år tillfälligt inte kan odlas måste ändå minst de villkor som fastställts i EU-förordningen om ekologisk produktion följas och skiftet måste omfattas av den årliga produktionskontrollen även om ingen ersättning beviljas för skiftet.

Stödmottagaren ska på arealen som omfattas av åtgärden bedriva jordbruksverksamhet i enlighet med 5 § rikslagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbrukare.

Ett skifte som är i gemensamt bruk kan ingå i åtagandet endast om samtliga jordbrukare som odlar skiftet bedriver ekologisk produktion på skiftet.

41 §. Fogande av areal till ett åtagande om ekologisk produktion

Till ett åtagande om ekologisk produktion får med beaktande av anslagssituationen i landskapets budget fogas sådan ersättningsberättigad areal som avses i 7, 9 och 10 §§. På arealen som fogats till åtagandet under

åtagandeperioden ska villkoren för ekologisk produktion iakttas från början av odlingssäsongen det år då arealen fogas till åtagandet.

Till ett åtagande om ekologisk produktion kan fogas sådan areal som har ingått i en annan jordbrukares åtagande om ekologisk produktion och som denna har uppgett i den årliga ansökan det föregående året. Två jordbrukare som vardera har ingått ett åtagande om ekologisk produktion kan under åtagandeperioden sinsemellan byta areal som omfattas av åtagandena.

42 §. Avförande av areal ur ett åtagande om ekologisk produktion

Ur åtagandet om ekologisk produktion får avföras areal

1) om besittningen av arealen eller dess rätt till ersättning överförs till någon annan eller

2) om stödmottagaren i enlighet med 9 § för över rätten till ersättning till ett annat icke ersättningsberättigande skifte i sin besittning som ansluts till åtagandet och om den areal som ingår i åtagandet efter att areal avförts inte sjunker under den minimiareal som avses i 8 § 2 mom. finansieringslagen. Areal som inte längre är jordbruksmark men som ändå är kvar i sökandens besittning måste avföras från åtagandet. Tar stödmottagaren areal ur åtagandet och fortsätter att odla den konventionellt återkrävs ersättningen som beviljats för ekologisk produktion.

43 §. Betalning av ersättning för ekologisk växtproduktion

Ersättning för ekologisk växtproduktion kan betalas för den ersättningsberättigade arealen som ingår i sökandens åtagande om ekologisk produktion och som odlas på det sätt som avses i 40 §. Arealen ska uppges i den årliga ansökan om utbetalning på det sätt som landskapsregeringen årligen beslutar och vara i sökandens besittning senast den 15 juni under året i fråga.

Ersättning kan beviljas för avsalugrödor och för foderväxter. Därutöver kan ersättning beviljas för grön gödselvall. Grön gödselvallarna ska ingå i gårdens normala växtföljd och kan inte placeras i växtföljden efter en vall, en markförbättrande växt eller saneringsväxt som avses i 23 § eller efter en naturvårdsvall eller mångfaldsväxter som avses i 13 § 2 och 4 punkten rikslagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbrukare. Under åtagandeperioden får grön gödselvall odlas på samma skifte under högst två år. En grön gödselvall får inte gödulas.

Till en sökande som har valt åtgärden som avses i 26 § punkten kan ersättning betalas endast för sådana organiska gödselväxter som är tillåtna i ekologisk produktion.

Har sökanden anslutit sig till produktionskontrollen samma år som åtagandet ingås betalas ersättning först när sökandens gårdsbruksenhet har godkänts i den produktionskontroll som avses i 36 §.

44 §. Åtagande om ekologisk husdjursproduktion

Ett åtagande om ekologisk husdjursproduktion kan omfatta nötdjur, får, getter, svin och fjäderfän som sökanden eller sökandens familjemedlemmar innehar. Husdjuren som ingår i åtagandet ska omfattas av

I 2 LF (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion m.m.

kontrollsystemet för ekologisk produktion från början av åtagandeperioden. På gårdsbruksenheten kan det finnas också konventionell djurproduktion om djuren är av en annan djurart än de som ingår i åtagandet om ekologisk produktion och skötseln av dem har ordnats i produktionsenheter i enlighet med EU-förordningen om ekologisk produktion.

Som ett krav på miniminivå för åtgärden ska iaktas 5 § 1 mom. och 6 § 1 mom. djurskyddslagen (1998:95) för landskapet Åland samt 3 § 1–3 mom., 5 § 2 mom. tredje meningen och 5 mom. andra meningen, 6 § 2 mom., 8 § 3 mom. första meningen, 12 § 2 mom. 4 mom. och 6 mom. andra meningen, 10 § 10 mom. och 21 § 1 mom. tredje och fjärde meningen djurskyddsförordningen (1998:96).

45 §. *Betalning av ersättning för ekologisk husdjursproduktion*

Ersättning för ekologisk husdjursproduktion betalas för foderväxter utöver den ersättning som betalas för ekologisk växtproduktion. Ersättningen betalas per hektar utgående från antalet djur på gårdsbruksenheten omräknat till djurenheter på det sätt som beskrivs i 11 §. Ersättning betalas för det antal hektar för vilka det finns motsvarande 1 djurenhet per hektar, dock högst för den areal som ingår i åtagandet om ekologisk växtproduktion och som odlas med foderväxter. Om det antal djurenheter som avses i 8 § 3 mom. finansieringslagen inte uppfylls under åtagandeåret eller om åtagandet ändrar på det sätt som avses i 32 § 1 mom. finansieringslagen betalas ingen ersättning för ekologisk husdjursproduktion. Om stödmottagaren under åtagandeperioden övergår till konventionell djurproduktion återkrävs ersättningen som beviljats för den ekologiska djurproduktionen.

Till sökanden som har anslutit sig till produktionskontrollen samma år som åtagandet ingås och till sökanden som har bytt djurart under åtagandeperioden betalas ersättning först när produktionen har godkänts i den produktionskontroll som avses i 36 §.

46 §. *Beräkning av antal djurenheter*

Vid beräkning av antalet djurenheter som avses i 8 § 3 mom. finansieringslagen och 45 § i denna landskapsförordning ska det genomsnittliga djurantalet på gårdsbruksenheten under det kalenderår som ligger till grund för ersättningen beaktas i enlighet med 4 § statsrådets förordning om djurenheter i vissa ersättningar för landsbygdsutveckling och nationella stöd till jordbruket och trädgårdsodlingen (FFS 1378/2022). Vid beräkningen av antalet djurenheter ska djurantalet från början av åtagandeperioden beaktas. Om djurarten ändras ska vid beräkningen av antalet djurenheter djurantalet beaktas

1) från ingången av det kalenderår som följer på året efter att djurarten i fråga anslöts till kontrollsystemet för ekologisk produktion om detta inträffar efter den 30 april eller,

2) från åtagandeårets börjar till utgången av kalenderåret i fråga om djurarten i fråga anslöts till kontrollsystemet för ekologisk produktion om detta inträffar före den 30 april.

Den djurart som utgör grund för beräkningen kan ändras endast från ingången av ett åtagande- eller kalenderår. Vid beräkningen av djurantalet ska beaktas i 30 § [rikslagen om märkning och registrering av djur] avsedda registrerade djur och djur som anmälts på det sätt som landskapsregeringen beslutat om.

På sökandens begäran kan det antal djur som ägs av ett sådant företag i sammanslutningsform som under ersättningsåret i fråga inte har ansökt om ersättning för ekologisk husdjursproduktion räknas med i antalet djur på en gårdsbruksenhet som har ansökt om ersättningen, förutsatt att det bestämmande inflytandet i företaget i sammanslutningsform innehas av medlemmar i familjeföretaget så att

1) det bestämmande inflytandet i ett öppet bolag eller ett kommanditbolag enligt bolagsavtalet innehas av en eller flera sådana bolagsmän som uppfyller förutsättningarna för beviljande av ersättning för ekologisk produktion, eller

2) det bestämmande inflytandet i ett aktiebolag innehas av en eller flera sådana aktieägare, eller medlemmar i ett andelslag, som uppfyller förutsättningarna för beviljande av ersättning för ekologisk produktion.

Med bestämmande inflytande i ett aktiebolag avses i denna landskapsförordning ett aktieinnehav som innebär att jordbrukaren tillsammans med medlemmarna i hans eller hennes familjeföretag direkt innehar mer än hälften av det sammanlagda röstetalet för samtliga aktier i bolaget. Sökanden eller medlemmarna i hans eller hennes familjeföretag ska utöva bestämmande inflytande i företaget i sammanslutningsform senast den 30 april under ersättningsåret i fråga.

Djuren i ett företag i sammanslutningsform kan räknas endast en sådan gårdsbruksenhet till godo, som medlemmarna i ett familjeföretag besitter i dess helhet.

Beträffande beräkning av djurantal, se L om identifiering och registrering av djur (FFS 1069/2021).

47 §. *Ersättningsbelopp*

Till en sökande som uppfyller villkoren för erhållande av ersättning betalas i ersättning för ekologisk produktion följande eurobelopp per hektar

åtgärd	euro/ha
ekologisk växtproduktion	
- växtproduktion inkl. grön gödselingsvall	260
- trädgårdsväxter och matpotatis	650
- vall	45
ekologisk husdjursproduktion	356

4 kap. **Kompensationsersättning**

48 §. *Allmänna förutsättningar för beviljande av kompensationsersättning*

Kompensationsersättning kan beviljas för den ersättningsberättigade jordbruksmark som avses i 7 och 9 §§ och som sökanden uppger i sin årliga ansökan på det sätt som landskapsregeringen årligen beslutar och som är i sökandens besittning under det år för vilken

ersättning beviljas senast den dag då den årliga ansökan ska lämnas in under året i fråga.

49 §. Allmänna förutsättningar för betalning av kompensationsersättning

Kompensationsersättning kan betalas för jordbruksmark som berättigar till kompensationsersättning. Andelen träda och naturvårdsvall får utgöra högst 25 procent av gårdsbruksenhetens ersättningsberättigade areal vars markanvändningsslag är åker. I den ovan nämnda andelen beaktas inte i 11 § statsrådets förordning om krav enligt Europeiska unionen och de nationella stöden till jordbrukare avseende god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden avsedd areal som inte ger skörd. Om andelen är större än detta kan ersättning för träda och naturvårdsvall dock betalas för den areal som fås då summan av gårdsbruksenhetens övriga ersättningsberättigade åkerareal divideras med tre.

Kompensationsersättning betalas inte för

- 1) trädgårdsland,
- 2) arealer med energiväxter med vedstam,
- 3) arealer med sådan hampa som inte berättigar till grundläggande inkomststöd som i sin helhet finansieras av Europeiska unionen,
- 4) arealer av vide som används för flätning eller
- 5) arealer vilka har uppgetts att inte odlas.

50 §. Ersättningsbelopp

Kompensationsersättning kan beviljas till följande eurobelopp per hektar

EU-delfinansierat stöd	helt nationellt finansierat stöd	kompensationsersättning totalt
euro/hektar	euro/hektar	euro/hektar
129,51	87,49	217

51 §. Inverkan av gårdsbruksenhetens storlek på kompensationsersättningens belopp

Kompensationsersättning kan beviljas enligt gårdsbruksenhetens storlek enligt följande.

ersättningsberättigad areal (hektar) i fråga om kompensationsersättning för gårdsbruksenheter	den beviljade ersättningens andel i procent av full ersättning
upp till 100 ha	100 %
för den areal som överstiger 100 ha upp till 150 ha	90 %
för den areal som överstiger 150 ha	80 %

5 kap. Administrativa bestämmelser

52 §. Basskifte

Ett basskifte ska avgränsas på det sätt som avses i 20 § 2 mom. statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av vissa arealbaserade jordbruksstöd. Med miljöavtalsområde i 4 punkten ska likställas areal som avses i 7 § 1 mom. 3 och 4 punkten finansieringslagen.

Ett basskifte ska utgöras av jordbruksmark utom om det är fråga om areal som ingår i ett åtagande som avses 7 § 1 mom. 3 och 4 punkten finansieringslagen. Av arealen som avses i 7 § 1 mom. 3 och 4 punkten finansieringslagen ska bildas nya basskiften om arealen inte redan tidigare har uppgetts som ett separat basskifte.

Ett basskifte kan bara vara i en stödsökandes besittning åt gången. Ett basskifte kan dock vara i flera stödsökandes besittning, om det är fråga om skiften i gemensamt bruk.

Basskiftena införs i åkerskiftesregistret i digitaliserad form. Ett basskiftes digitaliserade areal är den maximala stödberättigande areal som avses i artikel 2.7 a i förordningen om kvalitetsbedömning. Förhandsifyllda uppgifter om den maximala arealen, läget och gränserna för ett basskifte ska i stödansökan rättas till i fråga om de stöd som avses i 1 § i denna förordning före den tidsfrist som avses i artikel 3.2 i förordningen om ansökningssystem.

Basskiften för vilka stöd inte söks och som är mindre än 0,05 hektar behöver inte uppges i den årliga stödansökan, om skiftens totala areal är högst en hektar. De som ansöker om stöd ska emellertid i stödansökan uppges om de besitter sådana skiften.

53 §. Jordbruksskifte

Ett jordbruksskifte utgörs av ett sådant område i åkerskiftesregistret som avses i 21 § statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av vissa arealbaserade jordbruksstöd. Med den skiftesspecifika åtgärd som avses i 3 mom. likställs det skiftesvisa komplementet som avses i 25 § i denna landskapsförordning.

Ett jordbruksskifte ska vara minst 0,05 hektar för att vara berättigad till ersättning.

54 §. Godkännande av ett kantdike som en del av arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte

Ett kantdike kan godkännas som en del av arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte på det sätt som föreskrivs i 22 § statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av vissa arealbaserade jordbruksstöd.

55 §. Godkännande av ett tegdike eller annat smalt dike som en del av arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte

Ett tegdike eller annat smalt dike kan godkännas som en del av arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte på det sätt som föreskrivs i 23 § statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av vissa arealbaserade jordbruksstöd.

56 §. Utelämnande av områden med träd och buskar från arealen av ett basskifte som består av jordbruksmark

Områden med träd och buskar ska utelämnas från arealen av ett basskifte som består av jordbruksmark på det sätt som föreskrivs 24 § statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av vissa arealbaserade jordbruksstöd.

57 §. Odlingstekniska vändtegar och skötsel- och kör-gångar för trädgårdsväxter

Odlingstekniska vändtegar och skötsel- och kör-gångar för trädgårdsväxter kan godkännas som en del av arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte på det sätt som föreskrivs i 25 § statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av vissa arealbaserade jordbruksstöd.

58 §. Permanenta grödor

Som skottskog med kort omloppstid som hör till de permanenta grödorna kan betraktas sådana arealer som uppfyller villkoren i 11 § statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av vissa arealbaserade jordbruksstöd.

59 §. Permanent gräsmark

Som areal med permanent gräsmark betraktas så-dan areal som uppfyller villkoren i 10 § statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av vissa arealbaserade jordbruksstöd.

60 §. Ersättningsberättigande hampa

Ersättning som kan betalas för hampa som uppfyller villkoren i 12 § statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av vissa arealbaserade jordbruksstöd.

61 §. Användning av jordbruksmark för andra ändamål än jordbruk

Jordbruksmark får användas för andra ändamål än jordbruk på det sätt som avses i 8 § statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av vissa arealbaserade jordbruksstöd.

62 §. Avförande av jordbruksmark från jordbruksan-vändning

Avförande av jordbruksmark från jordbruksan-vändning och iståndsättning i ett senare skede ska ske på det sätt som avses i 9 § statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av vissa arealbaserade jordbruksstöd. På rätten till ersättning för areal som avförs tillämpas vad som stadgas i 7 § i denna landskapsförordning.

63 §. Överföring av åtagande

Ansökan om överföring av åtagande som avses i 32 § 3 mom. ska lämnas in skriftligen till landsskapsregeringen på en av landskapsregeringen anvisad blankett.

64 §. Förlängning av åtaganden

Om ett åtagande förlängs på det sätt som avses i 7 § 5 mom. och 8 § 4 mom. finansieringslagen förblir dess innehåll och villkor sådana de lyder när åtagandet förlängs, om inte något annat föreskrivs i denna landskapsförordning.

65 §. Beaktande av Europeiska kommissionens beslut

Den ersättning som avses i denna landskapsförordning beviljas om inte något annat följer av Europeiska kommissionens beslut om den.

6 kap. Ikraftträdandebestämmelser**66 §. Ikraftträdande**

Denna landskapsförordning träder i kraft den 15 maj 2023. Bestämmelsen i 31 § 5 mom. tillämpas dock först från och med den 1 januari 2025.

Bestämmelserna i 32 § tillämpas inte på åtaganden om uppfödning av ursprungsraser som ingås år 2023.

67 §. Allmänna övergångsbestämmelser

Har den som ansöker om ett gårdsomfattande mil-jöåtagande högst fem år gamla resultat från en mark-kartering kan dessa godkännas förutsatt att resultaten uppfyller villkoren i 18 §.

Om en grön gödslingsvall som avses i 43 § 2 mom. anläggs under år 2023 ska grödan som odlades på skiftet år 2022 beaktas.

68 §. Övergångsbestämmelser som gäller ursprungs-raser

Djur som omfattas av ett sådant åtagande om upp-födning av ursprungsraser som avses i 40 § land-skapsförordningen (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar och som upphör att gälla den 30 april 2023 kan tas in i ett motsvarande åtagande enligt den-na landskapsförordning. För ovannämnda djur betalas miljöersättning med stöd av denna landskapsförordning från och med den 1 maj 2023.

69 §. Övergångsbestämmelser som gäller fånggrödor

Som ett krav på miniminivå ska från och med den 1 januari 2024 iakttas 10 § statsrådets förordning om krav enligt Europeiska unionen och de nationella stöden till jordbrukare avseende god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden. Före den nämnda tidpunkten ska kravet på växtföljd i 2 mom. i denna paragraf iakt-tas som ett krav som ingår miniminivån.

Under år 2023 ska grödan vara en annan än året innan på minst 33 procent av den åkerareal som under år 2023 är i stödmottagarens besittning, och som har anmälts i den årliga ansökan samt på vilken en ettårig gröda har odlats året före stödansökan lämnas in.

Med ettårig gröda avses

1) ettåriga växter som odlas i Finland och som är avsedda för jordbruksproduktion av olika växtsläkten och

2) en ettårig art som hör till korsblommiga (Bras-sicaceae), potatisväxter (Solanaceae) eller gurkväxter (Cucurbitaceae).

Ettåriga grödor, som inte omfattas av kraven i 2 mom., är utöver de växter och sådan mark som ligger i träda som avses i fotnot 4 i bilaga III till EU-förordningen om strategiska planer potatis, morötter, sockerbeter, huvudkål, lök samt röd- och gulbeta.

Höstsådda och vårsådda grödor, speltvete samt sekundära grödor (mellangröda), som ska sås efter en gröda som har växt samma år och vars skörd bärgas, räknas som olika odlingsväxter. Mellangrödorna ska sås senast den 31 augusti och bevaras fram till och med den 31 oktober. Följande växter som odlas i blandade växtbestånd är olika grödor:

- 1) blandade växtbestånd av oljeväxter och spannmål,
- 2) blandade växtbestånd av proteingrödor och spannmål,
- 3) blandade växtbestånd av oljeväxter och proteingrödor,
- 4) blandade växtbestånd av spannmål,
- 5) blandade växtbestånd av proteingrödor,
- 6) blandade växtbestånd av oljeväxter,
- 7) blandade växtbestånd av markförbättrings- och saneringsgrödor,
- 8) blandade växtbestånd av viltväxter som mångfaldsväxter,
- 9) blandade växtbestånd av insektpollinerade växter och landskapsväxter som mångfaldsväxter,
- 10) blandade växtbestånd av ängsväxter som mångfaldsväxter,
- 11) ettåriga blandade växtbestånd av åkerfågelväxter som mångfaldsväxter och
- 12) blandade växtbestånd där olika växtarter finns bredvid varandra och varje enskild art utgör mindre än 0,05 hektar.

Vad som i denna paragraf föreskrivs gäller inte de jordbruksföretag som avses i a–c i fotnot 4 i bilaga III till EU-förordningen om strategiska planer.

Bilaga 1

Tabell. Omräkningskoefficienter för djurenheter

djurgrupper	koefficient
nötkreatur	
- tjurar, stutar, dikor, dikokvigor, mjölkkor och andra nötkreatur över 2 år ¹	1,00
- tjurar, stutar, dikor, dikokvigor, mjölkkor och andra nötkreatur, 6 månader – 2 år ¹	0,60
- tjurar, dikor, dikokvigor, mjölkkor och andra nötkreatur under 6 månader ¹	0,40
får och getter	
- tackor, hongetter, baggar, bockar	0,20
- lamm och killingar minst 2 månader	0,06
svin	
suggor	0,50
andra svin, grisar 0–3 månader 2/3 av åldersgruppen	0,30
fjäderfä	
kalkoner, gäss, ankor, änder, fasaner, tuppar, tuppar av lantras, moderdjur av änder och fasaner, moderdjur av ankor och gäss	0,03
Broilrar	0,007
Värphöns och hönor av lantras	0,014
broilermödrar	0,02
moderdjur av kalkon	0,05
hästar	
- hästdjur över 6 mån. (betesdjur)	1,00

¹ dock ej vattenbuffel

I 2 LF (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion m.m.

Bilaga 2

Metoder för bekämpning och uppföljning av växtsjukdomar inom åtgärden alternativt växtskyddsmetoder för trädgårdsväxter

Växtskyddsmetod	Växt som odlas	Växtskadegörare som ska bekämpas	Uppföljningsmetod (i alla ingår krav på preliminär plan och uppföljning)	Möjlighet att använda kemiska växtskyddsmedel
Biologiska makroorganismprodukter som sprids mekaniskt och som har godkänts på det sätt som avses i 8 § rikets växtskyddslag (FFS 2019/1110)	Bär och frukter för vilka det finns att tillgå en i Finland godkänd makroorganismprodukt	Skadeorganism som makroorganismprodukter i fråga godkänts för	Uppföljningstjänst eller okulär uppföljning med lupp/mikroskop, anteckningar	Användning av insekticider som är skadliga för bekämpningsorganismer är förbjuden under den tid bekämpningsorganismen är verksam
Mikrobprenparat som sprids med hjälp av bin eller andra pollinatörer och som har registrerats på det sätt som avses i 5 och 35 §§ rikslagen om växtskyddsmedel (FFS 1563/2011)	Bär och frukter för vars sjukdomsbekämpning ett i Finland godkänt mikrobprenparat finns att tillgå	Växtsjukdom som växtskyddsmedlet i fråga godkänts för Med iakttagande av den bruksanvisning som utgör bilaga till växtskyddsmedlets tillståndsbeslut.	Okulär uppföljning, anteckningar	Användning av fungicider mot en sjukdom som ska bekämpas med mikrobprenparat är tillåten endast i undantagsfall. Användningen ska basera sig på förhandsplanen och observationer som gjorts vid uppföljningen eller på rådgivarens utlåtande.
Insektsnät	Grönsaker, bär	Flygande skadeinsekter	Okulär uppföljning, anteckningar	I förhandsplanen antecknas målskadegörarna och den tidpunkt då de förekommer och då insektsnät används. Insekticider får användas utanför tiden för förekomst, om observationer vid uppföljningen eller rådgivarens utlåtande visar att det finns behov.
Mikrobprenparat som sprids mekaniskt och som har registrerats på det sätt som avses i 5 och 35 §§ rikslagen om växtskyddsmedel (FFS 1563/2011)	Bär, frukter och grönsaker för vilka det finns att tillgå ett i Finland godkänt mikrobprenparat som sprids mekaniskt	Växtskadegörare som växtskyddsmedlet i fråga godkänts för	Okulär uppföljning, användning av artspecifika hjälpmedel för uppföljning av skadeinsekter, anteckningar	Användning av fungicider och insekticider är tillåten endast i enlighet med vissa undantag. Behovet av bekämpning ska basera sig på förhandsplanen och observationer som gjorts vid uppföljningen eller på rådgivarens utlåtande.
Täckning, ettåriga trädgårdsväxter	Bär, frukter och grönsaker	Ogräs	Förekomsten av ogräs följs upp	Användning av herbicider förbjuden. Vid behov mekanisk bekämpning.
Täckning, fleråriga trädgårdsväxter	Bär och frukter	Ogräs	Förekomsten av ogräs följs upp	Användning av herbicider förbjuden. Vid behov mekanisk bekämpning eller tillförsel av organiskt täckmaterial.

Bilaga 3

Godtagbara ämnen som avses i 26 § 2 mom.

- Nationella typnamn på gödselafabrikat:
- 1B1 6 Organisk gödselmedelslösning av animaliskt ursprung
 - 1B2 4 Organisk gödselmedelslösning
 - 1B3 2 Tångextrakt
 - 1B3 4 Humuspreparat eller humusextrakt
 - 1B3 5 Vattenlösning eller oljeemulsion med alkohol
 - 1B3 6 Växtextrakt
 - 1B3 7 Aminosyrapreparat
 - 1B4 1 Melasseextrakt
 - 1B4 2 Vinass och vinassextrakt
 - 1B4 3 Cellsaft från potatis
 - 1B4 4 Rejektvatten
 - 3A2 6 Syrebehandlat och stabiliserat reningsverksslam
 - 3A2 7 Förmultningsrest till jordförbättring
 - 3A5 1 Kalkstabiliserat reningsverksslam
 - 3A5 2 Rötrest
 - 3A5 3 Förmultat reningsverksslam
 - 3A5 7 Kemiskt oxiderat reningsverksslam

Bilaga 4

Godtagbara organiska ämnen som avses i 26 § 3 mom. vars torrsubstanshalt måste vara över 20 procent

- Nationella typnamn på gödselafabrikat:
- 1B1 Organiska gödselmedel av animaliskt ursprung
 - 1B2 Organiska gödselmedel av icke animaliskt ursprung
 - 1C1 1 Kött- och benmjöl eller bearbetat animaliskt protein med kaliumsulfatillägg
 - 3A1 Jordförbättringstörv
 - 3A2 Organiska jordförbättringsmedel
 - 3A5 Biprodukter som används som sådana som jordförbättringsmedel
 - 5A1 Törv
 - 5A2 1 Gödslad och/eller kalkad lösjord
 - 5A2 2 Kompostjord
 - 5A2 3 Jord från rotfrukter
 - 5A2 7 Tekniskt bearbetad lösjord

Bilaga 5

Fleråriga trädgårdsväxter

Till fleråriga trädgårdsväxter hänförs jordbrukskiften där frukt- och bärväxter och plantskoleväxter odlas.

Till frukt- och bärväxterna hänförs bland annat äppel, plommon, krikon, körsbär, päron, söta rönnbär, jordgubbe, svarta vinbär, röda vinbär, vita vinbär, gröna vinbär, krusbär, hallon, åkerbärshallon, björnbär, åkerbär och all-åkerbär, havtorn, buskblåbär, bäraronia, ros för produktion av nypon, rosenkvitten, häggmispel, lingon, tranbär och hjortron.

Med plantskoleväxter avses plantproduktion av fleråriga prydnadsväxter, det vill säga perenner, buskar och träd, samt plantproduktion av bär- och fruktväxter, till vilken hänförs också produktion av gatu- eller parkträdsodlingar.

Till plantskoleväxter hänförs också fleråriga träd och buskar som odlas på åker och varav årligen på yrkesmässigt sätt bärgas snittgrönt eller barrväxter till snitt.

Plantskoleproduktionsarealen omfattar också produktion av sticklingar och krukplantor under täckmaterial på jordbrukskiften, till exempel i plasthus av lätt konstruktion.

13 Landskapsförordning (2023:33) om ersättning för djurens välbefinnande

1§. Tillämpningsområde

I denna landskapsförordning finns bestämmelser om den ersättning för djurens välbefinnande som avses i artikel 70 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115 om fastställande av regler om stöd för de strategiska planer som medlemsstaterna ska upprätta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitikerna och som finansieras av Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) samt om upphävande av förordningarna (EU) nr 1305/2013 och (EU) nr 1307/2013, nedan *förordningen om strategiska planer* samt om verkställande av denna ersättning.

Ersättningen för djurens välbefinnande är en del av Finlands strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitikerna 2023–2027 (*den strategiska planen*) som har godkänts av EU-kommissionen. Ersättningen för djurens välbefinnande kan beviljas och betalas under den tid den strategiska planen är i kraft inom ramen för de medel som avsatts i landskapets budget.

2§. Definitioner

I denna landskapsförordning avses med

- 1) *nötkreatur* ett nötkreatur som hålls för produktion av mjölk, kött eller andra livsmedel eller hudar eller för andra motsvarande ändamål förutom nötkreatur av rasen Belgian Blue och vattenbufflar,
- 2) *kalv* ett nötkreatur som är yngre än sex månader,
- 3) *tacka* ett över 12 månader gammalt får av honkön,
- 4) *lamm* ett minst två månader och högst 12 månader gammalt får,
- 5) *bagge* ett över 12 månader gammalt får av hankön,
- 6) *bock* en över 12 månader gammal get av hankön, dock inte dvärgget samt med
- 7) *lammkammare* ett begränsat område dit alla lammen ryms samtidigt och där det finns foder som är lämpligt för lamm.

3§. Åtagandeperiod

Åtagandet som gäller djurens välbefinnande börjar den 1 januari och slutar den 31 december.

13 LF (2023:33) om ersättning för djurens välbefinnande

4 §. Djurartsspecifika åtgärder som kan väljas till ett åtagande om djurens välbefinnande

På en gård med nötkreatur kan följande åtgärder väljas:

- 1) Välbefinnandeplan för nötkreatur.
- 2) Sjuk-, behandlings- och kalvningsboxar för nötkreatur.
- 3) Främjande av förhållanden under vilka kalvar hålls.
- 4) Främjande av förhållanden under vilka nötkreatur av handjur hålls.

På en gård med får och getter kan följande åtgärder väljas:

- 1) Välbefinnandeplan för får och getter.
- 2) Främjande av förhållanden under vilka får och getter hålls.

5 §. Val av åtgärder

Jordbrukaren kan välja djurartsspecifika åtgärder årligen i samband med ansökan om ersättning för djurens välbefinnande. Jordbrukaren kan förbinda sig att genomföra åtgärder för en eller flera djurarter. För varje djurart ska minst åtgärden gällande välfärdsplanen väljas. Jordbrukaren kan välja en djurartsspecifik åtgärd om åtgärden lämpar sig för gårdens produktionsstruktur och dess tekniska arrangemang. Jordbrukaren ska genomföra åtgärden i fråga om de produktionsdjur av den djurart eller den djurgrupp som åtgärden gäller och som jordbrukaren har i sin besittning.

6 §. Beräkning av det djurantal som förutsätts för ersättning för djurens välbefinnande ska betalas

Vid beräkningen av det antal djurenheter som är en förutsättning för att ersättning för djurens välbefinnande ska betalas ska det genomsnittliga djurantalet på gården under kalenderåret beaktas på det sätt som anges i 4 § statsrådets förordning om djurenheter i vissa ersättningar för landsbygdsutveckling och nationella stöd till jordbruket och trädgårdsodlingen (FFS 1378/2022). Antalet djur ska omräknas till djurenheter med hjälp av koefficienterna i bilagan till denna landskapsförordning.

7 §. Allmänna villkor för beviljande av ersättning för djurens välbefinnande

Ersättning för djurens välbefinnande kan beviljas för ett djur som har identifierats och registrerats från och med ingången av åtagandeperioden i enlighet med

1) artikel 102 och del IV avdelning I kapitel 2 avsnitt 1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag"),

2) artikel 22 och 23, del III avdelning I kapitel 1 och 2 samt avdelning II kapitel 1 och 2 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/2035 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller bestämmelser om anläggningar som håller landlevande djur och kläckerier samt om spårbarhet för vissa hållna landlevande djur och kläckägg,

3) artikel 3, 13 och 14 i kommissionens genomförandeordning (EU) 2021/520 om fastställande av till-

läpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller spårbarhet för vissa hållna landlevande djur samt

4) lagen om identifiering och registrering av djur (FFS 1069/2021) och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

En förutsättning för att ersättning ska beviljas fullt ut är att jordbruksföretagets alla stödberättigande och potentiellt stödberättigande nötkreatur, får och getter under kalenderåret har identifierats och registrerats på ovan nämnt sätt och att djuren finns på den angivna hållandeplatsen. Aktören på hållandeplatsen ska iaktta den skyldighet att föra journal och bevara handlingar som fastställs i artikel 102 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag").

För varje djurart ska åtgärden gällande välbefinnandeplanen genomföras för att ersättning för andra åtgärder som gäller den djurarten ska kunna beviljas.

8 §. De djurartsspecifika åtgärdernas minimikrav

Som minimikrav för de djurartsspecifika åtgärderna, som gäller ersättning för djurens välbefinnande som avses i 4 §, ska iakttas 5 och 6 §§ djurskyddslagen (1998:95) för landskapet Åland, nedan kallad djurskyddslagen.

En gård med nötkreatur ska förutom bestämmelserna i 1 mom. även iaktta 6 § 1 och 2 mom., 7 § 4 och 6 mom., 8 § 3 mom. första meningen samt 21 § 1 mom. tredje och fjärde meningen, 2, 3 och 5 mom. andra meningen djurskyddsförordningen (1998:96).

En gård med får och getter ska förutom bestämmelserna i 1 mom. även iaktta bestämmelserna i 6 § 2 mom. och 21 § 1 mom. tredje och fjärde meningen, 2 mom. och 5 mom. djurskyddsförordningen.

9 §. Välbefinnandeplan för nötkreatur

Den åtgärd som gäller välbefinnandeplanen för nötkreatur ska genomföras i fråga om alla nötkreatur på gården. Jordbrukaren ska ha en övergripande välbefinnandeplan för nötkreatur från början av åtagandeperioden. Välbefinnandeplanen är en plan som görs årligen för hantering och utveckling av verksamheten, som innehåller gårdsspecifika åtgärder för nötkreaturens välbefinnande, hälsovård och biosäkerhet. I välbefinnandeplanen ska beskrivas, med beaktande av jordbruksföretagets förhållanden och produktionsmetod

1) förhållandena på hållandeplatsen, så som ventilation, dricksvattentillförsel, utfodringssystem och temperaturreglering,

2) beredskap för funktionsstörningar i de system som ska beskrivas enligt punkt 1,

3) genomförande av produktion samt planering av betesgång och utevistelse,

4) utfodringen utgående från den aktuella utfodringsplanen för varje djurgrupp och foderanalysen för det foder som djuren utfodras med, genomförandet av klimatvänlig utfodring, hur en tillräcklig närings- och vattentillförsel är ordnad samt kalvarnas tillgång till råmjölk,

5) skydd mot sjukdomar,

6) förbättrandet av välbefinnandet, så som förhållandena på djurens liggplats och i gruppboxar, djurens renlighet, skötsel av sjuka och kalvande djur, klöv-vård och avhorning samt

7) eventuella observationer och utvecklingsbehov.

Om förhållandena på gården eller produktionsmetoden ändras under åtagandeåret ska planen uppdateras.

Den utfodringsplan som avses i 1 mom. 4 punkten ska beräknas utgående från en aktuell analys av det huvudsakliga grovfodret, dock inte halm eller bete. Utfodringsplanen ska uppdateras när det analyserade fodret byts ut. I utfodringsplanen ska beaktas djurets tillväxtfas, produktionsnivå och de olika skedena under produktionsperioden. Utfodringsplanen ska uppdateras.

Som miniminivå för åtgärden ska bestämmelserna i 1 § 4 mom., 3 § 1–3 mom. och 4 § 2 mom. första meningen djurskyddsförordningen iakttas.

10 §. Sjuk-, behandlings- och kalvningsboxar för nötkreatur

Åtgärden som gäller sjuk-, behandlings- och kalvningsboxar för nötkreatur ska genomföras i fråga om gårdens alla nötkreatur. För varje påbörjad grupp av 50 nötkreatur som inte har kalvat ska det finnas åtminstone en fast box eller monterbar fristående box eller motsvarande utrymme för ett nötkreatur som har insjuknat, behöver vård eller som ska kalva. I en grupp- eller ensambox ska under 12 månader gamla nötkreatur ha ett utrymme på minst sex kvadratmeter per djur och över 12 månader gamla nötkreatur ska ha ett utrymme på minst nio kvadratmeter per djur.

För mjölkkor och dikor som har kalvat ska det för varje påbörjad grupp av 20 kor finnas minst en fast eller monterbar fristående box eller motsvarande utrymme för ett insjuknat djur, för ett djur som behandlas eller ett djur som ska kalva. I en gruppbox eller i en ensambox ska ytan per djur vara minst nio kvadratmeter. Mjölkkor ska kunna mjölkas maskinellt. Avskiljandet i fristående box eller motsvarande utrymme av kor som har kalvat får endast ske tillfälligt i samband med sjukdom, behandling för sjukdom eller kalvning. (2023/128)

Om djur hålls i gruppboxar bör det finnas beredskap att åtskilja djuren. Liggområdet ska ha ett fast underlag, vara välströat och mjukt. För nötkreatur som är över sex månader gamla kan man använda även boxar med spaltgolv, om där finns liggplats med gummimatta, gummibeklädda balkar eller andra motsvarande konstruktioner som gör golvet mjukare.

Som miniminivå för åtgärden ska bestämmelserna i 5 § 1 mom. djurskyddslagen samt 1 § 5 mom., 2 § 1 och 2 mom., 5 § 2 mom. tredje meningen och 5 mom., 7 § 1 mom. första meningen djurskyddsförordningen iakttas.

11 §. Främjande av förhållanden under vilka kalvar hålls

Åtgärden som gäller främjande av förhållanden under vilka kalvar hålls ska genomföras i fråga om gårdens alla nötkreatur som är under sex månader.

Kalvarna ska ha ett välströat och mjukt liggområde med fast golv. Avvanda kalvar som är minst en månad gamla ska hållas i gruppboxar, om inte avskiljande från gruppen är befogat av veterinärmedicinska skäl eller på grund av aggressivt beteende hos djuren. I gruppboxarna ska varje kalv ha ett utrymme på minst 2,25 kvadratmeter. Går kalven med sin mor ska utrymmet vara minst tio kvadratmeter. I denna yta får ingå liggområden och kalvgömmor samt gödselgångar. Kon får endast tillfälligt och i samband med kalvningen hållas i en avskild box eller något annat motsvarande utrymme på minst nio kvadratmeter. (2023/128)

På gårdar på vilka det föds kalvar ska det finnas fryst råmjölk, råmjölkspulver eller kompletteringsfoder som innehåller råmjölk eller immunoglobulin från nötkreatur. Innan råmjölken fryses ner ska dess kvalitet mätas. Det ska föras bok över den frysta råmjölkens kvalitet. Kalven ska under hela drickperioden få mjölk eller mjölkdryck antingen genom att suga på juret eller genom en napp. (2023/128)

Som miniminivå för åtgärden ska bestämmelserna i 5 § 1 mom. djurskyddslagen samt 5 § 1 mom. första och andra meningen, 5 § 2 mom. första och tredje meningen, 5 § 5 mom. andra meningen, 8 § 5 mom., 33 § och 34 § djurskyddsförordningen iakttas.

12 §. Främjande av förhållanden under vilka nötkreatur av handjur hålls

Åtgärden som gäller främjande av förhållanden under vilka nötkreatur av handjur hålls ska genomföras i fråga om gårdens alla nötkreatur av handjur som är minst sex månader och högst 18 månader. För varje nötdjur ska det finnas en yta på åtminstone 3,5 kvadratmeter i varma stallar och 5,5 kvadratmeter i kalla stallar. Med varma stallar avses stallar med värmeisolering. Minst hälften av boxens minimiyta för djurgruppen i fråga ska vara liggområde. Liggområdet ska ha fast underlag, vara välströat och mjukt. I boxar med spaltgolv ska på liggplatsen användas en gummimatta, gummibeklädda balkar eller andra motsvarande konstruktioner som gör golvet mjukare.

Nötkreatur av hankön får inte hållas uppbundna om inte någon tillfällig, grundad och godtagbar anledning förutsätter detta. Över åtta månader gamla nötdjur av olika kön, fränsett avelstjurar, får inte hållas i samma inhägnad. Är det fråga om höglandsboskap är åldersgränsen 10 månader.

Som miniminivå för åtgärden ska bestämmelserna i 5 § 1 mom. djurskyddslagen samt 5 § 1 mom. första och andra meningen, 5 § 2 mom. första och tredje meningen, 5 § 5 mom. andra meningen och 34 § djurskyddsförordningen iakttas.

13 §. Välbefinnandeplan för får och getter

Den åtgärd som gäller välbefinnandeplanen för får och getter ska genomföras i fråga om alla får och getter på gården. Jordbrukaren ska ha en övergripande välbefinnandeplan för får och getter från början av åtagandeperioden. Välbefinnandeplanen är en plan som görs årligen för hantering och utveckling av verksamheten, som innehåller gårdsspecifika åtgärder

13 LF (2023:33) om ersättning för djurens välbefinnande

för fårens och getternas välbefinnande, hälsovård och biosäkerhet. I välbefinnandeplanen ska beskrivas, med beaktande av jordbruksföretagets förhållanden och produktionsmetod

1) förhållandena på djurhållningsplatsen, så som ventilation, dricksvattentillförsel, utfodringssystem och temperaturreglering,

2) beredskap för funktionsstörningar i de system som ska beskrivas enligt punkt 1,

3) genomförande av produktion, klippning av fåren, samt planering av betesgång och utevistelse,

4) utfodringen utgående från den aktuella utfodringsplanen för varje djurgrupp och foderanalysen för det foder som djuren utfodras med, samt hur en tillräcklig närings- och vattentillförsel är ordnad,

5) skydd mot sjukdomar,

6) förbättrandet av välbefinnandet så som djurhållningsplatsens och djurens renlighet, djurhållningsplatsens säkerhet, skötsel av lamm och killingar, lämplig skötsel av sjuka djur parasitbekämpning samt

7) eventuella observationer och utvecklingsbehov.

Om förhållandena på gården eller produktionsmetoden ändras under åtagandeperioden ska planen uppdateras.

Den utfodringsplan som avses i 1 mom. 4 punkten ska beräknas utgående från en aktuell analys av det huvudsakliga grovfodret och djurens tillväxt, produktionsnivå och produktionsstadium. Utfodringsplanen ska uppdateras när det analyserade fodret byts ut.

Som miniminivå för åtgärden ska bestämmelserna i 3 § 1–3 mom. och 4 § 2 mom. första meningen i djurskyddsförordningen iakttas.

14 §. Främjande av förhållanden under vilka får och getter hålls

Åtgärden som gäller främjande av förhållanden under vilka får och getter hålls ska genomföras i fråga om gårdens alla får och getter. Får och getter ska hållas i gruppboxar där det finns en välströad och mjuk liggplats med fast golv, där alla djur får plats att ligga ner samtidigt. Om ett får eller en get av godtagbar anledning hålls ensam, ska boxen vara minst två kvadratmeter och till sin form sådan att fåret eller geten obehindrat kan vända sig om. Fåret eller geten ska kunna se andra får eller getter.

Baggar och bockar ska hållas i gruppboxar, utom om veterinärmedicinska skäl eller djurets aggressiva beteende kräver isolering. Om det endast finns en bagge eller bock på gården, ska kriterier för ensambox som avses i 1 mom. iakttas. I en gruppbox ska utrymmet per bagge eller getabock vara minst två kvadratmeter.

För tackan och dess nyfödda lamm ska det finnas en lammingsbox där den golvyta som djuren har tillgång till är minst 2,2 kvadratmeter som kan värmas upp eller som är värmeisolerad. Lamm ska ha lammkammar från det att de är två veckor gamla fram till avvänjningen. Kraven på lammingsboxar och lammkammrar gäller inte för tackor och lamm som går på bete.

Sjuk- och behandlingsboxar kan sammanvändas av flera djur samtidigt, men det ska finnas beredskap att

isolera ett djur. Sjuk- och behandlingsboxarna ska vara välströade och mjuka och ha fast botten, och det ska finnas möjlighet att värma djuret. I en sjuk- och behandlingsbox som används gemensamt av flera djur eller i ensambox ska det finnas minst två kvadratmeter per ett får eller en get som är minst tre månader gammal.

Som miniminivå för åtgärden ska bestämmelserna i 5 § 1 mom. djurskyddslagen iakttas samt ska 5 § 2 mom. tredje meningen, 5 § 4 mom., 5 § 5 mom. första och andra meningen, 11 § 2 mom. första meningen och 4 mom. samt 34 § djurskyddsförordningen iakttas.

15 §. Utbetalning av ersättningen för djurens välbefinnande

Ersättningen för djurens välbefinnande betalas ut i två rater. Förskottet eller den första delbetalningen betalas ut på grundval av de djurenheter som enligt uppgifterna i nötkreatursregistret eller får- och getregistret har uppkommit under åtagandeperioden från och med den 1 januari till och med den 30 juni. Den andra raten betalas på grundval av de djurenheter som har uppkommit från och med 1 juli till och med 31 december. Från ersättningen som betalas i den andra raten dras av den ersättning som betalas i första raten.

16 §. Belopp

Ersättning för djurens välbefinnande kan betalas årligen för ersättningsberättigande djur per djurenhet enligt följande tabell.

åtgärd	euro per djurenhet
1) välbefinnandeplan för nötkreatur	17
2) sjuk-, behandlings- och kalvningsboxar för nötkreatur	23
3) främjande av förhållanden under vilka kalvar hålls	321
4) främjande av förhållanden under vilka nötkreatur av handjur hålls	164
5) välbefinnandeplan för får och getter	17
6) främjande av förhållanden under vilka får och getter hålls	98

17 §. Beaktande av Europeiska kommissionens beslut

Den ersättning som avses i denna landskapsförordning ska beviljas om inte något annat föranleds av Europeiska kommissionen beslut gällande detta.

18 §. Ikraftträdande

Denna landskapsförordning träder i kraft den 15 maj 2023.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

Bilaga

Antalet djur omräknat till djurenheter

I enlighet med 6 § omräknas antalet djur till djurenheter med hjälp av koefficienterna i denna bilaga.

Djurgrupper	Koefficient
Nötkreatur	
- Tjurar, dikor, dikokvigor, mjölkkor och andra nötkreatur, över 2 år	1,00
- Tjurar, dikor, dikokvigor, mjölkkor och andra nötkreatur, 6 månader – 2 år	0,60
- Tjurar, dikor, dikokvigor, mjölkkor och andra nötkreatur, under 6 månader	0,40
Får och getter	
- tackor, hongetter, baggar, bockar	0,20
- lamm och killingar minst 2 månader	0,06

14 Landskapsförordning (2023:34) om verkställighet av ersättningar för djurens välbefinnande och uppfödning av ursprungsraser

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

I denna landskapsförordning finns bestämmelser om administrativa kontroller, kontroller på plats samt minskningar och påföljder som ska tillämpas på ersättningar för djurens välbefinnande som avses i 9 § landskapslagen (2023:17) om finansiering av landsbygdsnärings (finansieringslagen) och åtaganden för uppfödning av ursprungsraser som avses i 7 § 1 mom. 5 punkten i samma lag.

2 §. Definitioner

I denna förordning avses med

1) *förordningen om ansökningsystem* kommissionens genomförandeförordning (EU) 2022/1173 om regler för tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 vad gäller det integrerade administrations- och kontrollsystemet i den gemensamma jordbrukspolitik,

2) *ersättningsberättigande dagar* de dagar då ett djur har varit ersättningsberättigande på gårdsbruksenheter,

3) *potentiellt ersättningsberättigande djur* ett djur som kan uppfylla villkoren för ersättningsberättigande för att få ersättning för djurens välbefinnande under stödåret,

4) *djurregistret* ett register enligt artikel 109.1 a i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag"), nedan EU:s djurhälsoförordning, och enligt 30 § lagen om identifiering och registrering av djur (1069/2021),

5) *djurhållningsplatsens journalföring* den skyldighet att föra och bevara journaler som avses i artikel

102 i EU:s djurhälsoförordning och i 7 § lagen om identifiering och registrering av djur,

2 kap. Administrativa kontroller

3 §. Administrativa kontroller

På administrativa kontroller tillämpas vad som föreskrivs om kontroller i bilaga I till kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/127 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 med bestämmelser om utbetalande organ och andra organ, ekonomisk förvaltning, avslutande av räkenskaper, säkerheter och användning av euron. Vid den administrativa kontrollen påverkas beviljandet av ersättning eller beloppet av den ersättning som ska betalas ut förutom av vad som föreskrivs i 45 § 1 mom. finansieringslagen av den beräkning som görs i informationssystemet och av kontrollerna i informationssystemet.

Bestämmelser om minskning av ersättningen och påföljder som föranleds av de djur som underkänts vid en administrativ kontroll finns i 16 och 17 §§.

4 §. Administrativ kontroll av ansökan om ersättning för djurens välbefinnande

På ersättning för djurens välbefinnande tillämpas ett sådant automatiskt ansökningsystem som avses i artikel 9.2 förordningen om ansökningsystem.

På grund av ett sådant till stödsystemet hänfört särskilt skäl som avses i 40 § 1 mom. finansieringslagen kan efter ansökningstidens utgång inte åtgärder fogas till eller bytas eller djurantalet ökas i ansökan om ersättning för djurens välbefinnande.

Den välbefinnandeplan som avses i 9 och 13 §§ landskapsförordningen (2023:33) om ersättning för djurens välbefinnande kontrolleras administrativt. Om den som ansöker om ersättning inte lämnar in en välbefinnandeplan till landskapsregeringen för den djurart som sökanden har valt i sin ansökan eller om den välbefinnandeplan som har lämnats in är bristfällig, ska ersättningen för djurens välbefinnande avslås för alla åtgärder för djurarten i fråga.

5 §. Kontroll av uppgifter i djurregistret i fråga om ersättning för djurens välbefinnande

I fråga om ersättning för djurens välbefinnande kontrolleras administrativt för varje åtgärd att ersättningsberättigande och potentiellt ersättningsberättigande nötkreatur, får och getter har identifierats och registrerats i enlighet med 7 § landskapsförordningen om ersättning för djurens välbefinnande. Om de upptäckta fallen av bristande efterlevnad gäller anmälningar som har gjorts för sent till djurregistret är djuret godkänt, om anmälan har gjorts innan åtagandeperioden i fråga började. Om anmälan av ett djur till djurregistret har gjorts för sent, ska djuret underkännas.

Vid korskontroller av nötkreatur, får och getter jämförs de händelserapporter som de olika aktörer som avses i artikel 4.24 i EU:s djurhälsoförordning har gjort till djurregistret i anslutning till att samma djur har förts till eller avlägsnats från en gårdsbruksenhet. Ett djur som i en åtgärd är ersättningsberättigande eller potentiellt ersättningsberättigande ska underkännas

I 4 LF (2023:34) om verkställighet av ersättningar för djurens välbefinnande m.m.

vid en korsk kontroll om det finns ett fel i uppgifterna om djuret i djurregistret.

6 §. Administrativ kontroll av ansökan som gäller åtagande om uppfödning av ursprungsraser

På åtaganden om uppfödning av ursprungsraser tillämpas det ansökningssystem som avses i artikel 9.1 förordningen om ansökningssystem.

Ett djur som omfattas av ett åtagande om uppfödning av ursprungsraser ska underkännas, om

1) djuret inte uppfyller åtagandets villkor,
2) en anmälan om att djuret har tagits ur åtagandet inte har gjorts inom den tidsfrist som anges i 31 § landskapsförordningen (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar,

3) en anmälan om att djuret har tagits ur åtagandet har gjorts, men djuret som har tagits ur åtagandet ersätts inte med ett djur som uppfyller åtagandets villkor, eller

4) en anmälan om att djuret har tagits ut åtagandet har gjorts, men djuret som har tagits ur åtagandet ersätts inte inom den tidsfrist som anges i 31 § landskapsförordningen om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.

Ett djur som har underkänts vid en administrativ kontroll eller en kontroll på plats kan inte under den pågående åtagandeperioden ersättas med ett annat djur.

7 §. Korskontroller som gäller åtaganden om uppfödning av ursprungsraser

Med korskontroller kontrolleras att de nötkreatur, får och getter som omfattas av ett åtagande om uppfödning av ursprungsraser finns på gårdsbruksenheten under hela åtagandeperioden. Om djuret har avlägsnats från gårdsbruksenheten och en anmälan om att djuret har tagits ur åtagandet inte har lämnats in på det sätt som föreskrivs i 31 § landskapsförordningen om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, ska djuret underkännas.

3 kap. Kontroll på plats

8 §. Kontroll på plats

Kontrollerna som baserar sig på urval görs under kalenderåret efter det att tiden för stödansökan har gått ut.

Vid en kontroll på plats kontrolleras djuren på gårdsbruksenheten och jämförs med uppgifterna i djurregistret eller med uppgifterna i journalen på djurhållningsplatsen. Vid kontrollen kontrolleras villkoren för djurens ersättningsberättigande och övriga villkor för varje åtgärd som kontrolleras.

Vid en kontroll på plats beaktas uppgifterna i djurregistret vid den tidpunkt då anmälan om kontrollen görs eller, om kontrollen inte anmäls på förhand, uppgifterna i djurregistret vid den tidpunkt då kontrollen inleds. Senare gjorda ändringar i uppgifterna i djurregistret beaktas inte vid kontrollen.

Vid en kontroll på plats kontrolleras inköps- och försäljningskvitton, slaktningstyp och andra mot-

svarande verifikat för ett stickprov på 30 procent av djuren under de sex månader som föregår kontrollen. Om avvikelser upptäcks, utvidgas kontrollen till att gälla verifikat för samtliga ersättningsberättigande djur på gårdsbruksenheten och som avlägsnats därför under den tolv månadersperiod som föregår kontrollen. Om verifikaten inte kan granskas vid kontrollen och den som ansöker om stöd inte lämnar in dem inom utsatt tid, ska det djur som informationen i verifikatet gäller underkännas.

Bestämmelser om minskning av ersättningen och påföljder som föranleds av de djur som underkänts vid en kontroll på plats finns i 16 och 17 §§.

9 §. Upphävd (2023:130).

10 §. Kontroll av villkoren för ersättning för djurens välbefinnande

Vid kontrollen kontrolleras att djuret har identifierats och registrerats i enlighet med 7 § landskapsförordningen om ersättning för djurens välbefinnande och att djuret för varje åtgärd uppfyller de villkor som inverkar på djurets ersättningsberättigande. Om ett ersättningsberättigande eller potentiellt ersättningsberättigande djur berörs av bristande efterlevnad av kravet gällande identifiering eller registrering eller om det inte uppfyller något annat villkor som påverkar ersättningsberättigandet, ska djuret underkännas vid kontrollen.

Vid kontrollen kontrolleras efterlevnaden av villkoren för erhållande av ersättning och kraven som ingår i miniminivån för de åtgärder för djurens välbefinnande som sökanden har valt och som kan kontrolleras vid tidpunkten för kontrollen. Med avvikelse från detta kontrolleras av villkoren som gäller den djurartspecifika välbefinnandeplanen att utfodringsplanen och foderanalysen är aktuella samt kraven som ingår i miniminivån. Om den dokumentation som ingår i kraven för erhållande av ersättning för djurens välbefinnande inte kan kontrolleras vid kontrollen, konstateras bristande efterlevnad i fråga om stöd villkoret i fråga. På underlåtelse att iakttä stöd villkoren eller kraven som ingår i miniminivån tillämpas minskningar och påföljder i enlighet med 18 §.

Om det vid tidpunkten för kontrollen pågår ett produktionsuppehåll på gårdsbruksenheten ska det med avvikelse från 2 mom. göras ett nytt besök på plats för att kontrollera villkoren för erhållande av ersättning av djurens välbefinnande.

11 §. Kontroll av villkoren för åtaganden om uppfödning av ursprungsraser

Vid kontrollen kontrolleras att djuret har identifierats och registrerats på det sätt som föreskrivs i 31 § landskapsförordningen om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar och att alla djur som omfattas av åtagandet är i ersättningsmottagarens besittning och på den anmälda djurhållningsplatsen. Ett djur som berörs av bristande efterlevnad av kravet gällande identifierings- eller registreringskyldigheten eller som annars inte uppfyller ett villkor för djurets ersättningsberättigande ska underkännas vid kontrollen.

Vid kontrollen kontrolleras efterlevnaden av de krav som enligt i 31 § 9 mom. landskapsförordningen om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar ingår i miniminivån och som vid tidpunkten för kontrollen kan kontrolleras. På minskningar och påföljder på grund av bristande efterlevnad av kraven som ingår i miniminivå tillämpas 18 §.

Om det vid kontrollen upptäcks bristande efterlevnad i fråga om ett stödvillkor eller ett krav som ingår i miniminivån som kan konstateras redan under en tidigare åtagandeperiod, utvidgas kontrollen till att gälla en eller flera tidigare åtagandeperioder i fråga om stödvillkoret eller kravet som ingår i miniminivån.

12 §. Utvidgad kontroll utan gårdsbesök

Om det vid en inspektion enligt 46 eller 54 § djurskyddslagen (1998:95) för landskapet Åland eller vid en kontroll av villkorligheten gällande djurskydd konstateras bristande efterlevnad i fråga om ett sådant krav som i fråga om ersättning för djurens välbefinnande eller ett åtagande om uppfödning av ursprungsraser är ett krav som ingår i miniminivå, kan kontrollen administrativt utan något separat gårdsbesök utvidgas till en kontroll av ersättningen för djurens välbefinnande eller åtagandet om uppfödning av ursprungsraser. Utvidgningen gäller den konstaterade bristande efterlevnaden som är ett krav som ingår i miniminivå för ersättning för djurens välbefinnande eller i ett åtagande om uppfödning av ursprungsraser.

13 §. Skriftligt bevis för iakttagande av anmälningstider

Om ett djur som finns på en gårdsbruksenhet inte kan identifieras enligt djurregistret eller djurhållningsplatsens journalföring och sökanden inte vid kontrollen visar upp ett skriftligt bevis för att sökanden iakttagit anmälningstiderna för identifiering och registrering, ska djuret underkännas.

14 §. Undantag från underkännande av djur vid kontroll

Med avvikelse från vad som i detta kapitel föreskrivs om underkännande av ersättningsberättigande eller potentiellt ersättningsberättigande nötkreatur, får eller getter, anses ett sådant nötkreatur, ett sådant får eller en sådan get som finns på gårdsbruksenheten och vars ena identifieringsmärke har försvunnit vara godkänd, om ett sådant fel förekommer hos högst 20 procent av antalet nötkreatur, får eller getter på gårdsbruksenheten. Om felet förekommer hos en större andel av djuren, ska alla djur vars ena identifieringsmärke har försvunnit underkännas. Om det på en gårdsbruksenhet finns endast ett nötkreatur eller antingen ett får eller en get vars båda identifieringsmärken har försvunnit, anses djuret vara godkänt, om djuret kan identifieras på basis av djurhållningsplatsens journalföring eller djurregistret, förutsatt att den som ansöker om ersättning kan visa att denne har vidtagit åtgärder för att rätta till situationen innan kontrollen på plats anmäldes.

Om djur har flyttats till en annan djurhållningsplats på gårdsbruksenheten och den ändrade djurhållnings-

platsen inte har anmälts till djurregistret eller antecknats i djurhållningsplatsens journalföring, kan djuren i fråga anses vara godkända, om det omedelbart under den tid som kontrollen på plats pågår går att konstatera den djurhållningsplats på gårdsbruksenheten som djuren befinner sig på.

15 §. Resultatet från kontrollen

Det resultat från kontrollen som ska visas upp för den som ansöker om ersättning ska särskilt innehålla följande uppgifter:

- 1) Den ersättning eller de åtgärder som har varit föremål för kontrollen.
- 2) De personer som har varit på plats.
- 3) Grunderna för urvalet till kontrollen på plats.
- 4) Förhandsanmälan om kontrollen på plats till den som har ansökt om ersättning och, om kontrollen har anmälts, anmälningstidpunkten.
- 5) Underkända djur.
- 6) Konstaterade fall av bristande efterlevnad.

4 kap. Minskningar och påföljder i fråga om stöd

16 §. Beräkningsgrunder för minskningar och påföljder

Djurbaserade ersättningar beviljas inte för ett större djurantal än vad ansökan gäller. Om antalet djur i sökandens ansökan är större än det antal som godkänts vid en administrativ kontroll eller en kontroll på plats, används det godkända djurantalet vid beräkningen av ersättningen. Detta begränsar inte tillämpningen av en administrativ påföljd enligt 17 §.

För nötkreatur, får och getter som underkänts i fråga om ersättning för djurens välbefinnande och som vid tidpunkten för kontrollen har uppnått åldern för ersättningsberättigande, används vid beräkningen av minskning och påföljder de ersättningsberättigande dagar som djuret har tjänat in under det aktuella ansökningsåret. För nötkreatur, får och getter som underkänts i fråga om ersättning för djurens välbefinnande och som vid tidpunkten för kontrollen är potentiellt ersättningsberättigande djur, används vid beräkningen av minskning och påföljder de ersättningsberättigande dagar som djuret eventuellt kunde ha tjänat in under det aktuella ansökningsåret. När det gäller ett åtagande om uppfödning av ursprungsraser beaktas ett underkänt djur till sitt antal som ett enskilt djur.

I en situation som avses i 13 § förkastas med avvikelse från 2 mom. i denna paragraf i fråga om nötkreatur, får och getter för vilka ersättning för djurens välbefinnande har sökts de ersättningsberättigande dagarna under hela åtagandeperioden oberoende av hur länge djuret har varit på gårdsbruksenheten.

Vid beräkningen av de minskningar och påföljder som görs i fråga om ersättningar för djurens välbefinnande och miljöersättning som betalas på basen av ett åtagande om uppfödning av ursprungsraser används djurenheter.

Vad som föreskrivs i 4 mom. gäller dock inte för nötkreatur, får och getter i fråga om ett i 17 § 1 mom. avsett djur som identifierats individuellt och som definieras som ett enskilt djur.

Avdragen och påföljderna i fråga om ersättningen beräknas per djurgrupp enligt följande:

14 LF (2023:34) om verkställighet av ersättningar för djurens välbefinnande m.m.

1) Vid ersättning för djurens välbefinnande per åtgärd.

2) I ett åtagande som gäller uppfödning av ursprungsraser per djurras.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 6 mom. görs minskningar och påförs påföljder på grund av bristande efterlevnad av kraven som ingår i miniminivån i ett åtagande om uppfödning av ursprungsraser enligt djurart.

17 §. Minskning eller påföljd på basen av djurantalet

Om högst tre individuellt identifierade nötkreatur, får eller getter har underkänts i en djurgrupp som omfattas av ersättning för djurens välbefinnande eller ett åtagande om uppfödning av ursprungsraser, ska ersättningen betalas på grundval av det godkända djurantalet. När fler än tre individuellt identifierade djur eller minst ett djur som inte kan identifieras individuellt har underkänts, bestäms skillnaden mellan det ansökta och det godkända djurantalet i djurgruppen i förhållande till det godkända djurantalet. Om skillnaden i förhållande till det godkända djurantalet är

1) högst 50 procent, avdras 1,5 gånger skillnaden mellan det ansökta och det godkända djurantalet från det godkända djurantalet för djurgruppen,

2) över 50 procent, avdras 2 gånger skillnaden mellan det ansökta och det godkända djurantalet från det godkända djurantalet för djurgruppen.

Om den påföljd som avses i 1 mom. 2 punkten inte kan dras av i sin helhet från stödet för ansökningsåret i fråga, dras resten av från de ersättningar som betalas under följande tre år.

Om det godkända djurantalet för en djurgrupp understiger det minimiantalet djur som är en förutsättning för beviljande av ersättning, ska ersättningen betalas om minskningen av det godkända djurantalet beror på tillämpningen av en minskning eller en påföljd enligt 1 mom.

Minskningar eller påföljder som görs på grund av djurantalet ska tillämpas retroaktivt i enlighet med artikel 3 i rådets förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen.

18 §. Minskning eller påföljd för bristande efterlevnad av stöd villkoren eller kraven som ingår i miniminivå

Om ett eller flera villkor för erhållande av ersättning eller krav som ingår i miniminivå inte har iakttagits i fråga om en djurgrupp som omfattas av ersättning för djurens välbefinnande eller om iakttagandet av stöd villkoret inte kan verifieras på grund av bristfälliga handlingar, ska det göras en uppskattning av hur allvarlig, omfattande och bestående den bristande efterlevnaden är och den högsta uppskattningen av dessa bestämmer det avdrag som ska tillämpas. Den ersättning som ska betalas för den djurartsspecifika åtgärden som sökanden har valt minskas med 10, 20, 30, 40 eller 50 procent på grund av bristande efterlevnad av villkoren för erhållande av ersättning. Om den bristande efterlevnaden gäller ett krav som ingår i miniminivån ska avdraget vara minst 20 procent. Om minskningen på basen av uppskattningen av den

bristande efterlevnaden överstiger 50 procent, betalas ingen ersättning för åtgärden. Om ersättning inte betalas för den djurartsspecifika välbefinnandeplanen, betalas inte heller någon ersättning för andra åtgärder för djurarten i fråga som sökanden har ansökt om. Vid allvarliga fall av bristande efterlevnad tillämpas 65 § 2 mom. finansieringslagen.

Om ett eller flera krav som ingår i miniminivån inte har iakttagits i fråga om en djurgrupp som omfattas av ett åtagande om uppfödning av ursprungsraser eller om iakttagandet av kravet inte kan verifieras på grund av bristfälliga handlingar, ska det göras en uppskattning av hur allvarlig, omfattande och bestående den bristande efterlevnaden är och den högsta uppskattningen av dessa bestämmer det avdrag som ska tillämpas. Ersättning som ska betalas på basen av ett åtagande minskas i fråga om en djurart med 20, 30, 40 eller 50 procent på grund av bristande efterlevnad av kraven som ingår i miniminivån. Om minskningen av ersättningen till följd av uppskattningen av den bristande efterlevnaden överstiger 50 procent, betalas ingen ersättning för djurarten. Vid allvarliga fall av bristande efterlevnad tillämpas 65 § 2 mom. finansieringslagen.

Om bristande efterlevnad av samma villkor för erhållande av ersättning eller krav som ingår i miniminivå upprepas under tre kalenderår i fråga om ersättning för djurens välbefinnande eller ett åtagande om uppfödning av ursprungsraser, ska avdraget från ersättningen i enlighet med bedömningen av bristande efterlevnad enligt 1 eller 2 mom. göras dubbelt. Om minskningen överstiger 50 procent eller om det är fråga om allvarlig bristande efterlevnad, tillämpas 1 eller 2 mom.

Minskningar och påföljder i fråga om ersättning för djurens välbefinnande eller miljöersättning som betalas på basen av ett åtagande om uppfödning av ursprungsraser ska göras retroaktivt för tidigare åtagandeperioder i enlighet med artikel 3 i rådets förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen, om villkoren eller kraven som ingår i miniminivån i anslutning till ersättningen inte har iakttagits under en eller flera åtagandeperioder och den som ansöker om ersättning tidigare har ansökt om ersättning för samma åtgärd eller åtagande.

5 kap. Ikraftträdande**19 §. Ikraftträdande**

Denna landskapsförordning träder i kraft den 15 maj 2023.

Åtgärder som verkställigheten av denna landskapsförordning förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

15 Landskapsförordning (2023:40) om stöd till utvecklingsprojekt för landsbygden 2023–2027

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

Denna landskapsförordning tillämpas på stöd för sådana utvecklingsprojekt i form av samarbetsprojekt för gårdars konkurrenskraft och modernisering, utbildning och informationsförmedlingsprojekt och Leaderprojekt som avses i 3 kap. 22–24 §§ i landskapslagen (2023:17) om finansiering av landsbygdsnäringar.

Denna landskapsförordning tillämpas på stöd som Europeiska unionen delvis eller helt finansierar.

2 §. Definitioner

I denna landskapsförordning avses med

1) *förordningen om strategiska planer* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115 om fastställande av regler om stöd för de strategiska planer som medlemsstaterna ska upprätta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken (strategiska GJP-planer) och som finansieras av Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) samt om upphävande av förordningarna (EU) nr 1305/2013 och (EU) nr 1307/2013,

2) *den strategiska planen* Finlands strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken för perioden 2023–2027, i vilken Ålands interventioner ingår,

3) *samarbetsprojekt för utveckling av gårdars konkurrenskraft och modernisering* utvecklingsarbete som utförs av såväl offentliga som privata aktörer, av en grupp av jordbrukare eller av en företagsgrupp,

4) *utbildning och informationsförmedlingsprojekt* projekt för ökad kunskap i anknytning till ett eller flera mål i Ålands interventioner i den strategiska planen som utförs av en offentlig eller privat aktör,

5) *projekt för företagsgrupp* utvecklingsarbete som utförs gemensamt av minst två och högst tio företag,

6) *projekt för grupp av jordbrukare* utvecklingsarbete som utförs gemensamt av jordbruksföretag i form av privaträttsliga sammanslutningar eller fysiska personer som bedriver näringsverksamhet inom jordbruk,

7) *leaderprojekt* utvecklingsprojekt som söks ur den lokala aktionsgruppens finansieringskvot,

8) *allmännyttig investering* investering inom leaderprojekt som styrs och i huvudsak står till förfogande för invånarna och andra aktörer inom området.

2 kap. Allmänna förutsättningar för stöd för utvecklingsprojekt

3 §. Uppgifter i en stödansökan eller projektplan

En *projektplan* ska innehålla utvecklingsbehov, projektets mål, åtgärder som krävs för att uppnå målen, kriterier för utvärdering av genomförandet och en uppskattning av tidpunkten för genomförandet. Av projektplanen ska det dessutom framgå hur projektet ska genomföras, projektets stödformer och de resultat och effekter som eftersträvas med projektet.

Projektplanen ska innehålla ett kostnadsförslag och en finansieringsplan. I fråga om kostnader och finansiering ska projektplanen innehålla uppgifter om de totala kostnaderna, totalfinansieringen och specificering av kostnaderna. Om den övriga finansiering som krävs utöver stödet omfattar privat finansiering, ska dess andel specificeras. Om kostnadsmodellen är valbar ska sökanden meddela vilken kostnadsmodell som sökanden önskar använda. Därutöver ska sökanden lämna en godtagbar utredning om de fördelningsgrunder enligt vilka kostnaderna hänförs antingen direkt eller som kalkylerad andel till kostnaderna för den verksamhet som stöds och kostnaderna för annan verksamhet.

Projektplanen ska innehålla en redogörelse för hur man vid förberedelserna för projektet har beaktat resultaten av projekt som tidigare finansierats med offentlig finansiering genom stöd för motsvarande verksamhet eller verksamhet som nära anknyter till den verksamheten. Dessutom ska det i projektplanen redogöras för hur den verksamhet som projektet resulterar i fortsätter efter att projektet avslutats, om inte detta på grund av verksamhetens karaktär är uppenbart onödigt.

En *projektplan* eller en *stödansökan* ska utöver de uppgifter som anges i 1–3 mom. innehålla

1) uppgifter om sökandes verksamhet, organisation och ekonomiska ställning samt om de personalresurser och andra resurser som används för att genomföra projektet,

2) uppgifter om projektets innehåll och målgrupp,

3) uppgifter om eventuell i 27 § 5 mom. i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnäringar avsedd överföring av stöd,

4) uppgifter om de aktörer som deltar i projektets genomförande, om ansvar för genomförande och finansiering och om behövliga avtalsarrangemang,

5) en uppskattning av inkomsterna från projektet, och

6) uppgifter om sättet att informera och rapportera om hur projektet framskrider samt om projektets resultat.

Till beskrivningarna av *byggprojekt* ska fogas följande tillräckligt detaljerade handlingar för att åtgärderna ska kunna genomföras:

1) huvudritningar,

2) särskilda planer som är av betydelse när de godtagbara kostnaderna bedöms,

3) byggnadsbeskrivning, och

4) ett kostnadsförslag eller en kostnadskalkyl som grundar sig på byggnadsbeskrivningen.

Utförligheten hos och omfattningen av beskrivningarna av byggprojekt ska stå i lämplig proportion till projektets omfattning och totala kostnader.

4 §. Förutsättningar för beviljande av stöd för utvecklingsprojekt

För att stöd ska beviljas förutsätts

1) att ansökan om stöd har lämnats in inom den fastställda ansökningstiden och projektet uppfyller de minimikrav som krävs av de valda,

I 5 LF (2023:40) om stöd till utvecklingsprojekt för landsbygden 2023–2027

2) att, i fall där den som ansöker om stöd och den som genomför projektet inte är samma aktör, den som ansöker om stöd eller som utövar beslutanderätt i den sökande sammanslutningen inte är jävig på det sätt som avses i 24 § i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland i förhållande till den som genomför projektet,

3) att ekonomiförvaltningen och användningen av medel hos den som ansöker om stöd har ordnats så att det framgår vilken andel av de totala kostnaderna som utgörs av projektkostnaderna och vilken andel som utgörs av kostnaderna för sökandens övriga verksamhet.

5 §. Verksamhet som stöds med stöd för utvecklingsprojekt

Stöd för utvecklingsprojekt kan i enlighet med Ålands interventioner i den strategiska planen beviljas för:

1) utbildningsåtgärder och åtgärder för informationsförmedling,

2) allmännyttiga, lokala investeringar i syfte att bygga, förbättra eller utvidga småskalig infrastruktur,

3) allmännyttiga investeringar i miljö och klimat,

4) samarbetsprojekt som omvandlar näringsstrukturen, utvecklar landsbygdsnäringarnas konkurrenskraft och verksamhetsmiljö och främjar samarbetet mellan företagare,

5) samarbetsprojekt som reformerar och utvecklar landsbygdens socioekonomiska verksamhetsmiljö,

6) innovativa åtgärder för begränsning av klimatförändringen och anpassning till den eller miljöåtgärder för att skydda vatten, mark, landskapet och den biologiska mångfalden.

Stöd beviljas inte för verksamhet som hänför sig till skötseln av offentligrättsliga samfunds lagstadgade och obligatoriska grundläggande uppgifter.

6 §. Tillämpliga bestämmelser om statligt stöd

Vid beviljande av utvecklingsstöd tillämpas artiklarna 25, 19a och 19b i kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, nedan den allmänna gruppundantagsförordningen, artikel 32 i kommissionens förordning (EU) 2472/2022 genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, nedan gruppundantagsförordningen för jord- och skogsbrukssektorn och för landsbygdsområden, eller kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse, nedan förordningen om stöd av mindre betydelse.

Vid beviljande av stöd för utbildning tillämpas artikel 31 i den allmänna gruppundantagsförordningen eller artiklarna 21 och 47 i gruppundantagsförordningen för jord- och skogsbrukssektorn och landsbygdsområden.

7 §. Naturaprestationer

Som privat finansiering kan godtas endast sådant arbete till förmån för projektet som utförts utan vederlag (*naturaprestation*) och som behövs för genomförandet av projektet. En förutsättning är dessutom att den som utför arbetet har fyllt 15 år.

Värdet på arbete som utförs utan vederlag anses vara 20 euro i timmen per person som utför arbetet. Om det vid arbete som utförs utan vederlag används traktor eller någon annan motsvarande arbetsmaskin, ska till värdet på arbetet ytterligare räknas 40 euro per driftimme som värde på användningen av arbetsmaskinen. Skäliga kostnader för servering som uppstår i samband med arbete som utförs utan vederlag är godtagbara kostnader.

Det ska föras bok över antalet arbetstimmar.

3 kap. Samarbetsprojekt för utveckling av gårdars konkurrenskraft och modernisering

8 §. Förutsättningar för stödjande av samarbetsprojekt för utveckling av gårdars konkurrenskraft och modernisering

Stöd för samarbetsprojekt kan beviljas, om projektets mål är att genom samarbete utveckla eller främja

1) gårdsbruksenheterens konkurrenskraft och modernisering med utnyttjande av forskning, teknik och digitalisering,

2) åtgärder för begränsning av klimatförändringar och för klimatanpassning, eller

3) hållbar förvaltning av naturresurserna och naturens mångfald.

En förutsättning för att stöd ska beviljas är att minst två aktörer deltar i genomförandet av projektet. Stöd beviljas inte för samarbete där endast forskningsinstitut deltar. Stödet beviljas till den aktör som ansvarar för projektet.

9 §. Ytterligare förutsättningar för stödjande av allmännyttiga samarbetsprojekt

För allmännyttiga samarbetsprojekt kan stöd beviljas, om stödet inte utgör statligt stöd.

Om slutresultatet av ett allmännyttigt utvecklingsprojekt är sådant att det uppstår en upphovsrätt till det eller det uppfyller förutsättningarna för patent eller skydd för annan immateriell rättighet, krävs det för att stöd ska beviljas att den immateriella rättigheten inte skyddas och att upphovsrätten eller annan immateriell rättighet inte överförs från stödmottagaren för att komma endast eller huvudsakligen ett eller flera företag till godo.

Det huvudsakliga målet för ett allmännyttigt utvecklingsprojekt får inte vara att stödja företagets sedvanliga utveckling eller produktutveckling eller att med hjälp av stödet utveckla en nyttinghet eller tjänst som direkt eller genom små tillägsåtgärder utan ersättning eller till ett pris som är lägre än gängse ersättning kan utnyttjas av företag eller vissa företagsgrupper.

10 §. Förutsättningar för stödjande av företagsgrupps- eller jordbrukargrupsprojekt

Vid ett företagsgruppsprojekt utvecklar en grupp av företag sin verksamhet genom såväl gemensamma

som företagsspecifika utvecklingsåtgärder. Åtgärdernas mål ska vara att utveckla samarbetet inom produktionen, utveckla samarbetet inom marknadsföringen och försäljningen, planera en produktfamilj eller motsvarande utveckling. En företagsgrupp ska bestå av minst två och högst tio företag. Stöd kan beviljas på ett sådant sätt att det riktas till de deltagande företagen som stöd av mindre betydelse. Ett av företagen ska fungera som projektadministratör.

Vid ett *jordbrukargrupsprojekt* utvecklar en grupp av företag som bedriver jordbruk sin verksamhet genom såväl gemensamma som företagsspecifika utvecklingsåtgärder. Projektets mål ska vara att utveckla arbetet och samarbetet inom produktionen eller annan motsvarande utveckling. En jordbrukargrupp ska bestå av minst två jordbrukare. Stödtagaren, som fungerar som projektadministratör, kan vara någon av de jordbrukare som hör till gruppen, en utvecklingsorganisation i form av en rådgivningsorganisation, ett utvecklingsbolag eller någon annan offentlig eller privaträttslig sammanslutning.

11 §. Godtagbara kostnader för samarbetsprojekt

Om inte något annat föreskrivs nedan, kan stöd beviljas för följande behövliga och skäligen kostnader för ett utvecklingsprojekt:

- 1) lönekostnader och arvoden,
- 2) resekostnader enligt mest miljövänliga resealternativ,
- 3) anskaffning av köptjänster,
- 4) kostnader för hyror,
- 5) materialkostnader och övriga kostnader som är nödvändiga för genomförande av projektet,
- 6) eget arbete för att genomföra projektet,
- 7) investeringskostnader,
- 8) marknadsföringsåtgärder inom Åland,
- 9) utredningar och marknadsundersökningar för nya samarbetsprojekt eller företag, och
- 10) utvecklingsprojekt för nya produkter och metoder.

12 §. Stödbeloppet för samarbetsprojekt

För ett samarbetsprojekt i vilket inte ingår statligt stöd kan stöd beviljas till ett belopp som tillsammans med annan offentlig finansiering motsvarar 100 procent av de godtagbara kostnaderna (*allmännyttigt samarbetsprojekt*).

För ett utvecklingsprojekt vars nyttohavare är *små företag* och vars resultat får stor spridning kan stöd beviljas i enlighet med artikel 25 i den allmänna gruppantagsförordningen till ett belopp som

1) tillsammans med annan offentlig finansiering motsvarar högst 100 procent av de godtagbara kostnaderna för projekt vars syfte är att ge företagen en betydande *kunskaps- och kompetensökning* för utvecklande av den egna verksamheten, nya eller förbättrade produkter eller processer eller tjänster samt för byggande av prototyper eller för pilotstudier som stöder detta,

2) tillsammans med annan offentlig finansiering motsvarar högst 60 procent av de godtagbara kostnaderna för projekt vars syfte är att *utveckla nya eller förbättrade produkter, processer eller tjänster* samt

pilotstudier, samt utveckla testning och demonstration före marknadsföring av dem.

För en *företagsgrupp* till vilken högst tio företag hör kan stöd beviljas så att stödet riktas till de deltagande företagen som stöd av mindre betydelse.

De godtagbara kostnaderna kan högst vara 100 000 euro vid samarbetsprojekt.

Behövliga och skäligen investeringskostnader enligt 11 § 7 punkten beviljas som engångsbelopp. Införskaffad egendom ska värderas vid projektets slut eller säljas. Värdet för investeringen återbetalas till Ålands landskapsregering.

4 kap. Utbildning och informationsförmedling

13 §. Förutsättningar för stödjande av utbildningsåtgärder och åtgärder för informationsförmedling

Informationsförmedling kan stödjas, om den främjar uppnåendet av ett sådant specifikt mål som anges i artikel 6.1 och 6.2 i förordningen om strategiska planer. Informationsförmedlingen ska främja innovationer, utarbetandet och uppdateringen av planer och utredningar samt informationsutbyte och informationsspridning.

Utbildningen kan stödjas, om den främjar uppnåendet av ett eller flera av de specifika mål som anges i artikel 6.1 och 6.2 i förordningen om strategiska planer. Ett projekt kan utveckla kunnandet genom kurser, onlinekurser, workshopar, ömsesidigt lärande, handledning, demonstrationsåtgärder och gårds- och företagsbesök.

Stöd kan beviljas för sådan utbildning som kompletterar praktisk erfarenhet och utbildning som baserar sig på den ordinarie läroplikten, en examen på andra stadiet eller en universitets- eller högskoleexamen utan att den utgör en del av en examen inom den grundläggande utbildningen eller inom fortbildning.

En förutsättning för beviljande av stöd är att stödtagaren eller, om utbildningsåtgärden genomförs av någon annan än stödtagaren, den som genomför projektet, har en i förhållande till utbildningsåtgärdens karaktär och omfattning yrkeskunnig utbildare och i fråga om en åtgärd som gäller annan informationsförmedling en i förhållande till åtgärdens karaktär yrkeskunnig person som genomför den.

Stödet kan beviljas organisationer och företag som arrangerar och tillhandahåller utbildning. De enheter som tillhandahåller utbildnings- och informationstjänster ska ha behövlig kompetens och adekvata färdigheter. Organisationer som tillhandahåller utbildnings- och informationstjänster ska försäkra sig om personalens kompetens. Personalen ska regelbundet erbjudas sådan utbildning som krävs för att sköta uppgifterna. Stödmottagaren ska vid behov kunna bevisa att de som arbetar för projektet har en sådan utbildning eller ett sådant kunnande som behövs för att genomföra projektet.

14 §. Godtagbara kostnader för projekt för utbildning och informationsförmedling

Om inte något annat föreskrivs nedan, kan stöd beviljas för följande behövliga och skäligen kostnader för projekt för utbildning och informationsförmedling:

I 5 LF (2023:40) om stöd till utvecklingsprojekt för landsbygden 2023–2027

- 1) personalkostnader inklusive anknytande lagstadgade kostnader,
- 2) resekostnader,
- 3) anskaffningskostnader när det gäller köpta tjänster,
- 4) hyreskostnader, och
- 5) andra kostnader som genomförandet av utbildning och informationsförmedlingsprojektet medför, inklusive små anskaffningar och skäligen kostnader för servering vid möten, utbildningstillfällen och informationsmöten.

15 §. Stödbelopp för projekt för utbildning och informationsförmedling

Stöd för utbildning som inte gäller någon viss bransch eller grupp av aktörer kan beviljas till ett belopp som tillsammans med annan offentlig finansiering motsvarar högst 100 procent av de godtagbara kostnaderna.

Stöd för utbildning som gäller små eller medelstora företag som är verksamma inom primärproduktion eller inom bearbetning eller saluföring av jordbruksprodukter beviljas i enlighet med artikel 21 i gruppundantagsförordningen för jord- och skogsbrukssektorn och för landsbygdsområden. Stöd kan beviljas till ett belopp som tillsammans med annan offentlig finansiering motsvarar högst 100 procent av de godtagbara kostnaderna.

Stöd för informationsförmedlingsprojekt kan beviljas till ett belopp som tillsammans med annan offentlig finansiering motsvarar högst 100 procent av de godtagbara kostnaderna.

Stödbeloppet som söks ska vara minst 500 euro. Stödet kan uppgå till högst 30 000 euro per utbildningsåtgärd.

Inkomster i form av kurskostnader för deltagande dras av från de stödberättigade kostnaderna.

5 kap. Leaderprojekt**16 §. Förutsättningar för stödjande av utvecklingsprojekt i form av Leaderprojekt**

Stöd för utvecklingsprojekt i form av Leaderprojekt kan beviljas, om projektets mål är att utveckla eller främja:

- 1) inhämtandet av kunskap och utbytet av erfarenheter och utbildning och informationsförmedling,
- 2) allmännyttiga, lokala investeringar i syfte att bygga, förbättra eller utvidga småskalig infrastruktur eller förbättra miljö och klimat,
- 3) åtgärder för begränsning av klimatförändringar och för klimatanpassning och för en hållbar förvaltning av naturresurserna och naturens mångfald,
- 4) ungas etablering som jordbrukare och bedrivande av verksamhet samt möjligheterna att bedriva företagsverksamhet på landsbygden, eller
- 5) landsbygdens socioekonomiska struktur och verksamhetsmiljö, integration, jämställdhet, samverkan för ekonomisk tillväxt och sysselsättning.

Stöd beviljas endast icke-kommersiella projekt. För allmännyttiga samarbetsprojekt ska även de ytterligare förutsättningarna i 3 kap. 9 § tillämpas.

Vid finansieringen av projekt som finansieras ur finansieringskvoten för en lokal aktionsgrupp krävs det inte andra samarbetsparter utöver sökanden och aktionsgruppen. Stödet beviljas till den aktör som ansvarar för projektet.

17 §. Godtagbara kostnader för Leaderprojekt

Om inte något annat föreskrivs nedan, kan stöd beviljas för följande behövliga och skäligen kostnader för ett utvecklingsprojekt i form av Leaderprojekt:

- 1) personalkostnader inklusive anknytande lagstadgade kostnader,
- 2) resekostnader,
- 3) anskaffningskostnader när det gäller köpta tjänster,
- 4) hyreskostnader,
- 5) andra kostnader som genomförandet av utvecklingsprojektet medför, inklusive små anskaffningar och skäligen kostnader för servering vid möten, utbildningstillfällen och informationsmöten som gäller projektet,
- 6) eget arbete för att genomföra projektet,
- 7) investeringskostnader,
- 8) marknadsföringsåtgärder,
- 9) utredningar och marknadsundersökningar, och
- 10) sådana behövliga och skäligen kostnader som hänför sig till internationellt samarbete och som orsakas av att externa sakkunniga kallas till tillställningar arrangerade av den finländska parten samt kostnader som hänför sig till koordinering av internationellt projektsamarbete med en samarbetspartner i en annan stat.

Stöd kan beviljas till ett belopp som uppgår till högst 100 procent.

18 §. Förutsättningar för stödjande av allmännyttiga investeringar

En allmännyttig investering kan stödjas, om nyttan av investeringen styrs till invånarna och andra aktörer inom området. Investeringsobjektet ska i huvudsak stå till förfogande för invånarna och aktörerna inom området.

Om investeringen genomförs inom ett område som inte ägs eller innehas av stödmottagaren, eller i en motsvarande byggnad eller på någon annan motsvarande plats, är en förutsättning för beviljande av stöd dessutom att ägaren och vid behov innehavaren av området har gett sitt samtycke till investeringen och till att det objekt som stöds står till förfogande för invånarna och aktörerna inom området. Nyttjanderätterns varaktighet ska säkerställas på ett ändamålsenligt sätt.

Om det projekt som stöds inbegriper byggnadsinvesteringar, är en förutsättning för beviljande av stöd dessutom att stödtagaren ser till att objektet är försäkrat på behörigt sätt åtminstone tills hela stödet har betalats ut.

19 §. Godtagbara kostnader och maximalt stödbelopp för allmännyttiga investeringar

Stöd kan beviljas för sådana behövliga och skäligen kostnader för genomförande av en investering som följer av

1) anskaffning av byggnad samt av material och tillbehör som behövs för uppförande, reparation eller utvidgning av en byggnad, anläggning eller konstruktion, anskaffning av anordningar med nära anknytning till byggnader eller konstruktioner samt planering, arbetslöner och entreprenad, inbegripet kostnader för de el-, värme-, vatten- och avloppsanslutningar samt dataanslutningar som behövs i byggnadsobjektet som en del av den åtgärd som stöds,

2) vid anskaffning av mark i samband med anskaffning av byggnaden till den del kostnaderna för anskaffning av marken inte överstiger tio procent av de stödberättigande kostnaderna för anskaffning av hela fastigheten,

3) anskaffning av maskiner, materiel, anordningar och redskap och kostnader för de el-, fjärrvärme-, vatten- och avloppsanslutningar samt dataanslutningar som behövs vid anskaffningarna som en del av den åtgärd som stöds,

4) kostnader för myndighetstillstånd, registreringsavgifter och andra motsvarande kostnader,

5) brand- och talkoförsäkringspremier som avser projektiden.

Stöd kan dessutom beviljas för allmänna kostnader för anskaffning av fast egendom, maskiner och anläggningar, allmänna kostnader för byggande och istandsättning av fast egendom samt för kostnaderna för förvärv eller utveckling av programvara, molnbaserade datortjänster eller motsvarande lösningar och förvärv av patent, licenser, upphovsrätter och varumärken.

Stöd kan i första hand beviljas för kostnader enligt 1 mom. 3 punkten om anskaffningen gäller ny materiel och nya maskiner, anordningar och redskap. Som stödberättigande kan dock godkännas utgifter för anskaffning av begagnade maskiner, anordningar, redskap och begagnad materiel

1) som det inte är ändamålsenligt att anskaffa som nya eller i fråga om vilka det inte finns ersättande tjänster att tillgå till skäliga kostnader på orten,

2) som till sina tekniska egenskaper lämpar sig för det planerade syftet eller som kan ändras så att de lämpar sig för det planerade syftet,

3) i fråga om vilka anskaffningen totalt sett gör investeringen mer ekonomisk med beaktande av pris, livslängd och kostnader under drifttiden,

4) som till sitt anskaffningspris är förmånligare än ny motsvarande utrustning, och

5) vars återstående livslängd är minst fem år.

Anskaffningar av begagnad materiel eller begagnade maskiner, anordningar eller redskap godkänns genom ett stödbeslut. Den som ansöker om stöd ska i sin stödansökan lägga fram tillräckliga motiveringar till att de förutsättningar för stöd som anges i 3 mom. uppfylls.

Stöd för allmännyttiga investeringar kan beviljas till ett belopp som uppgår till högst 100 procent.

20 §. Ytterligare krav när det gäller stöd för förvärv av byggnader och fastigheter

När en byggnad med eller utan mark förvärvas förutsätter beviljandet av stöd att

1) byggnaden lämpar sig för den verksamhet som ska bedrivas eller kan till ringa kostnader ändras till en sådan samt att den med hänsyn till dess tänkta ändamål uppfyller vad som i lag föreskrivs eller med stöd av lag bestäms om de krav som ställs på en sådan byggnad, och

2) byggnadens eller fastighetens köpesumma inte överstiger dess gängse värde.

21 §. Beloppet av stöd som beviljas projekt som finansieras av en lokal aktionsgrupp

För lokala projekt som finansieras ur finansieringskvoten för den lokala aktionsgruppen kan stöd beviljas till ett belopp som tillsammans med annan offentlig finansiering uppgår till högst 150 000 euro. I internationella projekt kan den lokala aktionsgruppens andel av stödbeloppet tillsammans med annan offentlig finansiering uppgå till högst 150 000 euro.

22 §. Stöd för utarbetande av lokala utvecklingsstrategier

Den lokala aktionsgruppen kan beviljas beredningsstöd för utarbetande av en lokal utvecklingsstrategi. Stödet uppgår till 10 000 euro och beviljas som engångsersättning.

23 §. Förfaranden i anslutning till verksamhetspenning

Aktionsgruppen ska föra in uppgifterna om sin verksamhetspenning i en nättjänst som anvisas av Ålands landskapsregering.

Ansökan om utbetalning av verksamhetspenning görs elektroniskt via den nättjänst som avses i 1 mom. Aktionsgruppen ska ansöka om utbetalning av verksamhetspenning på basis av de utbetalningar inom projekt som finansieras ur aktionsgruppens finansieringskvot som gjorts före ansökningstidpunkten. Den sista utbetalningen ska sökas inom en tidsfrist som fastställs av landskapsregeringen om avslutande av finansieringsperioden.

Av verksamhetspenningen kan i förskott betalas högst landskapsregeringens andel av verksamhetspenningen. Verksamhetspenning kan betalas i förskott endast en gång för genomförande av planen för användning av verksamhetspenningen.

Förskottet kvittas till 51 procent av beloppet av varje betalningspost till dess att förskottet har kvittats i sin helhet. Hela den återstående delen av förskottet ska dock kvittas senast i den sista betalningsposten. Enligt anmälan av aktionsgruppen kan vid kvittningen också användas en större procent än vad som nämns ovan.

6 kap. Kostnadsmodeller

24 §. Kostnadsmodeller

Stöd enligt denna förordning utgår enligt faktiskt uppkomna stödberättigande kostnader. För Leaderprojekt kan även stöd utgå enligt kalkylerade kostnader i enlighet med 2–5 mom.

Som personalkostnader godkänns löner för arbetstid utan bikostnader och därutöver som kalkylerade kostnader 39 procent av lönerna för tid i arbete. De kalkylerade personalkostnaderna omfattar semesterlön, semesterpenning och lagstadgade lönebikostnader.

I 5 LF (2023:40) om stöd till utvecklingsprojekt för landsbygden 2023–2027

Om stöd inte beviljas i sin helhet utifrån de faktiska godtagbara kostnaderna, godkänns en del av kostnaderna för projektet som kalkylerade.

Som kalkylerade kostnader kan 19 procent av de sammanlagda kostnaderna för godtagbara personalkostnader och kostnaderna för köpta tjänster godkännas. I de kalkylerade kostnaderna ingår resekostnader för projektpersonal, kostnader för lokaler, kostnader för maskiner och anordningar, kostnader för programvara, kontorskostnader, utbildningskostnader och kostnader för företagshälsovård samt kostnader för servering och för projektets ansvarsförsäkringar.

Som kalkylerade kostnader kan högst 40 procent av de godtagbara personalkostnaderna godkännas. I de kalkylerade kostnaderna ingår alla andra kostnader för projektet utom personalkostnader.

7 kap. Begränsningar av stödberättigandet samt kostnadsfördelning och kostnadernas skälighet

25 §. Kostnader som inte omfattas av stödet

Stöd beviljas inte för

1) kostnader för en anskaffning som gjorts från sökanden, dennes familjemedlem eller ett företag som sökanden eller dennes familjemedlem har bestämmande inflytande i eller från en person som innehar en ledande ställning i sökandens företag, om det inte har begärts tillräckligt med anbud för anskaffningen från andra lämpliga aktörer,

2) räntor, provisioner och överlåtelseskatt eller andra kostnader för finansiering av en investering eller av någon annan åtgärd,

3) leasingkostnader, om den maskin eller anordning som avtalet gäller i enlighet med avtalsvillkoren övergår i sökandens ägo,

4) betalningsposter för maskiner och anordningar som skaffas på avbetalning, om äganderätten till den förvärvade egendomen inte övergår under den tid projektet genomförs,

5) mervärdesskatt som inte kvarstår som en slutlig kostnad för sökanden, om sökanden inte lägger fram en utredning om att det för kostnaden inte är möjligt att få avdrag eller återbäring i mervärdesbeskattningen,

6) kostnader som inte kvarstår som slutlig utgift för sökanden på grund av återbetalning, gottgörelse eller någon annan motsvarande orsak,

7) kostnader som föranleds av annan regelbunden verksamhet som sökanden normalt bedriver eller därtill anknyten PR-verksamhet än projektets genomförande,

8) löner och arvoden till den del de överstiger beloppet av de löner och arvoden som allmänt betalas till den som utför motsvarande uppgifter,

9) andra kostnader för avlöning än lagstadgade kostnader eller kostnader som följer av kollektivavtal som är förpliktande för arbetsgivaren,

10) resekostnader till den del de överstiger det belopp som ersätts i enlighet med landskapsregeringens tjänstekollektivavtal om resekostnadsersättningar som gäller vid tidpunkten för resan,

11) lönekostnader för en person som vid stödansökan inte har varit ordinarie tjänsteman eller i ett

arbetsavtalsförhållande som gäller tills vidare, om anställningsavtalet överskrider ett halvt årsverke och befattningen inte har utlysts offentligt,

12) resekostnader och sammanträdesarvodet för tjänstemän om uppgiften hör till tjänstemannens tjänsteutövning.

26 §. Fördelning av kostnader

Som projektkostnader kan godkännas den andel av kostnaderna för sökandens verksamhet som faktiskt föranleds av genomförandet av projektet.

Om projektstöd beviljas som grundar sig på faktiska och godtagbara kostnader, ska kostnaderna kunna verifieras och kostnaderna ska fördelas till projektet på ett motiverat, rättvist och jämligt sätt.

Om en kostnad fördelas som en kostnad för minst två projekt som stöds eller en kostnad som ersätts med aktionsgruppens verksamhetspenning och som en kostnad för ett eller flera projekt som stöd, får de understödda andelarna tillsammans inte överskrida den faktiska utgiften.

27 §. Skäliga godtagbara kostnader

Den stödbeviljande myndigheten ska försäkra sig om att kostnaderna för projektet är skäliga. Innan stödet betalas ut ska myndigheten dock försäkra sig om att kostnaderna är skäliga också till den del som detta inte varit möjligt att kontrollera när stödet beviljades.

Om landskapslagen (2017:80) om tillämpning på Åland av rikslagar om offentlig upphandling eller Ålands landskapsregerings beslut gällande vissa upphandlingar inte ska tillämpas på en anskaffning, kan referenskostnader användas då kostnadernas skälighet bedöms. Om referenskostnader inte är tillgängliga, ska den som ansöker om stöd för anskaffningar som överstiger 10 000 euro lämna in ett utdrag över den normala prisnivån, ett tillräckligt antal anbud eller någon annan utredning enligt vilken det är möjligt att bedöma kostnadernas skälighet. Med normal prisnivå avses de priser som tillämpas allmänt av varu- och tjänsteleverantörer. Vid anskaffningar som understiger 10 000 euro ska myndigheten försäkra sig om kostnadernas skälighet på ändamålsenligt sätt, såvida det finns orsak att misstänka att kostnaderna inte är skäliga.

Om det inte har varit möjligt att följa det förfarande som avses i 2 mom. vid bedömningen av om kostnaderna är skäliga, ska den som beviljar stödet försäkra sig om kostnadernas skälighet på något annat sätt.

8 kap. Tillstånd, påbörjande och genomförande

28 §. Påbörjande av ett utvecklingsprojekt

En förutsättning för beviljande av stöd är att den åtgärd som stödet gäller inte har inletts innan ansökan har inkommit till landskapsregeringen.

Ett utvecklingsprojekt betraktas som påbörjat när den som genomför projektet skriver under ett avtal om genomförandet av projektet som inte kan hävas, ingår ett upphandlingsavtal eller annat avtal som gäller genomförandet av projektet, betalar kostnader som hänför sig till projektet utan att ingå ett avtal eller ingår ett serviceavtal.

Med påbörjande av projekt avses dock inte sådant samarbete som behövs för att genomföra ett internationellt eller interregionalt projekt, allmänna utgifter som hänför sig till planeringen eller slutande av ett sådant avtal om överföring av stöd som avses i 27 § 5 mom. i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnäringar.

29 §. Påbörjande av en investering

En förutsättning för beviljande av stöd är att den åtgärd som stödet gäller inte har inletts innan ansökan har blivit anhängig. Som påbörjande av en investering avses

- 1) inledande av byggnadsarbete,
- 2) leverans av anskaffningar,
- 3) betalning av anskaffningar, eller
- 4) ingående av någon annan förbindelse som leder till att investeringen inte kan återkallas.

En investering som beviljats stöd betraktas dock inte som påbörjad, om investeringen innefattar flera anskaffningar och värdet på en i 1 mom. avsedd anskaffning är ringa i förhållande till den godtagbara totalkostnaden för investeringen.

30 §. Tidsfristen för genomförande av projekt

För projekt som beviljas stöd bestämmer landskapsregeringen en tid för genomförande. Tiden för genomförande ska fastställas så att projektet ska genomföras och stödet betalas ut inom den frist som utsatts för den strategiska planen och för utbetalningen av stöden.

31 §. Ändring av påbörjad projekt och förlängning av tiden för genomförande

Om stödmottagaren efter projektstarten avsevärt avviker från den plan som har godkänts genom stödbeslutet, kan kostnaderna för det projekt som genomförs med avvikelse från planen godkännas som stödberättigande endast om en ansökan om ändring lämnas till landskapsregeringen innan kostnaderna för ändringen uppstår. När det gäller stöd som finansieras ur finansieringskvoten för en aktionsgrupp ska ansökan om ändring lämnas till aktionsgruppen.

Tiden för genomförandet av projektet kan förlängas, om det finns ett sådant godtagbart skäl till förlängning som inte gick att förutse och om förlängningen av tiden för genomförande är nödvändig för genomförandet av projektet.

Ändringar i projektplanen får inte leda till att projektets godtagbara kostnader ökar, om det inte finns en särskilt grundad anledning. Om utvecklingsprojektet med avvikelse från stödbeslutet får annan offentlig finansiering eller om den privata finansieringen genomförs i sin helhet på ett sätt som avviker från stödbeslutet, ska det i stödbeslutet göras en ändring i fråga om projektets finansiering.

9 kap. Ansökan om och utbetalning av stöd

32 §. Ansökningstid

Projektstöd enligt denna landskapsförordning får sökas fortlöpande om inte landskapsregeringen med stöd av 6 kap. 36 § 4 mom. i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnäringar beslutar om specifika ansökningstider.

33 §. Projektinkomster

Projektinkomsterna utgörs av inkomster från försäljning av varor och tjänster som skaffats för genomförande av projektet, av inkomster från försäljning av produkterna av projektet samt av bruksavgifter från projektets nyttigheter och lokaler.

Projektinkomsterna dras av från projektets godtagbara kostnader vid beräkning av stödbeloppet. De inkomster som beaktas är de inkomster som projektet har gett under tiden för genomförandet. Annat offentligt stöd som har erhållits för projektet och som avviker från finansieringsplanen i stödbeslutet dras av från landsregeringens andel av stödet vid utbetalningen av stödet.

34 §. Förskott

Förskott på stöd kan betalas ut, om

1) sökanden inte har betydande egna inkomster eller förmögenhet som kan användas som tillfällig finansiering av projektet,

2) risken för att projektet inte blir genomfört är liten.

Av stödet kan högst 20 procent av det beviljade stödbeloppet betalas ut i förskott. För Leaderprojekt kan dock högst 40 procent av det beviljade stödbeloppet betalas ut i förskott. Förskottet kan dock vara högst 20 000 euro. Förskottet betalas ur nationella medel. I förskottsbeloppet ska projektets längd och omfattning beaktas samt tidpunkten för genomförandet av projektet.

För utbetalning av förskott kan det krävas att säkerhet ställs. Stöd för genomförande av ett projekt kan betalas ut i förskott endast en gång.

Uppkomsten av kostnader som motsvarar förskottet tas i beaktande från och med den första stödposten. Förskottet kvittas mot varje stödpost med 30 procent av dess belopp ända tills förskottet i sin helhet har kvittats. Återstoden av förskottet ska dock kvittas senast mot den sista stödposten. Efter meddelande från stödtagaren kan också en större procentsats än vad som anges ovan tillämpas vid kvittningen.

35 §. Utbetalning av stöd

Med undantag av förskott på stöd betalas det ut stöd för en sådan andel av de faktiska godtagbara kostnaderna som motsvarar stödprocenten.

En förutsättning för utbetalning av stöd som grundar sig på godtagbara, faktiska kostnader är att stödmottagaren till betalningsansökningen fogar en specifikation av de utgifter som åtgärden orsakat och av hur åtgärderna framskrider. Anskaffningar ska framgå av betalningshandlingarna. Innan stöd kan betalas ut ska utgiften ha betalats av stödmottagaren och registrerats i stödmottagarens bokföring som en utgift för projektet.

36 §. Tidsfrist för ansökan om utbetalning

Ansökan om utbetalning av den sista stödposten ska lämnas in inom fyra månader från det att den frist som utsatts för genomförande av projektet har löpt ut.

Landskapsregeringen kan besluta att stöd kan betalas på basis av en ansökan som lämnats in efter utsatt tid, om sökanden anger vägande skäl till att ansökan försenats, om ansökan inte har försenats väsentligt och om förseningen inte inverkar på avslutandet av finansieringsperioden.

10 kap. Påföljder och avdrag

37 §. Avdrag på grund av icke-stödberättigande kostnader

Vid beredningen av beslut om utbetalning ska myndigheten ange det stödbelopp som söks och fastställa det belopp som efter granskning av de stödberättigande utgifter som uppgetts i ansökan godkänns för utbetalning till sökanden.

38 §. Brister i upphandlingsförfarandet och efterlevnaden av informationsskyldigheten

Om det i samband med upphandling som hör till ett projekt som stödtagaren får stöd för finns brister i upphandlingsförfarandet, kan stödet minskas procentuellt. Den procentuella minskningen står i proportion till hur allvarliga brister det är fråga om och uppgår till minst fem procent och högst 20 procent av det stöd som gäller upphandlingen i fråga.

Om stödtagaren har underlåtit att iakttäta den informationsskyldighet som ingår i stödvillkoren, kan stödet minskas procentuellt. Minskningen ska stå i proportion till hur allvarliga brister det är fråga om och uppgå till högst tre procent av det stöd som beviljats. (2023/70)

11 kap. Särskilda bestämmelser

39 §. Utredningar och övervakningsuppgifter

För övervakning och utvärdering av stödets effekter ska stödtagaren lämna in de utredningar och övervakningsuppgifter som avses i artikel 7 i förordningen om strategiska planer och i bilaga I till förordningen samt andra uppgifter som behövs för att kunna följa upp stöden och utvärdera stödets genomslagskraft.

40 §. Bedömning av genomförandet av Leader

Aktionsgrupperna ska för bedömning av användningen av verksamhetspenningen elektroniskt lämna in övervakningsuppgifter, en årsrapport, och de uppgifter som förutsätts enligt artikel 14 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2022/1475 om genomförandebestämmelser för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115 vad gäller utvärderingen av strategiska GJP-planer och tillhandahållandet av information för övervakning och utvärdering.

41 §. Ikraftträdande

Denna landskapsförordning träder i kraft den 1 juni 2023.

16 Landskapsförordning (2023:43) om jordbruksrådgivningstjänster

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på sådan ersättning för jordbruksrådgivningstjänster enligt artiklarna 15 och 78.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115 om fastställande av regler om stöd för de strategiska planer som medlemsstaterna ska upprätta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken (strategiska GJP-planer) och som finansieras av

Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) samt om upphävande av förordningarna (EU) nr 1305/2013 och (EU) nr 1307/2013 som ingår i Finlands strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken för åren 2023-2027, och i vilken Ålands interventioner för landsbygdsutveckling för åren 2023-2027 ingår.

2 §. Villkor för rådgivare

Med rådgivare avses en person som godkänts som rådgivare i enlighet med 8 kap. 47 § i landskapslagen (2023:17) om finansiering av landsbygdsnäringar.

En förutsättning för beviljande av ersättning är att rådgivaren vid tillhandahållandet av rådgivningstjänster uppfyller de villkor enligt vilka Ålands landskapsregering valt och godkänt rådgivaren.

3 §. Villkor för den som får rådgivningstjänster

En förutsättning för att beviljande av ersättning för rådgivningstjänster är att tjänsterna tillhandahålls

1) jordbrukare som bedriver jordbruk, eller

2) personer som har beviljats eller som ansöker om stöd för etablering som jordbrukare eller som på motsvarande sätt börjar bedriva jordbruk.

Rådgivningstjänster kan också tillhandahållas en person som i en sammanslutning som han eller hon helt eller delvis äger bedriver jordbruk eller börjar bedriva jordbruk på det sätt som avses i 1 mom. 1 eller 2 punkten.

Rådgivningstjänster kan även tillhandahållas för företag som bedriver småskalig livsmedelsförädling för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter.

4 §. Allmänna villkor för beviljande av rådgivningstjänster

En förutsättning för beviljande av ersättning för rådgivningstjänster är att rådgivningstjänsterna är av hög kvalitet och att de utgår från behovet hos den som får rådgivning. Rådgivningstjänsterna kan fysiskt tillhandahållas en jordbrukare på en gårdsbruksenhet som han eller hon innehar eller på en gårdsbruksenhet där jordbrukaren börjar bedriva jordbruk. Rådgivningstjänsterna kan också tillhandahållas utanför gårdsbruksenheten eller via en elektronisk nätförbindelse.

Jordbruksrådgivningstjänster kan också tillhandahållas så att en eller flera personer som avses i 3 § 1 mom. 1 eller 2 punkten eller 2 mom. eller arbetstagare på en sådan persons gårdsbruksenhet deltar i samma rådgivningstillfälle. En förutsättning för detta är att rådgivningstjänsten gäller huvudsakligen samma omständigheter och att det är ändamålsenligt att ge rådgivningstjänsten i grupp med avseende på en effektivare fördelning av kostnaderna för rådgivningstjänsterna, för att öka antalet mottagare av rådgivningstjänsterna eller för att trygga en enhetlig kvalitet.

Ersättning beviljas inte för sådana rådgivningstjänster som tillhandahålls en grupp och som beviljats stöd till utbildning eller informationsförmedling i enlighet med vad som föreskrivs i 3 kap. 23 § i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnäringar, eller i fråga om vilka en ansökan om sådant stöd är anhängig.

Ersättning beviljas inte heller för sådan rådgivning som har beviljats annan offentlig finansiering.

5 §. *Ersättning för rådgivningstjänster*

Av de medel som anvisats för Ålands interventioner i Finlands strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken för åren 2023–2027, kan det betalas högst 1 500 euro i ersättning per rådgivningstillfälle och sammanlagt högst 6 000 euro per gårdsbruksenhet eller sammanslutning under hela finansieringsperioden.

Ersättningen för en rådgivningstjänst är maximalt 75 euro per timme. Ersättningen beräknas enligt den tid som använts, resetiden undantagen. För mervärdesskattens andel av rådgivningstjänsten betalas inte någon ersättning. För den tid som använts för sådan förberedelse som direkt hänför sig till rådgivningstjänsten och för dokumentering av rådgivningstillfället kan dessutom ersättning för högst tre timmar betalas.

Maximibeloppet av den ersättning som ska betalas per rådgivningstillfälle höjs inte fastän fler än en person deltar i rådgivningen. I det maximibelopp som betalas per gårdsbruksenhet eller sammanslutning beaktas dock antalet jordbrukare som deltar i rådgivningstjänsten i förhållande till kostnaderna för rådgivningen. Med rådgivningstillfälle avses rådgivningstjänst som tillhandahålls på gårdsbruksenheten, i terräng, i rådgivarens eller den som får rådgivningslokaler, eller elektroniskt med hjälp av en datakommunikationsförbindelse.

6 §. *Resekostnadsersättning*

Skäliga resekostnader som föranletts av resan till rådgivningsstället kan ersättas, resetiden undantagen.

Resekostnader som föranletts av användning av eget fordon ersätts i enlighet med Skatteförvaltningsens beslut om skattefria resekostnadsersättningar.

7 §. *Villkor för utbetalning av ersättning*

Villkor för utbetalning av ersättning är att

- 1) rådgivarens ställning som rådgivare inte har ändrats efter det att rådgivaren har godkänts, och att
- 2) rådgivaren har överlämnat en i 8 kap. 46 § 3 mom. i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnäringsar avsedd förhandsanmälan om den planerade rådgivningstjänsten.

Om de faktiska kostnaderna avviker från förhandsanmälan, betalas ersättning för rådgivningstjänsten högst

- 1) till det belopp som anges i förhandsanmälan, om de kostnader som föranleds av rådgivningstjänsten överstiger de kostnader som angetts i förhandsanmälan,
- 2) enligt de faktiska kostnaderna, om de kostnader som föranleds av rådgivningstjänsten blir mindre än de kostnader som angetts i förhandsanmälan.

Om rådgivningstjänsten har tillhandahållits fler än en person vid samma rådgivningstillfälle, är villkoret för utbetalning av ersättningen att var och en som har tagit del av rådgivningstjänsten har bekräftat att tjänsten i fråga har tillhandahållits.

8 §. *Betalning av mervärdesskatt*

Den som tagit del av en rådgivningstjänst är skyldig att för tjänsten i fråga betala rådgivaren eller, om rådgivaren är anställd hos någon annan, dennes arbetsgivare den mervärdesskatt som ingår i rådgivningstjänsten.

9 §. *Ikraftträdande och övergångsbestämmelser*

Denna landskapsförordning träder i kraft den 1 september 2023.

På ansökningar som blivit anhängiga före ikraftträdandet av denna förordning tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

17 Landskapsförordning (2023:55) om verkställighet av areal- och djurbaserade ersättningar

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Tillämpningsområde*

Denna förordning innehåller bestämmelser om administrativa kontroller av ersättningar som avses i 7, 8, 9 och 10 §§ i landskapslagen (2023:17) om finansiering av landsbygdsnäringsar (finansieringslagen) samt bestämmelser om tillsyn på plats och om minskningar och påföljder i fråga om dessa ersättningar.

2 §. *Definitioner*

I denna landskapsförordning avses med

1) *den horisontella förordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitiken och om upphävande av förordning (EU) nr 1306/2013,

2) *förordningen om strategiska planer* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115 om fastställande av regler om stöd för de strategiska planer som medlemsstaterna ska upprätta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken (strategiska GJP-planer) och som finansieras av Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) samt om upphävande av förordningarna (EU) nr 1305/2013 och (EU) nr 1307/2013,

3) *förordningen om kvalitetsbedömning* kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/1172 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 vad gäller det integrerade administrations- och kontrollsystemet inom gemensamma jordbrukspolitiken samt tillämpningen och beräkningen av administrativa sanktioner för grundvillkor,

4) *förordningen om ansökningssystem* kommissionens genomförandeförordning (EU) 2022/1173 om regler för tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 vad gäller det integrerade administrations- och kontrollsystemet i den gemensamma jordbrukspolitiken,

5) *den allmänna förordningen om arealer* statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av vissa arealbaserade jordbruksstöd (FFS 77/2023),

17 LF (2023:55) om verkställighet av areal- och djurbaserade ersättningar

6) *stöd villkor* ett kriterium för ersättningsberättigande, ett villkor i ett åtagande eller ett villkor för erhållande av ersättning,

7) *försummelse* vilken som helst underlåtelse att iaktta ett stödberättigandekriterium eller ett villkor som hänför sig till beviljande eller utbetalning av ersättning, till ett åtagande eller till någon annan förpliktelse eller en underlåtelse att lämna uppgifter i anslutning till dessa,

8) *miniminivå* de krav som avses i artikel 31.5 a och b samt artikel 70.3 a och b i förordningen om strategiska planer och som ska iakttas,

9) *åkerskiftesregistret* ett sådant identifieringssystem för jordbruksskiften som avses i artikel 68 i den horisontella förordningen,

10) *basskifte* ett skifte som avses i artikel 2.2 i förordningen om kvalitetsbedömning och 52 § landskapsförordningen (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar,

11) *digitalisering* en i åkerskiftesregistret införd kantlinje på basskiftet som ritats med hjälp av en datateknisk ritmetod på en digital flygbildskarta,

12) *jordbruksskifte* ett skifte som avses i artikel 65.4 d i den horisontella förordningen och 53 § landskapsförordningen om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar,

13) *jordbruksmark* en areal som avses i artikel 4.3 i förordningen om strategiska planer och 3 § landskapsförordningen om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar,

14) *jordbruksverksamhet* jordbruksverksamhet som avses i artikel 4.2 i förordningen om strategiska planer, 5 § lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbrukare (FFS 1332/2022) samt 4 och 5 §§ landskapsförordningen om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar samt

15) *arealövervakning* sådan metod som avses i artikel 65.4 b i den horisontella förordningen, artikel 10 i förordningen om ansökningssystem och i 51 § landskapslagen (2023:17) om finansiering av landsbygdsnärningar.

2 kap. Administrativa kontroller av arealbaserade stödssystem

3 §. Administrativa kontroller av arealbaserade stödssystem

På administrativa kontroller av arealbaserade stödssystem tillämpas vad som föreskrivs om kontroller i bilaga I till kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/127 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116 med bestämmelser om utbetalande organ och andra organ, ekonomisk förvaltning, avslutande av räkenskaper, säkerheter och användning av euron. Vid administrativa kontroller påverkas beviljandet av ersättning eller beloppet av den ersättning som ska betalas utöver av vad som föreskrivs i 50 § 1 mom. finansieringslagen,

av den beräkning som görs i informationssystemet och av kontrollerna i informationssystemet.

4 §. Kontroll av villkor som gäller aktiva jordbrukare

De villkor som gäller aktiv jordbrukare som avses i 3 § 1 mom. 19 punkten finansieringslagen kontrolleras administrativt. Ersättning som förutsätter att stödtagaren uppfyller kriterierna för aktiv jordbrukare betalas inte om kriterierna inte uppfylls.

5 §. Kontroll av besittning av basskifte

Besittningen av ett basskifte kontrolleras genom kontroller av ett urval och genom korskontroller. En sökande ska på begäran till den behöriga myndigheten på det sätt som anges i myndighetens begäran lämna in handlingar som styrker besittningen av ett basskifte på basen av ägande, arrende, ett avtal om vederlagsfri besittning av skiften eller ett byte mellan två parter. Om det råder oklarhet om besittningen av ett basskifte, utvidgas kontrollen till att gälla alla basskiften på gårdsbruksenheten.

I fråga om ett skifte som förkastats finns det inte någon sådan möjlighet att ändra eller dra tillbaka ansökan som avses i artikel 7 i förordningen om ansökningssystem och 50 § finansieringslagen.

6 §. Administrativ kontroll av ansökan som gäller arealer som uppgetts för odling av hampa

Ersättning betalas inte för sådana arealer med hampa som uppgetts i stödansökan, om sökanden inte inom utsatt tid lämnar in de uppgifter som avses i artikel 8.3 i) i förordningen om ansökningssystem till den behöriga myndigheten.

7 §. Administrativ kontroll av ansökan om miljöersättning

Av de obligatoriska åtgärder som ingår i det gårdsomfattande miljöåtagandet kan de omfattande jordanalyserna som avses i 19 § landskapsförordningen (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar kontrolleras genom en administrativ kontroll.

En sökande som ingår i urvalet ska för den administrativa kontrollen lämna in en utredning om att villkoren för åtgärden har iakttagits eller uppfyllts inom utsatt tid. Om utredningen inte är tillräcklig eller inte lämnas in inom utsatt tid, konstateras en försummelse i fråga om åtgärden.

8 §. Uppdatering av basskifte i åkerskiftesregistret

Den maximala stödberättigande areal av ett basskifte som är digitaliserat i åkerskiftesregistret ska uppfylla villkoren i artikel 2 i förordningen om kvalitetsbedömning.

Den maximala stödberättigande arealen av ett basskifte uppdateras regelbundet i åkerskiftesregistret på det sätt som föreskrivs i 11 § 2 mom. statsrådets förordning om verkställighet av arealbaserade stöd som finansieras av Europeiska unionen och vissa andra stöd (FFS 134/2023).

När ett basskifte skapas ska sökanden elektroniskt visa hur det nya basskiftet är avgränsat. Sökanden ska på begäran av den behöriga myndigheten lämna in ett

geotaggat fotografi (platsbundet fotografi) av det nya basskiftet. Om sökanden föreslår att ett nytt basskifte skapas på en areal som sökanden besitter på basen av arrende, ska sökanden genom utredningar som lämnas till den behöriga myndigheten påvisa besittningen av den arrenderade arealen. Om arealen ägs av sökanden, ska stödsökanden på begäran av den behöriga myndigheten skriftligen påvisa besittningen av arealen.

När arealen av ett basskifte på jordbruksmark uppdateras ska arealer som kan urskiljas på basis av flygfotografiet och som inte är jordbruksmark utelämnas från skiftesarealen. Utöver vad som enligt 3 § landskapsförordningen om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar inte hör till jordbruksmarken, utelämnas byggnader och konstruktioner från arealen av ett basskifte.

Ett basskifte avförs ur åkerskiftesregistret, om basskiftet på basen av den arealövervakning som avses i artikel 10.7 i förordningen om ansökningsystem är felaktigt, om inte stödsökanden efter att ha fått en begäran om utredning vidtar sådana korrigerande åtgärder som avses i 51 § 3 mom. finansieringslagen eller lämnar in tillräcklig utredning om att stöd villkoren har följts.

3 kap. Arealövervakning

9 §. *Analys av material*

Sådan data från satelliter som avses i artikel 65.4 b i den horisontella förordningen och artikel 10 i förordningen om ansökningsystem analyseras på det sätt som föreskrivs i 12 § statsrådets förordning om verkställighet av arealbaserade stöd som finansieras av Europeiska unionen och vissa andra stöd.

När fotografier granskas manuellt avgör den behöriga myndigheten på basen av det geotaggade fotografiet resultatet i fråga om den areal som ska kontrolleras.

10 §. *Förfarande i anslutning till arealövervakning*

Ett fotografi med geografisk information, som ska lämnas in som den utredning om att stöd villkoren har följts som avses i 51 § 3 mom. finansieringslagen ska tas på det sätt som föreskrivs i 13 § 1 mom. statsrådets förordning om verkställighet av arealbaserade stöd som finansieras av Europeiska unionen och vissa andra stöd. Till utredningen ska det bifogas behövliga tilläggsuppgifter.

De skiftesspecifika resultaten från arealmonitoreringen finns tillgängliga i en nättjänst som utgör en del av livsmedelsförvaltningens informationsresurs efter den tidsfrist som avses i 51 § 3 mom. finansieringslagen när de slutliga resultaten har blivit klara.

11 §. *Beaktande av resultaten av arealövervakningen*

Skiftet som i arealövervakningen har konstaterats vara felaktiga beaktas i alla arealbaserade ersättningar oberoende av om arealövervakning tillämpas på ersättningen eller åtgärden i fråga. Gäller felaktigheten på skiftet uppfyllandet av villkoren för jordbruksmark eller jordbruksverksamhet förkastas det felaktiga skiftet i alla arealbaserade ersättningar. Visar resulta-

tet från arealövervakningen på underlåtelse att iakttas ett annat villkor för erhållande av ersättning beaktas resultatet i alla de arealbaserade ersättningar eller åtgärder där iakttagandet av villkoret i fråga inverkar på den ersättning som ska beviljas eller betalas ut.

4 kap. Tillsyn på plats av arealbaserade ersättningar

12 §. *Antal gårdsbruksenheter som ska övervakas och urvalet av dem*

För tillsyn på plats väljs för varje arealbaserat stödssystem ut minst 1 procent av gårdsbruksenheterna på det sätt som föreskrivs i 15 § statsrådets förordning om verkställighet av arealbaserade stöd som finansieras av Europeiska unionen och vissa andra stöd.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. kan gårdsbruksenheter eller basskiftet även väljas ut för partiell tillsyn på plats. Urvalet kan göras helt och hållet slumpmässigt eller helt och hållet genom ett viktat urval.

13 §. *Tillsyn på plats av arealbaserade ersättningar*

Vid tillsyn på plats av arealbaserade ersättningar kontrolleras alla de jordbruksskiften för vilka de ersättningar som är föremål för kontrollen har sökts. Vid tillsynen kontrolleras den växt som anmälts för jordbruksskiftet samt avgränsningen av basskiftet och jordbruksskiftet.

Vid tillsynen på plats av arealbaserade ersättningar kontrolleras beträffande de åtgärder som är föremål för kontrollen att de villkor för erhållande av ersättning och de krav på miniminivå som det är möjligt att kontrollera vid tidpunkten för tillsynen iakttas. Om en åtgärd inte till någon del kan kontrolleras vid tidpunkten då tillsynen utförs, kan åtgärden verifieras vid ett nytt besök eller med hjälp av ett geotaggat fotografi som sökanden lämnar in. Kan kriterierna gällande jordbruksverksamhet inte vid tidpunkten då tillsynen utförs kontrolleras på ett jordbruksskifte, ska kravet verifieras med hjälp av ett geotaggat fotografi. Sökanden ska efter tillsynen lämna in ett geotaggat fotografi på begäran av landskapsregeringen. Vid tillsynen på plats är det möjligt att i ändamålsenlig omfattning kontrollera handlingar som hänför sig till villkoren för erhållande av ersättning och kraven på miniminivå.

Vid tillsyn på plats kan utöver flygfotografi- och kartmaterial som ingår i livsmedelsförvaltningens informationsresurs även annat kartmaterial samt flygfotografi- och satellitmaterial utnyttjas.

De iakttagelser som har gjorts vid tillsynen på plats ska riktas till alla de arealbaserade ersättningar i fråga om vilka iakttagelserna påverkar den ersättning som beviljas, även om endast en del av de arealbaserade ersättningarna som gårdsbruksenheten ansökt om kontrolleras vid tillsynen.

Om iakttagelserna vid tillsynen på plats avviker från resultatet av arealövervakningen, används vid beräkningen av ersättningen de iakttagelser som gjorts vid tillsynen på plats.

Efter att sökanden har underrättats om tillsyn på plats eller, om tillsynen på plats genomförs utan förhandsanmälan kan sökanden efter det att tillsynen har inletts inte längre elektroniskt via nättjänsten eller

17 LF (2023:55) om verkställighet av areal- och djurbaserade ersättningar

med en applikation som myndigheten anvisar göra sådana ändringar eller tillbakadraganden av ansökan som avses i artikel 7 i förordningen om ansöknings-system. De ändringar och tillbakadraganden som avses i artikel 7 i förordningen om ansöknings-system ska då anmälas skriftligen till Ålands landskapsregering.

14 §. Tillsyn över ekologisk husdjursproduktion

Om en gårdsbruksenhet på vilken tillsyn av arealbaserade ersättningar ska ske på plats i enlighet med 13 §, har ett åtagande om ekologisk produktion som omfattar husdjur, så ska tillsynen också omfatta en kontroll av de krav på miniminivå för ekologisk husdjursproduktion som avses i 44 § 2 mom. landskapsförordningen om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.

15 §. Tillsyn över hampa

Vid tillsyn på plats kontrolleras det att villkoren i artiklarna 2 och 5 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/126 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115 med ytterligare krav för vissa interventionstyper som anges av medlemsstaterna i deras strategiska GJP-planer för perioden 2023–2027 enligt den förordningen samt om andelen för norm 1 för god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden (GAEC) är uppfyllda. Vid tillsynen fastställs odlingsarealen för produktionen av hampa och kontrolleras att jordbruksskiftet har odlats genomgående med en sådan sort av hampa som berättigar till stöd.

I samband med tillsynen tas det prover av växtbeståndet för verifisering av sorterna av hampa och bestämning av tetrahydrokannabinolhalten i enlighet med artikel 3 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/126 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115 med ytterligare krav för vissa interventionstyper som anges av medlemsstaterna i deras strategiska GJP-planer för perioden 2023–2027 enligt den förordningen samt om andelen för norm 1 för god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden (GAEC).

16 §. Dokumentkontroll vintertid av arealbaserade stödsystem

Vid dokumentkontroll vintertid av arealbaserade stödsystem kontrolleras utgående från de handlingar som hänför sig till villkoren för erhållande av ersättning eller kraven på miniminivå att villkoren för erhållande av ersättning och kraven på miniminivå har iakttagits i fråga om de åtgärder som är föremål för kontrollen. Dokumentkontrollen vintertid görs på de gårdsbruksenheter som valts ut för tillsyn på plats på det sätt som avses i 12 § om inte villkoren för erhållande av ersättning i anslutning till handlingarna eller kraven på miniminivå har kontrollerats redan tidigare vid tillsyn på plats för stödåret i fråga. För dokumentkontrollen vintertid kan det dessutom väljas ett urval andra gårdsbruksenheter.

Sökanden ska lämna in handlingarna för kontrollen på begäran av landskapsregeringen inom utsatt tid. Om sökanden inte lämnar uppgifterna inom utsatt tid, kon-

stateras vid kontrollen försummelse i fråga om de stöd-villkor och krav på miniminivå som ingår i kontrollen och som sökanden inte har lämnat uppgifter om.

17 §. Tillsynsresultatet

Det resultat av tillsynen som läggs fram för sökanden ska i synnerhet innehålla följande uppgifter

- 1) de ersättningar och åtgärder som varit föremål för kontroll,
- 2) de personer som varit på plats,
- 3) den urvalsgrund som ledde till tillsynen på plats,
- 4) uppgift om huruvida stödmottagaren på förhand har underrättats om tillsynen på plats och om så är fallet, tidpunkten för underrättelsen,
- 5) de kontrollerade villkoren för erhållande av ersättning och minimikraven,
- 6) de kontrollerade jordbruksskiftet och eventuella resultat i anslutning till bestämningen av arealen samt
- 7) iakttagelser som gjorts och försummelser som konstaterats vid tillsynen.

5 kap. Urval av gårdar för tillsyn på plats av djurbaserade ersättningar**18 §. Omfattningen av kontrollerna**

De nötkreaturs-, får- och getgårdar som ska bli föremål för en kontroll på plats av villkoren för erhållande av ersättning för djurens välbefinnande eller av villkoren för erhållande av miljöersättning för uppfödning av ursprungsraser väljs ut i samband med det urval som Livsmedelsverket utför i enlighet med 11 § statsrådets förordning om verkställighet av djurbidrag som finansieras av Europeiska unionen (FFS 79/2023).

19 §. Stickprovsurval

Urvalet av gårdar som ska bli föremål för en kontroll på plats av villkoren för erhållande av ersättning för djurens välbefinnande eller av villkoren för erhållande av miljöersättning för uppfödning av ursprungsraser görs i enlighet med 12 § statsrådets förordning om verkställighet av djurbidrag som finansieras av Europeiska unionen.

20 §. Ökning eller minskning av antalet kontroller

Antalet kontroller på plats ökas eller minskas på det sätt som föreskrivs i 13 § statsrådets förordning om verkställighet av djurbidrag som finansieras av Europeiska unionen.

6 kap. Arealbestämning**21 §. Areal som inte berättigar till ersättning**

Vid administrativa kontroller, arealövervakning eller tillsyn på plats kontrolleras den areal som berättigar till ersättning. En arealskillnad mellan den ansökta och den godkända arealen på jordbruksmark orsakas av

- 1) arealer som inte uppfyller de villkor som gäller för jordbruksmark,
- 2) arealer på vilka det inte bedrivs jordbruksverksamhet,
- 3) arealer som inte är i sökandens besittning,
- 4) arealer som i stödansökan har uppgetts vara större än vad de är i verkligheten,

5) arealer på vilka ett villkor för erhållande av ersättning, ett villkor för en åtgärd, ett krav på miniminivå eller ett villkor i anslutning till odling av hampa inte har iakttagits,

6) arealer som enligt resultaten av arealövervakningen är felaktiga,

7) arealer på vilka maximibegränsningen av arealen för stödet överskrids på basis av vad som konstaterats vid tillsynen eller korskontrollen,

8) arealer som på basis av vad som konstaterats vid tillsynen eller korskontrollen, överskrider den maximala arealbegränsningen för beviljande av ersättning eller

9) arealer som inte i övrigt uppfyller villkoren för åtgärden eller för beviljande eller utbetalning av ersättning.

Om det konstateras att det på ett jordbruksskifte finns en växt ur en annan växtartsgrupp än den som sökanden har uppgett i sin stödansökan, ska jordbruksskiftet förkastas i fråga om de växtartsgrupper i vilka den konstaterade växten inte berättigar till ersättning.

En arealskillnad mellan den ansökta och den godkända arealen på mark som ingår i åtagande som avses i 29 och 30 §§ landskapsförordningen om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar orsakas av

1) arealer som inte är i sökandens besittning,

2) arealer som i stödansökan har uppgetts vara större än vad de är i verkligheten,

3) arealer som inte kan ingå i åtagandet,

4) arealer på villkor för erhållande av ersättning eller krav på miniminivå inte har iakttagits,

5) arealer som enligt resultaten av arealövervakningen är felaktiga eller

6) arealer som inte i övrigt uppfyller villkoren för åtgärden eller för beviljande eller utbetalning av ersättning.

22 §. Arealbestämning av basskifte och jordbruksskifte

Arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte kan bestämmas vid tillsynen på plats, i samband med ett kontrollbesök i anslutning till en korskontroll av arealerna eller vid den kvalitetsbedömning som avses i artiklarna 3–5 i förordningen om kvalitetsbedömning på det sätt som föreskrivs i 22 § statsrådets förordning om verkställighet av arealbaserade stöd som finansieras av Europeiska unionen och vissa andra stöd.

Vid bestämmande av arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte tillämpas 52–57 §§ landskapsförordningen om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.

7 kap. Beräkning av ersättningen samt minskningar och påföljder beträffande arealbaserade stödssystem

23 §. Grunder för beräkning av minskningar och påföljder i arealbaserade stödssystem

Beträffande arealbaserade stödssystem beräknas minskningar och påföljder enligt växtartsgrupp. Som växtartsgrupper åtskiljs

1) arealer inom kompensationsersättningen eller

2) de arealer inom miljöersättningen och ersättningen för ekologisk produktion på vilka skilda stödnivåer tillämpas.

Om den ansökta arealen inom de arealbaserade stödssystemen är större än den godkända arealen för en växtartsgrupp, beräknas ersättningen utgående från den godkända arealen för växtartsgruppen i fråga. Om den godkända arealen för någon växtartsgrupp inom de arealbaserade stödssystemen är större än den ansökta arealen, används den ansökta arealen vid beräkningen av stödet.

Om skillnaden mellan den totala ansökta arealen och den totala areal som godkänts vid en korskontroll av arealerna eller vid en tillsyn på plats är högst 0,10 hektar, används den ansökta arealen vid beräkningen av ersättningen. Det som sägs ovan tillämpas inte på skiften som vid arealövervakningen konstaterats vara felaktiga.

Procentsatserna för minskningar vid försummelser av villkor för erhållande av ersättning och miniminivå räknas samman enligt växtartsgrupp. Om den sammanlagda procentsatsen för minskning för en växtartsgrupp överstiger 50 procent, betalas ingen ersättning.

24 §. Minskningar och påföljder på basen av areal som inte berättigar till ersättning

Om skillnaden mellan den ansökta och godkända arealen i en växtartsgrupp i förhållande till den areal som godkänts för växtartsgruppen är

1) högst 3 procent men högst 2 hektar, betalas ersättning på basis av den godkända arealen,

2) mer än 3 procent eller mer än 2 hektar, men högst 50 procent, minskas ersättningen för den godkända arealen med 1,5 gånger den procentandel som motsvarar arealskillnaden eller

3) mer än 50 procent, minskas ersättningen för den godkända arealen med 2 gånger den procentandel som motsvarar arealskillnaden.

I de situationer som avses i 1 mom. 3 punkten görs minskningen av ersättningen till fullt belopp, dock så att minskningen är högst 2 gånger den ansökta arealen. Om den påföljd som avses i 1 mom. 3 punkten inte kan dras av i sin helhet från ersättningen för ansökningsåret i fråga, dras resten av från de av Europeiska unionen helt eller delvis finansierade stöd som betalas under tre år.

Artikel 3 i rådets förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen ska tillämpas oberoende av resultaten av den arealövervakning som utförts under tidigare år, om det vid tillsynen på plats eller vid en korskontroll av arealerna konstateras att arealen inte är jordbruksmark eller inte uppfyller villkoren för den areal som får ingå i ett åtagande som avses i 29 och 30 §§ landskapsförordningen om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.

25 §. Minskning av arealbaserade ersättningar på grund av att jordbruksmark inte har anmälts

Om sökanden inte anmäler all jordbruksmark som är i sökandens besittning och skillnaden mellan den

17 LF (2023:55) om verkställighet av areal- och djurbaserade ersättningar

totala ansökta arealen och summan av den ansökta arealen och den totala arealen av oanmälda basskiften är mer än 3 procent av den ansökta arealen, ska på de ersättningar som betalas till sökanden på basen av arealen tillämpas en minskning på högst 3 procent beroende på hur allvarlig försummelsen är.

26 §. Minskningar och påföljder på grund av försummelse av stöd villkoren för gårdsspecifika åtgärder som omfattas av miljöersättningen

Ersättningen för det gårdsomfattande miljöåtagandet minskas med 20 procent om en klimat- och miljöplan eller en odlings- och gödslingsplan inte inlämnas till landskapsregeringen eller om den inlämnade planen har väsentliga brister. Ersättningen för det gårdsomfattande miljöåtagandet minskas med 20 procent om sökanden inte har låtit utföra en omfattande jordanalys eller inte har deltagit i alla fem miljö- och klimatskolningsdagarna.

Konstateras en försummelse beträffande markkartering eller de skiftesvisa anteckningarna eller om iakttagandet av ett villkor för erhållande av ersättning inte kan verifieras på grund av bristfälliga handlingar, minskas ersättningen för det gårdsomfattande miljöåtagandet per varje stöd villkor enligt följande tabell:

Försummelse av ett villkor för erhållande av ersättning procentandel av den areal som villkoret gäller i procent	Tillämplig procentsats för minskning i procent
5 – 19,99	10
20 – 39,99	20
40 – 59,99	30
60 – 79,99	40
≥80	50

Landskapsregeringen kan utifrån en bedömning av försummelsen sänka eller höja påföljdsprocentsatsen enligt 2 mom. till följande lägre eller högre procentsats för minskning.

De procentsatser för minskning som ska tillämpas vid försummelse av markkarteringar och skiftesvisa anteckningar bestäms separat och räknas samman. Om en försummelse som gäller markkartering eller skiftesvisa anteckningar gäller mindre än 5 procent av den areal som villkoret gäller, kan sökanden ges en anmärkning.

Saknar stödmottagaren helt sådan dokumentation, beteskort eller skötsel dagbok som avses i 28 § 6 mom., 29 § 9 mom. eller 30 § 8 mom. i landskapsförordningen om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar minskas den ersättning som betalas på basen av ett åtagande om anläggning av gräsbevuxna skyddszoner, ett åtagande om naturbetesskötsel eller ett åtagande om riktade skötselåtgärder på naturbeten med 25 procent. Finns det endast partiella brister i ovan nämnda handlingar minskas ersättningen med 10 eller 20 procent utifrån en bedömning av försummelsen. Om bristen i de ovannämnda dokumenten är liten, kan en anmärkning ges.

Är inte djurtätheten minst 0,40 djurenheter per hektar på den areal som omfattas av ett åtagande som avses i 29 § landskapsförordningen om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar avslås ersättningen i sin helhet.

27 §. Minskningar och påföljder till följd av försummelse av villkoren för erhållande av ersättning för ekologisk produktion

Ersättningen för ekologisk produktion minskas med 5–100 procent, om det vid produktionskontrollen enligt kontrollsystemet för ekologisk produktion konstaterats avvikelser. Är försummelsen ringa och den inte påverkar uppnåendet av målen för ersättningen kan sökanden ges en anmärkning.

Ersättningen för ekologisk produktion minskas med 10 procent om en sådan utbildningsdag som avses i 37 § 2 mom. landskapsförordningen om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar inte har genomförts inom utsatt tid. Saknas båda utbildningsdagarna sänks ersättningen för ekologisk produktion med 20 procent.

28 §. Minskningar och påföljder till följd av försummelse av krav på miniminivån för miljöersättning och ersättning för ekologisk produktion

Av de krav på miniminivån som hör till miljöersättningen gäller följande på gårdsnivå:

1) 7 och 10 §§ statsrådets förordning om krav enligt Europeiska unionen och de nationella stöden till jordbrukare avseende god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden (FFS 1384/2022).

2) 7 §, 12 § 2 mom., 14 § 1–4 mom. eller 17 § 1 mom. lagen om växtskyddsmedel (FFS 1563/2011).

3) (2023/77) 6 § 5 mom., 7 mom. och 8 mom. andra och tredje meningen samt 7 § Ålands landskapsregerings beslut (2016:41) om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruk.

Andra krav på miniminivå som hör till miljöersättning än de som nämns i 1 mom. är skiftesspecifika krav. På försummelse av ett skiftesspecifikt krav tillämpas de minskningar och påföljder som avses i 24 §. Konstateras en ringa försummelse i fråga om iakttagandet av ett krav på skiftesspecifikt miniminivå kan sökanden ges en anmärkning.

Gårdsspecifika krav på miniminivå för ersättning för ekologisk produktion är 5 §, 6 § 5 mom., 7 mom., 8 mom. andra, tredje och sista meningen, 7 och 9 §§ till den del som gäller kväveanalys av stallgödsel Ålands landskapsregerings beslut om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruk. Andra krav på miniminivå för ersättning för ekologisk produktion än de som nämns ovan är skiftesspecifika krav. På försummelse av ett skiftesspecifikt krav tillämpas de minskningar och påföljder som avses i 24 §. Konstateras en ringa försummelse i fråga om iakttagandet av ett krav på skiftesspecifikt miniminivå, kan sökanden ges en anmärkning. (2023/77)

Har ett gårdsspecifikt krav på miniminivå för miljöersättning eller ersättning för ekologisk produktion

försummats, så tillämpas utifrån en bedömning av försummelsen en minskning på 10, 20, 30, 40 eller 50 procent för varje försummat krav på miniminivå. Konstateras en ringa försummelse i fråga om iakttagandet av ett krav på miniminivå för miljöersättning eller ersättning för ekologisk produktion, kan sökanden ges en anmärkning.

Har ett krav på miniminivå för ekologisk husdjursproduktion inte iakttagits, så ska det göras en bedömning av hur allvarlig, omfattande och bestående försummelsen är och den högsta bedömningen av dessa bestämmer den minskning som ska tillämpas. Ersättningen för ekologisk husdjursproduktion minskas med 20, 30, 40 eller 50 procent på grund av en försummelse av miniminivån. Om minskningen av ersättningen utifrån bedömningen av försummelsen överstiger 50 procent, betalas ingen ersättning för ekologisk husdjursproduktion.

29 §. Upprepade försummelser av villkoren för erhållande av ersättning och kraven på miniminivå

En försummelse som avses i 26–28 §§ av ett stöd-villkor eller ett krav på miniminivå är upprepad om försummelsen av samma stöd-villkor eller krav på miniminivå upprepas under tre kalenderår. Vid upprepade försummelser ska det utifrån en bedömning av försummelsen göras en dubbel minskning av ersättningen. Sökanden kan inte ges en anmärkning på grund av upprepade försummelser, utan i sådana fall ska minst den lägsta procentbaserade minskningen enligt 26–28 §§ tillämpas på ersättningen. Om den upprepade försummelsen avser en handling som saknas och som inte lämnas till landskapsregeringen, ska den tidigare tillämpade procentbaserade minskningen av ersättningen göras dubbelt.

8 kap. Tillsyn av villkorlighetens föreskrivna verksamhetskrav

30 §. Urval av tillsynsobjekt

Urvalet av objekt för tillsyn av villkorlighetens föreskrivna verksamhetskrav 1–8 görs på det sätt som föreskrivs i 3 § statsrådets förordning om de föreskrivna verksamhetskrav som ingår i villkorligheten för Europeiska unionens stöd till jordbrukare samt om tillsynen över att verksamhetskraven och kraven på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden iaktas (FFS 65/2023).

31 §. Lägsta kontrollnivå för kontroller på plats

Villkorlighetens föreskrivna verksamhetskrav 1–8 ska kontrolleras på plats på minst en procent av de gårdsbruksenheter som har ansökt om de ersättningar som avses i 1 §.

Antalet kontroller på plats ökas i fråga om ett visst föreskrivet verksamhetskrav det följande kalenderåret på det sätt som föreskrivs i 4 § 2 mom. statsrådets förordning om de föreskrivna verksamhetskrav som ingår i villkorligheten för Europeiska unionens stöd till jordbrukare samt om tillsynen över att verksamhetskraven och kraven på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden iaktas.

32 §. Användning av arealövervakning vid kontroll av villkorlighetens föreskrivna verksamhetskrav

Används arealövervakning enligt 55 § landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärningar för kontroll av villkorlighetens föreskrivna verksamhetskrav så tillämpas inte den i 31 § avsedda lägsta kontrollnivån.

33 §. Administrativa kontroller av villkorlighetens föreskrivna verksamhetskrav

Kontrollen av att de föreskrivna verksamhetskraven iaktas kan utföras genom sådana administrativa kontroller som avses 50 § finansieringslagen.

34 §. Utvidgad tillsyn utan kontrollbesök på plats

Den sektorspecifika tillsynen över de föreskrivna verksamhetskraven kan utvidgas till tillsyn som gäller villkorlighet med stöd av observationer som gjorts av den myndighet som utövar sektorspecifik tillsyn utan kontrollbesök på plats. Utvidgningen gäller konstaterad underlåtelse att iaktta villkorlighetskravet. Kontrollbesök på plats ska dock göras om det behövs för att fastställa kontrollresultatet.

35 §. Genomförande av tillsyn

Tillsynen på plats genomförs vid en tidpunkt då det är möjligt att kontrollera de flesta av de villkorlighetskrav för vilka sökanden har valts ut för tillsyn. Den tillsyn på plats som gäller villkorligheten ska utföras under det kalenderår för vilket stödår urvalet har gjorts, med undantag för dokumentkontroll vintertid.

En sökande ska på begäran av den behöriga myndigheten lämna in den bokföring eller annat senast tillgängligt skriftligt material som behövs för kontrollen. Sökanden ska inom utsatt tid lämna in de begärda handlingarna för granskning. Om sökanden inte lämnar uppgifterna inom utsatt tid, konstateras en försummelse av villkorligheten i fråga om de krav som ingår i kontrollen och som sökanden inte har lämnat uppgifter om.

Vid sådan kontroll på plats av de i bilaga III till förordningen om strategiska planer avsedda föreskrivna verksamhetskraven 1–4, 7 och 8 som grundar sig på urval enligt 31 § 1 mom. inspekteras all jordbruksmark. De handlingar som hänför sig till iakttagandet av ovannämnda villkorlighetskrav kontrolleras vid dokumentkontrollen vintertid.

Vid tillsyn som gäller villkorlighet får observationer som gjorts inom den sektorspecifika tillsynen över de föreskrivna verksamhetskraven beaktas.

Vid tillsyn som gäller villkorlighet får mätutrustningens måttavvikelser användas på det som föreskrivs i 8 § 7 mom. statsrådets förordning om de föreskrivna verksamhetskrav som ingår i villkorligheten för Europeiska unionens stöd till jordbrukare samt om tillsynen över att verksamhetskraven och kraven på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden iaktas.

36 §. Tillsynsresultatet

Av det resultat av tillsynen på plats som ska företes för sökanden ska framgå de observationer som gjorts om hur villkorlighetskraven iakttagits.

I 8 LF (2023:68) om investeringsstöd och startstöd till jordbruket

Resultatet av tillsynen på plats ska särskilt innehålla uppgifter om:

- 1) de villkorlighetskrav som varit föremål för kontrollen,
- 2) de personer som varit på plats vid tillsynen,
- 3) urvalsgrunden för tillsynen,
- 4) meddelande om kontrollen till sökanden i förväg och tidpunkten för meddelandet,
- 5) de enskilda krav som kontrollerats,
- 6) observationer som gjorts vid kontrollen samt
- 7) konstaterade försummelser samt bedömning av försummelserna.

Resultatet av den tillsyn som gäller villkorlighet ska utarbetas inom tre månader från det att tillsynen på plats utfördes, utom i det fall att det finns grundad anledning att utarbeta det senare.

Vad som föreskrivs i 2 mom. 2-4 punkterna och 3 mom. tillämpas inte på resultatet av arealövervakningen.

Påföljder i fråga om villkorlighet fastställs vid den samordning av tillsynspåföljderna som avses i 26 § 3 och 4 mom. lagen om verkställighet av vissa av Europeiska unionens jordbruksstöd och vissa nationella jordbruksstöd (FFS 1334/2022) fastställs.

37 §. Jordbruksmark som inte anmälts

Vid bedömningen av om villkorlighetskraven uppfylls ska också beaktas sådan jordbruksmark som inte har uppgetts i den årliga ansökan om Europeiska unionens arealbaserade stöd till jordbrukare.

38 §. Påföljder vid oavsiktlig bristande efterlevnad av villkorlighetskraven

Vid fall av oavsiktlig bristande efterlevnad av villkorlighetskraven kan den minskning på 3 procent som avses i artikel 85.2 i den horisontella förordningen sänkas till 1 procent på grundval av den bedömning som avses i artikel 9.1 i förordningen om kvalitetsbedömning. Gäller den oavsiktliga försummelsen ett sådant krav i villkorligheten som kan kontrolleras genom arealövervakning är procentsatsen för minskningen 1 procent och den kan sänkas till 0,5 procent i enlighet med artikel 9.5 i förordningen om kvalitets-system. Om den oavsiktliga bristande efterlevnaden av villkorlighetskraven har sådana i artikel 9.2 i förordningen om kvalitetsbedömning avsedda allvarliga konsekvenser eller utgör en direkt risk för folkhälsan eller för djurs hälsa är procentsatsen för minskning 5 procent, men den kan på grundval av den bedömning som avses i den artikeln ökas till 10 procent.

Om den oavsiktliga bristande efterlevnaden av villkorlighetskraven kvarstår eller upprepas på det sätt som avses i artikel 85.6 i den horisontella förordningen, är procentsatsen för minskning 10 procent, men den kan på grundval av den bedömning som avses i artikel 9.1 i förordningen om kvalitetsbedömning sänkas till 7 procent.

39 §. Avsiktlighet

Utöver de situationer som avses i artikel 85.6 i den horisontella förordningen betraktas det som avsiktlig bristande efterlevnad av villkorlighetskraven, om sökanden inte iakttar villkorlighetskraven och har

för avsikt att underlåta att iaktta dessa krav antingen genom aktiv verksamhet eller genom avsiktlig underlåtelse att uppfylla dem.

40 §. Påföljder samt överföring av besittningen av en gårdsbruksenhet

Om besittningsrätten till mark, en gårdsbruksenhet eller en del av en gårdsbruksenhet för vilken det under kalenderåret i fråga har ansökts om ersättning som förutsätter att kraven i villkorligheten uppfylls överförs under kalenderåret, påförs påföljderna i fråga om villkorlighet den som mottagit marken, gårdsbruksenheten eller en del av gårdsbruksenheten, om mottagaren är ansvarig för att villkorlighetskraven inte har följts och om denne beviljas stöd för kalenderåret i fråga. Om den som överför besittningen är ansvarig för att villkorlighetskraven inte har följts, ska påföljderna påföras denne, om denne beviljas stöd för kalenderåret i fråga eller stöd för de kalenderår under vilka försummelsen skedde.

41 §. Force majeure och påföljder

För bristande efterlevnad av villkorlighetskraven påförs ingen påföljd, om den bristande efterlevnaden beror på force majeure eller exceptionella omständigheter i enlighet med artikel 3 i den horisontella förordningen eller på en order från en myndighet.

9 kap. Särskilda bestämmelser

42 §. Ikraftträdande

Denna landskapsförordning träder i kraft den 1 augusti 2023.

Åtgärder som verkställigheten av landskapsförordningen förutsätter får vidtas innan landskapsförordningen träder i kraft.

I 8 Landskapsförordning (2023:68) om investeringsstöd och startstöd till jordbruket

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

Denna landskapsförordning innehåller bestämmelser om förutsättningarna för beviljande och betalning av sådant investeringsstöd för gårdsbruk, nedan *investeringsstöd*, och startstöd till unga jordbrukare, nedan *startstöd*, och som avses i 3 kap. 21 och 25 §§ i landskapslagen (2023:17) om finansiering av landsbygdsnäringar, samt om förfaranden i anknytning till dem.

Gällande godtagbara enhetskostnader för investeringar för gårdsbruk tillämpas landskapsförordningen (2023:69) om tillämpning av jord- och skogsbrukets förordning om godtagbara enhetskostnader för investeringar i jordbruket.

2 §. Tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd

En förutsättning för att stöd ska kunna beviljas är att den åtgärd som stöds uppfyller villkoren i Ålands interventioner i Finlands strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken, nedan *strategiska*

planen, och i kommissionens beslut om godkännande eller ändring av planen.

3 §. Bygginvesteringar

Med bygginvestering avses i denna landskapsförordning uppförande, utbyggnad och grundlig renovering av byggnader, anläggningar eller konstruktioner som används inom produktionsverksamhet inom jordbruket samt anskaffning av maskiner och anordningar som är nödvändiga med hänsyn till byggobjektets användningsområde och funktion.

2 kap. Investeringsstöd för gårdsbruk

4 §. Investeringar som stöds

Åtgärder som stöds med investeringsstöd för gårdsbruk är

- 1) investeringar för utveckling av gårdsbruksenhets konkurrenskraft och modernisering av produktionen,
- 2) investeringar som främjar miljön, djurens välbefinnande eller arbetsmiljön,
- 3) energiinvesteringar för gårdsbruksenheten, och
- 4) investeringar i bevattning och markavvattning för gårdsbruksenheten.

5 §. Investeringar för utveckling av gårdsbruksenhets konkurrenskraft och modernisering av produktionen

Investeringsstöd kan beviljas för de bygginvesteringar som behövs för att utveckla gårdsbruksenhets konkurrenskraft och modernisering inom produktionsinriktningarna mjölkboskaps- och nötkreatursskötsel, svinhushållning, fjäderfåhushållning, får- och getskötsel, hästhushållning, biodling, växtodling samt växthusproduktion. Stöd kan även beviljas för anskaffning av maskiner eller anordningar inom ovanstående produktionsinriktningar.

6 §. Investeringar som främjar miljön, djurens välbefinnande eller arbetsmiljön

Investeringsstöd kan beviljas för bygginvesteringar och för anskaffning av maskiner och anordningar som inte ökar gårdsbrukets konkurrenskraft och produktionskapacitet i enlighet med 5 §, förutsatt att investeringen

- 1) främjar miljös tillstånd och hållbara produktionsätt genom införandet av miljövänligare produktionsätt och teknik,
- 2) främjar djurens välbefinnande i en redan existerande produktionsbyggnad, eller
- 3) förbättrar arbetsförhållandena för personer som arbetar i en produktionsbyggnad inom jordbruket eller produktionshygien i en gårdsbruksenhet.

7 §. Energiinvesteringar för gårdsbruksenheten

Stöd för energiinvesteringar kan beviljas för investeringar som hänför sig till energiproduktion, energilagring, energibesparing eller förbättrad energieffektivitet. Beviljandet av stödet förutsätter att förnybara energikällor eller biomassa används i energianläggningen, att energin används i jordbrukets produktionsverksamhet i relation till gårdsbruksenhets energibehov samt att det planerade projektet uppfyller EU:s hållbarhetskriterier för förnybar energi.

8 §. Investeringar i bevattning och markavvattning för gårdsbruksenheten

Investeringsstöd för bevattning och markavvattning kan beviljas för investering som hänför sig till vattenbesparande bevattningsteknik, bevattningsdamm eller konstruktion som distribuerar vatten. Bestämmelser om stöd för gemensamma dikningsinvesteringar finns i 30 §.

Beviljandet av stöd förutsätter att den sökande iaktar vad som i vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland och i landskapslagen (2008:124) om miljöskydd stadgas om tillstånd, miljögranskning och försiktighetsmått samt iaktar av med stöd av vattenlagen utfärdade kvalitetsnormer.

I enlighet med artikel 74.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115 av den 2 december 2021 om fastställande av regler om stöd för de strategiska planer som medlemsstaterna ska upprätta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitik (strategiska GJP-planer) och som finansieras av Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) samt om upphävande av förordningarna (EU) nr 1305/2013 och (EU) nr 1307/2013, förutsätter beviljandet av stöd för investeringar i bevattning att vattenmätare som gör det möjligt att mäta vattenanvändningen installeras som en del av investeringen.

Beviljandet av stöd för investeringar i vattenbesparande bevattningsteknik förutsätter att vattenanvändningen minskar med minst 10 procent i jämförelse med konventionell teknik.

Förutom gällande investeringar i bevattningsdamm och investeringar som avser användning av återvunnet vatten, får stöd för förbättring av en befintlig bevattningsanläggning endast beviljas om projektet bedöms ge en vattenbesparing om minst 10 procent. Om investeringen påverkar grund- eller ytvattenförekomster som enligt förvaltningsplanen för de åländska vattnen 2022–2027 bedöms ha lägre än god status, är en förutsättning för beviljande av stöd att investeringen medför en minskning av vattenanvändningen om minst 50 procent.

Om investeringen medför en nettoutvidgning av den bevattnade arealen och påverkar en viss grund- eller ytvattenförekomst, är en förutsättning för beviljande att en miljökonsekvensanalys visar att investeringen inte kommer att ha någon betydande negativ miljöpåverkan.

Gällande investeringar i 5 och 6 mom. är en förutsättning för beviljande av stöd att investeringen inte påverkar grund- eller ytvattenförekomster på ett sådant sätt att det försvårar uppnåendet av god status enligt artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (vattendirektivet). Uttagsmängder för yt- och grundvatten får inte överskrida de uttagsmängder som regleras punkterna 15.5–15.7 (ytvatten) och 15.8 (grundvatten) i bilaga 1 i landskapsförordningen (2008:130) om miljöskydd.

I 8 LF (2023:68) om investeringsstöd och startstöd till jordbruket

En förutsättning för beviljande av stöd som avser *användning av återvunnet vatten* som alternativ vattenkälla är att tillhandahållandet och användningen av sådant vatten är förenligt med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/741 av den 25 maj 2020 om minimikrav för återanvändning av vatten.

9 §. Villkor och belopp

Landskapsregeringen fastställer närmare villkor för investeringsstöden i 5–8 §§ samt minimi- och maximibeloppen för stödet. När en ansökan blir anhängig och sökanden är en jordbrukare som är högst 40 år gammal, kan maximibeloppet för det stöd som beviljas höjas med högst 10 procentenheter, förutsatt att det när ansökan blir anhängig har förfutit högst sju år sedan etableringen av jordbrukarens jordbruk.

3 kap. Krav på stödmottagare och gårdsbruksenheter**10 §. Bestämmanderätt i företag**

En person anses ha bestämmanderätt i ett aktiebolag som avses i 21 § i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärningar, om han eller hon innehar mer än hälften av aktierna i bolaget, och aktierna som han eller hon äger ger mer än hälften av det röstetal som bolagets aktier medför. Bestämmanderätten kan också basera sig på aktier som fler än en person äger och på det röstetal som aktierna medför. Om en person har bestämmanderätt i ett annat bolag som är delägare i det bolag som ansökt om stöd, kan personens bestämmanderätt också basera sig på det röstetal som det förstnämnda bolagets aktier eller andelar medför. I ett öppet bolag anses bestämmanderätten utövas gemensamt av bolagsmännen. I ett kommanditbolag anses bestämmanderätten utövas av en majoritet bland de ansvariga bolagsmännen. I ett andelslag anses bestämmanderätten utövas av en majoritet bland medlemmarna.

11 §. Yrkesskicklighet

Som sådan tillräcklig yrkesskicklighet som enligt 21 § 2 mom. i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärningar som är en förutsättning för beviljande av stöd betraktas examen på minst andra stadiet i naturbruk, om examen är ändamålsenlig med tanke på den företagsverksamhet som stödet gäller. Vid beviljande av investeringsstöd betraktas som tillräcklig yrkesskicklighet även minst tre års praktisk erfarenhet av jordbruk samt utöver den sådan utbildning som är ändamålsenlig med tanke på den företagsverksamhet som stödet gäller och vars omfattning motsvarar minst 10 studieveckor eller 15 studiepoäng. Om produktionsinriktningen inte förändras till följd av den investering som ska stödjas, betraktas minst tre års arbetserfarenhet av jordbruk som tillräcklig yrkesskicklighet.

Vid beviljande av startstöd betraktas som tillräcklig yrkesskicklighet sådan utbildning som är ändamålsenlig med tanke på den företagsverksamhet som stödet gäller och vars omfattning motsvarar minst 40 studieveckor eller 60 studiepoäng eller en utbildning vars omfattning motsvarar ett motsvarande antal kompetenspoäng, och av vilka minst 10 studieveckor eller

15 studiepoäng eller en motsvarande andel kompetenspoäng är studier i ekonomi.

Om två eller flera fysiska personer tillsammans söker startstöd, anses det att kravet på yrkesskicklighet uppfylls om var och en av de sökande har sådan praktisk erfarenhet som avses ovan och minst en av de sökande har den utbildning som avses i 2 mom.

12 §. Gårdsbruksenhetens produktionsförhållanden

En förutsättning för beviljande av stöd är att man på den gårdsbruksenhet som stöds iakttar sådana för produktionsgrenen gällande obligatoriska krav som följer av Europeiska unionens och landskapslagstiftning om miljö, hygien och djurs välbefinnande. Sökanden kan åläggas att redogöra för hur kraven iakttagits.

Att de krav som avses i 1 mom. iaktas kan konstateras utifrån inspektioner eller tillsyn som utförs av tillsynsmyndigheterna, myndigheternas beslut, en utredning som sökanden lämnar eller genom besök på gårdsbruksenheten.

4 kap. Krav på jordbruksföretagets ekonomi**13 §. Jordbruksföretagets ekonomiska ställning**

Vid bedömningen av förutsättningarna för företagsverksamheten beaktas lönsamheten och soliditeten i den företagsverksamhet som stödet gäller och sökandens likviditet.

14 §. Företagarinkomstens minimibelopp

Vid beviljande av stöd i enlighet med 22 § för en investering som kräver en affärsplan är det en förutsättning att sökanden utifrån affärsplanen senast under det tredje kalenderåret efter att stödet beviljades kan uppnå en årlig företagarinkomst från jordbruket på minst 12 000 euro.

Vid beviljande av sådant startstöd som avses i 19 § är det en förutsättning att sökanden utifrån affärsplanen senast under det tredje kalenderåret efter att stödet beviljades kan uppnå en årlig företagarinkomst från jordbruket på minst 12 000 euro.

Företagarinkomstens minimibelopp ska uppnås utan det startstöd som beviljas som stöd.

Landskapsregeringen fastställer närmare hur beräkningen av företagarinkomsten ska göras.

5 kap. Krav på den åtgärd som stöds**15 §. Val av åtgärder som stöds**

Vid valet av åtgärder som ska stödjas iaktas av landskapsregeringen fastställda urvalskriterier för strukturstödsåtgärder.

16 §. Ansökningstid

Startstöd och investeringsstöd får sökas fortgående om inte landskapsregeringen med stöd av 6 kap. 36 § 4 mom. i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärningar beslutar om specifika ansökningstider.

6 kap. Villkor för startstöd**17 §. Vissa förutsättningar för beviljande av startstöd**

När fler än en fysisk person beviljas startstöd ska den del av gårdsbruksenheten som motsvarar varje sökandes andel ensam för sig uppfylla det krav på företagarinkomst som avses i 14 § 2 mom. Om stöd

beviljas sådana makar gemensamt som avses i 3 § 20 punkten i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärningar räcker det med att makarnas företagarinkomst sammanräknat uppfyller kravet på företagarinkomst.

Om sökandena är sådana i 1 mom. avsedda makar som tillsammans äger gårdsbruksenheten i fråga, kan endast ett startstöd beviljas per gårdsbruksenhet. Om den som ansöker om startstöd är en fysisk person, beviljas inte stöd om han eller hon i egenskap av näringsidkare eller på basis av delägarskap eller medlemskap i en sammanslutning redan tidigare har beviljats startstöd. Om den som ansöker om startstöd är en sammanslutning, beviljas inte stöd om en delägare eller en medlem som utövar bestämmande inflytande i sammanslutningen redan tidigare har beviljats startstöd.

Den rätt till startstöd som följer av ett stödbeslut får överföras till en sammanslutning som bildats för att fortsätta bedriva den verksamhet som stöds och där den fysiska person som beviljats startstödet utövar bestämmande inflytande.

Startstöd kan sökas högst ett år innan etableringen av ett jordbruk.

18 §. Etablering av jordbruk

Vid tillämpningen av denna förordning anses ett jordbruk etablerat den dagen den första lantbruksdeklarationen inlämnades till Skatteförvaltningen.

19 §. Startstödet belopp

Beloppet av det startstöd som beviljas en lantbruksföretagare som uppfyller det krav på företagarinkomst som avses i 14 § 2 mom. är sammanlagt maximalt 80 000 euro, av vilket stödet utgör 40 000 euro samt räntestödet och det skattefria belopp som avses i 14 § 2 mom. i lagen om överlåtelseskatt (FFS 931/1996) sammanlagt utgör högst 40 000 euro, av vilket räntestödsbeloppet utgör högst 35 000 euro.

I startstödet maximibelopp beaktas den skattefrihet enligt 1 mom. som hänför sig till förvärv av en hel fastighet i enlighet med vad som föreskrivs i 32 § 2 mom.

20 §. Räntestödslån i anslutning till startstöd

Beloppet av ett lån som stöds med ett räntestöd som ingår i startstödet får vara högst 80 procent av de godtagbara kostnaderna enligt 21 §. Räntestödslån för förvärv av en gårdsbruksenhet eller jordbrukslösöre får beviljas till ett belopp av sammanlagt högst 200 000 euro vid beviljande av stöd enligt 21 §.

21 §. Godtagbara kostnader vid beviljande av startstöd som räntestöd

Räntestöd kan beviljas för lån som används för följande behövliga kostnader vid etablering av jordbruk:

- 1) anskaffningspriset för en eller flera gårdsbruksenheter eller en del av en gårdsbruksenhet,
- 2) det inlösningspris för en gårdsbruksenhet eller en del av den som är en följd av avvittring och arvskifte och gäller en gårdsbruksenhet som förblir i sökandens ägo,
- 3) den utjämning som orsakas av en gårdsbruksenhet som vid avvittring förblir i sökandens ägo,

4) den utfyllnad av laglotten som orsakas av en gårdsbruksenhet eller en del av den som testamentariskt till sökanden,

5) anskaffningspriset för jordbruksmaskiner eller jordbruksanordningar som skaffats i samband med förvärvet av gårdsbruksenheten eller som skaffas inom ett år från stödbeslutet inom den produktion vid gårdsbruksenheten som den unga jordbrukaren börjar bedriva,

6) anskaffningspriset för produktionsdjur som skaffats i samband med förvärvet av gårdsbruksenheten eller som skaffas inom ett år från stödbeslutet.

Till godtagbara kostnader räknas vederlag för värdet av den anskaffade egendom som använts för jord- eller skogsbruk samt gårdens bostadshus. Räntestöd beviljas endast, om vederlaget senast när den sista låneposten lyfts betalas i pengar till säljaren eller den som säljaren angivit, eller det lån som ska betalas enligt överlåtelseavtalet eller som köparen åtagit sig att svara för betalas i sin helhet när räntestödslån lyfts.

7 kap. Villkor för investeringsstöd

22 §. Investeringar som kräver affärsplan

Ett krav för att investeringsstöd ska beviljas i fråga om investeringar enligt 4 § 1 punkten är att en affärsplan läggs fram. Affärsplan ska även läggas fram gällande investeringar i betavning enligt 4 § 4 punkten.

Affärsplanen ska innefatta uppgifter om stödtagarens ålder, yrkesskicklighet och om den åtgärd som stöds. Dessutom ska i affärsplanen, i en omfattning som är ändamålsenlig med beaktande av åtgärden, nämnas målsättningarna för företagsverksamheten och hur målen ska nås samt tas in en bedömning av verksamhetens utveckling. Om investeringen överstiger 100 000 euro ska ekonomiska kalkyler ingå i affärsplanen. Om landskapsregeringen begär det ska även ekonomiska kalkyler för investeringar som understiger 100 000 euro läggas fram.

Landskapsregeringen utfärdar närmare anvisningar om innehållet i affärsplanen och om det sätt på vilket planen ska presenteras samt om de blanketter som ska användas vid utarbetandet av planen.

23 §. Allmänna krav på investeringar som stöds

När stöd beviljas för en investering som gäller bygande ska de godtagbara maximikostnaderna basera sig på kostnadsnivån vid tidpunkten för stödansökan.

En och samma investering anses omfatta de åtgärder som tillsammans bildar en inom produktionsverksamheten behövlig funktionell helhet. Om det i samma investering ingår mindre delar med olika användningssyften, bestäms stödnivån utifrån investeringens huvudsakliga användningsändamål.

24 §. Kostnader som inte omfattas av investeringsstöd

Utöver vad som i Europeiska unionens lagstiftning föreskrivs om kostnader som inte berättigar till investeringsstöd, betalas investeringsstöd inte för kostnader som orsakas av

- 1) anskaffning av begagnade maskiner och anordningar, förutom begagnade vindkraftverk,
- 2) anskaffning av traktorer och kompaktlastare,

I 8 LF (2023:68) om investeringsstöd och startstöd till jordbruket

3) anskaffningar som gjorts hos sökanden, hos någon av sökandens familjemedlemmar enligt 11 kap. 67 § 1 mom. i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnäringar, hos ett företag där sökanden eller någon av sökandens familjemedlemmar utövar bestämmande inflytande eller hos en person som innehar en ledande ställning i ett företag som är sökande, om inte tillräckligt med offerter som gäller inköpet har begärts hos andra relevanta leverantörer,

4) transport som sökanden själv utfört,

5) köp av fastighet,

6) nybyggnad av anläggning som huvudsakligen använder fossila bränslen,

7) ersättningsinvesteringar och underhåll,

8) anskaffning av solpaneler för privat bostad inom gårdsbruksenheten.

25 §. Godtagbara kostnader vid avbetalningsköp

Investeringsstöd kan beviljas för kostnader som orsakas av anskaffning av maskiner eller anordningar med avbetalningsfinansiering högst till egendomens marknadsvärde. Anskaffningsutgiften för egendom som har förvärvats genom ett sådant avbetalningsköp som avses i 1 § i lagen om avbetalningsköp (FFS 91/1966) anses vara stödberättigande även vad gäller en finansiell skuld, om

1) stödmottagaren har en sådan rättsligt bindande skyldighet att betala en återstående finansiell skuld till finansieringsbolaget som baserar sig på lagen om avbetalningsköp och det finansieringsavtal som har ingåtts,

2) finansieringsbolaget för stödmottagarens räkning har betalat den finansiella skulden till säljaren,

3) egendomen har överlämnats till stödmottagaren,

4) rättigheter motsvarande äganderätten till egendomen övergår till stödmottagaren, så att stödmottagaren har rätt att göra avskrivningar på egendomen och, om stödmottagaren är mervärdesskatteskyldig, dra av mervärdesskatten.

Kostnader för förvaltning, försäkring, reparation, underhåll och andra motsvarande kostnader i anknytning till avbetalningsavtal är inte stödberättigande.

26 §. Egna produktionsinsatser

Som privat finansiering godkänns användning av eget virke eller jordmaterial, stödmottagarens eget arbete och räntestödslånet kapital. Värdet på eget arbete fastställs av landskapsregeringen. Det ska föras bok över antalet arbetstimmar.

27 §. Inledande av en investering

En åtgärd som ger upphov till kostnader för vilka investeringsstöd söks anses ha inletts när

1) grundläggningsarbetet har inletts genom gjutning eller på något annat motsvarande beständigt sätt vid uppförande eller utvidgning av en byggnad, anläggning eller konstruktion eller, om grundläggningsarbetet utförs av en entreprenör, när det slutliga entreprenadavtalet har undertecknats,

2) arbetet har inletts vid totalrenovering av en byggnad, anläggning eller konstruktion eller, om arbetet utförs av andra, när det slutliga avtalet har undertecknats,

3) beställningen har gjorts eller ett anskaffningsavtal har undertecknats vid anskaffning av maskiner eller anordningar eller vid förvärv av andra föremål eller rättigheter som utgör anläggningstillgångar eller, om ingen beställning eller inget anskaffningsavtal förutsätts, när anskaffningspriset för föremålet eller rättigheten eller, om priset betalas i poster, den första posten har betalats, eller

4) arbetet har inletts vid genomförande av andra åtgärder än de som avses i 1–3 punkten eller, om arbetet utförs av andra, när det slutliga avtalet har undertecknats.

28 §. Byggnadsplan

Till en plan som gäller uppförande av en byggnad, anläggning eller konstruktion ska fogas följande tillräckligt detaljerade handlingar:

1) huvudritningar,

2) särskilda planer, om dessa har betydelse vid bedömning av byggnadens funktionalitet och de godtagbara kostnaderna,

3) en byggnadsbeskrivning,

4) ett kostnadsförslag eller en kostnadskalkyl som grundar sig på byggnadsbeskrivningen, specificerad för varje byggnadsdel.

Förhållandet mellan detaljrikedomen i och omfattningen av en plan som gäller byggande och projektets omfattning och totalkostnader ska vara ändamålsenligt. I planen ska det dessutom finnas en utredning om möjligheterna att utvidga verksamheten och, när det gäller nybygge, en utredning om den fortsatta användningen av den byggnad som ersätts.

29 §. Täckdikningsplan

En plan som gäller täckdikning ska innehålla åtminstone

1) en plankarta,

2) en planbeskrivning,

3) en arbetsbeskrivning,

4) ett kostnadsförslag.

30 §. Gemensam dikningsinvestering och plan för gemensam dikningsinvestering

Stöd för gemensam dikningsinvestering kan beviljas för grundtorrläggningens verksamhet. Med grundtorrläggning avses rensning, grävning och dämning av bäckar och avloppsdiken, byggande av rördiken samt invallning av åkerområden och inrättande av pumpstationer i syfte att skapa tillräckliga förutsättningar för lokal torrläggning, i synnerhet för täckdikning. Grundtorrläggning kan också genomföras genom att man utnyttjar naturenliga planeringslösningar, såsom vattenfåror i två nivåer, krökar i vattenfåror, skyddszoner och översvämningssplåtar eller andra motsvarande lösningar eller konstruktioner.

En plan för gemensam dikningsinvestering ska utöver vad som föreskrivs i 10 kap. 13 § i vattenlagen för landskapet Åland innehålla åtgärder som hänför sig till för projektet ändamålsenliga vattenvårdskonstruktioner eller naturenliga planeringslösningar för

1) förhindrande eller minskande av skador och olägenheter på grund av dikning,

2) kvarhållande av näringsämnen och fasta partiklar,

- 3) en ökning av vattnets genomströmning,
- 4) en anpassning till förändrade väder- och vattenförhållanden.

Om den som ansöker om stöd inte är en sådan i vattenlagen avsedd dikningssammanslutning förutsätts det att det har ingåtts ett avtal om det projekt som ska stödas mellan dem som deltar i en gemensam dikningsinvestering där det har överenskommits om genomförandet av det projekt som hänför sig till investeringen.

8 kap. Finansiering

31 §. Övrig finansiering

Investeringsstöd beviljas inte, om stöd redan har beviljats för samma stödberättigande kostnader med nationella eller Europeiska unionens medel.

Vid beviljande av investeringsstöd för ett objekt som har förstörts i ett skadefall, ska den försäkringsersättning som gäller samma objekt dras av från det godkända kostnadsförslaget för den investering som ska stödjas.

32 §. Statligt stöd som beviljats i annan form än finansiering

I stödets maximibelopp beaktas stöd och förmåner som i enlighet med någon annan lag än landskapslagen om finansiering av landsbygdsnäringsar har beviljats eller tillkommer sökanden samt stöd och förmåner som har beviljats av någon annan myndighet eller ett offentligt samfund och som avser samma åtgärd och ges i form av avdrag för kostnaderna, nyttjanderätt, skattebefrielse eller på något annat motsvarande sätt.

Stödet eller förmånen dras i första hand av från räntestödet, dock så att 2 000 euro av räntestödet inte dras av. Efter detta avdras stödet eller förmånen från understödet. Om de övriga stöden och förmånerna tillsammans överskrider maximibeloppet av det startstöd som söks som understöd eller räntestöd, beviljas inte stöd.

9 kap. Särskilda villkor för stöd i anslutning till lån

33 §. Förutsättningar för beviljande av räntestöd

Räntestöd kan beviljas inom ramen för den fullmakt för räntestödslån som årligen fastställs i Ålands budget, då

- 1) lånetiden är högst 25 år
- 2) totalräntan högst motsvarar räntan på sådana lån med normala villkor som kreditgivaren beviljat för liknande ändamål, inklusive extra kostnader för beviljande och skötsel av räntestödslån, och då
- 3) lånebeloppet inte helt täcker de godtagbara kostnaderna för den åtgärd som stöds (*räntestödslån*).

Räntestödet är tre procentenheter, dock så att låntagaren alltid betalar minst en procents årlig ränta på lånet. Räntestöd beviljas inte för sådana kostnader för kredit i utländsk valuta som beror på förändringar i valutakurserna.

Räntestöd beviljas inte för lånebelopp som överstiger 1 800 000 euro eller understiger 4 000 euro.

En förutsättning för beviljande av räntestöd är att kreditgivaren har godkänt det lånebelopp och de låne-

villkor som stödansökan avser. Kreditlöftet ska bifogas stödansökan. Av skuldebrevet ska framgå villkor om att de lånevillkor som framgår av stödbeslutet har företräde framför skuldebrevsvillkoren.

34 §. Räntestödets belopp

Beloppet av det stöd som kan beviljas som räntestöd är summan av de poster till nominellt belopp vilka på basis av räntestödet beräknats för ränteperioder på ett halvt år.

Om ett räntestödslån återbetalas i sin helhet upphör betalningen av räntestöd räknat från återbetalningsdagen. Räntestöd betalas inte för lånekapital som förfallit till betalning, om det inte är fråga om ett förfarande som har samband med företagssanering eller skuldsanering för privatpersoner. Om totalräntan på ett räntestödslån sänks till följd av ett ovan avsett eller jämförbart förfarande, betalas i räntestöd en andel som motsvarar tre procentenheter av totalräntan, likväl högst det belopp som totalräntan belöper sig till.

35 §. Stödnivå

När stöd beviljas i form av stöd i anslutning till lån är stödnivån den andel som summan av räntestödet för ett räntestödslån utgör av de godtagbara investeringskostnaderna.

När stödnivån beräknas diskonteras det räntestöd som betalas halvårsvis för räntestödslån till stödets värde det år det beviljas.

Som diskonteringsränta används referensräntan enligt kommissionens meddelande om en översyn av metoden för att fastställa referens- och diskonteringsräntor (2008/C 14/02).

36 §. Stödbeslut

Landskapsregeringen fattar i enlighet med 7 kap. 43 § i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnäringsar beslut om beviljande av projektstöd. Genom ett beslut som gäller projektstöd i anslutning till lån med räntestöd eller landskapsgaranti godkänns beloppet av och villkoren för det lån som räntestödet eller landskapsborgen enligt 40 § gäller.

37 §. Lyftande av räntestödslån

Räntestödslån får lyftas innan stödbeslutet har vunnit laga kraft. Lånet får lyftas i högst två poster. Om räntestöd har beviljats för en bygginvestering får räntestödslånet dock lyftas i högst fem poster.

Landskapsregeringen kan bevilja tillstånd för att lyfta ett förskott om maximalt 30 procent av lånebeloppet.

Räntestödslånet måste lyftas inom den genomförandefrist som bestäms i stödbeslutet. Om räntestöd har beviljats för en bygginvestering får räntestödets sista post inte lyftas förrän hela bygginvesteringen har genomförts i enlighet med stödbeslutet. Räntestödslånets sista post måste lyftas inom fem månader efter att den i ovannämnda paragraf avsedda genomförandefristen har löpt ut.

För att lyfta räntestödslånet eller en lånepost måste stödtagaren utverka tillstånd enligt 49 §. Tillståndet ska uppvisas för kreditgivaren innan lånet lyfts.

38 §. Amortering och betalning av ränta på räntestödslån

Räntestödslån ska amorteras halvårsvis eller kvartalsvis i lika stora poster.

Den första amorteringen förfaller till betalning senast den förfalldag som efter ett år först infaller sedan lånet eller den första låneposten lyfts. Om räntestödslånet har beviljats för en bygginvestering förfaller den första amorteringen emellertid senast den förfalldag som först infaller sedan två år förflutit efter att lånet eller den första låneposten lyfts. Ränta ska betalas halvårsvis eller kvartalsvis från och med den dag då lånet eller varje lånepost lyfts.

Kreditgivaren och stödtagaren kan avtala om extra amorteringar, hur dessa påverkar återstående amorteringar samt om förtida återbetalning av hela lånet.

Kreditgivaren kan bevilja uppskov med amorteringar om det behövs på grund av stödmottagarens tillfälliga ekonomiska svårigheter. Uppskov kan beviljas för högst ett år i sänder och sammanlagt för högst åtta år. Till följd av uppskov kan lånetiden förlängas inom den i 33 § 1 mom. nämnda maximitiden eller de återstående amorteringarna höjas.

39 §. Överföring av lån och ändring av lånevillkor

Lån som stöds får överföras på någon annan kreditgivare som är godkänd i enlighet med 55 §. Lånet får överföras på en annan stödtagare om landskapsregeringen godkänner överföringen i samband med ett beslut som avses i 36 §. Om landskapsborgen inte har beviljats för ett räntestödslån får lånet överföras och lånevillkoren ändras utan begränsningar efter att räntestöd inte längre betalas ut.

Villkoren för lån som stöds får ändras under förutsättning att detta inte inverkar på uppfyllandet av förutsättningarna eller villkoren för stödet eller på landskapsregeringens ställning som borgensman. Kreditinstitutet och låntagaren får inte avtala om ändring av villkoren för räntestödslån utan landskapsregeringens tillstånd, om det är sannolikt att ändringen leder till att landskapets räntestödsutgifter ökar under den återstående lånetiden. Villkoren för räntestödslån får ändras efter att hela räntestödet för lånet har betalats, om inte landskapsgaranti utgör säkerhet för lånet.

Tillstånd för ändring av lånevillkor ska inhämtas hos landskapsregeringen innan betalningsskyldigheten enligt stödvillkoren har uppstått för den amorteringspost eller ränta som ansökan om ändring gäller och, om det är fråga om ett lån mot borgen, innan amortering för vilken uppskov beviljats har förfallit till betalning.

40 §. Landskapsborgen

Landskapsborgen kan beviljas som säkerhet för räntestödslån och andra lån med normala villkor, för räntan på sådana lån samt för andra betalningar i enlighet med lånevillkoren. Landskapsborgens belopp får inte överstiga talkostnaderna för den åtgärd som stöds, och det stöd som ingår i landskapsborgen får inte vara större än maximibeloppet av det totala stödet för stödobjektet.

Landskapsborgen kan beviljas en sökande som av skäl som sammanhänger med besittningen av en gårdsbruksenhet eller med dess läge eller av andra motsvarande orsaker inte har tillräckliga säkerheter för att få lån. Landskapsborgen beviljas inte om sökanden förfogar över annan egendom som kan användas som säkerhet.

En förutsättning för beviljande av landskapsborgen är att den inte är förenad med betydande risker och att motsäkerhet ställs för borgen. Motsäkerheten behöver inte vara betryggande. Ytterligare en förutsättning är att kreditgivaren ger ett positivt utlåtande om de uppgifter som i stödansökan framförs om lånet.

41 §. Villkor för landskapsborgen

Landskapsborgen beviljas som fyllnadsborgen. Stödtagaren ska utverka tillstånd enligt 49 § för att lyfta lån eller låneposter med borgen. Tillståndet ska uppvisas för kreditgivaren innan lånet lyfts.

Landskapsborgen träder i kraft efter att lånet eller dess första post har lyfts, den engångsavgift som avses i 54 § 1 mom. har betalats och motsäkerhet ställts. Borgensförbindelsen är inte bindande för landskapsregeringen om de åtgärder som nämns ovan inte har genomförts inom två år efter att landskapsborgen beviljats eller om de villkor som nämns i 39 § inte iakttas.

Utöver vad som i denna förordning föreskrivs om landskapsborgen tillämpas vad som föreskrivs i lagen om borgen och tredjemanspant (FFS 361/1999). På preskription av statsborgen tillämpas dock inte 19 § 3 mom. i den nämnda lagen.

42 §. Objekt och maximibelopp för landskapsborgen

Landskapsborgen kan beviljas för lån som startstöd samt för investeringar som avses i 2 kap. 5 och 7 §§, dock inte för investeringar i biodling, torkanläggningar, lager eller investeringar för iordningsställande av produkter för försäljning.

Landskapsborgen för lån som startstöd får uppgå till högst 1 500 000 euro per gårdsbruksenhet. Om något annat företag är verksamt på gårdsbruksenheten utöver det företag som ansöker om landskapsborgen, får företagets sammanlagda belopp av borgen inte överstiga det belopp som nämns ovan. Om samma företag har flera gårdsbruksenheter eller delar av en gårdsbruksenhet, får företagets landskapsborgens sammanlagt utgöra högst det ovannämnda beloppet.

Maximibeloppet för landskapsborgen för lån för investeringar är 800 000 euro per investering. Landskapsborgen kan gälla högst 80 procent av det lånebelopp som borgen beviljas för under hela lånetiden.

En förutsättning för beviljande av landskapsborgen är att samtliga årliga amorteringar enligt låneprogrammet är lika stora.

Om ansökan om såväl landskapsborgen som räntestödslån och investeringsstöd görs för samma ändamål, och det stöd som ska beviljas skulle vara större än maximibeloppet av det totala stödet för stödobjektet, ska beloppet av det stöd som ingår i landskapsborgen först dras av från räntestödet så att det stöd som ingår i borgen kan minska räntestödets belopp

till högst hälften av det belopp som annars skulle kunna beviljas som räntestöd för ändamålet, och det återstående stödbelopp som ingår i borgen dras av från understödet. Om ansökan om landskapsborgen och investeringsstöd görs för samma ändamål, ska ett motsvarande belopp dras av från stödbeloppet.

Landskapsborgen kan högst vara större än 30 procent av den totala finansieringen av en åtgärd. Om det för samma investering har beviljats eller kommer att beviljas investeringsstöd, får stödet och landskapsborgen sammanlagt inte överstiga 70 procent av den totala finansieringen av den investering som är föremål för stöd.

Om det godkända kostnadsförslaget eller offertern för den investering som ska stödjas överstiger maximalbeloppet av de stödberättigande kostnaderna, kan landskapsborgen beviljas för den del av lånet som överstiger de stödberättigande kostnaderna endast om det stöd som ingår i borgen tillsammans med investeringsstödet och det stöd som hör samman med det lån som beviljats för samma ändamål inte överstiger det maximala stödbelopp som baserar sig på de godkända stödberättigande maximikostnaderna.

43 §. Beloppet av stöd som ingår i landskapsborgen och information om detta

Det stöd som ingår i landskapsborgen är minst 0,15 procent men högst 5,0 procent av hela borgensbeloppet. Vid beräkningen av det stöd som ingår i landskapsborgen ska kommissionens beslut K (2011) 1321 slutlig iaktas.

44 §. Motsäkerhet för landskapsborgen

Den motsäkerhet som ska ställas för landskapsborgen kan vara en fastighets- eller företagsinteckning. Av företag i sammanslutningsform kan landskapsregeringen också kräva personborgen av sammanslutningens aktieägare och medlemmar.

10 kap. Förutsättningar för betalning av stöd

45 §. Faktiska och slutliga utgifter

En förutsättning för betalning av stöd och lyftande av räntestödslån är att den åtgärd som ansökan om utbetalning gäller har genomförts och att den utgift som den orsakat är slutlig, samt att stödtagaren har iakttagit stödvillkoren. En utgift är slutlig, om stödmottagaren inte har fått och inte kan få rabatt, gottgörelse eller återbäring för eller på grundval av den.

Om räntestödslån har beviljats för förvärv av fast egendom, får lån i anslutning till startstöd dock lyftas, om det vederlag som grundar sig på överlåtelseavtalet och som är föremål för stöd betalas senast när den sista posten av lånet lyfts.

46 §. Verifierbara utgifter

En förutsättning för betalning av stöd och lyftande av räntestödslån är att stödmottagaren till ansökan om utbetalning fogar en specifikation av de verifierade utgifterna för åtgärden och om hur åtgärden framskrider. Stöd betalas inte förrän utgiften har registrerats i stödmottagarens bokföring eller i anteckningarna hos en skattskyldig som är anteckningsskyldig.

Om det är fråga om stöd som betalas på basis av standardiserade enhetskostnader, är en förutsättning för betalning av stöd och lyftande av lån att projektet har genomförts i enlighet med projektplanen.

Vid ansökan om betalning av sådant stöd som gäller egendom som har förvärvats genom avbetalningsköp ska stödmottagaren till landskapsregeringen ge in en skriftlig anmälan från finansieringsbolaget om betalningarna till leverantören för den egendom som har förvärvats genom avbetalningsavtal. Av intyget ska beloppet och betalningsdagen för varje betalning framgå.

47 §. Betalningen av startstöd

Ansökan om utbetalning av startstöd görs elektroniskt via en i 6 kap. 36 § i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärningar avsedd nättjänst.

Stöddelen av startstödet betalas i tre lika stora poster.

En förutsättning för betalning av den första posten är att stödtagaren uppvisar en utredning om etablering i samband med utbetalningsansökan, om startstödet har beviljats före etableringen av jordbruket.

En förutsättning för utbetalning av den tredje posten av stödet är att affärsplanen genomförts. Det ska dock ansökas om den tredje posten senast tre år efter att beslutet om stöd fattades.

48 §. Betalning av investeringsstöd och lyftande av räntestödslån

Ansökan om utbetalning av investeringsstöd görs elektroniskt via en i 6 kap. 36 § i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärningar avsedd nättjänst.

Investeringsstödet betalas ut i tre poster. På stödmottagarens ansökan kan investeringsstödet betalas ut i högst fem poster. Som stöd betalas högst en sådan andel av de godtagbara kostnaderna enligt utbetalningsansökan som motsvarar stödnivån och det beviljade stödets belopp.

Ansökan om utbetalning av investeringsstödet första post och tillstånd att lyfta räntestödslånets första post ska göras inom två år från det att stödet beviljades. Om giltighetstiden för stödbeslutet har förlängts ska ansökan om utbetalning av den första posten och tillstånd att lyfta den första posten göras inom den tid som anges i beslutet.

Ansökan om utbetalning av investeringsstödet sista post och tillstånd att lyfta räntestödslånets sista post ska göras inom två månader från det att tiden för genomförande av åtgärden har löpt ut.

Stödets sista post för vilka en ansökan om utbetalning gjorts ska uppgå till minst 10 procent av det stödbelopp som beviljats i form av stöd och den sista posten av det räntestödslån som beviljats i form av investeringsstöd ska vara minst 10 procent av det totala beloppet av det lån som stöds med räntestöd.

Landskapsregeringen kan besluta att stöd betalas eller lån får lyftas trots att ansökan gjorts efter utsatt tid, om sökanden anger vägande skäl till att ansökan försenats, om ansökan inte har försenats väsentligt, om den omständigheten att utbetalning söks efter utsatt tid inte har inverkat på genomförandet av åtgärden och om utbetalningen inte inverkar på likabehandlingen av sökande.

19 LF (2023:69) om ... godtagbara enhetskostnader för investeringar i jordbruket

49 §. Tillstånd att lyfta lån

Landskapsregeringen beviljar på ansökan tillstånd att lyfta lån eller låneposter som stöds. Ansökan om att lyfta lån görs elektroniskt via en i 6 kap. 36 § i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnäringar avsedd nättjänst. Till ansökan ska fogas de bokföringshandlingar och utredningar som behövs för beviljande av tillstånd.

Av ett lån som stöds kan på en gång lyftas högst en andel som motsvarar räntestödslånets belopp av de godtagbara kostnader som ingår i ansökan om tillstånd att lyfta lån.

50 §. Betalning av räntestöd

I räntestöd betalas en andel motsvarande det belopp som avses i 33 § 2 mom. av den under respektive ranteperiod gällande totalräntan på räntestödslån. I räntestöd betalas emellertid sammanlagt högst en andel som motsvarar det beviljade stödets nominella belopp.

Om ett räntestödslån återbetalas i sin helhet upphör betalningen av räntestöd räknat från återbetalningsdagen. Räntestöd betalas inte för lånekapital som förfallit till betalning, om det inte är fråga om ett förfarande som har samband med företagssanering eller skuldsanering för privatpersoner. Om totalräntan på ett räntestödslån sänks till följd av ett ovan avsett eller jämförbart förfarande, betalas i räntestöd en andel som motsvarar tre procentenheter av totalräntan, likväl högst det belopp som totalräntan belöper sig till.

Kreditgivaren ska separat ansöka om betalning av räntestöd för varje ranteperiod, likväl högst en gång i kvartalet.

11 kap. Skäliga kostnader**51 §. Skäliga godtagbara kostnader**

Landskapsregeringen ska försäkra sig om att kostnaderna för investeringen är skäliga. Stöd för en investering kan beviljas utifrån enhetskostnaderna, om det har utfärdats bestämmelser om enhetskostnaderna för objektet i fråga.

Vid investeringskostnader som överstiger 10 000 euro ska stödsökanden lämna in minst två jämförbara prisuppgifter från olika leverantörer. Prisuppgifterna ska utgöras av offerter om landskapsregeringen begär det.

Stödsökanden kan få undantag från kraven i 2 mom. om landskapsregeringen anser det motiverat och det är möjligt att bedöma kostnadernas skälighet på annat sätt.

12 kap. Särskilda bestämmelser**52 §. Information om EU-delfinansiering**

Stödmottagare av EU-delfinansierat investeringsstöd ska informera om investeringen och att den är delfinansierad av EU.

I de fall stödmottagaren har en webbplats ska information om investeringsstödet framkomma av webbplatsen. I anslutning till informationen ska finnas en EU-logotyp bestående av EU-flaggan tillsammans med en text om vilken EU-fond som delfinansierar stödet. EU-logotypen ska även framkomma av annat

informationsmaterial om investeringen. EU-logotypen ska vara väl synlig och ha en framträdande plats.

I de fall information om EU-delfinansiering ska göras via skyltning förser landskapsregeringen stödmottagaren med en skylt som stödmottagaren ska sätta upp i anslutning till investeringen.

I 53 § finns bestämmelser om avdrag på stödet på grund av brister i iakttagandet av informationskyldigheten.

53 §. Brister i iakttagandet av informationskyldigheten

Om stödmottagaren har underlåtit att iakttta informationskyldigheten i 52 § kan stödet minskas procentuellt. Minskningen ska stå i proportion till hur allvarliga brister det är fråga om och uppgå till högst tre procent av det stöd som beviljats.

54 §. Avgifter för landskapsborgen och ersättning till kreditgivare

När landskapsborgen beviljas tas det genom kreditinstitutets förmedling hos låntagaren ut en engångsavgift till landskapet på 0,75 procent av borgensbeloppet, dock högst 200 euro. För borgen tas det dessutom hos låntagaren halvårsvis i efterskott ut en avgift som är 0,75 procent av det belopp som vid respektive tidpunkt återstår av borgen. De avgifter som tas ut för borgen ska betalas i två poster varje år den sista april och sista oktober.

En kreditgivare kan för skötseln av borgenskrediten halvårsvis ansöka om en ersättning på 0,2 procent av det belopp som vid tidpunkten i fråga återstår av borgen hos landskapsregeringen.

55 §. Godkännande av kreditinstitut

Som kreditgivare eller centralt finansiellt institut kan bara sådana sammanslutningar godkännas som avses i 1 kap. 7 § i kreditinstitutslagen (FFS 610/2014) och som övervakas av Finansinspektionen.

56 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2023.

Denna förordning tillämpas på ansökningar om beviljande av stöd som har blivit anhängiga den 2023 eller därefter. De bestämmelser som gällde vid denna förordnings ikraftträdande ska tillämpas på stöd som har beviljats innan denna förordning trädde i kraft.

19 Landskapsförordning (2023:69) om tillämpning av jord- och skogsbruksministeriets förordning om godtagbara enhetskostnader för investeringar i jordbruket

1 §. Tillämpningsområde

Jord- och skogsbruksministeriets förordning om godtagbara kostnader för investeringar i jordbruket (FFS 608/2023), nedan riksförordningen, ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna landskapsförordning.

Ändringar i riksförordningen ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket, om inte annat följer av denna landskapsförordning.

2 §. Avvikelser

På Åland ska kostnadsförslag, byggnadsbeskrivning och dräneringsplan i 5 § 2 mom. i riksförordningen utarbetas utgående från bestämmelserna om byggnadsplan och täckdiktningplan i 6 kap. 28 och 29 §§ i landskapsförordningen (2023:68) om investeringsstöd och startstöd till jordbruket.

På Åland ska med förbindelse som gäller ekologisk husdjursproduktion i 6 § i riksförordningen avses åtagande om ekologisk husdjursproduktion.

3 §. Kostnadsförhöjning

På Åland kan maximibeloppen för de godtagbara enhetskostnaderna enligt bilagan till riksförordningen höjas med 10 procent för investeringar på fasta Åland. För investeringar i skärgården kan en ytterligare förhöjning om 10 procent göras.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2023.

I 10 Landskapsförordning (2023:90) om företagsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter

1 kap. Allmänna bestämmelser**1 §. Tillämpningsområde**

Denna landskapsförordning innehåller bestämmelser om förutsättningar för beviljande och utbetalning av sådant företagsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter som avses i 20 § i landskapslagen (2023:17) om finansiering av landsbygdsnärningar, samt förfaranden i anknytning till detta.

2 §. Tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd

En förutsättning för att stöd ska kunna beviljas är att den åtgärd som stöds uppfyller villkoren i Ålands interventioner i Finlands strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken, *strategiska planen*, och i kommissionens beslut om godkännande eller ändring av planen.

3 §. Definitioner

Med *bearbetning av jordbruksprodukter* avses varje process som en jordbruksprodukt undergår som till resultat ger en produkt som också är en jordbruksprodukt, med undantag för verksamheter vid jordbruksföretaget som är nödvändiga för att förbereda en animalisk eller vegetabilisk produkt för den första försäljningen.

Med *saluföring av jordbruksprodukter* avses att ställa fram eller visa upp en jordbruksprodukt i avsikt att sälja, erbjuda för försäljning, leverera eller på annat sätt föra ut på marknaden, med undantag för primärproducentens försäljning i första ledet till återförsäljare eller förädlare samt varje förberedande av produkten för sådan försäljning. Primärproducentens försäljning till slutkonsumenter ska betraktas som saluföring, om den sker i separata lokaler som är särskilt avsedda för detta syfte.

Med *jordbruksprodukter* avses produkter i bilaga I till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, med undantag av fiskeri- och vattenbruksprodukter som förtecknas i bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1379/2013 av den 11 december 2013 om den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1184/2006 och (EG) nr 1224/2009 och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 104/2000.

2 kap. Ansökan om företagsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter**4 §. Ansökningstid**

Stöd enligt denna landskapsförordning får sökas fortlöpande om inte landskapsregeringen med stöd av 36 § 4 mom. i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärningar beslutar om specifika ansökningstider.

5 §. Uppgifter i en stödansökan eller projektplan

En stödansökan eller en projektplan ska innehålla uppgift om

- 1) målen för åtgärden,
- 2) behövliga åtgärder för att målen ska nås,
- 3) tid för genomförande av åtgärden.

Dessutom ska av stödansökan eller projektplanen framgå en redogörelse för lönsamheten för den företagsverksamhet som ska stödjas i den omfattning som åtgärden förutsätter samt en beskrivning av hur en hållbar utveckling beaktas vid genomförandet av åtgärden.

Utöver vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. ska av stödansökan eller projektplanen framgå ett kostnadsförslag och en finansieringsplan för den planerade åtgärden.

Dessutom ska den som ansöker om stöd lämna uppgifter om annan offentlig finansiering som erhållits eller sökts för genomförande av de planerade åtgärderna samt andra uppgifter som förutsätts för beviljande av stödet för att behovet av stöd ska kunna bedömas och godkännas.

6 §. Företagets ekonomiska ställning

Vid bedömning av ett företags ekonomiska ställning enligt 13 § i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärningar ska beaktas företagets lönsamhet, likviditet och solvens samt att det finns en tillräckligt stor marknad för de produkter och tjänster som är föremål för den verksamhet som ska stödjas.

3 kap. Villkor för företagsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter**7 §. Investeringsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter**

Investeringsstöd kan beviljas mikro, små och medelstora företag samt stora företag enligt definitionen i kommissionens rekommendation 2003/361/EG som bedriver bearbetning, förädling och saluföring av jordbruksprodukter för investeringar som utvecklar företagets verksamhet på ett lönsamt och målmed-

I 10 LF (2023:90) om företagsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter

vetet sätt. Stöd kan även beviljas för kostnader för utvecklings- och experttjänster som företaget anskaffar.

Investeringen ska hänföras till expansion av produktionen, framtagandet av nya produkter, ny teknologi eller förbättrandet av företagets energi- och miljöeffektivitet.

Sökanden ska vid tidpunkten för ansökan ha ett företags- och organisationsnummer.

8 §. Stödnivåer

Stödet beviljas som understöd utgående från godkända stödberättigande kostnader. Landskapsregeringen fastställer närmare minimi- och maximinivåer för stödet.

9 §. Genomförbarhetsstudier i fråga om investeringar

Stöd kan beviljas för en genomförbarhetsstudie i fråga om en materiell investering. Med genomförbarhetsstudie avses en studie som klarlägger de funktionella, ekonomiska och tekniska förutsättningarna för en investering. Beviljandet av stöd för en genomförbarhetsstudie förutsätter inte att investeringen genomförs.

Som stödberättigande kostnader för en genomförbarhetsstudie kan sådana kostnader godkännas som föranleds av utvecklings- och experttjänster som anskaffas utanför företaget samt andra nödvändiga och behövliga kostnader.

De egentliga kostnaderna för planering av byggnader räknas inte till de stödberättigande kostnaderna för genomförbarhetsstudien.

Stöd kan beviljas till ett belopp som är högst 50 procent av de godtagbara kostnaderna till ett belopp om högst 30 000 euro.

Minimibeloppet för godtagbara stödberättigande kostnader för en genomförbarhetsstudie är 5 000 euro. För genomförbarhetsstudier för småskaliga investeringar i skärgården är minimibeloppet för godtagbara stödberättigande kostnader 2 000 euro.

10 §. Information om EU-delfinansiering

Stödmottagare av EU-delfinansierat investeringsstöd ska informera om investeringen och att den är delfinansierad av EU.

I de fall stödmottagaren har en webbplats ska information om investeringsstödet framkomma av webbplatsen. I anslutning till informationen ska finnas en EU-logotyp bestående av EU-flaggan tillsammans med en text om vilken EU-fond som delfinansierar stödet. EU-logotypen ska även framkomma av annat informationsmaterial om investeringen. EU-logotypen ska vara väl synlig och ha en framträdande plats.

I de fall information om EU-delfinansiering ska göras via skyltning förser landskapsregeringen stödmottagaren med en skylt som stödmottagaren ska sätta upp i anslutning till investeringen.

I 24 § finns bestämmelser om avdrag på stödet på grund av brister i iakttagandet av informationskyldigheten.

4 kap. Stödberättigande kostnader

11 §. Stödberättigande kostnader för materiella investeringar

Stöd kan beviljas för följande behövliga och skäliga kostnader för genomförande av en nyinvestering:

- 1) kostnader för uppförande, utvidgande eller reparation av en byggnad, konstruktion eller anläggning,
- 2) kostnader för anskaffning av en byggnad,
- 3) kostnader för anskaffning av maskiner och anordningar samt andra lösa anläggningstillgångar.

I fråga om 1 mom. 3 punkten kan stödet omfatta sådan egendom som förvärvats genom avbetalningsköp enligt 1 § i lagen om avbetalningsköp (FFS 91/1966) och finansieras via ett finansieringsbolag.

Anskaffningsutgiften för egendom som har förvärvats genom avbetalningsköp anses vara stödberättigande även vad gäller en finansiell skuld,

1) stödmottagaren har en sådan rättsligt bindande skyldighet att betala den återstående finansiella skulden till finansieringsbolaget som baserar sig på den nämnda lagen och det finansieringsavtal som har ingåtts,

2) finansieringsbolaget har betalat den finansiella skulden till säljaren för stödmottagarens räkning,

3) egendomen har överlämnats till stödmottagaren,

4) de rättigheter som motsvarar äganderätten till egendomen överförs till stödmottagaren så att stödmottagaren har rätt att göra avskrivningar på egendomen samt dra av mervärdesskatten, om stödmottagaren är mervärdesskattskyldig.

Stöd beviljas inte för ersättningsinvesteringar.

12 §. Stödberättigande kostnader för immateriella investeringar

Stöd kan beviljas för följande skäliga och behövliga kostnader som föranleds av en immateriell investering:

1) kostnader för förvärv av datorprogram, molntjänster och motsvarande lösningar,

2) kostnader för förvärv av patent, upphovsrätter och varumärken samt förvärv av andra immateriella rättigheter och licenser.

Den immateriella egendomen ska uppfylla följande förutsättningar:

1) egendomen utnyttjas uteslutande vid det verksamhetsställe som beviljats stöd,

2) egendomen kan skrivas av,

3) egendomen har förvärvats på marknadsvillkor från tredje part som inte har någon anknytning till köparen,

4) egendomen ingår i företagets tillgångar i minst tre år.

13 §. Krav när det gäller stöd för förvärv av byggnader och fastigheter

Av anskaffningskostnaden för ett markområde är högst tio procent stödberättigande av de stödberättigande totala kostnaderna för hela fastigheten.

Vid förvärv av en byggnad utan markområde eller en byggnad med markområde förutsätts det för beviljande av stöd att

1) byggnaden lämpar sig för den företagsverksamhet som ska bedrivas eller till skäligen kostnader kan ändras så att den lämpar sig för verksamheten samt att den i sitt avsedda syfte uppfyller de krav som anges annanstans i lag,

2) byggnadens eller fastighetens köpesumma inte överstiger dess verkliga värde,

3) fastighetens värde i huvudsak utgörs av värdet på en byggnad som kommer att användas i företagsverksamheten.

En oberoende värderingsman eller behörigt officiellt organ ska bekräfta att köpesumman enligt 2 mom. 2 punkten inte överstiger fastighetens verkliga värde.

För att ett förvärv av byggnad med eller utan fastighet ska vara en stödberättigande kostnad krävs att byggnaden inte under de senaste tio åren har uppförts eller restaurerats med stöd av nationella medel eller unionsbidrag. Inte heller fastigheten får ha tillförts något mervärde med stöd av sådana bidrag.

14 §. *Begagnad utrustning*

Inköp av begagnad utrustning är en stödberättigande kostnad förutsatt att intyg finns över att utrustningen inte köpts med stöd av nationella medel eller unionsbidrag under de fem år som föregår stödanmälan.

15 §. *Inköp av tjänster*

Kostnader för inköp av tjänster är en stödberättigande kostnad förutsatt att tjänsten köps från tredje part som inte har någon anknytning till stödmottagaren. Av särskilda skäl kan kostnad för tjänst som utförs av en person anställd av stödmottagaren, eller en person som representerar en i projektet deltagande parts intresseföretag, och som därmed utövar ett bestämmande inflytande över stödmottagarens driftsmässiga och finansiella styrning, vara stödberättigande. Detta förutsätter att stödmottagaren påvisar att tjänsten utförs kostnadseffektivt genom att ett tillräckligt antal offerter på motsvarande tjänster begärts in.

16 §. *Mervärdesskatt*

Mervärdesskatt är en stödberättigande kostnad om den utgör en slutlig kostnad för stödmottagaren. Stödmottagaren ska genom utredning från Skatteförvaltningen påvisa att mervärdesskatten inte är avdragsgill.

17 §. *Övriga direkta kostnader*

Bokföringskostnader för projektet och bankavgifter för att öppna och förvalta konton som hänförs till projektet är stödberättigande kostnader.

Kostnader för juridisk rådgivning eller ekonomisk och teknisk expertis är stödberättigande kostnader under förutsättning att kostnaderna är nödvändiga för projektets genomförande.

Avskrivningar för kostnader för fastighet eller utrustning beräknade enligt tillämpliga bokförings- och skatteregler och i enlighet med god redovisningssed är stödberättigande under projektiden förutsatt att fastigheten eller utrustningen används i genomförandet av projektet.

18 §. *Skäliga godtagbara kostnader*

Landskapsregeringen ska försäkra sig om att kostnaderna för investeringen är skäliga. Vid investeringskostnader som överstiger 10 000 euro ska stödsökanden lämna in minst två jämförbara prisuppgifter från olika leverantörer. Prisuppgifterna ska utgöras av offerter om landskapsregeringen begär det.

Stödsökanden kan få undantag från kraven i 1 mom. om landskapsregeringen anser det motiverat och det är möjligt att bedöma kostnadernas skälighet på annat sätt.

5 kap. Tillstånd, inledande och genomförande

19 §. *Inledande av åtgärd*

I enlighet med 15 § 1 mom. i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärningar är en förutsättning för beviljande av projektstöd att den åtgärd som stödet gäller inte har inletts innan ansökan inkommit till landskapsregeringen.

En åtgärd anses inledd då faktiska kostnader uppkommit, vilket framkommer av tidpunkten för utfärdandet av en faktura, avtal, anställningsdokument eller dylikt.

20 §. *Tidsfrist för genomförande av åtgärden*

I stödbeslutet bestäms en tid för genomförande enligt 26 § 1 mom. i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärningar.

Landskapsregeringen kan av särskilda skäl på ansökan förlänga den tid för genomförande som avses i 1 mom.

6 kap. Ansökan om utbetalning av stöd

21 §. *Utbetalning av stöd*

Stöd betalas ut för en sådan andel av de faktiska godtagbara kostnaderna som motsvarar stödprocenten.

En förutsättning för utbetalning av stöd som grundar sig på faktiska godtagbara kostnader är att stödmottagaren i enlighet med 31 § i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärningar till betalningsansökningen fogar en specifikation av de utgifter som åtgärden orsakat. Anskaffningar ska framgå av bokföringshandlingarna. Innan stöd kan betalas ut, ska utgiften ha betalats av stödmottagaren.

Stöd betalas i en eller flera poster. Det ansökta stödet ska uppgå till minst 2 000 euro. Stödet betalas inte i förskott.

Om det inte tydligt kan påvisas att kostnaderna hänförs till genomförandet av åtgärderna eller kostnaderna inte står i proportion till de resultat som uppnåtts, kan man låta bli att betala kostnader som uppgetts som godtagbara.

22 §. *Tidsfrist för ansökan om utbetalning*

Ansökan om utbetalning av den sista stödposten ska lämnas in inom tiden för genomförandet av projektet enligt 20 §.

Stöd kan betalas på basis av en ansökan som lämnats in efter utsatt tid, om sökanden anger vägande skäl till att ansökan försenats, om ansökan inte har försenats väsentligt och om förseningen inte inverkar på avslutandet av finansieringsperioden.

I 11 RPF (2017:36) om skötseln av uppgifter som hör till Ejflu

23 §. Övervakningsuppgifter i fråga om stöd

En förutsättning för att den sista posten av stödet ska betalas ut är att stödmottagaren har lämnat in de övervakningsuppgifter som behövs.

7 kap. Påföljder och avdrag**24 §. Brister i iakttagandet av informationsskyldigheten**

Om stödmottagaren har underlåtit att iaktta informationsskyldigheten i 10 § kan stödet minskas procentuellt. Minskningen ska stå i proportion till hur allvarliga brister det är fråga om och uppgå till högst tre procent av det stöd som beviljats.

8 kap. Särskilda bestämmelser**25 §. Val av åtgärder som stöds**

Vid valet av åtgärder som ska stödjas iaktas av landskapsregeringen fastställda urvalskriterier för strukturstödsåtgärder.

26 §. Utredningar och övervakningsuppgifter

Stödmottagaren ska kunna påvisa de resultat som genom utvecklingsåtgärderna fås till stånd av stödets effekter. För övervakning och utvärdering av stödets effekter ska stödmottagaren lämna in de utredningar och övervakningsuppgifter som avses i artikel 7 i och i bilaga I till förordningen om strategiska planer och som behövs för uppföljning av stöden och utvärdering av effekterna samt andra behövliga uppgifter om resultaten och effekterna av den åtgärd som stöds.

27 §. Ikraftträdande

Denna landskapsförordning träder i kraft den 1 januari 2024.

I 11 Republikens presidents förordning (2017:36) om skötseln av de uppgifter i landskapet Åland som hör till det utbetalande organet för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu)

(FFS 133/2016)

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på de stöd- och ersättningsystem som finansieras genom Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och som med stöd av självstyrelselagen för Åland (1144/1991) omfattas av landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet.

2 §. Behörig myndighet i ärenden som gäller utbetalande organ

Den behöriga myndighet som avses i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 908/2014 om tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 med beaktande av utbetalande organ och andra organ, ekonomisk förvaltning räkenskapsavslutning, regler om kontroller, värdepapper och öppenhet, är på Åland jord- och skogsbruksministeriet.

3 §. Utbetalande organ

Det utbetalande organ som avses i artikel 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitiken och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 352/78, (EG) nr 165/94, (EG) nr 2799/98, (EG) nr 814/2000, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 485/2008, nedan *den horisontella förordningen*, är på Åland Landsbygdsverket.

4 §. Skötseln av det utbetalande organets uppgifter

Landsbygdsverket sköter på Åland de uppgifter som avses i bilaga I punkt 1.A första stycket ii och iii i kommissionens delegerade förordning (EU) nr 907/2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 vad gäller utbetalande organ och andra organ, ekonomisk förvaltning, avslutande av räkenskaper, säkerheter och användning av euron, till den del Ålands landskapsregering inte ska sköta dessa uppgifter.

Ålands landskapsregering sköter de uppgifter som anges i bilaga I punkt 1.A första stycket i, i den förordning som nämns i 1 mom. Närmare överenskommelse om skötseln av det utbetalande organets uppgifter vid Ålands landskapsregering ingås genom avtal mellan Landsbygdsverket och Ålands landskapsregering.

5 §. Skötseln av det attesterande organets uppgifter

De uppgifter som hör till det attesterande organ som avses i artikel 9 i den horisontella förordningen sköts för landskapet Ålands del av ett av jord- och skogsbruksministeriet utsett attesterande organ.

6 §. Ansvar för kostnaderna för skötseln av det utbetalande organets uppgifter

Landskapet Åland svarar för kostnaderna för skötseln av det utbetalande organets uppgifter enligt denna förordning. Närmare överenskommelse om förfarandena vid ersättande av kostnader ingås genom avtal mellan Landsbygdsverket och Ålands landskapsregering.

7 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 mars 2016.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om skötseln av de uppgifter i landskapet Åland som hör till det utbetalande organet för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) (881/2006).

I 12 Landskapsförordning (2010:80) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets skötsel av tvärvillkorskontrollen

1 §. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, ÅMHM, är behörig myndighet att utföra tvärvillkorsövervakning för de direktiv som anges i 2 § enligt EG-förordningen om gårdsstöd (rådets förordning (EG) 73/2009 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd för jordbrukare inom den gemensamma jordbrukspolitiken och om upprättande

av vissa stödsystem för jordbrukare) och EG-tillämpningsförordningen (kommissionens förordning (EG) nr 1122/2009 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 73/2009 vad gäller tvärvillkor, modulering och det integrerade administrations- och kontrollsystem inom de system för direktstöd till jordbrukare som införs genom den förordningen och om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1234/2007 när det gäller tvärvillkoren för stöd inom vinsektorn).

2 §. ÅMHM:s tvärvillkorskontrollansvar gäller följande direktiv och förordning:

1-3. upphävda (2012/82),

4. rådets direktiv 96/22/EG om förbud mot användning av vissa ämnen med hormonell och tyreostatisk verkan samt av β -agonister vid animalieproduktion och om upphävande av direktiv 81/602/EEG, 88/146/EEG och 88/299/EG,

5. rådets direktiv 91/629/EEG om fastställande av lägsta djurskydds krav för kalvar,

6. rådets direktiv 91/630/EEG om fastställande av lägsta djurskydds krav vid svinhållning,

7. rådets direktiv 98/58/EG om skydd av animalieproduktionens djur och

8. till övriga delar än foder i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedels-säkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet.

3 §. Landskapsregeringen kan ge närmare anvisningar om hur tvärvillkorskontrollen ska genomföras.

I 13 Landskapslag (2017:76) om landskapsgaranti för likviditetslån för lantbruksföretagare under år 2017

1 §. Lagens syfte

Syftet med denna lag är att trygga jordbrukets verksamhetsförutsättningar genom att bevilja en landskapsgaranti till sådana lantbruksföretagare som har förutsättningar för kontinuerligt lönsam verksamhet, men som tillfälligt har råkat i ekonomiska svårigheter på grund av förändringar i verksamhetsmiljön vad gäller jordbruket.

2 §. Förhållande till Europeiska unionens lagstiftning

Vid beviljande av landskapsgaranti enligt denna lag tillämpas kommissionens förordning (EU) nr 1408/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn, nedan *de minimis-förordningen för jordbrukssektorn*, om inte något annat följer av Europeiska kommissionens beslut om godkännande av statligt stöd.

3 §. Bevilningsfullmakt och maximibelopp för landskapsgaranti samt realisering av garantiansvar

Landskapsgarantin kan beviljas inom ramen för det maximala belopp som har fastställts i Ålands budget.

Landskapsregeringen svarar för landskapets intressebevakning i fråga om garantiansvaret och regressrätten. De garantier som realiseras ska betalas från Ålands budget och ersättning som återfås enligt regressrätten ska återföras till Ålands kassa.

Utöver vad som i denna lag föreskrivs tillämpas på landskapsgarantin vad som föreskrivs i lagen om borgen och tredjemanspant (FFS 361/1999).

4 §. Definitioner

Vid tillämpningen av denna lag är innebörden av följande termer och begrepp denna:

1) *Jordbruk* är på Åland bedriven odling av åkergrödor, växthusproduktion, trädgårdsodling, odling av grönsaker på friland, odling av frukt och bär, bi-odling samt annan produktionsverksamhet av produkter som anges i bilaga 1 till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

2) *Jordbrukare* är den som aktivt i förvärvssyfte bedriver jordbruk på Åland.

3) *Lantbruk* är jord och skogsbruk som bedrivs i förvärvssyfte samt i företaget bedriven kompletterande näringsverksamhet.

4) *Kreditgivare* är penninginrättningar, fonder, sammanslutningar och andra inrättningar vilkas verksamhet omfattar beviljande av lån mot borgen.

5 §. Stödmottagare

Landskapsgarantin kan beviljas fysiska personer och privaträttsliga sammanslutningar som bedriver jordbruk som näring.

Landskapsgarantin kan beviljas till mikroföretag samt små och medelstora företag enligt den definition som avses i kommissionens rekommendation 2003/361/EG om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag.

Bestämmelser om vilka förutsättningar den som beviljas garanti ska uppfylla regleras i artikel 4.6 led a i de minimis-förordningen för jordbrukssektorn. Landskapsgaranti beviljas inte en sökande som med stöd av ett beslut av Europeiska kommissionen återkrävs på olagligt stöd eller stöd som är oförenligt med den inre marknaden.

6 §. Kredit som landskapsgaranti beviljas för

Landskapsgaranti kan beviljas av landskapsregeringen för en kredit som en kreditgivare beviljar till en lantbruksföretagare för att förbättra likviditeten i den produktionsverksamhet som företagaren bedriver inom jordbruket.

Den kredit som garantin gäller kan beviljas av kreditgivaren efter att beslutet om godkännandet av landskapsgaranti har fattats.

Beloppet av den kredit som garantin beviljas för får uppgå till högst 30 procent av det mervärdesskattefria medeltalet av det sammanräknade beloppet av de försäljningsinkomster från jordbruksprodukter och de jordbruksstöd som lantbruksföretagaren fått under de två år som föregår året för ansökan om landskapsgaranti, men beloppet kan vara högst 110.000 euro och minst 30.000 euro. Maximibeloppet av den kredit som garantin gäller får dock grunda sig på företagets

I 13 LL (2017:76) om landskapsgaranti för likviditetsslån för lantbruksföretagare under år 2017

kalkylerade omsättning, om jordbrukaren har genomfört en produktiv investering som ökar beloppet av försäljningsinkomsterna från jordbruksprodukter samt av jordbruksstöden, men som ännu inte har inverkat på företagets omsättning under de två år som föregår året för ansökan om landskapsgarantin.

Lånetiden för den kredit som landskapsgarantin beviljats för får vara högst sju år, varav kreditgivaren kan bevilja uppskov med amorteringarna för sammanlagt högst två år, om det behövs på grund av garantitagarens tillfälliga ekonomiska svårigheter.

7 §. Krav på lönsam verksamhet

För att kunna beviljas en landskapsgaranti enligt denna lag måste produktionsverksamheten inom jordbruket hos den som erhåller garantin ha förutsättningar att vara kontinuerligt lönsam.

8 §. Ansökan om garanti för likviditetsslån

Ansökan om landskapsgaranti görs på en blankett som fastställts av landskapsregeringen. Landskapsregeringen fattar också beslut om vilka handlingar, utredningar och planer som ska fogas till ansökan för bedömningen av förutsättningarna för beviljande av landskapsgarantin. Landskapsregeringen kan besluta att en ansökan kan få göras elektroniskt.

En ansökan om landskapsgaranti ska lämnas in till landskapsregeringen inom den ansökningstid som landskapsregeringen har bestämt. Om en ansökan och till den hörande handlingar har sänts per post genom brev anses ansökan ha lämnats in i tid om den har poststämplat senast den sista dagen för ansökan.

En förbindelse om landskapsgaranti är inte bindande för landskapsregeringen om krediten inte har lyfts inom ett år efter det att garantin beviljades. Landskapsgarantin börjar gälla när det lån som garantin beviljats för eller lånets första rat har lyfts.

Om uppgifter i en ansökan ändras på grund av en överföring av en verksamhet till en ny ägare eller nyttjanderättsinnehavare ska landskapsregeringen beakta detta inom ramen för komplettering av handlingar enligt förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Landskapsregeringen kan meddela närmare föreskrifter om de blanketter som ska användas vid ansökan, de bilagor som ska ingå i ansökan, det sätt planerna och utredningarna ska presenteras på och de förfaranden som ska iaktas vid ansökan.

9 §. Beloppet som landskapsgarantin omfattar samt det stöd som ingår i garantin

Landskapsgaranti för en kredit får under lånetiden uppgå till högst 70 procent av det utestående kreditbeloppet och till högst 77.000 euro för varje lantbruksföretagare.

Beloppet av ett stöd som beviljas per lantbruksföretagare enligt de minimis-förordningen för jordbrukssektorn får inte under någon period på tre skatteår överskrida 15.000 euro.

Vid uträkningen av beloppet av det stöd som ingår i garantin används den beräkningsmetod som avses i de minimis-förordningen för jordbrukssektorn. Avgifter som upp bärs enligt 10 § avdras från beloppet av det stöd som ingår i landskapsgarantin.

10 §. Avgifter för landskapsgaranti

För beviljande av landskapsgaranti för likviditetsslån uttas en avgift om 200 euro hos garantitagaren.

Desutom uttas två gånger per år en avgift om 0,75 procent av återstoden av det belopp som vid respektive tidpunkt återstår av garantin.

Vid uträkningen av beloppet av det stöd som ingår i garantin används den beräkningsmetod som avses i de minimis-förordningen för jordbrukssektorn. Avgifter som upp bärs enligt 10 § avdras från beloppet av det stöd som ingår i landskapsgarantin.

11 §. Skyldighet att lämna uppgifter

Garantitagaren och kreditgivaren är skyldiga att utan dröjsmål skriftligen meddela sådana förändringar som gäller garantitagarens ekonomiska ställning eller lån som stöds och som kan påverka den beviljade garantin.

12 §. Inspektion

Landskapsregeringen har rätt att genomföra inspektioner för prövning av en ansökan om landskapsgaranti och vid tillsyn. Inspektion hos en sökande kan ske för att utreda förutsättningarna för att bevilja en landskapsgaranti.

En sökande eller en garantitagare är vid inspektion skyldig att bistå landskapets tjänsteman samt att utan rätt till ersättning på tjänstemannens begäran framlägga för tillsynen behövlig bokföring och andra behövliga handlingar. Med handlingar avses också uppgifter som har framställts eller lagrats med hjälp av automatisk databehandling eller på annat sätt. I den omfattning som tillsynen förutsätter det så kan en inspektion avse husdjursbyggnader, odlingar, produktions- och förädlingsanläggningar, lager samt försäljnings- och marknadsföringsutrymmen.

En inspektion kan i den omfattning som en prövning av en ansökan eller tillsyn kräver omfatta byggnader, lokaler, omständigheter, informationssystem och handlingar som är betydelsefulla med hänsyn till berörd åtgärd. En inspektion får dock inte utföras i lokaler och utrymmen som till skydd för privatlivet omfattas av hemfrid.

13 §. Annan lagstiftning

Om inte annat särskilt föreskrivs i denna lag finns bestämmelser om förfarandet i förvaltningsärenden i förvaltningslagen för landskapet Åland samt allmänna villkor för stöd i landskapslagen (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti.

14 §. (2021/95) Utlämnande av uppgifter

Landskapsregeringen har utan hinder av sekretessbestämmelser rätt att till en behörig riksmyndighet lämna uppgifter för vidarebefordran till berörd institution inom Europeiska unionen, om det behövs för tillsynen och uppföljningen av att Europeiska unionens bestämmelser har iakttagits vid Europeiska unionens medfinansiering.

Om handlingars och uppgifters offentlighet gäller i övrigt vad som föreskrivs i offentlighetslagen (2021:79) för Åland.

15 §. Rättelse och besvär

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen har fattat med stöd av denna lag kan inom 21 dagar, räknat från den dag beslutet delgavs vederbörande, skriftligen begära rättelse hos landskapsregeringen. Av rättelseyrkandet ska det framgå vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på.

Beslut som landskapsregeringen fattat med anledning av ett rättelseyrkande får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

16 §. Ikraftträdande

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. i självstyrelselagen.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2017.

I 14 Landskapslag (2018:81) om landskapsgaranti för likviditetslån för lantbruksföretagare under år 2018

1 §. Lagens syfte

Syftet med denna lag är att trygga jordbrukets verksamhetsförutsättningar genom att bevilja en landskapsgaranti till sådana lantbruksföretagare som har förutsättningar för kontinuerligt lönsam verksamhet, men som har råkat i tillfälliga likviditetsproblem med anledning av de konsekvenser som den svåra odlingssäsongen år 2018 med extrem torka har orsakat i form av avsevärt lägre skörd och högre produktionskostnader.

2 §. Förhållande till Europeiska unionens lagstiftning

Vid beviljande av landskapsgaranti enligt denna lag tillämpas kommissionens förordning (EU) nr 1408/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn, nedan *de minimis-förordningen* för jordbrukssektorn, om inte något annat följer av Europeiska kommissionens beslut om godkännande av statligt stöd.

3 §. Bevillningsfullmakt och maximibelopp för landskapsgaranti samt realisering av garantiansvar

Landskapsgarantin kan beviljas inom ramen för det maximala belopp som har fastställts i Ålands budget.

Landskapsregeringen svarar för landskapets intressebevakning i fråga om garantiansvaret och regressrätten. De garantier som realiserats ska betalas från Ålands budget och ersättningar som återfås enligt regressrätten ska återföras till landskapets kassa.

Utöver vad som i denna lag föreskrivs tillämpas på landskapsgarantin vad som föreskrivs i lagen om borgen och tredjemanspant (FFS 361/1999).

4 §. Definitioner

Vid tillämpningen av denna lag är innebörden av följande termer och begrepp denna:

1) *Jordbruk* är på Åland bedriven odling av åkergrödor, växthusproduktion, trädgårdsodling, odling av grönsaker på friland, odling av frukt och bär, bi-odling samt annan produktionsverksamhet av produk-

ter som anges i bilaga 1 till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

2) *Jordbrukare* är den som aktivt i förvärvssyfte bedriver jordbruk på Åland.

3) *Lantbruk* är jord- och skogsbruk som bedrivs i förvärvssyfte samt i företaget bedriven kompletterande näringsverksamhet.

4) *Kreditgivare* är penninginrättningar, fonder, sammanslutningar och andra inrättningar vilkas verksamhet omfattar beviljande av lån mot borgen.

5 §. Stödmottagare

Landskapsgarantin kan beviljas fysiska personer och privaträttsliga sammanslutningar som bedriver jordbruk som näring.

Landskapsgarantin kan beviljas till mikroföretag samt små och medelstora företag enligt den definition som avses i kommissionens rekommendation 2003/361/EG om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag.

Bestämmelser om vilka förutsättningar den som beviljas garanti ska uppfylla regleras i artikel 4.6 led a i *de minimis-förordningen* för jordbrukssektorn. Landskapsgaranti beviljas inte en sökande som med stöd av ett beslut av Europeiska kommissionen återkrävs på olagligt stöd eller stöd som är oförenligt med den inre marknaden.

6 §. Kredit som landskapsgaranti beviljas för

Landskapsgaranti kan beviljas av landskapsregeringen för en kredit som en kreditgivare beviljar till en lantbruksföretagare för att förbättra likviditeten i den produktionsverksamhet som företagaren bedriver inom jordbruket.

Den kredit som garantin gäller kan beviljas av kreditgivaren efter att beslutet om godkännandet av landskapsgaranti har fattats.

Beloppet av den kredit som garantin beviljas för får uppgå till högst 30 procent av det mervärdesskattefria medeltalet av det sammanräknade beloppet av de försäljningsinkomster från jordbruksprodukter och de jordbruksstödet som lantbruksföretagaren fått under de två år som föregår året för ansökan om landskapsgaranti, men beloppet kan vara högst 110.000 euro och minst 15.000 euro. Maximibeloppet av den kredit som garantin gäller får dock grunda sig på företagets kalkylerade omsättning, om jordbrukaren har genomfört en produktiv investering som ökar beloppet av försäljningsinkomsterna från jordbruksprodukter samt av jordbruksstöden, men som ännu inte har inverkat på företagets omsättning under de två år som föregår året för ansökan om landskapsgaranti.

Lånetiden för den kredit som landskapsgarantin beviljats för får vara högst sju år, varav kreditgivaren kan bevilja uppskov med amorteringarna för sammanlagt högst två år, om det behövs på grund av garantitagarens tillfälliga ekonomiska svårigheter.

7 §. Krav på lönsam verksamhet

För att kunna beviljas en landskapsgaranti enligt denna lag måste produktionsverksamheten inom jordbruket hos den som erhåller garantin ha förutsättningar att vara kontinuerligt lönsam.

I 14 LL (2018:81) om landskapsgaranti för likviditetsslån för lantbruksföretagare under år 2018

8 §. Ansökan om garanti för likviditetsslån

Ansökan om landskapsgaranti görs på en blankett som fastställts av landskapsregeringen. Landskapsregeringen fattar också beslut om vilka handlingar, utredningar och planer som ska fogas till ansökan för bedömningen av förutsättningarna för beviljande av landskapsgarantin. Landskapsregeringen kan besluta att en ansökan kan få göras elektroniskt.

En ansökan om landskapsgaranti ska lämnas in till landskapsregeringen inom den ansökningstid som landskapsregeringen har bestämt. Om en ansökan och till den hörande handlingar har sänts per post genom brev anses ansökan ha lämnats in i tid om den har poststämplat senast den sista dagen för ansökan.

En förbindelse om landskapsgaranti är inte bindande för landskapet om krediten inte har lyfts inom ett år efter det att garantin beviljades. Landskapsgarantin börjar gälla när det lån som garantin beviljats för eller lånets första rat har lyfts.

Om uppgifter i en ansökan ändras på grund av en överföring av en verksamhet till en ny ägare eller nyttjanderättsinnehavare ska landskapsregeringen beakta detta inom ramen för komplettering av handlingar enligt förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Landskapsregeringen kan meddela närmare föreskrifter om de blanketter som ska användas vid ansökan, de bilagor som ska ingå i ansökan, det sätt planerna och utredningarna ska presenteras och de förfaranden som ska iaktas vid ansökan.

9 §. Beloppet som landskapsgarantin omfattar samt det stöd som ingår i garantin

Landskapsgaranti för en kredit får under lånetiden uppgå till högst 70 procent av det utestående kreditbeloppet och till högst 77.000 euro för varje lantbruksföretagare.

Beloppet av ett stöd som beviljas per lantbruksföretagare enligt de minimis-förordningen för jordbrukssektorn får inte under någon period på tre skatteår överskrida 15.000 euro.

Vid uträkningen av beloppet av det stöd som ingår i garantin används den beräkningsmetod som avses i de minimis-förordningen för jordbrukssektorn. Avgifter som upp bärs enligt 10 § avdras från beloppet av det stöd som ingår i landskapsgarantin.

10 §. Avgifter för landskapsgaranti

För beviljande av landskapsgaranti för likviditetsslån uttas en avgift om 200 euro hos garantitagaren.

Dessutom uttas två gånger per år en avgift om 0,75 procent av återstoden av det belopp som vid respektive tidpunkt återstår av garantin.

Avgift som upp bärs med stöd av denna lag får utan dom eller beslut utsökas hos garantitagaren enligt bestämmelserna i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

11 §. Skyldighet att lämna uppgifter

Garantitagaren och kreditgivaren är skyldig att utan dröjsmål skriftligen meddela sådana förändringar som gäller garantitagarens ekonomiska ställning eller lån som stöds och som kan påverka den beviljade garantin.

12 §. Inspektion

Landskapsregeringen har rätt att genomföra inspektioner för prövning av en ansökan om landskapsgaranti och vid tillsyn. Inspektion hos en sökande kan ske för att utreda förutsättningarna för att bevilja en landskapsgaranti.

En sökande eller en garantitagare är vid inspektion skyldig att bistå landskapets tjänsteman samt att utan rätt till ersättning på tjänstemannens begäran framlägga för tillsynen behövlig bokföring och andra behövliga handlingar. Med handlingar avses också uppgifter som har framställts eller lagrats med hjälp av automatisk databehandling eller på annat sätt. I den omfattning som tillsynen förutsätter det så kan en inspektion avse husdjursbyggnader, odlingar, produktions- och förädlingsanläggningar, lager samt försäljnings- och marknadsföringsutrymmen.

En inspektion kan i den omfattning som en prövning av ansökan eller tillsyn kräver det omfatta byggnader, lokaler, omständigheter, informationssystem och handlingar som är betydelsefulla med hänsyn till berörd åtgärd. En inspektion får dock inte utföras i lokaler och utrymmen som till skydd för privatlivet omfattas av hemfrid.

13 §. Annan lagstiftning

Om inte annat särskilt föreskrivs i denna lag finns bestämmelser om förfarandet i förvaltningsärenden i förvaltningslagen för landskapet Åland samt allmänna villkor för stöd i landskapslagen (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti.

14 §. (2021/94) Utlämnande av uppgifter

Landskapsregeringen har utan hinder av sekretessbestämmelser rätt att till en behörig riksmyndighet lämna uppgifter för vidarebefordran till berörd institution inom Europeiska unionen, om det behövs för tillsynen och uppföljningen av att Europeiska unionens bestämmelser har iakttagits vid Europeiska unionens medfinansiering.

Om handlingars och uppgifters offentlighet gäller i övrigt vad som föreskrivs i offentlighetslagen (2021:79) för Åland.

15 §. Rättelse och besvär

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen har fattat med stöd av denna lag kan inom 21 dagar, räknat från den dag beslutet delgavs vederbörande, skriftligen begära rättelse hos landskapsregeringen. Av rättelseyrkandet ska det framgå vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på.

Beslut som landskapsregeringen fattat med anledning av ett rättelseyrkande får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

16 §. I kraftträdande

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. i självstyrelselagen.

Denna lag träder i kraft den 14 december 2018.

I 15 Landskapslag (2022:53) om landskapsgaranti för likviditetslån för lantbruksföretagare under år 2022

1 §. Lagens syfte

Syftet med denna lag är att trygga jordbrukets verksamhetsförutsättningar genom att bevilja en landskapsgaranti till sådana lantbruksföretagare som har förutsättningar för kontinuerligt lönsam verksamhet, men som har råkat i tillfälliga likviditetsproblem med anledning av den kraftiga kostnadsutveckling som drabbat lantbruket på grund av EU-ländernas sanktioner mot Ryssland med anledning av Ukrainakrisen.

2 §. Förhållande till Europeiska unionens lagstiftning

Vid beviljande av landskapsgaranti enligt denna lag tillämpas kommissionens förordning (EU) nr 1408/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn, nedan *de minimis-förordningen för jordbrukssektorn*, om inte något annat följer av Europeiska kommissionens beslut om godkännande av statligt stöd.

3 §. Bevillningsfullmakt och maximibelopp för landskapsgaranti samt realisering av garantiansvar

Landskapsgarantin kan beviljas inom ramen för det maximala belopp som har fastställts i Ålands budget.

Landskapsregeringen svarar för landskapets intressebevakning i fråga om garantiansvaret och regressrätten. De garantier som realiserar ska betalas från Ålands budget och ersättningar som återfås enligt regressrätten ska återföras till landskapets kassa.

Utöver vad som i denna lag föreskrivs tillämpas på landskapsgarantin vad som föreskrivs i lagen om borgen och tredjemanspant (FFS 361/1999).

4 §. Definitioner

Vid tillämpningen av denna lag är innebörden av följande termer och begrepp denna:

1) *Jordbruk* är på Åland bedriven odling av åkergrödor, växthusproduktion, trädgårdsodling, odling av grönsaker på friland, odling av frukt och bär, bi-odling samt annan produktionsverksamhet av produkter som anges i bilaga 1 till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

2) *Jordbrukare* är den som aktivt i förvärvssyfte bedriver jordbruk på Åland.

3) *Lantbruk* är jord- och skogsbruk som bedrivs i förvärvssyfte samt i företaget bedriven kompletterande näringsverksamhet.

4) *Kreditgivare* är penninginrättningar, fonder, sammanslutningar och andra inrättningar vilkas verksamhet omfattar beviljande av lån mot borgen.

5 §. Stödmottagare

Landskapsgarantin kan beviljas fysiska personer och privaträttsliga sammanslutningar som bedriver jordbruk som näring.

Landskapsgarantin kan beviljas till mikroföretag samt små och medelstora företag enligt den definition som avses i kommissionens rekommendation

2003/361/EG om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag.

Bestämmelser om vilka förutsättningar den som beviljas garanti ska uppfylla regleras i artikel 4.6 led a i de minimis-förordningen för jordbrukssektorn. Landskapsgaranti beviljas inte en sökande som med stöd av ett beslut av Europeiska kommissionen återkrävs på olagligt stöd eller stöd som är oförenligt med den inre marknaden.

6 §. Kredit som landskapsgaranti beviljas för

Landskapsgaranti kan beviljas av landskapsregeringen för en kredit som en kreditgivare beviljar till en lantbruksföretagare för att förbättra likviditeten i den produktionsverksamhet som företagaren bedriver inom jordbruket.

Den kredit som garantin gäller kan beviljas av kreditgivaren efter att beslutet om godkännandet av landskapsgaranti har fattats.

Beloppet av den kredit som garantin beviljas för får uppgå till högst 30 procent av det mervärdesskattefria medeltalet av det sammanräknade beloppet av de försäljningsinkomster från jordbruksprodukter och de jordbruksstöd som lantbruksföretagaren fått under de två år som föregår året för ansökan om landskapsgaranti, men beloppet kan vara högst 100 000 euro och minst 15 000 euro. Maximibeloppet av den kredit som garantin gäller får dock grunda sig på företagets kalkylerade omsättning, om jordbrukaren har genomfört en produktiv investering som ökar beloppet av försäljningsinkomsterna från jordbruksprodukter samt av jordbruksstöden, men som ännu inte har inverkat på företagets omsättning under de två år som föregår året för ansökan om landskapsgaranti.

Lånetiden för den kredit som landskapsgarantin beviljats för får vara högst fem år.

7 §. Krav på lönsam verksamhet

För att kunna beviljas en landskapsgaranti enligt denna lag måste produktionsverksamheten inom jordbruket hos den som erhåller garantin ha förutsättningar att vara kontinuerligt lönsam.

8 §. Ansökan om garanti för likviditetslån

Ansökan om landskapsgaranti görs på en blankett som fastställts av landskapsregeringen. Landskapsregeringen fattar också beslut om vilka handlingar, utredningar och planer som ska fogas till ansökan för bedömningen av förutsättningarna för beviljande av landskapsgarantin. Landskapsregeringen kan besluta att en ansökan kan få göras elektroniskt.

En ansökan om landskapsgaranti ska lämnas in till landskapsregeringen inom den ansökningstid som landskapsregeringen har bestämt. Om en ansökan och till den hörande handlingar har sänts per post genom brev anses ansökan ha lämnats in i tid om den har poststämpelplats senast den sista dagen för ansökan.

En förbindelse om landskapsgaranti är inte bindande för landskapet om krediten inte har lyfts inom ett år efter det att garantin beviljades. Landskapsgarantin börjar gälla när det lån som garantin beviljats för eller lånets första rat har lyfts.

I 16 LL (1972:25) om lantbruksnämnder

Om uppgifter i en ansökan ändras på grund av en överföring av en verksamhet till en ny ägare eller nyttjanderättsinnehavare ska landskapsregeringen beakta detta inom ramen för komplettering av handlingar enligt förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Landskapsregeringen kan meddela närmare föreskrifter om de blanketter som ska användas vid ansökan, de bilagor som ska ingå i ansökan, det sätt planerna och utredningarna ska presenteras och de förfaranden som ska iaktas vid ansökan.

9 §. Beloppet som landskapsgarantin omfattar samt det stöd som ingår i garantin

Landskapsgaranti för en kredit får under lånetiden uppgå till högst 80 procent av det utestående kreditbeloppet och till högst 80 000 euro för varje lantbruksföretagare.

Beloppet av ett stöd som beviljas per lantbruksföretagare enligt de minimis-förordningen för jordbrukssektorn får inte under någon period på tre skatteår överskrida 20 000 euro.

Vid uträkningen av beloppet av det stöd som ingår i garantin används den beräkningsmetod som avses i de minimis-förordningen för jordbrukssektorn. Bestämmelser om det maximala belopp av stöd som ingår i garantin och om beräkning av det beloppet finns i artiklarna 3.2 och 4.6 b i de minimis-förordningen för jordbrukssektorn.

10 §. Avgifter för landskapsgaranti

För beviljande av landskapsgaranti för likviditetslån uppårs ingen avgift hos garantitagaren.

11 §. Skyldighet att lämna uppgifter

Garantitagaren och kreditgivaren är skyldig att utan dröjsmål skriftligen meddela sådana förändringar som gäller garantitagarens ekonomiska ställning eller lån som stöds och som kan påverka den beviljade garantin.

12 §. Inspektion

Landskapsregeringen har rätt att genomföra inspektioner för prövning av en ansökan om landskapsgaranti och vid tillsyn. Inspektion hos en sökande kan ske för att utreda förutsättningarna för att bevilja en landskapsgaranti.

En sökande eller en garantitagare är vid inspektion skyldig att bistå landskapets tjänsteman samt att utan rätt till ersättning på tjänstemannens begäran framlägg för tillsynen behövlig bokföring och andra behövliga handlingar. Med handlingar avses också uppgifter som har framställts eller lagrats med hjälp av automatisk databehandling eller på annat sätt. I den omfattning som tillsynen förutsätter det så kan en inspektion avse husdjursbyggnader, odlingar, produktions- och förädlingsanläggningar, lager samt försäljnings- och marknadsföringsutrymmen.

En inspektion kan i den omfattning som en prövning av ansökan eller tillsyn kräver det omfatta byggnader, lokaler, omständigheter, informationssystem och handlingar som är betydelsefulla med hänsyn till berörd åtgärd. En inspektion får dock inte utföras i lokaler och utrymmen som till skydd för privatlivet omfattas av hemfrid.

13 §. Annan lagstiftning

Om inte annat särskilt föreskrivs i denna lag finns bestämmelser om förfarandet i förvaltningsärenden i förvaltningslagen för landskapet Åland samt allmänna villkor för stöd i landskapslagen (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti.

14 §. Utlämnande av uppgifter

Landskapsregeringen har utan hinder av sekretessbestämmelser rätt att till en behörig riksmyndighet lämna uppgifter för vidarebefordran till berörd institution inom Europeiska unionen, om det behövs för tillsynen och uppföljningen av att Europeiska unionens bestämmelser har iakttagits vid Europeiska unionens medfinansiering.

Om handlingars och uppgifters offentlighet gäller i övrigt vad som föreskrivs i offentlighetslagen (2021:79) för Åland.

15 §. Rättelse och besvär

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen har fattat med stöd av denna lag kan inom 21 dagar, räknat från den dag beslutet delgavs vederbörande, skriftligen begära rättelse hos landskapsregeringen. Av rättelseyrkandet ska det framgå vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på.

Beslut som landskapsregeringen fattat med anledning av ett rättelseyrkande får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

16 §. Ikraftträdande

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. i självstyrelselagen (1991:71) för Åland.

Denna lag träder i kraft den 22 juni 2022.

I 16 Landskapslag (1972:25) om lantbruksnämnder (1998/85)

1 §. (1998/85) Kommunfullmäktige kan tillsätta en lantbruksnämnd som handlägger frågor rörande lantbruksförvaltningen inom kommunen. Fullmäktige kan avstå från att tillsätta en lantbruksnämnd om dess äligganden i stället kan skötas av en annan nämnd eller kommunstyrelsen. Två eller flera kommuner kan gemensamt tillsätta en lantbruksnämnd.

2 §. (1998/85) Tillsynen över lantbruksnämnderna utövas av [landskapsstyrelsen].

3 §. (1998/85) På lantbruksnämnden ankommer

- 1) att främja lantbruket och dess binärings,
- 2) att lämna handräckning samt att avge utlåtanden och utredningar åt landskapets myndigheter och kommunala myndigheter samt
- 3) att handha övriga uppgifter som anförtratts nämnden.

4 §. (1998/85) Närmare föreskrifter om kommunala nämnders ledamöter finns i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

5 §. Upphävd (1989/61).

6 §. (1998/85) Den som är anställd vid en penninginrättning som beviljar lån till lantbruk ur landskapets medel eller lån för vilka landskapet erlagger räntegottgörelse eller är dess ombud eller medlem av dess styrelse eller är ordförande eller vice ordförande i dess förvaltningsråd eller för dess principaler får inte vara medlem i en lantbruksnämnd.

7 §. (1998/85) Vid överklagande av lantbruksnämndens beslut gäller bestämmelserna om rättelseyrkande och om kommunalbesvär i kommunallagen för landskapet Åland. Samma bestämmelser gäller om lantbruksnämndens uppgifter anförtröts en annan kommunal nämnd eller kommunstyrelsen.

8 §. (1998/85) Kommunen kan anställa en lantbrukssekreterare som har till uppgift att biträda lantbruksnämnden. Befattningen kan vara antingen huvud- eller bisyssla. Två eller flera kommuner kan gemensamt anställa en lantbrukssekreterare.

I 6 § avsedd person får inte utses till lantbrukssekreterare.

9 §. (1998/85) Har en lantbrukssekreterare inte anställts kan kommunfullmäktige besluta att en annan kommunal tjänsteman eller lantbruksnämndens ordförande skall mot särskilt arvode fullgöra de uppgifter som skulle åligga lantbrukssekreteraren.

10 §. (1998/85) Utgifterna för lantbruksnämndens verksamhet betalas av kommunen.

2 mom. upphävt (2017:139).

11 §. (1998/85) Om val av lantbruksnämnd skall kommunfullmäktige meddela [landskapsstyrelsen].

12 §. Närmare bestämmelser angående verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

13 §. Denna lag träder omedelbart i kraft och genom densamma upphäves landskapslagen (1964:13) den 16 april 1964 om kolonisationsnämnder.

2 mom. upphävt (1998/85).

I 17 Landskapslag (1969:29) om stängselskyldighet

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. Den som håller husdjur är skyldig att vårda dem så, att de icke inkommer på annans ägor.

Denna lag skall även tillämpas i fråga om sådana områden, där stängselskyldighet regleras genom byggnadsordning eller planebestämmelser, såvitt sådan skyldighet föranledes av ägors fredande mot skada av husdjur.

2 §. Rågrannar må avtala om uppförande och underhåll av gemensamt stängsel eller om den grund, enligt vilken stängselskyldighet dem emellan på annat sätt skall fördelas.

Om ägofredsöreningar är stadgat i landskapslagen (1933:4) den 8 maj 1933 om ägofredsöreningar i landskapet Åland.

LL (1933:4) om ägofredsöreningar finns under Gb 2 i Ålands lagsamling 1976.

3 §. Har rågrannar icke träffat i 2 § avsett avtal om stängselskyldigheten, skall denna skyldighet fullgöras så, att i fall stängselskyldigheten föranledes av betande endast på ena sidan, denna sida ensam skall svara för stängslet. I annat fall tager vardera sidan lika lott, om ej betande med olika slag av husdjur eller andra särskilda omständigheter påkallar avvikelser.

4 §. Där någondera rågrannen det påyrkar, skall varderas stängselskyldighet bestämmas vid skifte på platsen, vilket sakägarna själva må förrätta. Därvid bör tagas i betraktande markens beskaffenhet, varpå stängslet skall uppföras, så att stängslets längd skäligt minskas, där dess uppförande och underhåll medför större kostnad. Större kostnad för grind eller led skall även föranleda minskning. Sämjas sakägarna icke, skall genom lottnings avgöras, vilken del av stängslet eller därtill hörande grind eller led bör av vardera uppföras.

Lag samma vare, där flere rågrannar är i skifte delaktiga.

Över skiftet skall upprättas ett särskilt instrument, vilket undertecknas av sakägarna och av vilket envar av dem erhåller ett exemplar.

5 §. Har tio år förflytit, sedan skiftet vunnit laga kraft, skall nytt skifte förrättas, där någon av dem, som har del i stängslet det påyrkar.

6 §. Uppstår tvist om den grund enligt vilken stängselskyldigheten skall beräknas, avgöres ärendet av en skiftesnämnd, i vilken vardera parten utser en medlem och dessa sedan en tredje, som samtidigt är ordförande. Är parterna därom ense, kan skiftesnämndens åligganden överlämnas till en enda person.

Underlåter någondera parten att välja medlem i skiftesnämnden inom två veckor efter därtill erhållen uppmaning eller enar sig de utsedda medlemmarna icke inom nämnda tid om val av den tredje, verkställs valet av kommunens styrelse.

7 §. Den som icke åtnöjes med skiftesnämndens beslut äger däri söka ändring hos [häradsrätten] på stämning, som bör delgivas motparten inom 60 dagar efter erhållen del av beslutet, men beslutet skall oberoende därav gå i verkställighet. Har någon jämlikt beslutet uppfört mera stängsel än honom genom rättens utslag ålägges, erhåller han härför ersättning efter rättens prövning.

8 §. Den som önskar ålägga granne sådan stängselskyldighet, varom i denna lag är stadgat, skall därom göra anmälan hos denne före oktober månads utgång och skall grannen senast före juni månads ingång påföljande år fullgöra sin skyldighet.

Om den stängselskyldige icke längre har behov av stängslet, må han därom anmäla för övriga delägare före oktober månads utgång och är efter ingången av påföljande juni månad fri från sin stängselskyldighet.

I 18 LL (1979:72) om ersättande av skördeskador

Godkännes icke uppsägningen, vare saken avgjord av skiftesnämnd på sätt i 6 § stadgas.

Uppsägning, som avses i denna paragraf, må dock icke äga rum förrän fem år förflutit från stängselskiftet.

9 §. Yrkar den, över vars mark gemensam boskapsväg går eller vars mark gränsar till sådan, vägens avskiljande genom stängsel eller önskar trefjärdedelar av dem, som nyttjar gemensam boskapsväg, att vägen ingärdas, äger envar, som begagnar vägen, taga del i stängselskyldigheten efter den nytta han har av vägen som boskapsväg.

Angående sådant stängselskifte samt befrielse från stängselskyldighet gäller vad i detta kapitel är stadgat.

10 §. Stängsel skall vara av sådan beskaffenhet att det i varje särskilt fall motsvarar sitt ändamål.

Önskar rågranne, att stängslet uppföres av kostsamare beskaffenhet än vad i 1 mom. avses, är han dock skyldig att ensam svara för stängselbesväret.

Uppstår tvist om stängsels beskaffenhet må tvisten avgöras av skiftesnämnd som i 6 § stadgas.

11 §. Förfaller stängsel skall bristen så snart som möjligt avhjälpas. Underlåter den stängselskyldige detta, sedan han om bristen bevisligen erinrats, må den, som därav kan lida skada, tillkalla tvenne ojäviga personer att på utsatt dag, varom den försumligen bör underättas, värdera kostnaden för bristens avhjälpande och må sedan själv iståndsätta stängslet. För de kostnader, som därav följer, skall den stängselskyldige svara.

2 kap. Om samfällda ägors nyttjande till bete

12 §. Vad i rikets lag den 9 maj 1940 om vissa samfälligheter och därmed jämförliga gemensamma förmåner (FFS 204/1940) är stadgat angående nyttjande av samfälligheter, skall även äga tillämpning i fråga om sådana samfällda områdets nyttjande till bete.

3 kap. Om överträdelse av denna lag

13 §. Inkommer husdjur olovligen på annans ägor, straffes den skyldige såsom i strafflagen stadgas.

Ägare till husdjur på gemensamt bete ansvarar en för alla och alla för en för skada, som deras djur förorsakat.

Vad i denna lag är stadgat om ägare till husdjur, gäller även person, åt vilken djurets vård eller nyttjande överlåtit.

14 §. Den som lidit skada av annans husdjur skall vid en särskild syneförrättning genast låta värdera skadan av tvenne ojäviga och sakkunniga personer. Om denna syn bör djurets ägare om möjligt underrättas.

15 §. Finner någon på sina ägor annans husdjur, som dit olovligen inkommit, må han omhändertaga djuret och skall han i sådant fall därom genast underrätta ägaren.

Är djurets ägare icke känd, skall den som omhändertagit djuret därom tillkännagiva i någon på orten spridd tidning.

Envar, som omhändertagit annans husdjur, är ansvarig för dess vård.

16 §. Omhändertaget husdjur har ägare ej rätt att återfå, förrän han ersätter den skada, som djuret åstadkommit, så ock den kostnadsvärdering av skadan samt djurets vård och underhåll enligt värdering av tvenne ojäviga personer medfört, ävensom annonskostnaderna eller härför ställer full säkerhet. Från ersättningsbeloppet må dock avdragas den nytta omhändertagandet medfört.

17 §. Har i 14 § omförmäld värdering icke skett och har ej annorlunda överenskommit med djurets ägare, är den som omhändertagit djuret skyldig att utgiva det samma utan annan ersättning än för vård och underhåll på sätt som i 16 § stadgas.

Har djurets ägare icke underrättats på sätt i 15 § stadgas, skall djuret utan ersättning utgivas åt dess ägare och denne är dessutom berättigad till ersättning för den skada han därigenom åsamkats.

Den som omhändertagit djuret äger dock utan hinder av vad i 1 och 2 mom. är stadgat, rätt att vid domstol söka ersättning för den skada som djuret åstadkommit. Samma rätt tillkommer även den som lidit skada av annans husdjur men icke omhändertagit det.

18 §. Utlöser ej ägare omhändertaget djur inom 14 dagar, efter det omhändertagandet för honom anmälts, må det på auktion säljas och den som djuret omhändertagit ur försäljningspriset bliva ersatt för skada och kostnad.

Anmäler sig icke ägare inom ett år efter tillkännagivandet, tillhör djuret den som det omhändertagit.

4 kap. Särskilda stadganden

19 §. Övergår lägenhet eller jordområde, som berörs av i 4 § stadgat skifte till ny ägare eller innehavare, medan skiftet ännu är gällande, är det mot honom bindande. Detsamma gäller även i landskapslagen (1933:4) den 8 maj 1933 om ägofredsföreningar i landskapet Åland avsett avtal om ägofred, som fastställts av domstol.

20 §. För dem, som vintertid underhåller allmän väg, är det tillåtet, att för vintern nedtaga vid sådan väg inrättade stängsel mot skyldighet att tidigt om våren återställa dem i deras förra skick.

I 18 Landskapslag (1979:72) om ersättande av skördeskador

1 §. I enlighet med denna lag kan ersättning utges ur landskapets medel för skador som oberoende av odlaren drabbar oskördad gröda till följd av frost, hagel, störtregn, oväder, osedvanlig torka och annan onormal stor växling i naturförhållandena samt för skador som till följd av onormala övervintringsförhållanden uppkommer på övervintrande växt. (1983/16)

[Landskapsstyrelsen] besluter om ersättning för skördeskada med beaktande av att viss del av skadan skall lämnas oersatt (självrisk).

2 §. Växtarter för vilka ersättning kan utgå på grund av skördeskador är spannmåls-, ärt-, sockerbets-, potatis-, vallfrö-, oljeväxt-, foderväxt-, bär- och frukt-

odling samt för fältmässig odling av lök, gurka och andra grönsaker.

3 §. Med enskild odlare avses i denna lag odlare som bedriver växtproduktion i en omfattning som är betydande med hänsyn till hans utkomst och av sådana odlare för dylik produktion bildad sammanslutning.

4 §. Enskild odlare som önskar ersättning skall inom skälig tid efter det att skada har inträffat lämna ersättningsansökan till [lantbruks- och skogsnämnden] i den kommun där odlingen är belägen. Av ansökan skall framgå vad som orsakat skadan och vilka växtarter som drabbats.

Ansökan görs på blankett som fastställs av [landskapsstyrelsen] och tillhandahålls av [lantbruks- och skogsnämnden].

5 §. Storleken av skördeskadeersättningen grundar sig på värdering av den skada som drabbat brukningsenheten. När ansökan har inkommit verkställs värdering av [lantbruks- och skogsnämnderna] i enlighet med anvisningar som [landskapsstyrelsen] utarbetat. För värdering kan kommun uppbara av [landskapsstyrelsen] fastställd avgift.

I det fall att erforderliga medel för ersättande av alla skördeskadorna inte finns, skall [landskapsstyrelsen] efter att ha hört skördeskadekommissionen, besluta för vilka växtarter skördeskadeersättning kan utgå och i vilken omfattning.

6 §. Medel för i denna lag avsedda skördeskadeersättningar upptages i landskapets [ordinarie årsstat].

7 §. [Landskapsstyrelsen] bestämmer på framställning av skördeskadekommissionen beträffande var och en av de i 2 § nämnda växtarterna en normskörd för uppskattning av skadan på sätt anges i 8 och 9 §§.

8 §. Med växtartens normskörd avses den genomsnittliga årsskörden i landskapet per arealenhet. Den beräknas för det år för vilka skördeskadorna värderas, på grundvalen av tillgängliga uppgifter om skördemängd för de senaste fem åren. Om erforderliga uppgifter inte står till förfogande för bestämmande av normskörden på ovan nämnt sätt, fastställer [landskapsstyrelsen] normskörden på framställning av skördeskadekommissionen.

Vid beräkning av värdet av växtartens normskörd används som koefficient det genomsnittliga producentpriset i landskapet i september det år för vilket normskörden beräknas. När uppgifter om producentpriserna inte är tillgängliga eller när det är osäkert huruvida de är representativa, bestäms normskördens värde på grundvalen av övriga lantbruksprodukters producentpriser med användning av förvandlingskoefficienter, godkända av skördeskadekommissionen.

9 §. Med brukningsenhetens skördeskada avses skillnaden mellan värdet av de odlade växtarternas normskörd och värdet av skadeårets skörd på brukningsenheten.

10 §. För att biträda [landskapsstyrelsen] vid handläggningen av angelägenheter som förutsätts i denna lag, tillsätter [landskapsstyrelsen] för två år i sänder en

skördeskadekommission bestående av fem ordinarie ledamöter, för vilka jämväl utses personliga ersättare. Två av ledamöterna och deras ersättare utses på förslag av Ålands producentförbund r.f. Kan någon av dem som sålunda föreslagits inte godtagas av [landskapsstyrelsen], skall här avsedd organisation anmodas inkomma med nytt förslag. Framställs inte sådant godtagbart förslag inom skälig, därför utsatt tid, utser [landskapsstyrelsen] vederbörande ledamot och ersättare utan förslag. Kommissionens ordförande, viceordförande och sekreterare utses av [landskapsstyrelsen].

På skördeskadekommissionen ankommer, utöver vad ovan är stadgat, att hålla sig underrättad om resultatet av denna lags tillämpning och vid behov göra framställningar till [landskapsstyrelsen] för förbättrande av skördeskadesystemet.

11 §. Verkställigheten av denna lag ombesörjs av [landskapsstyrelsen] och [lantbruks- och skogsnämnderna].

12 §. Närmare bestämmelser angående tillämpningen och verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

13 §. Denna lag träder omedelbart i kraft och tillämpas första gången på skördeskadorna som inträffat 1979.

Före lagens ikraftträdande kan åtgärder vidtagas, vilka är påkallade för att i denna lag avsett ersättningsförfarande skall kunna inledas då lagen träder i kraft.

Mandattiden för skördeskadekommissionen utgår första gången den 31 december 1979.

I 19 Landskapslag (1980:44) om räntestödslån vid skördeskadorna

1 §. Med enskild odlare avses i denna lag odlare som till betydande del får sin utkomst från växtproduktion.

Enskild odlare eller av enskilda odlare bildad sammanslutning, vars syfte är att bedriva lantbrukssamarbete, kan för ekonomiska förluster till följd av skördeskadorna av kreditinrättingars medel beviljas lån, för vilka landskapet erlägger räntegottgörelse till kreditinrättningarna i enlighet med vad i denna lag stadgas. Dessa lån benämns räntestödslån.

Lån beviljas av andelsbank, sparbank och affärsbank, vilka i denna lag benämns kreditinrättingar.

För beviljande av lån skall kreditinrättning erhålla tillstånd av [landskapsstyrelsen].

[Landskapsstyrelsen] beslutar om tillstånd att bevilja lån med beaktande av att viss del av skördeskadorna skall finansieras av odlaren själv (självrisk).

2 §. Brukingsenhetens skördeskada fastställs på i landskapslagen (1979:72) om ersättande av skördeskadorna angivet sätt.

3 §. (1981/10) Ansökan om räntestödslån skall inlämnas till kreditinrättning under tiden 15 oktober - 15 december det år skadan inträffat. Av ansökan skall framgå vilket slag av gröda som skadats, storleken av det område där grödan skadats, den beräknade eko-

I 20 LL (1977:68) om bekämpning av flyghavre

nomiska förlusten till följd av skadan samt det önskade beloppet. Efter ansökningstidens utgång skall kreditinrättningarna inlämna låneansökningarna till [lantbruks- och skogsnämnden] i vederbörande kommun. [Lantbruks- och skogsnämnden] kan göra stickprov för att kontrollera riktigheten av de uppgifter som lämnats i ansökan. Sökanden har rätt att bestyrka dessa genom en av trovärdig person given skriftlig eller muntlig bekräftelse.

Sedan [lantbruks- och skogsnämnden] konstaterat att förutsättningar för beviljande av lån föreligger, skall den uppgöra en förteckning där sökandena ställs i prioritetsordning i enlighet med deras lånebehov. Av förteckningen skall dessutom framgå det ansökta och det förordade beloppet. [Lantbruks- och skogsnämnden] skall sända förteckningen till [landskapsstyrelsen].

4 §. Lån beviljas på basen av skördeskadans omfattning och art för spannmåls-, ärt-, sockerbets-, rotfrukts-, potatis-, vallfrö-, oljeväxt-, foderväxt-, bär- och fruktodling samt för fältmässig odling av lök, gurka och andra grönsaker. (1981/10)

Lägenheter, som besitts av äkta makar och deras minderåriga barn, anses utgöra en brukningsenhet. Till brukningsenhets åkerareal räknas även sådan åkerareal som är arrenderad det år lånet söks.

5 §. De allmänna villkoren för räntestödslån fastställs av [landskapsstyrelsen], som på kreditinrättningsansökan godkänner lån som räntestödslån.

6 §. Medel för i denna lag avsedd räntegottgörelse uppstas i landskapets ordinarie årsstat.

För räntestödslån erlägger landskapet till kreditinrättning en av [landskapsstyrelsen] fastställd gottgörelse.

Den årliga ränta som skall uppbäras hos räntestödslåntagare fastställs av [landskapsstyrelsen].

Återbetalningstiden för räntestödslån är högst fyra år. Amorteringar och räntor skall erläggas två gånger per år under den senare hälften av april och oktober. (1981/10)

Om låntagare på grund av sin ekonomiska situation kan anses vara i behov av förlängning av återbetalningstiden kan kreditinrättning medge sådan förlängning med högst två år, dock så att den sammanlagda lånetiden får uppgå till högst fem år. Lånet skall återbetalas i lika stora amorteringar. Återbetalningstiden kan även förlängas genom att låntagare beviljas uppskov med erläggande av en eller flera amorteringar. (1981/10)

Innan förlängning av återbetalningstiden medges skall kreditinrättningen inhämta [landskapsstyrelsens] godkännande därtill. (1981/10)

7 §. Landskapet erlägger som räntegottgörelse ett belopp motsvarande skillnaden mellan den ränta kreditinrättning får uppbära och den ränta som uppbäras av låntagaren. För ersättande av de merkostnader långivningsverksamheten föranleder erlägger landskapet dessutom till kreditinrättning gottgörelse som fastställs av [landskapsstyrelsen].

8 §. Om räntestödslåntagare i sin låneansökan i något väsentligt avseende lämnat oriktig uppgift eller hemlighållit omständigheter av väsentlig betydelse för avgörande av låneansökan, erläggs, sedan låntagarens förfarande konstaterats, inte räntegottgörelse för dylikt lån. Låntagaren skall dessutom till landskapet återbetala den räntegottgörelse, som landskapet erlagt jämte straffränta beräknad enligt två procent om året på lånebeloppet, räknat från den dag lånet lyftes.

Kreditinrättning är skyldig att lämna [landskapsstyrelsen] de uppgifter, som erfordras för bedömningen av huruvida lånevillkoren iakttagits.

9 §. I fråga om stämpelskatt på skuldsedel, som utfärdats för i denna lag avsett räntestödslån, gäller vad därom i rikslag är föreskrivet.

10 §. Närmare bestämmelser angående tillämpningen och verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

11 §. Denna lag tillämpas på lån som beviljas efter den 1 juli 1980.

I 20 Landskapslag (1977:68) om bekämpning av flyghavre

1 §. För hindrande av spridning av flyghavre och för utrotning av sådan vidtages nedan i denna lag stadgade åtgärder.

2 §. Tröskad och otröskad spannmål, frö, hö, halm, agnar, avrens och sorteringsavfall av spannmål och frö, husdjursgödsel, jord och jordförbättringsmedel som härrör från område där axade plantor av flyghavre påträffats, får icke säljas eller eljest överlätas till sådant bruk som kan innebära fara för att flyghavre sprides såframt icke utredning företes över att det produkt- eller varuparti som skall överlätas är fritt från flyghavre.

Från i 1 mom. avsett område får icke transporteras, ej heller därifrån härstammande i sagda moment avsedda produkter eller varor förvaras eller hanteras, på sådant sätt som kan innebära fara för att flyghavre sprides.

3 §. Spannmål eller frö som befunnits innehålla flyghavre får icke säljas, ej heller överlätas till sådant bruk som kan innebära fara för att flyghavre sprides.

4 §. Den som har avrens eller sorteringsavfall eller frövara som innehåller flyghavre skall bränna eller eljest förstöra det på sätt som icke innebär fara för att flyghavre sprides.

5 §. Vara som är avsedd till prydnad och som innehåller flyghavre får ej saluhållas eller eljest överlätas.

6 §. [Landskapsstyrelsen] kan utfärda bestämmelser om hantering, förvaring och transport av i 2 § nämnda produkter och varor samt om rengöring av redskap, förråd, emballage och anordningar som använts.

7 §. Den som vet eller misstänker att flyghavre finnes på område som han på grundval av äganderätt eller annan rätt innehar skall ofördröjligen anmäla detta till [lantbruks- och skogsnämnden] i vederbörande kommun.

8 §. [Lantbruks- och skogsnämnden] skall omedelbart efter att ha erhållit i 7 § avsedd anmälan eller på annat sätt erhållit kännedom om eventuell förekomst av flyghavre anmäla detta till [landskapsstyrelsens] jordbruksbyrå. Jordbruksbyrån skall omedelbart förätta syn på området samt då förekomst av flyghavre konstaterats vidtagna åtgärder för bekämpning av flyghavren. Anser jordbruksbyrån att en särskild plan för bekämpning av flyghavren skall uppgöras för det område där flyghavre förekommer skall den göra förslag om saken till [landskapsstyrelsen].

Anser [landskapsstyrelsen] att en bekämpningsplan är påkallad skall den ofördröjligen vidtagna åtgärder för uppgörande av sådan plan. Bekämpningsplanen fastställas av [landskapsstyrelsen].

9 §. Förekommer flyghavre på ett område skall områdets innehavare vidtaga i bekämpningsplanen förutsatta åtgärder. Har bekämpningsplan icke uppgjorts är innehavaren skyldig att hålla sitt område fritt från axade plantor av flyghavre.

10 §. Fullgör områdets innehavare icke i 9 § avsedd skyldighet och gör han det icke ens på anmaning av jordbruksbyrån, kan [landskapsstyrelsen] om försummelsen föranleder uppenbar fara för att flyghavre sprides, låta verkställa åtgärder för utrotande av flyghavre på den försumliges bekostnad. Kostnaderna får indrivas i den ordning som gäller för indrivning av skatter och avgifter i utsköningsväg.

Se L (FFS 706/2007) om verkställighet av skatter och avgifter.

11 §. Upphävd (2000/15).

12 §. Överlåtelse genom köp eller annat avtal är överlåtaren eller legogivaren skyldig att före ingående av överlåtelseavtal meddela den andra avtalsparten om flyghavre förekommer på området.

Innehavare av område vilken säljer eller på annat sätt överlåter spannmål, frö eller andra i 2 § 1 mom. avsedda produkter eller varor är, om det förekommer flyghavre på området, skyldig att i samband med överlåtelsen meddela mottagare detta. Vid försäljning av spannmål eller frö skall meddelandet ske skriftligen.

13 §. Den allmänna ledningen och tillsynen över verkställigheten av denna lag ankommer på [landskapsstyrelsen].

Angående [lantbruks- och skogsnämnds] uppgifter som tillsynsmyndighet stadgas närmare genom landskapsförordning.

14 §. Tillsynsmyndigheterna äger rätt att få tillträde till områden, förråd och försäljningsplatser, att granska maskiner, redskap, transportmateriel, emballage samt platser och anordningar där spannmål, frö eller i 2 § 1 mom. nämnda andra produkter eller varor hanteras, förvaras eller eljest hålles. De äger även rätt att utan ersättning taga prov för undersökning.

2 mom. upphävt (2021:80).

15 §. Den som bryter mot stadgandena i 2-5, 9 eller 12 § eller de bestämmelser som utfärdas med stöd av 6 § dömes till böter.

Ovan i 1 mom. avsedd överträdelse anmäles till åtal av [landskapsstyrelsen]. Om överträdelsen är ringa kan [landskapsstyrelsen] likväl avstå från att göra anmälan.

16 §. Närmare bestämmelser om tillämpningen och verkställigheten av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

I 21 Landskapslag (1995:52) om ekologisk produktion (2012/29)

1 §. (2023/31) Inledande bestämmelse

I denna lag finns bestämmelser om kontroll av produktion, beredning, märkning, distribution och marknadsföring av ekologiskt framställda produkter. Denna lag tillämpas också på verkställigheten av följande EU-rättsakter som reglerar området ekologisk produktion:

1) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/848 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 834/2007, nedan kallad *grundförordningen*,

2) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och EG nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll), nedan kallad *kontrollförordningen*.

För att säkerställa att ekologiska produkter håller en genomgående god kvalitet samt för att säkra konkurrens på lika villkor mellan aktörer som bedriver verksamhet med ekologiska produkter ska ett kontrollsystem upprättas av landskapsregeringen i enlighet med bestämmelserna i denna lag. Kontrollsystemet avser uppgifter om och tillsyn över produktionsmetoder och märkning av livsmedelsråvaror som producerats inom jordbruket eller som är nära kopplade till jordbruk.

Endast aktörer och aktörsgrupper som omfattas av landskapets kontrollregister över ekologisk produktion får marknadsföra sina produkter som ekologiskt framställda.

Denna lag tillämpas inte på sådan verksamhet som avser framställning, lagring, utsläppande på marknaden samt detalj- och parthandel med ekologiska alko-

I 21 LL (1995:52) om ekologisk produktion

holdrycker och ekologisk sprit som innehåller mer än 1,2 volymprocent etylalkohol.

1a §. (2023/31) *Behörig myndighet och förbindelseorgan* (2023/67)

Landskapsregeringen har lednings- och tillsynsansvar i frågor om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter samt är den behöriga myndighet som avses i grundförordningen och kontrollförordningen, om inte något annat följer av denna paragraf.

Landskapsregeringen är ett sådant förbindelseorgan som avses i artiklarna 103–107 i kontrollförordningen. (2023/67)

Landskapsregeringen har inte lednings- och tillsynsansvar över framställning, lagring, utsläppande på marknaden samt detalj- och partihandel med ekologiska alkoholdrycker och ekologisk sprit som innehåller mer än 1,2 volymprocent etylalkohol.

Tidigare 2 mom. har blivit 3 mom. genom (2023/67).

2 §. (2023/31) *Definitioner*

I denna lag använda begrepp ska ha den betydelse som anges i denna paragraf.

Med *ekologiska produkter* avses jordbruksprodukter, foder, livsmedel samt sådana produkter som är nära kopplade till jordbruk enligt bilaga 1 till grundförordningen och som uppfyller de krav på ekologiskt produktions sätt som fastställts i grundförordningen. Jordbruksprodukter är produkter som härstammar från jordbruket, inbegripet vattenbruksprodukter, havsalger samt vilda växtprodukter.

Aktörer är fysiska eller juridiska personer som i egenskap av producenter, beredare och distributörer ansvarar för att de krav som ställs i grundförordningen uppfylls inom de ekologiska verksamheter som de driver.

Aktörsgrupper är sådana sammanslutningar av aktörer som avses i artikel 36.1 i grundförordningen.

Kontrollant är en av landskapsregeringen eller ett auktoriserat kontrollorgan förordnad person som ansvarar för produktionskontroll i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Certifikat är ett intyg som tillhandahålls av kontrollmyndigheten och som bestyrker att aktörer eller aktörsgrupper uppfyller kraven i den lagstiftning som avses i 1 §.

Ålands kontrollregister för ekologisk produktion, nedan kallat kontrollregistret, är landskapsregeringens kontrollregister över aktörer, aktörsgrupper och sådana verksamheter som befriats från certifieringsskyldigheten enligt 5a §, och vars verksamhet konstaterats uppfylla kraven för ekologisk produktion. I kontrollregistret införs uppgifter som är nödvändiga för att landskapsregeringen och andra kontrollorgan som utsetts med stöd av denna lag ska kunna utöva sådan tillsynsverksamhet och kontroll som förutsätts i grundförordningen och kontrollförordningen.

Godkänt kontrollorgan är en organisation eller sammanslutning som uppfyller de krav den Europeiska unionen ställer på kontrollorgan avseende produktion av ekologiska produkter och som av landskapsreger-

ingen efter ansökan godkänts att utföra kontroll enligt denna lag. Landskapsregeringen beslutar närmare om ansökningsförfarandet.

3 §. Upphävd (2023/31).

4 §. Upphävd (2012/29).

5 §. (2023/31) *Ansökan om anslutning till landskapets kontrollsystem för produkter som marknadsförs som ekologiskt producerade*

Aktörer som vill ansluta sig till landskapets kontrollsystem avseende produkter vilka marknadsförs som ekologiskt producerade ska ansöka om detta hos landskapsregeringen. Ansökan ska uppta

a) sökandens namn, adress och person-, företags- och organisationsnummer,

b) platsen för produktionen, fastighetsbeteckning, lägenhetssignum och vid behov närmare uppgifter om platsen där verksamheten bedrivs,

c) en plan för egenkontroll som ska innehålla en beskrivning av verksamhetsinriktning, verksamhetens produkter, total åkerareal, åkerareal som ska ställas om till ekologisk produktion samt de åtgärder med vilka aktören säkerställer att bestämmelserna i denna lag och grundförordningen följs,

d) åtagande från sökanden att driva verksamheten i enlighet med bestämmelserna i denna lag och grundförordningen,

e) i fråga om jordbruksföretag tidpunkten då sökanden upphörde att använda sådana ämnen som inte är tillåtna enligt grundförordningen samt

f) namnet på godkänt kontrollorgan som aktören utsett för kontroll av verksamheten.

Aktörsgrupper ska ansöka om anslutning till landskapets kontrollsystem hos landskapsregeringen. Ansökan ska utöver vad som föreskrivs i artiklarna 34 och 36 i grundförordningen uppta

a) aktörsgruppens namn, företags- och organisationsnummer samt övriga kontaktuppgifter,

b) en plan för egenkontroll som ska innehålla en beskrivning av verksamhetsinriktning, verksamhetens produkter samt de åtgärder med vilka aktören säkerställer att bestämmelserna i denna lag och grundförordningen följs,

c) åtagande undertecknat av behörig företrädare för gruppen att driva verksamheten i enlighet med bestämmelserna i denna lag och grundförordningen,

d) tidpunkten då gruppens medlemmar upphörde att använda sådana ämnen inom jordbruk som inte är tillåtna enligt grundförordningen samt

e) namnet på godkänt kontrollorgan som aktörsgruppen utsett för att utföra den offentliga kontrollen av verksamheten.

5a §. (2023/31) *Certifikat*

En aktör eller en aktörsgrupp som gjort en ansökan i enlighet med 5 § och som konstaterats uppfylla kraven i den EU-lagstiftning som avses i 1 § ska tilldelas ett certifikat av landskapsregeringen. När certifikatet har utfärdats ska landskapsregeringen ansluta aktören eller aktörsgruppen till kontrollsystemet för ekologisk produktion genom en anteckning i kontrollregistret.

Om en aktör eller en aktörsgrupp inte uppfyller kraven i 1 mom. och därmed inte kan anslutas till kontrollsystemet, ska landskapsregeringen fatta ett separat beslut om saken.

En aktör som omfattas av bestämmelsen i artikel 35.8 i grundförordningen är befriad från certifieringsskyldigheten under förutsättning att aktörens årliga omsättning från försäljningen av oförpackade ekologiska produkter inte överstiger 20 000 euro.

En aktör som är befriad från certifieringsskyldigheten ska dock göra en anmälan till landskapsregeringen för införande i kontrollregistret.

En aktör som är befriad från certifieringsskyldigheten och vars försäljning av oförpackade ekologiska produkter till sin omsättning överstiger det årliga beloppet på 20 000 euro ska i enlighet med det förfarande som föreskrivs i 5 § 1 mom. ansöka om anslutning till landskapets kontrollsystem.

6§. (2023/31) *Kontrollregistret*

Landskapsregeringen eller auktoriserat kontrollorgan ska i kontrollregistret införa uppgifter om de aktörer och aktörsgrupper som tilldelats ett certifikat och som därmed godkänts för anslutning till landskapets kontrollsystem för ekologiskt producerade produkter. I registret ska införas följande uppgifter om aktörer:

- a) aktörens namn, adress samt företags- och organisationsnummer,
- b) platsen för produktionen, fastighetsbeteckning och lägenhetssignum,
- c) verksamhetsinriktning, verksamhetens produkter, total åkerareal, åkerareal som ställts om till ekologisk produktion, övergångsperiod och övergångsperiodens längd,
- d) datum för inledande kontroll,
- e) certifikatets datum och giltighetstid,
- f) datum då verksamheten har anslutits till kontrollsystemet,
- g) datum för produktionskontroll,
- h) tillstånd som har beviljats aktören med stöd av den lagstiftning som avses i 1 §,
- i) eventuella påföljder och anmärkningar som föranletts av bristande efterlevnad av den lagstiftning som avses i 1 § samt datum för utfärdande av förbud att använda uppgift om att en produkt omfattas av landskapets kontrollsystem samt
- j) övriga uppgifter som är nödvändiga för den kontroll och tillsyn som förutsätts enligt grundförordningen och kontrollförordningen.

I registret ska följande uppgifter antecknas om aktörsgrupper:

- a) aktörsgruppens namn samt företags- och organisationsnummer,
- b) verksamhetsinriktning och verksamhetens produkter,
- c) datum då en kontroll som ingår i den offentliga kontrollen av aktörsgruppen har utförts,
- d) certifikatets datum och giltighetstid,
- e) datum då aktörsgruppen har anslutits till kontrollsystemet,
- f) tillstånd som har beviljats aktörsgruppen med stöd av den lagstiftning som avses i 1 §,

g) eventuella påföljder och anmärkningar som föranletts av bristande efterlevnad av den lagstiftning som avses i 1 § samt datum för utfärdande av förbud att använda uppgift om att en produkt omfattas av landskapets kontrollsystem samt

h) övriga uppgifter som är nödvändiga för den kontroll och tillsyn som förutsätts enligt grundförordningen och kontrollförordningen.

I kontrollregistret ska även införas följande uppgifter om aktörer som befriats från certifieringsskyldigheten i enlighet med vad som föreskrivs i 5a § 4 mom.:

- a) aktörens namn, adress samt person-, företags- och organisationsnummer,
- b) verksamhetsinriktning och verksamhetens produkter,
- c) datum då verksamheten anmälts för införande i kontrollregistret samt
- d) datum då en kontroll har utförts.

Personuppgifter tillhörande de aktörer och aktörsgrupper som avses i 1–3 mom. raderas ur registret senast tre år efter det att aktören eller aktörsgruppen avlägsnats ur kontrollsystemet.

7§. (2023/31) *Egenkontroll*

En aktör eller en aktörsgrupp som ansöker om anslutning till kontrollsystemet ska kunna visa att den bedrivna verksamheten uppfyller de krav som följer av bestämmelserna i denna lag. Som ett led i att påvisa att lagstiftningen efterlevs ska aktörer och aktörsgrupper som bedriver ekologisk produktion inom ramen för jordbruk eller livsmedelsverksamhet uppgöra en *ekoplan* av vilken ska framgå grundläggande information om verksamheten, en beskrivning av de faser i verksamheten som är kritiska med tanke på ekologisk produktion samt en redogörelse för de åtgärder genom vilka aktören säkerställer produkternas ekologiska integritet. En aktör eller en aktörsgrupp som ämnar bedriva ekologisk djurhållning är förpliktad att uppgöra en *djurskötselplan* som ska innehålla information om djurens ursprung, praxis vid djurskötsel, utfodring, djurhälsa, beskrivning av djurstallar, utevistelse för djuren samt rengöring av djurstallar.

En aktör eller en aktörsgrupp ska underrätta landskapsregeringen om alla väsentliga förändringar i verksamheten som kan vara av betydelse för utövandet av offentlig kontroll samt bistå en kontrollant med den hjälp som kontrollen förutsätter.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om

- a) egenkontrollens utformning i enlighet med artikel 39.1 i grundförordningen, samt
- b) vilka uppgifter som ska ingå i sådana eko- och djurskötselplaner som avses i 1 mom.

8§. *Kontroll som utförs av auktoriserat kontrollorgan (2023/31)*

Den kontroll som förutsätts i kontrollförordningen kan utföras av ett av landskapsregeringen skriftligen utsett kontrollorgan. Landskapsregeringen kan återkalla auktorisationen av ett kontrollorgan om kontrollorganet inte iakttar sina åligganden enligt denna lag. (2023/31)

I 21 LL (1995:52) om ekologisk produktion

Ett auktoriserat kontrollorgan ska för varje ansluten aktör och aktörsgrupp utföra sådan nödvändig kontroll samt bistå landskapsregeringen med de upplysningar och den hjälp som förutsätts i kontrollförordningen. Eventuella beslut som ska fattas utifrån kontrollerna fattas av landskapsregeringen. Kontrollanter och andra funktionärer som utför kontroller på kontrollorganets vägnar får inte ha något eget intresse som kan påverka deras opartiskhet. Ett auktoriserat kontrollorgan ska vid utförandet av sina uppgifter följa landskapslagstiftningens allmänna förvaltningsbestämmelser. (2023/31)

Ett godkänt kontrollorgan får ta ut avgift för sin kontroll enligt en taxa som efter förslag av kontrollorganet fastställs av landskapsregeringen.

9 §. (2023/31) *Landskapsregeringen som kontrollör*

Landskapsregeringen ska utföra sådan nödvändig kontroll som förutsätts i kontrollförordningen eller tillse att sådan kontroll utförs av ett bemyndigat organ. För kontrollen ska finnas minst en av landskapsregeringen bemyndigad kontrollant som arbetar under tjänstemannaansvar. Förordnandet kan avse viss kontroll eller gälla generellt. Förordnandet kan knytas till innehav av en viss tjänst.

Landskapsregeringen har rätt att av en aktör, en aktörsgrupp och ett auktoriserat kontrollorgan få den information som behövs för kontrollen. Landskapsregeringen har även rätt att utföra de inspektioner och undersökningar som kontrollen förutsätter. Över resultatet av varje kontroll ska en rapport upprättas vilken ska delges den enskilde aktören eller aktörsgruppen.

I ett tillsynsobjekt som är beläget i utrymmen som används för boende av permanent natur får en kontroll utföras för att uppfylla de krav på offentlig kontroll som ställs i artikel 38 i grundförordningen och i artiklarna 9, 10 och 14 i kontrollförordningen, om en kontroll är nödvändig för att utreda de omständigheter som kontrollen gäller. Sådana kontroller får endast utföras av landskapsregeringen.

Landskapsregeringen ska se till att varje aktör och aktörsgrupp får den information som behövs för den ekologiska jordbruksproduktionen eller den livsmedelsverksamhet som avses i denna lag.

10 §. Upphävd (2023/31).**11 §.** (2023/31) *Avlägsnande av felaktig uppgift från kontrollregistret samt förbud i vissa fall mot användande av uppgift om ekologisk produktion*

En märkning av en produkt som ekologiskt producerad ska avlägsnas om produkten inte uppfyller i denna lag avsedda krav på ekologisk produktion. Landskapsregeringen kan besluta att en aktör eller en aktörsgrupp vars produkt felaktigt märkts såsom ekologiskt producerad ska avlägsna den felaktiga märkningen utan dröjsmål och på egen bekostnad.

En verksamhet vars produkter vid upprepade tillfällen uppsåtligen eller av grov oaktksamhet vid marknadsföringen märkts som producerade i enlighet med landskapets kontrollsystem, utan att produkterna uppfyller kriterierna för ekologisk produktion, kan

för viss tid eller tills vidare av landskapsregeringen meddelas *förbud mot användning av uppgift om att en produkt omfattas av landskapets kontrollsystem*. Om bristen avhjälpits eller om den inte längre har betydelse ska förbudet återkallas utan dröjsmål. Ett i detta moment avsett förbud kan förenas med vite. Vid vidtagande av åtgärder enligt bestämmelserna i denna paragraf ska särskilt beaktas vad som i grundförordningen föreskrivs om omställningsperioder för olika typer av ekologisk produktion. (2023/67)

11a §. (2023/31) *Åtgärder vid bristande efterlevnad*

Efter att landskapsregeringen eller ett auktoriserat kontrollorgan konstaterat bristande efterlevnad av bestämmelserna om ekologisk produktion, ska landskapsregeringen ålägga aktören, aktörsgruppen eller den som är befriad från certifieringsskyldigheten att vidta nödvändiga åtgärder för att avhjälpa bristerna. Landskapsregeringen kan förena ett sådant beslut med en tillfällig begränsning av rätten att försälja produkter såsom ekologiskt producerade. En sådan begränsning kan avse produkter från en viss anläggning, en del av en anläggning eller från ett visst markskifte. Av beslutet ska framgå skälen till att åtgärden vidtas och den tid under vilken begränsningen ska gälla.

11b §. (2023/31) *Påföljdsavgift*

Landskapsregeringen kan ålägga en aktör, en aktörsgrupp eller den som är befriad från certifieringsskyldigheten att betala en påföljdsavgift på minst 300 och högst 5 000 euro, om

1) aktören eller aktörsgruppen underlåtit att ansöka om anslutning till landskapets kontrollsystem trots att verksamheten omfattas av certifieringsskyldigheten enligt 5a §,

2) aktören eller aktörsgruppen bedriver verksamhet som inte har antecknats i det certifikat som utfärdats av landskapsregeringen,

3) aktören eller aktörsgruppen använder termer eller uttryck som strider mot bestämmelserna om märkning i grundförordningens kapitel IV eller

4) den som är befriad från certifieringsskyldigheten försummat sin skyldighet att ansöka om anslutning till landskapets kontrollsystem i sådana fall som avses i 5a § 5 mom.

Vid bedömningen av påföljdsavgiftens storlek ska hänsyn tas till förfarandets art och skadlighet och hur ofta förfarandet upprepats. Avgiften kan påföras till ett mindre belopp än minimibeloppet om försummelsen kan anses vara ringa eller om det med tanke på försummelsens art, hur ofta den upprepats, försummelsens planmässighet och andra omständigheter är skäligt att påföra en avgift som understiger minimibeloppet. Påföljdsavgiften ska betalas till landskapet.

Påföljdsavgift får inte påföras om det har förflutit mer än ett år sedan gärningen begicks. En påföljdsavgift preskriberas fem år efter det att det lagakraftvunna avgörandet om påföljdsavgiften meddelades. Påföljdsavgiften avskrivs när den betalningsskyldige avlider.

Inom landskapets behörighet ska bestämmelserna i lagen om verkställighet av böter (FFS 672/2002)

tillämpas på Åland vid verkställighet i enlighet med bestämmelserna i denna paragraf.

11c §. (2023/31) *Stängning av webbplats*

Livsmedelsverket kan i enlighet med lagen om ekologisk produktion (FFS 1330/2021) ge landskapsregeringen handräckning i stängning av webbplats.

12 §. (2023/31) *Avlägsnande ur kontrollregistret*

Landskapsregeringen kan besluta att en aktör, en aktörsgrupp eller den som är befriad från certifieringsskyldigheten ska avlägsnas ur kontrollregistret om denne vid upprepade tillfällen uppsåtligt eller av grov oaktsamhet underlåtit att följa de krav på ekologisk produktion som avses i denna lag, eller om en underlåtelse att följa dessa krav med hänsyn till underlåtelstens art har eller anses få en mycket långvarig verkan.

13 §. *Landskapsförordning*

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

14 §. (2023/31) *Förnyad kontroll*

En aktör eller en aktörsgrupp som är missnöjd med den kontroll som avses i 9 § har efter yrkande rätt till en ny kontroll. Yrkande om en ny kontroll ska ske inom 14 dagar efter att kontrollresultatet delgivits denne.

15 §. (2023/67) *Rättelse*

Den som är missnöjd med ett beslut om anslutning till landskapets kontrollsystem, ett beslut om krav på åtgärder vid bristande efterlevnad, ett beslut om påförande av påföljdsavgift, ett beslut om förbud mot att använda en uppgift om att en produkt omfattas av kontrollsystemet, ett beslut om vitesföreläggande eller ett beslut om avlägsnande ur kontrollregistret, har rätt att inom 30 dagar efter att denne delgivits beslutet lämna in ett skriftligt yrkande på rättelse av beslutet till landskapsregeringen.

16 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 september 1995.

Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/31):

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2023.

Kontrollörer som före denna lags ikraftträdande bemyndigats av landskapsregeringen att utföra tillsyn över ekologisk produktion får vara verksamma som sådana auktoriserade kontrollörer som avses i 8 § utan att separat auktorisation krävs.

En aktör som godkänts till kontrollsystemet för ekologisk produktion före denna lags ikraftträdande överförs av landskapsregeringen till det kontrollsystem som avses i 6 § när denna lag träder i kraft.

Ärenden som anhängiggjorts hos landskapsregeringen och som är hänförliga till ekologisk produktion ska vid ikraftträdandet av denna lag handläggas på det sätt som föreskrivs i denna lag.

I 22 Landskapslag (2013:39) om produktion av genetiskt modifierade växter

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Syfte och tillämpningsområde*

Syftet med denna lag är att hindra spridning och inblandning av genetiskt modifierade grödor i andra grödor och biotoper samt att förebygga de ekonomiska skador som inblandningen kan orsaka.

Denna lag tillämpas avseende genetiskt modifierat växtmaterial på

- 1) odling,
- 2) hantering och lagring på en gårdsbruksenhet,
- 3) transporter på en gårdsbruksenhet och mellan gårdsbruksenheter,
- 4) ersättning till en odlare som bedriver ekologisk eller konventionell växtproduktion för skada som uppkommer som en följd av inblandning av genetiskt modifierade grödor,
- 5) ersättning till en biodlare för skada som uppkommer som en följd av att en odlare av genmodifierade grödor inte följer bestämmelserna i denna lag samt
- 6) tillsyn över verksamhet som avses i punkterna 1–3.

2 §. *Definitioner*

I denna lag avses med

1) *genetiskt modifierad växtsort* en växtsort som har godkänts för odling genom ett förfarande enligt EG-förordningen (EG) nr 1829/2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder eller enligt genetiknklagen, (FFS 377/1995),

2) *genetiskt modifierat växtmaterial* genetiskt modifierade växtsorter eller sådant växtbestånd, utsäde eller sådana skördar av en gröda där genetiskt modifierade växtindivider av samma växtart eller genetiskt modifierade växtindivider av en annan växtart som är korsningsbara med den föregående eller dessa växtarters genetiskt modifierade material förekommer i sådana halter som överstiger tröskelvärdet för märkningen enligt artiklarna 12 och 24 i EG-förordningen (EG) nr 1829/2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder,

3) *produktion av genetiskt modifierade växter* odling där det odlas eller där landskapsregeringen har konstaterat att det växer genetiskt modifierat växtmaterial,

4) *ekologisk växtproduktion* en sådan produktionsmetod som avses i EG-förordningen (EG) nr 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och om upphävande av förordning (EEG) nr 2092/91, nedan kallad EG-förordningen om ekologisk produktion,

5) *konventionell växtproduktion* annan växtproduktion än produktion av genetiskt modifierade växter eller annan än ekologisk växtproduktion,

6) *inblandning* inblandning av genetiskt modifierat växtmaterial eller däri förekommande genetiskt modifierat material i arvsmassan, växtbeståndet eller skörden av en annan sort av samma art eller en annan

I 22 LL (2013:39) om produktion av genetiskt modifierade växter

art som är korsningsbar med denna och som odlas konventionellt eller ekologiskt,

7) *odlingsområde* en åker, annan mark eller växthusareal som används för odling, diken och dikesrenar i anslutning till dem och en gårds driftscentrum samt området i omedelbar anslutning till dessa,

8) *verksamhetsidkare* en fysisk eller juridisk person som i sin näringsverksamhet eller annars odlar genetiskt modifierat växtmaterial samt

9) *skyddsavstånd* minsta tillåtna avstånd mellan en av verksamhetsidkaren odlad växtindivid av genetiskt modifierat växtmaterial och en annan odlares konventionellt eller ekologiskt odlade individ av samma växtart eller en annan som är korsningsbar med det genetiskt modifierade växtmaterialet samt minsta tillåtna avstånd till vissa specifika känsliga biotoper eller till biodlingar eller platser med pollineringsbin.

2 kap. Villkor för verksamheten

3 §. Allmänna krav

Genetiskt modifierat växtmaterial ska för hindrande av inblandning och spridning hållas åtskilt både från andra växter av samma växtart och från växter av en annan växtart som är korsningsbara med det, med undantag av inblandning som behövs med tanke på användningsändamålet.

I syfte att hindra oavsiktlig inblandning och spridning ska verksamhetsidkaren och andra aktörer som hanterar, lagrar eller transporterar genetiskt modifierat växtmaterial iaktta tillräcklig omsorgsfullhet och aktsamhet vid odling, hantering, lagring och transport av genetiskt modifierat växtmaterial och använda lämpliga utrymmen samt lämplig utrustning och materiel. De utrymmen, den utrustning och den materiel som används ska rengöras efter användning så att inblandning eller spridning inte sker.

Landskapsregeringen kan i en förordning besluta om närmare bestämmelser om odling, hantering, lagring och transport av genetiskt modifierat växtmaterial och rengöring av utrymmen, utrustning och materiel som används i verksamheten.

4 §. Skyddsavstånd vid odling av genetiskt modifierade växter som förökas vegetativt

Allmänna skyddsavstånd vid odling av genetiskt modifierade växter som förökas vegetativt är följande:

- 1) 100 meter till konventionellt odlad motsvarande gröda,
- 2) 300 meter till ekologiskt odlad motsvarande gröda,
- 3) 70 meter till övrig konventionell odling samt
- 4) 200 meter till övrig ekologisk odling.

Landskapsregeringen kan för avgränsade biotoper, som bedöms vara särskilt känsliga och skyddsvärda, besluta att skyddsavståndet mellan biotopen och en odling av genetiskt modifierade växter som förökas vegetativt ska vara minst 900 meter.

5 §. Skyddsavstånd vid odling av genetiskt modifierade växter som kan korspollineras

Allmänna skyddsavstånd vid odling av genetiskt modifierade växter som kan korspollineras är följande:

- 1) 300 meter till konventionellt odlad motsvarande gröda,
- 2) 900 meter till ekologiskt odlad motsvarande gröda,
- 3) 100 meter till övrig konventionell odling,
- 4) 500 meter till övrig ekologisk odling samt
- 5) 3 000 meter till biodlingar eller platser med pollineringsbin.

Landskapsregeringen kan för avgränsade biotoper, som bedöms vara särskilt känsliga och skyddsvärda, besluta att skyddsavståndet mellan biotopen och en odling av genetiskt modifierade växter som kan korspollineras ska vara minst 1 000 meter.

6 §. Markägarens samtycke

Verksamhetsidkaren måste ha markägarens samtycke till produktion av genetiskt modifierade växter, om verksamhetsidkaren inte äger området som används för odling.

7 §. Examen gällande produktion av genetiskt modifierade växter

Landskapsregeringen ordnar examen gällande produktion av genetiskt modifierade växter.

Verksamhetsidkaren eller den som ansvarar för odlingsverksamheten ska avlägga examen enligt 1 mom. Intyg över avlagd examen är bevis över att den som avlagt examen behärskar produktion av genetiskt modifierade växter på ett tryggt och ändamålsenligt sätt samt har kännedom om den lagstiftning som gäller sådan verksamhet. Examen är giltig under högst fem år efter att den har avlagts.

Landskapsregeringen kan i en förordning besluta närmare om ordnandet av, innehållet i, avläggandet av och giltighetstiden för examen som avses i denna paragraf.

8 §. Åtgärder efter produktion av genetiskt modifierade växter

När odlingen av genetiskt modifierade växter avslutas på ett område ansvarar verksamhetsidkaren för växtföljden, behandlingen av området och destruktionen av spillplanter för att hindra inblandning och spridning av genetiskt modifierade växter på området. Skyldigheten att svara för dessa åtgärder övergår till en ny verksamhetsidkare om besittningen av området överförs.

Landskapsregeringen kan i en förordning besluta närmare om art- och sorts specifika bestämmelser avseende de åtgärder som nämns i 1 mom.

Om besittningen av ett område, som omfattas av sådana skyldigheter som avses i 1 mom., överförs till någon annan så är överlåtaren och områdets innehavare skyldiga att lämna information om skyldigheterna till den nya verksamhetsidkaren innan området överläts. En verksamhetsidkare som besitter ett område med nyttjanderätt ska dessutom informera markägaren om detta när nyttjanderätten upphör.

9 §. Anmälningsskyldighet

Verksamhetsidkaren ska skriftligt anmäla sin verksamhet till landskapsregeringen före sådd eller plantering av genetiskt modifierat växtmaterial. Anmälan

ska göras för varje odlingssäsong senast den 1 februari före sådd och plantering.

Ansökan ska uppta minst följande uppgifter:

1) verksamhetsidkarens namn och adress samt övriga kontaktuppgifter,

2) lägenhetssignum samt företags- och organisationsnummer eller om sådant saknas, verksamhetsidkarens personbeteckning,

3) odlad art, sort och nummer på det basskifte som antecknats i basskiftesregistret eller ett annat exakt område där genetiskt modifierat material odlas samt arealen för odlingen av genetiskt modifierat material,

4) planerad tidpunkt för inledandet av odlingen samt

5) namnet på den person som avlagt examen enligt 7 § och datum då examen avlagts.

Om verksamhetsidkaren beslutar att helt eller delvis avstå från produktion av genetiskt modifierade växter efter det att anmälan inlämnats, ska verksamhetsidkaren utan dröjsmål skriftligen underrätta landskapsregeringen om detta.

Landskapsregeringen kan i en förordning besluta om närmare bestämmelser om innehållet i anmälan och om ansökningsförfarandet som avses i denna paragraf.

10 §. Information till grannar och andra aktörer

Verksamhetsidkaren ska årligen i god tid, senast den 1 februari, innan odlingen inleds ge skriftlig information om produktionen av genetiskt modifierade växter till andra odlare med odlingsområde inom skyddsavstånden samt till biodlare med bikupor inom 5 000 meter från en odling med genetiskt modifierade växter. Verksamhetsidkaren ska skriftligen vid samma tidpunkt ge samma information till en intresseorganisation för biodlare med hemort i landskapet och vars verksamhetsområde omfattar hela landskapet.

Verksamhetsidkaren ska lämna information om produktionen av genetiskt modifierade växter också till andra än i 1 mom. avsedda aktörer med vilka verksamhetsidkaren delar maskiner, utrustning, transportmedel eller utrymmen som verksamhetsidkaren använder vid produktion av genetiskt modifierade växter. Dessutom ska information ges till andra aktörer vars utrustning eller utrymmen används.

Landskapsregeringen kan i förordning besluta om närmare bestämmelser om omfattningen av den information som avses i denna paragraf och till vilka den ska ges.

11 §. Plan

Verksamhetsidkaren ska för varje odlingssäsong göra en plan över de åtgärder och arbetsmetoder som verksamhetsidkaren avser att tillämpa för att hindra inblandning och spridning av genetiskt modifierat växtmaterial vid odling, hantering och lagring samt vid transporter på en gårdsbruksenhet och mellan gårdsbruksenheter.

Planen ska omfatta åtgärder och arbetsmetoder vid odlingsskedena för det genetiskt modifierade växtmaterialet samt hanterings- och lagringsskeden för skörden.

12 §. Krav på spårbarhet och dokumentering

Verksamhetsidkaren ska föra anteckningar om odling, lagring, anskaffning och överlåtelse av genetiskt modifierat material. Anteckningarna ska omfatta uppgifter med vars hjälp det genetiskt modifierade växtmaterialet kan spåras och fullföljandet av skyldigheterna enligt 3, 8 och 11 §§ kan verifieras.

Anteckningarna ska förvaras i fem år efter utgången av det år som uppgifterna gäller.

Landskapsregeringen kan i en förordning besluta om närmare bestämmelser om anteckningarnas innehåll och förvaring.

3 kap. Myndigheter

13 §. Ledning och tillsyn

Landskapsregeringen är beslutande myndighet med utvecklings-, lednings- och tillsynsansvar över verkställigheten av denna lag.

14 §. Auktoriserad inspektör

Landskapsregeringen kan för tillsynsuppgifter auktorisera inspektörer. En inspektör ska ha tillräcklig yrkeskunskap om produktion av genetiskt modifierade växter eller annan yrkeskunskap som behövs för tillsynen över efterlevnaden av denna lag. Förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland är tillämplig på en inspektörs förvaltningsuppgifter enligt denna lag.

En auktoriserad inspektör ska visa upp ett skriftligt intyg över sitt bemyndigande enligt 1 mom. om den vars odling, hantering, lagring eller transport granskas, begär det.

4 kap. Tillsyn

15 §. Allmänna principer för organisering av tillsyn

Tillsynen ska vara ändamålsenlig och objektiv och den ska med utgångspunkt i en riskbedömning omfatta odling, hantering, lagring samt transport som avses i 1 § 1–3 punkterna.

16 §. Tillsynsplan

Landskapsregeringen ska årligen göra upp en plan för tillsynen. Av tillsynsplanen ska framgå vad som ska granskas samt frekvensen av tillsynen.

17 §. Inspektionsrätt och rätt att få upplysningar

Landskapsregeringen och landskapsregeringens auktoriserade inspektörer har rätt att för tillsynen över genomförandet och efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den göra inspektioner, ta del av handlingar samt få tillträde till platser där grödor odlas eller växtdelar, utsäde eller skörd hanteras, används eller lagras eller där uppgifter som är relevanta för tillsynen av efterlevnaden av denna lag förvaras. Landskapsregeringen och landskapsregeringens auktoriserade inspektörer har rätt att inspektera dokumentation samt redskap, utrustning och utrymmen som använts i verksamheten liksom också vid behov avgiftsfritt ta prov av grödorna eller skörden av dem för undersökning.

Inspektioner får inte utföras i lokaler som används för stadigvarande boende.

I 22 LL (2013:39) om produktion av genetiskt modifierade växter

Landskapsregeringen och landskapsregeringens auktoriserade inspektörer har, utan hinder av vad som bestäms om sekretessbelagda uppgifter, rätt att av verksamhetsidkare och andra odlare få de uppgifter och handlingar som är nödvändiga för kontroll och tillsyn enligt denna lag.

18 §. (2021/96) Utlämnande av uppgifter

Utän hinder av sekretessbestämmelser får uppgifter som erhållits under tillsynen lämnas ut till åklagar- och polismyndigheter för utredande av brott.

Om handlingars och uppgifters offentlighet gäller i övrigt vad som föreskrivs i offentlighetslagen (2021:79) för Åland.

19 §. Tillsynsregister

Landskapsregeringen för ett register för tillsynsändamål över de anmälningsskyldiga verksamhetsidkarna. I registret ska följande uppgifter finnas:

1) verksamhetsidkarens namn och adress samt övriga behövliga kontaktuppgifter,

2) verksamhetsidkarens lägenhetsnummer samt företags- och organisationsnummer eller om sådant saknas, personbeteckning,

3) den art och den sort som ska odlas och nummer på det basskifte som finns i basskiftesregistret eller ett annat exakt område där genetiskt modifierat växtmaterial odlas samt den areal som ska odlas,

4) planerad tidpunkt för inledandet av odlingen,

5) namnet på den som avlagt den i 7 § avsedda examen och tidpunkten då examen avlagts,

6) uppgifter om föreläggande, förbud, straff eller andra tvångsmedel eller påföljder som med stöd av 23–28 §§ meddelats verksamhetsidkaren,

7) verkställda tillsynsåtgärder samt andra för tillsynen behövliga uppgifter enligt denna lag eller enligt bestämmelser och föreskrifter som har utfärdats med stöd av den samt

8) det område där tillsynsmyndigheten har konstaterat produktion av genetiskt modifierade växter.

Tillsynsmyndigheter ska underrätta områdets innehavare och ägare om de uppgifter som registrerats enligt 8 punkten.

Landskapsregeringen avför uppgifterna om verksamhetsidkaren ur registret tio år efter att produktionen av genetiskt modifierade växter har upphört.

20 §. Offentliggörande, användning och utlämnande av registeruppgifter

Utgående från anmälningar publicerar och uppdaterar landskapsregeringen på sin hemsida en förteckning över de platser där produktion av genetiskt modifierade växter bedrivs. I förteckningen ska odlingsarealerna och växtsorterna framkomma. I förteckningen publiceras även motsvarande uppgifter om sådana områden som har använts för odling och som landskapsregeringen har infört i registret i enlighet med 19 § 1 mom. 8 punkten.

Kommunerna har rätt att använda det register som avses i 19 § i den omfattning som deras föreskrivna uppgifter kräver.

Uppgifter ur registret får lämnas ut av landskapsregeringen i enlighet med bestämmelserna i offentlighetslagen för Åland. (2021/96)

4 mom. upphävt (2021/96).

21 §. Handräckning

Landskapsregeringen och en av landskapsregeringen auktoriserad inspektör har rätt att av polis- och räddningsmyndigheterna få handräckning vid utförandet av uppgifter enligt denna lag samt bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

22 §. Offentliggörande av tillsynsresultat

Landskapsregeringen offentliggör årligen en berättelse om genomförandet av tillsynen.

5 kap. Administrativa tvångsmedel och påföljder**23 §. Föreläggande**

Landskapsregeringen kan besluta att den som inte följer denna lag eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av den och om bstristerna inte förutsätter ett förbud enligt 26 § ska uppfylla sina plikter inom en tid som med avseende på ärendets natur är tillräckligt lång.

24 §. Förbud

Landskapsregeringen kan för att hindra inblandning eller spridning förbjuda

1) produktion av genetiskt modifierade växter på ett visst område om produktionen inte uppfyller de krav som ställs i denna lag eller med stöd av den eller om verksamhetsidkaren eller den som ansvarar för odlingsverksamheten inte har avlagt examen enligt 7 §,

2) produktion av en viss växtart på ett sådant område som avses i 8 § 1 mom., om verksamhetsidkaren eller områdets innehavare inte iakttar de krav på växtföljd och behandling av området som föreskrivits med stöd av 8 § samt

3) hantering, transport eller lagring av genetiskt modifierat växtmaterial, om hanteringen, transporten eller lagringen, hanterings- eller lagringsutrymmena, hanteringsutrustningen eller materiel för transport inte uppfyller det krav som ställs i denna lag eller med stöd av den eller om verksamhetsidkaren inte har avlagt examen enligt 7 §.

Ett förbud får meddelas endast om verksamheten kan orsaka betydande ekonomisk skada för andra, om verksamhetsidkaren inte iakttar ett föreläggande som meddelats med stöd av 23 § eller om missförhållandet som ligger till grund för föreläggandet fortgår eller upprepas eller om missförhållandet orsakas uppsåtligt.

Förbudet ska utfärdas för en viss tid, om den brist som ligger till grund för förbudet kan avhjälpas. Förbudet ska omedelbart återkallas om den brist som förbudet grundar sig på har avhjälppts eller om den inte längre är av betydelse med tanke på förbudet. Förbudet ska iaktas även om ändring söks, om inte besvärinstansen förbjuder verkställighet av beslutet eller bestämmer att verkställigheten ska avbrytas.

Om ärendet inte tål uppskov kan landskapsregeringen meddela ett temporärt förbud. Förbudet förfäl-

ler om landskapsregeringen inte fattar ett beslut enligt 1 mom. inom en vecka efter att förbudet meddelats.

25 §. Vite och tvångsutförande

Landskapsregeringen kan förena ett föreläggande som har meddelats med stöd av 23 § eller ett förbud enligt 24 § med vite eller med hot om att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad. I ett ärende som gäller vite eller tvångsutförande iakttas landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

Skyldigheten enligt 17 § att lämna ut uppgifter får i fråga om en fysisk person inte förenas med vite om det finns anledning att misstänka personen för brott och uppgifterna hänför sig till det ärende som är föremål för brottsmisstanke.

26 §. Straffbestämmelse

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) försummar de krav på särskilt omsorgsfullhet och varsamhet eller de krav på ändamålsenlighet eller rengöring i fråga om utrymmen, utrustning och materiel som föreskrivs i 3 § eller med stöd av den,

2) försummar det krav på skyddsavstånd som anges i 4 och 5 §§,

3) bedriver produktion av genetiskt modifierade växter utan den examen som avses i 7 §,

4) bryter mot skyldigheten i 8 § att sörja för växtföljden, behandla området, destruera spillplanter eller lämna uppgifter,

5) försummar anmälningskyldigheten enligt 9 § eller skyldigheten att lämna information enligt 10 § eller uppgöra och bevara dokumentation enligt 12 § eller

6) försummar skyldigheten enligt 17 § 3 mom. att lämna uppgifter eller

bryter mot ett föreläggande som meddelats med stöd av 23 § eller ett förbud som meddelats med stöd av 24 § ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i någon annan lag, för förseelse mot bestämmelserna om produktion av genetiskt modifierade växter dömas till böter.

Landskapsregeringen anmäler för de enligt 14 § auktoriserade inspektörernas del förseelser enligt 1 mom. till åtalprövning. Anmälan behöver inte göras, om förseelsen som helhet betraktad kan anses vara uppenbart ringa. I sådana fall kan landskapsregeringen ge den verksamhetsidkare som gjort sig skyldig till förseelsen en anmärkning med uppmaning att korrigera felen.

6 kap. Ersättning för skada

27 §. Skada som ersätts

Såsom skada enligt denna lag ersätts det inkomstbortfall som drabbar en biodlare eller den som bedriver konventionell eller ekologisk jordbruksproduktion till följd av att inblandning av genetiskt modifierat växtmaterial i en konventionellt eller ekologiskt odlad växtsort skett så att de produkter som odlas eller de produkter som framställs överskrider de tröskelvärden för genetiskt modifierat material som i Europeiska gemenskapens lagstiftning anges för produkterna, så att produkterna

1) inte får marknadsföras eller

2) får marknadsföras endast om de är försedda med en märkning som visar att de är genetiskt modifierade eller innehåller beståndsdelar som är genetiskt modifierade.

Den som bedriver ekologisk produktion ersätts också för det inkomstbortfall som orsakas av att det i fråga om dennes åkerskiften eller ekologiskt uppfödda djur måste iakttas en övergångsperiod enligt EG-förordningen om ekologisk produktion. På motsvarande sätt ska biodlare med ekologisk produktion ersättas för inkomstbortfall till följd av bestämmelser om ekologisk produktion.

Med stöd av denna lag ersätts dessutom följande:

1) kostnader som orsakas en biodlare eller den som bedriver konventionell eller ekologisk jordbruksproduktion för de undersökningar, provtagningar och andra motsvarande åtgärder som behöver vidtas för att utreda skadan, när tröskelvärdet har överskridits eller när det har funnits grundad anledning att misstänka att det har överskridits samt

2) kostnader för de behövliga åtgärder som på grund av spridning eller inblandning av genetiskt modifierat växtmaterial måste vidtas av en biodlare eller den som bedriver konventionell eller ekologisk jordbruksproduktion för att återställa en odling så att den motsvarar de krav som ställs på produktionsformen.

28 §. Verksamhetsidkarens ansvar

Den som orsakar en sådan skada som avses i 27 § genom att uppsåtligen eller av oaktsamhet försumma att iakta de krav och skyddsavstånd som anges i 3-6 §§, 8-10 §§ eller 12 § i denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av dem, är ansvarig för skadan.

29 §. Sänkning eller förvägran av ersättning

Om den skadelidande uppsåtligen eller av grov oaktsamhet själv har medverkat till att skadan uppkommit, kan ersättningen sänkas eller förvägras.

30 §. Villkor för landskapets ersättningsansvar

Landskapsregeringen kan besluta att ersättning för skada ska betalas till den skadelidande inom ramen för det anslag som tagits in i landskapsbudgeten, om det kan påvisas att skadan sannolikt orsakats av sådan verksamhet som avses i 1 § 2 mom. 1-3 punkterna i denna lag.

Ersättning ska sökas hos landskapsregeringen inom ett år efter att skörden som ersättningsansökan gäller har bärgats eller myndigheten har konstaterat att inblandning eller spridning har skett. Ansökan ska åtföljas av en tillräcklig redogörelse för skadan.

31 §. Landskapets regressrätt

Om landskapsregeringen har betalat ersättning till en skadelidande med stöd av 30 § ska landskapsregeringen kräva motsvarande ersättningsbelopp av den verksamhetsidkare som är ansvarig för skadan genom verksamhet som avses i 1 § 2 mom. 1-3 punkterna i denna lag.

Vid jämkning av ersättningsskyldigheten gäller vad som föreskrivs i 2 kap. i skadeståndslagen (FFS 412/1974).

I 23 LL (2023:73) om tillämpning av L om gödselmedel

32 §. Ersättning av miljöskador

Bestämmelser om ersättning av miljöskador finns i 41 § landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

7 kap. Särskilda bestämmelser**33 §. Begränsningar av odling av genetiskt modifierade växter**

Odling av genetiskt modifierade växter kan, avseende en viss växtart eller växtsort, förbjudas inom ett geografiskt avgränsat område (*GMO-fri zon*) om det är viktigt för utsädesproduktion och det inte på annat sätt är möjligt att uppnå de renhetskrav som föreskrivs i [landskapslagen (2001:25) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om handel med utsäde].

Odling av genetiskt modifierat växtmaterial är inte tillåten inom naturskyddsområden och sådana Natura 2000-områden som har fredningsskydd enligt EG-direktivet 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet) eller EG-direktivet 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet). Odling av genetiskt modifierat växtmaterial är heller inte tillåtet i sådana områdens omedelbara närhet. Landskapsregeringen kan för enskilda sådana områden, eller delar av sådana områden, besluta om ett skyddsavstånd med högst 3 000 meter till odlingar av genetiskt modifierade växter.

GMO-fria zoner kan upprättas utgående från motiverade initiativ från intresserade odlare eller organisationer genom en anmälan till landskapsregeringen.

Landskapsregeringen beslutar i förordning om begränsningar eller förbud mot odling i enlighet med denna paragraf.

LL (2001:25) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om handel med utsäde har ersatts av LL (2021:48) om tillämpning på Åland av utsädeslagen.

34 §. Avgifter

För prestationer enligt denna lag tas avgifter ut till landskapet enligt vad som föreskrivs i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

35 §. Arvoden och kostnadsersättningar

Till auktoriserade inspektörer och provtagare kan, om landskapsregeringen så beslutar, betalas arvoden och kostnadsersättningar för kontroller och provtagning.

36 §. Verkställighet

I ett beslut som fattas med stöd av denna lag kan det bestämmas att beslutet ska iakttas innan det har vunnit laga kraft, om inte besvärmyndigheten beslutar något annat.

37 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 november 2013.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

I 23 Landskapslag (2023:73) om tillämpning på Åland av lagen om gödselmedel**1 §. Tillämpningsområde**

Lagen om gödselmedel (FFS 711/2022), nedan kallad *gödselmedelslagen*, tillämpas på Åland med de avvikelser som följer av denna lag. Ändringar i gödselmedelslagen ska gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska

1) hänvisningar i gödselmedelslagen till bestämmelser i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (FFS 1137/2016) avse motsvarande bestämmelser i landskapslagen (2017:37) om marknadskontrollen av vissa produkter,

2) hänvisningen till kemikalielagen (FFS 599/2013) i 3 § 3 mom. i gödselmedelslagen avse landskapslagen (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier,

3) hänvisningen till lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (FFS 390/2005) i 3 § 4 mom. i gödselmedelslagen avse landskapslagen (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor,

4) hänvisningen till lagen om transport av farliga ämnen (FFS 719/1994) i 3 § 4 mom. i gödselmedelslagen avse landskapslagen (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen,

5) hänvisningen till hälsoskyddslagen (FFS 763/1994) i 3 § 5 mom. i gödselmedelslagen avse landskapslagen (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen,

6) hänvisningen till miljöskyddslagen (FFS 527/2014) i 3 § 5 mom. i gödselmedelslagen avse landskapslagen (2008:124) om miljöskydd,

7) hänvisningen till avfallslagen (FFS 646/2011) i 3 § 5 mom. i gödselmedelslagen avse landskapslagen (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag,

8) hänvisningen till marktäktslagen (FFS 555/1981) i 3 § 5 mom. i gödselmedelslagen avse landskapslagen (1998:82) om naturvård,

9) hänvisningen till växtskyddslagen (FFS 1110/2019) i 3 § 6 mom. i gödselmedelslagen avse landskapslagen (2021:26) om tillämpning av växtskyddslagen,

10) hänvisningen till lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (FFS 1709/2015) i 3 § 6 mom. i gödselmedelslagen avse landskapslagen (1998:82) om naturvård,

11) hänvisningen till förvaltningslagen (FFS 434/2003) i 30 § 3 mom. i gödselmedelslagen avse förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland,

12) hänvisningen till viteslagen (FFS 1113/1990) i 42 § 2 mom. i gödselmedelslagen avse landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen,

13) hänvisningen till lagen om grunderna för avgifter till staten (FFS 150/1992) i 44 § i gödselmedelslagen avse landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

Hänvisningen till lagen om livsmedelsförvaltningens informationsresurs (FFS 560/2021) i 33 § 1 mom. i gödselmedelslagen tillämpas inom landskapets behörighet inte på Åland.

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till 37 § i gödselmedelslagen i 1 § 2 mom. i lagen om verkställighet av böter (FFS 672/2002) avse denna lag.

3 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt gödselmedelslagen ankommer på riksmyndigheterna ska på Åland skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets behörighet.

4 §. Språkrav

Märkningar, varudeklARATIONER och annan information som enligt 9 § i gödselmedelslagen ska fästas på eller följa med gödselprodukter ska vara avfattade åtminstone på svenska när produkterna tillverkas för marknadsföring, tillhandahålls på marknaden eller används på Åland.

5 §. Skyldigheten att lämna uppgifter och göra anmälningar

Uppgifter och anmälningar som enligt gödselmedelslagen ska lämnas till rikets myndigheter ska på Åland lämnas till landskapsregeringen, om inte annat följer av denna paragraf.

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller inte sådana uppgifter som enligt 20 § 2 mom. i gödselmedelslagen ska åtfölja en ansökan om godkännande som anmält organ för bedömning av överensstämmelse.

6 §. Tillsynsregister

Landskapsregeringen ska föra ett motsvarande tillsynsregister över anmälningsskyldiga ekonomiska aktörer som Livsmedelsverket för enligt 33 § i gödselmedelslagen.

Landskapsregeringen är personuppgiftsansvarig för tillsynsregistret och ansvarar för dess allmänna funktion, användbarhet, tillgänglighet och säkerhet samt för fullgörandet av övriga skyldigheter som åvilar den personuppgiftsansvarige enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

Ett organ som godkänts att utföra bedömningar av överensstämmelse i enlighet med 21 § i gödselmedelslagen och sådana auktoriserade inspektörer som avses i 25 § i gödselmedelslagen får behandla registeruppgifter i den utsträckning som krävs för skötseln av deras offentliga förvaltningsuppgifter enligt denna lag. Varje aktör svarar för korrektheten i de uppgifter som de för in i tillsynsregistret.

7 §. Påföljdsavgift

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 37 § 2 mom. i gödselmedelslagen ska påföljdsavgiften tillfalla Åland.

Inom landskapets behörighet ska bestämmelserna i lagen om verkställighet av böter (FFS 672/2002) tillämpas på Åland vid verkställighet i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

8 §. Meddelande av förbud

Om det är påkallat med hänsyn till sakens brådskande natur, kan förutom landskapsregeringen även Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet meddela ett sådant tillfälligt förbud gällande ett parti gödselprodukter som avses i 38 § 4 mom. i gödselmedelslagen. Ett tillfälligt förbud ska utan drojsmål föras till landskapsregeringen för avgörande. Förbudet förfaller om landskapsregeringen inte har fattat ett beslut enligt 38 § 1 mom. i gödselmedelslagen inom två veckor från det att förbudet meddelades.

9 §. Straffbestämmelser

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) försummar de krav på användning av fosfor som föreskrivs i 6 § i gödselmedelslagen eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

2) tillverkar, på marknaden släpper ut, på marknaden tillhandahåller, använder eller importerar gödselprodukter eller komponentmaterial som inte uppfyller de krav som föreskrivs i 7 § i gödselmedelslagen eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

3) bryter mot ett föreläggande som meddelats med stöd av 36 § i gödselmedelslagen eller mot ett förbud som meddelats med stöd av 38 § i gödselmedelslagen,

4) bryter mot en tillfällig begränsning som meddelats med stöd av 39 § i gödselmedelslagen, eller,

5) bryter mot ett föreläggande om ny bearbetning, förstörande och återsändande som meddelats med stöd av 41 § i gödselmedelslagen,

ska, om inte försummelsen eller den fara för människors eller djurs hälsa, växters sundhet eller miljön som gärningen medfört ska anses ringa eller om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i någon annan lag, för *förseelse mot landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om gödselmedel* dömas till böter.

Den som uppsåtligen eller av grov vårdslöshet försummar att förse gödselprodukter med svenskspråkiga märkningar, varudeklARATIONER och annan sådan information som enligt gödselmedelslagen och 4 § i denna lag ska lämnas till köparen eller mottagaren, ska för *förseelse mot språkbestämmelse* dömas till böter.

Landskapsregeringen anmäler förseelser enligt paragrafen till åtalsprövning. Anmälan behöver inte göras, om förseelsen som helhet betraktad kan anses vara uppenbart ringa.

10 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighetsområde genom landskapsförordning besluta att bestämmelser som utfärdats med stöd av gödsel-

I 24 LF (2022:51) om tillämpning av författningar om gödselafabrikat

medelslagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen bestämmer.

Se LF (2023:75) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om användning av gödselprodukter och naturgödsel som innehåller fosfor.

11 §. Rättelseyrkande

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag kan inom 30 dagar, räknat från beslutsdagen, skriftligen begära rättelse hos landskapsregeringen. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål.

I fråga om rättelse av ett beslut som fattats av ett sådant organ för bedömning av överensstämmelse som avses i 21 § i gödselmedelslagen gäller vad som föreskrivs i 46 § i nämnda lag.

12 §. Besvär

Besvär över lagligheten av ett beslut som landskapsregeringen fattat enligt denna lag med anledning av ett rättelseyrkande får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

13 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2023.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2007:96) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om gödselafabrikat, nedan den upphävda lagen.

Landskapsförordningen (2022:51) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om gödselafabrikat som utfärdats med stöd av den upphävda lagen förblir likväl i kraft, till den del den inte står i strid med denna lag.

14 §. Övergångsbestämmelser

Aktörer som anmäls eller godkänns med stöd av den upphävda lagen innan denna lag träder i kraft får utan separat anmälan fortsätta sin verksamhet.

Gödselprodukter får efter ikraftträdandet av denna lag tillverkas i enlighet med den upphävda lagen till och med den 31 december 2023, och de får släppas ut på den finländska marknaden som nationella gödselprodukter till och med den 31 december 2024. Gödselmedelstyper enligt bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2003/2003 om gödselmedel får tillverkas till och med den 31 december 2023.

Landskapsregeringen får vid ikraftträdandet av denna lag till förteckningen över komponentmaterial på basis av typbeteckningskategorierna i förordningen om gödselprodukter och i den upphävda lagen lägga till sådana komponentmaterial som uppfyller förutsättningarna enligt 8 § 3 mom. i gödselmedelslagen.

Ett godkännande som före ikraftträdandet av denna lag beviljats en anläggning (godkänd anläggning) med stöd av den upphävda lagen gäller till och med den 31 december 2023.

På ärenden som hänför sig till gödselmedelsområdet och som blivit anhängiga före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

I 24 Landskapsförordning (2022:51) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om gödselafabrikat**1 §. Förordningens tillämpningsområde**

Med de avvikelser som anges i denna förordning och som följer av landskapslagen (2007:96) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om gödselafabrikat ska följande författningar tillämpas på Åland:

1) jord- och skogsbruksministeriets förordning om utövande och tillsyn av verksamhet gällande gödselafabrikat (JSMf 11/2012).

2) jord- och skogsbruksministeriets förordning om gödselafabrikat (JSMf 24/2011).

Se 13 § i LL (2023:73) om tillämpning på Åland av lagen om gödselmedel.

2 §. Allmänna bestämmelser

Författningarna som avses i 1 § ska tillämpas på Åland sådana de lyder när denna förordning träder i kraft. Sker därefter ändringar i författningarna ska de ändrade bestämmelserna tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna förordning.

Utän hinder av det föregående ska ändringarna av författningarna inte gälla på Åland innan ändringarna publicerats på svenska språket.

Hänvisas i de i 1 § nämnda författningarna till bestämmelser i rikslagstiftningarna vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen ska hänvisningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

3 §. Bestämmelser som inte ska tillämpas

Bestämmelserna i 12 § 1 mom. i jord- och skogsbruksministeriets förordning om utövande och tillsyn av verksamhet gällande gödselafabrikat ska inte tillämpas på Åland.

4 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt i 1 § angivna författningarna ankommer på riket ska på Åland handhas av landskapsregeringen, såvitt fråga om är om uppgifter som faller inom landskapets behörighetsområde.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 16 juli 2022.

Genom denna förordning upphävs Ålands landskapsregerings beslut (1996:82) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om gödselafabrikat.

Gödselafabrikat som produceras från och med den 16 juli 2022 i enlighet med landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om gödselafabrikat och denna förordning får tillverkas fram till och med den 31 december 2023 och släppas ut på den finländska marknaden som nationella gödselafabrikat fram till utgången av år 2024.

I 25 Landskapsförordning (2023:75) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om användning av gödselprodukter och naturgödsel som innehåller fosfor

1 §. Förordningens tillämpningsområde

Med de avvikelser som anges i denna förordning och som följer av landskapslagen (2023:73) om tillämpning på Åland av lagen om gödselmedel ska statsrådets förordning om användning av gödselprodukter och naturgödsel som innehåller fosfor (FFS 64/2023), nedan kallad *riksförordningen*, tillämpas på Åland.

2 §. Allmänna bestämmelser

Den i 1 § nämnda riksförordningen ska tillämpas på Åland sådan den lyder när denna förordning träder i kraft. Sker därefter ändringar i riksförordningen ska de ändrade bestämmelserna tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna förordning.

Utan hinder av det föregående ska ändringarna av riksförordningen inte gälla på Åland innan ändringarna publicerats på svenska språket.

Hänvisas i riksförordningen till bestämmelser i rikslagsstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen ska hänvisningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

3 §. Avvikelser

Hänvisningarna i riksförordningen till dess bilaga 1 ska, när de tillämpas på Åland, avse bilaga 1, tabell 1 i denna förordning.

Den skördenivå som fosformängden för lök baseras på är på Åland 30 000 kg/ha. En högre fosforgiva får användas om en högre skördemängd per hektar uppnåtts under något av de fem tidigare skördeåren i enlighet med justeringstabellen i bilaga 1 till denna förordning. Den skiftesvisa skördenivån räknas genom att dividera lökskörden på hela gården med arealen för de skiften som lök har odlats på eller genom att på något annat sätt visa att skördenivån har blivit uppnådd på ifrågakvarande skiften.

Vad som i 5 § 1 mom. 1 punkten i riksförordningen föreskrivs om den högsta tillåtna mängden fosfor per hektar ska inte tillämpas på Åland i fråga om följande grödor:

1) plantskoleväxter, jordgubbar, hallon, vinbär och frukt vars bördighetsklass är 7 enligt bilaga 1, tabell 1 i denna förordning samt

2) örter, frökryddor och andra växter som ligger i bördighetsklass 6–7 enligt bilaga 1, tabell 1 i denna förordning.

Övergångsbestämmelsen i 13 § 1 mom. i riksförordningen ska inte tillämpas på Åland.

Den övergångsperiod som anges i 13 § 2 mom. fjärde meningen i riksförordningen ska inte tillämpas på de stallgödselundantag som avses i bilaga 1, tabell 1 i denna förordning.

4 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt den i 1 § nämnda riksförordningen ankommer på riket ska på Åland handhas av landskapsregeringen, såvitt fråga är om uppgifter som faller inom landskapets behörighetsområde.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2023.

Bestämmelserna i 10 och 11 §§ i riksförordningen ska tillämpas på Åland först från och med den 1 januari 2027.

Bilaga 1

Tabell 1. Maximigivor av fosforgödsling (kg/ha/år) på basis av bördighetsklass.

Bördighetsklass	1	2	3	4	5	6	7
Gröda							
Spannmål, oljeväxter, baljväxter (se också tabell 2)	34	26	16	10	5		
' stallgödselundantag*	34	26	16	15	15	10	10
Ett- och fleråriga vallar	46	38	30	20	11	10	
' stallgödselundantag*	46	38	30	30	20	10	10
* Fosformängderna är endast tillåtna när stallgödsel från husdjur används vid fosforgödslingen. Stallgödselundantaget får inte tillämpas på områden som ligger närmare ett vattendrag än 25 meter. På stallgödselundantaget får tillämpas fosforutjämning, men inte justeringar på basis av skördenivån.							
Betesmark	24	16	8	5	5		
Potatis	50	50	50	50	35	20	15**
** Justering med 0,5 kg P/ha per ton över 30 ton							
Sockerbeta	63	63	50	43	25	15	5
Andra växter åkerodling	30	20	15	10	5		
Plantskoleväxter	60	60	40	30	20	10	
Jordgubbar, hallon, vinbär	35	35	30	20	10	5	
Andra bär	63	63	60	43	25	15	5
Frukt	40	40	35	30	20	10	
- Vid anläggningsskede	85	85	70	60	40	25	10***
Kål och lökväxter	60	60	50	40	30	20	10
Justering enligt skördenivå för lök		40 ton /ha	93	66	55	33	20
		50 ton /ha	116	83	65	42	25
Rotfrukter	60	60	50	40	30	20	10***
Baljväxter, färsk skörd	50	50	35	20	10	10	10***
Andra grönsaker	60	60	50	40	30	20	10***
Örter och frökryddor, andra växter	30	30	15	10	5		

*** Startfosfor kan ges om säderna eller planteringen görs före mitten av maj

Tabell 2. Maximala tillskott (kg/ha/år) till fosforgödslingsmängderna på basis av uppnådd skördenivå av spannmål och oljevaxter

kg P/ha	0	3	6
Spannmål	4000	5000	6000
Oljevaxter	1750	2250	2750

I 26 Landskapslag (2022:41) om tillämpning på Åland av foderlagen

1 §. Lagens tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag ska foderlagen (FFS 1263/2020) tillämpas på Åland.

Ändringar i foderlagen ska gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

Bestämmelser i foderlagen som rör utrikeshandel innefattas inte i tillämpningsområdet för denna lag. Om detta gäller vad som föreskrivs i rikslagstiftningen.

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt foderlagen ankommer på riksmyndigheterna ska på Åland skötas av landskapsregeringen eller någon annan i landskapslag bestämd myndighet, till den del förvaltningen grundar sig på lagtingets lagstiftningsbehörighet.

3 §. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till

1) lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål (FFS 497/2013) i 4 § i foderlagen avse landskapslagen (2013:75) om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål,

2) förvaltningslagen (FFS 434/2003) i 30 § 3 mom. i foderlagen avse förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland,

3) lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (FFS 306/2019) i 30 § 3 mom. i foderlagen avse landskapslagen (2019:7) om tillgängliga webbplatser och mobila applikationer inom förvaltningen,

4) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) i 30 § 3 mom. i foderlagen avse offentlighetslagen (2021:79) för Åland,

5) 9 kap. 1 § i polislagen (FFS 872/2011) i 43 § i foderlagen avse landskapslagen (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen samt

6) viteslagen (FFS 1113/1990) i 59 § 2 mom. i foderlagen avse landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

Hänvisningen till lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (FFS 906/2019) i 30 § 3 mom. i foderlagen tillämpas inom landskapets behörighet inte på Åland.

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till 51 § i foderlagen i 1 § 2 mom. i lagen om verkställighet av böter (FFS 672/2002) avse denna lag.

4 §. Språkkrav

Anvisningar, anteckningar och annan information som enligt foderlagen ska finnas på eller i anslutning till foder som säljs eller används på Åland ska åtminstone vara avfattade på svenska.

När auktoriserade inspektörer utför uppgifter enligt 30 § i foderlagen ska språkstadgandena i självstyrelselagen för Åland tillämpas.

5 §. Årlig kontrollplan och rapport

Landskapsregeringen ska för organiseringen av foderkontrollen på Åland utarbeta en motsvarande årlig kontrollplan som Livsmedelsverket utarbetar enligt 40 § 1 och 2 mom. i foderlagen. Landskapsregeringen ska även avfatta en rapport om genomförandet av foderkontrollen på Åland som motsvarar den rapport som Livsmedelsverket avfattar enligt 40 § 3 mom. i foderlagen.

6 §. Skyldigheten att lämna uppgifter och göra anmälningar

Uppgifter och anmälningar som enligt foderlagen ska lämnas till rikets myndigheter ska på Åland lämnas till landskapsregeringen.

Vad som i 41 § 4 mom. i foderlagen föreskrivs om rikets myndigheter ska på Åland avse landskapsregeringen.

7 §. Tillsynsregister

Landskapsregeringen ska föra ett motsvarande tillsynsregister som Livsmedelsverket för enligt 45 § i foderlagen med uppgifter om anmälningsskyldiga foderföretagare och godkända laboratorier på Åland.

Endast sådana anmälningsskyldiga foderföretagare och godkända laboratorier som registrerats i det av landskapsregeringen förda registret får bedriva verksamhet på Åland.

8 §. Påföljdsavgifter

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 51 § 2 mom. i foderlagen, tillfaller påföljdsavgifterna landskapet.

Inom landskapets behörighet ska bestämmelserna i lagen om verkställighet av böter tillämpas på Åland vid verkställighet i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

9 §. Avgifter

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 63 § 1 mom. i foderlagen, till den del det avser lagstiftning som ska tillämpas vid sidan av den Europeiska unionens lagstiftning, ska, om inte annat följer av den lagstiftningen, avgifter tas ut till landskapet för de prestationer som landskapsregeringen utför enligt denna lag i enlighet med de grunder som anges i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

10 §. Rättelseyrkande

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen har fattat med stöd av denna lag kan inom 30 dagar, räknat från beslutsdagen, skriftligen begära rättelse hos landskapsregeringen. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål.

11 §. Besvärsbestämmelser

Besvär över lagligheten av ett beslut som landskapsregeringen fattat enligt denna lag med anledning av ett rättelseyrkande får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

12 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av foderlagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2022:42) om tillämpning på Åland av vissa riksförfattningar om foder.

13 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2010:83) om tillämpning i landskapet Åland av foderlagen (*den gamla lagen*) jämte ändringar.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

14 §. Övergångsbestämmelser

Foderföretagare som godkänts eller anmälts med stöd av den gamla lagen eller lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbruket (FFS 193/2013) innan denna lag träder i kraft får utan särskilt godkännande eller separat anmälan fortsätta sin verksamhet.

På sådana anmälningar och ansökningar om godkännande som gäller foderföretagare och som är anhängiga innan denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

I 27 Landskapsförordning (2022:42) om tillämpning på Åland av vissa riksförfattningar om foder

1 §. Förordningens tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som anges i denna förordning ska följande riksförfattningar tillämpas på Åland:

1) jord- och skogsbruksministeriets förordning om animaliska biprodukter (FFS 783/2015),

2) statsrådets förordning om laboratorier som utför undersökningar enligt livsmedelslagen, foderlagen och hälsoskyddslagen (FFS 152/2015), till den del den gäller undersökningar i enlighet med foderlagen (FFS 1263/2020) samt

3) jord- och skogsbruksministeriets förordning om bedrivande av verksamhet inom foderbranschen (FFS 1266/2020, *foderbranschförordningen*).

De i 1 mom. angivna riksförfattningarna ska tillämpas sådana de lyder när denna förordning träder i kraft. Sker därefter ändringar i författningarna och gäller ändringarna sådant som hör till landskapets behörighet, ska de ändrade bestämmelserna tillämpas på Åland från den tidpunkt de träder i kraft i riket. Ändringarna ska dock inte tillämpas innan de publicerats på svenska.

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § 1 mom. angivna riksförfattningarna ska skötas av riksstyrelserna, ska på Åland skötas av landskapsregeringen, såvitt det är fråga om uppgifter som faller inom landskapets behörighetsområde.

3 §. Hänvisningar

Hänvisningar i de i 1 § 1 mom. angivna riksförfattningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, ska på Åland avse hänvisningar till de ifrågakarande bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

4 §. Särskilda bestämmelser

Bestämmelserna i 5 § i foderbranschförordningen ska inte tillämpas på Åland.

Landskapsregeringen ska för allmänheten, på elektronisk väg, tillhandahålla en förteckning över sådana registrerade foderföretagare, som avses i 8 § 1 mom. i foderbranschförordningen.

En sådan förhandsanmälan om införsel av foder, som avses i 10 § 1 mom. i foderbranschförordningen, ska lämnas till landskapsregeringen senast 24 timmar innan foderpartiet ankommer till Åland. Dock krävs inte någon sådan anmälan om foderpartiet ankommer till Åland från riket och förhandsanmälan gjorts innan foderpartiet ankommit till riket.

Bestämmelserna i 27 § i foderbranschförordningen ska inte tillämpas på Åland.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2022.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2013:38) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om foder.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

I 28 Landskapslag (2013:97) om tillämpning på Åland av lagen om plantmaterial

1 §. Lagens tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag ska lagen om plantmaterial (FFS 1205/1994) tillämpas på Åland.

Ändringar i lagen om plantmaterial som hör till landskapets behörighet ska gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om plantmaterial ankommer på riksstyrelserna ska på Åland skötas av landskapsregeringen eller någon annan i landskapslag bestämd myndighet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

3 §. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till 1) (2021/117) dataskyddslagen (FFS 1050/2018) i 3a § 3 mom. lagen om plantmaterial avse landskaps-

I 29 LF (2023:72) om plantmaterial

lagen (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen,

2) (2021/117) lagen om offentlighet i myndigheters verksamhet (FFS 621/1999) i 3a § 3 mom. och 9 § lagen om plantmaterial avse offentlighetslagen (2021:79) för Åland samt

3) förvaltningslagen (FFS 434/2003) i 7b § 2 mom. lagen om plantmaterial avse förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Numera finns det inte något 7b § 2 mom. i rikslagen.

4 §. Språkrkrav

Anvisningar, anteckningar och annan information, som enligt lagen om plantmaterial ska finnas på eller i anslutning till plantmaterial som saluförs eller importeras till Åland, ska vara avfattade på svenska.

På Åland gäller att arbetsspråket för en i 7b § lagen om plantmaterial angiven auktoriserad inspektör är svenska.

5 §. Bestämmelser som inte ska tillämpas på Åland

Inom landskapets behörighet ska bestämmelserna i 6 § och 7b § 3 mom. lagen om plantmaterial inte tillämpas på Åland.

Numera finns det inte något 7b § 3 mom. i rikslagen.

6 §. Kostnader för tvångsutförande

De kostnader som avses i 11 § 2 mom. lagen om plantmaterial och som i riket betalas av statens medel ska på Åland betalas av landskapets medel.

7 §. Avgifter

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 15 § 1 mom. lagen om plantmaterial tas avgifter ut till landskapet för de prestationer som landskapsregeringen utför enligt denna lag enligt de grunder som anges i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

8 §. Arvoden och kostnadsersättningar till auktoriserade inspektörer

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 15 § 2 mom. lagen om plantmaterial betalar landskapsregeringen arvoden och kostnadsersättningar till i 7b § lagen om plantmaterial avsedda auktoriserade inspektörer för inspektioner och provtagningar enligt denna lag, med undantag för inspektörer som är i landskapsregeringens tjänst.

9 §. Rättelseyrkande

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen har fattat med stöd av denna lag kan inom 30 dagar från det att beslutet delgavs skriftligen begära rättelse hos landskapsregeringen. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål. Ett beslut i vilket rättelse får sökas får inte överklagas genom besvär.

10 §. Besvär/bestämmelser

Besvär över lagligheten av ett beslut som landskapsregeringen fattat enligt denna lag med anledning av ett rättelseyrkande får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Sådana beslut som avses i 10 § 1 och 2 mom. lagen om plantmaterial ska iakttas redan innan de vunnit laga kraft, om inte besvärmyndigheten beslutar något annat.

nit laga kraft, om inte besvärmyndigheten beslutar något annat.

11 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om plantmaterial ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2023:72) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om plantmaterial.

12 §. Ikraftträdelse

Denna lag träder i kraft den 1 november 2013.

I 29 Landskapsförordning (2023:72) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om plantmaterial

1 §. Tillämpningsområde

Inom landskapets lagstiftningsbehörighet ska, med de avvikelser som anges i denna förordning, följande riksförfattningar tillämpas på Åland:

1) jord- och skogsbruksministeriets förordning om produktion, saluföring och import av plantmaterial för frukt- och bärväxter (FFS 399/2020),

2) jord- och skogsbruksministeriets förordning om certifierat plantmaterial för frukt- och bärväxter (FFS 398/2020),

3) jord- och skogsbruksministeriets förordning om produktion, saluföring och import av plantmaterial för prydnadsväxter (FFS 396/2020),

4) jord- och skogsbruksministeriets förordning om certifierat plantmaterial för prydnadsväxter och växter för mångsidigt bruk (FFS 397/2020),

5) jord- och skogsbruksministeriets förordning om produktion, saluföring och import av plantmaterial för köksväxter (FFS 394/2020).

Ändringar i de i 1 mom. angivna riksförfattningarna ska tillämpas inom landskapets lagstiftningsbehörighet från tidpunkten för ikraftträdandet i riket, om inte annat följer av denna förordning.

2 §. Avvikelser

På Åland ska beteckningen på plantintyg i de i 1 § 1 mom. angivna riksförfattningarna vara Ålands landskapsregering i stället för Livsmedelsverket.

3 §. Förvaltningsuppgifter

Inom landskapets lagstiftningsbehörighet fungerar landskapsregeringen som den tillsynsmyndighet som avses i de i 1 § 1 mom. angivna riksförfattningarna. Landskapsregeringen beslutar även om godkännande av producenter av certifierat plantmaterial, moderplanter för utgångsmaterial och certifieringsbeslut enligt 6–8 §§ i den i 1 § 1 mom. p. 2 angivna förordningen och enligt 6–9 §§ i den i 1 § 1 mom. p. 4 angivna förordningen.

4 §. Hänvisningar

Hänvisas i de i 1 § 1 mom. angivna riksförfattningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen som har motsvarigheter i landskapslagstiftningen ska hänvis-

ningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

5 §. *Språkkrav*

Anvisningar, anteckningar och annan information som enligt de i 1 § 1 mom. angivna riksförfattningarna ska finnas på plantmaterial ska vara skrivna på svenska, om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beviljar undantag från kraven.

6 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2023.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2013:100) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om plantmaterial.

I 30 Landskapslag (2021:26) om tillämpning av växtskyddslagen

1 §. *Lagens tillämpningsområde*

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna landskapslag är rikets växtskyddslag (FFS 1110/2019) tillämplig.

Ändringar i växtskyddslagen som hör till landskapets behörighet är tillämpliga från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. *Förvaltningsuppgifter*

Med de avvikelser som föreskrivs i denna lag ska de förvaltningsuppgifter som enligt växtskyddslagen ankommer på riksmyndigheterna i landskapet skötas av landskapsregeringen eller någon annan i landskapslag bestämd myndighet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet.

En skyldighet enligt växtskyddslagen att göra anmälningar till rikets myndigheter ska i landskapet avse anmälningar till landskapsregeringen.

3 §. *Hänvisningar*

Hänvisningar i bestämmelserna i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftning avser inom landskapets behörighet motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. *Bestämmelser som inte ska tillämpas*

Inom landskapets behörighet ska inte tillämpas bestämmelserna i 37 § växtskyddslagen om tillsättande av en delegation med uppgift att i ärenden som gäller växtskydd följa utvecklingen och främja att en god växtskyddsstatus bibehålls genom att lägga fram förslag och ta initiativ.

5 §. *Avgifter*

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 38 § 1 mom. växtskyddslagen tas avgifter ut till landskapet Åland för de prestationer som landskapsregeringen utför enligt denna lag enligt de grunder som föreskrivs i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

6 §. *Landskapsförordning*

Landskapsregeringen kan inom landskapet Ålands behörighet genom landskapsförordning besluta att

författningar som har utfärdats med stöd av växtskyddslagen ska tillämpas i landskapet Åland, med de särskilda bestämmelser om utövande av myndighetsansvar i landskapet som landskapsregeringen föreskriver.

7 §. *Ersättning för kostnader och skador*

De kostnader och skador som avses i bestämmelserna i 7 kap. växtskyddslagen och som i riket ersätts av statens medel ska i landskapet ersättas av landskapets medel.

8 §. *Rättelseyrkande*

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen har fattat med stöd av denna lag kan inom 30 dagar från det att beslutet delgavs, skriftligen begära rättelse hos landskapsregeringen. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål. Ett beslut i vilket rättelse får sökas får inte överklagas genom besvär.

9 §. *Besvär*

Besvär över lagligheten av ett beslut som landskapsregeringen fattat enligt denna lag med anledning av ett rättelseyrkande får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

I ett beslut som fattas med stöd av denna lag kan det bestämmas att beslutet ska iakttas innan det har vunnit laga kraft, om inte besvärmyndigheten beslutar något annat.

10 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 april 2021.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (2013:98) om tillämpning av lagen om skydd för växters sundhet, nedan kallad den upphävda lagen. Landskapsförordningen (2013:101) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om skydd för växters sundhet förblir i kraft, till den del den inte strider mot denna lag, till dess att något annat föreskrivs med stöd av denna lag. Beslut om bekämpning av skadegörare vilka gäller enskilda näringsidkare, och som innan denna lag träder i kraft meddelats med stöd av den upphävda lagen, gäller under den tid som bestämts i beslutet.

I 31 Landskapsförordning (2013:101) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om skydd för växters sundhet

1 §. *Förordningens tillämpningsområde*

Inom landskapets behörighet ska, med de avvikelser som anges i denna förordning, följande riksförfattningar tillämpas på Åland:

1) jord- och skogsbruksministeriets beslut om villkoren för transport av skadegörare och deras värdväxter (JSMb nr 13/1996),

2) jord- och skogsbruksministeriets förordning om bekämpning av ljus ringröta på potatis (JSMf nr 38/2007),

3) jord- och skogsbruksministeriets förordning om bekämpning av den sjukdomsalstrande organismen *Ralstonia solanacearum* (JSMf nr 44/2007),

I 32 RPF (2021:76) om skötseln av vissa förvaltningsuppgifter som gäller växtskydd

4) jord- och skogsbruksministeriets förordning om skydd för växters sundhet (JSMf nr 17/2008) samt

5) jord- och skogsbruksministeriets förordning om bekämpning av potatiscystnematod (JSMf nr 7/2010).

De i 1 mom. angivna riksförfattningarna ska tillämpas på Åland sådana de lyder när denna förordning träder i kraft. Sker därefter ändringar i författningarna ska ändringarna, till den del de underliggör landskapets behörighet, tillämpas på Åland från den tidpunkt de träder i kraft i riket. Dock ska ändringarna ifråga inte tillämpas på Åland innan de publicerats på svenska.

Se 10 § i LL (2021:26) om tillämpning av växtskyddslagen.

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § angivna riksförfattningarna ankommer på riksmyndigheterna ska på Åland skötas av landskapsregeringen eller någon annan i landskapslag bestämd myndighet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

3 §. Hänvisningar

Hänvisas i de i 1 § angivna riksförfattningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, ska hänvisningarna ifråga avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

4 §. Särskilda bestämmelser

En i 3 § i jord- och skogsbruksministeriets förordning om skydd för växters sundhet avsedd ansökan om registrering ska sändas till landskapsregeringen.

En i 45 § 1 mom. i jord- och skogsbruksministeriets förordning om skydd för växters sundhet avsedd avgift för kontroll eller annan prestation ska inte upp bäras på Åland.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2013.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (1996:76) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om plantmaterial och växtskydd.

I 32 Republikens presidents förordning (2021:76) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller växtskydd

(FFS 549/2021)

1 §. Överföring av uppgifter på Livsmedelsverket

De förvaltningsuppgifter som enligt 2 § i landskapslagen om tillämpning av växtskyddslagen (Ålands författningssamling 2021:26) ankommer på Ålands landskapsregering eller någon annan myndighet som anges i landskapslag överförs på Livsmedelsverket.

2 §. Livsmedelsverkets ansvarsområde

Livsmedelsverket ska för landskapet Åland i enlighet med

1) 8 § 1 mom. i växtskyddslagen (1110/2019) föra register över makroorganismer för biologisk bekämp-

ning eller pollinering och över deras användningsändamål,

2) 8 § 2 mom. i växtskyddslagen vara behörig myndighet att motta anmälningar om marknadsföring, användning eller import av makroorganismer,

3) 8 § 3 mom. i växtskyddslagen bevilja tillstånd för användning av andra makroorganismer än de som avses i den nämnda paragrafens 2 mom. innan de marknadsförs, används eller importeras första gången,

4) 9 § 2 mom. i växtskyddslagen återkalla tillstånd som gäller marknadsföring, användning eller import av makroorganismer,

5) 18 § 1 mom. i växtskyddslagen utföra behandling och undersökning av myndighetsprover,

6) 18 § 3 mom. i växtskyddslagen föra register över officiella laboratorier,

7) 27 § 2 mom. i växtskyddslagen förbjuda marknadsföring, användning och import av makroorganismer.

3 §. Laboratorier

Ett i riket med stöd av 18 § i växtskyddslagen utsett nationellt referenslaboratorium och officiellt laboratorium är nationellt referenslaboratorium och officiellt laboratorium också i landskapet Åland.

4 §. Ålands landskapsregerings ansvar att underrätta Livsmedelsverket om risker

Ålands landskapsregering ska utan dröjsmål efter att ha fått kännedom om växtskyddsrisiker som avses i 9 § 1 mom. i växtskyddslagen underrätta Livsmedelsverket om dem.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2021.

Genom denna förordning upphävs Republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller skydd för växters sundhet (747/2013).

I 33 Landskapslag (2021:48) om tillämpning på Åland av utsädeslagen

1 §. Syfte

I syfte att upprätthålla och främja en högklassig växtproduktion samt att säkerställa produktionen och tillgången av för Åland lämpligt utsäde, ska utsädeslagen (FFS 600/2019) tillämpas på Åland, med de undantag som följer av denna lag.

2 §. Tillämpning

Utsädeslagen ska tillämpas på Åland sådan den lyder när denna lag träder i kraft på Åland. Sker därefter förändringar i lagen ska de ändrade bestämmelserna tillämpas på Åland från den tidpunkt de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

Hänvisningar i utsädeslagen till bestämmelser som har motsvarigheter i landskapslagstiftningen ska avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning besluta att bestämmelser som har utfärdats med stöd av utsädeslagen ska tillämpas på Åland oföränd-

rade eller med de ändringar landskapsregeringen beslutar.

Se LF (2021:77) om tillämpning på Åland av vissa riksförfattningar om utsäde.

3 §. Bestämmelser som inte tillämpas

På Åland tillämpas inte följande bestämmelser i utsädeslagen

- 1) 25 § om tillsynsplan,
- 2) 32 § 4 mom. angående tillsynsregistret som en del av landsbygdsnäringsförvaltningens informationsystem som avses i lagen om landsbygdsnäringsförvaltningens informationssystem (FFS 284/2008),
- 3) 35 § om påföljdsavgift.

4 §. Förvaltningsmyndighet

De förvaltningsuppgifter som enligt utsädeslagen ankommer på statens myndigheter, ska på Åland handhas av landskapsregeringen om dessa faller inom landskapets behörighet.

5 §. Märkning

Den som marknadsför, tillverkar eller överlåter sådant utsäde som avses i utsädeslagen ska tillhandahålla varudeklarationer eller liknande handlingar. Dessa uppgifter ska ges på det svenska språket.

6 §. Avgifter

Avgifter tas ut enligt vad som föreskrivs i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

7 §. Godkännande av packeri

Landskapsregeringen ska godkänna packeri enligt vad som föreskrivs i 13 § 1 och 2 mom. i utsädeslagen.

Packeriet ska lämna ett sådant meddelande om ändringar som avses i 13 § 3 mom. i utsädeslagen till landskapsregeringen.

8 §. Tillsynsregister

Landskapsregeringen ska föra ett sådant tillsynsregister som avses i 32 § i utsädeslagen.

9 §. Anmälningsskyldighet

Den som ska göra en sådan anmälan som avses i 14 § i utsädeslagen ska göra det till landskapsregeringen.

10 §. Handräckning av polisen

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning på Åland finns i landskapslagen (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen.

11 §. Rättelse av fel i beslut

Angående rättelse av fel i beslut gäller vad som föreskrivs i 8 kap. i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

12 §. Ändringssökande

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

13 §. Vite

Vad som föreskrivs i utsädeslagen om riksmyndigheters möjlighet att vitesförelägga och om tvångsutförande ska på Åland gälla för landskapsregeringen. Närmare bestämmelser kring vite framgår av landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

14 §. Straffbestämmelser

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) producerar eller på marknaden släpper ut utsäde i strid med 5 eller 12 § utsädeslagen eller som bryter mot ett förbud att släppa ut utsäde på marknaden som meddelats med stöd av 36 § utsädeslagen,

2) på marknaden släpper ut utsäde som inte uppfyller de krav som i 11 § utsädeslagen och i bestämmelser som utfärdats med stöd av den, ställs på förpackande eller märkning av utsäde,

3) förpackar utsäde utan godkännande av packeriet enligt 7 § denna lag eller fortsätter sin verksamhet trots att packeriets godkännande har återkallats med stöd av 42 § utsädeslagen,

4) försummar anmälningsskyldigheten enligt 9 § denna lag eller

5) försummar att föra register enligt 15 § 1 mom. utsädeslagen

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för utsädesförseelse dömas till böter. Den som bryter mot ett förbud eller åläggande som har meddelats med stöd av denna lag och förenats med vite kan lämnas obestraftad för samma gärning.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet försummar att i varudeklaration eller på något annat sätt lämna sådana skriftliga uppgifter på det svenska språket som enligt utsädeslagen eller enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av denna lag ska lämnas köparen, ska för förseelse mot språkbestämmelse dömas till böter.

En anmälan från landskapsregeringens sida behöver inte göras om förseelsen som helhet betraktad ska anses som uppenbart ringa.

15 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2021. Genom denna lag upphävs landskapslagen (2001:25) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om handel med utsäde.

De beslut och förordningar som landskapsregeringen fattat med stöd av den upphävda lagen förblir dock fortfarande i kraft, om de inte strider mot bestämmelser i denna lag.

Se ÅLRB (2001:47) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om handel med utsäde.

I 34 Landskapsförordning (2021:77) om tillämpning på Åland av vissa riksförfattningar om utsäde

1 §. (2021/145) Förordningens tillämpningsområde

Med de avvikelser som anges i denna förordning och som följer av landskapslagen (2021:48) om tillämpning på Åland av utsädeslagen ska följande riksförfattningar tillämpas på Åland:

1) jord- och skogsbruksministeriets förordning om växtsortlistan (FFS 388/2020),

2) jord- och skogsbruksministeriets förordning om handel med betutsäde (FFS 389/2020),

I 35 ÅLRB (2001:47) om riksförfattningar om handel med utsäde

3) jord- och skogsbruksministeriets förordning om handel med utsäde av olje- och spånadväxter (FFS 390/2020),

4) jord- och skogsbruksministeriets förordning om handel med utsäde av stråsäd (FFS 391/2020),

5) jord- och skogsbruksministeriets förordning om handel med utsädespotatis (FFS 392/2020),

6) jord- och skogsbruksministeriets förordning om handel med utsäde av köksväxter (FFS 393/2020),

7) jord- och skogsbruksministeriets förordning om handel med utsäde av vall- och foderväxter (FFS 395/2020),

8) jord- och skogsbruksministeriets förordning om odlingsgranskning och provtagning inom utsädesproduktionen (FFS 473/2020),

9) jord- och skogsbruksministeriets förordning om utsädesblandningar (FFS 644/2020).

2 §. *Allmänna bestämmelser*

Författningarna som avses i 1 § ska tillämpas på Åland sådana de lyder vid denna förordnings ikraftträdande. Sker därefter ändringar i författningarna ska de ändrade bestämmelserna tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

Utän hinder av vad som föreskrivs i 1 mom. ska ändringarna av författningarna inte gälla på Åland innan dessa publicerats på det svenska språket.

3 §. *Särskilda avvikelser*

Hänvisas i de i 1 § nämnda författningarna till bestämmelser i rikslagsstiftningen vilka har motsvarighet i landskapslagstiftningen, ska hänvisningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

Garantibevis som avses i de i 1 § nämnda förordningarna ska vara avfattade på det svenska språket.

4 §. *Förvaltningsuppgifter*

De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § angivna författningarna ankommer på statens myndigheter, ska på Åland handhas av landskapsregeringen om uppgifterna faller inom landskapets behörighet.

5 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 1 september 2021.

I 35 Ålands landskapsregerings beslut (2001:47) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om handel med utsäde (2006/6)

1 §. (2021/47) *Tillämpningsområde*

Med de avvikelser som anges i detta beslut och som följer av landskapslagen (2001:25) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om handel med utsäde ska följande riksförfattningar tillämpas i landskapet Åland:

1-5) upphävda (2021/145)

6) jord- och skogsbruksministeriets förordning om godkännande och handel med utsäde av ursprungssorter och sorter av köksväxter som har utvecklats för att odlas under särskilda omständigheter (JSMf 25/2010),

7) jord- och skogsbruksministeriets förordning av övervakning av handel med utsäde (JSMf 18/17),

8) upphävd (2021/145),

9) jord- och skogsbruksministeriets förordning om vissa undantag vid marknadsföring av blandningar av utsäde av foderväxter avsedda att användas för att bevara naturmiljön (JSMf 26/11).

Se 15 § i LL (2021:48) om tillämpning på Åland av utsädeslagen.

2 §. *Allmänna bestämmelser*

Författningarna som avses i 1 § skall tillämpas i landskapet sådana de lyder vid detta besluts ikraftträdande. Sker därefter ändringar i författningarna skall de ändrade bestämmelserna tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

Utän hinder av det föregående skall ändringarna av författningarna inte gälla i landskapet innan ändringarna publicerats på svenska språket.

Hänvisas i de i 1 § nämnda författningarna till de bestämmelser i rikslagsstiftningarna vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, skall hänvisningarna anses avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

2a §. (2015/86) *Undantag från bestämmelser i de riksförfattningar som avses i 1 §*

I landskapet gäller, med avvikelser från bestämmelserna i jord- och skogsbruksministeriets förordningar, att de garantibevis som avses i förordningarna ska vara avfattade åtminstone på svenska.

3 §. *Förvaltningsuppgifter*

De förvaltningsuppgifter som enligt i 1 § angivna författningarna ankommer på riket skall i landskapet handhas av landskapsregeringen, såvitt fråga om är om uppgifter som faller inom landskapets behörighetsområde.

4 §. *Ikraftträdande*

Detta beslut träder omedelbart i kraft.

Genom detta beslut upphävs Ålands landskapsstyrelsens beslut (1996:73) den 19 november 1996 om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utsäde jämte ändringar.

I 36 Republikens presidents förordning (2022:77) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller utsäde och plantmaterial

(FFS 899/2022)

1 §. *Överföring av uppgifter till Livsmedelsverket, växtsortsnämnden och Naturresursinstitutet*

Delar av de förvaltningsuppgifter som enligt 4 § i landskapslagen om tillämpning på Åland av utsädeslagen (Ålands författningssamling 2021:48) och 2 § i landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om plantmaterial (Ålands författningssamling 2013:97) ankommer på Ålands landskapsregering eller någon annan myndighet som anges i landskapslag, sköts på Åland av Livsmedelsverket, växtsortsnämnden eller Naturresursinstitutet.

2§. Livsmedelverkets ansvarsområde

Livsmedelverket ska för landskapet Åland i enlighet med bestämmelserna i

1) 6 § i utsädeslagen (600/2019) ansvara för testningen av en växtsorts särskiljbarhet, stabilitet och enhetlighet,

2) 8 § i utsädeslagen och 5 a § i lagen om plantmaterial (1205/1994) föra växtsortlistor,

3) 5 b § i lagen om plantmaterial godkänna sorter som tas in i växtsortlistan,

4) 5 c § i lagen om plantmaterial ordna odlingsförsök för att utreda om en sort är särskiljbar, enhetlig och stabil,

5) 5 d § i lagen om plantmaterial bestämma giltighetstid för en sorts godkännande för intagning i växtsortlistan och stryka sorter från växtsortlistan,

6) 5 e § i lagen om plantmaterial lämna underrättelser till övriga medlemsstater i Europeiska unionen och till Europeiska kommissionen i enlighet med Europeiska unionens rättsakter om plantmaterial för trädgårdsväxter.

3§. Växsortsnämndens ansvarsområde

Växsortsnämnden ska för landskapet Åland i enlighet med bestämmelserna i 7 och 9 § i utsädeslagen godkänna sorter för att tas upp i växtsortlistan samt återkalla godkännandet av sorter.

4§. Naturresursinstitutets ansvarsområde

Naturresursinstitutet ska för landskapet Åland i enlighet med bestämmelserna i 6 § i utsädeslagen ansvara för odlingsvärdesförsök för att utreda en sorts lämplighet. Aktörer på Åland har rätt att lämna in ansökan om odlingsvärdesförsök till Naturresursinstitutet.

5§. Laboratorier

Ett privat laboratorium som godkänts i riket med stöd av 19 § i utsädeslagen är godkänt även på Åland.

6§. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 december 2022.

137 Landskapslag (2012:41) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel

1§. Lagens tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag ska lagen om växtskyddsmedel (FFS 1563/2011) tillämpas i landskapet Åland.

Ändras något som hör till landskapets behörighet i lagen om växtskyddsmedel ska ändringarna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2§. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om växtskyddsmedel ankommer på riksmyndigheterna ska i landskapet skötas av landskapsregeringen eller någon annan i landskapslag bestämd myndighet, till den

LL (2012:41) om tillämpning av L om växtskyddsmedel.

137

del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

Se RPF (2012:64) om skötsel i landskapet Åland av vissa förvaltningsuppgifter som rör växtskyddsmedel.

3§. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till 1) [kemikalielagen (FFS 744/1989)] i 3 § 1 mom. lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier,

2) lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (FFS 390/2005) i 3 § 1 mom. lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor,

3) [lagen om transport av farliga ämnen (FFS 719/1994)] i 3 § 1 mom. lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen,

4) (2013/99) livsmedelslagen (FFS 23/2006) i 3 § 2 mom. lagen om växtskyddsmedel avse [landskapslagen (2007:26) om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen],

5) (2013/99) foderlagen (FFS 86/2008) i 3 § 2 mom. lagen om växtskyddsmedel avse [landskapslagen (2010:83) om tillämpning i landskapet Åland av foderlagen],

6) (2018/89) avfallslagen (FFS 1072/1993) i 3 § 4 mom. och 7 § 2 mom. i lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag,

7) (2013/99) lagen om skydd för växters sundhet (FFS 702/2003) i 20 § 2 mom. 1 punkten lagen om växtskyddsmedel avse [landskapslagen (2013:98) om tillämpning på Åland av lagen om skydd för växters sundhet],

7a) (2013/99) [lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog (FFS 263/1991)] i 20 § 2 mom. 2 punkten lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (1998:83) om skogsvård,

8) (2021/119) dataskyddslagen (FFS 1050/2018) i 35 § 5 mom. lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen,

9) (2021/119) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) i 32 § och 35 § 5 mom. lagen om växtskyddsmedel avse offentlighetslagen (2021:79) för Åland samt

10) viteslagen (FFS 1113/1990) i 40 § 3 mom. lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

I 3 § 1 mom. i L om växtskyddsmedel hänvisas numera (FFS 546/2023) till kemikalielagen (FFS 599/2013) och L om transport av farliga ämnen (FFS 541/2023). Beträffande LL (2007:26) om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen, se 15 § i LL (2023:123) om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen. I 20 § 2 mom. 2 p. i L om växtskyddsmedel hänvisas numera (FFS 372/2018) till L om bekämpning av skogsskador (FFS 1087/2013).

I 37 LL (2012:41) om tillämpning av L om växtskyddsmedel.

4 §. Bestämmelser som inte ska tillämpas

Bestämmelserna i 45 § lagen om växtskyddsmedel tillämpas inte i landskapet.

5 §. Språkkrav

Anvisningar, anteckningar och annan information som enligt lagen om växtskyddsmedel ska finnas på eller i anslutning till växtskyddsmedel som säljs eller tas i bruk i landskapet ska vara avfattade på svenska.

I landskapet gäller att arbetsspråket för en i 25 § lagen om växtskyddsmedel angiven auktoriserad inspektör är svenska.

6 §. Register

Landskapsregeringen ska på elektronisk väg tillhandahålla uppgifter om godkända växtskyddsmedel för allmänheten.

Landskapsregeringen kan besluta att de uppgifter om godkända växtskyddsmedel som finns i det register som förs av Säkerhets- och kemikalieverket i riket, i enlighet med 35 § lagen om växtskyddsmedel, ska utgöra de uppgifter som landskapsregeringen enligt 1 mom. ska tillhandahålla.

Landskapsregeringen för ett register som innehåller sådana i 35 § 3 mom. lagen om växtskyddsmedel avsedda identifikationsuppgifter över utbildningsanordnare, examensanordnare, testare av utrustning för spridning av växtskyddsmedel och personer med avlagd examen inom området för växtskyddsmedel. (2013/99)

Endast sådana växtskyddsmedel som landskapsregeringen tillhandahåller uppgifter om i enlighet med 1 och 2 mom. får användas, marknadsföras, säljas eller på annat sätt överlåtas i landskapet. I landskapet får endast sådana personer som det finns uppgifter om i det register, som enligt 3 mom. förs av landskapsregeringen, vara verksamma inom området för växtskyddsmedel.

7 §. Skyldigheten att lämna uppgifter och göra anmälningar

Skyldigheterna enligt lagen om växtskyddsmedel att underrätta, lämna uppgifter och göra anmälningar till rikets myndigheter ska i landskapet avse anmälningar och uppgifter till landskapsregeringen.

Den i 22 § 1 mom. och 33 § 2 mom. lagen om växtskyddsmedel angivna kommunala miljöförvaltningsmyndigheter ska i landskapet avse Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Även den i 22 § 1 mom. lagen om växtskyddsmedel angivna hälsovårdsmyndigheten ska i landskapet avse Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

8 §. Avgifter

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 46 § 1 mom. lagen om växtskyddsmedel tas avgifter ut till landskapet för de prestationer som landskapsregeringen utför enligt denna lag enligt de grunder som anges i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

9 §. Arvoden och kostnadsersättningar

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 47 § 1 mom. lagen om växtskyddsmedel betalar landskaps-

regeringen arvoden och kostnadsersättningar till i 25 § lagen om växtskyddsmedel avsedda auktoriserade inspektörer för kontroller enligt denna lag, med undantag för inspektörer som är i landskapsregeringens tjänst.

10 §. Straffbestämmelser

Inom landskapets behörighet ska, utöver bestämmelserna i 41 § lagen om växtskyddsmedel, bestämmelserna i 44 kap. 1 och 12 §§ samt 48 kap. 1-4 §§ strafflagen (FFS 39/1889) tillämpas i den lydelse de har när denna lag träder i kraft.

Inom landskapets behörighet ska ändringar och nya bestämmelser om straff för brott mot de i 1 mom. angivna bestämmelserna i strafflagen tillämpas från den dag de träder i kraft i riket.

11 §. Rättelseyrkande

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen har fattat med stöd av denna lag kan inom 30 dagar, räknat från beslutsdagen, skriftligen begära rättelse hos landskapsregeringen. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål.

En sakägare som är missnöjd med bedömningen av en examen som avses i 10 § lagen om växtskyddsmedel kan begära rättelse hos examensanordnaren. En sakägare som är missnöjd med ett beslut om testning av spridningsutrustning som avses i 12 § 2 mom. lagen om växtskyddsmedel kan begära rättelse hos testaren av utrustningen. Begäran om rättelse ska göras skriftligen inom 30 dagar, räknat från beslutsdagen. På begäran om rättelse ska i övrigt det som föreskrivs om rättelse i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland tillämpas.

12 § 2 mom. i rikslagen har ändrats (FFS 329/2016).

12 §. Besvär/bestämmelser

Besvär över lagligheten av ett beslut som landskapsregeringen fattat enligt denna lag med anledning av ett rättelseyrkande får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

I ett beslut om ett i 38 § 3 mom. lagen om växtskyddsmedel avsett temporärt förbud får ändring inte sökas särskilt genom besvär.

Bestämmelsen om ett temporärt förbud finns numera (FFS 372/2018) i 38 § 4 mom.

13 §. Närmare bestämmelser

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om växtskyddsmedel ska tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Landskapsregeringen kan besluta om tidpunkten för besprutning med växtskyddsmedel av grödor på vilka växtskyddsmedel får användas enligt denna lag, hur stort avståndet ska vara från de grödor som får besprutas till bebyggelse samt vilka vindförhållanden som ska råda för att besprutning ska tillåtas.

Se LF (2012:43) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om växtskyddsmedel.

14 §. Ikraftträdelse

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2012.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2010:40) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel, nedan kallad den upphävda lagen. De författningar som utfärdats med stöd av den upphävda lagen förblir dock fortfarande i kraft, i den lydelse de har när denna lag träder i kraft, tills landskapsregeringen ändrar eller upphäver dem.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Se ÅLRB (2011:4) om register över godkända växtskyddsmedel.

15 §. Övergångsbestämmelser

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 50 § lagen om växtskyddsmedel gäller i landskapet att:

1) Kravet i 6 § lagen om växtskyddsmedel på att följa de allmänna principerna för integrerat växtskydd vid yrkesmässig användning av växtskyddsmedel tillämpas från och med den 1 januari 2014.

2) Bestämmelserna i 12 § 2 mom. lagen om växtskyddsmedel tillämpas från och med den 26 november 2016. Om spridningsutrustningen testats före nämnda dag på det sätt som krävs för att få stöd som avses i landskapslagen (2007:63) om finansiering av landsbygdsnärningar, behöver utrustningen inte testas före fem år har förflutit från det att testningen utfördes.

3) Bestämmelserna i 16 och 17 §§ samt 21 § 3 punkten lagen om växtskyddsmedel om krav på avlagd examen inom området för växtskyddsmedel tillämpas från och med den 26 november 2015. Före den 26 november 2015 ska den som utför flygbesprutning ha tillräckliga kunskaper om spridning av växtskyddsmedel genom flygbesprutning samt kompetens att utföra besprutningen. Den som före den 26 november 2015 har sådan utbildning i växtskydd som krävs för att få stöd som avses i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärningar behöver inte avlägga ovan avsedd examen före fem år har förflutit från det att utbildningen genomfördes.

4) Från och med den 26 november 2015 ska en distriktör ha anställda i enlighet med 16 § 2 mom. lagen om växtskyddsmedel vilka avlagt examen inom området för växtskyddsmedel.

I 38 Landskapsförordning (2012:43) om tillämpning på Åland av riks författningar om växtskyddsmedel

1 §. Tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som anges i denna förordning ska följande riks författningar om växtskyddsmedel tillämpas på Åland:

1) jord- och skogsbruksministeriets förordning om utbildningsprogrammet i hantering och användning av växtskyddsmedel (JSMf nr 6/2012),

2) jord- och skogsbruksministeriets förordning om de allmänna principerna för integrerat växtskydd (JSMf nr 7/2012) samt

3) jord- och skogsbruksministeriets förordning om spridning av växtskyddsmedel genom flygbesprutning (JSMf nr 8/2012).

Bestämmelser om godkännande av institutioner som testar växtskyddsmedel samt om försöks- och forskningsverksamhet finns i jord- och skogsbruksministeriets förordning om godkännande av institutioner som testar växtskyddsmedel samt om försöks- och forskningsverksamhet (JSMf nr 9/2012).

Ändringar av de riks författningar som anges i 1 mom. ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket.

2 §. Hänvisningar

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i de ovannämnda författningarna ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

I 39 Ålands landskapsregerings beslut (2011:4) om register över godkända växtskyddsmedel

1 §. Beslutets innehåll

Det register som innehåller uppgifter över godkända växtskyddsmedel och som Säkerhets- och kemikalieverket för i enlighet med bestämmelserna i lagen om ändring av lagen om växtskyddsmedel (FFS 1265/2010) vid den tidpunkt detta beslut träder i kraft, utgör i landskapet det register som ska innehålla uppgifter över godkända växtskyddsmedel och som landskapsregeringen ska föra enligt bestämmelsen i 6 § landskapslagen (2010:40) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel.

Se 6 och 14 §§ LL (2012:41) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel.

2 §. Ikraftträdande

Detta beslut träder i kraft den 1 mars 2011.

Genom detta beslut upphävs Ålands landskapsregerings beslut (2010:73) om register över godkända växtskyddsmedel.

Åtgärder som verkställigheten av beslutet förutsätter får vidtas innan beslutet träder i kraft.

I 40 Republikens presidents förordning (2012:64) om skötseln i landskapet Åland av vissa förvaltningsuppgifter som rör växtskyddsmedel

(FFS 628/2012)

1 §. Tillämpningsområde

Säkerhets- och kemikalieverket, Livsmedelssäkerhetsverket, Skogsforskningsinstitutet samt Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi svarar i landskapet Åland för skötseln av de förvaltningsuppgifter som gäller framställning och användning av gifter och som enligt 30 § 8 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) ankommer på Ålands landskapsregering, till den del det gäller uppgifter som anges i denna förordning.

I 41 F (1990:33) om utlåtande enligt 25 kap. 8 § ärvdabalken

2§. Ansvarsområdet för Säkerhets- och kemikalieverket
Säkerhets- och kemikalieverket ska i landskapet Åland

1) i enlighet med 5 § i lagen om växtskyddsmedel (1563/2011) ge produktgodkännanden för utsläpande på marknaden och användning av växtskyddsmedel,

2) i enlighet med 18 § i lagen om växtskyddsmedel godkänna institutioner som testar den biologiska effektiviteten och användbarheten av växtskyddsmedel samt återkalla godkännanden,

3) i enlighet med 19 § i lagen om växtskyddsmedel bevilja och återkalla tillstånd för sådana försök i forsknings- och utvecklingssyfte som förutsätter att ett växtskyddsmedel som inte är godkänt släpps ut i miljön.

3 §. Ansvarsområdet för Livsmedelssäkerhetsverket, Skogsforskningsinstitutet och Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi

Livsmedelssäkerhetsverket, Skogsforskningsinstitutet och Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi ska i landskapet Åland sköta de uppgifter som anges i 27 § i lagen om växtskyddsmedel.

4§. I kraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 december 2012.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av vissa förvaltningsuppgifter som rör växtskyddsmedel (565/2011).

I 41 Förordning (1990:33) om utlåtande enligt 25 kap. 8 § ärvdabalken i landskapet Åland

(FFS 315/1990)

Förlängd genom ÅFS 1993:10 (FFS 1594/1992).

1 §. De utlåtanden som enligt 25 kap. 8 § ärvdabalken ges [av lantbruksdistrikten och jordbruksstyrelsen] skall i landskapet Åland ges av [landskapsstyrelsen].

Enligt den nuvarande lydelsen (FFS 1392/2009) av 25 kap. 8 § ärvdabalken (FFS 40/1965) ges utlåtandena av närings-, trafik- och miljöcentralen samt landsbygdsverket. Se 11 § L om Livsmedelsverket (FFS 371/2018).

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 maj 1990.

I 42 Landskapslag (2014:53) om avbytarstöd

1 §. Inledning

I denna lag finns bestämmelser om rätt till stöd för anlåtande av lantbruksavbytare för nödvändiga arbeten vilka hör till den dagliga skötseln av djur i ett lantbruksföretag (*avbytarstöd*).

2 §. (2015/47) Mottagare

Landskapsregeringen kan för enskilda lantbrukares arbetsuppgifter på ansökan från ett lantbruksföretag bevilja avbytarstöd till en avbytarorganisation,

en lantbruksavbytare med företags- och organisationsnummer (FO-nummer) eller till timanställda lantbruksavbytare. Avbytarstöd kan endast beviljas i landskapet verksamma mikroföretag samt små och medelstora företag som avses i artikel 1 punkt 1a i den Europeiska kommissionens förordning (EU) nr 702/2014 av den 25 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Avbytarstöd för en timanställd avbytare kan betalas till det berörda lantbruksföretaget, om stödbeloppet har mindre betydelse i enlighet med bestämmelserna i den Europeiska kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse.

Avbytarstöd beviljas inte företag i svårigheter eller företag som är föremål för ett oreglerat betalningskrav på grund av ett tidigare kommissionsbeslut om att ett stöd är olagligt och oförenligt med den inre marknaden som avses i

1) Europeiska kommissionens förordning (EU) nr 702/2014 av den 25 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt i

2) Europeiska unionens riktlinjer för statligt stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden 2014–2020 (2014/C 204/01).

En ansökan om avbytarstöd ska för att kunna beviljas ha inkommit till landskapsregeringen senast inom januari månad det kalenderår som följer efter det år som en ansökan avser.

3 §. Definitioner

I denna stödordning avses med

1) *lantbruksföretag* en självständig ekonomisk enhet som beskattas enligt inkomstskattelagen för gårdsbruk (FFS 543/1967), grunden för verksamheten ska vara husdjursproduktion,

2) *lantbruksföretagare* en person som efter den kalendermånad denne har fyllt 18 år genom att själv delta i arbetet bedriver lantbruk och är skyldig att teckna en försäkring som avses i 10 § lagen om pension för lantbruksföretagare (FFS 1280/2006) samt har nämnda försäkring i kraft eller har lämnat in en ansökan om en sådan, eller en sådan person i åldern 15–18 år vilken i fråga om andra villkor än åldern uppfyller villkoren för sådan försäkring,

3) (2019/88) *husdjursproduktion* lantbruksföretag med en verksamhet inriktad på skötsel av nötdjur, svin, getter, får eller fjäderfå samt med

4) (2019/88) *husdjursenhet* de i följande tabell förtecknade antal djur som kräver en likvärdig daglig arbetsinsats av en lantbrukare, varvid i tabellen anges det antal djur av visst slag som i enlighet med denna lag utgör en husdjursenhet (de) som följer:

nötdjur			
1)	mjölkko	1 djur	= 1 de
2)	tjurkalvar, dock inte dikalvar	10 djur	= 1 de
3)	avelstjur, diko eller diko med dikalv som är högst sex månader gammal	3 djur	= 1 de
4)	kvigor, dock inte dikalvar	15 djur	= 1 de
svin			
5)	avelsgalt, sugga eller sugga med smågrisar	2 djur	= 1 de
6)	andra svin	40 djur	= 1 de
getter			
7)	get i mjölkproduktion	2 djur	= 1 de
8)	killingar	40 djur	= 1 de
får			
9)	avelsbagge, dräktig tacka eller tacka med dilamm	10 djur	= 1 de
10)	mjölkfår med dilamm	10 djur	= 1 de
11)	lamm	40 djur	= 1 de
fjäderfå			
12)	höns	200 djur	= 1 de
13)	slaktkycklingar	2 000 djur	= 1 de

4 §. (2019/88) Avbytar dagar

Ett lantbruksföretag

1) som har 18 eller fler djurenheter med huvudinriktning på mjölkproduktion, stallade tjurar i köttproduktion, äggproduktion eller smågrisproduktion kan årligen beviljas avbytarstöd för högst 30 dagar medan

2) övriga som har minst 6 djurenheter kan årligen beviljas avbytarstöd för högst 15 dagar.

En avbytar dag omfattar åtta timmar vid lantbruksföretag med huvudinriktning på mjölkproduktion, stallade tjurar i köttproduktion, äggproduktion eller smågrisproduktion enligt 1 mom. 1 punkten och fem timmar vid övriga lantbruksföretag enligt 1 mom. 2 punkten.

5 §. (2019/88) Avbytarstödet belopp

Normen för avbytarstöd är till och med den 31 december 2020 35 euro per avbytar timme, för timanställda lantbruksavbytare är dock normen till och med den 31 december 2020 18 euro per avbytar timme. Grundat på de faktiska kostnaderna utbetalas avbytarstöd med 80 procent av dessa belopp.

6 §. (2019/88) Vikariehjälp

En lantbrukare vid ett lantbruksföretag med huvudinriktning på mjölkproduktion, stallade tjurar i köttproduktion, äggproduktion eller smågrisproduktion som har minst 4 djurenheter, kan per kalenderår beviljas avbytarstöd för vikariehjälp på grund av

1) läkarintyg,

2) faderskapsledighet under den tid lantbrukaren har rätt till faderskapspenning enligt sjukförsäkringslagen (FFS 1224/2004) eller

3) har moderskaps- eller föräldraledighet enligt sjukförsäkringslagen.

Ersättning enligt denna paragraf kan längst till och med den 31 december 2020 ges med 80 procent av de faktiska kostnaderna under högst 30 dagar och där efter med 50 procent av de faktiska kostnaderna för ytterligare 270 dagar. Ersättningen beräknas utgående från den norm som gäller för lantbruksföretagares timersättningar, antal avbytar timmar samt ersättningsprocenten och ges för de faktiska kostnaderna under 30 dagar, dock högst med

1) 280 euro per dag för lantbruksföretag med huvudinriktning på mjölkproduktion, stallade tjurar i köttproduktion, äggproduktion eller smågrisproduktion samt

2) 140 euro per dag för lantbruksföretag med huvudinriktning på övriga stödberrättigade djurslag.

Utöver de 30 dagar som avses i 1 mom. kan enligt den norm som gäller för timanställda lantbruksavbytare, för ytterligare högst 270 dagar, ersättning beviljas med högst

1) 90 euro per dag för lantbruksföretag med huvudinriktning på mjölkproduktion, stallade tjurar i köttproduktion, äggproduktion eller smågrisproduktion samt

2) 45 euro per dag för övriga stödberrättigade djurslag.

Vikariehjälp kan beviljas på grund av arrangemang som krävs för fortsatt drift av ett lantbruksföretag eller för avslutande av ett lantbruksföretags drift, om en lantbruksföretagare har beviljats invalidpension tills vidare eller om behovet av vikariehjälp beror på lantbruksföretagarens död. I dessa fall kan vikariehjälp beviljas för högst 60 dagar under de sex månader som följer efter det att Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt har beslutat bevilja invalidpension eller efter dödsfallet.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

Åtgärder som lagen förutsätter kan vidtas innan den har trätt i kraft.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1998:57) om avbytar verksamhet för lantbrukare.

I 43 Förordning (1993:11) om förvaltningen i landskapet Åland av ärenden som gäller avträdelseersättning för lantbruksföretagare

(FFS 1595/1992)

1 §. De uppgifter som enligt lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare (1330/1992) ankommer på landsbygdsnäringsdistrikten skall i landskapet Åland handhas av Ålands [landskapsstyrelse].

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1993.

I 44 F (1993:9) om skötseln av uppgifter enligt L om generationsväxlingspension

I 44 Förordning (1993:9) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare

(FFS 1363/1992)

1 §. Förvaltningsuppgifterna enligt lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990) skall i landskapet Åland skötas så att

1) de uppgifter som ankommer på jordbruksstyrelsen och landsbygdsdistrikten handhas av Ålands [landskapsstyrelse] och

2) de uppgifter som ankommer på lantbrukssekreterarna handhas enligt 35 § 2 mom. lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1993.

Skogsbruk

I 45 Landskapslag (2016:36) om Ålands skogsvårdsförening

1 §. Föreningens syfte och uppgifter

Ålands skogsvårdsförening, nedan *föreningen*, är en sammanslutning av skogsägare. Föreningen ska främja lönsamheten i skogsbruket och övriga mål som medlemmarna har uppställt för sitt skogsbruk samt en skötsel och användning av skogsmarken som är hållbar i ekonomiskt, ekologiskt och socialt hänseende.

Föreningens uppgift är att erbjuda de tjänster och den fackmannahjälp som medlemmarna behöver när de bedriver skogsbruk i landskapet. På föreningens rätt att bedriva ekonomisk verksamhet tillämpas 5 § i föreningslagen (FFS 503/1989).

2 §. Definitioner

Med *skogsägare* avses i denna lag den som vid ingången av ett kalenderår äger en fastighet som omfattar skogsmark. Det som i denna lag sägs om skogsägare ska även tillämpas på den som har ständig besittningsrätt till skogsmark. Bestämmelserna om skogsägare tillämpas inte på den vars besittningsrätt till skogsmarken baserar sig på ett avtal som skogsägaren eller en tidigare ägare har ingått.

Som skogsägare betraktas fysiska personer och sådana samfund, sammanslutningar och samfälliga förmåner som avses i inkomstskattelagen (FFS 1535/1992). I fråga om skogsmark som makar äger eller besitter gemensamt betraktas makarna tillsammans som skogsägare.

Med *skogsmark* avses sådan mark som används för eller är avsedd att användas för odling av träd och där den årliga tillväxten hos ett fullslutet trädbestand som är lämpat för ståndorten i medeltal är minst en kubikmeter stamved med bark per hektar under den omloppstid som ger den största medelavkastningen.

3 §. Verksamhetsområde

Föreningens verksamhetsområde omfattar hela Åland.

4 §. Medlemmar

Den som är skogsägare kan godkännas som medlem i föreningen. Om skogsmarken ägs av flera ge-

mensamt kan samtliga samägare godkännas som medlemmar i föreningen. Om en samfällad skog som avses i lagen om samfällda skogar (FFS 109/2003) är medlem i föreningen kan varje delägare vara medlem i föreningen. En fysisk eller juridisk person som inte är skogsägare kan vara stödmedlem utan rösträtt i föreningen.

5 §. Beslutsfattande

Beslutanderätten i föreningen tillkommer medlemmarna. När beslut fattas genom röstning har varje medlem en röst, dock så att om skogsmarken ägs av ett samfund, en sammanslutning eller en samfällad förmån eller gemensamt av makar, har skogsägarna en gemensam röst.

6 §. Förhållande till föreningslagen

Föreningen ska vara antecknad i föreningsregistret. Om inte något annat följer av denna lag ska föreningslagen (FFS 503/1989) tillämpas på föreningen.

7 §. Tillsyn

Landskapsregeringen utövar tillsyn över verkställigheten av denna lag.

8 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2001:51) om Ålands skogsvårdsförening, nedan *den gamla lagen*. Den förening som finns antecknad i föreningsregistret som Ålands skogsvårdsförening r.f. är den förening som avses i denna lag.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

9 §. Övergångsbestämmelser

För år 2016 uppbärs ingen skogsvårdsavgift. De skogsvårdsavgifter som uppbärs för år 2015 uppbärs och redovisas till föreningen enligt den gamla lagen. Efter den 31 oktober 2017 redovisas dock inga skogsvårdsavgifter till föreningen.

Föreningen kan uppbära medlemsavgift första gången för år 2017.

Landskapet ersätter föreningen enligt den gamla lagens 20 § för det intäktsbortfall och de extra kostnader som uppkommer under år 2016.

Den gamla lagens 11, 15 samt 21–23 §§ tillämpas fram till den 31 december 2017 när det gäller användningen av och tillsynen över användningen av skogsvårdsavgifter som redovisats enligt den gamla lagen samt av medel ur den reservfond som avses i den gamla lagens 10 § 1 mom.

På skadestånd som grundar sig på en handling eller försummelse som skett före ikraftträdandet av denna lag tillämpas den gamla lagens 18 §. Den paragrafen tillämpas också på skada som under perioden från denna lags ikraftträdande till och med den 31 december 2017 orsakas genom överträdelse av 15 § 1 och 2 mom. i den gamla lagen.

När det gäller ärenden som avses i den gamla lagen och som är anhängiga när denna lag börjar tillämpas ska behandlingen av dem slutföras enligt den gamla lagen.

I 46 Landskapslag (1998:83) om skogsvård

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Inledande bestämmelse

I denna lag finns bestämmelser om bedrivande av skogsbruk för virkesproduktion på skogsbruksmark.

Skogsbruk skall bedrivas så att skogbruksmarkens virkesproducerande förmåga på ett hållbart sätt nyttjas samtidigt som den biologiska mångfalden och skogens mångsidiga utnyttjande beaktas.

Denna lag hindrar inte att skogsbruksmark tas i anspråk för annat ändamål än virkesproduktion. Denna lag skall inte tillämpas till den del bestämmelserna strider mot bestämmelser i landskapslagen (1998:82) om naturvård eller mot bestämmelser som är utfärdade med stöd av sagda lag.

2 §. Definitioner

I denna lag använda begrepp skall ha den betydelse som anges i denna paragraf.

Med **skogsbruksmark** avses för virkesproduktion lämpligt markområde som inte i väsentlig omfattning används för annat ändamål. Ett markområde skall anses lämpligt för virkesproduktion om där kan produceras i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar. Till skogsbruksmark hör dessutom skogbärande mark som inte huvudsakligen används för annat ändamål än skogsbruk. Såsom skogsbruksmark anses inte

a) naturreservat som bildats enligt landskapslagen om naturvård,

b) områden som enligt fastställd stads-, byggnads- eller annan plan, generalplaner undantagna, är avsedda för annat ändamål än skogsbruk samt

c) andra områden som enligt [landskapsstyrelsens] beslut är särskilt skyddsvärda eller används för forskning eller annat särskilt ändamål.

Med **skogsbestånd** avses en samling träd eller skogsplantor som växer inom en viss areal och karakteriseras av en viss enhetlighet beträffande ålder, trädslagsblandning m.m.

Med **hållbart nyttjande** avses att skog och skogsbruksmark sköts och används på ett sådant sätt att artrikedom och produktionsförmåga bevaras.

Med **beståndsvårdande avverkning** avses avverkning som utförs för att främja tillväxten och kvaliteten på ett kvarblivande skogsbestånd.

Med **förnyelseavverkning** avses avverkning som utförs i syfte att anlägga ett nytt skogsbestånd.

Med **förnyelseplan** avses en plan över såväl förnyelseavverkningen som den egentliga förnyelsen.

Med **anläggning av skogsbestånd** avses åtgärder för att åstadkomma ett utvecklingsdugligt skogsbestånd.

Med **insekt- eller svampskador** avses sjukdomar som insekter eller svampar kan orsaka på växande träd eller skogsplantor i skog och som medför en betydande nedgång i virkesproduktionen eller försämring av virkeskvaliteten.

Med **gagnvirke** avses virke som fyller gällande villkor för massaved eller timmer.

Med **skogsbrukare** avses den markägare, markinnehavare eller innehavare av annan särskild besittningsrätt som ansvarar för skogsbruk på viss skogsbruksmark.

Med **avverkare** avses den skogsbrukare eller innehavare av en särskild avverkningsrätt som ansvarar för en avverkning.

Med **skogsodlingsmaterial** avses frön, plantor, sticklingar och annat förökningsmaterial.

2 kap. Avverkning av skog

3 §. Beståndsvårdande avverkning och förnyelseavverkning

En beståndsvårdande avverkning skall utföras så att det kvarblivande skogsbeståndet kan utvecklas och motsvara markens virkesproducerande förmåga.

En förnyelseavverkning kan utföras när ett skogsbestånd är förnyelsemoget. Förnyelsemetoden bör vara ändamålsenlig med avseende på markens och skogsbeståndets beskaffenhet. Ett skogsbestånd kan förnyas då

a) det uppnått tillräcklig dimension,

b) det uppnått tillräcklig ålder eller om dess

c) virkesförråd eller tillväxt understiger hälften av vad som är normalt på växtplatsen (underproduktion).

[Landskapsstyrelsen] kan genom landskapsförordning utfärda bestämmelser om minsta kvarblivande skogsbestånd och kvalitet vid beståndsvårdande avverkning samt om förutsättningar för förnyelseavverkning.

Se LF (1998:86) om skogsvård.

4 §. Godkännande av förnyelseplan före förnyelseavverkning

En förnyelseavverkning som avser en större yta än en halv hektar får inte påbörjas innan en förnyelseplan godkänts av [landskapsstyrelsen]. En avverkning i enlighet med en godkänd förnyelseplan kan utföras inom tre kalenderår.

En avverkare skall innan en avverkning som avses i 1 mom. påbörjas tillse att det finns en godkänd förnyelseplan.

5 §. Anmälningsplikt

Innan skogsbruksmark med en yta större än en halv hektar tas i anspråk för annat ändamål än virkesproduktion skall en anmälan om detta göras till [landskapsstyrelsen].

6 §. Förnyelseplan

Av en förnyelseplan skall framgå

a) avverknings- och förnyelsesättet och

b) på vilket sätt natur-, landskaps- och fornminnesvården beaktats samt om i 12 § avsedda biotoper berörs och hur de beaktats.

[Landskapsstyrelsen] kan besluta närmare om vilka uppgifter som skall framgå av en förnyelseplan.

7 §. Avverkarens ansvar

En avverkare ansvarar vid avverkningen för att bestämmelserna i denna lag följs.

3 kap. Nytt skogsbestånd**8 §. Anläggande av nytt skogsbestånd**

Där avsikten är att förnya skogsbeståndet genom plantering eller sådd skall åtgärden vara slutförd senast inom tre år efter utförd förnyelseavverkning. Om inte ett godtagbart plantbestånd uppstått inom tre år efter utförd skogsodling skall lämpliga åtgärder på nytt vidtas för att förnya eller komplettera plantbeståndet.

Om inte ett godtagbart plantbestånd uppstått inom sju år efter förnyelseavverkning där avsikten är att förnya beståndet genom naturlig förnyelse skall lämpliga åtgärder vidtas för att förnya eller komplettera plantbeståndet.

Om skäl föreligger kan [landskapsstyrelsen] förlänga de i 1 och 2 mom. angivna tiderna.

En skogsbrukare kan befrias från skyldigheten att förnya ett skogsbestånd, om det trots lämpliga åtgärder inte uppstått ett godtagbart plantbestånd på området.

[Landskapsstyrelsen] kan genom landskapsförordning utfärda bestämmelser om vad som skall anses vara ett godtagbart plantbestånd, om uppskattningsgrunder för ändamålet samt om val av skogsodlingsmaterial.

Se LF (1998:86) om skogsvård.

9 §. Ansvaret för att anlägga ny skog

Markägaren ansvarar för anläggandet av nytt skogsbestånd. När äganderätten till skogsbruksmark övergår till ny ägare övergår även denna skyldighet.

Om skogsbrukaren är annan än markägaren har brukaren ansvaret för anläggandet av nytt skogsbestånd, om inte annat särskilt har överenskommit eller det med beaktande av omständigheterna i övrigt är skäligt att rikta skyldigheten mot markägaren.

Den markägare eller brukare som ansvarar för mark som enligt anmälan skall tas i bruk för annat ändamål än virkesproduktion skall snarast anlägga nytt skogsbestånd, om marken inte tagits i bruk för annat ändamål än virkesproduktion inom tre år efter avverkningen.

4 kap. Upphävt (2003/59)

10-11 §§. Upphävda (2003/59).

5 kap. Skyddsvärda objekt**12 §. Bevarande av skyddsvärda objekt**

Finns det i ett skogsbestånd biotoper som är viktiga för bevarandet av den biologiska mångfalden skall avverkning och andra åtgärder där utföras så att dessa biotopers särart och betydelse inte äventyras, om inte detta innebär en olägenhet som inte är ringa vid fastighetens användning för fastighetsägaren eller en innehavare av en särskild rättighet. [Landskapsstyrelsen] kan genom landskapsförordning utfärda bestämmelser om sådana hänsyn som vid bedrivande av skogsbruk skall tas för att bevara särarten och betydelsen hos biotoper som är viktiga för bevarande av den biologiska mångfalden.

Bestämmelser om skyddsvärda objekt samt ersättning för åtgärdsinskränkningar finns i landskapslagen om naturvård och i landskapslagen (1965:9) om fornminnen samt i bestämmelser som är utfärdade med stöd av sagda lagar.

Se LF (1998:86) om skogsvård.

6 kap. Insekt- eller svampskador**13 §. Allmän bestämmelse**

Avverkning eller lagring av barrträdsvirke skall utföras så att massförökning av för skogen skadliga insekter eller svampar undviks.

14 §. Borttransport av virke från avverkningsplats och upplagsplats

Tallvirke som fyller gagnvirkesdimensionerna och som avverkats före den 1 juni skall transporteras bort från avverknings- eller upplagsplats senast den 1 juli.

Granvirke som fyller gagnvirkesdimensionerna och som avverkats före den 1 juli skall transporteras bort från avverknings- eller upplagsplats senast den 1 augusti.

I stället för att transportera bort virket kan virkesägaren täcka över, barka eller på annat sätt behandla virket så att skogsskadeinsekter inte kan sprida sig från virket.

15 §. Skadad skog

Om mer än fem kubikmeter barrträd per hektar skadats av insekt- eller svampangrepp, storm, snö eller skogsbrand skall markägaren ombesörja borttransport av virket. Sådan transport skall ske före utgången av den i 14 § angivna tiden för borttransport av virke.

Markägaren är inte skyldig att vidta i 1 mom. nämnda åtgärder om kostnaderna kan visas vara oskäligt stora eller åtgärderna annars måste anses oskäliga.

16 §. Skadeståndsskyldighet

Försummar en virkesägare eller skogsbrukare sin skyldighet enligt 13-15 §§ och har trädbeståndets tillväxt och allmäntillstånd i någon annans skog till följd av detta väsentligt försämrats är han skyldig att ersätta den uppkomna skadan.

7 kap. Tillsyn

17 §. Tillsynsmyndighet

Tillsyn enligt denna lag utövas av [landskapsstyrelsen].

18 §. Tillsynsmyndighetens åtgärder

Om det har konstaterats att någon bedriver skogsbruk i strid mot denna lag skall [landskapsstyrelsen] tillse att underlåtelsen eller överträdelsen upphör. Detta kan ske genom

- a) råd och rekommendationer,
- b) överenskommelse eller beslut att den som bedriver skogsbruk i strid mot denna lag skall vidta nödvändiga åtgärder inom viss tid för att avhjälpa en skada,
- c) beslut att nödvändiga åtgärder skall utföras av [landskapsstyrelsen] på bekostnad av den som nyttjat skogsbruksmark i strid mot denna lag,
- d) åtgärdsförbud eller genom
- e) beslut att vidta annan åtgärd som leder till att underlåtelsen eller överträdelsen upphör.

Om en avverkare vilken inte är densamma som skogsbrukaren nyttjat skogsbruksmark i strid mot denna lag bör skogsbrukarens medgivande finnas med i en överenskommelse om rättande åtgärder. Om skogsbrukaren inte samtycker till att [landskapsstyrelsen] förpliktar en avverkare att utföra de nödvändiga åtgärderna kan [landskapsstyrelsen] låta dem utföras på skogsbrukarens bekostnad.

Föreläggande enligt 1 mom. b punkten att vissa nödvändiga åtgärder skall utföras av den som bedrivit skogsbruk i strid mot denna lag kan förenas med vite.

19 §. Åtgärdsförbud

Åtgärdsförbud kan meddelas tillsvidare för planerade eller påbörjade skogsbruksåtgärder om det har konstaterats att en påbörjad avverkning eller annan skogsbruksåtgärd inte följer bestämmelserna i denna lag eller att överenskommelse som avses i 18 § inte kommit till stånd eller medfört avsett resultat.

Ett åtgärdsförbud skall gälla i nödvändig omfattning och skall träda i kraft omedelbart. Åtgärdsförbudet skall vara skriftligt och skall utan dröjsmål delges den berörda skogsbrukaren eller avverkaren.

Föreläggande av åtgärdsförbud enligt denna lag kan förenas med vite.

20 §. Syn

[Landskapsstyrelsen] kan besluta om syn på platsen för en påbörjad eller avslutad skogsbruksåtgärd sedan åtgärdsförbud har meddelats. Syn skall äga rum utan dröjsmål. Tidpunkten för synen skall delges skogsbrukaren och avverkaren. Vid synen skall de vidtagna åtgärderna och deras skogliga konsekvenser undersökas och ett beslutsunderlag för ärendets fortsatta behandling i [landskapsstyrelsen] upprättas. Synemännen skall skriva protokoll över förrättad syn.

21 §. Synenämnd

Syn verkställs av en synenämnd bestående av en av [landskapsstyrelsen] anställd skogsfackman, en av en skogsvårdsförening anställd fackman samt en person som utsetts av kommunstyrelsen i den kommun inom vars område skogsbruksmarken är belägen. I ärenden

där miljövärdsfrågor är väsentliga kan även en av [landskapsstyrelsen] anställd sakkunnig person ingå i synenämnden.

8 kap. Straff- och påföljdsbestämmelser

22 §. Skogsbruksbrott

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet vid avverkning eller annat skogsbruk bryter mot bestämmelserna i denna lag döms för skogsbruksbrott till böter.

23 §. Brott mot krav på förnyelseplan

Den som uppsåtligen eller av vårdslöshet bryter mot kravet på godkänd förnyelseplan enligt 2 kap. döms för brott mot krav på förnyelseplan enligt landskapslagen om skogsvård till böter.

9 kap. Särskilda bestämmelser

24 §. Landskapets skogsbruksmark

Avseende skogsbruk som bedrivs på landskapets mark är endast denna lags 1 kap., 2 kap. utom 4-5 §§ samt 3-6 kap. tillämpliga. Bestämmelserna om förnyelseplaner skall dock i tillämpliga delar även gälla landskapets skogar.

25 §. Besvär

Ett beslut som [landskapsstyrelsen] fattat med stöd av denna lag kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

26 §. Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

27 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 september 1998.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1968:8) om enskilda skogar. Landskapslagen om enskilda skogar skall dock tillämpas avseende avverkningar som utförts innan denna lag trätt i kraft.

En av [landskapsstyrelsen] med stöd av 2 § 2 mom. landskapslagen om enskilda skogar godkänd avverknings- och förnyelseplan gäller inom den av [landskapsstyrelsen] beslutade giltighetstiden. Om ingen giltighetstid fastställts gäller en sådan plan två kalenderår efter ikraftträdandet av denna lag.

I 47 Landskapsförordning (1998:86) om skogsvård

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Beståndsvårdande avverkning

Beståndsvårdande avverkning skall utföras så att en god skogsvård upprätthålls och markens virkesproducerande förmåga tillvaratas. Härvid bör i första hand välväxande och kvalitativt goda träd i de övre kronskikten gynnas.

Avverkningen och åtgärder som vidtas i samband med denna bör utföras så att fällnings- och körskador på kvarvarande bestånd undviks eller begränsas.

I 47 LF (1998:86) om skogsvård

Vid beståndsvårdande avverkning skall för landskapet Åland lämpliga gallringsmallar tillämpas.

2 §. Förutsättningar för förnyelseavverkning

Då man bedömer om en förnyelseavverkning får vidtas beaktas inte de i beståndet undertryckta träden.

Ett bestånd anses förnyelsemoget då det har uppnått den grundtevägda medeldiameter eller totalålder som anges i följande tabell:

trädslag	skogstyp	Dbrh*	Ålder
tall	blåbärstyp eller bättre	29	80 år
	lingontyp	27	90 år
	ljungtyp	25	120 år
	lavtyp	23	120 år
gran	harsyre-blåbärstyp eller bättre	28	80 år
	blåbärstyp	26	90 år
vårtbjörk	harsyre-blåbärstyp	28	60 år
	blåbärstyp	26	65 år

* Dbrh = Brösthöjdsdiameter i centimeter mätt på bark 1,3 meter över markytan.

Vid förnyelseavverkning av skogsbestånd på torvmark tillämpas samma diameter- och ålderskrav som på motsvarande bonitet på momark.

En förnyelseavverkning får dock utföras innan trädbeståndet uppnått de i 2 mom. angivna diametrarna eller åldrarna om underproduktion på grund av olämplig växtplats, gleshet, sjukdom hos trädbeståndet eller andra särskilda skäl föreligger.

De i 2 mom. angivna diametrarna och åldrarna gäller inte heller julgransodlingar, energiskogar eller liknande skogsbestånd som anlagts för specialändamål eller sådana skogsbestånd som av speciella kvalitets-skäl är ekonomiskt mer ändamålsenliga att förnyelse-avverka än att låta stå kvar.

3 §. Förutsättningar för naturlig förnyelse

Då naturlig förnyelse skall användas som förnyelsemetod skall det på förnyelseytan eller vid kanten av denna finnas ett tillräckligt antal träd av förnyelsen lämpligt trädslag och kvalitet med avseende på markens beskaffenhet.

Om endast fröträd från kantskogen används får det område som förnyas på naturlig väg som regel sträcka sig endast en trädlängd från kantskogen.

4 §. Godtagbart plantbestånd

Ett godtagbart plantbestånd enligt 8 § landskapslagen om skogsvård skall bestå av plantor av sådana trädslag som i ekonomiskt hänseende är utvecklingsdugliga på växtplatsen. Som utvecklingsdugliga på växtplatsen räknas i första hand tall på växtplats av harsyre-blåbärstyp eller sämre samt gran och vårtbjörk på växtplats av blåbärstyp eller bättre.

På växtplats av lingontyp godtas dock 20 % inblandning av gran och vårtbjörk i beståndet.

Även följande trädslag kan på lämplig växtplats anses vara utvecklingsdugliga: glasbjörk, klibbal, ek, lönn, ask samt odlad alm och lind. Andra trädslag som tillhör Ålands naturliga flora kan räknas som utveck-

lingsdugliga i ekonomiskt hänseende om de producerar marknadsdugligt virke eller används för specialändamål som ger tillräcklig ekonomisk avkastning.

Vid skogsodling med andra trädslag som inte tillhör Ålands naturliga flora skall vid bedömningen av deras utvecklingsduglighet speciellt beaktas deras naturliga krav på växtplats och utbredningsområde.

5 §. Uppskattningsgrunder för plantbestånd

För att ett plantbestånd skall anses vara godtagbart skall följande minimiantal utvecklingsdugliga plantor av trädslag som avses i 4 § finnas:

Beståndets huvudträdslag:	tall	gran	annat
Antal plantor per hektar	1.600	1.400	1.200

Skadade eller sjuka plantor och plantor med klart avvikande storlek beaktas inte då minimiantalet utvecklingsdugliga plantor räknas. Vidare räknas endast den ena av två plantor som växer närmare varandra än 0,5 meter.

Minimiantalet kan vid avvikande förhållanden på växtplatsen underskrivas med högst 200 plantor per hektar.

2 kap. Upphävt (2004/36)

6-9 §§. Upphävda (2004/36).

3 kap. Hänsyn till för skogens biologiska mångfald viktiga biotoper**10 §. Generell hänsyn**

Vid bedrivande av skogsbruk och åtgärder i samband med detta skall en generell naturvårdshänsyn tas.

11 §. Särskilt hänsynskrävande biotoper

Särskilt hänsynskrävande biotoper som är viktiga för bevarandet av den biologiska mångfalden anges i följande förteckning:

1. Våtmarksbiotoper

- Stränder.
- Bäckar och källor.
- Alkärr samt ormbunks- och fräkenkärr.

2. Barrskogs-, lövskogs-, hag- och ängsmarksbiotoper

- Barrskogsbevuxna öar omfattande mindre än 10 hektar.
- Hassellundar omfattande mellan 0,1-2 hektar.
- Naturbestånd av lind, alm, ek, lönn, ask, oxel eller oxelrönn omfattande mellan 0,1-2 hektar.
- Enstaka träd som är grova eller annars av betydelse för natur- eller kulturminnesvården.

3. Biotoper i geologiska och geomorfologiska formationer

- Rasbranter, förkastningar och grottor.
- Träd på bergsimpediment med en lägre skoglig produktion än tvinmark.

12 §. Skötsel av särskilt hänsynskrävande biotoper

Vid skogsbruk i en särskilt hänsynskrävande biotop och dess närmiljö skall sådana skötselmetoder användas samt den tidpunkt nyttjas för avverkning

eller utforsling, som inte äventyrar biotopens särart och betydelse.

Med en biotops närmiljö avses den zon där träd-, busk- och fåltskiktet samt hydrologin skapar vegetationsförhållanden och ett mikroklimat som är nödvändigt för bevarandet av biotopens särart.

Tillåtna åtgärder är i allmänhet försiktig avverkning, fällning av enskilda träd, upptagning av enskilda fläckar med hacka, plantering och sådd samt andra åtgärder som inte skadar biotopens särdrag och betydelse. Förnyelseavverkning genom naturlig förnyelse är tillåtet på barrskogsbevuxna öar mindre än 10 hektar och maskinell markberedning kan tillåtas om det är nödvändigt för etablering av ett nytt plantbestånd på dessa öar.

4 kap. Särskilda bestämmelser

13 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1998.

Åtgärder som ikraftträdandet av denna förordning förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

I 48 Landskapslag (2015:32) om stöd för hållbart skogsbruk

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Syfte

I denna lag finns bestämmelser om stöd till enskilda markägare vid bedrivande av skogsbruk i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1998:83) om skogsvård. Syftet med denna lag är att på ett hållbart sätt främja skogarnas virkesproducerande förmåga och anpassning till ett förändrat klimat samtidigt som den biologiska mångfalden och skogarnas mångsidiga nyttjande ska beaktas.

Vid beviljande av stöd ska iakttas vad som bestäms i den Europeiska unionens vid varje tidpunkt gällande bestämmelser om stöd av mindre betydelse (de minimis). (2020/118)

2 §. Stöd och stödmottagare

Stöd kan beviljas enskilda markägare som bidrag om det är ägnat att trygga skogsbruksåtgärdernas genomförande och resultat. En förutsättning för beviljande av stöd enligt denna lag är att för samma arbete eller åtgärd, för vilket stöd söks, inte beviljats annat offentligt stöd. Stöd kan ges för skogsbruksåtgärder och för miljöåtgärder som vidtas i samband därmed. Med *enskilda markägare* avses i denna lag

1) en eller flera fysiska personer som besitter skogsbruksmark på grund av äganderätt, arrenderätt eller en annan nyttjanderätt som baserar sig på testamente, efterlevandes besittningsrätt eller någon motsvarande rättighet, samt sammanslutningar av fysiska personer där sammanslutningens huvudsakliga syfte är att bedriva jord- eller skogsbruk samt

2) sådana delägarlag för samfälliga skogar och sådana delägarlag för i lagen om samfälligheter (FFS 758/1989) avsedda samfälligheter av vilkas andelar minst 50 procent ägs av fysiska personer.

För bekämpning av rotröta kan även andra än enskilda markägare beviljas stöd.

3 §. Allmänna grunder för stöd

Vid prövning av ansökan om stöd ska biotoper som är viktiga för den biologiska mångfalden beaktas, i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om skogsvård, landskapslagen (1998:82) om naturvård och vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland. Stöd ges inte för en åtgärd som strider mot dessa lagar eller mot ett beslut som meddelats med stöd av dessa lagar eller en annan lag.

Om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag ska stöd som bidrag ges och handläggas i enlighet med bestämmelserna om det i landskapslagen (1988:50) om lån, räntestöd och bidrag ur landskapets medel samt om landskapsgaranti.

2 kap. Stödberättigande skogsbruksåtgärder och ansökan om stöd

4 §. Stödberättigande skogsbruksåtgärder

Med beaktande av den biologiska mångfalden, skogens mångsidiga utnyttjande och ett hållbart nyttjande av skogsbruksmarkens virkesproducerande förmåga kan stöd ges för skogsbruksåtgärderna

- 1) markberedning,
- 2) kompletteringsplantering,
- 3) röjning,
- 4) bekämpning av rotröta,
- 5) skydds- och iståndsättningsdikning,
- 6) grundförbättring av skogsbilväg samt för
- 7) upprättande av skogsbruksplan.

5 §. Underhållsskyldighet

En markägare som har beviljats stöd för

1) *kompletteringsplantering* har under tre år efter att åtgärden har utförts en skyldighet att med rimliga åtgärder underhålla området så att en god plantetablering möjliggörs,

2) *röjning* har under tre år efter att åtgärden har utförts en skyldighet att låta beståndet utvecklas innan första gallring utförs,

3) *skydds- eller iståndsättningsdikning* har, utöver att nödvändiga skogsvårdsarbeten utförs, under 20 år efter utförd dikning, en skyldighet till sådant underhåll av grävda och rensade diken samt till dessa hörande anordningar och konstruktioner som krävs för att uppfylla dikningens ändamål efter det att stöd för åtgärden helt har betalats ut eller för

4) *grundförbättring av en skogsbilväg* har under 20 år en skyldighet att underhålla vägen efter det att stöd för åtgärden helt har betalats ut. Till underhållsskyldighet av skogsbilväg hör att ombesörja nödvändig sladdning, ytgrusning, slyröjning, reparation av trummor och broar samt öppnande av tilltäppta diken och andra arbeten som underhållet av skogsbilvägar och upplagsplatser förutsätter.

Till underhållsskyldigheten hör även att ett område, för vilket stöd beviljats, inte får användas på ett sätt som hindrar att åtgärdens syfte till väsentliga delar uppnås under den tid som anges i 1 mom. Markägaren ska utan dröjsmål informera landskapsregeringen

I 48 LL (2015:32) om stöd för hållbart skogsbruk

om ändringar av väsentlig betydelse för beviljat eller utbetalat stöd.

6 §. Skyldighet att bevara handlingar

Markägaren ska bevara originalverifikat över kostnaderna för en skogsbruksåtgärd under tio års tid efter slutbetalning av ett stöd.

7 §. Markberedning

Stöd för *markberedning* kan ges för lämplig maskinell bearbetning av förnyelseytor på skogsbruksmark för att åstadkomma gynnsamma växtplatser för skogsplanter. Åtgärden ska med avseende på kvalitet och antalet lämpliga sådd- eller planteringspunkter utföras enligt gällande rekommendationer för god skogsvård.

8 §. Kompletteringsplantering

Stöd för *kompletteringsplantering* kan ges för beskogning av områden där det har utförts skogsodling (plantering eller sådd) som drabbats av förstörelse som inte orsakats av markägarens uppenbara försumlighet eller på grund av betydande skador orsakade av jaktbart vilt. Åtgärden ska vara befogad och ett konstaterat behov finnas. För ändamålet ska lämpligt plantmaterial användas. Plantantalet per hektar ska efter utförd kompletteringsplantering följa gällande rekommendationer för god skogsvård.

9 §. Röjning

Stöd för *röjning* kan ges för en utglesning av plant- eller ungskog som gynnar beståndets fortsatta utveckling och som sker minst tre år innan första gallring, i bestånd där den grundtyevägda medeldiametern på brösthöjd är högst 16 centimeter på bark.

Röjningsåtgärden ska vara befogad och ett konstaterat behov finnas. Åtgärden ska dessutom avseende trädslagsval och antal kvarlämnade stammar per ytenhet utföras enligt gällande rekommendationer för god skogsvård.

10 §. Bekämpning av rotröta

Stöd för *bekämpning av rotröta* kan ges för preparatkostnaden vid behandling av stubbar i samband med gallrings- och förnyelseavverkning som utförs under perioden 1 april – 30 november i syfte att minska spridningen av rotröta. För ändamålet godkända biologiska preparat ska användas. Åtgärden ska utföras på ett sådant sätt att preparatens täckningsgrad på stubbytorna utgör minst 85 procent på minst 70 procent av antalet stubbar.

11 §. Skydds- och iståndsättningsdikning

Stöd för *skyddsdikning* kan ges för nödvändig yttlig torrläggning i samband med förnyelseavverkning av ett skogsbestånd för att åstadkomma en ändamålsenlig skogsförnyelse, då marken konstaterats vara i behov av torrläggning för att tillgodose god plantetablering och virkesproduktion.

Stöd för *iståndsättningsdikning* kan ges för iståndsättning av befintliga dikningsystem.

För att stöd ska kunna beviljas får inte en skydds- eller iståndsättningsdikning ha påbörjats innan beslut om stöd fattats. Det ska finnas en dikningsplan som tillräckligt redogör för dikningsåtgärden, av vilken

även framgår de miljöåtgärder som kommer att vidtas för att undvika skador på mark- och vattenområden.

Till skydds- eller iståndsättningsdikning kan höra anläggande av nödvändiga vägtrummor för nyttjande av befintliga vägar samt byggande och iståndsättande av andra anläggningar och konstruktioner som behövs för vatten- eller miljövården i samband med dikningen.

Vid iståndsättningsdikning kan bidrag ges om tidigare dikning finansierats av skogsbrukaren eller om mer än 20 år förflutit sedan bidrag beviljats. Ett tidigare dikat områdes torrläggning ska vara så försämrat att virkesproduktionen kan skadas. Skogsbeståndet ska avseende skogsvård och virkesproduktion vara i utvecklingsdugligt och tillfredsställande skick.

Om skydds- eller iståndsättningsdikning genomförs som en gemensam åtgärd ska de berörda markägarna utse en eller flera syssломän att företräda dem i frågor som gäller åtgärden.

Skydds- och iståndsättningsdikning ska färdigställas inom två år efter det att bidrag för åtgärden har beviljats. Landskapsregeringen kan av särskilda skäl förlänga den tid inom vilken en dikning ska vara färdigställd.

12 §. Grundförbättring av skogsbilväg

Stöd för *grundförbättring av skogsbilväg* kan ges för restaurering och förstärkning av en befintlig väg som ursprungligen byggts som skogsbilväg med stöd av landskapsmedel och som huvudsakligen används för skogsbruksändamål, samt till vägen hörande vändplan och upplagsplats,

1) om det finns ett omfattande behov att förstärka väggroppen eller behövliga vändplaner, samtidigt kan stöd ges för att förbättra dess dränering eller andra till vägen hörande anläggningar,

2) om över 20 år har förflutit sedan bidrag beviljats efter att vägen färdigställts eller tidigare grundförbättrats,

3) om den skogsbilväg för vilken stöd söks berör fler än en fastighet, så ska en vägförrättning som avses i landskapslagen (2008:59) om enskilda vägar, ha slutförts

4) om skogsbilvägen är ansluten till en annan väg av minst lika god standard,

5) om skogsbilvägen till minst 50 procent används för skogsbruksändamål, enligt av landskapsregeringen fastställda fördelningsprinciper samt

6) om det finns en plan över grundförbättringen (vägplan) som tillräckligt redogör för åtgärden och av vilken även framgår de miljöåtgärder som vidtas för att undvika skador på mark- och vattenområden.

För att stöd ska kunna beviljas får inte en grundförbättring av skogsbilväg ha påbörjats innan beslut om stöd fattats.

Grundförbättring av skogsbilväg omfattar inte normalt underhåll av en skogsbilväg såsom sladdning och ytgrusning.

Om grundförbättring av skogsbilväg genomförs som en gemensam åtgärd ska de berörda markägarna utse en eller flera syssломän att företräda dem i frågor som gäller åtgärden.

Grundförbättring av skogsbilväg ska färdigställas inom två år efter det att bidrag för åtgärden har beviljats. Landskapsregeringen kan av särskilda skäl förlänga den tid inom vilken en skogsbilväg ska vara färdigställd.

13 §. Upprättande av skogsbruksplan

Stöd för *upprättande av skogsbruksplan* kan ges för en långsiktig skötselplan för en fastighets skogsinnehav, med beaktande av den biologiska mångfalden och skogarnas mångsidiga utnyttjande. Planen ska ha godkänts av landskapsregeringen och ha upprättats av en person som har en för uppgiften lämplig utbildning. Av en skogsbruksplan ska för en skogsbruksenhet framgå åtminstone

- 1) en beskrivning över skogsbruksenheten,
- 2) en beskrivning över skogsbestånden,
- 3) förslag till avverknings- och skötselåtgärder,
- 4) med stöd av lag skyddade kända objekt och områden samt
- 5) kartor där ovan nämnda sakförhållanden framgår.

14 §. Ansökan om stöd

Ansökan om stöd enligt denna lag görs skriftligt hos landskapsregeringen, på en av landskapsregeringens fastställd blankett. Av ansökan ska tydligt framgå

- 1) sökandes namn, adress, kontaktuppgifter, FO-nummer, eller om sådant saknas personsignum och kontouppgifter,
- 2) de åtgärder för vilka stöd söks,
- 3) platsen för åtgärderna, och vid behov en karta som beskriver var åtgärder planerats eller utförts,
- 4) de stöd av mindre betydelse och de belopp som sökanden har mottagit för företaget under de två föregående beskattningsåren och det innevarande beskattningsåret samt
- 5) en kostnadsredovisning eller en uppskattning av de planerade kostnaderna.

Utöver vad som krävs enligt 1 mom. ska till ansökningshandlingarna fogas en

- 1) vägplan om ansökan avser grundförbättring av skogsbilväg samt en
- 2) dikningsplan om ansökan avser skydds- eller iståndsättningsdikning.

Om det behövs för prövning av en ansökan kan landskapsregeringen begära att en ansökan kompletteras med uppgifter eller utredningar utöver de som anges i 1 och 2 mom.

3 kap. Förvaltningsåtgärder

15 §. Överlåtelsesammanträde efter skogsdiknings- eller skogsbilvägsåtgärd

Landskapsregeringen ska ordna ett överlåtelsesammanträde efter gemensamt slutförd iståndsättningsdikning eller grundförbättring av skogsbilväg. Vid överlåtelsesammanträdet ges en slutredovisning med redogörelse för de arbeten som har utförts, kostnader som åtgärden har föranlett samt en redogörelse för den underhållsskyldighet som deltagarna därefter har. Ett sådant överlåtelsesammanträde ska hållas senast inom tre månader efter att den gemensamma åtgärden

har slutförts. Vid sammanträdet ska protokoll föras i vilket ska antecknas närvarande sakägare och en redogörelse för vad som överenskommit vid sammanträdet.

16 §. Utbetalning av stöd

Stöd utbetalas mot kostnadsredovisning som ett belopp, efter att en åtgärd har utförts och godkänts av landskapsregeringen. Landskapsregeringen kan begära att få ta del av originalverifikat eller bestyrkta kopior över de faktiska kostnaderna för en skogsbruksåtgärd. Landskapsregeringen kan begära att få ta del av sådana handlingar också efter utbetalning av ett stöd.

För att stöd ska kunna utbetalas ska en kostnadsredovisning över en åtgärd ha lämnats snarast efter att den har slutförts, dock senast inom ett (1) år därefter.

17 §. Tillsyn

Landskapsregeringen utövar tillsyn enligt denna lag och kan genom råd förebygga eller på annat lämpligt sätt tillse att villkor och andra krav som ställs med stöd av lagen efterlevs samt att överträdelser upphör.

18 §. Upphävande av beslut och återkrav

Landskapsregeringen kan upphäva ett beslut om utbetalning av ett stöd eller besluta att ett utbetalat stöd helt eller delvis ska återbetalas, om det efter beslutets fattande eller stödets utbetalning framkommer att det område som är föremål för åtgärden kommer att användas på ett sätt som hindrar att åtgärdens syfte till väsentliga delar uppnås under den tid en underhållsskyldighet som avses i 5 § finns eller om stöd enligt 2 § 1 mom. tidigare har utbetalats för samma arbete eller åtgärd.

Om underhållet av en skogsbruksåtgärd väsentligt har försumrats under den tid en underhållsskyldighet som avses i 5 § finns kan landskapsregeringen ålägga den underhållsskyldige att inom viss tid utföra det försummade. Ett åläggande att inom viss tid utföra underhåll av en skogsbruksåtgärd kan förenas med vite. Närmare bestämmelser om vite finns i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

Grundläggande bestämmelser om villkor för stöd och om återbetalning av stöd finns i landskapslagen om lån, räntestöd och bidrag ur landskapets medel samt om landskapsgaranti. Bestämmelser om rättelse på grund av sak- eller skrivfel finns i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

I [landskapslagen (1995:46) om återkrävande av stöd ur landskapets medel] finns bestämmelser om återkrävande av stöd efter att den Europeiska kommissionen har konstaterat att ett stöd ur landskapets medel strider mot den Europeiska unionens regelverk.

LL (1995:46) om återkrävande av stöd ur landskapets medel har ersatts av LL (2016:31) om återkrävande av stöd ur landskapets medel.

19 §. Tvångsindrivning

Finansiering som enligt denna lag ska återkrävas till landskapet får indrivas i utsokningsväg utan dom eller beslut i enlighet med bestämmelserna i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

I 49 LF (2015:33) om stöd för hållbart skogsbruk

20 §. Förordning

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om

- 1) stödbeloppens storlek för de olika stödberättigade skogsbruksåtgärderna som avses i 2 kap. samt om
- 2) vad som är en för upprättande av skogsbruksplan lämplig utbildning och vad som ska ingå i en skogsbruksplan som avses i 13 §.

Se LF (2015:33) om stöd för hållbart skogsbruk.

21 §. Anvisningar

Landskapsregeringen kan fastställa närmare anvisningar om skogsbruksåtgärdernas utförande.

22 §. Besvär

I 25 § självstyrelselagen finns bestämmelser om besvär över landskapsregeringens beslut.

4 kap. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**23 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015. (2020/118)
Genom denna lag upphävs landskapslagen (1998:84) om stöd för skogsbruksåtgärder.

24 §. Övergångsbestämmelser

Stöd före denna lags ikraftträdande söks i enlighet med landskapslagen (1998:84) om stöd för skogsbruksåtgärder ska handläggas, prövas och avgöras enligt bestämmelserna i nämnda lag.

2 mom. upphävt (2020/118).

I 49 Landskapsförordning (2015:33) om stöd för hållbart skogsbruk**1 §. Tillämpningsområde**

I denna förordning finns närmare bestämmelser om stöd vid skogsbruksåtgärder i enlighet med landskapslagen (2015:32) om stöd för hållbart skogsbruk.

2 §. Stödbeloppens storlek

I bilagan anges för varje stödberättigad åtgärd stödets högsta stödandel av totalkostnaden, stödets högsta belopp samt särskilda bestämmelser om stödets minsta belopp.

3 §. Skogsbruksplan

I en skogsbruksplan ska avseende beskrivningen över skogsbruksenhet ingå uppgifter om

- a) ägare och adressuppgifter,
- b) skogsbruksmarkens arealfördelning på markklasser,
- c) fastigheter och skiften med fastighetsbeteckningar och arealer,
- d) planens giltighetstid,
- e) planerare (vem eller vilka som uppgjort skogsbruksplanen) samt
- f) utvecklingsklasser, virkesförråd och tillväxt.

I en skogsbruksplan ska avseende beskrivningen över skogsbestånden ingå uppgifter om

- a) skogstyp,
- b) trädslagsfördelning,
- c) ålder,
- d) virkesvolym eller stamantal,

- e) grundytta,
- f) höjd och medeldiameter samt
- g) tillväxt.

I en skogsbruksplan ska i förslaget till avverknings- och skötselåtgärder ingå uppgifter om lämpliga åtgärder och dessas skyndsamhet.

Till en skogsbruksplan ska fogas en fastighetskarta där skogsbruksenhetens samtliga skiften framkommer samt temakartor över föreslagna avverknings- och skötselåtgärder.

En skogsbruksplans giltighetstid är 10 kalenderår.

4 §. Ikraftträdelsebestämmelse

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2015.

Bilaga (2019/53)**Tabell**

Åtgärd	Stödandel som kan utbetalas *		
	Procentuell andel	Stödbelopp	Minsta belopp som utbetalas
1 Maskinell markberedning	högst 50 % av totalkostnaden för markberedning och arbetsledning	högst 200 €/ha	100 €
2 Kompletteringsplantering	a) 100 % för plantor		100 €
	b) högst 50 % för planteringskostnader		100 €
3 Röjning	högst 50 % för arbete, arbetsledning och färdkostnader	högst 200 €/ha	100 €
4 Bekämpning av rotröta	100 % för preparat		
5 Skydds- och iständsättningsdikning	högst 50 % för arbete och material	högst 1 €/m	100 €
6 Grundförbättring av skogsbilväg	högst 50 % för arbete och material	högst 5 €/m	
7 Skogsbruksplan	högst 30 % för arbete och material	högst 10 €/ha för skogsmark	

€ = euro

€/ha = euro per hektar

€/m = euro per meter

* Vid beräkning av kostnad för att fastställa stödbelopp beaktas inte mervärdesskatt på varor och tjänster.

I 50 Förordning (1991:69) om skötseln av virkesmätningen i landskapet Åland

(FFS 1152/1991)
Förlängd genom ÅFS 1993:10 (FFS 1594/1992).

1 §. De uppgifter som [enligt virkesmätningsslagen (364/1991) och virkesmätningsförordningen (365/1991)] skall skötas av skogsnämnderna handhas i landskapet Åland av Ålands [landskapsstyrelse].

Virkesmätningsslag (364/1991) har upphävts genom L om mätning av virke (FFS 414/2013).

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 september 1991.

Genom denna förordning upphävs förordningen den 5 oktober 1973 om skötseln av virkesmätningen i landskapet Åland (765/1973).

I 51 Landskapslag (2003:60) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om skogsodlingsmaterial

1 §. Tillämpningsområde

Med de undantag som anges i denna lag skall följande riksförfattningar samt med stöd av dem i riket gällande bestämmelser tillämpas i landskapet:

1) Lagen den 5 april 2002 om handel med skogsodlingsmaterial (FFS 241/2002) och

2) Jord- och skogsbruksministeriets förordning den 10 december 2002 om handel med skogsodlingsmaterial (FFS 1055/2002).

Ändringar i ovannämnda riksförfattningar skall tillämpas i landskapet från den dag de träder i kraft i riket.

2 §. Förvaltningsuppgifter, besvär och ändringsökande m.m.

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i de författningar som avses i 1 § skall avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen. Dessutom skall

a) de förvaltningsuppgifter som i enlighet med de författningar som anges i 1 § ankommer på staten i landskapet handhas av [landskapsstyrelsen], till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området,

b) avgifter för prestationer enligt denna lag tas ut i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet samt skall

c) ändring i beslut som har fattats med stöd av denna lag sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna därom i 25 § självstyrelselagen.

3 §. Handräckning

Polismyndigheten skall på begäran ge handräckning om det fordras vid utförande av tillsyns- och kontrolluppgifter enligt denna lag.

Fiske

I 52 Landskapslag (1956:39) om fiske i landskapet Åland

1 kap. Fiskerätten

1 §. Fiskerätten i vattenområde tillkommer med nedan nämnda undantag områdets ägare.

Se 2 kap. 3 § vattenlag (1996:61) för landskapet Åland.

2 §. (1994/75) Inom allmänt vattenområde i landskapet har den som har sin hemkommun i landskapet rätt att fiska, om inte annat bestäms i 2 mom. Oberoende av hemort har var och en rätt att bedriva handredskapsfiske samt troling. Med handredskapsfiske avses allt mete, fiske med spö och pilkfiske. (2019/73)

Yrkesmässigt fiske får inom det område som anges i 1 mom. bedrivas endast av egentliga yrkesfiskare samt av binäringsfiskare som är beroende av inkomster från fiske för sin försörjning. I landskapsförordning kan intas närmare bestämmelser om vad som avses med yrkesmässigt fiske, egentliga yrkesfiskare och binäringsfiskare som är beroende av inkomster från fiske för sin försörjning. (1996/31)

Landskapsregeringen kan, på de villkor och i den omfattning landskapsregeringen beslutar, medge yr-

kesfiskare som inte är bosatt i landskapet rätt att bedriva yrkesmässigt fiske inom det vattenområde som anges i 1 mom.

Se L om Finlands ekonomiska zon (FFS 1058/2004) och LF (1995:44) om yrkesfiske (1996/32).

3 §. Inom kommuns vattenområde är envar, som är bosatt i kommunen, berättigad att idka mete samt fångst av strömming och vassbuk, med andra nät än krokskötar. Envar inom by bosatt person är berättigad att idka fångst av strömming på byns vattenområde jämväl med krokskötar. Ut i yttre skärgården och inom bys mot öppen havsfjärd gränsande vattenområde är envar, som är bosatt i byn, berättigad att bedriva mete och annat krokfiske, dock ej med gäddrev, drag eller fjäderkrok. Vad ovan stadgas gäller såväl samfällda som skiftade fiskevatten.

Inom bys samfällda vattenområde är envar, som är bosatt i byn, berättigad att idka husbehovsfiske inom det område och med iakttagande av de begränsningar fiskelaget eller fiskevårdssammanslutningen bestämt.

I 1 och 2 mom. nämnt fiske må dock ej bedrivas inom fredningsområde, i fiskodlingsdamm eller på därmed jämförliga platser, ej heller utan tillstånd så nära annans bebodda strand, bad- eller annan sådan

I 52 LL (1956:39) om fiske

plats, att ägaren eller innehavaren därigenom åsamkas olägenhet. Ej heller må fisket så bedrivas, att fisket på fiskevattnets ägare eller arrendatorer tillhöriga not- och storrvysställen, som av dem sedan vanligen begagnas, därigenom hindras eller störes.

Vid behov må genom landskapsförordning bestämmas, om visst fångstätt skall anses såsom mete.

Där särskilda skäl det påkalla, äger landskapsregeringen rätt att inom visst område inskränka eller helt och hållet förbjuda i 1 och 2 mom. avsett fiske.

Ang. mete, se 2 § LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

4 §. Genom urminnes hävd eller på annan grund lagligen förvärvad enskild rätt till fiskeställe eller fiske inom annans bys rågång eller utom byrågång förblir i kraft. Dock vare urminnes hävd med avseende å fiskeställe fortfarande gällande allenast, där platsen är till sina gränser fullt bestämd.

Har ej rättighet till fiskeställe eller fiske inom annan by tillydande vatten vid uppgåendet av dess omkretsrå godkänts, skall talan därom anhängiggöras vid vederbörlig underrätt senast inom tre år från det rågången vunnit laga kraft.

5 §. Där angående fiskerätt genom dom eller eljest i laga ordning annorledes föreskrivits än ovan sagts, skall sådan föreskrift fortfarande lända till efterrättelse.

6 §. Har någon rätt till fiske i annan tillhörigt fiskevatten, är fiskevattnets ägare berättigad att lösa rättigheten efter dess fulla värde. Kan värdet ej annorlunda fastställas, anses det motsvara tjugo gånger den årliga nettoavkastning, som fisket givit i medeltal under de tre senaste åren. Vid beräkandet av nettoavkastningen bör icke blott utgifterna för själva fiskandet beaktas, utan även penningvärdet av arbetet för fiskens beredning för avsalu samt kostnaden för transport och försäljning.

Uppstår tvist om värdet, skola, innan målet avgöres, syn och uppskattning verkställas av godemän, som rätten utsett.

Sådan lösningsrätt, som nämnes i 1 mom., skall ej tillämpas beträffande fiskerätt, som tillhör fisketorp, bildat enligt rikslagen om inlösen av fisketorp, given den 18 januari 1924 (FFS 16/1924).

7 §. Då fiskerätt, som ej kan anses inskränka sig till husbehovsfiske, utgives på arrende, skall för högst 25 år skriftligt arrendeavtal uppgöras och bevittnas. Muntligt arrendeavtal, om vilket tvist uppstått, skall underställas rätten, som äger fastställa avtalets giltighetstid och övriga villkor efter vad utredningen förebragt. Ett sålunda fastställt arrendeavtal äger samma giltighet som lagligen uppgjort skriftligt arrendeavtal.

Vid förnyad utarrendering av vattenområde, beträffande vilket ingåtts i 1 mom. nämnt avtal, äger arrendatorn varje gång företrädesrätt i förhållande till varje annan arrendesökande.

Där förhållandena så ändrats, att arrendator eller arrendegivare har grundad orsak till missnöje med arrendevillkoren, är han berättigad att draga saken un-

der rättens prövning. Rätten äger bestämma skäliga arrendevillkor.

Arrendeavtal, som avses i 1 mom. är bindande även gentemot ny ägare av vattenområdet, ifall arrende-kontraktet icke innehåller annan stipulation.

Ägare av vattenområde kan häva arrendeavtalet rörande fiskerätt eller avstå från att förnya detsamma, om arrendatorn underlåter att erlagga arrendeavgiften eller på annat sätt försummar sina skyldigheter eller ock missbrukar sin fiskerätt och därigenom äventyrar fiskbeståndet.

8 §. Innehavare av fiskerätt och hans medhjälpare äga rätt att, där det för fångstredskapens utsättande, vittjande och upptagande är av nöden, beträda annan tillhörig strand, dock icke tomt, trädgård eller badställe, samt att till torkning upplägga sina redskap på strand, som ej hör till nyss nämnt område eller upplagsplats, park eller odlade ägor. Har strandägare anvisat lämpligt ställe för berörda ändamål, må annan plats ej därtill begagnas.

För skada och olägenhet, som uppkommer vid nyttjandet av annans område enligt 1 mom. tillkommer strandägaren full ersättning.

Strandägare är även skyldig att mot ersättning anvisa gångstig över sin mark till fiskevattnet åt innehavaren av fiskerätt, där denne ej eljest kan komma till detsamma, samt vid behov upplåta åt honom plats för båt.

9 §. Yrkesfiskare är berättigad att på landskapet tillhöriga stränder, holmar och skär, som ej reserverats för särskilt ändamål, i mån av utrymme få mark åt sig avgiftsfritt upplåten för uppförande av sådana fiskestugor, bodar, beredningshus och torkställningar samt båtbygga, som erfordras för fiskets bedrivande.

Landskapsregeringen äger att för ändamålet anvisa nödiga områden.

Stå i 1 mom. nämnda områden icke till förfogande, är yrkesfiskare berättigad att på annan tillhöriga utöar i saltsjön uppföra fiskestuga, tork- och förvaringsrum för fiskbragder, lagerrum för fångsten samt för landning nödig brygga, där sådant är nödvändigt för hans fiskeverksamhet.

Strandägare äger anvisa för ändamålet lämplig plats och tillkommer honom rätt till full ersättning efter uppskattning för sagda nyttjande av hans fastighet.

Av landskapet utarrenderad holme ansågs reserverad för särskilt ändamål och där kunde inte utan arrendatorns samtycke upplåtas mark åt annan för uppförande av fiskebod. **HFD 30.8.77 liggare 32/7.**

10 §. (1964/31) Den, som utom bys vattenområde i saltsjön upprensar nytt eller ett under minst fem nästföregående år obegagnat notvarp, som blivit oanvändbart, skall av landskapsregeringen på ansökan beviljas rätt att där ensam bedriva fiske med not under högst tio år eller, där upprensningkostnaderna varit synnerligen stora, högst tjugo år.

Ensammrätt, som avses i 1 mom., må icke beviljas för användning av trål.

Se 3 § LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

11 §. Vilja flere nyttja samma notvarp eller annat fiskeställe utom byarågång och kunna de ej samtidigt fiska därstädes, äga de göra det i den ordning de kommit till platsen, dock med iakttagande av att notdragnin av envar i dess tur får bedrivas endast under ett dygn. Ej må en i ordningen onödigt uppehålla de följande.

12 §. Notlag, som för att försätta notvarp utom byarågång i för vinterfiske användbart skick, utfört även annat arbete än upphuggning av vakar, är berättigat att därför erhålla skälig ersättning av övriga, som nyttja varpet.

13 §. Fiske skall så bedrivas, att annans fiskande ej vållas förfång eller skada genom att fiskeredskap utsättes otillbörligt nära annans tidigare utsatta redskap och så, att fisken ej utestänges från fredat område eller hindras i sin gång i rinnande vatten.

14 §. I strömmar, kanaler och sådana sund, kallade ledsund, som utgöra enda eller huvudsakliga inloppet till innanför liggande vattenområde, skall den, enligt [lagen om vattenrätt], i dylika vatten löpande kungsådran hållas som fiskled liksom och dess dubbla bredd så långt ut i vattnet utanför kungsådrans mynning, att fiskens vandring ej hindras, dock på en sträcka av minst 100 meter. Genom lokal fiskeristadga eller genom förordning av landskapsregeringen kan fiskled förläggas även annorstädes än där vattnet är djupast eller i sund, där kungsådra ej löper, om detta är till fördel för fiskens vandring.

Fiskled skall städse hållas fri från alla slag av stående redskap utom långrev och annat krokredskap. I övrigt får endast mete och fiske med häv där förekomma. Då särskilda skäl föreligger, kan landskapsregeringen dock bevilja tillstånd till stängande av fiskled med visst redskap. Med stående redskap avses sådant fiskeredskap, som under tiden för fisket befinner sig på samma ställe.

I kanaler och diken, som särskilt anlagts för fiskens gång - fiskvägar - samt i kungsådra med mindre bredd än 20 meter är allt fiske förbjudet, om ej landskapsregeringen av särskilda skäl givit tillstånd därtill. Samma förbud gäller även inom en radie av 100 meter från in- och utloppet av sådan fiskväg.

I sund, bäckar och diken, där, enligt [lagen om vattenrätt], kungsådra ej finnes, men värdefull fisk såsom braxen och gädda i nämnvärd grad uppstiger till lek, skall minst en tredjedel av bredden, där vattnet är djupast, lämnas fri för fiskens gång.

I vik, långsträckt fjärd eller sund, där kungsådra ej finnes, men fiskens gång till annans fiskevatten kan i väsentlig grad hindras av bottenfast fiskeredskap, får sådant redskap ej utsträckas längre från stranden än till en tredjedel av vattnets bredd vid normalt vattenstånd. Med bottenfast redskap avses i denna landskapslag sådana redskap som ryssjor och katsor, vilka äro förankrade i botten.

Insjö, som endast genom bäck står i förbindelse med annat vatten, kan med landskapsregeringens tillstånd avstängas för visst fiske i fiskevårdande syfte, om ej under- eller överbyggare därigenom tillskyn-

das nämnvärd skada. Detsamma skall gälla i fråga om avstängning av bäck eller del därav. Genom avstängningen åstadkommen skada skall på anfordran ersättas.

2 kap. Tillåtna och förbudna fiskeredskap och fiskesätt

15 §. (1966/42) Vid fiske får inte användas (2008/75):

1) sprängämnen, skjutvapen, giftiga eller bedövande ämnen eller elektrisk ström;

2) fisken enbart utifrån sårande redskap som ljuster, om ej landskapsregeringen för visst vattenområde och viss tid beviljat tillstånd därtill;

3) helt eller delvis av väv förfärdigat redskap eller tätare garnredskap än vad i 17 § angives;

4) (2008/75) föremål på botten, under eller över vattnet, för att skrämma fisken in i fångstredskapen, med de undantag som anges i 16 §;

5) (2008/75) öppen eld eller annan ljuskälla för att locka fisken samt

6) (2008/75) drivgarn.

15a §. (1987/23)

Ryssja avsedd för fångst av lax och havsöring får användas endast med särskilt tillstånd av landskapsregeringen på plats där ryssjan inte på ett påvisbart sätt stör den naturligt reproducerande laxens vandring.

Tillstånd som avses i 1 mom. är förenat med skyldighet att på begäran till landskapsregeringen lämna uppgifter om den fisk som fångats i ryssjan. Tillståndet kan förenas även med annat villkor.

16 §. Pulsning vid fiske med nät eller not är tillåten från och med den 1 juli till och med den 15 april.

17 §. (1966/42) I redskap av garn ska minsta avståndet mellan knutarna eller garnkorsen, beräknat från dessas mittpunkt och då redskapet är vätt och garnet utsträckt men inte spänt, utgöra (2008/75):

1) för fångst av nors och vassbuk 10 millimeter eller 60 varv på 60 centimeter garn;

2) för fångst av strömming 12 millimeter eller 50 varv på 60 centimeter garn;

3) (2008/75) för fångst av lax och laxöring 55 millimeter eller 11 varv på 60 centimeter garn samt

4) för fångst av annan fisk 37 millimeter eller 16 varv på 60 centimeter garn, dock så att fjällfisknot och fjällfiskryssja må tillverkas med 27 millimeters avstånd mellan knutarna eller 22 varv på 60 centimeter garn, men må sådan not eller ryssja icke vara tillverkad av klenare garn än som motsvarar femtontrådigt, tjugonummers bomullsgarn.

I ryssja, som är högre än en meter, skall sagda avstånd vara 40 millimeter eller 15 varv på 60 centimeter garn; användes ryssja för fångst av strömming må dock maskstorleken vara som i 1 mom. 2 punkten är sagt.

Bestämmelserna i 1 mom. avse ej ålryssja, håv- eller garnredskap, varmed fisk upphämtas ur fiskbragd eller fiskodlingsdamm, ej heller redskap, som uteslutande användes för fångst av agnfisk eller gärs. Nät, som brukas för sådant ändamål, får dock ej hava större höjd än 125 centimeter.

I 52 LL (1956:39) om fiske

Skall strömming eller vassbuk hållas levande i not minst ett dygn, är det tillåtet att utbyta kilen mot annan sådan, i vilken avståndet mellan knutarna ej understiger 8 millimeter.

Redskap av garn skall vara så telnat eller bandat, att maskorna däri hållas så öppna som möjligt.

18 §. (1964/31) I katsa, mjärde eller annat fångstredskap av spjälar, vidjor eller annat likartat material skall springornas bredd ej understiga 25 millimeter och avståndet mellan bindningarna ej 150 millimeter.

Mjärde av större täthet får dock användas för fångst av nejonögon, ål och kräfta.

Katsas eller ryssjas ingångsöppning skall ovan vattenytan städe hållas tillsluten, ej heller må fiskeredskap hållas på land på sådant sätt, att villebråd kan fastna eller fångas däri.

18a §. (1964/31) Kortaste avståndet mellan spetsen och skafket i krokare på drivlinor och fasta linor för fångst av lax må ej understiga 19 millimeter.

19 §. Fångstredskap av metalltrådsnät få ej hava mindre än en och en halv tums maskor, d.v.s. att avståndet mellan knutarnas mittpunkt, mätt längs maskstolpen, ej får understiga 38 millimeter. Maskorna få ej heller formas så, att de i någon riktning hava mindre genomskärning än 35 millimeter.

Den i föregående moment nämnda minsta maskstorleken gäller dock ej för mörtstuga och andra dylika enbart för fångst av agnfisk avsedda redskap med en största höjd av 60 centimeter.

Inskränkning i användningen av eljest tillåtna fångstredskap och fiskesätt

20 §. (2008/75) Under islossningen och därefter till och med den 30 juni är notdragning och fiske med annat rörligt garnredskap än håv förbjudet. Detta förbud gäller inte strömmingsfiske med not i för ändamålet utmärkt notvarp, inte heller fiske med trål eller snörpvad i öppna havet eller öppen havsfjärd.

21 §. Redskap, som är avsett för fångst av nors eller strömming, får ej utsättas på sådant ställe eller sådan tid, att jämväl annan fisk fångas i nämnvärd grad med redskapet.

22 §. Under den tid, då visst fiskslag eller kräfta är fredad, får ej redskap, särskilt ägnat för fångst av sådant fiskslag eller kräfta, hållas utsatt i fiskevatten.

3 kap. Fiskfredning och minimimått

23 §. (1966/42) Under tiden från och med den 15 april till och med den 15 juni är det förbjudet att från strand idka spinnfiske och annat fiske med drag i saltsjön.

På ort, där ej inom 2 år efter denna landskapslags ikraftträdande vidtagits av landskapsregeringen godkända lokala skyddsåtgärder för lekbraxen, kan landskapsregeringen förbjuda fångst av braxen under tiden från och med den 25 maj till och med den 25 juni.

24 §. (1964/31) Kräftan är fredad och fångst av densamma förbjuden från och med den 1 september till den 20 juli klockan 20.00.

25 §. (1966/42) Utplanteras på åtgärd av fiskevattnets innehavare eller med hans tillstånd värdefullt fiskslag eller kräfta i vatten, där sådana ej förekomma eller äro stadda i tillbakagång, får under det första utplanteringsåret och under de sex följande kalenderåren fångst ej ske av ifrågavarande fiskslag eller kräfta.

Fångst av utplanterat fiskslag må dock av landskapsregeringen tillåtas tidigare än i 1 mom. är sagt, om fiskslaget enligt sakkunnigutlåtande icke genom naturlig förökning blir bestående.

Fiskevattnets innehavare ska publicera ett meddelande om förbudet på kommunens elektroniska anslagstavla enligt vad som föreskrivs om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland och årligen förnya meddelandet, så länge förbudet gäller. (2017/109)

Utplantering av fiskslag, som ej tidigare finnes i landskapet, får ske endast efter tillstånd av landskapsregeringen.

26 §. Fisk eller kräfta, som under dessas fredningstid erhålles levande och i oskadat skick i samband med annan fångst, skall omedelbart åter utsläppas i vattnet.

Fredningsområden

27 §. För fiskstammens skyddande skall till fredningsområden avskiljas ställen, där de värdefullaste fiskslagen i det berörda, enligt naturförhållandena avgränsade fiskevattnet förrätta sin lek eller eljest i hög grad uppehålla sig eller begagna som vandringsväg, samt därjämte så stor del av det tillsagda ställe gränsade vattenområdet att fiskens gång till och från fredningsområdet ej hindras.

Fredningsområde får ej innesluta far- eller flottled och såvitt möjligt ej utstakas nära sådan led eller så, att det omfattar stranden av upplagsplats, sandtäkt eller annat för liknande ändamål nyttjat land- eller vattenområde.

Om utläggning av fredningsområde, där fiskevattnet är skiftat, besluta vattenägarna genom samfällid överenskommelse eller envar för sitt områdes vidkommande och, där fiskevattnet är oskiftat, fiskelaget eller fiskevårdssammanslutningen.

Landskapet, fiskelag och fiskevårdssammanslutning äga rätt att vid behov, på sätt om expropriation av fast egendom för allmänt behov är stadgat, inlösa visst område till fredningsområde.

Angående utbrytning av fredningsområde vid skifte av vattenområde är särskilt stadgat. Vid sådan utbrytning skall till fredningsområde av varje fiskevattens areal avskiljas högst en tiondedel, såvitt möjligt i ett enhetligt område på sådana ställen som i 1 mom. nämnas. För fiskevatten, som gränsa till varandra, skall bildas ett gemensamt fredningsområde, om ägarna av fiskevattnet därom överenskomma, och härvid till fredningsområde avskiljas högst en femtondedel av fiskevattnens sammanlagda areal.

Se LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter.

28 §. Där fredningsområde bildas genom expropriation eller vid skifte av vattenområde, skall landskapsregeringen fastställa, under vilken tid och på vilket sätt fiske inom fredningsområdet skall vara förbjudet eller begränsat. Landskapsregeringen må, då förhållandena undergått förändring, fastställa nya föreskrifter beträffande fisket inom fredningsområdet. I fall, varom i 27 § 3 mom. säges, lände träffad överenskommelse eller fiskelagets eller fiskevårdssammanslutningens beslut till efterrättelse.

29 §. Inom fredningsområde, som tillkommit på sätt i 27 § 4 och 5 mom. stadgas, må ej sten, lera, sand, malm eller annat dylikt tagas eller flottning bedrivs eller under den för området fastställda fredningstiden företagas färd med båt eller annan farkost, där tillräckligt flott- och farled eljest finnes, ej heller förehavas annat, varigenom fisken kan störas. Dock vare tillåtet att bärga sjöfoder efter den 5 juli.

Inom fredningsområde, som tillkommit på annat sätt, må landskapsregeringen på ansökan till efterrättelse påbjuda i 1 mom. nämnda inskränkningar.

Se 4 § LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

30 §. Fredningsområdes gränser skall angivas med tydliga märken och karta eller planteckning med utsatt skala uppgöras över detsamma och insändas till landskapsregeringen inom 30 dagar, efter det fredningsområdet blivit utstakat och utmärkt.

Utmärkning och kartläggning av fredningsområde, som avses i 27 § 4 mom., skall verkställas av utsedd lantmäteringenjör, som vid behov äger ålägga fiske- lag eller annan ägare av fiskevattnet att genom märken även i vattnet göra fredningsområdets gränser tydliga. Annat fredningsområde får utmärkas av fiskevattnets ägare eller av honom utsedd person.

Om sökande av ändring i utstakning och kartläggning av sådant fredningsområde, som nämnes i 27 § 4 mom., skall gälla, vad stadgat är om ändringsansökan i [rågångsförrättning]. Om fredningsområde skall göras anteckning i [jordregistret].

Minimimått för fisk och kräfta

31 §. (1964/31) Fångst av undermålig fisk bör såvitt möjligt undvikas. Fisk anses som undermålig, om den icke fyller nedannämnda mått från käkspetsen till ändan av stjärtfenan:

- lax 60 centimeter;
- laxöring 50 centimeter;
- gädda 42 centimeter;
- gös 37 centimeter;
- braxen 42 centimeter; samt
- sik 35 centimeter.

Likaså är det förbjudet att fånga kräfta, som ej mäter 10 centimeter från panntaggens spets till bakre kanten av den utslagna stjärtens mellersta flik.

32 §. I fångstredskap erhållen levande och oskadad undermålig fisk eller kräfta skall omedelbart åter utsläppas i vattnet.

Övriga bestämmelser

33 §. (1964/31) Efter slutfört fiske skall pålar, störar och annat, som därvid nyttjats och ej hör till fast fiske- redskap, ofördröjligen borttagas från vattnet.

Vad i 1 mom. är stadgat, gäller även fångstredskap och sådana risvasar, vilka kunna försvåra fisket eller eljest vålla olägenhet.

34 §. Tilloppskanal eller vattenledning till vattenverk skall vara försedd med galler eller annan anordning, som hindrar fisk från att komma in i vattenverket. Är sådant galler gjort av stavar, får avståndet mellan dessa ej överstiga 25 millimeter, om ej landskapsregeringen tillåtit användning av glesare galler.

Vid isslossning eller issörjebildning kan dock här ovan nämnda anordning hållas uppdragen.

35 §. Uppföres fördämning eller annat byggnadsverk i vattendrag, får ej vattenståndet utan synnerligt behov så ändras eller i övrigt så begås, att fiskbeståndet i vattendraget ödelägges eller åsamkas bestående skada.

36 §. Angående förbud mot förorenande av och annan dylikt skadegörelse i fiskevattnet är särskilt stadgat.

Se vattenlag (1996:61) för landskapet Åland.

37 §. För vattenområde, som bildar en naturlig helhet, eller viss del därav kan genom landskapsförordning lokal fiskeristadga utfärdas av landskapsregeringen.

I sådan stadga få bestämmelser antagas, som avvika från vad i detta kapitel föreskrivits rörande fångstredskap, deras användning, fredningstider, minimimått och övriga fiskevärden befrämjande föreskrifter.

38 §. Befinnes sådant vara nödvändigt för fisk- eller kräftbeståndets bevarande, äger landskapsregeringen rätt att för visst vattenområde eller del därav under viss tid:

- 1) förbjuda eller begränsa användningen av eljest tillåtet fiskeredskap,
- 2) förordna, att i 17 § nämnda fångstredskap skola vara glesare än vad i sagda lagrum stadgas,
- 3) förlänga de i 23 § nämnda fredningstiderna eller utsätta fredningstid för fisk, som ej är fredad, eller ock inskränka eller helt förbjuda visst fiske eller kräftfångst, samt
- 4) fastställa större minimimått för fiskslag, nämnda i 31 §, eller sådant mått för fisk, som tidigare ej skyddats av minimimått.

39 §. Om synnerliga skäl föreligga, äger landskapsregeringen rätt att för visst vattenområde eller del därav under viss tid eller tillsvidare och vid behov på särskilda villkor meddela tillstånd

- 1) att använda eljest förbjudet fångstredskap eller fångstsätt;
- 2) att under fredningstid fånga fredade fiskslag eller kräftor; samt
- 3) att fånga fisk eller kräftor, som ej fylla stadgade minimimått.

40 §. För utplantering eller annan fiskodling samt för vetenskaplig undersökning eller annat sakligt grundat ändamål äger landskapsregeringen befogenhet

I 52 LL (1956:39) om fiske

att på sätt och villkor, som den bestämmer, och efter överenskommelse med vattenägaren meddela rätt till fångst av fisk eller kräftor i visst fiskevatten eller del därav under fredningstid, i fiskled och fredningsområde med förbjudet redskap eller i undermåliga exemplar. Här nämnd rätt må icke på annan överföras.

Se 6 § LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

4 kap. Fiskerättens utövande och vården av fiskevatten.**Allmänt stadgande**

41 §. (1964/31) Innehavare av fiskerätt är pliktig att så ordna vården av sitt fiskevatten och sitt fiske, att fisk- och kräftstammens fortbestånd tryggas.

Bedriver innehavare av fiskerätt fiske eller kräftfångst på sätt, som äventyrar fisk- eller kräftstammens fortbestånd, eller tillåter fiskelag användning av fångstredskap i alltför stort antal i samfällt fiskevatten, må landskapsregeringen förbjuda innehavare av fiskerätt att tillsvidare, under högst tre år i sänder, använda sig av sin fiskerätt eller ock förordna om fiskerättens inskränkning. Lag samma vare, där andra föreskrifter för fiskets ordnande i samfällt fiskevatten icke iakttagas eller där av behovet påkallad fiskevårdssammanslutning ej kan fås till stånd, så ock där innehavare av fiskerätt i vatten, som står i förbindelse med annans fiskevatten, bedriver fiske på sådant sätt, att det länder annans fiske till uppenbar skada eller utgör hinder för annans åtgärder för det gemensamma fiskbeståndets bibehållande eller ökande i vattendrag, där vardera innehar fiskerätt. Förbudet må förordnas att gälla varje fiskerättsinnehavare, som är vållande till att fisket icke ordnas på sätt i denna lag åsyftas.

Innan sådant förbud meddelas, som i 2 mom. säges, skall vederbörande beredas tillfälle att i den ordning landskapsregeringen bestämmer avgiva förklaring i saken.

Förbud som avses i 2 mom. ska upphävas av landskapsregeringen om skäl att upprätthålla det inte längre föreligger. Ett meddelande om förbud och dess upphävande ska publiceras på kommunens elektroniska anslagstavla och delges offentligen enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland. (2017/109)

Se 7 § LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

Landskapets fiskevatten

42 §. Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om nyttjandet av de fiskevatten, som lyda under landskapet tillhöriga lägenheter. Därvid skall i främsta rummet yrkesfiskarnas på orten behov beaktas samt i andra hand övriga ortsbors.

Ålands landskapsstyrelse hade 31.1.1974 utfärdat bestämmelser om begränsning av fisket inom de vattenområden som underlyder Signilskär lägenhet, tillhörande landskapet. Flera personer anförde häröver gemensamt besvär. Besvärskäns ansågs inte tillkomma personer som ej var bosatta i Eckerö och det överklagade beslutet ansågs utfärdat på laga grunder. **HFD 25.11.1975 liggare 4633**

Fiskets ordnande i oskiftade vatten

43 §. (1964/31) Delägare i samfällt fiskevatten utgöra ett fiskelag.

Ägare till sådan lägenhet, som med stöd av lagen om inlösen av fisketorp given den 18 januari 1924 (FFS 16/1924), äger rätt till fiske på samfällt vattenområde, är delägare i fiskelag, på sätt därom är särskilt stadgat.

Fiskelaget åligger att inom sitt område så ordna fisket och fiskevattnets vård, att fisk- och kräftstammens fortbestånd icke äventyras.

I sådant syfte bör fiskelaget antaga stadgar, som böra underställas landskapsregeringens granskning.

Då samfällt fiskevatten är av ringa betydelse eller annat vägande skäl föreligger, äger landskapsregeringen rätt att fritaga delägarna från skyldighet att ordna fiskelagets verksamhet. Delägare må söka ändring i landskapsregeringens beslut.

44 §. Sedan omkretsran för samfällt fiskevatten uppgåtts, skall kommunalstyrelsens ordförande förordna kompetent person, som därtill bifallit, bevisligen sammankalla delägarna i fiskevattnet till stämma för att besluta om fiskelagets organisering. Så snart rågången slutförts, äger förrättaren av rågången ofördröjligen därom underrätta kommunalstyrelsens ordförande. Kostnaderna för sådan stämma skall förskottas av kommunen, som är berättigad att av fiskelaget utfå ersättning för dem. Sammankomma samtliga delägare utan förenämnd kallelse, skall stämman ändå anses beslutför.

45 §. Vid fiskelagsstämma tillkommer varje delägare rösträtt efter sin andel i vattenområdet, såvida icke alla delägare annorlunda överenskomma.

Framlägger delägare sannolika skäl till stöd för det röstetal han vid fiskelagsstämma krävt, men uppstår meningsskiljaktighet angående röstetalet, äger stämman avgöra frågan genom beslut. Såvida den förebragta utredningen ej anses tillräcklig, skall stämman uppmana delägaren att anskaffa erforderlig tilläggsutredning eller ock besluta från lantmäterikontoret införskaffa förteckning över de tvistiga andelarna i vattenområdet. För förteckningen erlägges ej lösen. Över i detta moment avsett beslut får den, som är missnöjd med detsamma, föra talan såsom i 53 § stadgas.

Kan i 2 mom. nämnd förteckning icke av lantmäterikontoret utgivas, skall för lantmäteringenjör utverkas förordnande att vid stämma på platsen uppgöra förteckning över fiskelagets delägare.

46 §. Fiskelag äger för ett år i sänder välja för sig styrelse jämte ordförande och viceordförande.

Styrelsen äger bevaka fiskelagets fördel och företräder i ärenden rörande fiskevattnets nyttjande och vård fiskelaget mot enskild delägare och tredje man.

Rättegång angående fiskevatten får av styrelsen anhängiggöras, då delägarna vid fiskelagsstämma härom fattat beslut. Delägare, som vid stämman motsagt beslutet, får ej påföras kostnad för målets utförande, överstigande värdet av den fördel, som kan visas hava genom rättegången tillförts honom såsom delägare i fiskevattnet.

Där styrelsen eller fiskelagsstämma beslutar, att rättegång beträffande fiskevattnet icke skall inledas, är delägare likväl berättigad att utföra talan i saken. Vad därvid vinnes tillfaller fiskelaget. Varje delägare är pliktig att intill värdet av honom tillfallen fördel deltaga i rättegångskostnaderna.

Stämning, offentlig myndighets påbud eller annat meddelande skall anses hava delgivits fiskelag och dess styrelse, så snart styrelsens ordförande eller viceordförande i laga ordning fått del därav. Dessa äga tillse, att saken i god tid bringas till delägarnas kännedom.

47 §. Fiskelag, som består av högst fem delägare, är berättigad att utöva sin verksamhet, även utan styrelse, i vilket fall dennas åligganden skola handhavas av fiskelagsstämman. Med avseende å sådan stämma är gällande, vad om fiskelags styrelse är föreskrivet.

Fiskelaget är dock även i detta fall pliktigt att utse ordförande och viceordförande.

48 §. Vid fiskelagsstämma må delägare vara företräd genom fullmäktig. Ej må dock någon uppträda med fullmakt på flere än en delägares vägnar.

Ärende, som icke kungjorts i kallelsen, skall icke gå till avgörande på bestämma, där ej samtliga delägare äro närvarande och om beslutet ense.

Vid stämman skall föras protokoll, som bör justeras.

49 §. Såsom fiskelagsstämmas beslut skall gälla den mening, som erhållit högsta röstetalet. Falla rösterna lika, gäller den mening, som biträts av de flesta närvarande. Falla rösterna även enligt denna beräkningsgrund lika, är den mening gällande, som ordföranden biträtt.

Då fråga är om vattenområdets nyttjande till fiske på annat sätt, än att varje delägare eller innehavare av dennes fiskerätt själv idkar fiske i vattnet enligt vad fiskelaget tidigare bestämt, fordras dock att beslutet omfattas med minst två tredjedelar av det vid omröstningen avgivna sammanlagda röstetalet och minst av en tredjedel av de röstande delägarna. Därest delägarna åter skola åläggas att erlägga viss mot envars andel av vattenområdet eller antalet redskap svarande avgift till täckande av fiskelagets utgifter eller till hopbringande av en fond för bestridande av vissa åtgärder för fiskevattnets vård, fordras att beslutet skall omfattas med minst två tredjedelar av de vid omröstningen avgivna rösterna.

I föregående moment nämnd avgift kan utan dom eller utslag utmätas, på sätt om utskylder är stadgat.

Utän hinder av vad i 1 mom. säges kan i fiskelags stadgar bestämmas, att val, som förrättas vid fiskelagsstämma, skola försiggå med tillämpning av proportionellt valsätt.

Se L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

50 §. Användes fiskelags fiskevatten på annat sätt, än att varje delägare eller innehavare av dennes fiskerätt idkar fiske på sätt fiskelaget närmare bestämt, skall inkomsten därav, såvida alla delägare icke annorlunda överenskomma, fördelas mellan delägarna efter deras andel i vattenområdet, såvitt den icke erfordras för bestridande av fiskelagets utgifter.

I fiskelags stadgar kan bestämmas, att delägare i fiskelag eller annan person, vilken ådömts straff för brott mot stadgandena om fiske, genom beslut av fiskelagets styrelse för viss tid, högst två år åt gången, kan förklarar förlustig sin rätt att bedriva fiske i fiskelagets vatten.

Fiskelag må icke skuldsätta sig.

51 §. Ordförande för fiskelags styrelse skall sammankalla extra stämman med delägarna i fiskelaget för visst uppgivet ärende, därest sådant påyrkas av delägare, företrädande minst en tiondedel av fiskelagets röstetal.

Har ej stämman hållits senast inom en månad från det ordförande bevisligen gjorts underkunnig om nämnda yrkande, äger landskapsregeringen bemyndiga någon bland sökandena att sammankalla stämman.

52 §. Sådan invånare i by, som icke tillhör fiskelag, äger rätt att erhålla särskilt tillstånd att inom område, som av fiskelaget anvisas, bedriva husbehovsfiske, på sätt fiskelagsstämman för varje år beslutar. Till sådan fångst berättigad är pliktig att för bestridande av kostnaderna för åtgärder, som avse fiskevattnets vård, erlägga av fiskelaget bestämd skälig avgift, vars storlek står i relation till den del han åtnjutit i avkastningen från fiskelagets fiskevatten.

Beslutar fiskelag på grund av fiskevattnets ringa avkastning eller av andra giltiga skäl, att i 1 mom. nämnt särskilt tillstånd icke beviljas, skall ärendet ofördröjligen underställas landskapsregeringen för avgörande.

Den, som är missnöjd med beslut rörande beloppet för den i 1 mom. avsedda avgiften, är berättigad att inom trettio dagar efter erhållen del av beslutet skriftligen underställa ärendet landskapsregeringens prövning. Utredning om att avgiften erlagts samt om tidpunkten härför skall bifogas.

Fiskelag kan bevilja även annat än i 1 mom. nämnt särskilt tillstånd till fiske under viss tid inom fiskelagets område.

Beslut om beviljande av särskilt tillstånd fattas på sätt i 49 § 1 mom. säges.

53 §. Delägare i fiskelag, vilken anser, att av fiskelaget eller dess styrelse fattat beslut icke tillkommit i laga ordning eller att detsamma annars är olagligt eller innebär ett överskridande av fiskelagets befogenhet eller kränker hans rätt, är berättigad att föra talan mot detsamma medelst stämning, som skall tillställas fiskelaget inom sextio dagar, räknat från den dag han av beslutet erhållit del i laga ordning. Då klandertalan anhängiggjorts, äger rätten förordna, om skäl därtill föreligger, innan ärendet slutligt avgöres, att det klandrade beslutet icke skall bringas i verkställighet.

Part, som är missnöjd med rättens utslag, äger söka ändring däri i för tvistemål stadgad ordning.

Angående besvär över påförande av i 49 § nämnd avgift är särskilt stadgat.

Se L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

54 §. Är samfällt fiskevatten så vidsträckt eller splittrat, att efterlevnad av enhetlig ordningsstadga är förenad med svårighet, kan fiskelaget för vissa år uppdelas på delfiskelag. För fattande av beslut om uppdelning

erfordras sådan röstmajoritet, som enligt 49 § 2 mom. är av nöden för beslut om vattenområdets nyttjande.

Delfiskelag verka, vart inom sitt område, såsom självständiga fiskelag.

55 §. (1964/31) Hava icke delägarna i samfällt vattenområde överenskommit eller i den ordning, som stadgas [i lagen om vissa samfälligheter och därmed jämförliga gemensamma förmåner (FFS 204/1940)], fattat beslut om vattenområdets nyttjande för annat ändamål än fiske och har vattenområdet ej heller underkastats godemannaförvaltning, må delägarna vid fiskelagsstämma besluta i angelägenheter, vilka angå upptagandet av sten, lera, sand, malm eller annat dylikt från vattenområdet, vattenområdets utarrrendering till flottnings-, upplagrings- eller annat ändamål, jakt och insamling av vattenväxter på detsamma samt tillvaratagande av därstädes anträffat trävirke eller annat gods ävensom annan användning av området samt ersättning för området eller för användning av detsamma. Beslutet, beträffande vilket i tillämpliga delar är gällande, vad om fiskelags beslut är stadgat, må likväl icke avse längre tid än fem år, försävt icke annorstädes i lag är annorlunda stadgat.

L om vissa samfälligheter och därmed jämförliga gemensamma förmåner (FFS 204/1940) har ersatts av L om samfälligheter (FFS 758/1989).

56 §. Närmare föreskrifter om organisationen av fiskelag, som skola bildas i enlighet med denna landskapslag, samt om innehållet i de stadgar, som fiskelag äger antaga, utfärdas av landskapsregeringen, som även skall tillhandahålla stadgeformulär och annan instruktion för fiskelagens organisering.

Se LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

Fiskevårdssammanslutningar

57 §. För åstadkommande av ekonomiskt enhetliga fiskeriområden eller centralisering av fisket efter värdefulla fiskslag eller för effektivare och enhetligare vård av fiskevatten må fiskelag förena sig till fiskevårdssammanslutningar.

I vad mån ägare eller innehavare av skiftat eller annat sådant fiskevatten, som ej är fiskelags samfällda vatten, äger befogenhet att bilda fiskevårdssammanslutning, stadgas i 69 §.

58 §. Fiskevårdssammanslutning må grundas på initiativ av fiskelag, enskilda fiskevattensägare eller landskapsregeringen.

Då fiskevårdssammanslutning skall grundas, äger initiativtagaren sammankalla ombud för vederbörande fiskelag för att härom överenskomma.

59 §. (1964/31) Avtal om grundande av fiskevårdssammanslutning skall upprättas skriftligen och bör på varje medlems i sammanslutningen vägnar undertecknas. I avtalet skola varje medlems röstetal i sammanslutningen och medlemmarnas inbördes delaktighet i sammanslutningens inkomster och utgifter vara angivna, varjämte däri skall bestämmas, för vilket ändamål och på vilket sätt fiskevattnet kommer att nyttjas samt vilka vårdåtgärder som anses erforderliga.

I medlemmarnas röstetal och andel i sammanslutningens inkomster och utgifter må ändring senare göras medelst skriftligt avtal medlemmarna emellan. Ändring må dock ej göras, förrän fyra år förlutit sedan sammanslutningen grundades, såfram icke ändringen föranledes av ny medlems inträde i sammanslutningen.

60 §. Sedan avtal om sammanslutnings grundande i enlighet med 59 § träffats, skola fiskelagens ombud antaga stadgar för sammanslutningen, vilka fastställas av landskapsregeringen. Tillika skola en eller flere sysslomän utses, vilka det åligger att bringa ombudsstämmans beslut till verkställighet, att föra dess talan inför domstolar och myndigheter i ärenden, som vid stämman handläggas, samt att, sedan landskapsregeringen meddelat sitt beslut i fråga om stadgarnas fastställelse, sammankalla sammanslutningens delegation. Förenämnda beslut fattas med enkel röstövertikt, varvid varje fiskelag tillkommer det röstetal, varom i enlighet med 59 § överenskommit.

Kommer sammanslutning ej till stånd, vare initiativtagaren berättigad att anmäla saken hos landskapsregeringen för vidtagande av i denna lag förutsatta andra åtgärder.

61 §. Beslutanderätten i fiskevårdssammanslutnings angelägenheter kan utövas av en delegation, till vilken varje till sammanslutningen hörande fiskelag utser en eller flere representanter, samt suppleanter för dem.

Delegationen väljer inom sig styrelse för sammanslutningen samt styrelsens ordförande och viceordförande.

Stämning, offentlig myndighets påbud eller annat meddelande skall anses hava delgivits sammanslutningen och dess styrelse, så snart styrelsens ordförande eller viceordförande i laga ordning fått del därav.

Styrelsen företräder sammanslutningen gentemot enskild medlem av densamma och tredje man.

Består sammanslutning av högst fem medlemmar, må delegationen utgöra dess styrelse. Sammanslutningen vare dock i detta fall pliktig att för sig utse ordförande och viceordförande.

Se 18-24 §§ LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

62 §. Representant för fiskelag tillkommer inom delegationen för fiskevårdssammanslutning det röstetal fiskelaget enligt 59 § är tillerkänt. Har fiskelag utsett flere representanter till delegationen, varde fiskelagets röstetal fördelat lika mellan de i delegationen för tillfället tillstädesvarande representanterna.

Ej må vid delegationens sammanträde representant för fiskelag företrädas av annan person på grund av fullmakt.

63 §. Såsom delegationens beslut gälle den mening, som erhållit det högsta röstetalet.

Delegationen äge rätt att årligen bestämma om uppbärande hos fiskevårdssammanslutningens medlemmar av viss mot envars delaktighet i sammanslutningen svarande avgift till sammanslutningens utgifter. Då sådan avgift första gången fastställs eller förhöjd avgift skall utgå, erfordras för beslut härom,

att detsamma omfattas av minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster.

Utän hinder av vad i 1 mom. sägs må i sammanslutningens stadgar bestämmas, att val, som förrättas av delegationen, skola försiggå med tillämpning av proportionellt valsätt.

64 §. Fiskevårdssammanslutning må icke skuldsätta sig.

65 §. Fiskevårdssammanslutnings styrelse skall utlysa sammanträde med delegationens medlemmar för visst uppgivet ärende, om minst en femtedel av delegationens medlemmar det yrkar.

Har ej sammanträdet hållits inom en månad från det styrelsens beviligen underrättades om nämnda yrkande, äger landskapsregeringen bemyndiga någon bland sökandena att sammankalla delegationen.

66 §. Anser medlem av fiskevårdssammanslutning, att delegationens, eller om delegation ej finnes, stämans beslut icke hava tillkommit i laga ordning eller att detsamma står i strid med lag eller innebär ett överskridande av delegationens befogenhet eller kränker hans rätt, är berättigad att klandra detsamma medelst stämning, som bör tillställas sammanslutningen inom sextio dagar, räknat från den dag han av beslutet erhållit del i den ordning, som i fiskevårdssammanslutningens stadgar föreskrivits om bringande av delegationens beslut till sammanslutningens medlemmars kännedom. Då klandertalan anhängiggjorts, äger rätten förordna, om skäl därtill föreligger, att det klandrade beslutet icke skall bringas i verkställighet, innan ärendet slutligt avgöres.

Part, som ej åtnöjes med rättens utslag i saken, må söka ändring däri i för tvistemål stadgad ordning.

67 §. Fiskelag äger rätt att utträda ur fiskevårdssammanslutning vid utgången av det näst efter uppsägningen följande kalenderåret.

Uppsägning må dock icke ske, förrän sex eller, där sammanslutningen tillkommit på grund av myndighets initiativ eller i 41 § stadgat tvångsingenripande, tio år förflutit, sedan sammanslutningen grundades.

68 §. (1964/31) Besluter delegationen att fiskevårdssammanslutningen skall upphöra, skall sammanslutningens hopbragta egendom skiftas mellan medlemmarna enligt envars andel i sammanslutningen. Medlem, som tidigare utträtt, skall erhålla den andel han då innehade.

69 §. Ägare eller innehavare av skiftat fiskevatten samt av sådant fiskevatten, som icke utgöres av fiskelags samfällda vatten, äro jämväl behöriga, att, särskilt för sig eller gemensamt med fiskelag, bilda fiskevårdssammanslutning. Sådän ägare eller innehavare är medlem i sammanslutningens delegation, och äger beträffande honom i övrigt, fränsett stadgandet i 62 § 2 mom., vad ovan i 58-68 §§ är sagt om fiskelag och deras företrädare motsvarande tillämpning.

70 §. (1964/31) Vad i 50 § 2 mom. och 52 § är stadgat om fiskelag, skall äga motsvarande tillämpning på fiskevårdssammanslutning, därest beslutanderätten i frågor angående bedrivande av fiske på fiskelagets

område vid bildandet av fiskevårdssammanslutningen eller enligt senare avtal mellan medlemmarna i sammanslutningen övergått från fiskelaget till fiskevårdssammanslutningen.

5 kap. Innehav av och handel med fisk och fiskprodukter

71 §. (1964/31) Fredad fisk eller kräfta under dess fredningstid eller undermålig kräfta och undermåliga exemplar av fisk, skyddad av minimimått, må ej hållas i förråd eller för försäljning transporteras, säljas, köpas eller mot betalning serveras, med undantag av:

1) fisk eller kräfta, som på grund av särskilt i 39 § nämnt tillstånd får försäljas under fredningstid eller i undermåliga exemplar;

2) i fiskodlingsdamm eller -anstalt uppfödd fisk eller kräfta; samt

3) fisk eller kräfta, som fångats för fiskodlings- eller vetenskapligt ändamål med därför beviljat tillstånd.

Innehar någon vid ingången av fredningstid för fisk eller kräfta förråd därav, som tidigare blivit lagligen fångat, vare berättigad att innehava, forsla och salubjuda detta förråd under de sex första dygnen av fredningstiden eller, där förrådet utgöres av i frysinrättning förvarad fisk, under hela fredningstiden.

Den, som håller i förråd, sänder, forslar, saluhåller eller köper fredad eller undermålig fisk eller kräfta, åligger styrka att han, enligt vad i denna paragraf säges, har rätt därtill.

72 §. (1964/31) Utom för utplantering, vetenskaplig undersökning eller transitotransport får icke till landskapet införas undermåliga exemplar av fisk eller kräfta och ej heller fredad fisk eller kräfta under dessas fredningstid, om ej särskilt tillstånd härför erhållits.

Förekommer icke fisk- eller kräftart i landskapet i vilt tillstånd, är införsel av denna eller av befruktad rom av den i och för inplantering i naturliga vattendrag tillåten endast med landskapsregeringens tillstånd.

73 §. Polismyndigheten på den ort, där under fredningstiden saluhållen eller i handel förekommande undermålig fisk skall förtryttas eller därifrån den försändes, äger påbjuda fiskens märkning på lämpligt sätt, där det för övervakningen är av nöden. Är fiskens märkning styckevis förbunden med oskäligen kostnad, skall märket anbringas på transport- eller försäljningslådan.

Se 30a § LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

74 §. (1964/31) Landskapsregeringen äger genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om behandling, förpackning och forsling av samt handel med fisk och kräfta ävensom därav framställda produkter, så ock nödig övervakning och kontroll av sådan behandling och handel.

Till förebyggande av smittsamma fisk- och kräftsjukdomars spridning eller för bevarande av fisk- eller kräftbeståndet må landskapsregeringen för viss tid eller tillsvidare förbjuda eller inskränka forsling, hållande i förråd, salubjudande samt införsel till och utförsel från landskapet av fisk och kräftor eller flyttning från en ort till en annan av beten och redskap,

som använts till fångst, förvaring eller forsling av desamma.

Se LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

6 kap. Övervakning och omhändertagande av gods

75 §. Ertappas någon på bar gärning med fiske i vatten, vari han icke äger rätt att idka av honom bedrivet fiske, eller anträffas i fiskevatten eljest fångstredskap, som ej tillhör någon till fiske berättigad, är innehavaren av fiskerätt, så ock vattenområdets ägare eller arrendator, berättigade att omhändertaga båt eller därmed jämförligt fortkomstmedel och redskap, som vid sådant fiske använts, samt den därvid erhållna fångsten. Detsamma skall gälla, där delägare i gemensamt fiskevatten eller arrendator av fiskerätt uppenbarligen överskrider sin fiskerätt eller vid fiske använder sig av förbjudet redskap eller fångstsätt eller ock bedriver fiske på plats, där detta är förbjudet, eller på otillåten tid. Omhändertagaren är skyldig att på anfordran uppge sitt namn och sin adress.

Önskar innehavare av fiskerätten eller vattenområdets ägare eller arrendator inte föranleda åtal för brottet, får han, dock inte i fall, som nämns i 77 §, behålla båten eller det därmed jämförliga fortkomstmedlet och redskapen, intill dess den, som begagnat den, styrkt sin identitet och erlagt en i enlighet med rikslagstiftning fastställd lösen. Erläggas denna inte inom en månad från det anmälan hos vederbörande polismyndighet gjorts om båtens och redskapens omhändertagande av innehavaren av fiskerätten eller ägaren eller arrendatorn till vattenområdet, skall de tillfalla denne. (2002/25)

Önskar innehavare av fiskerätt eller ägare eller arrendator av vattenområde väcka åtal, skall han snarast möjligt överlåta det omhändertagna godset, fångsten undantagen, åt polismyndighet[erna] för förvaring, till dess säkerhet ställts för erläggandet av böter, skadestånd och rättegångskostnader. Kan överlåtelse icke utan olägenhet äga rum, skall om godset och den plats, där det förvaras, lämnas meddelande till polismyndigheten, vilken äger bestämma, huru godset skall förvaras, till dess sagda säkerhet blivit ställd.

Se 31 § LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

76 §. (1964/31) Där innehavare av fiskerätt eller ägare eller arrendator av vattenområde tillkommer rätt att omhändertaga båt, redskap och fångst, får denna rätt utövas jämväl av vakt, som av honom tillsatts, eller hans övriga husfolk, av delägare i samfällt fiskevatten samt av fiskelag, fiskevårdssammanslutning eller av kommun anställd fiskevakt, så ock, där landskapet äger fiskerätt, av polismyndighet och den, på vilken det ankommer att på sådant område övervaka efterlevnaden av stadganden om fiske.

Önskar kommun, fiskevårdssammanslutning, fiskelag eller delägare i sådant, ägare av delat fiskevatten eller den, som arrenderat fiskevatten, tillsätta edsvuren fiskevakt, avlägger vaktens föreskriven ed vid den allmänna underrätt, inom vars domkrets han har sitt

verksamhetsområde eller del av detta eller bo och hemvist.

Se 28a § LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

77 §. Har båt, redskap eller fångst, som enligt denna landskapslag skall tillfalla staten, omhändertagits, är omhändertagaren pliktig att därom oförtövat göra anmälan hos polismyndigheten på orten. Kan det befaras, att sådan fångst blir förskämd, får han, sedan den värderats av två ojäviga personer, försälja densamma, och skola de influtna medlen ofördröjligen tillhandahållas vederbörande polismyndighet.

78 §. Är fiskeredskap olagligen utlagt i fiskled eller annat vatten, där utövande av fiskerätt är förbjudet eller begränsat, är polismyndighet, så ock edsvuren fiskevakt, pliktig borttaga sådant redskap på den skyldiges bekostnad.

79 §. Polismyndighet eller i 76 § nämnd edsvuren fiskevakt äger rätt att på strand, i skjul, i båt eller vatten granska fiskeredskaps lagenlighet liksom även försäljares förråd av fisk och kräftor.

7 kap. Straffbestämmelser

80 §. Var, som i strid med denna landskapslag eller med stöd därav utfärdade bestämmelser

1) använder förbjudet fångstsätt eller redskap eller håller sådant redskap i båt, på strand, i strandskjul eller annorstädes, där det är lätt åtkomligt för fångst;

2) olovligen fiskar i kungsådra eller annan fiskled eller eljest inom fredat område eller använder i och för sig lovligt fångstsätt eller redskap i vattendrag eller inom vattenområde, där dessas användande är förbjudet;

3) på otillåten tid fångar fisk eller kräftor eller i sådant syfte håller redskap i vatten;

4) fångar undermåliga fiskar eller kräftor;

5) olovligen innehar, forslar, försänder, till avsalu uppköper eller håller, försäljer eller mot betalning serverar fredade eller undermåliga fiskar eller kräftor;

6) mot landskapsregeringens eller domstols förbud idkar fiske;

7) åsidosätter bestämmelserna om de anordningar, som i tilloppskanal eller vattenledning skola anbringas, straffes med högst etthundra dagsböter, varförutom förbjudet redskap eller del därav eller dess värde ävensom olovlig transport- eller handelsvara vare förbrutna. Har vid fiske använts sprängämne eller äro omständigheterna eljest synnerligen försvårande, är straffet minst sjuttiofem dagsböter eller fängelse ej över två år, och må i dessa fall jämväl olovligen använt, eljest tillåtet redskap och vid fiske begagnad båt eller dessas värde dömas förbrutna.

Den, som annorledes än i 2 mom. sägs, bryter mot denna landskapslag eller på grund av densamma utfärdade bestämmelser, straffes med högst sjuttiofem dagsböter, såvida icke gärningen annorstädes i lag är belagd med strängare straff.

Därom, till vilket straff den skall vara förfallen, som olovligen fiskar i annans fiskevatten eller på fre-

dat område inom detta vatten eller överskrider den rätt honom såsom delägare i samfällt fiskevatten eller såsom arrendator eller utövare av fiskerätt med innehavarens av fiskevattnet tillstånd eller på annan grund tillkommer eller ock bryter träffat avtal eller beslut om utövandet av fiskerätt eller annorledes kränker annan tillkommande fiskerätt, stadgas i strafflagen.

Se 28 kap. 10 § strafflag (FFS 39/1889).

81 §. Den, som utan tillstånd i fiskevatten utsläpper för fisket skadlig fisk eller annat djur eller avsiktligt och olovligen å fiskevatten vållar annan skada, varå ej enligt annat lagrum följer strängare straff, straffes med böter eller fängelse.

Särskilda stadganden

82 §. Uppstår tvist om utövande av fiskerätt, ordnandet av fiskevattens vård eller annan fiskeangelägenhet, äger rätten döma därom, sedan den vid behov införskaffat utlåtande av fackmyndighet.

83 §. Har endast enskild rätt förnärmats genom i denna landskapslag nämnt brott, skall åtal ske blott om mål-såganden anmält saken till åtal.

84 §. (1964/31) Vad genom olovlig fångst erhållits eller värdet därav är förbrutet och skall tillfalla den, vars fiskerätt förnärmats, eller, där fångsten erhållits av delägare i samfällt fiskevatten, de övriga delägarna i samma fiskevatten, såvitt dessa ej till annan överlåtit sin fiskerätt. Dock skall fångst, som erhållits under fredningstid eller från område, där fiske enligt 14 § är förbjudet, så ock undermålig eller med förbjudet fångstredskap åtkommen fångst eller värdet av fångsten tillfalla statsverket.

Olovlig transport- eller handelsvara, som dömts förbruten, så ock redskap och båt, som förklarats förverkade, tillfalla statsverket.

Förbjudna fångstredskap eller delar av dem skola göras till fiske obrukbara.

Saknas kännedom om ägare till egendom, som med stöd av denna lag lämnats till polismyndighet för förvaring eller som av myndighet tagits i beslag, och får ej polismyndigheten om honom kännedom inom ett år, må egendomen på åtgärd av myndigheten säljas, såvitt den icke med stöd av 3 mom. skall förstöras. Vid försäljningen influina medel tillfalla staten.

85 §. Är i låda eller förpackning av annat slag eller i sump, vari fisk eller kräftor förvaras, forslas eller saluföras, minst var tionde fisk eller kräfta fredad eller undermålig, skall hela innehållet dömas till staten.

86 §. Tredskar någon att fullgöra honom på grund av denna landskapslag åliggande förpliktelse, äger landskapsregeringen befogenhet att tvinga honom därtill vid vite eller äventyr att det försummade utföres på underlåtarens bekostnad.

87 §. (1964/31) Ej må någon med farkost överfara utanför allmän farled utlagt fiskeredskap, som utvisas av tydligt märke. Såsom sådant märke anses i saltsjön kvadratformig flagga, ej understigande trettio centimeter i bredd och höjd, som är fäst i ändan på stång,

vilken skjuter upp minst halvannan meter ovan vattenytan, eller annat lika högt fäst och tydligt synligt märke, samt i annat vatten stång, uppstigande minst en meter ovan vattenytan. Om märken, som böra användas under mörker, är särskilt stadgat.

Virkesflotte eller maskindriven farkost får ej gå närmare dylikt redskap än femtio meter, där ej detta på grund av trång farled är oundvikligt.

Angående de ljussignaler, som fiskerfartyg och fiskebåtar skola föra, är särskilt stadgat.

88 §. Har till följd av strömsättning eller annan orsak en fiskandes redskap så hopsnärljts med annans, att redskapen ej kunna åtskiljas utan att skada av betydelse tillfogas dem eller att alla redskap samtidigt upptagas, skola de fiskande gemensamt åtskilja eller upptaga redskapen, om ej sådant hinder föreligger som överhängande fara för förlust av redskap, båt och liv till följd av storm eller att ägaren till de redskap, som hopsnärljts med ens egna, icke utan större olägenhet kan tillkallas.

Kan åtskiljandet ej ske genom att eget redskap skadas eller kapas, får den fiskande också med annans redskap vidtaga av omständigheterna påkallad åtgärd, utan att dock därvid vålla större skada eller förfång än nöden kräver. Har detta icke iakttagits, skall den, som åtskilt eller upptagit redskapen, ersätta den härvid uppkomna skadan. Vad, som på annans redskap vid åtskiljandet blivit löst eller kapat, skall omedelbart åter sammanknytas. Om med hänsyn till omständigheterna vid upptagandet skäligen kan anses, att den främmande fiskebragdens ägare därigenom vållas minsta skada och omak, må det upptagna redskapet ånyo utläggas på sin plats. I annat fall äger den, som upptagit annans redskap så begå, att redskapet jämte däri befintlig fångst utan tidsutdräkt kommer ägaren tillhanda.

89 §. Stadgandena i denna landskapslag, förutom beträffande användningen av förbjudna fångstredskap och fiskesätt, äga ej tillämpning på fiske i insjö, som underlyder en enda lägenhet och som är helt sluten eller står i förbindelse med annat fiskevatten endast genom bäck eller dike, där fisk ej i nämnvärd mån kan upp- och nedgå. Fisk och kräftor, som där fångats och ej fylla stadgat minimimått, så ock under allmän fredningstid erhållen fångst, får ej utan landskapsregeringens tillstånd försäljas eller annorstädes forslas.

90 §. Fångstredskap, som enligt denna landskapslag är förbjudet, får icke utan särskilt tillstånd förfärdigas eller säljas inom landskapet.

91 §. Fiskeredskap, som bevisligen innehafts vid denna landskapslags ikraftträdande och då var lagligt, men är i landskapslag förbjudet, får fortfarande med iakttagande av övrigt av landskapslagens stadganden användas under tre års tid efter landskapslagens ikraftträdande.

92 §. Närmare bestämmelser angående verkställigheten och tillämpningen av denna landskapslag utfärdas av landskapsregeringen.

Se LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

I 53 Landskapsförordning (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av landskapslagen om fiske

1 §. Fås vid bedrivande av fiske, varom i 2 § landskapslagen om fiske nämns, överenskommelse om platserna för ryssjor eller andra redskap ej till stånd eller äro särskilda ordningsföreskrifter eljest påkallade, meddele [vederbörande länsman] eller [magistrat] närmare anvisningar och föreskrifter härutinnan med beaktande av, att varje idkare av fiske beredes tillfälle därtill med hänsyn tagen till hans boningsort och antalet fångstredskap.

Var, som icke nöjes med i 1 mom. nämnd myndighets åtgärd, kan underställa ärendet landskapsregeringens prövning och slutliga avgörande.

Se LL (1956:39) om fiske i landskapet Åland.

2 §. Såsom i 3 § 1 mom. landskapslagen om fiske avsett mete bör betraktas sådant mete, varvid spöet eller reven befinner sig i eller inom räckhåll för den metandes hand och där agnet icke utgöres av pilk, drag, fluga eller annat konstgjort bete.

3 §. Vid ansökan om rätt att ensam begagna notvarp, bör till ansökningen fogas tillförlitlig utredning över de i 10 § landskapslagen om fiske nämnda omständigheterna ävensom om varpets läge, som vid behov bör angivas medelst kartskisser, samt om upprepningstiden och -kostnaderna.

Beviljad rätt skall av sökanden kungöras, så som angående offentliga kungörelser är stadgat, på anslagstavlan i den kommun, där varpet är beläget, och bör kungörelsen årligen förnyas.

4 §. Då fredningsområde bildas genom tvångsinlösen eller vid skifte av vattenområde äger landskapsregeringen på framställning av förrättningsmannen fastställa, under vilken tid och på vilket sätt fisket inom fredningsområdet skall vara förbjudet eller inskränkt och skall förrättningsmannen för ändamålet tillhandahålla landskapsregeringens karta och nödiga handlingar.

Ansökan, som avses i 29 § 2 mom. landskapslagen om fiske, kan göras av ägaren av vattnet, fiskelag eller fiskevärdssammanslutning. Ansökan bör åtföljas av karta och nödiga handlingar. Då ansökan gjorts, bör landskapsregeringen sända handlingarna till lantmäterikontoret, som förordnar om utmärkning och kartläggning av fredningsområdet.

Efter det utmärknings- och kartläggningsförrättningen vunnit laga kraft, skall förrättningsingenjören överstyra handlingarna samt utdrag av den vid förrättningen uppgjorda kartan och protokollet till landskapsregeringen.

Landskapsregeringens beslut om fredningsområde ska delges genom offentlig delgivning enligt förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. (2008/51)

5 §. Fredningsområde skall utmärkas medelst en rektangulär skiva med 40 centimeters höjd och 80 centimeters bredd, fäst vid en på stranden befintlig stång, vilken nedsänkts i och stötts vid ett borrhål utvisande gränsens slutpunkt. Skivan skall i svart på vit bot-

ten upptaga konturen av en fisk överstruken med ett svart 8 centimeter brett snedstreck. Modellteckning tillhandahålles av landskapsregeringens [lantbruksavdelning].

Vid utmärkning av fredningsområde i vattnet användes som märke en svart styv vimpel i form av en rätvinklig triangel, vars sidor äro 30, 40 och 50 cm. Vimpeln skall längs sin 40 cm långa sida fästas vid ett minst en och en halv meter över vattenytan och uppstigande flöte så, att dess 30 cm långa sida utgör vimpelns nedre kant.

Som märke för fiskled användes i vattnet en svart styv vimpel i form av en likbent triangel, vars bas är 30 cm och övriga sidor 40 cm långa. Vimpeln skall längs sin bas fästas vid ett sådant flöte, som i 2 mom. nämnes.

Ovan i 2 och 3 mom. avsedda märken användas då detta är nödvändigt.

6 §. Om tillstånd, som beviljas med stöd av 40 § landskapslagen om fiske, skall tillståndstagaren göra anmälan hos polismyndighet på den ort, där fångst äger rum.

7 §. Har landskapsregeringen i stöd av 41 § landskapslagen om fiske förbjudit innehavare av fiskerätt att utöva sin rätt eller inskränkt denna eller upphävt utfärdat förbud, skall landskapsregeringens beslut omedelbart lända till efterrättelse oaktat ändring däri sökes.

Landskapsregeringens beslut skall delgivas [vederbörande] polismyndighet.

Polismyndigheten ska övervaka att förbudet iakttas. (2008/51)

4 mom. upphävt (2008/51).

8 §. Fiskelag, som organiserats förrän denna förordning utfärdats, skall ofördröjligen åt sig antaga nya stadgar och begynna att ordna sin verksamhet på sätt i landskapslagen om fiske samt denna förordning förutsatts. Har fiskelagets verksamhet varit avbruten eller saknar det funktionärer, skall kommunalstyrelsens ordförande draga försorg om, att delägarna i fiskelaget sammankallas för att verkställa i detta moment avsedda uppgifter. Är det icke känt huru fiskelaget stadgeenligt skall sammankallas, skall kallelsen delgivas delägarna medelst offentlig kungörelse på kommunens anslagstavla.

Har något fiskelag icke organiserats, skall kommunalstyrelsens ordförande vidtaga åtgärder för att utse en i 44 § landskapslagen om fiske avsedd sammankallare. Kan till sammankallare icke erhållas kompetent person, skall kommunalstyrelsens ordförande kalla delägarna i gemensamt fiskevatten till möte för att besluta om organisering av fiskelaget. Vid mötet skall för fiskelaget utses en interimistisk ordförande och viceordförande för att verka intill dess styrelsen för fiskelaget valts. Åt sammankallaren skall för utförandet av hans åligganden erläggas ett skäligt arvode.

Vidtages icke i 1 och 2 mom. avsedda åtgärder, kan landskapsregeringen vid vite eller annat i landskapslagen om fiske stadgat äventyr förpliktade vederbörande att fullgöra det som underlåtit.

Landskapsregeringen skall från lantmäterikontoret anskaffa en i två exemplar uppgjord förteckning över de skifteslag eller byar, för vilkas vattenområden om-

kretså uppgåtts och överstyra det ena exemplaret av denna förteckning jämte till buds stående uppgifter om, vilka fiskelag som organiserats och förmännen för dessa, till ordföranden för vederbörande kommunalstyrelse.

9 §. Fiskelagets fiskevatten må kunna för fiske nyttjas så att varje delägare fiskar däri, på sätt fiskelaget närmare bestämmer, eller genom bedrivande av fiske för gemensam räkning eller genom utarrendering eller överlåtelse av fisket helt eller delvis eller för begagnande av visst fångstredskap eller för fångst av visst fiskslag.

I fiskelags stadgar eller vid fiskelagsstämma skall bestämmas beskaffenheten och antalet av de fångstredskap, vilka fiskelagets delägare, de, som arrendera fiskevattnet, och i 52 § landskapslagen om fiske nämnda innehavare av särskilt tillstånd få begagna i det gemensamma fiskevattnet med beaktande av de inskränkningar, som för fisk- och kräftbeståndets bevarande äro av nöden.

Ovan i 2 mom. avsett, vid fiskelagsstämma fattat beslut skall underställas landskapsregeringen för granskning.

10 §. Nyttjas fiskevattnet sålunda, att varje delägare bedriver fiske därstädes, varde delägarnas redskapsenheter fördelade mellan delägarna efter deras andel i vattenområdet, därest ej samtliga delägare annorlunda överenskomma. De olika fångstredskapens inbördes enhetsvärde äge fiskelagsstämma fastställa, såvitt det icke bestämts i stadgarna.

Användes fiskelagets fiskevatten för gemensam räkning, bör fiskelagsstämma besluta, vem som skall ordna fisket och redovisa för avkastningen därav, såvitt därom icke är i stadgarna bestämt.

11 §. I fiskelags stadgar skall angivas:

1) fiskelagets namn och, på lämpligt sätt, läget av dess fiskevatten;

2) huru det samfällda fiskevattnet nyttjas eller när och för huru lång tid beslut därom fattas;

3) tiderna för ordinarie stämmor;

4) sättet för sammankallande av stämma;

5) antalet medlemmar i styrelsen;

6) huru av fiskelagsstämma och styrelsen fattade beslut samt stämningar, offentliga myndigheters påbud och övriga meddelanden skola bringas till delägarnas kännedom; samt

7) huru förvaltningen och redovisningen av de gemensamma medlen samt revisionen därav skall ordnas.

Utöver vad ovan sagts kunna i fiskelags stadgar intagas bestämmelser:

a) om åtgärder med avseende å det samfällda fiskevattnets vård;

b) om de skyldigheter, vilka åligga styrelsemedlemmarna utöver deras i lag och denna landskapsförordning bestämda uppgifter;

c) om tillsättande av andra än i landskapslagen om fiske bestämda funktionärer, deras åligganden och tiden för deras uppdrag;

d) om förrättande av val vid fiskelagsstämma med tillämpning av proportionellt valsätt och om andra omröstningar;

e) om fredningsområde;

f) om de inskränkningar med avseende å fiske och fångstredskap, som tilläventyrs finnas påkallade utöver vad härom i landskapslagen om fiske stadgas eller på grund av densamma föreskrivits tilläventyrs finnas påkallade;

g) därom, huruvida och på vilket sätt delägare äger rätt att till annan helt eller delvis överlåta sin fiskerätt;

h) om åtgärder, som avses i 50 § 2 mom. landskapslagen om fiske; samt

i) om vad som eljest med avseende å fiskelagets verksamhet finnes påkallat.

Ej må i stadgarna intagas föreskrifter, som stå i strid med lag eller kränka delägares i fiskelaget eller utomståendes enskilda rätt.

12 §. Fiskelagets stadgar skola avfattas skriftligen och i tvenne exemplar insändas till landskapsregeringen, som, efter införskaffande av nödigbefunna utlåtanden, medelst resolution äger meddela fiskelaget, huruvida stadgarna äro lagenliga och ändamålsenliga eller i vilka avseenden de bör rättas eller förfullständigas. De rättade eller förfullständiga stadgarna böra änyo insändas till landskapsregeringen för granskning.

Vid ändring av stadgarna skall förfaras såsom i 1 mom. är sagt. Ej må sådan ändring på fiskelagsstämma antagas innan styrelsen handlagt saken.

I det exemplar av stadgarna, som återsändes till fiskelaget, skall antecknas datum för landskapsregeringens resolution och att stadgarna granskats utan att föranleda anmärkningar eller att de återsänts för rättelse.

13 §. På fiskelagsstämma ankommer:

1) att antaga stadgar för fiskelaget;

2) att utse medlemmar i styrelsen samt bland dem ordförande och viceordförande;

3) att besluta om revision av fiskelagets förvaltning samt beviljande av ansvarsfrihet för styrelsen och övriga funktionärer; samt

4) att fatta beslut om i 52 § landskapslagen om fiske avsedda särskilda tillstånd och beviljande av för ändamålet nödiga fullmakter åt fiskelagets funktionärer.

14 §. I fiskelagsstämmas protokoll skall antecknas huru stämman sammankallats, närvarande delägare i fiskelaget eller deras ombud, envars röstetal, vid stämman framställda förslag och företagna omröstningar ävensom stämmans beslut.

Där protokollet ej omedelbart justeras, skall åt ordföranden och minst två för gången därtill utsedda deltagare i stämman överlämnas att justera protokollet på tid, som av ordföranden bestämmes.

Protokollet underskrives av ordföranden samt, där justeringen försiggått omedelbart, av minst två deltagare i stämman, i annat fall av justeringsmännen. Därest icke protokollet förts av ordförande, skall det kontrasigneras av protokollföraren. Vägra en eller flere justeringsmän att underskriva protokollet, förmenande att dess innehåll ej överensstämmer med vad som vid fiskelagsstämma förelupit, göre ordföranden därom anteckning i protokollet och hänskjute justeringen i den del, mot vilken anmärkning gjorts, till följande fiskelagsstämma.

I 53 LF (1957:35) ang. verkställighet och tillämpning av LL om fiske

15 §. Fiskelags styrelse, varom stadgas i 46 § landskapslagen om fiske, åligger:

1) att, så snart densamma blivit vald, till landskapsregeringen och [länsman] lämna uppgift på ordföranden och viceordföranden ävensom deras postadresser; anmälningen bör årligen förnyas även i det fall, att de tidigare funktionärerna återvalts;

2) att leda fiskelagets verksamhet och i sådant avseende till fiskelagsstämma inkomma med erforderliga förslag;

3) att förvalta fiskelagets gemensamma egendom och däröver årligen avgiva redovisning;

4) att företräda fiskelaget inför rätta och hos annan offentlig myndighet samt att bevaka dess fördel och rätt;

5) att övervaka att fiskelagets stadgar och beslut efterlevas;

6) att ombesörja verkställigheten av fiskelagsstämmas beslut; samt

7) att i övrigt vidtaga alla de åtgärder, som för fullföljande av fiskelagets syftemål äro av nöden.

16 §. Vid sammanträde med fiskelags styrelse föres ordet av styrelseordföranden eller, vid förfall för denne, av viceordföranden. På enahanda sätt skall förfaras vid fiskelagsstämma, där ej stämman för sig utser annan ordförande.

Styrelseordföranden eller, vid förfall för denne, viceordföranden för styrelsens talan inför domstol och myndighet, där ej styrelsen för visst ärende förordnar annat ombud.

Vad i 14 § är sagt äge motsvarande tillämpning med avseende å fiskelags styrelsens protokoll.

17 §. Beviljas i 52 § 1 eller 4 mom. eller i 70 § landskapslagen om fiske stadgat särskilt tillstånd, skall härom av ordföranden för fiskelaget eller dess viceordförande eller annan av fiskelaget befullmäktigad person eller, där tillståndet är beviljat av fiskevårds-sammanslutning, av denna befullmäktigad person utfärdas bevis, som utvisar beskaffenheten och omfattningen av de beviljade fängsträttigheterna samt tillståndets giltighetstid.

Tillståndsbevis skall numreras, dateras och förses med anteckning om utfärdare.

Har fiskelag fattat sådant beslut, som avses i 52 § 2 mom. landskapslagen om fiske, skall ärendet senast inom 30 dagar, efter det beslutet fattades, underställas landskapsregeringen för prövning och avgörande.

18 §. I fiskevårdssammanslutnings stadgar skall angivas:

1) sammanslutningens namn och hemort samt, på lämpligt sätt, läget av dess fiskevatten;

2) för vilket ändamål och på vilket sätt medlemmarnas fiskevatten skall nyttjas;

3) huruvida och i vilket avseende den medlemmar-na tillkommande fiskerätten är inskränkt;

4) huruvida beslutanderätten inom sammanslutning- en utövas av delegation eller stämma;

5) när sammanslutningens delegation eller stämma sammankommer till ordinarie sammanträden;

6) huru delegationen eller stämman sammankallas till sammanträde;

7) huru delegationens eller stämmans och styrelsens beslut samt stämningar, offentliga myndigheters påbud och övriga meddelanden skola bringas till medlemmarnas kännedom;

8) antalet medlemmar i styrelsen och för huru lång tid desamma väljas;

9) huru omröstning i styrelsen tillgår; samt

10) huru förvaltningen och redovisningen av de till sammanslutningen inflytna medlen samt revisionen därav skall ordnas.

Utöver vad ovan sagts kunna i sammanslutningens stadgar intagas bestämmelser:

a) om åtgärder med avseende å fiskevattnets vård;

b) om de skyldigheter, vilka åligger styrelsemedlemmarna utöver i lag och denna landskapsförordning stadgade uppgifter;

c) om tillsättande av andra än i landskapslagen om fiske bestämda funktionärer, deras åligganden och tiden för deras uppdrag;

d) om förrättande av val vid delegationens eller stämmans sammanträden med tillämpning av proportionellt valsätt och om andra omröstningar;

e) om fredningsområde, angående vars bildande överenskommelse träffats;

f) om åtgärder, som avses i 50 § 2 mom. landskaps-lagen om fiske, därest det ankommer på fiskevårds-sammanslutningen att fatta beslut om dem; samt

g) om vad som eljest med avseende å sammanslutningens verksamhet befinnes påkallat.

Ej må i stadgarna intagas föreskrifter, som stå i strid med lag eller avtalet om sammanslutningens grundande eller kränka medlems i sammanslutningen eller utomståendes enskilda rätt.

19 §. Vad ovan i 12 § är sagt om fiskelags stadgar, äger motsvarande tillämpning med avseende å fastställelse och ändring av fiskevårdssammanslutnings stadgar.

20 §. På fiskevårdssammanslutningens delegation eller stämma ankommer:

1) att utse medlemmarna i styrelsen samt bland dem ordförande och viceordförande;

2) att för varje år godkänna inkomst- och utgiftsstat för sammanslutningen;

3) att besluta om revision av sammanslutningens förvaltning samt om beviljande av ansvarsfrihet åt styrelsen och övriga funktionärer; ävensom

4) att besluta om ändring av sammanslutningens stadgar.

21 §. Fiskevårdssammanslutningens styrelse, varom stadgas i 61 § landskapslagen om fiske, åligger:

1) att, så snart densamma blivit vald, till landskapsregeringen anmäla om vem, som utsetts till ordförande och viceordförande samt deras postadresser;

2) att leda sammanslutningens verksamhet och till sammanslutningens delegation eller stämma inkomma med i sådant avseende erforderliga förslag;

3) att förvalta sammanslutningens gemensamma egendom och däröver årligen avgiva redovisning;

4) att företräda sammanslutningen inför rätta och hos annan offentlig myndighet samt att bevaka sammanslutningens och dess medlemmars rätt och fördel i angelägenheter, som beröra sammanslutningen;

5) att övervaka efterlevnaden av sammanslutningens stadgar och beslut;

6) att ombesörja verkställigheten av delegationens eller stämmans för sammanslutningen beslut;

7) att för varje år uppgöra förslag till inkomst- och utgiftsstat för sammanslutningen; samt

8) att i övrigt vidtaga alla de åtgärder, som för fullföljande av sammanslutningens syftemål äro av nöden.

22 §. Vad i 14 § är sagt om fiskelagsstämmas protokoll, äger motsvarande tillämpning å protokoll, som skall föras hos fiskevårdssammanslutningsdelegation, stämma och styrelse.

23 §. Vad i 16 § är sagt om ordförande och viceordförande i fiskelagets styrelse, äger motsvarande tillämpning med avseende å ordförande och viceordförande i fiskevårdssammanslutningens styrelse.

24 §. Vill medlem utträda ur fiskevårdssammanslutning, göra därom skriftlig anmälan hos styrelsens ordförande.

Styrelsen skall göra förslag till delegationen eller stämman om de åtgärder, som med anledning av utträddet kan bli påkallade.

25 §. Hos landskapsregeringen skall föras förteckning över:

1) fiskelag och fiskevårdssammanslutningar i landskapet samt över ordförandena och viceordförandena för dessas styrelser; samt

2) de fredningsområden, för vilka landskapsregeringen utfärdat i 28 och 29 §§ landskapslagen om fiske avsedda bestämmelser.

Duplettexemplaren av fiskelagens och fiskevårdssammanslutningarnas stadgar samt i 1 § nämnda föreskrifter skola uppbevaras i landskapsregeringen.

26 §. Landskapsregeringen äger rätt att av fiskelagen och fiskevårdssammanslutningarna erhålla allmänna uppgifter berörande deras verksamhet.

27 §. (1965/7) Då fisk insaltas eller kryddas på kärl för försäljning, skall kärlet vara försedd med beteckning, som anger innehållets mängd.

På kärlet bör även tydligt angivas förpackarens namn och hemort samt årtalet och månaden för insaltningen eller kryddningen.

28 §. Det åligger polismyndighet[erna] och landskapets fiskeritjänstemän att tillse, att stadgandena angående fiske efterlevas. De äga jämväl rätt att omhändertaga båt, fångstredskap och fångst av idkare av olovligt fiske eller otillåten handelsvara, som transporteras.

Enahanda skyldighet åligger av kommun, fiskevårdssammanslutning, fiskelag eller delägare däri eller ock av ägare av skiftat vatten eller av fiskevattnens arrendator tillsatt fiskevakt, så ock de innehavare av tjänster eller befattningar vid tullverket, på vilka tullbevakningen vid rikets kuster ankommer, ävensom innehavare av tjänster eller befattningar vid gränsbe-

vakningsväsendet samt vid sjöfartsstyrelsen, såvitt de utan men för sin egentliga tjänsteverksamhet kunna utöva sådan övervakning.

Kränkens enskilda fiskerätt, skola förenämnda myndigheter på anhållan, såvitt möjligt, lämna nödig handräckning.

28a §. (1965/7) Formuläret för i 79 § landskapslagen om fiske avsedd fiskevakts ed är följande: Jag N.N. lovar och svär vid Gud och Hans heliga evangelium, att jag med nit och samvetsgrannhet, opartiskt och utan att eftersträva egen vinning, efter bästa förstånd och förmåga skall fullgöra mina skyldigheter i egenskap av fiskevakt, så att jag icke av något skäl i min befattning främjar orätt. Detta lovar jag på heder och samvete, så sant mig Gud hjälpe till liv och själ.

Den, som icke tillhör något trossamfund eller som hör till ett trossamfund, vars lära förbjuder avläggande av ed, skall avgiva denna försäkran: Jag N.N. försäkrar, att jag med nit och samvetsgrannhet, opartiskt och utan att eftersträva egen vinning, efter bästa förstånd och förmåga skall fullgöra mina skyldigheter i egenskap av fiskevakt, så att jag icke av något skäl i min befattning främjar orätt. Detta lovar jag på heder och samvete.

29 §. Innehavare av tjänst eller befattning på landskapet tillhörigt fartyg vare pliktig att förhindra olovlig transport av fisk och kräftor med fartyget. Där skäl till antagande finnes, att sådan transport äger rum, skall anmälan därom göras till fartygets befälhavare, på vilken det ankommer att draga försorg om tillvaratagande av den olovligt transporterade varan och dess överlämnande till polismyndighet.

30 §. (2002/14) Har fångst, transport- eller handelsvara eller annat, dömts förbrutet till staten eller skall fångst eller gods försälas genom polismyndighets försorg i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om fiske, skall försäljningen ske i enlighet med vad som bestäms i rikslagstiftning.

30a §. (1965/7) I 73 § landskapslagen om fiske avsedd märkning av under fredningstiden saluhållen eller av i handeln förekommande undermålig fisk verkställs av polischef eller av den han därtill förordnat med användning av från landskapsregeringen för märkning av villebråd erhållna märken och märkningsredskap.

Märkes fisk styckevis, fästes märket vid fiskens gällock eller på annat lämpligt ställe. Annars gäller om märkningen i tillämpliga delar, vad om märkning av villebråd särskilt är stadgat, likväl så, att märkningsavgift skall erläggas endast, då försäljare eller forslare av i 73 § landskapslagen om fiske avsedd fisk anhållit därom. Märkningsavgiften är, då fisk märkes styckevis, [5 penni] per styck. Märkes fisk lådvis, erlägges endast tiondedelen av ovannämnda avgift per fisk.

31 §. Har båt, redskap eller fångst med stöd av 75 § landskapslagen om fiske omhändertagits och anmälan därom gjorts hos polismyndighet, skall behörig anteckning härom göras i myndighetens diarium; och vare nämnda myndighet pliktig att på förfrågan meddela, huruvida och när sådan anmälan skett samt av vem den gjorts.

I 54 LF (1995:44) om yrkesfiske

32 §. Ansökningar i ärenden, vilkas avgöranden enligt landskapslagen om fiske ankommer på landskapsregeringen, kunna inlämnas [till länsman eller i stad] till polischef för befordran till vederbörande. Har så skett, bör beslutet tillställas sökanden genom sagda myndighets förmedling.

33 §. Formulär till fiskelags stadgar samt till protokoll och andra handlingar, som angå verkställigheten och tillämpningen av landskapslagen om fiske, uppgöras på åtgärd av landskapsregeringen och tillhandahållas av landskapsregeringens registratorskontor.

34 §. Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna landskapsförordning utfärdas vid behov av landskapsregeringen.

Denna landskapsförordning träder omedelbart i kraft.

I 54 Landskapsförordning (1995:44) om yrkesfiske (1996/32)

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning innehåller bestämmelser om vad som avses med yrkesmässigt fiske, egentliga yrkesfiskare och binäringsfiskare som är beroende av inkomster från fiske för sin försörjning. (1996/32)

Förordningen är tillämplig inom allmänt vattenområde i landskapet.

2 §. Yrkesmässigt fiske

Med yrkesmässigt fiske avses fiske som bedrivs med laxfälla, därmed jämförbar konstruktion, not, trål, ryssja med en höjd som överstiger 1,5 meter, laxrev med fler än 150 krokar, eller laxnät med en sammanlagd längd överstigande 525 meter.

3 §. (2009/60) Egentliga yrkesfiskare

Med egentliga yrkesfiskare avses personer vars inkomster från fiske utgör minst 30 procent av det sammanlagda beloppet av personens förvärvsinkomster, om minst 5.000 euro är inkomster från fiske.

Till grund för bedömningen av om en person erhåller minst de inkomster som anges i 1 mom. läggs den senast verkställda beskattningen samt bokslut från fiskeriverksamhet från samma år.

4 §. (2009/60) Binäringsfiskare som är beroende av inkomster från fiske för sin försörjning

Med binäringsfiskare som är beroende av inkomster från fiske för sin försörjning avses personer vars inkomster från fiske utgör högst 30 procent men minst 15 procent av det sammanlagda beloppet av personens förvärvsinkomster, om minst 2.500 euro är inkomster från fiske.

Till grund för bedömningen av om en person erhåller minst de inkomster som anges i 1 mom. läggs den senast verkställda beskattningen samt bokslut från fiskeriverksamhet från samma år.

5 §. (1996/32) Inkomster från fiske

Med inkomster från fiske i denna förordning avses ersättning för första försäljningen av fisk samt för ar-

bete som fiskare ombord på ett fartyg med hemort i landskapet. Ersättning för första försäljningen av fisk som ingår i en näringsammanslutnings eller i ett aktiebolags resultat skall fördelas mellan ägarna enligt de ägoandelar dessa har i sammanslutningen eller enligt det röstetal dessa har i bolaget.

Med näringsammanslutning i 1 mom. avses partrederier, öppna bolag, kommanditbolag och sådana konsortier som två eller flera personer har bildat för att bedriva näringsverksamhet och som är avsedda att verka för delägarnas gemensamma räkning, om de inte skall betraktas som samfund.

I 55 Landskapslag (2015:49) om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom den Europeiska unionen

1 §. Lagens tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om verkställande i landskapet av den Europeiska unionens fiskeripolitik och därtill bundna ekonomiska stöd.

Denna lag tillämpas på åländskt territorium, samt på fartyg som införts i landskapets fiskefartygsregister samt på besättningen på dessa fartyg oberoende av deras position eller var verksamheten bedrivs. (2019/71)

2 §. Behörig myndighet

Landskapsregeringen är den behöriga myndighet som avses i den Europeiska unionens rättsakter för den gemensamma fiskeripolitiken till den del rättsakterna reglerar frågor som enligt självstyrelselagen hör till landskapets behörighet.

3 §. Kontroll

Landskapsregeringen eller den eller de myndigheter som landskapsregeringen beslutar ska kontrollera att de bestämmelser som gäller vid tillämpningen av den Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik iakttas till den del bestämmelserna reglerar frågor som enligt självstyrelselagen ankommer på landskapets lagstiftningsbehörighet.

4 §. Register

Landskapsregeringen upprätthåller nödvändiga register för kontrollen och statistikföringen av den Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik. Landskapsregeringen upprätthåller register med uppgifter om fisket, vattenbruket, fiskefartyg, vattenbruksfartyg och säljare av fisk- och vattenbruksprodukter, samt övriga register som krävs enligt landskapslagen (2015:48) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken. Landskapsregeringen upprätthåller dessutom register om finansieringen av fiskerinäringen.

För forskningsändamål och statistikföring har myndigheter rätt att få uppgifter ur i 1 mom. avsedda register. I registren införda uppgifter får även användas för i den Europeiska unionens förordningar föreskrivna syften.

5 §. *Krav på ekonomisk anknytning till landskapets fiskerinäring*

Fartyg som används för att bedriva fiske av fiskarter vars kvoter fastställs av den Europeiska unionen antecknas i fiskefartygsregistret endast om fisket har en tillräcklig ekonomisk anknytning till landskapets fiskerinäring.

Det fiske som bedrivs med ett fartyg har en tillräcklig ekonomisk anknytning till åländsk fiskerinäring om

1) minst hälften av den totala fångsten under ett kalenderår, enligt fångstens värde, landas i en åländsk hamn,

2) minst hälften av fartygets årliga fiskefärder utgår från en åländsk hamn eller

3) minst en tredjedel av fartygets besättning är bosatt i landskapet.

Även andra omständigheter som framförs av fartygets ägare kan beaktas för att visa att det fiske som bedrivs med fartyget har en tillräcklig ekonomisk anknytning till åländsk fiskerinäring.

Ett fartyg som inte uppfyller något av de villkor som anges i 1 mom. eller vars fiske inte på något annat sätt kan visas ha en tillräcklig ekonomisk anknytning till åländsk fiskerinäring kan strykas ur fiskefartygsregistret.

5a §. (2019/71) *Fisketillstånd*

Landskapsregeringen beviljar de fisketillstånd som krävs enligt artikel 7 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 samt i artikel 4 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 404/2011. Landskapsregeringen för register över de fiskefartyg som har fått tillstånd och över innehavarna av fiskelicens på fiskefartygen. Om landskapsregeringen beslutar om en prioriteringsordning för beviljande av fisketillstånd ska fiskeaktörernas fiskeinkomster och fiskeaktörernas fiskehistorik på berörda fiskarter beaktas.

5b §. (2019/71) *Överföring av fisketillstånd*

Om innehavaren av ett fisketillstånd som avses i 5a §, överlåter det fartyg som nämns i tillståndet och om inget annat skriftligen har överenskommits om fisketillståndet mellan parterna i överlåtelsen, överför landskapsregeringen fisketillståndet för den återstående tiden på fartygets nya fiskelicensinnehavare, om fartyget överläts inom landskapet.

Innehavaren av ett fisketillstånd kan komma överens med förvärvaren att fisketillståndet inte åtföljer det fartyg som överläts. I detta fall överför landskapsregeringen tillståndet på ett annat av överlåtarens fiskefartyg, om detta är möjligt enligt Europeiska unionens rättsakter och om det inte är förbjudet någon annanstans i lag.

6 §. *Uppgiftsskyldighet*

Yrkesfiskare och andra näringsidkare som fiskar eller på annat sätt tar befattning med fisk eller fiskprodukter som omfattas av den Europeiska unionens förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken ska till landskapsregeringen lämna de uppgifter som behövs för att upprätthålla nödvändiga register och statistikföring som avses i 4 §.

7 §. *Återbetalning av stöd*

Stödmottagaren ska utan dröjsmål betala tillbaka ett stöd eller en del av det som denne fått felaktigt, till för stort belopp eller uppenbart utan grund. Om stöd enligt i 1 § avsedda bestämmelser har utbetalats till ett för stort belopp eller annars utan grund kan den myndighet som beviljat stödet besluta att återbetalningskyldighet ska föreligga till den del det utbetalade beloppet överstigit vad som borde ha utbetalts.

Landskapsregeringen kan besluta om ett belopp under vilket ett stöd inte behöver återbetalas.

Om stöd har beviljats flera stödmottagare gemensamt, svarar alla mottagare solidariskt för återbetalning av stödet.

Landskapsregeringen kan helt eller delvis avstå från att återkräva ett belopp som betalats ut felaktigt eller utan grund eller från att ta ut den ränta som ska betalas på beloppet, om en helhetsbedömning visar att det med hänsyn till stödmottagarens omständigheter och verksamhet är oskäligt att återkräva det fulla beloppet. Återkravet och indrivningen av ränta ska dock ske till fullt belopp, om Europeiska unionens lagstiftning så kräver.

På belopp som återbetalas eller återkrävs ska stödmottagaren betala en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen (FFS 633/1982) ökad med tre procentenheter. Ränta ska betalas från stödets utbetalningsdag till dess att det återkrävda beloppet har betalats tillbaka. Vid dröjsmål med betalningen ska dröjsmålsränta uppbäras enligt 18 § landskapslagen (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti.

Indrivning av återbetalningskyldigt belopp kan ske i den ordning som gäller för utsökning av skatter och avgifter.

Se L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

8 §. *Bemyndigande*

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda bestämmelser om

1-2) upphävda (2019/71)

3) ovan i 4 § avsedda register,

4) vilka uppgifter som omfattas av ovan i 6 § avsedda uppgiftsskyldighet samt om

5) stödåtgärder för fiskerinäringen.

Se LF (2015:50) om register för fiskerinäringen.

8a §. (2019/71) *Bestämmelser om laxfångster*

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta om rätt till fångst av lax i förtjänstsyfte, för en eller flera grupper av fiskare som anges i landskapets fiskarregister.

Landskapsregeringen kan besluta att landning av lax fångad i förtjänstsyfte ska förhandsanmälas en viss tid innan anlöpningsstidpunkten. Landskapsregeringen ska i sådana fall besluta närmare om de uppgifter som ska framgå av en förhandsanmälan, vilken åtminstone ska omfatta uppgifter om fartyget, landningsplatsen och antalet laxar som fångats. Landskapsregeringen beslutar även vart en sådan anmälan ska riktas.

I 56 LF (2015:50) om register för fiskerinäringen

Landskapsregeringen kan besluta om bestämmelser för fångst av lax i förtjänstsyfte avseende

- 1) märkning av lax,
 - 2) förfarandet vid märkning,
 - 3) begränsningar av laxfångstens sammansättning och
 - 4) i vilka hamnar lax får landas.
- Se LF (2023:4) om laxfångst i förtjänstsyfte.

8b §. (2019/71) *Producentorganisationer och branschorganisationer*

Landskapsregeringen kan besluta om erkännande av enskilda producentorganisationer och branschorganisationer på de grunder som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1379/2013 om den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1184/2006 och (EG) nr 1224/2009 och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 104/2000.

9 §. *Rättelse*

En sakägare som är missnöjd med ett beslut om stöd som landskapsregeringen har fattat kan inom 21 dagar räknat från det att parten har fått del av landskapsregeringens beslut skriftligen begära rättelse hos landskapsregeringen. I rättelseyrkandet, som läggs till grund för landskapsregeringens prövning, ska anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på.

10 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 september 2015. Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1995:40) om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom den Europeiska gemenskapen samt landskapsförordningen (1995:51) om register för fiskerinäringen.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

I 56 Landskapsförordning (2015:50) om register för fiskerinäringen

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Tillämpningsområde*

Denna förordning innehåller bestämmelser om register som avses i 4 § landskapslagen (2015:49) om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom den Europeiska unionen.

2 kap. Fiskefartygsregister

2 §. *Fartyg som ska antecknas i fiskefartygsregistret*

I fiskefartygsregistret ska antecknas, med beaktande av vad som stadgas i 5 § landskapslagen om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom den Europeiska unionen, de fartyg och båtar vilka i denna förordning benämns fartyg med hemort i landskapet och som används för att bedriva fiske i förtjänstsyfte eller som används inom vattenbruket.

3 §. *Uppgifter som antecknas i fiskefartygsregistret*

Som basuppgifter antecknas i registret de uppgifter som ska antecknas i registret enligt artikel 24 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 om den gemensamma fiskeripolitiken, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1954/2003 och (EG) nr 1224/2009 och om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 2371/2002 och (EG) nr 639/2004 och rådets beslut 2004/585/EG och enligt kommissionens förordning (EG) nr 26/2004 om registret över gemenskapens fiskeflotta.

Som uppgifter som behövs med tanke på registrets ändamål ska dessutom antecknas

- 1) fiskelicensens giltighet och avbrott i fråga om giltigheten av fiskelicensen,
- 2) personbeteckning eller företags- och organisationsnummer, kontaktuppgifter och språk för fartygets ägare och innehavare,
- 3) ägaruppgifter som gäller fartyget,
- 4) uppgifter som gäller innehav av fartyget, för högsjöfartyg också de uppgifter som enligt 10 § krävs om ägarförhållandena i och förvaltningen av sammanlutningar som är innehavare,
- 5) namn och personbeteckning samt uppgift om nationalitet och kontaktuppgifter för den som har rätt att rapportera ett fiskefartygs fångst,
- 6) uppgifter om de prickar som tilldelats fiskelicensinnehavaren och fiskefartyget med stöd av 60 och 62 §§ i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (FFS 1188/2014) sådana de ska tillämpas i landskapet i enlighet med landskapslagen (2015:48) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken,
- 7) uppgifter om de prickar som tilldelats fiskefartygets befälhavare med stöd av 61 och 62 §§ i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken sådana de ska tillämpas i landskapet i enlighet med landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken,
- 8) uppgifter om förbud att vara befälhavare på ett fiskefartyg som meddelats fiskefartygets befälhavare med stöd av 61 § i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken sådana de ska tillämpas i landskapet i enlighet med landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken,
- 9) fartygsgrupp för fartyget enligt 4 §,
- 10) uppgifter om besiktning av fartyget,
- 11) uppgifter som gäller fiskelicens och specialtillstånd för fiske som fartyget beviljats,
- 12) uppgifter om fångstredskap som används på fartyget,
- 13) uppgifter om utmätningståtgärder, säkringsåtgärder och verkställighetsåtgärder som gäller fartyget samt
- 14) ankomstdatum för registreringsansökan.

4 §. Indelning av fartygen

Fartygen införs i fiskefartygsregistret och tilldelas igenkänningstecken enligt följande:

1) Fiskefartyg med en totallängd om minst 12 meter (högsjöfartyg) vars igenkänningstecken är AAL-1 samt ett löpande nummer.

2) Fiskefartyg mindre än 12 meter (kustfartyg) vars igenkänningstecken är AAL-3 samt ett löpande nummer.

3) Vattenbruksfartyg vars igenkänningstecken är AAL-4 samt ett löpande nummer.

Landskapsregeringen kan besluta om registerutrymmets maximistorlek för varje fartygsgrupp inom ramen för det registerutrymme som landskapet har tilldelats inom Finlands totala fiskekapacitet.

5 §. Ansökningsskyldighet

Den som äger ett fartyg som avses användas för fiske i förtjänstsyfte eller vattenbruk, ska ansöka om registrering av fartyget hos landskapsregeringen. Till ansökan ska fogas en till riktigheten styrkt kopia av en handling som visar övergången av äganderätten samt, i fråga om fartyg som ska besiktigas, även kopior av besiktningsskottet. Ansökan ska även inlämnas vid ändring av ett fartygs fiskekapacitet eller ägoförhållanden.

Registrering av och förändringar av ett redan registrerat fiskefartygs fiskekapacitet kan godkännas av landskapsregeringen med beaktande av registerutrymmets tillgängliga fiskekapacitet.

6 §. Registerutdrag och fiskelicens

Över antecknandet av fartyget i fiskefartygsregistret utfärdas ett registerutdrag. För fiskefartyg fungerar registerutdraget samtidigt som fiskelicens.

7 §. Märkning av fartyg

Om märkning av fartyg som antecknats i fiskefartygsregistret anges i artikel 6 i den Europeiska kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 404/2011 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1224/2009 om införande av ett kontrollsystem i gemenskapen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs.

8 §. Fiske med oregistrerat fartyg

Ett fartyg får inte användas för fiske i förtjänstsyfte förrän registerutdraget och fiskelicensen utfärdats.

9 §. Avregistrering av fartyg

Ett fiskefartyg kan avregistreras, om fiskefartygets befälhavare inte under innevarande år eller de två föregående kalenderåren har lämnat några fångstanmälningar för fiskefartyget av vilka det framgår att fartyget används för kommersiellt fiske eller om fartygets ägare skriftligen begär det.

Ett vattenbruksfartyg kan avregistreras ur fiskefartygsregistret om fartygets ägare skriftligen begär det. Fartyget kan även avregistreras om fartyget permanent har förts till utlandet eller riket.

Den som antecknats som ägare av ett fiske- eller vattenbruksfartyg ska ges tillfälle att bli hörd innan beslut om att avregistrera fartyget fattas.

10 §. Kvarhållande av ett fiskefartygs registerutrymme

Om ett fiskefartyg avregistreras på ägarens begäran, har ägaren rätt att hålla kvar det avregistrerade fartygets registerutrymme för att användas för att registrera ett annat fiskefartyg eller öka fiskekapaciteten för ett registrerat fiskefartyg. En skriftlig begäran om kvarhållande av registerutrymmet ska lämnas in samtidigt som begäran om avregistrering av fartyget lämnas in.

Tillståndet för att hålla kvar registerutrymmet gäller för ett högst år efter att tillståndet beviljats. Tillståndet förfaller om registreringsansökan inte inlämnats inom den utsatta tiden.

11 §. Skyldighet att anmäla om ändring i uppgifter som antecknats i fiskefartygsregistret och justering av registret

Har ett registrerat fartyg förstörts eller överlåtits till utlandet eller riket eller om det inte längre används för fiske i förtjänstsyfte eller om någon annan ändring skett i de uppgifter som antecknats i fiskefartygsregistret ska fartygets ägare ofördröjligen anmäla om ändringen till landskapsregeringen.

Har ändringen på något annat sätt kommit till landskapsregeringens kännedom kan landskapsregeringen, efter att ha hört den som saken gäller, ändra registeruppgifterna så att de motsvarar de ändrade förhållandena.

3 kap. Fiskarregister

12 §. Fiskare som ska antecknas i fiskarregistret

Personer som är stadigvarande bosatta i landskapet och som bedriver fiske i förtjänstsyfte ska antecknas i fiskarregistret.

Fiskare indelas i grupper enligt följande:

- *Grupp 1*, fiskare som uppfyller kraven enligt 3 § landskapsförordningen (1996:32) om yrkesfiske.

- *Grupp 2*, fiskare som uppfyller kraven enligt 4 § landskapsförordningen om yrkesfiske.

- *Grupp 3*, övriga fiskare som bedriver fiske i förtjänstsyfte.

Med fiske i förtjänstsyfte avses i denna paragraf all försäljning av fångst.

Personer som är antecknade i fiskarregistret är skyldiga att på begäran av landskapsregeringen lämna i landskapsförordningen (1995:44) om yrkesfiske avsedda uppgifter om inkomster från fiske.

13 §. Anmälningsskyldighet

Personer som är stadigvarande bosatta i landskapet och som avser att bedriva fiske i förtjänstsyfte ska anmäla sig till landskapsregeringen innan sådant fiske inleds.

14 §. Registreringsbevis

Till den som har antecknats i fiskarregistret ska utfärdas bevis över registrering i registret.

4 kap. Särskilda bestämmelser

15 §. Anmälningar och ansökningar

Anmälningar och ansökningar som avses i denna förordning görs skriftligen på blankett som erhålls av landskapsregeringen.

I 57 LF (2023:4) om laxfångst i förtjänstsyfte

16 §. Registrans offentlighet

På i denna förordning avsedda register tillämpas bestämmelserna i

1) landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingsars offentlighet,

2) landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen och i

3) Rådets förordning (EG) nr 1224/2009 om införande av ett kontrollsystem i gemenskapen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs, om ändring av förordningarna (EG) nr 847/96, (EG) nr 2371/2002, (EG) nr 811/2004, (EG) nr 768/2005, (EG) nr 2115/2005, (EG) nr 2166/2005, (EG) nr 388/2006, (EG) nr 509/2007, (EG) nr 676/2007, (EG) nr 1098/2007, (EG) nr 1300/2008, (EG) nr 1342/2008 och upphävande av förordningarna (EEG) nr 2847/93, (EG) nr 1627/94 och (EG) nr 1966/200.

17 §. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna förordning träder i kraft den 1 september 2015.

Åtgärder som denna förordning förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

I 57 Landskapsförordning (2023:4) om laxfångst i förtjänstsyfte**1 §. Rätt till fångst av lax i förtjänstsyfte**

Rätt till fångst av lax i förtjänstsyfte har endast egentliga yrkesfiskare och binäringsfiskare som är beroende av inkomster för fiske för sin försörjning, och vilka avses i 3 och 4 §§ landskapsförordningen (1995:44) om yrkesfiske.

De som under år 2023 vill idka fångst av lax i förtjänstsyfte kan efter ansökan till landskapsregeringen beviljas ett särskilt fisketillstånd, som ska medföras ombord vid sådant fiske.

2 §. Fördelning av lax

Landskapsregeringen kan på ansökan för kalenderåret 2023 fördela 1 943 laxar enligt följande:

1) *Egentliga yrkesfiskare* kan beviljas en fångst av sammanlagt 1 534 laxar.

2) *Binäringsfiskare* kan beviljas en fångst av sammanlagt 409 laxar.

3 §. Förhandsanmälan av landning av lax fångad i förtjänstsyfte

Lax fångad i förtjänstsyfte ska förhandsanmälans senast 30 minuter innan landningstidpunkten. Av en förhandsanmälan ska framgå

1) fartygets igenkänningstecken (AAL-nummer),

2) den beräknade landningstidpunkten,

3) landningsplatsen och

4) antalet laxar.

Av det tillstånd som avses i 1 § ska framgå vart en anmälan som avses i 1 mom. ska riktas.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 mars 2023 och är tillämplig under kalenderåret 2023. Vid ikraft-

träddandet av denna förordning upphävs landskapsförordningen (2022:5) om laxfångst i förtjänstsyfte.

I 58 Landskapslag (2015:48) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken**1 §. Lagens tillämpningsområde**

I landskapet ska tillämpas bestämmelserna i rikets lag om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (FFS 1188/2014), nedan kallad rikets påföljdslag, med de avvikelser som följer av denna lag.

Ändringar av bestämmelser i rikets påföljdslag träder i kraft vid tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag. Hänvisningar i rikets påföljdslag till bestämmelser i rikslagsstiftningen ska inom landskapets behörighet i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Särskilda bestämmelser om spårbarhet av livsmedel finns i [landskapslagen (2007:26) om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen] och med stöd av lagen gällande bestämmelser.

Det datasystem för övervakning som avses i 5 kap. rikets påföljdslag omfattar det fiskefartygsregister som avses i 4 § landskapslagen (2015:49) om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom den Europeiska unionen, nedan kallad *landskapets verkställighetslag*, och med stöd av i landskapets verkställighetslag gällande bestämmelser. (2019/72)

LL (2007:26) om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen har ersatts av LL (2023:132) om tillämpning på Åland av livsmedelslagen.

2 §. Behörig myndighet

Den allmänna verkställigheten, övervakningen och tillsynen enligt denna lag ankommer på landskapsregeringen. Landskapsregeringen är den behöriga myndighet som avses i Europeiska unionens rättsakter för den gemensamma fiskeripolitiken till den del rättsakterna reglerar frågor som enligt självstyrelselagen ankommer på landskapets lagstiftningsbehörighet.

Om inte annat särskilt stadgas i denna lag ska de förvaltningsuppgifter som enligt rikets påföljdslag ankommer på statens myndigheter i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

Av en i riket behörig myndighet godkänd maximal maskinstyrka som medför en rätt att utöva fiske med ett visst fiskefartyg, är godkänd för rätt att utöva fiske i landskapet.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet har tillsyn för spårbarhet av fiskeri- och vattenbruksprodukter i enlighet med [landskapslagen (2007:26) om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen].

Se anmärkning under 1 §.

3 §. Förordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet besluta att författningar som utfärdats med stöd av den rikslagstiftning som avses i 1 § ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de avvikelser som landskapsregeringen beslutar.

Se LF (2017:69) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om den anmälan om misstänkta överträdelser och misstänkta allvarliga överträdelser som ska ges till Landsbygdsverket och LF (2021:154) om den tillåtna toleransmarginalen för uppskattade fångstmängder som antecknas i fiskeloggboken.

4 §. (2019/72) Avvikelser

Hänvisningar i de bestämmelser som avses i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftningen ska inom landskapets behörighet i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Med avvikelse från 2 § i rikets påföljdslag avses i denna lag med fiskefartygsregistret det register som upprättats med stöd av 4 och 8 §§ i landskapets verkställighetslag. Denna lag tillämpas på de kommersiella aktörer som avses i den Europeiska unionens förordningar som nämns i 3 § i rikets påföljdslag när de är verksamma på åländskt territorium, samt på fartyg som införts i fiskefartygsregistret samt på besättningen på dessa fartyg oberoende av deras position eller var verksamheten bedrivs.

Bestämmelserna i 20a § i rikets påföljdslag om förhandsanmälan vid laxfiske är inte tillämpliga i landskapet. I enlighet med landskapets verkställighetslag kan landskapsregeringen besluta om förhandsanmälan av laxfångster varvid

1) landskapsregeringen kan besluta om förhandsanmälan av laxfångster i enlighet med 8f § i landskapets verkställighetslag samt

2) hänvisningar i rikslagens 20a § i landskapet ska avse en hänvisning till 8f § i landskapets verkställighetslag.

Med avvikelse från 21 § 3 mom. rikets påföljdslag kan en strömmings- eller vassbuksfångst som underskrider 100 kilogram rapporteras genom en rapport enligt 22 § rikets påföljdslag.

Bestämmelsen [i 49 § 47 punkten] i rikets påföljdslag med hänvisning till 9 § i lagen om det nationella genomförandet av Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik, ska i landskapet avse en hänvisning till 5b § i landskapets verkställighetslag.

Med avvikelse från 59 § 1 mom. i rikets påföljdslag ska överträdelseavgiften och påföljdsavgiften betalas till landskapet.

Med avvikelse från bestämmelserna i 68a § i rikets påföljdslag kan landskapsregeringen besluta om de hamnar och platser där fiskefartyg från Europeiska unionens medlemsstater och stater utanför Europeiska unionen kan landa eller lasta om sin fångst i situationer som avses i artikel 19 i rådets Östersjöförordning och i artikel 5 i rådets IUU-förordning. I beslutet kan de klockslag anges som ska iaktas när fångsten landas och lastas om. I bestämmelserna om hamnarna och platserna för landning och omlastning beaktas det totala antalet tillåtna hamnar och platser för landning

och omlastning, deras utnyttjandegrad och placering så att landningen och omlastningen kan övervakas på ett behörigt sätt. Dessa bestämmelser är tillämpliga i fråga om bestämmelserna om sådana tillåtna omlastnings- och landningsplatser som avses i Europeiska unionens fleråriga och långsiktiga återhämtnings- eller förvaltningsplaner.

Hänvisningen i rikets påföljdslag till 9 § i lagen om det nationella genomförandet av Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik finns i 49 § 39 p.

5 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 2015.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

I 59 Landskapsförordning (2017:69) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om den anmälan om misstänkta överträdelser och misstänkta allvarliga överträdelser som ska ges till Landsbygdsverket

1 §. Anmälan om misstänkta överträdelser och misstänkta allvarliga överträdelser

En anmälan om misstänkta överträdelser och misstänkta allvarliga överträdelser som ska göras enligt bestämmelserna i landskapslagen (2015:48) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken, ska göras på det sätt som föreskrivs i statsrådets förordning om den anmälan om misstänkta överträdelser och misstänkta allvarliga överträdelser som ska ges till Landsbygdsverket (FFS 1442/2014).

Särskilda bestämmelser om genomförande av förvaltningsuppgifter som avses i 1 mom. finns i.

1) Republikens presidents förordning (2017:57) om skötseln på Åland av vissa uppgifter som har samband med överträdelser av bestämmelserna i den Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik samt i

2) Republikens presidents förordning (2017:58) om Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland.

Ändringar i statsrådets förordning om den anmälan om misstänkta överträdelser och misstänkta allvarliga överträdelser som ska ges till Landsbygdsverket tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna förordning. Hänvisningar i statsrådets förordning om den anmälan om misstänkta överträdelser och misstänkta allvarliga överträdelser som ska ges till Landsbygdsverket till bestämmelser i rikslagstiftningen ska inom landskapets behörighet i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

2 §. Ikraftträdelse

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2017.

I 60 LF (2021:154) om toleransmarginalen för fångstmängder i fiskeloggboken

I 60 Landskapsförordning (2021:154) om den tillåtna toleransmarginalen för uppskattade fångstmängder som antecknas i fiskeloggboken

1 §. Denna förordning innehåller bestämmelser om den tillåtna artspecifika felmarginalen i uppskattade fångstmängder som antecknas i fiskeloggboken i fråga om fångster som erhållits genom fiske av torsk, strömming och vassbuk och som landas osorterade.

Den tillåtna toleransmarginalen för den i fiskeloggboken antecknade uppskattningen av mängden fisk i kilogram som finns ombord i förhållande till den mängd fisk som landats ska för varje landad art vara 10 procent av den sammanlagda mängden av alla fångster som finns ombord.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2022.

I 61 Republikens presidents förordning (2017:57) om skötseln på Åland av vissa uppgifter som har samband med överträdelse av bestämmelserna i den Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik

(FFS 308/2017)

1 §. Tillämpningsområde

Vissa förvaltningsuppgifter som enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (Ålands författningssamling 2015:48) ankommer på Ålands landskapsregering överförs till Landsbygdsverket och Rättsregistercentralen på det sätt som anges i denna förordning.

Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets uppgifter på Åland finns i republikens presidents förordning om Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland (309/2017).

2 §. Landsbygdsverkets ansvarsområde

På Åland ska Landsbygdsverket i enlighet med bestämmelserna

1) i 7 kap. i lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (1188/2014) vara beslutande myndighet i ärenden som gäller överträdelseavgifter samt påföljdsavgifter vid överträdelser och allvarliga överträdelser,

2) i 8 kap. i den lagen vara beslutande myndighet i ärenden som gäller tilldelande av prickar och andra tilläggsåtgärder,

3) i 8 kap. i den lagen föra ett överträdelseregister.

3 §. Rättsregistercentralens ansvarsområde

Rättsregistercentralen sköter verkställigheten av överträdelseavgifter och påföljdsavgifter som tillkommer landskapet Åland samt för landskapets talan i ärenden som anknyter till verkställigheten. Överträdelseavgiften och påföljdsavgiften påförs i enlighet

med vad som föreskrivs i 59 § i lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken.

4 §. Ålands landskapsregerings ansvarsområde

Ålands landskapsregering är tillsynsmyndighet i landskapet i de ärenden som avses i 2 § 1 och 2 punkten samt överträdelseregistrets registeranvändare i de ärenden som avses i 2 § 3 punkten.

5 §. Ekonomiskt ansvar

Landsbygdsverket och Rättsregistercentralen ska ersättas för kostnaderna för skötseln av de uppgifter som avses i 2 och 3 § i enlighet med ett avtal som Ålands landskapsregering ingår med dels jord- och skogsbruksministeriet och dels justitieministeriet.

Rättsregistercentralen svarar för att intäkterna av de överträdelseavgifter och påföljdsavgifter som verkställs med stöd av 3 § överförs till landskapet Åland i enlighet med vad landskapsregeringen och justitieministeriet avtalar närmare.

6 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2017.

I 62 Republikens presidents förordning (2023:107) om skötseln på Åland av förvaltningsuppgifter som gäller Europeiska havs-, fiskeri och vattenbruksfondens nationella program

(FFS 949/2023)

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning innehåller bestämmelser om förvaltningen av Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfondens nationella program som grundar sig på Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 1139/2021 om Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden och om ändring av förordning (EU) 2017/1004, till den del nationella program med stöd av självstyrelselagen för Åland (1144/1991) omfattas av landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet.

2 §. Förvaltande myndighet

Jord- och skogsbruksministeriet är på Åland den förvaltande myndighet som avses i artikel 71 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden, Fonden för en rättvis omställning och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt finansiella regler för dessa och för Asyl-, migrations- och integrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik, nedan *allmänna förordningen*.

3 §. De uppgifter för den förvaltande myndigheten som Ålands landskapsregering svarar för på Åland

Ålands landskapsregering svarar inom sitt område för följande i allmänna förordningen avsedda uppgifter för den förvaltande myndigheten:

1) den förvaltande myndighetens uppgifter att välja ut insatser enligt artikel 73 i allmänna förordningen,

2) den förvaltande myndighetens uppgifter för programförvaltning enligt artikel 74 i allmänna förordningen, med undantag av den förvaltningsförklaring som avses i artikel 74.1 f i allmänna förordningen,

3) registrering och lagring enligt artikel 72.1 e i allmänna förordningen av sådana uppgifter som behövs för övervakning, utvärdering, ekonomisk förvaltning, kontroller och revisioner i enlighet med bilaga XVII till allmänna förordningen,

4) den förvaltande myndighetens uppgifter enligt artikel 49.2 i allmänna förordningen,

5) uppgifter i anslutning till urvalet av lokalt ledda utvecklingsstrategier enligt artikel 32 i allmänna förordningen.

4 §. De uppgifter för den förvaltande myndigheten som jord- och skogsbruksministeriet och närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter svarar för på Åland

Jord- och skogsbruksministeriet sköter redovisningsfunktionens uppgifter enligt artikel 76 i allmänna förordningen.

Närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter svarar för bildandet av det tekniska betalningsmaterialet i anslutning till de betalningsbeslut som Ålands landskapsregering fattat samt för förmedlingen av betalningsmaterialet till betalning.

5 §. Revisionsmyndighet

Jord- och skogsbruksministeriet är på Åland den revisionsmyndighet som avses i artikel 71 i allmänna förordningen.

6 §. De uppgifter för revisionsmyndigheten som Landskapsrevisionen svarar för på Åland

Landskapsrevisionen svarar på Åland för de systemrevisioner och insatsrevisioner som avses i artikel 77.1 i allmänna förordningen.

7 §. Ansvar för kostnaderna för skötseln av uppgifterna

Jord- och skogsbruksministeriet, Ålands landskapsregering och Landskapsrevisionen avtalar separat om fördelningen av kostnaderna för skötseln av de uppgifter som avses i denna förordning.

8 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2023.

Utövande av näring

J 1 Landskapslag (1996:47) om rätt att utöva näring

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om rätten att utöva näring i landskapet Åland.

Utöver vad som stadgas i denna paragraf skall lagen inte tillämpas ombord på fartyg som är registrerade i landskapet och som huvudsakligen färdas i internationell trafik.

Den som utövar näring på ett fartyg som avses i 2 mom. skall vara myndig och inte vara försatt i konkurs.

Den som inleder näringsutövning på ett fartyg som avses i 2 mom. skall anmäla detta till [landskapsstyrelsen] innan verksamheten inleds.

Se 11 § självstyrelselag (1991:71) för Åland.

2 §. Näringsutövning

Med näringsutövning avses i denna lag fortsatt verksamhet som avser ekonomiskt förvärv och som är självständig, förenlig med god sed och tillåten i lag.

2 kap. Rätt att utöva näring

3 §. Näringsrätt med stöd av lag

Myndiga fysiska personer som inte är försatta i konkurs och som har hembygdsrätt eller utan avbrott har varit bosatta i landskapet under minst fem år har rätt att utöva rörelse eller yrke som näring i landskapet.

Om omyndigas rätt att utöva näring i vissa fall stadgas i rikslagstiftningen.

4 §. Beviljad näringsrätt

Myndiga fysiska personer som inte är försatta i konkurs men saknar hembygdsrätt och inte utan avbrott varit bosatta i landskapet under minst fem år samt juridiska personer kan av [landskapsstyrelsen], då skäl föreligger och efter prövning i varje enskilt fall, beviljas rätt att utöva näring.

Juridiska personer som har hemort i landskapet och vars samtliga bolagsmän eller styrelsemedlemmar har hembygdsrätt eller utan avbrott har varit bosatta i landskapet under minst fem år kan inte utan särskilda skäl förvägras näringsrätt.

Näringsrätten kan avse viss tid eller viss näring och kan beviljas på villkor som [landskapsstyrelsen] anser nödvändiga.

[Landskapsstyrelsen] skall föra ett register över beviljade näringsrätter.

Ett inom byggnadsbranschen verksamt aktiebolag, som saknade hemort i landskapet Åland, hade utan att utverka i 4 § landskapslagen om rätt att idka näring i landskapet Åland avsett tillstånd uppfört ett monteringsfärdigt hus för sin verkställande direktör på ett av denne arrenderat område i landskapet. Bolaget ansågs olagligen ha idkat näring i landskapet. **HD 1971 II 19**

5 §. Näring till självförsörjning

Utän hinder av vad som bestäms i 3 och 4 §§ har var och en rätt att utöva näring utan annat biträde än make eller egna omyndiga barn och utan att använda affärslokal, kontor eller något annat särskilt driftsställe.

6 §. Fiske och jordbruk

Utän hinder av vad som bestäms i 3 och 4 §§ har var och en rätt att idka fiske och jordbruk.

7 §. Näringsidkares filialverksamhet

En näringsidkare vars huvudrörelse finns utanför landskapet och som inrättar en avdelning eller filial i landskapet skall ha näringsrätt som avses i 4 §.

Även en näringsidkare som utsträcker sin näringsverksamhet till landskapet så att vara eller tjänst mot ersättning säljs till enskilda konsumenter eller till en väsentlig del produceras inom landskapet, utan att egentlig avdelning eller filial inrättas i landskapet, skall ha näringsrätt som avses i 4 §.

Om skyldighet för en rörelsens föreståndare att på rörelsens vägnar svara i rättegång som föranleds av rörelsen stadgas i rikslagstiftningen.

3 kap. Reglementering av näring

8 §. Näringstillstånd

Genom landskapslag kan fastställas en skyldighet att ansöka om tillstånd hos [landskapsstyrelsen] för utövande av viss näring.

9 §. Näringsanmälan

Genom landskapsförordning kan fastställas en skyldighet att göra anmälan innan utövande av viss näring inleds.

Se LF (2019:69) om fastighetsmäklare, LF (1996:49) om inkvarterings- och trakteringsverksamhet och LF (2006:112) om kvalitetsfordringar inom räddningsväsendet.

10 §. Särskilda bestämmelser

[Landskapsstyrelsen] kan fastställa särskilda bestämmelser för utövande av viss näring.

Se LF (2019:69) om fastighetsmäklare och LF (1996:49) om inkvarterings- och trakteringsverksamhet.

J 2 LF (1996:49) om inkvarterings- och trakteringsverksamhet

11 §. Grundanmälan

Om skyldigheten för juridiska personer samt enskilda näringsidkare att göra grundanmälan till patent- och registerstyrelsen innan verksamheten inleds stadgas i handelsregisterlagen (FFS 129/1979).

4 kap. Kompletterande bestämmelser**12 §. Anvisningar om varans användning eller funktion**

En näringsidkare är skyldig att se till att de varor han säljer har tydliga anvisningar om varans användning och funktion. Anvisningarna skall vara skrivna på svenska eller framställda i bild.

Den skyldighet som avses i 1 mom. föreligger inte om det är uppenbart att upplysningar om varans användning eller funktion inte behövs eller om det kan anses skäligt att köparen nöjer sig med muntliga anvisningar. I sistnämnda fall är näringsutövaren skyldig att ge de anvisningar som behövs.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas inte på näringar som avses i 27 och 29 §§ självstyrelselagen.

Skäliga kostnader för åtgärder som föranleds av den skyldighet som avses i 1 mom. skall ersättas med medel som beviljats genom anslag i landskapets budget.

13 §. (1999/33) Straffbestämmelser

Den som utövar näring utan att ha näringsrätt eller tillstånd, utövar näring utan att ha gjort anmälan som avses i 1 § 4 mom. eller 9 §, utövar näring i strid med särskilda bestämmelser för utövande av viss näring eller utövar näring ombord på fartyg som avses i 1 § 2 mom. utan att uppfylla de krav som uppställts i 1 § 3 mom. samt den som inte fullgör sin skyldighet enligt 12 § skall för brott mot bestämmelserna om rätt att utöva näring dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

14 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1996.

Genom denna lag upphävs

1) landskapslagen (1957:11) den 10 april 1957 om rätt att idka näring i landskapet Åland,

2) landskapslagen (1963:9) den 4 april 1963 om rörlig handel,

3) landskapslagen (1943:10) den 27 februari 1943 angående handel i öppen butik med begagnade varor samt skrot och lump,

4) landskapslagen (1994:67) den 13 september 1994 om tillämpning i landskapet Åland av förordningen om inkvarterings- och förplägnadsrörelser samt

5) landskapslagen (1994:71) den 13 september 1994 om tillämpning i landskapet Åland av förordningen om fastighetsmäklare.

15 §. Övergångsbestämmelse

Juridiska personer, som när denna lag träder i kraft utövar näring med stöd av landskapslagen om rätt att idka näring i landskapet Åland, har rätt att fortsätta sin näringsutövning med stöd av bestämmelserna i den lagen.

J 2 Landskapsförordning (1996:49) om inkvarterings- och trakteringsverksamhet**1 §. Tillämpningsområde**

I denna förordning finns bestämmelser om utövande av inkvarterings- och trakteringsverksamhet i landskapet Åland.

2 §. Definitioner

Med *inkvarteringsverksamhet* avses inkvartering i förvärvssyfte av gäster i möblerade rum.

Med *trakteringsverksamhet* avses servering i förvärvssyfte av mat eller dryck i en lokal eller på en plats som är reserverad för detta ändamål.

3 §. Undantag från tillämpningsområdet

Denna förordning tillämpas inte på

a) trakteringsverksamhet som utövas i samband med en inrättning, en sammanslutning, ett företag eller motsvarande, om verksamheten endast riktar sig till den egna personalen eller en annan begränsad krets,

b) inkvarterings- eller trakteringsverksamhet i ett privathem,

c) inkvarterings- eller trakteringsverksamhet som en enskild person utövar säsongsmässigt, om inte antalet personer som samtidigt inkvarteras eller trakteras överstiger 10 personer eller

d) stugby som består av högst fyra stugor i anslutning till varandra.

4 §. Benämning

På en inkvarteringsrörelse kan användas en benämning som beskriver arten av verksamhet, så som hotell, motell, vandrarhem, gästhem, pensionat eller stugby.

På en trakteringsrörelse kan användas en benämning som beskriver arten av verksamhet, så som restaurang, matservering eller kafé.

5 §. Anmälan

Den som inleder inkvarterings- eller trakteringsverksamhet ska anmäla detta till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet innan verksamheten inleds. (2007/143)

Till anmälan skall fogas

a) uppgift om rörelsens firma, adress och telefonnummer,

b) uppgift om den ansvariga föreståndarens namn, adress och telefonnummer,

c) bevis över att den ansvariga föreståndaren är myndig och inte är försatt i konkurs,

d) uppgift om antalet rum och bäddplatser, då fråga är om en inkvarteringsrörelse,

e) uppgift om antalet kundplatser, då fråga är om en trakteringsrörelse,

f) uppgift om den tidpunkt då verksamheten inleds samt

g) uppgift om avsikten att skänka ut alkoholdrycker.

Om verksamheten skall bedrivas i flera lokaler eller på flera platser skall den utredning som avses i 2 mom. ges för varje ställe även då en gemensam anmälan görs.

Om en ändring sker av något av de förhållanden som avses i 2 mom. ska ändringen anmälas till miljö- och hälsoskyddsmyndigheten inom en månad efter att ändringen skett. (2007/143)

Den som utövar inkvarterings- eller trakteringsverksamhet och upphör med verksamheten ska anmäla detta till miljö- och hälsoskyddsmyndigheten. (2007/143)

6 §. (2007/143) Register

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet för ett register över inkvarterings- och trakteringsrörelser på Åland.

7 §. Upphävd (2021:143).

8 §. Ansvarig föreståndare

En inkvarterings- eller trakteringsrörelse skall ha en ansvarig föreståndare.

9 §. Utskänkning och försäljning av alkoholdrycker

1 mom. upphävt (2021:143).

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet beviljar tillstånd för utskänkning av alkoholdrycker. (2007/143)

10 §. Ordningsman

Den som utövar inkvarterings- eller trakteringsverksamhet kan utse en ordningsman med uppgift att upprätthålla ordningen.

Om det behövs för upprätthållande av ordningen kan polisen bestämma att den som utövar inkvarterings- eller trakteringsverksamhet skall utse en ordningsman.

På en ordningsman skall bestämmelserna om ordningsmän vid offentliga nöjeställningar tillämpas.

11 §. Åtgärder för upprätthållande av ordningen

Den som utövar inkvarterings- eller trakteringsverksamhet samt rörelsens personal, har rätt att avvisa eller avlägsna kunder samt att vägra servera mat eller dryck om detta behövs för upprätthållande av ordningen.

12 §. Resandekort

Ett av inrikesministeriet fastställt resandekort skall fyllas i för varje resande som kommer till en inkvarteringsrörelse. Resanden skall underteckna kortet.

Den som driver inkvarteringsrörelsen skall spara resandekortet under minst ett år efter ankomstdagen.

Resandekort för en utlänning skall lämnas till polisen dagen efter ankomstdagen, om inte polisen beviljar längre tid.

Om det finns skäl att betvivla riktigheten av de personuppgifter som en resande har lämnat, skall detta genast meddelas polisen.

Endast polisen har rätt att få ett ifyllt resandekort eller ta del av dess innehåll.

13 §. Avfärdsanmälan

För andra utlänningar än danska, isländska, norska eller svenska medborgare skall en avfärdsanmälan lämnas till polisen dagen efter avfärdsdagen, om inte polisen beviljar längre tid.

14 §. Särskilda bestämmelser

Beträffande konstruktionskrav och andra tekniska krav samt krav gällande organisation och rutiner för upprätthållande av säkerheten gäller vad som stadgas i lagstiftningen om byggande, brand- och räddningsväsendet samt hälsovården.

15 §. (2007/143) Övervakning

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet och polisen övervakar att denna förordning iakttas.

16 §. Administrativa påföljder

Polisen kan ge en varning åt den som utövar inkvarterings- eller trakteringsverksamhet om denne inte följer bestämmelserna i denna förordning om missbruk förekommit i verksamheten eller om verksamheten stört ordningen.

Om en försummelse eller en förseelse är allvarlig eller upprepas trots varning, kan Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet på begäran av polisen begränsa öppettiden för rörelsen eller förbjuda verksamheten eller en del av den för en viss tid eller tills vidare. (2007/143)

17 §. Upphävd (2007/143).

18 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1996.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

J 3 Landskapslag (2022:37) om resebyråverksamhet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på resebyråer som tillhandahåller kombinerade resetjänster.

Med *tillhandahållande av kombinerade resetjänster* avses i denna lag tillhandahållande av paketresor och sammanlänkade researrangemang, utom när

1) resan varar mindre än 24 timmar och inte innefattar inkvartering över natten,

2) resetjänster marknadsförs tillfälligt för en begränsad grupp resenärer utan att ekonomisk vinning eftersträvas eller

3) resetjänster köps på basis av ett allmänt avtal om affärsresor.

Med *tillhandahållande av kombinerade resetjänster* jämställs i denna lag tillhandahållande av flygtransporter till konsumenter, om transporten tillhandahålls av någon annan än ett lufttrafikföretag.

Med *resebyrå* avses i denna lag en näringsidkare som ska ställa säkerhet enligt denna lag och som är

1) en researrangör,

2) en aktör som underlättar anskaffande av sammanlänkade researrangemang eller

3) en sådan på Åland etablerad reseförmidlare som är verksam för en sådan researrangörsräkning som är etablerad utanför Europeiska unionen eller utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som inte själv i någon annan medlemsstat i Europeiska

J 3 LL (2022:37) om resebyråverksamhet

unionen (EU-stat) eller i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-stat) har ställt en sådan säkerhet som avses i paketresedirektivet.

2 §. Resetjänst

Med *resetjänst* avses i denna lag

1) transport av resenärer,
2) inkvartering som inte är avsedd för bostadsändamål och inte utgör en integrerad del av transport av resenärer,

3) uthyrning av bilar och av andra motorfordon som avses i artikel 3.16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/858 om godkännande av och marknads kontroll över motorfordon och släpfordon till dessa fordon samt av system, komponenter och separata tekniska enheter som är avsedda för sådana fordon, om ändring av förordningarna (EG) nr 715/2007 och (EG) nr 595/2009 samt om upphävande av direktiv 2007/46/EG samt av motorcyklar som kräver körkort för kategori A,

4) andra turisttjänster som inte utgör en integrerad del av en sådan transport-, inkvarterings- eller uthyrningstjänst som avses i 1–3 punkterna.

3 §. Paketresa

Med *paketresa* avses i denna lag en kombination av minst två olika typer av resetjänster som köps för samma resa eller semester, om dessa tjänster kombinerats av en enda näringsidkare antingen på näringsidkarens initiativ eller på begäran av resenären eller i enlighet med resenärens urval, innan ett enda avtal om alla tjänster ingåtts. Med paketresa avses dessutom separata avtal om enskilda resetjänster som ingås med tjänsteleverantörer när

1) tjänsterna köps från ett enda försäljningsställe och väljs ut innan resenären förbinder sig att betala dem,

2) tjänster marknadsförs eller debiteras till ett allomfattande eller totalt pris,

3) tjänster marknadsförs med beteckningen paketresa eller en liknande beteckning,

4) tjänsterna kombineras efter det att näringsidkaren med resenären har ingått ett avtal som ger resenären rätt att välja tjänster bland ett urval av olika typer av resetjänster eller

5) tjänsterna köps från separata näringsidkare genom sådana länkade bokningsprocesser via internet där resenärens namn, betalningsuppgifter och e-postadress överförs från den näringsidkare som sålt den första resetjänsten till en annan näringsidkare och det avtal som gäller den andra resetjänsten ingås senast 24 timmar efter det att bokningen av den första resetjänsten har bekräftats.

Om en transport-, inkvarterings- eller fordonsuthyrningstjänst kombineras med andra turisttjänster, betraktas kombinationen av resetjänster dock inte som en paketresa, om inte de turisttjänster som ingår i kombinationen står för en betydande del av värdet av kombinationen eller om de inte på något annat sätt utgör ett väsentligt inslag i kombinationen eller marknadsförs som ett sådant inslag. Transport-, inkvarterings- eller fordonsuthyrningstjänster i kombination

med andra turisttjänster betraktas inte heller som en paketresa om de andra turisttjänsterna väljs och köps först efter det att fullgörandet av transport-, inkvarterings- eller fordonsuthyrningstjänsten har inletts.

4 §. Sammanlänkade researrangemang

Med *sammanlänkade researrangemang* avses i denna lag minst två olika typer av resetjänster köpta för samma resa eller semester vilka inte utgör en paketresa och om vilka en resenär ingår separata avtal med de enskilda tjänsteleverantörerna, om en näringsidkare

1) underlättar resenärens separata urval och betalningar för var och en av resetjänsterna under en enda kontakt eller

2) på ett riktat sätt underlättar köp av minst en ytterligare resetjänst från en annan näringsidkare, när avtalet med den andra näringsidkaren ingås senast 24 timmar efter det att bokningen av den första resetjänsten har bekräftats.

Transport-, inkvarterings- eller fordonsuthyrningstjänster sammanlänkade med övriga turisttjänster utgör dock inte ett sammanlänkade researrangemang, om inte de köpta övriga turisttjänsterna står för en betydande del av de köpta resetjänsternas värde eller om de inte på något annat sätt utgör ett väsentligt inslag i den helhet som tjänsterna bildar eller marknadsförs som ett sådant inslag.

5 §. Övriga definitioner

I denna lag avses med

1) *näringsidkare* en fysisk person eller en enskild eller offentlig juridisk person som vid ingående av avtal om paketresa eller sammanlänkade researrangemang agerar för ändamål som faller inom ramen för den egna närings- eller yrkesverksamheten, oavsett om personen agerar i egenskap av researrangör, reseförmidlare, aktör som underlättar anskaffning av sammanlänkade researrangemang eller i egenskap av resetjänsteleverantör,

2) *resenär* en person som med en näringsidkare önskar ingå ett avtal om paketresa eller sammanlänkade researrangemang eller som har rätt att resa på grundval av ett sådant avtal,

3) *researrangör* en näringsidkare som kombinerar paketresor och säljer eller på något annat sätt erbjuder paketresor antingen direkt eller genom en annan näringsidkare eller tillsammans med en annan näringsidkare eller som överför resenärens uppgifter till en annan näringsidkare genom sådana länkade bokningsprocesser via internet som avses i 3 § 1 mom. 5 punkten,

4) *reseförmidlare* en sådan annan näringsidkare än en researrangör som säljer eller på något annat sätt erbjuder paketresor som kombineras av en researrangör,

5) *paketresedirektivet* Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG,

6) *insolvens* det att resetjänsterna, till följd av likviditetsproblem hos resebyrån, inte fullgörs, inte kom-

mer att fullgöras eller kommer att fullgöras endast delvis eller när tjänsteleverantörerna kräver att rese-
närerna betalar för tjänsterna,

7) *hemtransport* transport av resenären till avrese-
platsen eller någon annan plats som avtalsparterna har
kommit överens om.

2 kap. Registrering av resebyråverksamhet

6 §. Registeranmälan

Den som har för avsikt att bedriva resebyrå som
tillhandahåller kombinerade resetjänster och är
skyldig att ställa säkerhet enligt 12 § ska göra en
registeranmälan hos landskapsregeringen. Anmälan
ska innehålla de uppgifter som avses i 8 § 2 mom.
1–6 punkterna. Till anmälan ska fogas ett utdrag ur
handelsregistret eller något annat motsvarande of-
fentligt register och en motiverad redogörelse för
verksamheten för bedömningen av säkerheten och ett
intyg om att näringsidkaren inte är i konkurs.

7 §. Försättningar för registrering

Landskapsregeringen ska registrera den som gjort
en registeranmälan som avses i 6 § som resebyrå, om
anmälan

1) har rätt att utöva näring på Åland enligt land-
skapslagstiftningen om näringsrätt,

2) inte har försatts i konkurs och, när det är frågan
om en fysisk person, har uppnått myndighetsåldern
och inte har fått sin handlingsbehörighet begränsad,

3) under de föregående tre åren inte upprepade
gångar eller i betydande grad har försummat att full-
göra sina skyldigheter som hänför sig till skatter, lag-
stadgade pensionsavgifter, lagstadgade olycksfalls-
och arbetslöshetsförsäkringspremier samt avgifter
som Tullen tar ut och

4) har ställt en säkerhet enligt bestämmelserna i
denna lag.

Landskapsregeringen kan vägra registrering med
anledning av anmälan, om det med beaktande av om-
ständigheterna är uppenbart att den som gjort anmälan
har för avsikt att utöva resebyråverksamhet som bul-
van för någon annan.

8 §. Register över resebyråer som är skyldiga att ställa säkerhet

Landskapsregeringen ska föra ett register över så-
dana resebyråer som registrerats enligt 7 §.

I registret antecknas

1) en fysisk persons fullständiga namn och person-
beteckning eller, om sådan saknas, födelsedatum samt
firma, eventuella bifirma, företags- och organisations-
nummer eller någon annan motsvarande beteckning
samt kontaktuppgifter,

2) en juridisk persons firma, eventuella bifirma, fö-
retags- och organisationsnummer eller någon annan
motsvarande beteckning samt kontaktuppgifter,

3) ett marknadsföringsnamn som en fysisk eller en
juridisk person använder,

4) uppgift om huruvida näringsidkaren är en resear-
rangör, är en reseförmedlare för en researrangör som
är etablerad utanför Europeiska unionen eller Europe-
iska ekonomiska samarbetsområdet eller är en aktör

som underlättar anskaffning av sammanlänkade rese-
arrangemang,

5) uppgift om huruvida näringsidkaren tillhandahåller
flygtransporter,

6) vem som har utfärdat säkerheten och säkerhetens
ansvarsbelopp,

7) registerbeteckning och datum för registreringen,

8) skälet till och tidpunkten för strykning ur registret.

I registret ska det också antecknas uppgifter om
dem som enligt 26 § 1 mom. har meddelats förbud
att tillhandahålla kombinerade resetjänster. Uppgiften
ska strykas ur registret när tre år har förflutit från ut-
gången av det år då förbudet meddelades.

9 §. Underrättelse om ändring

Resebyrån ska utan dröjsmål underrätta landskaps-
regeringen om ändringar i de uppgifter som införts i
registret. Om underrättelsen om ändring gäller att nå-
gon upphör med att tillhandahålla kombinerade rese-
tjänster, ska underrättelsen innehålla en redogörelse
för de ersättningsanspråk och betalningsförpliktelser
som kan komma att fullgöras ur säkerheten.

10 §. Strykning ur registret

Landskapsregeringen ska stryka en resebyrå ur re-
gistret, om resebyrån inte längre uppfyller de förut-
sättningar för registrering som anges i 7 § eller har
upphört med sin verksamhet.

Avlider en enskild idkare av en resebyrå eller för-
sätts en resebyrå i konkurs, förfaller registreringen.
Döds- eller konkursboet har dock rätt att för boutred-
ningen fortsätta rörelsen med stöd av tidigare regist-
rering under en tid av högst ett år från dödsdagen eller
dagen för konkursens början.

11 §. Utlämnande av uppgifter ur registret

Var och en har rätt att få information om de uppgif-
ter som har förts in i registret samt utdrag ur registret.
Uppgifter om personbeteckningen lämnas ut endast
om det är tillåtet enligt dataskyddslagstiftningen.

Med undantag av personbeteckningen ska på land-
skapsregeringens webbplats publiceras de uppgifter
som ingår i registret över resebyråer.

3 kap. Insolvenskydd och säkerhet

12 §. Ställande av säkerhet

En på Åland etablerad researrangör ska ställa en
säkerhet som säkerställer att de betalningar som görs
för paketresan betalas tillbaka till resenären i den ut-
sträckning som avtalet inte fullgörs till följd av rese-
arrangörens insolvens. Om transport av resenärer in-
begrips i paketreseavtalet, ska säkerheten också täcka
hemtransport av resenärerna.

En på Åland etablerad aktör som underlättar an-
skaffning av sammanlänkade researrangemang ska
ställa en säkerhet som säkerställer att alla betalningar
som aktören fått av resenärerna betalas tillbaka till
den del som en resetjänst som ingår i ett sammanlän-
kat researrangemang inte fullgörs till följd av aktö-
rens insolvens. Om aktören ansvarar för transport av
resenärer, ska säkerheten också täcka hemtransport av
resenärerna.

J 3 LL (2022:37) om resebyråverksamhet

En researrangör etablerad utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som säljer eller erbjuder paketresor för försäljning på Åland eller på något annat sätt riktar sådan verksamhet till Åland, eller en aktör som underlättar anskaffning av sammanlänkade researrangemang på Åland och inte har ställt säkerhet i enlighet med paketresedirektivet i en EU- eller EES-stat ska ställa säkerhet i enlighet med 1 och 2 mom.

En på Åland etablerad reseförmedlare som agerar för en sådan utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet etablerad researrangörs räkning som inte själv har ställt säkerhet i enlighet med artikel 17 i paketresedirektivet ska ställa säkerhet både i händelse av sin egen insolvens och i händelse av huvudmannens insolvens.

En i denna paragraf avsedd säkerhet ska ställas hos landskapsregeringen.

13 §. Godtagbar säkerhet

Säkerheter godkänns av landskapsregeringen. Som säkerhet ska godkännas en borgen, en annan garanti-förbindelse eller en försäkring

1) vars utfärdare har sin hemort i en EU- eller EES-stat,

2) vars utfärdare landskapsregeringen anser kunna fullgöra sin betalningsskyldighet och

3) vars ansvarsbelopp landskapsregeringen bedömer räckta till för betalning av de fordringar som avses i 12 §.

Säkerheten ska vara effektiv och omfatta skäligen förutsäbara kostnader. Hänsyn ska tas till storleken på de sammanlagda betalningar som gjorts av resenärer för paketresor respektive sammanlänkade researrangemang och tidsperioden mellan delbetalning och slutbetalning och fullgörandet av resetjänsten. Säkerheten ska vara tillgänglig kostnadsfritt.

Resenärer ska omfattas av insolvensskydd som fullgörs genom att säkerhet ställs oberoende av deras bostadsort och avreseort, oberoende av var paketresan eller resetjänsten som ingått i ett sammanlänkat researrangemang har sålts och utan hänsyn till i vilken EU- eller EES-stat det organ som ansvarar för insolvensskyddet är beläget.

14 §. Villkor för säkerheten

Av villkoren för säkerheten ska framgå åtminstone följande:

1) att landskapsregeringen kan kräva att betalningsförpliktelserna fullgörs genast när resebyrån blir insolvent,

2) att säkerheten upphör att gälla tidigast tre månader från den tidpunkt då landskapsregeringen av den som har ställt säkerheten har fått skriftlig underrättelse om att den upphör,

3) att landskapsregeringen kan säga upp säkerheten tre månader efter att landskapsregeringen har konstaterat att den som ställt säkerheten inte kan fullgöra sin betalningsskyldighet,

4) att säkerheten ska täcka resenärernas fordringar enligt denna lag som uppkommit under säkerhetens giltighetstid och de fordringar som uppkommit innan säkerheten trädde i kraft och

5) att de betalningar som erläggs ur säkerheten avgiftsfritt ska betalas till de bankkonton som landskapsregeringen specificerat.

15 §. Ömsesidigt erkännande av insolvensskydd

Researrangörer som säljer eller erbjuder paketresor för försäljning på Åland eller på något annat sätt riktar sådan verksamhet till Åland, eller aktörer som underlättar anskaffning av sammanlänkade researrangemang på Åland, vilka är etablerade i någon annan EU- eller EES-stat eller i riket är inte skyldiga att ställa säkerhet på Åland, om researrangören eller aktören har ställt säkerhet i enlighet med lagstiftningen i etableringslandet eller riket.

16 §. Sänkning av säkerheten

Landskapsregeringen ska på ansökan av en resebyrå minska säkerhetsbeloppet, när sökanden visar att sökanden uppfyller följande villkor:

1) det egna kapitalet hos resebyrån överstiger värdet av den säkerhet som myndigheten har bestämt för resebyrån,

2) värdet av omsättnings- och finansieringstillgångarna hos resebyrån under den pågående och de två föregående räkenskapsperioderna har varit minst lika stort som värdet av det kortfristiga främmande kapitalet enligt bokslutet (*utredning om likviditet*) och

3) resebyrån under de senaste fem räkenskapsperioderna inte upprepade gånger eller i betydande grad har försummat att fullgöra sina skyldigheter som hänför sig till skatter, lagstadgade pensionsavgifter, olycksfalls- och arbetslöshetsförsäkringspremier samt avgifter som Tullen tar ut.

Säkerheten minskas med det belopp med vilket det egna kapitalet hos resebyrån överstiger den säkerhet som bestämts. Den sänkta säkerheten ska dock utgöra minst 50 procent av beloppet av den godkända säkerheten.

17 §. Redovisning för den sänkta säkerheten

Om en resebyrå har fått sin säkerhet sänkt ska resebyrån två gånger om året till landskapsregeringen lämna en av en revisor bestyrkt beräkning av beloppet av eget kapital och en utredning om likviditeten samt en motiverad redogörelse för verksamheten för bedömningen av säkerheten.

Landskapsregeringen ska återkalla sänkningen av säkerheten, om resebyrån underlåter att lämna in de upplysningar som nämns i 1 mom. eller om resebyrån inte längre uppfyller de villkor som anges i 16 § 1 mom.

18 §. Konstaterande av insolvens och användning av säkerheten

Landskapsregeringen fattar beslut om användning av säkerheten, när landskapsregeringen har konstaterat att resebyrån är insolvent.

19 §. Betalning av fordringar till resenärer samt ordnande av hemtransporter

Säkerheten används för att till resenärerna betala sådana fordringar som säkerställts genom säkerheten samt för ordnande av hemtransporter av resenärer.

En resenär ska hos landskapsregeringen yrka på användning av säkerheten för betalning av sin fordran.

Yrkandet ska framställas inom sex månader från den dag då resebyrån konstaterades vara insolvent. Förhandsbetalningar ska betalas tillbaka utan onödigt dröjsmål efter resenärens yrkande.

Landskapsregeringen kan bistå resenären med hjälp för hemtransporten av resenärerna som bekostas av resebyråns säkerhet.

En resenär har inte rätt till ersättning med stöd av denna lag, om fordringar som säkerställts genom i 12 § avsedd säkerhet betalas till resenären med stöd av någon annan lag eller med stöd av ett avtal. Resenären har inte heller rätt till ersättning för hemtransporter, om han eller hon utan grundad anledning låter bli att följa de instruktioner som landskapsregeringen gett om hemtransporterna.

20 §. Skyldighet att informera om ändringar som påverkar säkerheten

En resebyrå ska utan dröjsmål informera landskapsregeringen om sådana ändringar i verksamhetens art eller omfattning som kan påverka skyldigheten att ställa säkerhet, säkerhetens storlek eller godkännandet av säkerheten.

4 kap. Tillsyn och tvångsmedel

21 §. Tillsyn

Landskapsregeringen utövar tillsyn över att denna lag följs.

22 §. Tillsynsmyndighetens rätt att få uppgifter

Resebyråer ska utan hinder av sekretessbestämmelserna på uppmaning lämna landskapsregeringen de handlingar och uppgifter som är nödvändiga för tillsynen.

Resebyråer ska till landskapsregeringen lämna ett fastställt bokslut inom en månad från fastställandet av det och på de tider som landskapsregeringen satt ut lämna en motiverad redogörelse för verksamheten för bedömningen av säkerheten. I samband med bokslutet ska resebyråerna också lämna in uppgifter om arten och omfattningen av de kombinerade resetjänster som tillhandahållits under den avslutade räkenskapsperioden.

23 §. Inspektion

Landskapsregeringen får vid tillsynen enligt denna lag inspektera en resebyrås verksamhet och lokaler som används i verksamheten i syfte att utreda att näringsutövningen är förenlig med denna lag. Näringsidkaren är skyldig att vid en granskning visa att verksamheten är förenlig med skyldigheterna i denna lag och beslut som landskapsregeringen fattat enligt denna lag.

I utrymmen som används för boende av permanent natur får inspektion inte utföras.

Om utförandet av inspektioner gäller i övrigt det som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

24 §. Rätt att få uppgifter av myndigheter

Landskapsregeringen har, trots sekretessbestämmelser och andra begränsningar som gäller rätten att få uppgifter, rätt att av andra myndigheter och av

dem som sköter offentliga uppdrag avgiftsfritt få de uppgifter som är nödvändiga för tillsynen samt för utredning av förutsättningarna för registrering och för utredning av förutsättningarna för strykning ur registret. Uppgifterna kan lämnas till landskapsregeringen också med hjälp av en teknisk anslutning eller annars på elektronisk väg.

25 §. Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

Landskapsregeringen får trots sekretessbestämmelserna lämna ut sådana uppgifter om en resebyrå som landskapsregeringen fått vid tillsynen till andra myndigheter eller dem som sköter offentliga uppdrag, om det är nödvändigt för att dessa ska kunna utföra sina uppgifter, samt till åklagaren för åtalsprövning och till förundersökningsmyndigheterna för förebyggande eller utredning av brott.

26 §. Förbud och uppmaning

Om en resebyrå som är skyldig att ställa säkerhet inte har ställt säkerhet eller om den ställda säkerheten inte längre kan godkännas, ska landskapsregeringen förbjuda näringsidkaren att bedriva sådan näringsverksamhet som avses i denna lag.

Om en resebyrå försummar en skyldighet enligt 6 §, 20 §, 22 § eller 27 § kan landskapsregeringen uppmana resebyrån att inom utsatt tid fullgöra sin skyldighet.

Landskapsregeringen kan förena ett förbud eller en uppmaning som avses i denna paragraf med vite. Bestämmelser om vite finns i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

5 kap. Särskilda bestämmelser

27 §. Revisor och bokföring

En resebyrå som enligt revisionslagen (FFS 1141/2015) ska ha en revisor ska till de redogörelser som med stöd av 9, 17 och 22 §§ i denna lag ska lämnas till landskapsregeringen foga ett revisorsutlåtande där revisorn bestyrker att uppgifterna i redogörelsen är korrekta. Andra resebyråer kan i stället för ett sådant utlåtande lämna en av styrelsen och verkställande direktören undertecknad handling som bestyrker att uppgifterna är korrekta. Till den handlingen ska det fogas ett utlåtande som motsvarar det ovan avsedda utlåtandet och som har upprättats och med underskrift bestyrkts av den som ansvarar för den bokföringsskyldiges ekonomiförvaltning.

En resebyrå ska ordna sin bokföring så att alla de avgifter som betalats för kombinerade resetjänster och tjänster i anslutning till dessa innan resan inletts i realtid framgår av bokföringen. I övrigt föreskrivs om bokföring i bokföringslagen (FFS 1336/1997).

28 §. Straffbestämmelser

En näringsidkare som utan att ställa säkerhet enligt 12 § bedriver verksamhet enligt denna lag, och därmed försvarar resenärens ekonomiska trygghet, ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *resetjänstbrott* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Om ett resetjänstbrott, med hänsyn till den ekonomiska vinning som har eftersträvat eller andra

J 4 LL (2019:68) om fastighetsmäklarverksamhet

omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet är ringa, ska gärningsmannen för *resetjänstförseelse* dömas till böter.

För resetjänstförseelse döms också en näringsidkare som försummar skyldigheten enligt 20 § att anmäla ändringar i verksamheten.

Den som bryter mot ett förbud eller underlåter att följa en uppmaning som har meddelats med stöd av 26 § som har förenats med vite kan inte dömas till straff för samma gärning, om vitet har utdömts till betalning genom ett lagakraftvunnet beslut.

29 §. Ändringssökande

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Beslut som landskapsregeringen har fattat med stöd av 10, 13 och 18 §§ ska iakttas trots eventuella besvär, såvida inte besvärmyndigheten beslutar något annat.

30 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 2022.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1975:56) om resebyråerörelse.

31 §. Övergångsbestämmelser

En anmälan om ställande av säkerhet enligt 12 § och en registeranmälan som avses i 6 § får tas upp till behandling före ikraftträdandet av denna lag. Säkerheten kan godkännas och anmälaren kan föras in i registret över dem som är skyldiga att ställa säkerhet efter ikraftträdandet av denna lag.

En idkare av resebyråerörelse som vid ikraftträdandet av denna lag är införd i registret enligt 6 § 3 mom. i landskapslagen om resebyråerörelse och som är skyldig att ställa säkerhet i enlighet med denna lag ska inom sex månader från ikraftträdandet av denna lag göra en ny anmälan enligt denna lag.

Den som vid ikraftträdandet av denna lag bedriver sådant tillhandahållande av kombinerade resetjänster som kräver ställande av säkerhet och registrering enligt denna lag får fortsätta med sin verksamhet tills beslutet om godkännandet av säkerheten och införandet i registret har fattats, om säkerheten ställs och den registeranmälan som avses i 6 § görs inom två månader från ikraftträdandet.

J 4 Landskapslag (2019:68) om fastighetsmäklarverksamhet**1 kap. Allmänna bestämmelser****1 §. Tillämpningsområde och definitioner**

Denna lag gäller utövande av fastighetsmäklarverksamhet på Åland.

Med *fastighetsmäklarverksamhet* avses i denna lag verksamhet där någon i syfte att få inkomst eller annan ekonomisk fördel sammanför avtalsparter

1) för överlåtelse av en fastighet eller en del av en sådan, en byggnad eller aktier eller andelar, vilka ger besittningsrätt till en viss fastighet eller en del av en sådan, en byggnad eller en lägenhet eller lokal, eller

2) för att få till stånd ett hyresavtal eller ett avtal om överlåtelse av annan nyttjanderätt till egendom som avses i 1 punkten.

Med *fastighetsmäklarrörelse* avses en enskild näringsidkare eller juridisk person som utövar fastighetsmäklarverksamhet och som har registrerats i enlighet med denna lag.

Med *fastighetsmäklare* avses en fysisk person som utövar fastighetsmäklarverksamhet för en registrerad fastighetsmäklarrörelse och som har registrerats i enlighet med denna lag.

2 §. Begränsningar i tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte på

1) sporadisk fastighetsmäklarverksamhet, om verksamheten inte marknadsförs,

2) fastighetsmäklarverksamhet som anknyter till ett kreditinstituts affärsverksamhet enligt kreditinstitutslagen (FFS 610/2014),

3) advokatuppdrag eller andra uppdrag vars huvudsakliga syfte är något annat än fastighetsmäklarverksamhet,

4) förmedling av inkvartering som inkvarterings- eller resebyråerörelser tillhandahåller, samt

5) förmedling av nyttjanderätt till en fritidsbostad, om avtalet om nyttjanderätt ingås för högst sex månader.

3 §. Annan lagstiftning gällande fastighetsmäklarverksamhet

Om tillståndsplikt vid utövandet av näring på Åland föreskrivs i landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring.

Om förhållandet mellan en fastighetsförmedlare och en konsument föreskrivs i lagen om förmedling av fastigheter och hyreslägenheter (FFS 1074/2000) och annan rikslagstiftning om konsumentskydd.

2 kap. Rätt att utöva fastighetsmäklarverksamhet**4 §. Rätt att utöva fastighetsmäklarverksamhet**

Fastighetsmäklarverksamhet får utövas endast av en fastighetsmäklarrörelse, antingen en enskild näringsidkare eller en juridisk person, som har förts in i det register som avses i 14 §.

Enbart fastighetsmäklare som har den yrkeskompetens som avses i 17 § och som har förts in i det register som avses i 22 § får utföra mäklaruppdrag hos fastighetsmäklarrörelsen.

5 §. Registeranmälan

Den som har för avsikt att utöva fastighetsmäklarverksamhet ska göra en anmälan till landskapsregeringen för anteckning i det register över fastighetsmäklarrörelser som avses i 14 §.

I registeranmälan ska de uppgifter anges som avses i 15 § 1 mom. 1–5 punkten. Till anmälan ska fogas intyg över att den ansvariga föreståndaren och personer inom fastighetsmäklarrörelsen som ska utföra mäklaruppdrag har den yrkeskompetens som avses i 17 §. Till anmälan ska också fogas den ansvariga föreståndarens samtycke till uppgiften och en kopia av försäkringsbrevet för den försäkring som avses i 6 § 1 mom. 4 punkten.

Landskapsregeringen har trots sekretessbestämmelserna rätt att ur det bötesregister som avses i 46 § i lagen om verkställighet av böter (FFS 672/2002) få de uppgifter som är nödvändiga för att en ansvarig föreståndares och en i 5 a § 3 mom. och 8 § 1 mom. 3 punkten avsedd persons tillförlitlighet ska kunna utredas eller för strykning ur registret enligt 19 §. I fråga om landskapsregeringens rätt att få uppgifter ur straffregistret gäller vad som sägs om myndigheter i 4 a § 1 mom. 2 punkten i straffregisterlagen (FFS 770/1993).

6 §. Förutsättningar för registrering

Landskapsregeringen ska registrera den som gjort en registeranmälan som avses i 5 § som fastighetsmäklarrörelse, om

1) anmälaren har rätt att utöva näring på Åland enligt landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring,

2) anmälaren inte har försatts i konkurs och, när det är fråga om en fysisk person, har uppnått myndighetsåldern och inte har fått sin handlingsbehörighet begränsad,

3) anmälaren och den ansvariga föreståndaren är tillförlitlig,

4) anmälaren har en ansvarsförsäkring vars försäkringsbelopp med beaktande av fastighetsmäklarverksamhetens art och omfattning kan bedömas vara tillräckligt för att de skador som verksamheten eventuellt ger upphov till ska kunna ersättas och vilken till sina övriga villkor motsvarar sedvanlig försäkringspraxis i branschen,

5) anmälaren har anmält en ansvarig föreståndare som uppfyller kraven i 9 §, samt

6) de personer som ska utföra mäklaruppdrag hos fastighetsmäklarrörelsen har den yrkeskompetens som avses i 17 §.

Landskapsregeringen kan vägra registrering, om det med beaktande av omständigheterna är uppenbart att den som gjort anmälan har för avsikt att utöva fastighetsmäklarverksamheten som bulvan för någon annan.

7 §. Tillförlitlighet

Anmälaren och den ansvariga föreståndaren anses inte vara tillförlitlig i den mening som avses i 6 § 1 mom. 3 punkten, om

1) han eller hon genom en lagakraftvunnen dom under de senaste fem åren före bedömningen har dömts till fängelsestraff eller under de senaste tre åren före bedömningen har dömts till bötesstraff för ett brott som kan anses visa att han eller hon är uppenbart olämplig att utöva fastighetsmäklarverksamhet,

2) han eller hon annars genom sin tidigare verksamhet har visat sig vara uppenbart olämplig att utöva fastighetsmäklarverksamhet,

3) han eller hon under tre år före bedömningen upprepade gånger eller i betydande grad har försummat sina registrerings-, rapporterings- och betalningsåtaganden i anslutning till skatter, lagstadgade pensions-, olycksfalls- och arbetslöshetsförsäkringsavgifter, eller

4) han eller hon enligt utmätning eller någon annan utredning är oförmögen att svara för sina skulder.

Om den som gör anmälan är en juridisk person, gäller kravet på tillförlitlighet verkställande direktören och dennes ställföreträdare, medlemmar och suppleanter i styrelsen, medlemmar och suppleanter i förvaltningsrådet och jämförbara organ, ansvariga bolagsmän och andra som hör till den högsta ledningen och även dem som direkt eller indirekt innehar mer än 25 procent av aktierna i ett aktiebolag eller av den rösträtt som aktierna medför eller motsvarande ägande- eller bestämmanderätt i en annan sammanlutning.

3 kap. Skyldigheter vid utövandet av fastighetsmäklarverksamhet

8 §. God fastighetsmäklarsed

Vid utövandet av fastighetsmäklarverksamhet ska god fastighetsmäklarsed iakttas. Bestämmelser om förfaranden som från konsumentsynpunkt är otillbörliga eller strider mot god sed finns även i 2 kap. i konsumentskyddslagen (FFS 38/1978).

9 §. Ansvarig föreståndare

En fastighetsmäklarrörelse ska ha en ansvarig föreståndare som har den yrkeskompetens som avses i 17 §.

Den ansvariga föreståndaren ska vara en myndig och tillförlitlig person, som inte har försatts i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats.

10 §. Ansvariga föreståndarens skyldigheter

Den ansvariga föreståndaren är skyldig att se till att god fastighetsmäklarsed iakttas vid utövandet av fastighetsmäklarverksamheten och att verksamheten också i övrigt utövas lagenligt.

Den ansvariga föreståndaren ska också se till att de som utför mäklaruppdrag hos fastighetsmäklarrörelsen har den yrkeskompetens som avses i 17 §.

11 §. Ansvariga föreståndarens skadeståndsansvar

Fastighetsmäklarrörelsens uppdragsgivare, dennes motpart och andra personer har rätt att kräva ersättning av ansvariga föreståndaren för skada till följd av ett fel från fastighetsmäklarrörelsens sida, om felet eller skadan har berott på att den ansvariga föreståndaren uppsåtligt eller av grov oaktsamhet har försummat en skyldighet som anges i 10 §. Denna bestämmelse begränsar inte den skadelidandes rätt att få ersättning för skadan av fastighetsmäklarrörelsen eller av någon annan ersättningskyldig.

Om jämkning av skadeståndet samt om fördelningen av skadeståndsansvaret mellan två eller flera ersättningskyldiga gäller vad som bestäms i 2 och 6 kap. skadeståndslagen (FFS 412/1974).

12 §. Uppdragsdagbok

I en fastighetsmäklarrörelse ska föras dagbok över mottagna uppdrag. I uppdragsdagboken ska antecknas uppdragsgivarens namn och adress, uppdragets ordningsnummer, innehåll, dagen då uppdraget mottagits och den tid det gäller. Om ett uppdrag förfaller eller återgår eller om dess innehåll ändras, ska en anteckning om detta göras i dagboken.

J 4 LL (2019:68) om fastighetsmäklarverksamhet

När ett uppdragsavtal har ingåtts ska i uppdragsdagboken utan dröjsmål införas uppgift om dagen avtalet ingicks, avtalsparternas namn, avtalsobjektet, köpesumman eller hyresbeloppet samt mäklararvodet.

Uppdragsdagboken, uppdragsavtalen jämte bilagor, anbudshandlingarna, broschyrer och andra handlingar som anknyter till ett uppdrag ska förvaras fem år från det att uppdraget upphörde.

13 §. Kundmedel

Fastighetsmäklarrörelsen ska hålla kunders medel som har överlåtits i dess besittning åtskilda från fastighetsmäklarrörelsens egna medel. Kundmedlen ska deponeras på ett bankkonto eller förvaras på något annat tillförlitligt sätt.

4 kap. Register över fastighetsmäklarrörelser**14 §. Register över fastighetsmäklarrörelser**

Landskapsregeringen för ett register över fastighetsmäklarrörelser för att det ska kunna klarläggas vem som har rätt att utöva fastighetsmäklarverksamhet på Åland.

Var och en har rätt att få information om de uppgifter som har förts in i registret samt utdrag ur registret. Uppgifter om personbeteckningen lämnas endast ut i förenlighet med 15a § i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet.

Med undantag av personbeteckningen får på landskapsregeringens webbplats publiceras de uppgifter som ska ingå i registret över fastighetsmäklarrörelser. Den som registrerats har dock rätt att förbjuda att uppgifter som gäller honom eller henne publiceras på webbplatsen.

Ändringar i de uppgifter som har förts in i registret ska utan dröjsmål anmälas till landskapsregeringen. Byte av ansvarig föreståndare ska anmälas senast en månad efter att den föregående föreståndarens uppdrag har upphört.

15 §. Uppgifter i registret över fastighetsmäklarrörelser

I registret över fastighetsmäklarrörelser antecknas

1) en enskild näringsidkares fullständiga namn och personbeteckning eller, om sådan saknas, födelsetid samt firma, eventuell bifirma, företags- och organisationsnummer eller annan motsvarande beteckning och besöksadress till varje verksamhetsställe där fastighetsmäklarverksamheten utövas,

2) en juridisk persons firma, eventuella bifirma, företags- och organisationsnummer eller annan motsvarande beteckning och besöksadress till varje verksamhetsställe där fastighetsmäklarverksamheten utövas,

3) fullständigt namn och personbeteckning eller, om sådan saknas, födelsetid för de personer vars tillförlitlighet har kontrollerats i samband med handläggningen av registeranmälan,

4) ansvariga föreståndarens fullständiga namn och personbeteckning eller, om sådan saknas, födelsetid,

5) vem som meddelat ansvarsförsäkringen samt försäkringsbeloppet,

6) registerbeteckningen och datum för registrering,

7) varningar samt sådana uppmaningar och förbud som har förstärkts med vite och som har meddelats fastighetsmäklarrörelsen med stöd av 26 § 2 eller 3 mom., samt

8) skälet till strykning ur registret samt tidpunkten då detta har skett.

Uppgift som avses i 1 mom. 7 punkten ska utplånas ur registret när tre år har förflutit från utgången av det år då tvångsmedlet i fråga påfördes.

I registret antecknas också uppgifter om dem som har meddelats ett förbud enligt 26 § 1 mom. att utöva fastighetsmäklarverksamhet utan registrering.

16 §. Strykning ur registret

Landskapsregeringen ska stryka en fastighetsmäklarrörelse ur registret, om

1) fastighetsmäklarrörelsen har upphört med sin verksamhet,

2) de förutsättningar för registrering som anges i 6 § 1 mom. 1–4 punkten inte längre uppfylls,

3) fastighetsmäklarrörelsen utövar fastighetsmäklarverksamheten som bulvan för någon annan,

4) de förutsättningar för registrering gällande ansvarig föreståndare som anges 6 § 1 mom. 5 punkten inte längre uppfylls och detta inte åtgärdas efter en skälig tidsfrist som landskapsregeringen ställer i en uppmaning,

5) de förutsättningar för registrering gällande anställdas yrkeskompetens som anges 6 § 1 mom. 6 punkten inte längre uppfylls och detta inte åtgärdas efter en skälig tidsfrist som landskapsregeringen ställer i en uppmaning, eller

6) det i fastighetsmäklarrörelsens eller dess ansvariga föreståndares verksamhet förekommer allvarliga eller upprepade försummelse och rörelsen med stöd av 26 § 2 mom. redan tidigare har meddelats ett verksamhetsförbud för en viss tid.

Om fastighetsmäklarrörelsen har försatts i konkurs, kvarstår fastighetsmäklarrörelsen trots konkursen i registret i sex månader. Konkursboets förvaltare ska utan dröjsmål meddela landskapsregeringen att fastighetsmäklarrörelsen har försatts i konkurs.

5 kap. Fastighetsmäklares yrkeskompetens**17 §. Krav på yrkeskompetens för fastighetsmäklare**

Fastighetsmäklare som utövar fastighetsmäklarverksamhet på Åland ska ha tillräcklig yrkeskompetens. Fastighetsmäklare ska behärska den lagstiftning som behövs för att utöva verksamheten, ha kännedom om god fastighetsmäklarsed samt behärska de åtgärder som ett mäklaruppdrag kräver i praktiken.

Den yrkeskompetens som avses i 1 mom. ska visas genom

1) godkännande både i det fastighetsmäklarprov som avses i 20 § och i det fastighetsmäklarprov som avses i 5 § 3 mom. i lagen om fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler (FFS 1075/2000), eller

2) avslutad högskoleutbildning med särskild inriktning på fastighetsmäklarverksamhet som motsvarar minst två års heltidsstudier alternativt examen inom

en juridisk fakultet vid ett universitet eller en därmed jämförbar högskola som motsvarar minst fyra års heltidsstudier.

Närmare bestämmelser om den utbildning som avses i 2 mom. 2 punkten och dess innehåll, inriktning och omfattning utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2019:69) om fastighetsmäklarverksamhet.

18 §. Benämning eller förkortning

Benämningen fastighetsmäklare eller förkortningen RFM får endast användas av den som uppfyller de krav på yrkeskompetens som avses i 17 §. Också en registrerad fastighetsmäklarrörelse får i sin firma eller verksamhet använda benämningen fastighetsmäklare eller förkortningen RFM.

19 §. Nämnden för mäklarprov

Landskapsregeringen tillsätter för fyra år i sänder en nämnd för mäklarprov. Nämnden har till uppgift att minst en gång i året, förutsatt att det finns ett behov av detta, ordna fastighetsmäklarprov enligt 20 §.

Nämnden består av en ordförande, en vice ordförande och en annan medlem samt personliga ersättare för var och en. En av nämndens medlemmar ska ha avlagt en examen inom en juridisk fakultet vid ett universitet eller därmed en jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet och som motsvarar minst fyra års heltidsstudier.

Nämnden är beslutför när minst två medlemmar är närvarande. Vid omröstning i ett ärende blir majoritetens åsikt nämndens beslut. Faller rösterna lika blir den åsikt som ordföranden har omfått beslut i saken.

Landskapsregeringen svarar för kostnaderna för den verksamhet som bedrivs av nämnden och fastställer grunderna för medlemmarnas arvoden. Landskapsregeringen har rätt att ta ut en avgift för deltagande i mäklarprovet. Avgiften får högst motsvara kostnaderna för ordnandet av provet.

20 §. Fastighetsmäklarprov

Nämnden för mäklarprov fastställer en förteckning över den lagstiftning, litteratur och det övriga material som frågorna i fastighetsmäklarprovet baserar sig på.

Tidpunkten och platsen för fastighetsmäklarprov bestäms av nämnden för mäklarprov. Meddelande om provet ska läggas ut på landskapsregeringens webbplats senast två månader före provdagen i enlighet med vad som föreskrivs om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Anvisningarna för anmälan till och deltagande i provet samt förteckningen enligt 1 mom. ska publiceras på landskapsregeringens webbplats senast två månader före provdagen.

Närmare bestämmelser om ordnandet av och innehållet i fastighetsmäklarprovet kan vid behov utfärdas genom landskapsförordning.

21 §. Sökande av ändring i beslut av nämnden för mäklarprov

Beslut som nämnden för mäklarprov har fattat med stöd av denna lag får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

22 §. Fastighetsmäklarregister

Landskapsregeringen för ett register över de fastighetsmäklare som har den yrkeskompetens som avses i 17 § och som har rätt att utföra mäklaruppdrag hos fastighetsmäklarrörelsen. Fastighetsmäklarrörelserna ska anmäla till landskapsregeringen för registrering de personer som utför mäklaruppdrag hos rörelsen.

I fastighetsmäklarregistret antecknas och bevaras varaktigt

1) namnen på de personer som avlagt de fastighetsmäklarprov som avses i 17 § 2 mom. 1 punkten och personernas personbeteckningar, hemkommuner, adresser samt uppgift om tidpunkten för när proven avlades,

2) namnen på de personer som har den utbildning som avses i 17 § 2 mom. 2 punkten och personernas personbeteckningar, hemkommuner, adresser samt grundläggande uppgifter om utbildningen.

Var och en har rätt att få information om de uppgifter som har förts in i registret samt utdrag ur registret. Uppgifter om personbeteckningen lämnas endast ut i förenlighet med gällande lagstiftning om allmänna handlingars offentlighet.

Med undantag av personbeteckningen och adressen får på landskapsregeringens webbplats publiceras de uppgifter som ska ingå i fastighetsmäklarregistret. Den som registrerats har dock rätt att förbjuda att uppgifter som gäller honom eller henne publiceras på webbplatsen.

6 kap. Tillsynsmyndighet och sanktioner

23 §. Tillsynsmyndighet

Tillsyn över efterlevnaden av denna lag utövas av landskapsregeringen.

24 §. Tillsynsmyndighetens rätt att få uppgifter

Utan hinder av sekretessbestämmelserna ska en fastighetsmäklarrörelse på begäran ge landskapsregeringen uppdragsdagboken och de handlingar som hör till den samt övriga handlingar och uppgifter som behövs för tillsynen.

25 §. Sökande av ändring i tillsynsmyndighetens beslut

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Beslut enligt denna lag om strykning ur registret enligt 16 § och verksamhetsförbud för en viss tid enligt 26 § 2 mom. ska iaktas även om de överklagas, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

26 §. Tvångsmedel

Landskapsregeringen ska förbjuda fastighetsmäklarverksamhet som i strid med denna lag utövas utan registrering. Om det finns särskilda skäl till detta, kan förbudet också meddelas så att det gäller en person som är anställd av en rörelse som utövar sådan verksamhet eller någon annan som agerar för dennes räkning.

Om fastighetsmäklarrörelsen försummar något som bestäms i 12 eller 13 §, 14 § 4 mom. eller en skyldighet som följer av 24 § kan landskapsregeringen uppmana fastighetsmäklarrörelsen att uppfylla sin

J 5 LF (2019:69) om fastighetsmäklarverksamhet

skyldighet inom en viss tid. Om den ansvariga förestandaren försummar en skyldighet som anges i 10 § kan landskapsregeringen ge fastighetsmäklarrörelsen en varning. Om försummelserna är allvarliga eller om de upprepas trots uppmaning eller varning, kan landskapsregeringen förbjuda fastighetsmäklarrörelsens verksamhet helt eller delvis för en viss tid, dock längst sex månader.

Landskapsregeringen kan förena ett förbud eller en uppmaning enligt denna paragraf med vite. Ett förbud enligt 1 mom. ska dock förenas med vite, om inte detta av något särskilt skäl är onödigt. Närmare bestämmelser om vite finns i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

I 16 § föreskrivs om på vilka grunder landskapsregeringen ska stryka en fastighetsmäklarrörelse ur det register över fastighetsmäklarrörelser som avses i 14 §.

27 §. Straffbestämmelser

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) utan registrering utövar fastighetsmäklarverksamhet eller i strid med denna lag använder benämningen fastighetsmäklare eller förkortningen RFM, eller

2) bryter mot bestämmelserna i 13 § om att kundmedlen ska hållas åtskilda från övriga medel,

ska, om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag, för fastighetsmäklarförseelse dömas till böter.

Den som bryter mot ett förbud eller en uppmaning som har meddelats med stöd av 26 § och förstärkts med vite kan inte dömas till straff för samma gärning.

7 kap. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**28 §. Ikraftträdelsebestämmelser**

Denna lag träder i kraft den 1 september 2019.

Genom denna lag upphävs landskapsförordningen (1996:48) om fastighetsmäklare jämte ändringar.

En registeranmälan kan tas upp till behandling innan denna lag träder i kraft och den som har gjort anmälan kan registreras som fastighetsmäklarrörelse när denna lag träder i kraft.

29 §. Övergångsbestämmelser

Den som när denna lag träder i kraft utövar verksamhet som enligt denna lag förutsätter införande i det register över fastighetsmäklarrörelser som avses i 14 § får fortsätta med sin verksamhet till dess beslut om införande i registret har fattats, om den registeranmälan som avses i 5 § görs inom sex månader från ikraftträdandet.

Det krav på fastighetsmäklares yrkeskompetens som avses i 17 § ska tillämpas på förhållande till andra än de ansvariga förestandarna först från och med den 1 januari 2021. Från och med den 1 januari 2021 utgör det en förutsättning för registrering av en fastighetsmäklarrörelse och utövandet av fastighetsmäklarverksamhet att de personer som utför mäklaruppdrag hos fastighetsmäklarrörelsen uppfyller det krav på fastighetsmäklares yrkeskompetens som avses i 17 §.

Landskapsregeringen ska föra in i det fastighetsmäklarregister som avses i 22 § de personer som godkänts i det fastighetsmäklarprov som ordnats i enlighet med landskapsförordningen om fastighetsmäklare. Dessa personer ska anses ha den yrkeskompetens som avses i 17 § i denna lag. Detsamma gäller en person som när denna lag träder i kraft har varit verksam som fastighetsmäklare på Åland mer än fem år och som har lämnat in en utredning till landskapsregeringen om detta.

J 5 Landskapsförordning (2019:69) om fastighetsmäklarverksamhet**1 §. Tillämpningsområde**

I denna landskapsförordning finns närmare bestämmelser om den högskoleutbildning med särskild inriktning på fastighetsmäklarverksamhet som motsvarar minst två års heltidsstudier och som avses i 17 § 2 mom. 2 punkten i landskapslagen (2019:68) om fastighetsmäklarverksamhet.

2 §. Högskoleutbildningens innehåll

I högskoleutbildningen ska ingå en teoretisk del som åtminstone omfattar fastighetsförmedling, fastighetsrätt och annan civilrätt, skatterätt, ekonomi, byggnadsteknik samt fastighetsvärdering.

Landskapsregeringen får medge undantag från de krav på den teoretiska utbildningens innehåll som avses i 1 mom. om det finns särskilda skäl för det i ett enskilt fall.

3 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 september 2019.

J 6 Landskapslag (2007:60) om posttjänster**1 kap. Allmänna bestämmelser****1 §. Lagens syfte**

Lagens syfte är att säkerställa att posttjänster av god kvalitet och särskilt samhällsomfattande tjänster finns att tillgå på likvärdiga villkor i hela landskapet.

Det ankommer på landskapsregeringen att tillse att samhällsomfattande tjänster finns att tillgå i samtliga kommuner i landskapet.

2 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen tillämpas på tillhandahållande av posttjänster om inte annat föreskrivs nedan.

Denna lag tillämpas inte på posttjänster avseende

- 1) tidningar och tidskrifter,
- 2) brev försändelser, om tjänsterna till omfattningen är av mindre betydelse med hänsyn till det syfte som anges i 1 §,
- 3) (2011/38) en näringsidkares interna verksamhet,
- 4) (2011/38) kurirtjänst för brev försändelser,
- 5) (2011/38) oadresserade försändelser och
- 6) (2011/38) postpaket som inte ingår i de samhällsomfattande tjänsterna.

3 §. Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *postverksamhet* tillhandahållande av posttjänster och samhällsomfattande tjänster mot avgift,
- 2) *posttjänster* tjänster som innefattar insamling, sortering, transport och överlämnande av postförsändelser,
- 3) *samhällsomfattande tjänster* ständigt tillhandahållande av posttjänster enligt 4 § för alla användare i landskapet,
- 4) *inlämningsställen* de fysiska anordningar, inbepretat brevlådor, där postförsändelser kan avlämnas,
- 5) *insamling* förfarandet att samla upp postförsändelser som lämnats vid inlämningsställen,
- 6) *udelning* överlämnande av postförsändelser till deras adressater,
- 7) *postförsändelse* brevörsändelser och postpaket,
- 8) *brevförsändelse* ett adresserat brev eller postkort som väger högst två kilo,
- 9) *postpaket* ett adresserat paket,
- 10) *postföretag* en tillståndshavare enligt 6 §,
- 11) *den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster* en tillståndshavare som avses i 6 § och som ålagts skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster,
- 12) *avsändare* en fysisk eller juridisk person som en postförsändelse härrör ifrån,
- 13) *mottagare* den på en postförsändelse antecknade mottagaren,
- 14) *användare* varje fysisk eller juridisk person som i egenskap av avsändare eller mottagare drar nytta av att samhällsomfattande tjänster tillhandahålls,
- 15) *rekommenderad försändelse* en tjänst som består av en försäkring till fast pris mot att försändelsen förkommer, stjäls eller skadas,
- 16) *assurerad försändelse* en tjänst som består av en försäkring till det värde avsändaren anger mot att försändelsen förkommer, stjäls eller skadas,
- 17) *mottagningsbevis* en handling på vilken mottagaren kvitterat mottagandet av en försändelse samt med
- 18) *gränsöverskridande post* post från landskapet Åland till ort utanför landskapet eller vice versa.

2 kap. Samhällsomfattande tjänster

4 §. (2017/53) De samhällsomfattande tjänsternas innehåll

De samhällsomfattande tjänsterna omfattar förmedling av brevörsändelser och postpaket i enlighet med denna paragraf. De samhällsomfattande tjänsterna omfattar såväl post inom landskapet som gränsöverskridande post.

Brevörsändelser och postpaket ska vara lämnade för befordran, adresserade till mottagaren och betalda genom allmänt använda kontantbetalningssätt.

Brevörsändelser får väga högst två kilo och avsändaren ska ha möjlighet att lämna dem till ett inlämningsställe för att transporteras av den som beviljas tillstånd att bedriva postverksamhet enligt denna lag.

Postpaket får väga högst 10 kg och avsändaren ska ha möjlighet att lämna dem till ett verksamhets-

ställe för post eller något annat lämpligt ställe för att transporteras av den som beviljas tillstånd att bedriva postverksamhet enligt denna lag. Postpaket från en ort utanför landskapet och riket får väga högst 20 kg.

De samhällsomfattande tjänsterna omfattar även rekommenderade och assurerade försändelser.

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster ska i varje kommun ha åtminstone ett verksamhetsställe som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster. Ett verksamhetsställe kan också vara annat än ett fast verksamhetsställe, om dess användning inte försämrar tillgången till samhällsomfattande tjänster.

Varje användare ska ha möjlighet att på ett insamlingsställe som ligger på rimligt avstånd från användarens bostad eller verksamhetsställe lämna in brevörsändelser som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna för att transporteras av den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster.

5 §. (2022/60) Kvalitetsnormer för de samhällsomfattande tjänsterna

De brevörsändelser som är inlämnade inom Åland och avsedda att nå en adressat inom Åland ska delas ut så att minst 50 procent når adressaten den fjärde vardagen och minst 97 procent den femte vardagen efter inlämningsdagen.

Gränsöverskridande post inom Europeiska unionen som är avsedd att nå en adressat utanför Åland ska förmedlas från Åland så att försändelserna kan nå adressaten i enlighet med bestämmelserna i rådets direktiv 97/67/EG om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna, ändrat genom direktiven 2002/39/EG och 2008/6/EG (*postdirektivet*), med beaktande av villkoren för operatören i det mottagande landet.

Gränsöverskridande post inom Europeiska unionen som är avsedd att nå en adressat inom Åland ska delas ut så att minst 50 procent av försändelserna når adressaten den fjärde vardagen efter inlämningsdagen och minst 97 procent senast den femte vardagen efter inlämningsdagen, med beaktande av villkoren för operatören i avsändarlandet.

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster ska följa gemenskapens interna kvalitetsnormer för gränsöverskridande post.

3 kap. Postverksamhet

6 §. Beviljande av tillstånd m.m.

Postverksamhet får utövas av sammanslutningar, ämbetsverk, inrättningar och stiftelser som beviljats tillstånd av landskapsregeringen.

Tillstånd skall beviljas om sökanden har tillräckliga resurser att fullgöra åtagandena för ett företag som utövar postverksamhet och det saknas anledning att ifrågasätta sökandens förmåga att följa bestämmelserna rörande postverksamhet.

Tillstånd för postverksamhet får beviljas för högst 20 år i sänder. Tillståndshavaren har inte rätt att överföra tillståndet på någon annan. Överförande mellan moderbolag och helägt dotterbolag är dock tillåtet men skall utan dröjsmål anmälas till landskapsregeringen.

J 6 LL (2007:60) om posttjänster

7 §. Tillståndsvillkor

Tillstånd enligt 6 § får förenas med villkor

1) om skyldighet för tillståndshavaren att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster enligt 4 och 5 §§ samt

2) rörande tillståndshavarens verksamhetsområde, typer av brevårsändelser, insamling och prissättning samt beträffande andra omständigheter som bedöms väsentliga för att säkerställa tjänsternas kvalitet, tillgänglighet och effektivitet.

Villkoren för tillstånd får ändras när särskilda skäl till detta föreligger eller om detta är nödvändigt för säkerställande av att samhällsomfattande tjänster tillhandahålls.

8 §. Ansökan om tillstånd

En ansökan om tillstånd för postverksamhet riktas till landskapsregeringen. Av ansökan skall framgå

1) sökandens namn och hemort,

2) det område för vilket tillstånd söks, om ansökan inte avser landskapet i dess helhet,

3) vilka slag av posttjänster sökanden avser erbjuda,

4) leveransvillkoren för posttjänsterna,

5) utredning om att sökanden innehar i 6 § 2 mom. förutsatta resurser för bedrivande av postverksamhet samt

6) eventuell annan utredning som sökanden anser relevant eller som landskapsregeringen anser nödvändig.

Till ansökan skall fogas utdrag rörande sökanden ur allmänt register över det slag av organisation som sökanden utgör eller, om sökanden inte är registrerat i sådant, annan motsvarande utredning rörande sökanden samt det senast fastställda bokslutet, om sökanden är bokföringsskyldig. Sökanden skall också förete en för två år utarbetad översiktlig plan över den postverksamhet som skall bedrivas samt en finansieringskalkyl.

4 kap. Postföretagens skyldigheter**9 §. (2017/53) Mottagning och förmedling av försändelser**

Ett postföretag är skyldigt att mot gällande avgift ta emot och till mottagaren förmedla brevårsändelser och postpaket i enlighet med denna lag samt tillståndsvillkoren och sina leveransvillkor.

Ett postföretag kan vägra ta emot eller förmedla en brevårsändelse om

1) försändelsen innehåller farliga ämnen, föremål eller produkter som det enligt lag är förbjudet att transportera eller som på annat sätt är lagstridiga eller uppenbart orsakar fara för människor eller egendom,

2) försändelsen innehåller levande djur,

3) försändelsen innehåller flytande ämnen eller föremål som lätt går sönder eller bryts eller

4) försändelsen är oförsäkrad eller innehåller pengar, värdepapper eller något annat värdefullt.

10 §. Insamling och utdelning (2017/53)

En brevårsändelse skall överlämnas till mottagaren på dennes adress eller lämnas in för utdelning av post avsedd anordning som är belägen inom ett med hänsyn till de lokala förhållandena rimligt av-

stånd från den adress mottagaren angivit. För att utdelningen skall ske på ett ändamålsenligt sätt kan fornera för utdelningen bestämmas med beaktande av lokala förhållanden, mottagarens särskilda personliga behov och andra relevanta omständigheter.

Brevårsändelser samt sådana postårsändelser som hör till de samhällsomfattande tjänsterna ska samlas in och delas ut fem vardagar i veckan med beaktande av bestämmelserna i 5 § om kvalitetsnormen för samhällsomfattande tjänster, om inte något oöverstigligt hinder, en bestämmelse i lag, ett avbrott i trafiken eller någon annan liknande omständighet hindrar utdelning av post. (2022/60)

Postpaket skall delas ut inom rimlig tid. Postpaket och brevårsändelser som skall kvitteras kan utdelas på postföretagets verksamhetsställe. I sådana fall skall en särskild ankomsttillstånd mottagaren.

Brevårsändelser som delas ut till bostadslägenheter i våningshus ska bäras ut till de enskilda lägenheternas brevinkast eller till läsbara fastighetsboxar. (2017/53)

11 §. Undantag från bestämmelserna om insamlings- och utdelning (2017/53)

I fråga om posttjänster till mottagare i svårtillgängliga skärgårdsområden eller vid vägar som inte är allmänt trafikerade har ett postföretag rätt att avvika från bestämmelserna om insamlings- och utdelningstäthet i 10 § 2 mom. Insamling och utdelning ska dock ske minst en gång i veckan. (2017/53)

Om det till en mottagare i fråga om vilken 1 mom. är tillämpligt ankommer ett postpaket, en försändelse från myndighet eller en brådskande försändelse skall mottagaren, om inte utdelning kan ske eller ankomsttillstånd lämnas därförinnan, senast tredje dagen från försändelsens ankomst om möjligt underrättas per telefon, via e-post eller på något annat sätt att försändelsen finns att avhämta på postföretagets verksamhetsställe.

Ett postföretag skall minst en gång per år underrätta landskapsregeringen vilka hushåll som berörs av bestämmelserna i 1 mom. Med anledning av denna underrättelse skall landskapsregeringen bestämma om det finns skäl att ändra postföretagets beslut så att antalet hushåll på vilka 1 mom. tillämpats sänks.

12 §. Utdelningsplan och utdelningsavtal

Varje postföretag skall utarbета en detaljerad plan för hur utdelningen enligt 10 § skall ordnas. En mottagare som önskar att utdelningen skall ske närmare mottagarens bostad eller verksamhetsställe än planen förutsätter, har rätt att med postföretaget avtala om nödvändiga ändringar i planen för att tillgodose önskemålet. Postföretaget har rätt att debitera mottagaren en skälig avgift för detta.

En postmottagare som på grund av funktionsnedsättning eller sjukdom har oskäligt svårt att avhämta sin post, har på begäran rätt till avvikande postutdelning avgiftsfritt. Den avvikande utdelningen innebär att posten delas ut i en postlåda som är placerad vid tomtgränsen, vid kör- och gånganslutningen, i en postlåda som är placerad i omedelbar närhet av bo-

stadens ytterdörr eller i lägenhetens brevinkast. Den avvikande utdelningen omfattar endast de samhällsomfattande tjänsterna och förutsätter, om det inte föreligger särskilda skäl, att samtliga adressater i hushållet är berättigade till avvikande postutdelning. Postföretaget kan som villkor för den avvikande postutdelningen begära ett läkarintyg som visar att det med tanke på adressatens funktionsnedsättning eller sjukdom är oskäligt svårt för adressaten att avhämta sin post varje dag. Närmare bestämmelser om den avvikande postutdelningen kan utfärdas i landskapsförordning. (2022/60)

Om en mottagare och ett postföretag inte kunnat enas om av mottagaren begärda ändringar i utdelningsplanen och om frågan inte avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut, har postföretaget, om utdelning till följd av tvisten inte kunnat ske, rätt att förvara mottagarens brev försändelser på det verksamhetsställe som är beläget närmast mottagarens adress. Mottagaren har rätt att där avhämta försändelserna.

Närmare bestämmelser om placering av anordningar för mottagning och utdelning av brev försändelser kan utfärdas i landskapsförordning. (2022/60)

Tidigare 2 och 3 mom. har blivit 3 och 4 mom. genom (2022/60).

För närmare bestämmelser, se LF (2022:70) om posttjänster.

13 §. *Brevhemligheten; tystnadsplikt*

Ett postföretag skall trygga brevhemligheten.

Den som är anställd hos ett postföretag få inte röja vad han eller hon i sitt arbete fått veta om en kund eller dennes angelägenheter, om röjandet av uppgifterna kan utgöra en överträdelse av bestämmelserna i 1 mom. eller skada ett affärs- eller kundförhållande. Det sagda gäller även den som antingen själv eller för ett företags räkning med stöd av avtal med postföretaget tillhandahåller tjänster som avses i denna lag.

14 §. *Öppnande av försändelser*

Ett postföretag har inte rätt att öppna en sluten brev försändelse. Om det finns skäl att anta att försändelsen kan utgöra fara för hälsa eller egendom skall postföretaget utan dröjsmål översända försändelsen till landskapsregeringen.

Ett postpaket får öppnas om

1) försändelsen är skadad och det är nödvändigt att öppna den för att skydda innehållet eller undersöka dess skick eller om

2) det finns skäl att anta att försändelsen kan utgöra fara för hälsa eller egendom.

Ett postföretag har rätt att översända ett postpaket som avses i 2 mom. till landskapsregeringen i stället för att själv öppna paketet.

Innehållet i ett postpaket som öppnas får inte granskas i större utsträckning än vad som är nödvändigt med hänsyn till orsaken till att det öppnas.

Endast en person som särskilt bemyndigats av landskapsregeringen har rätt att öppna ett postpaket. Vid öppnandet skall ett vittne närvara. På paketet skall antecknas att det öppnats samt orsaken till åtgärden. Dessutom skall det uppgöras ett protokoll beträffande öppnandet, vilket undertecknas av den som öppnat paketet och av vittnet.

Den som bemyndigats att öppna postpaketet handlar vid utövandet av sitt uppdrag under tjänstemannaansvar.

15 §. *Utredning av mottagare m.m.*

Om det är oklart vem som är mottagare av en post försändelse som sannolikt är avsedd att vara personlig, skall det postföretag som har hand om försändelsen försöka reda ut vem som är mottagare. Om detta inte är möjligt skall försändelsen returneras till avsändaren. Om inte heller detta är möjligt, skall postföretaget utan dröjsmål översända försändelsen till landskapsregeringen. Om innehållet sannolikt är förstört får dock försändelsen i dess helhet förstöras. Detsamma gäller en öppen eller öppnad försändelse, om det är uppenbart att det är omöjligt att utreda vare sig vem som är mottagare eller vem som är avsändare.

En försändelse som mottagaren inte vill ta emot skall returneras till avsändaren.

Ett postföretag har rätt att förstöra en försändelse som sannolikt inte är avsedd att vara personlig, om den inte kan frambefordras till mottagaren eller om denne inte vill ta emot den. I fråga om här avsedda försändelser kan ett postföretag dock avtala med avsändaren om återsändande av försändelserna.

Ett postföretag har rätt att till landskapsregeringen översända en försändelse som avses i 3 mom. i stället för att själv förstöra den.

16 §. *Postföretagens ansvar*

Ett postföretag ansvarar för skada som avsändaren eller mottagaren åsamkas av att en försändelse försenas, förkommer eller skadas. Postföretaget är dock befriat från ansvar om det kan visa att skadan orsakats av en omständighet som företaget inte kunnat undvika och vars konsekvenser det inte har kunnat förhindra.

Om ett postföretag eller någon för vars handlande företaget bär ansvaret har orsakat i 1 mom. avsedd skada uppsåtligt eller av grov oaktsamhet, kan det inte friskriva sig från ansvar med stöd av bestämmelserna i 1 mom.

Ett postföretags ansvar börjar när avsändaren avlämnat försändelsen på insamlingsstället eller på annat av postföretaget godkänt sätt överlämnat den till postföretaget. Ansvaret upphör när postföretaget på i denna lag förutsatt sätt eller på överenskommet sätt överlämnat försändelsen till mottagaren eller till dennes företrädare. Om postföretaget kräver kvittering på överlåtelsehandling som gäller försändelsen, har det rätt att på denna göra anteckning rörande mottagarens personbeteckning och den handling där personbeteckningen kontrollerats.

Ett avtalsvillkor som till nackdel för avsändaren eller mottagaren avviker från ansvarsbestämmelserna i denna lag är ogiltigt. Om postföretagets avtalspart inte är en i 1 kap. 4 § konsumentskyddslagen (FFS 38/1978) avsedd konsument är villkoret dock giltigt under förutsättning att det är skäligt med hänsyn till avtalspartens ställning, försändelsens exceptionella karaktär eller andra särskilda omständigheter.

Ett postföretag och den för vars handlande postföretaget bär ansvaret har rätt att återropa de i 1 mom.

J 6 LL (2007:60) om posttjänster

nämnda ansvarsbefrielsegrunderna även i det fall ett ersättningsanspråk inte grundas på denna lag, om det hade varit möjligt att yrka ersättning med stöd av denna lag.

Bestämmelserna i denna lag om ett postföretags ersättningsansvar tillämpas endast om något annat inte följer av en internationell konvention som är bindande för landskapet.

17 §. Begränsning av ett postföretags ansvar

Till den som lidit skada av att en försändelse förse-nats skall i ersättning betalas ett belopp som motsvarar skadans storlek, dock högst

- 1) 50 euro för en vanlig brevårsändelse,
- 2) 85 euro för en rekommenderad eller med mot-tagningsbevis försedd brevårsändelse samt
- 3) 150 euro för andra brev, brevårsändelser eller postpaket.

Till den som lidit skada av att en försändelse ska-dats eller förkommit skall i ersättning betalas ett be-lopp som motsvarar skadans storlek, dock högst

- 1) 50 euro för en vanlig brevårsändelse,
- 2) det avtalade assuransvärdet för en assurerad för-sändelse,
- 3) 340 euro för andra brevårsändelser samt
- 4) 25 euro per kilo för postpaket.

Om ett postföretag eller någon för vars handlande företaget bär ansvaret har orsakat i 1 eller 2 mom. av-sedd skada uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, har det inte rätt att begränsa sitt ansvar med stöd av dessa lagrum.

Ett postföretag och den för vars handlande post-företaget bär ansvaret har rätt att åberopa de i 1 och 2 mom. nämnda ansvarsbegränsningarna även i det fall ett ersättningsanspråk inte grundas på denna lag, om det hade varit möjligt att yrka ersättning med stöd av denna lag.

Skadestånd som utdöms med stöd av denna lag kan jämkas enligt vad som kan anses skäligt, om den skadeli-dande har medverkat till skadan eller om andra omständigheter än den skadevällande handlingen har bidragit till skadans uppkomst.

De i 1 och 2 mom. angivna penningbeloppen kan justeras genom landskapsförordning i enlighet med förändringarna i penningvärdet.

18 §. Anmärkning och preskription

Vid äventyr att rätten till ersättning går förlorad skall en anmärkning om att en försändelse skadats framställas till det berörda postföretaget inom en skälig tid efter att mottagaren upptäckt skadan eller borde ha upptäckt den. Om mottagaren inte är en i 1 kap. 4 § konsumentskyddslagen avsedd konsument skall dock anmärkning om synlig skada framställas när försändelsen tas emot av mottagaren eller dennes företrädare.

Rätten till ersättning är förverkad, om yrkandet på ersättning inte framställts skriftligen till postföretaget inom ett år eller, om skadan har orsakats uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, inom tre år

- 1) från tidpunkten då postföretagets ansvar enligt 16 § 3 mom. upphörde, om rätten till ersättning

grundar sig på att försändelsen skadats eller förse-nats, och

2) från tidpunkten då postföretaget underrättade mottagaren om att försändelsen förkommit, om rätten till ersättning grundar sig på den omständigheten.

19 §. Leveransvillkor

Ett postföretag skall uppgöra leveransvillkor i skriftlig form. De skall finnas tillgängliga för användarna kostnadsfritt.

Av leveransvillkoren skall tydligt framgå

- 1) kundens och postföretagets rättigheter och skyl-digheter,
- 2) vilka åtgärder kunden bör vidta när en försän-delse försenats, skadats eller förkommit eller när kva-litetsnormerna för tjänsterna inte följts,
- 3) vilka rättsmedel som står till kundens förfogande, inbegripet möjligheten att i vissa fall begära myn-dighets avgörande av tvist,
- 4) avgifterna för de tjänster som tillhandahålls,
- 5) hur kunderna informeras om avgiftsändringar samt

6) grunderna för säkerheter och andra betalningsga-rantier som eventuellt krävs av kunden.

I leveransvillkoren kan intas även andra än i 2 mom. angivna uppgifter rörande de tjänster som tillhandahålls, bl.a. uppgifter rörande olika slag av postför-sändelser och beträffande de egenskaper dessa får ha samt egenskaper för och begränsningar gällande rekommenderade och assurerade försändelser.

En utförlig och tydlig prislista över avgifterna för posttjänsterna skall kostnadsfritt finnas tillgänglig för kunderna. Om anbud eller avtal om posttjänster i enskilda fall lämnas eller ingås, skall de vara skriftliga eller tillgängliga i elektronisk form.

Innan ett postföretag tar i bruk sådana leveransvill-kor som är avsedda att äga allmän giltighet, skall de tillställas landskapsregeringen för godkännande.

20 §. Offentliggörande av posttjänsters kvalitet

Varje postföretag skall årligen publicera uppgifter om tjänsternas kvalitet, varvid särskilt skall framgå antalet klagomål och hur dessa har behandlats.

21 §. Prissättning av posttjänster

De avgifter som den som tillhandahåller samhälls-omfattande tjänster tar ut skall vara så rimliga att samtliga användare ges möjlighet att få tillgång till de tjänster som tillhandahålls. De skall dessutom vara tydliga och klara samt icke-diskriminerande.

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjäns-ter skall ha en enhetlig taxa för brevårsändelser inom landskapet, såvitt gäller brevårsändelser som skall utdelas följande arbetsdag. Detta hindrar inte enskilda prisavtal med kunderna.

Avgifterna för posttjänsterna skall grunda sig på kostnaderna. Sker ändringar i prissättningen skall in-formation om detta ges minst en månad innan änd-ringen träder i kraft.

21a §. (2017/53) Synskadades försändelser

Ett postföretag som beviljats tillstånd för postverk-samhet av landskapsregeringen enligt 6 § ska erbjuda

synskadade rätt att skicka försändelser som innehåller punktskrift och väger mindre än 7 kg avgiftsfritt, med undantag för flygtilläggsavgiften.

Den synskadade ska på begäran av ett postföretag som avses i 1 mom. visa upp ett bevis på sin funktionsnedsättning.

22 §. *Kostnadsredovisning*

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster skall använda ett redovisningssystem av vilket framgår dels skäligheten av avgifterna för de olika tjänsterna, dels avgifternas förhållande till kostnaderna.

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster skall i sin interna redovisning hålla de tjänster som hör till de samhällsomfattande tjänsterna åtskilda från övriga tjänster. Kostnaderna för de tjänster som hör till de samhällsomfattande tjänsterna skall uträknas per försändelseslag.

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster skall tillstå landskapsregeringen beskrivningar av sina redovisningssystem.

23 §. *Samarbetsplikt*

Ett postföretag är skyldigt att se till att en brevförändelse som inlämnats till det för förmedling vidarebefordras för att förmedlas av ett annat postföretag, om mottagarens adress inte finns inom dess verksamhetsområde.

Ett postföretag är skyldigt att se till att försändelser som lämnats till ett annat postföretag för befordran kan undelas till en mottagare vars adress är belägen i postbox eller annan anordning som det förstnämnda postföretaget besitter.

Avtalsvillkoren i avtal mellan postföretag rörande i 1 och 2 mom. avsedda angelägenheter skall vara icke-diskriminerande och skäligen. Avtalen skall innehålla överlåtelsevillkor samt grunderna för prissättningen. Dessutom skall de kvalitetskrav som föreskrivs i denna lag följas.

I 3 mom. avsedda avtal skall utan dröjsmål tillställas landskapsregeringen för godkännande. Landskapsregeringen anses ha godkänt ett avtal om den inte meddelat något annat inom en månad efter tidpunkten för mottagandet av avtalet. Om landskapsregeringen anser att avtalet inte fyller de krav som uppställs i denna lag, skall den förelägga en rimlig tidsfrist inom vilket avtalet skall ändras. Innan landskapsregeringens godkännande lämnats får avtalet inte tillämpas.

24 §. *Övriga skyldigheter*

Ett postföretag skall säkerställa att postverksamheten fungerar så störningsfritt som möjligt även under undantagsförhållanden. I det syftet skall det utarbeta beredningsplaner och vidta andra lämpliga förberedande åtgärder. En behörig myndighet kan meddela anvisningar om förberedelser för undantagsförhållanden.

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster skall se till att i lag föreskrivna delgivningsförfaranden kan användas i hela landskapet. Den person som utför till ett delgivningsförfarande hörande uppgifter handlar under tjänstemannaansvar.

5 kap. Anordningar för insamling och utdelning

25 §. *Placering av brevlådor*

En kommun är skyldig att tillåta att brevlådor och andra anordningar för insamling eller utdelning av brevförändelser placeras på i stadsplan eller i byggnadsplan anvisade allmänna områden, om de inte till rimliga kostnader kan placeras på något annat för postföretaget eller mottagaren lämpligt sätt. Anordningarna får dock inte placeras på ett sådant sätt att de medför onödig fara för trafiken eller innebär väsentlig olägenhet vid nyttjande av området i överensstämmelse med stads- eller byggnadsplanen.

Ägaren till en tomt, en annan fastighet eller en byggnad är skyldig att tillåta att anordningar som avses i 1 mom. fästs på en vägg, en port eller vid ett staket under de förutsättningar som anges i 1 mom. Ytterligare skall beaktas att anordningarna inte får medföra oskäligen olägenhet för fastighetens eller byggnadens ägare.

Anordningar som avses i 1 mom. får placeras på sådana sido-, skydds- och frisiktsområden som avses i 40 och 41 §§ landskapslagen (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland, om placeringen av anordningarna inte medför onödig fara för trafiken eller väsentlig olägenhet för väghållningen.

26 §. *Avgörande av tvist rörande placering av brevlådor*

Om parterna inte kommer överens om placeringen av anordningar som avses i 25 § 2 mom., kan frågan hänskjutas till kommunens byggnadsnämnd för avgörande. Vid prövningen av ärendet skall byggnadsnämnden beakta dels hur platsen i fråga används i övrigt samt de krav en ändamålsenlig postverksamhet ställer, dels de anvisningar som landskapsregeringen lämnat med stöd av 12 § 3 mom.

Men och skada som orsakas av anordningar som avses i 25 § 2 mom. skall ersättas i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter. Om parterna avtalat om ersättningen, binder avtalet också en senare ägare till fastigheten eller byggnaden.

6 kap. Styrning av och tillsyn över postverksamheten

27 §. *Allmän styrning, utveckling och tillsyn*

Den allmänna styrningen och utvecklandet av postverksamheten ankommer på landskapsregeringen.

Landskapsregeringen skall utöva tillsyn över att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den efterföljs. Landskapsregeringen skall varje år publicera en berättelse över hur de kvalitetsnormer som anges i 5 § uppfyllts.

28 §. *Tillsynsavgift för postverksamhet*

Postföretagen skall betala en årlig tillsynsavgift till landskapsregeringen. Avgiften skall användas för bestridande av landskapsregeringens kostnader för handhavandet av de uppgifter som enligt denna lag ankommer på landskapsregeringen. Tillsynsavgiften utgör 2000 euro.

J 6 LL (2007:60) om posttjänster

29 §. Rätt till information

Landskapsregeringen har, utan hinder av vad någon annanstans i lag bestäms om sekretess för handlingar, rätt att för handhavandet av de uppgifter som avses i denna lag av postföretagen få behövlig information om postföretagens ekonomi och deras verksamhet enligt denna lag.

7 kap. Uppgifter i anslutning till säkerställandet av postgången**30 §. Öppnande av försändelse**

Landskapsregeringen har rätt att öppna ett slutet brev som tillställts landskapsregeringen med stöd av 14 § 1 mom., om det föreligger skäl att anta att försändelsen utgör fara för hälsa eller egendom.

Landskapsregeringen har rätt att öppna ett slutet brev som tillställts landskapsregeringen med stöd av 15 § 1 mom., om detta är nödvändigt för att utrona i första hand vem som är mottagare, i andra hand vem som är avsändare.

Landskapsregeringen har rätt att öppna ett postpaket om

1) försändelsen är skadad och det är nödvändigt att öppna den för att skydda innehållet eller undersöka dess skick,

2) det finns skäl att anta att försändelsen kan utgöra fara för hälsa eller egendom eller

3) det är fråga om en försändelse som postföretaget varken har kunnat tillställa mottagaren eller returnera till avsändaren.

Den som vid landskapsregeringen handhar de uppgifter som avses i denna paragraf får öppna en postförsändelse endast i närvaro av ett vittne. Innehållet i en öppnad försändelse får inte granskas i större utsträckning än vad som är nödvändigt med hänsyn till orsaken till att den öppnas. På försändelsen skall antecknas att den öppnats, orsaken till öppnandet, tid och plats för öppnandet samt den bestämmelse som åtgärden grundar sig på. Anteckningen skall under-tecknas av den som verkställt öppnandet. Dessutom skall det uppgöras ett protokoll beträffande öppnandet, vilket undertecknas av den som öppnat försändelsen och av vittnet.

31 §. Återsändande av en öppnad försändelse till ett postföretag

Om en öppnad försändelse innehåller uppgifter som gör det möjligt att fastställa vem som är mottagare eller avsändare, skall landskapsregeringen returnera försändelsen jämte anteckningarna om öppnandet till det berörda postföretaget. För säkerställande av brevhemligheten skall försändelsen slutas innan den returneras. Postföretaget skall också underrättas om i försändelsen påträffade adressuppgifter eller andra uppgifter med vilkas hjälp försändelsen kan vidarebefordras eller returneras.

Det åligger det i 1 mom. avsedda postföretaget att vidarebefordra försändelsen till mottagaren eller, om det endast varit möjligt att fastställa vem som är avsändare, returnera den till denne.

Postföretagen har rätt att ta ut en avgift för ny befordran av postpaket samt för försändelser som åter-

ställs enligt bestämmelserna om distansförsäljning i 6 kap. konsumentskyddslagen.

32 §. Förvaring och förstörande av öppnade försändelser

Om det i en öppnad försändelse inte finns uppgifter som gör det möjligt att fastställa vare sig vem som är mottagare eller avsändare, skall landskapsregeringen hålla försändelsen i förvar under sex månaders tid, räknat från dagen då försändelsen öppnades. Om det under denna tid inte varit möjligt att få fram uppgifter som gör det möjligt att befordra försändelsen till mottagaren eller returnera den till avsändaren, skall försändelsen förstöras på lämpligt sätt och såvitt möjligt med bevarande av brevhemligheten. Om försändelsen förutom eventuella personliga meddelanden innehåller något som äger ekonomiskt värde, skall meddelandena förstöras medan det övriga innehållet kan försälas på lämpligt sätt.

Medel som influtit vid en försäljning som avses i 1 mom. tillfaller landskapet. Detsamma gäller pengar och andra giltiga betalningsmedel som finns i en försändelse som avses i 1 mom.

En försändelse får förstöras innan den i 1 mom. nämnda fristen löpt till ända, om det är fråga om

1) en försändelse vars innehåll sannolikt har förstörts,

2) en försändelse vars innehåll kan orsaka fara för hälsa eller egendom eller

3) en försändelse som uppenbarligen inte är avsedd att vara personlig eller som det av något annat motsvarande skäl är uppenbart onödigt att förvara.

33 §. Tystnadsplikt och sekretess för handlingar (2021/97)

Postförsändelser och handlingar i dem vilka omhändertas av landskapsregeringen med stöd av bestämmelserna i detta kapitel ska sekretessbeläggas. (2021/97)

En anställd vid landskapsregeringen får inte till någon obehörig lämna upplysningar om postförsändelser eller deras innehåll, om han eller hon fått dessa vid utförande av uppgifter som avses i 30–32 §§.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. utgör inte hinder för att uppgifter ur protokoll rörande öppnande av postförsändelser delges ett postföretag, om detta är nödvändigt för att en försändelse skall kunna tillställas mottagaren eller avsändaren.

34 §. Tjänstemannaansvar

Bestämmelserna om tjänstemannaansvar, med undantag för reglerna om avsättning till följd av åsidosättande av tjänsteplikt, tillämpas också på en person som står i ett annat anställningsförhållande än tjänsteförhållande till landskapsregeringen då han eller hon utför uppgifter som avses i 33 §.

8 kap. Påföljder, tvångsmedel och ändringssökande**35 §. Återkallande av tillstånd**

Tillstånd för postverksamhet kan återkallas av landskapsregeringen

1) om tillståndshavaren underlåter att inleda regelbunden verksamhet inom sex månader från dagen då tillståndsbeslutet vunnit laga kraft eller

2) om tillståndshavaren i väsentliga avseenden, eller trots varning bryter mot denna lag, mot föreskrifter som utfärdats med stöd av lagen eller mot tillståndsvillkor.

36 §. Varning och tvångsmedel

Om ett postföretag bryter mot denna lag, mot föreskrifter som utfärdats med stöd av lagen eller mot tillståndsvillkor, kan landskapsregeringen, om förseelsen inte är så allvarlig att tillståndet bör återkallas, ge postföretaget en varning samt, om det är motiverat, ålägga postföretaget att rätta felet eller försummelsen.

Beslut som avses i 1 mom. får förenas med vite eller äventyr att en försummad åtgärd utförs på det försumliga postföretagets bekostnad.

Kostnaden för en åtgärd som utförts på ett försumligt postföretags bekostnad betalas i förskott av landskapsregeringen och får hos det försumliga postföretaget drivas in utan dom eller beslut i den ordning som bestäms i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsköningsväg.

37 §. Olovlig postverksamhet; brott mot tystnadsplikt

Den som utövar postverksamhet utan att inneha i denna lag föreskrivet tillstånd skall för *utövande av olovlig postverksamhet* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som bryter mot i 13 § 2 mom. föreskriven tystnadsplikt skall för *brott mot tystnadsplikt* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

38 §. Avgörande av tvister

Den som är missnöjd med en utdelningsplan som avses i 12 § eller med postutdelningen kan söka ändring hos landskapsregeringen. Begäran om ändring skall lämnas till landskapsregeringen inom 60 dagar från dagen då ändringssökanden fick kännedom om de omständigheter som är i fråga. Ett postföretag skall på begäran informera en kund om möjligheten att ansöka hos landskapsregeringen om avgörande av en här avsedd tvist.

Landskapsregeringens beslutanderätt rörande tvister omfattar inte frågor som rör avtal mellan postföretag och kunder eller ett postföretags ersättningsansvar.

39 §. Sökande av ändring

Ändring i ett beslut som landskapsregeringen eller en kommunal byggnadsnämnd fattat med stöd av denna lag får sökas genom besvär på det sätt som särskilt är föreskrivet.

Om det allmänna intresset det kräver eller om beslutet till sin natur är sådant att det bör verkställas omedelbart, kan landskapsregeringen förordna att beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag omedelbart skall verkställas och vara gällande under i beslutet föreskriven tid, om inte en besvärmyndighet förordnar annat.

9 kap. Särskilda bestämmelser

40 §. Adressregister

Ett postföretag har rätt att för utövande av postverksamheten föra ett adressregister över avsändare och mottagare av post. I registret antecknas namn- och

adressuppgifter samt personbeteckning eller annan motsvarande identifieringskod.

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster har rätt att från befolkningsdatasystemet få personbeteckningar och ändringar av dem, uppgifter om födda och avlidna personer, uppgifter om modersmål samt uppgifter om adresser.

Uppgifterna i ett postföretags adressregister används för befordran av försändelser samt för att kontrollera och korrigera adresserna för de avsändare som slutit avtal om adresstjänster. Namn- och adressuppgifter i adressregistret kan lämnas ut när detta är förenligt med adressregistrets syfte. Personbeteckning eller annan motsvarande identifieringskod får inte lämnas ut. En registrerad person har rätt att förbjuda att hans eller hennes personuppgifter används för kontroll- och korrigerings-tjänster som gäller adresser.

En uppgift i ett adressregister som är föråldrad skall utplånas senast sedan tio år förlutit från den dag när ett postföretag har fått kännedom om att uppgiften inte längre motsvarar gällande förhållanden.

41 §. Åtgärder med anledning av att postverksamhet upphör

Om ett postföretag upphör med sin verksamhet, skall företaget underrätta landskapsregeringen om saken senast tre månader innan verksamheten upphör.

Om ett postföretags tillstånd för postverksamhet återkallas, om tillståndet inte förnyas när det går ut eller om postföretaget av annan orsak upphör med sin verksamhet skall landskapsregeringen vid behov besluta om de åtgärder som skall vidtagas för att postverksamheten skall kunna upprätthållas.

Nås, i fall som avses i 2 mom., inte avtal om att anläggningstillgångar som behövs för bedrivande av postverksamhet överförs till ett annat postföretag, kan landskapsregeringen besluta om överförandet mot ersättning. I fråga om grunderna för och bestämmandet av ersättningen skall landskapslagen om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter tillämpas.

42 §. Frimärksutgivning m.m.

Landskapsregeringen kan på ansökan bevilja ett postföretag rätt att utge frimärken att användas som kvitto på betalning av befordran av en postförsändelse. I fråga om frimärken som är avsedda att användas i gränsöverskridande post skall landskapsregeringen vid sin tillståndsgivning beakta de bestämmelser som härvid gäller.

Ett beslut om rätt att utge frimärken kan begränsas i tiden och upphör senast att gälla när det ifrågakvarande postföretagets tillstånd för bedrivande av postverksamhet upphör.

10 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

43 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2007. Åtgärder för verkställighet av lagen får vidtas innan lagen träder i kraft.

J 7 LF (2022:70) om posttjänster

44 §. Övergångsbestämmelser

Posten på Åland (Posten) har rätt att fortsätta sin verksamhet med stöd av tidigare gällande bestämmelser under sex månader räknat från den dag då lagen trädde i kraft. Om Posten därförinnan har ansökt om tillstånd till bedrivande av postverksamhet enligt denna lag, har Posten rätt att med stöd av tidigare gällande bestämmelser fortsätta sin verksamhet intill dess tillståndsansökan antingen bifallits eller avslagits genom beslut som vunnit laga kraft.

Bestämmelserna i 4 kap., 5 kap., 7 kap. samt 38–40 §§ skall tillämpas på Postens verksamhet från dagen då denna lag träder i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2022/60):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

J 7 Landskapsförordning (2022:70) om posttjänster**1 §. Begäran och beslut om avvikande utdelning**

Den begäran om avvikande utdelning som avses i 12 § 3 mom. i landskapslagen (2007:60) om posttjänster ska göras skriftligt till postföretaget.

Postföretagets beslut om avvikande postutdelning gäller tills vidare om det inte finns särskilda skäl att fatta ett tidsbegränsat beslut. Om postmottagarens situation ändras, så att förutsättningar för rätt till avvikande postutdelning inte längre finns, ska postmottagaren meddela postföretaget detta.

Ändring i ett beslut om avvikande utdelning kan sökas in i enlighet med bestämmelserna i 38 och 39 §§ i landskapslagen om posttjänster.

2 §. Undantag från förutsättningarna för rätt till avvikande utdelning

Ett sådant särskilt skäl som avses i 12 § 3 mom. i landskapslagen om posttjänster, och som medger ett undantag från förutsättningen att samtliga adressater i hushållet ska vara berättigade till avvikande postutdelning, är att postmottagaren bor i ett hushåll där han eller hon regelbundet eller upprepade gånger kommer att vara ensam.

3 §. Läkarintyg

Av ett sådant läkarintyg som avses i 12 § 3 mom. i landskapslagen om posttjänster får inte framgå detaljer om hälsotillståndet.

Postföretaget har rätt att begära in ett nytt läkarintyg med två års mellanrum.

4 §. Definition av hushåll

Ett sådant hushåll som avses i 12 § 3 mom. i landskapslagen om posttjänster omfattar samtliga personer som delar bostad och kosthåll eller på annat sätt använder sina inkomster tillsammans.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2023.

J 8 Landskapslag (2006:11) om arbetsförmedling av annan än landskapet**1 §. Allmänt**

Om annan än landskapet avser att bedriva arbetsförmedling på Åland krävs tillstånd av landskapsregeringen enligt denna lag.

Denna lag gäller inte anskaffande av arbetsplats åt en enskild arbetstagare, inte heller förmedlande av arbetstagare åt en arbetsgivare, om detta sker endast tillfälligt och utan att vederlag uppstår i någon form.

2 §. Ansökan

Ansökan om tillstånd för att bedriva arbetsförmedling prövas av landskapsregeringen. Tillstånd skall sökas skriftligen.

Den som ansöker om tillstånd skall i samband med ansökan lämna landskapsregeringen riktiga och tillräckliga uppgifter som landskapsregeringen behöver känna till för att avgöra ansökan.

3 §. Beviljande av tillstånd

Tillstånd att bedriva arbetsförmedling beviljas av landskapsregeringen för högst fem år i sänder. Tillståndet kan begränsas till att gälla arbetsförmedling inom en viss sektor av arbetslivet. I tillståndet skall anges de villkor på vilka arbetsförmedlingen får bedrivas.

Den som beviljas tillstånd att bedriva arbetsförmedling får inte ställa minderårig arbetskraft till förfogande för sådant arbete som är förbjudet enligt särskilda bestämmelser.

4 §. Särskilda villkor

En enskild person kan beviljas rätt att bedriva arbetsförmedling om denna

- 1) får utöva näring i landskapet enligt landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring samt
- 2) har förutsättningar och egenskaper som garanterar en regelbunden och ändamålsenlig ledning av arbetsförmedlingen.

En juridisk person kan beviljas rätt att bedriva arbetsförmedling om denna

- 1) får utöva näring i landskapet och
- 2) har en ansvarig föreståndare som uppfyller de villkor som anges i 1 mom.

5 §. Avgifter

Den som beviljas tillstånd att bedriva arbetsförmedling får inte ta ut avgifter för arbetsförmedling av sjömän.

6 §. Inspektion

Landskapsregeringen har rätt att låta inspektera arbetsförmedlingsverksamhet för vilken tillstånd har beviljats. Landskapsregeringens inspektör skall beredas tillträde till de lokaler där verksamheten bedrivs och tillgång till de handlingar och räkenskaper som rör arbetsförmedlingen.

7 §. Återkallande av tillstånd

Landskapsregeringen kan återkalla tillstånd att bedriva arbetsförmedling, om den som beviljats tillståndet har överträtt lag eller i tillståndet föreskrivna vill-

kor eller senare meddelade anvisningar eller om missbruk i dess arbetsförmedlingsverksamhet har yppats.

8 §. Straffbestämmelser

Den som uppbär i 5 § förbjuden avgift skall för *avgiftsbrott* dömas till böter.

Den som bedriver olovlig arbetsförmedling för egen eller någon annans ekonomiska vinning skall för *arbetsförmedlingsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst ett år. På samma sätt skall den dömas som olovligen förmedlar eller offentligt tillkännager att han förmedlar arbetstagare till annat land eller utländska arbetstagare till landskapet.

Den som på annat sätt bedriver i denna lag avsedd verksamhet utan tillstånd skall för *arbetsförmedlingsförseelse* dömas till böter.

9 §. Besvär

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

10 §. Ikraftträdande

Denna lag träder ikraft den 1 mars 2006.

Den som med stöd av 2 § i landskapslagen (1960:23) om arbetsförmedling beviljats tillstånd att bedriva arbetsförmedling kan fortsätta sin verksamhet enligt denna lag i enlighet med givna villkor.

J 9 Landskapslag (2017:37) om marknadskontrollen av vissa produkter

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om tillsyn och övervakning av om vissa produkter överensstämmer med gällande tillgänglighets- och produktsäkerhetskrav (*marknadskontroll*). Denna lag är tillämplig på den marknadskontroll som omfattas av tillämpningsområdet för följande lagstiftning, om inte något annat föreskrivs i någon av följande lagar: (2023/60)

1) Landskapslagen (2017:43) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven.

2) Landskapslagen (2017:41) om tillämpning på Åland av rikslagen om elsäkerhet.

3) Landskapslagen (2017:40) om tillämpning på Åland av rikets hiss säkerhetslag.

4) (2017/141) Landskapslagen (2017:45) om tillämpning på Åland av lagen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar.

5) (2017/141) Landskapslagen (2017:46) om tillämpning på Åland av lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven.

6) (2019/66) Landskapslagen (2019:64) om tillämpning på Åland av gasanordningslagen.

7) (2021/160) Landskapslag (2021:157) om tillämpning av fordonslagen.

8) (2022/15) Landskapslagen (2011:80) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter.

9) (2022/15) Landskapslagen (2017:30) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftning om säkerhet och utsläppskrav för vattenfarkoster.

10) (2022/15) Landskapslagen (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier.

11) (2022/15) Landskapslagen (2013:84) om tillämpning på Åland av lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning.

12) (2022/15) Lagen om kosmetiska produkter (FFS 492/2013) enligt landskapslagen (1988:8) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om konsumentssäkerhet.

13) (2022/15) Landskapslagen (1978:52) om tobak och relaterade produkter.

14) (2022/15) Landskapslagen (2022:18) om tillämpning på Åland av lagen om överensstämmelse med kraven för aerosoler.

15) (2022/15) Landskapslagen (2022:17) om tillämpning på Åland av lagen om personlig skyddsutrustning som är avsedd att användas av konsumenterna.

16) (2023/60) Landskapslagen (2023:59) om tillämpning på Åland av lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter.

17) (2023/63) Landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

18) (2023/63) Landskapslagen (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag.

19) (2023/63) Plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland.

20) (2023/74) Landskapslag (2023:73) om tillämpning på Åland av lagen om gödselmedel.

21) (2023/80) Landskapslagen (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen.

22) (2023/80) Lagen om leksakers säkerhet (FFS 1154/2011) enligt landskapslagen (1988:8) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om konsumentssäkerhet.

Lagen tillämpas dessutom på sådana åtgärder av tillsynsmyndigheterna som gäller produkter som omfattas av tillämpningsområdet för de lagar som nämns i 1 mom. och som avses i artiklarna 25–28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011, *marknadskontrollförordningen*, om inte något annat föreskrivs i de nämnda lagarna. (2022/15)

Denna lag tillämpas dessutom på tillsynen över de skyldigheter som anges i artikel 4 i marknadskontrollförordningen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans. (2022/15)

2 §. Definitioner

I denna lag använda begrepp ska ha följande betydelse:

1) *Tillhandahållande på marknaden* är varje leverans av en produkt för distribution, förbrukning eller användning på unionsmarknaden i samband med affärsverksamhet, mot betalning eller kostnadsfritt.

J 9 LL (2017:37) om marknadskontrollen av vissa produkter

2) *Anmäلت organ* är ett organ som har utsetts av en av Europeiska unionens medlemsstater och som har anmälts till den Europeiska kommissionen samt vilket är behörigt att utföra bedömningar av överensstämmelse.

3) (2022/15) *Tillsyn* är den marknadskontroll i form av verksamhet som bedrivs och de åtgärder som vidtas av tillsynsmyndigheterna för att se till att produkterna överensstämmer med de krav som fastställs i tillämplig lagstiftning och med skyddet av allmänna intressen som omfattas av den lagstiftningen.

4) *Tillbakadragande* är åtgärder för att hindra att en produkt i leveranskedjan tillhandahålls på marknaden.

5) *Utsläppande på marknaden* är tillhandahållande av en produkt för första gången på unionsmarknaden.

6) upphävd (2022/15).

7) *Produkt som utgör en risk* är en produkt som kan inverka negativt på människors hälsa och säkerhet i allmänhet, och på den allmänna säkerheten samt på andra allmänna intressen i en omfattning som går utöver vad som anses rimligt och godtagbart under normala eller rimligen förutsebara användningsförhållanden för den berörda produkten, inklusive användningstid och, i förekommande fall, krav som gäller produktens ibruktagande, installation och behov av underhåll.

8) *Riskbedömning* är identifiering av verkningar samt bestämmande av riskernas omfattning och bedömning av deras betydelse.

9) (2022/15) *Ekonomisk aktör* är ekonomiska aktörer enligt de lagar som nämns i 1 § 1 mom. eller enligt artikel 4 i marknadskontrollförordningen.

10) (2022/15) *Produkt som inte överensstämmer med kraven* är en produkt som inte uppfyller de krav som anges för denna i de lagar som nämns i 1 § eller i tillämplig harmoniserad unionslagstiftning.

11) *Allvarlig risk* är sådana situationer som orsakar risker som kräver ett snabbt ingripande och en snabb uppföljning, också i de fall där följdverkningarna inte är omedelbara.

12) (2022/15) *Onlinegränssnitt* är en programvara, inbegripet en webbplats, en del av en webbplats eller en applikation, som drivs av en ekonomisk aktör eller för dennas räkning och som tjänar till att ge slutanvändarna tillgång till den ekonomiska aktörens produkter.

3 §. Godkännande av anmäلت organ

En produkt som omfattas av bestämmelserna i landskapslagen (2017:47) om tillämpning på Åland av lagen om anmälda organ för vissa produktgrupper ska bedömas av ett anmäلت organ.

2 kap. Ordnande av tillsynen

4 §. Tillsynsmyndighet

Landskapsregeringen är tillsynsmyndighet enligt denna lag.

I rikets lag om marknadskontrollen av vissa produkter (FFS 1137/2016) finns särskilda bestämmelser om tullens ansvar vid gränskontroll samt om säkerhets- och kemikalieverkets ansvar för marknadskontroll av produkter i frågor som hör till rikets behörighet.

I landskapslagen (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier finns bestämmelser om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet i frågor som rör kemikalier.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet är tillsynsmyndighet enligt landskapslagen om tobak och relaterade produkter, landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning, landskapslagen om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen och lagen om leksakers säkerhet enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om konsument säkerhet samt för produkter som avses i 27b § 1 mom. i landskapslagen om miljöskydd. (2023/80)

5 §. (2022/15) Skötseln av uppgifter och uppgifternas prioriteringsordning

Tillsynsmyndigheten ska sköta sina uppgifter på ett så effektivt och utifrån en riskbedömning så ändamålsenligt sätt som möjligt. Om omständigheterna det fordrar ska en prioritering av uppgifterna göras. Vid riskbedömningen ska de faktorer som avses i artikel 11.3 i marknadskontrollförordningen beaktas.

6 §. (2022/15) Tillsynsplan

För tillsynen av produkter som omfattas av tillämpningsområdet för de lagar som nämns i 1 § ska tillsynsmyndigheten göra en tillsynsplan där bestämmelserna i artikel 13 i marknadskontrollförordningen ska beaktas.

3 kap. Tillsynsåtgärder

7 §. (2022/15) Tillsynsmyndighetens rätt att få information av ekonomiska aktörer

Tillsynsmyndigheten har rätt att av en ekonomisk aktör få sådan information som är nödvändig för tillsynen. Denna information kan omfatta de uppgifter som avses i artikel 14.4 a och b i marknadskontrollförordningen.

Tillsynsmyndigheten har rätt att av den ekonomiska aktören få sådana för tillsynen nödvändiga upplysningar som behövs för att verifiera ägare av onlinegränssnitt.

8 §. Rätt att företa inspektioner

Tillsynsmyndigheten har för fullgörande av tillsyn i enlighet med denna lag rätt att få tillträde till och utföra inspektioner i de lokaler där sådan verksamhet bedrivs som avses i de lagar som nämns i 1 § eller i vilka uppgifter förvaras som är betydelsefulla för tillsynen. Inspektioner får inte utföras i lokaler som används för permanent boende, om inte annat särskilt föreskrivs i de lagar som nämns i 1 §.

Vid inspektioner tillämpas bestämmelserna i 34 § förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

9 §. Rätt att ta produkter för undersökning

Tillsynsmyndigheten har rätt att ta produkter för undersökning, om det är nödvändigt för tillsynen av om produkterna överensstämmer med kraven. Vad som i denna paragraf föreskrivs om produkter tillämpas också på prover eller delar som tas från produkterna.

Tillsynsmyndigheten ska på yrkande från en ekonomisk aktör ersätta en produkt som avses i 1 § enligt gängse pris, om det inte framgår att produkten inte överensstämmer med kraven.

Om en produkt inte överensstämmer med kraven och bristen på överensstämmelse är betydlig, kan tillsynsmyndigheten ålägga den ekonomiska aktören att ersätta kostnaderna för anskaffning, testning och undersökning av produkten. Ersättningen för kostnaderna är direkt utsökningsbar från den ekonomiska aktören i den ordning som gäller enligt lagen om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

9a §. (2022/15) Rätt att skaffa produkter under annan identitet

Tillsynsmyndigheten har rätt att ta produkter för undersökning under annan identitet, om det är nödvändigt för tillsynen av att produkterna överensstämmer med kraven. Vad som föreskrivs i 9 § 2 och 3 mom. tillämpas också när en produkt har tagits för undersökning under annan identitet.

Tillsynsmyndigheten ska informera den ekonomiska aktören och en personuppgiftsansvarig som avses i artikel 4.7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) om användningen av annan identitet så snart denna information kan lämnas utan att syftet med användningen av annan identitet äventyras.

10 §. Rätt att använda prover som tagits av andra

Tillsynsmyndigheten har, oberoende av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållandet av information, rätt att använda prover eller produkter som inhämtats av någon annan för sådana undersökningar som behövs för tillsynen.

11 §. (2021/98) Rätt att få information av myndigheter

Tillsynsmyndigheten har utan hinder av sekretessbestämmelser rätt att av en annan myndighet få sådan information som är nödvändig för tillsynen.

12 §. (2021/98) Rätt att lämna ut sekretessbelagda uppgifter

Tillsynsmyndigheten får utan hinder av sekretessbestämmelser lämna ut sådan information som den fått vid tillsynen och som gäller en enskild persons eller en sammanslutnings ekonomiska ställning eller företagshemligheter eller en enskilds personliga förhållanden till en

1) åklagare för åtalsprövning och till polisen och andra förundersökningsmyndigheter om uppgifterna är nödvändiga för skötseln av de uppgifter som åligger myndigheten för förebyggande eller utredning av brott,

2) myndighet inom räddningsväsendet, till polismyndigheten eller till en annan myndighet som utövar tillsyn över produktlagstiftningen, om utlämnande av information är nödvändigt för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter eller till en

3) annan än i punkt 1 eller 2 avsedd behörig riksmyndighet om det är nödvändigt för riksmyndighetens fullgörande av en förpliktelse som rör gränskontroll eller standarder eller som annars grundar sig på Europeiska unionens rättsakter eller på en internationell överenskommelse som är bindande för landskapet.

13 §. Anlitande av utomstående experter

Tillsynsmyndigheten har rätt att anlita utomstående experter vid undersökning, testning och bedömning av en produkts överensstämmelse med kraven.

Utomstående experter får assistera tillsynsmyndigheten vid sådana inspektioner som avses i denna lag.

En utomstående expert ska ha sådan sakkännedom och kompetens som uppgifterna kräver.

På en utomstående expert tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när han eller hon utför uppgifter som avses i denna paragraf. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (FFS 412/1974).

14 §. Handräckning av polisen

Polisen är skyldig att ge tillsynsmyndigheten handräckning för tillsynen över efterlevnaden och verkställigheten av denna lag och de lagar som nämns i 1 §.

Bestämmelser om handräckning av polisen finns i polislagen (2013:87) för Åland.

15 §. Produkters överensstämmelse med kraven

En produkt anses överensstämma med kraven om den uppfyller de krav som anges i de lagar som nämns i 1 §.

Trots att en produkt uppfyller de krav som anges i de lagar som avses i 1 mom., kan tillsynsmyndigheten meddela föreläggande eller förbud enligt 16-21 §§, om det visar sig att produkten trots det utgör en allvarlig risk för människors hälsa, säkerhet och egendom samt miljön eller för andra allmänna intressen som avses i de lagar som nämns i 1 §.

16 §. Åtgärdsföreläggande

Tillsynsmyndigheten kan förelägga en ekonomisk aktör att på det sätt som en myndighet bestämmer, och inom en skälig tid som en myndighet bestämmer, vidta korrigerande åtgärder för att se till att en produkt eller dokumentationen och informationen om produkten överensstämmer med kraven, om

1) produkten eller dokumentationen och informationen om produkten inte överensstämmer med kraven eller inte på begäran ges in till tillsynsmyndigheten eller

2) produkten under normala eller rimligen förutsebara användningsförhållanden kan medföra risk för människors hälsa, säkerhet och egendom samt miljön eller för andra allmänna intressen som avses i de lagar som nämns i 1 §.

Om de förfaranden som gäller en produkt inte överensstämmer med kraven, kan tillsynsmyndigheten meddela ett föreläggande enligt 1 mom. att vidta korrigerande åtgärder för att få förfarandena att överensstämma med kraven. (2022/15)

J 9 LL (2017:37) om marknadskontrollen av vissa produkter

17 §. Förbud

Tillsynsmyndigheten kan förbjuda en ekonomisk aktör att tillverka en produkt, släppa ut eller tillhandahålla den på marknaden eller på något annat sätt överlåta den, om

1) den ekonomiska aktören trots ett föreläggande enligt 16 § inte vidtar korrigerande åtgärder eller om ett föreläggande enligt 16 § inte kan anses vara tillräckligt,

2) produkten eller dokumentationen och informationen om produkten inte överensstämmer med kraven eller inte på begäran lämnas till tillsynsmyndigheten eller

3) produkten under normala eller rimligen förutsebara användningsförhållanden kan medföra risk för människors hälsa, säkerhet och egendom samt miljön eller för andra allmänna intressen som avses i de lagar som nämns i 1 §.

Tillsynsmyndigheten kan utöver förbudet enligt 1 mom. förelägga den ekonomiska aktören att dra tillbaka produkten från marknaden samt bestämma om andra åtgärder som behövs för att begränsa tillhandahållandet av produkten på marknaden.

18 §. Återkallelse

Tillsynsmyndigheten kan förelägga en ekonomisk aktör att från marknaden och av slutanvändaren återta en produkt som medför risk för människors hälsa, säkerhet och egendom samt miljön eller för andra allmänna intressen som avses i de lagar som nämns i 1 § och i stället överlämna en motsvarande eller liknande produkt som överensstämmer med kraven eller att häva köpet om ett sådant föreläggande som avses i 16 § eller ett sådant förbud eller föreläggande som avses i 17 § inte är tillräckligt.

Om ett föreläggande enligt 16 § eller ett förbud enligt 17 § inte är tillräckligt och den bristande överensstämmelsen fortsätter trots föreläggandet eller förbudet kan ett föreläggande enligt 1 mom. meddelas också om dokumentationen och informationen om produkten inte överensstämmer med kraven eller inte på begäran lämnas till tillsynsmyndigheten och bristerna är allvarliga.

Om det anses tillräckligt för att avvärja en risk som föranleds av en produkt som avses i 1 mom., kan tillsynsmyndigheten i stället för att återta en produkt som finns hos slutanvändaren förelägga den ekonomiska aktören att reparera eller låta reparera produkten så att den risk som föranleds av ett fel eller en brist i produktens konstruktion eller sammansättning eller av att osanna, vilseledande eller bristfälliga uppgifter lämnats om produkten avvärjs.

19 §. Bestämmelser som kompletterar förbudet och föreläggandena

En ekonomisk aktör ska inom en skälig tid som tillsynsmyndigheten bestämmer lämna myndigheten en redogörelse för hur ett sådant förbud eller föreläggande av myndigheten som avses i 16–18 §§ eller 20–24 §§ har fullföljts.

Tillsynsmyndigheten kan ålägga en ekonomisk aktör att säkerställa att nödvändiga åtgärder till följd

av myndighetens föreläggande eller förbud enligt 1 mom. vidtas också i fråga om de produkter som aktören släppt ut på marknaden eller tillhandahållit på marknaden i andra medlemsstater inom den Europeiska unionen eller inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

20 §. Tillfälligt förbud

Om det är uppenbart att en produkt kan strida mot kraven eller att produkten under normala och rimligen förutsebara användningsförhållanden kan medföra risk för människors hälsa, säkerhet och egendom samt miljön eller för andra allmänna intressen som avses i de lagar som nämns i 1 §, kan tillsynsmyndigheten besluta att ett förbud som meddelas enligt 17 § 1 mom. ska vara tillfälligt under den tid saken utreds.

Det tillfälliga förbudet gäller tills tillsynsmyndigheten avgör saken slutligt. Tillsynsmyndigheten ska avgöra saken skyndsamt.

21 §. Informationsföreläggande

Om tillsynsmyndigheten har meddelat ett föreläggande eller förbud enligt 16–24 §§ eller 22–25 §§ eller om en produkt eller användningen av den är förknippad med risk för egendom samt miljön eller för andra allmänna intressen som avses i de lagar som nämns i 1 §, får tillsynsmyndigheten ålägga verksamhetsutövaren att inom en bestämd tid informera om saken på det sätt som myndigheten bestämmer. Om det är ändamålsenligt för att trygga användarnas eller allmänna viktiga intressen får tillsynsmyndigheten dessutom ålägga den ekonomiska aktören att ge slutanvändarna behövliga uppgifter och anvisningar.

21a §. (2022/15) Befogenheter i samband med onlinegränssnitt och domännamn

Om en produkt medför allvarlig risk för människors hälsa, säkerhet och egendom eller för miljön eller för andra allmänna intressen som avses i de lagar som nämns i 1 § 1 mom., får tillsynsmyndigheten, om det är nödvändigt för att undanröja den allvarliga risken, ålägga tjänsteleverantören att från ett onlinegränssnitt avlägsna innehåll som hänvisar till en produkt. Tillsynsmyndigheten får under samma förutsättningar ålägga tjänsteleverantören att när slutanvändaren använder ett onlinegränssnitt visa en tydlig varning om den risk som produkten medför.

Om ett åläggande som avses i 1 mom. inte har iakttagits får tillsynsmyndigheten

1) ålägga tjänsteleverantören att förhindra eller begränsa åtkomsten till ett onlinegränssnitt eller att ta bort ett onlinegränssnitt, eller

2) ålägga den som förvaltar ett domännamnsregister eller registreraren att radera ett domännamn eller att registrera domännamnet i tillsynsmyndighetens namn.

Tillsynsmyndigheten kan även interimistiskt meddela ett föreläggande enligt 1 och 2 mom. Det interimistiska föreläggandet gäller tills tillsynsmyndigheten avgör saken slutgiltigt. Tillsynsmyndigheten ska avgöra saken skyndsamt.

Innan tillsynsmyndigheten meddelar ett föreläggande enligt 1–3 mom. ska den ge mottagaren av

beslutet samt den ekonomiska aktören tillfälle att bli hörd, utom i det fall att dessa inte kan höras så snabbt som ärendets brådskande natur nödvändigtvis kräver.

22 §. Föreläggande om förstöring

Om en produkt väsentligt avviker från gällande produktsäkerhetskrav och om de förelägganden och förbud som avses i 16-21 §§ inte kan anses tillräckliga, får tillsynsmyndigheten bestämma att en produkt som en ekonomisk aktör har i sin besittning eller en produkt som lämnats tillbaka till den ekonomiska aktören med stöd av 18 §, ska förstöras eller, om detta inte anses ändamålsenligt, besluta om andra åtgärder beträffande produkten.

23 §. Information till anmälda organ om tillsynsåtgärder

Tillsynsmyndigheten ska informera det behöriga anmälda organet om åtgärder som tillsynsmyndigheten riktat mot en ekonomisk aktör med anledning av en produkt som strider mot kraven.

24 §. Information om en produkts bristande överensstämmelse med kraven

Tillsynsmyndigheten ska utan dröjsmål informera landskapsregeringen, rikets berörda tillsynsmyndigheter, den Europeiska kommissionen och andra medlemsstater i den Europeiska unionen och det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet om ett beslut som den fattat med stöd av en bestämmelse i 15–18 §§, om tillsynsmyndigheten bedömer att en produkts bristande överensstämmelse med kraven inte är begränsade endast till åländskt territorium.

4 kap. Särskilda bestämmelser

25 §. Vite och hot om tvångsutförande

Tillsynsmyndigheten får förena ett förbud eller föreläggande som den meddelat med stöd av denna lag med vite eller med hot om att den försummade åtgärden utförs på den försumliges bekostnad.

26 §. Sökande av ändring

I 25 § självstyrelselagen finns bestämmelser om besvär. Ändring i ett beslut som gäller föreläggande och utdömande av vite samt föreläggande och verkställighet av hot om tvångsutförande får dock sökas på det sätt som anges i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

Ett beslut som tillsynsmyndigheten har fattat ska iakttas trots att det har överklagats, om inte besvärsmyndigheten beslutar något annat.

27 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.

Lagen tillämpas också på sådana produkter som har släppts ut på marknaden före lagens ikraftträdande och som får tillhandahållas på marknaden vid ikraftträdandet av de lagar som nämns i 1 §.

De ärenden som hade inletts före ikraftträdandet av denna lag behandlas med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/60):

Denna lag träder i kraft den 1 september 2023. Lagen tillämpas dock först från och med den 28 juni 2025.

J 10 Landskapslag (2017:47) om tillämpning på Åland av lagen om anmälda organ för vissa produktgrupper

1 §. Lagens tillämpningsområde

Lag om anmälda organ för vissa produktgrupper (FFS 278/2016) ska tillämpas i landskapet med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar i lagen om anmälda organ för vissa produktgrupper ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

Denna lag innehåller bestämmelser om godkännande av organ för bedömning av överensstämmelse med kraven för produkter som omfattas av tillämpningsområdet för landskapslagen (2017:40) om tillämpning på Åland av rikets hiss säkerhetslag, landskapslagen (2017:43) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven, landskapslagen (2017:45) om tillämpning på Åland av lagen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar, landskapslagen (2017:46) om tillämpning på Åland av lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven, landskapslagen (2017:38) om tillämpning på Åland av rikets elsäkerhetslag och landskapslagen (2019:64) om tillämpning på Åland av gasanordningslagen, som anmälda organ och om de skyldigheter som gäller dessa organs verksamhet. (2019/65)

2 §. Myndighetsutövning

Med avvikelse från 5 § 1 mom. i lagen om anmälda organ för vissa produktgrupper, är landskapsregeringen i fråga om ett på Åland etablerat organ behörig myndighet, om ansökan gäller att till anmälda organ utse organ för bedömning av sådana produkters överensstämmelse med kraven som omfattas av tillämpningsområdet för de författningar som avses i 1 § 3 mom. Landskapsregeringen övervakar de anmälda organ som den har godkänt.

3 §. Hänvisning i rikslag

Hänvisningar i lagen om anmälda organ för vissa produktgrupper till bestämmelser i rikslagstiftningen ska inom landskapets behörighet i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.

J 11 Landskapslag (2023:59) om tillämpning av lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter

1 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter (FFS 102/2023) ska inom landskapets behörighet tillämpas på Åland med de avvikelser som följer av denna lag. Ändras lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter ska ändringen gälla på Åland från tidpunkten från dess ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

J 12 LL (2017:43) om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven

Genom denna lag genomförs delvis Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster, *tillgänglighetsdirektivet*, inom lagtingets lagstiftningsbehörighet.

2 §. Avvikelser

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 9 § 4 mom. och 11 § 4 mom. 3 punkten i lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter ska en EU-försäkrans om överensstämmelse, bruksanvisning och säkerhetsföreskrift endast upprättas på svenska.

3 §. Hänvisningar

Inom lagtingets lagstiftningsbehörighet ska hänvisningen till

1) lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (FFS 306/2019) i 2 § i lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter, avse landskapslagen (2019:7) om tillgängliga digitala tjänster.

2) lagen om marknads kontrollen av vissa produkter (FFS 1137/2016) i 16 § 4 mom. i lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter, avse 24 § i landskapslagen (2017:37) om marknads kontrollen av vissa produkter.

3) lagen om offentlig upphandling och koncession (FFS 1397/2016) och lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (FFS 1398/2016) i 6 § 4 mom. i lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter avse landskapslagen (2017:80) om tillämpning på Åland av rikslagar om offentlig upphandling.

4 §. Behörig myndighet

Den allmänna styrningen av tillsynen över denna lag utövas av Ålands landskapsregering.

Ålands landskapsregering fungerar som den marknads kontrollmyndighet som avses i 16 § 1 mom. i lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter.

5 §. Påföljder

Bestämmelser om åtgärder finns i 3 kap. landskapslagen om marknads kontrollen av vissa produkter.

6 §. Ändringsökande

I 25 § i självstyrelselagen (1991:71) för Åland finns bestämmelser om besvär. Ändring i ett beslut som gäller föreläggande och utdömande av vite får dock sökas på det sätt som anges i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

7 §. Närmare bestämmelser

Statsrådets förordningar med närmare bestämmelser om tillgänglighetskrav för vissa produkter ska iakttas i landskapet, om inte landskapsregeringen inom ramen för lagtingets lagstiftningsbehörighet genom landskapsförordning beslutat om avvikelser från riksbestämmelserna.

8 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 2023. Lagen tillämpas dock först från och med den 28 juni 2025.

Produkter som tjänsteleverantörer använder vid tillhandahållandet av tjänster ska bringas i överensstämmelse med denna lag senast den 28 juni 2030.

Självbetjäningsterminaler som har tagits i bruk före den 28 juni 2025 ska med avvikelse från 2 mom. bringas i överensstämmelse med kraven i denna lag inom 20 år från det att terminalerna togs i bruk.

J 12 Landskapslag (2017:43) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven

1 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven (FFS 180/2015), nedan kallad pyrotekniklagen, ska tillämpas i landskapet med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar i pyrotekniklagen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. Myndighetsutövning

De förvaltningsuppgifter som enligt pyrotekniklagen ankommer på tillsynsmyndigheter ska i landskapet handhas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

3 §. Hänvisning i rikslag

Hänvisningar i pyrotekniklagen till bestämmelser i rikslagstiftningen ska inom landskapets behörighet i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Språkkrav

Anvisningar, anteckningar och annan information som enligt pyrotekniklagen ska finnas på eller i slutning till pyrotekniska artiklar som säljs eller används i landskapet ska vara avfattade åtminstone på svenska.

5 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av pyrotekniklagen ska tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2017:44) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om pyrotekniska artiklar.

6 §. Straffbestämmelser

Utöver straffbestämmelserna i 46 § i pyrotekniklagen ska bestämmelserna i 44 kap. 11 § i strafflagen (FFS 39/1889) om straff för brott mot bestämmelserna om explosiva varor tillämpas i landskapet.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.

8 §. Övergångsbestämmelser

Pyrotekniska artiklar som har släppts ut på marknaden före ikraftträdandet av denna lag, vilkas överens-

stämme med kraven har verifierats i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet, får hållas tillgängliga på marknaden när denna lag träder i kraft. De intyg om överensstämmelse som hänför sig till dessa produkter förblir i kraft.

J 13 Landskapsförordning (2017:44) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om pyrotekniska artiklar

1 §. Inledande bestämmelse

Med de avvikelser som anges i denna förordning ska Statsrådets förordning om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven (FFS 719/2015) tillämpas i landskapet.

2 §. Förvaltning

De förvaltningsuppgifter som enligt de riksförfattningar som avses i 1 § ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

3 §. Gemensamma bestämmelser om avvikelser från rikslagstiftningen

Hänvisningar i de riksförfattningar som avses i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftningen ska i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. I kraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2017. Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

J 14 Landskapslag (2017:45) om tillämpning på Åland av lagen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar

1 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar (FFS 1139/2016), nedan kallad ATEX-lagen, ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar i ATEX-lagen ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. Avvikelser från tillämpning av bestämmelser i ATEX-lagen

På Åland gäller följande avvikelser från bestämmelserna i ATEX-lagen:

1) Den information som enligt 14 § 3 mom. och 15 § 2 mom. i ATEX-lagen ska lämnas till Säkerhets- och kemikalieverket, ska på Åland lämnas till landskapsregeringen, till den del det är fråga om landskapets lagstiftningsbehörighet.

2) Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet i enskilda fall meddela föreskrifter i enlighet med vad som föreskrivs i 19 § 2 mom. i ATEX-lagen.

3) Bestämmelsen i 25 § i ATEX-lagen ska inte tillämpas på Åland till den del det är fråga om landskapets lagstiftningsbehörighet.

3 §. Hänvisning i rikslag

Hänvisningar i ATEX-lagen till bestämmelser i rikslagstiftningen ska inom landskapets behörighet på Åland avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Språkkrav

EU-försäkringen om överensstämmelse eller försäkringen om överensstämmelse ska på Åland vara avfattad åtminstone på svenska.

Märkningarna, säkerhetsinformationen och bruksanvisningarna ska på Åland finnas åtminstone på svenska. Importörens skyldighet som följer av 14 § 2 mom. 6 punkten i ATEX-lagen respektive distributörens skyldighet som följer av 15 § 1 mom. 3 punkten i ATEX-lagen, innebär på Åland en skyldighet att säkerställa respektive kontrollera att den dokumentation som enligt nämnda paragrafer ska åtfölja produkten, är avfattad åtminstone på svenska.

Den information och dokumentation som enligt 20 § i ATEX-lagen ska lämnas till tillsynsmyndigheterna, ska på Åland vara avfattad åtminstone på svenska.

5 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av ATEX-lagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2017:48) om tillämpning på Åland av förordningen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar.

6 §. Straffbestämmelse

Vid tillämpning av straffbestämmelsen i 24 § 1 mom. 9 och 11 punkten i ATEX-lagen ska skyldigheten att underrätta Säkerhets- och kemikalieverket om fara, gälla gentemot landskapsregeringen, till den del det är fråga om landskapets lagstiftningsbehörighet.

För det fall att informationsskyldigheten enligt 1 mom. överförs till en riksmyndighet genom en överenskommelseförordning, ska informationsskyldigheten gälla gentemot den riksmyndighet som enligt överenskommelseförordningen utövar tillsynen.

7 §. I kraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.

8 §. Övergångsbestämmelser

Produkter som har släppts ut på marknaden före ikraftträdandet av denna lag, vilkas överensstämmelse med kraven har verifierats i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet, får hållas tillgängliga på marknaden efter ikraftträdandet av denna lag. De intyg om överensstämmelse som hänför sig till dessa produkter förblir i kraft.

J 15 LF (2017:48) om krav i explosionsfarliga omgivningar

J 15 Landskapsförordning (2017:48) om tillämpning på Åland av förordningen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar

1 §. Förordningens tillämpningsområde

Statsrådets förordning om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar (FFS 1439/2016), nedan ATEX-förordningen, ska tillämpas på Åland med de avvikelser som följer av denna förordning.

Ändringar av ATEX-förordningen ska tillämpas på Åland från det att det träder i kraft i riket om inte annat följer av denna förordning.

2 §. Hänvisningar

Hänvisningar i ATEX-förordningen till bestämmelser i rikslagsstiftningen ska inom landskapets behörighet på Åland avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

3 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2017.

J 16 Landskapslag (2017:46) om tillämpning på Åland av lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven

1 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven (FFS 1140/2016) ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar i lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. Avvikelser från tillämpning av bestämmelser i lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven

På Åland gäller följande avvikelser från bestämmelserna i lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven:

1) Den information som enligt 14 § 3 mom. och 15 § 2 mom. i lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven ska lämnas till Säkerhets- och kemikalieverket, ska på Åland lämnas till landskapsregeringen, till den del det är fråga om landskapets lagstiftningsbehörighet.

2) Bestämmelsen i 24 § i lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven ska inte tillämpas på Åland till den del det är fråga om landskapets lagstiftningsbehörighet.

3 §. Hänvisning i rikslag

Hänvisningar i lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven till bestämmelser i rikslagsstiftningen ska inom landskapets behörighet på Åland

avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Språkkrav

Märkningarna, säkerhetsinformationen och anvisningarna samt de dokument som åtföljer den explosiva varan ska på Åland finnas åtminstone på svenska. Importörens skyldighet enligt 14 § 2 mom. 6 punkten i lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven respektive distributörens skyldighet enligt 15 § 1 mom. 3 punkten i lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven innebär på Åland en skyldighet att säkerställa respektive kontrollera att den dokumentation som enligt nämnda paragrafer ska åtfölja produkten, är avfattad åtminstone på svenska.

Den information och dokumentation som enligt 18 § i lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven ska lämnas till tillsynsmyndigheterna, ska på Åland vara avfattad åtminstone på svenska.

Anvisningar och säkerhetsinformation som åtföljer varan och som importören enligt straffbestämmelsen i 23 § 2 mom. har skyldighet att säkerställa att är avfattade på finska och svenska, ska i landskapet vara avfattade åtminstone på svenska.

5 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2017:49) om tillämpning på Åland av förordningen om explosiva varors överensstämmelse med kraven.

6 §. Straffbestämmelse

Vid tillämpning av straffbestämmelsen i 23 § 1 mom. 10 och 12 punkterna i lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven, ska skyldigheten att underrätta Säkerhets- och kemikalieverket om fara gälla gentemot landskapsregeringen, till den del det är fråga om Ålands lagstiftningsbehörighet.

För det fall att informationsskyldigheten enligt 1 mom. överförs till en riksmyndighet genom en överenskommelseförordning, ska informationsskyldigheten gälla gentemot den riksmyndighet som enligt överenskommelseförordningen utövar tillsynen.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.

8 §. Övergångsbestämmelser

Produkter som har släppts ut på marknaden före ikraftträdandet av denna lag, vilkas överensstämmelse med kraven har verifierats i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet, får hållas tillgängliga på marknaden efter ikraftträdandet av denna lag. De intyg om överensstämmelse som hänförs sig till dessa produkter förblir i kraft.

J 17 Landskapsförordning (2017:49) om tillämpning på Åland av förordningen om explosiva varors överensstämmelse med kraven

1 §. Förordningens tillämpningsområde

Statsrådets förordning om explosiva varors överensstämmelse med kraven (FFS 1440/2016) ska tillämpas på Åland med de avvikelser som följer av denna förordning.

Ändringar av statsrådets förordning om explosiva varors överensstämmelse med kraven ska tillämpas på Åland från det att det träder i kraft i riket om inte annat följer av denna förordning.

2 §. Avvikelser från tillämpning av bestämmelser förordning om explosiva varors överensstämmelse med kraven

Den information som enligt 8 § 4 mom. och 11 § 5 punkten i förordningen om explosiva varors överensstämmelse med kraven ska begäras från eller lämnas till Säkerhets- och kemikalieverket, ska på Åland begäras från eller lämnas till landskapsregeringen, till den del det är fråga om landskapets lagstiftningsbehörighet.

3 §. Hänvisningar

Hänvisningar i statsrådets förordning om explosiva varors överensstämmelse med kraven till bestämmelser i rikslagstiftningen ska inom landskapets behörighet på Åland avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2017.

J 18 Landskapslag (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor

1 §. För att upprätthålla allmän säkerhet och förebygga och avvärja skador på person, miljö och egendom skall lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (FFS 390/2005), nedan kallad kemikaliesäkerhetslagen, tillämpas i landskapet Åland med de undantag som följer av denna lag.

Ändringar av kemikaliesäkerhetslagen skall tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

Anvisningar, anteckningar eller annan information som enligt de i 1 mom. och 8 § avsedda författningarna skall finnas på kemikalier och explosiva varor skall i landskapet vara avfattade åtminstone på svenska, om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beviljar undantag från kravet.

2 §. De förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som avses i 1 och 8 §§ ankommer på statens myndigheter skall i landskapet skötas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet.

3 §. Landskapsregeringen övervakar att bestämmelserna i de författningar som avses i 1 och 8 §§ följs. För övervakningen kan landskapsregeringen anlita riksmyndigheter.

Om den övervakning som avser arbetarskyddet finns särskilda bestämmelser.

Se arbetarskyddslag (FFS 738/2002).

4 §. Hänvisas i kemikaliesäkerhetslagen till andra bestämmelser i rikslagstiftningen skall hänvisningarna avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

5 §. Bestämmelserna i 132 § kemikaliesäkerhetslagen skall inte tillämpas i landskapet.

6 §. Den som äger eller innehar en oljecistern av en i landskapsförordning angiven konstruktion och minst storlek skall se till att cisternen besiktigas regelbundet under förutsättning att cisternen alltjämt är i bruk. Om det vid besiktningstillfället kan konstateras att cisternen är i ett sådant skick att risk för oljeskador föreligger skall cisternen repareras eller tas ur bruk. En cistern som orsakar omedelbar fara skall genast tas ur bruk.

Bestämmelserna i 55 § kemikaliesäkerhetslagen skall även tillämpas vid besiktning av oljecisterner belägna ovan jord.

7 §. Utöver straffbestämmelserna i 125 § kemikaliesäkerhetslagen skall bestämmelserna i 44 kap. 11 § strafflagen (FFS 39/1889) om straff för brott mot bestämmelserna om explosiva varor tillämpas i landskapet.

Även bestämmelserna i 44 kap. 12 § i strafflagen om straff för ovarsam hantering av en farlig kemikalie eller explosiv vara eller en sådan produkt som avses i 5 kap. kemikaliesäkerhetslagen skall tillämpas i landskapet.

På brott mot bestämmelserna om explosiva varor och på ovarsam hantering tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar i 9 kap. strafflagen (FFS 39/1889). (2011/44)

8 §. Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av kemikaliesäkerhetslagen skall tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Landskapsregeringen kan, inom landskapets behörighet, i landskapsförordning besluta om genomförandet i landskapet av EG:s direktiv rörande angelägenheter som avses i denna lag.

Se LF (2007:99) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor och LF (2013:107) om externa räddningsplaner.

9 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1971:12) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om explosionsfarliga ämnen.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

J 19 LF (2007:99) om kemikalier och explosiva varor

J 19 Landskapsförordning (2007:99) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor

1 §. Upphävd (2012/44).

2 §. (2019/67) *Bestämmelser om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor*

Följande riksförfattningar om explosionsfarliga ämnen ska tillämpas i landskapet:

1) Förordningen om användning av väte eller annan brännbar gas som påfyllningsgas för ballonger (FFS 109/1973).

2) Förordningen om tändvätskor för grillkol (FFS 947/1973).

3) Handels- och industriministeriets beslut om periodisk besiktning av underjordiska oljecisterner (FFS 344/1983).

4) 5 och 6 kapitlet i handels- och industriministeriets beslut om brännbara vätskor (FFS 313/1985).

5) Handels- och industriministeriets beslut om oljedelningsaggregat (FFS 314/1985).

6) upphävd (2022:19).

7) Statsrådets förordning om förebyggande av fara som explosiv atmosfär orsakar arbetstagare (FFS 576/2003).

8) Statsrådets förordning om säkerhet vid hantering av naturgas (FFS 551/2009).

9) Statsrådets förordning om säkerhetskraven vid industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier (FFS 856/2012).

10) Statsrådets förordning om säkerhetskraven för flytgasanläggningar (FFS 858/2012).

11) Statsrådets förordning om övervakning av hanteringen och upplagringen av farliga kemikalier (FFS 685/2015).

12) Statsrådets förordning om övervakning av tillverkningen och upplagringen av explosiva varor (FFS 819/2015).

13) Statsrådets förordning om säkerhetskraven vid tillverkning, hantering och upplagring av explosiva varor (FFS 1101/2015).

14) Statsrådets förordning om utrustning i anslutning till gasanordningar och gasanordningarnas drifttryck (FFS 852/2018).

3 §. (2019/67) *Bestämmelser som rör både kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor*

Följande riksförfattningar om explosionsfarliga ämnen och kemikalier ska tillämpas i landskapet:

1) Handels- och industriministeriets beslut om hantering och upplagring av farliga kemikalier på distributionsstation (FFS 415/1998).

2) 8 kapitlet i förordningen om industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier (FFS 59/1999).

3) Handels- och industriministeriets beslut om hantering och upplagring av bensin (FFS 181/2000).

4§. *Undantag från bestämmelser i de riksförfattningar som anges i 1, 2 och 3 §§*

Handels- och industriministeriets beslut om periodisk besiktning av underjordiska oljecisterner (FFS 344/1983), nedan kallat besiktningsbeslutet, ska även tillämpas på cisterner ovan jord vilkas volym överstiger 2 m³ dock så att sådana cisterner ska besiktas första gången innan 25 år förflutit från den tidpunkt cisternen tagits i bruk första gången. Cisterner ovan jord som vid besiktning konstaterats vara oskadade ska besiktas på nytt senast 10 år efter besiktningstillfället.

Om en metallisk cistern inte kan besiktas inifrån såsom anges i besiktningsbeslutet ska den utsättas för ett sådant tryckprov som avses i beslutets 7 § och besiktas visuellt på det sätt som är möjligt. Om läckage inte konstateras vid tryckprovet och betydande skador i övrigt inte kan konstateras på cisternen ska den besiktas på nytt senast 5 år efter besiktningstillfället. Beslutet ska inte tillämpas på dubbelmantlade oljecisterner och med dem jämförbara oljecisterner med läckagevarningssystem.

3 mom. upphävt (2016/7).

Förordningen om verifiering av explosiva varors överensstämmelse med kraven (FFS 1384/1994) ska tillämpas så att av vederbörande riksstyrelse utförd godkännande av explosiv vara och verifiering av explosiva varors överensstämmelse med uppställda krav ska vara gällande också i landskapet.

5 mom. upphävt (2017:50).

6 mom. upphävt (2012:45).

Handels- och industriministeriets beslut om hantering och upplagring av farliga kemikalier på distributionsstation (FFS 415/1998) ska i landskapet tillämpas även på distributionsenheter i enskilt bruk där cisternernas totala volym är 3 m³ eller mer.

5§. *Särskilda bestämmelser*

Ändringar av de riksförfattningar som anges i 1-3 §§ ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i ovannämnda författningar ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

6§. *Ikraftträdelsebestämmelser*

Denna förordning träder ikraft den 1 januari 2008.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2004:14) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om explosionsfarliga ämnen och kemikalier.

7§. *Övergångsbestämmelser*

Cisterner, belägna ovan jord, som har tagits i bruk före den 1 januari 1986 ska besiktas före den 1 januari 2011. Detsamma gäller för cisterner, belägna ovan jord, för vilka det inte kan fastställas när de tagits i bruk men det med fog kan antas att de tagits i bruk före den 1 januari 1986.

J 20 Landskapslag (2022:18) om tillämpning på Åland av lagen om överensstämmelse med kraven för aerosoler

1 §. Syfte och tillämpningsområde

För att trygga säkerheten hos och den fria rörligheten för aerosoler ska lagen om överensstämmelse med kraven för aerosoler (FFS 794/2020), aerosollagen, tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Aerosollagen ska tillämpas på Åland sådan den lyder när denna lag träder i kraft. Ändringar i aerosollagen ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. Hänvisningar i aerosollagen

Hänvisningar i aerosollagen till bestämmelser som har motsvarigheter i landskapslagstiftningen ska avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen. Med omprövning i 12 § i aerosollagen avses rättelse av fel i beslut i 8 kap. i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

3 §. Förvaltningsuppgifter

Förvaltningsuppgifter i aerosollagen som ankommer på statens myndigheter ska på Åland skötas av landskapsregeringen.

4 §. Språkkrav

De i 8 och 9 §§ i aerosollagen angivna uppgifterna, anvisningarna och tekniska dokumentationen ska finnas åtminstone på svenska.

5 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning besluta att bestämmelser som har utfärdats med stöd av aerosollagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen beslutar.

Se LF (2022:19) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om överensstämmelse med kraven för aerosoler.

6 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 april 2022.

Aerosoler som släppts ut på marknaden före ikraftträdandet av denna lag och för vilka överensstämmelse med kraven har säkerställts i enlighet med de bestämmelser som var i kraft vid ikraftträdandet av denna lag får tillhandahållas på marknaden efter ikraftträdandet av denna lag. De godkännanden av testningsmetoder som tillämpats vid slutkontroll av aerosoler och som beviljats före ikraftträdandet av denna lag förblir i kraft i beviljad omfattning.

J 21 Landskapsförordning (2022:19) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om överensstämmelse med kraven för aerosoler

1 §. Tillämpningsområde

Statsrådets förordning om överensstämmelse med kraven för aerosoler (FFS 834/2020), nedan *aerosol-*

förordningen, ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna förordning.

2 §. Ändringar av aerosolförordningen

Ändringar i aerosolförordningen ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna förordning.

3 §. Språkkrav

Den i 4 § i aerosolförordningen angivna märkning-
en ska finnas åtminstone på svenska.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 april 2022.

Genom denna förordning upphävs 2 § 6 punkten i landskapsförordningen (2007:99) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.

J 22 Landskapslag (1994:72) om förutsättningarna för att i landskapet Åland leta efter, inmuta och utnyttja gruvfyndigheter

1 §. Den som enligt bestämmelserna i 3 § landskapslagen (1957:11) om rätt att idka näring i landskapet Åland tillkommer allmän rätt att bedriva näring i landskapet har rätt att i landskapet på eget och annans område leta efter, inmuta och utnyttja fyndighet, som innehåller [i 2 § gruvlagen (FFS 503/1965)] avsedda gruvmineral med iakttagande i övrigt av bestämmelserna i gruvlagen.

Enskild och juridisk person som inte faller under bestämmelserna i 1 mom. kan av [landskapsstyrelsen] beviljas tillstånd att bedriva i momentet avsedd verksamhet.

Gruvlag (FFS 503/1965) har ersatts av gruvlag (FFS 621/2011).

2 §. Utan hinder av bestämmelserna i 1 § har den som är bosatt i landskapet rätt att leta efter, inmuta och utnyttja i paragrafen avsedd fyndighet, om det sker under de förutsättningar som anges i 11 § självstyrelselagen (1991:71) för Åland.

3 §. Denna lag träder i kraft den 1 november 1994 och genom lagen upphävs, såvitt gäller giltigheten i landskapet Åland, 1 § gruvlagen sådan den var lydande vid utgången av år 1992.

J 23 Landskapslag (2019:64) om tillämpning på Åland av gasanordningslagen

1 §. Lagens tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de i denna lag angivna avvikelser ska gasanordningslagen (FFS 502/2018) tillämpas på Åland.

Sker inom landskapets behörighet ändringar i den i 1 mom. angivna lagen ska de tillämpas på Åland från den tidpunkt de träder i kraft i riket.

J 24 LL (2015:102) om tillämpning av rikslagstiftning om elmarknaden

2 §. Förvaltningsuppgifter

Sådana i den i 1 § 1 mom. angivna lagen avsedda förvaltningsuppgifter som i riket ankommer på statens myndigheter ska på Åland skötas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet.

3 §. Hänvisningar

Hänvisas i gasanordningslagen till andra bestämmelser i rikslagstiftningen som äger motsvarighet i landskapslagstiftningen ska hänvisningarna anses avse de motsvarande bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

4 §. Bestämmelser som inte ska tillämpas

Bestämmelserna i 14 § i gasanordningslagen om delegationen för säkerhetsteknik ska inte tillämpas på Åland.

5 §. Språkkrav

De i 5 § i gasanordningslagen angivna märkningarna på, säkerhetsuppgifterna om och anvisningarna för gasanordningar samt de handlingar som åtföljer en gasanordning ska finnas åtminstone på svenska.

Tillverkarens, importörens och distributörens skyldigheter enligt 11 § i gasanordningslagen innebär på Åland en skyldighet att säkerställa att informationen och dokumentationen som behövs i fråga om visandet av överensstämmelse med kraven för tillsynen över att denna lag iaktas och för lagens verkställighet, är avfattad åtminstone på svenska.

6 §. Straffbestämmelser

Vid tillämpning av straffbestämmelserna i 12 § 1 mom. 9, 12 och 13 punkterna i gasanordningslagen, ska skyldigheten att underrätta Säkerhets- och kemikalieverket om fara gälla gentemot landskapsregeringen, till den del det är fråga om landskapets lagstiftningsbehörighet.

7 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av gasanordningslagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

8 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 september 2019.

Gasanordningar, tillbehör och utrustning som släppts ut på marknaden före denna lags ikraftträdande och vars överensstämmelse med kraven har säkerställts i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet får tillhandahållas på marknaden och tas i bruk efter lagens ikraftträdande.

De ärenden som blivit anhängiga innan denna lag trätt i kraft handläggs i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

J 24 Landskapslag (2015:102) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftning om elmarknaden**1 §. Inledande bestämmelse**

Med de avvikelser som anges i denna lag tillämpas rikets bestämmelser om elenergi i

1) elmarknadslagen (FFS 588/2013), nedan kallad rikets elmarknadslag, samt

2) 3 och 4 kap. lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (FFS 590/2013), nedan kallad rikets tillsynslag, till den del bestämmelserna gäller elenergi.

Ändringar i rikslagstiftningen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltning

Om inte annat särskilt stadgas i annan landskapslag ska de förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § nämnda rikslagarna ankommer på statens myndigheter i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

I landskapslagen (2015:103) om Ålands energimyndighet finns särskilda bestämmelser om förvaltningsuppgifter som avses i 1 mom.

3 §. Hänvisning i rikslag

Hänvisningar i en rikslag som avses i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftningen ska inom landskapets behörighet i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Avvikelse från rikets elmarknadslag

Med avvikelse från bestämmelserna i rikets elmarknadslag

1) 3 § 2 punkten är distributionsnät elnät med en märkspänning som är mindre än 45 kilovolt samt dithörande elstationer och elmateriel,

2) 3 § 14 punkten är småskalig elproduktion ett kraftverk eller en helhet som utgörs av flera kraftverk med en effekt på högst 500 kilovoltampere,

3) 10 och 60 §§ ska bestämmelserna om åtskillnad av aktörer för distributionssystem i elföretag, på grund av överförande av en viss elmängd i elnät, inte tillämpas på elföretag i landskapet,

4) 14-17 §§ krävs inte projekttillstånd för byggande av högspänningsledning vid byggande av en elledning med en nominell spänning på minst 45 kilovolt, vid byggande av kraftverk med en märkeffekt överstigande 500 kilovoltampere samt elöverföringsanläggningar och elledningar för en nominell spänning på över 1 000 volt krävs att byggherren har anmält projektet till landskapsregeringen minst trettio dagar innan byggnadsarbetet påbörjas på en av landskapsregeringen fastställd elektronisk blankett,

5) 31 § är ett stamnät ett landskapsomfattande enhetligt elöverföringsnät som består av elledningar med en nominell spänning på 45 kilovolt eller mer, transformator- och kopplingsstationer och andra anläggningar vilka är under kontroll av den systemansvariga för stamnätet samt en sammanlänkning för en

nominell spänning på 45 kilovolt eller mer som är i en stamnätsinnehavares besittning.

6) 5 kap. om riksomfattande balansansvar och om riksomfattande balansavräkning svarar den systemansvarige i landskapet för att landskapets elsystem är tekniskt funktionsdugligt och driftsäkert, samt handhar de uppgifter som omfattas av ett landskapsomfattande balansansvar och en landskapsomfattande schablonavräkning.

7) 35 och 36 §§ är bestämmelserna om ministeriets yttrande inte tillämpliga i landskapet.

8) 40 § 1 mom. 4 punkten och 40 § 2 mom. rikets elmarknadslag om kvalitetskrav i fråga om stamnätets funktion är inte tillämpliga i landskapet.

9) 43 § om överföringsavgifter kan stamnätsinnehavaren utöver den överföringsavgift som hör till punktpriessättningen ta ut en separat överföringsavgift för import och export av el till och från sitt nät.

10) 49 § 1 mom. 1-3 punkterna om utveckling av informationsutbyte har den systemansvarige stamnätsinnehavaren i landskapet ett ansvar att i relevanta delar följa hur standarder för meddelandetrafiken samt procedurer för informationsutbyte utvecklas.

11) 74 § om balansavräkning gäller i landskapet att nätsinnehavares förbrukning ska beräknas på grund av mätning eller på grund av mätning och schablonavräkning.

12) 100 § om standardersättning på grund av avbrott i eldistributionen eller elleveransen så är inte bestämmelserna om standardersättning tillämpliga i landskapet.

13) 107 § om skadeståndsskyldighet så är inte bestämmelserna om begränsning av skadeståndslagens tillämplighet (FFS 412/1974) tillämpliga i landskapet samt

14) 110 § 2 mom. om arbete som äventyrar jordkabler och utredande av var jordkabler är placerade krävs inte i att uppgifterna ska vara tillgängliga i digital form.

5 §. *Avvikelse från rikets elmarknadslag som rör kvalitetskrav i fråga om distributionsnätets funktion*

Ett distributionsnät ska planeras, byggas och upprätthållas så att nätet uppfyller de krav i fråga om nätets driftsäkerhet och tillförlitlighet som en systemansvarig stamnätsinnehavare ställt, samt så att fel i distributionsnätet som uppkommit till följd av storm eller snöbelastning inte orsakar avbrott i eldistributionen på över

1) 48 timmar för nätanvändare inom detaljplaneområde på fasta Åland samt inom detaljplaneområde med fast vägförbindelse till fasta Åland,

2) 72 timmar för nätanvändare utanför detaljplaneområde på fasta Åland, utanför detaljplaneområde med fast vägförbindelse till fasta Åland samt inom detaljplaneområde utanför fasta Åland som har lin- eller reguljär färjetrafik till fasta Åland och

3) 96 timmar för nätanvändare utanför detaljplaneområde på öar utanför fasta Åland med lin- eller reguljär färjetrafik till fasta Åland.

Distributionsnätsinnehavaren kan bestämma en målnivå för driftstället med avvikelse från 1 mom. 3 punkten i enlighet med de lokala förhållandena, om

1) driftstället finns på en ö som saknar reguljär färjetrafik och fast vägförbindelse till fasta Åland eller

2) driftställets årliga elförbrukning har varit högst 5 000 kilowattimmar under de tre föregående kalenderåren.

Med avvikelse från bestämmelserna i 52 § rikets elmarknadslag om utvecklingsplan för distributionsnät ska en utvecklingsplan innehålla uppgifter om distributionsnätsinnehavarens geografiska verksamhetsområde, befintliga och planerade ellinjer samt om planerade åtgärder som förbättrar nätets driftsäkerhet och tillförlitlighet, i syfte att tillgodose kraven enligt denna paragraf. Till planen ska fogas en karta över verksamhetsområdet med översiktlig information om var ellinjer och andra elinstallationer finns eller planeras. Landskapsregeringen får meddela närmare bestämmelser om de uppgifter som ska ges i utvecklingsplanen samt om hur planen ska lämnas till landskapsregeringen.

6 §. *Vite*

Landskapsregeringens kan förena ett åläggande i enlighet med denna lag med vite, i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen. Med avvikelse från bestämmelserna i rikets tillsynslag ska de grunder som där ges för påföljdsavgift i landskapet tillämpas avseende möjligheten att vid vite ålägga en näringsidkare att inom viss tid rätta till en överträdelse eller en försummelse.

7 §. *Förordning*

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikslagen ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen beslutar.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om hur schablonvärden ska beräknas samt hur de av en distributionsnätsinnehavare ska meddelas till stamnätsinnehavaren.

I enlighet med bestämmelser i 4 kap. i rikets elmarknadslag ska nättinnehavare informera om gällande försäljningsvillkor och -priser för sina nättjänster samt om grunderna för hur de bestäms. Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om vad informationen ska avse, hur den ska lämnas samt från vilken tidpunkt nättinnehavare ska lämna sådan information.

Se LF (2015:108) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om elmarknaden.

8 §. *Ändring*

Vid sökande av ändring ska bestämmelserna i 25 § självstyrelselagen om förvaltningsrättskipning tillämpas.

9 §. *Ikraftträdande och övergångsbestämmelser*

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2016.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft. Genom denna lag upphävs landskapslagen (1982:38) om elmarknaden i landskapet Åland.

J 25 LF (2015:108) om tillämpning av riks författningar om elmarknaden

Distributionsnätsinnehavaren ska inom sitt ansvarsområde uppfylla de krav som ställs i 5 § 1 mom. 2-3 punkterna och 5 § 2 mom. senast inom 15 kalenderår efter lagens ikraftträdande. Kraven ska därefter uppfyllas senast inom sju kalenderår för minst 50 procent av alla distributionsnätsanvändare, exklusive fritidsbostäder, och senast inom tio kalenderår efter lagens ikraftträdande för minst 75 procent av alla distributionsnätsanvändare, exklusive fritidsbostäder.

Landskapsregeringen kan på ansökan av distributionsnätsinnehavaren av vägande skäl förlänga verkställighetstiden i fråga om 75 procent av användarna av distributionsnätet med högst åtta kalenderår och av vägande skäl i fråga om alla användare av distributionsnätet med högst åtta kalenderår. För en sådan förlängning krävs att distributionsnätsinnehavaren kan visa på väsentliga förändringar i förutsättningarna att uppnå utvecklingsplanens mål efter att lagen har trätt i kraft. Ansökan om förlängd verkställighetstid ska göras senast inom sju kalenderår efter lagens ikraftträdande.

Systemansvarig stamnätsinnehavarens och elföretags beslut om villkor för tjänster och metoder för prissättning av tjänster förblir i kraft då denna lag träder i kraft, i enlighet med vad som stadgas i övergångsbestämmelserna i 40 § 1 mom. rikets tillsynslag.

Bestämmelsen i 12 § landskapsförordningen (1999:65) om elmarknaden om systemansvarig i landskapet förblir i kraft tills landskapsregeringen har förordnat en systemansvarig stamnätsinnehavare.

Behörig myndighet ska efter denna lags ikraftträdande besluta om fastställande av näringsidkarens villkor för tjänster och metoder för prissättning av tjänsterna, så som avses i rikets tillsynslag, att träda i kraft vid en tidpunkt som myndigheten beslutar.

En sådan utvecklingsplan för distributionsnät som avses i 5 § 3 mom. ska första gången lämnas till landskapsregeringen senast inom tolv månader efter att denna lag har trätt i kraft. Landskapsregeringen kan på ansökan från en distributör bevilja anstånd under ytterligare högst sex månader med att lämna en sådan utvecklingsplan för distributionsnät. Landskapsregeringens rätt att kräva att distributionsnätsinnehavaren ändrar planen upphör tolv månader efter det att en utvecklingsplan har lämnats till landskapsregeringen.

J 25 Landskapsförordning (2015:108) om tillämpning i landskapet Åland av riks författningar om elmarknaden

1 §. Inledande bestämmelse

Med de avvikelser som anges i denna lag ska följande riks författningar tillämpas i landskapet:

- 1) Handels- och industriministeriets beslut om anmälan om ändring av ansvarsområde (FFS 827/1995).
- 2) Handels- och industriministeriets förordning om särredovisning av elfärsverksamheter (FFS 79/2005).
- 3) Handels- och industriministeriets förordning om operativa krav på åtskiljande av verksamheterna hos en eldistributionsnätsinnehavare (FFS 922/2006).

4) Arbets- och näringsministeriets förordning om informationsutbytet i anslutning till utredningen av elleveranser (FFS 809/2008).

5) Statsrådets förordning om elmarknaden (FFS 65/2009).

6) Statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (FFS 66/2009).

7) Energimyndighetens föreskrift om skyldigheten för detaljförsäljare av el att anmäla elförsäljningsvillkoren och elförsäljningspriserna till Energimyndigheten (dnr 122/002/2014).

8) Energimyndighetens föreskrift om specificering av fakturor på elförsäljning och eldistribution (dnr 1097/002/2013).

9) Energimarknadsverkets föreskrift om nyckeltal för elnätsverksamheten och deras publicering (dnr 963/002/2011).

10) Energimarknadsverkets föreskrift om skyldigheten för elnätsinnehavaren att underrätta Energimarknadsverket om nättjänstvillkoren och -priserna (dnr 317/001/2007).

11) Energimyndighetens föreskrift om publicering och anmälan till Energimyndigheten av detaljförsäljares nyckeltal (dnr 1185/002/2013).

12) Arbets- och näringsministeriets förordning om stamnätsinnehavarens systemansvar (FFS 635/2013).

Ändringar i de riks författningar som avses i denna paragraf ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna förordning.

SRF om utredning och mätning av elleveranser (FFS 66/2009) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som förordningen hade innan den upphävdes den 1 november 2021 genom SRF om utredning och mätning av elleveranser (FFS 767/2021).

2 §. Förvaltning

De förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

Den systemansvarige stamnätsinnehavaren ska utreda balansen för hela landskapet samt de övriga balansansvarigas balanser. Balansavräkningen ska resultera i balansavvikelsen mellan den systemansvarige stamnätsinnehavaren och de övriga balansansvariga samt balansavvikelsen mellan landskapet och Sverige. Den systemansvarige stamnätsinnehavaren ska också på begäran av en balansansvarig utreda schablonavräkningen i efterhand. Den systemansvarige stamnätsinnehavaren ska meddela en balansansvarig leveranserna mellan systemansvarige stamnätsinnehavaren och den balansansvarige. Till en part utanför landskapet ska den systemansvarige stamnätsinnehavaren meddela de leveranser som sker via överföringsledningen.

3 §. Gemensamma bestämmelser om avvikelser från rikslagstiftningen

Hänvisningar i de riks författningar som avses i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftningen ska i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Avvikelse från 1 § statsrådets förordning om elmarknaden

Med avvikelse från 1 § statsrådets förordning om elmarknaden (FFS 65/2009) gäller i landskapet att den nättariff en elkund betalar ska berättiga till överföring av el på det nät till vilken kunden är ansluten samt på alla överliggande nät medräknat överföringsledningen till Sverige och dess anslutning till det svenska elnätet, så att kostnaderna för detta innefattas i tariffen.

5 §. Avvikelse från 4 § statsrådets förordning om elmarknaden

Med avvikelse från 4 § statsrådets förordning om elmarknaden (FFS 65/2009) gäller i landskapet att

1) en anmälan ska göras till landskapsregeringen av projekt där avsikten är att kraftverk med en märkeffekt överstigande 500 kilowatt samt elöverföringsanläggningar och elledningar för en nominell spänning på över 1 000 volt, en sådan anmälan ska också göras innan en sådan anläggning byggs ut, samt att

2) tillstånd inte krävs för att bygga en intern elledning i en fastighet eller inom en fastighetsgrupp.

En förutsättning för att tillstånd ska beviljas är att elanläggningen behövs för att trygga elöverföringen.

Landskapsregeringen kan besluta om restriktioner för byggande av luftledningar.

Närmare bestämmelser om byggnadstillstånd kan meddelas av landskapsregeringen.

En distributionsnätsinnehavare har ensamrätt att bygga distributionsnät inom sitt ansvarsområde. Andra får bygga distributionsnät och anslutningsledning på ansvarsområdet om distributionsnätsinnehavaren ger sitt samtycke till det, ett sådant elnät ska anslutas till nätsinnehavarens nät om det uppfyller nätsinnehavarens rimliga villkor. Nätsinnehavaren har rätt att uppbära en skälig ersättning för att täcka kostnaderna för anslutandet av ett nät och för användningen av nätet.

För att bygga elöverförings- och distributionsanläggning inom ett område för vilket stads- eller byggnadsplan har fastställts, eller för vilket beslutats att stads- eller byggnadsplan ska göras, krävs stads- eller kommunfullmäktiges samtycke om inte byggnadsprojektet i sin helhet utförs på den byggandes egen mark. Samtycke får inte nekas eller villkor ställas utan särskilda skäl, om den sökande därigenom vållas oskäligt men. Om olika meningar uppstår om huruvida fullmäktige har särskilda skäl att förvägra samtycke eller huruvida vägran eller villkor för samtycke vållar en sökande oskäligt men, så avgörs saken av landskapsregeringen på ansökan.

Byggande av elledning som kräver landskapsregeringens tillstånd ska anmälas till den eller de kommuner som berörs, om inte kommunens samtycke fordras. Anmälan ska göras när planeringen inleds.

Av en ansökan om tillstånd ska framgå vem som låter bygga ledningen, ledningens tekniska uppbyggnad, motiv för byggandet, ritning över ledningens planerade sträckning, tidsplan för byggnadsarbetet, utredning om miljöpåverkan och förhållandet till det aktuella områdets markdisposition, tillstånd att dra

ledningen över annans fastighet samt övriga uppgifter som är nödvändiga för behandling av tillståndsansökan.

Landskapsregeringen ska begäran av den sökande ge ett förhandsutlåtande om saken rör en ansökan om byggnadstillstånd för elledning.

6 §. Avvikelse från 5 § statsrådets förordning om elmarknaden

Med avvikelse från 5 § 2 mom. statsrådets förordning om elmarknaden (FFS 65/2009) gäller i landskapet att en överföringsavgift som distributionsnätsinnehavaren tar ut för elproduktion vid en enskild anslutning får inte överskrida i genomsnitt 0,50 cent per kilowattimme per år.

7 §. Avvikelse från 2 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser

Med avvikelse från 2 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (FFS 66/2009) gäller i landskapet att

1) den balansansvariga ordnar hanteringen av förhandsmeddelanden om fasta leveranser för de parter som omfattas av dess balansansvar samt att Kraftnät Åland Ab ordnar hanteringen av förhandsmeddelanden om fasta leveranser som påverkar balanserna mellan de balansansvariga eller sker via ledningar som överskrider landskapets gränser,

2) en part i en fast leverans är skyldig att meddela sin balansansvariga de uppgifter som behövs om tidpunkten för när den fasta leveransen börjar,

3) en part i en fast leverans är skyldig att på förhand rapportera sina fasta leveranser till sin balansansvariga i form av en partsvis specificerad summauppgift, samt till sin öppna leverantör med en summauppgift,

4) om en part i en fast leverans är en konsument så är den näringsidkare som är andra part i leveransen skyldig att sörja för att också den rapporteringsskyldighet som ankommer på konsumenten uppfylls samt att

5) en balansansvarig är skyldig att till systemansvarig stamnätsinnehavare rapportera en per balansansvarig specificerad summauppgift om de fasta leveranser som ingår i elbalansen och som påverkar elbalanserna mellan de balansansvariga.

8 §. Avvikelse från 4 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser

Med avvikelse från 4 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (FFS 66/2009) gäller i landskapet att elleveranser till användare vars förbrukning inte mäts per timme avräknas månadsvis med hjälp av schablonvärden. Som grund för schablonavräkningen används månadens förbrukning. Med månadens förbrukning avses den förbrukning som skett efter det sista måtvärdet vid förra månadens avräkning till och med det sista måtvärdet i månaden. Om det saknas måtvärde för det sista dygnet i månaden används i stället det första måtvärdet i följande månad. Avräkningen skall ske inom tio arbetsdagar efter kalendermånadens utgång.

Med avvikelse från 4 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (FFS

J 26 LL (2022:79) om tillämpning av L om ursprungsgaranti för energi

66/2009) gäller i landskapet att en distributionsnätinnehavare ska beräkna schablonvärden för de elanvändare som bytt leverantör genom att fördela deras sammanlagda förbrukning över månadens timmar i enlighet med nätprofilen. Med nätprofilen avses distributionsnätets nätuttag korrigerat med produktion från produktionskällor över 100 kW minskat med summan av elleveranser till användare vars förbrukning mäts per timme. Den systemansvarige stamnätinnehavaren ska dygnsvis till leverantörerna meddela distributionsnätets nätprofil per timme. Distributionsnätinnehavaren meddelar efter månadens slut till den systemansvarige stamnätinnehavaren summauppgifter per balansansvarig för användare vars förbrukning ska schablonavräknas. Till balansansvariga meddelar nättinnehavaren uppgifter per användare. Uppgifterna lämnas i elektroniskt format enligt överenskommelse.

9 §. Avvikelse från 5 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser

Bestämmelserna i 5 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (FFS 66/2009) om tillämpning av typbelastningskurvor vid balansavräkning är inte tillämpliga i landskapet.

10 §. Avvikelse från 6 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser

Med avvikelse från 6 kap. 4 § statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (FFS 66/2009) gäller i landskapet att mätningen av förbrukad el ska

1) avse överförd el under varje timme för elanvändare med säkringsabonnemang om 80 ampere eller högre som har bytt leverantör samt ska

2) ske på det sätt som nättinnehavaren bestämmer för elanvändare som har säkringsabonnemang för högst 63 ampere samt elanvändare med säkringsabonnemang med 80 ampere eller högre som inte har bytt leverantör.

11 §. Avvikelse från 7 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser

Med avvikelse från 7 kap. 2 § 2 mom. 3 punkten statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (FFS 66/2009) gäller i landskapet att med dagenergi avses den energi som förbrukas alla veckodagar mellan klockan 7 och 23. Energi som förbrukas annan tid är nattenergi.

12 §. Avvikelse från Energimarknadsverkets föreskrift om skyldigheten för elnätinnehavaren att underrätta Energimarknadsverket om nättjänstvillkoren och -priserna

Med avvikelse från bestämmelserna i Energimarknadsverkets föreskrift om skyldigheten för elnätinnehavaren att underrätta Energimarknadsverket om nättjänstvillkoren och -priserna (dnr 317/001/2007) ska nättinnehavare senast under år 2020 i enlighet med Energimarknadsverkets anvisningar lämna information om gällande försäljningsvillkor och -priser för sina nättjänster samt om grunderna för hur de bestäms. Informationen ska lämnas på det sätt som landskapsregeringen eller annan behörig myndighet anvisar.

13 §. Systemansvarig stamnätinnehavare

Systemansvarig stamnätinnehavare är Kraftnät Åland Ab.

14 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 maj 2016.

Bestämmelserna i Handels- och industriministeriets förordning om särredovisning av elaffärsverksamheter (FFS 79/2005) tillämpas avseende särredovisade bokslut över elaffärsverksamheter och delfunktioner inom elnätverksamheten, vilka upprättas över räkenskapsperioder som avser tiden från den 1 januari 2017 och därefter.

Bestämmelserna i Handels- och industriministeriets förordning om operativa krav på åtskiljande av verksamheterna hos en eldistributionsnätinnehavare (FFS 922/2006) tillämpas så att åtgärdsprogram ska upprättas senast under år 2017.

Bestämmelserna i Arbets- och näringsministeriets förordning om informationsutbytet i anslutning till utredningen av elleveranser (FFS 809/2008) tillämpas från och med den 1 januari 2017.

Bestämmelserna i statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (FFS 66/2009) om mätning av elleveranser och avläsning av mätapparaturer tillämpas från och med den 1 januari 2017.

Bestämmelserna i Energimarknadsverkets föreskrift om nyckeltal för elnätverksamheten och deras publicering (dnr 963/002/2011) ska första gången tillämpas för kalenderåret 2020.

Bestämmelserna i Energimyndighetens föreskrift om publicering och anmälan till Energimyndigheten av detaljförsäljares nyckeltal (dnr 1185/002/2013) ska första gången tillämpas för kalenderåret 2020.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

J 26 Landskapslag (2022:79) om tillämpning på Åland av lagen om ursprungsgaranti för energi

1 §. Inledande bestämmelse

Lagen om ursprungsgarantier för energi (FFS 1050/2021), nedan kallad rikslagen, ska tillämpas i landskapet med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändring av rikslagen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

2 §. Förvaltning

De förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen ankommer på energimyndigheten ska i landskapet skötas av Ålands energimyndighet, till den del uppgifterna faller inom landskapets behörighet.

Registerförare för ursprungsgarantier för el som avses i 5 kap. rikslagen är den med stöd av landskapslagen (2015:102) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagsstiftning om elmarknaden systemansvariga stamnätinnehavaren.

Hänvisningar i rikslagen till bestämmelser i rikslagsstiftningen ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Ett i riket godkänt bedömningsorgan är behörigt bedömningsorgan i landskapet Åland.

Särskilda bestämmelser om Ålands energimyndighet finns i landskapslagen (2015:103) om Ålands energimyndighet.

3 §. *Avvikelse från rikslagens tillämpningsområde*

Med avvikelse från bestämmelserna i 1 § rikslagen gäller denna landskapslag inte bestämmelser om spillkyla och spillvärme.

4 §. *Ändringssökande*

Ändring i beslut som fattats med stöd av denna landskapslag kan sökas enligt de bestämmelser som avses i rikslagen, dock så att ändring i beslut som Ålands energimyndighet fattat söks hos Ålands förvaltningsdomstol.

5 §. *Landskapsförordning*

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikslagen ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de avvikelser som landskapsregeringen föreskriver.

6 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 15 december 2022.

Genom ikraftträdande av denna landskapslag upphävs landskapslagen (2006:77) om tillämpning i landskapet av lagen om certifiering och angivande av elens ursprung.

J 27 Landskapslag (2011:80) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter

1 §. *Inledande bestämmelse*

Med de avvikelser som anges i denna lag ska rikets lag om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter (FFS 1005/2008), nedan kallad ekodesignlagen, tillämpas i landskapet.

Ändringar i ekodesignlagen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. *Språkkrav*

Information som enligt författningar som avses i 1 § ges vid marknadsföring av produkter som faller inom denna lags tillämpningsområde ska i landskapet ges på svenska.

3 §. (2015/107) *Förvaltning*

Om inte annat särskilt stadgas i annan landskapslag ska de förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som avses i 1 och 5 §§ ankommer på statens myndigheter i landskapet skötas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet. Polisen ska vid behov ge handräckning vid tillsynen över efterlevnaden av denna lag.

I landskapslagen (2015:103) om Ålands energimyndighet finns särskilda bestämmelser om de förvaltningsuppgifter som avses i 1 mom.

4 §. *Avvikelser från ekodesignlagen*

Hänvisningar i de författningar som avses i 1 och 5 §§ till bestämmelser i rikslagstiftningen ska i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Med besiktningsorgan avses ett organ som har godkänts såsom besiktningsorgan i riket eller som har godkänts av landskapsregeringen i enlighet med bestämmelserna i ekodesignlagen.

Hänvisningen i 38 § ekodesignlagen till lagen om grunderna för avgifter till staten (FFS 150/1992) ska i landskapet avse landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

5 §. *Förordning*

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av ekodesignlagen ska tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen beslutar.

6 §. *Ändringssökande*

Den som är missnöjd med ett beslut som har fattats med stöd av denna lag i ärenden inom landskapets behörighet får söka ändring i det genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen.

7 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 november 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Med ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1998:55) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om anordningars energieffektivitet.

Bestämmelserna i 43 § ekodesignlagen om författningar som förblir i kraft är inte tillämpliga i landskapet.

J 28 Landskapslag (2016:20) om energieffektivitet

1 §. *Lagens tillämpningsområde*

I syfte att trygga en effektiv och sparsam användning av energi ska rikets energieffektivitetslag (FFS 1429/2014) tillämpas i landskapet med de avvikelser och tillägg som anges i denna lag. (2021/66)

Ändringar av rikets energieffektivitetslag ska gälla i landskapet från tidpunkten för dess ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna lag.

Med avvikelse från vad som följer av 2 § rikets energieffektivitetslag ska tillämpningsområdet för bestämmelserna i 2a och 2b §§ denna lag inte begränsas till det tillämpningsområde som anges i 2 § rikets lag. (2021/66)

2 §. *Avvikelser från rikslagen*

Vid tillämpningen av energieffektivitetslagen på Åland ska hänvisningen till

1) lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (FFS 1384/2015) i 13 § 3 mom. avse landskapslagen (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer

2) lagen om hyra av bostadslägenheter (FFS 481/1995) i 22 § 3 mom. avse hyreslagen (1999:19) för landskapet Åland

J 28 LL (2016:20) om energieffektivitet

3) lagen om avskiljning och lagring av koldioxid (FFS 416/2012) i 27 och 28 §§ avse landskapslagen (2012:79) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om avskiljning och lagring av koldioxid

4) 117 g § markanvändnings- och bygglagen i 29 d § avse 65 § plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland

5) lagen om energicertifikat för byggnader (FFS 50/2013) i 29 d § avse landskapslagen (2014:31) om energideklaration för byggnader

6) viteslagen (FFS 1113/1990) i 31 § avse landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen. (2021/162)

2 mom. upphävt (2021/162).

Med avvikelser från bestämmelserna i 26 § rikets energieffektivitetslag ska inte en begäran om uppgifter avse annan geografisk fördelning än energidetaljistsens verksamhetsområde inom landskapet.

2a §. (2021/66) *Krav att installera laddningsstationer för laddning av elfordon*

Stora företag och sådana upphandlande myndigheter som avses i 3 § landskapslagen (2017:80) om tillämpning på Åland av rikslagar om offentlig upphandling, vilka äger byggnader som inte är avsedda för bostäder och som har mer än 20 parkeringsplatser i anslutning till byggnaden ska senast den 1 januari 2025 ha installerat minst en laddningsstation för normal- eller snabbbladdning av elfordon för minst tio procent av parkeringsplatserna. Laddningsstationerna ska uppfylla de tekniska specifikationer som avses i bilaga II till Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/94/EU om utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen.

2b §. (2021/66) *Utrustande av befintliga byggnader med system för fastighetsautomation och fastighetsstyrning*

Om det är tekniskt och ekonomiskt genomförbart ska byggnader som inte är avsedda för bostäder och vars uppvärmningssystem eller luftkonditionerings-system, separat eller kombinerat med ett ventilations-system har en nominell effekt på över 290 kilowatt senast år 2025 utrustas med ett system för fastighetsautomation och fastighetsstyrning.

Ett system för fastighetsautomation och fastighetsstyrning ska ha följande funktioner:

a) fortlöpande övervaka, registrera, analysera och göra det möjligt att anpassa energianvändningen,

b) fastställa riktmärken för en byggnads energieffektivitet, upptäcka effektivitetsförluster i byggnadens installationssystem och informera den person som är ansvarig för anläggningarna eller för den tekniska fastighetsförvaltningen om möjligheter till förbättrad energieffektivitet och

c) möjliggöra kommunikation med anslutna installationssystem i byggnaden och med andra anordningar inuti byggnaden, samt vara driftskompatibla med installationssystem i byggnaden som är baserade på olika typer av äganderättsligt skyddad teknik, som omfattar olika produkter och som kommer från olika tillverkare.

3 §. *Behörighet att utföra energibesiktning*

De anses ha behörighet att utföra energibesiktning som har sådan i enlighet med de kompetenskrav som gäller för sådan behörighet i riket eller i Sverige, och som avses i artikel 8 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG.

4 §. *Myndighetsutövning*

Om inte annat särskilt stadgas i annan landskapslag ska de förvaltningsuppgifter som enligt rikets energieffektivitetslag ankommer på statens myndigheter i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet. Till ansvarig myndighets uppgifter hör att

1) föra ett sådant register som avses i 18 § rikets energieffektivitetslag,

2) begära uppgifter om energiförsäljningen från energidetaljister och bränslegrossister i enlighet med bestämmelserna i 26 § rikets energieffektivitetslag samt att

3) handha sådana frågor om anmälan av kostnadsnyttoanalys som avses i 5 kap. rikets energieffektivitetslag.

Landskapsregeringen ska ålägga den som bryter mot de skyldigheter som föreskrivs i eller med stöd av denna lag att avhjälpa felet eller försummelsen. Beslutet kan förenas med vite enligt bestämmelserna i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

5 §. *Landskapsförordning*

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikets energieffektivitetslag ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2023:7) om tillämpning av riksförfattningar om energieffektivitet och LF (2022:34) om tillämpning av statsrådets förordning om förbruknings- och faktureringsuppgifter och fördelning av kostnaderna i fråga om värme, kyla och vatten.

6 §. *Sökande av ändring*

Beslut som har fattats med stöd av denna lag får överklagas i enlighet med vad som gäller för rätt att söka ändring enligt rikets energieffektivitetslag. I 25 § självstyrelselagen finns bestämmelser om besvär över landskapsregeringens beslut.

7 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2016.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (2010:87) om tillämpning av lagen om energieffektivitetstjänster hos företag på energimarknaden.

Stora företag ska genomföra en obligatorisk energibesiktning senast den 1 januari 2019.

Den som yrkesmässigt säljer energi till slutförbrukare ska säkerställa att det finns mätare som senast från och med den 1 januari 2018 på ett enkelt sätt ger

slutförbrukarna tillgång till sådan tydlig kompletterande information om sin tidigare förbrukning av fjärrvärme och fjärrkyla som möjliggör egna detaljerade kontroller.

Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

J 29 Landskapsförordning (2023:7) om tillämpning av riksförfattningar om energieffektivitet

1 §. Författningar om energieffektivitet

Följande riksförfattningar om energieffektivitet ska tillämpas i landskapet:

1) Statsrådets förordning om energibesiktningar (FFS 20/2015).

2) Arbets- och näringsministeriets förordning om rapportering om objektsbesiktningar (FFS 41/2015).

Med avvikelse från bestämmelserna om det i statsrådets förordning om energibesiktningar finns sär-

skilda bestämmelser om behörighet att utföra energibesiktning i 3 § landskapslagen (2016:20) om energieffektivitet.

2 §. Ändring i riksförfattning

Ändringar i ovan nämnda författningar ska tillämpas i landskapet från den dag de träder i kraft i riket.

3 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som en riksmyndighet sköter enligt ovan nämnda författningar ska i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i ovan nämnda författningar ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 mars 2023.

Stöd till näringslivet

J 30 Näringsstödslag (2008:110) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens tillämpningsområde

Med näringsstöd avses i denna lag finansiering av företags start och utveckling eller stöd för utveckling av ett företags verksamhetsmiljö i enlighet med en stödordning som landskapsregeringen har beslutat om.

Denna lag tillämpas såväl på sådant näringsstöd till företagsverksamhet i landskapet Åland som helt betalas av landskapets medel som på sådant stöd som delfinansieras med medel ur Europeiska gemenskapens strukturfonder. Näringsstöd ska beviljas med beaktande av Europeiska gemenskapens bestämmelser om statligt stöd till företag.

2 §. Små, medelstora och stora företag

I denna lag avses med små och medelstora företag sådana företag som uppfyller villkoren enligt EG-kommissionens gällande rekommendation om definition av mikroföretag samt små och medelstora företag.

Stora företag är sådana företag som inte avses i 1 mom.

2 kap. Beslut om och användning av näringsstöd

3 §. Företag som inte kan beviljas näringsstöd

Näringsstöd beviljas inte till

1) företag inom syntetfiber-, varvs- eller kol- och stålindustrin,

2) företag inom fiske- eller vattenbruksnäringen eller företag inom jordbrukets primärproduktion,

3) företag i svårigheter, i den mening som avses i Europeiska gemenskapens riktlinjer för undsättning och omstrukturering, samt

4) företag för exportrelaterad verksamhet till tredje länder eller medlemsstater om stödet är direkt knutet till exporterande volymer, till inrättande och drift av ett distributionsnät eller till andra löpande utgifter i samband med exportverksamhet.

Vid beviljande av näringsstöd ska Europeiska gemenskapens sektorsvisa begränsningar iakttas.

4 §. (2009/32) Sökande

Näringsstöd kan beviljas sökande som har rätt att utöva näring i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring och som har fast driftställe i landskapet Åland.

5 §. Ansökan

Ansökan om näringsstöd ska lämnas till landskapsregeringen innan åtgärder vidtas. Om det är förenligt med gällande stödvillkor kan den sökande vidta åtgärder innan landskapsregeringen fattat beslut med anledning av ansökan.

6 §. Upphävd (2021:80).

7 §. Beslut om och utbetalning av näringsstöd

Landskapsregeringen beslutar om näringsstöd.

Näringsstöd i form av bidrag betalas ut i efterskott efter det att stödtagaren har presenterat en tillräcklig utredning över de utgifter som ligger till grund för stödet och har uppfyllt eventuella villkor i stödbeslutet. Om de verkliga utgifterna är lägre än de beräknade

J 30 Näringsstödslag (2008:110) för landskapet Åland

utgifter som låg till grund för beviljandet av stödet och om det beviljade stödet överstiger den andel av utgifterna som nämns i beslutet, ska stödet sänkas i motsvarande grad.

7a §. (2016/30) Rättelse

En sökande som är missnöjd med ett beslut om stöd kan, inom 21 dagar efter det att sökanden har mottagit beslutet, skriftligen lämna ett rättelseyrkande till landskapsregeringen. Av ett rättelseyrkande ska framgå vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på.

Vid elektronisk delgivning anses, med avvikelser från vad som följer av 7c §, ett beslut ha mottagits den tredje dagen efter den dag det elektroniska meddelandet som innehåller beslutet finns till mottagarens förfogande, om inte en tillförlitlig redogörelse ges om att det elektroniska meddelandet har nått mottagaren vid en senare tidpunkt till följd av att datakommunikationsförbindelserna inte har fungerat eller till följd av en annan liknande omständighet.

Vid delgivning per post genom brev anses beslutet med handlingarna ha mottagits på den sjunde dagen efter avsändandet, om inte mottagaren visar att delgivningen har skett senare.

7b §. (2016/30) Besvär

Ett besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut med anledning av ett rättelseyrkande får anföras hos Ålands förvaltningsdomstol.

7c §. (2016/30) Annan lagstiftning

Lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (FFS 13/2003) ska i tillämpliga delar iakttas vid den ärendehantering som genomförs med stöd av denna lag.

8 §. Användning av näringsstöd

Ett näringsstöd får endast användas för det ändamål för vilket det har beviljats enligt landskapsregeringens beslut. Utöver vad som bestäms i denna lag och med stöd av lagen gällande stödordningar ska stödtagaren iakttä de villkor som följer av det enskilda beslutet om näringsstöd.

En stödtagare ska utan dröjsmål meddela landskapsregeringen om förändringar som påverkar uppnåendet av de ändamål för vilka ett näringsstöd har beviljats samt om annan förändring som inverkar på det beviljade näringsstödet användning.

9 §. Förvaring av handlingar

Stödtagaren är skyldig att förvara allt bokföringsmaterial och övrigt material som anknyter till näringsstödet på ett sådant sätt att det är möjligt att övervaka användningen av stödet. Bokföringen och det material som anknyter till den ska förvaras på det sätt som bestäms i bokföringslagen (FFS 1336/1997). Till den del det är frågan om finansiering via EU:s strukturfonder ska bokföringen och det material som anknyter till den förvaras under minst tre år från den tidpunkt då EG-kommissionen har betalat ut slutraten för det aktuella strukturfondsprogrammet.

3 kap. Tillsyn och återkrav**10 §. Inspektion**

Landskapsregeringen har rätt att utföra inspektioner hos stödtagaren för att utreda förutsättningarna för att bevilja och utbetala stöd samt för att se om villkoren för att bevilja och betala stöd har iakttagits. Stödtagaren ska därvid på begäran av den som utför granskningen lämna de upplysningar som är nödvändiga för att granskningen ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt samt ska utan rätt till ersättning framlägga alla behövliga handlingar. Med handlingar avses också sådana uppgifter som har framställts eller lagrats med hjälp av automatisk databehandling eller på motsvarande sätt. En inspektion kan i den omfattning som tillsynsuppdraget kräver gälla byggnader, lokaler, informationssystem och handlingar som är betydelsefulla med hänsyn till den åtgärd som stöds samt användningen av stödet. Inspektion får dock inte utföras i lokaler och utrymmen som till skydd för privatlivet omfattas av hemfrid.

Den som utför granskningen har rätt att omhänderta handlingar och övrigt material som avses ovan, om detta krävs för att syftet med granskningen ska uppnås. Handlingarna och annat material ska utan dröjsmål återlämnas när de inte längre behövs för utförandet av granskningen.

Bestämmelserna om inspektion för de ändamål som avses i 1 mom. avser även inspektörer som för ändamålet är utsedda av en EU-institution samt oavhängiga revisionssamfund som utför inspektioner i enlighet med landskapsregeringens beslut.

11 §. Allmänna bestämmelser om återbetalning av näringsstöd

Bestämmelser om återbetalning av stöd finns i landskapslagen (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti.

Återkrav av stöd som har utbetalats med stöd av denna lag eller med stöd av bestämmelser som utfärdats enligt denna lag får verkställas i den ordning som gäller för indrivning av skatter i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007). Återkrav kan även verkställas genom att vid utbetalning av senare beviljat stöd avdras ett belopp som ska återkrävas.

Om en i 2 mom. avsedd fordran understiger 3 euro ger det ingen anledning till åtgärd. Om en sådan fordran uppgår till 3 euro eller högst till 100 euro per stödtagare och stödansökan kan landskapsregeringen besluta att en utbetalning inte ska återkrävas.

12 §. Särskilda bestämmelser om återbetalning av näringsstöd

Landskapsregeringen ska besluta att ett näringsstöd ska återbetalas helt eller delvis om stödtagaren

1) på någon väsentlig punkt lämnat felaktiga uppgifter i samband med ansökan om eller utbetalning av stöd,

2) låtit bli att lämna uppgifter som i väsentlig grad skulle ha inverkat på utbetalningen av stödet,

3) vägrat lämna uppgifter, handlingar eller annat material som behövs för övervakningen eller vägrat att uppfylla sina skyldigheter eller har

4) använt stödet för något annat ändamål än det har beviljats för.

Landskapsregeringen ska besluta att ett investeringsstöd helt eller delvis ska återbetalas om stödtagaren i enlighet med 2 § är ett stort företag som, inom fem år efter det att investeringen har slutförts och tagits i bruk, utan vägande skäl har inställt eller i väsentlig grad inskränkt den verksamhet som ligger till grund för stödet. Vid investeringsstöd till företag som kan definieras som små och medelstora är motsvarande tidpunkt tre år. Om investeringen avser anläggningar eller utrustning som på grund av snabb teknisk utveckling blir föråldrad under denna tre- eller femårsperiod fördras i stället att den ekonomiska verksamheten blir kvar i regionen under perioden.

13 §. Återbetalning vid skadefall

Om anläggningstillgångar för vilka näringsstöd har beviljats förstörs i samband med skadefall ska landskapsregeringen ålägga stödtagaren att av det försäkringsbelopp som eventuellt erhålls till landskapsregeringen betala en del som motsvarar stödets andel av anläggningstillgångarna vid den tidpunkt då de anskaffades. Betalningsskyldigheten kan gälla högst ett belopp som motsvarar stödet och avse skadefall som har inträffat inom fem år efter att stöd har betalats ut till ett i 2 § avsett stort företag samt inom tre år efter att stöd har betalats ut till små eller medelstora företag.

Befrielse från betalningsskyldigheten kan beviljas om motsvarande nya anläggningstillgångar anskaffas i stället för dem som har förstörts. De villkor som ställts för stödet gäller då för de nya anläggningstillgångarna.

14 §. Ränta vid återbetalning

Landskapsregeringen kan besluta att den som ska återbetala ett stöd ska betala en årlig ränta på stödbeloppet från den dag stödet betalades ut eller från det att anläggningstillgångar har överlåtits. Räntesatsen kan högst uppgå till Finlands Banks grundränta ökad med fyra procentenheter.

På ett stöd som inte har återbetalats senast på förfallodagen ska stödtagaren betala förseningsränta enligt den räntesats som avses i 4 § i räntelagen (FFS 633/1982).

4 kap. Särskilda bestämmelser

15 §. Upphävd (2021:80).

16 §. Subventionsbedrägeri

Bestämmelser om *subventionsbedrägeri* finns i 29 kap. strafflagen (FFS 39/1889).

17 §. Ikraftträdelsebestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs

1) landskapslagen (1966:14) om landskapsgaranti för industrier och vissa andra näringsgrenar,

2) landskapslagen (1972:58) angående tillämpning i landskapet Åland av lagen om statsgarantier för företag som idkar skeppsbyggnads- eller rederirörelse,

3) landskapslagen (1975:32) om semesterpenning för småföretagare,

4) landskapslagen (1975:45) om investeringslån,

5) landskapslagen (1977:29) om räntestödslån för fiskerinäringen,

6) landskapslagen (1977:44) om sysselsättningspolitiska konjunkturlån till företag,

7) landskapslagen (1978:39) om vissa räntestödslån som beviljas av kreditinrättning,

8) landskapslagen (1991:43) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om räntestöd för finansiering av fartygsleveranser samt

9) näringsstödslagen (1996:35) för landskapet Åland.

De i 2 mom. upphävda bestämmelserna tillämpas på näringsstöd som har beviljats med stöd av dem. Dock tillämpas på sådana näringsstöd denna lags bestämmelser om tillsyn och återbetalning av näringsstöd.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

18 §. Övergångsbestämmelse

Denna lag ska tillämpas på en ansökan om stöd till näringslivet som är registrerad vid landskapsregeringen när denna lag träder i kraft.

J 31 Landskapslag (1976:43) om tillämpning av lagen om exportgaranti i landskapet Åland

Lagen den 14 september 1962 om exportgaranti (FFS 479/1962) samt senare däri gjorda ändringar skall, jämte med stöd därav utfärdade bestämmelser, äga tillämpning i landskapet Åland.

Till ansökan rörande exportgaranti för företag med hemort i landskapet Åland skall [landskapsstyrelsens] utlåtande i saken bifogas. Vad här är stadgat gäller ej företag som utövar sådan näring som avses i [11 § 2 mom.] självstyrelselagen för Åland.

Sker framdeles ändring i de i 1 mom. avsedda författningarna skall ändringarna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

L om exportgaranti (FFS 479/1962) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som lagen hade innan den upphävdes den 1 juli 2001 genom L om statliga exportgarantier (FFS 422/2001).

J 32 Förordning (1991:67) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om exportgaranti

(FFS 1150/1991)

Förlängd genom ÅFS 1993:10 (FFS 1594/1992)

1 §. Statsgaranticentralen skall sköta de uppgifter enligt lagen om exportgaranti (479/1962) som [enligt 19 § självstyrelselagen för Åland (670/1951)] ankommer på landskapets förvaltning.

J 33 LL (2019:84) om stöd för produktion av el från vindkraft

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 september 1991.

Genom denna förordning upphävs förordningen den 21 juli 1977 angående handhavandet av i lagen om exportgaranti avsedda uppgifter i landskapet Åland (584/1977).

J 33 Landskapslag (2019:84) om stöd för produktion av el från vindkraft

1 kap. Allmänt

1 §. Produktionsstöd för el

Landskapsregeringen kan genom ett anbudsförfarande besluta att, för ett stödsystem för produktion av el, godkänna vindkraftverk samt producenter av el från vindkraftverk, i denna lag kallade *elproducenter*, vilka för högst tolv kalenderår under åren 2021-2035 sammanlagt till elnätet levererar högst 130 GWh el årligen. Landskapsregeringen kan för högst tolv år till en elproducent betala ett produktionsstöd för högst 130 GWh levererad el per kalenderår. En elproducent som har godkänts för stödsystemet ska för att vara berättigad till produktionsstöd leverera el från vindkraftverk till elnätet senast 31.12.2024.

2 §. Definitioner

Vid tillämpningen av denna lag är innebörden av följande begrepp denna:

1) Med *stödsystemet* avses de bestämmelser i denna lag som rör rättigheter och skyldigheter avseende stöd för produktion av el från vindkraft.

2) En *elproducent* är en juridisk person som innehar ett vindkraftverk.

3) Ett *vindkraftverk* är ett kraftverk där el produceras med vindturbiner ur rörelseenergin i en strömmande luftmassa i en eller flera generatorer som är kopplade till samma mätare hos en distributionsnätinnehavare, som avses i landskapslagen (2015:102) om tillämpning av rikslagstiftning om elmarknaden. Ett vindkraftverk ska ha en nominell effekt för produktion av minst 3 MW.

4) En *vindkraftverkspark* är ett antal geografiskt näraliggande vindkraftverk som tillsammans har minst den nominella effekten 12 MW samt har en gemensam anslutning till elnätet.

5) Med *elnätet* avses ett elnät enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftning om elmarknaden.

6) Med *marknadspriset på el* avses timpriset för det områdespris som tillämpas på Åland, noterat på den nordiska elmarknaden.

7) Med *ersättningsanbud* avses en elproducents offererade pris per MWh.

8) Med *kalenderår* avses tiden från och med den första januari till och med den sista december.

9) Med *MWh* avses megawattimmar.

10) Med *GWh* avses gigawattimmar.

11) Med *stödperiod* avses den period då produktionsstöd utbetalas.

2 kap. Om anbud och beslut om godkännande för stödsystemet

3 §. Anbudsförfarande

Ett anbudsförfarande ska ske på ett opartiskt och icke diskriminerande sätt. Vid ett anbudsförfarande ska åtminstone framgå senast när anbud ska lämnas, hur anbud ska lämnas samt ges annan information om omständigheter som är väsentliga för anbudsförfarande och lämnandet av anbud.

För att anbuderna ska kunna godkännas ska förutsättningarna i 3-5 §§ i denna lag uppfyllas och något annat hinder enligt denna lag för godkännande ska inte föreligga.

4 §. Om godkännande av elproducenten

Landskapsregeringen godkänner elproducenter för stödsystemet. Förutsättningar för elproducenter att delta i ett anbudsförfarande är att elproducenten är en juridisk person som har näringsrätt och som bedöms ha verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningar att bedriva en lönsam elproduktion.

En förutsättning för att i stödsystemet ingående vindkraftverk, efter överlåtelse under stödperioden, fortsatt ska ingå i stödsystemet är att den övertagande elproducenten har godkänts i enlighet med kraven i 1 mom.

En elproducent kan inte godkännas för stödsystemet om

1) elproducenten är ett sådant företag i svårigheter som omfattas av begränsningar som avses i den Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd,

2) landskapsregeringen har grundad anledning att misstänka att det begärda produktionsstödet leder till en situation där den ersättning som en elproducent får i betydlig omfattning överskrider de godtagbara kostnaderna för elproduktion som kan betraktas som skäliga, när sådant avkastningskrav på kapital som allmänt tillämpas på motsvarande projekt inom branschen används som jämförelsegrund eller

3) anbudet är grundat på sådana avtal mellan elproducenter, beslut av sammanslutningar av elproducenter eller samordnade förfaranden av elproducenter vilka har till syfte att på ett betydande sätt hindra, begränsa eller snedvrida anbudsförfarande eller som leder till att anbudsförfarande på ett betydande sätt hindras, begränsas eller snedvrids.

5 §. Om godkännande av vindkraftverk

Landskapsregeringen godkänner vindkraftverk för stödsystemet. Förutsättningar för att delta i ett anbudsförfarande är att de enskilda vindkraftverken ingår i en i 2 § 4 punkten avsedd vindkraftverkspark och uppfyller följande villkor:

1) Vindkraftverket ska finnas på Åland och planeras bli anslutet till elnätet eller för det ha gjorts en ansökan om anslutning till elnätet.

2) Vindkraftverket ska vara helt nytt och inte innehålla begagnade delar.

3) Stöd får inte tidigare ha beviljats för vindkraftverkets investering eller drift.

4) För vindkraftverket har inte fattats något bindande beslut om anskaffning av anläggningstillgångar eller annars inledande av byggande.

5) För vindkraftverket finns ett beviljat bygglov, som avses i plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland.

6) För vindkraftverket finns behövliga lagakraftvunna miljötillstånd som avses i landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

Landskapsregeringen kan under stödperioden godkänna att en i stödsystemet godkänd elproducents vindkraftverk ersätts med ett nytt vindkraftverk för anslutning till stödsystemet. Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare i frågor som rör underhåll och drift av vindkraftverk som ingår i stödsystemet.

6 §. Anbud

I ett anbud ska finnas en beskrivning av elproducentens vindkraftverk och dessas uppfyllande av förutsättningarna för deltagande i anbudsförfarandet som avses i 3 §, för myndighetens prövning behövlig information om elproducenten samt andra omständigheter som har betydelse för ett godkännande i stödsystemet.

Till anbudet ska fogas en beskrivning av hur uppgifter om hur villkoren för produktionsstödet sammanställs som avses i 9 §.

I ett anbud att delta i stödsystemet ska elproducenten förbinda sig att per kalenderår leverera en viss mängd el till elnätet samt ange de vindkraftverk där elen ska produceras. Elproducenten får inte ändra uppgifter om den offererade mängden el och ersättningsanbudet i sitt anbud efter den sista dagen för att lämna anbud.

7 §. Beslut om godkännande av elproducenter och vindkraftverk för stödsystemet

I första hand godtas elproducenter med lägst ersättningsanbud. Ifall flera elproducenter givit likvärdiga ersättningsanbud väljs det ersättningsanbud som bäst uppfyller den totala konkurrensutsatta produktionsvolymen.

I ett beslut om godkännande för stödsystemet ska det finnas uppgifter och bestämmelser om elproducenten, vindkraftverken, den fastställda produktionsvolymen för leverans av el till elnätet och den begärda stödnivån enligt ersättningsanbudet samt uppgifter om den period under vilken vindkraftverken omfattas av stödsystemet och tidpunkten då stödperioden inleds och slutar. Beslutet ska dessutom innehålla uppgifter och bestämmelser om övrig information som är nödvändig med tanke på allmänt eller enskilt intresse och som hänför sig till förutsättningarna för beslutet.

Ett beslut att inte godkänna en elproducents anbud ska innehålla uppgifter om elproducenten, vindkraftverket samt annan information som rör grunden för beslutet.

3 kap. Elproducentens informationsskyldighet och egenkontroll

8 §. Elproducentens allmänna skyldigheter

En elproducent ska utan dröjsmål informera landskapsregeringen om en varaktig ändring i någon av grunderna för en bestämmelse i beslutet om godkän-

nande samt om ett avbrott i elproduktion vilket är längre än tre månader.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om elproducenternas ansvar för att ge information om väsentliga händelser samt att informera om sådana varaktiga ändringar som avses i 1 mom.

9 §. Elproducentens egenkontroll och rapport

En elproducent ska systematiskt följa, mäta och dokumentera den mängd elenergi som produceras och som berättigar till produktionsstöd. En elproducent ska för varje halvår på det sätt och i den form som landskapsregeringen begär det informera om sin elproduktion.

En elproducent ska bevara de mätuppgifter som avses i 1 mom. och behövliga underlag för dem under minst tio år efter att det sista stödbeloppet har betalats ut.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om elproducenternas ansvar för egenkontroll som avses i 1 mom.

4 kap. Produktionsstödet

10 §. Produktionsstödet belopp

Produktionsstödet grundas på den mängd el som har levererats till elnätet samt på ersättningsanbudet. Om marknadspriset är i intervallet 0-32 euro per MWh ersätts elproducenten i enlighet med ersättningsanbudet, dock högst med 11 euro per MWh. Om marknadspriset är i intervallet 32-43 euro per MWh minskas produktionsstödet belopp linjärt upp till det lämnade ersättningsanbudets belopp enligt formeln $Ps=(32+e)-Mp$. Med de i i formeln använda förkortningar avses med Ps produktionsstöd, e ersättningsanbud och Mp marknadspris. Produktionsstöd utbetalas inte vid marknadspris understigande 0 euro per MWh. Produktionsstödet högsta belopp till en enskild elproducent betalas enligt den produktionsvolym som har fastställts för elproducentens leverans av el till elnätet.

Produktionsstödet beräknas som ett medeltal för marknadspriset på el med ett aritmetiskt medeltal för varje timme under ett halvt kalenderår i enlighet med timpriset för områdespriset som tillämpas på Åland noterat på den nordiska elmarknaden. Med ett halvt kalenderår avses perioderna från och med januari till och med juni månad, samt från och med juli till och med december månad.

11 §. Utbetalning

Produktionsstödet utbetalas efter varje fullbordat halvt kalenderår. Stöd kan betalas för högst 144 kalendermånader och längst till och med år 2035.

En ansökan om utbetalning av ett produktionsstöd ska lämnas till landskapsregeringen senast sex månader efter den enligt 10 § stödberättigande periodens slut.

Till en ansökan om utbetalning av produktionsstöd ska fogas de i 9 § avsedda uppgifterna.

J 33 LL (2019:84) om stöd för produktion av el från vindkraft

12 §. Avbrytande av utbetalning

Landskapsregeringen kan besluta att en utbetalning av ett produktionsstöd för el ska avbrytas om

1) förutsättningarna för ett produktionsstöd för el från vindkraftverk inte längre uppfylls eller

2) det finns anledning att anta att en elproducent har lämnat oriktiga eller otillräckliga uppgifter för bestämmande av ett produktionsstöd eller att denne i övrigt på ett väsentligt sätt har försummat eller har överträtt en skyldighet eller en inskränkning enligt denna lag.

Landskapsregeringen ska avbryta en utbetalning av ett produktionsstöd för el om en elproducent inte har följt ett beslut om att återbetala ett produktionsstöd enligt den Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd. På avbrytande av en utbetalning av ett produktionsstöd tillämpas vad som bestäms i landskapslagen (1995:46) om återkrävande av stöd ur landskapets medel.

Landskapsregeringen kan återkalla ett beslut att avbryta en utbetalning om en elproducent har rättat till en brist eller en försummelse.

13 §. Återbetalning av ett produktionsstöd

Landskapsregeringen kan kräva återbetalning av ett utbetalt produktionsstöd i enlighet med bestämmelserna i 10, 12 och 14 §§ näringsstödslagen (2008:110) för landskapet Åland.

Landskapsregeringen kan dessutom besluta att ett redan utbetalt produktionsstöd för el eller en del av stödet ska återbetalas om en elproducent har försatts i likvidation eller i konkurs eller om en domstol har beslutat att en skuldsanering eller ett saneringsförfarande ska inledas för en elproducent eller om dennes egendom har utmåtts.

Landskapsregeringen ska utan dröjsmål besluta om återbetalning av ett produktionsstöd för el efter det att landskapsregeringen har konstaterat att en sådan omständighet som avses i 1 mom. har kommit till landskapsregeringens kännedom om det belopp som ska återbetalas uppgår till mer än 10 euro. Ett krav på återbetalning av ett produktionsstöd för el eller på en ränta eller en dröjsmålsränta på ett produktionsstöd får inte inledas om tio år har gått efter det att det sista stödbeloppet har betalats ut.

5 kap. Särskilda bestämmelser**13a §. (2020/29) Inspektion och information**

Landskapsregeringen har rätt att av en elproducent och en systemansvarig stamnätsinnehavare som avses i landskapslagen om tillämpning av rikslagstiftning om elmarknaden, få den information och utföra de inspektioner som krävs för tillsynen enligt denna lag och enligt den Europeiska unionens gällande bestämmelser om stöd vilka är förenliga med den inre marknaden. En inspektion får dock inte utföras i lokaler och utrymmen som till skydd för privatlivet omfattas av hemfrid.

14 §. Rättelse av förseelse eller försummelse

Landskapsregeringen kan

1) förelägga den som bryter mot denna lag eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den, att fullgöra sin skyldighet eller

2) förbjuda den som bryter mot denna lag, eller mot en bestämmelse som har utfärdats med stöd av den, att fortsätta tillämpa eller upprepa ett förfarande som strider mot regelverket.

Landskapsregeringen kan förena ett föreläggande eller förbud enligt 1 mom. med vite eller med hot om tvångsutförande eller hot om avbrytande på det sätt som föreskrivs i enlighet med landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av vitestlagen.

15 §. Brott mot tystnadsplikt

Den som utan lov röjer vad han eller hon vid handläggningen av ett ärende enligt denna lag har fått veta om ett företags, en branschorganisations eller en enskilds ekonomiska ställning eller en affärs- eller yrkeshemlighet ska dömas till böter för *brott mot tystnadsplikt*, om inte ett strängare straff för gärningen föreskrivs i en annan lag.

En allmän åklagare får inte väcka åtal för ett brott som avses i 1 mom. om inte en målsägande har anmält brottet till åtal.

Trots bestämmelserna om tystnadsplikt har landskapsregeringen rätt att lämna ut information som landskapsregeringen har fått vid fullgörandet av sina uppgifter enligt denna lag till

1) åklagare och polis för att ett brott ska kunna hindras och utredas samt

2) en behörig institution eller annat organ inom den Europeiska unionen, om detta krävs enligt den Europeiska unionens lagstiftning eller någon annan förpliktelse som har samband med medlemskapet i den Europeiska unionen.

15a §. (2020/29) Brott mot bestämmelserna om produktionsstöd

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot informationsskyldigheten enligt 13a § eller rapporteringsskyldigheten enligt 9 § kan dömas till böter för *brott mot bestämmelserna om produktionsstöd*.

16 §. Verkställighet av beslut

Ett beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av 12, 13 och 14 §§ får verkställas även om det har överklagats om inte domstolen bestämmer något annat.

17 §. Handräckning

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns i [9 kap. 1 § polislagen (2013:87) för landskapet Åland].

18 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 november 2019.

Med ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (2013:31) om produktionsstöd för el. Den upphävda lagen ska dock fortsatt tillämpas på de produktionsstödet som beviljats med stöd av lagen.

Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2020/29):

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2020.

J 34 Landskapslag (2016:31) om återkrävande av stöd ur landskapets medel

1 §. Återkrav

Om kommissionen har konstaterat att ett stöd ur landskapets medel strider mot artikel 107 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller mot bestämmelser i kommissionens beslut nr 3855/91/EKSG om gemenskapsregler för stöd till stålindustrin, kan stödet i enlighet med kommissionens beslut helt eller delvis återkrävas hos mottagaren.

2 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

Med ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1995:46) om återkrävande av stöd ur landskapets medel.

Skydd av miljön, renhållning, naturvård och jakt

Skydd av miljön och renhållning

K 1 Landskapslag (2008:124) om miljöskydd

Avdelning 1 - Miljöskydd

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Syfte

Syftet med denna lag är att främja en hållbar utveckling genom att undvika negativ miljöpåverkan samt genom att undanröja och begränsa skador av sådan påverkan.

Inom verksamhet som medför risk för förorening av miljön ska allmänna principer om försiktighet och aktsamhet, om prevention och minimering av olägenheter, om bästa praxis ur miljösynpunkt samt om förorenarens ansvar tillämpas.

2 §. Ansvarsfördelning och tillämpningsområde

Verksamhetsutövaren ansvarar för verksamhetens miljöpåverkan. Lagen gäller all verksamhet. Vid tillämpning av lagen ska negativ miljöpåverkan utanför landskapet beaktas lika som motsvarande påverkan inom landskapet.

3 §. (2015/14) Definitioner

I denna lag använda begrepp ska ha den betydelse som anges i denna paragraf.

a) *Miljöpåverkan* är en sådan direkt eller indirekt, positiv eller negativ miljöeffekt som följer av att en verksamhet genomförs eller inte genomförs.

b) *Negativ miljöpåverkan* är sådan miljöpåverkan som medför

- 1) olägenhet för människors hälsa,
- 2) skada på naturen och dess funktioner,
- 3) hinder för eller väsentligt försvårande av nyttjandet av naturresurser,
- 4) minskad allmän trivsel eller försämring av kulturvärden,
- 5) försämring av miljös lämplighet att nyttjas för rekreatiönsändamål,
- 6) skada på egendom eller olägenhet att nyttja den eller
- 7) annan jämförbar kränkning av allmänt eller enskilt intresse.

c) *Miljöförorening* är direkt eller indirekt överföring genom mänsklig verksamhet av ämnen, vibrationer, buller, ljus, lukt, värme eller annan energi till luft, vatten eller mark som kan medföra negativ miljöpåverkan.

d) *Utsläpp* är direkt eller indirekt miljöförorening från punktkällor eller diffusa källor.

e) *Utsläppsgränsvärde* är den mängd uttryckt med särskilda parametrar alternativt den koncentration av eller nivå på ett utsläpp som inte får överskridas under givna tidsperioder.

f) *Olägenhet för människors hälsa* är störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka den enskilda människans eller befolkningens livsmiljö och hälsa menligt.

g) *Verksamhet* är en specifik aktivitet eller åtgärd som är varaktig, tillfällig eller av engångskaraktär.

h) *Verksamhetsutövare* är en juridisk eller fysisk person som bedriver en verksamhet samt den som har den faktiska beslutanderätten i fråga om verksamheten.

i) *Bästa tillgängliga teknik* är tekniskt och ekonomiskt genomförbara produktions- och reningsmetoder som är utvecklade till mest effektiva och mest avancerade stadium, samt planerings-, bygg-, underhålls-, drifts- och avvecklingsmetoder som gör det möjligt att hindra eller på mest effektiva sätt minska den förorening av miljön som verksamheten orsakar och som lämpar sig som grund för miljötillståndsvillkor eller miljögranskningsinstruktioner. En teknik är tekniskt och ekonomiskt genomförbar när den kan tas i allmänt bruk och till skäliga kostnader kan tillämpas inom branschen i fråga. I landskapsförordning kan närmare bestämmas om definitionen av bästa tillgängliga teknik.

j) *Ny teknik* är industriell teknik som, om den utvecklas kommersiellt, kan medföra en högre miljöskyddsnivå eller samma miljöskyddsnivå till lägre kostnader än bästa tillgängliga teknik.

k) *Mark* är det översta lagret av jordskorpan mellan berggrunden och ytan och består av mineralpartiklar, organiskt material, vatten, luft och levande organismer.

l) *Allmänheten* är en eller flera fysiska eller juridiska personer och, i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis, sammanslutningar, organisationer eller grupper av dessa.

m) *Den berörda allmänheten* är den del av allmänheten som berörs eller kan beröras eller som har intresse av beslut om meddelande eller uppdatering av miljötillstånd eller miljötillståndsvillkor eller beslut om meddelande eller uppdatering av miljögranskningsbeslut eller miljögranskningsinstruktioner. Vid tillämpningen av denna definition ska icke-statliga organisationer som främjar miljövärd och uppfyller eventuella krav i nationell lagstiftning anses ha intresse i denna fråga.

K 1 LL (2008:124) om miljöskydd

n) (2018/43) *Medelstor energiproducerande enhet* en panna, gasturbin, förbränningsmotor eller annan teknisk anordning i vilken bränslen oxideras för att den frigjorda värmen ska kunna utnyttjas och vilken har en bränsleeffekt om minst 1 men mindre än 50 megawatt.

o) (2018/43) *Medelstor energiproducerande anläggning* en eller flera energiproducerande enheter vilka har en bränsleeffekt om minst 1 men mindre än 50 megawatt.

Definitioner i den lagstiftning som nämns i 10 § och bestämmelser utfärdade med stöd av sådan lagstiftning har om inget annat stadgas den betydelse som där anges.

2 kap. Allmänna kravbestämmelser

4 §. Allmänna miljöhänsyn

Vid all verksamhet ska förfaras så att ändamålet nås med minsta möjliga negativa miljöpåverkan utan att denna miljöhänsyn blir oskälig. Verksamhetsutövaren ska därvid vidta sådana åtgärder som rimligen kan krävas för att negativ miljöpåverkan undviks, undanröjs eller begränsas.

I yrkesmässig verksamhet ska bästa tillgängliga teknik alltid tillämpas.

Gränsvärden, kvalitetsnormer eller andra specifika normer får aldrig åsidosättas.

Energianvändningen i verksamheten ska vara effektiv. (2015/14)

4a §. (2015/14) Bedömning av bästa tillgängliga teknik

Vid bedömning av innehållet i bästa tillgängliga teknik ska hänsyn tas till

a) minskning av avfallsmängden och avfallets skadlighet,

b) möjligheten att återanvända och återvinna ämnen som används och avfall som uppkommit vid produktionen,

c) farligheten hos de ämnen som används vid produktionen samt möjligheterna att använda ämnen som är mindre skadliga än tidigare,

d) utsläppens art, mängd och verkningar,

e) arten och förbrukningen i fråga om råvaror,

f) energianvändningens effektivitet,

g) förebyggandet av risker i samband med verksamheten och olycksrisker samt förhindrandet av följder av olyckor,

h) den tid som krävs för ibruktage av bästa tillgängliga teknik och betydelsen av den planerade tidpunkten för inledande av verksamheten samt de kostnader och den nytta som uppkommer vid förebyggande och begränsningen av utsläpp,

i) miljökonsekvenserna,

j) produktionsmetoder och metoder för utsläppshantering som används i industriell skala,

k) kunskapsutvecklingen i fråga om teknik och naturvetenskap,

l) uppgifter om bästa tillgängliga teknik som publiceras av Europeiska kommissionen och internationella organ.

5 §. Förening av mark

Ämnen och avfall får inte lämnas eller släppas ut i marken så att marken förorenas på ett sätt som kan leda till negativ miljöpåverkan.

Verksamhetsutövare som orsakat förorening som avses i 1 mom. ska sanera och återställa marken i ett sådant skick att negativ miljöpåverkan undanröjs eller om det inte är möjligt begränsas i så stor utsträckning som möjligt. Om föreningen har skett med samtycke av områdets innehavare eller om innehavaren vid förvärv har känt till eller bort känna till föroreningen svarar innehavaren och verksamhetsutövaren solidariskt för åtgärder enligt denna bestämmelse.

6 §. Platsval

Verksamhet som kan medföra risk för negativ miljöpåverkan får, om inte platsen i stads- eller byggnadsplan reserverats för sådan verksamhet, endast förläggas till plats som är lämplig för ifrågavarande verksamhet med beaktande av verksamhetens art samt sannolikhet för och omfattning av negativ miljöpåverkan.

7 §. Verksamhetsutövarens organisation

Verksamhetsutövaren ska ha tillräcklig kunskap om verksamhetens miljöpåverkan och om möjligheterna att förebygga och begränsa dess negativa miljöpåverkan samt organisera sin verksamhet så att den sköts med iakttagande av den allmänna miljöhänsyn som avses i 4 §.

8 §. Rapporteringsskyldighet

Verksamhetsutövaren ska utan dröjsmål informera tillsynsmyndigheten om sådan oförutsedd miljöförorening från den egna verksamheten som kan medföra risk för negativ miljöpåverkan som inte är ringa.

Avdelning 2 - Tillstånd och miljögranskning

3 kap. Allmänna bestämmelser om tillstånd och miljögranskning

9 §. Tillstånds- och miljögranskningsmyndighet

Prövningsmyndighet för tillstånd och miljögranskning enligt denna lag är Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

9a §. (2015/14) Miljögranskningsplikt vid verksamhet av försöksnatur

Miljögranskning i stället för miljötillstånd behövs för sådan kortvarig verksamhet av försöksnatur vars syfte är att testa ny teknik, råvaror eller bränslen, tillverknings- eller förbränningsmetoder eller en reningsanordning eller att i en anläggning eller yrkesmässigt behandla avfall, om detta sker i syfte att klarlägga verksamhetens konsekvenser, användbarhet eller någon annan jämförbar omständighet.

10 §. Krav på tillstånd och miljögranskning

Tillstånd krävs för verksamhet som förutsätter tillstånd enligt

a) vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland, nedan vattenlagen,

b) (2018/84) landskapslagen (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag, nedan avfallslagen,

c) Europeiska gemenskapens rättsakter på miljöområdet vilka specificerats i landskapsförordning, d) (2013/110) 6 kap. landskapslagen (1998:82) om naturvård, nedan naturvårdslagen.

Tillstånd krävs för följande verksamheter:

a) (2018/43) *Energiproducerande enhet och energiproducerande anläggning* bestående av en eller flera energiproducerande enheter vilka har en bränseleffekt om minst 20 megawatt.

b) Vindkraftverk eller grupper av vindkraftverk för produktion och distribution av fem megawatt eller mer.

c) Flygplats med en huvudrullbana som är 1 200 meter eller längre.

d) Hamn som i huvudsak är avsedd för handelssjöfart och som är lämplig för fartyg med en bruttodräktighet av 1 350 bruttoton eller mer.

e) Varv med kapacitet för fartyg med en bruttodräktighet av 1 350 bruttoton eller mer.

f) Lager för olja, petrokemiska eller kemiska produkter med en lagringsvolym för 1 000 kubikmeter eller mer.

g) Djurhållande verksamhet med minst 150 djurenheter som avses i bestämmelser som utfärdats med stöd av vattenlagen.

h) Bryggeri med en produktionskapacitet av minst en miljon liter per år.

i) Träskyddsbehandlingsanläggning som behandlar virke genom tryck- eller vacuumimpregnering.

j) Anläggning för motorsport med en sammanlagd asfalterad banyta som överstiger 30 000 kvadratmeter.

Den som utför eller ämnar utföra verksamhet som inte omfattas av krav på tillstånd enligt denna lag kan söka tillstånd härför även om tillståndsplikt inte föreligger.

Miljögranskning krävs för verksamheter som försätter miljögranskning enligt vattenlagen, avfallslagen eller 6 kap. naturvårdslagen. Miljögranskning krävs därtill för verksamhet som landskapsregeringen med stöd av 52 § belagt med krav på miljögranskning. Miljögranskning krävs dock inte om verksamheten samtidigt är föremål för tillstånd eller ansökan om tillstånd enligt denna lag. (2018/84)

Se LF (2008:130) om miljöskydd.

11 §. *Krav på tillstånd och miljögranskning för ändrad eller utvidgad verksamhet*

Tillståndsprövning och miljögranskning krävs, utöver vad som följer av 10 §, även för väsentlig utvidgning eller ändring av verksamhet som tidigare varit föremål för tillståndsprövning eller miljögranskning. Ändring eller utvidgning av omfattning som i sig själv kräver tillstånd eller miljögranskning enligt 10 § ska därvid alltid anses vara väsentlig.

Ärende som gäller ändring eller utvidgning av verksamhet avgörs enligt det förfarande som gäller ny verksamhet av motsvarande total omfattning.

12 §. *Ansökan om tillstånd och miljögranskning*

Ansökan om tillstånd eller miljögranskning lämnas till prövningsmyndigheten. Ansökan ska innehålla sådana uppgifter om sökanden, verksamheten och dess miljöpåverkan, part och förhållandena i övrigt som

krävs för prövningen. För verksamheter som omfattas av krav på tillstånd enligt direktiv 2010/75/EG gäller de bestämmelser avseende ansökans innehåll som framgår av nämnda direktiv. Närmare bestämmelser om ansökans innehåll gällande medelstora energiproducerande enheter och anläggningar kan utfärdas av landskapsregeringen genom landskapsförordning. (2018/43)

Prövningsmyndigheten ska, utöver vad som gäller enligt förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland, utan dröjsmål tillkännage ansökan för allmänheten genom publicering på myndighetens webbplats. Av publiceringen ska framgå vilken verksamhet ansökan avser, platsen för verksamheten, sökandens namn samt kontaktuppgifter till den enhet eller tjänsteman hos myndigheten som ansvarar för ärendets beredning. Under ärendets beredning ska därefter uppgifter om beredningens olika faser samt kända och beräknade datum av betydelse för ärendets beredning publiceras på myndighetens webbplats. (2017/106)

13 §. *Hörande av part*

Hörande av part i ärende som rör tillstånd eller miljögranskning enligt denna lag kan om antalet parter överstiger 30 eller om antalet är okänt ske genom annons i en på orten allmänt utkommande tidning.

14 §. (2017/106) *Meddelande av beslut*

Beslut om tillstånd eller miljögranskning ska, utöver vad som gäller enligt förvaltningslagen för landskapet Åland, tillkännages allmänheten genom publicering på myndighetens elektroniska anslagstavla under minst 21 dagar.

14a §. (2018/43) *Registrering och publicering av uppgifter gällande medelstora energiproducerande enheter och anläggningar*

Prövningsmyndigheten ska föra ett register över uppgifter om miljögranskningspliktiga och tillståndspliktiga medelstora energiproducerande enheter och anläggningar. De uppgifter som avses i bilaga 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2193 om begränsning av utsläpp till luften av vissa föroreningar från medelstora förbränningsanläggningar ska med undantag för personuppgifter publiceras på myndighetens webbplats. Närmare bestämmelser om registret utfärdas av landskapsregeringen genom landskapsförordning.

4 kap. Miljögranskning

15 §. *Beslut med anledning av miljögranskning*

Prövningsmyndigheten ska granska ansökan om miljögranskning. Om myndigheten finner grundad anledning att anta att verksamheten inte är förenlig med denna lag eller den lagstiftning som nämns i 10 §, ska myndigheten pröva dess laglighet. Myndigheten ska därvid meddela detta till den sökande och redovisa sina grunder för antagandet. Myndigheten kan informera om vad som måste iakttas för att verksamheten ska vara förenlig med lag samt om verksamheten helt eller delvis inte kan förverkligas i enlighet med lag. I 24, 24a och 53h §§ finns närmare bestämmelser om vilka instruktioner myndigheten kan meddela. (2015/14)

K 1 LL (2008:124) om miljöskydd

Görs ingen prövning eller krävs inga instruktioner som avses i 1 mom. ska myndigheten anteckna ansökan till kännedom samt meddela sökanden att ansökan inte föranleder vidare åtgärder. Beträffande medelstora energiproducerande enheter och anläggningar ska detta ske inom 30 dagar från det att sökanden tillhandahållit prövningsmyndigheten den information som avses i 12 § 1 mom. (2018/43)

I samband med granskning eller prövning av ansökan kan myndigheten besluta att ny miljögranskning ska göras inom viss tid samt om tidpunkt för eventuell revidering av instruktioner meddelade enligt 1 mom.

Besvär över beslut fattade av prövningsmyndigheten i enlighet med 1-3 mom. anförs hos Ålands förvaltningsdomstol. Besvärsmyndigheten kan förbjuda verkställighet av granskningsbeslut.

5 kap. Tillstånd

16 §. (2017/106) Meddelande om ansökan

Ett meddelande om ansökan ska, under minst 21 dagar innan myndigheten beslutar i ärendet, publiceras på myndighetens elektroniska anslagstavla utöver vad som gäller enligt förvaltningslagen för landskapet Åland. Av publiceringen ska framgå ärendets art samt var ansökan jämte övriga handlingar som under beredningen tillförts ärendet finns tillgängliga.

Var och en har rätt att under tiden för publicering på myndighetens elektroniska anslagstavla skriftligen yttra sig över ansökan.

17 §. Förutsättningar för tillstånd

Tillstånd ska beviljas om verksamheten kan förverkligas i enlighet med denna lag och den lagstiftning som nämns i 10 §.

Om verksamheten inte uppfyller förutsättningarna enligt 1 mom. ska tillståndet i första hand förenas med sådana villkor enligt 18, 24, 24a, 25, 26c, 26d, 26e och 53h §§ som skäligen kan krävas för att förutsättningarna ska vara uppfyllda. Om sådana villkor inte är tillräckliga för att verksamheten ska kunna förverkligas i enlighet med nämnda förutsättningar ska ansökan avslås. (2015/14)

Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att den skadelidandes passivitet eller samtycke inte vid prövningen av tillståndsansökan kunde tillskrivas sådan betydelse att den eventuella oskäligen olägenhet som verksamheten möjligtvis medförde den skadelidande av dessa skäl kunde åsidosättas vid prövningen av tillståndsansökan. **HFD 11.1.2019 liggare 50**

18 §. Tillståndets innehåll och giltighetstid

I ett beslut om tillstånd ska noggrant anges tillståndshavaren, den verksamhet tillståndet avser, platsen för verksamheten och eventuella utsläppspunkter samt de villkor som ska gälla för verksamheten. Avser beslutet rätt till förfogande över annans egendom enligt 3 kap. vattenlagen, ska särskilt anges vilken rätt som medges och de särskilda villkor som ska gälla för utnyttjande av denna samt i tillämpliga fall fastställas överenskommelse om ersättning. Avser tillståndet rätten att avskilja koldioxid ska det i tillståndet anges vilka särskilda villkor som ska gälla så att kraven i bestämmelserna om koldioxidströmmar i 5 och 6 §§

lagen om avskiljning och lagring av koldioxid (FFS 416/2012) uppfylls. (2012/80)

Tillstånd ska beviljas tillsvidare om inte särskilda skäl föranleder att giltighetstiden begränsas.

I ett tillstånd som beviljats tillsvidare ska bestämmas inom vilken tid ansökan om granskning och revidering av tillståndsvillkor senast ska lämnas.

I ett tidsbegränsat tillstånd ska anges när ansökan om nytt tillstånd senast ska lämnas. Av särskilda skäl kan också ett tillstånd som beviljats för en viss tid innehålla bestämmelser om revidering av villkor.

19 §. Tidpunkt för inledande av verksamheten

Prövningsmyndigheten kan, under förutsättning att sökanden ställer godtagbar säkerhet för de skador, olägenheter och kostnader som verksamheten kan föranleda samt för kostnaderna för återställande om verksamheten vid senare prövning befinns otillätlig, på sökandens begäran besluta att ett tillståndsbeslut får verkställas även innan det vunnit laga kraft ifall

- avvaktan annars kan antas försäkra sökanden betydande skada eller olägenhet,
- verkställigheten inte medför bestående negativ miljöpåverkan som inte är ringa och
- beslutet inte gör ändringsökande onödigt.

Verkställighet enligt 1 mom. får inte beviljas för beslut om tillstånd enligt 3 kap. vattenlagen om tillstånd till förfogande över annans egendom. Besvärsmyndigheten kan förbjuda verkställighet av tillståndsbeslutet.

20 §. Återkallande av tillstånd

Prövningsmyndigheten kan på initiativ av tillsynsmyndigheten besluta att återkalla tillstånd innan tillståndets giltighet löpt ut om

- tillståndet har beviljats till följd av att sökanden har lämnat oriktiga uppgifter,
- (2013/110) tillståndshavaren trots upprepade tillsynsåtgärder enligt 30 § åsidosätter villkor om minskande av verksamhetens negativa miljöpåverkan eller om täktverksamhet enligt 6 kap. naturvårdslagen,
- tillståndet överläts till verksamhetsutövare som efter prövning inte bedöms uppfylla förutsättningarna avseende verksamhetsutövaren eller
- förutsättningarna för fortsatt verksamhet inte kan uppfyllas genom en revidering av tillståndsvillkoren i enlighet med 22 §.

I beslut om återkallande med stöd av 1 mom. c eller d punkten ska tid för avveckling av verksamheten som är skäligen i förhållande till verksamhetens art, omfattning och gjorda investeringar ges.

21 §. Tillståndets upphörande

Tillstånd gäller tills dess giltighet löper ut. Om innehavare av tidsbegränsat tillstånd har lämnat in en ansökan om nytt tillstånd inom den tid som stadgats i tillståndsbeslutet, upphör tillståndet dock att gälla först när beslut med anledning av ny ansökan vunnit laga kraft.

Tillståndet upphör trots vad som stadgas i 1 mom. även att gälla då

- det återkallas med stöd av 20 §,

b) tillståndshavaren meddelar tillsynsmyndigheten att verksamheten inte påbörjas eller upphör,

c) verksamheten varit nedlagd under fem år i följd,

d) verksamheten inte påbörjats eller åtgärder av väsentlig betydelse för påbörjandet inte har vidtagits inom fem år från det att beslut om tillstånd vunnit laga kraft eller

e) ansökan om revidering av tillståndsvillkor enligt 22 § inte gjorts inom föreskriven tid.

22 §. Revidering av tillståndsvillkor

Tillståndsinnehavaren kan anhålla hos prövningsmyndigheten om revidering av tillståndsvillkor. Prövningsmyndigheten kan besluta att revidering av tillståndsvillkor, som gäller annan verksamhet än sådan som är tillståndspliktig enligt direktiv 2010/75/EG, inte behöver genomföras om revideringen är uppenbart onödig. Prövningsmyndigheten kan därvid besluta om ny tidpunkt för revidering. (2015/14)

Prövningsmyndigheten kan därtill på ansökan av tillsynsmyndigheten eller part besluta om revidering av tillståndsvillkor då

a) den negativa miljöpåverkan som utnyttjandet av tillståndet medför är väsentligt större än vad som kunde förutses vid tillståndsprövningen,

b) de omständigheter som rådde då tillståndet beviljades har ändrats väsentligt,

c) den bästa tillgängliga tekniken har utvecklats så att verksamhetens negativa miljöpåverkan kan minskas väsentligt utan oskäligen kostnader för verksamhetsutövaren eller

d) det är nödvändigt för verkställigheten av internationella fördrag som är förpliktande för landskapet.

Ansökan om revidering av tillståndsvillkor behandlas i tillämpliga delar som ansökan om tillstånd.

23 §. Överlåtelse av tillstånd

Tillstånd kan inte överlåtas annat än tillsammans med den verksamhet, den fastighet eller den anläggning som tillståndet avser. Överlåtelsen ska anmälas till tillsynsmyndigheten av förvärvaren.

Prövningsmyndigheten kan på ansökan av tillsynsmyndigheten, tillståndsöverlåtaren eller förvärvaren pröva huruvida förutsättningarna avseende verksamhetsutövarens organisation enligt 7 § finns.

6 kap. Instruktioner och villkor i samband med miljöprövning

24 §. Instruktioner och villkor för att minska negativ miljöpåverkan

Prövningsmyndigheten kan i enlighet med 15 och 17 §§ besluta om instruktioner respektive villkor rörande

a) förbud mot utsläpp, förebyggande och begränsning av utsläpp samt utsläppsplats varvid utsläppsgränsvärden ska anges för sådana förorenande ämnen som kan antas finnas i betydande mängder,

b) avfallshantering samt om förebyggande och begränsning av avfall och av avfallets skadliga verkningar,

c) åtgärder vid störningar och exceptionella situationer,

d) (2015/14) åtgärder efter att verksamheten upphört såsom iståndsättning och sanering av områden samt förebyggande av vidare utsläpp,

e) (2015/14) förebyggande och hindrande av förorening av mark och grundvatten och

f) (2015/14) andra åtgärder för att förebygga och begränsa negativ miljöpåverkan eller den skada som negativ miljöpåverkan medför.

Om det trots instruktioner eller villkor enligt 1 mom. krävs kan prövningsmyndigheten besluta om instruktioner respektive villkor som begränsar produktionsmängd.

Instruktioner och villkor enligt 1 mom. får inte vara utformade så att de föreskriver om användning av en specifik teknik.

Instruktioner och villkor enligt denna paragraf kan vara strängare än bestämmelser om gränsvärden, miljö kvalitetsnormer eller specificerade minimikrav. Sådana bestämmelser får inte åsidosättas i tillståndsvillkor och ska, om de är strängare än tillståndsvillkor, iakttas om de utfärdats efter att ett tillstånd beviljats.

24a §. (2013/110) Instruktioner och villkor för täktverksamhet

Prövningsmyndigheten kan i samband med miljöprövning av täktverksamhet enligt 6 kap. naturvårdslagen besluta om instruktioner respektive villkor som behövs av naturvårdsskäl eller för att trygga säkerheten kring en täkt.

25 §. Villkor om ställande av säkerhet

Om inte verksamhetsutövaren anses vara solvent kan prövningsmyndigheten i tillståndsärende besluta om villkor om att verksamhetsutövaren ska ställa en ekonomisk säkerhet som är tillräcklig för de skador, olägenheter och kostnader som verksamheten kan föranleda.

26 §. Föreskrifter om egenkontroll

Prövningsmyndigheten kan i samband med granskning av ansökan om miljögranskning, beslut om tillstånd eller revidering av tillståndsvillkor besluta om sådana föreskrifter om egenkontroll och redovisning av verksamhetens utsläpp, avfall och avfallshantering, drift, miljöpåverkan samt av miljöns tillstånd efter avslutad verksamhet som krävs för utövande av tillsyn. Vid krav på egenkontroll av utsläpp ska mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod anges.

Föreskrifter enligt 1 mom. kan åläggas flera verksamhetsutövare gemensamt. Prövningsmyndigheten kan vid behov besluta om fördelning av kostnader för sådan gemensam kontroll.

Prövningsmyndigheten kan, om områdets innehavare inte själv gett sitt samtycke därtill och om det inte orsakar innehavaren nämnvärt men, bevilja verksamhetsutövaren rätt att beträda annan tillhörigt område för utövande av kontroll som avses i 1 mom.

Prövningsmyndigheten kan ålägga verksamhetsutövaren att lägga fram en plan för egenkontroll till tillsynsmyndigheten och besluta att verksamheten inte får inledas förrän tillsynsmyndigheten har godkänt planen.

6a kap. Prövning av miljö tillstånd i fråga om industriutsläppsdirektiv anläggningar

26a §. (2015/14) Definitioner som gäller bästa tillgängliga teknik och statusrapport

I detta kapitel avses med

a) *industriutsläppsdirektiv anläggning* en anläggning med verksamhet som omfattas av bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU om industriutsläpp, nedan industriutsläppsdirektivet,

b) *referensdokument* ett dokument som har upprättats i enlighet med artikel 13 i industriutsläppsdirektivet och som beskriver tillämpad teknik, utsläpp och förbrukningsnivåer, teknik som beaktats för fastställandet av bästa tillgängliga teknik och slutsatser om bästa tillgängliga teknik samt ny teknik i den verksamhet som dokumentet gäller,

c) *slutsatser* ett beslut av Europeiska kommissionen som har antagits med stöd av artikel 13.5 i industriutsläppsdirektivet och som innehåller de delar av referensdokumentet där slutsatserna om bästa tillgängliga teknik fastställs, en beskrivning av denna, information för att bedöma dess tillämplighet, utsläppsnivåer som hänger samman med denna, kontroll som hänger samman med denna, förbrukningsnivåer som hänger samman med denna och vid behov åtgärder för avhjälpan av föroreningskada på platsen,

d) *utsläppsnivåer* de intervall för utsläpp som erhålls under normala driftförhållanden med användning av en bästa tillgänglig teknik eller en kombination av flera bästa tillgängliga tekniker, såsom de beskrivs i slutsatserna, uttryckta som ett genomsnitt under en bestämd tidsperiod, under specificerade referensförhållanden,

e) *statusrapport* information om statusen i mark och grundvatten med avseende på förorening med relevanta farliga ämnen.

26b §. (2015/14) Kapitlets tillämpningsområde

Utöver vad som föreskrivs i 5-6 kap. ska bestämmelserna i detta kapitel tillämpas vid miljö tillståndsprövningen för industriutsläppsdirektiv anläggningar. Detta kapitel ska dock inte tillämpas på forskningsverksamhet, utvecklingsverksamhet eller utprovning av nya produkter och processer.

26c §. (2015/14) Villkor om uppföljning och kontroll

Miljö tillståndet ska förenas med behövliga villkor om utsläppskontroll och kontroll av verksamheten samt om kontroll av miljö påverkan och tillståndet i miljön efter avslutad verksamhet. Miljö tillståndet ska dessutom förenas med behövliga villkor om uppföljning och kontroll av avfallshanteringen.

För genomförandet av kontrollen ska det i miljö tillståndet bestämmas om mätmetoder och mätfrekvenser. I miljö tillståndet ska det också anges hur uppföljnings- och kontrollresultaten ska bedömas och hur de ska ges in till tillsynsmyndigheten. Verksamhetsutövaren kan också åläggas att lämna andra uppgifter som behövs för tillsynen.

Verksamhetsutövaren ska lämna tillsynsmyndigheten resultaten av utsläppskontrollen samt andra

uppgifter som behövs för tillsynen på det sätt som närmare anges i miljö tillståndet. Resultaten av utsläppskontrollen och andra för tillsynen behövliga uppgifter om hur miljö tillståndet följs ska lämnas till tillsynsmyndigheten minst en gång om året.

I villkor som gäller kontrollen av verksamhetens påverkan på vattnen och den marina miljön ska hänsyn tas till vad som ansetts behövt för övervakningen i sådana övervakningsprogram som avses i 5 kap. 18 § vattenlagen. Uppgifterna från kontrollen av verksamheten kan utnyttjas vid övervakningen och utarbetandet av förvaltningsplaner enligt 5 kap. vattenlagen.

26d §. (2015/14) Villkor som gäller skydd av mark och grundvatten

Utövaren av tillståndspliktig verksamhet ska sköta den regelbundna förvaltningen, servicen och kontrollen av åtgärder, till exempel konstruktioner, som genomförs för förebyggande och hindrande av utsläpp i mark och grundvatten. Miljö tillstånd ska förenas med behövliga villkor om detta.

Verksamhetsutövaren ska utföra periodisk kontroll av mark och grundvatten med beaktande av sådana farliga ämnen vid anläggningen som kan orsaka förorening av mark eller grundvatten (relevanta farliga ämnen). På basis av en systematisk bedömning av risken för förorening meddelas i tillståndet behövliga villkor om kontroll och om tidsintervallen för periodisk kontroll.

26e §. (2015/14) Villkor om effektiv energianvändning

Miljö tillståndet för en industriutsläppsdirektiv anläggning ska vid behov förenas med behövliga villkor om effektiv energianvändning och om förbättring av effektiviteten. Villkoren ska vara tekniskt, ekonomiskt och produktionsmässigt genomförbara, och de kan gälla

1) utredning och hantering av effektiviteten i energianvändningen,

2) fastställande och användning av indikatorer som beskriver effektiviteten i energianvändningen vid uppföljningen av effektiviteten,

3) säkerställande av att det när en ny anläggning byggs eller när en anläggning som redan är i användning byggs om väsentligt görs en sådan övergripande bedömning av hur förorening av miljön kan förebyggas och hindras som baserar sig på bästa tillgängliga teknik och där man utöver utsläpp även beaktar energieffektivitet.

I miljö tillståndet kan det bestämmas att verksamhetsutövaren ska ge tillstånd myndigheten uppgifter, om hur energieffektiviteten utvecklas.

Miljö tillståndsvillkor behöver dock inte meddelas om verksamhetsutövaren har anslutit sig till ett energieffektivitetsavtal för näringslivet eller ett annat motsvarande frivilligt arrangemang, i vars energihanteringssystem verksamhetsutövaren fastställer indikatorer för effektiviteten i energianvändningen och för binder sig att ständigt förbättra energieffektiviteten.

26f §. (2015/14) *Tillämpning av slutsatser vid prövning av miljötillstånd*

Utsläppsgränsvärdena för, kontrollen av och andra miljötillståndsvillkor för industriutsläppsdirektiv-anläggningar ska för uppfyllande av kravet på bästa tillgängliga teknik basera sig på slutsatser. Utsläppsgränsvärden ska anges i miljötillståndet så att de utsläppsnivåer som anges i slutsatserna inte överskrider under normala driftförhållanden.

Om det inte anges några utsläppsnivåer i slutsatserna ska miljötillståndet förenas med behövliga miljötillståndsvillkor för att en miljöskyddsnivå som motsvarar den bästa tillgängliga teknik som beskrivs i slutsatserna ska uppnås. Om den teknik som används vid anläggningen inte har beskrivits i slutsatserna, ska bästa tillgängliga teknik bedömas enligt kriterierna i 4a § när utsläppsgränsvärdena bestäms.

Om den verksamhet eller den typ av produktionsprocess som avses i miljötillståndsansökan eller alla miljökonsekvenser av verksamheten eller processen inte har beskrivits i slutsatserna, ska miljötillståndsvillkoren i behövliga delar fastställas på grundval av bästa tillgängliga teknik enligt kriterierna i 4a §. Verksamhetsutövaren ska höras i fråga om de miljötillståndsvillkor som meddelas enligt detta moment, om villkoren väsentligt avviker från vad sökanden i sin miljötillståndsansökan har framfört om bästa tillgängliga teknik, begränsning av utsläpp och kontroll.

Närmare bestämmelser om hörande enligt 3 mom. får utfärdas genom landskapsförordning.

26g §. (2015/14) *Tillämpliga slutsatser*

Slutsatser som trätt i kraft efter det att miljötillståndsärendet inletts tillämpas endast om det är skäligt för sökanden med beaktande av innehållet i miljötillståndsansökan och slutsatserna och tidpunkten för slutsatsernas ikraftträdande.

Om kommissionen inte har antagit slutsatser om den verksamhet som avses i miljötillståndsansökan, tillämpas vid miljötillståndsprövningen motsvarande avsnitt i de referensdokument som kommissionen antagit före den 7 januari 2011 och som avses i artikel 13.7 i industriutsläppsdirektivet. De ska tillämpas på samma sätt som slutsatser, med undantag för efterlevnaden av utsläppsnivåer.

Efter att kommissionen har antagit ett beslut om slutsatser ska landskapsregeringen utan dröjsmål informera om dem på sin webbplats.

26h §. (2015/14) *Fastställande av utsläppsgränsvärden*

De utsläppsgränsvärden som fastställs med stöd av 26f § 1 mom. ska anges för samma eller kortare tidsperioder och samma referensförhållanden som utsläppsnivåerna.

Gränsvärdena, tidsperioderna och referensförhållandena får med avvikelse från 1 mom. anges på ett annat sätt, om det behövs på grund av utsläppens eller kontrollens natur. Minst en gång om året ska verksamhetsutövaren på det sätt som närmare anges i miljötillståndet lämna tillsynsmyndigheten ett sammandrag av resultaten av kontrollen av utsläppen i fråga. Resultaten ska anges för samma tidsperioder och samma referensförhållanden som utsläppsnivåerna.

26i §. (2015/14) *Gränsvärden som är lindrigare än utsläppsnivåerna*

Om de utsläppsgränsvärden som fastställs med stöd av 26f § 1 mom. skulle leda till oskäligt höga kostnader jämfört med miljövinster till följd av anläggningens geografiska läge eller tekniska egenskaper eller de lokala miljöförhållandena vid den, kan lindrigare utsläppsgränsvärden än vad som föreskrivs i det momentet fastställas i miljötillståndet. De lindrigare utsläppsgränsvärdena får dock inte överskrida de utsläppsgränsvärden som anges i en landskapsförordning utfärdad med stöd av 42 § eller ha konsekvenser som avses i 17 § eller äventyra uppfyllandet av miljökrav.

Förutsättningarna för lindrigare utsläppsgränsvärden ska bedömas på nytt när miljötillståndet ses över med stöd av 26k och 26l §§ eller när miljötillståndet ändras med stöd av 22 § 2 mom. a), c) eller d) punkterna.

26j §. (2015/14) *Tillfälliga undantag från kravet på bästa tillgängliga teknik*

För utprovning och användning av ny teknik kan prövningsmyndigheten på verksamhetsutövarens begäran medge tillfälliga undantag från utsläppsnivåerna och övriga krav på bästa tillgängliga teknik för högst nio månader. Undantaget kan beviljas som ett led i ett anhängigt miljötillståndsärende eller i ett beslut med anledning av en miljögranskning enligt 9a § om verksamhet av försöksnatur.

26k §. (2015/14) *Översyn av miljötillstånd till följd av nya slutsatser*

När kommissionen har offentliggjort ett beslut om slutsatser som gäller den huvudsakliga verksamheten vid en industriutsläppsdirektiv-anläggning ska anläggningens miljötillstånd ses över, om det inte stämmer överens med gällande slutsatser, denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den, eller om lindrigare utsläppsgränsvärden enligt 26i § har fastställts i miljötillståndet.

Verksamhetsutövaren ska till tillsynsmyndigheten lämna in en utredning med tillhörande motiveringar om behovet att se över miljötillståndet. Utredningen ska lämnas in inom sex månader från det att kommissionen har offentliggjort sitt beslut om slutsatserna. Tillsynsmyndigheten kan på begäran förlänga tidsfristen för utredningen.

Tillsynsmyndigheten bedömer om miljötillståndet ska ses över enligt 1 mom. Om miljötillståndet inte behöver ses över ska myndigheten meddela verksamhetsutövaren sin bedömning om detta och behandlingen av översynsärendet avslutas. Om miljötillståndet behöver ses över ska tillsynsmyndigheten ålägga verksamhetsutövaren att lämna in en ansökan om översyn till tillsynsmyndigheten. Ansökan ska lämnas in senast den dag som tillsynsmyndigheten bestämmer, som kan vara tidigast sex månader från åläggandet. Olika verksamhetsutövare kan åläggas att lämna in sina ansökningar samtidigt eller vid olika tidpunkter beroende på hur myndigheten organiserar sitt arbete eller på grund av antalet anhängiga ärenden eller verksamhetsutövarnas olika situationer. Något

K 1 LL (2008:124) om miljöskydd

åläggande behövs inte om ett miljötillståndsärende som gäller verksamheten i fråga redan är anhängigt och kraven enligt 1 mom. beaktas. Tillsynsmyndigheten kan meddela åläggandet även om verksamhetsutövaren har försummat att göra den utredning som avses i 2 mom.

Närmare bestämmelser om innehållet i den utredning som ska lämnas till tillsynsmyndigheten får utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2008:130) om miljöskydd.

26i §. (2015/14) *Översynsförfarandet*

Prövningsmyndigheten ska på verksamhetsutövarens begäran se över miljötillståndet på de grunder som anges i 26k § 1 mom. och vid behov ange lindrigare utsläppsgränsvärden enligt 26i §. Om ibruktagandet av bästa tillgängliga teknik kräver längre tid än de fyra år som avses i artikel 21 i industriutsläppsdirektivet, får tidsfristen för ibruktagandet av tekniken förlängas i miljötillståndsvillkoren enligt de grunder som anges i 26i §.

I ett miljötillstånd får verksamhetsutövaren åläggas att iakttta slutsatser om anläggningens huvudsakliga verksamhet tidigast när fyra år har förflutit från det att kommissionen har offentliggjort sitt beslut om slutsatserna, om inte sökanden i sin miljötillståndsansökan har uppgett sig iakttä en tidigare tidpunkt.

På ansökan tillämpas vad som i 12 § föreskrivs om miljötillståndsansökan. Ett ärende som gäller översyn av ett miljötillstånd ska avgöras skyndsamt. Myndigheten iakttar vid prövningen i tillämpliga delar det normala miljötillståndsförfarandet.

Närmare bestämmelser om maximala handläggningstider för översyn av tillstånd och om andra krav som gäller översynsförfarandet får utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2008:130) om miljöskydd.

26m §. (2015/14) *Statusrapport om mark och grundvatten*

Om det i den verksamhet som bedrivs vid en industriutsläppsdirektivanläggning används, lagras eller produceras eller på något annat sätt uppstår relevanta farliga ämnen som avses i 26d §, ska verksamhetsutövaren utarbeta en statusrapport om marken och grundvattnet. Rapporten ska bifogas miljötillståndsansökan.

Statusrapporten ska innehålla sådana uppgifter om förorening av mark och grundvatten orsakad av relevanta farliga ämnen utifrån vilka markens och grundvattnets tillstånd kan fastställas så att en jämförelse kan göras med markens och grundvattnets tillstånd när verksamheten upphör. Statusrapporten ska innehålla

a) uppgifter om hur den plats där verksamheten är placerad används när rapporten utarbetas och hur den har använts tidigare,

b) tillräckliga uppgifter om mätningar som beskriver markens och grundvattnets tillstånd när statusrapporten utarbetas,

c) en bedömning av markens och grundvattnets tillstånd på basis av de uppgifter som avses i 1 och 2 punkterna.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i statusrapporten får utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2008:130) om miljöskydd.

26n §. (2015/14) *Åtgärder som gäller mark och grundvatten när verksamheten vid en industriutsläppsdirektivanläggning avslutas*

Om en statusrapport om marken och grundvattnet enligt 26m § ska ha utarbetats i samband med verksamheten vid en industriutsläppsdirektivanläggning, ska verksamhetsutövaren när den verksamhet som avses i den paragrafen avslutas bedöma markens och grundvattnets tillstånd i förhållande till det ursprungliga tillståndet. Vid bedömningen ska de relevanta farliga ämnen som avses i 26d § särskilt granskas och till bedömningen ska en utredning fogas om eventuella åtgärder som behövs för att återställa marken eller grundvattnet till ursprungligt tillstånd. Bedömningen ska sändas till tillsynsmyndigheten. Myndigheten fattar utifrån bedömningen ett beslut som ska innehålla förelägganden om de åtgärder som behövs för återställande av tillståndet, om markens eller grundvattnets tillstånd till följd av verksamheten avviker avsevärt från det ursprungliga tillståndet. Åtgärdernas tekniska genomförbarhet får då beaktas. Föreläggandena kan avse t.ex. att bortskaffa, minska, hindra spridningen av eller kontrollera förorenande ämnen och att ta vara på marksubstanser. Beslutet ska meddelas och information om beslutet ska ges enligt vad som föreskrivs i 14 §.

Om det ursprungliga tillståndet inte har utretts eller om området i sitt ursprungliga tillstånd kan orsaka olägenhet för hälsan eller miljön ska graden av förorening utredas och det förorenade området saneras enligt vad som föreskrivs i 5 §.

Myndigheten ska på sin webbplats informera om de åtgärder som industriutsläppsdirektivanläggningen vidtagit i fråga om mark och grundvatten när verksamheten avslutades.

26o §. (2015/14) *Regelbunden tillsyn vid industriutsläppsdirektivanläggningar*

Tillsynsmyndigheten ska för den regelbundna tillsynen av industriutsläppsdirektivanläggningar enligt denna lag göra upp en plan för sitt område (*tillsynsplan*). Tillsynsplanen ska innehålla uppgifter om områdets miljöförhållanden, om verksamheter som medför risk för förorening och om tillgängliga resurser och metoder för tillsyn. Planen ska innehålla en beskrivning av grunderna för ordnandet av tillsynen och för riskbedömningen samt en beskrivning av samarbetet mellan de myndigheter som svarar för tillsynen. Tillsynsplanen ska ses över regelbundet.

Tillsynsmyndigheten ska genom periodiska inspektioner regelbundet övervaka tillståndspliktiga industriutsläppsdirektivanläggningar. Den periodiska inspektionen av industriutsläppsdirektivanläggningar ska beroende på verksamhetens risknivå utföras med minst ett och högst tre års mellanrum. Vid en sådan anläggning ska det inom sex månader göras en extra inspektion om det vid tillsynen konstateras ett allvarligt fall av bristande efterlevnad av krav som ställts på

anläggningen i denna lag eller krav som föreskrivits eller meddelats med stöd av den.

Tillsynsmyndigheten ska utarbeta ett program som gäller periodiska inspektioner och annan regelbunden tillsyn över tillståndspliktiga industriutsläppsdirektiv-anläggningar (*tillsynsprogram*). Tillsynsprogrammet ska innehålla uppgifter om de objekt som tillsynen gäller och om de regelbundna tillsynsåtgärder som vidtas i fråga om dem. Tillsynsprogrammet ska hållas uppdaterat.

Närmare bestämmelser om utarbetandet av tillsynsplanen och tillsynsprogrammet och om innehållet i dem, om periodiska inspektioner, om bedömning av miljörisker samt om genomförandet av annan regelbunden tillsyn och om informationen i samband med den får utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2008:130) om miljöskydd.

26p §. (2015/14) *Inspektion vid olyckor, olägenheter och överträdelser vid industriutsläppsdirektiv-anläggningar*

Om det på grund av en olycka, en anmälan om olägenhet, bristande efterlevnad av tillståndet eller av någon annan orsak finns skäl att anta att verksamheten medför olägenhet för människors hälsa eller någon betydande annan i 3 § 3 mom. avsedd följd eller risk för sådan, ska tillsynsmyndigheten inspektera verksamheten eller utreda saken på något annat ändamålsenligt sätt. Om ett tillståndsärende som gäller verksamheten samtidigt är anhängigt ska inspektionen eller utredningen i den mån det är möjligt göras innan tillståndsärendet avgörs.

Avdelning 3 - Miljötillsyn

7 kap. Allmänna bestämmelser om tillsyn

27 §. Tillsyn och tillsynsmyndighet

Tillsyn enligt denna lag syftar till att tillse och genomdriva efterlevnad av bestämmelserna i denna lag, den lagstiftning som nämns i 10 § samt bestämmelser och beslut som utfärdats med stöd av sådan lagstiftning.

Tillsynsmyndighet enligt denna lag är Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Kommunen är tillsynsmyndighet för verksamhet som förutsätter kommunalt avloppstillstånd enligt 6 kap. 20 § 2 mom. vattenlagen.

En person som tillsynsmyndigheten förordnat därtill har rätt att för tillsynen vidta de åtgärder som tillsynsmyndigheten är befogad till enligt denna lag.

27a §. (2012/32) *Tvårvillkorsövervakning*

Landskapsregeringen övervakar efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den till den del det är fråga om tillsynen över efterlevnaden av de föreskrivna verksamhetskrav som avses i Europeiska unionens rättsakt om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd inom den gemensamma jordbrukspolitik och om upprättande av vissa stödsystem för jordbrukare ((EG) nr 73/2009).

Landskapsregeringen ska underrätta Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om brister som landskaps-

regeringen konstaterar i samband med den i 1 mom. avsedda övervakningen.

27b §. (2023/64) *Tillsynsmyndighet för marknadskontrollen*

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet är tillsynsmyndighet för marknadskontrollen när det gäller produkter som innehåller organiska lösningsmedel och när det gäller produkter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 517/2014 om fluorerade växthusgaser och om upphävande av förordning (EG) nr 842/2006.

Landskapsregeringen är tillsynsmyndighet för marknadskontrollen när det gäller kvalitetskraven på motorbensin, dieselolja och vissa andra flytande bränslen.

Bestämmelser om marknadskontroll, yttre gränskontroll och sökande av ändring i marknadskontrollmyndighetens beslut finns i landskapslagen (2017:37) om marknadskontrollen av vissa produkter. Bestämmelser om en ram för marknadskontrollen, för samarbetet med ekonomiska aktörer och för kontrollen av produkter som förs in på unionsmarknaden finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011.

28 §. Tillsynsbefogenheter

Tillsynsmyndigheten har rätt att av en verksamhetsutövare eller en annan myndighet utan hinder av bestämmelser om tystnadsplikt få de upplysningar och handlingar som den behöver för sin verksamhet.

Tillsynsmyndigheten har rätt att i tillsynssyfte göra inspektioner. Tillsynsmyndigheten har därvid rätt att

- beträda annans område,
- få tillträde till platser där det finns grundad anledning att anta att verksamhet som kan medföra negativ miljöpåverkan bedrivs eller har bedrivits,
- dokumentera verksamhet och dess miljöpåverkan samt att
- göra undersökningar, utföra mätningar och ta prov.

Tillsyn får inte utövas på plats som omfattas av hemfriden med mindre att det är nödvändigt för att skydda liv, hälsa, egendom eller miljön.

Någon 28a § har aldrig funnits.

28b §. (2011/73) *Inspektioner*

Tillsynsmyndigheten ska med jämna mellanrum inspektera verksamheter som enligt avfallslagen är tillstånds- och miljögranskningspliktiga samt verksamhetsutövare som producerar farligt avfall. Inspektioner som avser insamling och transport ska omfatta det insamlade och transporterade avfallsets mängd, art, ursprung och destination. (2018/84)

Närmare bestämmelser om utförande av inspektion, om inspektionsrapporternas innehåll och om delgivning får utfärdas genom landskapsförordning. (2015/14)

Se LF (2008:130) om miljöskydd.

8 kap. Tillsynsåtgärder

29 §. (2011/40) *Åtgärder vid försummad miljöprövning*

Bedriver någon verksamhet utan föregående tillståndsprövning eller miljögranskning trots att sådan krävs ska tillsynsmyndigheten förplikta verksamhetsutövaren att inom en viss tid ansöka om tillstånd eller miljögranskning. Tidsfristen får inte vara längre än två månader och beslutet ska förenas med hot om att verksamheten annars avbryts.

Om verksamheten medför bestående negativ miljöpåverkan som är betydande kan tillsynsmyndigheten besluta att med omedelbar verkan helt eller delvis förbjuda verksamheten till dess att tillstånds- eller miljögranskningsärendet avgjorts.

30 §. *Åtgärder vid åsidosättande av övriga bestämmelser*

Åsidosätter en verksamhetsutövare en annan bestämmelse i denna lag, den lagstiftning som nämns i 10 § eller bestämmelse, beslut eller villkor som utfärdats med stöd av sådan lagstiftning ska tillsynsmyndigheten ålägga verksamhetsutövaren att inom viss tid rätta till försummelsen samt förbjuda verksamhetsutövaren att fortsätta eller upprepa överträdelsen. Är verksamhetsutövaren en medelstor energiproducerande enhet eller anläggning ska tillsynsmyndigheten ålägga verksamhetsutövaren att utan onödigt dröjsmål rätta till försummelsen så att miljötillståndet eller kraven i den landskapslagstiftning som gäller verksamheten åter efterlevs, samt förbjuda verksamhetsutövaren att upprepa överträdelsen. Beslutet ska förenas med vite eller med hot om att verksamheten till den del den innebär ett åsidosättande annars avbryts eller att myndigheten på den ansvariges bekostnad låter utföra det som lämnats ogjort. (2018/43)

Beslut enligt 1 mom. kan i brådskande fall interimistiskt fattas av för tillsynen förordnad tjänsteman. Sådant ärende ska utan dröjsmål föras till en behörig beslutsfattare. Interimistiskt beslut är i kraft tills dess att en behörig beslutsfattare avgjort ärendet.

Tillsyn enligt denna paragraf omfattar inte rådighetsfrågor som regleras i 2 kap. vattenlagen.

30a §. (2011/40) *Anmälan av överträdelser*

Tillsynsmyndigheten ska anmäla överträdelser som avses i 29 och 30 §§ till polisen för inledande av förundersökning. Anmälan behöver dock inte göras om gärningen med hänsyn till omständigheterna ska anses vara ringa och allmänt intresse inte anses kräva att åtal väcks.

31 §. *Åläggande att avhjälpa skada*

Om åsidosättande som avses i 30 § medför eller har medfört negativ miljöpåverkan som inte är ringa kan tillsynsmyndigheten ålägga verksamhetsutövaren att avhjälpa skadan vid vite eller äventyr att avhjälpandet annars utförs på verksamhetsutövarens bekostnad. Beträffande miljöförhållanden och omständigheter som rådde före överträdelsen ska utredningar göras på verksamhetsutövarens bekostnad, såvida sådan utredning inte är uppenbart obehövlig.

31a §. (2009/58) *Avhjälpan av betydande miljöskador*

Om en överträdelse eller försummelse enligt 29 eller 30 §§ medför betydande negativ miljöpåverkan på

vatten eller en naturskada som avses i 2a § landskapslagen (1998:82) om naturvård, ska tillsynsmyndigheten utöver vad som bestäms i 29 och 30 §§ ålägga verksamhetsutövaren att vidta hjälpåtgärder som avses i landskapslagen (2009:56) om tillämpning i landskapet av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador.

Om betydande negativ miljöpåverkan på vatten eller en naturskada har orsakats av en olycka eller av något annat oförutsett, ska myndigheten ålägga den verksamhetsutövare som orsakat skadan att vidta hjälpåtgärder som avses i landskapslagen om tillämpning i landskapet av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador.

Verksamhetsutövaren ska utan dröjsmål underrätta tillsynsmyndigheten om betydande negativ miljöpåverkan på vatten eller naturskador som avses i denna paragraf och om överhängande hot om sådana.

31b §. (2009/58) *Bedömning av miljöpåverkan på vatten*

Vid en bedömning av hur betydande den negativa miljöpåverkan på vatten enligt 31a § är ska bland annat de faktorer beaktas som påverkar vattenkvaliteten och vattenanvändningen inom det aktuella området, inklusive vad som har angetts i den förvaltningsplan som avses i 5 kap. 23 § vattenlagen. Närmare bestämmelser om bedömning av hur betydande den negativa miljöpåverkan är och om faktorer som ska beaktas vid bedömningen utfärdas genom landskapsförordning.

31c §. (2018/43) *Exceptionella situationer i tillståndspliktig och anmälningspliktig verksamhet gällande medelstora energiproducerande enheter och anläggningar*

Om det i en medelstor energiproducerande enhet eller anläggning som är tillståndspliktig eller kräver miljögranskning, på grund av en olycka eller en oförutsedd produktionsstörning eller av någon annan därmed jämförbar oväntad exceptionell orsak som inte beror på verksamheten, uppstår utsläpp på så sätt att det uppstår en situation på grund av vilken miljötillståndet eller kraven i den landskapslagstiftning som gäller verksamheten inte kan iaktas ska den som ansvarar för verksamheten utan dröjsmål underrätta tillsynsmyndigheten.

Den som ansvarar för verksamheten ska utan dröjsmål efter anmälan lämna in en plan till tillsynsmyndigheten enligt vilken utsläpp från verksamheten och förorening av miljön på grund av utsläppen kan begränsas under den exceptionella situationen.

Tillsynsmyndigheten ska med anledning av anmälan meddela ett beslut med behövliga villkor om att återställa verksamheten så att den motsvarar vad som föreskrivs i lag och i bestämmelser som utfärdats med stöd av lag samt villkor som meddelats med stöd av lag och så att olägenheter och faror som situationen medför kan undanröjas. Tillsynsmyndigheten ska också ange en tidpunkt före vilken detta ska göras. Dessutom ska tillsynsmyndigheten vid behov utifrån verksamhetsutövarens plan och annan information meddela tillfälliga villkor om förebyggande och hindrande av förorening av miljön.

32 §. *Åläggande om redovisning av miljöpåverkan*

Tillsynsmyndigheten kan, om det finns grundad anledning att anta att verksamhet inte är förenlig med

denna lag, den lagstiftning som nämns i 10 § eller bestämmelser och beslut givna med stöd av sådan lagstiftning, ålägga en verksamhetsutövare att redovisa verksamhetens miljöpåverkan.

33 §. *Ingripande vid fara*

Om verksamhet eller anläggning innebär betydande fara för negativ miljöpåverkan eller allvarlig olägenhet kan, om den ansvarige inte omedelbart kan åläggas vidta rättelse, tillsynsmyndighet på landskapets bekostnad avhjälpa faran. Kostnaderna härför ska, om faran beror på försummelse från verksamhetsutövarens sida, återkrävas av denna.

34 §. *Ålägganden vid avslutande av verksamhet*

Om tillståndsbeslut eller beslut med anledning av miljögranskning inte innehåller tillräckliga bestämmelser eller om verksamheten inte är tillstånds- eller miljögranskningspliktig kan tillsynsmyndigheten besluta om sådana undersökningar, åtgärder och försiktighetsåtgärder i samband med eller efter avslutande av verksamhet som krävs för att en verksamhet ska avslutas på ett sätt som är förenligt med denna lag, den lagstiftning som nämns i 10 § samt bestämmelser och beslut utfärdade med stöd av sådan lagstiftning.

8a kap. Ämnen som bryter ned ozonskiktet samt fluorerande växthusgaser (2017/72)

34a § (2017/72) *Tillämpningsområde*

Bestämmelserna i 17 kap. i miljöskyddslagen (FFS 527/2014) ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i 34b och c §§.

Ändringar i de bestämmelser som avses i 1 mom. ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket.

34b §. (2017/72) *Avvikelser*

Med lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (FFS 631/1998) och lagen om yrkesutbildning (FFS 630/1998) avses på Åland landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning.

2-3 mom. upphävd (2019:76).

Hänvisningen i 166 § till 24 § 2 mom. i rikets miljöskyddslag ska på Åland avse 27 § 2 mom. i denna lag.

34c §. (2023/64) *Förvaltningsuppgifter*

De förvaltningsuppgifter som enligt de riksbestämmelser som avses i 34a § ankommer på Säkerhets- och kemikalieverket ska på Åland skötas av landskapsregeringen och de förvaltningsuppgifter som enligt riksbestämmelserna ankommer på tillsynsmyndigheten ska på Åland skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, till den del uppgifterna faller inom landskapets behörighet.

Avdelning 4 - Straff och ersättningsansvar

9 kap. Straff

35 §. *Miljöförstöring*

Den som uppsåtligen eller av grov oaktamhet släp- per ut eller lämnar ämne, vibrationer, buller, ljus, lukt, värme eller annan energi eller något annat sådant i miljön i strid med denna landskapslag, i 10 § nämnda

landskapslagar eller med stöd av dem utfärdade bestämmelser eller villkor så att gärningen är ägnad att förorena miljön eller orsaka fara för hälsan döms för *miljöförstöring* till böter eller fängelse i högst två år.

För miljöförstöring döms även den som uppsåtligen eller av grov oaktamhet framställer, överlåter, transporterar, använder, behandlar eller förvarar ett ämne, ett preparat, en blandning, en produkt eller ett föremål eller använder en anordning i strid med

a) artikel 3 eller 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 648/2004 om tvätt- och rengöringsmedel (*detergentförordningen*),

b) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 850/2004 om långlivade organiska föroreningar och om ändring av direktiv 79/117/EEG (*POPs förordningen*),

c) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 517/2014 om fluorerade växthusgaser och om upphävande av förordning (EG) nr 842/2006 (*F-gasförordningen*),

d) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet (*ozonförordningen*) eller

e) (2018/43) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/852 om kvicksilver och om upphävande av förordning (EG) nr 1102/2008, nedan kvicksilverförordningen. (2017/72)

36 §. *Grov miljöförstöring*

Den som vid miljöförstöring

a) med beaktande av åsamkad eller hotande skadas långvarighet, omfattning eller andra omständigheter orsakar skada eller risk för skada för miljön eller hälsan som är synnerligen stor eller

b) (2011/40) begått brottet trots villkor som meddelats med stöd av 24 § eller trots påbud eller förbud som har givits med anledning av ett förfarande som avses i 29 eller 30 §§,

och brottet även bedömt som en helhet är grovt, ska för *grov miljöförstöring* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

37 §. *Miljöförseelse*

Om miljöförstöringen med hänsyn till den fara eller skada som har vållats miljön eller hälsan varit mindre betydande ska gärningsmannen dömas för *miljöförseelse* till böter eller fängelse i högst sex månader.

För miljöförseelse döms även den som försummar skyldigheten i 10 och 11 §§ att ansöka om tillstånd eller miljögranskning om inte gärningen ska bestraffas som miljöförstöring.

38 §. *Miljöförstöring av oaktamhet*

Den som av annan än grov oaktamhet ingriper i miljön på det sätt som avses i 35 §, med beaktande av åsamkad eller hotande skadas långvarighet, omfattning eller andra omständigheter, orsakar skada eller risk för skada för miljön eller hälsan som är synnerligen stor döms för *miljöförstöring av oaktamhet* till böter eller fängelse i högst ett år.

39 §. *Brott mot landskapslagen om miljöskydd*

Den som på annat än ovan i detta kapitel nämnt sätt uppsåtligen eller av oaktamhet

K 1 LL (2008:124) om miljöskydd

a) inleder tillståndspliktig verksamhet före det att beslut om tillstånd vunnit laga kraft,

b) inleder miljögranskningspliktig verksamhet före ansökan om miljögranskning avgjorts,

c) åsidosätter en skyldighet som grundar sig på en instruktion, ett villkor, en föreskrift eller ett åläggande givet av en myndighet med stöd av denna lag eller

d) (2015/14) bryter mot förbudet i 5 § 1 mom. eller mot en landskapsförordning som utfärdats med stöd av denna lag eller den lagstiftning som nämns i 10 §,

e) upphävd (2018/43),

ska dömas till böter för brott mot *landskapslagen om miljöskydd* om strängare straff för gärningen inte bestäms på något annat ställe i lag.

40 §. (2018/84) *Straffbestämmelser i speciallagar*

Begås ett brott som avses i 9 kap. vattenlagen tillämpas i första hand bestämmelserna i nämnda kapitel och landskapslag. Straffbestämmelserna i avfallslagen tillämpas vid sidan av bestämmelserna i detta kapitel.

40a §. (2011/40) *Juridiska personers straffansvar*

På miljöförstöring, grov miljöförstöring, miljöförseelse och miljöförstöring av oaktamhet tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar i 9 kap. strafflagen (FFS 39/1889).

10 kap. Ersättning

41 §. *Tillämpliga bestämmelser*

Om annat inte bestäms på något annat ställe i lag ska miljöskador som orsakas av verksamhet som avses i denna lag i tillämpliga delar ersättas enligt lagen om ersättning för miljöskador (FFS 737/1994). På ersättningsfrågor i samband med vattentillstånd tillämpas vattenlagen.

Ändringar i lagen om ersättning för miljöskador gäller i landskapet om inte annat bestäms i denna lag.

Avdelning 5 - Övriga bestämmelser

11 kap. Förordningsmakt

42 §. *Utsläpp*

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda bestämmelser om rikt- och gränsvärden för, begränsning av, förbud mot samt övervakning och kontroll av

a) utsläpp av hälso- eller miljöfarliga ämnen i miljö eller allmänt avlopp,

b) särskilt störande buller eller skakningar under bestämda tider och

c) utsläpp eller deponering av slam som innehåller hälso- eller miljöfarliga ämnen.

Se LF (2008:130) om miljöskydd, LF (2001:38) om tillämpning av vissa riksförfattningar i landskapet Åland rörande åtgärder mot förorening av luften, LF (2015:16) om tillämpning av vissa riksbestämmelser på Åland om avfallsförbränning, LF (2018:78) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om bullerutredningar och handlingsplaner för bullerbekämpning samt LF (2007:3) om deponering av avfall.

43 §. *Miljö kvalitet*

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda miljö kvalitetsnormer och andra bestämmelser

om miljö kvalitet samt om övervakning av miljö kvaliteten som är behövliga för att klara de allmänna förutsättningarna som avses i 1 §.

Se LF (2018:78) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om bullerutredningar och handlingsplaner för bullerbekämpning.

44 §. *Särskilda bestämmelser för enskilda typer av verksamheter*

Landskapsregeringen kan för en viss typ av verksamhet genom landskapsförordning besluta om närmare bestämmelser avseende begränsning och kontroll av samt metoder för att minska verksamhetens negativa miljö påverkan och risk för sådan påverkan. Landskapsregeringen kan samtidigt besluta att miljögranskning av ifrågavarande typ av verksamheter endast ska avse dessa bestämmelser och kan därvid undanta verksamheten från miljögranskning enligt denna landskapslag och den lagstiftning som nämns i 10 § i övrigt.

Se LF (2008:130) om miljöskydd, LF (2001:38) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften, LF (2015:16) om tillämpning på Åland av vissa riksbestämmelser om avfallsförbränning och LF (2007:3) om deponering av avfall.

45 §. *Bemyndigande att utföra verksamhet utan föregående miljögranskning*

Landskapsregeringen kan för en enskild typ av verksamhet besluta att hela eller delar av föreskriven miljögranskning inte krävs om verksamheten utförs av en person som uppfyller av landskapsregeringen fastställda krav och som landskapsregeringen bemyndigat att utan föregående granskning utföra ifrågavarande verksamhet. Bemyndigandet kan ges för högst fem år i taget.

Den som bemyndigats enligt 1 mom. svarar för att åtgärd som vidtagits inom ramen för bemyndigandet utförs i enlighet med vad som följer av denna lag. Den bemyndigade ska, vid äventyr att bemyndigandet annars återkallas, informera tillsynsmyndigheten om plats och tidpunkt för åtgärder som den vidtagit inom ramen för bemyndigandet. Bemyndigande som återkallats kan återfås efter ny prövning, dock tidigast efter tre år från återkallandet. Vid beslut om bemyndigande ska den bemyndigade informeras om förutsättningarna för återkallande.

46 §. *Rapporteringsplikt*

Landskapsregeringen kan, om det av synnerliga skäl krävs för övervakningen av särskilt betydande miljöförhållanden, genom landskapsförordning besluta om rapporteringsplikt för genomförande av viss typ av åtgärd. Verksamhetsutövaren kan därvid åläggas att inom 30 dagar efter verksamhetens genomförande informera tillsynsmyndigheten om plats och tidpunkt för den aktuella verksamheten.

Se LF (2001:38) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften.

47 §. *EG-förordningar*

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta att bestämmelser om tillsyn i denna lag ska gälla även i fråga om tillsyn över efterlevnaden av EG:s förordningar inom området miljö rätt samt att

sådana bestämmelser utöver vad som följer av 15 och 17 §§ ska utgöra grund för beslut med anledning av ansökan om miljögranskning respektive förutsättningar för tillstånd.

48 §. Mark

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning inta närmare bestämmelser om

a) de med hänsyn till olika markanvändningsändamål högsta tillåtna halterna av skadliga ämnen i mark och om de halter som ska läggas till grund för bedömningen av föroreningsgraden och saneringsbehovet,

b) behandling och isolering av förorenade marksubstanter,

c) de tekniska krav som ställs på saneringen samt om

d) kontroll och tillsyn.

Landskapsregeringen kan utfärda i 1 mom. avsedda landskapsförordningar som i tillämpliga delar gäller även avlagringar på bottnen i vattenområde.

Se LF (2008:130) om miljöskydd.

49 §. Ämnen

I det fall att användningen av ett bränsle, ämne, preparat eller en produkt medför eller med fog kan antas medföra olägenhet för hälsan eller miljön kan landskapsregeringen genom landskapsförordning utfärda bestämmelser om

a) begränsning av eller förbud mot tillverkning, överlåtelse eller användning av bränslet, ämnet, preparatet eller produkten och om

b) sammansättningen och märkningen av ämnet, preparatet eller produkten.

Bestämmelser om kemikalier finns härutöver i landskapslagen (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier. Om konsument säkerhet föreskrivs skilt. (2012/47)

Se LF (2008:130) om miljöskydd.

50 §. Information till allmänheten

Landskapsregeringen kan utfärda närmare bestämmelser om myndigheternas skyldigheter att informera allmänheten om föroreningar i miljön och deras verkningar.

Utöver vad som följer av 12, 13, 14 och 16 §§ samt förvaltningslagens 6 kap. kan närmare bestämmelser om myndigheternas skyldighet att informera allmänheten, vilka följer av Europeiska unionens rättsakter på miljöområdet, utfärdas genom landskapsförordning. (2013/102)

Se LF (2008:130) om miljöskydd, LF (2018:78) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om bullerutredningar och handlingsplaner för bullerbekämpning samt LF (2008:108) om utvinningsavfall.

Republikens president har förordnat att 51 § ska förfalla.

52 §. Miljögranskningsplikt

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning besluta att verksamhet som medför risk för negativ miljöpåverkan som inte är ringa inte får bedrivas utan föregående miljögranskning.

Om det genom landskapsförordning bestäms att viss verksamhet kräver miljögranskning för vilken

enligt tidigare gällande bestämmelser inte har krävts miljögranskning ska samtidigt föreskrivas om den tid inom vilken ansökan om miljögranskning ska lämnas in. Denna tid ska vara minst ett år från det att landskapsförordningen trätt i kraft.

Se LF (2008:130) om miljöskydd.

52a §. (2017/72) Tillämpning av riksförordningar

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att bestämmelser som utfärdats med stöd av de riksbestämmelser som avses i 34a § och som inte tillhör området för lag ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen bestämmer.

Se LF (2018:80) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om kompetenskrav för den som hanterar anordningar som innehåller fluorerade växthusgaser eller ämnen som bryter ned ozonskiktet.

12 kap. Övriga bestämmelser

53 §. Planer och program för miljöskydd

Landskapsregeringen antar de planer och program för miljöskydd som avses i Europeiska gemenskapens rättsakter.

53a §. (2011/28) Luftkvalitet

Landskapsregeringen ska i den utsträckning det är möjligt trygga en god luftkvalitet med beaktande av vad som föreskrivs om luftföroreningar med stöd av denna lag och vad som i 53b och 53c §§ föreskrivs om planer för tryggande av luftkvaliteten.

53b §. (2017/72) Luftkvalitetsplan

Om det gränsvärde för luftföroreningar som föreskrivs med stöd av denna lag överskrids eller om det finns risk att den kommer att överskridas ska landskapsregeringen göra upp en luftkvalitetsplan på medellång och på lång sikt för hur gränsvärdet ska kunna underskridas och hur den tid då gränsvärdet överskrids ska kunna förkortas. En luftkvalitetsplan behövs inte om det är fråga om en sådan överskridning eller risk för överskridning av föreskrivna gränsvärden för inandningsbara partiklar (PM₁₀) som avses i 53 e § och som uppenbart beror på partikelbelastning som orsakas av sandning i samband med vinterunderhåll av gator och vägar. Landskapsregeringen kan enligt egen prövning göra upp en luftkvalitetsplan också för hur målvärdena för ozon ska uppnås.

Luftkvalitetsplanen ska innehålla information om hur luftkvaliteten försämrats samt om nödvändiga åtgärder för förbättrande av luftkvaliteten vilka riktar sig mot trafiken och andra verksamheter som orsakar utsläpp. Vid behov ska planen även innehålla åtgärder för skyddande av befolkningsgrupper som är känsliga för luftföroreningar. Landskapsregeringen utfärdar genom landskapsförordning närmare bestämmelser om innehållet i en luftkvalitetsplan.

Landskapsregeringen ska som ett led i uppgörandet av luftkvalitetsplanen bedöma om det finns ett behov att tillämpa strängare utsläppsgränsvärden på medelstora energiproducerande anläggningsområde än de som anges i direktivet om medelstora förbränningsanläggningar, om tillämpningen av sådana utsläppsgränsvärden effektivt skulle bidra till en märkbar

K 1 LL (2008:124) om miljöskydd

förbättring av luftkvaliteten. Vid bedömningen ska det tas hänsyn till resultatet av det informationsutbyte som organiseras av Europeiska kommissionen enligt artikel 6.10 i det direktivet. (2018/43)

Om fler än ett sådant gränsvärde för luftföroreningar som föreskrivs med stöd av denna lag överskrids eller om det finns risk att de kommer att överskridas ska landskapsregeringen vid behov göra upp en integrerad luftkvalitetsplan som omfattar alla berörda gränsvärden.

Tidigare 3 mom. har blivit 4 mom. genom (2018/43).

53c §. (2011/28) *Handlingsplan på kort sikt*

Om det tröskelvärde för larm i fråga om svaveldioxid eller kvävedioxid som föreskrivs med stöd av denna lag överskrids eller om det finns en risk för att det kommer att överskridas ska landskapsregeringen göra upp en handlingsplan på kort sikt för hur den fara som orsakas av överskridandet ska kunna minskas och hur den tid då tröskelvärdet överskrids ska kunna förkortas. Om tröskelvärdet för larm i fråga om ozon överskrids eller om det föreligger en risk för att det kommer att överskridas ska landskapsregeringen göra upp en handlingsplan på kort sikt endast om risken för överskridande, dess varaktighet eller graden av ett sådant överskridande därigenom kan minskas. Landskapsregeringen kan enligt egen prövning göra upp en handlingsplan på kort sikt också för hur gränsvärdet ska kunna underskridas och hur den tid då gränsvärdet överskrids ska kunna förkortas och målvärdena för ozon ska kunna uppnås.

En handlingsplan på kort sikt ska i tillämpliga delar innehålla de uppgifter som avses i 53b § 2 mom. samt de motsvarande åtgärder i enlighet med 53b § 2 mom. genom vilka luftkvaliteten kan påverkas så snabbt som möjligt.

Landskapsregeringen utfärdar genom landskapsförordning närmare bestämmelser om innehållet i en handlingsplan på kort sikt.

53d §. (2011/28) *Förfarande för när planer ska göras upp och upplysningar lämnas*

En luftkvalitetsplan ska göras upp inom 18 månader efter utgången av det kalenderår under vilket gränsvärdet har överskridits eller en risk för att det ska överskridas har konstaterats. En handlingsplan på kort sikt ska göras upp utan dröjsmål efter att tröskelvärdet för larm har överskridits eller då en risk för att det ska överskridas har konstaterats.

Landskapsregeringen ska i tillräckligt god tid ge allmänheten möjlighet att framföra sina åsikter om utkastet till planer. Detta ska göras genom offentlig delgivning enligt förvaltningslagen för landskapet Åland. (2017/106)

Information om en godkänd plan samt om hur de framförda åsikterna har beaktats ska lämnas till allmänheten så som det föreskrivs i 2 mom.

53e §. (2011/28) *Överskridning av gränsvärden orsakad av sandning*

Inom ett område där det gränsvärde för inandningsbara partiklar (PM₁₀) som föreskrivs med stöd av denna lag uppenbart överskrids på grund av partikel-

belastning som orsakas av sandning i samband med vinterunderhåll av gator och vägar kan landskapsregeringen i stället för en luftkvalitetsplan göra en utredning om överskridande och dess orsaker samt om åtgärder för minskning av halterna. Landskapsregeringen utfärdar genom landskapsförordning närmare bestämmelser om innehållet i utredningen.

Utredningen ska göras inom sju månader efter utgången av det kalenderår under vilket gränsvärdet överskridits. Bestämmelserna i 53d § 2 och 3 mom. om hur allmänheten ska ges möjlighet att delta ska iaktas när utredningen görs.

53f §. (2019/8) *Bestämmelser om utsläppsminskning*

För Finland bindande åtaganden gällande minskning av antropogena utsläpp av svaveldioxid, kväveoxider, flyktiga organiska föreningar utom metan, ammoniak och fina partiklar för åren 2020–2029 och från år 2030 fastställs i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2284 av den 14 december 2016 om minskning av nationella utsläpp av vissa luftföroreningar, om ändring av direktiv 2003/35/EG och om upphävande av direktiv 2001/81/EG, nedan direktivet om utsläppstak.

Bestämmelser om sådana nationella åtaganden om utsläppsminskning, sådant flexibelt genomförande av dessa åtaganden, sådana nationella utsläppsinventeringar samt sådant nationellt luftvårdsprogram som det föreskrivs om i direktivet om utsläppstak finns i rikslagstiftningen. Landskapsregeringen ska samråda med riksmyndigheterna enligt 59 b § 2 mom. i självstyrelselagen för Åland om hur landskapets och rikets åtgärder samordnas då de nationella åtagandena genomförs.

Med beaktande av samrådet enligt 2 mom. ska landskapsregeringen vidta nödvändiga åtgärder för att begränsa sådana utsläpp som avses i 1 mom. i syfte att uppfylla de nationella åtagandena om utsläpp. Landskapsregeringen kan anta ett luftvårdsprogram som innehåller åtgärder för hur denna minskning av utsläpp ska ske på Åland.

Landskapsregeringen ska sköta övervakningen på Åland av sådana skadliga förändringar på ekosystem som avses i artikel 9 i direktivet om utsläppstak. Övervakningen ska ordnas med iakttagande av bestämmelserna i artikel 9.1 och 9.2 i direktivet om utsläppstak.

53g §. (2011/28) *Kvalitetssäkring av mätningar och undersökningar*

De mätningar, test, utredningar och undersökningar som verkställigheten av denna lag förutsätter ska utföras på ett kompetent och tillförlitligt sätt och med ändamålsenliga metoder.

53h §. (2013/102) *Villkor och instruktioner om utvinningsavfall*

I ett miljötillstånd eller ett miljögranskningsbeslut för gruvdrift, verksamhet som är jämförbar med gruvdrift, anrikningsanläggning, stenbrott, annan stembrytning, stenkrossning och torvutvinning ska det meddelas nödvändiga villkor eller instruktioner om det avfall som uppkommer vid lösgörande av organiska eller oorganiska substanser som förekommer naturligt

i berggrunden eller i marken eller vid lagring, anrikning eller annan förädling av dessa (*utvinningsavfall*) samt villkor eller instruktioner om planen för hantering av utvinningsavfall inom verksamheten och iakttagandet av planen.

I ett miljötillstånd eller miljögranskningsbeslut för ett område som används för deponering av utvinningsavfall (*deponi för utvinningsavfall*) ska det meddelas nödvändiga villkor eller instruktioner om anläggandet, skötseln, stängningen och eftervården av deponin samt villkor eller instruktioner om en intern räddningsplan för deponin för utvinningsavfall, om deponin kan medföra allvarlig fara för människors hälsa, egendom eller miljön på grund av felaktig verksamhet eller deponins strukturella stabilitet eller på grund av farligt avfall eller hälso- och miljöfarliga kemikalier som deponerats där (*deponi för utvinningsavfall som medför risk för storolycka*). Vid definitionen av en deponi för utvinningsavfall beaktas den risk som deponin medför, ursprunget och beskaffenheten av det utvinningsavfall som deponeras och deponeringstiden. Närmare bestämmelser om definitionen av deponier för utvinningsavfall och bedömning av den risk för storolycka som en deponi medför utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2008:130) om miljöskydd och LF (2008:108) om utvinningsavfall.

53j §. (2013/102) *Plan för hantering av utvinningsavfall*

För sådan gruvdrift, verksamhet som förbereder eller är jämförbar med gruvdrift, anrikningsanläggning, stenbrott, annan stenbrytning, stenkrossning eller torvutvinning som förutsätter miljötillstånd eller miljögranskningsbeslut och där det uppkommer utvinningsavfall ska det utarbetas en plan för hantering av utvinningsavfall. En sådan plan behövs dock inte om stenbrytningen eller stenkrossningen är knuten till mark- och vattenbyggnad.

Planen för hantering av utvinningsavfall ska utarbetas så att uppkomsten av utvinningsavfall förebyggs och dess skadlighet minskas samt återvinning och säker behandling av avfallet främjas. I planen för hantering av utvinningsavfall ska det redogöras för områdets miljö, utvinningsavfallet, återvinningen av utvinningsavfallet, deponierna för utvinningsavfallet, miljöpåverkan, åtgärder för att förebygga förorening av miljön, kontroll av verksamheten och åtgärder när verksamheten läggs ned. Närmare bestämmelser om planens mål och innehåll utfärdas genom landskapsförordning.

Verksamhetsutövaren ska utvärdera och vid behov justera planen för hantering av utvinningsavfall minst vart femte år och underrätta tillsynsmyndigheten om detta.

Planen för hantering av utvinningsavfall ska ändras, om utvinningsavfallets mängd eller beskaffenhet eller arrangemangen för behandling eller återvinning av avfallet ändras avsevärt. I detta fall ska miljötillståndet ändras så som föreskrivs i 11 § eller 22 § 3 mom. eller det beslut som meddelas med anledning av miljögranskning ändras så som föreskrivs i 11 §.

Se LF (2008:108) om utvinningsavfall.

53j §. (2013/102) *Deponier för utvinningsavfall som medför risk för storolycka*

Verksamhetsutövaren för en deponi för utvinningsavfall ska känna till den risk för storolycka som deponin medför och sörja för planeringen, anläggandet, skötseln, stängningen och eftervården av deponin så att storolyckor avvärjs.

För en deponi för utvinningsavfall som medför risk för storolycka ska det utarbetas en handling över säkerhetsprinciperna samt tas i bruk ett säkerhetsledningssystem och en intern räddningsplan. Den risk för storolycka som deponin medför ska beaktas när dessa utarbetas. I den interna räddningsplanen ska de åtgärder anges med vilka verkningarna av en eventuell olycka avvärjs, de negativa konsekvenserna minimeras och undanröjandet av spåren efter en olycka förbereds samt de åtgärder som behövs för att varna befolkningen och underrätta myndigheter. I räddningsplanen ska redogöras för handlingen över säkerhetsprinciperna och säkerhetsledningssystemet. Planen ska utvärderas och vid behov justeras minst vart tredje år och tillsynsmyndigheterna ska underrättas om detta. Närmare bestämmelser om handlingen över säkerhetsprinciperna, säkerhetsledningssystemet samt om den interna räddningsplanen och hur planen ska lämnas till tillsynsmyndigheterna utfärdas genom landskapsförordning.

Verksamhetsutövaren ska bland sina anställda utse en ansvarig person, som ska se till att verksamheten vid deponin för utvinningsavfall stämmer överens med handlingen över säkerhetsprinciperna, säkerhetsledningssystemet och den interna räddningsplanen.

Verksamhetsutövaren ska ge de personer och sammanlutningar som kan beröras av en storolycka vid deponin för utvinningsavfall information om säkerhetsåtgärderna för avvärjande av risken för storolycka. Uppgifterna om säkerhetsåtgärder ska uppdateras minst vart tredje år och om betydande ändringar ska informeras. Närmare bestämmelser om informationsskyldigheten utfärdas genom landskapsförordning.

Genom landskapslagen (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor tillämpas lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (FFS 390/2005) i landskapet. Bestämmelserna i denna paragrafs 1-4 mom. tillämpas inte om kraven i 30-32 §§ i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor tillämpas på en deponi för utvinningsavfall som medför risk för storolycka.

Se LF (2008:108) om utvinningsavfall.

53k §. (2018/43) *Särskilda bestämmelser om kvicksilver*

Vid behandlingen av tillstånds- och anmälningsärenden enligt denna lag ska bestämmelserna i artiklarna 7, 8.1-3, 11, 12, 13.1, 13.3 och 14 i kvicksilverförordningen iakttas.

Vid tillsynen över att artiklarna 7, 8.1-3, 11, 12, 13.1, 13.3 och 14 i kvicksilverförordningen följs, iakttas vad som föreskrivs om tillsynen över efterlevnaden av denna lag samt bestämmelser som utfärdats

K 1 LL (2008:124) om miljöskydd

och villkor och förelägganden som meddelats med stöd av dem.

53 §. (2015/14) *Sammanställande av uppgifter om utsläpp*

Landskapsregeringen ska vid behov sammanställa uppgifter om utsläpp och prognoser om utsläpp som påverkar miljön negativt. Vad som ska sammanställas kan beslutas närmare i landskapsförordning utgående från krav i EU-bestämmelser. I landskapsförordningen kan beslutas att Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska sammanställa vissa uppgifter.

54 §. *Handräckning*

Polisen är skyldig att ge handräckning för verkställigheten av denna landskapslag, den lagstiftning som nämns i 10 § och med stöd av den utfärdade bestämmelser och beslut.

55 §. (2021/100) *Utlämnande av uppgifter*

Den som vid utförandet av uppgifter enligt denna landskapslag har tagit del av sekretessbelagd information får utan hinder av sekretessbestämmelser lämna ut uppgifterna till

- landskapsmyndigheter för utförande av uppgifter som avses i denna landskapslag och till
- åklagar-, polis- och tullmyndigheter för utredning av brott.

Om handlingars och uppgifters offentlighet gäller i övrigt vad som föreskrivs i offentlighetslagen (2021:79) för Åland.

56 §. *Skydd för undersökningsredskap*

Det är förbjudet att skada eller att utan grund flytta på eller avlägsna instrument för mätning av miljökvaliteten eller andra undersökningsredskap och att annars störa användningen av dylik utrustning.

13 kap. Ikraftträdelse**57 §.** *Ikraftträdelse*

Denna lag träder i kraft den 1 december 2008.

Åtgärder för lagens verkställighet får vidtas före lagens ikraftträdande.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2001:30) om miljöskydd och miljötillstånd. De förordningar som har antagits med stöd av landskapslagen om miljöskydd och miljötillstånd ska utan hinder av lagens ikraftträdande förbli gällande om inte annat särskilt följer av bestämmelserna i denna lag.

58 §. *Befintliga verksamheter*

För befintliga verksamheter gäller följande:

a) Giltiga tillstånd som är givna enligt landskapslagen (2001:30) om miljöskydd och miljötillstånd fortgår den tid som tillståndet gäller.

b) Verksamheter som genom ikraftträdandet av denna lag blir föremål för granskningsplikt men som har giltiga tillstånd givna enligt den lagstiftning som nämns i a) punkten ska ansöka om miljögranskning senast tre månader innan tillståndet upphör att gälla.

c) Verksamhet som har varit föremål för anmälan enligt landskapslagen om miljöskydd och miljötillstånd behöver inte lämna en ansökan om miljögransk-

ning varvid av landskapsregeringen i anledning av anmälan utfärdade föreskrifter fortsätter att gälla.

d) Ansökan om tillstånd eller miljögranskning för verksamhet som genom ikraftträdandet av denna lag blir föremål för tillståndsplikt eller granskningsplikt men som tidigare inte har varit föremål för tillstånds- eller anmälningsplikt enligt den lagstiftning som nämns i a) punkten ska göras inom ett år från denna lags ikraftträdande.

59 §. *Anhängiga anmälningsärenden*

Anmälningsärenden som är anhängiga hos Ålands landskapsregering överförs, tillsammans med den beredning som föranstaltats, på tjänstens vägnar till prövningsmyndigheten när denna lag träder i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2018/43):

Denna lag träder i kraft 1 oktober 2018.

Denna lag tillämpas från och med den 20 december 2018 på energiproducerande anläggningar som består av en eller flera nya energiproducerande enheter.

Sådana medelstora energiproducerande anläggningar bestående av en eller flera befintliga energiproducerande enheter, vars bränsleeffekt är minst 1 men mindre än 50 megawatt och som vid ikraftträdandet av denna lag bedriver verksamhet med stöd av miljögranskning eller miljötillstånd behöver inte efter ikraftträdandet göra någon ny ansökan om tillstånd eller miljögranskning. Uppgifter om dessa medelstora energiproducerande anläggningar ska föras in i det register som avses i 1 § 8a punkten landskapsförordningen (2001:38) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening i luften utan dröjsmål efter det att denna lag har trätt i kraft.

Beträffande sådana medelstora energiproducerande anläggningar bestående av en eller flera befintliga energiproducerande enheter, vars bränsleeffekt är minst 5 men mindre än 20 megawatt och som enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag behöver miljötillstånd för att bedriva verksamhet och som efter lagens ikraftträdande omfattas av bestämmelserna om miljögranskning, gäller miljötillstånden t.o.m. den tidpunkt som uppges i tillstånden. Uppgifter om dessa medelstora energiproducerande anläggningar ska föras in i det register som avses i 1 § 8a punkten landskapsförordningen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening i luften utan dröjsmål efter det att denna lag har trätt i kraft.

Sådana ansökningar om miljötillstånd och miljögranskning för medelstora energiproducerande anläggningar med en bränsleeffekt på minst 1 men mindre än 50 megawatt som är anhängiga vid ikraftträdandet av denna lag ska behandlas och avgöras slutligt med iakttagande av denna lag och med stöd av denna lag utfärdade bestämmelser.

Bestämmelserna i 53b § 3 mom. i denna lag tillämpas inte på luftvårdsplaner som håller på att utarbetas när denna lag träder i kraft.

K 2 Landskapsförordning (2008:130) om miljöskydd

1 kap. (2015/15) Allmänna bestämmelser

1 §. Tillståndsplikt och miljögranskningsplikt

I bilaga 1 till denna förordning anges verksamheter för vilka tillstånd eller miljögranskning krävs.

Undantagsvis år 2018 krävs inte miljögranskning för uttag av bevattningsvatten från en sjö om det sammanlagda årliga vattenuttaget från sjön sänker vattenytan med högst 25 % mer än det som anges i punkten 15.5 i bilaga 1 till denna förordning. Kravet är att den som gör vattenuttaget bedömer att sjön inte tar skada för framtiden av uttaget och att den som gör det utökade vattenuttaget på förhand informerar Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om det utökade uttaget. (2018/35)

2 §. Beslut om miljögranskningsplikt

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan i enskilda fall besluta att annan verksamhet än den som anges i bilaga 1 är miljögranskningspliktig, om det är frågan om en liknande verksamhet vilken medför en sådan risk för negativ miljöpåverkan som inte anses vara ringa.

3 §. EG-rättsakter som ska beaktas vid prövning och tillsyn

Bestämmelser om tillsyn i landskapslagen (2008:124) om miljöskydd, nedan miljöskyddslagen, ska tillämpas vid Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets tillsyn över efterlevnaden i enskilda fall av följande EG-bestämmelser. Följande EG-bestämmelser ska även utgöra grund för beslut med anledning av ansökan om miljögranskning eller tillstånd: (2015/15)

1) (2012/81) Krav på verksamhetsutövare i kapitlen II, III och V i EG-förordningen (EG) nr 1005/2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet.

2) Artiklarna 3.1, 3.2, 4.1, 5, 7.1–7.3 och 7.4a i EG-förordningen (EG) nr 850/2004 om långlivade organiska föroreningar och om ändring av direktiv 79/117/EEG.

3) Artiklarna 3, 4, 5.3, 6–8 i EG-förordningen (EG) nr 842/2006 om vissa fluorerade växthusgaser.

3a §. (2015/15) Förorenande ämnen vid fastställande av gränsvärden för utsläpp

I bilaga 1a till denna förordning anges de viktigaste förorenande ämnena vid fastställande av gränsvärden för utsläpp.

Gränsvärdena för utsläpp av förorenande ämnen gäller den punkt där utsläppet lämnar anläggningen, och när värdena bestäms ska man bortse från en eventuell utspädning som gjorts före den punkten. För indirekta utsläpp av förorenande ämnen till vatten får resultatet av rening i ett reningsverk beaktas när gränsvärden för utsläpp fastställs för anläggningen i fråga, under förutsättning att en likvärdig nivå för miljöskyddet i dess helhet garanteras och att detta inte leder till en högre föroreningsbelastning på miljön.

3b §. (2015/15) Titandioxid

Statsrådets förordning om miljöskydds krav för anläggningar som producerar titandioxid (FFS 712/2014) ska tillämpas i landskapet.

Ändringar i riksförordningen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

4 §. Kommunalt avloppstillstånd

Kommunalt avloppstillstånd enligt 6 kap. 20 § 2 mom. vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland krävs för avloppsanläggning för hushålls- eller motsvarande avloppsvatten med en maximal belastning motsvarande högst 25 personekvivalenter. För sådan anläggning krävs inte miljögranskning. I bilaga 2 till denna förordning anges förutsättningarna för beviljande av kommunalt avloppstillstånd.

Med en personekvivalent avses den mängd nedbrytbart organiskt material som har en biokemisk syreförbrukning på 70 gram per dygn under sju dygn. Med hushålls- eller motsvarande avloppsvatten avses avloppsvatten från bostadshus, fritidshus, flerfamiljshus, stugby, hotell, gästhem, skola, kontor, restaurang, café, campingplats och andra liknande anläggningar.

5 §. (2019/96) Eldning av avfall

Eldning av avfall utan miljötillstånd eller miljögranskning som avses i 10 § miljöskyddslagen är förbjudet med undantag för eldning

1) *utomhus* av torrt gräs, ris och annat hyggesavfall, obehandlat virke eller halm samt

2) *i en värmepanna* med en sådan mindre mängd tändningspapper, wellpapp, papp och liknande material som är ändamålsenlig för att tända elden.

Särskilda bestämmelser om aktsamhet vid eldning finns i 6 kap. räddningslagen (2006:106) för landskapet Åland, samt i med stöd av lagen gällande bestämmelser.

6 §. Särskilda bestämmelser vid borring i berg

I bilaga 3 till denna förordning finns närmare bestämmelser om utförande av borring i berg.

Undantag från kravet i sista streckpunkten i bilaga 3 gäller för borring som var planerad före förordningens ikraftträdande den 1 december 2008. För sådant fall ska ansökan om miljögranskning lämnas in senast den 31 juli 2009. (2009/26)

2 kap. (2015/15) Särskilda bestämmelser om industriutsläppsdirektivanläggningar

6a §. (2015/15) Imnehållet i tillståndsansökan och uppgifter som ska fogas till ansökan

En tillståndsansökan för en industriutsläppsdirektivanläggning ska utöver vad som annars föreskrivs om ansökan innehålla

1) en redogörelse för åtgärder för skydd av mark och grundvatten och en bedömning, utifrån risken för förorening, av behovet av kontroll av mark och grundvatten och om tidsintervallen för eventuella periodiska kontroller,

2) uppgift om den huvudsakliga verksamheten vid anläggningen, om det vid anläggningen bedrivs flera sådana verksamheter som avses i bilaga 1,

K 2 LF (2008:130) om miljöskydd

3) en beskrivning av de tekniker som syftar till att förebygga eller minska utsläpp från anläggningen,

4) vid behov ett motiverat förslag om tillämpning av lindrigare utsläppsgrensvärden enligt 26i § i miljöskyddslagen,

5) en redogörelse för användningen och uppkomsten av relevanta farliga ämnen i verksamheten och en bedömning av behovet att utarbeta en statusrapport.

Bestämmelser om skyldighet att foga en statusrapport till en ansökan som gäller en industriutsläppsdirektivianläggning finns i 26m § i miljöskyddslagen.

6b §. (2015/15) Ytterligare uppgifter i fråga om grundvattenområden

Ansökningar som gäller verksamhet på grundvattenområden som är lämpliga för vattenförsörjning ska, om det behövs för tillståndsprövningen, innehålla

1) en allmän hydrogeologisk beskrivning av grundvattenområdet,

2) utredning om grundvattnets tillstånd och markens beskaffenhet,

3) uppgifter om grundvattennivån och flödesriktningarna,

4) en redogörelse för åtgärder för förhindrande av utsläpp i mark och grundvatten samt andra planerade åtgärder för att skydda grundvattnet,

5) utredning om brunnar och vattentäkter samt om vilka effekter projektet har på dem,

6) en redogörelse för skyddsområden och skyddsområdesbestämmelser som avses i 5 kap. 3 § vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland.

6c §. (2015/15) Ansökan om översyn av tillstånd för en industriutsläppsdirektivianläggning på grund av nya slutsatser

En ansökan om översyn av tillstånd för en industriutsläppsdirektivianläggning på grund av nya slutsatser ska innehålla de uppgifter som behövs för att utreda tillståndets aktualitet i enlighet med grunderna i 26k § 1 mom. i miljöskyddslagen. För detta ändamål ska ansökan innehålla utredning om

1) vilka slutsatser som gäller den huvudsakliga verksamheten vid anläggningen,

2) vilka andra slutsatser verksamheten omfattas av än de som gäller den huvudsakliga verksamheten,

3) på vilket sätt miljötillståndet motsvarar de nya kraven i de slutsatser som avses i 1 och 2 punkten.

Ansökan ska vid behov innehålla en redogörelse för de nya krav verksamheten omfattas av enligt miljöskyddslagen och förordningar som utfärdats med stöd av miljöskyddslagen, och för hur dessa krav iakttas.

Med nya krav avses i denna paragraf krav som inte tidigare har tillämpats vid tillståndsprövningen för verksamheten eller vid bedömningen av behovet av översyn eller översynen av det tidigare tillståndet. Om tillämpningen endast har gällt vissa delar av verksamheten, anses kraven vara nya i förhållande till de andra delarna av verksamheten.

Ansökan ska vid behov innehålla uppgifter för en bedömning enligt 26f § 2 och 3 mom. i miljöskyddslagen.

Till ansökan ska det fogas behövliga resultat av utsläppskontroller och andra uppgifter med stöd av vilka verksamheten kan jämföras med den i slutsatserna beskrivna bästa tillgängliga tekniken och de utsläppsnivåer som hänför sig till den. Till ansökan ska det vid behov även fogas utredning om vilka tekniker sökanden tar i bruk eller på vilka andra sätt sökanden ser till att verksamheten överensstämmer med slutsatserna och lagstiftningen. Dessutom ska sökanden ange huruvida ändringen påverkar den befintliga verksamheten och bedöma ändringens konsekvenser för miljön. Tillräcklig utredning om ändringarna i verksamheten ska läggas fram med iakttagande av vad som föreskrivs om innehållet i en tillståndsansökan.

Om verksamhetsutövaren ansöker om fortsatt tillämpning av lindrigare utsläppsgrensvärden enligt 26i § i miljöskyddslagen eller om att nya lindrigare värden fastställs, ska ansökan innehålla de uppgifter som avses i 6a § 1 mom. 4 punkten.

6d §. (2015/15) Information till allmänheten och dess deltagande

Prövningsmyndigheten ska se till att den berörda allmänheten på ett tidigt stadium ges tillfälle att på ett effektivt sätt delta i följande förfaranden

1) prövningen av tillstånd för nya anläggningar,

2) prövningen av tillstånd för en väsentlig ändring,

3) prövningen eller uppdateringen av tillstånd för en anläggning för vilken tillämpning av 26i § i miljöskyddslagen föreslås,

4) uppdateringen av ett tillstånd för en anläggning eller av tillståndsvillkoren för en anläggning som förorsakar sådan betydande förorening att nya eller reviderade gränsvärden behöver införas i tillståndet. Det förfarande som anges i direktiv 2010/75/EU bilaga IV ska tillämpas för sådant deltagande.

En tillståndsansökan ska meddelas efter det att ärendet har utretts tillräckligt detaljerat. Av meddelandet ska det framgå åtminstone

1) ärendets art,

2) sökandens identifikations- och kontaktuppgifter,

3) en verksamhetsbeskrivning,

4) platsen för verksamheten,

5) uppgifter om väsentliga utsläpp och om avfall som uppkommer,

6) uppgift om vilken myndighet som avgör ärendet och vem som kan ge ytterligare uppgifter,

7) uppgift om var och hur länge ansökningshandlingarna hålls framlagda för allmänheten,

8) uppgift om framställande av anmärkningar och framförande av åsikter,

9) uppgift om ett eventuellt offentligt hörande,

10) uppgift om tillståndsansökan eventuellt gett upphov till samråd mellan Finland och en annan medlemsstat i Europeiska unionen i fråga om verksamhetens gränsoverskridande konsekvenser,

11) uppgift om huruvida förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas på projektet.

Ansökningshandlingarna ska sändas till kommunen för att hållas framlagda på den plats som nämns i meddelandet. Med kommunens samtycke kan handlingarna sändas i elektronisk form.

Efter det att ett beslut om prövning, omprövning eller uppdatering av tillstånd har fattats ska prövningsmyndigheten göra följande information tillgänglig för allmänheten, inklusive via Internet när det gäller punkterna 1, 2 och 6

1) beslutets innehåll, inbegripet en kopia av tillståndet och senare uppdateringar,

2) de skäl som beslutet grundar sig på,

3) resultaten av de samråd som hållits innan beslutet fattades och en förklaring av hur de har beaktats i beslutet,

4) titeln på de BAT-referensdokument som är relevanta för den aktuella anläggningen eller verksamheten,

5) hur tillståndsvillkor, inklusive gränsvärdena för utsläpp, har fastställts i förhållande till bästa tillgängliga teknik och utsläppsnivåer som motsvarar bästa tillgängliga teknik,

6) om ett undantag medges enligt 26i § i miljöskyddslagen, de särskilda skälen för undantaget baserat på de kriterier som fastställs i den paragrafen och föreskrivna villkor.

Tillsynsmyndigheten ska göra följande information tillgänglig för allmänheten, inklusive via Internet, åtminstone när det gäller punkt 1

1) relevanta uppgifter om de åtgärder som vidtagits av verksamhetsutövaren efter det att verksamheten definitivt har upphört,

2) resultaten av utsläppskontrollen som fordras enligt tillståndsvillkoren eller miljögranskningsinstruktionerna och som myndigheten förfogar över.

Bestämmelserna i 1, 4 och 5 mom. ska tillämpas med de begränsningar som fastställs i artikel 4.1 och 4.2 i direktiv 2003/4/EG.

6e §. (2015/15) *Skyldighet att motivera hur slutsatserna har iakttagits och namnen på referensdokumenten*

Utöver vad som annars föreskrivs om tillståndsbeslut, ska det i tillståndsbeslutet för en industriutsläppsdirektivanläggning anges namnen på och publiceringsåren för de referensdokument som använts i ärendet när det gäller bästa tillgängliga teknik, och dessutom vilka slutsatser som betraktats som slutsatser om den huvudsakliga verksamheten. Av tillståndsbeslutets motivering ska det dessutom framgå hur tillståndsvillkoren, i synnerhet utsläppsgrensvärdena, har fastställts i förhållande till bästa tillgängliga teknik och de utsläppsnivåer som hänför sig till den.

I tillståndsbeslutets motivering ska också de särskilda skäl anges enligt vilka de till bästa tillgängliga teknik hänförliga utsläppsnivåerna har lindrats enligt 26i § i miljöskyddslagen. Grunderna för de lindrigare utsläppsgrensvärdena ska också anges i motiveringen.

6f §. (2015/15) *Handläggningstid för ärenden som gäller översyn av tillstånd för industriutsläppsdirektivanläggningar*

Ett i 26l § i miljöskyddslagen avsett ärende som gäller översyn av tillstånd ska avgöras så snart som möjligt och senast tio månader efter det att ärendet blev anhängigt, om inte ärendets omfattning, brister i ansökan, antalet översynsärenden eller andra särskilda skäl förutsätter en längre handläggningstid. I

vilket fall som helst ska ärendet avgöras så att den tidsfrist på fyra år som anges i direktiv 2010/75/EU artikel 21.3 kan följas. En eventuell begäran om komplettering av ansökan ska framföras inom en månad från det att ärendet blev anhängigt. En eventuell tillläggsbegäran om komplettering av ansökan ska också framföras skyndsamt.

6g §. (2015/15) *Tillsynsplan*

En tillsynsplan enligt 26o § i miljöskyddslagen ska innehålla

1) en allmän uppskattning av riskerna för förorening av miljön på det område som planen omfattar,

2) uppgifter om de tillståndspliktiga och miljögranskningspliktiga verksamheter som omfattas av myndighetens tillsynsansvar som en förteckning eller ett separat elektroniskt register,

3) en beskrivning av förfarandet för att utarbeta tillsynsprogrammet,

4) uppgift om hur bedömningen av miljörisiker utförs, vilka grunderna för bedömningen är och hur den styr utarbetandet och övervakningen av tillsynsprogrammet,

5) uppgift om huruvida tillsynsmetoder som baserar sig på stickprov används vid periodiska inspektioner, till vilken del stickprov används och på vilka grunder stickproven utförs,

6) en beskrivning av inledande och användning av inspektioner enligt 26p § i miljöskyddslagen; om myndigheten inte har närmare anvisningar om saken räcker det med en hänvisning till förfaranden enligt 26p § i miljöskyddslagen och till förfaranden om rätt att inleda ärende,

7) uppgift om tillsynsresurserna i form av årsverken och andra nyckeltal som beskriver tillsynen,

8) en beskrivning av myndighetssamarbetet vid tillsynen.

6h §. (2015/15) *Periodiska inspektioner och riskbedömning*

Kontrollfrekvensen för periodiska inspektioner ska bestämmas utifrån en systematisk bedömning av miljörisikerna. Tillsynsmyndigheten ska i sin bedömning beakta åtminstone följande grunder:

1) de eventuella och faktiska konsekvenser verksamheten har på hälsan och miljön med hänsyn till utsläppsnivåerna och utsläppstyperna, olycksrisken och hur känslig den lokala miljön är,

2) hur väl miljöskyddslagen och de bestämmelser som utfärdats och de föreskrifter, förelägganden och i synnerhet tillståndsvillkor eller miljögranskningsinstruktioner som utfärdats med stöd av den följts i verksamheten,

3) verksamhetsutövarens deltagande i miljölednings- och miljörevisionsordningen,

4) annan tillsyn över anläggningen, om den helt eller delvis motsvarar tillsyn enligt denna lag.

6i §. (2015/15) *Tillsynsprogram*

Ett tillsynsprogram enligt 26o § i miljöskyddslagen ska innehålla

1) en plan över de periodiska kontroller över olika typer av tillståndspliktiga och miljögranskningsplik-

K 2 LF (2008:130) om miljöskydd

tiga verksamheter som ska genomföras under programperioden,

2) uppgift om andra än i 1 punkten avsedda åtgärder inom den regelbundna tillsynen,

3) en beskrivning av hur målen i tillsynsprogrammet för den föregående perioden uppnåtts.

6j §. (2015/15) *Upprättande av inspektionsberättelser vid inspektion av industriutsläppsdirektivanläggningar*

När det vid en industriutsläppsdirektivanläggning görs en inspektion som avses i 26o § eller 26p § i miljöskyddslagen, ska det av inspektionsberättelsen till väsentliga delar framgå om kraven i miljötillståndet följs i verksamheten och vid behov hurdana ytterligare åtgärder som ska utföras för uppfyllande av kraven. Inspektionsberättelsen ska delges verksamhetsutövaren senast två månader från inspektionen.

6k §. (2015/15) *Årlig bedömning av utsläpp från industriutsläppsdirektivanläggningar*

Tillsynsmyndigheten ska årligen jämföra de resultat av kontroll av utsläpp som den fått med stöd av 26h § i miljöskyddslagen med de utsläppsnivåer vars efterlevnad insamlingen av resultaten syftar till att säkerställa.

6l §. (2015/15) *Information om ikraftträdande av slutsatser*

Landskapsregeringen ska underrätta prövnings- och tillsynsmyndigheten om nya slutsatser utan dröjsmål efter att slutsatserna trätt i kraft.

Tillsynsmyndigheten ska utan dröjsmål efter att ha blivit underrättad enligt 1 mom. informera verksamhetsutövare vid industriutsläppsdirektivanläggningar om ikraftträdandet av nya slutsatser som gäller anläggningens huvudsakliga verksamhet och om skyldigheten enligt 26k § i miljöskyddslagen att lämna in en utredning.

6m §. (2015/15) *Tidsfrister för och information om bedömning av behovet av översyn i fråga om tillstånd för industriutsläppsdirektivanläggningar*

Tillsynsmyndigheten ska granska den utredning som avses i 26k § i miljöskyddslagen och göra en bedömning i enlighet med 3 mom. i den paragrafen samt meddela ett eventuellt åläggande om översyn av tillståndet så snart som möjligt och senast tre månader från det att ärendet inleddes, om inte verksamhetens omfattning, utredningens bristfällighet eller det stora antalet anläggningar som ska bedömas förutsätter en längre handläggningstid.

I det fall att översynsärendena anhopar sig ska bedömningsförfarandet ordnas så att de verksamheter som uppenbart ska åläggas tillståndsprövning identifieras och bedöms så snart som möjligt. Även i fråga om andra verksamheter ska bedömningen göras och ett eventuellt åläggande om översyn av tillståndet meddelas senast inom ett år från det att slutsatserna för den huvudsakliga verksamheten publicerades. Bedömningen ska dateras och den ska innehålla ett motiverat slutresultat av bedömningen.

Tidsfristerna ska utsättas så att å ena sidan tillsynsmyndigheten har tillräckligt med tid att göra bedöm-

ningen och att å andra sidan prövningsmyndigheten har tid att avgöra ärendet som gäller översyn av tillståndet i god tid innan fyra år har förflutit från det att slutsatserna för anläggningens huvudsakliga verksamhet publicerades. Hänsyn ska dessutom tas till att verksamhetsutövaren ska ha tillräckligt med tid att investera i eventuella ändringar.

Information om bedömningar som gjorts samt ålägganden som meddelats ska publiceras på myndighetens webbplats.

6n §. (2015/15) *Uppföljning och bedömning av behovet av ändring i fråga om tillstånd för industriutsläppsdirektivanläggningar*

Tillsynsmyndigheten ska vid tillsynen över industriutsläppsdirektivanläggningar följa om det föreligger sådana grunder för ändring av tillstånd som avses i 22 § i miljöskyddslagen och vid behov inleda ett ärende som gäller ändring av tillståndet.

När prövningsmyndigheten bedömer behovet av ändring av tillståndet för en industriutsläppsdirektiv-anläggning ska myndigheten beakta de uppgifter som fått genom anläggningens utsläppskontroller och inspektionerna av verksamheten.

7 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 1 december 2008.

Genom ikraftträdandet av denna förordning upphävs landskapsförordningen (2001:35) om miljöskydd och miljötillstånd.

Bilaga 1 (2018/93)

I denna bilaga avses med

a)	ML	landskapslagen (2008:124) om miljöskydd,
b)	VL	vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland,
c)	VF	vattenförordningen (2010:93) för landskapet Åland,
d)	AL	landskapslagen (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag,
e)	NL	landskapslagen (1998:82) om naturvård,
f)	T	att tillståndsplikt gäller samt med
g)	G	att miljögranskningsplikt gäller.

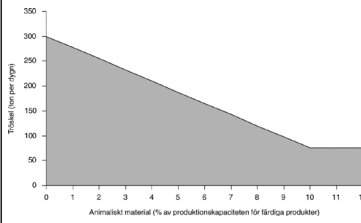
I denna bilaga förtecknas i ett antal avsnitt med underpunkter sådana verksamheter som kräver tillstånd (T) eller miljögranskning (G). För att ge överskådlighet nämns i förteckningen lagrum i ML, VL, AL eller NL med stöd av vilka tillståndsplikt eller miljögranskningsplikt gäller. Dessa har i vänstermarginalen markerats med ett paragraftecken (§).

Miljögranskning krävs inte för tillståndspliktiga verksamheter.

De verksamheter som kräver tillstånd med stöd av bilaga 1 i Europaparlamentets och Rådets direktiv 2010/75/EU om industriutsläpp, nedan industriutsläppsdirektivet, har markerats med en stjärna (*). Nedanstående tröskelvärden för industriutsläppsdirektivet hänför sig vanligen till produktionskapaci-

tet eller produktionsresultat. Om flera verksamheter som bedrivs i en och samma anläggning omfattas av samma verksamhetsbeskrivning och den innehåller en tröskel, adderas produktionskapaciteten för dessa verksamheter. För avfallshanteringsverksamhet ska denna beräkning gälla vid verksamhetsnivåerna 5.5 och 5.7 a och 5.7 b.

1	Vattenpåverkande verksamhet		
§	6:16 § 1 mom. c punkten VL: Tillförsel av övergödande ämnen direkt i ytvatten från verksamhet vars teoretiska årliga belastning på vattenmiljön uppgår till 200 kilogram fosfor eller 1 500 kilogram kväve.	T	
§	6:17 § 1 mom. a punkten VL: Utsläpp till ytvatten av ämnen och materia som kan medföra ytvattenfarlig förorening. (se 6,7 §§ VF)	T	
§	6:17 § 1 mom. b punkten VL: Direkta utsläpp till grundvatten av ämnen som kan medföra grundvattenfarlig förorening. (se 5 § VF)	T	
§	6:17 § 1 mom. c punkten VL: Återinföring till samma vattenförande lager av vatten som använts geotermiskt, vatten från gruva och dagbrott samt vatten som har pumpats ut i samband med byggnads- och anläggningsarbeten.	T	
§	6:17 § 1 mom. d punkten VL: Konstgjord infiltration till grundvatten.	T	
2	Primärnäringar		
§	10 § 2 mom. g punkten ML: Djurhållande verksamhet med minst 150 djurenheter som avses i bestämmelser som utfärdats med stöd av VL. (se 2 § VF)	T	
2.1*	Intensiv uppfödning av fjäderfä eller svin, a) med mer än 40 000 platser för fjäderfä b) med mer än 2 000 platser för slaktsvin avsedda för produktion (> 30 kg), eller c) med mer än 750 platser för suggor.	T	
2.2	Djurhållande verksamhet med minst 30 djurenheter som avses i bestämmelser som utfärdats med stöd av VL. (se 2 § VF)		G
2.3	Pälsdjursfarm för minst 250 avelshonor av mink eller iller eller för minst 50 avelshonor av räv eller sjubb eller för minst 50 avelshonor av andra pälsdjur eller annan pälsdjursfarm som med avseende på stallgödselproduktion eller miljöpåverkan motsvarar en pälsdjursfarm för 250 avelshonor av mink.		G
§	6:16 § a punkten VL: Tillförsel av övergödande ämnen direkt i ytvatten från fiskodling med en produktion om 20 ton fisk per år.	T	
2.4	Fiskodling med en produktion av minst 1 ton fisk per år.		G

3	Avloppsanläggning		
§	6:16 § b punkten VL: Tillförsel av övergödande ämnen direkt i ytvatten från reningsverk med en kapacitet som uppgår till 900 person-ekvivalenter.	T	
3.1	Avloppsanläggning med en kapacitet som uppgår till mer än 25 personekvivalenter.		G
4	Livsmedelsindustri		
4.1*	Slakteri för en produktion baserad på en slaktvikt av mer än 50 ton per dygn.	T	
4.2	Slakteri för en produktion baserad på en slaktvikt av mer än 50 ton per år.		G
4.3*	Framställning av livsmedel eller foder med beredning och behandling, utom ren paketering, av följande råvaror, oavsett om de är tidigare behandlade eller obehandlade: a) Enbart animaliska råvaror (andra än enbart mjölk) för en produktionskapacitet på mer än 75 ton produkter per dygn. b) Enbart vegetabiliska råvaror för en produktionskapacitet på mer än 300 ton produkter per dygn eller 600 ton per dygn om anläggningen är i drift i högst 90 dygn i rad under ett år. c) Animaliska och vegetabiliska råvaror, både i kombinerade och separata produkter, där produktionskapaciteten för färdiga produkter i ton per dygn överstiger — 75 om A är minst 10, eller — $[300 - (22,5 \times A)]$ i alla andra fall, där A är andelen animaliskt material (i viktprocent) av produktionskapaciteten för färdiga produkter. Förpackningen ska inte inkluderas i produktens slutliga vikt. Denna underpunkt ska inte tillämpas då råvaran är endast mjölk.	T	
			
4.4	Anläggning för framställning av livsmedel med beredning och behandling av animaliska råvaror, utom mjölk, fisk och skaldjur, för en produktion av mer än 200 ton per år.		G
4.5	Anläggning för framställning av livsmedel med beredning och behandling av fisk- och skaldjursprodukter för en produktion av mer än 25 ton per år.		G
4.6*	Framställning av mjölkprodukter baserad på en invägning av mer än 200 ton mjölk per dygn (årsmedelvärde).	T	

K 2 LF (2008:130) om miljöskydd

4.7	Anläggning för framställning av mjölkprodukter baserad på en invägning av mer än 50 ton per år.	G	4.20	Kafferosteri för en produktion av mer än 10 ton per år.	G
4.8	Anläggning för produktion av mer än 10 ton glass per år.	G	5	Avfallshantering	
4.9	Anläggning för framställning av livsmedel med beredning och behandling av vegetabiliska råvaror för en produktion av mer än 1 000 ton per år, med undantag av verksamheter som avses i punkt 4.12.	G	§	7 § 1 mom. AL: Verksamhet som yrkesmässigt eller i en offentlig anläggning återvinner eller bortskaffar avfall, inklusive beredning före återvinning eller bortskaffande, med undantag av vegetabiliskt jord- och skogsbruksavfall samt obehandlat träavfall.	T
4.10	Anläggning för framställning eller raffinering av vegetabiliska eller animaliska oljor eller fetter, eller produkter av sådana oljor eller fetter, för en produktion av mer än 100 ton per år.	G	§	6 § AL: - återvinning och bortskaffande som är undantagna från tillståndsplikten enligt 8 § 3 mom AL - yrkesmässig insamling av avfall, - yrkesmässig transport av avfall och - yrkesmässig försäljning eller förmedling av avfall för återvinning eller bortskaffande.	G
4.11	Anläggning för beredning eller konservering av frukt, bär, rotfrukter eller grönsaker för en produktion baserad på mer än 2 000 ton råvara per år eller anläggning för enbart tvättning eller rensning av frukt, bär, rotfrukter eller grönsaker för en produktion baserad på mer än 2 000 ton råvara per år, om verksamheten medför utsläpp av vatten som inte leds till ett tillståndspliktigt avloppsreningsverk.	G	5.1	Behandlingsanläggning som inte är tillståndspliktig där uttjänta produkter yrkesmässigt tas omhand för att tillvarata delar till försäljning, återanvändning eller annan materialåtervinning.	G
4.12	Anläggning för tillverkning av stärkelse, stärkelsederivat eller socker.	G	5.2	Avslutande av deponi.	G
4.13	Bageri som förbrukar mer än 15 ton torrjäst eller 50 ton annan jäst per år.	G	5.3*	Bortskaffande eller återvinning av djurkroppar eller animaliskt avfall där behandlingskapaciteten överstiger 10 ton per dygn.	T
4.14	Anläggning för tillverkning av kvarnprodukter för en produktion av mer än 1 000 ton per år.	G	5.4	Sådan deponi för utvinningsavfall som avses i landskapsförordningen (2008:108) om utvinningsavfall.	T
4.15	Anläggning för framställning av mer än 250 kubikmeter läskedryck per år.	G	5.5*	Bortskaffande eller återvinning av farligt avfall med en kapacitet som överstiger 10 ton per dygn genom en eller flera av följande verksamheter: a) Biologisk behandling. b) Fysikalisk-kemisk behandling. c) Sammansmältning eller blandning innan någon av de övriga verksamheter som förtecknas i punkterna 5.5 och 5.6 inleds. d) Omförpackning innan någon av de övriga verksamheter som förtecknas i punkterna 5.5 och 5.6 inleds. e) Återvinning/regenerering av lösningsmedel. f) Återvinning/regenerering av oorganiska material utom metaller och metallföreningar. g) Regenerering av syror eller baser. h) Återvinning av komponenter som används till att minska föroreningar. i) Återvinning av komponenter från katalysatorer. j) Omraffinering av olja eller annan återanvändning av olja. k) Invalling.	T
§	10 § 2 mom. h punkten ML: Bryggeri med en produktionskapacitet av minst en miljon liter per år.	T	5.6*	Bortskaffande eller återvinning av avfall i avfallsförbränningsanläggningar eller i samförbränningsanläggningar a) för icke-farligt avfall med en kapacitet som överstiger 3 ton per timme, b) för farligt avfall med en kapacitet som överstiger 10 ton per dygn.	T
4.16	Anläggning för framställning av råsprit eller av alkoholhaltiga drycker genom jäsnings eller destillation motsvarande mer än 10 ton ren etanol per år.	G			
4.17	Anläggning för framställning av mer än 1 ton malt eller jäst.	G			
4.18	Anläggning för framställning av djurfoder för en produktion av mer än 500 ton spannmålsfoder eller mer än 100 ton per år annat foder, dock inte grovfoder i form av halm, hö eller ensilage. Med framställning menas malning, blandning eller pelletering av råvaror till bruksfärdigt djurfoder. Med spannmålsfoder avses foder som innehåller mer än 50 viktprocent spannmål. Foder som framställs och används inom den egna djurhållningen ska inte räknas in i ovanstående mängder. Denna punkt omfattar inte bearbetning av slaktbiprodukter och annat animaliskt avfall, tillverkning av oljekakor från vegetabiliska oljor och fetter eller tillverkning av mjöl eller pelletar av kött eller fisk.	G			
4.19	Tobaksfabrik.	G			

5.7*	<p>a) Bortskaffande av icke-farligt avfall med en kapacitet som överstiger 50 ton per dygn genom en eller flera av följande verksamheter och med undantag för verksamheter som omfattas av rådets direktiv 91/271/EEG av den 21 maj 1991 om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse:</p> <p>i) Biologisk behandling. ii) Fysikalisk-kemisk behandling. iii) Förbehandling av avfall för förbränning eller samförbränning. iv) Behandling av slagg och aska. v) Behandling i anläggningar för fragmentering av metallavfall, inbegripet avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (WEEE) samt uttjänta fordon samt därtill hörande komponenter.</p> <p>b) Återvinning, eller en kombination av återvinning och bortskaffande, av icke-farligt avfall med en kapacitet som överstiger 75 ton per dygn genom en eller flera av följande verksamheter, och med undantag för verksamheter som omfattas av direktiv 91/271/EEG:</p> <p>i) Biologisk behandling. ii) Förbehandling av avfall för förbränning eller samförbränning. iii) Behandling av slagg och aska. iv) Behandling i anläggningar för fragmentering av metallavfall, inbegripet avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (WEEE) samt uttjänta fordon samt därtill hörande komponenter.</p> <p>När den enda avfallshanteringsverksamhet som bedrivs är anaerob biologisk nedbrytning, ska tröskelvärdet för kapacitet för denna verksamhet vara 100 ton per dygn.</p>	T	
5.8*	Avfallsdeponier enligt definitionen i artikel 2 g i direktiv rådets 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall som tar emot mer än 10 ton avfall per dygn eller med en totalkapacitet på mer än 25 000 ton, med undantag för avfallsdeponier för inert avfall.	T	
5.9*	Tillfällig lagring av farligt avfall som inte omfattas av punkt 5.8 i avvakten på någon av de verksamheter som förtecknas i punkterna 5.5, 5.6, 5.8 och 5.10 med en totalkapacitet på mer än 50 ton med undantag för tillfällig lagring, före insamling, på den plats där avfallet uppkommer.	T	
5.10*	Lagring under markytan av farligt avfall med en totalkapacitet på mer än 50 ton.	T	
5.11*	Oberoende utförd rening av avloppsvatten utanför anläggningens område som inte omfattas av direktiv 91/271/EEG och som släpps ut av en anläggning som omfattas av industriutsläppsdirektivets bilaga 1.	T	
6	Energi		
6.1*	Förbränning av bränsle i anläggningar med en total installerad tillförd effekt av minst 50 megawatt.	T	
§	10 § 2 mom. a punkten ML: Energiproducerande enhet eller energiproducerande anläggning bestående av en eller flera energiproducerande enheter vilka har en bränsleeffekt om minst 20 megawatt.	T	
6.2	Energiproducerande enhet eller energiproducerande anläggning bestående av en eller flera energiproducerande enheter vilka har en bränsleeffekt om minst 1 men mindre än 20 megawatt.		G
§	10 § 2 mom. b punkten ML: Vindkraftverk eller grupper av vindkraftverk för produktion och distribution av 5 megawatt eller mer	T	
6.3	Vindkraftverk eller grupper av vindkraftverk för produktion och distribution av minst 500 kilowatt.		G
6.4*	Olje- eller gasraffinaderi.	T	
6.5*	Koksverk.	T	
6.6*	a) Anläggning för överföring av kol till gas- eller vätskeformiga produkter. b) Förgasning eller förvätskning av andra bränslen än kol i anläggningar med en sammanlagd installerad tillförd effekt på minst 20 megawatt.	T	
6.7	Förgasnings- eller kondensverk för trä, torv eller kol eller annan anläggning för tillverkning av fast, flytande eller gasformigt bränsle.		G
6.8*	Avskiljning av koldioxidströmmar från anläggningar som omfattas av geologisk lagring enligt direktiv 2009/31/EG.	T	
7	Lager		
§	10 § 2 mom. f punkten ML: Lager för olja, petrokemiska eller kemiska produkter med en lagringsvolym för 1 000 kubikmeter eller mer.	T	
7.1	Lager för olja, petrokemiska eller kemiska produkter med en lagringsvolym för minst 100 kubikmeter.		G
7.2	Distributionsstation för flytande bränsle där volymen hos cisternerna är minst 10 kubikmeter.		G
8	Transport		
§	10 § 2 mom. c punkten ML: Flygplats med en huvudrullbana som är 1 200 meter eller längre.	T	
8.1	Flygplats eller helikopterplatta med minst 500 flygrörelser per år.		G
§	10 § 2 mom. d punkten ML: Hamn som i huvudsak är avsedd för handelssjöfart och som är lämplig för fartyg med en bruttodräktighet av 1 350 bruttoton eller mer.	T	
8.2	Depå för fler än 50 bussar eller lastbilar eller arbetsmaskindepå av motsvarande storlek.		G

K 2 LF (2008:130) om miljöskydd

8.3	Kemikaliebångård eller terminal där hälso- eller miljöfarliga kemikalier förflyttas från ett transportmedel till ett annat eller från ett transportmedel till ett upplag eller från ett upplag till ett transportmedel.		G
8.4	Anläggning för tvättning av mer än 5 000 personbilar per år eller mer än 1 000 tvättar per år av andra fordon såsom lastbilar eller traktorer.		G
9	Metallindustri		
9.1*	Anläggning för rostning och sintring av metallhaltig malm, inbegripet svavelhaltig malm.	T	
9.2*	Anläggning för produktion av råjärn eller stål (primär eller sekundär smältning), inklusive utrustning för kontinuerlig gjutning, med en kapacitet som är mer än 2,5 ton per timme.	T	
9.3	Anläggning för produktion av mer än 1 ton järn, stål eller järnlegeringar per år.		G
9.4	Valsverk eller smidesverkstad för järnmetall.		G
9.5*	Anläggning för behandling av järnbaserade metaller <ul style="list-style-type: none"> a) genom varmvalsning med en kapacitet av mer än 20 bruttoton stål per timme, b) genom hammarsmide där slagkraften per hammare överstiger 50 kilojoule och när den använda värmeeffekten överstiger 20 megawatt eller c) genom anbringande av skyddsbeläggningar av smält metall med en inmatning som överstiger 2 bruttoton stål per timme. 	T	
9.6*	Järn- eller stålgiuteri med en produktionskapacitet av mer än 20 ton per dygn.	T	
9.7	Gjuteri eller annat smältverk med en produktionskapacitet av minst 200 ton per år.		G
§	10 § 2 mom. e punkten ML: Varv med kapacitet för fartyg med en bruttodräktighet av 1 350 bruttoton eller mer.	T	
9.8	Varv avsett för båtar vilka är längre än 12 meter.		G
9.9*	Anläggning <ul style="list-style-type: none"> a) för produktion av icke-järnmetaller utifrån malmer, slig eller sekundärt råmaterial genom metallurgiska, kemiska eller elektrolytiska processer, eller b) för smältning, inklusive framställning av legeringsmetaller, av ickejärnmetaller inklusive återvinningsprodukter, (färskning, formgjutning etc.) med en smältningskapacitet av mer än 4 ton per dygn för bly och kadmium eller av mer än 20 ton per dygn för övriga metaller. 	T	
9.10*	Anläggning för ytbehandling av metaller eller plaster som använder en elektrolytisk eller kemisk process där behandlingsbadet har en volym som överstiger 30 kubikmeter.	T	
9.11	Varmdoppningsanläggning eller ackumulatorfabrik.		G
9.12	Valsverk, smidesverkstad eller drageri för mer än 1 ton andra metaller än järnmetaller.		G
9.13	Anläggning för elektrolytisk eller kemisk ytbehandling av metaller eller plaster, anläggning för tillverkning av mönsterkort, betningsanläggning, fosfateringsanläggning eller anläggning för anodisering av aluminium.		G
10	Mineralindustri		
10.1	Gruvdrift, provbrytning och maskinell guldgrävning.		G
10.2	Anläggning för anrikning av malmer eller mineraler.		G
10.3	Stenbrott eller stenbrytning som är anknuten till annat än jordbyggnadsverksamhet och där stenmaterial behandlas minst 50 dagar per år.		G
10.4	Permanent stenkross, asfaltstation eller anläggning för kalkstenmalning eller flyttbara stenkrossar, asfaltstationer eller anläggningar för kalkstensmalning eller andra anläggningar som finfördelar material, som är förlagd till ett visst område och i användning minst 50 dagar om året.		G
10.5*	Tillverkning av cement, kalk och magnesiumoxid: <ul style="list-style-type: none"> a) Tillverkning av klinker (cement) i roterugn med en produktionskapacitet som överstiger 500 ton per dygn, eller i andra typer av ugnar med en produktionskapacitet som överstiger 50 ton per dygn. b) Tillverkning av kalk i ugnar med en produktionskapacitet som överstiger 50 ton per dygn. c) Tillverkning av magnesiumoxid i ugnar med en produktionskapacitet som överstiger 50 ton per dygn 	T	
10.6	Anläggning för framställning av cement, kalk, krita eller kalkprodukter.		G
10.7	Anläggning för tillverkning av mer än 500 ton betong, varor av betong eller cement per år.		G
10.8*	Anläggning för produktion av asbest och för tillverkning av asbestbaserade produkter.	T	
10.9*	Anläggning för produktion av glas, inklusive sådana som är avsedda för tillverkning av glasfibrer, med en smältningskapacitet av mer än 20 ton per dygn.	T	
10.10	Anläggning för tillverkning av glas, glasfibrer eller andra glasvaror som omfattar blandning av glasråvaror (mång), smältning eller syrabehandling av glas, där glasråvaror med tillsats av bly- eller arsenikföreningar eller där mer än 5 ton andra glasråvaror per år förbrukas.		G

10.11*	Anläggning för smältning av mineraler, inklusive sådana för tillverkning av mineralull, med en smältningskapacitet av mer än 20 ton per dygn.	T	
10.12	Anläggning för smältning av mineraler, inklusive sådana för tillverkning av mineralull.		G
10.13*	Anläggning för tillverkning av keramiska produkter genom bränning, i synnerhet takpannor, tegel, eldfast sten, kakel, stengods eller porslin, med en produktionskapacitet som överstiger 75 ton per dygn, och/eller en ugnskapacitet som överstiger 4 kubikmeter och med en sättningsdensitet per ugn på mer än 300 kg per kubikmeter.	T	
10.14	Anläggning för tillverkning av lättgrus eller lättbetong.		G
10.15	Anläggningar för tillverkning av keramiska produkter genom bränning, i synnerhet takpannor, tegel, eldfast sten, kakel, stengods eller porslin, med en produktionskapacitet som överstiger 1 ton per år.		G
10.16	Anläggning för tillverkning av gipsskivor och fibercementskivor.		G
10.17*	Anläggning för framställning av kol (hårt kol) eller av grafitelktroder genom bränning eller grafitisering.	T	
§	31 § NL: Bedrivande av täktverksamhet om den beräknade volymen är minst 100.000 kubikmeter fast massa bergkross eller minst 50.000 kubikmeter sand eller grus.	T	
§	32 § NL öppnande av annan täkt än sådan som avses i 31 §. Miljögranskning enligt krävs inte för öppnande av sådan täkt som sker för husbehov eller som grundar sig på ett tillstånd av myndighet eller på plan som antagits eller fastställts av myndighet. Miljögranskning krävs dock för öppnande av husbehovstäkt som innefattar sprängningsarbete som resulterar i att för platsen betydande mängder material lösgörs.		G
11	Kemisk industri		
	Produktion enligt verksamhetskategorierna i punkterna 11.1, 11.2, 11.8, 11.10, 11.11 och 11.12 avser, vid tillämpning av dessa punkter, tillverkning av de ämnen eller grupper av ämnen som anges i dessa punkter där tillverkningen omfattar kemiska eller biologiska reaktioner och sker i industriell skala.		
11.1*	Kemisk fabrik för framställning av kemiska, organiska produkter såsom a) kolväten (linjära eller cykliska, mättade eller omättade, alifatiska eller aromatiska), b) syrenehållande organiska föreningar, särskilt alkoholer, aldehyder, ketoner, karboxylsyror, estrar, acetater, etrar, peroxider, epoxihartser, c) svavelnehållande organiska föreningar, d) kväveinhållande organiska föreningar, särskilt aminer, amider, nitronyl- och nitroföreningar, niträtföreningar, nitriler, cyanater, isocyanater, e) fosfororganiska föreningar, f) halogenerade kolväten, g) metallorganiska föreningar, h) plaster (polymerer, syntetfibrer, regenererad cellulosa), i) syntetgummi, j) färgämnen och pigment samt såsom k) ytaktiva ämnen och tensider.	T	
11.2*	Kemisk fabrik för framställning av oorganiska kemikalier såsom a) gaser, såsom ammoniak, klor eller klorväte, fluor eller fluorväte, koloxider, svavelföreningar, kväveoxider, väte, svaveldioxid, karbonylklorid (fosgen), b) syror, kromtrioxid, fluorvätesyra, fosforsyra, salpetersyra, saltsyra, svavelsyra, oleum, svavelsyrighet, c) baser, såsom ammoniumhydroxid, kaliumhydroxid, natriumhydroxid, d) salter, såsom ammoniumklorid, kaliumklorat, kaliumkarbonat, natriumkarbonat, perborat, silverniträt samt såsom e) icke-metaller, metalloxider eller andra oorganiska föreningar såsom kalciumkarbid, kisel och kiselkarbid.	T	
11.3	Anläggning för tillverkning av smörjolja.		G
11.4	Anläggning för tillverkning av färg, lack eller tryckfärg för en produktion av mer än 1 ton per år.		G
11.5	Anläggning för tillverkning av plastprodukter där processen omfattar polymerisation eller mer än 1 ton andra plastprodukter per år.		G
11.6	Anläggning för tillverkning av konstfibrer eller lim.		G
11.7	Anläggning för att genom vulkning tillverka gummivaror, om produktionen baseras på mer än 1 ton ovulkad gummiblandning per år.		G
11.8*	Kemisk anläggning för framställning av gödselmedel baserade på fosfor, kväve eller kalium (enkla eller sammansatta).	T	
11.9	Anläggning för tillverkning av gödselmedel baserade på andra ämnen än fosfor, kväve eller kalium.		G
11.10*	Kemisk anläggning för framställning av växtskyddsmedel eller biocider.	T	

K 2 LF (2008:130) om miljöskydd

11.11*	Kemisk anläggning med kemisk eller biologisk tillverkning av läkemedel, även mellanprodukter.	T	
11.12*	Kemisk anläggning för framställning av sprängämnen.	T	
11.13	Fabrik där titandioxid framställs.	T	
12	Textilindustri		
12.1*	Garveri för en produktion av mer än 12 ton produkter per dygn.	T	
12.2	Anläggning för garvning eller annan beredning av läder eller pålsskinn för en produktion av mer än 2 ton färdigt läder eller färdigt pålsskinn per år.		G
12.3*	Anläggning för förbehandling (tvättning, blekning och mercerisering) eller för färgning av fibrer eller textilier där behandlingskapaciteten överstiger 10 ton per dygn.	T	
12.4	Anläggning för förbehandling eller färgning av fibrer eller textilier av mer än 10 ton fibrer eller textilier per år.		G
12.5	Tvätterier för mer än 1 ton tvättgodis per dygn.		G
12.6	Kemtvätt.		G
13	Skogsindustri		
13.1*	Industriell anläggning för a) framställning av pappersmassa av trä eller andra fibrösa material, eller för b) framställning av papper, papp eller kartong där produktionskapaciteten överstiger 20 ton per dygn. c) OSB-spånskivor, spånskivor eller träfiberskivor där produktionskapaciteten överstiger 600 kubikmeter per dygn.	T	
13.2	Anläggning för framställning av mer än 1 ton returfiber massa per år och tillverkning av mer än 1 ton per år papper eller kartong.		G
13.3	Anläggning för tillverkning av träfiberskivor, fanér eller plywood, med undantag för verksamhet som avses i punkt 13.4.		G
13.4	Anläggning för tillverkning av mer än 500 kubikmeter spånskivor eller andra produkter av spån per år.		G
13.5	Sågverk vars produktionskapacitet är minst 6 000 kubikmeter sågvirke per år.		G
§	10 § 2 mom. i punkten ML: Träskyddsbehandlingsanläggning som behandlar virke genom tryck- eller vacuumimpregnering.	T	
13.6*	Behandling av trä och träprodukter med kemikalier där produktionskapaciteten överstiger 75 kubikmeter per dygn av annat slag än behandling uteslutande mot blånadssvampar.	T	
13.7	Träskyddsbehandlingsanläggning eller annan anläggning som använder träskyddskemikalier.		G
13.8	Upplag av obarkat virke i vatten där minst 500 kubikmeter virke kan förvaras.		G
13.9	Anläggning för framställning eller bearbetning av träbaserat bränsle, eller av bränsleprodukter som är baserade på skogs- eller jordbruksprodukter, i form av träull, trämjöl, flis, spån eller liknande samt pellets eller briketter baserat på mer än 3 000 kubikmeter råvara per år.		G
14	Fritidsanläggningar		
§	10 § 2 mom. j punkten ML: Anläggning för motorsport med en sammanlagd asfalterad banyta som överstiger 30 000 kvadratmeter.	T	
14.1	Utomhus belägen motorsportbana.		G
14.2	Utomhus belägen permanent skjutbana.		G
14.3	Djurpark där djurens årliga sammanlagda utsöndring, i färskt träck eller urin, är minst 3 000 kilogram kväve eller minst 390 kilogram fosfor.		G
14.4	Nöjespark.		G
15	Vattenföretag		
§	6:15 § 2 mom. f punkten VL: Byggande, fyllning, pålning, grävning, muddring, sprängning eller rensning i vattenområde om den bottenyta som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till mer än 500 kvadratmeter.	T	
15.1	Muddrings-, grävnings- eller fyllnadsarbete i vattenområde, om den bottenyta som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till mer än 50 kvadratmeter upp till 500 kvadratmeter.		G
15.2	Deponering av muddermassor i vattenområde.		G
15.3	Borrning i berg efter energi eller vatten oavsett djup.		G
15.4	Utläggning av slingor i vattnet för värme- eller kylanläggning.		G
§	6:15 § 2 mom. d punkten VL Tagande av ytvatten ur sötvattenområde då det sammanlagda uttaget, varvid flera anläggningars uttag ur samma vattenförekomst räknas samman, överstiger 200 000 kubikmeter vatten per år.	T	

15.5	Uttag av vatten från en sjö, från det att vatten inte längre rinner ut från sjön, där det sammanlagda årliga vattenuttaget sänker vattenytan	G	15.7	Uttag av hushållsvatten från en sjö då vatten inte längre rinner ut från sjön och det totala årliga vattenuttaget motsvarar en volym som sänker vattenytan	G
	a) med mer än 10 centimeter (volymen som det motsvarar inom parentes) för <ul style="list-style-type: none"> – Mötråsk i Finström och Saltvik (18 000 kubikmeter), – Stora Svartträsk i Finström (9 600 kubikmeter), – Tjudö träsk i Finström (81 000 kubikmeter), – Olofsnäs träsk i Geta (37 600 kubikmeter), – Östra Kyrksundet i Sund (197 500 kubikmeter), – Västra Kyrksundet i Sund (56 200 kubikmeter), – Lilla Svartträsk i Finström (1 700 kubikmeter) och – Degerbergsfjärden i Jomala (6 500 kubikmeter) samt 			a) med mer än 10 centimeter (volymen som det motsvarar inom parentes) för <ul style="list-style-type: none"> – Markusbölefjärden i Finström (145 300 kubikmeter), – Långsjön i Finström och Jomala (138 300 kubikmeter), – Lavsböle träsk i Saltvik (27 300 kubikmeter) samt b) med mer än 5 centimeter (volymen som det motsvarar inom parentes) för <ul style="list-style-type: none"> – Dalkarby träsk i Jomala (8 300 kubikmeter), – Toböle träsk i Saltvik (25 800 kubikmeter), – Borgsjön i Sund (8 600 kubikmeter) eller för – Oppsjön i Kökar (10 600 kubikmeter). 	
	b) med mer än 2,5 centimeter (vattenvolymen som det motsvarar inom parentes) för <ul style="list-style-type: none"> – Vestmyra träsk i Hammarland (2 650 kubikmeter), – Bränneriträsket i Finström (880 kubikmeter), – Storträsk i Finström (15 020 kubikmeter), – Bjärströms träsk i Finström (6 300 kubikmeter), – Kvarnträsk i Finström (4 470 kubikmeter), – Slussfjärden i Finström (2 410 kubikmeter), – Norra Långsjön i Saltvik (12 390 kubikmeter) och – Dalstråsk i Saltvik (6 310 kubikmeter), 		§	6:15 § 2 mom. e punkten VL: Tåkt av mer än 10 000 kubikmeter grundvatten per år, varvid flera anläggningars uttag ur samma vattenförekomst räknas samman.	T
	c) utom i de fall som anges i 2 kap. 7 § vattenlagen för landskapet Åland, från <ul style="list-style-type: none"> – Norrträsk i Finström, – Bolstaholms träsk i Geta, – Koldon träsk i Finström, – Katthavet och Kungsöfjärden i Jomala, – Höckböle träsk i Geta och – Länabba träsk i Finström samt 		15.8	Tåkt av mer än 10 kubikmeter grundvatten per dygn, varvid flera anläggningars uttag ur samma grundvattentillgång ska räknas samman.	G
	d) med mer än 5 centimeter för övriga sjöar.		§	6:15 § 2 mom. a punkten VL: Anläggande av bro, tunnel eller annan transportanordning i, över eller under allmän farled.	T
			§	6:15 § 2 mom. b punkten VL: Utläggande eller upptagning av ledning eller kabel i allmän farled om inte godkännande till företaget från den myndighet som har att övervaka farleden har inhämtats.	T
			§	6:15 § 2 mom. c punkten VL: Annan med 6:15 § 2 mom. a och b punkterna (se ovan) jämförbar olägenhet för samfärdseln.	T
			15.9	Uppförande av vägbank i vatten om den bottenyta som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till högst 500 kvadratmeter.	G
			§	6:15 § 2 mom. g punkten VL: Anläggande av våtmark över 5 hektar.	T
15.6	Annat vattenuttag än för hushållsvatten och det som anges i 2:7 § VL då vatten inte längre rinner ut från <ul style="list-style-type: none"> – Dalkarby träsk i Jomala, – Markusbölefjärden i Finström, – Långsjön i Finström och Jomala, – Borgsjön i Sund, – Lavsböle träsk i Saltvik, – Toböle träsk i Saltvik, – Oppsjön i Kökar, eller från – annan sjö där hushållsvatten tas för fler än 50 personer eller medeluttaget för hushållsvatten överskrider 10 kubikmeter per dygn. 	G	§	6:15 § 2 mom. h punkten VL: Markavvattning av mer än 5 hektar undantaget dränering av jordbruksmark genom täckdikning med dräneringsrör som har en största diameter om 300 millimeter.	T
			§	6:15 § 2 mom. i punkten VL: Uppdämning av mer än 20 000 kubikmeter vatten per år från samma avrinningsområde.	T

K 2 LF (2008:130) om miljöskydd

§	6:15 § 1 mom. VL: Tillstånd för utförande av vattenföretag krävs om genomförandet berör enskild rättsinnehavares rätt och inte samtliga berörda rättsinnehavare godkänt åtgärden.	T		16.6	– beläggning av träytor – läderbeläggning – beläggning av lindningstråd – skotillverkning – trä- och plastlaminerings – limning – följande tryckaktiviteter: rulloffset med heatsetfärg, djuptryck av publikationer, andra djuptryck, flexografi, rotations-screentryck, inklusive rotations-screentryck på textil och papp, laminering eller lackering – fräddning av gummi a3) Verksamheter där förbrukningen av organiska lösningsmedel överstiger 25 ton per år, men är högst 200 ton per år – bandlackering – träimpregnering b) Verksamheter där förbrukningen av organiska lösningsmedel överstiger 50 ton per år – coldsettryck – utvinning av vegetabiliska oljor och animaliska fetter och raffinering av vegetabiliska oljor – tillverkning av beläggningar, lacker, lim och tryckfärg – tillverkning av farmaceutiska produkter c) Anläggningar där organiska lösningsmedel används och där förbrukningen av dem, frånsett den andel som binds i produkterna, är minst 10 ton per år eller motsvarande toppförbrukning är minst 20 kg i timmen, inklusive verksamhet där flyktiga organiska föreningar frigörs ur de drivgaser eller expansionsmedel som ingår i råvarorna.	G
§	6:18 § a–g punkterna VL: Utförande av vattenföretag om det kan medföra a) fara för människors hälsa, b) sådant förändringar i naturförhållandena eller av existensbetingelserna för de i naturen levande organismerna som är betydande, c) fara för översvämning eller allmän vattenbrist, d) ändring eller stängning av kungsådra, e) olägenhet för fiskens vandring eller möjlighet till fortplantning som är betydande, f) försämring av vattnets reningsförmåga eller annan kvalitetsförsämring som inte är ringa eller g) betydande minskning av naturskönheten, trivselen i omgivningen, kulturvärdena eller rekreativmöjligheterna.		G			
16	Övrigt					
16.1	Sjukhus med flera än 200 vårdplatser.		G			
16.2	Begravningsplats.		G			
16.3	Krematorium.		G			
16.4	Anläggning i vilken sandblästring sker utomhus.		G			
16.5*	Anläggning som är avsedd för ytbehandling av material, föremål eller produkter och som använder organiska lösningsmedel, i synnerhet för apprettering, tryckning, bstrykning, avfettning, vattenskyddsimpregnering, limning, målning, rengöring eller impregnering med en förbrukning av lösningsmedel som överstiger 150 kg per timme eller mer än 200 ton per år.	T		16.7	Kemisk tvättinrättning, om det vid verksamheten används utrustning och system som är avsedda för verksamhet vid tvättinrättningar och som inte ger upphov till utsläpp till luften eller vatten, och det avfall som uppkommer vid verksamheten överlämnas för avfallshantering i enlighet med 29 § i rikets avfallslag.	G
16.6	Verksamhet där organiska lösningsmedel används a1) Rengöring av ytor med organiska lösningsmedel som innehåller ämnen eller blandningar som är försedda med faroangivelserna H340, H341, H350, H350i, H351, H360D eller H360F, när förbrukningen av lösningsmedel överstiger 1 ton per år, men är högst 200 ton per år a2) Verksamheter där förbrukningen av organiska lösningsmedel överstiger 50 ton per år, men är högst 200 ton per år – annan ytrensning än den som avses i underpunkt a1 – ursprunglig fordonslackering både i produktionsanläggningar och utanför dem – beläggning av metall, plast, textil, folie och papper		G	16.8	Verksamheter och anläggningar där förbrukningen av organiska lösningsmedel är högst 50 ton per år a) ursprunglig fordonslackering både i produktionsanläggningar och utanför dem b) annan ytrensning än rengöring med organiska lösningsmedel som innehåller ämnen eller blandningar som är försedda med faroangivelserna H340, H341, H350, H350i, H351, H360D eller H360F, när förbrukningen av lösningsmedel överstiger 2 ton per år.	G
				16.9	Verksamheter och anläggningar där förbrukningen av organiska lösningsmedel är mer än 5, men högst 50 ton per år: a) annan beläggning än beläggning av träytor, inklusive beläggning av metall, plast, textil, väv, folie och papper b) beläggning av lindningstråd c) skotillverkning d) trä- och plastlaminerings e) limning.	G

16.10	Verksamheter och anläggningar där förbrukningen av organiska lösningsmedel är mer än 10, men högst 50 ton per år: a) beläggning av trätor b) läderbeläggning c) följande tryckaktiviteter: rulloffset med heatsetfärg, djuptryck av publikationer, andra djuptryck, flexografi, rotationsscreentryck, inklusive rotations-screentryck på textil och papp, laminering eller lackering d) förädling av gummi e) utvinning av vegetabiliska oljor och animaliska fetter och raffinering av vegetabiliska oljor.	G
16.11	Sanering av förorenad mark, sediment eller grundvatten som riskerar att medföra en betydande miljöpåverkan.	G
16.12	(2021/135) Övrig verksamhet som det krävs en miljökonsekvensbedömning enligt 2 § 1 mom. och 3 § landskapsförordningen (2018:33) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning för vilka det inte krävs tillstånd enligt annan lagstiftning.	T

Bilaga 1a (2015/15)

De viktigaste förorenande ämnena vid fastställande av gränsvärden för utsläpp

Utsläpp i luft

- 1) svaveloxider och andra svavelföreningar,
- 2) kväveoxider och andra kväveföreningar,
- 3) kolmonoxid,
- 4) flyktiga organiska föreningar,
- 5) metaller och deras föreningar,
- 6) stoft,
- 7) asbest, suspenderade partiklar och fibrer,
- 8) klor och dess föreningar,
- 9) fluor och dess föreningar,
- 10) arsenik och dess föreningar,
- 11) cyanider,
- 12) ämnen och beredningar för vilka det har påvisats att de har karcinogena eller mutagena egenskaper eller kan påverka fortplantningen,
- 13) polyklorerade dibensodioxiner och polykloretrade dibensofuraner.

Utsläpp i vatten

För en ämnesförteckning över de viktigaste förorenande ämnena vid fastställande av gränsvärden för utsläpp i vatten, se ämnen i bilaga 3 i vattenförordningen (2010:93) för landskapet Åland. Utöver ämnen i vattenförordningens bilaga 3 är även ämnen som bidrar till eutrofiering och övriga kolväten viktiga förorenande ämnen vid fastställande av gränsvärden för utsläpp.

Bilaga 2

Kommunalt avloppstillstånd för ny- eller ombyggnad av små avloppsanläggningar motsvarande högst 25 personekvivalenter (pe).

1. Reningskrav

Avloppsanläggningen ska klara följande reningskrav:

- Fosforreduktionen ska vara minst 80 procent.
- Kvävereduktionen ska vara minst 40 procent.
- Reduktionen av organiska ämnen räknat som reduktion av BOD₇-värde ska vara minst 90 procent.

Målsättningen är att minst 50 procent av fosfor i avloppsvattnet ska kunna återvinnas.

Den procentuella reningsgraden kan bestämmas utgående från uppmätta koncentrationvärden (uttryckt i t.ex. milligram per liter) för organiska ämnen, fosfor och kväve i renat och orenat avloppsvatten (toalettvatten och BDT-vatten). Då det i praktiken är svårt att på ett tillförlitligt sätt mäta koncentrationer i orenat avloppsvatten speciellt från avloppsanläggningar för enfamiljshus, så kan reningsgraden beräknas utgående från uppmätta koncentrationvärden i renat avloppsvatten och från schablonvärden enligt tabellen nedan för helt orenat avloppsvatten. Beräkningen kan göras då det är möjligt att som grund för den använda ett specifikt avloppsvattenflöde (uttryckt i t.ex. liter per person och dygn) och då det renade avloppsvattnet som prov tas på inte har späts ut med yt- eller grundvatten. Ett sådant specifikt avloppsvattenflöde som ofta kan användas för avloppsanläggningar för enfamiljshus är 150 liter per person och dygn (l/pd). En bedömning måste dock alltid göras i det enskilda fallet om det är rimligt att anta att avloppsvattenflödet är 150 l/pd.

Tabell med schablonvärden

belastningens ursprung	organiska ämnen (BOD ₇ -värde)		fosfor		kväve	
	gO ₂ /pd	%	gP/pd	%	gN/pd	%
fekalier	15	30	0,6	30	1,5	10
urin	5	10	1,2	50	11,5	80
BDT-vatten	30	60	0,4	20	1,0	10
sammanlagt	50	100	2,2	100	14,0	100

BOD₇ = Biological Oxygen Demand. BOD₇-värdet är ett mått på den mängd syre som behövs för att under sju dygn bryta ner en viss mängd organiska ämnen

BDT = bad-, disk- och tvättvatten

g = gram

pd = person och dygn

O₂ = syre

P = fosfor

N = kväve

K 2 LF (2008:130) om miljöskydd

Om utsläppet av avloppsvatten sker till en vattentäkt, badstrand eller annan speciellt känslig recipient kan kommunen besluta om strängare krav än vad som förskrivs i denna bilaga. Reningskrav ska fastställas utgående från att möjligheten att använda vattenområdet, för det ändamål för vilket det har tagits i bruk, inte försämras.

2. Andra krav

Dagvatten och dräneringsvatten får inte ledas till avloppsanläggningen. Slambrunnar som hör till avloppsanläggningen ska tömmas tillräckligt ofta, så att slam inte försämrar reningen i anläggningen.

Innan en ny- eller ombyggd anläggning tas i bruk ska den synas och godkännas av kommunen.

För en avloppsanläggning med en maximal belastning motsvarande flera än 5 pe ska finnas en beskrivning av avloppssystemet samt en aktuell bruks- och underhållsanvisning. Reningen i anläggningen ska regelbundet kontrolleras och vid behov redovisas.

Lokaliseringen av en avloppsanläggning ska göras enligt vattenlagen (1996:61) och landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

3. Undantag från genomförandekrav vid ombyggnad

3.1 Avloppsanläggning för högst 5 pe med enbart slamavskiljare

A. Kommunen kan bevilja undantag på grund av att avloppsvattnets påverkan på vattenmiljön bedöms vara liten och avloppsanläggningen nyttjas av högst två personer som är födda år 1935 eller tidigare.

B. Kommunen kan bevilja undantag senast till den 1 januari 2013, om fastighetsinnehavaren förbinder sig att ansluta fastighetens avlopp till ett

- kommunalt avloppsprojekt som är beslutat att genomföras i det aktuella området i överensstämmelse med kommunens avloppsplanering eller till

- privat avloppsprojekt som omfattar minst fem hushåll.

C. Kommunen kan bevilja undantag om avloppsvattnet släpps ut i ett dike och

- dikets längd från utsläppspunkten till dikesmyningen är minst 200 meter eller om

- avståndet från utsläppspunkten till havet eller en sjö är minst 200 meter.

Undantag enligt punkt C kan dock inte beviljas om

- det finns särskilda skäl som motiverar en tidigare ombyggnad av avloppsanläggningen

- avloppsvattnet släpps ut i ett tillrinningsområde för dricksvattentäkterna Borgsjön, Dalkarby träsk, Lavsböle träsk, Långsjön/Markusbölefyjärden, Oppsjön eller Toböle träsk.

Undantag enligt punkt C kan avse längst tiden fram till den 1 januari 2009.

3.2 Andra avloppsanläggningar för högst 5 pe än de i avsnitt 3.1

Undantag kan göras för tiden fram till den 1 januari 2014 för anläggningar vid vilka inte kraven enligt denna bilaga uppfylls men vid vilka reningen är bättre än i anläggningar med enbart slamavskiljning.

Bilaga 3 (2011/93)

Krav vid borrning i berg

1. Allmänna krav

1.1 Vid borrning ska vattnets salthalt i borrhålet kontrolleras med konduktivitetmätare. Om ledningsförmågan överskrider 700 mikrosiemens per centimeter ska vattenprov tas och kloridhalten analyseras vid ett laboratorium.

1.2 På de platser kloridhalten i vattnet överskrider 100 milligram per liter ska borrhålet tätas enligt kapitel 3, så att grundvattnet inte riskerar att förorenas.

1.3 Om annan förorening observeras i borrhålet ska Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet informeras.

1.4 Att öka vattenkapaciteten genom sprängning i brunnen är inte tillåtet.

1.5 Foderrör ska drivas ner minst 2 meter i fast berg, dock minst 6 meter från markytan.

1.6 Svetsskarvar mellan foderrör ska vara täta och hållfasta mot arbetstryck.

1.7 Tätning mellan foderrör och berg ska genomföras och vara tät.

1.8 Senast en månad efter att borrhållsarbetet är slutfört ska den som utfört borrhållsarbetet skicka en kopia av brunnsprotokollet till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet där det ska framgå brunnens slutliga placering och djup, markens beskaffenhet samt ledningsförmåga och eventuell uppmätt kloridhalt i vattnet i borrhålet.

1.9 Foderrörens kvalitet ska vara hållbar och beständig. I första hand ska foderrör av stål användas.

2. Särskilt om energibrunnar

2.1 Borrhållskollektorn ska vara en helsvetsad plast-rörskollektor enligt svenska SS-EN 12201 eller motsvarande med fabrikstillverkad returböj.

2.2 Kollektorslangen ska inspekteras för eventuella transportskador och vid behov provtryckas innan nedsänkning i borrhål. Provtryckning ska genomföras efter installation och rekommenderas ske i samband med provkörning av värmepumpen.

2.3 Borrhållslocket ska vara fast förankrat i foderröret för att förhindra upptryckning av kollektorn vid eventuell isbildning på slangen. Locket ska även vara tättslutande för att förhindra att ytvatten och eller jord tränger in i brunnen. Vid upptryckande (artesiskt) vatten ska åtgärder vidtas för att förhindra grundvattenutflöde.

2.4 Svetsning av plaströrkopplingar ska genomföras med lämpligt material och svetsutrustning, in-vändig stödhylsa vid mekaniska kopplingar.

2.5 Rörgrav ska fyllas med lämpligt material som inte kan skada slangen.

2.6 Kollektorslang i mark ska isoleras med markbeständigt material genom husvägg och vidare 0,5 meter utanför husvägg.

2.7 Energibrunnens läge på fastigheten ska anges med noggrannheten +/- 0,1 meter. Lägesuppgifterna ska anges med bricka på husgrund eller annan väl synlig plats.

2.8 Anläggningen ska utformas så att den automatiskt stängs av vid läckage från kollektorslangen. Om

läckage eller annat fel uppstår på anläggningen ska det åtgärdas utan dröjsmål. Om läckage på kollektor-slangen sker i brunnen ska kollektor-slangen pumpas fri från köldbärarvätska och tas upp och repareras eller bytas ut. Därefter ska pumpen monteras och brunnen pumpas ur, tills vattnet vare sig smakar eller doftar köldbärarvätska. Vid läckage till omgivningen ska Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet informeras.

2.9 Etylenglykol får inte användas vid nyinstallationer som frostskyddsmedel i kollektorn, utan biologiskt framställt etanol rekommenderas.

2.10 Borrhål får placeras med mindre än 20 meters mellanrum inom egen fastighet. Den som utför borringen får avgöra avstånd och djup mellan de egna brunnarna. Avståndet till borrhål på intilliggande fastighet måste vara minst 20 meter.

2.11 Avståndet vid markytan mellan borrhål kan minskas genom att vinkla hålen ifrån varandra, skyddsavståndet 20 meter till grannfastighetens borrhål ska då uppfyllas på en nivå under markytan som motsvarar 40 procent av borrhåldjupet. Borringen ska utföras med extra styrning för att säkerställa borrhålens riktning.

2.12 Skyddsavståndet mellan en energibrunn och en enskild borrhåll vattentäkt ska vara minst 30 meter och till grävd brunn minst 20 meter.

2.13 Nyinstallation av energibrunnar får inte ske inom 100 meters avstånd från borrhåll grundvattentäkter som nyttjas av flera än 10 personer eller där medeluttaget överskrider 2 kubikmeter per dygn.

2.14 Nyinstallation av energibrunnar får inte tillåtas inom 100 meters avstånd från ytvattentäkterna Dalkarby träsk i Jomala, Markusbölefjärden i Finström, Långsjön i Finström och Jomala, Borgsjön i Sund, Lavsböle träsk och Toböle träsk i Saltvik och Oppsjön i Kökar.

2.15 Energibrunnar närmare än 30 meter från en enskild avloppsanläggning ska placeras högre i terrängen än den enskilda avloppsanläggningen. Detta är speciellt viktigt i närheten av borrhåll vattentäkter.

2.16 Vid borring inom 300 meter från strandlinjen vid saltsjön vid normalvattenstånd eller nedanför 5 meters höjdkurvan över havsytan vid normalvattenstånd ska förutom kontrollen enligt punkten 1.1 och eventuellt punkten 1.2 avläsning av konduktiviteten eller kloridhalter utföras i botten av brunnen tidigast en vecka och senast sex månader efter avslutad borring. Detta gäller inte en brunn där det redan vid borringstillfället uppmätts en kloridhalt i vattnet som överskrider 100 milligram per liter och som därför ska tätas. Om konduktiviteten i vattnet överskrider 700 mikrosiemens per centimeter eller kloridhalten i vattnet överskrider 100 milligram per liter ska tätning enligt kapitel 3 göras.

3. Tätning

Borrhålet ska tätas genom injektering av tätningsmaterial eller på motsvarande av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet godkänt sätt så att det är säkerställt att det inte finns någon hydraulisk kontakt mellan sötvatten- och saltvattenförande skikt i brunnen. Tätningsmaterialet ska inte påverka grundvattens kemi negativt och tåla frysning.

K 3 Landskapsförordning (2021:171) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om bullerutredningar och handlingsplaner för bullerbekämpning

1 §. Statsrådets förordning om bullerutredningar och handlingsplaner för bullerbekämpning (FFS 1107/2021), nedan riksförordningen, ska tillämpas på Åland med de avvikelser som följer av denna landskapsförordning.

Ändringar i riksförordningen ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna förordning.

2 §. En bullerutredning och handlingsplan för bullerbekämpning ska inom den tid som anges i artikel 8 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/49/EG om bedömning och hantering av omgivningsbuller utarbetas för

1) en befolkningskoncentration med över 100 000 invånare som på basis av invånartätheten kan anses vara ett område med stadskaraktär,

2) allmänna vägar med en trafikmängd på över tre miljoner fordon per år,

3) järnvägar med en trafikmängd på över 30 000 tåg per år, och

4) flygplatser som används för civil luftfart och som har en trafiktäthet på mer än 50 000 starter eller landningar sammanlagt per år, med undantag av starter och landningar som utförs enbart för övningsändamål med lätta luftfartyg.

I bullerutredningen ska det med hjälp av indikatorer allmänt redogöras för områdets befintliga och framtida bullersituation, inklusive de tysta områdena, samt för antalet personer som berörs av bullret och antalet bostadshus som finns i området.

Syftet med handlingsplanen för bullerbekämpning är att bekämpa buller och dess effekter samt förebygga att bullret ökar i tysta områden.

Hänvisningar i riksförordningen till 151 § i rikets miljöskyddslag ska enligt denna landskapsförordning avse 1-3 mom. i denna paragraf.

3 §. Bullerutredningen och handlingsplanen för bullerbekämpning enligt 2 § 1-3 mom. utarbetas av landskapsregeringen.

När handlingsplanen för bullerbekämpning utarbetas ska utlåtande om utkastet till plan begäras av kommunerna inom det område som påverkas och av andra berörda myndigheter och i fråga om flygplats av flygplatsoperatören. Allmänheten ska i tillräckligt god tid ges tillfälle att bekanta sig med utkastet till plan och framföra sina åsikter om det genom att information om ärendet publiceras på landskapsregeringens webbplats och att ett meddelande om detta publiceras på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla. Minst 30 dagar ska reserveras för framförandet av åsikter.

Hänvisningen i riksförordningen till 152 § i rikets miljöskyddslag ska enligt denna landskapsförordning avse 2 mom. i denna paragraf.

4 §. Bullerutredningen och handlingsplanen för bullerbekämpning ska offentliggöras och information

K 4 LF (2001:38) om tillämpning av författningar rörande förorening av luften

om dem ska ges i behövlig utsträckning genom att information om ärendet publiceras på landskapsregeringens webbplats och att ett meddelande om detta publiceras på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla.

5 §. Om uppgifter enligt 10 § i riksförordningen har utarbetats på Åland ska landskapsregeringen för Ålands del sända dessa uppgifter till miljöministeriet.

6 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2022. Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2018:78) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om bullerutredningar och handlingsplaner för bullerbekämpning.

K 4 Landskapsförordning (2001:38) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften

1 §. (2015/27) Med de avvikelser som anges i denna förordning ska följande författningar tillämpas i landskapet Åland:

Regler om luftkvaliteten

1. Statsrådets beslut om riktvärden för luftkvalitet och målvärde för svavelnedfall (FFS 480/1996)
2. (2017/24) Statsrådets förordning om arsenik, kadmium, kvicksilver, nickel och polycykliska aromatiska kolväten i luften (FFS 113/2017)
3. (2017/24) Statsrådets förordning om luftkvaliteten (FFS 79/2017)

Regler om utsläpp

4. Statsrådets beslut om begränsning av utsläpp av flyktiga organiska föreningar vid upplagring och distribution av bensin (FFS 468/1996)
5. Statsrådets förordning om begränsning av utsläpp som leds ut i luften från vissa verksamheter och anläggningar som använder organiska lösningsmedel (FFS 64/2015)
6. Statsrådets förordning om begränsning av utsläpp av flyktiga organiska föreningar förorsakade av användning av organiska lösningsmedel i vissa målarfärger och lacker samt produkter för fordonsreparationslackering (FFS 837/2005)
7. Statsrådets förordning om återvinning av bensinångor vid distributionsstationer (FFS 1085/2011)
8. Statsrådets förordning om begränsning av utsläpp från stora förbränningsanläggningar (FFS 936/2014)
- 8a. (2018/44) Statsrådets förordning om miljöskydds krav för medelstora energiproducerande enheter och energiproducerande anläggningar (FFS 1065/2017).

Regler om produkters sammansättning

9. Statsrådets beslut om svavelhalten för stenkol (FFS 888/1987)
10. (2022/78) Statsrådets förordning om svavelhalten i tung brännolja och lätt brännolja (FFS 908/2022)

11. 6 kap. 4-7 samt 10 och 12 §§ statsrådets förordning om miljöskydd för sjöfarten (FFS 76/2010)

12. (2022/78) Statsrådets förordning om kvalitetskraven på motorbensin, dieselolja och vissa andra flytande bränslen (FFS 883/2022)

1a §. (2015/17) Statsrådets förordning om begränsning av utsläpp från stora förbränningsanläggningar tillämpas i landskapet på sådana förbränningsanläggningar som har en bränsleeffekt på minst 50 megawatt och som använder fast, flytande eller gasformigt bränsle (stor förbränningsanläggning). På sådana förbränningsanläggningar tillämpas även 1b-1d §§.

Den i 1 mom. nämnda förordningen tillämpas dock inte på

- 1) anläggningar där förbränningsprodukterna används direkt för uppvärmning, torkning eller annan behandling av föremål eller material,
 - 2) efterförbränningsanläggningar som är konstruerade att rena rökgaser genom förbränning och som inte används som separata förbränningsanläggningar,
 - 3) anordningar för regenerering av katalysatorer för katalytisk krackning,
 - 4) anordningar för omvandling av svavelväte till svavel,
 - 5) reaktorer som används inom den kemiska industrin,
 - 6) koksugnsblock,
 - 7) cowperapparater,
 - 8) tekniska anordningar som används för att producera drivkraft för fordon, fartyg eller luftfartyg,
 - 9) gasturbiner och gasmotorer som används på offshoreplattformar,
 - 10) anläggningar där det bränsle som används är något annat fast eller flytande avfall än det fasta eller flytande avfall som klassificeras som biomassa,
 - 11) anläggningar där diesel-, gas eller flerbränslemotorer undersöks, utvecklas eller testas.
- I landskapet tillämpas inte bestämmelserna i 10-12 §§ i den förordning som nämns i 1 mom.

1b §. (2015/17) När rökgaserna från två eller flera separata pannor, gasturbiner eller förbränningsmotorer (energiproducerande enhet) leds ut genom en gemensam skorsten som innehåller en eller flera rökkanaler ska den kombination med en bränsleeffekt på minst 50 megawatt som dessa enheter utgör betraktas som en enda stor förbränningsanläggning och deras bränsleeffekt ska räknas samman när förbränningsanläggningens bränsleeffekt fastställs. När bränsleeffekten för stora förbränningsanläggningar fastställs beaktas inte energiproducerande enheter vars bränsleeffekt är under 15 megawatt.

När minst två sådana i 1 mom. avsedda energiproducerande enheter vars sammanräknade bränsleeffekt är minst 50 megawatt och vars drift har inletts enligt ett miljötillstånd som har beviljats eller beviljas den 1 juli 1987 eller därefter har uppförts eller uppförs så att rökgaserna från dem, enligt tillståndsmyndighetens prövning och med beaktande av tekniska och ekonomiska omständigheter kan ledas ut genom en gemensam skorsten, ska kombinationen av dessa

energiproducerande enheter betraktas som en enda förbränningsanläggning och deras bränsleeffekter ska räknas samman när förbränningsanläggningens bränsleeffekt fastställs.

1c §. (2015/17) I miljötillståndet för en stor förbränningsanläggning ska det, för uppfyllande av Art 37 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU om industriutsläpp, uppställas tillräckliga krav på vilka förfaranden som ska följas om reningsutrustningen i anläggningen fungerar dåligt eller havererar.

Verksamhetsutövaren för en stor förbränningsanläggning ska utan dröjsmål underrätta tillsynsmyndigheten om störningar i tillgången på bränsle samt om störningar och fel i rökgasreningsutrustningen vid en energiproducerande enhet.

Om utrustningen för rening av rökgaser vid en energiproducerande enhet har havererat eller drabbats av driftstörningar, ska verksamhetsutövaren driva anläggningen med bränslen som orsakar små mängder utsläpp eller begränsa driften vid anläggningen.

Vid störningar i tillgången på bränsle får tillsynsmyndigheten för en begränsad tid bevilja verksamhetsutövaren rätt att vid en energiproducerande enhet som använder bränsle med en låg svavelhalt avvika från de utsläppsgränsvärden som fastställts för enheten eller rätt att vid en energiproducerande enhet som använder gasformiga bränslen använda något annat än gasformigt bränsle.

1d §. (2015/17) Till en ansökan om miljötillstånd för en stor förbränningsanläggning med en nominell elektrisk effekt på 300 megawatt eller mera ska det fogas en utredning om förutsättningarna för avskiljande av koldioxid. Om det utifrån utredningen eller annan information kan bedömas att det finns förutsättningar för att avskilja koldioxid, ska det i miljötillståndet bestämmas att lämpligt utrymme ska avsättas vid anläggningen för den utrustning som krävs för att avskilja och komprimera koldioxid.

Av den utredning som avses i 1 mom. ska det framgå

1) om det vid anläggningen finns lämpliga lagringsplatser,

2) om transporten är tekniskt och ekonomiskt genomförbar, samt

3) om det är tekniskt och ekonomiskt möjligt att eftermontera utrustning för avskiljning av koldioxid.

1e §. (2018/44) Vid tillämpningen av statsrådets förordning om miljöskyddskrav för medelstora energiproducerande enheter och energiproducerande anläggningar (FFS 1065/2017) ska på Åland med registreringsanmälan avses miljögranskning.

På Åland ska bestämmelserna i den förordning som nämns i 1 mom. gällande innehåll i en registreringsanmälan för en medelstor energiproducerande enhet och anläggning också gälla innehållet i en ansökan om miljötillstånd för en medelstor energiproducerande enhet och anläggning, utöver övriga uppgifter som krävs för tillståndsprövningen enligt 12 § landskapslag (2008:124) om miljöskydd.

På Åland tillämpas inte bestämmelserna i bilaga 1 B samt 1.2 i bilaga 3 till den förordning som nämns

1 mom. På Åland tillämpas bestämmelserna i 7 § enbart på nya anläggningar.

1f §. (2018/44) Om rökgaserna från två eller flera nya medelstora energiproducerande enheter släpps ut genom en gemensam skorsten, eller om det med beaktande av tekniska och ekonomiska faktorer enligt Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet skulle vara möjligt att släppa ut rökgaserna genom en gemensam skorsten, ska de betraktas som en kombination vars bränsleeffekt fastställs utifrån de ingående enheternas sammanlagda bränsleeffekt.

I fråga om sådana kombinerade enheter som avses i 1 mom. tillämpas regeln om sammanräkning av bränsleeffekten på fastställandet av gränsvärdena för utsläppen från de ingående energiproducerande enheterna, intervallen mellan periodiska mätningar av rökgasutsläppen och bestämmandet av antalet drifttimmar. Regeln om sammanräkning av bränsleeffekten för energiproducerande enheter ska inte beaktas vid tillämpningen av del 1 i bilaga 1 A och bilaga 2 till statsrådets förordning om miljöskyddskrav för medelstora energiproducerande enheter och energiproducerande anläggningar (FFS 1065/2017).

1g §. (2018/44) Om en medelstor energiproducerande anläggning som normalt använder bränsle med låg svavelhalt inte kan uppfylla de utsläppsgränsvärden för svaveldioxid som anges i miljötillståndet eller kraven i landskapslagstiftning som gäller verksamheten inte kan iaktas därför att leveranserna av bränsle med låg svavelhalt har avbrutits till följd av allvarlig brist på bränsle, ska verksamhetsutövaren utan dröjsmål underrätta Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Utgående från underrättelsen kan Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet för högst sex månader bevilja verksamhetsutövaren rätt till undantag från skyldigheten att iaktta de fastställda utsläppsgränsvärdena för svaveldioxid.

Om en medelstor energiproducerande anläggning som använder enbart gasformigt bränsle inte kan uppfylla de utsläppsgränsvärden som anges i miljötillståndet eller kraven i landskapslagstiftning som gäller verksamheten inte kan iaktas på grund av att leveranserna av bränsle plötsligt har avbrutits och anläggningen på grund av användning av något annat än gasformigt bränsle borde låta installera utrustning för rening av rökgaser, ska verksamhetsutövaren utan dröjsmål underrätta Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Utifrån underrättelsen kan Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet för högst tio dagar bevilja verksamhetsutövaren rätt till undantag från skyldigheten att iaktta de fastställda utsläppsgränsvärdena.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska underrätta landskapsregeringen om de undantag som beviljats med stöd av 1 och 2 mom. utan dröjsmål, dock senast två veckor från beviljandet. Landskapsregeringen ska se till att Europeiska kommissionen i enlighet med artikel 6.10 andra stycket och artikel 6.11 andra stycket i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2193 om begränsning av utsläpp till luften av vissa föroreningar från medelstora

K 5 RPF (2023:16) om skötseln av kvalitetskontrollen av bränsle

förbränningsanläggningar underrättas om besluten om undantag senast en månad från beviljandet.

2 §. (2010/78) Uppföljningen i landskapet enligt reglerna om luftkvaliteten i 1 § ska göras i tillräcklig omfattning. Uppgifterna från de närmaste uppföljningsområdena i riket ska användas.

Med avvikelser från statsrådets förordning om begränsning av utsläpp som leds ut i luften från vissa verksamheter och anläggningar som använder organiska lösningsmedel gäller i landskapet miljögranskningsplikt i de fall verksamheter enligt riksförordningen är tillståndspliktiga eller registreringspliktiga. (2015/17)

3 mom. upphävt (2015/17).

3 §. Ändringar i författningarna i 1 § skall tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

4 §. De förvaltningsuppgifter som ska skötas av statliga myndigheter eller kommuner enligt författningarna i 1 § handhas i landskapet av landskapsregeringen eller, i förekommande fall, av Ålands miljö- och hälso- skyddsmyndighet. (2007/132)

Om författningarna i 1 § hänvisar till bestämmelser i rikslagstiftningen och motsvarande bestämmelser finns i landskapslagstiftningen skall hänvisningen anses avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

5 §. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2001. Genom denna förordning upphävs landskapsstyrelsens beslut (1996:69) om tillämpning i landskapet Åland av vissa statsrådsbeslut rörande åtgärder mot förorening av luften.

Ikraftträdandebestämmelse (2018/44):

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2018.

Denna förordning tillämpas från och med den 20 december 2018 på energiproducerande anläggningar som består av en eller flera nya energiproducerande enheter.

Denna förordning tillämpas på befintliga energiproducerande enheter med en bränsleeffekt på minst 5 megawatt men mindre än 50 megawatt från och med den 1 januari 2025.

Denna förordning tillämpas på befintliga energiproducerande enheter med en bränsleeffekt på minst 1 megawatt men mindre än 5 megawatt från och med den 1 januari 2030.

K 5 Republikens presidents förordning (2023:16) om skötseln på Åland av kvalitetskontrollen av bränsle

(FFS 650/2023)

1 §. Överförande av tillsynsuppgifter till Tullen

Genom denna förordning överförs från Ålands landskapsregering till Tullen den provtagning och analys av bränslekvaliteten som följer av 1 § i landskapsförordningen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften (Ålands författningssamling 2001:38).

Tullen rapporterar uppgifterna till Finlands miljöcentral och sänder dem för kännedom till Ålands landskapsregering.

2 §. Kostnadsfördelning

Landskapet Åland svarar för kostnaderna för skötseln av de uppgifter som avses i 1 § enligt vad Ålands landskapsregering och Tullen avtalar.

3 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 maj 2023.

K 6 Landskapsförordning (2018:80) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om kompetenskrav för den som hanterar anordningar som innehåller fluorerade växthusgaser eller ämnen som bryter ned ozonskiktet

1 §. Statsrådets förordning om kompetenskrav för den som hanterar anordningar som innehåller fluorerade växthusgaser eller ämnen som bryter ned ozonskiktet (FFS 766/2016), nedan *riksförordningen*, ska tillämpas på Åland med de avvikelser som följer av denna landskapsförordning.

Ändringar i riksförordningen ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna förordning.

2 §. Hänvisningen i riksförordningen till 162 § 1 mom. i rikets miljöskyddslag ska enligt denna landskapsförordning avse 34a § 1 mom. landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

3 §. De förvaltningsuppgifter som enligt riksförordningen ankommer på Säkerhets- och kemikalieverket ska på Åland skötas av landskapsregeringen, till den del uppgifterna faller inom landskapets behörighet.

4 §. Certifikat som utfärdats av Säkerhets- och kemikalieverket ska gälla även på Åland.

Ikraftträdandebestämmelse (2018:80):

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2019.

Genom ikraftträdandet av denna förordning upphävs landskapsförordning (2010:81) om tillämpning i landskapet Åland av statsrådets förordning om underhåll av anläggningar som innehåller ämnen som bryter ned ozonskiktet samt vissa fluorerade växthusgaser.

K 7 Landskapsförordning (2015:16) om tillämpning på Åland av vissa riksbestämmelser om avfallsförbränning

1 §. Med de avvikelser som anges i denna förordning ska i landskapet tillämpas följande riksbestämmelser om avfallsförbränning:

1) statsrådets förordning om avfallsförbränning (FFS 151/2013) samt

2) 17 § statsrådets förordning om miljöskydd (FFS 713/2014).

2 §. Om den riksförfattning eller de riksbestämmelser som anges i 1 § ändras, ska ändringarna gälla även i landskapet från den tidpunkt då de träder i kraft i riket, om inte annat följer av denna förordning.

Hänvisningarna i den riksförfattning och den riksbestämmelse som avses i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka har motsvarighet i landskapslagstiftningen, ska avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

3 §. Statsrådets förordning om avfallsförbränning tillämpas i landskapet på avfallsförbränningsanläggningar där fast eller flytande avfall förbränns.

Förordningen tillämpas dock inte på

1) förgasnings- och pyrolysanläggningar, om de gaser som uppstår genom termisk behandling av avfall renas i sådan omfattning att de innan de förbränns inte längre utgör avfall och de inte kan orsaka större utsläpp än de som uppstår vid förbränning av naturgas,

2) anläggningar där endast följande slag av avfall förbränns:

a) vegetabiliskt jord- och skogsbruksavfall,

b) vegetabiliskt avfall från livsmedelsindustrin, om den värme som alstras vid förbränningen återvinns,

c) vegetabiliskt fiberhaltigt avfall som uppstår vid produktion av nyfibermassa eller vid pappersproduktion från massa, om avfallet förbränns på produktionsplatsen i en samförbränningsanläggning och den värme som alstras återvinns,

d) träavfall, med undantag för sådant träavfall som härstammar från bygg- och rivningsverksamhet eller annan verksamhet, som kan innehålla organiska halogenföreningar eller tungmetaller till följd av behandling med träskyddsmedel eller ytbehandling,

e) korkavfall,

f) radioaktivt avfall,

g) djurkroppar, som förbränns enligt vad som föreskrivs om behandlingen av dem i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (förordning om animaliska biprodukter),

h) avfall som uppkommer vid prospektering och utvinning av olje- och gasfyndigheter från offshore-plattformar och som förbränns på dessa,

3) försöksanläggningar som används för forskning och provning i syfte att förbättra förbränningsprocessen och som förbränner mindre än 50 ton avfall per år.

4 §. Vid tillämpningen av statsrådets förordning om avfallsförbränning ska på Åland med

1) avfallsförbränningsanläggning avses en enhet avsedd för termisk behandling av avfall, med eller utan återvinning av alstrad värme, med hjälp av förbränning av avfall genom oxidering eller genom pyrolysis, förgasning eller plasmprocess eller andra termiska behandlingsprocesser, om ämnena från behandlingen sedan förbränns, och med

2) samförbränningsanläggning, en enhet vars huvudsakliga ändamål är energialstring eller tillverkning

av materiella produkter och som utnyttjar avfall som normalt bränsle eller tillskottsbränsle eller där avfall behandlas termiskt för att det ska kunna bortskaffas med hjälp av förbränning av avfall genom oxidering såväl som genom pyrolysis, förgasning eller plasma-process eller andra termiska behandlingsprocesser, om ämnena från behandlingen sedan förbränns.

Som en i 1 mom. 1 punkten avsedd avfallsförbränningsanläggning betraktas även en anläggning där samförbränningen av avfall utförs på ett sådant sätt att anläggningens huvudsakliga ändamål i högre grad kan anses vara termisk behandling av avfall än energialstring eller tillverkning av materiella produkter.

Om andra processer än oxidering används för termisk behandling av avfall, ska avfallsförbränningsanläggningen eller samförbränningsanläggningen omfatta både förbränningsprocessen och den termiska behandlingsprocessen före förbränningsprocessen.

5 §. När bränseffekten för en samförbränningsanläggning fastställs ska bestämmelserna i 1b § landskapsförordningen (2001:38) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften iakttas.

6 §. Denna förordning träder i kraft den 16 mars 2015 och genom förordningen upphävs landskapsförordningen (2003:33) om avfallsförbränning.

K 8 Landskapslag (2009:31) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utsläppshandel

1 §. Tillämpning av rikslag

Med de undantag som anges i denna lag ska följande riksförfattningar tillämpas i landskapet:

1) (2012/66) lagen om utsläppshandel (FFS 311/2011) och

2) lagen om användning av Kyotomekanismerna (FFS 109/2007) och

3) (2010/88) lagen om handel med utsläppsrätter för luftfart (FFS 34/2010).

Ändringar i ovannämnda riksförfattningar ska tillämpas i landskapet från den dag de träder i kraft i riket.

L om utsläppshandel (FFS 311/2011) och L om handel med utsläppsrätter för luftfart (FFS 34/2010) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som lagarna hade innan de upphävdes den 1 januari 2024 genom L om utsläppshandel (FFS 1270/2023).

2 §. Tillämpning av hänvisningar i lagen om utsläppshandel

En hänvisning i en författning som avses i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftning ska i landskapet avse bestämmelser i landskapslagstiftning, om motsvarande bestämmelser finns i landskapslagstiftningen.

3 §. Förvaltningsuppgifter

Om inte annat särskilt stadgas i annan landskapslag ska de förvaltningsuppgifter, som enligt en författning som avses i 1 § handhas av myndigheter i riket, i

K 9 RPF (2021:144) om skötseln av uppgifter om utsläppsrätter

landskapet skötas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets behörighet på området. (2015/105)

Landskapsregeringen kan med stöd av 32 § självstyrelselagen samtycka till att de förvaltningsuppgifter som avses i 1 mom. i enlighet med en överenskommelseförordning överförs på rikets myndigheter.

I landskapslagen (2015:103) om Ålands energimyndighet finns särskilda bestämmelser om de förvaltningsuppgifter som avses i 1 mom. (2015/105)

4 §. Landskapsförordningar

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av en författning som avses i 1 § ska tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar som landskapsregeringen beslutar.

5 §. Avvikelse från bestämmelserna i rikslagstiftningen

Om en verksamhetsutövare åläggs att betala avgift för överskriden utsläppsrätt ska åläggandet avse betalning till landskapet.

Om en ansökan om tillstånd för utsläpp av växthusgaser har lämnats inom tre månader efter lagens ikraftträdande ska landskapsregeringen, med avvikelse från bestämmelserna i 9 § lagen om utsläppshandel och såvitt det är möjligt, besluta i ärendet inom tre månader från den dag ansökan lämnats. (2012/66)

En ansökan enligt 22 § 3 mom. lagen om utsläppshandel om gratis rätt att släppa ut växthusgaser samt de uppgifter som ska lämnas för utsläppshandelsperioden 2013–2020 ska lämnas in inom tre månader från denna lags ikraftträdande. Tidsfristen kan förlängas genom förordning, om kommissionens eventuella riktlinjer och elektroniska tabeller för genomförandet av kommissionens rättsakt om gratis tilldelning av utsläppsrätter inte har utfärdats vid lagens ikraftträdande. (2012/66)

Med avvikelse från bestämmelserna i 74 § lagen om utsläppsrätter finns bestämmelser om avgifter för landskapsregeringens prestationer i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet. (2012/66)

Ikraftträdandebestämmelse (2009:31):

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2009.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (2005:60) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utsläppshandel. Tillstånd som givits med stöd av landskapslagen (2005:60) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utsläppshandel gäller dock för den tid som tillståndet har meddelats.

K 9 Republikens presidents förordning (2021:144) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller handel med utsläppsrätter avseende växthusgaser

(FFS 801/2021)

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning innehåller bestämmelser om skötseln i landskapet Åland av sådana förvaltningsuppgifter gällande handel med utsläppsrätter som det föreskrivs om i [lagen om utsläppshandel (311/2011)] och som avses i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utsläppshandel (Ålands författningssamling 2009:31, ändrad ÅFS 2010:88, ÅFS 2012:66 samt ÅFS 2015:105).

2 §. Ålands landskapsregerings uppgifter

Ålands landskapsregering ska fatta beslut om en förteckning över anläggningar i landskapet och de utsläppsrätter som avses bli beviljade för var och en av dem jämte motiveringar för detta. Ålands landskapsregering beslutar dessutom om fördelning och beviljande av utsläppsrätter till verksamhetsutövare samt om ändring av utsläppsrätter.

3 §. Energimyndighetens uppgifter

De förvaltningsuppgifter som gäller det register som avses i 8 kap. i lagen om utsläppshandel och registerförvaltningen enligt 9 kap. i den lagen samt de förvaltningsuppgifter som gäller kontrollörer enligt 61–64 § i den lagen sköts i landskapet Åland av Energimyndigheten.

4 §. Ersättningar

Energimyndigheten ersätts för kostnaderna för skötseln av i 3 § avsedda förvaltningsuppgifter som gäller registret i landskapet Åland på det sätt som landskapsregeringen och Energimyndigheten kommer överens.

Intäkterna från auktioneringen av utsläppsrätter som återförs till staten, och som härrör från försäljning av utauktionerade utsläppsrätter för landskapet, överförs från statens medel till landskapet på det sätt landskapsregeringen och Energimyndigheten kommer överens. Landskapets andel av den totala kvantiteten utauktionerade utsläppsrätter bestäms, på samma sätt som Finlands andel av de utsläppsrätter som utauktionerats av samtliga medlemsstater, i enlighet med artikel 10.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen och om ändring av rådets direktiv 96/61/EG, sådan artikeln lyder senast ändrad genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/410 om ändring av direktiv 2003/87/EG för att främja kostnadseffektiva utsläppsminskningar och koldioxidsnäla investeringar, och beslut (EU) 2015/1814.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 september 2021.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller handel med utsläppsrätter avseende växthusgaser (199/2013).

K 10 Landskapslag (2011:111) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om främjande av användningen av biodrivmedel för transport

1 §. Inledande bestämmelse

Med de avvikelser som anges i denna lag ska rikets lag om främjande av användningen av biodrivmedel för transport (FFS 446/2007), nedan kallad rikslagen, tillämpas i landskapet.

Ändringar i rikslagen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

Se L om främjande av användningen av förnybara drivmedel för transport (FFS 446/2007).

2 §. Förvaltning

De förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

3 §. Avvikelser från rikslagstiftningen

Hänvisningar i rikslagen till bestämmelser i rikslagstiftningen ska i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Förordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikslagen ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen beslutar.

5 §. Kraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2012.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

K 11 Republikens presidents förordning (2023:13) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller distributionskyldigheten för förnybara drivmedel

(FFS 86/2023)

1 §. Överföring av uppgifter till Energimyndigheten

I denna förordning föreskrivs om överföring på Energimyndigheten av vissa sådana förvaltningsuppgifter för Ålands landskapsregering som anges i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om främjande av användningen av biodrivmedel för transport (Ålands författningssamling 2011:111) och som avses i lagen om främjande av användningen av förnybara drivmedel för transport (FFS 446/2007, nedan lagen om distributionskyldighet).

2 §. Uppgifter som hör till Energimyndigheten

Energimyndigheten har på Åland till uppgift att ta emot de anmälningar från distributörer som avses i 7 § i lagen om distributionskyldighet och att kontrollera att uppgifterna i anmälningarna är korrekta.

3 §. Ersättningar

Energimyndigheten ersätts för kostnaderna för skötseln av de förvaltningsuppgifter som avses i 2 § på det sätt som landskapsregeringen och Energimyndigheten gemensamt kommer överens om.

4 §. Kraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 februari 2023. Förordningen tillämpas första gången på anmälningar som ska göras för år 2022.

K 12 Landskapslag (2018:41) om tillämpning på Åland av rikslagstiftning om biodrivmedel och flytande biobränsle samt om minskning av växthusgasutsläpp från vissa drivmedel

1 §. Lagens tillämpningsområde

Följande rikslagar ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna lag:

1) lag om biodrivmedel och flytande biobränslen (FFS 393/2013) och

2) lag om minskning av växthusgasutsläppen under hela livscykeln från vissa drivmedel (FFS 170/2018).

2 §. Ändringar av rikslagarna

Ändringar i de lagar som anges i 1 § ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket, om inte annat följer av bestämmelser i denna lag.

3 §. Förvaltningsmyndigheter

De förvaltningsuppgifter som enligt de lagar som anges i 1 § ankommer på energimyndigheten ska på Åland skötas av Ålands energimyndighet, till den del uppgifterna faller inom landskapets behörighet.

De förvaltningsuppgifter som enligt de lagar som anges i 1 § ankommer på andra statliga myndigheter ska på Åland skötas av landskapsregeringen, till den del uppgifterna faller inom landskapets behörighet.

4 §. Särskilda avvikelser

Hänvisningar till rikslagstiftningen i de lagar som anges i 1 § ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

En kontrollör som enligt lagen om biodrivmedel och flytande biobränslen har godkänts av energimyndigheten i riket är också godkänd på Åland. Hållbarhetsystem som godkänts av energimyndigheten i riket är också godkända på Åland.

5 §. Förordningsfullmakt

Landskapsregeringen kan inom Ålands behörighet genom landskapsförordning besluta att bestämmelser som utfärdats med stöd av någon av de rikslagar som anges i 1 § och som inte tillhör området för lag ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen bestämmer.

K 13 Landskapslag (2017:73) om tillämpning på Åland av lagen om distribution av alternativa trafikbränslen

1 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen om distribution av alternativa trafikbränslen (FFS 478/2017) ska tillämpas i landskapet med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar i lagen om distribution av alternativa trafikbränslen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltning

Om inte annat särskilt föreskrivs i annan landskapslag ska de förvaltningsuppgifter som enligt lagen om distribution av alternativa trafikbränslen ankommer på statens myndigheter i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

3 §. Hänvisning i rikslag

Hänvisningar i lagen om distribution av alternativa trafikbränslen till bestämmelser i rikslagstiftningen ska inom landskapets behörighet i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Språkkrav

Användarinformation som avses i 5 och 6 §§ i lagen om distribution av alternativa trafikbränslen ska i landskapet vara skriven åtminstone på svenska, om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beviljar undantag från kravet.

5 §. Avgifter

Landskapsregeringen beslutar i enlighet med landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet om de avgifter som kan uppbäras för utförda prestationer enligt denna lag.

6 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet och till den del ärendet inte hör till området för lag genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om distribution av alternativa trafikbränslen ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

7 §. Sökande av ändring

I enlighet med vad som föreskrivs i 25 § i självstyrelselagen får ändring sökas i beslut som fattats med stöd av denna lag.

8 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 2017.

Vad som föreskrivs i 5 § 3 mom. i lagen om distribution av alternativa trafikbränslen gäller endast sådana motorfordon och manualer till dem som har släppts ut på marknaden efter det att denna lag har trätt i kraft.

K 14 Landskapsförordning (2007:3) om deponering av avfall

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

I denna förordning finns bestämmelser om krav på deponering av avfall och om tillståndspliktig deponering.

Denna förordning ska inte tillämpas på (2022/23)

1) spridning av slam, inklusive avloppsslam och slam från muddringsverksamhet och liknande material, för gödnings- eller jordförbättringsändamål,

2) användning av lämpligt inert avfall vid restaurering och utfyllnadsarbete eller för byggnadsändamål i deponier,

3) deponering av icke-farligt muddringsslam i vattenområde, från vilket det har avlägsnats, eller på land i närheten av sådant område,

4) (2022/23) hanteringen av avfall från landbaserad utvinningsindustri, det vill säga avfall från prospektering, utvinning, inklusive utvecklingsfasen innan produktion inleds, bearbetning och lagring av mineraltillgångar samt från drift av stenbrott, om den omfattas av tillämpningsområdet för annan lagstiftning.

2 §. (2022/23) Syfte

Syftet med denna förordning är att förebygga och minska negativ miljöpåverkan som deponering av avfall kan orsaka miljön och människors hälsa samt att stödja övergången till en cirkulär ekonomi genom att sådant avfall som lämpar sig för materialåtervinning och annan återvinning i mindre utsträckning deponeras.

3 §. Definitioner

Följande beteckningar används i denna förordning med den betydelse som anges nedan: (2013/10)

1) (2022/23) Om inte annat särskilt föreskrivs så har i denna förordning använda begrepp samma betydelse som föreskrivs enligt landskapslagen (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag, nedan kallad *avfallslagen*.

2) *Deponi*. Deponi är en upplagsplats för avfall på jorden eller under mark, inklusive

- interna upplag för avfall som har uppkommit inom den egna verksamheten, samt

- platser som används under mer än ett år för tillfällig lagring av avfall men med uteslutande av

- anläggningar där avfall omlastas för att beredas för vidare transport för återvinning, behandling eller slutligt omhändertagande på annan plats samt

- platser där avfall som skall återvinnas eller behandlas inom tre år eller där avfall som skall slutligt omhändertas inom ett år lagras.

3) *Inert avfall*. Inert avfall är avfall som inte genomgår några väsentliga fysikaliska, kemiska eller biologiska förändringar. Inert avfall löses inte upp, brinner inte och reagerar inte fysikaliskt eller kemiskt på något annat sätt, inte heller bryts det ned biologiskt eller inverkar på andra material det kommer i kontakt med på ett sätt som kan orsaka skador på miljön eller

människors hälsa. Den totala lakbarheten och det totala föroreningsavfallet i avfallet samt ekotoxiciteten hos avfallet skall vara obetydliga och får inte äventyra kvaliteten på yt- eller grundvatten.

4) (2013/10) *Biologiskt nedbrytbart avfall*. Biologiskt nedbrytbart avfall är avfall som kan genomgå anaerob eller aerob nedbrytning, såsom livsmedels- och trädgårdsavfall, papper och kartong.

5) *Geologisk barriär*. En geologisk barriär föreligger när de geologiska och hydrogeologiska förhållandena under och i närheten av en deponi innebär en fastläggande förmåga som är tillräcklig för att förebygga en potentiell risk för mark och grundvatten.

6) *Lakvatten*. Lakvatten är vätska som rinner genom det deponerade avfallet och som tränger ut ur eller stannar kvar i en deponi.

7) *Deponigas*. Deponigas är gas som genereras från det deponerade avfallet.

4 §. Deponiklasser

Varje deponi skall hänföras till någon av klasserna

- deponi för farligt avfall,
- deponi för icke-farligt avfall eller
- deponi för inert avfall.

2 kap. Allmänna krav

5 §. Avfall som inte får deponeras

Följande avfall får inte deponeras:

1) (2022/23) *Avfall* som under de förhållanden som råder på en deponi är explosivt, oxiderande, brandfarligt eller frätande enligt vad som föreskrivs i bilaga III till Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG, sådan den lyder i kommissionens förordning (EU) nr 1357/2014 om ersättning av bilaga III till Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG om avfall och om upphävande av vissa direktiv och i rådets förordning (EU) 2017/997 om ändring av bilaga III till Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG vad gäller den farliga egenskapen HP 14 Ekotoxiskt.

2) *Avfall i flytande form*, inräknat spillvatten men med undantag av slam som har en hög torrhalt.

3) (2022/23) *Avfall från sjukhus och veterinärstationer* samt därmed jämförbar verksamhet som är smittfarligt enligt vad som föreskrivs i den bilaga som nämns i 1 punkten.

4) *Avfall som har genomgått utspädning eller blandning* enbart i syfte att uppfylla kriterierna för mottagning av avfall vid en deponi eller kriterierna för att annars vara tillåtet att deponera.

5) *Kasserade däck*, undantaget cykeldäck, från bilar, arbetsmaskiner eller andra fordon eller kross av sådana däck.

6) Annat *biologiskt nedbrytbart avfall* än

- fallvilt samt

- sådant som får grävas ned utan hinder av gällande bestämmelser om bortskaflande av animaliska biprodukter på avlägsna områden och om bortskaflande av döda sällskapsdjur.¹⁾

Vid en deponi som är tillståndspliktig enligt miljöskyddslagen får endast sådant avfall tas emot som överensstämmer med den förteckning som har upprätt-

tats för miljötillståndet för deponien som avses i 20 § 2 punkten denna förordning.

1) [Jord- och skogsbruksministeriets förordning om bortskaflande av animaliska biprodukter på avlägsna områden och om bortskaflande av döda sällskapsdjur (FFS 1374/2004)].

5a §. (2013/10) *Tillfällig lagring av metalliskt kvicksilver*

För tillfällig lagring i mer än ett år av metalliskt kvicksilver gäller dessutom bilaga I till denna förordning.

6 §. *Deponering vid deponier av olika deponiklasser*

Vid en deponi för icke-farligt avfall får utöver icke-farligt avfall och inert avfall deponeras även stabilt icke-reaktivt farligt avfall med lakningsegenskaper som är likvärdiga med dem som gäller för icke-farligt avfall. Icke-reaktivt farligt avfall får dock inte deponeras i utrymmen som är avsedda för biologiskt nedbrytbart icke-farligt avfall.

Vid en deponi för inert avfall får deponeras endast avfall som uppfyller de kriterier som gäller inert avfall.

6a §. (2022/23) *Begränsning av deponering av avfall som lämpar sig för materialåtervinning eller annan återvinning*

Deponering på deponi av avfall som lämpar sig för materialåtervinning eller annan återvinning ska undvikas i mån av möjlighet, med undantag för sådant avfall för vilket deponering på deponi leder till det bästa möjliga resultatet enligt den prioritetsordning som avses i 8 § i avfallslagen (FFS 646/2011), vilken tillämpas på Åland med stöd av landskapslagen (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag.

7 §. *Behandling före deponering*

Innan avfall deponeras skall det ha sorterats och behandlats på ett sådant sätt att dess mängd eller farlighet minskas, hanteringen underlättas eller återvinningen gynnas.

Förbehandling av avfall ska ordnas enligt den prioritetsordning som avses i 8 § i rikets avfallslag samt med beaktande av vad som föreskrivs i 11 a § i rikets avfallslag om främjande av förberedelse av avfall för återanvändning och i 15 § i den lagen om skyldighet att samla in avfall separat. (2022/23)

8 §. *Skyldighet att avsluta deponi*

Verksamhetsutövaren är skyldig att avsluta en deponi eller del av deponi som inte längre är i bruk eller som saknar nödvändigt tillstånd enligt miljöskyddslagen. För tillståndspliktiga deponier finns särskilda bestämmelser om skyldighet att avsluta och efterbehandla en deponi i denna förordnings 5 kap.

3 kap. Särskilda krav om tillståndspliktiga deponier (2008/136)

8a §. (2008/136) *Inledande bestämmelse*

I detta kapitel finns särskilda krav om tillståndspliktiga deponier.

9 §. (2008/136) *Avfallsplan och kontrollplan*

Verksamheten får inte motverka de mål som anges i en landskapsomfattande avfallsplan, som har upprättats i enlighet med avfallslagen. (2018/94)

K 14 LF (2007:3) om deponering av avfall

Prövningsmyndigheten ska besluta att verksamhetsutövaren för en deponi ska ha en sådan egenkontrollplan (kontrollplan) som avses i 26 § miljöskyddslagen. I kontrollplanen ska ingå uppgifter om hur verksamhetsutövaren ska säkerställa att deponin uppfyller de tillämpliga krav som gäller för deponin.

Se LL (2008:124) om miljöskydd.

10 §. Beredskapsplan

Verksamhetsutövaren skall tillse att en beredskapsplan finns som skall följas om de rikt- eller gränsvärden för grundvattenkvalitet som gäller för en deponi, överskrids i sådan omfattning att beredskapsplanen i enlighet med tillståndsvillkoren skall tas i bruk. Beredskapsplanen skall omfatta tillräckliga åtgärder för att undanröja en skada som följer av att gränsvärden har överskridits.

11 §. Efterbehandlingsgaranti

Verksamhetsutövaren skall ställa en ekonomisk eller motsvarande garanti som är tillräcklig för att säkerställa att denne fullföljer de skyldigheter att avsluta och efterkontrollera en deponi, som krävs i enlighet med denna förordning eller enligt tillståndsvillkoren för deponin.

12 §. Deponins utformning

En deponis botten och sidor skall bestå av en geologisk barriär som skyddar mark, grundvatten och yt-vatten. Den geologiska barriären skall uppnå följande krav på permeabilitet (genomtränglighet) och mäktighet (tjocklek):

Deponi för	Permeabilitet	Mäktighet
farligt avfall	≤1,0 x 10 ⁻⁹ meter per sekund	≥ 5 meter
icke-farligt avfall	≤1,0 x 10 ⁻⁹ meter per sekund	≥ 1 meter
inert avfall	≤1,0 x 10 ⁻⁷ meter per sekund	≥ 1 meter

Om den geologiska barriären inte på ett naturligt sätt uppfyller ovanstående villkor, kan den kompletteras på konstgjord väg och förstärkas på annat sätt som ger ett likvärdigt skydd. En barriär som framställts på konstgjord väg bör vara minst 0,5 meter tjock och ha ett geologiskt underlag som är så stabilt att sättningar, som kan orsaka skador på barriären, förhindras.

En deponi för farligt avfall eller icke-farligt avfall skall vara försedd med en konstgjord botten tätning och ett minst 0,5 meter tjockt dräneringsskikt samt ha system för

- 1) kontroll av regnvatten som tränger in i deponin,
- 2) förhindrande av att yt-vatten och grundvatten tränger in i det deponerade avfallet samt för
- 3) insamling och behandling av förorenat vatten och lakvatten från deponin, så att vattnet uppfyller de krav för vattenkvaliteten som enligt tillståndsvillkoren gäller för att det skall få släppas ut.

Tillståndsmyndigheten kan meddela undantag från bestämmelserna i 1 och 2 mom. om den bedömer att uppsamling och behandling av lakvatten inte är nödvändig eller att deponin inte utgör någon risk för mark

och vatten. Kraven på permeabilitet och mäktighet får dock aldrig understiga de krav som ställs på en deponi för inert avfall.

13 §. Gashantering

Verksamhetsutövare för en deponi som tar emot biologiskt nedbrytbart avfall skall se till att deponigas från deponin insamlas, behandlas och utnyttjas. Om sådan gas inte kan användas för energiproduktion skall den facklas.

14 §. Intrångskontroll

En deponi skall vara inhägnad med stängsel eller liknande anordning och ha låsbara grindar. Där skall finnas installationer och rutiner ägnade att upptäcka och hindra illegal eller okontrollerad deponering. Verksamhetsutövaren skall se till att okontrollerat tillträde till deponin hindras samt att grindarna är låsta när deponin är obemannad.

15 §. Avfallets mottagning

I samband med att avfall tas emot skall medföljande handlingar kontrolleras. Avfall får endast tas emot om avfallsinnehavaren eller verksamhetsutövaren genom lämplig dokumentation klarlagt att avfallet får tas emot enligt tillståndets förteckning över vilka typer av avfall som får deponeras vid den aktuella deponin. Vid leverans av farligt avfall skall kontroll ske även av de identifieringshandlingar som krävs enligt artikel 5.3 rådets direktiv 91/689/EEG och vid leverans av avfall från utlandet skall kontroll ske även av de handlingar som krävs enligt europaparlamentets och rådets förordning nr 1013/2006 om transport av avfall. Om det sker upprepade och regelbundna leveranser av samma typ av avfall, är det tillräckligt att dokumentationen visas fram vid den första leveransen.

En besiktning av varje avfallslast skall göras vid infarten och vid tipsåret, för att kontrollera om avfallet är detsamma som beskrivits i de medföljande handlingarna.

Verksamhetsutövaren skall tillhandahålla ett skriftligt mottagningsbevis avseende varje leverans som mottas vid deponin.

16 §. Avfallets placering

Mottaget avfall skall placeras på ett sådant sätt att ojämna sättningar, skred eller ras som kan skada tät-skikt eller andra skyddsåtgärder undviks.

17 §. (2018/94) Dokumentation och registrering av mottaget avfall

I det register som en verksamhetsutövare ska föra i enlighet med bestämmelserna om verksamhetsutövares bokföringsskyldighet i avfallslagen ska verksamhetsutövaren, utöver vad som sägs i nämnda bestämmelse, anteckna följande uppgifter.

- 1) Egenskaper hos det deponerade avfallet.
- 2) Avfallets leveransdatum.
- 3) Avfallsproducentens identitet eller insamlarens identitet om det är frågan om hushållsavfall och annat avfall som på grund av sina egenskaper eller sin sammansättning liknar hushållsavfall.
- 4) När farligt avfall deponeras, ska dess exakta placering inom deponin antecknas.

18 §. Kontroll- och övervakningsförfaranden under drift
Verksamhetsutövaren skall under en deponis driftstid iaktta följande:

1) Med iakttagande av god laboratoriesed och genom anlitande av ackrediterat laboratorium skall genomföras provtagning av och mätning av lakvatten, ytvatten, grundvatten och deponigas i den omfattning och enligt den specifikation som av tillståndsmyndigheten bedöms vara nödvändig för att uppfylla kraven i bilaga III till rådets direktiv 1999/31/EG.

2) Verksamhetsutövaren skall utan dröjsmål meddela tillsynsmyndigheten om all negativ miljöpåverkan som visar sig vid ovanstående provtagning och mätning.

3) Verksamhetsutövaren skall årligen redovisa alla ovan nämnda provtagnings- och mätningsresultat till tillsynsmyndigheten.

4) Verksamhetsutövare skall bistå tillsynsmyndighetens personal med den hjälp som tillsynen förutsätter.

Verksamhetsutövaren ska årligen bokföra följande uppföljnings- och kontrolluppgifter:

1) den mängd avfall som deponerats på deponin enligt avfallstyp specificerat enligt följande:

- organiskt kommunalt avfall,
- annat kommunalt avfall än sådant som avses i a-punkten,
- annat organiskt avfall än sådant som avses i a-punkten,
- annat avfall än sådant som avses i a–c-punkterna,

2) den avfallsmängd som har levererats från deponin för annan behandling enligt avfallstyp,

3) uppgifter om deponin,

4) uppgifter om ordnande av kontroll av deponin och deponigaser samt av lakvatten och yt- och grundvatten samt sammandrag av resultaten av kontrollerna,

5) utredning om deponis miljöbelastning och om åtgärder som genomförts för att förebygga miljöskador och

6) utredning om exceptionella situationer. (2022/23)

I mängden kommunalt avfall enligt 2 mom. 1 punkten underpunkt a och b ska också räknas in det avfall som uppkommit vid förbehandling av kommunalt avfall som deponerats på deponin, det avfall som uppkommit vid stabilisering av biologiskt nedbrytbart avfall och det material som avlägsnats mekaniskt under eller efter aerob eller anaerob behandling av kommunalt avfall. (2022/23)

4 kap. Miljötillstånd för deponiverksamhet

19 §. Ansökan om tillstånd

En ansökan om tillstånd för en deponi skall utöver vad som följer av miljöskyddslagen innehålla följande uppgifter.

1) En beskrivning av de typer och en uppskattning av de totala mängder av avfall som ansökan avser.

2) En beskrivning av de hydrogeologiska och geologiska egenskaperna, inklusive uppgifter om kvaliteten på grundvattnet på den föreslagna platsen.

3) Föreslagna metoder för att förebygga och minska förorening.

4) Ett förslag till kontrollplan som avses 9 §.

5) Förslag till avslutnings- och efterkontrollplan.

6) En redogörelse för sökandens ekonomiska eller motsvarande garanti för att garantera iakttagandet av de skyldigheter, inräknat efterbehandlingsåtgärder, som följer av denna förordning eller av tillståndsvillkoren.

20 §. Tillståndets innehåll

Tillståndet, som tillståndsmyndigheten utfärdar, skall utöver vad som följer av miljöskyddslagen innehålla följande uppgifter.

1) Uppgift om vilken deponiklass tillståndet avser.

2) En förteckning över vilka typer av avfall som får deponeras. Vid avgörande av vilket avfall som kan tas emot vid deponin skall tillståndsmyndigheten tillämpa bestämmelserna i rådets beslut 2003/33/EG om kriterier och förfaranden för mottagning av avfall vid avfallsdeponier i enlighet med artikel 16 i, och bilaga II till, direktiv 1999/31/EG.

3) Uppgift om den totala mängd avfall som får deponeras för varje typ av avfall.

4) Uppgift om de krav som ställs på deponin som rör förberedande arbeten och förfarandena för övervakning samt den kontroll som skall utföras enligt kontrollplanen för deponin.

5) Uppgift om rapporteringsskyldighet under deponis driftstid samt under den tid deponin avslutas och efterbehandlas.

6) Gränsvärden för grundvattenkvalitet.

5 kap. Avslutning och efterkontroll

21 §. Avslutningsfas

Avslutningsfas omfattar tiden för aktiva åtgärder för utsläppsbegränsning och kontroll efter att en deponi avslutats och sluttäckning skall inledas. Om inget annat framgår av tillståndsbeslutet påbörjas avslutningsfasen för en deponi, som har beviljats tillstånd enligt miljöskyddslagen, senast i samband med att tillståndet annars upphör att gälla.

Verksamhetsutövaren skall när avslutningsfasen påbörjas se till att den deponi eller del av deponi som avslutas förses med sluttäckning. Sluttäckningen skall vara så konstruerad att mängden lakvatten som passerar genom täckningen inte överskrider eller kan antas överskrida 5 liter per kvadratmeter och år för deponier för farligt avfall och 50 liter per kvadratmeter och år för deponier för icke-farligt avfall.

Tillståndsmyndigheten får i enskilda fall medge undantag från kraven på genomsläpplighet i 2 mom., om det kan ske utan risk för skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

22 §. Godkännande av avslutning

För att en deponi eller del av en deponi skall anses vara definitivt avslutad krävs att tillsynsmyndigheten godkänner avslutandet. Godkännandet skall föregås av en inspektion varvid tillsynsmyndigheten utvärderar samtliga rapporter som har lagts fram av verksamhetsutövaren.

Avslutningen får inte godkännas om inte verksamhetsutövaren har visat att denna har fullgjort sina

K 14 LF (2007:3) om deponering av avfall

skyldigheter enligt miljöskyddslagen, den lagstiftning som nämns i 10 § samma lag och sådana regler och tillståndsvillkor som utfärdats med stöd av sådan lagstiftning. (2008/136)

23 §. Efterkontrollfas

Efterkontrollfas omfattar tiden för kontroll av miljöpåverkan efter avslutningsfasen. Sedan tillsynsmyndigheten har godkänt avslutningen pågår efterkontrollfasen så länge som tillsynsmyndigheten, med beaktande av hur länge deponin kan ha en negativ miljöpåverkan, kräver det.

Verksamhetsutövarens skall under hela efterkontrollfasen svara för kontroll av verksamhetens miljöpåverkan. Detta inbegriper analys av deponigas och lakvatten från deponin samt för övervakning av grundvattentillståndet i deponins närområde. Verksamhetsutövarens skall underrätta tillsynsmyndigheten om sådan negativ miljöpåverkan som visar sig vid kontroll av verksamhetens miljöpåverkan.

6 kap. Särskilda bestämmelser**24 §. Kostnaden för deponering av avfall**

Verksamheten skall drivas på ett sådant sätt att de avgifter som tas ut för mottagning av avfall täcker kostnaderna för att inrätta och driva densamma. Dessa kostnader skall så långt möjligt också innefatta kostnader för eventuell ställd garanti samt beräknade kostnader för avslutning och efterkontroll av platsen under sammanlagt minst 30 år.

25 §. (2007/37) Meteorologiska data

Vid bedömning och sammanställning av kontroll som utförs i enlighet med 18 och 23 §§ skall, om inte insamlingsmetod angivits i tillståndet och uppgifter insamlats på platsen, såsom meteorologiska data användas uppgifter från närmast belägna meteorologiska station.

7 kap. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser**26 §. Ikraftträdande**

Denna landskapsförordning träder i kraft den 1 mars 2007.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2001:76) om deponering av avfall.

27 §. Övergångsbestämmelser

Från och med den 31 december 2007 måste samtliga deponier uppfylla alla förordningens krav.

Hänvisningen i förordningens 15 § till europaparlamentets och rådets förordning nr 1013/2006 skall innan den 12 juli 2007 avse rådets förordning nr 259/93 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen.

För deponier som var i drift vid ikraftträdandet av landskapsförordning (2001:76) om deponering av avfall gäller övergångsbestämmelserna i 31 § nämnda förordning enligt deras lydelse vid tidpunkten för denna förordnings ikraftträdande, dock så att sådan prövning som krävs enligt nämnda 31 § skall avse bestämmelserna i denna förordning.

Bilaga (2013/10)**Tillfällig lagring i mer än ett år av metalliskt kvicksilver**

A Krav som ska tillämpas vid tillfällig lagring:

- 1) Metalliskt kvicksilver ska lagras åtskilt från annat avfall.
- 2) Behållare ska lagras i uppsamlingsbassänger som är försedda med lämplig beläggning som gör att de saknar sprickor och hål och är ogenomträngliga för metalliskt kvicksilver; de ska ha en tillräckligt stor volym för den lagrade kvantiteten kvicksilver.
- 3) Lagringsplatsen ska vara försedd med konstruerade eller naturliga barriärer som klarar att skydda miljön från kvicksilverutsläpp och som har en tillräckligt stor volym för den totala lagrade kvantiteten kvicksilver.
- 4) Lagringsplatsens golv ska vara täckt av ett material som är kvicksilverbeständigt. Det ska finnas en lutning mot en uppsamlingsbrunn.
- 5) Lagringsplatsen ska vara utrustad med ett brandskyddssystem.
- 6) Lagringen ska organiseras på ett sådant sätt att det säkerställs att alla behållare är lätt åtkomliga.

B Metalliskt kvicksilver ska uppfylla följande krav:

- 1) En kvicksilverhalt på mer än 99,9 viktprocent.
- 2) Inga föroreningar som kan korrodera kolstål eller rostfritt stål (t.ex. salpetersyra och kloridsaltlösningar).

C Inneslutning

Behållare som används för lagring av metalliskt kvicksilver ska vara korrosions- och stötsäkra. Svetsfogar ska därför undvikas. Behållarna ska i minimum uppfylla följande krav:

- 1) Behållarmaterial: kolstål (minst ASTM A36) eller rostfritt stål (AISI 304, 316L).
- 2) Behållarna ska vara gas- och vätsketäta.
- 3) Behållarens utsida ska vara beständig mot lagringsförhållandena.
- 4) Behållarens konstruktionstyp ska klara fallprov och täthetsprov enligt kapitel 6.1.5.3 och 6.1.5.4 i FN:s rekommendationer om transport av farligt gods, testhandboken.

Behållarens fyllnadsgrad får vara högst 80 volymprocent för att säkerställa att tillräckligt tomrum finns tillgängligt och att varken läckor eller permanent deformation av behållaren kan inträffa till följd av att vätskan expanderar på grund av hög temperatur.

D Godkännande

Endast behållare med intyg enligt avsnitt E uppfyllande kraven nedan får godkännas.

För ett godkännande ska följande krav uppfyllas:

- 1) Endast metalliskt kvicksilver som uppfyller de fastställda minimikriterierna enligt avsnitt B får godkännas.

2) Behållarna ska undergå okulär besiktning före lagringen. Skadade, läckande eller korroderade behållare ska inte godtas.

3) Behållarna ska vara försedda med en hållbar stämpel som anger behållarens identifieringsnummer, konstruktionsmaterialet, tomvikten, tillverkarens uppgifter och konstruktionsdatumet.

4) Behållarna ska vara försedda med en permanent monterad plakett där intygets referensnummer anges.

E Intyg

Det intyg som avses i avsnitt D ska innehålla följande:

1) Avfallsproducentens namn och adress.

2) Namn och adress på den som är ansvarig för deponeringen.

3) Plats och datum för deponeringen.

4) Mängden kvicksilver.

5) Kviksilvrets renhetsgrad och, om relevant, en beskrivning av föroreningarna, inklusive analysrapporten.

6) Bekräftelse av att behållarna har använts uteslutande för transport/lagring av kvicksilver.

7) Behållarnas identifieringsnummer.

8) Eventuella särskilda kommentarer.

Intygen ska utfärdas av avfallsproducenten eller, om detta inte går, av den person som är ansvarig för hanteringen.

F Krav avseende övervakning, inspektion och beredskap:

Det kontinuerligt system för övervakning av kvicksilverångor med en känslighet på minst 0,02 mg kvicksilver/m³ ska installeras på lagringsplatsen. Sensorer ska placeras på marknivå och i huvudhöjd. Det ska innefatta ett visuellt och akustiskt varningssystem. Systemet ska underhållas varje år.

Lagringsplatsen och behållarna ska besiktigas okulärt av en bemyndigad person minst en gång i månaden. När läckor upptäcks ska verksamhetsutövaren omedelbart vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att förhindra alla utsläpp av kvicksilver i miljön och återställa en säker lagring av kvicksilver. Alla läckor ska anses ha betydande negativ miljöpåverkan i enlighet 18 § punkt 2.

Beredningsplaner och tillfredsställande skyddsutrustning som är lämplig för hantering av metalliskt kvicksilver ska finnas tillgängliga på lagringsplatsen.

G Register

Alla dokument som innehåller sådan information som avses i avsnitten B-F, inklusive det intyg som medföljer behållaren, samt dokumentation avseende lageruttag och avsändning av metalliskt kvicksilver efter den tillfälliga lagringen samt destination och planerad behandling ska arkiveras i minst tre år efter det att lagringen upphört.

K 15 Landskapsförordning (2008:108) om utvinningsavfall

1 §. (2013/23) Bestämmelser om utvinningsavfall

Med de avvikelser som anges i denna förordning ska statsrådets förordning om utvinningsavfall (FFS 190/2013) tillämpas i landskapet.

2 §. Särskilda bestämmelser

Ändringar i riksförordningen som anges i 1 § ska tillämpas i landskapet från det att de träder ikraft i riket. Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen. De uppgifter som enligt bestämmelserna i riksförordningen ska handhas av riksmyndigheterna ska i landskapet handhas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet vad avser tillstånds- och tillsynsärenden och i övrigt av landskapsregeringen.

3 §. (2013/104) Allmänna miljöhänsyn och bästa tillgängliga teknik

Vid all verksamhet ska utvinningsavfall hanteras utan risk för människors hälsa och utan att förfaranden eller metoder tillämpas som kan skada miljön, i synnerhet utan risk för vatten, luft, jord, fauna och flora, utan att skapa olägenhet genom buller eller lukt och utan skadlig inverkan på landskapet eller platser av särskilt intresse.

Åtgärder vid verksamhet ska bland annat grundas på bästa tillgängliga teknik, utan att någon särskild teknik eller metod föreskrivs, men med hänsyn till utvinningsavfallsanläggningens tekniska egenskaper, dess geografiska läge och de lokala miljöförhållandena.

4 §. (2013/104) Definitioner

I denna förordnings avses med:

a) *Allmänheten* en eller flera fysiska eller juridiska personer och, i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis, sammanslutningar, organisationer eller grupper av dessa.

b) *Den berörda allmänheten* den del av allmänheten som berörs eller kan beröras av en olycka eller som har intresse av den beslutsprocess i miljöärenden som avses i 5-8 §§; vid tillämpningen av denna definition ska icke-statliga organisationer som främjar miljövärd och uppfyller eventuella krav i nationell lagstiftning anses ha intresse i denna fråga.

c) *Deponi för utvinningsavfall* en i 53h § 2 mom. landskapslagen (2008:124) om miljöskydd avsedd deponi för utvinningsavfall som medför risk för storolycka. Utvinningsavfall innefattar avfall som uppkommer vid prospektering, utvinning och bearbetning av mineraltillgångar och drift av stenbrott och som härrör direkt från dessa verksamheter.

d) *Upplag* en konstruerad anläggning för deponering av fast avfall på markytan.

e) *Fördämning* en konstruerad struktur för att hålla tillbaka eller stänga in vatten och/eller avfall i en damm.

f) *Damm* en naturlig eller konstruerad anläggning för deponering, tillsammans med olika mängder fritt

K 15 LF (2008:108) om utvinningsavfall

vatten, av finkornigt avfall, normalt sett anrikningsavfall, som uppkommit vid anrikning av mineraltillgångar och vid rening och återvinning av processvatten.

5 §. (2018/97) *Beslut om miljö tillstånd för utvinningsavfallsanläggningar*

Utöver de uppgifter som anges i 18, 24-26 och 53h §§ landskapslagen (2008:124) om miljöskydd (nedan miljöskyddslagen), 6 § landskapslagen (2018:83) om tillämpning av rikets avfalls lag (nedan avfalls lagen) samt 9 § riksförordningen ska miljö tillståndet för deponi för utvinningsavfall omfatta:

a) Planen för hantering av utvinningsavfall enligt 4 § riksförordningen.

b) Lämpliga arrangemang för finansiell säkerhet eller motsvarande som krävs enligt 10 § riksförordningen.

c) Uppgifter som verksamhetsutövaren tillhandahållit i enlighet med landskapslagen (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning (nedan MKB-lagen), om en miljökonsekvensbedömning krävs enligt den lagen.

d) Uppgift om vilken kategori utvinningsavfallsanläggningen tillhör i enlighet med de kriterier som avses i 2 § 1 mom. 7 och 8 punkterna samt 2 § 2 mom. riksförordningen.

6 §. (2013/104) *Uppgifter som ska ingå i ansökan om miljö tillstånd*

Följande uppgifter ska fogas till ansökan:

a) En intern räddningsplan enligt 53j § i miljöskyddslagen eller utredning för bedömning av risken för storolyckor. Genom landskapslagen (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor tillämpas lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (FFS 390/2005) i landskapet. Utredningen för bedömning av risken för storolyckor ska göras upp enligt den lagstiftningen.

b) Planen för hantering av utvinningsavfall enligt 4 § riksförordningen.

c) Lämpliga arrangemang för finansiell säkerhet eller motsvarande som krävs enligt 10 § riksförordningen.

d) Uppgifter som verksamhetsutövaren tillhandahållit i enlighet med 3 § MKB-lagen, om en miljökonsekvensbedömning krävs enligt den lagen.

e) Uppgifter om den föreslagna förläggningssplatsen för deponin för utvinningsavfall och om alternativa förläggningssplatser.

7 §. (2018/97) *Beviljande av miljö tillstånd*

Utöver vad som följer av 17 § miljöskyddslagen ska det, för att miljö tillstånd ska beviljas, på fullgott sätt visas att avfallshanteringen inte direkt strider mot eller på annat sätt stör tillämpningen av den eller de relevanta avfallshanteringsplaner som avses i avfalls lagen.

8 §. (2013/104) *Omprövning av miljö tillstånd*

Utöver vad som följer av 22 § miljöskyddslagen ska prövningsmyndigheten regelbundet ompröva och,

om så behövs, uppdatera villkoren för miljö tillståndet på grundval av de övervakningsresultat som i enlighet med 11 § riksförordningen rapporteras av verksamhetsutövaren eller de inspektioner som utförs i enlighet med 13 och 14 §§ riksförordningen.

9 §. (2013/104) *Information till allmänhetens och dess deltagande*

Utöver vad som följer av 12, 13, 14, 16 §§ och 22 § 2 mom. miljöskyddslagen samt 6, 9 och 10 kap. förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland ska allmänheten på ett tidigt stadium under miljö tillståndsförfarandet, eller senast så snart som information rimligtvis kan ges, genom offentliggörande eller på annat lämpligt sätt, exempelvis elektroniska medier där sådana finns att tillgå, informeras om följande:

a) Ansökan om miljö tillstånd.

b) Uppgift att miljö tillståndsansökan är föremål för samråd mellan Finland och en annan medlemsstat i Europeiska unionen på grund av verksamhetens gränsöverskridande effekter.

c) Uppgift om ett offentligt hörande.

d) Uppgifter om de myndigheter som är behöriga att fatta beslut, från vilka information kan erhållas eller till vilka kommentarer eller frågor kan lämnas, samt uppgifter om tidplanen för att inkomma med kommentarer eller frågor.

e) Typ av eventuella beslut.

f) I förekommande fall uppgifter om förslag till uppdatering av miljö tillstånd eller miljö tillståndsvillkor.

g) Angivande av när, var eller hur relevant information kommer att göras tillgänglig.

h) Detaljerade bestämmelser om allmänhetens deltagande.

Den berörda allmänheten ska inom rimliga tidsramar få tillgång till följande:

a) de viktigaste rapporter och rekommendationer som myndigheten har fått in vid den tidpunkt då allmänheten informeras i enlighet med 1 mom.

b) I enlighet med bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljö information, all information utöver den som avses i 1 mom. och som är av vikt för beslutsfattande i enlighet med 5-8 §§; men som först blir tillgänglig efter det att den berörda allmänheten har informerats i enlighet med 1 mom.

Resultaten av de samråd som hållits i enlighet med denna paragraf ska ges vederbörlig hänsyn vid beslutsfattandet.

Lämpliga åtgärder ska vidtas för att se till att allmänheten i enlighet med 1 mom. informeras om en uppdatering av villkoren för tillståndet i enlighet med 8 §.

10 §. (2013/104) *Verksamhetsutövarens ansvar*

Vid inspektion av anläggningar för kontroll att villkoren i miljö tillståndet är uppfyllda enligt 13 och 14 §§ riksförordningen ska en bekräftelse på att villkoren är uppfyllda inte på något sätt minska verksamhetsutövarens ansvar enligt villkoren i miljö tillståndet.

K 16 Landskapsförordning (2010:79) om återvinning av vissa avfall i markbyggnad

1 §. (2018/95) Syfte

Syftet med denna förordning är att främja återvinningen av avfall genom att ange de förutsättningar som ska uppfyllas för att sådant avfall som avses i förordningen ska kunna användas i markbyggnad utan att miljötillstånd enligt 7 § landskapslagen (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag (avfallslagen) behövs.

2 §. Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på återvinning som sker yrkesmässigt av betongkross (avfallskategori 10 13 14 och 17 01 01), flygaska (avfallskategori 10 01 03 och 10 01 17), bottenaska (avfallskategori 10 01 01 och 10 01 15), ren returafalt (avfallskategori 17 03 02) eller tjärasfalt (avfallskategori 17 03 01).

Återvinningen får ske i följande markbyggnadsprojekt:

1) allmänna vägar, kommunalvägar, gator, cykelvägar och gångbanor samt de områden i direkt anslutning till dem som är nödvändiga för väghållning eller trafik, med undantag av bullerskydd,

2) parkeringsplatser,

3) lagringsområden, vägar på industri- och avfallsbehandlingsområden samt områden avsedda för flygtrafik.

Förordningen tillämpas på sådan markbyggnad som avses i 2 mom. endast om byggandet genomförs enligt en plan för anläggande av ett allmänt område, ett tillstånd eller en anmälan i enlighet med plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland eller enligt en vägplan som avses i landskapslagen (1957:23) om allmänna vägar eller i landskapslagen (1964:16) om kommunalvägar.

Förordningen tillämpas även på grundförstärkning och asfaltering av enskilda vägar samt allmänna vägar och kommunalvägar, trots att markbyggnaden inte sker enligt en sådan vägplan som avses i landskapslagen om allmänna vägar eller i landskapslagen om kommunalvägar. För enskilda vägar tillämpas förordningen endast för återvinning av ren returafalt enligt 5 §. (2011/22)

3 §. Definitioner

I denna förordning avses med:

1) *innehavare av återvinningsplats* en fysisk eller juridisk person, som med stöd av ägande- eller arrenderätt besitter den plats där avfall återvinns genom användning i markbyggnad,

2) *täckning skydd* av den konstruktion som innehåller avfall med ett minst 10 cm tjockt skikt av naturligt stenmaterial i syfte att förhindra att avfallet sprids,

3) *återvinningsplats* det markbyggnadsprojekt där avfallet återanvänds,

4) *ren returafalt* uppbruten asfalt som innehåller högst 70 mg/kg 16-PAH,

5) *tjärasfalt* uppbruten asfalt som innehåller stenoljstjära med ett innehåll av 70-1000 mg/kg 16-PAH.

4 §. Undantag från miljötillståndsplikten

Avfall får återvinnas utan sådant miljötillstånd som avses i 7 § avfallslagen, om kvalitetskontrollen och återvinningen av avfallet sker enligt denna förordning. Återvinningsverksamhet som anges i 6 och 7 § ska ha genomgått miljögranskning vid Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM). Återvinningsverksamhet som anges i 5 § ska rapporteras till ÅMHM inom 30 dagar efter att verksamheten genomförts. Rapporten ska innehålla uppgifter om plats och tidpunkt för återvinningsverksamheten. (2018/95)

Undantaget från miljötillståndsplikt enligt 1 mom. gäller även för krossning som sker på annan plats än återvinningsplatsen om krossningen sker som en del av återvinningen. Kraven i 5-7 §§ ska även följas vid krossning av avfall.

5 §. Krav vid återvinning av ren returafalt

Vid återvinning av ren returafalt ska innehavaren av återvinningsplatsen utöver vad som bestäms i avfallslagen och landskapslag (2008:124) om miljöskydd (miljöskyddslagen) samt beslut och förordningar som utfärdats med stöd av dessa, se till att (2018/95)

1) kvalitetssäkringssystemet i bilaga 2 följs och att avfallet inte innehåller andra skadliga ämnen, som vid återvinning kan medföra fara eller skada för hälsa eller miljö,

2) det inte då ren returafalt blandas i syfte att förbättra de tekniska egenskaperna eller då naturligt stenmaterial, bitumen eller motsvarande bindemedel tillsätts leder till att utlakningen eller andra utsläpp som är skadliga för hälsan eller miljön ökar som en följd av blandningen,

3) endast den mängd ren returafalt som behövs för konstruktionens utjämning, bärförmåga och hållbarhet används, dock så att tjockleken på den konstruktion som består återvunnen ren returafalt är högst 50 cm i bärlagret i normala fall (exklusive slitytan), undantagsvis mera om platsförhållandena kräver det,

4) den återvunna rena asfalten inte kommer i kontakt med grundvattnet, det vill säga vattnet i mark eller berggrund,

5) avståndet mellan den återvunna rena asfalten och en brunn eller källa vars vatten används som hushållsvatten är minst 12 m,

6) den återvunna rena asfalten används i bär- eller slitlagret,

7) krossning av returafalten som sker på återvinningsplatsen görs kort tid före returafalten läggs ut och

8) lagringen av den rena asfalten på återvinningsplatsen inleds tidigast fyra veckor eller om lagringen av avfallet sker skyddat, i normalfallet inte mer än 12 månader före återvinningen.

6 §. Krav vid återvinning av tjärasfalt

Vid återvinning av tjärasfalt som innehåller 70-1000 mg/kg 16-PAH ska innehavaren av återvin-

K 16 LF (2010:79) om återvinning av vissa avfall i markbyggnad

ningsplatsen utöver vad som bestäms i avfallslagen och miljöskyddslagen samt beslut och förordningar som utfärdats med stöd av dessa, se till att (2018/95)

1) kvalitetssäkringssystemet som anges i bilaga 2 följs och att tjärasfalt inte innehåller andra skadliga ämnen, som vid återvinning kan medföra fara eller skada för hälsa eller miljö,

2) tjärasfalt endast återvinns i allmänna vägar, kommunalvägar och gator,

3) det inte då tjärasfalt blandas i syfte att förbättra de tekniska egenskaperna eller då naturligt stenmaterial och bitumen eller motsvarande bindemedel tillsätts leder till att utlakningen eller andra utsläpp som är skadliga för hälsan eller miljön ökar som en följd av blandningen,

4) endast den mängd återvunnen tjärasfalt som behövs för konstruktionens utjämning, bärförmåga och hållbarhet används, dock så att tjockleken på den konstruktion som består av återvunnen tjärasfalt är högst 25 cm,

5) den återvunna tjärasfalt inte kommer i kontakt med grundvattnet, det vill säga vattnet i mark eller berggrund,

6) avståndet mellan den återvunna tjärasfalt och en brunn eller källa vars vatten används som hushållsvatten är minst 30 m,

7) återvinning av tjärasfalt inte sker vid markområde som är känsligt för vattenförorening, såsom Natura 2000-områden eller tillrinningsområde för dricksvattentäkt som är skyddad enligt vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland,

8) tjärasfalt återvinns och används vid markbyggnadsprojekt som bundet bärlager under ny asfaltbeläggning där slitlagret ska bestå av asfaltbetongen AC slit (ABT) eller något annat material som ger motsvarande skyddsnivå i syfte att minska mängden regnvatten som infiltrerar igenom,

9) återvinning av tjärasfalt sker genom kall återvinning med tillsats av naturligt stenmaterial och bitumen eller motsvarande bindemedel,

10) krossning av tjärasfalt som sker på återvinningsplatsen görs kort tid före tjärasfalt läggs ut och

11) lagringen av tjärasfalt på återvinningsplatsen inleds tidigast fyra veckor eller om lagringen av tjärasfalt sker skyddat, i normalfallet inte mera än 12 månader före återvinningen.

7§. Krav vid återvinning av betongkross, flygaska eller bottenaska

Vid återvinning av betongkross, flygaska eller bottenaska ska innehavaren av återvinningsplatsen utöver vad som bestäms i avfallslagen och miljöskyddslagen samt beslut och förordningar som utfärdats med stöd av dessa, se till att (2018/95)

1) halten och utlakningen av skadliga ämnen i avfallet, som bestäms enligt bilaga 2, inte överskrider de gränsvärden som anges i bilaga 1 och att avfallet inte innehåller andra skadliga ämnen, som vid återvinning kan medföra fara eller skada för hälsa eller miljö,

2) det inte då avfall som avses i bilaga 1 blandas i syfte att förbättra de tekniska egenskaperna eller då kalk, cement eller motsvarande bindemedel tillsätts leder till att utlakningen eller andra utsläpp som är skadliga för hälsan eller miljön ökar som en följd av blandningen,

3) endast den mängd avfall som behövs för konstruktionens utjämning, bärförmåga och hållbarhet används, dock så att tjockleken på den konstruktion som består av avfallet är högst 150 cm, dock så att återvunnen flyg- och bottenaska är högst 20 cm,

4) den konstruktion som består av avfall inte kommer i kontakt med grundvattnet, det vill säga vattnet i mark eller berggrund,

5) avståndet mellan en konstruktion som består av avfall och en brunn eller källa vars vatten används som hushållsvatten är minst 12 m,

6) en konstruktion som består av avfall täcks eller beläggs,

7) krossning av betongen som sker på återvinningsplatsen görs kort tid före betongen läggs ut,

8) tillfällig lagring av avfall och annan verksamhet på återvinningsplatsen ordnas så att spridning av avfallet till omgivningen förhindras och så att verksamheten inte heller medför någon annan fara eller skada för hälsan eller miljön,

9) lagringen av avfallet på återvinningsplatsen inleds tidigast fyra veckor eller om lagringen av avfallet sker skyddat, inte mer än 12 månader före återvinningen.

Ikraftträdandebestämmelse (2010:79):

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2010.

Anmäld enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG; sådant det lyder ändrat genom 98/48/EG.

Bilaga 1

I denna bilaga anges de avfall som hör till tillämpningsområdet för denna förordning samt gränsvärdena för halten och utlakningen av skadliga ämnen. De angivna avfallskategorierna framgår av miljöministeriets förordning (1129/2001) om en förteckning över de vanligaste typerna av avfall och över problemavfall som [enligt Ålands landskapsstyrelses beslut (1998:92) om avfall och farligt avfall samt förfaranden för återvinning och slutligt omhändertagande] ska gälla i landskapet.

1. Betongkross (avfallskategori 10 13 14, 17 01 01 och 17 01 07)

Med betongkross avses avfall som producerats av rivna betongkonstruktioner eller av betongavfall från nybygge och betongindustrin genom att krossa det till högst 150 millimeter stora bitar. Krossat betongavfall får innehålla högst 30 viktprocent tegelkross.

LF (2010:79) om återvinning av vissa avfall i markbyggnad K 16

Skadligt ämne	Gränsvärde, mg/kg torrsubstans Grundläggande undersökningar ¹			Gränsvärde, mg/kg torrsubstans Kvalitetskontroller ¹		
	Halt	Utlakning (L/S = 10 l/kg) Täckt konstruktion	Utlakning (L/S = 10 l/kg) Belagd konstruktion	Halt	Utlakning (L/S = 10 l/kg) Täckt konstruktion	Utlakning (L/S = 10 l/kg) Belagd konstruktion
PCB ²	1			1		
PAH ³	20					
Mineraloljor ⁴	500					
DOC ⁵		500	500			
Antimon (Sb)		0,06	0,06			
Arsenik (As)	50	0,5	0,5	50		
Barium (Ba)		20	20			
Kadmium (Cd)	10	0,02	0,02	10	0,02	0,02
Krom (Cr)	400	0,5	0,5	400	0,5	0,5
Koppar (Cu)	400	2	2	400	2	2
Kvicksilver (Hg)		0,01	0,01			
Bly (Pb)	300	0,5	0,5	300	0,5	0,5
Molybden (Mo)		0,5	0,5			
Nickel (Ni)		0,4	0,4			
Vanadin (V)		2	2			
Zink (Zn)	700	4	4	700		
Selen (Se)		0,1	0,1			
Fluorid (F ⁻)		10	50			
Sulfat (SO ₄ ²⁻)		1 000	1 000		1 000	1 000
Klorid (Cl ⁻)		800	800			

¹ Se 2 punkten i bilaga 2.

² Polyklorerade bifenyler, kongener 28, 52, 101, 118, 138, 153 och 180 totalt.

³ Polyaromatiska kolväten, föreningar totalt (antracen, acenaften, acenaftylen, benso(a)antracen, benso(a)pyren, benso(b)fluoranten, benso(g, h, i)perylene, benso(k)fluoranten dibenso(a, h)antracen, fenantren, fluoranten, fluoren, indeno(1,2,3-cd)pyren, naftalen, pyren, chrysen)

⁴ Oljekolvätefraktioner C10-C40.

⁵ Löst organiskt kol.

2. Flygaska (avfallskategori 10 01 03 och 10 01 17) och bottenaska (avfallskategori 10 01 01 och 10 01 15)

Med flyg- och bottenaska från förbränning av torv och träbaserat material avses avfall som avskiljts mekaniskt eller elektriskt från rökgaser som uppstått vid förbränning av torv, träflis, barkavfall, fiberhaltigt vegetabiliskt avfall från produktion av nyfiberpappersmassa eller pappersproduktion från massa, obehandlat

träavfall eller annat med dessa jämförbara träbaserade material eller en blandning av dessa, eller som avlägsnats från förbränningskammarens botten.

Skadligt ämne	Gränsvärde, mg/kg torrsubstans Grundläggande undersökningar ¹			Gränsvärde, mg/kg torrsubstans Kvalitetskontroller ¹		
	Halt	Utlakning (L/S = 10 l/kg) Täckt konstruktion	Utlakning (L/S = 10 l/kg) Belagd konstruktion	Halt	Utlakning (L/S = 10 l/kg) Täckt konstruktion	Utlakning (L/S = 10 l/kg) Belagd konstruktion
PCB ²	1					
PAH ³	20/40 ⁴					
Mineraloljor ⁴	500					
DOC ⁵		500	500			
Antimon (Sb)		0,06	0,18			
Arsenik (As)	50	0,5	0,5	50		
Barium (Ba)	3 000	20	60	3 000		
Kadmium (Cd)	15	0,04	0,04	15		
Krom (Cr)	400	0,5	3	400	0,5	3
Koppar (Cu)	400	2	6	400		
Kvicksilver (Hg)		0,01	0,01			
Bly (Pb)	300	0,5	1,5	300	0,5	1,5
Molybden (Mo)	50	0,5	6	50	0,5	6
Nickel (Ni)		0,4	0,2			
Vanadin (V)	400	2	3	400	2	3
Zink (Zn)	2 000	4	12	2 000		
Selen (Se)		0,1	0,5		0,1	0,5
Fluorid (F ⁻)		10	50		10	50
Sulfat (SO ₄ ²⁻)		1 000	10 000		1 000	10 000
Klorid (Cl ⁻)		800	2 400		800	2 400

¹ Se 2 punkten i bilaga 2.

² Polyklorerade bifenyler, kongener 28, 52, 101, 118, 138, 153 och 180 totalt.

³ Polyaromatiska kolväten, föreningar totalt (antracen, acenaften, acenaftylen, benso(a)antracen, benso(a)pyren, benso(b)fluoranten, benso(g, h, i)perylene, benso(k)fluoranten dibenso(a, h)antracen, fenantren, fluoranten, fluoren, indeno(1,2,3-cd)pyren, naftalen, pyren, chrysen)

⁴ Täckt konstruktion/belagd konstruktion.

⁵ Löst organiskt kol.

K 16 LF (2010:79) om återvinning av vissa avfall i markbyggnad

Bilaga 2

Kvalitetskontroll av avfallet

I denna bilaga anges de allmänna principer som förutsätts för kvalitetskontroll av avfall vid sådan återvinning som avses i denna förordning. Vid asfaltbeläggning följs samma kvalitetskontroll som för beläggning i normala fall (Svenska vägverkets publikation VVTBT eller annan motsvarande teknisk beskrivning).

1. Kvalitetssäkringssystem

Den som överlämnar avfallet ska ha ett kvalitetssäkringssystem, som innehåller åtminstone följande punkter:

- 1) kvalitetskontroller
 - provtagningsplan och utvärdering av provtagningsrepresentativitet samt anvisningar om provtagning, framställning av prover och insändande av dem för analys
 - undersöknings- och analysmetoder, de skadliga ämnen och övriga egenskaper som ska övervakas samt övervakningsfrekvenser
 - gränsvärden för de skadliga ämnen som ska undersökas
 - behandling av avvikelser i kvaliteten och godtagbara avvikelser
 - kvalitetssäkring av provtagning och undersökningar
 - dokument över kvalitetskontrollens uppföljning och rapporteringsanvisninga
- 2) ansvariga personer och deras behörighet
- 3) anvisningar om mottagning av avfall (i synnerhet om det är fråga om avfall som levereras från flera ställen för behandling för att bli återvinningsbart), lagring, behandling och leverans till återvinningsplats
- 4) utvärderings- eller auditeringsplan för kvalitetssäkringssystemet
- 5) vid behov särskilda renhetskrav såsom andelen ämnen som inte hör till avfallet
- 6) uppföljning och rapportering
 - protokoll över kvalitetskontrollen för varje provtagnings- och undersökningsgång
 - observerade kvalitetsavvikelser och åtgärder som vidtagits med anledning av dem
 - mängd, kvalitet och leveransplats för det avfall som levereras till återvinning.

2. Undersökningar

Avfallets kvalitet ska klarläggas genom grundläggande undersökningar och genom kvalitetskontroller. De mätningar, test, utredningar och undersökningar som görs ska utföras på ett kompetent och tillförlitligt sätt och med ändamålsenliga metoder. Vid minsta misstanke om att den uppbrutna asfalten innehåller mer än 70 mg/kg 16-PAH ska provtagning ske.

Att avfallet omfattas av förordningen påvisas genom grundläggande undersökningar. Dessa undersökningar ska omfatta åtminstone bestämning av avfallets sammansättning och utlakningen av skadliga ämnen enligt standardiserade analys- och testmetoder. Minst med fem års mellanrum, eller när det i verk-

samheten som producerar avfallet sker förändringar som väsentligt kan inverka på avfallets beskaffenhet, ska tillräckliga ytterligare undersökningar utföras för att säkerställa att avfallet alltjämt motsvarar de grundläggande undersökningarna. Samtidigt ska kvalitetssäkringssystemet justeras och vid behov förnyas.

Avfallets kvalitet ska följas en tillräckligt lång tid i enlighet med kvalitetssäkringssystemet. Minimikravet avses vara fem på varandra följande undersökningar enligt provtagningsplanen. Om avfallets kvalitet inte har följts en tillräckligt lång tid, kan godkännandet av avfallet för sådan användning som avses i förordningen bedömas utgående från grundläggande undersökningar som görs för avfallspartiet i fråga.

I resultaten från kvalitetskontroller kan en övervakning på högst 30 procent av gränsvärdet tillåtas, om medelvärdet för bestämningarna under de senaste två åren följer de gränsvärden som krävs. Om det inte finns att tillgå resultat från kvalitetskontroller från en tid på två år, räknas medelvärdet utgående från den tid kvalitetskontroll pågått, dock minst från fem på varandra följande undersökningar.

Provtagningen ska göras enligt 2.1 punkten och bestämningarna av skadliga ämnen enligt 2.2 punkten. Vid undersökningarna kan det i enlighet med principen om ömsesidigt erkännande även användas metoder som baserar sig på standarder eller tekniska specifikationer som används i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen, Turkiet, eller i en EFTA-stat som är part i EES-avtalet och som uppfyller de centrala kraven i de metoder som anges i 2.1 och 2.2 punkten.

2.1 Provtagning

Provtagning och framställning av prover ska göras enligt standarderna SFS-EN 932-1 och SFS-EN 932-2 samt standard SFS-EN 14899. Prover ska i första hand tas från en kontinuerlig avfallsström. Provtagaren ska ha den tillräckliga kompetens som förutsätts för uppgiften. Avvikelser från de krav gällande provtagning som är i enlighet med standarderna kan göras om provtagning enligt dessa på grund av avfallets beskaffenhet inte kan genomföras på ett sätt som är tekniskt och ekonomiskt rimligt.

2.2 Analysmetoder

Vid analyserna av de skadliga ämnen som ingår i och utlaskas från avfall ska i första hand standardiserade metoder användas och i andra hand metoder som i fråga om analyskänslighet, noggrannhet och repeterbarhet konstaterats vara tillräckliga. Laboratoriet ska vara ackrediterat.

Halten av skadliga ämnen i avfall

I förbehandlingen av prov för att bestämma metaller ska extrahering med syra och mikrovågsassisterad nedbrytning enligt standard SFS-EN 13656 eller extrahering med aqua regia enligt standard SFS-EN 13657 användas.

Vid bestämningen av metaller ska standardiserade metoder (ICP-MS, ICP-AES eller AAS) användas. I enlighet med principen om ömsesidigt erkännande kan andra metoder användas i stället för dessa, om det

är känt att resultaten från dem motsvarar resultaten från de nämnda metoderna.

Vid bestämningen av mineralolja (oljekolvätefraktioner C10–C40) ska en metod enligt standard SFS-EN 14039 användas.

För bestämning av polyklorerade bifenyler (PCB) ska en metod enligt standard SFS-EN 15308 användas.

Utlakning av skadliga ämnen från avfall

För bestämning av utlakningen av skadliga ämnen ska ett perkolationstest enligt standard CEN/TS 14405 användas. I kvalitetskontrollen kan även ett tvåstegs-skaktest enligt standard SFS-EN 12457-3 användas.

Halten av skadliga ämnen i lakvatten ska bestämmas enligt standarderna SFS-EN 12506 (pH, As, Ba, Cd, Cl⁻, Co, Cr, CrVI, Cu, Mo, Ni, NO₂⁻, Pb, total-S, SO₄²⁻, V och Zn) och SFS-EN 13370 (ammonium, AOX, ledningsförmåga, Hg, fenolindex, TOC, lättillgänglig CN⁻ och F⁻).

K 17 Landskapsförordning (2006:124) om hantering av jord- och muddermassor

1 §. Syfte

Denna förordning syftar till att undvika miljöförorening till följd av användning eller deponering av massor som innehåller hälso- eller miljöfarliga ämnen.

2 §. Definitioner

Med *massor* avses i denna förordning jord- och muddermassor samt andra motsvarande massor.

Med *jordmassor* avses i denna förordning mineraljordar såsom lera, silt, sand, grus och sten/block samt organiska jordar så som gytta, dy och torv.

Med *muddermassor* avses i denna förordning sediment som har avlägsnats från vattenområde.

De definitioner som återfinns i vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland gäller i tillämpliga delar även denna förordning.

3 §. Deponering och användning av massor i eller nära vattenområde

Massor vars innehåll av förorenande ämnen överstiger gränsvärdena för vattenanvändning i bilaga 1 till denna förordning får inte användas eller deponeras i vattenområde eller under högsta högvattennivå på ett sådant sätt att förorenande ämnen riskerar att laka ut i ytvatten.

Muddermassor får inte deponeras på land och inte heller användas på land eller i vattenområde på ett sådant sätt att de kan spridas i eller till vattenområde.

Andra massor än muddermassor får inte deponeras i vattenområde.

Deponering av muddermassor i vattenområde ska så långt det med beaktande av företagens art och omständigheterna i övrigt är möjligt undvikas. Vid bedömning av plats för deponering av muddermassor i vattenområde ska eftersträvas att massorna sedimenteras så snabbt och koncentrerat som möjligt under icke syrefria förhållanden. Muddermassor får dock

inte deponeras på mindre än 10 meters djup. Om möjligt ska deponering av muddermassor i vattenområde under perioden mellan 1 april och 30 september undvikas. (2008/134)

4 §. Känslig markanvändning

Inom områden där markanvändningen kan komma att ställa krav på markens kvalitet får endast massor med föroreningshalter som understiger gränsvärdena för känslig markanvändning i bilaga 2 till denna förordning användas eller deponeras.

5 §. Mindre känslig markanvändning

Massor vars innehåll av förorenande ämnen överstiger gränsvärdena för känslig markanvändning men understiger gränsvärdena för mindre känslig markanvändning i bilaga 2 till denna förordning får endast användas eller deponeras inom område som genom plan- eller byggnadsbeslut eller med stöd av annat myndighetsbeslut reserverats för användning som inte ställer krav på markkvalitet.

Användning som enligt 1 mom. inte ställer krav på markkvalitet kan vara kontor, industri, vägar eller motsvarande. I områden där grundvattenuttag sker skall dock gälla de lägre gränsvärdena.

6 §. (2018/96) Hantering av förorenade massor

Massor vars innehåll av förorenande ämnen överstiger gränsvärdena för mindre känslig markanvändning i bilaga 2 till denna förordning ska behandlas som avfall i den ordning som följer av landskapslagen (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag.

7 §. Undantag

Tillsynsmyndigheten kan i enskilda fall meddela undantag från bestämmelserna i 4-6 §§. Motsvarande undantag för massor som härrör från tillståndspliktiga verksamheter eller åtgärder kan meddelas av tillståndsmyndigheten i samband med beslut i tillståndsärendet. Undantag enligt denna paragraf kan dock endast meddelas för visst markanvändningsändamål och under förutsättning att sökanden kan visa att undantaget inte medför ökad risk för människors hälsa eller för miljön.

8 §. Ikraftträdandebestämmelser

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2007.

K 17 LF (2006:124) om hantering av jord- och muddermassor

Bilaga 1

Gränsvärden för vattenanvändning

Ämne	mg/kg TS
Metaller	
Arsenik	15
Bly	40
Kadmium	0,5
Koppar	50
Krom (tot.)	65
Kvicksilver	0,1
Nickel	45
Zink	170
Polyaromatiska kolväten	
benso(a)antrasen	0,03
chrysen	1,1
benso(k)fluoranten	0,2
benso(a)pyren	0,3
indeno(1,2,3-cd)pyren	0,6
naftalen	0,01
fenantren	0,05
antrasen	0,01
fluoranten	0,3
benso(ghi)perylene	0,8
Total olja	50
DDT + DDE + DDD	0,01
Ämne	
µg/kg TS	
PCB er (IUPAC nummer)	
28	1
52	1
101	4
118	4
138	4
153	4
180	4
Tributyltenn	3
Ämne	
ngWHO-TEQ/kg	
dioxiner och furaner (PCDD och PCDF)	20

Bilaga 2

- KM - känslig markanvändning
 MKM GV - mindre känslig markanvändning med grundvattenuttag
 MKM - mindre känslig markanvändning

Gränsvärden för markanvändning (mg/kg TS)

Ämne	KM	MKM GV	MKM
Arsenik	10	10	30
Bly	120	300	300
Kadmium	3	12	12
Kobolt	20	100	250
Koppar	100	200	200
Krom (III)	120	250	250
Krom (VI)	4	15	18
Kvicksilver	2	8	10
Nickel	25	200	200
Vanadin	100	200	200
Zink	250	700	700
Cyanider total	25	180	200
Cyanider fri	0,8	3,5	8
Summa fenol och kresol	4	15	15
Summa klorfenoler utan pentaklorfenol	0,5	5	5
Pentaklorfenol	0,25	5	5
Summa mono- och diklorbensenen	4	15	15
Summa triklorbensener	1	10	10
Summa tetra- och pentaklorbensener	0,3	2	2
Hexaklorbensenen	0,015	2	2
Dibromklormetan	1	4	40
Bromdiklormetan	0,4	2	4
Koltetraklorid	0,18	0,8	1
Triklormetan	1	5	8
Trikloretan	0,3	1,5	8
Tetrakloretan	0,7	3	60
1,1,1-trikloretan	35	100	100
Diklormetan	0,15	0,6	12
Nitrotoluen (2,4-di)	0,4	3,5	20
PCB totalt	0,04	1,5	1,8
Dioxin, (TCDD-ekvivalenter)	0,000025	0,0002	0,0002
Naftalen	10	40	40
Alifat C_5-C_8	40	150	200
Alifat C_8-C10	80	400	400
Alifat C10-C16	100	500	500
Alifat C16-C35	100	1000	1000
Summa Alifater C5-C16	100	500	500
Bensen	0,02	0,1	0,7
Summa toluen, etylbensen och xylen	20	60	60
Aromat C_8-C10	25	60	60
Aromat C10-C35	20	40	40
PAH Summa cancerogena	1,2	15	15
PAH övriga	10	15	15
MTBE	1,2	5	40

K 18 Vattenlag (1996:61) för landskapet Åland

Vattenlagens allmänna del

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Syfte och tolkning

Vatten och vattenområden inom landskapet skall användas på det sätt som bäst gagnar en uthållig utveckling. Inverkan utanför landskapet på vatten eller i miljön av åtgärd utförd inom landskapet skall beaktas på samma sätt som inverkan inom landskapet. Åtgärd som direkt eller indirekt kan inverka på vatten får inte vidtas om den kan motverka en uthållig utveckling.

För att uppnå syftet enligt 1 mom. skall ytvatten och grundvatten samt ekologiska förhållanden i våtmarker, sötvatten och saltsjön nyttjas, skyddas och vårdas så att en uthållig utveckling gagnas och så att där kan finnas sådana växt- och djursamhällen, som i huvudsak utgör naturliga inslag i dessa naturmiljöer.

2 §. Tillämpningsområde

Denna lag skall tillämpas på nyttjande, skydd och vård av ytvatten och grundvatten. Lagen är tillämplig på markanvändning samt andra verksamheter och åtgärder inom landskapet som riskerar att påverka ytvattens eller grundvattens förekomst, beskaffenhet eller ekologiska betydelse inom eller utanför landskapet. Lagens tillämpningsområde är inte begränsat till fasta föroreningskällor.

3 §. (2015/84) Definitioner

Vid tillämpningen av denna lag är innebörden av följande termer och begrepp denna:

- 1) *ytvatten* är vatten i vattenområde oavsett djup,
- 2) *grundvatten* är vatten i mark eller berggrund,
- 3) *vattenområde* är område som inte endast tillfälligt är täckt av ytvatten och vars gräns mot land bedöms enligt medelvattenståndet, dock så att brunn, cistern och konstgjord damm inte är vattenområden enligt denna lag,
- 4) *vattenföretag* är åtgärder som har verkningar med avseende på vatten såsom bortledande, byggande, fyllning, pålning, grävning, muddring, sprängning och rensning,
- 5) *vattenfarlig verksamhet* är användning av mark eller vattenområde som kan medföra förändring av vattenkvaliteten genom förorening eller på annat sätt samt utsläppande av avloppsvatten,
- 6) *grundvattenfarlig verksamhet* är sådan vattenfarlig verksamhet som kan medföra förändring av grundvattenkvaliteten eller försämra tillgången på grundvatten,
- 7) *dikning* är sådant bortledande av vatten i avvattningssyfte som sker i dike,
- 8) *vattentäkt* är bortledande av vatten för vattenförsörjning eller bevattning,
- 9) *avloppsvatten* är vatten som varit i särskilt bruk men som inte längre ska användas samt vatten som avleds för avvattning av begravningsplats, upplag el-

ler annat område där främmande ämnen kan finnas i skadlig omfattning,

10) *vattenkvalitet* är vattens kemiska och fysikaliska tillstånd samt vattens ekologiska tillstånd,

11) *kvalitetsnorm* är gränsvärde för vattenkvalitet eller värde för förekomsten av eller egenskap hos en eller flera organismer i vattenområde,

12) *föroreningsområde* är vattenområde där kvalitetsnorm inte uppfylls,

13) *påverkan* är orsakande av effekt eller risk för effekt,

14) *förbättringsöverskott* är den extra vattenkvalitetsförbättring som följer av att vattenkvalitetsförbättrande åtgärd skapar bättre vattenkvalitet än vad som krävs enligt denna lag,

15) *vattenförbättringsplan* är en plan för visst föroreningsområde vari ska anges hur vattenkvaliteten ska förbättras, när förbättringen ska ha uppnåtts samt vari regleras markanvändning och andra företag som kan inverka på förhållande som kvalitetsnormerna avser,

16) *blandningszon* är ett vattenområde intill utsläppspunkt för avloppsvatten, mynning av dike eller plats för vattenbruk inom vilket vattenkvalitetsnormer inte är tillämpliga,

17) *undantagszon* är ett för tillgodoseende av ett från allmän synpunkt särskilt viktigt ändamål, som inte kan tillgodoses på annat sätt, bestämt och avgränsat vattenområde för vilket särskilda bestämmelser utfärdats,

18) *översvämning* är när mark som normalt inte står under vatten tillfälligt täcks med vatten varmed innefattas översvämningar från öppet vatten i angränsande landområden dock så att översvämningar från avloppsvattensystem inte innefattas,

19) *översvämningens risk* är när det är sannolikt att ett visst område kommer att drabbas av en översvämning som leder till ogynnsamma följder för människors hälsa, miljön, kulturarvet och ekonomisk verksamhet,

20) *marina vatten* är vatten, havsbotten och underliggande jordlager som ligger på havssidan av den baslinje som används för att beräkna territorialvattnets utsträckning,

21) *kustvatten* är ytvatten, havsbotten och underliggande jordlager innanför en linje en sjömil utanför den baslinje som används för att beräkna territorialvattnets utsträckning,

22) *förorening* är en genom mänsklig verksamhet direkt eller indirekt tillförsel av ämnen eller värme till luft, vatten eller mark, som kan skada människors hälsa eller kvaliteten på akvatiska (*vattenbaserade*) ekosystem eller på terrestra (*landbaserade*) ekosystem som är direkt beroende av akvatiska ekosystem eller som medför skada på materiell egendom eller försämrar eller hindrar möjligheterna att utnyttja de fördelar naturen erbjuder eller annan legitim användning av miljön,

23) *vattenförekomst* är en avgränsad och betydande förekomst av vatten såsom en sjö, ett kustvattenområde eller en avgränsad volym grundvatten,

24) *konstgjord vattenförekomst* är en ytvattenförekomst som skapats genom mänsklig verksamhet,

K 18 Vattenlag (1996:61)

25) *kraftig modifierad vattenförekomst* är en ytvattenförekomst som till följd av fysiska förändringar genom mänsklig verksamhet på ett väsentligt sätt har ändrat karaktär,

26) *ekologisk potential* är kvaliteten hos en kraftigt modifierad vattenförekomst, klassificerad i enlighet med de relevanta bestämmelserna i bilaga V i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område, nedan kallat vattendirektivet,

27) *rännil* är en naturligt skapad vattenfåra, vars avrinningsområde är mindre än tio kvadratkilometer, där det inte ständigt rinner vatten och där fisk inte kan vandra i nämnvärd omfattning,

28) *dike* är en konstgjord vattenfåra vars avrinningsområde är mindre än tio kvadratkilometer,

29) *större utfallsdike* är en konstgjord vattenfåra vars avrinningsområde är större än tio kvadratkilometer,

30) *vattendrag* är sjöar, tjärnar, bäckar och andra naturliga vattenområden samt konstgjorda sjöar, kanaler, större utfallsdiken och andra motsvarande konstgjorda vattenområden, dock inte rännilar, diken och källor,

31) *avrinningsområde* är ett landområde från vilket all ytvattenavrinning strömmar genom en serie rinnande vattendrag eller sjöar till havet vid ett enda utlopp, eller vid en enda mynning eller ett enda delta,

32) *delavrinningsområde* är ett landområde från vilket all ytvattenavrinning strömmar genom en serie rinnande vattendrag eller sjöar till en viss punkt i ett vattendrag (normalt en sjö eller ett dikestillopp),

33) *miljökvalitetsnormer* är koncentrationen av ett visst förorenande ämne eller en viss grupp av förorenande ämnen i vatten, sediment eller biota, vilken med hänvisning till skyddet av människors hälsa och miljön inte bör överskridas.

2 kap. Rådighet över vatten

1 §. Inledande bestämmelse

I detta kapitel finns bestämmelser om vem som med iakttagande av lagens övriga bestämmelser råder över vatten samt under vilka förutsättningar annan än de som råder över visst vatten har rätt att utnyttja vatten och vattenområde. Rätt enligt denna lag undantar inte från skyldigheten att följa bestämmelser i annan lag.

2 §. Rätten att utföra vattenföretag

För att utföra ett vattenföretag krävs rätt eller rådighet enligt detta kapitel samt att vattenföretaget utförs i enlighet med lagens övriga bestämmelser.

3 §. Rådigheten över vatten

Den som äger en fastighet råder över det vatten som finns där, om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

I vattendrag råder vardera sidans ägare över det vatten som ansluter sig till respektive sida räknat från vattendragets mittlinje.

Med ägare enligt denna paragraf jämställs den som har ständig besittningsrätt till fastighet.

4 §. Samfällt vatten

Delägare i samfällt vattenområde råder över området på samma sätt som ägare, med beaktande av att han vid nyttjandet av området och därpå befintligt vatten inte får vidta åtgärder som vållar men eller störning för andra delägare eller utgör hinder för dem att på motsvarande sätt tillgodogöra sig området.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller i tillämpliga delar även samfällt område som inte är täckt av vatten, när fråga är om rätten att nyttja inom området befintligt grundvatten.

5 §. Lega av vatten

Beträffande lega av vattenområde gäller i tillämpliga delar vad om lega av jord för annat ändamål än byggande och bedrivande av jordbruk är bestämt.

6 §. Öppet vatten

Var och en har rätt att med undvikande av onödig störning färdas på vattenområde som är öppet. Vattenområde anses öppet om det inte på grund av laglig rätt stängts. Det sagda äger motsvarande tillämpning i fråga om färdande över is.

7 §. Nyttjande av vatten

Var och en har rätt till vattentäkt på vattenområde för hem- och boskaphushållning samt rätt att bada i vattenområde, begagna dess vatten till tvätt, vattnande av djur och för annat dylikt ändamål, om det kan ske utan att annans mark orättmätigt beträds och utan att områdets ägare eller annan förorsakas men eller störning.

Om rätt till vattentäkt för släckning av brand finns särskilda bestämmelser.

8 §. Strandägares rätt

Ägare eller innehavare av strand som inte är ägare av eller delägare i vattenområde har rätt att framför stranden i vattenområdet för sitt enskilda behov utsetta ankoringspåle för båt eller anlägga brygga samt båthus, badhus, tvätthus, bastubyggnad eller annan sådan byggnad, om det kan ske utan att vålla ägaren av vattenområdet skada eller avsevärt men och om de kravbestämmelser som avses i 4 kap. 1-4 §§ uppfylls och åtgärden inte strider mot sådan kvalitetsnorm eller vattenförbättringsplan som avses i 5 kap. Här avsedd rätt föreligger inte i fråga om hamnområde eller annat vattenområde som tagits i särskilt bruk.

9 §. Undanröjande av hinder

Var och en som lider men av uppslamning eller av grund eller som åsamkas annan därmed jämförbar olägenhet vid nyttjande av vattenområde har rätt att vidta för undanröjande av hindret nödvändig åtgärd, om det kan ske utan att vålla ägaren avsevärt men och om de kravbestämmelser som avses i 4 kap. 1-4 §§ uppfylls och åtgärden inte strider mot sådan kvalitetsnorm eller vattenförbättringsplan som avses i 5 kap.

Beträffande det som avlägsnas från vattenområde genom åtgärd som avses i 1 mom. gäller i tillämpliga delar vad som i 3 kap. 6 och 7 §§ stadgas om jord och muddermassor.

3 kap. Förfogande över annans egendom

1 §. Inledande bestämmelse

I detta kapitel regleras förutsättningarna för att utan ägares eller rättsinnehavares medgivande ta annan tillhörig egendom i anspråk eller på annat sätt använda annans egendom eller inverka på annans rätt till egendom. I 6 kap. finns bestämmelser angående ansökan om och tillstånd till förfogande över annans egendom.

Beviljande av rätt enligt detta kapitel med avseende på vattenföretag medför inte att företaget är tillåtligt enligt bestämmelser i andra kapitel i denna lag.

Vattenföretag i allmänhet

2 §. Användning och överdämning av annans mark

Den som utför eller ämnar utföra ett vattenföretag kan beviljas rätt att för viss tid eller ständigt lösa in annans egendom, ta sådan in anspråk med nyttjanderätt eller sätta annans mark under vatten.

Förutsättning för rätt enligt 1 mom. är att det visas att vattenföretagaren äger eller besitter större delen av det område som behövs för ändamålet i 1 mom. Åtgärden skall dessutom vara nödvändig för genomförande av vattenföretaget eller oundgängligen behövas för en byggnad eller annan anläggning, som är väsentlig för utförandet eller utnyttjandet av vattenföretaget, eller för att skydda allmänt eller enskilt intresse.

3 §. Undanskaffande av annans byggnad m.m.

Den som utför eller ämnar utföra ett vattenföretag kan beviljas rätt att skaffa undan byggnader och anläggningar.

Förutsättning för rätt enligt 1 mom. är att byggnad eller anläggning är till uppenbart hinder för vattenföretaget samt att kostnaderna för utförandet annars blir oskäligt höga.

4 §. Uppförande av mindre anläggning på annans mark i anslutning till vattenföretag

Den som utför eller ämnar utföra ett vattenföretag kan beviljas rätt att på annan tillhörigt område tillfälligt dämna upp vatten samt att för viss tid eller ständigt uppföra

- bro, trumma eller brygga med tillhörande anordningar,
- pumpinrättning med därtill hörande ledning eller
- annan mindre anläggning som är nödvändig för vattenföretaget.

Förutsättning för rätt enligt 1 mom. är att området inte påverkas i nämnvärd omfattning.

5 §. Undersökningar på annans mark m.m.

Den som utför eller ämnar utföra ett vattenföretag kan beviljas rätt att på annans mark eller vattenområde göra undersökningar för utredande av möjligheterna att genomföra vattenföretag och av verkningarna av ett planerat företag.

6 §. Rensning, uppläggning av massor m.m.

Den som utför eller ämnar utföra annat vattenföretag än allmän farled kan beviljas rätt att på annan till-

hörigt område utföra rensningsarbete eller lägga upp jord eller muddermassa.

Förutsättning för rätt enligt 1 mom. är att området inte påverkas i nämnvärd omfattning samt att området inte berör tomt, trädgård, upplag, badstrand, hamn eller annat i särskilt bruk taget område.

Farleder och hamnar

7 §. Placering av muddermassor från farled

Muddermassa som härrör från allmän farled får placeras på annans vattenområde om området inte påverkas i nämnvärd omfattning eller tagits i särskilt bruk.

Den som i andra fall än som sägs i 1 mom. vill placera muddermassa på annans vattenområde kan beviljas rätt till detta om området inte påverkas i nämnvärd omfattning.

8 §. Rätt att placera anordningar och vidta åtgärder vid allmän farled

Den som anlägger eller förbättrar allmän farled har rätt att i vattenområde eller på strand förlägga remmare, märken, fyror och andra anordningar som behövs för utmärkande av farleden och säkerställande av samfärdseln. Denna rätt innefattar också rätt att använda naturföremål samt rätt att avlägsna sikthinder.

Förutsättning för rätt enligt 1 mom. är att märken och anordningar inte förläggs på område som tagits i särskilt bruk såsom tomt, trädgård, upplagsområde och badstrand. Om det är oundgängligen nödvändigt att använda visst sådant område, kan dock rätt beviljas därtill.

8a §. (2023/124) Inrättande och indragning av farled

Landskapsregeringen kan för den lokala sjötrafiken inrätta eller ändra en farled om det bedöms vara väsentligt för att tillgodose ett allmänt intresse. Besvär över landskapsregeringens beslut om inrättande eller ändring av en sådan farled utgör inte hinder för att det verkställs, om inte besvärsmyndigheten vid prövning av beslutets laglighet beslutar annat.

Landskapsregeringen kan dra in en för den lokala sjötrafiken inrättad farled om den inte bedöms vara väsentlig för att tillgodose ett allmänt intresse.

Innan ett beslut enligt 1 och 2 mom. fattas ska ett förslag under minst trettio dagar ha varit utställt på landskapsregeringens webbplats, efter att ett meddelande om detta har publicerats på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla. Under utställningstiden kan synpunkter skriftligen framföras på förslaget.

Ett meddelande om landskapsregeringens beslut enligt 1 och 2 mom. ska genom offentlig delgivning publiceras på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. Beslutet och handlingarna ska vara tillgängliga på landskapsregeringens webbplats under den tid meddelandet är publicerat på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om förfarandet vid inrättande av en farled enligt 1 mom. och indragning av en farled enligt 2 mom.

K 18 Vattenlag (1996:61)

9 §. Vattenområde vid allmän farled

Den som skall inrätta eller driva allmän lastnings- eller ankringsplats eller allmän hamn i anslutning till allmän farled kan beviljas rätt att nyttja eller inlösa vattenområde.

10 §. Vattenområde vid enskild farled

Den som skall inrätta eller driva enskild lastnings- eller ankringsplats eller hamn i anslutning till enskild farled kan beviljas rätt att nyttja annan tillhörigt vattenområde.

11 §. Strandägares rätt för enskild hamn

Strandägare som vill inrätta eller driva enskild hamn kan för sådant ändamål beviljas nyttjanderätt till annan tillhörigt område.

Förutsättning för rätt enligt 1 mom. är att hamnen används för samfärdsel som inte är av ringa vikt samt att området inte påverkas i nämnvärd omfattning.

Förebyggande av fara**12 §. (2008/125) Tillfälliga åtgärder för att avvärja fara**

Tillsynsmyndigheten kan förordna om utförande av sådana tillfälliga åtgärder som är nödvändiga för att avvärja fara för människors liv eller hälsa eller omfattande egendomsskador orsakad av förändring av vattenområde till följd av exceptionella naturförhållanden eller övermäktig tilldragelse.

Markavvattning och avlopp**13 §. Dikning av annans mark**

Dikning som avses i 10 kap. får utföras på annans mark och därtill hörande erforderlig skyddsvall eller pumpstation anläggas under förutsättning att åtgärden behövs för en ändamålsenlig markavvattning eller för att förebygga att annans område blir vattendränkt eller orsakas annan skada samt att kravet i 2 mom. uppfylls.

Om dikning eller anläggning, som avses i 1 mom. utförs genom annans mark skall, om så kan ske utan oskäliga kostnader, detta göras i rågång eller på annan plats som medför minsta möjliga olägenhet för markägarna. Utanför rågång får öppet dike inte läggas på annans område som har tagits i särskilt bruk. Genom annans täckdikade område får dikning utföras endast om det är oundgängligen nödvändigt.

14 §. Användning av annans dike och avloppsledning

För avvattning av mark får vatten ledas in i annan markägares öppna dike eller rensade bäck. Om sådant inledande av vatten i annan markägares täckdike medför att grövre rör måste läggas ner eller andra arbeten utföras, skall dessa tilläggsarbeten utföras av den som leder in vattnet i diket.

Bestämmelser om ersättning och framtida deltagande i underhåll, förbättring och utvidgning av dike finns i 7 och 10 kap.

Den som avleder avloppsvatten har rätt att använda annans avloppsledning om detta är ändamålsenligt. Därvid tillämpas i tillämpliga delar bestämmelserna i 11 kap.

15 §. Avloppsanläggning

Rätt kan ges att på annans mark placera reningsverk och andra avloppsanläggningar vilkas omfattning inte är obetydlig eller att för ändamålet lösa in annans mark.

Härvid skall samma regler tillämpas som gäller för anläggningar som har samband med vattenföretag.

Vattentäkt**16 §. Ytvattentäkt**

Den som inte råder över vatten kan beviljas rätt till ytvattentäkt på annans vattenområde.

Förutsättning för rätt enligt 1 mom. är att det inte gör det omöjligt för ägaren av vattenområdet att använda vattnet på samma sätt som den som begärt rätten.

Om vattentäkt för hem- och boskapshushållning finns bestämmelser i 2 kap. 7 §. Hur fördelning mellan olika intressenter skall göras regleras i 12 kap. 2 § och 13 kap. 19 §.

17 §. Grundvattentäkt

För enskilt behov kan rätt beviljas till grundvattentäkt på annans område om nyttan av täkten är avsevärt större än skadan och annan olägenhet av densamma.

För allmänt behov kan rätt beviljas om nyttan av täkten är större än skadan och annan olägenhet av densamma.

Vid uppskattningen av nytta och skada, men eller annan förlust som avses i 1 och 2 mom. skall bestämmelserna i 12 kap. 5 § tillämpas.

Hur rätt till grundvattentäkt skall fördelas mellan flera när vattnet inte räcker till alla regleras i 12 kap. 6 § och 13 kap. 19 §.

18 §. Grundvattentäkt för enskilt behov

Trots vad i 19 § stadgas kan den, som inte på annat sätt till skäliga kostnader kan erhålla hushållsvatten i tillräcklig mängd, beviljas rätt till täkt av grundvatten på annans mark. Sådan rätt kan också beviljas för att tillgodose industriell eller annan ekonomisk verksamhet för vilket tillgång till grundvatten är av synnerlig vikt.

Förutsättning för rätt enligt 1 mom. är att vattnet även räcker för ägarens, på hans mark bosatta persons, där väntad bosättnings samt där belägna företags behov samt att täkten inte medför nämnvärda störningar eller andra olägenheter för markägaren.

19 §. Grundvattentäkt för allmänt behov

Företag som försörjer en kommun eller ett större antal förbrukare med huvudsakligen hushållsvatten, samt annan som behöver grundvatten för att tillgodose ett allmänt behov, kan ges rätt till täkt av grundvatten på annans område. Om vattnet skall ledas till plats utanför orten, får sådan rätt ges endast om ortens behov av vatten ändå kan tillgodoses i skälig omfattning.

20 §. Begränsning i rätt till grundvattentäkt

Rätt till täkt av grundvatten kan begränsas till förmån för grundvattentäkt på annat område som tillgodoser allmänt behov.

Rätt till täkt av grundvatten kan under viss tid begränsas i visst område om tillgången på grundvatten för hushållsändamål på orten hotas av långvarig torka eller andra omständigheter.

21 §. Anordningar på annans mark för vattentäkt

Beträffande markägares skyldighet att tåla ledningar och andra anordningar för vattentäkt placeras på hans mark gäller det som bestäms i [123 § byggnadslagen (1979:61) för landskapet Åland].

Innehavaren av vattentäkt kan när annans område behövs för ändamålet ges rätt att lösa in området eller ständig besittningsrätt för att där placera bassänger eller andra anläggningar eller anordningar för behandling av vattent.

Byggnadslag (1979:61) för landskapet Åland har ersatts av plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland.

4 kap. Allmänna kravbestämmelser

1 §. Inledande bestämmelse

Vattenföretag skall utföras och vattenfarlig verksamhet utövas så att ändamålet med företaget eller verksamheten nås med minsta skada och olägenhet för miljön utan att kostnaderna för dessa hänsyn medför att företaget eller verksamheten omöjliggörs. Särskilt skall eftersträvas att grundvattnet och vattenmiljön skadas så litet som möjligt och hålls i ett så naturligt skick som möjligt. Vattenföretag och vattenfarlig verksamhet skall dessutom utföras och utövas med minsta intrång och olägenhet för andra allmänna och enskilda intressen.

2 §. Skydd för vattenkvalitet

Vattenföretag får inte utföras och vattenfarlig verksamhet får inte utövas om detta i något vattenområde kan försvåra uppfyllandet av kvalitetsnorm eller andra krav för vattenkvalitet som föreskrivs i 5 kap.

Vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet som medges i förbättringsplan eller som innebär utnyttjande av förbättringsöverskott i enlighet med bestämmelserna i 5 kap. är trots vad i 1 mom. stadgas tillåtna.

3 §. Väsentlig olägenhet

Om vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet trots försiktighetsmått enligt 4-7 §§ riskerar att medföra olägenheter som var för sig eller tillsammans är av väsentlig betydelse får företaget eller verksamheten inte utföras eller bedrivs annat än om nyttan härav klart överstiger skadan eller om undantag gäller enligt 2 mom. Samma gäller om vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet ensam kan medföra olägenhet som är betydande i förhållande till dess omfattning. (2001/32)

1 mom. hindrar inte vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet som tydligt har medgetts i vattenförbättringsplan.

4 §. Hänsyn till andra allmänna och enskilda intressen

I enlighet med 1 § skall vattenföretag utföras och vattenfarlig verksamhet utövas med minsta intrång och olägenhet för andra allmänna och enskilda intressen än som avses i 2 och 3 §§, varvid särskilt skall beaktas företagens eller verksamhetens inverkan på

- a) fiskbeståndet och möjligheten att bedriva fiske,
- b) samfärdseln,
- c) möjligheterna att på det berörda området i framtiden utföra annat vattenföretag, utöva vattenfarlig verksamhet eller bedriva annan härmed jämförbar verksamhet samt
- d) rekreativmöjligheterna, naturskönheten, kulturvärdena och trivselen i omgivningen.

5 §. Planers inverkan

Vattenföretag och vattenfarlig verksamhet får inte strida mot vattenförbättringsplan, byggnadsordning, stads- eller byggnadsplan eller fastställd general- eller regionplan. Gäller i andra än i nämnda fall särskilda bestämmelser för byggande eller annan användning av bestämt mark- eller vattenområde får företaget eller verksamheten inte heller strida mot dem.

6 §. Platsvalet

Vattenfarlig verksamhet får endast utövas på plats eller platser där minsta möjliga olägenhet för vattenmiljön uppstår och där förutsättningarna finns eller kan skapas för det slags verksamhet som är i fråga, utan att oskäligt högre verksamhetskostnader uppstår till följd av platsvalet.

7 §. Skäligen skyddsåtgärder

Den som utövar eller ämnar utöva vattenfarlig verksamhet skall, om inte längre gäende krav gäller enligt annat lagrum i denna lag, vidta de skyddsåtgärder, tåla de begränsningar samt iakttä de försiktighetsmått i övrigt som skäligen kan fordras för att förebygga eller avhjälpa risk för försämring av vattenkvalitet. Skyldigheten att avhjälpa olägenheter kvarstår även efter att vattenfarlig verksamhet har upphört.

Omfattningen av åliggande enligt 1 mom. skall bygga på tekniskt bästa möjliga lösning som är ekonomiskt möjlig för den typ av verksamhet som är i fråga. Hänsyn skall tas till de tekniska svårigheter att uppnå bästa möjliga resultat, som kan föreligga därför att vattenanläggning har uppförts vid en tid då mindre stränga vattenvårdskrav gällde och därför blir dyrare att förbättra. Avhjälpan av olägenheter enligt 1 mom. sista meningen skall dock ske oavsett kostnaderna, om förebyggandet av den risk som föranleder krav på avhjälpan hade kunnat åstadkommas utan oskäliga kostnader.

Om det är uppenbart eller i ett tillståndsärende utrett att försiktighetsmått enligt 2 mom. är alltför kostsamt i förhållande till nyttan kan lindrigare försiktighetsmått väljas. Vid denna avvägning mellan kostnad och nytta skall särskild hänsyn tas till beskaffenheten av det vatten som kan bli påverkat och betydelsen av vattnets beskaffenhet samt till kostnaden för skyddsåtgärd och den ekonomiska verkan i övrigt av försiktighetsmått.

I vattenförbättringsplan får bestämmas att den kostnadsminskning som följer av lindrigare försiktighetsmått enligt 3 mom. skall betalas till en vattenförbättringsfond. Denna betalning skall i alla tillämpliga sammanhang behandlas som en utgift för försiktighetsmått.

Närmare bestämmelser om vattenförbättringsfonder utfärdas genom landskapsförordning.

K 18 Vattenlag (1996:61)

8 §. Grundvattenfarliga ämnen

Direkta utsläpp till grundvatten av grundvattenfarliga ämnen är förbjudna. I landskapsförordning anges de ämnen som är grundvattenfarliga enligt denna paragraf.

Vattenfarlig verksamhet som kan medföra att grundvatten förorenas med grundvattenfarligt ämne får inte utövas om inte alla förebyggande tekniska åtgärder vidtas som behövs för att förhindra sådan påverkan på grundvatten. I landskapsförordning kan intas närmare bestämmelser om de förebyggande tekniska åtgärder som behövs enligt denna paragraf.

8a §. (2008/125) Utsläpp till allmänt avlopp

Det är förbjudet att i allmänt avloppsledningsnät leda in ämne som kan medföra men för ledningsnätets eller i ett till nätet anslutet reningsverks funktion.

9 §. Särskilda försiktighetskrav

Om det är ägnat att förenkla genomförandet av kraven i detta kapitel eller att tillgodose syftet med 5 kap., kan landskapsregeringen fastställa minimikrav för bestämda åtgärdsslag eller verksamhetsslag avseende utsläpp, teknisk utrustning samt sådan hantering av kemiska ämnen, preparat och varor som direkt eller indirekt kan medföra risk för vattenkvaliteten eller vattenmiljön. Dessa minimikrav skall bestämmas på grundval av de principer som fastslås i 6 § samt 7 § 1 och 2 mom.

2-3 mom. upphävda (2005/54).

Se LF (2007:57) om odling av regnbågslox och lax i havet och ÅLRB (2016:41) om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket.

5 kap. Bestämmelser om vattenkvalitet (2008/125)**Gemensamma bestämmelser om yt- och grundvattenkvalitet****1 §. Ytvattenkvalitet**

Det är envars skyldighet att efter förmåga och tillfälle, genom aktivt handlande och genom att avstå från skadlig påverkan, skydda och vårda ytvatten så att det är i sådant skick och har sådan beskaffenhet att där kan finnas sådana växter och djur som utgör för området normal flora och fauna utan påverkan av människan. Beskaffenheten skall också vara sådan att ingen som helst hälsofara kan orsakas av vattnet eller dess användning för olika ändamål.

Undantag från 1 mom. gäller i områden som utgör föroreningsområde, blandningszon eller undantagszon, för vilka särskilda bestämmelser gäller i denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser.

2 §. Grundvattenkvalitet

Det är envars skyldighet att efter förmåga och tillfälle, genom aktivt handlande och genom att avstå från skadlig påverkan, skydda och vårda grundvatten så att dess beskaffenhet inte kan medföra hälso- eller miljöfara.

3 §. (2023/124) Vattenskyddsområde

Landskapsregeringen ska fastställa ett vattenskyddsområde för att skydda en vattenförekomst

eller en del av en vattenförekomst som används eller kan antas komma att användas för vattentäkt av hushållsvatten. Landskapsregeringen kan i andra fall för att skydda en vattenförekomst, eller en del av en vattenförekomst, besluta att ett avgränsat område ska utgöra ett vattenskyddsområde, för att hindra förorening av vatten, trygga fiskbeståndet eller för att bevara skyddsvärda arter, biotoper eller andra särskilda naturvärden.

Ett vattenskyddsområde får inte ges större omfattning än vad som behövs för att tillgodose dess syfte.

En ansökan om att inrätta ett vattenskyddsområde kan göras av berörd verksamhetsutövare, myndighet eller annan part vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av ett sådant beslut.

Landskapsregeringen kan bestämma att ett beslut att inrätta ett vattenskyddsområde ska efterlevas trots eventuellt besvär. Vid inrättande av ett vattenskyddsområde ska i tillämpliga delar iaktas vad som i 14 kap. föreskrivs om vattenförrättning.

3a §. (2023/124) Skyddsföreskrifter för vattenskyddsområde

I ett beslut om att inrätta ett vattenskyddsområde ska det intas skyddsföreskrifter för vattenskyddsområdet med bestämmelser om förbud och begränsningar för områdets användning, samt om tillståndsplikt för verksamheter i området om det är nödvändigt för att uppnå och bevara ändamålet med vattenskyddsområdet.

Innan skyddsföreskrifter för ett vattenskyddsområde fastställs ska ett förslag till skyddsföreskrifter under minst trettio dagar ha varit utställt på landskapsregeringens webbplats, efter att ett meddelande om detta har publicerats på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla. Under utställningstiden kan synpunkter skriftligen framföras på förslaget.

I 7 kap. finns bestämmelser om ersättning för förlust av förmån till följd av skyddsföreskrifter i ett vattenskyddsområde.

Landskapsregeringen kan ge tillstånd till en viss åtgärd eller verksamhet inom ett vattenskyddsområde om det är utrett att detta kan ske utan risk för försämring av vattenkvaliteten.

4 §. Kvalitetsnormer

Landskapsregeringen skall utfärda sådana kvalitetsnormer som är behövliga eller lämpliga för att klara de allmänna förutsättningar för vattenföretag och vattenfarliga verksamheter som anges i 1 och 2 §§. (2005/54)

Kvalitetsnormer kan utfärdas för grundvatten, avgränsade vattenområden eller för alla vattenområden av viss typ och kan avse såväl kemiska och fysiska egenskaper hos vatten som ekologiska förhållanden i vattenområde.

3 mom. upphävt (2005/54).

5 §. Omprövning och upphävande av kvalitetsnorm

Kvalitetsnormer utfärdade enligt 4 § 1 mom. skall omprövas senast vart femte år.

Om kvalitetsnorm gäller för visst område eller för hela landskapet och det visar sig att den inte är

tillräcklig för att syftet med den skall uppnås, kan kvalitetsnormen redan före omprövningstiden enligt 1 mom. skärpas eller kompletteras med ytterligare kvalitetsnormer varvid 1 § 1 mom. tillämpas.

En utfärdad kvalitetsnorm får upphävas om den sannolikt är obehövlig från miljöskyddssynpunkt. Landskapsregeringen skall innan kvalitetsnormen upphävs redovisa skälen för detta i en ordning som i tillämpliga delar motsvarar den som föreskrivs för vattenförbättringsplan enligt 13-16 §§. En utfärdad kvalitetsnorm som helt eller delvis innebär tillämpning av bestämmelser som föreskrivits av Europeiska gemenskaperna (EG) kan dock inte till denna del upphävas. (2001/32)

6 §. Rättsverkan av kvalitetsnorm

Om kvalitetsnorm inte är uppfylld i ett ytvattenområde eller grundvattenområde, gäller vad som föreskrivs i 2 och 3 mom.

Ny eller ändrad markanvändningsåtgärd eller verksamhet i ytvattenområde, dess tillrinningsområde eller i ett område där kvalitetsnorm avseende grundvatten gäller, får inte utföras eller bedrivs om därigenom riskeras att vattenkvaliteten ytterligare försämras eller att förbättring därigenom kan försvåras. Undantag härifrån är

a) att det är väl utrett att ingen ökad påverkan av detta slag kommer att inträffa,

b) att åtgärden eller verksamheten innebär utnyttjande av förbättringsoverskott i enlighet med 12 § och hinder enligt 3 mom. inte föreligger eller

c) att gällande vattenförbättringsplan finns och medger åtgärden eller verksamheten.

Om kvalitetsnorm avser hälsa får inte ny eller ändrad verksamhet eller åtgärd kvittas mot förbättringsoverskott enligt b punkten.

Särskilda bestämmelser om ytvattenkvalitet

7 §. Blandningszon

När kvalitetsnormer utfärdas skall i nödvändig omfattning blandningszon, dess art, föroreningsstyp och storlek bestämmas samt, om så kan behövas för miljövården, särskilda normer utfärdas för sådana zoner. Blandningszonens storlek får inte överstiga vad som är tekniskt nödvändigt med hänsyn till utsläppets art, föroreningsstyp och storlek.

Om landskapsregeringen inte beslutat om blandningszonens storlek är blandningszonen för avloppsvatten vattenområde inom 100 meters och för dikes utlopp inom 25 meters radie räknat från utsläppspunkten. För vattenbruk skall blandningszonen vara vattenområde inom 100 meters radie räknat från vattenbruksanläggningens yttre omkrets.

Oavsett bestämmelserna i 1 och 2 mom. får ingestans förekomma att en blandningszon, eller flera blandningszoner tillsammans, täcker mer än en tredjedel av avståndet mellan närmast liggande stränder.

8 §. Undantagszon

Landskapsregeringen kan bestämma att visst vattenområde skall vara undantagszon. För undantagszon kan särskilda kvalitetsnormer eller andra bestäm-

melser som rör vattnets kvalitet utfärdas. Om det anses behövligt kan landskapsregeringen dessutom utfärda andra bestämmelser rörande markanvändning eller andra åtgärder som kan påverka miljöförhållandena i undantagszon.

I 6 kap. regleras förutsättningarna för beviljande av tillstånd att förändra vattenområde till annan mark.

9 §. Särskilda kvalitetsnormer

Om inte kvalitetsnormer gäller för syre, kväve eller fosfor i visst sötvattenområdes ytvatten får ny eller ändrad markanvändningsåtgärd eller verksamhet komma till stånd i vattenområdet eller dess tillrinningsområde endast om det visas att åtgärden eller verksamheten inte riskerar att försämma syreförhållandena eller öka halterna av kväve respektive fosfor i vattenområdet.

Om inte kvalitetsnormer gäller för vattenområde i saltsjön syftande till att begränsa övergödning, såsom kvalitetsnormer avseende ekologiska förhållanden eller kvalitetsnormer i enlighet med 4 § 1 mom., får ny eller ändrad markanvändningsåtgärd eller verksamhet komma till stånd i vattenområdet eller dess tillrinningsområde endast om det visas att åtgärden eller verksamheten inte kan bidra till ökad övergödning i området eller att förbättringsoverskott utnyttjas enligt bestämmelserna i 12 §.

Särskilda bestämmelser om grundvattenkvalitet

10 §. Kvalitetsnormer

Om kvalitetsnormer för grundvatten avser hälsa skall de gälla lika i hela landskapet medan kvalitetsnormer avseende miljöaspekter får bestämmas gälla för viss del av landskapet eller hela landskapet.

För vattenkvaliteten i brunnar tillämpas utöver denna lag landskapslagen (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen. Vatten i brunn ska dock uppfylla utfärdade kvalitetsnormer för grundvatten om inte annat särskilt stadgats. Om vid provtagning i brunn vattnet har sämre kvalitet än kvalitetsnormer föreskriver, ska grundvattnet i området anses vara motsvarande dåligt om inte annat förhållande påvisas genom särskild provtagning eller på annat betryggande sätt. (2016/87)

11 §. Särskild kvalitetsnorm avseende nitrat

Om kvalitetsnormer avseende nitrat i grundvatten inte har införts får ingen ändring av jordbruksdrift ske om den medför annan än obetydlig ökning av nitrathalten i mark eller grundvatten.

Gemensamma bestämmelser om förbättringsoverskott och förbättringsplaner

12 §. Utnyttjande av förbättringsoverskott

Oavsett krav, restriktioner och förbud i denna lag för åtgärd eller verksamhet som kan påverka vattenkvaliteten får i den utsträckning som anges i denna lag och i landskapsförordning ny eller ändrad verksamhet eller annan åtgärd ändå komma till stånd om detta har direkt samband med ett förbättringsoverskott. Med

K 18 Vattenlag (1996:61)

direkt samband likställs att den som har skapat förbättringsoverskottet medger att annan utnyttjar detta.

Förbättringsoverskottet får inte sammanlagt utnyttjas mer än till två tredjedelar.

Närmare bestämmelser om förbättringsoverskottet utfärdas genom landskapsförordning.

13 §. Vattenförbättringsplan

För föreningens område och område där kvalitetsnormer för grundvatten inte uppnås, eller risk finns att sådana normer inte uppnås, skall landskapsregeringen upprätta och fastställa en vattenförbättringsplan.

Ansvarig för genomförandet av vattenförbättringsplan är landskapsregeringen. Vissa eller samtliga genomförandeuppgifter utom det slutliga genomförandansvaret kan delegeras till en kommun eller Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Om sådan delegering har skett, skall landskapsregeringen övervaka genomförandet och vid behov antingen skyndsamt ingripa i en enskild fråga eller återta delegeringsbeslutet. (2007/117)

14 §. Förfarande

Innan vattenförbättringsplan fastställs skall förslaget vara utställt under minst en månad.

Sedan tiden för utställning enligt 1 mom. gått ut skall landskapsregeringen upprätta ett skriftligt, preliminärt ställningstagande till planförslaget vari beaktas de synpunkter på förslaget som givits under utställningstiden. Detta ställningstagande skall redovisas vid ett sammanträde där sakägare skall beredas tillfälle att yttra sig över det. Vid sammanträdet skall protokoll föras.

Tidigast tre veckor efter att protokoll som avses i 2 mom. offentliggjorts får landskapsregeringen besluta om planförslaget.

15 §. Rättsverkan av förbättringsplan

Utöver vad som medges enligt denna paragraf får inte markanvändningsåtgärd eller verksamhet inledas, flyttas, utvidgas eller på andra sätt utföras eller bedrivs i strid mot fastställd vattenförbättringsplan. Åtgärd eller verksamhet som bedrevs när planen ställdes ut får dock tills myndighet i enskilt fall bestämmer annat fortsätta oförändrad förutsatt att den inte strider mot annan bestämmelse i denna lag eller annan författning.

Utan tillstånd från prövningsmyndigheten får i planen oreglerad markanvändningsåtgärd eller verksamhet komma till stånd eller ändras endast om detta är tillåtligt enligt 4 och 6 kap. denna lag samt om det är uppenbart att detta varken försvårar genomförandet av planen eller motverkar planens miljöskyddssyfte. I annat fall ska tillstånd sökas hos prövningsmyndigheten som får ge tillstånd endast om det är utrett att åtgärden eller verksamheten inte försvårar genomförandet av planen eller motverkar dess syfte från miljöskyddssynpunkt. (2008/125)

16 §. Utnyttjande av förbättringsoverskottet inom förbättringsplan

Oavsett bestämmelserna i 15 § får markanvändningsåtgärd eller verksamhet komma till stånd eller

ändras i strid mot vattenförbättringsplan, om däri genom förbättringsoverskott, skapat av den som vill utföra markanvändningsåtgärden eller verksamheten, utnyttjas enligt 12 §.

Landskapsregeringen får i vattenförbättringsplan bestämma att annan vattenförbättrande åtgärd än som avses i 1 mom., som ger ett dokumenterat förbättringsoverskott, får utnyttjas efter prövningsmyndighetens tillstånd. För sådant tillstånd krävs att den sökande i betydande grad har medverkat till förbättringsoverskottet eller att den som har skapat förbättringsoverskottet medger att sökanden utnyttjar detta. (2008/125)

17 §. Revidering av vattenförbättringsplan

Vattenförbättringsplan skall revideras när det finns anledning anta att planen inte är tillräcklig för att nå den vattenkvalitet som föreskrivs i kvalitetsnormer eller senast vart tredje år.

För revideringen av vattenförbättringsplan skall tillämpas bestämmelserna i 14 §.

Bestämmelser om övervakning, vattenkvalitet, åtgärdsprogram, förvaltningsplaner och förteckning över skyddade områden (2005/54)

18 §. (2005/54) Övervakning

Med övervakning avses i denna lag att söka en sammanhållen och mångsidig helhetsbild av vattenkvaliteten och dess förändring i syfte att kunna vidta ändamålsenliga åtgärder för att skydda vattenkvalitet och en hållbar användning av vatten. För övervakningsåtgärder äger landskapsregeringen de befogenheter som enligt 28 § landskapslagen (2008:124) om miljöskydd gäller för tillsyn. Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning delegera övervakningsuppgifterna till en landskapsregeringen underlydande myndighet. (2008/125)

För övervakningen ska utarbetas, fastställas och genomföras ett övervakningsprogram. Övervakningsprogram för yt-vatten ska minst omfatta ekologisk och kemisk kvalitet inräknat väsentliga faktorer som styr dessa, såsom vattenflöden, nedfall från luften, näringsläckage från botten, utsläpp i vatten samt ekologisk potential. Övervakningsprogram för grundvatten ska omfatta övervakning av kemisk kvalitet och kvantitativ kvalitet. Om ett vattenskyddsområde avgränsats eller en kvalitetsnorm gäller för området ska övervakningsprogrammet omfatta tillämpliga frågor som rör områdets skyddsbehov. Vid utarbetandet av övervakningsprogram ska beaktas uppgifter från tillsyn och från sådan egenkontroll som ska utföras av en verksamhetsutövare. Landskapsregeringen ska grundat på den inledande bedömning som gjorts enligt 19a § fastställa ett samordnat övervakningsprogram för bedömningen av vattenkvaliteten i områden med marina vatten. Detta ska ske i enlighet med de gällande bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område, nedan kallat marindirektivet, samt med beaktande av kraven i marindirektivets artikel 11 i bilaga III och

V. Samordningen ska ske med berörda organisationer och myndigheter utanför landskapet i enlighet med 26 §. (2020/30)

Om det vid övervakning konstateras finnas en försämrad vattenkvalitet eller en betydande risk för en försämrad vattenkvalitet skall information om detta ges till berörda myndigheter och betydande verksamhetsutövare.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om omfattningen av och innehållet i övervakningsprogram där tidsangivelser för uppdateringar ska ingå. (2010/92)

Se vattenförordning (2010:93) för landskapet Åland.

19 §. (2010/92) *Avrinningsdistrikt*

Om inte landskapsregeringen beslutar annat utgör landskapet ett avrinningsdistrikt som avses i artikel 3 vattendirektivet. Landskapsregeringen kan vid behov besluta om avgränsning av avrinnings- och delavrinningsområden inom ett avrinningsdistrikt.

19a §. (2010/92) *Bedömning av vattenområden*

För ett avrinningsdistrikt och för marina vatten ska landskapsregeringen göra en bedömning som innefattar en bedömning av dessa områdens karakteristika, en översyn av sådan påverkan och effekt på vattenkvaliteten som orsakats områdena till följd av mänsklig verksamhet samt en ekonomisk bedömning av vattenanvändningen inom områdena. Bedömningarna och översynen ska genomföras med beaktande av kraven i bilaga II, III och V vattendirektivet samt bilaga III marindirektivet, där ekologiska, kemiska, ekonomiska och sociala faktorer av avgörande betydelse ska beaktas. För marina vatten ska analysen även baseras på en kombination av olika kvalitativa och kvantitativa påverkansfaktorer samt urskiljbara trender. Dessutom ska bedömningen omfatta grundläggande egenskaper och förhållanden samt aktuell miljöstatus i dessa vatten, på grundval av de vägledande förteckningar över faktorer som anges i tabell 1 i bilaga III till marindirektivet, och omfattande fysikalisk-kemiska förhållanden, livsmiljötyper, biologiska förhållanden och hydromorfologi. Med *miljöstatus* avses det allmänna tillståndet för miljön i marina vatten, med beaktande av de ingående marina ekosystemens struktur, funktion och processer tillsammans med naturliga geomorfologiska, geografiska, biologiska, geologiska och klimatiska faktorer samt fysikaliska, akustiska och kemiska förhållanden, inbegripet dem som är resultatet av mänskliga aktiviteter inom eller utanför det berörda området. Bedömningar och översynen samt nödvändiga uppdateringar av dessa ska göras minst vart sjätte år. Till den del bedömningen gäller marina vatten ska samordningen ske med berörda organisationer och myndigheter i enlighet med 26 §. (2020/30)

Landskapsregeringen kan besluta att ett avrinnings- eller delavrinningsområde ska utgöra en kraftigt modifierad vattenförekomst om de åtgärder som skulle krävas för att uppnå god ekologisk kvalitet enligt 20 § denna lag i detta område skulle vara oproportionerligt dyra eller tekniskt svår genomförbara eller skulle innebära betydande negativ inverkan på miljön

i stort eller på betydande samhällsverksamheter, såsom sjöfart inklusive hamnanläggningar, vattenreglering eller dricksvattenförsörjning.

Landskapsregeringen ska vidare göra en bedömning av vilka översvämningsrisker som finns i ett avrinningsdistrikt. Bedömningen ska göras med beaktande av kraven i artiklarna 4, 5 och 6 Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/60/EG om bedömning och hantering av översvämningsrisker, nedan kallat översvämningsdirektivet. Landskapsregeringen ska vidta lämpliga åtgärder så att denna bedömning kan samordnas med den bedömning som ska göras enligt 1 mom.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om vad som ska ingå i de bedömningar som avses i 1 och 3 mom. samt tidsplanerna för dem där tidsangivelser för uppdateringar ska ingå.

Se vattenförordning (2010:93) för landskapet Åland.

19b §. (2012/42) *Grundvattenområden*

Ett område med grundvatten vilket används för uttag av vatten som är avsett att användas som hushållsvatten för mer än 50 personer eller från vilket det tas i genomsnitt mer än 10 kubikmeter vatten per dygn kan benämnas grundvattenområde. Detsamma gäller ett sådant område som är avsett för sådan framtida användning och som landskapsregeringen beräknar att kan tillhandahålla ovan angivna vattenmängder. Landskapsregeringen beslutar vilka områden som är grundvattenområden och gränserna för dessa.

20 §. (2010/92) *Klassificering av vattenkvalitet och miljökvalitet*

Ytvatten i sjöar och kustvatten ska klassificeras på grundval av ekologisk och kemisk kvalitet. Dessa ytvattens ekologiska kvalitet ska klassificeras som hög, god, måttlig, otillfredsställande eller dålig medan ytvattens kemiska kvalitet ska klassificeras som god eller otillfredsställande. Med god ytvattenkvalitet avses i 18-25 §§ att ytvatten i sjöar och kustvatten har klassificerats ha god ekologisk kvalitet och god kemisk vattenkvalitet.

Kraftigt modifierade vattenförekomsters kvalitet ska klassificeras utgående från deras ekologiska potential som maximal, god eller måttlig.

Grundvatten ska klassificeras enligt kemiska och kvantitativa egenskaper som god eller otillfredsställande. Med god grundvattenkvalitet avses i 18-25 §§ att en grundvattenförekomst har klassificerats ha goda kemiska och kvantitativa egenskaper.

Klassificering av ytvatten i sjöar, kustvatten och kraftigt modifierade vattenförekomster samt grundvatten ska utföras av landskapsregeringen med beaktande av vad som följer av bilaga V vattendirektivet.

Landskapsregeringen ska grundat på den inledande bedömningen av miljöstatus enligt 19a § fastställa kriterier för en god miljökvalitet i marina vatten, med beaktande av kraven i bilaga I och III marindirektivet. Innan kriterierna fastställs ska en samordning ske med berörda organisationer och myndigheter utanför landskapet i enlighet med 26 §. Med *kriterier* avses

K 18 Vattenlag (1996:61)

sådana särskiljande tekniska kännetecken som har nära samband med kvalitativa deskriptorer som förtecknas i bilaga I i marindirektivet. Med *god miljöstatus* avses den miljöstatus för marina vatten där dessa utgör ekologiskt variationsrika och dynamiska oceaner och hav som är rena, friska och produktiva utifrån sina inneboende förutsättningar och användningen av den marina miljön befinner sig på en nivå som är hållbar och därigenom tryggar möjligheten till användning och verksamhet för nuvarande och framtida generationer. God miljöstatus fastställs grundat på de kvalitativa deskriptorer som förtecknas i bilaga I i marindirektivet. (2020/30)

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om förfarandet vid klassificering av ytvatten i sjöar, kustvatten och kraftigt modifierade vattenförekomster samt grundvattnen och vid fastställandet av god miljöstatus för marina vatten.

Se vattenförordning (2010:93) för landskapet Åland.

21 §. (2010/92) *Kvalitetsmål för ytvatten i sjöar, kustvatten och kraftigt modifierade vattenförekomster samt grundvatten och marina vatten*

Landskapsregeringen ansvarar för att allt vatten i landskapet skyddas på ett ändamålsenligt sätt så att vattenkvaliteten inte försämras och att den vid behov förbättras. Det övergripande målet ska vara att när det gäller ytvatten i sjöar och kustvatten uppnå god vattenkvalitet, när det gäller grundvatten att uppnå god vattenkvalitet och säkerställa en balans mellan uttag och grundvattenbildning, samt när det gäller kraftigt modifierade vattenförekomster uppnå ekologisk kvalitet och kemisk ytvattenkvalitet senast den 31 december 2015. När det gäller marina vatten ska det övergripande målet vara att uppnå god miljöstatus senast den 31 december 2020. För skyddade områden som ingår i den förteckning som avses i 25 § ska det övergripande målet vara att de normer och mål som gäller för det enskilda området ska vara uppfyllda senast den 31 december 2015. Om fler än ett av målen enligt denna paragraf avser en viss vattenförekomst ska det strängaste målet gälla. (2015/84)

För ytvatten i sjöar, kustvatten och kraftigt modifierade vattenförekomster samt grundvatten kan landskapsregeringen förlänga tidsfristen i syfte att stegvis uppnå målet i 1 mom. om de naturliga förhållandena omöjliggör tillräckligt snabb förbättring. Landskapsregeringen kan även förlänga tidsfristen högst tolv år på grund av tekniska skäl eller om förbättringarna bedöms bli oproportionerligt kostsamma. Landskapsregeringen kan även fastställa mindre stränga kvalitetsmål för särskilda yt- och grundvattenområden om den mänskliga påverkan eller de naturliga förhållandena är sådana att det blir omöjligt eller oproportionerligt dyrt att uppfylla målen. De mindre stränga kvalitetsmålen ska fastställas så att ingen fortsatt försämring av vattenkvaliteten i det särskilda området sker och att bästa möjliga kvalitet uppnås.

För marina vatten ska landskapsregeringen fastställa vägledande miljömål i syfte att stegvis uppnå målen i 1 mom. med beaktande av kraven i bilaga III och IV i marindirektivet. Innan miljömålen är faststäl-

da ska hänsyn tas till befintliga mål på nationell nivå, unionsnivå samt internationell nivå och samordning ske med organisationer och myndigheter utanför landskapet i enlighet med 26 §. Grundat på den inledande bedömning som görs enligt 19a § ska för varje berörd marin region eller delregion, fastställas en allsidig uppsättning miljömål och tillhörande indikatorer för de marina vattnen, som vägledning för de framsteg som ska uppnås beträffande en god miljöstatus i den marina miljön, med beaktande av de vägledande förteckningar över belastning och påverkan som anges i bilaga III till marindirektivet och över grundläggande förhållanden som anges i bilaga IV. Hänsyn ska tas till fortsatt tillämpning av tillämpliga befintliga miljömål, fastställda på nationell nivå, unionsnivå eller internationell nivå för samma vatten och se till att dessa mål överensstämmer med varandra och att största möjliga hänsyn tas till gränsöverskridande inverkan och gränsöverskridande faktorer som är av betydelse. Med *miljömål* avses ett kvalitativt eller kvantitativt påstående om den eftersträlvade miljöstatus för olika delar av, och belastningar och påverkan på, marina vatten för varje marin region eller delregion. (2020/30)

Landskapsregeringen ska säkerställa erforderligt skydd för identifierade vattenförekomster som kan användas för dricksvattenframställning i syfte att minska dess nivå av vattenrening. Landskapsregeringen får i syfte att upprätthålla en god vattenkvalitet besluta att vattenförekomsterna ska innefattas i särskilda skyddsområden om behov av detta kan anses föreligga.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning även utfärda närmare bestämmelser om kriterierna för miljömålen samt för undantag från kraven på att uppnå en god vatten- och miljöstatus inom de tidsramar som anges i 1 mom. där tidsangivelser för uppdateringar ska ingå. Landskapsregeringen ska i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om kriterierna för minskning av farliga och förorenande ämnen. I detta ska ingå sådana ämnen som avses i artikel 16 och 17 i vattendirektivet och som upptas i bilagorna VIII och IX i vattendirektivet samt i bilaga II i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/105/EG om miljöstatusnormer.

Se vattenförordning (2010:93) för landskapet Åland.

21a §. (2015/84) *Avvikelse från kvalitetsmålen*

En tillfällig försämring av vattenkvaliteten i en vattenförekomst strider inte mot kvalitetsmålen i 21 § om försämringen är ett resultat av omständigheter som orsakas av naturliga skäl eller force majeure och som är exceptionella eller som inte rimligtvis hade kunnat förutses, eller om försämringen är ett resultat av omständigheter till följd av olyckor som inte rimligtvis kunnat förutses. För att försämringen inte ska stå i strid med kvalitetsmålen förutsätts dock att alla genomförbara åtgärder så snart som möjligt vidtas för att förebygga ytterligare försämring och för att undvika risk för att kvalitetsmålen inte uppnås i andra vattenförekomster som inte påverkas av omständigheterna samt för att återställa vattenförekomsten till dess tidigare kvalitetsnivå. Effekterna av omständigheterna ska ses över årligen. Åtgärderna ska anges i

åtgärdsprogrammet och de får inte äventyra återställandet av vattenförekomstens kvalitet när omständigheterna inte längre föreligger. Förutsättningar och indikatorer för vilka omständigheter som är exceptionella och som rimligtvis inte kan förutses ska anges i förvaltningsplanen. Nästa uppdaterade version av förvaltningsplanen ska innehålla en sammanfattning av effekterna av de omständigheter som avses i detta moment och av de åtgärder som vidtas eller ska vidtas i samband med dem.

Att god grundvattenkvalitet, god ekologisk kvalitet eller, i förekommande fall, god ekologisk potential inte uppnås eller att en försämring av kvaliteten hos en yt- eller grundvattenförekomst inte förebyggs strider inte mot kvalitetsmålen i 21 § om det är en följd av nya förändringar i en ytvattenförekomst fysiska karaktäristika eller förändringar i nivån hos grundvattenförekomster. Att en försämring från hög kvalitet till god kvalitet hos en ytvattenförekomst inte förebyggs strider heller inte mot kvalitetsmålen i 21 § om det är en följd av nya hållbara mänskliga utvecklingsverksamheter. För att förändringarna inte ska stå i strid med kvalitetsmålen förutsätts dock att alla genomförbara åtgärder vidtas för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens kvalitet. Ytterligare förutsättningar för de förändringar som anges ovan är att de särskilt motiveras i förvaltningsplanen samt att kvalitetsmålen ses över vart sjätte år. Förändringarna ska kunna motiveras med ett allmänintresse av större vikt eller med att fördelarna för miljön och samhället med att uppnå kvalitetsmålen i 21 § inte uppväger de fördelar som förändringarna innebär för människors hälsa, människors säkerhet eller för en hållbar utveckling. De nyttiga mål som förändringarna medför ska heller inte kunna uppnås på något annat sätt som skulle vara betydligt bättre för miljön, antingen av tekniska skäl eller på grund av orimliga kostnader.

22 §. (2005/54) Åtgärdsprogram

Landskapsregeringen ska upprätta ett åtgärdsprogram som är ägnat att uppnå och bevara en effektiv och hållbar vattenanvändning med en god vattenkvalitet, förebygga en försämring av vattenkvaliteten samt att uppfylla kvalitetsmålen enligt 21 §. När det gäller ytvatten ska genomförandet av åtgärdsprogrammet innefatta nödvändiga åtgärder i syfte att gradvis minska förorening från ämnen som är skadliga för vattenmiljön och för att utsläpp och spill av ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön ska upphöra eller stegvis elimineras. När det gäller grundvatten ska genomförandet av åtgärdsprogrammet innefatta åtgärder som är nödvändiga för att motverka varje eventuell betydande tendens till ökning av koncentrationen av alla föroreningar som orsakas av mänsklig verksamhet för att gradvis minska föroreningen av grundvattnet. Av åtgärdsprogrammet ska framgå lagstiftnings-, budget-, informations-, tillsyns- och övervakningsbehov samt de administrativa behov som genomförandet av en åtgärd fordrar. Till den del programmet gäller marina vatten ska samordning ske med berörda myndigheter och organisationer utanför landskapet i enlighet med 26 §. Allmänheten

ska informeras om åtgärdsprogrammet, uppmantras att ta del av det och ges tillfälle att avge synpunkter på det. Information till allmänheten om ett förslag till åtgärdsprogram ska ges genom annons i minst en i landskapet allmänt utkommande tidning. Förslaget ska med tillhörande allmänna handlingar, senast ett år före den period som åtgärdsprogrammet avser, hållas tillgängligt för allmänheten under minst sex månader. Under denna tid ska även förslaget nödvändiga handlingar publiceras i elektronisk form. (2015/84)

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om hur arbetet med att upprätta ett åtgärdsprogram ska genomföras, tidsplanen för utformningen och omfattningen av arbetet samt vilka uppgifter som ska ingå i ett åtgärdsprogram där tidsangivelser för uppdateringar ska ingå. (2010/92)

Ett första åtgärdsprogram skall antas utan dröjsmål, dock senast den 22 december 2009. Åtgärdsprogrammet skall antas av landskapsregeringen. Landskapsregeringens allmänna förvaltning, underlydande myndigheter och kommunala myndigheter skall i tillämpliga delar i sina respektive planer och beslut beakta det antagna åtgärdsprogrammet.

23 §. (2005/54) Förvaltningsplan

Landskapsregeringen ska i en förvaltningsplan sammanställa uppgifter om ett avrinningsdistrikt. I en förvaltningsplan ska åtminstone ingå

- 1) en beskrivning av ett avrinningsområdes karaktäristika,
- 2) en beskrivning av sådan påverkan och effekt på vattenkvalitet som orsakats av mänsklig verksamhet,
- 2a) (2010/92) en bedömning av översvämningssriskerna i distriktet samt en plan för hantering av dessa risker,
- 3) uppgifter som identifierar och beskriver skyddade områden,
- 4) en beskrivning av nätverk som upprättats för övervakning av vattenkvalitet och redovisning av resultat från sådana övervakningsprogram,
- 5) en förteckning över fastställda miljömål,
- 6) en sammanfattande ekonomisk analys av vattenanvändningen,
- 7) en sammanfattning av antagna åtgärdsprogram och syftet med dessa,
- 8) en förteckning över detaljerade program och förvaltningsplaner,
- 9) en sammanfattning av de åtgärder för information till allmänheten och samråd som vidtagits, resultaten härav och de ändringar i planen som gjorts till följd av detta,
- 10) (2015/84) en förteckning över behöriga myndigheter,
- 11) (2015/84) uppgifter om sådana kontaktpunkter och förfaranden som finns för information riktad till allmänheten,
- 12) (2015/84) förutsättningar och indikatorer för omständigheter som är exceptionella och som rimligtvis inte kan förutses och som avses i 21a § 1 mom.,
- 13) (2015/84) en beskrivning och förklaring av motiven för förändringar som avses i 21a § 2 mom.

K 18 Vattenlag (1996:61)

En första förvaltningsplan skall antas utan dröjsmål, dock senast den 22 december 2009. Allmänheten skall informeras om planen, uppmanas att ta del av den och ges tillfälle att lämna synpunkter på förslag. Information till allmänheten om ett förslag till förvaltningsplan skall ges genom annons i minst en i landskapet allmänt utkommande tidning. Förslaget skall med tillhörande allmänna handlingar, senast ett år före den period som förvaltningsplanen avser, hållas tillgängligt för allmänheten under minst sex månader. Under denna tid skall även förslaget nödvändiga handlingar publiceras i elektronisk form.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om hur arbetet med att sammanställa en förvaltningsplan ska genomföras, tidsplanen för utformningen och omfattningen av arbetet samt vilka uppgifter som ska ingå i en förvaltningsplan. (2010/92)

24 §. (2005/54) *Översyn av förvaltningsplan och åtgärdsprogram*

Förvaltningsplan och åtgärdsprogram skall fortlöpande ses över och om det bedöms ändamålsenligt vid behov revideras. Översyn skall ske minst vart sjätte år, varvid bestämmelserna om information i 5 kap. 22 och 23 §§ skall beaktas. Nya eller reviderade åtgärder som antagits enligt ett uppdaterat program skall träda i kraft inom tre år efter att de antagits.

I en reviderad förvaltningsplan skall åtminstone ingå en beskrivning av

1) behövliga ändringar eller uppdateringar av miljömål sedan offentliggörandet av föregående förvaltningsplan,

2) gjorda framsteg för att nå miljömål, inklusive en redovisning av verkan av åtgärder som genomförts under föregående förvaltningsplanperiod, med en förklaring till varför ett eller flera miljömål inte har uppnåtts,

3) orsaken till varför en planerad åtgärd för att nå fastställda miljömål inte har vidtagits under den föregående förvaltningsplanperioden samt

4) orsaken till varför en oplanerad åtgärd för att nå fastställda miljömål har vidtagits under den föregående förvaltningsplanperioden.

24a §. (2017/118) *Havsplanering*

Landskapsregeringen ansvarar för att det senast till den 31 mars 2021 tas fram och antas en havsplan. Havsplanen ska uppdateras minst vart sjätte år.

Planen är riktgivande för kommuner och andra myndigheter vid planläggning och prövning av användning av kustvatten och marina vatten på det sätt som det föreskrivs i denna lag eller i någon annan lag.

Havsplanen ska omfatta de kustvatten och marina vatten som hör till landskapet. Syftet med havsplaneringen är att främja en hållbar utveckling och tillväxt vad gäller kust- och havsområdets olika användningsområden samt hållbar användning av marina resurser. Havsplanen ska bidra till god vattenkvalitet och god miljöstatus i kust- och havsområden.

I planen ska identifieras den rumsliga och tidsmässiga utbredningen av relevanta befintliga och framtida

verksamheter, intressen och användningsområden. Därvid ska beaktas åtminstone sektorerna energi till havs, råvaruutvinning, sjötransport, sträckningar av kabel och rörledningar, fiske och vattenbruk, turism, rekreation samt maritimt kulturarv. Planen ska vidare beakta bevarande, skydd och förbättring av miljön inklusive motståndskraft mot effekterna av klimatförändringar samt ekosystemtjänster.

Planen ska beakta samspelet mellan land och hav och ska därför beskriva hur landbaserade verksamheter påverkar de verksamheter, intressen och användningsområden som nämns i 4 mom.

I havsplanen ska ingå kartor samt beskrivningar som redovisar:

a) nuvarande och förslag till framtida användning av kust- och havsområden,

b) intressen och användningsområden av väsentlig betydelse samt beskrivning av hur landbaserade verksamheter påverkar dessa samt

c) innebörd och konsekvenser av användningen av kust- och havsområden enligt planen.

24b §. (2017/118) *Beredning av havsplanen*

Havsplanen ska beredas i samarbete med berörda kommuner och andra myndigheter inom landskapet, samt med relevanta myndigheter utanför landskapet med ansvar för angränsande kustvatten och marina vatten i syfte att göra havsplanerna enhetliga och samordnade i den marina regionen.

Planeringen är en process där berörda parter ska involveras i ett tidigt skede. Innan arbetet påbörjas ska planeringsförfarandet och arbetets olika delmoment klargöras. I detta ingår att klargöra hur användningen av bästa tillgängliga uppgifter ska säkerställas och hur utbytet av information ska organiseras. Berörda parter ska i ett tidigt skede av processen informeras om förfarandet och ges möjlighet till samråd och att yttra sig antingen skriftligen eller muntligen i relevanta skeden av processen. Processen ska vara öppen och resultat av samråd och höranden och förslag med anledning av de synpunkter som har framförts ska redovisas under arbetets gång. Berörda parter ska ha tillgång till planen när den har färdigställts.

Innan en havsplan antas ska landskapsregeringen ställa ut förslaget under minst 60 dagar. Berörda parter har rätt att under utställningstiden skriftligen framföra synpunkter på förslaget till havsplan. Meddelande om att förslaget om havsplan ska ställas ut ska delges berörda parter genom offentlig delgivning enligt förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Beredningen av planen ska samordnas med övriga till sakområdet hörande planer och program, däribland förvaltningsplan och åtgärdsprogram för kustvatten och marina vatten enligt 5 kap. 22 och 23 §§ samt, så långt som möjligt, övergripande planer för land- och strandområden antagna enligt plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland. Uppdateringen av havsplanen ska samordnas med beredningar av förvaltningsplan och åtgärdsprogram för kustvatten och marina vatten. Internationella överenskommelser, avtal och konventioner ska beaktas vid havsplaneringen.

25 §. (2005/54) *Förteckning över skyddade områden*

Landskapsregeringen för en särskild förteckning över vattenskyddsområden samt andra yt- och grundvattenområden vilka enligt lagstiftningen kräver ett särskilt skydd. I förteckningen skall anges

1) de vattenförekomster som används för uttag av hushållsvatten avsett att användas som dricksvatten och som ger mer än 10 kubikmeter per dag i genomsnitt eller betjänar mer än 50 personer samt de vattenförekomster som är avsedda för sådan framtida användning,

2) områden som har fastställts för skydd av ekonomiskt betydelsefulla vattenlevande djur- eller växtarter,

3) vattenförekomster som har fastställts som rekreativsvatten, inklusive områden som fastställts som badvatten enligt direktiv 76/160/EEG (om kvaliteten på badvatten),

4) områden som är känsliga för näringsämnen, inklusive områden som fastställts som sårbara enligt direktiv 91/676/EEG (om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket) och områden som fastställts som känsliga områden enligt direktiv 91/271/EEG (om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse) samt

5) områden som har fastställts för skydd av livsmiljöer eller arter där bevarandet eller förbättrandet av vattnets status är en viktig faktor för deras skydd, inklusive relevanta Natura 2000-områden som fastställts enligt direktiv 92/43/EEG (om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) och direktiv 79/409/EEG (om bevarande av vilda fåglar).

För varje förekomst eller område som upptas i förteckningen skall anges den landskaps- och gemenskapslagstiftning på vilken noteringen i förteckningen grundas samt var varje i förteckningen avsett område är lokaliserat.

Förteckningen ska regelbundet ses över och revideras vid behov. (2010/92)

26 §. (2010/92) *Internationell samordning*

Med utgångspunkt från befintliga program och etablerad miljöverksamhet ska landskapsregeringen samarbeta med berörda organisationer och myndigheter i regioner utanför landskapet. Samarbetet ska ske i enlighet med de internationella överenskommelser vilka bringats i kraft i landskapet och som är tillämpliga på de i denna paragraf avsedda områdena.

6 kap. Tillståndsprövning och miljögranskning (2008/125)**Allmänna bestämmelser****1 §.** (2008/125) *Om prövning och prövningsmyndighet*

I detta kapitel finns närmare bestämmelser om när tillstånd eller miljögranskning krävs för vattenföretag, förfogande över annans egendom och vattenfarlig verksamhet. I fråga om prövningsmyndighet och förfarande gäller vad som stadgas i landskapslagen om miljöskydd.

2 §. (2008/125) *Särskilt om ansökan om tillstånd till förfogande över annans egendom*

Av ansökan som avser tillstånd enligt 3 kap. denna lag ska, avseende förfogande över annans egendom, utöver vad som följer av landskapslagen om miljöskydd särskilt framgå vilken rätt till förfogande över annans egendom som begärs.

3 §. *Rätt till tillståndsprövning*

Den som utfört eller ämnar utföra vattenföretag samt den som utövar eller ämnar utöva vattenfarlig verksamhet kan söka tillstånd härför även om tillståndsplikt inte föreligger. Om inte annat är särskilt bestämt gäller för sådan ansökan samma regler om handläggning och beslut som för tillståndsärenden i övrigt enligt denna lag.

4 §. (2008/125) *Förutsättningar för tillstånd och beslut med anledning av miljögranskning*

Tillstånd får ges och beslut med anledning av miljögranskning får fattas endast om det är utrett att denna lags bestämmelser liksom bestämmelser som har utfärdats med stöd av lagen är uppfyllda.

5 §. Upphävd (2008/125).

6 §. Upphävd (2001/32).

7-9 §§. Upphävda (2008/125).

10 §. Upphävd (2001/32).

11 §. Upphävd (2008/125).

12 §. Upphävd (2001/32).

13 §. *Återbetalning av ersättning efter återkallande eller ändring av tillstånd*

Ersättning för skada som betalats enligt bestämmelserna i 7 kap. behöver inte återbetalas när ett tillstånd återkallats eller ändrats. Om det måste anses oskäligt att ingen återbetalning sker, med hänsyn till fördel ersättningstagare erhåller genom återkallande eller ändring av tillstånd, skall dock tillståndshavaren vara oförhindrad att begära att ersättningen eller viss del av denna återbetalas. Sådant yrkande skall handläggas i den ordning som gäller för tvistiga ersättningsfrågor enligt denna lag.

14 §. Upphävd (2008/125).

Krav på tillståndsprövning och miljögranskning (2008/125)**15 §.** (2008/125) *Krav på tillstånd för vattenföretag*

Tillstånd för utförande av vattenföretag och förfogande över annans egendom krävs om genomförandet berör enskild rättsinnehavares rätt och inte samtliga berörda rättsinnehavare godkänt åtgärden.

Tillstånd krävs utöver vad som följer av 1 mom. alltid för utförande av vattenföretag om företaget innebär

a) anläggande av bro, tunnel eller annan transportanordning i, över eller under allmän farled,

b) utläggande eller upptagning av ledning eller kabel i allmän farled om inte godkännande till företaget från den myndighet som har att övervaka farleden har inhämtats,

K 18 Vattenlag (1996:61)

c) annan med a och b punkterna jämförbar olägenhet för samfärdseln,

d) tagande av ytvatten ur sötvattenområde då det sammanlagda uttaget, varvid flera anläggningars uttag ur samma vattenförekomst räknas samman, överstiger 200 000 kubikmeter vatten per år,

e) täkt av mer än 10 000 kubikmeter grundvatten per år, varvid flera anläggningars uttag ur samma vattenförekomst räknas samman,

f) byggande, fyllning, pålning, grävning, muddring, sprängning eller rensning i vattenområde om den botenytta som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till mer än 500 kvadratmeter,

g) anläggande av våtmark över 5 hektar,

h) markavvattning av mer än 5 hektar undantaget dränering av jordbruksmark genom täckdikning med dräneringsrör som har en största diameter om 300 millimeter av jordbruksmark eller

i) uppdämning av mer än 20 000 kubikmeter vatten per år från samma avrinningsområde.

16 §. (2008/125) *Krav på tillstånd för vattenfarlig verksamhet*

Tillstånd krävs för tillförsel av övergödande ämnen direkt i ytvatten från

a) fiskodling med en produktion om 20 ton fisk per år,

b) reningsverk med en kapacitet som uppgår till 900 personekvivalenter eller

c) annan verksamhet vars teoretiska årliga belastning på vattenmiljön uppgår till 200 kg fosfor eller 1 500 kg kväve.

17 §. (2008/125) *Krav på tillstånd för utsläpp av grund- och ytvattenfarliga ämnen*

Tillstånd krävs för

a) utsläpp till ytvatten av ämnen och materia som kan medföra ytvattenfarlig förorening,

b) direkta utsläpp till grundvatten av ämnen som kan medföra grundvattenfarlig förorening,

c) återinföring till samma vattenförande lager av vatten som använts geotermiskt, vatten från gruva och dagbrott samt vatten som har pumpats ut i samband med byggnads- och anläggningsarbeten samt för

d) konstgjord infiltration till grundvatten.

I landskapsförordning anges de yt- och grundvattenfarliga ämnen som kräver tillstånd enligt denna paragraf.

Tillstånd för verksamheter som är tillståndspliktiga enligt denna paragraf ges för begränsad tid och får inte meddelas förrän det har konstaterats att grundvattnet och särskilt dess kvalitet blir föremål för regelbunden övervakning och dokumentation.

18 §. (2008/125) *Krav på miljögranskning för vattenföretag*

Miljögranskning för utförande av vattenföretag krävs om företaget kan medföra

a) fara för människors hälsa,

b) sådant förändringar i naturförhållandena eller av existensbetingelserna för de i naturen levande organismerna som är betydande,

c) fara för översvämning eller allmän vattenbrist,

d) ändring eller stängning av kungsådra,

e) olägenhet för fiskens vandring eller möjlighet till fortplantning som är betydande,

f) försämring av vattnets reningsförmåga eller annan kvalitetsförsämring som inte är ringa eller

g) betydande minskning av naturskönheten, trivselen i omgivningen, kulturvärdena eller rekreativmöjligheterna.

19 §. (2008/125) *Krav på miljögranskning för vattenfarlig verksamhet*

Miljögranskning krävs för inledande, uppförande och ändring av verksamhet som kan medföra sådan påverkan som avses i 18 § och som landskapsregeringen genom landskapsförordning belagt med krav på miljögranskning.

20 §. (2008/125) *Krav på miljögranskning för ledande av avloppsvatten*

Miljögranskning krävs oavsett vad i 18 och 19 §§ stadgas för ledande eller omhändertagande av avloppsvatten på annat sätt än genom ledande till allmänt avloppsnät.

Miljögranskning enligt 1 mom. krävs dock inte för avloppsanläggningar för hushålls- eller motsvarande avloppsvatten med en maximal belastning motsvarande högst 50 personekvivalenter om landskapsregeringen genom landskapsförordning meddelat närmare bestämmelser om reningsanordningar och metoder för rening av avloppsvatten samt om andra miljöskydds-krav som ska gälla för anläggningarna och samtidigt beslutat att miljögranskning inte behövs. För sådana anläggningar krävs kommunalt avloppstillstånd. För beviljande av kommunalt avloppstillstånd krävs att sökanden kan visa att bestämmelserna meddelade med stöd av denna bestämmelse är uppfyllda.

21 §. *Tillståndsplikt inom visst område*

Om det föreligger särskilda skäl kan landskapsregeringen beträffande ett till gränserna bestämt område genom landskapsförordning stadga att tillståndsplikt skall gälla för i beslutet närmare angivna åtgärder oavsett deras verkningar. Under samma förutsättningar kan landskapsregeringen genom landskapsförordning stadga om inskränkningar i tillståndsplikt som gäller enligt 15-17 §§ men inte i tillståndsplikt som gäller enligt 18-20 §§.

Se LF (2016:25) om undantag från miljöstillståndsplikt för fiskodlingar vid utrotning av VHS och LF (2020:51) om tillfällig inskränkning av miljöstillståndsplikt.

22 §. Upphävd (2008/125)

Mellanrubriken upphävd (2008/125)

23-27 §§. Upphävda (2008/125)

Mellanrubriken upphävd (2008/125)

28-29 §§. Upphävda (2008/125)

30 §. Upphävd (2001/32)

31 §. *Övriga bestämmelser*

I övrigt gäller i tillämpliga delar vad om tillstånd som omfattar vattenföretag är stadgat i 25-27 §§.

7 kap. Ersättning och inlösen

Allmänna bestämmelser

1 §. (2023/124) *Inledande bestämmelser*

Skada eller annan olägenhet som uppstår till följd av vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet, som utgörs av ändrad vattenkvalitet eller är en följd av sådan effekt, ska ersättas eller inlösas i den omfattning och under de förutsättningar som gäller enligt bestämmelserna i detta kapitel. Samma gäller skada eller annan olägenhet till följd av utnyttjande av rätt enligt 3 kap. att ta i anspråk eller på andra sätt förfoga över eller påverka annans egendom eller för skyddsföreskrifterna i vattenskyddsområde som inrättas enligt 5 kap. 3 §.

2 §. *Expropriation*

Om inte annat bestäms i detta kapitel skall allt sådant förfogande som avses i 3 kap. denna lag, oavsett att sådant förfogande även får ske för enskilt intresse, jämställas med expropriation.

Ersättningsfrågor enligt denna lag skall bedömas med tillämpning av bestämmelserna i 4 kap. landskapslagen (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter, dock så att vid inlösen eller beviljande av rätt till ständig besittning av annans mark och vad där finns samt vid rätt att varaktigt sätta mark och vad där finns under vatten skadan skall ersättas med 150 procent av det värde som sägs i 23 § nämnda lag.

För övriga frågor som har samband med sådant förfogande och prövning av sådant som avses i 3 kap. denna lag skall, med beaktande av 4 mom. nedan, tillämpas bestämmelserna i 5-10, 12, 13 och 15 kap. landskapslagen om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter med undantag av 88 och 89 §§ i 15 kap.

Det som i landskapslagen om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter sägs om expropriationsnämnd ska i ersättningsfrågor enligt denna lag gälla prövningsmyndigheten. (2008/125)

3 §. *Markägares rätt till inlösen*

Om annan tillhörig mark till följd av vattenföretag varaktigt sätts under vatten eller på annat sätt omedelbart försämrats skall om ägaren så begär marken och vad där finns lösas in om inte försämringen är av övergående natur.

Inlösen en del av en fastighet eller tas den i anspråk med nyttjanderätt och uppkommer på grund härav vid nyttjandet av den återstående delen avsevärt men skall, om inte försämringen är av övergående natur, hela fastigheten lösas in om ägaren så begär.

Om bruks- eller marknadsvärde av annans egendom minskas till följd av åtgärd som orsakar skada enligt 4 § a och b punkten skall, om så befinns skäligt, på ägarens begäran bestämmas att fast eller lös egendom skall lösas in.

Det som i 1-3 mom. bestäms om skyldighet att lösa in egendom gäller i tillämpliga delar även nyttjanderätt eller annan särskild rätt till sådan egendom.

4 §. *Skadegrunder*

Ersättning skall betalas för inte obetydlig skada eller olägenhet på människors hälsa och på egendom om skadan eller olägenheten beror på

a) genomförande av vattenföretag såsom byggnad i vatten, dikning, vattentäkt och annat sådant och skadan har samband med översvämning eller annan vattenståndsändring, ändrad tillgång på vatten eller försämrade möjligheter att utnyttja vattenområde och vatten över vilket den skadelidande har rådighet,

b) anläggningsarbete, grävning eller andra åtgärder med mark eller i vattenområde som orsakar skada eller olägenhet som anges i föregående punkt eller som medför försumpning av mark eller andra markskador till följd av förändrade vattenförhållanden i mark eller vattenområde,

c) (2023/124) förekomsten av anläggning, vatten- eller avloppsledning, andra anordningar eller diken som orsakar skada eller olägenhet som anges i b punkten,

d) (2023/124) vattenfarlig verksamhet eller

e) (2023/124) skyddsföreskrifter för vattenskyddsområde som inrättats enligt 5 kap. 3 §.

Om vållande inte kan påvisas skall ersättning ändå betalas utom när orsaken till skadan eller olägenheten är naturtilldragelse eller annan övermäktig händelse vars effekter skäligen inte kunnat förebyggas.

5 §. *Ersättning för skada eller förlust till följd av förfogande över annans egendom*

Oavsett bestämmelserna i 4 § kan ersättning betalas till den vars egendom eller rätt tas i anspråk enligt 3 kap. eller inlöses enligt 3 §.

6 §. *Skada som ersätts*

Ersättning vid skada enligt 4 § skall betalas för

a) förlust eller försämrade av möjlighet att utnyttja nyttjanderätt eller äganderätt till fast eller lös egendom,

b) sänkning av egendoms marknadsvärde och förlust av annan förmån med förmögenhetsvärde som har sin grund i äganderätten,

c) kostnader för flyttning och ändring av egendom, d) (2023/124) hindrande eller avsevärt försämrade av möjligheterna att på annan grund än äganderätt eller annan särskild rätt nyttja ett vattenområde eller dess strand för yrkesmässigt fiske eller annat viktigt lovligt ändamål,

e) (2023/124) förlust som orsakas av avbrott i rörelse om avbrottet har samband med sådan skada som enligt a-d punkten är ersättningsgill samt för

f) (2023/124) förlust som uppkommer till följd av att ett vattenskyddsområde inrättats, varvid ersättningen fastställs i beslutet om inrättande av vattenskyddsområdet efter yrkande av den skadelidande parten.

6a §. (2023/124) *Ersättningsansvar vid inrättande av skyddsområde*

För ersättning för förlust av förmån på grund av skyddsföreskrifter för att ett vattenskyddsområde har inrättats enligt 5 kap. 3 §, ansvarar den som mot betalning distribuerar hushållsvatten från ett vattenverk

K 18 Vattenlag (1996:61)

inom vattenskyddsområdet. Om flera samtidigt mot betalning distribuerar hushållsvatten från vattenverk inom samma vattenskyddsområde svarar de solidariskt för ersättningen.

Om landskapsregeringen i andra fall än de som avses i 1 mom. inrättar ett vattenskyddsområde svarar landskapet för den ersättning till dem som orsakas förlust.

7 §. Solidariskt betalningsansvar

Om det i ett företag av vilket föranleds ersättnings-skyldighet finns flera deltagare svarar de solidariskt för betalningen av ersättningen.

8 §. Prövning av ersättning

Om tillstånd för vattenföretag eller annan åtgärd meddelas enligt denna lag skall frågan om ersättnings-skyldighet och ersättningens omfattning samtidigt prövas.

1 mom. hindrar inte att fråga om ersättning för skada, men eller förlust kan prövas vid annan tidpunkt.

Särskilda skadegrunder**9 §. Skada orsakad av farleds inrättande**

För nyttjande av vattenområde som farled enligt 3 kap. 7, 8 och 8a §§ ska ersättning inte betalas om inte annat gäller enligt 2 mom. (2023/124)

Om nyttjandet av vattenområde enligt 1 mom. medför en avsevärd inskränkning av möjligheterna att utöva enskild rätt till fiske eller om anläggning eller anordning som lovligen uppförts för utövandet av viss rätt blir onyttig, skall ersättning betalas för denna skada.

10 §. Skada orsakad av fartygstrafik m.m.

För skada orsakad av farkost som trafikerar vattenområde skall ersättning betalas även om vållande inte föreligger när skadan avser mark, inrättning, upplag, fångstredskap eller annan egendom och beror på sammanstötning, vågsvall, gnistor eller annat sådant. Därvid skall beaktas det som särskilt är bestämt om begränsning av redares ansvarighet och om sjöpanträtt.

Skada som avses i 1 mom. som uppstår utanför farled till följd av farkosters användning av allmän eller enskild farled skall fullt ut betalas av den som ansvarar för farleden. Farledsinnehavaren kan söka ersättning av den vars farkost vållat skada varvid vad som stadgas i första meningen är tillämpligt på regresskravet.

Ersättnings-skyldighet föreligger inte i fråga om skada som vid samfärdsl på vattenområde åsamkas föremål som utan laglig rätt lagts ut i kungsådra eller i allmän farled. Detsamma gäller beträffande fångstredskap som lagts ut i sådan farled, om inte skadan orsakats uppsåtligt eller av grov oaktsamhet. Om den som färdas på vattenområde på annat än i 1 mom. angivet sätt uppsåtligt eller av grov oaktsamhet skadar utanför farled utlagt fångstredskap, skall ersättningen erläggas enligt denna lag.

Om skada som avses i 1-3 mom. till någon del orsakats av att den skadade egendomen inte varit i behörigt skick eller lämnats utan behörig tillsyn skall ersättningen jämkas med hänsyn härtill.

Om ersättande av skada som förorsakas av fartygs sammanstötning gäller vad i sjölagen (FFS 674/1994) är föreskrivet. (2001/32)

Skada som enligt [5 kap. 79 § rikets vattenlag (FFS 264/1961)] är att anse som flottningsskada skall ersättas i enlighet med denna lag.

11 §. Skada orsakad av vattentäktsuttag

För vattentäkt eller annat nyttjande som avses i 3 kap. 16-21 §§ eller vattentäkt enligt 2 kap. skall ersättning inte betalas om inte annat gäller enligt 2 mom.

Om åtgärd enligt 1 mom. medför försämrad tillgång på vatten för ägare eller innehavare av särskild rättighet skall ersättning betalas för denna skada om den inte är obetydlig.

8 kap. Tillsyn**1 §. (2008/125) Tillsyn**

Om tillsyn och tillsynsmyndighet i enlighet med denna lag stadgas i landskapslagen om miljöskydd.

Med beaktande av bestämmelserna i 1 mom. är landskapsregeringen skyldig att övervaka efterlevnaden av denna lag till den del övervakningen gäller sådan tillsyn som avses i 27a § 1 mom. landskapslagen om miljöskydd. (2012/33)

Landskapsregeringen är skyldig att underrätta Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om brister som landskapsregeringen konstaterar i samband med den i 2 mom. avsedda övervakningen. (2012/33)

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet hade på ansökan av A gett ett i 15 § i landskapslagen (ÅFS 2008:124) om miljöskydd avsett miljögranskningsbeslut, som hade gällt den utfyllnad av samfällt vattenområde som A utfört. Sedan Ålands förvaltningsdomstol på besvär av B upphävt Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets beslut, gällde det för högsta förvaltningsdomstolen att avgöra bland annat om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet skulle anses ha besvärsmätt över Ålands förvaltningsdomstols beslut. Eftersom den materiella frågan i saken gällde byggande i vattendrag, skulle med hänsyn till 27 § 23 punkten i självstyrelselagen för Åland frågan om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets besvärsmätt bedömas utgående från principerna i den lag som gällde i riket när ansökan avgjordes och som materiellt närmast motsvarade vattenlagen för landskapet Åland, nämligen vattenlagen (FFS 587/2011) och dess 15 kap. 2 §. Enligt nämnda lagrum fick ändring i beslut som meddelats med stöd av nämnda lag sökas av den statliga tillsynsmyndigheten. Då Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet enligt 8 kap. 1 § i vattenlagen för landskapet Åland och 27 § 2 mom. i landskapslagen om miljöskydd är tillsynsmyndighet i landskapet Åland, ansågs Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ha rätt att anföra besvär över Ålands förvaltningsdomstols beslut. **HFD 19.8.2016 liggare 3443 (2016:121).**

2-9 §§. Upphävda (2008/125).**9 kap. Straffbestämmelser****1 §. Miljöförstöring**

Den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet utför vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet, i strid med bestämmelse i 4 eller 5 kap. denna lag eller utan tillstånd eller miljögranskning som avses i 6 kap., så att gärningen är ägnad att orsaka fara för att grundvatten eller ytvatten skadas eller nedskräpas eller så att fara för hälsan uppstår döms för *miljöförstöring* till böter eller fängelse i högst två år. (2008/125)

För miljöförstöring döms också den som uppsåtliga eller av grov oaktsamhet på annat sätt än det som avses i 1 mom. utför vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet så att gärningen är ägnad att orsaka fara för att miljön försämrars.

2 §. Grov miljöförstöring

Den som vid miljöförstöring

a) med beaktande av åsamkad skadas långvarighet, omfattning och andra omständigheter orsakar synnerligen stor skada eller fara för miljön eller hälsan,

b) (2008/125) begått brottet trots uttryckligt påbud eller förbud som myndighet givit med stöd av denna lag eller som

c) till grundvatten utsläppt ämne som avses i 4 kap. 8 § 1 mom. och brottet även bedömt som helhet är grovt, döms för *grov miljöförstöring* till fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

3 §. Miljöförseelse

Om miljöförstöring, med hänsyn till att den fara eller skada som har vållats miljön eller hälsan varit mindre betydande, möjligheten att återställa miljön i ursprungligt skick eller andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet, är ringa döms för *miljöförseelse* till böter eller fängelse i högst sex månader.

4 §. (2008/125) Miljöförstöring av oaktsamhet

Den som av annan än grov oaktsamhet utför vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet, i strid med bestämmelse i 4 eller 5 kap. denna lag eller utan tillstånd eller miljögranskning som avses i 6 kap., med beaktande av åsamkad skadas långvarighet, omfattning och andra omständigheter orsakar synnerligen stor skada eller fara för miljön eller hälsan, döms för *miljöförstöring av oaktsamhet* till böter eller fängelse i högst ett år.

4a §. (2011/41) Juridiska personers straffansvar

På miljöförstöring, grov miljöförstöring, miljöförseelse och miljöförstöring av oaktsamhet tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar i 9 kap. strafflagen (FFS 39/1889).

5 §. Brott mot tillståndsplikt

Den som uppsåtliga eller av vårdslöshet utan föregående tillstånd vidtar åtgärd eller bedriver verksamhet som enligt 6 kap. kräver tillstånd döms för *brott mot tillståndsplikt* till böter eller fängelse i högst två år.

Den som, utan att samtidigt bryta mot annan bestämmelse, uppsåtliga eller av vårdslöshet utnyttjar förbättringsoverskott utan uppfyllande av tillståndsplikten i 5 kap. 16 § 2 mom. döms för brott mot tillståndsplikt till böter.

6 §. (2008/125) Brott mot miljögranskningsplikt

Den som uppsåtliga eller av vårdslöshet bryter mot krav på miljögranskning enligt 6 kap. döms för *brott mot miljögranskningsplikt* till böter eller fängelse i högst sex månader.

7 §. Brott mot tillståndsvillkor

Den som uppsåtliga eller av vårdslöshet bryter mot villkor i tillståndsbeslut enligt denna lag döms

för *brott mot tillståndsvillkor* till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet avser villkor av grundläggande betydelse för tillståndsgivningen, till fängelse i högst två år.

8 §. Brott mot bestämmelse grundad på plan

Den som uppsåtliga eller av vårdslöshet utövar vattenfarlig verksamhet som strider mot vattenförbättringsplan enligt 4 kap. 5 § döms för *brott mot bestämmelse grundad på plan* till böter eller fängelse i högst två år.

9 §. (2023/124) Brott mot bestämmelse för vattenskyddsområde

Den som uppsåtliga eller av vårdslöshet utövar vattenfarlig verksamhet som strider mot bestämmelser för vattenskyddsområde eller mot av landskapsregeringen utfärdade bestämmelser enligt 5 kap. 3a § döms för brott mot bestämmelse för vattenskyddsområde till böter eller fängelse i högst två år.

10 §. (2001/32) Brott mot bestämmelse om allmänna minimikrav

Den som uppsåtliga bryter mot av landskapsregeringen utfärdade minimikrav för bestämda åtgärdsdrag eller verksamhetsdrag enligt 4 kap. 9 § döms för *brott mot bestämmelse om allmänna minimikrav* till böter.

11 §. Brott mot kvalitetsnormer

Den som uppsåtliga eller av vårdslöshet i strid mot 4 kap. 2 § jämförd med 5 kap. 6, 8, 9 eller 11 §§ vidtar ny eller ändrad markanvändningsåtgärd eller verksamhet döms för *brott mot kvalitetsnormer* till böter eller fängelse i högst två år. Vid ringa vårdslöshet döms ej till straff.

12 §. Brott mot bestämmelse om nyttjande

Den som uppsåtliga utan laga rätt hindrar annan att i enlighet med denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser eller tillstånd befara vattendrag eller på annat sätt nyttja vatten- eller jordområde döms för *brott mot bestämmelse om nyttjande* till böter eller fängelse i högst sex månader.

13 §. Lämnande av oriktiga uppgifter

Den som, i tillstånds- eller miljögranskningsärendet där han är sökande eller i tillsynsärendet rörande vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet som han utövar eller låter utöva, uppsåtliga eller av vårdslöshet lämnar felaktiga uppgifter eller förtiger uppgifter av betydelse för bedömningen i ärendet döms för *lämnande av oriktiga uppgifter* till böter eller fängelse i högst två år. Om den skada eller fara för skada som vållats yt- eller grundvattens kvalitet, på grund av lämnande av oriktiga uppgifter, är synnerligen stor med beaktande av den åsamkade eller hotande skadans långvarighet, omfattning eller andra omständigheter och brottet bedömt som helhet är grovt ska den sökande dömas till fängelse i högst två år. (2008/125)

Om någon på uppdrag av den som är ansvarig för ett vattenföretag eller en vattenfarlig verksamhet uppsåtliga eller av grov vårdslöshet lämnar sådan felaktig uppgift som avses i 1 mom. straffas denne på samma sätt som sägs i 1 mom.

Vattenlagens speciella del

10 kap. Dikning

Inledande bestämmelser

1 §. Dikning

Med iakttagande av vad som i denna lag stadgas om tillstånd, miljögranskning, försiktighetsmått och skyddsföreskrifter i ett beslut att inrätta ett skyddsområde samt med iakttagande av med stöd av lagen utfärdade kvalitetsnormer, får dikning enligt detta kapitel utföras om det behövs för att erhålla en ändamålsenlig avvattning av mark. (2023/124)

Med dikning avses upptagande av nytt dike och utvidgande eller utträtande av befintligt dike eller bäck samt rensning av bäck om åtgärden inte inverkar på vattenståndet i en högre liggande sjö.

Till dike räknas på vardera sidan en minst 60 cm bred zon om inte bredare zon föreskrivits eller är nödvändig på grund av markens beskaffenhet.

2 §. Underhåll

Den eller de som utfört dikning skall tillse att dikningen underhålls så att annans område inte skadas.

3 §. Dikning på annans mark

Närmare bestämmelser om när dikning på annans mark får utföras finns i 3 kap. 13-15 §§. I 6 kap. 8 § finns bestämmelser om tillstånd till förfogande över annans egendom och i 14 kap. finns bestämmelser om vattenförrättning.

Innan dikning utförs på annans mark skall markägaren höras om inte förrättning skall hållas i enlighet med 14 kap.

Om dikningsförrättning skall ske i enlighet med 14 kap. och om markägaren yrkar på det skall vid sådan förrättning beslut fattas var grävningsmassor som tas upp vid dikningen skall läggas. Om inget sådant beslut fattats skall grävningsmassorna, om inte markägaren omedelbart tar dem tillvara, läggas vid sidan av diket eller på annan lämplig plats där de inte orsakar nämnvärd olägenhet.

3a §. (2023/124) Begränsning av rätten till dikning och skydd för fiskens lek och fiskbeståndet

I ett vattenskyddsområde kan dikning med nya öppna diken förbjudas eller begränsas genom skyddsföreskrifter i beslutet att inrätta skyddsområdet.

Om ett dike är viktigt för fiskens lek och fiskbeståndet ska den eller de som har nytta av diket vid underhåll av det sträva efter att orsaka minsta skada eller olägenhet för fiskens lek och fiskbeståndet. I landskapslagen (1956:39) om fiske i landskapet Åland finns särskilda bestämmelser om skydd för fiskens vandring och lek.

4 §. Kostnadsansvar

Den som för avvattning av sin mark leder in vatten i annan markägares dike är skyldig att, enligt de grunder som gäller för gemensam dikning, delta i de kostnader som uppkommer härav och om inte annat avtalats utföra sådana arbeten som påkallas av det

ändrade vattenflödet samt att delta i framtida kostnader för underhåll, förbättring och utvidgning av diket.

Med undantag av vad i 1 mom. stadgas får inte i annan tillhörigt rör eller täckdike vatten ledas in utan markägarens samtycke om det är möjligt att utan oskäligen kostnader på annat sätt avleda vatten.

5 §. Dikning genom allmän väg

Om ny trumma eller bro byggs i väg eller om befintlig dikning utvidgas eller fördjupas skall åtgärden på begäran av den som dikar eller dikat utföras så att marken ovanför vägen avvattnas till minst 1,2 meters djup.

Om det med hänsyn till möjligheten att avvattna åkermark genom täckdikning är nödvändigt att utföra dikning till större djup än som avses i 1 mom., skall sådan dikning ske om de som företräder minst hälften av den nytta som kan vinnas härav anhåller om det.

De åtgärder som avses i 1 och 2 mom. skall utföras och bekostas av väghållaren. Det åligger även väghållaren att underhålla bron eller trumman.

6 §. Dikning genom enskild väg och ägoväg

Om i 5 § 1 mom. avsedda åtgärder utförs i fråga om enskild väg eller ägoväg har den som dikar eller dikat samma rätt som beträffande allmän väg men det åligger honom att betala kostnaderna för att återställa vägen, bron eller trumman i ett minst likvärdigt skick eller, om väghållaren begär det, själv utföra åtgärderna varvid vägen, bron eller trumman skall återställas i minst likvärdigt skick. För underhållet av bron eller trumman svarar väghållaren.

7 §. Dikning i planlagt område

Bestämmelserna om dikning är tillämpliga även i fråga om område där stads- eller byggnadsplan gäller. Om sådant område skall avvattnas kan på sakägares ansökan föreskrivas att det skall behandlas som ett särskilt avsnitt i enlighet med 12 §. Nyttotagare i fråga om området är vederbörande kommun.

Gemensam dikning

8 §. Deltagare

Om dikning är till nytta för flera markägare skall, för att tillgodose en rättvis fördelning av rättigheter och skyldigheter, dikningen utföras och skötas gemensamt av dessa.

Den som har nytta av visst dikningsföretag har rätt att ta del i den gemensamma dikningens utförande, drift och förvaltning samt har på begäran av deltagare i företaget skyldighet att delta i det gemensamma företaget i förhållande till nyttan av dikningen. Delägare i oskiftad lägenhet och delägare i flera lägenheter samfällt tillhörigt område beslutar om deltagande i gemensam dikning på det sätt som särskilt är föreskrivet.

9 §. Nyttan av dikning

Deltagarna i den gemensamma dikningen deltar i kostnaderna i förhållande till den nytta företaget har för deras mark, varvid som nytta anses den ökning av markens värde som följer av förbättrad avkastnings-

förmåga eller ökad möjlighet att använda marken på ett mer inkomstbringande sätt.

Beträffande mark som används eller kan användas som tomt, vägområde, upplagsområde eller för annat särskilt ändamål skall som nytta anses ökning av markens bruksvärde.

10 §. *Kostnad för dikning*

Till kostnaderna för gemensam dikning skall hänföras kostnader som avser utförande, drift och förvaltning varvid med till förvaltning hörande kostnader avses sådana kostnader för planering, handläggning, medelsanskaffning och övriga utgifter eller ersättningar som dikningsföretagets utförande och underhåll föranleder.

11 §. *Beräkning av kostnadsandel*

Den för viss deltagare enligt 9 och 10 §§ beräknade kostnadsandelen får inte utan deltagarens samtycke överstiga den kostnad som uppkommit om dikningen av deltagarens mark utförts eller drivits som ett fristående företag.

12 §. *Kostnadsandel med hänsyn till avsnitt*

Om det vid beräkning av kostnadsandelar i enlighet med 9 och 10 §§ konstateras att kostnaderna för dikning av visst avsnitt med flera ägare, med hänsyn till olikheter i naturförhållanden eller andra omständigheter, blir högre därför att ett annat avsnitt ingår i företaget kan företaget indelas i avsnitt avgränsade med hänsyn till olikheterna.

Om visst i 1 mom. avsett avsnitt är beläget så att gemensamt dike där inte behöver upptas för avvattning av annat avsnitt kan överenskommas att dikning inte skall utföras förrän den som är i behov av diket anholder om det. Sådant förordnande påverkar inte skyldigheten för den som drar nytta av företaget att ta del i kostnaderna för dikningen.

13 §. *Dikningsplan*

Om någon av deltagarna i företaget begär det skall över gemensam dikning uppgöras en särskild plan, dikningsplan, med tillhörande kostnadsförslag och förslag till fördelning av kostnaderna. Dikningsplan skall inte ges större omfattning än vad som är nödvändigt för tillgodoseende av de deltagares behov vilka begärt dikning.

Landskapsregeringen utfärdar vid behov närmare bestämmelser om dikningsplaner.

14 §. *Dikningsdjup*

Vid bestämmande av dikets djup vid gemensam dikning skall markens beskaffenhet, lutningsförhållandena och avvattningsbehovet beaktas. Är fråga om avvattning av odlad jord skall, om inte annat avtalats, öppen dikning utföras för avvattning till 1,2 meters djup. Följer härav oskäligt stora kostnader i förhållande till nyttan av dikningen, skall dock mindre djup fastställas.

Om det med hänsyn till möjligheten att avvattna åkermark genom täckdikning är nödvändigt att utföra dikning till större djup än som avses i 1 mom., skall sådan dikning ske om de som företräder minst hälften av den nytta som kan vinnas härav anholder om det.

15 §. *Kostnader för underhåll*

Kostnaderna för underhåll av dikning fördelas enligt samma grunder som dikningskostnaderna i enlighet med 9 och 10 §§ om inte särskilda skäl föranleder annat. Om gemensam dikning blir onyttigt för någon deltagare därför att nytt dike upptagits, skall deltagaren befrias från deltagande i underhållskostnaderna.

16 §. *Betalning av kostnadsandel*

Deltagare i gemensam dikning som inte anhållit om dikning eller förenat sig om sådan anhållan är skyldig att ta del i de kostnader som föranleds av dikning till det djup som avses i 14 § och med högst det belopp som motsvarar den nytta dikningen har för deltagarens mark.

Om en deltagares kostnadsandel förblir obetald skall de övriga deltagarna betala den obetalda andelen i samma inbördes relation som gäller för betalningen av dikningskostnaderna. Betalas andelen senare skall medlen återbetalas enligt samma grunder.

17 §. *Förfarandebestämmelser*

Beträffande gemensam dikning skall bestämmelserna om förfarande som avses i 13 kap. 2-4 och 11 §§ i tillämpliga delar följask.

18 §. *Dikningssammanslutning*

För att tillgodose en rättvis fördelning av rättigheter och skyldigheter skall dikningssammanslutning bildas i enlighet med 13 kap. om gemensam dikning inte uppnås eller om det måste anses nödvändigt för handhavande av gemensamma angelägenheter.

Om deltagarna avtalar om det kan dikningssammanslutning bildas även om överenskommelse om gemensam dikning uppnåtts.

11 kap. Avlopp

Allmänna bestämmelser

1 §. *Avledande av avloppsvatten*

Med iakttagande av vad som i denna lag stadgas om tillstånd, miljögranskning och försiktighetsmått samt med iakttagande av med stöd av lagen utfärdade kvalitetsnormer, får avloppsvatten avledas enligt detta kapitel. Avloppsvatten får inte ledas till sötvatten som används som vattentäkt. (2023/124)

Beträffande behandling av avloppsvatten ur hälso- och miljösynpunkt finns särskilda bestämmelser i landskapslagen om tillämpning på Åland av hälso- skyddslagen. Likaså finns särskilda bestämmelser om avledande av avloppsvatten inom område med detaljplan i plan och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland samt beträffande avloppsregleringen i samhällen, i landskapslagen (1979:29) om allmänna vatten- och avloppsverk. Dessutom finns bestämmelser om bekostande av avloppsanläggningar i landskapslagen (1974:23) om avloppsvattenavgift och i landskapslagen (1983:31) om understöd för vatten- och avloppsprojekt. (2016/87)

2 §. *Avloppsanläggnings underhåll*

Användaren av avloppsanläggning skall tillse att avloppsanläggningen underhålls så att kravbestämmelserna i 4 kap. uppfylls.

K 18 Vattenlag (1996:61)

3 §. Avloppsanläggning på annans mark

Närmare bestämmelser om när avloppsanläggning på annans mark och nyttjande av annans avloppsanläggning får utföras finns i 3 kap. 15 §.

4 §. Kostnadsansvar

Den som leder in avloppsvatten i annans avloppsanläggning är skyldig att, enligt de grunder som enligt 6-9 §§ gäller för gemensam avloppsanläggning, delta i de kostnader som uppkommer härav och om inte annat avtalats utföra sådana arbeten som påkallas av det ändrade flödet genom avloppsanläggningen. Skyldighet föreligger även att delta i framtida kostnader för underhåll, förbättring och utvidgning av avloppsanläggningen. Måste härvid avloppsanläggning eller till anläggningen hörande anordningar utvidgas eller förnyas för att ny deltagare skall kunna anslutas finns ingen skyldighet för tidigare deltagare att delta i utvidgningen eller förnyandet.

Gemensam avloppsanläggning**5 §. Deltagare**

Om avloppsanläggning är till nytta för flera sakägare skall, för att tillgodose en rättvis fördelning av rättigheter och skyldigheter, avloppsanläggningen uppföras och skötas gemensamt av dessa.

Den som kan ha nytta av viss avloppsanläggning har rätt att delta i den gemensamma avloppsanläggningens uppförande, drift och förvaltning om inte anslutningen förorsakar en oskälig ökning av kostnaderna. Den som har väsentlig nytta av befintlig eller planlagd avloppsanläggning och inte kan avleda avloppsvatten på ett förmånligare sätt, har på annan deltagares begäran skyldighet att delta i den gemensamma avloppsanläggningen.

Delägare i oskiftad lägenhet och delägare i flera lägenheter samfällt tillhörigt område beslutar om deltagande i gemensam avloppsanläggning på det sätt som är särskilt föreskrivet.

6 §. Nyttan av avloppsanläggning

Deltagare i gemensam avloppsanläggning deltar i de gemensamma kostnaderna i förhållande till den nytta anläggningen medför med hänsyn till den mängd vatten som avleds och dess beskaffenhet. Om den härvid beräknade nyttan för någon deltagare, med hänsyn till ökat markvärde eller andra omständigheter, är uppenbart större skall nyttan beräknas till vad som är skäligt.

7 §. Kostnad för avloppsanläggning

Till kostnaderna för gemensam avloppsanläggning skall hänföras kostnader som avser uppförande, drift och förvaltning, varmed till förvaltning hörande kostnader avses sådana kostnader för planering, handläggning, medelsanskaffning och övriga utgifter eller ersättningar som avloppsanläggningens uppförande och underhåll föranleder.

8 §. Beräkning av kostnadsandel

Om beräkningen av kostnadsandelarna ger till resultat att en deltagare får en större kostnad än om dennes del av avloppsanläggningen utförts som fristående

anläggning skall kostnadsandelen sänkas så att den motsvarar sistnämnda kostnad.

9 §. Kostnadsandel med hänsyn till avsnitt

Om det vid beräkning av kostnadsandelar i enlighet med 6-8 §§ konstateras att kostnaderna för avloppsanläggning av visst avsnitt med flera deltagare med hänsyn till olikheter i naturförhållanden eller andra omständigheter blir högre därför att ett annat avsnitt ingår i anläggningen kan den indelas i områden avgränsade med hänsyn till olikheterna.

Om visst i 1 mom. avsett avsnitt är beläget så att gemensamt avlopp där inte behöver anordnas för att avleda vatten från annat avsnitt kan överenskommas att avloppsanläggning inte skall utföras förrän den som är i behov av avloppsanläggningen anhåller om det. Sådant förordnande påverkar inte skyldigheten för den som drar nytta av avloppet att ta del i kostnaderna för avloppsanläggningen.

10 §. Ny deltagare i avloppsanläggning

Den som inträder som deltagare i befintlig gemensam avloppsanläggning är skyldig att enligt i 6-9 §§ angivna grunder ta del i kostnaderna för anordnandet av anläggningen, beräknade enligt dess värde vid anslutningstidpunkten, samt i kostnaderna för dess underhåll. Om anläggningen eller till den hörande anordningar till följd av anslutningen måste utvidgas eller förnyas, är den nya deltagaren skyldig att bekosta dessa åtgärder. Till den del dessa åtgärder medför nytta även för övriga deltagare skall kostnaderna fördelas mellan deltagarna i enlighet med vad som är skäligt.

Om nyttan av en gemensam avloppsanläggning väsentligt ökar eller minskar för en deltagare i anläggningen skall dennes andel av kostnaderna bestämmas på nytt om någon sakägare kräver det och om de förändrade förhållandena inte beaktas på annat överenskommet eller fastställt sätt. Bestämmelserna i 1 mom. skall härvid i tillämpliga delar följas.

11 §. Kostnader för underhåll

Kostnaderna för underhåll av avloppsanläggning fördelas enligt samma grunder som avloppsanläggningens kostnaderna enligt 6-9 §§ om inte särskilda skäl föranleder annat. Om gemensam avloppsanläggning blir onyttig för någon deltagare därför att ny avloppsanläggning anordnats skall denne befrias från deltagande i underhållskostnaderna.

12 §. Förfarandebestämmelser

Beträffande gemensam avloppsanläggning skall bestämmelserna om förfarande som avses i 13 kap. 2-4 och 11 §§ i tillämpliga delar följas.

13 §. Avloppssammanslutning

För att tillgodose en rättvis fördelning av rättigheter och skyldigheter skall avloppssammanslutning bildas i enlighet med 13 kap. om gemensam avloppsanläggning inte uppnås eller om det måste anses nödvändigt för handhavande av gemensamma angelägenheter.

Om deltagarna avtalar om det kan avloppssammanslutning bildas även om överenskommelse om gemensam avloppsanläggning uppnåtts.

12 kap. Vattentäkt

Allmänna bestämmelser

1 §. (2008/125) *Vattentäkt*

Med iakttagande av vad som i denna lag stadgas om tillstånd, miljögranskning och försiktighetsmått, samt med iakttagande av med stöd av lagen utfärdade kvalitetsnormer, får enligt detta kapitel vattentäkt utföras om det är ändamålsenligt för att tillgodose behov av vatten.

1a §. (2008/125) *Fastställande av nivåbegränsning för ytvattentäkt*

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning besluta om fastställande av lägsta vattennivå vid vilken ytvattentäkt av bevattningsvatten ur visst vattenområde får ske. Landskapsregeringen äger rätt att med pegel utmärka sådan nivå i naturen eller på byggnad.

Se vattenförordning (2010:93) för landskapet Åland.

2 §. *Bevattningssammanslutning*

Om flera tillsammans eller var för sig ansökt om att utnyttja samma vattentillgång kan tillstånd ges till bildande av bevattningssammanslutning i enlighet med 13 kap. för att tillgodose en rättvis fördelning av rättigheter och skyldigheter.

2a §. (2023/124) *Begränsning och fördelning av vattenuttag i undantagsfall*

Tillsynsmyndigheten kan tillfälligt tillåta, begränsa eller förbjuda uttag av vatten, om det på grund av vattenbrist finns en överhängande risk att samhällets vattenförsörjning äventyras. Förlust av förmån för tredje part ersätts enligt bestämmelserna i 7 kap.

2b §. (2023/124) *Undantagsregel om vattentäkt för samhällets behov*

Den som i stöd av tillstånd tar vatten för samhällets vattenförsörjning, har rätt att för avvärande eller hindrande av överhängande skada på samhällets funktionalitet, tillfälligt avvika från bestämmelserna i tillståndet. Sådana avvikelser ska meddelas tillsynsmyndigheten utan dröjsmål. Förlust av förmån ersätts enligt bestämmelserna i 7 kap.

Vattentäkt på annans område

3 §. *Vattentäkt på annans område*

Den som beviljats tillstånd för vattentäkt på annans område skall tillse att täkten inte orsakar otillåten påverkan samt beakta att områdets ägare, i den utsträckning som svarar mot ägarens behov, skall kunna använda området på samma sätt som tillståndshavaren om inte annat överenskommit. Vattentäkten får heller inte äventyra möjligheterna för annan som inlett vattentäkt att tillgodose sitt behov av vatten.

4 §. *Företräde till vattentäkt*

Om flera söker tillstånd till vattentäkt och vattnet inte förslår för alla skall företräde ges vattentäkt för samhällets behov. Samma företrädesrätt har enskild sökande som avser att använda vatten för hushållsändamål, varmed avses även täkt för sjukhus, härbär-

gerings- eller förplägnadsrörelses, badinrättnings och med dem jämförbara inrättnings behov. Vattentäkt för bevattning skall därnäst ges företräde och häfter vattentäkt för industris behov.

Särskilt om grundvattentäkt

5 §. *Nytta och skada*

Som nytta av grundvattentäkt skall utöver företags allmänna fördelar en förbättrad avkastning eller ett ökat bruksvärde beaktas samt annan omedelbar förmån.

Som skada, men eller annan förlust av förmån skall beaktas sådan skadlig förändring som avses i 4 kap. 1-4 §§ samt sökandens rätt till inlösen eller att tillgodogöra sig annans egendom som företaget förutsätter. Om någon vars rätt kränks av ett företag har samtyckt till detsamma skall härvid inte sådan skadlig förändring beaktas som rör endast denne.

Om penningvärdet av ett företags nytta eller skada är svårt att uppskatta skall särskilt beaktas de förändringar företaget har för hälsan och miljön.

6 §. *Företräde till grundvattentäkt*

Om flera ansöker om tillstånd till täkt av grundvatten och vattnet inte räcker till alla skall företräde ges sökande för vilken tillgången till grundvatten är särskilt viktig och vars verksamhet har betydelse från allmän synpunkt. I fråga om sökande som i detta avseende är likvärdiga skall bestämmelserna i 4 § i tillämpliga delar följas.

7 §. *Begränsning av grundvattenuttag*

Täkt av grundvatten på annans mark kan efter ansökan begränsas om härigenom tillgången på grundvatten ökas eller säkerställs på annan mark beträffande vilken tillstånd till täkt av grundvatten för allmänt behov meddelats.

Den som utför täkt av grundvatten i visst område kan under viss tid åläggas begränsa sitt uttag om tillgången på grundvatten för hushållsändamål hotas av långvarig torka eller andra omständigheter.

13 kap. Sammanslutningar

Allmänna bestämmelser

1 §. *Sammanslutningar*

För att tillgodose en rättvis fördelning av rättigheter och skyldigheter skall

a) dikningssammanslutning bildas om gemensam dikning inte uppnås eller om det måste anses nödvändigt för handhavande av gemensamma angelägenheter,

b) avloppssammanslutning bildas om gemensam avloppsanläggning inte uppnås eller om det måste anses nödvändigt för handhavande av gemensamma angelägenheter eller

c) bevattningssammanslutning bildas om flera tillsammans eller var för sig efter ansökan beviljats tillstånd att inom sådan sammanslutning utnyttja samma vattentillgång.

Om deltagarna avtalar om det kan diknings- eller avloppssammanslutning bildas även om överenskomst om gemensamt företag uppnåtts.

K 18 Vattenlag (1996:61)

Beträffande de sammanslutningar som bildas i enlighet med denna lag tillämpas lagen om samfälligheter (FFS 758/1989) om inte annat i denna lag särskilt stadgas.

2 §. Bildande av sammanslutning

Om inte deltagarna avtalat annat bildas en dikningssammanslutning vid dikningsförrättning och en bevattningssammanslutning vid bevattningsförrättning, varvid stadgar för sammanslutningen antas och sysslomän utses. Avloppssammanslutning bildas vid sammanträde till vilket förslagsställaren bevisligen och i god tid kallat övriga deltagare i den gemensamma avloppsledningen.

3 §. Rösträtt och röstning

Deltagare i en sammanslutning har rösträtt i sammanslutningen enligt sin andel av kostnaderna.

Beslut vid sammanslutningsstämma fattas med enkel röstövervikt. Beslut om inställande av företag får endast fattas om ärendet nämns i kallelsen till stämman och alla de som anhållit om företaget eller förenat sig om anhållan biträder beslutet.

4 §. Stadgar

I stadgarna för sammanslutning skall anges

- a) sammanslutningens namn samt den kommun som utgör dess hemort,
- b) antalet sysslomän som skall utses och tiden för deras uppdrag,
- c) hur sysslomännens arvode skall fastställas,
- d) hur sysslomännen skall sammankallas om de är fler än en,
- e) hur beslut skall fattas vid sysslomännens sammanträde,
- f) om sysslomännen åt en eller flera bland sig kan fördela särskilda uppgifter att handhas utan de övrigas medverkan,
- g) hur sammanslutningens namn skall tecknas,
- h) räkenskapsperioden och grunderna för räkenskapsföringen samt hur räkenskaperna skall granskas,
- i) när och hur sammanslutningsdeltagarna skall kallas till stämma samt hur andra meddelanden skall bringas till deras kännedom samt
- j) andra bestämmelser som deltagarna i sammanslutningen finner ändamålsenliga.

Om det är möjligt skall, innan företag inleds, stadgarna för en sammanslutning och uppgift om företagets sysslomän tillställas landskapsregeringen samt de kommuner inom vilka diknings-, avlopps- eller bevattningsföretaget utförs.

5 §. Sysslomans ställning

Sysslomännen för sammanslutningens talan vid domstol och företräder även i övriga fall sammanslutningen. Stämningar och andra meddelanden anses ha kommit till sammanslutningens kännedom när någon av dess sysslomän i laga ordning fått del av dem.

Finner sysslomännen att ett beslut som sammanslutningens stämma fattat strider mot en lag, en av myndighet meddelad föreskrift eller mot sammanslutningens stadgar får de inte verkställa beslutet.

6 §. Klander av sammanslutningsbeslut

Om sammanslutningsstämma fattat ett beslut som strider mot sammanslutningens stadgar, en lag eller en av myndighet meddelad föreskrift och inskränker beslutet en deltagares rättigheter eller pålägger deltagaren skyldigheter så har beslutet ingen giltighet mot deltagare som inte biträtt beslutet. Frågan om beslutets giltighet kan upptas till avgörande vid förkortad diknings- eller bevattningsförrättning.

Om beslut som sammanslutningsstämma fattat eller åtgärd som sysslomän vidtagit, i annat än i 1 mom. nämnt avseende, strider mot i lagrummet nämnda normer kan det upphävas av prövningsmyndigheten, om klandertalan anhängiggjorts. Beträffande av stämma fattat beslut ska klandertalan anhängiggöras senast den sextionde dagen efter dagen då beslutet fattades och beträffande av sysslomän vidtagen åtgärd senast den sextionde dagen efter dagen då den klanderberättigade fick vetskap om åtgärden. Rätt att klandra beslutet eller åtgärden har den som var deltagare i sammanslutningen eller syssloman för denne vid tidpunkten då beslutet fattades eller åtgärden utfördes. Den som godkänt beslutet eller åtgärden saknar dock klanderrätt. (2008/125)

Även beslut eller åtgärd som inte är lagstridigt enligt 2 mom. kan klandras under i momentet angivna förutsättningar om de som medverkat till beslutet eller åtgärden på sammanslutningens eller enskild deltagares bekostnad berett sig själva eller annan uppenbart orättmätiga förmåner.

7 §. Sysslomans ansvar

Syssloman som genom åtgärd som avses i 6 § 3 mom. eller annars uppsåtligen eller av oaktsamhet åsamkat sammanslutningen eller enskild deltagare i sammanslutningen skada är skyldig att ersätta denna.

Skadestånd som avses i 1 mom. kan sänkas om oaktsamheten är ringa och det med hänsyn till skadans omfattning eller andra omständigheter befinns skäligt.

Om flera är ersättningsskyldiga skall skadeståndsskyldigheten fördelas mellan dem enligt vad som befinns skäligt med beaktande av graden av skuld och övriga omständigheter. För betalningen av skadestånd till den skadelidande svarar de ersättningsskyldiga solidariskt. Den vars skadeståndsskyldighet begränsats enligt 2 mom. svarar dock endast för sin egen del av skadeståndets belopp.

8 §. Betalning av sammanslutningskostnader

Deltagarna i en sammanslutning skall betala förskott på kostnaderna enligt vad stämman beslutar. För betalning som inte erlagts inom utsatt tid är deltagare skyldig att erlägga sexton procents årlig ränta på det obetalda beloppet om inte stämman annat beslutar. En deltagare som inte anhållit om utförande av företaget och som heller inte förenat sig om sådan anhållan kan inte åläggas skyldighet att betala förskott på kostnaderna.

När företaget utförts skall sysslomännen upprätta eller från vederbörande myndighet införskaffa justerad uträkning beträffande fördelningen av kostnader-

na och underställa den stämman för godkännande. Om det framgår att nyttan av företaget fördelad mellan deltagarna avsevärt avviker från den uppskattning enligt vilken deltagarnas andelar tidigare faststälts, skall kostnadsfördelningen ändras så att den motsvarar den nytta de enskilda deltagarna dragit av företaget. På samma sätt skall förfaras när ny deltagare antas.

Sammanslutningsstämmans beslut om kostnadsfördelning avseende diknings- eller bevattningsföretag skall prövas vid förkortad diknings- eller bevattningsförrättning, om en deltagare i sammanslutningen anhåller om det inom tre månader från dagen då beslutet fattades.

9 §. Utomstående nyttotagare

Om det sedan diknings-, avlopps- eller bevattningsföretag slutförts framgår att det medfört avsevärd nytta för någon som inte är deltagare i sammanslutningen och som inte antas till deltagare i sammanslutningen, skall denne på anhållan av sammanslutningen vid vattenförrättning åläggas att ta del i kostnaderna med ett skäligt belopp som inte överstiger värdet av nyttan.

I 1 mom. avsedd sakägare kan vid vattenförrättningen ges rätt att betala sin andel av kostnaderna i årliga rater under högst tio års tid, varvid på obetalt belopp skall betalas gängse årlig ränta som fastställs vid förrättningen.

10 §. Avgifter

De avgifter som en deltagare i en sammanslutning skall betala kan uppbåras på grundvalen av en fördelningslängd som sysslomännen upprättat. Avgift som en deltagare lämnar obetald skall betalas av de övriga på det sätt som föreskrivs i 10 kap. 16 § 2 mom.

Särskilt om dikningssammanslutning

11 §. Deltagare

Deltagare i dikningssammanslutning är de för vilka dikningen medför nytta. Sammanslutningsstämma kan dessutom besluta att den som vill leda in vatten i sammanslutningens dike skall vara deltagare i sammanslutningen och samtidigt fastställa den nya deltagarens andel av dikningskostnaderna.

I 1 mom. andra meningen avsedd markägare kan vid sammanslutningsstämma ges rätt att betala sin andel av kostnaderna i årliga rater under högst tio års tid, varvid på obetalt belopp skall betalas gängse årlig ränta som fastställs vid förrättningen.

12 §. Kostnader och kostnadsandelar

Kostnaderna för dikningssammanslutning och kostnadsandelarna beräknas och fastställs i enlighet med de regler som enligt 10 kap. 7 och 9-12 §§ gäller vid gemensam dikning.

Särskilt om avloppssammanslutning

13 §. Deltagare

Deltagare i avloppssammanslutning är de som kan ha väsentlig nytta av avloppsledning. Sammanslutningsstämma kan dessutom besluta att den som vill leda in avloppsvatten i avloppsledning skall vara deltagare i sammanslutningen.

I 1 mom. avsedd sakägare kan genom beslut av sammanslutningsstämma ges rätt att betala sin andel av kostnaderna i årliga rater under högst tio års tid, varvid på obetalt belopp skall betalas gängse årlig ränta som fastställs vid förrättningen.

14 §. Kostnader och kostnadsandelar

Kostnaderna för avloppssammanslutning och kostnadsandelarna beräknas och fastställs i enlighet med de regler som enligt 11 kap. 6-11 §§ gäller vid gemensam avloppsanläggning och samtidigt fastställs deltagarnas andel av avloppsanläggningskostnaderna.

Särskilt om bevattningssammanslutning

15 §. Bevattningssammanslutning

Om flera ansöker om tillstånd till vattentäkt för bevattning ur samma vattentillgång, får vid meddelande av tillstånd bestämmas att tillståndshavarna skall utgöra en bevattningssammanslutning för fördelning av vattnet.

16 §. Deltagare

Deltagare i bevattningssammanslutning är de som prövningsmyndigheten i enlighet med 1 § 1 mom. c punkten och denna paragraf beslutar ska delta i sammanslutningen. (2008/125)

Om någon beviljats tillstånd till vattentäkt för bevattning och söks tillstånd till ny vattentäkt för bevattning ur samma vattentillgång, får prövningsmyndigheten bestämma att tillståndshavarna ska utgöra en bevattningssammanslutning eller, om sammanslutning bildas enligt 1 mom., att den för vilken tillstånd redan har beviljats ska ingå i sammanslutningen. (2008/125)

Om, sedan en bevattningssammanslutning har bildats, någon ansöker om tillstånd till ny vattentäkt för bevattning ur samma vattentillgång, får i samband med beslut om tillstånd till vattentäkten bestämmas att tillståndshavaren skall ingå i sammanslutningen.

Bestämmelserna i denna paragraf om anslutande av tidigare tillståndshavare till bevattningssammanslutning tillämpas även på den som haft rätt att utan tillstånd utöva vattentäkt för bevattning.

17 §. Fördelning av vattnet

Deltagarna i en bevattningssammanslutning fördelar tillgängligt vatten mellan sig, om det behövs på grund av vattenbrist eller någon annan omständighet eller om någon deltagare inte utnyttjar sin rätt att ta vatten. Vid fördelningen skall de villkor iakttas som bestämts i samband med att tillstånd gavs.

18 §. Gemensam mark

Mark som inlösts för en gemensam anläggning är samfärd för de fastigheter som vid tidpunkten för inlösen ägs av deltagare i anläggningen och omfattas av bevattningsföretaget.

19 §. Gemensam anläggning

Vid beviljande av tillstånd kan bestämmas att vissa anläggningar för bevattning skall inrättas för samtliga eller vissa av dem som skall ingå i sammanslutningen.

K 18 Vattenlag (1996:61)

Gemensam anläggning och rätten till utrymme för den är samfärd för dem som deltar i anläggningen och dessa skall gemensamt svara för utförande och skötsel av anläggningen.

20 §. Inrättande av ny anläggning

Ny anläggning får inrättas endast för de deltagare i sammanslutningen för vilka det är av väsentlig betydelse att ha del i anläggningen.

Ny anläggning får inte inrättas om någon av dem som får störst nytta av den motsätter sig åtgärden. Invändning från deltagare i sammanslutningen utgör dock inte hinder för beslut om inrättande av ny anläggning om behovet av den från allmän synpunkt är synnerligen angeläget.

21 §. Kostnad för bevattningsammanslutning

Till kostnaderna för bevattningsammanslutning skall hänföras kostnader som avser utförande, drift och förvaltning varvid med till förvaltning hörande kostnader avses sådana kostnader för planering, handläggning, medelsanskaffning och övriga utgifter eller ersättningar som företagets utförande och underhåll föranleder.

22 §. Kostnadsfördelning

En bevattningsammanslutnings förvaltningskostnader och kostnader för utförande och skötsel av anläggning skall fördelas mellan deltagarna efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den mängd vatten som var och en tar ut. I enlighet härmed bestäms andelstal för varje deltagare. Andelstal kan ändras om förhållandena ger anledning till det.

Kostnaderna för skötsel av viss anläggning kan fördelas genom avgifter i förhållande till den omfattning i vilken varje deltagare utnyttjar anläggningen.

Vad deltagarna har överenskommit om andelstalen och avgifterna skall fastställas vid vattenförrättning eller sammanslutningsstämma.

14 kap. Vattenförrättning**Inledande bestämmelser****1 §. Vattenförrättning**

I detta kapitel finns bestämmelser om vattenförrättning. Vattenförrättning är syneförrättning eller diknings- eller bevattningsförrättning. Diknings- och bevattningsförrättningar kan hållas i förkortad form.

2 §. (2008/125) Syneförrättning

Om någon i enlighet med 6 kap. 2 § denna lag har inlämnat en ansökan om tillstånd till förfogande över annans egendom i enlighet med 3 kap. denna lag ska prövningsmyndigheten, om det inte måste anses uppenbart obehövt, besluta att syneförrättning ska hållas.

3 §. Diknings- eller bevattningsförrättning

Om någon för bildande av diknings- eller bevattningsammanslutning begär det kan landskapsregeringen besluta att diknings- eller bevattningsförrättning skall hållas. Landskapsregeringen kan dock utan föregående förrättning avgöra fråga som enligt detta moment skall handläggas vid sådan förrättning, om

ärendet är av så enkel natur att en förrättning bör anses överflödig.

Om i samma ärende syneförrättning ska hållas i enlighet med 2 § samt diknings- eller bevattningsförrättning i enlighet med 1 mom. kan prövningsmyndigheten på landskapsregeringens ansökan besluta att förrättningarna till vissa delar ska hållas samtidigt varvid förrättningsmännen kan vara gemensamma för båda förrättningar. (2008/125)

Om diknings- eller bevattningsplan i enlighet med 15 § redan upprättats kan landskapsregeringen besluta att diknings- eller bevattningsförrättningen skall hållas i förkortad form. För förkortad förrättning gäller vad i 12, 15 och 16 §§ om slutsammanträde är stadgat.

Om förrättning som avses i 1 mom. skall inlämnas skriftlig ansökan hos landskapsregeringen. (2001/32)

Allmänna bestämmelser**4 §. (2008/125) Förrättningsmän**

För vattenförrättning ska landskapsregeringen på prövningsmyndighetens begäran förordna en förrättningsman att utföra förrättningen. Förrättningsmännen ska vara ingenjör eller annan sakkunnig i det ärendet rör.

För syneförrättning ska landskapsregeringen på ansökan från sakägare eller förrättningsman förordna en eller flera biträdande förrättningsmän att bistå förrättningsmännen. Landskapsregeringen kan på ansökan från sakägare eller förrättningsman förordna en biträdande förrättningsman för diknings- eller bevattningsförrättning.

Om landskapsregeringen är tillståndssökande ska prövningsmyndigheten förordna förrättningsman respektive en eller flera biträdande förrättningsmän.

5 §. Gode män

Landskapsregeringen skall till vattenförrättning utse två gode män. Gode männen skall utses bland de för skiftesförrättningar utsedda gode männen i den eller de kommuner till vilka företagets verkningar huvudsakligen sträcker sig.

De gode män som utsetts att biträda vid vattenförrättningen utför sitt uppdrag under tjänstemannaansvar.

Om landskapsregeringen är tillståndssökande ska prövningsmyndigheten utse de gode männen. (2008/125)

6 §. Jäv

Om jäv för förrättningsman eller god man, framställande av jävsinvändning och verkan av att jävsanmärkning godkänts samt om kallande av annan god man i stället för jävig eller från förrättningen utebliven god man gäller i tillämpliga delar vad som [i lagen om skifte (FFS 604/1951)] stadgas om skiftesförrättning.

L om skifte (FFS 604/1951) har upphävts genom fastighetsbildningslag (FFS 554/1995).

7 §. Röstning

Vid vattenförrättning har förrättningsmän och gode män var sin röst varvid ärendena avgörs enligt den åsikt som omfattas av flertalet. Om alla är av olika

mening eller om rösterna faller lika blir förrättningsmannens åsikt avgörande.

8 §. (2017/105) *Kallelse till förrättnings-sammanträde*

Förrättningsmannen ska kalla dem till förrättnings-sammanträde vilkas rätt eller fördel kan beröras av en åtgärd eller ett företag. Kallelse till förrättnings-sammanträde ska delges dem vars rätt eller fördel kan beröras genom vanlig delgivning eller vanlig elektronisk delgivning samt tillkännages genom offentlig delgivning enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland minst 14 dagar före sammanträdet. Kallelse till begynnelsesammanträde ska både publiceras på landskapsregeringens och berörd kommuns elektroniska anslagstavla samt publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet.

9 §. *Förrättnings-sammanträde*

Förrättnings-sammanträde skall hållas i närheten av det område där ett företag skall utföras och får fortsätta på skilda platser och dagar. Vattenförrättning skall omfatta minst två förrättnings-sammanträden varav det inledande sammanträdet benämns begynnelsesammanträde och det avslutande sammanträdet benämns slutsammanträde.

Vid begynnelsesammanträde skall redogöras för ansökan och plan som ansluter sig till den.

Sakägarna skall vid varje förrättnings-sammanträde ges möjlighet att framställa de påminnelser samt de yrkanden och utredningar som de finner påkallade, vilket kan ske muntligt eller skriftligt. Skriftligt yrkande eller påminnelse kan även lämnas till förrättningsmannen inom en viss i kallelsen eller vid sammanträdet meddelad tid, dock minst trettio dagar, vid äventyr av att talan går förlorad.

10 §. *Förrättningsprotokoll*

Vid förrättnings-sammanträde skall föras protokoll i vilket skall antecknas hur sammanträdet kungjorts, närvarande sakägare, en redogörelse för förrättningen, sakägarnas påminnelser samt förrättningsmännens och de gode männens egna observationer. Protokollet undertecknas av förrättningsmannen och en särskild protokollförare, om sådan finns, samt av två för varje förrättnings-sammanträde särskilt valda protokolljusterare. Protokollet skall fogas till handlingarna i ärendet.

11 §. *Förrättningsarbetet*

Förrättningsmännen och de gode männen skall i samråd granska ansökan och eventuell plan samt de handlingar som avses i 9 § 3 mom. Härvid skall de, med beaktande av i planen nödvändiga ändringar, utreda om och på vilka villkor tillstånd enligt denna lag kan meddelas för det ansökan avser. Dessutom skall de vid behov genom besök på platsen göra sig förtrogna med förhållandena i det område ansökan avser.

Vid granskning som avses i 1 mom. skall ett förrättningsinstrument, undertecknat av förrättningsmannen, upprättas som bör innehålla

a) nödvändiga kompletteringar av utredningar, redogörelser och beräkningar i samband med planen samt rättelser av konstaterade fel,

b) nödvändiga kompletterande utredningar avseende det planerade företagets inverkan på samfärdsel, fiske, vattentillgång och utnyttjandet av jord- och vattenområden, anläggningar, anordningar samt nyttjandet avseende andra allmänna och enskilda intressen och rättigheter,

c) redogörelse för omständigheter på grundvalen av de rättsliga förutsättningarna för företaget,

d) redogörelse för de föröreningar och andra störningar som kan komma att utgå från eller orsakas av projektet, beskaffenheten av den omgivning som kan nås av sådan störning samt räckvidden och verkningarna som störningarna kan medföra,

e) förslag till ändringar i planen,

f) utredning av den skada och det men företaget orsakar samt beräkning av skadebeloppet,

g) en redogörelse med karta, som är justerad och kompletterad, avseende uppskattning av skador på områden, anläggningar, anordningar ävensom annan skada och men,

h) beräkning av nyttan av företaget och dess fördelning mellan nyttohavarna om det är viktigt för fördelning av kostnaderna,

i) redogörelse för grunderna för hur ersättning för eventuellt förfogande över annans egendom skall fastställas,

j) övriga utredningar och påminnelser som föranleds av granskningen och kompletteringen av planen samt

k) utlåtande om och på vilka villkor tillstånd kan beviljas.

Om miljökonsekvensbedömning har upprättats skall denna bifogas förrättningsinstrumentet och ersätter då i tillämpliga delar den redogörelse som avses i 2 mom. d punkten.

12 §. *Slutsammanträde*

Vid slutsammanträde skall förrättningsmännen och de gode männen lägga fram alla handlingar samt ett förslag till beslut i ärendet. I förslaget skall beaktas de påminnelser och yrkanden som lagligen framställts.

I förslag till beslut som avses i 1 mom. bör finnas

a) redogörelse för handläggningen av saken,

b) utlåtande angående vid förrättnings-sammanträde framställda påminnelser och yrkanden,

c) uppgifter om ingångna avtal och förbindelser samt utlåtanden om deras giltighet,

d) utlåtande rörande de rättsliga förutsättningarna för beviljande av tillstånd,

e) redogörelse för grunderna avseende fastställande av ersättningar för eventuellt förfogande över annans egendom enligt 3 kap. samt ersättningsarnas storlek samt

f) andra utredningar och de ändringar av planen som på grund av vattenförrättningen föreslås.

Om i det i 1 mom. avsedda förslaget ingår förslag till tillståndsvillkor bör dessutom framgå

a) för genomförandet av företaget nödvändiga anläggningar och anordningars läge samt deras storlek om detta är av betydelse för vattenförhållandena,

b) vilka anläggningar och anordningar som skall uppföras och de arbeten som skall utföras för att hindra eller minska skada eller men av företaget,

K 18 Vattenlag (1996:61)

c) på vilket sätt anläggningar och anordningar skall nyttjas samt vad sökanden i övrigt skall iaktta efter att de för företagets genomförande nödvändiga arbetena fullbordats,

d) vilka kontrollanordningar som skall uppföras och de kontroller och andra åtgärder som skall vidtas,

e) hur underhållet av anläggningar, anordningar och bådår skall ordnas,

f) sökandens skyldigheter under arbetstiden för att trygga allmänna och enskilda intressen,

g) den tid inom vilken de för företaget nödvändiga arbetena bör slutföras samt

h) andra omständigheter som bör nämnas i tillståndsutslaget.

Det förslag till beslut som avses i denna paragraf skall undertecknas av samtliga i förrättningen ingående förrättningsmän och gode män. Avvikande åsikt som anmälts av förrättningsman eller god man skall bifogas förslaget.

Särskilda bestämmelser avseende syneförrättning

13 §. Avslutande av syneförrättning

Förrättningsmannen och de gode männen ska inom fyrtiofem dagar efter att förrättningssammanträdena fullgjorts till prövningsmyndigheten överlämna alla handlingar vari även ska ingå en uppskattning av ersättningsgilla förluster till följd av beviljad ansökan samt ett förslag till beslut i ärendet. I förslaget ska beaktas de påminnelser och yrkanden som framställts. (2008/125)

Avskrift av i 1 mom. avsett förslag, med information om vad som skall iaktas för att talan skall bevaras, skall inom samma tid tillställas sökanden och berörda kommuner för att där hållas allmänt tillgängligt under trettio dagar.

14 §. (2008/125) Talerätt efter fullgjorda förrättningssammanträden

Den som vill framställa påminnelser eller yrkanden med anledning av i 13 § avsett förslag ska, vid äventyr att talan går förlorad, framställa dem inom sextio dagar efter det förrättningssammanträdena fullgjorts. Talan går dock inte förlorad om omständigheterna under den tid målet varit anhängigt väsentligt har förändrats eller om prövningsmyndigheten har avvikit från förrättningsinstrumentet eller om det annars vore uppenbart oskäligt att talan går förlorad.

De invånare inom företagets verksamhetsområde vilkas boende, arbete eller andra förhållanden klart kan påverkas av företagets genomförande och de samfund som representerar dem har rätt att till prövningsmyndigheten ge sitt utlåtande med anledning av förslaget inom sextio dagar efter det förrättningssammanträdena fullgjorts.

Påminnelse eller yrkande som avses i denna paragraf, som inte framställs muntligt eller skriftligt vid slutsammanträde, ska lämnas till prövningsmyndigheten skriftligen i två exemplar.

Särskilda bestämmelser avseende diknings- och bevattningsförrättning

15 §. Plan över diknings- eller bevattningsföretag

Om någon av sakägarna yrkar det eller om förrättningsmannen annars anser det nödvändigt skall särskild plan över ett företag uppgöras med tillhörande kostnadsförslag och förslag till fördelning av kostnaderna. Sådan plan skall inte ges större omfattning än vad som är nödvändigt för tillgodoseende av de deltagares behov vilka har anhängit om företaget eller vad som annars anses nödvändigt.

Om sådan plan som avses i 1 mom. upprättats skall den framläggas senast på det slutsammanträde som skall hållas efter att planen dessförinnan har varit offentlig kungjord under minst fjorton dagar före sammanträdet.

I plan som avses i 1 mom. bör intagas

a) karta över området varav framgår kommunernas och fastigheternas gränser ävensom ägoförhållandena samt väsentliga geografiska och ekologiska omständigheter,

b) erforderliga längd- och tvärsnittsritningar,

c) uppgifter om befintliga anläggningar och anordningar,

d) redogörelse för planerade anläggningar och anordningar ävensom en redogörelse för deras ändamål,

e) förslag till skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämte därtill hörande villkorsförslag samt

f) övriga omständigheter som bör omnämnas.

16 §. Beslut

Förrättningsmannen och de gode männen skall inom fyrtiofem dagar efter att förrättningssammanträdena fullgjorts och tiden för påminnelser och ytterligare utredningar utgått fatta beslut om företag skall utföras i enlighet med uppgjord plan eller på annat sätt samt uppskatta kostnaderna för företaget samt kostnadsfördelningen mellan deltagarna. Samtidigt skall de påminnelser och yrkanden avgöras som lagligen kunnat framställas i saken.

Avskrift av i 1 mom. avsett beslut, med information om vad som ska iaktas för att talan ska bevaras, ska inom samma tid tillställas sökanden, den som ansökt därom under förrättnings gång samt berörda kommuner för att där hållas tillgängligt på webbplats under trettio dagar. Meddelande om att beslutet har fattats och var på kommunens webbplats beslutet finns tillgängligt ska, tillsammans med information om vad som ska iaktas för att talan ska bevaras, delges offentligen enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. (2017/105)

15 kap. Särskilda bestämmelser

1 §. Upphävd (2008/125).

2 §. (2001/32) Om besvär

Besvär över förrättningsmans och gode mäns handling enligt denna lag och besvär över beslut som fattats av förrättningsman och gode män i enlighet med 14 kap. 16 § skall anföras hos landskapsregeringen. Beslutet skall meddelas på sätt som avses i 14 kap. 16 § 2 mom. Besvär som avses i detta moment

skall inges till landskapsregeringen skriftligen i två exemplar inom 30 dagar efter det beslutet kungjorts.

3 §. Virkesflotning

Med iakttagande av vad som i denna lag stadgas om tillstånd, miljögranskning och försiktighetsmått samt med iakttagande av med stöd av lagen utfärdade kvalitetsnormer är bestämmelserna i [vattenlagen] och [vattenförordningen (FFS 282/1962)] om virkesflotning gällande i landskapet med de undantag som stadgas i denna paragraf. (2008/125)

De uppgifter och de befogenheter som enligt författningarna i 1 mom. ankommer på statsrådet, ministerium, länsstyrelse, vatten- och miljöstyrelse, vattendomstol eller annat statsorgan handhas i landskapet av landskapsregeringen om behörigheten enligt självstyrelselagen för Åland ankommer på landskapet.

4 §. Upphävd (2008/125).

16 kap. Övergångs- och ikraftträdelsebestämmelser

1 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1997.

Genom denna lag upphävs landskapslagen den 4 juli 1963 om tillämpning av vattenlagen (1963:36) i landskapet Åland.

Åtgärder för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

2 §. Allmänna övergångsbestämmelser

För vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet som inlett före lagens ikraftträdande och för vilka det inte i enlighet med landskapslagen om tillämpning av vattenlagen i landskapet Åland krävts tillstånd skall fullständig tillståndsansökan eller anmälan enligt 6 kap. ha givits in till landskapsregeringen inom två år efter den dag lagen trätt i kraft. Landskapsregeringen kan dock bestämma att tillståndsplikt enligt detta moment skall inträda vid en senare tidpunkt för företag eller verksamhet inom område för vilket vattenförbättringsplan är fastställd.

3 §. Tillstånd enligt tidigare vattenlagstiftning

Beräffande laglighet samt rättigheter och skyldigheter för verksamhet eller åtgärd som påbörjats eller utförts innan denna lag trätt i kraft tillämpas landskapslagen om tillämpning av vattenlagen i landskapet Åland, om inte annat särskilt följer av bestämmelserna i denna lag.

Rätt till utförande eller påbörjande av verksamhet eller åtgärd till vilken tillstånd meddelats enligt landskapslagen om tillämpning av vattenlagen i landskapet Åland gäller för i tillståndet föreskriven tid, dock längst i tio år efter att denna lag trätt i kraft. Den som har tillstånd för viss verksamhet eller åtgärd enligt landskapslagen om tillämpning av vattenlagen i landskapet Åland kan ansöka om nytt tillstånd i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Om en verksamhet eller åtgärd inte slutförs är den som erhöill tillståndet skyldig att återställa i bruk tagna vattenområden och andra områden som tillhör annan i godtagbart skick.

Ikraftträdelsebestämmelse (2023/124):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

K 19 Vattenförordning (2010:93) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Syfte

Denna förordning innehåller kompletterande bestämmelser för att skydda yt- och grundvatten samt den marina miljön.

2 §. Djurenhet

Med en djurenhet avses

Djurslag	Antal
mjölkkor	1
dikor	2
kvigor, nötkött eller avelstjurar över 8 mån.	2,5
ungboskap under 8 mån.	5,5
sugga med grisar	2
gödsvin, avelssvin eller sinsuggor	7
hästar	2
ponnyer	2,5
getter eller hongetter med killingar	5,5
får eller tackor med lamm	9
värphöns över 6 månader	90
broilers eller unghöns	350

3 §. Rening av avloppsvatten från allmänt avlopp m.m.

Vid utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse och industrier gäller kraven i bilaga 1.

3a §. (2020/84) Lägsta vattennivån för uttag av bevattningsvatten

Lägsta uttagsnivån för bevattningsvatten år 2020 är enligt följande:

- Storträsk - 20 cm från tröskelnivån, dock får uttaget av bevattningsvatten vara högst 1,0 cm då vattennivån är under - 15 cm.

2 kap. Utsläppsförbud, gränsvärden och tillståndsplikt

4 §. Förbud mot utsläpp i ytvatten och allmänt avlopp

Ämnen som avses i bilaga 2 får inte släppas ut i ytvatten eller allmänt avlopp. Förbudet gäller inte sådana utsläpp som verksamhetsutövaren kan påvisa att innehåller en så ringa mängd av ett ämne som är farligt för vattenmiljön att utsläppet inte kan orsaka risk för att ytvattnets kvalitet försämras eller olägenhet för det allmänna avloppet.

5 §. Förbud mot utsläpp till grundvatten

Ämnen som avses i bilaga 3 får inte släppas ut till grundvatten. Med utsläpp till grundvatten menas tillförsel till grundvatten antingen utan eller efter infiltration genom jordlager. Förbudet gäller inte sådana utsläpp till grundvatten av hushållsavloppsvatten från bebyggelse utan anslutning till avloppsnät som inte påverkar viktiga eller för annan vattenförsörjning lämpliga grundvattenområden eller grundvatten som ligger inom någon annans fastighet eller används av någon annan. Förbudet gäller inte heller utsläpp till grundvatten som har konstaterats innehålla så små

K 19 Vattenförordning (2010:93)

mängder eller koncentrationer av de ämnen som anges i bilaga 3 att det nu eller i framtiden inte föreligger någon risk för att grundvattnets kvalitet ska försämras.

6 §. Gränsvärden för utsläpp av kvicksilver och kadmium

Utsläpp av ämnen som avses i bilaga 4 får på ställen där utsläppet leds ut i ytvattnet inte överskrida de gränsvärden för utsläpp som anges i bilagan om inte strängare villkor beslutats i miljötillståndet.

7 §. Tillståndsplikt för utsläpp till ytvatten

Enligt 6 kap. 17 § vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland krävs tillstånd för att till ytvattnet släppa ut vissa ämnen. Dessa ämnen är de som anges i bilaga 3.

3 kap. Normer för ytvatten

8 §. Normer för ytvatten

Halten i ytvatten eller i biota av de ämnen som avses i bilagorna 5 och 6 får inte överskrida de miljökvalitetsnormer som anges i respektive bilaga, där kvalitetsmålen enligt 5 kap. 21 § vattenlagen tillämpats. Miljökvalitetsnormen för biota ska användas för de ämnen där en sådan finns angiven, för övriga ämnen används miljökvalitetsnormen för vatten.(2018/57)

I åtgärdsprogrammet ska ingå åtgärder som är nödvändiga för att uppfylla kraven i 5 kap. 22 § 1 mom. vattenlagen med avseende på förorening från respektive utsläpp och spill av ämnen som avses i 1 mom. (2015/85)

Överskridande av miljökvalitetsnormerna strider inte mot 1 mom. om överskridandet beror på en föroreningskälla som finns utanför landskapets gränser och effektiva åtgärder av landskapet inte har kunnat vidtas för att uppfylla miljökvalitetsnormerna eller omständigheter som orsakas av naturliga skäl eller force majeure och som är exceptionella eller som inte rimligtvis hade kunnat förutses som avses i artikel 4.6 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område. Vid bedömningen av överskridande av miljökvalitetsnormerna ska det dessutom beaktas vad som föreskrivs om samarbete inom gränsöverskridande vattenförvaltningsområden i 5 kap. 26 § vattenlagen och om miljömål vid planeringen av vattenvården i 5 kap. 21 § vattenlagen. (2018/57)

9 §. Verksamhetsutövares kontroll av kvalitet

Utövare av miljötillståndspliktig verksamhet ska kontrollera ytvatten i vilka de ämnen som anges i bilaga 5 släpps ut eller läcker ut. Utövare av miljötillståndspliktig verksamhet ska kontrollera ytvatten i vilka de ämnen som anges i bilaga 6 släpps ut eller läcker ut i betydande mängd.

Kontrollstationerna ska vara tillräckligt många för att utsläppets eller läckagets omfattning och konsekvenser för ytvattnets kvalitet ska kunna bedömas samt för att effekterna på ytvattnets kvalitet av åtgärderna i åtgärdsprogrammet enligt 5 kap. 22 § vattenlagen ska kunna observeras. Kontrollstationerna för verifiering av att miljökvalitetsnormerna följs ska

placeras så att utsläppet eller läckaget i tillräcklig grad har blandats med ytvattnet. Kontrollstationerna i ytvatten som är avsedda för framställning av hushållsvatten ska placeras i en sådan del av ytvattnet som är viktig för uttaget av vatten.

Tidpunkten och frekvensen för ytvattenkontrollen ska väljas så att en godtagbar tillförlitlighet och noggrannhet uppnås. Kontrollfrekvensen ska väljas så att både naturens påverkan och påverkan genom mänsklig verksamhet på ytvattnet beaktas. Årstidernas inverkan på resultaten ska vara så liten som möjligt.

4 kap. Klassificering av grundvatten

10 §. Goda kemiska egenskaper på grundvatten

En grundvattenförekomst har goda kemiska egenskaper när

1) tröskelvärdena för grundvatten i bilaga 7 inte överskrids eller

2) när kvalitetskrav överskrids i en eller flera övervakningsstationer men det är möjligt att visa att överskridandet inte innebär någon betydande miljörisk och att inträngningen av saltvatten eller annat förorenande ämne inte försämrar kvaliteten på vatten som ska användas som dricksvatten eller i övrigt försämrar möjligheten att använda grundvattnet.

11 §. Goda kvantitativa egenskaper på grundvatten

En grundvattenförekomst har goda kvantitativa egenskaper när

1) det är balans mellan uttag och grundvattenbildning,

2) det inte till följd av mänsklig påverkan uppstår sådana långsiktiga förändringar i flödesriktningen som orsakar inträngning av salt grundvatten eller förorening, och

3) grundvattennivåerna inte är utsatta för mänsklig påverkan som leder till, eller kan leda till, att god ekologisk kvalitet inte nås i ytvatten som är förbundna med grundvattenförekomsten eller till skada på grundvattenberoende terrestra ekosystem.

12 §. Tröskelvärden (2016/50)

Tröskelvärden för grundvatten ska fastställas i enlighet med riktlinjerna i del A i bilaga II till direktiv 2008/118/EG.(2016/50)

Bilaga 7 ska ändras så snart som ny information om förorenande ämnen, grupper av förorenande ämnen eller föroreningsindikatorer visar att ett tröskelvärde behöver fastställas för ytterligare ett ämne eller att ett befintligt tröskelvärde behöver ändras eller att ett tröskelvärde som tidigare tagits bort från förteckningen behöver återinföras för att skydda människors hälsa och miljön.

Tidigare 1 mom. har blivit 2 mom. genom (2016/50).

5 kap. Övervakning

13 §. Övervakning

Övervakningen enligt 5 kap. 18 § vattenlagen ska göras i enlighet med bilaga V i direktiv 2000/60/EG.

För marina vatten ska landskapsregeringen fastställa behoven av övervakning av verksamhet som inverkar på havet och den marina miljön, med beaktande

av bestämmelserna i 5 kap 18 § vattenlagen. Dessutom ska kraven i bilaga V till ramdirektivet om en marin strategi beaktas. (2020/100)

Landskapsregeringen ska sammanställa, samordna och utarbeta ett övervakningsprogram för fortgående bedömning av den marina miljös tillstånd. I övervakningsprogrammet ska övervakning som ordnats av olika myndigheter och inrättningar i tillämpliga delar sammanfogas med kontroll som med stöd av övrig lagstiftning utförts av en verksamhetsutövare, samtidigt som vattenvårdens övervakningsprogram för kustvatten beaktas. När övervakningsprogrammet utarbetas ska de faktorer som anges i bilaga III till direktivet om ändring av ramdirektivet om en marin strategi och de allmänna kraven i bilaga V till ramdirektivet om en marin strategi beaktas. (2020/100)

Övervakningsprogrammet ska innehålla uppgifter om de faktorer och områden som behöver övervakas för att övervakningen av att miljömålen genomförs ska ske samt hur ofta övervakningen ska utföras. Tidpunkten och frekvensen för övervakningen ska väljas så att en godtagbar tillförlitlighet och noggrannhet uppnås. Övervakningsprogrammet ska innehålla tillräckligt med faktorer som ska övervakas samt platser och områden som ska övervakas, så att den marina miljös tillstånd kan bedömas i sin helhet. (2020/100)

I övervakningsprogrammen ska i mån av möjlighet användas samma övervakningsanvisningar som för program som baserar sig på internationella avtal, för att säkerställa enhetlighet med dem. Jämförbarheten mellan bedömningspraxisen och bedömningsmetoderna i övervakningsprogrammet och andra medlemsstater i den Europeiska unionen runt Östersjön ska säkerställas och samordnas i den mån det är möjligt. (2020/100)

14 §. Långsiktig trendanalys

Landskapsregeringen ska utifrån resultaten för övervakningsprogrammet enligt 5 kap. 18 § vattenlagen analysera de långsiktiga trenderna för halter av de ämnen som avses i bilaga 5 som tenderar att ackumuleras i sediment eller biota. Ämnen som avses ovan och som vid behov ska beaktas är särskilt ämnena 2, 5, 6, 7, 12, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 26, 28, 30, 34, 35, 36, 37, 43 och 44 i bilaga 5. (2015/85)

Övervakningen i sediment eller biota av de långsiktiga trenderna för halter av de ämnen som avses i 1 mom. ska genomföras så att den tillhandahåller tillräckligt med uppgifter för en tillförlitlig långsiktig trendanalys. Som riktlinje bör övervakningen i fråga om sediment och biota ske varje år, såvida inte tekniska kunskaper och expertbedömning motiverar ett annat intervall. (2018/57)

På grundval av den information som har samlats in i enlighet med övervakningen enligt 5 kap 18 § vattenlagen och bedömningen enligt 5 kap 19a § vattenlagen och i enlighet med förordning (EG) nr 166/2006 samt andra tillgängliga uppgifter ska ett register upprättas, inklusive kartor om de finns tillgängliga, över utsläpp och spill för alla de prioriterade ämnen och förorenande ämnen som uppräknas i bilaga 5, inbegripet deras koncentrationer i sediment och biota där

så är lämpligt. Referensperioden för beräkning av de föroreningsvärden som förs in i registret ska vara ett år mellan 2008 och 2010. För prioriterade ämnen och föroreningar som omfattas av direktiv 91/414/EEG får värdena för registret dock beräknas som medelvärden för åren 2008, 2009 och 2010. Registret ska uppdateras som en del av bedömningen enligt 5 kap. 19a § vattenlagen. Referensperioden för fastställandet av värden i de uppdaterade registren ska vara det år som föregår bedömningens slutförande. För prioriterade ämnen och förorenande ämnen som omfattas av direktiv 91/414/EEG får värdena beräknas som medelvärden för de tre år som föregår slutförandet av bedömningen i fråga. Registret ska offentliggöras i förvaltningsplanen. (2018/57)

15 §. Provtagnings- och analysmetoder

Vid övervakningen av kvaliteten för vatten, sediment och biota ska de krav som anges i bilaga 8 tillämpas på analysmetodernas prestanda, påvisandet av analysresultatets kvalitet och tolkningen av resultaten.

15a §. Upphävd (2020/100).

6 kap. Åtgärdsprogram och förvaltningsplan mm.

16 §. Rutiner för arbete med åtgärdsprogram och förvaltningsplan

Arbetet med ett åtgärdsprogram och en förvaltningsplan som avses i 5 kap. 22 och 23 §§ vattenlagen för landskapet Åland ska inledas med att en tidsplan och ett arbetsprogram med planerade samråd görs upp minst tre år innan åtgärdsprogrammet eller förvaltningsplanen ska antas. Två år innan åtgärdsprogrammet eller förvaltningsplanen ska antas, ska en översikt göras över väsentliga vattenförvaltningsfrågor.

17 §. Allmänt om åtgärdsprogrammet

Åtgärdsprogrammet enligt 5 kap. 22 § vattenlagen ska innehålla följande grundläggande åtgärder

1) åtgärder för kontroll av utsläpp samt för skydd av vatten, inklusive förhandskontroll av utsläpp från punktkällor och diffusa källor.

2) förhandskontroll av uttag av grund- och ytvatten, bildande av konstgjort grundvatten och uppdämning av ytvatten,

3) redogörelse över hur vattenanvändarna bidrar till att täcka kostnaderna för vattenanvändningen,

4) förhandskontroll av reglering av och byggande i sjöar och vattendrag samt planering med inverkan på vattnens eftersträvade ekologiska status,

5) åtgärder för kontroll av ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön,

6) åtgärder för trygghet av kvaliteten på det vatten som används till dricksvattenuttag,

7) åtgärder för förebyggande av förorening och minskande av fara vid störningar eller exceptionella situationer,

8) åtgärder för främjande av effektiv och hållbar vattenanvändning,

9) åtgärder som begränsar och ger villkor för användningen av områden i syfte att skydda särskilda områden

K 19 Vattenförordning (2010:93)

10) åtgärder som krävs för att genomföra gemenskapslagstiftningen för skydd av vatten.

Åtgärdsprogrammet ska därutöver innehålla kompletterande åtgärder enligt artikel 11.4 och bilaga VI del B samt hänvisningar till övrig lagstiftning som avses i artikel 11.3 i direktiv 2000/60/EG.(2016/14)

Vid genomförandet av åtgärder som avses i 1 mom. ska åtgärder vidtas för att inte föroreningen av marina vatten ska öka. Tillämpningen av åtgärder som avses i 1 mom. får heller inte leda till ökad förorening av ytvatten.(2016/14)

18 §. Särskilt om grundvatten i åtgärdsprogrammet

Åtgärdsprogrammet ska dessutom gällande grundvatten innehålla nödvändiga åtgärder enligt bilaga IV i direktiv 2006/118/EG och nödvändiga åtgärder för att förebygga tillförsel av farliga ämnen och andra förorenande ämnen som anses utgöra en befintlig eller potentiell risk för förorening.

19 §. Allmänt om förvaltningsplanen

Förvaltningsplanen ska förutom kraven i 5 kap. 23 § vattenlagen uppfylla kraven i bilaga VII i direktiv 2000/60/EG.

20 §. Särskilt om grundvatten i förvaltningsplanen

Förvaltningsplanen ska dessutom gällande grundvatten innehålla

1) alla tröskelvärden samt en sammanfattning av den information som ska fastställas i enlighet med del C i bilaga II i direktiv 2006/118/EG samt alla ändringar av tröskelvärden,

2) en sammanfattning av bedömningen av den kemiska grundvattenkvaliteten, vilken också ska innehålla en redovisning av hur överskridanden av tröskelvärden i bilaga 7 vid enskilda övervakningspunkter har beaktats vid den slutliga bedömningen, samt

3) en sådan sammanfattning som avses i artikel 5 punkt 4 i direktiv 2006/118/EG.

21 §. Översvämningsrisker

Den preliminära bedömningen av översvämningsrisker enligt 5 kap. 19a § 3 mom. vattenlagen som ska göras senast den 22 december 2011 ska ses över och vid behov uppdateras senast den 22 december 2018 och därefter minst vart sjätte år.

Kartorna över översvämningshotade områden och kartorna över översvämningsrisker enligt 5 kap. 19a § 3 mom. vattenlagen som ska göras senast den 22 december 2013 ska ses över och vid behov uppdateras senast den 22 december 2019 och därefter minst vart sjätte år.

Planen för hantering av översvämningsrisker enligt 5 kap. 23 § punkten 2a) vattenlagen ska göras enligt artikel 7 i direktiv 2007/60/EG. Den första planen ska vara färdigställd och offentliggjord senast den 22 december 2015. Planen ska därefter ses över och vid behov uppdateras minst vart sjätte år.

Klimatförändringarnas sannolika påverkan på förekomsten av översvämningsrisker ska beaktas i översynerna i 1 och 3 mom.

21a §. (2016/14) Vattentjänster

Vid en ekonomisk analys av vattenanvändningen enligt 5 kap. 19a § 1 mom. ska med *vattentjänster* avses tjänster i form av uttag, uppämning, lagring, rening och distribution av yt- och grundvatten samt insamling och rening av avloppsvatten.

22 §. Åtgärdsprogram för marina vatten

Åtgärdsprogram enligt 5 kap. 22 § vattenlagen ska gällande marina vatten utformas på grundval av en bedömning som avses i 5 kap. 19a § 1 mom. vattenlagen. Åtgärdsprogrammet ska omfatta åtgärder för att bidra till att skapa sammanhängande och representativa nätverk med marina skyddsområden som har tillräcklig mångfald i ekosystemen, exempelvis särskilda bevarandeområden i enlighet med livsmiljödirektivet, särskilda skyddsområden i enlighet med fågeldirektivet och marina skyddsområden som fastställts på andra grunder. Relevant information om områdena ska offentliggöras. (2015/85)

Åtgärdsprogrammet ska ytterligare innehålla förvaltningsåtgärder eller åtgärder som:

1) reglerar den tillåtna omfattningen av en mänsklig påverkan

2) reglerar effekten på och den tillåtna graden av störning av olika faktorer i ekosystemet

3) reglerar den geografiska och tidsmässiga utbredningen, dvs. var och när en aktivitet är tillåten

4) förbättrar möjligheterna att spåra marina föroreningar, där detta är möjligt

5) förbättrar och återställer de marina ekosystemen och som vägleder mänskliga aktiviteter för att återställa skadade komponenter

6) skapar ekonomiska incitament och som gör att de som nyttjar de marina ekosystemen har ekonomiskt intresse av att agera på sätt som bidrar till att målet med en god miljö kvalitet uppnås

7) säkerställer en samordnad förvaltning

8) säkerställer kommunikation, medverkan av berörda parter och information till allmänheten.

23 §. Tidtabell för marina vatten

För marina vatten ska följande tidtabell gälla:

1) En inledande bedömning av aktuellt miljötillstånd i de berörda vattnen och av miljöpåverkan på dessa från mänskliga aktiviteter enligt 5 kap. 19a § vattenlagen ska vara avslutad senast den 15 juli 2012 och därefter ses över minst vart sjätte år.

2) Vad som avses med god miljö kvalitet i de berörda vattnen enligt 5 kap. 20 § vattenlagen ska fastställas senast den 15 juli 2012.

3) Miljömålen och tillhörande indikatorer enligt 5 kap. 21 § vattenlagen ska fastställas senast den 15 juli 2012 och därefter ses över minst vart sjätte år.

4) Ett övervakningsprogram för löpande bedömning och regelbunden uppdatering av mål enligt 5 kap. 18 § 2 mom. vattenlagen ska vara fastställt och genomfört senast den 15 juli 2014 och därefter ses över minst vart sjätte år.

5) Ett åtgärdsprogram enligt 5 kap. 22 § vattenlagen för att uppnå eller bevara en god miljö kvalitet ska

vara utarbetat senast 2015 och därefter ses över minst vart sjätte år. Det första åtgärdsprogrammet ska vara i kraft senast 2016.

7 kap. Vattenförbättringsfonder och förbättringsöverskott

24 §. Inrättande av vattenförbättringsfonder

Landskapsregeringen kan i en vattenförbättringsplan bestämma att hela eller viss del av den kostnadsminskning som följer av lindrigare försiktighetsmått enligt 4 kap. 7 § 3 mom. vattenlagen ska betalas till en av landskapsregeringen inrättad vattenförbättringsfond. Om det inte framgår av vattenförbättringsfonden ska landskapsregeringen i det enskilda fallet bestämma summan av det belopp som ska inbetalas. Landskapsregeringen kan besluta om inrättande av ytterligare vattenförbättringsfonder utöver de som anges i vattenförbättringsplanen om det anses behövt för att skydda eller förbättra förutsättningarna för en god vattenkvalitet.

En vattenförbättringsfond kan inrättas för hela landskapet eller för ett särskilt geografiskt område. För varje vattenförbättringsfond ska dess syfte och dess geografiska område anges. En vattenförbättringsfond kan inrättas för flera syften varvid det ska anges hur medlen ska användas för varje syfte och geografiskt område.

25 §. Fördelning på olika vattenförbättringsfonder

Om en inbetalning ska fördelas på flera vattenförbättringsfonder beslutar landskapsregeringen hur fördelningen ska ske om inte detta framgår av vattenförbättringsplanen eller tillstånd. Landskapsregeringens fördelning ska ske på ett sådant sätt att syftet med vattenförbättringsplanen bäst uppnås.

26 §. Förvaltning och utbetalning

En vattenförbättringsfond ska förvaltas av landskapsregeringen, om inte landskapsregeringen beslutar att fondens förvaltning för viss tid ska handhas av ett särskilt organ.

En vattenförbättringsfonds medel ska användas för kostnadseffektiva åtgärder i enlighet med dess syfte och vad som anges i vattenförbättringsplanen.

27 §. Förbättringsöverskott

Landskapsregeringen ska efter ansökan från utövare av vattenfarlig verksamhet fastställa ett förbättringsöverskott om en väsentlig förbättring av vattenkvaliteten utöver vad som krävs enligt vattenlagen eller med stöd av den utfärdade bestämmelser och tillstånd konstaterats som en följd av att verksamhetsutövaren vidtagit en vattenförbättrande åtgärd. Om landskapsregeringen inte beslutar annat ska ett förbättringsöverskott tas i bruk eller väsentliga åtgärder för att ta det i bruk ha vidtagits inom tre år från fastställsedatum.

28 §. Ansökan

Ansökan om fastställande av förbättringsöverskott ska skriftligen lämnas till landskapsregeringen. I ansökan ska anges

- sökanden,
- platsen för verksamheten och utsläppen,

c) en redogörelse för de åtgärder som läggs till grund för förbättringsöverskottet,

d) en redogörelse för berörda utsläpps- och kvalitetsnormer,

e) gällande vattenförbättringsplan eller, om sådan saknas, en redogörelse för de föroreningar och andra störningar som utgår från eller orsakas av verksamheten,

f) förslag till beräkningssätt av förbättringsöverskottets storlek om det inte redan finns ett bestämt beräkningssätt för beräkning av ett visst utsläpps storlek eller en viss åtgärds effekter samt

g) förslag till hur kontroll av vattenkvalitetsförbättrande åtgärdens utförande och verkningar kan ske.

Sökanden ska härutöver inkomma med de eventuella kompletteringar som landskapsregeringen finner nödvändiga för att landskapsregeringen ska kunna fastställa förbättringsöverskottet.

29 §. Utnyttjande av förbättringsöverskott

Innan ett förbättringsöverskott utnyttjas ska en anmälan göras av nyttjaren till landskapsregeringen.

30 §. Omfattning av vattenområden

Enskilda sötvattenområden vid tillämpning av bestämmelserna om särskilda kvalitetsnormer i 5 kap. 9 § vattenlagen är alla geografiskt avgränsade sötvattenområden.

Vattenområden i saltsjön vid tillämpning av bestämmelserna om särskilda kvalitetsnormer i 5 kap. 9 § vattenlagen är de områden som anges i bilaga 9.

Ikraftträdandebestämmelse (2010:93):

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2011.

Genom denna förordning upphävs vattenförordning (1996:77) för landskapet Åland och Ålands landskapsregerings beslut (2009:52) om vattenförvaltning. Hänvisningar till den upphävda vattenförordningen ska avse denna förordning.

Bilaga 1

Krav som gäller avloppsvatten från tätbebyggelse

I denna bilaga avses med:

1. *1 pe (personequivänt)*: den mängd nedbrytbar organiskt material som har en biokemisk syreförbrukning på 70 gram per dygn under sju dygn.

2. *Sekundär rening*: rening av avloppsvatten från tätbebyggelse genom en process som vanligen innebär biologisk rening med sekundärsedimentering eller någon annan process som uppfyller de krav som anges i tabell 1 nedan.

All vattenmiljö inom landskapet Åland betraktas som känsliga områden enligt rådets direktiv 91/271/EEG.

Avloppsvatten från tätbebyggelse som leds in i avloppsnät ska före utsläpp till ytvatten undergå sekundär rening eller motsvarande rening

1. senast den 31 december 1998 om det avloppsvatten som leds in i avloppsnät härrör från tätorter med mer än 10 000 pe samt

K 19 Vattenförordning (2010:93)

2. senast den 31 december 2005 i alla tätorter.

Avloppsvatten och reningsverk för avloppsvatten samt de tillstånd enligt 6 kap. vattenlagen som gäller dem ska uppfylla kraven i punkt B nedan.

Behandlat eller obehandlat slam från reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse får inte släppas ut till ytvatten.

A. Avloppssystem

Vid konstruktion, byggnad och underhåll av avloppsnät ska kraven på vattenrening beaktas samt bästa tillgängliga teknik användas och samtidigt särskilt beaktas

- 1) avloppsvattnets volym och sammansättning
- 2) att läckor inte uppkommer, samt
- 3) att förorening av vatten till följd av bräddvatten begränsas.

B. Utsläpp från reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse till ytvatten

1) Avloppsreningsverk ska utformas eller ändras så att representativa prover kan tas på inkommande avloppsvatten och på det renade avloppsvattnet före utsläpp i vatten.

2) Rening av avloppsvatten från tätbebyggelse ska uppfylla de krav som anges i tabell 1 och 2.

3) Strängare krav än de som anges i tabell 1 och 2 ska tillämpas om det behövs för att stadgandena i annan lagstiftning ska uppfyllas.

4) Utsläppsställena för avloppsvatten från tätbebyggelse ska väljas så att påverkan på mottagande vatten begränsas i största möjliga utsträckning.

C. Industriavloppsvatten

Innan industriavloppsvatten leds till allmänt avlopp och reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse ska det undergå sådan rening som krävs för att

- 1) skydda hälsan hos personal som arbetar med avloppsnäten och på reningsverken,
- 2) säkerställa att avloppsnät, avloppsreningsverk och tillhörande utrustning inte skadas,
- 3) säkerställa att driften av avloppsreningsverken och behandlingen av slam inte störs,
- 4) säkerställa att utsläppen från reningsverken varken skadar miljön eller förhindrar att de krav på recipienten som gäller enligt andra stadganden kan uppfyllas, samt

5) säkerställa att slammet kan omhändertas på ett säkert och miljömässigt godtagbart sätt.

D. Referensmetoder för övervakning och utvärdering

1. Utsläpp av industriavloppsvatten i allmänt avlopp, utsläpp från reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse samt verkningarna av detta på den mottagande vattenmiljön ska övervakas.

De övervakningsmetoder som används ska uppfylla de krav som anges nedan.

Andra än de metoder som nämns i punkt 1-3 får användas, om det kan visas att de ger motsvarande resultat.

2. Flödesproportionella eller tidsbaserade dygnsprover ska tas i samma, väldefinierade punkt i utflö-

det från och vid behov i inflödet till reningsverket för att det ska kunna konstateras att de krav för utsläppt avloppsvatten som gäller enligt denna förordning efterlevs.

God internationell laboratoriesed ska iakttas för att motverka att proverna förändras under tiden mellan insamling och analys.

3. Det minsta antalet årliga prover ska fastställas med hänsyn till reningsverkets storlek och proverna ska insamlas med jämna mellanrum enligt följande:

- 2 000 till 9 999 pe	12 prover under det första året, fyra prover under följande år om det kan visas att vattnet under det första året överensstämmer med kraven i detta direktiv. Om ett av fyra prover inte uppfyller kraven, måste 12 prover tas under det följande året.
- 10 000 till 49 999 pe	12 prover.
- 50 000 pe eller mer	24 prover.

4. Det renade avloppsvattnet ska anses uppfylla kraven, om värdena för varje enskild parameter uppfyller de krav som ställs på parametern enligt följande.

a) För parametrarna i tabell 1 och 2 anges i tabell 3 det största godtagbara antalet prover som inte uppfyller kraven, uttryckta som koncentrationer och/eller procentuell reduktion.

b) För de parametrar i tabell 1 som uttrycks i koncentrationer, får prover som tagits under normala driftförhållanden inte avvika från gränsvärdena med mer än 100 %. För de värden som avser koncentration av suspenderade partiklar kan avvikelser på upp till 150 % godtas.

c) För de parametrar som anges i tabell 2 ska årsmedelvärdet av proverna för varje parameter inte överstiga motsvarande gränsvärden.

5. Extrema värden för vattenkvaliteten ska inte beaktas, om värdena beror på särskilda förhållanden, t.ex. kraftig nederbörd.

Tabell 1:

Minimikrav för utsläpp från reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse som omfattas av tillståndsplikt eller miljögranskningsplikt. Värdena för koncentration eller procentuell reduktion ska gälla.

Parametrar	Koncentration	Minsta reduktion (%) ¹	Referensmätmetod
Biokemisk syreförbrukning (BOD ₅ vid 20 °C) utan nitrifikation ²	25 mg/l O ₂	70	Homogeniserat, ofiltrerat, odekanterat prov. Bestämning av förbrukat syre före och efter fem dagars förvaring vid 20 °C ± 1 °C i fullständigt mörker. Tillsats av en nitrifikationshämmare.
Kemisk syreförbrukning (COD)	125 mg/l O ₂	75	Homogeniserat, ofiltrerat, odekanterat prov. Kaliumdikromat
Suspenderade partiklar totalt	35 mg/l ²	90 ³	Filtrering av ett representativt prov genom ett filtermembran med 0,45 µm porstorlek. Torkning vid 105 °C och vägning.

¹ Reduktion i förhållande till inflödets belastning.

² Parametern kan ersättas av en annan parameter: totalt organiskt kol (TOC) eller total syreförbrukning (TOD), om ett förhållande kan fastslås mellan BOD₅ och ersättningsparametern.

³ Koncentration och reduktion är alternativa parametrar. Analyser av utsläpp från dammar ska utföras med filtrerade prover. Den totala koncentrationen suspenderade partiklar i ett ofiltrerat vattenprov får dock inte överstiga 150 mg/l.

Tabell 2:

Minimikrav som gäller näringsämnen i utsläpp från avloppsreningsverk som omfattas av tillståndsplikt eller miljögranskningsplikt. Den ena eller båda parametrarna kan tillämpas beroende på de lokala förhållandena. Värdena för koncentration eller procentuell reduktion ska gälla.

Parametrar	Koncentration	Minsta procentuell reduktion ¹	Referensmätmetod
Fosfor totalt	2 mg/l (10 000-100 000 pe) 1 mg/l (mer än 100 000 pe)	80	Molekylär absorptionspektrofotometri.
Kväve totalt ²	15 mg/l (10 000-100 000 pe) ³ 10 mg/l (mer än 100 000 pe) ³	70-80	Molekylär absorptionspektrofotometri

¹Reduktion i förhållande till inflödets belastning.

²Kväve totalt innebär summa totalt Kjeldahlkväve (organiskt N + NH₄), nitrat-(NO₃)-kväve och nitrit-(NO₂)-kväve.

³De angivna koncentrationerna är årsmedelvärden enligt bilaga 10 punkt D 3c. För att kontrollera att kraven med avseende på kväve uppfylls är det också möjligt att använda dygnsmedelvärden om det i enlighet med bilaga 10 punkt D kan säkerställas att man därigenom uppnår motsvarande skyddsnivå. I detta fall får dygnsmedelvärdet för kväve totalt inte överstiga 20 mg/l i något prov när spillvattnets temperatur vid den biologiska processen i avloppsreningsverket är 12° C eller högre. I stället för temperaturkravet kan drifttiden begränsas med beaktande av de regionala klimatförhållandena.

Tabell 3

Provserier under ett visst år	Största antal underkända prover
4-7	1
8-16	2
17-28	3
29-40	4
41-53	5
54-67	6
68-81	7
82-95	8
96-110	9
111-125	10
126-140	11
141-155	12
156-171	13
172-187	14
188-203	15
204-219	16
220-235	17
236-251	18
252-268	19
269-284	20
285-300	21
301-317	22
318-334	23
335-350	24
351-365	25

K 19 Vattenförordning (2010:93)

Bilaga 2

Ämnen som inte får släppas ut i ytvatten eller allmänt avlopp

	Ämne	CAS-nummer	identifierat som farligt ämne
1.	1,2- diklorethan (etylendiklorid)	107-06-2	
2.	aldrin	309-00-2	
3.	dieldrin	60-57-1	
4.	endrin	72-20-8	
5.	isodrin	465-73-6	
6.	DDT (para-para-DDT)	ingen uppgift 50-29-3	
7.	hexaklorbensen	118-74-1	X
8.	hexaklorbutadien	87-68-3	X
9.	hexaklorcyklohexan (gamma-isomer, lindan)	608-73-1 58-89-9	X
10.	koltetraklorid	56-23-5	
11.	pentaklorfenol	87-86-5	
12.	tetrakloreten (tetrakloretylen)	127-18-4	
13.	triklorbensen (1,2,4-triklorbensen)	12002-48-1 120-82-1	
14.	trikloreten (trikloretylen)	79-01-6	
15.	triklorometan (kloroform)	67-66-3	

Bilaga 3

Ämnen farliga för grundvattnet och i ämnesgrupper ingående farliga ämnen som inte får släppas ut i grundvatten

1. Organiska halogenföreningar och ämnen som kan bilda sådana föreningar i vattenmiljö,
2. organiska fosforföreningar,
3. organiska tennföreningar,
4. ämnen och preparat eller nedbrytningsprodukter av dessa som påvisas ha cancerogena eller mutagena egenskaper eller sådana egenskaper som i eller via vattenmiljön kan påverka produktionen av steroider eller sköldkörteln, fortplantningen eller andra endokrina funktioner,
5. kolväten samt svårnedbrytbara, bioackumulerbara och toxiska organiska ämnen,
6. cyanider,
7. metaller och deras föreningar,
8. arsenik och dess föreningar,
9. biocider och växtskyddsmedel,
10. uppslammade ämnen,
11. ämnen som bidrar till eutrofiering (i synnerhet nitrater och fosfater),
12. syretärande ämnen (mätbara med hjälp av parametrar som till exempel BOD och COD),
13. kiselföreningar,
14. fluorider,
15. ämnen som negativt påverkar grundvattnets smak eller lukt samt föreningar som eventuellt bildar sådana ämnen i vatten och gör vattnet olämpligt att användas av människor.

Bilaga 4

De högsta tillåtna utsläppsgränsvärdena i halter och specifik belastning

	Ämne	CAS-nummer	Branch	Haltgräns ¹	Gräns för specifik belastning ¹	identifierat som farligt ämne
1.	kvicksilver och dess föreningar	7439-97-6	kloralkaliindustrin	50 µg/l	kvicksilvercell metoden: 0,2 g/kapacitetston klor	X
	kvicksilver och dess föreningar	7439-97-6	annan än kloralkaliindustrin	5 µg/l	-	X
2.	kadmium och dess föreningar	7440-43-9	-	10 µg/l	galvanisering: 0,3 g/kg hanterat kadmium	X

¹halt i löst form beräknad som månadsmedelvärde.

Bilaga 5 (2015/85)

5A Ämnen som fastställts som farliga och skadliga för vattenmiljön enligt direktiv 2000/60/EG

Nr	CAS-nummer ^[1]	EU-nummer ^[2]	Ämnets namn ^[3]	Fastställt som farligt ämne
(1)	15972-60-8	240-110-8	alaklor	
(2)	120-12-7	204-371-1	antracen	X
(3)	1912-24-9	217-617-8	atrazin	
(4)	71-43-2	200-753-7	bensen	
(5)	ej tillämpligt	ej tillämpligt	bromerade difenyletrar	X ^[4]
(6)	7440-43-9	231-152-8	kadmium och kadmiumföreningar	X
(7)	85535-84-8	287-476-5	kloralkaner, C ₁₀₋₁₃	X
(8)	470-90-6	207-432-0	klorfenvinfos	
(9)	2921-88-2	220-864-4	Klorpyrifos (klorpyrifosetyl)	
(10)	107-06-2	203-458-1	1,2-diklorethan	
(11)	75-09-2	200-838-9	diklormetan	
(12)	117-81-7	204-211-0	di(2-etylhexyl)ftalat (DEHP)	X
(13)	330-54-1	206-354-4	diuron	
(14)	115-29-7	204-079-4	endosulfan	X
(15)	206-44-0	205-912-4	fluoranten	
(16)	118-74-1	204-273-9	hexaklorbensen	X
(17)	87-68-3	201-765-5	hexaklorbutadien	X
(18)	608-73-1	210-168-9	hexaklorcyklohexan	X
(19)	34123-59-6	251-835-4	isoproturon	
(20)	7439-92-1	231-100-4	bly och blyföreningar	
(21)	7439-97-6	231-106-7	kvicksilver och kvicksilverföreningar	X
(22)	91-20-3	202-049-5	naftalen	
(23)	7440-02-0	231-111-4	nickel och nickelföreningar	
(24)	ej tillämpligt	ej tillämpligt	nonylfenoler	X ^[5]
(25)	ej tillämpligt	ej tillämpligt	oktylfenoler ^[6]	

K 19 Vattenförordning (2010:93)

(26)	608-93-5	210-172-0	pentaklorbensen	X
(27)	87-86-5	201-778-6	pentaklorfenol	
(28)	ej tillämpligt	ej tillämpligt	polyaromatiska kolväten (PAH) ^[7]	X
(29)	122-34-9	204-535-2	simazin	
(30)	ej tillämpligt	ej tillämpligt	tributyl-tennföreningar	X ^[8]
(31)	12002-48-1	234-413-4	triklorbensener	
(32)	67-66-3	200-663-8	triklormetan (kloroform)	
(33)	1582-09-8	216-428-8	trifluralin	X
(34)	115-32-2	204-082-0	dikofol	X
(35)	1763-23-1	217-179-8	perfluoroktansulfonsyra och dess derivat (PFOS)	X
(36)	124495-18-7	ej tillämpligt	kinoxifen	X
(37)	ej tillämpligt	ej tillämpligt	dioxiner och dioxinlika föreningar	X ^[9]
(38)	74070-46-5	277-704-1	aklonifen	
(39)	42576-02-3	255-894-7	bifenox	
(40)	28159-98-0	248-872-3	cybutryn	
(41)	52315-07-8	257-842-9	cypermetrin ^[10]	
(42)	62-73-7	200-547-7	diklorvos	
(43)	ej tillämpligt	ej tillämpligt	hexabromcyklododekan (HBCDD)	X ^[11]
(44)	76-44-8/1024-57-3	200-962-3/213-831-0	heptaklor och heptaklorreperoxid	X
(45)	886-50-0	212-950-5	terbutryn	

^[1]CAS: Chemical Abstracts Service.

^[2]EU-nummer: Europeiska förteckningen över existerande, kommersiellt använda kemiska ämnen (Einecs) eller Europeiska förteckningen över anmälda kemiska ämnen (Elincs).

^[3]För grupper av ämnen definieras typiska enskilda representanter i samband med fastställande av mil-jökvalitetsnormer, om inte annat uttryckligen anges.

^[4]Endast tetra-, penta-, hexa- och heptabromdifenyler (CAS-nr 40088-47-9, 32534-81-9, 36483-60-0 respektive 68928-80-3).
^[5]Nonylfenol (CAS-nr 25154-52-3, EU-nr 246-672-0) inklusive isomererna 4-nonylfenol (CAS-nr 104-40-5, EU-nr 203-199-4) och 4-nonylphenol (grenad) (CAS-nr 84852-15-3, EU-nr 284-325-5).

^[6]Oktylfenol (CAS-nr 1806-26-4, EU-nr 217-302-5) inklusive isomeren 4-(1,1',3,3'-tetrametylbutyl)-fenol (CAS-nr 140-66-9, EU-nr 205-426-2).

^[7]Inklusive bens(a)pyren (CAS-nr 50-32-8, EU-nr 200-028-5), benso(b)fluoranten (CAS-nr 205-99-2, EU-nr 205-911-9), benso(g,h,i)perylene (CAS-nr 191-24-2, EU-nr 205-883-8), benso(k)fluoranten (CAS-nr 207-08-9, EU-nr 205-916-6), indeno(1,2,3-cd)pyren (CAS-nr 193-39-5, EU-nr 205-893-2) och exklusive antracen, fluoranten och naftalen, som förtecknas separat.

^[8]Inklusive tributyltenn-katjon (CAS-nr 36643-28-4).

^[9]Detta avser följande föreningar: 7 polyklorerade dibenso-p-dioxiner (PCDD): 2,3,7,8-T4CDD (CAS-nr 1746-01-6), 1,2,3,7,8-P5CDD (CAS-nr 40321-76-4), 1,2,3,4,7,8-H6CDD (CAS-nr 39227-28-6), 1,2,3,6,7,8-H6CDD (CAS-nr 57653-85-7), 1,2,3,7,8,9-H6CDD (CAS-nr 19408-74-3), 1,2,3,4,6,7,8-H7CDD (CAS-nr 35822-46-9), 1,2,3,4,6,7,8,9-O8CDD (CAS-nr 3268-87-9) 10 polyklorerade dibensofuraner (PCDF): 2,3,7,8-T4CDF (CAS-nr 51207-31-9), 1,2,3,7,8-P5CDF (CAS-nr 57117-41-6), 2,3,4,7,8-P5CDF (CAS-nr 57117-31-4), 1,2,3,4,7,8-H6CDF (CAS-nr 70648-26-9), 1,2,3,6,7,8-H6CDF (CAS-nr 57117-44-9), 1,2,3,7,8,9-H6CDF (CAS-nr 72918-21-9), 2,3,4,6,7,8-H6CDF (CAS-nr 60851-34-5), 1,2,3,4,6,7,8-H7CDF (CAS-nr 67562-39-4), 1,2,3,4,7,8,9-H7CDF (CAS-nr 55673-89-7), 1,2,3,4,6,7,8,9-O8CDF (CAS-nr 39001-02-0) 12 dioxinlika polyklorerade bifenyler (PCB-DL): 3,3',4,4'-T4CB (PCB 77, CAS-nr 32598-13-3), 3,3',4,4',5-T4CB (PCB 81, CAS-nr 70362-50-4), 2,3,3',4,4'-P5CB (PCB 105, CAS-nr 32598-14-4), 2,3,4,4',5-P5CB (PCB 114, CAS-nr 74472-37-0), 2,3',4,4',5-P5CB (PCB 118, CAS-nr 31508-00-6), 2,3',4,4',5'-P5CB (PCB 123, CAS-nr 65510-44-3), 3,3',4,4',5-P5CB (PCB 126, CAS-nr 57465-28-8), 2,3,3',4,4',5-H6CB (PCB 156, CAS-nr 38380-08-4), 2,3,3',4,4',5'-H6CB (PCB 157, CAS-nr 69782-90-7), 2,3',4,4',5,5'-H6CB (PCB 167, CAS-nr 52663-72-6), 3,3',4,4',5,5'-H6CB (PCB 169, CAS-nr 32774-16-6), 2,3,3',4,4',5,5'-H7CB (PCB 189, CAS-nr 39635-31-9).

^[10]CAS-nr 52315-07-8 avser en isomerblandning av cypermetrin, alfacypermetrin (CAS-nr 67375-30-8), betacypermetrin (CAS-nr 65731-84-2), thetacypermetrin (CAS-nr 71697-59-1) och zetacypermetrin (52315-07-8).

^[11]Detta avser följande: 1,3,5,7,9,11-hexabromcyklododekan (CAS-nr 25637-99-4), 1,2,5,6,9,10-hexabromcyklododekan (CAS-nr 3194-55-6), α-hexabromcyklododekan (CAS-nr 134237-50-6), β-hexabromcyklododekan (CAS-nr 134237-51-7) och γ-hexabromcyklododekan (CAS-nr 134237-52-8).

5B Ämnen som fastställts som farliga och skadliga för vattenmiljön enligt direktiv 2000/60/EG samt miljökvalitetsnormer för dem

AA:	årsmedelvärde
MAC:	maximal tillåten koncentration
Enhet:	[µg/l] för kolumnerna 4-7
	[µg/kg våtvikt] för kolumn 8

1	2	3	4	5	6	7	8
Nr	Ämne	CAS-nummer ^[1]	AA-MKN ^{[2][3]} Inlandsytvatten	AA-MKN ^{[2][3]} Havsvatten och andra ytvatten	MAC-MKN ^[4] Inlandsytvatten	MAC-MKN ^[4] Havsvatten och andra ytvatten	MKN Biota ^[12]
(1)	alaklor	15972-60-8	0,3	0,3	0,7	0,7	
(2)	antracen	120-12-7	0,1	0,1	0,1	0,1	
(3)	atrazin	1912-24-9	0,6	0,6	2,0	2,0	
(4)	bensen	71-43-2	10	8	50	50	
(5)	bromerade difenyletrar ^[5]	32534-81-9			0,14	0,014	0,0085
(6)	kadmium och kadmiumföreningar (beroende på vattenhårdhetsklass) ^[6]	7440-43-9	≤ 0,08 (klass 1) 0,08 (klass 2) 0,09 (klass 3) 0,15 (klass 4) 0,25 (klass 5) ^[3]	0,2	≤ 0,45 (klass 1) 0,45 (klass 2) 0,6 (klass 3) 0,9 (klass 4) 1,5 (klass 5) ^[3]	≤ 0,45 (klass 1) 0,45 (klass 2) 0,6 (klass 3) 0,9 (klass 4) 1,5 (klass 5)	
(6a)	koltetraklorid ^[7]	56-23-5	12	12	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(7)	C10-13-kloralkaner ^[8]	85535-84-8	0,4	0,4	1,4	1,4	
(8)	klorfenvinfos	470-90-6	0,1	0,1	0,3	0,3	
(9)	klorpyrifos (klorpyrifosetyl)	2921-88-2	0,03	0,03	0,1	0,1	
(9a)	cyklodiena bekämpningsmedel: aldrin ^[7] dieldrin ^[7] endrin ^[7] isodrin ^[7]	309-00-2 60-57-1 72-20-8 465-73-6	Σ = 0,01	Σ = 0,005	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(9b)	DDT total ^{[7][9]}	ej tillämpligt	0,025	0,025	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
	para-para-DDT ^[7]	50-29-3	0,01	0,01	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(10)	1,2-diklorethan	107-06-2	10	10	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(11)	diklormetan	75-09-2	20	20	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(12)	di(2-etylhexyl)ftalat (DEHP)	117-81-7	1,3	1,3	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(13)	diuron	330-54-1	0,2	0,2	1,8	1,8	
(14)	endosulfan	115-29-7	0,005	0,0005	0,01	0,004	
(15)	fluoranten	206-44-0	0,0063	0,0063	0,12	0,12	30
(16)	hexaklorbensen	118-74-1			0,05	0,05	10
(17)	hexaklorbutadien	87-68-3			0,6	0,6	55
(18)	hexaklorcyklohexan	608-73-1	0,02	0,002	0,04	0,02	

K 19 Vattenförordning (2010:93)

(19)	isoproturon	34123-59-6	0,3	0,3	1,0	1,0	
(20)	bly och blyföreningar	7439-92-1	1,2 ^[13] ^[3]	1,3	14 ^[3]	14	
(21)	kvicksilver och kvicksilverföreningar	7439-97-6			0,07	0,07	20
(22)	naftalen	91-20-3	2	2	130	130	
(23)	nickel och nickel-föreningar	7440-02-0	4 ^[19]	8,6	34	34	
(24)	nonylfenoler (4-nonylfenol) ^[15]	84852-15-3	0,3	0,3	2,0	2,0	
(25)	oktylfenoler ((4-(1,1,3,3-tetrametylbutyl)-fenol))	140-66-9	0,1	0,01	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(26)	pentaklorbensen	608-93-5	0,007	0,0007	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(27)	pentaklorfenol	87-86-5	0,4	0,4	1	1	
(28)	polyaromatiska kolväten (PAH) ^[11]	ej tillämpligt	ej tillämpligt	ej tillämpligt	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
	benso(a)pyren	50-32-8	$1,7 \times 10^{-4}$	$1,7 \times 10^{-4}$	0,27	0,027	5
	benso(b)fluoranten	205-99-2	se fotnot 11	se fotnot 11	0,017	0,017	se fotnot 11
	benso(k)fluoranten	207-08-9	se fotnot 11	se fotnot 11	0,017	0,017	se fotnot 11
	benso(g,h,i)perylene	191-24-2	se fotnot 11	se fotnot 11	$8,2 \times 10^{-3}$	$8,2 \times 10^{-4}$	se fotnot 11
	indeno (1,2,3-cd)pyren	193-39-5	se fotnot 11	se fotnot 11	ej tillämpligt	ej tillämpligt	se fotnot 11
(29)	simazin	122-34-9	1	1	4	4	
(29a)	tetrakloretylen ^[7]	127-18-4	10	10	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(29b)	trikloretylen ^[7]	79-01-6	10	10	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(30)	tributyltennföreningar (tributyltennkatjon)	36643-28-4	0,0002	0,0002	0,0015	0,0015	
(31)	triklorbensener	12002-48-1	0,4	0,4	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(32)	triklormetan	67-66-3	2,5	2,5	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(33)	trifluralin	1582-09-8	0,03	0,03	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(34)	dikofol	115-32-2	$1,3 \times 10^{-3}$	$3,2 \times 10^{-5}$	ej tillämpligt ^[10]	ej tillämpligt ^[10]	33
(35)	perfluoroktansulfonsyra och dess derivat (PFOS)	1763-23-1	$6,5 \times 10^{-4}$	$1,3 \times 10^{-4}$	36	7,2	9,1
(36)	kinoxifen	124495-18-7	0,15	0,015	2,7	0,54	

(37)	dioxiner och dioxinlika föreningar	Se fotnot 9 i bilaga 5A			ej tillämpligt	ej tillämpligt	Summa PCDD+ PCDF+ PCB-DL 0,0065 µg.kg ⁻¹ TEQ ^[14]
(38)	aklonifen	74070-46-5	0,12	0,012	0,12	0,012	
(39)	bifenox	42576-02-3	0,012	0,0012	0,04	0,004	
(40)	cybutryn	28159-98-0	0,0025	0,0025	0,016	0,016	
(41)	cypermetrin	52315-07-8	8 × 10 ⁻⁵	8 × 10 ⁻⁶	6 × 10 ⁻⁴	6 × 10 ⁻⁵	
(42)	diklorvos	62-73-7	6 × 10 ⁻⁴	6 × 10 ⁻⁵	7 × 10 ⁻⁴	7 × 10 ⁻⁵	
(43)	hexabromcyklodekan (HBCDD)	Se fotnot 11 i bilaga 5A	0,0016	0,0008	0,5	0,05	167
(44)	heptaklor och heptakloreoxid	76-44-8/ 1024-57-3			3 × 10 ⁻⁴	3 × 10 ⁻⁵	6,7 × 10 ⁻³
(45)	terbutryn	886-50-0	0,065	0,0065	0,34	0,034	

^[1]CAS: Chemical Abstracts Service.

^[2]Denna parameter är miljö kvalitetsnormen uttryckt som ett aritmetiskt medelvärde på årsnivå (AA-MKN). Om inte annat anges gäller den för den totala koncentrationen av alla isomerer. Medelvärdet beräknas vid varje representativ övervakningspunkt som det aritmetiska medelvärdet av de resultat som under ett års tid uppmäts vid varje punkt.

^[3]Med undantag av kadmium, bly, kvicksilver och nickel (nedan metaller) uttrycks de miljö kvalitetsnormer som fastställs i denna bilaga som totala koncentrationer i hela vattenprovet. Metallernas miljö kvalitetsnorm hänför sig till upplöst koncentration, dvs. den upplösta fasen i ett vattenprov som erhållits genom filtrering genom ett 0,45 µm-filter eller motsvarande förbehandling. Vid utvärderingen av övervakningsresultaten i jämförelse med miljö kvalitetsnormen får följande beaktas:

a) den naturliga bakgrundskoncentrationen för metaller och deras föreningar genom att till miljö kvalitetsnormen addera en uppskattning av den naturliga bakgrundskoncentrationen i enlighet med tabellen nedan,

b) vattnets hårdhet, dess pH-värde eller andra parametrar för vattenkvalitet som påverkar en metalls biotillgänglighet.

Summan av uppskattningen av den naturliga bakgrundskoncentrationen och miljö kvalitetsnormen. På platser där koncentrationerna av geologiska orsaker är höga får expertbedömningen avvika från bakgrundskoncentrationernas värden.

K 19 Vattenförordning (2010:93)

	kadmium	nickel	bly	kvicksilver
	µg/l (vatten) bakgrund+ AA MKN	µg/l (vatten) bakgrund + AA MKN	µg/l (vatten) bakgrund + AA MKN	mg/kg (biota) bakgrund + MKN
Sjöar				
med låg humushalt (färgtal Pt mg/l < 30)	0,02 + 0,08 = 0,1 (klass 1 och 2)	1 + 4 = 5 ^[13]	0,1 + 1,2 = 1,3 ^[13]	180 + 20 = 200
humösa (färgtal Pt mg/l 30– 90)	0,02 + 0,08 = 0,1 (klass 1 och 2)	1 + 4 = 5 ^[13]	0,2 + 1,2 = 1,4 ^[13]	200 + 20 = 220
med hög humushalt (färgtal Pt mg/l > 90)	0,02 + 0,08 = 0,1 (klass 1 och 2)	1 + 4 = 5 ^[13]	0,7 + 1,2 = 1,9 ^[13]	230 + 20 = 250
Åar och älvar				
momark och lerjordar (färgtal Pt mg/l < 90, avrinningsområdets myrareal -%)	0,02 + 0,08 = 0,1 (klass 1 och 2)	1 + 4 = 5 ^[13]	0,3 + 1,2 = 1,5 ^[13]	180 + 20 = 200
torvmark (färgtal Pt mg/l < 90, avrinningsområdets myrareal -% > 25)	0,02 + 0,08 = 0,1 (klass 1 och 2)	1 + 4 = 5 ^[13]	0,5 + 1,2 = 1,7 ^[13]	230 + 20 = 250
Kustvatten/havsvatten	0,02 + 0,2 = 0,22	1 + 8,6 = 9,6	0,03 + 1,3 = 1,33	180 + 20 = 200

^[4]Denna parameter är miljö kvalitetsnormen uttryckt som maximal tillåten koncentration (MAC-MKN). Där parametern MAC-MKN anges som "ej tillämpligt" anses värdena på AA-MKN utgöra skydd mot kortvariga föroreningstopp vid kontinuerliga utsläpp, eftersom de är avsevärt lägre än de värden som härletts utifrån akut toxicitet. Vid tillämpning av MAC-MKN får den uppmätta koncentrationen inte överskrida normens värde vid någon av övervakningspunkterna. Vid uppskattning får dock statistiska metoder, såsom percentilberäkning, användas för att säkerställa en godtagbar konfidensnivå och noggrannhet för bestämning av efterlevnaden av värdet på MAC-MKN.

^[5]För den grupp av ämnen som utgörs av bromerade difenyletrar (nr 5) avser miljö kvalitetsnormen summan av koncentrationerna för kongener med numren 28, 47, 99, 100, 153 och 154.

^[6]För kadmium och dess föreningar (nr 6) varierar miljö kvalitetsnormvärdet beroende på vattnets hårdhetsklass (klass 1: < 40 mg CaCO₃/l, klass 2: 40 till < 50 mg CaCO₃/l, klass 3: 50 till < 100 mg CaCO₃/l, klass 4: 100 till < 200 mg CaCO₃/l och klass 5: ≥ 200 mg CaCO₃/l)

^[7]Detta ämne är inte ett prioriterat ämne enligt direktiv 2000/6/EG utan ett av de övriga föroreande ämnen för vilka MKN är lika med det värde som fastställts i den lagstiftning som gällde före den 13 januari 2009.

^[8]Ingen indikativ parameter anges för denna grupp av ämnen. Den eller de indikativa parametrarna ska fastställas med analysmetoden.

^[9]DDT total består av summan av isomererna 1,1,1-triklor-2,2-bis(p-klorfenyl)etan (CAS-nr 50-29-3, EU-nr 200-024-3); 1,1,1-triklor-2(o-klorfenyl)-2-(p-klorfenyl)etan (CAS-nr 789-02-6, EU-nr 212-332-5); 1,1-diklor-2,2-bis(p-klorfenyl)etylen (CAS-nr 72-55-9, EU-nr 200-784-6); och 1,1-diklor-2,2-bis(p-klorfenyl)etan (CAS-nr 72-54-8, EU-nr 200-783-0).

^[10]Det finns inte tillräcklig information för att fastställa en MAC-MKN för dessa ämnen.

^[11]För den grupp farliga ämnen som består av polyaromatiska kolväten (PAH) (nr 28) avser miljö kvali-tetsnormen för biota koncentrationen av bens(a)pyren, på vars toxicitet de bygger. Bens(a)pyren kan ses som en markör för övriga PAH och bens(a)pyren behöver därför övervakas för jämförelse med miljö kvalitetsnormen för biota.

^[12]Miljö kvalitetsnormen för biota avser fisk om inget annat anges. För ämnena nr 15 (fluoranten) och 28 (polyaromatiska kolväten [PAH]) avser miljö kvalitetsnormen för biota blötdjur. För ämne nr 37 (dioxiner och dioxinlika föreningar) avser miljö kvalitetsnormen för biota fisk, i linje med avsnitt 5.3 i bilagan till förordning (EU) nr 1259/2011 av den 2 december 2011 om ändring av förordning (EG) nr 1881/2006 vad gäller gränsvärden för dioxiner, dioxinlika PCB och icke dioxinlika PCB i livsmedel (EUT L 320, 3.12.2011, s. 18).

^[13]Dessa miljö kvalitetsnormer avser biotillgängliga koncentrationer av ämnena.

^[14]PCDD: polyklorerade dibenso-p-dioxiner; PCDF: polyklorerade dibensofuraner; PCB-DL: dioxinlika polyklorerade bifenyler; TEQ: toxiska ekvivalenter enligt WHO:s toxicitetsekvivalensfaktorer från 2005.

^[15]Nonylfenolens och nonylfenoletoxilaternas totala toxicitet får inte överskrida miljö kvalitetsnormen. Den totala toxiciteten beräknas enligt formeln: $\sum (C_x \times \text{TEF})$

TEF = toxisk ekvivalentfaktor

C_x = halt av respektive nonylfenolförening

	toxisk ekvivalentfaktor (TEF)
nonylfenol	1
nonylfenolmono- och dietoxilater	0,5

Bilaga 6

Ämnen som vid ett nationellt förfarande har fastställts som skadliga för vattenmiljön

	Ämne	CAS-nummer ^[1]	Miljö kvalitetsnorm AA-MKN ^{[2] [3]} inlandsytvatten, µg/l	Miljö kvalitetsnorm AA-MKN ^{[2] [3]} andra ytvatten, µg/l	Miljö kvalitets- norm AA-MKN ^{[2] [3]} ytvatten avsett för uttag av hushålls- vatten, µg/l
1.	klorbensen	108-90-7	9,3	3,2	3
2.	1,2-diklorbensen	95-50-1	7,4	0,74	0,3
3.	1,4-diklorbensen	106-46-7	20	2	0,1
4.	bensylbutylftalat (BBP) ²	85-68-7	10	1,4	10
5.	dibutylftalat (DBP)	84-74-2	10	1	10
6.	resorcinol (1,3-ben- sendiol)	108-46-3			
7.	(benzotiazol-2-yltio) metyltiocyanat (TCMTB)	21564-17-0			
8.	benzotiazol-2-tiol (di(benzotiazol-2-yl) disulfid (CAS 120-78- 5) nedbrytningspro- dukt)	149-30-4			
9.	bronopol (2-brom- 2-nitropropan-1,3- diol)	52-51-7	4	0,4	4
10.	dimetoat	60-51-5	0,7	0,07	
11.	MCPA (4-klor-2-me- tylfenoxiättiksyra)	94-74-6	1,6	0,16	
12.	metamitron (4-amino- 3-metyl-6-fenyl- 1,2,4-triazin-5-on)	41394-05-2	32	3,2	
13.	prokloraz (N-propyl- N-[2-(2,4,6-triklorfe- nox)etyl]-1H-imida- zol-1-karboxamid)	67747-09-5	1	0,1	
14.	etylientiourea (ned- brytningsprodukt av (CAS 8018-01-7))	96-45-7	200	20	
15.	tribenuron-metyl (metyl-2-(3-(4- metoxi-6-metyl- 1,3,5-triazin-2-yl)3- metyllureidosulfonyl) benzoat)	101200-48-0	0.1	0.01	

^[1]CAS: Chemical Abstracts Service.

^[2]Denna parameter är miljö kvalitetsnormen uttryckt som ett aritmetiskt medelvärde på årsnivå (AA-MKN). Om inte annat anges gäller den för summan av alla ämnets isomerer. Medelvärdet beräknas vid varje representativ övervakningspunkt som det aritmetiska medelvärdet av de resultat som under ett års tid uppmäts vid varje punkt.

^[3]Miljö kvalitetsnormerna uttrycks som totala koncentrationer i hela vattenprovet.

K 19 Vattenförordning (2010:93)

Bilaga 7

Tröskelvärden för grundvatten

	Förorenande ämne	Tröskelvärde för grundvatten	Enhet
1	Nitrater	50	mg/l
2	Aktiva ämnen i bekämpningsmedel och deras (relevanta) metaboliter, nedbrytnings- eller reaktionsprodukter	0,1 0,5 sammanlagt ¹	µg/l
3	Bensen	0,5	µg/l
4	Toluen	12	µg/l
5	Etylbensen	1	µg/l
6	Xylener (Sorto-, meta- och paraxylen)	10	µg/l
7	Antracen	60	µg/l
8	Naftalen	1,3	µg/l
9	Benso(a)pyren	0,005	µg/l
10	ΣBenso(b)fluoranten, benso(k)fluoranten, benso(g,h,i) perylen och indeno(1,2,3-cd)pyren	0,05	µg/l
11	PCB-föreningar (Σ kongenerer 28, 52, 101, 118, 138, 153 och 180)	0,015	µg/l
12	ΣTrikloretan och tetrakloretan	5	µg/l
13	1,2-dikloretan	25	µg/l
14	1,2-dikloretan	1,5	µg/l
15	Diklormetan (metylenklorid)	10	µg/l
16	Vinylklorid (kloreten)	0,15	µg/l
17	Koltetraklorid	2	µg/l
18	Kloroform (triklormetan)	100	µg/l
19	Klorbensen	3	µg/l
20	1,2-diklorbensen	0,3	µg/l
21	1,4-diklorbensen	0,1	µg/l
22	Triklorbensen (Σ1,2,3-, 1,2,4- och 1,3,5- triklor-bensen)	2,5	µg/l
23	Pentaklorbensen	1,2	µg/l
24	Hexaklorbensen	0,024	µg/l
25	Monoklorfenoler	0,05	µg/l
26	Diklorfenoler	2,7	µg/l
27	ΣTri-, tetra- och pentaklorfenol	5	µg/l
28	MTBE (metyl-tert-butyleter)	7,5	µg/l
29	TAME (tert-amylmetyleter)	60	µg/l
30	Oljefraktioner (C10-40)	50	µg/l
31	Kvicksilver	0,06	µg/l
32	Kadmium	0,4	µg/l
33	Kobolt	2	µg/l
34	Krom	10	µg/l
35	Koppar	20	µg/l
36	Bly	5	µg/l
37	Nickel	10	µg/l
38	Zink	60	µg/l

39	Antimon	2,5	µg/l
40	Arsenik	5	µg/l
41	Ammonium NH ₄ ⁺ eller Ammoniumkväve NH ₄ N	0,25 (NH ₄ ⁺)	mg/l
		0,20 (NH ₄ N)	
42	Klorid	100	mg/l
43	Sulfat	150	mg/l

¹Sammanlagt avser summan av alla de vid övervakningen observerade och uppmätta enskilda bekämpningsmedlen inbegripet deras relevanta metaboliter, nedbrytnings- eller reaktionsprodukter.

Bilaga 8

Krav som gäller analysmetoder och tolkning av resultat

1. I denna bilaga avses med

a) mätosäkerhet en icke-negativ parameter som karakteriserar spridningen av de storhetsvärden som tilldelas en mätstorhet, på basis av den information som använts,

b) kvantifieringsgräns en angiven multipel av detektionsgränsen vid en koncentration av ämnet som rimligen kan bestämmas med godtagbar noggrannhet och precision,

c) detektionsgräns det utslag eller koncentrationvärde över vilket det med angiven konfidensgrad kan bekräftas att ett prov är annorlunda än ett blankprov som inte innehåller det ämne som ska bestämmas.

Kvantifieringsgränsen som avses ovan i underpunkt b kan beräknas med användning av lämplig standard eller lämpligt prov och kan erhållas från den lägsta kalibreringspunkten på kalibreringskurvan. Härvid beaktas inte blankprov.

2. Alla analysmetoder - hit hör laboratorieanalyser, fältanalyser och onlinemetoder - som används i kemiska övervakningsprogram enligt 9 § i lagen om vattenvårdsförvaltningen, valideras och dokumenteras i enlighet med standarden EN ISO/IEC-17025 eller annan motsvarande standard som är internationellt accepterad.

3. Vid ytvattenkontrollen och bestämningen av koncentrationerna av ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön i utsläpp och läckage ska metoder enligt SFS-, EN- och ISO-standarderna eller metoder med samma noggrannhet och tillförlitlighet tillämpas.

Koncentrationen av ett ämne kan uppskattas även genom beräkning, om metoderna som avses ovan inte är tillgängliga.

4. Minimikraven för alla analysmetoder som används är baserade på en mätosäkerhet på högst 50 % ($k = 2$) beräknad på nivån för ämnets miljökvalitetsnorm och en kvantifieringsgräns som är lika med eller under ett värde på 30 % av de relevanta miljökvalitetsnormerna. Om det inte finns någon relevant miljökvalitetsnorm för en viss parameter, eller om det inte finns någon analysmetod som uppfyller de ovan fastställda minimikraven, ska övervakningen utföras med bästa tillgängliga teknik som inte medför orimliga kostnader.

5. När mängderna av fysikalisk-kemiska eller kemiska mätstorheter i ett visst prov ligger under kvantifieringsgränsen, ska mätresultaten fastställas till halva värdet av den berörda kvantifieringsgränsen för beräkningen av medelvärden. När ett beräknat medelvärde av mätresultaten som avses ovan ligger under kvantifieringsgränserna, ska värdet anges som "under kvantifieringsgränsen". Resultat under kvantifieringsgränsen för enskilda ämnen fastställs dock till noll i sådana fall där mätstorheter består av den sammanlagda summan av en viss grupp fysikalisk-kemiska parametrar eller kemiska mätstorheter, inklusive deras relevanta metaboliter, nedbrytningsprodukter och reaktionsprodukter.

5a. (2015/85) Om det beräknade medelvärdet av ett mätresultat, vid en mätning som utförts med hjälp av bästa tillgängliga teknik som inte medför orimliga kostnader, med stöd av 5 punkten anges som "under kvantifieringsgränsen" och "kvantifieringsgränsen" för denna teknik är högre än miljökvalitetsnormen, ska resultatet för det uppmätta ämnet inte beaktas.

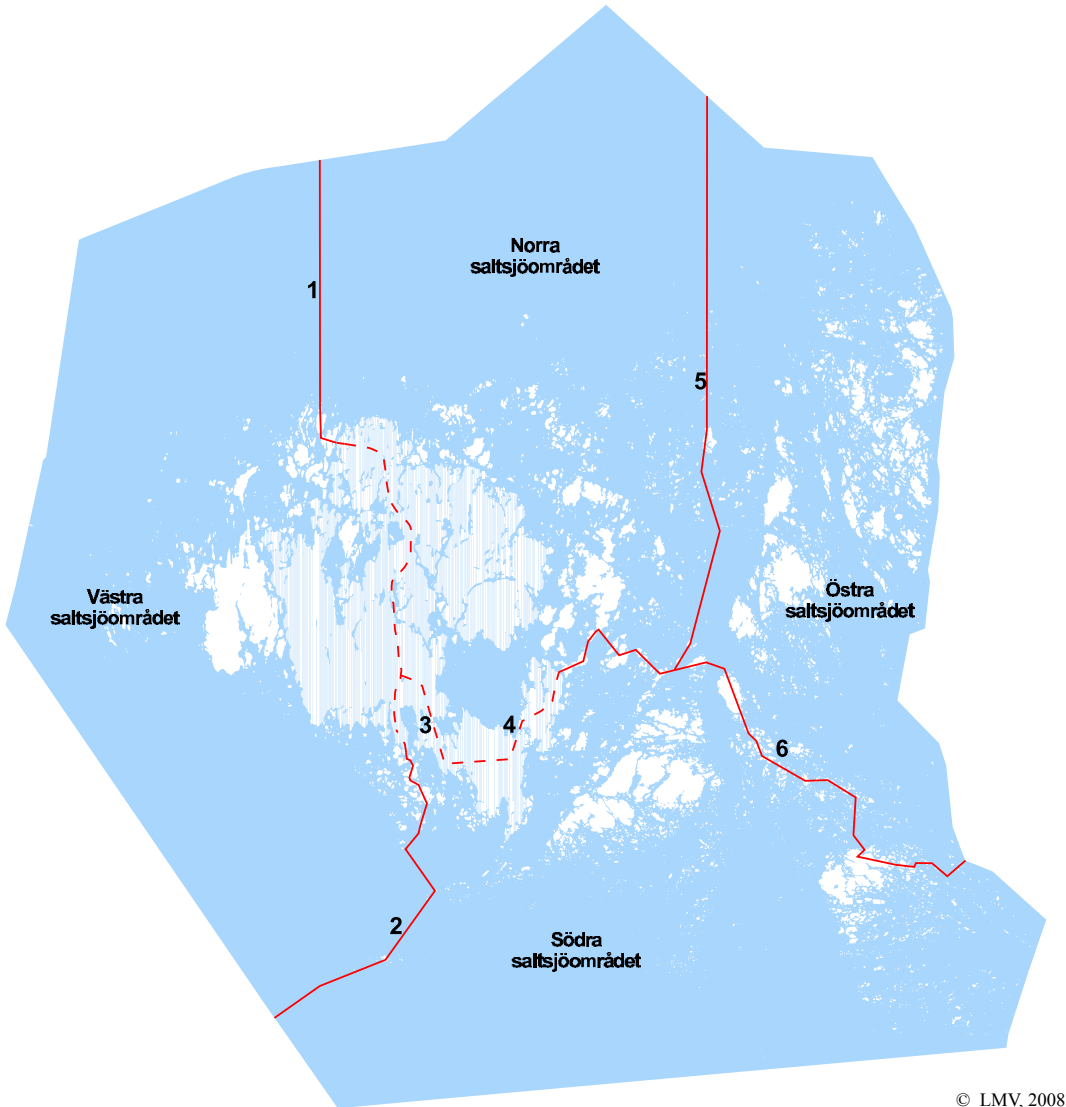
6. Laboratorier eller parter som kontrakteras av laboratorier bevisar sin kompetens för analys av relevanta fysikalisk-kemiska eller kemiska mätstorheter genom

a) deltagande i kvalifikationsprövningsprogram som omfattar de analysmetoder som avses i punkt 2 för mätstorheter vid koncentrationnivåer som är representativa för kemiska övervakningsprogram som utförs i enlighet med 9 § i lagen om vattenvårdsförvaltningen, och

b) analys av tillgängligt referensmaterial som är representativt för insamlade prov som innehåller lämpliga koncentrationnivåer i förhållande till relevanta miljökvalitetsnormer.

Kvalifikationsprövningsprogrammen enligt underpunkt a får organiseras av ackrediterade organisationer eller internationellt eller nationellt erkända organisationer som uppfyller kraven i ISO/IEC guide 43-1 eller kraven i andra motsvarande standarder som är internationellt accepterade.

Resultaten av deltagandet i dessa program ska utvärderas på grundval av de bedömningssystem som fastställs i ISO/IEC guide 43-1 eller i standarden ISO-13528 eller i andra motsvarande standarder som är internationellt accepterade.

© LMV, 2008

Bilaga 9

Kartan anger de områden som avses i förordningens 12a §. Områdena utgörs av helheter vilka avgränsas enligt följande. De halvdragna linjerna visar hur områdena skiljs åt.

Västra saltjömrådet

Finlands territorialvattengräns, gränsen mot land samt heldragna linjerna 1 och 2.

Norra saltjömrådet

Finlands territorialvattengräns, gränsen mot riket, gränsen mot land samt heldragna linjerna 1, 3, 4, 5 och 6 mellan Lumparland och Sottunga Liskär. Linje 3 är i Lemströms kanal och linje 4 i Lumparsund.

Östra saltjömrådet

Gränsen mot riket, gränsen mot land samt heldragna linjerna 5 och 6 från Sottunga Liskär till gränsen mot riket.

Södra saltjömrådet

Finlands territorialvattengräns, gränsen mot riket, gränsen mot land samt heldragna linjerna 2, 3, 4 och 6.

Linjerna 1-6 utgörs av avståndet mellan koordinater (WGS 84) enligt följande:

Linje 1

N	E	N	E	N	E
60° 42.241'	19° 44.866'	60° 26.128'	19° 45.508'	60° 23.865'	19° 47.779'
60° 24.159'	19° 45.725'				

Linje 2

N	E	N	E	N	E
59° 59.066'	19° 59.559'	59° 50.289'	19° 55.302'	60° 03.297'	19° 58.124'
60° 00.488'	20° 00.355'	59° 48.503'	19° 46.882'	60° 02.946'	19° 58.477'
59° 58.549'	19° 59.327'	59° 46.379'	19° 41.127'	60° 02.168'	19° 58.026'
59° 57.510'	19° 57.672'	60° 03.772'	19° 57.543'	60° 01.969'	19° 58.180'
59° 54.825'	20° 01.555'	60° 03.382'	19° 57.682'	60° 01.694'	19° 59.222'

Linje 3

N	E	N	E
60° 05.784'	20° 00.940'	60° 05.826'	20° 00.935'

Linje 4

N	E	N	E
60° 05.536'	20° 12.354'	60° 05.480'	20° 12.323'

Linje 5

N	E	N	E	N	E
60° 09.348'	20° 32.350'	60° 11.076'	20° 34.414'	60° 18.428'	20° 38.204'
60° 22.277'	20° 35.733'	60° 24.985'	20° 36.414'	60° 46.717'	20° 36.193'

Linje 6

N	E	N	E	N	E
60° 09.878'	20° 20.483'	59° 56.736'	21° 01.286'	60° 05.256'	20° 42.086'
60° 11.173'	20° 21.076'	59° 57.714'	20° 57.190'	60° 09.459'	20° 38.886'
60° 11.803'	20° 22.060'	59° 57.265'	20° 56.311'	60° 09.877'	20° 36.519'
60° 11.949'	20° 22.422'	59° 58.649'	20° 55.759'	60° 09.108'	20° 30.478'
59° 57.008'	21° 10.279'	60° 01.117'	20° 56.036'	60° 10.659'	20° 27.318'
59° 55.982'	21° 07.917'	60° 02.196'	20° 49.464'	60° 10.290'	20° 25.145'
59° 56.830'	21° 05.943'	60° 02.239'	20° 52.395'	60° 09.143'	20° 17.261'
59° 56.848'	21° 03.843'	60° 03.802'	20° 43.841'	60° 09.878'	20° 20.483'
59° 56.593'	21° 03.653'	60° 04.768'	20° 43.088'		

K 20 Ålands landskapsregerings beslut (2016:41) om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket

1 §. Syfte

Genom detta beslut genomförs Europeiska gemenskapernas råds direktiv av den 12 december 1991 om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket (91/676/EEG), det s.k. nitratdirektivet.

Det som föreskrivs nedan i detta beslut utgör det åtgärdsprogram som avses i nitratdirektivet.

2 §. Tillämpningsområde

De åtgärder som nämns i detta beslut verkställs i landskapet Åland.

Beslutet tillämpas inom jordbruk och trädgårdsodling på användning, lagring och spridning av stallgödsel samt organiska gödselbriketter enligt [landskapslagen (2007:96) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om gödselbriketter] och bestämmelser som utfärdats med stöd av den, dock inte på kalkningsämnen. Beslutet tillämpas även på andra organiska bifraktioner som uppkommer på gården och som används som gödsel antingen som sådana eller behandlade.

Vid lagring och användning av gödselmedel ska utöver vad som föreskrivs i 4-10 §§ även bilaga 1 följas. Dessutom ges rekommendationer enligt bilaga 3 för metoder vid användning av stallgödsel.

3 §. Definitioner

I detta beslut avses med:

1) *jordbruk och trädgårdsodling* uppfödning och hållande av nötkreatur, svin, hästar, fjäderfå, får, pälsdjur eller andra motsvarande produktionsdjur, odling av jordbruksväxter, trädgårdsväxter och åkerenergi-grödor samt annan jordbruksanvändning av åker,

2) *produktionsdjur* djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn eller päls eller för annan typ av jordbruksproduktion och -verksamhet,

3) *gödselmedel*, liktydigt med gödsel; organiska och oorganiska ämnen och preparat som är avsedda att främja växters tillväxt eller förbättra kvaliteten på skörd och vilkas effekt grundar sig på växtnäringsämnen,

4) *stallgödsel* obehandlad och behandlad spillning och urin från produktionsdjur som också kan innehålla strö och vatten,

5) *flytgödsel* flytande stallgödsel som kan samlas upp i bassäng eller behållare,

6) *torrgödsel* stallgödsel där urinen har avskilts,

7) *strögödsel* stallgödsel där urinen sugits upp av ströet,

8) *ströbädd* ett lager strö som täcker botten och binder stallgödsel och urin i ett djurstall där strö fylls på vid behov, och som byts ut med flera månaders intervaller,

9) *rastfälla* ett område i djurstallets omedelbara närhet där djuren rastas regelbundet och där gödsel och avrinningsvatten samlas upp,

10) *bete* åkerområden med ett- eller fleråriga gräs- eller foderväxter eller andra områden där produktionsdjur äter foder,

11) *organiskt gödselbriketter* gödselbriketter så som de definieras i bilaga I i jord- och skogsbruksministeriets förordning om gödselbriketter (jord- och skogsbruksministeriets föreskriftssamling 24/11) enligt punkterna 1B (organiska gödselmedel, med undantag för organiska gödselmedel enligt 1B3 vilkas effekt huvudsakligen baserar sig på andra effekter än växtnäringsämnen), 1C (organiska mineralgödselmedel), 3A2 (organiska jordförbättringsmedel) och 3A5 (biprodukter som används som sådana som jordförbättringsmedel, med undantag för fiberslam samt de för svampodling använda växtunderlag och de använda växtunderlag av torv vilkas näringsämnen redan utnyttjats); med organiska gödselbriketter avses i denna förordning även organiska bifraktioner som definieras nedan.

12) *organiska bifraktioner* fasta och flytande organiska fraktioner som bildas vid jordbruk och trädgårdsodling och som inte är gödselbriketter enligt jord- och skogsbruksministeriets förordning om gödselbriketter, såsom pressvätska från ensilage och avrinningsvatten från rastfällor,

13) *totalkväve* den sammanlagda totala mängden organiskt och oorganiskt kväve som anges för organiska gödselbriketter, bifraktioner och stallgödsel,

14) *lösligt kväve* ammonium- och nitratkväve samt lösligt organiskt kväve som löser sig i vatten eller i svag saltlösning,

15) *flytande täcke* ett jämnt fördelat minst 10 centimeter tjockt lager på vätskeytan i en slam- eller urinbehållare eller någon annan motvarande behållare, såsom torv, lättklinker, polystyrengranulat eller polystyrengrus eller motsvarande löst material eller flytande skikt; som flytande täcke anses också flytgödsel från nötkreatur när den har bildat skorpa,

16) *placering av gödselmedel* spridning av flytgödsel, urin och flytande organiska gödselbriketter med utrustning som skär en fåra i åkerens yta dit flytgödseln, urinet eller gödselbriketter rinner eller sprutas,

17) *tät botten* en hel yta som till tätheten minst motsvarar asfalt med lämpliga grundskiktkonstruktioner där stallgödsel och avrinningsvatten kan samlas upp,

18) *grundvattenförekomst* ett område som kan avgränsas på geologiska grunder där en jordformation eller en zon av berggrund möjliggör betydande strömmar av grundvatten eller vattentäkt,

19) *område som översvämmas* område som översvämmas oftare än i genomsnitt en gång på 20 år och som inte skyddas av skyddsvallar eller andra permanenta konstruktioner,

20) *vattendrag* vattendrag enligt 1 kap. 3 § 1 mom. 30 punkten i vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland,

21) *utfallsdike* en grävd öppen fåra som syftar till att samla upp vatten från kant-, teg- och täckdiken i torrlägningsområdet och från det ovanföriggande avrinningsområdet och att avleda det från torrlägningsområdet,

22) *rännil* rännil enligt 1 kap. 3 § 1 mom. 27 punkten i vattenlagen för landskapet Åland,

23) *källa* en ur marken framrinnande vattensamling, som till följd av ständigt tillopp och utlopp inte

är stillastående, och vars flöde medger att vattnet kan utnyttjas som hushållsvatten.

4§. Placering av lagringsplatser; rastfällor samt utfodrings- och drickplatser

Lagringsplatser för stallgödsel och oförpackade organiska gödselindustri, rastfällor för produktionsdjur samt utfodrings- och dricksplatser i rastgårdar ska placeras och underhållas med tillräcklig hänsyn till yt- och grundvattenskyddets behov och så att det inte uppkommer utsläpp till yt- och grundvatten. De får inte placeras där risk finns att hushållsvattenbrunnar, vattendrag, källor, utfallsdiken och rännilar förorenas eller på områden som översvämmas.

5§. Lagring av stallgödsel

På en gård där det ansamlas stallgödsel från produktionsdjur ska det finnas en lagringsplats för gödsel (gödselstad).

Gödselstaden ska vara så stor att den rymmer stallgödsel som har ansamlats under minst 12 månader. Vid dimensioneringen av nya eller förstörade gödselstäder ska principerna i bilaga 2 följas. Vid dimensioneringen av gödselstaden kan hänsyn tas till spillning som under samma betessäsong blir kvar på betesmarken vid betesgång. Jordbrukarnas gemensamma gödselstäder och ströbäddar i lösdriftsstall kan beaktas vid dimensioneringen av gödselstaden. Hänsyn kan även tas till spillning som under växtsäsongen sprids i växande gröda om det är säkerställt att tillräcklig lagringskapacitet ändå finns.

Gödselstäderna och gödselrännorna ska vara vattentäta. Konstruktionerna och anläggningarna ska vara sådana att inget läckage uppstår i samband med tömning och flyttning av gödseln i gödselstaden.

Gödsel kan även lagras på annan plats än gödselstad. Sådan lagring ska ske i vederbörligen anlagda och täckta gödselstukor, förutsatt att lagringen sker enligt förfarings sättet i bilaga 1 och att utsläpp till vatten kan förhindras. En gödselstuka får inte anläggas på mark som översvämmas eller där risk finns att hushållsvattenbrunnar förorenas.

Undantag från storleken för en i 1 mom. avsedd gödselstad är möjlig om gödseln överläts till någon som drar nytta av den och som kan ta emot den med stöd av tillstånd enligt vattenlagen för landskapet Åland eller landskapslagen (2008:124) om miljöskydd, om gödseln överläts till en annan jordbrukare för att lagras alternativt för att användas direkt i enlighet med detta beslut eller om den lagras i vederbörligen anlagda och täckta gödselstukor. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska på förhand i tillräckligt god tid underrättas om undantaget. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan kräva behövliga åtgärder i dess egenskap av tillsynsmyndighet med stöd av 8 kap. vattenlagen för landskapet Åland.

För gårdar som har högst 5 djurenheter tillåts enklare lagringssätt under förutsättning att det sker på ett sådant sätt att vattenmiljön inte kommer till skada. Vid beräkning av djurenheter ska definitionen i 2 § vattenförordningen (2010:93) för landskapet Åland användas.

6§. Spridning av gödsel

Spridning av gödselmedel på åkrar ska göras så att det inte sker någon avrinning i vatten och på ett sådant sätt att packningsskador minimeras. Gödselmedel får inte spridas på tjälad, snötäckt eller vattenmättad mark.

Stallgödsel och organiska gödselindustri får inte spridas under tiden från 1 november till 15 april. Om marken är otjälad och torr så att inget rinner av i ett vattendrag kan utspridningen på våren påbörjas tidigare, dock tidigast den 1 april.

En förlängning av spridningstiden på hösten generellt för hela Åland med maximalt 6 veckor kan beviljas av landskapsregeringen efter ansökan från en branschorganisation. Förlängning av spridningstiden ges på grund av exceptionella väderleksförhållanden. Som exceptionella väderleksförhållanden betraktas situationer där ett flertal åkrar på grund av långvariga rikliga regn och liten avdunstning varit så våta att detta förhindrat spridning av stallgödsel före utgången av oktober.

Förlängning av spridningstiden kan även av synnerliga skäl och efter särskild prövning beviljas av landskapsregeringen till enskilda jordbrukare efter inlämnad ansökan. Sådana synnerliga skäl inbegriper omständigheter som inte har varit möjliga att förutse eller påverka och att det inte finns alternativ till egen spridning av gödseln.

I fråga om stallgödsel och organiska gödselindustri som innehåller stallgödsel får en mängd som motsvarar högst 170 kg lösligt kväve per ha och år tillföras åkern, dock med beaktande av bestämmelserna i 7 §.

Ytgödsling av stallgödsel och organiska gödselindustri på vallväxtlighet får inte ske på hösten efter den 15 september. Vid spridning av stallgödsel och organiska gödselindustri på hösten efter 15 september på obevuxen mark ska gödseln alltid omedelbart, senast inom ett dygn, myllas ned eller så ska åkern plöjas. Landskapsregeringen kan för enskilda år besluta om förlängd spridningstid för vissa områden eller hela Åland pga. särskilda väderleksförhållanden. (2018/38)

De maximimängder av stallgödsel som får spridas per hektar på hösten efter 15 september är för fast strögödsel för nötkreatur 30 ton/ha, för flytgödsel av nötkreatur 20 ton/ha och för flytgödsel av svin 15 ton/ha. Maximimängder för andra fraktioner av stallgödsel från produktionsdjur beräknas med hjälp av bilaga 4 utgående från att mängden lösligt kväve i stallgödsel och i organiska gödselindustri som sprids på hösten efter 15 september får vara högst 35 kg/ha. Den maximala mängd flytgödsel som får köras ut på hösten efter 31 oktober begränsas till den mängd gödsel som produceras på gården under 6 veckors tid och specificeras utgående från gårdens djurbesättning. Den flytgödselmängd som produceras under 6 veckor fås genom att värdena i bilaga 2 divideras med 8,5.

På åkerområden som gång på gång översvämmas av vårfloren är kvävegödsling förbjuden under tiden mellan den 1 oktober och den 1 april, med undantag för det växtbestånd som anläggs. Det är förbjudet att sprida gödselmedel närmare än 5 meter från vat-

K 20 ÅLRB (2016:41) om begränsning av utsläpp av nitrater

tendrag. Därefter är ytgödsling med stallgödsel och organiska gödselafabrikat förbjuden på en sträcka av 5 meter om marklutningen är över 2 %. Ytgödsling med stallgödsel och organiska gödselafabrikat är alltid förbjuden om markens genomsnittliga lutning är över 10 %. Kring brunnar som används för hushållsvatten och kring källor ska det, beroende på höjdförhållandena i terrängen, brunnens konstruktion och jordarten, lämnas en skyddszon på minst 30–100 meter som inte gödglas med stallgödsel eller organiska gödselafabrikat.

7 §. Mängden kvävegödselmedel

Kvävegödsling ska dimensioneras och gödselmedlet sprids på basis av genomsnittlig skördenivå, odlingszon, växtföljd och jordart med målet att bevara jordens näringsbalans.

En gård får för åkergödsling använda högst följande kvävemängder, som innehåller de totala mängderna av lösligt kväve både i de oorganiska gödselmedel och i den stallgödsel och de organiska gödselafabrikat som används:

1) höstsäd högst 200 kg kväve/ha/år, varav högst 30 kg kväve/ha på hösten och 170 kg kväve/ha på våren; vid användning av långsamt lösande kväve sprids högst 40 kg kväve/ha på hösten och 160 kg kväve/ha på våren,

2) potatis 130 kg kväve/ha/år,

3) hö och betesmark, ensilage och trädgårdsväxter 250 kg kväve/ha/år, samt

4) vårsäd, sockerbetor, oljeväxter samt andra högst 170 kg kväve/ha/år.

För grov mojord och grövre mineraljord minskas de i 2 mom. nämnda kvävemängderna med 10 kg/ha/år.

De i 2 mom. nämnda totala kvävemängderna minskas med 40 kg/ha för torvjord där spannmål och sockerbetor odlas. För vallar på torvjord minskas mängden med 10 kg/ha. Om den tillåtna mängden för kvävegödsling överstiger 170 kg/ha/år, ska mängden delas upp på minst två omgångar och tiden mellan spridningarna ska vara minst två veckor.

8 §. Övriga bestämmelser

Vid byggen av husdjursstall ska särskilt 4 kap. 8 § vattenlagen för landskapet Åland beaktas.

Pressaft som uppkommer vid ensilering ska tas till vara och förvaras i en tät behållare. Vid spridning av pressaft på marken följs det som ovan är bestämt om gödselspridning.

Gödselmedel ska spridas jämnt på åkern så att avrinning till vattendragen förhindras så effektivt som möjligt.

9 §. Kväveanalys och dokumentation

Kväveanalys av stallgödseln ska utföras med högst fem års intervall. Jordbrukaren ska föra bok över kvävegödselanalyserna, de kvävegödselmängder som har använts för gödsling av åkrarna, tidpunkten för gödsling och över skördenivåerna och på begäran lämna uppgifterna till tillsynsmyndigheten.

10 §. Tillsyn

Beträffande tillsyn av detta beslut gäller bestämmelserna i 8 kap. vattenlagen för landskapet Åland

och beträffande straffbestämmelserna i 9 kap. samma lag.

11 §. Allmänhetens deltagande

Allmänheten ska på ett tidigt stadium ges möjlighet till faktiskt deltagande vid ändringar eller översyner av detta beslut. Envar ska ha möjlighet att yttra sig skriftligen över förslag till ändringar av beslutet. Remisstiden ska därvid vara minst fyra veckor. Vederbörlig hänsyn ska tas till allmänhetens synpunkter.

12 §. Ikraftträdande

Detta beslut träder i kraft den 1 september 2016. Genom detta beslut upphävs Ålands landskapsregerings beslut (2000:79) om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket.

Bilaga 1**LAGRING AV GÖDSEL I STUKA**

Av arbetstekniska och hygieniska skäl kan stallgödsel lagras också annorstädes än i en gödselstad i samband med husdjursstallen. Sådan så kallad fjärrlagring av gödsel ska ske i en vederbörlig gödselstad eller i undantagsfall i täckta gödselstukor. Lastningen av gödseln från husdjursstallet till ett transportfordon ska ske på ett underlag med tät botten. Lastningsplatsen bör täckas över då det är fråga om kontinuerlig lastning. Som skydd kan man också använda t ex en presenning.

Gödsel som har behandlats i ett komposteringsverk och har en torrsubstanshalt på minst 30 % kan efter 3 månaders lagring i en gödselstad flyttas till en gödselstuka.

Gödselstukan placeras mitt på ett jämnt åkeravsnitt eller på en långsamt sluttande åker nära övre renen. Gödselstukan får inte placeras på kortare avstånd än 100 meter från ett vattendrag eller en brunn för hushållsvatten. Gödselstukan ska placeras så långt som möjligt från ett utfallsdike, dock minst 30 meter från det.

När en gödselstuka anläggs ska ett ler-, torv- eller annat uppsugande skikt på minst 15 cm spridas på botten så att avrinnande näring fångas upp. På vintern avlägsnas snön från det ställe där gödselstukan anläggs. Gödseln lagras i en eller flera större gödselstukor. Lagring i separata högar längs åkern anses som gödselspridning. I en gödselstuka anbringas åtminstone den gödselmängd som behövs för en åkerhektar. Årlig anläggning av gödselstukor på samma plats ska undvikas.

Gödselstukan ska alltid täckas med ett överdrag eller ett torv-, halm- eller annat motsvarande skikt på minst 10 cm för att förhindra alltför stor avrinning och avdunstning. En gödselstuka som har anlagts på hösten sprids nästa vår på otjälad mark. Vid ekologisk odling ska gödsel som komposterats i en gödselstuka på åkern spridas på marken under den följande vegetationsperioden. Om detta inte är möjligt, ska komposten på åkern övertäckas med regntätt överdrag och spridas ut på åkern senast under våren därpå.

Bilaga 2

Minimistorlekar för lagring av gödsel

Tabell 1. *Minimistorlekar för lagring av gödsel under 12 månader per djur/per djurplats enligt typ av gödsel (m³/djur/år; utan regnvatten).*

För regnvatten utökas den storlek som beräknats enligt tabell 1 för flytgödsel- eller urinbehållare med minst 300 millimeter, om behållaren täcks genom skorpbildning, och minst 500 millimeter om behållaren är försedd med något annat flytande täcke. Dessutom ska behållarens höjd ökas med minst 100 millimeter för flytande löst täcke som placeras på ytan av flytgödseln. Om andra vätskor än tvättvatten från djurstallet leds till flytgödsel- eller urinbehållaren, såsom avloppsvatten från mjölkkrummet och pressvätska från ensilage, ska det beaktas vid dimensioneringen av behållaren.

Djur	Flyt-gödsel	Strö-gödsel, gödsel från strö-bädd	Torr-gödsel	Urin
Mjölkkö (8 500 kg) ¹	25,5	28,6	15,8	8,7
Kviga	8,5	13,4	6,6	2,9
Diko	19,0	20,4	16,9	1,9
Köttboskap, Tjur	12,1	12,9	10,1	1,7
Kokalv 6–12 mån.	7,2	9,7	6,1	1,7
Kokalv < 6 mån.	3,6	6,1	3,1	1,1
Tjurkalv 6–12 mån.	9,5	12,1	8,0	2,1
Tjurkalv < 6 mån.	4,7	7,1	4,0	1,3
Gödsvin ^{2,3}	2,4	3,0	1,0	1,6
Sugga och grisar ⁴	9,3	10,7	2,2	6,8
Sugga och grisar i satellitsvinstall ⁵	12,7	15,5	3,5	10,4
Sinsugga	3,9	4,9	1,6	2,7
Avvand gris ⁶	1,2	1,6	0,6	0,8
Galt (fullvuxen)	4,9	6,1	1,8	3,5
Broiler ²	-	0,015	-	-
Värphöna, Broilerhona	-	0,04	-	-
Kalkon ²	-	0,06	-	-
Anka, Gås ²	-	0,04	-	-
And ²	-	0,025	-	-
Får och lamm	-	1,3	-	-
Getter och killingar	-	1,3	-	-
Lamm och killingar 3–9 mån. ⁷	-	1,3	-	-
Lamm och killingar 6–9 mån. ⁷	-	0,6	-	-

Häst > 150 cm	-	17,0	-	-
Ponny 120–150 cm	-	12,0	-	-
Liten ponny < 120 cm	-	8,0	-	-
Mink, Iller	-	0,25	-	-
Räv, Sjubbb	-	0,5	-	-
Lantrasboskap ⁸ :				
Mjölkkö	-	22,3	-	-
Diko	-	15,9	-	-
Kviga	-	11,7	-	-
Tjur	-	11,9	-	-
Kokalv 6-12 mån.	-	8,5	-	-
Tjurkalv 6-12 mån.	-	9,4	-	-
Kalv < 6 mån.	-	5,3	-	-

¹ För högproducerande boskap rekommenderas större lager än de i tabellen.

² Per djurplats.

³ Gäller gödsvin med en genomsnittlig slaktvikt på högst 90 kg. Om slaktvikten är högre används värden för sinsugga.

⁴ Normalt suggstall. Grisarna med upp till cirka 11 veckors ålder.

⁵ Gäller satellitsvinstall. Gödselmängder per suggplats, när den används för minst åtta grisningsomgångar om året. Grisar beaktas upp till en ålder på cirka fem veckor före avvänjning.

⁶ Grisar i mellanuppfödningstadiet, ålder 5–11 veckor.

⁷ Under uppfödning, två uppfödningomgångar om året.

⁸ Östfinsk, västfinsk och nordfinsk boskap.

Minimistorlekar för lager av processad gödsel

Biogasprocess

Behandling av stallgödsel i biogasanläggning minskar inte märkbart mängden gödsel. Den bifogade tabellen kan därför direkt tillämpas på gödseln.

Fraktionering (separering)

Vid fraktionering delas flytgödsel upp i en flytande och en fast fraktion som ska lagras i separata utrymmen. När storleken på de lagerlokaler som krävs för fraktioner räknas ut är utgångspunkten den mängd flytgödsel som enligt tabellen ovan uppkommer på gården. Mängden fraktioner och storleken på de lager som behövs beror på utrustningens effektivitet och på den obehandlade gödselns egenskaper.

Kompostering

Genom vändning av aktiva torr- och strögödselstackar eller vid reaktorkompostering kan den mängd gödsel som ska lagras beräknas minska med 20 % av den årliga gödselmängd som beräknas med hjälp av tabell 1.

K 20 ÅLRB (2016:41) om begränsning av utsläpp av nitrater

Bilaga 3

REKOMMENDATION OM MINSKNING AV AVRINNINGEN AV NITRATER SOM HÄRRÖR FRÅN LAGRING OCH ANVÄNDNING AV STALLGÖDSEL

1. Rätt tid för gödsling

Med rätt tid för gödsling avses att gödseln sprids ut i första hand på våren. Bestämmelserna om tiderna för spridning av gödsel finns i 6 § i detta beslut. På våren kan gödselspridningen inledas med iakttagande av dessa tider när snön har smält, åkerns yta har torkat och smältvattnet har runnit av, även om jorden på större djup fortfarande är tjälfrusen. Spridningen får inte medföra risk för att vattnet förorenas.

Efter gödselspridningen bearbetas åkern så fort som möjligt, inom ungefär fyra timmar efter att gödseln har spritts ut, för att minska ammoniakavdunstning och luktolägenheter. Särskilt för flytgödsel och urin rekommenderas placeringsgödsling. I annat fall myllas gödseln ned.

Också om gödseln måste spridas ut under vegetationsperioden bör den om möjligt spridas genom placering. På brodd och vallar kan ytgödsling användas, helst med slangspridare.

Om gödseln måste spridas på hösten används gödselmängder som är mindre än de mängder som nämns i 5 och 6 §§ i detta beslut och utspridningsmetoden är densamma som ovan. På torvmark är det skäl att frånga höstgödsling. Det kväve som sprids med gödseln på hösten beaktas när man räknar ut mängden gödsel som ska användas på våren.

På en trädesåker sprids gödsel först omedelbart före växtsådd eller vallinsådd efter trädesperioden. På åkern anläggs kvävebindande växtlighet under samma vegetationsperiod.

För att ammoniakavdunstningen ska minska bör gödseln spridas vid sval och lugn väderlek. I syfte att förebygga mikrobiologisk sönderdelning rekommenderas att gödsel sprids så sent som möjligt på hösten. Vid spridningen ska dock denna förordning iaktas. Då man väljer tidpunkt för spridningen, och också annars, finns det anledning att ta hänsyn till den luktolägenhet som spridningen vållar grannarna.

2. Plats för gödselspridning

Stallgödsel sprids så att gödsel eller näringsämnen som den innehåller inte tillåts rinna av i ett vattendrag eller ett dike. Det får inte heller uppstå risk för att grundvattnet förorenas. Gödselspridningen bör undvikas på områden där det är risk att gödselvatten suges upp i grundvattenförekomster.

Näringsutsläppen i vatten kan minskas genom att man vid stränderna till vattendrag och vid utfallsdiken lämnar skyddszoner där ingen stallgödsel sprids ut. Den rekommenderade bredden på skyddszonen är minst 10 meter där det är möjligt med hänsyn till åkerstrukturen. Hur bred skyddszonen ska vara beror bl.a. på gödselns art, spridnings- och nedmyllningsmetoden och området egenskaper såsom markens lutning och vegetationstäckets på en mångårig zon.

Kring brunnar och källor från vilka det tas hus-hållsvatten lämnas - beroende på höjdförhållandena i terrängen, brunnens konstruktion och jordarten - en skyddszon på 30-100 meter, som inte tillförs stallgödsel.

3. Lagring av gödsel

Gödselstäder, gödselrännor och andra lagringsplatser för gödselmedel ska vara täta, täckta och den vätska som ansamlas ska lagras i en behållare i gödselstaden. Närmare byggtkniska anvisningar ingår i jord- och skogsbruksministeriets byggnadsbestämmelser och byggnadsanvisningar: Miljövård kring husdjursbyggnader JSM-BBA C4.

Gödsel kan i andra hand lagras i stukor och närmast på små husdjursgårdar. Vid lagring i gödselstukor gäller det att försöka se till att stukan har en så hög torrsubstans som möjligt. Det rekommenderas att gödselstaden för lagring av gödsel alltid byggs så att den är tillräckligt stor, dvs så att den med tanke på olika störningstillstånd motsvarar ett 12 månaders behov.

Bilaga 4

Tabellvärden för stallgödsel

SLAG AV GÖDSEL	Totalfosfor kg/m ³	Lösligt kväve kg/m ³	Totalkväve kg/m ³
Nötkreatur strögödsel	1,0	1,1	4,0
Nötkreatur flytgödsel	0,5	1,7	2,9
Nötkreatur urin	0,1	1,5	2,5
Svin strögödsel	2,8	1,2	4,6
Svin flytgödsel	0,8	2,2	3,4
Svin urin	0,2	1,3	2,0
Får och get strögödsel	1,3	1,0	4,9
Häst strögödsel	0,5	0,4	2,6
Höna strögödsel	5,6	4,2	9,4
Broiler strögödsel	3,6	2,7	8,7
Kalkon strögödsel	4,4	3,2	8,0
Räv strögödsel	12,7	1,4	6,5
Mink strögödsel	12,1	0,9	5,2

K 21 Landskapsförordning (2007:57) om odling av regnbågslox och lax i havet

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på odling i öppna nätkassar i saltsjön av regnbågslox (*Oncorhynchus mykiss*) och lax (*Salmo salar*), med undantag av sättfisk. Förordningen tillämpas inte på verksamhet som syftar till utprovning av ny teknik. Flera odlingskassar placeras så att de tillsammans bildar en helhet beaktas oberoende av ägoförhållanden som en odling.

2 §. Definitioner

I denna förordning avses med

1) *öppna nätkassar*, odlingsanordning inneslutande en öppen nätkasse genom vilken fritt utbyte kan ske av vatten innanför och utanför nätkassen och där utfodring sker direkt i sådant vatten,

2) *sättfisk*, yngel eller liten fisk under en odlings-säsongsom som vid utsättningen i havet har en medelvikt som är mindre än 250 gram

3) *öppenhetsvärde*, summan av tvärsnittareorna i de sund som avgränsar vattenområdet dividerat med områdets area multiplicerat med hundra. Om det för en fiskodling kan bestämmas flera avgränsade vattenområden avses det minsta öppenhetsvärdet,

4) *exponeringsgrad*, antalet sektorer på 9 grader som inom 2,5 km avstånd från fiskodlingen inte når land,

5) *totalbelastning*, den mängd kväve och fosfor som binds i den producerade fiskens årliga tillväxt subtraherat från den totala mängden kväve respektive fosfor i det foder som årligen används,

6) *specifik belastning*, odlingsens totalbelastning dividerad med fiskens årliga tillväxt.

3 §. Krav på plats för fiskodling

Fiskodlingsplats skall i sin helhet vara belägen på område som enligt officiellt sjökort är minst 10 meter djupt, eller om den årliga produktionen överstiger 500 ton minst 15 meter djupt. Saknas djupangivelser inom 500 meter från odlingsplatsens mitt ankommer det på verksamhetsutövaren att på annat sätt visa motsvarande djupförhållanden.

Fiskodling med en årlig produktion som överstiger 25 ton får endast bedrivas på plats som ligger minst 200 meter utanför de områden som i bilaga 1 till denna förordning anges som inre vatten med lägre vattenomsättning. Platsen skall ha ett öppenhetsvärde som är minst 0,75 eller en exponeringsgrad som är minst 6.

Med undantag av vad som följer av 2 mom. kan vinterförvaring av fisk ske även på annan plats under perioden 15 oktober - 15 maj. Om extrema väderleksförhållanden omöjliggör flytt får vinterförvaring ske även under annan tidpunkt.

4 §. Specifik belastning

Den årliga specifika belastningen får vara högst 6 gram fosfor och 50 gram kväve per kilogram producerad fisk. Beräkningen utgår från att odlad regnbågslox eller lax innehåller 0,4 procent fosfor och 2,75 procent kväve.

5 §. Hantering av död fisk

Död fisk som flyter skall avlägsnas dagligen under perioden 1 juni-30 september samt minst en gång per vecka under övrig tid. Död fisk som sjunkit skall uppsamlas och avlägsnas från kassbotten minst en gång per vecka.

6 §. Hantering av foder

Det foder som används får vid utfodring endast hanteras av personer som har utbildning rörande miljöhänsyn vid fiskodlingsverksamhet eller på annat sätt kan påvisa sådan erfarenhet och kompetens som krävs för att vid utfodring beakta optimal miljöhänsyn.

7 §. Tillsyn och kontroll

Verksamhetsutövaren skall för tillsynsmyndigheten årligen lämna uppgifter om verksamhetens totala och specifika belastning. Verksamhetsutövaren skall därvid redovisa och verifiera den årliga användningen av foder, fodrets innehåll av fosfor och kväve samt den mängd fisk som förts till och tagits från odlingen, inklusive slaktad fisk.

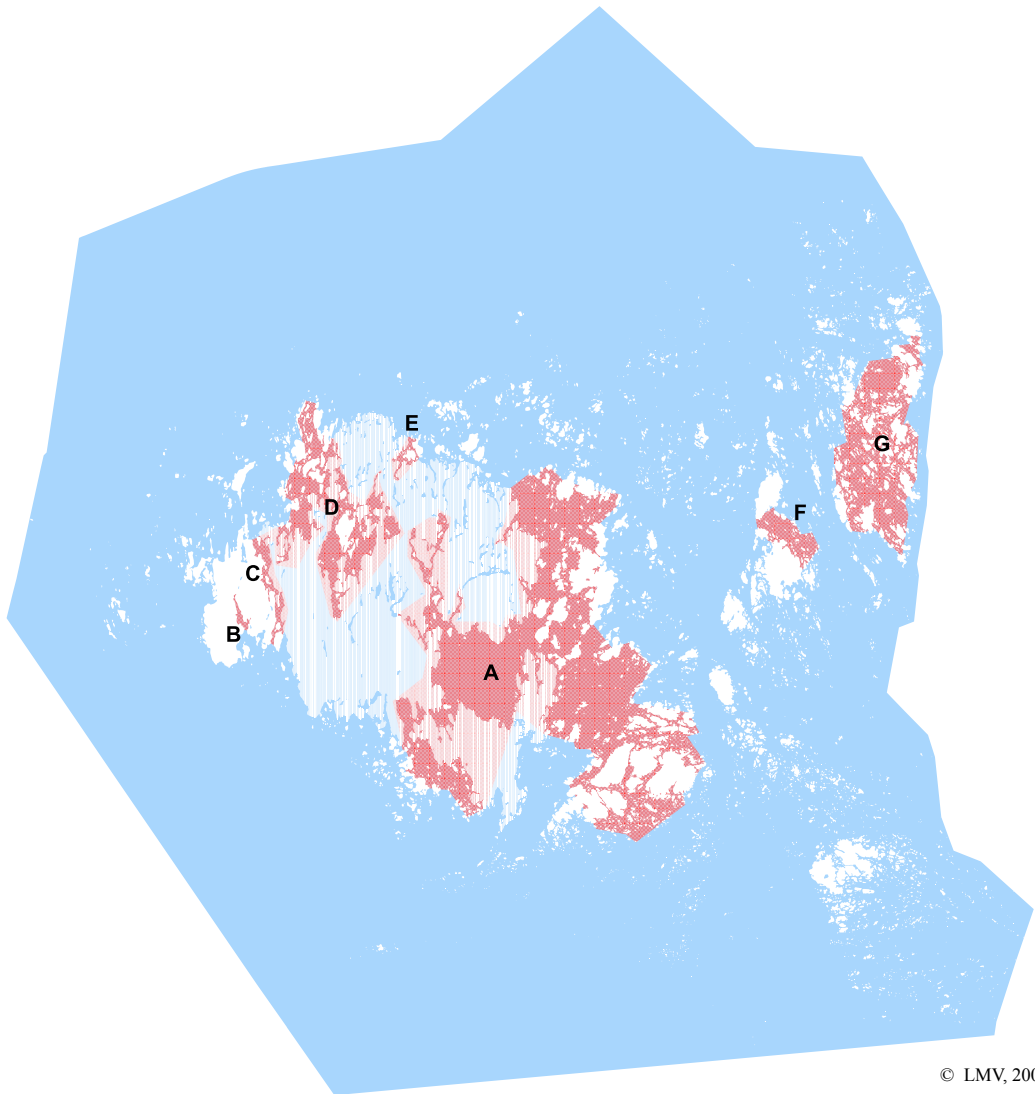
8 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2007.

För befintliga verksamheter gäller att kraven i 3 § skall vara uppfyllda senast 31 december 2008. Verksamhet med giltigt tillstånd eller verksamhet för vilken ansökan om nytt tillstånd är anhängigt får dock, i väntan på att beslut med anledning av ny ansökan vinner laga kraft, utan hinder av denna förordning fortsätta på den plats tillståndet avser till och med 31 december 2012.

K 21 LF (2007:57) om odling av regnbågslox och lax i havet

Bilaga 1

© LMV, 2008

Kartan anger de områden som enligt förordningens 3 § utgör inre vatten med lägre vattenomsättning. Områdena utgörs av helheterna A-G vilka avgränsas av land och koordinater (WGS 84) enligt följande.

Område A

N	E	N	E	N	E
60° 11.949'	20° 22.422'	59° 58.773'	20° 22.790'	60° 20.612'	20° 23.127'
60° 09.108'	20° 30.478'	59° 58.356'	20° 23.270'	60° 20.443'	20° 26.018'
60° 10.659'	20° 27.318'	59° 58.028'	20° 27.198'	60° 19.705'	20° 25.692'
60° 10.290'	20° 25.145'	59° 57.486'	20° 28.487'	60° 18.514'	20° 23.433'
60° 00.919'	20° 01.233'	60° 00.009'	20° 34.936'	60° 03.772'	19° 57.543'
60° 00.809'	20° 03.814'	60° 00.718'	20° 34.604'	60° 03.382'	19° 57.682'
59° 59.029'	20° 06.306'	60° 02.781'	20° 37.550'	60° 03.297'	19° 58.124'

LF (2007:57) om odling av regnbågslox och lax i havet K 21

59° 59.673'	20° 08.689'	60° 04.497'	20° 35.123'	60° 02.946'	19° 58.477'
60° 04.590'	20° 16.136'	60° 04.759'	20° 36.756'	60° 02.168'	19° 58.026'
60° 04.065'	20° 20.189'	60° 06.693'	20° 27.488'	60° 01.969'	19° 58.180'
60° 03.660'	20° 20.455'	60° 20.726'	20° 11.345'	60° 01.694'	19° 59.222'
60° 03.616'	20° 22.401'	60° 21.732'	20° 13.943'	60° 06.070'	20° 35.351'
60° 02.762'	20° 23.310'	60° 21.577'	20° 14.735'	60° 06.087'	20° 12.644'
60° 01.338'	20° 19.596'	60° 22.323'	20° 16.425'	60° 15.602'	20° 23.424'
60° 00.934'	20° 19.887'	60° 21.302'	20° 18.410'		

Område B

N	E	N	E	N	E
60° 11.124'	19° 36.369'	60° 11.109'	19° 36.885'		

Område C

N	E	N	E	N	E
60° 17.349'	19° 38.302'	60° 10.302'	19° 39.903'	60° 11.098'	19° 41.756'
60° 17.045'	19° 37.151'	60° 09.982'	19° 41.001'		

Område D

N	E	N	E	N	E
60° 24.159'	19° 45.725'	60° 24.962'	19° 42.869'	60° 17.911'	19° 40.491'
60° 26.128'	19° 45.508'	60° 23.538'	19° 43.758'	60° 23.865'	19° 47.779'
60° 20.061'	19° 41.083'	60° 19.674'	19° 42.559'		
60° 26.331'	19° 43.991'	60° 18.196'	19° 42.018'		

Område E

N	E	N	E	N	E
60° 24.070'	19° 57.734'	60° 22.738'	19° 59.294'	60° 22.486'	19° 59.039'
60° 23.910'	19° 58.816'				

Område F

N	E	N	E	N	E
60° 19.651'	20° 46.465'	60° 17.969'	20° 51.548'	60° 18.299'	20° 44.314'
60° 19.363'	20° 46.601'	60° 16.969'	20° 52.504'	60° 17.379'	20° 45.986'
60° 18.635'	20° 49.222'	60° 15.512'	20° 50.272'	60° 17.434'	20° 45.704'
60° 17.864'	20° 50.090'	60° 18.867'	20° 44.046'	60° 19.651'	20° 46.465'

Område G

N	E	N	E	N	E
60° 25.047'	21° 03.663'	60° 30.408'	21° 04.601'	60° 21.058'	20° 54.778'
60° 25.307'	21° 04.237'	60° 30.322'	21° 03.049'	60° 18.307'	20° 59.668'
60° 24.379'	21° 05.677'	60° 29.493'	21° 02.308'	60° 16.411'	21° 03.507'
60° 28.929'	21° 06.030'	60° 29.273'	20° 59.113'	60° 17.988'	20° 58.558'
60° 29.045'	21° 06.383'	60° 27.180'	20° 57.166'	60° 18.092'	20° 56.794'
60° 29.503'	21° 05.810'	60° 26.177'	20° 55.456'	60° 19.175'	21° 04.330'
60° 30.929'	21° 05.955'	60° 23.946'	20° 56.152'	60° 19.952'	21° 03.840'
60° 31.005'	21° 04.674'	60° 23.550'	20° 54.454'	60° 21.510'	21° 05.388'

K 22 Landskapsförordning (2016:25) om undantag från miljö tillståndsplikt för fiskodlingar vid utrotning av VHS

1 §. Syfte och tillämpningsområde

I syfte att underlätta en effektiv sjukdomsutrotning finns i denna förordning bestämmelser om tillfällig inskränkning av miljö tillståndsplikt för befintlig fiskodlingsverksamhet vid genomförande av utrotning av fisksjukdomen *viral hemorrhagisk septikemi*, härfter VHS.

Om en verksamhetsutövare ska utföra utrotning av VHS och har en av landskapsregeringen godkänd saneringsplan, undantas sådana alternativa odlingsplatser som avses i verksamhetsutövarens saneringsplan från miljö tillståndsplikt. Denna inskränkning i miljö tillståndsplikten gäller sådana alternativa odlingsplatser som har miljö tillstånd och gäller under genomförandet av saneringsplanen.

2 §. Inledande av sanering

Verksamhetsutövaren ska innan saneringen inleds göra en anmälan om detta till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, härfter ÅMHM.

3 §. Tiden för sanering och saneringens avslutande

När åtgärderna enligt godkänd saneringsplan är genomförda ska verksamhetsutövaren snarast anmäla detta till ÅMHM.

De tider för revidering och giltighet som anges i de miljö tillstånd som fiskodlingarna innehar gäller även i de fall miljö tillståndsplikten är inskränkt i enlighet med denna förordning.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 maj 2016.

K 23 Landskapsförordning (2020:51) om tillfällig inskränkning av miljö tillståndsplikt

1 §. Syfte och tillämpningsområde

I syfte att motverka negativa ekonomiska och samhällsliga konsekvenser som uppkommit på grund av Finlands regering utfärdade undantagstillstånd våren 2020 finns i denna landskapsförordning bestämmelser om tillfällig inskränkning av miljö tillståndsplikt för befintlig fiskodlingsverksamhet.

Inskränkningen innebär att den tillåtna tillförseln av kväve till havet från fiskodlingsenheterna i gällande miljö villkor tillfälligt fram till 30 juni 2021 kan utökas med totalt 10 % för sommarodlingsplatser och tillfälligt fram till 30 april 2021 kan utökas med 100 % för vinterförvaringsplatser.

Den utökade tillförseln av kväve medges för verksamhetsutövare som på grund av försämrade efterfrågan förorsakad av den pågående corona-pandemin utökar produktionen på grund av förlängd tillväxtsäsongs för sådan fisk som planerats slaktas under 2020. Undantaget gäller inte gällande tillståndsvillkor för fosfor, således måste tillförseln av fosfor följa villkoren i gällande miljö miljö tillstånd. Ökningen av

utsläppen ska så långt möjligt genomföras på de av verksamhetsutövarens odlingsplatser som har störst vattenomsättning och som därigenom förorsakar minst lokal påverkan.

2 §. Inledande av odling med utökade kväveutsläpp

Verksamhetsutövaren ska minst två veckor innan odling med utökade kväveutsläpp inleds göra en anmälan om detta till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, härfter ÅMHM. Till anmälan ska bifogas en plan med uppskattning om hur länge och på vilka platser den utökade produktionen pågår samt hur stora de beräknade utsläppen av kväve och fosfor blir.

ÅMHM kan vid behov ge närmare anvisningar och besluta om restriktioner för odlingen med utökade kväveutsläpp.

3 §. Tiden för odling med utökade kväveutsläpp

En mellanrapportering om odling med utökade kväveutsläpp ska ske senast inom januari 2021. När odlingen med utökade kväveutsläpp är genomförd ska verksamhetsutövaren snarast anmäla detta till ÅMHM.

De tider för revidering och giltighet som anges i de miljö tillstånd som fiskodlingarna innehar gäller även i de fall miljö tillståndsplikten är inskränkt i enlighet med denna landskapsförordning.

4 §. Krav på utökad provtagning vid odlingsplatser med undantag från tillståndsplikt

Vid de vinterförvaringsplatser där det bedrivs odling med utökade kväveutsläpp ska extra provtagning för att mäta miljö effekter ske under våren och sommaren 2021.

Provtagning ska ske i samband med vårblooming av kemisk-fysikaliska parametrar samt klorofyll a enligt gängse provtagningsmetodik på minst två kontrollpunkter och minst en referenspunkt per odlingsenhet.

En provtagningsplan med tidsplan och provtagningsmetodik inklusive kartor av provtagningsplatser ska sändas till ÅMHM för godkännande senast inom februari 2021.

5 §. Kompensation för odling med utökade kväveutsläpp

De utsläpp av kväve som överstigit villkoren i gällande miljö tillstånd och som uppkommit genom den utökad produktion som denna förordning medgivit, ska kompenseras under en treårsperiod från och med att odlingen med utökade kväveutsläpp inlemts.

Kompensationen kan ske genom att verksamhetsutövaren inom ramen för gällande miljö tillstånd minskar kväveutsläppen under ett eller flera år under den treårsperiod som kompensationsen ska genomföras. De minskade kväveutsläppen ska sammanlagt minst motsvara de utökade kväveutsläpp som denna förordning medgivit.

De minskade kväveutsläppen ska genomföras på samma odlingsplatser som de utökade kväveutsläppen har skett.

Verksamhetsutövaren ska i sin årliga rapportering till tillsynsmyndigheten särskilt ange storlek på, tid för och plats för den genomförda kompensationsen, samt särskilt ange när de utökade kväveutsläpp som denna förordning medgivit kompenseras i sin helhet.

K 24 Landskapslag (1977:16) om bekämpande av oljeskador

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Denna lag tillämpas inom landskapet Åland med därtill hörande vattenområde.

2 §. Olja får ej utsläppas på marken eller i vattnet ej heller lagras, förvaras eller hanteras så, att därav föranledes risk för oljeskada.

3 §. (2009/53) Med *olja* avses i denna lag mineralolja i alla dess former inklusive råolja, brännolja, oljeslam, oljeavfall och raffinerade produkter ävensom oljehaltig blandning, spillolja och oljigt avfall.

Med *oljeskada* avses i denna lag sådan skada eller olägenhet som olja förorsakar människor och natur då den flödar ut och smutsar ned, fördärvar eller förstör jordgrunden, vattnet, växtligheten, djurvärlden, anläggningar eller konstruktioner. Med oljeskada i vattnet avses i denna lag särskilt att vattnets tillstånd förändras så att detta äventyrar människans hälsa, skadar de levande naturtillgångarna och livet i vattnen, ställer hinder för fisket eller annat berättigat nyttjande av vattenområdena, försämrar vattnets bruksegenskaper, minskar trivsamenheten eller orsakar därmed jämförbara olägenheter.

4 §. Landskapsregeringen ombesörjer verkställigheten av de åtgärder som skall vidtagas med stöd av denna lag, såvida ej nedan annat stadgas. Det åligger landskapsregeringen att övervaka att bestämmelserna i denna lag efterföljes samt att utveckla de metoder, som användes vid bekämpning av oljeskador. Landskapsregeringen kan vid behov även uppgöra planer för sådan bekämpning.

I ärenden som rör oljeskadebekämpning biträds landskapsregeringen av den i 6 § räddningslagen (2006:106) för landskapet Åland avsedda räddningsdelegationen. (2006/108)

Landskapsregeringen kan avtala med kommunerna om samverkan i frågor som rör oljeskadebekämpning. Kostnaderna härfor bestrides av landskapet.

5 §. I denna lag avsedd oljeskademyndighet är person eller myndighet som landskapsregeringen utsett att leda och övervaka bekämpningsarbetet.

Andra myndigheter är skyldiga att giva oljeskademyndighet handräckning i ärenden som avses i denna lag. Angående den handräckning som skall givas av statliga myndigheter gäller vad därom i riket är stadgat.

2 kap. Förebyggande åtgärder

6 §. Den som inom lagerområde förvarar minst 100.000 liter olja, är skyldig att i enlighet med vad landskapsregeringen närmare bestämmer anskaffa redskap och förnödenheter för bekämpning av oljeskada och sörja för att personal, som är förtrogen med redskapens och förnödenheternas användning, finns till hands.

I 1 mom. avsedd lagerhållare kan avtala med landskapsregeringen om samarbete sålunda, att landskapet

helt eller delvis mot ersättning övertar de förpliktelser som enligt denna lag åvilar lagerhållaren.

7 §. Ägare av hamn, som regelbundet anlöpes av tankfartyg eller synnerligen ofta av andra fartyg, skall för att förhindra och begränsa oljeskador anskaffa erforderliga anordningar och förnödenheter och ombesörja att utbildad personal finns tillhands för att sköta dessa anordningar.

I 1 mom. avsedda skyldigheter åvilar även ägare av industriföretag, i vars verksamhet större oljemängder hanteras, och ägare av varv, vid vilket fartygsreparationer utförs.

Närmare föreskrifter om anordningar och förnödenheter, som enligt bestämmelserna i 1 och 2 mom. bör anskaffas, utfärdas vid behov av landskapsregeringen.

8 §. Anses det nödvändigt att förlägga bekämpningsredskap eller -förmödenheter på andra än i 6 och 7 §§ nämnda platser eller på nämnda platser i sådana mängder som ägare av lager, hamn, industri eller varv icke skäligen kan åläggas anskaffa, bör landskapsregeringen inom ramen för i ordinarie årsstaten för ändamålet beviljat anslag anskaffa erforderliga redskap och förnödenheter. Överlämnas sålunda anskaffade redskap eller förnödenheter till kommun eller till i 6 och 7 §§ avsedd ägare av lager, hamn, industri eller varv, är denna skyldig att tillse, att redskapen eller förnödenheterna vid behov kan användas för bekämpning av oljeskador.

9 §. Landskapsregeringen kan vid behov ålägga ägare av hamn att inrätta anordningar för mottagning av oljerester och oljehaltig blandning samt ålägga ägare av hamn och i 6 och 7 §§ avsedda ägare av lager, industri eller varv att vidtaga skäligen förhandsåtgärder till förekommande och begränsande av oljeskador. Sådana förhandsåtgärder är beträffande tankfartyg anbringande av isoleringsbommar och ordnande av vakthållning.

Närmare föreskrifter om i 1 mom. avsedda anordningar utfärdas av landskapsregeringen.

3 kap. Skadebekämpning

10 §. (2006/108) Den som observerar eller på annat sätt erhåller kännedom om att oljeskada uppkommit, är skyldig att därom omedelbart underrätta polismyndigheten eller kommunens räddningsmyndighet.

11 §. (2006/108) Den som innehar eller förvarar olja som förorsakat skada eller risk för skada är skyldig att vidtaga sådana bekämpningsåtgärder som med hänsyn till omständigheterna skäligen kan fordras av honom. Han skall omedelbart även underrätta polismyndigheten eller kommunens räddningsmyndighet om skadan eller risken för skada.

12 §. Kommer olja eller annat som är skadligt ut från fartyg eller kan det skäligen befäras att så sker eller har oljeskada redan uppkommit, skall oljeskademyndigheterna vidtaga erforderliga åtgärder samt meddela de förbud och förelägganden som är påkallade för att avvärja eller begränsa skadorna.

K 24 LL (1977:16) om bekämpande av oljeskador

De i 1 mom. avsedda åtgärderna skall om möjligt verkställas så, att naturen och miljön kan återställas i det skick som rådde innan oljeskadan inträffat.

Vad ovan är stadgat om fartyg skall i tillämpliga delar gälla även i fråga om oljeutsläpp från transportmedel och upplag på land.

13 §. Föreligger risk för att oljeskada får så stor omfattning att den personal eller de redskap som oljeskademyndigheterna har till sitt förfogande ej är tillräckliga för att effektivt förhindra skadans vidare utbredning eller är uppkommen oljeskada så omfattande att oljeskademyndigheterna ej med tillbudsstående resurser effektivt kan bekämpa den, äger landskapsregeringen rätt att beordra den som innehar för oljeskadebekämpning avsedda redskap eller förnödenheter att ställa dessa till oljeskademyndigheternas förfogande. Även den som har personal med kunskap om hur dylika redskap och förnödenheter skall användas, är vid behov skyldig att ställa denna personal till oljeskademyndigheternas förfogande.

14 §. Oljeskademyndighet är berättigad att för bekämpning av oljeskada taga i bruk erforderliga signalanordningar och transportmedel samt arbetsmaskiner och -redskap. Oljeskademyndighet får även beordra uppgrävande av jord, tagande av grus, sand eller jord och uppdämmande av diken samt vidtagande av andra åtgärder som är nödvändiga för bekämpningen.

Innan i 1 mom. avsedda åtgärder vidtages bör om möjligt landskapets [miljövårdsbyrå] ävensom vederbörande ägare eller innehavare av den egendom mot vilken åtgärderna riktar sig kontaktas. I görligaste mån bör därvid framförda önskemål beträffande sättet för verkställande av åtgärderna beaktas.

15 §. För bistånd som givits i enlighet med 12 och 13 §§ och för skada genom i 14 § avsedda åtgärder äger den som givit bistånd eller lidit skada rätt till full ersättning av landskapet. Ersättning erlägges dock ej åt den som förorsakat skada eller åt den som innehaft den olja, vilken varit orsak till skada eller skaderisk samt ej heller åt den på vars uppdrag skadebringande olja transporterats.

Ersättning erlägges ej heller till ägare av i 7 § avsedda hamnar, varv och industrier för bekämpningsåtgärder, som dessa vidtagit inom eller i omedelbar närhet av sina egna områden.

4 kap. Särskilda stadganden

15a §. (2009/53) Den som trots förbudet i 2 § släpper ut olja i landskapets sjöterritorium påförs en påföljdsavgift (*oljeutsläppsavgift*), om inte omfattningen och verkningarna av ett utsläpp är av ringa betydelse. Bestämmelserna i 3 kap. miljöskyddslagen för sjötrafik (FFS 1672/2009) om när oljeutsläppsavgift påförs, om säkrande av en oljeutsläppsavgiftsfordran samt om oljeutsläppsavgiftens belopp och om vem som ska betala avgiften ska tillämpas i landskapet. (2010/89)

Ändringar i 3 kap. miljöskyddslagen för sjötrafik (FFS 1672/2009) är tillämpliga från det att de träder i kraft i riket, om inte annat följer av denna lag eller

annan landskapslag. Hänvisningar i rikslagstiftningen till andra författningar ska inom landskapets behörighet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen. (2010/89)

Förvaltningsuppgift som i enlighet med i 1 mom. avsedda riksförfattningar ankommer på en myndighet i riket ska i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del uppgifterna faller inom landskapets behörighet.

Landskapsregeringen kan med stöd av 32 § självstyrelselagen samtycka till att de förvaltningsuppgifter som avses i 1-3 mom. i enlighet med en överenskommelseförordning överförs på rikets myndigheter.

Se miljöskyddslag för sjöfarten (FFS 1672/2009).

16 §. Förutom vad ovan stadgats skall iakttagas vad i riket är stadgat om bekämpande av oljeskador förorsakade av fartyg.

17 §. Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet förorsakar oljeskada ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans, dömas till böter eller fängelse i högst två år. På brott som avses i detta moment tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar i 9 kap. strafflagen (FFS 39/1889). (2011/46)

Den som eljest bryter mot denna lag eller med stöd av densamma givna föreskrifter eller underlåter att fullgöra de skyldigheter som åligger honom enligt denna lag eller med stöd därav givna föreskrifter, skall om ej förseelsen eller försummelsen är ringa dömas till böter.

Har överträdelse skett med fartygsredares vetskap och vilja straffas även denne såsom vore han själv gärningsman.

Straff enligt denna paragraf skall dock ej ådömas då utflöde av olja eller oljehaltig blandning föranletts av skada på fartyg eller av oundvikligt läckage, om alla rimliga försiktighetsåtgärder vidtagits i syfte att förebygga eller minska läckaget sedan skadan uppkommit eller läckaget upptäckts, ej heller då olja eller oljehaltig blandning utsläppts i vattnet av hänsyn till fartygs säkerhet, för att förhindra skada på fartyg eller last eller för att rädda människoliv till sjöss.

18 §. Förseelser som avses i denna lag är underkastade allmänt åtal.

19 §. För oljeskador och kostnaderna för deras bekämpande kan ersättning erhållas ur statens oljeskyddsfond såsom därom särskilt är stadgat.

Se L om oljeskyddsfond (FFS 1406/2004) och L om miljöskadefonden (FFS 1262/2022).

20 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

K 25 Landskapslag (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag

1 §. Lagens tillämpningsområde

Med de avvikelser som anges i denna lag tillämpas bestämmelserna i rikets avfallslag (FFS 646/2011), nedan kallad rikets avfallslag.

Ändringar i rikets avfallslag tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

Hänvisningar i rikets avfallslag till bestämmelser i rikslagsstiftningen ska inom landskapets behörighet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

2 §. Myndigheter

Landskapsregeringen svarar för den allmänna styrningen, uppföljningen och utvecklingen av verksamhet som avses i denna lag.

De myndighetsuppgifter som avses i denna lag ska skötas av

1) landskapsregeringen om inte annat föreskrivs i denna lag,

2) kommunerna eller ett kommunalt organ till vilket en kommun delegerat ett visst ansvar avseende de avfallshanteringsuppgifter som enligt rikets avfallslag ska skötas av kommunerna eller av kommunala avfallshanteringsmyndigheter,

3) Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet avseende de uppgifter som enligt rikets avfallslag ska skötas av den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten och närings-, trafik- och miljöcentralen, utom de uppgifter som ska skötas av närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland.

Med avvikelse från bestämmelserna i 2 mom.

1) beslutar landskapsregeringen om en sådan avvikelse från klassificering av farligt avfall som avses i 7 § i rikets avfallslag,

2) kan Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet besluta om en sådan avvikelse från klassificering av farligt avfall som avses i 7 § i rikets avfallslag i ärenden om miljötillstånd enligt landskapslagen (2008:124) om miljöskydd samt

3) beslutar kommunerna om ett sådant åläggande att städa upp som avses i 75 § 1 mom. i rikets avfallslag.

Kommunerna har de tillsyns- och övriga befogenheter som de kommunala miljöförvaltningsmyndigheterna har för skötseln av de uppgifter som avses i 3 mom. 3 punkten ovan.

Landskapsregeringen har de tillsynsbefogenheter som Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland har enligt rikets avfallslag. Landskapsregeringen är tillsynsmyndighet över 3c §. (2023/123)

3 §. Avvikelse från tillämpningen av rikets avfallslag

Med avvikelse från bestämmelsen i 59 § i rikets avfallslag om avgift kan [Motorfordonsbyrån] för slutlig avregistrering av fordon ta ut en avgift av producenten. På en sådan avgift tillämpas bestämmelserna i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

Med avvikelse från vad som i 61 § föreskrivs om säkerhet som producenter av elektriska och elektroniska produkter ska ställa så fordras inte att sådan säkerhet ställs till förmån för landskapsregeringen, om sådan säkerhet ställs till förmån för Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland.

Med avvikelse från rikets avfallslag ska inte bestämmelserna om regional samarbetsgrupp i 88 § i rikets avfallslag tillämpas. (2023/123)

3a §. (2020/28) Dataplattform för avfall och biflöden

Med avvikelse från bestämmelserna i rikets avfallslag krävs inte att kommunerna använder en sådan dataplattform för kommunala avfallshanteringen, som avses i 33, 143a och 143b §§ i rikets avfallslag.

3b §. (2023/123) Avvikelse för avfallstransport

Kommunen får avvika från kravet på fastighetsvis avfallstransport enligt 35 § 1 mom. i rikets avfallslag även i andra fall än de som nämns i den paragrafens 4 mom.

Fastighetsinnehavaren får beträffande transport av slam från slamavskiljare och slutna tankar med avvikelse från bestämmelsen om kommunalt anordnad fastighetsvis avfallstransport i 36 § 1 och 2 mom. i rikets avfallslag avtala med en annan avfallstransportör än den som kommunen ordnar.

Kommunen får med avvikelse från 37 § i rikets avfallslag besluta att fastighetsvis avfallstransport ordnas i kommunen eller en del av kommunen så att fastighetsinnehavaren avtalar om den med en avfallstransportör även för annat än blandat avfall.

Avfallsinnehavaren får med avvikelse från 41 a § 1 mom. i rikets avfallslag kompostera sitt bioavfall på fastigheten eller i närheten av fastigheten även om det inte har godkänts i kommunala avfallshanteringsföreskrifter om det sker på ett säkert sätt för miljö och hälsa.

Den kommunala avfallsavgiften, särskilt avfallstaxan, ska vara anpassad till de avvikelser som kommunen tillämpar vad avser 1 och 4 mom. Avfallstaxan ska ge ekonomiska incitament till god sortering av avfall.

3c §. (2023/123) Kommunens organisering av avfallshanteringen

Kommunen ska utforma sin avfallshantering för att uppnå målen för förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall som närmar sig reglerat i landskapsförordning.

Kommunen ska årligen sammanställa en rapport om det insamlade kommunala avfallet i kommunen och lämna den till landskapsregeringen senast den 31 mars följande år. Kommunerna ska vart femte år med början för år 2025 tillsammans med den årliga rapporten lämna en redogörelse för uppfyllandet av målet enligt 1 mom.

Om redogörelsen enligt 2 mom. visar att målet enligt 1 mom. inte uppfylls ska kommunen besluta om en kommunal avfallsplan för organiserandet och utvecklandet av avfallshanteringen i kommunen. Kommunen ska även överväga samarbete med andra kommuner.

K 25 LL (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om vad rapporten och redogörelsen enligt 2 mom. och den kommunala avfallsplanen enligt 3 mom. ska innehålla.

4 §. Producentansvar

Med avvikelse från rikets avfallslag avses med producent också de som yrkesmässigt för in produkter från riket till landskapet.

Avtalet mellan kommunerna och producentsammanslutningen för förpackningsproducenter enligt 49 a § i rikets avfallslag ska även omfatta kommunernas insamling enligt 3b § 1 mom. Avtalet ska i första hand omfatta hela Åland. Om det efter medling av landskapsregeringen enligt 49 c § i rikets avfallslag inte nås enighet med alla kommuner ska minst två tredjedelar av Ålands befolkning omfattas. (2023/123)

Om de åländska producenterna av förpackningar ingår i rikets producentsammanslutning och de åländska kommunerna ingår i avtalet enligt 49 a § i rikets avfallslag tillämpas inte 2 mom. (2023/123)

5 §. Upphävd (2023/123).**6 §. Miljögranskning**

Med avvikelse från rikets avfallslag ska inte bestämmelserna om anteckning i avfallshanteringsregistret och om registrering i ett datasystem för miljövarsinformation tillämpas. I det fall en anteckning ska göras i avfallshanteringsregistret i enlighet med rikslagen ska förfarandet om miljögranskning i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om miljöskydd tillämpas. Miljögranskning krävs för

- 1) (2020/28) återvinning och bortskaflande som är undantagna från tillståndsplikten enligt 7 § 2 mom.,
- 2) yrkesmässig insamling av avfall,
- 3) yrkesmässig transport av avfall,
- 4) yrkesmässig försäljning eller förmedling av avfall för återvinning eller bortskaflande samt
- 5) verksamhet som är av väsentlig betydelse för avfallshanteringen och som landskapsregeringen genom landskapsförordning belagt med krav på miljögranskning.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet för ett register över de i 1 mom. nämnda verksamheterna.

Med registreringspliktig avfallshantering och verksamhet som enligt rikets miljöskyddslag är anmälningspliktig avses på Åland motsvarande verksamheter som är miljögranskningspliktiga. (2023/123)

7 §. Krav på tillstånd för avfallsverksamhet

Tillstånd krävs för en verksamhet som yrkesmässigt eller i en offentlig anläggning återvinner eller bortskaflar avfall, inklusive beredning före återvinning eller bortskaflande, med undantag av vegetabiliskt jord- och skogsbruksavfall samt obehandlat träavfall.

Om landskapsregeringen i en landskapsförordning har meddelat allmänna instruktioner för verksamheten i fråga samt beträffande farligt avfall har fastställt särskilda villkor för återvinning, kan landskapsregeringen i landskapsförordningen föreskriva om undantag från kraven på tillstånd enligt 1 mom. för inrättningar eller företag som själva bortskaflar annat avfall

än farligt avfall som uppkommer i den egna verksamheten samt för inrättningar eller företag som återvinner avfall. (2020/28)

Ett beslut om tillstånd enligt 1 mom. ska utöver vad som följer av landskapslagen om miljöskydd omfatta uppgifter om

- 1) mängd och slag av avfall,
- 2) tekniska krav,
- 3) säkerhets- och försiktighetsåtgärder som ska vidtas,
- 4) platsen för bortskaflandet eller återvinningen,
- 5) behandlingsmetod,
- 6) behövliga övervaknings- och kontrollförfaranden och
- 7) behövliga instruktioner om avslutande och efterbehandling.

Tidigare 2 mom. har blivit 3 mom. genom (2020/28).

7a §. (2023/123) Avvikelse om bokföring av livsmedelsföretagare

Med avvikelse från 118 a § i rikets avfallslag ska en livsmedelsföretagare som avses i 5 § 1 mom. 1 punkten i livsmedelslagen (FFS 297/2021), nedan kallad *rikets livsmedelslag* föra bok över mängden och hanteringen av avfall i den omfattning som behövs för att en helhetsuppfattning om avfallsmängderna ska kunna skapas. Bokföringen ska i den mån det är möjligt inbegripa en uppskattning av den totala mängden ätbara livsmedel som kasserats som avfall. Skyldigheten gäller dock inte sådana aktörer som avses i 10 § 2 mom. i rikets livsmedelslag och som står utanför den systematiska livsmedelstillsynen, aktörer inom primärproduktionen och allmännyttiga samfund. Bokföringsuppgifterna ska bevaras i pappersform eller elektronisk form i sex år.

Närmare bestämmelser om bokföringen och de uppgifter som ska ingå i den får utfärdas genom landskapsförordning. För ett behörigt fullgörande av tillsynen över verksamheten får bestämmelser om lämnandet av bokföringsuppgifter till tillsynsmyndigheten eller det datasystem den förvaltar samt, om en bevaringstid på sex år är uppenbart onödig, om en kortare bevaringstid för bokföringsuppgifter än den som föreskrivs i 1 mom. utfärdas genom landskapsförordning.

7b §. (2023/123) Avvikelse om uppgifter i bokföring

Med avvikelse från 119 § i rikets avfallslag ska den bokföring som avses i 118 § 1 mom. i rikets avfallslag göras i den omfattning som behövs för att en helhetsuppfattning om avfallsmängderna ska kunna skapas. Den kan i överensstämmelse med verksamhetens karaktär inbegripa uppgifter om typ, beskaffenhet, mängd, ursprung och leveransplats i fråga om det avfall som uppkommit, insamlats, transporterats, förmedlats eller behandlats och om avfallstransporten och avfallsbehandlingen. Bokföringen kan också inbegripa uppgifter om mängden av avfall som uppkommit i verksamhet som avses i 118 § 1 mom. 1 punkten i förhållande till verksamhetens omfattning uttryckt som omsättning, antalet arbetstagare eller på något motsvarande sätt (specifik avfallsmängd). Bok-

föringen över verksamhet som avses i 118 § 1 mom. 3 punkten kan innehålla uppgifter om mängd och användningsändamål för de produkter och material som uppkommer vid förberedelse av avfall för återanvändning, materialåtervinning eller annan återvinning, specificerade enligt produkt- och materialgrupp.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i bokföringen, angivna enligt verksamhet, avfallsslag eller produkt- eller materialgrupp, och om beräkning av den specifika avfallsmängden får utfärdas genom landskapsförordning. För ett behörigt fullgörande av tillsynen över verksamheten får bestämmelser om lämnandet av bokföringsuppgifter till tillsynsmyndigheten eller till det datasystem den förvaltar utfärdas genom landskapsförordning.

Bokföringsuppgifterna ska bevaras i pappersform eller elektronisk form i sex år. Bestämmelser om en tidsfrist som är kortare än sex år i sådana fall där en sexårig bevaringstid är uppenbart onödigt med avseende på tillsynen över verksamheten får utfärdas genom landskapsförordning.

8 §. Förordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som har utfärdats med stöd av rikets avfallslag ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar som landskapsregeringen beslutar. Landskapsregeringen kan dessutom inom landskapets behörighet genom landskapsförordning utfärda bestämmelser med stöd av ett bemyndigande som finns i rikets avfallslag.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning till en underlydande organisation delegera förvaltnings- och myndighetsuppgifter som avses i 2 § 2 mom. 1 punkten.

Om landskapsregeringen i landskapsförordning med stöd av denna lag eller annan landskapslag har beslutat om allmänna krav för en verksamhet samt i fråga som rör farligt avfall har fastställt särskilda villkor för återvinning kan landskapsregeringen i landskapsförordning besluta om undantag från krav på tillstånd enligt 7 § 1 mom. för

1) inrättningar eller företag som själva bortskaffar annat avfall än farligt avfall som uppkommer i den egna verksamheten på den plats där det uppkommer och

2) inrättningar eller företag som återvinner avfall.

Se LF (2022:22) om avfall, LF (2018:92) om producentansvar och LF (2018:91) om tillämpning på Åland av riksförordning om begränsning av användningen av PCB-utrustning och om behandling av PCB-avfall.

9 §. Ändringsökande

Bestämmelser om besvär över beslut som avses i denna lag finns i 25 § i självstyrelselagen.

I beslut som Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet har fattat med stöd av denna lag får ändring sökas hos Ålands förvaltningsdomstol, i enlighet med vad som föreskrivs i 19 § i landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

I beslut som en kommun har fattat med stöd av denna lag får ändring sökas i enlighet med bestämmelserna i 15 kap. kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

10 §. (2020/28) Straff

Inom landskapets behörighet ska utöver straffbestämmelserna i 147 § i rikets avfallslag även straffbestämmelserna i 48 kap. 1-4 §§ och 9 § strafflagen tillämpas i landskapet.

11 §. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Med ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1981:3) om renhållning, nedan renhållningslagen. Förordningar och beslut som har utfärdats med stöd av renhållningslagen förblir i kraft, till den del de inte strider mot denna lag, till dess att något annat föreskrivs med stöd av denna lag. Ärenden som är anhängiga när denna lag träder i kraft handläggs enligt de bestämmelser som gällde vid tidpunkten för denna lags ikraftträdande.

En producent eller en producentsammanslutning som har godkänts för anteckning i producentregistret i enlighet med bestämmelserna i 7c § renhållningslagen förblir efter denna lags ikraftträdande godkänd i producentansvarsregistret, tills godkännandet ändras, återkallas eller annars upphör med stöd av bestämmelserna i denna lag.

Producenter av däck till motordrivna och andra fordon och anordningar och producenter av tidningar, tidskrifter, kontorspapper och andra liknande pappersprodukter ska senast inom två år från ikraftträdandet av denna lag lämna in en ansökan om godkännande för anteckning i producentregistret.

Bestämmelserna i rikets avfallslag om kommunernas skyldighet att ordna avfallshantering för slam från slamavskiljare och samlingsbrunnar från stadigvarande bostäder, fritidsbostäder, internat och annat boende tillämpas första gången två kalenderår efter denna lags ikraftträdande.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/123):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

Om kommunen har ett pågående avtal med en avfallstransportör om hämtning av fastighetsvis avfallstransport när denna lag träder i kraft tillämpas fastighetsinnehavares rätt enligt 3b § 2 mom. att avtala med en annan avfallstransportör från det att kommunens avtal går ut.

K 26 Landskapsförordning (2022:22) om avfall

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Definitioner

I denna förordning avses med

1) *spillolja* smörjmedel eller industrioljor som helt eller delvis består av mineralolja eller syntetisk olja och som inte längre är lämpliga för det ändamål som de ursprungligen var avsedda för,

2) *oljeavfall* spillolja eller annat avfall som innehåller olja,

K 26 LF (2022:22) om avfall

3) *kommunalt avloppsslam* slam som i reningsverk bildas av kommunalt avloppsvatten eller av annat avloppsvatten som till sin beskaffenhet kan jämföras med kommunalt avloppsvatten, dock inte slam från slamavskiljare och slutna tankar.

Om inte annat särskilt förskrivs så har i denna förordning använda begrepp samma betydelse som förskrivs enligt landskapslagen (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag, nedan kallad *avfallslagen*.

2 §. Återvinning och bortskaffande av avfall

I bilaga 1 till denna förordning finns en förteckning över förfaranden som utgör återvinning av avfall och i bilaga 2 en förteckning över förfaranden som utgör bortskaffande av avfall.

3 §. Farliga egenskaper hos avfall

Bestämmelser om de egenskaper som gör att avfall klassificeras som farligt avfall finns i bilaga III till Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG om avfall och om upphävande av vissa direktiv, nedan kallat *avfallsdirektivet*, sådan den lyder i kommissionens förordning (EU) nr 1357/2014 om ersättning av bilaga III till Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG om avfall och om upphävande av vissa direktiv och i rådets förordning (EU) 2017/997 om ändring av bilaga III till Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG vad gäller den farliga egenskapen HP 14 Ekotoxiskt.

4 §. Förteckning över avfall och farligt avfall

Bilaga 3 till statsrådets förordning om avfall (FFS 978/2021) med en avfallsförteckning och bestämmelser om vilka avfall i avfallsförteckningen som klassificeras som farligt avfall är tillämplig på Åland.

Den möjlighet till undantag som ges i bilagans 2.2 avsnitt 1 mom. ska tillämpas så att landskapsregeringen i enskilda fall, i enlighet med bestämmelserna i avfallslagen, kan beslutat något annat.

2 kap. Allmänna krav på ordnandet av avfallshantering

5 §. Förpackning och märkning av avfall samt information som ska ges om avfall

Avfall ska enligt behov förpackas och märkas och information om avfallet lämnas så att förvaring och transport av avfallet inte medför fara eller skada för hälsan eller miljön och så att avfallshantering kan ordnas enligt avfallets beskaffenhet.

6 §. Förpackning av farligt avfall

Farligt avfall ska förpackas i en tät förpackning, som ska kunna tillslutas tätt på nytt och som ska tåla den belastning och de påfrestningar som orsakas av normal användning, flyttning och lagringsförhållandena. Materialet i förpackningen och förslutaren får inte reagera med det farliga avfallet så att detta kan medföra fara eller skada för hälsan eller miljön.

Förpackningen för farligt avfall uppfyller kraven enligt 1 mom., om den uppfyller de krav på förpackningar för farliga ämnen och blandningar som ställs i artikel 35.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar,

ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006, nedan kallad *CLP-förordningen*.

7 §. Märkning av farligt avfall

En förpackning som innehåller farligt avfall ska märkas med avfallsinnehavarens namn, avfallets namn samt de upplysningar och varningar som behövs för säkerheten och för ordnandet av avfallshantering.

Om det farliga avfallet har någon av de farliga egenskaperna HP 1–8, 10, 11 eller 14 enligt Europeiska unionens rättsakter som avses i 3 §, ska förpackningen även märkas med uppgift om de ämnen som orsakar avfallets viktigaste farliga egenskaper samt förses med varningsmärkning enligt CLP-förordningen. Om avfallet till sin sammansättning och sina egenskaper inte väsentligt avviker från det ämne som avfallet huvudsakligen består av, och avfallet bevaras i ämnets ursprungliga förpackning, kan även de motsvarande påskrifter som sedan tidigare finns på förpackningen användas, om de kompletteras med de uppgifter som anges i 1 mom.

Om det farliga avfallets sammansättning inte rimligen kan utredas, ska förpackningen förses med påskriften ”Farligt avfall, sammansättningen obekant” samt faropiktogrammen GHS02 och GHS06, signalordet ”Fara”, faroangivelserna H225 eller H228 samt H301, H311 och H331 och skyddsangivelserna P233, P235, P280, P403 och P405 enligt CLP-förordningen på svenska.

De påskrifter som avses i 2 och 3 mom. behöver inte göras på sådan förpackning till farligt avfall som endast används för transport av avfallet, om förpackningen har försetts med påskrifter enligt de bestämmelser som utfärdats om transport av farliga ämnen, och inte heller på förpackningen till farligt avfall som förvaras på en ur säkerhetssynpunkt tillräckligt väl utmärkt mottagningsplats.

8 §. Insamling av avfall

Fastighetsinnehavare, kommuner, avfallsinnehavare, producenter, distributörer och andra aktörer ska vid ordnande av insamling av kommunalt avfall och avfall som kan jämföras med kommunalt avfall se till att

1) man obehindrat kan nå mottagningsplatsen för avfallet och att avfallet tryggt kan lastas för bortforsling,

2) det på mottagningsplatsen finns tillräckligt många lockförsedda avfallskärl som lämpar sig för de typer av avfall som samlas in,

3) det inte finns någon risk för att den som använder eller tömmer avfallskärlet skadar sig och inte medför någon fara eller skada för hälsan eller miljön,

4) det på avfallskärlets lock eller främre vägg fästs en tydlig märkning med uppgifter om vilken typ av avfall som får sättas i avfallskärlet och kontaktuppgifter till det företag eller den sammanslutning som ansvarar för insamlingen, och det på avfallskärlet eller i dess omedelbara närhet placeras klart synligt sorteringsanvisningar gällande typen av avfall,

5) avfallskärlet töms tillräckligt ofta så att det avfall som ska samlas in ryms i avfallskärlet och att avfallskärlet alltid kan stängas samt att avfallet inte medför förorening eller nedskräpning av omgivningen, lukt eller annan hygienisk olägenhet,

6) avfallskärlens fyllningsgrad följs upp på de områdesvisa mottagningsplatserna så att tömningen av kärlet kan göras i god tid och utan att orsaka avbrott i mottagningen av avfall,

7) avfallskärlet underhålls och rengörs tillräckligt ofta så att insamlingen inte medför någon fara eller skada för hälsan eller miljön, dock minst en gång per år av avfallskärl för blandat avfall och minst två gånger per år av avfallskärl för bioavfall,

8) en mottagningsplats och dess omgivning som blivit nedskräpad på grund av avfallsinsamlingen städas upp utan dröjsmål,

9) mottagningsplatsen har en med beaktande av det insamlade avfallets egenskaper tillräckligt tät botten och behövlig väderbeständig täckning samt behövliga system för vattenledning och vattenhantering och övriga konstruktioner i syfte att förebygga den fara och skada för hälsan eller miljön som insamlingen medför,

10) olovligt lämnande av avfall på mottagningsplatsen vid behov förhindras med byggnadstekniska och andra tekniska metoder.

Den som lämnar avfall på mottagningsplatsen ska sätta avfallet i det avfallskärl som är avsett för det och se till att avfallskärlet inte går sönder eller blir nedsmutsat i onödan. Avfallet ska sorteras i enlighet med den separata insamling som ordnats på fastigheten eller på den områdesvisa mottagningsplatsen.

Den som svarar för mottagningsplatsen samt den som transporterar bort avfallet ska se till att tidpunkten för lastningen planeras och transporten i övrigt arrangeras så att de som bor och vistas i närheten av mottagningsplatsen inte utsätts för buller eller andra motsvarande olägenheter.

De krav som ställs i 1–3 mom. ska i tillämpliga delar även uppfyllas vid insamling och mottagning av annat avfall än kommunalt avfall och avfall som kan jämföras med kommunalt avfall.

Vid varje återvinningscentral som en kommun har ansvar för ska finnas en ändamålsenligt skyddad plats (returhörna) där besökare ges möjlighet att lämna saker som kan återanvändas. Sådana platser bör i den omfattning det är möjligt skapas också vid andra insamlingsplatser där kommunalt avfall lämnas.

9 §. Transport av avfall

Avfall ska transporteras i en tät förpackning eller ett slutet transportmedel. Avfallet kan också transporteras övertäckt eller på något annat sätt, om det kan säkerställas att avfall inte kommer ut i miljön under lastningen eller transporten och att avfallet inte medför någon olycksrisk.

10 §. Småskalig behandling av avfall på fastigheten

Den som behandlar bioavfall, slam från slamavskiljare och slutna tankar eller annat därmed jämförbart avfall enligt 41 a § i rikets avfallslag ska se till att

1) behandlingsutrustningen placeras och byggs och dess användning och underhåll sköts så att den inte orsakar nedskräpning eller olägenhet för hälsa eller miljö,

2) behandlingsutrustningens kapacitet planeras och dimensioneras så att den är tillräcklig för behandlingen av det avfall som uppstår på fastigheten med beaktande av den tid behandlingsprocessen kräver,

3) det i behandlingsutrustningen inte placeras avfall vars behandling i behandlingsprocessen inte har planerats eller som hindrar användningen av den slutprodukt som uppstår,

4) avfall behandlas enbart i slutna utrustning som har planerats för avfallet, till vilken skadedjur inte kan komma och från vilken inget avrinningsvatten kan komma till jordmånen och, om det är fråga om utrustning som ska användas på vintern, som vid behov har värmeisolerats,

5) torrlosettavfall, slam från slamavskiljare och slutna tankar eller annat jämförbart fekal avfall behandlas så att det till sin hygieniska kvalitet blir ofarligt genom kalkstabilisering, kompostering eller annan jämförbar metod. När avfall komposteras, ska behandlingstiden vara minst ett år efter att det senaste fekala avfallet har lagts till innan komposten kan användas på fastigheten som jordförbättringsmedel,

6) behandlingens slutprodukt återvinns utan fara för hälsan och miljön.

Det som föreskrivs i 1 mom. 4 punkten tillämpas inte på småskalig behandling av enbart trädgårdsavfall på fastigheten.

Bestämmelser om användningen av slam från slamavskiljare och slutna tankar och torrlosettavfall i jordbruk finns i landskapslagen (2007:96) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om gödselafabrikat och i bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

3 kap. Separat insamling och materialåtervinning av avfall

11 §. Kommunalt ordnade områdesvisa mottagningsplatser

Kommunen ska med hänsyn till befolkningstätheten och andra lokala förhållanden samt mängden och kvaliteten av det avfall som uppstår ordna ett tillräckligt antal områdesvisa mottagningsplatser för åtminstone följande avfall från boende:

1) pappers-, kartong-, glas-, metall-, plast- och träavfall, dock inte förpackningsavfall eller i 48 § 1 mom. 5 punkten i rikets avfallslag avsedda pappersprodukter,

2) trädgårdsavfall,

3) textilavfall,

4) stora kasserade föremål,

5) farligt avfall, specificerat enligt avfallstyp.

Kommunen ska dessutom ordna ett tillräckligt antal områdesvisa mottagningsplatser för följande avfall:

1) avfall som sorterats i enlighet med 1 mom. eller 16 § samt blandat avfall från småskalig bygg- och rivningsverksamhet som hushållen själva utför,

2) i 32 § 2 mom. 3 punkten i rikets avfallslag avsett farligt avfall från jord- och skogsbruket, specificerat enligt avfallstyp.

K 26 LF (2022:22) om avfall

12 §. Särskilda bestämmelser om separat insamling av kommunalt avfall och om områdesvis mottagning

Avfall som insamlats separat enligt 11 § ska sändas till behandling där en så stor andel av det som möjligt förbereds för så högklassig återanvändning eller materialåtervinning som möjligt.

Om möjligt ska förpackningsavfall samlas in tillsammans med annat avfall av samma material. Då ska det vid behov i samråd med producenten säkerställas att den gemensamma insamlingen inte leder till sämre kvalitet på avfallet eller till att möjligheterna till förberedelse för återanvändning av avfallet eller möjligheten att materialåtervinna avfallet blir sämre på något annat sätt.

13 §. Mål för förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall

Målet för Åland är att av det kommunala avfallet förbereds för återanvändning och materialåtervinnis kalenderårsvis minst

- 1) 55 viktprocent senast från den 1 januari 2025,
- 2) 60 viktprocent senast från den 1 januari 2030,
- 3) 65 viktprocent senast från den 1 januari 2035.

14 §. Beräkning av målen för förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall

När uppnåendet av målen enligt 13 § i fråga om kommunalt avfall som förberetts för återanvändning eller som materialåtervunnits bedöms ska 24 § i statsrådets förordning om avfall tillämpas anpassad till åländska förhållanden. Beräkningen ska göras i så stor utsträckning som möjligt i samarbete med riksmyndigheterna.

15 §. Minskning av mängden av och skadligheten hos bygg- och rivningsavfall

Den som påbörjar ett byggprojekt ska se till att projektet planeras och genomförs så att användbara byggnadsdelar och byggmaterial tas till vara och återanvänds i enlighet med 8 § i rikets avfallslag och att det i verksamheten uppkommer så små mängder och så oskadligt bygg- och rivningsavfall som möjligt.

16 §. Separat insamling av bygg- och rivningsavfall

Innehavare av bygg- och rivningsavfall ska ordna separat insamling för åtminstone följande avfallstyper:

- 1) betong, tegel, mineralplattor och keramik, om möjligt sorterade enligt avfallstyp,
- 2) asfalt,
- 3) bitumen och takfilt,
- 4) gips,
- 5) oimpregnerat trä,
- 6) metall,
- 7) glas,
- 8) plast,
- 9) papper och kartong,
- 10) mineralullsisolering,
- 11) mark- och stensubstans.

Separat insamlat avfall ska levereras till sådan behandling där en så stor del av avfallet som möjligt kan förberedas för återanvändning eller annars materialåtervinnas eller resursåtervinnas med så hög kvalitet som möjligt.

Av det i 1 mom. 6–9 punkten avsedda avfallet av ett visst material ska vid behov avfall av jämn kvalitet som uppkommer i märkbart stora mängder sorteras separat, om det bästa resultatet med tanke på främjandet av materialåtervinning och det övriga genomförandet av prioriteringsordningen uppnås genom separat insamling som ordnas på detta sätt.

Bestämmelser om att hålla farligt avfall åtskilt och om förbud mot uppblandning finns i 17 § i rikets avfallslag. Bestämmelser om att hålla POP-avfall åtskilt och om avfallshanteringen av POP-avfall finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1021 om långlivade organiska föroreningar, nedan kallad *POP-förordningen*.

17 §. Mål för återvinning av bygg- och rivningsavfall

Målet är att genom de åtgärder som avses i 15 och 16 §§ förutom energiåtervinning och uppärbetning till bränsle ska kalenderårsvis återvinna minst 70 viktprocent av bygg- och rivningsavfallet, med undantag för mark- och stensubstans som lösgjorts från berggrunden eller marken och farligt avfall.

18 §. Lämnande av överskottslivsmedel till redistribution

En livsmedelsföretagare som avses i definitionen i artikel 3.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet ska i mån av möjlighet lämna överskottslivsmedel till redistribution så att de i första hand används som mat till människor, om detta kan göras utan att livsmedelssäkerheten äventyras samt till rimlig kostnad.

19 §. Oljeavfall

Avfallsinnehavaren ska ordna separat insamling av oljeavfall av olika beskaffenhet, om dess ordnande inte är tekniskt omöjligt med beaktande av god praxis för avfallsinsamling.

Vid behandlingen av oljeavfall ska prioriteras regenerering av spillolja eller annan sådan återvinning av spillolja som med tanke på miljön leder till ett minst lika bra slutresultat som regenerering.

Bestämmelser om förbränning av oljeavfall finns dessutom i statsrådets förordning om avfallsförbränning (FFS 151/2013) vilken tillämpas på Åland enligt landskapsförordningen (2015:16) om tillämpning på Åland av vissa riksbestämmelser om avfallsförbränning.

20 §. Asbestavfall

Avfallsinnehavaren ska se till att asbestavfall som uppkommer i verksamheten samlas in och utan dröjsmål transporteras för behandling åtskilt från annat avfall. Vid förvaring och transport av asbestavfall ska hållbara förpackningar som kan förslutas tätt och som försetts med information om att de innehåller asbest användas. Förpackningarna ska hanteras med försiktighet och omsorg så att de inte går sönder.

Bestämmelser om behandling av asbest på deponier finns i landskapsförordningen (2007:3) om deponering av avfall.

4 kap. Bokförings- och uppgiftsskyldighet som gäller avfall samt transportdokument

21 §. Avfallsproducentens bokförings- och uppgiftsskyldighet

Över avfall som uppkommer i miljötillståndspliktig verksamhet eller annan verksamhet där det uppkommer farligt avfall, POP-avfall eller minst 100 ton avfall per år ska föras bok i tidsföljd. Bokföring ska om möjligt upprättas separat för varje verksamhetsställe.

Bokföringen ska innehålla följande uppgifter om det avfall som uppkommit antecknade och specificerade enligt bilaga 3:

- 1) avfallsmängd,
- 2) avfallskategori och beskrivning av avfallstyp,
- 3) avfallsets slag,
- 4) uppgift om den verksamhet där avfallet har uppkommit,
- 5) i fråga om farligt avfall de farliga egenskaperna och i fråga om POP-avfall vilka långlivade organiska föreningar det innehåller,
- 6) avfallsmottagarens och avfallstransportörens identifieringsuppgifter, platsen där avfallet behandlas och behandlingssättet, om avfallet förs någon annanstans för behandling.

Om det i en verksamhet uppkommer farligt avfall eller minst 100 ton annat avfall per år, så ska uppgifter om mängden avfall av olika typ och för verksamheten karakteristiskt slag ges. Uppgifterna ska avse total mängd avfall såväl som mängd för verksamheten typiskt avfall, i förhållande till verksamhetsområde, antalet årsverken, omsättningen, produktionsmängden och i förekommande fall till antalet varddygn, antalet övernattningar eller affärslokalsens yta.

Om avfallet skickas bort från verksamheten för behandling, ska avfallsproducenten lämna de i 2 mom. avsedda uppgifterna till avfallsbehandlaren.

22 §. Avfallsbehandlarens bokförings- och informationsskyldighet

Över avfall som har behandlats i sådan yrkesmässig verksamhet för vilken miljötillstånd krävs enligt 7 § i avfallslagen ska det föras bok i tidsföljd. Bokföringen ska om möjligt upprättas separat för varje verksamhetsställe.

Bokföringen ska innehålla följande uppgifter om det behandlade avfallet, antecknade och specificerade enligt bilaga 3:

- 1) avfallsmängd,
- 2) avfallskategori och beskrivning av avfallstypen,
- 3) avfallsets slag,
- 4) avfallsets ursprungsland,
- 5) i fråga om avfall av finländskt ursprung uppgift om den verksamhet där avfallet har uppkommit,
- 6) i fråga om farligt avfall de farliga egenskaperna och i fråga om POP-avfall vilka långlivade organiska föreningar det innehåller,
- 7) den föregående avfallsinnehavarens och avfallstransportörens identifieringsuppgifter, om avfallet kommer från något annat ställe,
- 8) avfallsets behandlingssätt,

9) produkter och material som uppkommer vid förberedelse av avfallet för återanvändning, vid materialåtervinning eller annan återvinning samt mängd och användningsändamål för varje produkt och varje material,

10) uppgifter enligt 21 § 2 mom. om det avfall som uppstår vid avfallsbehandlingen.

Utöver det som föreskrivs i 2 mom. ska bokföringen innehålla följande uppgifter:

1) om det är fråga om en anläggning för förbehandling av kommunalt avfall före återvinning av avfallet, en uppskattning av hur stor andel av det avfall som uppstår vid avfallsbehandlingen som härstammar från det kommunala avfallet,

2) om det är fråga om en avfallsförbränningsanläggning där högst 75 procent av det avfall som förbränns är kommunalt avfall, uppgifter om koncentrationen av metaller i allt avfall som lämnas till förbränning samt om koncentrationen av metaller i det kommunala avfall som lämnas för förbränning utrett genom stickprovsundersökningar minst vart femte år eller alltid när det finns skäl att anta att sammansättningen i det avfall som förbränns förändrats väsentligt,

3) om det är fråga om en behandlare av bottenaska eller bottenlagg som uppkommer vid förbränning av kommunalt avfall, uppgift om från vilken avfallsförbränningsanläggning bottenaskan eller bottenlagget härstammar samt uppgift om mängden metallkoncentrat som separerats ur varje förbränningsanläggnings bottenaska och bottenlagg och koncentrationen av metaller i dem.

23 §. Bokförings- och informationsskyldighet för behandlare av spillolja

När det gäller en behandlare av spillolja ska bokföringen omfatta de i 22 § 2 mom. avsedda uppgifterna, med undantag för de uppgifter som avses i 9 punkten. Dessutom ska bokföringen innehålla följande uppgifter om den behandlade spilloljan, antecknade och specificerade enligt bilaga 3:

- 1) spilloljans typ,
- 2) mängden spillolja som återvunnits i anläggningens egen energikonsumtion,
- 3) produkter som uppstått vid behandlingen av spillolja samt mängd och användningsändamål för varje produkt.

24 §. Avfallstransportörers, avfallsmäklares och avfallsinsamlares bokföringsskyldighet

Bokföringen över avfall som transporterats, förmedlats eller samlats in i verksamhet som är granskningspliktigt enligt 6 § i avfallslagen ska innehålla följande uppgifter, antecknade och specificerade enligt bilaga 3:

- 1) avfallsmängd,
- 2) avfallskategori och beskrivning av avfallstypen,
- 3) avfallsets slag,
- 4) i fråga om farligt avfall de farliga egenskaperna och i fråga om POP-avfall vilka långlivade organiska föreningar det innehåller,
- 5) identifieringsuppgifter för den fastighetsinnehavare eller avfallsinnehavare som har överlämnat avfallet,

K 26 LF (2022:22) om avfall

6) datum för avfallstransporten eller för mottagandet och överlämnandet av avfallet,

7) avfallsmottagarens identifieringsuppgifter.

25 §. Bokförings- och uppgiftsskyldighet för den som transporterar avfall till ett annat land

En aktör som avses i 117 c § i rikets avfallslag ska föra bok över kommunalt avfall, spillolja samt bygg- och rivningsavfall som transporteras till ett annat land för återvinning. Bokföringen ska omfatta de uppgifter som behövs för lämnandet av det i 2 mom. avsedda sammandraget.

Ett sammandrag av bokföringsuppgifterna för det föregående kalenderåret ska årligen före utgången av februari månad lämnas till Finlands miljöcentral. Sammandraget ska innehålla följande uppgifter, antecknade och specificerade enligt bilaga 3:

1) mängden avfall som har transporterats till ett annat land,

2) avfallskategori och beskrivning av avfallstypen,

3) avfallets slag,

4) uppgift om den verksamhet där avfallet har uppkommit,

5) identifieringsuppgifter för avfallsinnehavaren, den som transporterar avfallet till ett annat land och den som återvinner avfallet i ett annat land,

6) avfallets målland.

Utöver vad som föreskrivs i 2 mom. ska sammandraget innehålla följande uppgifter, antecknade och specificerade enligt bilaga 3:

1) i fråga om spillolja spilloljans typ,

2) i fråga om kommunalt avfall mängden avfall som har förberetts för återanvändning och materialåtervunnits beräknat enligt 14 §, avfallets behandlingssätt och uppgifter enligt 2 mom. om det avfall som uppstår i behandlingsverksamheten och deponeras på en deponi eller bortskaffas genom förbränning.

3) i fråga om bygg- och rivningsavfall mängden avfall som förberetts för återanvändning, materialåtervunnits, återvunnits vid återfyllnad och som på annat sätt resursåtervunnits och avfallets behandlingssätt.

Vad som föreskrivs ovan i denna paragraf gäller inte bokföring om sådant kommunalt avfall eller bygg- och rivningsavfall som transporteras till ett annat land i fråga om vilket producenten enligt 46 § i rikets avfallslag svarar för ordnandet av avfallshanteringen.

26 §. Uppgifter som ska antecknas i transportdokumentet

Ett transportdokument som avser farligt avfall, slam från slamavskiljare och samlingsbrunnar, slam från sand- och fettavskiljningsbrunnar, förorenad mark samt annat bygg- och rivningsavfall än icke-förorenad mark som transporteras och som överlämnas till en mottagare som är godkänd för ändamålet ska innehålla följande uppgifter, antecknade och specificerade enligt bilaga 3:

1) identifieringsuppgifter för avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren och för avfallstransportören och avfallsmottagaren,

2) tidpunkten för transporten av avfallet och var transporten har inletts och avslutats,

3) avfallskategori och beskrivning av avfallstypen,

4) avfallsmängd,

5) avfallets slag,

6) avfallsinnehavarens bekräftelse av att de uppgifter som lämnats är riktiga,

7) efter slutförd transport avfallsmottagarens bekräftelse av att avfallet tagits emot samt uppgifter om mottagen avfallsmängd.

Utöver det som föreskrivs i 1 mom. ska transportdokumentet innehålla följande uppgifter, antecknade och specificerade enligt bilaga 3:

1) i fråga om farligt avfall avfallets sammansättning, fysiska form och farliga egenskaper samt avfallets förpacknings- och transportsätt,

2) i fråga om POP-avfall de långlivade organiska föroreningar som avfallet innehåller samt avfallets förpacknings- och transportsätt,

3) i fråga om spillolja spilloljans typ.

27 §. Plan för uppföljning och kontroll av avfallsbehandlingen

Den plan för uppföljning och kontroll av avfallsbehandlingen som ska upprättas av den som bedriver en tillståndspliktig anläggning i enlighet med avfallslagen, ska innehålla följande uppgifter:

1) vilket avfall som tas emot för behandling,

2) åtgärder för kontroll av beskaffenheten hos det avfall som tas emot,

3) åtgärder för att identifiera POP-avfall,

4) beskrivning av behandlingsprocessen, inbegripet en redogörelse för eventuella störningar samt farliga och exceptionella situationer i samband med behandlingen och de viktigaste behandlingsfaserna med tanke på kontrollen,

5) åtgärder för kontroll av utsläppen och av det avfall som uppstår vid behandlingen,

6) åtgärder vid störningar och i farliga och exceptionella situationer, inbegripet korrigerande åtgärder,

7) åtgärder för bestämning av beskaffenheten hos det avfall som uppstår vid behandlingen,

8) metoder och platser för behandling av det avfall som uppstår vid behandlingen,

9) de personer som är ansvariga för behandlingen och hur personalen introduceras i sina uppgifter,

10) andra motsvarande uppgifter som behövs för uppföljningen och kontrollen.

28 §. Uppgifter om fastighetsvis avfallstransport som ska lämnas till den kommunala avfallshanteringsmyndigheten

Avfallstransportören ska i enlighet med 39 § 2 mom. i rikets avfallslag lämna den kommunala avfallshanteringsmyndigheten minst följande uppgifter om varje fastighet på vilken avfallstransportören har avhämtat avfall under uppföljningsperioden:

1) fastighetsinnehavarens namn och kontaktuppgifter samt fastighetens adress och fastighets- eller byggnadsbeteckning,

2) storleken på de sopkärl som omfattas av avfallstransporten och deras antal enligt avfallstyp,

3) datum för tömning av sopkärlen eller antalet tömningar och tömningsintervaller enligt avfallstyp,

4) om det är fråga om slam från slamavskiljare och slutna tankar, i stället för de uppgifter som avses i 2 och 3 punkten typen av slamtank och vilka datum den tömts.

Det sammandrag som avses i 39 § 2 mom. i avfallslagen ska innehålla åtminstone följande uppgifter:

1) mängden avfall enligt avfallstyp som har samlats in på de fastigheter som är belägna på kommunens område,

2) avfallsmottagarnas namn och kontaktuppgifter och mängden avfall enligt avfallstyp som har levererats till dem.

29 §. Uppgifter om småskalig behandling av bioavfall på fastigheten som ska lämnas till den kommunala avfallshanteringsmyndigheten

Avfallsinnehavaren ska lämna den kommunala avfallshanteringsmyndigheten minst följande uppgifter om småskalig behandling av bioavfall på fastigheten som avses i 41 a § 2 mom. i rikets avfallslag:

1) fastighetsinnehavarens namn och kontaktuppgifter samt fastighetens adress och om möjligt fastighetseller byggnadsbeteckning,

2) byggnadstyp och i fråga om andra hus än egna hemshus antalet bostadslägenheter,

3) namn på och kontaktuppgifter för den som ansvarar för avfallsbehandlingen,

4) behandlingsutrustningens driftsvolym och antalet driftsmånader per år.

De uppgifter som avses i 1 mom. behöver dock inte lämnas för småskalig behandling av enbart trädgårdsavfall på fastigheten.

De uppgifter som avses i 1 mom. ska lämnas till den kommunala avfallshanteringsmyndigheten inom två månader från inledandet av den småskaliga behandlingen av bioavfall. Om den småskaliga behandlingen avslutas ska den kommunala avfallshanteringsmyndigheten underrättas om saken inom två månader från det att verksamheten avslutades. Uppgift om fortsatt småskalig behandling och om väsentliga förändringar i de uppgifter som avses i 1 mom. ska uppdateras minst vart femte år.

5 kap. Särskilda bestämmelser

30 §. Innehållet i ansökan om tillstånd för en avfallsåtervinningsanläggning

En i avfallslagen avsedd ansökan om tillstånd för en avfallsåtervinningsanläggning ska innehålla följande uppgifter:

1) verksamhetsutövarens namn, företags- och organisationsnummer, kontaktuppgifter och kontaktperson samt anläggningens namn och besöksadress,

2) en kopia av handelsregisterutdraget, om verksamheten kräver en anteckning i handelsregistret,

3) uppgift om gällande miljötillstånd och uppgift om miljöledningssystem som avses i 114 § 2 mom. 3 punkten i rikets avfallslag,

4) en beskrivning av det avfall för vilket tillstånd söks, inbegripet avfallets konsistens, föroreningar och variationer i egenskaperna,

5) avfallskategori enligt avfallsförteckningen och avfallets klassificering enligt bilagorna IV och IVa

till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 om transport av avfall,

6) en beskrivning av den metod för återvinning som kommer att användas, inbegripet återvinningsförfarandets klassificering enligt bilaga 1,

7) den totala årliga mängden avfall som kommer att återvinnas och mängderna enligt avfallstyp samt en uppskattning av den andel avfall som kommer att införas i landet med stöd av förhandsgodkännandet,

8) den tidsperiod för vilken förhandsgodkännandet söks,

9) kvalitetssäkring och bokföring av avfallet och vilka åtgärder som ska vidtas om avfallet inte tas emot på grund av fel sammansättning eller någon annan orsak, samt andra förfaranden vid mottagning av avfallet,

10) en redogörelse för tidigare avfallstransporter där verksamhetsutövaren har deltagit, eventuella problem som förekommit och hur dessa har lösts.

31 §. Innehållet i avfallsplanen för Åland

Den i 87 § i rikets avfallslag avsedda avfallsplanen för Åland ska innehålla följande uppgifter om avfallshanteringen:

1) slutsatser av utvärderingen av genomförandet och effekterna av den gällande avfallsplanen,

2) mängden och typen av samt ursprunget till det avfall som uppkommit på Åland, importerats och införts till Åland och exporterats från Åland samt en bedömning av den framtida utvecklingen när det gäller dessa,

3) en beskrivning av systemen för insamling av avfall, inbegripet den geografiska täckningen av den separata insamlingen enligt avfallstyp och en bedömning av tillämpningen av undantagen från skyldigheten att samla in avfall separat enligt 15 § 2 mom. i rikets avfallslag,

4) de viktigaste befintliga anläggningarna för återvinning och bortscaffande av avfall, inbegripet eventuella särskilda lösningar för oljeavfall, farligt avfall, avfall som innehåller betydande mängder råvaror av avgörande betydelse eller avfall som omfattas av Europeiska unionens lagstiftning, samt anläggningar och sammanslutningar som ordnar återanvändning av produkter,

5) en utvärdering av de åtgärder som behövs för att förbättra funktionen och effektiviteten av de avfallsinsamlingssystem som avses i 3 punkten samt av behovet av nya insamlingssystem,

6) en utvärdering av behovet att förnya de avfallsbehandlingsanläggningar som avses i 4 punkten samt av behovet av nya avfallsbehandlingsanläggningar, inbegripet mängden avfall som ska behandlas i dessa och de investeringskostnader och andra kostnader som krävs, samt en beskrivning av principerna för anläggningarnas placering,

7) åtgärder för att förebygga att avfall som kan återvinnas deponeras på en deponi,

8) målen för utvecklande av avfallshanteringen, som om möjligt ska inbegripa kvantitativa mål för materialåtervinning och annan återvinning,

K 26 LF (2022:22) om avfall

9) avfall som ger upphov till särskilda problem inom avfallshanteringen och åtgärder för att förebygga problem,

10) åtgärder för att förebygga alla former av nedskräpning och för att städa områden som har blivit nedskräpade,

11) andra än i 5–10 punkten avsedda åtgärder för att lösa identifierade problem, inbegripet åtgärder för att ordna behövlig upplysning och information,

12) en utvärdering av huruvida ekonomiska och andra styrmedel kan vara användbara och lämpliga, med beaktande av vikten av att upprätthålla en väl fungerande inre marknad,

13) en utvärdering av de i planen presenterade åtgärdernas verkningsfullhet när det gäller att nå de mål som ställts i planen, att nå syftet med avfallslagen och att främja verkställandet av bestämmelserna,

14) indikatorer och mål beskrivande kvalitet eller mängd som behövs för uppföljning och utvärdering av planen, inbegripet indikatorer och mål som gäller mängden avfall som genererats och behandlingen av det samt kommunalt avfall som bortskaffats eller blivit föremål för energiåtervinning.

Den del av avfallsplanen som gäller minskning av avfallets mängd och skadlighet ska innehålla följande uppgifter:

1) en sådan beskrivning av förändringen i avfallets mängd och skadlighet som omfattar åtminstone den senaste tioårsperioden samt en bedömning av den framtida utvecklingen,

2) en beskrivning av de åtgärder som för närvarande vidtas för att minska avfallets mängd och skadlighet och en bedömning av deras effekter,

3) målen för minskning av avfallets mängd och skadlighet,

4) de planerade åtgärderna för att främja minskningen av avfallets mängd och skadlighet med hänsyn till omsorgsplikten och förbuden som gäller produkter enligt 9 § i rikets avfallslag samt skyldigheterna enligt artikel 9.1 i avfallsdirektivet och exemplen på åtgärder i bilagorna IV och IVa till det direktivet samt en utvärdering av åtgärdernas verkningsfullhet för att nå målen för minskning av avfallets mängd och skadlighet,

5) de planerade åtgärderna för att minska förbrukningen av sådana plastprodukter för engångsbruk som avses i artikel 4 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/904 om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön,

6) en särskild plan för minskning av mängden livsmedelsavfall,

7) kvalitativa och kvantitativa indikatorer för att följa hur åtgärderna för minskning av avfallets mängd och skadlighet har utvecklats.

Avfallsplanen ska omfatta en del som gäller förpackningar och förpackningsavfall i vilken det redogörs för uppnåendet av de mål som föreskrivits med stöd av avfallslagen för minskning av mängden förpackningar, återanvändning av förpackningar och materialåtervinning och annan återvinning av förpackningsavfall ska nås.

32 §. Inspektioner av transport av avfall

Vid inspektioner av sådana anläggningar och företag enligt 124 § 1 mom. 3–5 punkten i rikets avfallslag som bedriver verksamhet där avfall transporteras eller insamlas yrkesmässigt, verksamhet som avfallsmaklare eller verksamhet med internationella avfallstransporter ska ÅMHM behandla och granska uppgifter och omständigheter som hänför sig till ursprunget, typen, mängden, leveransplatsen och mottagaren i fråga om det avfall som transporteras.

33 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 april 2022.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2018:90) om avfall, dock så att upphävandet av 13 § 1 och 2 mom. i den förordningen träder i kraft först den 1 juli 2022 och upphävandet av 19 § 1 och 2 mom. i den förordningen träder i kraft först den 1 september 2022.

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till den landskapsförordning om avfall som gällde vid ikraftträdandet av denna förordning, ska i stället denna förordning tillämpas.

De i 22–25 §§ avsedda bokförings- och uppgiftsskyldigheterna tillämpas enligt följande:

1) skyldigheten enligt 22 § för avfallsbehandlare tillämpas dock så att de skyldigheter som avses i paragrafens 3 mom. tillämpas först från och med den 1 januari 2023,

2) skyldigheten enligt 25 § för den som transporterar avfall till ett annat land tillämpas dock så att det sammandrag som avses i den paragrafen första gången ska lämnas till Finlands miljöcentral före utgången av februari 2023.

34 §. Övergångstider för vissa skyldigheter

Kommunen ska ordna i 11 § 1 mom. 3 punkten avsedd områdesvis mottagning av textilavfall senast från och med den 1 januari 2023.

Innehavare av bygg- och rivningsavfall ska ordna i 16 § 1 mom. avsedd separat insamling av bygg- och rivningsavfall senast från och med den 1 juli 2022.

Uppgifterna enligt 26 § ska antecknas i transportdokumenten senast från och med den 1 september 2022.

Bilaga 1 – ÅTERVINNINGSFÖRFARANDEN

R 1	Användning främst som bränsle eller annan energikälla ¹⁾
R 1.1	Användning som bränsle i avfallsförbränningsanläggningar ¹⁾
R 1.2	Användning som bränsle i samförbränningsanläggningar av avfall, t.ex. i kraft- eller värmepannsanläggning eller i processugn
R 2	Återställande eller regenerering av lösningsmedel
R 3	Materialåtervinning eller återställande av organiska ämnen som inte används som lösningsmedel, inklusive kompostering och andra biologiska omvandlingsprocesser
R 3.1	Förberedelse av organiskt avfall för återanvändning
R 3.2	Aerob behandling av organiskt avfall, i vilken den produkt som uppstår används som materialåtervunnen produkt eller materialåtervunnet material eller ämne för gödsling eller för jordförbättring
R 3.3	Anaerob behandling av organiskt avfall, i vilken den produkt som uppstår används som materialåtervunnen produkt eller materialåtervunnet material eller ämne för gödsling eller för jordförbättring
R 3.4	Förgasning av organiskt avfall inklusive pyrolysis, när de komponenter som uppstår används som kemikalier
R 3.5	Annan materialåtervinning av organiskt avfall (med undantag för R 3.2–R 3.4)
R 3.6	Användning av organiskt avfall vid återfyllnad
R 3.7	Annan återvinning av organiskt avfall som material (med undantag för R 3.1–3.6)
R 4	Materialåtervinning eller återställande av metaller och metallföreningar
R 4.1	Förberedelse för återanvändning av avfall som innehåller metall
R 4.2	Materialåtervinning av metaller och metallföreningar
R 4.3	Annan återvinning av metaller och metallföreningar
R 5	Materialåtervinning eller återställande av andra oorganiska material
R 5.1	Förberedelse av oorganiskt avfall för återanvändning
R 5.2	Materialåtervinning av oorganiskt avfall (t.ex. oorganiskt byggmaterial)
R 5.3	Återvinning av oorganiskt avfall vid återfyllnad
R 5.4	Rening av mark som leder till återvinning av jordmaterial
R 5.5	Annan återvinning av oorganiskt avfall som material (med undantag för R 5.3 och R 5.4)
R 6	Regenerering av syror eller baser
R 7	Återvinning av komponenter som används för att minska föroreningar
R 8	Återvinning av katalysatorkomponenter

R 9	Omraffinering av olja eller annan återanvändning av olja
R 9.1	Regenerering av spillolja till basolja
R 9.2	Annan materialåtervinning av spillolja (med undantag för R 9.1)
R 10	Markspridning med positiva effekter på jordbruket eller ekologin
R 11	Användning av avfall som uppkommit genom något av förfarandena R 1–R 10
R 12	Utväxling av avfall som ska bli föremål för något av förfarandena R 1–R 11 ²⁾
R 12.1	Tillverkning av avfallsbaserat bränsle innan den lämnas för återvinning som energi (R 1)
R 12.2	Avfallens transportlastning och förbehandling, t.ex. lagring, sortering, sammanslagning, krossning och komprimering före avfallsets egentliga återvinning (med undantag för R 12.1)
R 13	Lagring av avfall före något av förfarandena R 1–R 12 utom tillfällig lagring på den plats där avfallet har uppkommit innan det transporteras bort ³⁾

¹⁾ Detta omfattar förbränningsanläggningar avsedda för kommunalt fast avfall vilkas energieffektivitet uppgår till minst 0,65. Vid beräkning av energieffektiviteten används följande formel:

Energieffektiviteten = $(E_p - (E_f + E_i)) / (0,97 \times (E_w + E_f))$ där
 – E_p är den energi som årligen produceras i form av värme eller elektricitet. Den beräknas genom att energin i form av elektricitet multipliceras med 2,6 och värme som produceras för kommersiella ändamål multipliceras med 1,1 (GJ/år).

– E_f är den årliga energitillförseln till systemet från sådana bränslen som bidrar till produktionen av ånga (GJ/år).

– E_w är den energi som kan utvinnas från det behandlade avfallet under ett år beräknad utifrån avfallsets nettovärmevärde (GJ/år).

– E_i är den energi som importerats under ett år, bortsett från E_w och E_f (GJ/år).

– 0,97 är en faktor som motsvarar energiförlusterna på grund av bottenaska och strålning.

Denna formel ska tillämpas i enlighet med referensdokumentet om bästa tillgängliga teknik vid förbränning av avfall.

²⁾ Om det inte finns någon annan lämplig R-kod, kan detta omfatta inledande förfaranden före återvinning, inklusive förbehandling, t.ex. demontering, sortering, krossning, komprimering, pelletering, torkning, fragmentering, konditionering, omförpackning, separering, sammansmältning eller blandning för överlämnande till någon av förfarandena R 1–R 11.

³⁾ Med tillfällig lagring avses tillfällig lagring enligt 6 § 1 mom. 17 punkten i rikets avfallslag.

K 26 LF (2022:22) om avfall

Bilaga 2 – BORTSKAFFNINGSFÖRFARANDEN

D 1	Deponering på eller under markytan (t.ex. på avfallsdeponier eller liknande)
D 2	Behandling i markbädd (t.ex. biologisk nedbrytning av flytande avfall och slam i jord eller liknande)
D 3	Djupinjicering (t.ex. insprutning av pumpbart avfall i källor, saltgruvor eller naturligt förekommande förvaringsrum och liknande)
D 4	Invallning (t.ex. placering av flytande avfall och slam i dagbrott, dammar eller laguner och liknande)
D 5	Särskilt utformad markdeponering (t.ex. placering i inklädda, separata förvaringsutrymmen som är täckta och avskilda från varandra och från den omgivande miljön)
D 6	Utsläpp till andra vatten än hav och oceaner
D 7	Utsläpp till hav eller oceaner, inklusive deponering under havsbotten
D 8	Biologisk behandling som inte anges på annan plats i denna bilaga och som leder till en slutprodukt i form av föreningar eller blandningar som bortskaffas med något av förfarandena D 1–D 12
D 9	Fysikalisk kemisk behandling som inte anges på annan plats i denna bilaga och som leder till en slutprodukt i form av föreningar eller blandningar som bortskaffas med något av förfarandena D 1–D 12 (t.ex. avdunstning, torkning, kalcinering osv.)
D 10	Förbränning på land
D 11	Förbränning till havs ¹⁾
D 12	Permanent lagring (t.ex. placering av behållare i en gruva och liknande)
D 13	Sammanmältning eller blandning före behandling enligt något av förfarandena D 1–D 12 ²⁾
D 14	Omförpackning före behandling enligt något av förfarandena D 1–D 13
D 15	Lagring före något av förfarandena D 1–D 14 (utom tillfällig lagring på den plats där avfallet har uppkommit innan det transporteras bort) ³⁾

¹⁾ Detta förfarande är förbjudet enligt Ålands, Finlands och Europeiska unionens lagstiftning samt internationella konventioner.

²⁾ Om det inte finns någon annan lämplig D-kod, kan detta omfatta inledande förfaranden före bortskaffande, inklusive förbehandling, t.ex. sortering, krossning, komprimering, pelleting, torkning, fragmentering, konditionering eller separering innan något av förfarandena D 1–D 12 tillämpas.

³⁾ Med tillfällig lagring avses tillfällig lagring enligt 6 § 1 mom. 17 punkten i rikets avfallslag.

Bilaga 3 – ANTECKNINGSSÄTT OCH SPECIFICERING AV BOKFÖRINGSUPPGIFTER, UPPGIFTER I TRANSPORTDOKUMENT OCH UPPGIFTER SOM LÄMNAS TILL TILLSYNSMYNDIGHETER

Uppgift	Anteckningssätt och specificering	Paragraf/paragrafer med bestämmelser om skyldigheten i anknytning till uppgiften
Aktörernas identifieringsuppgifter	I fråga om företag eller annan sammanslutning: Namn Företags- och organisationsnummer Kontaktuppgifter I fråga om fysisk person: Namn Kontaktuppgifter	21-22 och 24-26 §§
Avfallets eller produktens mängd	Massa i ton eller kilogram (i transportdokument kan kubik användas som enhet)	21-26 §§
Avfallskategori	Avfallskategori och dess identifieringsnummer enligt avfallsförteckningen i bilaga 3 till statsrådets förordning om avfall	21-22 och 24-26 §§
Beskrivning av avfallstyp	Verbal beskrivning som t.ex. kan bestå av följande uppgifter: Namn under vilket avfallet är allmänt känt Sammansättning i fråga om blandningar Fysisk form och vid behov torrsubstanshalt Andra egenskaper	21-22 och 24-26 §§
Fysisk form	Stoff/pulver Fast form Tjockflytande/pasta Slam Flytande Gasform Övrigt (specificera)	26 §
Avfallets slag ¹⁾	Icke-farligt avfall Farligt avfall POP-avfall	21-22 och 24-26 §§

	Inert avfall (bara om avfall som deponeras på deponi)	
Farliga egenskaper	Huvudsakliga farliga egenskaper enligt bilaga III till avfallsdirektivet, såsom det föreskrivs om dem i de EU-rättsakter som avses i 3 §	21-22, 24 och 26 §§
Långlivade organiska föreningar	Ämnen som POP-avfallet innehåller och som anges i bilaga IV till POP-förordningen	21-22, 24 och 26 §§
Verksamhet där avfallet uppkommit	Jord- och skogsbruk samt fiskeri Industri Byggande (inkl. nybyggnad, reparationsbyggnad och rivning) Samhällen (boende, förvaltning, handel och tjänster) Gruvdrift Energiförsörjning Avfallshantering och materialåtervinning Övrigt (specificera)	21-22 och 25-26 §§
Avfallets behandlingssätt	Verbal beskrivning av avfallets behandlingssätt och behandlingsförfarandets klassificering enligt bilaga 1 eller 2	21-22 och 25-26 §§
Produkter och material som uppkommer vid förberedande av avfall för återanvändning, materialåtervinning eller annan återvinning samt varje produkts eller materials användningsändamål	Verbal beskrivning av produkten eller materialet	22 §
	Verbal beskrivning av produktens eller materialets användningsändamål	

Särskilda uppgifter som gäller transportdokumentet

Tidpunkt för avfallstransporten	Datum då avfallstransporten har inletts och avslutats	26 §
Plats där avfallstransporten har inletts och avslutats	Adress eller koordinat från vilken avfallstransporten har inletts och till vilken transporten har avslutats	26 §

	Platsen kan därtill anges med byggnadsbeteckning	
Fordonets registreringstecken	Bokstavs- och sifferserie som identifierar fordonet	26 §
Bekräftelse	Personens namnteckning, elektronisk namnteckning, stämpel eller annan verifieringsmetod	26 §
Avfallets förpackningssätt	Fat Trätunna Dunk Låda Säck Kompositemballage Tryckbehållare Bulk Övrigt (specificera)	26 §
Avfallets transportmedel	Vägtransport Järnvägstransport Sjötransport Flygtransport Inlandssjöfart Övrigt (specificera)	26 §

Särskilda uppgifter som gäller spillolja

Spilloljans typ	Motor- och transmissionsoljaavfall Industrioljaavfall Kasserade industriella emulsioner Olja och koncentrat från oljeavskiljning som ingår i kategori 19 02 07* i avfallsförteckningen i bilaga 3 till statsrådets förordning om avfall.	23 och 25-26 §§
Produkter som uppstått vid behandlingen av spillolja och deras användningsändamål	Produkter:	23 §
	basolja tunn eldningsolja tjock eldningsolja dieselolja behandlad spillolja som lämpar sig som bränsle ²⁾ annan produkt (specificera) Användningsändamål: tillverkning av smörjmedel eller industriolja	

K 27 LF (2018:92) om producentansvar

bränsle eller tillverkning av bränsle annat användningsändamål (specificera)

¹⁾ Ett och samma avfall kan vara av flera olika slag. Till exempel POP-avfall kan vara antingen farligt eller icke-farligt avfall och icke-farligt avfall kan också vara inert avfall.

²⁾ Specificera produkten.

K 27 Landskapsförordning (2018:92) om producentansvar

1 §. Tillämpningsområde

Med de avvikelser som anges i denna förordning ska följande riksförfattningar tillämpas på Åland: (2022/2)

1) Statsrådets förordning om ett retursystem för dryckesförpackningar (FFS 526/2013).

2) Statsrådets förordning om separat insamling och återvinning av kasserade däck (FFS 527/2013).

3) Statsrådets förordning om separat insamling och materialåtervinning av returpapper (FFS 528/2013).

4) (2022/2) Statsrådets förordning om förpackningar och förpackningsavfall (FFS 1029/2021).

5) Statsrådets förordning om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (FFS 519/2014).

6) Statsrådets förordning om batterier och ackumulatörer (FFS 520/2014).

7) Statsrådets förordning om skrotfordon och om begränsning av användningen av farliga ämnen i fordon (FFS 123/2015).

8) (2023/1) Statsrådets förordning om vissa plastprodukter (FFS 1318/2022).

9) (2023/1) Statsrådets förordning om fiskeredskap som innehåller plast (FFS 1319/2022).

10) (2023/1) Statsrådets förordning om ersättningar som producenter av vissa plastprodukter ska betala till kommunerna (FFS 1320/2022).

Ändringar i den rikslagstiftning som anges i 1 mom. ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket. Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen ska inom landskapets behörighet i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen. Hänvisningar i rikslagstiftningen till Finland och den finska marknaden ska i landskapet avse Åland och den åländska marknaden.

2 §. Förvaltning

De förvaltningsuppgifter vilka enligt den rikslagstiftning som avses i 1 § ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skötas av landskapsregeringen. Den rapportering till den Europeiska kommissionen, som ska göras enligt den rikslagstiftning som avses i 1 §, utförs av i rikslagstiftningen fastställda organ. Landskapsregeringen kan närmare besluta om hur enskilda producenter ska fullgöra sin rapporteringsskyldighet, som avses i denna förordning.

3 §. Producent

Med producent avses i denna förordning de som tillverkar eller yrkesmässigt importerar eller yrkesmässigt för in och på marknaden släpper ut

1) *däck till motordrivna och andra fordon och anordningar*, när producenten anses vara den som tillverkar, importerar, inför eller regummerar sådana däck eller den som importerar däckförsedda fordon eller anordningar,

2) *personbilar, paketbilar och andra jämförbara fordon*, när producenten anses vara den som tillverkar, importerar eller inför sådana fordon eller för in fordonen i landet i den inhemska användarens namn,

3) *elektriska och elektroniska produkter*, när producenten anses vara den som tillverkar, importerar eller inför produkten, eller försäljare som säljer produkterna under eget namn eller varumärke,

4) *batterier och ackumulatörer* inklusive batterier och ackumulatörer som ingår i elektriska och elektroniska produkter, fordon eller andra produkter, när producenten anses vara den som släpper ut batterierna eller ackumulatörerna på marknaden,

5) *tidningar, tidskrifter, kontorspapper och andra liknande pappersprodukter*, när producenten anses vara den som tillverkar, importerar eller inför det papper som används för tillverkning av pappersprodukterna eller den som importerar eller inför de tryckta pappersprodukterna,

6) (2023/1) *förpackningar* vars producent anses vara den som förpackar produkterna, eller som importerar eller inför de förpackade produkterna; och från och med den 1 januari 2024 även i fråga om förpackningar som används för förpackning av livsmedel och andra produkter på försäljningsstället och som överläts direkt till konsumenten (serviceförpackning) och förpackningar som används för förpackning av obehandlade jordbruks- och trädgårdsprodukter (odlarförpackning), anses dock producenten vara den som tillverkar, importerar eller inför förpackningarna,

7) (2023/1) *muggar som säljs tomma till slutanvändarna och som hör till plastprodukter för engångsbruk samt deras korkar och lock*, när producenten anses vara den som tillverkar, importerar eller inför produkten,

8) (2023/1) *våtservetter för personlig hygien och konsumentbruk som hör till plastprodukter för engångsbruk*, när producenten anses vara den som tillverkar, importerar eller inför produkten,

9) (2023/1) *ballonger för konsumentbruk som hör till plastprodukter för engångsbruk*, när producenten anses vara den som tillverkar, importerar eller inför produkten,

10) (2023/1) *tobaksprodukter med filter som hör till plastprodukter för engångsbruk och tobaksfilter som hör till plastprodukter för engångsbruk*, när producenten anses vara den som tillverkar, importerar eller inför produkten,

11) (2023/1) *fiskeredskap som innehåller plast*, när producenten anses vara den som tillverkar, importerar eller inför produkten.

4 §. *Avvikelse om solvens*

Sådana uppgifter om solvens som en producentansvarig ska lämna, i enlighet med en riksförfattning som avses i 1 §, behöver inte lämnas till landskapsregeringen om den producentansvarige i enlighet med bestämmelserna om det i en riksförfattning har lämnat sådana uppgifter till behörig riksmyndighet.

5 §. *Avvikelse avseende mottagningsplatser*

Med avvikelse från bestämmelserna i 3 § statsrådets förordning om separat insamling och återvinning av kasserade däck ska producenten ordna mottagning av kasserade däck så att minst en fast mottagningsplats finns i landskapet.

Med avvikelse från bestämmelserna i 4 § 1 mom. statsrådets förordning om separat insamling och materialåtervinning av returpapper ska producenten ordna mottagning av returpapper så att minst åtta i landskapet väl utspridda mottagningsplatser finns i landskapet.

Som alternativ till bestämmelserna i 10 § i statsrådets förordning om förpackningar och förpackningsavfall kan producentsammanslutning av producenter ordna avfallsinsamlingen för de förpackningar, eller motsvarande andel förpackningar, som denne släppt ut på åländska marknaden vid minst

1) åtta i landskapet väl utspridda insamlingsplatser, om producenterna i producentsammanslutningen släppt ut mer än 10 000 kilogram förpackningar under det föregående kalenderåret,

2) fyra i landskapet väl utspridda insamlingsplatser, om producenterna i producentsammanslutningen släppt ut mer än 100 men högst 10 000 kilogram förpackningar under det föregående kalenderåret eller

3) en insamlingsplats i landskapet om producenterna i producentsammanslutningen släppt ut högst 100 kilogram förpackningar under det föregående kalenderåret. (2023/1)

Vid varje i 3 mom. avsedd insamlingsplats ska det finnas separata insamlingskärl för alla avfalls slag som producenten har släppt ut på marknaden. Producenten ska även ta emot avfall från kommuner som samlat in producentens avfall, eller motsvarande andel.

Med avvikelse från bestämmelserna i 6 § 1 mom. 4 punkten statsrådets förordning om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter ska producenten ordna mottagning av avfall som utgörs av eller innehåller elektriska och elektroniska produkter som används i hushåll så att minst en fast mottagningsplats finns i landskapet.

Med avvikelse från bestämmelserna i 8 § statsrådets förordning om batterier och ackumulatörer ska producenten av bilbatterier och bilackumulatörer ordna mottagning av kasserade batterier och ackumulatörer så att det finns minst en fast mottagningsplats i landskapet.

Med avvikelse från bestämmelserna i 5 § statsrådets förordning om skrotfordon och om begränsning av användningen av farliga ämnen i fordon ska finnas minst en fast mottagningsplats i landskapet.

Med avvikelse från bestämmelserna i 4 § i statsrådets förordning om fiskeredskap som innehåller plast

ska minst en mottagningsplats finnas i landskapet för separat insamling av avfall som innehåller plast från stående fångstredskap och andra håvfångstredskap samt av linor och flöten som används i samband med dessa fångstredskap. Med stående fångstredskap avses ett fiskeredskap som satts ut på plats i fångstsyfte, såsom nät, långrev och andra krokredskap samt rysja, katsa och andra instängningsredskap. (2023/1)

Mottagningsplatser som avses i denna paragraf kan vid behov samordnas.

Tidigare 8 mom. har blivit 9 mom. genom (2023/1)

5a §. (2023/1) *Minskad förbrukning av plastprodukter för engångsbruk*

Producenterna och övriga berörda aktörer ska vidta åtgärder för att minska förbrukningen av följande produkter

1) muggar, inklusive lock,

2) livsmedelsförpackningar, det vill säga behållare såsom lådor, med eller utan lock, som används för livsmedel som

a) är avsedda att konsumeras direkt på plats eller avhämtade,

b) vanligtvis konsumeras direkt ur behållaren och

c) är färdiga att konsumeras utan tillagning, kokning eller uppvärmning eller annan ytterligare beredning.

Minskningen ska redovisas för år 2026 jämfört med 2022. Redovisningen ska göras enligt instruktioner från landskapsregeringen.

6 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft 1 januari 2019.

I landskapslagen (2018:83) om tillämpning av rikets avfalls lag finns särskilda bestämmelser om när en ansökan om godkännande för anteckning i produktregistret ska vara inlämnad avseende däck till motordrivna och andra fordon och anordningar, tidningar, tidskrifter, kontorspapper och andra liknande pappersprodukter.

Genom ikraftträdandet av denna förordning upphävs landskapsförordningen (2015:7) om producentansvar och landskapsförordningen (1998:93) om förpackningar och förpackningsavfall.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/1):

Denna förordning träder i kraft den 1 februari 2023.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2022:3) om vissa plastprodukter.

Bestämmelserna i 5 § i statsrådets förordning om vissa plastprodukter tillämpas först från och med den 1 januari 2025 och bestämmelserna i 6, 7 och 9 §§ i nämnda förordning tillämpas på producenter av sådana produkter som avses i 2 och 3 punkten i förordningens bilaga 3 först från och med den 1 januari 2025.

Producenten ska första gången lämna de uppgifter som avses i 6 § 1 mom. I punkten i statsrådets förordning om fiskeredskap som innehåller plast före utgången av juni 2024 och de uppgifter som avses i 2–6 punkten i det momentet före utgången av juni 2026.

K 28 Landskapsförordning (2018:91) om tillämpning på Åland av riksförordning om begränsning av användningen av PCB-utrustning och om behandling av PCB-avfall

1 §. Tillämpningsområde

Med de avvikelser som anges i denna förordning ska statsrådets förordning om begränsning av användningen av PCB-utrustning och om behandling av PCB-avfall (FFS 958/2016) tillämpas i landskapet.

Ändringar i den rikslagstiftning som anges i 1 mom. ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket. Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen ska inom landskapets behörighet i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt riksförordningen ankommer på Närings-, trafik- och miljöcentralen ska i landskapet skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

3 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder ikraft den 1 januari 2019.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (1998:110) om PCB-avfall och landskapsförordningen (2012:45) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om begränsning av användning av PCB och PCT.

K 29 Landskapslag (2022:30) om mottagning i hamn av avfall från fartyg

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Syfte

Syftet med denna lag är att skydda den marina miljön mot de negativa effekterna av utsläpp av avfall från fartyg som anlöper hamnar samtidigt som en smidigt fungerande sjöfart säkerställs, genom att förbättra tillgången till och användningen av adekvata mottagningsanordningar i hamn och lämnande av avfall till dessa anordningar.

2 §. Tillämpningsområde

Denna lag ska tillämpas på

1) hamnar som tar emot sådana fartyg som omfattas av tillämpningsområdet för 2 punkten, med undantag för hamnar som betjänar passagerarfartyg i inrikestrafik med en dödvikt som understiger 1 350 ton och vid vilka ifrågasvarande fartyg inte lämnar avfall, förutsatt att de fartyg som besöker hamnarna i fråga har ett avfallshanteringsavtal i någon annan hamn,

2) fartyg oberoende av deras flagg, med undantag för fartyg som används för hamntjänster, örlogsfartyg, militära hjälpfartyg eller andra fartyg som ägs eller drivs av någon stat och som för närvarande endast används i statlig, icke-kommersiell tjänst,

3) fartyg som ägs eller drivs av landskapet Åland eller någon av de åländska kommunerna och

4) gästhamnar med minst 25 båtplatser och på småbåtshamnar med minst 50 båtplatser.

Lagen tillämpas inte på följande platser och områden som betraktas som i 3 § 2 punkten avsedda platser och områden vars konstruktioner och tjänster samt besökarantal och avfallsmängder är små:

1) detaljhandelsföretags och trakteringsverksamhetens bryggor som endast används för utträttande av ärenden eller under tiden för utträttande av ärenden vid detaljhandelsföretaget eller förplägnadsrörelsen i fråga,

2) platser och områden avsedda endast för mottagning av fartyg med motor vars effekt enligt motortillverkarens uppgift är högst 15 kilowatt eller ett fartyg med motor eller segel, vars skrovlängd enligt tillverkarens uppgift är högst 5,5 meter,

3) sådana platser och områden avsedda för mottagning av fiskefartyg som endast används av en enskild yrkesutövare och

4) andra motsvarande platser och områden.

Närmare bestämmelser om när platser och områden som avses i 2 mom. 4 punkten betraktas som platser eller områden vars konstruktioner och tjänster samt besökarantal och avfallsmängder är små får utfärdas genom landskapsförordning.

På ankringsplatser i hamnar tillämpas inte 9-12 §§.

Efter att avfallet förts i land från fartyget tillämpas landskapslagen om tillämpning av rikets avfallslag och rikslagstiftningen om animaliska biprodukter.

3 §. Definitioner

I denna lag avses med

1) *fartyg*: alla typer av havsgående farkoster inbegripet fiskefartyg, fritidsbåtar, bärplansbåtar, svävare, undervattensfarkoster och flytande farkoster,

2) *hamn*: en plats eller ett geografiskt område som är utrustat för att ta emot fartyg, inbegripet en ankringsplats inom hamnens jurisdiktion, dock inte en plats eller ett område vars för fartyg avsedda konstruktioner och tjänster, besökarantal och avfallsmängder är små,

3) *hamntjänster*: inom ett hamnområde eller i en farled till en hamn följande tjänster: bunkring, lasthantering, förtöjning, passagerartjänster, lotsning, bogsering eller uppsamling av fartygsgenererat avfall och lastrester,

4) *Marpol-konventionen*: 1973 års internationella konvention till förhindrande av förorening från fartyg och protokollet av år 1978 till konventionen (FödrS 51/1983) jämte ändringar,

5) *avfall från fartyg*: allt avfall, inbegripet lastrester, som uppstår under ett fartygs drift eller under lastning, lossning och rengöring, och som omfattas av tillämpningsområdet för bilagorna I, II, IV, V och VI till Marpol-konventionen, avfall som samlas i nät under fiskeinsatser och övrigt avfall från fartyg som avses i 5 § i avfallslagen (FFS 646/2011) som tillämpas på Åland enligt landskapslagen (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag,

6) *lastrester*: sådana rester av lastmaterial ombord som finns kvar på däck eller i lastrum eller tankar efter lastning och lossning, inbegripet överskott eller spill

som uppkommer i samband med lastning och lossning, antingen under våta eller torra förhållanden eller ansamlade i spolvatten, exklusive lastdamm som finns kvar på däck efter sopning eller damm på fartygets externa ytor,

7) *mottagningsanordning i hamn*: en fast, flytande eller rörlig anordning som kan ta emot avfall från fartyg,

8) *fiskefartyg*: ett fartyg som är utrustat eller i kommersiellt syfte används för att fånga fisk eller andra levande tillgångar från havet,

9) *fritidsbåt*: ett fartyg, med en skrovlängd på minst 2,5 meter, oavsett framdrivningssätt, som är avsett för sport- eller fritidsändamål och som inte används yrkesmässigt,

10) *gästhamn*: en sådan hamn som upplåter båtplatser till gästande sport- och fritidsbåtar för kortare tidsperioder,

11) *småbåtshamn*: en sådan hamn som används som hemmahamn för sport- och fritidsbåtar och där båtens ägare vanligen besitter en viss förtöjningsplats i hamnen,

12) *tillräcklig lagringskapacitet*: tillräcklig kapacitet för att lagra avfallet ombord från avgångstidpunkten fram till nästa anlöpshamn, inklusive det avfall som sannolikt kommer att genereras under resan,

13) *fartygsavfallsdirektivet*: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/883 om mottagningsanordningar i hamn för avlämning av avfall från fartyg, om ändring av direktiv 2010/65/EU och upphävande av direktiv 2000/59/EG,

14) *hamninnehavare*: en juridisk person som har det övergripande ansvaret för hamnens drift eller tar ut hamnavgift eller en därmed jämförbar allmän avgift för användning av hamnen,

15) *SafeSeaNet-systemet*: unionens i övervakningsdirektivet avsedda system för informationsutbyte inom sjöfarten, bestående av ett centralsystem som administreras av kommissionen och av medlemsstaternas nationella system,

16) *övervakningsdirektivet*: Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/59/EG om inrättande av ett övervaknings- och informationssystem för sjötrafik i gemenskapen och om upphävande av rådets direktiv 93/75/EEG, jämte ändringar.

Avfall från fartyg som avses i 1 mom. 5 punkten ska betraktas som avfall i den mening som avses i landskapslagen om tillämpning av rikets avfallslag. Även begreppet behandling ska definieras på samma sätt som i den lagen.

2 kap. Mottagning av avfall i hamnar

4 §. Mottagningsanordningar i hamnar

Hamninnehavaren ska se till att de fartyg som normalt använder hamnen får tillgång till mottagningsanordningar som tillgodoser deras behov utan att de orsakas onödigt dröjsmål. Mottagningsanordningarna ska kunna ta emot de typer och mängder av avfall som kommer från de fartyg som normalt använder hamnen. Hamninnehavaren ska även erbjuda sådana fartyg som inte omfattas av denna lag möjlighet att nyttja

hamnens mottagningsanordningar såvida detta inte är orimligt med hänsyn till avfallets art eller mängd. Mottagningsanordningarna ska vara anpassade till hamnanvändarnas operativa krav, hamnens storlek och geografiska belägenhet samt de typer av fartyg som anlöper hamnen. Formaliteterna och de praktiska arrangemangen i samband med användningen av mottagningsanordningar ska vara enkla och snabba så att onödigt dröjsmål för fartygen undviks. Hamninnehavaren ska säkerställa att mottagningsanordningarna i hamnen fungerar klanderfritt och att anordningar som är ur funktion repareras utan dröjsmål.

En innehavare av en hamn för fritidsbåtar kan ordna mottagningen av avfall genom att komma överens om användarrätt av en annan mottagningsanordning som finns i närområdet på rimligt avstånd. Då ska hamnen för fritidsbåtar tillhandahålla lättillgänglig information om arrangemanget och ifrågasvarande mottagningsanordnings läge och öppettider. Vid dimensioneringen av mottagningsanordningar för avfall i hamnar för fritidsbåtar ska även användare från andra hamnar för fritidsbåtar beaktas.

För anskaffning och användning av mottagningsanordningarna för skadliga flytande ämnen samt för transport och behandling av avfall och blandningar svarar importören eller någon annan mottagare eller exportören eller någon annan avsändare av det ämne som ska transporteras.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas angående arrangemang och krav i hamnar på mottagningsanordningar för avfall från fartyg.

Se LF (2022:31) om mottagning i hamn av avfall från fartyg.

5 §. Rapportering av brister hos mottagningsanordningar

Hamninnehavaren ska tillhandahålla dem som använder hamnen blanketter för klagomål angående brister hos mottagningsanordningar. Ifyllda blanketter ska hamninnehavaren lämna till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, ÅMHM.

ÅMHM ska använda internationella sjöfartsorganisationens, IMO:s, formulär och se till att IMO och myndigheterna i hamnstaten får information om påstådda brister vid mottagningsanordningar i en hamn. ÅMHM ska utreda alla rapporterade fall av påstådda brister i åländska hamnar och använda IMO:s formulär och se till att IMO och den rapporterade flaggstaten informeras om resultaten av undersökningen. ÅMHM ska informera landskapsregeringen om åtgärder som vidtagits enligt detta moment.

6 §. Avfallsplaner för hamnar

Hamninnehavaren ska uppgöra en lämplig avfallsplan för mottagande och hantering av avfall från fartyg i hamnen. Avfallsplanen ska beskriva hanteringen av avfall från fartyg, såsom mottagning, insamling, lagring, behandling och återvinning. Avfallsplanen ska dessutom beskriva belopp och beräkningsgrunder för avgifterna som tas ut av fartygen. Vid planeringen av de åtgärder som ingår i planen ska hamnens storlek och beskaffenhet samt de typer av fartyg som anlöper hamnen beaktas.

K 29 LL (2022:30) om mottagning i hamn av avfall från fartyg

Avfallsplaner får utarbetas gemensamt av två eller flera närbelägna hamnar med lämplig medverkan från varje hamn, under förutsättning att behovet av och tillgången till mottagningsanordningar specificeras för varje enskild hamn.

Innan hamninnehavaren lägger fram hamnens avfallsplan för godkännande, ska hamninnehavaren ge de som använder hamnen och deras företrädare, behöriga myndigheter samt andra som kan beröras av planen tillfälle att uttrycka sin åsikt om avfallsplanen eller om en ändring av den. Utkastet till avfallsplan ska under minst 14 dagar hållas tillgängligt på hamninnehavarens verksamhetsställe eller på något annat ändamålsenligt sätt. Hamninnehavaren ska på sin anslagstavla, på elektronisk väg, per brev eller på något annat lämpligt sätt informera dem som använder hamnen och andra berörda att utkastet finns tillgängligt.

Om hamnen för fritidsbåtar har ett avtal om användarrätt till en annan mottagningsanordning som avses i 4 § 2 mom. ska innehållet i detta avtal beskrivas i avfallsplanen för hamnen i fråga.

Landskapsregeringen ska i en landskapsförordning ange närmare bestämmelser om vad en avfallsplan för olika hamnar ska innehålla.

Se LF (2022:31) om mottagning i hamn av avfall från fartyg.

7 §. Godkännande av avfallsplaner

Hamninnehavaren ska lämna avfallsplanen till ÅMHM för godkännande. ÅMHM ska godkänna avfallsplanen om den uppfyller kraven i denna lag och den förordning som utfärdats med stöd av denna lag. ÅMHM kan besluta om nödvändiga bestämmelser för genomförandet av planen, såsom nödvändiga mottagningsanordningar eller om på vilka språk informationen till dem som ansvarar för avfallshanteringen på fartyg som använder hamnen och deras företrädare ska lämnas.

Hamninnehavaren ska lämna in en uppdaterad avfallsplan till ÅMHM om det sker en betydande förändring i hamnens verksamhet eller i kvaliteten, kvantiteten eller hanteringen av det avfall som lämnas i hamnen. Avfallsplanen ska uppdateras och läggas fram för bedömning och godkännande med högst fem års mellanrum. Om inga betydande förändringar har skett under de senaste fem åren får hamninnehavaren lämna in den befintliga avfallsplanen. ÅMHM ska kontrollera avfallsplanen och kan därefter besluta om förnyat godkännande av avfallsplanen.

8 §. Information till dem som använder hamnen

Hamninnehavaren ska lämna information om avfallsplanen, vid behov även i elektronisk form, till dem som använder hamnen på ett lättillgängligt sätt, vid behov med karta, och i relevanta fall på förutom svenska även andra språk som används i hamnen. I informationen ska det ingå

1) uppgifter om var de anordningar som hör till varje kaj- eller ankringsplats är belägna och, när så är relevant, deras öppettider,

2) en förteckning över fartygsavfall som normalt hanteras av hamnen,

3) en förteckning över kontaktställen, operatörer av mottagningsanordningar i hamnen och de tjänster som tillhandahålls,

4) en beskrivning av förfarandena för lämnande av avfall och

5) en beskrivning av avgiftssystemet, inbegripet, i tillämpliga fall, system och medel för avfallshantering som avses i en landskapsförordning enligt 12 § 1 mom.

En hamninnehavare, som registrerats i systemet för hantering av information inom sjöfarten som avses i rikslagstiftningen om fartygstrafikservice, ska dessutom informera om uppgifterna som avses i 1 mom. genom det informations-, övervaknings- och tillsynssystemet som avses i 16 §.

3 kap. Lämnande av avfall i hamnar**9 §. Anmälan om att ett fartyg ska anlöpa en hamn på Åland**

När ett fartyg som omfattas av övervakningsdirektivet anlöper en åländsk hamn ska befälhavaren eller någon som bemyndigats av befälhavaren lämna innehavaren av anlöpshamnen en förhandsanmälan om avfall från fartyget enligt bilaga 2 till fartygsavfallsdirektivet via det system för hantering av information inom sjöfarten som avses i rikslagstiftningen om fartygstrafikservice beträffande avfall som kommer att lämnas. Informationen ska anmälas minst 24 timmar före ankomsten om anlöpshamnen är känd. Om anlöpshamnen är okänd 24 timmar före ankomsten, ska informationen anmälas så snart anlöpshamnen är känd. Om resan varar mindre än 24 timmar, ska informationen anmälas senast när fartyget lämnar föregående hamn. Informationen från förhandsanmälan om avfall ska finnas tillgänglig ombord, helst i elektronisk form, åtminstone till nästa anlöpshamn och ska på begäran visas för ÅMHM.

10 §. Lämnande av avfall från fartyg i hamnar

Innan ett fartyg lämnar en hamn ska befälhavaren se till att allt avfall lämnas till mottagningsanordningarna i hamnen i enlighet med relevanta utsläppsnormer som fastställs i Marpol-konventionen.

Om det inte finns någon mottagningsanordning i en hamn för fritidsbåtar ska avfallet från en fritidsbåt lämnas till den mottagningsanordning för vilken hamninnehavaren i enlighet med 4 § 2 mom. avtalat om användning. Toalettavfallet ska lämnas i en mottagningsanordning.

Fartyget får fortsätta till nästa hamn utan att ha fullgjort vad som föreskrivs i 1 mom., om

1) den information som lämnas i enlighet med bilagorna 2 och 3 till fartygsavfallsdirektivet visar att det finns tillräcklig särskild lagringskapacitet för allt avfall som har ackumulerats och kommer att ackumuleras under fartygets planerade resa fram till nästa anlöpshamn,

2) den information som finns tillgänglig ombord på ett fartyg som inte omfattas av tillämpningsområdet för övervakningsdirektivet visar att det finns tillräcklig särskild lagringskapacitet för allt avfall som har

ackumulerats och kommer att ackumuleras under fartygets planerade resa fram till nästa anlöpshamn, eller

3) fartyget endast vistas på en ankringsplats under mindre än 24 timmar eller anlöper hamnen under svåra väderförhållanden.

ÅMHM kan ålägga ett fartyg att före avgång lämna allt sitt avfall om det, på grundval av den tillgängliga informationen, inte kan fastställas att adekvata mottagningsanordningar i hamn finns tillgängliga i nästa anlöpshamn, eller nästa anlöpshamn är okänd.

Närmare bestämmelser om vad som avses med tillräcklig särskild lagringskapacitet kan utfärdas genom en landskapsförordning.

11 §. Avfallsavlämningskvitton

Vid lämnande av avfall ska operatören av mottagningsanordningen i den hamn där avfallet har lämnats fylla i ett avfallsavlämningskvitto enligt bilaga 3 till fartygsavfallsdirektivet och utan onödigt dröjsmål tillhandahålla avfallsavlämningskvittot till fartygets befälhavare.

Kravet som avses i 1 mom. tillämpas dock inte på hamnar som endast kan ta emot fartyg med en dödvikt på mindre än 1 350 ton och som har obemannade mottagningsanordningar. I samband med godkännandet av avfallsplanen ska hamnen meddela om den uppfyller förutsättningarna för undantag. Då ska ÅMHM meddela hamnens namn och belägenhet via SafeSeaNet-systemet. Uppgifterna meddelas dock endast för de hamnar som anlöps av fartyg som omfattas av tillämpningsområdet för övervakningsdirektivet.

Befälhavaren för ett fartyg som omfattas av tillämpningsområdet för övervakningsdirektivet eller någon som befälhavaren befälmäktigt för uppgiften ska före avgång, eller så snart avfallsavlämningskvittot har mottagits, rapportera informationen på kvittot genom systemet för hantering av information inom sjöfarten som avses i rikslagstiftningen om fartygstrafikservice. Informationen från avfallsavlämningskvittot ska finnas tillgänglig ombord på fartyget i minst två år, där så är relevant tillsammans med tillämplig oljedagbok, lastdagbok, avfallsdagbok eller avfallsplan, och ska på begäran tillhandahållas myndigheterna.

12 §. Avgifter för mottagning av avfall

Kostnaderna för mottagningsanordningar för avfall från fartyg, inbegripet behandlingen och bortskaftet av avfallet, ska täckas genom avgifter som hamninnehavaren tar ut av fartygen, oavsett om fartyget lämnar avfall i hamnen eller inte eller hur mycket avfall fartyget lämnar i hamnen. Avgifterna kan ingå i den hamnavgift som tas ut för fartygen eller i en annan avgift som tas ut för nyttjanderätt till hamnen. Kostnadstäckningssystemen får inte utgöra ett incitament för fartyg att släppa ut sitt avfall till havs. Avgiften ska täcka de indirekta administrativa kostnaderna och hanteringen av oljehaltigt avfall, toalettavfall och fast avfall, inklusive avfall som samlas i hävfångstredskapen under fiskeinsatser, exklusive lastrester.

Avgifterna ska sänkas på grundval av den typ av handel som fartyget används för, särskilt om fartyget är i drift inom när sjöfart och om fartygets konstruk-

tion, utrustning och drift är sådana att det kan visas att fartyget genererar mindre mängder avfall och hanterar sitt avfall på ett hållbart och miljövänligt sätt.

Avgifterna får differentieras på grundval av

- 1) fartygets kategori, typ och storlek,
- 2) tillhandahållandet av fartygstjänster som utförs utanför normala öppettider i hamnen eller
- 3) hur farligt avfallet är.

Avgifterna ska tas ut på grundval av den lämnade avfallstypen och avfallsmängden

- 1) för kostnader som orsakas av lämnande av avfall som avses i 1 mom. då den lämnade avfallsmängden överskrider den maximala lagringskapaciteten som avses i en landskapsförordning enligt 10 §,
- 2) för avfall från avgasreningsystem och
- 3) för den del av kostnaderna som inte täcks av avgiften enligt 1 mom.

Landskapsregeringen kan i en landskapsförordning närmare ange vad som ska inbegripas i kostnaderna enligt 1 mom. Landskapsregeringen kan även i en landskapsförordning närmare ange vad som avses med ett fartygs konstruktion, utrustning och drift som visar att fartyget genererar mindre mängder avfall och hanterar sitt avfall på ett hållbart och miljövänligt sätt enligt 2 mom.

Se LF (2022:31) om mottagning i hamn av avfall från fartyg.

13 §. Undantag för tidtabellbunden trafik

ÅMHM kan på en skriftlig ansökan bevilja fartyg undantag från det obligatoriska lämnandet av avfall från fartyg som avses i 10 §, från anmälan om avfall från fartyg som avses i 9 § och från avgifter som tas ut för avfall från fartyg som avses i 12 § vid åländska hamnar som ligger längs dess rutt. För att undantag ska kunna beviljas krävs det att

1) fartyget är i trafik enligt en offentliggjord eller planerad lista över avgångs- och ankomsttider mellan fastställda hamnar eller återkommande överfarter som utgör en vedertagen tidtabell,

2) fartyget minst en gång varannan vecka gör upprepade resor med samma fartyg, som bildar ett konstant mönster, mellan fastställda hamnar, eller en serie resor från och till samma hamn utan mellanliggande hamnanlöp,

3) fartyget har ingått ett avfallshanteringsavtal, med ett kompetent företag i avfallshanteringsbranschen, som hamnen har godkänt eller med hamnen och som har meddelats till alla hamnar som ligger längs fartygets rutt, samt har avfallsavlämningskvitton och

4) arrangemanget inte har en negativ inverkan på den marina miljön, sjösäkerheten, hälsan eller boende- eller arbetsförhållandena ombord på fartygen.

Undantaget beviljas för en viss tid och för högst fem år åt gången.

ÅMHM ska lämna fartyget som beviljats undantag enligt 1 mom. ett intyg om undantaget enligt bilaga 5 till fartygsavfallsdirektivet. ÅMHM ska informera de berörda hamnarna som ligger på fartygets rutt om det beviljade undantaget. ÅMHM ska även meddela uppgifterna i intyget om undantag genom systemet för hantering av information inom sjöfarten som avses i rikslagstiftningen om fartygstrafikservice.

K 30 LF (2022:31) om mottagning i hamn av avfall från fartyg

Om det på ett fartyg som beviljats undantag inte finns tillräcklig särskild lagringskapacitet för allt avfall som har ackumulerats och som kommer att ackumuleras under fartygets planerade resa fram till nästa anlöpshamn ska ÅMHM omgående informera den ansvariga riksmyndigheten om detta.

4 kap. Särskilda bestämmelser

14 §. (2022/58) Inspektioner

ÅMHM ska utföra inspektioner av fartyg för att förvissa sig om att bestämmelserna om lämnande av avfall efterlevs. ÅMHM ska samarbeta med riksmyndigheterna och så långt som möjligt använda information från riksmyndigheternas fartygsinspektioner. Rätten att inspektera gäller inte lokaler och utrymmen som används för boende av permanent natur.

Landskapsregeringen kan i en landskapsförordning bestämma närmare om omfattningen av inspektionerna och samarbetet med riksmyndigheterna.

15 §. Tillsynsåtgärder

Den som bryter mot denna lag eller försummar att vidta åtgärder i enlighet med lagen eller de bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen kan av ÅMHM förbjudas att fortsätta med den rättsstridiga verksamheten eller uppmanas att fullgöra sina skyldigheter inom utsatt tid. Om ett fartygs försummelse är så omfattande att fartyget behöver stoppas ska ÅMHM omgående meddela detta till den ansvariga riksmyndigheten.

ÅMHM kan förena förbud och ålägganden som meddelats med stöd av 1 mom. med vite eller med hot om fullgörande av skyldigheterna på den försumliges bekostnad.

16 §. Rapportering och utbyte av information

Rapporteringen och utbytet av information enligt denna lag ska baseras på unionens system för informationsutbyte inom sjöfarten (SafeSeaNet), som regleras i rikslagstiftningen om fartygstrafikservice.

Utöver det som anges på andra ställen i lagen ska informationen om faktisk ankomst- och avgångstid för alla fartyg som omfattas av tillämpningsområdet för övervakningsdirektivet och som anlöper en hamn, tillsammans med en uppgift som identifierar den berörda hamnen rapporteras i det system som anges i 1 mom.

17 §. Registrering av inspektioner

Informationen om inspektioner, inklusive informationen om bristande efterlevnad, ska utan dröjsmål överföras till kommissionens inspektionsdatabas så snart som inspektionsrapporten har färdigställts eller ett undantag har beviljats.

Närmare bestämmelser om användningen av kommissionens inspektionsdatabas kan utfärdas genom en landskapsförordning.

18 §. Övervakningsuppgifter om avfall som samlats i nät under fiske

Övervakningsuppgifter om volymen och kvantiteten av avfall som samlats i nät under fiske ska samlas in. Landskapsregeringen ska se till att sådana övervakningsuppgifter rapporteras till kommissionen.

19 §. Utbildning av och säkerhetsåtgärder för personal

Hamnmyndigheter och myndigheter som ansvarar för mottagningsanordningar i hamnar ska säkerställa att personalen får nödvändig utbildning för att förvärva den kunskap som krävs för deras arbete med avfallshantering, med särskilt fokus på hälso- och säkerhetsaspekter i samband med hanteringen av farligt material, och att utbildningskraven regelbundet uppdateras för att möta de utmaningar som den tekniska innovationen medför. Myndigheterna ska även säkerställa att det i samband med lämnande och mottagande av avfall vidtas tillräckliga säkerhetsåtgärder för att avvärja risker för människor och miljön i hamnar som omfattas av denna lag. Bestämmelser om arbetarskydd finns i rikslagstiftningen.

20 §. Rätt till skadestånd

Ett fartyg eller en annan part som deltagit i lämnande eller mottagande av avfall har rätt till ersättning för skador som orsakats av onödigt dröjsmål såsom föreskrivs i rikslagstiftningen om skadestånd.

21 §. Påföljder

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen ska dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

För underlåtelse att lämna avfall i enlighet med 10 § kan ansvar inte ådömas om hamnen inte kunde ta emot fartygets avfall.

22 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft 1 juni 2022.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2003:58) om mottagning i hamn av fartygsgenererat avfall och lastrester.

En avfallsplan som fastställts enligt den upphävda lagen är i kraft fem år efter att den har fastställts om planen uppfyller kraven i denna lag.

Undantag för fartyg som används i tidtabellbunden trafik mot denna lag beviljats enligt 14 § i den upphävda lagen gäller enligt det beslut som ÅMHM fattat i fem år från beslutsdatumet under förutsättning att det uppfyller kraven i denna lag. Ett sådant beslut som är äldre än fyra år gäller ett år efter ikraftträdandet av denna lag.

En hamn som inte enligt den upphävda lagen behövt ha mottagningsanordningar eller utarbeta en avfallsplan ska senast den 1 april 2023 uppfylla kraven i denna lag och lämna in en avfallsplan till ÅMHM.

K 30 Landskapsförordning (2022:31) om mottagning i hamn av avfall från fartyg

1 §. Definitioner

I denna förordning används följande definitioner.

1) *Kommersiell hamn* är en hamn som huvudsakligen används av andra fartyg än sådana som är utrustade eller i yrkesmässigt syfte används för att fånga fisk, eller sådana fartyg som används för sport- eller fritidsändamål.

2) *Gästhamn* är en hamn som upplåter minst 25 båtplatser till gästande sport- och fritidsbåtar för kortare tidsperioder.

3) *Småbåtshamn* är en hamn som har minst 50 båtplatser och som används som hemmahamn för sport- och fritidsbåtar och där båtens ägare vanligen besitter en viss förtöjningsplats i hamnen.

4) *Fiskehamn* är en hamn som huvudsakligen används av fartyg som fångar fisk i kommersiellt syfte om hamnen regelbundet används som hemmahamn för minst fem fiskefartyg.

5) *Reparationsvarv* är en hamnanläggning där fartyg yrkesmässigt repareras eller förvaras under kortare eller längre tidsperioder. Reparationsvarv indelas i stora och små reparationsvarv. Ett stort reparationsvarv är en anläggning där fartyg över 12 meter yrkesmässigt repareras. Ett litet reparationsvarv är en anläggning där fartyg under 12 meter yrkesmässigt repareras eller fler än 50 fartyg förvaras under kortare eller längre tid.

2 §. Mottagningsanordningar i en kommersiell hamn

Hamninnehavaren ska se till att en kommersiell hamn har separata mottagningsanordningar för åtminstone följande avfall.

- 1) Oljehaltigt avfall.
- 2) Avfall som innehåller skadliga flytande ämnen.
- 3) Toalettavfall.
- 4) Använda batterier och ackumulatorer.
- 5) El- och elektronikavfall.
- 6) Biologiskt nedbrytbart avfall.
- 7) Wellpapp- och kartongavfall.
- 8) Plastförpackningsavfall.
- 9) Glasförpackningsavfall.
- 10) Metallförpackningsavfall och annat metallavfall av liten storlek.
- 11) Annat fast avfall än som avses i 4-10 punkterna.
- 12) Sådant avfall från avgasrening vars utsläpp i miljön är förbjudet enligt bilaga VI till Marpol-konventionen.

För anskaffning och användning av mottagningsanordningarna för sådana skadliga flytande ämnen som avses i 1 mom. 2 punkten samt för transport och behandling av avfall och blandningar svarar importören eller annan mottagare eller exportören eller annan avsändare av det ämne som ska transporteras.

Det som föreskrivs i 1 mom. gäller inte hamnar som enbart betjänar passagerarfartyg i inrikes fart, om det kan säkerställas att allt avfall kan lämnas i andra hamnar på fartygens rutt och det beviljats undantag enligt 13 § i landskapslagen (2022:30) om mottagning i hamn av avfall från fartyg. Innehavarna av dessa hamnar ska se till att det i hamnen finns tillräckliga mottagningsanordningar som har kapacitet att ta emot avfallet från fartyg som normalt använder hamnen.

3 §. Mottagningsanordningar i en gästhamn

En gästhamnsinnehavare ska i hamnens omedelbara närhet ha en mottagningsanordning för avfall som har följande utrustning.

- 1) Kärll för osorterat avfall.
- 2) Kärll för plast.

3) Kärll för glas.

4) Kärll för wellpapp och kartong.

5) Kärll för metall.

6) Skåp för inlämning av fast och flytande farligt avfall. Skåpet ska om möjligt ha ett uppsamlingstråg ifall någon vätskebehållare läcker. Skåpet ska låsas under obehövad tid. Inlämnat farligt avfall ska kunna märkas och innehållsdeklarerars.

7) Mottagningsanordning för toalettavfall. Hamnen ska tillhandahålla pumpslang för pumpning av toalettavfall från båtarna till land. Pumpslangarna ska provtryckas årligen.

8) Kärll för insamling av biologiskt nedbrytbart avfall.

Mottagningsstationen ska om möjligt vara väl upplyst och de olika kärllerna ska vara försedda med lättförståeliga symboler och text som anger kärllens användningsändamål. Innehavaren av en småbåtshamn kan ordna mottagningen av avfall genom att komma överens om användarrätt av en annan mottagningsanordning som finns i närområdet på rimligt avstånd enligt 4 § 2 mom. landskapslagen om mottagning i hamn av avfall från fartyg.

4 §. Mottagningsanordningar i en småbåtshamn

Småbåtshamnsinnehavare ska se till att småbåtshamnen har tillräckliga separata mottagningsanordningar för åtminstone följande avfall.

- 1) Kärll för osorterat avfall.
- 2) Skåp för inlämning av fast och flytande farligt avfall, inklusive oljehaltigt avfall. Skåpet ska om möjligt ha ett uppsamlingstråg ifall någon vätskebehållare läcker. Skåpet ska låsas under obehövad tid. Inlämnat farligt avfall ska kunna märkas och innehållsdeklarerars.

3) Mottagningsanordning för toalettavfall. Hamnen ska tillhandahålla pumpslang för pumpning av toalettavfall från båtarna till land. Pumpslangarna ska provtryckas årligen.

Innehavaren av en småbåtshamn kan ordna mottagningen av avfall genom att komma överens om användarrätt av en annan mottagningsanordning som finns i närområdet på rimligt avstånd enligt 4 § 2 mom. landskapslagen om mottagning i hamn av avfall från fartyg.

5 §. Mottagningsanordningar i en fiskehamn

En innehavare av en fiskehamn ska se till att följande mottagningsanordningar finns i hamnen.

- 1) Kärll för osorterat avfall.
- 2) Skåp för inlämning av fast och flytande farligt avfall. Skåpet ska om möjligt ha ett uppsamlingstråg ifall någon vätskebehållare läcker. Skåpet ska låsas under obehövad tid. Inlämnat farligt avfall ska kunna märkas och innehållsdeklarerars.

3) Mottagningsanordning för toalettavfall. Hamnen ska tillhandahålla pumpslang för pumpning av toalettavfall från fartygen till land. Pumpslangarna ska provtryckas årligen.

- 4) Mottagningsanordning för oljehaltigt slagvatten.
- 5) Kärll för insamling av biologiskt nedbrytbart avfall.

K 31 LL (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning

Mottagningsstationen ska om möjligt vara väl upplyst och de olika kärlen ska vara försedda med lättförståeliga symboler och text som anger kärlets användningsändamål.

6§. Mottagningsanordningar i ett stort reparationsvarv

En mottagningsanordning i ett stort reparationsvarv kan bestå av en fast placerad anläggning eller en mobil enhet som kommer till fartyget och ska bestå av följande.

- 1) Kärll för osorterat avfall.
- 2) Kärll för plast.
- 3) Kärll för glas.
- 4) Kärll för wellpapp och kartong.
- 5) Kärll för metall.
- 6) Skåp för inlämning av fast och flytande farligt avfall. Skåpet ska om möjligt ha ett uppsamlingstråg ifall någon vätskebehållare läcker. Skåpet ska låsas under obehövad tid. Inlämnat farligt avfall ska kunna märkas och innehållsdeklarerat.

7) Mottagningsanordning för toalettavfall. Varvet ska tillhandahålla pumpslang för pumpning av toalettavfall från fartygen till land. Pumpslangarna ska provtryckas årligen.

- 8) Mottagningsanordning för oljehaltigt slagvatten.
- 9) Kärll för insamling av biologiskt nedbrytbart avfall.

Hamninnehavaren ska se till att det utöver de mottagningsanordningar som avses i 1 mom. finns tillräckliga mottagningsanordningar för följande.

- 1) Ozonnedbrytande ämnen som härrör från fartyg som använder hamnen och från utrustning som lossas från sådana fartyg.
- 2) Oljehaltigt barlast- och tankrengöringsvatten från tankfartyg som använder hamnen.
- 3) Kemikalietankfartyg som kommer för reparation.
- 4) Sediment från fartygs barlastvattentankar.

7§. Mottagningsanordningar i ett litet reparationsvarv

En innehavare av ett litet reparationsvarv ska ha följande mottagningsanordningar.

- 1) Kärll för osorterat avfall.
- 2) Kärll för plast.
- 3) Kärll för metall.
- 4) Skåp för inlämning av fast och flytande farligt avfall. Skåpet ska om möjligt ha ett uppsamlingstråg ifall någon vätskebehållare läcker. Skåpet ska låsas under obehövad tid. Inlämnat farligt avfall ska kunna märkas och innehållsdeklarerat.

8§. Avfallsplanens innehåll

En hamns avfallsplan ska innehålla följande.

- 1) Hamnens namn och adress.
- 2) Namn och kontaktuppgifter till den person som kan kontaktas i den dagliga verksamheten.
- 3) En karta i minst skala 1:50 000 där hamnen utmärks.
- 4) En ritning över hamnen där mottagningsstationen utmärks.
- 5) Det uppskattade årliga totala antalet anlöp av fartyg eller båtar.

6) Det uppskattade årliga antalet fartyg och båtar som har behov att lämna avfall.

7) En bedömning av behovet av mottagningsanordningar mot bakgrund av behovet hos de fartyg som normalt anlöper hamnen.

8) En beskrivning av mottagningsanordningarnas typ och kapacitet.

9) En översikt över vilken typ av och vilka mängder avfall som tas emot från fartyg och hanteras i anordningarna.

10) En beskrivning av förfarandena för mottagande och insamling av avfall från fartyg.

11) En beskrivning av den metod som används för att registrera de mängder avfall som fartyg lämnar.

12) En beskrivning av avgiftssystemet.

13) Förfaranden för att rapportera brister hos mottagningsanordningar.

14) Förfaranden för fortlöpande samråd med användare av hamnen, avfallshanterare, terminaloperatörer och andra berörda parter.

15) Om hamnen ingått avtal med avfallshandlingsföretag för hanteringen av fartygsgenererat avfall och lastrester ska en kopia av avtalet bifogas.

9§. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2022.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2003:67) om mottagning av fartygsgenererat avfall och lastrester.

K 31 Landskapslag (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning

1 kap. Gemensamma bestämmelser

1§. Syftet med lagen

I denna lag finns bestämmelser om identifiering, beskrivning och bedömning av miljöeffekter som kan ha en betydande miljöpåverkan vid planering av och beslut om projekt, planer och program. Syftet med miljökonsekvensbedömningar och miljöbedömningar är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas.

2§. Samordning

För att undvika dubbelarbete ska den som gör en miljökonsekvensbedömning eller en miljöbedömning sträva efter att samordna arbetet med andra miljöbedömningar som görs enligt denna lag eller med liknande arbete som görs enligt andra författningar.

3§. Definitioner

I denna lag används följande begrepp:

Allmänhet; en eller flera fysiska eller juridiska personer eller sammanslutningar, organisationer eller grupper av dessa.

Berörd allmänhet; den allmänhet som berörs eller kan antas bli berörd av, eller som har ett intresse av, de beslutsprocesser på miljöområdet som avses i denna lag, inklusive miljöskyddsorganisationer.

Miljöeffekt; en direkt eller indirekt, positiv eller negativ, tillfällig eller bestående, kumulativ eller inte kumulativ effekt som uppstår på kort, medellång eller lång sikt på

1) befolkning och människors hälsa,
2) djur- eller växtarter som är skyddade enligt landskapslagen (1998:82) om naturvård och biologisk mångfald i övrigt,

3) mark, jord, vatten, luft och klimat,

4) materiella tillgångar, kulturarv och landskap samt

5) samspelet mellan de faktorer som anges i 1–4.

I kapitlet miljökonsekvensbedömning av projekt används följande begrepp:

Miljökonsekvensbedömning; förfarande som består av

1) verksamhetsutövarens utarbetande av en miljökonsekvensbeskrivning,

2) genomförande av samråd,

3) Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets granskning av den information som läggs fram i miljökonsekvensbeskrivningen och eventuell kompletterande information, om så krävs, från verksamhetsutövaren samt all relevant information som inhämtas via samråden,

4) den tillståndsprövande myndighetens motiverade slutsats om projektets betydande miljöpåverkan, med beaktande av resultaten av den granskning som avses i punkt 3 och, i tillämpliga fall, dess egen kompletterande granskning och

5) integrering av den tillståndsprövande myndighetens motiverade slutsats i det tillståndsbeslut som fattas.

Miljökonsekvensbeskrivning; det dokument som identifierar och beskriver de direkta och indirekta miljöeffekterna som ett planerat projekt kan medföra.

Projekt; utförande av byggnads- eller anläggningsarbeten eller andra installationer eller arbeten samt andra ingrepp i den naturliga omgivningen och i det fysiska landskapet inklusive mineralutvinning.

Samrådsunderlag; dokument med uppgifter om det planerade projektets lokalisering, omfattning och utformning samt dess förutsedda miljöpåverkan.

Tillstånd; den tillståndsprövande myndighetens beslut som ger verksamhetsutövaren rätt att genomföra projektet.

Tillståndsprövande myndighet; den myndighet som prövar tillståndsfrågan med en miljökonsekvensbeskrivning som beslutsunderlag.

Verksamhetsutövare; den som ansöker om tillstånd för ett privat projekt eller den offentliga myndighet som tar initiativ till ett projekt.

I kapitlet miljöbedömning för planer och program används följande begrepp:

Miljöbedömning; förfarande som består av

1) myndighetens eller kommunens utarbetande av en miljörapport,

2) genomförande av samråd,

3) myndighetens eller kommunens beaktande av miljörapporten och resultaten av samrådet i beslutsprocessen samt

4) tillkännagivande av beslutet.

Miljörapport; den del av plan- eller programdokumentationen som identifierar, beskriver och utvärderar den betydande miljöpåverkan som planens eller programmets genomförande kan antas medföra och rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd.

2 kap. Miljökonsekvensbedömning av projekt

4 §. (2021/132) När en miljökonsekvensbedömning ska göras

Innan tillstånd ges till ett projekt som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, bland annat på grund av dess art, storlek eller lokalisering, ska en miljökonsekvensbedömning göras. I landskapsförordning anges vilken typ av projekt som har en betydande miljöpåverkan och vilka kriterier som ska beaktas för att bedöma om ett projekt ska antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Se LF (2018:33) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning.

5 §. Underlag för behovsbedömning

Om frågan om projektets betydande miljöpåverkan inte är klarlagd, bland annat på grund av projektets art, storlek eller lokalisering ska verksamhetsutövaren undersöka projektets miljöpåverkan innan tillstånd kan ges. En sådan behovsbedömning behöver dock inte göras om verksamhetsutövaren anser att en betydande miljöpåverkan kan antas.

Som underlag för behovsbedömningen ska verksamhetsutövaren lämna in en beskrivning av projektet och den miljöpåverkan projektet kan antas medföra till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM). Landskapsregeringen kan i landskapsförordning ange vilken typ av information som ska finnas i underlaget.

6 §. (2021/132) Beslut om projektet kräver en miljökonsekvensbedömning

ÅMHM ska utgående från verksamhetsutövarens underlag och med hänsyn till resultatet av eventuella inspektioner eller andra bedömningar av miljöpåverkan som har utförts i enlighet med annan lagstiftning i ett särskilt beslut avgöra om en miljökonsekvensbedömning krävs eller inte. Beslutet ska göras tillgängligt för allmänheten och redovisa de skäl som talar för eller emot att projektet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan med hänvisning till projektets karakteristiska egenskaper, miljöns känslighet i de geografiska områden som antas bli påverkade av projektet och projektets förväntade betydande miljöeffekter. Om ÅMHM beslutar att en miljökonsekvensbedömning inte krävs ska, om verksamhetsutövaren anholder om detta, det i beslutet anges projektets särdrag och planerade åtgärder för att undvika eller förebygga vad som annars kanske skulle ha utgjort betydande negativ miljöpåverkan.

Beslutet ska fattas så snart som möjligt och senast 90 dagar från det att verksamhetsutövaren lämnat all information som krävs. ÅMHM kan i undantagsfall, exempelvis beroende på projektets art, komplexitet, lokalisering eller omfattning, förlänga tidsfristen för att fatta sitt beslut. I så fall ska myndigheten skrift-

K 31 LL (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning

ligen informera verksamhetsutövaren om skälen till detta och om beräknat beslutsdatum.

7 §. Avgränsningssamråd

Om det krävs en miljökonsekvensbedömning ska ett avgränsningssamråd genomföras inför arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen. Detta innebär att verksamhetsutövaren samråder om projektets lokalisering, omfattning och utformning, de miljöeffekter som projektet kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser samt om miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning. I samrådsunderlaget ska uppgifter även ges om vilka myndigheter som är ansvariga att fatta beslut, från vilka myndigheter relevant information kan erhållas, till vilka myndigheter synpunkter eller frågor kan lämnas in och om tidsfristerna för att överlämna synpunkter eller frågor. Dessutom ska uppgifter finnas om vilka beslut som kan komma att fattas eller, i förekommande fall, utkastet till beslut. (2021/132)

Avgränsningssamrådet ska ske med ÅMHM, den tillståndsprövande myndigheten och med övriga berörda myndigheter och kommuner och den berörda allmänheten.

Verksamhetsutövaren ska se till att de som ingår i samrådsretsen ges möjlighet att ta del av samrådsunderlaget och göra det tillgängligt elektroniskt minst 30 dagar innan avgränsningssamrådet påbörjas. Information om att samråd ska ske lämnas i en lokaltidning med uppgift om var det går att ta del av samrådsunderlaget.

Avgränsningssamrådet ska påbörjas i så god tid att det ger utrymme för ett meningsfullt samråd innan verksamhetsutövaren utförar miljökonsekvensbeskrivningen och den slutliga tillståndsansökan.

ÅMHM ska under avgränsningssamrådet arbeta för att innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen får den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för tillståndsprövningen. Om verksamhetsutövaren begär det, ska ÅMHM med beaktande av den information som verksamhetsutövaren lämnat i synnerhet om projektets specifika egenskaper, däribland dess lokalisering och tekniska kapacitet, och den miljöpåverkan det antas medföra, avge ett yttrande om hur omfattande och detaljerad den information ska vara som verksamhetsutövaren ska lämna i miljökonsekvensbeskrivningen. ÅMHM ska samråda med de myndigheter som kan antas bli berörda av projektet innan ÅMHM avger sitt yttrande.

8 §. Information till regioner utanför Åland

Om ett projekt kan antas medföra betydande miljöpåverkan i en region utanför Åland ska ÅMHM snarast informera landskapsregeringen. Landskapsregeringen ska informera den berörda regionen om det planerade projektet, dess möjliga gränsöverskridande konsekvenser och vilken typ av beslut som kan komma att fattas och ge regionen möjlighet att delta i samrådet eller få sina synpunkter framförda på samrådet. Informationen ska ges så snart som möjligt och senast när meddelandet med inbjudan till avgränsningssamråd lämnas.

Sådan information ska också lämnas om en region utanför Åland som kan antas bli utsatt för en betydande miljöpåverkan begär det.

9 §. Miljökonsekvensbeskrivningens innehåll

Miljökonsekvensbeskrivningen ska vara av god kvalitet och verksamhetsutövaren ska se till att den utarbetas av behöriga experter. Om verksamhetsutövaren har begärt ett yttrande från ÅMHM enligt 7 § ska miljökonsekvensbeskrivningen baseras på yttrandet och innehålla de uppgifter som skäligen kan behövas för att nå en motiverad slutsats om projektets betydande miljöpåverkan, med hänsyn till rådande kunskaper och bedömningsmetoder. Verksamhetsutövaren ska vid utarbetandet av miljökonsekvensbeskrivningen beakta tillgängliga resultat från andra relevanta bedömningar om miljöpåverkan som gjorts till följd av annan lagstiftning. De myndigheter som har tillgång till relevanta uppgifter, särskilt om miljöeffekter, ska göra dessa tillgängliga för verksamhetsutövaren. (2021/132)

Miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla

1) uppgifter om projektets lokalisering, utformning, omfattning och andra egenskaper som kan ha betydelse för miljökonsekvensbedömningen,

2) uppgifter om rimliga relevanta alternativa lösningar för projektet samt angivande av de huvudsakliga skälen till det val som gjorts, med hänsyn till projektets miljöpåverkan,

3) uppgifter om rådande miljöförhållanden och hur de förhållandena förväntas utveckla sig om projektet inte förverkligas,

4) en identifiering, beskrivning och bedömning av de betydande miljöeffekter som projektet kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser i form av allvarliga olyckor eller katastrofer,

5) uppgifter om de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa de negativa miljöeffekterna,

6) en icke-teknisk sammanfattning av 1–5 och

7) en redogörelse för de samråd som har skett och vad som kommit fram i samråden.

Landskapsregeringen kan i en landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om vad miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla och hur miljökonsekvensbeskrivningen ska tas fram. Landskapsregeringen kan även i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om vilken kompetens som kan krävas av de experter som utarbetar miljökonsekvensbeskrivningar.

Se LF (2018:33) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning.

10 §. ÅMHM:s granskning av miljökonsekvensbeskrivningen

När verksamhetsutövaren har färdigställt miljökonsekvensbeskrivningen ska den lämnas till ÅMHM för granskning. Om miljökonsekvensbeskrivningen inte uppfyller kraven på innehållet i 9 § ska ÅMHM uppmana verksamhetsutövaren att komplettera miljökonsekvensbeskrivningen med information som är av direkt relevans för ÅMHM:s granskning av miljökonsekvensbeskrivningen. (2021/132)

ÅMHM ska se till att den har eller kan ha tillgång till tillräcklig expertis för att granska miljökonsekvensbeskrivningen och ska efter granskningen i ett särskilt beslut avgöra om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i denna lag. Beslutet får inte överklagas särskilt.

11 §. Miljökonsekvensbedömningen hos den tillståndsprövande myndigheten

När miljökonsekvensbeskrivningen kan läggas till grund för den fortsatta miljökonsekvensbedömningen lämnas den tillsammans med ÅMHM:s beslut och övriga handlingar i ärendet till den tillståndsprövande myndigheten.

Myndigheten ska meddela att miljökonsekvensbeskrivningen finns, göra den tillgänglig för allmänheten och ge allmänheten en tid av minst 30 dagar att yttra sig.

Tillkännagivandet ska innehålla upplysningar om

- 1) att projektet omfattas av kraven på miljökonsekvensbedömning,
- 2) var miljökonsekvensbeskrivningen och andra handlingar finns tillgängliga,
- 3) till vem och inom vilken tid synpunkter kan lämnas och

4) hur ny information i ärendet kommer att meddelas eller hållas tillgänglig.

Om samråd med en region utanför Åland ska hållas ska detta anges.

Tillkännagivandet om miljökonsekvensbeskrivningen ska göras på den tillståndsprövande myndighetens webbplats tillsammans med ansökan, om ansökan ska tillkännas.

Myndigheten ska, när tillståndsfrågan avgörs, slutföra miljökonsekvensbedömningen genom att med hänsyn till innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen och det som kommit fram under beredningen av ärendet identifiera, beskriva och göra en slutlig och samlad bedömning av miljöeffekterna. Beviljas tillstånd ska beslutet även innehålla de miljövillkor som krävs, en beskrivning av projektets särdrag och planerade åtgärder för att undvika, förebygga eller minska och om möjligt motverka betydande negativ miljöpåverkan samt, i tillämpliga fall, kontrollåtgärder.

11a §. (2021/132) Uppdatering av granskningsbeslutet

Tillståndsprövande myndigheten ska försäkra sig om att ÅMHM:s beslut om granskningen enligt 10 § är aktuell när tillståndsärendet avgörs. ÅMHM ska på tillståndsprövande myndighetens begäran ange sin åsikt huruvida beslutet om granskningen fortfarande är aktuellt och vid behov specificera till vilka delar det inte längre är det och till vilka delar miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras för att granskningsbeslutet ska kunna uppdateras. Vid kompletteringen av miljökonsekvensbeskrivningen ska bestämmelserna i 11 § om hörande om miljökonsekvensbeskrivningen följas.

ÅMHM ska på verksamhetsutövarens begäran ange om dess granskningsbeslut fortfarande är aktuellt och vid behov specificera vilka uppgifter som behövs för uppdateringen av granskningsbeslutet.

12 §. (2021/132) Information om avgörandet i tillståndsfrågan

Den tillståndsprövande myndigheten ska när tillståndsprövningen är avgjord snarast tillkännage detta. Av tillkännagivandet ska det framgå hur allmänheten och myndigheterna kan få tillgång till innehållet i avgörandet inklusive villkoren som är knutna till detta. Det ska även framgå information om de huvudsakliga skäl och överväganden som beslutet grundar sig på, förfarandet för allmänhetens deltagande, en sammanfattning av samrådsresultaten, de uppgifter som inhämtats enligt 7 och 8 §§ samt hur dessa resultat har införlivats eller på annat sätt beaktats, särskilt de synpunkter som mottagits från den utsatta region som avses i 8 §.

Om samråd har hållits med en region utanför Åland ska landskapsregeringen se till att den information som anges i 1 mom. lämnas till den ansvariga myndigheten i den regionen. Om en region utanför Åland har hållit samråd med åländska myndigheter ska de åländska myndigheterna informera allmänheten om det som lämnats i samrådet.

13 §. Besvärsmätt då miljökonsekvensbedömningen saknas

Utöver det som särskilt föreskrivs om sökande av ändring har ÅMHM rätt att anföra besvär över ett tillståndsbeslut som gäller ett projekt som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan om en miljökonsekvensbedömning inte har gjorts.

14 §. Kostnadsansvaret

En miljökonsekvensbeskrivning för ett projekt samt förfarandet när miljökonsekvensbeskrivningen tas fram ska bekostas av verksamhetsutövaren.

3 kap. Miljöbedömning för planer och program

15 §. Miljöbedömning för planer och program

En myndighet eller kommun som utreder eller antar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska göra en miljöbedömning om genomförandet av planen eller programmet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

En miljöbedömning behöver inte göras för finansiella eller budgetära planer eller program.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning meddela föreskrifter om att vissa slag av planer och program ska antas medföra en betydande miljöpåverkan.

16 §. Behovsbedömning

Om frågan om planens eller programmets betydande miljöpåverkan inte är klarlagd ska myndigheten eller kommunen undersöka om genomförandet av planen eller programmet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. (2023/83)

Behovsbedömningen ska innebära att myndigheten eller kommunen identifierar omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan och, om det inte ger svar på frågan om en miljöbedömning ska göras, utreder frågan om betydande miljöpåverkan tillsammans med andra myndigheter som på grund av

K 31 LL (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning

sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning ge närmare bestämmelser om sådana omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan.

17 §. Beslut i frågan om miljöpåverkan

Om en behovsbedömning har gjorts ska myndigheten eller kommunen i ett särskilt beslut avgöra om genomförandet av planen eller programmet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Beslutet ska redovisa de omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan.

Beslutet ska göras tillgängligt för allmänheten.

Beslutet får inte överklagas särskilt.

18 §. Avgränsningssamråd i miljöbedömningen

Om en miljöbedömning ska göras ska myndigheten eller kommunen utarbeta en miljörapport. För att komma fram till hur omfattande och detaljerad miljörapporten ska vara ska myndigheten eller kommunen hålla ett avgränsningssamråd med de myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet.

19 §. Miljörapporten i miljöbedömningen

Miljörapporten ska innehålla

1) en sammanfattning av planens eller programmets innehåll, huvudsakliga syfte och förhållande till andra relevanta planer och program,

2) en identifiering, beskrivning och bedömning av rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd,

3) uppgifter om

a) miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen eller programmet inte genomförs,

b) miljöförhållandena i de områden som kan antas komma att påverkas betydligt,

c) befintliga miljöproblem som är relevanta för planen eller programmet, särskilt miljöproblem som rör ett område av särskild betydelse för miljön och

d) hur hänsyn tas till relevanta miljö kvalitetsmål och andra miljöhänsyn,

4) en identifiering, beskrivning och bedömning av de betydande miljöeffekter som genomförandet av planen eller programmet kan antas medföra,

5) uppgifter om de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa betydande negativa miljöeffekter,

6) en sammanfattning av de överväganden som har gjorts, vilka skäl som ligger bakom gjorda val av olika alternativ och eventuella problem i samband med att uppgifterna sammanställs,

7) en beskrivning av de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför och

8) en icke-teknisk sammanfattning av 1–7.

Miljörapportens omfattning och detaljeringsgrad ska vara rimlig med hänsyn till

1) bedömningsmetoderna och aktuell kunskap,

2) planens eller programmets innehåll och detaljeringsgrad,

3) var i en beslutsprocess som planen eller programmet befinner sig,

4) att vissa frågor kan bedömas bättre i samband med prövningen av andra planer och program eller i tillståndsprövningen av projekt och

5) allmänhetens intresse.

20 §. Information till regioner utanför Åland

Om planens eller programmets genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan i en region utanför Åland eller om en region utanför Åland som kan komma att påverkas betydligt av genomförandet begär det, ska landskapsregeringen överlämna miljörapporten och förslaget till plan eller program till den regionens ansvariga myndighet.

Om den andra regionen vill delta i miljöbedömningen ska landskapsregeringen samråda med regionen i fråga om den gränsöverskridande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet kan antas medföra och de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa betydande negativa miljöeffekter. Landskapsregeringen ska ge regionen utanför Åland den information som behövs för samrådet och ge regionen möjlighet att lämna synpunkter.

21 §. Synpunkter på beslutsunderlaget för en plan eller ett program

Myndigheten eller kommunen ska så tidigt som möjligt i arbetet med förslaget till plan eller program ta fram miljörapporten och göra den och förslaget tillgängliga för allmänheten och de myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda. De ska ges information om hur de kan ta del av förslaget och miljörapporten samt hur och inom vilken tid synpunkter kan lämnas. Tiden för att lämna synpunkter ska vara skäligen.

22 §. Beslut att anta en plan eller ett program

I beslutet att anta en plan eller ett program som omfattas av kravet på miljöbedömning ska det finnas en redovisning av

1) hur miljöaspekterna har integrerats i planen eller programmet,

2) hur hänsyn har tagits till miljörapporten och inkomna synpunkter,

3) skälen för att planen eller programmet har antagits i stället för de alternativ som övervägts och

4) vilka åtgärder som planeras för att övervaka och följa upp den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför.

23 §. Information om en antagen plan eller ett antaget program

När en plan eller ett program som omfattas av kravet på miljöbedömning har antagits ska den beslutande myndigheten eller kommunen informera allmänheten och de myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda om antagandet och göra planen eller programmet och beslutet tillgängliga för dem.

Om samråd har skett med en region utanför Åland ska landskapsregeringen se till att samma information lämnas till den ansvariga myndigheten i den regionen.

24 §. Uppföljning av miljöpåverkan

Efter antagandet av planen eller programmet ska den beslutande myndigheten eller kommunen skaffa sig kunskap om den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet faktiskt medför. Detta ska göras för att myndigheten eller kommunen tidigt ska få vetskap om sådan betydande miljöpåverkan som tidigare inte har identifierats så att lämpliga åtgärder för att avhjälpa skadan kan vidtas.

Ikraftträdandebestämmelse (2018:31):

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2006:82) om miljökonsekvensbedömning.

Miljökonsekvensbedömningar som har färdigställts enligt den upphävda lagen får ligga till grund för tillståndsbeslut som avgörs efter denna lags ikraftträdande.

K 32 Landskapsförordning (2018:33) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning

1 §. Innehåll

Denna förordning innehåller bestämmelser om miljökonsekvensbedömningar och miljöbedömningar enligt landskapslagen (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning.

2 §. Projekt som antas ha en betydande miljöpåverkan

Ett projekt ska antas medföra en betydande miljöpåverkan enligt 4 § landskapslagen om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning om projektet finns omnämnt i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt.

Utöver de projekt som anges i 1 mom. ska ett projekt antas medföra en betydande miljöpåverkan om det är

1) två eller fler vindkraftverk som står tillsammans (gruppstation), om vart och ett av vindkraftverken inklusive rotorblad är högre än 150 meter,

2) ett vindkraftverk som inklusive rotorblad är högre än 150 meter och står tillsammans med en sådan gruppstation som avses i 1 punkten,

3) ett vindkraftverk som inklusive rotorblad är högre än 150 meter och står tillsammans med ett annat sådant vindkraftverk, om verksamheten påbörjas efter det att verksamheten med det andra vindkraftverket påbörjades,

4) sju eller fler vindkraftverk som står tillsammans (gruppstation), om vart och ett av vindkraftverken inklusive rotorblad är högre än 120 meter,

5) ett vindkraftverk som inklusive rotorblad är högre än 120 meter och står tillsammans med en sådan gruppstation som avses i 4 punkten,

6) ett eller fler vindkraftverk som vart och ett inklusive rotorblad är högre än 120 meter och står tillsammans med så många andra sådana vindkraftverk att gruppstationen sammanlagt består av minst sju vindkraftverk, om verksamheten påbörjas efter det

att verksamheten eller verksamheterna med de andra vindkraftverken påbörjades,

7) ett projekt som innefattar en kraftledning avsedd för 45 kilovolt eller mer och en längd på minst 15 kilometer,

8) en fiskodling i havsområden där fiskbeståndet ökar med minst 1 000 ton per år.

3 §. Bedömningskriterier för att avgöra om ett projekt kan antas ha en betydande miljöpåverkan

Vid bedömning huruvida ett projekt av den typ som anges i bilaga II till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt kan antas ha en betydande miljöpåverkan, enligt 4 § landskapslagen om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning, ska hänsyn tas till följande faktorer.

1) Projektets karakteristiska egenskaper måste beaktas, i synnerhet vad beträffar

a) hela projektets omfattning och utformning,

b) kumulativa effekter i förhållande till andra befintliga och/eller godkända projekt,

c) utnyttjandet av naturresurser, framför allt jord, mark, vatten och biologisk mångfald,

d) alstrande av avfall,

e) föroreningar och störningar,

f) risken för allvarliga olyckor och/eller katastrofer som är relevanta för det berörda projektet, inklusive sådana som orsakas av klimatförändringar, i enlighet med vetenskapliga rön,

g) risker för människors hälsa (exempelvis på grund av vatten- eller luftföroreningar).

2) Miljöns känslighet i de geografiska områden som antas bli påverkade av projekten måste beaktas, i synnerhet vad beträffar

a) befintlig och godkänd markanvändning,

b) naturresursernas relativa förekomst, tillgänglighet, kvalitet och förnyelseförmåga i området och under detta (inklusive jord, mark, vatten och biologisk mångfald),

c) den naturliga miljöns tålighet, med särskild uppmärksamhet på

i) våtmarker, strandområden, flodmynningar,

ii) kustområden och marin miljö,

iii) bergs- och skogsområden,

iv) naturreservat och andra områden som är skyddade med stöd av lag,

v) områden som förtecknats enligt 21 § i landskapslagen (1998:82) om naturvård (Natura 2000-områden),

vi) (2021/134) områden där för projektet relevanta fastställda miljökvalitetsnormer inte följts eller där det anses att dessa inte kunnat följas,

vii) tätbefolkade områden,

viii) historiskt, kulturellt eller arkeologiskt betydelsefulla markområden och platser.

3) Projektens förväntade betydande miljöeffekter måste beaktas i förhållande till de kriterier som fastställs i punkterna 1 och 2 i denna paragraf vad beträffar projektets inverkan på de faktorer som specificeras i definitionen av miljöeffekt i 3 § i landskapslagen om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning med beaktande av (2021/134)

K 32 LF (2018:33) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning

a) effekternas storlek och utbredning (såsom exempelvis geografiskt område och den berörda befolkningens storlek),

b) effekternas karaktär,

c) effekternas gränsöverskridande karaktär,

d) effekternas intensitet och komplexitet,

e) effekternas sannolikhet,

f) effekternas förväntade uppkomst, varaktighet, frekvens och reversibilitet,

g) kumulativa effekter i förhållande till andra befintliga och/eller godkända projekt,

h) möjligheten att begränsa effekterna på ett effektivt sätt.

4 §. Underlag för behovsbedömningen

Det underlag för behovsbedömningen som verksamhetsutövaren enligt 5 § landskapslagen om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning ska lämna till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM) ska innehålla

1) en beskrivning av projektet, däribland särskilt

a) en beskrivning av hela projektets fysiska karaktäristika och, i tillämpliga fall, av rivningsarbeten,

b) en beskrivning av projektets lokalisering, i synnerhet vad beträffar miljöns känslighet i de geografiska områden som antas bli påverkade av projektet,

2) en beskrivning av sådan betydande miljöpåverkan som projektet kan antas medföra och

3) en beskrivning av projektets alla troliga, mer betydande miljöeffekter, i den omfattning uppgifter om sådana effekter finns tillgängliga, av

a) förväntade restprodukter och utsläpp samt i förekommande fall alstrande av avfall,

b) utnyttjandet av naturresurser, framför allt jord, mark, vatten och biologisk mångfald.

4) kriterierna enligt 3 § ska i tillämpliga fall beaktas vid sammanställningen av uppgifterna enligt punkterna 1–3.

5 §. (2021/134) Miljökonsekvensbeskrivningens innehåll

Miljökonsekvensbeskrivningen ska, utgående från 9 § 2 mom. 1 punkten landskapslagen om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning, innehålla följande uppgifter.

1) En beskrivning av projektet, däribland särskilt

a) en beskrivning av projektets lokalisering,

b) en beskrivning av hela projektets fysiska karaktäristika, i tillämpliga fall även nödvändiga rivningsarbeten, och behovet av mark under uppbyggnads- och driftsfaserna,

c) en beskrivning av vad som främst karakteriserar projektets driftsfas, såsom eventuella produktionsprocesser och exempelvis energibehov och energianvändning, arten och mängden av de material och de naturresurser, inklusive vatten, mark, jord och biologisk mångfald, som används,

d) en uppskattning av typ och mängd av förväntade restprodukter och utsläpp, såsom vatten-, luft- och markföroreningar både ovan och under jord, buller, vibrationer, ljus, värme, strålning samt mängd och typ av avfall som alstras under uppbyggnads- och driftsfaserna.

2) En beskrivning av rimliga alternativ, exempelvis i fråga om projektets utformning, teknik, lokalisering, storlek och omfattning, som har undersökts av exploateraren och som är relevanta för det föreslagna projektet och dess specifika egenskaper, samt angivelse av de huvudsakliga skälen till det val som gjorts, inklusive en jämförelse av miljöpåverkan.

3) En beskrivning av relevanta aspekter av det rådande miljötillståndet (referensscenario) och en översiktlig redogörelse för hur detta väntas utveckla sig om projektet inte genomförs, i den mån naturliga avvikelser från referensscenariot rimligen kan bedömas på grundval av tillgänglig miljöinformation och tillgängliga vetenskapliga rön.

4) En beskrivning av de faktorer som specificeras i definitionen av miljöeffekt i 3 § i landskapslagen om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning och som kan antas påverkas betydligt av projektet:

- befolkning,

- människors hälsa,

- biologisk mångfald, exempelvis flora och fauna,

- mark, exempelvis markexploatering,

- jord, exempelvis organisk substans, erosion, kompaktering och hårdgörning,

- vatten, exempelvis hydromorfologiska förändringar, kvantitet och kvalitet,

- luft,

- klimat, exempelvis utsläpp av växthusgaser, effekter kopplade till anpassning,

- materiella tillgångar,

- kulturarv, inklusive arkitektoniska och arkeologiska aspekter, och

- landskapet.

5) En beskrivning av de troliga, mer betydande miljöeffekterna. Beskrivningen av de förväntade betydande effekterna på de faktorer som specificeras i definitionen av miljöeffekt i 3 § i landskapslagen om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning bör innefatta den direkta inverkan, liksom varje indirekt, sekundär, kumulativ, gränsöverskridande, kort-, medellång- eller långsiktig, bestående eller tillfällig, positiv eller negativ inverkan av projektet. Vid beskrivningen bör hänsyn tas till de miljömål som fastställts på unionsnivå eller av landskapet och som är relevanta för projektet. Beskrivningen ska bestå av

a) projektets uppbyggnad och projektet som helhet, inklusive, där det är relevant, rivningsarbeten,

b) utnyttjandet av naturresurser, bland annat mark, jord, vatten och biologisk mångfald, där hänsyn i möjligaste mån tas till en hållbar tillgång till dessa resurser,

c) utsläppen av föroreningar, buller, vibrationer, ljus, värme och strålning, uppkomsten av andra störningar samt bortskaffande och återvinning av avfall,

d) risker för människors hälsa, kulturarv eller miljö, exempelvis på grund av olyckor eller katastrofer,

e) kumulativa effekter i förhållande till andra befintliga och/eller godkända projekt, med beaktande av eventuella befintliga miljöproblem i områden som är av särskild miljömässig betydelse och som antas bli påverkade, eller utnyttjandet av naturresurser,

f) projektets klimatpåverkan, exempelvis arten och omfattningen av utsläpp av växthusgaser, och känslighet för klimatförändringar,

g) den teknik och de ämnen som använts.

6) En beskrivning av de metoder eller belägg som använts för att kartlägga och bedöma de betydande miljöeffekterna, inklusive uppgifter om problem, exempelvis tekniska brister eller brist på kunskap, som exploatören stött på vid sammanställningen av de begärda uppgifterna, och de huvudsakliga osäkerhetsfaktorerna.

7) En beskrivning av planerade åtgärder för att undvika, förebygga, minska eller om möjligt motverka sådana konstaterade betydande negativa miljöeffekter och i förekommande fall en beskrivning av föreslagna kontrollförfaranden, exempelvis utarbetande av en efterhandsanalys. Den beskrivningen bör innefatta i vilken utsträckning betydande negativa miljöeffekter undviks, förebyggs, minskas eller motverkas och bör omfatta både uppbyggnads- och driftfasen.

8) En beskrivning av projektets förväntade betydande negativa miljöeffekter till följd av projektets känslighet för risker för allvarliga olyckor och katastrofer som är relevanta för det berörda projektet. Relevant tillgänglig information från riskbedömningar som genomförts i enlighet med unionslagstiftning, såsom Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/18/EU och rådets direktiv 2009/71/Euratom, eller relevanta bedömningar som genomförts i enlighet med nationell lagstiftning får användas i detta syfte. I förekommande fall bör denna beskrivning omfatta planerade åtgärder för att förebygga eller begränsa betydande negativa miljöeffekter av sådana händelser och uppgifter om beredskapen för och föreslagna insatser vid krisituationer.

9) En icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i punkterna 1–8.

10) En referenslista med uppgifter om de källor som använts vid beskrivningar och bedömningar i rapporten.

6 §. Planer och program som antas medföra en betydande miljöpåverkan

En betydande miljöpåverkan ska antas för en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning enligt 15 § landskapslagen om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning om

1) genomförandet av planen eller programmet omfattar den skyldighet att göra en bedömning som anges i 24a § i landskapslagen (1998:82) om naturvård (Natura 2000-område),

2) planen eller programmet anger förutsättningar för projekt som finns förtecknade i bilagorna I och II till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt.

En betydande miljöpåverkan ska alltid antas för en avfallsplan som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG om avfall och för ett åtgärdsprogram som avses i artikel 5 i rådets direktiv 91/676/EEG om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruk.

LL (2009:56) om L om avhjälpande av vissa miljöskador

K 33

7 §. Undersökning om genomförandet av en plan eller ett program kan antas medföra en betydande miljöpåverkan

Vid en bedömning enligt 16 § landskapslagen om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning ska identifieringen av omständigheter som i det enskilda fallet talar för eller emot en betydande miljöpåverkan utgå ifrån

1) i vilken utsträckning planen eller programmet

a) anger förutsättningar för projekt när det gäller lokalisering, typ av verksamhet, storlek eller driftsförhållanden eller genom att fördela resurser,

b) har betydelse för de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför,

c) har betydelse för att främja en hållbar utveckling eller för integreringen av miljöaspekter i övrigt, eller

d) har betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen,

2) miljöproblemen som är relevanta för planen eller programmet,

3) de sannolika miljöeffekternas och det påverkade områdets utmärkande egenskaper,

4) i vilken utsträckning det går att avhjälpa de sannolika miljöeffekterna,

5) miljöeffekternas gränsöverskridande egenskaper,

6) miljöeffekternas omfattning,

7) riskerna för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor eller andra omständigheter,

8) det påverkade områdets betydelse och sårbarhet på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljökvalitetsnormer, dess kulturvärden eller andra utmärkande egenskaper i naturen, och

9) påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt.

Ikraftträdandebestämmelse (2018:33):

Denna förordning träder i kraft den 1 september 2018.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2012:50) om miljökonsekvensbedömning.

K

K 33 Landskapslag (2009:56) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador

1 §. Tillämpningsområde

Med de undantag som följer av denna lag ska lagen om avhjälpande av vissa miljöskador (FFS 383/2009) tillämpas i landskapet. Lagen tillämpas på avhjälpande av naturskador som avses i 2a § landskapslagen (1998:82) om naturvård samt betydande negativ miljöpåverkan på vatten enligt 31a § landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

Ändringar av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador ska gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. Tillämpning av hänvisningar

Hänvisas i lagen om avhjälpande av vissa miljöskador till bestämmelser i rikslagstiftningen som har

K 34 LF (2009:59) om avhjälpande av vissa miljöskador

en motsvarighet i landskapslagstiftningen ska hänvisningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

3 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om avhjälpande av vissa miljöskador sköts av myndigheter i riket ska i landskapet till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området, skötas av landskapets myndigheter.

4 §. Landskapets ersättnings- och kostnadsansvar

Det ersättnings- och kostnadsansvar som enligt lagen om avhjälpande av vissa miljöskador åligger staten ska åligga landskapet, till den del ansvaret uppkommit till följd av verksamhet vars reglering tillhör området för landskapets lagstiftningsbehörighet.

5 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om

1) hjälpåtgärder som avses i 5 § lagen om avhjälpande av vissa miljöskador,

2) vilka faktorer som ska beaktas vid valet av hjälpåtgärder enligt 6 § lagen om avhjälpande av vissa miljöskador och

3) vilka faktorer som ska beaktas vid fastställande av myndighetens kostnader enligt 10 § 1 mom. 2 punkten lagen om avhjälpande av vissa miljöskador.

Landskapsregeringen kan även inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2009:59) om avhjälpande av vissa miljöskador.

6 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010. Lagen tillämpas inte på avhjälpande av skador som orsakats av särskild verksamhet som upphört före lagens ikraftträdande, även om skadan skulle ha framträtt först efter det att lagen har trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

K 34 Landskapsförordning (2009:59) om avhjälpande av vissa miljöskador

1 §. Bedömning av negativa effekter på arter eller biotoper

Vid bedömningen av en negativ effekts betydelse för en arts eller en biotops skyddsnivå ska en jämförelse göras mellan

1) den skyddsnivå som arten eller biotopen har i skadat tillstånd och de funktioner som arten eller biotopen har i det tillståndet till förmån för andra naturresurser och

2) den skyddsnivå och de funktioner som arten eller biotopen skulle ha haft vid skadetillfället om inte skadan hade uppstått.

Bedömningen ska i den utsträckning det är möjligt göras med mätbara uppgifter om

1) antalet individer, deras täthet eller utbredningsområde,

2) de skadade enskilda individernas eller det skadade områdets funktion i förhållande till bevarandet av arten eller biotopen, med utgångspunkt från artens eller biotopens sällsynthet och dess naturliga utbredning inom skadeplatsens närområde och i hela landskapet,

3) artens livskraft och förmåga till förökning eller biotopens förmåga till återbildning och

4) förmågan hos arten eller biotopen att, kort tid efter det att skadan har uppstått, återhämta sig utan hjälpåtgärder till ett tillstånd som endast genom artens eller biotopens egen dynamik leder till en skyddsnivå som är minst lika hög som innan skadan uppstod.

2 §. Effekter som inte betraktas som betydande

En negativ effekt på en arts eller en biotops skyddsnivå ska inte betraktas som betydande

1) om den negativa effekten är mindre än en naturlig variation som kan anses vara normal för artens eller biotopens skyddsnivå eller funktioner för andra naturresurser,

2) i den mån den negativa effekten har en naturlig orsak,

3) i den mån den negativa effekten har orsakats av en verksamhet eller åtgärd som direkt hänger samman med eller är nödvändig för skötseln och förvaltningen av det berörda området eller

4) om arten eller biotopen, kort tid efter det att skadan har uppstått, kommer att återhämta sig utan hjälpåtgärder till det tillstånd som arten eller biotopen skulle ha haft vid skadetillfället om skadan inte hade uppstått eller till ett tillstånd som endast genom artens eller biotopens egen dynamik leder till en skyddsnivå som är minst lika hög som innan skadan uppstod.

3 §. Bedömning av negativ miljöpåverkan på vatten

Vid bedömningen av betydelsen av negativ miljöpåverkan på vatten beaktas

1) halten av sådana vattenfarliga ämnen som avses i [1 § vattenförordningen (1996:77) för landskapet Åland],

2) en avsevärd försämring av ytvattnets ekologiska kvalitet samt

3) en avsevärd försämring av de kvantitativa egenkaperna hos en grundvattenförekomst.

Vattenförordning (1996:77) för landskapet Åland har ersatts av vattenförordning (2010:93) för landskapet Åland.

4 §. Kompletterande och kompenserande hjälpåtgärder

Kompletterande och kompenserande hjälpåtgärder ska i första hand inriktas på naturresurser eller naturresursfunktioner som till sin typ, kvalitet och omfattning motsvarar den skadade naturresursen eller naturresursfunktionen. Om detta inte är möjligt inriktas hjälpåtgärderna på alternativa naturresurser eller naturresursfunktioner.

Omfattningen av de kompletterande och kompenserande hjälpåtgärderna bestäms genom en uppskattning av värdet på den förlorade naturresursen eller naturresursfunktionen. Om det inte är möjligt att i detalj fastställa omfattningen av kompletterande och kompenserande åtgärder inom rimlig tid eller till skä-

liga kostnader, kan hjälpåtgärderna bestämmas så att kostnaderna för dessa motsvarar det uppskattade värdet av de förlorade naturresurserna eller naturresursfunktionerna.

De kompletterande och kompenserande hjälpåtgärderna väljs ut så att de ger ytterligare naturresurser och naturresursfunktioner på det skadade området eller på annan plats. Vid valet av åtgärder beaktas tidspreferenserna och den tid det tar att genomföra åtgärderna. Om kompletterande hjälpåtgärder vidtas utanför skadeplatsen ska området i mån av möjlighet ha en geografisk anknytning till det skadade området.

5 §. *Bedömning av alternativa hjälpåtgärder*

När det finns alternativa hjälpåtgärder ska varje alternativ bedömas med utgångspunkt från bästa tillgängliga teknik och med hänsyn till

- 1) åtgärdens effekter på människors hälsa och säkerhet,
- 2) kostnaden för att genomföra åtgärden,
- 3) sannolikheten för att åtgärden blir framgångsrik,
- 4) i vilken utsträckning åtgärden förebygger framtida skador,
- 5) i vilken utsträckning åtgärden innebär risk för att ytterligare skador uppstår,
- 6) i vilken utsträckning åtgärden gynnar naturresurser och dess funktioner,
- 7) i vilken utsträckning åtgärden tillgodoser berörda sociala, ekonomiska och kulturella intressen och särskilda lokala intressen,
- 8) den tid som krävs för åtgärden att avhjälpa skadan,
- 9) i vilken utsträckning åtgärden leder till att den plats där skadan uppstod återställs samt
- 10) om åtgärden vidtas på en annan plats, hur åtgärden anknyter geografiskt till den plats där skadan uppstod.

6 §. *Kombination av hjälpåtgärder*

Vid valet av hjälpåtgärder kan även sådana primära hjälpåtgärder väljas som inte helt återställer den skadade naturresursen eller naturresursfunktionen i dess ursprungliga tillstånd eller som kräver längre tid för genomförande. Sådana åtgärder får enbart väljas om det samtidigt vidtas sådana kompletterande och kompenserande hjälpåtgärder som gör det möjligt att uppnå en nivå som motsvarar det ursprungliga tillståndet för naturresurserna eller naturresursfunktionerna. Bestämmelser om valet av kompletterande och kompenserande åtgärder finns i 4 och 5 §§.

7 §. *Myndighetens kostnader*

Som kostnader för myndigheten som verksamhetsutövaren ska svara för kan beaktas kostnader för

- 1) utredningar som krävs för att fastställa skadan och det överhängande hotet om en skada,
- 2) utredningar som krävs för att fastställa de alternativa hjälpåtgärderna,
- 3) utredningar som krävs för val av hjälpåtgärder,
- 4) nödvändig uppföljning av de hjälpåtgärder som vidtagits.

8 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2010.

K 35 Landskapslag (2013:84) om tillämpning på Åland av lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning

1 §. *Lagens tillämpningsområde*

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag ska lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning (FFS 387/2013) tillämpas på Åland.

Ändras något i lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning som hör till landskapets behörighet ska ändringarna gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. *Förvaltningsuppgifter*

De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning ankommer på miljöministeriet ska på Åland skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området. De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning ankommer på Säkerhets- och kemikalieverket ska på Åland skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

3 §. *Hänvisningar*

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till 1) (2021/120) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) i 21 § 2 mom. lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning avse offentlig-hetslagen (2021:79) för Åland samt

2) 39 § i förvaltningslagen (FFS 434/2003) i 23 § 1 mom. lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning avse 34 § förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

21 och 23 §§ i L om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning har upphävts (FFS 263/2022).

4 §. *Språkkrav*

Till den utrustning som lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning tillämpas på och som tillverkas, importeras, marknadsförs, säljs eller distribueras på Åland ska det finnas anvisningar, anteckningar och annan information avfattade på svenska. Sådan information ska finnas på eller i anslutning till utrustningen.

5 §. *Skyldigheten att lämna uppgifter och dokument*

Uppgifter och dokument som enligt lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning ska lämnas till en tillsynsmyndighet, vilken på Åland är Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

K 36 LF (2013:85) om begränsning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning

6 §. Besvär

Besvär över lagligheten i Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets beslut enligt denna lag får anföras i enlighet med vad som föreskrivs i 19 § landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

7 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2013:85) om tillämpning på Åland av förordningen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning.

8 §. Ikraftträdelse

Denna lag träder i kraft den 1 november 2013.

Genom denna lag upphävs 1 § 4 punkten landskapsförordningen (2005:25) om producentansvar.

9 §. Övergångsbestämmelser

Elektrisk och elektronisk utrustning som inte omfattas av tillämpningsområdet för 1 § 4 punkten landskapsförordningen om producentansvar och som inte uppfyller kraven i denna lag får fortsätta att tillhandahållas på marknaden till och med den 22 juli 2019, om inte något annat följer av denna lag eller artikel 4.3 Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU om begränsning av användning av vissa farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning.

K 36 Landskapsförordning (2013:85) om tillämpning på Åland av förordningen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning

1 §. Tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet ska miljöministeriets förordning om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning (FFS 419/2013) tillämpas på Åland.

Ändringar av den förordning som anges i 1 mom. ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket.

2 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2013.

K 37 Landskapslag (2012:79) om tillämpning på Åland av lagen om avskiljning och lagring av koldioxid

1 §. Tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag ska lagen om avskiljning och lagring av koldioxid (FFS 416/2012) tillämpas på Åland.

Ändras något i lagen om avskiljning och lagring av koldioxid som hör till landskapets behörighet ska ändringarna gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om avskiljning och lagring av koldioxid ankommer på miljöministeriet ska på Åland skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området. De förvaltningsuppgifter som ankommer på Energimarknadsverket samt Närings-, trafik- och miljöcentralen ska på Åland skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

3 §. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till

- 1) miljöskyddslagen (FFS 86/2000) i 1 § 2 mom. lagen om avskiljning och lagring av koldioxid avse landskapslagen (2008:124) om miljöskydd,
- 2) avfallslagen (FFS 646/2011) i 5 § 4 mom. lagen om avskiljning och lagring av koldioxid avse [landskapslagen (1981:3) om renhållning],
- 3) markanvändnings- och bygglagen (FFS 132/1999) i 11 § lagen om avskiljning och lagring av koldioxid avse plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland,
- 4) viteslagen (FFS 1113/1990) i 15 § lagen om avskiljning och lagring av koldioxid avse landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen samt
- 5) 48 kap. 1-4 §§ strafflagen (FFS 39/1889) i 17 § 1 mom. avse 9 kap. 35-38 §§ landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

LL (1981:3) om renhållning har upphävts genom LL (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag.

4 §. Besvär

Besvär över lagligheten i Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets beslut enligt denna lag får anföras i enlighet med vad som föreskrivs i 19 § landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

5 §. Ikraftträdelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

Naturvård och jakt

K 38 Landskapslag (1998:82) om naturvård

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Lagens syfte

Syftet med denna lag är

- 1) att vårda naturen inklusive landskapsbild, och
- 2) att bevara naturens mångfald samt
- 3) att stödja ett hållbart nyttjande av naturtillgångarna och naturmiljön.

Vid tillämpningen av denna lag skall en gynnsam skyddsnivå eftersträvas för de arter och biotoper som förekommer i landskapet. Dessutom skall även ekonomiska, sociala och kulturella aspekter liksom regionala och lokala särdrag beaktas.

Denna lag syftar även till att komplettera bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter (*EU-förordningen om invasiva främmande arter*). (2020/113)

2 §. Ansvarsregler

Det är en angelägenhet för var och en att verka för att lagens syfte uppnås.

Vid all slags verksamhet skall förfaras så att skada undviks på naturen inklusive landskapsbild, och där det är möjligt. Kan sådan skada inte undvikas skall de åtgärder vidtas som behövs för att motverka eller minska skadan, om det kan ske utan oskäliga kostnader.

2a §. (2009/57) Naturskada

Med naturskador avses skador som har en betydande och mätbar direkt eller indirekt effekt när det gäller att uppnå eller bibehålla en gynnsam skyddsnivå för

1) de naturvärden i Natura 2000-områden enligt 4 kap. för vilkas skydd områdena har införlivats i nätverket,

2) de arter som avses i artikel 4.2 i rådets direktiv om bevarande av vilda fåglar (79/409/EEG), nedan fågeldirektivet, och räknas upp i dess bilaga I och på de arter som räknas upp i bilaga II till rådets direktiv om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (92/43/EEG), nedan habitatdirektivet,

3) de förekomstplatser för arter enligt 2 punkten som det enligt 15 § är förbjudet att förstöra eller försämra och

4) de arter som räknas upp i bilaga IV till habitatdirektivet eller för föröknings- och rastplatser för individer av de djurarter som avses i bilaga IV (a) till habitatdirektivet.

Som naturskada betraktas dock inte en sådan negativ effekt som det med stöd av 15 § 2 mom. eller 16 § 2 mom. har beviljats ett undantag för.

Den negativa effektens betydelse ska bedömas i förhållande till biotopernas eller arternas skyddsnivå vid tidpunkten för skadan samt deras funktioner och

naturliga förmåga till återbildning. Närmare bestämmelser om de faktorer som bestämmer den negativa effektens betydelse utfärdas genom landskapsförordning.

3 §. Definitioner

I denna lag avses med

biotop: ett område i naturen där ett visst växt- eller djursamhälle förekommer,

biologisk mångfald: variationsrikedomen bland levande organismer och de biotoper i vilka de förekommer,

hållbart nyttjande: att nyttja naturresurserna och den biologiska mångfalden på ett sätt och i en utsträckning som inte leder till en långsiktig minskning av naturresurserna och den biologiska mångfalden.

Definitioner av främmande art, invasiv främmande art, utrotning och inneslutning finns i artikel 3 i EU-förordningen om invasiva främmande arter. Vidare avses i denna lag med

1) **invasiv främmande art som ingår i unionsförteckningen** en art som ingår i den förteckning över invasiva främmande arter av unionsbetydelse som avses i artikel 4.1 i EU-förordningen om invasiva främmande arter,

2) **invasiv främmande art av betydelse för landskapet** en art som inte ingår i unionsförteckningen och som på grundval av tillgängliga vetenskapliga belägg kan orsaka betydande skada för den biologiska mångfalden eller annan skada på vilda organismer eller medföra fara för människors hälsa eller egendom,

3) **aktör** en fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt producerar, lagrar, på marknaden släpper ut, transporterar, förmedlar eller säljer eller på annat sätt överlåter produkter eller material med vilka en sådan invasiv främmande art som ingår i unionsförteckningen eller en sådan invasiv främmande art av betydelse för landskapet som anges i landskapsförordning med stöd av 19a §, utifrån allmänt tillgänglig information sannolikt kan spridas ut i miljön. (2020/113)

4 §. Förvaltningen av naturvården

Förvaltningen av naturvården i landskapet handhas av landskapsregeringen och kommunerna. Om inte annat anges i denna lag skall landskapsregeringen övervaka att lagen och med stöd av den utfärdade bestämmelser efterlevs.

2 kap. Fredning av områden

5 §. Naturreservat

Om det i ett område förekommer en art, en biotop eller ett ekosystem som är sällsynt eller om ett område är av särskild betydelse för kännedomen om landskapets natur eller representativt för en viss naturtyp kan området fredas genom att inrättas som naturreservat.

Ett naturreservat inrättas inte inom ett område för vilket stads- eller byggnadsplan fastställts.

K 38 LL (1998:82) om naturvård

6 §. Naturminne

En naturbildning som bör bevaras på grund av sin betydelse för kännedomen om landskapets natur, sin skönhet eller märkliga beskaftenhet kan fredas som naturminne. Fredningen kan även innefatta ett sådant markområde omkring naturbildningen som krävs för att bevara dess särart och betydelse.

7 §. Tillfälligt åtgärdsförbud

När fråga uppkommit om inrättande av ett naturreservat eller om skydd av ett område enligt 21 § 4 mom. kan landskapsregeringen förbjuda att området används på ett sådant sätt som medför att områdets skyddsvärde reduceras (tillfälligt åtgärdsförbud). Ett tillfälligt åtgärdsförbud enligt denna paragraf kan utfärdas för högst två år. Om särskilda skäl föreligger kan dock åtgärdsförbudets giltighetstid förlängas med ytterligare ett år. Innan beslut fattas om ett tillfälligt åtgärdsförbud eller om förlängning av dess giltighetstid skall fastighetsägaren beredas möjlighet att yttra sig.

Ett tillfälligt åtgärdsförbud enligt denna paragraf utfärdas inte då inrättandet av ett naturreservat sker genom expropriation.

8 §. Fredningsbeslut

Landskapsregeringen fattar beslut om inrättande av naturreservat och fredning av naturminne (fredningsbeslut). Innan ett fredningsbeslut fattas skall kommunen höras.

I fredningsbeslutet skall ändamålet med fredningen samt nödvändiga begränsningar i rätten att utnyttja området (åtgärdsbegränsning) anges. Åtgärdsbegränsningen i ett område får inte vara större än vad som krävs för att trygga ändamålet med fredningen. I fredningsbeslutet kan även undantag från åtgärdsbegränsningar anges.

Ett område som ägs av annan än landskapet inrättas som naturreservat eller naturminne med fastighetsägarens samtycke.

Ett fredningsbeslut är i kraft oberoende av att området byter ägare. Ett fredningsbeslut leder inte till inskränkning av särskild rätt som förvärvats innan beslutet kungjorts.

Se bilaga i slutet av lagen.

9 §. Enskilda undantag från åtgärdsbegränsning

Landskapsregeringen kan för vetenskapliga ändamål i enskilda fall medge undantag från en åtgärdsbegränsning inom ett fredat område.

Fastighetsägaren skall underrättas om undantag som avses i 1 mom. när sådana medges inom ett område som ägs av enskild. I fråga om ingrepp av mera omfattande karaktär skall fastighetsägaren beredas möjlighet att yttra sig innan undantag medges.

10 §. Naturreservat inom arrenderat område

I enskilda fall och om inga andra möjligheter till fredning finns kan ett naturreservat inrättas inom ett område som landskapsregeringen arrenderat för detta ändamål. Fredningstiden omfattar tiden för arrendet och skall vara minst tio år.

11 §. Tillsyn och skötsel

Tillsynen över naturreservat och naturminnen åligger landskapsregeringen.

Skötseln av naturreservat och naturminnen ankommer på landskapsregeringen. Skötseln av ett naturreservat eller ett naturminne som innehas av enskild kan dock genom avtal överlätas till fastighetsägaren.

12 §. Upphävande av fredningsbeslut

Ett fredningsbeslut får upphävas endast om områdets skyddsvärde avsevärt har minskat eller om fredningen förhindrar att ett projekt eller en plan av stort allmänintresse genomförs. Om ett fredningsbeslut upphävs till förmån för ett projekt eller en plan skall landskapsregeringen sträva till att freda ett ur naturskyddssynpunkt motsvarande område. I ett beslut om upphävande skall grunden för upphävandet anges.

Innan landskapsregeringen upphäver ett fredningsbeslut som avser ett naturreservat som innehas av enskild skall kommunen och fastighetsägaren höras. På motsvarande sätt skall fastighetsägaren höras när det gäller ett naturminne som ägs av enskild.

13 §. Anteckning i fastighetsregistret

Ett fredningsbeslut som avser naturreservat som ägs av enskild och beslut om upphävande av sådant skall antecknas i fastighetsregistret.

Landskapsregeringen skall utan dröjsmål underätta den myndighet som för fastighetsregistret när ett i denna paragraf avsett beslut har fattats.

Se fastighetsregisterlag (FFS 392/1985).

3 kap. Skydd av arter och biotoper**14 §. Fridlysning och partiell fridlysning (2002/2)**

Med undantag av de djurarter som är föremål för jakt enligt jaktlagstiftningen är samtliga vilda däggdjur och fåglar samt dessa fåglars bon och ägg ständigt fridlysta. Genom landskapsförordning bestäms vilka andra djur och växter som är fridlysta inom landskapet.

Exemplar av en fridlyst växt- eller djurart får inte avlägnas, dödas eller påverkas på sådant sätt att artens fortplantning eller fortsatta existens äventyras. Fridlysning enligt denna paragraf hindrar emellertid inte att den pågående markanvändningen fortsätter. Vid markanvändningen skall åtgärder som kan störa eller skada exemplar av fridlysta arter undvikas om det endast medför ringa olägenhet för fastighetsägaren eller innehavaren av särskild rätt till fastigheten.

Genom landskapsförordning kan bestämmas att en växt- eller djurart skall åtnjuta skydd i något avseende (partiell fridlysning). Partiell fridlysning får inte innebära att arten får ett lika starkt eller starkare skydd än det skydd som gäller för fridlysta arter. Den partiella fridlysningen får inte hindra att den pågående markanvändningen fortsätter. Vid den fortsatta markanvändningen skall sådan störning och skada som avses i 2 mom. undvikas. (2002/2)

Se LF (2023:88) om naturvård.

15 §. Särskilt skyddsvärda arter

Om det finns risk för att en fridlyst växt- eller djurart skall försvinna, skall arten förklaras som särskilt skyddsvärd. Genom landskapsförordning bestäms vilka arter som är särskilt skyddsvärda.

En särskild skyddsvärd art eller dess biotop får inte utan landskapsregeringens tillstånd skadas eller påverkas på sådant sätt att artens fortplantning eller fortsatta existens på förekomstplatsen äventyras.

Se LF (2023:88) om naturvård.

16 §. Särskilt skyddsvärda biotoper

Den biologiska mångfalden i naturen skall bevaras och främjas. Biotoper som på grund av sin begränsade förekomst har betydelse för naturens mångfald skall förklaras som särskilt skyddsvärda. Genom landskapsförordning bestäms vilka biotoper som är särskilt skyddsvärda.

En särskilt skyddsvärd biotop får inte utan landskapsregeringens tillstånd ändras så att den förlorar sin särart eller sin betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden. En ansökan om sådant tillstånd skall inlämnas till landskapsregeringen senast den 1 maj, varvid beslut i ärendet skall fattas före den 1 september.

Åtgärder som vidtas i en särskilt skyddsvärd biotops närmiljö skall utföras så att biotopens särart och betydelse bevaras. Med närmiljö avses ett sådant markområde omkring en biotop som krävs för att bevara dess särart och betydelse.

På begäran av fastighetsägaren eller innehavaren av särskild rätt till fastigheten är landskapsregeringen skyldig att definiera gränserna för en särskilt skyddsvärd biotop.

Se LF (2023:88) om naturvård.

17 §. Undantag från fridlysningsbestämmelserna

Landskapsregeringen kan medge undantag från fridlysningsbestämmelserna i 14-16 §§ för vetenskapligt eller annat godtagbart ändamål.

18 §. Fångst av ryggradslösa djur

Fångst utomhus av insekter och andra ryggradslösa djur med ljus- eller doftfällor eller andra icke-selektiva metoder är förbjudna.

Landskapsregeringen kan med fastighetsägarens medgivande då särskilda skäl föreligger ge tillstånd till användande av i 1 mom. avsett fångstsätt.

19 §. (2020/113) Förbud mot att släppa ut främmande arter i miljön

En främmande art får inte hållas, födas upp eller odlas, planteras, sås eller på annat motsvarande sätt behandlas så att den kan komma ut i miljön.

Det som föreskrivs i 1 mom. gäller inte

1) plantering av växtplanter eller sådd av växtfrön på gårdsområden, åkrar eller bebyggda områden, om det inte finns någon risk för att arten sprider sig utanför planterings- eller såddområdet,

2) plantering av trädplanter, sticklingar eller sådd av trädförn av främmande art i skogsbruksområden med tillstånd av landskapsregeringen eller i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1998:83) om

skogsvård eller med stöd av bestämmelser utfärdade med stöd av landskapslagen om skogsvård,

3) utsättande i frihet av vilt och viltbestånd av främmande ursprung med tillstånd av landskapsregeringen,

4) utplantering av främmande fiskarter med tillstånd av landskapsregeringen enligt 25 § i landskapslagen (1956:39) om fiske i landskapet Åland,

5) användning av makroorganismer som anses vara främmande arter för biologisk bekämpning eller pollinering när det är tillåtet med stöd av [landskapslagen (2013:98) om tillämpning på Åland av lagen om skydd för växters sundhet].

Sådana i 2 mom. 2-4 punkterna avsedda tillstånd ska inte beviljas om landskapsregeringen bedömer att de däri angivna åtgärderna kan medföra skada på den biologiska mångfalden eller på de växt- och djurarter som utgör ett naturligt inslag i landskapets flora och fauna. I 40 § förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland (*förvaltningslagen*) finns bestämmelser om motivering av beslut. Den som ansöker om tillstånd ska i anslutning till ansökan inkomma med en utredning om vilka arter som den sökande avser att införa i landskapets miljö på i nämnda punkter föreskrivet sätt och vilka effekter på miljön och människors hälsa och säkerhet de bedöms medföra.

LL (2013:98) om tillämpning på Åland av lagen om skydd för växters sundhet har upphävts genom LL (2021:26) om tillämpning av växtskyddslagen.

19a §. (2020/113) Invasiva främmande arter av betydelse för landskapet

Invasiva främmande arter av betydelse för landskapet får inte

1) släppas ut i miljön,

2) avsiktligt innehas, födas upp eller odlas, transporterats, släppas ut på marknaden, förmedlas eller säljas eller på annat sätt överlätas.

Landskapsregeringen kan i en landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om de arter som är invasiva främmande arter av betydelse för landskapet eller om de artgrupper vars arter är invasiva främmande arter av betydelse för landskapet.

Landskapsregeringen kan i en landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om villkoren för att de förbud som avses i 1 mom. 2 punkten eller de skyldigheter som åvilar fastighetsägare och fastighetsinnehavare enligt 19b § eller aktörer enligt 19c § inte ska gälla för en invasiv främmande art eller för användningen av den i visst syfte i hela landskapet eller i någon del av landskapet, om landskapsregeringen bedömer att en tillämpning av bestämmelserna om förbud eller skyldigheterna ifråga inte kan anses motiverad för att minska en sådan i 3 § 2 mom. 2 punkten avsedd skada eller fara som arten orsakar.

Landskapsregeringen kan i en landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om att något av de förbud som avses i 1 mom. 2 punkten inte ska gälla för individer av en sådan i 1 mom. avsedd art som dessas innehavare har fått i sin besittning före ikraftträdandet av denna förordning under en i nämnda förordning fastställd övergångsperiod. En sådan övergångsperiod

K 38 LL (1998:82) om naturvård

får inte sträcka sig längre än två år räknat från den tidpunkt då förordningen ifråga trätt i kraft. Om förbudet ifråga gäller en djurart, får det dock i landskapsförordningen föreskrivas att ägaren får hålla djuret i sin besittning tills djuret dör en naturlig död och det kan säkerställas att djuret inte kan föroka sig eller rymma.

Se LF (2020:114) om invasiva främmande arter.

19b §. (2020/113) *Fastighetsägares eller fastighetsinnehavares omsorgsplikt*

Om en invasiv främmande art som ingår i unionsförteckningen eller en invasiv främmande art av betydelse för landskapet förekommer på en fastighet, ska fastighetens ägare eller innehavare se till att skäliga åtgärder vidtas för att utrota eller innesluta arten, om förekomst av den invasiva främmande arten eller spridning av den kan orsaka betydande skada för den biologiska mångfalden eller medföra fara för människors hälsa eller egendom.

Det som föreskrivs i 1 mom. gäller inte däggdjur eller fåglar.

Vid bedömning av om de åtgärder som avses i 1 mom. är skäliga ska hänsyn tas till vilka sedvanliga metoder som kan användas för utrotning eller inneslutning av den invasiva främmande arten, vilka kostnaderna för åtgärderna är och den nytta som kan fås med åtgärderna i förhållande till kostnaderna.

19c §. (2020/113) *Aktörers omsorgsplikt*

En aktör ska se till att det i produkter eller material som aktören producerar, lagrar, släpper ut på marknaden, transporterar, förmedlar, säljer eller på annat sätt överlåter inte finns sådana invasiva främmande arter som ingår i unionsförteckningen eller invasiva främmande arter av betydelse för landskapet som med produkten eller materialet kan sprida sig utanför det område som aktören innehar.

Det som i 1 mom. föreskrivs om aktörens omsorgsplikt gäller inte lagring eller transport av produkter eller material för någon annans räkning.

19d §. (2020/113) *Allmän styrning och särskilda förvaltningsuppgifter*

Landskapsregeringen utövar tillsyn över efterlevnaden av EU-förordningen om invasiva främmande arter samt efterlevnaden av bestämmelserna som hänför sig till invasiva främmande arter i denna lag och i landskapsförordning som utfärdats med stöd därav, om inte något annat föreskrivs nedan i denna paragraf.

Landskapsregeringen fattar beslut om genomförande av snabba utrotningsåtgärder i enlighet med artiklarna 17 och 18 i EU-förordningen om invasiva främmande arter.

Landskapsregeringen är den i artiklarna 8 och 9 i EU-förordningen om invasiva främmande arter behöriga tillståndsmyndigheten och ansvarar för tillsynen över de verksamhetsställen som avses i de i dessa artiklar angivna tillstånden. Landskapsregeringen får hos Europeiska kommissionen ansöka om godkännande enligt artikel 9 i EU-förordningen om invasiva främmande arter. Landskapsregeringen kan även åter-

kalla ett tillstånd som beviljats med stöd av artikel 8 eller 9 i EU-förordningen om invasiva främmande arter, om det på ett väsentligt sätt har brutits mot villkoren i tillståndet och verksamheten inte har gjorts förenlig med tillståndet inom en skälig tidsfrist som sätts ut av landskapsregeringen. Landskapsregeringen kan i en landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om innehållet i de ansökningar som avses i artikel 8.4 i EU-förordningen om invasiva främmande arter och om de för tillståndsprövningen behövliga utredningarna som ska bifogas till ansökningen, de tillståndsvillkor som ska meddelas i enlighet med artiklarna 8 och 9 i EU-förordningen om invasiva främmande arter samt om förfarandet vid återkallande av med stöd av artikel 8 eller 9 i EU-förordningen om invasiva främmande arter beviljade tillstånd.

Landskapsregeringen ska utarbeta och godkänna en handlingsplan i enlighet med artikel 13 och en plan för hanteringsåtgärder i enlighet med artikel 19 i EU-förordningen om invasiva främmande arter. När planerna utarbetas ska de myndigheter och intressegrupper vilka berörs av planerna ges tillfälle att avge utlåtande över utkast till planerna. Utkasten ifråga ska publiceras i det allmänna datanätet och allmänheten ska i tillräckligt god tid innan planerna godkänns ges tillfälle att framföra sina åsikter om planerna. Information om en godkänd plan och om hur de framförda åsikterna har blivit beaktade ska ges i det allmänna datanätet.

Tullen utövar i enlighet med vad som föreskrivs särskilt tillsyn över i artikel 15 i EU-förordningen om invasiva främmande arter avsedd import.

19e §. (2020/113) *Landskapsregeringens rätt att få uppgifter och utföra inspektioner*

Landskapsregeringen eller en tjänsteman eller en tjänsteinnehavare som landskapsregeringen förordnat har rätt att för utförandet av sina uppgifter

1) röra sig på någon annans område,

2) få tillträde till en plats där det bedrivs sådan verksamhet som kräver tillstånd enligt artikel 8 eller 9 i EU-förordningen om invasiva främmande arter eller som avses i 19a § 1 mom. 2 punkten,

3) utföra inspektioner, undersökningar och mätningar samt ta prover.

Vid inspektioner ska bestämmelserna i 34 § i förvaltningslagen iakttas.

Det som föreskrivs i 1 mom. gäller inte utrymmen som används för boende av permanent natur.

20 §. *Handel med fridlysta arter*

Det är förbjudet att utan landskapsregeringens tillstånd överlåta, ta emot eller på annat sätt anskaffa, saluföra eller hålla i ägo exemplar av arter som är ständigt fridlysta enligt denna lag, såvida de inte lagligen erhållits före denna lags ikraftträdande.

Förbudet i 1 mom. gäller inte djur eller deras skinn, ägg eller larver som lagligen införts till landskapet.

4 kap. Landskapets internationella förpliktelser

21 §. Områden som bör skyddas

Landskapsregeringen skall upprätta en förteckning över sådana områden som bör fredas för att uppfylla landskapets internationella förpliktelser inom naturvården. Förteckningen skall ange ändamålet med fredningen av varje enskilt område.

När förteckningen upprättas skall berörda fastighetsägare beredas möjlighet att yttra sig. (2000/41)

För områden som upptagits i en förteckning som avses i 1 mom. kan 7 § tillämpas.

Ett område som tagits upp i en förteckning som avses i 1 mom. skall så snart som möjligt skyddas. Skyddet genomförs genom att området inrättas som naturreservat enligt denna lag, fredas med stöd av jaktlagen (1985:31) för landskapet Åland eller genom att avtala med fastighetsägaren om upprätthållande av en gynnsam skyddsnivå i området.

Förteckning över områden som omfattas av nätverket Natura 2000, se ÅLRB (2016:4).

22 §. Särskilda skyddsområden och särskilda bevarandeområden

Landskapsregeringen kan förklara ett område som tagits upp i förteckningen som avses i 21 § som särskilt skyddsområde.

När Europeiska gemenskapernas kommission har slagit fast att ett område är av gemenskapsintresse skall landskapsregeringen förklara området som särskilt bevarandeområde.

Förteckning över områden som omfattas av nätverket Natura 2000, se ÅLRB (2016:4).

23 §. Upphävande av skyddet

Skyddet av ett område som skyddats genom avtal med fastighetsägaren enligt 21 § 4 mom. kan upphävas genom tillämpning av 12 § 1 mom. Upphävandet av skyddet skall ske i samråd med fastighetsägaren.

Om det i ett särskilt skyddsområde eller i ett särskilt bevarandeområde förekommer en prioriterad livsmiljötyp enligt bilaga I till rådets direktiv om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (92/43/EEG) eller en prioriterad art enligt bilaga II till direktivet, skall Europeiska gemenskapernas kommission höras innan skyddet av området får upphävas. Om upphävandet kan motiveras av skäl som rör människors hälsa, betydelsefulla konsekvenser för miljön eller den allmänna säkerheten behöver kommissionen inte höras.

24 §. Förbud mot införsel till landskapet

Om det krävs av naturskyddsskäl eller för att uppfylla landskapets internationella förpliktelser kan landskapsregeringen förbjuda införsel av exemplar av djur- och växtarter samt produkter som utvunnits ur sådana.

24a §. (2010/76) Bedömning av projekt och planer

Om ett projekt eller en plan, antingen i sig eller i samverkan med andra projekt eller planer, sannolikt i betydlig utsträckning försämrar naturvärdena i ett område som finns angivet i en sådan i 21 § denna lag avsedd förteckning över områden som bör fredas el-

ler som redan av landskapsregeringen i enlighet med 22 § denna lag förklarats som särskilt skyddsområde, ska den som genomför projektet eller gör upp planen på behörigt sätt bedöma dessa konsekvenser. Detsamma gäller ett sådant projekt eller en sådan plan utanför området som sannolikt har betydande skadliga verkningar som når området.

Den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen ska se till att den bedömning som avses i 1 mom. har gjorts. I det fall där konsekvenserna bedöms på ett annat sätt än genom ett MKB-förfarande ska myndigheten begära utlåtande av landskapsregeringen och av den som förvaltar området.

En myndighet som på grundval av anmälingsskyldighet som bestämts i lag eller förordning har fått anmälan om ett projekt eller en plan som avses i 1 mom. ska inom ramen för sina befogenheter vidta åtgärder för att avbryta genomförandet av projektet eller planen tills den bedömning som avses i 1 mom. har gjorts och de utlåtanden som avses i 2 mom. har inhämtats. Myndigheten ska också underrätta landskapsregeringen om saken.

24b §. (2013/86) Beviljande av tillstånd samt godkännande och fastställande av planer

Den myndighet som avses i 24a § får inte bevilja tillstånd att genomföra ett projekt eller godkänna eller fastställa en plan, om bedömningsförfarandet enligt 24a § 1 och 2 mom. visar att genomförandet av planen eller projektet i betydlig utsträckning försämrar ett områdes naturvärden vilket enligt Europeiska gemenskapernas kommission har ett gemenskapsintresse, och som av landskapet har givits ett sådant skydd som avses i 21 § 1 mom. eller 22 §.

Utän hinder av 1 mom. får ett tillstånd dock beviljas eller en plan godkännas eller fastställas om landskapsregeringen beslutar att det ska genomföras av ett skäl som är tvingande på grund av ett väsentligt allmänt intresse och det inte finns någon alternativ lösning. En ytterligare förutsättning för ett sådant beslut är, i de fall det finns en prioriterad naturtyp eller prioriterad art enligt bilaga I eller II i EG-direktivet om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (92/43/EEG), att skälen är mycket viktiga till följd av gynnsamma verkningar på människans hälsa, på den allmänna säkerheten eller på miljön någon annanstans eller att det finns något annat tvingande skäl som är betingat av ett väsentligt allmänt intresse och som kräver att tillståndet beviljas eller planen godkänns eller fastställs. I det sistnämnda fallet ska kommissionens utlåtande inhämtas.

5 kap. Vård av landskapsbilden

25 §. Skyltning i naturen

Skyltar och andra anordningar för information, reklam och liknande ändamål (reklamskyltar) får sättas upp utanför stads- eller byggnadsplanerat område om de motsvarar landskapsregeringens bestämmelser. Bestämmelser om reklamskyltar utfärdas genom landskapsregeringens beslut eller genom landskapsförordning.

K 38 LL (1998:82) om naturvård

För annonsering om sammanträden, kulturella möten, idrottstävlingar, nöjeställningar eller andra sådana sammankomster eller medborgerliga val tillämpas inte 1 mom. Detsamma gäller reklamskylt som sätts upp på byggnad eller i byggnadens omedelbara närhet och som avser verksamhet som idkas där eller varor som säljs där. En reklamskylt som sätts upp med stöd av detta moment skall utformas och placeras så att den anpassas till omgivningen.

Om reklamskyltar inom stads- eller byggnadsplanerat område bestäms i kommunal byggnadsordning.

Se även 60 § LL (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland.

26 §. Åverkan på naturföremål

På klippor, stenblock, träd och andra naturföremål får inte skrivas, ritas, målas eller på annat sätt framställas ord, bilder eller andra tecken eller symboler såvida det inte görs i uppenbart skäligt syfte eller med stöd av lag.

27 §. Nedskräpning

Det är inte tillåtet att skräpa ned utomhus, vare sig i naturen eller inom bebyggda områden, med glas, plåt, plast, papper eller annat avfall. Kommunen övervakar att denna paragraf efterlevs. Om renhållning bestäms särskilt.

28 §. Förfulande av landskapsbilden

Byggnader får inte lämnas att förfalla så att de förfular landskapsbilden. Inte heller får annat material än trävaror, lantbruksprodukter eller -förnödenheter hållas upplagrade utanför område med fastställd stads- eller byggnadsplan så att landskapsbilden sedd från allmän kommunikationsled eller allmän plats förfulas.

Kommunen övervakar att denna paragraf efterlevs.

6 kap. Tåktverksamhet**29 §. Definition**

Med tåkt avses i denna lag tagande av sten, grus, sand, matjord, torv eller därmed jämförbara nyttigheter för bortforsling eller för lagring eller förädling på platsen.

Bestämmelserna om tåkt tillämpas även på sprängningsarbete som resulterar i att för platsen betydande mängder material lösgörs. (2013/109)

30 §. Aktsamhetsregler

En tåkt får inte öppnas på ett sådant sätt att en vacker landskapsbild, betydande skönhetsvärden hos naturen eller speciella naturförekomster förstörs eller så att naturförhållandena genomgår betydande skadliga förändringar.

En tåkt skall förläggas och tåktverksamheten ordnas så att dess skadliga inverkan på naturen och landskapsbilden blir så liten som möjligt och att verksamheten inte för bosättningen eller miljön medför fara eller sådan olägenhet som till skäliga kostnader kan undvikas. När tåktverksamheten har avslutats skall nödvändiga åtgärder vidtas för att återställa området.

30a §. (2013/109) Om prövning och prövningsmyndighet

I denna lag finns bestämmelser om tillstånd och miljögranskning för tåktverksamhet. Närmare bestämmelser om när tillstånd respektive miljögranskning krävs finns i detta kapitel. I fråga om prövningsmyndighet och förfarande gäller vad som bestäms i landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

31 §. (2013/109) Krav på tillstånd

Tillstånd krävs för bedrivande av tåktverksamhet om den beräknade volymen är minst 100.000 kubikmeter fast massa bergkross eller minst 50.000 kubikmeter sand eller grus.

32 §. (2013/109) Krav på miljögranskning

Miljögranskning krävs för öppnande av annan tåkt än sådan som avses i 31 §.

Miljögranskning enligt 1 mom. krävs inte för öppnande av sådan tåkt som sker för husbehov eller som grundar sig på ett tillstånd av myndighet eller på plan som antagits eller fastställts av myndighet.

Oavsett vad som stadgas i 2 mom. krävs dock miljögranskning för öppnande av husbehovståkt som innefattar sprängningsarbete som resulterar i att för platsen betydande mängder material lösgörs.

33 §. (2013/109) Tillsynsmyndighet och tillsyn

Om tillsynsmyndighet och tillsyn i enlighet med detta kapitel stadgas i landskapslagen om miljöskydd.

34 §. Utöwarens ersättningskyldighet

Om en verksamhet som avses i detta kapitel medför skada eller olägenhet för en annan fastighet eller för nyttjandet av den, har fastighetsägaren eller innehavaren av särskild rätt till fastigheten rätt att få full ersättning för detta av verksamhetsutövaren. Ersättning skall yrkas inom fem år från det att skadan eller olägenheten uppstått. Om en överenskommelse inte kan nås skall ersättningsfrågan avgöras med iakttagande i tillämpliga delar av landskapslagen (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter.

7 kap. Inlösnings och ersättning**35 §. Landskapets expropriationsrätt**

Landskapet har rätt att för inrättande av ett naturreservat eller fredande av ett naturminne expropriera fast egendom samt att i expropriationsväg fastställa inskränkningar i ägarens rätt att nyttja sådan egendom. Innan beslut om expropriation fattas skall kommunen höras.

När fråga om expropriation uppkommer, kan landskapsregeringen förbjuda sådan användning av fastigheten som skulle äventyra ändamålet med expropriationen (tillfälligt åtgärdsförbud). Ett tillfälligt åtgärdsförbud enligt denna paragraf kan utfärdas för högst ett år.

36 §. Landskapets inlösningskyldighet

Har en ansökan om tillstånd eller miljögranskning avslagits för att tåktverksamheten står i strid med aktsamhetsreglerna i 30 § genom ett laga kraft vunnit beslut, är landskapet skyldigt att lösa in området i

fråga om fastighetsägaren kräver det, såvida området inte kan användas för jord- eller skogsbruk, byggande eller motsvarande ändamål som medför skäligen nytta. (2013/109)

Den kommun där området är beläget har dock rätt att i första hand lösa in område som avses i 1 mom. Landskapsregeringen skall omedelbart underrätta kommunen när sådant krav på inlösen har framställts. Är området enligt landskapsregeringens bedömning av särskild betydelse med hänsyn till naturvärden tillkommer dock inlösningsrätten landskapet oberoende av kommunens inlösningsanspråk.

37 §. Landskapets ersättningskyldighet

Medför bestämmelser som utfärdas med stöd av 15 eller 16 § en olägenhet som inte är ringa har fastighetsägaren rätt till full ersättning för olägenheten. Fastighetsägaren har emellertid inte rätt till ersättning före en ansökan om tillstånd att avvika från bestämmelserna har avslagits.

Medför ett fredningsbeslut som fattas enligt denna lag en olägenhet som inte är ringa, har fastighetsägaren rätt att av landskapet få full ersättning för olägenheten. Detsamma gäller om ett avtal som sluts med stöd av 21 § 4 mom. medför att fastighetsägaren åsamkas olägenhet som inte är ringa.

Om ett beslut i ett tillståndsärende som fattats med stöd av 24b § 1 mom. begränsar användningen av fastigheten så att fastighetsägaren eller innehavaren åsamkas olägenhet som inte är ringa har fastighetsägaren eller innehavaren rätt att av landskapet få full ersättning för olägenheten. Rätt till ersättning finns dock inte när en sådan olägenhet åsamkas landskapet, en kommun eller ett kommunalförbund, eller när olägenheten är en följd av att tillstånd inte beviljas i enlighet med särskild lagstiftning, såsom vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland, landskapslagen (2008:124) om miljöskydd eller landskapslagen (1994:72) om förutsättningarna för att i landskapet Åland leta efter, inmuta och utnyttja mineralfyndighet. (2013/86)

Rätt till ersättning som fastighetsägare har enligt denna paragraf tillkommer på samma sätt innehavare av särskild rätt till fastigheten.

Tidigare 3 mom. har blivit 4 mom. genom (2013/86).

38 §. Landskapets ersättningskyldighet vid tillfälligt åtgärdsförbud

Medför ett tillfälligt åtgärdsförbud enligt 7 § olägenhet som inte är ringa, gäller rätt till ersättning enligt 37 §. Om fredning inte kommer till stånd är den som har fått ersättning skyldig att betala tillbaka ersättning för olägenhet som inte längre åsamkas.

Ersättning som erlagts enligt 1 mom. skall beaktas vid bestämmande av ersättning enligt 37 § 2 mom. så att ersättning för en och samma olägenhet endast erläggs en gång.

Medför ett tillfälligt åtgärdsförbud enligt 35 § olägenhet som inte är ringa har den som har rätt till ersättning enligt 37 § rätt till full ersättning för olägenheten om expropriation inte kommer till stånd.

39 §. Bestämmande av ersättning

Ersättning som skall erläggas enligt denna lag bestäms genom överenskommelse mellan landskapsregeringen och den som har rätt till ersättningen. Om ingen överenskommelse nås skall ersättningen bestämmas genom tillämpning av landskapslagen om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter.

8 kap. Straff och andra påföljder

40 §. Naturvårdsföreseelse

Den som uppsåtligen eller av vårdslöshet

1) olagligt vidtar åtgärder i strid med ett fredningsbeslut eller i strid med ett avtal om skydd enligt 21 § 4 mom.,

2) utan erforderligt tillstånd överlåter, tar emot eller på annat sätt anskaffar, saluför eller håller i ägo exemplar av arter som är fridlysta enligt denna lag eller

3) på annat sätt bryter mot denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser

skall, om det inte i denna eller annan lag föreskrivs ett strängare straff för gärningen, dömas för naturvårdsföreseelse till böter.

41 §. Naturvårdsbrott

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) bryter mot en fredningsbestämmelse som avser växt- eller djurart vilken har förklarats som särskilt skyddsvärd,

2) i strid med 16 § 3 mom. ändrar en biotop vilken har förklarats som särskilt skyddsvärd eller

3) i strid med 19 § i naturen planterar en växtart eller släpper ut en djurart som inte utgör ett naturligt inslag i landskapets flora eller fauna

skall, om inte överträdelsen anses vara ringa, dömas för naturvårdsbrott till böter eller till fängelse i högst två år. (2013/109)

På naturvårdsbrott tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar i 9 kap. strafflagen (FFS 39/1889). (2011/43)

Inom landskapets behörighet döms för naturvårdsbrott den som på ett i 48 kap. 5 § 3 punkten i strafflagen (FFS 39/1889) angivet sätt handlar i strid med rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem, i enlighet med vad som enligt den bestämmelsen i strafflagen föreskrivs om straffansvar och straff för sådana överträdelser. (2020/113)

41a §. (2020/113) Otillåten hantering av en invasiv främmande art

Den som uppsåtligen i strid med artikel 7 i EU-förordningen om invasiva främmande arter eller i strid med 19a § 1 mom. 2 punkten eller i strid med ett tillstånd som beviljats med stöd av artikel 8 eller 9 i EU-förordningen om invasiva främmande arter

1) innehar, föder upp, odlar, säljer eller på något annat sätt överlåter,

2) för egen räkning använder, transporterar eller för transport överlämnar, eller

K 38 LL (1998:82) om naturvård

3) på marknaden släpper ut,

en invasiv främmande art som ingår i unionsförteckningen eller en invasiv främmande art av betydelse för landskapet ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *otilllåten hantering av en invasiv främmande art* dömas till böter.

Om strängare straff för gärningen inte föreskrivs någon annanstans i lag ska för *otilllåten hantering av en invasiv främmande art* också dömas den som uppsåtligen eller av oaktsamhet i strid med artikel 7 i EU-förordningen om invasiva främmande arter eller i strid med 19 § 1 mom. eller 19a § 1 mom. 1 punkten i miljön släpper ut en invasiv främmande art som ingår i unionsförteckningen eller en invasiv främmande art av betydelse för landskapet eller en främmande art som avses i 19 § 1 mom.

Den som bryter mot ett med vite förenat förbud eller föreläggande som har meddelats med stöd av 42b § kan lämnas obesträffad för samma gärning, om vitet har dömts ut genom ett lagakraftvunnet beslut.

Inom landskapets behörighet tillämpas även bestämmelserna om straff för regleringsbrott i 46 kap. 1-3 §§ i strafflagen (FFS 39/1889), bestämmelserna om straff för smuggling i 46 kap. 4 och 5 §§ i strafflagen samt bestämmelserna om straff för olaga befattningstagande med införd gods i 46 kap. 6 och 6 a §§ i strafflagen på otillåten hantering av en invasiv främmande art.

42 §. *Tvångsmedel*

Den som vidtar åtgärder i strid med denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller som försummar att fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag eller nämnda bestämmelser kan av den övervakande myndigheten förbjudas att fortsätta med den rättsstridiga verksamheten eller att fullgöra sina skyldigheter inom utsatt tid. Tvångsåtgärder vidtas dock inte om det begångna felet är ringa.

Den övervakande myndigheten kan förena förbud och ålägganden som meddelats med stöd av 1 mom. med vite eller med hot om fullgörande av skyldigheterna på den försumliges bekostnad.

Polisen är skyldig att ge handräckning om det är nödvändigt för att avbryta en rättsstridig åtgärd som avses i denna paragraf.

42a §. (2009/57) *Förebyggande och avhjälpande av naturskador*

Om en fysisk eller juridisk person som bedriver yrkesverksamhet eller som i praktiken beslutar om sådan verksamhet (*verksamhetsutövare*) uppsåtligt eller av oaktsamhet genom en åtgärd som strider mot denna lag eller mot bestämmelser som har utfärdats med stöd av den eller genom en försummelse förorsakar en naturskada eller ett överhängande hot om en naturskada, ska verksamhetsutövaren utan dröjsmål underrätta den övervakande myndigheten om naturskadan eller det överhängande hotet om en naturskada och vidta behövliga åtgärder för att förebygga negativa effekter eller begränsa dem så att de blir så små som möjligt.

Efter att ha fått kännedom om naturskadan eller det överhängande hotet om en naturskada ska den övervakande myndigheten, utöver vad som bestäms i 42 §, ålägga den verksamhetsutövare som orsakat olägenheten att vid behov vidta åtgärder för att förebygga negativa effekter eller begränsa dem så att de blir så små som möjligt, samt ålägga verksamhetsutövaren att vidta hjälpåtgärder enligt landskapslagen (2009:56) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador. Den övervakande myndigheten kan förena åläggandet med vite eller med hot om att den åtgärd som inte vidtagits utförs på den försumliges bekostnad eller att verksamheten avbryts.

Den övervakande myndigheten har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna få de uppgifter av verksamhetsutövaren som är nödvändiga för att förebygga eller avhjälpa naturskador eller förebygga riskerna för sådana.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas inte på naturskador vars förebyggande och avhjälpande regleras i landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

42b §. (2020/113) *Förbud och förelägganden vid överträdelser och försummelser som hänför sig till invasiva främmande arter*

Landskapsregeringen kan

1) förbjuda den som i strid med artikel 7.1 i EU-förordningen om invasiva främmande arter eller i strid med denna lag eller bestämmelser som utfärdats eller förelägganden som meddelats med stöd av den, innehar, föder upp eller odlar, transporterar, på marknaden släpper ut, förmedlar eller säljer eller på annat sätt överlåter en invasiv främmande art som ingår i unionsförteckningen eller en invasiv främmande art av betydelse för landskapet, från att fortsätta eller upprepa det förfarande som strider mot bestämmelserna,

2) förelägga den som uppsåtligen eller av oaktsamhet i miljön släpper ut en invasiv främmande art som ingår i unionsförteckningen eller en invasiv främmande art av betydelse för landskapet att utrota förekomsten av den art som kommit ut i miljön,

3) förelägga den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbudet enligt 19 § 1 mom. mot att släppa ut främmande arter i miljön att utrota förekomsten av den art som till följd av överträdelser har kommit ut i miljön,

4) förelägga en fastighetsägare eller en fastighetsinnehavare att fullgöra sin skyldighet enligt 19b §,

5) förelägga en aktör att fullgöra sin skyldighet enligt 19c §.

Landskapsregeringen ska när ett sådant i 1 mom. 2 eller 3 punkten avsett föreläggande meddelas även bestämma på vilket sätt en daggdjurs- eller fågelart som betraktas som främmande art eller invasiv främmande art ska utrotas.

Landskapsregeringen ska, om det inte är uppenbart onödigt, förena ett förbud eller ett föreläggande som den har meddelat med stöd av 1 mom. med vite eller med hot om att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad.

43 §. Förverkandepåföljd

Det som erhållits genom en gärning som avses i 40 eller 41 § eller dess värde skall dömas förverkat till staten.

44 §. Rätt till omhändertagande

Den som har till uppgift att övervaka att denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser efterlevs har rätt att omhändertaga jakt-, insamlings- och annat redskap som använts i strid med lagen eller nämnda bestämmelser. Detsamma gäller det som åtkommit genom användande av sådant redskap.

Det som omhändertagits enligt 1 mom. skall utan dröjsmål överlämnas till polisen.

45 §. Rätt att föranstalta om syn

Finns det skäl att anta att brott begåtts mot denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser, har den övervakande myndigheten rätt att föranstalta om syn på platsen.

Polisen är skyldig att ge erforderlig handräckning i fall som avses i 1 mom.

9 kap. Särskilda bestämmelser**46 §. Delgivning av fredningsbeslut (2008/40)**

Ett meddelande om fredningsbeslutet ska genom offentlig delgivning publiceras på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. Beslutet ska vara tillgängligt på landskapsregeringens webbplats under den tid meddelandet är publicerat. (2017/111)

Ett fredningsbeslut som avser ett naturreservat skall anslås på lämpligt ställe inom området. Ett fredningsbeslut som avser ett naturminne skall anslås på lämplig plats invid skyddsobjektet.

Landskapet skall bekosta och sätta upp de anslag som avses i detta moment.

47 §. Ändringsökande

Beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. Landskapsregeringen kan bestämma att ett beslut som fattats med stöd av denna lag skall iaktas trots eventuella besvär, såvida inte besvärsmyndigheten beslutar något annat.

I kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland finns bestämmelser om sökande av ändring i ett beslut som en kommunal myndighet har fattat enligt denna lag.

48 §. Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

49 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 1998.

Åtgärder för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

50 §. Övergångsbestämmelser

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1977:41) den 23 maj 1977 om naturvård. Om det i

annan lagstiftning hänvisas till den upphävda lagen skall hänvisningarna i tillämpliga delar avse bestämmelserna i denna lag.

Beslut om inrättande av naturreservat och fredande av naturminnen liksom beslut som avser fridlysta och särskilt skyddsvärda arter som fattats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft tills något annat bestäms med stöd av denna lag.

Tillstånd som [landskapsstyrelsen] beviljat innan denna lag träder i kraft förblir gällande under den tid som föreskrivits i respektive tillstånd. Ansökningar om tillstånd som är under behandling när denna lag träder i kraft skall behandlas enligt den upphävda lagen.

Förteckning över fredningsbeslut

Se 8 §.

Naturreservat:

- Ramsholmen i Jomala kommun (1974:31)
- Lövdal i Jomala kommun (1974:57)
- Blåskären-Salungarna-Stora Bredgrundet i Brändö kommun (1980:4)
- Stora Lökskär i Lemlands kommun (1980:8)
- Iriskärret i Jomala kommun (1981:45)
- Fjärdsjär och Harrgrund i Sunds kommun (1986:12)
- Svartnö och Kaja holmar i Hammarlands kommun (1987:29)
- Espholmen i Mariehamns stad (1987:30)
- Herröskatan i Lemlands kommun (1987:31)
- Almskogen i Finströms kommun (1987:32)
- Länsmansgrund i Saltviks kommun (1987:33)
- Östra Rödklobb i Eckerö kommun (1988:28)
- Norra Hastersboda i Föglö kommun (1988:30)
- Östra Långskär-Sandskär i Kökars kommun (1988:31)
- Hemdal i Vårdö kommun (1990:15)
- Prästgårdsnäset i Finströms kommun (1992:55)
- Åsgårda stenåkrar i Saltviks kommun (1994:2)
- Skällklobbarna i Vårdö kommun (1994:80)
- Lillnäsberget-Tingö i Sunds kommun (1995:34)
- Sandskär i Kökar kommun (1996:27)
- Granö holme i Föglö kommun (1996:67)
- Lökö naturreservat i Äppelö by i Hammarlands kommun (1997:21)
- Bistorp stenåkrar naturreservat i Bistorp by i Lemlands kommun (1997:46)
- Gloet naturreservat i Vårdö kommun (1998:119)
- Blacksunds naturreservat i Kumlinge kommun (1999:60)
- Höckböleholmen naturreservat i Geta kommun (2000:74)
- Sandön naturreservat i Föglö kommun (2001:15)
- Näset naturreservat i Kumlinge kommun (2001:16)
- Södra Uddhagarna naturreservat i Eckerö kommun (2001:67)
- Ängessjö naturreservat i Hammarlands kommun (2001:68)
- Prästgårdsskogen naturreservat i Sunds kommun (2001:69)
- Moren naturreservat i Jomala kommun (2002:62)
- Björkör naturreservat i Föglö kommun (2003:3)

K 39 LF (2023:88) om naturvård

Norra Uddhagarna naturreservat i Eckerö kommun (2003:22)

Idskärs naturreservat i Finströms kommun (2005:9)
Idö i Kökars kommun (2005:10)

Knöppelskärs naturreservat i Saltviks kommun (2005:11)

Kråkskärs naturreservat i Saltviks kommun (2005:12)

Nåtö-Jungfruskär i Lemlands kommun och Mariehamns stad (2005:13)

Löfvik naturreservat i Sunds kommun (2008:56)

Båtskär naturreservat i Lemlands kommun (2008:57)

Gunnarsby naturreservat i Sunds kommun (2008:58)

Näsgården naturreservat i Hammarlands kommun (2008:88)

Toböle naturreservat i Saltviks kommun (2008:89)

Svenstjälpa naturreservat i Vårdö kommun (2009:30)

Kvarnsjöskogen naturreservat i Saltviks kommun (2011:79)

Öfladorna naturreservat i Lemlands kommun (2013:56)

Jomalaöjen naturreservat i Jomala kommun (2014:49)

Skag i Lumparlands kommun (2014:56)

Boxö naturreservat i Saltviks kommun (2015:55)

Brättö naturreservat i Föglö kommun (2018:51)

Barmatteskäret naturreservat i Eckerö kommun (2018:52)

Torp urskog naturreservat i Eckerö kommun (2018:53)

Utökande av Signilskär-Märket naturreservat i Hammarlands kommun (2018:54)

Stenverka i Simskåla i Vårdö kommun (2018:55)

Timmerträsket naturreservat i Geta kommun (2018:56)

Stornäset naturreservat i Sunds kommun (2020:38)

Eköra-Prästöra naturreservat i Eckerö kommun (2022:4)

Träsket naturreservat i Eckerö kommun (2023:102)

Sinnträsk naturreservat i Eckerö kommun (2023:103)

Storklyndan naturreservat i Brändö kommun (2023:116)

Naturminnen:

Naturbildningen ”Källskärskannan” på Källskär i Karlby by i Kökar kommun (1925:38)

Tvenne slånbuskar på Svinö holme i Jomala kommun och gammal ek på Hamnholm i Saltviks kommun (1934:15)

Säregen tall i Torp by i Eckerö kommun (1970:31)

Säregen björk i Möckelö by i Jomala kommun (1970:32)

Två popplar i Tjudö by i Finströms kommun (ej publicerat beslut)

Fyra askar och en silverpoppel i Prästgården by i Jomala kommun (1981:44)

Stenåkern ”Stenögat” i Åsgårda by i Saltviks kommun (1993:55)

En ek och ett flyttblock i Kvarnbo by i Saltviks kommun (1994:31)

En allé i Nääs by i Saltviks kommun (1996:30)

Upphävande av beslutet (1981:44) såvitt avser silverpoppel (2000:12)

Växtarter:

Se 4 § LF (1998:113) om naturvård.

Djurarter:

Se 2 och 3 §§ LF (1998:113) om naturvård.

Samtliga däggdjur och fåglar m.u.a. de arter som omnämns i jaktlagen (1985:31) för landskapet Åland.

Sälskyddsområde och fågelskyddsområde: se under 26 § jaktlagen (1985:31) för landskapet Åland.

K 39 Landskapsförordning (2023:88) om naturvård

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Tillämpning och övervakning

Landskapsregeringen ska tillämpa landskapslagen (1998:82) om naturvård (*naturvårdslagen*) och sköta övervakningen av bestämmelserna i naturvårdslagen på sådant sätt att det fortlöpande är möjligt att bedöma skyddsnivån för de arter och biotoper som förekommer på Åland. I det sammanhanget bör särskild uppmärksamhet ägnas fridlysta arter, de primärt skyddade biotoper och arter som anges i rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (*habitatdirektivet*) och de arter som anges i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG om bevarande av vilda fåglar (*fågeldirektivet*), samt de ärenden som anges i bilaga 5 till fågeldirektivet.

Om det på basis av övervakningen kan konstateras att skyddsnivån för en art eller en biotop inte är gynnsam ska landskapsregeringen vidta åtgärder så att en gynnsam skyddsnivå kan uppnås, då även ekonomiska, sociala och kulturella aspekter liksom regionala och lokala särdrag ska beaktas.

2 kap. Fridlysta och särskilt skyddsvärda arter

2 §. Däggdjur och fåglar

Med undantag av de djurarter som är föremål för jakt enligt jaktlagstiftningen är samtliga på Åland förekommande vilda däggdjur och fåglar samt fåglarnas bon och ägg ständigt fridlysta. I bilaga A till denna förordning anges de i 15 § i naturvårdslagen avsedda särskilt skyddsvärda arterna av däggdjur och fåglar.

3 §. Kräldjur, groddjur och ryggradslösa djur

Arter av kräldjur, groddjur, fiskar och ryggradslösa djur som påträffas på Åland är fridlysta i enlighet med vad som anges i bilaga A till denna förordning. I samma bilaga anges även de i 15 § i naturvårdslagen avsedda särskilt skyddsvärda arterna av kräldjur, groddjur, fiskar och ryggradslösa djur.

4 §. Fridlysta växter

Arter av i vilt tillstånd förekommande växter som påträffas på Åland är fridlysta i enlighet med vad som anges i bilaga B till denna förordning. I samma bilaga anges även de i 15 § landskapslagen om naturvård avsedda särskilt skyddsvärda arterna av i vilt tillstånd förekommande växter.

3 kap. Särskilt skyddsvärda biotoper**5 §. Biotopernas indelning och avgränsning**

De biotoper på Åland som är särskilt skyddsvärda i enlighet med 16 § i naturvårdslagen indelas och avgränsas i enlighet med vad som anges i bilaga C till denna förordning.

4 kap. Särskilda bestämmelser**6 §. Nomenklatur**

I bilagorna A och B saknar vissa arter svenskt namn. I stället för det svenska artnamnet anges i dessa fall den lägsta taxonomiska nivån för vilken en svensk beteckning finns angiven. I dessa fall är ifrågasvarande beteckning även markerad med en asterisk.

7 §. Anvisningar

Landskapsregeringen kan ge närmare anvisningar om de i bilaga C avsedda biotoperna och deras förekomst.

Bilaga A – Djur**1. Däggdjur och fåglar****1.1 Däggdjur**

art	
vetenskapligt namn	svenskt namn
<i>Myotis nattereri</i>	fransfladdermus
<i>Nyctalus noctula</i>	större brunfladdermus
<i>Phocoena phocoena</i>	tumlare
<i>Pipistrellus nathusii</i>	trollpipistrell
<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	sydpipistrell
<i>Plecotus auritus</i>	brunlångöra
<i>Pusa hispida botnica</i>	östersjövikare

1.2 Fåglar

art	
vetenskapligt namn	svenskt namn
<i>Alcedo atthis</i>	kungsfiskare
<i>Aquila chrysaetos</i>	kungsörn
<i>Aythya marila</i>	bergand
<i>Bubo bubo</i>	berguv
<i>Calidris alpina schinzii</i>	sydlig kärrsnäppa
<i>Caprimulgus europaeus</i>	nattskärna
<i>Circus aeruginosus</i>	brun kärrhök
<i>Clanga clanga</i>	större skrikörn
<i>Falco peregrinus</i>	pilgrimsfalk
<i>Larus fuscus</i>	silltrut
<i>Limosa limosa</i>	rödspov

<i>Pandion haliaetus</i>	fiskgjuse
<i>Pernis apivorus</i>	bivråk
<i>Picoides tridactylus</i>	tretåig hackspett
<i>Podiceps auritus</i>	svarthakedopping
<i>Polysticta stelleri</i>	alförrådare
<i>Sterna albifrons</i>	småtärna
<i>Sterna caspia</i>	skrântärna
<i>Uria aalge</i>	sillgrissla

2. Kräldjur, groddjur, fiskar och ryggradslösa djur**2.1 Kräldjur och groddjur**

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Anguis fragilis</i>	kopparödla	fridlyst
<i>Bufo bufo</i>	vanlig padda	fridlyst
<i>Coronella austriaca</i>	hasselsnok	fridlyst
<i>Natrix natrix</i>	vanlig snok	fridlyst
<i>Rana arvalis</i>	åkergroda	fridlyst
<i>Rana temporaria</i>	vanlig groda	fridlyst
<i>Triturus cristatus</i>	större vatten-salamander	särskilt skyddsvärd
<i>Triturus vulgaris</i>	mindre vatten-salamander	fridlyst

2.2 Fiskar

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Anguilla anguilla</i>	europisk ål	fridlyst
<i>Lampetra fluviatilis</i>	flodnejonöga	fridlyst

2.3 Ryggradslösa djur**2.3.1 Ringmaskar**

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Hirudo medicinalis</i>	blodigel	särskilt skyddsvärd

2.3.2 Blötdjur

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Medigera obscura</i>	mindre bark-snäcka	särskilt skyddsvärd
<i>Vertigo angustior</i>	smalgrynsnäcka	fridlyst
<i>Vertigo geyeri</i>	kalkkärrsgrynsnäcka	fridlyst

K 39 LF (2023:88) om naturvård

2.3.3 Spindeldjur

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Meta menardi</i>	källarspindel	fridlyst
<i>Ozyptila gertschi</i>	kärrpaddspindel	fridlyst
<i>Satilatlas britteni</i>	torvgropspindel	särskilt skyddsvärd

2.3.4 Hoppkrävtvingar

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Platycleis albopunctata</i>	grå vårtbitare	fridlyst

2.3.5 Trollsländor

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Leucorrhinia albifrons</i>	pudrad kärrtrollslända	fridlyst
<i>Leucorrhinia caudalis</i>	bred kärrtrollslända	fridlyst
<i>Sympetma paedisca</i>	sibirisk vinterflickslända	fridlyst

2.3.6 Växtlöss

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Piesma capitatum</i>	mållskinnbaggar*	fridlyst

2.3.7 Halvvingar

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Muirodelphax aubei</i>	sporrstritar*	fridlyst

2.3.8 Tvåvingar

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Brachypalpus laphriformis</i>	brun mulmblomfluga	fridlyst
<i>Ceriana conopsoidea</i>	griffelblomfluga	fridlyst
<i>Doros profuges</i>	kronblomfluga	särskilt skyddsvärd
<i>Xylophagus junkii</i>	vedflugor*	fridlyst

2.3.9 Steklar

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Ancistrocerus nigricornis</i>	vårmurargeting	särskilt skyddsvärd
<i>Andrena fulvago</i>	fibblesandbi	fridlyst
<i>Andrena humilis</i>	slåttersandbi	särskilt skyddsvärd
<i>Andrena labiata</i>	blodsandbi	fridlyst
<i>Athalia lugens</i>	bladsteklar*	fridlyst
<i>Bombus quadricolor</i>	broksnylthumla	särskilt skyddsvärd
<i>Dolerus pachycerus</i>	bladsteklar*	fridlyst
<i>Hoplitis robusta</i>	gnagbin*	fridlyst
<i>Hylaeus angustatus</i>	smalcitronbi	fridlyst
<i>Lasioglossum morio</i>	metallsmalbi	särskilt skyddsvärd
<i>Megachile centuncularis</i>	rosentapetserarbi	särskilt skyddsvärd
<i>Megachile pyrenaica</i>	klinttapetserarbi	särskilt skyddsvärd
<i>Nomada mesochleri</i>	gläntgökbi	fridlyst
<i>Sphecodes puncticeps</i>	punktblodbi	fridlyst
<i>Symmorphus murarius</i>	större vedgeting	fridlyst
<i>Tenthredo fagi</i>	bladsteklar*	fridlyst

2.3.10 Skalbaggar

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Acrolocha minuta</i>	stinkkortvingar*	fridlyst
<i>Acrolocha sulcula</i>	stinkkortvingar*	fridlyst
<i>Agabus uliginosus</i>	dykare*	särskilt skyddsvärd
<i>Agonum lugens</i>	gyttjekärrlöpare	fridlyst
<i>Airaphilus perangustus</i>	smalplattbaggar*	särskilt skyddsvärd
<i>Ampedus cinnabarinus</i>	barkrödrock	särskilt skyddsvärd
<i>Anoplodera sexguttata</i>	sexfläckig blombock	särskilt skyddsvärd
<i>Anthicus umbrinus</i>	brun snabbagge	fridlyst
<i>Anthocomus fasciatus</i>	allätarbaggar*	fridlyst
<i>Atheta clientula</i>	småkortvingar*	fridlyst
<i>Bembidion cruciatum</i>	havsstrandlöpare	särskilt skyddsvärd
<i>Bembidion humerale</i>	torvlöpare	särskilt skyddsvärd
<i>Bledius diota</i>	grävkortvingar*	särskilt skyddsvärd

<i>Bledius spectabilis</i>	gräv kortvingar*	särskilt skyddsvärd
<i>Bledius tricornis</i>	gräv kortvingar*	fridlyst
<i>Bodiloides ictericus</i>	glansdyngbagge	särskilt skyddsvärd
<i>Cercyon obsoletus</i>	palpbaggar*	fridlyst
<i>Ceutorhynchus hirtulus</i>	vivlar*	fridlyst
<i>Chlaenius nigricornis</i>	guldgrodn sammetslöpare	fridlyst
<i>Chlaenius tristis</i>	brun sammetslöpare	särskilt skyddsvärd
<i>Chlorophorus herbstii</i>	lindfläckbock	särskilt skyddsvärd
<i>Chrysolina analis</i>	bladbaggar*	fridlyst
<i>Cionus longicollis</i>	egentliga vivlar*	särskilt skyddsvärd
<i>Crypticus quisquilius</i>	svartbaggar*	särskilt skyddsvärd
<i>Cryptocephalus bilineatus</i>	röllikfallbagge	fridlyst
<i>Cteniopus sulphureus</i>	svavelbagge	fridlyst
<i>Dicerca alni</i>	alpraktbagge	särskilt skyddsvärd
<i>Diplapion confluens</i>	kamomillspetsvivel	fridlyst
<i>Dorytomus salicis</i>	egentliga vivlar*	fridlyst
<i>Drilus concolor</i>	snäckbaggar*	fridlyst
<i>Dyschirius salinus</i>	kustgrävare	särskilt skyddsvärd
<i>Esysmus merdarius</i>	streckdyngbagge	särskilt skyddsvärd
<i>Hapalarea pygmaea</i>	stinkkortvingar*	särskilt skyddsvärd
<i>Heterocerus flexuosus</i>	strandgrävbaggar*	fridlyst
<i>Hydrothassa glabra</i>	bladbaggar*	fridlyst
<i>Leiodes badia</i>	mycelbaggar*	särskilt skyddsvärd
<i>Lycoperdina succincta</i>	svampbaggar*	fridlyst
<i>Macrolea pubipennis</i>	hårig strimbock	särskilt skyddsvärd
<i>Margarinotus neglectus</i>	hedstumpbagge	särskilt skyddsvärd
<i>Melasis buprestoides</i>	halvknäppare*	fridlyst
<i>Neomida haemorrhoidalis</i>	rödhalsad svartbagge	fridlyst
<i>Notiophilus aestuans</i>	slank ögonlöpare	särskilt skyddsvärd
<i>Omalius excavatum</i>	stinkkortvingar*	särskilt skyddsvärd
<i>Opatrum sabulosum</i>	svartbaggar*	fridlyst
<i>Orchesia undulata</i>	vågbandad brunbagge	särskilt skyddsvärd
<i>Paromalus flavicornis</i>	spolstumpbagge	särskilt skyddsvärd

<i>Philonthus confinis</i>	storkortvingar*	fridlyst
<i>Plagionotus arcuatus</i>	smalbandad ekbarkbock	särskilt skyddsvärd
<i>Platynaspis luteorubra</i>	tuvmyrepiga	särskilt skyddsvärd
<i>Platystethus alutaceus</i>	gräv kortvingar*	särskilt skyddsvärd
<i>Protaetia marmorata</i>	brun guldbagge	särskilt skyddsvärd
<i>Psylliodes chrysocephala</i>	rapsjordloppa	fridlyst
<i>Pterostichus quadriveolatus</i>	brandsvartlöpare	särskilt skyddsvärd
<i>Syntomus foveatus</i>	bronsstumploppa	fridlyst
<i>Xyleborus cryptographus</i>	aspbarkborre	särskilt skyddsvärd

2.3.11 Fjärilar

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Adaina microdactyla</i>	hampflockelsfjädermott	fridlyst
<i>Agonopterix capreolella</i>	mindre bockrotsplattmal	särskilt skyddsvärd
<i>Agrochola nitida</i>	glansbackfly	fridlyst
<i>Aphomia zelleri</i>	sandflymott	särskilt skyddsvärd
<i>Aproaerema taeniolella</i>	omvändbandad käringtandpalpmal	särskilt skyddsvärd
<i>Bembecia ichneumoniformis</i>	vickerglasvinge	fridlyst
<i>Bryotropha desertella</i>	sandfältsmossmal	särskilt skyddsvärd
<i>Bucculatrix ratisbonensis</i>	sandkronmal	särskilt skyddsvärd
<i>Calamia tridens</i>	grönt hedmarksfly	fridlyst
<i>Caloptilia cuculipennella</i>	(ljus) askstyltmal	fridlyst
<i>Caryocolum blandelloides</i>	alvararvmal	fridlyst
<i>Caryocolum cauligenellum</i>	backglimgallmal	fridlyst
<i>Caryocolum tischeriellum</i>	backglimsmal	fridlyst
<i>Choristoneura hebenstreitella</i>	rönnbredvecklare	fridlyst
<i>Cleorodes lichénaria</i>	grönaktig lavmätare	fridlyst
<i>Cnephasia communana</i>	försommargråvecklare	särskilt skyddsvärd
<i>Cnephasia incertana</i>	ljus gråvecklare	fridlyst
<i>Cnephasia pasiuana</i>	stäppgråvecklare	särskilt skyddsvärd
<i>Cochylidia rupicola</i>	hampflockelsvecklare	fridlyst

K 39 LF (2023:88) om naturvård

<i>Cochylimorpha alternana</i>	väddklintsblomvecklare	särskilt skyddsvärd
<i>Coleophora adelogrammella</i>	hylsnejlikesäckmal	fridlyst
<i>Coleophora albirtarsella</i>	myntesäckmal	fridlyst
<i>Coleophora anatipennella</i>	pudrad hasselsäckmal	fridlyst
<i>Coleophora brevipalpella</i>	större klintsäckmal	fridlyst
<i>Coleophora caelebipennella</i>	kilstreckad hedblomstersäckmal	fridlyst
<i>Coleophora conspicuella</i>	kilstreckad klintsäckmal	särskilt skyddsvärd
<i>Coleophora directella</i>	större fältmalört-säckmal	särskilt skyddsvärd
<i>Coleophora gardesanella</i>	strandmalörtsäckmal	fridlyst
<i>Coleophora hackmani</i>	punkterad backglimssäckmal	fridlyst
<i>Coleophora hemerobiella</i>	vatttrad rönnsäckmal	fridlyst
<i>Coleophora inulae</i>	gullinjerad krisslesäckmal	fridlyst
<i>Coleophora salicorniae</i>	glasörtsäckmal	särskilt skyddsvärd
<i>Coleophora succursella</i>	grovfjällig malörtsäckmal	fridlyst
<i>Conistra rubiginosa</i>	svartprickigt plattfly	fridlyst
<i>Grapholita lunulana</i>	månfläcksvecklare	särskilt skyddsvärd
<i>Cupido minimus</i>	mindre blåvinge	särskilt skyddsvärd
<i>Cynaeda dentalis</i>	tandmott	fridlyst
<i>Depressaria libanotidella</i>	större säfferotsplattmal	fridlyst
<i>Dichrorampha heegerana</i>	halvmånrotvecklare	fridlyst
<i>Dichrorampha sylvicolana</i>	nysörtrotvecklare	fridlyst
<i>Digitivalva reticulella</i>	norsknoppemal	särskilt skyddsvärd
<i>Diurnea fagella</i>	bokvårmal	fridlyst
<i>Ectoedemia agrimoniae</i>	småborredvärgmal	fridlyst
<i>Ectoedemia subbimaculella</i>	brunkragad ekdvärgmal	fridlyst
<i>Elachista littoricola</i>	kvickrotsgräsmal	fridlyst
<i>Elachista triatomea</i>	trepunktgräsmal	fridlyst
<i>Elegia similella</i>	ekmolnmott	fridlyst
<i>Endothenia nigricostana</i>	stingsyskerotvecklare	särskilt skyddsvärd
<i>Eriocrania chrysolepidella</i>	avenbokspurpurmal	fridlyst
<i>Ethmia pyrausta</i>	ängsrutemal	särskilt skyddsvärd

<i>Ethmia terminella</i>	gråkantad sorgmal	särskilt skyddsvärd
<i>Euxoa recussa</i>	storingat jordfly	särskilt skyddsvärd
<i>Euzophera cinerosella</i>	malörtmott	fridlyst
<i>Hypercallia citrinalis</i>	jungfrulinpraktmal	fridlyst
<i>Hyphoraia aulica</i>	gulfläckig igelkottspinnare	fridlyst
<i>Isophrictis antehemidella</i>	prästkragskorgmal	särskilt skyddsvärd
<i>Lampronia morosa</i>	rosenknoppmal	fridlyst
<i>Levipalpus hepaticariella</i>	leverplattmal	fridlyst
<i>Melitaea cinxia</i>	ängsnätfjäril	fridlyst
<i>Metzneria aestivella</i>	spätistelkorgmal	fridlyst
<i>Metzneria santolinella</i>	färgkullekorgmal	särskilt skyddsvärd
<i>Mompha miscella</i>	solvändebrokmal	fridlyst
<i>Nemapogon fungivorellus</i>	korkmusslingsmal	särskilt skyddsvärd
<i>Pammene albuginana</i>	ekgallsolvecklare	fridlyst
<i>Pammene splendulana</i>	glanssolvecklare	fridlyst
<i>Paraswammerdamia albicapitella</i>	slångråmal	fridlyst
<i>Parnassius apollo</i>	apollofjäril	särskilt skyddsvärd
<i>Parnassius mnemosyne</i>	mnemosynefjäril	särskilt skyddsvärd
<i>Parornix finitimella</i>	mindre slånveckmal	fridlyst
<i>Pelochrista caecimaculana</i>	rödkiintrotsvecklare	särskilt skyddsvärd
<i>Perittia farinella</i>	vit gräsmal	särskilt skyddsvärd
<i>Phalonidia gilvicomana</i>	skogssallatsblomvecklare	fridlyst
<i>Phyllonorycter lantanellus</i>	olvonguldmal	fridlyst
<i>Pima boisduvaliella</i>	strandvialsmott	särskilt skyddsvärd
<i>Pyrausta cingulata</i>	gördelljusmott	särskilt skyddsvärd
<i>Pyrausta ostrinalis</i>	dubbelbandat ljusmott	särskilt skyddsvärd
<i>Pyrausta sanguinalis</i>	blodrött ljusmott	särskilt skyddsvärd
<i>Scrobipalpa salinella</i>	glasörtssmåstävmal	särskilt skyddsvärd
<i>Scythropia crataegella</i>	hagtornspinnmal	fridlyst
<i>Sophonria sicariella</i>	sikelstreckad näbbmal	fridlyst
<i>Spaelotis ravidata</i>	större åsjordfly	fridlyst

<i>Stephensia brun-nichella</i>	bergmyntemal	särskilt skyddsvärd
<i>Stigmella basigut-tella</i>	rotfläcksdvärgmal	fridlyst
<i>Stigmella cratae-gella</i>	pärldvärgmal	fridlyst
<i>Stigmella hybne-rella</i>	opaldvärgmal	fridlyst
<i>Stigmella lonice-rarum</i>	trydvärgmal	fridlyst
<i>Teleiodes sequax</i>	solvändbladmal	fridlyst
<i>Teleiodes wagaе</i>	hasselkantmal	fridlyst
<i>Trifurcula head-leyella</i>	brunörtsdvärgmal	särskilt skyddsvärd
<i>Victrix umovii</i>	barrskogslavfly	särskilt skyddsvärd
<i>Zanclognatha lunalis</i>	brunaktigt tofsfly	fridlyst

Bilaga B – Växter

1. Kärlväxter

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Aira praecox</i>	vårtätel	fridlyst
<i>Androsace sep-tentrionalis</i>	grusviva	särskilt skyddsvärd
<i>Arctium nemoro-sum</i>	lundkardborre	fridlyst
<i>Asperula tinctoria</i>	färgmåra	särskilt skyddsvärd
<i>Asplenium ruta-muraria</i>	murruta	fridlyst
<i>Blitum bonus-henricus</i>	lungrot	fridlyst
<i>Blysmus compres-sus</i>	plattsäv	fridlyst
<i>Blysmus rufus</i>	rödsäv	fridlyst
<i>Botrychium matri-cariifolium</i>	rutlåsbräken	fridlyst
<i>Botrychium simplex</i>	dvärglåsbräken	särskilt skyddsvärd
<i>Bromopsis ben-ekenii</i>	strävlost	särskilt skyddsvärd
<i>Campanula cer-vicaria</i>	skogsklocka	fridlyst
<i>Cardamine flexu-osa</i>	skogsbräsma	särskilt skyddsvärd
<i>Cardamine par-viflora</i>	strandbräsma	fridlyst
<i>Carex appropin-quata</i>	tagelstarr	fridlyst
<i>Carex buxbaumii ssp. buxbaumii</i>	klubbstarr	fridlyst

<i>Carex caryophyllea</i>	vårstarr	fridlyst
<i>Carex hartmanii</i>	hartmansstarr	särskilt skyddsvärd
<i>Carex hostiana</i>	ängsstarr	fridlyst
<i>Carex lepidocarpa ssp. lepidocarpa</i>	näbbstarr	fridlyst
<i>Carex ornithopoda</i>	fågelstarr	fridlyst
<i>Carex otrubae</i>	blankstarr	fridlyst
<i>Carex pulicaris</i>	loppstarr	fridlyst
<i>Carex remota</i>	skärmstarr	fridlyst
<i>Carex riparia</i>	jättestarr	fridlyst
<i>Carex vulpina</i>	rävstarr	särskilt skyddsvärd
<i>Carlina vulgaris</i>	spåstistel	fridlyst
<i>Cephalanthera longifolia</i>	vit skogslilja	fridlyst
<i>Cladium mariscus</i>	ag	särskilt skyddsvärd
<i>Coeloglossum viride</i>	grönkulla	fridlyst
<i>Crassula aquatica</i>	fyrling	fridlyst
<i>Crataegus mono-gyna</i>	trubbhagtorn	fridlyst
<i>Crataegus rhipi-dophylla</i>	spetsagtorn	fridlyst
<i>Crepis praemorsa</i>	klasefibbla	särskilt skyddsvärd
<i>Cypripedium calceolus</i>	guckusko	särskilt skyddsvärd
<i>Dactylorhiza incar-nata ssp. cruenta</i>	blodnycklar	fridlyst
<i>Dactylorhiza incar-nata ssp. incarnata</i>	äkta ängsnycklar	fridlyst
<i>Dactylorhiza majalis subsp. lap-ponica</i>	sumpnycklar	fridlyst
<i>Dactylorhiza sam-bucina</i>	Adam och Eva	fridlyst
<i>Daphne mezereum</i>	tibast	fridlyst
<i>Drosera intermedia</i>	småsilesår	fridlyst
<i>Epilobium obscu-rum</i>	mörk dunört	fridlyst
<i>Epipactis hel-leborine</i>	skogsknipprot	fridlyst
<i>Epipactis palustris</i>	kärknipprot	särskilt skyddsvärd
<i>Epipogium aphy-lum</i>	skogsfru	fridlyst
<i>Equisetum scir-poides</i>	trädräken	fridlyst
<i>Equisetum varie-gatum</i>	smalträken	fridlyst
<i>Euphrasia micran-tha</i>	ljungögontröst	fridlyst
<i>Fragaria viridis</i>	backsmultron	fridlyst
<i>Fritillaria meleagris</i>	kungsängslilja	fridlyst
<i>Galium odoratum</i>	myskmadra	fridlyst

K 39 LF (2023:88) om naturvård

<i>Gentianella amarella</i>	smalgentiana	särskilt skyddsvärd
<i>Gentianella campestris</i>	fältgentiana	särskilt skyddsvärd
<i>Gentianella uliginosa</i>	sumpgentiana	särskilt skyddsvärd
<i>Geranium dissectum</i>	fliknäva	fridlyst
<i>Gymnadenia conopsea</i> var. <i>conopsea</i>	brudsporre	fridlyst
<i>Hammarbya paludosa</i>	myggblomster	fridlyst
<i>Helianthemum nummularium</i>	solvända	fridlyst
<i>Hippuris tetraphylla</i>	ishavshästsvans	fridlyst
<i>Lathraea squamaria</i>	vättersos	fridlyst
<i>Lathyrus niger</i>	vippärt	fridlyst
<i>Lepidium latifolium</i>	bitterkrassing	fridlyst
<i>Liparis loeselii</i>	gulyxne	särskilt skyddsvärd
<i>Malaxis monophyllos</i>	knottblomster	särskilt skyddsvärd
<i>Malus sylvestris</i>	vildapel	fridlyst
<i>Melica picta</i>	tuvslök	fridlyst
<i>Melica uniflora</i>	lundslök	fridlyst
<i>Mercurialis perennis</i>	skogsbingel	fridlyst
<i>Neottia nidus-avis</i>	nästrot	fridlyst
<i>Oenanthe aquatica</i>	vattenstakra	fridlyst
<i>Ophrys insectifera</i>	flugblomster	särskilt skyddsvärd
<i>Orchis mascula</i>	Sankt Pers nycklar	fridlyst
<i>Orchis militaris</i>	Johannesnycklar	särskilt skyddsvärd
<i>Petasites spurius</i>	spjutskråp	fridlyst
<i>Phleum phleoides</i>	flentimotej	fridlyst
<i>Polygala amarella</i>	rosettjungfrulin	fridlyst
<i>Polygala comosa</i>	toppjungfrulin	fridlyst
<i>Polygala vulgaris</i>	jungfrulin	fridlyst
<i>Potentilla subarenaria</i>	grå småfingerört	särskilt skyddsvärd
<i>Potentilla verna</i>	småfingerört	särskilt skyddsvärd
<i>Primula farinosa</i>	majviva	fridlyst
<i>Rosa canina</i>	kal stenros	fridlyst
<i>Rosa sherardii</i>	luddros	fridlyst
<i>Sagina maritima</i>	strandnarv	fridlyst
<i>Salicornia europaea</i>	glasört	fridlyst
<i>Samolus valerandi</i>	bunge	särskilt skyddsvärd
<i>Schoenus ferrugineus</i>	axag	fridlyst
<i>Sorbus intermedia</i>	oxel	fridlyst

<i>Suaeda maritima</i>	saltört	särskilt skyddsvärd
<i>Taxus baccata</i>	idegran	fridlyst
<i>Tilia cordata</i>	skogslind	fridlyst
<i>Torilis japonica</i>	rödkörvel	fridlyst
<i>Trifolium montanum</i>	backklöver	fridlyst
<i>Ulmus glabra</i>	skogsalm	fridlyst
<i>Veronica anagallis-aquatica</i>	vattenveronika	fridlyst
<i>Vicia lathyroides</i>	vårvicker	fridlyst
<i>Viola reichenbachiana</i>	lundviol	fridlyst
<i>Viola stagnina</i>	strandviol	fridlyst
<i>Viola uliginosa</i>	sumpviol	särskilt skyddsvärd

2. Bladmossor

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Archidium alternifolium</i>	storsporsmossa	fridlyst
<i>Bryum marratii</i>	östersjöbryum	fridlyst
<i>Bryum warneum</i>	skärgårdsbryum	fridlyst
<i>Buxbaumia viridis</i>	grön sköldmossa	särskilt skyddsvärd
<i>Conardia compacta</i>	kustkryp-mossa	fridlyst
<i>Dicranum viride</i>	barkkvastmossa	särskilt skyddsvärd
<i>Eurhynchium striatum</i>	hassel-mossa	fridlyst
<i>Hamatocaulis vernicosus</i>	käppkrok-mossa	fridlyst
<i>Hedwigia stellata</i>	stjärnkak-mossa	fridlyst
<i>Herzogiella turfacea</i>	platt spret-mossa	fridlyst
<i>Meesia longiseta</i>	långskaftad svan-mossa	särskilt skyddsvärd
<i>Neckera pennata</i>	aspfjäder-mossa	fridlyst
<i>Orthotrichum lyellii</i>	stor hättemossa	fridlyst
<i>Orthotrichum striatum</i>	slät hättemossa	fridlyst
<i>Orthotrichum urnigerum</i>	filthättemossa	fridlyst
<i>Philonotis calcarea</i>	kalkkäll-mossa	fridlyst
<i>Rhabdoweisia crispata</i>	tandad knott-mossa	särskilt skyddsvärd
<i>Sphagnum pulchrum</i>	drågvit-mossa	fridlyst
<i>Tayloria tenuis</i>	liten trumpet-mossa	fridlyst
<i>Zygodon viridis-simus</i>	liten ärgmossa	särskilt skyddsvärd

3. Levermossor

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Cephaloziella integerrima</i>	trubbmikromossa	särskilt skyddsvärd
<i>Crossocalyx hel-lerianus</i>	vedtrappmossa	särskilt skyddsvärd
<i>Douinia ovata</i>	vaxmossa	särskilt skyddsvärd
<i>Harpanthus floto-vianus</i>	liten måntandsmossa	fridlyst
<i>Lophocolea bidentata</i>	spetsblekmossa	fridlyst
<i>Lophozia ascen-dens</i>	liten hornflikmossa	fridlyst
<i>Radula lindenber-giana</i>	bäckradula	fridlyst
<i>Riccia beyrichiana</i>	stor rosettmossa	fridlyst

4. Alger

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Chara connivens</i>	tuvsträfse	fridlyst
<i>Chara contraria</i>	gråsträfse	fridlyst
<i>Chara horrida</i>	raggsträfse	fridlyst

5. Skivlingar och soppar

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Boletus calopus</i>	bittersopp	särskilt skyddsvärd
<i>Coprinopsis stangliana</i>	basidiesvampar*	särskilt skyddsvärd
<i>Cortinarius oliva-ceofuscus</i>	hasselspindling	särskilt skyddsvärd
<i>Cuphophyllus rus-socoriacea</i>	lädervaxskivling	särskilt skyddsvärd
<i>Entoloma prunu-loides</i>	mjölrödskivling	särskilt skyddsvärd
<i>Gyroporus cas-taneus</i>	kastanjesopp	särskilt skyddsvärd
<i>Hemistropharia albocrenulata</i>	tårkragskivling	särskilt skyddsvärd
<i>Hygrocybe auran-tiosplendens</i>	fager vaxskivling	särskilt skyddsvärd
<i>Hygrophorus pudorinus</i>	rosa vaxskivling	särskilt skyddsvärd
<i>Lactarius acer-rimus</i>	gaffelriska	särskilt skyddsvärd
<i>Leucopaxillus compactus</i>	brödmusseron	särskilt skyddsvärd

<i>Leucopaxillus cufefractus</i>	dynmusseron	särskilt skyddsvärd
<i>Macrolepiota mastoidea</i>	puckelfjällskivling	särskilt skyddsvärd
<i>Russula olivacea</i>	rödfotad läderkremla	särskilt skyddsvärd
<i>Volvariella caesio-tincta</i>	grå vedslidskivling	särskilt skyddsvärd

6. Buksvampar

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Bovista pusilliformis</i>	mångformig äggsvamp	fridlyst
<i>Geastrum schmidelii</i>	dvärgjordstjärna	särskilt skyddsvärd
<i>Melanogaster ambiguus</i>	stinkande slemtryffel	särskilt skyddsvärd
<i>Tulostoma brumale</i>	stjälkröksvamp	fridlyst
<i>Lycoperdon echinatum</i>	igelkottröksvamp	fridlyst

7. Tickor

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Aurantiporus fissilis</i>	apelticka	särskilt skyddsvärd
<i>Clavaria asperu-lospora/atrofusca</i>	sotfingersvamp	fridlyst
<i>Coltricia cinnamo-mea</i>	kanelticka	särskilt skyddsvärd
<i>Cristinia eichleri</i>	gultagging	fridlyst
<i>Fuscoporia conti-gua</i>	buskticka	fridlyst
<i>Hydnellum versi-pelle</i>	brödtaggsvamp	fridlyst
<i>Lindtneria trachyspora</i>	gult porskinn	fridlyst
<i>Plicatura crispa</i>	kantarellmussling	särskilt skyddsvärd
<i>Ramaria broomei</i>	svartnande finger-svamp	fridlyst

8. Säcksvampar

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Geoglossum starbaeckii</i>	hagjordtunga	fridlyst
<i>Xylaria longipes</i>	långhorn	särskilt skyddsvärd

K 39 LF (2023:88) om naturvård

9. Mikrosvampar

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Puccinia intybi</i>	rostsvampar*	fridlyst
<i>Urocystis paridis</i>	basidiesvampar*	fridlyst

10. Lavar

art		
vetenskapligt namn	svenskt namn	skyddsstatus
<i>Bryoria smithii</i>	stiftbroktagel	särskilt skyddsvärd
<i>Calicium abietinum</i>	vedspik	fridlyst
<i>Cladonia polycarpoides</i>	mångfruktig bägarlav	fridlyst
<i>Cladonia polydactyla</i>	grenbägarlav	fridlyst
<i>Cladonia subcervicornis</i>	kustbägarlav	särskilt skyddsvärd
<i>Calicium notarisii</i>	sydlig ladlav	särskilt skyddsvärd
<i>Enchylium bachmanianum</i>	kransgelélav	fridlyst
<i>Gyalolechia bracteata</i>	fjällig svavellav	särskilt skyddsvärd
<i>Lobaria pulmonaria</i>	lunglav	särskilt skyddsvärd
<i>Nephroma laevigatum</i>	västlig njurlav	särskilt skyddsvärd
<i>Pertusaria flavida</i>	gul porlav	fridlyst
<i>Ramalina baltica</i>	hjälmrosklav	fridlyst
<i>Schismatomma pericleum</i>	rosa skärelev	fridlyst
<i>Sclerophora farinacea</i>	brunskäftad blekspik	fridlyst

Bilaga C – Biotoper

biotoptyp
flador och glon i naturtillstånd
rev i littoralen och sublittoralen med alg- och botten-djursamhällen
bandtångssamhällen
trädlösa eller av naturen trädfattiga sanddyner
trädklädda sanddyner i naturtillstånd
naturliga rännilar som bildar bäddar för fortgående rinnande vatten samt deras närmiljö, förutsatt att den befinner sig i naturtillstånd eller tillstånd som kan jämföras med naturtillstånd
bäckar i naturtillstånd samt deras närmiljö, förutsatt att den befinner sig i naturtillstånd eller tillstånd som kan jämföras med naturtillstånd
högmossar
myrar och mossar som är helt eller till övervägande del trädlösa
skogsbevuxna myrar i naturtillstånd
kalkkärr med gotlandsag
källor
källor med tuffbildning
rikkärr
skogar i sent successionsstadium som befinner sig i naturtillstånd eller i naturliknande tillstånd
naturliga bestånd som till betydande del, minst 50 procent av grundytan består av olikåldriga lövträd så som alm, ask, bok, ek, lind, lönn, oxel eller oxelrönn
livskraftiga hassellundar med en areal på minst 0,1 hektar
lövsumpskogar, med hög grundvattennivå som tidvis översvämmas och som befinner sig i naturtillstånd eller naturliknande tillstånd
lövkärr där de dominerande trädslagen utgörs av klibbal eller björk och som befinner sig i naturtillstånd eller tillstånd som kan jämföras med naturtillstånd; kärret är tidvis översvämmat och innehåller källsprång med sumpväxter
ormbunks- och fräkenkärr
naturliga tjärnar
naturligt eutrofa (närringsrika) och kalkrika gölar
myrholmar vars areal understiger två hektar
stenåkrar vars areal överstiger 0,5 hektar
jättegrytor och flyttblock högre än 1,5 meter
enstaka exemplar av vilt växande ask, lönn och asp som 130 cm över markytan har en omkrets på minst 170 cm samt livskraftiga enar med en höjd på minst 6 meter och pelarform
enstaka exemplar av vilt växande ek som 130 cm över markytan har en omkrets på minst 125 cm
rasbranter, förkastningar och grottor, samt närmiljö som krävs för att bevara biotopens svala och skuggiga mikroklimat
kustens älväxingsängar (sesleriaängar)
kalkrika berghällar
ordoviciska kalkstenshällar
åkerholmar under 0,5 hektar omgivna av öppen odlingsmark med stort inslag av en artrik busk- och snårvegetation såsom av vildapel, getapel, hagtorn, vildros, olvon, måbär eller slån

K 40 Landskapsförordning (2020:114) om invasiva främmande arter

1 §. Invasiva främmande arter av betydelse för landskapet

De invasiva främmande arterna av betydelse för landskapet enligt 3 § 2 mom. 2 punkten och 19a § i landskapslagen (1998:82) om naturvård (*naturvårdslagen*) utgörs av de arter som finns angivna i bilaga A och B till denna förordning samt de arter som hör till de artgrupper som anges i bilaga A.

Arter som avses i artikel 3 1 punkten i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter och som hör till de artgrupper som finns angivna i 1.1–2.4 och 4.1 punkterna i bilaga A till denna förordning utgör invasiva främmande arter av betydelse för landskapet, om de befinner sig utanför sitt naturliga utbredningsområde när de förekommer på Åland och om de uppfyller kriterierna i 3 § 2 mom. 2 punkten i naturvårdslagen.

2 §. Undantag som gäller djurarter

På de arter som avses i 3–5 punkterna i bilaga A tillämpas inte 19b § i naturvårdslagen.

De i 19a § 1 mom. 2 punkten i naturvårdslagen föreskrivna förbuden tillämpas inte på

1) individer av de arter som avses i 1–4 punkterna i bilaga A när individerna används i verksamhet som avses i ett tillstånd enligt 38 § 2 mom. i djurskyddslagen (1998:95) för landskapet Åland eller i verksamhet som avses i landskapslagen (2013:75) om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.

2) individer av de arter som avses i 1.1 punkten i bilaga A när individerna används som pålsdjur eller som avelsdjur inom pålsdjursuppfödning.

3 §. Jaktbestämmelser

Vid jakt på invasiva främmande däggdjurs- och fågelarter ska bestämmelserna i jaktlagen (1985:31) för landskapet Åland iakttas.

4 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2021.

De i 19a § 1 mom. 2 punkten i naturvårdslagen föreskrivna förbuden att föda upp eller odla invasiva främmande arter av betydelse för landskapet tillämpas dock på den art som avses i 8 punkten i bilaga B (vresros) från och med den 1 januari 2023.

På de arter som avses i 1–4 punkterna i bilaga A tillämpas de i 19a § 1 mom. 2 punkten i naturvårdslagen föreskrivna förbuden från och med tidpunkten för ikraftträdandet av denna förordning. Sådana individer av arterna i fråga som innehavaren lagligt har fått i sin besittning som sällskapsdjur före tidpunkten för ikraftträdandet av denna förordning får dock innehas tills de dör en naturlig död.

Trots bestämmelserna i 2 mom.

1) tillämpas de i 19a § 1 mom. 2 punkten i naturvårdslagen föreskrivna förbuden att inneha, föda upp eller odla, transportera, släppa ut på marknaden, för-

medla eller sälja eller på annat sätt överlåta invasiva främmande arter på de korsningar som avses i punkt 1.1.1 i bilaga A från och med tidpunkten för ikraftträdandet av denna förordning,

2) tillämpas de i 19a § 1 mom. 2 punkten i naturvårdslagen föreskrivna förbuden på de individer som hör till den artgrupp som nämns i punkt 1.3 eller hör till de arter som nämns i punkterna 4.4 och 4.5 i bilaga A från och med tidpunkten för ikraftträdandet av denna förordning,

3) får de korsningar som avses i punkt 1.1.1, de individer som hör till den artgrupp som nämns i punkt 1.3 och de individer som hör till de arter som nämns i punkterna 4.4 och 4.5 i bilaga A och som innehavaren lagligt har fått i sin besittning som sällskapsdjur före tidpunkten för ikraftträdandet av denna förordning innehas tills de dör en naturlig död.

Bilaga A

DJUR

I 1.1–2.4 och 4.1 punkten i denna bilaga anses som invasiva främmande arter av betydelse för landskapet de till artgruppen i fråga hörande arter som när de förekommer på Åland är utanför sitt naturliga utbredningsområde och som inte ingår i förteckningen över invasiva främmande arter av unionsbetydelse.

1. Däggdjur

1.1 artgrupp: rovdjur *Carnivora* inkl.

1.1.1 korsningar av tamhund och varg *Canis lupus* eller av tamhund och ett annat hunddjur *Canidae* i generationerna F1–F4, samt korsningar av dessa korsningar och annan än tamhund,

1.1.2 korsningar av tamkatt och ett annat kattdjur i generationerna F1–F4 samt korsningar av dessa korsningar och annan än tamkatt och undantaget följande arter:

- de rovdjur som i strid med bestämmelsen i 19 § 2 mom. 3 punkten landskapslagen (1998:82) om naturvård satts ut i frihet utan tillstånd av landskapsregeringen,

- tamhund och dess artkorsningar från generation F5 framåt,

- tamkatt och dess artkorsningar från generation F5 framåt,

- frett samt

- tamiller.

1.2 artgrupp: fladdermöss *Chiroptera*.

1.3 artgrupp: jordekorrar *Tamias*.

1.4 mink *Neovison vison*.

2. Fåglar

2.1 artgrupp: hökfåglar *Accipitriformes* och korsningar av dessa.

2.2 artgrupp: falkfåglar *Falconiformes* och korsningar av dessa.

2.3 artgrupp: ugglefåglar *Strigiformes*.

2.4 artgrupp: kråkfåglar *Corvidae*.

2.5 korsningar av fjällgås *Anser erythropus* med andra gåsararter.

3. Kräldjur

3.1 sandödla *Lacerta agilis*.

K 41 Jaktlag (1985:31)

4. Groddjur

- 4.1 artgrupp: *Pelophylax*.
- 4.2 lövgroda el. vanlig lövgroda *Hyla arborea*.
- 4.3 gulbukig klockgroda *Bombina variegata*.
- 4.4 leopardgroda *Lithobates pipiens*.
- 4.5 långbensgroda *Rana dalmatina*.
- 4.6 bergvattensalamander el. bergvattenödlä *Icthyosaura alpestris*.

5. Blötdjur

- 5.1 vandramussla el. zebramussla *Dreissena polymorpha*.

6. Fiskar

- 6.1. silverruda *Carassius gibelio*.
- 6.2. svartmunnad smörbult *Gobius niger*.

Bilaga B

VÄXTER

1. sandlupin *Lupinus nootkatensis*
2. hampstånds *Jacobaea cannabifolia*
3. hybridslide *Reynoutria x bohemica*
4. parkslide *Reynoutria japonica*
5. jätteslide *Reynoutria sachalinensis*
6. vattenpest *Elodea canadensis*
7. blomsterlupin *Lupinus polyphyllus*
8. vresros *Rosa rugosa* inkl. den vita varianten *Rosa rugosa*
9. sjögull *Nymphoides peltata*
10. sydfyring el. vattenkrassula *Crassula helmsii*
11. malörtsambrosia *Ambrosia artemisiifolia*
12. apelsinbalsamin *Impatiens capensis*

K 41 Jaktlag (1985:31) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. I denna lag avses med

- 1) *vilt*, vilda däggdjur och fåglar samt
- 2) *jakt*, att döda eller fånga vilt och att i sådant syfte söka efter, spåra eller förfölja vilt.

Med jakt jämställs att tillägna sig eller förstöra viltets bon och vilda fåglars ägg.

2 §. Jakt skall bedrivas så att fara inte uppstår för människor eller husdjur samt så att viltet inte åsamkas onödigt lidande.

3 §. Jakt skall bedrivas så att ingen art som utgör ett naturligt inslag i landskapets fauna äventyras.

Landskapslagen (1998:82) om naturvård och med stöd av lagen gällande bestämmelser skall följas. (2005/77)

2 kap. Jakträtt

4 §. Rätten att idka jakt på visst område tillkommer områdets ägare, såvida inte annat följer av denna lag. Med ägare av område jämställs i denna lag den som med ständig besittningsrätt innehar område.

I avtal om arrende av fast egendom innefattas jakträtt endast om så uttryckligen överenskommits.

5 §. På vattnet utanför byarågång, vid havsstränder samt på holmar och skär som tillhör landskapet och inte underlyder viss lägenhet eller av någon under särskilda villkor innehas, har den som enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994) har hemkommun i Finland rätt att jaga. (2023/49)

Den som har rätt att jaga i enlighet med vad som föreskrivs i 1 mom. har även rätt att medta jaktgäster med hemkommun utanför Åland. I denna paragraf avses med jaktgäst en person som uppfyller de i 54 § uppställda villkoren för idkande av jakt. (2023/49)

Utän hinder av vad i 1 mom. sägs kan landskapsregeringen, genom att avsätta området till naturreservat med stöd av landskapslagen om naturvård, inskränka eller helt förbjuda jakten på följande i momentet avsedda områden:

1) i Lemlands kommun, holmarna Stora Lökskär och Vitfågelskär jämte omkringliggande vattenområde;

2) i Saltviks kommun, holmarna Länsmansgrund och Östra landet jämte omkringliggande vattenområde; samt

3) i Sunds kommun, holmarna Fjärdskär och Harrgrund. (1989/19)

Tidigare 2 mom. har blivit 3 mom. genom (2023/49).

6 §. Den som i enlighet med bestämmelserna i 4 § innehar jakträtt kan utarrendera eller, för enstaka tillfälle, på annat sätt upplåta denna rätt, om inte annat följer av denna lag eller särskilda bestämmelser.

Landskapsregeringen kan utarrendera eller på annat sätt upplåta jakträtten på områden som tillhör landskapet, om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel. (2005/77)

7 §. Jakträtten är samfällid på område som samfällit tillhör flera lägenheter. Samfällid jakträtt kan utnyttjas så att envar delägare idkar jakt på sätt delägarstämma beslutar, så att jakträtten upplåts eller så att jakt utövas för gemensam räkning. Delägare får inte utan samtycke av delägarstämma till annan upplåta andel i samfällid jakträtt.

Närmare bestämmelser om förvaltning, nyttjande och beslut med anledning av jakträtt på samfällit område finns i lagen om samfälligheter (FFS 758/1989). (2005/77)

8 §. Avtal om arrende av jakträtt skall ingås på viss tid, minst ett och högst tjugofem år, samt avfattas skriftligen och bestyrkas av vittnen. I arrendeavtal kan intas föreskrift enligt vilken avtalet utan särskild överenskommelse förlängs efter arrendetidens utgång med en tid som motsvarar arrendetiden, om inte part meddelar den andra parten att han avstår från fortsatt arrendeförhållande. På detta sätt kan arrendetiden förlängas endast en gång.

Jakträtt i stöd av arrende får inte överlåtas till annan utan samtycke av arrendegivaren.

9 §. Avtal om jaktarrende kan hävas av den, som förvärvat äganderätt till lägenhet genom frivilligt köp, i utmätningssväg eller vid försäljning på grund av konkurs, genom byte eller annat därmed jämförligt fång

mot vederlag, om vid lägenhetens överlåtelse förbehåll inte gjorts beträffande arrendeavtalets fortbestånd, senast inom tre månader efter det avtalet förelades honom. Sker ombyte av ägare på grund av gåva, arv eller testamente, är avtal om jaktarrende bindande gentemot den nya ägaren.

Angående in-tecknat arrendeavtals bestånd gäller vad därom är särskilt stadgat.

10 §. Arrendegivare har rätt att häva arrendeavtal, om arrendator genom att underlåta att erlägga arrendeavgift eller på annat sätt försummar sina skyldigheter eller om arrendatorn missbrukar sin jakträtt.

Arrendatorn har rätt att häva avtalet, om arrendegivaren bryter mot avtalet eller om arrendeområdet blir uppenbart olämpligt för jakt.

Uppkommer tvist om hävande av arrendeavtal, kan rätten, om skäl därtill föreligger, förbjuda arrendatorn att medan rättegången varar idka jakt på området. Sådant förbud skall omedelbart iakttas.

11 §. Rätten till jakt på visst område innefattar även rätt att inom området vidta erforderliga viltvårdsåtgärder, såvida områdets ägare eller innehavare därigenom inte åsamkas skada eller men.

3 kap. Utövande av jakträtt

12 §. (2005/77) Jakt med skjutvapen får inte äga rum närmare än 150 meter från en byggnad i vilken någon stadigvarande bor, eller i vilken det finns anledning att förmoda att någon tillfälligt vistas, utan muntligt eller skriftligt tillstånd av den som äger eller innehar byggnaden. Jakt får inte utövas på en gårdsplan, i en trädgård och inte heller på åker eller äng med växande gröda utan muntligt eller skriftligt tillstånd av områdets ägare eller innehavare.

13 §. Upphävd (2005/77).

14 §. Vilt får inte uppsåtligen skrämmas, motas eller på annat sätt drivas inom eller från annans jaktområde. Om det erfordras för att undvika skada, får dock ägare eller innehavare av område driva bort vilt från området.

Det är förbjudet att skjuta mot fågel som befinner sig ovanför annans jaktområde.

15 §. Den som medför vapen eller annat jaktredskap får inte färdas inom annans jaktområde, såvida det inte sker i lovligt ärende och med oladdat vapen. Om hund medförs skall den hållas kopplad. Vad i detta moment sägs gäller inte den som färdas på väg som gränsar till område på vilket jakträtten tillkommer honom.

Jakt anses ha påbörjats om någon av bestämmelserna i 1 mom. inte följts, om hund förts på spår eller om bulvan, vette, fälla, sax eller annat fångstredskap utsatts, i avsikt att bedriva jakt.

16 §. Jakträttsinnehavare är skyldig att ersätta all skada som han själv, annan som han givit lov att idka jakt, medföljande biträden eller medhavda hundar åsamkat annans odling, skog, hägnad, husdjur eller annan liknande egendom.

4 kap. Inplantering av vilt och anläggande av vilthägn

17 §. Upphävd (2005/77).

18 §. Den som önskar anlägga vilthägn skall ansöka om tillstånd hos landskapsregeringen. I samband med beviljandet av tillstånd kan landskapsregeringen meddela direktiv hur hägnet skall anläggas och underhållas samt hur djur i hägnet skall skötas.

5 kap. Jakttider

19 §. Upphävd (2023/49).

20 §. (1995/68) Landskapsregeringen kan, efter att ha hört jaktvårdsföreningarna, genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om vilka arter av vilt som får jagas och under vilken tid av året jakt får bedrivas på ifrågavarande arter samt om de områden där jakt får bedrivas samt om de förutsättningar i övrigt som skall gälla vid jakt efter viss art. Med de undantag som anges i 2 och 3 mom. får jakt efter arter av fåglar inte tillåtas när arten återvänder till häckningsplatser, häckar eller föder upp ungar.

Om det inte finns någon annan lämplig lösning kan landskapsregeringen besluta att fångst, hållande i fångenskap eller annan förnuftig användning är tillåten av vissa fåglar

- 1) i litet antal,
- 2) under strängt kontrollerade former samt
- 3) på selektiv grund.

Av landskapsregeringens beslut skall framgå hur användningen skall beakta punkt 1–3. Tillstånd som avses i detta moment kan på ansökan beviljas den som har hemort i en kommun i landskapet. Den som inte har hemort i landskapet får av landskapsregeringen på ansökan beviljas dispens för jakt efter fågel om synnerligen vägande skäl föreligger. Landskapsregeringen kan i landskapsförordning delegera tillståndsgivningen till jaktvårdsföreningarna i landskapet. Landskapsregeringen beslutar årligen om det antal fåglar av respektive art som en jaktvårdsförening får bevilja tillstånd till. I tillståndet, som är ett undantag från bestämmelserna i 1 mom., skall anges vilka arter som berörs av undantaget, vilka medel, arrangemang eller metoder som tillåts vid fångsten, villkoren vad gäller risker samt vilka tider och områden dessa undantag gäller och den kontroll som kommer att ske. Landskapsregeringen beslutar om hur tillståndssystemet också till övriga delar skall vara utformat. (2007/49).

Jakt på kråka, havstrut, gråtrut och fiskmås kan tillåtas under tiden 1.3-15.7 för att skydda flora och fauna eller för att förhindra allvarlig skada eller för att trygga människors hälsa eller säkerhet.

Se LF (2006:70) om jakt och LF (1997:42) om jakt på älg.

21 §. Upphävd (1999/46).

22 §. (1999/46) Jaktvårdsförening bör inom sitt område verka för att tillräckligt stora sammanhängande områden inte berörs av sådan sjöfågeljakt som bedrivs med stöd av tillstånd. I sagda syfte kan jaktvårdsförening skriftligen avtala om härför lämpliga områden samt om överlåtande till föreningen av jakträtt på

K 41 Jaktlag (1985:31)

andra områden. Jaktvårdsförening kan ställa erforderliga jaktområden till förfogande för dem som avstått från ansökan om jakträtt.

23 §. Bedrivs jakt på ett visst område i strid med bestämmelsen i 3 § 1 mom. eller viddas inte åtgärder som är nödvändiga för viltvården inom området, kan landskapsregeringen på anhållan av jaktvårdsförening eller, om särskilda skäl föreligger, efter att ha givit jaktvårdsförening tillfälle att yttra sig i ärendet besluta om förbud mot jakt eller om inskränkningar i jakten. Förbudet eller inskränkningen skall avse jakten inom ett enhetligt område och får gälla för en tid av högst tre kalenderår åt gången. Innan här avsett beslut fattas skall de som innehar jakträtt inom området beredas tillfälle att yttra sig.

Vad i 1 mom. är föreskrivet äger motsvarande tillämplighet, om jakträtten på område som tillhör flera lägenheter samfällt inte ordnas på sätt i 7 § sägs.

Beslut om jaktförbud och om jaktinskränkning ska genom offentlig delgivning anslås på kommunens elektroniska anslagstavla. Beslut om jaktförbud ska dessutom delges dem som innehar jakträtt inom förbudsområdet genom vanlig delgivning eller vanlig elektronisk delgivning enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. (2017/108)

Landskapsregeringen skall upphäva jaktförbud och jaktinskränkning, om skäl för dess bibehållande inte längre föreligger.

24 §. Upphävd (1995/68).

25 §. Om det erfordras för fortbeståndet eller förökningen av någon art som utgör ett naturligt inslag i landskapets fauna, kan jaktvårdsförening, genom beslut som fattas vid jaktvårdsförenings möte, inom sitt verksamhetsområde för ett år i sänder förkorta de gällande jakttiderna eller helt freda viss art.

Den som är missnöjd med beslut som avses i 1 mom., kan underställa beslutet landskapsregeringens prövning inom 30 dagar räknat från den dag han erhöll kännedom om beslutet på sätt i jaktvårdsförenings stadgar är föreskrivet om tillkännagivande av föreningens mötesbeslut. I landskapsregeringens beslut får ändring inte sökas.

26 §. Visar sig särskild fridlysning av holme eller ögrupp med eller utan intilliggande vattenområde nödvändig för skydd av sjöfåglar som avses i 20 § kan landskapsregeringen, såvida områdets ägare det begär, förordna att området skall utgöra fågelskyddsområde. När beslut fattas att förordna område till fågelskyddsområde skall samtidigt beslut fattas att det inom området under tiden 15 mars-31 juli vid vite är förbjudet att landstiga och, om även vattenområde ingår, förbjudet att med högre hastighet än sju knop framföra motorbåt och annan liknande motordriven farkost.

Visar sig särskild fridlysning av holme eller ögrupp och intilliggande vattenområde nödvändig för sällstammarnas bevarande kan landskapsregeringen, såvida områdets ägare det begär, förordna att området

skall utgöra sälskyddsområde. När beslut fattas att förordna område till sälskyddsområde skall samtidigt beslut fattas att vistelse inom området utan landskapsregeringens tillstånd vid vite är förbjuden.

Sälskyddsområde: Karlbjödarna i Kökars kommun (1998:15).

Fågelskyddsområde: Gloskärsöarna och Gräsören i Kökars kommun (2002:61), Lilla och Stora Rättgrundet i Slemmern i Mariehamns stad och Jomala kommun (2003:62).

27 §. Bon och ägg av vilda fåglar med undantag av fiskmå, gråtrut, havstrut och kråka får inte rubbas eller skadas under häckningstiden. Vad här sägs gäller även daggdjurs bo när jakt på ifrågavarande art är förbjuden. (1991/5)

Utän hinder av bestämmelserna i 1 mom. får jaktrettsinnehavare ta ägg av storskrake från holk. Sådana ägg får inte hållas till salu.

28 §. (2011/81) Landskapsregeringen kan tillåta att fredat eller fridlyst vilt fångas, dödas eller att bon och ägg plockas samt därvid tillåta användning av i 47 § förbjudna fångstredskap eller fångstmetoder. Landskapsregeringen ska vid prövningen av ett sådant beslut iakttä bestämmelserna i habitatdirektivet (direktivet 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) och fågeldirektivet (direktivet 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar). En förutsättning för att tillåta detta i fråga om djur som avses i fågeldirektivet är att det inte finns någon annan lämplig lösning

- 1) av hänsyn till människors hälsa och säkerhet,
- 2) med hänsyn till flygsäkerheten,
- 3) för att hindra allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske eller vatten,
- 4) för att skydda växter eller djur eller
- 5) för forsknings- och utbildningsändamål, för återinplantering och återinförsel samt för den uppfödning som krävs för detta.

I landskapsregeringens tillstånd som avses i 1 mom. ska anges

- 1) de arter som berörs av undantag,
- 2) de fångstredskap och fångstmetoder som tillåts vid fångst eller dödande,
- 3) villkor som anger de tider och de områden inom vilka undantag tillåts samt ska anges
- 4) den kontroll som kommer att ske.

28a §. (2019/89) Om det inte finns någon annan lämplig lösning och jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde får jakt bedrivas på fredat eller fridlyst vilt för att förhindra allvarlig skada på egendom eller för att trygga människors hälsa eller säkerhet.

Bestämmelser om vilka viltarter som får jagas enligt 1 mom. och vilken tid på året som jakt får bedrivas på ifrågavarande arter utfärdas genom landskapsförordning.

Har ett vilt dödat med stöd av denna paragraf ska den som dödat viltet omedelbart anmäla händelsen till polismyndigheten och snarast möjligt till landskapsregeringen. Viltet får inte flyttas utan medgivande från landskapsregeringen.

Jakt enligt denna paragraf får bedrivas oberoende av att jakträtten på området tillkommer annan eller om jakt inte annars skulle få utövas där.

Vilt som avlivats med stöd av denna paragraf tillfaller landskapsregeringen.

Vid tillämpningen av bestämmelserna i denna paragraf ska även bestämmelserna i rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer iakttas.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om de områden där jakt enligt denna paragraf får bedrivas samt vilka medel, arrangemang eller metoder som får tillåtas vid jakten.

Se LF (2019:112) om skyddsjakt på varg och lodjur.

29 §. 1 mom. upphävt (2011/81).

Visar det sig nödvändigt för att utreda fråga som rör viltvård, för att flytta vilt eller för att förhindra skada, kan landskapsregeringen förordna viss person att med jakträttsinnehavares samtycke döda eller fånga fridlyst vilt.

6 kap. Jakt i syfte att förhindra skada och olägenhet

30 §. Inkommer räv eller vilt som inte under någon tid av året är fridlyst på gårdsplan, i byggnad, trädgård, park, växtodling eller fiskodlingsdamm, får innehavaren för att förhindra skada döda och behålla djuret. Vad här sägs gäller oberoende av om jakträtten på området tillkommer annan, om ifrågasvarande art då är fridlyst och om jakt inte får bedrivas där.

Landskapsregeringen kan ge tillstånd att avliva fridlyst djur för att hindra skadegörelse som inte är ringa. Djur som avlivats med stöd av detta moment tillfaller jakträttsinnehavaren, vilken skall meddela om det antal djur som avlivats. (2005/77)

31 §. För att förhindra skada inom här avsedda anläggningar får innehavaren, oberoende av om jakträtten tillkommer annan, om ifrågasvarande art då är fridlyst och om jakt inte får bedrivas där, döda och behålla:

1) hare som inkommer i yrkesmässigt bedriven fruktodling, bärödling eller plantskola samt

2) (2005/77) stor- och småskrake, vikarsäl samt gräsäl som inkommer i fiskodling.

För att freda gård, trädgård samt grönsaks- och spannmålsodling får innehavaren inom området och i dess omedelbara närhet döda och behålla kaja, skata, björktrast, tamduva och ringduva, oberoende av om jakträtten tillkommer annan, om fågeln då är fridlyst och om jakt inte får bedrivas där. Likaså får innehavaren där tillägna sig eller förstöra bo och ägg av här avsedda fåglar. (2005/77)

31a §. (2019/89) För att förebygga djursjukdomar eller andra hälsorisker för såväl djur som människor, förhindra invasiva arters spridning i landskapets fauna, trygga den allmänna säkerheten, förhindra allvarliga skador på egendom eller förhindra situationer som allvarligt äventyrar trafiksäkerheten kan landskapsregeringen tillåta att visst vilt får jagas på ett bestämt område, av en viss person och under en bestämd tid samt därvid tillåta användning av i 47 och 50 §§ för-

bjudna fångstredskap, fångstmetoder eller motordrivna fordon.

Jakt enligt 1 mom. får bedrivas oberoende av att jakträtten på området tillkommer annan eller om jakt inte annars skulle få utövas där.

Vilt som avlivats med stöd av denna paragraf tillfaller landskapsregeringen.

7 kap. Jakt på rådjur och älg

32 §. (1991/5) Jakt på rådjur får bedrivas endast med tillstånd av landskapsregeringen. Tillståndet, som kan beviljas flera sökande gemensamt, meddelas för visst område för tre år åt gången eller, om skäl därtill föreligger, för en kortare tidsperiod. Efter utgången av det första jaktåret gäller flerårigt tillstånd endast under förutsättning att det inte skett en väsentlig minskning i jaktområdets storlek.

I tillstånd till jakt på rådjur skall anges det antal vuxna djur som får fällas. Tillstånd att fälla vuxet djur innebär alltid rätt att i stället fälla två killingar. I flerårigt tillstånd skall dessutom anges förutsättningarna för fortsatt giltighet efter utgången av det första jaktåret.

Till ansökan skall vara fogad en utredning om att sökanden innehar i 4 eller 6 § avsedd jakträtt på ett sammanhängande markområde som omfattar minst 150 hektar och i övrigt är väl lämpat för jakt eller att han av innehavaren av sådan jakträtt skriftligen fått rätt till rådjursjakt. Området skall utmärkas på karta i skalan 1:20.000. Om jakten är avsedd att bedrivas på holme eller enbart på sökandens egen mark eller om särskilda skäl annars finns, kan landskapsregeringen dock bevilja tillstånd till rådjursjakt även inom ett område som understiger 150 hektar. Landskapsregeringen beslutar om när ansökan om tillstånd till jakt på rådjur skall inges. (2005/77)

33 §. (1997/41) Vid jakt på älg skall en jaktvårdsförenings verksamhetsområde utgöra ett älgvårdsområde. Inom ett älgvårdsområde kan finnas ett eller flera jaktsträttsområden. Ett jaktsträttsområde skall vara minst 2000 hektar.

Om ett jaktsträttsområde är beläget inom flera älgvårdsområden skall det anses tillhöra det älgvårdsområde inom vilket det till största delen är belägen.

33a §. (1997/41) Jaktvårdsföreningens styrelse skall senast den 1 augusti det första året jakten är avsedd att bedrivas för älgvårdsområdets räkning ansöka hos landskapsregeringen om tillstånd till jakt på älg.

Landskapsregeringen beviljar älgvårdsområdet en tillståndskvot för tre år åt gången.

Om det inom ett älgvårdsområde inte finns något jaktsträttsområde som uppgår till 2000 hektar kan landskapsregeringen bevilja älgvårdsområdet en tillståndskvot för jakt på älg på högst ett sammanhängande område som är väl lämpat för älgjakt och som uppgår till minst 500 hektar.

33b §. (1997/41) Jaktledaren för varje enskilt jaktsträttsområde eller område som avses i 33a § 3 mom. skall årligen senast den 1 juni ansöka hos jaktvårdsföreningens styrelse om tillstånd till jakt på älg. Jaktvårds-

K 41 Jaktlag (1985:31)

föreningens styrelse beviljar jakträttsområdet tillstånd att fälla älg inom ramarna för älgvårdsområdets tillståndskvot.

På ett sammanhängande område som inte uppgår till 2000 hektar kan jaktvårdsföreningens styrelse bevilja en sökande tillstånd att fälla en älg om området är väl lämpat för älgjakt och uppgår till minst 500 hektar.

33c §. (1997/41) I jaktvårdsföreningens styrelses beslut i ett älgjaktsärende får ändring sökas hos landskapsregeringen genom besvär. Ändring får endast sökas innan jakten inleds av jaktledaren för det jakträttsområde beslutet avser. Landskapsregeringen kan i samband med behandlingen av besvär bevilja tillstånd i enlighet med 33b §.

Om jaktvårdsföreningens styrelse inte inom utsatt tid behandlar en ansökan om tillstånd till jakt på älg kan sökanden föra ärendet vidare till landskapsregeringen. Landskapsregeringen skall i jaktvårdsföreningens ställe pröva ansökan.

33d §. Upphävd (2008/18).

34 §. (2007/28) Landskapsregeringen beslutar årligen om en hjortdjursavgift för fällda hjortdjur samt om avgiftens storlek och betalningstidpunkt. Avgiften bestäms på viltvårdsmässiga grunder per rådjursget, -bock och -kid samt per älgko, -tjur och -kalv varvid avgiften per fällt djur är

- 1) högst 12 euro för vuxet rådjur,
- 2) högst 8 euro för rådjurskid,
- 3) högst 130 euro för vuxen älg samt
- 4) högst 80 euro för älgkalv.

De högsta beloppen per fällt djur i 1 mom. anges för basåret 2005 och skall följa konsumentprisindex för landskapet Åland. Landskapsregeringen justerar senast i juni månad de i 1 mom. angivna beloppen med den konsumentprisindexändring som ägde rum under det omedelbart föregående året, avrundade till närmaste hela euro. Därefter fastställs omedelbart de hjortdjursavgifter som skall tillämpas från och med augusti månad samma år.

34a §. (2007/28) De i 34 § avsedda inkomna hjortdjursavgiftsmedlen skall användas för att tillgodose behovet av

- 1) åtgärder ägnade att förebygga skador orsakade av hjortdjur i skog eller i yrkesmässigt bedriven odling,
- 2) kostnader för att tillvarata fallvilt,
- 3) ersättande av skador orsakade av hjortdjur i skog eller i yrkesmässigt bedriven odling,
- 4) för vetenskapligt eller annan godtagbart ändamål bedriven undersöknings- eller försöksverksamhet avseende hjortdjur samt för
- 5) jaktvårdsföreningarnas skötsel av förvaltningsuppgifter som rör hjortdjur.

35 §. Vid älgjakt skall finnas en ordinarie jaktledare samt vid behov en eller flera vice jaktledare. En vice jaktledare leder jakten vid den ordinarie jaktledarens frånvaro samt leder jakten i en grupp parallellt med

den ordinarie jaktledaren då älgjakt utövas parallellt i flera grupper inom samma jakträttsområde. (2005/77)

Det ankommer på en ordinarie jaktledare att

1) planera jakten så att villkoren i jakttillståndet och bestämmelserna om älgjakt beaktas,

2) lämna redovisning till landskapsregeringen över de fällda djuren och betala fastställda avgifter,

3) underrätta jaktvårdsföreningens styrelse om älg fällts med avvikelser från gällande tillståndsvillkor eller om förändringar i jakträtten ägt rum,

4) se till att de skyttar som deltar i jakten medför jaktkort, tillstånd att bära vapen, intyg över avlagt skjutskicklighetsprov och att de använder vapen och patroner som uppfyller föreskrivna krav,

5) se till att hundförare medför jaktkort,

6) kontrollera att de som deltar i jakten har kännedom om villkoren i tillståndet och om övriga erforderliga bestämmelser rörande jakten,

7) meddela dem som deltar i jakten tillräckliga och klara direktiv angående säkerhetsåtgärder samt

8) vid jakt i sällskap personligen övervaka och vid annan jakt på annat sätt ombesörja och försäkra sig om att säkerheten och bestämmelserna rörande jakten iakttas. Jaktledaren behöver dock inte personligen övervaka jakt som uteslutande sker från jaktsits eller jakt på odlingsområde för undvikande av skada på specialodling.

Om den som deltar i älgjakt inte rättar sig efter de direktiv rörande jakten som jaktledaren meddelar kan jaktledaren förbjuda personen i fråga att delta i jakten.

Då en vice jaktledare leder jakten i den ordinarie jaktledarens frånvaro har den vice jaktledaren samma ansvar och befogenheter som den ordinarie jaktledaren. Då en vice jaktledare leder jakten parallellt med den ordinarie jaktledaren gäller för vice jaktledaren bestämmelserna i 2 mom. 1 och 4-8 punkterna i tillämpliga delar. (2005/77)

36 §. (1997/41) Den som med vapen deltar i älgjakt skall besitta sådan skjutskicklighet som enligt landskapsregeringens bestämmelser erfordras för att bedriva älgjakt.

Alla som deltar i älgjakt skall använda huvudbonad eller överdrag på sådan i röd eller orange färg, samt väst, rock eller liknande klädesplagg som har en från naturen klart avvikande färg.

Se LF (2006:70) om jakt.

37 §. Om rådjur eller älg såras vid jakt och faller på främmande område inom vilket jakt på ifrågavarande art då är tillåten, får den som innehar tillstånd att där fälla sådant djur behålla detta. Härvid inräknas djuret i det antal som får fällas på det främmande området. Om den som beviljats tillstånd till jakt på det främmande området inte önskar eller får behålla djuret, tillfaller detta skytten.

Om rådjur eller älg såras vid jakt och faller på område inom vilket jakt på ifrågavarande art då inte är tillåten, tillfaller djuret landskapet och inräknas i det antal som skytten får fälla. Djuret tillfaller dock skytten, om jakträtten på ifrågavarande område tillkommer honom.

38 §. (1991/5) Har i samband med jakt fallits flera rådjur eller älgar än meddelat tillstånd förutsätter eller har avvikelse skett från tillståndsvillkor som rör djurens ålder eller kön, skall jaktledare eller tillståndshavare utan dröjsmål göra anmälan därom hos polismyndighet. De som deltagit i jakten skall omedelbart därefter transportera djuret urtaget till plats som polismyndigheten anvisar.

39 §. Föreligger synnerligen vägande skäl, kan landskapsregeringen på ansökan bevilja tillstånd att fälla rådjur eller älg med avvikelse från bestämmelserna i denna lag. I landskapsregeringens beslut får ändring inte sökas.

40 §. Har älg sårats under jakt skall jaktledare utan dröjsmål efter att eftersök gjorts göra anmälan därom hos polismyndighet och hos den som innehar tillstånd att jaga älg på angränsande område. Chefen för polismyndigheten har, för att förhindra fällande av flera älgar än det meddelade tillståndet förutsätter, rätt att begränsa den jakt som sker med stöd av tillståndet eller att helt avbryta den, tills det sårade djurets tillstånd blivit tillräckligt klarlagt.

Om djur som avses i 1 mom. anträffas dött eller avlivas av tillståndshavare under jakttiden, avgörs frågan om vem djuret skall tillfälla i enlighet med bestämmelserna i 37 §.

8 kap. Tillsyn över hund och katt

41 §. (1995/68) Landskapsregeringen kan, efter att ha hört jaktvårdsföreningarna, genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om tider när det råder hundförbud i marker där det finns vilt. När hundförbud råder skall hund hållas under sådan tillsyn att den hindras från att löpa lös. Under annan tid skall hund, när den inte används vid jakt, hållas under sådan tillsyn att den hindras från att driva eller förfölja vilt.

Se LF (2006:70) om jakt.

42 §. 1 mom. upphävt (2005/77).

Landskapsregeringen kan, efter att ha hört jaktvårdsföreningarna, genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om tider för användande av hund vid jakt på vissa arter, vid jaktränning, för spårning av skadat vilt eller för andra särskilda ändamål. (1995/68)

3 mom. upphävt (1995/68).

Se LF (2006:70) om jakt.

43 §. Har vid jakt med hund drevet eller skallet avlägsnat sig från jaktområdet och inte återvänt inom en halv timme, skall hunden hämtas från det främmande jaktområdet. Om vapen medförs när hunden hämtas, skall detta hållas oladdat och öppet. Den som äger eller innehar det främmande området, jakträttsinnehavaren samt för området tillsatt jaktövervakare är dock berättigad att omedelbart avbryta drevet eller skallet och avlägsna hunden från området.

44 §. Ägare och innehavare av område samt jakträttsinnehavare och för området tillsatt jaktövervakare får avlägsna eller omhänderta hund som anträffas lös på

området, dock utan att tillfoga den skada. På uppmaning av person som avses i detta moment är hundägare skyldig att avhämta sin hund.

Den som i enlighet med bestämmelserna i 1 mom. omhändertagit hund skall snarast möjligt underrätta ägaren därom, om ägaren är känd, eller i annat fall göra anmälan därom hos polismyndighet. Ägaren har rätt att återfå hunden, om han åt tillvaratagaren utger lösen och ersättning för utfodring av hunden för varje dag den varit omhändertagen. Lösen och ersättning för utfodring av hunden, vilkas storlek fastställs av landskapsregeringen, skall vid äventyr att hunden tillfaller tillvaratagaren erläggas inom sju dagar från det ägaren underrättats angående omhändertagandet eller, om anmälan gjorts hos polismyndighet, inom fjorton dagar från det anmälan gjorts, underrättelsesdagen respektive anmälningsdagen oräknad.

45 §. Kan hund som löper lös och jagar eller ofredar vilt i strid med bestämmelser om hundförbud eller om användande av hund inte omhändertas kan polismyndigheten besluta att hunden skall avlivas, om det är angeläget från viltvårdssynpunkt och försvarligt med hänsyn till övriga omständigheter. Avlivningen kan ske genom polismyndighetens försorg eller genom att polismyndigheten medger annan rätt att utföra uppdraget. (1995/68)

Innan i 1 mom. avsett beslut fattas skall hundens ägare, om ägaren är känd, i mån av möjlighet kontaktas. Efter det att hunden avlivats skall ägaren om möjligt underrättas.

46 §. Katt skall hållas under sådan tillsyn att den hindras från att ofreda vilt under fridlysningstid och på annans jaktområde även under annan tid.

Ägare och innehavare av område samt jakträttsinnehavare har rätt att döda förvildad katt som anträffas inom området på minst femhundra meters avstånd från annans bostadstomt. (1991/5)

9 kap. Fångstredskap och fångstätt

47 §. (1995/68) Vid jakt är det förbjudet att använda följande fångstredskap och fångstmetoder:

- 1) sprängladdningar,
- 2) gifter och förgiftade beten eller beten som innehåller ett bedövande ämne, dock får i byggnader, inom gårdsplaner, i trädgårdar, i pälsdjurfarmer, på avstjälningsplatser och vid fiskodlingsanstalter gift och giftbeten användas för dödande av möss, råttor och sorkar,
- 3) elektriska anordningar som kan bedöva eller döda,
- 4) (2023/49) konstgjorda ljuskällor, anordningar för belysning av viltet samt för nattskytte avsedda siktanordningar vilka elektroniskt förstärker eller förändrar bilden, dock får konstgjorda ljuskällor användas vid grytjakt, vid avlivning av djur som befinner sig i hjälplöst tillstånd, när fångstredskap vittjas, vid jakt enligt 28a § samt när belysning och för nattskytte avsedda siktanordningar får användas enligt 51b §,
- 5) (2023/49) bandspelare eller härmed jämförbara anordningar för ljudåtergivning, dock får bandspelare

K 41 Jaktlag (1985:31)

eller härmed jämförbara anordningar användas vid jakt enligt 51b §,

6) speglar och andra bländande föremål,

7) fågellim och fågelnet,

8) (2005/77) spjut, armborst, pil och pilbåge, dock får jakt ske med pil och pilbåge vilka uppfyller av landskapsregeringen beslutade krav för ändamålet,

9) gasning eller utrökning,

10) levande djur som lockbete,

11) gropar och snaror, som har försetts med skjutvapen eller spjut eller något annat härmed jämförbart redskap samt andra motsvarande fångstanordningar som är farliga för människor eller husdjur,

12) saxar, dock får saxar utlagda på minst en meters djup användas för att fånga gråtrut och havstrut, samt

13) fällor, dock får fällor användas för att fånga gråtrut, havstrut, bisamråtta, kråka, mink, mårhund, mård, grävling, möss, råttor, räv, sorkar och förvildad katt. (1997/10)

2 mom. upphävt (1997/10).

Bestämmelser om förbud att använda redskap och anordningar som uppenbart kan utsätta djur för onödigt lidande finns i 13 § djurskyddslagen (1998:95) för landskapet Åland. (2005/77)

En gillrad fålla skall vara försedd med den ansvarige användarens namn och adress. En gillrad fålla som inte medför de fångade djurens omedelbara död skall kontrolleras dagligen. I en fålla i vilket endast en viss djurart fångas, får redskapet vara konstruerat så att djuret dödas direkt vid fångsten. (2005/77)

48 §. (2005/77) Jakt med enhandskjutvapen är förbjuden.

Vid grytjakt, vid avlivning av djur som fångats i en fålla, vid avlivning av djur som befinner sig i ett hjälplöst tillstånd i samband med jakt med ställande hund, samt vid avlivning av skadat djur får dock lämpligaste vapen användas. (2023/49)

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om användning av skjutvapen, ammunition samt pil och pilbåge vid jakt.

Se LF (2006:70) om jakt.

49 §. Katsas och ryssjas mynning skall hållas tillsluten ovan vattenytan. På land får fiskeredskap inte utsättas så att vilt kan fastna eller fångas i redskapet.

50 §. Jakt får inte bedrivas från motordrivet fordon, flyg eller med direkt tillhjälp av motordrivet fordon, av annat maskindrivet fortskaffningsmedel eller av ljudframkallande maskin. Under tiden 15 mars–25 maj får jakt på sjöfågel inte idkas från något slag av båt eller annan därmed jämförbar anordning. Utan hinder av bestämmelserna i denna paragraf får skadat vilt avlivas eller förföljas i avlivningssyfte från båt. (2023/49)

Vapen skall under färd med maskindrivet fortskaffningsmedel hållas oladdat.

Vad i denna paragraf är föreskrivet gäller inte jakt på bisam, gråtrut, havstrut, kråka eller mink utanför område som utgör fågelskydds-, sälskydds- eller fredningsområde.

Utän hinder av bestämmelserna i denna paragraf får lövblåsare användas för att driva ut mårhund och mink. (2023/49)

50a §. (2011/81) Trots bestämmelserna i 50 § får en rullstolsburen person med bestående rörelsehinder bedriva jakt på däggdjur från trehjulning, lätt fyrehjulning, fyrehjulning och snöskoter, under förutsättning att fordonet inte är i rörelse och efter att motorn har varit avstängd under minst 2 minuter.

Begreppet *bestående rörelsehindrad* i 1 mom. avser en persons varaktiga och oavbrutna fysiska begränsning så att han eller hon inte utan rullstol eller liknande hjälpmedel kan röra sig annat än mycket korta sträckor.

51 §. Djur får inte skjutas över landsväg, bygdeväg eller kommunalväg eller medan djuret eller skytten befinner sig på sådan väg.

51a §. (1989/42) Landskapsregeringen kan, om det av synnerliga skäl visar sig nödvändigt, besluta att förbjudet fångstredskap eller fångstätt får användas vid jakt efter visst viltslag.

51b §. (2023/49) Vid jakt på bisam, mink, mårhund, räv, tvättbjörn, råtta och vildsvin, samt vid eftersök på skadat vilt, får konstgjorda ljuskällor, för nattskytte avsedda siktanordningar vilka elektroniskt förstärker eller omvandlar bilden användas, dock inte termiska sikten. Vid jakt på dessa arter får även bandspelare och härmed jämförbara anordningar användas.

10 kap. Innehav av vilt och handel med vilt

52 §. Under den tid visst slag av vilt är fridlyst är det förbjudet att inneha sådant vilt eller fårsk del därav, om inte landskapsregeringens tillstånd härför erhållits. Vad här sägs gäller även oberett skinn av annat vilt än älg, rådjur, räv eller hare samt fågelägg.

Vad i 1 mom. är föreskrivet gäller inte ätligt vilt eller ägg som bevisligen erhållits i enlighet med någon av bestämmelserna i 27-31 §§, som lagligen fråntagits någon eller införts till landskapet eller som uppenbart fångats utan överträdelse av bestämmelserna rörande fridlysning och är avsett för personligt bruk.

53 §. Ätligt vilt som fällt under jakt skall tillvaratas och användas som människoföda.

Djur som åtkommit med stöd av 30 § eller 31 § får inte hållas till salu. (2005/77)

11 kap. Jaktkort

54 §. Den som idkar jakt med skjutvapen, pilbåge eller andra fångstmedel eller med användande av hund eller annat för jakt övat djur är skyldig att betala jaktvårdsavgift. Vad här sägs gäller dock inte:

1) den som avlivar möss, råttor och sorkar eller annat vilt med stöd av bestämmelserna i 30 eller 31 §;

2) den som deltar i bruksprov för jakthund;

3) den som dödar eller fångar vilt med stöd av bestämmelserna i 29 § 2 mom. eller

4) (2005/77) då en åtgärd vidtas i vetenskapligt syfte med stöd av 17 § landskapslagen (1998:82) om naturvård.

Jaktvårdsavgift betalas en gång per år till landskapet. Kvittering på betald jägaravgift gäller såsom jaktkort under jaktåret som börjar den 1 augusti och avslutas den 31 juli. Landskapsregeringen ska per post sända inbetalningskort till de personer som föregående år betalat jaktvårdsavgift. På inbetalningskortet ska antecknas fullständigt namn, personbeteckning och hemort beträffande den för vars räkning jaktvårdsavgiften betalas och det jaktår avgiften gäller. Den som har tagit i bruk landskapsregeringens elektroniska tjänst för jägare, som innefattar elektroniskt jaktkort och betalning av jaktvårdsavgiften, kan avstå från att få inbetalningskort för jaktvårdsavgiften hemskickad per post. (2023/49)

Jaktvårdsavgift fastställs av landskapsregeringen. Vid fastställandet av avgiften kan iaktas att person som är bosatt i landskapet skall erlägga lägre avgift än person som är bosatt utom landskapet. I avgiften ingår jägaransvarsförsäkring. (1995/19)

Person som inte föregående jaktår betalt jaktvårdsavgift eller som inte blivit tillsänd inbetalningskort kan anskaffa inbetalningskort hos landskapsregeringen. För erhållande av inbetalningskort skall företes intyg över av landskapsregeringen föreskriven kännedom om denna lag, övriga jaktbestämmelser samt om hantering av skjutvapen, av vilket ingetdera får vara äldre än fem år. Den som inte har hemkommun i landskapet kan erhålla inbetalningskort för jaktvårdsavgift genom att förete en av landskapsregeringen godkänd motsvarighet till nämnda intyg. (2023/49)

Intyg över att person innehar av landskapsregeringen föreskriven kännedom om denna lag och övriga jaktbestämmelser utfärdas av examinator som tillsatts av landskapsregeringen eller jaktvårdsförening.

55 §. Den som idkar jakt är skyldig att medföra jaktkort och på anfordran uppvisa det för den som övervakar efterlevnaden av bestämmelserna om jakt, för områdets ägare och innehavare, för jakträttsinnehavare samt för jakträttsövervakare som tillsatts för att övervaka jakten på området.

56 §. I landskapets enskilda årsstat skall årligen uppställas ett anslag för främjande av viltvård och för andra därmed jämförbara ändamål. Anslaget skall uppgå åtminstone till det belopp som beräknas inflyta i avgifter för jaktkort.

Det i 1 mom. avsedda anslaget kan användas för att finansiera

- 1) kostnader för viltvård och forskning;
- 2) kostnader för inrättande av skyddsområden som avses i 26 §;
- 3) kostnader för jägaransvarsförsäkringar;
- 4) kostnader för avlöning av funktionärer som erfordras för viltvården och jaktadministrationen samt för övriga kostnader för deras verksamhet;
- 5) understöd åt jaktvårdsföreningar och andra organisationer för främjande av viltvården och höjande av jaktkulturen;
- 6) understöd åt enskild person, efter inhämtande av jaktvårdsförenings yttrande, för viltvårdsåtgärder som är till nytta för en större region; samt

7) understöd åt organisation som upprätthåller jaktmuseum. (1989/42)

12 kap. Jaktmyndigheter och jaktvårdsföreningar

57 §. Tillsynen över jakten utövas av landskapsregeringen med bistånd av polismyndighet och, på sätt där om är särskilt föreskrivet, med bistånd av tjänstemän inom gränsbevakningsväsendet vilka är stationerade i landskapet.

Jaktvårdsförening kan utse edsvurna jaktövervakare för att handha tillsynen över jakten inom föreningens verksamhetsområde.

58 §. De personer som innehar i 4 eller 8 § avsedd jakt rätt inom en kommun och som löst jaktkort bildar en jaktvårdsförening. Om de lokala förhållandena det påkallar, kan dock landskapsregeringen besluta att jaktvårdsförening skall bildas för ett annat område.

Jaktvårdsförening skall ha stadgar vilka skall underställas landskapsregeringen för fastställelse. Beslutanderätten i föreningens angelägenheter utövas av föreningsmöte och en av mötet vald styrelse på sätt i stadgarna sägs.

Jaktvårdsförening kan inte ålägga medlem att delta i kostnaderna för föreningens verksamhet. Föreningen kan dock, enligt de grunder landskapsregeringen bestämmer, uppbära avgifter för tjänster som tillhandahålls även annan än medlem.

59 §. I jaktvårdsförenings stadgar skall anges hur föreningen och dess styrelse med beaktande av ortsförhållandena skall verka för att bevara och förkovra viltstammarna samt för att främja efterlevnaden av jaktlagstiftningen.

60 §. Jaktvårdsförening kan i sitt namn förvärva rättigheter och ingå förbindelser samt kära och svara.

60a §. (2008/18) När en jaktvårdsförening sköter ofentliga förvaltningsuppgifter enligt denna lag ska allmänna förvaltningsbestämmelser tillämpas och straffrättsligt tjänsteansvar gälla i enlighet med det som föreskrivs i annan lagstiftning. (2021/101)

Vid beslut i enlighet med denna lag skall jäv inte anses föreligga för ledamöterna i jaktvårdsföreningens styrelse enbart på den grund att en ledamot eller någon ledamoten närstående är jägare, jaktledare eller markägare.

60b §. (2023/49) Landskapsregeringen får tillhandahålla elektroniska tjänster som stöd för administration av uppgifter hänförliga till jakt och viltvård. Landskapsregeringen och jaktvårdsföreningarna har delat personuppgiftsansvar för den personuppgiftsbehandling som sker i de elektroniska tjänsterna. Landskapsregeringen ansvarar för tillgängligheten och säkerheten av de elektroniska tjänsterna. Jaktvårdsföreningarna ansvarar för riktigheten av de uppgifter som de för in i de elektroniska tjänsterna. Polismyndigheten och gränsbevakningsväsendet har tillgång till uppgifter i de elektroniska tjänsterna för att fullgöra sina tillsynsuppgifter enligt 57 § 1 mom. samt för att utföra övriga myndighetsuppgifter.

K 41 Jaktlag (1985:31)

Personuppgifter tillhörande den som under de fem senaste jaktåren inte har betalat jaktvårdsavgiften ska före utgången av det följande året raderas ur sådana elektroniska tjänster som avses i 1 mom.

13 kap. Påföljdsbestämmelser

61 §. Den som på bar gärning anträffas idkande jakt utan särskilt tillstånd på fridlyst vilt har envar rätt att frånta vapen och andra jaktredskap, hundar samt vilt som åtkommit genom jakten.

Idkar någon olovligen jakt på främmande jaktområde tillkommer i 1 mom. avsedd rätt den som innehar jakträtten på området och för hans räkning områdets ägare, innehavare samt för området tillsatt jaktövervakare. Om det främmande området tillhör staten eller landskapet, tillkommer här avsedd rätt även den som på området utövar tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna om jakt.

Idkar någon jakt utan att inneha jaktkort eller använder någon vapen i strid med denna lag, tillkommer i 1 mom. avsedd rätt den som övervakar efterlevnaden av bestämmelserna om jakt, områdets ägare, innehavare och jakträttsinnehavare samt för området tillsatt jaktövervakare.

62 §. Den som har omhändertagit egendom med stöd av bestämmelserna i 61 § skall ofördröjligen överlämna egendomen till polismyndighet. Egendomen skall förvaras av polismyndigheten tills domstol avgjort ärendet. Om hund har omhändertagits skall dock bestämmelserna i 44 § 2 mom. iaktas, likväl så att lösen erläggs i enlighet med vad i rikslagstiftning fastställts.

Utän hinder av vad i 1 mom. sägs får jakträttsinnehavare som har omhändertagit vapen eller andra jaktredskap med stöd av bestämmelserna i 61 § 2 mom., om han inte önskar att åtal väcks för olovlig jakt, behålla dessa till dess ägaren styrkt sin identitet och erlagt en i enlighet med rikslagstiftning fastställd lösen. Angående omhändertagandet skall polismyndighet underrättas. Om ägaren inte löser in den omhändertagna egendomen inom en månad efter det att polismyndigheten underrättades angående omhändertagandet, tillfaller denna jakträttsinnehavaren.

63 §. Den som anträffar olovligen utsatt eller olovlig fångstanordning eller förgiftat bete har rätt att oskadliggöra eller omhänderta anordningen eller betet. Han får även omhänderta katts eller ryssja som är öppen ovanför vattenytan samt fiskeredskap som utsatts på land så att vilt kan fastna i det.

Om fångstanordning eller fiskeredskap har omhändertagits med stöd av 1 mom. skall bestämmelserna i 62 § 1 mom. iaktas. Polismyndighet får dock återlämna fiskeredskap till ägare som styrkt sin identitet.

64 §. Den som

1) utan särskilt tillstånd dödar, sårar, fångar eller i strid med denna lag ofredar annat vilt än älg eller rådjur under tid då ifrågavarande art är fridlyst;

2) (1991/5) ofredar älg eller rådjur i strid med denna lag, genom vårdslöshet eller ovarsamhet dödar eller sårar älg eller rådjur eller vid tillståndsjakt på älg eller rådjur genom vårdslöshet eller ovarsamhet bryter

mot föreskrifter som gäller jaktområdet, antalet djur som får fallas, djurens ålder eller kön eller andra tillståndsvillkor;

3) bedriver jakt i strid med domstols, landskapsregeringens eller jaktvårdsförenings förbud;

4) använder vapen i strid med denna lag, använder förbjudet fångstredskap eller idkar jakt på annat förbjudet sätt;

5) bryter mot bestämmelserna i denna lag om innehav och saluhållande av vilt, skinn eller ägg;

6) idkar jakt utan att inneha eller utan att vid jakt medföra jaktkort eller

7) på annat sätt idkar jakt i strid med denna lag eller med stöd därav utfärdade föreskrifter eller på annat sätt bryter mot påbud eller förbud i denna lag skall, om strängare straff inte annorstädes är föreskrivet, för *jaktförseelse* dömas till böter.

Den som under jakt inte medfört jaktkort och senast den tredje dagen därefter hos polismyndighet visar att han vid tidpunkten för jakten innehade giltigt jaktkort skall inte åtalas, om det av omständigheterna framgår att underlåtenheten berott på tillfälligt förbiseende.

65 §. Den som

1) i strid med denna lag idkar jakt med direkt tillhjälp av maskindrivet fortskaffningsmedel eller ljudframkallande maskin;

2) (1991/5) i strid med denna lag uppsåtligen dödar, sårar eller fångar älg eller rådjur utan tillstånd eller vid tillståndsjakt på älg eller rådjur uppsåtligen bryter mot föreskrifter som gäller jaktområdet, antalet djur som får fallas, djurens ålder eller kön eller andra tillståndsvillkor;

3) (2019/89) bedriver i 64 § 1 mom. 1-5 och 7 punkterna avsedd verksamhet i betydande utsträckning eller så att handlingen, med beaktande av de omständigheter i sin helhet som föranlett handlingen och framgår av denna, bör anses grov

(2019/89) ska, om strängare straff inte annorstädes är föreskrivet, för *jaktbrott* dömas till böter eller till fängelse i högst två år samt till jaktförbud under en viss tid, minst ett och högst fem år.

I strafflagen är föreskrivet hur den skall straffas som olovligen jagar på annans jaktområde, eller som överskrider den jakträtt han innehar såsom delägare i samfällt område eller med stöd av jaktarrandeavtal eller särskilt tillstånd.

66 §. Har endast enskilds rätt kränkts genom brott som avses i denna lag, får i ärendet åtal väckas endast om målsägande så önskar.

67 §. Förbjuden fångstanordning som använts vid jakt skall förklaras förverkad till staten.

Vapen och fångstanordningar som använts vid brott som avses i 65 § skall förklaras förverkade till staten. Likaså skall maskindrivet fortskaffningsmedel och ljudframkallande maskin som använts vid jakt förklaras förverkade till staten, om jakten bedrivits med direkt tillhjälp av fortskaffningsmedlet eller maskinen och användningen av fortskaffningsmedlet eller maskinen varit av väsentlig betydelse för jakten och bytet vid jakten varit betydande.

I stället för egendom som avses i denna paragraf kan dess värde förklaras förverkat.

68 §. Har någon dödat eller fångat vilt i strid med denna lag genom att kränka enskilds rätt under sådana förhållanden att den som kränkts hade rätt att tillägna sig viltet, tillfaller viltet eller dess värde den som kränkts, oberoende av det sätt på vilket viltet dödades eller fångats. I detta moment avsett värde på vilt är ett i rikslagstiftning fastställt värde på levande vilt.

Har någon dödat eller fångat vilt i strid med denna lag under sådana förhållanden att annan inte hade rätt att tillägna sig viltet, tillfaller viltet eller dess värde staten, oberoende av om straff inte skall utdömas eller om handlingen utgör i 64 § 1 mom. 1, 2, 3, 4 eller 5 punkten avsedd jaktförseelse eller jaktbrott. I detta moment avsett värde på vilt är dess i rikslagstiftning fastställda värde som byte. Är handling som avses i detta moment jaktbrott skall staten dessutom ersättas för skillnaden mellan bytets värde och det värde som avses i 1 mom. Den som dödat älg eller rådjur på sätt i 64 § 1 mom. 2, 3, 4 eller 5 punkten eller 65 § sägs skall även åläggas att till staten utge en avgift i enlighet med i riket föreskrivna grunder.

Vilt, skinn och ägg som innehas eller hålls till salu i strid med bestämmelserna i 52 eller 53 § eller deras värde tillfaller staten.

Polismyndighet har rätt att när som helst granska lager hos den som håller till salu vilt eller skinn av vilt.

14 kap. Särskilda bestämmelser

69 §. Vilt som under lovlig tid påskjutits på lovligt område och faller på främmande område tillfaller den som innehar jakträtten på det främmande området. Vad här sägs gäller även vilt som fastnar i sax eller annan fångstanordning och kommer in på främmande område.

Utän hinder av vad i 1 mom. sägs gäller om älg och rådjur vad därom är föreskrivet i 7 kap.

70 §. Fallvilt av älg, rådjur eller vitsvansad hjort tillfaller landskapet. Detsamma gäller älg, rådjur eller vitsvansad hjort som anträffas så illa sårat eller skadat att det varit nödvändigt att genom myndighets försorg döda det. Har djuret sårats under jakt och avlivats under jakt, skall dock bestämmelserna i 7 kap. följas om djuret är älg eller rådjur eller bestämmelserna i 69 § om djuret är vitsvansad hjort.

Fallvilt av annan än i 1 mom. avsedd art tillfaller landskapet om arten då var fridlyst och i annat fall den som innehar jakträtten på området. Detsamma gäller om här avsett vilt anträffas så illa sårat eller skadat att det varit nödvändigt att döda det.

71 §. Polismyndighet har rätt att besluta om avlivning av vilt som uppenbart är sårat, skadat eller sjukt, oberoende av om ifrågavarande art då är fridlyst eller om jakt på ifrågavarande art inte får bedrivas. Avlivningen kan ske genom polismyndighetens försorg eller genom att polismyndigheten medger annan rätt att utföra uppdraget.

Vilt som avlivats med stöd av bestämmelserna i 1 mom. tillfaller landskapet.

72 §. Infaller sista dagen för anmälnings- eller ansökningstid som avses i denna lag på en lördag eller helgdag, får anmälan göras eller ansökan inges även första vardagen därefter.

I denna lag avsedd ansökan som inkommit efter utgången av i lagen angiven ansökningstid kan upptas till prövning, om olägenhet därigenom inte orsakas annan.

73 §. Den som omhändertagit vilt eller annat som enligt denna lag skall tillfalla staten eller landskapet är skyldig att utan dröjsmål underrätta polismyndighet. Om det föreligger fara för att omhändertaget vilt skall förskämmas, får han, efter det att viltet har värderats av två ojäviga personer, behålla det eller sälja det till åsatt pris. Medel som influtit genom försäljningen skall utan dröjsmål tillställas polismyndigheten.

Åt den som flått pälsdjur, älg, rådjur eller vitsvansad hjort som skall tillfalla staten eller landskapet skall ur statens eller landskapets medel utges en skäligen ersättning, om de medel som erhålls genom att sälja djuret därtill förslår. Under samma förutsättningar skall ersättning utges för transport av vilt.

74 §. Upphävd (2005/77).

75 §. Närmare föreskrifter angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1985. Genom lagen upphävs landskapslagen (1965:10) den 25 mars 1965 om jakt.

Har före denna lags ikraftträdande genom dom eller på annat lagligt sätt bestämts annorlunda om jakträtt än i denna lag sägs, skall även framdeles iaktas vad sålunda bestämts.

Utän hinder av vad i 9 § sägs om giltigheten av avtal om jaktarrande skall tidigare gällande bestämmelser tillämpas på avtal som ingåtts före denna lags ikraftträdande.

Utän hinder av vad i denna lag sägs är enligt tidigare gällande bestämmelser beviljat jaktkort och tillstånd att bedriva jakt under tiden 15 mars-25 maj giltigt under den tid som avsetts vid beviljandet.

Se LF (2006:70) om jakt och LF (1997:42) om jakt på älg.

K 42 Landskapsförordning (2006:70) om jakt

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

I denna förordning finns bestämmelser om

1) vilka arter av vilt som får jagas och under vilka tider av året jakt får bedrivas på dessa arter, samt vilka arter av vilt som inte får jagas med användning av pilbåge,

2) under vilka tider hundförbud råder i marker där det finns vilt samt under vilka tider och särskilda förutsättningar hund, trots detta generella förbud, får användas i marker där det finns vilt,

K 42 LF (2006:70) om jakt

3) krav på ammunition och vapen som får användas vid jakt,

4) krav på pil, båge och pilspetsar om får användas vid jakt samt om

5) krav på skjutskicklighet.

2 §. (2020/116) Vilt och jakttider

Om inte annat särskilt stadgas i denna förordning får jakt inom landskapet bedrivas under nedan nämnda tider efter följande vilt:

Jakttider	Vilt
hela året	bisam, fälthare, mink, mårddhund, guldschakal, dovhjort, dock inte hind som åtföljs av kalv, vildsvin, dock inte sugga som åtföljs av kulling, möss, råttor och sorkar samt djur som rymt från vilthägn, om arten inte förekommer i vilt tillstånd
1.1-15.2	orruttup
1.7-15.4	räv och grävling
16.7-20.3	kråka, skata, havstrut och gråtrut
16.7-sista februari	kaja
15.8-31.12	grågås, kanadagås och ringduva
15.8-31.8	rådjursbock
1.9-31.1	rådjur och vitsvanshjort
1.9-31.12	kricka, skedand, bläsand, stjärtand, vigg, alfågel, morkulla, orre och fasan
1.9-31.1	gräsand, knipa och storskrake
1.10-30.11	enkelbeckasin
1.9-15.3	skogsmård
1.10-sista februari	skogshare
15.10-20.12	älg

Utöver den jakt som är tillåten enligt 1 mom. är jakt efter vissa arter av fågel tillåten enligt 3 §. Därtill är jakt tillåten året runt på arter som ingår i den förteckning över invasiva främmande arter av unionsbetydelse som avses i artikel 4.1 i förordningen (EU nr 1143/2014) om invasiva främmande arter. För jakt på älg och rådjur fordras särskilt tillstånd.

3 §. Fågelarter som får jagas viss tid av särskilda skäl

För att skydda flora och fauna eller för att förhindra allvarlig skada eller för att trygga människors hälsa och säkerhet får fiskmåsjagas i landskapet under hela året.

För att skydda flora och fauna eller för att förhindra allvarlig skada eller för att trygga människors hälsa och säkerhet får kråka, havstrut och gråtrut jagas i landskapet under tiden 21 mars-15 juli. (2012/14)

För att förhindra allvarlig skada, för att trygga människors hälsa och säkerhet eller för att skydda odling i och i omedelbar anslutning till odlingen, får grågås och kanadagås jagas under tiden 15 juli-14 augusti. (2012/14)

4 §. Hundförbud och användande av hund

Det är förbjudet att under tiden 1 mars – 31 augusti jaga med hund i marker där det finns vilt. När sådant hundförbud råder ska hund hållas under sådan till-

syn att den hindras från att löpa lös och störa viltet. (2012/14)

Utän hinder av bestämmelserna i 1 mom. får hund användas i de fall som anges i bilaga 1, som är fogad till denna förordning.

Under hela året och med undantag av vad som gäller om tid för hundförbud i 1 mom. får

1) en hund som är särskilt dresserad för att spåra skadat jaktbart djur, för annat viltvårdsändamål eller för dressyr användas för dessa ändamål om hunden står under förarens kontroll,

2) en hund delta i tävling som ordnats med tillstånd av landskapsregeringen,

3) en hund som är särskilt dresserad för att valla husdjur eller annan särskilt dresserad brukshund användas i tjänsteuppdrag,

4) hund användas vid jakt för särskilda ändamål med tillstånd av landskapsregeringen samt

5) hund användas i träningssyfte med tillstånd av landskapsregeringen. (2020/116)

Bestämmelserna om hundförbud och användning av hund gäller hundar som är fyra månader gamla eller äldre.

2 kap. Jakt med skjutvapen och ammunition**5 §. Skjutvapen**

Vid jakt får inte användas luftgevär eller med luftgevär jämförbart vapen. Vid jakt får inte heller användas automatiska skjutvapen eller sådana halvautomatiska skjutvapen vilkas magasin kan laddas med flera än två patroner. Ett gevär skall vara i behörigt skick samt dugligt till jakt. Kikarsikte eller annat för jakt godkänt riktmedel får användas. Vid jakt och vid skytte på godkänd skjutbana får ett gevär vara försett med anordning som reducerar vapnets skottljud.

6 §. (2020/116) Allmänna krav på kulvapen

Anslagsenergin hos kulan i ett räfflat kulvapen som används för att skjuta vilt ska vid pipans mynning vara minst 100 joule.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. får

1) rödräv, grävling, utter, skogshare, fälthare och gås endast skjutas med vapen där patronkulan väger 2,5 gram eller mera och dess anslagsenergi uppmätt på 100 meters avstånd från pipans mynning är minst 200 joule eller där anslagsenergin hos patronkulan oberoende av kulans vikt är minst 300 joule uppmätt från pipans mynning,

2) rådjur, säl, lodjur, guldschakal, bäver och mufflon endast skjutas med vapen där patronkulan väger 3,2 gram eller mera och dess anslagsenergi uppmätt på 100 meters avstånd från pipans mynning är minst 800 joule eller, vid användning av blyfria kulor, med vapen där kulan väger 2,9 gram eller mera och dess anslagsenergi uppmätt på motsvarande sätt är minst 800 joule,

3) varg, vitsvanshjort, kronhjort, dovhjort och sikahjort endast skjutas med vapen där patronkulan väger 6 gram eller mera och dess anslagsenergi uppmätt på 100 meters avstånd från pipans mynning är minst 2 000 joule eller, om kulans vikt är 8 gram eller mera, dess anslagsenergi uppmätt på motsvarande sätt är

minst 1 700 joule eller, vid användning av blyfria kulor, med vapen där kulan väger 5,1 gram eller mera och dess anslagsenergi uppmätt på motsvarande sätt är minst 1 700 joule,

4) älg, vildsvin och brunbjörn endast skjutas med vapen där patronkulan väger 9 gram eller mera och dess anslagsenergi uppmätt på 100 meters avstånd från pipans mynning är minst 2 700 joule eller, om kulans vikt är 10 gram eller mera, dess anslagsenergi uppmätt på motsvarande sätt är minst 2 000 joule eller, vid användning av blyfria kulor, med vapen där kulan väger 7,5 gram eller mera och dess anslagsenergi uppmätt på motsvarande sätt är minst 1 900 joule.

För att skjuta djur som nämns i 2 mom. 2, 3 och 4 punkten ska det användas expanderande kulor.

6a §. (2020/116) Allmänna krav på hagelgevär

Hagelgevär får inte användas vid jakt på andra hjortdjur än rådjur.

3 kap. Jakt med pil och båge

7 §. Jaktbart vilt

Jakt med pil och båge får bedrivas på samtliga viltarter utom älg.

8 §. Båge

Vid jakt med pil och båge får användas båge med system som reducerar dragvikten vid ankringspunkten (compound) samt båge med icke reducerande läge (recurve och långbåge). Bågen skall ge pilen en rörelseenergi (E_0) som är minst 40 joule. Pilens rörelseenergi skall beräknas enligt formeln $E_0 = 0,5 \cdot m \cdot v_0^2$, där följande gäller:

E_0 = pilens rörelseenergi uttryckt i joule
m = pilens massa uttryckt i kilogram
v_0 = pilens hastighet uttryckt i meter per sekund

Vid jakt med pil och båge får inte på bågen användas en anordning som tillåter att skytten kan lösgöra mer än en pil åt gången eller en anordning som förspänner bågsträngen.

9 §. Pil

Pilens totala vikt skall vara minst 25 gram.

10 §. Pilspets

Pilspetsen skall vara sådan att en lyckad träff är direkt dödande. Pilspetsen skall ha minst två blad med vassa skärande eggar samt skall ha en skärande diameter på minst 25 millimeter.

11 §. Krav på kunskaper och skjutskicklighet för båg-jakt

Den som jagar med pil och båge skall ha giltigt åländskt jaktkort, ha godkänd bågjägarexamen enligt de krav som anges i bilaga 2 som är fogad till denna förordning samt för varje jaktår som avses i 2 mom. ha utfört ett godkänt bågskytteprov avseende skjutskicklighet.

Ett godkänt bågskytteprov avseende skjutskicklighet är i kraft under jaktåret 1 augusti-31 juli. Ett sådant godkänt bågskytteprov som har avlagts under tiden 1 juni-31 juli är dock i kraft till och med följande

jaktår. I denna förordning avsett årligt bågskytteprov avseende skjutskicklighet kan avläggas i enlighet med bestämmelserna i bilaga 2 som är fogad till denna förordning. Med godkänt bågskytteprov avses också ett i kraft varande godkänt bågskytteprov som någon som inte är stadigvarande bosatt på Åland har avlagt i enlighet med

1) rikets bestämmelser eller

2) i Danmark gällande bestämmelser för godkänd dansk bågjägarexamen (dansk buejagtprøve). (2018/29)

4 kap. Avslutande bestämmelser

12 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2006.

Genom ikraftträdandet av denna förordning upphävs landskapsförordningen (2005:79) om jakt.

Landskapsregeringen kungör på lämpligt sätt tider och platser för bågskytteprovs avläggande för det jaktår som börjar den 1 augusti 2006.

Bilaga 1: Användning av hund vid jakt och jaktträning (2020/116)

Under tiden 1 mars–31 augusti finns ett generellt förbud mot att jaga med hund i marker där det finns vilt (förordningens 4 §). Med undantag av denna generella bestämmelse och med beaktande av jaktidsbestämmelserna för olika arter i förordningens 2 § får i följande fall jakthund användas vid jakt och jaktträning i marker där det finns vilt:

Vid jakt på däggdjur

Viltslag	Hundanvändning	Användningstid
1) älg	a) jakt	15.10–20.12
	b) jaktträning	1.9–31.1
2) rådjur *	a) jakt	1.10–31.1
	b) jaktträning	1.9–31.1
3) vitsvans-hjort *	a) jakt	1.10–31.1
	b) jaktträning	1.9–31.1
4) hare	a) jakt	1.10–sista februari
	b) jaktträning	1.9–sista februari
5) räv, mårddhund, grävling och mink	a) jakt och jaktträning	1.9–sista februari
	b) jakt och jaktträning i gryt	1.7–15.4
	c) jakt på häckningsskär	inom ramarna för av landskapsregeringen fastställda riktlinjer tidigast från den 1.3 till senast den 15.4
6) skogsmård	jakt och jaktträning	1.9–sista februari
7) övrigt vilt som inte under någon tid av året är fridlyst	jakt och jaktträning	1.9–sista februari

K 43 LF (1997:42) om jakt på älg

Vid fågeljakt		
Hund	Användningssätt	Användningstid
8) hund som apporterar fågel	jakt och jaktträning på fågel	15.7–25.5
9) hund som markerar, stöter eller apporterar fågel	jakt och jaktträning på fågel	1.8–sista februari
10) hund som markerar fågel genom att skälla (skällande fågelhund)	jakt och jaktträning på fågel	1.9–15.2

* Vid jakt och jaktträning på rådjur och vitsvanshjort är endast långsamt drivande hund, kortdrivande hund och stöthund tillåtna.

En hund är långsamt drivande om den i normalfallet noga följer och ger skall på spårvittring från bytesdjuret, samt endast i undantagsfall ger akt på luftvittring eller att den kan iakttas bytesdjuret. En sådan hunds mankhöjd överstiger som regel inte 38 centimeter. En långsamt drivande hund hetsar inte bytesdjuret.

En hund är kortdrivande om den i normalfallet noga följer och ger skall på spårvittring från bytesdjuret, samt endast i undantagsfall ger akt på luftvittring eller att den kan iakttas bytesdjuret. Drevtiden överskrider som regel inte 20 minuter. En kortdrivande hund hetsar inte bytesdjuret.

En hund är en stöthund om den i regel inte driver efter löpan utan endast förföljer med hjälp av luftvittring eller att den kan iakttas bytesdjuret. Vid förlorad direktkontakt ska stöthunden avbryta drevet. Stöthunden förföljer därför endast i undantagsfall bytesdjuret under längre tid än fem minuter.

Bilaga 2: Regler för bågskytteprov (2009/5)

1 §. Tillämpningsområde

Med bågskytteprovet avses i denna bilaga det prov på skjutskicklighet som avläggs i landskapet och som avses i landskapsförordningens 11 §.

2 §. Skytteprovsledare

Skytteprovsexaminator för bågskytteprovet utses av landskapsregeringen på förslag av en jaktvårdsförening eller av en i landskapet verksam och registrerad bågskytteförening. En skytteprovsexaminator ska ha giltigt IBEP-båggjägarexamen eller dansk båggjägarexamen.

3 §. Intyg och protokoll över genomförda bågskytteprov

Till provtagare ska lämnas intyg över avlagt godkänt bågskytteprov. Skytteprovsexaminatorn ska på av landskapsregeringen godkänt formulär upprätta protokoll över genomförda bågskytteprov, som årligen (före den 5 augusti) ska inlämnas till landskapsregeringen.

Skytteprovsexaminatorn ska till en skytt som avlagt godkänt bågskytteprov lämna landskapsregeringens statistikblankett för rapportering av jaktstatistik.

4 §. Provtillfällen

Bågskytteprovet kan avläggas vid särskilda provtillfällen, som årligen ordnas under tiden 1 juni - 31 juli.

Närmare bestämmelser om tider och platser för provens avläggande publiceras årligen av landskapsregeringen i tidningen Jägaren, dock senast två veckor före första provdagen.

I samråd med landskapets jaktförvaltare kan av särskilda skäl beviljas möjlighet till avläggande av särskilt bågskytteprov på andra tider än de som avses i 2 mom. Protokoll över sådant prov ska snarast inlämnas till landskapsregeringen.

5 §. Krav på dokument och utrustning

Provtagaren skall i samband med provets avläggande uppvisa godkänd identitetshandling samt intyg över giltigt

1) IBEP-båggjägarexamen (International Bowhunting Education Program) eller

2) dansk båggjägarexamen (dansk buejagtprøve).

Vid bågskytteprovet ska för jakt med både godkänd utrustning avseende pilar och både användas, provet får dock avläggas med övningsspetsar. Utrustningen ska vara i behörigt skick samt dugligt till jakt.

Bågskytteprovet ska utföras med den bågtyp vilken man avser att bedriva jakt med. Med bågtyper avses bågar med system som reducerar dragvikt vid ankringspunkten (compound) samt bågar med icke reducerande läge (recurve och långbåge).

6 §. Skjutserier

Bågskytteprovet omfattar en skjutserie med sex skott mot måltavlor utplacerade på jaktmässiga avstånd från skytten. Måltavlorna fastställs av landskapsregeringen och ska föreställa jaktbara viltarter. En pil skall skjutas mot respektive måltavla. Minst fem av de sex pilarna skall träffa i målfigurens vitalområde (hjärta/lungor) för att provet ska godkännas. Flera skjutserier får avläggas vid samma tillfälle.

K 43 Landskapsförordning (1997:42) om jakt på älg

1 §. Tillämpningsområde

I denna förordning finns bestämmelser om jakt på älg i landskapet Åland.

2 §. Jakträttsområdets ansökan

Till jakträttsområdets ansökan skall fogas en utredning som visar att de som bildat jakträttsområdet har jakträtt enligt 4 eller 6 §§ jaktlagen (1985:31) för landskapet Åland eller att de skriftligen erhållit rätt till älgjakt av innehavaren av sådan jakträtt. Av utredningen skall framgå att jakträttsområdet består av ett område om minst 2000 hektar. Jakträttsområdet skall finnas tydligt markerat på en karta i skala 1:20.000.

I ansökan skall anges namnen på de personer som är jaktledare och ersättare. Vidare skall anges vem av ersättarna som i första hand respektive i andra hand träder i jaktledarens ställe.

3 §. Upphävd (2002/38).

4 §. Jaktvårdsföreningens styrelses ansökan

Jaktvårdsföreningens styrelses ansökan om tillstånd till jakt på älg skall grunda sig på jakträttsområdenas ansökningar och vad som är lämpligt med tanke på älgstammens vård och utveckling.

Av ansökan skall framgå vilka åtgärder för älgstammens vård och utveckling jaktvårdsföreningen avser vidta under treårsperioden. De jakträttsområden, för vilka ansökningar om tillstånd till jakt på älg inkommit, skall vara tydligt markerade på en karta i skala 1:50.000.

5 §. [Landskapsstyrelsens] tillstånd

I [landskapsstyrelsens] tillstånd skall anges det antal vuxna djur och älgkalvar som får fällas under treårsperioden inom det område för vilket tillståndet beviljats. I fråga om vuxna djur kan villkor föreskrivas även angående djurens kön.

6 §. Jaktvårdsföreningens styrelses tillstånd

Jaktvårdsföreningens styrelse skall senast fjorton dagar innan älgjakten inleds avgöra ansökningarna om tillstånd till jakt på älg. Sökanden skall utan dröjsmål skriftligen underrättas om beslutet.

Om tillstånd beviljas skall av tillståndet framgå det antal vuxna djur och älgkalvar som får fällas. I fråga om vuxna djur kan villkor föreskrivas även angående deras kön. Tillstånd att fälla vuxet djur innebär alltid rätt att i stället fälla älgkalv. Med älgkalv avses älg som är född under det kalenderår som jakten sker.

Av tillståndet skall dessutom framgå:

1) uppgifter om av [landskapsstyrelsen] fastställda avgifter för fällda djur samt betalningstidpunkten för avgifterna,

2) uppgifter om hur jaktresultatet skall redovisas till [landskapsstyrelsen],

3) hur jaktresultatet skall meddelas jaktvårdsföreningens styrelse,

4) vilka åtgärder som skall vidtas då avvikelse från tillståndsvillkoren har skett,

5) hur jaktvårdsföreningens styrelse skall underrättas om ändrade jakträttsförhållanden samt

6) hur besvär anförs.

Om ansökan avslås skall motivering samt besvär-anvisning bifogas till beslutet.

7 §. Principer vid fördelning av tillståndskvoten

Jaktvårdsföreningens styrelse skall fördela tillstånden till jakt på älg mellan jakträttsområdena på ett sådant sätt att jaktutövarens intressen såväl som principerna för älgstammens vård och utveckling tillgodoses på bästa sätt.

8 §. Skyldighet att lämna information

Jaktvårdsföreningens styrelse skall varje år innan jakten inleds meddela [landskapsstyrelsen], Ålands polisdistrikt och sjöbevakningen hur tillstånden till jakt på älg fördelats mellan jakträttsområdena. Jaktvårdsföreningens styrelse skall även meddela vilka personer som enligt tillstånden är jaktledare och ersättare.

9 §. Jakt på odlingsområde

Jaktvårdsföreningens styrelse kan besluta att en viss del av de tillstånd till jakt på älg som tilldelas jakträttsområdet kan utnyttjas för jakt på odlingsområde för att undvika skada på specialodling. Jakten får i sådant fall, med avvikelse från vad som sägs i [2 § jaktförordningen (1995:69) för landskapet Åland], inledas tidigast den 15 september.

Odlingsområdet skall markeras på den karta som bifogas till ansökan.

Med odlingsområde avses åker samt kringliggande område inom 100 meter från åkerns kanter.

Bestämmelser om jakttider finns numera i LF (2006:70) om jakt.

10 §. Ansökningsblanketter

[Landskapsstyrelsen] fastställer blanketter för ansökan om tillstånd till jakt på älg.

11 §. Ikraftträdelsebestämmelse

Denna förordning träder i kraft den 15 maj 1997.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

K 44 Landskapsförordning (2019:112) om skyddsjakt på varg och lodjur

1 §. I denna förordning finns särskilda bestämmelser om jakt på rovdjuren varg och lodjur på Åland.

2 §. För att förhindra att rovdjur som avses i 1 § angriper tamdjur får skrämselfätgärder vidtas för att avbryta angreppet.

Om erforderliga skrämselfätgärder vidtas utan att angreppet kan avväjas får rovdjuret dödas,

1) under pågående angrepp på tamdjur eller om det är uppenbart att ett angrepp är omedelbart förestående eller

2) om rovdjuret befinner sig inom ett inhägnat område eller bete med stängsel avsett för tamdjur och det finns skäligen anledning att befara att ett angrepp är omedelbart förestående.

Med tamdjur avses i huvudsak betande tamdjur såsom nötkreatur, gris, får, getter och hästar, men även hundar.

3 §. Åtgärder enligt denna förordning får vidtas av tamdjurets ägare eller någon annan person som handlar på uppdrag av ägaren under hela året. Den som avser att avliva rovdjuret måste ha ett giltigt jaktkort.

Skrämselfätgärder för att avbryta angrepp på tamdjur får också vidtas inom naturreservat, dock utan att avliva rovdjuret.

4 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2020.

Hälso- och sjukvård, hälsoskydd och djurskydd

Hälso- och sjukvård

L 1 Landskapslag (2011:114) om hälso- och sjukvård

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområdet och syftet

Denna lag tillämpas på den offentliga hälso- och sjukvården i landskapet. Hälso- och sjukvården omfattar hälsofrämjande verksamhet, primärvård och specialiserad sjukvård.

Lagens syfte är

1) att främja och upprätthålla hälsa och välfärd, arbets- och funktionsförmåga samt till verksamhetsområdet hörande social trygghet för befolkningen i landskapet,

2) att minska hälsoskillnaderna mellan olika befolkningsgrupper i landskapet,

3) att säkerställa att hela befolkningen i landskapet har rätt till sådan hälso- och sjukvård som vars och ens hälsotillstånd förutsätter, inom de gränser som står till hälso- och sjukvårdens förfogande vid respektive tidpunkt,

4) att säkerställa en hög kvalitet på hälso- och sjukvården i landskapet,

5) att öka patient- och klientorienteringen inom hälso- och sjukvården i landskapet samt

6) att utveckla samarbetet med den kommunala socialvården.

Bestämmelser om att motverka och förhindra diskriminering finns i landskapslagen (2022:43) om tillämpning av diskrimineringslagen. (2022/48)

2 §. Ålands hälso- och sjukvård

Den offentliga hälso- och sjukvården i landskapet tillhandahålls av myndigheten Ålands hälso- och sjukvård.

Ålands hälso- och sjukvård sköter sina uppgifter genom att själv producera vårdtjänster eller genom att köpa tjänster av andra vårdproducenter. Ålands hälso- och sjukvård kan även sälja vårdtjänster om det kan ske utan att försämra myndighetens förutsättningar att fullgöra sina uppgifter.

Ålands hälso- och sjukvård är underställd landskapsregeringen. Landskapsregeringen handhar den allmänna styrningen av Ålands hälso- och sjukvård. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet är tillsynsmyndighet och utövar tillsyn över Ålands hälso- och sjukvård. (2013/123)

2 kap. Ålands hälso- och sjukvårds organisation

3 §. Styrelsen

Landskapsregeringen tillsätter en styrelse för Ålands hälso- och sjukvård som består av minst fem och högst sju medlemmar samt utser en ordförande och en viceordförande för styrelsen. För varje medlem utses en personlig ersättare. Styrelsens mandattid är fyra år.

Landskapsregeringen kan avsätta styrelsen i sin helhet eller en enskild medlem eller ersättare i styrelsen.

Landskapsregeringen beslutar om arvodet för medlemmarna och ersättarna i styrelsen.

4 §. Styrelsens uppgifter

Styrelsen leder Ålands hälso- och sjukvårds verksamhet.

Styrelsen ska

1) årligen göra upp ett budgetförslag med motive- ringar,

2) kontinuerligt följa upp hur budgeten förverkligas,

3) ställa upp mål och krav för verksamheten inom myndigheten samt kontinuerligt följa upp hur dessa förverkligas,

4) årligen göra upp en verksamhetsberättelse som ska tillställas landskapsregeringen,

5) besluta om frågor av större vikt inom Ålands hälso- och sjukvård,

6) anta bestämmelser om styrelsens inre arbete samt

7) föra Ålands hälso- och sjukvårds talan och bevaka landskapets intressen vid domstolar och andra myndigheter i ärenden som gäller Ålands hälso- och sjukvårds uppgifter.

Den uppgift som avses i 2 mom. 7 punkten kan delegeras till en tjänsteman vid Ålands hälso- och sjukvård.

5 §. Beslutfattandet i styrelsen

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordförande eller viceordförande.

Styrelsen är beslutför när fler än hälften av antalet medlemmar är närvarande, bland dem ordförande eller vice ordförande.

Styrelsen avgör ärenden på föredragning av hälso- och sjukvårdsdirektören. Ärenden som rör hälso- och sjukvårdsdirektören föredras av styrelsens ordförande.

Närvaro- och yttranderätt i styrelsen har hälso- och sjukvårdsdirektören och ledningsgruppens övriga medlemmar, den minister i landskapsregeringen som

L 1 LL (2011:114) om hälso- och sjukvård

ansvarar för hälso- och sjukvården samt den tjänsteman som landskapsregeringen utser. (2023/18)

Om beslutsfattandet i styrelsen, handläggningen av ärenden och jäv gäller vad som bestäms i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

6 §. Hälso- och sjukvårdsdirektören

Styrelsen utser en hälso- och sjukvårdsdirektör för en viss tid.

Styrelsen får säga upp hälso- och sjukvårdsdirektören, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskapets tjänstemän, när det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I ett sådant fall har hälso- och sjukvårdsdirektören rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

7 §. Hälso- och sjukvårdsdirektörens uppgifter

Hälso- och sjukvårdsdirektören ska

- 1) se till att verksamheten sköts och utvecklas på ett ändamålsenligt sätt,
- 2) se till att styrelsens beslut verkställs och informera styrelsen om händelser av vikt,
- 3) avgöra de ärenden som inte ankommer på styrelsen samt
- 4) sköta de uppgifter som enligt reglementet ankommer på hälso- och sjukvårdsdirektören.

Hälso- och sjukvårdsdirektören är ordförande för ledningsgruppen vid Ålands hälso- och sjukvård.

8 §. Reglementet

Styrelsen ska anta ett reglemente för Ålands hälso- och sjukvård.

I reglementet ska finnas bestämmelser om myndighetens administration samt om övriga frågor som gäller verkställigheten av myndighetens uppgifter och myndighetens funktion.

9 §. Ledningen och personalen

Vid Ålands hälso- och sjukvård kan finnas personal i offentligrättsligt och privaträttsligt anställningsförhållande. Ålands hälso- och sjukvård sköter de uppgifter som gäller dess personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ska skötas av landskapsregeringen. Landskapsregeringen beslutar dock om permittering av personalen och efter myndighetens samtycke om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning. Myndigheten beslutar om förflyttning eller omplacering inom myndigheten. Andra tjänster än tjänsten som hälso- och sjukvårdsdirektör inrättas och indras av styrelsen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som styrelsen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med Ålands hälso- och sjukvårds budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom

gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader. (2013/50)

Ledningen för Ålands hälso- och sjukvård ska ha en sådan multiprofessionell sakkunskap som främjar en högkvalitativ och trygg vård, samarbete mellan olika yrkesgrupper och utvecklandet av vård och verksamhetsmetoder samt garanterar god myndighetsutövning.

Personalstyrkan vid Ålands hälso- och sjukvård ska ha en sådan utbildning, struktur och mängd som svarar mot behovet av den verksamhet som främjar hälsa och välfärd och behovet av hälso- och sjukvårdstjänster hos befolkningen i landskapet. Ålands hälso- och sjukvård ska se till att personalen i tillräcklig utsträckning deltar i kompletterande utbildning.

De krav som ställs i 2 och 3 mom. gäller även då Ålands hälso- och sjukvård köper vårdtjänster av andra vårdproducenter.

10 §. Ansvaret för hälso- och sjukvården vid verksamhetsenheterna

För varje verksamhetsenhet som bedriver hälso- och sjukvård inom Ålands hälso- och sjukvård ska det finnas en läkare respektive tandläkare som har det medicinska ansvaret och som fungerar som rådgivare för klinikchefen om han eller hon inte är läkare eller tandläkare.

Ett beslut om inledande och avslutande av en patients sjukvård och om förflyttning av en patient till en annan verksamhetsenhet inom Ålands hälso- och sjukvård fattas av den medicinskt ansvariga läkaren. Den ansvariga läkaren kan delegera uppgiften till någon annan legitimerad yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

11 §. Budgeten och den interna kontrollen

Styrelsen ska för Ålands hälso- och sjukvård göra upp ett budgetförslag med motiveringar, vilket tillställs landskapsregeringen som underlag för landskapsregeringens förslag till budget för landskapet Åland.

Styrelsen ansvarar för att den interna kontrollen är ändamålsenlig och tillräcklig.

12 §. Ändringar av organisationen

Styrelsens beslut om betydande ändringar av organisationen för Ålands hälso- och sjukvård ska fastställas av landskapsregeringen innan de verkställs.

3 kap. De grundläggande bestämmelserna om Ålands hälso- och sjukvårds verksamhet**13 §. Lokalerna och utrustningen**

Ålands hälso- och sjukvård ska ha ändamålsenliga lokaler och ändamålsenlig utrustning.

De krav som ställs i denna paragraf gäller även då Ålands hälso- och sjukvård köper vårdtjänster av andra vårdproducenter.

14 §. Rätten till en andra bedömning

Var och en vars hälsotillstånd blivit föremål för en bedömning inom specialsjukvården har rätt till en andra medicinsk bedömning av samma hälsotillstånd om

1) han eller hon lider av en livshotande eller särskilt allvarlig sjukdom eller skada eller ett sådant långvarigt smärttillstånd som väsentligen påverkar livskvaliteten,

2) vetenskap eller beprövad erfarenhet inte ger en tydlig vägledning och

3) det medicinska ställningstagandet kan innebära särskilda risker för den enskilda eller vara av stor betydelse för dennas livskvalitet.

Da de förutsättningar som anges i 1 mom. föreligger ska patienten informeras om rätten till en andra medicinsk bedömning.

Beslutet om rätten till en andra medicinsk bedömning och var denna får göras ska fattas av en medicinskt sakkunnig tjänsteman inom Ålands hälso- och sjukvård. Om patienten är missnöjd med beslutet ska detta omprövas av ytterligare en medicinskt sakkunnig tjänsteman inom Ålands hälso- och sjukvård. I reglementet för Ålands hälso- och sjukvård ska anges vem som fattar beslutet om rätten till en andra bedömning och vem som omprövar ett sådant beslut.

Patienten ska erbjudas den behandling som den andra medicinska bedömningen kan föranleda.

15 §. *Kvaliteten och patientsäkerheten*

Verksamheten inom Ålands hälso- och sjukvård ska basera sig på vetenskap och beprövad erfarenhet samt på god vårdpraxis och goda rutiner. Verksamheten ska vara högklassig och trygg och fullgöras på ett behörigt sätt. Landskapsregeringen utfärdar vid behov närmare anvisningar gällande god vårdpraxis.

Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet.

Verksamhetens kvalitet ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och kontrolleras.

16 §. *Patientuppgifterna*

Ålands hälso- och sjukvård har en sammanhållen journalföring.

Ålands hälso- och sjukvård har rätt att ansluta sig till nationella och internationella elektroniska register över patientuppgifter.

17 §. *Avgifterna*

Landskapsregeringen beslutar, i enlighet med landskapslagen (2007:23) om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård, om patientavgifterna för de tjänster som Ålands hälso- och sjukvård producerar. Styrelsen fattar beslut om andra avgifter och ersättningar för de varor och tjänster som Ålands hälso- och sjukvård säljer. Beslutanderätten över prissättningen på varor och tjänster som Ålands hälso- och sjukvård säljer kan av styrelsen delegeras till en tjänsteman. (2017/117)

Styrelsen för Ålands hälso- och sjukvård beslutar om avgifterna för de vårdtjänster som Ålands hälso- och sjukvård säljer.

18 §. (2017/117) *Kommunens rätt till information om framtida insatser*

Om en patient som har skrivits in vid Ålands hälso- och sjukvård kommer att behöva insatser från kommunens socialservice efter det att patienten har skri-

vits ut, ska Ålands hälso- och sjukvård så snart som möjligt underrätta patientens hemkommun om denna bedömning.

Informationen skickas på en blankett som fastställs av landskapsregeringen och ska innehålla upplysningar om patientens namn, personbeteckning och adress samt om beräknad tidpunkt för utskrivning. Ändras den beräknade tidpunkten för utskrivning ska kommunen underrättas så snart det är möjligt.

18a §. (2017/117) *Kommunens betalningsansvar för utskrivningsklara patienter*

Patientens hemkommun betalar ersättning till Ålands hälso- och sjukvård för en patient som vårdas inom den slutna vården efter det att den medicinskt ansvariga läkaren har bedömt att patienten är utskrivningsklar.

Kommunens betalningsansvar inträder tre vardagar, lördagar, midsommarafton, julafton och nyårsafton oräknade, efter det att en underrättelse enligt 18 § har skickats. Om underrättelsen skickas efter klockan 12.00 inträder kommunens betalningsansvar fyra vardagar efter det att meddelandet har skickats. Kommunens betalningsansvar inträder dock aldrig tidigare än dagen efter den dag patienten bedömts vara utskrivningsklar.

Kommunen ska lämna ersättning för vård av utskrivningsklara patienter med det belopp som motsvarar kostnaden för ett vård dygn inom Ålands hälso- och sjukvård.

Kommunens betalningsansvar ska dock inte inträda om anledningen till att en patient inte kan skrivas ut beror på omständigheter som ligger utanför kommunens ansvarsområde.

19 §. *Samarbetet med socialvården*

Ålands hälso- och sjukvård ska samarbeta med socialvården i sin verksamhet på ett sådant sätt att uppgifterna kan skötas på ett behörigt sätt och så som patientens behov av social-, hälso- och sjukvårdstjänster förutsätter.

Med socialvård avses i denna lag de uppgifter som avses i 14 § i landskapslagen (2020:12) om socialvård samt främjande av social trygghet och välfärd. (2020/14)

Om hälso- och sjukvårdens sakkunskap och tjänster krävs med beaktande av en persons individuella behov vid bedömningen av servicebehovet, beslutsfattandet eller tillhandahållandet av socialvård i enlighet med 41 § i landskapslagen om socialvård, ska en inom hälso- och sjukvård yrkesutbildad person vid Ålands hälso- och sjukvård på begäran av den anställda inom socialvården delta i bedömningen av en persons servicebehov och vid utarbetandet av en klientplan. Gällande beaktande av patienter som är barn som behöver särskilt stöd eller annan person som behöver särskilt stöd då vård- och rehabiliteringsplaner utarbetas finns bestämmelser i 37 § 2 mom. 4 punkten. (2020/14)

En inom hälso- och sjukvård yrkesutbildad person ska i samband med bedömning av patientens vårdbehov bedöma om patienten har ett uppenbart behov av socialvård. Om patienten är i uppenbart behov av

L 1 LL (2011:114) om hälso- och sjukvård

socialvård ska patienten styras att söka socialservice. Om patienten samtycker till det kan den inom hälso- och sjukvård yrkesutbildade personen kontakta den myndighet som ansvarar för den kommunala socialvården, så att patientens stödbehov kan bedömas. Om patientens samtycke inte kan fås och patienten är uppenbart oförmögen att svara för sin omsorg, hälsa eller säkerhet, eller om ett barns bästa absolut kräver det, ska den inom hälso- och sjukvård yrkesutbildade personen utan dröjsmål göra en anmälan om behovet av socialvård till den kommunala myndighet som ansvarar för socialvården trots sekretessbestämmelser. (2020/14)

I 25 och 25c §§ i barnskyddslagen, tillämplig på Åland genom landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen finns bestämmelser om att göra en barnskyddsanmälan och en föregripande barnskyddsanmälan. Om den anmälningspliktiga personen i enlighet med 4 mom. i denna lag utan dröjsmål har kontaktat den myndighet som ansvarar för socialvården och uppgett orsakerna till kontakten, behöver ingen barnskyddsanmälan göras på grundval av samma uppgifter. (2020/14)

19a §. (2020/14) *Samverkansavtal gällande samarbetet med socialvården*

Beräffande samarbetet mellan den kommunala socialvården och Ålands hälso- och sjukvård som det föreskrivs om i 35, 37, 38a, 40 och 41 §§ i denna lag och genom vilket den kommunala socialvårdens och Ålands hälso- och sjukvårds service tillsammans ska bilda en funktionell helhet för klienten, ska Ålands hälso- och sjukvård ingå ett avtal om samverkan med kommunen (*samverkansavtal*).

I samverkansavtalet ska parterna komma överens om gemensamma mål för de samordnade tjänsterna, ansvarsfördelning och övergripande rutiner för samarbetet och övriga åtgärder för säkerställandet av funktionella servicehelheter för klienterna.

Fullgörandet av samverkansavtalet ska utvärderas årligen av parterna och vid behov ska samverkansavtalet ändras.

Närmare bestämmelser om de i 2 mom. avsedda områdena som ska ingå i samverkansavtalet samt om tidsfrister inom vilka samverkansavtalet ska vara godkänt av parterna och träda i kraft, utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2020:112) om samverkansavtal inom socialvård och hälso- och sjukvård.

20 §. *Vårdgarantin*

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna sin verksamhet inom primärvården så att patienter på vardagar under tjänstetid omedelbart kan få kontakt med en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården ska göra en bedömning av vårdbehovet senast den tredje vardagen från det att patienten tog kontakt med Ålands hälso- och sjukvård, om inte bedömningen har kunnat göras vid det första kontakttillfället.

Vård som i samband med bedömningen av vårdbehovet har konstaterats vara medicinskt nödvändig ska med beaktande av patientens hälsotillstånd och

sjukdomens sannolika förlopp ordnas inom skälig tid, dock senast inom tre månader från det att behovet bedömdes.

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna sin verksamhet inom den specialiserade sjukvården så att den som är akut sjuk omedelbart får den vård som hans eller hennes tillstånd förutsätter. För att få vård inom den specialiserade sjukvården för icke-brådskande sjukvård krävs en på läkarundersökning grundad remiss. Bedömningen av vårdbehovet ska inledas inom tre veckor från det att remissen anlände till den mottagande verksamhetsenheten. Vård som konstateras vara medicinskt nödvändig ska, med beaktande av hur brådskande vården är, ordnas och inledas inom en skälig tid, dock senast inom sex månader från det att vårdbehovet konstaterades. För barn och ungdomar till och med 22 års ålder ska den vård inom psykiatri som konstateras vara nödvändig med beaktande av hur brådskande vården är ordnas inom tre månader om inte medicinska, terapeutiska eller andra motsvarande omständigheter kräver annat.

Om Ålands hälso- och sjukvård inte kan erbjuda den vård som avses i 1-3 mom. ska myndigheten ordna vården genom att köpa tjänster från en annan vårdproducent utan att det medför extra vårdkostnader för patienten. Ålands hälso- och sjukvård är dock inte skyldig att ersätta kostnader för vård som patienten på eget initiativ sökt hos en annan serviceproducent.

Vårdgarantin omfattar inte mun- och tandvården.

Om ett barnskyddsbehov beror på otillräckliga hälso- och sjukvårdstjänster, ska de hälso- och sjukvårdstjänster som med tanke på barnets hälsa och utveckling är nödvändiga, utan dröjsmål ordnas för barnet och hans eller hennes familj, trots vad som föreskrivs om att få vård i 1-3 mom. (2020/14)

21 §. *Offentliggörandet av väntetider*

Ålands hälso- och sjukvård ska med högst sex månaders mellanrum offentliggöra uppgifter om väntetider som avses i 20 §.

22 §. (2021/40) *Vårdgaranti under exceptionella förhållanden*

Ålands hälso- och sjukvård kan i situationer som föranleds av en naturkatastrof, en kärnkraftsolycka, en storolycka eller någon annan därmed jämförbar händelse för att trygga befolkningens hälsa och välfärd avstå från iakttagandet av de i 20 § föreskrivna tidsfristerna vid ordnande av icke-brådskande sjukvård, om det är nödvändigt för ordnande av brådskande sjukvård och om patientens hälsa inte riskeras av att tidsfristen överskrids.

Bedömning av vårdbehovet inom primärvården, den specialiserade sjukvården och barn- och ungdomspsykiatri ska dock göras inom de tidsfrister som föreskrivs i 20 §.

Landskapsregeringen bestämmer genom landskapsförordning om en sådan situation som avses i 1 mom. anses föreligga och under vilken tid Ålands hälso- och sjukvård kan avvika från de i 20 § angivna tidsfristerna.

En avvikelse från de i 20 § angivna tidsfristerna får medges för högst en månad åt gången.

23 §. Ändringar av verksamheten

Styrelsens beslut om betydande inskränkningar eller omprioriteringar av verksamheten vid Ålands hälso- och sjukvård ska fastställas av landskapsregeringen innan det verkställs, förutsatt att förändringarna inte finns redovisade i budget eller fordrar lagtingets godkännande vid budgetbehandlingen.

4 kap. Hälsöfrämjande verksamhet**24 §. Beaktandet av hälso- och välfärdskonsekvenser**

Landskapsregeringen ska följa med beredning av beslut bedöma och beakta de konsekvenser besluten har för befolkningens hälsa och välfärd.

25 §. (2020/10) Strategisk planering och uppföljning

Ålands hälso- och sjukvård ska en gång per lagtingsperiod anta en plan över hur behoven av hälso- och sjukvård för landskapets invånare ska uppfyllas.

Landskapsregeringen ska följa med befolkningens hälsa och välfärd och de faktorer som inverkar på hälsan och välfärden inom olika befolkningsgrupper samt följa med effekterna av de åtgärder som sätts in för att svara mot befolkningens välfärdsbehov. En rapport om befolkningens hälsa och välfärd och de åtgärder som vidtagits ska en gång per lagtingsperiod överlämnas till lagtinget.

26 §. Hälsorådgivning och hälsoundersökningar

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna hälsorådgivning som bidrar till att främja hälsan och välfärden och förebygga sjukdomar hos befolkningen i landskapet. Ålands hälso- och sjukvård ska se till att sådana hälsoundersökningar genomförs som är nödvändiga för att följa och främja hälsan och välfärden hos befolkningen. Ålands hälso- och sjukvård ska ordna preventivmedelsrådgivning och annan rådgivning som främjar den sexuella och reproduktiva hälsan.

Hälsorådgivningen och hälsoundersökningarna ska bidra till att främja arbets- och funktionsförmågan och den psykiska hälsan samt förebygga sjukdomar.

27 §. Screening

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna screening i enlighet med det nationella screeningprogrammet. Utöver detta kan Ålands hälso- och sjukvård, då det är medicinskt motiverat, ordna screening och hälsoundersökningar i syfte att konstatera en viss sjukdom eller dess förstadium eller för att upptäcka sjukdomsalstrare.

28 §. Rådgivning för gravida och barn under läropliktsåldern

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna rådgivning för gravida personer och familjer som väntar barn samt för barn under läropliktsåldern och för deras familjer. (2023/126)

Rådgivningens uppgifter är

1) (2023/126) att regelbundet och utifrån det individuella behovet övervaka och främja fostrets sunda tillväxt, utveckling och välfärd samt främja hälsan hos gravida personer och personer som fött barn,

2) att främja barnets sunda tillväxt, utveckling och välfärd samt följa upp dessa i genomsnitt en gång i

månaden under barnets första levnadsår och därefter årligen och utifrån det individuella behovet,

3) att följa med barnets munhälsa minst vartannat år,

4) att stödja föräldraskapet och familjens allmänna välfärd,

5) att främja en hälsosam uppväxt- och utvecklingsmiljö för barnet samt sunda levnadsvanor i familjen och

6) att i ett tidigt skede identifiera barnets och familjens behov av särskilt stöd och undersökningar samt att stödja barnet och familjen och vid behov hänvisa dem till undersökningar och vård.

När Ålands hälso- och sjukvård ordnar rådgivning som avses i denna paragraf ska den vid behov samarbeta med instanser som svarar för barnomsorg, barnskydd, annan socialvård och specialiserad sjukvård samt med andra relevanta instanser.

29 §. Skolhälsovården

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna skolhälsovård för alla elever i grundskolan. Till skolhälsovården hör också hälso- och sjukvården för de barn som fullgör sin läroplikt genom hemundervisning, under den tid eleven deltar i praktisk arbetslivsorientering samt för den som deltar i grundskoleutbildning för andra än läropliktiga. (2020/58)

Skolhälsovårdens uppgifter är

1) att främja elevernas hälsa och att förebygga psykisk ohälsa,

2) att främja en sund och trygg skolmiljö och välbefinnandet i skolan,

3) att följa med och främja elevernas uppväxt och utveckling samt deras hälsa och välfärd årligen,

4) att stödja elevernas föräldrar och vårdnadshavare i fostringsarbetet,

5) att tillhandahålla mun- och tandvård för eleverna, i vilken ingår kontroll av munhälsan minst tre gånger samt enligt det individuella behovet,

6) att i ett tidigt skede identifiera och stödja elevens behov av särskilt stöd eller undersökningar,

7) att stödja egenvård av långvarigt sjuka barn i samarbete med övrig personal inom elevvården samt vid behov hänvisa barnet till ytterligare undersökningar och fortsatt vård,

8) att tillhandahålla de specialundersökningar som är nödvändiga för att konstatera elevens hälsotillstånd samt

9) att ordna förebyggande tobaks-, alkohol-, och drogärbete.

Skolmiljön ska undersökas regelbundet och minst vart tredje år genom ett samarbete mellan skolledningen, fastighetsägaren, skolhälsovården och andra relevanta instanser.

När Ålands hälso- och sjukvård ordnar skolhälsovård ska den samarbeta med föräldrar och vårdnadshavare, med elevvårds- och undervisningspersonal samt med andra relevanta instanser.

30 §. Studerandehälsovården

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna studerandehälsovård för de studerande på gymnasienivå och vid Högskolan på Åland, oberoende av de studerandes

L 1 LL (2011:114) om hälso- och sjukvård

hemort. Till studerandehälsovården hör också hälso- och sjukvården under den tid den studerande deltar i arbetspraktik.

Studerandehälsovårdens uppgifter är

1) att främja en sund och trygg studiemiljö och välbefinnandet i studiemiljön samt att följa upp detta med högst tre års mellanrum,

2) att följa och främja de studerandes hälsa, välfärd och studieförmåga, vilket omfattar två återkommande hälsoundersökningar för studerande på gymnasienivå och hälsoundersökningar för alla studerande enligt det individuella behovet,

3) att ordna hälso- och sjukvård för de studerande, till vilket hör att förebygga psykisk ohälsa och att ordna förebyggande tobaks-, alkohol- och drogärbete, främjande av den sexuella hälsan samt mun- och tandvård samt

4) att i ett tidigt skede identifiera och stödja den studerandes behov av särskilt stöd eller undersökningar samt vid behov hänvisa den studerande till ytterligare undersökningar och fortsatt vård.

Studiemiljön ska undersökas regelbundet och minst vart tredje år genom ett samarbete mellan skolledningen, fastighetsägaren, studerandehälsovården och andra relevanta instanser.

När Ålands hälso- och sjukvård ordnar studerandehälsovård ska den samarbeta med föräldrar och vårdnadshavare till minderåriga studerande, med personal inom undervisning samt med andra relevanta instanser.

31 §. Företagshälsovården

För arbetstagare som arbetar i landskapet ska Ålands hälso- och sjukvård inom ramen för givna resurser ordna företagshälsovård i enlighet med 12 § lagen om företagshälsovård (FFS 1383/2001).

För företagare och andra som för egen räkning utför arbete i landskapet ska Ålands hälso- och sjukvård i tillämpliga delar ordna företagshälsovård i enlighet med 12 § lagen om företagshälsovård.

Ålands hälso- och sjukvård kan avtala med en arbetsgivare i landskapet om att tillhandahålla sådan hälsovård som avses i 14 § lagen om företagshälsovård för de arbetstagare som är anställda hos arbetsgivaren. Ett sådant avtal kan också ingås med företagare och andra som för egen räkning utför arbete.

32 §. Hälsovården för fartygspersonalen

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna hälsovård för fartygspersonal oberoende av hemort. Hälsovården ska åtminstone omfatta en sådan första undersökning som avses i lagen om läkarundersökning av fartygspersonal (FFS 1171/2010).

33 §. (2020/10) Rådgivning och andra tjänster för de äldre

Bestämmelser om rådgivning och andra tjänster för äldre som Ålands hälso- och sjukvård ska tillhandahålla finns i äldrelagen (2020:9) för Åland.

34 §. Hälso- och sjukvården för särskilda grupper

De unga personer och personer i arbetsför ålder som inte omfattas av studerande- eller företagshälsovården ska ha tillgång till hälso- och sjukvård och hälso-undersökningar.

35 §. Förebyggandet av psykisk ohälsa

Ålands hälso- och sjukvård ska sträva efter att förebygga psykisk ohälsa hos invånarna i landskapet genom att stärka de faktorer som skyddar den psykiska hälsan och att minska och avlägsna faktorer som hotar den psykiska hälsan.

Med förebyggande av psykisk ohälsa avses

1) att ge en sådan handledning och rådgivning beträffande de faktorer som skyddar och hotar den psykiska hälsan, som ingår i hälso- och sjukvården samt vid behov ge psykosocialt stöd till individen och familjen samt

2) att samordna det psykosociala stödet i exceptionella krissituationer.

Det arbete med att förebygga psykisk ohälsa som utförs av Ålands hälso- och sjukvård ska planeras och genomföras så att det bildar en funktionell helhet tillsammans med den kommunala socialvården. Beträffande samarbetet mellan Ålands hälso- och sjukvård och kommunerna ska samverkansavtal ingås enligt 19a §. (2020/14)

36 §. Intyg

Ålands hälso- och sjukvård kan utfärda intyg eller utlåtanden om hälsotillståndet för den som är bosatt i landskapet eller som är patient vid Ålands hälso- och sjukvård.

Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om vilka intyg Ålands hälso- och sjukvård ska utfärda.

5 kap. Hälso- och sjukvården

37 §. Hälso- och sjukvården

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna hälso- och sjukvård för invånarna i landskapet.

Hälso- och sjukvårdens uppgifter är

1) att utföra undersökningar av patienter, fastställa medicinska diagnoser och ge vård samt att ge den medicinska rehabilitering som behövs,

2) att förebygga och bota sjukdomar samt ge lindring,

3) att ge handledning som syftar till att stärka patientens inflytande på sin vård och patientens egenvård samt

4) att i ett tidigt skede identifiera problem med hälsan hos patienter som behöver särskilt stöd, särskilda undersökningar och särskild vård, att behandla problemen och att hänvisa patienten till fortsatt vård.

Sjukvården ska genomföras med beaktande av patientens behov av medicinsk vård, vetenskap och beprövad erfarenhet samt god vårdpraxis och goda rutiner som avses i 15 §. Vården ska genomföras på ett ändamålsenligt sätt och genom ett ändamålsenligt samarbete. Vården ska genomföras i form av öppenvård när detta är ändamålsenligt samt möjligt med beaktande av patientsäkerheten.

För genomförandet av vården och rehabiliteringen ska en vård- och rehabiliteringsplan göras upp i enlighet med landskapslagen (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter. När patienten är ett barn som behöver särskilt stöd eller någon annan person som behöver

särskilt stöd, ska vård- och rehabiliteringsplanen om möjligt utarbetas så att planen kan beaktas vid beslut som fattas enligt 46 § i landskapslagen om socialvård. Som en person som behöver särskilt stöd betraktas en person som har särskilda svårigheter att söka och få behövliga social- och hälso-tjänster på grund av kognitiv eller psykisk funktionsnedsättning eller sjukdom, missbruk av berusningsmedel, samtidigt behov av flera stöd eller någon annan motsvarande orsak och vars stödbehov inte är förknippat med hög ålder på så sätt som föreskrivs i äldrelagen (2020:9) för Åland. Som ett barn som behöver särskilt stöd betraktas ett barn som behöver särskilt stöd på grund av de ovannämnda skälen eller vars uppväxtförhållanden äventyrar eller inte tryggar barnets hälsa eller utveckling eller som genom sitt beteende äventyrar sin hälsa eller utveckling. (2020/14)

När boendeservice tillhandahålls enligt 21 § i landskapslagen om socialvård ansvarar Ålands hälso- och sjukvård för behovslena rehabiliterings- och hälso- och sjukvårdstjänster. Ålands hälso- och sjukvård tillhandahåller läkartjänster vid de offentliga institutionerna som finns på Åland. Rehabiliterings- och hälso- och sjukvårdstjänsterna ska planeras och genomföras så att de bildar en funktionell helhet tillsammans med den kommunala socialvården. Beträffande samarbetet mellan Ålands hälso- och sjukvård och kommunerna ska samverkansavtal ingås enligt 19a §. (2020/14)

38 §. Hemsjukvården (2020/14)

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna hemsjukvård för invånarna i landskapet. Hemsjukvården genomförs enligt vård- och serviceplanen eller är sådan tillfällig hälso- och sjukvårdsservice som tillhandahålls på ett multiprofessionellt sätt i patientens hem eller liknande. De förbrukningsartiklar som används i hemsjukvården i enlighet med vårdplanen ingår i vården.

2 mom. upphävt (2020/14).

38a §. (2020/14) Hemvård

Med hemvård avses den helhet som bildas av hemsjukvård enligt 38 § i denna lag och hemservice enligt 19 § i landskapslagen om socialvård.

Den kommunala socialvården och Ålands hälso- och sjukvård ska i samarbete tillhandahålla hemvård där Ålands hälso- och sjukvårds personal utför vissa uppgifter av hemservicekaraktär medan den kommunala hemservicepersonalen utför vissa uppgifter av hemsjukvårdskaraktär. De vårdåtgärder som kommunens hemservicepersonal får utföra förutsätter att den anställda personen inom kommunens hemservice fått åtgärden delegerad till sig av en av Ålands hälso- och sjukvård utsedd ansvarig läkare.

Beträffande samarbetet mellan den kommunala socialvården och Ålands hälso- och sjukvård gällande hemvård ska samverkansavtal ingås enligt 19a §.

39 §. Mun- och tandvården

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna mun- och tandvård för

1) barn och unga till och med det år han eller hon fyller 27 år samt

2) patientgrupper som i enlighet med landskapsregeringens beslut är prioriterade av medicinska eller sociala skäl. (2013/57)

Jourtandvård ska ordnas för alla invånare i landskapet samt för tillfälliga besökare i landskapet.

Med mun- och tandvård avses

1) att främja och följa munhälsan hos befolkningen,

2) hälsorådgivning och hälsoundersökningar,

3) att undersöka, förebygga och behandla munsjukdomar samt

4) att i ett tidigt skede identifiera patientens behov av särskilt stöd och undersökningar samt att vårda och vid behov hänvisa patienten till ytterligare undersökningar och fortsatt vård.

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna bastandvård för den som enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994) har sin hemvist i Brändö, Föglö, Kumlunge, Kökar eller Sottunga. Rätten till bastandvård gäller endast vid den ambulärande tandvårdskliniken när den är på plats i kommunen. (2013/57)

Med bastandvård avses rutinundersökning samt därtill hörande tandröntgen, utförande av lagningar och avlägsnande av tandsten. (2013/57)

40 §. Arbetet för psykisk hälsa

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna sådant arbete för psykisk hälsa som behövs för att främja hälsan och välfärden för invånarna i landskapet.

Med arbete för psykisk hälsa avses att undersöka och behandla samt ge medicinsk rehabilitering i samband med psykiska symptom och sjukdomar.

Det arbete för psykisk hälsa som utförs av Ålands hälso- och sjukvård ska planeras och genomföras så att det bildar en funktionell helhet tillsammans med den kommunala socialvården. Beträffande samarbetet mellan Ålands hälso- och sjukvård och kommunerna ska samverkansavtal ingås enligt 19a §. (2020/14)

41 §. Alkohol- och drogarbetet

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna en sådan service inom alkohol- och drogarbetet som behövs för att främja hälsan och välfärden för invånarna i landskapet och som syftar till att stärka de faktorer som främjar alkohol- och drogfrihet samt att minska eller avlägsna sådana faktorer i samband med användningen av berusningsmedel som äventyrar hälsan och säkerheten.

Med alkohol- och drogärbete avses

1) att ge sådan handledning och rådgivning som ingår i hälso- och sjukvården och som gäller de faktorer som främjar eller utgör hinder för ett nyktert eller drogfritt liv samt de faktorer i samband med användningen av berusningsmedel som äventyrar hälsan och säkerheten samt

2) undersökningar, vård och rehabilitering i samband med alkohol- och drogrelaterade sjukdomar.

Det alkohol- och drogärbete som utförs av Ålands hälso- och sjukvård ska planeras och genomföras så att det bildar en funktionell helhet tillsammans med alkohol- och drogärbetet och arbetet för förebyggande av psykisk ohälsa i kommunen. Beträffande samarbetet mellan Ålands hälso- och sjukvård och kommunerna ska samverkansavtal ingås enligt 19a §. (2020/14)

L 1 LL (2011:114) om hälso- och sjukvård

42 §. Den medicinska rehabiliteringen

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna en medicinsk rehabilitering i anslutning till sjukvård av patienter.

Med medicinsk rehabilitering avses

- 1) att ge rådgivning och handledning som gäller rehabilitering,
- 2) att utreda patientens funktions- och arbetsförmåga,
- 3) att utreda patientens rehabiliteringsmöjligheter,
- 4) terapier som förbättrar och upprätthåller funktionsförmågan samt andra behövliga åtgärder som främjar rehabiliteringen,
- 5) hjälpmedelstjänster,
- 6) anpassningsträning samt
- 7) rehabiliteringsperioder i form av institutionsvård eller öppenvård som består av de åtgärder som nämns i punkterna 1-6.

Ålands hälso- och sjukvård ansvarar för planeringen av patientens medicinska rehabilitering så att rehabiliteringen bildar en funktionell helhet tillsammans med den vård som behövs. Behovet av medicinsk rehabilitering samt rehabiliteringens mål och innehåll ska fastställas i en individuell, skriftlig rehabiliteringsplan. Ålands hälso- och sjukvård ansvarar för styrningen och övervakningen av rehabiliteringsservicen samt utser vid behov en kontaktperson för rehabilitering för patienten.

Ålands hälso- och sjukvård är inte skyldig att ordna rehabilitering enligt 1 mom. om ordnandet av medicinsk rehabilitering hör till Folkpensionsanstaltens uppgifter. Ålands hälso- och sjukvård ska ordna den medicinska rehabilitering som fastställts i rehabiliteringsplanen i det fall att det inte tydligt går att påvisa vem som ansvarar för ordnandet av och kostnaderna för rehabilitering.

Det som bestäms i 1 mom. om medicinsk rehabilitering ska inte tillämpas på kostnaderna för anskaffning av hjälpmedel, handledning i användning av dessa samt underhåll och förnyande av dem, om behovet av hjälpmedel grundar sig på en skada eller en yrkesjukdom som anges i lagen om olycksfallsförsäkring (FFS 608/1948), lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (FFS 1026/1981), lagen om skada ådragen i militärtjänst (FFS 404/1948), trafikförsäkringslagen (FFS 279/1959) eller motsvarande tidigare gällande lag.

43 §. Akutsjukvården

Akutsjukvård, som även omfattar psykiatrisk vård, missbrukarvård och psykosocialt stöd, ska ges till patienten oberoende av hemort. En patient som intagits för akutsjukvård får för fortsatt vård flyttas till en plats som fastställs på basis av patientens hemkommun, när patientsäkerheten och den mottagande enhetens möjligheter att ordna behövlig fortsatt vård har säkerställts.

För akutsjukvården ska Ålands hälso- och sjukvård ordna jour dygnet runt.

44 §. Den prehospitala akutsjukvården

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna prehospital akutsjukvård och fastställa en servicenivå för vården. I beslutet om servicenivån ska, med beaktande av att

vården ska vara effektiv och ändamålsenlig och utgöra en funktionell helhet, fastställas hur vården ska organiseras, vilket serviceinnehållet ska vara, vilken utbildning den personal som deltar i vården ska ha, vilka målen för insatstiden ska vara samt andra omständigheter som är nödvändiga för ordnandet av vården.

Med prehospital akutsjukvård avses

- 1) akutsjukvård av en patient som plötsligt insjuknat eller skadats primärt utanför Ålands hälso- och sjukvårds inrättningar, med undantag för uppdrag enligt sjöräddningslagen (FFS 1145/2001), och vid behov transporten av patienten till den enligt medicinsk bedömning mest ändamålsenliga vårdenheten,
- 2) att vid behov ordna kontakt till psykosocial stödverksamhet för en patient, hans eller hennes närstående eller andra som har del i händelsen,
- 3) att medverka i utarbetandet av landskapets beredskapsplan för storolyckor och exceptionella situationer inom hälso- och sjukvården samt
- 4) handräckning till polisen, räddningsmyndigheterna, gränsbevakningsmyndigheterna och sjöräddningsmyndigheterna för fullgörande av de uppgifter som de svarar för.

Ålands hälso- och sjukvård kan bestämma att den prehospitala akutsjukvården ska omfatta den första insatsen. Med den första insatsen avses att alarmcentralen kan larma någon annan enhet än en ambulans i syfte att förkorta insatstiden i fråga om en plötsligt insjuknad eller skadad patient och att personalen i enheten ger en sådan livräddande första hjälp som fastställs i beslutet om servicenivån.

44a §. (2018/22) Organisering av den prehospitala akutsjukvården

Ålands hälso- och sjukvård kan organisera den prehospitala akutsjukvården genom att sköta verksamheten själv, genom att ordna vården i samarbete med det kommunala räddningsväsendet eller genom att anskaffa servicen från någon annan serviceproducent.

45 §. Smittsamma sjukdomar

Bestämmelser om arbetet med att bekämpa smittsamma sjukdomar finns [i lagen (FFS 583/1986) om smittsamma sjukdomar].

L om smittsamma sjukdomar (FFS 583/1986) har ersatts av L om smittsamma sjukdomar (FFS 1227/2016).

5a kap. (2013/123) Tillsyn**45a §. (2020/14) Inspektionsrätt**

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM) får vid övervakning av hälso- och sjukvården enligt 2 § 3 mom. i denna lag inspektera verksamheten och de verksamhetsenheter och lokaler som används i verksamheten. En inspektion får förrättas utan förhandsanmälan.

En inspektör ska ges tillträde till alla lokaler som används i verksamheten. Vid inspektionen ska, utan hinder av sekretessbestämmelser, alla handlingar som inspektören ber att få och som är nödvändiga för inspektionen läggas fram. Inspektören ska utan hinder av sekretessbestämmelserna och utan kostnad på begäran få kopior av de handlingar som är nödvändiga

för inspektionen. Inspektören har även rätt att ta fotografier under inspektionen. Utrymmen som används för boende av permanent natur får dock inspekteras endast om inspektionen är nödvändig för att trygga klientens ställning och rätt till ändamålsenliga tjänster.

Vid behov får utomstående experter assistera ÅMHM vid utförandet av inspektioner. En utomstående expert ska ha sådan sakkännedom och kompetens som uppgifterna kräver. Förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland är tillämplig på en utomstående experts förvaltningsuppgifter enligt denna lag. På en utomstående expert tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när han eller hon utför uppgifter som avses i denna paragraf. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (FFS 412/1974).

Ålands polismyndighet ska vid behov ge ÅMHM handräckning för utförandet av en inspektion.

På inspektioner tillämpas i övrigt 34 § i förvaltningslagen för landskapet Åland.

45b §. (2013/123) *Förelägganden och tvångsmedel*

Upptäcks brister eller andra missförhållanden som äventyrar patientsäkerheten i ordnandet eller genomförandet av hälso- och sjukvården eller om verksamheten i övrigt strider mot denna lag kan tillsynsmyndigheten meddela förelägganden om hur de ska avhjälpas. När förelägganden meddelas ska det utsättas en tid inom vilken de behövliga åtgärderna ska vidtas. Om patientsäkerheten så kräver kan det bestämmas att verksamheten omedelbart ska avbrytas eller användningen av en verksamhetsenhet eller en del av enheten eller en anordning förbjudas omedelbart.

Tillsynsmyndigheten kan vid vite eller vid äventyr att verksamheten avbryts eller att användningen av en verksamhetsenhet eller en del av enheten eller av en anordning förbjudas, förplikta Ålands hälso- och sjukvård att iaktta de förelägganden som avses i 1 mom.

Beslut som fattats av tillsynsmyndigheten om avbrytande av verksamheten eller om förbud mot användningen av en verksamhetsenhet eller en del av enheten eller av en anordning ska iakttagas trots att ändring har sökts, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

45c §. (2013/123) *Anmärkning och uppmärksamgörande*

Om det vid tillsynen över hälso- och sjukvården konstateras att Ålands hälso- och sjukvård vid ordnandet eller genomförandet av verksamhet enligt denna lag har förfarit felaktigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet, kan tillsynsmyndigheten ge Ålands hälso- och sjukvård eller den tjänsteman som ansvarar för den felaktiga verksamheten en anmärkning för framtiden.

Tillsynsmyndigheten kan, om ärendet inte föranleder en anmärkning eller andra åtgärder, uppmärksamma den övervakade på att verksamheten ska ordnas på ett behörigt sätt och att god förvaltningssed ska iakttagas.

I en anmärkning eller ett uppmärksamgörande som givits av tillsynsmyndigheten enligt denna paragraf får ändring inte sökas genom besvär.

45d §. (2020/14) *Behandling av ett klagomåls- eller tillsynsärende*

ÅMHM vidtar på basis av ett klagomålsärende eller ett tillsynsärende som kommit till dess kännedom de åtgärder som myndigheten anser vara befogade med tanke på säkerställandet av patientsäkerheten eller efterlevnaden av lag.

Åtgärder som hänför sig till klagomål och andra åtgärder i anslutning till tillsynen får sättas i angelägenhetsordning när patientsäkerheten kräver det. Ett klagomåls- eller tillsynsärende som baserar sig på en händelse som ligger mer än två år tillbaka i tiden undersöks inte utan särskild orsak.

Bestämmelser om patientens rätt att anmärka på den hälso- och sjukvård och det bemötande som patienten fått i samband med den, finns i 10 § i lagen om patientens ställning och rättigheter (FFS 785/1992), tillämplig i landskapet Åland genom landskapslagen (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter.

6 kap. Särskilda bestämmelser

46 §. *Servicesedlarna*

Inom hälso- och sjukvården i landskapet kan servicesedlar användas i syfte att öka valmöjligheter för patienterna och främja samarbetet mellan den offentliga hälso- och sjukvården och de privata serviceproducenterna.

Närmare bestämmelser om servicesedlar utfärdas genom landskapslag.

47 §. *Det ekonomiska ansvaret för läkemedelsbehandlingen*

Ålands hälso- sjukvård ansvarar ekonomiskt för de läkemedel som hänför sig till ett polikliniskt vårdtillfälle vid öppenvårdsmottagningen i sådana fall då läkemedlen ges av en läkare, tandläkare eller av någon annan yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården under uppsikt av en läkare eller tandläkare.

Ålands hälso- och sjukvård ansvarar för de läkemedel som ges till patienten under tiden för inskrivningen inom sjukhusvården.

48 §. *Beaktandet av barn i service som riktar sig till vuxna*

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna sådana tjänster som är nödvändiga för att gravida personer och deras ofödda barn ska ges särskilt skydd. (2023/126)

Barnets behov av vård och stöd ska utredas och barnet garanteras tillräcklig vård och tillräckligt stöd då barnets förälder, vårdnadshavare eller någon annan som svarar för barnets vård och fostran får missbrukarvård eller psykiatrisk vård eller annan hälso- och sjukvård och hans eller hennes förmåga att svara för barnets vård och fostran anses försvagad.

Tjänsterna ska ordnas i samarbete med kommunerna i enlighet med ansvarsfördelningen och regleringen i landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen.

49 §. *Handräckning till polisen och tullmyndigheten*

Ålands hälso- och sjukvård ska ge polisen och tullmyndigheten handräckning för utförande av klinisk

L 2 LL (1993:68) om ikraftträdande av LL om hälso- och sjukvård

undersökning av levande personer och polisen handräkning för yttre besiktning av avlidna.

50 §. Lokaler som krävs för rättsmedicinska obduktioner
Ålands hälso- och sjukvård ska se till att det finns sådana ändamålsenliga lokaler med behövlig och ändamålsenlig utrustning som behövs för att utföra rättsmedicinska obduktioner samt personalrum för obduktionspersonalen

51 §. Utbildningen vid Ålands hälso- och sjukvård

Ålands hälso- och sjukvård kan anlitas för utbildning av hälso- och sjukvårdspersonal enligt överenskommelse med en högskola eller en annan myndighet eller organisation med utbildningsansvar.

52 §. Dröjsmålsränta

Om en ersättning enligt denna lag inte har betalats på förfallodagen får en årlig dröjsmålsränta uppbäras enligt högst den räntefot som avses i 4 § 1 mom. räntelagen (FFS 633/1982) räknat från förfallodagen.

Förfallodagen för betalningen av dröjsmålsräntan får infalla tidigast två veckor efter att patienten har fått den vård för vilken avgiften bestäms.

53 §. Rättelseyrkanden och rättelser

En patient som är missnöjd med ett beslut som fattats inom Åland hälso- och sjukvård och som rör patienten kan inom 21 dagar efter att beslutet fattats, skriftligen begära rättelse hos den som fattat beslutet.

54 §. (2013/123) Ändringssökande

I beslut som Ålands hälso- och sjukvård eller tillsynsmyndigheten har fattat med stöd av denna lag kan ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i 25 § självstyrelselagen för Åland, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag.

I ett avgörande som ges av tillsynsmyndigheten i ett sådant klagomålsärende som avses i 45d § får ändring inte sökas genom besvär. (2023/18)

55 §. Förordning

Närmare bestämmelser kan utfärdas genom förordning om

- 1) vad som ska tas in i studerandehälsovården,
- 2) den förebyggande tandvården för barn och unga,
- 3) den hälsorådgivning och de återkommande hälsoundersökningar som hör till skolhälsovården och till rådgivningen för gravida och barn under läropliksåldern,
- 4) de specialundersökningar som ingår i skolhälsovården,
- 5) den medicinska rehabiliteringen,
- 6) screeningen samt
- 7) den prehospitala akutsjukvårdens uppgifter och grunder för bestämmande av servicenivån och arbetsuppgifterna för personalen som medverkar i vården samt om första insatsen.

Se LF (2015:28) om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga och LF (2014:10) om prehospital akutsjukvård.

55a §. (2017/91) Elektronisk anslagstavla

Ålands hälso- och sjukvård ska ha en elektronisk anslagstavla på sin webbplats. Vid tillkännagivandet

på anslagstavlan ska bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Den elektroniska anslagstavlan ska vara lättillgänglig och kunna särskiljas från övrigt innehåll på webbplatsen. Ålands hälso- och sjukvård ska i sina lokaler eller på någon annan plats ge allmänheten möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan.

7 kap. Ikraftträdandet**56 §. Ikraftträdandet**

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2012.

När lagen trätt i kraft ska landskapsregeringen inom tre månader tillsätta en ny styrelse enligt bestämmelserna i 3 § dock så att den nya styrelsens mandatperiod inte får överstiga lagtingets mandatperiod med mer än tre månader.

När lagen träder ikraft benämns innehavaren av förvaltningschefstjänsten hälso- och sjukvårdsdirektör för återstoden av dennes avtalsperiod för tjänsten.

Från och med att lagen trätt ikraft till och med den 31 december 2012, ska kommunerna ersätta landskapet för kostnaderna för vården vid Ålands hälso- och sjukvårds geriatriska klinik, med undantag för kostnaderna för den palliativa cancervården. Ersättningen ska erläggas som en fast ersättning per vårddygn. Avgiftens storlek fastställs årligen på förhand som den genomsnittliga kostnaden för vård vid Trobergshemmet och De Gamlas hem, med en förhöjning om fem procent. Avgiften ska erläggas av patientens hemkommun till den del den inte täcks med avgifter och andra ersättningar som betalas av patienten. Kommunernas ersättningsskyldighet gäller endast driftskostnaderna. Vid beräkning av kostnaderna används senast fastställda bokslut.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1993:60) om hälso- och sjukvården.

Ikraftträdandebestämmelse (2013/123):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Tillsynsärenden som har inletts före denna lag träder i kraft samt handlingar som behövs för tillsynen, överförs utan hinder av sekretessbestämmelser till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet när denna lag träder i kraft.

L 2 Landskapslag (1993:68) om ikraftträdande av landskapslagen om hälso- och sjukvården

1 §. Landskapslagen (1993:60) om hälso- och sjukvården, i denna lag benämnd hälso- och sjukvårdslagen, träder i kraft den 1 januari 1994 och genom lagen upphävs:

- 1) landskapslagen (1946:26) om centralsjukhus för landskapet Åland,
- 2) landskapslagen (1976:43) om fördelning av driftskostnaderna vid Ålands centralsjukhus,
- 3) landskapslagen (1973:31) om fördelningen av anläggningskostnaderna vid Ålands centralsjukhus,

4) landskapslagen (1973:22) om folkhälsoarbetet,
5) landskapslagen (1973:23) angående införande av landskapslagen om folkhälsoarbetet,

6) landskapslagen (1991:56) om tillämpning av vissa riksförfattningar rörande mentalvården samt

7) landskapslagen (1973:68) om kommunal veterinärvård.

LL (1993:60) om hälso- och sjukvården upphävdes genom LL (2011:114) om hälso- och sjukvård. Pensionsbestämmelserna i LL (1993:68) om ikraftträdande av LL om hälso- och sjukvården är dock fortfarande av intresse.

2 §. När hälso- och sjukvårdslagen träder i kraft skall respektive förbundsfullmäktige upplösa

1) det kommunalförbund, benämnt Ålands folkhälsoförbund, som funnits på grund av 4 § landskapslagen om folkhälsoarbetet samt

2) det kommunalförbund, benämnt Ålands vårdförbund, som funnits på grund av 4 § landskapslagen om tillämpning av vissa riksförfattningar rörande mentalvården.

[Landskapsstyrelsen] har rätt att avtala med kommunerna om att landskapet övertar Ålands folkhälsoförbunds och Ålands vårdförbunds tillgångar och skulder sådana de är vid hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande. I avtalet kan [landskapsstyrelsen] överenskomma med kommunerna om att landskapet samtidigt övertar ansvaret för de skulder som kommunerna har för anläggningsprojekt som rör folkhälsoförbundet och vårdförbundet.

Bestämmelserna i 2 mom. gäller inte Ålands vårdförbunds samt delägarkommunernas tillgångar och skulder i vårdförbundet till den del tillgångarna och skulderna hänför sig till den verksamhet som vårdförbundet upprätthållit enligt landskapslagen (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda. Delägarkommunernas skulder till vårdförbundet kvarblir hos kommunerna till den del de härrör från verksamhet som avses i detta moment. I fråga om vårdförbundets tillgångar och skulder som härrör från verksamhet som avses i detta moment gäller vad därom i vårdförbundets grundstadga är föreskrivet om fördelningen av tillgångar och skulder när kommunalförbundet upplöses, om inte kommunerna i det i 2 mom. avsedda avtalet överenskommer om att tillgångarna och skulderna skall överföras till det kommunalförbund som skall finnas för att efter hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande fortsätta den verksamhet som avses i landskapslagen om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda.

3 §. Kan [landskapsstyrelsen] och kommunerna inte enas om att landskapet enligt bestämmelserna i 2 § 2 mom. övertar de där avsedda tillgångarna och skulderna som härrör från Ålands folkhälsoförbund och Ålands vårdförbund, är kommunerna skyldiga att till landskapet erlagga de proportionella andelar av värdet på de inrättningar, för vilka landskapsandel beviljats för anläggningskostnaderna, som kvarblir i kommunernas ägo. Värdet på en inrättning bestäms genom att anskaffningskostnaderna för egendomen uppskat-

tas enligt prisnivån vid tidpunkten för hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande, från vilket skälighetsvärde minskning avdras. Har landskapsandel inte erlagts för viss del av anskaffningskostnaderna för egendomen beaktas sådan del av egendomen inte vid värderingen.

Uppnås inte enighet om värdet, fastställs det av en kommission till vilken [landskapsstyrelsen] förordnar en medlem och kommunerna en medlem, vilka två sedan gemensamt väljer en tredje medlem som tillika är ordförande. Uppnås inte enighet om ordföranden, utses denne av [landskapsstyrelsen].

4 §. [Landskapsstyrelsen] har rätt att avtala med kommunerna om att [landskapsstyrelsen] efterskänker de lån av landskapets medel som kommunerna har för anläggningsprojekt som rör Ålands centralsjukhus sådana lånen är vid hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande. Ingås ett sådant avtal skall de kommuner, som lyft lån i mindre omfattning än deras andel av anläggningsprojektet skulle förutsätta eller som inte lyft lån för projektet, kompenseras härför med landskapsmedel. [Landskapsstyrelsen] får även avskrika landskapets fordringar på kommunerna för obetalda kostnadsandelar för anläggningsprojekt som rör centralsjukhuset.

5 §. [Landskapsstyrelsen] inrättar en tjänst som förvaltningschef vid Ålands hälso- och sjukvård, nedan benämnd hälso- och sjukvårdsmyndigheten. Tjänsten får inrättas och besättas innan hälso- och sjukvårdslagen träder i kraft.

6 §. Den som vid hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande är anställd vid Ålands folkhälsoförbund eller i andra uppgifter än uppgifter enligt landskapslagen om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda vid Ålands vårdförbund överflyttas vid ikraftträdandet, om samtycke ges, till motsvarande anställning hos landskapet vid hälso- och sjukvårdsmyndigheten. Den som överflyttas gör det med bibehållande av de förmåner och skyldigheter som följer av den anställning från vilken personen överförs, dock med beaktande av vad om anställning hos landskapet är särskilt stadgat och vad om villkoren i ifrågavarande anställnas anställningsförhållande avtalas.

Den som enligt bestämmelserna i 1 mom. kan överflyttas till anställning hos landskapet men inte samtycker till överflyttningen kan sägas upp så att anställningen upphör vid hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte pensionsförmåner.

7 §. (1994/52) Den som enligt bestämmelserna i 6 § har överflyttats till anställning hos landskapet och vars rätt till pension i den tidigare anställningen bestäms enligt lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (FFS 202/1964) eller enligt 7 § landskapslagen (1973:23) angående införande av landskapslagen om folkhälsoarbetet har, utan hinder av bestämmelserna om pensionsålder för personer anställda i motsvarande uppgifter hos landska-

L 3 LF (2014:10) om prehospital akutsjukvård

pet, rätt till pension från anställningen hos landskapet när han uppnår den pensionsålder som före överflyttningen var gällande för honom, om han uppfyller de förutsättningar som gällde för denna pensionsålder i den tidigare anställningen. Om det efter hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande görs ändringar av pensionsåldern eller av förutsättningarna för rätten till pensionsåldern i det kommunala pensionssystemet, skall ändringarna iaktas till den del de skulle ha varit tillämpliga om vederbörande hade fortsatt i sin tidigare anställning.

I 1 mom. avsedd person är, utan hinder av vad anorstades är stadgat, vid pensioneringen berättigad till en pension som till sitt belopp motsvarar den pension som Kommunernas pensionsförsäkring skulle ha beviljat honom om han hade kvarstått i sin tidigare anställning fram till pensioneringen, dock så att från den pension som betalas av landskapsmedel skall avdras beloppet av kommunal pension som till följd av samma pensionsfall eventuellt beviljas honom på grund av hans tidigare anställning.

När i 1 mom. avsedd person, som åtnjuter landskapspension i vilken även den tidigare anställningen har beaktats, av Kommunernas pensionsförsäkring beviljas ålderspension på basis av samma tidigare anställning skall landskapspensionen reduceras med beloppet av den kommunala pensionen.

8 §. (1994/52) Den skyldighet som landskapet åtagit sig enligt bestämmelserna i 7 § 2 mom. landskapslagen angående införande av landskapslagen om folkhälsoarbetet fortfar att gälla beträffande i paragrafen avsedda pensioner som beviljats från en tidpunkt som infaller före hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande.

9 §. Den som vid hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande är anställd vid centralsjukhuset överflyttas vid ikraftträdandet, om samtycke ges, till motsvarande anställning vid hälso- och sjukvårdsmyndigheten. Den som överflyttas gör det med bibehållande av de rättigheter och skyldigheter som följer av den anställning från vilken överföring sker, dock med beaktande av vad om villkoren i ifrågasvarande anställas anställningsförhållande avtalas.

Den som inte samtycker till en i 1 mom. avsedd överflyttning till anställning vid hälso- och sjukvårdsmyndigheten kan sägas upp så att anställningen upphör vid hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande.

10 §. De åtgärder som verkställigheten av hälso- och sjukvårdslagens föranleder får vidtas före lagens ikraftträdande.

L 3 Landskapsförordning (2014:10) om prehospital akutsjukvård

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på prehospital akutsjukvård enligt landskapslagen om hälso- och sjukvård. Förordningen tillämpas även på patientförflyttningar mellan vårdinrättningar när det för att trygga den vård

och övervakning som patientens tillstånd kräver är ändamålsenligt att för transport av patienten använda en ambulans som hör till den prehospitala akutsjukvården eller till någon annan verksamhetsenhet.

Med ambulans avses i denna förordning ett transportmedel som är avsett och utrustat för ambulanssjukvård samt transport av sjuka och skadade.

2 §. Uppgifter

Ålands hälso- och sjukvård ska

1) ansvara för upprätthållande av beredskap för prehospital akutsjukvård, leda den operativa verksamheten inom den prehospitala akutsjukvården samt utarbeta anvisningar för hur patienter som behöver transport ska hänvisas till vård och anvisningar för situationer där en patient inte behöver transport,

2) ansvara för den dagliga verksamheten inom den prehospitala akutsjukvården samt för specialsituationer som avviker från den dagliga verksamheten och beredskapen för dem,

3) besluta om servicenivån för den prehospitala akutsjukvården på Åland, utarbeta larmanvisningar och andra anvisningar som gäller den prehospitala akutsjukvården,

4) avtala med sjöräddningsmyndigheterna om verksamhetsmodeller för att trygga den prehospitala akutsjukvården för patienter under uppdrag som sjöräddningsmyndigheterna ansvarar för,

5) avtala med andra myndigheter och aktörer om användningen av den specialutrustning och de specialfordon som behövs inom den prehospitala akutsjukvården, svara för rådgivning och information till befolkningen i landskapet i ärenden som hör till den prehospitala akutsjukvården,

6) vid behov inspektera att de enheter, inklusive ambulanser som inte hör till den prehospitala akutsjukvården, som används i uppdrag inom den prehospitala akutsjukvården är lämpliga för uppdraget,

7) avtala med polisen om hur samarbetet ska ordnas i krävande situationer som leds av polisen och där det behövs prehospital akutsjukvård (taktisk prehospital akutsjukvård),

8) avtala med kommunala räddningsmyndigheter om hur samarbetet ska ordnas i krävande situationer som leds av en kommunal räddningsmyndighet och där det behövs prehospital akutsjukvård (taktisk prehospital akutsjukvård) samt

9) kontinuerligt utvärdera om den prehospitala akutsjukvården fungerar ändamålsenligt och utgående från utvärderingen vid behov avtala med föreningar och andra verksamheter om tillgång på sådana enheter för första instansen inom prehospital akutsjukvård som avses i 44 § landskapslagen om hälso- och sjukvård.

Då Ålands hälso- och sjukvård utarbetar anvisningar som avses i 1 mom. 4 punkten ska Landskapsalarmcentralens utlåtande inhämtas.

3 §. Samordning

Ålands hälso- och sjukvård ska samordna verksamheten inom den prehospitala akutsjukvården och ge anvisningar som gäller den med beaktande av regionala särdrag.

4§. *Servicenivå*

I Ålands hälso- och sjukvårds beslut om service-nivå för den prehospitala akutsjukvården fastställs tillgången på prehospital akutsjukvård samt den prehospitala akutsjukvårdens nivå och innehåll. Servicenivån ska vara sådan att minst en enhet på sådan vårdnivå som avses i 7 § 4 mom. alltid ska finnas att tillgå med undantag av då ett föregående larm i nära anslutning upptar en enhet på vårdnivå. Beslutet ska grunda sig på en riskanalys, på olika slags risker för sjukdomsfall och olyckor samt på andra lokala faktorer som inverkar på behovet av prehospital akutsjukvård.

I riskanalysen ska man beakta den befolkning som permanent vistas i olika områden, befolkningens ålderstruktur, geografiska skillnader och skillnader i tillgång på vård inom landskapet, fritidsbebyggelse och turism, trafikrelaterade frågor samt olika områdens särskilda olycksrisker och antalet personskador som sannolikt kan uppkomma på grund av dem.

5§. *Prioritetsklasser*

Larmuppdragen inom den prehospitala akutsjukvården delas utgående från en riskbedömning vid alarmcentralen in i fyra prioritetsklasser enligt följande:

1) Klass A: ett uppdrag som bedöms som ett högriskuppdrag där det utgående från bakgrundsuppgifter (anamnes) eller uppgifter om händelsen i fråga finns skäl att anta att den hjälpbehövandes basala livsfunktioner är direkt hotade.

2) Klass B: ett uppdrag som sannolikt är ett högriskuppdrag där man dock inte med säkerhet känner till nivån på störningarna i den hjälpbehövandes basala livsfunktioner.

3) Klass C: ett uppdrag där den hjälpbehövandes basala livsfunktioner har bedömts vara stabila eller störningen i dem lindrig men situationen kräver att den prehospitala akutsjukvården gör en snabb bedömning.

4) Klass D: ett uppdrag där den hjälpbehövandes tillstånd är stabilt och det inte förekommer några störningar i de basala livsfunktionerna men den prehospitala akutsjukvården ska göra en bedömning av vårdbehovet.

6§. *Nyckeltal*

Ålands hälso- och sjukvård ska årligen ta fram nyckeltal för den prehospitala akutsjukvården.

Nyckeltalen ska omfatta en kommunvis uppdelning av

1) antalet och andelen larm i angelägenhetsklasserna A och B som nåtts av en enhet för den första insatsen inom 8 respektive 15 minuter från larmet samt det totala antalet larmuppdrag för den första insatsen,

2) antalet och andelen larm i angelägenhetsklass A och B som nåtts av ambulans med sjukskötarbemannning inom 30 minuter från larmet,

3) antalet alarm i angelägenhetsklass C som nåtts av en ambulans inom 30 minuter från larmet,

4) antalet och andelen alarm i angelägenhetsklass D som nåtts av en ambulans inom två timmar samt

5) relevant statistik som gäller prehospital akutsjukvård och transport i lufrummet och till sjöss, såsom insatstider och uppdragsklassificeringar.

Ålands hälso- och sjukvård ska följa den prehospitala akutsjukvårdens nyckeltal och med ledning av dessa vid behov omforma den prehospitala akutsjukvården.

Ålands hälso- och sjukvård ska delge landskapsregeringen de årliga nyckeltalen och beslut som omformar den prehospitala akutsjukvården.

7§. *Enheter och personal*

Med en enhet inom den prehospitala akutsjukvården avses ett fordon som hör till den operativa verksamheten inom den prehospitala akutsjukvården samt fordonets personal. Fordon inom den prehospitala akutsjukvården kan förutom ambulanser vara till exempel lednings- eller läkarbilar.

I en enhet för **första insatsen** ska det finnas minst två personer med utbildning som lämpar sig för första insatsen.

I en enhet inom **prehospital akutsjukvård på basnivå** ska det finnas minst två personer som har genomgått någon av följande utbildningar:

1) en grundläggande yrkesutbildning med inriktning på akutsjukvård som innehas av en sådan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994),

2) Ålands vårdinstituts ambulanssjukvårdarutbildning omfattande minst 20 studiepoäng,

3) en av landskapsregeringen godkänd utbildning inom akutsjukvård på grundnivå omfattande minst 30 kompetenspoäng eller

4) räddningsmannautbildning eller motsvarande tidigare utbildning. (2021/138)

I en enhet inom **prehospital akutsjukvård på vårdnivå** ska det finnas

1) minst en person som uppfyller kraven i 3 mom. samt

2) minst en person som har avlagt examen för förstavårdare (YH) eller som är sådan legitimerad sjukskötare som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och som antingen avlagt en studiehelhet inriktad på prehospital akutsjukvård på vårdnivå omfattande minst 30 studiepoäng i samarbete med en yrkeshögskola som har ett utbildningsprogram inom prehospital akutsjukvård i enlighet med undervisnings- och kulturministeriets beslut eller som har en specialistsjukskötarutbildning med inriktning mot anestesijukvård, intensivvård eller ambulanssjukvård eller som av en läkare som avses i 8 § 1 mom. bedöms ha erhållit motsvarande kunskapsnivå på annat sätt.

Enheter inom den prehospitala akutsjukvård som Ålands hälso- och sjukvård ordnar ska vara på sådan bas- eller vårdnivå som avses i 3 och 4 mom. eller vara bemannad av läkare.

I situationer där den prehospitala akutsjukvården är utsatt för hög belastning och i speciellsituationer kan man tillfälligt avvika från de krav som anges i 2, 3 och 4 mom. Bestämmelserna i 2, 3 och 4 mom. tillämpas inte på gränsbevakningsväsendets helikopterenheters sammansättning och utrustning eller på besättning-

L 4 LF (2015:28) om rådgivning för gravida och barn m.m.

ens kompetens i verksamhet enligt sjuvårdslagen (FFS 1145/2001).

8 §. Ledning

Ålands hälso- och sjukvård ska utse en av verksamhetens läkare till organisatoriskt och operativt ansvarig för den prehospitala akutsjukvården. Den ansvariga läkaren ska leda den prehospitala akutsjukvården i landskapet i enlighet med beslutet om servicenivån. Läkaren ska ha en lämplig utbildning inom en medicinsk specialitet samt god förtrogenhet med prehospital akutmedicin och erfarenhet av verksamheten inom den prehospitala akutsjukvården.

För de tider då den läkare som avses i 1 mom. inte är i tjänst eller av annan anledning inte kan ansvara för den operativa medicinska verksamheten inom den prehospitala akutsjukvården ska Ålands hälso- och sjukvård utse en annan läkare med ansvar att leda den operativa medicinska verksamheten inom den prehospitala akutsjukvården och att ge vårdanvisningar till fältchefen och annan personal inom den prehospitala akutsjukvården, så att en ansvarig läkare finns dygnet runt för dessa operativa uppgifter.

Den prehospitala akutsjukvården i landskapet ska ha en fältchef i tjänst dygnet runt. Fältchefen är oberoende av på vilket sätt den prehospitala akutsjukvården ordnas situationschef för den prehospitala akutsjukvården under den läkare som ansvarar för den prehospitala akutsjukvården i enlighet med 1 och 2 mom.

9 §. Fältchefen

Fältchefen för den prehospitala akutsjukvården ska

- 1) delta i skötseln av uppdragen inom den prehospitala akutsjukvården,
- 2) i situationer som omfattar flera enheter och myndigheter bestämma om användningen av enheterna inom den prehospitala akutsjukvården samt
- 3) stödja alarmcentralen i situationer där man är tvungen att avvika från anvisningar för den dagliga verksamheten, såsom situationer där efterfrågan på prehospital akutsjukvård överstiger de resurser som finns till förfogande.

Fältchefen för den prehospitala akutsjukvården ska ha genomgått någon av de utbildningar som anges i 7 § 3 och 4 mom., ha tillräcklig administrativ och operativ kompetens inom prehospital akutsjukvård samt ha den erfarenhet som krävs för uppgiften. En fältchef som saknar sådan kompetens som anges i 7 § 4 mom. 2 punkten ska vad gäller medicinska frågor som uppstår i situationer som avses i 9 § 1 mom. 2 eller 3 punkten konsultera en person som har en sådan kompetens som anges i 7 § 4 mom. 2 punkten eller en sådan läkare som avses i 8 §.

10 §. Ikraftträdelse

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2015.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna förordning får vidtas innan förordningen träder i kraft.

L 4 Landskapsförordning (2015:28) om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga

1 kap. Allmänna bestämmelser**1 §. Syfte**

Syftet med denna förordning är att säkerställa att den offentliga hälso- och sjukvårdens hälsorådgivning och hälsoundersökningar för gravida kvinnor och familjer som väntar barn, för barn under läropliktsåldern, för elever och deras familjer samt för studerande är planmässiga, uppvisar en enhetlig nivå och tar hänsyn till individens och befolkningens behov.

2 §. Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på sådan rådgivning för gravida och barn under läropliktsåldern som avses i 28 § landskapslagen om hälso- och sjukvård, på sådana tjänster inom skolhälsovården som avses i 29 §, på sådana tjänster inom studerandehälsovården som avses i 30 § samt på mun- och tandvård som avses i 39 § 1 och 3 mom.

3 §. Studerande som är berättigade till studerandehälsovård

Skolor som avses i 30 § landskapslagen om hälso- och sjukvård och för vars studerande Ålands hälso- och sjukvård ska ordna studerandehälsovård är Ålands lyceum, Ålands yrkesgymnasium, Ålands folkhögskola och Högskolan på Åland. (2015/37)

Studeranden som studerar enligt utbildningsformen läroavtal i enlighet med landskapslagen om läroavtalsutbildning (1998:59) är även berättigade till studerandehälsovård.

4 §. Tillhandahållande av tjänster

Ålands hälso- och sjukvård ska godkänna ett enhetligt handlingsprogram för rådgivningen, skol- och studerandehälsovården samt mun- och tandvården för unga.

Hälsoundersökningarna och den hälsorådgivning som planeras utifrån dem ska bilda en planmässig helhet så att individen och familjen har möjlighet att delta i dem. När dessa tjänster erbjuds ska uppmärksamhet också ägnas åt de miljöer där barn och unga utvecklas. Hälsoundersökningar och hälsorådgivning ska efter behov ordnas multiprofessionellt.

De uppföljningsuppgifter om invånarnas hälsa och välbefinnande som inhämtats vid hälsoundersökningarna och hälsorådgivningen ska användas vid planeringen av tjänsterna.

2 kap. Hälsoundersökningarnas innehåll och omfattning**5 §. Hälsoundersökningar, kontroller av munhälsan samt specialundersökningar**

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna återkommande hälsoundersökningar och kontroller av munhälsan samt specialundersökningar i enlighet med vad

som bestäms i detta kapitel för alla som hör till en på förhand angiven ålders- eller årsklass eller annan kategori samt hälsoundersökningar som utgår från individuella behov. En hälsovårdare, barnmorska, läkare, tandläkare, munhygienist eller tandskötare bör utreda behovet av stöd hos dem som inte deltar i de återkommande hälsoundersökningarna.

En hälsoundersökning kan göras av en hälsovårdare, barnmorska eller läkare. En omfattande hälsoundersökning görs av en hälsovårdare eller barnmorska i samarbete med en läkare och vid behov en psykolog. En kontroll av munhälsan kan göras av en tandläkare, munhygienist eller tandskötare.

6 §. Återkommande hälsoundersökningar

För en familj som väntar barn ska det ordnas minst en omfattande hälsoundersökning.

Under barnets första levnadsår ska det ordnas minst nio hälsoundersökningar. Sex av undersökningarna ska utföras av hälsovårdare. Undersökningarna som görs då barnet är 4 till 6 veckor respektive 8 månader gammalt ska utföras av hälsovårdare och läkare tillsammans. Den hälsoundersökning som görs då barnet är 4 månader gammalt ska vara en omfattande hälsoundersökning.

För ett barn i åldern 1 till 6 år ska det ordnas minst sex hälsoundersökningar. Då barnet är 18 månader respektive 4 år gammalt ska hälsoundersökningarna vara omfattande. En av undersökningarna ska omfatta en hälsovårdares bedömning av munhälsan.

Vårdnadshavarna ska erhålla en skriftlig kallelse till de ovan nämnda hälsoundersökningarna som gäller barn under skolåldern.

För skolelever ska det ordnas en hälsoundersökning i varje årskurs. De hälsoundersökningar som görs i årskurs ett, fem och åtta ska vara omfattande hälsoundersökningar. I den omfattande hälsoundersökningen i årskurs fem ska elevens särskilda behov i fråga om lärande och skolgång bedömas. I den omfattande hälsoundersökningen i årskurs åtta ska elevens individuella behov i fråga om yrkesval och fortsatta studier bedömas samt de stödåtgärder som behövs planeras.

För studerande som studerar vid Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium samt för studerande som genomgår en utbildning som är ett år eller längre vid Ålands folkhögskola ska det under första studieåret ordnas en hälsoundersökning som utförs av en hälsovårdare och under första eller andra studieåret en undersökning som utförs av en läkare, om inte en läkarundersökning gjordes i samband med antagningen av den studerande. En läkarundersökning ska alltid ordnas under det första studieåret för studerande som deltar i specialundervisning eller för vilka en utredning av hälsotillståndet och studieförmågan är nödvändig på grund av studieområdet eller det kommande yrket. (2015/37)

För studerande som studerar vid Högskolan på Åland och enligt läroavtal som avses i 3 § 2 mom. ska det under det första studieåret ordnas en hälsoenkät som vid behov leder till en hälsoundersökning. (2015/37)

7 §. Återkommande kontroller av munhälsan

För barn under läropliktsåldern ska det ordnas en kontroll av munhälsan då barnet är 1 eller 2 år, när barnet är 3 eller 4 år samt när barnet är 5 eller 6 år.

För elever ska det ordnas en kontroll av munhälsan i årskurs ett, tre, fem och åtta.

För studerande som är berättigade till studerandehälsovård enligt 3 § ska det minst en gång under studietiden ordnas en kontroll av munhälsan då behovet av munhygienisk rådgivning och munhygieniska tjänster utreds.

8 §. Specialundersökningar i skolhälsovården

För elever som vid hälsoundersökning konstaterats ha behov av det ska följande specialundersökningar ordnas för att utvärdera elevens hälsotillstånd:

1) syn- eller hörselundersökningar som utförs av en specialist samt andra nödvändiga undersökningar som specialisten föreskriver,

2) undersökningar av den mentala hälsan som utförs av en psykolog samt efter remiss,

3) undersökningar som utförs inom den specialiserade barn- och ungdomspsykiatrin.

9 §. Hälsoundersökningarnas innehåll

Vid en hälsoundersökning ska man utgående från den undersökta ålder och individuella behov kartlägga hans eller hennes tillväxt, utveckling och välbefinnande med hjälp av intervjuer, kliniska undersökningar och vid behov med andra metoder. Familjens välbefinnande utreds med en intervju. Den undersökta önskemål och åsikter ska klarläggas och beaktas på det sätt som hans eller hennes utvecklingsnivå förutsätter.

Bedömningen av den undersökta hälsotillstånd och eventuella behov av fortsatta undersökningar, stöd och vård ska göras tillsammans med den undersökta och, beroende på den undersökta ålder, med vårdnadshavarna. Vid behov görs en individuell plan för välbefinnande och hälsa eller revideras den tidigare planen.

10 §. De omfattande hälsoundersökningarnas innehåll

I den omfattande hälsoundersökning som riktar sig till en familj som väntar barn undersöks förutom moderns och fostrets hälsotillstånd också hela familjens välbefinnande genom intervjuer och vid behov med andra metoder.

Den omfattande hälsoundersökning som riktar sig till barn under läropliktsåldern och elever innehåller en intervju med barnets föräldrar och en utredning av hela familjens välbefinnande till den del det är nödvändigt för att barnets behov av hälso- och sjukvård och stöd ska kunna bedömas samt för att vården och stödet ska kunna ges.

Om vårdnadshavaren ger sitt skriftliga samtycke inkluderas i den omfattande hälsoundersökningen barnomsorgspersonalens bedömning av hur ett barn under läropliktsåldern klarar sig i barnomsorgen och av barnets välbefinnande. Vid undersökning av elev inkluderas skolans och lärarens bedömning av hur

L 4 LF (2015:28) om rådgivning för gravida och barn m.m.

eleven klarar sig i skolan och av elevens välbefinnande. Bedömningen ska innehålla uppgifter som är nödvändiga för att kunna fastställa behovet av hälso- och sjukvård eller stöd samt för att vården och stödet ska kunna ges.

En sammanfattning av de omfattande hälsoundersökningarna ska användas då elevvårdspersonalen gemensamt bedömer det rådande läget i klassen och skolan samt behovet av eventuella extra åtgärder. Sammanfattningen får inte innehålla personuppgifter.

11 §. Kontroller av munhälsan

Vid kontroll av munhälsan utreds munnens hälsa, utvecklingen av munhälsan och behovet av vård. Vid behov utarbetas en individuell hälsoplan.

Munhälsan hos en gravid kvinna och hennes behov av vård bedöms av en yrkesutbildad person inom mun- och tandvård genom en intervju och vid behov med andra metoder. Kontroll av munhälsan hos barn under läropliktsåldern utförs av en munhygienist eller tandskötare och vid behov av en tandläkare. De återkommande kontrollerna av munhälsan hos elever utförs av en tandläkare, en munhygienist eller en tandskötare som deltagit i fortbildning. Kontrollerna av munhälsan omfattar enligt behov hälsoundersökningar som utförs av en tandläkare. Vid behov kan även specialistundersökningar av munnen utföras.

12 §. En sund och trygg skola och studiemiljö

En kartläggning om skolan och studiemiljön är sund och trygg ska göras i samarbete mellan skolans personal och dess elever eller studerande, skol- eller studerandehälsovården samt vid behov med andra sakkunniga. Skolans rektor ansvarar för att kartläggningen utförs. Arbetet med att avhjälpa de eventuella brister som konstaterats vid undersökningen ska följas upp årligen.

13 §. Identifiering av behov av särskilt stöd och tillhandahållande av stöd

Hälsorådgivningen och hälsoundersökningarna ska ordnas så att behovet av särskilt stöd hos ett barn under läropliktsåldern, en elev, en studerande eller en familj identifieras i så tidigt skede som möjligt och så att det stöd som behövs erbjuds utan dröjsmål. Behovet av särskilt stöd ska utredas om det hos ett barn under läropliktsåldern, en elev, en studerande eller en familj eller i miljön finns faktorer som kan äventyra en sund uppväxt och utveckling.

I syfte att bedöma och tillgodose behovet av särskilt stöd ska det vid behov ordnas extra besök och hembesök. Dessutom ska det utarbetas en individuellt anpassad plan för välbefinnande och hälsa i samarbete med den som behöver stöd och, beroende på personens ålder, med hans eller hennes familj. Utfallet av planen ska följas och bedömas. I syfte att på bästa sätt bedöma och tillgodose behovet av särskilt individuellt stöd för ett barn, för en elev eller en familj, ska samarbete vid behov också bedrivas mellan aktörer såsom barnomsorgen, hemservicen, barnskyddet, elev- och studerandevården samt den specialiserade sjukvården.

3 kap. Hälsorådgivning**14 §. Hälsorådgivningens allmänna innehåll**

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna hälsorådgivning utifrån det individuella behovet och det aktuella utvecklingsstadiet i samarbete med individen och familjen så att rådgivningen bidrar till att stärka resurserna och så att klienterna kan tillämpa informationen i praktiken och ta ansvar för sin egen hälsa. Hälsorådgivningen ska basera sig på vetenskap och beprövad erfarenhet. Hälsorådgivning kan ges individuellt, i grupp och för en större gemenskap.

Hälsorådgivningen ska stödja föräldrar i deras föräldraskap och parrelation samt främja familjens sociala stödnätverk. Den ska också bidra till att främja individens och familjens hälsa inklusive den mentala hälsan samt det psykosociala välbefinnandet genom att förmedla information inom åtminstone följande områden:

- 1) fysisk, psykisk och social utveckling och mognad,
- 2) mänskliga relationer, jämställdhet, vila, sömn, fritid, näring, motion, viktkontroll, munhälsa, sexuell läggning och hälsa inklusive preventivmedel, ergonomi samt nyttjande av olika medier på ett hälsosamt och tryggt sätt,
- 3) förebyggande av våld i nära relationer och parförhållanden, olyckor, rökning och användning av alkohol och andra berusningsmedel,
- 4) vaccineringsprogrammet och förebyggande av infektioner samt
- 5) i tillämpliga delar social trygghet samt social- och hälsovårdstjänster.

15 §. Kompletterande hälsorådgivning

En familj som väntar sitt första barn ska ges multiprofessionellt ordnad familjeträning som omfattar föräldragrupsverksamhet. Hembesök ska göras hos en familj som väntar sitt första barn eller hos en familj som fått sitt första barn. Andra hembesök ska ordnas vid behov.

Den hälsorådgivning som riktar sig till en familj som väntar barn ska ges till bägge föräldrarna. Rådgivningen ska innehålla information om graviditetstiden och de risker som ansluter sig till den, om förlossningen och vården av barnet samt om förändringar i den mentala hälsan som eventuellt hänger samman med graviditeten och förlossningen. Rådgivningen ska stöda utvecklingen av ett bra samspel i den tidiga relationen mellan barn och föräldrar och stöda modern att amma.

Den hälsorådgivning som riktar sig till barn under skolåldern och elever och deras familjer ska stöda barnets utveckling, omsorgen om barnet och barnets fostran samt växelverkan mellan barnet och föräldrarna. Dessutom ska föräldrarnas välbefinnande, resurser och samverkan för barnets bästa stödas.

Den hälsorådgivning som riktar sig till elever och studerande ska stöda och främja deras utveckling mot självständighet, studieförmåga, sunda levnadsvanor samt en god fysisk funktionsförmåga och mental hälsa samt förebygga mobbing. De studerande ska även ges information om vad som krävs för att utöva ett yrke samt de hälsomässiga utmaningar som kan vara förknippade med vissa arbeten och yrken.

16 §. Preventivmedelsrådgivning och annan rådgivning om sexuell hälsa

Rådgivning som stöder den sexuella mognaden och utvecklingen hos barn under läropliktsåldern, elever och studerande ska ingå i hälso- och sjukvården och hälso-undersökningarna på ett sätt som motsvarar barnens och ungdomarnas utvecklingsstadium. Preventivmedelsrådgivning och annan rådgivning om sexuell hälsa hör till rådgivningen för gravida och ges till föräldrar i samband med besök på barnrådgivningen samt inom skol- och studerandehälsövården. Rådgivningen kan också ordnas som en del av andra tjänster.

4 kap. Hälso- och sjukvårdstjänster för studerande

17 §. Hälso- och sjukvårdstjänster

Sådana hälso- och sjukvårdstjänster som avses i 30 § 2 mom. 3 punkten landskapslagen om hälso- och sjukvård är förutom hälso-undersökningar och hälso- och sjukvård även

1) tidigt konstaterande, vård och hänvisning till fortsatt vård vid eventuella mentala störningar och missbruksproblem,

2) tjänster som främjar sexuell hälsa, som omfattar rådgivning i frågor som gäller sexualitet och parrelationer, förebyggande av infertilitet, stöd för sexuell och könslig läggning, förebyggande av könssjukdomar och förebyggande av sexuellt våld samt annan rådgivning som gäller den sexuella hälsan och vid behov hänvisning till fortsatt vård,

3) mun- och tandvårdstjänster som omfattar hälso- och sjukvård, undersökning och vård av mun och tänder enligt individuella behov samt en vårdplan inkluderande egenvård som uppgjorts av en yrkesutbildad person inom mun- och tandvård utgående från en hälso-undersökning samt

4) andra hälso- och sjukvårdstjänster inom primärvården samt hänvisning till fortsatt vård.

Verksamheten som främjar hälsan och förebygger sjukdomar samt hälso- och sjukvårdstjänsterna ska bilda en helhet som främjar de studerandes hälsa, välfärd och studieförmåga.

5 kap. Särskilda bestämmelser

18 §. Skyldigheter enligt barnskyddslagen

Bestämmelser om skyldighet att göra en anmälan när omständigheterna förutsätter att behovet av barnskydd utreds, om begäran om bedömning av barnskyddsbehovet, om föregripande barnskyddsanmälan, om åtgärder för att ge akt på och främja barns och unga personers välfärd, om att göra upp en plan för att främja barns och unga personers välfärd samt om att ordna och utveckla barnskyddet finns i barnskyddslagen (FFS 417/2007) som genom landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen gäller i landskapet.

19 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2015. Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna förordning får vidtas innan förordningen träder i kraft.

L 5 Republikens presidents förordning (2010:2) om vissa förvaltningsuppgifter inom hälso- och sjukvården i landskapet Åland

(FFS 1179/2009)

1 §. Ålands landskapsregering ska sköta de uppgifter inom hälso- och sjukvården i landskapet Åland som enligt i landskapet gällande rikslagstiftning hör till regionförvaltningsverken.

Bestämmelser om vilka myndigheter som ska sköta de uppgifter som gäller beredskap för undantagsförhållanden finns i republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden (900/2000).

Se L om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994).

2 §. Kostnaderna för de uppgifter som avses i 1 § 1 mom. betalas av riket enligt vad social- och hälsovårdsministeriet och Ålands landskapsregering avtalar. Kostnaderna för rättsmedicinska undersökningar betalas av Statens ämbetsverk på Åland.

3 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2010.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning av den 7 oktober 2005 om vissa förvaltningsuppgifter inom hälso- och sjukvården i landskapet Åland (803/2005).

L 6 Landskapslag (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter

1 §. (2023/121) Med de avvikelser som anges i denna lag och inom landskapets lagstiftningsbehörighet ska lagen om patientens ställning och rättigheter (FFS 785/1992) (*patientlagen*) tillämpas på Åland i den lydelse lagen hade i riket den 31 december 2023. Bestämmelser som utfärdats med stöd av patientlagen ska tillämpas på Åland om de har stöd i lagen i den lydelse som gäller på Åland.

Var och en som varaktigt bor på Åland har utan diskriminering och inom gränserna för de resurser som vid respektive tidpunkt står till hälso- och sjukvårdens förfogande rätt till sådan hälso- och sjukvård som hans eller hennes hälsotillstånd förutsätter.

2 §. (2019/51) Den i 1 § 1 mom. nämnda lagen (*patientlagen*) ska inom landskapets behörighet tillämpas med följande avvikelser:

1) en verksamhetsenhet inom Ålands hälso- och sjukvård ska på Åland anses vara en i 2 § 4 punkten i patientlagen avsedd verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård,

2) (2023/19) bestämmelserna i 3 § 1 och 4 mom., 4 § 2 mom. och 10 a § 1 mom. i patientlagen ska inte tillämpas på Åland,

3) (2021/129) om den i 5 § 3 mom. i patientlagen avsedda rätten för patient att kontrollera uppgifter i

L 7 LL (2014:28) om gränsöverskridande hälso- och sjukvård

journalhandlingar som gäller patienten själv ska på Åland gälla vad som bestäms om detta i offentlighetslagen (2021:79) för Åland och dataskyddslagstiftningen,

4) bestämmelserna i 11 § i patientlagen ska inte tillämpas på Åland. Motsvarande bestämmelser finns i 6 § i landskapslagen (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet,

5) upphävd (2021/129),

6) bestämmelserna i 17 § i patientlagen ska inte tillämpas på Åland samt

7) Ålands hälso- och sjukvård är skyldig att på begäran avgiftsfritt och utan hinder av sekretessbestämmelser ge Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet de upplysningar och utredningar som behövs för utövandet av den tillsyn som avses i 2 § 3 mom. i landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård.

3 §. De förvaltningsuppgifter som enligt patientlagen ankommer på riksmyndighet skall i landskapet handhas av landskapsregeringen, såvitt fråga är om angelägenheter som faller inom landskapets behörighet.

4 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

L 7 Landskapslag (2014:28) om tillämpning på Åland av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård

1 §. Lagens tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet ska lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (FFS 1201/2013), nedan rikslagen, tillämpas i landskapet Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar i rikslagen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Personer som omfattas av tillämpningsområdet

Denna lag omfattar de personer som definieras i 2 § rikslagen med följande avvikelser:

1) Med avvikelse från 2 § 1 punkten rikslagen ska denna lag omfatta personer som ansöker om eller har fått hälso- och sjukvårdstjänster i en annan EU-stat än Finland och som har hemkommun i landskapet enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994) eller som är försäkrade med stöd av sjukförsäkringslagen (FFS 1224/2004) och för vilka Ålands hälso- och sjukvård är behörig sjukvårdsmyndighet enligt lag eller en internationell överenskommelse.

2) Denna lag omfattar sådana personer som definieras i 2 § 2 punkten rikslagen och för vilka Ålands hälso- och sjukvård är behörig sjukvårdsmyndighet enligt lag eller en internationell överenskommelse.

3) Denna lag omfattar personer som avses i 2 § 3 punkten rikslagen och för vilka Ålands hälso- och sjukvård är behörig myndighet att bevilja ett sådant tillstånd till lämplig behandling utanför bosättningsstaten som avses i artikel 20 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.

3 §. Begränsning av tillämpningsområdet

Förutom begränsningarna i 3 § rikslagen ska denna lag inte tillämpas på ett allmänt vaccinationsprogram för Åland som Ålands hälso- och sjukvård har fattat beslut om.

4 §. Hänvisningar till annan lag

Skol- och studerandehälsovård i 3 § 5 punkten rikslagen ska i landskapet avse skol- och studerandehälsovård enligt 29 och 30 §§ landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård.

Hänvisningen i 6 § rikslagen till 6 § 1 mom. lagen om likabehandling (FFS 21/2004) ska i landskapet avse 15 § 2 mom. landskapslagen om hälso- och sjukvård.

Hänvisningen i 8 § rikslagen till 1-3 §§ lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 734/1992) ska i landskapet avse 2 och 9 §§ landskapslagen (2007:23) om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård. Denna lag omfattar personer som avses i 2 § 3 punkten rikslagen och för vilka Ålands hälso- och sjukvård är behörig myndighet att bevilja ett sådant tillstånd till lämplig behandling utanför bosättningsstaten som avses i artikel 20 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.

I 6 § rikslagen hänvisas inte uttryckligen till den numera upphävda L om likabehandling (FFS 21/2004) - utan till "samma grunder som för en person bosatt i Finland".

5 §. Definitioner

Med *överenskommelser om social trygghet* i 4 § 4 punkten rikslagen avses ett avtal om sjukvård eller ett avtal om social trygghet som innehåller bestämmelser om sjukvården och som landskapet omfattas av.

Med *offentlig hälso- och sjukvård* i 4 § 6 punkten rikslagen avses hälso- och sjukvård som Ålands hälso- och sjukvård är skyldig att ordna med stöd av 37 § landskapslagen om hälso- och sjukvård.

Med *en kommun eller en samkommun* som ansvarar för ordnandet av hälso- och sjukvårdstjänster i rikslagen ska i landskapet avses Ålands hälso- och sjukvård.

6 §. Begränsningar i mottagning för vård

Beslut om begränsningar i mottagning för vård i 7 § rikslagen ska i landskapet fattas av Ålands hälso- och sjukvård. Ett sådant beslut ska med avvikelse från 7 § 2 mom. rikslagen utan dröjsmål meddelas till landskapsregeringen, Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet och kontaktpunkten för gränsöverskridande hälso- och sjukvård.

7 §. Tillstånd till lämplig behandling utanför bosättningsstaten

En ansökan om tillstånd till lämplig behandling utanför bosättningsstaten i enlighet med artikel 20 i förordning (EG) nr 883/2004 ska med avvikelse från 13 § rikslagen göras hos Ålands hälso- och sjukvård, som ska fatta beslut om tillståndet, om inte uppgiften i en överenskommelseförordning med stöd av 32 § självstyrelselagen har överförts på en riksmyndighet.

Om Ålands hälso- och sjukvård har beviljat ett tillstånd enligt 1 mom. och en patient själv har betalat kostnaderna för hälso- och sjukvården ska Ålands hälso- och sjukvård ersätta kostnaderna till patienten i enlighet med 9 § 3 mom. rikslagen för den vård som har getts enligt tillståndet.

8 §. Information om rätten att använda hälso- och sjukvårdstjänster

Ålands hälso- och sjukvård ska informera om rätten att använda gränsöverskridande hälso- och sjukvårdstjänster.

9 §. Kontaktpunkt för gränsöverskridande hälso- och sjukvård

Ålands hälso- och sjukvård ska svara för den kommunikation och det informationsutbyte som hänförs till den gränsöverskridande hälso- och sjukvården i enlighet med 24 § rikslagen, om inte uppgiften i en överenskommelseförordning med stöd av 32 § självstyrelselagen har överförts på en riksmyndighet.

Se RPF (2015:12) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller gränsöverskridande hälso- och sjukvård.

10 §. Ändringssökande

I ett beslut som fattats enligt 7 § 1 eller 2 mom. kan ändring sökas i enlighet med 25 § 1 mom. självstyrelselagen.

I fråga om beslut om ersättning för gränsöverskridande hälso- och sjukvårdskostnader som fattats av Folkpensionsanstalten med stöd av sjukförsäkringslagen finns bestämmelser om ändringssökande i rikslagen.

11 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

L 8 Republikens presidents förordning (2015:12) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller gränsöverskridande hälso- och sjukvård

(FFS 494/2014)

1 §. Överföring av förvaltningsuppgifter

Genom denna förordning överförs på Folkpensionsanstalten vissa förvaltningsuppgifter som rör gränsöverskridande hälso- och sjukvård och som enligt landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (ÅFS 2014:28) ankommer på Ålands hälso- och sjukvård.

2 §. Tillstånd till lämplig behandling utanför bosättningsstaten

Folkpensionsanstalten ska i enlighet med 7 § i landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård pröva ansökningar om tillstånd till lämplig behandling utanför bosättningsstaten. Folkpensionsanstalten ska fatta sitt beslut utgående från ett bindande utlåtande som Ålands hälso- och sjukvård lämnar till Folkpensionsanstalten senast 21 dygn efter det att ansökan mottagits.

Om en person har beviljats ett sådant tillstånd som avses i 1 mom. och han eller hon själv har betalat kostnaderna för hälso- och sjukvårdstjänsten, ska Folkpensionsanstalten betala ersättning till personen i enlighet med 7 § 2 mom. landskapslagen om tillämpning av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård. Om personen har hemkommun i landskapet, ska Ålands hälso- och sjukvård enligt faktura återbetala till Folkpensionsanstalten det belopp som denna har utbetalat för den vård som tillståndet gäller.

3 §. Kommunikation och informationsutbyte

Kontaktpunkten för gränsöverskridande hälso- och sjukvård som finns vid Folkpensionsanstalten ska i landskapet svara för den kommunikation och det informationsutbyte som hänförs till den gränsöverskridande hälso- och sjukvården i enlighet med 9 § landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård.

4 §. Ersättning för kostnader

Ålands landskapsregering ersätter Folkpensionsanstalten för kostnaderna för skötseln av de förvaltningsuppgifter som avses i 2 och 3 § på det sätt som landskapsregeringen och Folkpensionsanstalten kommer överens om.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2014.

Hälsoskydd

L 9 Landskapslag (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen

1 §. *Lagens tillämpningsområde*

Med de avvikelser som följer av denna lag ska hälsoskyddslagen (FFS 763/1994) tillämpas på Åland.

Ändras något i hälsoskyddslagen som hör till landskapets behörighet ska ändringarna gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

2 §. *Förvaltningsuppgifter*

Inom landskapets förvaltningsbehörighet sköter landskapsregeringen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM) uppgifterna i hälsoskyddslagen om inte uppgiften med stöd av 32 § i självstyrelselagen (1991:71) för Åland genom överenskommelseförordning överförs på en riksmyndighet.

Om inget annat följer av denna lag ska på Åland ÅMHM handha de förvaltningsuppgifter som i riket, i enlighet med hälsoskyddslagen, handhas av kommunerna, regionförvaltningsverken och närings-, trafik- och miljöcentralerna. Övriga förvaltningsuppgifter handhas av landskapsregeringen. (2023/78)

För verkställigheten av denna lag kan anvisningar som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) utfärdar och som rör hälsoskydd genom beslut av ÅMHM tillämpas på Åland.

3 §. *Hänvisningar*

Hänvisas i hälsoskyddslagen till bestämmelser i rikslagstiftningen som hänför sig till ett rättsområde inom landskapets behörighet och som har motsvarighet i landskapslagstiftningen, ska hänvisningarna avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Hänvisas i någon av de i hälsoskyddslagen angivna riksförfattningarna till andra bestämmelser i rikslagstiftningen som hänför sig till ett rättsområde inom landskapets behörighet och som har motsvarighet i landskapslagstiftningen, ska hänvisningarna avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. (2019/111) *Planer för styrning och tillsyn*

Bestämmelserna rörande planer för styrning och tillsyn i 4 a, 6 och 7 §§ i hälsoskyddslagen ska inte tillämpas på Åland. Bestämmelsen i 5 § i hälsoskyddslagen, till den del den anger att regionförvaltningsverket bedömer och utvärderar de kommunala tillsynsplanerna för hälsoskyddet, ska inte tillämpas på Åland. För styrningen och samordningen av den tillsyn som regleras i hälsoskyddslagen samt för en regelbunden tillsyn som är av hög kvalitet samt förebygger sanitära olägenheter ska bestämmelser om detta finnas i de verksamhets-, resultat- och tillsynsplaner för ÅMHM som avses i 5 § i landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

5 §. Upphävd (2023/78).

6 §. (2023/78) *Undantag om hushållsvatten*

Bestämmelsen i 18 § 4 mom. i hälsoskyddslagen ska inte tillämpas på Åland.

Undantaget i 16 § 5 mom. i hälsoskyddslagen gällande 19 a § om riskhanteringsplan ska gälla för anläggningar som levererar i snitt mindre än 100 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller för färre än 500 personers behov per dygn om ÅMHM bedömer att ett sådant undantag inte skulle äventyra kvaliteten på hushållsvattnet.

Bestämmelsen i 19 a § i hälsoskyddslagen om det datasystem som avses i 222 § i miljöskyddslagen ska inte tillämpas på Åland.

Landskapsregeringen och ÅMHM ska samarbeta med riksmyndigheterna om datasetet enligt 21 § i hälsoskyddslagen.

Med undantag från 49 a § 3 mom. i hälsoskyddslagen kan ett laboratorium sända undersökningsresultaten till myndigheterna på ett annat sätt än till ett datasystem.

7 §. *Begravning av döda djur*

Sådan plats för begravning av döda djur som avses i 24 § i hälsoskyddslagen ska på Åland anvisas av landskapsregeringen.

8 §. *Kompetensintyg och testning*

Intyg över anläggningsteknisk och hushållsvattenhygienisk kompetens som avses i 20 b § i hälsoskyddslagen samt intyg över anläggningsteknisk och bassängvattenteknisk kompetens som avses i 28 a § i hälsoskyddslagen är giltiga på Åland.

Landskapsregeringen har rätt att besluta om de krav som ska uppfyllas för att erhålla sådan kompetens som avses i 1 mom. samt utfärda intyg över erhållen kompetens.

Landskapsregeringen har rätt att godkänna sådana testare som avses i 59 a § i hälsoskyddslagen.

9 §. *Avfalls- och avloppsvattenhantering*

Bestämmelserna i 22 § i hälsoskyddslagen om allmänna krav på avfalls- och avloppshantering ska inte tillämpas på Åland. Bestämmelserna om avfallshanteringen vid stora offentliga tillställningar och allmänna anvisningar om avfall i 25 § i hälsoskyddslagen ska inte tillämpas på Åland.

10 §. *Undersökningar och analyser*

Utöver det som bestäms i 11 kap. i hälsoskyddslagen kan resultat från undersökningar som vidtagits utan krav från ÅMHM ligga till grund för myndighetsbeslut under förutsättning att den som utfört undersökningen kan påvisa tillförlitligheten i provtagningsmetodiken. Om ett laboratorium anlitas i samband med en sådan undersökning ska det vara ackrediterat av ett ackrediteringsorgan för den analysmetod som använts.

11 §. *Avgifter*

Med avvikelse från vad som bestäms i 50 § i hälsoskyddslagen regleras avgifter för de prestationer som

landskapsregeringen och ÅMHM utför enligt denna lag i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet och landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

12 §. Straff

Den som bryter mot bestämmelserna i denna lag straffas med böter om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag.

Inom landskapets behörighet ska utöver straffbestämmelsen i 1 mom. och bestämmelserna i 54 § i hälsoskyddslagen även bestämmelserna om straff för hälsobrott och hälsoskyddsförseelse i 44 kap. 1 och 2 §§ i strafflagen (FFS 39/1889) samt bestämmelserna om miljöförstöring, grov miljöförstöring, miljöförseelse och miljöförstöring av oaktsamhet i 48 kap. 1-4 §§ i strafflagen tillämpas på Åland.

Inom landskapets behörighet ska ändringar om straff för brott som avses i 2 mom. tillämpas från den dag de träder i kraft i riket.

13 §. Ändringssökande

I ett av ÅMHM fattat beslut i ett ärende som avses i denna lag får ändring sökas i enlighet med vad som sägs i 19 § i landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

Bestämmelserna om omprövning av beslut i 56 § 1 mom. tillämpas inte på Åland.

14 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av hälsoskyddslagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen bestämmer.

Landskapsregeringen kan dessutom inom landskapets behörighet genom landskapsförordning utfärda bestämmelser med stöd av ett bemyndigande som finns i hälsoskyddslagen. (2023/78)

Se LF (2016:88) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om hälsoskydd samt LF (2023:84) om riskhantering och egenkontroll av hushållsvatten.

15 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1967:36) om hälsovården.

Åtgärder för verkställighet får vidtas innan lagen träder i kraft.

L 10 Landskapsförordning (2016:88) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om hälsoskydd

1 §. Riksförfattningar om hälsoskydd

Inom landskapets behörighet ska följande riksförfattningar om hälsoskydd tillämpas på Åland:

- 1) Hälsoskyddsförordningen (FFS 1280/1994).
- 2) Social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvalitetskrav på och kontrollundersökning av hushållsvatten i små enheter (FFS 401/2001).
- 3) Social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvalitetskrav på och kontrollundersökningar av

bassängvatten i simhallar och badanläggningar (FFS 315/2002).

4) Social- och hälsovårdsministeriets förordning om den anläggningstekniska och bassängvattenhygieniska kompetens som krävs av den som arbetar i en simhall, badanläggning eller motsvarande anläggning och om testning av sådan kompetens (FFS 1350/2006).

5) Social- och hälsovårdsministeriets förordning om den anläggningstekniska och hushållsvattenhygieniska kompetens som krävs av den som arbetar vid en anläggning som levererar hushållsvatten och om testning av sådan kompetens (FFS 1351/2006).

6) Social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvalitetskraven och övervakningen i fråga om vattnet vid allmänna badstränder (FFS 177/2008).

7) Social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvalitetskraven och övervakningen i fråga om vattnet vid små allmänna badstränder (FFS 354/2008).

8) Statsrådets förordning om utredning av livsmedels- och vattenburna epidemier (FFS 1365/2011), till den del den gäller utredning i enlighet med hälsoskyddslagen (FFS 763/1994).

9) Statsrådets förordning om laboratorier som utför undersökningar enligt livsmedelslagen, foderlagen och hälsoskyddslagen (FFS 152/2015), till den del den gäller undersökningar i enlighet med hälsoskyddslagen.

10) Social- och hälsovårdsministeriets förordning om sanitära förhållanden i bostäder och andra vistelseutrymmen samt om kompetenskrav för utomstående sakkunniga (FFS 545/2015).

11) (2023/86) Social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvaliteten på hushållsvatten och övervakning av den samt om riskhantering i fråga om byggnaders vatteninstallationer (FFS 1352/2015).

2 §. Ändringar i riksförfattningar

Ändringar i de i 1 § angivna riksförfattningarna ska tillämpas på Åland från den tidpunkt de träder i kraft i riket.

3 §. (2023/86) Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som regionförvaltningsverket, kommunerna samt närings-, trafik- och miljöcentralen har enligt de i 1 § angivna riksförfattningarna handhas på Åland av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM), vad gäller uppgifter som faller inom landskapets behörighetsområde. Övriga förvaltningsuppgifter ska inom landskapets behörighet handhas av landskapsregeringen.

4 §. Hänvisningar

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i de i 1 § angivna riksförfattningarna ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

5 §. Cyanobakterier, makroalger och marina alger samt okulär besiktning

Om en sådan i den 1 § 6 punkten angivna riksförfattningen avsedd badvattenprofil tyder på att det finns risk för utbredning av cyanobakterier, ska en lämplig kontroll ske så att eventuella hälsorisker kan

L 11 LF (2023:84) om riskhantering m.m. av hushållsvatten

konstateras i tid. Om en utbredning av cyanobakterier inträffar och en hälsorisk konstateras eller befaras, ska lämpliga förvaltningsåtgärder omedelbart vidtas av ÅMHM för att förhindra att någon utsätts för fara, bland annat genom information till allmänheten.

Om badvattenprofilen tyder på en tendens till utbredning av makroalger och/eller marina alger ska ÅMHM genomföra undersökningar för att avgöra om de kan godtas och om det föreligger hälsorisker, ska lämpliga förvaltningsåtgärder vidtas, bland annat genom information till allmänheten.

Badvatten ska okulärbesiktigas i fråga om föroreningar såsom tjärrester, glas, plast, gummi eller annat avfall. Om en sådan förorening hittas, ska ÅMHM vidta lämpliga förvaltningsåtgärder, bland annat vid behov genom information till allmänheten.

5a §. (2023/86) Undantag

Där det hänvisas till en riskhanteringsplan enligt 19 a § i rikets hälsoskyddslag ska det bara gälla för anläggningar som levererar i snitt minst 100 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller för minst 500 personers behov per dygn om inte ÅMHM bedömt att anläggningen behöver en riskhanteringsplan.

På Åland tillämpas inte bestämmelserna om det datasystem som avses i 222 § i rikets miljöskyddslag som anges i 8 § i hälsoskyddsförordningen och 11 § i social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvaliteten på hushållsvatten och övervakning av den samt om riskhantering i fråga om byggnaders vatteninstallationer.

Uppgifterna enligt punkt 1 i bilagan till hälsoskyddsförordningen ska lyda:

1) Dataset om riskhantering avseende tillrinningsområden för uttagspunkter:

- de uppgifter per vattenförekomst om grundläggande åtgärder inom vattenvården som avses i 17 § vattenförordningen (2010:93) för landskapet Åland,
- de resultat av kontrollen av råvattnets kvalitet som avses i 15 § 2 mom. i landskapslagen (1979:29) om allmänna vatten- och avloppsverk.

6 §. Kraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2017.

Bestämmelserna i den i 1 § 4 punkten avsedda riksförfattningen vad gäller skyldigheten att

- genomgå ett test för erhållande av kompetensintyg,
- inneha kompetensintyg samt
- skyldigheten att föra bok över och för behörig myndighet visa upp utfärdade kompetensintyg tillämpas efter att 6 månader förflutit sedan denna förordning trätt i kraft.

Bestämmelserna i den i 1 § 5 punkten avsedda riksförfattningen vad gäller skyldigheten att

- genomgå ett test för erhållande av kompetensintyg,
- inneha kompetensintyg samt
- skyldigheten att föra bok över och för behörig myndighet visa upp utfärdade kompetensintyg tillämpas efter att 6 månader förflutit sedan denna förordning trätt i kraft.

L 11 Landskapsförordning (2023:84) om riskhantering och egenkontroll av hushållsvatten**1 §. Tillämpningsområde**

Denna förordning tillämpas på riskbedömning och riskhantering inom vattenproduktionskedjan hos anläggningar som levererar minst 10 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller för minst 50 personers behov till ett vattendistributionsområde.

En riskhanteringsplan behöver bara upprättas för en anläggning som levererar i snitt minst 100 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller för minst 500 personers behov per dygn om inte Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet bedömt att anläggningen behöver en riskhanteringsplan.

2 §. Definitioner

I denna förordning avses med

1) *vattentäkt* en konstruktion eller anordning från vilken grundvatten, ytvatten eller konstgjort grundvatten leds till en vattenbehandlingsanläggning för att användas som hushållsvatten eller för framställning av hushållsvatten,

2) *vattentäktsområde* det område som behövs för byggande, användning och underhåll av en vattentäkt,

3) *vattenbehandlingsanläggning* en byggnad där vatten behandlas för produktion av hushållsvatten,

4) *skyddsområde för en vattentäkt* ett sådant område kring en grundvattentäkt eller ytvattentäkt som avses i 5 kap. 3 § i vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland,

5) *tillrinningsområde för en uttagspunkt* ett område från vilket vatten rör sig till en uttagspunkt för grundvatten med en viss pumpad mängd eller ett avrinningsområde för ytvatten som påverkar råvattnets kvalitet och där vattnet bildas och rör sig till uttagspunkten,

6) *fara* en biologisk, kemisk, fysikalisk eller radioaktiv agens i vatten eller en annan aspekt av vattnets tillstånd som kan orsaka sanitära olägenheter via hushållsvattnet eller påverka vattnets användbarhet som hushållsvatten,

7) *tillbud* en situation som utgör ett hot mot produktionskedjan för hushållsvatten på ett sådant sätt att faran kan realiseras,

8) *risk* en kombination av sannolikheten för ett tillbud och de negativa effekterna av en fara och

9) *riskhanteringsåtgärd* en åtgärd för att förebygga en fara eller ett tillbud eller för att eliminera eller minska risken för dessa.

3 §. Riskhanteringsplan

Den riskhanteringsplan som avses i 19 a § i rikets hälsoskyddslag (FFS 763/1994) vilken tillämpas med stöd av landskapslagen (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen ska innehålla

1) sammansättningen av den arbetsgrupp som har deltagit i utarbetandet av riskhanteringsplanen,

2) uttagspunkternas läge som geografisk information,

3) en redogörelse för markanvändningen, avrinningen, tillrinningsprocesserna och inverkan av mänsklig verksamhet på vattenkvaliteten i tillrinningsområdena för uttagspunkterna,

4) läget för vattentäkter, vattentäktsområden, skyddsområden för vattentäkter, vattenbehandlingsanläggningar och vattendistributionsområden som geografisk information eller på en karta,

5) en beskrivning av vattenproduktionskedjan för uttag, behandling, lagring och distribution av vatten,

6) information om vattenberedningskemikalier och material i produkter som används i vattenproduktionskedjan och som kommer i kontakt med hushållsvatten eller med vatten som produceras till hushållsvatten,

7) en förteckning över identifierade faror och tillbud som hotar hushållsvattnets kvalitet inom de delområden inom riskhanteringen som anges i bilaga 1,

8) en bedömning av den risk för hushållsvattnets kvalitet som de identifierade farorna och tillbud utgör,

9) en förteckning över de riskhanteringsåtgärder som anläggningen har infört,

10) en åtgärdsplan med tidsschema för att införa nya riskhanteringsåtgärder om de befintliga riskhanteringsåtgärderna inte är tillräckliga för att eliminera faran eller minska risken till en acceptabel nivå och

11) den plan för egenkontroll som avses i 7 §.

Informationen i riskhanteringsplanen ska hållas aktuell och planen ska ses över minst en gång vart sjätte år.

Bestämmelser om offentlighet och sekretess för handlingar som erhållits och upprättats för riskhanteringsplanen finns i 20 och 21 §§ offentlighetslagen (2021:79) för Åland.

4 §. Riskbedömning

Vid riskbedömningen bedöms sannolikheten för alla faror och tillbud som avses i 3 § 1 mom. 7 punkten och de eventuella sanitära olägenheter som de orsakar via hushållsvattnet eller olägenheter som påverkar hushållsvattnets användbarhet.

I riskbedömningen ska det ingå en redogörelse för hur faktorer i fråga om vattenförekomster som används som råvattenkällor har beaktats vid riskbedömningen. Dessa faktorer är

1) en karaktärisering av vattenförekomsten och inverkan av mänsklig verksamhet enligt 5 kap. 19a § i vattenlagen och resultatet av den övervakning av vatten som avses i 5 kap 18 § i vattenlagen och

2) de skyddsområdesbestämmelser för vattentäkten som avses i 5 kap. i vattenlagen för landskapet Åland.

5 §. Riskhantering

Anläggningar som levererar hushållsvatten ska på grundval av den riskbedömning som gjorts i enlighet med 4 § fastställa riskhanteringsåtgärder för att säkerställa hushållsvattnets hygieniska kvalitet och användbarhet och identifiera de aktörer som är ansvariga för åtgärderna. Syftet med åtgärderna är i första hand att eliminera de faror och tillbud som avses i 3 § 1 mom. 7 punkten och i andra hand att minska den risk för hushållsvattnets kvalitet som de medför.

Om en riskbedömning som utförts i enlighet med 4 § förutsätter nya riskhanteringsåtgärder som en an-

läggning som levererar hushållsvatten ansvarar för, ska anläggningen göra upp en plan enligt 3 § 1 mom. 10 punkten för att införa dessa åtgärder. När de nya riskhanteringsmetoderna har införts ska anläggningen lägga till dem i den förteckning som avses i 3 § 1 mom. 9 punkten.

6 §. Egenkontroll hos anläggningar som levererar hushållsvatten

Syftet med egenkontroll av den anläggning som levererar hushållsvatten är att

1) säkerställa att vattenbehandlingen är ändamålsenlig,

2) säkerställa att de befintliga riskhanteringsåtgärderna fungerar,

3) i vattenproduktionskedjan övervaka de faktorer som påverkar de faror och tillbud som anges i 3 § 1 mom. 7 punkten och den risk för hushållsvattnets kvalitet som de medför,

4) förebygga tillbud och störningssituationer som äventyrar hushållsvattnets hygieniska kvalitet och

5) identifiera nya faror och tillbud som hotar hushållsvattnets kvalitet.

I egenkontrollen ingår

1) inspektioner av anläggningens drift, vattentäkt, vattentäktsområde, vattenbehandlingsanläggning och övriga verksamhetsmiljö,

2) övervakning av skicket hos utrustning för uttag, behandling, lagring och distribution av vatten,

3) den övervakning av råvattnets kvalitet som avses i bilaga 2,

4) övervakning av kvaliteten på behandlat vatten och vatten som distribueras i vattendistributionsnätet, om detta är ändamålsenligt och

5) övervakning av de i bilaga 3 avsedda parametrar som ska övervakas särskilt.

Anläggningar som levererar hushållsvatten ska bevara uppgifterna om de inspektioner som ingår i egenkontrollen och resultatet av övervakningen i tillräcklig omfattning och lägga fram dem för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet på dess begäran.

7 §. Plan för egenkontroll

Anläggningar som levererar hushållsvatten ska utarbeta en plan för egenkontroll som är specifik för vattenproduktionskedjan och som beskriver de åtgärder som ingår i egenkontrollen.

Planen för egenkontroll ska hållas uppdaterad. Den ska ses över vart sjätte år och om en riskhanteringsplan ska upprättas ska översynen göras i samband med översynen av riskhanteringsplanen.

8 §. Övervakning av råvattnets kvalitet i egenkontrollen

Övervakningen av råvattnets kvalitet kan göras vid en övervakningspunkt inom tillrinningsområdet för en uttagspunkt, vid uttagspunkten eller i det råvatten som leds till vattentäkten. Om koncentrationen av en parameter inte ändras vid vattenbehandlingen eller vattendistributionen, kan också övervakning som utförts senare i produktionskedjan för hushållsvatten betraktas som en del av övervakningen av råvattnets kvalitet.

L 11 LF (2023:84) om riskhantering m.m. av hushållsvatten

9 §. Överskridande av åtgärdsgränsen för parametrar som ska övervakas särskilt i råvatten

Om råvattnet innehåller en större mängd av en parameter som avses i avsnitt 2 i bilaga 3 än den åtgärdsgräns som fastställts för parametern ska den anläggning som levererar hushållsvatten undersöka mängden av parametern efter vattenbehandlingen eller i hushållsvattnet och med hjälp av log-reduktion bedöma om risken för att sjukdomsalstrande virus kommer ut i hushållsvattnet är under tillräcklig kontroll.

Om råvattnet innehåller en högre koncentration av en parameter som avses i avsnitt 3 i bilaga 3 än den åtgärdsgräns som fastställts för parametern ska den anläggning som levererar hushållsvatten undersöka koncentrationen av parametern efter vattenbehandlingen eller i hushållsvattnet.

På sådana undersökningar av behandlat vatten eller hushållsvatten som avses i 1 och 2 mom. tillämpas 49 a § i rikets hälsoskyddslag vilken tillämpas med stöd av landskapslagen om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen med det undantag som anges i 6 § 5 mom. i landskapslagen om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen.

10 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2023.

Bilaga 1

Identifiering av faror och tillbud som hotar hushållsvattnets kvalitet

Faror och tillbud som hotar hushållsvattnets hygieniska kvalitet och användbarhet ska identifieras för riskhanteringsplanen inom följande delområden:

- 1) tillrinningsområdet för uttagspunkten,
- 2) råvattnets kvalitet,
- 3) vattenuttag, inbegripet vattentäktens lokaler och vattentäksområdet,
- 4) vattenbehandling, inbegripet de kemikalier och filtermaterial som används vid den, samt vattenbehandlingsanläggningens lokaler,
- 5) vattendistribution, inbegripet vattendistributionsnätet, lagring av vatten och nätläckage,
- 6) material och produkter som kommer i kontakt med vatten i vattenproduktionskedjan,
- 7) anläggningens verksamhetsätt,
- 8) personer som är verksamma i ett vattentäksområde, en vattenbehandlingsanläggning eller konstruktioner som används för lagring i vattenproduktionskedjan.

För varje delområde ska det identifieras både sådana faror och tillbud som förekommer vid normal anläggningsdrift och faror och tillbud som beror på olika störningssituationer såsom naturfenomen, klimatförändringen eller skador på anordningar.

Vid identifiering av de faror och tillbud i tillrinningsområdet för uttagspunkten som avses i 1 punkten underpunkt 1 kan användas de uppgifter om konsekvenserna av mänsklig verksamhet för vattenkvaliteten som avses i 17 § i vattenförordningen (2010:93) för landskapet Åland samt resultaten av kontrollen av råvattnets kvalitet.

I 1 punkten underpunkt 8 ska det ingå en redogörelse för säkerhetskompetensen hos de personer som arbetar vid anläggningen och utvecklingen av kompetensen samt om säkerställandet av tillförlitligheten hos de personer som arbetar med funktioner som är centrala för tryggheten av hushållsvattnets hygieniska kvalitet vid anläggningen. Bestämmelser om säkerhetsutredning av person finns i säkerhetsutredningslagen (FFS 726/2014).

Bilaga 2

Övervakning av råvattnets kvalitet i anläggningar som levererar hushållsvatten

Anläggningar som levererar hushållsvatten ska på grundval av resultaten från riskbedömningen i förteckningarna över följande parametrar välja de parametrar som ska övervakas i råvatten:

1) parametrar för mikrobiologiska och kemiska kvalitetskrav på hushållsvatten med stöd av 17 § i rikets hälsoskyddslag, vilken tillämpas med stöd av landskapslagen om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen,

2) parametrar som ska övervakas särskilt enligt avsnitt 2 och 3 i bilaga 3,

3) grundvattenförorenande ämnen och miljökvalitetsnormerna för dem enligt bilaga 7 i vattenförordningen för landskapet Åland,

4) ämnen som identifierats som ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön enligt tabell 5A i bilaga 5 i vattenförordningen för landskapet Åland,

5) ämnen som vid ett nationellt förfarande har fastställts som skadliga för vattenmiljön enligt bilaga 6 i vattenförordningen för landskapet Åland,

6) andra sådana parametrar och naturligt förekommande ämnen som anknyter till identifiering av faror och tillbud som avses i 3 § 1 mom. 7 punkten i denna förordning och som kan härstamma från tillrinningsområdet för uttagspunkten.

Undersökningsresultat som med stöd av annan lagstiftning tagits fram kan användas vid övervakningen av råvattnets kvalitet.

Bilaga 3

Parametrar som ska övervakas särskilt och som ska ingå i egenkontrollen hos anläggningar som levererar hushållsvatten samt åtgärdsgränser för och övervakning av parametrarna

1 Turbiditet

Åtgärdsgränsen för turbiditet efter filtrering är 0,3 NTU (nefelometrisk turbiditetseenhet) i 95 % av proven och 1 NTU i enskilda prover. Åtgärdsgränsen tillämpas inte på grundvatten där turbiditeten orsakas av järn eller mangan.

Anläggningar som levererar hushållsvatten och där filtrering av fasta ämnen i vattnet ingår i vattenbehandlingsprocessen ska övervaka turbiditeten i enlighet med den minimiundersökningsfrekvens som anges i tabell 1.

Tabell 1. Minimifrekvens för undersökning av turbiditet enligt mängden vatten som levereras från vattenbehandlingsanläggningen till vattendistributionsområdet eller som produceras inom vattendistributionsområdet per dygn (m³/dygn).

Vattenmängd (m ³ /dygn)	Minimiundersökningsfrekvens
under 1 000	varje vecka
1 000–10 000	varje dag
över 10 000	kontinuerligt

2 Somatiska kolifager

Åtgärdsgränsen för somatiska kolifager i råvatten är 50 plackbildande enheter (PMU) per 100 ml. För övervakningen kan standardmetoderna SFS-EN ISO 10705–2 och ISO 10705–3 tillämpas.

Anläggningar som levererar hushållsvatten ska övervaka somatiska kolifager i råvatten, om det är motiverat på grundval av en riskbedömning. Om mängden somatiska kolifager överskrider åtgärdsgränsen ska mängden undersökas efter vattenbehandlingsprocessen. Med hjälp av log-reduktion ska det bedömas huruvida risken för att patogena virus inte elimineras är tillräckligt under kontroll.

3 Kemiska parametrar

Anläggningar som levererar hushållsvatten ska övervaka de parametrar som avses i tabell 2, om det är motiverat på grundval av en riskbedömning. Kvantifieringsgränsen för den övervakningsmetod som tillämpas ska vara lägre än åtgärdsgränsen för parametern i tabellen.

Koncentrationen av parametrar ska övervakas i råvattnet. Om koncentrationen av en parameter i råvattnet är högre än åtgärdsgränsen i tabell 2 ska övervakning också ske för att fastställa hur de vattenbehandlingsmetoder som anläggningen använder minskar koncentrationen av parametern i vattnet.

Tabell 2. Kemiska parametrar och åtgärdsgränser för dem.

Parameter	Åtgärdsgräns (ng/l)	Anmärkning
17-beta-östradiol	1	1)
Nonylfenol	300	2)

1) Parameterns CAS-nummer är 50-28-2 och dess EU-nummer enligt Europeiska unionens kemikalielagstiftning är 200-023-8.

2) Parameterns CAS-nummer är 84852-15-3 och dess EU-nummer enligt Europeiska unionens kemikalielagstiftning är 284-325-5. Tidigare har också motsvarande nummer för parametern, CAS 25154-52-3 och EU 104-40-5, använts. För bestämning av en parameter kan standardmetoden SFS-EN ISO 18857-2 tillämpas.

L 12 Landskapslag (2023:132) om tillämpning på Åland av livsmedelslagen

1 §. Lagens tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag ska livsmedelslagen (FFS 297/2021) tillämpas på Åland.

Ändringar i livsmedelslagen ska gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltningsuppgifter

Inom landskapets behörighet ska de förvaltningsuppgifter som enligt livsmedelslagen ankommer på riksmyndigheterna på Åland skötas av landskapsregeringen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM).

ÅMHM ska sköta kommunernas och regionförvaltningsverkens uppgifter och dessutom följande av Livsmedelsverkets uppgifter:

- 1) handlägga anmälningar och föra in erforderliga uppgifter i register avsedda för livsmedelskontroll,
- 2) fatta beslut om godkännande av livsmedelslokaler samt att ge varje godkänd livsmedelslokal ett godkännandenummer,
- 3) sköta köttbesiktning och annan livsmedelstillsyn i slakterier, vilthanteringsanläggningar och godkända livsmedelslokaler i anslutning till dem samt
- 4) vid behov sköta besiktning före slakt på den jordbruksanläggning som djuren kommer från eller någon annanstans utanför slakteriet,
- 5) fatta beslut om administrativa tvångsmedel i enlighet med vad som särskilt föreskrivs därom i livsmedelslagen.

ÅMHM kan i stället för att ge ett godkännandenummer enligt 2 mom. 2 punkten anhålla hos Livsmedelsverket om ett godkännandenummer som i samma punkt avsedd livsmedelslokal erhåller förutsatt att det mellan ÅMHM och Livsmedelsverket avtalats om handräckning därom.

Utöver de i 2 mom. angivna uppgifterna ska ÅMHM

1) vid behov utse andra veterinärer än sådana som inte är anställda hos landskapsregeringen att utföra besiktning före slakt på den jordbruksanläggning som djuren kommer från eller någon annanstans utanför slakteriet,

2) offentliggöra resultaten av utförd livsmedelstillsyn,

3) i enlighet med bestämmelser i landskapsförordning sköta andra uppgifter som är likartade dem som myndigheten redan sköter enligt denna lag.

Landskapsregeringen ska sköta övriga uppgifter som hör till statliga myndigheter enligt livsmedelslagen. Landskapsregeringen är ett sådant förbindelseorgan som avses i artiklarna 103-107 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förord-

L 12 LL (2023:132) om tillämpning av livsmedelslagen

ningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och EG nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (*förordningen om offentlig kontroll*).

Hygienpass beviljade av Livsmedelsverket eller av en av verket godkänd hygienpasstestare är giltiga på Åland.

Även intyg som är utfärdade i någon annan region inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, Storbritannien eller Schweiz och som utvisar att innehavaren besitter en kompetens som motsvarar den kompetens som styrks genom det i 6 mom. avsedda intyget är giltiga på Åland.

3§. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till

1) hälsoskyddslagen (FFS 763/1994) i 4 § i livsmedelslagen avse landskapslagen (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen,

2) lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (FFS 1188/2014) i 4 § i livsmedelslagen avse landskapslagen (2015:48) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken,

3) lagen om tillsyn över ekologisk produktion (FFS 294/2015) i 4 § i livsmedelslagen avse landskapslagen (1995:52) om ekologisk produktion,

4) lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 812/2000) i 19 § 2 mom. 3 punkten i livsmedelslagen avse landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård,

5) lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (FFS 519/1977) i 19 § 2 mom. 3 punkten i livsmedelslagen avse landskapslagen (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda,

6) lagen om service och stöd på grund av handikapp (FFS 380/1987) i 19 § 2 mom. 3 punkten i livsmedelslagen avse landskapslagen (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp,

7) socialvårdslagen (FFS 1301/2014) i 19 § 2 mom. 3 punkten i livsmedelslagen avse landskapslagen (2020:12) om socialvård,

8) förvaltningslagen (FFS 434/2003, *rikets förvaltningslag*) i 33 § 3 mom. i livsmedelslagen avse förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland (*förvaltningslagen*),

9) lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (FFS 306/2019) i 33 § 3 mom. i livsmedelslagen avse landskapslagen (2019:7) om tillgängliga digitala tjänster,

10) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) i 33 § 3 mom., 44 och 82 §§ i livsmedelslagen avse offentlighetslagen (2021:79) för Åland,

11) 59 § i rikets förvaltningslag i 42 § 2 mom. i livsmedelslagen avse 54 § i förvaltningslagen,

12) 19 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (FFS 13/2003) i 42 § 2 mom. i livsmedelslagen avse 58a § i förvaltningslagen,

13) viteslagen (FFS 1113/1990) i 68 § 1 mom. i livsmedelslagen avse landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen,

14) avfallslagen (FFS 646/2011) och 118a § i den lagen i 83 § 3 mom. i livsmedelslagen avse landskapslagen (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag.

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till 67 § i livsmedelslagen i 1 § 2 mom. i lagen om verkställighet av böter (FFS 672/2002) avse denna lag.

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (FFS 906/2019) i 33 § 3 mom. i livsmedelslagen inte tillämpas på Åland.

4§. Definitioner

Med avvikelse från definitionerna i 5 § 2 mom. 2, 17 och 18 punkterna i livsmedelslagen avses med

1) *tillsynsmyndighet* ÅMHM som sköter tillsynsuppgifter i enlighet med bestämmelserna i livsmedelslagen,

2) *officiellt laboratorium* ett laboratorium som landskapsregeringen har utsett att undersöka myndighetsprov,

3) *utsett egenkontrolllaboratorium* ett laboratorium som landskapsregeringen har utsett att undersöka egenkontrollprov i enlighet med bestämmelserna i livsmedelslagen och med stöd därav utfärdade bestämmelser.

5§. Bestämmelser som inte ska tillämpas

På Åland tillämpas inom landskapets behörighet inte livsmedelslagens bestämmelser i

1) 5 § 2 mom. 20 och 21 punkterna,

2) 8 § 4 mom.,

3) 9 § 3 mom. till den del det momentet avser kommunens skyldighet att föra in uppgifterna om godkännande av primärproduktionsstället i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet och skyldigheten att underrätta företagaren om att uppgifterna förts in samt Livsmedelsverkets skyldighet att utfärda föreskrifter därom,

4) 10 § 7 mom.,

5) 11 § 3 mom. vad gäller godkännande av renslakterier,

6) 11 § 4 mom. vad gäller godkännande av mobila renslakterier,

7) 11 § 5 mom.,

8) 11 § 6 mom. till den del det momentet avser kommunens skyldighet att föra in uppgifterna om godkännande av livsmedelslokaler i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet och skyldigheten att underrätta företagaren om att uppgifterna förts in samt Livsmedelsverkets skyldighet att utfärda föreskrifter därom,

9) 12 § 1 mom. 3 punkten,

10) 13 § till den del den paragrafen avser kommunens skyldighet att föra in uppgifterna om registreringen av kontaktmaterialverksamheten i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanterings-systemet och skyldigheten att underrätta företagaren om att uppgifterna förts in samt Livsmedelsverkets skyldighet att utfärda föreskrifter därom,

11) 25 § 1 mom. 1 och 2 punkterna och 25 § 2 mom.,

12) 27 § 1–3 mom. annat än det som i 27 § 1 mom. i den lagen anger vem som svarar för livsmedelstillsynen inom en kommun, med beaktande av vad som följer av uppgiftsfördelningen enligt 2 § i denna lag, samt 27 § 5 mom.,

13) 31 §,

14) 75 § 4 mom. samt

15) 84 §.

6 §. Språkkrav

Anvisningar, anteckningar och annan information som enligt livsmedelslagen ska finnas på eller i anslutning till livsmedel som säljs eller används på Åland ska åtminstone vara avfattade på svenska.

När organ med delegerade uppgifter eller fysiska personer utför uppgifter enligt 33 § i livsmedelslagen ska språkstadgandena i självstyrelselagen (1991:71) för Åland tillämpas.

7 §. Skyldigheten att lämna uppgifter och göra anmälningar samt prövning av livsmedelsföretagares och kontaktmaterialföretagares tillförlitlighet

Skyldigheterna enligt livsmedelslagen för enskilda att göra anmälningar och lämna uppgifter till rikets myndigheter ska på Åland avse anmälningar och lämnande av uppgifter till ÅMHM.

I anslutning till att anmälningar görs och uppgifter lämnas enligt 1 mom. ska ÅMHM i fråga om livsmedelsföretagare och kontaktmaterialföretagare pröva om kravet på tillförlitlighet är uppfyllt i enlighet med vad som följer av 7 § i livsmedelslagen.

8 §. Påföljdsavgifter

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 67 § 2 mom. i livsmedelslagen, tillfaller påföljdsavgifterna landskapet.

Inom landskapets behörighet ska bestämmelserna i lagen om verkställighet av böter tillämpas på Åland vid verkställighet i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

9 §. Avgifter

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 71–73 §§ i livsmedelslagen och förutsatt att det inte strider mot vad som följer av den i 71 § 2 mom. och 73 § 2 mom. i livsmedelslagen angivna förordningen ska avgifter tas ut till landskapet för de prestationer som landskapsregeringen och ÅMHM utför enligt denna lag i enlighet med de grunder som anges i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

Om indrivning av avgifter utan dom eller beslut samt dröjsmålsränta föreskrivs i 74 § i livsmedelslagen.

10 §. Ärendehantering och tillsynsregister

ÅMHM ska handlägga sådana i 8 § 4 mom., 9 § 3 mom., 10 § 7 mom., 11 § 6 mom. och 13 § i livsmed-

elslagen avsedda ärenden och föra in i dessa lagrum avsedda uppgifter i sitt ärendehanteringssystem samt elektroniskt eller på annat sätt underrätta berörda företagare om att uppgifterna i fråga mottagits.

Till den del bestämmelserna i 9 § 3 mom., 11 § 6 mom. och 13 § i livsmedelslagen ska tillämpas på Åland ska handläggningen skötas och beslut fattas i enlighet med vad som följer av dessa lagrum.

ÅMHM ska föra ett motsvarande tillsynsregister som Livsmedelsverket, regionsförvaltningsverken och kommunerna i riket tillsammans för enligt 79 § 1 mom. 1–3 punkterna i livsmedelslagen och ett sådant register som Livsmedelsverket för enligt 79 § 4 mom. 6 punkten i livsmedelslagen.

Landskapsregeringen ska föra ett motsvarande tillsynsregister som Livsmedelsverket, regionsförvaltningsverken och kommunerna i riket tillsammans för enligt 79 § 1 mom. 4 punkten i livsmedelslagen och ett sådant register som Livsmedelsverket för enligt 79 § 4 mom. 1–5 punkterna i livsmedelslagen.

Vid införandet av uppgifter i de i 3 och 4 mom. avsedda registren ska 80 § i livsmedelslagen iaktas i tillämpliga delar.

11 §. Straffbestämmelser

Inom landskapets behörighet ska bestämmelserna om hälsobrott i 44 kap. 1 § i strafflagen (FFS 39/1889) tillämpas på Åland.

Inom landskapets behörighet ska även bestämmelserna om straff för smuggling, försök till smuggling och lindrig smuggling av livsmedel samt olaga befattningstagande med infört gods och lindrigt olaga befattningstagande med infört gods i 46 kap. 4–6 och 6a §§ i strafflagen tillämpas på Åland.

12 §. Rättelseyrkande

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som fattats med stöd av denna lag kan inom 30 dagar, räknat från beslutsdagen, skriftligen begära rättelse hos beslutsmyndigheten. En begäran om rättelse ska behandlas utan dröjsmål. Rättelse begärs i enlighet med bestämmelserna i förvaltningslagen.

I fråga om beslut som fattats enligt denna lag kan rättelse inte begäras i de fall det gäller beslut som avses i 9, 11 och 20 §§, 55–61 §§, 62 § 2 och 3 mom. och 63–67 §§ i livsmedelslagen.

I fråga om ett i 42 § i livsmedelslagen avsett skriftligt beslut om köttbesiktning får rättelse begäras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet.

13 §. Besvärsmålsbestämmelser

Besvär över lagligheten av ett beslut som ÅMHM fattat enligt denna lag med anledning av ett rättelseyrkande får anföras hos Ålands förvaltningsdomstol.

Besvär över lagligheten av ett beslut som landskapsregeringen fattat enligt denna lag med anledning av ett rättelseyrkande får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

I ett beslut enligt 9 kap. i livsmedelslagen som inte avser påföljdsavgift inom livsmedelstillsynen enligt 67 § i livsmedelslagen kan det bestämmas att beslutet ska iaktas innan det har vunnit laga kraft eller innan en begäran om rättelse har behandlats, om inte be-

L 13 LF (2015:69) om tillämpning av författningar om livsmedel

svärmyndigheten eller den myndighet som behandlar begäran om rättelse bestämmer något annat. Begäran om rättelse och besvär ska behandlas utan dröjsmål.

Ett skriftligt beslut om köttbesiktning enligt 42 § i livsmedelslagen ska iakttas trots begäran om rättelse och besvär, om inte beslutsmyndigheten eller besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

14 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av livsmedelslagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2023:133) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien.

15 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2007:26) om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen (*den upphävda lagen*) jämte ändringar.

Hänvisningar i annan landskapslagstiftning till den upphävda lagen ska avse denna lag.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

De förordningar som landskapsregeringen har utfärdat med stöd av landskapslagen (2007:26) om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen fortsätter att gälla tills något annat föreskrivs.

Se LF (2020:43) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien.

16 §. Övergångsbestämmelser

Livsmedelslokaler och primärproduktionsställen som har godkänts eller anmälts enligt den upphävda lagen eller landskapslagen (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen får fortsätta med sin verksamhet utan separat godkännande eller anmälan. Dock ska ÅMHM göra en i 7 § 2 mom. avsedd kontroll av livsmedelsföretagare och kontaktmaterialföretagare inom två år räknat från tidpunkten för denna lags ikraftträdande.

Den som vid ikraftträdandet av denna lag är behörig att sköta en uppgift inom livsmedelstillsynen anses uppfylla kompetenskraven enligt denna lag för motsvarande uppgift.

L 13 Landskapsförordning (2015:69) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien

1 §. Författningar om livsmedel

Följande riksförfattningar om livsmedel ska tillämpas på Åland:

1. (2017/9) Jord- och skogsbruksministeriets förordning om kaseiner och kaseinater avsedda som livsmedel (FFS 962/2016).

2. Handels- och industriministeriets beslut om barnmat (FFS 789/1997).

3. Upphävd (2023:133).

4. Upphävd (2020/43).

5. Handels- och industriministeriets förordning om kaffe- och cikoriaextrakt (FFS 675/2000).

6. Handels- och industriministeriets förordning om socker (FFS 446/2003).

7. Handels- och industriministeriets förordning om kakao- och chokladprodukter (FFS 451/2003).

8. Handels- och industriministeriets förordning om vissa former av konserverad, helt eller delvis dehydratiserad mjölk (FFS 458/2003).

9. Handels- och industriministeriets förordning om sylt av frukt, gelé och marmelad samt vissa andra produkter (FFS 474/2003).

10. Upphävd (2023:133).

11. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om kosttillskott (FFS 78/2010).

12. Upphävd (2016/74).

13. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om förpackat vatten (FFS 166/2010).

14. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om fruktjuice och vissa liknande produkter (FFS 662/2013).

15. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om krav i fråga om vissa livsmedel (FFS 264/2012).

16. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om djupfrysade livsmedel (FFS 818/2012).

17. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om honung (FFS 392/2015).

2 §. Författningar om tillsatser och främmande ämnen i livsmedel

Följande riksförfattningar om tillsatser och främmande ämnen i livsmedel ska tillämpas på Åland:

1. Handels- och industriministeriets anvisningar om högsta halter av vissa biologiska orenheter i livsmedel (FFS 135/1996).

2. Handels- och industriministeriets förordning om behandling av livsmedel med joniserande strålning (FFS 852/2000).

3. Handels- och industriministeriets förordningar om högsta halter av vissa bekämpningsmedel i frukt och grönsaker samt i spannmål, ägg och äggprodukter (FFS 273/2001, 500/2001, 1183/2001, 104/2002, 727/2002, 952/2002, 1190/2002, 241/2003, 308/2003, 476/2003, 633/2003, 777/2003, 464/2004, 620/2004, 869/2004, 1090/2004, 143/2005, 909/2005, 935/2005, 81/2006, 175/2006, 262/2006, 319/2006, 383/2006, 554/2006, 732/2006, 733/2006, 955/2006, 1008/2006, 245/2007, 263/2007, 515/2007, 754/2007, 814/2007, 822/2007, 887/2007, 967/2007, 1037/2007 och 1092/2007).

4. (2016/74) Jord- och skogsbruksministeriets förordning om gränsvärden för vissa främmande ämnen i livsmedel (FFS 880/2016).

5. Handels- och industriministeriets förordning om provtagningsmetoder för den offentliga kontrollen av bekämpningsrester i frukt och grönsaker samt i spannmål, ägg och äggprodukter (FFS 475/2003)

6. Handels- och industriministeriets förordning om de nationella arrangemang som ikraftträdandet av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1925/2006 om tillsättning av vitaminer och mineral-

ämnen samt vissa andra ämnen i livsmedel förutsätter (FFS 726/2007).

7. Handels- och industriministeriets förordning om resterna av bekämpningsmedel i barnmat (FFS 1215/2007).

8. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om processhjälpmiddel i livsmedel (FFS 1020/2011).

9. (2016/74) Jord- och skogsbruksministeriets förordning om berikning av homogeniserad skummjölk med D-vitamin (FFS 754/2016).

3 §. *Författningar om livsmedelsförpackningar och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel*

Följande riksförfattningar om livsmedelsförpackningar och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel ska tillämpas på Åland:

1. Handels- och industriministeriets beslut om tungmetaller som övergår från förnödenheter som kommer i beröring med livsmedel (FFS 268/1992).

2. Upphävd (2016/74).

3. Handels- och industriministeriets förordning om förnödenheter av plast som kommer i beröring med livsmedel (FFS 141/2005).

4. Handels- och industriministeriets förordning om förnödenheter av plast som kommer i beröring med livsmedel (FFS 181/2005).

5. Handels- och industriministeriets förordning om regenererad cellulosafilm som används vid framställningen av förnödenheter som kommer i beröring med livsmedel (FFS 697/2005).

6. Handels- och industriministeriets förordning om keramiska förnödenheter som kommer i beröring med livsmedel (FFS 165/2006).

7. Handels- och industriministeriets förordning om förnödenheter av plast som kommer i beröring med livsmedel (FFS 762/2006).

8. Handels- och industriministeriets förordning om förnödenheter av plast som kommer i beröring med livsmedel (FFS 1065/2007).

9. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om förnödenheter av plast som kommer i beröring med livsmedel (FFS 107/2009).

10. Social- och hälsovårdsministeriets förordning om informationsmaterial om föda för spädbarn och småbarn (FFS 267/2010).

11. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om förnödenheter av plast som kommer i beröring med livsmedel (FFS 106/2011).

12. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna (FFS 834/2014).

13. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om att märka vissa livsmedel som kraftigt saltade (FFS 1010/2014).

4 §. (2016/89) *Författningar om livsmedelshygien*

Följande riksförfattningar om livsmedelshygien ska tillämpas på Åland:

1-2. Upphävda (2023:133).

3. Upphävd (2020/43).

4. Social- och hälsovårdsministeriets förordning om det nationella genomförandet av överenskommen om internationell transport av lättfördärliga livs-

medel och om specialutrustning för sådan transport (FFS 971/2006).

5. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om främmande ämnen i livsmedel av animaliskt ursprung (1/VLA/2007).

6-7. Upphävda (2023:133).

8. Statsrådets förordning om utredning av livsmedels- och vattenburna epidemier (FFS 1365/2011), till den del den gäller utredning i enlighet med livsmedelslagen.

9-12. Upphävda (2023:133).

13. Statsrådets förordning om laboratorier som utför undersökningar enligt livsmedelslagen, foderlagen och hälsoskyddslagen (FFS 152/2015)), till den del den gäller undersökningar i enlighet med livsmedelslagen (FFS 23/2006).

5 §. *Författningar om köthygien*

Följande riksförfattningar om köthygien ska tillämpas på Åland:

1. Upphävd (2016/74).

2-7. Upphävda (2023:133).

8. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om uppföljning av sjukdomsfrekvens hos svin (6/VLA/2012).

9. Upphävd (2023:133).

6 §. *Ändringar i riksförfattningar*

Ändringar i de i 1-5 §§ angivna författningarna ska tillämpas på Åland från den tidpunkt de träder i kraft i riket.

7 §. *Förvaltningsuppgifter*

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska inom landskapets lagstiftningsbehörighet sköta de förvaltningsuppgifter som enligt 1-5 §§ ska skötas av kommunerna och regionförvaltningsverken och dessutom de av Livsmedelssäkerhetsverkets uppgifter som anges i 3 § 2 mom. landskapslagen (2007:26) om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen. (2017/9)

Landskapsregeringen ska inom landskapets lagstiftningsbehörighet sköta övriga uppgifter som enligt 1-5 §§ ska skötas av statliga myndigheter. (2017/9)

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i de i 1-5 §§ angivna författningarna ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

8 §. *Språkkrav*

Den information som ska finnas på livsmedel som saluförs på Åland ska vara skriven på svenska.

Ikraftträdandebestämmelse (2015:69):

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2015.

Bestämmelserna i 7 § 2 och 3 mom. i den i 3 § 12 punkten angivna förordningen ska tillämpas från och med den 13 december 2016.

Bestämmelserna i 24 och 25 §§ i handels- och industriministeriets förordning om förpackningspåskrifter för livsmedel (1084/2004) ska tillämpas på Åland fram till den 13 december 2016 och bestämmelserna i den i 3 § 13 punkten angivna förordningen ska tillämpas från och med den 13 december 2016.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2011:94) om tillämpning av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien.

L 14 Landskapsförordning (2023:133) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien

1 §. Tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med i denna förordning angivna avvikelser ska följande riksförfattningar tillämpas på Åland:

1) statsrådets förordning om behörighets- och språkkrav för personer som utför myndighetstillsyn över livsmedel av animaliskt ursprung (FFS 312/2021),

2) jord- och skogsbruksministeriets förordning om livsmedelstillsyn (FFS 315/2021),

3) jord och skogsbruksministeriets förordning om zoonoser (FFS 316/2021),

4) jord- och skogsbruksministeriets förordning om livsmedelshygien (FFS 318/2021).

Ändringar i de i 1 mom. angivna riksförfattningarna ska tillämpas på Åland från den tidpunkt de träder i kraft i riket.

Bestämmelser om livsmedel och livsmedelshygien finns även i landskapsförordningen (2015:69) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien.

Bestämmelserna i landskapslagstiftningen om jakt, fiske och fiskodling och vad som följer därav ska i tillämpliga delar iaktas vid tillämpningen av denna förordning.

2 §. Förvaltningsuppgifter

Inom landskapets behörighet ska Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet sköta de förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § 1 mom. angivna författningarna ska skötas av kommunerna och regionförvaltningsverken och dessutom de av Livsmedelsverkets uppgifter som anges i 2 § 2–4 mom. i landskapslagen (2023:132) om tillämpning på Åland av livsmedelslagen.

Inom landskapets behörighet ska landskapsregeringen sköta övriga uppgifter som enligt de i 1 § 1 mom. angivna författningarna ska skötas av statliga myndigheter.

3 §. Hänvisningar

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i de i 1 § 1 mom. angivna författningarna ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen om sådana finns.

4 §. Språkkrav

Den information som ska finnas på livsmedel som saluförs på Åland ska vara skriven på svenska.

I 36 § 1 mom. i självstyrelselagen (1991:71) för Åland finns bestämmelser om ämbetsspråket i stats-, landskaps-, och kommunalförvaltningen.

5 §. Särskilda undantag

Bestämmelserna i 4 § 2 mom., 9 § 2 mom. och 16 § 2 mom. i jord- och skogsbruksministeriets förordning om livsmedelstillsyn ska inte tillämpas på Åland.

Bestämmelserna i 2 § 3 mom., 18 § 3 mom., 19, 20 och 33 §§, 45 § 3 mom., 49 och 56 §§ samt 57 § till den del den avser renslakterier samt 59 § i jord- och

skogsbruksministeriets förordning om livsmedelshygien ska inte tillämpas på Åland.

Ikraftträdandebestämmelse (2023:133):

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2024.

Genom denna förordning upphävs 1 § 3 och 10 punkterna, 4 § 1–2, 6–7 och 9–12 punkterna samt 5 § 2–7 och 9 punkterna i landskapsförordningen (2015:69) om tillämpning på Åland riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien, av dessa punkter 4 § 6 punkten och 5 § 9 punkten sådana de lyder i landskapsförordningen 2020/43.

L 15 Landskapslag (1988:8) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om konsumentssäkerhet (2012/46)

1 §. (1998/111) Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag, ska följande riksförfattningar tillämpas i landskapet: (2012/46)

1) (2012/46) konsumentssäkerhetslagen (FFS 920/2011),

2) (2016/17) lagen om kosmetiska produkter (FFS 492/2013),

3) (2012/46) lagen om leksakers säkerhet (FFS 1154/2011) samt

4) (2012/46) lagen om underrättelser till Europeiska kommissionen om marknadskontrollen av vissa produkter som medför risk (FFS 1197/2009).

Ändringar i ovan nämnda författningar skall tillämpas i landskapet från den dag de träder i kraft i riket.

2 §. Denna lag tillämpas inte då det i annan landskapslag särskilt är stadgat om förebyggande av risker i 1 § 1 mom. nämnt avseende.

Denna lag tillämpas inte i fråga om sådan näringsutövning som enligt 27 och 29 §§ självstyrelselagen regleras genom rikslagstiftning. (1993/64)

3 §. (2016/27) Landskapsregeringen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet övervakar att denna lag och de bestämmelser som har utfärdats med stöd av den följs, i enlighet med vad som följer av denna lag och landskapslagstiftningen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § 1 mom. 2 punkten och 8 § avsedda författningarna, 8 § till den del den avser i riket utfärdade bestämmelser med stöd av den i 1 § 1 mom. 2 punkten avsedda lagen, ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § 1 mom. 1, 3 och 4 punkterna samt 8 § avsedda författningarna, 8 § till den del den avser i riket utfärdade bestämmelser med stöd av de i 1 § 1 mom. 1, 3 och 4 punkterna avsedda författningarna, ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

Skyldigheten enligt 8 § i konsument säkerhetslagen för verksamhetsutövare att lämna underrättelse om farliga konsumtionsvaror eller konsumenttjänster till Säkerhets- och kemikalieverket ska i landskapet avse en skyldighet för verksamhetsutövare att lämna underrättelse om farliga konsumtionsvaror eller konsumenttjänster till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

4 §. (1995/59) Anvisningar, anteckningar och annan information som enligt de författningar som avses i 1 och 8 §§ skall finnas på vara skall i landskapet vara skrivna åtminstone på svenska, om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beviljar undantag från kravet.

5 §. (2012/46) Bestämmelserna i 53 och 54 §§ i konsument säkerhetslagen ska inte tillämpas i landskapet. (2016/27)

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till

1) förvaltningslagen (FFS 434/2003) i 30 § i konsument säkerhetslagen avse förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland,

2) språklagen (FFS 423/2003) och samiska språklagen (FFS 1086/2003) i 30 § i konsument säkerhetslagen avse 36 § i självstyrelselagen (1991:71) för landskapet Åland,

3) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) och lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (FFS 13/2003) i 30 § i konsument säkerhetslagen avse offentlighetslagen (2021:79) för Åland,

4) viteslagen (FFS 1113/1990) i 45 § i konsument säkerhetslagen avse landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen,

5) polislagen (FFS 872/2011) i 46 § i konsument säkerhetslagen avse landskapslagen (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen,

6) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet i 47 § i konsument säkerhetslagen avse offentlighetslagen för Åland,

7) kemikalielagen (FFS 744/1989) i 2 § i lagen om kosmetiska produkter avse landskapslagen (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier,

8) lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (FFS 1137/2016) i 2 § i lagen om kosmetiska produkter avse landskapslagen (2017:37) om marknadskontrollen av vissa produkter,

9) lagen om försöksdjursverksamhet (FFS 62/2006) i 2 § i lagen om kosmetiska produkter avse landskapslagen (2013:75) om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål,

10) språklagen i 21 § i lagen om kosmetiska produkter avse 36 § i självstyrelselagen för landskapet Åland,

11) språklagen i 12 § i lagen om leksakers säkerhet avse 36 § i självstyrelselagen för landskapet Åland,

12) kemikalielagen i 25 § i lagen om leksakers säkerhet avse landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier,

13) språklagen i 29 § i lagen om leksakers säkerhet avse 36 § i självstyrelselagen för landskapet Åland,

14) lagen om marknadskontrollen av vissa produkter i 56 och 57 §§ i lagen om leksakers säkerhet avse landskapslagen om marknadskontrollen av vissa produkter och

15) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet i 5 § i lagen om underrättelser till Europeiska kommissionen om marknadskontrollen av vissa produkter som medför risk (FFS 1197/2009) avse offentlighetslagen för Åland. (2023/81)

Om det i någon av de i 1 § angivna riksförfattningarna hänvisas till någon av de övriga i 1 § angivna författningarna ska hänvisningen inom landskapets behörighet avse denna lag.

5a §. (2016/27) Med avvikelse från vad som föreskrivs i bestämmelserna i 33 § i konsument säkerhetslagen och i 19 § i lagen om kosmetiska produkter tas för de prestationer som landskapsregeringen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet utför enligt denna lag avgifter till landskapet enligt de grunder som anges i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet och i enlighet med landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet tar ut en avgift av verksamhetsutövaren för inspektioner som gäller iakttagandet av beslut som utfärdats med stöd av 34–42 §§ och 44 § i konsument säkerhetslagen.

5b §. (2016/27) Säkerhets- och kemikalieverkets riksomfattande tillsynsplan i 20 § i konsument säkerhetslagen motsvaras i landskapet av den verksamhets- och resultatplan som framgår av landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

6 §. (2012/46) I miljö- och hälsoskyddsmyndighetens beslut i ett ärende som avses i denna lag får ändring sökas i enlighet med vad som föreskrivs i 19 § landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet med beaktande av bestämmelserna i 48 och 49 §§ i konsument säkerhetslagen.

7 §. Den som bryter mot bestämmelserna i 4 § straffas med böter.

Inom landskapets behörighet ska utöver straffbestämmelsen i 1 mom. och bestämmelserna i 50 § i konsument säkerhetslagen, 23 § i lagen om kosmetiska produkter och 61 a § i lagen om leksakers säkerhet även bestämmelserna om straff för hälsobrott i 44 kap. 1 § strafflagen (FFS 39/1889) tillämpas i landskapet. (2023/81)

Inom landskapets behörighet ska ändringar om straff för brott mot den i 2 mom. angivna bestämmelsen i strafflagen tillämpas från den dag de träder i kraft i riket. (2012/46)

8 §. Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av de lagar som avses i 1 § skall tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver. (1998/111)

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet i landskapsförordning besluta om genomföran-

L 16 LF (1995:64) om tillämpning av författningar om konsumentssäkerhet

det i landskapet av EG:s direktiv rörande angelägenheter som avses i denna lag.

3 mom. upphävt (2012/46).

Se LF (1995:64) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om konsumentssäkerhet (2012/48).

Ikraftträdandebestämmelse (2012/46):

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2012.

De tjänsteleverantörer som när denna lag träder i kraft tillhandahåller tjänster i enlighet med 6 § konsument säkerhetslagen ska upprätta ett säkerhetsdokument inom sex månader efter att denna lag rätt ikraft.

Författningar som utfärdats med stöd av den bestämmelse genom vilken lagen om konsumtionsvarors och konsumenttjänsters säkerhet (FFS 75/2004) inom landskapets behörighets gjorts tillämplig i landskapet förblir alltså i kraft ända tills landskapsregeringen upphäver dem.

Inom landskapets behörighet tillämpas bestämmelserna i 25 § lagen om leksakers säkerhet från och med den 20 juli 2013.

Inom landskapets behörighet tillämpas bestämmelserna i lagen om leksakers säkerhet (FFS 287/1997), nedan kallad den upphävda lagen, på sådana leksaker som släppts ut på marknaden före denna lags ikraftträdande. Bestämmelserna i 21 och 22 §§ i den upphävda lagen tillämpas dock på leksaker som har släppts ut på marknaden efter det att denna lag trätt i kraft men innan den i 4 mom. angivna bestämmelsen ska börja tillämpas.

L 16 Landskapsförordning (1995:64) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om konsumentssäkerhet (2012/48)

1 §. (2016/28) Författningar om konsumentssäkerhet

Inom landskapets behörighet ska följande riksförfattningar, med de avvikelser som anges i denna förordning, tillämpas på Åland:

1) förordningen om brandsäkerhetskrav för stoppade sittmöbler (FFS 743/1990),

2) förordningen om brandsäkerhetskrav för madrasser (FFS 57/1991),

3) förordningen om farliga livsmedelsimitationer (FFS 359/1991),

4) statsrådets förordning om uppgifter som skall lämnas om konsumtionsvaror och konsumenttjänster (FFS 613/2004),

5) statsrådets förordning om säkerställande av barnsäkerheten hos tändare som släpps ut på marknaden och om förbud att på marknaden släppa ut leksaksliknande tändare (FFS 780/2006),

6) statsrådets förordning om maskiners säkerhet (FFS 400/2008),

7) upphävd (2022:17),

8) statsrådets förordning om säkerhetsdokument för vissa konsumenttjänster (FFS 1110/2011),

9) statsrådets förordning om leksakers säkerhet (FFS 1218/2011),

10) arbets- och näringsministeriets förordning om vissa krav på de kemiska egenskaperna hos leksaker (FFS 1352/2011),

11) statsrådets förordning om de högsta tillåtna mängderna formaldehyd i vissa textilprodukter (FFS 233/2012) samt

12) statsrådets förordning om förbud mot utsläppande på marknaden av vissa skärverktyg (FFS 683/2013).

2 §. Undantag från tillämpning av bestämmelser i de riksförfattningar som avses i 1 §

Denna förordning tillämpas inte då det i annan landskapslagstiftning särskilt är stadgat om förebyggande av risker i 1 § 1 mom. nämnt avseende. (2006/22)

Denna förordning tillämpas inte i fråga om sådan näringsutövning som enligt 27 och 29 §§ självstyrelselagen regleras genom rikslagstiftning. (2006/22)

3 mom. upphävt (2012/48).

3 §. Ändring i riksförfattning

Ändringar av de författningar som avses i 1 § skall tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

4 §. Språkkrav

Anvisningar, anteckningar och annan information som enligt de författningar som avses i 1 § skall finnas på förpackning skall i landskapet vara skrivna åtminstone på svenska, om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beviljar undantag från kravet.

5 §. Förvaltningsmyndigheter

De förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som avses i 1 § ankommer på statens myndigheter med undantag för regionförvaltningsverket ska på Åland skötas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området och inte annat följer av bestämmelser i denna förordning. (2012/48)

De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § angivna författningarna ankommer på regionförvaltningsverket, kommunerna och kommunala myndigheter ska på Åland handhas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, såvitt fråga är om uppgifter som faller inom landskapets behörighetsområde. (2012/48)

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i de författningar som avses i 1 § skall avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

6 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1995.

L 17 Landskapslag (2022:17) om tillämpning på Åland av lagen om personlig skyddsutrustning som är avsedd att användas av konsumenter

1 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen om personlig skyddsutrustning som är avsedd att användas av konsumenter (FFS 218/2018), rikslagen, ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Rikslagen ska tillämpas på Åland sådan den lyder när denna lag träder i kraft. Ändringar i rikslagen ska

tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. Hänvisningar

Hänvisningar i rikslagen till bestämmelser som har motsvarigheter i landskapslagstiftningen ska avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

3 §. Förvaltningsuppgifter

Förvaltningsuppgifter i rikslagen som ankommer på statens myndigheter ska på Åland skötas av landskapsregeringen.

4 §. Språkkrav

De i 4 § i rikslagen angivna uppgifterna, anvisningarna och tekniska dokumentationen ska finnas åtminstone på svenska.

5 §. Straffbestämmelser

Inom lagtingets behörighet ska utöver straffbestämmelsen i 9 § i rikslagen även bestämmelserna om straff för hälsobrott i 44 kap. 1 § strafflagen (FFS 39/1889) tillämpas i landskapet till den delen den avser personlig skyddsutrustning för konsumenter.

6 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning besluta att bestämmelser som har utfärdats med stöd av rikslagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen beslutar.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 april 2022.

Genom denna lag upphävs 1 § 7 punkten i landskapsförordningen (1995:64) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om konsumenters säkerhet.

De intyg över EG-typkontroll och beslut om godkännande som utfärdats för den personliga skyddsutrustningen i fråga fortsätter att vara giltiga till och med den 21 april 2023, om de inte löper ut före den dagen.

L 18 Landskapslag (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier (1995/60)

1 §. (2010/41) Inom landskapets behörighet ska kemikalielagen (FFS 599/2013) tillämpas med de avvikelser som följer av denna lag. (2014/24)

Till den del kemikalielagen reglerar sådant som hör till landskapets behörighet ska den tillämpas sådan den lyder när denna lag träder i kraft. Ändras därefter något i kemikalielagen som hör till landskapets behörighet ska ändringarna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. (1995/60) Anvisningar, anteckningar eller annan information som enligt de författningar som avses i 1 och 4 §§ skall finnas på kemikalie skall i landskapet vara skrivna åtminstone på svenska, om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beviljar undantag från kravet.

3 §. (1995/60) De förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som avses i 1 och 4 §§ ankommer på

närings-, trafik- och miljöcentralen ska i landskapet skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Andra förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som avses i 1 och 4 §§ ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet på området. Landskapsregeringen kan i förordning till en underlydande myndighet delegera sådana förvaltningsuppgifter. (2014/24)

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i de författningar som avses i 1 och 4 §§ skall avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

3a §. (2014/24) De förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som avses i 1 och 4 §§ ankommer på en kommunal myndighet ska i landskapet skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

3b §. (2007/124) Beslut som fattats med stöd av denna lag överklagas enligt bestämmelserna i de författningar som avses i 1 och 4 §§. I miljö- och hälsoskyddsmyndighetens beslut i ärende som avses i denna lag får ändring sökas i enlighet med vad som föreskrivs i 19 § landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

3c §. (2020/39) Godkännanden som gjorts av Säkerhets- och kemikalieverket i enlighet med bestämmelserna i 27, 37, 39 och 42 §§ i kemikalielagen är gällande på Åland.

Återkallelser och ändringar av de godkännanden som avses i 1 mom. är gällande på Åland.

3d §. (2020/39) Personer och företag som i enlighet med bestämmelserna i 40, 43 och 44 §§ i kemikalielagen har registrerats i det examens- och företagsregister som avses i 17 § 2 mom. 4 punkten i kemikalielagen är behöriga på Åland.

4 §. (1995/60) Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av kemikalielagen ska tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver. (2010/41)

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet i landskapsförordning besluta om genomförandet i landskapet av EG:s direktiv rörande angelägenheter som avses i denna lag.

3 mom. upphävt (2010/41).

Se LF (2023:91) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om kemikalier. Se även LL (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor och LF (2007:99) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.

5 §. (2011/45) Utöver straffbestämmelserna i 59 § kemikalielagen ska bestämmelserna i 44 kap. 1 § 3 punkten strafflagen (FFS 39/1889) om hälsobrott tillämpas i landskapet. Dessutom ska den som upp-

L 19 LF (2023:91) om tillämpning av författningar om kemikalier

såtligen eller av grov oaktsamhet framställer, överläter, transporterar, använder, behandlar eller förvarar ett ämne, ett preparat, en blandning, en produkt eller ett föremål eller använder en anordning i strid med (2014/24)

1) denna lag,

2) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG (REACH-förordningen),

3) (2020/39) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 (CLP-förordningen),

3a) (2020/39) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter (biocidförordningen) eller

4) bestämmelser som utfärdats med stöd av dem så att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller föroarsaka fara för hälsan dömas till straff enligt 35–38 §§ landskapslagen (2008:124) om miljöskydd. Därvid tillämpas även 40a § samma lag om juridiska personers straffansvar.

Bestämmelser om straff för miljöförstöring finns i 9 kap. landskapslagen (2008:124) om miljöskydd samt i 9 kap. vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland. (2014/24)

6 §. Denna lag träder i kraft den 1 september 1990.

Genom lagen upphävs landskapslagen (1982:20) den 21 april 1982 angående tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande bekämpningsmedel.

Ikraftträdandebestämmelse (2010/41):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

De förordningar och beslut som utfärdats med stöd av landskapslagen (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier sådan den lyder innan denna lag träder i kraft, förblir dock i kraft till dess att den utsatta giltighetstiden för dem utgår eller till dess landskapsregeringen upphäver dem.

L 19 Landskapsförordning (2023:91) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om kemikalier

1 §. Tillämpningsområde

Inom landskapets lagstiftningsbehörighet ska, med de avvikelser som anges i denna förordning, följande riksförfattningar tillämpas på Åland:

1) statsrådets förordning om undantag från de bestämmelser i bilaga XVII till REACH-förordningen som gäller begränsningar av tillverkning, utsläppande på marknaden och användning av vissa farliga ämnen, blandningar och varor (FFS 647/2009),

2) statsrådets förordning om detaljförsäljning av kemikalier (FFS 644/2013),

3) statsrådets förordning om biocidprodukter (FFS 418/2014),

4) miljöministeriets förordning om ansökningar och anmälningar gällande biocidprodukter och deras verksamma ämnen (FFS 419/2014),

5) social- och hälsovårdsministeriets förordning om lämnande av kemikalieanmälan och uppgifter om mängder (FFS 1118/2020).

Ändringar i de riksförfattningar som anges i 1 mom. ska tillämpas inom landskapets lagstiftningsbehörighet från tidpunkten för ikraftträdandet i riket, om inte annat följer av denna förordning.

2 §. Avvikelser

Vid tillämpningen av de i 1 § 1 mom. angivna riksförfattningarna ska bestämmelserna i landskapslagen (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier iaktas gällande språk, förvaltningsuppgifter och hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen som har sin motsvarighet i landskapslagstiftningen.

3 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2023.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2012:44) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om kemikalier.

L 20 Landskapslag (2021:140) om tillämpning på Åland av alkohollagen

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Syfte och tillämpningsområde

I syfte att genom styrning av alkoholkonsumtionen förebygga de samhälleliga, sociala och medicinska skadeverkningarna av alkoholdrycker ska inom landskapets behörighet alkohollagen (FFS 1102/2017), nedan kallad alkohollagen, tillämpas på Åland, till den del den innehåller bestämmelser om tillstånd till servering av alkoholdrycker, med de avvikelser som följer av denna lag. Särskilda bestämmelser om rätt att idka näring i landskapet Åland finns i landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring.

De i 1 mom. avsedda bestämmelserna i alkohollagen är tillämpliga sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar i alkohollagen ska de tillämpas från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

2 §. Hänvisningar

Hänvisningar i alkohollagen till bestämmelser i annan rikslagstiftning ska inom landskapets behörighet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

3 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av alkohollagen ska tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se 1 § LF (2013:59) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om alkohol.

4 §. Landskapsregeringen

Landskapsregeringen har inom landskapets behörighet ett ansvar för allmän styrning, planering och uppföljning av regelverket.

Om inte annat särskilt föreskrivs i denna lag ska uppgifter som enligt alkohollagen sköts av rikets myndigheter inom landskapets behörighet skötas av landskapsregeringen.

5 §. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, nedan tillståndsmyndigheten, är inom landskapets behörighet tillståndsmyndighet och har ansvar för sådana övriga uppgifter som enligt alkohollagen i riket sköts av statliga myndigheter. Till sådana övriga uppgifter hör

1) ansvar för tillsynen över servering av alkoholdrycker ombord på fartyg som är hemmahörande i landskapet Åland,

2) att i den omfattning som är ändamålsenligt föra ett sådant register över näringsidkare som har beviljats eller ansökt om serveringstillstånd som avses i 66 § alkohollagen (*alkoholnäringsregistret*) samt

3) att på ansökan pröva och bevilja serveringstillstånd när serveringsstället finns i landskapet eller när serveringsstället är ett fartyg som är hemmahörande i landskapet Åland och trafikerar mellan landskapet och riket.

Tillståndsmyndigheten har trots sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt av andra landskapsmyndigheter och kommunala myndigheter få de uppgifter som avses i 63 § 1 mom. alkohollagen, vilka behövs vid bedömning av anmälningar och ansökningar om tillstånd eller för tillsynen över efterlevnaden av denna lag.

6 §. Alkohol- och drogpolicy

Serveringstillståndshavaren ska för varje serveringsställe, för vilket serveringstillstånd har beviljats att gälla tills vidare, sammanställa och fortlöpande upprätthålla en skriftlig alkohol- och drogpolicy, av vilken ska framgå hur serveringsstället ska verka för att

1) förebygga ett riskfullt eller skadligt bruk av alkohol eller droger hos serveringsställets personal samt

2) främja ett ansvarsfullt förhållningssätt till alkohol hos personalen.

Serveringstillståndshavaren ska se till att all personal är informerad om alkohol- och drogpolicyns innehåll samt se till att en aktuell alkohol- och drogpolicy finns tillgänglig för personalen på arbetsplatsen. Varje anställd vid ett serveringsställe ska känna till var på arbetsplatsen de vid behov kan ta del av alkohol- och drogpolicyn.

Landskapsregeringen ska i landskapsförordning besluta närmare om det innehåll som ska finnas i den alkohol- och drogpolicy som avses i 1 mom.

Vad som i 1-3 mom. föreskrivs tillämpas även vid tillstånd som beviljats tills vidare enligt 19 § 3 mom. alkohollagen.

Se 4 § LF (2013:59) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om alkohol.

2 kap. Avvikelser som rör tillståndsplikt

7 §. Serveringstillstånd för alkoholdrycker och förut-sättningar för beviljande av sådana tillstånd

Med avvikelse från 18 § 3 mom. alkohollagen får ett serveringsområde inte på anmälan utvidgas att omfatta en annan byggnad. Med annan byggnad avses en byggnad som inte är direkt ansluten till den byggnad för vilken ett serveringstillstånd är beviljat.

Tillståndshavaren ska uppmärksamma tillämpliga krav i enlighet med räddningslagen (2006:106) för landskapet Åland, plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland samt krav med stöd av dessa bestämmelser. Tillståndsmyndigheten ska informera räddningsmyndigheten om inkomna ansökningar om serveringstillstånd, om ansökningar om godkännanden av områden och lokaler som sådana serveringsområden som avses i alkohollagens 20 §, samt om inkomna anmälningar eller ansökningar om ändring av serveringsområden. Tillståndsmyndigheten ska informera räddningsmyndigheten om fattade beslut om sådana tillstånd och godkännanden.

Två eller flera tillståndshavare får ha samtidig servering på ett godkänt serveringsområde som avses i 20 § 1 mom. alkohollagen, efter att ha gjort en anmälan om saken till tillståndsmyndigheten. Av anmälan ska framgå vilken av tillståndshavarna som ansvarar för övervakningen på området.

Alkoholfria drycker ska i tillfredsställande urval och till skäliga priser erbjudas vid ett serveringsställe, och inkluderas i prislistor eller menyer som också omfattar alkoholdrycker. Kravet gäller även vid servering ombord på fartyg hemmahörande i landskapet i trafik mellan Åland och utlandet eller i trafik utomlands enligt denna lags 14 §.

8 §. Servering vid tillställningar och evenemang

Den som har gjort en anmälan om servering i en evenemangs-, mötes- eller festlokal eller ett motsvarande område som avses i 20 § 2 mom. alkohollagen ska iaktta de begränsningar och villkor som tillståndsmyndigheten har beslutat ska gälla för serveringslokalen eller -området. Anmälan om serveringen ska vara myndigheten tillhanda senast tre vardagar innan serveringen börjar. Tillståndsmyndigheten ska vid behov informera Ålands polismyndighet om att en sådan anmälan har lämnats.

9 §. Republikens president har förordnat att landskapslagens 9 § ska förfalla.

3 kap. Avvikelser som rör servering av alkoholdrycker

10 §. Avvikelser som rör ansvaret för personal som har hand om servering

Med avvikelse från 38 § 2 mom. alkohollagen ska den ansvariga föreståndaren eller en annan person som tillståndshavaren har utsett för uppgiften som

L 20 LL (2021:140) om tillämpning av alkohollagen

föreståndare se till att gällande bestämmelser om servering av alkohol iakttas på serveringsstället, samt ska personligen vara närvarande under de tider när konsumtion av tillståndspliktiga alkoholdrycker sker på serveringsstället.

De skyldigheter som den ansvariga föreståndaren har, eller en sådan annan person som tillståndshavaren har utsett för uppgiften som föreståndare, kan fullgöras även helt utan personlig närvaro på serveringsstället om

1) den totala serveringen av alkoholhaltiga drycker omräknat till ren alkohol inte kan värderas överstiga 50 liter per år eller 8 liter per kalendermånad och

2) en anställd, som fyllt 20 år och som utsetts av tillståndshavaren eller den ansvariga föreståndaren att handha den direkta övervakningen, är närvarande på serveringsstället och

3) den ansvariga föreståndaren eller en sådan annan person som tillståndshavaren har utsett för uppgiften som föreståndare, kan kallas till och inställa sig på serveringsstället inom sextio minuter.

11 §. *Avvikelse som rör åldern hos personal som har hand om servering*

Med avvikelse från 38 § 3 mom. alkohollagen får inte en person innan denne har fyllt 18 år servera alkoholdrycker med undantag för personer som

1) har en sådan tillräcklig yrkesutbildning för att servera alkoholdrycker som ges enligt en gymnasieexamen med yrkesinriktning inom restaurangbranschen i enlighet med bestämmelserna i 26 § i landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning, eller har en annan sådan lämplig yrkesutbildning för arbetsuppgiften, eller

2) har fyllt 16 år och genomgår en yrkesutbildning som avses i punkt 1 samt som en del i utbildningen under ledning av en utbildare anlitas för servering av alkoholdrycker.

12 §. *Avvikelse som rör serveringstider*

Med avvikelse från 43-44 §§ alkohollagen ska landskapsregeringen i landskapsförordning besluta om de tider på dygnet under vilka servering och föräring av alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol är tillåten på ett serveringsområde inomhus eller utomhus. Landskapsregeringen kan dessutom i landskapsförordning med avvikelse från 44 § 3 mom. alkohollagen besluta om en möjlighet att förlänga serveringstiden, efter en anmälan eller ansökan om det till tillståndsmyndigheten samt kan därvid besluta om hur lång tid före en önskad förlängning en anmälan eller ansökan ska ha lämnats till tillståndsmyndigheten.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om de utredningar som ska fogas till en anmälan eller ansökan om förlängd serveringstid som lämnas till tillståndsmyndigheten.

44 § 5 mom. alkohollagen är inte tillämplig. I landskapslagen (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen finns särskilda bestämmelser om behandling av en anmälan om förlängd serveringstid som lämnas till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

På ett serveringsområde som avses i 7 § 3 mom. denna lag och 19 § 1 mom. alkohollagen får serveringen inte fortsätta efter klockan 1.30.

Se 2c § LF (2013:59) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om alkohol.

13 §. *Tillståndsmyndighetens information till Ålands polismyndighet*

Tillståndsmyndigheten ska informera Ålands polismyndighet om inkomna anmälningar om förlängd serveringstid samt om beviljade tillstånd som rör avvikelser från serveringstiden.

4 kap. *Avvikelse som rör servering av alkoholdrycker i utrikestrafik*

14 §. *Avvikelse som rör servering av alkoholdrycker på fartyg i utrikestrafik*

Med avvikelse från 47 § 1 mom. alkohollagen avses med servering av alkoholdrycker på fartyg, servering ombord på fartyg hemmahörande i landskapet i trafik mellan Åland och utlandet eller i trafik utomlands.

Bestämmelserna i 6 och 12 §§ i denna lag tillämpas inte på servering av alkoholdrycker ombord på fartyg hemmahörande i landskapet Åland, i trafik mellan Åland och utlandet eller i trafik utomlands.

5 kap. *Avvikelse som rör tillsyn och styrning*

15 §. *Egenkontrollplan*

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta om närmare bestämmelser om vad en plan för egenkontroll som avses i 56 § alkohollagen ska innehålla.

Se 5 § LF (2013:59) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om alkohol.

16 §. *Avvikelse som rör personalens kompetens*

Med avvikelse från 57 § 2 mom. alkohollagen ska innehavaren av serveringstillstånd se till att den ansvariga föreståndaren eller en sådan annan för uppgiften utsedd person som avses i 38 § alkohollagen har en genom utbildning förvärvat tillräcklig yrkesskicklighet eller genom erfarenhet förvärvat tillräcklig yrkesskicklighet. Genom utbildning förvärvat tillräcklig yrkesskicklighet förutsätter minst ett års heltidsstudier inom restaurangbranschen, om undervisningsprogrammet innehåller undervisning och praktik i servering av alkoholdrycker. Genom erfarenhet förvärvat tillräcklig yrkesskicklighet förutsätter minst tre månaders arbetserfarenhet på heltid av servering av alkoholdrycker samt ett i 58 § alkohollagen avsett intyg som visar personens kunskaper om alkohollagen. Som tillräcklig kompetens som ansvarig föreståndare eller en sådan annan för uppgiften utsedd person som avses i alkohollagens 38 §, godkänns också ett i 58 § alkohollagen avsett intyg som visar personens kunskaper om alkohollagen, om det på serveringsstället endast serveras alkoholdrycker som innehåller högst 22 volymprocent etylalkohol.

Kraven i 1 mom. på att visa tillräcklig kompetens, genom erfarenhet eller genom utbildning förvärvat tillräcklig yrkesskicklighet, eller genom intyg som visar personens kunskaper om alkohollagstiftningen,

är ombord på fartyg i utrikestrafik inte tillämpliga för serveringspersonal, ansvariga föreståndare eller en sådan annan för föreståndaruppgiften utsedd person.

17 §. Avvikelse som rör godkända formulär samt beviljande av intyg över kunskaper om alkohollagen

Med avvikelse från 57 § 2 mom. alkohollagen är ett godkänt formulär som visar en persons kunskaper om alkohollagstiftningen ett sådant formulär som har godkänts av rikets Tillstånds- och tillsynsverk för social- och hälsovården, av Ålands yrkesgymnasium eller av en annan myndighet som landskapsregeringen har beslutat ge sådan behörighet.

Med avvikelse från 58 § 1 mom. alkohollagen kan intyg över kunskaper om alkohollagstiftningen utfärdas av Ålands yrkesgymnasium eller av en annan skola som ger utbildning i restaurangservice och som av landskapsregeringen givits sådan behörighet. Intyget beviljas personer som med godkänt resultat har avlagt ett prov som bedömer deras kunskaper om alkohollagstiftningen, denna landskapslag och kännedom om övervakningsrutinerna, eller som har genomgått utbildning eller som har avlagt en examen som omfattar sådana kunskaper.

Genom landskapsförordning kan utfärdas, bestämmelser om godkännande av intyg som beviljats i riket och som avses 57 § 2 mom. och 58 § 1 mom. alkohollagen.

Se 2a § LF (2013:59) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om alkohol.

18 §. Avvikelse som rör tillsynsprogram

Med avvikelse från 61 § alkohollagen är inte bestämmelserna om tillsynsprogram tillämpliga i landskapet till den del de rör servering av alkoholdrycker.

6 kap. Avvikelse som rör avgifter och påföljder

19 §. Avvikelse som rör påföljder

Bestämmelserna i 71 § alkohollagen är inte tillämpliga.

Tillståndsmyndigheten kan ge tillståndshavaren eller den som bedriver servering som avses i 47 § 1 mom. alkohollagen och 14 § i denna lag, eller 48 § 2 mom. alkohollagen, en skriftlig varning om den eller denne

1) inte iakttar sina skyldigheter vid servering ombord på fartyg i utrikestrafik i enlighet med bestämmelserna i 14 § denna lag och 49 § alkohollagen,

2) inte iakttar sina skyldigheter att tillse att personal har tillräcklig yrkesskicklighet i enlighet med 16 § denna lag,

3) inte iakttar begränsningar som har meddelats med stöd av 22 § alkohollagen eller 47 § alkohollagen,

4) inte iakttar sina skyldigheter att anmäla ändringar enligt 11 § alkohollagen,

5) inte iakttar sina skyldigheter att föra bok och hålla planen för egenkontroll uppdaterad enligt 15 § denna lag och 56 § alkohollagen, eller om det på serveringsstället eller i serveringsställets omedelbara närhet har förekommit ordningsproblem som beror på brister i planen för egenkontroll eller på att planen inte iakttagits,

6) inte, trots uppmaningar till det, iakttar sina skyldigheter att enligt 62 § 4 mom. alkohollagen lämna anmälningar och upplysningar eller

7) inte iakttar sina skyldigheter enligt 5 kap. alkohollagen.

Skriftlig varning ska inte ges om mer än sex månader har föflutit sedan överträdelsen eller om förfarandet ska bedöms vara ringa, eller om det med tanke på förfarandets art, hur ofta förfarandet upprepats, förfarandets planmässighet, i vilken utsträckning planen för egenkontroll iakttagits och andra omständigheter är oskäligt att ge en skriftlig varning. I sådana fall kan tillståndshavaren ges en anmärkning, om det finns anledning till det.

Med avvikelse från 72 § alkohollagen om återkallelse av tillstånd eller godkännande, ska med påförd påföljdsavgift avses att en skriftlig varning givits enligt 2 mom. och med att en anmärkning givits avse att anmärkning givits enligt 3 mom. De skyldigheter som avses i 72 § 1 mom. alkohollagen som rör verksamhetsutövaren, ska avse skyldigheter enligt 2 mom.

Med avvikelse från bestämmelserna i 73 § alkohollagen om påföljder för överträdelser i utrikestrafik kan tillståndsmyndigheten på fartyg som avses i 47 § 1 mom. alkohollagen och 14 § i denna lag, eller vid de serveringsställen som avses i 48 § 2 mom. alkohollagen

1) förkorta serveringstiderna för högst tre månader om det trots en anmärkning eller en skriftlig varning har förekommit i 2 mom. avsedda överträdelser, eller

2) förbjuda servering för högst en månad, om det trots en anmärkning eller skriftlig varning har sålts alkoholdrycker i strid med 37 § alkohollagen eller om de i 2 mom. 5 punkten avsedda ordningsproblemen beror på grov oaktsamhet eller uppsåt och förfarandet ska betraktas som väsentligt.

20 §. Avvikelse som rör avgifter som tillsynsmyndigheten tar ut

Med avvikelse från 74 § 1 och 3 mom. och 75 § alkohollagen beslutar landskapsregeringen om storleken på de tillsynsavgifter för servering av alkoholdrycker som uppstår.

21 §. Straff

Med tillägg till bestämmelserna i 90 § alkohollagen om straffbestämmelser gäller att den som med uppsåt bryter mot med stöd av denna lag meddelade

1) villkor för tillstånd att servera alkohol,

2) krav på kompetens eller ålder hos serveringspersonal, eller

3) avviker från sådana bestämmelser som rör serveringstider

ska om inte strängare straff föreskrivs i annan lag för alkoholförseelse dömas till böter.

7 kap. Ikraftträdelsebestämmelser

22 §. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 november 2021.

Landskapsförordningen (2013:59) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om alkohol förblir i kraft efter denna lags ikraftträdande.

L 21 LF (2013:59) om tillämpning av författningar om alkohol

Vid ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1995:92) om tillämpning på Åland av alkohollagen. Tillstånd för servering av alkoholdrycker som har beviljats med stöd av tidigare landskapslagstiftning förblir i kraft efter ikraftträdandet av denna landskapslag, dock så att på rättigheter och skyldigheter att servera alkoholdrycker ska denna landskapslag tillämpas. Sådana rättigheter som enligt 7 § 2 mom. landskapslagen (1995:92) om tillämpning på Åland av alkohollagen har meddelats med stöd av tidigare lagstiftning upphävs från och med ikraftträdande av denna landskapslag.

Den som vid dennas lags ikraftträdande har behörighet som ansvarig föreståndare eller som dennes ställföreträdare ska enligt denna landskapslag anses ha behörighet som ansvarig föreståndare eller en annan för sådan uppgift utsedd person.

Tillståndsmyndigheten ska meddela om förutsättningar för beviljande av tillstånd inte finns enligt denna landskapslag. Tillståndsmyndigheten ska när det bedöms vara motiverat, meddela tillståndshavare om sådana begränsningar som kan meddelas med stöd av 22 § alkohollagen.

Bestämmelserna i 6 § om krav på en alkohol- och drogpolicy är tillämpliga tre kalendermånader efter tidpunkten för denna landskapslags ikraftträdande.

L 21 Landskapsförordning (2013:59) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om alkohol

1 §. (2021/142) Syfte och tillämpningsområde

I syfte att genom styrning av alkoholkonsumtionen förebygga de samhälleliga, sociala och medicinska skadeverkningarna av alkoholdrycker ska inom landskapets behörighet till den del de innehåller bestämmelser om tillstånd till servering av alkoholdrycker och med de avvikelser som följer av denna förordning i landskapet tillämpas

1) social- och hälsovårdsministeriets förordning om tillsynen över alkohollagen (FFS 158/2018) samt

2) statsrådets förordning om verkställigheten av alkohollagen (FFS 151/2018).

De i 1 mom. avsedda bestämmelserna ska tillämpas på Åland sådana de lyder när denna förordning träder i kraft. Sker därefter ändringar i bestämmelserna ska ändringarna tillämpas i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Ändringar av bestämmelser beträffande vilka i denna förordning föreskrivits avvikelser ska dock inte tillämpas på Åland.

2 §. Tillämpningen av hänvisningar

Hänvisas i de riksförfattningar som anges i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftningen som äger motsvarighet i landskapslagstiftningen ska hänvisningarna anses avse de motsvarande bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

2a §. (2021/142) Utbildningar som uppfyller kravet på kunskaper om alkohollagstiftningen

Med avvikelse från bestämmelserna i 6-8 §§ social- och hälsovårdsministeriets förordning om tillsynen

över alkohollagen gäller för uppfyllande av kravet på kunskaper om alkohollagstiftningen bestämmelserna i denna paragraf.

Om en skola som avses 17 § landskapslagen (2021:140) om tillämpning på Åland av alkohollagen ordnar ett prov som bedömer kunskaper om alkohollagstiftningen så ska frågorna åtminstone behandla de bestämmelser i landskapslagen som rör

1) serveringsförbud,

2) den övervakning och upprätthållandet av ordning som personalen ansvarar för,

3) serveringsområdet och

4) serveringstiderna.

Ett prov ska anses vara godkänt om den som avlägger provet får minst 75 procent av det maximala antalet poäng.

En utbildning anses, med avvikelse från 7 § social- och hälsovårdsministeriets förordning om tillsynen över alkohollagen, uppfylla kraven på avlagt prov för kunskaper om alkohollagstiftningen om utbildningen omfattar kunnande i de ämnesområden som behandlas i provet och avser

1) gymnasieexamen med yrkesinriktning inom restaurangbranschen eller annat lämpligt område som avses i 26 § landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning,

2) vidareutbildning inom restaurangbranschen enligt 10 § landskapslagen om gymnasieutbildning eller

3) yrkeshögskoleexamen inom turism- och kosthållsbranschen enligt 58 § 1 mom. alkohollagen (FFS 1102/2017), nedan kallad rikets lag, eller högskoleexamen inom annat lämpligt område.

Ett intyg över kunskaper om bestämmelserna om servering av alkoholdrycker som har utfärdats av en skola enligt 58 § 1 mom. eller 57 § 2 mom. rikets alkohollag ska anses uppfylla de krav på ett intyg som avses i 16 och 17 §§ landskapslagen om tillämpning på Åland av alkohollagen.

2b §. (2021/142) Innehållet i ansökan om serveringstillstånd och godkännande av serveringsområde

Utöver vad som föreskrivs i 8 § 1 mom. statsrådets förordning om verkställigheten av alkohollagen ska till en ansökan om serveringstillstånd fogas serveringsställets alkohol- och drogpolicy som avses i 6 § landskapslagen om tillämpning på Åland av alkohollagen, om en sådan krävs för tillståndet.

Utöver vad som föreskrivs i 12 § statsrådets förordning om verkställigheten av alkohollagen ska till en anmälan om tillställning fogas ett avtal eller en utredning över vem som ansvarar för övervakningen av serveringsområdet.

2c §. (2021/142) Serveringstider

Servering av alkoholdrycker är tillåten mellan klockan 9 och 1.30. Serveringen får dock fortsätta till klockan 3 natten mot nyårsdagen, första maj och midsomardagen.

Servering som avses i 1 mom. kan efter klockan 1.30 förlängas till längst klockan 3.30. En anmälan om förlängd serveringstid ska lämnas till tillståndsmyndigheten minst fyra veckor innan den förlängda serveringstiden är planerad att införas.

Servering av alkoholdrycker får under den tid som avses i 2 mom. fortsätta utomhus medan serveringen får inledas tidigast klockan 7, om tillståndsmyndigheten har beviljat tillstånd för detta (tillstånd till förlängd tid). Tillstånd får inte beviljas för servering av alkoholdrycker på ett utomhusområde om serveringen kan leda till en sanitär olägenhet i boendemiljön. Tillstånd att påbörja servering av alkoholdrycker tidigast klockan 7 får beviljas bara för frukostserveringen i tillståndshavarens inkvarteringsverksamhet.

Förtäring av serverade alkoholdrycker är tillåten i en timme efter det att serveringstiden gått ut.

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte på alkoholdrycker som innehåller högst 2,8 volymprocent etylalkohol.

3 §. Myndigheter

Beviljandet av serveringstillstånd, övervakningen av serveringen av alkoholdrycker samt övriga förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § angivna riksförfattningarna ankommer på statens myndigheter ska på Åland handhas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om dessa uppgifter enligt 23 § självstyrelselagen ankommer på landskapet.

4 §. (2021/142) Alkohol- och drogpolicy

Tillståndshavaren ansvarar för att en alkohol- och drogpolicy, enligt 6 § landskapslagen om tillämpning på Åland av alkohollagen, sammanställs och fortlöpande upprätthålls. Tillståndshavaren kan överföra detta ansvar till den ansvariga föreståndaren eller till en annan person som tillståndshavaren har utsett för uppgiften. Policyn ska upprättas och upprätthållas i samverkan med serveringsställets medarbetare. Av en alkohol- och drogpolicy ska åtminstone framgå

- 1) serveringsställets namn,
- 2) serveringsställets adress,
- 3) tillståndshavarens namn och kontaktuppgifter,
- 4) ansvarig föreståndares namn och kontaktuppgifter,
- 5) datum för alkohol- och drogpolicyns upprättande och uppdatering,
- 6) alkohol- och drogpolicyns mål och syfte,
- 7) vilka regler som gäller för bruk av alkohol eller droger under arbetstid, vid representation eller på personaltillställningar vid vilka deltagande är frivilligt,

8) en plan för hur tillståndshavaren eller en annan ansvarsperson bemöter en medarbetare som visar tecken på alkohol- eller drogproblem, och utreder behov av stödåtgärder samt

9) hur en anställd ska gå tillväga om en medarbetare visar tecken på alkohol- eller drogproblem.

En alkohol- och drogpolicy kan dessutom innehålla exempelvis

- 1) en beskrivning av samarbetet med företagshälsövården vid ett uppmärksammat alkohol- och drogproblem hos en medarbetare,
- 2) namn på medarbetare som har åtagit sig att vara stödpersoner och deras ansvarsområden,
- 3) strukturer för att i arbetsgemenskapen stötta medarbetarens rehabilitering.

5 §. (2021/142) Egenkontroll

Utöver vad som avses i 1, 3 och 4 §§ social- och hälsovårdsministeriets förordning om tillsynen över alkohollagen ska en plan för egenkontroll omfatta

1) hur tillståndshavaren säkerställer att personalen har tillgång till aktuell kunskap om metoder om hantering av de risker som beskrivs i 56 § rikets alkohollag,

2) hur verksamheten ordnas vid frånvaro av en ansvarig föreståndare eller annan person som har utsetts för uppgiften enligt 10 § 1 eller 2 mom. landskapslagen om tillämpning på Åland av alkohollagen,

3) rutiner för att säkerställa att kraven på personalens kompetens enligt 16 § i landskapslagen om tillämpning på Åland av alkohollagen uppfylls, om det vid olika tidpunkter serveras alkoholdrycker som innehåller mer än 22 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som innehåller högst 22 volymprocent etylalkohol,

4) vilka typer av alkoholfria drycker som i enlighet med 7 § 4 mom. landskapslagen om tillämpning på Åland av alkohollagen erbjuds, och

5) som bilaga serveringsställets alkohol- och drogpolicy enligt 4 § denna förordning, om en sådan krävs enligt 6 § landskapslagen om tillämpning på Åland av alkohollagen, samt uppgifter om var policyn finns tillgänglig för serveringsställets personal och datum för när policyn senast uppdaterats.

Bilaga

Upphävd (2021/142).

L 22 Landskapslag (1978:52) om tobak och relaterade produkter (2016/52)

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Syftet med denna lag är att begränsa det för hälsan skadliga bruket av tobaksprodukter och relaterade produkter samt att minska de skadeverkningar bruket orsakar och samtidigt öka trivselen och välbefinnandet för dem som inte nyttjar dessa produkter. I denna lag avses med

1) *tobaksprodukter* produkter som kan förbrukas och som helt eller delvis består av tobak, även genetiskt modifierad sådan,

2) *relaterade produkter* i tobaksdirektivet avsedda elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare med eller utan nikotin samt örtprodukter för rökning,

3) *spårbarhetsförordningen* Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2018/574 om tekniska standarder för inrättande och drift av ett spårbarhets-system för tobaksprodukter,

4) *säkerhetsmärkningsbeslutet* Kommissionens genomförandebeslut (EU) 2018/576 om tekniska standarder för säkerhetsmärkning som ska tillämpas på tobaksprodukter,

5) *id-märkning* en sådan unik identitetsmärkning om vilken föreskrivs i spårbarhetsförordningen,

6) *säkerhetsmärkning* och *äkthetsdetaljer* vad som föreskrivs om det i säkerhetsmärkningsbeslutet,

L 22 LL (1978:52) om tobak m.m.

7) *ekonomisk aktör* varje fysisk eller juridisk person som är inblandad i handel med tobaksprodukter, även för export, från tillverkaren till den sista ekonomiska aktören före det första återförsäljningsstället,

8) *detaljhandel* yrkesmässig försäljning av tobaksprodukter eller relaterade produkter direkt till konsumenter samt med

9) *första återförsäljningsställe* varje försäljningsställe där tobaksprodukter eller relaterade produkter för första gången tillhandahålls på marknaden. (2020/111)

Det ankommer på de organ, som är ansvariga för den förebyggande hälsovården, att genom saklig upplysningsverksamhet bland medborgarna verka för minskad användning av tobaksprodukter överhuvudtaget.

Denna lag tillämpas inte på tobaksprodukter som betraktas som läkemedelspreparat eller gifter. (1992/38)

I rikslagstiftningen finns bestämmelser om arbetstagaras arbetsskydd i lokaler där tobaksprodukter används. (2007/4)

I denna lag avses med *tobaksdirektivet* Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG. (2016/52)

Frågor om införsel och gränsöverskridande distansförsäljning regleras i rikslagstiftning. (2016/52)

2 kap. Begränsningar för marknadsföring, saluhållande och nyttjande av tobaksprodukter och relaterade produkter (2016/52)

1a §. (2016/52) Om inte annat särskilt föreskrivs ska vad som i detta kapitel föreskrivs om begränsningar för innehav, marknadsföring, saluhållande och nyttjande av tobaksprodukter vara tillämpligt också avseende elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och örtprodukter för rökning.

1b §. (2016/52) Tobaksprodukter eller relaterade produkter får inte yrkesmässigt säljas eller på annat sätt överlåtas om inte näringsidkaren först har anmält verksamheten till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Av en anmälan ska framgå sökandens namn eller sammanslutningens firma och kontaktuppgifter, företags- och organisationsnummer samt adressen till den plats där produkterna ska säljas. Näringsidkaren ska underrätta Ålands hälso- och miljöskyddsmyndighet om en uppgift som har givits i anmälan ändras eller om försäljningen upphör.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet upprätthåller ett register med de uppgifter som avses i 1 mom.

1ba §. (2020/111) När en anmälan om verksamhet som avses i 1b § har gjorts av näringsidkare som bedriver detaljhandel utger Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet till näringsidkaren ett bevis på att anmälan är mottagen och utförd. Näringsidkaren ska hålla beviset framlagt för kunderna på synlig plats.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om de uppgifter som ska framgå av

ett i 1 mom. avsett bevis, om utformningen av och storleken på sådant bevis samt om hur det ska framläggas för kunderna.

1c §. (2020/111) Tobaksprodukter får säljas endast till parti- eller detaljhandel som av behörig id-utfärdare har fått identifieringskoder enligt artiklarna 15 och 17 i spårbarhetsförordningen samt till detaljhandel som gjort anmälan enligt 1b §. Relaterade produkter får säljas endast till detaljhandel som gjort anmälan enligt 1b §. (2021/58)

Detaljhandel med tobaksprodukter eller relaterade produkter får inte ske i lokaler och deras utomhusområden

1) där barnomsorg bedrivs som daghemsverksamhet, fritidshemsverksamhet eller lekverksamhet,

2) vid inrättningar där vård avsedd för personer som inte fyllt 18 år ges med stöd av landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen eller mentalvårdslagen (FFS 1116/1990) eller

3) vid skolor som ger grundskoleutbildning, gymnasieutbildning eller annan utbildning på gymnasienivå eller vid skolors studerandeboende.

Tidigare 1 mom. har blivit 2 mom. genom (2021/58).

2 §. Tobaksprodukter och relaterade produkter får inte säljas eller på annat sätt överlåtas till den som inte har fyllt 18 år. Vid behov ska försäljaren förvissa sig om kundens ålder. Den som säljer tobaksprodukter och relaterade produkter i näringsverksamhet ska vara minst 18 år, personer som har fyllt 15 år får dock sälja sådana produkter om det sker under tillsyn av en person som har fyllt 18 år. (2020/111)

Den som inte har fyllt 18 år får inte inneha tobaksprodukter eller relaterade produkter. (2016/52)

Automat för försäljning av tobaksprodukter skall placeras så att förbudet mot försäljning till unga personer inte överträds.

Ombord på i landskapet hemmahörande fartyg som i huvudsak färdas i internationell trafik och som regelbundet används i passagerartrafik får tobaksprodukter inte säljas i automat. (1997/64)

Tidigare 2-3 mom. har blivit 3-4 mom. genom (2016/52).

2a §. (2007/101) Det är förbjudet att sälja eller på annat sätt i näringsverksamhet överlåta tobak som är avsedd för användning i munnen. Dessutom är det förbjudet att på annat sätt på marknaden släppa ut tobak för användning i munnen. Med tobak som är avsedd för användning i munnen avses alla produkter för användning i munnen, utom sådana som är avsedda att rökas eller tuggas, och som helt eller delvis är framställda av tobak i pulver- eller partikelform eller i någon kombination av dessa former, särskilt i portionspåsar eller porösa påsar, eller i en form som påminner om ett livsmedel.

2b §. Upphävd (2020/111).

2ba §. (2016/52) Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska offentliggöra de uppgifter som lämnas i enlighet med artiklarna 5.1, 6.1, 20.2, 20.8 och 22.1 i tobaksdirektivet på en webbplats, med beaktande av

vad tillverkaren eller importören i enlighet med 5b § 2 mom. betraktar som affärshemligheter och begärt ska hållas hemligt.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet har rätt att till en behörig riksstyrelse lämna de uppgifter som avses i 1 mom. inräknat sådana uppgifter som rör tillverkarens eller importörens affärshemligheter för vidarebefordran till en berörd institution inom den Europeiska unionen eller till ett annat medlemsland inom den Europeiska unionen, om det behövs för tillsynen och uppföljningen av den Europeiska unionens bestämmelser.

2c §. Upphävd (2016/52).

3 §. Reklam för tobaksprodukter eller relaterade produkter är förbjuden. Förbudet gäller inte reklam i utländska tryckalster vars huvudsakliga ändamål är annat än att göra reklam för tobaksprodukter eller relaterade produkter och inte tryckalster som tillhandahålls ombord på i landskapet hemmahörande fartyg som huvudsakligen färdas i internationell trafik. (2016/52)

Alla former av reklam eller annan försäljningsfrämjande verksamhet för tobaksprodukter eller för andra produkter än tobaksprodukter, som sker i sådana televisionsprogram som avses i landskapslagen (2011:95) om radio- och televisionsverksamhet, är förbjuden om den är utformad så att den är ägnad att främja bruket av tobaksprodukter. (2011/96)

4 §. (1992/38) Tobaksrökning är förbjuden:

1) i utrymmen avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn, för idrottsverksamhet samt för hälso- och sjukvård,

1a) (2007/4) på utomhusområden som främst är avsedda för personer som inte fyllt arton år och som hör till utrymmen avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn,

2) i allmänna kommunikationsmedel samt i utrymmen som står till förfogande för resande med allmänna kommunikationsmedel,

3) i allmänna utrymmen hos myndigheter, ämbetsverk och andra offentliga inrättningar,

4) (2007/4) i enskilda arbetsrum och andra utrymmen där arbete som omfattas av arbetarskyddslagen (FFS 738/2002) utförs, då två eller flera arbetstagare brukar vistas där,

5) (2007/4) i utrymmen där en offentlig nöjeställning som avses i landskapslagen (1969:28) om offentliga nöjeställningar och en allmän sammankomst som avses i lagen om sammankomster (FFS 530/1999) anordnas samt i de utrymmen som de som deltar i ovan avsedda tillställningar behöver passera eller besöka samt

6) (2007/4) i restaurang och annat serveringsutrymme där servering i förvärvssyfte sker av mat eller förfriskningar, utom när sådan servering sker utomhus.

2-3 mom. upphävda (2007/4).

4a §. (2007/4) Särskilda utrymmen för rökning kan reserveras i anslutning till de i 4 § 1-6 punkten avsedda utrymmena. Särskilda utrymmen för rökning kan dock inte reserveras i anslutning till utrymmen

avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn. Med undantag av i anslutning till särskilda utrymmen för patienter kan inte särskilda utrymmen för rökning reserveras i anslutning till utrymmen avsedda för hälso- eller sjukvård. I utrymme som avses i 4 § 4 punkten är rökning alltid förbjuden om utrymmet är avsett för regelbunden kundkontakt.

4b §. (2007/4) Om en näringsidkare tillåter tobaksrökning i sin serveringsrörelses utomhusutrymme eller inom något annat område utomhus som är i dennes besittning, skall denne tillse att tobaksrök inte sprider sig till serveringsrörelsens lokaler genom öppna fönster, dörrar eller andra öppningar eller via ventilationen.

Med avvikelse från bestämmelserna i 4 § kan rökning tillåtas i gästers tillfälliga bostadsrum på hotell eller andra inkvarteringsrörelser samt i restauranger och andra förplägnadsrörelser i fartyg i internationell sjötrafik vilkas serveringsutrymme är mindre än 50 kvadratmeter. Av den del av ett serveringsutrymme som är större än 50 kvadratmeter får högst 50 procent reserveras för rökare. Tobaksrök får då inte sprida sig till det område där tobaksrökning är förbjuden. Om flera serveringsutrymmen ingår i en serveringshelhet betraktas de som delar i en serveringsrörelse. Med serveringsutrymme avses utrymme reserverat för intagande av mat och dryck som serveras där.

4c §. (2007/4) Tobaksrökning i serveringsrörelsens lokaler kan tillåtas endast i separata rökrum som godkänts för tobaksrökning. Tobaksrök får härvid inte sprida sig till det område där tobaksrökning är förbjuden. Det är förbjudet att servera och inta mat och dryck i rökrum.

4d §. (2007/4) Näringsidkaren skall göra en plan för egenkontroll där det framgår hur man säkerställer att rökrummet är funktionellt och hur förhållandena och ordningen i rökrummet kan övervakas utifrån.

Landskapsregeringen kan besluta närmare om sådana dimensioneringskrav, byggnadstekniska krav och funktionella krav på rökrum som är ändamålsenliga med hänsyn till de risker och olägenheter som är förbundna med tobaksrök. Landskapsregeringen kan också besluta närmare om vad den egenkontroll som avses i 1 mom. skall omfatta och om genomförandet av egenkontrollen.

5 §. (1992/38) Den som innehar lokal där tobaksrökning helt eller delvis är förbjuden enligt denna lag eller med stöd av den utfärdade förbud ansvarar för att förbudet genomförs och iakttas och för att anvisningar om förbudet finns synligt uppsatta i de utrymmen som berörs.

Den som röker i utrymme som avses i 1 mom., och som fortsätter med detta trots tillsägelse av innehavaren eller någon som företräder denna, får avvisas från utrymmet om detta inte med beaktande av omständigheterna är oskäligt.

Polisman är skyldig att vid behov lämna handräckning vid avvisning av tobaksrökare.

L 22 LL (1978:52) om tobak m.m.

2a kap. Skyldigheter för ekonomiska aktörer och återförsäljare (2020/111)

5a §. (2016/52) I landskapet tillämpas tobaksdirektivets bestämmelser om tillverkning, presentation, rapportering, ingredienser och tillsatser, analyser samt försäljning av tobaksprodukter och relaterade produkter.

Den som för saluhållande i landskapet tillverkar eller importerar tobaksprodukter eller relaterade produkter ska tillse att

a) produkternas förpackningar med användande av åtminstone det svenska språket är försedda med korrekt information, utformning och hälsovarningar, varvid i riket med stöd av lag utfärdade bestämmelser om sådan information, utformning och hälsovarningar är tillämpliga,

b) (2020/111) produkternas förpackningar är försedda med hälsovarningar i form av text och bild, information om rökavvänjning samt i överensstämmelse med de i riket med stöd av lag utfärdade bestämmelserna om sådan märkning,

c) utsläppsnivåer undersöks i produkterna samt att återkommande kvalitetskontroller görs av ingredienser i produkterna, varvid utsläppsnivåer och halter av ingredienser ska vara testade och godkända i enlighet med tobaksdirektivets krav på godkända laboratorier för att produkterna ska få saluhållas,

d) alla tillgängliga marknadsundersökningar och studier av enskilda konsumentgruppers preferenser lämnas till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet,

e) försäljningsvolymerna årligen rapporteras till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, varvid försäljningsvolymerna ska anges per varumärke och produkttyp såsom antal sålda styckförpackningar av visst slag eller såsom sålda produkter i kilogram samt att

f) de erforderliga uppgifterna om produkterna som avses i denna lag och i artiklarna 5, 6, 20 och 22 i tobaksdirektivet ska lämnas till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

Det är förbjudet att saluhålla

1) cigaretter och rulltobak med en karakteristisk smak eller doft av annat än tobak, eller som innehåller tillsatser som i betydande eller mätbar omfattning förstärker tobaksproduktens beroendeframkallande eller hälsofarliga egenskaper,

2) elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som har tillförts karakteristisk smak eller doft av annat än tobak, som inte är barn- och manipulationssäkra, som inte är skyddade mot skador eller läckage och som inte har en mekanism som säkerställer påfyllning utan läckage eller som annars inte är förenliga med kraven i artikel 20.3 i tobaksdirektivet,

3) tobaksprodukter och relaterade produkter med sådana tillsatser som avses i tobaksdirektivets artiklar 7.6 och 7.7 och vars saluhållande medlemsländerna i enlighet med artikeln ska förbjuda samt

4) (2020/111) påfyllningsbehållare som rymmer mer än 10 milliliter eller elektroniska engångscigaretter som rymmer mer än 2 milliliter.

Ekonomiska aktörer ska tillse att

a) (2021/58) de minsta enskilda förpackningar av tobaksprodukter som tillhandahålls på marknaden

(*styckförpackningar*) har en för spårning av dem avsedd id-märkning i enlighet med spårbarhetsförordningen och som har utfärdats av en behörig enhet,

b) (2021/58) styckförpackningar har en säkerhetsmärkning vilken inte kan manipuleras och som består av synliga, delvis synliga och osynliga äkthetsdetaljer,

c) det som i riket föreskrivs om placering av och märkning med säkerhetsmärkning på tobaksprodukter tillämpas samt att

d) det som i riket föreskrivs om placering av, fastsättning och andra specifikationer för id-märkning på tobaksprodukter ska tillämpas på Åland. (2020/111)

Minst en säkerhetsmärknings äkthetsdetalj som avses i 4 mom. a punkten ska tillhandahållas av en tredje part, som är oberoende i förhållande till tobaksindustrin på det sätt som avses i artikel 8.1 säkerhetsmärkningsbeslutet. (2021/58)

I 4 mom. har tidigare a och b p. blivit c och d p. genom (2021/58).

5aa §. (2020/111) Tillverkare och importörer av tobaksprodukter ska ingå avtal om datalagring med en oberoende tredje part, som genom avtalet åtar sig att vara värd för datalagringsanläggningen för alla relevanta uppgifter med avseende på spårbarhet. Datalagringsanläggningen ska vara fysiskt belägen inom den Europeiska unionens territorium. Den tredje partens lämplighet samt avtalet om datalagring ska godkännas av kommissionen.

Den i 1 mom. avsedda tredje partens verksamhet ska övervakas av en extern revisor, som ska föreslås och betalas av den som tillverkar tobaksprodukter och godkännas av kommissionen. Den externa revisorn ska lämna in en årsrapport till kommissionen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, med en bedömning av framför allt eventuella oegentligheter i fråga om tillgång.

Den externa revisor som avses i 2 mom., kommissionen, Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet och andra behöriga myndigheter inom den Europeiska unionen ska ha full tillgång till datalagringsanläggningarna. I vederbörligen motiverade fall får kommissionen eller Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet bevilja tillverkare eller importörer tillgång till de lagrade uppgifterna.

5ab §. (2021/58) Tillverkare och importörer ska se till att Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelser har rätt att av en tredje part som avses i 5a § 5 mom. få de uppgifter som avses i artikel 8.3 i säkerhetsmärkningsbeslutet.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska vidta alla åtgärder som behövs för att kriterierna för oberoende ska uppfyllas om en tredje part som avses i 5a § 5 mom. inte längre uppfyller kraven på oberoende. Sådana åtgärder ska vidtas inom en rimlig tidsperiod, dock senast före utgången av det kalenderår som följer efter det kalenderår då det kom till Ålands miljö- och hälsomyndighets kännedom.

5ac §. (2020/111) Varje ekonomisk aktör och varje aktör vid de första återförsäljningsställena ska hos den nationella id-utfärdaren ansöka om en identifieringskod för varje medlemsland där tobaksprodukter till-

verkas, lagras eller för första gången tillhandahålls på marknaden. En identifieringskod ska finnas för

- 1) varje ekonomisk aktör,
- 2) varje aktör vid de första återförsäljningsställena,
- 3) varje anläggning, med vilken avses varje plats, byggnad eller varuautomat där tobaksprodukter tillverkas, lagras eller för första gången tillhandahålls på marknaden samt

4) varje maskin med vilken avses den utrustning som används för att tillverka tobaksprodukterna och som är en integrerad del av tillverkningsprocessen.

Varje tillverkare och importör av tobaksprodukter ska hos behörig id-utfärdare ansöka om sådan id-märkning av styckförpackningar som avses i 5a § 4 mom. a punkten samt ska på styckförpackningsnivå kontrollera id-märkningarna. (2021/58)

5ad §. (2020/111) Egenkontroll ska för

1) ekonomiska aktörer omfatta ett system för att samla in information om alla misstänkta skadliga effekter som elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare har på människors hälsa,

2) tillverkare och importörer omfatta genomförande av sådana analyser av tobaksprodukter som avses i tobaksdirektivets artikel 6 samt för

3) återförsäljare omfatta en plan för att genomföra en sådan kontroll av köparens ålder som avses i 2 § 1 mom., om förbud att sälja eller på något annat sätt överlåta tobaksprodukter eller relaterade produkter till någon som inte har fyllt 18 år.

Om en tillverkare, importör eller distributör av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare anser eller har skäl att förmoda att en sådan produkt som denne har i sin besittning och som är avsedd att tillhandahållas på marknaden eller som tidigare har tillhandahållits på marknaden, inte är förenlig med tobaksdirektivets krav, ska denne omedelbart vidta de förbättrande åtgärder som är nödvändiga för att produkten ska bli förenlig med kraven eller dra tillbaka eller återkalla produkten från marknaden.

En i 2 mom. avsedd ekonomisk aktör ska i de fall som avses i 2 mom. omedelbart meddela Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet och ge myndigheten detaljerade uppgifter särskilt om risker för människors hälsa och säkerhet och de eventuella förbättrande åtgärder som har vidtagits samt om resultaten av dessa förbättrande åtgärder.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om vad den egenkontroll som avses i 1 mom. ska omfatta och om genomförandet av egenkontrollen.

Se LF (2021:150) om tobak och relaterade produkter.

5b §. (2016/52) Tillverkare och importörer ska i enlighet med bestämmelserna i artiklarna 5 och 7 i tobaksdirektivet, årligen före utgången av november månad, för varje märke och typ av tobaksprodukt till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet lämna en förteckning med uppgifter om de ingredienser och de kvantiteter av dessa som ingår i en produkt som används vid tillverkning av tobaksprodukter. Tillverkaren eller importören ska när en sådan förteckning lämnas sär-

skilt ange vilka av uppgifterna i förteckningen som denne betraktar som affärshemligheter och begära att dessa hålls hemliga.

5c §. (2016/52) Nya tobaksprodukter och nya relaterade produkter som en tillverkare eller en importör avser att släppa ut på marknaden ska anmälas till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet i enlighet med bestämmelserna i artiklarna 19, 20 och 22 i tobaksdirektivet. Till en sådan anmälan ska fogas sådana vetenskapliga studier samt andra relevanta undersökningar och information om produkten som krävs i enlighet med tobaksdirektivet. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan med beaktande av tobaksdirektivet kräva att en tillverkare eller en importör utför ytterligare undersökningar eller lämnar ytterligare information om de nya produkter som de avser att släppa ut på marknaden.

3 kap. Ledning och övervakning

6 §. Den allmänna ledningen och övervakningen av att denna lag och med stöd därav utfärdade föreskrifter iakttages, ankommer på landskapsregeringen.

Lokal övervakande myndighet är Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. (2007/125)

7 §. Representanter för i 6 § avsedda myndigheter är berättigade att i övervakningssyfte vinna tillträde till plats där tobaksprodukt tillverkas, förpackas, lagras och säljs.

8 §. (2007/125) Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska på eget initiativ eller på grund av anmälan förrätta inspektion av lagrings- och försäljningsplatser för tobaksprodukter och relaterade produkter, övervaka försäljningen av tobaksprodukter och relaterade produkter samt genomförande och efterlevnad av rökningförbud och -restriktioner. (2016/52)

Om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet konstaterar att verksamhet som strider mot denna lag förekommer, ska myndigheten uppmana vederbörande att upphöra med detta inom en av myndigheten föreskriven tid. (2020/111)

Om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet konstaterar att en äkthetsdetalj i en säkerhetsmärkning som avses i 2a kap. är felaktig kan myndigheten kräva att den berörda säkerhetsmärkningen ersätts eller ändras, samt inom fem arbetsdagar informera berörda tillverkare, importörer, leverantörer av säkerhetsmärkningen samt Ålands landskapsregering. (2020/111)

8a §. (2022/16) *Marknadskontroll*

För marknadskontroll av tobak och relaterade produkter finns särskilda bestämmelser om tillsynsåtgärder i 3 kap. och 25 § i landskapslagen (2017:37) om marknadskontrollen av vissa produkter. Denna lags bestämmelser om tillsynsåtgärder ska inte tillämpas vid marknadskontroll av tobak och relaterade produkter.

4 kap. Upphävt (2016/52).

9 §. Upphävd (2016/52).

L 22 LL (1978:52) om tobak m.m.

10 §. (2020/111) Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan förena ett förbud eller ett åläggande som myndigheten meddelar med stöd av bestämmelserna i denna lag, med vite.

Bestämmelser om vite och hot om tvångsutförande finns i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

5 kap. Särskilda bestämmelser

11 §. (2020/111) Ekonomiska aktörer och återförsäljare av tobaksprodukter och relaterade produkter samt leverantörer av äkthetsdetaljer och deras underleverantörer, ska till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet på begäran och utan kostnad trots sekretessbestämmelser lämna nödvändiga uppgifter och utredningar för myndighetens tillsyn över efterlevnaden av regelverket. Tillverkare och importörer ska även på skriftlig begäran från Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet lämna prov på de produkter som finns på marknaden. Proven ska lämnas som styckförpackningar och innehålla den tillämpade säkerhetsmärkingen.

12 §. Upphävd (2021:80).

13 §. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer tobaksprodukter eller relaterade produkter i strid med bestämmelserna i 1b, 1c, 2, 2a, 5a, 5ad, 5b eller 5c §§, eller som placerat en automat så att försäljning till personer under 18 år inte förhindras, ska för *förseelse vid försäljning av tobaksprodukter eller relaterade produkter* dömas till böter. (2020/111)

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bedriver verksamhet i strid med bestämmelserna i 3 § ska för *brott vid marknadsföring av tobaksprodukter eller relaterade produkter* dömas till böter och, om det är ändamålsenligt, åläggas att avlägsna reklamen eller upphöra med verksamheten. (2020/111)

Åtal får inte väckas för ett brott som avses i denna paragraf, om inte miljö- och hälsoskyddsmyndigheten anmält brottet till åtal. (2007/125)

13a §. (1992/38) Den som röker där tobaksrökning, användning av elektroniska cigaretter eller rökning med örtprodukter för rökning är förbjuden enligt denna lag och som fortsätter med detta trots tillsägelse av innehavaren eller någon som företräder denna ska för *rökningsförseelse* dömas till böter. (2016/52)

Åtal får inte väckas för ett brott som avses i 1 mom. om inte innehavaren av utrymmet anmält brottet till åtal.

13b §. (2020/111) En innehavare av ett allmänt kommunikationsmedel, en lokal eller ett utomhusområde eller en företrädare för denne eller en arrangör av en offentlig tillställning, som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet i strid med 4, 4b och 4c §§ tillåter tobaksrökning i en lokal eller på ett utomhusområde där tobaksrökning är förbjuden ska, om inte försummelsen kan anses vara ringa, och om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i annan lag, för *försummelse av åtgärder som skyddar mot tobaksrök* dömas till böter.

Vad som i 1 mom. föreskrivs om tobaksrökning gäller även rökning av en örtprodukt för rökning och användning av en elektronisk cigarett.

14 §. Upphävd (2021:80).

15 §. (2016/52) Den ekonomiska fördel som till följd av brott som avses i 13 § tillfallit gärningsmannen eller den för vilken han handlat ska dömas förverkad. Kan fördelen inte noggrant beräknas, ska den med beaktande av verksamhetens art och omfattning uppskattas. Tobaksprodukt eller relaterad produkt som saluförts i strid med 2 § eller dess värde ska dömas förverkad, om detta inte med beaktande av att förseelsen är ringa kan anses oskäligt.

16 §. (2020/111) Beslut som en förvaltningsmyndighet fattat med stöd av denna lag kan verkställas oavsett besvär. Besvärmyndighet är likvärd berättigad att förbjuda eller avbryta verkställigheten av beslutet intill dess besvären avgjorts genom utslag som vunnit laga kraft. Besvär ska sökas inom 30 dagar efter att ett beslut är delgivet.

17 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/52):

Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.

Bestämmelserna om hälsovarningar i form av text och bild, unik identitetsmärkning och säkerhetsmärkning i 5b §, tillämpas avseende cigaretter och rulltobak från och med den 19 maj 2019 och avseende andra tobaksprodukter och relaterade produkter från och med den 20 maj 2024.

Bestämmelserna om förbud att saluhålla cigaretter eller rulltobak vilka har tillförts karakteristisk smak eller doft av annat än tobak som avses i 5a § 3 mom. 1 punkten tillämpas från och med den 20 maj 2020.

En anmälan som avses i 1b § ska ha lämnats till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet inom 6 månader efter denna lags ikraftträdande.

Ikraftträdandebestämmelse (2020/111):

Denna lag träder i kraft den 1 december 2020.

Bestämmelserna i 1ba § om näringsidkares skyldighet att framlägga bevis ska tillämpas från och med fem kalendermånader efter denna lags ikraftträdande. Ålands miljö- och hälsomyndighet ska inom fyra kalendermånader efter denna lags ikraftträdande utge ett i 1ba § avsett bevis till de näringsidkare som bedriver detaljhandel som innan denna lags ikraftträdande har anmält sin verksamhet enligt 1b §.

Andra tobaksprodukter än cigaretter och rulltobak som på styckförpackningsnivå inte är försedda med unika id-märkningar och säkerhetsmärkning och som tillverkats i unionen eller importerats till unionen före den 20 maj 2024 får omsättas fritt, fram till den 20 maj 2026.

L 23 Landskapsförordning (2021:150) om tobak och relaterade produkter

1 §. Ansvarig person för egenkontrollen

En återförsäljare som säljer sådana produkter som avses i 2 § 1 mom. i landskapslagen (1978:52) om tobak och relaterade produkter ska tillse att minst en person har ansvaret för egenkontrollen och som har hand om det praktiska utförandet av de uppgifter som hänför sig till planen för egenkontroll.

2 §. Innehållet i och utarbetandet av planen för egenkontroll

En plan för egenkontroll som avses i 5ad § 1 mom. 3 punkten i landskapslagen om tobak och relaterade produkter ska innehålla uppgifter om den person som är ansvarig för egenkontrollen samt en förteckning över de produktgrupper som omfattas av egenkontrollen. Planen för egenkontroll ska uppdateras vid behov.

I planen för egenkontroll ska införas uppgifter om
1) genomförd introduktion av nyanställda,

2) problem vid försäljningen i samband med kontroller av åldern och misstankar om förmedling samt
3) åtgärder som vidtagits med anledning av problemsituationer eller myndighetskontroller.

I serveringsställen med tillstånd till servering av alkohol drycker eller personalrestauranger eller motsvarande försäljningsställen där kunderna endast undantagsvis är under 18 år, får införandet av de uppgifter som avses i 2 mom. 2 punkten göras genom att i planen för egenkontroll skriva en sammanställning av iakttagelserna under året.

Planen för egenkontroll ska vara tillgänglig som en helhet för de anställda vid försäljningsstället och för tillsynsmyndigheterna. Den får tas med som en del av livsmedelslokals andra planer för egenkontroll. De uppgifter som avses i 2 mom. ska bevaras under det innevarande året och det därpå följande kalenderåret.

3 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2021.

Djurskydd

L 24 Djurskyddslag (1998:95) för landskapet Åland

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Lagens syfte

Syftet med denna lag är att säkerställa att djur skyddas mot lidande samt att främja djurs välbefinnande.

2 §. (2013/76) Tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om hur djur ska behandlas och hanteras. Lagen är tillämplig på alla djur.

Vid tillämpningen ska dessutom iakttas vad som bestäms särskilt om avel, artificiell reproduktion av djur, skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål, jakt, fiske, naturvård och hälsovård samt vad som bestäms om genetik i rikslagstiftningen.

3 §. Grundläggande principer

Djur skall behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. Djurens hälsa skall främjas och hänsyn skall tas till djurens fysiologiska och beteendemässiga behov. Djuren skall dessutom ges möjlighet till naturligt beteende.

Det är förbjudet att utsätta djur för onödigt lidande. Med onödigt lidande avses lidande som inte står i proportion till den nytta som erhålls. Med nytta avses endast nytta för djuret i fråga eller en godtagbar samhällelig nytta.

Djur får inte utsättas för sjukdom förutom med iakttagande av bestämmelserna i landskapslagen (2013:75) om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål. (2013/76)

4 §. Uppsiktsskyldighet

Vårdnadshavare och andra som har uppsikt över barn som inte har fyllt 15 år ansvarar för att barnet inte behandlar djur på ett sätt som strider mot denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

2 kap. Djurhållning

5 §. Utrymmen för djur

Utrymmen där djur hålls skall ge djuren tillräckligt utrymme, ljus och skydd samt hållas rena och i övrigt vara anpassade till djurartens behov. Det är förbjudet att hålla djur på ett sätt som utsätter dem för onödigt lidande.

Genom landskapsförordning utfärdas närmare bestämmelser om utrymmen för djurhållning.

Se DjurskyddsF (1998:96) och LF om skydd av slaktkycklingar (2011:53).

6 §. Tillsyn och skötsel av djur

Djur skall ges tillräckligt med lämplig föda, vätska och skötsel samt ges tillräcklig tillsyn. Djur som är i människans vård får inte överges. Djur som insjuknat skall ges ändamålsenlig vård.

Genom landskapsförordning utfärdas närmare bestämmelser om de krav som ställs på tillsynen och skötseln av djur.

Se DjurskyddsF (1998:96) och LF om skydd av slaktkycklingar (2011:53).

6a §. (2004/42) Uppdragsgivares ansvar

Den som anställer eller anlitar någon för skötsel eller tillsyn av djur skall se till att den som anställs eller anlitas har fått råd och anvisningar om hur djuren skall skötas med beaktande av gällande djurskyddsbestämmelser.

L 24 Djurskyddslag (1998:95)

6b §. (2011/34) *Behörigheten för dem som håller slaktkycklingar*

En fysisk person som håller slaktkycklingar och ansvarar för skötseln av minst 500 fåglar ska ha en utbildning som minst motsvarar en av behörig nationell myndighet fastställd examen inom lantbruksbranschen, med köttfjäderfä som specialiseringsområde. Med slaktkyckling avses en fågel av arten *Gallus gallus* som föds upp för slakt.

6c §. (2011/34) *Bokföring av produktionsdjur*

Den som äger eller håller produktionsdjur ska föra bok över den medicinska behandlingen om givits produktionsdjuren och över antalet döda djur.

Bokföringen över den medicinska behandlingen ska bevaras minst fem kalenderår och bokföringen över antalet döda djur minst tre år efter utgången av det år då den senaste anteckningen om ett djur gjordes i bokföringen. Bokföringen ska på begäran uppvisas för de myndigheter och den djurskyddsövervakare som nämns i 44 och 45 §§.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser om bokföringen över antalet döda djur utfärdas.

Se LF om skydd av slaktkycklingar (2011:53).

7 §. *Behandling av djur*

Det är förbjudet att överanstränga djur, att dressera dem oskäligt strängt och att behandla dem alltför hårdhänt. Djur får inte hållas bundna på ett sådant sätt att de utsätts för onödigt lidande. Djur skall ges tillräcklig rörelsefrihet och möjlighet till vila.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om sådan behandling av djur som är förbjuden.

Se DjurskyddsF (1998:96).

8 §. *Operativa ingrepp m.m.*

Det är förbjudet att göra operativa ingrepp på djur såvida det inte är befogat av veterinärmedicinska skäl.

Operativa ingrepp på djur får endast utföras av veterinär. Detsamma gäller för annan behandling i syfte att förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom eller skada hos ett djur. Om det lidande som behandlingen vållar är obetydligt eller om behandlingen är så brådskande att veterinär inte hinner tillkallas kan den dock utföras även av någon annan än en veterinär.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om undantag från 1 och 2 mom. Undantag får dock inte medges för åtgärder vars syfte är att ändra ett djurs utseende eller att göra det stumt. Landskapsregeringen kan förbjuda att djur används vid tävlingar eller förevisas om de har utsatts för operativa ingrepp som är förbjudna enligt denna lag.

Se 6 kap. i DjurskyddsF (1998:96).

9 §. *Avel och genteknik*

Vid avel skall djurs hälsa och andra djurskyddssynpunkter beaktas.

Sådan avel och användning av avelsmetoder som kan utsätta djur för lidande eller som kan medföra betydande men för djurs hälsa eller välbefinnande är förbjuden. Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om djurskyddskrav vid avel.

Utöver vad som bestäms i 1 mom. är det förbjudet att använda genteknik i syfte att förändra djurproduktionens kvantitet eller kvalitet, om det kan inverka menligt på djurs hälsa eller välbefinnande. I övrigt gäller vad som i rikslagstiftningen stadgas om genteknik.

10 §. *Påverkande av djurs prestationsförmåga*

Det är förbjudet att påverka djurs prestationsförmåga på konstgjord väg med läkemedel eller andra motsvarande ämnen eller preparat. Det är också förbjudet att påverka djurs prestationsförmåga genom att använda redskap eller anordningar på ett sådant sätt att djuren utsätts för lidande.

Vid misstanke om att sådana ämnen, preparat, redskap eller anordningar som avses i 1 mom. har använts har en djurskyddsansvarig tjänsteman vid Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet rätt att få tillträde till de utrymmen där djuren hålls samt att ta de prov som behövs. Djurens ägare eller innehavare är skyldig att bistå tjänstemannen vid provtagningen och att ge de upplysningar som behövs för tillsynen. (2007/126)

11 §. *Ökande av djurs produktionsförmåga*

Det är förbjudet att öka djurs produktionsförmåga på konstgjord väg med läkemedel eller andra motsvarande ämnen eller preparat, om det inte kan visas att dessa inte åsamkar men för djurens hälsa eller välbefinnande.

Vid misstanke om att sådana ämnen eller preparat som avses i 1 mom. har använts skall 10 § 2 mom. tillämpas.

12 §. *Tvångsmatning av djur*

Djur får inte tvångsmatas i gödningssyfte eller för att öka produktionen.

13 §. *Redskap, anordningar och ämnen*

Redskap, anordningar eller ämnen som är avsedda för djur och som uppenbart kan utsätta djuren för onödigt lidande får inte införas till landskapet, tillverkas, säljas, överlåtas eller användas.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om vilka redskap, anordningar och ämnen som skall anses utsätta djur för onödigt lidande.

14 §. (2013/76) *Tagande av vilda däggdjur och fåglar ur deras naturliga omgivning*

Vilda däggdjur och fåglar får inte tas ur sin naturliga omgivning för att hållas i fångenskap, såvida det inte är fråga om djur som ska hållas i djurgård, farmuppfödning för att producera kött, ägg eller avelsdjur för kött- eller äggproduktion eller farmuppfödning i viltvårdssyfte. Vilda däggdjur och fåglar får dock tas om hand för tillfällig sjukvård eller annat godtagbart tillfälligt behov eller med iakttagande av lagstiftningen om användning av djur för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.

Ett djur som tagits om hand tillfälligt ska återföras till sin naturliga omgivning då dess tillstånd möjliggör detta. Om djuret inte kan återföras till sin naturliga omgivning och vården av det inte kan ordnas ska djuret avlivas.

15 §. Sjuka eller skadade djur

Då ett sjukt eller skadat djur överläts skall mottagaren underrättas om sjukdomen eller skadan.

Den som påträffar ett husdjur eller annat djur som är i människans vård och som är sjukt, skadat eller annars i hjälplöst tillstånd skall själv hjälpa djuret eller göra anmälan därom till djurets ägare eller skötare eller till polisen eller till djurskyddsansvarig tjänsteman vid Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. (2007/126)

Är det oskäligt svårt att göra en anmälan som avses i 2 mom. och är djuret i sådant tillstånd att det är uppenbart grymt att hålla det vid liv, får det avlivas. Om detta skall utan dröjsmål göras en anmälan som avses i 2 mom.

Vilda djur som är sjuka, skadade eller annars i hjälplöst tillstånd bör hjälpas. Är djuret i sådant tillstånd att det är uppenbart grymt att hålla det vid liv, får djuret avlivas. Om avlivning av vilda däggdjur och fåglar som är sjuka, skadade eller annars i hjälplöst tillstånd gäller vad som stadgas i jaktlagen (1985:31) för landskapet Åland.

16 §. Tillvaratagna djur

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska ordna förvaring och tillfällig skötsel av herrelösa hundar, katter och andra små motsvarande sällskaps- och hobbydjur som tillvaratagits. Tillvarataget husdjur ska förvaras minst 15 dagar, varefter djuret kan säljas, överlåtas på annat sätt eller avlivas. Beslut om försäljning, överlåtelse och avlivning fattas vid Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, som också verkställer en eventuell avlivning. (2011/34)

Djurägaren eller -innehavaren är skyldig att ersätta kostnaderna för förvaring, skötsel och eventuell avlivning av djur som tillvaratagits.

Tidigare 3 mom. har blivit 2 mom. genom (2011/34).

17 §. (2013/76) Djurtävlingar

Djur får inte användas i rollen som tävlande i tävlingsverksamhet på ett sådant sätt att de utsätts för lidande. Om det finns risk för att djur vid en tävling kan utsättas för lidande ska arrangören på egen bekostnad kalla en veterinär till tävlingen. Veterinären ska övervaka att denna lag och med stöd av den utfärdade bestämmelser följs vid tävlingen. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan vid behov bestämma att en veterinär ska kallas till en tävling på arrangörens bekostnad.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om att viss tävlingsverksamhet alltid ska övervakas av veterinär såsom avses i 1 mom.

Se 30 § i DjurskyddsF (1998:96).

18 §. Övervakning av djurtävlingar

En veterinär som kallats till en tävling skall förbjuda användningen av ett djur i tävlingen om det finns grundad anledning att misstänka att djuret används i strid med denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Om djurets ägare eller innehavare inte följer av veterinären meddelat förbud är tävlingsarrangören

skyldig att förhindra att djuret deltar i tävlingen. Tävlingsarrangören kan i detta syfte avbryta tävlingen eller omhänderta djuret under den tid tävlingen pågår. Polisen skall vid behov ge tävlingsarrangören handräckning för verkställande av förbudet.

19 §. Andra tillställningar där djur testas

Med djurtävlingar likställs vid tillämpningen av 17 och 18 §§ tillställningar där djurs avelsvärde, bruksvärde eller andra egenskaper testas på ett sätt som kan utsätta djur för lidande.

20 §. (2013/76) Fotografering, filminspelning samt förevisning av djur

Djur får inte användas vid fotografering, filminspelning, föreställning eller någon annan förevisning som anordnas för allmänheten på ett sådant sätt att de utsätts för lidande.

Utän hinder av bestämmelserna i 1 mom. kan Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet på ansökan bevilja tillstånd att använda djur vid fotografering eller filminspelning om det finns särskilda skäl och djuret endast kan utsättas för lindrigt lidande. Myndigheten kan till tillståndet foga villkor som behövs med avseende på djurskyddet. Om villkoren inte iaktas kan tillståndet återkallas.

21 §. (2013/76) Överlåtelse av djur som pris

Det är förbjudet att överlåta djur som pris vid lotterier och tävlingar. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan dock på ansökan bevilja tillstånd att överlåta djur som pris om det finns särskilda skäl.

22 §. Rörlig handel

Det är förbjudet att idka rörlig handel med djur.

3 kap. Djurtransporter**23 §. Allmänna principer**

Transport av djur skall ske på ett sådant sätt att djuren inte utsätts för onödigt lidande. Under transporten skall djuren skyddas mot skada och sjukdom. Djur som är i sådant tillstånd att transporten kan utsätta dem för onödigt lidande får inte transporteras.

24 §. Behandling av djur vid transport

Vid transport, inberäknat lastning och avlastning, skall djur behandlas lugnt och de får inte skrämmas eller hetsas upp. Djurens naturliga beteende, såsom flockinstinkten, skall i största möjliga utsträckning utnyttjas vid lastning och avlastning.

Djur skall stå under tillräcklig tillsyn under transport och deras välbefinnande skall tillgodoseas. Djur skall ges vätska, lämplig föda och vila med lämpliga intervaller med beaktande av den djurart som transporteras, djurens ålder, transportmedlet, transportförhållandena och transporttiden samt andra faktorer som inverkar på djurens behov av vätska, föda och vila under transporten. Vid behov skall djur mjölkas under transporten.

Genom landskapsförordning utfärdas närmare bestämmelser om behandling av djur vid transport samt om den utrustning som används vid lastning och avlastning.

Se DjurtransportF (1998:97).

L 24 Djurskyddslag (1998:95)

25 §. Djur som blir sjuka eller skadas under transport

Djur som blir sjuka eller skadas under transport skall ges hjälp så snart som möjligt. Vid behov skall de transporterats för erforderlig vård eller avlivas på ett sätt som inte utsätter dem för onödigt lidande.

26 §. Transportmedel

Transportmedel för djur skall vara trygga och rymningssäkra och de får inte vara så beskaffade att de utsätter djuren för onödigt lidande under transport. Transportmedel för djur skall dessutom vara tillräckligt rymliga och ha tillräcklig ventilation. De djur som finns i transportmedlet skall kunna kontrolleras och vid behov skötas utan svårighet.

Genom landskapsförordning utfärdas närmare bestämmelser om de krav som transportmedel för djur skall uppfylla.

Se DjurtransportF (1998:97).

27 §. Dokument

Genom landskapsförordning utfärdas närmare bestämmelser om de dokument som skall åtfölja djurtransporter.

28 §. Särskilda villkor för transporter

Genom landskapsförordning utfärdas närmare bestämmelser om sådana villkor för transport av djur som behövs för att uppfylla landskapets internationella förpliktelser.

28a §. (2011/34) Rådets förordning (EG) nr 1/2005

Inom landskapet är den behöriga myndigheten enligt artiklarna 4-6, 10-16, 18-23 samt 26 och 27 i Rådets förordning (EG) nr 1/2005 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG och förordning (EG) nr 1255/97, nedan EG-förordning nr 1/2005, Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Behörig myndighet gällande den del i artikel 17 som gäller utfärdande av kompetensbevis efter ordnad utbildning är landskapsregeringen.

4 kap. Avlivning och slakt**29 §. Avlivning av djur**

Avlivning av djur skall ske så snabbt och smärtfritt som möjligt.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om avlivning av djur.

Se LF om slakt och avlivning av djur (1998:98) och LF om skydd av slaktkycklingar (2011:53).

30 §. Slakterier och slaktplatser

Slakterier och slaktplatser skall vara konstruerade och utrustade så att verksamheten vid dem inte utsätter djur för onödigt lidande. Tillräckliga och ändamålsenliga utrymmen skall finnas för förvaring av djur som inte slaktas omedelbart efter ankomsten till anläggningen. Dessutom skall det finnas ändamålsenliga utrymmen för slakt och blodavtappning av djur som är sjuka eller skadade.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om de krav som ställs på slakterier och slaktplatser i djurskyddshänseende.

Se LF om slakt och avlivning av djur (1998:98) och LF om skydd av slaktkycklingar (2011:53).

31 §. Behandling av djur som skall slaktas

Djur som hålls vid slakterier eller slaktplatser i väntan på slakt skall ges lämplig skötsel och tillräcklig tillsyn.

Vid förflyttning av djur inom slakteriområde skall djuren behandlas lugnt och de får inte skrämmas eller hetsas upp. Djurens naturliga beteende, såsom flockinstinkten, skall i största möjliga utsträckning utnyttjas vid förflyttning.

Djur får inte i väntan på slakt hållas i det rum eller på den plats där slakten utförs.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om behandling av djur som skall slaktas.

Se LF om slakt och avlivning av djur (1998:98) och LF om skydd av slaktkycklingar (2011:53).

32 §. Slakt och därtill hörande åtgärder

Djur får inte utsättas för onödigt lidande i samband med slakt. Vid slakt skall djur avlivas eller bedövas innan blodet tappas av. Inga andra åtgärder än bedövning och blodavtappning får vidtas innan djuret är dött.

Person som utför slakt och därtill hörande åtgärder samt sköter och hanterar djur som skall slaktas skall ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för att vidta åtgärderna på ett vederbörligt sätt.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om de krav som ställs på personer som avses i 2 mom. samt om särskilda djurskyddskrav i samband med slakt.

Se LF om slakt och avlivning av djur (1998:98) och LF om skydd av slaktkycklingar (2011:53).

5 kap. Anmälnings- och tillståndspliktig verksamhet**33 §. Farmuppfödning av vilda djur i produktionssyfte**

Endast de arter av vilda djur som anges i landskapsförordning får uppfödning i farm för att producera ägg, kött eller avelsdjur för ägg- eller köttproduktion.

Innan farmuppfödning av vilda djur i syfte att producera ägg, kött eller avelsdjur för ägg- eller köttproduktion inleds skall verksamhetsidkaren i god tid göra en skriftlig anmälan till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Skriftlig anmälan skall också göras innan sådan verksamhet avslutas eller förändras väsentligt. (2007/126)

34 §. (2007/126) Farmuppfödning av vilda djur i viltvårdssyfte

Innan farmuppfödning av vilda djur i viltvårdssyfte inleds, avslutas eller förändras väsentligt skall verksamhetsidkaren i god tid göra en skriftlig anmälan till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

35 §. (2007/126) Hållande av husdjur yrkesmässigt eller i större omfattning

Den som yrkesmässigt eller i större omfattning ämnar saluföra, förmedla, hyra ut, föda upp, träna eller dressera andra husdjur än nyttodjur skall i god tid innan verksamheten inleds göra en skriftlig anmälan till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Skyldighet att göra skriftlig anmälan gäller också den som yrkesmässigt eller i större omfattning ämnar ta om hand så-

dana djur för förvaring eller vård samt den som ämnar meddela undervisning i användning av sådana djur. Verksamhet som varaktigt omfattar fler än fem djur samtidigt anses ske i större omfattning. Skriftlig anmälan skall också göras innan ovan avsedd verksamhet avslutas eller förändras väsentligt.

36 §. (2007/126) *Granskning av anmälan*

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan, efter att ha granskat en anmälan som avses i 33, 34 eller 35 §, meddela verksamhetsidkaren föreskrifter som är påkallade av djurskyddsskäl. Om verksamheten inte uppfyller de krav som ställs i denna lag eller i föreskrifter som utfärdats med stöd av den och om verksamhetsidkaren inte avhjälpes bristfälligheter i verksamheten inom utsatt tid, kan miljö- och hälsoskyddsmyndigheten besluta att verksamheten skall upphöra. Innan beslutet fattas skall verksamhetsidkaren beredas möjlighet att yttra sig.

37 §. (2007/126) *Förteckning*

Den som bedriver verksamhet som avses i 33, 34 eller 35 § skall upprätthålla en förteckning enligt miljö- och hälsoskyddsmyndighetens anvisningar över de djur som verksamheten omfattar. Förteckningen skall på begäran uppgivas för tillsynsmyndigheten.

38 §. (2003/51) *Förevisning av djur för allmänheten*

En djurpark är en permanent anläggning där levande djur som tillhör vilda arter hålls för att förevisas för allmänheten under minst sju dagar per år. Djuraffärer skall inte anses vara djurparker. Anläggningar som inte förevisar ett betydande antal djur eller arter för allmänheten skall inte heller anses vara djurparker om de inte måste anses som djurparker av hänsyn till skyddet av vilda djurarter eller bevarandet av den biologiska mångfalden.

Förevisning för allmänheten av levande djur som tillhör vilda arter i djurpark eller på annat sätt, användning av djur vid cirkus eller därmed jämförbar föreställning samt ambulerande djurutställning får endast ske med miljö- och hälsoskyddsmyndighetens tillstånd. Innan en ny djurpark öppnas för allmänheten måste den ha tillstånd från miljö- och hälsoskyddsmyndigheten. (2007/126)

Tillstånd beviljas inte beträffande sådana djurarter som uppenbart utsätts för lidande genom verksamheten i fråga. Tillstånd får beviljas endast i de fall där det står klart att djuren hålls under djurskyddsmässigt godtagbara förhållanden och behandlas på ett från djurskyddssynpunkt godtagbart sätt.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet skall stänga en djurpark som i strid mot denna lag drivs utan tillstånd. (2007/126)

När en djurpark eller en del av en djurpark stängs skall miljö- och hälsoskyddsmyndigheten övervaka att de berörda djuren behandlas eller avlägsnas under lämpliga förhållanden. (2007/126)

39 §. *Transport av djur i förvärvssyfte*

Transport av djur samt uthyrning eller annan överlåtelse av transportmedel för djur i förvärvssyfte får ske endast med tillstånd av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. (2007/126)

För att tillstånd skall beviljas krävs att sökanden har tillgång till transportmedel som är lämpligt för djurtransporter samt att sökanden eller en person som är anställd hos sökanden har erforderlig utbildning eller motsvarande praktisk erfarenhet av transport av djur samt hantering och skötsel av dem i samband med transporten. Kravet på utbildning eller erfarenhet behöver dock inte uppfyllas om verksamhetsidkaren endast avser att hyra ut eller överlåta transportmedel utan att själv transportera djur.

Den som har beviljats tillstånd enligt denna paragraf skall utan dröjsmål underrätta miljö- och hälsoskyddsmyndigheten om förändringar som sker i fråga om transportmedlen, de personer som ansvarar för transporterarna eller andra förutsättningar för tillståndet. (2007/126)

40 §. (2021/102) *Register över djurtransportörer*

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet för ett register över de djurtransportörer som beviljats tillstånd enligt 39 §. Sådana uppgifter som behövs med tanke på tillsynen över djurtransporterna ska föras in i registret. Verksamhetsidkaren är skyldig att tillhandahålla de uppgifter som krävs för registret. Tillsynsmyndigheterna har rätt att i tillsynssyfte använda registret över djurtransportörer. I övrigt tillämpas offentlighetslagen (2021:79) för Åland vid utlämnandet av uppgifter ur registret.

41 §. (2013/76) *Djur som används för vetenskapliga ändamål*

Undantag från denna lag kan beviljas enligt bestämmelserna i landskapslagen om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.

42 §. (2003/51) *Tillståndsvillkor och återkallande av tillstånd*

Tillstånd som beviljas enligt 38, 39 eller 41 §§ kan förenas med villkor som är påkallade av djurskyddsskäl.

Tillstånd för en djurpark måste förenas med villkor om att djurparken skall

1) delta i forskning som leder till att arternas bevarande främjas eller i utbildning eller informationsutbyte som ger relevanta kunskaper om arternas bevarande eller deras uppfödning i fångenskap, återinplantering och anpassning till ett liv i vilt tillstånd,

2) främja utbildning av allmänheten och öka medvetenheten hos allmänheten vad beträffar bevarande av den biologiska mångfalden, särskilt genom att tillhandahålla information om de förevisade arterna och deras naturliga livsmiljöer,

3) bedriva djurhållning under förhållanden som är ägnade att uppfylla de enskilda arternas biologiska behov och deras bevarande, bland annat genom att djurens livsmiljöer berikas på ett artspecifikt sätt och att en hög djurskötselstandard upprätthålls med ett program som har utarbetats för preventiv och kurativ veterinärvård och näringstillförsel,

4) förhindra att djur rymmer och därigenom se till att eventuella ekologiska hot mot inhemska arter undviks samt förhindra att skadegörare och ohyra tar sig in utifrån och

L 24 Djurskyddslag (1998:95)

5) föra och uppdatera register över parkens djurbestånd.

Landskapsregeringen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan återkalla ett tillstånd om den som beviljats tillståndet inte iakttar denna lag eller de bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Tillståndet kan även återkallas om tillståndsvillkoren inte iakttas eller om verksamheten inte längre motsvarar förutsättningarna för beviljande av tillstånd. (2007/126)

43 §. (2007/126) Blanketter

Skriftliga anmälningar och ansökningar om tillstånd som avses i denna lag skall göras på blanketter som fastställts av landskapsregeringen eller Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

6 kap. Förvaltning och tillsyn**44 §. Myndigheter**

Förvaltningen av djurskyddet i landskapet handhas av landskapsregeringen som också leder den allmänna tillsynen över denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Övriga tillsynsmyndigheter enligt denna lag är Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet samt polisen. Beträffande gränsveterinärens uppgifter inom gränsbevakningen gäller vad som bestäms i rikslagstiftningen. (2007/126)

45 §. (2007/126) Djurskyddsövervakare

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan på villkor som den föreskriver bevilja en person med erforderlig utbildning eller erfarenhet rätt att i egenskap av djurskyddsövervakare verkställa inspektioner som avses i 46 § 1 mom. Djurskyddsövervakaren skall ha en försäkring för eventuella skador som uppstår vid inspektionerna.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan återkalla rätten att verkställa inspektioner om djurövervakaren inte följer de fastställda villkoren. Rätten kan också återkallas av annan grundad anledning.

46 §. Inspektion

Om det finns anledning att misstänka att djur sköts, behandlas, används eller transporteras i strid med denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den, har tillsynsmyndighet och djurskyddsövervakare rätt att utföra inspektion.

Landskapsregeringen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet får utföra inspektion vid djurtävlingar, tillställningar som avses i 17 §, förevisningar av vilda djur för allmänheten, cirkusar och därmed jämförbara föreställningar, ambuleringar, djurutställningar samt på platser där försöksdjursverksamhet eller verksamhet som avses i 33, 34 eller 35 § bedrivs oavsett misstanke om överträdelse av denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Inom slakteri- eller slaktplatsområde har dessutom den som fungerar som besiktningsveterinär rätt att inspektera djurtransporter samt utrymmen där djur hålls oavsett misstanke om överträdelse av denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den. (2007/126)

Innan miljö- och hälsoskyddsmyndigheten beslutar om tillstånd för en djurpark skall miljö- och hälsoskyddsmyndigheten inspektera djurparken för att förvissa sig om att tillståndsvillkoren enligt 42 § kan uppfyllas. Inspektion skall även ske innan miljö- och hälsoskyddsmyndigheten beslutar att tillståndsvillkoren för en djurpark skall ändras i väsentlig grad eller förlängas. (2007/126)

Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten skall inspektera alla djurparker minst en gång vart tredje år för att kontrollera att tillståndsvillkoren efterlevs. (2007/126)

Den som utför inspektion har rätt att få tillträde till de utrymmen där djuren hålls och att utan ersättning ta de prov som behövs för inspektionen. Vid inspektion kan djuren, utrymmen där de hålls, transportmedel samt föda, dryck, utrustning och redskap för djuren inspekteras.

Tidigare 3 mom. har blivit 5 mom. genom (2003/51).

47 §. Råd

Den som utför inspektion skall genom råd till djurägaren eller -innehavaren främja djurens välbefinnande samt verka för att avhjälpa lindriga missförhållanden i djurskyddshänseende.

På ett slakteri- eller slaktplatsområde skall råd som avses i 1 mom. ges till den som bär ansvaret för att missförhållandena har uppkommit.

48 §. (2007/126) Anmälan

Om polisen eller djurskyddsövervakaren vid en inspektion finner att denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den överträtts, skall detta anmälas till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet som vid behov vidtar åtgärder enligt 49 och 50 §§.

49 §. (2007/126) Förbud och föreskrifter

Om det konstateras att denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den har överträtts får Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet meddela djurägaren eller -innehavaren de förbud och föreskrifter som behövs för att förhindra att det lagstridiga förfarandet fortsätter eller upprepas. Vid meddelande av förbud och föreskrifter får djurägaren eller -innehavaren även åläggas att fullgöra sina skyldigheter inom utsatt tid.

50 §. (2007/126) Vite och hot om tvångsutförande

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan förena ett förbud eller ett åläggande som meddelas med stöd av 49 § med vite eller hot om att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad.

51 §. Brådskande åtgärder

Om det behövs av djurskyddsskäl, får tillsynsmyndighet med avvikelse från 48 och 49 §§ vidta omedelbara åtgärder för att trygga djurs välbefinnande. I detta syfte kan djuren ges skötsel, foder eller annat som är nödvändigt för deras välbefinnande. Djur kan även flyttas för vård på annan plats eller, om detta inte är möjligt eller ändamålsenligt, avlivas, sändas till slakt eller säljas till gängse pris. Om det är möjligt skall åtgärder enligt detta moment vidtas i samråd med en veterinär.

Om någon annan tillsynsmyndighet än Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet vidtagit åtgärder enligt 1 mom., skall miljö- och hälsoskyddsmyndigheten underrättas om åtgärderna. (2007/126)

52 §. Hörande

Innan beslut enligt 49 eller 50 § fattas skall djurägaren eller -innehavaren beredas möjlighet att yttra sig. Innan åtgärder enligt 51 § vidtas skall djurägaren eller -innehavaren beredas möjlighet att yttra sig endast om denne kan anträffas omedelbart. Djurägaren eller -innehavaren skall underrättas om beslutet.

53 §. Omhändertagande och förstöring

Tillsynsmyndighet har rätt att omhänderta redskap, anordningar och ämnen som avses i 13 §. Innan beslut om omhändertagande fattas skall redskapets, anordningens eller ämnets ägare eller innehavare beredas möjlighet att yttra sig. Ägaren eller innehavaren skall underrättas om beslutet.

Om någon annan tillsynsmyndighet än polisen har verkställt ett omhändertagande enligt 1 mom. skall de föremål som omhändertagits omedelbart lämnas till polisen.

En anställningsberättigad tjänsteman får bevisligen förstöra eller låta förstöra redskap, anordningar och ämnen enligt 13 § som tas i beslag, om det är sannolikt att dessa skulle komma att dömas förverkade till staten och saknar betydande värde.

54 §. Undersökningar

För tillsynen över att denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den efterlevs får landskapsregeringen förordna veterinärer att utföra undersökningar i sådana djurhållningsenheter där djur hålls för idkande av näring, i djurtransporter samt i slakterier och på slaktplatser. Samma rätt har landskapsregeringen när det gäller fullgörandet av ett internationellt avtal som är förpliktande för Åland eller då Europeiska gemenskapens rättsordning förutsätter detta.

Den som utför undersökningen har rätt att få tillträde till de utrymmen där djur hålls samt till de förråd och andra utrymmen som hänför sig till djurhållningen. Djurhållningsenhetens ägare eller innehavare samt slakteriets eller slaktplatsens ägare eller innehavare är skyldigt att bistå den som utför undersökningen samt att, vid behov skriftligen, lämna de uppgifter som begärs för undersökningen.

Vad som bestäms i 2 mom. gäller också för utländska inspektörer då ett internationellt avtal som är förpliktande för Åland eller Europeiska gemenskapens rättsordning förutsätter detta.

55 §. Utförande av inspektioner och undersökningar

Inspektioner och undersökningar enligt denna lag skall om möjligt utföras så att de inte medför olägenheter för djuren, djurhållningsenhetens ägare eller innehavare, djurtransporten eller djurhållningsenhetens verksamhet.

56 §. Handräckning

Polisen skall vid behov ge andra tillsynsmyndigheter samt veterinärer och inspektörer som utför undersökningar med stöd av 54 § handräckning vid

tillsynen över att denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den efterlevs.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska vid behov ge polisen handräckning vid verkställigheten av förverkandepåföljd som gäller djur. (2011/92)

57 §. (2021/102) Utlämnande av uppgifter

Upplýsingar och handlingar får utan hinder av sekretessbestämmelser lämnas till

1) tillsynsmyndigheterna för utförande av uppgifter enligt denna lag,

2) åklagar-, polis- eller tullmyndigheterna för utredande av brott,

3) en myndighet som behandlar en ändringsansökan i ett ärende enligt denna lag eller

4) utländska organ och inspektörer som förutsätts av ett internationellt avtal som är förpliktande för landskapet eller av Europeiska unionens rättsordning, då avtalet eller rättsordningen förutsätter detta.

Om handlingars och uppgifters offentlighet gäller i övrigt vad som föreskrivs i offentlighetslagen för Åland.

7 kap. Ansvarsbestämmelser

57a §. (2011/92) Förseelse mot administrativa bestämmelser i djurskyddslagen

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) bryter mot ett förbud mot tillverkning, införande till landskapet, försäljning eller överlåtelse enligt 13 § eller mot ett förbud som avses i eller utfärdats med stöd av 8 § 3 mom., 14 § 1 mom., 17, 20–22 eller 36 §§,

2) bryter mot ett djurhållningsförbud eller är en mellanhand för någon annan för kringgående av ett djurhållningsförbud,

3) försummar en skyldighet som avses i eller som ålagts med stöd av 4, 6a–6c §§, 14 § 2 mom., 15, 17–18, 33–35, 37 §§, 38 § 2 mom. eller 41 § 1 mom.,

4) försummar att ansöka om det tillstånd att transportera de djur som avses i artiklarna 10 eller 11 i EG-förordning nr 1/2005,

5) bryter mot den anmälningsskyldighet som avses i artikel 6.2 i EG-förordning nr 1/2005,

6) försummar att ansöka om det intyg om godkännande av vägtransportmedel som avses i artikel 18 i EG-förordning nr 1/2005 eller det intyg över godkännande av fartyg för djurtransport som avses i artikel 19 i EG-förordning nr 1/2005,

7) försummar att ansöka om kompetensbevis i enlighet med artikel 17 i EG-förordning nr 1/2005,

8) bryter mot skyldigheten att i transportmedlet medföra de handlingar som avses i artikel 4 i EG-förordning nr 1/2005 eller

9) bryter mot den skyldighet att lämna uppgifter eller visa upp handlingar som föreskrivs artikel 4 i EG-förordning nr 1/2005

ska för förseelse mot administrativa bestämmelser i djurskyddslagen dömas till böter.

58 §. (2011/92) Djurskyddsforseelse

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) behandlar ett djur i strid med 3, 5–7, 9, 29 eller 32 §§ eller de bestämmelser och de föreskrifter som har utfärdats med stöd av dem,

L 24 Djurskyddslag (1998:95)

2) använder de anordningar, de redskap eller de ämnen som avses i 13 § och som är förbjudna eller

3) i strid med 8 eller 10-12 §§ vidtar en åtgärd som avses i dem

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i 59-59b §§, för *djurskyddsförseelse* dömas till böter.

59 §. (2011/92) *Djurskyddsbrott*

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom misshandel, överansträngning, bristfällig skötsel eller bristfällig utfordring eller annars i strid med

1) denna lag eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den eller

2) bilaga I i EG-förordning nr 1/2005

behandlar ett djur på ett grymt sätt eller utsätter det för onödigt lidande, onödig smärta eller onödig plåga, ska för *djurskyddsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

59a §. (2011/92) *Grovt djurskyddsbrott*

Om vid ett djurskyddsbrott

1) brottet begås på ett synnerligen rått eller grymt sätt,

2) brottet riktar sig mot ett mycket stort antal djur eller

3) eftersträvas en avsevärd ekonomisk vinning och brottet även bedömt som en helhet är grovt, ska gärningsmannen för *grovt djurskyddsbrott* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

59b §. (2011/92) *Lindrigt djurskyddsbrott*

Om djurskyddsbrottet, med hänsyn till att lidandet, smärtan eller plågan är ringa eller andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet är ringa, ska gärningsmannen för *lindrigt djurskyddsbrott* dömas till böter.

59c §. (2011/92) *Juridiska personers straffansvar*

På djurskyddsbrott och grovt djurskyddsbrott tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar i 9 kap. strafflagen (FFS 39/1889).

60 §. (2011/92) *Djurhållningsförbud*

Den som döms för ett grovt djurskyddsbrott ska samtidigt av domstolen meddelas ett djurhållningsförbud. Domstolen kan dock avstå från att meddela om ett djurhållningsförbud, om det finns särskilt vägande skäl för detta. Den som döms för ett djurskyddsbrott eller ett lindrigt djurskyddsbrott kan samtidigt meddelas djurhållningsförbud. Djurhållningsförbud kan också meddelas en person som döms för en djurskyddsförseelse med stöd av 58 § och som kan anses vara olämplig eller oförmögen att sörja för djurens välfärd. Ett djurhållningsförbud kan också meddelas en person som med stöd av strafflagen 3 kap. 4 § 2 mom. eller 6 kap. 12 § 4 eller 5 punkten inte döms till straff. Ett djurhållningsförbud kan meddelas på yrkande av åklagaren.

Den som har meddelats ett djurhållningsförbud får inte äga, hålla eller sköta djur och inte heller annars sörja för ett djurs välfärd. Förbudet kan gälla vissa djurarter eller djur över huvud taget. Domstolen kan av särskilda skäl förordna att den dömde alljämt helt

eller delvis får äga djur som inte är föremål för ett brott och som den dömda äger då beslutet fattas, om det är möjligt att i beslutet ange vilka dessa djur är.

Förbudet kan meddelas för minst ett år eller så att det blir bestående. Ett djurhållningsförbud kan meddelas så att det blir bestående, om den som meddelas förbudet

1) har gjort sig skyldig till ett grovt djurskyddsbrott,

2) tidigare med en lagakraftvunnen dom har tilldömts ett djurhållningsförbud för viss tid eller

3) har en svag hälsa

och han eller hon ska anses bestående vara olämplig eller oförmögen att äga, hålla eller sköta djur eller annars sörja för deras välfärd.

Ett djurhållningsförbud gäller även om det överklagas. Om domstolen i enlighet med rikslagstiftningen om förverkande förbjuder verkställigheten av en dom som gäller förverkande av djur till staten, gäller djurhållningsförbudet inte sådana djur som har hållits i enlighet med domstolens förordnande.

Om någon har meddelats ett djurhållningsförbud ska domstolen underrätta landskapsregeringen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om detta.

61 §. Upphävd (2021/102).**62 §.** (2011/92) *Förverkandepåföljd*

Om ett förverkande bestäms i rikslagstiftning.

Se 10 kap. i StraffL (FFS 39/1889).

8 kap. Särskilda bestämmelser**63 §.** *Ändringssökande*

Beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

Beslut som polisen fattat med stöd av denna lag får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Om sökande av ändring i beslut som Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet fattat gäller vad som föreskrivs i 19 § landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. (2007/126)

Besvär över beslut som fattats med stöd av denna lag skall behandlas i brådsökande ordning.

I beslut som fattats med stöd av 49-51 eller 53 § får föreskrivas att beslutet skall iakttas trots att ändring sökts, såvida inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

64 §. *Kostnader*

Djurägaren eller -innehavaren skall betala de kostnader som föranleds av åtgärder enligt 49 och 51 §§. Om åtgärder som vidtagits enligt nämnda paragrafer har inbringat någon inkomst skall kostnaderna avdras från den erhållna inkomsten och återstoden betalas till djurägaren eller -innehavaren.

Kostnader som föranleds av åtgärder enligt 51 § kan av särskilda skäl i första hand betalas av landskapet. Djurägaren eller -innehavaren ansvarar dock för den slutliga betalningen av kostnaderna enligt 1 mom.

Kostnader som avses i denna paragraf får indrivnas utan dom eller beslut i den ordning som bestäms om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg.

Om kostnaderna inte kan indrivas ersätts de av landskapets medel.

65 §. Ersättning

I landskapsförordning kan föreskrivas om ersättning för inspektion av djur och transportmedel i samband med djurtransport.

66 §. Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om tillämpningen och verkställigheten av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

67 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 november 1998.

Genom denna lag upphävs, såvitt gäller tillämpningen i landskapet Åland, djurskyddslagen den 27 januari 1971 (FFS 91/1971) och förordningen den 10 maj 1968 om kringföringshandel med husdjur (FFS 280/1968) samt de ändringar i dessa författningar som tillkommit före den 1 januari 1993. Hänvisningar i andra lagar till den upphävda djurskyddslagen gäller denna lag efter att den har trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

68 §. Övergångsbestämmelser

Den som när denna lag träder i kraft bedriver verksamhet som avses i 33, 34 eller 35 § skall inom ett år från ikraftträdandet anmäla verksamheten till [landskapsstyrelsen].

Den som när denna lag träder i kraft bedriver verksamhet som avses i 39 § 1 mom. skall inom sex månader från ikraftträdandet ansöka om [landskapsstyrelsens] tillstånd för verksamheten.

Årenden som är anhängiga när denna lag träder i kraft behandlas enligt de bestämmelser som gäller före lagens ikraftträdande.

Ikraftträdandebestämmelse (2013/76):

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2013.

Genom denna lag upphävs landskapsförordningen (1998:99) om skydd av djur som används för försök och andra vetenskapliga ändamål.

L 25 Djurskyddsförordning (1998:96)

1 kap. Allmänt om skötsel och tillsyn av djur

1 §. Skötsel

Djur skall behandlas väl och med fasta skötselrutiner samt skyddas mot onödigt lidande, stress och sjukdom. De skall hållas och skötas i en god miljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt. De får inte i onödan skrämmas eller skärras upp.

Djur får inte hållas bundna på ett plågsamt sätt eller så att de inte kan få behövlig rörelsefrihet, vila eller tillräckligt skydd mot väder och vind. Djur får inte avsiktligt skadas eller utsättas för våld. Det är förbjudet att sparka djur och att i tuktnings- eller dressyrssyfte eller i annat sådant syfte slå djur med ett tillhygge som skadar dem.

Djur får inte utom i nödfall släpas i hornen, benen, svansen, pälsen eller omedelbart i huvudet eller annars hanteras så att de åsamkas onödigt lidande.

Ett sjukt eller skadat djur skall snarast ges nödvändig vård, om inte sjukdomen eller skadan är så svår att djuret måste avlivas omedelbart.

Djurens tänder, klövar, hovar eller klor skall inspekteras tillräckligt ofta och vid behov åtgärdas.

Foder samt föremål och ämnen som kan skada djuren skall förvaras utom räckhåll för dem.

Djur skall hållas tillfredsställande rena.

2 §. Tillsyn

Djuren skall hållas så att tillsyn kan ske utan svårigheter och på ett betryggande sätt. Tillsynen skall normalt göras minst en gång per dag. Nyfödda, sjuka eller skadade djur och djur som betar sig onormalt skall ses till oftare. Detsamma gäller för högdräktiga djur, särskilt vid tiden kring förlossningen och vid stora förändringar i vårdförhållandena. Tillsyn av djur på bete skall ske så ofta att djuren inte riskerar att bli förvildade. Vid sammanslagning av grupper av djur eller när nya djur förs in i gruppen skall särskild uppmärksamhet fästas vid eventuella beteendeproblem till följd av omställningar i de sociala relationerna.

En individuell inspektion av djuren skall göras om en allmän inspektion visar att det är nödvändigt. Upp-täcks något onormalt skall åtgärder omedelbart vidtas för att utreda och avhjälpa situationen.

Djur som uppträder aggressivt mot varandra eller som annars löper en uppenbar risk att skada varandra skall hållas åtskilda.

3 §. Foder och vatten

Djur skall dagligen ges foder av god hygienisk kvalitet i tillräcklig mängd och av lämplig struktur. Fodergivan skall garantera en tillräcklig, allsidig och välbalanserad näringstillförsel. Plötsliga förändringar i födans sammansättning eller födomängder bör undvikas.

Djuren bör alltid ha fri tillgång till vatten. Om det inte är möjligt skall de få vatten minst två gånger per dygn. Sjuka eller skadade djur skall hela tiden ha tillgång till vatten om inte veterinär ordinerar annat.

Det är förbjudet att tillföra djur hormoner eller andra ämnen i annat syfte än att förebygga, påvisa, bota eller lindra sjukdom eller sjukdomssymtom.

2 kap. Allmänna krav på stallar och förvaringsutrymmen för djur

4 §. Klimatet i stallar och förvaringsutrymmen för djur

Klimatet i stallet skall vara anpassat till djuren och till djurhållningsformen. I värmeisolerade stallar får den relativa luftfuktigheten under vintern inte annat än undantagsvis överstiga 80 procent. I oisolerade stallar får den relativa fuktigheten inte annat än undantagsvis överstiga uteluftens relativa fuktighet med mer än 10 procentenheter. Djuren får endast tillfälligtvis utsättas för luftföroreningar som överstiger följande värden:

- 1) ammoniak: 10 ppm men 25 ppm i fjäderfästallar med ströbäddar,
- 2) koldioxid: 3 000 ppm,

L 25 Djurskyddsförordning (1998:96)

- 3) kolmonoxid: 10 ppm,
- 4) svavelväte: 0,5 ppm och
- 5) organiskt damm: 10 mg/m³.

Stallar och andra utrymmen för djur skall ha tillräcklig ventilation. Om ett mekaniskt ventilationssystem används och ett avbrott i systemet kan leda till att djuren avlider eller skadas måste det vara försett med larm som varnar för temperaturavvikelse, strömavbrott och fel på larmanordningen. Slutar det mekaniska ventilationssystemet att fungera måste ventilationen ordnas på annat sätt.

Djuren får inte utsättas för ständigt buller över 65 dBA. Ett djurstall skall om möjligt vara försett med fönster för dagsljus och belysningen skall vara lämplig för inspektion och skötsel av djuren samt tillgodose djurens fysiologiska och beteendemässiga behov. Används elektrisk belysning skall den vara tänd och ge så mycket ljus att det uppfyller djurens ljusbehov.

5 §. *Utfodringen och skötsel av stallar*

Stall och utrymmen för lösgående och uppboundna djur skall hållas i gott skick och vara utformade så att de inte skadar djuren. De skall vara så rymliga att samtliga djur i utrymmet kan ligga samtidigt, röra sig obehindrat och bete sig naturligt. Inredning och övrig utrustning får inte otillbörligt inskränka djurens rörelsefrihet eller annars verka störande på dem.

Stall och andra förvaringsutrymmen för djur skall hållas rena. Stallutrymmen skall rengöras och utgödsas minst en gång dagligen, om inte systemet för djurhållningen är uppbyggt för andra rutiner som också ger god hygien, t.ex. djupströbbad. Ströbäddar och ströade ligglätor skall hållas torra och strömedlet skall ha god hygienisk kvalitet. Vid kontinuerlig uppfödning skall stallet eller stallavdelningen rengöras noggrant minst en gång per år. Vid omgångsuppfödning skall noggrann rengöring ske före varje insättning av en ny omgång djur. Automatiska utfodrings- och vattningsystem skall ses till dagligen.

Ytbehandlingen i djurstallar, boxar och kättrar får inte bestå av ämnen som kan förgifta djuren. Fönster, belysningsanordningar och elektriska ledningar skall vara placerade utom räckhåll för djuren eller försedda med lämpliga skydd.

För sjuka eller skadade djur skall det finnas en avskild ändamålsenlig box eller annat utrymme där djuret kan vårdas och varifrån det om möjligt har synkontakt med andra djur av samma art. Utrymmet skall kunna värmas upp.

Golv i stallar och båsallar skall ha en jämn och halkfri yta och vara utformade så att träck avlägsnas på ett snabbt och effektivt sätt eller absorberas väl i ströet. Ligglätor skall vara torra och så stora att alla djur i samma inhägnad samtidigt kan ligga ner. Båsallar utan spaltgolv skall vara försedda med strö. Dränerade golv får endast finnas i värmeisolerade stall och skall vara utformade så att de inte skadar djuren eller inverkar menligt på deras beteende.

Drivgångar och dörröppningar skall vara utformade så att djuren kan röra sig obehindrat och att risken för att djuren skadar sig är så liten som möjligt. Gnagare och skadedjur skall bekämpas i djurstall.

Vid en nödsituation skall djuren snabbt kunna utrymmas från stallarna.

6 §. *Anordningar för utfodring och dricksvatten*

Utfodrings- och vattningsystemen skall vara utformade, dimensionerade och placerade så att djuren kan äta och dricka lugnt och naturligt och så att det inte uppstår onödig konkurrens om foder eller dryck. Om djuren inte ständigt har tillgång till foder skall alla djur kunna äta samtidigt vid utfodringen.

Djurens dricksvattensanordningar och dricksvattenbehållare skall hållas rena. Urin och avföring får inte förorena dricksvattnet eller fodret och vattnet får inte heller frysa.

All automatisk utrustning som är avgörande för djurens hälsa och trivsel måste inspekteras med jämna mellanrum. Om fel upptäcks måste de rättas till omedelbart eller, om inte det är genomförbart, lämpliga åtgärder vidtas för att säkra djurens hälsa och trivsel tills felet avhjälpas.

3 kap. *Speciella krav på skötsel och miljö för vissa djurarter*

7 §. *Nötkreatur*

Nötkreatur som hålls bundna skall inspekteras minst två gånger om dagen. Bindslen, klavar och tjunder skall hållas rena och i gott skick.

Elektriska kodressörer får inte användas.

Kor och kvigor som har mindre än två månader kvar till kalvning får inte stå på spaltgolv. Åtminstone främre hälften av båset för en bunden kviga och tjur skall ha helt golv.

I lösdriftsstall för nötkreatur skall det finnas minst en dricksvattenbehållare eller dricksvattensystem för varje påbörjat tiotal djur.

Nötkreatur som är äldre än sex månader och som hålls för mjölkproduktion ska hållas på bete sommartid. De nötkreatur som inte hålls för mjölkproduktion ska också hållas på bete eller på annat sätt ges tillfälle att vistas ute under sommaren. Kravet på utevistelse gäller inte för tjuurar och inte för kalvar. Betesperioden ska vara minst 60 dagar under perioden 1 maj-1 oktober. Mjölkkor ska under ett dygn minst hållas på bete under tiden mellan två mjölkningstillfällen. Beläggningen får inte vara högre än att ett växttäckte bibehålls på minst 80 % av betesarealen. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan bevilja befrielse från kravet att ordna bete om produktionsenheten inte till sitt förfogande har lämplig betesmark eller om uppfyllandet av kravet är oskäligt av orsaker som hänför sig till trafik, terräng eller avstånd. Befrielse beviljas för högst tre år åt gången och den återkallas om förutsättningarna för beviljandet upphör. (2010/43)

Nötkreaturens drivningsvägar och rasthagar skall vara så rymliga att uppkomsten av beteendeproblem på grund av den sociala rangskalan förhindras.

Om foder inte hela tiden finns tillgängligt skall alla nötkreatur i lösdriftsstallarna kunna äta samtidigt under utfodringstiden. I lösdriftsstallarna skall foderbordets kant vara minst 70 cm långt per vuxet djur och minst 40 cm långt per ungdjur. Vid fri tillgång till

foder skall foderbordets kant minst vara 40 cm respektive 30 cm långt per djur.

8 §. Kalvar

Med kalv menas ett nötkreatur som är högst sex månader gammalt.

Kalvar som hålls inomhus skall ses till minst två gånger om dagen.

Kalvar skall utfodras minst två gånger per dag. I kalvfodret skall det finnas tillräckligt med järn så att blodets genomsnittliga hemoglobinhalt är minst 4,5 mmol/liter.

För utfodring eller annan skötsel får kalvar under sex månader tillfälligt hållas bundna under högst en timme.

När det finns fler än fem kalvar i en besättning får en kalv inte hållas i ensambox efter åtta veckors ålder om det inte föreligger veterinärmedicinska skäl.

Kalvar bör inte flyttas till en annan besättning innan de uppnått en månads ålder.

9 §. Hästar

Hästar bör ges tillfälle till daglig utevistelse. Hästar får inte tränas för eller användas vid tävling på sådant sätt att de utsätts för lidande. De får inte heller utsättas för doping eller andra otillbörliga åtgärder som påverkar deras prestationsförmåga eller temperament under träning eller tävling på tävlingsbana.

Vid uppbinding i spilta eller box skall grimma eller halsrem och löpande grimskafat användas. En grimma eller halsrem får inte bestå av material som kan skada hästen.

Bindslen, remmar och annan utrustning skall hållas hela och rena så att de inte skadar hästen.

Hästar får endast tillfälligtvis hållas bundna på bete och skall då ha särskild tillsyn. Vid sådan uppbinding får endast grimma eller halsrem användas.

Mellan spiltor eller boxar skall det finnas en avskiljningsanordning som hindrar hästar att skada varandra.

Om följning sker i stall skall följningsbox finnas.

10 §. (2003/40) Svin

Svin skall i sina utrymmen kunna se andra svin och ha möjlighet till socialt umgänge.

Svin får inte fixeras annat än tillfälligt.

Ljusintensiteten i utrymmen där svin hålls skall vara minst 40 lux under minst åtta timmar per dag.

Suggor och gyltor skall hållas i grupp under tiden från och med fyra veckor efter betäckning till en vecka före den beräknade tidpunkten för grisningen. I en anläggning med färre än tio suggor får de dock hållas i individuella boxar även under denna period. Svin som måste hållas i grupp får tillfälligt hållas i individuella boxar om de är särskilt aggressiva, har angripits av andra svin eller är sjuka eller skadade.

Dräktiga suggor och gyltor som är betäckta för första gången måste vid behov behandlas mot in- och utvärtes parasiter. Betäckta suggor och gyltor skall rengöras innan de placeras i grisningsboxar.

I ett stall skall svinen ha tillgång till utrymme som ger dem möjlighet att utnyttja olika delar av utrymmet för att ligga, äta och gödsla. Liggplatsen får inte bestå av gödseldrainerande golv.

I grisningsboxen skall det finnas tillräckligt med plats bakom suggan för grisningen. Suggan skall utan svårighet kunna ge di åt smågrisarna och smågrisarna skall kunna komma i skydd för suggan. Smågrisarna skall ha en liggplats med helt och torrt golv där alla smågrisar kan ligga ner samtidigt samt vid behov en ändamålsenlig värmeapparat.

Utfodringshön per svin skall vara minst 15 cm lång för svin som väger mindre än 25 kg, minst 25 cm lång för svin som väger 25 men inte 50 kg och minst 30 cm lång för svin som väger mer än 50 kg. När suggor utfodras i bås skall de hållas åtskilda av båsavskiljare.

Svin skall ha tillgång till halm eller annan för platsen lämplig stimulans varmed djuren kan tillfredsställa sina arttypiska beteendeböehov.

Svin skall ha tillgång till tillräckligt med vatten eller annan lämplig vätska.

Smågrisar under fyra veckor får inte avvänjas om det inte är nödvändigt på grund av djurens hälsa eller välbefinnande. Grisarna skall i god tid före avvänjningen vänjas vid det foder de får efter avvänjningen. De avvanda grisarna skall födas upp i grupp.

Sammanföring av olika grupper under uppfödningen skall undvikas. Om det måste göras bör det ske då svinen är så unga som möjligt. När svin från olika grupper blandas skall de ha tillräckliga möjligheter att fly och gömma sig för andra svin. Om det finns tecken på våldsamma slagsmål skall orsakerna omedelbart undersökas och åtgärdas. Lugnande läkemedel får inte användas för att underlätta blandning av grupper annat än i undantagsfall och då efter att en veterinär rådfrågats.

11 §. Får och getter

Får och getter får inte fixeras annat än tillfälligt.

Får och getter av ullras skall klippas minst en gång om året. Djuren får inte läggas på rygg under klippningen. De skall klippas försiktigt och noggrant av en kunnig person. Sår som eventuellt uppkommit i samband med klippningen skall skötas omedelbart. Den utrustning som används vid klippningen skall hållas ren och funktionsduglig.

Får som nyligen klippts skall ha särskild tillsyn och får inte hållas utomhus om de där kan utsättas för ogynnsamma väderleksförhållanden.

I ett utrymme med golv med ströbädd skall en tacka jämte lamm ha ett utrymme med en golvyta på minst 2 m².

Används spaltgolv skall stavbredden vara minst 80 mm och spaltbredden högst 25 mm.

Utfodringsutrymmen för lamm (lammkammare) skall ha en yta på minst 0,2 m² per lamm.

Lamningsboxar får inte ha spalt eller gallergolv och skall vara försedda med riklig ströbädd.

Fårens foderhäck skall vara minst 35 cm per får vid användning av en rak foderhäck och 20 cm vid användning av en cirkulär foderhäck. Vid användning av en rak foderhäck skall kanten dock vara minst 45 cm per dräktig tacka. Vid fri fodertillgång skall kanten på foderhäcken vara minst 17 cm per får. I utrymmen för får skall det finnas minst en dricksvattenbehållare eller dricksho per 30-tal får.

L 25 Djurskyddsförordning (1998:96)

För getter gäller att kanten på foderhäcken skall vara minst 20 cm per killing, minst 33 cm per ungget, minst 40 cm per fullvuxen get och minst 45 cm per dräktig get.

12 §. Fjäderfä

När fjäderfåna fångas skall de hanteras varsamt och hinder och redskap som kan skada dem skall ha avlägsnats. Extra varsamt hanteras fjäderfån som har slutat värpa.

Om fjäderfåna kan komma ut och röra på sig skall den gång som leder ut ur stallet vara trygg för fåglarna.

Bestämmelser om slaktkycklingar och slaktkycklingsmödrar finns i landskapsförordningen (2011:53) om skydd av slaktkycklingar. (2011/51)

Vid behov skall fjäderfånas foder kompletteras med mineraler.

Inredningen i hönsstall skall vara utformad så att hönsen inte utsätts för foder-, vatten- och gödselspill.

Utfodrings- och dricksvattenanordningarnas höjd skall justeras allt eftersom fågeln växer så att alla fåglar kan äta och dricka utan svårigheter. Kycklingar skall alltid ha tillgång till färskt dricksvatten och strö.

Fjäderfåna skall skötas av en tillräckligt stor och kunnig personal med erfarenhet av fjäderfån och det system som används.

Fullständig rengöring och desinficering av samtliga lokaler, all utrustning och alla redskap som kommer i direkt beröring med hönorna skall ske regelbundet samt varje gång utrymmena töms och innan en grupp fjäderfån tas in. Medan utrymmena används skall de och all övrig utrustning hållas rena på ett tillfredsställande sätt. Gödsel måste avlägsnas så ofta det är nödvändigt. (2002/91)

Gäss och ankor som föds upp inomhus skall hållas på ströbädd. Kalkoner som föds upp inomhus bör hållas på ströbädd.

12a §. (2002/91) Särskilda krav på anläggningar med minst 350 värphöns

Minst en gång om dagen måste alla höns inspekteras av ägaren eller den som ansvarar för dem. Döda hönor får inte ligga kvar längre än en dag.

För att hönorna visuellt skall kunna utforska sin omgivning samt uppvisa normal aktivitet måste byggnaderna ha sådan belysning att hönorna tydligt kan se varandra och själva synas tydligt. Om dagsljus finns skall ljusöppningarna vara placerade på ett sådant sätt att de ger en jämn fördelning av ljuset i lokalen. Ljussystemet skall vara så inrättat att hälsoproblem och beteendestörningar undviks. Systemet skall ha en 24-timmarsrytm med en tillräckligt sammanhängande mörkerperiod, som riktvärde 8 timmar, för att ge hönorna möjlighet att vila och att undvika att de får ned-satt immunförsvar, ögonbesvär eller andra åkommor som vållas av ständigt ljus. När ljuset avtar bör det dämpas stegvis så att hönorna får möjlighet att finna sin viloplats utan att störas eller skadas.

Anläggningar i flera våningar skall vara konstruerade på så sätt att det är lätt att ta ut hönorna och att det är möjligt att inspektera samtliga våningar utan hinder.

13 §. Värphöns på golv

Hönsen skall rymmas att sitta på vagel, på galler eller på nät. Om hönsen går på nätgolv eller annat dränerande golv, skall minst en tredjedel av golvytan vara ströbädd. Utrymmena skall uppfylla hönsens behov av rede, sittpinne och sandbad.

Om utfodringstråg används vid utfodring av höns skall längden vid utfodringstrågets kant vara minst 12,5 cm per fullvuxen höna. Utrymme vid fodertråg vid fri utfodring: rak 40 mm per djur, rund 30 mm per djur.

Fullvuxna höns skall ha lämpliga utrymmen där de kan värpa. I ett stall i vilket värpande hönor finns, skall det per 4-5 hönor finnas minst ett rede. Används kollektivredan skall det finnas 1 m² rede per 100 hönor.

13a §. (2002/91) Särskilda krav på anläggningar med minst 350 värphöns på golv

Alla hönor skall ha tillgång till raka fodertråg med en tråkant om minst 10 cm per höna eller runda fodertråg med en tråkant om minst 4 cm per höna.

Alla hönor skall ha tillgång till raka vattenstråg med en tråkant om 2,5 cm per höna eller runda vattenstråg med en tråkant om 1 cm per höna. Om vattennippel eller vattenkoppar används skall det finnas minst en vattennippel eller vattenkopp per grupp om tio hönor och minst två vattennippel eller vattenkoppar skall vara tillgängliga för varje höna.

Det skall finnas minst 15 cm sittpinne för varje höna. Sittpinnarna får inte ha vassa kanter eller placeras ovanför ströbädden. Det horisontella avståndet mellan pinnarna skall vara minst 30 cm. Avståndet mellan pinne och vägg skall vara minst 20 cm.

Det skall finnas en ströarea om minst 250 cm² per höna. Minst en tredjedel av golvarean skall vara täckt med strö.

Golvet i anläggningarna skall vara så konstruerat att det på ett lämpligt sätt ger stöd för var och en av de främre klorna på varje fot.

I inhysningssystem där hönorna kan röra sig fritt mellan olika plan skall antalet våningsplan i höjddled vara begränsat till fyra, den fria höjden mellan våningsplanen vara minst 45 cm, utrustningen för utfodring och vattning vara fördelad på ett sådant sätt att alla hönor har lika tillgång till den och våningsplanen placeras så att spillning inte kan falla ner på lägre plan.

När värphönsen har möjlighet till utevistelse skall flera öppningar ge direkt tillträde till utomhusytorna. Öppningarna, som skall finnas utefter hela byggnadens längd, skall vara minst 35 cm höga och 40 cm breda. En total öppningsbredd om 2 m måste finnas tillgänglig för varje grupp om 1000 hönor. Utomhusytorna skall ha en area som är anpassad till beläggningsgraden och markytans beskaffenhet så att förorening undviks. De skall vara försedda med skydd mot dåligt vatten och rovdjur. Vid behov skall utomhusytorna vara försedda med lämpliga vattenstråg.

Beläggningsgraden skall inte vara mer än nio värphöns per kvadratmeter tillgänglig area.

14 §. (2002/91) *Värphöns i bur*

Hönorna skall ha tillgång till ett rede, strö samt sittpinnar med en längd om minst 15 cm per höna. Inhyssningen skall ske på ett sådant sätt att dödlighet och beteendestörningar hos hönsen hålls på en låg nivå. Burarna skall vara rymningsssäkra samt konstruerade så att de förhindrar att djuren skadas så långt det är möjligt. Buröppningen skall vara så stor att det går att ta ut en vuxen höna ur buren utan att djuret utsätts för lidande eller skadas. Burarna får placeras i högst tre våningar.

En fullvuxen höna skall om hon är ensam i buren ha en burarea på minst 1000 cm². Om flera hönor hålls i samma bur skall utrymmet vara minst 750 cm² per höna. Deflektorplattor mot spill får inte inkräkta på denna yta. Det skall finnas ett fodertråg som fåglarna har oinskränkt tillgång till. Dess längd skall vara minst 12 cm per fullvuxen höna. Om inte dryckesnippelar eller dryckestråg finns, skall varje batteri vara försett med en sammanhängande dryckesränna av samma längd som foderträget. Där dryckesnippelar eller dryckestråg används, skall minst två nipplar eller tråg vara tillgängliga för varje höna.

Burarna skall vara minst 40 cm höga över 65 % av brytan och de får inte vara under 38 cm på något ställe.

Burgolven skall vara konstruerade så att de ger tillräckligt stöd åt de främre klorna på varje fot. Lutningen får inte överstiga 14 % eller 8°. Trädens tjocklek i burens golvnät skall vara minst 2,0 mm.

Burarna skall vara försedda med klonötare av lämpligt slag.

Landskapsregeringen får i enskilda fall meddela undantag från kraven i 1 och 2 mom. angående rede, strö, sittpinnar och burarea per höna. Ett undantag får inte innebära att utrymmet i en bur understiger 550 cm² per höna. Undantag får inte meddelas för burar som tagits i bruk efter den 1 januari 2003. Ett undantag får inte sträcka sig längre än fram till den 31 december 2009.

15 §. *Pälsdjur*

En pälsdjursfarm skall placeras på sådan plats i terrängen att det är lätt att sköta djuren. Omgivningen skall vara störningsfri och området skall inhägnas.

I anslutning till en minkbur skall det finnas en lya där djuren kan söka skydd. Under den kalla årstiden skall lyorna vara försedda med strö.

Bottenytan i springburar avsedda för minkar och djur av motsvarande storlek skall vara minst 1800 cm² och burens höjd minst 38 cm. Hålls en hona med valpar eller ett vuxet handjur i bur skall bottenytan vara 2100 cm². Med undantag för iller får endast ett vuxet djur placeras i varje bur.

Maskstorleken på bottennät i minkbur får högst vara 8,8 cm² och tjockleken på tråden minst 1,8 mm. Under diperioden skall det finnas ett valgaller på golvet.

Bosektioner för rävar och djur av motsvarande storlek skall minst ha följande mått: längd 240 cm, bredd 105 cm och höjd 60 cm. Bosektionen kan indelas i 2-4 lika stora avdelningar. Delas sektionen i

två avdelningar får det finnas tre djur per avdelning. Delas sektionen i tre avdelningar får två djur finnas i vardera avdelning och delas sektionen i fyra delar får det finnas ett djur i varje avdelning. Burarna skall inte placeras så nära varandra att djuren kommer åt att skada varandra.

Maskstorleken på bottennät i rävbure får högst vara 11,5 cm² och tjockleken på tråden minst 2,1 mm. Bottennätet i bur för avelsdjur skall vara tillverkat av plastbeklädd metalltråd.

16 §. *Reptiler och amfibier*

Terrariets längd bör inte vara kortare än den marklevande ormens längd samt bredden och höjden inte kortare än halva längden. För trädlevande ormar skall istället höjden vara minst lika med ormens längd och kortaste sidan två tredjedelar av ormens längd.

För jätteormar (boa och pyton) kan ovanstående mått reduceras så att terrariets längd är minst tre fjärdedelar av ormens längd. Bredden och höjden bör inte understiga halva ormens längd.

17 §. *Hjortdjur*

Välbefinnandet hos hjortarna skall kontrolleras regelbundet utan att djuren störs i onödan. Under tillskottsutfodringsperioden tillses hjortarna i samband med den dagliga utfodringen.

Minst 10 % av ytan i ett vilthägn för hjortdjur och mufflon skall bestå av skog eller buskmark.

18 §. *Strutsfåglar*

Strutsarna skall tillses minst två gånger per dag. Störning av djuren skall undvikas särskilt under fortplantningstiden. Störning av rangordningen inom fågelgruppen skall undvikas.

Ett djur får inte hållas åtskild från de andra djuren om inte djuret är sjukt, trakasseras av de andra eller beter sig aggressivt mot de andra djuren. En fågel som skilts från de övriga skall om möjligt hållas inom syn- eller hörhåll för de övriga fåglarna.

Över tre månader gamla strutsfåglar får inte vara inomhus kontinuerligt. Tiden inne i stallet får inte överstiga 10 dygn per månad. Strutsfåglar bör inte bli genomvåta.

Strutsfåglarnas kycklingar skall börja rastas så snart som möjligt efter kläckningen. Om vädret tillåter skall över tre dagar gamla kycklingar släppas ut dagligen. Är vädret ogynnsamt skall det sörjas för att kycklingarna rör på sig inne i stallet.

Transport av strutsfåglar skall i möjligaste mån undvikas.

Strutsfåglarna får inte användas i löptävlingar eller ridas på.

Det är viktigt med rätt sammansatt kost för att förhindra uppkomsten av ledsador och skador på benstommen. Strutsfåglarna skall redas som kycklingar ha tillgång till både grovt och färskt foder. Kycklingar under tre månader skall alltid ha tillgång till foder. Djuren skall hela tiden ha tillgång till dricksvatten.

För matsmältningen skall över fem månader gamla djur ha tillgång till grus eller småsten. Veckogamla kycklingar ges endast små mängder grus.

L 25 Djurskyddsförordning (1998:96)

Om kycklingarna präglas på sin skötare skall skötaren dagligen vara tillsammans med kycklingarna så mycket som möjligt.

Fjädrar får inte plockas från en levande strutsfågel. Fjädrar får endast klippas av ovanför fjäderns blodsträng och av fågelns ving och stjärtdelar får inga betydande delar klippas bort.

Höjden till stallets innertak skall för vuxna strutsar vara minst 3 m och för vuxna nanduer och emuer minst 2,5 m.

Golvet i stallet skall vara grovt och lätt att rengöra. Golvet i utrymmen för kycklingar skall vara värmeisolerat eller försett med golvvärme. Fuktabsorberande strö av t.ex sand, sågspån eller hackad halm som fåglarna inte gärna äter av skall användas på golven med undantag för utrymmen för kycklingar under 3 veckor.

I stallet skall djurgrupperna hållas åtskilda från varandra så att kontakten mellan dem inte orsakar onödig stress.

I hägn för strutsfåglar skall omgivningarna vara lugna och jordmånen torr. Kontakten mellan avelsgrupper skall undvikas.

Innan fåglarna placeras i en tom farm skall föremål som fåglarna kan svälja avlägsnas. Farmen skall sedan kontrolleras dagligen. Vid farmen skall det finnas skyltar som förbjuder obehöriga tillträde samt anger att det är förbjudet att kasta in föremål i rasthagen.

I rasthagen skall det finnas ett område med ren sand för sandbad som är minst 1,5 m x 1,5 m stort och 15 cm djupt. I en rasthage för avelsgrupp skall det finnas ett lämpligt område för äggläggning.

Från rasthagen skall det finnas tryggt tillträde till stallet. Om marken i rasthagen är frusen, skall den sandas så att fåglarna inte halkar.

Rasthagar som ligger bredvid varandra skall skiljas från varandra för att förhindra konfrontationer mellan fåglarna.

19 §. Skötsel av nyfödda djur

Djur skall ges möjlighet att föda på ett så naturligt sätt som möjligt och så att avkomman inte kommer till skada.

Gödselrännan bakom en bunden ko eller kviga skall täckas före kalvningen.

Ett nyfött lamm och en nyfödd killing skall hållas tillsammans med tackan respektive geten i minst 24 timmar efter födseln om inte någon särskild orsak talar för att djuren skiljs åt. Nyfödda lamm och killingar skall övervakas för att man skall kunna försäkra sig om att det uppstår ett band mellan modern och avkomman. Vid behov skall det finnas en värmeapparat för att trygga tillgången till tilläggsvärme för lammen och killingarna. Nyfödda djur som inte ges möjlighet att dia skall ges råmjölk eller någon ersättande produkt så snart som möjligt efter födseln. Nyfödda kalvar skall ges råmjölk eller någon ersättande produkt senast inom sex timmar från födseln. Därefter skall djuren ha mjölk eller någon ersättande produkt fram till avvänjningen. Fr.o.m. en veckas ålder och fram till avvänjningen skall kalvar, lamm, killingar och föl ha fri tillgång till gräs, hö eller något annat fiberhaltigt foder.

20 §. Sällskapsdjur

Det är förbjudet att inneha eller genom avel frambringa hundar som har extremt stor kamplust, blir lätt retade och biter, bara med svårighet kan förmås avbryta ett angrepp och har en benägenhet att rikta sitt kampintresse mot människor eller andra hundar.

I hundrastgården skall det finnas en från marken upphöjd liggplats samt en hundkoja som skydd mot väder och vind. En katts rastgård skall vara utrustad med klätter- och klösanordningar. Hundar ska, om de hålls bundna utomhus annat än tillfälligt, vara koppade till en löplina. Inomhus får hundar endast tillfälligt hållas bundna och då inte längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till avsikten med åtgärden. Hundar som är yngre än ett år får endast tillfälligt hållas bundna.

Övriga sällskapsdjur skall ha ett förvaringsutrymme som är tillräckligt stort för att möjliggöra de rörelser och den motion som varje djur behöver. Det skall också innehålla en inredning som aktiverar djuret och ger de klättermöjligheter, gräv- och viloplattor, gömställen, bad-, sim- eller dykmöjligheter som varje djurart behöver för att kunna utöva sitt naturliga beteende. Om ett djur har särskilda krav på klimat, som temperatur och luftfuktighet, skall detta tillgodoses. Djur som har behov av att vara tillsammans med andra djur skall hållas och skötas på ett sätt som tillgodoser dessa behov.

20a §. (2021/170) Förvaring av polishundar

Förvaringsutrymmen för polishundar ska vara tillräckligt rymliga.

Bottenytan i en bur eller annat motsvarande utrymme för förvaring av en polishund under arbetstid ska inte vara mindre än 3,5 m². Golvet i utrymmet ska ha fast botten. Höjden i ett sådant utrymme ska vara minst två gånger hundens längd från bröstbenet till svansfästet. Om fler än en hund vistas i samma utrymme, bestäms höjden enligt den större hundens längd.

Polishundar får hållas i lådor eller burar avsedda för transport av dem om tjänsteuppdraget, en sjukdom hos hunden eller något annat tillfälligt och godtagbart skäl så kräver.

4 kap. Allmänna krav på beten och hägn**21 §. Beten, fällor och rastgårdar**

Betena skall vara lämpliga för de djur som finns där. Antalet djur skall stå i proportion till betenas storlek, terräng och växtlighet. Betesmarker, rastgårdar och drivningsvägar skall vara fria från främmande föremål som kan skada djuren. Stängslet skall vara utformat så att djur under normala förhållanden inte skadas. I betet får det inte finnas för trånga eller vassa hörn. Marken ska, i anlagda rastgårdar, utfodringsplatser och på andra av djur hårt belastade ytor utomhus, vara hårdgjord, dränerad eller naturligt ha motsvarande funktion.

I fällor, rastgårdar och hagar för utegående djur skall det finnas skydd mot ogynnsamma väderleksförhållanden.

På utfodringsplatserna måste det finnas tillräckligt med utrymme så att alla djur i gruppen kan äta sam-

tidigt såvida djuren inte har fri fodertillgång. Ett djur högt upp på den sociala rangskalan får inte tillåtas dominera hela foderplatsen.

När ett djur hålls på bete får djurets rörelsefrihet inte begränsas genom att tyngder eller andra hindrande föremål fästs vid djuret eller genom att olika delar av djurets kropp binds samman eller genom att djuret binds samman med ett annat djur.

Bara sådana djur som är lämpade för utevistelse under den kalla årstiden får hållas ute året om under förutsättning att de yttre förhållandena, som terräng och markbeskaffenhet, är lämpliga för djurslaget och rasen. Djur som hålls ute året om skall ha tillgång till ligghall, hydda eller motsvarande, som ger dem skydd mot väder och vind samt en torr och ren liggplats som inte får frysa till och som är så stor att alla djur kan ligga ner samtidigt.

Djur som behöver särskild vård skall kunna tas om hand i ett närbeläget utrymme som kan värmas upp.

22 §. Vilthägn

Hägnen skall vara lämpliga för djurarten och så stora att ett djur längre ner på flockens rangskala har möjlighet att fly undan och gömma sig för djur högre upp på rangskalan. I hägnet får det inte finnas för trånga eller vassa hörn.

I eller i anslutning till hägnet skall det finnas trygga och ändamålsenliga utrymmen där djuren kan undersökas, behandlas och skötas på annat sätt samt isoleras.

Stängslet skall vara tillräckligt kraftigt och högt för att under alla årstider hindra de inhägnade djuren från att komma ut och andra djur från att komma in. Nätet skall vara sträckt och förankrat i marken och lätt för djuren att upptäcka. Övriga regler avseende anläggande och underhåll av stängsel till vilthägn fastställs av landskapsregeringen i anslutning till anmälan enligt 36 § djurskyddslagen.

5 kap. Behandling av djur

23 §. Mjölknings

Mjölkningsutrustningen skall vara i gott skick och mjölkningsen bör utföras på ett sådant sätt att djurens juver inte kommer till skada.

Rikligt mjölkande kor skall mjölkas minst två gånger om dagen. Getter och tackor som mjölkas skall med hänsyn till deras mjölkproduktion mjölkas tillräckligt ofta.

24 §. Dressyr och användning

Djur får inte dresseras eller användas så att deras hälsa eller välbefinnande tar skada. Djur får inte tvingas att försöka anstränga sig på ett sätt som överstiger deras naturliga anlag eller krafter.

Vad 1 mom. stadgar om användning av djur gäller inte användning av hundar eller andra djur i myndighetsutövning i sådana uppgifter som anknyter till djurets användningsändamål och som på grund av uppgiftens art är förknippade med risk för att djuret skadas.

25 §. Åsamkande av onödigt lidande

Med onödigt lidande avses

- 1) att levande djur används som mål vid övnings-skjutning eller skyttetävling,
- 2) att taggsporrar, tagghalsband och taggbetsel används,
- 3) att levande fisk fjällas eller rensas samt att levande djur plockas eller flås,
- 4) att levande fåglar eller däggdjur eller andra ryggradsdjur ges som föda till ett djur i vård, om detta inte är nödvändigt för att det djur som vårdas senare skall kunna sättas ut i naturen eller i övrigt absolut nödvändigt för djuret,
- 5) att mer än skäligen människokraft används vid utdragning av foster ur födande djur,
- 6) att djur forslas upphängda vid någon kroppsdel,
- 7) att husdjur eller sådana djur som uppfötts i en farm i produktionsyfte dödas med skjutvapen vid drevjakt eller vid jakt med hund,
- 8) att djur görs orörliga med hjälp av elektricitet, samt
- 9) annan verksamhet och andra åtgärder som riktar sig mot djuret och åsamkar det onödigt lidande, onödig smärta eller onödig plåga.

6 kap. Operativa ingrepp, avel m.m.

26 §. Tillåtna operativa ingrepp

Utan hinder av 8 § 1 och 2 mom. djurskyddslagen är följande åtgärder på djur tillåtna:

- 1) perforation, klippning och tatuering av öronen hos svin, nötkreatur, får, getter och andra animalieproduktionsdjur samt fästande av öronmärke och inoperering av mikrochips på djuren och märkning av ovan nämnda djur på något annat sätt när åtgärden vidtas av en kompetent person och åsamkar kortvarig och lindrig smärta,
- 2) borttagande av vargtänder på häst när åtgärden vidtas av en veterinär, tatuering av hästar när åtgärden vidtas av en veterinär eller under tillsyn av en sådan, inoperering av mikrochips på hästar när åtgärden vidtas av en kompetent person samt frysmärkning av hästar när åtgärden vidtas av en kompetent person,
- 3) tatuering av katter när åtgärden vidtas av en veterinär, tatuering av hundar när åtgärden vidtas av en kompetent person samt inoperering av mikrochips på katter och hundar när åtgärden vidtas av en kompetent person,
- 4) märkning av andra djur än de som avses i 1-3 punkten när åtgärden vidtas av en kompetent person och åsamkar kortvarig och lindrig smärta,
- 5) (2003/40) kastrering av svin som är yngre än åtta dagar genom en öppen kirurgisk metod när åtgärden vidtas av en kompetent person, kastrering av får som är yngre än sex veckor med Burdizzotång när åtgärden vidtas av en kompetent person samt kastrering av svin som är åtta dagar eller äldre, getter, hästar och nötkreatur när åtgärden vidtas av en veterinär,
- 6) kastrering eller sterilisering av katter, hundar och andra sällskaps- eller hobbydjur när åtgärden vidtas av en veterinär,

L 25 Djurskyddsförordning (1998:96)

7) avhorning av nötkreatur, får och getter genom kirurgi när åtgärden vidtas av en veterinär under bedövning samt förstöring av hornanlaget hos kalvar som är yngre än fyra veckor när åtgärden vidtas av en kompetent person,

8) klippning eller slipning av vassa tandspetsar hos grisar som är yngre än åtta dagar med hjälp av en ändamålsenlig tång eller slipapparat när åtgärden vidtas av en kompetent person, om skador på suggornas spenar förekommer,

9) insättning av nosring hos nötkreatur när åtgärden vidtas av en veterinär, samt

10) kapning av bakåt eller inåt pekande tår fram till första leden hos avelstuppar under de 72 första levnadstimmarna när åtgärden vidtas av en kompetent person.

Med en kompetent person avses i 1 mom. en person som har tillräckliga kunskaper i den teknik som används för vidtagande av åtgärden, tillräcklig skicklighet i att vidta åtgärden samt nödvändiga kunskaper om gällande djurskyddsbestämmelser. (2003/40)

De redskap och anordningar som används vid åtgärder på djur skall vara lämpliga för ändamålet, rena och funktionsdugliga.

27 §. Förstöring av kalvars hornanlag

Förstöring av hornanlaget hos en kalv som är yngre än fyra veckor är tillåtet endast genom bränning. Hornanlaget får inte förstöras med lut eller annat frätande ämne. De instrument eller anordningar som används vid bränningen skall hållas rena och funktionsdugliga. När varmbränning används skall brännjärnet vara glödande hett under hela bränningen. Varje hornämne får brännas endast en gång under högst 20 sekunder. Under bränningen skall man se till att kalven inte kan röra på huvudet.

28 §. Avel

Sådan naturlig eller artificiell reproduktion och en sådan avelsmetod som åsamkar eller kan åsamka djur lidande eller skada får inte användas.

Djur får inte hållas för produktionsändamål, om det inte utgår från deras fenotyper eller genotyp rimligen kan antas att djuren kan hållas utan att det är till men för djurens hälsa eller välbefinnande.

29 §. Farmuppfödning av vilda djur

Följande vilda däggdjurs- och fågelarter är tillåtet att hålla för farmuppfödning för produktion av kött, ägg eller avelsdjur för kött- eller äggproduktion:

hjortdjur, skogshare, vildsvin, mufflon, hönsfåglar, gräsand, struts, emu och vanlig nandu.

För skinn- och pälsproduktion är det tillåtet att hålla mink, iller, räv och mårhund i farm.

30 §. Djurtävlingar

Vid offentlig tävling av djur skall det finnas en veterinär som förordnats av landskapsregeringen. Med offentlig tävling avses alla former av tävlingar som sker med djur och som genom annonsering eller på annat sätt bekantgjorts eller till vilka anmälan skall ske.

Veterinären skall före tävlingen besiktiga tävlingsområdet och de deltagande djuren. Om djur utsätts

eller kan antas bli utsatt för skada eller lidande skall veterinären med omedelbar verkan helt eller delvis förbjuda tävlingen eller att ett visst djur deltar i tävlingen.

Vid nedanstående offentliga tävlingar får tävlingsveterinärens medverkan inskränkas till besiktning av de deltagande djuren och tävlingsområdet varje tävlingsdag före tävlingen:

1) hopptävling med svårighetsgrad t.o.m. lätt A för ponny och hopptävlingar med svårighetsgrad t.o.m. 1,20 för övriga hästar,

2) precisionskörning vid körtävlingar med häst,

3) hästplöjning,

4) skogskörning med häst,

5) brukskörning med häst och vagn,

6) bruksridning,

7) ridtävling med islandshästar,

8) voltigetävling,

9) gymkhanatävling med häst,

10) tornerspel med häst,

11) draghundstävling, inbegripet nomekörning och tävling i nordisk stil, i sprintklass på en sträcka av längst 30 kilometer, samt

12) hundkapplöpning på rakbana.

Följande offentliga tävlingar får genomföras utan någon medverkan av tävlingsveterinär:

1) dressyrtävling med häst,

2) dressyprov vid fälttävlan med häst,

3) dressyr vid körtävling med häst,

4) klubbtävling, arrangerade som hopptävlingar med svårighetsgrad t.o.m. lätt B för ponny respektive svårighetsgrad t.o.m. 1,10 för övriga hästar,

5) lokaltävling, arrangerade som hopptävlingar med svårighetsgrad t.o.m. lätt B för ponny respektive svårighetsgrad t.o.m. 1,10 för övriga hästar,

6) agilitytävlingar och liknande tävlingsformer med hund,

7) lokala vallhundstävlingar,

8) jaktprov med hund, samt

9) tävling med andra små sällskapsdjur än hundar och katter.

31 §. Cirkusdjur

På cirkus och vid annan jämförbar föreställning får inte apor, rovdjur, vilda idisslare, hovdjur, pungdjur, säldjur, noshörningar, flodhästar, rovfåglar, strutsfåglar eller krokodildjur användas.

Utän hinder av vad som stadgas i första mom. får dock hundar, tamkatter, sjölejon, tamhästar och tama åsnor användas.

7 kap. Storleken på boxar och båsa m.m.**32 §. Storleken på boxar och båsa**

De mått som anges i detta kapitel är minsta mått för normal inredning. I ett befintligt stall kan mindre avvikelser från måttbestämmelserna accepteras, om det är djurskyddsmässigt acceptabelt för det enskilda djuret. Detsamma gäller vid ombyggnad, under förutsättning att planlösningen i stallet är god.

33 §. *Ensambox*

Djurslag	Boxens minsta mått i m ²	Övriga krav
Kalv 0 – 4 veckor	längd: 1,20 m, bredd: 1,00 m	Välströad bädd. Boxens väggar skall tillåta ögonkontakt och beröring med andra nötkreatur om inte veterinärmedicinska skäl kräver avskildhet.
Kalv 4 – 8 veckor	längd: 1,40 m, bredd: 1,10 m	
Fullvuxet får eller get	1,4	Djuret skall obehindrat kunna vända sig runt.
Galtbox	6	Galten skall obehindrat kunna vända sig runt. Om boxen används för betäckning skall det finnas tillräckligt utrymme för betäckningen.
Betäckningsbox	10	Boxen skall ha riklig ströbädd och får inte ha spalt- eller gallergolv.

34 §. (2003/40) *Box för flera djur*

Djurslag	Golvytan m ² /djur	Övriga krav
Kalv under 150 kg	1,5	Djuren skall kunna vända sig runt och ligga ner utan svårigheter. Välströad box för djur under 2 veckor. Golvytan i box med djupströbädd skall vara minst 30 % större än i boxar med spaltgolv för djur över 150 kg.
Ungdjur 150-220 kg	1,7	
Ungdjur 220-400 kg	1,9	
Ungdjur > 400 kg	2,3	
Dikor	4,5	Har boxen dränerat golv skall det finnas en ströad ligglplats för varje ko.
Mjölkkor	6,0	
Killing	0,25	Angivna mått gäller golvytan exklusive foderhäckyta. Killingboxen skall ha en välströad ströbädd och får inte ha spalt- eller gallergolv.
Ungget	0,5	
Get	1,20	
Get med killingar	2	
Lamm under 15 kg	0,25	Boxen skall ha en välströad ströbädd och får inte ha spalt- eller gallergolv.
Lamm 15-30 kg	0,50	
Lamm över 30 kg	0,75	
Får upp till 55 kg	1,0	Gäller golv med ströbädd. För galler eller spaltgolv är minimiytan 0,8 m ² .
Får över 55 kg	1,4	Gäller golv med ströbädd. För galler eller spaltgolv är minimiytan 1,0 m ² .
Dräktig tacka upp till 55 kg	1,3	Gäller golv med ströbädd. För galler eller spaltgolv är minimiytan 1,1 m ² .
Dräktig tacka över 55 kg	1,7	Gäller golv med ströbädd. För galler eller spaltgolv är minimiytan 1,3 m ² .

35 §. *Utrymme för hästar*

Hästar i spiltor skall ha följande utrymmen:

	Spilta			Utfordringsspilta	
	längd, m	bredd, m	Skiljevågens höjd exkl. galler, m	längd, m	bredd, m
Ponny A (längd <1,60 m, mankhöjd 1,07 m)	1,80	1,15	0,95	1,75	0,50
Ponny B (längd 1,95 m, mankhöjd 1,08-1,30 m)	2,15	1,40	1,15	2,10	0,55
Ponny C (längd 2,10 m, mankhöjd 1,31-1,40 m)	2,35	1,50	1,25	2,30	0,60
Ponny D (längd 2,20 m, mankhöjd 1,41-1,48 m)	2,45	1,60	1,30	2,40	0,65
Liten häst (längd 2,35 m, mankhöjd 1,49-1,60 m)	2,65	1,75	1,40	2,60	0,70
Stor häst (längd 2,50 m, mankhöjd 1,61-1,70 m)	2,85	1,85	1,50	2,75	0,75
Häst med en mankhöjd över 1,70 m	1,7 x mankhöjd	1,1 x mankhöjd	0,9 x mankhöjd	1,65 x mankhöjd	0,45 x mankhöjd

Hästar i box skall ha följande utrymmen:

	Enhästbox		Fölningsbox	
	area, m ²	kortaste sida, m	area, m ²	kortaste sida, m
Ponny A	4,0	1,60	4,5	1,90
Ponny B	5,0	1,90	6,5	2,30
Ponny C	6,0	2,10	7,5	2,50
Ponny D	7,0	2,20	8,5	2,60
Liten häst	8,0	2,35	10,0	2,80
Stor häst	9,0	2,50	11,0	3,00
Häst med en mankhöjd över 1,70 m	(1,8 x mankhöjd) ²	1,5 x mankhöjd	(2,0 x mankhöjd) ²	1,8 x mankhöjd

L 25 Djurskyddsförordning (1998:96)

Takhöjden i stallet skall vara 1,5 x mankhöjden, dock lägst 2,2 m. I boxväggar och spiltskiljeväggar skall avstånd mellan vägg och tak vara mindre än 150 mm eller mer än 450 mm och avståndet mellan vägg eller boxdörr och golv mindre än 35 mm.

Fria öppningar i galler för stor och liten häst bör för stående galler vara mindre än 25 mm eller 65-85 mm och för liggande galler mindre än 85 mm eller 160-200 mm eller mer än 450 mm.

36 §. Utrymmeskrav för kycklingar och värphöns på golv

Kycklingarnas ålder	Antal kycklingar/m ²	Längden vid utfodringstrågets kant per kyckling	Längden vid vattenstrågets kant per kyckling	Antal kycklingar per rund vattenbehållare
0-6 veckor	25	2 cm	0,5 cm	150
7-12 veckor	15	5 cm	0,65 cm	100
13-18 veckor	10	5 cm	0,65 cm	100

I utrymmen för fullvuxna värphöns får det högst finnas 30 kg värphöns/m².

37 §. (2011/51) Utrymmeskrav för övriga fjäderfä på golv

Avelsdjur ska ha följande utrymmen:

	Golvarean		Värprede			
	Enbart inomhus, djur/m ²	Vid möjlighet till utevistelse, djur/m ²	Längd, m	Bredd, m	Höjd, m	Foderautomater/100 djur
Kalkoner	2		0,5	0,4	0,6	2
Gäss	1	2	0,6	0,6	0,6	3
Ankor	2	4	0,4	0,4	0,5	2

En rastgård bör vara minst dubbelt så stor som vad som föreskrivs som minsta mått för inomhusutrymme.

Slaktdjur ska ha följande utrymme:

	Ålder, veckor	Golvarean		Foderautomater/100 djur	Vattenbehållare/100 djur
		Enbart inomhus, kg/m ²	Vid möjlighet till utevistelse, kg/m ²		
Kalkoner	0-12	30		1,5	1
Kalkoner	13-18	30		3,0	2
Gäss ^{1,2}		14	18	4,0	4
Ankor ¹		16	20	3,0	3

Runt fodertråg 7 mm/djur (fri utfodring), rakt vattenstråg 9 mm/djur.

¹ Under den första uppfödningens veckan får beläggningen vara högst 15 djur/m². Beläggningen ska därefter sänkas successivt. Efter 4 veckor gäller tabellvärdena.

² Uppfödning i ligg- och utfodringshall med rastgård: golvarean i ligghall 32 kg/m², rastgård 10 ggr liggallsarean.

Bestämmelser om slaktkycklingar finns i landshöfdingsförordningen om skydd av slaktkycklingar.

38 §. Utrymmeskrav för strutsfåglar

Fågelart och ålder	Max antal fåglar	Djurstall Rasthage		
		Fållans minsta yta (m ²)	Minsta yta/fågel (m ²)	Rasthagens minsta yta (m ²)
Struts, emu och nandu (Rhea Americana) < fyra dagar	40	1		
Struts > 4 dagar - 3 veckor	40	5	10	100
Emu och nandu > 4 d - 3 v	40	5	5	75
Struts > 3 v - 6 mån	40 ³	15	10-40	100-1000 ⁴
Emu och nandu > 3 v - 6 mån	40 ³	10	20	100-500 ⁴
Struts > 6 mån - 1 år		30	800/3	1000
Emu och nandu > 6 mån - 1 år		20	150	500
Struts > 1 år - köns mogen		30	1000/3	1000
Emu och nandu > 1 år - köns mogen		20	200	500
Vuxen struts	⁵	30	2000/3	1000
Vuxen emu och nandu	1+ ⁵	30	250	500

³ Om kycklingarna är av samma storlek.

⁴ Utrymmet skall ställas i relation till fågelns ålder.

⁵ Om mer än en avelsgrupp finns inom samma område är det viktigt att fåglarna har tillräckligt skydd och extra utrymme så att de kan undvika varandra.

39 §. (2003/40) Utrymmeskrav för svin

För svin som hålls i grupp gäller följande minimi-krav, om inte annat följer av 2 mom.:

Levande vikt	Golvnya m ² /djur	Övriga krav
högst 10 kg	0,15	
över 10 men högst 20 kg	0,20	Golvytan i box med djupströbädd skall vara minst 30 % större än i boxar med andra golv.
över 20 men högst 30 kg	0,30	
över 30 men högst 50 kg	0,40	
över 50 men högst 85 kg	0,55	
över 85 men högst 110 kg	0,65	
över 110 kg	1,00	

För gyltor efter betäckning och suggor som hålls i grupp gäller följande minimikrav:

	Golvyta m ² /djur	Övriga krav
Gylta efter betäckning	1,64	Om djuren hålls i en grupp med mindre än sex individer skall den fria golvytan ökas med 10 %. Om de hålls i en grupp med 40 eller fler individer kan den fria golvytan minskas med 10 %. Minst 0,95 m ² per gylta och 1,3 m ² per sugga måste vara en sammanhängande fast golvyta varav högst 15 % får reserveras för dräneringsöppningar. Om färre än sex individer hålls i boxen skall dess sidor vara längre än 2,4 m, annars skall sidorna vara längre än 2,8 m.
Sugga	2,25	

För spaltgolv av betong som används för svin som hålls i grupp gäller följande krav:

	Spalt- vidd högst	Stav- bredd minst
Smågrisar	11 mm	50 mm
Avvanda smågrisar	14 mm	50 mm
Avels- och slaktsvin	18 mm	80 mm
Gyltor efter betäckning och suggor	20 mm	80 mm

L 26 Republikens presidents förordning (2012:31) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som rör kontroll av identifiering och registrering av djur

(FFS 1540/2011)

1 §. Tillämpningsområde

Statens ämbetsverk på Åland och Livsmedelssäkerhetsverket svarar, i enlighet med bestämmelserna i denna förordning, i landskapet Åland för skötseln av de förvaltningsuppgifter som rör identifiering och registrering av djur och som enligt 30 § 8 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) i fråga om bekämpande av smittosamma sjukdomar hos husdjur ska skötas av Ålands landskapsregering.

2 §. Uppgifterna för Statens ämbetsverk på Åland

Statens ämbetsverk på Åland utför i landskapet kontroller på plats i enlighet med lagen om ett system för identifiering av djur (238/2010) och artikel 22 i rådets förordning nr 73/2009 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd för jordbrukare inom den gemensamma jordbrukspolitikerna och om upprättande av vissa stödsystem för jordbrukare, om ändring av förordningarna (EG) nr 1290/2005, (EG) nr 247/2006 och (EG) nr 378/2007 samt om upphävande av förordning (EG) nr 1782/2003.

3 §. Uppgifterna för Livsmedelssäkerhetsverket

Livsmedelssäkerhetsverket ansvarar i landskapet för stickprovsurval av jordbruksföretag för kontroll i enlighet med lagen om ett system för identifiering av djur samt artikel 50 och 51 i kommissionens förordning (EG) nr 1122/2009 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 73/2009 vad gäller tvärvillkor, modulering och det integrerade administrations- och kontrollsystem inom de system för direktstöd till jordbrukare som införs genom den förordningen och om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) 1234/2007 när det gäller tvärvillkoren för stöd inom vinsektorn.

4 §. Kostnadsfördelningen

Kostnaderna för skötseln av de förvaltningsuppgifter som avses i 2 och 3 § betalas av landskapet enligt vad Ålands landskapsregering samt Statens ämbetsverk på Åland och Livsmedelssäkerhetsverket avtalar.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2012.

L 27 Djurtransportförordning (1998:97)

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. (2011/102) Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på transport av alla typer av djur inom landskapet Åland, mellan landskapet och riket samt mellan landskapet och ett annat land. Med undantag av 1 och 4 §§ tillämpas inte denna förordning på transporter där resans totala längd är högst 50 km. Inte heller vid transport av djur i ickekommersiellt syfte och av något enskilt djur som ledsagas av en fysisk person som ansvarar för djuret under transporten eller vid transport av sällskapsdjur som följer sin ägare på en privat resa tillämpas ovan nämnda paragrafer.

Då en boskapsuppfödare med eget fordon flyttar djur från en betesmark till en annan utan att det sker i förvärvssyfte tillämpas endast 1 § samt i tillämpliga delar 4 §.

2-3 §§. Upphävda (2011/102).

4 §. (2011/102) Allmänna krav på transportfordon

Avgaser får inte komma in till djuren.

Djur får inte transporteras i en personbils bagageutrymme såvida inte bagageutrymme har en öppen förbindelse med bilens passagerarutrymme och djuren inte utsätts för onödigt lidande.

5-7 §§. Upphävda (2011/102).

2 kap. Tillstånd att transportera djur och register över djurtransportörer

8 §. Upphävd (2011/102).

9 §. (2011/102) Register över djurtransportörer

I registret införs följande uppgifter:

1) transportörens namn eller firma, FO-nummer (företags- och organisationsnummer), adress samt övrig behövlig kontaktinformation,

L 27 Djurtransportförordning (1998:97)

2) transportörens tillståndsnummer,

3) begränsningar som gäller de djurarter som transporteras eller transportform,

4) uppgift om att Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet har beviljat tillståndet och kontaktinformation,

5) de uppgifter i kompetensbeviset för förare eller skötare som avses i kapitel III i bilaga III till Rådets förordning (EG) nr 1/2005 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG och förordning (EG) nr 1255/97, nedan EG-förordning nr 1/2005, och uppgift om tillfällig indragning av kompetensbeviset,

6) de uppgifter i intyget om godkännande av vägtransportmedel som avses i kapitel IV i bilaga III till EG-förordning nr 1/2005 samt de uppgifter som behövs för att identifiera transportmedlen,

7) uppgifterna i intyget om godkännande av fartyg för djurtransport som avses i artikel 19.1 i EG-förordning nr 1/2005, samt

8) de uppgifter som avses i artikel 26.4 punkt c och artikel 26.6 i EG-förordning nr 1/2005.

10-12 §§. Upphävda (2011/102).

3 kap. Upphävt (2011/102)

13-14 §§. Upphävda (2011/102).

4 kap. Upphävt (2011/102)

15-18 §§. Upphävda (2011/102).

5 kap. Transport av tama hovdjur, nötkreatur, får, getter och svin

19 §. Transport

1 mom. upphävt (2011/102).

Efter en transport över åtta timmar skall djuren hållas under uppsikt med beaktande av djurens hälsotillstånd under 4-5 dagar om de inte skall slaktas snart efter transporten.

Särskilda bestämmelser för vissa djurslag

20 §. (2011/102) Tama hovdjur

Hovdjur får inte transporteras i fordon med mer än ett plan. Vid transport av hästar ska utsatta kroppsdelar vid behov skyddas med kroppsskydd.

21 §. Upphävd (2011/102).

22 §. (2011/102) Svin

Vid behov ska svinen kylas ner med en lätt vattendusch.

6 kap. Transport av fjäderfä, andra tamfåglar, tama kaniner samt hundar och katter

23 §. Fjäderfä och andra tamfåglar

Fåglarna skall lastas i dämpad belysning. Vid hanteringen av fåglar och transportemballage som innehåller fåglar skall särskild försiktighet iakttagas. Vid lastning av burhöns skall transportlådor, burar eller liknande placeras så nära hönsburarna som möjligt. Fåglarna tas försiktigt ur burarna med en hand under

brösten och en hand över vingarna för att skydda fågeln från skador. De transportemballage som används skall vara så konstruerade att fåglarna inte kan sticka ut huvud eller ben ur transportemballaget.

2 mom. upphävt (2011/102).

24 §. (2011/102) Tama hundar och katter

Om hundar transporteras i en släpvagn efter ett fordon ska höjden på det utrymme som hunden har till sitt förfogande vara 5 cm högre än höjden till hjässan när hunden står upp, 20 cm längre än hunden är lång från nos till svanskota och dubbelt så bred som hundens bringa. Hunden ska transporteras i ett transportemballage som lastas i transportutrymmet. Släpvagnen ska dessutom vara försedd med fönster eller lämplig belysning.

7 kap. Andra än ovan nämnda däggdjur samt fiskar och växelvarma djur

25 §. (2011/102) Allmänna regler

Ventilationshål får inte vara så stora att djuret kan komma i kontakt med människor som hanterar transportemballaget. Transportemballaget ska ha en sådan höjd att djuret kan stå i naturlig ställning men inte resa sig på bakbenen. Transportemballagets tak ska madrasseras.

26 §. Hornbärande djur

Hornbärande djur med basthorn får inte transporteras om inte transporten är absolut nödvändig för djurets välbefinnande. Man skall då se till att hornen inte kan fastna i transportemballaget. Muffloner skall transporteras åtskilda från varandra.

27 §. Vildsvin

Transporter av vildsvin under sex månader får ske i grupper om högst 15 svin. Vildsvin som är äldre än sex månader skall transporteras åtskilda från varandra.

28 §. Pälsdjur

Fullvuxna pälsdjur skall transporteras åtskilda i var sitt transportemballage. Transportemballaget skall minst ha följande innermått:

	Räv	Mink och iller
Längd	70 cm	49 cm
Bredd	40 cm	17 cm
Höjd	50 cm	15 cm

Pälsdjur skall vattnas under en transport som varar längre tid än tre timmar och utfodras under en transport som varar längre tid än 24 timmar.

29 §. Strutsfåglar

Ungar till struts, emu och vanlig nandu (*Rhea Americana*) skall transporteras i uppvärmda transportemballage så att temperaturen motsvarar ungarernas värmebehov.

30 §. Fiskar

Vid transport av fiskar skall vattnets temperatur och syrehalt vara, och hållas på en lämplig nivå för fiskarten i fråga.

31 §. Fåglar

Fåglar skall transporteras i halvskyddning och får inte utsättas för drag eller för mycket ljus. I transportutrymmet för burfåglar skall det finnas sittpinnar som är anpassade till fåglarnas storlek. Samtliga fåglar måste få rum på pinnarna samtidigt. Stora papegojor transporteras åtskilda från varandra. Vid transport av oroliga fåglar skall transportemballagets tak vara madrasserat.

32 §. Upphävd (2011/102).

8 kap. Upphävt (2011/102)

33-35 §§. Upphävda (2011/102).

L 28 Landskapsförordning (1998:98) om slakt och avlivning av djur

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. (2010/46) Tillämpningsområde

Denna förordning gäller vid förflyttning, uppställning, fasthållning, bedövning, slakt och avlivning av djur som föds upp för produktion av kött, skinn, päls eller andra produkter samt för avlivningsmetoder vid sjukdomsbekämpning. Förordningen gäller inte jakt av vilda djur samt försöksdjursverksamhet som utförs under tillsyn av landskapsregeringen.

2 §. Definitioner

I denna förordning avses med

förflyttning: avlastning av djur eller drivande av djur från avlastningsplattformen, spiltor eller fallor till den lokal eller plats där de ska slaktas,

uppställning: hållande av djur i spiltor, fallor, på övertäckta ytor eller i hagar som används av slakterier för att möjliggöra nödvändig tillsyn av djuren (vatten, foder, vila) innan de slaktas, samt

bedövning: en metod som omedelbart försätter djuret i ett tillstånd av medvetslöshet som varar tills döden inträder.

2 kap. Behandling av djur i slakterier

3 §. Förflyttning och uppställning av djur i slakterier

Slakterier och slaktplatser skall ha lämplig utrustning och hjälpmedel tillgängliga för avlastning och förflyttning av djur.

Djuren skall avlastas så snabbt som möjligt efter ankomsten. Om dröjsmål inte kan undvikas skall de skyddas från extrema väderleksförhållanden och ha tillräcklig ventilation.

Djur som kan skada varandra på grund av art, ålder, kön och ursprung skall hållas och uppställas åtskilda.

Djuren skall skyddas från ogynnsamma väderleksförhållanden och om de varit utsatta för höga temperaturer i fuktigt väder ska de avkylas på lämpligt sätt.

Djurens hälsotillstånd skall kontrolleras minst varje morgon och kväll.

Djur som skadats eller insjuknat under transporten eller uppställningen, liksom inte avvanda djur, slaktas omedelbart. Är detta inte möjligt skall de skiljas åt och slaktas snarast eller inom två timmar. Djur som

inte kan gå får inte släpas till slaktplatsen utan skall avlivas där det ligger eller, om det inte förorsakar djuret onödigt lidande, transporteras till platsen för nödslakt på en vagn eller liknande.

Utrustning för avlastning av djur, ramper, broar och lastningshissar skall ha halksäkra golv samt lämpliga sidoskydd för att förhindra att djur faller av.

Utgångs- och ingångsramper skall ha minsta möjliga lutning och vid behov förses med tvärsålar.

4 §. Behandling av slaktdjur

Djuren skall bemötas lugnt och förflyttas med varsamhet. Djuren får inte skrämmas, hetsas, vältas omkull eller behandlas illa. De får inte lyftas på ett sätt som orsakar onödig smärta.

Djur ska förflyttas med varsamhet. Under avlastning och förflyttning ska djuren ha tillräcklig tid på sig att förflytta sig samt fri sikt framåt och fri passage så att stockningar inte uppstår. Drivgångarna ska konstrueras så att risken för att djuren skadas minimeras och vara inrättade så att deras flockinstinkt utnyttjas. Vid behov ska djuren förflyttas ett i sänder. Drivning och tvång av djur som vägrar röra på sig ska vara så lindrig som möjligt. Instrument som är avsedda att styra djuren får endast användas i det syftet och endast under korta perioder. Användning av instrument som ger elektriska stötar ska undvikas i möjligaste mån. Enbart elektriska påfösare med avrundade stift får användas på djur. Under alla omständigheter får sådana instrument endast användas i fråga om fullvuxna nötkreatur och svin som vägrar att förflytta sig och endast när de har utrymme att förflytta sig framåt. Stötarna får inte vara mer än en sekund, de ska komma med tillräckligt långa mellanrum, och får endast ges på bakpartiets muskler. Stötarna får inte upprepas om inte djuret reagerar på dem. (2010/46)

Man får inte utdela slag, sparkar eller trycka på särskilt ömma delar på djurets kropp. Djurens svansar får inte krossas, vridas eller brytas och djurens ögon får inte gripas.

5 §. Uppställning

Djur som inte omedelbart efter ankomsten förs till slakt skall hela tiden ha dricksvatten tillgängligt. Djur som inte har slaktats inom 12 timmar efter ankomsten skall utfodras och därefter ges måttliga mängder mat med lämpliga mellanrum. Djur som hålls på slakterier i mer än 12 timmar skall uppställas och i förekommande fall tjudras på ett sådant sätt att de utan svårigheter kan lägga sig ned. Djur som inte tjudras skall utfodras på ett sådant sätt att de kan äta ostörda. Uppställningsplatserna skall vara trygga och tillräckligt rymliga för de djur som hålls där samt i övrigt uppfylla de krav som ställs på stall och utrymmen för djur enligt djurskyddsförordningen. I utomhusfallor skall lämpligt skydd mot ogynnsamma väderleksförhållanden finnas.

Djur får inte föras till slaktplatsen om det inte omedelbart skall slaktas.

6 §. Djur i containrar

Containrar och andra transportemballage som innehåller djur skall hanteras med varsamhet och avlastas horisontellt. Djur som levereras i containrar med per-

L 28 LF (1998:98) om slakt och avlivning av djur

forerade golv skall avlastas med särskild varsamhet för att undgå skador. Vid behov skall djuren avlastas från containrarna ett och ett. Djur som har transporterrats i containrar skall slaktas så snabbt som möjligt. I annat fall skall de, om nödvändigt, vattnas och utfordras med lämpliga mellanrum. Fjäderfå som hämtats till slakt skall hållas torra.

7 §. Fasthållning av djur före bedövning, slakt eller avlivning

Djur skall hållas fast på ett lämpligt sätt som inte utsätter dem för onödigt smärta, lidande eller skador. Djurens ben får inte bindas ihop och djur får inte hängas upp före bedövning eller avlivning. Fjäderfån och kaniner får dock hängas upp före slakt under förutsättning att lämpliga åtgärder vidtas för att säkerställa att djuren, vid tidpunkten för bedövning, befinner sig i ett tillräckligt avslappnat tillstånd för att bedövningen skall kunna utföras effektivt och utan onödiga dröjsmål.

Fasthållning av djur i fasthållningsutrustning skall under inga omständigheter avse upphängning.

Djur skall bedövas eller avlivas genom att ett mekaniskt instrument eller elektrisk ström används mot huvudet skall hållas fast i en ställning som gör att utrustningen kan användas enkelt och exakt under en lämplig tidsrymd.

Elektrisk bedövningsutrustning får inte användas som ett sätt att fasthålla eller immobilisera djuren, eller för att förmå dem att flytta på sig.

För att begränsa djurens rörelseförmåga får mekaniska transportanordningar, burar, bedövningsbås eller någon annan motsvarande inhängnad där djuret kan stå upprätt användas. Djurens huvudrörelser får inte begränsas innan bedövaren är klar att bedöva djuret. För att begränsa nötkreaturs och hovdjurs huvudrörelser får halsrem, grimma eller betsel användas.

Den utrustning som används för bedövning av djur skall vara sådan att bedövningen kan utföras snabbt och effektivt. Utrustningen skall hållas ren. I slakterierna och på slaktplatserna skall det även finnas ett reservbedövningsinstrument som kan användas om det ordinarie bedövningsinstrumentet av någon anledning inte fungerar.

Djuret får inte drivas till bedövning förrän bedövaren är klar att omedelbart bedöva djuret. Ett djur får inte bedövas om det inte är möjligt att tappa djuret på blod omedelbart efter bedövningen. Om slakten avbryts får ett levande djur inte lämnas i bedövningsbåset eller på annan plats där bedövningen utförs.

Besiktningsveterinären ansvarar för att bedövaren vet när djuret är lämpligt bedövat.

3 kap. Bedövning eller avlivning av djur med undantag för pälsdjur

8 §. Skjutning och mekanisk anordning som tränger in i hjärnan (bultpistol)

Alla djur som skall slaktas får bedövas genom skjutning.

Skjutvapnet och den mekaniska anordningen som tränger in i hjärnan skall vara tillräckligt effektiva med tanke på djurets storlek och djurart.

Bultpistol får användas vid bedövning av hovdjur som hålls som husdjur, nötkreatur, får, getter, svin samt strutsfåglar och kaniner.

Bultpistolen skall placeras så att projektilen drivs in i hjärnbarken. Bedövaren skall kontrollera att bulten återgår till utgångsläget efter varje skott. Om den inte gör detta får instrumentet inte användas igen förrän det har lagats.

9 §. Bedövningspunkten hos nötkreatur

Vid bedövning av nötkreatur med undantag av tjurar och kalvar skall skjutvapnet eller bultpistolen riktas mot en punkt i pannan mitt emellan hjässan och ögonen och i rät vinkel mot pannbenet.

Bedövningspunkten hos tjurar ligger en cm på sidan om bedövningspunkten hos övriga nötkreatur medan bedövningspunkten hos kalvar ligger något under mitten på linjen mellan hjässan och ögonen.

10 §. Bedövningspunkten hos svin

Vid bedövning av svin med undantag av galtar skall skjutvapnet eller bultpistolen riktas mot en punkt i pannan 2,5 cm ovanför ögonnivån och i en rät vinkel mot pannbenet. Bedövningspunkten hos galtar ligger 5 cm ovanför ögonnivån på sidan om kraniets mittlinje.

11 §. Bedövningspunkten hos får och getter

Vid bedövning av hornlösa får och getter skall skjutvapnet eller bultpistolen riktas mot huvudets högsta punkt och i kindbenets riktning.

Vid bedövning av killingar och lamm skall skjutvapnet eller bultpistolen riktas mot en punkt något under mitten på linjen mellan hjässan och ögonen och i en rät vinkel mot pannbenet.

Hornbärande får och getter får bedövas med skjutvapen eller bultpistol som riktas mot nacken om hornen hindrar skott genom hjässan. Bedövningspunkten finns genast bakom den kam som löper mellan hornen. Skjutvapnet eller bultpistolen skall riktas mot munnen.

12 §. Bedövningspunkten hos hästar

Vid bedövning av hästar skall skjutvapnet eller bultpistolen riktas mot en punkt i pannan ovanför skärningspunkten mellan de fiktiva linjer som löper från ena sidans öga till andra sidans öra och i en rät vinkel mot pannbenet.

13 §. Bedövningspunkten hos kaniner

Kaniner bedövas genom att skjutvapnet eller bultpistolen placeras på huvudets högsta punkt och riktas i kindbenets riktning.

14 §. Bedövning genom slag (concussion stunning)

Alla djur som skall slaktas får bedövas med ett mekaniskt instrument som utdelar ett icke-penetrerande slag mot huvudet. Användaren skall säkerställa att instrumentet placeras i ett lämpligt läge och att rätt patronstorlek används i enlighet med tillverkarens anvisningar för att uppnå en effektiv bedövning utan frakturer på kraniet.

Vid slakt av en liten mängd kaniner kan djuren även bedövas genom slag mot huvudet med något annat lämpligt instrument. Användaren skall försäkra sig om att djuret bedövas effektivt.

15 §. Bedövning med elektrisk ström

Nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfå och kaniner som skall slaktas får bedövas med elström.

Elektroder skall placeras så att de omsluter djurets hjärna så att strömmen kan passera genom den och djuret omedelbart förlorar medvetandet. Lämpliga åtgärder skall också vidtas för att säkerställa en god elektrisk kontakt, särskilt genom avlägsnande av ull eller genom att huden fuktas.

När djuren bedövas ett och ett skall utrustningen vara försedd med en anordning som mäter impedansen och förhindrar att apparaten används om kraven på minsta tillåtna strömstyrka inte kan uppnås. Instrumentet skall vidare avge en ljud- eller ljussignal under den tidsrymd som strömmen passerar genom djuret och vara kopplad till en anordning som anger spänning och strömstyrka, vilken skall placeras så att den lätt kan avläsas.

16 §. Bedövning i vattenbad

Fjäderfå, med undantag av strutsfåglar, får bedövas i vattenbad.

Vattenbadet skall vara tillräckligt stora och djupa för den typ av fjäderfå som skall slaktas, och får inte svämma över vid ingången. Den elektrod som är nersänkt i vattnet skall löpa längs hela vattenbadets längd. Vattennivån i bedövningsbadet skall kunna regleras för att säkerställa att vattnet väl täcker huvudet på varje fågel som skall bedövas.

Fågeln skall få kontakt med vattnet före vingarna. Fågeln skall hängas stadigt men utan att fågelns fötter kläms åt för mycket i framforslingsmekanismens upphängningskrok. Beröringspunkten mellan fågelns fötter och upphängningskroken skall vid behov fuktas för att säkerställa en god strömgenomgång. Framforslingsmekanismens hastighet skall inte vara större än att fågeln utsätts för elektrisk ström i minst fyra sekunder. Spänningen i bedövningsbadet skall hela tiden vara så stor att den totala strömstyrkan i bedövningsbadet motsvarar den strömstyrka som behövs för att bedöva en fågel multiplicerad med det antal fåglar som samtidigt finns i bedövningsbadet.

Om nödvändigt skall det vara möjligt att ingripa manuellt.

17 §. Bedövning av svin med koldioxid

Svin som skall slaktas får bedövas med koldioxid. Koldioxidkoncentrationen i den gas som används skall vara minst 70 volymprocent. Den kammare i vilken svinen kommer i kontakt med gasen och utrustningen som transporterar svinen igenom kammaren skall vara utformad och konstruerad så att svinen inte skadas, bröstkorget inte pressas ihop och svinen kan stå upp tills de förlorar medvetandet. Det skall finnas tillräckligt med belysning i framforslingsmekanismen och kammaren för att svinen skall kunna se omgivningen eller andra svin. Kammaren skall vara utrustad med en gashaltmätare som mäter gaskoncentrationen där den är som störst och som avger en tydlig ljud- eller ljussignal om gaskoncentrationen sjunker under den nivå som krävs.

Svinen skall placeras i fällor eller containrar där de kan se varandra och forslas in i kammaren inom 30 sekunder efter det att de kommit in i anläggningen. De skall forslas så snabbt som möjligt från ingången till den plats där gaskoncentrationen är som störst och vara i kontakt med gasen så länge att de med säkerhet förblir medvetlösa fram till dess att de avlivas.

18 §. Avblödning

Avblödningen, som skall vara snabb, ymnig och fullständig, får inte påbörjas om djuret verkar vara vid medvetande.

Avblödningen skall påbörjas senast 60 sekunder efter bedövningen om djuret har bedövats genom skjutning eller med en mekanisk anordning som tränger in i hjärnan. På hornbärande får och getter som bedövats med ett skott i nacken skall avblödningen påbörjas inom 15 sekunder efter bedövningen. Om ett djur har bedövats med elström eller genom slag mot huvudet skall avblödningen påbörjas inom 20 sekunder. Har djuret bedövats med koldioxid skall avblödningen påbörjas inom 60 sekunder från det att djuret har avlägsnats från bedövningskammaren.

Avblödningen skall utföras på ett sådant sätt att åtminstone den ena halspulsådern eller det blodkärl från vilken halspulsådern utgår öppnas. Avblödningen är genomförd när minst 30 sekunder gått sedan blodkärlen öppnades och alla hjärnbarkens reflexer har upphört.

Om samma person ansvarar för bedövning, upphissning och avblödning av djuren skall denna person utföra alla dessa åtgärder innan följande djur bedövas.

Om fjäderfå tappas på blod med automatisk halsavskärningsmaskin skall det finnas någon till hands som kan ingripa så att djuren kan slaktas omedelbart i fall utrustningen inte fungerar.

4 kap. Avlivning av pälsdjur**19 §. Med elektrisk ström**

Alla pälsdjur får avlivas med elström. Elektroden skall placeras på ett sådant sätt att strömmen passerar genom djurets hjärna och med en tillräckligt hög strömstyrka för att orsaka omedelbar medvetlöshet och hjärtstillstånd. På rävar och mårhundar där elektroden placeras i mun och rektum skall ström av ett medelvärde på 0,3 ampere användas under minst tre respektive 15 sekunder.

20 §. Med kolmonoxid

Alla pälsdjur får avlivas med kolmonoxid. Den kammare i vilken djuren kommer i kontakt med gasen skall vara utformad och konstruerad så att djuren inte kommer till skada och så att de kan övervakas. Djuren får föras in i kammaren först när kolmonoxidkoncentrationen är minst en volymprocent. Gaskoncentrationen upprätthålls genom att kolmonoxid kontinuerligt tillförs kammaren via en cylinder.

Utströmningssgas från en motor som är avsedd för detta ändamål får användas vid avlivning av mårddjur och chinchillor om gasen är tillräckligt avkyld, filtrerad och fri från irriterande ämnen eller gaser.

L 29 LF (2011:53) om slaktkycklingar

Djuren skall hållas kvar i kammaren tills de har avlidit, dock i minst fyra minuter.

21 §. Med koldioxid

Mårddjur och chinchillor får avlivas med koldioxid. Kammaren i vilken djuren kommer i kontakt med gasen skall vara utformad och konstruerad så att djuren inte kommer till skada och så att de kan övervakas. Djuren får inte förs in i kammaren förrän luften innehåller minst 20 volymprocent koldioxid, som skall tillföras i ren form. Djuren skall hållas kvar i kammaren tills de har avlidit, dock i minst fyra minuter.

22 §. Med skjutvapen och mekaniska instrument med penetrerande bult

Alla pälsdjur får avlivas med skjutvapen eller med ett lämpligt instrument med penetrerande bult som drivs in i hjärnan. Används ett instrument med penetrerande bult skall djuret därefter omedelbart avblodas. Pälsdjur som hålls i fångenskap eller annars tas om hand av människan skall avlivas med ett skott i hjärnan. Ett djur som inte kan fångas in eller fås att hållas på stället skall avlivas med ett skjutvapen på så sätt att djuret dör så snabbt och smärtfritt som möjligt och inte orsakas onödigt lidande.

23 §. Med narkosmedel

En veterinär får avliva ett pälsdjur med lämpligt narkosmedel på sådant sätt och i sådana doser att djuret omedelbart försätts i medvetslöshet och avlider.

5 kap. Avlivning av övriga animalieproduktionsdjur**24 §. Tillåtna avlivningsmetoder**

Animalieproduktionsdjur får avlivas med skjutvapen. Djur som hålls i fångenskap eller annars tas om hand av människan skall avlivas med ett skott i hjärnan. Ett djur som inte kan fångas in eller fås att hållas på stället skall avlivas med ett skjutvapen på så sätt att djuret dör så snabbt och smärtfritt som möjligt och inte orsakas onödigt lidande.

Fjäderfå får avlivas genom halsavskärning.

25 §. Avlivning av dagsgamla överskottskycklingar och embryon i kläckningsavfall med mekanisk utrustning

Dagsgamla kycklingar skall avlivas med en utrustning som har snabbt roterande knivar, stift eller en kross. I anläggningen får inte fler djur placeras än vad den är dimensionerad för. För att omedelbart avliva levande embryon skall allt kläckningsavfall behandlas i den mekaniska utrustning som avses ovan.

26 §. Avlivning av dagsgamla överskottskycklingar med koldioxid

Dagsgamla kycklingar skall föras in i ett utrymme med högsta möjliga koncentration av koldioxid, som skall tillföras i ren form. Djuren skall hållas kvar i utrymmet tills de avlidit. Nya djur får inte placeras i utrymmet förrän de tidigare djuren har dött.

26a §. (2011/52) Hänvisningsbestämmelse gällande bedömning av slaktkycklingars välbefinnande

Bestämmelser om bedömning av slaktkycklingars välbefinnande finns i landskapsförordningen (2011:53) om skydd av slaktkycklingar.

6 kap. Avlivningsmetoder vid sjukdomsbekämpning**27 §. Avlivningsmetoder vid sjukdomsbekämpning**

Vid avlivning av djur för bekämpning eller diagnostisering av djursjukdomar får varje metod som tillåts ovan användas om den garanterar en säker död. En veterinär kan även ge tillstånd till någon annan avlivningsmetod om det är nödvändigt för att bekämpa eller diagnostisera en djursjukdom. Om den avlivningsmetod som används inte omedelbart leder till döden skall nödvändiga åtgärder vidtas för att säkerställa att djuret avlivas så snabbt som möjligt och under alla omständigheter innan det återfått medvetandet.

L 29 Landskapsförordning (2011:53) om skydd av slaktkycklingar**1 §. Tillämpningsområde**

Denna förordning innehåller bestämmelser om djurskydd vid hållning av slaktkycklingar som avses i 6b § i djurskyddslagen (1998:95) för landskapet Åland. Vad som i denna förordning föreskrivs om slaktkycklingar tillämpas också på slaktkycklingsmodrar. På slaktkycklingsmodrar tillämpas dock inte bestämmelserna i 2 § 4-5 punkten, 4 § 3 mom., 5 §, 10 § 3 mom. och 11-22 §§.

Bestämmelser om skydd av djur finns dessutom i djurskyddsförordningen (1998:96).

2 §. Definitioner

I denna förordning avses med

1) slaktkycklingsmoder fågel i farföräldra- och morföräldra- eller föräldraled som hålls för slaktkycklingsproduktion,

2) flock en grupp slaktkycklingar som föds upp samtidigt i en uppfödningssavdelning och som använder ett gemensamt strötäckt område och gemensamma utfodrings- och vattningsanordningar,

3) tillgänglig area ett strötäckt område som alltid är tillgängligt för slaktkycklingarna och som är tillräckligt stort för en slaktkyckling att vistas i,

4) daglig dödlighet det tal som fås med hjälp av formeln i punkt 1 i bilagan,

5) kumulativ daglig dödlighet det tal som fås med hjälp av formeln i punkt 2 i bilagan.

3 §. Allmänna krav på uppfödningssavdelningen

En uppfödningssavdelning för slaktkycklingar ska i fråga om material, konstruktion och andra egenskaper vara sådan att risken för att slaktkycklingarna ska skada sig är så liten som möjligt. De inre ytorna i uppfödningssavdelningar avsedda för slaktkycklingshållning samt redskap och anordningar för slaktkycklingshållning ska lätt kunna hållas rena och vid behov kunna desinfekteras. I ytbehandlingen får inte träskyddsmedel, målarfärg eller andra medel användas på ett sådant sätt att de kan orsaka förgiftning hos slaktkycklingar.

Golvet eller botten i uppfödningssavdelningen för slaktkycklingar ska vara av ett material som är lämpligt för slaktkycklingarna, samt sådant att slaktkyck-

lingarna inte skadar sig på det. Golvet eller botten ska dessutom vara så beskaffat att det ger tillräckligt stöd för varje framåtpåkande klo på slaktkycklingens fot.

Uppfödningssavdelningar, redskap och anordningar ska hållas rena och i gott skick så att de inte skadar slaktkycklingarna eller äventyrar deras hälsa och välbefinnande. Slaktkycklingar som dött ska dagligen avlägsnas från uppfödningssavdelningen. Alla utrymmen, anordningar och redskap som slaktkycklingar kommer i beröring med ska alltid i sin helhet rengöras och desinfekteras när utrymmet töms och innan en ny grupp slaktkycklingar tas in. Efter tömningen ska allt använt strö avlägsnas och rent strö läggas ut. Gnagare och andra skadedjur ska bekämpas i uppfödningssavdelningen.

4 §. Förhållandena i uppfödningssavdelningen

Uppfödningssavdelningen ska ha en sådan ventilation att luftfuktigheten, luftens strömningshastighet, temperaturen, dammängden och halten av skadliga gaser inte stiger till en skadlig nivå. Ventilationen ska vid behov kombineras med uppvärmningssystem för att upprätthålla en lämplig temperatur och avlägsna överskottsfuktighet.

Om djurens välbefinnande och hälsa är beroende av ett mekaniskt ventilationssystem ska det även vid eventuella fel i det mekaniska ventilationssystemet i uppfödningssavdelningen vara möjligt att ordna en ventilation som är tillräcklig med tanke på djurens välbefinnande och hälsa. Det mekaniska ventilationssystemet ska då ha ett larmsystem som ger larm vid störningar i ventilationen. Larmsystemets funktion ska testas regelbundet.

Uppfödningssavdelningen ska ha en belysning över minst 80 procent av den tillgängliga arean på minst 20 lux under ljusperioderna, uppmätt i fåglarnas ögonhöjd. Om det är nödvändigt för att trygga slaktkycklingarnas välfärd, får en tillfällig minskning av ljusnivån vid behov tillåtas på veterinärs inrådan. Belysningen ska följa en 24-timmarsrytm. Rytmen ska börja iakttas senast inom sju dagar från det att slaktkycklingarna sätts in i uppfödningssavdelningen och den kan avslutas tidigast tre dagar före planerad slakt. Varje 24-timmarsperiod ska omfatta totalt minst 6 timmar mörker med åtminstone en sammanhängande mörkerperiod på minst 4 timmar, exklusive dimningsperioderna.

Om det för belysningen i uppfödningssavdelningen i huvudsak används lampor, ska det ordnas en lämplig vilotid för slaktkycklingsmördrarna genom att ljusstyrkan minskas tillräckligt. När belysningen i huvudsak är naturlig ska fönstren vara placerade så att ljuset fördelas jämnt mellan alla delar av uppfödningssavdelningen.

Bullernivån ska hållas så låg som möjligt i uppfödningssavdelningen. Ständigt eller plötsligt buller ska undvikas och slaktkycklingarna får inte ständigt vara utsatta för buller som överstiger 65 decibel (dB[A]).

Alla slaktkycklingar ska ständigt ha tillgång till strö som är lagom torrt och luckert på ytan.

5 §. Specialbestämmelser om hög djurtäthet

Om djurtätheten för slaktkycklingar överstiger 33 kilogram levande vikt per kvadratmeter ska uppfödningssavdelningen vara försedd med ventilationssystem och vid behov värme- och kylsystem som används på ett sådant sätt att

1) ammoniakhalten (NH_3) inte överstiger 20 ppm och att koldioxidhalten (CO_2) inte överstiger 3000 ppm uppmätt i höjd med slaktkycklingarnas huvud,

2) inomhustemperaturen inte överstiger utomhustemperaturen med mer än 3°C när utomhustemperaturen är högre än 30°C i skuggan,

3) den genomsnittliga relativa fuktigheten uppmätt i uppfödningssavdelningen under 48 timmar inte överstiger 70 procent när utomhustemperaturen är lägre än 10°C.

I slaktkycklingsuppfödningssaltet ska det dessutom finnas ett reservsystem för alstring av elektricitet med vars hjälp den mekaniska ventilationen tryggas i händelse av elavbrott.

6 §. Anordningar och redskap

Anordningar och redskap som är avsedda för hållande samt vattning och utfodring av slaktkycklingar ska vara sådana att de inte medför risk för att slaktkycklingarna skadar sig. Ventilationssystem och utfodringsanordningar samt övriga anordningar och redskap ska vara sådana att de orsakar så lite buller som möjligt.

Fodertråg, foderkoppar och andra utfodringsanordningar ska placeras så att fåglarna får tillräckligt med foder. Höjden på utfodrings- och vattningsanordningar ska justeras allt efter som slaktkycklingarna växer, så att alla slaktkycklingar kan äta och dricka utan svårigheter.

Uppfödningssavdelningen för slaktkycklingar ska ha tillräckligt många dricksplatser, som ska placeras så att de är inom räckhåll för alla slaktkycklingar. Vattningsanordningarna ska vara sådana att vattenspill minimeras.

7 §. Utomhusinhägnad och andra utomhusområden

Om slaktkycklingarna har möjlighet att röra sig ute, ska den gång som leder ut ur uppfödningssavdelningen vara trygg för slaktkycklingarna. Utomhusinhägnadens stängsel ska vara av ett material som är lämpligt för slaktkycklingar och vara tryggt för dem. Stängslen ska hållas i gott skick så att slaktkycklingarna inte skadar sig.

Utomhusinhägnaden ska vara tillräckligt rymlig med hänsyn till antalet slaktkycklingar och underlagets beskaffenhet. Underlaget i inhägnaden ska vara sådant att det kan hållas torrt. I utomhusinhägnaden får det inte finnas konstruktioner eller föremål som kan skada slaktkycklingarna. Slaktkycklingarna ska vid behov utomhus ha tillgång till lämpliga väderskydd.

8 §. Omsorg om fåglarnas välbefinnande

Slaktkycklingarnas välbefinnande ska kontrolleras minst två gånger om dagen. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid tecken som tyder på en sänkt välbefin-

L 29 LF (2011:53) om slaktkycklingar

nande- eller djurhälsonivå hos slaktkycklingarna. En slaktkyckling ska inspekteras individuellt om en allmän inspektion visar att det är nödvändigt. Om det vid kontrollen upptäcks något som avviker från det normala, ska åtgärder omedelbart vidtas för att reda ut och avhjälpa situationen.

9 §. Hantering av slaktkycklingar

När slaktkycklingar fångas in ska särskild försiktighet iakttagas. Innan slaktkycklingarna fångas in ska man avlägsna sådana hinder orsakade av anordningar och redskap som kan skada slaktkycklingarna.

Vid hantering av slaktkycklingsmödrar som slutat värpa ska man särskild fästa uppmärksamhet vid att man inte orsakar dem benbrott eller andra skador.

10 §. Vattning och utfodring

Foder som ges till slaktkycklingar ska vara näringsrikt och balanserat. I fråga om utfodringen av slaktkycklingar och näringens sammansättning ska särskild uppmärksamhet fästas vid förebyggandet av ledskador och skador på benstommen.

Slaktkycklingar ska ha tillgång till en tillräcklig mängd foder antingen ständigt eller portionsvis. Det ska finnas ständig tillgång till dricksvatten. Vid utfodringen ska plötsliga förändringar i fodrets sammansättning och mängd undvikas.

Fodret får tas bort från slaktkycklingarna tidigast 12 timmar före flockens beräknade slakttidpunkt.

Anordningar och redskap avsedda för utfodring och vattning av slaktkycklingar ska hållas rena.

Avföring får inte förorena fodret eller dricksvattnet.

11 §. Uppfödningstillstånd för slaktkycklingar

Om djurtätheten för slaktkycklingar överstiger 33 kilogram levande vikt per kvadratmeter, ska den som äger eller håller och ansvarar för skötseln av slaktkycklingarna göra en skriftlig beskrivning av produktionssystemet i slaktkycklingsuppfödningstillståndet, vilken ska innehålla tekniska uppgifter om byggnaderna och deras anordningar. Beskrivningen ska hållas uppdaterad och på begäran visas upp för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Den djurtäthet som ska tillämpas i uppfödningstillståndet eller en ändring av djurtätheten ska anmälas till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet senast 15 dagar innan flocken sätts in i stallet. Anmälan ska åtföljas av ett sammandrag av beskrivningen av produktionssystemet. Sådana förändringar i produktionssystemet som kan påverka slaktkycklingarnas välbefinnande ska utan dröjsmål anmälas till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

För att djurtätheten ska få höjas så att den överstiger 39 och högst är 42 kilogram levande vikt per kvadratmeter förutsätts att det vid djurskyddsinspektionerna i slaktkycklingsuppfödningstillståndet under de senaste två åren inte har uppdragats någon sådan verksamhet som strider mot författningarna om djurskydd, att den som äger eller håller och ansvarar för skötseln av slaktkycklingarna tillämpar riktlinjer för goda djurhållningsrutiner och att dödligheten bland slaktkycklingarna är tillräckligt låg. Om ingen inspektion har gjorts i slaktkycklingsuppfödningstillståndet under de

senaste två åren, ska minst en inspektion göras innan djurtätheten får höjas.

När den som äger eller håller och ansvarar för skötseln av slaktkycklingar sänder slaktkycklingar till slakteriet ska den till slakteriet lämna de uppgifter om flockens förvaringsutrymme och om flocken som behövs för bedömningen av slaktkycklingarnas välbefinnande.

12 §. Beskrivning av produktionssystemet och viktiga uppgifter om produktionssystemet

Den beskrivning av produktionssystemet som avses i 11 § 1 mom. ska innehålla följande information:

- 1) en planritning över stallet,
- 2) uppgift om den tillgängliga arean för slaktkycklingarna,
- 3) uppgifter om ventilations- och värmesystem och tekniska inspektioner av dem,
- 4) uppgifter om utfodrings- och drickanordningar och deras placering,
- 5) larmsystem och reservsystem för dem för det fall att någon automatiserad eller mekanisk utrustning som är nödvändig för slaktkycklingarnas välbefinnande upphör att fungera,
- 6) dokumentation om tekniska inspektioner av larmsystemen,
- 7) typ av golv,
- 8) vilket strö som normalt används.

De viktiga uppgifter om produktionssystemet som avses i 11 § 1 mom. är, per uppfödningssavdelning

- 1) den tillgängliga arean för slaktkycklingarna,
- 2) typ av ventilationsystem och utfodrings- och vattningsystem,
- 3) larmsystem och reservsystem för dem för det fall att någon automatiserad eller mekanisk utrustning som är nödvändig för slaktkycklingarnas välbefinnande upphör att fungera,
- 4) vilket strö som normalt används.

13 §. Innehållet i riktlinjerna för god praxis

De riktlinjer för god praxis som avses i 11 § 2 mom. ska omfatta följande sakkomplex i fråga om slaktkycklingar:

- 1) lagstiftningen om skydd,
- 2) fysiologi och beteende,
- 3) skötsel,
- 4) hantering och infångning,
- 5) lastning och transport,
- 6) avlivning,
- 7) förebyggande skyddsåtgärder mot sjukdom.

14 §. Höjning av djurtätheten till över 39 kilogram levande vikt per kvadratmeter

Den dödlighet som avses i 11 § 2 mom. är tillräckligt låg när den kumulativa dagliga dödligheten inom sju på varandra följande flockar inom uppfödningssavdelningen i genomsnitt är lägre än det procenttal som fås med hjälp av formeln i punkt 3 i bilagan.

15 §. Uppgifter om flocken som ska lämnas till slakteriet

De uppgifter om flocken som ska lämnas till slakteriet och som avses i 11 § 3 mom. är

1) uppfödningstill och uppfödningssavdelning där flocken har fötts upp,

2) den dagliga dödligheten inom flocken,

3) vilken ras eller hybrid slaktkycklingarna inom flocken tillhör,

4) en kalkyl över den kumulativa dagliga dödligheten inom flocken.

16 §. *Bedömning av slaktkycklingars välbefinnande*

En veterinär vid Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska se till att uppgifterna om de slaktkycklingar som anlänt till slakteriet samt antalet slaktkycklingar som är döda vid ankomsten till slakteriet registreras vid slakteriet.

Vilken inverkan de förhållanden under vilka slaktkycklingar hålls och andra motsvarande faktorer har på slaktkycklingarnas välbefinnande bedöms utifrån dödligheten inom flocken och den bedömning av hudinflammation på trampdynorna som görs i samband med köttbesiktningen (*faktorer som beskriver slaktkycklingars välbefinnande*).

Om bedömningen av slaktkycklingarnas välbefinnande visar att välbefinnandet försämrats under uppfödningen, ska veterinären underrätta den som äger eller håller och ansvarar för skötseln av slaktkycklingarna. Den som äger eller håller och ansvarar för skötseln av slaktkycklingarna samt Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska vidta lämpliga åtgärder.

17 §. *Faktorer som beskriver slaktkycklingars välbefinnande*

Den kumulativa dagliga dödligheten inom flocken beskriver dödligheten bland slaktkycklingarna i en uppfödningssavdelning.

Förekomsten av hudinflammation på trampdynorna bedöms genom kontroll av den ena fotsulan hos minst hundra fåglar i en flock. Vid kontrollen poängsätts hudinflammationens svårighetsgrad på basis av hur djup skadan är. Poängen indelas i tre klasser 0, 1 och 2, där klass 0 motsvarar en frisk trampdyna, klass 1 lindrig, ytlig inflammation och klass 2 djup inflammation. Resultatet av bedömningen av hudinflammation på trampdynorna hos flocken fås med hjälp av formeln i punkt 4 i bilagan.

18 §. *Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets utredning*

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska göra en utredning enligt 16 § 3 mom., om resultatet av en bedömning av hudinflammation på trampdynorna hos flocken överstiger 80 poäng eller om den kumulativa dagliga dödligheten inom flocken överstiger det procenttal som fås med hjälp av formeln i punkt 5 i bilagan.

19 §. *Bestämmande av djurtätheten för slaktkycklingar*

Djurtätheten för slaktkycklingar inom en uppfödningssavdelning bestäms utifrån slaktvikten på den senast slaktade flocken med hjälp av formeln i punkt 6 i bilagan i fråga om slaktkropparnas varma vikt och med hjälp av formeln i punkt 7 i bilagan i fråga om slaktkropparnas kalla vikt.

20 §. *Hur de faktorer som beskriver slaktkycklingars välbefinnande påverkar djurtätheten*

Om de faktorer som beskriver slaktkycklingarnas välbefinnande visar att slaktkycklingarnas välbefinnande har försämrats när en djurtäthet på högst 39 kilogram levande vikt per kvadratmeter tillämpats, minskas djurtätheten på en gång med 1-2 kilogram för en viss tid.

När en djurtäthet som överstiger 39 kilogram levande vikt per kvadratmeter tillämpas minskas djurtätheten för en viss tid till högst 39 kilogram levande vikt per kvadratmeter.

Om minskningen av djurtätheten till högst 39 kilogram levande vikt per kvadratmeter har berott på att dödligheten varit alltför hög, får djurtätheten höjas till den tidigare nivån, om den kumulativa dagliga dödligheten inom sju på varandra följande flockar inom uppfödningssavdelningen i genomsnitt är lägre än det procenttal som fås med hjälp av formeln i punkt 3 i bilagan.

21 §. *Omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av slaktkycklingars välbefinnande*

Vid bedömningen av slaktkycklingars välbefinnande ska sådana av slaktkycklingsägaren eller slaktkycklingshållaren oberoende eller exceptionella orsaker beaktas som har lett till att dödligheten bland slaktkycklingarna eller mängden hudinflammationer på trampdynorna har ökat under uppfödningstiden.

Av slaktkycklingsägaren eller slaktkycklingshållaren oberoende eller exceptionella orsaker som påverkar dödligheten kan vara till exempel kvaliteten på de dagsgamla kycklingar som levererats, kvaliteten på det kommersiella foder som använts, förhöjd dödlighet som beror på förädlade slaktkycklingar eller en oväntad funktionsstörning i vattnings- eller utfodringsanordningarna eller i ventilationsanordningarna.

En av slaktkycklingsägaren och slaktkycklingshållaren oberoende eller exceptionell orsak som påverkar mängden hudinflammationer på trampdynorna kan vara till exempel en oväntad funktionsstörning i vattningsanordningarna.

Vid bedömningen av slaktkycklingarnas välbefinnande har slaktkycklingsägaren eller slaktkycklingshållaren rätt att informera Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om de åtgärder som han eller hon redan under uppfödningen av slaktkycklingarna har vidtagit efter att ha observerat problemet. Dessa åtgärder kan gälla till exempel reparation av anordningar, kontakter med veterinär och iakttagandet av dennes anvisningar, resultaten av eventuella obduktioner som utförts på slaktkycklingarna samt de medicinska behandlingar som givits.

22 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2011.

L 30 LL (2013:75) om tillämpning av lag om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål m.m.

Bilaga

Formler

1) daglig dödlighet M

$M = 100 \times (b_1 + b_2) / b_{\text{tot}}$, där

b_1 är antalet slaktkycklingar som har dött i samma uppfödningssavdelning samma dag

b_2 är antalet slaktkycklingar som har avlivats på grund av sjukdom eller av andra skäl i uppfödningssavdelningen den aktuella dagen

b_{tot} är antalet slaktkycklingar i uppfödningssavdelningen den aktuella dagen

2) kumulativ daglig dödlighet M_{cum}

$M_{\text{cum}} = M_1 + M_2 + M_3 + \dots + M_n$, där

M_1 är den dagliga dödligheten i uppfödningssavdelningen för flocken i fråga under den första dagen

M_2 är den dagliga dödligheten i uppfödningssavdelningen för flocken i fråga under den andra dagen

M_3 är den dagliga dödligheten i uppfödningssavdelningen för flocken i fråga under den tredje dagen

M_n är den dagliga dödligheten i uppfödningssavdelningen för flocken i fråga under den sista dagen

3) Dödlighetsgränsvärde för den genomsnittliga kumulativa dödligheten för sju på varandra följande flockar K_7

$K_7 = (1 + 0,06 \times t) \%$, där

t är antalet dagar då slaktkycklingar i den berörda flocken funnits i uppfödningssavdelningen

4) Resultatet av bedömningen av hudinflammation på trampdynorna J

$J = 100 \times (n_1 \times 0,5 + n_2 \times 2) / n_{\text{tot}}$, där

n_1 är antalet fötter i klass 1

n_2 är antalet fötter i klass 2

n_{tot} är det totala antalet bedömda fötter

5) Dödlighetsgränsvärde för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets utredning K_t

$K_t = (1 + 0,12 \times t) \%$, där

t är antalet dagar då slaktkycklingar i den berörda flocken funnits i uppfödningssavdelningen

6) Djurtätheten för slaktkycklingar beräknad på basis av slaktkropparnas varma vikt KT

$KT = [100 \times (p_1 + p_2 + p_3 + \dots + p_n) / 73,25] / a$, där

p_1 är slaktvikten för flockens första slaktkyckling

p_2 är slaktvikten för flockens andra slaktkyckling

p_3 är slaktvikten för flockens tredje slaktkyckling

p_n är slaktvikten för flockens sista slaktkyckling

a är slaktkycklingarnas tillgängliga area i kvadratmeter

7) Djurtätheten för slaktkycklingar beräknad på basis av slaktkropparnas kalla vikt KT_j

$KT_j = [100 \times (p_1 + p_2 + p_3 + \dots + p_n) / 71,80] / a$, där

p_1 är slaktvikten för flockens första slaktkyckling

p_2 är slaktvikten för flockens andra slaktkyckling

p_3 är slaktvikten för flockens tredje slaktkyckling

p_n är slaktvikten för flockens sista slaktkyckling

a är slaktkycklingarnas tillgängliga area i kvadratmeter

L 30 Landskapslag (2013:75) om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål

1 §. Lagens tillämpningsområde

Med stöd av denna lag ska lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål (FFS 497/2013), nedan rikslagen, med angivna avvikelser tillämpas inom landskapets behörighet i den lydelse som är gällande i riket så att ändringar i rikslagen tillämpas från ikraftträdandet.

2 §. Myndighetsuppgifter

Landskapsregeringen är den landskapsmyndighet som inom landskapets behörighet ska sköta de uppgifter som enligt rikslagen ska skötas av statliga myndigheter om inte annat bestäms i eller med stöd av denna lag. Med stöd av 32 § självstyrelselagen kan uppgifter som hör till landskapsförvaltningen genom överenskommelseförordning överföras på riksmyndigheter.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska på begäran bistå i beredningen av verksamhetstillstånd och projektgodkännanden.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan i landskapet anlitas vid tillsynen på det sätt som avses i 35 § 2 mom. rikslagen.

Utlåtande som enligt 28 § rikslagen begärs av närings-, trafik- och miljöcentralen om försättande av djur i frihet ska vid behov begäras av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet och av berörda avdelningar inom landskapsregeringens allmänna förvaltning.

Med stöd av 59b § 3 mom. självstyrelselagen utser riket delegationen för skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål enligt 53 § rikslagen. Delegationen utgör den nationella kommitté som varje medlemsstat ska inrätta enligt artikel 49 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/63/EU om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål.

3 §. Ålands projektgodkännandenämnd

Bestämmelserna i 7 kap. rikslagen om nämnden för projektgodkännanden tillämpas på Ålands projektgodkännandenämnd med iakttagande av vad som bestäms om förvaltningsuppgifterna i denna lag och med nedan angivna avvikelser. Landskapsregeringen utser nämnden för att sköta de uppgifter som enligt rikslagen ska skötas av nämnden för projektgodkännanden.

Nämnden består av en ordförande och en vice ordförande samt minst fyra övriga ledamöter och personliga ersättare för dem.

Alla i 30 § rikslagen föreskrivna sakkunskapsområden ska vara företrädare i nämnden. Nämnden är beslutför när mötesordföranden och minst hälften av ledamöterna deltar i beslutsfattandet. Projektgodkännanden beviljas av nämnden om landskapsregeringen inte bestämmer att nämnden ska indelas i sektioner.

Nämnden är administrativt underställd landskapsregeringen. Nämndens ärenden föredras av en ansvarig

tjänsteman vid den avdelning inom landskapsregeringens allmänna förvaltning som ansvarar för djurskydd. Landskapsregeringen får organisera nämndens personal med avvikelse från 30 § rikslagen.

4 §. Förhållande till annan lagstiftning

Hänvisningarna i 4 § rikslagen till andra rikslagar ska inom landskapets behörighet avse motsvarande landskapslagstiftning enligt följande:

1) Djurskyddslagen (FFS 247/1996) ska enligt denna lag avse djurskyddslagen (1998:95) för landskapet Åland.

2) Lagen om transport av djur (FFS 1429/2006) ska enligt denna lag avse 3 kap. i djurskyddslagen för landskapet Åland.

3) Lagen om kosmetiska produkter (FFS 22/2005) ska enligt denna lag avse landskapslagen (1988:8) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om konsument säkerhet.

4) Naturvårdslagen (FFS 1096/1996) ska enligt denna lag avse landskapslagen (1998:82) om naturvård.

5) Jaktlagen (FFS 615/1993) ska enligt denna lag avse jaktlagen (1985:31) för landskapet Åland.

Landskapets allmänna förvaltningsrättsliga bestämmelser ska tillämpas då landskapsmyndigheterna utför uppgifter enligt denna lag. Med stöd av denna lag tillämpas samma avgifter som enligt 54 § rikslagen fastställs med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten (FFS 150/1992) och samma arvoden som enligt 55 § rikslagen fastställs av jord- och skogsbruksministeriet.

Vid tillämpningen av rikslagen ska bestämmelserna om straff i djurskyddslagen för landskapet Åland iakttas. Dessutom ska rikslagens särskilda straffbestämmelser tillämpas. Viteslagen (FFS 1113/1990) tillämpas med stöd av landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

I 4 § i rikslagen hänvisas numera till L om djurvälstånd (FFS 693/2023), L om kosmetiska produkter (FFS 492/2013) och Naturvårdsl (FFS 9/2023).

5 §. Ändringsökande

Besvär över beslut som landskapsregeringen eller landskapets nämnd för projektgodkännanden fattat med stöd av denna lag anförs hos Ålands förvaltningsdomstol. I övrigt gäller vad som bestäms om ändringsökande i rikslagen.

6 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikslagen ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med i landskapsförordningen föreskrivna avvikelser.

Se LF (2013:77) om tillämpning av förordningen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2013.

Genom denna lag upphävs landskapsförordningen (1998:99) om skydd av djur som används för försök och andra vetenskapliga ändamål.

L 31 Landskapsförordning (2013:77) om tillämpning av förordningen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål

1 §. Statsrådets förordning om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål (FFS 564/2013) ska tillämpas i landskapet i den lydelse som är gällande i riket så att ändringar i rikslagen tillämpas från ikraftträdandet. Riksförordningen ska tillämpas med de avvikelser som framgår av landskapslagen (2013:75) om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2013.

M 1 Landskapslag (2020:12) om socialvård

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte

Syftet med denna lag är att

1) främja och upprätthålla välfärd och social trygghet,

2) minska ojämlikhet och främja delaktighet,

3) på lika grunder trygga behövlig och tillräcklig socialservice av god kvalitet samt andra åtgärder som främjar välfärden,

4) främja klientorientering och klientens rätt till god service och gott bemötande inom socialvården samt

5) förbättra samarbetet mellan socialvården och kommunens olika sektorer, under landskapsregeringens lydande myndigheter samt andra aktörer för att de mål som avses i 1-4 punkterna ska nås.

2 §. Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på kommunal socialvård, om inte något annat bestäms i denna eller någon annan lag. Socialvården omfattar främjande av social trygghet och välfärd samt de uppgifter och den service inom socialvården som föreskrivs i den allmänna lagstiftningen och speciallagstiftningen. Om en person har rätt att få socialvård med stöd av någon annan lag, ska de bestämmelser tillämpas som enligt 4 och 5 §§ i denna lag bäst tillgodoser klientens intresse.

3 §. Definitioner

I denna lag avses med

1) *socialservice* kommunal socialservice och stöd-tjänster som ingår i den samt andra åtgärder genom vilka yrkesutbildade personer inom socialvården samt annan personal som deltar i klientarbetet främjar och upprätthåller individens, familjens och gemenskapens funktionsförmåga, sociala välfärd, trygghet och delaktighet,

2) *klient* en person som ansöker om eller anlitar socialvård eller som oberoende av sin vilja är föremål för socialvård,

3) *person och klient som behöver särskilt stöd* en person som har särskilda svårigheter att söka och få behövliga social- och hälso-tjänster på grund av kognitiv eller psykisk funktionsnedsättning eller sjukdom, missbruk av berusningsmedel, samtidigt behov av flera stöd eller på grund av någon annan motsvarande orsak och vars stödbehov inte är förknippat med nedsatt fysisk, kognitiv, psykisk eller social funktions-

förmåga som är nedsatt på grund av sjukdomar eller skador som har uppkommit, tilltagit eller förvärrats i och med hög ålder, eller på grund av degeneration i anslutning till hög ålder.

4) *barn* den som är under 18 år,

5) *ung person* den som är 18–24 år samt

6) *barn som behöver särskilt stöd* ett barn vars upp-växtförhållanden äventyrar eller inte tryggar barnets hälsa eller utveckling eller som genom sitt beteende äventyrar sin hälsa eller utveckling eller som på grund av de orsaker som anges i 3 punkten behöver särskilt stöd.

4 §. Klientens intresse

Vid bedömningen av det som ligger i klientens intresse ska hänsyn tas till hur olika tillvägagångssätt och lösningar bäst tryggar

1) klientens och hans eller hennes närståendes välfärd,

2) stärkandet av klientens förmåga att klara sig självständigt och agera på eget initiativ samt nära och fortlöpande människorelationer,

3) rätt och tillräckligt stöd vid rätt tidpunkt i förhållande till behoven,

4) möjlighet att delta i och påverka sina egna ärenden,

5) beaktande av den språkliga, kulturella och religiösa bakgrunden,

6) utbildning som motsvarar önskemål, anlag och andra färdigheter, en kanal till arbetslivet samt verksamhet som främjar delaktighet samt

7) klientrelationens förtroelighet och samverkan med klienten.

Vid tillhandahållandet av socialvård ska särskild uppmärksamhet ägnas åt att tillgodose de klienters intressen som behöver särskilt stöd.

5 §. Barnets bästa

I alla socialvårdsåtgärder som gäller barn ska i första hand barnets bästa beaktas. När det gäller barn ska över det som nämns i 4 § särskild vikt läggas vid hur olika åtgärdsalternativ och lösningar bäst tryggar

1) en balanserad utveckling och välfärd,

2) möjligheten att få förståelse samt omsorg enligt ålder och utvecklingsnivå,

3) en trygg uppväxtmiljö och såväl fysisk som psykisk integritet samt

4) självständighetsprocessen och växandet till att känna ansvar.

M 1 LL (2020:12) om socialvård

2 kap. Främjande av välfärd**6 §. Rådgivning och handledning**

Kommuninvånarna ska ha tillgång till rådgivning och handledning inom socialvården. Särskilt avseende ska fästas vid rådgivning och handledning för barn, unga och personer som behöver särskilt stöd.

När socialvården ordnar rådgivning och handledning ska den vid behov samarbeta med den primärvård som ger hälsorådgivning som avses i 26 § i landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård samt med andra myndigheter och sektorer.

7 §. Strukturellt socialt arbete

Genom strukturellt socialt arbete ska information om social välfärd och sociala problem förmedlas och sakkunskapen inom socialvården utnyttjas för att främja välfärd och hälsa.

Strukturellt socialt arbete omfattar

1) produktion av information som bygger på klientarbetet inom socialvården och som gäller klienternas behov och behovens samhälleliga kopplingar samt verkningarna av den socialservice och den övriga socialvård som möter behoven,

2) målinriktade åtgärder och åtgärdsförslag för att förebygga och rätta till sociala problem samt för att utveckla kommuninvånarnas boende- och närmiljöer och

3) införlivande av sakkunskapen inom socialvården i de andra kommunala sektorernas planering samt samarbete med landskapsmyndigheter med ansvar för utbildning, hälsovård och sysselsättning, privata serviceproducenter och organisationer genom utveckling av det lokala sociala arbetet samt det övriga utbudet av service och stöd.

8 §. Att ge akt på och främja välfärd hos personer som behöver särskilt stöd

De kommunala myndigheterna ska i samarbete med landskapsmyndigheterna med ansvar för hälsovård, utbildning och sysselsättning ge akt på och främja välfärden hos personer som behöver särskilt stöd samt avhjälpa missförhållanden och förebygga uppkomsten av dem.

De myndigheter som ansvarar för det särskilda stödet ska förmedla information om de sociala problem som klienterna ställs inför samt ge sakkunnighjälp till andra myndigheter och till kommuninvånarna och till organisationer som är verksamma i kommunen. Då servicen tillhandahålls och utvecklas ska särskild uppmärksamhet ägnas behoven och önskemålen hos de personer som behöver särskilt stöd.

9 §. Att ge akt på och främja barns och unga personers välfärd

De kommunala myndigheterna och landskapsmyndigheterna med ansvar för utbildning och hälsovård ska i samarbete ge akt på och främja barns och unga personers välfärd samt avhjälpa missförhållanden i uppväxtförhållanden och förebygga uppkomsten av missförhållanden.

Den myndighet som ansvarar för socialvården ska förmedla information om barns och unga personers

uppväxtförhållanden och sociala problem samt ge sakkunnighjälp till andra myndigheter, till kommuninvånarna och till organisationer som är verksamma i kommunen.

10 §. Utvecklande av service och stöd i fostran

Då service avsedd för barn, unga personer och barnfamiljer tillhandahålls och utvecklas, ska det ses till att föräldrarna, vårdnadshavarna och andra personer som svarar för barns vård och fostran, genom denna service får stöd i fostran av barn och att barns, unga personers och barnfamiljers behov av särskilt stöd klarläggs genom servicen. Vid behov ska det ordnas verksamhet som stöder barn och unga personer i behov av särskilt stöd.

Då servicen tillhandahålls och utvecklas ska särskild uppmärksamhet ägnas barns och unga personers behov och önskemål.

3 kap. Socialservice**11 §. Stödbehov**

Socialservice ska ordnas

- 1) som stöd för att klara av det dagliga livet,
- 2) till följd av stödbehov med anknytning till boende,
- 3) till följd av behov av ekonomiskt stöd,
- 4) för att förhindra marginalisering och främja delaktighet,
- 5) till följd av stödbehov på grund av närstående- och familjevåld samt annat våld eller annan illabehandling,
- 6) till följd av stödbehov i anslutning till akuta kris-situationer,
- 7) för att stöda en balanserad utveckling och välfärd hos barn,
- 8) till följd av stödbehov på grund av missbruk av berusningsmedel, psykisk ohälsa, annan sjukdom, skada eller åldrande,
- 9) till följd av stödbehov med anknytning till fysisk, psykisk, social eller kognitiv funktionsförmåga samt
- 10) för att stöda anhöriga och närstående till personer som behöver stöd.

12 §. Tryggande av nödvändig omsorg och försörjning

Alla som vistas i en kommun har rätt att i brådskande fall få socialservice som baserar sig på personens individuella behov, så att hans eller hennes rätt till nödvändig omsorg och försörjning inte äventyras. I andra än brådskande fall har en person rätt att få tillräckliga socialvårdstjänster av sin hemkommun enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994) eller av ett kommunalförbund dit hemkommunen hör, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

I 57 § föreskrivs om personkretsen för ordnande av socialvård. I landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd föreskrivs separat om beviljande av utkomststöd.

13 §. Tryggande av barnets hälsa och utveckling

Ett barn och dess familj har rätt att utan dröjsmål få socialservice som är nödvändig med tanke på barnets hälsa eller utveckling. Servicen ska ordnas i tillräcklig omfattning under de tider på dygnet då den behövs.

Servicen ska stöda föräldrarna, vårdnadshavarna och andra personer som svarar för barnets vård och fostran, i fostran av och omsorgen om barnet.

14 §. *Socialservice som möter stödbehoven*

Som kommunal socialservice ska följande ordnas med det innehåll och i den omfattning som föreskrivs i denna eller i någon annan lag:

- 1) socialt arbete,
- 2) social handledning,
- 3) social rehabilitering,
- 4) familjearbete,
- 5) hemservice,
- 6) hemvård,
- 7) boendeservice,
- 8) service på en institution,
- 9) service som stöder rörlighet,
- 10) alkohol- och drogarbete,
- 11) förebyggande av psykisk ohälsa,
- 12) rådgivning i uppfostrings- och familje frågor,
- 13) övervakning av umgänge mellan barn och förälder,
- 14) ledighet för personer som vårdar en anhörig eller närstående,

15) verksamhet i sysselsättnings syfte för personer med funktionsnedsättning,

16) arbetsverksamhet för personer med funktionsnedsättning samt

17) annan socialservice som är nödvändig för klientens välfärd och som tillgodoser de behov som avses i 11 §.

Som kommunal socialservice ska det även sörjas för specialomsorger om personer med utvecklingsstörning, service och stöd på grund av funktionsnedsättning, tillhandahållande av utkomststöd till en person som vistas i kommunen, service i anslutning till missbrukarvård, ordnande av stöd för närståendevård, ordnande av familjevård, vårdnad om barn och unga personer, barnskydd, adoptionsrådgivning, medling i familje frågor, uppgifter i samband med att beslut om vårdnad av barn och umgängerätt fastställs och av görs och ordnande av åtgärder i samband med medling vid verkställighet av besluten, ordnande av de sakkunnigtjänster som hör till medling i domstol i ett ärende som gäller vårdnad om barn och umgängerätt samt uppgifter i samband med utredande och fastställande av faderskap, enligt vad som dessutom bestäms särskilt om dessa serviceformer i:

1) landskapslagen (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp,

2) landskapslagen (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda,

3) landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd,

4) lagen om missbrukarvård (FFS 41/1986), med stöd av 71 § i självstyrelselagen (1991:71) för landskapet Åland, tillämplig i den lydelse lagen hade i riket den 31 december 1992 samt i sin i riket aktuella lydelse beträffande bestämmelser av riksbehörighetskaraktär,

5) mentalvårdslagen (FFS 1116/1990), tillämplig gällande bestämmelser av riksbehörighetskaraktär,

6) lagen om stöd för närståendevård (FFS 937/2005), tillämplig i landskapet Åland genom landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård,

7) landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen,

8) adoptionslagen (FFS 22/2012),

9) äktenskapslagen (FFS 234/1929),

10) lagen angående vårdnad om barn och umgängerätt (FFS 361/1983),

11) faderskapslagen (FFS 11/2015),

12) lagen om underhåll för barn (FFS 704/1975),

13) lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängerätt (FFS 619/1996) samt

14) landskapslagen (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdslagen.

15 §. *Socialt arbete*

Med socialt arbete avses klient- och sakkunnigarbete där det skapas en helhet av socialt stöd och service som möter individens, familjens eller gemenskapens behov, där helheten samordnas med stöd och service som erbjuds av andra aktörer samt där genomförandet och effekten av helheten styrs och följs upp. Socialt arbete är arbete som stödjer förändring och som syftar till att tillsammans med individen, familjen och gemenskapen lindra svårigheter i en livssituation, stärka individens och familjens egna handlingsmöjligheter, öka deras delaktighet och främja gemenskapens sociala integration.

16 §. *Social handledning*

Med social handledning avses rådgivning, handledning och stöd för individer, familjer och gemenskaper i användningen av service och samordning av olika stödformer. Målet är att främja individens och familjens välfärd och delaktighet genom att stärka deras livskompetens och funktionsförmåga.

17 §. *Social rehabilitering*

Med social rehabilitering avses intensifierat stöd med hjälp av socialt arbete och social handledning för att stärka den sociala funktionsförmågan, förhindra marginalisering och främja delaktighet. Social rehabilitering omfattar

1) utredning av den sociala funktionsförmågan och rehabiliteringsbehovet,

2) rehabiliteringsrådgivning och rehabiliteringshandledning samt vid behov samordning av rehabiliteringstjänster,

3) träning i att klara av vardagsfunktioner och olika livssituationer,

4) gruppverksamhet och stödjande av social interaktion samt

5) andra behövliga åtgärder som främjar social rehabilitering.

Genom social rehabilitering för unga personer ska de stödjas att få en arbets-, arbetsprövnings-, studie-, ungdomsverkstads- eller rehabiliteringsplats och avhopp förebyggas.

M 1 LL (2020:12) om socialvård

18 §. Familjearbete

Med familjearbete avses att välfärden stöds genom social handledning och med annan nödvändig hjälp i situationer där klienten och hans eller hennes familj eller den person som svarar för klientens vård behöver stöd och handledning för att stärka sina resurser och förbättra den ömsesidiga interaktionen.

Familjearbetet ges för att trygga hälsan och utvecklingen hos ett barn eller en ung person som behöver särskilt stöd.

19 §. Hemservice

Med hemservice avses att fullgöra eller bistå vid fullgörandet av uppgifter och funktioner som hör till boende, vård och omsorg, upprätthållande av funktionsförmågan, vård och fostran av barn, utträttande av ärenden samt till det övriga dagliga livet.

Hemservice tillhandahålls personer som på grund av sjukdom, förlossning, skada eller av någon annan liknande funktionsnedsättande orsak eller i en särskild familje- eller livssituation behöver hjälp för att klara de uppgifter och funktioner som avses i 1 mom.

Som stödtjänster som ingår i hemservice tillhandahålls måltids-, klädvårds- och städservice och tjänster som främjar socialt umgänge.

Barnfamiljer har rätt att få sådan hemservice som är nödvändig för att trygga familjens omsorgsuppgift, om det på grund av omständigheter som anges i 2 mom. inte är möjligt att trygga barnets välfärd utan hemservice.

20 §. Hemvård

Med hemvård avses den helhet som bildas av hemservice enligt 19 § i denna lag och hemsjukvård enligt 38 § i landskapslagen om hälso- och sjukvård.

Den kommunala socialvården och Ålands hälso- och sjukvård tillhandahåller hemvård i samarbete. Personalen inom Ålands hälso- och sjukvård utför vissa uppgifter av hemservicekaraktär och den kommunala hemservicepersonalen utför vissa uppgifter av hemsjukvårdskaraktär i enlighet med vad som överenskomms enligt 3 mom. Arbetet ska planeras och genomföras så att det bildar en funktionell helhet för klienten. De vårdåtgärder som kommunens hemservicepersonal utför förutsätter att den anställda personen inom kommunens hemservice fått åtgärden delegerad till sig av en ansvarig läkare vid Ålands hälso- och sjukvård.

Beträffande samarbetet mellan den kommunala socialvården och Ålands hälso- och sjukvård gällande hemvård ska samverkansavtal ingås enligt 69 §.

21 §. Boendeservice

Boendeservice ska ordnas för personer som av särskild orsak behöver hjälp eller stöd i boendet eller med att ordna boende. Service som tillhandahålls hemma prioriteras i förhållande till service som förutsätter flytt och inkluderar både boende och service. Tillfälligt boende ordnas för personer som behöver kortvarig, brådskande hjälp.

Stödboende ska ordnas för personer som behöver stöd för att bo självständigt eller vid övergången till självständigt boende. Med stödboende avses att bo-

endet stöds genom social handledning och annan socialservice.

Serviceboende ska ordnas för personer som behöver en lämplig bostad samt vård och omsorg. Serviceboende med heldygnsomsorg ordnas för personer som behöver vård och omsorg dygnet runt.

Med serviceboende avses boende och service som ordnas i en servicebostad. Servicen omfattar vård och omsorg enligt klientens behov, verksamhet som upprätthåller och främjar funktionsförmågan, måltids-, klädvårds-, bad- och städservice samt tjänster som främjar delaktighet och socialt umgänge. Inom serviceboende med heldygnsomsorg ordnas servicen enligt klientens behov dygnet runt.

När boendeservice tillhandahålls ska det ses till att personens privatliv och rätt till medbestämmande respekteras och socialvården ska verka för att hon eller han av den ansvariga myndigheten får behovenliga rehabiliterings- och hälso- och sjukvårdstjänster.

Beträffande rehabiliterings- och hälso- och sjukvårdstjänster som i enlighet med 37 § 5 mom. i landskapslagen om hälso- och sjukvård tillhandahålls av Ålands hälso- och sjukvård för klienter som får boendeservice ska den kommunala socialvården och Ålands hälso- och sjukvård samarbeta så att Ålands hälso- och sjukvårds tjänster och övrig socialvård och omsorg vid serviceboendet bildar en funktionell helhet för klienten. Beträffande samarbetet mellan den kommunala socialvården och Ålands hälso- och sjukvård ska samverkansavtal ingås enligt 69 §.

22 §. Service på en institution

Med service på en institution inom socialvården avses ordnande av vård och rehabiliterande verksamhet vid en verksamhetsenhet som ger fortlöpande vård inom socialvården. Service på en institution kan ordnas kortvarigt eller fortgående, dagtid, nattetid eller dygnet runt. Långvarig vård och omsorg får tillhandahållas på institution bara om det med hänsyn till personens hälsa eller säkerhet är motiverat, eller om det finns en annan i lag särskilt föreskriven grund för det.

När service på en institution tillhandahålls ska det ordnas sådan rehabilitering, vård och omsorg som behövs med tanke på klientens individuella behov. Klientens livsmiljö ska dessutom om möjligt ordnas så att den är trygg, hemlik och stimulerande samt möjliggör ett privatliv och främjar rehabilitering, initiativkraft och funktionsförmåga.

Med begreppet vård i 1 mom. som tillhandahålls av den kommunala socialvården avses på Åland omsorg och sådan sjukvård som inte kräver sjukhusvård.

Beträffande de läkartjänster som i enlighet med 37 § 5 mom. i landskapslagen om hälso- och sjukvård tillhandahålls av Ålands hälso- och sjukvård för klienter vid de offentliga institutionerna på Åland ska den kommunala socialvården och Ålands hälso- och sjukvård samarbeta så att Ålands hälso- och sjukvårds tjänster och övrig rehabilitering, vård och omsorg vid institutionen bildar en funktionell helhet för klienten. Beträffande samarbetet mellan den kommunala socialvården och Ålands hälso- och sjukvård ska samverkansavtal ingås enligt 69 §.

23 §. Service som stöder rörligheten

En tillgänglig och fungerande allmän kollektivtrafik är det främsta sättet att ordna sådan rörlighet som lämpar sig för alla.

Service som stöder rörligheten ska ordnas för personer som inte klarar av att självständigt använda allmänna trafikmedel på grund av sjukdom, skada eller av någon annan liknande funktionsnedsättande orsak och som behöver service för att kunna utträta ärenden eller på grund av något annat behov som hör till det dagliga livet.

Stöd för rörlighet kan ordnas på följande sätt eller genom kombinationer av dem:

- 1) handledning i hur allmänna trafikmedel används och handledd träning,
- 2) ledsagarservice,
- 3) grupptransport,
- 4) ersättning för skäliga kostnader för transport med taxi, färdtjänstbil eller ett annat motsvarande fordon eller
- 5) på något annat lämpligt sätt.

Individuell färdtjänst ordnas inte för en person som har rätt till transport eller till ersättning för transportkostnaderna med stöd av någon annan lag.

24 §. Alkohol- och drogarbete

Syftet med alkohol- och drogarbete är att minska och avlägsna alkohol- och drogrelaterade faktorer som äventyrar välfärd och säkerhet samt stöda alkohol- och drogfrihet.

Socialvårdens alkohol- och drogarbete enligt denna lag omfattar

- 1) handledning och rådgivning,
- 2) socialvårdens särskilda service som riktar sig till missbrukare av berusningsmedel, deras anhöriga och andra närstående samt
- 3) övrig socialservice enligt 14 § som stöder alkohol- och drogfrihet eller som behövs på grund av missbruk av berusningsmedel.

En gravid person har rätt att omedelbart få tillräcklig socialservice som stöder alkohol- och drogfrihet.

Det alkohol- och drogarbete som utförs inom socialvården ska planeras och genomföras så att det bildar en funktionell helhet tillsammans med det övriga alkohol- och drogarbetet och arbetet för förebyggande av psykisk ohälsa i kommunen och inom Ålands hälso- och sjukvård. Beträffande samarbetet mellan kommunen och Ålands hälso- och sjukvård gällande alkohol- och drogarbetet ska samverkansavtal ingås enligt 69 §.

25 §. Förebyggande av psykisk ohälsa

Syftet med arbetet för förebyggande av psykisk ohälsa är att stärka de faktorer som skyddar individens och gemenskapens psykiska hälsa samt att avlägsna och minska faktorer som äventyrar den psykiska hälsan.

Förebyggande av psykisk ohälsa enligt denna lag omfattar

- 1) handledning och rådgivning inom socialservicen i fråga om de faktorer som skyddar och äventyrar den psykiska hälsan och, vid behov, psykosocialt stöd till individen och familjen,

- 2) samordning av det psykosociala stödet till individen och samhället i akuta och traumatiska situationer samt

- 3) socialvårdens övriga arbete för förebyggande av psykisk ohälsa, med vilket avses socialservice enligt 14 § som stödjer individens psykiska hälsa.

Det arbete för förebyggande av psykisk ohälsa som utförs inom socialvården ska planeras och genomföras så att det bildar en funktionell helhet tillsammans med det övriga arbetet för förebyggande av psykisk ohälsa och alkohol- och drogarbetet i kommunen och inom Ålands hälso- och sjukvård. Beträffande samarbetet mellan kommunen och Ålands hälso- och sjukvård gällande förebyggande av psykisk ohälsa ska samverkansavtal ingås enligt 69 §.

26 §. Rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor

Rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor ska ges för att främja barnets välfärd, individuella uppväxt och positiva utveckling, stöda föräldraskapet samt för att stärka barnfamiljernas förmåga att klara sig självständigt och stärka deras egna resurser.

Rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor omfattar bedömning, handledning, sakkunnigrådgivning och annat stöd i anslutning till barns uppväxt och utveckling, familjeliv, människorelationer och sociala färdigheter.

Rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor tillhandahålls sektors- och myndighetsövergripande tillsammans med experter på socialt arbete, psykologi och medicin samt enligt behov tillsammans med andra experter.

27 §. Övervakning av umgänge mellan barn och förälder

Syftet med övervakning av umgänget mellan barn och förälder är att se till att den umgängets rätt som avses i 2 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängets rätt tillgodoses i enlighet med barnets bästa. Övervakningen av umgänget grundar sig antingen på ett avtal som fastställts av socialnämnden eller på ett domstolsbeslut där innehållet i behövliga åtgärder fastställs.

Vid övervakade byten ser en övervakare till att barnet i enlighet med avtalet eller beslutet överlämnas från den ena föräldern till den andra. Vid stöttat umgänge är övervakaren tillgänglig under umgänget. Vid övervakat umgänge ska övervakaren se och höra barnet och föräldern under umgänget.

Övervakaren kan bestämma att umgängestillfället inte inleds eller att bytet inte utförs, eller avbryta umgängestillfället, om det är nödvändigt för att tillgodose barnets bästa. Övervakaren ska till en behörig barnatillsyningsman lämna en skriftlig redogörelse för avtalade umgängestillfällen som han eller hon avbrutit eller som av någon annan orsak inte genomförts. Övervakaren ska ha en för uppgiften lämplig yrkesexamen eller någon annan lämplig utbildning.

Behörighetskrav för uppgiften som barnatillsyningsman samt för den till vars uppgifter hör att svara för beredningen av de avtal som avses i 8 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängets rätt eller i 8 § i lagen om underhåll för barn finns i 66 § i denna lag.

M 1 LL (2020:12) om socialvård

28 §. Annan socialservice

Kommunen kan vid behov ordna lediga dagar samt rekreativledighet som är kortare än ett dygn för en anhörig eller närstående som dagligen ger en stödbehövande bindande vård och omsorg. Kommunen ska sörja för att vården av den vårdbehövande ordnas på ett ändamålsenligt sätt under ledigheten. Avlösarservicen under vårdarens ledighet kan ordnas som sådan avlösarservice som avses i 4 a § i lagen om stöd för närståendevård, tillämplig på Åland med stöd av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

Semesterservice ska tillhandahållas och stöd för semesterarrangemang ges med hänsyn till familjeförhållanden, långvarig sjukdom, skada eller något annat motsvarande skäl. Referensgruppsverksamhet samt en stödperson eller stödfamilj kan ordnas för ett barn som behöver särskilt stöd eller för hans eller hennes familj för att trygga barnets hälsa eller utveckling. Alla klienters välfärd kan också främjas genom annan service än den som anges i 3 kap.

Kommunen ska förbereda stödpersoner och stödfamiljer för uppdraget. Vid behov ska kommunen ordna utbildning och handledning för stödpersoner och stödfamiljer.

29 §. Socialjour

Socialjour ska ordnas utom kontorstid för att trygga brådskande och nödvändig hjälp för alla åldrar. Jourcen ska organiseras så att den kan kontaktas utom kontorstid och brådskande socialservice ges enligt vad som föreskrivs i denna eller någon annan lag. Jourcenheten ska ha tillräckliga resurser och tillräcklig kompetens för att servicekvaliteten och klientens säkerheten ska tillgodoses.

Socialjourcen ska i sitt arbete samarbeta med den prehospitala akutsjukvården, hälso- och sjukvårdens jour, räddningsväsendet, polisen, alarmcentralen och vid behov med andra aktörer.

4 kap. Tillhandahållande av socialvård**30 §. Centrala principer**

Klienten har rätt att av den som tillhandahåller socialvården få socialvård av god kvalitet och ett gott bemötande utan diskriminering. Klienten ska bemötas så att hans eller hennes övertygelse och integritet respekteras och människovärde inte kränks.

När beslut och avgöranden som gäller socialvården fattas och socialvården tillhandahålls ska i första hand klientens intresse beaktas så som föreskrivs i 4 och 5 §§.

När socialvård tillhandahålls ska utgångspunkten vara att makar, sambor samt andra familjemedlemmar har möjlighet att bo tillsammans.

De lokaler för socialservice som står till klienternas förfogande ska stöda klienternas sociala interaktion. När lokalerna planeras och används ska individuella behov och förutsättningar hos klienterna, tillgänglighet och integritetsskydd beaktas.

31 §. Hörande av klienten och klientens rätt att få en redogörelse för olika alternativ

Förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland innehåller bestämmelser om att höra klienten innan

beslut som gäller honom eller henne fattas. Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 812/2000), tillämplig på Åland genom landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård, innehåller bestämmelser om klientens rätt att få redogörelse för olika alternativ.

32 §. Barns och unga personers åsikter och önskemål

När behovet av socialvård bedöms, ska det vid beslut som gäller ett barn eller en ung person samt när socialvård tillhandahålls, läggas särskild vikt vid barnets och den unga personens åsikter och önskemål. Barnet ska ges möjlighet att med hänsyn till ålder och utvecklingsnivå få information om ärendet som gäller honom eller henne och att lägga fram sin åsikt och sitt önskemål. Barnets åsikt ska utredas på ett finkänsligt sätt och så att det inte leder till onödigt olägenhet i relationerna mellan barnet och dess föräldrar eller andra närstående. Sättet att reda ut barnets åsikt och åsikternas huvudinnehåll ska antecknas i klienthandlingarna om barnet.

I samband med att åsikten utreds får barnet inte ges sådan information som kan äventyra dess utveckling eller som strider mot något annat mycket viktigt privat intresse för barnet.

33 §. Tillgång till socialvård och dess tillgänglighet

Planeringen och tillhandahållandet av socialvård ska tillses i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag eller annars. Socialservicens innehåll och kvalitet ska uppfylla kraven enligt lagstiftningen.

Den allmänna kommunala socialservicen ska tillhandahållas så att den lämpar sig för alla klienter. Vid behov ska den som behöver hjälp och stöd hänvisas till särskild service. När servicen tillhandahålls ska utgångspunkten vara att den kan uppsökas på eget initiativ i ett tillräckligt tidigt skede.

Socialservice ska om möjligt ordnas i anslutning till olika förvaltningsområdens basservice, om arrangemanget främjar samordningen av servicen och ordnandet av service av god kvalitet.

Information om hurdan socialservice som kan fås och på vilka grunder samt hur den kan sökas ska publiceras på ett lättillgängligt och lättförståeligt sätt.

34 §. Inledning och avslutning av en klientrelation i socialvården

Ett socialvårdsärende inleds på ansökan eller när en anställd inom kommunens socialvård annars i sitt arbete har fått kännedom om en person som eventuellt behöver socialservice.

En klientrelation i socialvården inleds på ansökan eller när handläggningen av ett ärende som inlett på ett annat sätt påbörjas eller när en person ges socialservice. Klientrelationen avslutas när det för kännedom antecknas i socialvårdens klienthandling att det inte finns någon grund för att ordna socialvård.

35 §. Kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet

Om en sådan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994), en

socialkurator eller en anställd inom socialväsendet, undervisningsväsendet, idrottsväsendet, barnomsorgen, Mariehamns räddningsverk, Räddningsområde Ålands landskommuner, Landskapsalarcentralen, tullen, polisen, Brottsåtgärdsmyndigheten, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, Folkpensionsanstalten eller utökningsmyndigheten i sitt arbete har fått kännedom om en person vars behov av socialvård är uppenbart, ska han eller hon styra personen till att söka socialservice eller om personen samtycker till det kontakta den myndighet som ansvarar för den kommunala socialvården, så att stödbehovet kan bedömas.

Om samtycke inte kan fås och personen är uppenbart oförmögen att svara för sin omsorg, hälsa eller säkerhet, eller om ett barns bästa absolut kräver det, ska de personer som avses i 1 mom. utan dröjsmål göra en anmälan om behovet av socialvård trots sekretessbestämmelserna.

Även andra personer än de som avses i 1 mom. kan göra en sådan anmälan, utan hinder av de sekretessbestämmelser som gäller dem.

I 25 och 25c §§ i barnskyddslagen (FFS 417/2007), tillämplig på Åland genom landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen finns bestämmelser om att göra en barnskyddsanmälan och en föregripande barnskyddsanmälan. Om den anmälningsskyldiga personen i enlighet med 1-2 mom. i denna lag eller en annan person enligt 3 mom. i denna lag utan dröjsmål har kontaktat den myndighet som ansvarar för socialvården och uppgett orsakerna till kontakten, behöver ingen barnskyddsanmälan göras på grundval av samma uppgifter.

Vid anmälan om äldre personers servicebehov ska dessutom bestämmelserna i 19 § i äldrelagen (2020:9) för Åland följas.

36 §. Bedömning av servicebehovet

När en anställd inom den kommunala socialvården i sitt arbete har fått kännedom om en person som behöver socialvård, ska den anställda se till att personens behov av brådskande hjälp omedelbart bedöms. Dessutom har personen rätt att få en bedömning av servicebehovet, om det inte är uppenbart onödigt att göra en bedömning.

Bedömningen av servicebehovet ska påbörjas utan dröjsmål och slutföras utan ogrundat dröjsmål. Bedömningen ska påbörjas senast den sjunde vardagen efter det att klienten, en anhörig eller en närstående eller klientens lagliga företrädare har kontaktat den kommunala myndighet som ansvarar för socialservicen för att få service, om

- 1) personen är över 75 år,
- 2) personen får vårdbidrag med högsta belopp enligt 9 § 3 mom. 3 punkten i lagen om handikappförmåner (FFS 570/2007).

Bedömningen av hurudant servicebehov ett barn som behöver särskilt stöd har, ska inledas senast den sjunde vardagen efter det att ärendet har inletts, och bedömningen ska bli klar senast tre månader från det att ärendet inletts.

Bedömningen görs i den omfattning som klientens livssituation kräver i samarbete med klienten och vid behov med klientens anhöriga och närstående samt andra aktörer. När bedömningen görs ska det redogöras för klienten vilka hans eller hennes rättigheter och skyldigheter enligt den allmänna lagstiftningen eller speciallagstiftningen är samt för de olika alternativen vid tillhandahållandet av tjänster och deras effekter liksom också för andra omständigheter som är av betydelse för klientens ärende. Redogörelsen ska ges så att klienten tillräckligt väl förstår dess innehåll och betydelse. Vid bedömningen ska klientens självbestämmanderätt respekteras och hans eller hennes önskemål, åsikter och individuella behov beaktas. Särskild vikt ska läggas vid att självbestämmanderätten respekteras för barn och unga personer samt andra personer i behov av särskilt stöd. När utredningen av den äldre befolkningens servicebehov görs ska dessutom bestämmelserna i äldrelagen för Åland följas. Barnskyddslagen innehåller bestämmelser om utredning av barnskyddsbehovet i samband med bedömningen av servicebehovet.

För bedömningen av servicebehovet svarar en inom socialvård yrkesutbildad person enligt landskapslagen (2020:24) om yrkesutbildade personer inom socialvården som är ändamålsenlig för bedömningen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. För bedömningen av servicebehovet hos barn som behöver särskilt stöd och andra personer som behöver särskilt stöd svarar en socialarbetare i tjänsteförhållande.

37 §. Innehållet i bedömningen av servicebehovet

Utifrån utredningen av servicebehovet bedöms det om personen behöver stöd. Om personen behöver stöd, bedöms det om stödbehovet är av tillfällig, återkommande eller långvarig karaktär. Bedömningen av servicebehovet omfattar

- 1) en sammanfattning av klientens situation samt av behovet av socialservice och särskilt stöd,
- 2) de slutsatser som en yrkesutbildad person inom socialvården har dragit om förutsättningarna för klientrelationen,
- 3) klientens åsikt om och syn på sitt servicebehov, om det inte finns ett uppenbart hinder för att i samarbete med klienten bedöma servicebehovet samt
- 4) en bedömning som klienten och en yrkesutbildad person inom socialvården har gjort om behovet av en egen kontaktperson enligt 42 §.

38 §. Ordnanandet av service enligt bedömningen av servicebehovet

När stödbehovet är av tillfällig karaktär ska man genom tillräcklig tillfällig service i rätt tid försöka förbygga ett mer långvarigt stödbehov.

När stödbehovet är fortlöpande eller återkommande, ska servicen ordnas så att målet är att klienten klarar sig själv och att stödbehovet upphör efter den tid som tillsammans med klienten uppställts som mål.

För personer vars stödbehov är bestående eller långvarigt ska stödet om möjligt ordnas så att servicens kontinuitet tryggas, om det inte ligger i klientens

M 1 LL (2020:12) om socialvård

intresse att ändra servicen. Om stödbehovet endast delvis är bestående eller långvarigt, ska stödet i övrigt ordnas enligt vad som föreskrivs i 1 och 2 mom.

39 §. Klientplan

Bedömningen av servicebehovet ska kompletteras med en klientplan som utarbetas för klienten eller genom en annan motsvarande plan, om det inte är uppenbart onödigt att utarbeta en plan. Planen ska utarbetas tillsammans med klienten enligt 36 § 4 och 5 mom., om det inte föreligger något uppenbart hinder för detta.

I den omfattning som klientens servicebehov förutsätter ska klientplanen innehålla

1) klientens bedömning och en yrkesmässig bedömning av stödbehovet,

2) klientens bedömning och en yrkesmässig bedömning av den service och de åtgärder som behövs,

3) en bedömning som görs av den egna kontaktpersonen eller av en annan anställd som ansvarar för klientens service av den socialservice som är nödvändig med hänsyn till klientens hälsa eller utveckling och av när servicen ska börja och dess varaktighet,

4) information om hur ofta klienten och den egna kontaktpersonen eller en annan anställd som ansvarar för klientens service ska träffas,

5) klientens och den anställdes bedömning av klientens styrkor och resurser,

6) de mål som ställs upp av klienten och den anställda tillsammans och som socialvården siktar på att uppnå,

7) en bedömning av klientrelationens varaktighet,

8) information om samarbetspartner som deltar i att möta klientens behov och ansvarsfördelningen mellan samarbetsparterna samt

9) information om uppföljning av planen, uppnående av målen och omprövning av behoven.

Klientplanen ska justeras vid behov. Planens innehåll ska samordnas med service och stödåtgärder som tillhandahålls av andra förvaltningsområden och som personen behöver. Dessutom gäller i fråga om skyldigheten att utarbeta planen samt planens innehåll och de delaktiga vad som särskilt föreskrivs om det. Trots vad som föreskrivs någon annanstans i lag kan man med klientens samtycke utarbeta en gemensam plan som gäller service och stöd tjänster inom socialvården och andra förvaltningsområden och som innehåller de uppgifter som behövs för att utarbeta och använda planen. I fråga om att utarbeta en gemensam plan utan klientens samtycke föreskrivs särskilt.

Om det finns anhöriga eller andra närstående personer som stöder klienten, utarbetas vid behov en särskild plan om stöd för dem.

40 §. Anmälan till andra myndigheter om klientens stödbehov

Om socialvårdens åtgärder inte räcker till för att möta en klients behov, ska den inom socialvård yrkesutbildade personen som ansvarar för bedömningen av klientens servicebehov, den egna kontaktpersonen eller en annan anställd som ansvarar för klientens service, med klientens samtycke kontakta den myndighet som i första hand ansvarar för att vidta de åtgärder som krävs.

Den myndighet som tar emot den anmälan som avses i 1 mom. ska med klientens samtycke utan ogrundat dröjsmål meddela den kontaktande myndigheten vilka åtgärder myndigheten har vidtagit med anledning av anmälan. En anmälan behöver emellertid inte göras om det är uppenbart onödigt.

I lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, tillämplig på Åland genom landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård, föreskrivs om utlämnande av uppgifter utan klientens samtycke. I förvaltningslagen för landskapet Åland föreskrivs om hänvisning av en klient till den behöriga myndigheten.

41 §. Sektors- och myndighetsövergripande samarbete

För att bedöma servicebehovet, fatta beslut och tillhandahålla socialvård ska den myndighet inom socialvården som ansvarar för åtgärden se till att tillräcklig sakkunskap och kompetens med hänsyn till en persons individuella behov finns att tillgå. Om bedömningen av personens behov och uppfyllandet av dem kräver service eller stödåtgärder av socialvårdsmyndighet eller övriga myndigheter, ska dessa på begäran av den anställda som ansvarar för åtgärden delta i bedömningen av personens servicebehov och i utarbetandet av en klientplan.

Socialvården tillhandahålls i samarbete med olika aktörer så att socialvården och vid behov de övriga förvaltningssektorernas och myndigheternas service, bildar en helhet som tillgodoser klientens intresse. Den anställda ska enligt behov kontakta olika samarbetspartner och sakkunniga samt vid behov personens anhöriga och andra närstående enligt vad som närmare föreskrivs i denna lag.

Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, tillämplig på Åland genom landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård, innehåller bestämmelser om utlämnande av uppgifter utan klientens samtycke samt om en socialvårdsmyndighets rätt att av andra myndigheter få den handräckning som den behöver för att sköta sina lagstadgade uppgifter. Landskapslagen (2020:26) om klienthandlingar inom socialvården innehåller bestämmelser om antecknande av klientinformation i sektors- och myndighetsövergripande samarbete.

42 §. Egen kontaktperson

En egen kontaktperson ska utses för socialvårds-klienten för den tid klientrelationen pågår. En egen kontaktperson behöver inte utses om det för klienten redan har utsetts en annan anställd som ansvarar för servicen eller om det av någon annan orsak är uppenbart onödigt att utse en egen kontaktperson.

Den egna kontaktpersonen ska vara en sådan yrkesutbildad person som avses i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården. Den egna kontaktpersonen kan i stället för den yrkesutbildade person som avses i nämnda paragraf vara en sådan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i 2 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, om det är motiverat med hänsyn till klientens samlade service. Den egna kon-

taktpersonen för ett barn som behöver särskilt stöd och för andra personer som behöver särskilt stöd eller den anställde som utför klientarbete tillsammans med kontaktpersonen ska vara en sådan socialarbetare som avses i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården.

Den person som är egen kontaktperson har i uppgift att i enlighet med klientens behov och intresse främja genomförandet av 38 § 2 och 3 mom. samt vid behov utföra andra uppgifter som föreskrivs i denna lag.

När socialvård som gäller barn som behöver särskilt stöd tillhandahålls ska barnets egen kontaktperson eller en annan anställd som ansvarar för barnets socialservice träffa barnet personligen tillräckligt ofta på det sätt som antecknas närmare i klientplanen.

43 §. Kartläggning av närstående nätverket

Med kartläggning av närstående nätverket avses att det utreds hur anhöriga eller andra närstående personer till klienten deltar i att stöda klienten. Kartläggningen av närstående nätverket görs i samband med att servicebehovet bedöms eller vid behov vid en annan tidpunkt under klientrelationen. Kartläggningen kan göras utan klientens samtycke endast om

1) klienten är uppenbart oförmögen att svara för sin omsorg, hälsa och säkerhet och uppgifterna är nödvändiga för att utreda servicebehovet, eller

2) uppgifterna behövs för att tillgodose ett barns intresse.

I samband med kartläggningen utreds vid behov de anhörigas och närståendes eventuella stödbehov.

44 §. Utredning av situationen för en person i klientens vård

Vård- och stödbehovet för ett barn eller en annan person i klientens vård ska utredas om klienten

1) får missbrukarvård eller psykiatrisk vård eller någon annan social-, hälso- och sjukvård under vilken, eller innan behövlig vård fås, klientens förmåga att fullgott ta hand om vården eller fostran bedöms vara försvagad eller

2) intas som häktad i fängelse eller börjar avtjäna ett fängelsestraff.

Vid behov ska tillräcklig vård och tillräckligt stöd säkerställas genom ett möte med barnet eller en annan person som vårdas. I 35 § föreskrivs om skyldigheten att till den myndighet som ansvarar för kommunens socialvård anmäla behov av socialvård.

45 §. Beslutsfattande och verkställighet som gäller socialvården

Klienten har rätt att få ett skriftligt beslut om ordnandet av socialservicen. Ett ärende som gäller brådskande åtgärder ska handläggas och beslutet ska fattas utan dröjsmål utifrån tillgängliga uppgifter, så att klientens rätt till nödvändig omsorg och försörjning inte äventyras. I de fall som inte är brådskande ska beslut fattas utan ogrundat dröjsmål efter det att ärendet inletts.

I brådskande fall ska beslutet verkställas utan dröjsmål och i de fall som inte är brådskande, utan ogrundat dröjsmål. Beslutet ska dock verkställas senast inom tre månader från det att ärendet inletts. Tiden

kan vara längre än detta om utredningen av ärendet av något särskilt skäl kräver en längre handläggningstid eller om verkställigheten fördröjs av något annat särskilt skäl som hänger samman med klientens behov.

Bestämmelser om handläggning av ärenden och beslutsfattande finns dessutom i förvaltningslagen för landskapet Åland.

46 §. Beslut som tryggar vård och omsorg

En socialarbetare i tjänsteförhållande som utför klientarbete tillsammans med klientens egen kontaktperson ska besluta om den socialservice genom vilken i enlighet med 12 och 13 §§ nödvändig omsorg och försörjning samt hälsa och utveckling gemensamt tryggas för ett barn som behöver särskilt stöd eller någon annan klient som behöver särskilt stöd, om förslaget tillgodoser klientens intresse.

Besluten gäller den socialservice som klienten eller den person som ansvarar för klientens omsorg behöver.

Den tjänsteinnehavare som avses i 1 mom. fattar besluten med hänsyn till den bedömning av servicens nödvändighet som framförs i en klientplan som avses i 39 § med beaktande av de planer för service som de myndigheter som ansvarar för hälso- och sjukvård samt utbildning och sysselsättning uppgjort, och som är nödvändiga med hänsyn till klientens omsorg, försörjning, hälsa eller utveckling. Bestämmelser om den gemensamma plan som gäller servicen och stödåtgärderna inom socialvården och de övriga förvaltningsområdena finns i 39 § 3 mom. Ett beslut om brådskande åtgärder ska fattas enligt 45 § 1 mom. Trots vad som föreskrivs ovan i denna paragraf får beslut om utkomststöd fattas av den tjänsteinnehavare som ansvarar för utkomststöd med hänsyn till den bedömning av stödbehovet som den egna kontaktpersonen för klienten eller för klientens familjemedlem eller en annan anställd som ansvarar för klientens service, har gjort.

5 kap. Att säkerställa kvaliteten på tjänsterna

47 §. Egenkontroll

En verksamhetsenhet inom socialvården eller en annan aktör som ansvarar för den samlade verksamheten ska göra upp en plan för egenkontroll för att säkerställa socialvårdens kvalitet, säkerhet och ändamålsenlighet. Planen ska vara offentligt framlagd, förverkligandet av den ska följas upp regelbundet och verksamheten utvecklas utifrån den respons som regelbundet samlas in från klienterna och verksamhetsenhetens personal.

Närmare bestämmelser om innehållet i samt utarbetandet och uppföljningen av planen för egenkontroll kan utfärdas genom landskapsförordning.

48 §. Personalens anmälningskyldighet

Personer som ingår i socialvårdens personal eller arbetar med motsvarande uppgifter i ett uppdragsförhållande eller som självständiga yrkesutövare ska agera så att den socialservice som ges till klienten är av god kvalitet.

En person som avses ovan i 1 mom. ska utan dröjsmål meddela den person som ansvarar för verksam-

M 1 LL (2020:12) om socialvård

heten om han eller hon vid skötseln av sina uppgifter lägger märke till eller får kännedom om ett missförhållande eller en uppenbar risk för ett missförhållande vid tillhandahållandet av socialvård för klienten. Den person som tar emot anmälan ska anmäla ärendet till den ledande tjänsteinnehavaren inom kommunens socialvård.

Anmälan kan göras trots sekretessbestämmelserna.

Kommunen och en privat serviceproducent ska informera sin personal om anmälningsskyldigheten och omständigheter i anslutning till tillämpningen av den. Anvisningar för förfaringssätten vid tillämpningen av anmälningsskyldigheten ska ingå i den plan för egenkontroll som avses i 47 §. Den person som gjort anmälan får inte bli föremål för negativa motåtgärder till följd av anmälan.

49 §. Åtgärder med anledning av en anmälan

Den person som tar emot en anmälan som avses i 48 § 2 mom. ska vidta åtgärder för att rätta till missförhållandet eller avvärja risken för ett uppenbart missförhållande. Personen ska trots sekretessbestämmelserna underrätta Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM) om ärendet, såvida missförhållandet eller risken för ett uppenbart missförhållande inte åtgärdas utan dröjsmål.

ÅMHM kan till den del det faller inom Ålands lagstiftningsbehörighet, meddela ett föreläggande för att undanröja missförhållandet och besluta om vidare åtgärder i ärendet så som föreskrivs i 9 och 10 §§ i landskapslagen (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland.

6 kap. Ändringssökande**50 §. Rättelseyrkande**

Rättelseyrkanden gällande beslut som avses i 45 och 46 §§ får begäras hos det organ som svarar för den kommunala socialvården. I enlighet med 41 § i förvaltningslagen för landskapet Åland ska en anvisning om användning av rättelseyrkande lämnas samtidigt som beslutet meddelas. Gällande innehållet i anvisningen om rättelseyrkande gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om besväransvisning i 42 och 44 §§ i förvaltningslagen för landskapet Åland.

Rättelseyrkandet ska göras i skriftlig form inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Bestämmelser om delgivning finns i förvaltningslagen för landskapet Åland. Av rättelseyrkandet ska framgå vilket beslut som avses, hurudan omprövning som begärs och på vilka grunder omprövning begärs. Har rättelseyrkandet inte gjorts inom föreskriven tid tas det inte upp till prövning. Rättelseyrkandet ska behandlas utan dröjsmål.

51 §. Anförande av besvär hos Ålands förvaltningsdomstol

Ett beslut som meddelats av det organ som ansvarar för den kommunala socialvården med anledning av ett rättelseyrkande får överklagas genom besvär. I enlighet med 25 § i självstyrelselagen för Åland överklagas beslutet till Ålands förvaltningsdomstol. Om anförande av besvär finns bestämmelser i [förvaltnings-

processlagen (FFS 586/1996)]. Under besvärstiden får besvär även lämnas till organet som ansvarar för den kommunala socialvården, som ska sända besväret och sitt utlåtande till Ålands förvaltningsdomstol.

Bestämmelser om anförande av besvär finns numera i L om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019).

52 §. Verkställighet

Ett beslut av kommunens tjänsteinnehavare eller organ kan trots sökande av ändring verkställas, om typen av beslut kräver omedelbart verkställande och det inte äventyrar säkerheten, eller om beslutets ikraftträdande på grund av orsaker som beror på ordnandet av servicen inte kan skjutas upp och om tjänsteinnehavaren eller organet beordrat att beslutet ska verkställas genast.

Efter att ändring har sökts kan besvärmyndigheten förbjuda eller avbryta verkställandet av beslutet.

53 §. Besvärstillstånd

Ålands förvaltningsdomstols beslut får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

För besvärstillstånd gäller vad som föreskrivits om det i [förvaltningsprocesslagen]. En besvärsskrift, i vilken det anges varför besvärstillstånd bör beviljas, kan också lämnas till Ålands förvaltningsdomstol för vidarebefordran till högsta förvaltningsdomstolen.

Bestämmelser om besvärstillstånd finns numera i L om rättegång i förvaltningsärenden.

54 §. Förvaltningstvistemål

På förvaltningstvistemål tillämpas [förvaltningsprocesslagen].

Numera L om rättegång i förvaltningsärenden.

7 kap. Särskilda bestämmelser**55 §. Förhållandet till andra lagar**

På socialservice som ordnas med stöd av denna lag tillämpas landskapslagen (1993:71) om planering av socialvården och landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna, om inte något annat föreskrivs i någon annan lag.

56 §. (2022/92) Klientavgifter

För socialservice enligt denna lag tas avgifter ut enligt landskapslagen (2022:91) om klientavgifter inom socialvården.

57 §. Personkrets för ordnande av socialvård

Om en person som regelbundet eller mer långvarigt vistas utanför hemkommunen på grund av arbete, studier eller motsvarande orsaker och personens hemkommun inte ändras enligt 3 § 1 punkten i lagen om hemkommun, kan han eller hon söka socialservice hos vistelsekommunen. Hemkommunen är dock inte skyldig att ordna socialvård för en person som vistas utomlands, om inte något annat föreskrivs någon annan stans.

58 §. Ordnandet av brådskande institutionsvård

I brådskande fall eller då omständigheterna annars förutsätter det ska kommunen se till att institutionsvård och annan socialservice ordnas även för andra som vistas i kommunen än kommunens invånare.

Beräknas behovet av institutionsvård vara över 14 dygn, ska det kommunala organ som ansvarar för socialvården utan dröjsmål göra en anmälan om institutionsvården till organet i den kommun eller det välfärdsområde vars uppgift det hade varit att ordna vård. (2023/30)

59 §. (2023/30) *Överflyttning av en person till den egna kommunen eller välfärdsområdet*

Om en person med stöd av 58 § får institutionsvård som beräknas bli långvarig, kan det kommunala organ som ansvarar för socialvården ansöka hos Ålands förvaltningsdomstol om att få flytta personen till dennes hemkommun eller, om klienten kommer från riket, det välfärdsområde där han eller hon är invånare.

På begäran av den som får institutionsvård ska organet likväl alltid vidta sådana åtgärder som avses i 1 mom. för att flytta personen till den kommun eller det välfärdsområde där han eller hon är invånare.

Det får dock inte bestämmas att en överflyttning ska ske, om det med tanke på en ändamålsenlig vård eller annars är oskäligt för klienten.

60 §. *Ansökan om socialservice, serviceboende och institutionsvård i en annan kommun*

Den som vill flytta och bli invånare i en annan kommun, men på grund av sin ålder eller sin funktionsnedsättning eller av någon annan orsak inte kan bo självständigt där, kan ansöka om socialservice, serviceboende och institutionsvård på samma grunder som invånarna i kommunen dit sökanden vill flytta. Kommunen är skyldig att genast underrätta sökandens hemkommun eller, om sökanden kommer från riket, det välfärdsområde inom vars område sökanden har sin hemkommun, om att en sådan ansökan har kommit in och att den har tagits upp till behandling. Kommunen ska behandla ansökan, bedöma sökandens behov av service i samarbete med hans eller hennes hemkommun eller välfärdsområde och fatta beslut i ärendet. Ansökan ska dock inte behandlas, om sökanden har lämnat in en likadan ansökan till en annan kommun eller välfärdsområde och behandlingen av den fortfarande pågår. (2023/30)

2 mom. upphävt (2023/30).

Om kommunen beslutar bevilja service i enlighet med 1 mom., ska sökanden inom två veckor efter att ha fått del av beslutet anmäla till kommunen om han eller hon tar emot servicen. Sökanden har rätt att inom tre månader efter att ha fått del av beslutet flytta till den serviceboende- eller institutionsvårdplats som anvisats. Om sökanden försummar att iakttä nämnda tidsfrister, förfaller hans eller hennes rätt till den service som beslutet gäller.

61 §. (2023/30) *Rätt till ersättning för en annan kommuns invånares institutionsvård*

Har kommunen gett en person institutionsvård enligt 58 § har kommunen rätt att få kostnaderna för institutionsvården ersatt av klientens hemkommun. Ersättning kan endast begäras om förutsättningarna i 58 § 2 mom. har uppfyllts.

Kan parterna inte komma överens om ersättningen för vården har kommunen möjlighet att anhängig-

göra ansökan om ersättning vid Ålands förvaltningsdomstol inom sex månader från det institutionsvården börjat. Anhängiggörs inte ansökan inom nämnda tid, förlorar kommunen sin rätt till ersättning för den institutionsvård som den gett innan ansökan anhängiggjordes och som klientens hemkommun inte skriftligen samtyckt till att ersätta.

62 §. (2023/30) *Den nya hemkommunens ansvar för att ordna service vid nyttjandet av rätten att välja hemkommun vid en långvarig vårdrelation*

Om en person är placerad i familjevård, institutionsvård eller i boendeservice i en annan kommun än hemkommunen och han eller hon utnyttjar rätten enligt 3 a § i lagen om hemkommun att välja den kommun där verksamhetsenheten eller bostaden finns som sin nya hemkommun, övergår ansvaret för socialservicen på den nya hemkommunen eller det välfärdsområde inom vars område den nya hemkommunen ligger från och med flyttningsdagen.

63 §. *Den tidigare hemkommunens ansvar för vårdkostnader*

I en situation som avses i 60 och 62 §§ är det fortfarande personens tidigare hemkommun eller välfärdsområde som ansvarar för de faktiska kostnaderna för familjevård, institutionsvård eller för boende med boendeservice i enlighet med kommunens eller välfärdsområdets beslut. Den nya hemkommunen ska fakturera den tidigare hemkommunen eller välfärdsområdet för en ersättning som motsvarar kostnaderna. När ersättningen räknas ut ska följande poster dras av från de faktiska kostnaderna: (2022/92)

1) den landskapsandel för socialvården som den nya hemkommunen erhållit för personen enligt 5 § landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna och

2) (2022/92) klientavgifter som har tagits ut hos personen enligt landskapslagen om klientavgifter inom socialvården, eller i övrigt tagits ut för tjänster som avtalet omfattar.

Kommunerna kan, om de så vill, komma överens om ersättningsnivån enligt 1 mom. på något annat sätt. Den nya hemkommunen svarar för att ordna och bekosta de tjänster som avtalet inte omfattar.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas till dess att den nya hemkommunen svarar för att ordna service. Om personens hemkommun ändras övergår ansvaret för att ordna service till den nya hemkommunen medan ansvaret för kostnaderna enligt 1 mom. fortfarande ligger hos den tidigare hemkommunen.

64 §. *Socialvårdens personal, lokaler och hjälpmedel*

För uppgifter inom verkställigheten av socialvården ska kommunen ha ett tillräckligt antal yrkesutbildade personer inom socialvården samt annan personal som deltar i klientarbetet.

Varje kommun ska, till dess att myndigheten för en kommunalt samordnad socialtjänst inlett sin verksamhet, till sitt förfogande ha tjänster vilka tillhandahålls av en sådan socialarbetare i tjänsteförhållande som deltar i klientarbetet.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. utgör inte något hinder för att två eller flera kommuner har gemensam personal.

M 1 LL (2020:12) om socialvård

För socialvårdens funktioner ska kommunen ha tillräckliga och ändamålsenliga lokaler och hjälpmedel.

65 §. Ledningen av socialvården

Huvudsakligen administrativa ledningsuppgifter inom socialvården får skötas av en socialarbetare eller en person som har en för uppgiften lämplig examen från universitet eller högskola som omfattar minst fyra års heltidsstudier. Därutöver krävs kännedom om branschen samt tillräcklig ledarskapsförmåga.

Den yrkesmässiga ledningen av det sociala arbetet ska skötas av en socialarbetare.

Ledningsuppgifter inom socialvården som omfattar styrning av klientarbetet får skötas av en person som har en för uppgiften lämplig examen från universitet, högskola eller yrkeshögskola som omfattar minst tre års heltidsstudier. Därutöver krävs kännedom om branschen samt tillräcklig ledarskapsförmåga.

Bestämmelser om behörighetskrav för yrkesutbildade personer inom socialvården finns i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården.

66 §. Barnatillsyningsmannen

Uppgiften som barnatillsyningsman får skötas av en socialarbetare eller en person som har någon annan för uppgiften lämplig examen från universitet eller högskola som omfattar minst fyra års heltidsstudier.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller också den till vars uppgifter hör att svara för beredningen av de avtal som avses i 8 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt eller i 8 § i lagen om underhåll för barn.

67 §. Rätt till tillträde till bostad

Är någon i uppenbart behov av socialvård och kräver hans eller hennes intresse ovillkorligen socialvård på grund av en allvarlig risk för hans eller hennes hälsa, utveckling eller trygghet och kan behovet av socialvård annars inte utredas, har en socialarbetare på förordnande av en ledande tjänsteinnehavare inom socialvården, som har utsetts av det organ som ansvarar för den kommunala socialvården enligt 4 § i landskapslagen om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland, för utredning av behovet av socialvård rätt att få tillträde till personens bostad eller någon annan plats där han eller hon vistas.

Då tillträde förhindras till den bostad eller plats där personen vistas ska socialvårdsmyndigheten begära sådan handräckning av Ålands polismyndighet som avses i 22 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, tillämplig på Åland genom landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

68 §. Forsknings-, försöks- och utvecklingsverksamhet

Kommunen ska utöver produktion av information och utvecklingsarbete enligt 7 § i denna lag se till att forsknings-, försöks- och utvecklingsverksamhet bedrivs beträffande kommunens socialvård.

69 §. Samverkansavtal med Ålands hälso- och sjukvård

Beträffande samarbetet mellan den kommunala socialvården och Ålands hälso- och sjukvård som det föreskrivs om i 20–22 §§, 24 och 25 §§ i denna lag och genom vilket den kommunala socialvårdens och

Ålands hälso- och sjukvårds service tillsammans ska bilda en funktionell helhet för klienten, ska kommunen ingå ett avtal om samverkan med Ålands hälso- och sjukvård (*samverkansavtal*).

I samverkansavtalet ska parterna komma överens om gemensamma mål för de samordnade tjänsterna, ansvarsfördelningen och övergripande rutiner för samarbetet och övriga åtgärder för att säkerställa funktionella servicehelheter för klienterna.

Fullgörandet av samverkansavtalet ska utvärderas årligen av parterna och vid behov ska samverkansavtalet ändras.

Närmare bestämmelser om de i 2 mom. avsedda områdena som ska ingå i samverkansavtalet samt om tidsfrister inom vilka samverkansavtalet ska vara godkänt av parterna och träda i kraft, utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2020:112) om samverkansavtal inom socialvård och hälso- och sjukvård.

70 §. Verksamhet i sysselsättningsyfte

Med verksamhet i sysselsättningsyfte för personer med funktionsnedsättning avses anordnandet av särskilda rehabiliteringsåtgärder och andra stödåtgärder för att främja en persons möjligheter att få arbete.

Verksamhet i sysselsättningsyfte för personer med funktionsnedsättning anordnas för personer som på grund av funktionsnedsättning, sjukdom eller någon annan motsvarande orsak under en lång tid har särskilda svårigheter att klara de funktioner som hör till normal livsföring och som utöver arbetsförvaltningens tjänster och åtgärder behöver stödåtgärder enligt 1 mom. för att komma ut på den öppna arbetsmarknaden.

Som ett led i verksamheten i sysselsättningsyfte för personer med funktionsnedsättning kan det ordnas arbete, i vilket arbetstagaren står i ett sådant anställningsförhållande till serviceproducenten som avses i 1 kap. 1 § arbetsavtalslagen (FFS 55/2001).

Angående lönen för det arbete som nämns i 3 mom. kan det ingås ett kollektivavtal, vilket ska iakttas utan hinder av vad som 2 kap. 7 § arbetsavtalslagen föreskriver om kollektivavtals allmänt bindande verkan.

Utöver på de grunder som anges i 7 kap. arbetsavtalslagen har den som producerar service i sysselsättningsyfte för personer med funktionsnedsättning rätt att säga upp arbetstagarens arbetsavtal också när den som anordnar arbetet anser att arbetstagaren inte på det sätt som avses i 2 mom. är i behov av arbete.

71 §. Arbetsverksamhet för personer med funktionsnedsättning

Med arbetsverksamhet för personer med funktionsnedsättning avses verksamhet i syfte att bevara och främja en persons funktionsförmåga. Arbetsverksamhet anordnas för arbetsoförmögna personer som på grund av funktionsnedsättning inte har förutsättningar att delta i arbete enligt 70 § och som får sin huvudsakliga försörjning av förmåner som beviljas på grund av sjukdom eller arbetsoförmåga.

Den som deltar i arbetsverksamhet för personer med funktionsnedsättning står inte i ett anställningsförhållande enligt 1 kap. 1 § arbetsavtalslagen till den som anordnar verksamheten eller till serviceproducenten.

På arbetsverksamhet för personer med funktionsnedsättning tillämpas bestämmelserna om arbetarskydd även när personen i fråga inte står i anställningsförhållande till arbetsgivaren. Den som anordnar arbetsverksamhet för personer med funktionsnedsättning ska för den som deltar i arbetsverksamhet teckna en försäkring enligt 3 § 1 mom. i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (FFS 459/2015). På den som deltar i arbetsverksamheten tillämpas det som i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar föreskrivs om arbetstagare och på den som anordnar arbetsverksamheten tillämpas det som i den lagen föreskrivs om arbetsgivare. Med avvikelse från 71–78 §§ i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar används som årsarbetsinkomst det i 79 § i den nämnda lagen avsedda minimibeloppet av årsarbetsinkomst. Med avvikelse från 58 och 59 §§ i den nämnda lagen är dagpenningen 1/360 av årsarbetsinkomsten.

72 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Genom denna lags ikraftträdande upphävs 1 § 1 mom. 1 punkten och 2 § i landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

Om det i någon annan lagstiftning hänvisas till den socialvårdslag som var i kraft när denna lag trädde i kraft, ska denna lag tillämpas i stället för den tidigare lagen, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

73 §. Övergångsbestämmelser

På besvär eller underställning med anledning av ett beslut som fattats innan denna lag har trätt i kraft eller på behandlingen av ett sådant ärende vid en högre besvärinstans med anledning av besvär tillämpas de bestämmelser som gällde vid denna lags ikraftträdande.

M 2 Landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård

1 §. (2023/120) Med i denna lag angivna avvikelser och inom landskapets lagstiftningsbehörighet ska följande lagar tillämpas på Åland:

1) lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 812/2000) i den lydelse lagen hade i riket den 31 december 2023

2) lagen om stöd för närståendevård (FFS 937/2005).

Ändringar i lagen om stöd för närståendevård gäller på Åland från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

Hänvisningar i de i 1 mom. angivna lagarna till bestämmelser i socialvårdslagen (FFS 1301/2014) ska inom landskapets lagstiftningsbehörighet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagen (2020:12) om socialvård.

2 §. Upphävd (2020:12).

2a §. Upphävd (2022:91).

2b §. (2003/79) De allmänna bestämmelserna i 1 kap. lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården tillämpas på Åland med följande avvikelser: (2020/57)

1) Upphävd (2020/57).

2) (2021/130) Begreppet handling avser en i 5 § offentlighetslagen (2021:79) för Åland nämnd handling, som innehåller uppgifter om en klient eller någon annan enskild och som ansluter sig till socialvård som ordnas av myndigheter eller privata.

3) (2023/22) Hänvisningar i lagen till ett välfärdsområde eller ett annat organ ska avse det organ som ansvarar för den kommunala socialvården i enlighet med 4 § i landskapslagen (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland.

2c §. (2003/79) Bestämmelserna om klientens rättigheter och skyldigheter i 2 kap. lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården gäller på Åland med följande avvikelser: (2023/20)

1) (2023/20) Bestämmelserna i lagens 4 § 3 mom. tillämpas inte på Åland.

2) (2023/20) Hänvisningen i lagens 5 § 4 mom. till 26 § förvaltningslagen (FFS 434/2003) ska i landskapet avse 23 § förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

3) Lagens 8 § 3 mom. är inte tillämplig i landskapet. Om uppgifter har tillförts ett ärende genom annan än klienten får ärendet inte avgöras innan klienten har underrättats om och givits tillfälle att yttra sig över uppgifterna. Ett ärende kan dock avgöras utan att klienten har givits tillfälle att yttra sig om hörande är uppenbart onödigt, äventyrar syftet med beslutet eller om ärendets avgörande inte kan uppskjutas.

4) (2021/130) Hänvisningarna i lagens 11 § om rätten för en klient eller dennes företrädare att ta del av uppgifter ska i landskapet avse 13 § i offentlighetslagen för Åland. Den begränsning av rätten att ta del av uppgifter som följer av hänvisningen i lagens 11 § 3 mom. till bestämmelser i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) ska dock vara tillämplig i landskapet.

5) (2023/22) Hänvisningen i lagens 13 § till 58 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård ska inte tillämpas på Åland.

Tidigare 1 och 2 p. har blivit 3 och 4 p. genom (2023/20).

2d §. (2003/79) Bestämmelserna i 3, 4 och 6 kap. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården gäller på Åland med följande avvikelser: (2020/57)

1) (2021/130) Hänvisningen i lagens 14 § 3 mom. till 31 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) rörande upphörande av sekretess ska i landskapet avse 24 § i offentlighetslagen för Åland.

2) (2021/130) Avseende tystnadsplikt gäller vad därom föreskrivs i offentlighetslagen för Åland.

3) (2023/22) Hänvisningen i lagens 18 § till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och dataskyddslagen (FFS 1050/2018), som gäller utläm-

M 2 LL (1995:101) om tillämpning av riksförfattningar om socialvård

nande av sekretessbelagda uppgifter, ska avse offentlighetslagen för Åland och landskapslagen (2019:74) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om daskydd.

4) (2021/130) Hänvisningen i lagens 19 § till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet rörande information som omfattas av tystnadsplikt ska i landskapet avse offentlighetslagen för Åland.

5) (2023/22) Den möjlighet som välfärdsområdet har enligt lagens 20 § 1 mom. att begära uppgifter och utredningar från myndigheter, offentliga samfund och personer inom hälso- och sjukvården har socialvårdsmyndigheterna på Åland. Hänvisningen i lagens 20 § 2 mom. till välfärdsområdet ska avse en socialvårdsmyndighet.

6) (2020/57) Bestämmelserna i lagens 27 § gäller också landskapsregeringen då den ansvarar för den allmänna styrningen av socialvården enligt 1 § 1 mom. i landskapslagen om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland samt Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet då den ansvarar för övervakningen av socialvården enligt 7 § 1 mom. i landskapslagen om socialvårdens förvaltning och tillsyn.

2 mom. upphävt (2020/57).

Tidigare 1 mom. 5 p. har blivit 1 mom. 6 p. genom (2023/22).

2e §. (2014/36) Bestämmelserna om anmärkning i 23 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården ska inom landskapets behörighet tillämpas så att klientens rätt att anmärka även omfattar den socialvård som klienten har fått.

Bestämmelserna om socialombudsmannen i 24 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården ska inte tillämpas. Motsvarande bestämmelser finns i 5 § i landskapslagen (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet.

2f §. (2020/20) 23a § 1 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter ska inte tillämpas på Åland. Bestämmelser om behandling av klagomålsärenden finns i 11 § i landskapslagen om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland.

2g §. (2007/111) Bestämmelserna i lagen om stöd för närståendevård gäller i landskapet med följande avvikelser:

1) Den lediga tid som en närståendevårdare har rätt till enligt lagens 4 § 1 mom. skall vara minst fem dygn per sådan kalendermånad under vilken närståendevårdaren oavbrutet eller med få avbrott varit bunden vid vården dygnet runt eller fortgående varje dag.

2) När vårdarvodena fastställs första gången skall kommunerna beakta de indexjusteringar som gjorts i riket enligt lagens 6 §.

3) (2020/20) De undersökningar av närståendevårdarens välmående och hälsa samt sådana hälsovårdstjänster som stöder vårdarnas välmående och vårduppdrag enligt lagens 3a § ska ordnas av Ålands hälso- och sjukvård.

4) (2023/22) Hänvisningar i lagen om stöd för närståendevård till ett välfärdsområde ska avse en kommun.

5) (2023/22) Hänvisningen i lagens 11 § till lagen om ordnande av social- och hälsovård (FFS 612/2021) ska avse 2 § landskapslagen (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland och 14 § landskapslagen (2020:12) om socialvård.

3 §. (2013/117) De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § angivna författningarna ankommer på statliga myndigheter ska på Åland skötas av landskapsregeringen, såvitt fråga är om uppgifter som faller inom landskapets behörighet, dock så att övervakningen ska skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

Om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet vid övervakningen konstaterar allvarliga brister ska myndigheten, utan hinder av sekretessbestämmelser, anmäla bristerna till landskapsregeringen.

Bestämmelser om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets tillsyn över de i 1 § angivna författningarna finns i 2 kap. i landskapslagen om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland. (2020/20)

3a §. (2015/44) *Rättelseyrkande*

Den som är missnöjd med ett beslut som fattats av en tjänsteman vid tillämpningen av någon av de i 1 § 1 mom. 1, 2 eller 5 punkterna nämnda lagarna har rätt att yrka på rättelse av beslutet hos socialnämnden eller hos annat motsvarande kollegialt organ som utsetts av kommunen för att sköta uppgifterna enligt denna lag. Yrkandet om rättelse ska göras i skriftlig form inom 14 dagar från det att den missnöjde fått del av beslutet. Till beslutet ska tjänstemannen foga anvisningar om hur rättelseyrkandet ska göras. Rättelseyrkandet ska behandlas i brädskaordning.

Det beslut som fattats av tjänstemannen får delges i brev per post. Delgivningen anses härvid, om inte annat visas, ha ägt rum den sjunde dagen efter det beslutet, försett med adress som uppgivits av vederbörande, har inlämnats till posten för befordran. I övrigt iaktas förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

3b §. (2019/37) På sådan verksamhet som kommunen eller den kommunala myndighet som avses i 3 § i landskapslagen om en kommunalt samordnad socialtjänst ordnar enligt denna lag tillämpas landskapslagen (1993:71) om planering av socialvården. Kommunen eller den kommunala myndigheten tilldelas landskapsandel enligt landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna om inte något annat bestäms genom lag.

4 §. (2013/117) I beslut som har fattats med stöd av denna lag kan ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i 25 § självstyrelselagen för Åland, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag.

5 §. Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av de lagar som avses i 1 § 1 mom. skall tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Se LF (1995:103) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

6 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1984:46) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande socialvården.

Ikraftträdandebestämmelse (2003/79):

Denna lag träder i kraft den 1 december 2003.

Personer som vid denna lags ikraftträdande är anställda hos en privat socialvårdsproducent, vilken bedriver verksamhet när denna lag träder i kraft, är utan hinder av bestämmelserna i 3 § 2 mom. lagen om tillsyn över privat socialservice behöriga för sina uppgifter.

Privata socialvårdsproducenter skall ansöka om tillstånd enligt 5 § eller göra en anmälan som avses i 6 § lagen om tillsyn över privat socialservice inom sex månader efter att denna lag har trätt ikraft.

M 3 Landskapsförordning (1995:103) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård

1 §. Med de avvikelser som anges i denna förordning och som följer av landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård, landskapslagen (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda och barnomsorgslagen (2011:86) för landskapet Åland ska följande författningar tillämpas i landskapet Åland: (2011/91)

1) upphävd (2020/41)

2) förordningen den 9 oktober 1992 om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 912/1992),

3) upphävd (2020:24)

4) (2014/26) 1 § social- och hälsovårdsministeriets förordning om privat socialservice (FFS 1053/2011).

Ändring av de i 1 mom. angivna förordningarna skall tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket, om inte annat följer av denna förordning.

Statsrådets förordning om ändring av vissa bestämmelser i förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 417/2021) ska inte tillämpas till den del det är fråga om landskapets lagstiftningsbehörighet. (2021/69)

2 §. (2014/26) I landskapet gäller följande avvikelser från bestämmelserna i förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården:

1) förordningen ska tillämpas i landskapet till den del bestämmelserna gäller socialvården,

2) (2020/41) Med service i hemmet i 3 § avses på Åland hemservice enligt 19 § i landskapslagen (2020:12) om socialvård.

3) upphävd (2017/84)

4) upphävd (2020/41)

2 mom. upphävt (2020:24).

2a §. (2017/84) I enlighet med 33 a § i förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården justeras beloppen i de enligt denna landskapsförordning tillämpliga bestämmelserna i riksförordningen till de av social- och hälsovårdsministeriet offentliggjorda indexjusterade beloppen.

3 §. (2014/26) De förvaltningsuppgifter som rikets myndigheter har enligt de författningar som anges i 1 § ska i landskapet skötas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området. Övervakningen ska dock skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i ovan nämnda författningar ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1996.

M 4 Landskapslag (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland

1 kap. Socialvårdens förvaltning på Åland

1 §. *Den allmänna styrningen över socialvården*

Den allmänna styrningen, planeringen och utvecklingen av, samt tillsynen över socialvården på Åland ankommer på landskapsregeringen.

Landskapsregeringen ansvarar för en socialpolitik som omfattar hela Åland. Landskapsregeringen antar årligen i enlighet med 4 och 5 §§ i landskapslagen (1993:71) om planering av socialvården en plan för ordnandet av socialvården i landskapet under de fem följande kalenderåren.

I enlighet med vad som föreskrivs närmare i kapitel 2 i denna lag ansvarar Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM) för övervakningen av socialvården på Åland till den del den omfattas av åländsk lagstiftningsbehörighet.

2 §. *Kommunala myndigheters uppgifter gällande socialvården*

Kommunen ombesörjer i enlighet med landskapslagen (2020:12) om socialvård och äldrelagen (2020:9) för Åland, äldreomsorg för personer som fyllt 65 år.

En myndighet för kommunalt samordnad socialtjänst ombesörjer i enlighet med 1 § i landskapslagen (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst, övrig socialvård på sätt som föreskrivs i landskapslagen om socialvård.

Vad i landskapslag föreskrivs om en kommun och dess invånare ska i fråga om socialvård som ankommer på ett kommunalförbund på motsvarande sätt tillämpas på kommunalförbundet och på invånarna i dess medlemskommuner. På samma sätt ska vad i landskapslag föreskrivs om en kommun på motsvarande sätt tillämpas i fråga om socialvård som enligt 2 mom. ankommer på en myndighet för kommunalt samordnad socialtjänst och på invånare i någon av de kommuner som hör till ett socialvårdsområde enligt 3 § 1 mom. i landskapslagen om en kommunalt samordnad socialtjänst, om inte annat föreskrivs i annan lagstiftning.

M 4 LL (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn

3 §. Verksamhetsmöjligheter vid tillhandahållandet av socialvård

En kommun ska ordna de uppgifter som hör till socialvården i enlighet med 3 § i landskapslagen om planering av socialvården.

4 §. Organ som ansvarar för den kommunala socialvården

I kommunen handhas de uppgifter som enligt landskapslagen om socialvård gäller verkställigheten av socialvården och de uppgifter som enligt annan lag åligger ett organ som ansvarar för den kommunala socialvården av en nämnd eller kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

Nämnden eller kommunstyrelsen ska företräda kommunen, bevaka dess rätt och föra talan i ärenden som angår individuell verkställighet av socialvården samt i dessa ärenden på kommunens vägnar ingå avtal och andra rättshandlingar.

5 §. Valbarhet till organ som ansvarar för den kommunala socialvården

En tjänsteman vid landskapsregeringen eller ÅMHH, till vars uppgifter hör den övergripande ledningen av socialvården eller övervakning av socialvården, är inte inom sitt tjänsteområde valbar till ett organ som avses i 4 §.

6 §. Delegering av beslutanderätt

Ett i 4 § avsett organs lagstadgade beslutanderätt och rätt att föra talan kan i en instruktion delegeras till tjänsteinnehavare som är underställda organet, frånsett beslut om vård oberoende av egen vilja.

En tjänsteinnehavare, som av det organet som anges i 4 § har förordnats att sköta uppgiften, har rätt att enligt de av organet fastställda grunderna och dess allmänna anvisningar på organets vägnar i brådskande fall besluta om vård oberoende av egen vilja och därtill anknutna åtgärder och att i dessa fall själv eller genom ombud föra organets talan.

2 kap. Myndighetstillsyn**7 §. Tillsynsmyndighet**

Övervakningen av den socialvård som tillhandahålls med stöd av landskapslagen om socialvård eller genom annan socialvårdslagstiftning sköts beträffande de områden som faller under landskapet lagstiftningsbehörighet av ÅMHH. Om ÅMHH vid övervakningen konstaterar allvarliga brister ska myndigheten, utan hinder av sekretessbestämmelser, anmäla bristerna till landskapsregeringen.

Landskapsregeringen kan på det sätt som närmare föreskrivs i 29 § i landskapslagen om planering av socialvården pröva ändamålsenligheten i kommunens sociala servicesystem och i denna granskning vidta de åtgärder som föreskrivs i 29 § i nämnda lag och i 47 § i landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna.

8 §. Inspektionsrätt

ÅMHH får vid övervakning av socialvården enligt 7 § 1 mom. i denna lag inspektera verksamheten och de verksamhetsenheter och lokaler som används

i verksamheten. En inspektion får förrättas utan förhandsanmälan.

En inspektör ska ges tillträde till alla lokaler som används i verksamheten. Vid inspektionen ska, utan hinder av sekretessbestämmelser, alla handlingar som inspektören ber att få och som är nödvändiga för inspektionen läggas fram. Inspektören ska utan hinder av sekretessbestämmelserna och utan kostnad på begäran få kopior av de handlingar som är nödvändiga för inspektionen. Inspektören har även rätt att ta fotografier under inspektionen. Utrymmen som används för boende av permanent natur får dock inspekteras endast om inspektionen är nödvändig för att trygga klientens ställning och rätt till ändamålsenliga tjänster.

Vid behov får utomstående experter assistera ÅMHH vid utförandet av inspektioner. En utomstående expert ska ha sådan sakkännedom och kompetens som uppgifterna kräver. Förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland är tillämplig på en utomstående experts förvaltningsuppgifter enligt denna lag. På en utomstående expert tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när han eller hon utför uppgifter som avses i denna paragraf. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (FFS 412/1974).

Ålands polismyndighet ska vid behov ge ÅMHH handräckning för utförandet av en inspektion.

På inspektioner tillämpas i övrigt 34 § i förvaltningslagen för landskapet Åland.

9 §. Föreläggande om avhjälpande av brister, avbrytande eller förbud mot användning av verksamhet och tvångsmedel

Upptäcks brister eller andra missförhållanden som äventyrar klientsäkerheten i tillhandahållandet eller genomförandet av socialvården eller strider verksamheten i övrigt mot lag, får ÅMHH meddela ett föreläggande om att bristen eller missförhållandet ska avhjälpas. När föreläggandet meddelas ska det sättas ut en tid inom vilken de behövliga åtgärderna ska vidtas. Om klientsäkerheten så kräver kan det bestämmas att verksamheten omedelbart ska avbrytas eller användningen av en verksamhetsenhet eller en del därav eller av en anordning omedelbart ska förbjudas.

ÅMHH får vid vite eller vid äventyr av att verksamheten avbryts eller att användningen av en verksamhetsenhet eller en del därav eller av en anordning förbjuds, förpliktiga kommunen att iakttäta det föreläggande som avses i 1 mom.

Beslut som fattas av ÅMHH om avbrytande av verksamheten eller om förbud mot användningen av en verksamhetsenhet eller en del därav eller av en anordning ska iakttas trots att ändring har sökts, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

10 §. Uppmärksamgörande och anmärkning

Om ÅMHH vid övervakningen av socialvården konstaterar att en kommun vid ordnandet eller genomförandet av verksamheten enligt landskapslag har förfarit felaktigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet och detta inte ger anledning till åtgärder enligt 9 §, kan ÅMHH uppmärksamgöra den övervakade på

att verksamheten ska ordnas på ett lagenligt sätt och att god förvaltningsssed ska iakttas.

Om uppmärksamgörande inte kan betraktas som tillräckligt med hänsyn till de omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av ärendet, kan ÅMHM delge kommunen eller den tjänsteman som ansvarar för den felaktiga verksamheten en anmärkning för framtiden.

I ett uppmärksamgörande eller i en anmärkning som gjorts av ÅMHM enligt denna paragraf får ändring inte sökas genom besvär.

11 §. *Behandling av ett klagomåls- eller tillsynsärende*

ÅMHM vidtar på basis av ett klagomålsärende eller ett tillsynsärende som kommit till dess kännedom de åtgärder som myndigheten anser vara befogade med tanke på säkerställandet av klientsäkerheten eller efterlevnaden av lag.

Åtgärder som hänför sig till klagomål och andra åtgärder i anslutning till tillsynen får sättas i angelägenhetsordning när klientsäkerheten kräver det. Ett klagomåls- eller tillsynsärende som baserar sig på en händelse som ligger mer än två år tillbaka i tiden undersöks inte utan särskild orsak.

Bestämmelser om klientens rätt att anmäla på socialvård som klienten fått finns i 2e § i landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

3 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

12 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

Till dess att en myndighet för en kommunalt samordnad socialtjänst inlett sin verksamhet i enlighet med landskapslagen om en kommunalt samordnad socialtjänst ansvarar kommunen för planeringen, tillhandahållandet och verkställandet av samtlig kommunal socialvård på det sätt som föreskrivs i 14 § i landskapslagen om socialvård.

M 5 Landskapslag (2020:24) om yrkesutbildade personer inom socialvården

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Lagens syfte*

Syftet med denna lag är att främja klientsäkerheten och socialvårdsklienters rätt till socialvård av god kvalitet och till gott bemötande genom att

1) säkerställa att de yrkesutbildade personer inom socialvården som avses i denna lag har en sådan utbildning som yrkesutövningen förutsätter, tillräcklig yrkeskompetens och sådana färdigheter som yrkesutövningen förutsätter samt möjlighet att utveckla och upprätthålla sin yrkesskicklighet,

2) främja samarbetet mellan yrkesutbildade personer inom socialvården och en ändamålsenlig uppgiftsstruktur med beaktande av klienternas servicebehov,

3) organisera tillsynen över yrkesutövningen i fråga om yrkesutbildade personer inom socialvården.

2 §. *Tillämpningsområde*

Denna lag tillämpas på yrkesutbildade personer som är anställda inom den kommunala socialvården eller hos en privat aktör och på yrkesutbildade personer inom socialvården som är självständiga yrkesutövare.

3 §. *Yrkesutbildade personer inom socialvården*

Yrkesutbildade personer inom socialvården är

1) de som med stöd av denna lag har fått rätt att utöva yrke (*legitimerad yrkesutbildad person*),

2) de som med stöd av denna lag har rätt att använda en yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården (*yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning*).

En legitimerad yrkesutbildad person har rätt att utöva yrket och använda yrkesbeteckningen i fråga. Bestämmelser om yrkesbeteckningar för yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning och om den utbildning som yrkesbeteckningen förutsätter utfärdas genom landskapsförordning. En förutsättning för rätten att använda skyddad yrkesbeteckning är dessutom att personen har antecknats som yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning i det centralregister över yrkesutbildade personer inom socialvården som avses i 16 §. Också andra personer med tillräcklig utbildning, erfarenhet och yrkesskicklighet kan vara verksamma i uppgifter som hör till en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning. Genom landskapsförordning utfärdas bestämmelser om den tillräckliga utbildning som krävs av andra personer som är verksamma i uppgifter som hör till en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning.

Om det är motiverat med tanke på klienternas servicebehov, arbetsarrangemangen och produktionen av socialservice kan uppgiftsstrukturen för och uppgiftsfördelningen mellan yrkesutbildade personer inom socialvården ses över med beaktande av de yrkesutbildade personernas kunskande, yrkesskicklighet och utbildning, om inte något annat bestäms i lag eller landskapsförordning. Genom landskapsförordning utfärdas vid behov närmare bestämmelser om utvecklandet av en ändamålsenlig uppgiftsstruktur för och arbetsfördelning mellan yrkesutbildade personer inom socialvården.

Se LF (2020:25) om yrkesutbildade personer inom socialvården.

4 §. *Yrkesetiska skyldigheter*

Målet för yrkesutövningen i fråga om en yrkesutbildad person inom socialvården är att främja social funktionsförmåga, jämlikhet och delaktighet, förebygga marginalisering och öka välfärden.

En yrkesutbildad person inom socialvården är skyldig att i sin yrkesutövning iakta det som föreskrivs om klientens ställning och rättigheter inom socialvården och behandlingen av klientuppgifter.

5 §. *Upprätthållande av yrkeskompetensen och utvecklande av kunskandet*

En yrkesutbildad person inom socialvården är skyldig att upprätthålla och utveckla sin yrkesskicklighet och att göra sig förtrogen med de bestämmelser och föreskrifter som gäller yrkesutövningen.

M 5 LL (2020:24) om yrkesutbildade personer inom socialvården

Arbetsgivaren för en yrkesutbildad person inom socialvården ska göra det möjligt för personen i fråga att i sitt arbete få nödvändig handledning och delta i fortbildning som behövs för utvecklandet av yrkeskickligheten.

6 §. Lämnande av uppgifter till tillsynsmyndigheterna

Oberoende av sekretessbestämmelserna är en yrkesutbildad person inom socialvården skyldig att på begäran lämna Ålands landskapsregering och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (*ÅMHM*) de uppgifter och utredningar som är nödvändiga för att de ska kunna sköta sina uppgifter enligt denna lag. Om tillsynsuppgifter med stöd av en överenskommelseförordning enligt 32 § i självstyrelselagen överförs på en riksmyndighet är en yrkesutbildad person inom socialvården skyldig att på motsvarande sätt lämna riksmyndigheten nödvändiga uppgifter och utredningar.

2 kap. Rätt att vara verksam som yrkesutbildad person inom socialvården**7 §. Behörig myndighet**

Landskapsregeringen handlägger ärenden enligt 8, 10 och 11 §§, om inte förvaltningsuppgiften överförs på en riksmyndighet genom en överenskommelseförordning enligt 32 § i självstyrelselagen.

8 §. Rätt att utöva socialarbetaryrket eller socionomyrket på grundval av utbildning i Finland

En person som i Finland har avlagt en högre högskoleexamen i vilken det ingår eller utöver vilken personen har genomfört huvudämnesstudier i socialt arbete eller universitetsstudier i socialt arbete motsvarande ett huvudämne, beviljas på ansökan rätt att utöva socialarbetaryrket som legitimerad yrkesutbildad person på Åland.

En person som i Finland har avlagt en lämplig yrkeshögskoleexamen inom det sociala området beviljas på ansökan rätt att utöva socionomyrket som legitimerad yrkesutbildad person på Åland.

9 §. Särskilda skyldigheter för socialarbetare

En socialarbetare som avses i 8 § ansvarar för den yrkesmässiga ledningen av det sociala arbetet, för det sociala klient- och sakkunnigarbete som svarar mot individens, familjens eller gemenskapens behov av socialt stöd och service samt för uppföljningen och bedömningen av effekterna av detta arbete.

En socialarbetare ansvarar dessutom för tillhandahållandet av och beslutsfattandet om servicen inom socialvården enligt vad som särskilt föreskrivs någon annanstans i lag.

10 §. Personer som är medborgare i en EU- eller EES-stat och som genomgått sin utbildning i någon annan EU- eller EES-stat

Den som är medborgare i en medlemsstat i Europeiska unionen (EU) eller i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och som på grundval av en utbildning i någon annan medlemsstat i EU eller stat som hör till EES har tilldelats ett examensbevis eller något annat bevis som i det landet krävs för ett yrke som avses i 8 § eller någon annan

handling som visar att sökanden har färdigheter att utöva yrket i fråga, beviljas i enlighet med landskapslagen (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer på ansökan rätt att på Åland utöva detta yrke.

Rätt att på Åland använda en i landskapsförordning avsedd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården beviljas i enlighet med landskapslagen om erkännande av yrkeskvalifikationer på ansökan den som är medborgare i en medlemsstat i EU eller i en stat som hör till EES och som på grundval av en utbildning i någon annan medlemsstat i EU eller stat som hör till EES i denna stat har tilldelats ett examensbevis eller något annat utbildningsbevis som ska ges samma innebörd och som i den staten krävs för erhållande av rätt att utöva yrket i fråga, eller någon annan handling som visar att sökanden har färdigheter att utöva yrket.

Det kan bestämmas att sökanden som kompensationsåtgärd ska slutföra en anpassningsperiod eller genomgå ett lämplighetsprov på det sätt som anges i landskapslagen om erkännande av yrkeskvalifikationer.

11 §. Personer som har genomgått sin utbildning i en stat utanför EU eller EES

Den som på grundval av en utbildning i en stat utanför EU eller EES har tilldelats ett examensbevis eller något annat bevis som i den staten krävs för erhållande av rätt att utöva ett sådant yrke som avses i 8 §, beviljas på ansökan rätt att på Åland utöva detta yrke.

Rätt att använda en i landskapsförordning avsedd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning beviljas på ansökan den som på grundval av en utbildning i en stat utanför EU eller EES har tilldelats ett examensbevis eller något annat bevis som i den staten krävs för erhållande av rätt att utöva yrket i fråga.

Det kan bestämmas att sökanden som kompensationsåtgärd ska slutföra en anpassningsperiod eller genomgå ett lämplighetsprov. Närmare bestämmelser om anpassningsperiod och lämplighetsprov samt övriga kompetenskrav för sökanden får utfärdas genom landskapsförordning.

Det som föreskrivs i denna paragraf gäller också rätt att på Åland utöva ett yrke som avses i 8 § eller rätt att använda en i landskapsförordning avsedd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning för den som är medborgare i en stat utanför EU eller EES på grundval av en utbildning han eller hon har genomgått i någon annan stat inom EU eller EES.

Se LF (2020:25) om yrkesutbildade personer inom socialvården.

12 §. Rätt att tillfälligt vara verksam inom socialvården i en legitimerad yrkesutbildad persons yrke

Om det för en uppgift som legitimerad yrkesutbildad person inom socialvården inte är möjligt att anställa en person med föreskriven behörighet, kan för uppgiften för högst ett års tid anställas en person som på basis av genomförda studier har tillräckliga förutsättningar och den skicklighet som krävs för att sköta uppgiften. (2020/120)

Den som tillfälligt är verksam i socialarbetaryrket har inte samma rätt som socialarbetare att i brådskan-de fall besluta om vård oberoende av egen vilja och om åtgärder i anslutning till det.

I fråga om den som tillfälligt är verksam i en legitimerad yrkesutbildad persons yrke iaktas i tillämpliga delar det som i denna lag föreskrivs om yrkesutbildade personer inom socialvården. Närmare bestämmelser om villkoren för att tillfälligt vara verksam i ett yrke som legitimerad yrkesutbildad person och bestämmelser om rätten för den som avlagt examen utomlands att tillfälligt vara verksam i en legitimerad yrkesutbildad persons yrke får utfärdas genom landskapsförordning. (2020/120)

13 §. Bilagor till ansökan

Till en ansökan som avses i 8 § ska det fogas en kopia av ett examensbevis som utfärdats av ett universitet eller en yrkeshögskola och en kopia av det utbildningsprogram som genomförts.

Bestämmelser om de bilagor och intyg som ska fogas till en ansökan som avses i 10 § finns i landskapslagen om erkännande av yrkeskvalifikationer. Närmare bestämmelser om de bilagor och intyg som ska fogas till en ansökan som avses i 11 § utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2020:25) om yrkesutbildade personer inom socialvården.

14 §. Handläggning av ansökan i vissa fall

En sökande som avses i 10 § ska inom en månad från mottagandet av handlingarna underrättas om att ansökan mottagits samt om handlingar som eventuellt saknas. Ansökan ska avgöras senast tre månader efter det att de nödvändiga handlingarna har inkommit.

3 kap. Styrning av och tillsyn över yrkesutbildade personer inom socialvården

Allmänna bestämmelser

15 §. Behörig myndighet

Den allmänna styrningen i fråga om yrkesutbildade personer inom socialvården ankommer på Ålands landskapsregering.

ÅMHM övervakar yrkesutövningen i fråga om yrkesutbildade personer inom socialvården och har jämte landskapsregeringen de befogenheter som framkommer av 20 § 3 mom. Såvitt inte förvaltningsuppgiften i enlighet med 32 § i självstyrelselagen överförs på en riksmyndighet, behandlar dock landskapsregeringen ärenden i anslutning till styrningen av och tillsynen över yrkesutbildade personer inom socialvården i synnerhet när det är fråga om

- 1) principiellt viktiga eller vittsyftande ärenden,
- 2) ärenden som kan förutsätta säkerhetsåtgärder eller påföljder enligt 20 § 2 mom. eller 25 § samt
- 3) ärenden som Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet är jävigt att behandla.

Landskapsregeringen fungerar som registerförande myndighet enligt 16-19 §§. Landskapsregeringen sköter de i 20-26 §§ föreskrivna förvaltningsuppgifterna till den del de omfattas av Ålands lagstiftningsbehörighet, om inte förvaltningsuppgiften med stöd av en

överenskommelseförordning enligt 32 § i självstyrelselagen överförs på en riksmyndighet.

16 §. Centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården

I syfte att sköta tillsynen över på Åland verksamma yrkesutbildade personer inom socialvården ska ett centralregister föras. Beträffande centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården ska utöver bestämmelserna i denna lag även landskapslagen (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen iaktas.

I registret införs följande uppgifter:

1) i fråga om en yrkesutbildad person inom socialvården, namn, personbeteckning, hemadress, registernummer, uppgift om rätt att utöva yrke som legitimerad yrkesutbildad person och om begränsning eller frångående av denna rätt, uppgift om rätt att använda yrkesbeteckning som yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning och om förbud att använda beteckningen samt uppgift om den utbildning som rätten att utöva yrke som legitimerad yrkesutbildad person eller rätten att använda yrkesbeteckning som yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning grundar sig på,

2) (2020/120) uppgift om högre yrkeshögskoleexamen, yrkesinriktad licentiatexamen och specialiseringsutbildningar för högskoleutbildade som en yrkesutbildad person inom socialvården avlagt eller genomgått inom det sociala området,

3) (2020/120) uppgift om anmärkningar som i enlighet med denna lag har getts en yrkesutbildad person inom socialvården samt uppgifter om varningar, bötesstraff eller fängelsestraff eller avsättning från tjänsteutövning som har samband med yrkesutövningen,

4) (2020/120) i fråga om en person som tillfälligt är verksam i en legitimerad yrkesutbildad persons yrke enligt 12 § namn, personbeteckning och hemadress, om personen som tillsynsåtgärd har getts en anmärkning eller en skriftlig varning eller blivit föremål för en säkerhetsåtgärd, samt uppgift om tillsynsåtgärden. Uppgift om anmärkning ska dock enbart införas om anmärkningen getts av landskapsregeringen eller av riksmyndighet om förvaltningsuppgiften överförs enligt 32 § i självstyrelselagen.

De uppgifter som avses i 2 mom. 1 punkten och de uppgifter om säkerhetsåtgärder som avses i 4 punkten avförs ur registret tio år efter det att den registrerade har avlidit. De uppgifter som avses i 2 mom. 3 punkten samt de uppgifter om anmärkning eller skriftliga varningar som avses i 4 punkten avförs ur registret när tio år förlutit från det att beslutet eller avgörandet meddelades, om inte längre tid för avförande av anteckningen anges i matrikellagen (FFS 1010/1989). (2020/120)

17 §. Utlämnande av uppgifter ur centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården

Ur registret ska den enligt 15 § 3 mom. registerförande myndigheten oberoende av sekretessbestämmelserna lämna ut uppgifter som avses i 16 § 2 mom.

M 5 LL (2020:24) om yrkesutbildade personer inom socialvården

till ÅMHM för skötseln av dess i lag föreskrivna tillsynsuppgifter.

Utöver det som bestäms i landskapslagen (1977:22) om allmänna handlingars offentlighet kan den registerförande myndigheten oberoende av sekretessbestämmelserna till myndigheter samt arbetsgivare inom och verksamhetsenheter för social- och hälsovården lämna ut uppgifter om sådana påföljder för brott som avses i 16 § 2 mom. 3 punkten i denna lag för bedömning av en persons lämplighet för ett arbete.

18 §. Offentlig informationstjänst

Genom det allmänna datanätet får den enligt 15 § 3 mom. registerförande myndigheten ur centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården (*offentlig informationstjänst*) lämna ut uppgifter om en yrkesutbildad persons namn, registernummer, födelseår, behörighet och begränsningar i personens rätt att utöva sitt yrke.

I den offentliga informationstjänsten kan information bara sökas med enkel sökning där sökvillkoret är den registrerades namn eller registernummer.

Så snart den registerförande myndigheten fått information om att en yrkesutbildad person inom socialvården har avlidit ska den utplåna de uppgifter som finns om personen i den offentliga informationstjänsten. Detta gäller också när en yrkesutbildad person inom socialvården har fråntagits rätten att utöva sitt yrke eller förbjudits att använda sin yrkesbeteckning.

19 §. Utredning av yrkesutövningens ändamålsenlighet

Om det finns grundad anledning att misstänka att en yrkesutbildad person inom socialvården på grund av sjukdom, missbruk av berusningsmedel eller nedsatt funktionsförmåga eller av någon annan motsvarande orsak är oförmögen att utöva sitt yrke, kan han eller hon åläggas att genomgå läkarundersökning eller undersökningar på sjukhus (*utredning av den yrkesmässiga funktionsförmågan och hälsotillståndet*).

Om det finns grundad anledning att anta att en yrkesutbildad person inom socialvården har bristande yrkesskicklighet eller yrkeskunskaper kan han eller hon åläggas att genomgå arbetsprövning, ge ett arbetsprov eller genomgå förhör för utredande av hans eller hennes yrkesskicklighet eller yrkeskunskaper (*utredning av yrkesskickligheten*).

Kostnaderna för utredningen av den yrkesmässiga funktionsförmågan och hälsotillståndet samt utredning av yrkesskickligheten betalas av landskapsregeringens medel.

Om en yrkesutbildad person inom socialvården motsätter sig en utredning enligt 1 eller 2 mom. kan han eller hon förbjudas att utöva yrket eller att använda en i landskapsförordning avsedd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården.

20 §. Påföljder av felaktigt förfarande

En yrkesutbildad person inom socialvården kan meddelas en påföljd för felaktigt förfarande, om den yrkesutbildade personen

- 1) försummar en skyldighet enligt 4–6 §§,
- 2) utför uppgifter för vilka hans eller hennes utbildning eller yrkesskicklighet ska anses klart otillräcklig,

- 3) annars handlar väsentligen felaktigt vid utövningen av yrket.

I de fall som avses i 1 mom. kan en yrkesutbildad person inom socialvården

- 1) meddelas närmare bestämmelser för yrkesutövningen,
- 2) för en bestämd tid eller tills vidare få sin rätt att som legitimerad yrkesutbildad person utöva yrket fråntagen eller begränsad samt
- 3) för en bestämd tid eller tills vidare förbjudas att använda en i landskapsförordning avsedd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården.

Om ärendet inte föranleder en åtgärd enligt 2 mom. eller 25 § kan för en yrkesutbildad person inom socialvården påpekas vikten av en ändamålsenlig yrkesutövning, ges en uppmaning att avhjälpa konstaterade brister eller missförhållanden eller ges en anmärkning för framtiden. I en anmärkning eller ett påpekande enligt detta moment får ändring inte sökas genom besvär.

Åtgärder enligt 2 mom. 2 och 3 punkterna kan vidtas endast om en yrkesutbildad person har gjort sig skyldig till ett allvarligt felaktigt förfarande eller allvarligt har försummat sina uppgifter och lindrigare påföljder inte har resulterat i att personen har åtgärdat bristerna.

21 §. Oförmögenhet att utöva yrke

Om en yrkesutbildad person inom socialvården på grund av sjukdom, missbruk av berusningsmedel eller nedsatt funktionsförmåga eller av någon annan motsvarande orsak eller på grund av bristande yrkesskicklighet som konstaterats på ett motiverat sätt är oförmögen att vara verksam som yrkesutbildad person inom socialvården, kan det beslutas om de åtgärder som avses i 20 §.

22 §. Brotts i samband med yrkesutövningen

Om en yrkesutbildad person inom socialvården genom ett lagakraftvunnet domstolsbeslut har blivit dömd till fängelsestraff för ett brott som har begåtts i samband med yrkesutövningen och det på basis av de omständigheter som framgår av brottet finns skäl att misstänka att fortsatt yrkesutövning äventyrar clientsäkerheten, kan en legitimerad yrkesutbildad persons rätt att utöva yrket begränsas eller tills vidare fråntas eller en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning tills vidare förbjudas att använda en yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården.

Om de omständigheter som framgår av brottet och förhållandena i anslutning till det är synnerligen försvårade, kan en legitimerad yrkesutbildad person permanent fråntas rätten att utöva yrket eller en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning permanent förbjudas att använda en yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården.

23 §. Temporära säkerhetsåtgärder

När clientsäkerheten kräver det kan vid behandlingen av ärenden som avses i 19–22 §§ rätten att utöva yrket för en legitimerad yrkesutbildad person temporärt begränsas eller förbjudas eller rätten att använda en yrkesbeteckning för en yrkesutbildad per-

son inom socialvården med skyddad yrkesbeteckning temporärt förbjudas.

24 §. Begränsning eller fråntagande av rätt att utöva yrke eller fråntagande av rätt att använda yrkesbeteckning på en yrkesutbildad persons egen begäran

På begäran av en legitimerad yrkesutbildad person inom socialvården kan personens rätt att utöva yrket begränsas eller fråntas honom eller henne. På motsvarande sätt kan en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning på begäran fråntas rätten att använda yrkesbeteckningen.

25 §. Skriftlig varning

Om en yrkesutbildad person inom socialvården vid utövningen av yrket har handlat mot lag eller med stöd av lag utfärdade bestämmelser och föreskrifter eller annars i sin uppgift gjort sig skyldig till felaktighet eller försummelse, kan en skriftlig varning ges honom eller henne.

26 §. Återställande av rätt att utöva yrke eller av rätt att använda yrkesbeteckning

Om en yrkesutbildad person inom socialvården för en viss tid eller tills vidare har fråntagits rätten att utöva yrket som legitimerad yrkesutbildad person eller om denna rätt har begränsats eller om han eller hon har förbjudits att använda en yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården, ska på ansökan rätten att utöva yrket som legitimerad yrkesutbildad person återställas, begränsningen av denna rätt slopas eller rätten att använda en yrkesbeteckning återställas, när den omständighet som ledde till att rätten att utöva yrket som legitimerad yrkesutbildad person fråntogs eller begränsades eller användningen av yrkesbeteckningen förbjöds inte längre föreligger. Till ansökan ska den sökande foga en utredning över att den omständighet som avses ovan inte längre föreligger.

4 kap. Särskilda bestämmelser

27 §. (2023/28) Rätt för myndigheterna att få uppgifter

ÄMHM och landskapsregeringen har rätt att oberoende av sekretessbestämmelserna av statliga och kommunala myndigheter, välfärdsområdesmyndigheter, ett kommunalförbund samt andra offentligrättsliga samfund, Folkpensionsanstalten, Pensionskyddscentralen, pensionsstiftelser och andra pensionsanstalter, försäkringsanstalter, verksamhetsenheter inom social- och hälsovården, Patientförsäkringscentralen och apoteken avgiftsfritt få de uppgifter och utredningar som är nödvändiga för att utföra uppgifter enligt denna lag. För det fall att förvaltningsuppgifter enligt denna lag med stöd av en överenskommelseförordning enligt 32 § i självstyrelselagen överförs på en riksmyndighet, har riksmyndigheten motsvarande rätt att av de myndigheter som faller under lagtingets lagstiftningsbehörighet få de uppgifter och utredningar som är nödvändiga för att utföra förvaltningsuppgifterna.

28 §. Anmälningssplikt för domstolarna

En domstol ska utan dröjsmål till landskapsregeringen sända en kopia av det beslut genom vilket en yrkesutbildad person inom socialvården har dömts

till bötes- eller fängelsestraff eller något annat straff för ett brott som han eller hon har begått i yrkesutövningen.

29 §. Kungörelse i den officiella tidningen

Landskapsregeringen ska inom lagtingets lagstiftningsbehörighet enligt 32 § i självstyrelselagen, om inte uppgiften med stöd av en överenskommelseförordning överförs på en riksmyndighet, utan dröjsmål införa en kungörelse i den officiella tidningen om begränsning och fråntagande av, förbud mot och återställande av rätt att utöva yrke som legitimerad yrkesutbildad person eller förbud mot och återställande av rätt att använda en yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården beträffande yrkesutövning på Åland.

30 §. Ändringssökande

Besvär över lagligheten av ett beslut som landskapsregeringen fattat enligt denna lag får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Om ett beslut inte har fattats inom den tid som anges i 14 § anses det vara fråga om ett beslut om avslag på ansökan och sökanden får överklaga beslutet på det sätt som avses i 1 mom. Ett sådant överklagande får anföras till dess att ett beslut med anledning av ansökan meddelats.

Beslut som avses i 19–23 och 25 §§ ska iakttas oberoende av ändringssökande.

31 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021. Genom denna lag upphävs 1 § 1 mom. 3 punkten och 2 § 2 mom. i landskapsförordningen (1995:103) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård. De sistnämnda upphävda bestämmelserna i landskapsförordningen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård ska dock fortsatt gälla i de fall som avses i 2 mom. Landskapsregeringen ska, om inte uppgiften med stöd av en överenskommelseförordning enligt 32 § i självstyrelselagen överförs på en riksmyndighet, tillhandahålla det i 16 § avsedda centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården senast den 1 augusti 2021.

En person som har den behörighet som avses i förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (FFS 804/1992), tillämplig på Åland genom 1 § 1 mom. 3 punkten landskapsförordningen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård, har rätt att i enlighet med bestämmelserna i nämnda förordning vara verksam som yrkesutbildad person inom socialvården i en sådan uppgift som förutsätter legitimering i enlighet med denna lag. En person som i enlighet med 14 § i landskapslagen om erkännande av yrkeskvalifikationer beviljats erkännande av yrkeskvalifikationer som socialarbetare har rätt att fortsatt verka som yrkesutbildad person inom socialvården som socialarbetare trots att uppgiften förutsätter legitimering i enlighet med denna lag. Dessa personers rätt att vara verksam som yrkesutbildade personer inom socialvården gäller till och med den 31 december 2023, eller till

M 6 LF (2020:25) om yrkesutbildade personer inom socialvården

dess att landskapsregeringen, om inte uppgiften i en överenskommelseförordning överförs på en riksmyndighet, har avgjort en sådan ansökan om rätt att vara verksam som legitimerad yrkesutbildad person inom socialvården som personen har lämnat in senast den dagen. Ansökan ska avgöras senast inom sex månader från det att ansökan inkom. Personer som i enlighet med 2 § 2 mom. i landskapsförordningen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård av landskapsregeringen medgetts undantag från behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården har även efter att denna lag trätt i kraft rätt att på basen av dispensbeslutet fortsatt verka i motsvarande arbetsuppgifter som i det anställningsförhållande som personen hade den 31 december 2020.

Landskapsregeringen ska, om inte uppgiften i en överenskommelseförordning enligt 32 § i självstyrelselagen överförs på en riksmyndighet, på eget initiativ och avgiftsfritt anteckna sådana närvårdare som den 31 december 2020 är införda i Finlands centralregister över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården också i centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården.

M 6 Landskapsförordning (2020:25) om yrkesutbildade personer inom socialvården

1 §. Yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning och utbildning som leder till yrket

En sådan yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning som avses i 3 § 1 mom. 2 punkten i landskapslagen (2020:24) om yrkesutbildade personer inom socialvården har yrkesbeteckningen närvårdare. Med utbildning som leder till närvårdaryrket avses den grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen som har examensbenämningen närvårdare.

Yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning är också sådana hemvårdare och vårdare av utvecklingshämmande som avlagt en examen på skolinivå som föregått närvårdarexamen.

2 §. Anpassningsperiod

Bestämmelser om anpassningsperiod enligt ett i 10 § i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården avsett villkorligt beslut om rätt att utöva yrke eller rätt att använda en yrkesbeteckning finns i landskapslagen (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer.

Om det enligt ett sådant villkorligt beslut om rätt att utöva yrke eller rätt att använda en yrkesbeteckning meddelat med stöd av 11 § i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården krävs en anpassningsperiod, ska den behöriga myndigheten enligt 7 § i sistnämnda lag bestämma längden på anpassningsperioden och de uppgifter som sökanden ska arbeta med under anpassningsperioden samt den behörighet som krävs av den person som övervakar

den sökande. I ett villkorligt beslut om erkännande kan också andra behövliga villkor för slutförandet av anpassningsperioden och för bedömningen av den bestämmas.

Sökanden ska själv ordna en arbetsplats för anpassningsperioden. Under anpassningsperioden sköter sökanden uppgiften under handledning och tillsyn. Sökanden ska under anpassningsperioden arbeta vid en verksamhetsenhet inom socialvård så att sökanden är direkt anställd hos verksamhetsenhetens huvudman. De villkor som uppställts ska följas under anpassningsperioden. Anpassningsperioden kan också innefatta kompletterande utbildning.

3 §. Övervakarens skyldigheter under anpassningsperioden

Den person som utsetts att övervaka anpassningsperioden ska stödja och främja utvecklingen av den sökandes yrkesskicklighet. Övervakaren ska följa och övervaka sökandens verksamhet under anpassningsperioden och genast ingripa vid missförhållanden.

Övervakaren ska under anpassningsperioden underrätta den behöriga myndigheten enligt 7 § i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården om brister i den sökandes yrkesutövning, om sökanden förorsakar allvarlig fara för verksamheten. Den behöriga myndigheten kan då besluta att anpassningsperioden ska avbrytas.

Att anpassningsperioden slutförts visas med ett intyg över anpassningsperioden som arbetsgivaren eller övervakaren utfärdar, och av vilket det framgår att de villkor för slutförandet av anpassningsperioden och för bedömningen av den som uppställts i det villkorliga beslutet om erkännande av yrkeskvalifikationer uppfylls. Ett utlåtande ska lämnas också om den sökande inte har slutfört anpassningsperioden eller om anpassningsperioden har avbrutits.

4 §. Lämplighetsprov

Bestämmelser om lämplighetsprov enligt ett i 10 § i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården avsett villkorligt beslut om rätt att utöva yrke eller rätt att använda en yrkesbeteckning finns i landskapslagen om erkännande av yrkeskvalifikationer.

Om sökanden enligt ett sådant villkorligt beslut om rätt att utöva yrke eller rätt att använda en yrkesbeteckning som har meddelats med stöd av 11 § i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården ska genomgå ett lämplighetsprov som kompensationsåtgärd, bestämmer den behöriga myndigheten enligt 7 § i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården om det huvudsakliga innehållet i lämplighetsprovet och vem som ska verkställa provet. Lämplighetsprovet ska enligt 6 § 5 mom. i landskapslagen om erkännande av yrkeskvalifikationer ordnas av Högskolan på Åland. Att lämplighetsprov har avlagts med godkänt resultat visas med ett intyg som utfärdas av den som ordnat lämplighetsprovet. Avsikten med lämplighetsprovet är att säkerställa att sökandens kompetens motsvarar den kompetens som uppnås genom den utbildning som krävs i Finland.

5 §. Rätten för den som avlagt examen utomlands att tillfälligt vara verksam i en legitimerad yrkesutbildad persons yrke

En person som genomgått en utbildning som avses i 10 och 11 § i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården kan under anpassningsperioden med beaktande av de villkor som uppställts i beslutet om anpassningsperioden tillfälligt vara verksam i en legitimerad yrkesutbildad persons uppgifter.

Den som tillfälligt är verksam i socialarbetaryrket har inte samma rätt som socialarbetare att i brådskande fall besluta om vård oberoende av egen vilja och om åtgärder i anslutning till det.

6 §. Bilagor till ansökan

Till en i 11 § i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården avsedd ansökan om erhållande av rätt att utöva ett yrke som legitimerad yrkesutbildad person eller rätt att använda yrkesbeteckningen för en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning ska fogas

1) bevis på sökandens identitet och medborgarskap,
2) bevis på sökandens formella kvalifikationer eller ett bevis över utbildning som ger rätt att utöva det yrke som avses, och i fråga om den som avlagt examen i en stat som inte hör till Europeiska unionen eller en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet en tillförlitlig utredning om att beviset är riktigt,
3) ett intyg om yrkeserfarenhet vid behov.

Sökanden ska dessutom på begäran lämna sådana upplysningar om sin utbildning så att förekomsten av eventuella väsentliga skillnader i förhållande till den utbildning som krävs i Finland kan fastställas.

Om det som kompensationsåtgärd har krävts att sökanden ska slutföra en anpassningsperiod eller genomgå ett lämplighetsprov, ska sökanden uppvisa ett intyg över att kompensationsåtgärden har slutförts när han eller hon ansöker om beviljande av slutlig rätt att utöva yrket eller rätt att använda en yrkesbeteckning.

En sökande ska på begäran uppvisa ett intyg över tillräckliga kunskaper i svenska när han eller hon ansöker om beviljande av slutlig rätt att utöva yrket eller rätt att använda en yrkesbeteckning.

Om en handling läggs fram som kopia, ska kopian vara officiellt bestyrkt i Finland eller i en annan stat som hör till Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Avvikelse kan göras från ovannämnda krav på handlingar om sökanden är en person som åtnjuter internationellt skydd och om sökandens medborgarskap, identitet och utbildning kan utredas tillförlitligt på något annat sätt. Av särskilda skäl kan avvikelse från ovannämnda krav på handlingar göras också i andra situationer.

7 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2021.

De vid ikraftträdandet av denna förordning gällande beslut av Ålands landskapsregering som avser den behörighet för socialarbetares uppgifter som en utländsk examen ger eller jämställande av studier utomlands med de studier som krävs av socialarbetare

och en anpassningsperiod, ett lämplighetsprov eller kompletterande studier som personen ålagts att genomgå ska gälla också efter det att denna förordning trätt i kraft.

M 7 Republikens presidents förordning (2020:85) om skötseln på Åland av vissa förvaltnings- och tillsynsuppgifter avseende behörighetskrav och yrkesutövning för yrkesutbildade personer inom socialvården

(FFS 655/2020)

1 §. Tillämpningsområde

Vissa förvaltnings- och tillsynsuppgifter som enligt landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (Ålands författningssamling 2020:24) ankommer på Ålands landskapsregering överförs till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården i enlighet med vad som anges i denna förordning.

2 §. Förvaltningsuppgifter

På Åland ska Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården i enlighet med

1) 2 kap. i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården och bestämmelserna i landskapsförordningen om yrkesutbildade personer inom socialvården (Ålands författningssamling 2020:25) handlägga ärenden som gäller legitimering och erkännande av yrkeskvalifikationer,

2) 16 § i den landskapslagen upprätthålla ett centralregister över yrkesutbildade personer inom socialvården samt svara för utförandet av den personuppgiftsansvariges uppgifter,

3) 3 kap. i den landskapslagen vara behörig myndighet i ärenden som avser att på en yrkesutbildad persons egen begäran begränsa eller frånta rätt att utöva yrke eller frånta rätt att använda yrkesbeteckning och ärenden som avser återställande av rätt att utöva yrke eller använda yrkesbeteckning.

3 §. Tillsynsuppgifter

På Åland ska Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården utöva tillsyn i ärenden som kan leda till en påföljd enligt 20 § 2 mom. eller 25 § i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska även utöva tillsyn i principiellt viktiga och vittsyftande ärenden som kan förfärdiga en påföljd enligt 20 § 3 mom. i den landskapslagen och beträffande ärenden som Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet är jävigt att behandla.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården är behörig myndighet enligt 3 kap. i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården i fråga om utredning av yrkesutövningens ändamålsenlighet, bestämmande av påföljder vid oförmågenhet att utöva yrke och bestämmande av påföljder vid brott i samband med yrkesutövningen samt i fråga om temporära säkerhetsåtgärder.

M 8 LL (2020:26) om klienthandlingar inom socialvården

4 §. Ersättning för kostnader

Kostnaderna för de uppgifter som avses i 2 och 3 § betalas av landskapet enligt vad Ålands landskapsregering och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården avtalar.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2021.

M 8 Landskapslag (2020:26) om klienthandlingar inom socialvården

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte

Syftet med denna lag är att skapa enhetliga förfaringsätt för behandlingen av uppgifter som gäller socialvårdsklienter. Detta ska främja en korrekt skötsel av arbetsuppgifterna inom socialvården.

2 §. Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om anteckning av klientuppgifter inom socialvården.

Denna lag tillämpas på behandlingen av klientuppgifter såväl inom den offentliga som den privata socialvården.

3 §. Definitioner

I denna lag avses med

1) *socialvård* sådan socialvård som avses i 2 § i landskapslagen (2020:12) om socialvård,

2) *socialservice* sådan socialservice som avses i 14, 28 och 29 §§ i landskapslagen om socialvård,

3) *tillhandahållare av service* en myndighet eller ordnar, producerar eller lämnar socialvård eller socialservice, eller en sådan serviceproducent som avses i landskapslagen (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice,

4) *serviceuppgift* ett uppgiftsområde inom socialvården där man behandlar klientuppgifter,

5) *klient* den som ansöker om eller anlitar socialvård, eller som oberoende av sin vilja tillhandahålls socialvård,

6) *klientuppgift* en personuppgift som har erhållits inom socialvården och som har antecknats eller som enligt denna lag ska antecknas i en klienthandling inom socialvården,

7) *klienthandling* en i [1 § 2 mom. i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet] avsedd handling som innehåller klientuppgifter om en klient eller någon annan enskild och som ansluter sig till socialvård som ordnas av myndigheter eller privata,

8) *serviceanordnare* en tillhandahållare av service som

a) i egenskap av myndighet är skyldig att se till att klienten får sådana socialvårdstjänster eller socialvårdsförmåner som han eller hon har rätt till med stöd av en lag eller ett myndighetsbeslut, eller

b) i egenskap av privat tillhandahållare av service är skyldig att se till att klienten får service enligt ett sådant avtal som avses i 6 § lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 785/1992),

senare klientlagen, tillämplig genom landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård, senare blankettlagen om socialvård,

9) *serviceproducent* en tillhandahållare av service som

a) i egenskap av serviceanordnare själv producerar socialservice eller socialvård, eller

b) på basis av ett avtal med en serviceanordnare eller en annan serviceproducent producerar socialservice eller socialvård samt

10) *dataskyddsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG.

2 kap. Skyldigheter i fråga om anteckningen av klientuppgifter

Allmänna skyldigheter i fråga om anteckningen av klientuppgifter

4 §. Skyldighet att anteckna klientuppgifter

Den yrkesutbildade personalen inom socialvården samt biträdande personal som deltar i klientarbetet är skyldiga att i förbundna handlingar anteckna sådan information som är behövlig och tillräcklig med tanke på ordnandet, planeringen, lämnandet, uppföljningen och övervakningen av socialvården.

Skyldigheten att anteckna klientuppgifter börjar då tillhandahållaren av service har blivit informerad om att en person kan vara i behov av service eller tillhandahållaren har börjat lämna socialservice. Skyldigheten att anteckna gäller tills klientskapet har avslutats. Anteckningar ska göras utan dröjsmål.

Det språk som används i klienthandlingarna ska vara klart och begripligt och endast allmänt kända och godtagna begrepp och förkortningar får användas i dem.

Landskapsregeringen kan anta närmare bestämmelser i en landskapsförordning om strukturen på klienthandlingarna inom socialvården och om de uppgifter som enligt denna lag ska antecknas i klienthandlingarna.

5 §. Ansvar för anteckning av och personuppgiftsansvariga

Serviceanordnaren är personuppgiftsansvarig enligt dataskyddsförordningen då klientuppgifter antecknas och registreras enligt denna lag. Om serviceanordnaren själv producerar socialservice eller socialvård ska denna se till att de klientuppgifter som avses i 6 § och 8-19 §§ antecknas.

När en serviceproducent tillhandahåller service för en serviceanordnarens räkning fungerar serviceproducenten som ett sådant personuppgiftsbiträde som avses i artikel 28 i dataskyddsförordningen. Serviceproducenten ansvarar då

1) för att de klientuppgifter som avses i 6 § och 8-19 §§ antecknas för serviceanordnarens räkning,

2) för beviljande av åtkomsträttigheter till klientuppgifter inom den egna organisationen,

3) för aktiv styrning och övervakning av behandlingen av personuppgifter inom den egna organisationen,

4) för att klienthandlingarna i original lämnas utan dröjsmål till serviceanordnaren efter det att klientförhållandet har avslutats samt

5) tillsammans med serviceanordnaren för att klientens rättigheter enligt bestämmelser om dataskydd och sekretess tillgodoses.

Serviceanordnaren och serviceproducenten ska avtala närmare om lämnandet av de i 2 mom. 4 punkten avsedda klienthandlingarna och fördelningen av de i 2 mom. 5 punkten avsedda uppgifterna samt om andra i artikel 28 i dataskyddsförordningen avsedda frågor.

Av sådana klienthandlingar som har sparats i samband med socialvård eller socialservice som har producerats för någon annans räkning ska det framgå uppgifter om grunderna för behandlingen av dem samt vem som är serviceanordnare och serviceproducent. Om man har använt sig av underleverantörer ska hela leverantörskedjan framgå av klienthandlingarna.

Anteckning av klientuppgifter i vissa särskilda situationer

6 §. Anteckning av klientuppgifter inom socialvården och hälso- och sjukvården i det interna samarbetet vid en verksamhetsenhet inom socialvården

När service lämnas gemensamt av personal inom socialvården och hälso- och sjukvården vid en verksamhetsenhet inom socialvården, ska det upprättas en gemensam klientrapport för klienten. Dessutom kan det utarbetas en gemensam klientplan och andra behövliga gemensamma klienthandlingar för klienten. Sådana gemensamma klienthandlingar som avses i detta moment ska registreras i socialvårdens register.

En person som deltar i lämnandet av sådan gemensam service som avses i 1 mom. ska ha tillgång till sådana gemensamma klienthandlingar som han eller hon behöver i sitt arbete. En kopia av en gemensam klientplan får vid behov registreras i patientregistret.

Patientuppgifter om hälso- och sjukvård som lämnas av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården ska dessutom antecknas i journalhandlingarna och registreras i patientregistret i enlighet med vad som föreskrivs särskilt.

7 §. Anteckning av klientuppgifter vid sektors- och myndighetsövergripande samarbete

Personer som deltar i sektors- och myndighetsövergripande samarbete får oberoende av sekretessbestämmelserna

1) i de handlingar som innehas av den organisation som de företräder anteckna sådana klientuppgifter inom socialvården som de har fått tillgång till genom samarbetet och som behövs för skötseln av den gemensamma klientens ärende i organisationen,

2) registrera en på basis av samarbetet upprättad klientplan, promemoria eller någon annan motsvarande handling i den organisationen, om det med tanke på klienten behövs i det ärende för vars skötsel handlingen har upprättats.

I fråga om skyldigheten att iaktta sekretess när det gäller sådana klientuppgifter som avses i 1 mom. samt

LL (2020:26) om klienthandlingar inom socialvården

M 8

undantag från skyldigheten tillämpas bestämmelserna i 14–16 §§, 19 § och 27 § i klientlagen, med beaktande av avvikelserna i 2d § blankettlagen om socialvård, oberoende av i vilken organisations handlingar uppgifterna ingår.

3 kap. Klientuppgifter som ska antecknas

Uppgifter som gäller alla typer av handlingar

8 §. Basuppgifter som ska antecknas i en klienthandling
Följande basuppgifter ska alltid antecknas i en klienthandling:

- 1) handlingens namn,
- 2) klientens namn och personbeteckning eller, om den inte är känd, en beteckning som fungerar som temporär identifikation eller födelsedatumet,
- 3) serviceanordnarens, serviceproducentens och vid behov servicegivarens namn och identifikationskod,
- 4) upprättarens eller antecknarens namn och tjänstställning eller uppgift vid verksamhetsenheten,
- 5) tidpunkten för upprättandet eller registreringen samt

6) eventuell information om en spårmarkering som gäller kontaktuppgifterna för klienten eller klientens lagliga företrädare.

Vidare ska följande basuppgifter om de berörda antecknas i en handling när de inverkar på hurdana tjänster klienten får eller vilka åtgärder som föreslås i handlingen:

- 1) klientens modersmål och kontaktspråk, kontaktuppgifter och hemkommun,
- 2) om handlingen gäller en minderårig klient, namn, kontaktuppgifter och behörighet för vårdnadshavare eller annan laglig företrädare för klienten samt uppgifter om eventuell rätt till information för en förälder som fråntagits vårdnaden,
- 3) namn, kontaktuppgifter och behörighet för en laglig företrädare som har utsetts för en myndig klient, eller för en person som klienten har befullmäktigat, samt
- 4) vid behov namn, kontaktuppgifter och roll i sammanhanget för en anhörig eller närstående till klienten eller för någon annan som deltar i vården av eller omsorgen om klienten.

9 §. Anteckningar om att uppgifter har lämnats ut

När uppgifter om en klient lämnas ut till en utomstående ska den som lämnar ut uppgifterna anteckna

- 1) vilka uppgifter som har lämnats ut,
- 2) till vem uppgifterna har lämnats ut,
- 3) när uppgifterna lämnades ut,
- 4) vem som har lämnat ut uppgifterna,
- 5) vilken bestämmelse som ligger till grund för utlämnandet, eller uppgifter om samtycke, samt
- 6) det ändamål för vilket uppgifterna har lämnats ut.

10 §. Anteckningar om att uppgifter har tagits emot

När uppgifter om en klient fås av någon annan än klienten själv ska mottagaren anteckna

- 1) vilka uppgifter som har inhämtats eller tagits emot,
- 2) av vem man har fått uppgifterna,
- 3) när uppgifterna togs emot,

M 8 LL (2020:26) om klienthandlingar inom socialvården

4) vem som har begärt uppgifterna, om de har inhämtats på eget initiativ,

5) vilken bestämmelse som ligger till grund för inhämtandet eller mottagandet, eller uppgifter om samtycke, samt

6) det ändamål för vilket uppgifterna har inhämtats eller mottagits.

11 §. Anteckning av förbuds rätt för en minderårig klient

En minderårig klient kan med stöd av 11 § 3 mom. i klientlagen, tillämplig genom blankettlagen om socialvård, av vägande skäl med hänsyn till sin ålder och utvecklingsnivå samt sakens natur förbjuda att klientuppgifter lämnas ut till hans eller hennes lagliga företrädare. Om en minderårig klient förbjuder att uppgifter lämnas ut, ska förbudet och det vägande skäl som anges som grund för förbudet registreras.

Om förbuds rätten för en minderårig förvägras på grund av att den minderårige klienten inte har angett sådana vägande skäl för förbudet som avses i 1 mom., eller för att det anses att det klart skulle strida mot den minderårige klientens eget intresse om uppgifterna inte lämnades ut, ska också motiveringen för detta avgörande antecknas i klienthandlingen.

12 §. Rättelse av anteckningar i en klienthandling

I fråga om rättelse av felaktiga personuppgifter i en klienthandling tillämpas bestämmelserna om rättelse i dataskyddsförordningen.

Om rättelse av fel i ett beslut föreskrivs i 8 kap. i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Uppgifter som ska antecknas enligt handlingstyp**13 §. Inledandet av ett ärende**

I klienthandlingar som gäller inledandet av ett ärende ska antecknas

- 1) personens behov av stöd, omsorg, vård eller annan service,
- 2) en eventuell motivering för behovet av service,
- 3) vem som har inlett ärendet samt
- 4) tidpunkten för när ärendet inleddes.

14 §. Bedömning av servicebehovet

Förutom vad som föreskrivs i 37 § och 39 § 2 mom. 1-3 och 5 punkterna i landskapslagen om socialvård på Åland antecknas i handlingar som gäller bedömningen av klientens servicebehov vid behov den uppfattning som klientens lagliga företrädare, en anhörig, en närstående eller någon annan person har om klientens behov av stöd.

I utvärderingen av en plan ska dessutom antecknas den uppfattning som klienten samt övriga personer som har deltagit i genomförandet av planen har om hur målen i planen har uppnåtts, liksom arbetstagarrens bedömning av saken.

15 §. Klientplan

Förutom vad som föreskrivs i 39 § 2 mom. 4 och 6-9 punkterna i landskapslagen om socialvård antecknas i en klientplan

1) klientens behov av stöd utifrån en bedömning av servicebehovet,

2) en beskrivning av den service som klienten behöver,

3) målen för servicen och klientskapet samt metoder för att uppnå målen, samt

4) uppgifter om privatpersoner som deltar som stöd för klienten och deras uppgift.

16 §. Klientrapport

I en klientrapport antecknas

1) tidpunkten för när klienten har fått stöd eller service,

2) en beskrivning av socialvårdsklientens situation,

3) alla händelser i anknytning till klienten eller klientskapet där klientens ärende har behandlats samt uppgift om vem som har deltagit i behandlingen av ärendet,

4) tidpunkten för när klientskapet har inletts och avslutats, samt

5) orsaken till att klientskapet har avslutats.

17 §. Beslut

Bestämmelser om de uppgifter som ska antecknas i en beslutshandling finns i 39 § 1 mom. och 40 § 1 mom. i förvaltningslagen för landskapet Åland.

18 §. Anteckningar i anslutning till verkställandet av ett beslut

I fråga om följande åtgärder i anslutning till verkställandet av ett beslut ska antecknas uppgifter om

- 1) tidpunkten för när beslutet och tillhörande anvisning för sökande av ändring har delgetts,
- 2) eventuellt ändringsökande,
- 3) besvärmyndighetens avgörande,
- 4) när beslutet vinner laga kraft, samt
- 5) verkställigheten av beslutet.

19 §. Vissa andra uppgifter som ska antecknas i klienthandlingar

Om man i syfte att utreda klientens servicebehov hör en närstående till klienten eller någon annan enskild person, och man med tanke på socialvården behöver anteckna känsliga uppgifter som den som har hört har gett om sig själv eller någon annan enskild person, ska dessa uppgifter antecknas i en separat handling. I klientens egna klienthandlingar ska dock antecknas de uppgifter som behövs för skötseln av klientens ärende.

4 kap. Särskilda bestämmelser om behandlingen av klientuppgifter**20 §. Klienthandlingars användbarhet**

Klienthandlingar ska upprättas och förvaras så att integriteten och användbarheten för uppgifterna i handlingarna kan garanteras under den tid de ska förvaras.

Klientuppgifter ska kunna användas inom klientprocessen samt vid planeringen, utvärderingen, ledningen och övervakningen av verksamheten och för statistikföring och undersökningar som gäller verksamheten.

21 §. Registrering av klientuppgifter inom socialvården

Varje tillhandahållare av service ska föra ett register över socialvårdsärendena. I registret ska registreras de anmälningar och framställningar som har gjorts i

syfte att utreda en enskild persons servicebehov samt uppgifter om hur dessa har behandlats. Även övriga klienthandlingar ska registreras.

Av varje klienthandling som registreras ska det framgå till vilken serviceuppgift eller vilka serviceuppgifter handlingen ansluter sig. Närmare bestämmelser om klassificeringen av serviceuppgifterna inom socialvården får utfärdas genom landskapsförordning.

22 §. Åtkomst till och användning av klientuppgifter

Tillhandahållare av service ska bestämma vilka personer som har rätt att komma åt klientuppgifter. Åtkomsträttigheterna ska avgränsas till sådana klientuppgifter som är nödvändiga för att en enskild yrkesutbildad person eller annan anställd personal ska kunna utföra sina arbetsuppgifter.

För att följa upp att endast personer med åtkomsträttigheter använder klientuppgifter för tillåtna syften ska tillhandahållare av service registrera användningen av klientuppgifterna. Om klientuppgifterna har registrerats elektroniskt ska tillhandahållaren av servicen föra en elektronisk logg över klientuppgifternas användning för att säkerställa att uppgifterna endast används av personer med åtkomsträttigheter för tillåtna syften.

Närmare bestämmelser om de grunder enligt vilka tillhandahållare av service ska administrera de åtkomsträttigheter som avses i 1 mom. får utfärdas genom landskapsförordning. Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska registreras och föras in i den elektroniska loggen enligt 2 mom. får utfärdas genom landskapsförordning.

23 §. Klientens rätt att få uppgifter

Bestämmelser om klientens rätt att få uppgifter gällande behandlingen av sina personuppgifter inom socialvården finns i artikel 15 i dataskyddsförordningen. Om klientuppgifterna behandlas elektroniskt gäller denna rätt också i förhållande till den elektroniska logg som avses i 22 § 2 mom.

24 §. Förvaring av klientuppgifter

Klienthandlingar ska förvaras i socialvårdens personregister enligt de förvaringstider som framgår ur bilagan till den här lagen.

Förvaring av klienthandlingar för arkivändamål av allmänt intresse sker i enlighet med vad som föreskrivs i arkivlagen (2004:13) för landskapet Åland.

25 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

Skyldigheten enligt 4 § 1 mom. att anteckna i formbundna handlingar tillämpas först efter att bestämmelser i landskapsförordning om handlingarnas formbundenhet har antagits med stöd av 4 § 4 mom. och trätt i kraft.

Skyldigheten enligt 21 § 2 mom. att registrera klienthandlingarna så att det framgår till vilken serviceuppgift eller vilka serviceuppgifter handlingen ansluter sig, tillämpas först efter det att de bestämmelser i landskapsförordning som avses i momentet har trätt i kraft.

LL (2020:26) om klienthandlingar inom socialvården

M 8

De förvaringstider som avses i 24 § 1 mom. och i bilagan till den här lagen tillämpas i förhållande till klienthandlingar som finns i socialvårdens personregister då denna lag träder i kraft eller som förs in i dessa register efter att lagen trätt i kraft.

Bilaga

Serviceuppgift inom socialvården	Förvaringstid
Adoptionsrådgivning	Alla klienthandlingar förvaras 120 år efter barnets födelse, men för avbrutna adoptionsärenden är förvaringstiden 40 år efter beslutet om att avbryta adoptionsrådgivningen.
Äldreservice	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död.
Utredning av faderskap	Alla klienthandlingar förvaras 120 år efter barnets födelse.
Rådgivning i uppfostrings- och familje-frågor	Alla klienthandlingar förvaras 120 år efter barnets födelse, men om klientskapet inte fortsätter efter behovsutredningen är förvaringstiden 30 år efter avslutad utredning.
Specialomsorger om utvecklingsstörda	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död.
Hemservice	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död.
Främjande av integration	Alla klienthandlingar förvaras varaktigt.
Fastställande av underhållsbidrag för barn	Alla klienthandlingar förvaras 120 år efter barnets födelse.
Tryggande av vårdnad om barn och umgängesrätt	Alla klienthandlingar förvaras 120 år efter barnets födelse.
Barnskydd	Barnskyddsanmälningar förvaras 30 år. Alla övriga klienthandlingar förvaras 120 år efter barnets födelse. Beslut, planer och klientrapporter förvaras varaktigt.
Stöd för närstående-vård	Klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död.

M 9 LF (2020:112) om samverkansavtal inom socialvård och hälso- och sjukvård

Medling i familjefrågor	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död.
Fastställande av underhållsbidrag för make	Alla fastställda underhållsavtal förvaras varaktigt. Övriga klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad behandling av ärendet.
Missbrukarvård	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död.
Klientombudsmanverksamheten	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad behandling av ärendet.
Service enligt socialvårdslagen	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död.
Social kreditgivning	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service.
Utkomststöd	Alla klienthandlingar förvaras 12 år efter avslutad service.
Stödjande av sysselsättningen av arbetslösa	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död.
Handikappservice	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död.
Stödjande av sysselsättningen av personer med funktionsnedsättning	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död.

M 9 Landskapsförordning (2020:112) om samverkansavtal inom socialvård och hälso- och sjukvård

1 §. Samverkansavtalsparter

Samverkansavtal enligt 69 § i landskapslagen (2020:12) om socialvård och 19a § i landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård ska ingås gällande hemvård, boendeservice, service på institution, alkohol- och drogarbete, förebyggande av psykisk ohälsa och arbete för psykisk hälsa för att säkerställa funktionella servicehelheter för klienter som får både socialvård och hälso- och sjukvård inom dessa områden.

Enligt 2 § 2 mom. i landskapslagen (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn ska samverkansavtal på området alkohol- och drogarbete, förebyggande av psykisk ohälsa och arbete för psykisk hälsa ingås av kommunernas socialtjänst och Ålands hälso- och sjukvård.

Enligt 2 § 1 och 2 mom. i landskapslagen om socialvårdens förvaltning och tillsyn ska samverkansavtal på områdena hemvård, boendeservice och service på institution ingås av Ålands hälso- och sjukvård och kommunernas socialtjänst för personer som är under 65 år och av Ålands hälso- och sjukvård och kommunerna för personer som fyllt 65 år.

2 §. Innehåll i samverkansavtal

Samverkansavtal ska enligt 69 § 2 mom. i landskapslagen om socialvård och 19a § 2 mom. i landskapslagen om hälso- och sjukvård reglera gemensamma mål för de samordnade tjänsterna, ansvarsfördelningen och övergripande rutiner för samarbetet och övriga åtgärder för att säkerställa funktionella servicehelheter för klienterna. Samverkansavtal ska enligt 3 mom. i nämnda lagrum utvärderas årligen av parterna och vid behov ska samverkansavtalet ändras.

Av de *gemensamma målen* för de samordnade tjänsterna ska framkomma hur behovet av tjänster ska bedömas och följas upp. Målen ska främja socialvårdens och hälso- och sjukvårdens klient- och patientsäkerhet, kvalitet och produktivitet. I målen ska beaktas förhållandet mellan de olika tjänsterna för vilka samverkansavtal ska ingås.

Gällande *ansvarsfördelningen* för de samordnade tjänsterna ska respektive parts ansvar, liksom det gemensamma ansvaret mellan parterna, framgå.

Gällande *övergripande rutiner för samarbetet* ska i samverkansavtalet beaktas geografiska aspekter så att hela den åländska befolkningens servicebehov tillgodoses. Av de övergripande rutinerna ska framkomma på vilket sätt genomförandet av de samordnade tjänsterna fortlöpande ska följas upp och hur den årliga utvärderingen av samverkansavtalet ska göras.

Beträffande *övriga åtgärder* ska i samverkansavtalet överenskommas om påföljderna av att samverkansavtalet inte följs.

3 §. Tidsfrister för samverkansavtal

Samverkansavtal ska vara godkända och träda i kraft senast den 1 juni 2021. (2021/41)

Samverkansavtal för hemvård enligt 20 § 3 mom. i landskapslagen om socialvård och 38a § i landskapslagen om hälso- och sjukvård ska vara godkända och träda i kraft senast den 1 januari 2021.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2021.

M 10 Landskapslag (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice

1 §. Inledande bestämmelse

Lagen om privat socialservice (FFS 922/2011), nedan kallad rikslagen, ska tillämpas i landskapet Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar av rikslagen är tillämpliga i landskapet från det att ändringarna träder i kraft i riket, om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

3 mom. upphävt (2020/21).

L om privat socialservice (FFS 922/2011) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som lagen hade innan den upphävdes den 1 januari 2024 genom L om tillsynen över social- och hälsovården (FFS 741/2023).

2 §. (2013/121) Förvaltning

De förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen ankommer på statliga myndigheter och välfärdsområden ska i landskapet skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet och kommunerna, när det är fråga om uppgifter som faller inom landskapets behörighet, varvid (2022/82)

1) Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet är tillståndsmyndighet och

2) (2020/21) Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet och det kommunala organ som avses i 4 § i landskapslagen (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland, eller den tjänsteman som organet utsett, är tillsynsmyndighet.

3 §. (2015/19) Avvikelser

Lagen ska inte tillämpas på socialservice som landskapet producerar. Vid tillämpning av 3 § 1 punkten i rikslagen ska privat socialservice i landskapet omfatta sådan privat barnomsorg som avses i 6 kap. i del II i landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola och som bedrivs utan samhällsstöd. (2020/53)

Hänvisningar och bestämmelser i rikslagen ska gälla på det sätt som anges i följande tabeller.

Tabell 1

	Hänvisningen i rikslagens	avser i landskapet
1.	2 § 2 mom. och 5 § 1 mom. till lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 812/2000),	de med stöd av landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård tillämpliga bestämmelserna i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 812/2000).
2.	3 § 1 punkten till 14 § i socialvårdslagen (FFS 1301/2014),	14 § i landskapslagen (2020:12) om socialvård.
3.	4 § 2 mom. till lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (FFS 272/2005),	landskapslagen (2020:24) om yrkesutbildade personer inom socialvården.
4.	4 § 2 mom. till 46a § i socialvårdslagen (FFS 1301/2014),	65 § i landskapslagen (2020:12) om socialvård.
5.	4 § 3 mom. till 6, 8 och 9 §§ i familjevårdslagen (FFS 263/2015),	1b § och 1d § i landskapslagen (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdslagen.

6.	4 § 3 mom. till 59 och 60 §§ i barnskyddslagen (FFS 417/2007),	de med stöd av landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen tillämpliga bestämmelserna i barnskyddslagen (FFS 417/2007).
7.	Upphävd (2022/82).	
8.	Upphävd (2021/126).	
9.	(2021/126) 30 § 3 mom. till 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999),	25 § offentlighetslagen (2021:79) för Åland.

(2020/21)

Tabell 2

	Bestämmelsen i rikslagens	ska i landskapet
1.	4 § 3 mom. tredje och fjärde mening om verksamhetsbetingelser,	inte tillämpas.
2.	5 § 1 mom. om ansvar för servicens kvalitet,	avse avtal eller förvaltningsbeslut av en kommun eller Kommunernas socialtjänst.
3.	6 § 1 mom. tredje mening om plan för egenkontroll,	inte tillämpas.
4.	7 § 2 mom. om en serviceproducents alla verksamhetsenheter där socialservice produceras dygnet runt,	gälla sådan socialservice som produceras i landskapet.
5.	7 § 3 mom. om tillståndspliktig service,	inte tillämpas.
6.	8 § 1 mom. andra mening om ansökan om tillstånd,	inte tillämpas.
7.	8 § 2 mom. 9 punkt om krav på att uppge den dataskyddsansvariga enligt 20 § 4 mom. lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (FFS 159/2007),	inte tillämpas, dock så att om inte en särskild person inom en verksamhet har förordnats vara dataskyddsansvarig och detta meddelas i tillståndsansökan, så ska den för varje verksamhetsenhet ansvariga personen anses vara dataskyddsansvarig.
8.	9 § 1 mom. andra mening om inspektion med anledning av tillståndsansökan,	inte tillämpas.

M 10 LL (2012:36) om tillämpning av L om privat socialservice

9.	9 § 1 mom. tredje mening om inspektion med anledning av tillståndsansökan,	avse att en representant från den kommun där avsikten är att tjänsterna ska produceras får delta i inspektionen på begäran av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. På motsvarande sätt får en representant från Kommunernas socialtjänst delta i inspektionen om tjänsten avser sådan socialservice som tillhör dess verksamhetsområde.	13.	17 § 2 mom. första mening om rätt att ge inspektionsuppdrag till andra myndigheter,	inte tillämpas.
10.	11 § första mening om skriftlig anmälan för annan socialservice än socialservice dygnet runt,	avse att anmälan lämnas till den kommun där tjänsterna produceras. Om tjänsten avser sådan socialservice som tillhör Kommunernas socialtjänsts verksamhetsområde ska anmälan istället lämnas till Kommunernas socialtjänst.	14.	25 § om förande av register och användning av registeruppgifterna,	inte tillämpas. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska för handläggning av tillstånds- och anmälningsärenden som avses i denna lag samt för övervakning och statistikföring av verksamheten föra ett register över tillhandahållare av privat socialservice. Myndigheten får använda registeruppgifter i den omfattning dess uppgifter kräver det. Närmare bestämmelser om behandling av personuppgifter finns i dataskyddslagstiftningen.
11.	12 § andra mening om anmälan om att den ansvariga personen byts ut eller om att verksamheten upphör,	avse att anmälan lämnas till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet som tillståndsmyndighet eller till den kommun eller Kommunernas socialtjänst som tagit emot en anmälan för annan socialservice än socialservice dygnet runt.	15.	27 § 2 mom. om registrering av anmälningspliktig verksamhet,	inte tillämpas. I registret förs inte in uppgifter om serviceproducenter som producerar endast sådana stödtjänster i anslutning till hemservice som avses i 14 § 1 mom. 5 punkten i landskapslagen om socialvård eller med stödtjänsterna jämförbara tjänster.
12.	13 § om skyldighet att lämna uppgifter,	inte tillämpas. Kommunen eller Kommunernas socialtjänst ska utan dröjsmål lämna Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet de uppgifter som de fått med stöd av 11 och 12 §§ i rikslagen, med undantag för uppgift om serviceproducenter som producerar endast sådana stödtjänster i anslutning till hemservice som avses i 14 § 1 mom. 5 punkten i landskapslagen (2020:12) om socialvård eller med stödtjänster jämförbara tjänster.	16.	33 § 2 och 3 mom. om centralförvaltningen,	inte tillämpas.
			17.	34 § 2 mom. om region- och lokalförvaltningen,	inte tillämpas. Kommunen och Kommunernas socialtjänst styr och övervakar privat socialservice inom sina respektive verksamhetsområden.

18.	35 § 2 och 3 mom. om underrättelse om genomförda tillsynsåtgärder,	inte tillämpas. Kommunen eller Kommunernas socialtjänst ska omedelbart underrätta Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om bristfälligheter eller missförhållanden som kommit till deras kännedom i samband med tillsyn samt sina slutsatser av inspektioner förrättade med stöd av 17 § i rikslagen. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska underrätta det kommunala organet i berörda kommuner och/eller Kommunernas socialtjänst om att myndigheten med stöd av rikslagens 17–23 §§ har genomfört en tillsynsåtgärd.
19.	41 § om ersättning för kostnaderna för registrering,	inte tillämpas.
20.	45 § 1 mom. andra mening om tillståndets giltighetstid,	inte tillämpas.
21.	45 § 2 mom. om tillståndets giltighetstid,	inte tillämpas.

(2022/82)

I rikslagens 4 § 2 mom. hänvisas numera (FFS 296/2016) till L om yrkesutbildade personer inom socialvården (FFS 817/2015).

4 §. *Ändringssökande*

I beslut som har fattats med stöd av denna lag kan ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i 25 § i självstyrelselagen för Åland, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag.

5 §. *Förordningar*

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikslagen ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

6 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 november 2012.

Genom denna lag upphävs 1 § 1 mom. 4 punkten och 2f § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

M 11 Landskapslag (2016:15) om tillämpning på Åland av lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården

1 §. *Lagens tillämpningsområde*

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag ska lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (FFS 569/2009, *servicesedellagen*), tillämpas på Åland till den del den avser användningen av servicesedlar för socialvårdstjänster som ordnas av kommunerna. Vad som i servicesedellagen bestäms om kommuner gäller även kommunalförbund.

Ändras något i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården som hör till landskapets behörighet ska ändringarna gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

3 mom. upphävt (2022:91).

2 §. *Hänvisningar*

Hänvisas i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (FFS 569/2009) servicesedellagen till bestämmelser i rikslagstiftningen som hänför sig till ett rättsområde inom landskapets behörighet och som äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, ska hänvisningarna avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Till den del bestämmelserna i servicesedellagen innehåller hänvisningar till lagen om patientens ställning och rättigheter (FFS 785/1992) ska de inte tillämpas på Åland.

Hänvisas i någon av de i servicesedellagen angivna riksförfattningarna till andra bestämmelser i rikslagstiftningen som hänför sig till ett rättsområde inom landskapets behörighet och som äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, ska hänvisningarna avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Hänvisningar i lagen till ett välfärdsområde ska avse en kommun. (2023/26)

3 §. *Rättelseyrkande*

En i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (FFS 569/2009) servicesedellagen avsedd klient får inom 14 dagar från det att hon eller han fick del av ett i 7 § 3 mom. eller 8 § 2 mom. i servicesedellagen avsett beslut framställa ett skriftligt rättelseyrkande hos det kollegiala organ i en kommun som ansvarar för ordnandet av i 4 § 1 mom. i servicesedellagen avsedda tjänster i kommunen. Bestämmelser om anvisning av rättelseyrkande finns i 41 § i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland (*förvaltningslagen*).

Ett i 7 § 3 mom. eller 8 § 2 mom. i servicesedellagen avsett beslut som det kollegiala organet har fattat med anledning av ett rättelseyrkande får delges klienten i brev per post. Om inte något annat visas, anses delfäendet då ha ägt rum den sjunde dagen efter det att beslutet postades under den adress som klienten uppgett. Bestämmelser om förfarandet i övrigt finns i förvaltningslagen för landskapet Åland.

M 12 LL (1953:16) om bosättningslån

4 §. Besvär

I ett i 7 § 3 mom. eller 8 § 2 mom. i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (FFS 569/2009) servicesedellagen avsett beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Besvär över lagligheten av det beslut som det kollegiala organet har fattat med anledning av ett rättelseyrkande får anföras hos Ålands förvaltningsdomstol. Besvåren får också lämnas in till organet, som ska sända dem till förvaltningsdomstolen tillsammans med sitt eget utlåtande

I Ålands förvaltningsdomstols beslut får ändring inte sökas genom besvär.

5 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av servicesedellagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

M 12 Landskapslag (1953:16) om bosättningslån i landskapet Åland**1 kap. Allmänna stadganden**

1 §. [Landskapsstyrelsen] kan inom ramen för anslag, som för ändamålet reserverats i landskapets inkomst- och utgiftsstat, på därom gjord ansökan bevilja dem, som ingå eller ingått äktenskap, räntefritt bosättningslån av landskapsmedel för anskaffning av till grundande av eget hem erforderligt bostads- och annat lösöre i enlighet med vad i denna landskapslag stadgas.

Anslag för bosättningslån har sedan år 1958 endast undantagsvis budgeterats.

2 §. Förutsättning för beviljande av bosättningslån är:

1) att bägge lånesökandena åtnjuta åländsk hembygdsrätt [eller att kvinnan genom äktenskapet förvärvat sådan rätt] och att de avgiva försäkran om, att de ärna förbli bosatta på Åland;

2) att mannen och kvinnan icke vid inlämnande av ansökan om lån eller, då lån sökes efter vigseln, vid äktenskapets ingående fyllt 30 år;

3) att lånesökandena ej hava tillräckliga tillgångar för grundande av eget hem;

4) att lysning avkunnats för lånesökandena; samt

5) att lånesökandenas personliga egenskaper äro sådana, att deras ekonomiska understödjande för i 1 § nämnt ändamål ur samhällets synpunkt är ändamålsenligt.

Låneansökan skall inlämnas senast inom förloppet av sex månader efter vigseln.

På synnerliga skäl kan bosättningslån beviljas, oaktat någon av de i 1 mom. 1 eller 2 punkten nämnda förutsättningarna saknas eller ansökan inlämnats senare än i 2 mom. stadgats.

3 §. Maximibeloppet för bosättningslån fastställs av [landskapsstyrelsen].

4 §. Bosättningslånet utgives till låntagarna i form av inköpsanvisningar eller penningar eller delvis i var-

dera formen, i enlighet med vad [landskapsstyrelsen] närmare bestämmer.

5 §. Bosättningslånet skall återbetalas inom förloppet av fem år genom terminsvis skeende amorteringar, vilkas erläggande begynner tolv månader efter det lånet beviljats.

Erläggandet av amorteringarna inställes för en tid av tolv månader varje gång ett barn fötts i äktenskapet mellan låntagarna.

Med betalning av amorteringarna kan [landskapsstyrelsen] på ansökan bevilja anstånd, därest [landskapsstyrelsen] pröva särskild orsak därtill föreligga.

6 §. Hava i äktenskapet mellan låntagarna fötts tre barn, vilka varit vid liv sex månader, räknas såsom amortering dem till godo en femtedel av lånets ursprungliga belopp, likväl endast till den del, som av till betalning icke förfallet lån ännu är ogulden. Hava i äktenskapet fötts fyra barn, vilka varit vid liv nämnda tid, räknas såsom amortering hälften av lånets ursprungliga belopp, och då i äktenskapet fötts fem barn, anses lånet i sin helhet hava blivit återbetalt.

7 §. Ansökan om bosättningslån skall ingivas till socialnämnden i den kommun där mannen är bosatt, vilken nämnd med anledning av densamma avgiver utlåtande samt drager försorg om dess befordran till [landskapsstyrelsen] liksom även om andra med utlåningsverksamheten förenade lokala åligganden.

Äro låneansökandena bosatta i skilda kommuner, skall ansökningen jämte utlåtande hänskjutas till socialnämnden i den kommun, där kvinnan är bosatt, för avgivande av utlåtande för hennes vidkommande.

8 §. [Landskapsstyrelsen] drager försorg om utfärdande och inlösende av inköpsanvisningar samt om utbetalande av penningbelopp.

Amorteringar på bosättningslån erläggas till [landskapsstyrelsens kamreraravdelning]. Underlåter låntagare att inom utsatt tid erlägga amorteringar eller har [landskapsstyrelsen] med stöd av 10 § förordnat, att lånet omedelbart skall återbetalas, drager [länsstyrelsen] försorg om indrivning av dessa utan domstolsutslag eller särskilt förordnande av [överexekutor] ur låntagarnas utmätningsbara tillgodohavanden.

9 §. Skulle återbetalningen av lånet till följd av låntagarens frånfälle eller av andra synnerligen vägande skäl för låntagaren eller den avlidnes rättsinnehavare medföra så stora svårigheter, att han eller de till följd härav skulle urståndsättas att försörja sig själva eller sina anhöriga, kan [landskapsstyrelsen] på ansökan bevilja partiell eller fullständig befrielse från återbetalningen av den resterande delen av bosättningslånet.

10 §. [Landskapsstyrelsen] kan förordna om omedelbar återbetalning av bosättningslån, därest låntagarna icke blivit sammanvigda inom sex månader, räknat från den dag, då beslut om lånets beviljande utfärdats, därest lånet beviljats på grund av oriktiga uppgifter av låntagarna, därest lånet använts för andra ändamål än bosättning eller därest låntagarna underlåtit att erlägga amorteringar eller annars brutit mot lånevillkoren.

11 §. [Landskapsstyrelsen] övervakar låneverksamheten.

Socialnämnd är skyldig att lämna nödiga uppgifter och att vid anfordran förete för övervakningen nödiga handlingar och andra utredningar.

12 §. För person, som icke uppnått myndig ålder, kan hans förmyndare utan förmyndarnämndens tillstånd upptaga bosättningslån.

13 §. Låntagare skola under lånetiden hava sitt bostadslösöre brandförsäkrat i av [landskapsstyrelsen] godkänd inhemska försäkringsanstalt till minst lika stort belopp som lånebeloppet.

2 kap. Verkställighetsföreskrifter

14 §. Ansökan om bosättningslån skall, undertecknad av de trolovade eller makarna, ställas till [landskapsstyrelsen].

Till låneansökan skall fogas:

1) av kyrkoherdeämbetet, församlingsledare eller föreståndare, förare av civilregister eller annan registermyndighet utfärdat intyg, varav framgår vardera sökandens fullständiga namn, födelsetid och -ort, bostadsort, civilstånd och medborgarskap, samt när lysning avkunnats eller äktenskap ingåtts;

2) av två kända och trovärdiga personer undertecknat intyg över sökandenas omtänksamhet i ekonomiska angelägenheter samt över deras övriga på beviljande av lån inverkan personliga egenskaper ävensom däröver, huruvida sökandena själva hava tillräckliga medel för att grunda ett hem;

3) intyg över att mannen åtnjuter åländsk hembysrått; samt

4) annan nödig befunnen utredning.

15 §. Innan bosättningslån utbetalas, skola sökandena till socialnämnden ingiva på av [landskapsstyrelsen] fastställd blankett i tvänne exemplar utskrivna skuldsedel. Det ena exemplaret återlämnas till sökandena och det andra översändes till [landskapsstyrelsen]. Båda sökandena skola underskriva skuldsedeln, i vilken de förbinda sig att ansvara solidariskt för lånet. Till det exemplar, som översändes till [landskapsstyrelsen], skall sökandena foga av gårdsägare eller disponent eller två andra trovärdiga personer givet intyg över att de förfoga över bostad ävensom intyg över att de försäkrat sitt bostadslösöre för minst ett lånebelopp motsvarande belopp.

Hava i 1 mom. nämnda handlingar icke inlämnats till socialnämnden inom tre månader efter det att någontida sökanden erhöi meddelande om att lån beviljats, är rätten att erhålla lån förverkad, såfram icke [landskapsstyrelsen] på framlagda vägande skäl anorlunda besluter.

16 §. Inköpsanvisningarna och det i penningar utgående beloppet utbetalas till dem, som erhållit lån, genom socialnämndens förmedling.

Inköpsanvisning, vilken anger låntagarnas namn och det belopp, på vilket den utställts, samt det slag av föremål, för vars inköp den är avsedd, skall, försedd med av försäljaren undertecknat bevis, som anger

de sålda föremålen och deras pris, tillställas [landskapsstyrelsens kamreraravdelning] för inlösen inom sex månader från dagen för dess utställande.

17 §. Bosättningslån skall, därest [landskapsstyrelsen] icke anorlunda bestämmer, återbetalas genom amorteringar, som erläggas kvartalsvis.

18 §. För att låntagarna skola få tillgodoräkna sig i 5 § 2 mom. stadgat avbrott i erläggandet av amorteringar, böra de inom tre månader från barnets födelse till [landskapsstyrelsen] insända eller till socialnämnden inlämna av läkare, barnmorska eller hälsosyster givet intyg över att dem fötts ett barn.

I 1 mom. avsett avbrott i erläggandet av amorteringarna begynner senast efter förloppet av trettio dagar från den dag, då anmälan om barnets födelse inkom till [landskapsstyrelsen].

19 §. (1955/17) Då åt låntagare fötts tre, fyra eller fem i 6 § avsedda barn, skola de, för att den i sagda lagrum stadgade delen av lånets ursprungliga belopp skall kunna räknas dem till godo, inom tre månader räknat från den dag, då det senast födda barnet levat sex månader, till [landskapsstyrelsen] insända eller till socialnämnden inlämna ämbetsbetyg, utvisande barnets ålder.

På synnerliga skäl kan befrielse från betalning dock beviljas, oaktat ämbetsbetyget insänts eller inlämnats senare än i 1 mom. stadgats.

20 §. Ansökan om i 5 § 3 mom. nämnt anstånd och i 9 § avsedd befrielse från återbetalning av lån skall ställas till [landskapsstyrelsen] och inlämnas till socialnämnden, som äger översända den jämte eget yttrande till [landskapsstyrelsen].

21 §. Meddelande rörande [landskapsstyrelsens] beslut angående bosättningslån tillställes lånesökandena med posten i rekommenderat brev.

22 §. I 14 § nämnd ansökan skall skrivas på av [landskapsstyrelsen] fastställd blankett, vilken, liksom övriga erforderliga blanketter, på socialnämnds rekvisition avgiftsfritt tillhandahålls av [landskapsstyrelsen]. Socialnämnden bör likaså avgiftsfritt tillhandahålla sökandena nämnda blanketter.

23 §. Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna landskapslag kan vid behov utfärdas av [landskapsstyrelsen] genom landskapsförordning.

M 13 Landskapslag (2015:4) om tillämpning på Åland av lagen om allmänt bostadsbidrag

1 kap. Allmänna och särskilda bestämmelser

1 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen om allmänt bostadsbidrag (FFS 938/2014), nedan kallad rikslagen, ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar av rikslagen ska tillämpas på Åland från det att ändringarna träder i kraft i riket, om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

M 13 LL (2015:4) om tillämpning av L om allmänt bostadsbidrag

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen sköts av social- och hälsovårdsministeriet ska på Åland skötas av landskapsregeringen.

De förvaltningsuppgifter och befogenheter som Folkpensionsanstalten har enligt rikslagen, har landskapsregeringen på Åland till den del förvaltningen grundar sig på landskapets behörighet på området. (2020/69)

3 §. Avvikelser och särskilda bestämmelser

För den som har rätt till bostadsbidrag och är bosatt på Åland betalas bostadsbidrag ur landskapets medel. Likaså betalas kostnaderna som verkställigheten av denna lag medför ur landskapets medel.

Kommunerna på Åland hör till kommungrupp III.

Hänvisningen i rikslagens 4 § 2 mom. till 81 § barnskyddslagen (FFS 417/2007) ska avse de med stöd av landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen tillämpliga bestämmelserna i barnskyddslagen.

Bestämmelsen i rikslagens 4 § 4 mom. ska på Åland tillämpas i den lydelse den har i lagen om allmänt bostadsbidrag (FFS 938/2014) den 31 juli 2017 och hänvisningen till 14 § lagen om studiestöd ska avse 13 § landskapslagen (2006:71) om studiestöd. (2017/52)

Hänvisningen i rikslagens 7 § 2 mom. till lagen om hyra av bostadslägenhet (FFS 481/1995) ska avse hysrelagen (1999:19) för landskapet Åland.

Bestämmelsen i rikslagens 8 § 2 mom. 1 punkten ska på Åland tillämpas i den lydelse den har i lagen om allmänt bostadsbidrag (FFS 938/2014) den 31 juli 2017 och hänvisningen till 14 § lagen om studiestöd ska avse 13 § landskapslagen om studiestöd. (2017/52)

Hänvisningen i rikslagens 15 § 1 punkten till barnbidragslagen (FFS 796/1992) ska avse landskapslagen (1994:48) om tillämpning i landskapet Åland av barnbidragslagen.

Hänvisningen i rikslagens 15 § 2 punkten till lagen om moderskapsunderstöd (FFS 477/1993) ska avse landskapslagen (1994:10) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om moderskapsunderstöd.

Hänvisningen i rikslagens 15 § 7 punkten till lagen om studiestöd ska avse landskapslagen om studiestöd.

Hänvisningen i rikslagens 15 § 8 punkten till lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997) ska avse landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd.

Hänvisningen i rikslagens 15 § 12 punkten till familjevårdarlagen (FFS 312/1992) ska avse landskapslagen (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdarlagen.

Hänvisningen i rikslagens 15 § 12 punkten till lagen om barndagvård (FFS 36/1973) avseende ersättningar för kostnader för familjedagvård ska avse ersättningar för kostnader för familjedaghem och gruppfamiljedaghem enligt barnomsorgslagen (2011:86) för landskapet Åland.

Hänvisningen i rikslagens 15 § 17 punkten till lagen om underhållsstöd (FFS 580/2008) ska avse landskapslagen (2009:7) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd.

Hänvisningen i rikslagens 15 § 20 punkten till lagen om stöd för närståendevård (FFS 937/2005) ska avse de med stöd av landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård tillämpliga bestämmelserna i lagen om stöd för närståendevård.

Hänvisningen i rikslagens 20 § 8 punkten till lagen om studiestöd ska avse landskapslagen om studiestöd.

Hänvisningen i rikslagens 27 § 2 mom. 5 punkten till lagen om studiestöd ska avse landskapslagen om studiestöd.

Rätten att få uppgifter av myndigheter i rikslagens 42 § omfattar även rätt att få uppgifter av myndigheter underställda landskapsregeringen.

Besvärinstanserna i 42 § rikslagens ska avse högsta förvaltningsdomstolen.

Hänvisningen i rikslagens 47 § 1 mom. till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) ska avse offentlighetslagen (2021:79) för Åland. (2021/122)

Bestämmelsen i rikslagens 10 § ska på Åland tillämpas i den lydelse den har i lagen om allmänt bostadsbidrag (FFS 938/2014) den 31 december 2016. (2016/92)

Bestämmelserna i rikslagens 9 § 9 mom., 15 § 7 punkten, 20 § 8 punkten, 27 § 2 mom. 5 punkten och 28 § 4 punkten ska på Åland tillämpas i den lydelse de har i lagen om allmänt bostadsbidrag (FFS 938/2014) den 31 juli 2017. (2017/52)

I rikslagens 15 § 12 p. hänvisas numera (FFS 2016/1533) till familjevårdslag (FFS 263/2015) och L om småbarnspedagogik (FFS 36/1973).

En temporär lydelse (2023/45) av 3 § 20 mom. var: Bestämmelsen i rikslagens 10 § ska under perioden 1 juni 2023 till och med 31 maj 2024 ha följande lydelse:

Av de boendeutgifter för ett hushåll som är godtagbara enligt 9 § beaktas högst följande belopp per månad:

Hushållets storlek	Kommungrupp III
1 person	517
2 personer	756
3 personer	958
4 personer	1 135

Om ett hushåll består av fler än fyra personer, höjs de maximala boendeutgifterna med 155 euro för varje ytterligare medlem i hushållet.

(2023/45)

4 §. Sökande av ändring

Den som är missnöjd med ett beslut som fattats med stöd av denna lag får söka ändring i beslutet genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen i enlighet med bestämmelserna i rikslagen.

2 kap. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser**5 §. Ikraftträdande**

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. självstyrelselagen för Åland.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015. Bestämmelserna i rikslagens 13 § träder dock i kraft den 1 september 2015 och de tillämpas på bostadsbidrag som beviljas eller justeras vid denna tidpunkt eller därefter.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1975:63) om tillämpning av lagen om bostadsbidrag.

6 §. Övergångsbestämmelser

Utbetalningen av de bostadsbidrag som betalas när denna lag träder i kraft fortsätter på tidigare grunder fram till justeringen enligt 27 § rikslagen eller till dess att bostadsbidraget upphör.

När bostadsbidrag som betalades innan denna lag trädde i kraft ska justeras med början vid lagens ikraftträdande och fram till den 1 december 2015 i enlighet med 27 § 1 mom. rikslagen och det inte har skett någon sådan förändring i hushållet som avses i 27 § 2 mom. rikslagen, ska utbetalningen av bostadsbidraget fortsätta till det tidigare beloppet tills bidraget nästa gång justeras enligt 27 § rikslagen, om bostadsbidraget annars skulle minska med 100 euro i månaden eller mer.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/45):

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag ska träda i kraft i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. självstyrelselagen (1991:71) för Åland.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2023 och gäller till och med den 31 maj 2024.

M 14 Förordning (1995:7) om skötseln i landskapet Åland av vissa ärenden som gäller bostadsbidrag

(FFS 1557/1994)

1 §. De förvaltningsuppgifter som följer av lagstiftningen om bostadsbidrag handhas i landskapet Åland av folkpensionsanstalten enligt vad Ålands [landskapsstyrelse] och folkpensionsanstalten närmare avtalar.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1995.

M 15 Landskapslag (1994:10) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om moderskapsunderstöd

1 §. Allmänt

Lagen om moderskapsunderstöd av den 28 maj 1993 (FFS 477/1993), med undantag av 5, 11, 12 och 13 §§, samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen skall tillämpas i landskapet Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar i den i 1 mom. avsedda lagen gäller i landskapet från det att de trätt i kraft i riket.

2 §. Verkställighet

De uppgifter som enligt lagen om moderskapsunderstöd ankommer på folkpensionsanstalten ankommer i landskapet på kommunerna.

2 § 1 mom. sista meningen i lagen om moderskapsunderstöd ska ha följande lydelse: Kommunen kan dock av särskilda skäl bevilja understöd trots att personen inte har genomgått någon hälsoundersökning. (2023/21)

3 §. (2023/125) Finansiering

Moderskapsunderstöd betalas av landskapets medel till en gravid person som är berättigad till understödet och som är bosatt på Åland.

Understödet utbetalas av kommunerna som kalenderårsvis erhåller ersättning av landskapet för de utbetalade medlen. Ersättningen ska sökas senast den 30 april.

4 §. Understödet innehåll

Landskapsregeringen beslutar om moderskapsförpackningens innehåll och fastställer den beloppsmässiga storleken på moderskapsunderstödet.

5 §. (2023/125) Ändringssökande

I ett beslut som fattats av en kommunal myndighet med stöd av denna lag får rättelse begäras hos kommunen inom 14 dagar efter delfäendet av beslutet.

I ett beslut som fattats med anledning av begäran om rättelse enligt 1 mom. får ändring sökas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol.

6 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1994.

M 16 Landskapslag (1994:48) om tillämpning i landskapet Åland av barnbidragslagen

1 §. Allmänt

Barnbidragslagen av den 21 augusti 1992 (FFS 796/1992) och de bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen skall tillämpas i landskapet Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar av den i 1 § avsedda lagen gäller i landskapet från och med det att de trätt i kraft i riket.

Hänvisningar i barnbidragslagen till ett välfärdsområde ska avse en kommun med undantag för hänvisningen i 11 § 2 mom. och 12 § som ska avse det organ som enligt 4 § i landskapslagen (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn ansvarar för den kommunala socialvården. (2023/24)

Hänvisningen i 11 § 2 mom. till familjevårdslagen (FFS 263/2015) ska avse landskapslagen (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdslagen. (2023/24)

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt den lag som avses i 1 § ankommer på folkpensionsanstalten sköts i landskapet Åland av landskapsregeringen.

3 §. Finansiering

För barn som är bosatta i landskapet betalas barnbidrag av landskapets medel.

Landskapet betalar ersättning till folkpensionsanstalten för barnbidraget i enlighet med vad landskapsregeringen och folkpensionsanstalten närmare avtalar.

M 17 F (1993:12) om skötseln av vissa uppgifter som gäller barnbidrag**4 §. (2008/8) *Barnbidragets storlek***

Barnbidraget är 110 euro per kalendermånad för ett barn.

Om en person har rätt att lyfta barnbidrag för flera än ett barn är barnbidraget för det första barnet 110 euro, för det andra 143 euro, för det tredje 185 euro, för det fjärde 214 euro samt för det femte och varje följande barn 259 euro per kalendermånad.

För ensamförsörjares barn betalas barnbidraget höjt med 80 euro per barn och kalendermånad. (2022/68)

5 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

Ikraftträdandebestämmelse (2008/8):

Med stöd av 20 § 3 mom. självstyrelselagen för Åland bemyndigar lagtinget landskapsregeringen att bestämma när denna lag helt eller delvis träder i kraft.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2008.

Genom lagens ikraftträdande upphävs landskapsförordningen (1995:106) om barnbidrag.

M 17 Förordning (1993:12) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter som gäller barnbidrag

(FFS 1596/1992)

1 §. De förvaltningsuppgifter som följer av lagstiftningen om barnbidrag handhas i landskapet Åland av folkpensionsanstalten enligt vad folkpensionsanstalten och Ålands [landskapsstyrelse] närmare avtalar.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1993.

M 18 Landskapslag (2009:7) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd**1 §. *Lagens syfte och tillämpningsområde***

Underhållet för en i landskapet stadigvarande bosatt person under 18 år tryggas genom underhållsstöd på så sätt att lagen om underhållsstöd (FFS 580/2008), inom landskapets behörighet och med de avvikelser som anges i denna lag, ska tillämpas i landskapet Åland.

En person under 18 år som inte är stadigvarande bosatt i landskapet har rätt till underhållsstöd i enlighet med denna lag om han eller hon, på grundval av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, är berättigad till sociala trygghetsförmåner med stöd av landskapslagstiftningen.

Lagen om underhållsstöd ska tillämpas i landskapet sådan den lyder då denna lag träder i kraft. Ändras därefter lagen om underhållsstöd, ska ändringarna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

2 §. *Förvaltningsuppgifter*

De förvaltningsuppgifter och befogenheter som Folkpensionsanstalten har enligt lagen om underhålls-

stöd, har landskapsregeringen på Åland till den del förvaltningen grundar sig på landskapets behörighet på området. (2020/68)

Landskapsregeringen kan med stöd av 32 § självstyrelselagen samtycka till att de förvaltningsuppgifter som avses i 1 mom. i enlighet med en överenskommelseförordning överförs genom avtal till Folkpensionsanstalten.

De blanketter som avses i 3 § lagen om underhållsstöd ska användas i landskapet om inte landskapsregeringen bestämmer att särskilda blanketter om underhållsstöd som landskapsregeringen fastställer ska användas.

3 §. *Avvikelser*

De i 44 § lagen om underhållsstöd angivna ersättningsarna fördelas och utbetalas genom landskapsandelssystemet till kommunerna i förhållande till deras invånarantal.

Hänvisningen i 11 § till ett välfärdsområde ska avse en kommun. (2023/23)

Innan Folkpensionsanstalten avgör ett ärende enligt 12 § ska den begära utlåtande av det organ i barnets hemkommun som enligt 4 § i landskapslagen (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn ansvarar för den kommunala socialvården. (2023/23)

4 §. *Hänvisningar*

Hänvisningen i 21 § 3 mom. 4 punkten lagen om underhållsstöd till lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997) ska inom landskapets behörighet avse landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd.

Hänvisningarna i 36 och 37 §§ lagen om underhållsstöd till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) ska inom landskapets behörighet avse offentlighetslagen (2021:79) för Åland. (2021/123)

5 §. *Finansiering*

Underhållsstöd för en i landskapet stadigvarande bosatt person under 18 år betalas av landskapets medel.

6 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

M 19 Republikens presidents förordning (2009:18) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller underhållsstöd

(FFS 120/2009)

1 §. Folkpensionsanstalten svarar för skötseln av de förvaltningsuppgifter som med stöd av 2 § 1 mom. i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd (Ålands författningssamling 2009:7) ankommer på Ålands landskapsregering enligt vad Folkpensionsanstalten och Ålands landskapsregering närmare avtalar.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 april 2009.

M 20 Landskapslag (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdslagen

1 §. Tillämpning

Familjevårdslagen (FFS 312/1992) ska tillämpas i den lydelse som vid varje enskild tidpunkt är gällande i riket med de avvikelser som anges i denna landskapslag. Om familjevårdslagen upphävs ska den tillämpas i sin sista lydelse.

2 mom. upphävt (2020/16).

Familjevårdslagen (FFS 312/1992) ska tillämpas inom landskapsens behörighetsområde i den lydelse som lagen hade innan den upphävdes den 1 april 2015 genom familjevårdslagen (FFS 263/2015).

1a §. (2020/16) Familjevård

Med familjevård avses ordnande av vård, fostran eller annan omvårdnad av en person dygnet runt utanför hans eller hennes eget hem i ett privathem.

Målet med familjevården är att bereda den som är i familjevård möjlighet till vård under familjeliknande förhållanden och till nära människorelationer samt att främja hans eller hennes grundtrygghet och sociala utveckling.

Familjevård ges den som inte anses vara i behov av institutionsvård och då vård, fostran eller annan omvårdnad inte kan ordnas på ett ändamålsenligt sätt i hans eller hennes eget hem eller genom utnyttjande av någon annan social- och hälsovårdsservice.

1b §. (2020/16) Familjevårdare

Med familjevårdare avses i denna lag personer som, i enlighet med ett uppdragsavtal med den kommun eller det kommunalförbund som ansvarar för ordnandet av vården, ger i denna lag avsedd familjevård i sitt hem.

Som familjevårdare kan godkännas personer som med hänsyn till sin utbildning, sin erfarenhet eller sina personliga egenskaper är lämpliga att ge familjevård. Innan det ingås ett uppdragsavtal ska den som har för avsikt att arbeta som familjevårdare genomgå den förberedande utbildning som uppgiften kräver. Av särskilda skäl kan den förberedande utbildningen genomgåas inom ett år efter placeringen.

Förutom vad som föreskrivs i 2 mom. krävs i de fall som avses i 1d § 2 mom. att åtminstone den ena av de personer som bor på vårdstället och deltar i vård och fostran ska ha en lämplig utbildning för uppgiften och tillräcklig erfarenhet av vård och fostran.

Den som ingått ett uppdragsavtal enligt denna lag står inte i ett anställningsförhållande som avses i 1 kap. 1 § arbetsavtalslagen (FFS 55/2001) till den kommun eller kommunalförbund som ingått avtalet.

1c §. (2020/16) Familjehem

Med familjehem avses ett privathem som tillhandahåller familjevård på basis av ett uppdragsavtal eller ett tillstånd enligt 7 § i lagen om privat socialservice (FFS 922/2011), tillämplig på Åland genom landskapslagen (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice.

Ett familjehem ska till sina sanitära och övriga förhållanden vara lämpligt för den vård som ges där. Vid prövning av om ett familjehem är lämpligt ska kommunen eller kommunalförbundet fästa särskild vikt vid de mänskliga relationerna i familjehemmet, vilka möjligheter den som ger familjevård har att i överensstämmelse med vad som är bäst för den som placeras i familjevård beakta och tillgodose behoven hos denna person samt om den som ger familjevård kan samarbeta med kommunen eller kommunalförbundet och med de personer som står nära den som placeras i familjevård. Dessutom ska det utredas om de övriga medlemmarna i familjehemmet godtar den som placeras i familjevård och om han eller hon kan få en jämbördig ställning i förhållande till de övriga medlemmarna i familjehemmet. Ett familjehem ska även i fråga om uppbyggnad, utrymmen och utrustningsnivå lämna sig för familjevård. (2020/86)

1d §. (2020/16) Högsta antal personer som vårdas i familjehem

I ett familjehem får högst fyra personer vårdas samtidigt, inberäknat de barn under skolåldern och andra personer i behov av speciell vård eller omsorg som bor i samma hushåll som vårdaren, om det inte är fråga om vård av syskon eller medlemmar av samma familj.

Utän hinder av 1 mom. får i ett familjehem samtidigt vårdas högst sju personer, om det på vårdstället bor minst två personer som svarar för vården, fostran eller den övriga omvårdnaden i familjehemmet.

Av särskilda skäl kan undantag göras från det maximital vårdtagare som enligt 1 och 2 mom. kan vårdas samtidigt. Som särskilda skäl anses främst det fall där i familjevård samtidigt vårdas endast myndiga personer vars umgänge sinsemellan och arten av vilkas placering i familjevård i förening med deras funktionsförmåga och vårdbehov, gör en avvikelse från maximitalet möjlig.

2 §. Förvaltningen

De uppgifter som enligt familjevårdslagen ska skötas av en kommun eller en samkommun ska i landskapet skötas av kommunerna eller kommunerna i samarbete.

2a §. (2020/16) Särskilda avvikelser

Vid tillämpningen av familjevårdslagen ska 1b § i denna lag tillämpas istället för 1 § i familjevårdslagen.

3 §. Vårdarvode och kostnadsersättningar

Med avvikelse från 2 § 1 mom. i familjevårdslagen är vårdarvodet minst 850 euro per kalendermånad per person i familjevård.

Med avvikelse från 3 § 2 mom. i familjevårdslagen är kostnadsersättningen minst 650 euro per person i familjevård per kalendermånad. Bestämmelsen om dispositionsmedel i 3 § 3 mom. ska avse dispositionsmedel som ställs till barnets eller den unga personens förfogande enligt 55 § barnskyddslagen (FFS 417/2007) som tillämpas med stöd av landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen.

M 21 LL (2004:3) om kontroll av brottslig bakgrund inför arbete med barn

Med avvikelse från 3 § 6 mom. familjevårdarlagen är startersättningen högst 3 200 euro per person i familjevård.

Med avvikelse från 3 § 7 mom. familjevårdarlagen ska de indexjusteringar som anges i momentet genomföras enligt motsvarande ändring av det konsumentprisindex för Åland som fastställs av Ålands statistik- och utredningsbyrå.

4 §. *Uppdragsavtal*

Utöver 4 § familjevårdarlagen gäller för uppdragsavtalet att

1) uppdragsavtalet ska ingås med alla familjevårdare i familjehemmet,

2) när uppdragsavtalet ingås med fler än en familjevårdare ska det i uppdragsavtalet anges vilken eller vilka familjevårdare som mottar vårdarvode, kostnadsersättningar och eventuella andra utbetalningar,

3) med avvikelse från 4 § 1 mom. 6 punkten familjevårdarlagen kan enligt 5 § i denna lag inte överenskommas särskilt om arvode för ledigheten och

4) de uppgifter som ska anges enligt 4 § 1 mom. 7 punkten familjevårdarlagen ska inkludera uppgifter om familjevårdarens kontaktperson enligt 7 § i denna lag.

5 §. *Rätt till ledighet*

Har inte annat överenskommit i uppdragsavtalet, ska för familjevårdaren, utan förlust av vårdarvode, ordnas möjlighet till en ledighet vars längd är två dagar för varje kalendermånad under vilken vårdaren enligt uppdragsavtalet har verkat som familjevårdare i minst 14 dygn.

I landskapet ska 6 § 1 mom. familjevårdarlagen inte tillämpas.

6 §. *Avlösarservice*

Med avvikelse från 6a § familjevårdarlagen kan uppdragsavtal för avlösarservice i familjevårdarens hem av särskilda skäl även ingås med en person som inte har genomgått den förberedande utbildning som krävs enligt 1 § 2 mom. familjevårdarlagen. Hänvisningen till 7 § familjevårdarlagen ska avse 7 § i denna lag.

7 §. *Utbildning och stöd*

Kommunerna ska ordna den förberedande utbildning som krävs enligt 1 § 2 mom. familjevårdarlagen och tillgodose familjevårdarnas behov av övrig förberedelse för uppdraget samt tillse att familjevårdarna får den arbetshandledning och den fortbildning som de behöver för sitt uppdrag.

För att ordna det stöd som behövs under familjevården ska en kontaktperson för familjevårdaren utses. Familjevårdarens kontaktperson ska vara en kommunal tjänsteman som har tillräckliga kunskaper och befogenheter för att verka för att familjevårdarens behov enligt 1 mom. tillgodoses. Familjevårdarens kontaktperson kan inte samtidigt vara den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter enligt 13b § barnskyddslagen som tillämpas med stöd av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen. Kontaktpersonen ska besöka familj-

jehemmet enligt vad som bestäms i uppdragsavtalet, dock minst en gång per år. I uppdragsavtalet ska även överenskommas närmare om familjevårdarens rätt till andra regelbundna kontakter med kontaktpersonen.

Kommunerna ska beakta familjevårdarnas minderåriga barn, som är bosatta i hemmet, och deras behov av delaktighet och stöd.

I landskapet ska 7 § familjevårdarlagen inte tillämpas.

8 §. *Närmare bestämmelser*

Närmare bestämmelser om ordnandet och innehållet i den förberedande utbildningen och i den utbildning och det stöd som familjevårdaren har rätt till enligt denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

9 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 31 mars 2015.

Gällande uppdragsavtal, som inte är i överensstämmelse med denna lag, får tillämpas under högst ett års tid från lagens ikraftträdande. Under denna tid ska kommunerna tillse att alla gällande uppdragsavtal är i överensstämmelse med denna lag.

Kommunerna ska tillse att de personer som verkar som familjevårdare när lagen träder i kraft inom två år från ikraftträdandet får fortbildning som motsvarar den förberedande utbildning som krävs enligt 1 § 2 mom. familjevårdarlagen.

M 21 Landskapslag (2004:3) om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som skall arbeta med barn

1 §. *Syfte*

Syftet med denna lag är att skydda den personliga integriteten och främja den personliga säkerheten för personer under 18 år. I lagen föreskrivs om ett kontrollförfarande som skall göra arbetsgivare medvetna om eventuell brottslig bakgrund hos dem som skall arbeta med personer under 18 år.

2 §. *Tillämpningsområde*

Denna lag tillämpas på den som ska utföra arbete som varaktigt och i väsentlig grad består i att utan vårdnadshavarens närvaro ta hand om, fostra, undervisa, sköta eller på något annat sätt arbeta i personlig kontakt med personer under 18 år. Det arbete som avses i lagen kan utföras (2020/60)

1) i ett offentligt eller privaträttsligt anställningsförhållande,

2) under arbetspraktik, arbetslivsträning och arbetsprövning eller

3) (2020/60) inom sådan privat socialservice som avses i landskapslagen (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice, inom sådan privat samhällsstödd barnomsorg som avses i landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola eller som sådan familjevårdare som avses i landskapslagen (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdarlagen.

Lagen tillämpas inte på arbete som sammanlagt varar mindre än tre månader under en ettårsperiod.

Var och en har rätt att vägra att delta i arbetspraktik, arbetslivsträning och arbetsprövning som omfattas av denna lag. En vägran i enlighet med denna bestämmelse får inte leda till att grunddagpenning eller andra förmåner som utbetalas av landskapets medel minskas eller upphör.

3 §. Skyldighet för arbetsgivaren att kräva uppvisande av registerutdrag

En arbetsgivare skall kräva att en person visar upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen (FFS 770/1993), när arbetsgivaren första gången erbjuder personen en anställning som omfattar uppgifter som avses i 2 § eller första gången tilldelar personen sådana uppgifter. Som arbetsgivare räknas härvid även den som erbjuder arbetspraktik, arbetslivsträning eller arbetsprövning.

Om ett registerutdrag inte finns att tillgå när en kommun eller ett kommunalförbund fattar beslut om en anställning, skall valet vara villkorligt och bekräftas först när ett utdrag har visats upp. Den som villkorligt har valts till anställningen skall visa upp registerutdraget senast inom 30 dagar från delfäendet av beslutet eller inom en längre tidsfrist som det organ som fattar beslutet har beviljat av särskilda skäl. När utdraget har visats upp skall det organ som gjort det villkorliga valet fatta beslut om att valet skall bekräftas eller förfalla. Beslut om att valet skall bekräftas kan även fattas av en tjänsteman som bemyndigats därtill. Om registerutdraget inte visas upp inom ovan avsedd tid förfaller valet.

4 §. (2013/122) Skyldighet att kräva uppvisande av registerutdrag beträffande dem som producerar privat socialservice

Innan Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet beviljar en privat serviceproducent tillstånd enligt lagen om privat socialservice ska den, om verksamhetsområdet för den privata serviceproducenten omfattar tjänster för personer under 18 år, kräva att personer som inte är arbetstagare och vars arbete omfattar uppgifter som avses i 2 § visar upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen.

En kommun som har tagit emot en anmälning enligt lagen om privat socialservice eller landskapslagen om barnomsorg och grundskola ska omedelbart kräva att personer som inte är arbetstagare och vars arbete omfattar uppgifter som avses i 2 § visar upp ett sådant straffregisterutdrag som avses i 6 § 2 mom. straffregisterlagen. (2020/60)

Den som är skyldig att ansöka om tillstånd eller göra en anmälning enligt lagen om privat socialservice eller landskapslagen om barnomsorg och grundskola ska underrätta Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet eller kommunen när någon som inte är arbetstagare och som inte anges i ansökan om tillstånd eller anmälning ges uppgifter som avses i 2 §. Efter att ha tagit emot en sådan underrättelse ska Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet eller kommunen omedelbart kräva att personen som fått uppgifter som avses i

2 § visar upp ett sådant straffregisterutdrag som avses i 6 § 2 mom. straffregisterlagen. (2020/60)

5 §. (2015/22) Skyldighet att kräva uppvisande av registerutdrag beträffande familjevårdare

Innan en kommun eller ett kommunalförbund ingår ett uppdragsavtal med en familjevårdare enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdarlagen ska kommunen eller kommunalförbundet kräva att uppdragstagaren visar upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen, om uppdragsavtalet gäller familjevård av personer under 18 år.

Detsamma gäller vid köp av familjevård som privat socialservice för en person under 18 år om inte den som ska ge familjevården under de senaste sex månaderna har uppvisat ett straffregisterutdrag enligt 4 § för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

6 §. Registerutdragets giltighetstid

Ett registerutdrag får inte vara äldre än sex månader när det visas upp för kontroll med stöd av denna lag.

7 §. Anteckning om uppvisat registerutdrag och återlämnande av utdraget

I personuppgifterna om den som visat upp ett registerutdrag får endast antecknas att utdraget har visats upp och vad det har för identifikationsuppgifter. Arbetsgivaren eller någon annan som fått se registerutdraget med stöd av denna lag har inte rätt att kopiera det. Registerutdraget skall utan dröjsmål återlämnas till den som har visat upp det.

8 §. (2021/103) Utlämnande av uppgifter

Uppgifter i ett registerutdrag får inte röjas för andra än dem som behöver dem för att besluta om en person ska tilldelas arbetsuppgifter som ingår i tillämpningsområdet för denna lag. Om handlingars och uppgifters offentlighet gäller i övrigt vad som föreskrivs i offentlighetslagen (2021:79) för Åland.

9 §. Platsannonser

När arbetsuppgifter som avses i denna lag utannonseras skall det i platsannonsern nämnas att den som anställs skall visa upp ett registerutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen.

10 §. Straffbestämmelser

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot skyldigheten att kräva uppvisande av ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen skall dömas till böter.

Till böter skall även den dömas som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot skyldigheten att utan dröjsmål återlämna ett registerutdrag till den som har visat upp det.

Vid brott mot tystnadsplikten som föreskrivs i 8 § skall dömas till straff enligt 38 kap. 1 eller 2 §§ eller 40 kap. 5 § strafflagen (FFS 39/1889).

11 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2004.

M 22 Landskapslag (2019:101) om tillämpning på Åland av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn

1 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn (FFS 148/2014), nedan kallad *rikslagen*, ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna lag. Ändringar i rikslagen ska tillämpas på Åland från att de träder i kraft i riket.

2 §. Hänvisningar

Hänvisningen till lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (FFS 504/2002) i 2 § 2 mom. rikslagen avser landskapslagen (2004:3) om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som ska arbeta med barn.

3 §. Straff

Om straff för brott mot skyldigheten enligt 11 § 2 mom. i rikslagen att överlämna straffregisterutdrag till den frivillige föreskrivs i 13 § i rikslagen.

Vid brott mot tystnadsplikten som föreskrivs i 12 § i rikslagen ska dömas till straff enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen (FFS 39/1889), om inte gärningen utgör brott enligt 40 kap. 5 § i strafflagen eller strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag.

De bestämmelser om straff för dataskyddsbrott som finns i 38 kap. 9 § i strafflagen ska tillämpas inom tillämpningsområdet för denna lag.

4 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.

M 23 Landskapslag (2015:68) om hemvårdsstöd

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Lagens tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om hemvårdsstöd.

Hemvårdsstödet är ett ekonomiskt stöd till vårdnadshavare vars barn inte deltar i sådan kommunal eller privat samhällsstödd barnomsorg med undantag för lekverksamhet (nedan barnomsorg), som avses i landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola. (2022/56)

Det partiella hemvårdsstödet är ett ekonomiskt stöd till vårdnadshavare som arbetar deltid med anledning av vården av sitt barn.

Med att ett barn inte deltar i barnomsorgen avses i denna lag att barnet inte har en plats inom barnomsorgen. (2022/56)

2 §. Lagens syfte

Lagens syfte är att med barnens bästa som utgångspunkt ge vårdnadshavarna valfrihet i fråga om vården av barnet och goda förutsättningar att förena föräldraskap och yrkesarbete samt att främja jämställdheten i samhället.

3 §. Stödformer

Hemvårdsstödet kan beviljas som ett *grundläggande hemvårdsstöd*, ett *utökat hemvårdsstöd*, ett *hemvårdsstöd för syskon* samt som ett *partiellt hemvårdsstöd*. Det grundläggande och det utökade hemvårdsstödet kan även beviljas som ett hemvårdsstöd för flerlingsfamiljer.

Till det grundläggande och det utökade hemvårdsstödet kan fogas ett *syskontillägg* och en *inkomstbaserad tilläggsdel*. Till hemvårdsstödet för syskon kan fogas en *inkomstbaserad tilläggsdel*.

En vårdnadshavare kan inte lyfta det grundläggande, det utökade och det partiella hemvårdsstödet samtidigt.

2 kap. Definitioner

4 §. Vårdnadshavare

Med vårdnadshavare avses i denna lag barnets föräldrar eller den som anförtrotts vårdsnaden om barnet.

5 §. Familj

Med familj avses i denna lag den eller de vårdnadshavare som bor tillsammans med barnet. Om barnet bor tillsammans med endast en vårdnadshavare ingår i familjen även den som vårdnadshavaren stadigvarande lever tillsammans med i gemensamt hushåll i äktenskap eller i ett parförhållande.

3 kap. Allmänna bestämmelser om rätt till stöd

6 §. Hemkommun på Åland

För att en vårdnadshavare ska ha rätt till hemvårdsstöd för sitt barn ska vårdnadshavaren och barnet ha sin hemkommun på Åland enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994).

Trots att bestämmelserna i 1 mom. om hemkommun på Åland inte uppfylls, kan en vårdnadshavare ha rätt till hemvårdsstöd med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.

Trots att bestämmelserna i 1 mom. om hemkommun på Åland inte uppfylls har en vårdnadshavare rätt till hemvårdsstöd för sitt barn som inte vistas på Åland tillsammans med honom eller henne, om vårdnadshavaren

1) har rätt att arbeta i Finland enligt 78 § 1 eller 2 mom. eller 3 mom. 1, 2, 5 eller 7 punkten i utlänningslagen (FFS 301/2004) och

2) har ett giltigt arbets-, tjänste- eller annat anställningsförhållande och tillstånd att arbeta i Finland minst sex månader eller

3) har registrerats som arbetslös arbetssökande efter det att ett minst sex månader långt arbetsförhållande har upphört.

7 §. (2022/56) Rätt till hemvårdsstöd

Rätten till hemvårdsstöd för ett barn börjar då det har gått 160 vardagar sedan barnets födelse. Med vardagar avses andra dagar än söndagar, helgdagar och söckenhelgdagar.

Rätten till hemvårdsstöd för ett barn omfattar inte den tid som föräldradagpenning betalas till vårdnadshavaren. Vårdnadshavaren har dock rätt till hemvårdsstöd för syskon enligt bestämmelserna i 13 §. (2023/29)

4 kap. Särskilda bestämmelser om stödformer, stödbelopp och rätt till stöd

8 §. Grundläggande hemvårdsstöd

En vårdnadshavare vars barn inte deltar i barnomsorgen har rätt till ett *grundläggande hemvårdsstöd* tills barnet fyller tre år. (2022/56)

Det grundläggande hemvårdsstödet är 500 euro per kalendermånad.

9 §. Utökat hemvårdsstöd

En vårdnadshavare som själv vårdar sitt barn och inte förvärvsarbetar och vars barn inte deltar i barnomsorgen har rätt till ett *utökat hemvårdsstöd* tills barnet fyller tre år. (2022/56)

Det utökade hemvårdsstödet är 700 euro per kalendermånad.

Det utökade hemvårdsstödet kan beviljas under sammanlagt åtta månader så att vardera vårdnadshavaren har rätt till stöd under en sammanhängande period på högst fyra månader. Vårdnadshavarnas stödperioder behöver inte följa tidsmässigt direkt efter varandra. Om barnet endast har en vårdnadshavare har vårdnadshavaren rätt till stöd under en sammanhängande period på högst åtta månader.

10 §. Hemvårdsstöd för flerlingsfamiljer

För en vårdnadshavare som fått flera barn på samma gång och som har rätt till hemvårdsstöd enligt denna lag beviljas hemvårdsstödet som ett hemvårdsstöd för flerlingsfamiljer.

Det grundläggande hemvårdsstödet för flerlingsfamiljer är 750 euro per kalendermånad för tvillingar och 1 000 euro för trillingar. För varje ytterligare barn höjs stödet med 250 euro.

Det utökade hemvårdsstödet för flerlingsfamiljer är 1 050 euro per kalendermånad för tvillingar och 1 400 euro för trillingar. För varje ytterligare barn höjs stödet med 350 euro.

11 §. Syskontillägg till hemvårdsstödet

En vårdnadshavare som utöver det eller de barn som medför rätt till hemvårdsstöd vårdar minst ett eget barn (nedan syskon) har rätt till ett *syskontillägg* till hemvårdsstödet för varje syskon, om syskonet inte deltar i barnomsorgen. (2022/56)

Syskontillägget är 100 euro per kalendermånad.

Rätten till syskontillägg upphör den 31 juli det år syskonet blir läropliktigt.

Trots bestämmelsen i 1 mom. har ett syskon som har fyllt tre år rätt till sådan halvtidsomsorg som avses i 28 § 2 mom. i del II i landskapslagen om barnomsorg och grundskola. (2022/56)

12 §. Inkomstbaserad tilläggsdel

En vårdnadshavare som har rätt till ett grundläggande eller utökat hemvårdsstöd eller ett hemvårdsstöd för syskon kan beroende på familjens sammanlagda skattepliktiga inkomster per kalendermånad ha rätt till en *inkomstbaserad tilläggsdel* till hemvårdsstödet.

Den inkomstbaserade tilläggsdelens fulla belopp är 350 euro per kalendermånad.

Om familjens sammanlagda skattepliktiga inkomster per kalendermånad är lägre än 1 050 euro har

vårdnadshavaren rätt till den inkomstbaserade tilläggsdelens fulla belopp. Om familjens sammanlagda skattepliktiga inkomster per kalendermånad är högre än 1 050 euro minskas tilläggsdelens fulla belopp med 15 procent av den del av de skattepliktiga inkomsterna som överstiger 1 050 euro.

Till familjens sammanlagda skattepliktiga inkomster räknas inte familjens minderåriga barns inkomster.

Till familjens sammanlagda skattepliktiga inkomster räknas inte de inkomster som anges i 21 §.

Den inkomstbaserade tilläggsdelen beviljas för ett år i sänder.

13 §. Hemvårdsstöd för syskon

En vårdnadshavare som lyfter föräldradagpenning med stöd av sjukförsäkringslagen och som utöver det eller de barn som ger rätt till denna dagpenning vårdar minst ett eget barn (nedan syskon) har rätt till ett *hemvårdsstöd för syskon*, om syskonet inte deltar i barnomsorgen. (2023/29)

Hemvårdsstödet för syskon är 100 euro per kalendermånad för varje syskon.

Rätten till hemvårdsstöd för syskon upphör den 31 juli det år syskonet blir läropliktigt.

Trots bestämmelserna i 1 mom. har syskonet rätt att delta i sådan kommunal daghemsverksamhet med förundervisning som avses i 17 § 1 mom. i del II i landskapslagen om barnomsorg och grundskola. (2022/56)

14 §. Partiellt hemvårdsstöd

En vårdnadshavare, vars arbetstid med anledning av vården av barnet uppgår till i medeltal högst 30 timmar per vecka, har rätt till ett *partiellt hemvårdsstöd* tills barnet fyller tre år samt under det första och andra året barnet deltar i den grundläggande utbildningen och under läsåret innan barnet börjar i den grundläggande utbildningen om barnet som är läropliktigt deltar i förundervisningen inom barnomsorgen. Om barnet omfattas av förlängd läroplikt har vårdnadshavaren rätt till ett partiellt hemvårdsstöd även under det tredje året barnet deltar i den grundläggande utbildningen. Ett barn vars vårdnadshavare lyfter partiellt hemvårdsstöd har inte rätt att delta i barnomsorg i form av fritidshemsverksamhet. (2022/56)

Det partiella hemvårdsstödet är 125 euro per kalendermånad.

En vårdnadshavare som är verksam som företagare och som har en sådan försäkring som avses i lagen om pension för företagare (FFS 1272/2006) eller som är verksam som lantbruksföretagare och som har en sådan försäkring som avses i 10 § i lagen om pension för lantbruksföretagare (FFS 1280/2006) har rätt till ett *partiellt hemvårdsstöd* i enlighet med bestämmelserna i 1 mom.

Båda vårdnadshavarna har rätt till partiellt hemvårdsstöd för samma kalendermånad under förutsättning att de inte samtidigt är borta från arbetet för vården av barnet.

15 §. Hemvårdsstöd för adoptivföräldrar

Adoptivföräldrar har rätt till grundläggande och utökat hemvårdsstöd tills det gått två år sedan barnet

M 23 LL (2015:68) om hemvårdsstöd

togs i vård i adoptions syfte. Rätten till grundläggande och utökad hemvårdsstöd upphör dock alltid senast den 31 juli det år då barnet blir läropliktigt. (2022/56)

Adoptivföräldrar har rätt till partiellt hemvårdsstöd enligt bestämmelserna i 14 §.

16 §. Barn som vårdas dygnet runt eller omhändertagits

Hemvårdsstöd betalas inte för barn som mer än tre månader är i kontinuerlig vård dygnet runt som ordnas av kommunen.

För barn som omhändertagits enligt bestämmelserna i landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen och vars vård och fostran ordnats utom hemmet övergår rätten till hemvårdsstöd till den som faktiskt vårdar och fostrar barnet.

5 kap. Stödtid**17 §. Allmänna bestämmelser**

Stödbeloppen räknas per kalendermånad.

Om vårdnadshavaren inte har rätt till stöd för en hel kalendermånad så är stödet 1/30 av månadsbeloppet för varje dag som vårdnadshavaren har rätt till stöd.

18 §. Stödtid

Hemvårdsstödet betalas från och med den första dagen efter det att vårdnadshavarens rätt till stöd uppkommit.

Hemvårdsstöd beviljas inte för kortare tid än en månad.

Hemvårdsstödet kan betalas retroaktivt för högst sex månader före ansökan anhängiggjorts hos kommunen.

6 kap. Ansökan och beslut om stöd**19 §. Ansökan om stöd**

Hemvårdsstöd söks hos barnets hemkommun.

20 §. Betalning av stöd

Hemvårdsstödet betalas av barnets hemkommun.

Hemvårdsstöd som betalas med stöd av 6 § 2 och 3 mom. betalas av landskapet. Landskapet kan avtala med en kommun om handläggning och verkställighet av betalning av sådana stöd.

21 §. Inkomster som undantas från de sammanlagda inkomsterna

Följande inkomster ska inte beaktas då familjens sammanlagda skattepliktiga inkomster beräknas enligt 12 §:

1) *moderskapsunderstöd* enligt landskapslagen (1994:10) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om moderskapsunderstöd,

2) *barnbidrag* enligt landskapslagen (1994:48) om tillämpning i landskapet Åland av barnbidragslagen,

3) *barnförhöjning* enligt folkpensionslagen (FFS 568/2007),

4) *kostnadsersättning* för familjevård eller familjedagvård enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen,

5) *hemvårdsstöd* enligt landskapslagen (2015:68) om hemvårdsstöd,

6) *underhållsbidrag* för barn som betalas med stöd av ett domstolsbeslut eller ett fastställt skriftligt avtal samt underhållsstöd,

7) *studiepenning eller vuxenstudiepenning* enligt landskapslagen (2006:71) om studiestöd,

8) *stipendier eller motsvarande understöd* som betalas för studier, praktik eller annan behörighetshöjande verksamhet,

9) *stöd för deltagande i sysselsättningsfrämjande utbildning* enligt landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning,

10) *sysselsättningsstöd* enligt landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet,

11) *utkomstskydd* enligt landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

12) *utkomststöd* enligt landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd,

13) *bostadsbidrag* enligt landskapslagen (2015:4) om tillämpning på Åland av lagen om allmänt bostadsbidrag,

14) *handikappförmåner* enligt lagen om handikappförmåner (FFS 570/2007),

15) *ersättning för uppehälle* enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (FFS 566/2005),

16) *sjukvårds- och undersökningskostnader* som betalas med stöd av en olycksfallsförsäkring,

17) *enersättning* enligt [lagen om olycksfallsförsäkring (FFS 608/1948)],

18) *resedagtraktamenten, ersättningar för resekostnader och ersättningar för sjukvårdskostnader* samt med dessa jämförbara ersättningar för särskilda kostnader,

19) *vårdarvode* enligt landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård samt

20) *militärunderstöd* enligt militärunderstödslagen (FFS 781/1993).

L (FFS 608/1948) om olycksfallsförsäkring har ersatts av L (FFS 459/2015) om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar.

22 §. Skyldighet att lämna uppgifter

En vårdnadshavare som ansöker om hemvårdsstöd är skyldig att lämna de uppgifter till kommunen som behövs för beslut om hemvårdsstöd. En vårdnadshavare som lyfter hemvårdsstöd är skyldig att meddela kommunen om förändringar som påverkar rätten till hemvårdsstöd. En vårdnadshavare som lyfter hemvårdsstödet inkomstbaserade tilläggsdel är skyldig att meddela kommunen om familjens gemensamma skattepliktiga inkomster varaktigt förändras med minst 10 procent.

22a §. (2020/63) Rätt att få uppgifter ur inkomstregistret

Kommunen har i enlighet med 5 kap. 13 § 25 punkten lagen om inkomstdatasystemet (FFS 53/2018) och trots sekretessbestämmelser och andra begränsningar rätt att erhålla sådana uppgifter ur inkomstregistret som behövs för att fatta beslut om hemvårdsstödet inkomstbaserade tilläggsdel.

23 §. Rättelse av beslut om stöd

Om ett beslut som gäller utbetalning av hemvårdsstöd uppenbarligen grundar sig på felaktiga eller bristfälliga uppgifter av barnets vårdnadshavare kan kommunen göra en rättelse av beslutet om stöd retroaktivt för högst ett år.

24 §. Återbetalning av stöd

Om ett hemvårdsstöd beviljats på felaktig grund eller till ett för stort belopp kan kommunen kräva att vårdnadshavaren återbetalar det stödbelopp som felaktigt betalats ut. Om orsaken till att hemvårdsstödet beviljats felaktigt inte beror på vårdnadshavaren kan återbetalning krävas för högst ett år.

Om det av särskilda skäl inte är ändamålsenligt eller skäligt att kräva en återbetalning av det felaktigt utbetalade stödbeloppet eller om beloppet är litet kan kommunen helt eller delvis avstå från att kräva en återbetalning.

Det belopp som återkrävs kan kvittas mot senare utbetalningsrater av hemvårdsstödet.

Ett beslut om återkrav som vunnit laga kraft får verkställas såsom en dom med laga kraft.

7 kap. Särskilda bestämmelser**25 §. (2017/126) Landskapsandelar**

På verksamhet som kommunen ordnar enligt denna lag tillämpas landskapslagen (1993:71) om planering av socialvården. Kommunen tilldelas landskapsandel enligt landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna.

26 §. Förbud mot utmätning

Hemvårdsstöd får inte utmätas.

27 §. Tystnadsplikt och utlämnande av uppgifter (2021/104)

Den som sköter uppgifter enligt denna lag får inte informera en utomstående om vad han eller hon på grund av sin ställning eller sin uppgift har fått veta om personliga eller ekonomiska omständigheter som gäller en person eller en familj.

Trots bestämmelserna i 1 mom. får uppgifter lämnas till den som på tjänstens vägnar har rätt att få kännedom om saken.

Till straff för brott mot tystnadsplikten i 1 mom. döms enligt 28 § i offentlighetslagen (2021:79) för Åland, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i någon annan lag. (2021/104)

Om handlingars och uppgifters offentlighet gäller i övrigt vad som föreskrivs i offentlighetslagen för Åland. (2021/104)

28 §. (2022/56) Ändringssökande

I ett beslut om beviljande av hemvårdsstöd får rättelse begäras hos kommunen inom 14 dagar efter delandet av beslutet.

Ett beslut med anledning av begäran om rättelse enligt 1 mom. får överklagas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019).

29 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1985:50) om stöd för vård av barn i hemmet.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2022/56):

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2022.

För en vårdnadshavare som enligt övergångsbestämmelserna till lagen om ändring av sjukförsäkringslagen (FFS 28/2022) inte omfattas av den ändrade lagstiftningen tillämpas 7 § 1 mom. och 15 § i den form som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

M 24 Landskapslag (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen**1 §. Lagens tillämpningsområde**

Barnskyddslagen (FFS 417/2007) ska, med i denna lag angivna undantag, tillämpas i landskapet Åland.

Barnskyddslagen ska tillämpas i samma lydelse som vid varje enskild tidpunkt är gällande i riket, om inte annat följer av denna lag. Upphävs barnskyddslagen, ska den inom landskapets behörighet tillämpas i sin sista lydelse. (2017/60)

3 mom. upphävt (2017/59).

2 §. (2013/119) Förvaltningsmyndighet

De förvaltningsuppgifter som enligt barnskyddslagen ankommer på statliga myndigheter ska på Åland skötas av landskapsregeringen, när det är fråga om uppgifter som faller inom landskapets behörighet, dock så att övervakningen ska skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

Om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet vid övervakningen konstaterar allvarliga brister ska myndigheten, utan hinder av sekretessbestämmelser, anmäla bristerna till landskapsregeringen.

3 §. (2019/35) Kommunstyrelses eller nämnds uppgift

De uppgifter som enligt barnskyddslagen ska skötas av ett kollegialt organ som kommunen har utsett ska i landskapet skötas av en nämnd eller kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut, om inte uppgifterna ska samordnas och skötas av den kommunala myndighet som avses i 3 § i landskapslagen (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst.

4 §. (2023/27) Avvikande terminologi

På Åland ska bestämmelser om kommunala tjänsteinnehavare tillämpas på kommunala tjänstemän och bestämmelser om barndagvård tillämpas på barnomsorg.

4a §. (2020/55) Vålfärdsplan för barn och unga

Den vålfärdsplan för barn och unga som avses i 12 § i barnskyddslagen ska även innehålla en beskrivning av hur barn- och elevhälsoverksamheten genomförs i kommunens barnomsorg och grundskolor.

Barnskyddslagens 12 § 1 mom. sista mening, 3, 5 och 6 mom. tillämpas inte på Åland. För ordnandet och utvecklandet av barnskyddet ska uppgifterna

M 24 LL (2008:97) om barnskyddslagen

enligt 12 § 4 mom. inkluderas i den välfärdsplan för barn och unga som avses i 12 § 1 mom. i barnskyddslagen. (2023/27)

4b-4e §§. Upphävda (2020/15).

4f §. (2020/55) *Stöd för skolgången*

Kommunen ska i enlighet med bestämmelserna i del IV i landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola ordna psykolog- och kuratorstjänster som ger stöd och handledning för barnen och eleverna inom barnomsorgen och i grundskolan samt för de barn som hemundervisas.

Huvudmannen för sådan privat barnomsorg och för en sådan ersättande skola som avses i 6 kap. i del II och 7 kap. i del III i landskapslagen om barnomsorg och grundskola ansvarar för att de tjänster som avses i 1 mom. ordnas för barnen och eleverna.

4g-4n §§. Upphävda (2020/15).

5 §. Särskilda avvikelser

Vid tillämpningen av barnskyddslagen ska även i denna paragraf angivna avvikelser iakttas i landskapet:

1) (2020/15) På Åland ska hänvisningar i barnskyddslagen till socialvårdslagen (FFS 1301/2014) inom landskapets lagstiftningsbehörighet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagen (2020:12) om socialvård. Hänvisningen i barnskyddslagen till 46 a § ska inom landskapets lagstiftningsbehörighet avse 65 § i landskapslagen om socialvård.

2) (2020/15) Bestämmelser om behörighetskrav för socialarbetare som verkar inom barnskyddet på Åland finns i 8 § i landskapslagen (2020:24) om yrkesutbildade personer inom socialvården. Behörighetsbestämmelser beträffande personer som verkar i huvudsakligen administrativa ledningsuppgifter inom barnskyddet finns i 65 § 1 mom. i landskapslagen om socialvård. Behörighetsbestämmelser för föreståndare som ansvarar för vård- och fostringsuppgifter vid en barnskyddsanstalt finns i 65 § 3 mom. i landskapslagen om socialvård.

Med avvikelse från 13 § 2 mom. i barnskyddslagen kan den ledande tjänsteinnehavaren inom socialvården förordna även en tjänsteman som inte har behörighet som socialarbetare att fatta beslut under förutsättning att tjänstemannen uppfyller behörighetsbestämmelserna i 65 § 1 mom. i landskapslagen om socialvård.

3) (2023/27) Hänvisningen i 12 § 1 mom. i barnskyddslagen till att planen ska godkännas i respektive kommuns kommunfullmäktige ska avse godkännande av den kommunala myndighet som ansvarar för barnskyddet. Hänvisningen i 12 § 1 mom. i barnskyddslagen till en budget och ekonomiplan enligt 110 § i kommunallagen (FFS 410/2015) ska avse en budget och ekonomiplan enligt 64 och 65 §§ i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland. Hänvisningen till 6 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (FFS 612/2021) ska avse landskapslagen (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland.

4) (2020/15) På Åland ska med avvikelse från 3 a § 1 mom. i barnskyddslagen, förebyggande barnskydd

tillhandahållas förutom av kommunen även av landskapsmyndigheterna med ansvar för utbildning och hälsovård.

5) (2020/55) På Åland tillämpas landskapslagen om barnomsorg och grundskola på barnomsorg som tillhandahålls som en stödåtgärd inom barnskyddets öppenvård.

6) (2023/27) Hänvisningen i 15 § i barnskyddslagen till en verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården inom välfärdsområdet ska avse Ålands hälso- och sjukvård enligt landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård.

7) (2013/119) Bestämmelserna i 16b § 2 mom. första meningen i barnskyddslagen om hälso- och sjukvårdstjänster ska inte tillämpas i landskapet.

8) (2023/27) Hänvisningen i 16b § 2 mom. andra meningen i barnskyddslagen till lagen om grundläggande utbildning och lagen om statsandel för kommunal basservice (FFS 618/2021) i fråga om placementskommunens skyldighet att ordna grundläggande utbildning och om ersättning för kostnaderna för detta ska avse motsvarande skyldighet och kostnadsansvar för förundervisning och grundskoleundervisning enligt landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola.

9) (2019/35) Bestämmelserna i lagens 18 § ska inte tillämpas i landskapet.

10) (2022/93) Hänvisningarna i 19 och 77 §§ i barnskyddslagen till lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 734/1992) ska avse landskapslagen (2022:91) om klientavgifter inom socialvården.

11) Hänvisningen i 20 § 2 mom. i barnskyddslagen till 34 § i förvaltningslagen (FFS 434/2003) ska i landskapet avse 28 § i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

12) (2020/15) På Åland tillämpas landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd på utkomststöd och förebyggande utkomststöd som tillhandahålls som en stödåtgärd inom barnskyddets öppenvård.

13) (2020/15) På Åland tillämpas landskapslagen (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdarlagen gällande familjevård.

14) (2020/15) Med avvikelse från 27 a § i barnskyddslagen ska Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet minst en gång per kalenderår begära de uppgifter som är nödvändiga för uppföljningen och övervakningen av de tidsfrister som föreskrivs i barnskyddslagens 26 § 5 mom. och 36 § 3 mom. i landskapslagen om socialvård.

15) (2023/27) Hänvisningar i barnskyddslagens 11, 14, 16, 16 a, 16 b, 25 d, 27 a, 35, 55, 61 b, 76, 76 a, 78 och 79 §§ till ett välfärdsområde ska avse en kommun.

16) (2023/27) Hänvisningar i barnskyddslagens 25, 32, 34, 54, 75, 77 och 81 §§ till ett välfärdsområde ska avse det organ som ansvarar för socialvården.

17) (2023/27) Barnskyddslagens 16 c § ska ha följande lydelse: När en kommun med stöd av denna lag har ordnat familjevård eller institutionsvård för någon som inte är kommuninvånare räknas kommunernas

inbördes ersättningar ut enligt bestämmelserna i 61 § landskapslagen (2020:12) om socialvård.

17a) upphävd (2017/59).

18) (2020/15) Hänvisningen i 27 § i barnskyddslagen till 11 § i lagen om klientens ställning och rättigheter och i 41 § 2 mom. i barnskyddslagen till 20 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården ska på Åland tillämpas med de avvikelser som anges i landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

19) Hänvisningen i 42 § 2 och 4 mom. i barnskyddslagen till förvaltningslagen ska i landskapet avse förvaltningslagen för landskapet Åland.

20) (2013/119) Hänvisningen i 55 § 2 mom. i barnskyddslagen till 9 § i lagen om underhållsstöd (FFS 580/2008) ska i landskapet tillämpas med de avvikelser som anges i landskapslagen (2009:7) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd.

21-22) upphävida (2017/59).

23) upphävd (2020/15).

24) upphävd (2022/93).

25) (2013/119) Hänvisningen i 80 § 2 mom. i barnskyddslagen till lagen om privat socialservice (FFS 922/2011) ska i landskapet avse landskapslagen (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice.

5a §. (2019/40) *Finansiering*

På sådan verksamhet som kommunen eller den kommunala myndighet som avses i 3 § i landskapslagen (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst ordnar med stöd av denna lag tillämpas landskapslagen (1993:71) om planering av socialvården. Kommunen eller den kommunala myndigheten tilldelas landskapsandel enligt landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna om inte något annat bestäms genom lag.

6 §. *Förordning*

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av barnskyddslagen ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

7 §. (2013/119) *Sökande av ändring*

I beslut som har fattats med stöd av denna lag kan ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i 25 § självstyrelselagen för Åland, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag.

8 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2008.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1977:13) angående tillämpning av vissa författningar rörande barnskydd i landskapet Åland.

9 §. *Övergångsbestämmelse*

Kriterierna enligt 59 § 1 mom. barnskyddslagen för det högsta antalet barn som får vårdas samtidigt vid en barnskyddsanstalts bostadsenhet och kriterierna enligt 59 § 2 mom. för det minsta antalet anställda per

bostadsenhet vid en barnskyddsanstalt tillämpas i alla barnskyddsanstalter senast inom tre år efter lagens ikraftträdande.

2 mom. upphävt (2021:36).

Ikraftträdandebestämmelse (2017/60):

Denna lag träder i kraft den 1 september 2017.

Från och med ikraftträdandet av denna lag ska ändringar i barnskyddslagen som trätt i kraft efter utgången av mars månad 2015, även till den del det är fråga om bestämmelser inom landskapets behörighet, tillämpas i enlighet med landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen.

M 25 Landskapslag (2015:117) om skyddshem

1 §. *Lagens syfte*

Syftet med denna lag är att säkerställa högklassiga och heltäckande skyddshemstjänster för personer som är utsatta för våld i nära relationer eller som lever under hot om sådant våld.

2 §. *Tillämpningsområde*

Denna lag innehåller bestämmelser om de grunder som iakttas vid betalning av ersättning ur landskapets medel till aktörer som producerar skyddshemstjänster.

Lagen tillämpas på kommunala och privata producenter av skyddshemstjänster.

3 §. *Definition av skyddshem*

Ett skyddshem är en för klienterna avgiftsfri enhet inom krisarbete med verksamhet dygnet runt och till vilken en person eller en familj som har blivit utsatt för våld i nära relationer eller som lever under hot om sådant våld kan söka sig på eget initiativ eller på anvisning av en myndighet eller någon annan aktör, vid behov även anonymt.

4 §. *Våld i nära relationer*

Med våld i nära relationer avses i denna lag händelseförlopp under vilka någon utövar våld mot en nuvarande eller före detta partner, sitt barn eller partnerns barn, sin förälder, annan nära släkting eller annan närstående. Med våld avses en otillåten kränkning som orsakar eller kan orsaka fysisk, sexuell, psykisk eller ekonomisk skada eller lidande för den som utsätts för gärningen, inbegripet hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande.

5 §. *Skyddshemstjänster*

De tjänster som erbjuds på ett skyddshem är omedelbar krishjälp, skyddat boende dygnet runt samt psykosocialt stöd, rådgivning och vägledning som skyddshemmet i akuta situationer erbjuder dem som har blivit utsatta för våld i nära relationer eller som lever under hot om sådant våld.

Skyddshemmets ansvariga person bedömer tillsammans med sin personal som är specialiserad på krisarbete längden på skyddshemsperioden.

Närmare bestämmelser om skyddshemstjänster kan utfärdas i landskapsförordning.

M 25 LL (2015:117) om skyddshem

6 §. Klienter i skyddshemsverksamheten

Skyddshemstjänster erbjuds i första hand åt personer som har blivit utsatta för våld i nära relationer eller som lever under hot om sådant våld och åt medföljande minderåriga barn.

Skyddshemstjänster kan även tillhandahållas i fall som kan jämföras med våld i nära relationer för att hjälpa personer som behöver hjälp, om hjälpen motsvarar offrets behov av hjälp och om hjälpen inte orsakar skada eller medför fara för andra som befinner sig i skyddshemmet.

En person får söka sig till vilket som helst av de skyddshem som tillhandahåller tjänster som avses i denna lag, förutsatt att där finns plats.

7 §. Uppgifter som sköts av landskapsregeringen

Landskapsregeringen sörjer för tillgången till skyddshemstjänster så att det för invånarna i hela landskapet erbjuds och finns tillgång till tillräckligt med tjänster i förhållande till behovet.

Landskapsregeringen ingår avtal om produktion av skyddshemstjänster med sådana producenter som bäst uppfyller de förutsättningar som föreskrivs i 8 § och i landskapsförordning som har utfärdats med stöd av 8 § 4 mom.

Landskapsregeringen ansvarar för styrningen av skyddshemsverksamheten och samordningen av skyddshemstjänsterna i landskapet som helhet i samarbete med de skyddshem som har ingått avtal.

8 §. Förutsättningar för produktion av skyddshemstjänster

För att en privat aktör ska få ingå avtal med landskapsregeringen om produktion av skyddshemstjänster krävs att aktören har giltigt tillstånd enligt lagen om privat socialservice (FFS 922/2011) i enlighet med landskapslagen (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice.

Kommunala producenter av skyddshemstjänster ska uppfylla samma förutsättningar som de privata aktörerna. Innan landskapsregeringen ingår ett avtal enligt 9 § med en kommunal producent, kontrollerar Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet på landskapsregeringens begäran att förutsättningarna är uppfyllda.

De anställda hos producenten av skyddshemstjänster ska ha tillräcklig utbildning, arbetsfärdighet och insikt i krisarbete inom våld i nära relationer. Personalen ska omfatta ett tillräckligt antal representanter för olika yrkesgrupper. Utöver detta kan personalen omfatta sakkunniga i producentens specialområde inom krisarbete.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för produktion av skyddshemstjänster kan utfärdas i landskapsförordning.

Se LF (2015:118) om skyddshemspersonal.

9 §. Avtal om produktion av skyddshemstjänster

Landskapsregeringen ingår avtal om produktion av skyddshemstjänster med producenterna för högst fem år i sänder. I ett avtal ska det intas en bestämmelse enligt vilken den ersättning som betalas årligen är bero-

ende av det anslag som reserverats för detta ändamål i landskapsbudgeten.

I ett avtal om tjänsteproduktion ska åtminstone följande bestämmas:

1) skyddshemmet och de skyddshemstjänster som det tillhandahåller specificerade samt antalet familjeplatser på skyddshemmet,

2) det verksamhetsområde inom vilket de i avtalet avsedda tjänsterna tillhandahålls samt

3) det preliminära beloppet på den ersättning som betalas ur landskapets medel med iakttagande av de grunder som anges i 10 § 3 mom. samt om ersättningsens betalning,

4) vem som är den ansvariga personen på skyddshemmet och om skyddshemmets övriga personal samt dimensioneringen av antalet anställda,

5) det förfarande som ska iaktas vid utbyte av information, vid registerföringen i anknytning till skyddshemstjänsterna och vid förvaringen av klientuppgifter,

6) den utbildning som arrangeras för skyddshemmets personal samt

7) avtalets giltighetstid och uppsägning.

Om landskapsregeringen ingår avtal med två eller flera producenter av skyddshemstjänster, ska avtalen även innehålla bestämmelser om hur samarbetet inom skyddshemsnätverket ordnas.

10 §. Ersättning som betalas ur landskapets medel och hur den bestäms

Ersättning ur landskapets medel betalas till de producenter av skyddshemstjänster som ingår avtal enligt 9 §. Landskapsregeringen avtalar årligen om ersättningsbeloppet inom ramen för det anslag som anvisats i landskapsbudgeten.

I syfte att skapa ett täckande system av skyddshemstjänster delar landskapsregeringen i enlighet med 3 mom. ut den avtalade ersättningen i förskott till producenter som har ingått avtal om produktion av skyddshemstjänster.

Som grunder för tilldelningen av ersättning beaktas invånarantalet i producentens verksamhetsområde och kostnaderna för skyddshemstjänsterna före finansåret samt producentens uppgifter för den pågående räkenskapsperioden och nästa års budgetförslag.

När avtal ingås med en ny producent av skyddshemstjänster tillämpas på producenten medelvärdet beräknade på bokslutsuppgifter hos andra producenter av skyddshemstjänster i samma storleksordning och uppgifter i den nya producentens förslag till budget för det följande året. I övrigt insamlas samma bakgrundsinformation av nya producenter som av andra. Informationen från alla producenter av skyddshemstjänster hanteras enligt samma principer.

Närmare bestämmelser om viktning av bestämningsgrunderna för den ersättning som betalas ur landskapets medel och om fördelning av ersättningen kan utfärdas i landskapsförordning.

11 §. Redovisning för användning av ersättning, återbetalning av ersättning och ny utdelning

Varje producent av skyddshemstjänster ger årligen landskapsregeringen en redovisning över de kostna-

der som verkställandet av avtalet om tjänsteproduktion orsakat under det föregående finansåret. Redovisningen gäller användningen av den ersättning som i förskott delats ut ur landskapets medel och dess överskridande eller ersättning som blivit oanvänd. I samband med redovisningen kan producenten samtidigt ansöka om komplettering av den ersättning som betalats ut i förskott.

När det finns skäl för det ska landskapsregeringen dela ut ny ersättning till sådana producenter som har fått en för liten förskottsersättning i förhållande till de verkliga kostnaderna. Om förskottsersättningen är för stor i förhållande till de verkliga kostnaderna, ska återbetalning ske av den delen av förskottsersättningen som inte motsvarar de verkliga kostnaderna.

Närmare bestämmelser om utbetalning av ersättning som delas ut av landskapets medel, om redovisningens innehåll och om grunderna för återbetalning och ny utdelning av ersättning kan utfärdas i landskapsförordning.

12 §. Tillsyn

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet övervakar skyddshemsverksamheten. På tillsynen över skyddshemsverksamheten tillämpas:

1) (2020/23) I fråga om kommunalt producerad skyddshemsverksamhet 2 kap. i landskapslagen (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland,

2) i fråga om privata producenter av socialtjänster lagen om privat socialservice (FFS 922/2011), i enlighet med landskapslagen (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice.

13 §. Tillämpning av landskapslagen om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti

På ersättning som avses i 10 § tillämpas 16-18 §§ i landskapslagen (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti.

Som understödstagare enligt de bestämmelser som nämns i 1 mom. betraktas i denna lag producenterna av skyddshemstjänster.

14 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Åtgärder som förutsätts för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

15 §. Övergångsbestämmelser

Senast den 30 juni 2016 ska landskapsregeringen ingå ett i 9 § avsett avtal om produktion av skyddshemstjänster och om ersättningsbeloppet med producenter av skyddshemstjänster. Avtalet ska omfatta tiden från och med den 1 januari 2016.

Landskapsregeringen betalar producenterna av skyddshemstjänster de avtalsbaserade ersättningarna senast den 30 juni 2016.

M 26 Landskapsförordning (2015:118) om skyddshemspersonal

1 §. Behörighet och kompetens hos skyddshemspersonal

Behörighetskraven för en ansvarig person vid ett skyddshem är rätt att med stöd av landskapslagen (2020:24) om yrkesutbildade personer inom socialvården utöva socialarbetaryrket som legitimerad yrkesutbildad person samt förtrogenhet med området och arbetserfarenhet av krisarbete inom våld i nära relationer. (2020/110)

En person som ger stöd och vägledning vid ett skyddshem ska ha för uppgiften lämplig högskoleexamen inom det sociala området samt förtrogenhet med och arbetserfarenhet av krisarbete inom våld i nära relationer. (2016/56)

En person som ger stöd och vägledning vid skyddshem kan vid behov vara ställföreträdare för den ansvariga personen vid skyddshemmet.

Behörighetsvillkoren för personer som arbetar med barn är lämplig högskoleexamen och tillräcklig specialisering för arbete med traumatiserade barn.

5 mom. upphävt (2020/110).

Om det för en uppgift inte är möjligt att få en person med föreskriven behörighet, kan för uppgiften tillfälligt för högst ett år anställas en person som har en lämplig utbildning för den ifrågakommande uppgiften. För en person som tillfälligt ska anställas som ansvarig person vid ett skyddshem fordras att personen har en för uppgiften lämplig högskoleexamen samt förtrogenhet med och arbetserfarenhet av krisarbete inom våld i nära relationer. (2016/56)

2 §. (2016/56) Fortbildning av skyddshemspersonal

Den som producerar skyddshemstjänster ska göra upp en fortbildningsplan i samarbete med landskapsregeringen. Skyddshemmen ska ordna nödvändig säkerhetsutbildning för sin personal.

3 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2016.

En ansvarig person som är verksam vid ett skyddshem den 31 december 2015, har avlagt en högskoleexamen och har minst tre års arbetserfarenhet vid skyddshem fortsätter att vara behörig för uppgiften som ansvarig person till och med den 31 december 2020.

Personer som arbetar med stöd och vägledning den 31 december 2015 fortsätter att vara behöriga för den uppgiften till och med den 31 december 2020, om de har fått utbildning för långsiktigt krisarbete inom våld i nära relationer och minst tre års arbetserfarenhet vid skyddshem.

M 27 Äldrelag (2020:9)

M 27 Äldrelag (2020:9) för Åland**1 kap. Inledande bestämmelser****1 §. Lagens syfte och tillämpningsområde**

Syftet med denna lag är att stöda den äldre befolkningens välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand.

Vidare ska lagen trygga äldre personers tillgång till individuellt anpassade socialvårds- samt hälso- och sjukvårdstjänster samt annan service som ges i rätt tid. Service och tjänster ska främja hälsan och välbefinnandet samt stöda personens funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand.

Med hänsyn till vars och ens av de äldres funktionsförmåga ska rätten till självbestämmande beaktas i fråga om beslut som rör de egna levnadsförhållandena och valet av tillbudsstående socialvårdstjänster och service.

Socialvård, hälso- och sjukvård samt andra tjänster och service som tillhandahålls äldre personer ska hålla en god kvalitet.

Avsikten är vidare att förbättra de äldres demokratiska inflytande i politiskt beslutsfattande som berör den äldre befolkningens levnadsförhållanden.

2 §. Förhållandet till annan lagstiftning

Denna lag innehåller bestämmelser om hur socialvårds- samt hälso- och sjukvårdstjänster i annan lagstiftning ska tillhandahållas för äldre personer på Åland. Lagen är avsedd att komplettera den övriga lagstiftningen om socialvård samt hälso- och sjukvård.

3 §. Äldre personer

Med äldre enligt denna lag avses en person som har fyllt 65 år. Med uttrycket den äldre befolkningen avses den del av befolkningen som består av alla personer i gruppen äldre personer.

Bestämmelserna i 3 kap. är tillämpliga på äldre vars fysiska, kognitiva, psykiska eller sociala funktionsförmåga är nedsatt på grund av sjukdomar eller skador som har uppkommit, tilltagit eller förvärrats i och med hög ålder, eller på grund av degeneration i anslutning till hög ålder.

2 kap. Allmänna skyldigheter**4 §. Ansvar för genomförandet**

Kommunerna och Ålands hälso- och sjukvård ska i enlighet med denna lag stöda den äldre befolkningens välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand. Tillräckliga resurser ska reserveras för att tillhandahålla och för att utveckla tjänsterna och servicen för den äldre befolkningen.

5 §. Samarbete

De kommunala myndigheterna och Ålands hälso- och sjukvård ska samarbeta för att ordna socialvårds- samt hälso- och sjukvårdstjänsterna för de äldre så ändamålsenligt som möjligt. Samarbetet regleras i det samverkansavtal som ingås med stöd av landskapslagen (2020:12) om socialvård.

Kommunerna och Ålands hälso- och sjukvård ska i syfte att stöda den äldre befolkningens välbefinnande,

hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand, samarbeta med andra offentliga myndigheter, företag och organisationer som företräder den äldre befolkningen samt andra organisationer och allmännyttiga samfund som är verksamma i landskapet.

6 §. Tillgång till service och dess tillgänglighet

För den äldre befolkningen ska kommunen ordna socialservice som till innehåll, kvalitet, tillgång och tillgänglighet motsvarar det behov som finns på grund av antalet äldre personer, deras individuella funktionsförmåga och välbefinnande samt behovet av social trygghet.

Kommunen ska med hänsyn till de äldres funktionsförmåga, levnadsförhållanden, bostad och andra faktorer som påverkar tillgängligheten se till att servicen blir så lättillgänglig som möjligt för de äldre.

7 §. Plan för att stöda den äldre befolkningen

Kommunfullmäktige ska anta en plan för att stöda den äldre befolkningen. Äldrerådet ska ges möjlighet att delta i beredningen av planen. Planen ska revideras minst vart fjärde år. Planen ska innehålla:

1) En beskrivning av kommunens och Ålands hälso- och sjukvårds befintliga resurser för att tillhandahålla tjänster och service till den äldre befolkningen i kommunen.

2) En beskrivning av den befolkningsgrupp som består av äldre personer och som även inkluderar en prognos över förändringar under den förestående fyraårsperioden.

3) En bedömning av den äldre befolkningens välbefinnande, tillräckligheten och kvaliteten i fråga om de tjänster som tillhandahålls av kommunen och andra tjänsteproducenter samt andra faktorer som påverkar den äldre befolkningens servicebehov.

4) En beskrivning av åtgärder med en tidsplan för att ordna och utveckla servicenivån i enlighet med kraven i lagstiftningen under den kommande fyraårsperioden samt en bedömning av de resurser som kommunen behöver för dessa åtgärder. Beskrivningen ska ange hur ansvaret för åtgärderna fördelar sig mellan de olika kommunala verksamheterna. Åtgärderna ska stöda den äldre befolkningens välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand.

5) De gemensamma målen för de samordnade tjänsterna, ansvarsfördelningen och de övergripande rutinerna för samarbetet samt övriga åtgärder för säkerställandet av funktionella serviceenheter för klienterna, som kommunen och Ålands hälso- och sjukvård enligt 69 § i landskapslagen om socialvård ska komma överens om i ett samverkansavtal.

6) En beskrivning av kommunens kort- och långsiktiga mål för hur den äldre befolkningens välbefinnande, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand ska stödjas och servicen för den äldre befolkningen utvecklas och förbättras kvalitativt och kvantitativt. Beskrivningen ska inkludera vilka långsiktiga åtgärder som behöver vidtas för att uppnå målen, tidsplanen för åtgärderna samt vilka myndigheter som ansvarar för genomförandet av åtgärderna.

Ålands hälso- och sjukvård antar med stöd av 25 § landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård en strategisk plan över hur behoven av hälso- och sjukvård för landskapets invånare ska uppfyllas. Såväl Ålands hälso- och sjukvårds plan som kommunens plan för att stöda den äldre befolkningen ska beakta det som sägs i denna lag om samarbete, ansvar för genomförandet samt det som överenskomms i ett samverkansavtal med kommunen.

8 §. Utvärdering

Det organ som i kommunen ansvarar för socialvården ska minst en gång vart fjärde år utvärdera om den service som tillhandahålls de äldre överensstämmer med kravbestämmelserna i lagstiftningen och är tillräcklig och av god kvalitet. I de fall socialvården sköts av ett kommunalförbund sköts utvärderingen av kommunalförbundet. Kommunalförbundets utvärdering ska tillkännages medlemskommunerna.

Görs utvärderingen av kommunen ska synpunkter inhämtas från dem som anlitar servicen, deras anhöriga och närstående samt de anställda. Om andra serviceproducenter anlitas ska även deras synpunkter inhämtas. Äldrerådet ska ges tillfälle att lämna ett utlåtande. Om klient- och patientombudsmannen har gjort iakttagelser i den årliga redogörelsen ska dessa tas med samt vilka åtgärder som vidtagits med anledning av dem. Utvärderingen ska dessutom innehålla information om de ekonomiska resurser som använts för servicen samt antalet anställda och deras utbildning.

9 §. Experter

Kommunen och Ålands hälso- och sjukvård ska ha tillgång till tillräcklig och mångsidig expertis för stöddandet av den äldre befolkningens välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand och för ordnandet av social- och hälsovårdstjänster av god kvalitet som äldre personer behöver.

10 §. Äldreråd

Utöver den rätt som invånarna i en kommun har med stöd av kommunallagen att delta i och påverka beslutsfattandet i kommunen ska kommunen inrätta ett äldreråd i enlighet med 31a § kommunallagen (1997:73) för Åland. Äldrerådet är ett rådgivande organ som kan vara gemensamt för flera kommuner.

Kommunstyrelsen utser medlemmar i äldrerådet bland intresserade kommunmedlemmar som hör till den äldre befolkningen. Till medlem kan också en anhörig till en äldre person väljas om det är ändamålsenligt för att äldrerådet allsidigt ska representera dem som brukar olika former av socialservice för äldre i kommunen. Medlemmarna i äldrerådet ska ha sin permanenta bostättningsort i kommunen.

Till äldrerådets uppgifter hör, utöver att delta i beredningen av planen i 7 § och utvärderingen i 8 §, att ge utlåtanden i ärenden som handläggs i kommunen och som har betydelse för den äldre befolkningens välfärd, hälsa, delaktighet, livsmiljö, boende, rörlighet och möjligheter att klara sig själv samt den service som den äldre befolkningen behöver och servicens tillgänglighet.

Äldrerådet kan även ge utlåtanden om andra myndigheters beslutsfattande som berör den äldre befolkningens livsvillkor.

Kommunen ska tillhandahålla äldrerådet det som behövs för att det ska ha tillräckliga verksamhetsförutsättningar.

11 §. Rådgivning och andra tjänster som främjar välbefinnandet

Kommunen och Ålands hälso- och sjukvård ska, utgående från respektive ansvarsområde, stöda den äldre befolkningens välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand genom rådgivning och handledning.

Dessutom ska kommunen och Ålands hälso- och sjukvård, utgående från respektive ansvarsområde, särskilt för dem bland den äldre befolkningen vars levnadsförhållanden eller livssituation utifrån forskningsrön eller allmän livserfarenhet bedöms innebära riskfaktorer som ökar behovet av service, tillhandahålla hälsokontroller, mottagningar och hembesök som stöder välbefinnandet, hälsan, funktionsförmågan och förmågan att klara sig på egen hand.

I de tjänster som avses i 1 och 2 mom. ska det ingå att

1) ge handledning som syftar till att främja välbefinnandet, funktionsförmågan och sunda levnadsvanor samt förebygga sjukdomar, olycksfall och olyckor,

2) identifiera sociala problem och hälsoproblem som beror på en försvagad hälsa och nedsatt funktionsförmåga hos den äldre befolkningen och att ge tidigt stöd i samband med sådana problem,

3) ge handledning om socialvård och annan social trygghet,

4) ge handledning om sjukvård, multiprofessionell rehabilitering och säker läkemedelsbehandling samt

5) ge handledning i användningen av tjänster som står till buds i kommunen och Ålands hälso- och sjukvård och som främjar välbefinnandet, hälsan, funktionsförmågan och förmågan att klara sig på egen hand.

3 kap. Tjänster och service för äldre personer med nedsatt funktionsförmåga

12 §. Allmänna principer

Socialvårdstjänster och hälso- och sjukvårdstjänster som ges till den äldre befolkningen ska vara av god kvalitet, ges i rätt tid, i tillräcklig omfattning och vara anpassade till var och ens individuella behov.

Tjänsterna ska utföras så att de stöder äldre personers välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga, förmåga att klara sig på egen hand och delaktighet. I syfte att förebygga behovet av annan service ska särskild vikt läggas vid tjänster som främjar äldre personers rehabilitering och vid tjänster i hemmet.

13 §. Rådgivning och handledning

Den handledning som kommunen och Ålands hälso- och sjukvård ger med stöd av 11 § ska efter behov ges till äldre personer i samband med att social- och hälsovårdstjänster tillhandahålls.

M 27 Äldre lag (2020:9)

14 §. Bedömning av servicebehovet

Bestämmelser om bedömning av servicebehovet finns i 36 § i landskapslagen om socialvård.

För bedömningen av äldres de servicebehov kan förutom yrkesutbildade personer inom socialvården också en yrkesutbildad person enligt 2 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994) som är anställd inom socialvården svara.

I samband med att servicebehovet bedöms ska den äldre personens funktionsförmåga utredas mångsidigt och med tillförlitliga bedömningsinstrument. När funktionsförmågan utreds ska det bedömas till vilka delar den äldre personen klarar de funktioner som hör till normal livsföring i sin egen boende- och närmiljö och med vad han eller hon behöver stöd och hjälp. Vid bedömningen ska den äldre personens fysiska, kognitiva, psykiska och sociala funktionsförmåga samt faktorer som har samband med tillgängligheten i omgivningen, tryggheten i boendet och tillgången till närservice beaktas.

15 §. Klientplan

Bestämmelser om utarbetande av en klientplan finns i 39 § i landskapslagen om socialvård.

Planen ska utarbetas utan ogrundat dröjsmål efter att den äldre personens servicebehov har utretts. När det sker väsentliga förändringar i den äldre personens funktionsförmåga vilka påverkar servicebehovet ska planen alltid ses över utan ogrundat dröjsmål.

För att garantera att den äldre personen får en god vård och omsorg ska de tjänster som behövs för att stöda dennes välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand framgå av planen.

16 §. Principer för långvarig vård och omsorg

Kommunen ska inom socialvården och Ålands hälso- och sjukvård inom hälso- och sjukvården ge äldre personer långvarig vård och omsorg som stöder ett värdigt liv. I första hand ges långvarig vård och omsorg med hjälp av öppenvårdstjänster inom social- och hälsovården som ges i den äldre personens hem och övriga öppenvårdstjänster inom social- och hälsovården. Dessa tjänster ska till innehåll och omfattning anpassas efter den äldre personens servicebehov vid respektive tillfälle.

Äldre personer ska ges social- och hälsovårdstjänster som garanterar långvarig vård och omsorg på ett sådant sätt att de kan uppleva att deras liv är tryggt, betydelsefullt och värdigt och att de kan upprätthålla sociala kontakter och delta i meningsfull verksamhet som främjar och upprätthåller deras välbefinnande, hälsa och funktionsförmåga. Makar, parter som lever i ett registrerat partnerskap och sambor ska ges möjlighet att bo tillsammans.

Kommunen och Ålands hälso- och sjukvård ska säkerställa att arrangemangen för långvarig vård och omsorg av äldre personer är bestående, om det inte är befogat att ändra på dem för att personen själv önskar det eller hans eller hennes servicebehov har förändrats eller av någon annan särskilt vägande och grundad anledning.

17 §. Förutsättningar för beslut om långvarig institutionsvård

Endast då det finns medicinskt motiverade skäl eller då klient- eller patientsäkerheten förutsätter det får kommunen tillgodose den äldres servicebehov med långvarig institutionsvård.

Innan vård och omsorg ges som långvarig institutionsvård ska kommunen och Ålands hälso- och sjukvård på det sätt som avses i 14 § utreda möjligheterna att tillgodose en äldre persons servicebehov med hjälp av öppenvårdstjänster inom social- och hälsovården som ges i den äldre personens hem och med övriga öppenvårdstjänster inom social- och hälsovården.

Den utredning som avses i 2 mom. ska också göras om en äldre person har fått dygnetruntvård på institution i tre månader och en utredning inte har gjorts tidigare.

Ett beslut att ge vård och omsorg som långvarig institutionsvård ska motiveras.

18 §. Beviljande av socialservice samt rätt till service

Kommunen ska med anledning av en skriftlig eller muntlig ansökan fatta beslut om beviljande av socialservice som en äldre person brådskande behöver och utan dröjsmål ordna den service som har beviljats, så att den äldre personens rätt till nödvändig omsorg inte äventyras.

Om en skriftlig eller muntlig ansökan gäller behov av socialservice som inte är brådskande ska kommunen fatta beslut utan ogrundat dröjsmål och senast tre månader från det att ansökan har inkommit. En äldre person har rätt att få annan än brådskande service som beviljats honom eller henne utan ogrundat dröjsmål och senast tre månader efter det att beslutet fattades.

Socialservicens tillräcklighet ska bestämmas utifrån utredningen av servicebehovet i enlighet med 14 § och klientplanen, om en sådan har utarbetats.

19 §. Anmälan om äldre personers servicebehov

Om en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården eller någon som är anställd inom socialvården i kommunen, inom Ålands hälso- och sjukvård, räddningsväsendet eller hos alarmcentralen eller polisen, i sitt uppdrag har fått kännedom om en äldre person som är i behov av social- eller hälsovård och som är uppenbart oförmögen att sörja för sin omsorg, hälsa eller säkerhet, ska den anställda oberoende av sekretessbestämmelserna utan dröjsmål göra en anmälan om behovet av hälso- och sjukvård till Ålands hälso- och sjukvård och till den kommunala myndighet som ansvarar för socialvården om behovet av socialvård.

Utöver det som föreskrivs i 1 mom. finns bestämmelser i 18 § landskapslagen om Ålands hälso- och sjukvård som innebär att patientens hemkommun ska underrättas om en patient behöver insatser från kommunens socialservice efter det att patienten har skrivits ut från Ålands hälso- och sjukvård.

En anmälan får också göras av andra personer än de som avses i 1 mom. oberoende av eventuella sekretessbestämmelser som gäller dem.

4 kap. Särskilda bestämmelser

20 §. Tillsyn och kvalitetssäkring m.m.

Det som i någon annan lag bestäms om tillsyn och kvalitetssäkring av socialvård ska även gälla service som ges med stöd av denna lag.

21 §. Personal

En offentlig eller privat serviceproducent ska vid en verksamhetsenhet ha en personal som till antal, utbildning och uppgiftsstruktur garanterar att de äldre tillhandahålls service av god kvalitet och som motsvarar det servicebehov som de äldres funktionsförmåga förutsätter.

Vid en verksamhetsenhet med dygnet runt verksamhet ska det finnas tillräckligt med personal alla tider på dygnet.

22 §. Ledning av äldreomsorgen

Ledningsuppgifter som omfattar administrativ ledning av kommunens äldreomsorg eller ledningsuppgifter som omfattar styrning av klientarbetet får skötas av en person som har en för uppgiften lämplig examen från universitet, högskola eller yrkeshögskola som omfattar minst tre års heltidsstudier. Därutöver krävs kännedom om branschen samt tillräcklig ledarskapsförmåga.

23 §. Offentliggörandet av väntetider

Kommunen ska på sin hemsida och i de informationsblad som distribueras till alla hushåll i kommunen offentliggöra uppgifter om uppskattad väntetid till kommunens socialservice. Uppgifterna ska uppdateras åtminstone en gång per halvår.

24 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

M 28 Landskapslag (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp

1 §. Lagens innehåll

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag, ska lagen om service och stöd på grund av handikapp (FFS 380/1987), nedan kallad handikappservicelagen, tillämpas i landskapet.

Lagen om service och stöd på grund av handikapp ska inom landskapets lagstiftningsbehörighet tillämpas i den lydelse lagen hade i riket den 31 december 2022. (2022/87)

3 mom. upphävt (2020/17).

2 §. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 3a § handikappservicelagen till lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 812/2000) avse landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförordningar om socialvård, nedan kallad blankettlagen om socialvård.

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 4 § handikappservicelagen till lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (FFS 519/1977) avse landskapslagen (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda.

3 mom. upphävt (2019/34).

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 8 d § i handikappservicelagen till lagen om service-sedlar inom social- och hälsovården (FFS 569/2009) avse landskapslagen (2016:15) om tillämpning på Åland av lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården. (2020/17)

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 14 § handikappservicelagen till lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 734/1992) avse landskapslagen (2022:91) om klientavgifter inom socialvården. (2022/94)

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 15 § handikappservicelagen till lagen angående innehavares av statstjänst och -befattning rätt till skadestånd vid olycksfall (FFS 154/1935) även avse landskapslagen (1936:1) angående innehavares av tjänst och befattning i landskapet Åland rätt till skadestånd vid olycksfall.

Inom landskapets behörighet ska hänvisningar till bestämmelser i socialvårdslagen (FFS 1301/2014) avse motsvarande bestämmelser i landskapslagen (2020:12) om socialvård. (2020/17)

Hänvisningen i 8 b § i handikappservicelagen till 27 e § i socialvårdslagen (FFS 710/1982) ska på Åland avse 71 § i landskapslagen om socialvård. (2020/17)

3 §. Bestämmelser som inte ska tillämpas

Bestämmelsen i 7 § 3 mom. och 13 § i handikappservicelagen tillämpas inte på Åland. (2020/17)

Med avvikelse från 16 § handikappservicelagen kan enligt denna lag vid behov, inom ramen för anslag som reserverats i landskapets budget, ordnas

- 1) anpassningsstråning,
- 2) rehabiliteringshandledning samt
- 3) forskning och försöksverksamhet för förbättrande av de handikappades ställning.

4 §. (2020/17) Rådet för personer med funktionsnedsättning

Landskapsregeringen tillsätter ett råd för personer med funktionsnedsättning för att garantera möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta och påverka. Personer med funktionsnedsättning och organisationer ska ha en tillräcklig representation i rådet. Landskapsregeringen ska sörja för rådets verksamhetsförutsättningar.

Rådet för personer med funktionsnedsättning ska ges möjlighet att påverka planering, beredning och uppföljning inom olika verksamheter i frågor som är av betydelse för personer med funktionsnedsättning och för deras välfärd, hälsa, delaktighet, livsmiljö, boende, rörlighet eller möjligheter att klara de dagliga funktionerna eller med tanke på den service som de behöver.

M 29 LF (2010:51) om tillämpning av handikappserviceförordningen

4a §. (2019/39) Finansiering

På sådan verksamhet som kommunen eller den kommunala myndighet som avses i 3 § i landskapslagen (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst ordnar med stöd av denna lag tillämpas landskapslagen (1993:71) om planering av socialvården. Kommunen eller den kommunala myndigheten tilldelas landskapsandel enligt landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna om inte något annat bestäms genom lag.

4b §. (2020/17) Särskilda bestämmelser

En handikappad ska ges service och servicen ska ordnas i mån av möjlighet med beaktande av klientens språkkunskaper.

5 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet, genom landskapsförordning, besluta att författningar som utfärdats med stöd av handikappservice lagen ska tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2010:51) om tillämpning i landskapet Åland av förordningen om service och stöd på grund av handikapp.

5a §. (2015/43) Rättelseyrkande och ändringssökande

Den som är missnöjd med ett beslut som fattats av en tjänsteman enligt denna lag har rätt att yrka på rättelse av beslutet hos socialnämnden eller hos annat motsvarande kollegialt organ som utsetts av kommunen för att sköta uppgifterna enligt denna lag. Yrkandet om rättelse ska göras i skriftlig form inom 14 dagar från det att den missnöjde fått del av beslutet. Till beslutet ska tjänstemannen foga anvisningar om hur rättelseyrkandet ska göras. Rättelseyrkandet ska behandlas i brådsökande ordning.

Det beslut som fattats av tjänstemannen får delges i brev per post. Delgivningen anses härvid, om inte annat visas, ha ägt rum den sjunde dagen efter det beslutet, försett med adress som uppgivits av vederbörande, har inlämnats till posten för befordran. I övrigt iakttas förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

I socialnämndens eller det andra motsvarande kollegiala organets beslut får ändring sökas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol i enlighet med vad därom i rikslagstiftningen föreskrivits. Till beslutet ska fogas anvisningar om hur ändring söks i beslutet.

Vid ändringssökande i beslut som fattats med stöd av denna lag gäller också till övriga delar vad därom i rikslagstiftningen är föreskrivet.

6 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 2010.

Genom denna lag upphävs, såvitt gäller giltigheten i landskapet Åland, lagen om service och stöd på grund av handikapp (FFS 380/1987) och med stöd därav utfärdade författningar jämte ändringar som gjorts före den 1 januari 1993.

Före den 1 januari 2011 ska, utan hinder av vad som föreskrivs i 8c § 5 mom. handikappservice lagen, en gravt handikappad erbjudas personlig assistans minst 10 timmar per månad.

Åtgärder för verkställighet får vidtas innan denna lag träder i kraft.

M 29 Landskapsförordning (2010:51) om tillämpning i landskapet Åland av förordningen om service och stöd på grund av handikapp**1 §. Förordningens innehåll**

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som anges i denna förordning ska förordningen om service och stöd på grund av handikapp (FFS 759/1987), nedan kallad handikappserviceförordningen, tillämpas i landskapet Åland.

Handikappserviceförordningen ska inom landskapets lagstiftningsbehörighet tillämpas i den lydelse förordningen hade i riket den 31 december 2022. (2022/89)

2 §. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 3 § handikappserviceförordningen till lagen om service och stöd på grund av handikapp (FFS 380/1987) avse landskapslagen (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp.

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 4 § 3 mom. handikappserviceförordningen till 4 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (FFS 733/1992) avse 3 § landskapslagen (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården.

3 §. Särskilda bestämmelser

Bestämmelserna i 12 § 2 mom. handikappserviceförordningen ska inte tillämpas i landskapet.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 21 § handikappserviceförordningen gäller att närmare anvisningar om tillämpningen av denna förordning meddelas vid behov av landskapsregeringen.

M 30 Landskapslag (2010:99) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om tolkningstjänst för handikappade personer**1 §. Lagens tillämpningsområde**

Rätten för en i landskapet bosatt och handikappad person att erhålla tolkningstjänst tryggas genom att lagen om tolkningstjänst för handikappade personer (FFS 133/2010), nedan kallad tolkningstjänstlagen, inom landskapets behörighet och med de avvikelser som anges i denna lag, ska tillämpas i landskapet Åland.

Tolkningstjänstlagen ska tillämpas i landskapet sådan den lyder då denna lag träder i kraft. Ändringar i tolkningstjänstlagen ska gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt tolkningstjänstlagen sköts av social- och hälsovårdsministeriet ska i landskapet Åland skötas av landskapsregeringen såvitt fråga är om uppgifter som hör till landskapets behörighet.

Även de förvaltningsuppgifter som enligt tolkningstjänstlagen sköts av Folkpensionsanstalten ska i landskapet Åland skötas av landskapsregeringen såvitt fråga är om uppgifter som hör till landskapets behörighet.

3 §. Utlämnande av uppgifter

Utöver vad som följer av bestämmelserna i denna lag och med beaktande av vad som följer av landskapslagstiftningen om personuppgifter är kommunen skyldig att på begäran även från annan myndighet än landskapsregeringen och landskapsregeringen underlydande myndighet lämna ut sådana personuppgifter som behövs för verkställigheten av denna lag.

4 §. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till 1) (2020/18) socialvårdslagen (710/1982) i 13 § 3 mom. i tolkningstjänstlagen avse 4 § i landskapslagen (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland.

2) lagen om patientens ställning och rättigheter (FFS 785/1992) i 23 § 2 mom. i tolkningstjänstlagen avse landskapslagen (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter,

3) (2023/25) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) i 24 § i tolkningstjänstlagen avse offentlighetslagen (2021:79) för Åland

4) (2023/25) lagen om service och stöd på grund av handikapp (FFS 380/1987) i 24 § 6 punkten i tolkningstjänstlagen avse landskapslagen (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp

5) (2023/25) hälso- och sjukvårdslagen (FFS 1326/2010) i 24 § 6 punkten avse landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård.

Hänvisningen i 13 § 3 mom. till ett välfärdsområde ska avse det organ som enligt 4 § i landskapslagen (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn ansvarar för den kommunala socialvården. Hänvisningen i 23 § 1 mom. 1 punkten till välfärdsområdesmyndigheter ska avse kommunala myndigheter och myndigheten Ålands hälso- och sjukvård. (2023/25)

Besvärinstans i 23 § i tolkningstjänstlagen avser i ärenden som gäller landskapets behörighet högsta förvaltningsdomstolen.

Tidigare 2 mom. har blivit 3 mom. genom (2023/25).

5 §. Finansiering

Kostnaderna för tolkningstjänster för en i landskapet bosatt handikappad person betalas med landskaps medel. Likaså betalas kostnaderna som verkställigheten av denna lag medför med landskapets medel.

6 §. Ändringsökande

Den som är missnöjd med ett beslut som fattats med stöd av denna lag i ärenden inom landskapets behörighet får söka ändring i det genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen i enlighet med bestämmelserna i tolkningstjänstlagen.

7 §. I kraftträdande

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft

i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. självstyrelselagen för Åland.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen kräver får vidtas innan den träder i kraft.

8 §. Övergångsbestämmelser

Om en handikappad har haft rätt till tolkningstjänst med stöd av annan landskapslagstiftning i den lydelse den hade den 31 augusti 2010 ska landskapsregeringen utan ansökan ändra den till rätt till tolkningstjänst enligt denna lag. Rätten till tolkningstjänst fortsätter på samma grunder som gällde den 31 augusti 2010 tills den i enlighet med 16 § i tolkningstjänstlagen omprövas eller upphör.

På en ansökan, omprövning av beslut och tolkningsbeställning som var anhängig den 31 augusti 2010 samt på ändringsökande som avser ett beslut som fattats före den 1 september 2010 tillämpas de bestämmelser som gällde den 31 augusti 2010. Kommunen svarar dock för ordnandet av tolkningstjänst endast om tolkningen sker senast dagen innan tidpunkten för denna lags ikraftträdande.

M 31 Republikens presidents förordning (2011:18) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som rör tolkningstjänst för handikappade personer

(FFS 145/2011)

1 §. Folkpensionsanstalten svarar för skötseln av de förvaltningsuppgifter som med stöd av 2 § 2 mom. i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om tolkningstjänst för handikappade personer (Ålands författningssamling 2010:99) ankommer på Ålands landskapsregering enligt vad Folkpensionsanstalten och Ålands landskapsregering närmare avtalar.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 mars 2011.

M 32 Landskapslag (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. (2017/144) Lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (FFS 519/1977) ska med i denna lag angivna avvikelser tillämpas i landskapet Åland.

Lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda ska inom landskapets lagstiftningsbehörighet tillämpas i den lydelse lagen hade i riket den 31 december 2022. (2022/88)

2 §. (2013/118) De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § angivna författningarna ankommer på statliga myndigheter ska på Åland skötas av landskapsregeringen, såvitt fråga är om uppgifter som faller inom landskapets behörighet, dock så att övervakningen ska skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

M 32 LL (1978:48) om tillämpning av L angående specialomsorger

Om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet vid övervakningen konstaterar allvarliga brister ska myndigheten, utan hinder av sekretessbestämmelser, anmäla bristerna till landskapsregeringen.

3 §. (2019/31) Med avvikelse från bestämmelserna i 6 § 1 mom. i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda ska ordnandet av specialomsorger i landskapet Åland skötas av den kommunala myndighet som avses i 3 § i landskapslagen (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst.

3a §. (2021/37) Bestämmelser om behörighetskrav för personal inom specialomsorger av utvecklingsstörda kan utfärdas i landskapsförordning.

Se LF (2021:38) om personal inom specialomsorger om utvecklingsstörda.

4 §. Upphävd (2022/88).

5 §. (2017/128) På verksamhet som ordnas i enlighet med denna lag tillämpas landskapslagen (1993:71) om planering av socialvården. Kommunen tilldelas landskapsandel enligt landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna om inte annat är särskilt föreskrivet.

6 §. (2019/31) Bestämmelserna i 2 kap. i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda om förbundsfullmäktige ska inte tillämpas i landskapet.

Med avvikelse från bestämmelserna i 23 § 3 mom. i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda ska i fråga om handläggningen av ärendena i den ledargrupp som ska finnas vid den kommunala myndighet som avses i 3 § i tillämpliga delar iaktas vad som i 4 kap. i kommunallagen för landskapet Åland är föreskrivet om kommunstyrelsen.

7 §. (2013/118) Bestämmelserna i 3 § 2-5 mom. lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda ska inte tillämpas.

8 §. (2017/144) När det i rikets lag angående specialomsorger om utvecklingsstörda hänvisas till lagstiftning inom landskapets behörighet gäller i tillämpliga delar motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen, så att hänvisningar till

1) (2020/19) socialvårdslagen (FFS 710/1982) och socialvårdslagen (FFS 1301/2014) avser landskapslagen (2020:12) om socialvård.

2) lagen angående klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 812/2000) avser samma lag sådan den är tillämplig enligt blankettlagen om socialvård,

3) (2022/95) lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 734/1992) avser landskapslagen (2022:91) om klientavgifter inom socialvården,

4) (2021/37) yrkesutbildade personer inom socialvården avser yrkesutbildade personer inom socialvården enligt landskapslagen (2020:24) om yrkesutbildade personer inom socialvården,

5) kommunallagen (FFS 410/2015) avser kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland,

6) förvaltningslagen (FFS 434/2003) avser förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland samt, vid

tillämpningen av 81 a §, att rättelseyrkande i stället för begäran om omprövning, får framställas till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet inom 14 dagar från delfäendet av beslutet,

7) lagen om service och stöd på grund av handikapp (FFS 380/1987) avser samma lag sådan den är tillämplig enligt landskapslagen (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp,

8) lagen om patientens ställning och rättigheter (FFS 785/1992) avser samma lag sådan den är tillämplig enligt landskapslagen (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter.

9) (2020/27) lagen om klienthandlingar inom socialvården (FFS 254/2015) avser landskapslagen (2020:26) om klienthandlingar inom socialvården.

De uppgifter som enligt lag angående specialomsorger om utvecklingsstörda ska skötas av socialnämnden eller något annat av kommunen särskilt utsett kollegialt organ ska i landskapet skötas av socialnämnden, en annan nämnd eller kommunstyrelsen i enlighet med fullmäktiges beslut.

3 mom. upphävt (2020/27).

8a §. (2013/118) I beslut som har fattats med stöd av denna lag kan ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i 25 § självstyrelselagen för Åland, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag.

2 kap. Övergångsbestämmelser

9 §. Specialomsorgsdistriktets reglemente och verksamhetsplan för specialomsorgerna för åren 1979-1983 skall underställas [landskapsstyrelsen] för fastställelse före den 1 april 1979. Intill dess planen fastställts skall kommunalförbundet för specialomsorgsdistriktet och annan kommunal verksamhetsenhet för specialomsorger ordna sådana omsorger åtminstone i den omfattning som skett innan denna lag trätt i kraft. Kommunalförbundet skall även eljest skrida till nödiga förberedande åtgärder för inledande av den i denna lag avsedda verksamheten den 1 januari 1979.

Innan reglemente och verksamhetsplan fastställs kan [landskapsstyrelsen] på ansökan på förhand avgöra, vilka driftskostnader för personalen vid kommunalförbundets för specialomsorgsdistriktet centralförvaltning som kommer att godkännas såsom berättigande till landskapsandel. Beslutet skall med bindande verkan iakttas då frågan om erläggande av landskapsandel senare behandlas.

10 §. Upphävd (1983/69).

11 §. I landskapslagen om psykiskt utvecklingsstörda avsedd anstalt för psykiskt utvecklingsstörda, vilken önskar fortsätta sin verksamhet såsom i 16 § lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda avsedd verksamhetsenhet för specialomsorger, skall underställa sitt reglemente [landskapsstyrelsen] för fastställelse före den 1 januari 1979.

12 §. Vid bestämmandet av landskapsandel och medlemskommunernas betalningsandelar i kommunal-

förbundets för specialomsorgsdistriktet utgifter för år 1979 beaktas även kostnader som föranletts av kommunalförbundets för specialomsorgsdistriktet verksamhet före år 1979.

13 §. Vad i landskapslagen om landskapsstöd till kommuner är stadgat iakttagas i tillämpliga delar även i fråga om i 11 § avsedd anstalt, som icke fortsätter sin verksamhet såsom i 16 § lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda avsedd privat verksamhetsenhet.

14 §. Angående ordnandet av personalens ställning vid anstalter eller verksamhetsenhet, som övergått till kommunalförbundet för specialomsorgsdistriktet, stadgas särskilt.

Se LL (1977:10) om reglering av personalens ställning vid privat institution, då institutionens verksamhet övertogs av kommun eller kommunalförbund.

15 §. Stadgandena i 28 och 29 §§ lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda tillämpas på barn som redan fullgör sin i landskapslagen (1958:23) om folkskolväsendet i landskapet Åland stadgade läroplikt samt på sådana barn, vilkas läroplikt börjar år 1979 eller därefter. För den som med stöd av landskapslagen om folkskolväsendet före ikraftträdandet av denna lag befriats från läroplikt och som icke uppnått för läropliktens fullgörande erforderlig kunskaps- och färdighetsgrad skall, såfram han själv eller hans förmyndare eller annan vårdnadshavare det önskar, ordnas i 28 och 29 §§ avsedd undervisning oberoende av om vederbörande ännu är i läropliktsåldern.

16 §. (2017/144) Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser i överensstämmelse med de i rikslagen föreskrivna bemyndigandena med beaktande av i denna lag föreskrivna avvikelser.

Se LF (2017:145) om tillämpning av förordningen angående specialomsorger om utvecklingsstörda.

M 33 Landskapsförordning (2017:145) om tillämpning av förordningen angående specialomsorger om utvecklingsstörda

1 §. Förordningen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (FFS 988/1977) ska tillämpas inom Ålands lagstiftningsbehörighet med de avvikelser som framgår av landskapslagen (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda och denna landskapsförordning.

Riksförordningen ska inom landskapets lagstiftningsbehörighet tillämpas i den lydelse förordningen hade i riket den 31 december 2022. (2022/90)

2 §. Riksförordningens 5 kap. om statliga verksamhetsenheter för specialomsorger ska inte tillämpas.

3 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2018.

M 34 Landskapsförordning (2021:38) om personal inom specialomsorger om utvecklingsstörda

1 §. Behörighetskrav för föreståndare

Bestämmelser om behörighetskrav för föreståndare som verkar vid enheter för specialomsorger om utvecklingsstörda finns i 65 § 3 mom. i landskapslagen (2020:12) om socialvård.

Gällande föreståndare som verkar vid enheter där begränsningsåtgärder kan vidtas enligt 3 a kap. i lagen angående specialomsorger av utvecklingsstörda (FFS 519/1977) krävs legitimering som yrkesutbildad person enligt landskapslagen (2020:24) om yrkesutbildade personer inom socialvården eller en för uppgiften lämplig utbildning och legitimering som yrkesutbildad person enligt lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994). Därutöver krävs kännedom om branschen och tillräcklig ledarskapsförmåga.

2 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna förordning träder i kraft den 1 april 2021.

Övergångsbestämmelser för personer som verkar i yrken som kräver legitimering som socialarbetare eller socionom YH finns i 31 § i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården.

Den som när denna förordning träder i kraft står i ett anställningsförhållande som föreståndare vid en enhet med behörighetskrav enligt 1 § 2 mom. och som inte kan erhålla legitimering som yrkesutbildad person inom socialvården eller legitimering för en för uppgiften lämplig utbildning som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården fortsätter att vara behörig för uppgiften som föreståndare till och med den 1 april 2026.

M 35 Landskapslag (2013:125) om tillämpning på Åland av lagen om nykterhetsarbete

1 §. Tillämpningsområde

Lagen om nykterhetsarbete (FFS 828/1982), nedan kallad rikslagen, ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändras något i rikslagen ska ändringarna gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

L om nykterhetsarbete (FFS 828/1982) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som lagen hade innan den upphävdes den 1 december 2015 genom L om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (FFS 523/2015).

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen ankommer på statliga myndigheter ska på Åland skötas av landskapsregeringen, dock så att övervakningen ska skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

Om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet vid övervakningen konstaterar allvarliga brister ska myndigheten, utan hinder av sekretessbestämmelser, anmäla bristerna till landskapsregeringen.

M 36 LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

3 §. Avvikelser

Bestämmelserna i rikslagen gäller på Åland med följande avvikelser:

1) Bestämmelserna i 3 § 2 mom. rikslagen ska inte tillämpas på Åland.

2) Bestämmelsen i 4 § 2 mom. rikslagen om skyldighet att samarbeta med kommunens hälsovårdsväsen ska på Åland gälla Ålands hälso- och sjukvård.

3) (2017/130) Hänvisningen i 7 § rikslagen till lagen om planering av och statsunderstöd för social- och hälsovården (FFS 733/1992) och lagen om statsandel för kommunal basservice (FFS 1704/2009) ska på Åland avse landskapslagen (1993:71) om planering av socialvården och landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna.

4 §. Närmare bestämmelser

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd rikslagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

5 §. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Övervakningsärenden som har inletts före denna lag träder i kraft samt handlingar som behövs för övervakningen, överförs utan hinder av sekretessbestämmelser till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet när denna lag träder i kraft.

Genom denna lag upphävs, såvitt gäller giltigheten på Åland, lagen om nykterhetsarbete (FFS 828/1982) och med stöd av den utfärdade författningar jämte ändringar som gjorts före den 1 januari 1993.

M 36 Landskapslag (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet**1 kap. Allmänna bestämmelser****1 §. Inledande bestämmelser**

Denna lag innehåller bestämmelser om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i landskapet.

Genom den service som erbjuds enligt denna lag främjas en väl fungerande arbetsmarknad samtidigt som servicen syftar till att stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete.

2 §. Arbetsmarknadspolitiken

Huvuduppgiften för landskapets arbetsmarknadspolitiska verksamhet är att effektivt och ändamålsenligt sammanföra den som söker arbete med den som söker arbetskraft, att främja sysselsättning och kompetensutveckling, att främja en regionalt balanserad utveckling av arbetsmarknaden, att verka för kvinnors och mäns rätt till arbete på lika villkor, att motverka diskriminering på arbetsmarknaden, att underlätta för personer med svag ställning på arbetsmarknaden att få arbete och förhindra utslagning från arbetsmarknaden samt att motverka långa tider utan reguljärt arbete.

3 §. Sysselsättningsmål

För att uppnå och bibehålla en hög och jämn sysselsättning, som tryggar utkomsten för landskapets befolkning och som grundar sig på ett fritt val av arbetsplats samt på utförande av ett meningsfullt arbete, skall landskapet genom allmänna ekonomiskpolitiska, näringspolitiska och utbildningspolitiska åtgärder samt andra åtgärder som inverkar på sysselsättningen sträva till att påverka efterfrågan på arbetskraft.

Landskapet bör särskilt genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder sträva till att främja efterfrågan och utbudet av arbetskraft i syfte att bekämpa arbetslöshet eller brist på arbetskraft.

För skötseln av arbetsmarknadspolitiken skall landskapet utföra utredningar om produktionens, teknologins, arbetskraftens och sysselsättningens utveckling samt arbetskraftens omfattning, art och struktur.

Landskapsregeringen skall årligen anta en verksamhetsplan med närmare inriktning på arbetsmarknadspolitiken i landskapet.

4 §. Arbetsmarknadsservice

För att förverkliga arbetsmarknadspolitiken och främja en organiserad och effektiv arbetsmarknad tillhandahåller landskapet arbetsmarknadsservice.

Arbetsmarknadsservicen består av arbetsförmedling, sysselsättningsfrämjande utbildning, vägledning, information, särskild service för personer med nedsatt arbetsförmåga, stödriktade åtgärder och andra sysselsättningsfrämjande åtgärder. Närmare bestämmelser om den sysselsättningsfrämjande utbildningen finns i landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning. (2015/57)

Om möjligheten för den enskilde att erhålla arbetslöshetsdagpenning och arbetsmarknadsstöd ur landskapets medel för att trygga sin försörjning finns bestämmelser i landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

5 §. Centrala mål för arbetsmarknadsservicen

Arbetsmarknadsservicen skall utformas så att den stärker den enskildes möjligheter att få eller behålla ett bestående arbete på den öppna arbetsmarknaden som så nära som möjligt ansluter till hans eller hennes förutsättningar och önskemål samt hjälpa arbetsgivare att finna lämpliga arbetssökande till lediga platser.

Verksamheten skall bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet.

När arbetsmarknadsservice tillhandahålls skall även de arbetsmarknadspolitiska mål som årligen fastställs av landskapsregeringen i verksamhetsplanen beaktas.

6 §. Investeringars betydelse för sysselsättningen

Landskapet, kommunerna och kommunalförbunden skall se till att av dem finansierade investeringar tidsbestäms så att konjunkturväxlingar utjämnas.

Då lån, understöd och räntestöd av landskapets medel beviljas för investeringar skall sysselsättningsfrämjande aspekter beaktas.

7 §. Förvaltningen

Förvaltningen av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i landskapet handhas av landskapsregeringen och Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet. Om inte annat anges i denna lag skall landskapsregeringen övervaka att lagen och med stöd av den utfärdade bestämmelser efterlevs.

Närmare bestämmelser om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet finns även i landskapslagen (2006:9) om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet. Med arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten avses i fortsättningen Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet.

2 kap. Definitioner

8 §. (2013/79) Arbetslös arbetssökande

En person anses vara arbetslös arbetssökande om han eller hon har en arbetsansökan i kraft på det sätt som avses i 17-19 §§ och är arbetslös enligt 2 mom.

Med arbetslös avses en person som

a) inte står i ett anställningsförhållande; som arbetslös betraktas även den som står i ett anställningsförhållande och som är permitterad på heltid eller vars ordinarie arbetstid per vecka är mindre än fyra timmar eller vars varierande arbetstid per vecka enligt ett arbetsavtal med garanterad minimiarbetstid är mindre än fyra timmar,

b) inte på det sätt som avses i 2 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 1290/2002) är sysselsatt på heltid i företagsverksamhet eller i eget arbete mer än två veckor utan avbrott; som arbetslös betraktas även den som utan hinder av sysselsättning i företagsverksamhet eller i eget arbete har rätt till arbetslöshetsförmån enligt 2 kap. 5a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, och

c) inte är studerande på heltid enligt 2 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa; som arbetslös betraktas även den som utan hinder av studier har rätt till arbetslöshetsförmån enligt 2 kap. 10a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. (2022/26)

Lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska tillämpas i förenlighet med landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa. (2022/26)

8a §. (2022/26) Person som hotas av arbetslöshet

En person anses hotas av arbetslöshet om han eller hon löper risk att bli arbetslös inom två veckor.

8b §. (2022/26) Plan som ersätter sysselsättningsplanen

Integrationsplanen enligt landskapslagen (2012:74) om främjande av integration är en plan som ersätter sysselsättningsplanen.

9 §. Nedsatt arbetsförmåga

En person anses ha nedsatt arbetsförmåga enligt denna lag om hans eller hennes arbetsförmåga på grund av en skada, sjukdom eller funktionsnedsättning förorsakar men för personens möjligheter att få ett lämpligt arbete, behålla ett arbete eller att avancera i ett arbete. Skadan, sjukdomen eller funktionsnedsättningen måste vara konstaterad på ett behörigt sätt.

3 kap. Allmänna bestämmelser om arbetsmarknads- servicen

10 §. Servicens prioriteringsordning

Arbetsmarknadsservicen skall i första hand främja sysselsättningen direkt på den öppna arbetsmarknaden eller med hjälp av kompetenshöjande utbildning, så att möjligheten att få eller behålla arbete underlättas. Först i andra hand skall sysselsättningen främjas med hjälp av stödriktade åtgärder.

11 §. Opårtiskt bemötande

Arbetsmarknadsservicen skall vara opårtisk och jämlik så att ingen diskrimineras på grund av kön, sexuell läggning, funktionshinder, ålder, etnisk tillhörighet, religion eller annan övertygelse eller annan därmed jämförbar omständighet.

12 §. Arbetsvistiser

En arbetsvist får inte påverka arbetsmarknadsservicen. De arbetssökande skall informeras om arbetsvistisen.

13 §. Avgifter

Landskapets arbetsmarknadsservice är avgiftsfri, om inte landskapsregeringen med stöd av landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet beslutar något annat eller något annat följer av lag.

Avgifter får inte uppbäras för arbetsförmedling av sjömän.

4 kap. Särskilda bestämmelser om arbetsmarknads- servicen

14 §. Hur arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens tjänster tillhandahålls

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten erbjuder sina tjänster enligt denna lag i form av självbetjäning och personlig service.

Myndigheten kan även vid behov på annat sätt tillhandahålla tjänster som kompletterar den i 1 mom. nämnda servicen.

15 §. Behovet av service

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall tillsammans med den som söker arbetsmarknadsservice utreda behovet av service, så att den service som tillhandahålls enligt denna lag på bästa sätt tryggar tillgången på arbetskraft och främjar placeringen av den som är arbetssökande på den öppna arbetsmarknaden.

16 §. Servicen steg för steg

När arbetsmarknadsservice tillhandahålls skall den sökande i första hand erbjudas möjlighet att själv använda servicen med hjälp av självbetjäning eller information. Om användningen av service på detta sätt inte är ändamålsenlig med tanke på en sökandes servicebehov eller inte leder till att han eller hon finner något arbete eller utbildning eller till att en arbetsplats besätts, skall arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten stödja den sökande med mer kvalificerade serviceinsatser.

Om den sökande är en arbetslös arbetssökande som inte har kunnat sysselsättas på det sätt som avses i

M 36 LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

I mom., kan hans eller hennes sysselsättning tryggas med hjälp av stödriktade åtgärder. Då sysselsättningsfrämjande åtgärder erbjuds tillsammans med sysselsättningsstödet skall åtgärden i första hand inriktas på att sysselsätta sådana arbetslösa vars behov är störst, det vill säga ungdomar som inte har fyllt 25 år, arbetssökande som varit långvarigt arbetslösa och personer med nedsatt arbetsförmåga.

Genom landskapsförordning utfärdas vid behov närmare bestämmelser om den serviceprocess som beskrivs i 1 mom.

17 §. (2022/26) Registrering som arbetssökande

Den som söker arbete och personligen begär det kan registreras som arbetssökande vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. Registreringen kan göras elektroniskt via den nättjänst som är avsedd för ändamålet, personligen på arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten eller på annat av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten anvisat sätt.

Förutsättningen för att en enskild ska registreras som arbetssökande är att personen lämnar de uppgifter om sin arbetserfarenhet, utbildning och övriga kompetenser samt sin arbetsförmåga som behövs för tillhandahållandet av arbetsmarknadsservice, meddelar sin adress och andra kontaktuppgifter genom vilka han eller hon utan dröjsmål kan nås och vidtar övriga åtgärder som serviceprocessen för arbetssökande kräver.

Om den som söker arbete begär att få registreras som arbetssökande ska de uppgifter som han eller hon lämnar föras in i det informationssystem som avses i landskapslagen (2022:63) om tillämpning på Åland av 13 kap. och 13 a kap. i lagen om offentlig arbeidskrafts- och företagsservice. Genom landskapsförordning utfärdas vid behov närmare bestämmelser om förfarings sättet vid registreringen. (2022/64)

Det förutsätts inte att man ska registrera sig som arbetssökande för att man ska kunna komma i åtnjutande av arbetsmarknadsservice, stöd och andra förmåner enligt denna lag, om inte något annat bestäms i denna lag. En person kan på begäran registrera sig inom en särskild serviceform utan att för den skull betraktas som registrerad arbetssökande.

Om en enskild person inte kan registreras som arbetssökande, meddelar arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beslut om avslag av registrering.

Se LF (2011:33) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

18 §. Arbetsansökans giltighetstid

En arbetsansökan anses ha trätt i kraft den dag då en begäran om registrering som arbetssökande har lämnats till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten på det sätt som anges i 17 §. Den arbetssökande ska hålla sin arbetsansökan i kraft på det sätt som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kräver. (2011/31)

En ansökan upphör att vara i kraft om den arbetssökande

1) meddelar att han eller hon inte längre önskar hålla sin ansökan i kraft eller inte förnyar sin arbetsansökan,

2) inte inom den tid som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har angett lägger fram utred-

ning om sin arbetserfarenhet och andra utredningar om omständigheter som avses i 17 § 2 mom. och som är behövliga med avseende på tillhandahållande av arbetsmarknadsservice,

3) upprepade gånger under en granskningsperiod på 12 månader underlåter att inom den tid och på det sätt som överenskommit med arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten vara i kontakt med myndigheten, eller

4) inte längre uppfyller de villkor för registrering av utländsk arbetssökande som anges i 19 §. (2022/26)

För att en arbetsansökan som upphört att gälla ska kunna träda i kraft på nytt måste en ny arbetsansökan göras på det sätt som anges i 17 §. Om en ansökan har upphört att vara i kraft till följd av ett förfarande som avses i 2 mom. 2 punkten förutsätts dessutom att den som gör en ny ansökan lägger fram de utredningar som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten begär. (2022/26)

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan begränsa personens rätt att registrera sig som arbetssökande elektroniskt via den nättjänst som är avsedd för ändamålet, om arbetsansökans giltighet har upphört med stöd av 2 mom. 2 eller 3 punkten. (2022/26)

Med att vara i kontakt med myndigheten i enlighet med 2 mom. 3 punkten anses också att anlända till en inledande intervju, ett samtal om sökande efter arbete och ett kompletterande samtal om sökande efter arbete vid den tidpunkt som personen själv har reserverat via den nättjänst som är avsedd för ändamålet. (2022/26)

19 §. Registrering av utländsk arbetssökande

Utländska medborgare registreras som arbetssökande så som anges i denna lag, om den utländska medborgaren med stöd av internationella avtal som är bindande för landskapet och som gäller arbetskraftens fria rörlighet har rätt att utan arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens eller någon annan motsvarande myndighets arbetsmarknadspolitiska prövning komma till landskapet för att söka arbete och utföra förvärvsarbete och inte något annat följer av avtalen.

Om inte något annat följer av internationella avtal som är bindande för landskapet, registreras även andra utländska medborgare och statslösa personer som inte omfattas av bestämmelserna i 1 mom. som arbetssökande så som anges i denna lag, om de har rätt att utföra förvärvsarbete med stöd av ett uppehållstillstånd och uppehållstillståndet inte är förenat med några begränsningar som gäller arbetsgivaren. (2011/31)

20 §. (2011/31) Information till arbetssökande

Den som registreras som arbetssökande ska i samband med registreringen eller omedelbart därefter informeras om omständigheter som hänför sig till arbetssökandet och om den service som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan erbjuda honom eller henne. Den arbetssökande ska även upplysas om villkoren för arbetsansökans giltighet samt om omställningsskydd enligt 6a kap. (2022/26)

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska dessutom vid behov informera den arbetslösa ar-

bettsökande om andra tjänster och åtgärder som syftar till att främja hans eller hennes sysselsättning, om den arbetssökandes skyldigheter enligt 21 § samt om de viktigaste arbetsmarknadspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd.

21 §. (2022/26) *Den arbetssökandes skyldigheter*

En arbetssökande som ansöker om arbetslöshetsförmån ska aktivt söka arbete och utbildning. Den arbetssökande ska också delta i bedömningen av sitt servicebehov, i utarbetandet och översynen av en sysselsättningsplan eller en plan som ersätter sysselsättningsplanen och i service som stöder sökandet efter arbete och främjar arbetsmarknadsfärdigheterna och möjligheterna att få arbete.

Om den arbetssökande anhåller om arbetslöshetsförmån har han eller hon en skyldighet att på det sätt som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten bestämt underrätta denna om hur sysselsättningsplanen har följts. Genom landskapsförordning utfärdas närmare bestämmelser om den information som ska meddelas.

Den arbetssökande ska underrätta arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten om förändringar i sina kontaktuppgifter. Den arbetssökande ska förvara de handlingar som gäller uppfyllandet av den skyldighet att söka arbete som avses i 5 kap. och visa upp dem för arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten på begäran.

22 §. *Arbetsgivarens anmälan om lediga arbetsplatser*

Då en arbetsgivare anmäler en ledig arbetsplats till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten (platsanmälan) skall anmälan innehålla de uppgifter som behövs för förmedlingsarbetet. När en ledig plats som anmälts till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har blivit tillsatt eller av annan anledning inte längre är aktuell, skall arbetsgivaren så snart det kan ske anmäla detta till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

2 mom. upphävt (2013/79).

5 kap. Arbetsförmedling

23 §. *Arbetsförmedlingens allmänna innehåll*

Syftet med arbetsförmedlingen är att främja en så effektiv och ändamålsenlig placering av arbetskraften som möjligt så att arbetsgivaren får den arbetstagare som för den utbudna arbetsplatsen är lämpligast och bäst och den arbetssökande det arbete han eller hon bäst förmår utföra.

Vid arbetsförmedling skall även de behov som föranleds av arbetskraftens rörlighet över gränserna mellan olika länder beaktas.

24 §. *Arbetsförmedlingstjänster till arbetsgivare*

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska hjälpa arbetsgivare att förmedla lediga arbetsplatser enligt arbetsgivarens platsanmälan eller annat uppdrag, om inte annat följer av denna lag. (2013/79)

Genom arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens arbetsförmedling ska arbetsgivaren få (2011/31)

LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet M 36

1) (2011/31) hjälp med att finna lämpliga arbets-sökande till lediga arbetsplatser, presentation och uppställande av förslag på basis av de uppgifter om platsansökningar, utbildning, yrke och arbetshistoria som finns registrerade om arbetssökande vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten,

2) information och rådgivning om tillgång till och anskaffning av arbetskraft samt

3) hjälp med att på egen hand söka efter arbetstaga-re i de särskilda register som används av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten och till vilka de arbetssökande har lämnat sina uppgifter i anslutning till sökande av arbete.

25 §. (2013/79) *Begränsad service till arbetsgivare*

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan vägra att ta emot en platsanmälan och kan ta bort en anmälan ur det informationssystem som avses i landskapslagen om tillämpning på Åland av 13 och 13 a kap. lagen om offentlig arbetskrafts- och företags-service samt vägra att erbjuda de arbetsförmedlingstjänster som beskrivs i 24 §, om det på grund av anmälan är uppenbart eller med anledning av arbets-givarens tidigare förfarande eller annars finns grundad anledning att misstänka att

1) arbetsgivaren bryter mot i lag föreskrivna krav på diskrimineringsförbud,

2) arbetsgivaren söker arbetstagare för lagstridiga arbetsuppgifter eller anställning av de personer som söks strider mot lag,

3) arbetsgivaren väsentligt försummar sina skyldigheter enligt 2 kap. i arbetsavtalslagen (FFS 55/2001) eller 2 och 3 kap. i lagen om sjöarbetsavtal (FFS 756/2011) eller sin skyldighet att betala skatter eller i lag föreskrivna avgifter,

4) det på arbetsplatsen föreligger ett uppenbart hot om våld eller förekommer trafikskador eller annat osakligt bemötande som medför olägenhet eller risk för arbetstagarens hälsa eller

5) det på grund av uppgiftens natur eller annan motsvarande orsak inte är ändamålsenligt att stödja till-sättningen genom arbetsförmedling. (2022/64)

En förutsättning för att vägra ta emot eller för att ta bort en platsanmälan i de situationer som avses i 1 mom. 1 och 2 punkterna är att arbetsgivaren inte trots uppmaning av arbetsmarknads- och studieservice-myndigheten har rättat sin anmälan.

Begränsningarna enligt 1 mom. tillämpas även på stödiriktade åtgärder enligt 41 § 1 mom. samt på sys-selsättningsfrämjande utbildning.

Om arbetsmarknads- och studieservicemyndighe-ten vägrar ta emot en platsanmälan eller tar bort en anmälan eller har konstaterat att en arbetsgivare inte har rätt till service, ska arbetsgivaren få ett skriftligt beslut på detta. I beslutet ska orsaken till varför ser-vice inte kommer att lämnas anges.

26 §. *Arbetsförmedlingstjänster till enskilda*

Genom arbetsmarknads- och studieservicemyndig-hetens arbetsförmedling skall den enskilde få

1) information om lediga arbetsplatser, om de möj-ligheter som företagande erbjuder och om andra ar-betsmöjligheter,

M 36 LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

2) möjlighet att genom självbetjäning söka efter arbete samt

3) rådgivning som anknyter till sökande av arbete.

För enskild som har registrerats som arbetsökande tillhandahålls arbetsförmedling även i fråga om

1) registrering och upprätthållande av uppgifter i anslutning till arbetsökande,

2) sökande efter och presentation av arbetsplatser, arbetsplatserbjudanden samt anvisning till arbete samt

3) presentation av den arbetsökande för arbetsgivaren. (2015/57)

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten erbjuder den arbetsökande möjlighet att publicera den presentation han eller hon gjort upp för att främja sin sysselsättning i den för ändamålet avsedda nät-tjänsten. (2022/26)

27 §. (2022/26) Skyldighet att söka arbete

Om inte något annat följer av 27b-27d §, ska det enligt sysselsättningsplanen för en arbetslös arbetsökande eller en person som hotas av arbetslöshet avtalas om tre granskningsperioder som omfattar en månad vardera under vilka den arbetsökande ska söka fyra arbeten som han eller hon har möjlighet att få. En granskningsperiod kan sättas ut så att den börjar retroaktivt om det ligger i den arbetsökandes intresse. Granskningsperioderna kan av vägande skäl sammanslås utan att det påverkar antalet möjliga arbeten som ska sökas.

Även om den arbetsökande inte är arbetslös eller hotas av arbetslöshet, åläggs han eller hon en skyldighet att söka arbete såvida han eller hon

1) deltar i en sysselsättningsfrämjande utbildning,

2) deltar i frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån på det sätt som avses i 7a kap. i denna lag eller i 22a-22d §§ i landskapslagen om främjande av integration, eller

3) är i arbete med sysselsättningsstöd.

Om arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten bedömer att det under granskningsperioden inte kommer att finnas fyra sådana arbeten att söka som den arbetsökande har möjlighet att få med beaktande av hans eller hennes arbetserfarenhet, utbildning och övriga kompetens samt arbetsförmåga och arbetsökandens eventuella skydd för yrkesskicklighet enligt 2a kap. 8 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, ska antalet arbeten som ska sökas under granskningsperioden minskas eller, om det inte finns några möjliga arbeten att söka, ska det inte ingå någon skyldighet att söka arbete i sysselsättningsplanen. Genom landskapsförordning utfärdas närmare bestämmelser om grunderna för en minskning av skyldigheten att söka arbete.

27a §. (2022/26) Verksamhet som uppfyller skyldigheten att söka arbete

Skyldigheten att söka arbete kan uppfyllas genom att den arbetsökande

1) söker en sådan anställning i arbetsförhållande som varar längre än två veckor och som den arbetsökande med fog kan förvänta sig att få,

2) söker en anställning som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten erbjuder honom eller henne individuellt,

3) söker mertidsarbete hos den egna arbetsgivaren,

4) söker ett sådant arbete där en i 1 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa avsedd företagare med fog kan förväntas bli anställd,

5) publicerar en presentation som avses i 26 § 2 mom.,

6) vidtar andra motsvarande åtgärder som syftar till sysselsättning.

27b §. (2022/26) Undantag som gäller tidpunkten för när skyldigheten att söka arbete börjar

Skyldigheten att söka arbete börjar efter det att arbetsförhållandet har upphört, om den arbetsökande är i sådant annat arbete än arbete med sysselsättningsstöd som varar längre än två veckor och där arbetstiden överskrider 80 procent av den maximala arbetstid för heltidsanställda som tillämpas i branschen.

Skyldigheten att söka arbete för permitterade inträder från och med det samtal om sökande efter arbete som avses i 28 § 2 mom. 2 punkten och som ordnas då tre månader har förflutit sedan permitteringen började.

Skyldigheten att söka arbete börjar från och med att ett i 28a § 3 mom. avsett samtal om sökande efter arbete har ordnats, om den arbetsökande

1) deltar i en sysselsättningsfrämjande utbildning som beräknas fortgå längre än en månad,

2) deltar i arbetsprövning som beräknas fortgå längre än en månad,

3) är i annat än med sysselsättningsstöd subventionerat arbete som med avseende på arbetstiden beräknas fortgå längre än en månad, eller

4) är i sådan rehabilitering utan avbrott som beräknas fortgå längre än en månad.

27c §. (2022/26) Undantag i fråga om antalet möjliga arbeten som ska sökas och granskningsperioden

Om inte något annat följer av 27 § 3 mom. eller 27d §, ska det i sysselsättningsplanen för en arbetsökande som är deltidsanställd i minst två veckor eller vars permittering genomförs i form av förkortad arbetstid ingå en granskningsperiod på tre månader under vilken den arbetsökande ska söka minst ett arbete som han eller hon har möjlighet att få.

Det som föreskrivs i 1 mom. ska tillämpas, om den arbetsökandes regelbundna arbetstid är högst 80 procent av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete. Hur den faktiska arbetstiden inverkar på skyldigheten att söka arbete anges i 2 a kap. 12 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Om inte något annat följer av 1 mom., 27 § 3 mom. eller 27d §, ska det i sysselsättningsplanen för en arbetsökande som deltar i frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån på det sätt som avses i 7a kap. i denna lag eller i 22a-22d §§ i landskapslagen om främjande av integration ingå granskningsperioder på tre månader vardera under vilka arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska anvisa den arbetsökande att söka tre arbeten som han eller hon har möjlighet att få. Det som föreskrivs i 1 mom. och i 27 § 3 mom. och 27d § tillämpas på skyldigheten att söka arbete efter det att ett i 28a § 3 mom. avsett samtal om sökande efter arbete har ordnats för den arbetsökande.

27d §. (2022/26) *Situationer där skyldigheten att söka arbete inte åläggs*

Skyldigheten att söka arbete åläggs inte om

1) arbetsmarknads- och studiestudieservicemyndigheten har konstaterat att den arbetssökande behöver socialservice, hälso- och sjukvårdstjänster eller rehabiliteringstjänster för att främja sysselsättningen,

2) den arbetssökande enligt en sådan medicinsk utredning som betraktas som tillförlitlig saknar arbetsförmåga för sådant arbete som motsvarar hans eller hennes arbetserfarenhet och utbildning under den tid skyddet för yrkesskicklighet enligt 2 a kap. 8 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa varar och han eller hon följer sysselsättningsplanen eller den ersättande planen till den del det enligt planen har avtalats att personen ska ansöka om förmån som beviljas på grund av arbetsoförmåga och söka sig till rehabilitering som förbättrar arbets- och funktionsförmågan,

3) den arbetssökande på det sätt som avses i 7a kap. eller i 22a–22d §§ i landskapslagen om främjande av integration bedriver frivilliga studier i läs- och skrivkunnsighet som stöds med arbetslöshetsförmån och studierna på det sätt som avses i 2 kap. 10 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa bedrivs på heltid,

4) den arbetssökande deltar i sysselsättningsfrämjande utbildning som ordnas tillsammans med arbetsgivaren inom ramen för gemensam anskaffning av utbildning eller i sysselsättningsfrämjande utbildning som ordnas på motsvarande sätt,

5) den arbetssökande är förhindrad att vara på arbetsmarknaden på det sätt som avses i 3 kap. 1 § 3 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

6) den arbetssökandes arbetslöshet upphör eller den arbetssökande inleder bevarings- eller civiltjänst eller familjeledighet inom en månad; skyldigheten att söka arbete åläggs inte under den granskningsperiod då arbetslösheten upphör eller bevarings- eller civiltjänsten eller familjeledigheten inleds.

I sådana situationer som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten är en ytterligare förutsättning att den arbetssökandes situation som helhet betraktad är sådan att placering på den öppna arbetsmarknaden inte är möjlig.

Det som föreskrivs i 1 mom. 3 punkten tillämpas tills ett i 28a § 3 mom. avsett samtal om sökande efter arbete har ordnats för den arbetssökande. Det som föreskrivs i den förstnämnda bestämmelsen tillämpas även efter samtalet om sökande efter arbete, om det i sysselsättningsplanen eller den ersättande planen har avtalats att studierna i läs- och skrivkunnsighet fortsätter inom en månad efter det att sysselsättningsplanen eller den ersättande planen utarbetades.

6 kap. Intervjuer med arbetslösa och sysselsättningsplan (2011/31)

28 §. (2022/26) *Ordnande av serviceprocessen för arbetssökande*

Arbetsmarknads- och studiestudieservicemyndigheten ska ordna en inledande intervju eller ett kompletterande samtal med den arbetssökande inom fem vardagar från det att han eller hon har registrerats som

arbetssökande vid myndigheten. Om ett kompletterande samtal om sökande efter arbete ordnas med den arbetssökande, ska en inledande intervju ordnas snarast möjligt därefter. En ny inledande intervju ordnas endast om det har förflutit minst sex månader sedan sökandet efter arbete har upphört och personen registreras som arbetssökande på nytt. Den inledande intervjun ordnas alltid vid arbetsmarknads- och studiestudieservicemyndigheten, om inte något annat sätt att ordna intervjun av vägande skäl är mer ändamålsenligt.

Utöver den inledande intervjun ordnar arbetsmarknads- och studiestudieservicemyndigheten också

1) för en arbetslös arbetssökande och en person som hotas av arbetslöshet, fem kompletterande samtal om sökandet efter arbete under de tre månader som följer på den inledande intervjun; om ett kompletterande samtal om sökande efter arbete har föregått den inledande intervjun, ordnas dock fyra kompletterande samtal om sökande efter arbete,

2) för en arbetslös arbetssökande, en person som hotas av arbetslöshet samt en annan arbetssökande i deltidsanställning och en arbetssökande vars permittering genomförs i form av förkortad arbetstid, ett kompletterande samtal om sökandet efter arbete alltid då tre månader har förflutit efter den inledande intervjun eller det senaste samtalet om sökandet efter arbete enligt denna punkt,

3) för en arbetslös arbetssökande, två kompletterande samtal om sökandet efter arbete alltid då sex månader förflutit från den inledande intervjun eller från ett tidigare samtal om sökandet efter arbete enligt denna punkt,

4) för en enskild kund, utöver vad som föreskrivs i 1–3 punkten, kompletterande samtal om sökandet efter arbete på det sätt som servicebehovet förutsätter.

Ett kompletterande samtal om sökandet efter arbete enligt 2 mom. 1 punkten och ett samtal om sökandet efter arbete enligt 2 mom. 2 punkten ordnas också för en arbetssökande som deltar i sysselsättningsfrämjande utbildning och för en arbetssökande som deltar i studier som stöds med arbetslöshetsförmån på det sätt som avses i 7a kap. i denna lag eller i 22a–22c § i landskapslagen om främjande av integration och för en arbetssökande som är anställd med sysselsättningsstöd, även om han eller hon inte är arbetslös eller hotas av arbetslöshet, om den sysselsättningsfrämjande utbildningen eller de studier som stöds med arbetslöshetsförmån beräknas pågå i högst en månad eller den arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån beräknas pågå i högst en månad eller perioden med anställning med sysselsättningsstöd utan avbrott beräknas fortgå i högst en månad.

Ett samtal om sökande efter arbete och ett kompletterande samtal om sökande efter arbete ordnas på det sätt som med beaktande av den arbetssökandes behov av service och av omständigheterna är mest ändamålsenligt. Inledande samtal om sökande efter arbete och kompletterande samtal om sökande efter arbete enligt 2 mom. 3 punkten ordnas inte, om den arbetssökandes sökande efter arbete kommer att upphöra inom en månad. Om den arbetssökande är permitterad, ordnas de

M 36 LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

kompletterande samtal som avses i 2 mom. 1 punkten endast på den arbetssökandes begäran.

28a §. (2022/26) *Undantag som gäller samtal och kompletterande samtal om sökande efter arbete*

Ett samtal om sökande efter arbete och ett kompletterande samtal om sökande efter arbete enligt 28 § 2 mom. 1 och 3 punkten ordnas inte om den arbetssökande

1) deltar i en sysselsättningsfrämjande utbildning som beräknas pågå längre än en månad,

2) deltar i frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån på det sätt som avses i 7a kap. i denna lag eller i 22a–22d §§ i landskapslagen om främjande av integration och som beräknas pågå längre än en månad,

3) deltar i arbetsprövning som avses i 7 kap. och beräknas pågå längre än en månad,

4) är i arbete med sysselsättningsstöd som beräknas pågå längre än en månad, eller

5) är i sådan rehabilitering som beräknas pågå längre än en månad.

Om den arbetssökande är permitterad, ordnas de kompletterande samtal som avses i 28 § 2 mom. 1 punkten endast på den arbetssökandes begäran.

För en arbetssökande som avses i 1 mom. 1–5 punkten ordnas ett samtal om sökande efter arbete en månad före det att sysselsättningsfrämjande utbildning, studier som stöds med arbetslöshetsförmån, en prövning, en period med anställning med sysselsättningsstöd eller rehabilitering beräknas upphöra. Inom en månad efter ett samtal om sökande efter arbete ordnas två kompletterande samtal om sökande efter arbete, om det inte är uppenbart onödigt att ordna sådana samtal.

För arbetssökande som deltar i sysselsättningsfrämjande utbildning som ordnas tillsammans med arbetsgivaren inom ramen för gemensam anskaffning av utbildning eller i sysselsättningsfrämjande utbildning som ordnats på motsvarande sätt ordnas samtal om sökande efter arbete och kompletterande samtal om sökande efter arbete endast om det finns ett vägande skäl för detta med tanke på den arbetssökandes sysselsättning eller servicebehov.

29 §. (2022/26) *Intervjuernas och samtalens innehåll*

Vid den inledande intervjun bedömer arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten den arbetssökandes förutsättningar att söka och få arbete samt den arbetssökandes behov av service som stöder hans eller hennes sökande efter arbete. Utifrån bedömningen utarbetas en sysselsättningsplan, såvida det inte har utarbetats en plan som ersätter sysselsättningsplanen. Dessutom anvisar arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten vid den inledande intervjun den arbetssökande att söka möjliga arbeten som är lämpliga för honom eller henne och till att söka sig till behövlig service. Vid den inledande intervjun presenteras den service som tillhandahålls den arbetssökande och avtalas om sättet att anlita service och andra sätt att kontakta arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

Vid ett samtal om sökande efter arbete anvisar arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten den arbetssökande att söka möjliga arbeten som är lämpliga för honom eller henne och stöder hans eller hennes sökande efter arbete. Dessutom hänvisas den arbetssökande till behövlig service. Vid ett samtal om sökande efter arbete kontrolleras bedömningen av den arbetssökandes servicebehov och utarbetas eller revideras sysselsättningsplanen.

Ett kompletterande samtal om sökande efter samtal inriktas utifrån bedömningen av den arbetssökandes servicebehov på stödjande av sökande efter arbete eller på fortsatt utredning av servicebehovet och hänvisande av den arbetssökande till behövlig service. Om ett kompletterande samtal om sökande efter arbete ordnas före en inledande intervju, utarbetas en sysselsättningsplan vid det kompletterande samtalet om sökande efter arbete, såvida det inte har utarbetats en plan som ersätter sysselsättningsplanen. Vid ett kompletterande samtal om sökande efter arbete som ordnas senare kan sysselsättningsplanen utarbetas eller revideras. I stället för ett kompletterande samtal om sökande efter arbete kan den arbetssökande erbjudas annan motsvarande personlig service som stöder sökandet efter arbete eller bidrar till att förbättra den arbetssökandes förutsättningar att få arbete.

Beträffande sysselsättningsplan, se LF (2011:33) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

30 §. (2022/26) *Bedömning av servicebehovet*

I arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens bedömning av den arbetssökandes behov av service beaktas åtminstone

1) den arbetssökandes kompetens och yrkesskicklighet och hans eller hennes egna mål för att utveckla sin kompetens och yrkesskicklighet,

2) omständigheter i fråga om den arbetssökandes arbets- och funktionsförmåga som inverkar på förutsättningarna att söka och få arbete,

3) den arbetssökandes färdigheter att söka arbete och övriga omständigheter som inverkar på hans eller hennes sysselsättningsmöjligheter,

4) sannolikheten för att personen blir arbetslös och för att arbetslösheten förlängs.

För klarläggande av den arbetssökandes servicebehov kan han eller hon hänvisas till undersökningar och bedömningar av arbetsförmågan samt andra sakkunnigbedömningar. Den arbetssökandes kompetensutveckling kan bedömas i samarbete med utbildningsproducenten och den arbetssökandes arbets- och funktionsförmåga kan bedömas i samarbete med producenterna av social- och hälsovårdstjänster.

30a §. (2022/26) *Sysselsättningsplanens innehåll*

Sysselsättningsplanen ska innehålla skyldigheten att söka arbete och andra sådana åtgärder som hänförs sig till sökande av arbete eller till utvecklandet av företagsverksamhet vars syfte är att den arbetssökande snabbt ska få sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden. Dessutom ska sysselsättningsplanen vid behov innehålla åtgärder som hänförs sig till arbetsmarknads-service enligt den arbetssökandes servicebehov samt

andra tjänster som ökar den arbetssökandes kompetens och arbetsmarknadsfärdigheter samt service som ökar den arbetssökandes arbets- och funktionsförmågan och åtgärder som hänför sig till sökandet av arbete eller utvecklandet av företagsverksamhet eller till klarläggandet av den arbetssökandes arbets- och funktionsförmåga eller hälsotillstånd som inverkar på hans eller hennes sysselsättning.

Sysselsättningsplanen ska innehålla en överenskommelse om uppföljning av hur planen har genomförts och en tidsfrist inom vilken den arbetssökande ska meddela hur planen har följts. Om arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten förutsätter någon annan redogörelse för hur planen har följts än den arbetssökandes eget meddelande, ska detta skrivas in i planen.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten och den arbetssökande godkänner sysselsättningsplanen. Genom landskapsförordning utfärdas närmare bestämmelser om sysselsättningsplanens struktur och om hur planen godkänns och arkiveras.

Se LF (2011:33) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

30b §. (2022/26) *Påminnelse*

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten påminner skriftligen den arbetssökande om hur hans eller hennes förfarande påverkar sysselsättningen och rätten att få arbetslöshetsförmån bland annat när den arbetssökande

1) inte kommer till en inledande intervju, ett samtal om sökande efter arbete eller ett kompletterande samtal om sökande efter arbete eller en sådan inledande kartläggning som avses i 9 § i landskapslagen om främjande av integration,

2) på annat sätt underlåter att anlita service hos arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten inom den tid som myndigheten har satt ut och på det sätt myndigheten förutsätter,

3) inte inom den tid och på det sätt som överenskommit i sysselsättningsplanen eller en plan som ersätter den underrättar arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten eller serviceproducenten om hur han eller hon har följt planen eller en ersättande plan,

4) inte börjar ta del av den service som överenskommit i sysselsättningsplanen eller en plan som ersätter den, eller om servicen avbryts av orsaker som beror på den arbetssökande, eller

5) på något annat sätt underlåter att fullfölja sysselsättningsplanen eller en plan som ersätter den.

31 §. (2012/76) *Arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens allmänna skyldigheter*

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska inom ramen för de anslag som har anvisats myndigheten, aktivt förmedla arbete och informera om utbildning, tillhandahålla tjänster och åtgärder som ingår i sysselsättningsplanen eller integrationsplanen samt följa hur planen genomförs och för sin del se till att serviceprocessen framskrider.

6a kap. (2006/39) *Omställningsskydd (2011/31)*

31a §. (2011/31) *Omställningsskyddets allmänna innehåll*

Syftet med ett omställningsskydd enligt denna lag är att så snabbt som möjligt finna en ny sysselsättning för en arbetstagare som blir arbetslös på grund av en uppsägning eller en permittering eller på grund av att en visstidsanställning upphör. (2015/57)

Den åtgärdsmodell som omställningsskyddet utgör och som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten, arbetsgivaren och arbetstagarna genomför i samarbete med varandra, består av de tjänster och åtgärder som har överenskommit i sysselsättningsplanen samt av andra tjänster och åtgärder som utvecklar yrkesfärdigheterna. (2015/57)

3 mom. upphävt (2015/57).

31b-31c §§. Upphävda (2015/57).

31d §. (2015/57) *Arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens skyldigheter*

Så snart ett uppsägningsförfarande på grund av ekonomiska orsaker eller produktionsorsaker har inletts och arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har fått kännedom om detta från arbetsgivaren genom ett meddelande ska myndigheten tillsammans med arbetsgivaren och personalens företrädare medverka till en kartläggning av de tjänster som kan behövas.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska dessutom informera om vilka tjänster, åtgärder och förmåner som myndigheten kan tillhandahålla.

31e-31g §§. Upphävda (2011/31).

7 kap. *Vägledning, information och särskild service*

32 §. *Vägledning för yrkesval och kompetensutveckling*

Syftet med vägledningen är att hjälpa enskilda personer med att lösa frågor som gäller yrkesval och kompetensutveckling samt möjligheten att få arbete. Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan även hjälpa den enskilde med att utarbeta en plan i syfte att underlätta yrkesvalet och kompetensutvecklingen. Vid vägledningen skall beaktas vars och ens personliga förutsättningar och yrkesmässiga mål samt de möjligheter som arbetslivet och utbildningar erbjuder.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens service enligt 1 mom. kan utöver vägledande diskussioner efter behov innehålla också undersökningar i syfte att utreda den enskildes lämplighet och hälsotillstånd samt sakkunnigutlåtanden. Undersökningarna kan även innefatta utbildningsprövning. De kostnader som sistnämnda åtgärder medför för den enskilde kan ersättas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. (2015/57)

32a §. (2015/57) *Utbildningsprövning*

Genom utbildningsprövning kan den enskilde erbjudas en möjlighet att pröva på ett visst utbildningsområde vid en utbildningsanordnare. Syftet med utbildningsprövningen är att klarlägga den enskildes lämplighet och motivation för branschen samt förutskattningarna för att studera vid utbildningsanordnaren.

M 36 LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

32b §. (2015/57) *Överenskommelse om utbildningsprövning*

Innan en utbildningsprövning inleds ska en överenskommelse om prövningen tas in i sysselsättningsplanen.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska dessutom tillsammans med utbildningsanordnaren komma överens om att ordna utbildningsprövningen.

32c §. (2015/57) *Utbildningsprövningens varaktighet samt försäkringskydd*

Utbildningsprövningen kan pågå i högst tio dagar åt gången.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten är skyldig att ordna gruppolycksfalls- och gruppansvarsförsäkring för dem som deltar i utbildningsprövning.

32d §. (2015/57) *Avbrytande av utbildningsprövning*

Om den som deltar i utbildningsprövning utan tillstånd har varit frånvarande fem prövningsdagar utan avbrott eller om han eller hon annars har varit frånvarande så mycket att målen för prövningen inte nås, ska utbildningsprövningen avbrytas.

Utbildningsanordnaren ska utan dröjsmål underätta arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten om frånvaro som avses i 1 mom.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beslutar om avbrytande av utbildningsprövningen enligt 1 mom. Innan beslutet fattas ska den arbetssökande ges tillfälle att bli hörd. Den enskilde ska utan dröjsmål underrättas om beslutet.

33 §. *Information*

I syfte att främja en ändamålsenlig utbildning och placering i olika yrkesområden erbjuds den enskilde information i frågor om utbildning, om vad olika arbetsuppgifter och yrken innebär samt om arbetsmarknaden. I informationen skall arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten särskilt värna om att personer med nedsatt arbetsförmåga säkerställs ändamålsenlig information.

34 §. *Särskild service för personer med nedsatt arbetsförmåga*

Syftet med servicen för personer med nedsatt arbetsförmåga är att främja deras yrkesplanering samt deras möjligheter att finna och behålla ett arbete för att därigenom främja deras integrering och återintegrering i samhället.

För personer med nedsatt arbetsförmåga kan arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten tillhandahålla särskild service i form av

- 1) undersökningar som utreder hälsotillstånd och lämplighet för arbete och utbildning,
- 2) rådgivning och handledning som anknyter till utbildning och placering i arbete,
- 3) arbetsprövning samt
- 4) stöd enligt 37 och 38 §§ för placering i arbete.

35 §. *Arbetsprövning för personer med nedsatt arbetsförmåga*

Personer med nedsatt arbetsförmåga kan genom arbetsprövning erbjudas en möjlighet att pröva på

ett nytt arbetsområde. Arbetsprövningen utgör inte ett anställningsförhållande. Anordnaren av arbetsprövningen ansvarar för arbetarskyddet för den som deltar i en arbetsprövning enligt bestämmelserna i arbetarskyddslagen (FFS 738/2002) och i lagen om unga arbetstagare (FFS 998/1993). Om inte annat är föreskrivet i denna eller någon annan lag, ska på arbetsprövning tillämpas vad som bestäms i 2 kap. 3 §, 4 § 1 och 2 mom., 5 § 1, 2 och 4 mom., 3 kap. 6 §, 7 § 1-3 mom., 9 och 10 §§, 4 kap. 14 och 15 §§, 5 och 6 kap. samt 7 kap. 21 § 2 mom., 22 och 24 §§ i lagen om integritetsskydd i arbetslivet (FFS 759/2004). När lagen om integritetsskydd i arbetslivet tillämpas på arbetsprövningen jämställs den som anordnar arbetsprövningen med en arbetsgivare och den som deltar i arbetsprövningen med en arbetstagare. Landskapslagen (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män och [landskapslagen (2005:66) om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland] ska tillämpas på den som deltar i arbetsprövningen. (2011/31)

Personer med nedsatt arbetsförmåga ska inte anvisas arbetsprövning (2011/31)

1) om arbetsprövningen skulle ge den som anordnar åtgärden sådana fördelar att arbetsprövningen snedvrider konkurrensen mellan andra som erbjuder samma produkter eller tjänster,

2) (2011/31) för samma eller liknande uppgifter för vilka den som anordnar arbetsprövning, under de nio månaderna innan arbetsprövningen inleddes, av produktionsmässiga eller ekonomiska orsaker har sagt upp eller permitterat anställda eller förkortat deras arbetstid,

3) (2011/31) om arbetsprövningen skulle föranleda att anställda hos den som anordnar arbetsprövningen sägs upp eller permitteras eller att villkoren för deras anställningsförhållanden försämrats eller

4) (2011/31) för sådana uppgifter för vilkas utförande den som anordnar arbetsprövningen förutsätter ett intyg över narkotikatest enligt 3 kap. 6 § i lagen om integritetsskydd i arbetslivet, om den enskilde inte vill uppvisa det nämnda intyget.

36 §. *Avtal om arbetsprövning för personer med nedsatt arbetsförmåga*

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall tillsammans med den som anordnar arbetsprövningen och den som deltar i en arbetsprövning ingå ett skriftligt tidsbestämt avtal. Ett eller flera avtal med en och samma anordnare får vara i kraft i högst sex månader sammanlagt.

Av avtalet skall framgå

- 1) anordnarens namn,
- 2) namnet på den person som deltar i en arbetsprövning,
- 3) tid och plats för arbetsprövning,
- 4) arbetsprövningens längd per dag, som kan vara högst den ordinarie arbetstiden i branschen och minst fyra timmar,
- 5) arbetsprövningens längd per vecka, som kan vara högst fem dagar per vecka,

6) de arbetsuppgifter som skall utföras och

7) namnet på den person på arbetsplatsen som skall hjälpa den som deltar i en arbetsprövning att sätta sig in i arbetet.

I avtalet kan arbetsmarknads- och studieservice-myndigheten dessutom uppställa sådana villkor för anordnaren som behövs för genomförandet eller med tanke på den som deltar i arbetsprövningen.

37 §. Stöd för personer med nedsatt arbetsförmåga

För att trygga försörjningen för en person med nedsatt arbetsförmåga kan ett dagtraktamente beviljas för den tid undersökningar av hälsotillstånd och arbets-kondition pågår samt för den tid en arbetsprövning pågår. Dagtraktamentet uppgår till ett belopp som är lika stort som arbetsmarknadsstödet enligt 7 kap. 4 § 1 och 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 1290/2002). Beloppet justeras så som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex (FFS 456/2001). (2011/31)

Ett dagtraktamente enligt 1 mom. beviljas inte om den som deltar i en arbetsprövning får eller är berättigad att få full arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller full arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

En person med nedsatt arbetsförmåga kan dessutom få kostnaderna för utlåtanden i samband med undersökningar enligt 1 mom. ersatta av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

En arbetsgivare kan beviljas stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen, om placeringen av en person med nedsatt arbetsförmåga i arbete eller hans eller hennes möjligheter att behålla sitt arbete kan förutsätta sådana ändringar eller arrangemang i de yttre förhållandena på arbetsplatsen i fråga om arbetsmaskiner, -redskap eller -metoder, som är nödvändiga för att eliminera eller lindra de olägenheter som den nedsatta arbetsförmågan medför. (2022/26)

Förmåner enligt 1-4 mom. och 38 § kan beviljas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten inom ramen för de anslag som har anvisats arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten, om myndigheten uppskattar att åtgärderna är nödvändiga med tanke på den sökandes servicebehov.

Närmare bestämmelser om förmåner enligt denna paragraf kan vid behov utfärdas i landskapsförordning.

38 §. (2022/26) Ersättning för resekostnader och boende

En deltagare i arbetsprövning beviljas ersättning för resekostnader och boende under dagarna för arbetsprövningen. Även en deltagare som inte fyllt 17 år beviljas ersättning för resekostnader och boende under dagarna för arbetsprövning.

Ersättningen är 9 euro per dag. Ersättningen utgör 18 euro per dag om färdvägen i ena riktningen mellan den arbetssökandes bostad och arbetsplatsen är minst 80 kilometer. Ersättningen kan även vara 18 euro, trots att färdvägen i ena riktningen mellan den arbets-

sökandes bostad och arbetsplatsen är mindre än 80 kilometer, om deltagandet i arbetsprövningen orsakar den arbetssökande kostnader för boende.

Om inte annat är föreskrivet i denna eller i annan lag ska på ersättning enligt denna paragraf tillämpas vad som bestäms i 11 kap. 2-3, 5-6, 10, 13-15 och 15a §§ samt 13 kap. 1 och 3-8 §§ i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Om arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten betalar ut en arbetslöshetsförmån utan beslut i enlighet med 11 kap. 8 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och mottagaren av förmånen har rätt att få ersättning för resekostnader och boende, kan arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten på motsvarande sätt betala även denna ersättning utan särskilt beslut. Ersättningen betalas då till ett fullt belopp.

39 §. Försäkringsskydd

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall teckna gruppolycksfalls- och gruppansvarsförsäkring för dem som deltar i utbildning och övriga åtgärder som ges för att stöda sökande av arbete på egen hand eller i studiebesök vid läroanstalter.

7a kap. (2015/57) Frivilliga studier med arbetslöshetsförmån

39a §. (2015/57) Syftet med att stöda frivilliga studier

Syftet med att stöda den arbetssökandes frivilliga studier med arbetslöshetsförmån är att främja yrkesfärdigheter, trygga arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft och motverka arbetslöshet samt stärka den enskildes möjlighet att få eller behålla ett bestående arbete.

39b §. (2015/57) Allmänna förutsättningar och förmåner

En arbetssökande som har fyllt 25 år och som studerar frivilligt har rätt till arbetslöshetsförmåner enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa på de villkor som där anges, om

1) arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har konstaterat att den arbetssökande har behov av utbildning och myndigheten gör bedömningen att stödande av frivilliga studier är det arbetsmarknadspolitiskt mest ändamålsenliga sättet att förbättra arbetssökandens yrkesfärdigheter och möjligheter att få ett bestående arbete eller behålla sitt arbete,

2) studierna på ett väsentligt sätt anses förbättra den arbetssökandes möjligheter till sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden,

3) det i sysselsättningsplanen eller integrationsplanen har avtalats om studierna på det sätt som anges i 39d § och

4) övriga villkor som anges i detta kapitel uppfylls.

39c §. (2015/57) Särskilda förutsättningar

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på studier som betraktas som heltidsstudier enligt 8 § i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och

M 36 LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

1) om vilka det föreskrivs i landskapslagen om gymnasieutbildning eller landskapslagen om Högskolan på Åland och som leder till gymnasieexamen med yrkesinriktning eller högskoleexamen eller som syftar till att studeranden avlägger delar av nämnda examina, förvärvar kompletteringsutbildning, vidareutbildning eller fortbildning enligt nämnda lagar eller deltar i kursverksamhet vid en högskola,

2) som är annan yrkesinriktad utbildning som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet eller som godkänts av landskapsregeringen,

3) (2022/26) som är allmänbildande grundutbildning eller allmänbildande gymnasieutbildning och om vilka det föreskrivs i landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola eller landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning, i det fall att avsaknaden av utbildning utgör ett hinder för yrkesmässig utveckling eller

4) om vilka det föreskrivs i landskapslagen (1999:53) om Ålands folkhögskola, landskapslagen (1993:75) om medborgarinstitut och landskapslagen (2009:54) om landskapsbidrag till bildningsförbund, i det fall att utbildningen ökar yrkesfärdigheterna och behörigheten och en läro- eller utbildningsplan över studierna kan uppvisas.

Om inte något annat följer av särskilda skäl, tillämpas detta kapitel på högskolestudier som leder till högskoleexamen endast när det är fråga om studier som den arbetssökande har bedrivit tidigare och som bevisligen har avbrutits minst ett år tidigare.

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på studier som den arbetssökande har bedrivit tidigare endast om studierna bevisligen har avbrutits minst ett år tidigare. Begränsningen gäller inte studier som har inletts under ett anställningsförhållande eller som har bedrivits som sysselsättningsfrämjande utbildning.

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas, när andra villkor uppfylls, också på studier utanför landskapet som motsvarar sådana studier som avses i 1 mom.

39d §. (2015/57) Överenskommelse om studier i en sysselsättningsplan

Innan stödberättigade studier inleds ska en överenskommelse om studierna tas in i sysselsättningsplanen eller integrationsplanen.

Även efter att studierna har inletts kan det i sysselsättningsplanen eller integrationsplanen avtalas om att studierna ska vara berättigade till stöd, om det finns vägande skäl, om arbetssökanden har inletts studierna i ett anställningsförhållande eller om studierna har bedrivits som sysselsättningsfrämjande utbildning.

I fråga om studier utanför landskapet ska planen kompletteras med en överenskommelse enligt 39i § 3 mom.

39e §. (2015/57) Stödets varaktighet

Stöd för en studiehelhet kan under de förutsättningar som föreskrivs i detta kapitel beviljas för högst 24 månader.

Den arbetssökande kan meddela arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten att han eller hon avbryter de studier som stöds med arbetslöshetsförmån.

Meddelandet ska lämnas utan dröjsmål efter det att studierna har avbrutits. Avbrott kan inte göras på basis av utbildningsanordnarens ferieperiod. Tiden för avbrottet räknas inte in i den maximitid som anges i 1 mom.

Om den arbetssökandes studierätt har dragits in och senare återställs, anses studierna ha varit avbrutna under den tid den arbetssökande inte har haft studierätt.

Med avvikelse från 1 mom. kan stöd för en studiehelhet ges för högst 48 månader, om målet med studierna är att inhämta grundskolans lärokurs. (2022/26)

39f §. (2015/57) Studieprestation

Den arbetssökande ska regelbundet delta i undervisning enligt läro- eller utbildningsplanen.

För att den arbetssökande ska få arbetslöshetsförmån krävs det att han eller hon gör framsteg i studierna. Som tillräckliga framsteg i högskolestudier anses att den arbetssökande avklarar i genomsnitt fem studiepoäng per studiemånad av den studiehelhet som hör till utbildningen. I fråga om andra studier förutsätts det att studierna framskrider i enlighet med läro- eller utbildningsplanen.

39g §. (2015/57) Uppföljning av studierna och indragning av stöd

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten följer hur den arbetssökande gör framsteg i studierna på det sätt som överenskommit i sysselsättningsplanen eller integrationsplanen.

Om arbetssökanden inte gör tillräckliga framsteg i studierna eller underlåter att underrätta arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten om studieframgången på det sätt som överenskommit i sysselsättningsplanen eller integrationsplanen, upphör rätten till arbetslöshetsförmån räknat från den tidpunkt från vilken arbetssökanden inte anses ha gjort tillräckliga framsteg i studierna eller den tidpunkt då arbetssökanden borde ha underrättat arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten om studieframgången.

Om den arbetssökande utan godtagbart skäl har utblivit från undervisning enligt läro- och utbildningsplanen så att det är uppenbart att arbetssökanden inte kan avlägga de planliga studierna eller om arbetssökanden annars på ett väsentligt sätt har försummat studierna, upphör rätten till arbetslöshetsförmånen vid den tidpunkt då frånvaron eller försummelsen har börjat.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beslutar om upphörande av rätten till arbetslöshetsförmån enligt 2 och 3 mom. Innan beslutet fattas ska den arbetssökande ges tillfälle att bli hörd.

39h §. (2015/57) Den arbetssökandes skyldighet att informera

Den arbetssökande ska för arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten visa upp utbildningsanordnarens intyg om antagning till utbildningen och ferieperioder under utbildningen. Arbetssökanden ska dessutom för arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten visa upp en behövlig redogörelse för framstegen i studierna.

Arbetsökanden ska underrätta arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten om avbrott som avses i 39e § 3 mom. och om avslutande av studierna.

39i §. (2015/57) Utbildningsanordnarens skyldighet att informera

Utbildningsanordnaren ska ge den arbetsökande intyg om antagning till utbildningen, ferieperioder under utbildningen och framsteg i studierna.

Utbildningsanordnaren ska utan dröjsmål underrätta arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten om studier som har avslutats och om de omständigheter som avses i 39g § 3 mom. För att utbildningsanordnaren ska kunna fullgöra denna skyldighet ska arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten tillhandhålla anordnaren namn och personbeteckning på de personer vars studier stöds på det sätt som avses i detta kapitel.

För att studier utanför landskapet ska kunna stödjas av landskapet måste arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten tillsammans med den arbetsökande nå en överenskommelse med utbildningsanordnaren om fullgörande av de skyldigheter som avses i 1 och 2 mom. i ett särskilt avtal.

39j §. (2015/57) Ersättning för resekostnader och boende

En arbetsökande som får arbetslöshetsförmån för frivilliga studier i form av grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd kan av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beviljas ersättning för resekostnader och boende under den tid han eller hon deltar i frivilliga studier enligt detta kapitel.

Ersättningen är 9 euro per dag. Ersättningen utgör 18 euro per dag om färdvägen i ena riktningen mellan den arbetsökandes bostad och den plats där studierna i huvudsak ordnas är minst 80 kilometer. Ersättningen kan även vara 18 euro, trots att färdvägen i ena riktningen mellan den arbetsökandes bostad och den plats där studierna i huvudsak ordnas är mindre än 80 kilometer, om deltagandet i de frivilliga studierna orsakar den arbetsökande kostnader för boende. Bedömningen av på vilken plats som de frivilliga studierna i huvudsak ordnas avgörs med utgångspunkt från de uppgifter som finns tillgängliga innan studierna påbörjas. Om det inte kan fastställas någon huvudsaklig plats där studierna ordnas, anses det att studierna ordnas på den plats där den arbetsökande varje gång faktiskt deltar i studierna.

Ersättning betalas för högst fem dagar per kalendervecka. Ersättning betalas inte för ferieperioder under studierna. Ersättning betalas dock för den tid under vilken den arbetsökande som får arbetslöshetsförmån under en ferieperiod deltar i lärande i arbete eller praktik som hör till de frivilliga studierna.

Utbetalningen av ersättning upphör räknat från den dag då den studerande har avbrutit studierna. Utbetalningen av ersättning upphör också om arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beslutat att rätten till arbetslöshetsförmån för frivilliga studier upphört.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan bevilja ersättning för resekostnader och boende

till en arbetsökande som inte har rätt till motsvarande ersättning med stöd av annan lag.

Om inte annat är föreskrivet i denna eller i annan lag ska på ersättning enligt denna paragraf tillämpas vad som bestäms i 11 kap. 2-3, 5-6, 10, 13-15 och 15a §§ samt 13 kap. 1 och 3-8 §§ i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Om arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten betalar ut en arbetslöshetsförmån utan beslut i enlighet med 11 kap. 8 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och mottagaren av förmånen har rätt att få ersättning för resekostnader och boende, kan arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten på motsvarande sätt betala även denna ersättning utan särskilt beslut. Ersättningen betalas då till ett fullt belopp.

8 kap. Allmänna bestämmelser om stödriktade åtgärder

40 §. Syftet med de stödriktade åtgärderna

En arbetslös arbetsökande kan stödjas med hjälp av sysselsättningsstöd enligt kapitel 9-13 om han eller hon inte har kunnat få ett arbete genom arbetsförmedling eller anvisas en utbildning som främjar personens möjlighet att finna ett arbete.

Sysselsättningsstödet ska i första hand inriktas på att sysselsätta sådana arbetslösa arbetsökande vars behov av arbete är störst. Stödet ska särskilt inriktas på sysselsättning av personer med nedsatt arbetsförmåga, personer som varit arbetslösa arbetsökande över sex månader samt ungdomar som inte har fyllt 25 år och som varit arbetslösa arbetsökande över tre månader. Sysselsättningsstöd ska inte beviljas till en arbetslös arbetsökande som inte har fyllt 17 år. (2015/57)

En allmän förutsättning för att sysselsättningsstöd ska kunna beviljas enligt denna lag är att en sysselsättningsplan enligt 6 kap. eller en integrationsplan har utarbetats. (2012/76)

Ett temporärt 4 mom. (2021/62) gällde från den 1 juli 2021 till och med den 31 maj 2022.

41 §. Stödformer och mottagare av sysselsättningsstöd
Sysselsättningsstöd kan beviljas för

- 1) anställning,
- 2) arbetspraktik,
- 3) läroavtalsutbildning,
- 4) deltidsarbete och
- 5) start av företagsverksamhet.

Sysselsättningsstöd kan beviljas staten, kommunerna, kommunalförbunden och andra arbetsgivare. Sysselsättningsstöd och annan ersättning kan beviljas och betalas direkt till den arbetslösa arbetsökande om så föreskrivs i denna lag.

9 kap. Anställning med sysselsättningsstöd

42 §. Allmänna förutsättningar för beviljande av stöd

I syfte att stärka den enskildes möjligheter att skaffa sig ett arbete och för att trygga hans eller hennes sysselsättning kan arbetsgivare beviljas sysselsättningsstöd för anställning. Bland ungdomar som inte har fyllt 25 år och som varit arbetslösa arbetsökande över

M 36 LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

tre månader skall stödet för anställning i första hand ordnas för de ungdomar som har en yrkesutbildning.

För anställning som ordnas med hjälp av sysselsättningsstöd hos landskapet utbetalas stödet direkt till löntagaren som lön.

42a §. (2015/57) *Beviljande av stöd till arbetsgivare som bedriver näringsverksamhet*

Till arbetsgivare som bedriver näringsverksamhet beviljas sysselsättningsstöd för anställning i form av stöd enligt kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, när den som inte har haft ett anställningsförhållande som har gällt tills vidare under de senaste sex månaderna omedelbart innan stödet beviljades, saknar yrkesutbildning, har fyllt 50 år, inte har fyllt 25 år eller har nedsatt arbetsförmåga.

För anställning av andra än i 1 mom. avsedda arbetslösa arbets sökande beviljas sysselsättningsstöd för anställning i form av stöd enligt kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse, kommissionens förordning (EU) nr 1408/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom jordbruksområdet och kommissionens förordning (EU) nr 717/2014 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom fiskeri- och vattenbrukssektorn.

Ett temporärt 3 mom. (2021/62) gällde från den 1 juli 2021 till och med den 31 maj 2022.

43 §. *Särskilda förutsättningar för beviljande av stöd*

För att sysselsättningsstöd skall kunna beviljas för en anställning måste arbetsgivaren förbinda sig att betala lön enligt det kollektivavtal som är gällande för anställningsförhållandet. Om ett tillämpligt kollektivavtal saknas skall arbetsgivaren förbinda sig att betala sedvanlig och skälig lön för arbetet i fråga.

För att sysselsättningsstöd skall kunna beviljas för en anställning skall arbetsuppgifterna vara sådana att de kompletterar den normala verksamheten.

Vid anställning med sysselsättningsstöd bör det eftersträvas att anställningen tidsbestäms så att årliga växlingar i efterfrågan på och utbudet av arbetskraft utjämnas.

Ett temporärt 4 mom. (2021/62) gällde från den 1 juli 2021 till och med den 31 maj 2022.

44 §. *Begränsande faktorer som utesluter beviljande av stöd*

Sysselsättningsstöd för anställning kan inte beviljas 1) upphävd (2011/31),

2) (2020/98) om arbetsgivaren under de tolv månaderna närmast innan ansökan inlämnades, av produktionsmässiga eller ekonomiska skäl har sagt upp eller permitterat arbetstagare i samma eller likadana uppgifter alternativt förkortat deras arbetstid. Sysselsättningsstöd för anställning kan dock beviljas om

arbetsgivaren före ansökan om sysselsättningsstöd för anställning har lämnats in har återanställt de arbetstagare som sagts upp, har meddelat alla permitterade att arbetet återupptas eller har återställt deras arbetstid,

3) om den anställning som stödet avser skulle föranleda att andra anställda hos den arbetsgivare som erhåller stöd sägs upp eller permitteras eller att deras anställningsförhållanden eller förmåner försämrats,

4) om det anställningsförhållande för vilket stödet är avsett har börjat innan beslut har fattats om beviljande av stöd,

5) om arbetsplatsen som stödet avser bedöms bli besatt även utan stöd eller

6) om arbetsgivaren under den tid sysselsättningsstöd skulle beviljas får annat landskapstöd för anställande av en person som skall sysselsättas eller för främjande av sysselsättningen.

Temporära 2-3 mom. (2021/62) gällde från den 1 juli 2021 till och med den 31 maj 2022.

45 §. *Sysselsättningsstödet belopp*

Sysselsättningsstödet för anställning är per dag och person minst lika stort som den grunddagpenning som avses i 6 kap. 1 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och högst lika stort som grunddagpenningen förhöjt med 90 procent.

Det högsta stödet enligt 1 mom. kan beviljas för anställning inom näringsliv, staten eller kommun för personer som har varit arbetslösa i tio månader eller mer och för personer med nedsatt arbetsförmåga. Om den person som anställs med sysselsättningsstöd har nedsatt arbetsförmåga kan det högsta stödet beviljas endast för det första stödet, medan stödet för det andra året kan vara högst lika stort som grunddagpenningen förhöjt med 50 procent per arbetsdag. För personer som har varit arbetslösa mellan sex och tio månader är stödet minst lika stort som grunddagpenningen förhöjt med 50 procent per arbetsdag. (2015/57)

En arbetsgivare kan dock högst beviljas ett stöd som motsvarar lönekostnaderna för den som anställs med stödet. (2011/31)

Om sysselsättningsstöd beviljas för anställning hos landskapet kan stödet, som betalas i form av lön direkt till den sysselsatte, uppgå till ett belopp som högst motsvarar en löneklass om A 17 enligt landskapets tjänstekollektivavtal.

De i 1 och 2 mom. angivna beloppen justeras så som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex.

46 §. (2015/57) *Arbetstid*

En arbetsgivare kan beviljas ett sysselsättningsstöd som är lika stort som grunddagpenningen eller ett förhöjt sysselsättningsstöd till fullt belopp för ordnande av sådan anställning där arbetstiden under en tidsperiod som motsvarar lönebetalningsperioden överstiger 80 procent av den ordinarie arbetstiden i branschen. Om sysselsättningsstöd för sysselsättande av en och samma arbetstagare betalas till flera arbetsgivare samtidigt, ska den sammanlagda arbetstiden överstiga 80 procent av den ordinarie arbetstiden i branschen.

Vid sysselsättande av personer med nedsatt arbetsförmåga kan sysselsättningsstöd för anställning beviljas, även om arbetstiden under en tidsperiod som

motsvarar lönebetalningsperioden är minst 50 procent av den ordinarie arbetstiden i branschen. Stödbeloppet bör i ett sådant fall sättas i relation till den faktiska arbetstiden. Stödbeloppet kan inte vara lägre än grunddagpenningen.

Om sysselsättningsstöd beviljas för anställning hos landskapet ska arbetstiden under en tidsperiod som motsvarar lönebetalningsperioden överstiga 80 procent av heltid. Vid sysselsättande av personer med nedsatt arbetsförmåga kan sysselsättningsstöd för anställning hos landskapet beviljas, även om arbetstiden under en tidsperiod som motsvarar lönebetalningsperioden är minst 50 procent av heltid.

47 §. (2022/26) *Ersättningsdagar*

Vid anställning betalas sysselsättningsstöd för de dagar för vilka arbetsgivaren är skyldig att betala lön. Stöd betalas dock för högst 5 dagar per kalendervecka. Sysselsättningsstöd betalas inte för de dagar för vilka arbetsgivaren har rätt att med stöd av 7 kap. 4 § och 15 kap. 10 § i sjukförsäkringslagen, för lönekostnaderna för den person som sysselsätts, få dagpenning enligt nämnda lag eller särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning.

48 §. *Stödets varaktighet*

Sysselsättningsstöd kombinerat med en anställning kan beviljas för högst sex månader i sänder.

Med avvikelse från 1 mom. kan sysselsättningsstöd beviljas för högst ett år i sänder om personen har fyllt 55 år eller om personen har bristande kunskaper i svenska. Om den person som anställs med sysselsättningsstöd har nedsatt arbetsförmåga kan stödet oavsett arbetsgivare beviljas för högst två år åt gången. (2022/26)

Efter att en person har varit sysselsatt med hjälp av sysselsättningsstöd under de i 1 och 2 mom. angivna maximitiderna hos en eller flera arbetsgivare, kan han eller hon anvisas sådant arbete som stöds med sysselsättningsstöd endast om arbetsförmågan på ett behörigt sätt fortsättningsvis konstateras nedsatt enligt 9 §. I övriga fall kan arbete som stöds med sysselsättningsstöd inte anvisas innan personen i fråga under de senaste sex månaderna varit arbetslös arbetssökande vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten i minst fem månader.

10 kap. Sysselsättningsstöd för arbetspraktik

49 §. *Förutsättningar för beviljande av stöd*

Sysselsättningsstöd kan beviljas arbetslösa arbetssökande ungdomar som inte har fyllt 25 år samt arbetslösa arbetssökande som har fyllt 25 år och som varit borta från arbetsmarknaden under minst sex månader för att trygga försörjningen under den tid han eller hon deltar i arbetspraktik. Syftet med stödet är att med hjälp av arbetspraktik ge arbetslösa arbetssökande som för första gången kommer ut på arbetsmarknaden eller som varit borta från arbetsmarknaden en lång tid en inblick i arbetet och arbetslivet och en hjälp i yrkesvalet.

Med arbetspraktik avses praktik utan anställningsförhållande på en arbetsplats. Den som anordnar ar-

betspraktiken ansvarar för praktikantens arbetarskydd enligt bestämmelserna i arbetarskyddslagen och i lagen om unga arbetstagare. Om inte annat är föreskrivet i denna eller någon annan lag, ska på arbetspraktik tillämpas vad som bestäms i 2 kap. 3 §, 4 § 1 och 2 mom., 5 § 1, 2 och 4 mom., 3 kap. 6 §, 7 § 1-3 mom., 9 och 10 §§, 4 kap. 14 och 15 §§, 5 och 6 kap. samt 7 kap. 21 § 2 mom., 22 och 24 §§ i lagen om integritetsskydd i arbetslivet. När lagen om integritetsskydd i arbetslivet tillämpas på arbetspraktiken jämställs den som anordnar praktiken med en arbetsgivare och den som deltar i praktiken med en arbetstagare. Landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män och [landskapslagen om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland] ska tillämpas på den som deltar i arbetsprövningen. (2011/31)

Sysselsättningsstöd för arbetspraktik kan inte beviljas en arbetssökande som är berättigad till grunddagpenning med eller utan förhöjning eller arbetsmarknadsstöd enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller inkomstrelaterad dagpenning med eller utan förhöjning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa. I stället kan arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd beviljas under praktiktiden. (2015/57)

Den som deltar i arbetspraktik och som beviljas sysselsättningsstöd enligt detta kapitel, arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd kan även beviljas ersättning för resekostnader och boende under praktiktiden. (2015/57)

50 §. *Begränsningar i fråga om arbetspraktik* (2011/31)
Arbetssökande ska inte anvisas arbetspraktik (2011/31)

1) om arbetspraktiken skulle ge den som anordnar praktiken sådana fördelar att praktiken snedvrider konkurrensen mellan andra som erbjuder samma produkter eller tjänster,

2) (2011/31) för samma eller liknande uppgifter för vilka den som anordnar arbetspraktik, under de nio månaderna innan arbetspraktiken inleddes, av produktionsmässiga eller ekonomiska orsaker har sagt upp eller permitterat anställda eller förkortat deras arbetstid,

3) (2011/31) om arbetspraktiken skulle föranleda att anställda hos den som anordnar praktiken sägs upp eller permitteras eller att villkoren för deras anställningsförhållanden försämrats eller

4) (2011/31) för sådana uppgifter för vilkas utförande den som anordnar arbetspraktiken förutsätter ett intyg över narkotikatest enligt 6 § i lagen om integritetsskydd i arbetslivet, om den enskilde inte vill uppvisa det nämnda intyget.

51 §. *Stödets belopp och varaktighet*

Sysselsättningsstödet för arbetspraktik är per praktikdag lika stort som den grunddagpenning som avses i 6 kap. 1 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. I sysselsättningsstödet ingår dessutom en barnförhöjning enligt 6 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa om den arbetslösa arbets-

M 36 LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

sökande försörjer barn under 18 år. Om den arbetslösa arbetssökande lyfter inkomstrelaterad dagpenning när arbetspraktik inleds enligt detta kapitel och utbetalningen av den inkomstrelaterade dagpenningen upphör i samband med detta, är sysselsättningsstödet för arbetspraktik per praktikdag lika stort som den inkomstrelaterade dagpenningen var per dag innan arbetspraktiken inleddes. Beloppet justeras så som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex. (2008/81)

Sysselsättningsstöd enligt 1 mom. betalas för högst fem dagar per kalendervecka. Stöd till en och samma person kan betalas under en praktikperiod som omfattar en period om en till sex månader per arbetsplats under högst nio månader i en följd.

Efter att en person har deltagit i arbetspraktik med hjälp av sysselsättningsstöd under den i 2 mom. fastställda maximitiden på en eller flera praktikplatser, kan till honom eller henne inte på nytt betalas sysselsättningsstöd för arbetspraktik, innan den arbetssökande på nytt har uppfyllt det arbetsvillkor som utgör förutsättning för arbetslöshetsdagpenning enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

52 §. (2022/26) Ersättning för resekostnader och boende

En deltagare i arbetspraktik beviljas ersättning för resekostnader och boende under dagarna för arbetspraktik. Även en deltagare som inte fyllt 17 år beviljas ersättning för resekostnader och boende under dagarna för arbetspraktik.

Ersättningen är 9 euro per dag. Ersättningen utgör 18 euro per dag om färdvägen i ena riktningen mellan den arbetssökandes bostad och arbetsplatsen är minst 80 kilometer. Ersättningen kan även vara 18 euro, trots att färdvägen i ena riktningen mellan den arbetssökandes bostad och praktikplatsen är mindre än 80 kilometer, om deltagandet i arbetspraktiken orsakar den arbetssökande kostnader.

Ersättning kan av särskilda skäl beviljas även för den sökandes resekostnader till och från en praktikplats utanför landskapet till skäligt belopp.

Om inte annat är föreskrivet i denna eller i annan lag ska på ersättning enligt denna paragraf tillämpas vad som bestäms i 11 kap. 2-3, 5-6, 10, 13-15 och 15a §§ samt 13 kap. 1 och 3-8 §§ i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Om arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten betalar ut en arbetslöshetsförmån utan beslut i enlighet med 11 kap. 8 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och mottagaren av förmånen har rätt att få ersättning för resekostnader och boende, kan arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten på motsvarande sätt betala även denna ersättning utan särskilt beslut. Ersättningen betalas då till ett fullt belopp.

53 §. Avtal om arbetspraktik

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall tillsammans med den som anordnar praktiken och den arbetslösa arbetssökande ingå ett skriftligt tidsbestämt avtal om arbetspraktiken.

Av avtalet skall framgå

- 1) den som anordnar arbetspraktik,
 - 2) den arbetslöse arbetssökandes namn,
 - 3) tid och plats för praktik,
 - 4) praktikens längd per dag, som kan vara högst den ordinarie arbetstiden i branschen och minst sex timmar,
 - 5) de uppgifter som den arbetssökande skall utföra under praktiktiden och
 - 6) namnet på den handledare på praktikplatsen som skall hjälpa den arbetssökande att sätta sig in i arbetet.
- I avtalet kan arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten dessutom uppställa sådana villkor för anordnaren som behövs för genomförandet eller med tanke på den som deltar i praktiken.

11 kap. Sysselsättningsstöd för läroavtalsutbildning

54 §. Förutsättningar för beviljande av stöd

En arbetsgivare som ingår ett läroavtal med en arbetslös arbetssökande enligt landskapslagen (1998:59) om läroavtalsutbildning kan beviljas sysselsättningsstöd. Vid beviljandet av stödet skall de begränsande faktorer som anges i 44 § i tillämpliga delar även iaktas på sysselsättningsstöd för arbetslösa som ingår läroavtal, dock så att 44 § 6 punkten inte skall tillämpas till den del det andra landskapsstödet utgör den utbildningsersättning som utbetalas till arbetsgivaren med stöd av landskapslagen om läroavtalsutbildning.

55 §. Stödets belopp

Sysselsättningsstödet för läroavtalsutbildning är per person och dag minst lika stort som den grunddagpenning som avses i 6 kap. 1 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och högst lika stort som grunddagpenningen förhöjt med 90 procent.

Det högsta stödet enligt 1 mom. kan beviljas för personer som har varit arbetslösa i tio månader eller mer. För personer som har varit arbetslösa mellan sex och tio månader är stödet minst lika stort som grunddagpenningen förhöjt med 50 procent per arbetsdag.

En arbetsgivare kan dock högst beviljas ett stöd som tillsammans med utbildningsersättningen enligt landskapslagen om läroavtalsutbildning motsvarar den lön som betalas till den sysselsatte före innehållning av den försäkrades i lag föreskrivna avgifter och skatter och arbetsgivarens i lag föreskrivna socialskyddsavgift och arbetspensionsförsäkrings-, olycksfallsförsäkrings- och arbetslöshetsförsäkringspremie samt obligatorisk grupplivförsäkringspremie. Om sysselsättningsstöd beviljas för läroavtalsutbildning med landskapet som arbetsgivare kan stödet, som betalas i form av lön direkt till den sysselsatte, under den praktiska undervisningstiden uppgå till ett belopp som tillsammans med utbildningsersättningen högst motsvarar en löneklass om A 17 enligt landskapets tjänstekollektivavtal.

Stödet beviljas till fullt belopp under förutsättning att arbetstiden för den arbetslöse arbetssökande motsvarar ett heltidsarbete för en arbetstagare inom det yrkesområde där den arbetslöse arbetssökande fullgör

sin utbildning. De i 1 och 2 mom. angivna beloppen justeras så som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex.

56 §. Stödets varaktighet

För arbete som utförs inom ramen för ett läroavtal enligt landskapslagen om läroavtalsutbildning kan sysselsättningsstöd beviljas för hela avtalstiden.

En arbetsgivare kan beviljas ett förhöjt stöd under maximalt sex månader i en följd. Om den person som sysselsätts har nedsatt arbetsförmåga kan arbetsgivaren dock beviljas förhöjt stöd under maximalt två år i en följd. För den avtalstid som inte omfattas av ett förhöjt stöd, men för vilken tid stöd beviljats, utgår ett stöd som är lika stort som grunddagpenningen.

Efter att en person har varit sysselsatt med hjälp av sysselsättningsstöd under den i 1 och 2 mom. angivna maximitiden hos en eller flera arbetsgivare, kan han eller hon inte på nytt anvisas sådant läroavtal som stöds med sysselsättningsstöd förrän han eller hon under de senaste sex månaderna har varit arbetslös arbetsökande vid arbetsmarknads- och studieservice-myndigheten i minst fem månader.

12 kap. Sysselsättningsstöd för deltidsarbete

57 §. Allmänna förutsättningar för beviljande av stöd

För att underlätta för arbetslösa arbetsökande att komma in på arbetsmarknaden kan arbetstagare eller tjänstemän som frivilligt övergår från heltidsarbete till deltidsarbete beviljas sysselsättningsstöd som ersättning för inkomstbortfall, om arbetsgivaren samtidigt förbinder sig att för motsvarande tid anställa en arbetslös arbetsökande som har anvisats av arbetsmarknads- och studieservice-myndigheten.

58 §. Särskilda förutsättningar för beviljande av stöd

En förutsättning för att sysselsättningsstöd vid deltidsarbete ska kunna beviljas är (2011/31)

1) att arbetstiden för en arbetstagare eller tjänsteman som övergår till deltidsarbete under den period som motsvarar lönebetalningsperioden är minst 40 och högst 60 procent av hans eller hennes ordinarie arbetstid i heltidsarbete,

2) att den sammanlagda arbetstiden för en arbetstagare eller tjänsteman som övergår till deltidsarbete och den som sysselsätts i deltidsarbete i samma uppgifter under den period som motsvarar lönebetalningsperioden är sammanlagt minst lika lång som den ordinarie arbetstiden i heltidsarbete för den person som övergår till deltidsarbete,

3) att till det avtal som ingås mellan en arbetstagare eller tjänsteman som övergår till deltidsarbete och arbetstagarens eller tjänstemannens arbetsgivare fogas ett villkor där arbetstagaren eller tjänstemannen förbehålls en möjlighet att återgå till heltidsarbete när utbetalningen av sysselsättningsstödet för deltidsarbete upphör,

4) att den arbetstagare eller tjänsteman som övergår till deltidsarbete inte för samma tid utöver lönen för deltidsarbetet får annan lön eller ersättning för det arbete som han eller hon utför,

5) (2011/31) att den arbetstagare eller tjänsteman som övergår till deltidsarbete inte för samma tid erhåller arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, ålders- eller sjukpension enligt folkpensionslagen (FFS 568/2007), ålderspension, deltidspension, rehabilitering eller invalidpension enligt någon arbetspensionslag, generationsväxlingspension enligt lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (FFS 1317/1990), särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning, sjukdagpenning eller specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen eller rehabiliteringspenning eller rehabiliteringsunderstöd [enligt lagen om rehabiliteringspenning (FFS 611/1991)] och

6) att den arbetstagare eller tjänsteman som övergår till deltidsarbete har varit anställd på heltid hos en och samma arbetsgivare oavbrutet i minst ett år omedelbart innan han eller hon övergår till deltidsarbete.

Sysselsättningsstöd vid deltidsarbete kan inte beviljas sådan arbetstagare eller tjänsteman vars arbetstid arbetsgivaren har förkortat av produktionsmässiga eller ekonomiska skäl.

L om rehabiliteringspenning (FFS 611/1991) har upphävts genom L om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (FFS 566/2005).

59 §. Rätt till stöd om anställningsförhållande upphör

Om det deltidsarbete som sköts av den som har sysselsatts upphör eller avbryts till följd av avgång, uppsägning, permittering eller hävning av anställningsförhållande under den tid då sysselsättningsstödet utbetalas, fortsätter rätten till stöd, såvida inte arbetsgivaren och den arbetstagare eller tjänsteman som har övergått till deltidsarbete genom avtal kommit överens om att den som övergått till deltidsarbete skall återgå till heltidsarbete i denna situation.

60 §. Stödets belopp och varaktighet

Sysselsättningsstödet vid deltidsarbete uppgår per person och dag till ett belopp som utgör hälften av skillnaden mellan lönen för heltidsarbete och lönen för deltidsarbete för den arbetstagare eller tjänsteman som har övergått till deltid, dock högst till ett belopp som är lika stort som den grunddagpenning som avses i 6 kap. 1 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa förhöjt med 70 procent. Beloppet justeras så som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex.

Stöd betalas för högst fem dagar per kalendervecka. Lönen för heltidsarbete beräknas enligt medeltalet av 12 månaders lön för det heltidsarbete som har föregått deltidsarbetet.

Sysselsättningsstödet vid deltidsarbete kan beviljas till samma person för högst 12 månader i sänder. Efter det att en arbetstagare eller tjänsteman har fått sysselsättningsstöd för den angivna maximitiden, kan sysselsättningsstöd vid deltidsarbete inte beviljas på nytt förrän han eller hon har arbetat heltid hos en och samma arbetsgivare i minst 12 månader.

13 kap. Sysselsättningsstöd för start av företagsverksamhet

61 §. Allmänna förutsättningar för beviljande av stöd

Sysselsättningsstöd kan beviljas en arbetslös arbetssökande som ämnar starta företagsverksamhet på heltid för att främja hans eller hennes egna insatser för att skaffa sig arbete och trygga försörjningen under inledningsskedet av företagsverksamheten. (2022/26)

Sysselsättningsstöd för start av företagsverksamhet beviljas i form av stöd enligt kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse. (2020/98)

62 §. Särskilda förutsättningar för beviljande av stöd

En förutsättning för att sysselsättningsstöd för start av företagsverksamhet ska kunna beviljas är (2011/31)

1) att den arbetssökande har företagarerfarenhet eller sådan utbildning som behövs för företagverksamheten, vilken även kan ordnas under den tid då stödet utbetalas,

2) att den arbetssökande, med beaktande av typen av och kraven på företagsverksamheten, i övrigt bedöms ha tillräckliga förutsättningar att klara av den tilltänkta företagsverksamheten,

3) att det företag som den arbetssökande ämnar starta har förutsättningar att bli lönsamt,

4) att den arbetssökande inte får landskaps- eller statsunderstöd för sina egna lönekostnader,

5) att arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte betalas till den arbetssökande för samma tid,

6) (2022/26) att företagsverksamheten inte har inletts på heltid innan beslut om att stöd beviljas har fattats och

7) (2011/31) att företagsverksamheten uppenbarligen inte skulle kunna inledas utan att den arbetssökande beviljas stöd.

8) upphävd (2011/31).

Ett temporärt 2 mom. (2021/62) gällde från den 1 juli 2021 till och med den 31 maj 2022.

En temporär 62a § (2021/62) gällde från den 1 juli 2021 till och med den 31 maj 2022.

63 §. Stödets belopp och varaktighet

Sysselsättningsstödet för företagsverksamhet är per person och dag minst lika stort som den grunddagpenning som avses i 6 kap. 1 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och högst lika stort som grunddagpenningen förhöjt med 90 procent. Beloppet justeras så som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex.

Sysselsättningsstödet betalas för de dagar då dess mottagare arbetar i sitt företag, dock för högst fem dagar per kalendervecka. Sysselsättningsstödet kan per person beviljas för högst 10 månader.

14 kap. Ansökan om och utbetalning av sysselsättningsstöd

64 §. Ansökan

Ansökan om sysselsättningsstöd prövas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. Sysselsättningsstöd skall sökas skriftligen eller på annat av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten godkänt sätt.

Den som ansöker om stöd skall i samband med ansökan lämna arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten de uppgifter som myndigheten behöver känna till för att avgöra ansökan.

65 §. Beviljande

Sysselsättningsstöd beviljas inom ramen för landskapsbudgeten av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

Av beslutet skall mottagaren, ändamålet och beloppet eller beräkningsgrunden framgå. Om inget stöd beviljas skall orsakerna till beslutet klart motiveras. Arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens beslut skall vara skriftligt.

66 §. Utbetalning

Sysselsättningsstöd betalas ut månatligen i efterskott på basen av den ansökan som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har godkänt och den redovisning som stödtagaren har uppvisat.

Stödet kan betalas ut för en längre period än den som nämns i 1 mom., om det är motiverat med tanke på användningen av stödet samt om mottagaren av stödet ger sitt samtycke till det.

Beviljade stöd betalas in på det konto som den som är berättigad till förmånen har uppgett. Stöd till enskilda personer kan betalas även på annat sätt, om det inte är möjligt att betala in dem på ett konto eller om stödtagaren uppger något särskilt skäl som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten godkänner.

67 §. Övervakning

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten övervakar att syftet med sysselsättningsstöden uppfylls.

Stödtagaren skall fortlöpande lämna arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten riktiga och tillräckliga uppgifter för övervakningen av att villkoren i beslutet och lagstiftningen i övrigt iakttas.

68 §. Avbrytande av utbetalning och återkrav av sysselsättningsstöd

Utbetalning av sysselsättningsstöd upphör och stödet ska helt eller delvis återkrävas om det har använts för andra ändamål än för dem för vilka det har beviljats, om stödtagaren har lämnat felaktiga uppgifter som haft en väsentlig inverkan på att stödet har beviljats, om stödtagaren hemlighållit omständigheter som har inverkat på beslutet om beviljande eller om stödet betalts till ett för stort belopp, om den som får stödet inte följer de villkor som ställs i beslutet om sysselsättningsstöd eller om det efter beviljandet av stödet framgår att förutsättningarna enligt 43 § 1 eller 2 mom. inte uppfylls. (2022/26)

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beslutar om avbrytande av utbetalningen och återkrav av de stöd som den har beviljat. Beslut skall fattas inom fem år räknat från den dag då utbetalningen gjordes.

Återkravet får verkställas i den ordning som föreskrivs för indrivning av skatter [i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsokningsväg (FFS 367/1961)]. Återkravet kan även verkställas på så sätt att från stöd enligt denna lag som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten senare betalar till sökanden avdras det belopp som skall återkrävas.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan bestämma att den som skall återbeta stöd skall betala en årlig ränta på det återkrävda stödbeloppet enligt 3 § i räntelagen (FFS 633/1982) från den dag grunden för återkravet uppstår till dess att återbetalningen görs. Vid dröjsmål med återbetalning av stöd som återkrävs skall stödtagaren betala en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § i räntelagen från den dag beloppet återkrävs till den dag stödet återbetalas.

Återkravet kan frångås helt eller delvis, om detta anses skäligt och om utbetalningen av stödet utan grund inte berodde på svikligt förfarande från stödtagarens eller dennes företrädares sida eller om det belopp som betalats utan grund är litet. Återkravet kan dessutom frångås helt efter det att beslut om återkrav har givits, om det med beaktande av stödtagarens ekonomiska situation inte längre är ändamålsenligt att fortsätta återkrävandet eller om det med hänsyn till det stödbelopp som inte återkrävts medför oskäliga kostnader att fortsätta återkrävandet.

L om indrivning av skatter och avgifter i utsokningsväg (FFS 367/1961) har ersatts av L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

69 §. Preskription av fordringar

En fordran som fastställts genom beslut om återkrav och den dröjsmålsränta på fordran som bestäms med stöd av 68 § preskriberas fem år efter det att beslutet gavs, om inte preskriptionen avbrutits innan dess. Preskriptionen av en fordran som fastställts genom beslut om återkrav och dröjsmålsräntan avbryts på det sätt som föreskrivs i 10 eller 11 § i lagen om preskription av skulder (FFS 728/2003). Från detta avbrott i preskriptionstiden börjar en ny fem år lång preskriptionstid.

70 §. Landskapsförordning

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen utfärda närmare bestämmelser genom landskapsförordning om förutsättningarna för och förfarandet vid beviljandet av sysselsättningsstöd enligt 8-14 kap.

15 kap. Särskilda bestämmelser

71 §. (2021/105) Utlämnande av uppgifter

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har utan hinder av sekretessbestämmelser rätt att av andra myndigheter och en annan serviceproducent av arbetsmarknadsservice utan ersättning få de uppgifter

LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet M 36

som är nödvändiga för att verkställa och utveckla arbetsmarknadsservicen.

Den som producerar arbetsmarknadsservice har utan hinder av sekretessbestämmelser rätt att av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten avgiftsfritt få den information om enskilda som är nödvändig för att ordna arbetsmarknadsservicen. Den som med stöd av denna bestämmelse har fått kännedom om en uppgift som ska hållas hemlig har tystnadsplikt i fråga om uppgiften.

Om handlingars och uppgifters offentlighet gäller i övrigt vad som föreskrivs i offentlighetslagen (2021:79) för Åland.

72 §. Brott mot stödbestämmelserna

Den som uppsåtligen eller av vårdslöshet

1) till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten lämnar en oriktig uppgift om en omständighet som är ägnad att väsentligt påverka möjligheterna att få ett stöd eller dess belopp eller stödvillkoren eller hemlighåller en sådan omständighet,

2) försummar att meddela en sådan förändring i förhållandena, som väsentligt påverkar möjligheterna att få stöd eller dess belopp eller stödvillkoren och som stödtagaren i samband med stödbeslutet eller annars särskilt har förpliktats att anmäla, och därigenom bereder eller försöker bereda sig eller någon annan ekonomisk vinning eller

3) i strid med villkoren i ett beslut om beviljande av stöd använder stödet på ett sätt som väsentligt strider mot dess ändamål skall för brott mot stödbestämmelserna dömas till böter.

73 §. Upphävd (2021/105).

74 §. Avgiftsbrott

Den som uppstår i 13 § förbjuden avgift skall för avgiftsbrott dömas till böter.

75 §. Anvisning om rättelse och besväransvisning

Skall en sakägare yrka på rättelse av ett beslut innan han eller hon kan anföra besvär över beslutet, skall i samband med beslutet ges anvisningar om användningen av ett sådant rättelsemedel.

Besväransvisning skall fogas till ett beslut över vilket besvär kan anföras. Närmare bestämmelser om besväransvisning finns i [förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996)].

Förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996) har ersatts av L om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019).

76 §. Rättelse

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har fattat kan inom 30 dagar, räknat från den dag beslutet delgavs vederbörande, skriftligen begära rättelse hos den beslutande myndigheten. I rättelseyrkandet, som läggs till grund för myndighetens prövning, skall anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på. Ett rättelseyrkande skall behandlas utan dröjsmål.

Beslut anses delgivet vederbörande, om inte annat visas, den sjunde dagen efter den dag då beslutet inlämnats för postbefordran under den adress sökanden har uppgivit.

M 37 LF (2011:33) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

Rättelse av beslut får inte begäras

1) om beslutet om anställning med sysselsättningsstöd har förvägrats med stöd av 42 § 1 mom. första meningen,

2) över beslut om anställning med sysselsättningsstöd till den del beslutet gäller sysselsättningsstödet belopp och varaktighet eller

3) (2022/26) när det gäller arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens avgörande att påminna den arbetssökande om hans eller hennes skyldigheter på det sätt som avses i 30b §, att ålägga den arbetssökande skyldighet att söka arbete som avses i 5 kap. eller om beslutet gäller ett avgörande att inte erbjuda enskilda vägledning för yrkesvalet och kompetensutveckling, prövning och sakkunnighetsutlåtanden eller att inte stöda den arbetssökandes frivilliga studier. (2015/57)

77 §. Besvär

Beslut som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har fattat med anledning av ett rättelseyrkande får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut enligt denna lag får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Besvär över beslut får inte anföras

1) om beslutet om anställning med sysselsättningsstöd har förvägrats med stöd av 42 § 1 mom. första meningen,

2) över beslut om anställning med sysselsättningsstöd till den del beslutet gäller sysselsättningsstödet belopp och varaktighet eller

3) (2022/26) när det gäller arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens avgörande att påminna den arbetssökande om hans eller hennes skyldigheter på det sätt som avses i 30b §, att ålägga den arbetssökande skyldighet att söka arbete som avses i 5 kap. eller om beslutet gäller ett avgörande att inte erbjuda enskilda vägledning för yrkesvalet och kompetensutveckling, prövning, sakkunnighetsutlåtanden eller att inte stöda den arbetssökandes frivilliga studier. (2015/57)

16 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**78 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2006.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1972:24) om sysselsättning.

79 §. Överföring av ärenden

De ärenden vilka är anhängiga vid Ålands landskapsregering, Ålands arbetsförmedlingsbyrå och yrkesvägledningsbyrån när denna lag träder i kraft och vilka enligt denna lag skall skötas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall överföras till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten för fortsatt behandling enligt denna lags bestämmelser när lagen träder i kraft.

80 §. Preskriptionstid för fordringar som uppkommit före lagens ikraftträdande

Bestämmelserna i 69 § tillämpas också på stöd som betalats utan grund eller till ett för stort belopp och på fordringar som uppkommit före ikraftträdandet av lagen. När preskriptionstiden för sådana fordringar räknas ut beaktas också tiden före lagens ikraftträdande.

M 37 Landskapsförordning (2011:33) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

1 §. Om den som söker arbete begär att få registrera sig som arbetssökande vid Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet i enlighet med 17 § 1 mom. landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet och gör det elektroniskt ska de uppgifter som behövs lämnas på en elektronisk anmälningsblankett.

2 §. När parterna har undertecknat en sysselsättningsplan i enlighet med [30a § 4 mom.] landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet ska arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens exemplar av planen antecknas vara undertecknad och arkiveras elektroniskt i informationssystemet för arbetsförvaltningens kundbetjäning.

Se 29 § och 30a § 3 mom. i LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

3 §. Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2011.

M 38 Landskapslag (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning**1 §. Utbildningens syfte**

För att tillgodose arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft och motverka arbetslöshet samt stärka den enskildes möjlighet att få eller behålla ett bestående arbete ordnas sysselsättningsfrämjande utbildning enligt bestämmelserna i denna lag.

Den sysselsättningsfrämjande utbildningen ska i första hand rikta sig till personer som är 20 år eller äldre.

2 §. Utbildningens innehåll

Den sysselsättningsfrämjande utbildningen ska i huvudsak främja yrkesfärdigheterna. Allmänbildande utbildning på såväl grundskolenivå som gymnasienivå kan ordnas som sysselsättningsfrämjande utbildning, om avsaknaden av sådan utbildning hindrar någon från att genomgå en yrkesutbildning. Den sysselsättningsfrämjande utbildningen kan även innehålla lärande i arbete och praktik.

Sysselsättningsfrämjande utbildning kan även ordnas som integrationsutbildning enligt 20 § i landskapslagen (2012:74) om främjande av integration.

Studier som leder till högskoleexamen kan ordnas som sysselsättningsfrämjande utbildning för att en avbruten högskoleutbildning ska kunna slutföras. Ett villkor för att studier som leder till högskoleexamen ska kunna ordnas är att minst ett år förflutit sedan studierna bevisligen avbröts. Dessutom är det ett villkor att slutförande av studierna beräknas kräva heltidsstudier enligt 2 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 1290/2002), med beaktande av avvikelserna i 8 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland lagen om utkomstskydd för arbetslösa, i högst

1) 12 månader för den som antagits för att avlägga en mastersexamen,

2) 18 månader för den som antagits för att avlägga en bachelorexamen,

3) 24 månader för den som antagits för att avlägga såväl en bachelor- som masterexamen eller master-examen, när utbildningen inte erbjuder möjlighet att avlägga en bachelorexamen.

3§. *Anskaffning av utbildning*

För enskilda studerande anskaffar Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet och för grupper av studerande anskaffar landskapsregeringen sysselsättningsfrämjande utbildning av utbildningsanordnare med de anslag som anvisats för detta ändamål i landskapsbudgeten. Den sysselsättningsfrämjande utbildningen kan ordnas vid landskapets skolor, utbildningsanordnare som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet eller av någon annan av landskapsregeringen godkänd utbildningsanordnare.

4§. *Gemensam anskaffning av utbildning*

Sysselsättningsfrämjande utbildning kan med avvikelse från bestämmelserna i 3 § skötas så att arbetsgivaren, en uppdragsgivare till den som ämnar bli företagare eller ett företag som överlåter företagarrättigheterna tillsammans med arbetsmarknads- och studieservicemyndighet eller landskapsregeringen deltar i finansieringen av utbildningen när utbildningen ordnas

1) för en viss arbetsgivares blivande arbetstagare eller redan anställda eller hyrda arbetstagare eller

2) för dem som ämnar bli företagare och skulle ha ett fåtal uppdragsgivare eller som har för avsikt att skaffa sig företagarrättigheter från ett annat företag.

I den utbildning som anskaffas gemensamt kan även en sådan företagare som avses i 1 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 1290/2002) delta. Den andel av en sådan företagares utbildning som landskapet finansierar utgör ett stöd enligt kommissionens förordning (EG) nr 1998/2006 om tillämpning av artiklarna 87 och 88 i fördraget på stöd av mindre betydelse.

5§. *Avtal om utbildning*

Om en utbildning anskaffas enligt denna lag ska ett skriftligt avtal upprättas mellan arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten eller landskapsregeringen och utbildningsanordnaren. Om utbildningen anskaffas gemensamt enligt 4 § ska också arbetsgivaren, uppdragsgivaren eller företagaren vara part i avtalet.

Närmare bestämmelser om det förfarande som föregår avtalet, förfarandet vid beslut om avtal, när avtal ska ingås samt innehållet i avtalet kan utfärdas i landskapsförordning.

6§. *Antagning av studerande*

Som studerande kan antas en person som har ett av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten konstaterat behov av och lämplighet för en sysselsättningsfrämjande utbildning och

1) som är arbetslös eller hotas av arbetslöshet,

2) som är i behov av utbildning för att upprätthålla eller förbättra sina yrkesfärdigheter eller

3) som är i behov av utbildning för att få ett yrke eller övergå till ett yrke där det råder betydande brist på yrkeskunnig arbetskraft.

En person som är under 20 år och som har fullgjort sin läroplikt kan antas till en utbildning som ger yrkesfärdigheter endast om det inte är möjligt eller annars ändamålsenligt att genomföra utbildningen som frivilliga studier.

Vid antagningen av studerande till en utbildning som leder till examen tillämpas dessutom bestämmelserna om grunderna för antagning av studerande och behörighet för studier i landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning, landskapslagen (2002:81) om Högskolan på Åland eller motsvarande regelverk som är gällande för en extern utbildningsanordnare som arbetsmarknads- och studieservicemyndighet eller landskapsregeringen köper sina utbildningstjänster av. Med en extern utbildningsanordnare avses en annan utbildningsanordnare än landskapet. I fråga om sysselsättningsfrämjande utbildning som inte leder till examen beslutar arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten om grunderna för antagningen av de studerande.

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet antar studerande till den sysselsättningsfrämjande utbildningen.

Närmare bestämmelser om antagningsförfarandet kan utfärdas i landskapsförordning.

7§. *Studerandes rättigheter och skyldigheter*

En studerande har rätt att få en undervisning enligt läro- eller utbildningsplanen för berörd utbildning och rätt att genomföra studierna under den tid som den sysselsättningsfrämjande utbildningen pågår.

Den studerande ska regelbundet delta i undervisningen och göra framsteg i sina studier på det sätt som avses i läro- och utbildningsplanen. Den studerande anses har gjort tillräckliga framsteg i högskolestudier om han eller hon avklarat i genomsnitt fem studiepoäng per studiemånad av den studiehelhet som hör till utbildningen.

Om inte annat följer av denna lag ska bestämmelserna om mottagande av studieplats, erkännande av kunnande, tillgodoräknande av studier, betyg och intyg, bedömning av studerandes prestationer, rättelse av bedömning av prestation, studerandes rätt till trygghet, disciplin, tystnadsplikt för studerande samt rättelseyrkande och besvär över en utbildningsanordnarens beslut i landskapslagen om gymnasieutbildning eller landskapslagen om Högskolan på Åland samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av lagarna iaktas på den sysselsättningsfrämjande utbildning som ordnas på respektive nivå. I fråga om sysselsättningsfrämjande utbildning som anordnas i samarbete med en extern utbildningsanordnare tillämpas motsvarande bestämmelser som är gällande för utbildningsanordnaren.

8§. *Avbrytande av utbildningen*

Om en studerande inte gör framsteg i studierna på det sätt som avses i 7 § 2 mom. eller utan tillstånd har varit frånvarande fem utbildningsdagar utan avbrott, ska arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten fatta beslut om avbrytande av utbildningen.

M 38 LL (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning

Utbildningsanordnaren är skyldig att till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten meddela att de villkor för avbrytande av utbildningen som avses i 1 mom. uppfylls. Innan beslut fattas ska den studerande ges tillfälle att bli hörd. Den studerande ska utan dröjsmål underrättas om beslutet.

9 §. Anställningsförhållande vid lärande i arbete och praktik

Till den del den sysselsättningsfrämjande utbildningen anordnas på en arbetsplats i form av lärande i arbete eller praktik ska den studerande inte stå i ett anställningsförhållande till utbildningsanordnaren eller anordnaren av lärande i arbete eller praktik, om inte den studerande och anordnaren av lärande i arbete eller praktik har kommit överens om något annat.

10 §. Avtal om lärande i arbete och praktik

För den tid som utbildningen anordnas på en arbetsplats i form av lärande i arbete eller praktik ska ett skriftligt avtal ingås mellan utbildningsanordnaren, anordnaren av lärande i arbete eller praktik och den studerande.

Av avtalet ska framgå

1) målen för lärandet i arbete eller praktiken,
2) när och var lärandet i arbete eller praktiken genomförs,

3) längden per dag för lärandet i arbete eller praktik, som kan vara minst fyra timmar och högst åtta timmar, och vilken tid på dygnet som lärandet i arbete eller praktik sker,

4) längden per vecka för lärandet i arbete eller praktiken, som kan vara högst fem dagar, och vilka veckodagar lärandet i arbete eller praktiken sker,

5) de uppgifter som den studerande ska utföra under den tid som lärandet i arbete eller praktiken pågår samt

6) den lärare som ansvarar för handledningen och hur och under vilken tid handledningen genomförs.

I avtalet ska som villkor ingå att den som anordnar lärande i arbete eller praktik ska lämna in en bedömning av den studerandes lämplighet för arbetet, yrket eller branschen till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten efter att lärandet i arbete och praktiken har slutförts. Om den sysselsättningsfrämjande utbildningen ordnats för att stöda den studerandes möjligheter att på nytt komma in på arbetsmarknaden ska avtalet innehålla ett villkor om att den som anordnar lärandet i arbete eller praktiken ska lämna in en bedömning av behovet av att utveckla arbetslivserfarenheterna och kompetensen för den studerande till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten efter att lärandet i arbete eller praktiken har slutförts. Anordnaren av lärandet i arbete eller praktiken kan inte överföra sina skyldigheter enligt avtalet på någon annan.

I enlighet med det som gäller för en arbetstagar ansvarar anordnaren av lärandet i arbete eller praktiken för den studerandes skydd i arbetet vid utbildning på en arbetsplats, även i de fall en studerande inte står i ett anställningsförhållande till anordnaren. Utbildningsanordnaren är skyldig att ordna gruppsvarsförsäkring för de studerande under samma tid.

Om parterna har ingått ett avtal om att lärandet i arbete eller praktiken ska genomföras i ett anställningsförhållande ska bestämmelserna i denna paragraf inte tillämpas.

11 §. Avgiftsfri utbildning

Den sysselsättningsfrämjande utbildningen är avgiftsfri för de studerande.

Den service som tillhandhålls arbetsgivare enligt denna lag är avgiftsfri med undantag av den gemensamt anskaffade utbildning som avses i 4 §.

12 §. Arbetslöshetsförmån

Närmare bestämmelser om tryggnad av arbetslösa arbetsökandes försörjning genom arbetslöshetsdagpenning och arbetsmarknadsstöd finns i landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

13 §. Ersättning för resekostnader och boende

En studerande som får arbetslöshetsförmån i form av grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd eller som har fullgjort sin läroplikt kan av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beviljas ersättning för resekostnader och boende under den tid han eller hon deltar i den sysselsättningsfrämjande utbildningen. (2022/29)

Ersättningen är 9 euro per dag. Ersättningen utgör 18 euro per dag om färdvägen i ena riktningen mellan den studerandes bostad och den plats där utbildningen i huvudsak ordnas är minst 80 kilometer. Ersättningen kan även vara 18 euro, trots att färdvägen i ena riktningen mellan den studerandes bostad och den plats där utbildningen i huvudsak ordnas är mindre än 80 kilometer, om deltagandet i den sysselsättningsfrämjande utbildningen orsakar den studerande kostnader för boende. Bedömningen av på vilken plats som den sysselsättningsfrämjande utbildningen i huvudsak ordnas avgörs med utgångspunkt från de uppgifter som finns tillgängliga innan utbildningen påbörjas. Om det inte kan fastställas någon huvudsaklig plats där utbildningen ordnas, anses det att utbildningen ordnas på den plats där den studerande varje gång faktiskt deltar i utbildningen.

En studerande som deltar i en sysselsättningsfrämjande utbildning utomlands har rätt att i ersättning för boende eller andra kostnader under utbildningstiden få 50 procent av det dagtraktamente som en landskapstjänsteman får i ersättning för resekostnader för en tjänsteresa till landet i fråga.

Till en studerande som deltar i en sysselsättningsfrämjande utbildning som ordnas av Stiftelsen Utbildning Nordkalotten betalas 16,82 euro per dag i ersättning för resekostnader och andra kostnader. Inkvarteringen är gratis för den studerande som deltar i en sådan sysselsättningsfrämjande utbildning.

Ersättning betalas för högst fem dagar per kalendervecka. Till dem som deltar i en sysselsättningsfrämjande utbildning utomlands betalas ersättning för högst sju dagar per kalendervecka. Ersättning betalas inte för ferieperioder under utbildningen. Ersättning betalas dock för den tid som under vilken den studerande som får arbetslöshetsförmån under en feriepe-

riod deltar i lärande i arbete eller praktik som hör till utbildningen.

Utbetalningen av ersättningen upphör räknat från den dag då den studerande har avbrutit utbildningen. Utbetalningen av ersättningen upphör också om arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beslutar avbryta utbildningen.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan bevilja ersättning till en studerande som deltar i den sysselsättningsfrämjande utbildningen och som inte har rätt till ersättning enligt 1 mom. eller rätt till ersättning enligt någon annan lag för kostnader som föranleds av deltagandet i utbildningen.

Om inte annat är föreskrivet i denna eller i annan lag ska på ersättning enligt denna paragraf tillämpas vad som bestäms i 11 kap. 2- 3, 5- 6, 10, 13-15 och 15a §§ samt 13 kap. 1 och 3-8 §§ i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Om arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten betalar ut arbetslöshetsförmån utan beslut i enlighet med 11 kap. 8 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och mottagaren av förmånen har rätt att få ersättning för resekostnader och boende, kan Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet på motsvarande sätt betala även denna ersättning utan särskilt beslut. Ersättning- en betalas då till fullt belopp.

14 §. Rättelse

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har fattat kan inom 30 dagar, räknat från den dag beslutet delgavs vederbörande, skriftligen begära rättelse hos den beslutande myndigheten. I rättelseyrkandet, som läggs till grund för myndighetens prövning, ska anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål.

Rättelse får inte begäras om beslutet om antagning till sysselsättningsfrämjande utbildning grundar sig på villkoren i 6 § 1 och 2 mom.

15 §. Besvär

Beslut som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten fattat med anledning av ett rättelseyrkande får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Besvär om lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Besvär över beslut får inte anföras om beslutet om antagning till sysselsättningsfrämjande utbildning grundar sig på villkoren i 6 § 1 och 2 mom. I ett antagningsbeslut som bygger på personens lämplighet får dock besvär anföras om det gäller någon annan utbildning än den som avses i 4 §.

16 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft 1 januari 2016.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1988:39) om sysselsättningsfrämjande utbildning.

17 §. Övergångsbestämmelse

På ärenden som har inletts före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

M 39 Republikens presidents förordning (2006:47) om skötseln av lönegarantiärenden i landskapet Åland

(FFS 346/2006)

1 §. Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet skall i landskapet Åland sköta de uppgifter som enligt lönegarantilagen (866/1998), lönegarantiförordningen (868/1998) och lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000) ankommer på arbetskraftsbyråerna.

Lönegarantiförordningen (FFS 868/1998) har upphävts genom SRP om lönegaranti (FFS 1276/2009).

2 §. Denna förordning träder i kraft den 15 maj 2006.

Genom denna förordning upphävs förordningen av den 4 februari 1977 om förvaltningen av lönegarantiärenden i landskapet Åland (136/1977) och 1 § 2 punkten i förordningen av den 30 december 1992 om fortsatt giltighet av vissa överenskommelseförordningar som har utfärdats med stöd av 1951 års självstyrelselag för Åland (1594/1992).

M 40 Landskapslag (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

1 §. Lagens syfte och tillämpningsområde

I syfte att trygga en i landskapet Åland bosatt arbetslös arbets sökandes ekonomiska möjligheter att söka arbete och förbättra sina förutsättningar att komma in på eller återvända till arbetsmarknaden ersätts de ekonomiska förluster som arbetslösheten förorsakar i enlighet med lagen om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 1290/2002), med i denna lag angivna avvikelser, till den del lagen om utkomstskydd för arbetslösa innehåller bestämmelser om

- 1) (2015/59) arbetslöshetsdagpenning som betalas som grunddagpenning och den därtill anslutna förhöjningsdelen samt barnförhöjningen och
- 2) arbetsmarknadsstöd.

Även en arbetslös arbets sökande som inte är bosatt i landskapet har rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt denna lag om han eller hon uppfyller de förutsättningar som anges i 1 kap. 8a § 2 och 3 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa med de avvikelser som följer av denna lag. (2022/27)

Ändringar av lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna lag.

Tidigare 2 mom. har blivit 3 mom. genom (2015/59).

2 §. (2022/27) Bestämmelser som inte tillämpas

Med stöd av denna lag ska följande bestämmelser i lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte tillämpas i landskapet:

- 1) 1 kap. 4 § 3 mom. om bindande utlåtanden,
- 2) 1 kap. 5 § 10 punkten om en sysselsättningsplan, till den del det är fråga om en sektorsövergripande sysselsättningsplan,

M 40 LL (2003:71) om tillämpning av L om utkomstskydd

3) 1 kap. 5 § 10a punkten om en plan som ersätter sysselsättningsplanen, till den del det är fråga om en aktiveringsplan,

4) 1 kap. 5 § 11 punkten om högsta förhöjda löne-subvention,

5) 10 kap. 6 § om kostnadsersättning,

6) 11 kap. 2 § 2 mom. om att förete de utredningar som förutsätts enligt arbets- och näringsbyråns utlåtande,

7) 11 kap. 2 § 5 mom. 4 punkten om högsta förhöjda lönesubvention,

8) 11 kap. 3 § 2 mom. och 11 kap. 4 § om arbetskraftspolitiskt utlåtande,

9) 13 kap. 10 § om register över förmånstagare,

10) 14 kap. 3 § om finansiering av den inkomstrelaterade dagpenningen och av grunddagpenningen,

11) 14 kap. 3 a § om finansiering av arbetsmarknadsstödet,

12) 14 kap. 3 b § om förskott som ska betalas för täckande av förmånerna,

13) 14 kap. 3 c § om uppbörd av kommunernas finansieringsandel och

14) 14 kap. 3 d § om övriga bestämmelser om finansieringen.

3 §. (2006/12) Förvaltningsmyndighet

De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa ankommer på statens myndigheter ska i landskapet i fråga om de arbetslöshetsförmåner som omfattas av denna lag handhas av landskapsregeringen, dock så (2011/30)

1) (2015/59) att de uppgifter och befogenheter som enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa ankommer på Folkpensionsanstalten, i landskapet ankommer på Ålands arbetsmarknads- och studieservice-myndighet och

2) (2011/30) att de uppgifter och befogenheter som enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa ankommer på en arbets- och näringsbyrå, i landskapet ankommer på Ålands arbetsmarknads- och studieservice-myndighet.

4 §. Tillämpning av hänvisningar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Hänvisas i lagen om utkomstskydd för arbetslösa till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen skall hänvisningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

5 §. (2022/27) Bosättning på Åland

Om det vid tillämpningen av denna lag först ska avgöras om en person är bosatt på Åland, avgörs frågan i tillämpliga delar enligt lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall (FFS 16/2019).

6 §. (2015/59) Sysselsättningsfrämjande åtgärder

Om det i lagen om utkomstskydd för arbetslösa hänvisas till sysselsättningsfrämjande service ska det i landskapet avse sysselsättningsfrämjande åtgärder och utbildning enligt landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet och landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning.

7 §. (2011/30) Sysselsättningsplan

Om det i lagen om utkomstskydd för arbetslösa hänvisas till en sysselsättningsplan ska det i landskapet avse en sysselsättningsplan enligt landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

7a §. (2015/59) Sysselsättningsfrämjande utbildning

Om det i lagen om utkomstskydd för arbetslösa hänvisas till arbetskraftsutbildning ska det i landskapet avse sysselsättningsfrämjande utbildning enligt landskapslagen om sysselsättningsfrämjande utbildning.

8 §. Heltidsstudier

Med avvikelse från bestämmelserna i 2 kap. 10 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska som heltidsstudier betraktas (2013/78)

1) studier där målsättningen är att avlägga högskoleexamen,

2) (2013/78) allmänbildande gymnasieutbildning som omfattar sammanlagt minst 75 kurser,

3) (2013/78) andra studier än de som avses i 1 och 2 punkterna, vars omfattning enligt läro- eller utbildningsplanen i genomsnitt är minst fem studiepoäng eller tre studieveckor per studiemånad och

4) (2013/78) andra studier än de som avses i 1-3 punkterna, vars omfattning enligt utbildningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar.

9 §. Särskilda bestämmelser om vistelse utanför landskapet som påverkar arbetsvillkoret och maximitiden och om utländska medborgares rätt till arbetslöshetsförmåner (2011/30)

Bestämmelserna om när dagpenning skall börja betalas på nytt i den situation som anges i 5 kap. 11 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall avse person som inte återvänt som arbetssökande till Åland inom tre månader efter att han eller hon lämnade landskapet för att söka arbete i en annan medlemsstat.

I maximitiden enligt 6 kap. 7 § andra meningen i lagen om utkomstskydd för arbetslösa inräknas endast sådana arbetslöshetsdagar för vilka en person har fått en arbetslöshetsförmån i en sådan stat som tillämpar rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen eller med vilken Finland har ingått en överenskommelse om utkomstskydd för arbetslösa som även binder landskapet. (2006/12)

Även den som inte är finsk medborgare har rätt till arbetslöshetsförmåner enligt denna lag under de förutsättningar som anges i 2 kap. 2 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa under förutsättning att de internationella överenskommelser som anges i paragrafen även binder landskapet. (2013/78)

10 §. (2011/30) Arbetsmarknadsstöd i form av resebidrag

Med avvikelse från bestämmelserna i 7 kap. 3 § 1 mom. andra meningen i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska den som får arbetsmarknadsstöd vara berättigad till arbetsmarknadsstöd som betalas som resebidrag.

10a §. (2015/116) *Justering av arbetslöshetsförmånerna*
Beloppen för de arbetslöshetsförmåner som omfattas av denna lag justeras årligen såsom föreskrivs i rikslagstiftningen beträffande justeringen av motsvarande förmånsbelopp i riket.

11 §. Finansiering

De arbetslöshetsförmåner som omfattas av denna lag betalas av landskapets medel.

12 §. (2006/12) *Förordning*

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2003:76) om tillämpning i landskapet Åland av riks författningar om utkomstskydd för arbetslösa.

13 §. (2006/12) *Sökande av ändring*

Beslut som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten fattat med stöd av denna lag kan överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol. (2015/59)

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

14 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 november 2003.

Bestämmelserna om partiellt arbetsmarknadsstöd i 9 kap. 6 § 2 mom. 3 punkten samt 9 kap. 6 § 3 och 4 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall tillämpas i landskapet från och med den 1 januari 2004.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1994:53) den 14 juni 1994 om tillämpning i landskapet Åland av lagen om arbetsmarknadsstöd.

15 §. Övergångsbestämmelser i fråga om tillämpningen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Vid tillämpningen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall i denna paragraf angivna övergångsbestämmelser till lagen om utkomstskydd för arbetslösa iakttas i fråga om de förmåner som omfattas av denna lag.

Beloppen i 6 kap. 1 och 6 §§ motsvarar det poängtal för folkpensionsindex enligt vilket beloppet av de folkpensioner som betalats ut i januari 2001 har beräknats.

Bestämmelserna i 3 kap. 6 § tillämpas när det anställningsförhållande som utgör grunden för att den förmån som avses i lagrummet har utbetalats har upphört efter att denna lag har trätt i kraft.

Utän hinder av vad som bestäms i 4 kap. 1 § 3 punkten tillämpas på en person vars jämkningsperiod pågår när denna lag träder i kraft den lag angående jämkning av förmåner som gäller vid ikraftträdandet till utgången av jämkningsperioden.

Utän hinder av vad som bestäms i 4 kap. 6 § 1 mom. kan, även om maximitiden har uppfyllts, jämkad arbetslöshetsförmån beviljas en sådan person som avses i 4 kap. 1 § 1–4 punkten fram till den 31 december 2009. (2008/80)

Vid tillämpningen av 5 kap. 3 § 2 mom. jämfställs med arbetslöshetsdagpenning enligt denna lag arbets-

löshetsdagpenning som betalats den 1 januari 1997 eller för tiden efter det.

De åtgärder som avses i 8 kap. 2 § 4 mom. och som kan räknas in i skyldigheten att vara i arbete skall ha utförts efter att denna lag trätt i kraft.

Arbete eller företagsverksamhet som har utförts eller bedrivits före denna lag trädde i kraft räknas in i arbetsvillkoret enligt 9 kap. 5 § 2 mom.

Utän hinder av vad som bestäms i 9 kap. 6 § 1 mom. är arbetsmarknadsstödet från och med att denna lag träder i kraft till och med 31 december 2003 dock 60 procent av det enligt nämnda moment beräknade arbetsmarknadsstödet.

Bestämmelsen i 11 kap. 10 § 3 mom. om återkrav av arbetslöshetsdagpenning tillämpas på återkrav av grundlöst utbetald arbetslöshetsdagpenning som riktar sig till tiden efter ikraftträdandet.

Ikraftträdandebestämmelse (2011/30):

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2011.

Beloppen av omställningsskyddstillägget i 6 kap. 1 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa motsvarar det poängtal för folkpensionsindex enligt vilket beloppet av de folkpensioner som betalats ut i januari 2001 har beräknats.

Om en sysselsättningsplan för arbetssökande som gjorts upp för en arbetssökande före denna lags ikraftträdande innehåller sökande av arbete på eget initiativ efter det att anställningsförhållandet upphört, har den arbetssökande trots vad som bestäms i 6 kap. 3 c § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa rätt till omställningsskyddstillägg under tiden för arbetsökande på eget initiativ till och med tre månader efter att denna lag trätt i kraft.

M 41 Landskapsförordning (2003:76) om tillämpning i landskapet Åland av riks författningar om utkomstskydd för arbetslösa

1 §. Förordningens tillämpningsområde

Med de avvikelser som anges i denna förordning och som följer av landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska följande författningar tillämpas i landskapet Åland till den del de innehåller bestämmelser om arbetslöshetsdagpenning som betalas som grunddagpenning och den därtill anslutna förhöjningsdelen och barnförhöjningen samt som arbetsmarknadsstöd: (2015/65)

1) (2013/83) statsrådets förordning om verkställigheten av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 1330/2002) samt

2) (2013/83) statsrådets förordning om inkomst som skall beaktas vid fastställandet av arbetslöshetsförmån (FFS 1332/2002).

3) upphävd (2013/83).

4) upphävd (2011/32).

Ändring av de i 1 mom. angivna författningarna skall gälla i landskapet från tidpunkten för deras

M 42 LL (2015:115) om tillämpning av L om indexjustering för 2015

ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna förordning.

2 §. Avvikande bestämmelser i fråga om de stöd som omfattas av denna förordning

Bestämmelserna om sökande och utbetalning av arbetsmarknadsstöd som betalas till arbetsgivaren i 2 § och om finansieringen av grunddagpenningen, utbildningsdagpenningen, grundstödet och alterneringsersättningen samt arbetsmarknadsstödet i 15-20a §§ statsrådets förordning om verkställigheten av lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska inte tillämpas i landskapet. (2011/32)

2-3 mom. upphävda (2011/32).

3 §. Hänvisningar

Hänvisas i de i 1 § nämnda författningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, skall hänvisningarna anses avse bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. (2011/32) Förvaltningsmyndighet

De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § nämnda författningarna ankommer på statens myndigheter ska i landskapet i fråga om de arbetslöshetsförmåner som omfattas av denna förordning handhas av landskapsregeringen, dock så att de uppgifter och befogenheter som ankommer på folkpensionsanstaltens byrå och arbets- och näringsbyrån i landskapet ankommer på Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2003.

M 42 Landskapslag (2015:115) om tillämpning på Åland av lagen om indexjustering för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner

1 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen om indexjustering för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner (FFS 867/2014) ska, med i denna lag angivna undantag, tillämpas på Åland till den del lagen om indexjustering för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner gäller grunddagpenning, grunddagpenningens förhöjningsdel, arbetsmarknadsstödet, arbetsmarknadsstödet förhöjningsdel och barnförhöjningen och förmånerna betalas av landskapet med stöd av landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Ändringar av lagen om indexjustering för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner ska gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Om det någon annanstans i landskapslag eller landskapsförordning hänvisas till lagen om folkpensionsindex (FFS 456/2001) anses hänvisningen i fråga om poängtalet för folkpensionsindex år 2015 gälla denna lag.

Den som under år 2015 har lyft en förmån som skulle ha omfattats av denna lag om den hade trätt i kraft den 1 januari 2015, men som inte har fått en sådan förhöjning av förmånen som avses i denna lag, ska retroaktivt få sitt förmånsbelopp för år 2015 uppjusterat och utbetalt så snart som möjligt.

M 43 Republikens presidents förordning (2006:46) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa

(FFS 347/2006)

1 §. Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet skall i landskapet Åland ge i 1 kap. 4 § och 11 kap. 4 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) avsedda bindande utlåtanden till arbetslöshetskassorna om de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmåner.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 15 maj 2006.

M 44 Landskapslag (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd

1 §. (2022/81) Lagens tillämpningsområde

Lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997) ska på Åland tillämpas i den lydelse lagen hade i riket den 31 december 2022, med de avvikelser som anges i denna lag.

2 §. (2016/75) Avvikelser från tillämpning av bestämmelser i lagen om utkomststöd

I landskapet gäller följande avvikelser från bestämmelserna i lagen om utkomststöd:

1) (2017/51) Bestämmelserna i 4 § 1 och 3 mom., 4 § 2 mom. tredje meningen, 5-5 b och 9-9 a §§, 10 § 2 mom. andra och tredje meningen, 10 a §, 14 § 1 mom. andra meningen, 14 a § 1 mom., 14 d §, 14 f § 3 mom., 14 g och 14 h §§, 18 § 2 mom., 18 a-18 f §§, 23 § 3 mom. samt 25 § ska inte tillämpas på Åland.

2) upphävd (2022/81).

3) (2020/56) Vid tillämpning av 7b § 1 mom. 5 punkten ska med barndagvård avses barnomsorg och med morgon- och eftermiddagsverksamhet avses fritidshemsverksamhet enligt landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola.

4) Vid tillämpning av 11 § ska barnbidrag som följer av landskapslagen (1994:48) om tillämpning i landskapet Åland av barnbidragslagen beaktas som inkomst enligt följande. Som inkomst per kalendermånad räknas inte 20 procent av barnbidragets belopp respektive 100 procent av ensamförsörjartilläggets belopp. Det belopp som återstår av barnbidraget och ensamförsörjartillägget efter avdrag beaktas som inkomst.

5) Med avvikelse från vad som föreskrivs i 14 § 1 mom. första meningen och 2 mom. ska ansökan om utkomststöd göras hos det kommunala organ som utifrån ansökan ska fatta beslut om utkomststöd.

6) Vad som föreskrivs i 14 a § 2 mom. om kompletterande och förebyggande utkomststöd ska i landskapet även gälla grundläggande utkomststöd.

7) Bestämmelsen i 14 e § om en utkomststödklientens rätt till personligt samtal ska i landskapet endast omfatta rätten till personligt samtal med en socialarbetare eller socialhandledare i kommunen. Skyldigheten att meddela utkomststödklienten om rätten till personligt samtal och vid behov ge klienten handledning i hur rätten utövas ankommer i landskapet enbart på kommunen.

8) Vid tillämpning av 14 f § 1 och 2 mom. ska med Institutet för hälsa och välfärd avses Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Med avvikelser från 14 f § 1 mom. ska Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet en gång per år begära de uppgifter som är nödvändiga för uppföljningen av att de tidsfrister som föreskrivs i 14 b, 14 c och 14 e §§ iakttas. Bestämmelsen i 14 f § 1 mom. om Folkpensionsanstalten ska inte äga tillämpning i landskapet.

9) Vid tillämpning av 17 § ska skyldigheten att lämna uppgifter enligt 1 mom. respektive anmälnings-skyldigheten enligt 2 mom. endast gälla gentemot det kommunala organet.

10) (2020/22) Hänvisningar i lagen till bestämmelser i socialvårdslagen (FFS 1301/2014) ska inom landskapet lagstiftningsbehörighet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagen (2020:12) om socialvård.

11) Hänvisningar till lagen om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 1290/2002) ska i landskapet gälla landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

12) Hänvisningar till lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (FFS 916/2012) ska i landskapet gälla landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

13) Hänvisningar till lagen om moderskapsunderstöd (FFS 477/1993) ska i landskapet gälla landskapslagen (1994:10) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om moderskapsunderstöd.

14) Hänvisningar till lagen om främjande av integration (FFS 1386/2010) ska i landskapet gälla landskapslagen (2012:74) om främjande av integration.

15) Hänvisningar till lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (FFS 189/2001) ska inte tillämpas i landskapet.

16) Hänvisningar till lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 812/2000) ska i landskapet gälla landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

17) Hänvisningar till lagen om allmänt bostadsbidrag (FFS 938/2014) ska i landskapet gälla landskapslagen (2015:4) om tillämpning på Åland av lagen om allmänt bostadsbidrag.

18) Begreppet samkommuner i lagen om utkomststöd ska i landskapet avse kommunalförbund.

19) (2017/51) Hänvisningar till barnskyddslagen (FFS 417/2007) ska på Åland gälla landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen.

3 §. Tillämpning av hänvisningar i lagen om utkomststöd

Hänvisas i lagen om utkomststöd till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen skall hänvisningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

4 §. (2012/73) Grunddelens belopp

Utkomstödets grunddel per månad är

1) 483,64 euro för ensamboende och ensamförsörjare, varvid som ensamboende betraktas även en förälder som bor tillsammans med sitt barn som fyllt 18 år, om föräldern inte är gift eller lever under äkten-skapsliknande förhållanden,

2) 411,09 euro för andra personer som fyllt 17 år,

3) 353,06 euro för en person som fyllt 17 år och som bor hos föräldrarna eller hos någon av dem,

4) 338,55 euro för barn i åldern 10-16 år och

5) 319,20 euro för barn under 10 år.

5 §. (2011/110) Indexjustering av grunddelen

Grunddelens belopp fastställs årligen på basis av föregående års belopp. Till föregående års belopp läggs den ändring i det konsumentprisindex för Åland som fastställts av Ålands statistik- och utredningsbyrå och som ägde rum under det föregående kalenderåret, vilken motsvarar de varor och tjänster som täcks med grunddelen. De indexjusterade beloppen tillämpas från och med februari månad och fastställs av landskapsregeringen före utgången av januari månad.

6 §. (2019/38) Finansiering

På sådan verksamhet som kommunen eller den kommunala myndighet som avses i 3 § i landskapslagen (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst ordnar enligt denna lag tillämpas landskapslagen (1993:71) om planering av socialvården. Kommunen eller den kommunala myndigheten tilldelas landskapsandel enligt landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna om inte något annat bestäms genom lag.

6a §. (2015/45) Rättelseyrkande och ändringsökande

Den som är missnöjd med ett beslut som fattats av en tjänsteman enligt denna lag har rätt att yrka på rättelse av beslutet hos socialnämnden eller hos annat motsvarande kollegialt organ som utsetts av kommunen för att sköta uppgifterna enligt denna lag. Yrkandet om rättelse ska göras i skriftlig form inom 14 dagar från det att den missnöjde fått del av beslutet. Till beslutet ska tjänstemannen foga anvisningar om hur rättelseyrkandet ska göras. Rättelseyrkandet ska behandlas i brådskande ordning.

Det beslut som fattats av tjänstemannen får delges i brev per post. Delgivningen anses härvid, om inte annat visas, ha ägt rum den sjunde dagen efter det beslutet, försett med adress som uppgivits av vederbörande, har inlämnats till posten för befordran. I övrigt iakttas förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

I socialnämndens eller det andra motsvarande kollegiala organets beslut får ändring sökas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol i enlighet med

M 45 LL (2012:74) om främjande av integration

vad därom i rikslagstiftningen föreskrivits. Till beslutet ska fogas anvisningar om hur ändring söks i beslutet.

Vid ändringssökande i beslut som fattats med stöd av denna lag gäller också till övriga delar vad därom i rikslagstiftningen är föreskrivet.

Se L om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019).

7 §. (2020/70) Myndighetsutövning

De förvaltningsuppgifter och befogenheter som Folkpensionsanstalten har enligt 4 § 2 mom., 7 b § 2 mom., 14 f § 2 mom., 18 § 3 mom. och 20 §, har på Åland en nämnd eller kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut till den del förvaltningen grundar sig på landskapets behörighet på området.

Ikraftträdandebestämmelse (2008/72):

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2008.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapsförordningen (1998:67) om utkomststöd.

M 45 Landskapslag (2012:74) om främjande av integration

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte

Syftet med denna lag är att stödja och främja invandrarkvinnors och invandarmäns samt invandrarflickors och invandrarpojars utbildning, sysselsättning och annan integration samt deras möjligheter att aktivt delta i samhället. Lagens syfte är dessutom att främja jämlikhet och likabehandling och en positiv växelverkan mellan olika befolkningsgrupper.

2 §. Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på den som flyttat till Åland och har ett giltigt uppehållstillstånd i Finland enligt utlänningslagen (FFS 301/2004). Lagen tillämpas även på den som flyttat till Åland och vars uppehållsrätt har registrerats eller för vilken har beviljats ett uppehållskort i enlighet med utlänningslagen.

Särskilda bestämmelser om diskriminering finns i landskapslagen (2022:43) om tillämpning av diskrimineringslagen. (2022/49)

3 §. Definitioner

I denna lag avses med

1) *integration* invandrarens och samhällets interaktiva utveckling med målet att ge invandraren de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet samtidigt som invandrarens möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur stöds,

2) *integrationsfrämjande sektorsövergripande främjande och stödjande av integration* med hjälp av myndigheters och andra aktörers åtgärder och tjänster,

3) *invandrare* en person som flyttat till Åland och som vistas i landet med ett tillstånd som beviljats för annat än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse eller vars uppehållsrätt har registrerats eller som har beviljats uppehållskort,

4) *stärkande av invandrarens sociala identitet* till invandrare riktade åtgärder för att förbättra hans eller hennes livskunskap och för att förhindra utslagning,

5) *sektorsövergripande samarbete* ett samarbete mellan myndigheter som representerar olika förvaltningsgrenar och andra aktörer samt

6) *en person i behov av särskilda åtgärder* en invandrare som behöver intensifierade integrationsfrämjande åtgärder i synnerhet på grund av nedsatt funktionsförmåga till följd av sjukdom eller skada eller av någon annan orsak eller på grund av ålder, familjesituation eller analfabetism eller av någon annan motsvarande orsak.

4 §. Tillämpning av lagen på barn

När denna lag tillämpas på personer under 18 år, ska särskild uppmärksamhet fästas vid barnets bästa och vid barnets utveckling. Vid bedömningen av barnets bästa ska beaktas vad som föreskrivs i 4 § i barnskyddslagen (FFS 417/2007) som äger tillämpning på Åland enligt landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen.

Vid genomförandet av åtgärder och tjänster enligt denna lag ska barnets önskemål och åsikter utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Ett barn som har fyllt 12 år ska ges tillfälle att, i enlighet med 28 § i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland, bli hört i ett ärende som gäller barnet självt. Barnets åsikter bör utredas och barnet höras på ett språk som barnet förstår.

Endast i det fall att utredningen skulle äventyra barnets hälsa eller utveckling eller det i övrigt är uppenbart onödigt behöver barnets åsikter inte utredas.

5 §. Tolkning

En myndighets skyldighet att ordna tolkning i ett ärende som avses i denna lag regleras i förvaltningslagen för landskapet Åland.

2 kap. Åtgärder som främjar invandrarens integration

6 §. Ordnande av åtgärder som främjar integration

Åtgärder och tjänster som främjar integration ordnas som en del av kommunernas och landskapets bas-service samt i form av andra åtgärder som främjar integration.

7 §. Basinformation om det åländska samhället

Landskapsregeringen ska ta fram och publicera information om det åländska samhället.

8 §. Vägledning och rådgivning

Kommunala myndigheter och landskapets myndigheter ska ge invandrare lämplig vägledning och rådgivning om integrationsfrämjande åtgärder och tjänster samt om arbetslivet.

9 §. Inledande kartläggning

Vid en inledande kartläggning ska det göras en preliminär bedömning av invandrarens förutsättningar för sysselsättning, studier och annan integration samt av behoven av språkutbildning och andra integrationsfrämjande åtgärder och tjänster. I den inledande kartläggningen utreds i detta syfte i behövlig omfattning invandrarens tidigare utbildning, arbetshistoria,

språkkunskaper och vid behov andra omständigheter som påverkar sysselsättning och integration.

Landskapsregeringen kan genom en landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om inledande kartläggning och arrangemang för inledande kartläggning.

Se LF (2012:78) om inledande kartläggning

10 §. Arrangemang för den inledande kartläggningen

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, nedan Ams, ska påbörja den inledande kartläggningen för en invandrare som är arbetslös och är registrerad som arbetssökande vid Ams enligt landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, om det inte är uppenbart onödigt. Kommunen ska påbörja den inledande kartläggningen för en invandrare, som annat än tillfälligt får utkomststöd enligt landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd, om det inte är uppenbart onödigt. Ams eller kommunen kan påbörja en inledande kartläggning även för en annan invandrare, om han eller hon begär det och anses vara i behov av det. Den inledande kartläggningen ska påbörjas inom två månader från det att klientrelationen inleddes eller begäran om inledande kartläggning lämnades in.

Åtgärder som ingår i den inledande kartläggningen kan ordnas i stället för de kompletterande samtal om sökande efter arbete som avses i 28 § 2 mom. 1 punkten i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Den myndighet som har ordnat den inledande kartläggningen ska vid behov hänvisa invandraren till tjänster som ordnas av någon annan myndighet eller anordnare av tjänster. Hänvisandet ska ske i samarbete med den som anordnar tjänsterna. (2022/28)

Utifrån den inledande kartläggningen bedömer Ams eller kommunen om invandraren behöver en sådan integrationsplan som avses i 11 §. Vid bedömningen av behovet av en integrationsplan ska uppmärksamhet fästas vid om invandraren behöver integrationsutbildning, frivilliga studier eller andra åtgärder som avses i detta kapitel till stöd för sin integration. (2015/60)

11 §. Integrationsplan

Integrationsplanen är en personlig plan för invandraren i fråga om de åtgärder och tjänster vars syfte är att stödja invandrarens möjligheter att inhämta tillräckliga kunskaper i svenska och andra kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet och främja invandrarens möjligheter att delta som en likvärdig medlem i samhällsverksamheten.

Utöver studier i svenska kan i integrationsplanen överenskommas om undervisning i invandrarens eget modersmål, samhällsorienterad undervisning, läs- och skrivundervisning samt undervisning som kompletterar den grundläggande utbildningen, integrationsutbildningen och andra individuella åtgärder som främjar integrationen.

12 §. Rätt till integrationsplan och integrationsplanens varaktighet

En invandrare har rätt till en integrationsplan, om han eller hon är arbetslös och är registrerad som arbetssökande vid Ams enligt landskapslagen om arbets-

marknadspolitisk verksamhet eller om invandraren annat än tillfälligt får utkomststöd enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd. En integrationsplan kan utarbetas även för en annan invandrare, om han eller hon med stöd av den inledande kartläggningen bedöms vara i behov av en plan för att integrationen ska främjas.

Den första integrationsplanen ska göras upp senast inom tre år från det att det första uppehållstillståndet eller uppehållskortet beviljades eller uppehållsrätten registrerades. Den första integrationsplanen uppgörs för högst ett år.

Varaktigheten av invandrarens integrationsplan bestäms individuellt utifrån hans eller hennes egna mål, arbets- och utbildningshistoria och de åtgärder som planerats och tillhandahållits för honom eller henne. Den tid som berättigar till en integrationsplan är dock högst tre år från det att den första integrationsplanen undertecknades.

Den tid som avses i 3 mom. kan förlängas med högst två år, om det är motiverat på grund av att invandraren behöver särskilda åtgärder för att integreras. Om integrationsplanen tillfälligt inte har kunnat genomföras på grund av skada, sjukdom, moderskaps-, faderskaps- eller föräldraledighet eller av någon annan jämförbar orsak, kan den maximala tid som berättigar till en integrationsplan förlängas på motsvarande sätt.

13 §. Utarbetande av en integrationsplan

Ams och kommunen gör upp en integrationsplan tillsammans med invandraren. Av grundad anledning kan planen dock göras upp av Ams och invandraren eller av kommunen och invandraren.

Ams eller kommunen inleder utifrån den inledande kartläggningen utarbetandet av integrationsplanen inom två veckor från det att den inledande kartläggningen har gjorts.

I arbetet med integrationsplanen tas hänsyn till invandrarens egna integrationsfrämjande mål. Integrationsplanen och andra relevanta planer som utarbetats för invandraren ska samordnas. Åtgärder enligt integrationsplanen genomförs vid behov genom sektorsövergripande samarbete.

På en integrationsplan i vars utarbetande Ams deltar tillämpas dessutom det som föreskrivs i 30a § i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. (2013/80)

14 §. Uppgifter för den myndighet som utarbetar integrationsplanen

Ams ska i integrationsplanen tillsammans med invandraren komma överens om utbildning, sökande efter arbete och dess mål samt om åtgärder och tjänster som stöder sökandet efter arbete och främjar sysselsättningen. I integrationsplanen ska ingå en sådan skyldighet att söka arbete som avses i 5 kap. i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, om inte något annat följer av 5 kap. 27d § i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. (2022/28)

Kommunen ska i integrationsplanen tillsammans med invandraren komma överens om kommunala

M 45 LL (2012:74) om främjande av integration

tjänster eller andra åtgärder som främjar integration och sysselsättning, om invandraren på grund av hälsotillstånd, ålder eller familjeskäl eller av jämförbara orsaker inte kan delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder som stöder integrationen.

Invandraren ska anvisas att söka sig till en utbildning som motsvarar hans eller hennes individuella behov eller till någon annan integrations- och sysselsättningsfrämjande åtgärd, inom en månad från det att integrationsplanen undertecknades.

15 §. Integrationsplan för en minderårig

Kommunen utarbetar tillsammans med en minderårig invandrare en integrationsplan, om det på grund av den minderårigas individuella omständigheter finns behov av en sådan. För minderåriga som anländer utan vårdnadshavare och som fått uppehållstillstånd utarbetas alltid en integrationsplan.

När behovet av en plan bedöms och planen utarbetas ska den minderårigas önskemål och åsikter utredas och beaktas enligt vad som föreskrivs i 4 §. Planen samordnas med integrationsplanen för familjen och andra relevanta planer som utarbetas för den minderåriga.

Integrationsplanen utarbetas tillsammans med barnet eller den unga personen och hans eller hennes vårdnadshavare eller företrädare. Vårdnadshavaren eller företrädaren för den minderårigas talan enligt vad som föreskrivs närmare i förvaltningslagen för landskapet Åland.

16 §. Integrationsplan för en familj

Kommunen utarbetar en integrationsplan för en familj, om familjens helhetssituation förutsätter det.

Vid bedömningen av behovet av en plan ska särskild uppmärksamhet fästas vid föräldrarnas förutsättningar att stödja och vägleda barnets eller den unga personens utveckling och vid föräldrarnas behov av stöd och utbildning.

Integrationsplanen för en familj ska utarbetas genom sektorsövergripande samarbete och samordnas med de personliga integrationsplanerna och andra relevanta planer som utarbetats för familjemedlemmarna.

17 §. Skyldigheter som följer av integrationsplanen och utarbetandet av den

Den myndighet som tillsammans med invandraren utarbetar en integrationsplan ska skriftligen och på invandrarens begäran muntligen, redogöra för vilka rättigheter och skyldigheter som följer av planen och de anknytande åtgärderna. Redogörelsen ska ges så att invandraren förstår vilka rättigheter och skyldigheter han eller hon har.

Den myndighet som utarbetat integrationsplanen ska aktivt tillhandahålla invandraren de åtgärder och tjänster som ingår i hans eller hennes integrationsplan inom ramen för anvisade anslag.

Invandraren är skyldig att delta i utarbetandet och revideringen av integrationsplanen, fullfölja den plan som utarbetats tillsammans med honom eller henne samt söka sig till och regelbundet delta i den undervis-

ning i svenska som ingår i planen och i andra åtgärder och tjänster som överenskommit i planen. Invandraren är också skyldig att inom den tidsfrist och på det sätt som överenskommit i planen underrätta de myndigheter som deltagit i utarbetandet av planen om hur han eller hon har genomfört den. Invandraren ska förvara de handlingar som gäller uppfyllandet av den skyldighet att söka arbete som avses i 5 kap. i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet och visa upp dem för Ams på begäran. (2022/28)

Om invandraren utan giltig orsak vägrar delta i arbetet med en integrationsplan, översynen av planen eller i en specifik överenskommen åtgärd i integrationsplanen, kan hans eller hennes rätt till arbetslöshetsförmån begränsas enligt vad som föreskrivs i landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd sänkas enligt vad som föreskrivs i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd. (2015/60)

18 §. Uppföljning och översyn av integrationsplanen

Ams och kommunen ska följa genomförandet av integrationsplanen.

Ams ska se över integrationsplanen på det sätt som föreskrivs i 29 § landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Kommunen ska se över integrationsplanen enligt invandrarens behov av tjänster eller minst en gång om året. Planen kan även ses över om parterna begär detta särskilt. (2022/28)

19 §. (2015/60) Utkomst under tiden för åtgärder enligt integrationsplanen

Under tiden för åtgärder enligt integrationsplanen får invandraren arbetslöshetsförmån eller utkomststöd. Rätten till arbetslöshetsförmån bestäms i enlighet med landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Rätten till utkomststöd bestäms i enlighet med landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd.

20 §. Integrationsutbildning

Som integrationsutbildning för invandrare som passerat läropliktsåldern ordnas undervisning i svenska och vid behov läs- och skrivundervisning samt annan undervisning som främjar tillträde till arbetslivet och vidareutbildning samt färdigheter i samhällsliv, kultur och livskompetens. I integrationsutbildningen kan även ingå identifiering av tidigare inhämtad kompetens och erkännande av examen samt yrkesplanering och yrkesvägledning.

Landskapsregeringen ska göra upp en läroplan för integrationsutbildningen.

Det språkliga målet i integrationsutbildningen är att invandraren ska få fungerande elementära språkfärdigheter i svenska.

21 §. Arrangemang för integrationsutbildning och anvisande av invandrare till utbildning

Integrationsutbildningen genomförs i regel som sysselsättningsfrämjande utbildning enligt vad som

föreskrivs i landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning. Integrationsutbildningen kan också ordnas i form av frivilliga studier. Ams ska anvisa invandraren till integrationsutbildning som ordnas som sysselsättningsfrämjande utbildning eller att söka sig till frivilliga studier. (2015/60)

Kommunen kan både ordna integrationsutbildning och anvisa invandraren att söka sig antingen till kommunens integrationsutbildning eller till frivilliga studier som ordnas av någon annan aktör.

22 §. Övriga åtgärder och tjänster som stöder och främjar integration

Utöver vad som föreskrivs ovan kan som åtgärder och tjänster som främjar och stöder integration ordnas till exempel

- 1) åtgärder och tjänster som främjar integration av invandrarbarn och unga invandrare,
- 2) åtgärder och tjänster inom barnskyddets eftervård för minderåriga invandrare som anlänt utan vårdnadshavare och fått uppehållstillstånd,
- 3) tjänster och stödåtgärder för dem som är i behov av särskilda åtgärder samt
- 4) andra åtgärder och tjänster som uppmuntrar invandrare att på egen hand skaffa sig de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället.

22a §. (2015/60) Stöd för frivilliga studier

En invandrare som deltar i frivilliga studier har rätt till arbetslöshetsförmån under de förutsättningar som anges i denna lag och i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, om

- 1) Ams har konstaterat att invandraren har behov av utbildning och myndigheten bedömer att frivilliga studier främjar invandrandens integration och sysselsättning,
- 2) studierna har överenskommit i integrationsplanen och
- 3) övriga villkor som anges i detta kapitel uppfylls.

I fråga om en invandrades rätt till ersättning för resekostnader och boende under den tid han eller hon deltar i frivilliga studier ska bestämmelserna i 39j § i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet iaktas i tillämpliga delar.

22b §. (2015/60) Allmänna förutsättningar för stöd för frivilliga studier

För att frivilliga studier som främjar invandrandens integration och sysselsättning ska kunna stödjas med arbetslöshetsförmån krävs det att det är fråga om studier i svenska eller att studierna sker i huvudsak på svenska. Genom arbetslöshetsförmån kan även studier i läs- och skrivfärdighet stödjas.

I frivilliga studier som stöds kan utöver studierna dessutom ingå arbetspraktik eller verksamhet inom en frivilligorganisation eller någon annan frivilligverksamhet. Minst hälften av understödda frivilliga studier ska bestå av studier eller fullgörandet av därtill anslutna uppgifter.

22c §. (2015/60) Särskilda förutsättningar för frivilliga studier

När kriterierna i 22b § uppfylls kan som frivilliga studier stödjas studier

- 1) om vilka det föreskrivs i grundskolelagen (1995:18) för landskapet Åland, om invandraren inte har de kunskaper och färdigheter som nås i den allmänbildande grundutbildningen,
 - 2) som är allmänbildande gymnasieutbildning och om vilka det föreskrivs i landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning, i det fall att avsaknaden av utbildning utgör ett hinder för yrkesmässig utveckling,
 - 3) om vilka det föreskrivs i landskapslagen om gymnasieutbildning eller landskapslagen om Högskolan på Åland och som leder till gymnasieexamen med yrkesinriktning, eller högskoleexamen eller som syftar till att avlägga delar av nämnda examina, förvärvar kompletteringsutbildning, vidareutbildning eller fortbildning enligt nämnda lagar eller deltar i kursverksamhet vid en högskola,
 - 4) som är annan yrkesinriktad utbildning som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet eller som godkänts av landskapsregeringen,
 - 5) om vilka det föreskrivs i landskapslagen (1999:53) om Ålands folkhögskola, landskapslagen (1993:75) om medborgarinstitut och landskapslagen (2009:54) om landskapsbidrag till bildningsförbund, i det fall att utbildningen ökar yrkesfärdigheterna och behörigheten och en läro- eller utbildningsplan över studierna kan uppvisas eller
 - 6) som gör invandraren behörig i sitt yrke på Åland.
- Som frivilliga studier kan även annan utbildning stödjas än de studier som avses i 1 mom., om utbildningen uppfyller de kriterier som anges i 22a och 22 b §.

22d §. (2015/60) Tillämpning av landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

I fråga om överenskommelse om frivilliga studier, stödets varaktighet, invandrandens studieprestation, uppföljning av studierna och indragning av stöd samt invandrandens och utbildningsanordnarens informationsskyldighet tillämpas vad som föreskrivs i 39d–39i §§ i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

3 kap. Integrationsfrämjande på lokal nivå

23 §. De allmänna målen för integrationsfrämjande på lokal nivå

Målet för kommunens och de andra lokala myndigheternas integrationsfrämjande är att lokalt eller regionalt stödja internationalism, jämlikhet och lika-behandling samt främja en positiv växelverkan mellan olika befolkningsgrupper. Målet är dessutom att främja goda etniska relationer och en dialog mellan olika kulturer och delaktighet för invandrargrupper samt att stödja deras möjligheter att bevara sitt eget språk och sin egen kultur.

Invandrarbefolkningens behov och främjandet av integrationen ska beaktas i kommunens och de andra lokala myndigheternas allmänna planering, verksamhet och uppföljning.

M 45 LL (2012:74) om främjande av integration

24 §. Kommunens uppgifter

Kommunen är allmänt ansvarig och samordningsansvarig för utvecklandet av invandrarnas integration samt för planeringen och uppföljningen av integrationen på lokal nivå.

Kommunen ska se till att de kommunala tjänsterna även lämpar sig för invandrare. Kommunen ska dessutom se till att de åtgärder och tjänster för invandrare som avses i denna lag ordnas så att de till innehåll och omfattning är sådana som behovet i kommunen förutsätter.

Kommunen ska se till att den egna personalens kompetens i fråga om integration utvecklas.

Åtgärder och tjänster avsedda för invandrare får också ordnas i samarbete mellan kommunerna.

25 §. Sektorsövergripande samarbete på lokal nivå

De lokala myndigheterna ska utveckla integrationen som ett sektorsövergripande samarbete. I samarbetet deltar kommunen, Ålands hälso- och sjukvård, Ams och polisen samt organisationer, föreningar och sammanslutningar som anordnar integrationsfrämjande åtgärder och tjänster.

Kommunen eller flera kommuner tillsammans kan i samarbete med lokala arbetsmarknads-, företagar- och frivilligorganisationer tillsätta en delegation på lokal nivå för utvecklande av planeringen och genomförandet av integrationen samt främjande av etniska relationer.

Kommunen och Ams svarar tillsammans för anordnandet av integrationsfrämjande och stödande åtgärder och tjänster samt anvisandet till och uppföljningen av dessa. De kan dessutom göra upp lokala eller regionala samarbetsavtal om anordnandet av åtgärder och tjänster inom sitt område.

26 §. Kommunens program för integrationsfrämjande

Kommunen eller flera kommuner tillsammans ska för att främja integrationen och stärka det sektorsövergripande samarbetet göra upp ett program för integrationsfrämjande som godkänns i respektive kommuns kommunfullmäktige och ses över minst vart fjärde år. Programmet ska beaktas när en budget och en ekonomiplan görs upp i kommunen.

Ams, Folkpensionsanstalten och övriga myndigheter på kommunens område ska inom sitt eget ansvarsområde på kommunens initiativ delta i utarbetandet och genomförandet av programmet och i uppföljningen av dess verkställighet. Invandrar-, frivillig-, arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer och religiösa samfund kan i behövlig omfattning delta i utarbetandet och genomförandet av programmet samt i uppföljningen av dess verkställighet.

27 §. Innehållet i kommunens program för integrationsfrämjande

Kommunens program för integrationsfrämjande kan innehålla

1) en redogörelse för hur programmet har samband med den strategiska planeringen och uppföljningen i kommunen,

2) en plan för hur kommunens allmänna tjänster utförs så att de lämpar sig för invandrare och en plan i synnerhet för integrationsfrämjande och stödande åtgärder,

3) information om vilken kommunal myndighet som ansvarar för samordningen av integrationsfrämjandet samt aktörer som svarar för olika åtgärder,

4) en plan för hur barns och unga personers integration ska främjas och deras sociala identitet stärkas,

5) en plan för hur integrationen ska främjas och den sociala identiteten stärkas bland grupper som står utanför arbetsmarknaden,

6) en plan för främjande av goda etniska relationer och en dialog mellan olika kulturer samt

7) en plan för uppföljning och uppdatering av kommunens program för integrationsfrämjande.

I kommunens program för integrationsfrämjande kan dessutom samarbetsformerna mellan kommunen och det civila samhället slås fast.

4 kap. Landskapets integrationsfrämjande åtgärder**28 §. Landskapets program för integrationsfrämjande**

Landskapsregeringen beslutar om utvecklandet av integrationen i landskapet genom att för fyra år i sänder utarbeta ett program för integrationsfrämjande. I programmet uppges målen och åtgärderna för främjandet av integrationen.

29 §. Landskapsregeringens uppgifter

Landskapsregeringen svarar för

1) den allmänna utvecklingen, planeringen och styrningen av integrationspolitiken,

2) utvärderingen och uppföljningen av integrationspolitiken,

3) stödet till kommunerna och rådgivningen i frågor som gäller främjande av integrationen,

4) styrningen, rådgivningen och stödet till Ams och utvecklingen av personalens kompetens i arbetet med att främja integrationen och sysselsättningen samt

5) planeringen, upphandlingen och tillsynen i fråga om integrationsutbildningen för en invandrare som är registrerad som arbetssökande vid Ams enligt landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

30 §. Ams uppgifter

Ams svarar för att arbetsmarknadsservicen, förutom den sysselsättningsfrämjande utbildningen, och andra åtgärder som främjar och stöder invandrades sysselsättning och integration ordnas för invandrare som har registrerat sig som arbetssökande. Ams sköter även övriga uppgifter som anvisas myndigheten i denna lag. (2013/80)

Ams ska se till att dess tjänster lämpar sig även för invandrare.

5 kap. Särskilda bestämmelser**31 §. Sökande av ändring**

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Bestämmelser om sökande av ändring i Ams beslut enligt landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet finns i 15 kap. i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. (2013/80)

Bestämmelser om sökande av ändring i beslut om arbetslöshetsförmåner finns i 13 § i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa. (2015/60)

Bestämmelser om sökande av ändring i beslut om utkomststöd finns i 6a § i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd. (2015/60)

32 §. Besvärstid

I en integrationsplan som avses i 11-18 §§ i denna lag får ändring inte sökas genom besvär.

33 §. Rätt att få uppgifter

Ams och kommunala myndigheter har trots sekretessbestämmelserna rätt att av varandra avgiftsfritt få den information som är nödvändig för att utföra uppgifterna enligt 2 kap. i denna lag.

Den som tillhandahåller åtgärder och tjänster som stöder integration och som en invandrare hänvisas till som kund har trots sekretessbestämmelserna rätt att av Ams och kommunala myndigheter avgiftsfritt få den information som är nödvändig för att ordna åtgärder och tjänster enligt 2 kap. i denna lag. Den som har fått kännedom om en sekretessbelagd uppgift med stöd av denna bestämmelse har tystnadsplikt i fråga om uppgiften.

Om handlingars och uppgifters offentlighet gäller i övrigt vad som föreskrivs i offentlighetslagen (2021:79) för Åland. (2021/106)

6 kap. Ikraftträdande

34 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

M 46 Landskapsförordning (2012:78) om inledande kartläggning

1 §. Innehållet i den inledande kartläggningen

I den inledande kartläggningen ingår en inledande intervju och vid behov preciserande åtgärder.

I den inledande intervjun utreds följande allmänna förutsättningar för integration:

- 1) läs- och skriftfärdigheter,
- 2) kunskaper i svenska,
- 3) studiefärdigheter och studieförutsättningar,
- 4) tidigare utbildning och arbetsfärdigheter,
- 5) kompetens som hänför sig till speciella färdigheter samt andra starka sidor,
- 6) egna önskemål om sysselsättning och utbildning och
- 7) livssituationen och det behov av tjänster som denna medför.

Utifrån de uppgifter som erhållits vid den inledande intervjun kan den inledande kartläggningen omfatta bland annat följande preciserande åtgärder:

- 1) kartläggning och identifiering av personens kompetens,
- 2) utredning av läs- och skriftfärdigheterna,
- 3) utredning av de muntliga och skriftliga kunskaperna i svenska,
- 4) utredning av studiefärdigheterna,
- 5) karriärplanering och
- 6) kartläggning av behovet av tjänster.

2 §. Genomförande av den inledande kartläggningen

Den inledande intervjun och de preciserande åtgärderna bör genomföras på invandrarens modersmål eller på ett språk som invandraren kan konstateras förstå tillräckligt väl med hänsyn till ärendets art om invandraren inte behärskar svenska.

Den inledande intervjun och de preciserande åtgärderna ska genomföras på invandrarens modersmål eller på ett språk som invandraren kan konstateras förstå tillräckligt väl med hänsyn till ärendets art om invandraren är allvarligt hörsel- eller talskadad och inte kan göra sig förstådd.

Den inledande kartläggningen genomförs så att invandraren utifrån den kan hänvisas till arbetsmarknaden, samt anvisas utbildning som svarar mot hans eller hennes behov eller andra integrationsfrämjande åtgärder eller tjänster. Utifrån den inledande kartläggningen ska det också göras en bedömning av om andra invandrare än de som har rätt till en integrationsplan enligt 12 § 1 mom. i landskapslagen (2012:74) om främjande av integration är i behov av en integrationsplan.

3 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2013.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

M 47 Republikens presidents förordning (2010:71) om skötseln i landskapet Åland av de uppgifter som i stöd av utlänningslagen föreskrivs för arbets- och näringsbyråerna

(FFS 809/2010)

1 §. De uppgifter som i stöd av utlänningslagen (301/2004) föreskrivs för arbets- och näringsbyråerna sköts i landskapet Åland av Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, om arbetet helt eller huvudsakligen utförs i landskapet Åland.

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet sköter de uppgifter som avses i 1 mom. även när en huvudsaklig plats för att utföra arbetet inte kan anges, om arbetsgivarens verksamhetsställe finns i landskapet Åland.

Bestämmelser om överklagande av Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighets beslut i ärenden som avses i 1 mom. finns i 25 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland (1144/1991).

2 §. Kostnaderna för de förvaltningsuppgifter som avses i 1 § betalas av riket enligt vad inrikesministeriet och Ålands landskapsregering avtalar.

3 §. Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2010.

Genom denna förordning upphävs förordningen om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt utlänningslagen (1175/1991) och 1 § 9 punkten i förordningen om fortsatt giltighet av vissa överenskommelseförordningar som har utfärdats med stöd av 1951 års självstyrelselagen för Åland (1594/1992).

M 48 LL (2022:52) om tillämpning av programfonslagen

M 48 Landskapslag (2022:52) om tillämpning på Åland av lagen om fonderna inom området för inrikes frågor under programperioden 2021–2027

1 §. Lagens tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag ska lagen om fonderna inom området för inrikes frågor under programperioden 2021–2027 (FFS 1125/2021), *programfonslagen*, tillämpas på Åland.

Ändringar i programfonslagen blir tillämpliga på Åland vid den i ändringarna i fråga föreskrivna tidpunkten för ikraftträdande om inte annat följer av denna lag.

2 §. Myndighetsuppgifter och hänvisningar

Landskapsregeringen ska sköta de förvaltningsuppgifter som gäller de program som enligt programfonslagen sköts av inrikesministeriet och finansministeriet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet.

Inom landskapets behörighet ska hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen som har sin motsvarighet i landskapslagstiftningen avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

3 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2022.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2017:8) om tillämpning på Åland av lagen om fonderna inom området för inrikes frågor.

M 49 Republikens presidents förordning (2022:69) om skötseln på Åland av förvaltningsuppgifter som gäller programmen för fonderna inom området för inrikes frågor

(FFS 839/2022)

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på förvaltningen av programmet för den asyl-, migrations- och integrationsfond som baserar sig på Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1147 om inrättande av Asyl-, migrations- och integrationsfonden samt på förvaltningen av programmet för den fond för inre säkerhet som baserar sig på Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1149 om inrättande av Fonden för inre säkerhet, till den del programmen med stöd av självstyrelselagen för Åland (1144/1991) omfattas av landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet.

2 §. Myndigheter som svarar för skötseln av förvaltningsuppgifterna inom programmen

Skötseln av förvaltningsuppgifterna inom de program som avses i 1 § och som enligt landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om fonderna inom området för inrikes frågor under programperioden

2021–2027 (Ålands författningssamling 2022:52) sköts av Ålands landskapsregering överförs genom denna förordning till inrikesministeriet och finansministeriet. På Åland är inrikesministeriet den förvaltande myndighet och finansministeriet den revisionsmyndighet som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Fonden för en rättvis omställning och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt finansiella regler för dessa och för Asyl-, migrations- och integrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik.

3 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2022.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om skötseln på Åland av förvaltningsuppgifter som gäller de nationella programmen för fonderna inom området för inrikes frågor (174/2017).

Media och infrastruktur m.m.

N 1 Landskapslag (2011:95) om radio- och televisionsverksamhet

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Lagens innehåll (2020/119)

I denna lag finns bestämmelser om de villkor som gäller för beställ-tv, radio- och televisionssändningar och mottagande av sådana på Åland, om de villkor som gäller för sändningar genom ledning eller någon annan fast förbindelse som når fler än 200 bostäder, om de avgifter som ska betalas för tillstånd att utöva verksamhet som innefattar radio- och televisionssändning samt om de myndigheter som beslutar i de frågor som hör till lagens tillämpningsområde. (2019/104)

I 5 kap. finns särskilda bestämmelser om videodelningsplattformstjänster. (2020/119)

I landskapslagen (2019:103) om medieavgift finns särskilda bestämmelser om det särskilda uppdrag Ålands Radio och Tv Ab har att tillhandahålla allmännyttig radio- och televisionsverksamhet. (2019/104)

1a §. (2020/119) Lagens tillämpningsområde

Lagen tillämpas på radiosändningar som kan tas emot på Åland då leverantören är etablerad på Åland.

Lagen tillämpas på televisionssändningar och beställ-tv, som kan tas emot på Åland och där leverantören av den audiovisuella medietjänsten är etablerad på Åland enligt definitionen i artikel 2.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållandet av audiovisuella medietjänster, nedan benämnt AV-direktivet.

Om leverantören av den audiovisuella medietjänsten inte är etablerad på Åland eller i en stat som är bunden av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-stat) ska lagen gälla om den som sänder på Åland

1) använder sig av en satellitupplänk som är belägen på Åland,

2) inte använder sig av en satellitupplänk som är belägen på Åland men använder sig av en satellitkapacitet som tillhör landskapet eller

3) varken använder sig av en satellitupplänk som är belägen på Åland eller en satellitkapacitet som tillhör landskapet men är etablerad på Åland enligt

artiklarna 49–55 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Denna lag ska inte tillämpas på videoklipp och rörliga bilder som är inbäddade i det redaktionella innehållet i nätupplagor av tidningar och tidskrifter.

2 §. Definitioner

I denna lag avses med

1) **beställ-tv** en tjänst där en leverantör av audiovisuella medietjänster i informations-, underhållnings- och utbildningssyfte tillhandahåller allmänheten televisionsprogram med hjälp av elektroniska kommunikationsnät vid en tidpunkt som användaren väljer, på begäran av användaren, och från en katalog med program som leverantören har valt ut,

2) **elektroniskt kommunikationsnät** system för överföring och i tillämpliga fall utrustning för koppling eller dirigering samt andra resurser som medger överföring av signaler, via ledningar eller radiovågor, på optisk väg eller via andra elektromagnetiska överföringsmedier oberoende av vilken typ av information som överförs,

3) **försäljningsprogram** direkta erbjudanden som sänds till allmänheten i syfte att mot betalning tillhandahålla en vara, en tjänst eller någon annan nyttighet,

4) **leverantör av audiovisuella medietjänster** den som har det redaktionella ansvaret för valet av innehållet i en televisionssändning eller beställ-tv och som avgör hur innehållet ska struktureras,

5) **kommersiellt meddelande** reklam, sponsring, försäljningsprogram, produktplacering eller annan marknadsföring av varor eller tjänster som tillhandahålls av en fysisk eller juridisk person som bedriver ekonomisk verksamhet eller som främjar dennes anseende,

6) **televisionsmottagare** anordning för mottagning av televisionssändningar,

7) (2020/119) **produktplacering** förekomsten i beställ-tv eller ett televisionsprogram av en vara, en tjänst eller ett varumärke, om detta sker i marknadsföringssyfte och mot betalning eller liknande ersättning, dock inte när varan eller tjänsten är av obetydligt värde och har tillhandahållits gratis,

8) **program** innehållet i en radio- eller televisionssändning eller i beställ-tv,

9) **radiosändning** en sändning av radioprogram som består av enbart ljud, som tillhandahålls med hjälp

N 1 LL (2011:95) om radio- och televisionsverksamhet

av elektroniska kommunikationsnät och som är avsedd att tas emot samtidigt av allmänheten enligt en fastställd programtablå.

10) **reklam** varje form av sänt meddelande mot betalning eller liknande ersättning som är avsett att främja ett offentligt eller ett privat företags eller en fysisk persons avsättning av en vara, en tjänst eller någon annan nyttighet eller en sändning där leverantören av medietjänsten eller utövaren av radioverksamheten genom meddelandet vill främja sin egen verksamhet,

11) **sponsring** varje bidrag till finansiering av program, som ges i syfte att främja ett offentligt eller privat företags eller en fysisk persons namn, varumärke, anseende, verksamhet eller produkter, om företaget eller personen inte är engagerad i radio- eller televisionsverksamhet eller i produktion av audiovisuella verk,

12) **sändare** en anordning för radio- och televisionssändning,

13) **sändningsförbud** ett förbud mot radio- eller televisionssändning eller mot tillhandhållandet av beställ-tv samt

14) **televisionssändning** en sändning av televisionsprogram som huvudsakligen består av rörliga bilder med eller utan ljud, som tillhandhålls med hjälp av elektroniska kommunikationsnät och som är avsedd att tas emot samtidigt av allmänheten enligt en fastställd programtablå.

15) (2020/119) **videodelningsplattformstjänst** en tjänst eller en särskiljbar del av tjänsten som har som huvudsakligt syfte att i kommersiellt syfte tillhandahålla allmänheten program eller användargenererade videor för vilka leverantören av videodelningsplattformen inte har redaktionellt ansvar,

16) (2020/119) **leverantör av videodelningsplattform** en fysisk eller juridisk person som tillhandahåller en videodelningsplattformstjänst, samt

17) (2020/119) **användargenererad video** en uppsättning av i huvudsak rörliga bilder med ljud som skapats av en användare och laddats upp på en videodelningsplattform av samma eller någon annan användare.

3 §. (2020/119) Tillståndsplikt

För att utöva en verksamhet som innefattar radio- eller televisionssändning krävs ett tillstånd av landskapsregeringen, om sändningen sker i ett markbundet elektroniskt kommunikationsnät som fungerar med hjälp av radiovågor som utbreder sig fritt.

3a §. (2020/119) Anmälningsplikt

En anmälan ska göras till programnämnden innan verksamheten inleds av

1) den som bedriver radio- eller televisionsverksamhet på annat sätt än som avses i 3 §,

2) den som tillhandahåller beställ-tv,

3) den som förfogar över ett ledningsnät där det bedrivs sändningar, på vilka denna lag är tillämplig, samt

4) den som tillhandahåller en videodelningsplattformstjänst.

3b §. (2020/119) Innehållet i en ansökan och anmälan
I en ansökan om tillstånd enligt 3 § och i en anmälan enligt 3a § ska anges

1) sökandes eller anmälarens namn, firma eller motsvarande,

2) hemort,

3) ställföreträdare för juridiska personer,

4) kontaktinformation,

5) det område där verksamheten kommer att utövas,

6) uppgift om den verksamhet som kommer att bedrivas samt

7) vid ansökan om tillstånd även de finansiella och tekniska förutsättningar som den sökande har att bedriva sändningsverksamhet i enlighet med ansökan.

3c §. (2020/119) Beviljande av tillstånd

Landskapsregeringen ska när den beviljar tillstånd eftersträva att de frekvenser som har ställts till landskapets förfogande tas i anspråk på ett sätt som främjar en vidsträckt yttrandefrihet, att programutbudet är mångsidigt och kan tillgodose olika intressen samt att flera av varandra oberoende programföretag kan verka i landskapet. Tillstånd meddelas för en viss tid. Tillstånd kan beviljas en fysisk eller juridisk person som har finansiella och tekniska förutsättningar att sända under hela tillståndsperioden.

Landskapsregeringen kan neka tillstånd om det finns uppenbar anledning att misstänka att sökanden

a) bryter mot denna lag,

b) gör sig skyldig till hets mot folkgrupp enligt 11 kap. 10 § i strafflagen (FFS 39/1889), grov hets mot folkgrupp enligt 10 a § i det kapitlet,

c) offentlig uppmaning till brott i terroristiskt syfte som är straffbar enligt 34 a kap. 1 § 2 punkten i strafflagen, eller

d) spridning av pornografisk bild som är straffbar enligt 17 kap. 18 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen eller grov spridning av barnpornografisk bild som är straffbar enligt 17 kap. 18 a § i strafflagen.

För ett tillstånd ska till landskapet betalas en avgift enligt vad landskapsregeringen prövar vid meddelandet av tillståndet. Avgiften betalas i förskott på en tid som landskapsregeringen bestämmer. När en avgift bestäms ska landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet iaktas.

Ett tillstånd som har beviljats förfaller om en sådan regelbunden verksamhet som tillståndet avser inte har inletts senast inom sex månader från det att tillståndet har börjat gälla. Om ett tillstånd har konstaterats förfallet ska ett särskilt beslut fattas av landskapsregeringen som fastställer att tillståndet har förfallit.

4 §. Tillstånds- och anmälningsregister

För att underlätta tillsynen av att denna lag efterlevs får landskapsregeringen och programnämnden upprätta ett register över dem som har ett sådant tillstånd som avses i 3c § eller som har anmält sig enligt 3a §. (2020/119)

Registret får innehålla sådana uppgifter som avses i 3b §, 9 § 4 och 5 mom. och andra uppgifter som behövs för kontrollen av att verksamheten bedrivs i enlighet med denna lag. (2020/119)

Om personuppgifter behandlas i registret ska data-skyddslagstiftningen iakttas. (2019/20)

4a §. (2020/119) *Anmälan om ändrade uppgifter*

Den som är anmälningsskyldig enligt 3a § ska anmäla till programnämnden om ändringar i de uppgifter som avses i 3b §.

Den som har ett tillstånd som avses i 3c § ska anmäla till landskapsregeringen om ändringar i de uppgifter som avses i 3b §.

5 §. *Information om leverantörer av audiovisuella medietjänster*

Leverantörer av audiovisuella medietjänster ska se till att mottagare av deras tjänster alltid på ett enkelt och direkt sätt har tillgång till

- 1) namnet på leverantören av medietjänsten,
- 2) den geografiska adress där leverantören är etablerad,
- 3) uppgifter om leverantören av medietjänsten, så att denne kan kontaktas på ett snabbt och effektivt sätt samt
- 4) (2020/119) uppgifter om den medlemsstat som har jurisdiktion över leverantören och om den behöriga tillsynsmyndigheten.

2 kap. *Innehållet i radio- och televisionssändningar samt beställ-tv*

6 §. *Allmänna krav på en sändnings innehåll*

Den som har erhållit tillstånd enligt 3c § eller är anmälningsskyldig enligt 3a § ska se till att program som tillhandahålls i radio- eller televisionssändningar eller i beställ-tv är opartiska och sakliga samt att ingen kränks i sin rätt. Därvid ska beaktas att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i radio- och televisionssändningarna samt beställ-tv. Programverksamheten som helhet ska präglas av det demokratiska samhällsskickets grundidéer samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. (2020/119)

Program i radio- eller televisionssändningar eller i beställ-tv får inte innehålla

- 1) hets mot folkgrupp som är straffbar enligt 11 kap. 10 § i strafflagen eller grov hets mot folkgrupp som är straffbar enligt 11 kap. 10 a § i strafflagen,
- 2) offentlig uppmaning till brott i terroristiskt syfte som är straffbar enligt 34 a kap. 1 § 2 punkten i strafflagen, eller
- 3) spridning av pornografisk bild som är straffbar enligt 17 kap. 18 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen eller grov spridning av barnpornografisk bild som är straffbar enligt 17 kap. 18 a § i strafflagen. (2020/119)

Bestämmelserna i denna paragraf är inte tillämpliga i fråga om en radiosändning som utgör en omedelbar och oförändrad återutsändning av en sändning som har sitt ursprung utanför landskapet.

7 §. (2020/119) *Program skadliga för barn*

Program med våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder som är skadliga för barns utveckling får inte sändas i television eller tillhandahållas i beställ-tv under en sådan tid

eller på ett sådant sätt att det finns en risk för att barn kan se programmen, om det inte av särskilda skäl är försvarligt.

En leverantör av medietjänster som sänder eller tillhandahåller program med våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder ska varna för att sådant innehåll förekommer.

Personuppgifter som samlats in eller på annat sätt genererats av leverantörer av medietjänster för att uppfylla kraven enligt 1 och 2 mom. får inte behandlas för kommersiella ändamål.

8 §. *Gennämle och rättelse*

Tillståndshavaren eller den som är anmälningsskyldig enligt 3a § ska utan dröjsmål införa gennämle eller rätta en uppgift som förekommit i ett program och som befunnits vara oriktig när den saken gäller det yrkar, om inte gennämlet eller rättelsen

- 1) kan orsaka någon skada som inte står i proportion till den nytta som uppnås genom åtgärden,
- 2) kan anses strida mot lag eller
- 3) av annan orsak inte ger grundad anledning att rätta uppgiften. (2020/119)

En begäran om gennämle eller rättelse av uppgift ska göras inom fjorton dagar från den dag då programmet sändes. Bifalls en begäran om gennämle eller rättelse, ska gennämlet eller rättelsen sändas vid en lämplig tidpunkt och på ett lämpligt sätt med hänsyn till den sändning som gennämlet eller rättelsen avser.

Om en skriftlig begäran om gennämle eller rättelse avslås ska tillståndshavaren eller den som omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 3a § lämna information till den berörda om förutsättningarna att hos programnämnden anmäla programföretagets beslut eller dess handläggning av ärendet. Ett beslut om avslag ska lämnas inom sju dagar efter det att en begäran togs emot och ska innehålla uppgifter om skälen för avslaget. (2020/119)

Bestämmelserna i denna paragraf är inte tillämpliga i fråga om radiosändning som utgör en omedelbar och oförändrad återutsändning av en sändning som har sitt ursprung utanför landskapet.

9 §. *Främjande av europeiska produktioner*

Om inte särskilda skäl föranleder annat ska den som utövar televisionsverksamhet i landskapet se till att mer än hälften av den årliga televisionssändningstiden upptas av program av europeiskt ursprung och att minst tio procent av den årliga televisionssändningstiden eller minst tio procent av programbudgeten avser program av europeiskt ursprung som har framställts av självständiga producenter. Om inte särskilda skäl föranleder annat ska även den som utövar televisionsverksamhet genom ledning i landskapet reservera minst tio procent av sin årliga televisionssändningstid av sändningar av annat slag än omedelbar och oförändrad återutsändning för program av europeiskt ursprung. Som en televisionssändningstid anses den tid då program sänds med annat innehåll än nyheter, sport, tävlingar, reklam och försäljningsprogram. I televisionssändningstid ska inte heller räknas in sändningar av endast text.

N 1 LL (2011:95) om radio- och televisionsverksamhet

Den som tillhandahåller beställ-tv ska i sin programkatalog reservera en andel på minst 30 procent för europeiska produktioner och säkerställa sådana produktioners synlighet i programkatalogen. Förpliktelsen tillämpas inte på leverantörer av beställ-tv som har en liten omsättning eller liten publik eller om det i praktiken är omöjligt eller ogrundat att tillämpa förpliktelsen. (2020/119)

I fråga om innebörden av begreppet europeiskt ursprung kan ledning hämtas från definitionen av europeiska produktioner i artikel 1.1 punkt n i AV-direktivet.

Den som tillhandhåller beställ-tv ska vartannat år senast den 15 september överlämna en rapport till landskapsregeringen över hur förpliktelsen i 2 mom. har uppfyllts. (2020/119)

Den som tillhandhåller beställ-tv ska vart fjärde år senast den 15 september överlämna en rapport till landskapsregeringen över vad som har gjorts för att främja framställningen av och tillgången till program av europeiskt ursprung enligt 2 mom.

Genom landskapsförordning utfärdas vid behov närmare bestämmelser om vad rapporterna enligt 4 och 5 mom. ska innehålla.

10 §. Förbud mot vidareändring

Landskapsregeringen kan tillfälligt förbjuda att en leverantör av audiovisuella medietjänster sänder vidare televisionsprogram eller beställ-tv som har sitt ursprung utanför Åland från en EES-stat, om innehållet uppenbart och upprepade gånger utgör

1) hets mot folkgrupp som är straffbar enligt 11 kap. 10 § i strafflagen eller grov hets mot folkgrupp som är straffbar enligt 11 kap. 10 a § i strafflagen,

2) offentlig uppmaning till brott i terroristiskt syfte som är straffbar enligt 34 a kap. 1 § 2 punkten i strafflagen, eller

3) spridning av pornografisk bild som är straffbar enligt 17 kap. 18 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen eller grov spridning av barnpornografisk bild som är straffbar enligt 17 kap. 18 a § i strafflagen. (2020/119)

Ett föreläggande enligt 1 mom. kan förenas med vite på det sätt som bestäms i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

Innan en vidareändring kan förbjudas enligt 1 mom. ska det förfarande som anges i artikel 3.2 och 3.3 i AV-direktivet iakttas. (2020/119)

11 §. Ensamrätt

Har den som utövar televisionsverksamhet i landskapet erhållit ensamrätt till ett evenemang som en EES-stat bestämt att ska vara av särskild samhällelig betydelse får ensamrätten inte utnyttjas på ett sådant sätt att en väsentlig del av befolkningen i den ifrågasvarande staten är förhindrad att följa evenemanget i en avgiftsfri televisionssändning i direktsändning eller, om det finns saklig grund till det, med en mindre tidsförskjutning.

Närmare bestämmelser om ensamrätten kan utfärdas i landskapsförordning.

12 §. Korta nyhetsinslag

Ett programföretag som är etablerat i en EES-stat får i enlighet med bestämmelserna i 48 § 5 mom. i upphovsrättslagen (FFS 404/1961) i ett nyhetsinslag återge utdrag ur utsändningar från ett evenemang av särskild samhällelig betydelse som ett annat programföretag erhållit ensamrätt till.

13 §. (2020/119) Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Leverantörer av audiovisuella medietjänster ska sträva efter att tjänsterna utformas på ett sådant sätt att de med beaktande av leverantörens tekniska och finansiella förutsättningar blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande lämplig teknik.

Leverantörer av audiovisuella medietjänster ska rapportera till programnämnden om sina åtgärder för att säkerställa tjänsternas tillgänglighet. Leverantörer ska dessutom utarbeta handlingsplaner för tillgänglighet om hur deras tjänster fortlöpande och stegvis görs tillgängliga. Handlingsplanen ska lämnas till programnämnden.

13a §. (2020/119) Uppförandekoder

Leverantörer av audiovisuella medietjänster kan ta fram sådana uppförandekoder som avses i artikel 4a.1, 9.3 och 9.4 i AV-direktivet. Programnämnden kan kontrollera att uppförandekoderna stämmer överens med denna lag.

3 kap. Kommersiella meddelanden

14 §. Identifiering av kommersiella meddelanden

Ett kommersiellt meddelande ska utformas och presenteras så att det tydligt framgår att det är fråga om ett kommersiellt meddelande.

I ett kommersiellt meddelande får det inte förekomma personer som spelar en framträdande roll i program som huvudsakligen handlar om nyheter eller aktuella samhällsfrågor.

I ett kommersiellt meddelande får inte sådan teknik användas som kan påverka det undermedvetna. Dolda kommersiella meddelanden är förbjudna.

Bestämmelserna i denna paragraf är inte tillämpliga i fråga om radiosändning som utgör en omedelbar och oförändrad återutsändning av en sändning som har sitt ursprung utanför landskapet.

15 §. Kommersiella meddelanden som är skadliga för hälsa, säkerhet eller miljö

Kommersiella meddelanden i televisionssändningar eller i beställ-tv får inte uppmuntra till ett beteende som är skadligt för hälsa eller säkerhet eller till ett beteende som är mycket skadligt för miljön.

16 §. (2020/119) Övriga begränsningar i fråga om kommersiella meddelanden

I fråga om kommersiella meddelanden för tobak, alkoholdrycker, medicinska produkter och medicinsk behandling ska iakttas vad som föreskrivs i landskapslagen (1978:52) om tobak och relaterade produkter, alkohollagen (FFS 1102/2017) och läkemedelslagen (FFS 395/1987).

17 §. Kommersiella meddelanden riktade till barn

Ett kommersiellt meddelande i en televisionssändning och beställ-tv får inte

- 1) utformas på ett sådant sätt att ett barns godtrogenhet eller bristande erfarenhet utnyttjas,
- 2) innehålla en direkt uppmaning till ett barn om att övertala sina föräldrar eller andra att köpa en produkt eller tjänst,
- 3) utnyttja ett barns speciella förtroende för föräldrar, lärare eller annan samt
- 4) innehålla bild på eller beskrivning av farliga situationer där ett barn är inblandat.

Ett försäljningsprogram får inte uppmana ett barn att ingå avtal om köp eller hyra av produkter och tjänster.

Med ett barn avses person som inte har fyllt arton år.

18 §. Identifiering av och tidsgränser för reklam och försäljningsprogram

En radio- och televisionssändning samt beställ-tv får innehålla reklam och försäljningsprogram. Ett reklaminslag och försäljningsprograminslag ska avslutas och inledas med en särskild bild- eller ljudsignatur som tydligt skiljer inslagen från övriga program. Av varje inslag ska klart framgå vem uppdragsgivaren är. I en televisionssändning med försäljningsprogram och vid reklaminslag och försäljningsprograminslag med delad bildskärm ska bildsignalen alltid vara löpande.

Enstaka reklaminslag och försäljningsprograminslag är tillåtna vid sportevenemang. Vid andra sändningar än sändningar av sportevenemang får enstaka reklaminslag och försäljningsprograminslag förekomma endast undantagsvis. (2020/119)

Vid en radio- och televisionssändning får inslagen av reklam och försäljningsprogram inte överstiga 20 procent under perioden mellan klockan 6.00 och 18.00 och under perioden mellan klockan 18.00 och 24.00, med undantag för kanaler på vilka endast försäljningsprogram sänds. (2020/119)

Tidsgränserna enligt 3 mom. ska inte tillämpas på

- 1) meddelanden från en utövare av radio- eller televisionsverksamhet eller från andra aktörer som tillhör samma mediegrupp och som gäller deras egna program och audiovisuella tjänster,
- 2) meddelanden om produkter med direkt koppling till de program som avses i 1 punkten,
- 3) sponsormeddelanden,
- 4) produktplacering, samt
- 5) neutrala inramningar mellan redaktionellt innehåll och reklaminslag eller försäljningsprograminslag samt mellan sådana enskilda inslag. (2020/119)

Bestämmelserna i denna paragraf är inte tillämpliga i fråga om en radiosändning som utgör en omedelbar och oförändrad återutsändning av en sändning som har sitt ursprung utanför landskapet. (2020/119)

19 §. Placering av och avbrott för reklam och försäljningsprogram

Vid en televisionssändning ska reklaminslag samt försäljningsprograminslag som inte omfattas av 20 § sändas i block som tydligt skiljer sig från de övriga programmen utan att avbryta dessa.

Ett televisionsprogram får dock avbrytas av reklam och försäljningsprogram om avbrottet, med hänsyn till naturliga pauser i televisionsprogrammet och programmets längd och karaktär, inte påverkar televisionsprogrammets integritet och värde eller kränker rättighetsinnehavarens rättigheter. (2020/119)

Televisionssändning av biograffilmer, nyhetsprogram och filmer producerade för tv, med undantag för televisionsserier och dokumentärprogram, får under förutsättning att kraven i 2 mom. är uppfyllda avbrytas för reklam eller försäljningsprogram en gång varje tablålagd period på minst trettio minuter. (2020/119)

Barnprogram får inte avbrytas av försäljningsprogram och får avbrytas av reklam endast om programmets tablålagda längd överstiger trettio minuter. Televisionssändningar med program som innehåller gudstjänster får inte avbrytas av reklam eller programförsäljning. (2020/119)

20 §. Sändningsblock reserverade för försäljningsprogram

Ett sändningsblock som har reserverats för försäljningsprogram i en kanal som inte uteslutande är avsedd för försäljningsprogram ska ha en sammanhängande varaktighet av minst femton minuter. Ett sändningsblock ska avslutas och inledas med en särskild bild- eller ljudsignatur som tydligt skiljer inslagen från övriga program.

Bestämmelserna i denna paragraf är inte tillämpliga i fråga om radiosändning som utgör en omedelbar och oförändrad återutsändning av en sändning som har sitt ursprung utanför landskapet.

21 §. Kanaler som har reserverats för reklam, försäljningsprogram och egenreklam

Bestämmelserna om främjande av europeiska produktioner i 9 §, om identifiering av och tidsgränser för reklam och försäljningsprogram i 18 § och om placering av och avbrott för reklam och försäljningsprogram i 19 § ska inte tillämpas på televisionskanaler som uteslutande har reserverats för reklam eller försäljningsprogram eller på televisionskanaler som uteslutande har reserverats för program där en leverantör av medietjänster marknadsför sina egna produkter, tjänster, program eller kanaler.

22 §. Sponsring

I början eller slutet av ett sponsrat program i en radio- eller televisionssändning eller i beställ-tv ska det klart framgå vem som är programmens sponsor samt att det är fråga om ett sponsrat program. Information om sponsorn ska ges i form av sponsorns namn, logotyp eller annat kännetecken för sponsorn.

En sponsor för ett program i en radio- eller televisionssändning eller i beställ-tv får inte utöva inflytande över programmets innehåll eller programläggning på ett sådant sätt att det redaktionella oberoendet äventyras för leverantören av medietjänsten eller utövaren av radioverksamheten.

I ett sponsrat program i en radio- eller televisionssändning eller i beställ-tv får det inte göras säljfrämjande hänvisningar till sponsorns eller en tredje parts produkter eller tjänster.

N 1 LL (2011:95) om radio- och televisionsverksamhet

Ett program i radio- eller televisionssändningar eller i beställ-tv som huvudsakligen handlar om nyheter eller aktuella samhällsfrågor får inte sponsras.

Program i radio- eller televisionssändningar eller i beställ-tv får inte sponsras av någon, vars huvudsakliga verksamhet är tillverkning eller försäljning av tobaksprodukter, inklusive elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. (2020/119)

Om någon vars verksamhet omfattar tillverkning eller försäljning av medicinska produkter och medicinsk behandling sponsrar ett program i en radio- eller televisionssändning eller i beställ-tv får denna sponsring främja sponsorns namn eller anseende, men inte särskilda medicinska produkter eller medicinska behandlingar som endast är tillgängliga efter ordination.

Bestämmelserna i denna paragraf är inte tillämpliga i fråga om radiosändning som utgör en omedelbar och oförändrad återutsändning av en sändning som har sitt ursprung utanför landskapet.

23 §. Produktplacering

Produktplacering i televisionssändningar eller i beställ-tv är tillåten, förutom då det är fråga om

- 1) nyhets- och aktualitetsprogram,
- 2) program om konsumentfrågor,
- 3) religiösa program, och
- 4) barnprogram. (2020/119)

Produktplacering av följande produkter är förbjuden:

- 1) cigaretter och andra tobaksvaror, liksom elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, eller andra produkter från företag vars huvudsakliga verksamhet är tillverkning eller försäljning av sådana produkter,
- 2) särskilda medicinska produkter eller medicinska behandlingar som endast är tillgängliga efter ordination. (2020/119)

Produktplacering i televisionssändningar eller i beställ-tv får inte

1) påverka programmets innehåll eller programläggning på ett sådant sätt att ansvaret och det redaktionella oberoendet äventyras för leverantören av medietjänsten,

2) uppmanra till inköp eller hyra av produkter eller tjänster eller innehålla andra säljfrämjande hänvisningar till dessa produkter eller tjänster eller

3) framhäva en produkt eller en tjänst på ett otillbörligt sätt. (2020/119)

När det förekommer produktplacering i ett program ska det tydligt informeras om detta i början och i slutet av programmet och när programmet börjar igen efter ett avbrott för reklam. Informationen ska endast ges i form av en neutral upplysning om att produktplacering förekommer i programmet och om den produkt eller tjänst som har placerats i programmet.

4 kap. Särskilda skyldigheter och samarbete**24 §. Skyldighet att tillhandahålla kanal och att sända meddelande**

Den som förfogar över ett ledningsnät är skyldig att tillhandahålla en kanal för sändningar av annat slag än en omedelbar och oförändrad återutsändning av ett televisionsprogram från företag eller enskild som

till programnämnden anmält om sin avsikt att bedriva sådana sändningar. Programnämnden bestämmer vid behov hur sändningstiden ska fördelas mellan dem som önskar nyttja kanalen. Den som förfogar över ledningsnätet behöver inte i syfte att fullgöra distributionskyldigheten göra sådana förbättringar som ökar nätets distributionsförmåga och som kräver betydande ekonomiska investeringar.

Den som har erhållit tillstånd enligt 3c § och i den mån det är tekniskt möjligt, även den som är anmälningsskyldig enligt 3a §, är skyldig att på begäran av en myndighet sända ett meddelande till allmänheten, om därom är särskilt föreskrivet eller om det annars är av synnerligen viktigt allmänt intresse. (2020/119)

Om den särskilda skyldigheten för Ålands Radio och Tv Ab att på begäran av Ålands polismyndighet förmedla meddelanden till allmänheten finns bestämmelser i 6 § 3 mom. i landskapslagen om medieavgift. (2019/104)

25 §. Inspelningsskyldighet

Den som bedriver radio- eller televisionsverksamhet ska ombesörja att varje utsänt program spelas in. Inspelningen ska bevaras i minst tjugo dagar från det att programmet sändes.

Skyldigheten att bevara inspelningen fortgår också efter att den i 1 mom. föreskrivna tiden löpt ut, om ett ärende som grundar sig på innehållet i ett program är föremål för förundersökning, åtalsprövning eller rättegång. Inspelningen får i detta fall utplånas först när det har blivit klart att åtal i ärendet inte kommer att väckas eller när ett yrkande som grundar sig på innehållet i ett program har avgjorts och avgörandet har vunnit laga kraft.

Den som bedriver radio- eller televisionsverksamhet är skyldig att utan kostnad bereda programnämnden och sakägare möjlighet att ta del av ett inspelat program.

Bestämmelserna i denna paragraf är inte tillämpliga i fråga om radiosändning som utgör en omedelbar och oförändrad återutsändning av en sändning som har sitt ursprung utanför landskapet.

26 §. Samarbete mellan myndigheter

Landskapsregeringen och programnämnden kan vid behov samarbeta med behörig myndighet i en EES-stat. I samarbetet kan ingå ett utbyte av information som har förvärvats med stöd av denna lag med behörig myndighet i en EES-stat.

5 kap. Videodelningsplattformstjänster (2020/119)**27 §. (2020/119) Tillämpningsområde**

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på en leverantör av videodelningsplattformar om leverantören är etablerad på Åland enligt artikel 28a.1–4 i AV-direktivet.

28 §. (2020/119) Användningsvillkor för videodelningsplattformar

Videodelningsplattformar ska ha användningsvillkor. Leverantörer av videodelningsplattformar ska i användningsvillkoren inkludera bestämmelser som

förbjuder uppladdning på videodelningsplattformen av sådana program, användargenererade videor eller kommersiella meddelanden som innehåller

1) offentlig uppmaning till brott i terroristiskt syfte som är straffbar enligt 34 a kap. 1 § 2 punkten i strafflagen,

2) spridning av pornografisk bild som är straffbar enligt 17 kap. 18 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen eller grov spridning av barnpornografisk bild som är straffbar enligt 17 kap. 18 a § i strafflagen, eller

3) hets mot folkgrupp som är straffbar enligt 11 kap. 10 § i strafflagen eller grov hets mot folkgrupp som är straffbar enligt 11 kap. 10 a § i strafflagen.

Leverantörer av videodelningsplattformar ska i användningsvillkoren också inkludera bestämmelser enligt vilka kraven i 2 kap. 2 § i konsumentskyddslagen (FFS 38/1978), 2 kap. i landskapslagen om tobak och relaterade produkter, 7 kap. i alkohollagen och 91–94 § i läkemedelslagen ska iaktas i fråga om kommersiella meddelanden som ingår i program och i användargenererade videor.

29 §. (2020/119) *Skyldighet att vidta lämpliga åtgärder*

Leverantörer av videodelningsplattformar ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att

1) det i videodelningsplattformstjänsten används mekanismer med hjälp av vilka användarna kan ange eller rapportera sådant innehåll som avses i 28 §,

2) det i videodelningsplattformstjänsten används mekanismer med hjälp av vilka det för användarna förklaras hur de angivelser eller rapporter som avses i 1 punkten har beaktats,

3) videodelningsplattformstjänsten tillhandahåller en funktion som gör det möjligt för användare att rapportera om videorna innehåller kommersiella meddelanden, och

4) användarna av videodelningsplattformstjänsten tydligt informeras om när program eller användargenererade videor innehåller kommersiella meddelanden, om sådana meddelanden har rapporterats i enlighet med 3 punkten eller leverantören av videodelningsplattformen känner till dem.

De åtgärder som avses i 1 mom. ska stå i rätt proportion till det berörda innehållets art och till den potentiella skada som innehållet kan orsaka, med beaktande av videodelningsplattformstjänstens storlek och den tillhandahållna tjänstens art, den potentiella skada som den kan orsaka samt rättigheterna för leverantörer av videodelningsplattformar och användare som skapat eller laddat ned innehållet på videodelningsplattformen. De åtgärder som avses i denna paragraf får inte leda till förhandskontroll eller uppladdningsfiltrering av innehållet på plattformen.

Den som tillhandahåller en videodelningsplattform ska iaktta kraven i 214 § 1 mom., 2 kap. 2 § i konsumentskyddslagen (FFS 38/1978), 2 kap. i landskapslagen om tobak och relaterade produkter, 7 kap. i alkohollagen och 91, 91 a–91 c, 92 a och 93 § i läkemedelslagen i fråga om sådana kommersiella meddelanden som leverantören marknadsför, säljer eller ordnar.

30 §. (2020/119) *Skyddet av barn*

Leverantörer av videodelningsplattformar ska vidta lämpliga åtgärder för att skydda barn från program, användargenererade videor och kommersiella meddelanden som kan vara skadliga för barns utveckling. Åtgärderna ska stå i proportion till innehållets art och den potentiella skada som det kan orsaka, med beaktande av videodelningsplattformens storlek och den tillhandahållna tjänstens art. Åtgärderna får inte leda till förhandskontroll eller uppladdningsfiltrering av innehållet på plattformen.

Leverantörer av videodelningsplattformar kan ta fram uppförandekoder för att skydda barn från skadligt innehåll och för att främja mediefostran. Programnämnden kan kontrollera att uppförandekoderna stämmer överens med denna lag.

Personuppgifter som samlats in eller på annat sätt genererats av leverantörer av videodelningsplattformar för att uppfylla kraven enligt 1 och 2 mom. får inte behandlas för kommersiella ändamål.

31 §. (2020/119) *Programnämndens tillsyn*

Programnämnden ska upprätta och upprätthålla en uppdaterad förteckning över leverantörer av videodelningsplattformar som är etablerade på Åland.

Programnämnden kan granska att leverantörer av videodelningsplattformar uppfyller sina skyldigheter enligt detta kapitel. Leverantörerna ska på begäran lämna uppgifter till programnämnden som behövs för tillsynen av denna lag.

Var och en kan lämna upplysningar till programnämnden om efterlevnaden av de förpliktelser leverantörerna av videodelningsplattformar har enligt denna lag.

32 §. (2020/119) *Uppmaning och vite*

Om en leverantör av videodelningsplattformar försummar sina skyldigheter enligt 28 §, 29 § 1 och 2 mom., 30 § 1 mom. eller 31 § 2 mom. kan programnämnden uppmana leverantören att fullgöra sina skyldigheter. Programnämnden kan förena uppmaningen med vite.

Närmare bestämmelser om vite finns i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

6 kap. upphävt (2019/104).

33–37 §§. Upphävda (2019/104).

7 kap. Programnämnd

38 §. (2020/119) *Programnämndens uppgift och sammansättning*

För granskning av ett program som förekommit i en radio- eller televisionssändning eller i beställ-tv och för andra i denna lag angivna uppgifter finns programnämnden. På nämndens verksamhet ska allmänna förvaltningsbestämmelser tillämpas och för nämndens medlemmar ska straffrättsligt tjänsteansvar gälla i enlighet med det som föreskrivs i annan lagstiftning.

Landskapsregeringen tillsätter programnämnden. Programnämnden ska vid utförandet av sina uppgifter vara oberoende i förhållande till landskapsregeringen.

N 1 LL (2011:95) om radio- och televisionsverksamhet

Nämnden består av en ordförande och en viceordförande samt minst tre och högst fem övriga medlemmar. Nämndens mandattid är fyra år. Ordföranden ska ha en inom juridisk fakultet vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, avlagd examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier. Landskapsregeringen beslutar om det arvode som ska tillkomma den som innehar ett uppdrag i nämnden.

Om en medlem avlider eller avsäger sig sitt uppdrag ska en ny medlem utses för den återstående mandattiden. Det samma gäller om en medlem skiljs från sitt uppdrag.

Landskapsregeringen får skilja en medlem från sitt uppdrag endast om

1) medlemmen inte längre förmår fullgöra sitt uppdrag på behörigt sätt, eller

2) medlemmen fortgående eller på ett väsentligt sätt bryter mot sin tjänsteplikt eller försummar den fortgående eller på ett väsentligt sätt.

39 §. Programnämndens sammanträden

Programnämnden sammanträder på kallelse av ordföranden eller vid förfall för ordföranden på kallelse av viceordföranden.

Programnämnden är beslutförför då ordföranden eller viceordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Viceordföranden handhar ordförandens uppgifter vid jäv eller annat förfall för denna. Beslut fattas med enkel majoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst.

Vid programnämndens sammanträden förs protokoll som justeras på sätt som programnämnden bestämmer.

Om beslutsfattandet i programnämnden i övrigt gäller i tillämpliga delar de bestämmelser som gäller beslutsfattandet i landskapsregeringen.

8 kap. Påföljder, straff och besvär

40 §. Påföljder vid överträdelser av programreglerna

Finner programnämnden att ett program som har förekommit i en radio- eller televisionssändning eller i beställ-tv strider mot lag ska den som bedriver sändningsverksamheten tilldelas en anmärkning. Ett beslut om anmärkning ska offentliggöras på åtgärd av den som har tilldelats anmärkningen. Har den som bedriver sändningsverksamhet under samma kalenderår tilldelats minst tre anmärkningar eller är en enskild överträdelse att betrakta som synnerligen grov, kan nämnden utfärda ett sändningsförbud för en viss tid. Ett beslut om sändningsförbud får fattas endast när omständigheterna klart ger vid handen att en anmärkning inte är ett tillräckligt medel för att förmå den som bedriver sändningsverksamheten att rätta sig.

41 §. Upphävd (2019/104).

42 §. Straffbestämmelser och tvångsmedel

Den som utövar verksamhet som innefattar en radio- eller televisionssändning utan tillstånd eller överträder ett sändningsförbud ska dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den

som innehar den sändare vilken har använts vid överträdelser. Kan han eller hon göra sannolikt att han eller hon inte har haft möjlighet att förhindra överträdelserna, ska straff dock inte utdömas.

Den som har låtit bli att anmäla en verksamhet eller innehav av ett ledningsnät enligt bestämmelserna i 3 § ska dömas till böter.

I fråga om straff för lämnande av oriktiga personuppgifter ska iaktas vad som bestäms i 16 kap. 5 § strafflagen (FFS 39/1889).

I landskapet ska bestämmelserna i 24 kap. 8 § i strafflagen om brott mot spridande av information som kränker privatlivet tillämpas i den lydelse bestämmelsen har när denna lag träder i kraft. Ändringar av 24 kap. 8 § i strafflagen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

På programnämndens framställning kan landskapsregeringen vid vite tvinga den som vägrar att fullgöra skyldighet som åvilar honom eller henne enligt 24 § att upphöra med sin tredska.

43 §. Besvär

Ett beslut som programnämnden har fattat med stöd av denna lag får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut enligt denna lag får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

9 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

44 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 december 2011.

Genom denna lag upphävs

1) landskapslagen (1993:117) om rundradioverksamhet,

2) landskapslagen (1993:53) om kabelsändningar till allmänheten,

3) 5 § och 6 § 2 mom. i radioansvarighetslagen (FFS 219/1971) samt 4, 5 och 6 §§ i radioansvarighetsförordningen (FFS 621/1971) i den lydelse som tidigare har varit gällande jämlikt 71 § självstyrelselagen samt

4) 27 kap. 3a § i strafflagen i den lydelse som tidigare har varit gällande jämlikt 71 § självstyrelselagen.

45 §. Övergångsbestämmelse

Den som har ett tillstånd att utöva verksamhet som innefattar rundradiosändning med stöd av landskapslagen om rundradioverksamhet får med stöd av tillståndet fortsätta att utöva verksamhet som innefattar radio- eller televisionssändningar under tillståndets giltighetstid. På sådant tillstånd tillämpas bestämmelserna i denna lag.

Den som har anmält sitt innehav av kabelnät eller sin kabelsändningsverksamhet med stöd av landskapslagen om kabelsändningar till allmänheten och som fortfarande förfogar över ledningsnät där det bedrivs sändningar på vilka denna lag är tillämplig eller som önskar fortsätta med verksamhet för vilket det krävs anmälan enligt denna lag, ska anmäla sitt innehav eller sin verksamhet enligt 3 § senast sex månader efter det att denna lag har trätt i kraft.

Den som innehar en televisionsmottagare när denna lag träder ikraft och som har anmält sitt innehav med stöd av landskapslagen om rundradioverksamhet anses ha gjort en anmälan enligt 27 §.

Den som har betalt avgift för innehav av televisionsmottagare med stöd av landskapslagen om rundradioverksamhet är inte skyldig att betala avgift för innehav av televisionsmottagare enligt denna lag förrän avgiftsperioden för den betalda avgiften har löpt ut. Vid bestämmandet av avgiften för den första avgiftsperioden enligt denna lag ska landskapsregeringen beakta om avgiften avser tid för vilken avgift för innehav av televisionsmottagare har betalats enligt landskapslagen om rundradioverksamhet.

Programnämnd som har tillsatts av landskapsregeringen innan denna lag har trätt i kraft fortsätter sin verksamhet tills mandattiden har löpt ut.

På förvaltningsärenden som har inletts före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande. På ärenden som har återförvisats för ny behandling tillämpas dock bestämmelserna i denna lag.

Ikraftträdandebestämmelse (2012/20):

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2012.

Ett tillstånd att utöva en verksamhet som innefattar radio- och televisionssändning eller rundradiosändning och som är ikraft när denna lag träder i kraft ska fortsätta att gälla under återstoden av tillståndstiden.

Ikraftträdandebestämmelse (2013/33):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

Den som har anmält sin verksamhet före denna lags ikraftträdande och som önskar fortsätta med verksamheten behöver inte göra en ny anmälan enligt 3 § 2 mom. till programnämnden.

På förvaltningsärenden som har inletts före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande. På ärenden som har återförvisats för ny behandling tillämpas dock bestämmelserna i denna lag.

Ikraftträdandebestämmelse (2019/104):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

Innan lagen träder i kraft har landskapsregeringen rätt att ta ut alla televisionsavgifter som gäller tiden före ikraftträdandet, så att de förfaller till betalning senast den 31 december 2020.

Vid indrivning av sådana televisionsavgifter som inte är betalda vid ikraftträdandet av denna lag, ska fram till den 1 januari 2026 de bestämmelser tillämpas som gällde vid ikraftträdandet. Landskapsregeringen ska inte driva in televisionsavgifter efter detta datum.

Landskapsregeringen ska betala tillbaka televisionsavgifter som har betalats för tiden efter 31 december 2020.

Personuppgifterna i televisionsinnehavarregistret ska raderas då personuppgifterna inte längre behövs för indrivning och återbetalning av televisionsavgifter.

N 2 Landskapslag (2017:78) om främjande av en utbyggnad av bredbandsnät

1 §. Tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om samordning av byggprojekt och samnyttjande av nätinфраstruktur för bredbandsnät, energinät, trafiknät och vattennät samt hanterande av information om sådan infrastruktur. Lagen är inte tillämplig i fall då ett berört projekt omfattar ett litet antal användare inom ett geografiskt begränsat område om verksamheten också är ekonomiskt mindre betydelsefull.

2 §. Definitioner

Vid tillämpningen av denna lag har begrepp följande betydelse:

1) *Företag* är ägare eller innehavare av ett nät som omfattas av lagens tillämpningsområde enligt 1 §, inräknat bredbandsföretag, eller av en fysisk infrastruktur i anslutning till ett sådant. Med företag avses dock inte bostadsaktiebolag, ömsesidiga fastighetsaktiebolag eller därmed jämförbara sammanslutningar.

2) *Bredbandsföretag* är företag som tillhandahåller ett bredbandsnät eller som avser att anlägga eller att bygga ut ett bredbandsnät.

3) *Bredbandsnät* är höghastighetsnät för elektronisk kommunikation vilka kan leverera tjänster för bredbandstillgång i hastigheter på minst 30 megabyte per sekund.

4) *Energinät* är gasnät, elnät, nät för värme och kyla samt liknande nät.

5) *Trafiknät* är gator, allmänna vägar, kommunalvägar, enskilda vägar, hamnområden och liknande områden.

6) *Vattennät* är hushållsvattennät, avloppsvattennät och avloppsnät för dagvatten.

7) *Fysisk infrastruktur* är strukturer, konstruktioner och byggnader samt delar av sådana, som är avsedda att rymma delar av ett nät utan att vara en aktiv del av en nätinфраstruktur.

8) *Kritisk infrastruktur* avser integritet eller säkerhet i en fysisk infrastruktur eller delar av en fysisk infrastruktur som är en förutsättning för att centrala samhällsfunktioner ska kunna upprätthållas.

9) *Accesspunkt* är en fysisk punkt belägen inuti eller utanför en byggnad, som är tillgänglig för företag som tillhandahåller eller som har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät, där anslutning till höghastighetsfärdig inbyggd fysisk infrastruktur tillhandahålls.

3 §. Landskapsregeringen

Landskapsregeringen har ett övergripande ansvar för övervakning, allmän styrning och för tillsyn av tillämpningen av denna lag. Landskapsregeringen ska se till att det finns en lättanvänd och informationssäker *central informationspunkt* för elektronisk information om de nät som omfattas av denna lags tillämpningsområde samt om fysisk infrastruktur i anslutning till sådana nät. Landskapsregeringen har ett särskilt tillsynsansvar för att i 4 § avsedd information lämnas till den centrala informationspunkten.

N 2 LL (2017:78) om främjande av en utbyggnad av bredbandsnät

Landskapsregeringen kan anlita utomstående tjänsteleverantör för de tjänster som behövs för att ordna verksamheten vid den centrala informationspunkten, om de uppgifter som överförs på tjänsteleverantören är av teknisk och biträdande art. En sådan tjänsteleverantör får inte i sin övriga affärsverksamhet utnyttja information som tjänsteleverantören tagit del av vid fullgörandet av uppgifterna. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (FFS 412/1974).

När personer anställda hos en tjänsteleverantör utför offentliga förvaltningsuppgifter vid den centrala informationspunkten ska allmänna förvaltningsbestämmelser tillämpas och straffrättsligt tjänsteansvar gälla i enlighet med det som föreskrivs i annan lagstiftning. (2021/107)

4 §. Den centrala informationspunkten

Ett företag ska till den centrala informationspunkten utan dröjsmål i elektronisk form lämna information om planerade arbeten med anknytning till byggande av nät och om väsentliga ändringar i ett projekt, om det inte kan anses äventyra nästens informationssäkerhet, kritisk infrastruktur eller företags- och affärshemligheter. Information som har lämnats till den centrala informationspunkten är offentlig. Landskapsregeringen kan besluta att avgifter ska tas för lämnande av information som avses i denna paragraf, i enlighet med vad som föreskrivs i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

Den information som avses i 1 mom. ska omfatta projekts lokalisering och rutt, slag av nät som projektet avser, nödvändiga tillstånd som projektet fordrar samt en kontaktpunkt till det företag som planerar projektet.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om tekniska föreskrifter om innehållet i den i 1 mom. avsedda informationen, dess elektroniska form och interoperabiliteten samt om informationssäkerheten hos de system som behövs för behandling och överföring av informationen.

5 §. Tvistlösningsmyndigheten

Tvistlösningsmyndigheten ska främja samarbete mellan företag och sträva efter att i första hand genom medling lösa meningsskiljaktigheter mellan bredbandsföretag och andra företag. Myndigheten får inte lämna ut uppgifter som den fått i sin tvistlösningsverksamhet, om inte de som har gett uppgifterna har gett sitt uttryckliga samtycke till att uppgifterna lämnas ut. Med undantag från detta har dock myndigheten rätt att till en annan berörd myndighet lämna sådana uppgifter som den myndigheten behöver för att kunna utföra sina uppgifter. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen.

Ålands energimyndighet är tvistlösningsmyndighet, nedan kallad tvistlösningsmyndigheten. En styrelsemedlem i Ålands energimyndighet ska i sitt uppdrag som avser tvistlösning enligt denna lag vara oberoende av sådana nätinfrastrukturföretag som avses i 1 §. Närmare bestämmelser om Ålands energimyndighet finns i landskapslagen (2015:103) om Ålands energimyndighet.

Ålands energimyndighet kan anlita sakkunniga för att biträda myndigheten vid avgörande av meningsskiljaktigheter vid tvistlösning. Ålands energimyndighet har utan hinder av sekretessbestämmelser rätt att till sådana sakkunniga lämna ut behövlig information, om informationen är nödvändig för skötseln av uppgifter och inte innehåller konfidentiella meddelanden eller förmedlingsuppgifter. När de sakkunniga utför offentliga förvaltningsuppgifter ska allmänna förvaltningsbestämmelser tillämpas och straffrättsligt tjänsteansvar gälla i enlighet med det som föreskrivs i annan lagstiftning. (2021/107)

Om handlingars och uppgifters offentlighet gäller i övrigt vad som föreskrivs i offentlighetslagen (2021:79) för Åland. (2021/107)

6 §. Tvistlösningsmyndighetens rätt att få information

Tvistlösningsmyndigheten har vid fullgörande av sina uppgifter enligt denna lag rätt att trots sekretessbestämmelserna få den information som myndigheten behöver för att fullgöra sina uppgifter, av dem vilkas rättigheter och skyldigheter denna lag avser samt av andra aktörer som handlar för deras räkning. Information ska lämnas avgiftsfritt och utan obefogat dröjsmål samt i den form som myndigheten har begärt.

7 §. Grunder för samnyttjande

Ett företag är skyldigt att på skriftlig begäran av ett bredbandsföretag dela nyttjanderätten till sin fysiska infrastruktur på rättvisa och skäliga villkor. Ett bredbandsföretag ska i begäran definiera projektet och dess tidsramar samt vilka delar av nätet som behövs. Om en begäran inte är tillräckligt specificerad ska företaget utan dröjsmål be bredbandsföretaget att komplettera sin begäran. Ett företag får vägra att upplåta nyttjanderätt till sin fysiska infrastruktur endast på någon av följande grunder:

- 1) Det är inte tekniskt lämpligt för den fysiska infrastrukturen.
- 2) Det utgör ett inte oväsentligt hinder för företaget eget bruk och rimliga framtida behov.
- 3) Det äventyrar kritisk infrastruktur.
- 4) Det äventyrar andra tjänster som tillhandahålls i samma fysiska infrastruktur.

8 §. Besvarande av begäran om samnyttjande

Ett företag ska skriftligen besvara en begäran om samnyttjande som avses i 7 § inom en månad från det att begäran mottogs samt motivera sin eventuella vägran.

Om en begäran om nyttjanderätt avser en fysisk infrastruktur som är belägen på en tredje parts område, svarar den som har framfört en begäran för att skaffa den nyttjanderätt som behövs.

9 §. Tvistlösningsmyndighet i ärenden om samnyttjande

Om ett företag vägrar att upplåta nyttjanderätt till sin fysiska infrastruktur eller låter bli att besvara en begäran om samnyttjande som avses i 7 § inom i 8 § nämnda tidsfrist, eller om en överenskommelse om villkoren för nyttjanderätten inte har nåtts inom två månader från det att begäran om nyttjanderätt mottogs, kan det bredbandsföretag som framfört en

begäran föra ärendet till tvistlösningsmyndigheten för avgörande.

Om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till en tvists omfattning eller andra särskilda omständigheter ska tvistlösningsmyndigheten besluta i ärenden om samnyttjande inom fyra månader efter att myndigheten har fått den information som myndigheten behöver för att fullgöra sina uppgifter.

10 § Grunder för samordning av byggprojekt

Ett företag ska tillgodose ett bredbandsföretags begäran om sambyggnad av fysisk infrastruktur och sambyggnad av nät på rättvisa och skäliga villkor. En begäran ska framföras skriftligen och specificerat. En skälig begäran ska tillgodoses utom om i det fall någon av följande omständigheter ger anledning till annat:

- 1) Det leder till ökade kostnader för företagen jämfört med om infrastrukturen eller nätet byggs separat.
- 2) Det rör ett mindre byggprojekt.
- 3) Det äventyrar nätets säkerhet eller användningen av nätet för det avsedda ändamålet.
- 4) Det äventyrar kritisk infrastruktur.

11 §. Besvarande av begäran om samordning av byggprojekt

En begäran om samordning av byggprojekt ska lämnas i ett så tidigt skede som möjligt och senast en månad efter att information om projektet har lämnats på den centrala informationspunkten. Ett företag ska skriftligen besvara en begäran om samnyttjande som avses i 10 § inom en månad från det att begäran mottogs samt motivera sin eventuella vägran.

Om inte annat avtalas ska kostnaderna för samordning av byggprojekt delas mellan företagen i förhållande till de uppskattade kostnaderna om infrastrukturen eller nätet skulle ha byggts separat.

12 §. Tvistlösningsmyndighet i ärenden om samordning av byggprojekt

Om ett företag vägrar att tillgodose ett bredbandsföretags begäran om samordning av byggprojekt, eller om en överenskommelse om villkoren inte har nåtts inom en månad efter det att en begäran om det har mottagits, så kan det bredbandsföretag som har framfört en begäran föra ärendet till tvistlösningsmyndigheten för avgörande.

Om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till en tvists omfattning eller andra särskilda omständigheter ska tvistlösningsmyndigheten besluta i ärenden som avses i denna paragraf inom två månader efter att myndigheten har fått den information som myndigheten behöver för att fullgöra sina uppgifter.

13 § Informationskyldighet

Ett företag ska direkt på skriftlig begäran av ett bredbandsföretag lämna kompletterande information till den information om byggprojekt som avses i 4 §. Informationen ska lämnas på rättvisa och skäliga villkor inom två månader efter att en skriftlig begäran mottogs. Ett företag kan vägra att lämna informationen på någon av de grunder som ges i 10 §. Denna informationsskyldighet avser dock inte information om sådan fysisk infrastruktur som inte lämpar sig för

samnyttjande och inte heller information om sådan fysisk infrastruktur, nät eller delar av dessa för vilka gäller att ett äventyrande av dem skulle kunna orsaka betydande allmän fara (*kritisk infrastruktur*).

Om det uppstår en tvist beträffande skyldigheterna enligt denna paragraf får det företag vars rättigheter eller intressen ärendet rör föra ärendet till tvistlösningsmyndigheten för avgörande. Om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till en tvists omfattning eller andra särskilda omständigheter ska tvistlösningsmyndigheten besluta i ärenden som avses i denna paragraf inom två månader efter att ärendet blev anhängigt.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om tekniska föreskrifter om minimi-innehållet i den i 1 mom. avsedda informationen, dess elektroniska form och interoperabiliteten samt om informationssäkerheten hos de system som behövs för behandling och överföring av informationen.

14 §. Undersökningar på plats

Ett företag ska på skriftlig begäran av ett bredbandsföretag vid behov tillåta sådana undersökningar på plats som avser specifika delar av dess fysiska infrastruktur. Företaget kan vägra att tillåta undersökningar på plats på de grunder som avses i 7 § 1 mom.

En begäran enligt 1 mom. ska besvaras skriftligen inom en månad från det att den mottogs.

Om det uppstår en tvist om skyldigheterna enligt denna paragraf får det företag vars rättigheter eller intressen ärendet rör föra ärendet till tvistlösningsmyndigheten för avgörande.

Om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till en tvists omfattning eller andra särskilda omständigheter ska tvistlösningsmyndigheten besluta i ärenden som avses i denna paragraf inom två månader efter att ärendet blev anhängigt.

15 §. Byggnaders interna bredbandsnät

Ett bostadsaktiebolag, ett fastighetsaktiebolag och med dem jämförbara sammanslutningar som äger eller förvaltar en byggnads interna bredbandsnät som är kopplat till ett allmänt bredbandsnät, är skyldigt att på icke-diskriminerande villkor ge det bredbandsföretag som en abonnent har valt tillträde till icke-upptagen kapacitet av byggnadens interna bredbandsnät för förmedling av bredbandstjänster till abonnentens terminalutrustning inom byggnaden. Det bredbandsföretag som fått sådan nyttjanderätt har rätt att ansluta sitt allmänna bredbandsnät till byggnadens interna bredbandsnät.

Om en överenskommelse om nyttjanderätt inte har nåtts inom två månader efter att begäran om det mottogs, kan parterna föra ärendet till tvistlösningsmyndigheten för avgörande. Tvistlösningsmyndigheten ska avgöra ärendet inom två månader efter att ärendet blev anhängigt.

16 §. Vite

Den som bryter mot denna lag eller mot bestämmelser som meddelats med stöd av den, kan åläggas att inom en skälig tid rätta till felet eller försummelser. Ett sådant beslut kan förenas med vite.

N 3 RPF (2021:152) om skötseln av stöd för byggande av bredband

Bestämmelser om vite finns i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

17 §. *Besvär*

Bestämmelser om rättelse och besvär av ett beslut som har fattas med stöd av denna lag finns i förvaltningslagen för landskapet Åland samt följer av 25 § självstyrelselagen.

Tvistlösningsmyndigheten har rätt att anföra besvär över ett beslut genom vilket domstolen har ändrat eller upphävt myndighetens beslut.

18 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018. De uppgifter som avses i 4 § ska dock finnas tillgängliga via den centrala informationspunkten sex månader efter denna lags ikraftträdande.

Bestämmelserna om krav på att lämna information till den centrala informationspunkten tillämpas först på sådana byggprojekt och totalrenoveringsprojekt för vilka ansökan om bygglov har lämnats den 1 januari 2018 eller därefter.

Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

N 3 Republikens presidents förordning (2021:152) om skötseln i landskapet Åland av de förvaltningsuppgifter som gäller stöd för byggande av bredband

(FFS 115/2021)

1 §. De uppgifter som avses i 4 § 1 mom., 5 § 1 mom. och 6 § 1 och 3 mom. i lagen om stöd för byggande av bredband (1262/2020) sköts i landskapet Åland av Ålands landskapsregering.

Bestämmelser om överklagande av landskapsregeringens beslut i ärenden som avses i 1 mom. finns i 25 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland (1144/1991).

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 februari 2021.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av de förvaltningsuppgifter som gäller stöd för byggande av bredband (810/2010).

N 4 Republikens presidents förordning (2016:53) om förvaltning av registret över domännamn under toppdomänen ax

(FFS 661/2016)

1 §. *Förvaltning av domännamnsregistret och domännamn*

Ålands landskapsregering svarar för förvaltningen av registret över domännamn under toppdomänen ax vilken avses i 163 § i informationssamhällsbalken (917/2014). Ålands landskapsregering svarar dessutom för förvaltningen av toppdomänen ax.

Bestämmelser om domännamn och domännamnsregistret finns dessutom i 21 kap. i informationssamhällsbalken.

2 §. *Elektronisk delgivning*

En handling eller ett beslut som gäller domännamn ska delges per e-post så som anges i 312 § 2 mom. i informationssamhällsbalken.

Bestämmelserna om Kommunikationsverket i 312 § 3 mom. i informationssamhällsbalken tillämpas på motsvarande sätt på Ålands landskapsregering.

3 §. *Avgift för domännamnsverksamhet*

För behandlingen av ärenden som hänför sig till förvaltningen av domännamnsregistret tas det ut en avgift vars storlek bestäms enligt landskapslagen om grunderna för avgifter till landskapet (Ålands författningssamling 1993:27).

4 §. *Ändringssökande*

Bestämmelser om sökande av ändring i landskapsregeringens beslut i ärenden som avses i denna förordning finns i 25 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland (1144/1991).

5 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 5 september 2016. Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om domännamnsförvaltning i landskapet Åland (188/2006).

N 5 Landskapslag (2017:54) om tillämpning på Åland av lagen om en infrastruktur för geografisk information

1 §. *Lagens tillämpningsområde*

Lagen om en infrastruktur för geografisk information (FFS 421/2009), nedan kallad rikslagen, ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar i rikslagen ska tillämpas på Åland från den dag de träder i kraft i riket, om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

2 §. *Förvaltningsuppgifter*

Jord- och skogsbruksministeriets uppgifter enligt rikslagen sköts av landskapsregeringen till den del det gäller att styra och följa upp verkställigheten av denna lag. Ministeriet verkar som kontaktpunkt enligt Inspire-direktivet även för Åland.

Geografisk information som omfattas av denna lag ska göras tillgänglig genom den nättjänst som enligt rikslagen inrättas av lantmäteriverket.

3 §. *Avvikelser och särskilda bestämmelser*

En hänvisning i rikslagen till bestämmelser i annan rikslagstiftning ska på Åland avse bestämmelser i landskapslagstiftningen, om motsvarande bestämmelser finns i landskapslagstiftningen.

Rikslagens 17 § ska inte tillämpas på Åland.

4 §. *Landskapsförordningar*

Närmare bestämmelser om de datamängder som omfattas av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikslagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar som landskapsregeringen bestämmer.

5 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2010:85) om en infrastruktur för geografisk information. Landskapsförordningen (2010:86) om en infrastruktur för geografisk information som antagits med stöd av den upphävda lagen förblir dock i kraft tills landskapsregeringen beslutar något annat.

Bestämmelser om tidpunkten för när de myndigheter som förvaltar geografisk information ska uppfylla kraven enligt denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

N 6 Landskapsförordning (2010:86) om en infrastruktur för geografisk information

1 §. *Geografiska datamängder*

Geografiska datamängder som avses i 3 § landskapslagen (2010:85) om en infrastruktur för geografisk information, nedan *informationslagen*, är följande:

1) Av de datateman som anges i 3 § 1 mom. 1 punkten informationslagen:

- a) landskapsregeringens datamängder om trafiknät
- b) landskapsregeringens datamängder om avrinningsområden och vattenförekomster
- c) landskapsregeringens datamängder om skyddade områden och objekt.

2) Av de datateman som anges i 3 § 1 mom. 3 punkten informationslagen:

- a) Ålands statistik- och utredningsbyrås datamängder om statistiska enheter
- b) landskapsregeringens datamängder om allmännyttiga och offentliga tjänster
- c) landskapsregeringens datamängder om anläggningar för miljöövervakning
- d) landskapsregeringens datamängder om vattenbruksanläggningar
- e) landskapsregeringens datamängder om områden med särskild reglering
- f) landskapsregeringens datamängder om havsområden
- g) landskapsregeringens datamängder om särskilda naturtyper och biotoper
- h) landskapsregeringens datamängder om arters utbredning
- i) landskapsregeringens datamängder om energiresurser.

2 §. *Metadata*

När egenskaperna hos geografiska datamängder och datatjänster förändras så att också metadata som avses i 4 § informationslagen förändras, ska uppdaterade metadata läggas in i söktjänsten samtidigt som

den ändrade datamängden eller datatjänsten görs tillgänglig i datanätet.

Metadata för nya datamängder ska läggas in i söktjänsten samtidigt som de nya datamängderna görs tillgängliga i ett datanät.

3 §. *Datatjänster*

När en geografisk datamängd ändras eller en ny datamängd fastställs ska en uppdaterad interoperabel version enligt 6 § informationslagen göras tillgänglig i datanätet samtidigt som den ändrade eller nya datamängden tas i bruk.

4 §. *Ikraftträdande och övergångsbestämmelser*

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2011.

Metadata för geografiska datamängder som avses i 1 § 2 punkten och metadata för datatjänster som hänför sig till datamängderna i fråga ska utarbetas och läggas in i söktjänsten senast den 15 maj 2013.

Interoperabla geografiska datamängder som avses i 6 § informationslagen ska göras tillgängliga i ett datanät inom sju år från det att genomförandebestämmelser har utfärdats av kommissionen med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire). För datamängder som fastställs eller omarbetas tekniskt efter ikraftträdandet av denna förordning är motsvarande tidsfrist dock två år.

N 7 Landskapslag (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland

1 kap. *Allmänna stadganden*

1 §. Denna landskapslag avser sådana för den allmänna samfärdseln upplätta vägar, som hållas genom det allmänns försorg på sätt nedan stadgas. Dessa vägar äro allmänna vägar.

Allmän väg kan även vara allenast för samfärdsel av visst slag avsedd körväg eller väg, som begagnas endast vintertid (särskild vinterväg). Om dessa gälla i tillämpliga delar stadgandena i denna landskapslag.

Angående gatuhållning gäller vad därom är särskilt stadgat.

Se 8 och 9 kap. plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland.

2 §. Allmänna vägar äro landsvägar eller bygdevägar.

3 §. Till väg hör

1) körbana, gång- och cykelbana och övriga trafikbanor, samt

2) vägren, slänt, vägbank, dike, mitt-, skilje- eller gränsområde, mötes-, vänd- eller hållplats, mindre upplags- eller parkeringsområde i omedelbar anslutning till väg, belysningsanordningar och trafikkljus, skyddsvärn, trumma, bro, bullerhinder, färja med färjläge och färjled, brygga som förklarats ansluten till väg, vägmärke samt övriga områden, anläggningar och anordningar som varaktigt behövs för användande och underhåll av trafikbanorna. (1981/78)

N 7 LL (1957:23) om allmänna vägar

Till väg hänförs såsom dess biområden följande områden och platser då de är varaktigt erforderliga:

- 1) grus- och sandtag eller därmed jämförbart område;
- 2) byggnads- eller upplagsområden som är nödvändiga för väghållningen;
- 3) allmänna parkerings- och lastningsområden;
- 4) områden som erfordras för trafikanternas vila och förplägnad eller för service av fordon (rastplatser); samt
- 5) områden som behövs för uppsamling av trafikanternas avfall, områden som erfordras för förhindrande av de olägenheter som vägen eller trafiken medför för omgivningen och andra områden som behövs för väghållningen eller trafiken. (1981/78)

Område, som avses i 1 mom., utgör vägområdet. Vägområde, vars gränser icke fastställts vid lantmäteriförrättning, sträcker sig till ett avstånd av en meter från yttre kanten av diket eller, där dike icke finnes, vägsälanten eller -skärningen.

4 §. Väghållning omfattar byggande och underhåll av väg.

Väghållaren ombesörjer väghållningen och därtill hörande angelägenheter, svarar i första hand för kostnader, som föranledas av väghållningen, samt utöver de rättigheter, som erhållits för densamma.

Väghållare är landskapet eller kommun.

5 §. (1997/23) Väghållningen för allmänna vägar bekostas av landskapet i enlighet med bestämmelserna i 11 kapitlet med de undantag som anges där.

6 §. Med byggande av väg avses anläggning av ny väg samt förbättring av väg.

Vad om förbättring av väg är stadgat gäller i tillämpliga delar jämväl om flyttning av väg.

7 §. Ny landsväg må anläggas:

- 1) om vägen prövas nödig för genomgående långväga samfärdsel eller för annan sådan allmän samfärdsel, som icke huvudsakligen är av allenast lokal betydelse; eller
- 2) om vägen anses nödig för annat allmänt behov.

8 §. Ny bygdeväg må anläggas, om den är nödig huvudsakligen för kommunens inre samfärdsel eller för annan sådan allmän samfärdsel, som är av allenast lokal betydelse.

9 §. Biområde till väg må anordnas och väg förbättras, då allmänt behov sådant kräver.

10 §. (1981/78) Vägnätets utbyggnad skall planeras utgående från en ändamålsenlig avvägning mellan olika samhällsintressen. Härvid skall nödig hänsyn tagas till bosättingens och näringslivets behov av trafik samt till vägnätets anpassning till miljön. Planer rörande användningen av närliggande områden för olika ändamål skall likaså beaktas.

Väg skall med beaktande av sträckning, höjdläge och bredd samt övriga omständigheter byggas så att ändamålet med vägen uppnås på ett så förmånligt sätt som möjligt och utan att annan åsamkas större skada eller olägenhet än som är nödvändigt. Förutom till trafiksäkerhet, fastighetsindelning samt trafik- och väg-

tekniska omständigheter skall hänsyn tagas till miljö-
vårdssynpunkter. Väg skall förläggas och byggas så att de olägenheter som vägen och trafiken medför för omgivningen blir så små som möjligt.

Väg får inte byggas så att genomförande av antagen eller fastställd stads- eller byggnadsplan försvåras. Vid planering av väg skall även övriga planer beträffande områdesanvändningen beaktas.

11 §. (1965/16) Väg skall hållas i ett för samfärdseln tillfredsställande skick.

Till underhåll av väg räknas:

1) (1981/6) påförande av väghållningsämnen, vägbansans jämnande, vägdammets bindande, vägens renhållning, inbegripet även uppsamling och bortforsling av avfall från vägen, åtgärder för vägens dränering, reparation och ombyggnad av trumma samt hållande av bro, brygga och färja i brukbart skick;

2) (1981/78) uppsättande av skyddsvärn, vägmärke eller annan anordning;

3) avlägsnande av byggnader, upplag och anordningar, markhinder samt träd, buskar och, om så är nödigt, även annan växtlighet från vägområdet och invid vägen, såvida icke åtgärden med hänsyn till storleken av därmed förenade kostnader är att hänföra till vägförbättring;

4) drift av färja, anordnande av isväg i stället för färj- eller båtförbindelse, bevakning av bro samt öppnande och stängande av rörlig bro;

5) avlägsnande av snö- och ishinder samt åtgärder vid översvämning för vägens hållande i farbart skick, häri inbegripet vägens utstakande;

6) anordnande av tillfällig farväg med anledning av snö- eller annat naturhinder eller vägskada; samt

7) övriga åtgärder för vidmakthållande av väg i ett för samfärdseln tillfredsställande skick eller för avlägsnande av hinder invid vägen.

I 2 mom. avsedd åtgärd, som företages i samband med vägens byggande, hänföres till vägbyggnad.

Vad i 1 och 2 mom. är stadgat, äger icke tillämpning i fråga om underhåll av lastningsområde, som upplåtits till trafikanternas begagnande. I fråga om de områden, som reserverats för trafikanternas vila och förplägnad eller service för fordonen, tillämpas stadgandena i 1 och 2 mom., såvida icke om underhåll av området genom avtal eller på annat sätt annorlunda föreskrivits.

Bestämmelserna i 2 mom. 1 punkten rörande renhållning skall, om inte annat följer av bestämmelserna i 4 mom., tillämpas även i fråga om biområde och sidområde till väg. (1981/6)

En fotgängare hade skadats då han halkade på en osandad gångväg, som hörde till en allmän landsväg. Landskapet Åland var såsom väghållare enligt 11 § 2 mom. 5 och 7 punkten landskapslagen om allmänna vägar i landskapet Åland skyldigt att hålla gångvägen i sådant skick, att den utan fara kunde användas av fotgängare. Med beaktande av tidpunkten för olyckan och väderleksförhållandena kunde landskapet dock inte hållas ansvarigt för olyckan. **HD 1984 II 221.**

12 §. Vintertid skall landsväg och bygdeväg hållas fria från hinder av snö och is i den utsträckning, som erfordras för motorfordonstrafik, där ej landskaps-

regeringen på grund av samfärdselns ringa omfattning eller av andra särskilda skäl bestämmer, att väg skall hållas i skick allenast för samfärdsej med hästfordon eller att åtgärder för avlägsnande av sådana hinder ej skola vidtagas.

Förrän beslut fattas om att väg skall hållas i skick allenast för samfärdsej med hästfordon eller att åtgärder för avlägsnande av snö- och ishinder ej skola vidtagas, bör vederbörande kommuns vägnämnd beredas tillfälle att yttra sig i saken.

13 §. Blir väg obehövlig för samfärdseln vintertid genom att särskild vinterväg anordnats, vare dess hållande i farbart skick ej nödigt under den tid vintervägen kan användas.

Har till följd av snöfall eller av annan orsak tillfällig farväg anordnats vid sidan av väg, må med vägens försättande i farbart skick anstå, så länge hindret varar och den tillfälliga farvägen hålles farbar.

14 §. Bygdeväg skall förändras till landsväg, om den till följd av förändrade förhållanden eller av annan orsak uppenbarligen erhållit den betydelse, som i 7 § 1 punkten avses.

Bygdeväg må förändras till landsväg under samma förutsättningar, under vilka ny landsväg enligt 7 § 2 punkten må anläggas.

15 §. Landsväg må förändras till bygdeväg, om den till följd av förändrade förhållanden eller av annan orsak uppenbarligen icke längre fyller de förutsättningar, under vilka väg jämlikt 7 § må byggas såsom landsväg, men vägen dock är nödig för sådan allmän samfärdsej, som har lokal betydelse.

16 §. Enskild väg må förändras till landsväg eller bygdeväg under de förutsättningar, som enligt 7 och 8 §§ fördras för anläggning av ny landsväg eller bygdeväg.

17 §. Allmän väg må indragas eller begagnande av mark såsom vägs biområde förklaras hava upphört, om vägen eller biområdet till följd av att ny väg anlagts eller eljest icke längre anses behövlig med hänsyn till allmän fördel.

18 §. (1997/23) Landskapsregeringen kan om särskilda skäl föreligger besluta att avgift skall uppbäras för utnyttjande av en frigående färja som hör till allmän väg. För utnyttjande av linstyrd färja får avgift inte uppbäras.

19 §. Vid väghållning skall iakttas vad om forntida minnesmärkens fredande och om naturskydd samt om flyttande av rösen och andra fasta råmärken är särskilt stadgat.

Se LL (1965:9) om fornminnen och LL (1998:82) om naturvård.

2 kap. Om väghållare

20 §. Landskapet är väghållare för landsvägar och bygdevägar, om inte annat följer av bestämmelserna i denna paragraf. Landskapsregeringen kan förordna kommun till väghållare, om kommunen samtycker härtill. (1981/78)

Där annan än väghållare enligt bestämmelse i denna landskapslag eller annat särskilt stadgande eller med stöd härav utfärdad föreskrift är pliktig att svara för till väghållning hörande åliggande, lände detta till efterrättelse. Landskapsregeringen må dock förordna, att åliggandet tillsvidare eller varaktigt skall handhavas av vederbörande väghållningsmyndighet. Av särskild orsak må landskapsregeringen befria den ansvarige helt eller delvis från kostnaderna för åliggandets handhavande.

21 §. Där kommun är väghållare, må landskapsregeringen med vederbörande kommuns samtycke förordna, att kommunen i den utsträckning, som påkallas av särskilda ortsförhållanden, skall vara väghållare även inom annan kommuns område.

22 §. Är landskapet väghållare, skall landskapsregeringen handha de på väghållaren ankommande uppgifterna samt utföra talan i ärenden rörande väghållningen, såvitt av särskilda skäl ej annorlunda bestämts genom landskapsförordning.

Där kommun är väghållare, är kommunens vägnämnd eller den kommunala myndighet, som ombesörjer de vägnämnden enligt denna landskapslag tillkommande göromålen, väghållningsmyndighet under landskapsregeringens inseende.

23 §. Underlåter kommun, som är väghållare, att bygga eller underhålla landsväg eller bygdeväg, och sker ej rättelse efter tillsägelse av [vägingenjören], äger landskapsregeringen rätt att förelägga kommunen viss tid, inom vilken erforderliga åtgärder skola vidtagas av kommunen, vid äventyr att de i annat fall utföras på kommunens bekostnad.

Är i fall, som avses i 1 mom., brådskande åtgärd nödig för avlägsnande av omedelbart hotande fara eller hinder för samfärdseln eller yppad brist i vägs underhåll, må [vägingenjören], utan hinder av vad i nämnda moment är stadgat, draga försorg om att sådan åtgärd utan dröjsmål vidtages på kommunens bekostnad.

Vad i denna paragraf är sagt om kommun äger motsvarande tillämpning i fråga om den, som på grund av särskild, i 20 § 2 mom. avsedd förpliktelse är skyldig att ombesörja till väghållningen hörande åliggande.

3 kap. Om behandling av vägärenden samt om vägplan

24 §. Beslut om byggande av allmän väg, om förändring av bygdeväg till landsväg, av landsväg till bygdeväg eller av enskild väg till allmän, så ock beslut om indragning av allmän väg eller om att marks begagnande såsom vägs biområde skall upphöra, fattas av landskapsregeringen.

Förrän allmän vägs karaktär av landsväg eller bygdeväg förändras eller beslut om indragning av allmän väg fattas, bör vederbörande kommuns fullmäktige beredas tillfälle att avgiva utlåtande i saken.

25 §. Innan väg bygges, skall vägplan upprättas och fastställas. Sådan vägplan erfordras dock ej i fråga om vägförbättring av mindre omfattning, såvitt för företaget tillskottsmark från fastighet ej avhändes eller,

N 7 LL (1957:23) om allmänna vägar

där mark avhändes, fastighetens ägare eller med ägare jämförlig innehavare därtill skriftligen samtyckt.

Vägplan fastställs av landskapsregeringen, sedan vederbörande kommuns fullmäktige hörts och ägare av fastighet och andra, vilkas fördel eller rätt kan beröras av planen, beretts tillfälle att framställa påminnelser.

Vägplan får inte fastställas i strid med antagen detalj- eller generalplan. (2008/103)

26 §. I vägplan för anläggning av ny väg skall vägens egenskap av landsväg eller bygdeväg angivas. Är vägen avsedd allenast för samfärdsl av visst slag, skall även därom bestämmas i vägplanen.

I vägplan, som avser anläggning av ny väg, skola vägens sträckning och tvärprofil angivas så, att vägområdet vid behov kan med ledning av planen utmärkas på marken. I vägplanen skall jämväl angivas, huruvida och på vilket sätt mark förbehålles för framtida breddning av vägen.

Vad i 2 mom. är stadgat skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse jämväl i fråga om upprättande av vägplan för sådan vägförbättring, som föranleder ändring av vägområdet. Kommer vid ändring av vägs sträckning vägen i sin gamla sträckning fortfarande att förbli allmän väg, bör bestämmelse därom upptagas i vägplanen.

I vägplan skall anges de biområdet på vilka vägrätt grundas. I vägplan skall anges område som i samband med byggande av väg behövs för tåkt, upplag och in- kvartering. Om rätt att för väghållning använda eller bygga enskild väg behövs, skall likaså detta anges i vägplan. Vad här är sagt om rätt att använda eller bygga enskild väg gäller även erforderlig väg till bi- område. (1981/78)

Vid vägplan skall fogas beräkning av kostnaderna för vägens byggande.

27 §. Vägplan bör uppgöras så, att den vid byggande av vägen kan följas utan väsentliga avvikelser.

28 §. Beslut om fastställelse av vägplan förfaller, där- est vägens sträckning ej utmärkts i terrängen och vägarbetet ej påbörjats inom fyra år från utgången av det år, varunder beslutet meddelades. Landskapsregeringen må, då särskilda skäl därtill föreligga, förlänga giltighetstiden varje gång med högst fyra år.

4 kap. Om vägrätt och om vissa andra rättigheter för väghållningen

29 §. Har vägplan fastställts genom beslut, vilket vunnit laga kraft eller vilket må verkställas, ändå att besvär anförts, och beslut fattats om vägföretagets utförande, vare väghållaren berättigad att taga i besittning område, som erfordras för vägen. Efter besittningstagan- det må området nyttjas för i 3 § avsedda vägändamål utan hinder av den rätt annan äger med avseende å fastigheten. Denna nyttjanderätt kallas vägrätt.

Vägrätt föreligge ock, om för vägändamål erforderligt område tagits i besittning enligt medgivande av fastighetens ägare eller med ägare jämförlig inne- havare i sådant fall, där upprättande av vägplan ej

jämlikt 25 § 1 mom. är nödigt, eller om enskild väg förändras till allmän.

Vägrätten medför jämväl befogenhet att från det i besittning tagna område undanröja byggnader, upplag och anordningar samt växande gröda och annan växtlighet ävensom att utan hinder av stadgandena i 41 § på området uppföra av dess användningsändamål förutsatta byggnader och anläggningar eller tillåta uppförande av sådana. (1964/15)

Område anses hava tagits i besittning, då vägens sträckning eller, där fråga är om vägområdets utvidgning eller om vägs biområde, sådant område till sitt läge utmärkts i terrängen och arbetet påbörjats på vägen eller viss del därav.

Skall, innan vägförrättning hålles, från område, som tages i besittning, i stöd av 3 mom. avlägsnas byggnad, upplag, anordningar, växande gröda eller annan växtlighet och har överenskommelse ej träffats om ersättning för skada och men, som föranledes av områdets överlåtelse och vägens byggande, skall, om det befinnes nödigt, för senare uppskattning av ersättningen hållas syn på platsen för uttrönande av beskaffenheten av den mark, över vilken vägen kommer att löpa, och den egendom, som för vägarbetets skull skall avlägsnas, samt deras skick. (1968/9)

Synen förrättas av vägingenjören eller av honom förordnad person tillsammans med vägnämndens ordförande och en av vägingenjören utsedd ojävig sakkunnig. Vederbörande fastighetsägare och -innehavare skola beredas tillfälle att bli vid syneförrättningen hörda. (1968/9)

Innan väghållaren vidtager åtgärder för avlägsnande av egendom på det i besittning tagna området, skall saken såvitt möjligt meddelas vederbörande fastighetsägare och -innehavare, och, såvida överenskommelse om egendomens avlägsnande icke nås, vid behov utsätts skäligh och med hänsyn till vägarbetets utförande lämplig termin, efter vars utgång egendomen avlägsnas genom väghållarens försorg. (1968/9)

30 §. Är väghållare på annan grund än vad i 29 § föreskrives i behov av vägrätt till område, erforderligt för vägs biområde, må landskapsregeringen, där ej åtgärden åsamkar fastigheten betydande skada eller olägenhet, på ansökan av väghållningsmyndighet bestämma, att väghållaren skall tillkomma sådan rätt.

Är väghållaren i behov av rätt att för väghållningen eller för genomförande av i 50 § 2 mom. nämnd regleringsplan från visst område taga väghållningsämne i begränsad mängd eller i behov av rätt till enskild väg, må sådan rätt grundas i samma ordning, som gäller ifråga om rätt till vägs biområde. (1968/9)

Där det för torrläggning av väg- eller biområde är nödvändigt att leda utloppsdike över annans mark, är väghållaren berättigad att lägga sådant dike med iakttagande av vad jämlikt vattenrättslagstiftningen i detta hänseende är gällande.

31 §. Sådant vägrätt, varom stadgas i 29 §, tillkommer väghållaren jämväl i avseende å vägområde och vägs biområde, som höra till sådan redan befintlig allmän

eller såsom allmän avsedd väg, på vilken bestämmelserna i denna lag skola tillämpas.

32 §. Vad ovan i detta kapitel stadgats utgör icke hinder för väghållare att, såframt särskilda skäl därtill äro, i den ordning, som angives [i landskapslagen angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland], förvärva nyttjanderätt eller äganderätt till mark, som är erforderlig för vägområde eller vägs biområde. Har området bestämts genom vägplan, anses beslutet om vägplanens fastställelse lika med expropriationstillstånd.

Om nyttjanderätt, som förvärvats i den i 1 mom. nämnda ordningen, gäller vad om vägrätt är stadgat.

LL angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland har ersatts av LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter.

33 §. (1964/15) Indrigets allmän väg i annat än nedan i 2 mom. avsett fall, upphøre vägrätten med avseende å vägområde, såvitt ej bestämmes, att området skall tagas i bruk för annat vägändamål.

Har vid vägförbättring sträckningen av väg ändrats, upphör vägen till denna del att vara allmän väg, där ej i vägplanen bestämts, att vägen i sin gamla sträckning fortfarande skall förbliva allmän. Utan hinder härav må väghållaren nyttja vägområdet för andra vägändamål enligt vad därom i vägplanen bestämts eller eljest bestämmes. Där sådan bestämmelse icke meddelats, upphøre såväl användandet av vägområdet för vägändamål som ock vägrätten, efter det i 37 § avsedd vägförrättning eller annan expropriationsförrättning rörande vägområdet avslutats eller, om sådan förrättning icke äger rum, enligt vad därom särskilt beslutes.

Då användande av mark såsom vägs biområde förklarats hava upphört, skall vägrätten med avseende å området upphöra.

Sedan vägrätt upphört, skall iakttagas vad i 10 kap. är stadgat.

34 §. Väghållare vare berättigad att inom ett år efter det vägrätt upphört eller inom av landskapsregeringen vid behov fastställd längre tid bortföra från förutvarande vägområde vad på detsamma för väghållning uppförts eller anbragts. Område, som är erforderligt för gata eller enskild väg, bör dock lämnas i sådant skick, att dess användande för dylikt ändamål icke vållar svårighet. Har det, som får bortföras, icke avlägsnats från området inom förenämnd tid, tillfalle det områdets ägare.

5 kap. Om ägoreglering och om reglering av enskilda vägar. Om vägförrättning

35 §. (1981/78) Uppkommer betydande olägenhet för fastighet genom ianspråktagande av väg eller biområde till väg kan ägobyte mellan berörda fastigheter ske. Sådant byte får ske enbart om olägenheten uppstått på grund av utfärdande av i 41 § avsett förbud, verkställande av i 50 § avsett beslut om anslutning eller regleringsplan eller på grund av splittring av ägor eller av annan dylik orsak. Motsvarar graderingsvärdena av de områden som skall utbytas inte varandra skall skillnaden ersättas i pengar. Om särskild orsak före-

ligger kan, i stället för ägobyte, vederlagsmark från annan fastighet mot full ersättning överförs till den fastighet som utsatts för olägenheten.

För i 1 mom. avsedd ägoreglering erfordras inte samtycke av ägare, innehavare av panträtt, arrende-rätt eller annan dylik särskild rättighet. Panträtt som belastar område som reglerats upphör till denna del. Samma gäller för annan rätt som belastar området, om så bestäms vid regleringen. Ägoregleringen sker utan ändring av lägenheternas mantal.

Är i 1 mom. nämnd olägenhet synnerligen betydande och kan den inte avlägsnas eller väsentligt minskas genom ägoreglering, skall väghållaren utge ersättning för olägenheten om inte ägaren begär att väghållaren skall lösa fastigheten eller del därav. Inlösning skall ske vid i 37 § nämnd vägförrättning. Sedan förrättningen vunnit laga kraft bildar ett sålunda inlöst område en sådan jordregisterenhet som enligt landskapslagen (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter inlöst område utgör sedan expropriation genomförs. Utan hinder av vad i 47 § nämnda lag är stadgat skall rättighet som belastar fastigheten kvarstå.

35a §. (1981/78) Då allmän väg byggs på område, som i stadsplan avsatts som trafikområde eller i byggnadsplan för allmän trafik, är väghållaren skyldig att inlösa hela området eller del därav, om markägaren vid vägförrättning det yrkar. Väghållaren har även rätt att inlösa ifrågavarande område av nämnda slag eller del därav.

Har sådan ändring av plan, som kan inverka på i 1 mom. nämnd inlösningsrätt eller -skyldighet, godkänts i kommunfullmäktige eller är ärende angående inlösen av område anhängigt [med stöd av byggnads-lagen (1979:61) för landskapet Åland], får vid vägförrättning inte fattas beslut om inlösen förrän avgörandet av ändringen vunnit laga kraft eller ärendet angående inlösen av område upphört att vara anhängigt med stöd av byggnadslagen. Vid behov kan ärendet avskiljas för handläggning vid särskild förrättning.

Vid inlösen enligt 35 och 35a § skall i tillämpliga delar landskapslagen (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter gälla och vid inlösen enligt 35a § därjämte vad i 35 § 3 mom. är stadgat.

Byggnadslag (1979:61) för landskapet Åland har ersatts av plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland.

36 §. Lägges allmän väg eller tages mark för vägs biområde sålunda, att tidigare förefintlig enskild väg avskäres, och måste denna till följd härav framdragas över annan fastighets område, må för reglering av den uppkomna vägfrågan sådan förrättning äga rum, som avses i 37 §.

37 §. (1981/78) Vägförrättning skall hållas på platsen, om det inte är fråga om så ringa förändring av område att bestämmande av gränserna inte anses erforderligt. Vägförrättning skall inledas när väghållaren enligt 29 § eller 30 § 1 mom. förvärvat vägrätt och vägområde eller vägs biområde närmare kan anges till sina

N 7 LL (1957:23) om allmänna vägar

gränser. Vägförrättning kan inledas tidigare, dock inte förrän i 29 § eller 51 § 1 mom. avsett besittningstagan- de ägt rum, för bestämmande av förskottsättning eller för handläggning och avgöranden av ärenden som avses i 51 § 2 mom. eller av annan särskild orsak.

Vid vägförrättning:

1) skall område som avses i framställning om väg- förrättning bestämmas och anges på karta med ledning av vägplan och vid behov enligt anvisning av väghållningsmyndighet; om skäl föreligger skall anges även enskilda vägar och kommunalvägar som leder till vägs biområde och till vilka väghållaren har nyttjanderätt; området skall beskrivas samt utmärkas i terrängen genom råmärken om det av särskilda orsaker prövas nödvändigt;

2) skall ägor och enskilda vägar regleras i enlighet med 35 och 36 §§, om skäl därtill anses föreligga;

3) skall frågor som rör fastställande av i 75 § avsedda ersättningar behandlas; samt

4) skall förskottsättning i enlighet med 62 § 1 och 2 punkterna fastställas i resolution på sakägares yrkande, om han enligt 80 § 2 mom. har rätt därtill.

Vägförrättning skall inte ske för område vartill ägande- eller nyttjanderätten skall förväras i den ordning som i 32 § stadgas.

38 §. Förordnande om vägförrättning meddelas av [länsstyrelsen] på framställning av väghållningsmyndighet eller annan sakägare. Förrättningen utföres på väghållarens bekostnad av lantmätariingenjören utser bland dem, som äro valda till gode män vid skiftesförrättningar. Där särskilda omständigheter så kräva, må dock även annan sakägare än väghållaren åläggas att helt eller delvis ersätta förrättningskostnaderna.

I avseende å ägoreglering, reglering av enskilda vägar och andra åtgärder, som skola utföras vid väg- förrättning, så ock i fråga om det förfarande, som härvid är att iakttaga, och om granskning av de utförda åtgärderna samt deras anteckning i jordregistret skall, såvitt ej annat följer av stadgandena i denna landskapslag, i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad [i lagen om skifte] är stadgat beträffande motsvarande förhållanden.

L om skifte (FFS 604/1951) har ersatts av fastighetsbildningslag (FFS 554/1995).

39 §. Förutom för företagande av de i 37 § avsedda åtgärderna i däri angivna fall må förrättning på stället äga rum för bestämmande av gränserna för väg- eller biområde, hörande till redan förefintlig väg, om skäl därtill prövas föreligga, samt för utförande av ägoreglering utmed dylik väg, därest olägenhet, som omförmäles i 35 §, orsakas av i 41 § avsett förbud rörande område, vartill nyttjanderätten tidigare ej varit på motsvarande sätt inskränkt, eller till följd av förordnande, som avses i 50 §. Vid sådan förrättning skola likaså behandlas de övriga frågor, som enligt denna landskapslag eller särskilda stadganden böra avgöras vid väg- förrättning. Därom gälle i tillämpliga delar vad i 38 § är stadgat om väg- förrättning.

6 kap. Om inskränkning av nyttjanderätten till mark utmed väg

40 §. Utanför vägområde, där detta icke sträcker sig till två meters avstånd från yttre dikeskanten eller, om dike icke finnes, till tre meters avstånd från vägläntens eller -skärningens yttre kant, tillkommer väghållningsmyndighet rätt att intill sagda avstånd fälla träd och buskar samt avlägsna på området inskjutande grenar. Från detta område (sidoområde) må vid behov även annan, naturlig växtlighet avlägsnas, så ock markhinder, vilka skymma den fria sikten.

På sidoområdet äger väghållare rätt att uppsätta erforderliga vägmärken.

Där utanför vägområde inom det i 41 § 2 mom. avsedda området förekomma sådana träd, buskar eller annan, naturlig växtlighet eller sådana markhinder, vilka genom att inskränka den erforderliga fria sikten äro till fara för samfärdseln, äger väghållningsmyndighet rätt att vidtaga i 1 mom. nämnda åtgärder.

41 §. Byggnad må icke förekomma på vägs sidoområde. Jämväl utanför detta är det förbjudet att hålla byggnad på ett område, som sträcker sig till ett avstånd av 20 meter från landsväg eller 12 meter från bygdeväg, i båda fallen räknat från körbanans eller, där två eller flere sådana finnas, från den närmast belägna körbanans mittlinje (skyddsområde). Av särskilda skäl må i vägplan eller genom landskapsregeringens beslut sagda avstånd för viss väg eller del därav ökas till högst 30 meter.

Där väg bildar kurva eller till väg ansluter sig annan allmän väg eller allmänt trafikerad enskild väg eller vägen korsas av vattenväg, må byggnad, även utanför skyddsområdet, icke förekomma inom område, vilket med hänsyn till trafiksäkerheten bör vara fritt från sikten skymmande hinder (frisiktsområde).

Det är förbjudet att inom vägs sido-, skydds- eller frisiktsområde hålla upplag, stängsel eller annan anordning, vilka eller vilkas användande medför fara för samfärdseln eller olägenhet för väghållningen.

Angående vissa eftergifter från bestämmelserna i denna paragraf stadgas i 42 §. Utöver dessa eftergifter må, när skäl därtill prövas föreligga, genom landskapsregeringens beslut tillstånd meddelas till avvikelser från de i 1 och 2 mom. nämnda förbuden och även genom annan väghållningsmyndighets än landskapsregeringen beslut från förbudet i 3 mom. Har annan väghållningsmyndighet än landskapsregeringen vägrat tillstånd till avvikelser, vare sakägare berättigad att draga ärendet under landskapsregeringens prövning.

Om uppställande av ledningsstolpar utmed väg är särskilt stadgat.

42 §. 40 och 41 §§ må icke tillämpas i fråga om invid väg befintliga frukt- och prydnadsträd, prydnadsbuskar och häckar samt träd och buskar, som tagits under särskild omvårdnad, ej heller i fråga om byggnad, upplag, stängsel eller annan anordning, därest träden eller buskarna planterats eller tagits under särskild omvårdnad eller byggnaden, upplaget eller anord-

ningen tillkommit, innan nyttjanderätten till området blivit underkastad i sagda paragrafer stadgad eller motsvarande i tidigare landskapslag avsedd begränsning.

Föranleder träd, buske, häck, upplag eller anordning, varom i 1 mom. är nämnt, i 40 eller 41 § avsedd fara eller olägenhet eller vållas av byggnad, som omförmåles i samma moment, fara för samfärdseln, må landskapsregeringen eller, där ej fråga är om byggnad, jämväl länsman i landskommun eller [magistraten] i Mariehamn förordna om dess borttagande eller flyttande eller om utförande av erforderlig ändring däri. Vidtager icke ägaren åtgärden inom därför utsatt tid, är väghållningsmyndigheten befogad att utföra densamma på väghållarens bekostnad.

Jämväl i fråga om borttagande, flyttning eller ändring av byggnad, upplag eller anordning, till vars uppförande eller bibehållande tillstånd med stöd av 41 § 4 mom. meddelats, må stadgandena i 2 mom. av denna paragraf vinna motsvarande tillämpning, såvitt trafiksäkerheten så oundgängligen kräver. Utan hinder av vad ovan sagts må likväl myndighet, som meddelat tillståndet, återkalla detsamma, om därvid fogats förbehåll om återkallelse, samt ålägga ägaren att vidtaga härav föranledda åtgärder vid äventyr att de annars utföras på hans bekostnad genom väghållningsmyndighetens försorg.

43 §. Har beslut meddelats, varigenom vägplan fastställts, och har detsamma bragts till kännedom, skall vad i 41 § är stadgat om hållande av byggnad invid väg äga motsvarande tillämpning i fråga om uppförande av byggnader inom de för vägändamål erforderliga samt de i sagda paragraf avsedda områdena.

44 §. (2008/31) Har förslag väckts om byggande av väg, får landskapsregeringen förbjuda uppförande av byggnader utan dess tillstånd inom visst område, som kan antas bli taget i anspråk för vägen eller komma att ligga i dess omedelbara närhet. Sådant förbud, som delges genom offentlig delgivning enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland, får meddelas för en tid av högst två år. Landskapsregeringen får, då tvingande skäl därtill förekommer, föreskriva förlängning av tiden för förbudet.

45 §. Vad i 41, 42, 43 och 44 §§ är stadgat äger icke tillämpning i fråga om bebyggande av områden, för vilka stadsplan eller byggnadsplan är gällande.

7 kap. Om rätt att tillfälligt nyttja mark

46 §. (1965/16) Har förslag väckts om byggande av väg eller grundande av biområde till sådan, vare det tillåtet att på åtgärd eller uppdrag av myndighet utföra stakning, mätning, utpålning, kartläggning eller undersökning av grund eller att vidtaga annan förberedande åtgärd på fastighet och att från denna taga till stakar och pålar erforderliga träd. Vid förrättningen skall tillses, att växande gröda eller skog icke onödigt skadas. Träd eller buske, som växer i trädgård eller som eljest tagits under särskild omvårdnad, må icke utan ägarens medgivande skadas eller fällas.

47 §. (2008/31) Är det vid utförandet av vägarbete nödvändigt att för dragning av kraft- eller telefonledningar, inrättande av inkvarteringsplats, temporär reglering av trafiken, uppläggande eller försling av material eller i annat sådant syfte begagna annan tillhörigt område utanför den för vägändamål i anspråk tagna marken, är väghållaren berättigad, sedan berörd sakägare blivit delgiven om saken genom offentlig delgivning enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland, att förfoga över området högst den tid vägarbetet pågår, såvida inte därigenom nämnvärt men tillskyndas fastigheten.

48 §. Kan till följd av vägarbete, bro- eller jordras, översvämning eller annan sådan orsak samfärdsel icke utan hinder försiggå på väg, äger väghållaren rätt att anordna tillfällig farväg på annans mark för den tid sådan väg till följd av hindret är nödig.

Enahanda rätt tillkommer väghållaren, då till följd av snö- och ishinder vägs bibehållande i farbart skick föranleder särskilda svårigheter eller oproportionerligt dryga kostnader.

Tillfällig farväg bör anordnas så, att onödigt men för fastigheten undviks.

49 §. Utanför vägområdet må snöskärm uppsättas, där detta är nödvändigt för förhindrande av anhopning av snö på vägen. Fast snöskärm må dock inom bebott område uppsättas endast efter medgivande av fastighetens innehavare eller, om överenskommelse med honom icke kan träffas, med landskapsregeringens tillstånd.

Väghållare tillkommer rätt att vid behov upplägga från vägområdet undanröjd snö jämväl utanför området.

8 kap. Bestämmelser angående ordning och säkerhet

50 §. (1968/9) För främjande av trafiken och trafiksäkerheten på väg må landskapsregeringen genom beslut meddela förordnande om eller förbud mot anslutning av enskilda vägar till landsväg, som löper eller skall byggas utom stads- eller byggnadsplanelagt område eller till del därav, och angående användningen av dit ledande enskilda vägars anslutningar. På synnerliga skäl må landskapsregeringen besluta att stadgandena i detta moment må tillämpas även på viss bygdeväg eller del därav.

Regleringsplan skall uppgöras för anordnande av ny vägförbindelse om i 1 mom. avsett förbud mot användning av enskild väg utom stads- eller byggnadsplanelagt område utfärdas. I regleringsplan skall efter behov bestämmas om byggande av enskild väg och väganslutning samt anges rättsförhållandena rörande indragen enskild väg i enlighet med 1 mom. eller indragen allmän väg i enlighet med 33 §. Regleringsplan skall antas av landskapsregeringen. Då regleringsplan är genomförd kan väghållaren avlägsna förbjuden anslutning eller hindra användningen därav. I samband med byggande av väg kan interimistisk reglering göras redan därförinnan om väghållaren anser det nödvändigt och om godtagbar vägförbindelse ordnas. (1981/78)

3 mom. upphävt (2008/31).

N 7 LL (1957:23) om allmänna vägar

Ett meddelande om landskapsregeringens i 1 mom. nämnda beslut och landskapsregeringens beslut om antagande av regleringsplan ska delges sakägare genom offentlig delgivning enligt förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. Meddelande om delgivning ska publiceras både på landskapsregeringens och berörd kommuns elektroniska anslagstavla. (2017/107)

51 §. (1968/9) Då regleringsplan godkänts genom beslut, som vunnit laga kraft eller som kan verkställas utan hinder av besvär, äger väghållaren rätt att taga i besittning område, som erfordras för byggande av enskild väg eller anslutning i enlighet med regleringsplanen, till dess sagda väg eller anslutning blivit byggd.

Med anledning av regleringsplanen skall vid behov vägförrättning hållas, vid vilken, utöver vad i 5 kap. stadgas, skall iakttagas vad i riket är stadgat angående ärenden, som berör enskilda vägar.

Behörigheten i fråga om enskilda vägar tillhör numera landskapet, se 18 § 21 p. självstyrelselag (1991:71) för Åland och LL (2008:59) om enskilda vägar i landskapet Åland.

52 §. (1968/9) Utan hinder av förbud, som avses i 50 § 1 mom., må väghållningsmyndigheten, då förändrade förhållanden eller andra vägande skäl det påkalla, tillåta anslutning av enskild väg till förbud underkastad allmän väg eller användning av förbjuden anslutning, ifall ett ändamålsenligt nyttjande av fastighet det kräver och den därav försorsakade faran för trafiksäkerheten prövas vara ringa.

Väghållarens tillstånd erfordras för anslutning av väg till landsväg. Är anslutningen nödvändig för nyttjande av fastighet, skall tillstånd beviljas, om sikten från anslutningen över landsvägen är tillräckligt fri och om trafiksäkerheten inte äventyras med hänsyn till vägkorsning eller annan anslutning. I tillståndet kan föreskrivas särskilda villkor rörande anslutningen. Bestämmelserna i detta moment gäller även anslutning av enskild väg till bygdeväg. (1981/78)

De konstruktioner och anordningar inom allmän vägs område, vilka erfordras för enskild vägs anslutning till allmän väg, är den, som håller den enskilda vägen, pliktig att utföra och underhålla enligt väghållningsmyndighetens anvisningar på så sätt, att de icke innebära fara för trafiken på den allmänna vägen eller men för dess hållande i skick. Det arbete, som härav föranledes, må väghållningsmyndigheten, om skäl därtill föreligger, utföra på vederbörandes bekostnad. Ansluter sig tidigare förefintlig enskild väg till allmän väg så, att därav försorsakas fara för trafiken, är den, som håller den enskilda vägen, pliktig att i enlighet med väghållningsmyndighetens anvisningar vidtaga åtgärder för anslutningens utförande på sådant sätt, att faran såvitt möjligt undviks.

Bygges allmän väg så, att den avskär tidigare befintlig enskild väg, eller breddas, höjes eller sänkes allmän väg så, att tillträde till denna från tidigare förefintlig enskild väg avsevärt försäkras, ankommer det på väghållaren för den allmänna vägen att på egen bekostnad draga försorg om att den enskilda vägen ledes över den allmänna vägen eller att för dess anslut-

ning till den allmänna vägen nödiga anordningar och därmed sammanhängande arbeten utföras. Vad i detta moment stadgas om enskild väg, gäller i tillämpliga delar byggnadsplaneväg.

Vad i denna lag stadgas om anslutning av enskild väg till allmän väg eller om nyttjande av till allmän väg ledande enskild vägs anslutning, gäller i tillämpliga delar även byggande av enskild väg på vägområde, som avses i fastställd vägplan. Med enskild väg avses i denna lag även sådan med enskild väg jämförlig väg eller anslutning, som endast ägaren eller innehavaren av fastighet äger rätt att nyttja. Dock må utan hinder av stadgandena i 50 § 1 mom. och denna paragrafs 2 mom. i enlighet med väghållningsmyndighetens anvisningar till väg göras sådan anslutning, som användes uteslutande för körslor inom lant- eller skogsbruk (lantbruksanslutning), såfram icke anslutningen medför betydande fara för trafiksäkerheten.

Sakägare har rätt att hänskjuta väghållningsmyndighetens med stöd av denna paragraf träffade avgöranden eller givna anvisningar till landskapsregeringens prövning.

53 §. (1962/40) Arbete berörande vägområde, såsom upptagande av avloppsdike under vägen, utförande av för mjölkbord avsedd utvidgning av vägen och uppförande av därtill hörande bryggkonstruktion samt andra anordningar inom vägområdet eller dragande av ledningar över vägen, må ej utföras utan tillstånd av väghållningsmyndigheten, därest icke av särskilt stadgande annat följer. Där sådant tillstånd ej erfordras, skall, innan arbetet påbörjas, anmälan därom göras hos sagda myndighet.

Beträffande inrättande och underhåll av i 1 mom. avsedda konstruktioner och anordningar skall i övrigt i tillämpliga delar lända till efterrättelse, vad i 52 § 3 mom. är stadgat. Väghållaren bör dock draga försorg om maskinell vinterplogning av i omedelbar anslutning till körbanan befintlig, ibrukvarande, för mjölkbord avsedd utvidgning av vägen, som utförts i enlighet med tillståndsvillkoren, såfram körbanan maskinellt hålles fri från snö- och ishinder.

54 §. På landsväg må grind ej hållas. På bygdeväg må grind icke hållas utan landskapsregeringens tillstånd. Detta må beviljas endast om samfärdseln på vägen är av ringa omfattning och synnerligen vägande skäl föreligger för hållande av grinden. Meddelat tillstånd kan återkallas.

Stadgandena i 1 mom. skola icke äga tillämpning i fråga om grind eller bom, som erfordras för trafiksäkerheten eller påkallas av tullbevakningen.

Grind och bom skola utföras så, att de motsvara samfärdselns och säkerhetens krav, samt vederbörligen underhållas genom försorg av den, som håller anordningen.

55 §. Invid väg må ej upptagas sådan grop eller fördjupning, som kan medföra fara för samfärdseln eller vägens bestånd.

56 §. Där väg går över is, över eller utmed vatten eller på sådan höjd över eller under den angränsande mar-

ken, att därav kan uppstå särskild våda för vägfärdande, skola lämpliga skyddsvärn anbringas eller andra åtgärder vidtagas för tryggnad av samfärdseln. Över råk skall vid behov anordnas överfart.

57 §. Till ledning och skydd för samfärdseln samt till upplysning för vägfärdande skola vid väg finnas uppsatta nödiga vägmärken.

Se LF (2005:35) om vägmärken.

58 §. Därest vid skeppsfart vintertid i allmän farled över denna anordnad särskild vinterväg eller annan allmän väg avskäres genom öppnande av ränna i farleden, ankommer det på väghållningsmyndigheten att såvitt möjligt på stället utlägga bro eller insätta färja eller annorledes draga försorg om de åtgärder, vilka erfordras för tryggnad av samfärdseln och dennas ledande över fartygsrännan.

I annat än i 1 mom. nämnda fall må ej utan väghållningsmyndighetens tillstånd i is öppnas fartygsränna, som avskär allmän väg. Iordningställandet och underhållet av nödig anordning för överfart åligga härvid, såvitt icke landskapsregeringen annorlunda förordnar, den, genom vars åtgärd rännan öppnas eller användes.

Har fartyg olovligen brutit upp allmän väg, som för över is, skall väghållningsmyndigheten efter erhållen kännedom därom utan dröjsmål på bekostnad av den, genom vars tillskyndan vägen avskurits, iordningställa erforderlig anordning för överfart över rännan.

59 §. (1981/78) Väghållaren kan tillsvidare eller för viss tid förbjuda eller inskränka fordonstrafik på väg som på grund av tjallossning, regn eller annan dylik orsak kan skadas av fordonstrafiken.

60 §. Vid anbringande av affärsannonser utmed väg utanför Mariehamn eller annat tätbebyggt samhälle skall iakttagas vad därom är stadgat [i landskapslagen om naturskydd inom landskapet Åland]. Utmed väg må ingenstädes anslås annons- eller reklamtavla eller annan anordning, som på grund av form, färg eller eljest kan förväxlas med vägmärke, ej heller uppställas enskild väg betecknande visare, som icke överensstämmer med fastställda anvisningar.

LL om naturskydd inom landskapet Åland har ersatts av LL (1977:41) om naturvård, som har ersatts av LL (1998:82) om naturvård.

9 kap. Om ersättning

61 §. För upplåtelse av mark samt för skada eller men, som eljest orsakas av åtgärd med stöd av denna landskapslag, så ock för kostnader, som genom sådan åtgärd åsamkats ägare av fastighet, utgives ersättning i enlighet med vad i detta kapitel stadgas.

Rätt till ersättning föreligger dock icke, där det avtalats eller uppenbarligen förutsatts, att ersättning ej skall utgå.

62 §. Ägare av fastighet är berättigad att av väghållaren utfå ersättning:

1) för upplåtelse av område för vägändamål enligt 29 § och 30 § 1 mom.;

2) för skada eller kostnad, som föranledes av att byggnader, upplag eller anordningar eller ock träd,

växande gröda eller annan växtlighet bortskaffas från område, som skall upplåtas eller upplåtits för vägändamål;

3) för upplåtelse enligt 30 § 2 mom. av rätt att taga väghållningsämne eller rätt till enskild väg;

4) för mark, som erfordras för i 30 § 3 mom. åsyftat utloppsdike, såvitt frågan om läggandet av utloppsdiket icke gjorts till föremål för i vattenrättslagstiftningen förutsatt handläggning;

5) för skada eller men som eljest åsamkas fastighet av vägs byggande eller begagnande eller av marks upplåtande till vägs biområde eller nyttjande av sådant område; samt

6) (1989/29) för skäligen kostnader föranledda av bevakning av vägförrättning.

63 §. Har någon vid reglering, som i 35, 36 eller 37 § avses, icke i enlighet med lagen om skifte njutit gottgörelse för överlåtet område eller avträdd förmån eller för honom genom regleringen eljest åsamkad skada, vare han berättigad att av väghållaren utfå ersättning i penningar för vad i sagda gottgörelse brister.

Vad i 1 mom. är sagt skall äga motsvarande tillämpning, där område vid ägoreglering fritagits från tunga, varav det varit besvärat, och innehavaren av motsvarande rättighet härigenom lidit skada.

I fall, som i 72 § avses, bedömes rätten till ersättning enligt 73 §.

64 §. Medför anläggning av ny väg eller enskild vägs förändring till allmän väg skada till följd av att ägarens rätt att nyttja fastigheten inskränkts genom stadgandena i 40 §, är väghållaren pliktig att ersätta skadan. Lag samma vare, om sådan skada uppstår vid förbättring av väg inom område, vars nyttjande ej tidigare varit på motsvarande sätt inskränkt.

Enahanda ersättningskyldighet åligger väghållaren, om inom sådant område, som icke före denna landskapslags ikraftträdande varit underkastat motsvarande inskränkningar, skada i andra än i 1 mom. avsedda fall vållas genom att träd, buskar, grenar eller markhinder avlägsnas med stöd av 40 § och frågan om ersättning för skador icke tidigare ordnats.

65 §. Föranleder förbud, varom stadgas i 41 § 1, 2 eller 3 mom., synnerligen betydande men vid nyttjandet av fastighet eller del därav inom område, vars användande icke tidigare varit på motsvarande sätt inskränkt, vare fastighetens ägare berättigad till ersättning av väghållaren för sådan olägenhet.

66 §. (1968/9) Där med anledning av reglering, som avses i 35 §, eller i enlighet med 50 § 2 mom. ny enskild väg eller anslutning anlägges eller redan förefintlig sådan ändras och arbetet ej utföres av väghållningsmyndigheten, vare fastighetens ägare eller annan sakägare, om denne på grund därav åsamkas kostnader, berättigad att av väghållaren utfå skäligen ersättning härför. Föranleder förbud, som omfattas i 50 § 1 mom., betydande men vid nyttjandet av fastighet, som därförinnan haft anslutning till allmän väg, är fastighetens ägare berättigad att av väghållaren erhålla ersättning jämväl härför.

N 7 LL (1957:23) om allmänna vägar

67 §. Medför byggande av väg eller förändring av enskild väg till allmän jämväl uppenbar nytta för fastighet, skall fastighetens ägare tillkommande ersättning för upplåtande av mark samt för skada eller men jämkas med hänsyn därtill, dock utan att ägarens rätt till full ersättning inskränkes.

Landskapet eller kommun äger, där fråga ej är om kommunen tillhörig, utanför dess område belägen mark, icke rätt till ersättning, som ovan i detta kapitel avses eller som föranledes av i denna landskapslag förutsatt expropriation, såvitt icke landskapsregeringen för särskilt fall förordnar annorlunda.

Om statens rätt till ersättning är särskilt stadgat.

68 §. Ägaren vare berättigad till ersättning av väghållaren för skada eller kostnad, som föranledes av att byggnad, upplag, anordning, träd, buske eller häck, som nämnes i 42 § 2 mom., eller i 123 § avsedd byggnad måste avlägsnas, flyttas eller ändras, såvitt ersättning därför icke tidigare erlagts.

Lag samma vare, därest skada för ägaren vållas av åtgärd, som avses i 42 § 3 mom., såfram icke annat följer av villkoren för däri omförmålt tillstånd.

För skada, som uppkommer i anledning av i 109 § avsedd åtgärd, må ägaren, om han icke har rätt till ersättning med stöd av 1 mom. i denna paragraf, enligt prövning berättigas att utfå ersättning av väghållaren, såframt synnerligen vägande skäl därtill föreligga.

69 §. Orsakas skada för fastighet genom åtgärd på grund av 46 § eller till följd av tillfällig farvägs anordnande enligt 48 § eller begagnande av sådan farväg eller ock på grund av snöskärms uppsättande eller uppläggning av snö, varom stadgas i 49 §, vare fastighetens ägare berättigad till ersättning av väghållaren för skadan.

70 §. (1989/29) På ersättning som avses i detta kapitel, med undantag av ersättning som nämns i 62 § 6 punkten, erlaggs sex procents ränta. I fråga om upplåtelse av område beräknas räntan från ingången av den första månaden efter den månad under vilken väghållaren tagit marken i besittning. I övriga fall beräknas räntan från ingången av den första månaden efter den månad under vilken ersättningen fastställdes, om inte landskapsregeringen av särskild anledning bestämmer på annat sätt.

71 §. Vad ovan i detta kapitel är stadgat om ägare av fastighet skall äga motsvarande tillämpning i fråga om innehavare av nyttjande- eller servitutsrätt samt annan därmed jämförlig särskild rätt i avseende å fastighet.

72 §. Har genom sådan väghållaren tillkommande rätt eller genom sådan åtgärd, för vilken ersättning ovan i detta kapitel stadgats att utgå, eller i anledning av reglering, som i 5 kap. avses, fastighet undergått minskning i värde, så att den ej kan antagas utgöra full säkerhet för fordran, för vilken fastigheten på grund av inteckning eller stadgandena om ogulden köpeskillings rätt svarade före den händelse, som givit anledning till ersättningen, skall ersättningen jämte ränta nedsättas hos [länsstyrelsen]. Vid fördelning och ut-

betalning av det nedsatta beloppet skola i tillämpliga delar de bestämmelser lända till efterrättelse, vilka [enligt landskapslagen angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland] gälla i avseende å expropriation av fastighet, som utgör säkerhet för fordran.

LL angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland har ersatts av LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter.

73 §. Har innehavare av fordran, som i 72 § avses, gått denna förlustig helt eller delvis genom att nedsättning ej ägt rum eller till följd av att den ersättningsberättigade avstått från ersättningen eller att ersättning, som ej varit föremål för prövning vid vägförrättning eller hos [länsstyrelsen], beräknats uppenbarligen för lågt, vare han berättigad att av väghållaren utfå ersättning för skadan med avskrivning, som antecknas på fordriingsbeviset.

74 §. Vad angående ersättning avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan väghållaren och fastighetens ägare eller annan sakägare, gälle jämväl mot den, till vilken sakägares rätt i avseende å fastigheten övergått efter den tidpunkt, som i 72 § avses.

75 §. (1989/29) Är det fråga om ersättning som avses i 62 § 1 mom. 1-4 punkten, 63 § 1 och 2 mom., 64 § 1 mom., 65 eller 66 § och har överenskommelse inte träffats om storleken av ersättning, skall vid vägförrättningen prövas och avgöras om och till vilket belopp ersättning skall utgå även om något yrkande därom inte har framställts.

Ersättningsfrågor som nämns i 62 § 5 och 6 punkterna upptas vid vägförrättning till prövning och avgörande endast på yrkande av sakägaren.

Verkställs inte sådan vägförrättning där fråga om ersättning som avses i 1 och 2 mom. kan behandlas eller kan ersättningen bestämmas först sedan vägförrättningen avslutats skall ersättningsyrkandet avgöras av [länsstyrelsen]. Detsamma gäller när frågan rör i 63 § 2 mom. nämnd ersättning som inte varit föremål för vägförrättning och när anspråk med stöd av bestämmelserna i detta kapitel görs på annan än i 1 eller 2 mom. avsedd ersättning.

76 §. Vill någon göra anspråk på ersättning, som avses ovan i detta kapitel, skall han, om anspråket är sådant, att det kan prövas vid vägförrättning, framställa sitt yrkande vid förrättningen eller därförinnan i så god tid hos [länsstyrelsen], att ansökningen kan hänskjutas till behandling vid vägförrättningen.

Annat anspråk på ersättning, som i detta kapitel avses, skall framställas hos [länsstyrelsen].

3 mom. upphävt (1989/29).

Väghållaren stånde jämväl öppet att i den ordning, som stadgas i denna paragraf, bringa till prövning frågan, huruvida och till vilket belopp sakägare skall tillkomma ersättning.

77 §. [Länsstyrelsen] må, då vägförrättning företages, till förrättningen hänskjuta avgörandet av ärendet, däri ersättning kräves enligt 68 § 1 eller 2 mom.

78 §. Ersättningsanspråk som nämns i 75 § 2 mom. och som kan prövas vid vägförrättning skall framställas på det sätt som anges i 76 § 1 mom. vid äventyr att sökanden annars förlorar rätten till ersättning, om han inte kan visa laga förhinder eller annat giltigt skäl till att hans ansökan försenats. (1989/29)

Har anhängiggörandet av ansökan, varom förmåles i 1 mom., försenats till följd av laga förfall eller av annat skäl, som bör anses giltigt, eller har ansökan av orsak, som ej beror av sakägaren, icke från [länsstyrelsen] i tid hänskjutits till vägförrättning, ankommer det på [länsstyrelsen] att avgöra frågan om den ansökta ersättningen. Är ersättningsfrågan likväl av den beskaffenhet att dess handläggning icke lämpligen kan ske vid [länsstyrelsen], må förordnas, att särskild vägförrättning skall företagas för ändamålet.

79 §. Ersättning, som i denna landskapslag avses, skall såvitt möjligt bestämmas att utgå i ett för allt.

80 §. (1981/78) Den som enligt bestämmelserna i detta kapitel beviljats ersättning har rätt att mot godtagbar säkerhet lyfta ersättningen, trots att beslutet inte vunnit laga kraft.

Egendom, för vilken förskottsersättning enligt 37 § 2 mom. skall utgå, skall värderas i enlighet med grunderna i denna lag, förutom egendom som avses i 62 § 1 punkten. Förskottsersättning skall utgå om ersättningen annars skulle fördröjas och betydande olägenhet härigenom skulle åsamkas den ersättningsberättigade. Förskottsersättningen skall utgå med högst två tredjedelar av den ersättningsgilla egendomens värde i enlighet med vad som prövas skäligen med beaktande av vägbyggets inverkan på sakägarens förhållanden. Förskottsersättning som fastställts med resolution kan lyftas utan säkerhet.

Är sakägares rätt till ersättning uppenbar kan väghållaren enligt prövning utbetala förskottsersättning, trots att i 1 mom. avsett beslut eller i 2 mom. avsedd resolution inte meddelats och säkerhet inte ställts.

Sakägare som i förskottsersättning erhållit mer än vad som skall tillkomma honom i ersättning är skyldig att betala tillbaka det överskjutande beloppet jämte sex procents årlig ränta från den dag förskottsersättningen utbetalades. Beträffande indrivning av överskjutande belopp och ränta skall bestämmelserna om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg gälla.

Skall ersättning enligt bestämmelserna i 72 § deponeras hos [länsstyrelsen], får ersättningen inte utbetalas om inte den ersättningsberättigade kan visa att samtliga i nämnda paragraf avsedda fordringsägare givit honom tillstånd att lyfta ersättningen.

Den som på grund av vägbygge eller reglering av enskilda vägar förlorar sin bostad eller förhindras att utöva näring eller yrke, kan enligt av landskapsregeringen fastställda grunder beviljas lån mot låg ränta eller räntestöd för ny bostad eller för att kunna fortsätta näring eller yrke.

81 §. Väghållaren och sakägare, som gör anspråk på ersättning, äro oförhindrade att träffa avtal, att fråga om ersättning skall överlämnas till slutligt avgörande

genom skiljemannaförfarande, såsom [i lagen om skiljemannaförfarande] är stadgat.

L om skiljemannaförfarande har ersatts av L om skiljeförfarande (FFS 967/1992).

10 kap. Om rätt till förutvarande vägområde

82 §. Vägområde, som genom indragning av väg enligt 33 § eller genom förklaring att användandet för vägändamål upphör blir obehövt för allmän väg, ska på område med antagen detaljplan eller detaljplan under upprättande övergå i kommunens ägo och i annat fall tillfalla ägaren till den invidliggande marken eller i Mariehamn i stadens ägo, om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel eller i 34 §. Området anses övergå den dag då beslutet om indragningen kom till vederbörandes kännedom i enlighet med vad som bestäms i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. Staden respektive ägaren av invidliggande område erhåller äganderätten även om vägmarken inte tillhört dessa tidigare. (2008/103)

I landskommun skall vägmark, som i 1 mom. avses, från här nämnda tidpunkt anses höra till det invid belägna området. Hör det på var sin sida om vägmarken belägna området till olika fastigheter, anses den angränsande vägmarken tillhöra vardera lägenheten intill körbanans mittlinje. Finnas två eller flere körbanor, skall såsom mittlinje betraktas mittlinjen av det område, som ligger mellan körbanornas yttre kanter. Rån mellan de på samma sida om vägmarken belägna fastigheterna fortsätter på denna mark från vägområdets kant rätvinkligt häremot. Utreder ägare av invid beläget område, att rån mellan ifrågakommande fastigheter eller de fastigheter, av vilka dessa bildats, fortsätter på vägmarken annorlunda än här ovan är sagt, skall vägmarken dock, om anspråk därpå framställs vid sådan vägförrättning, som i 5 kap. avses, förklaras tillhöra angränsande fastigheter i överensstämmelse med nämnda rån.

Vad i denna paragraf är stadgat om fastighet skall i tillämpliga delar gälla jämväl i fråga om visst outbrutet område invid vägmark.

83 §. Övergår vägmark med stöd av 82 § till ägaren av det invid belägna området, må väghållaren, om han anser skäl därtill förefinnas, göra anspråk på skälig ersättning av ägaren för den nytta denne erhållit, såvitt nyttan bör anses vara avsevärd. Ersättning må ej betingas, då vägmark med stöd av 1 mom. övergår till kommun.

84 §. Hava sakägarna icke enats om den i 83 § omförmälda ersättningen, skall frågan om rätt till ersättning och om dess belopp på väghållarens yrkande prövas och avgöras vid vägförrättning.

85 §. Därest förordnande om företagande av sådan vägförrättning, vid vilken fråga om i 82 § 2 mom. avsedd rå eller om ersättning enligt 83 § kunde komma under behandling, icke av annan orsak meddelats inom ett år, räknat från den tidpunkt, som i 82 § 1 mom. omförmäles, skall den, som vill framställa anspråk på fastställande av rå eller utfående av er-

N 7 LL (1957:23) om allmänna vägar

sättning, inom tre månader efter utgången av sagda tid ansöka om vägförrättning enligt 38 §. Försummar sakägaren detta eller underlåter han eljest att draga i denna paragraf oförmåld fråga under behandling vid vägförrättning, har han gått sin rätt förlustig.

86 §. Utan hinder av att vägmark, som hört till förutvarande allmän väg, enligt stadgandena i detta kapitel övergått i sin ägares besittning, må även annan, som behöver vägmarken för enskild väg, fortfarande utan ersättning begagna densamma såsom väg. Den, som har behov av vägen, åligger likväl vid anfordran av jordägaren att inom tre månader efter sådan anfordran påkalla prövning i därför stadgad ordning av frågan om upplåtande av vägmarken till begagnande såsom enskild väg, vid äventyr att jordägaren annars må avstänga vägen. Medgives rätt att begagna vägmarken såsom enskild väg, må ersättning därför icke föreskrivas att utgå, såframt ej särskilda skäl föreligga.

87 §. Har allmän väg indragits eller användande av mark såsom vägområde av annan anledning upphört, innan denna landskapslag trätt i kraft, skola med avseende å vägmarken stadgandena i 82, 85 och 86 §§ äga motsvarande tillämpning, dock så att den i 85 § nämnda tiden räknas från denna landskapslags ikraftträdande.

Har ägaren av invid vägmark liggande område i sin uteslutande besittning varaktigt innehaft och innehar han fortfarande mera av vägmarken än vad som enligt 82 § 2 mom. kan komma att höra till sagda område, får även mark, som han sålunda besitter, anslutas till detta område, såframt han framställer anspråk därpå vid vägförrättning. Härvid skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad ovan i denna paragraf och i 85 § är stadgat.

I fråga om sådan vägmark, som förut hört till landsväg och som vid denna landskapslags ikraftträdande innehaves av landskapets väghållningsmyndighet, tilllämpas icke stadgandena i 1 mom. Sådant område må fortfarande begagnas för vägändamål. Då områdets användande för sagda ändamål upphör, skall vad i 82, 85 och 86 §§ är stadgat äga tillämpning.

88 §. Besväräs fastighet, från vilken område med stöd av stadgandena i detta kapitel överförts till annan fastighet, av pant- eller nyttjanderätt eller annan dylik rättighet, upphör sådan rätt att gälla med avseende å det överförda området. Såvitt genom rättighetens upphörande dess innehavare tillskyndas skada, är han berättigad till ersättning därför av väghållaren. Härvid skall i tillämpliga delar gälla vad i 9 kap. är stadgat.

89 §. Stadgandena i detta kapitel tillämpas icke på område, för vilket stadsplan är gällande, ej heller i fråga om sådant område, som utgör en lägenhet [eller med stöd av 32 § landskapslagen angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland] eller med stöd av motsvarande tidigare gällande lagrum inlösts till större del än för väghållning erfordrats.

LL angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland har ersatts av LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter.

11 kap. Om kostnaderna för väghållningen

Mellanrubriken upphävd (1997/23).

90 §. (1997/23) Kostnaderna för byggande och underhåll av allmänna vägar betalas med landskapets medel då landskapet är väghållare, om inte annat följer av bestämmelserna nedan.

91 §. (1997/23) Åligger det kommun att till följd av ett förordnande som har meddelats med stöd av 20 § 1 mom. eller 21 § ombesörja byggande av allmän väg, betalas ersättning av landskapets medel till kommunen enligt den kostnadsberäkning, som landskapsregeringen och kommunen har godkänt, om inte i fråga om vissa kostnadsbelopp har överenskommits att ersättning skall betalas enligt de verkliga kostnaderna. Godkänns inte kostnadsberäkningen på detta sätt, betalas ersättningen enligt de verkliga kostnader som anses nödvändiga. I dessa inräknas kostnaderna för underhåll av väg som är under byggnad.

Är en kommun på grund av förordnande enligt 20 § 1 mom. eller 21 § skyldig att sköta underhåll av allmän väg, betalas ersättning av landskapets medel till kommunen för de kostnader som ett nödvändigt underhåll beräknas uppgå till. Ersättningsbeloppet fastställs efter det att kommunen beretts tillfälle att framställa förslag i saken.

Då ersättningsbeloppet fastställs skall som jämförelsegrund beaktas vad vägar av motsvarande art kostar landskapet i underhåll. Har en väg försetts med permanentbeläggning på kommunens bekostnad, skall i underhållet inräknas, förutom de egentliga underhållsavgifterna, även skäligen avskrivning samt sex procents ränta på kostnaderna för beläggningen, dock så att kostnaderna sammanlagt får utgöra högst vad en väg av motsvarande art såsom grusväg beräknas kosta i underhåll.

Mellanrubriken upphävd (1997/23).

92-97 §§. Upphävda (1997/23).

98 §. Upphävd (1981/78).

Allmänna bestämmelser

99 §. (1961/31) Därest landskapsregeringen icke anorlunda förordnar, är kommun icke berättigad att i fråga om väg inom stadsplanområde erhålla ersättning av landskapsmedel för de utgifter, vilka åsamkas kommunen enligt stadgandena i 9 kapitlet, eller för ersättningar, som utgivits med anledning av i denna landskapslag förutsatt expropriation. Jämväl då landskapet är väghållare åligger det kommun att gentemot landskapet svara för gäldandet av sagda ersättningar, såvitt landskapsregeringen icke besluter annorlunda.

Vad i 1 mom. är stadgat gäller icke [i 29 § 1 mom. 5 punkten byggnadslagen (1979:61) för landskapet Åland avsedd] väg som betjänar genomfarts- eller infartstrafik. (1979/63)

Åsamkas landskapet såsom väghållare merkostnader till följd av att väg enligt kommunens beslut byg-

ges efter högre standard än som betingas av samfärdselns behov, skall kommunen erlægga dessa kostnader.

Byggnadslag (1979:61) för landskapet Åland har ersatts av plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland.

100 §. Vid bestämmandet av kostnaderna för väghållning beaktas icke allmänna förvaltningskostnader eller kostnader för vägundersökningar ej heller utgifter för anskaffning och underhåll av byggnader, bilar och arbetsmaskiner, som äro erforderliga för väghållningen eller för anskaffning och flyttning av färja samt dess hållande i brukbart skick. (1968/9)

De ersättningar, vilka skola utbetalas enligt stadgandena i 9 kapitlet, men vilka icke föranledas av åtgärd i omedelbar anslutning till vägs underhåll, hänföras till kostnad för vägs byggande. Utgift för de enligt nämnda stadganden utgående ersättningsarnas fastställande ävensom för utförande av vägförrättning samt verkställande av i denna landskapslag förutsatt expropriation beaktas på motsvarande sätt antingen i kostnad för byggande eller i kostnad för underhåll av väg.

Då en kommun på grund av ett förordnande enligt 20 § 1 mom. eller 21 § är skyldig att sköta väghållningen av allmän väg, skall de medel som kommunen uppburit i avgifter för utnyttjande av färja enligt 18 § eller i ersättning för överlåtelse av ett område eller i annan dylik gottgörelse beaktas då den ersättning som avses i 91 § fastställs. (1997/23)

101 §. Upphävd (1981/78).

102 §. 1 mom. upphävt (1997/23).

Landskapsregeringen fastställer och utbetalar jämväl de i detta kapitel avsedda ersättningar, som landskapet skall utgiva till kommunerna.

Är kommun väghållare, skall landskapet i förskottsättning för bestridande av utgifterna för vägs byggande till kommunens förfogande ställa medel i den mån arbetet fortskrider enligt plan, som godkänts av landskapsregeringen. Ersättning, som av landskapsmedel tillkommer kommun för underhåll av väg, utbetalas till kommunen under det löpande underhållsåret.

Beslut, varigenom landskapsregeringen fastställt ersättning, som i denna paragraf avses, skall i tjänsteväg bringas till kommunens kännedom.

103 §. Utan hinder av bestämmelserna ovan kan en kommun i särskilt fall åtaga sig att helt eller delvis svara för väghållningskostnaderna för en viss allmän väg. (1997/23)

När skäl därtill är, må kommun befrias från förbindelse, som den enligt 1 mom. åtagit sig.

104 §. Upphävd (1997/23).

12 kap. Om vägnämnd

105 §. (1987/25) I kommun skall finnas en vägnämnd, om inte kommunfullmäktige beslutar att kommunstyrelsen eller annan nämnd i kommunen skall handha de uppgifter som ankommer på vägnämnd.

106 §. Vägnämnden verkar som beredande och verkställande organ inom kommunens vägförvaltning.

Därutöver äger nämnden handhava de uppgifter, som i landskapslag eller -förordning eller med stöd av dessa eljest uppdragits åt densamma.

Det ankommer på vägnämnden särskilt:

1) att årligen uppgöra beräkning över kommunens vägutgifter;

2) att taga initiativ och göra framställningar i frågor rörande vägnätets utveckling och vägförhållandenas förbättring inom kommunen;

3) att avgiva av myndigheter infordrade utlåtanden i vägfrågor; samt

4) att granska riktigheten av ersättningar och andra betalningar, som kommunen med stöd av denna landskapslag har att erlægga eller uppbära.

3 mom. upphävt (1987/25).

107 §. Upphävd (1987/25).

13 kap. Om straffpåföljder, tvångsåtgärder och ändrings-sökande

108 §. (1968/9) Den, som

1) bryter mot i stöd av 50 § 1 mom. meddelat förbud att bygga anslutning eller, efter det regleringsplan genomförts, att nyttja anslutning eller mot förbud, förordnande eller tillstånd, som stadgats i eller utfärdats med stöd av 52 §, 53 §, 54 § 1 mom., 58 § 2 mom. eller 59 §;

2) mot bättre vetande eller av grov vårdslöshet förfar i strid med förbud, som stadgats i eller utfärdats med stöd av 41, 43 eller 44 §;

3) Upphävd (2023:109)

4) olovligen på väg framför arbetsmaskin eller annat sådant redskap, som med hänsyn till vikt eller konstruktion är ägnat att skada vägen,

straffes, såframt strängare straff därför icke annorstädes är stadgat, med högst 100 dagsböter.

109 §. Har förbud eller föreskrift, som stadgats i denna landskapslag eller utfärdats med stöd av densamma, icke iakttagits, må landskapsregeringen medelst vite eller genom berättigande av väghållningsmyndighet eller annan, som frågan angår, att fullgöra erforderligt åliggande skrida till åtgärder för åstadkommande av rättelse i vad olagligen gjorts eller underlåtit. Dylikt åliggande skall fullgöras på bekostnad av den därtill skyldige, såvida landskapsregeringen icke av särskild anledning förordnar annorlunda.

Är i 1 mom. avsedd, av väghållningsmyndighet påyrkad rättelse sakenlig och uppenbarligen nödvändig, må vederbörande [magistrat] eller [länsman] berättiga väghållningsmyndigheten att vidtaga erforderlig åtgärd, dock icke att undanröja, flytta eller omändra byggnad.

Är i sådant fall, varom i 2 mom. stadgas, brådskan- de åtgärd erforderlig för avvärjande av samfärdseln omedelbart hotande fara eller är fråga om rättelse i olovlig åtgärd, som berör vägområdet, må väghållningsmyndigheten draga försorg om dess utförande.

Ovan i 2 och 3 mom. avsedd rättelse utföres på väghållarens bekostnad. Landskapsregeringen må dock på framställning av väghållningsmyndigheten ålägga den, på vilken rättelsens utförande skulle ankommit,

N 7 LL (1957:23) om allmänna vägar

att delvis eller helt ersätta väghållarens kostnader för åtgärderna.

För de fall, vilka avses i 23 och 42 §, skola stadgandena i sagda paragrafer lända till efterrättelse.

110 §. Är väghållningsmyndighet berättigad att utföra i denna landskapslag avsedd åtgärd på annans bekostnad, må kostnaderna uttagas tvångsvis i den ordning som för utmätning av allmänna avgifter är stadgad.

Se L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

111 §. Om sökande av ändring i beslut, som meddelats, eller i åtgärd, som vidtagits vid vägförrättning, gäller vad [i lagen om skifte] är stadgat om anförande av besvär över lantmäteriförrättning. Härvid skall iakttagas, att vid anförandet av besvär över annat beslut än sådant, som angår rätt att vara sakägare vid förrättning eller varigenom jävsanmärkning eller yrkande på förrättningens avbrytande ogillats, besvärstiden räknas från det förrättningen förklarats avslutad.

I fråga om handläggningen vid ägodelningsrätt av besvärsmål, som här avses, samt om ändringsökande i utslag, som därvid meddelats, skola desslikes bestämmelserna [i lagen om skifte] i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Kommun har rätt att söka ändring i beslut vid vägförrättning eller i därvid verkställd åtgärd, såvida den anser, att förverkligandet av enligt stadsplane- eller byggnadsplanlagstiftningen fastställd plan eller härtillhörande bestämmelse därigenom försvåras.

L om skifte (FFS 604/1951) har ersatts av fastighetsbildningslag (FFS 554/1995). Se 19 - 23 kap. fastighetsbildningslag.

112 §. I [länsstyrelsens] beslut i fråga om annan enligt stadgandena i 9 kapitlet utgående ersättning än sådan, som avses i 68 § 3 mom., äger sakägare rätt att söka ändring genom att väcka talan vid underrätten på ort, där fastigheten är belägen. Sådan talan skall vid äventyr av talans förlust anhängiggöras inom nittio dagar från den, då sakägaren erhöll del av beslutet.

113 §. (1981/78) Om sökande av ändring i vid vägförrättning meddelat beslut eller vidtagen åtgärd gäller vad [i lagen om skifte] är stadgat om anförande av besvär över lantmäteriförrättning. Vid anförande av besvär över annat beslut än sådant, som angår rätt att vara sakägare vid förrättning eller varigenom jävsanmärkning eller yrkande på förrättningens avbrytande ogillats, räknas besvärstiden från det förrättningen förklarats avslutad. I resolution som avses i 37 § 2 mom. 4 punkten får ändring inte sökas särskilt för sig.

Beträffande handläggningen av i 1 mom. avsett besvär vid jorddomstol skall bestämmelserna [i lagen om skifte (FFS 604/1951)] i tillämpliga delar gälla.

Kommun kan söka ändring i vid vägförrättning meddelat beslut eller vidtagen åtgärd om kommunen anser att genomförande av stads- eller byggnadsplan eller i dessa utfärdade bestämmelser härigenom skulle försvåras.

Se anmärkning under 111 §.

113a §. (1981/78) I jorddomstols utslag i mål som avses i denna lag får ändring sökas hos högsta domstolen genom besvär, om högsta domstolen med stöd av

30 kap. 3 § rättegångsbalken beviljar besvärstillstånd. Jorddomstols utslag verkställs på sätt som om verkställighet av laga kraft vunnem dom är stadgat. Högsta domstolen kan innan saken slutligt avgörs förordna att verkställigheten av utslaget skall framskjutas eller avbrytas.

I fråga om meddelande av besvärundervisning, fullföljdsförfarande och handläggning av besvärssärende, gäller vad [i lagen om skifte] är stadgat. Missnöje behöver dock inte särskilt anmälas. Efter besvärstidens utgång skall lantmäterikontoret sända besvärshandlingarna och vid behov jorddomstolens akt i målet till högsta domstolen, utan att inhämta utlåtande av förrättningsingenjören eller förklaring av de parter som godtagit beslutet.

Har högsta domstolen beviljat besvärstillstånd skall parterna på förordnande av högsta domstolen höras i den ordning som är stadgat [i lagen om skifte].

Vad i 1 mom. är stadgat gäller på motsvarande sätt ändringsökande i jordrättsdomares beslut i ärende som denne ensam avgjort. Ändring får dock inte sökas i jordrättsdomares beslut i ärende som gäller jäv mot förrättningsman. I fråga om fullföljdsförfarande gäller på motsvarande sätt vad [i lagen om skifte] är stadgat om besvär över jordrättsdomares beslut.

Se anmärkning under 111 §.

114 §. (2008/31) Ett meddelande om landskapsregeringens beslut om fastställelse av vägplan, indragning av väg samt beslut som har fattats med stöd av 50 § 1 mom. eller 52 § 2 mom. ska genom offentlig delgivning publiceras på landskapsregeringens och berörd kommuns elektroniska anslagstavla enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland. Landskapsregeringen ska innan meddelandet publiceras översända beslutet och de handlingar som utgör grund för beslutet till den kommun som berörs. Beslutet och handlingarna ska vara tillgängliga på landskapsregeringens och berörd kommuns webbplats under den tid meddelandet är publicerat på landskapsregeringens och kommunens elektroniska anslagstavla. (2017/107)

Är vägplan av ringa betydelse får delgivningen av beslut om fastställelse av vägplan, med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom., delges av landskapsregeringen genom bevislig delgivning enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland.

Landskapsregeringens beslut om ändring av enskild väg till allmän väg skall delges kommunen samt genom bevislig delgivning den eller en av de personer som har gjort framställningen om vägändringen enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland.

115 §. (1968/9) Besvär över landskapsregeringens beslut i ärende, som avses i denna lag, utgöra ej hinder för beslutets verkställande, såfram ej den myndighet, som handlägger besvären, annorlunda förordnar.

Lag samma vare i fråga om besvär över annan myndighets beslut, som meddelats enligt 23 eller 30 §, stadgandet i 41 § 1 mom. om ökning av där angivet avstånd, 44 §, 49 § 1 mom., stadgandet i 50 § 1 mom.

om meddelande av där nämnda förordnanden eller förbud, 59 § eller 102 § 1 mom. eller beslut, som gällande fastställande av vägplan eller byggande av väg.

Vad i 1 mom. är stadgat äger icke tillämpning på landskapsregeringens beslut, varigenom landsväg eller enskild väg ändrats till bygdeväg eller allmän väg indragits, därest kommun är besvärande, ej heller på beslut, varigenom landskapsregeringen fastställt vägplan. Anses byggande av väg med hänsyn till samsättningsens tryggande eller av annat särskilt skäl brådskande, må landskapsregeringen dock bestämma, att besvär över beslut om fastställande av vägplan ej utgöra hinder för beslutets verkställande, såframt icke den myndighet, som handlägger besvären, annorlunda förordnar.

I beslut, som meddelas med stöd av 42 § 2 och 3 mom. eller 109 § 1 mom. samt, av vägande skäl, i beslut, varigenom i 50 § 2 mom. nämnd regleringsplan godkännes, må förordnas, att beslutet går i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

14 kap. Särskilda stadganden

116 §. Denna landskapslag träder i kraft den 1 januari 1958.

Redan innan denna landskapslag träder i kraft, må erforderliga förberedande åtgärder vidtagas för landskapslagens verkställighet.

117 §. Denna landskapslag tillämpas från och med dess ikraftträdande på vägar, som då underhållas såsom landsvägar och i vilka jämväl inbegripas de i 11 § 1 mom. landskapslagen (1929:1) den 8 april 1929 innehållande särskilda stadganden angående vägväsendet i landskapet Åland omförmälda landsvägsdelarna, dock med iakttagande av stadgandena i landskapslagen angående införande av denna landskapslag. De områden, som för landsvägar och landsvägsdelar begagnats för sådant ändamål, som i 3 § 2 mom. omförmäles, räknas från denna landskapslags ikraftträdande såsom vägnas biområde.

Under vilka förutsättningar och i vilken ordning enligt äldre landskapslag såsom kommunal- eller byvägar underhållna vägar samt vissa andra vägar, som äro att anse såsom allmänna, skola med anledning av den nya landskapslagens trädande i kraft förklaras vara bygdevägar, därom stadgas i landskapslagen om införande av denna landskapslag.

Se LL (1957:24) om införande av landskapslag om allmänna vägar i landskapet Åland.

118 §. När redan förefintlig allmän eller såsom allmän ansedd väg i stöd av landskapslagen angående införande av denna landskapslag förändras till bygdeväg, får den nya väghållaren utan lösen övertaga vägområdet samt de för ändamål, som i 3 § 2 mom. av denna landskapslag omförmäles, i besittning tagna, till vägs biområde hänförliga områdena. Härvid skall till den nya väghållaren på dennes yrkande överlätas nödigt område för uttagning av väghållningsämne, därest sådant område för ändamålet reserverats. Den rätt till på områdena befintliga, för vägändamål tillkomna byggnader, anordningar och andra anläggningar, som

tillkommit den förutvarande väghållaren, övergår likaledes utan lösen till den nya väghållaren.

Har den förre väghållaren tillkommit för viss tid gällande eller eljest begränsad rätt att uttaga väghållningsämne eller rätt till enskild väg, övergår även sådan rätt utan lösen till den nya väghållaren.

Väg, som förändrats till bygdeväg, övergår till den nya väghållaren jämte den rätt till röjning av invid vägen befintliga områden, varom stadgas i 7 § landskapslagen (1924:6) angående byggande och underhåll av vägar på landet i landskapet Åland och 2 § 5 mom. landskapslagen (1929:1) den 8 april 1929 innehållande särskilda stadganden rörande vägväsendet i landskapet Åland.

119 §. Är företag, som avser byggande av landsväg eller dess flyttande eller annan förbättring, vid denna landskapslags ikraftträdande under utförande och har ej inlösen av erforderligt område för vägen skett samt ersättningarna ej bestämts, skall denna landskapslag tillämpas vid företagande av de åtgärder, vilka äro nödiga för vägföretagets fullföljande. Beträffande landsväg eller del därav, på vilken vägarbetet påbörjats, förrän denna landskapslag trädde i kraft, må dock 67 § 1 mom. icke tillämpas, och i fråga om kommun ej heller 67 § 2 mom. Dock skall 12 § i landskapslagen innehållande särskilda stadganden angående vägväsendet i landskapet Åland, sådan den lyder i landskapslagen (1939:2) av den 18 april 1939, äga tillämpning på kommun.

Har genom beslut av landskapsstyrelsen före denna landskapslags ikraftträdande fastställts plan för vägföretag, som i 1 mom. omförmäles, skall med avseende å sådan plan gälla vad i denna landskapslag stadgas om laga kraft vunnen vägplan. Sagda beslut skall dock medelst kungörelse bringas till allmän kännedom i vederbörande kommun. Har vägarbetet för planens genomförande icke påbörjats, räknas den i 28 § bestämda terminen från landskapslagens ikraftträdande. Beträffande vägområde, på vilket vägarbetet påbörjats, skall vägrätt, som i 29 § avses, anses hava uppkommit, när denna landskapslag trädde i kraft, men på ersättningen för områdets upplåtande beräknas räntan från utgången av den månad, under vilken vägarbetet påbörjades.

Vad här är stadgat om landsväg avser i tillämpliga delar jämväl inom Mariehamn befintliga landsvägsdelar.

120 §. (1958/14) Har med stöd av 3 § 2 mom. landskapslagen (1924:6) angående byggande och underhåll av vägar på landet i landskapet Åland beslut meddelats om förändring av kommunal- eller byväg till landsväg, men vägen icke före denna landskapslags ikraftträdande blivit enligt förstnämnda landskapslags 61 § 1 mom. godkänd, skall beslutet förfalla, såframt vägen icke inom två år från det denna landskapslag trädde i kraft försatts i det skick, som i sagda lagrum är avsett.

Beslut om byggande eller förbättring av kommunal- eller byväg förfaller, ifall vägarbetet icke påbörjats före den 1 januari 1960. Har vägarbetet påbörjats,

N 8 LF (1979:6) om färjor

skall den äldre landskapslagstiftningen äga tillämpning, såvitt icke annat följer av vad i 3 § landskapslagen angående införande av denna landskapslag är stadgat.

121 §. I fråga om de kommunalvägar, som icke förändrats till [bygdevägar] enligt landskapslagen om denna landskapslags införande och ej heller indragits såsom allmänna vägar, skola de äldre stadgandena äga tillämpning, intill dess annorlunda förordnas.

Jämväl efter det beslut om ändring av kommunalväg till [bygdeväg] trätt i kraft, skall äldre lag tillämpas ifråga om ersättning, som föranledes av överlåtelse av område eller inskränkning av nyttjanderätt enligt 6 § landskapslagen (1929:1) innehållande särskilda stadganden angående vägväsendet i landskapet Åland eller vartill eljest uppkommit rätt, innan beslutet trädde i kraft, eller då fråga är om debitering, uppbörd eller redovisning av kostnaderna för avhjälpande av bristfälligheter, vilka yppats vid enligt äldre landskapslag förrättade vägsyner på kommunalvägar och av andra av väghållningen beträffande kommunalväg föranledda utbetalningar. Detsamma skall gälla i det fall, att vid iståndsättning av kommunalväg, som förklarats för bygdeväg, i sådant lagenligt skick, som överlåtelserna påkallar, använts område utan landskapsstyrelsens beslut eller med avvikelse från sådant. Dylikt område, beträffande vilket vad i 31 § av denna lag är stadgat skall tillämpas, bör anses höra till [bygdeväg], räknat från början av följande månad efter den mottagningsyn, vid vilken vägen blivit godkänd. Från samma tidpunkt bör motsvarande del av kommunalväg anses upphöra att vara allmän väg, såfram ej annorlunda bestämts. (1968/9)

122 §. Därest kommunalväg eller annan redan förefintlig väg, som är att anse såsom allmän, men enligt landskapslagen angående denna landskapslags införande icke förändrats till [bygdeväg], sedermera övertages såsom landsväg eller bygdeväg, skall vad om enskild vägs förändring till allmän väg är stadgat äga tillämpning, dock så, att i 118 § avsedda rättigheter och förmåner skola överlåtas till väghållare utan ersättning.

123 §. Förekommer vid denna landskapslags ikraftträdande byggnad på väg- eller biområde, som avses i 31 §, må den förbli orubbad. Orsakas av sådan byggnad fara eller olägenhet för den allmänna samfärdseln eller för begagnandet av biområdet, skall vad i 42 § 2 mom. är stadgat äga tillämpning.

124 §. Tillstånd att hålla grind på [bygdeväg] eller annat sådant särskilt tillstånd, som av vederbörande myndighet härförinnan meddelats, skall ej upphöra att gälla till följd av denna landskapslags ikraftträdande.

125 §. Närmare bestämmelser om behandlingen av vägfrågor samt övriga föreskrifter angående verkställigheten och tillämpningen av denna landskapslag utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (1979:6) om färjor.

N 8 Landskapsförordning (1979:6) om färjor

1 §. Denna förordning tillämpas på landskaps- och kommunalfärja som har till uppgift att i anslutning till allmän eller kommunalväg förmedla fordons- och passagerartrafik över vatten inom landskapet Åland.

I denna förordning avses:

1) (1982/7) med färja en med fordonsdäck försedd farkost, varvid

a) frigående färja är en maskindriven fritt styrbar färja;

b) linstyrd färja är en färja som för maskin drivs fram längs lina;

c) styrbar färja är en propellerdriven linstyrd färja som kan manövreras utan styrlina;

d) isfärja är en lindriven färja som förmedlar trafik på allmän vinterväg över vinterfarled;

e) luftkuddefartyg är en fritt styrbar färja som rör sig på luftkudde;

2) med färjled en för färja speciellt avsedd vattenled;

3) (1982/7) med färjsträcka färjledens längd mellan färjfästena vid medelvattenstånd (M.W.);

4) med rutt den sammanlagda färjsträckan mellan ändpunkternas färjfästen.

2 §. Om trafik med frigående färja gäller utöver vad om handelsfartyg är stadgat vad i denna förordning föreskrives.

Se SjöL (FFS 674/1994), L om fartygs tekniska säkerhet och säker drift av fartyg (FFS 1686/2009), SjötrafikL (FFS 782/2019) och L om transport av förlägen ämnen (FFS 541/2023).

3 §. (1982/7) Färja skall vara så byggd, utrustad och bemannad att den motsvarar sitt ändamål och är säker.

Färjas typ, mått och lastförmåga fastställs av landskapsregeringen.

4 §. Färja skall vara utrustad med sådana ändamålsenliga anordningar, att den kan angöras säkert vid färjbryggan. Dessutom skall på färja finnas anordningar för säker stängning av köröppningarna.

5 §. (1982/7) Styrbar färja får vid fara för sammanstötning omedelbart lösgöras och får vid behov för trafik i isförhållanden vara lösgjord från styrlinan.

Styrbar färja får även lösgöras från styrlinan vid transport av utryckningsfordon eller i 12 § 2 mom. 1-5 punkterna avsett fordon om en långsam farkost eller flottning stängt färjleden. Därtill får styrbar färja framföras för egen maskin vid linbyte eller under annan kortare tid.

Styrbar färja får även föras till varv eller färjställe för egen maskin, manövrerad av en därför kompetent person.

Om styrbar färjas styrlina på grund av livlig båttrafik eller svåra vind- eller strömförhållanden eller annat dylikt skäl medför olägenhet för båttrafiken eller den styrbara färjans manövrering, kan landskapsregeringen under nedan i 9 § nämnda förutsättningar bestämma att styrbar färja får trafikera utan styrlina även i andra fall och även under säsong med öppet vatten.

6 §. Linstyrd färja skall ha följande utrustning:

1) enligt färjans längd räddningsredskap enligt följande:

	Färjans längd	
	Över 10,5 m	Högst 10,5 m
livbojar	4 st.	2 st.
skeppsbåtar	1 st. à 4 personer	1 st. à 4 personer
flytvästar	1 st. för varje person ombord	1 st. för varje person ombord
flytredskap	för hela antalet personer ombord	för hela antalet personer ombord
båtshake	2 st.	1 st.

För isfärja är dock följande utrustning tillfyllest:

- 1 livboj på vardera sidan av färjan;
- 1 båtshake på vardera sidan av färjan.
- 2 ankare med tillräckligt lång kätting;
- 3) enligt färjans längd brandredskap enligt följande:

färjans längd	brandyxa	handsläckare
Över 10,5 m	1 st.	1 st. i maskinrum 1 st. i styrhytt 5 st. på bildäck
Högst 10,5 m	1 st.	1 st. i maskinrum 1 st. i styrhytt 3 st. på bildäck

Släckarna skall vara av effektklass B II-C. Av de på bildäck placerade släckarna skall en vara placerad i närheten av nedgången till maskinrummet. (1982/7)

I denna paragraf avsedd livräddningsutrustning skall uppfylla de bestämmelser som av trafiksäkerhetsverket med stöd av 3 § förordningen den 19 januari 1973 om livräddningsanordningar på fartyg (FFS 29/1973) utfärdats den 24 april 1973 ävensom bestämmelser som i framtiden härom utfärdas samt brandutrustning de bestämmelser som av trafiksäkerhetsverket med stöd av 3 kap. förordningen den 18 februari 1972 om brandsäkerheten på fartyg (FFS 152/1972) utfärdats den 1 mars 1972 ävensom bestämmelser som i framtiden härom utfärdas.

För att säkerställa funktionsdugligheten hos räddningsutrustningens fästeanordningar och för att upprätthålla färjpersonalens beredskap skall landskapsregeringen tillse att övningar i att lösgöra utrustningen utförs enligt landskapsregeringens direktiv. (1982/7)

Livbojar, flytvästar och -redskap skall lätt kunna lösgöras. (1982/7)

7 §. Linstyrd färja skall ha sådana varningsanordningar som avses i 9 § förordningen den 30 mars 1978 om förhindrande av sammanstötning i inre farvatten (FFS 252/1978).

8 §. (1982/7) Färjförare skall ha fyllt 18 år samt vara förtrogen med färjmaskineriets konstruktion och drift.

Förare av färja vars rutt korsar fartygsled skall förete läkarintyg över att han kan särskilja till förhindrande av fartygskollisioner stadgade signalljus och ljudsignaler samt vara förtrogen med förordningen

innefattande regler till hindrande av sammanstötning i inre farvatten (FFS 252/1978). I detta moment nämnda läkarintyg skall förnyas med fem års intervaller.

9 §. (1982/7) Landskapsregeringen kan, med beaktande av linstyrd färjas typ, storlek samt trafikens omfattning, för varje enskilt fall bestämma huruvida färjan skall ha annan personal utöver föraren.

Besättningen på styrbar färja som konstant trafikerar i enlighet med 5 § 4 mom. och på luftkuddefartyg består alltid av förare och hjälparl vilkas kompetens landskapsregeringen fastställer efter att ha hört trafik-säkerhetsverket.

En linstyrd färja ska besiktigas årligen. Vid besiktningen kontrolleras att färjans skrov, maskineri och utrustning uppfyller de krav som ställs i denna förordning. (2008/4)

Besiktningssintyg skall anslås på synlig plats på färja.

Undervattensdelar på färja som haft bottenkänning skall besiktigas. Denna besiktning kan göras utan torrsättning.

10 §. På frigående färja övervakas och ledes trafiken av befälhavaren på färjan.

Landskapsregeringen fastställer tidtabell för frigående färja. Allmänheten ska underrättas om tidtabell genom att de publiceras i minst en lokaltidning med allmän spridning i landskapet enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland om offentlig delgivning. Dessutom ska tidtabell uppsättas på vederbörande färjbyggor eller i deras omedelbara närhet. (2008/53)

11 §. På linstyrd färja övervakas och ledes trafiken av föraren av färjan.

Linstyrd färja trafikerar enligt behov. Vägtrafikant som kommit till linstyrd färja skall utan dröjsmål färjas över färjleden om icke godtagbart skäl till dröjsmål finns.

Landskapsregeringen kan fastställa tidtabell även för linstyrd färja.

12 §. Är icke annat föreskrivet skall vägtrafikanter färjas över färjleden i den ordning de anländer till färjfäste, men befälhavaren på frigående färja eller förare av linstyrd färja har rätt att avvika från denna ordning om färjans däcksutrymme, lastförmåga eller väderleksförhållandena icke medger att fordon som är närmast i tur tages ombord för överfart.

Företrädesrätt till överfart före andra fordon har enligt [8 § 3 mom. landskapslagen om vägtrafik] utryckningsfordon samt buss och mjölktransportbil i regelbunden tur. Rätt till överfart före övriga fordon har även:

- 1) fordon som befordrar eller som skall avhämta svårt sjuk eller skadad person;
- 2) fordon som befordrar läkare, sjukskötare, hälsovårdare eller barnmorska till svårt insjuknad eller skadad person samt veterinär i brådskande uppdrag;
- 3) fordon som befordrar trafikövervakande myndighet på brådskande tjänsteresa;
- 4) fordon i trafik för utförande av brådskande arbete på allmän väg eller färja; samt

N 8 LF (1979:6) om färjor

5) övriga fordon som landskapsregeringen med stöd av [35 § 1 mom. b punkten landskapslagen om vägtrafik] beviljat förtur.

Om förtursrätt för fordon som transporterar farligt gods stadgas i 15 § 3 punkten. (1982/7)

Önskar förare av utryckningsfordon eller förare av i 2 mom. 1, 2 eller 4 punkten avsett fordon överfart med färja med fastställd tidtabell på annan än tidtabellsenlig tid, skall färjningen utföras och färjan vid tidpunkten för överfarten vara reserverad vid avgångsbryggan därest meddelande om fordonets ankomst gjorts på förhand. Önskar förare av nyssnämmt fordon följa med färja efter det att denna redan lagt ut skall färjan återvända för att hämta fordonet om detta kan ske utan svårighet. Om nämnda fordon härvid på grund av utrymmesbrist inte ryms på färjans fordonsdäck har färjans förare rätt att beordra utrymning av erforderlig del av däcksutrymmet. (1982/7)

Önskar förare av annat än i 4 mom. avsett fordon följa med linstyrd färja som lagt ut kan färjan såframt plats finns återvända för att hämta fordonet om detta kan ske utan svårighet. Fordon avhämtas dock icke om färjan avgått enligt tidtabell eller om ovan i 4 mom. avsett fordon tagits ombord.

LL om vägtrafik (1958:8) har upphävts genom VägtrafikL (1983:27).

13 §. Passagerare är skyldig att noggrant iakttaga befälhavarens på frigående färja och förarens av linstyrd färja lastningsinstruktioner.

Färjas däcksutrymme skall lastas så, att dörrarna åtminstone på den ena sidan av varje fordon kan öppnas för avstigning. I fordon vars dörrar på ingendera sidan kan öppnas för avstigning får personer icke finnas under färden.

På färja eller vid färjfäste bör placeras enligt gängse bruk utformade märken och tavlor som avser förbudande av tobaksrökning, begränsning av tomgång, åtdragande av handbroms eller annat som är nödvändigt med hänsyn till säkerheten eller dirigeringen av trafiken.

14 §. Innan lastning och lossning påbörjats samt medan dessa pågår skall den person som ansvarar härför övervaka att färjan är vederbörligen förtöjd vid kajen, så att färjan icke kan glida ut från färjbryggan då bilar kör ombord eller i land. Landgång bör vara säkert fastsatt innan passagerare tillåtes gå i land eller ombord.

Landkörningsrampen och bommen som stänger körvägen till och från färjan får endast hanteras av personer som instruerats för detta ändamål.

På färjor där trafiken dirigeras med trafikljus skall befälhavaren på frigående färja eller förare av linstyrd färja hålla ljusen påkopplade då det är förbjudet att avlägsna sig från färjan och släcka nämnda ljus då det är tillåtet att avlägsna sig från färjan. Passagerare skall ovillkorligen rätta sig efter trafikljusen.

15 §. Vid transport av farligt gods skall följande bestämmelser iakttagas:

1) Angående transport av sprängämnen på färja, gäller vad [i förordningen den 24 september 1971

om explosiva ämnen (FFS 696/1971) i stöd av ÅFS (1971/12)] är stadgat.

2) Då tankbilar som transporterar eller senast transporterat brännbara vätskor eller gaser av klass I eller II eller då övriga fordon som transporterar vätskor och gaser av nämnda slag i större mängd än 250 kg tages ombord på linstyrd eller frigående färja vars rutt är högst 2,5 km, får icke övriga fordon eller passagerare medfölja.

3) Då i 2 punkten avsedda fordon tages ombord på färja vars rutt är längre än 2,5 km, skall dessa stuvats på däck så, att mellan dem och övriga fordon finns minst 1 meter fritt utrymme och får på dylik färja där bildäcket enligt sjövärdighetsbesiktningsbeviset,

a) är inräknat som passagerarutrymme medfölja högst 20 passagerare;

b) icke är inräknat som passagerarutrymme, medfölja passagerare, i utrymmen ovanom bildäck, till ett antal som framgår ur sagda bevis.

4) Transportör av i 1 och 2 punkterna nämnt gods är skyldig att före ombordkörning meddela befälhavaren på frigående färja eller föraren av linstyrd färja om mängd och slag av sådant gods.

5) På frigående färja som transporterar i 2 punkten nämnt gods skall finnas sådan brandmansutrustning varom stadgas i förordningen den 18 februari 1972 om brandsäkerheten på fartyg (FFS 152/1972) samt av trafiksäkerhetsverket godkänd gasmätare.

I övrigt gäller i tillämpliga delar vad om transport av sprängämnen och brännbara vätskor till sjöss är stadgat.

I färjas tidtabell kan angivas särskilda turer på vilka fordon med i 1 mom. nämnt gods har förtursrätt.

LL (1971:12) om tillämpning av vissa i riket gällande författningar rörande explosionsfarliga ämnen har ersatts av LL (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.

Se vidare L om transport av farliga ämnen (FFS 541/2023).

16 §. Om färjled, som trafikeras av linstyrd färja, korsar farled, ska (2011/101)

1) (2011/101) den linstyrda färjan när den är i rörelse avge ett gult blinkande ljus utöver de ljus och signalfigurer som föreskrivs i förordningen om förhindrande av sammanstötning i inre farvatten,

2) (1982/7) på ömse sidor om färjleden invid farleden beroende av förhållandena på 500-1300 meters avstånd från färjleden, på en plats som är väl synlig från det håll därifrån fartygen kommer, vinkelrätt mot farleden uppsätts ett 144x288 centimeter stort förmarke för färja (fig. 1) med undre kanten minst två meter över vattenytan vid medelvattenstånd (M.W.), vilket förpliktigar befälhavare på fartyg som enligt sjövägsreglerna skall vara utrustat med vissla att med en lång ljudsignal anmäla sin avsikt att korsa färjleden,

3) färjans lina eller linor anbringas så, att varje lina när den är slak på farledens hela prickade bredd kommer att ligga under det av trafiksäkerhetsverket, på basen av det fastställda seglationsdjupet, bestämda dragningsdjupet.

Under seglotionssäsongen skall det ovan i 1 mom. 2 punkten nämnda förmärket för linstyrd färja nat-tetid eller vid dålig sikt belysas om korsande farled har försetts med ledfyar enligt 3 § förordningen den 25 februari 1961 om säkerhetsanordningar för sjöfar-ten (FFS 125/1961). När de lokala förhållandena så kräver kan förmärke för linstyrd färja placeras annor-lunda än vad ovan sägs och vara större, så att märkets och figurens mått ökas med hälften. Landskapsreger-ingen kan utfärda närmare bestämmelser om märkets beteckningar och konstruktion samt om belysnings-anordningarna.

Färjans lina eller linor får icke onödigtvis hållas strama så att trafik över färjleden förhindras.

Färjled där isfärja trafikerar eller där bro över is-väg används skall förses med förmärke i enlighet med 1 mom. 2 punkten. Övre kanten av nämnda märke skall förses med radarreflektor och vid behov med ett gult ljus som blinkar om natten. Dessutom förses färjleden i bägge ändpunkter med radarreflektorer och vitt ljus som lyser om natten. (1982/7)

Om färjled inte korsar farled skall den förses med ett märke i enlighet med 2 mom. c punkten. Märket placeras vid färjlägena eller intill allmän farled på ett avstånd av 50-200 meter från färjleden. Därtill kan i samband med märket användas en skylt med texten ”Varning för vajer”. (1982/7)

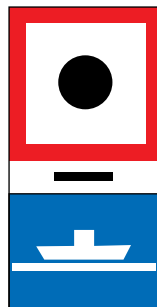
17 §. Har styrbar färja i fall, som avses i 5 § 1 och 2 mom., för färd i isränna kastat loss från styrlinan användes varningsanordningar som avses i 7 §.

18 §. Då styrbar och linstyrd färja trafikerar längs styr-lina och styrbar färja trafikerar lösgjord från styrlina i de i 5 § 1 och 2 mom. nämnda fallen skall förare tillse att fartyg som använder korsande farled får passera före färjan och föraren skall innan han sätter färjan i rörelse, såvitt möjligt förvissa sig om att fartyg inte nalkas i farleden på ett sådant sätt att fara för samman-stötning kan uppkomma. Maskindrivet fartyg med en längd under 7 meter, roddbåt eller därmed jämförbar farkost samt segelbåt med en längd under 7 meter skall hålla undan för färjan. (1982/7)

När fartyg nalkas färjleden skall föraren av färja tillse att färjans lina eller linor icke i farleden hindrar fartygets färd. Om vattendraget vid färjleden skall reserveras för knippbogsering av virke eller på grund av tillfällig annan transport upplåtas för sjötrafik till ett större djup än det fastställda seglotiondjupet eller större bredd än ledmärkena anger, skall linstyrd fär-jas lina eller linor vid behov sänkas ned till färjledens botten. Den som verkställer tillfällig transport skall dock i tillräckligt god tid på förhand till vederbörande vägmästare eller föraren av färja anmäla tidpunkten för den kommande transporten och, innan färjleden korsas, ytterligare försäkra sig om att färjans lina eller linor vilar på botten.

Där de lokala förhållandena sådant påkallar kan landskapsregeringen efter att hava hört trafiksäker-hetsverket meddela närmare säkerhetsbestämmelser angående farleds och färjleds korsningsområde och trafiken inom sådant.

19 §. Belägges användning av frigående färja med av-gift skall bestämmelse härom anslås på vederbörande färjbryggor eller i deras omedelbara närhet.

Figur 1.

N 9 Landskapslag (1964:16) om kommunalvägar

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. Denna lag gäller sådana av kommun övertagna all-männa vägar, som icke enligt landskapslagen den 17 juli 1957 om införande av landskapslagen (1957:24) om allmänna vägar i landskapet Åland hänförs till allmänna vägar, liksom även vägar, vilka kommun framdeles enligt stadgandena i denna lag besluter bygga eller övertaga.

2 §. Till kommunalväg höra körbana samt de områden, anläggningar och anordningar, som varaktigt erfor-dras för vägens bestånd och begagnande, såsom väg-ren, slänt, bankett, dike, mötes-, vänd- eller hållplats, mindre upplags- eller parkeringsområde, som ansluter sig omedelbart till vägen, samt skyddsvärn, trumma, bro, färja med färjläge och färjled samt brygga, som förklarats ansluten till vägen, ävensom vägmärke. Till väg såsom dess biområden höra dessutom platser, vilka varaktigt erfordras för uttagning och transport av väghållningsämnen.

Område, som avses i 1 mom., utgör vägområdet. Vägområde, vars avsnir icke fastställts vid lantmäte-riförrättning, sträcker sig till ett avstånd av en meter från yttre kanten av diket eller, där dike icke finnes, vägsälanten eller -skärningen.

3 §. Kommunalväg förvaltas av den kommun, inom vilken den befinner sig.

Har kommunalväg betydelse för samfärdseln i an-nan kommun än den, inom vars område den befinner sig, må mellan kommunerna avtal ingås om att den andra kommunen omhänderhar väghållningen eller deltagar i väghållningskostnaderna.

2 kap. Om vägplan, väg rätt och vägförrättning

4 §. En kommun som har för avsikt att bygga kom-munalväg kan anhålla hos landskapsregeringen om uppgörande av vägplan och kostnadsförslag för vä-gen. Till anhållan skall fogas kommunfullmäktiges

N 9 LL (1964:16) om kommunalvägar

förberedande beslut om byggande av vägen, karta på vilken den planerade vägsträckningen inritats samt förteckning över dem som vägen är avsedd att betjäna. En kommun kan även besluta att själv göra upp vägplan och kostnadsförslag. Efter att vägplanen och kostnadsförslaget uppgjorts och tillställts kommunen, i det fall att landskapsregeringen uppgjort vägplanen, kan kommunen anhålla hos landskapsregeringen om förhandsbesked rörande byggnadsbidrag för vägen. (1997/80)

Är väg gemensam för två eller flera kommuner, må vägplan uppgöras och förhandsbeslut om byggnadsbidrag fattas endast under förutsättning att kommunerna utfäst sig att svara för vägens byggande och underhåll i hela dess sträckning.

Innan vägplan antas skall den ha varit framlagd till allmänt påseende under 14 dagars tid. Beslut om att anta vägplanen och bygga vägen skall underställas landskapsregeringen för fastställelse. I anslutning till fastställelsebeslutet beviljas kommunen vägrätt. (1987/24)

Då frivillig överenskommelse med berörda fastighetsägare angående upplåtande av nödigt vägområde, ersättning för mark, skada och men eller för vägmaterial icke kunnat träffas, bör kommunen hos [länsstyrelsen] anhålla om förordnande för vägförrättning.

Vid handläggning av i denna paragraf nämnda ärenden skola i tillämpliga delar stadgandena i landskapslagen (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland lända till efterrättelse.

5 §. Vägrätten innefattar rätt för kommunen att taga i besittning och nyttja för i 2 § avsedda vägändamål det område, som erfordras för vägen, utan hinder av den rätt annan äger med avseende å fastigheten.

Vägrätten innefattar jämväl rätt att från vägområdet avlägsna träd, buskar och andra naturhinder, som äro till men för väghållningen, samt att avhugga grenar, som sträcka sig över sagda områden.

Utgör anordning eller anläggning eller ock fristående byggnad, som icke användes som bostad, sådant hinder för byggande av väg, att byggnadskostnaderna, utan flyttning av anordningen, anläggningen eller byggnaden, skulle bliva ansenligt högre eller annars betydande olägenhet därav följa och förorsakar icke flyttningen av hindret dess ägare skada eller nämnvärt förfång, må landskapsregeringen vid vägrättens beviljande besluta om flyttning av anordningen, anläggningen eller byggnaden till lämplig plats.

Utänför vägområdet må landskapsregeringen på anhållan bevilja kommunen rätt att avlägsna trafiksäkerheten äventyrande träd och buskar, likväl icke träd eller buskar, som växa på tomt eller i trädgård eller som annars tagits under särskild omvårdnad, med mindre synnerliga skäl därtill föreligga. Om avlägsnande av här avsedda träd och buskar eller avhuggning av grenar skall markens ägare eller innehavare på förhand i god tid underrättas.

6 §. Kräves oundgängligen för undvikande av oskäliga kostnader för väghållningsskyldighetens fullgörande, att grus, sten eller annat väghållningsämne tages från

fastighets mark, må landskapsregeringen förordna, att i 5 § 1 mom. avsedd bestående nyttjanderätt därtill skall medgivas, såframt betydande förfång icke däri genom tillskyndas sagda fastighet. Samtidigt må förordnas om nyttjande av väg eller mark för transport av väghållningsämne.

3 kap. Om väghållning

7 §. *Väghållning* omfattar byggande och underhåll av väg.

Med *byggande av väg* avses anläggning av ny väg samt flyttning, breddning och annan förbättring av förefintlig väg.

Såsom *underhåll av väg* anses åtgärder som är erforderliga för bibehållande av vägen i ändamålsenligt skick, däri inberäknat renhållning med uppsamling och bortforsling av avfall från vägen samt öppethållande av väg vintertid. (1981/7)

8 §. Väg skall till sin sträckning och bredd samt även eljest byggas så, att ändamålet därmed uppnås på bästa möjliga sätt utan att någon åsamkas större skada eller förfång än nödvändigt.

Väg skall hållas i det skick dess ändamål och nytta förutsätta, såvitt det kan ske med skäliga kostnader.

På område, för vilket stads- eller byggnadsplan fastställts eller där tätbebyggelse finnes eller är i utveckling, må väg icke byggas så, att genomförandet av den fastställda eller framtida planen därigenom skulle kunna försvåras.

9 §. Väghållningen ombesörjes av kommunens vägnämnd, på vilken det jämväl ankommer att besluta om de begränsningar av trafiken, som varaktigt eller tillfälligt kunna påkallas av vägens bärkraft eller andra omständigheter. Begränsningar, förbud, påbud och varningar böra anges med trafikmärken.

10 §. Grind eller bom får inte hållas på kommunalväg utan kommunens tillstånd. (1997/80)

Byggnad, stängsel som äventyrar trafiksäkerheten eller annan varaktig anordning får inte uppföras på närmare än tolv meters avstånd från vägbanans mittlinje. En kommun kan dock på ansökan medge undantag från detta förbud, där det kan ske utan att trafiksäkerheten äventyras eller framtida ombyggnad av vägen försvåras. (1997/80)

Angående byggnadsverksamheten på område, för vilket fastställts i byggnadslagstiftningen förutsatt plan eller föreskrift, gäller vad därom är särskilt stadgat.

11 §. (1997/24) Vintertid skall kommunalväg hållas fri från hinder av snö och is i den utsträckning som erfordras för motorfordonstrafik, om det inte är onödigt på grund av samfärdselns ringa omfattning eller av andra särskilda skäl.

12 §. Upphävd (1997/24).

13 §. För vägbygge förordnar landskapsregeringens [vägavdelning] en övervakare, som äger följa byggnadsarbetet och tillse, att givna föreskrifter om arbetets utförande iakttagas. Övervakaren må besluta om

arbetets inställande, men beslutet skall omedelbart underställas vägsynenämnden för avgörande.

Slutsyn på vägbygge förrättas av en vägsynenämnd och den för bygget förordnade övervakaren. I vägsynenämnden ingår en representant för landskapet, tillika ordförande, och en representant för vägnämnden i kommunen. Har en entreprenör anlåtts vid vägbygget, får han själv eller ombud för honom närvara vid synen och yttra sig över gjorda anmärkningar. (1997/24)

Vid slutsyn föres protokoll, som fordernsammast översändes till landskapsregeringen och kommunens vägnämnd.

Ärenden om kommunalvägar och andra infrastrukturfrågor handläggs numera av landskapsregeringens infrastrukturavdelning.

4 kap. Om kostnaderna för väghållningen och om landskapsbidrag

14 §. Väghållningen bekostas med kommunens medel. Enskild person, som nyttjar eller har behov av vägen, må icke åläggas att deltaga i väghållningskostnaderna, med mindre vägen för hans behov enligt mellan honom och kommunen ingånget avtal skall byggas eller underhållas på ett sätt, som är kostsammare än vad som i allmänhet fordras enligt denna lag.

Har i 3 § 2 mom. avsett avtal ingåtts mellan kommuner och därvid jämväl avtalats om kostnadernas fördelning, lände det till efterrättelse. Föreligga i annat fall giltiga skäl för kommuns åläggande att deltaga i väghållningskostnaderna på annan kommuns område och sänjas kommunerna icke om kostnadernas fördelning, må landskapsregeringen bestämma, att fördelning av kostnaderna skall verkställas och enligt vilken grund detta skall ske.

15 §. Kommun må icke uppbära ersättning för nyttjande av kommunalväg eller område, anläggning eller anordning, som hör till sådan väg. Avgift må dock uppbäras för anlåtande av till kommunalväg hörande färja. Beslut om fastställande av sådan avgift som likväl icke må vara högre än vad kostnaderna för färjans underhåll förutsätta, skall underställas landskapsregeringen.

15a-17 §§. Upphävda (1997/24).

18 §. 1 mom. upphävt (1987/24).

Statistiska och ekonomiska uppgifter om kommunalvägarna och om trafiken på dem bör av kommunen insamlas och insändas till landskapsregeringen enligt därom meddelade föreskrifter.

19 §. För byggande av kommunalväg beviljas landskapsbidrag efter prövning inom ramen för härför anvisade anslag.

5 kap. Om vägnämndens uppgifter

20 §. Den kommunala vägnämnden äger bereda och verkställa ärendena angående förvaltningen av kommunalvägarna.

Det ankommer på vägnämnden särskilt

1) att årligen uppgöra beräkning över kommunens utgifter enligt denna lag;

2) att bereda ärenden rörande övertagande av väg till kommunalväg eller byggande av kommunalväg;

3) att taga initiativ till indragning av kommunalväg, som anses obehövlige; samt

4) att övervaka underhållet av kommunalvägarna.

3 mom. upphävt (1987/24).

6 kap. Om övertagande av väg och om indragning av kommunalväg

21 §. Beslut om att bygga kommunalväg eller om att ändra enskild väg till kommunalväg skall fattas av kommunfullmäktige. Beslutet skall underställas landskapsregeringen för fastställelse. (2005/28)

Landskapsregeringen må förvägra fastställelse av i 1 mom. nämnt beslut, om vägen anses äga ringa betydelse för samfärdseln på orten eller på grund av sin längd eller av annan orsak medför i förhållande till trafikbehovet oskäliga kostnader.

22 §. Kommun må besluta, att kommunalväg skall indragas om vägen i väsentlig mån förlorat sin betydelse för samfärdseln. Beslutet skall underställas landskapsregeringen för fastställelse.

23 §. Då kommunalfullmäktiges i detta kapitel omfördälda beslut fastställas av landskapsregeringen, skall landskapsregeringen tillika bestämma den tidpunkt, då ifrågakvarande väg förändras till kommunalväg eller indrages. Avser kommunalfullmäktiges beslut övertagande av väg till kommunalväg, må ock bestämmas, att vägen övertages efter det densamma blivit godkänd vid i 13 § avsedd slutsyn eller att tidpunkten fastställs genom särskilt beslut efter nämnda slutsyn.

I 1 mom. nämnd tidpunkt må icke utan särskilda skäl fastställas annorledes än till utgången av ett kalenderår, ej heller må tiden mellan beslutet och dess ikraftträdande bestämmas så kort, att nödiga förberedande åtgärder icke kunna vidtagas.

24 §. Om förändring av kommunalväg till landsväg eller bygdeväg gäller, vad i landskapslagen (1957:23) den 17 juli 1957 om allmänna vägar i landskapet Åland är stadgat om förändring av enskild väg till allmän väg.

2 mom. upphävt (1987/24).

7 kap. Särskilda stadganden

25 §. Närmare bestämmelser om verkställighet och tillämpning av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

N 10 Landskapslag (2008:59) om enskilda vägar i landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Denna lag gäller alla enskilda vägar, med undantag av sådana vägar som endast ägaren eller innehavaren av vederbörande fastighet har rätt att nyttja. På väg som även annan har rätt att nyttja, men till vilken ingen äger bestående nyttjanderätt, tillämpas denna lag endast där det är uttryckligen stadgat.

N 10 LL (2008:59) om enskilda vägar

Vad som i denna lag föreskrivs om vägrätt gäller också servitutsrätt till förmån för enskild vägförbindelse eller bestående nyttjanderätt som givits med stöd av annan lagstiftning.

2 §. Vad som i denna lag sägs om fastighet gäller i tillämpliga delar också outbrutet område, gruva och byggnad eller inrättning på annans mark som är avsedd att vara bestående.

De rättigheter som avses i denna lag kan stiftas att belasta också samfällt område.

Likställd med ägaren är enligt denna lag innehavaren av en fastighet som äger bestående eller under hans eller hennes livstid eller annars under obestämd tid gällande rätt att besitta fastigheten.

3 §. Bestämmelser i annan lag om enskild väg eller väg som skall anses som enskild, eller om annat i denna lag avsett område som avviker från eller går utöver bestämmelserna i denna lag, skall tillämpas. I övrigt skall denna lag tillämpas även på vägar, som med stöd av annan än denna lag byggs eller byggs som enskild väg eller på annan grund skall anses vara enskild väg.

Denna lag tillämpas även på detaljplanerat område med undantag från bestämmelserna om servitut i 154 § 1 mom. 11 punkten fastighetsbildningslagen (FFS 554/1995).

En enskild väg eller vägdel eller en trafikled till vilken trafiken på den är avsedd att överföras upphör då den såsom gata upplåts till allmänt bruk enligt bestämmelser i annan lag. I ett beslut genom vilket en gata godkänns för sitt ändamål skall bestämmas vilka vägar eller vägdelar som på motsvarande sätt upphör.

På ett detaljplanerat område skall kommunen överta väghållningen från den tidpunkt den blivit skyldig att anlägga en gata, till vilken trafiken på en enskild väg eller en del därav är avsedd att överföras, eller har börjat bygga en sådan gata. En vägdelägare, då ett väglag inte har grundats, eller ett väglag har rätt att föra frågan om kommunens skyldighet att omhänderta väghållningen till landskapsregeringen för behandling och landskapsregeringen får vid vite ålägga kommunen att fullgöra denna skyldighet.

Då en väg enligt 3 mom. upphör, skall beträffande upplösningen av väglaget och betalningen av dess skulder det som bestäms om indragning av väg i 91 § 4 mom. följas. Likaså skall 94 § tillämpas, såvida vägområdet inte hör till en gata som avses i 3 mom.

4 §. Denna lag ändrar inte något i vad som anses bör vara gällande angående rätten att beträda och röra sig på annans mark.

5 §. I fråga om byggande av bro, trumma eller färja med färjeläge och färjeled samt därtill hörande anordningar i vattendrag gäller särskilda bestämmelser. Om byggande av bro eller trumma på någon annans område gäller, om därtill inte fordras tillstånd enligt vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland, det som i denna lag sägs om byggande av väg, men vid utförandet av arbetet skall därutöver bestämmelserna i vattenlagen följas.

6 §. Följande termer används i denna lag:

Enskild väg: Väg som inte är allmän väg. En enskild väg kan även vara en gångstig eller väg som används endast vintertid eller en väg som enbart är avsedd för en viss typ av trafik.

Vägområde: område som behövs för körbana, gång- och cykelbana samt områden, anläggningar och anordningar som hör till vägen såsom vägren, slänt, vägbank, dike, skilje- och gränsremsa, mötes- och vändplats, upplagsplats som behövs för väghållning i anslutning till vägen, belysningsanordningar och trafikljus, bro, trumma, bullerhinder, färja med färjeläge och färjeled, skyddsräcken och vägmärken.

Skogsväg: en väg som huvudsakligen är avsedd för transporter som behövs för skogsbruket.

Befintlig väg: väg för vilken fastställts vägrätt på basen av denna lag eller annan lag som avses i 3 § 1 mom.

Väghållning: byggande och underhåll av väg.

Byggande av väg: anläggande av en ny väg samt flyttning, breddning och annan grundförbättring av väg.

Underhåll av väg: åtgärder som krävs för att behålla vägen i ett skick som motsvarar dess ändamål, inklusive snöröjning och renhållning.

Vägrätt: bestående rätt att använda en annan fastighetsområde för vägändamål enligt denna lag.

Vägdelägare: innehavare av vägrätt.

Väglag: sammanslutning av vägdelägare.

Vägenhet: fördelningsgrunden för fördelning av väghållningsskyldigheten och de därav uppkomna kostnaderna mellan vägdelägarna.

Vägnämnden: landskapets vägnämnd för enskilda vägar.

7 §. En väg skall till sin sträckning, bredd och även annars byggas så, att ändamålet på bästa sätt uppnås utan att någon åsamkas större skada eller förfång än behovet kräver.

En väg får inte byggas, om den inte med hänsyn till användningen av tidigare enskilda och allmänna vägar samt andra från allmän synpunkt beaktansvärda omständigheter bör anses ändamålsenlig. Detsamma gäller om byggandet av vägen kan åstadkomma betydande förstörelse i naturen, beskär kulturvärden i miljön eller på annat liknande sätt i avsevärd mån kränker allmänt intresse. På ett område för vilket det finns en gällande detaljplan eller vilket hör till ett område i behov av planering får en väg inte byggas så att genomförandet av en gällande plan eller framtida plan därigenom kan försvåras.

Vad i 1 och 2 mom. är sagt om byggande av väg skall även tillämpas på annan åtgärd, som gäller användning av område för ändamål som avses i denna lag.

Vägen skall hållas i sådant skick som dess ändamål och nyttan därav förutsätter, med beaktande av att underhållet inte vållar vägdelägarna oskäligen kostnader.

Vill någon vägdelägare ha en väghållning som helt eller till viss del är av uppenbart högre standard än vad som ovan i denna paragraf är sagt, skall han

eller hon, vid behov i förskott, betala därav orsakade merkostnader.

8 §. Om byggandet av en väg betydligt försämrar de naturvärden på grund av vilka ett område har införlivats eller avses bli införlivat i nätverket Natura 2000, som avses i 21 § landskapslagen (1998:82) om naturvård, och om inga hinder för byggandet av vägen annars finns, skall den som saken gäller i samråd med miljöbyrån vid landskapsregeringen försöka finna ett sådant alternativ till byggandet av vägen där olägenheterna blir så små som möjligt.

Om det inte är möjligt att till skäliga merkostnader bygga vägen så att den på ett tillfredsställande sätt tjänar användarens behov, är landskapet, om så yrkas, skyldig att ersätta olägenheten eller lösa in det område för vilket ansökan om grundande av vägrätt har lämnats in.

Ersättande av den olägenhet enligt 1 mom. som orsakas av att vägen över huvudtaget inte kan byggas eller inlösning av ifrågavarande område handläggs och avgörs enligt 7 kap. i landskapslagen om naturvård.

2 kap. Vägrätt samt annan för våghållning och nyttjande av väg nödvändig rätt

9 §. Om det för ett ändamålsenligt användande av en fastighet är viktigt att få vägförbindelse över en annan fastighets område och detta inte orsakar någon fastighet betydande olägenhet, skall den fastighet som behöver vägförbindelsen vid en vägförrättning ges vägrätt.

En vägrätt kan också gälla upplåtelse av ett behövt tilläggsområde för flyttning eller annan förbättring av en befintlig väg, om inte något annat följer av 17 §.

Vid flyttning av en väg kan grunden för beviljande av vägrätt också vara den betydande nytta en kortare vägförbindelse innebär för den fastighet som innehar vägrätten.

Vägrätt kan också grundas så att den belastar ett samfällt område och vägområdet för en allmän väg. I fråga om anslutning av en enskild väg till en allmän väg samt om utförande av arbete på vägområdet gäller vad som bestäms i landskapslagen (1957:23) om allmänna vägar.

10 §. Är en befintlig väg viktig för ett ändamålsenligt användande av en fastighet som inte har rätt till denna väg, skall fastigheten ges vägrätt om detta inte leder till betydande men för den fastighet, på vars mark vägen går, eller för någon som sedan gammalt har rätt till vägen. Här avsedd vägrätt beviljas vid vägförrättning eller genom vägnämndens eller ett väglags beslut i enlighet med vad nedan sägs.

Om trafiken till en fastighet på grund av ändrade förhållanden kan ordnas mer ändamålsenligt genom en annan befintlig väg, kan fastigheten under de förutsättningar som anges i 1 mom. beviljas vägrätt till denna väg samtidigt som en vägrätt som tidigare beviljats fastigheten kan upphävas. Beslut om dessa frågor fattas vid en vägförrättning eller vägnämndens förrättning.

11 §. Har det sätt på vilket en vägdelägare använder en väg förändrats så att det medför oskälig olägenhet för en fastighet genom vars område vägen löper eller för en annan vägdelägare, kan den vägrätt som hör till vägdeläggarens fastighet upphävas, om i stället för denna vägrätt samtidigt beviljas en vägrätt som avses i 9 § 1 mom. eller 10 § 1 mom.

Om en oskälig olägenhet inte kan undanröjas genom reglering enligt 1 mom. och vägrätten är nödvändig för att den delägare som vållar olägenheten skall kunna använda sin fastighet ändamålsenligt, skall delägaren betala ersättning för den ökade olägenheten som beror på förändringen av det sätt på vilket vägen används.

De ärenden som nämns i 1 och 2 mom. avgörs vid en vägförrättning.

12 §. Om det på grund av en förutsebar förändring i förhållandena eller av andra särskilda skäl inte är ändamålsenligt att grunda en bestående vägrätt, kan vägrätten grundas för en viss bestämd tid.

I detta fall skall bestämmas om en tidpunkt eller händelse fram till vilken vägrätten gäller.

13 §. Är en befintlig väg viktig för att en näringsidkare skall kunna bedriva sin verksamhet, skall denne ges rätt att nyttja vägen, om vägen är så byggd att den lämpar sig för den trafik som verksamheten kräver och den fastighet, på vars område vägen ligger, eller någon som tidigare har rätt till vägen, inte därigenom orsakas betydande förfång. Denna rätt att nyttja väg kan beviljas av väglaget eller vägnämnden.

Har förhållandena förändrats så att användningen av en väg som bygger på en rätt som avses i 1 mom. skulle kunna ordnas mer ändamålsenligt genom en annan befintlig väg, kan innehavaren av rätten under de förutsättningar som anges i 1 mom. beviljas rätt att använda denna väg och hans eller hennes tidigare rätt kan samtidigt upphävas.

Har användningen av en väg som bygger på en rätt som avses i 1 mom. förändrats så att det medför oskälig olägenhet för en fastighet genom vars område vägen löper, eller för en vägdelägare, kan rätten upphävas, om i stället för denna rätt samtidigt beviljas motsvarande rätt till en annan befintlig väg. Om en oskälig olägenhet inte kan undanröjas på detta sätt och det alltjämt är nödvändigt att vägen används för idkande av trafik eller annan näring, skall näringsidkaren betala ersättning för den ökade olägenheten som beror på förändringen i det sätt på vilket vägen används.

De ärenden som nämns i 2 och 3 mom. avgörs vid en vägförrättning eller vägnämndens förrättning.

14 §. Om en vägrätt eller en rätt att nyttja väg inte kan beviljas på grund av det förfång nyttjandet av vägen orsakar kan en begränsad vägrätt trots allt grundas, om förfånget kan undvikas genom en begränsning av användandet av vägen till viss årstid eller till transporter av visst slag eller genom beviljande av en på annat sätt begränsad rätt till vägen.

15 §. Nyttjanderätt till mark vid sidan av väg som behövs till upplagringsplats för virke eller nyttjanderätt

N 10 LL (2008:59) om enskilda vägar

för parkeringsplats för vägdelägare som inte kan beviljas vägrätt ända fram till sin fastighet, skall grundas vid en vägförrättning om rätten behövs för undvikande av oskäliga kostnader. Nyttjanderätten kan beviljas om detta inte leder till betydande förfång för den fastighet till vilken området hör.

Leder en väg till en strand, kan nyttjanderätt till jord- eller vattenområde som krävs för båtplats och brygga likaså under motsvarande förutsättningar beviljas för att vägdelägarna skall kunna komma till sina fastigheter. Beviljad rätt tillkommer vägdelägarna gemensamt.

Kostnaderna för grundande av i denna paragraf avsedda rättigheter hänförs till vägbyggnadskostnaderna. När kostnaderna för grundandet av rättigheterna samt för iståndsättande och underhåll av område och brygga fördelas mellan vägdelägarna, gäller i tillämpliga delar vad som sägs i 23 § om fördelning av väghållningskostnader.

16 §. Då rättigheter enligt detta kapitel beviljas, skall eventuella begränsningar vid nyttjandet av rättigheterna samtidigt bestämmas, och, såvida det inte gäller en rätt till en befintlig väg, det område som omfattas av rättigheten.

17 §. En vägrätt som i enlighet med bestämmelserna i denna lag beviljats vid vägförrättning eller genom vägnämndens eller ett väglags beslut samt sådana rättigheter som avses i 15 § gäller såsom bestående nyttjanderätter oberoende av andra rättigheter som hänför sig till fastigheten. Sådan vägrätt får även den som med stöd av nedanstående bestämmelser förpliktats att i egenskap av vägdelägare delta i väghållningen. Om en del av en väg berörs av flera vägrätter, utvidgas de smalare vägrätterna till att motsvara de bredare vägrätterna.

En sådan rätt som avses i 1 mom. uppstår också till tilläggsområde som krävs för uträtning, breddning eller annan förbättring av en väg, flyttning av väg dantagen, och som tagits i användning med ägarens samtycke.

En för näringsidkare beviljad rätt att nyttja väg är oberoende av annan rätt till fastigheten i kraft, så länge vägen fortgående begagnas för den näringsverksamhet för vilken rätten beviljats.

18 §. Vägrätten innefattar rätt att från vägområdet avlägsna träd, buskar och andra naturhinder, som är till men för väghållningen, samt att hugga av grenar som sträcker sig ut över vägområdet.

Utänför vägområdet får rätt ges att avlägsna träd och buskar eller grenar som uppenbart kan äventyra trafiksäkerheten såvida de inte växer på tomt eller byggnadsplats eller i trädgård eller som annars tagits under särskild omvårdnad och inte synnerligen vägande skäl att ta bort dem finns. Områdets ägare eller innehavare skall underrättas i god tid innan växtligheten tas bort.

Vid en vägförrättning får bestämmas att en anordning, anläggning eller fristående byggnad som inte är en bostad skall flyttas om flyttningen inte orsakar dess

ägare skada eller nämnvärt förfång och vägbyggandet annars skulle bli orimligt dyrt.

19 §. Om det är påkallat ur trafiksäkerhets- eller väghållningssynpunkt, kan uppförandet av byggnad, stängsel eller annan varaktig anordning vid enskild väg förbjudas inom en 12 meter bred zon räknat från vägens mittlinje.

Ett förbud gäller inte inom detaljplanerat område.

20 §. Grind eller bom får förbjudas på en väg, om förbudet är nödvändigt på grund av trafiken och oskäligt förfång inte vållas den fastighet, över vars område vägen löper. Detta gäller bara om det inte av trafiksäkerhetsskäl eller annat viktigt skäl krävs att grinden eller bommen finns kvar.

Ett förbud får helt eller delvis upphävas, om förbudet inte behövs längre eller vägande skäl för att ta bort det anförs.

Förbud eller upphävande av förbud skall delges sakägarna på det sätt som anges i 116 § kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

21 §. Grundar sig en rätt att bygga väg över annans fastighets område eller att använda en befintlig väg eller i 15 § avsedd rätt endast på avtal, som ingåtts medan denna lag är i kraft, binder avtalet endast dem som ingått eller godkänt detsamma eller är deras arvingar.

I fråga om sådan på avtal grundad väg eller rätt skall, förutom vad i 1 mom. är sagt, endast bestämmelserna i 11 kapitlet i denna lag tillämpas.

3 kap. Väghållningsskyldighet

22 §. Samtliga som erhållit rätt till väg eller vars fastighet helt eller delvis ligger inom det område, som vägen bör anses betjäna genom att den krävs eller kan användas för transporter till och från området, är skyldig att såsom vägdelägare i enlighet med sin andel bygga och underhålla vägen. Den som inte sedan gammalt är vägdelägare kan emellertid inte tvingas att i egenskap av vägdelägare delta i väghållningen i fråga om befintlig väg, så länge denna inte används för hans eller hennes fastighet.

Motsätter sig en betydande del av dem som skulle vara skyldiga att delta i väghållningen anläggandet av en ny väg, och skulle den planerade vägen uppenbarligen för flera fastigheters vidkommande tills vidare behövas endast i ringa utsträckning, får beslut fattas om anläggande av vägen endast på åtgärd av dem som önska det utan att de övriga tvingas delta.

Framställs yrkande att fastighetsägaren i egenskap av vägdelägare skall delta i väghållningen, men vägen på grund av annan befintlig förbindelseled till fastigheten eller av annan sådan orsak inte är nödvändig för fastigheten och ägaren meddelar att han eller hon för fastighetens del avstår från att använda vägen, kan han eller hon inte tvingas att i egenskap av vägdelägare delta i väghållningen.

23 §. Väghållningsskyldigheten skall fördelas mellan vägdelägarna efter den nytta var och en kan anses ha av vägen. Vid uppskattningen av nyttan skall storleken av vägdelägarens fastighet inom det område som

vägen betjänar beaktas, och i vilken utsträckning vägen för varje delägares del används eller kommer att användas för olika transporter. Om en vägdelägare driver en näring som genererar trafik skall även detta beaktas.

För fördelning av väghållningsskyldigheten och de därav uppkomna kostnaderna mellan vägdelägarna fastställs *vägenheter* för dem i enlighet med de grunder som anges i 1 mom. På basen av vägenheterna fastställs *vägavgifter*. Om byggandet av en väg till någon del som inte kommer alla vägdelägare till nytta orsakar särskilda kostnader, kan särskilda vägenheter fastställas för fördelningen av dem. Vägdelägarna kan besluta att vägavgiften utöver den avgift som fastställts på basen av vägenheterna skall omfatta en grundavgift som är lika stor för alla vägdelägare och som täcker de direkta kostnaderna för skötseln av väglagets administrativa ärenden.

Om en fastighet har behov av en nybyggd väg först senare, har fastighetens ägare rätt att fordra att betalningen av vägavgiften avseende byggnadskostnaderna för fastighetens del fastställs i form av högst tio lika stora rater.

Om en vägdelägare använder vägen tillfälligt på ett sätt som avsevärt avviker från vad som har beaktats vid fastställandet av vägenheter, kan en bruksavgift som motsvarar den uppskattade användningen av vägen fastställas för sådana tillfälliga transporter. Avgiften kan bestämmas retroaktivt för högst ett år från den tidpunkt då den fastställs.

För näringsidkare, som på basen av bestämmelserna i 13 § fått rätt att nyttja väg, fastställs en bruksavgift. Om någon har fått rätt att använda vägen för något annat än en fastighet med stöd av någon annan lag än denna, kan för denna person i stället för vägavgift fastställas en bruksavgift, om användningen av vägen endast är tillfällig. Bruksavgiften är en årlig avgift, om inte något annat avtalas, och i fråga om grunderna för fastställandet iakttas 26 §.

24 §. Om den som enligt 9, 10, 12 eller 13 §§ fått rätt till väg kan anses ha haft betydande nytta av det byggande av vägen som utförts under de tjugo senaste åren innan rätten till vägen grundades eller beviljades eller rätten att använda vägen uppkom, kan han eller hon åläggas att betala en skällig del av kostnaderna för byggandet av vägen. När ersättningens storlek bestäms skall den tid beaktas som gått från byggandet av vägen och nyttan av vägen.

Vad i 1 mom. är sagt gäller inte fastighet som tillkommit vid delning, när mot denna svarande väghållningsskyldighet redan beaktats vid bestämmandet av den delning underkastade fastighetens väghållningsskyldighet.

Ersättning enligt 1 mom. bestäms endast om väglaget eller vägdelägarna tillsammans eller någon av dem yrkar att ersättning skall bestämmas. Ersättningen skall betalas till väglaget eller, om det inte finns något väglag, till vägdelägarna gemensamt. Om inte de vägdelägare som är närvarande vid förrättningen kommer överens om något annat, fördelas ersättningen mellan

vägdelägarna enligt vägenheter eller enligt någon annan skällig grund. Ersättningsfrågan avgörs i samband med att rätten till vägen enligt 1 mom. beviljas.

25 §. På förslag av en sakägare kan det bestämmas att de medel som är nödvändiga för underhållet av en skogsväg inte skall tas ut av vägdelägarna i form av vägavgifter utan som *bruksavgifter* av dem som använt vägen. Samtidigt skall grunderna för fastställande av bruksavgifterna bestämmas med beaktande av de olika användningsformernas inverkan på underhållskostnaderna för vägen.

Bruksavgiften skall debiteras sedan transporten ägt rum och betalas inom den tid som fastställts vid debiteringen.

26 §. Den som enligt 86 § eller på någon annan grund tillfälligt använder en väg skall betala bruksavgift som ersättning för detta. Parterna kan komma överens om avgiften och betalningssättet. Om någon överenskomelse inte träffas, skall avgiften fastställas i enlighet med vad som anses skäligt med beaktande av den vägavgift som påförs delägare för motsvarande nyttjande av vägen och den särskilda ökning av underhållskostnaderna som nyttjandet av vägen eventuellt orsakar.

27 §. Om någon enligt 25 § 1 mom. eller 26 § är skyldig att betala bruksavgift, skall han eller hon genast efter avslutad transport eller någon annan användning av vägen lämna sysslomannen eller styrelsen eller den som givit tillstånd till användning av vägen en utredning över den transporterade varumängden, transportsättet och transporttiden eller den övriga användningen av vägen. Om så inte sker kan avgiften fastställas enligt uppskattning.

28 §. Den som beviljats rätt till befintlig väg eller förpliktats att delta i väghållningen i fråga om sådan väg skall påföras vägenheter. Har lägenhet, som har rätt till vägen, delats skall de nya lägenheterna likaså påföras vägenheter, om de vid delningen fått rätt till vägen.

Om en väg inte längre behövs för en fastighet på grund av att fastigheten fått en annan förbindelseled eller förhållandena annars har förändrats väsentligt, kan en vägdelägare yrka att den vägrätt som hör till hans eller hennes fastighet upphävs och att han eller hon befrias från väghållningsskyldighet. Frågan om upphävande av vägrätten och befrielse från väghållningsskyldigheten avgörs vid en vägförrättning eller genom beslut av vägnämnden eller, om vägdelägarna utgör ett väglag, genom beslut av väglaget enligt vad som sägs nedan. Detsamma gäller i tillämpliga delar också upphävande av en rätt som avses i 13 § 1 mom.

29 §. Har omständigheter som inverkar på väghållningsskyldigheten eller dess fördelning väsentligt förändrats, skall, på yrkande av vägdelägare, fördelningen av vägenheterna justeras.

Har fördelningen av vägenheterna varit i kraft under minst fem år, har vägdelägare, oberoende av den i 1 mom. nämnda förutsättningen, rätt att begära en ny fördelning.

N 10 LL (2008:59) om enskilda vägar

30 §. På en sakägares förslag kan bruksavgifterna ändras, om det med anledning av att grunderna för fastställande av dem har ändrats finns särskilda skäl till det.

31 §. Om en vägdelägare eller någon som mot bruksavgift har tillstånd att använda vägen har använt vägen på ett sätt som inte beaktats när vägenheterna eller grunderna för bruksavgifterna fastställdes och som betydligt ökat slitaget på vägen eller skadat den, är han eller hon skyldig att ersätta merkostnaderna för återställandet av vägen.

32 §. Vaghållningen sköts för gemensam räkning. Kostnaden för vaghållningen av en bro eller något annat vägavsnitt som orsakar särskilda kostnader kan om det finns skäl till det påföras alla eller vissa vägdelägare gemensamt.

Om det finns skäl därtill, skall vägenheter beräknas separat för byggande av väg respektive för underhåll av väg.

33 §. Anläggningar och anordningar som är nödvändiga för anslutning av en fastighet eller en annan väg till en enskild väg skall byggas och underhållas av den som gör anslutningen. Om försummelse av denna skyldighet innebär uppenbar fara för trafiken på den enskilda vägen eller för underhållet av den och den som gjort anslutningen trots uppmaning inte vidtar nödvändiga åtgärder, kan vägdelägarna eller väglaget åta sig arbetet på dennes bekostnad.

4 kap. Ersättningar

34 §. För upplåtelse av mark samt för skada, men eller kostnader som drabbar ägaren av en fastighet, en vägdelägare eller vägrättsinnehavare till följd av en åtgärd med stöd av denna lag, betalas ersättning.

Rätt till ersättning finns dock inte, då det överenskommit eller uppenbarligen förutsatts att ersättning inte skall betalas ut, ej heller med anledning av åtgärder på område som vid vägförrättning anvisats för väg, om dessa vidtagits först efter det området anvisats för vägändamål.

För olägenhet som uppstår till följd av förbud enligt 19 § i denna lag kan ersättning fastställas endast om olägenheten är synnerligen betydande.

35 §. Om alla sakägare som berörs av en ersättning träffar avtal om de grunder som skall följas när den bestäms eller om dess belopp, hur och när den skall betalas, skall avtalet följas, om det inte är oskäligt för någon sakägare.

Ersättningar som beror på åtgärder enligt 11 § 2 mom. eller 13 § 2 mom. betalas av den som har fordrat att åtgärden vidtas. Om en åtgärd är till uppenbar nytta även för någon annan sakägare, kan denne förpliktas att delta i ersättningarna enligt den nytta han eller hon har av åtgärden.

Ersättningar som beror på beviljandet av en ny rätt enligt 11 § 1 mom. eller 13 § 3 mom. betalas av den som använder vägen på ett sådant sätt att åtgärden blivit nödvändig. Av särskilda skäl kan även någon annan sakägare åläggas att delta i betalningen av en ersättning.

36 §. Har någon nyttjande-, servituts- eller annan bruksrätt till en fastighet, till vilken en åtgärd som avses i denna lag hänför sig, har han eller hon samt fastighetsägaren rätt att få ersättning för förlust av denna rätt eller för dess minskade värde. Denna ersättning skall beaktas när ersättningen till fastighetens ägare bestäms.

37 §. Ersättning skall, om inte annat följer av grunden för dess fastställande, betalas i ett för allt.

38 §. Rätten till i ett för allt utgående ersättning åt ägare av fastighet hör till fastigheten och kan inte överlätas eller utmätas särskilt för sig. Överlåtelse eller betalning av ersättning åt annan än fastighetens ägare är utan verkan gentemot den som i fastigheten har inteckning eller panträtt för ogulden köpeskilling.

39 §. Ersättning i ett för allt skall, om inte något annat har beslutats när den fastställdes, betalas inom tre månader från den dag då förrättningen avslutades, om inte något annat följer av 97 §.

Om betalningstiden för en ersättning har bestämts till längre än tre månader från den dag då förrättningen avslutades, skall sex procents årlig ränta, räknat från den dag då tre månader har gått från avslutandet av förrättningen, betalas på ersättningen. Om ersättningen inte betalas inom utsatt tid, skall på den obetalda ersättningen betalas en årlig ränta enligt den räntefot som avses i 4 § räntelagen (FFS 633/1982).

Om beloppet av en ersättning sänks sedan ersättningen har betalats, skall det överbetalda beloppet och den ränta som har betalats på detta belopp återbäras till betalaren samt skall på det kapital som återbärs betalas sex procents årlig ränta som räknas från den dag då ersättningen betalades.

5 kap. Vägförrättning

40 §. Vid en vägförrättning skall efter sakens natur följande ärenden behandlas och avgöras:

- 1) beviljande av vägrätt som avses i 9 och 10 §§,
- 2) grundande av vägrätt till en sådan väg till vilken någon annan än fastighetens ägare eller innehavare inte har bestående rätt,
- 3) ärenden som avses i 11, 14 och 15 §§,
- 4) en befintlig vägs läge och bredd och om någon har rätt till vägen eller motsvarande på någon annan lag grundad bestående bruksrätt, om det råder ovisshet om saken,
- 5) vilka som är vägdelägare,
- 6) fastställande av vägenheter och bruksavgifter samt grunderna för dessa,
- 7) inom vilken tid byggandet av vägen skall vara slutfört, om det anses nödvändigt att sätta ut en tidsgräns,
- 8) om och i vilken utsträckning en rättighet som avses i 18 § 2 och 3 mom. skall beviljas eller ett förbud som avses i 19 § 1 mom. eller 20 § skall utfärdas,
- 9) hur förrättningskostnaderna skall delas mellan sakägarna,
- 10) ersättningar samt

11) andra ärenden som skall behandlas i enlighet med denna lag, om det inte sägs att de skall avgöras på något annat sätt.

Har en vägförrättning anhängiggjorts med stöd av någon punkt i 1 mom., kan vid förrättningen avgöras även andra ärenden gällande vägen som skall avgöras vid en vägförrättning.

Vid en vägförrättning kan beslut även fattas om åtgärder som avses i 75 § samt om grundande av vägrättigheter även till annan väg än den som förrättningsförordnandet avser, om vägarna ansluter sig till varandra och ett utsträckande av förrättningen är motiverat.

Om beslut har fattats om byggandet av en väg, skall en karta över de områden som behövs för vägen och ett kostnadsförslag vid behov upprättas. När en tidsgräns har satts ut, inom vilken byggandet av vägen skall vara slutfört, skall ett kostnadsförslag alltid upprättas. Vägområdena och de områden som avses i 15 § skall i behövlig utsträckning utmärkas i terrängen.

41 §. Vid en vägförrättning kan förrättningsmännen utan särskilt förordnande verkställa fastighetsbestämning när det behövs för bestämning av vägområdet eller av något annat skäl. Likaså kan förrättningsmännen verkställa ägobyte eller överföring av områden, om detta krävs för byggande av väg, indragning av väg, upphävande av vägrätt eller någon annan ändring av vägrätten, om den som sökt vägförrättning eller ägaren till området i fråga begär det eller om det är viktigt att verkställa ägobytet eller överföringen av områden för att åstadkomma en ändamålsenlig fastighetsindelning.

Förutsättningar för ägobyte är att man genom det

1) kan undvika att olägenhet uppstår som skulle förhindra arrangemang för ordnande av vägförbindelse,

2) avsevärt minskar de kostnader eller ersättningar som ordnandet av vägförbindelsen annars skulle medföra eller

3) avsevärt minskar den olägenhet som ordnandet av vägförbindelsen skulle medföra för ett ändamålsenligt nyttjande av fastigheten eller del därav.

Kan ägobyte inte göras på lämpligt sätt eller kommer fastighetsägarna i fråga överens om överföring av ett område, kan i stället för ägobyte under de förutsättningar som nämns i 2 mom. ett område av ringa värde överföras från en fastighet till en annan mot full ersättning i pengar.

En förutsättning för ägobyte och överföring av områden är dessutom att åtgärden inte medför nämnvärd olägenhet för någon. I övrigt gäller i fråga om ägobyte och överföring av områden i tillämpliga delar 59, 65, 66 och 200 § fastighetsbildningslagen.

Vid ägobyte och överföring av områden bedöms det område som överförs från en fastighet till en annan separat ur den överlåtande fastighetens och ur den mottagande fastighetens synvinkel. Om dessa värden avviker från varandra skall den av sakägarna som drar nytta av åtgärden åläggas att ersätta skillnaden.

Vad som i denna paragraf sägs om fastighet gäller också för samfällt område.

42 §. För avlägsnande eller minskande av avsevärt förfång som en väg eller användningen av den eller sådana rättigheter som avses i 15 § eller användningen av dem förorsakar fastighetens ägare kan vägen eller rättigheten flyttas till något annat ställe inom de områden som tillhör honom eller henne eller av synnerliga skäl även någon annanstans, om detta kan ske utan betydande förfång för någon. Detsamma gäller flyttandet av en väg, om detta är nödvändigt för undanröjande av en olägenhet som äventyrar trafiksäkerheten.

Vägdelägarna kan förpliktas att delta i kostnaderna för flyttningen i det förhållande som deras vägenheter anger, med beaktande av den särskilda nytta som en ovan nämnd fastighetsägare kan få av att vägen eller rättigheten flyttas.

Beslut om flyttning av en väg eller en rättighet fattas vid en vägförrättning som verkställs på ansökan av fastighetsägaren eller, om det är fråga om en sådan flyttning av vägen som motiveras av trafiksäkerheten, även på ansökan av väglaget eller, om ett sådant inte har grundats, av en vägdelägare.

43 §. Inom ett område där vägrätterna är oklara eller inom vilket det på grund av ändrade trafikförhållanden är nödvändigt att bygga eller dra in vägar eller reglera vägrätterna på något annat sätt kan en vägförrättning verkställas på landskapets, kommunens, väglagets eller fastighetsägarens ansökan för att ändamålsenliga vägförbindelser skall kunna ordnas och vägrätterna fås att motsvara de ändrade förhållandena (*områdesvägförrättning*). Om ordnandet av vägförbindelserna är nödvändigt för att minska den lokala trafiken på en allmän väg får områdesvägförrättning även sökas av väghållaren för den allmänna vägen. En sådan vägförrättning söks hos Egentliga Finlands lantmäteribyrå, nedan kallad lantmäteribyran, som utfärdar förrättningsförordnandet och sköter om verkställandet av förrättningen även i sådana fall då den helt och hållet gäller ett område som avses i 5 § 3 mom. fastighetsbildningslagen. Om det krävs av allmänt intresse, kan lantmäteribyran utfärda förordnande för verkställande av områdesvägförrättning utan ansökan. Förrättningsmännen kan fatta beslut om att utvidga en inledd vägförrättning till områdesvägförrättning om förutställning för sådan förrättning enligt ovan i övrigt finns.

De befintliga vägarna inom det område som berörs av en områdesvägförrättning och som på grund av vägregleringen blir obehövliga kan dras in utan att det utreds vilka fastigheter som har rätt till dem.

I fråga om betalningen av kostnaderna för en områdesvägförrättning tillämpas 51 §. Om förrättningen har anhängiggjorts på ansökan och om den helt eller delvis berott på allmänt intresse, kan förrättningskostnaderna helt eller delvis betalas av staten i enlighet med vad som anges i lagen om enskilda vägar (FFS 358/1962). Förrättningsmännen fattar beslut om detta. Ändring i förrättningsmännens beslut får inte sökas genom besvär. Om förrättningen verkställs utan ansökan på lantmäteribyrans förordnande, betalas förrättningskostnaderna av staten.

N 10 LL (2008:59) om enskilda vägar

Ersättningar som orsakas av ordnandet av vägförbindelser vid en områdesvägförrättning som utförs på ansökan av väghållaren för en allmän väg skall betalas av sökanden. Om någon annan sakägare har särskild nytta av arrangemangen kan denne åläggas att delta i betalningen av ersättningarna om det är skäligt med hänsyn till nyttan.

44 §. Rätt att kräva vägförrättning har fastighetens ägare, delägarna i ett samfällt område och det väglag vars väg ärendet berör samt kommunen. Vägförrättning som avses i 40 § 1 mom. 4 punkten får sökas även av innehavaren till en särskild rättighet som gäller fastigheten.

Sakägare vid en vägförrättning är sökanden och andra personer vars rätt eller fördel direkt berörs av förrättningen.

Om fastigheten eller en rättighet som gäller denna under förrättningen har övergått till en ny ägare eller innehavare, är denne under förrättningen bunden av det som den tidigare ägaren eller rättsinnehavaren samtyckt eller förpliktats till.

45 §. Vägförrättningen verkställs av en förrättningsingenjör och två sådana gode män (*förrättningsmän*) som anges i 6 § 1 mom. fastighetsbildningslagen. Förrättningsingenjören kan verkställa förrättningen utan gode män, om det inte är nödvändigt att anlita gode män och ingen sakägare fordrar att gode män anlitas.

Förrättningsingenjören kan vara en diplomingenjör, civilingenjör, ingenjör eller tekniker anställd hos lantmäteriverket eller kommunen i enlighet med 5 och 5 a § fastighetsbildningslagen. I fråga om förrättningsingenjören och gode männen iakttas i övrigt vad som sägs om förrättningsingenjörer och gode män i fastighetsbildningslagen.

46 §. Förordnande om vägförrättning skall sökas skriftligen hos lantmäteribrån. Om vägförrättningen gäller ett område som i sin helhet är ett sådant område som avses i 5 § 3 mom. fastighetsbildningslagen, söks förrättningen hos kommunens fastighetsregisterförare.

Ansökan skall om möjligt åtföljas av en förteckning över de fastigheter, jordägare och innehavare av nyttjande-, servituts- och annan bruksrätt som förrättningen är avsedd att direkt beröra samt av en karta som tillräckligt tydligt utvisar den i ansökan avsedda vägens placering. Gäller ansökan en väg vars delägare bildar ett väglag, skall även sysslomannen eller någon ordinarie medlem av styrelsen nämnas i ansökan. Sökandens postadress och om möjligt även uppgift om adresserna för de sakägare som nämns i förteckningen skall finnas med i ansökan.

Lantmäteribrån eller, om det är fråga om ett sådant område som avses i 5 § 3 mom. fastighetsbildningslagen, kommunens fastighetsregisterförare kan utan ansökan inleda en vägförrättning i sådana fall som avses i 212 § 2 mom. fastighetsbildningslagen. Kostnaderna för en sådan förrättning betalas av staten eller kommunen beroende på om lantmäteribrån eller kommunens fastighetsregisterförare utfärdat förrättningsförordnandet.

47 §. Förrättningsmännen kan, då de finner det nödvändigt, kalla sakkunniga till hjälp vid behandlingen av vissa frågor vid förrättningen. Härvid skall bestämmelserna i fastighetsbildningslagen om sakkunniga och deras arvoden följas.

48 §. På tillkännagivandet av en vägförrättning tillämpas 168–171 §§ fastighetsbildningslagen.

49 §. Meddelande om en vägförrättning ska lämnas till vägnämnden. När det är fråga om anläggande eller flyttning av en väg ska miljöbyrån vid landskapsregeringens allmänna förvaltning underrättas om vägförrättningen och, om vägen skulle komma att leda in på ett allmänt vägområde, även landskapsregeringens allmänna förvaltnings infrastrukturavdelning. (2014/59)

Gäller vägförrättning byggande av väg skall kommundirektören meddelas om förrättningen.

Ett meddelande skall om möjligt lämnas minst 10 dagar innan det ärende som nämns i meddelandet behandlas vid förrättningen.

Vid vägförrättning har ovanstående myndigheter rätt att yttra sig i saken.

I ärende angående byggande av väg har kommunen rätt att föra talan såsom sakägare när det gäller vägens placering.

50 §. Förrättningsmännen och andra som anlitas vid förrättningen har rätt att få tillträde till en fastighet för att verkställa mätning eller stakning eller annan åtgärd som behövs för förrättningen. I en trädgård, park eller liknande plantering får träd eller buskar inte skadas eller fällas utan fastighetsägarens samtycke. Även i övrigt skall skada så långt möjligt undvikas.

Har någon genom åtgärder som avses i denna paragraf tillskyndats skada har han eller hon rätt att med anledning därav för förrättningsmännen framlägga sina ersättningskrav att avgöras vid vägförrättningen.

51 §. Kostnaderna för vägförrättningen skall betalas av sökanden. Om flera vägdelägare deltar i vägförrättningen, kan förrättningskostnaderna påföras delägarna enligt vägenheterna eller, om denna fördelningsgrund inte skäligen kan tillämpas på någon vägdelägare, efter vad som prövas vara skäligt. En sakägare som inte är vägdelägare kan, om detta med hänsyn till sakens natur är skäligt, påföras kostnaderna eller en del av dem, varvid övriga betalningsskyldigas andelar i motsvarande mån minskas. I fråga om kostnaderna för vägförrättningen samt betalningen och indrivningen av dem gäller i övrigt vad som sägs om förrättningskostnader i fastighetsbildningslagen.

Har ett väglag bildats kan det belopp som enligt 1 mom. skall betalas av vägdelägarna indrivnas hos väglaget.

Vad som anges i 1 och 2 mom. gäller i tillämpliga delar också kostnaderna för de åtgärder som avses i 41 och 42 §§.

52 §. Har sakägarna kommit överens om frågor rörande vägrätten och väghållningen, skall vid vägförrättning prövas om överenskommelsen i sin helhet eller till någon del kan godtas som grund för förrättningen.

Står överenskommelsen i strid med bestämmelserna i 7 § 2 eller 3 mom. eller uppenbart komma att belasta en fastighet avsevärt mera än bestämmelserna i denna lag förutsätter får överenskommelsen inte godkännas i dessa delar.

53 §. Vid vägförrättning, vid vilken beslut om anläggning av ny väg eller grundande av vägrätt till befintlig väg fattas, skall samtidigt förordnas om grundande av ett av vägdelägarna bildat väglag för skötseln av angelägenheter som berör vägen, om detta anses nödvändigt. Väglag kan grundas för hela vägen eller för viss del av denna eller så kan särskilda väglag grundas för vägens olika delar. Grundande av ett gemensamt väglag för en ny, ännu inte anlagd väg och befintlig väg får inte förordnas, om flertalet av de närvarande delägarna i den befintliga vägen motsätter sig detta.

Då det har förordnats om grundande av väglag, skall vägdelägarna med beaktande av bestämmelserna i 72 § vid vägförrättningen besluta om väglagets verkställande organ skall vara en syssloman eller en styrelse bestående av tre medlemmar samt vägens namn. Samtidigt skall vägdelägarna utse sysslomannen och en suppleant för denne eller medlemmar i styrelsen och två suppleanter.

Förrättningsingenjören skall i förrättningshandlingarna införa de uppgifter som skall antecknas i det register för enskilda vägar som anges i 56 § 1 mom.

54 §. Om inte något annat följer av denna lag, gäller i tillämpliga delar i fråga om förfarandet vid en vägförrättning, rättande av fel i en vägförrättning, korrigering av ett fel eller framställning om återbrytande av förrättningen eller beslutet vad som bestäms om fastighetsförrättning i fastighetsbildningslagen och i författningar som givits med stöd av den.

Angående sökande av ändring i ett beslut eller en åtgärd i samband med en vägförrättning gäller vad som sägs om besvär över en fastighetsförrättning.

Medan vägförrättningen pågår får ändring sökas i ett avgörande som gäller rätten att som sakägare delta i förrättningen eller förkastande av en jävsanmärkning. Medan vägförrättningen pågår får ändring sökas särskilt även i ett beslut som gäller vägens placering eller vilka som är vägdelägare, om förrättningsingenjören anser det vara ändamålsenligt att tillåta sökande av ändring under pågående förrättning.

55 §. De avgöranden som har fattats vid en vägförrättning eller vid vägnämndens förrättning skall meddelas sakägarna. När alla ärenden som förrättningen berör har behandlats avslutar ordföranden förrättningen samt upplyser de närvarande om rätten att söka ändring och om hur ändring skall sökas.

En sakägare som så önskar skall ges besväransvisning omedelbart efter avslutad förrättning.

Protokollet och övriga handlingar som gäller förrättningen skall vara sakägarna tillhanda senast 14 dagar från den dag då förrättningen avslutades, om en sakägare begär detta vid förrättningen, eller senast 14 dagar från dagen för begäran, om denna framställs efter avslutad förrättning.

56 §. Lantmäteribyran för register över de enskilda vägar i fråga om vilka väglag har grundats för skötseln av vägärenden (*register över enskilda vägar*). Lantmäteribyran för register över enskilda vägar också då det gäller enskilda vägar på sådana områden som avses i 5 § 3 mom. fastighetsbildningslagen. I registret införs följande uppgifter:

1) väglagets namn och den kommun inom vilken vägen löper,

2) sysslomannens eller styrelseordförandens namn och adress,

3) en rättighet som avses i 15 § och den fastighet som belastas av rättigheten samt uppgift om ifall alla, vissa eller bara någon av vägdelägarna har rättigheten,

4) en vägs eller vägdelens anslutning till eller avskiljande från väglagets väg samt sammanslagning av två eller flera väglag eller delning eller upplösning av väglaget samt

5) indragning eller upphörande av väglagets väg eller en del av vägen.

Lantmäteribyran skall på begäran ge utdrag ur registret.

57 §. Vid vägförrättningar och då andra myndighetsbeslut fattas skall dessutom landskapslagen om naturvård och med stöd av den utfärdade bestämmelser följas.

6 kap. Vägnämnden och dess uppgifter

58 §. Landskapets vägnämnd för enskilda vägar består av minst tre medlemmar. Landskapsregeringen utser de sakkunniga medlemmarna i vägnämnden tillsammans med personliga ersättare för dem för fyra kalenderår i sänder. Bland de ordinarie medlemmarna utser landskapsregeringen ordförande och viceordförande.

Inom ramen för landskapets budget kan landskapsregeringen anställa en sekreterare som även är föredragande i vägnämnden med uppdraget som huvud- eller bisyssla. Sekreteraren skall vara kunnig inom vägnämndens verksamhetsområde.

59 §. Beträffande en befintlig väg skall vägnämnden, om sakägarna inte har kunnat enas i ett ärende i vilket de har befogenhet att fatta beslut eller om ärendet enligt 40 § eller i övrigt med stöd av denna lag inte skall avgöras vid en vägförrättning, fatta beslut i följande frågor:

1) beviljande av en rätt som anges i 10 eller 13 § i denna lag samt vidtagande av åtgärder som förutsätts i 18 § 2 mom.,

2) upphävande av rättigheter som avses i 28 § 2 mom. och befrielse från väghållningsskyldighet på grund av detta,

3) i 19 § 1 mom. eller 20 § nämnda förbud eller upphävande av det enligt samma paragraf,

4) i 24, 31, 33, 34 och 36 §§ avsedda ersättningar och kostnader,

5) fastställande av vägenheter enligt 23 §, om vägnämnden har beviljat rätt till vägen med stöd av 10 eller 13 § eller om vägenheterna eller de proportionstal som motsvarar dem inte annars redan är fastställda eller genom beslut av väglaget har bestämts enligt 70 §,

N 10 LL (2008:59) om enskilda vägar

6) på grund av framställning till nämnden eller på dess eget initiativ om grundande av väglag, med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 53 §, samt om nedan i 75 § avsedda åtgärder,

7) förordnande av syssloman eller medlemmar i styrelse eller suppleanter för dessa i det i 64 § 3 mom. avsedda fallet,

8) om för transporter på skogsväg i stället för vägavgifter skall tas ut bruksavgifter, även grunderna för bruksavgifterna och ändringar i dem med beaktande av bestämmelserna i 25, 26 och 30 §§,

9) ärenden som vägdelägarna eller andra sakägare med stöd av 76 § förelägger vägnämnden för avgörande,

10) nedan i 77 § avsedda meningsskiljaktigheter mellan vägdelägarna rörande väghållningen, då de inte bildat väglag,

11) har vägen byggts enligt den vägrätt som grundats och befinner sig den i det skick som kan förutsättas eller används vägrätten eller någon annan med stöd av denna lag beviljad rättighet på det sätt som har beslutats vid grundandet av rättigheten, om det råder oklarhet eller oenighet om saken,

12) nedan i 10 kap. nämnda ärenden, med undantag av dem som avses i 86 § 4 mom. samt

13) andra ärenden som enligt denna lag skall skötas av vägnämnden.

Uppstår vid handläggningen av ärende i vägnämnden ovisshet om det finns någon bestående nyttjanderätt till den väg som ärendet gäller, skall nämnden, utan att avgöra ärendet, anvisa vederbörande att ta upp frågan om rätten till vägen till behandling vid vägförrättning eller att, om förutsättningar finns, vid vägförrättning söka vägrätt till vägen.

Vid handläggningen av ovanstående ärenden skall vägnämnden även fatta beslut om skyldigheten att betala förrättningskostnaderna.

Vägnämnden skall lämna lantmäteribrån de uppgifter som avses i 56 § 1 mom. 1, 2 och 4 punkten när vägnämnden i saken har fattat ett beslut som vunnit laga kraft. Har ett beslut som vid väglagets stämma fattats i en fråga som avses i 73 § 7 punkten hänskjutits till vägnämnden för avgörande, skall vägnämnden underrätta lantmäteribrån om sitt beslut i saken sedan det har vunnit laga kraft. Vägnämnden skall när den underrättar lantmäteribrån om ett beslut som avses i 1 mom. 7 punkten bifoga en karta som utvisar den väg som beslutet gäller.

60 §. De ärenden som vägnämnden enligt denna lag skall besluta om behandlas och avgörs vid vägnämndens förrättning. I detta syfte skall vägnämnden vid behov sammanträda en eller flera gånger.

Vägnämndens förrättning skall, om det är nödvändigt, hållas på ort och ställe. Nämndens ordförande kan vid behov redan före förrättningen utse två av nämndens medlemmar att förrätta syn.

I fråga om tillkännagivande av vägnämndens förrättning och förrättningskostnaderna gäller vad som i 48 och 51 § sägs om vägförrättning.

61 §. Ändring i vägnämndens beslut enligt denna lag söks genom besvär hos jorddomstolen. Besvären skall vara skriftliga och innehålla ett utdrag eller en officiell kopia av vägnämndens protokoll i ärendet och nämndens beslut.

62 §. Vägnämnden skall föra förteckning över de ärenden den handlagt och på begäran lämna sakägare uppgifter om samt utdrag ur och kopior av beslut och handlingar.

63 §. För de förrättningar och andra uppdrag som vägnämnden utför uppbärs en avgift som fastställs av landskapsregeringen.

Avgiften skall motsvara de kostnader som förrättningen eller uppdraget orsakar landskapsregeringen.

Då avgiften fastställs skall den arbetstid som den föredragande tjänstemannen använt för uppdraget, arvoden till vägnämndens ledamöter samt övriga kostnader som orsakas landskapsregeringen beaktas.

För den föredragande tjänstemannen beaktas en genomsnittlig lönekostnad.

7 kap. Väglag

64 §. Väglag grundas vid vägförrättning eller genom vägnämndens beslut i enlighet med vad ovan sägs.

Väglagets syssloman eller medlemmarna av styrelsen samt suppleanterna för dessa väljs för högst fyra år i sänder. Till de nämnda uppdragen kan även andra än vägdelägare väljas. Ingen får väljas till ett uppdrag utan sitt samtycke.

Om väglaget har försummat att välja syssloman eller medlemmar av styrelsen eller suppleanter för dessa, skall vägnämnden på yrkande av en vägdelägare eller den vars rätt eller fördel saken i övrigt gäller eller, om det finns skäl till detta, på eget initiativ sätta ut en tid inom vilken vägdelägarna skall förrätta valet. Om något val inte förrättas, skall vägnämnden utse en syssloman, medlemmar av styrelsen eller suppleanter samt fastställa ett skäligt arvode för dessa uppdrag.

65 §. Styrelsen utser bland sina ordinarie medlemmar ordförande och viceordförande.

Styrelsen sammanträder vid behov på kallelse av ordföranden eller viceordföranden och är beslutförd då ordföranden eller viceordföranden och två ledamöter eller suppleanter är närvarande.

Vid meningsskiljaktighet gäller som styrelsens beslut den åsikt som omfattats av flertalet.

66 §. Sysslomannen samt medlemmarna av styrelsen och deras suppleanter samt revisorerna, då sådana enligt 70 § 2 mom. 12 punkten utsetts att granska räkenskaper, har rätt till skäligt, vid väglagets stämma fastställt arvode för sitt uppdrag. Därutöver har de rätt att få ersättning för de kostnader som uppdraget orsakar dem.

67 §. Väglagets stämma har befogenhet att befria sysslomannen, medlem av styrelsen eller suppleant för dessa eller revisor från uppdraget redan före mandatidens utgång.

68 §. Ett vägslag kan ingå för väghållningen nödvändiga förbindelser, förvärva lös egendom samt kära och svara.

Vägslagets namn tecknas av sysslomannen eller i dennes ställe av hans eller hennes suppleant eller, om en styrelse tillsatts för skötseln av vägslagets angelägenheter, av två av styrelsens ordinarie medlemmar tillsammans. Inför domstol eller hos andra myndigheter företräds vägslaget av sysslomannen eller en medlem av styrelsen eller en suppleant för någon av dem.

En stämning, ett myndighetspåbud eller ett annat meddelande anses ha kommit till vägslagets kännedom då de på föreskrivet sätt delgivits sysslomannen eller dennes suppleant eller en ordinarie medlem av styrelsen. Om meddelandet har lämnats till en person som enligt det register som avses i 56 § är syssloman eller styrelsens ordförande, skall delgivningen anses giltig även om personen i fråga inte längre sköter uppdraget.

69 §. Syssloman och medlem av styrelsen skall med omsorg sköta vägslagets angelägenheter. Har han eller hon vid utförandet av sitt uppdrag uppsåtligt eller av vårdslöshet vållat vägslaget skada är han eller hon skyldig att ersätta denna, såvida inte den åtgärd som ledde till skadan godkänts vid granskningen av räkenskaperna eller annars godkänts. Är hans eller hennes vårdslöshet ringa kan ersättningsbeloppet eller, om flera är ansvariga för ersättningen, hans eller hennes andel däri minskas.

70 §. Om inte annat följer av bestämmelserna i 59 § fattar vägdelägarna beslut om väghållningen och andra angelägenheter som gäller vägslaget vid vägslagets stämma.

Vid stämman fattas beslut om:

1) beviljande av vägrätt enligt 10 § 1 mom. eller rätt för en näringsidkare att använda en väg enligt 13 § 1 mom. samt upphävande av rättigheter som avses i 28 § 2 mom. och befrielse från väghållningsskyldighet på grund av detta,

2) fastställelsegrunderna för samt fastställande och ändring av vägenheter och bruksavgifter enligt 23 och 26 §, 28 § 1 mom. samt 29 och 30 § liksom sådan överenskommelse om bruksavgift som avses i 23 § 5 mom. och 26 §,

3) i 24 § avsedd ersättning samt ärende som gäller anslutning som avses i 33 §, om oenighet uppstår om saken,

4) fastställande av en budget för följande räkenskapsperiod,

5) fastställande av debiteringslängd för väg- och bruksavgifter,

6) upptagande av penninglån med iakttagande av bestämmelserna i 82 §,

7) förvärvande av vägrätt och sådana rättigheter som avses i 15 § samt även i övrigt sökande av vägför rättning, begäran om förordnande som avses i 103 § 1 mom. och sökande av rågång som avses i 103 § 2 mom. fastighetsbildningslagen, när detta behövs för väghållningen, samt betalning av kostnaderna för alla ovan nämnda åtgärder och, när det finns skäl till detta,

utfärdande av anvisningar om väghållningen till sysslomannen eller styrelsen,

8) huruvida och på vilka villkor underhållet av en väg som ansluter sig till vägslagets väg helt eller delvis skall skötas av vägslaget,

9) val av syssloman och suppleant för denne eller medlemmar i styrelsen och suppleanter för dessa eller ändring av ett organ till ett annat,

10) för transporter på skogsväg i stället för vägavgifter skall ta upp bruksavgifter samt grunderna för dem och ändringar av dessa enligt 25 och 27 §§,

11) när vägslagets räkenskapsperiod skall börja och sluta,

12) granskning och godkännande av redovisningen för föregående räkenskapsperiod, om redovisningen på grund av ärendenas omfattning eller av någon annan orsak inte kan granskas eller godkännas vid stämman, om förordnande av två personer att på förhand och efteråt granska redovisningen och lämna mötet en redogörelse för granskningens resultat samt

13) beviljande av tillstånd som behövs för regelbunden verksamhet enligt 86 § 1 mom. samt utfärdande av förbud enligt 86 § 3 mom.

Vägslagets räkenskapsperiod är ett år eller, när vägdelägarna har fattat ett beslut enligt 71 § 2 mom., tidsperioden mellan de stämmor som avses i 71 § 2 mom.

71 §. Vägslaget skall, om vägdelägarna inte beslutar något annat, hålla årsstämma varje år före utgången av juni och vid behov även andra stämmor. Stämman sammankallas av sysslomannen eller styrelsens ordförande eller vid behov av dessas suppleant. Kallelsebrevet skall sändas med posten eller på något annat sätt lämnas till vägdelägarna. Kallelsen kan också delges så att stämman kungörs i en eller flera tidningar som har allmän spridning på orten och att de vägdelägare från andra kommuner vilkas adress är känd underrättas genom brev. Kallelsebreven skall postas eller på något annat sätt lämnas till vägdelägarna och kungörelsen publiceras minst 14 dagar före stämman. I kallelsen till en årsstämma skall sådana ärenden av betydelse för väghållningen nämnas som skall behandlas vid stämman. I kallelsen till en extraordinarie stämma skall de ärenden nämnas som skall behandlas vid stämman.

Med avvikelse från 1 mom. kan vägdelägarna vid vägslagets stämma besluta att vägslaget inte skall sammanträda till årsstämma varje år. En stämma som motsvarar årsstämman skall dock hållas åtminstone vart fjärde år.

Om syssloman eller styrelsens ordförande inte sammankallar årsstämma eller vägrar att kalla vägdelägarna till extra stämma, kan vägnämnden på ansökan av vägdelägare, efter att ha gett sysslomannen eller styrelsen tillfälle att bli hörd, berättiga sökanden att kalla vägdelägarna till stämma enligt 1 mom.

72 §. Vid en väglagsstämma räknas rösterna enligt det antal vägenheter som fastställts för varje vägdelägare, dock så att röstetalet för någon delägare inte får överstiga trettio procent av det sammanlagda antalet vägenheter för de delägare som är företrädda vid

N 10 LL (2008:59) om enskilda vägar

stämman. Vid omröstning avgörs ärendena med enkel majoritet. Om rösterna faller lika, gäller den åsikt som omfattas av stämmans ordförande.

Vägdelägare har rätt att befullmäktiga annan att föra hans eller hennes talan och rösträtt vid väglagets stämma.

Vid stämman skall protokoll föras som undertecknas av ordföranden och två vid stämman valda protokolljusterare eller som godkänns av stämman och som inklusive bilagor senast 14 dagar efter stämmans slut skall hållas tillgängligt för sakägarna. Den vars rätt eller fördel ett ärende kan gälla är berättigad att av syssломannen eller styrelsens ordförande på begäran få utdrag eller styrkt kopia av protokollet. Väglagsstämman beslutar om avgift skall tas ut för utdrag och kopior samt, om en avgift skall tas ut, bestämma grunderna för den.

73 §. Syssломannen eller styrelsen skall

1) själv eller genom befullmäktigat ombud föra väglagets talan inför domstol och myndighet samt i övrigt företräda väglaget,

2) föra bok över väglagets inkomster, utgifter, tillgångar och skulder samt lämna redovisning för föregående räkenskapsperiod,

3) utarbeta förslag till väglagets budget för följande räkenskapsperiod och lägga fram det för beslut på väglagsstämman,

4) i de fall som avses i 23, 25 och 26 §§ samt 28–30 §§ utarbeta förslag till ändring eller ny fördelning av vägenheterna eller bruksavgifterna för beslut på väglagsstämman,

5) upprätta förslag på debiteringslängd som visar storleken av den vägavgift som svarar mot vägenheten, beloppet av den på basen av vägenheterna beräknade vägavgift som skall betalas av varje vägdelägare, det sammanlagda beloppet av de vägavgifter som vägdelägarna skall betala samt betalningstiden för dem samt även, om i 23, 25 och 26 §§ avsedda bruksavgifter tas ut, upprätta debiteringslängd över dessa,

6) sköta indrivningen av fastställda väg- och bruksavgifter samt även i övrigt sköta väglagets ekonomi och tillgångar,

7) lämna lantmäteribrån uppgifter som avses i 56 § 1 mom. 2 punkten, när väglaget vid sin stämma har fattat beslut i saken,

8) tillsvidare eller för viss tid förbjuda eller begränsa användandet av väg eller vägdel som äventyrar dess skick, då vägen är försvagad på grund av tjällossning eller regn eller av annan liknande orsak,

9) vid behov fastställa största tillåtna belastning för bro eller färja,

10) vid behov, på villkor som syssломannen eller styrelsen fastställt, bevilja tillstånd att tillfälligt använda väg enligt 86 § 1 mom. eller överskrida den tillåtna belastningen för bro eller färja eller till annan särskild transport som kan skada vägen samt

11) se till att vägen hålls i skick samt sköta övriga skyldigheter och ärenden som berör den gemensamma väghållningen i enlighet med denna lag och vid väglagsstämma meddelade anvisningar.

74 §. Debiteringslängden för väg- och bruksavgifter skall finnas tillgänglig för sakägarna under 14 dagar före den väglagsstämma vid vilken längden skall fastställas. Detta skall meddelas i kallelsen till stämman. Vid stämman har vägdelägarna och de som påförts sådan bruksavgift som nämns i 23 § 5 mom. eller 26 § rätt att framställa anmärkning mot längden.

75 §. Ett beslut att ansluta en väg eller vägdel till väglagets väg eller att avskilja sådan däriifrån samt om sammanslagning av två eller flera väglag eller om delning eller indragning av väglag fattas vid vägnämndens förrättning eller vid pågående vägförrättning.

Har ärendet inte behandlats vid väglagsstämman, får vägnämnden inte avgöra det förrän väglagsstämman beretts tillfälle att yttra sig i saken. Ny ännu inte byggd väg får inte i strid med väglagsstämman beslut anslutas till väglagets väg.

76 §. En vägdelägare eller någon annan sakägare som anser att väglagsstämman beslut inte har fattats i laga ordning eller annars inte är lagenligt eller att beslutet kränker hans eller hennes rätt eller vägdelägarnas likställdhet har rätt att föra ärendet till vägnämnden för avgörande. En vägdelägare eller någon annan vid stämman närvarande sakägare skall framställa ett skriftligt yrkande om saken hos vägnämnden inom 30 dagar efter det beslutet fattades.

Gäller beslutet en sådan sakägare som inte är vägdelägare och inte varit närvarande vid stämman skall beslutet bevisligen delges honom eller henne. Sakägaren har sedan 30 dagar på sig att föra ärendet till vägnämnden för avgörande.

8 kap. Vägdelägare som inte bildar väglag

77 §. Om vägdelägarna inte bildar väglag är åtgärder som vägdelägarna vidtar som berör väghållningen bindande för delägare endast om överenskommelse därom träffats.

För avtal eller förbindelse rörande väg ansvarar inför avtalspart endast de vägdelägare som ingått avtalet eller förbindelsen.

Uppkommer meningsskiljaktighet mellan vägdelägare i ärenden som rör väghållningen kan en delägare begära att frågan tas upp för avgörande i vägnämnden. Berör meningsskiljaktigheten vägdelägares skyldighet att delta i kostnaderna för åtgärder som annan vägdelägare, utan att delägarna överenskommit därom, vidtagit beträffande vägen, skall vägnämnden avgöra om åtgärden bör anses ha varit till nytta även för honom eller henne och, om yrkande därom framställts inom tre år efter det åtgärden genomfördes, förpliktad honom eller henne att ersätta en skäligen del av kostnaderna, likväl högst så mycket som motsvarar den nytta han eller hon haft.

78 §. Vägdelägare som inte bildar väglag svarar, med nedannämnda undantag, gemensamt för de ärenden som berör vägen.

Vägdelägare kan ensam föra talan till alla delägares förmån. Rätten kan likväl bestämma att övriga delägare som är kända, eller åtminstone de av dem som

saken särskilt berör, skall höras. Delägare som ensam fört talan har rätt att av de övriga delägarna få deras andel av kostnaderna, om det som vunnits genom rättegången räcker till eller deras deltagande i kostnaderna annars prövas skäligt.

Är vägdelägarna flera kan de instämmas i enlighet med 11 kap. 14 § rättegångsbalken eller så kan stämningen delges åtminstone en delägare och en styrkt kopia av stämningen samt stämningsansökan anslås enligt reglerna om offentliga kungörelser. Trots detta kan rätten vid handläggningen av ärendet bestämma att kåranden skall instämma vägdelägare som inte särskilt fått meddelande om stämningen för att höras av rätten.

9 kap. Ansvar på grund av väghållning

79 §. För förbindelse på grund av gemensam väghållning skall de som var vägdelägare vid förbindelsens tillkomst ansvara sinsemellan i enlighet med deras antal vägenheter i fråga om den väg eller det vägnitt förbindelsen avser. Har härav uppkommen avgift eller del därav inte kunnat indrivras hos ansvarsskyldig, svarar de övriga för det bristande beloppet i förhållande till deras vägenheter.

Vid delning av en fastighet övergår ansvaret för ingången förbindelse på de bildade fastigheterna i förhållande till deras vägenheter.

Tillkommer, efter det förbindelse ingåtts, i andra fall än vid delning ny väghållningsskyldig och har denne vid användandet av vägen nytta av den åtgärd som föranlett förbindelsen kan det vid fastställandet av vägenheter för denne beslutas att han eller hon skall ansvara för förbindelsen i enlighet med sina vägenheter. Beloppet får dock inte vara större än vad som motsvarar den nytta han eller hon har av åtgärden.

80 §. Har en fastighet övergått till en ny ägare är även denne ansvarig för de förpliktelser som under den tid denna lag är i kraft har uppkommit för den förra ägaren till följd av väghållningen, dock inte för sådana penningavgifter som den förra ägaren har försummat att betala.

81 §. Vägdelägare, som erlagt betalning för annan därtill skyldig delägare, har fordringsrätt mot denne för vad han eller hon sålunda erlagt.

Har ny ägare av fastighet med stöd av 80 § varit tvungen att betala av den förra ägaren försummad vägavgift eller för fullgörande av tidigare, i 79 § avsedd förbindelse eller förpliktelse betalning, som föranletts av byggande av väg eller därav, att någon betalningsskyldigs andel inte kunnat indrivras, har den nya ägaren rätt att kräva den erlagda betalningen av den föregående ägaren.

I denna paragraf avsedda krav handläggs vid allmän domstol.

82 §. De lån som vägdelägarna beslutat uppta skall medelst årliga amorteringar återbetalas inom tio år.

83 §. Har en borgenär av väglaget begärt betalning av en klar och till betalning förfallen skuld och saknar väglaget tillgångar att betala skulden, skall sysslo-

mannen eller styrelsen genast vidta åtgärder för debitering och indrivning av de vägavgifter som skall tas upp för att skulden skall kunna betalas.

Försummar syssломannen eller styrelsen sin skyldighet, får vägnämnden på ansökan av borgenären och efter att ha berett syssломannen eller styrelsen tillfälle att höras utse god man att i stället för syssломannen eller styrelsen vidta i 1 mom. avsedda åtgärder.

God man har rätt till skäligt arvode av väglaget för det uppdrag han eller hon fullgjort. Om överenskommelse om arvodet inte nås fastställs detta av vägnämnden.

Vad i denna paragraf sägs om väglagets skuld skall också tillämpas på i 51 § 2 mom. avsedda förrättningskostnader.

84 §. En fastighet utgör pant för betalningen av avgifter enligt denna lag jämte ränta enligt vad som anges i 20 kap. jordabalken (FFS 540/1995).

Den ersättningsskyldiges fastighet utgör pant för de kostnader som avses i 31 § och 96 § 2 och 3 mom. enligt vad 20 kap. jordabalken föreskriver.

85 §. Har vägdelägare inte en fastighet, ur vilken vägavgift kan tas ut med förmånsrätt, kan vägdelägarna besluta att vägdelägaren skall ställa säkerhet för betalningen av den del av skulden eller annan förpliktelse som motsvarar vägdelägarens andel i ansvarigheten eller att vägdelägaren i förskott skall betala sin andel av skulden eller fullgöra annan förpliktelse. I förskott erlagt belopp får inte användas eller utvärmas för annat ändamål än till infriande av ifrågakvarnads förpliktelse.

10 kap. Annan användning av väg och användning av annan mark tillfälligt såsom väg

86 §. Tillstånd av vägdelägarna eller väglaget behövs för användning av en väg

1) för verksamhet som anordnas av någon annan än en vägdelägare och som klart höjer kostnaderna för vägunderhållet eller

2) för tillfälliga transporter som gagnar någon annan än en vägdelägare, med undantag för sådana transporter inom jord- och skogsbruket som utförs med arbetshäst.

Tillstånd enligt 1 mom. för tillfällig användning av vägen kan beviljas av en vägdelägare eller, om vägdelägarna bildar ett väglag, av syssломannen eller styrelsen. Tillstånd för regelbunden verksamhet beviljas av vägdelägarna eller väglagets stämma. För användning av vägen kan en bruksavgift enligt 26 § tas ut hos den som anordnar transporten eller verksamheten.

Vägdelägarna eller väglaget kan utfärda ett allmänt förbud mot obehörig användning av vägen för trafik med alla eller vissa slag av motor- eller hästfordon eller mot transport av arbetsmaskiner på vägen. Ett sådant förbud utgör inte något hinder för färd till en vägdelägars fastighet i lovliga ärenden och hindrar inte en vägdelägare eller, om vägdelägarna bildar ett väglag, syssломannen eller styrelsen att bevilja ett ovan avsett tillstånd för tillfällig användning av vägen, om det finns vägande skäl därtill.

N 10 LL (2008:59) om enskilda vägar

Om någon som inte har rätt till vägen använder den i strid med 1 eller 3 mom. är han eller hon skyldig att på begäran betala en bruksavgift enligt 26 § samt, om vägen skadats, ersätta skadan.

Om vägen har använts i strid med 1 eller 3 mom. och straff yrkas för det skall även ersättningskraven framställas vid allmän domstol.

87 §. Kan en väg på grund av vägarbete, jordras, över-
svämning eller annan sådan orsak inte användas kan, om sakägarna inte kunnat komma överens om saken, tillstånd beviljas av vägnämnden att anordna en tillfälligt väg på annans mark så länge det behövs.

Likaså kan vid behov tillstånd beviljas att under viss tid använda annans mark för tillfällig forsling av virke eller liknande.

Ovanstående rätt får endast beviljas under de förutsättningar som anges i 9 §.

88 §. Den som innehar visst område utan att äga det skall för viss tid eller högst för den tid under vilken besittningen pågår beviljas rätt att på väg eller annars färdas över annans område, om det är nödvändigt för honom eller henne och detta inte medför sådant men som anges i 9 eller 10 §.

Ägaren till ett outbrutet område har rätt att, om den fastighet från vilket området överlätits har rätt till väg, temporärt använda vägen utan att ansöka om sådan rätt att färdas på vägen som avses i 1 mom.

89 §. Har förordnande utfärdats om vägförrättning som avser grundande av vägrätt för fastighet eller avgörande av fråga om någon har rätt till väg eller motsvarande, på annan lag grundad bestående bruksrätt och finns det inget lagakraftvunnet utslag i saken, kan vid vägförrättningen ägaren av den fastighet, för vars behov ovan avsedda vägförrättning söktes, ges temporär rätt att färdas på vägen eller på annat sätt över annans område, om det är nödvändigt för att vägförbindelse skall erhållas och om därigenom inte föresakas i 9 eller 10 § avsett förfång. En temporär färdselrätt upphör när vägförrättningen vunnit laga kraft, om inte annat bestämdes då rätten beviljades. Färdselrätt kan bestämmas att vara i kraft högst ett år från det vägförrättningen vunnit laga kraft.

Är det vid en vägnämnds förrättning fråga om beviljande av sådan rätt som avses i 10 § 1 mom. eller 13 § 1 mom. till en befintlig väg kan temporär rätt att färdas på en sådan väg beviljas vid förrättningen, om detta är nödvändigt för att få vägförbindelse och därigenom inte orsakas i 10 eller 13 § avsett förfång. Om temporär rätt enligt detta moment att färdas gäller i övrigt i tillämpliga delar bestämmelserna i 1 mom.

90 §. För sådan användning av väg eller område som avses i 87, 88 och 89 §§ liksom för olovlig användning av väg eller område samt för eventuell skada skall skälig ersättning betalas. Om några bestämmelser om ersättning inte har givits då rätten beviljades, eller om någon överenskommelse om sådan inte har träffats och något straff inte yrkas när det är fråga om olovlig användning, skall ersättningen bestämmas särskilt av vägnämnden. Ersättningen i sådana fall som avses i

89 § skall dock alltid bestämmas vid den förrättning vid vilken den temporära rätten att färdas beviljas.

11 kap. Indragning av en väg och upphävande av rättigheter som är förknippade med en väg

91 §. En väg eller en vägdel kan dras in om förhållandena är så förändrade att det område som behövs för vägen eller vägdelen inte längre skulle kunna fås med stöd av 9 § 1 mom. och vägen eller vägdelen inte är nödvändig för någon vägdelägare, eller om vägen eller vägdelen har blivit obehövlig, eller om det allmänna intresset kräver indragning.

Väglaget eller, om ett vägslag inte har grundats, varje vägdelägare samt ägaren av den fastighet eller annan registerenhet över vars område vägen eller den del som skall dras in löper har rätt att söka indragning av en väg eller vägdel. Beslut om indragning fattas vid en vägförrättning. En väg som ersätts av en annan väg får på förrättningsmännens initiativ dras in i samband med en vägförrättning som verkställs av någon annan orsak, om villkoren för indragning enligt 1 mom. i övrigt uppfylls.

Leder indragning av en väg till skada eller olägenhet för den som ägt rätt till vägen, skall ersättning för skadan eller olägenheten bestämmas och betalas ut.

Då indragning av ett väglags väg beslutats skall väglagets skulder betalas. Väglaget skall anses upplöst när dess skulder har betalats. Överstiger väglagets tillgångar dess skulder skall överskottet, om annat inte följer av rättsförhållandet mellan vägdelägarna, delas mellan dem i enlighet med de senast gällande vägenheterna.

92 §. En rättighet som avses i 15 § och en annan än en bestående rätt enligt denna lag att nyttja en väg eller ett annat område kan upphävas, om förhållandena har förändrats så att det inte längre skulle finnas förutsättningar för att grunda rättigheten eller bevilja företrädesrätten och rättigheten eller företrädesrätten inte är nödvändig för vägdelägaren eller om det allmänna intresset så kräver. I fråga om förfarandet vid ersättande av skada och olägenhet gäller i tillämpliga delar 91 § 1–3 mom.

93 §. När en väg eller en vägdel dras in eller en rättighet enligt 15 § upphävs på grund av allmänt behov och detta medför att vägförbindelser upphör skall nya vägförbindelser ordnas.

Skyldighet att betala ersättning för olägenheter, skador och kostnader som uppstår på grund av allmänt behov enligt 1 mom. skall åläggas den som har ansökt om eller krävt upphävandet.

Sökanden skall också åläggas att betala nödvändiga kostnader som åsamkats sakägare för bevakning av dennes rätt vid behandling av frågor enligt 1 mom. Vid beräkningen av kostnaderna skall förlorad inkomst, resekostnader samt de nödvändiga utredningarnas beskaffenhet och omfattning liksom behovet att anlita ombud beaktas. Förrättningsmännen skall, så snart detta lämpligen kan ske medan saken behandlas, på begäran uppge vilka utredningar som skall anses vara erforderliga.

Sakägare som bevakar sin rätt vid behandling av i 1 mom. avsedda frågor beviljas vid vägförrättningen rättshjälp enligt bestämmelserna i rättshjälpslagen (FFS 257/2002). De uppgifter som enligt rättshjälpslagen ankommer på domstolen fullgörs av förrättningsmännen. Sökanden skall åläggas att i den omfattning som anges i 2 mom. betala de kostnader som har erlagts av statens medel.

94 §. Då en väg har indragits övergår vägområdet utan ersättning i markägarens besittning.

12 kap. Verkställighet och tvångsåtgärder

95 §. Vägavgift och bruksavgift samt sex procents årlig ränta på dem, räknat från förfalldagen, skall indrivas på basen av utdrag ur debiteringslängden eller syneprotokollet på det sätt som bestämts för utsökning av skatter och andra offentligt rättsliga fordringar. Besvär över olaglig debitering skall dock anföras hos vägnämnden.

96 §. Har det vid en vägförrättning utsatts viss tid inom vilken vägen skall byggas färdig, och har väglaget trots vägdelägarers yrkande inte färdigställt vägen, kan vägnämnden på ansökan av vägdelägaren utse god man att låta utföra eller berättiga sökanden att utföra eller låta utföra vägarbetena på vägdelägarnas bekostnad. Innan beslut härom fattas skall sysslomanen eller styrelsen ges tillfälle att bli hörd i saken och, om vägbyggnadsärendet inte behandlats vid väglagets stämma, stämman ges tillfälle att inom viss tid avge utlåtande. Behövs i förväg medel för vägens byggnad skall god man alltid utses.

Behövs i förväg medel för att täcka kostnader för vägarbetet skall vägnämnden genom sitt beslut fastställa det behövliga beloppet med beaktande av det kostnadsförslag som avses i 40 § 4 mom. och samtidigt bestämma den andel av dessa kostnader som enligt vägenheterna i förväg skall tas ut hos varje vägdelägare.

När vägen är färdigbyggd skall vägnämnden fastställa det belopp som slutligt skall tas in av vägdelägarna för att täcka kostnaderna. Överstiger det förskotterade beloppet de slutliga kostnaderna skall det överskjutande beloppet omedelbart återbetalas till väglaget. Angående i 1 mom. avsedd god mans arvode och bestämmandet därav gäller vad i 83 § 3 mom. är sagt.

I ett beslut som avses i 1 mom. och genom vilket vägnämnden har bestämt att vägarbeten får utföras på vägdelägarnas bekostnad samt i ett beslut enligt 2 mom. genom vilket beloppet av de behövliga kostnaderna har fastställts får ändring inte sökas. Genom vägnämndens beslut fastställda avgifter som motsvarar i 2 och 3 mom. avsedda kostnader får drivas in med stöd av utdrag ur beslutet.

Om vägdelägarna inte grundar ett väglag och inte har kommit överens om saken tillämpas bestämmelserna ovan i denna paragraf.

97 §. När ändring har sökts i ett beslut som gäller huruvida sådan rättighet som avses i 9 eller 15 § eller i

18 § 2 eller 3 mom. skall beviljas får beslutet inte verkställas förrän det vunnit laga kraft. Detsamma gäller beslut som avses i 75 § samt beslut om indragning av väg eller upphävande av en i 15 § nämnd rättighet.

Om beslutet gäller åläggande av betalningsskyldighet eller andra ärenden än de som nämns i 1 mom. kan ett beslut som fattats vid en vägförrättning, vägnämndens förrättning eller väglagets stämma verkställas trots att ändring har sökts, om inte besvärmyndigheten eller i 76 § avsedda fall vägnämnden beslutar annorlunda.

Om en avgift på grund av ändringssökande avlyfts eller sänks, skall det överstigande beloppet återbäras jämte årlig ränta räknat från betalningsdagen till dagen för återbäring enligt den räntefot som avses i 3 § 2 mom. räntelagen, ökad med tre procentenheter.

98 §. Vid verkställandet av beslut, innan det vunnit laga kraft, skall den som sökt verkställighet ställa säkerhet för ersättandet av den skada som sakägare kan tillskyndas genom att det till grund för verkställigheten liggande beslutet med anledning av besvär ändras. Angående ställande av säkerhet gäller i tillämpliga delar vad som sägs [i utsökningslagen (FFS 37/1895)].

Utsökningslag (FFS 37/1895) har ersatts av utsökningsbalk (FFS 705/2007).

99 §. Åtgärd som motiverar ersättning i ett förfall för skada eller men får inte utan sakägares samtycke vidtas innan ersättningen betalats eller, om beslut om ersättningen inte vunnit laga kraft, innan säkerhet för betalandet av ersättningen jämte ränta blivit ställd.

13 kap. Särskilda bestämmelser

100 §. Väglaget är befriat från skatt för inkomst och förmögenhet som tillkommit med stöd av denna lag.

101 §. Grundas en vägrätt på område som är samfällt för flera lägenheter tillämpas på den ersättning som skall betalas för detta, liksom även på andra ersättningar som med stöd av denna lag skall betalas till delägarna i ett samfällt område, vad som bestäms i 206 § fastighetsbildningslagen.

102 §. Ett förbud som begränsar användningen av en väg skall anges genom en klart synlig skylt vid vägen.

103 §. Om någon bryter mot ett förbud som gäller trafik på eller annat begagnande av väg eller i 18 § avsett förbud har polisen rätt att, om överträdelsen är uppenbar, lämna handräckning till förhindrande eller rättande av åtgärd som står i strid med förbudet.

104 §. Den som uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet

1) bryter mot förbud som utfärdats med stöd av 19 §, 20 § eller 73 § 8 punkten,

2) utan att vara vägdelägare olovligen på väg framför maskin, fordon eller lass som på grund av sin vikt eller konstruktion skadar vägen,

3) olovligen belastar bro eller färja med tyngre fordon eller lass än vad som angivits med vägmärke eller

N 11 Vägtrafiklag (2023:108)

4) i strid med förbud använder en väg, som han eller hon inte har rätt att använda, skall dömas till böter.

105 §. Har förhållandena i annat fall än enligt 28 eller 29 § väsentligt förändrats, sedan beslut om överlåtelse av rätt till väg eller om väghållningsskyldighet fattades eller överenskommelse därom ingicks, har sakägare rätt att på nytt få frågan prövad.

106 §. Om fördelningen av vägenheter skall ändras i enlighet med 29 § kan väglaget besluta att sakkunnigutlåtande skall begäras in. Utlåtandet skall innehålla förslag till grunderna för bestämmandet av vägenheterna och till vägenheter.

Om vägnämnden handlägger ett i 59 § 1 mom. 5 punkten avsett ärende som gäller fastställelse av vägenheter kan nämnden efter att ha fått väglagets eller, om grundande av väglag samtidigt begärts, sökandenas förbindelse att betala kostnaderna begära in ett sådant utlåtande som avses i 1 mom.

107 §. Vid behandlingen av ett besvärssärende enligt denna lag tillämpas bestämmelserna i fastighetsbildningslagen om behandling av mål och ärende. Om ändring har sökts i vägnämndens beslut skall vägnämnden på begäran av besvärmyndigheten lämna

myndigheten kopior av de handlingar som uppkommit vid behandlingen av saken i vägnämnden. Vid behov kan besvärmyndigheten före behandlingen av ändringsansökan uppmana väglaget att lämna in vägnämndens utlåtande med anledning av ändringsansökan. Besvärmyndigheten kan vid behov kalla vägnämndens ordförande eller en av denne utsedd medlem av vägnämnden eller tjänsteman att höras då besvaren över vägnämndens beslut behandlas.

108 §. När ändring söks i ett avgörande som besvärmyndigheten har fattat med stöd av denna lag skall bestämmelserna om sökande av ändring i fastighetsbildningslagen följas i tillämpliga delar.

Ikraftträdandebestämmelse (2008:59):

Denna lag träder i kraft den 1 april 2008.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1932:19) om ägovägar i landskapet Åland. De rättigheter som grundats på beslut fattade enligt lagen skall dock vara bestående.

Ärenden som har påbörjats innan denna lag träder i kraft behandlas enligt de bestämmelser som gällde före denna lags ikraftträdande.

Land-, sjö- och lufttrafik

N 11 Vägtrafiklag (2023:108) för Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

Denna lag gäller trafik på väg om inte något annat sägs i denna lag.

2 §. Definitioner

De beteckningar som används i denna lag har den betydelse som anges nedan.

1) *Rondell* En med vägmärke angiven cirkulationsplats bestående av två eller flera korsningar

2) *Cykelbana* En väg eller en del av en väg som är avsedd för cykeltrafik och som är utmärkt med vägmärke

3) *Fordon* En anordning som är avsedd för färd på marken och som inte löper på skenor. En närmare klassificering av fordon finns i fordonslagen (FFS 82/2021) som gjorts tillämplig på Åland genom landskapslagen (2021:157) om tillämpning av fordonslagen

4) *Gående* Den som rör sig till fots eller åker skidor, rullskidor, skridskor, rullskridskor eller liknande, den som använder en sparkstötting, en rullbräda, ett lekfordon, en barnvagn, en rullstol, ett förflytningshjälpmedel som stöder eller ersätter förflyttning till fots eller motsvarande eller den som leder en cykel, moped eller motorcykel

5) *Gågata* En väg avsedd för gång- och cykeltrafik som är utmärkt med ett vägmärke för gågata

6) *Gångbana* En väg eller en avskild del av en väg avsedd för gående

7) *Gångfart* En hastighet av högst 7 kilometer i timmen

8) *Gårdsgata* En väg som är avsedd gemensamt för gång- och fordonstrafik och som är utmärkt med ett vägmärke för gårdsgata

9) *Korsning* En plats där vägar i samma plan korsar varandra, löper samman eller delar sig, inbegripet öppna områden som bildas av vägarna på en sådan plats

10) *Körbana* En del av en väg som är avsedd för trafik med fordon och som omfattar ett eller flera körfält, dock inte cykelbana eller vägren

11) *Körfält* Ett långsgående fält av en körbana som anges med vägmärkning eller, om någon vägmärkning inte finns, är tillräckligt brett för trafik i en fil med fyrhjuliga fordon

12) *Parkering* En uppställning av ett fordon med eller utan förare av någon annan anledning än som

a) föranleds av trafikförhållandena

b) sker för att undvika fara eller

c) sker för kortvarig uppställning för på- eller avstigning eller på- eller avlastning av gods

13) *Specialtransport* En transport som utförs med sådana mått eller massor som avviker från bestämmelserna om vad som allmänt är tillåtet på väg, när

avvikelsen beror på en odelbar last, lastens art eller den konstruktion som fordonets användning förutsätter

14) *Trafikanordning* En trafiksignal, ett vägmärke eller en vägmärkning

15) *Trafikant* Den som befinner sig på en väg eller i ett fordon på en väg eller som framför ett fordon som befinner sig på en väg

16) *Tätort* Ett tätbebyggt område vars in- och utfarer utmärkts med vägmärken för tätort

17) *Väg* Allmän och enskild väg, gata, torg och annan led eller plats som allmänt används för trafik och som inte stängts av för allmän trafik

18) *Vägren* En del av en väg som är avsedd för trafik med fordon, dock inte körbana eller cykelbana. En vägren är avskild från körbanan med en kantlinje

19) *Övergångsställe* En del av en väg som är avsedd att användas av gående för att korsa en körbana eller cykelbana och som anges med vägmärke eller vägmärkning.

2 kap. Principer för vägtrafik

3 §. Allmänna skyldigheter

För att undvika fara eller skada ska trafikanten följa trafikreglerna och iakttä den omsorg och varsamhet som krävs med hänsyn till omständigheterna. Trafikanten ska visa hänsyn mot andra trafikanter och de som bor eller uppehåller sig vid vägen.

Trafikanten ska uppträda så att annan trafik inte i onödan hindras eller störs.

4 §. Skyldighet för trafikanter att vara förutseende

En trafikant ska för undvikande av fara och skada förutse andra trafikanters agerande och anpassa det egna handlandet efter det för att underlätta en smidig och trygg trafik.

5 §. Tryggt framförande av fordon

Ett fordonens hastighet och avstånd till andra trafikanter ska anpassas till vad trafiksäkerheten kräver med hänsyn till vägens skick, vädret, väglaget, sikten, fordonets skick och belastning och lastens art samt förhållandena i övrigt. Hastigheten får aldrig vara högre än att kontrollen över fordonet alltid kan behållas.

Ett fordon måste kunna stannas på den del av vägen som går att överblicka och i alla förutsägbara situationer.

6 §. Fordons användning

Föraren av ett motordrivet fordon ska behandla fordonet så att det inte bullrar onödigt mycket och se till att det inte släpper ut avgaser i sådan mängd att det orsakar olägenheter.

Ett fordon ska lastas så att lasten inte kan utgöra fara för personer, orsaka skador på egendom, släpa i marken, falla ned på vägen, orsaka störande dammbildning eller annan jämförbar olägenhet eller framkalla onödigt buller.

7 §. Biståndsskyldighet

En trafikant ska stanna på en trafikolycksplats och efter sin förmåga hjälpa skadade och i övrigt medverka i de åtgärder som kan behövas med anledning av olyckan.

8 §. Allmänna skyldigheter för trafik utanför väg

När ett motordrivet fordon framförs utanför väg ska föraren iakttä den omsorg och varsamhet som påkallas av omständigheterna.

3 kap. Trafikregler

Allmänna regler

9 §. Anvisningar för trafiken

En trafikant ska följa de anvisningar för trafiken som meddelas genom vägmärken, vägmärkingar och trafiksignaler. Om en anvisning innebär en avvikelse från en trafikregel, ska anvisningen följas.

En anvisning genom fast sken i en trafiksignal gäller framför en anvisning om stopplikt eller väjningsplikt som meddelas genom ett vägmärke.

10 §. Anvisningar av trafikövervakare

En trafikant ska följa tecken, befallningar eller förbud som ges av en trafikövervakare och tecken som ges av andra som reglerar trafiken. En anvisning som ges av en trafikövervakare gäller framför trafikregler och anvisningar som anges med vägmärke, vägmärkning eller trafiksignal.

11 §. Allmänna hastighetsbegränsningar

I en tätort får ett fordon inte föras med högre hastighet än 50 kilometer i timmen. Om det är motiverat av trafiksäkerhetsskäl eller av hänsyn till framkomligheten eller miljön får väghållaren besluta att den högsta tillåtna hastigheten inom en tätort eller del av ett sådant område ska vara lägre än 50 kilometer i timmen.

Utanför tätort får ett fordon inte föras med högre hastighet än 70 kilometer i timmen, om inte någon annan hastighetsbegränsning är angiven med vägmärke.

12 §. Fri väg för utryckningsfordon och procession

En trafikant ska lämna fri väg för utryckningsfordon som avger föreskrivna ljud- eller ljussignaler. Den som ska lämna fri väg ska köra åt sidan eller stanna om det behövs för att underlätta framkomligheten för utryckningsfordonen.

En trafikant får inte bryta eller på annat sätt hindra ett begravningsfölje, en grupp av barn som står under ledares uppsikt eller någon annan procession. Detta gäller inte förare av utryckningsfordon som avger föreskrivna ljud- och ljussignaler.

13 §. Hinder på väg

Sådant som kan medföra fara eller olägenhet för trafiken får inte lämnas, kastas ut eller placeras på en väg.

Den som orsakat att något som kan medföra fara eller olägenhet för trafiken finns på vägen ska omedelbart avlägsna detta. Om det inte går ska hindret märkas ut så att andra trafikanter varnas tills den som orsakat hindret låtit undanröja det.

Den som på en väg upptäcker ett hinder som kan medföra fara eller olägenhet för trafiken ska avlägsna hindret, eller, om hindret inte går att avlägsna utan större besvär, märka ut hindret och snarast underrätta Landskapsalarcentralen.

N 11 Vägtrafiklag (2023:108)

14 §. Viltolycka

Har ett motordrivet fordon varit inblandat i en sammanstötning med älg, vitsvanshjort, rådjur, lo, utter, vildsvin, örn, berguv, varg, björn eller något annat stort djur är fordonets förare skyldig att snarast möjligt märka ut olycksplatsen och underrätta Landskapsalarmcentralen.

Gångtrafik**15 §. Gående på väg**

Gående ska använda gångbanan eller vägrenen. De får inte i onödan hindra eller störa den övriga trafiken.

Om det inte finns någon gångbana eller vägren eller om gångbanan eller vägrenen inte är framkomlig utan olägenhet, ska gående använda cykelbanans eller körbanans kant.

Gående som använder vägrenen eller körbanan ska om möjligt gå längst till vänster i färdriktningen. Den som åker rullskidor, rullskridskor eller liknande och som färdas med högre hastighet än gångfart kan dock färdas längst till höger om det är lämpligare.

Den som går på en gemensam gång- och cykelbana ska om möjligt gå längst till vänster i färdriktningen.

Gående som rör sig i mörker ska använda reflex.

16 §. Gående på gårdsgata och gågata

På en gårdsgata och gågata får de gående använda samtliga delar av gatan oberoende av bestämmelserna i 15 §. De får dock inte i onödan hindra fordonstrafiken.

17 §. Grupp av gående och procession

De som går i grupp under uppsikt av en ledare eller i en procession får använda högra vägrenen eller körbanans högra sida. Består gruppen av barn som går högst två i bredd ska om möjligt gångbana, vägren eller cykelbana användas.

När en grupp som består av fler än 10 personer använder vägrenen, körbanan eller cykelbanan under annan tid än då det är dagsljus med klar sikt ska den som går längst fram hålla en lykta ut mot vägens mitt som visar vitt eller gult ljus framåt. Den som går längst bak i gruppen bör hålla en lykta ut mot vägens mitt som visar rött ljus bakåt.

18 §. Korsande av körbana

Gående ska korsa körbanan på ett övergångsställe eller via en under- eller överfart. Om det inte finns något övergångsställe eller någon under- eller överfart i närheten ska gående korsa körbanan tvärs över denna invid en korsning, om en sådan finns i närheten. Körbanan ska korsas utan onödigt dröjsmål och den får korsas först då det kan ske utan fara eller olägenhet för trafiken.

Gående som ska gå ut på ett övergångsställe ska ta hänsyn till avståndet och hastigheten hos de fordon som närmar sig övergångsstället.

Framförande av fordon**19 §. Allmänna krav på förare**

Fordon får inte föras av den som på grund av sjukdom, skada, trötthet eller berusning eller av någon annan orsak saknar nödvändiga förutsättningar att framföra fordonet på ett betryggande sätt.

20 §. Användning av vägens olika delar

Fordon ska framföras på körbanan.

Om det finns en cykelbana ska en cykel framföras på cykelbanan. Om cykelbana saknas ska en cykel framföras på den högra vägrenen, om det vid vägens högra sida finns en vägren där körning är möjlig utan olägenhet. Även om cykelbana och vägren finns, får en cykel dock, om särskild försiktighet iaktas, föras på körbanans högra kant om den cyklande färdas med hög hastighet och i övrigt när det är lämpligare med hänsyn till färdmållets läge.

Vägrenen ska om möjligt användas vid färd med moped och andra fordon som inte får föras med högre hastighet än 45 kilometer i timmen. För att underlätta framkomligheten för annan trafik får vägrenen även användas tillfälligt vid färd med andra fordon under förutsättning att körbanan inte avgränsats med en heldragen kantlinje.

Ett fordon får tillfälligt föras även på en annan än för fordonet avsedd del av vägen, om särskilda omständigheter kräver det och det inte medför fara eller avsevärd olägenhet. Ett fordon som korsar körbanan på ett övergångsställe får inte medföra fara eller olägenhet för de gående.

Barn under 12 år får cykla på gångbanan, om detta inte medför avsevärd olägenhet för gångtrafiken.

21 §. Avstånd mellan fordon

Avståndet till ett framförvarande fordon ska anpassas så att det inte finns risk för påkörning om det saktar in eller stannar. Avståndet ska också anpassas så att andra trafikanters omkörning underlättas.

Ett fordon får inte köras med omotiverat låg hastighet eller i onödan plötsligt bromsas.

22 §. Fordons plats på körbanan

Vid färd på väg ska ett fordon föras i det körfält som är längst till höger i färdriktningen och som är avsett för fordonet.

Om det finns minst två körfält i färdriktningen ska ett fordon föras i körfältet längst till höger, eller i något annat körfält om detta inte medför fara eller olägenhet. Körfältet får inte bytas i onödan. På en sådan väg får fordon inte föras i ett körfält som är avsett för mötande trafik.

En refug eller annan motsvarande anordning på en dubbelriktad körbana ska passeras till höger.

23 §. Svängande och trafik i vägkorsning

Ett svängande fordon får inte orsaka fara eller onödigt hinder för dem som färdas i samma riktning. Den som avser att svänga ska välja körfält eller plats på körbanan i god tid.

Den som närmar sig en korsning ska iaktta särskild försiktighet.

Den som närmar sig eller kör in i en korsning ska anpassa förhållningssättet så att trafiken på den korsande vägen inte orsakas olägenhet, om fordonet tvingas stanna i korsningen.

Vid högersväng ska ett fordon placeras i ett körfält till höger eller längs körbanans högra kant och svängningen görs så snäv som möjligt. Vid vänstersväng ska fordonet placeras så nära som möjligt till höger om körbanans mittlinje, på en enkelriktad körbana dock vid körbanans vänstra kant, och föras så att det lämnar korsningen strax till höger om den korsande körbanans mitt eller, då fordonet kör in på en enkelriktad körbana, nära körbanans vänstra kant. Om särskild försiktighet iaktas får avvikelser dock ske om utrymmet i korsningen annars inte är tillräckligt för fordonet.

Vid färd rakt fram ska fordonet placeras i det körfält som är lämpligast med hänsyn till övrig trafik och den fortsatta färden.

Om den korsande körbanan har två eller flera körfält i färdriktningen, får fordonet lämna korsningen i det körfält som är bäst lämpat för detta med hänsyn till den övriga trafiken.

24 §. Vänstersväng med cykel och moped

Oberoende av bestämmelserna i 23 § får cyklister samt utanför tätort även mopedister hålla till höger på vägen även när de avser att svänga till vänster. De ska fortsätta genom korsningen till dess motsatta sida och svänga till vänster först när det kan ske utan hinder för den övriga trafiken och utan risk för säkerheten. Cyklister och mopedister får dock efter vänstersväng gruppera direkt till höger när det kan ske utan risk för säkerheten.

25 §. Väjningsplikt

Ett fordon har väjningsplikt mot ett annat fordon som närmar sig från höger, om inte något annat föreskrivs i 2–5 mom.

Ett fordon som svänger har väjningsplikt mot

- 1) gående och cyklister som korsar den körbana, på vilken fordonet avser att köra in
- 2) trafikanter som använder körbanan eller vägrenen, när fordonet lämnar körbanan
- 3) mötande trafik, när fordonet svänger till vänster
- 4) gående och cyklister som korsar vägen, när fordonen lämnar en rondell.

Ett fordon har alltid väjningsplikt mot

- 1) andra trafikanter vid infart på en väg från en stig, en enskild väg eller motsvarande mindre väg
- 2) andra trafikanter vid infart på en väg från en fastighet, parkeringsplats, servicestation eller något annat motsvarande område i anslutning till vägen eller från en plats utanför vägen
- 3) andra trafikanter vid infart på en körbana efter att ha korsat en gång- eller cykelbana
- 4) andra trafikanter vid infart på en väg från en gånggata eller gårdsgata
- 5) gående och cyklister som använder gång- eller cykelbanan, vid korsande av en gång- eller cykelbanan på annat ställe än på övergångsställe, cykelöverfart eller kombinerad cykelöverfart och övergångsställe

6) trafikanter på en gårdsgata eller gågata vid infart på gårds- eller gågatan eller vid korsande av den.

Ett fordon som körs in i en rondell har väjningsplikt mot varje fordon som befinner sig i rondellen.

Ett fordon som kommer in på en körbana från en cykelbana har väjningsplikt mot den övriga trafiken, om inte den andra trafikanten har väjningsplikt enligt 2 eller 3 mom.

Ett fordon som på en cykelbana passerar en buss vid en hållplats ska lämna fri passage åt på- eller avstigande passagerare.

26 §. Tydligt visa sin avsikt att lämna företräde

En förare som har väjningsplikt ska tydligt visa sin avsikt att lämna företräde genom att i god tid sänka hastigheten eller stanna.

27 §. Väjningsplikt mot buss som startar från en busshållplats

På en väg där den högsta tillåtna hastigheten är 50 kilometer i timmen eller lägre, ska en förare som närmar sig en buss, vars förare ger tecken för att starta från en busshållplats, sakta ner och vid behov stanna så att bussen kan lämna hållplatsen.

Bussföraren ska vara särskilt försiktig för att undvika fara.

28 §. Korsande av övergångsställe

En förare som närmar sig ett övergångsställe ska iaktta särskild försiktighet och anpassa sin hastighet så att fordonet kan stannas före övergångsstället. Gående som gått ut på eller just ska gå ut på övergångsstället ska lämnas företräde.

Om ett fordon har stannat framför ett övergångsställe får fordonet köras om först efter det att den omkörande har stannat och försäkrat sig om att inga gående finns på eller just ska gå ut på övergångsstället. Detta gäller inte om det finns en refug eller ett markerat fritt körfält mellan den omkörande och den omkörde.

Om sikten över övergångsstället är skynd på något annat sätt ska ett fordon sakta in och vid behov stanna före övergångsstället.

29 §. Betyggande avstånd och skyldighet att iaktta försiktighet

Ett fordon ska hålla ett betryggande avstånd till gående, cyklister och djur som medförs av trafikanter.

Den som med ett fordon närmar sig en skolskjuts eller en buss som har stannat, eller med ett fordon närmar sig barn, äldre eller någon annan som har uppenbara svårigheter att reda sig tryggt i trafiken ska iaktta särskild försiktighet.

30 §. Möte

Vid möte ska fordonen passera varandra till höger. Förarna ska lämna ett betryggande avstånd i sidled mellan fordonen. Fordon som från motsatta håll förs in i en korsning och som båda ska svänga till vänster i sin färdriktning får dock med iakttagande av särskild försiktighet passera varandra till vänster.

Om det finns något hinder för möte ska den förare som har hindret på sin sida sakta ned och om det är nödvändigt, stanna för att den mötande ska kunna passera.

N 11 Vägtrafiklag (2023:108)

31 §. Omkörning

Omkörning ska ske till vänster utom i de fall som anges i 2 mom. Vid omkörning får även den mötande trafikens sida användas om det bara finns ett körfält i färdriktningen.

Om det framförvarande fordonet svänger till vänster eller tydligt förbereder en sådan sväng, får omkörningen endast ske till höger. Omkörning får också ske till höger, om det finns minst två körfält i färdriktningen och fordonen förs i parallella körfält. Dessutom får en cyklist köra om ett annat fordon än en cykel till höger.

32 §. Omkörningsförbud

Ett fordon får inte köra om på den mötande trafikens sida vid ett övergångsställe eller en korsning eller omedelbart före dessa. Utanför tätort gäller omkörningsförbudet bara i korsningar som på förhand anges med vägmärke.

Omkörning så att den mötande trafikens sida används får inte heller ske

1) när sikten på grund av en backe eller kurva eller av annan orsak är otillräcklig för en trygg omkörning

2) om det körfält som ska användas vid omkörning inte på en tillräckligt lång sträcka är fritt och utan hinder för en trygg omkörning

3) om fordonet inte efter omkörningen kan återvända till sitt körfält utan risk för säkerheten eller utan väsentlig olägenhet för den övriga trafiken

4) om det framförvarande fordonet givit tecken som visar att föraren har för avsikt att köra om ett annat fordon eller av andra skäl föra sitt fordon åt vänster

5) om ett bakomvarande fordon har påbörjat en omkörning.

33 §. Den omkörandes och den omkördes ömsesidiga skyldigheter

Ett omkörande fordon ska hålla ett betryggande avstånd till den som körs om och se till att omkörningen inte äventyrar säkerheten.

När en förare uppmärksammar att någon avser att köra om till vänster på den mötande trafikens sida ska föraren hålla så långt till höger som möjligt med beaktande av den övriga trafiken och förhållandena i övrigt. Föraren får inte öka hastigheten eller på något annat sätt försvåra omkörningen.

Om ett fordon förs sakt eller upptar stort utrymme och körbanan är smal eller krokig eller den mötande trafiken är tät, ska föraren för att underlätta omkörning sakt ned ytterligare och om det behövs föra fordonet åt sidan så snart detta är möjligt. Fordonet får då tillfälligt använda vägrenen.

34 §. Backande och vändning av fordon

Ett fordon får endast backas eller vändas på en väg om det inte äventyrar säkerheten eller medför onödig olägenhet för den övriga trafiken.

I en tunnel får fordon inte backas eller vändas.

35 §. Ändring av ett fordons placering i sidled

En förare får starta från vägkanten, byta körfält eller på annat sätt ändra fordonets placering i sidled

endast om det kan ske utan fara eller onödigt hinder för den övriga trafiken.

En förare som uppmärksammar att en annan förare avser att köra in i förarens eget körfält ska anpassa hastigheten så att inkörningen underlättas.

När två körfält löper samman till ett ska förarna under ömsesidigt hänsynstagande anpassa sig till de nya förhållandena.

36 §. Stannande och parkering på väg

Ett fordon får stannas eller parkeras endast på vägens högra sida i färdriktningen. På en enkelriktad väg är det tillåtet att stanna och parkera även på den vänstra sidan av vägen.

Ett fordon ska stannas eller parkeras i vägens riktning och så nära vägkanten som möjligt.

Ett fordon som används vid postutdelning och som försetts med en orangegul blinkande varningslampa på taket får, trots bestämmelsen i 1 mom., stannas på vägens vänstra sida om särskild försiktighet iakttas.

37 §. Förbud mot stannande och parkering

Ett fordon får inte stannas eller parkeras så att det äventyrar säkerheten eller medför olägenhet för den övriga trafiken.

Ett fordon får inte stannas eller parkeras

1) på ett övergångsställe, en gångbana, en cykelbana, en cykelöverfart eller en kombinerad cykelöverfart och övergångsställe eller inom ett avstånd av fem meter före ett övergångsställe, en cykelöverfart eller en kombinerad cykelöverfart och övergångsställe

2) i en korsning eller inom ett avstånd av fem meter från en korsande körbanas närmaste kant eller kantens tänkta förlängning på körbanan

3) på ett sådant sätt att ett vägmärke eller en trafiksignal skymms

4) i en underfart eller tunnel eller på en bro

5) på ett backkrön eller i en kurva där sikten är skymd eller nära sådana

6) där körbanan före en vägkorsning är delad i körfält med en spärmlinje eller grupperingsmärken, eller så nära en sådan spärmlinje eller sådant märke att trafik in i körfältet försvåras

7) invid en spärmlinje, om avståndet mellan fordonet och linjen skulle bli mindre än tre meter och det mellan fordonet och spärmlinjen inte löper en streckad linje

8) i ett spärrområde

9) i en rondell

10) på en busshållplats annat än för på- eller avstigning som kan ske utan hinder för busstrafiken. Om det saknas markering som anger var hållplatsen börjar och slutar, gäller förbudet inom tjugo meter före och fem meter efter vägmärket busshållplats.

Trots bestämmelsen i 2 mom. 1 punkten får en cykel stannas eller parkeras på en gång- och cykelbana om det kan ske utan att övriga trafikanters framkomlighet försvåras. Även ett annat fordon får, med iakttagande av särskild försiktighet, kortvarigt stannas på en gång- eller cykelbana för på- eller avstigning eller för på- eller avlastning, om det inte finns någon annan lämplig plats i närheten och stannandet motiveras av tvingande skäl. Fordonet får inte medföra oskälig

olägenhet för användningen av gång- eller cykelbanan. Föraren ska hålla sig i närheten av sitt fordon och vid behov flytta fordonet.

38 §. *Parkeringsförbud*

Ett fordon får inte parkeras

1) framför infarten till en fastighet eller på något annat sätt så att fordonstrafik till eller från fastigheten väsentligen försvåras

2) bredvid ett annat fordon som har parkerat längs körbanans kant såvida det parkerade fordonet inte är en tvåhjulig cykel eller moped

3) så att det hindrar tillträde till ett annat fordon eller så att det andra fordonet inte kan föras från platsen

4) på en körbana utanför en tätort, om vägen med vägmärke angetts vara en huvudled

5) så att fordonet med något hjul står utanför en markerad parkeringsplats

6) någon annanstans på ett parkeringsområde än på en markerad parkeringsplats

7) på en avgiftsbelagd parkeringsplats utan att avgift betalas

8) på en räddningsväg som angetts med vägmärke.

39 §. *Parkeringstillstånd för rörelsehindrade*

Om en trafikant som innehar ett parkeringstillstånd för rörelsehindrade eller ett motsvarande utländskt tillstånd färdas i ett fordon, får fordonet parkeras

1) på avgiftsbelagda parkeringsplatser utan att avgift betalas

2) på en väg där parkeringsförbud har angetts med vägmärke

3) på områden där parkeringstiden har begränsats, för längre tid än begränsningen.

Leder en parkering på en väg med parkeringsförbud till en uppenbar olägenhet ska fordonet på polisens uppmaning flyttas till den plats polisen anvisar.

Ett fordon med ett parkeringstillstånd för rörelsehindrade får inte parkeras på en plats som med vägmärke har reserverats för parkering av endast vissa fordonsslag.

Vid parkering av ett fordon med ett parkeringstillstånd för rörelsehindrade behöver inte parkeringsskiva användas.

Parkeringstillståndet ska under parkeringstiden vara placerat innanför fordonets vindruta så att det är väl synligt och läsbart utifrån.

40 §. *Särskilda villkor för parkering*

Om särskilda villkor för parkering har utmärkts på en plats gäller följande:

1) Om parkeringstiden är begränsad ska en parkeringsskiva eller motsvarande användas. Tiden på parkeringsskivan ska ställas in på närmast följande hel- eller halvtimme räknat från parkeringstidens början, beroende på vilken av dessa tidpunkter som infaller först. Parkerar fordonet innan en tidsbegränsning börjar ska klockslaget för tidsbegränsningens början ställas in om fordonet ska stå kvar efter denna tidpunkt. Parkeringsskivan placeras innanför vindrutan med tidsangivelsen väl synlig och läsbar utifrån. Endast en skiva åt gången får vara synlig i fordonet.

Parkeringsskiva behöver inte användas om fordonet endast är parkerat under tid då tidsbegränsning inte råder. Parkeringstidens början får inte ändras under parkeringen.

2) Om parkeringen är avgiftsbelagd ska avgiften betalas på det sätt som anges på platsen och enligt angiven taxa.

41 §. *Åtgärder vid stannande av fordon*

När ett fordon har stannats eller parkerats, ska föraren se till att fordonet inte okontrollerat kan komma i rörelse.

Föraren av ett motordrivet fordon ska även vidta lämpliga åtgärder för att förhindra att fordonet obehörigen brukas av någon annan.

Fordonets dörrar får inte öppnas och inte heller får på- eller avstigning eller på- eller avlastning ske så att fara eller olägenhet för den övriga trafiken eller för omgivningen uppstår.

42 §. *Uppställning av fordon på väg*

Fordon som inte faktiskt används i trafiken får inte lämnas, förvaras eller på annat sätt lagras på en väg.

I landskapslagen (2023:111) om tillämpning av lagen om flyttning av fordon finns bestämmelser om flyttande av fordon.

43 §. *Trafik på gågator och gårdsgator*

På en gågata och på en gårdsgata har förare väjningsplikt mot gående. Fordon får inte föras med högre hastighet än gångfart.

Parkering på en gårdsgata är endast tillåten på markerade platser. Cyklister, mopedister och trafikanter som innehar parkeringstillstånd för rörelsehindrade får dock parkera också på andra ställen om detta inte medför avsevärd olägenhet för användningen av gatan.

Ett motordrivet fordon eller släpvagn får inte parkeras på en gågata.

På en gågata får motordrivna fordon inte föras annat än för att korsa den. Motordrivna fordon får dock föras på en gågata och stanna under den tid som behövs för

1) varuleveranser till eller från butiker eller motsvarande vid gågatan

2) transporter av gods eller boende till eller från en adress vid gågatan

3) transporter av gäster till eller från ett hotell eller liknande vid gågatan

4) sjuktransporter eller transporter av personer med nedsatt rörelseförmåga till eller från en adress vid gågatan.

Tiden för när varuleveranser är tillåtna på en gågata kan begränsas med vägmärke.

44 §. *Trafik utanför väg*

Motordrivna fordon, släpfordon, släpanordning eller efterfordon får inte i tätort, utan tillstånd av markägaren eller -innehavaren, framföras, stannas eller parkeras utanför väg på mark som inte är avsedd för trafik med sådana fordon annat än för nödvändig servicekörning, sjuktransport eller av annan liknande orsak.

N 11 Vägtrafiklag (2023:108)

45 §. Användning av ljud- och ljussignaler

När det behövs för att förebygga eller avvärja fara, ska ett fordon ges ljud- eller ljussignaler eller på något annat sätt väcka andra trafikanters uppmärksamhet. Signaler får inte ges längre än nödvändigt.

46 §. Användning av körriktningssvisare

Vid följande manövrar ska en förare använda körriktningssvisare för att visa sin avsikt att förflytta fordonet i sidled:

- 1) start från vägkanten
- 2) svängning i korsning eller vändning på väg
- 3) byte av körfält
- 4) lämnande av rondell
- 5) annan väsentlig ändring av fordonets placering i sidled.

Om fordonet saknar körriktningssvisare ska föraren ge synligt och begripligt tecken på något annat sätt.

Tecknet ska ges i god tid innan manövern genomförs. Teckengivning med körriktningssvisare ska pågå under hela manövern och upphöra när manövern fullföljts.

Även den förare som har givit tecken är skyldig att försäkra sig om att manövern kan göras utan fara eller hinder för någon annan.

47 §. Belysning vid färd på väg

Vid färd med motordrivna fordon ska strålkastare eller varselljus vara tända. Vid färd med motordrivna fordon under mörker eller skymning eller när sikten på grund av väderleksförhållandena eller av annan orsak är nedsatt ska strålkastare och bakljus vara tända.

Andra fordon än de som anges i 1 mom. ska ha en lykta som visar vitt eller ljusgult ljus framåt och en lykta som visar rött ljus bakåt när fordonet färdas på väg under mörker eller skymning eller när sikten på grund av väderleksförhållandena eller av annan orsak är nedsatt. Ett släpfordon behöver dock inte ha framlyktor om sådana inte förutsätts i samband med att fordonet godkänns för trafik.

Helljus får inte användas

- 1) på sträcka där vägen är tillfredsställande belyst
- 2) på sådant avstånd från ett mötande fordon att dess förare kan bländas, eller
- 3) på ringa avstånd bakom annat fordon.

Dimljus får endast användas i dimma eller vid kraftig nederbörd. Dimbakljus får även användas när snö, damm eller slask väsentligt begränsar möjligheterna att urskilja fordonet bakifrån och på ett sådant sätt att förare av bakomvarande fordon inte bländas.

Under färd på väg får ett fordon bara visa vitt eller ljusgult ljus framåt och endast rött ljus bakåt. Vitt ljus bakåt får bara användas vid backning och vid arbete som kräver sådan belysning. Polisens, Tullens och Gränsbevakningsväsendets fordon får dock utrustas med en anordning som visar ett rött blinkande ljus framåt samtidigt med ett blått blinkande larmljus för stoppande av ett framförvarande fordon.

48 §. Användning av parkeringsljus

När ett fordon har stannats eller parkerats på en väg under mörker eller skymning, eller när sikten på

grund av väderleksförhållandena eller av någon annan orsak är nedsatt, ska fordonets parkerings- och baklyktor vara tända. Om fordonet har parkerats i körbanans riktning i tätort och inget annat fordon är kopplat till det får parkeringsljuset vara tänt endast på den sida av fordonet som är vänt mot trafiken, om inte hela fordonet parkerats på körbanan. Om fordonet inte har parkeringsljus ska det i stället ha en annan belysning som är föreskriven för fordonet tänd.

Parkeringsljus behöver inte användas om vägen är så väl belyst att fordonet ändå kan observeras tydligt på tillräckligt avstånd eller om fordonet parkerats utanför körbanan eller vägrenen. Inte heller behöver belysningen vara tänd på tvåhjuliga fordon som stannats eller parkerats längs vägens kant.

49 §. Trafik med lätta elfordon

Den som kör ett lätt elfordon eller en motoriserad cykel ska betraktas som cyklist och följa de trafikregler och trafikordningar som gäller cyklist.

Ett självbalanserande lätt elfordon som hålls i balans även när fordonet står stilla eller saknar förare får i gångfart köras på en gångbana. Fordonets förare ska lämna gående fri väg.

50 §. Djur som medförs av trafikanter

Ett djur som medförs på vägen ska hållas kopplat eller i bindsle, eller under uppsikt så att de inte medför fara eller olägenhet för andra trafikanter. Djuret ska hållas så nära vägens kant som möjligt.

En ryttare, den som leder ett stort djur och föraren av ett fordon förspänt med dragdjur ska så långt det är möjligt följa de trafikregler som gäller trafik med långsamtgående motordrivna fordon. Avvikelse från trafikreglerna får ske om särskilda omständigheter kräver det och det inte medför fara eller avsevärd olägenhet. Under mörker ska både häst och ryttare vara försedda med reflex.

Även andra djur än hästar som medförs på vägen under mörker ska vara försedda med reflex.

51 §. Förbud mot onödigt och störande körning

Med ett motordrivet fordon får onödigt och störande körning inte äga rum. Föraren ska anpassa färdväg, hastighet och färdstätt så att andra inte störs i onödan.

52 §. Förbud mot onödigt tomgångskörning

Förbränningsmotorn i ett fordon som står stilla av någon annan orsak än på grund av tvingande trafik hinder eller andra tvingande omständigheter får inte vara i gång längre än en minut. Omedelbart tomgångskörningsförbud gäller dock fordon som stannats vid en broöppning. Detta gäller inte fordon vars huvudsakliga användning, eller den tilläggsutrustning som den huvudsakliga användningen förutsätter, kräver att motorn hålls i gång.

53 §. Bogsering av fordon

När ett fordon bogserar ett annat fordon med hjälp av en lina ska avståndet mellan fordonen vara minst tre och högst sex meter. Ett fordon med bromsarna ur funktion får endast bogseras med hjälp av en stång eller bom. Ett fordon med styrningen ur funktion får endast bogseras upplyft med dragbom.

Flera fordon får inte bogseras samtidigt med samma dragfordon. Det fordon som bogseras får inte utan tvingande skäl vara tyngre än dragfordonet.

Det är förbjudet att bogsera med en cykel, moped eller motorcykel, om bogseringen stör körningen eller medför fara för andra trafikanter.

54 §. *Högsta tillåtna hastighet vid bogsering*

Den högsta tillåtna hastigheten vid bogsering av ett motordrivet fordon som rullar på sina egna hjul är 30 kilometer i timmen.

55 §. *Varnande av andra trafikanter*

Om ett fordon på grund av en olycka, ett motorfel eller något liknande har blivit stående på körbanan eller vägrenen utanför en tätort på en plats där fordonet på grund av otillräcklig sikt eller av någon annan orsak kan vara till fara för trafiken, ska fordonets förare sätta ut en varningstriangel om en triangel ingår i fordonets obligatoriska utrustning. Varningstriangeln ska placeras på ett sådant avstånd från det uppställda fordonet och på ett sådant sätt att andra trafikanter varnas i god tid. Föraren ska också i övrigt genom utmärkning eller dylikt vidta de åtgärder som behövs för att varna andra trafikanter. Triangeln ska tas bort när fordonet inte längre utgör någon fara för den övriga trafiken.

Varningsblinkrar får användas i fordon som på grund av en olycka, ett fel eller av någon annan tvingande omständighet tvingats stanna på en plats där det kan medföra fara för den övriga trafiken. Varningsblinkrar får också användas i ett fordon i rörelse för att varna andra trafikanter för en omedelbar fara.

4 kap. Reglering av trafiken

Personer som reglerar trafiken

56 §. *Personer som reglerar trafiken*

Polisen och räddningsmyndigheterna reglerar trafiken i syfte att säkerställa en trygg och smidig trafik samt upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Vägförordning på en frigående färja regleras av dess befälhavare och på en linstyrd färja av dess förare. En gränsbevakningsman reglerar trafiken i uppgifter som anges i gränsbevakningslagen (FFS 578/2005) och i Republikens presidents förordning (2017:58) om Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland samt en tullman i uppgifter som anges i tulllagen (FFS 304/2016).

Trafiken får också regleras av en person som

1) polisen förordnar att reglera trafiken på grund av köbildning, en olycka, ett evenemang för allmänheten eller någon annan motsvarande omständighet eller för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet

2) polisen förordnar att reglera trafiken i samband med trafikövervakning eller övervakning av kör- och vilotider för förare av motordrivna fordon

3) en räddningsmyndighet eller någon annan i räddningslagen avsedd räddningsledare förordnar att reglera trafiken i en uppgift som ålagts räddningsväsendet i räddningslagen eller någon annan lag

4) landskapsregeringen eller kommunen förordnar att reglera trafiken på en väg på grund av ett arbete, en undersökning eller en långvarig trafikstörning på vägen eller i dess närhet

5) landskapsregeringen bemyndigar eller polisen förordnar att reglera trafiken vid specialtransporter.

57 §. *Bestämmelser för den som reglerar trafiken*

Ett förordnande att reglera trafiken ges för ett enskilt uppdrag eller för viss tid. Den som reglerar trafiken ska ha fyllt 18 år. Personen ska ge sitt samtycke till uppdraget och få de anvisningar som uppdraget förutsätter.

Den som reglerar trafiken ska som stoppmärke använda en stoppspade med vägmärket förbud mot fordonstrafik. Polisen kan också använda en stoppspade med vägmärket stopp.

Den som reglerar trafiken ska använda klädsel som kan urskiljas tydligt och uppfyller kraven i standard SFS-EN 471 eller SFS-EN ISO 20471. Landskapsregeringen får genom landskapsförordning meddela närmare föreskrifter om kraven på synbarhet i fråga om klädseln för vägtransportledare för specialtransporter.

Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på den som förordnats att reglera trafiken när denne sköter uppdraget. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (FFS 412/1974).

58 §. *Tillstånd att arbeta som vägtransportledare för specialtransporter*

Tillstånd att arbeta som vägtransportledare för specialtransporter beviljas av landskapsregeringen. Tillståndet ges för en period av fem år och ska medföras under uppdraget.

Ett tillstånd får ges till den som

1) med godkänt resultat har genomfört en utbildning för vägtransportledare för specialtransporter på Åland eller inom EU

2) innehar giltigt körkort med behörigheten B

3) inte under de fem senaste åren har gjort sig skyldig till rattfylleri, grovt rattfylleri, grovt äventyrande av trafiksäkerheten eller någon annan gärning som tyder på allvarlig likgiltighet för trafiksäkerheten, eller under det senaste året på grund av andra trafikbrott har meddelats en körförbudstid som överstigit tio dagar

4) inte utifrån uppgifter i något av polisens register i övrigt genom sin livsstil eller sina personliga egenskaper har visat sig vara uppenbart olämplig som vägtransportledare.

Landskapsregeringen och polisen har trots sekretessbestämmelserna rätt att få ut uppgifter ur körkortsregistret och polisens register för att kontrollera att de krav som ställs på den som söker tillstånd att arbeta som vägtransportledare för specialtransporter uppfylls.

Genom landskapsförordning kan närmare föreskrifter utfärdas om utbildning till vägtransportledare för specialtransporter och om förnyandet av rätten att arbeta som vägtransportledare.

N 11 Vägtrafiklag (2023:108)

59 §. Återkallelse av rätten att arbeta som vägtransportledare för specialtransporter

Landskapsregeringen ska återkalla ett tillstånd att arbeta som vägtransportledare för specialtransporter om den som innehar tillståndet inte längre uppfyller de förutsättningar för beviljande av tillstånd som anges i 58 § eller om personen begär att tillståndet ska återkallas.

Tillståndet kan återkallas för en viss tid eller tills vidare.

Trafikanordningar**60 §. Trafikanordningar**

Trafiken kan regleras genom användning av trafiksignaler, vägmärken, och vägmärkingar (*trafikanordningar*).

Landskapsregeringen kan i förordning inta närmare bestämmelser om användningen av trafikanordningar, trafikanordningarnas utformning, färgsättning och innebörd, trafikanordningarnas konstruktion och mått samt vilka tecken trafikövervakare ska använda vid regleringen av trafiken.

61 §. Uppsättande av trafikanordningar

Väghållaren fattar beslut om användning av trafikanordningar. Om någon annan än landskapsregeringen eller en kommun är väghållare ska väghållaren inhämta samtycke från den kommun som vägen är belägen i. Kommunen ska lämna samtycke, om inte vägande skäl talar emot det. Det fysiska uppsättandet och underhållet av trafikanordningar sköts av väghållaren.

För tillfällig reglering av trafiken på grund av en olycka eller liknande får trafikanordningar placeras ut av den som enligt 56 § har rätt att reglera trafiken. Väghållaren för en enskild väg får, utan samtycke, placera ut tillfälliga trafikanordningar som behövs på grund av vägens skick eller arbete som utförs på eller invid vägen.

Kommunen ska underrätta landskapsregeringen när kommunen fattar beslut om uppsättande av trafikanordningar eller lämnar samtycke om uppsättande till väghållare för enskild väg. Landskapsregeringen får genom landskapsförordning meddela närmare föreskrifter om innehållet i uppgifterna och förmedlings sättet.

Polisen eller den som har rätt att sätta upp trafikanordningar får avlägsna en trafikanordning som satts upp i strid med denna lag.

62 §. Undantag som gäller uppsättande av vissa vägmärken

Landskapsregeringen fattar beslut om uppsättande och placerar ut vägmärken som anger väjningsplikt på alla vägar som ansluter till en allmän väg som inte är en kommunalväg och kommunen gör detsamma vid anslutningar mellan kommunalvägar och enskilda vägar.

Kommunen fattar beslut om uppsättande av vägmärken som anger tätort. Det fysiska uppsättandet och

underhållet av vägmärket sköts av väghållaren, förutom på enskilda vägar där det sköts av kommunen.

Landskapsregeringen fattar beslut om uppsättande och placerar ut vägmärken som anger transportbegränsning för farligt gods.

63 §. Uppsättande av märken, skyltar och andra anordningar

Märken, skyltar och andra anordningar får inte sättas upp på en väg eller på en vägs sido-, skydds- eller frisiktsområde utan tillstånd.

Polisen eller väghållaren får omedelbart avlägsna en anordning som satts upp utan tillstånd.

5 kap. Bestämmelser om fordons användning**64 §. Tillämpning av vissa riksbestämmelser om fordons användning**

Följande bestämmelser i rikets vägtrafiklag (FFS 729/2018) ska tillämpas på Åland med de ändringar eller tillägg som anges nedan. Ändringar i de paragrafer eller bilagor som anges nedan ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket.

1) 88 § vilken innehåller definitioner av termer som förekommer i de paragrafer som anges nedan.

2) 99 § om fordonsspecifika hastighetsbegränsningar inklusive bilagorna 5.1 och 5.2. Punkt b i bilaga 5.2 ska dock ha följande lydelse; person- eller paketbil och därtill kopplad släpvagn med en klassificeringsmassa på högst 3 500 kilogram samt motorcykel och därtill kopplad släpvagn dock 90 kilometer. Den högsta tillåtna hastigheten för ett motordrivet fordon med ett tillkopplat efterfordon är 30 kilometer i timmen.

3) 100 § om medspårande axel.

4) 107–114 §§ om godstransporter. Hänvisningen i 114 § till lagen om transport av farliga ämnen (FFS 719/1994) ska avse landskapslagen (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen.

5) 115-131a §§ om fordons och fordonskombinationers största tillåtna massa och huvudmått vid användning av fordon som registrerats eller tagits i bruk i en EES-stat inklusive bilagorna 6.1–6.7, 7.1–7.4 och 9. De uppgifter som enligt 122 § finns i trafik- och transportregistret finns på Åland i fordonsregistret.

6) 132 och 140 §§ om vändningsförmåga hos fordon och fordonskombinationer.

7) 132 a § om fordonskombinationers stabilitet.

8) 133–139 §§ om fordons och fordonskombinationers största tillåtna massa och huvudmått vid användning av fordon som registrerats eller tagits i bruk i någon annan stat än en EES-stat inklusive bilagorna 8.1–8.6.

9) 150–154 §§ om koppling av släpfordon till motordrivna fordon och cyklar. Ett efterfordon ska vara kopplat på ett säkert sätt till dragfordonet. Förbindelsen ska vara dimensionerad för att klara de påfrestningar den utsätts för.

10) 156 § om varningslyktor.

11) 157 § om terrängfordon på väg.

12) 157 a-159 §§ om specialtransport.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning meddela föreskrifter i de frågor som Transport- och kommunikationsverket enligt ovanstående paragrafer kan meddela föreskrifter om.

65 §. Användning av bilbälte

Föraren och passagerarna ska, om inte annat anges i 68 §, under körning använda ett bilbälte som är monterat för sittplatsen eller vara fastspända i någon annan i fordonet monterad skyddsanordning

- 1) i bilar
 - 2) i trehjuliga mopeder och motoriserade trehjulringar
 - 3) i fyrhjulringar, lätta fyrhjulringar, tunga fyrhjulringar och terrängfordon
 - 4) i traktorer och motorredskap.
- Denna bestämmelse gäller även trafik utanför väg.

66 §. Information om användning av bilbälte i bussar

Passagerarna i en buss ska informeras om kravet att använda bilbälte på ett eller flera av följande sätt:

- 1) av föraren,
- 2) av den som ansvarar för transporten eller den som fungerar som ledare för gruppen,
- 3) genom audiovisuella hjälpmedel eller
- 4) genom en skylt med tydlig placering vid varje sittplats.

67 §. Användning av skyddshjälm och cykelhjälm

Föraren och passagerarna ska under körning använda en på rätt sätt fastspänd skyddshjälm av godkänd typ

- 1) på motorcyklar
- 2) på trehjulringar, fyrhjulringar, tunga fyrhjulringar och lätta fyrhjulringar som inte är försedda med karosseri eller skyddsbåge
- 3) på mopeder
- 4) på snöskotrar
- 5) på terrängfordon och traktorer som har styre och sadel, men som inte är försedda med karosseri eller skyddsbåge.

Föraren ska se till att passagerare under 15 år använder skyddshjälm.

Förare och passagerare som är under 15 år ska använda cykelhjälm eller annat lämpligt huvudskydd medan förare som är över 15 år och som färdas med en cykel bör använda cykelhjälm eller annat lämpligt huvudskydd.

Förare som färdas med cykel ska se till att passagerare under 15 år använder cykelhjälm eller annat lämpligt huvudskydd.

Denna paragraf gäller även trafik utanför väg.

68 §. Undantag från skyldigheten att använda bilbälte och skyddshjälm

Skyldigheten att använda bilbälte gäller inte

- 1) den som kör ett fordon med låg hastighet och delar ut post, tidningar eller andra varor som ska distribueras till flera platser och den som samlar in avfall eller andra varor som ska samlas in från flera platser om användningen av bilbälte medför avsevärd olägenhet för föraren eller passageraren

2) förare av eller passagerare i traktorer eller motorredskap, när användningen av bilbälte medför olägenhet i det arbete som utförs med fordonet

3) Fordonsmyndighetens besiktare under besiktning på Fordonsmyndighetens område

4) förare eller passagerare som är anställda hos Brottspåföljdsmyndigheten och deltar i ett uppdrag där användningen av bilbälte kan medföra fara eller avsevärd olägenhet

5) när det finns medicinska hinder enligt ett läkarintyg som utfärdats före färden

6) vid färd på isbelagda vattenområden

7) den som i tätort kör ett tyngre fordon över 12 000 kg med en hastighet lägre än 30 kilometer per timme om användningen av bilbälte medför avsevärd olägenhet för föraren med tanke på trafiksäkerheten.

Skyldigheten att använda skyddshjälm gäller inte

1) förare och passagerare i fordon som är försedda med täckt karosseri eller förare och passagerare i fordon som är försedda med bilbälte och skyddsbåge eller ett skyddstak, om personerna sitter under skyddsbågen eller taket

2) när det finns medicinska hinder enligt ett läkarintyg som utfärdats före färden

3) när hastigheten understiger 15 kilometer per timme utanför väg.

Den som framför en elcykel som är utrustad med pedaler och som klassificeras som moped och där cykelns massa i körklart skick är högst 35 kilogram och motorns nominella effekt är högst 1,00 kilowatt får i stället för en skyddshjälm avsedd för mopeder använda en cykelhjälm eller annat lämpligt huvudskydd.

Denna paragraf gäller även trafik utanför väg.

Landskapsregeringen får genom landskapsförordning meddela närmare föreskrifter om innehållet i de läkarintyg som avses ovan.

69 §. Skyddsanordningar för barn

Den skyddsanordning för barn som används i en bil ska vara typgodkänd i enlighet med ECE-reglementet nr 44/03 eller 44/04, FN-reglementet UN R129 eller en senare version.

Vid transport av barn som är kortare än 135 centimeter ska bilbarnstol, bälteskudde eller någon annan skyddsanordning för barn användas. Barn upp till fyra års ålder bör färdas i en bakåtvänd bilbarnstol.

Barn får inte transporteras i en bakåtvänd bilbarnstol på en sittplats som skyddas av en främre krockkudde, om inte krockkudden har kopplats ur.

Vid transport av barn som är kortare än 135 centimeter på ett fordon som är försett med styre och sadel ska en sits som lämpar sig för barnet eller en skyddsanordning för barn användas.

Barn som sitter på en egen sittplats i en buss ska använda bussens bilbälte eller en skyddsanordning för barn.

Transport av barn som är kortare än 135 centimeter i ett annat fordon än ett som anges i denna paragraf är tillåten endast om fordonet är försett med en sits och ett bilbälte som lämpar sig för barnet eller med en skyddsanordning för barn.

Denna paragraf gäller även trafik utanför väg.

N 11 Vägtrafiklag (2023:108)

70 §. Ansvarsbestämmelser som gäller användningen av skyddsanordningar för barn samt persontransport

Om ett barn under 15 år färdas tillsammans med sin vårdnadshavare, ansvarar både vårdnadshavaren och föraren av fordonet för att barnet använder bilbälte eller, om barnet är kortare än 135 centimeter, en skyddsanordning på det sätt som anges i 69 §. Färdas barnet utan sin vårdnadshavare är det föraren av fordonet, med undantag för föraren i en buss i kategori M3, som har det ansvaret.

Vid transport av personer med funktionsnedsättning samt personer på bår eller i rullstol ska föraren se till att passagerarna tryggt kan ta sig in i och ut ur fordonet och att de anordningar som behövs för detta används. Föraren ska se till att rullstolar och bårar har spänts fast i fordonet på rätt sätt.

Denna paragraf gäller även trafik utanför väg.

71 §. Nödstopp på snöskoter

En snöskoter ska vara utrustad med nödstopp som ska sättas fast vid föraren innan motorn startas, om nödstoppets funktion förutsätter detta, och vara fastsatt under körningen. Denna paragraf gäller även trafik utanför väg.

72 §. Räddningsutrustning i bussar

I en buss ska det finnas brandsläckare och första hjälpen-utrustning i tillräcklig mängd med hänsyn till bussens passagerarkapacitet.

Landskapsregeringen får genom landskapsförordning meddela närmare föreskrifter om brandsläckaren och första hjälpen-utrustningen.

73 §. Användning av teknisk utrustning

Under färd med ett fordon får föraren inte använda någon teknisk anordning eller något tekniskt system så att användningen stör eller äventyrar förandet av fordonet.

Föraren av ett motordrivet fordon får inte under körning använda kommunikationsutrustning som föraren håller i handen. Vid specialtransporter som förutsätter tillstånd enligt 114 § kan dock handhållen kommunikationsutrustning som är nödvändig för att utföra transporten användas.

74 §. LGF-skylt

En skylt för markering av långsamtgående fordon (LGF-skylt) får inte monteras på andra fordon än de som avses i denna paragraf.

En LGF-skylt ska finnas på

- 1) trehjuliga mopeder och lätta fyrhjulingar
- 2) traktorer med en konstruktiv hastighet på högst 50 kilometer i timmen
- 3) motorredskap som styrs på något annat sätt än av en gående
- 4) arbetsredskap och släpfordon som kopplas till ett fordon som anges i 1, 2 eller 3 punkten, om arbetsredskapet eller släpfordonet gör att LGF-skylten på dragfordonet inte syns bakåt
- 5) efterfordon
- 6) släpfordon som har kopplats till ett fordon, om fordonskombinationens högsta tillåtna hastighet på

väg på grund av släpfordonet är 50 kilometer i timmen eller lägre.

En LGF-skylt får monteras på en traktor med en konstruktiv hastighet på högst 60 kilometer i timmen.

En LGF-skylt får monteras på ett motordrivet fordon som bogseras med rep, kätting, vajer eller bom för att varna bakomvarande annan trafik för fordon som rör sig långsammare.

En LGF-skylt behöver inte monteras på ett fordon med ett tillkopplat fordon eller arbetsredskap som är försett med en LGF-skylt, och inte heller på ett fordon som är registrerat utomlands.

75 §. Taxiskylt

Ett fordon som används för taxitrafik ska vara försett med en takmonterad och ljusförsedd taxiskylt.

Skylten ska avlägsnas eller täckas över när fordonet inte används i taxitrafik.

76 §. Krav på däck

Däck för motordrivna fordon och släpvagnar till dessa ska ha ett mönsterdjup i slitbanans huvudspår på minst 1,6 millimeter. På motorcyklar och släpvagnar till dessa ska slitbanans huvudspår ha ett mönsterdjup på minst 1,0 millimeter. Dessa krav gäller inte fordon vars högsta tillåtna hastighet är 40 kilometer i timmen eller lägre.

De däck som monteras på samma axel på ett fordon ska ha samma dimension, konstruktion och egenskaper. Detta gäller inte för ett reservdäck som tillfälligt måste monteras på fordonet.

På ett fordon får däck monteras som begränsar den tillåtna axelmassan vid användning så att den blir lägre än den tekniskt sett tillåtna massan på axeln. Däcken ska dock vara sådana att det är möjligt att lasta hela fordonet upp till den för fordonet tillåtna massan på väg utan att däckens bärighet överskrids.

77 §. Användning av vinterdäck

Om vinterväglag råder ska vinterdäck eller motsvarande utrustning användas under månaderna november till och med mars på

- 1) bilar
- 2) motorcyklar, mopeder, trehjulingar, fyrhjulingar, tunga fyrhjulingar och lätta fyrhjulingar
- 3) traktorer vars konstruktiva hastighet är högre än 60 kilometer i timmen
- 4) släpvagnar som dras av ett fordon som anges i 1–3 punkten och vars klassificerings- eller kopplingsmassa är större än 0,75 ton och högst 3,5 ton.

Vinterdäcken ska ha ett mönsterdjup i slitbanans huvudspår på minst 3,0 millimeter. På bilar med en klassificeringsmassa som är större än 3,5 ton samt på traktorer vars konstruktiva hastighet är högre än 60 kilometer i timmen ska vinterdäcken på icke styrande drivaxlar dock ha ett mönsterdjup i slitbanans huvudspår på minst 5,0 millimeter. Kravet tillämpas inte på en fordonskombination som består av en traktor och en släpvagn eller släpanordning när fordonskombinationens högsta tillåtna hastighet på väg är 60 kilometer i timmen eller lägre.

Vinterdäck behöver dock inte användas

1) vid en tillfällig förflyttning i anslutning till tillverkning, import, reparation, besiktning eller godkännande för trafik av eller handel med fordon,

2) på fordon till vilka vinterdäck inte finns att få; på sådana fordon ska däck med grovt mönster som lämpar sig för vinterbruk användas.

Om ett reservdäck tillfälligt måste användas på ett fordon tillämpas inte bestämmelserna i denna paragraf.

Landskapsregeringen får genom landskapsförordning meddela närmare föreskrifter om vinterdäcken på fordon i olika fordonskategorier.

78 §. Användning av dubbdäck och andra typer av slirskydd

Dubbdäck, snökedjor eller motsvarande utrustning som inte väsentligt skadar vägbanan får användas på alla typer av fordon från den 15 oktober till och med den 15 april. Dubbdäck får även användas under annan tid om det råder vinterväglag eller sådant kan befaras och detta motiverar användning av dubbdäck. Dubbdäck får även användas under annan tid på uttryckningsfordon, på bärgningsbilar och på bilar och släpvagnar som används vid vägghållning samt vid tillfälliga förflyttningar i samband med handel med fordon eller vid reparation eller besiktning av fordon.

Om dragbilen är försedd med dubbdäck, och vinterväglag råder, ska även en släpvagn med en klassificeringsmassa som är större än 0,75 ton och högst 3,5 ton ha dubbdäck.

När dubbdäck används på en bil eller på en bilsläpvagn med en klassificeringsmassa som är högst 3,5 ton ska dubbdäck monteras på fordonets alla hjul, med undantag för det andra hjulet på ett parhjul. Antalet dubbar på de enskilda däcken får inte avvika från varandra på så sätt att det medför fara. Landskapsregeringen får genom landskapsförordning meddela närmare föreskrifter om de tillåtna skillnaderna i antalet dubbar.

Om den massa som totalt belastar drivaxeln eller drivaxlarna på en fordonskombination vars massa överskrider 44 ton eller vars längd överskrider 18,75 meter är mindre än 18 procent av fordonskombinationens massa, ska dragfordonet under månaderna november till och med mars vara utrustad med en anordning med vilken det är möjligt att förbättra fordonets förmåga att sätta sig i rörelse på en hal vägbana. Som en sådan anordning betraktas inte en konstruktion som påverkar funktionen av en enda drivande axels differentialväxel.

Om den massa som totalt belastar drivaxlarna på en fordonskombination vars längd överstiger 28 meter är mindre än 25 procent av fordonskombinationens massa, ska dragfordonet under månaderna november till och med mars antingen ha sandningsanordningar för att förbättra fordonskombinationens förmåga att sätta sig i rörelse på en hal vägbana eller automatiska snökedjesystem för åtminstone en drivande axel.

Kraven i 4 och 5 mom. tillämpas inte på en fordonskombination som har en axel som vid långsam

hastighet kan omkopplas till en drivande axel, om den massa som totalt belastar drivaxlarna, inklusive den massa som belastar den drivande axel som anges ovan, är minst 25 procent av fordonskombinationens massa. Den axel som vid långsam hastighet kan omkopplas till en drivande axel kan finnas på bilen eller på släpvagnen.

Landskapsregeringen får av särskilda skäl bevilja ett fordon undantag från bestämmelsen i 1 mom. om den tid då användning av dubbdäck är tillåten.

Landskapsregeringen meddelar vid behov genom landskapsförordning närmare föreskrifter om vilka slags anordningar som kan betraktas som anordningar som kan förbättra fordonets förmåga att sätta sig i rörelse på en hal vägbana och vilken slags axel som kan betraktas som en axel som vid långsam hastighet kan omkopplas till en drivande axel.

Persontransporter

79 §. Persontransporter med bil

I en bil får inte fler passagerare tas med än bilen är registrerad för. Föraren och passagerarna ska använda sitt- eller ståplatser som uppfyller de krav som ställs på platserna.

I en buss som används i linjetrafik enligt landskapslagen (1976:33) om yrkesmässig trafik får dock det registrerade högsta antalet passagerare tillfälligt överskridas med 30 procent inom ramen för de massor som är tillåtna för fordonet på väg. På alla sittplatser som utrustats med bilbälte får dock högst det antal passagerare som antecknats i registret placeras.

Denna paragraf gäller även trafik utanför väg.

80 §. Persontransporter på två- och trehjuliga motordrivna fordon och med dem jämförbara fyrhjuliga fordon

På en motorcykel får högst en passagerare tas med om det finns en lämplig sits och fotstöd för passageraren. Har motorcykeln sidvagn får ytterligare högst två passagerare transporteras. Det personantal som motorcykeln registrerats för får dock inte överskridas.

På en tvåhjulig moped får en enda passagerare tas med endast om mopeden är registrerad för det.

Med en trehjulig moped, trehjuling, lätt fyrhjuling, tung fyrhjuling och fyrhjuling får inte fler passagerare tas med än vad som angivits i registret.

På persontransport med en motoriserad cykel tillämpas de bestämmelser som gäller persontransport med cykel. De maximala belastningar som godkänts för ett typgodkänt fordon får dock inte överskridas.

Denna paragraf gäller även trafik utanför väg.

81 §. Persontransporter med traktor, motorredskap och terrängfordon

I en traktor och ett motorredskap får inte fler passagerare tas med än vad fordonet är registrerat för. Med ett motorredskap som inte är registrerat och med ett terrängfordon får högst så många personer tas med som fordonets tillverkare avsett.

I en traktor och ett motorredskap med täckt förarhytt får man oberoende av bestämmelsen i 1 mom.

N 11 Vägtrafiklag (2023:108)

transportera ett barn som är kortare än 135 centimeter om barnet sitter i en bilbarnstol eller någon annan skyddsanordning för barn som är lämplig för barnets längd och vikt. Stolen ska fästas på ett säkert sätt och minst vara utrustad med ett trepunktsbälte för barnet. Det fria utrymmet över stolen ska vara minst 80 centimeter mätt från den obelastade stolens sittyta.

Denna paragraf gäller även trafik utanför väg.

82 §. Persontransporter med cykel och lätta elfordon

På en cykel eller ett lätt elfordon får inte flera personer färdas än vad fordonet är konstruerat för. Transport av passagerare är tillåten endast om fordonet har en lämplig sits för passageraren. Transporteras barn som är kortare än 135 centimeter ska lämplig sits och effektivt skydd mot hjulekrar användas.

Vid transport av passagerare på cykel ska cykeln ha två separata bromsanordningar.

Endast den som har fyllt 15 år får transportera passagerare. Passageraren får i sådant fall vara högst tio år gammal. Endast den som har fyllt 18 år får transportera flera än en passagerare oavsett passagerarnas ålder.

83 §. Persontransporter med lastbil och paketbil

I lastutrymmet till en lastbil eller paketbil får passagerare bara färdas om utrymmet är försett med godkända säten eller bänkar.

Med avvikelse från 1 mom. får en lastbil vars lastbilsflak saknar säten eller bänkar tillfälligt användas för passagerartransporter vid körning i samband med traditionella firanden och andra liknande tillfällen, förutsatt att föraren har minst två års yrkeserfarenhet av att köra lastbil. Den högsta tillåtna hastigheten vid transporten är 25 kilometer i timmen.

Denna paragraf gäller även trafik utanför väg.

84 §. Persontransporter i släpvagn

I en bil- eller traktorsläpvagn får personer transporteras till sevärdheter och offentliga tillställningar om släpvagnens konstruktion och utrustning lämpar sig för persontransport och ruten på förhand har anmälts till polisen. Den högsta tillåtna hastigheten vid transporten är 25 kilometer i timmen.

I en traktorsläpvagn får personer som behövs för lastning eller lossning transporteras till och från en arbetsplats under förutsättning att transporten inte äventyrar säkerheten.

Med en släpvagn till en cykel, till en motoriserad cykel och till ett lätt elfordon får passagerare transporteras om släpvagnen och dess koppling till dragfordonet är avsedd för persontransport och dimensionerad för den massa som transporteras. Släpvagnen ska ha ett lämpligt säte och vara konstruerad så att passagerare inte får kontakt med släpvagnens hjul eller med vägen. Dessutom ska cykeln ha minst två separata bromssystem och fordonskombinationen minst två hjul som är försedda med bromsar.

En påhängsvagn får användas för persontransport med iakttagande av vad som föreskrivs i 83 § 2 mom.

Denna paragraf gäller även trafik utanför väg.

6 kap. Trafikförseelse och avgift för trafikförseelse**85 §. Avgift för trafikförseelse**

En avgift för trafikförseelse får påföras som påföljd vid i denna lag angivna trafikförseelser. Avgiften påförs av polisen och tillfaller landskapet.

Om en trafikant vid samma tillfälle gjort sig skyldig till flera trafikförseelser ska en enda avgift för trafikförseelse påföras. Avgiften påförs då höjd med 40 euro i förhållande till den förseelse för vilken den högsta avgiften gäller.

Med undantag för förseelser som gäller fordons massa och mått enligt 93 § och koppling av fordon enligt 95 § ska avgift för trafikförseelse inte påföras för en ringa trafikförseelse. I stället kan en muntlig eller skriftlig anmärkning ges.

Avgift för trafikförseelse får inte påföras om

- 1) trafikanten misstänks för samma gärning i en förundersökning, en åtalsprövning eller ett brottmål som behandlas i domstol
- 2) trafikanten har meddelats en lagakraftvunnen dom eller påförts straff för samma gärning
- 3) trafikanten misstänks för ett brott som begåtts genom samma gärning
- 4) förseelsen behandlas på det sätt som föreskrivs i landskapslagen (1971:15) om parkeringsbot
- 5) den som begått trafikförseelsen inte hade fyllt femton år vid tidpunkten för gärningen.

En påföljd ska inte heller bestämmas om det är uppenbart att trafikförseelsen har berott på en ursäktlig ouppmärksamhet eller tanklöshet eller om bestämmandet av påföljden av någon annan orsak är uppenbart oskäligt.

86 §. Förseelser mot allmänna regler

En avgift för trafikförseelse på 100 euro kan påföras en trafikant som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att följa

- 1) de anvisningar för trafiken som meddelas genom vägmärken, vägmärkingar och trafiksignaler enligt 9 §
- 2) tecken, befallningar, förbud eller uppmaningar som avses i 10 § och som ges av en trafikövervakare eller tecken som ges av en person som reglerar trafiken
- 3) bestämmelserna i 12 § om lämnande av fri väg för uttryckningsfordon och processioner
- 4) bestämmelserna i 13 § om hinder på väg.

Den avgift för trafikförseelse som påförs en gående för de förseelser som anges i 1 mom. 1–3 punkten är dock 20 euro och den avgift som påförs en cyklist eller förare av något annat motorlöst fordon 40 euro.

Den avgift för trafikförseelse som påförs en mopedist för de förseelser som anges i 1 mom. 1 punkten är dock 70 euro.

87 §. Gångtrafikförseelser

En gående som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att följa

- 1) förbudet i 15 § mot att i onödan hindra eller störa den övriga trafiken
- 2) bestämmelsen i 18 § om korsande av körbana kan utöver vad som anges i 86 §, påföras en avgift för trafikförseelse på 20 euro.

88 §. Förseelser av förare av motorlösa fordon och djurförare

En cyklist eller en förare av något annat motorlöst fordon, en ryttare, den som leder ett stort djur och föraren av ett fordon förspänt med dragdjur kan utöver vad som anges i 86 § påföras en avgift för trafikförseelse på 40 euro, om denne uppsåtligen eller av oaksamhet underlåter att följa

1) de trafikregler i 20–35 §§, 41–43 §§, 45–49 §§, 50 § 1–2 mom., 53 eller 55 § som gäller förare av fordon

2) bestämmelserna i 69 och 70 §§ som gäller användning av skyddsanordningar för barn och bestämmelsen i 82 och 84 §§ gällande persontransporter med cykel och lätta elfordon samt persontransporter i släpvagn.

89 §. Överskridande av hastighetsbegränsning

Den som på en väg där hastigheten är begränsad till 50 kilometer i timmen eller lägre uppsåtligen eller av oaksamhet överskrider den högsta tillåtna hastigheten

1) med högst 10 kilometer i timmen kan påföras en avgift för trafikförseelse på 100 euro

2) med mer än 10 kilometer i timmen men högst 15 kilometer i timmen kan påföras en avgift för trafikförseelse på 170 euro

3) med mer än 15 kilometer i timmen men högst 20 kilometer i timmen kan påföras en avgift för trafikförseelse på 200 euro.

Den som på en väg där den tillåtna hastigheten är högre än 50 kilometer i timmen uppsåtligen eller av oaksamhet överskrider den högsta tillåtna hastigheten

1) med högst 10 kilometer i timmen kan påföras en avgift för trafikförseelse på 70 euro

2) med mer än 10 kilometer i timmen men högst 15 kilometer i timmen kan påföras en avgift för trafikförseelse på 140 euro

3) med mer än 15 kilometer i timmen men högst 20 kilometer i timmen kan påföras en avgift för trafikförseelse på 170 euro.

En mopedist som uppsåtligen eller av oaksamhet överskrider den högsta tillåtna hastigheten med högst 15 kilometer i timmen kan dock påföras en avgift för trafikförseelse på 100 euro.

En avgift för trafikförseelse får inte påföras om den högsta tillåtna hastigheten har överskridits på en gågata eller gårdsgata.

90 §. Överskridande av hastighetsbegränsning för vissa fordon och fordonskombinationer

Den som uppsåtligen eller av oaksamhet överskrider den högsta tillåtna fordonsspecifika hastigheten eller den högsta tillåtna hastigheten vid bogsering enligt 54 §

1) med högst 10 kilometer i timmen kan påföras en avgift för trafikförseelse på 100 euro

2) med mer än 10 kilometer i timmen men högst 15 kilometer i timmen kan påföras en avgift för trafikförseelse på 170 euro

3) med mer än 15 kilometer i timmen men högst 20 kilometer i timmen kan påföras en avgift för trafikförseelse på 200 euro.

En mopedist som uppsåtligen eller av oaksamhet överskrider den högsta tillåtna fordonsspecifika hastigheten med högst 15 kilometer i timmen kan dock påföras en avgift för trafikförseelse på 100 euro.

91 §. Andra trafikförseelser av förare av motordrivna fordon

En förare av ett motordrivet fordon kan påföras en avgift för trafikförseelse på 100 euro, om föraren uppsåtligen eller av oaksamhet bryter mot de trafikregler som föreskrivs i 20–35 §§, 41–43 §§, 45–48 §§, 51–53 och 55 §§.

Den avgift för trafikförseelse som påförs en mopedist för de förseelser som anges i 1 mom. är dock 70 euro.

92 §. Förseelser som gäller användning av personlig skyddsutrustning

En förare av och passagerare i ett motordrivet fordon som i strid med 65 § uppsåtligen eller av oaksamhet underlåter att använda bilbälte under körning kan påföras en avgift för trafikförseelse på 100 euro.

En avgift för trafikförseelse på 140 euro kan även påföras

1) en förare av ett motordrivet fordon som uppsåtligen eller av oaksamhet transporterar ett barn i ett fordon i strid med 69 §

2) en vårdnadshavare eller förare som uppsåtligen eller av oaksamhet försummar sin skyldighet enligt 70 § 1 mom. att se till att barn under 15 år använder bilbälte eller färdas i en skyddsanordning

3) en förare som uppsåtligen eller av oaksamhet försummar sin skyldighet enligt 70 § 2 mom. som gäller säkerheten vid transport av personer med funktionsnedsättning samt personer på bår eller i rullstol.

En förare av och passagerare på eller i ett motordrivet fordon som i strid med 67 § 1 mom. uppsåtligen eller av oaksamhet underlåter att under körning använda skyddshjälm kan påföras en avgift för trafikförseelse på 100 euro. En avgift för trafikförseelse på 140 euro kan påföras en förare som uppsåtligen eller av oaksamhet försummar skyldigheten enligt 67 § 2 mom. att se till att barn under 15 år använder skyddshjälm eller skyldigheten enligt 67 § 4 mom. att se till att barn under 15 år använder cykelhjälm eller annat lämpligt huvudskydd.

93 §. Förseelser som gäller lastning av fordon och fordons massa och mått

En förare av ett motordrivet fordon eller fordonskombination kan påföras en avgift för trafikförseelse på 140 euro för en uppsåtligen eller av oaksamhet begången ringa överträdelse av det som föreskrivs i följande paragrafer och kapitel i rikets vägtrafiklag:

1) 107–114 §§ om lastning och koppling av fordon

2) 5 kap. om den största tillåtna massan på axel och boggi eller om största tillåtna massa eller största tillåtna mått för ett fordon eller en fordonskombination.

Ovanstående delar av rikets vägtrafiklag tillämpas på Åland med stöd 64 §.

N 11 Vägtrafiklag (2023:108)

94 §. Otillåten personbefordran med motordrivet fordon

En förare av ett motordrivet fordon kan för en uppsåtlig eller av oaktsamhet begången överträdelse av bestämmelserna i 79–84 §§ om personbefordran med motordrivet fordon påföras en avgift för trafikförseelse på 140 euro.

Den avgift för trafikförseelse som påförs en mopedist för de förseelser som anges i 1 mom. är dock 70 euro.

95 §. Förseelser som gäller koppling av fordon

En förare av ett fordon kan påföras en avgift för trafikförseelse på 140 euro för en uppsåtlig eller av oaktsamhet begången ringa överträdelse av bestämmelserna om koppling av fordon i 150–154 §§ i rikets vägtrafiklag som enligt 64 § tillämpas på Åland eller bestämmelserna om koppling av efterfordon enligt 64 § 9 punkten.

96 §. Andra förseelser som gäller användning av motordrivna fordon

En förare av ett motordrivet fordon, som uppsåtlig eller av oaktsamhet underlåter att följa

1) förbudet i 73 § mot användning av kommunikationsutrustning under körning

2) bestämmelserna i 76–78 §§ om användning av däck och slirskydd

3) bestämmelserna i de i 64 § 1 mom. 6 punkten nämnda paragraferna om vändningsförmåga hos fordon och fordonskombinationer

4) bestämmelserna i den i 64 § 1 mom. 7 punkten nämnda paragrafen om fordonskombinationers stabilitet

5) bestämmelserna i de i 64 § 1 mom. 10 punkten nämnda paragraferna om användning av varningslyktor

6) bestämmelsen i 74 § om LGF-skylt

kan påföras en avgift för trafikförseelse på 100 euro.

En mopedist kan för en förseelse som avses i 1 mom. 1, 2 eller 6 punkten påföras en avgift för trafikförseelse på 40 euro.

97 §. Trafikförseelser av förare av terrängfordon

En förare av ett terrängfordon som uppsåtlig eller av oaktsamhet underlåter att följa

1) bestämmelsen i 71 § om användning av nödstopp på snöskoter

2) bestämmelsen i 78 § om användning av dubbar, snökedjor eller motsvarande slirskydd på väg

3) bestämmelsen i 157 § i rikets vägtrafiklag, som enligt 64 § 1 mom. 11 punkten tillämpas på Åland, om körning av terrängfordon på väg kan påföras en avgift för trafikförseelse på 100 euro.

98 §. Innehållet i beslut om avgift för trafikförseelse

I ett beslut om avgift för trafikförseelse ska följande uppgifter finnas:

1) den myndighet som har fattat beslutet och handläggarens namn och tjänsteställning

2) förarens eller trafikantens personuppgifter

3) de uppgifter som behövs för att identifiera fordonet

4) tiden och platsen för felet eller överträdelsen, dess art samt övriga uppgifter som behövs för att beskriva felet eller överträdelsen

5) tillämpliga bestämmelser

6) det belopp som ska betalas, betalningstiden och övriga uppgifter som behövs för betalningen

7) datum och klockslag för påförande av avgiften

8) en redogörelse för eventuell körförbudstid och andra eventuella påföljder som trafikförseelsen kan medföra för den som har fått en avgift för trafikförseelse.

Anvisningar om hur man yrkar på rättelse av beslutet ska bifogas. Till beslutet kan ett foto på det fordon med vilket trafikförseelsen begicks och dess förare bifogas.

99 §. Delgivning av beslut om avgift för trafikförseelse

Ett beslut om avgift för trafikförseelse ska snarast möjligt delges den som gjort sig skyldig till förseelsen. Delgivningen ska ske genom bevislig delgivning enligt vad som anges i 55 § förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Om det är fråga om en trafikförseelse som har begåtts med ett motordrivet fordon och identiteten på den som gjort sig skyldig till förseelsen omedelbart har kunnat fastställas, får ett beslut om avgift för trafikförseelse trots 1 mom. delges genom vanlig delgivning enligt 54 § i förvaltningslagen. Beslutet ska då sändas senast inom två veckor från dagen för förseelsen.

Om beslutet inte har delgetts inom sex månader från dagen för förseelsen avskrivs ärendet.

100 §. Betalningstid för avgift för trafikförseelse

En avgift för trafikförseelse ska betalas inom 30 dagar från den dag då beslutet delgavs.

101 §. Verkställighet av avgift för trafikförseelse

Bestämmelser om verkställighet av avgift för trafikförseelse finns i lagen om verkställighet av böter (FFS 672/2002).

En avgift för trafikförseelse preskriberas fem år efter det att ett lagakraftvunnet avgörande meddelades.

Rättsregistercentralen sköter verkställigheten av beslut som gäller avgift för trafikförseelse.

Trafikövervakare och domstolar ska underrätta Rättsregistercentralen om sina beslut om påförande av avgifter för trafikförseelse. Rättsregistercentralen ska också underrättas om ett beslut genom vilket en avgift för trafikförseelse har avlyfts.

102 §. Närmare bestämmelser

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om

1) de handlingar som ska användas när en avgift för trafikförseelse påförs samt om de anteckningar som ska göras i dem och förvaringen av dem

2) de meddelanden som har samband med verkställigheten av påföljderna enligt denna lag samt om andra meddelanden mellan myndigheter.

103 §. Hänvisning till trafikbrottslagen för Åland

I trafikbrottslagen (2023:109) för Åland finns bestämmelser om trafikrelaterade brott som kan leda till böter eller fängelse. Sådana brott är till exempel äventyrande av trafiksäkerheten, grovt rattfylleri, överlämnande av motordrivet fordon till berusad, trafikfylleri med motorlöst fordon, smitning och olovlig körning.

7 kap. Särskilda bestämmelser

104 §. *Tillsyn*

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag utövas av polisen och, om det behövs för att ge polisen handräckning eller assistans av Gränsbevakningsväsendet enligt republikens presidents förordning om Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland.

För att utöva tillsynen enligt 1 mom. får tillsynsmyndigheterna fotografera eller filma fordon som är i trafik. Fotograferingen eller filmningen kan också ske automatiskt, och den kan vara fortlöpande eller ske vid upprepade tillfällen. Utrymmen som används för boende av permanent natur får dock inte fotograferas eller filmas.

105 §. *Stoppande och granskning av fordon*

Ett fordon ska stannas på tecken av en polis eller en sådan gränsbevakningsman som utövar tillsyn enligt 104 § 1 mom.

Föraren är skyldig att följa de instruktioner som en polis eller gränsbevakningsman ger för granskning av fordonets skick, utrustning och belastning samt att tillåta en granskning av fordonets trafikduglighet.

106 §. *Hindrande av körning på grund av berusning*

Om det vid ett prov som utförs i syfte att konstatera alkoholförtäring konstateras att en förare av ett motordrivet fordon har förtärt alkohol, men det på basis av provresultatet inte finns sannolika skäl att misstänka att föraren har gjort sig skyldig till rattfylleri och berusningen klart påverkar förarens körförmåga, får en polisman förbjuda och vid behov hindra föraren att föra det motordrivna fordonet till dess att det inte längre finns någon konstaterbar mängd alkohol i förarens utandningsluft.

Den befogenhet som en polisman har enligt 1 mom. har även en gränsbevakningsman som agerar i enlighet med republikens presidents förordning om Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland.

107 §. *Undantag från skyldigheten att följa trafikregler, trafikankordningar och bestämmelser om användningen av fordon*

Om särskild försiktighet iaktas och uppdraget kräver det får avvikelser göras från trafikregler, skyldigheter som trafikankordningar anger, påbud, begränsningar eller förbud, eller bestämmelser om användningen av fordon

- 1) av förare och passagerare i uttryckningsfordon
- 2) av trafikanter i polisuppgifter, tulluppgifter eller gränsbevakningsuppgifter
- 3) av förare i fordon som hör till en kortege som leds av ett fordon som tillhör polisen eller Gränsbevakningsväsendet.

Ett fordon i ett uppdrag som avses i 1 mom. ska under körningen avge larm- eller ljussignaler, om det behövs för att varna andra trafikanter. Tecken som ges av en trafikövervakare och tecken som ges av andra som reglerar trafiken ska dock följas.

Det som föreskrivs i 1 och 2 mom. gäller också andra staters behöriga myndigheter och uttryckningsfordon som är registrerade i en annan stat, om de utför

uppdrag eller lämnar internationellt bistånd på Åland som det avtalats eller föreskrivs särskilt om.

Utryckningsfordon, fordon i polisens, Tullens och Gränsbevakningsväsendets tjänsteuppdrag samt fordon i kollektivtrafik har rätt att komma ombord på en färja före andra fordon.

Fordon som används i väghållningsarbete eller motsvarande arbete på eller invid en väg får med avvikelse från vad som föreskrivs i 20–23 och 43 §§ föras på det sätt som uppdraget kräver om särskild försiktighet iaktas. Föraren av fordonet får, på det sätt som uppdraget kräver, om särskild försiktighet iaktas avvika från 37 § 2 mom. 1 punkten avseende stannande på gångbana och cykelbana samt förbud, begränsningar eller påbud som anges med trafikankordningar och som anger något annat än väjningsplikt eller hastighetsbegränsningar. Föraren får inte ignorera ett stopptecken som ges av en trafikövervakare eller passera en trafiksignal som visar rött ljus.

Fordon som används vid kommunal parkeringsövervakning får om särskild försiktighet iaktas föras på det sätt som uppdraget kräver med avvikelse från 20 § eller stannas, parkeras eller föras med avvikelse från vad som föreskrivs i 36–38 och 43 §§. Ett fordon som används vid parkeringsövervakning får, om uppdraget kräver det, parkeras på ett område där det enligt ett vägmärke är förbjudet att stanna eller parkera.

En specialtransport får om särskild försiktighet iaktas föras på det sätt som omständigheterna kräver trots bestämmelserna i 20–23 §§, om genomförandet av specialtransporten kräver det. Likaså får det vid specialtransport med iakttagande av särskild försiktighet avvika från bestämmelserna i 53 §, om transporten har beviljats tillstånd för specialtransport enligt 159 § i rikets vägtrafiklag, som enligt 64 § 1 mom. 12 punkten tillämpas på Åland.

108 §. *Överlämnande av uppgifter om straff och avgifter till Fordonsmyndigheten*

Oberoende av sekretessbestämmelser i annan lagstiftning ska polisen och domstolen ge Fordonsmyndigheten uppgifter om

- 1) straff som dömts ut för trafikbrott och avgift för trafikförseelse som påförts vid förande av ett motordrivet fordon och som enligt 43 § i körkortslagen kan ligga till grund för bestämmande av en körförbudstid
- 2) straff eller avgift för trafikförseelse som inte påförts eller åtal som förkastats, om domstolen i samband med överklagande har upphävt eller undanröjt ett straff som dömts ut eller en avgift för trafikförseelse som påförts tidigare och som det finns en anteckning om i körkortsregistret.

Bestämmelser om att Fordonsmyndigheten ska föra in sådana uppgifter i körkortsregistret finns i körkortslagen.

109 §. *Informationsbrev om trafiksäkerhetsrelaterade brott*

Om myndigheten anser att ett trafikbrott eller en trafikförseelse som begåtts på Åland med ett fordon som är registrerat i en annan medlemsstat i Europeiska unionen ska följas upp får polisen skicka ut ett infor-

N 11 Vägtrafiklag (2023:108)

mationsbrev till ägaren, innehavaren eller den på något annat sätt identifierade användaren av fordonet enligt artikel 5 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/413 om underlättande av gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott.

Informationsbrev kan skickas ut med anledning av

- 1) överskridande av hastighetsbegränsning
- 2) åsidosättande av skyldighet att använda bilbälte
- 3) körning mot röd trafikljussignal
- 4) rattfylleri och grovt rattfylleri
- 5) underlåtelse att använda skyddshjälm
- 6) underlåtelse att följa vägmärken som anger att körfält är avsedda endast för vissa fordon
- 7) olaglig användning av mobiltelefon eller annan kommunikationsutrustning under körning.

Informationsbrevet ska skickas ut på det språk som fordonets registreringsbevis är avfattat på eller på ett av de officiella språken i den stat där fordonet är registrerat. Informationsbrevet ska inkludera uppgift om

- 1) det fordon med vilket brottet eller förseelsen beivras
- 2) ort och tidpunkt för brottet eller förseelsen
- 3) det misstänkta trafikbrottet eller den misstänkta trafikförseelsen
- 4) det eventuella straffet och andra eventuella rättsliga påföljder
- 5) den utrustning som användes för att upptäcka trafikbrottet eller trafikförseelsen.

Informationsbrevet kan även innehålla en redogörelse av det vidare förfarandet, inklusive närmare information om möjlighet att överklaga beslutet samt att fullfölja ärendet och om förfarandet för detta.

110 §. Tillfällig avstängning av väg

Beslut om tillfällig avstängning av en väg fattas av väghållaren. I brådskande fall kan en trafikövervakare eller räddningsmyndighet tillfälligt stänga av en väg.

Hastighetstävlingar för motordrivna fordon får endast arrangeras på avstängda vägar.

Beslut om tillfällig avstängning av en väg ska utan dröjsmål sändas till polisen för kännedom.

111 §. Utförande av arbete på väg

När arbete som kan medföra fara för trafiken utförs på en väg ska vägen förses med behövliga trafikordningar. De som arbetar på vägen ska använda utrustning med klart urskiljbara färger och, om arbetet utförs under mörker eller i skymning, utrustning av reflekterande material. Om förhållandena kräver det, ska vägen hållas helt eller delvis avstängd.

112 §. Uppsättande av anordning för viktövervakning

En sådan anordning för viktövervakning som avses i artikel 10d i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/719 om ändring av rådets direktiv 96/53/EG om största tillåtna dimensioner i nationell och internationell trafik och högsta tillåtna vikter i internationell trafik för vissa vägfordon som framförs inom gemenskapen sätts upp av polisen.

Ålands polismyndighet ska årligen senast den 31 januari informera landskapsregeringen om det totala antalet kontroller som genomförts under det föregående året och det antal överlastade fordon eller fordonskombinationer som har upptäckts.

113 §. Beviljande av parkeringstillstånd för rörelsehindrade

Parkeringstillstånd för rörelsehindrade kan beviljas personer med svårt rörelsehinder eller för transport av personer som har en synskada eller en funktionsnedsättning som hämmar rörelseförmågan. Närmare bestämmelser om svårighetsgraden hos den funktionsnedsättning som är en förutsättning för tillståndet och det men som den medför utfärdas genom förordning.

Parkeringstillstånd för rörelsehindrade beviljas av polismyndigheten. Till ansökan ska ett läkarutlåtande om att förutsättningarna enligt 1 mom. är uppfyllda bifogas och uppgifter om utlåtandets giltighetstid. Tillståndet beviljas för läkarutlåtandets giltighetstid, dock högst 10 år. Polismyndigheten kan återkalla parkeringstillståndet på tillståndshavarens ansökan.

114 §. Beviljande av tillstånd för specialtransport

Tillstånd för en specialtransport som avses i 159 § i rikets vägtrafiklag, som enligt 64 § 1 mom. 12 punkten tillämpas på Åland, beviljas av landskapsregeringen. Tillståndet får förenas med villkor som gäller transportrutten och transporttidpunkten och med andra villkor som behövs för att säkerställa att transporten genomförs på ett säkert och smidigt sätt och för att skydda trafikmiljön.

Beviljande av tillstånd för specialtransport förutsätter

- 1) att transporten inte med något fordon eller någon fordonskombination rimligtvis kan genomföras utan att överskrida de mått eller den massa som allmänt tillåts på väg
- 2) att fordonets eller fordonskombinationens tillåtna massa i trafik eller den av tillverkaren tillåtna massan inte överskrids
- 3) att den bärighet som väghållaren har fastställt för vägar och broar inte överskrids
- 4) att transporten kan genomföras utan att trafikordningar begränsar färden eller att trafikordningar som hindrar transporten kan avlägsnas temporärt
- 5) att det för specialtransporten används ett fordon eller en fordonskombination som möjliggör en säker transport.

För ett specialtransportfordon som är försett med provnummerskyltar får tillstånd för specialtransport endast beviljas för tillfällig förflyttning utan last. Komponenter och utrustning som hör till det berörda fordonet får emellertid transporteras som last.

För att tillstånd för specialtransport ska beviljas för transport med en fordonskombination som registrerats eller tagits i bruk utanför Åland eller riket krävs ett intyg som utfärdats av ett besiktningställe som utför registreringsbesiktning av tunga fordon och som visar att fordonskombinationen uppfyller de krav som ställs på specialtransportkombinationer i landet. Intyg krävs även om bara ett enda fordon i kombinationen är utländskt. Ett intyg från ett besiktningställe behövs emellertid inte i fråga om en fordonskombination som registrerats eller tagits i bruk i en EES-stat, om det i registreringsstaten har utfärdats ett intyg ur vilket tillståndsmyndigheten kan konstatera att fordonskombinationen uppfyller förutsättningarna för beviljande av tillstånd för specialtransport. Ett intyg på svenska

eller en officiell översättning av intyget till svenska ska på begäran visas upp för trafikövervakaren.

Landskapsregeringen får återkalla ett tillstånd för specialtransport för en viss tid eller helt och hållet, om tillståndshavaren inte följer de bestämmelser eller föreskrifter som gäller specialtransporter eller villkoren i tillståndet för specialtransport, eller om förutsättningarna för beviljande av tillstånd inte längre uppfylls. Om det skulle vara oskäligt att återkalla tillståndet, får tillståndshavaren i stället ges en anmärkning eller en skriftlig varning.

115 §. Undantag som gäller vissa fordon och fordonskombinationer

Om det behövs för testning av ny teknik eller för produktutveckling eller av något annat särskilt skäl får landskapsregeringen bevilja ett enskilt fordon eller en enskild fordonskombination undantag från bestämmelserna om fordonets eller fordonskombinationens största massa, längd, bredd eller andra huvudmått. En förutsättning är att beviljandet av tillståndet inte äventyrar trafiksäkerheten, miljön, någons egendom eller snedvrider konkurrensen. Tillstånd får beviljas för en viss tid och förenas med villkor. Landskapsregeringen får återkalla tillståndet för en viss tid eller helt och hållet om tillståndshavaren inte följer de bestämmelser eller tillståndsvillkor som angetts eller om förutsättningarna för beviljande av tillstånd inte längre uppfylls. Om det skulle vara oskäligt att återkalla tillståndet får tillståndshavaren i stället ges en anmärkning eller en skriftlig varning.

Det är tillåtet att köra ett fordonschassi som inte har försetts med karosseri en kortare sträcka utan reflektorer, backspeglar, stänkskärmar, stänkskydd, kopplingsanordning, främre och bakre underkörningsskydd, sidoskydd, anordningar som förhindrar obehörig användning eller färdskrivare. Detta gäller även om chassiet är försett med förarhytt.

116 §. Ändringsökande

Den som inte är nöjd med ett beslut om påförande av en avgift för trafikförseelse får inom 30 dagar från att beslutet delgavs yrka på rättelse hos polisen. Har yrkandet om rättelse inte lämnats in inom föreskriven tid, tas det inte upp till prövning. Yrkandet ska lämnas in skriftligen. Av skrivelsen ska det framgå vilket beslut som avses, hurdan rättelse som yrkas och på vilka grunder rättelse yrkas.

Ett yrkande om rättelse ska behandlas skyndsamt. När polisen har tagit upp ett yrkande om rättelse kan den ändra eller upphäva förvaltningsbeslutet eller avslå yrkandet om rättelse.

Den som inte är nöjd med polisens beslut avseende yrkandet om rättelse, får söka ändring genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019).

I ett beslut kan det bestämmas att beslutet ska iaktas trots ändringsökande, om inte besvärmyndigheten beslutar något annat.

Rättelseyrkande får inte begäras eller besvär anföras med anledning av en anmärkning enligt 85 § 3 mom.

117 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024 med undantag för 58 och 59 §§ som träder i kraft den 1 januari 2029.

Genom denna lag upphävs vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland men undantag för lagens 73 och 74 §§.

Landskapsförordning (2005:35) om vägmärken och landskapsförordning (2008:140) om skolskjutsning som har utfärdats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft, till den del de inte strider mot denna lag, till dess att något annat föreskrivs med stöd av denna lag.

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till den upphävda lagen, ska denna lag tillämpas i stället för den upphävda lagen.

73 och 74 §§ i vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland finns i ÅFS 2019/44. Bestämmelserna handlar om intelligenta trafiksystem (ITS).

118 §. Övergångsbestämmelser

På ett fordon som är godkänt för trafik vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas inte det krav i tabell 2 i bilaga 6 till rikets vägtrafiklag som gjorts tillämplig på Åland enligt 64 § 1 mom. 5 punkten som innebär att massan för framaxlar i följd eller bakaxlar i följd, som inte utgör en boggi, inte får vara större än det värde för massa som tillåts för motsvarande boggi.

Ett fordon som har godkänts för trafik med stöd av 57 § 2 eller 3 mom. i förordningen om användning av fordon på väg (FFS 1257/1992) får alltjämt användas i trafik i enlighet med de momenten.

På en släpvagn som har tagits i bruk före den 1 april 2019 tillämpas 117 a § i rikets vägtrafiklag som gjorts tillämplig på Åland enligt 64 § 1 mom. 5 punkten från och med den 1 januari 2024.

Trots vad som föreskrivs om massan för en kombination av bil och påhängsvagn i bilaga 6.6 till rikets vägtrafiklag, som gjorts tillämplig på Åland enligt 64 § 1 mom. 5 punkten, får på en sådan kombination, om påhängsvagnen har tagits i bruk före den 1 april 2019, de bestämmelser om massan för en kombination av bil och påhängsvagn som gällde den 20 januari 2019 tillämpas till och med den 31 december 2023.

Om dragfordonet eller ett släpfordon i en fordonskombination bestående av en bil och en eller flera släpvagnar har tagits i bruk före den 1 april 2019, ska fordonskombinationen från och med den 1 januari 2024 uppfylla kravet i bilaga 6.6 till rikets vägtrafiklag på den sammanlagda massa som belastar den bakre boggin på dragfordonet och den främsta boggin på släpvagnen.

Sådana tillstånd och godkännanden som gäller när denna lag träder i kraft och som har beviljats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft med de villkor som anges i tillstånden och godkännandena.

Landskapsregeringen kan under fem år efter att denna lag trätt i kraft medge temporär rätt att framföra fordon som avviker från förbud, begränsningar eller föreskrifter som gäller avseende specialtransporter. Ett sådant tillstånd kan förenas med behövliga villkor.

N 12 LF (2005:35) om vägmärken

På i denna lag avsedda förseelser som har begåtts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas bestämmelserna i trafikbrottslagen (2004:28) för landskapet Åland. Om tillämpningen av denna lag skulle leda till ett lindrigare slutresultat ska detta beaktas när straffet bestäms.

N 12 Landskapsförordning (2005:35) om vägmärken

LF (2005:35) om vägmärken har ersatts av Vägmärkesförordning (2024:47) som finns som bilaga längst bak i lagsamlingen. Se dock övergångsbestämmelsen i 53 § i vägmärkesförordningen.

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Denna förordning innehåller bestämmelser om anvisningar för trafiken. Anvisningar för trafiken meddelas genom vägmärken och tilläggstavlor, trafiksignaler, vägmarkeringar, markeringsskärmar och avstängningsanordningar samt tecken av polisman.

[Vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland] benämns i denna förordning vägtrafiklagen.

VägtrafikL (1983:27) har ersatts av VägtrafikL (2023:108).

2 §. Vägmärken och andra anordningar skall ha den utformning, färgsättning och innebörd som framgår av denna förordning. Varningsmärken, förbudsmärken och märkena Fö1 och Fö5 kan dock av framställningstekniska skäl vara försedda med en tunn gul ram.

Texten på vägmärken och tilläggstavlor ska vara utförd i typsnittet Tratex. (2014/7)

3 §. Vägmärken, tilläggstavlor och andra anordningar ska vara retroreflekterande eller belysta. (2014/7)

Baksidan av ett vägmärke skall vara enfärgad i en neutral färg, med undantag av märke som skall synas åt flera håll. Även stolpen eller anordningen på vilken vägmärken fästs skall ha en neutral färg. Om en stolpe eller någon annan anordning är placerad på en plats där det förekommer gångtrafik skall dock behovet av att anordningen syns beaktas vid valet av färg.

4 §. På ett vägmärke eller på stolpen som bär upp märket får det inte förekomma reklam eller motsvarande som kan dra uppmärksamheten från märket.

5 §. Vägmärken och andra anordningar för anvisningar för trafiken skall sättas upp så att de upptäcks i god tid och är väl synliga för de trafikanter de är avsedda för utan att vara till fara för gående, cyklande eller andra trafikanter.

2 kap. Vägmärken

6 §. Vägmärken delas in i

- V varningsmärken,
- Fö företrädesmärken,
- F förbudsmärken,
- P påbudsmärken,
- A anvisningsmärken,
- LV lokaliseringsmärken för vägvisning,

- LI lokaliseringsmärken för vägvisning till allmänna inrättningar m.m.,
- LS lokaliseringsmärken för vägvisning till serviceanläggningar m.m.,
- LT lokaliseringsmärken för turistiskt intressanta mål,
- LVgc lokaliseringsmärken för gång- och cykelvägar, och
- U upplysningsmärken.

7 §. Under ett vägmärke kan en eller flera tilläggstavlor med kompletterande anvisningar placeras.

En tilläggstavla som har placerats under två eller flera märken som satts upp över varandra avser samtliga dessa märken.

8 §. Vägmärken kan förekomma i fyra olika storlekar. Den minsta storleken kan finnas på cykelbana och gångbana samt i undantagsfall även på annan väg inom tätort.

9 §. Varningsmärken, företrädesmärken, förbudsmärken och påbudsmärken skall sättas upp på höger sida av vägen i färdriktningen. På en väg med flera körfält i samma riktning eller om det av andra skäl är lämpligt skall märkena även sättas upp till vänster, på refug eller ovanför körbanan.

Märken som anger omkörningsförbud skall sättas upp på båda sidorna av vägen.

Märken som anger bestämmelser om stannande och parkering skall dock sättas upp på den sida av vägen där föreskriften gäller.

9a §. (2014/7) Vid arbete på vägen eller vägområdet får märkena V8b gupp, V8c grop, V9 vägarbete, V29 annan fara, P4a, P4b trafikdelare, LV9 minskning av antalet körfält och X1b kantmarkeringsskärm vara placerade på fordon.

Varningsmärken

10 §. Varningsmärken används för att varna vägtrafikant för en fara som annars är svår att upptäcka i tid.

11 §. Varningsmärken skall sättas upp på ett lämpligt avstånd från faran. Vid en väg där högsta tillåten hastighet är 50 kilometer i timmen eller lägre sätts varningsmärket upp på ett avstånd av 5-75 meter före den plats där faran finns. Är hastighetsbegränsningen på vägen 70 kilometer i timmen sätts varningsmärket upp på ett avstånd av 50-150 meter före den plats där faran finns och vid en väg där högsta tillåten hastighet är 90 kilometer i timmen sätts varningsmärket upp 150-250 meter före den plats där faran finns.

Om det föreligger särskilda skäl får ett varningsmärke sättas upp på ett annat avstånd från den plats där faran finns. I sådana fall skall avståndet anges på en tilläggstavla.

Om ett varningsmärke anger en fara som sträcker sig över en längre vägsträcka skall sträckans längd anges på en tilläggstavla. Om det behövs bör märket i sådana fall upprepas.

12 §. Varningsmärken är:

Märke	Närmare föreskrifter
 V1a Kurva	Märket anger farlig vänsterkurva. Vid högerkurva vänds symbolen.
 V1b Kurvor	Märket anger flera farliga kurvor, den första till vänster. Om den första kurvan går till höger vänds symbolen. Om antalet kurvor är flera än två är längden av den kurviga vägsträckan angiven med en tilläggstavla.
 V2 Lutning	 V3 Stigning
 V4a Avsmalnande väg	
 V4b Avsmalnande väg från höger	Märke V4a anger att vägen smalnar av från båda sidor. Märke V4b anger att vägen smalnar av från höger sida. Om avsmalningen sker från vänster vänds symbolen. Bredden på det avsmalnande vägvägnittet kan vara angiven med en tilläggstavla.
 V5 Mötande trafik	Märket anger att enkelriktad körbana övergår i dubbelriktad.
 V6 Bro	Märket anger öppningsbar bro.
 V7 Kaj eller färjfäste	Märket anger plats där vägen slutar mot vatten. Används märket som varning för färjfäste skall märket vara kompletterat med en tilläggstavla med texten "Färja".
 V8a Ojämn väg	Märket anger sådana ojämnheter och skador i vägbanan som medför att det är lämpligt att färdas med lägre hastighet än som annars skulle vara fallet. Om varningen avser en längre vägsträcka och det inte klart framgår var ojämnheterna i vägen upphör skall vägsträckans längd anges på en tilläggstavla. Märket kan även vara uppsatt vid gupp som anlagts som farthinder men skall då vara kompletterat med en tilläggstavla med texten "farthinder".
 V8b Gupp	Märke V8b anger gupp som anlagts som farthinder eller annan upphöjning av sådan storlek att fordon bör färdas med mycket låg hastighet. Märke V8c anger grop där fordon bör föras med mycket låg hastighet. Märket anger också väghåla som anlagts som farthinder.
 V8c Grop	

N 12 LF (2005:35) om vägmärken

Märke	Närmare föreskrifter
 <p data-bbox="108 310 222 334">V9 Vägarbete</p>	<p data-bbox="658 199 1170 291">Märket anger vägsträcka där vägarbete pågår. Märket skall endast vara uppsatt när personer som är sysselsatta med vägarbete rör sig på vägen. Annars används märke V29 med en tilläggstavla med texten "vägarbetsområde".</p>
 <p data-bbox="108 452 390 476">V10 Slut på sträcka med vägarbete</p>	<p data-bbox="658 347 1170 421">Märket anger slut på vägsträcka med vägarbete som märkts ut med märke V9. Märket behöver inte sättas upp om det ändå tydligt framgår var sträckan slutar.</p>
 <p data-bbox="108 606 226 630">V11 Stenskott</p>	<p data-bbox="658 495 1170 559">Märket anger att lösa stenar tillfälligt kan finnas på vägen. Märket används inte på grusvägar och liknande vägar där stenskott är allmänt förekommande.</p>
 <p data-bbox="108 753 211 778">V12 Stenras</p>	<p data-bbox="658 643 1170 717">Märket anger risk för stenras och för att stenar kan förekomma på vägen på grund av stenras. Om det är lämpligt med hänsyn till förhållandena på platsen vänds symbolen.</p>
 <p data-bbox="108 901 222 925">V13 Slirig väg</p>	<p data-bbox="658 790 1170 864">Märket anger annan halka än sådan som föranleds av allmänt förekommande snö eller is. Märket är kompletterat med en tilläggstavla på vilken orsaken till halkan anges.</p>
 <p data-bbox="108 1049 329 1073">V14 Svag eller hög väggkant</p>	<p data-bbox="658 938 984 962">Märket anger svag eller hög väggkant.</p>
 <p data-bbox="108 1197 200 1221">V15 Tunnel</p>	<p data-bbox="658 1086 842 1110">Märket anger tunnel.</p>
 <p data-bbox="108 1345 278 1369">V16 Övergångsställe</p>	<p data-bbox="658 1234 1170 1299">Märket anger övergångsställe som är så placerat att det kan vara svårt att uppmärksamma i tillräckligt god tid.</p>
 <p data-bbox="108 1493 188 1517">V17 Barn</p>	<p data-bbox="658 1382 1170 1446">Märket anger plats där barn ofta vistas, såsom vid skola, daghem, lekplats eller liknande.</p>
 <p data-bbox="108 1641 291 1665">V17a (2014/7) Gående</p>	<p data-bbox="658 1530 1170 1594">Märket anger en vägsträcka där gående ofta korsar eller uppehåller sig på eller vid vägen.</p>

Märke	Närmare föreskrifter
 <p data-bbox="108 310 360 332">V18 Cyklande och mopedförare</p>	<p data-bbox="656 199 1159 249">Märket anger plats där cyklande och mopedförare kan förväntas komma ut på eller korsa körbanan.</p>
 <p data-bbox="108 458 180 480">V19 Djur</p>	<p data-bbox="656 347 1159 462">Märket anger plats eller vägsträcka där det föreligger särskilt stor risk för att djur finns på vägen. Symbolen utgörs av en bild av älg eller hjorddjur. Märket kan även användas där tamdjur kan förekomma på vägen. Symbolen utgörs då av en bild av ett tamdjur.</p>
 <p data-bbox="108 606 225 628">V20 Skidåkare</p>	<p data-bbox="656 495 1159 563">Märket anger plats där skidåkare ofta korsar eller uppehåller sig på vägen. Märket skall tas bort eller täckas över när faran inte föreligger.</p>
 <p data-bbox="108 753 212 776">V21 Ridande</p>	<p data-bbox="656 643 1159 711">Märket anger plats eller vägsträcka där ridande ofta korsar eller uppehåller sig på vägen såsom vid ridskola, stall eller liknande.</p>
 <p data-bbox="108 901 244 924">V22 Vägkorsning</p>	<p data-bbox="656 790 1159 933">Märket anger korsning där den allmänna skyldigheten att väja för fordon som närmar sig från höger gäller. Märket används endast om det på grund av begränsad sikt, den korsande vägens bredd eller av annan orsak annars inte framgår tillräckligt klart att en korsning finns eller att den allmänna väjningsskyldigheten gäller i korsningen.</p>
 <p data-bbox="108 1049 534 1099">V23 Vägkorsning där trafikanter på anslutande väg har väjningsplikt eller stopplik</p>	<p data-bbox="656 938 1159 1155">Märket anger korsning där den korsande trafiken är skyldig att väja på grund av att väjningsskyldighet angivits med vägmärke eller på grund av att väjningsskyldighet gäller enligt [20 § 3 mom. vägtrafiklagen]. Märket används endast om det annars skulle vara oklart att trafiken på den korsande vägen är väjningsskyldig eller om korsningen på grund av begränsad sikt eller av annan orsak inte kan observeras på tillräckligt avstånd. Symbolen på märket anpassas efter förhållandena.</p>
 <p data-bbox="108 1271 212 1293">V24 Trafikljus</p>	<p data-bbox="656 1160 1159 1256">Märket anger trafikljus som är placerat i en miljö där trafikljus vanligtvis inte förekommer eller som är så placerat att det annars inte kan uppmärksammas på tillräckligt avstånd.</p>
 <p data-bbox="108 1419 276 1441">V25 Cirkulationsplats</p>	<p data-bbox="656 1308 927 1330">Märket anger cirkulationsplats.</p>
 <p data-bbox="108 1567 341 1589">V26 Långsamtgående fordon</p>	<p data-bbox="656 1456 1159 1506">Märket anger plats där långsamtgående fordon ofta korsar eller kör in på vägen.</p>
 <p data-bbox="108 1714 457 1737">V26a (2014/7) Fordon med förspant dragdjur</p>	<p data-bbox="656 1604 1159 1727">Märket anger en vägsträcka där fordon med förspända dragdjur ofta korsar eller uppehåller sig på vägen. Andra symboler kan förekomma på märket. Landskapsregeringen får meddela föreskrifter om vilka andra symboler som får förekomma.</p>

N 12 LF (2005:35) om vägmärken

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>V27 Lågt flygande flygplan</p>	Märket anger vägsträcka där flygplan vid start och landning flyger på låg höjd över vägen.
 <p>V28 Sidvind</p>	Märket anger vägsträcka där det ofta förekommer stark sidvind från höger. Om vinden vanligen kommer från vänster vänds symbolen.
 <p>V29 Annan fara</p>	Märket anger fara, för vilken särskilt märke inte finns. Farans art är alltid angiven med en tilläggstavla.

Företrädesmärken

13§. Företrädesmärken upplyser trafikanter om företrädesbestämmelser.

Företrädesmärken är:

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>Fö1 Väjningsplikt</p>	Märket anger korsning med huvudled, cirkulationsplats eller annan korsning där föraren har väjningsplikt mot fordon på den korsande vägen. Märket kan vara använt som förhandsmärke, om det är kompletterat med tilläggstavla T2 eller som förhandsmärke för stopplikt, om det är kompletterat med tilläggstavla T3. Märket skall sättas upp så nära som möjligt den punkt där väjningsplikten skall iaktas. Märket används i allmänhet inte för att ange väjnings skyldighet som gäller enligt [20 § 3 mom. vägtrafiklagen].
 <p>Fö2 (2014/7) Stopplikt</p>	Märket anger att förare av fordon som närmar sig korsning eller väg alltid ska stanna vid stopplinje samt väja för trafiken på den korsande vägen. Om stopplinje saknas, ska fordonet stannas omedelbart före den korsande vägen där sikten är fri. Angående placeringen av märket gäller i tillämpliga delar vad som är sagt angående placering av märke Fö1.
 <p>Fö3 Huvudled</p>	Märket anger att en väg är huvudled och att trafiken på anslutande och korsande väg är väjningsskyldig. Märket är placerat vid början av huvudleden och är upprepat så ofta det behövs längs vägen. Märket kan vara placerat även före en korsning, om det är kompletterat med tilläggstavla T15.
 <p>Fö4 Huvudled upphör</p>	Märket anger att huvudled upphör och är alltid placerat på den plats där huvudleden upphör. Om huvudleden upphör i en korsning där föraren på huvudleden har väjningsplikt mot korsande väg behöver märket dock inte sättas upp. Märket kan vara använt som förhandsmärke, om det är kompletterat med tilläggstavla T2.
 <p>Fö5 Företräde för mötande trafik</p>	Märket anger att det är förbjudet att köra in på sträckan om det inte är möjligt att passera denna utan att mötande fordon tvingas stanna. Märket får sättas upp endast om sträckan tydligt kan överblickas i hela sin längd, även under mörker. Märket kan vara använt som förhandsmärke, om det är kompletterat med tilläggstavla T2.

Märke

Fö6 Företräde i förhållande till mötande trafik

Närmare föreskrifter

Märket anger att märke Fö5 har satts upp vid andra änden av sträckan.

Förbudsmärken

14 §. Förbud och begränsning som gäller enligt [vägtrafiklagen] anges i allmänhet inte med förbudsmärke.

15 §. Förbud som anges med ett förbudsmärke börjar vid märket, om inte annat anges med en tilläggstavla. Märkets verkningsområde sträcker sig, om inte annat anges med en tilläggstavla, fram till märke som anger att förbudet upphör eller, om sådan utmärkning saknas, till nästa korsning med annan väg än sådan väg eller plats som anges i [20 § 3 mom. vägtrafiklagen].

Om ett förbud gäller även efter en vägkorsning skall märket upprepas efter korsningen om inte annat anges i denna förordning.

16 §. Förbudsmärken är:

Märke

F1 Förbud mot fordonstrafik

Närmare föreskrifter

Märket anger förbud mot trafik med fordon och får bara sättas upp om förbudet gäller trafik i båda riktningarna. Om märket är kompletterat med tilläggstavla T2, är märket använt som förhandsmärke.

F2 Förbud mot trafik med motordrivna fordon

Märket anger förbud mot trafik med motordrivna fordon med undantag för trafik med moped med låg effekt. Avser förbudet även trafik med moped med låg effekt skall det anges på en tilläggstavla.

F3 Förbud mot trafik med motordrivna fordon med fler än två hjul

Märket anger förbud mot trafik med motordrivna fordon med fler än två hjul.

F4 Förbud mot trafik med motorcykel

Märket anger förbud mot trafik med motorcykel. Avser förbudet även trafik med moped skall det anges på en tilläggstavla.

F5 Förbud mot trafik med last- och paketbil

Märket anger förbud mot trafik med lastbil och paketbil. Om förbudet gäller endast last- och paketbil vars totalvikt överstiger en viss gräns, är märket kompletterat med tilläggstavla T4.

F6 Förbud mot trafik med motordrivna fordon med släpvagn

Märket anger förbud mot trafik med motordrivna fordon med tillkopplad släpvagn av annat slag än påhängsvagn eller enaxlig släpvagn. Avser förbudet även trafik med motordrivna fordon med tillkopplad påhängsvagn eller enaxlig släpvagn skall det anges på en tilläggstavla.

N 12 LF (2005:35) om vägmärken

Märke	Närmare föreskrifter
 <p data-bbox="108 328 637 360">F7 Förbud mot trafik med fordon lastade med farliga ämnen</p>	<p data-bbox="667 205 1179 297">Märket anger förbud mot trafik med fordon som omfattas av bestämmelserna om transport av farliga ämnen enligt landskapslagen (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen.</p>
 <p data-bbox="108 504 637 526">F8 Förbud mot trafik med traktor och motorredskap</p>	<p data-bbox="667 380 1179 426">Märket anger förbud mot trafik med traktor och motorredskap.</p>
 <p data-bbox="108 670 637 693">F9 Förbud mot trafik med moped</p>	<p data-bbox="667 547 1179 620">Märket anger förbud mot trafik med moped. Avser förbudet även trafik med moped med låg effekt skall det anges på en tilläggstavla.</p>
 <p data-bbox="108 837 637 859">F10 Förbud mot trafik med cykel och moped med låg effekt</p>	<p data-bbox="667 713 1179 787">Märket anger förbud mot trafik med cykel och moped med låg effekt. Avser förbudet även trafik med moped skall det anges på en tilläggstavla.</p>
 <p data-bbox="108 1003 637 1025">F11 Förbud mot gångtrafik</p>	<p data-bbox="667 879 1179 907">Märket anger förbud mot gångtrafik.</p>
 <p data-bbox="108 1169 637 1191">F12 Förbud mot gång- och cykeltrafik</p>	<p data-bbox="667 1045 1179 1119">Märket anger förbud mot gång- och cykeltrafik samt trafik med moped med låg effekt.</p>
 <p data-bbox="108 1336 637 1358">F13 Förbud mot ridning</p>	<p data-bbox="667 1212 1179 1286">Märket anger förbud mot ridning. Avser förbudet även ledande av riddjur skall det anges på en tilläggstavla.</p>
 <p data-bbox="108 1502 637 1524">F14 Förbud mot trafik med fordon förspänt med dragdjur</p>	<p data-bbox="667 1378 1179 1452">Märket anger förbud mot trafik med fordon förspänt med dragdjur.</p>
 <p data-bbox="108 1668 637 1724">F15 Förbjuden färdriktning</p>	<p data-bbox="667 1544 1179 1618">Märket anger förbjuden färdriktning med fordon. Märket kan ha cylindrisk form.</p>

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>F16 Förbud mot sväng i korsning</p>	<p>Märket anger förbud mot att svänga till vänster i en vägkorsning eller motsvarande. Vid förbud mot högersväng vänds symbolen. Märket skall sättas upp omedelbart före den korsning där förbudet gäller. Märket får avse flera på varandra följande korsningar på en kortare sträcka om sträckans längd anges på en tilläggstavla.</p>
 <p>F17 Förbud mot U-sväng</p>	<p>Märket anger att det är förbjudet att vända på vägen (U-sväng). Förbudet gäller på vägen från den plats där märket är uppsatt och fram till och med nästa vägkorsning eller motsvarande.</p>
 <p>F18 Begränsad fordonsbredd</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med fordon över en viss bredd. Den största tillåtna bredden skall anges på märket.</p>
 <p>F19 Begränsad fordonshöjd</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med fordon över en viss höjd eller att hinder föreligger för färd med fordon över en viss höjd. Den högsta fordonshöjden skall anges på märket.</p>
 <p>F20 Begränsad fordonslängd</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med fordon eller fordonskombination över en viss längd. Den största tillåtna längden skall anges på märket.</p>
 <p>F21 Begränsad totalmassa på fordon</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med fordon över viss totalmassa. Den högsta tillåtna totalmassan skall anges på märket.</p>
 <p>F22 Begränsad totalmassa på fordon och fordonskombination</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med fordon och fordonskombination över viss totalmassa. Den högsta tillåtna totalmassan skall anges på märket.</p>
 <p>F23 Begränsat axeltryck</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med fordon som har ett axeltryck som överstiger det högsta tillåtna axeltrycket som anges på märket.</p>
 <p>F24 Begränsat boggitryck</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med fordon som har ett boggitryck som överstiger det angivna.</p>

N 12 LF (2005:35) om vägmärken

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>F25 Minsta avstånd mellan fordon</p>	<p>Märket anger att förare av motordrivet fordon skall hålla minst det avstånd som anges på märket till framförvarande fordon. Om märket är kompletterat med en tilläggstavla med avståndsangivelse är märket använt som förhandsmärke.</p>
 <p>F26 Omkörningsförbud</p>	<p>Märket anger att det är förbjudet att köra om annat motordrivet fordon i rörelse än tvåhjuliga mopeder eller tvåhjuliga motorcyklar utan sidovagn. Förbudet gäller på den väg där märket är uppsatt fram till märke F28. Märket är alltid placerat på båda sidor av körbanan. Omkörningsförbud som följer av [24 § vägtrafiklagen] utmärks bara om orsaken till omkörningsförbudet inte kan uppmärksammas tillräckligt tydligt.</p>
 <p>F27 Omkörning med lastbil förbjuden</p>	<p>Märket anger förbud mot att med lastbil vars totalvikt överstiger 3,5 ton köra om annat motordrivet fordon i rörelse än tvåhjuliga mopeder eller tvåhjuliga motorcyklar utan sidovagn. Förbudet gäller på den väg där märket är uppsatt fram till märke F29.</p>
 <p>F28 Slut på omkörningsförbud</p>	<p>Märket anger att ett förbud som angetts med märke F26 inte längre gäller.</p>
 <p>F29 Slut på förbud mot omkörning med lastbil</p>	<p>Märket anger att ett förbud som angetts med märke F27 inte längre gäller.</p>
 <p>F30 Hastighetsbegränsning</p>	<p>Märket anger den högsta tillåtna hastigheten för fordon. Hastighetsbegränsningen gäller på den väg där märket är uppsatt och till den plats där annan bestämmelse om hastighet märkts ut. Begränsningen kan också gälla inom ett visst område om märket kompletterats med en tilläggstavla med texten "zon".</p>
 <p>F31 Slut på angiven hastighetsbegränsning</p>	<p>Märket anger slut på särskild hastighetsbegränsning och att generellt gällande hastighetsbegränsning för området skall tillämpas. På märket anges den särskilda hastighetsbegränsning som slutar. Märket kan vara placerat på körbanans vänstra sida.</p>
 <p>F32 Stopp vid tull</p>	<p>Märket anger förbud mot att passera tullkontroll utan att först stanna. Under det vågräta strecket skall ordet tull stå på det språk som är lämpligt med hänsyn till gränsförhållandena.</p>
 <p>F33 Stopp</p>	<p>Märket anger stopplikt av den anledning som anges under det vågräta sträcket. Om märket är kompletterat med en tilläggstavla med avståndsangivelse är märket använt som förhandsmärke.</p>

Märke	Närmare föreskrifter
 <p data-bbox="117 325 345 347">F34 Förbud att stanna fordon</p>	<p data-bbox="660 199 1169 384">Märket anger att det är förbjudet att stanna på körbanan eller vägrenen på den sida av vägen där märket är uppsatt. Förbudet gäller, om inte annat anges på en tilläggstavla, fram till nästa korsning eller fram till den plats där annan bestämmelse om stannande eller parkering märkts ut. Gäller sådan annan bestämmelse under viss tid gäller märket under övrig tid. Märket används normalt inte för att ange förbud att stanna vilket gäller enligt [34 och 35 §§ vägtrafiklagen].</p>
 <p data-bbox="117 528 351 550">F35 Förbud att parkera fordon</p>	<p data-bbox="660 402 1169 569">Märket anger att det är förbjudet att parkera på körbanan eller vägrenen på den sida av vägen där märket är uppsatt. Märkets verkningsområde är detsamma som för märke F34. Märket förbjuder inte rörelsehindrade med särskilt parkeringstillstånd att parkera om fordonet inte hindrar trafiken och märket inte satts upp på en plats där stoppförbud råder enligt [34 eller 35 §§ vägtrafiklagen].</p>
 <p data-bbox="117 750 184 772">F36 Zon</p>	<p data-bbox="660 587 1169 794">Märket anger att de anvisningar som anges genom vägmärken och tilläggstavlor på märket gäller inom ett område. Märket sätts upp vid infarten till området och gäller till den plats där tavla F37 satts upp eller det på annat sätt tydligt framgår att tavlan inte gäller. Inom området behöver märket inte upprepas. Inom området får det förekomma avvikelser från anvisningarna på märket. Dessa avvikelser anges genom vägmärken och tilläggstavlor. Anvisningarna på märket gäller även efter sådan avvikelse utan att märket upprepas.</p>
 <p data-bbox="117 981 239 1003">F37 Slut på zon</p>	<p data-bbox="660 818 1169 911">Märket sätts upp vid utfart från ett område inom vilket gäller förbud eller villkor som angivits på märke F36. På märket skall genom vägmärken och tilläggstavlor anges de anvisningar som upphör.</p>
 <p data-bbox="117 1138 583 1179">F38 Plats med förbud mot att parkera för annat än viss verksamhet</p>	<p data-bbox="660 1012 1169 1105">Märket anger förbud mot att parkera för annat än det trafikantslag, den verksamhet eller av det skäl som anges på märket. Förbudet gäller fram till märke F40. Är texten på märket taxizon gäller förbudet fram till märke A14.</p>
 <p data-bbox="117 1323 577 1363">F39 Plats med förbud mot att stanna för annat än viss verksamhet</p>	<p data-bbox="660 1197 1169 1312">Märket anger förbud mot att stanna för annat än det trafikantslag, den verksamhet eller av det skäl som anges på märket. Förbudet gäller inte stannande för av- eller påstigning som kan ske utan hinder för det trafikantslag eller den verksamhet som anges på märket.</p>
 <p data-bbox="117 1507 564 1548">F40 Slut på plats med förbud att parkera för annat än viss verksamhet</p>	<p data-bbox="660 1382 1169 1456">Märket anger att ett förbud som har angetts med märke F38 inte längre gäller. Den text som angetts på märke F38 skall upprepas på märket.</p>
 <p data-bbox="117 1692 557 1733">F41 Slut på plats med förbud att stanna för annat än viss verksamhet</p>	<p data-bbox="660 1567 1169 1641">Märket anger att ett förbud som angetts med märke F39 inte längre gäller. Den text som angetts på märke F39 skall upprepas på märket.</p>

N 12 LF (2005:35) om vägmärken

Märke

F42 Förbud att parkera på dag med udda datum

Närmare föreskrifter

Märket anger förbud mot att parkera fordon på dag med udda datum. Förbudet gäller på den sida av vägen där märket är placerat från kl. 08.00 den avsedda dagen till kl. 08.00 följande dag om inte annat anges med en tilläggstavla. Verkningsområdet för märket är detsamma som för märke F34.

F43 Förbud att parkera på dag med jämt datum

Märket anger förbud mot att parkera fordon på dag med jämt datum. Förbudet gäller på den sida av vägen där märket är placerat från kl. 08.00 den avsedda dagen till kl. 08.00 följande dag om inte annat anges med en tilläggstavla. Verkningsområdet för märket är detsamma som för märke F34.

Påbudsmärken

17 §. En anvisning som anges med ett påbudsmärke börjar, om inte annat anges i 18 § vid märket och sträcker sig, fram till den punkt där motsvarande märke med tilläggstavla T9 satts upp eller, om sådant märke saknas, till nästa korsning med annan väg än sådan väg eller plats som anges i [20 § 3 mom. vägtrafiklagen]. Om märket gäller även efter vägkorsningen skall märket upprepas efter korsningen.

18 §. Påbudsmärken är:

Märke

P1a Körriktning

P1b Körriktning

P1c Körriktning

Närmare föreskrifter

Märket anger att fordon skall föras i pilens riktning. Symbolen på märket anpassas efter förhållandena på platsen.

P2a Körriktning

P2b Körriktning

Märket anger att fordon skall föras i endera pilens riktning. Symbolen på märket anpassas efter förhållandena på platsen.

P3 Cirkulationsplats

Märket anger cirkulationsplats. Märket får användas endast tillsammans med märke Fö1 eller Fö2.

P4a Trafikdelare

P4b Trafikdelare

Märket anger att fordon skall passera märket på den sida som pilen i symbolen visar eller, om det finns två pilar i symbolen, antingen till höger eller till vänster.

P5 Cykelbana

Märket anger cykelbana som avskilts från körbana genom vägmärkning eller kantstensmärkning eller väg som är avsedd enbart för cykeltrafik och trafik med moped med låg effekt. Om mopedtrafik inte är tillåten på cykelbanan är märket kompletterat med en tilläggstavla med texten "ej moped".

Märke

P6 Gångbana

Närmare föreskrifter

Märket anger gångbana som avskilts från körbana genom vägmärkning eller kantstensmärkning eller väg som är avsedd enbart för gångtrafik.

P7a Gemensam gång- och cykelbana

Märket anger en gemensam cykel- och gångbana som avskilts från körbana genom vägmärkning eller kantstensmärkning eller väg som är avsedd enbart för gång- och cykeltrafik samt för trafik med moped med låg effekt. Om mopedtrafik inte är tillåten på cykel- och gångbanan, är märket kompletterat med en tilläggstavla med texten "ej moped".

P7b Gång- och cykelbana som löper parallellt

Märket anger cykel- och gångbana som avskilts genom vägmärkning eller kantstensmärkning eller liknande. Symbolen på märket anger på vilken sida de olika banorna löper. I övrigt gäller om märket vad som är sagt om märke P7a.

P8 Ridväg

Märket anger väg som är avsedd enbart för ryttare och gående.

Anvisningsmärken

19 §. Anvisningsmärken upplyser trafikanter om förhållanden som gäller för viss plats, väg eller vägsträcka.
Anvisningsmärken är:

Märke

A1 Tätort

Närmare föreskrifter

Märket anger tätbebyggt område inom vilket särskilda trafikregler gäller. Märkets verkningsområde sträcker sig till märke A2. Märket är placerat på alla vägar som leder till tätorten. Tillsammans med märket används inte förbuds- eller begränsningsmärken. På väg med flera körfält i färdriktningen är märket placerat på båda sidor av körbanan och på annan väg åtminstone på höger sida av körbanan.

A2 Tätort upphör

Märket anger att tätbebyggt område upphör. Märket är placerat på alla vägar som leder från tätorten. På väg med högst ett körfält i varje färdriktning kan märket vara placerat enbart på vänster sida av körbanan.

A3 Gårdsgata

Märket anger gata inom ett bostadsområde speciellt utformad för fotgängare och avsedd endast för tillfällig fordonstrafik med låg hastighet. Genomfartstrafik får inte förekomma. Märket är placerat där gårdsgatan börjar på höger sida av gatan.

A4 Gårdsgata upphör

Märket anger att en gårdsgata slutar. Märket behöver inte sättas upp om det tydligt framgår att gårdsgatan upphör.

A5 (2014/7) Gågata

Märket anger att en gågata börjar. Undantag från bestämmelserna om fordon som får föras på en gågata enligt [42 § 2 mom. vägtrafiklagen] ska anges på en tilläggstavla.

N 12 LF (2005:35) om vägmärken

Märke

A6 Gågata upphör

Närmare föreskrifter

Märket anger att en gågata upphör. Märket behöver inte sättas upp om det tydligt framgår att gågatan upphör.

A7 Lågfartsväg

Märket anger vägsträcka eller område där förhållandena är sådana att det inte är lämpligt att färdas med högre hastighet än den angivna. Märket får bara sättas upp där särskilda åtgärder vidtagits för att fordon inte skall kunna färdas med högre hastighet.

A8 Lågfartsväg upphör

Märket anger att lågfartsväg upphör.

A9 Enkelriktad trafik

Märket anger väg med enkelriktad fordonstrafik. Märket är placerat i vägens riktning på byggnad invid vägen eller på särskild stolpe.

A10a Återvändsväg

A10b Återvändsväg

Märket anger att genomfart inte är möjlig längs vägen respektive längs anslutande väg.

A10c Återvändsväg

Märket anger att genomfart inte är möjlig längs vägen med andra fordon än cykel eller moped med låg effekt.

A11 Övergångsställe

Märket anger övergångsställe. Märket skall sättas upp på båda sidor om vägen om inte särskilda skäl talar mot det. Är körbanan uppdelad av en refug eller liknande skall märket sättas upp på den om det är lämpligt. Märket skall vara riktat åt båda hållen om det inte finns särskilda skäl till annat. På väg där högsta tillåtna hastighet är högre än 50 kilometer i timmen får märket endast undantagsvis sättas upp.

A12a Parkeringsplats

Märket anger parkeringsplats eller att parkering är tillåten. Om särskilda villkor eller begränsningar gäller för parkering på parkeringsplatsen är detta angivet med tilläggsskylt. På parkeringsplats som är försedd med parkeringsmätare används märket, kompletterat med märke som anger eventuella villkor eller begränsningar i allmänhet endast i miniatyrformat på parkeringsmätaren eller på stolpen som bär upp mätaren. Om märket är kompletterat med en tilläggstavla som anger fordonsslag, innebär det att parkering är tillåten endast med det slag av fordon som anges på tilläggstavlan.

A12b Parkeringsplats i parkeringshus

Märket anger parkeringsplats i parkeringshus eller annan parkeringsanläggning under tak och används för vägvisning till sådan plats.

A13 Mötesplats

Märket anger att vägen breddats på platsen för att underlätta möte mellan fordon. På mötesplats får fordon inte parkeras på någon sida av vägen.

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>A14 Taxi</p>	<p>Märket anger den i färdriktningen räknat bortre gränsen för uppställningsplats för taxibilar. Symbolen finns både på märkets fram- och baksida.</p>

Lokaliseringsmärken för vägvisning

20 §. Anvisning om lämplig väg för visst fordonsslag eller vägvisning till vissa anläggningar får ske genom att symboler enligt 25 § anges på lokaliseringsmärket.

Lokaliseringsmärken för vägvisning är:

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>LV1 Orienteringstavla</p>	<p>Märket anger korsning. Om inte särskilda skäl föranleder annat skall märket sättas upp 200–400 meter före korsningen. Inom tätbebyggt område skall avståndet till korsningen vara 50–100 meter.</p>

 <p>LV2 Tabellorienteringstavla (Förenklad orienteringstavla)</p>	<p>Märket anger korsning.</p>
--	-------------------------------

 <p>LV3 Orienteringstavla för omfart</p>	<p>Märket anger vägsträcka med begränsning av något slag och är placerat före den korsning där lämplig färdväg anvisas. Märkets giltighet kan begränsas till att avse enbart visst fordonsslag genom angivande av ifrågavarande fordonsslag. Orsaken till att omfart anvisas kan vara angiven med något av förbuds- eller begränsningsmärkena F6, F7 eller F18-F24.</p>
--	---

 <p>LV4 Orienteringstavla för omfart</p>	<p>Märket anger tillfällig vägvisning.</p>
---	--

 <p>LV5a Vägvisare för omfart</p>	<p>Märket anger riktning och avstånd till mål på en omfartsväg. Om omfart anvisas endast för visst slag av fordon, är märket försett med en symbol som anger ifrågavarande fordonsslag.</p>
--	---

 <p>LV5b Vägvisare för omfart</p>	<p>Märket anger riktning på en omfartsväg. Om omfart anvisas endast för visst slag av fordon, är märket försett med en symbol som anger ifrågavarande fordonsslag.</p>
--	--

 <p>LV6 Omfartsinformation</p>	<p>Märket anger färdväg när en väg är avstängd. Symbolen på märket anpassas efter förhållandena.</p>
---	--

 <p>LV7 Vägvalsinformation</p>	<p>Märket anger att färd i pilens riktning förutsätter ett särskilt vägval till följd av trafikreglering, begränsade möjligheter att svänga eller liknande. På märket kan orsaken till att särskilt vägval förutsätts vara angivet med vägmärke av miniatyrförmåt. Symbolen på märket anpassas efter förhållandena.</p>
---	---

N 12 LF (2005:35) om vägmärken

Märke

LV8 (2014/7) Körfältsindelning före korsning

Närmare föreskrifter

Märket anger körfältsreglering i nästa korsning. Märket är placerat där regleringen börjar och anpassas efter förhållandena.

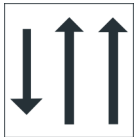
LV9 Körfält upphör

Märket anger att ett körfält upphör och att förare i det körfältet skall byta körfält. Märket anpassas efter förhållandena. Om märket är kompletterat med tilläggstavla T2, är märket använt som förhandsmärke. Vid tillfällig avstängning av körfält på grund av vägarbete eller liknande, kan pilarna på märket vara svarta på orange botten.

LV10 Sammanvävning

Märket anger att två körfält övergår i ett.

LV11 Körfältsindelning

Märket anger körfältsindelningen. Märket anpassas efter förhållandena.

LV12 Vägvisare ovanför körbanan

Märket anger för vilket eller vilka färdmål körfältet bör användas.

LV13a Körfältspil

LV13b Körfältspil

LV13c Körfältspil

Märket, som är placerat ovanför ett körfält, anger den eller de färdriktningar som körfältet är avsett för.

LV14 Vägvisare för allmänna och kommunvägar

Märket anger riktning och avstånd till mål på allmänna vägar och på kommunvägar. Märket är placerat i eller i omedelbar närhet av korsning. Avstånd är angivet i kilometer.

LV15 Vägvisare för enskild väg

Märket anger avtag från allmän väg till enskild väg eller enskilt område. Avstånd anges i kilometer med en decimals noggrannhet.

LV16 Vägvisare till lokalt mål i tätort

Märket anger riktningen till stadsdel eller annat område i tätort.

LV17 Adressvägvisare

Märket anger riktningen till verk, inrättning, företag eller liknande som ofta besöks av allmänheten. Märket används endast för närinformation.

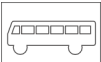
LV18 Gatunamns skylt

Märket anger namnet på vägen eller gatan.

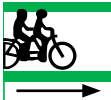
LV19 Vägvisare till tillfälliga arrangemang

Märket anger riktningen till tillfälliga arrangemang.

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>LV20 Avståndstavla</p>	Märket anger avståndet till angivna mål. Avståndet anges i kilometer.
 <p>LV21 Ortnamn</p>	Märket anger plats som är av betydelse för orienteringen längs allmän väg. Om den plats som anges på märket är en by, är märket placerat där bosättningen börjar.
 <p>LV22 Nummer på huvudväg</p>	Märket anger nummer på huvudväg. Märket används ensamt eller som symbol på orienteringstavla eller vägvisare.
 <p>LV23 Nummer på annan allmän väg</p>	Märket anger nummer på annan allmän väg än huvudväg. Märket används ensamt eller som symbol på orienteringstavla eller vägvisare.
 <p>LV24 Orientering till väg som numret avser</p>	Märket anger att vägen leder till den väg som har det nummer som anges på märket. Märket används ensamt eller som symbol på orienteringstavla eller vägvisare. Botten på märket är röd om orienteringen avser huvudväg och blå om orienteringen avser annan allmän väg.
 <p>LV25 Märke för visst ändamål</p>	Märket anger lämplig väg för visst eller vissa fordonsslag eller trafikantgrupper eller lämplig väg till det mål som symbolen anger. På märket infogas symboler enligt 25 §. Flera symboler får infogas på samma märke.

21 §. Lokaliseringsmärken för vägvisning av gång- och cykeltrafik används på gång- och cykelbanor men kan även användas på andra vägar om det finns skäl att upplysa om färdväg för gående eller cyklande.

Lokaliseringsmärken för vägvisning av gång- och cykeltrafik behöver inte vara utförda i reflekterande material. Lokaliseringsmärken för vägvisning av gång- och cykeltrafik är:

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>LVgc1 Vägvisare</p>	Märket anger väg till ort, plats, anläggning eller liknande. Avstånd får anges i kilometer med en decimals noggrannhet. Symbolen för trafikkategori anpassas till förhållandena. Om färdmålet ingår i en cykelled kan märke LVgc2 användas i stället för trafikkategori. Om inte annat anges särskilt är trafik med moped med låg effekt tillåten när cyklande-symbol eller gående- och cyklandesymbol finns på märket.
 <p>LVgc2 Vägvisare på cykelled</p>	Märket anger väg till ort, plats, anläggning eller liknande längs cykelled. Avstånd får anges i kilometer med en decimals noggrannhet.
 <p>LVgc3a Cykelled</p>	Märket anger särskilt anordnad cykelled. Ledens namn och pil som anger riktningen får infogas i märket.
 <p>LVgc3b Cykelled</p>	

22 §. Lokaliseringsmärken för vägvisning till allmänna inrättningar får infogas i lokaliseringsskylt för vägvisning. Den blå ramen och bården behöver då inte tas med.

Lokaliseringsmärken för vägvisning till allmänna inrättningar m.m. är:

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>L11 Post</p>	Märket anger post eller plats där posttjänster erbjuds.

N 12 LF (2005:35) om vägmärken

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>LI2a Telefon</p> <p>LI2b Nödtelefon</p>	<p>Märke LI2a anger telefonautomat och märke LI2b anger nödtelefon.</p>
 <p>LI3 Första hjälpen</p>	<p>Märket anger sjukhus med akutmottagning eller plats med förstahjälpenutrustning.</p>
 <p>LI4 Industriområde</p>	<p>Märket anger industriområde.</p>
 <p>LI5a Busshållplats för fjärrtrafik</p> <p>LI5b Busshållplats för lokaltrafik</p>	<p>Märket anger hållplats för buss i fjärr- respektive lokaltrafik. Symbolen finns både på märkets fram- och baksida. Märket är placerat vid väggkanten, vid refug eller på väntkur.</p>
<p>23 §. Lokaliseringsmärken för vägvisning till serviceanläggningar m.m. får infogas i lokaliseringsmärke för vägvisning. Den blå ramen och bården behöver då inte tas med. Lokaliseringsmärken för vägvisning till serviceanläggningar m.m. är:</p>	
Märke	Närmare föreskrifter
 <p>LS1 Informationsställe</p>	<p>Märket anger turistbyrå, informationstavla eller annan plats där information kan fås.</p>
 <p>LS2 Bilverkstad</p>	<p>Märket anger bilverkstad där akuta reparationer kan utföras på de flesta vanligen förekommande fordonstyperna.</p>
 <p>LS3 Drivmedel</p>	<p>Märket anger anläggning som tillhandahåller drivmedel.</p>
 <p>LS4 Hotell</p>	<p>Märket anger hotell.</p>
 <p>LS5 Restaurang</p>	<p>Märket anger restaurang.</p>
 <p>LS6 Café</p>	<p>Märket anger anläggning som serverar drycker och enklare maträtter.</p>
 <p>LS7 Kiosk</p>	<p>Märket anger kiosk.</p>
 <p>LS8 Vandrarhem</p>	<p>Märket anger vandrarhem.</p>

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>LS9 Stugby</p>	Märket anger stugby.
 <p>LS10 Campingplats</p>	Märket anger campingplats för både tält, husvagnar och husbilar.
 <p>LS11 Uppställningsplats för husvagnar</p>	Märket anger uppställningsplats för husvagnar.
 <p>LS12 Rastplats</p>	Märket anger rastplats där det även finns en toalett. Är toaletten handikappanpassad anges det med en tilläggstavla med symbolen S12.
 <p>LS13 Toalett</p>	Märket anger toalett. Är toaletten handikappanpassad anges det med en tilläggstavla med symbolen S12.
 <p>LS14 Friluftsområde</p>	Märket anger friluftsområde.
 <p>LS15 Vandringsled</p>	Märket anger särskilt anordnad vandringsled.
 <p>LS16 Badplats</p>	Märket anger utomhusbad.
 <p>LS17 Fiskekort</p>	Märket anger försäljningsställe för fiskekort.
 <p>LS18 Golfbana</p>	Märket anger golfbana.
 <p>LS19 Skidlift</p>	Märket anger skidlift.
 <p>LS20 Sevärdhet</p>	Märket anger sevärdhet av stort allmänt intresse.
 <p>Radio 91.3 101.8</p> <p>LS21 Radiostation</p>	Märket anger en eller flera radiostationer som tillhandahåller trafikinformation.

N 12 LF (2005:35) om vägmärken

Märke

LS22 Servicetavla med flera symboler och text

Närmare föreskrifter

Märket anger serviceanläggning.

LS23 (2014/7) Rum och frukost

Märket anger en anläggning som erbjuder rum för övernattnig och frukost.

LS24 (2014/7) Gårdsbutik

Märket anger en anläggning med försäljning av lokalt tillverkade eller närödlade produkter.

LS25 (2014/7) Hantverk

Märket anger en anläggning med tillverkning och försäljning av hantverksprodukter.

LS26 (2014/7) Tillfällig utmärkning

Märket anger riktningen till tillfälliga verksamheter på landsbygden. Texten anpassas efter verksamheten.

24 §. Lokaliseringsmärke för turistiskt intressanta mål:**Märke**

LT1 Turistområde

Närmare föreskrifter

Märket anger område av stort turistiskt intresse. Symbolen på märket anpassas efter attraktionen.

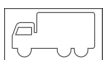
LT2 Turistväg

Märket anger vägsträcka av stort turistiskt intresse.

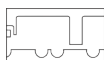

LT3 Postvägen

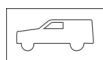
Märket anger vägsträckningen för den historiska postvägen mellan Stockholm och Åbo via Åland.

Symboler**25 §.** Följande symboler får användas på lokaliseringsmärken eller tilläggstavlor. Om inte annat anges skall symbolen vara vit på mörk bakgrund och svart när den används på ljus botten.**Märke**

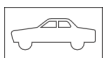
S1 Lastbil

S2 Lastbil med tillkopplad släpvagn

S3 Paketbil

S4 Personbil

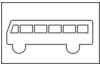

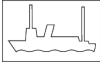

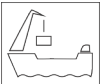

S5 Personbil med tillkopplad släpvagn

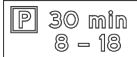

S6 Släpvagn

Närmare föreskrifter

Märke	Närmare föreskrifter
 S7 Buss	 S8 Traktor
 S9 Motorcykel	 S10 Cykel
 S11 Gående	 S12 Rörelsehindrade
 S13 Flygplats	 S14 Färja
 S15 Cykelfärja	Symbol S14 anger färjeläge eller att angivet färdmål nås med färja.
 S16 Godshamn	 S17 Industriområde
 S18 Farligt gods	Symbolen anger fordon som transporterar farligt gods.
Tilläggstavlor	
26 §. Tilläggstavlor används för att ge kompletterande anvisningar till vägmärken. De placeras nedanför vägmärket i samma lodräta plan och skall ha samma bottenfärg och färg på tecken som det vägmärke det används under om inte annat sägs i 27 §. Tilläggstavlor under märken som anger förbud att stanna eller förbud att parkera skall dock ha gul bottenfärg och svarta tecken.	
27 §. Tilläggstavlor är:	
Tavla	Närmare föreskrifter
 T1 Verkningsområde	Tavlan anger verkningsområdet för det som märket avser med början vid märket.
 T2 Avstånd till	Tavlan anger anståndet till det märket avser.
 T3 Avstånd till stopplikt	Tavlan anger anståndet till stopplikt. Tavlan får endast användas under märke Fö1.
 T4 Totalmassa	Tavlan anger att angivelsen på märket endast gäller fordon med en totalmassa som överstiger det angivna värdet.
 T5 Fri bredd	Tavlan anger att den fria bredden är begränsad.
 T6a Fri höjd under fast hinder	 Tavlan anger att den fria höjden är begränsad på grund av ett fast hinder eller på grund av att det finns en elledning över vägen eller leden som kan innebära fara.
 T6b Fri höjd under elledning	

N 12 LF (2005:35) om vägmärken

Tavla	Närmare föreskrifter
 <p>T7 Riktning</p>	<p>Tavlan anger riktningen till det som anges på märket eller att märkets verkningsområde sträcker sig in på korsande väg.</p>
 <p>T8a Föremål i pilens riktning eller verksamhetsområde</p> <p>T8b Föremål i pilens riktning, med angivande av avstånd</p>	<p>Tavlan anger att angivelsen på märket finns åt det håll pilen visar.</p>
 <p>T9a Verkningsområde i vardera riktningen</p> <p>T9b Verkningsområde i vardera riktningen</p>	<p>Tavlan anger att angivelsen på märket gäller på båda sidor om märket. Tavlan kan användas tillsammans med märkena F34-F35, F42-F43, P5-P8 eller A12a.</p>
 <p>T10a Verkningsområde slutar</p> <p>T10b Verkningsområde börjar</p> <p>T10c Verkningsområde i pilens riktning</p>	<p>Tavla T10a anger att angivelsen på märket slutar, T10b anger att angivelsen på märket börjar och T10c anger att angivelsen på märket gäller åt det håll pilen visar. Tavlan kan användas tillsammans med märkena F34-F35, F42-F43, P5-P8 eller A12a.</p>
 <p>T11 Symboltavla</p>	<p>Tavlan anger att det märke under vilket tavlan är uppsatt endast gäller för det fordonsslag eller den trafikantgrupp som anges på tavlan. Symbolerna S1-S12 får användas. Används symbolen S12 under märke A12a avser den endast rörelsehindrade som innehar i [50 § 5 mom. vägtrafiklagen] avsett parkeringstillstånd. Symbolen S12 kan även användas ensamt på parkeringsplats för att ange att viss del av parkeringsplatsen är reserverad för rörelsehindrade.</p>
 <p>T12 Nedsatt syn</p>	<p>Tavlan anger att personer med nedsatt syn är vanligt förekommande. Används under varningsmärke eller under märke A11.</p>
 <p>T13 Nedsatt hörsel</p>	<p>Tavlan anger att personer med nedsatt hörsel är vanligt förekommande. Används under varningsmärke eller under märke A11.</p>
 <p>T14 Klockslag</p>	<p>Tavlan anger när angivelsen på märket gäller. Klockslag med svarta eller vita siffror utan parentes anger att regleringen gäller under vardagar utom vardag före sön- och helgdag. Klockslag med svarta eller vita siffror inom parentes anger att regleringen gäller under vardag före sön- och helgdag, och klockslag med röda siffror att regleringen gäller under söndagar och helgdagar. Flera klockslag kan anges på samma tavla.</p>
 <p>T15 Vägars fortsättning i korsning</p>	<p>Tavlan anger korsning där förare på en väg som anges med ett tjockt streck har företräde framför fordon på en väg som anges med ett smalt streck. Tavlan utformas efter förhållandena på platsen.</p>
 <p>T16 Zon</p>	<p>Tavlan anger att de anvisningar som anges genom vägmärke gäller inom ett område. Tavlan sätts upp vid infarten till området.</p>
 <p>T17a Tidbegränsning</p>	 <p>T17b Särskilda bestämmelser för stannande och parkering</p> <p>Tavlan anger avvikelser från det märke den är uppsatt under. Tavla T17a kan användas tillsammans med märkena F35, F38 eller A12a. Används tavlan tillsammans med märke A12a skall den vara blå med vit text utan ram. Tavla T17b kan användas tillsammans med märkena F35 eller F38. För klockslag gäller vad som sägs under tavla T14.</p>

Tavla

T18 Avgiftsbelagd parkering

T19 P-biljett

T20 Parkeringsskiva

T21 Tillåten parkeringstid

T22a Fordons placering på parkeringsplats

T22b Fordons placering på parkeringsplats

T22c Fordons placering på parkeringsplats

T23 Tilläggstavla med texten "Servicetrafik tillåten"

T24 Tilläggstavla med text

Närmare föreskrifter

Tavlan anger att parkering mellan de klockslag som anges är tillåten endast om avgift erläggs. För klockslag gäller vad som sägs under tavla T14.

Tavlan anger att parkeringsbiljett skall användas vid parkering.

Tavlan anger att tiden när parkering påbörjas skall anges med en parkeringsskiva eller någon annan anordning. För klockslag gäller vad som sägs under tavla T14.

Tavlan anger den längsta tillåtna tiden för parkering.

Tavlan anger hur fordon skall parkeras på en parkeringsplats.

Tavlan anger att det, utan hinder av det förbud som framgår av det märke tavlan är uppsatt under är tillåtet:

- 1) att använda fordon i anslutning till arbete som utförs på eller invid byggnad eller annan anläggning;
- 2) att använda fordon för transport av gods som det inte är möjligt att utan oskälig ansträngning bära samt för distribution av varor;
- 3) att använda fordon för befordran av personer med nedsatt förmåga att klara sig på egen hand;
- 4) att använda fordon för befordran av barn, om en vuxen person skall övervaka flera barn under sju år;
- 5) att använda taxibil för att avhämta eller avlämna passagerare; samt
- 6) att använda fordon, om föraren är rörelsehindrad.

Tavlan anger kompletterande anvisningar som inte kan ges med någon av tavlorna T1-T23. Textens minimihöjd är 60 mm.

3 kap. Trafiksignaler**28 §.** Trafiksignaler indelas i

- 1) fordonssignaler, cykelsignaler och gångsignaler,
- 2) signaler för rörlig bro, färjefäste eller brandstation samt i
- 3) signaler som används tillsammans med vägmärken.

29 §. Ljusöppningen i annan trafiksignal än grön pilsignal eller gångsignal har en diameter som är mellan 150 och 300 millimeter. Diametern på ljusöppningen i en cykelsignal är dock minst 80 millimeter.

Fordonssignaler och cykelsignaler

30 §. Fordonssignaler och cykelsignaler kan användas i korsning och vid övergångsställe. I fordonssignal visas signalbilderna i följande ordning: rött ljus - rött och gult ljus samtidigt - grönt ljus - gult ljus - rött ljus.

Under tider när trafiken är gles kan i stället för den signalväxling som anges i 1 mom. visas endast blinkande gult ljus.

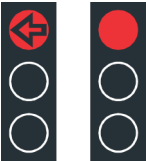
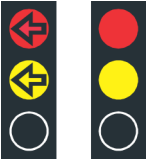
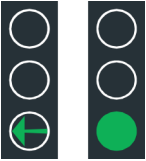
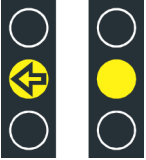

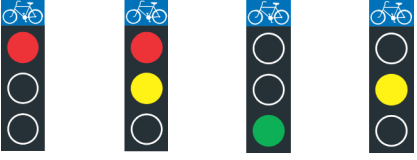
31 §. I fordonssignal i korsning ingår primärsignal och minst en sekundärsignal i vilken visas samma signalväxling som i primärsignalen. Med primärsignal avses den första signalen sett i färdriktningen. I cykelsignal ingår dock i allmänhet inte sekundärsignal.

N 12 LF (2005:35) om vägmärken

Primärsignal är placerad till höger om eller ovanför det eller de körfält som signalen gäller. Om det finns flera körfält i samma färdriktning och särskild reglering förekommer på körfält till vänster, är primärsignal som avser sådant körfält dock placerad till vänster om eller ovanför körfältet.

Sekundärsignal är placerad på refug, till vänster om körbanan, ovanför körbanan eller till höger om körbanan. Minst en sekundärsignal är alltid placerad åtminstone två och en halv meter efter primärsignalen, sett i färdriktningen.

32 §. I fordonssignaler visas följande signalbilder:

Signalbild	Närmare föreskrifter
 <p>Rött ljus</p>	<p>Signalen anger att fordon inte får passera stopplinje eller, om sådan saknas, signalen. Signal med konturpil gäller endast färd i den riktning som pilen anger. Cyklande och mopedförare som har för avsikt att svänga till vänster på sätt som sägs i [19 § vägtrafiklagen] skall dock följa signalväxling som gäller färd rakt fram.</p>
 <p>Rött och gult ljus</p>	<p>Signalen anger att växling till grönt ljus är omedelbart förestående. I övrigt har signalen samma innebörd som rött ljus. Signalbilden visas under högst två sekunder.</p>
 <p>Grönt ljus</p>	<p>Signalen anger att fordon får köra. Grön pil anger att signalen gäller den färdriktning som anges med pilen. Gående som har beträtt eller står i beråd att beträda övergångsställe skall dock lämnas tillfälle att passera. Föraren skall dessutom vid sväng i korsning väja för cyklande, mopedförare och gående som korsar vägen samt vid vänstersväng även för mötande trafik. Förutom pilsignal med tre ljusöppningar kan signal med endast grönt pilljus förekomma. Signal med endast grönt pilljus kan användas tillsammans med huvudsignal där det inte förekommer korsande trafik i pilens riktning.</p>
 <p>Gult ljus</p>	<p>Signalen anger att stopplinje eller, om sådan saknas, signalen inte får passeras om inte fordonet, när ljuset växlar från grönt till gult, hunnit så långt fram att det inte kan stannas utan fara. Signalbilden visas under minst tre och högst fem sekunder.</p>
 <p>Blinkande gult ljus</p>	<p>Signalen anger att särskild försiktighet skall iakttas och att anvisningar genom vägmärke och vägmärkeringar skall följas.</p>
 <p>Cykelsignal</p>	<p>Signalen gäller cyklande, mopedförare och förare av invalidcykel som färdas på cykelbana. Ovanför signalen finns en upplyst vit cykelsymbol mot blå bakgrund.</p>

33 §. Fordonssignal gäller även gående, om inte särskild signal finns för gångtrafiken.

Gångsignaler

34 §. Anläggningar med gångsignaler skall sättas upp vid övergångsställe på väg där den högsta tillåtna hastigheten överstiger 50 kilometer i timmen. I övrigt sätts de upp där det behövs.

Gångsignalen är avstängd när fordonssignalen är avstängd och när den på grund av driftsavbrott visar blinkande gult ljus.

Gångsignal gäller även cyklande, mopedförare och förare av invalidcykel som använder cykelbana, om särskild cykelsignal inte finns.

En gångsignal får kombineras med en akustisk signal med tickande ljud.

35 §. I gångsignaler visas följande signalbilder:

Signalbild	Närmare föreskrifter
 <p>Rött ljus, akustisk signal med långsam pulsfrekvens</p>	<p>Signalen anger att gående inte får beträda körbanan eller cykelbana. Gående som befinner sig på körbanan eller cykelbanan när signalen växlar från grönt till rött ljus skall dock fortsätta till refug eller liknande anordning eller, om sådan saknas, till andra sidan av körbanan eller cykelbanan. Samtidigt som signalen visas får en akustisk tickande signal med långsam pulsfrekvens ljuda.</p>
 <p>Grönt ljus, akustisk signal med snabb pulsfrekvens</p>	<p>Signalen anger att gående får beträda körbanan eller cykelbana. Samtidigt som signalen visas får en akustisk tickande signal med snabb pulsfrekvens ljuda.</p>

Signal för rörlig bro, färjfäste och brandstation

36 §. I en signal för rörlig bro, färjfäste och brandstation visas signalbilderna i följande ordning: blinkande gult ljus - gult ljus - blinkande rött ljus - blinkande gult ljus.

Om signalen är kompletterad med en avstängningsbom kan i en signal på bommen visas blinkande rött ljus när den är i rörelse eller nedfäld.

37 §. En signal för rörlig bro, färjfäste eller brandstation är placerad på höger sida av körbanan. Om det finns flera körfält i samma färdriktning finns det en likadan signal ovanför körbanan, på en refug eller på vänster sida av körbanan.

38 §. Signaler för rörlig bro, färjfäste och brandstation visar följande signalbilder:

Signalbild	Närmare föreskrifter
 <p>Blinkande gult ljus</p> <p>Blinkande gult ljus</p>	<p>Signalen anger att särskild försiktighet skall iakttas.</p>
 <p>Gult ljus</p> <p>Gult ljus</p>	<p>Signalen anger att stopplinje eller, om sådan saknas, signalen inte får passeras med fordon. Om föraren, när ljuset växlar från blinkande gult till gult, hunnit så långt fram att fordonet inte kan stannas utan fara före stopplinjen eller signalen, får färden dock fortsätta. Signalbilden visas under minst tre och högst fem sekunder.</p>
 <p>Blinkande rött ljus</p> <p>Växelvis blinkande rött ljus</p>	<p>Signalen anger att stopplinje eller, om sådan saknas, signalen inte får passeras.</p>

N 12 LF (2005:35) om vägmärken

Signal som används tillsammans med vägmärke

39 §. Tillsammans med varningsmärken och märke som anger övergångsställe kan följande signal användas:

Signalbild

Blinkande gult ljus

Närmare föreskrifter

Signalen används för att förstärka den anvisning som meddelas genom vägmärket. I signalen kan en eller flera ljusöppningar i samma vågräta plan ingå.

4 kap. Vägmärkeringar

40 §. Vägmärkeringar indelas i längsgående märkeringar, tvärgående märkeringar och andra märkeringar.

Vägmärkeringar är vita, om inte annat anges. De skall vara utförda så att de reflekterar ljus om det inte finns särskilda skäl som föranleder annat.

41 §. För tillfälligt behov vid vägomläggningar och liknande kan vägmärkeringar utföras med orange färg. Märkeringar med orange färg gäller i stället för märkeringar med annan färg.

42 §. Längsgående märkeringar är:

Markering

M1 Mittlinje och körfältslinje

Närmare föreskrifter

Markeringen används som mittlinje eller körfältslinje. Mittlinje anger körbanemitt på väg med trafik i båda riktningarna. Körfältslinje utgör linje mellan körfält med trafik i samma riktning. Längdförhållande mellan dellinje och mellanrum är 1:3, dock kan förhållandet vara 1:1 på väg där den högsta tillåtna hastigheten inte överstiger 50 km/h.

M2 Spärrlinje

Markeringen används för att före korsning eller i undantagsfall även på annan plats åtskilja trafik i samma riktning. Markeringen kan även utgöra skiljelinje mellan gångbana och cykelbana eller mellan körbana och gång- eller cykelbana. Ett fordon får inte med något hjul föras på eller över linjen.

M3 Varningslinje

Markeringen förvarnar om en spärrlinje eller särskilt farligt vägvagnsnitt. På väg där körbanan är smalare än sex meter används linjen för att ange var det på grund av nedsatt sikt eller av annat skäl är förenat med särskild fara att använda körfält som är avsett för motgående trafik eller för att förvarna om en sådan plats. Linjen kan användas i samma syfte även på bredare körbana inom tätort samt, om särskild orsak föreligger, även på annan plats. Längdförhållande mellan dellinje och mellanrum är 3:1.

M4 Mittlinje och spärrlinje

Markeringen anger att fordon som befinner sig på samma sida om mittlinjen som spärrlinjen inte med något hjul får föras på eller över spärrlinjen. Markeringen kan användas endast på väg där körbanans bredd är minst sex meter.

M5 Mittlinje och varningslinje

Markeringen förvarnar om en spärrlinje på den sida av mittlinjen där varningslinjen finns. Markeringen kan användas endast på väg där körbanans bredd är minst sex meter.

M6 Varningslinje och spärrlinje

Markeringen anger att fordon som befinner sig på samma sida om varningslinjen som spärrlinjen inte med något hjul får föras på eller över spärrlinjen samt förvarnar om spärrlinje eller särskild fara i den andra färdriktningen. Markeringen kan användas endast på väg där körbanans bredd är minst sex meter.

M7 Dubbel spärrlinje

Markeringen anger att fordon inte med något hjul får föras på eller över någon av linjerna. Markeringen kan användas endast på väg där körbanans bredd är minst sex meter.

Markering	Närmare föreskrifter
 <p>M8 Ledlinje</p>	Markeringen används för att vägleda fordonstrafiken i komplicerade korsningar. Längdförhållande mellan dellinje och mellanrum är 1:1.
 <p>M9 Bruten kantlinje</p>	Markeringen anger en körbanas yttergränser och kan användas där yttergränserna inte angivits med någon annan markering. Längdförhållande mellan dellinje och mellanrum är 1:2.
 <p>M10 Heldragen kantlinje</p>	Markeringen anger en körbanas yttergränser i de fall den inte anges med någon annan markering. Ett motordrivet fordon som befinner sig till vänster om linjen bör inte med något hjul föras över linjen. Moped bör dock, om det kan ske utan olägenhet, framföras till höger om linjen. Markeringen kan även utföras som en ljudalstrande linje för att uppmärksamma föraren på att denne passerar linjen.

43 §. Måtten på de längsgående markeringarna är:

Markering	Linjebredd (m) på vägar upp till 6,5 m bredd	Linjebredd (m) på vägar bredare än 6,5 m	Dellinjelängd (m)
M1	0,1	0,15	3
M2	0,1	0,15	—
M3	0,1	0,15	9
M8, M9	0,1	0,15	1
M10	0,1	0,15	—

Med avvikelse från vad som anges i 1 mom. kan bredden vara 0,2 meter på markeringarna M1 och M2 när de skiljer körfält avsett för färd rakt fram från körfält avsett endast för sväng, på markering M2 när den utgör skiljelinje mellan körbana och gång- eller cykelbana samt på markering M9 när den utgör fortsättning på en 0,2 meter bred spärrlinje.

Avstånd i sidled mellan de linjer som ingår i linjekombinationerna M4-M7 är 0,1 meter.

Tvärgående markeringar

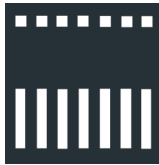
44 §. Tvärgående markeringar är:

Markering	Närmare föreskrifter
 <p>M11 Stopplinje</p>	Markeringen anger var ett fordon skall stannas enligt vägmärke eller trafiksignal.
 <p>M12 Varningslinje</p>	Markeringen uppger om att väjningsskyldighet gäller enligt vägmärke F62. Linjen består av trianglar med mellanrum som är lika långa som triangelns bas.
 <p>M13 Övergångsställe</p>	Markeringen anger övergångsställe på körbana. Förhållandet mellan linjen och mellanrummet är 1:1.

N 12 LF (2005:35) om vägmärken

Markering

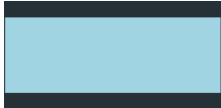
M14a Cykelöverfart

M14b Kombinerad cykelöverfart och övergångsställe

Närmare föreskrifter

Markeringen anger plats där cykelbanan korsar körbanan. Markeringen består av två brutna linjer med kvadrater och mellanrum där mellanrummet är lika långt som kvadratens sida. Där markeringen kombineras med ett övergångsställe behöver markeringen på den sida av cykelöverfarten som ligger närmast övergångsstället inte utföras. I sådana fall skall kvadraternas sidor ha samma längd som de streck som anger övergångsstället.

M15 Cykelfält

Markeringen anger cykelbanas sträckning.

M16 Farthinder

Markeringen anger plats där ett gupp har anlagts som farthinder och skall anbringas på båda sidor av hindret. En markering består av två parallellt ordnade brutna linjer där mellanrummet är lika långt som kvadratens sida.

45 §. Måtten på tvärgående markeringar är:

Markering	Linjebredd (m)	Dellinjelängd (m)
M11	0,4	
M12	0,7	0,5
M13	>2,5	0,5
M14, M16	0,5	0,5

Avståndet mellan de två brutna linjerna som ingår i markering M14 är minst 1,5 meter.

Andra markeringar

46 §. Förutom längsgående och tvärgående markeringar finns följande markeringar:

Märke

M16a Körfältspil

M16b Körfältspil

M16c Körfältspil

Närmare föreskrifter

Markeringen anger i vilken eller vilka körriktningar körfältet får användas. Körfältspil med två pilangivelser i samma riktning upplyser om färdväg i nästa och därpå följande korsning.

M17 Anvisning om körfältsbyte

Markeringen anger att byte av körfält är nödvändigt på grund av att körfältet upphör.

M18 Spärrområde

Markeringen anger område som inte är avsett för fordons- trafik. Ett fordon får inte med något hjul föras på eller över markeringen. Mindre spärrområden kan utföras helt i vitt.

M19 Hastighetsbegränsning

Markeringen anger hastighetsbegränsning och får användas för att förtydliga hastighetsbegränsning som anges med vägmärke.

Märke

M20 Buss

Närmare föreskrifter

Markeringen anger att körfältet endast är avsett för buss i linjetrafik eller att en uppställningsplats endast får användas av bussar.

M21 Taxi

Markeringen anger plats där endast taxi får stanna eller parkera.

M22 Stopp

Markeringen anger stopplikt och får användas för att förstärka anvisning genom markering M11. Markeringen får endast användas tillsammans med märke Fö2.

M23 Lastzon

Markeringen anger att endast stannande för av- eller påstigning är tillåten. Markeringen får endast utföras där märke F38 är uppsatt. Texten anpassas till texten på märket.

M24 Parkeringsplats

Markeringen anger gräns för uppställning av fordon på en parkeringsplats eller längs en vägsträcka. Markeringen kan användas tillsammans med märke A2a. Även markering med heldragen linje kan användas.

M25 Stannande förbjudet

Markeringen anger förbud mot att stanna eller parkera fordon och kan användas tillsammans med märke F33 för att ange märkets verkningsområde eller för att förtydliga annat förbud att stanna.

M26 Parkering förbjuden

Markeringen anger förbud mot att parkera fordon och kan användas tillsammans med märke F34 för att ange märkets verkningsområde samt vid busshållplats för att ange hållplatsens utsträckning. Förhållandet mellan dellinje och mellanrum är 1:1.

M27 Förbjudet att stanna eller parkera

Markeringen anger förbud mot att stanna eller parkera fordon och kan användas tillsammans med eller i stället för markering M26 samt vid busshållplats tillsammans med markering M25.

M28a Färdväg för cyklande och mopedförare

M28b Färdväg för gående

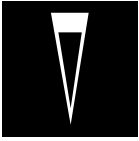
Markeringen anger bana eller lämplig färdväg för den angivna trafikantgruppen och kan utföras med eller utan pilsymbol.

M29 Rörelsehindrad

Markeringen anger rörelsehindrad och kan användas som förtydligande på parkeringsplats som är reserverad för rörelsehindrade med särskilt tillstånd.

N 12 LF (2005:35) om vägmärken

Märke

M30 Förberedande upplysning om väjningsplikt

Närmare föreskrifter

Markeringen anger att väjningsplikt gäller längre fram och får användas som förberedande upplysning om väjnings-skyldighet i korsning där något av märkena Fö1 eller Fö2 finns.

M31 Avståndsmarkering

Markeringen anger minsta rekommenderat avstånd till framförvarande fordon.

M32 Bullerremso

Markeringen består av upphöjningar som anläggs tvärs över körbanan för att åstadkomma buller och vibrationer i fordonen. De användas för att göra fordonsföraren observant på att denne nalkas en plats som kräver särskild uppmärksamhet.

47 §. Pilsymbolerna i markeringarna M16 och M17 är minst 5 meter långa. Linjebredd i markeringarna M23-M25 är 0,1 meter och dellinjen i markering M25 är 1 meter lång. I markering M30 är i den yttre triangeln basen 2 meter och höjden 5 meter och i den inre triangeln är höjden 4 meter. Övriga mått anpassas efter förhållandena.

5 kap. Andra anordningar för anvisningar för trafiken

48 §. Markeringsskärmar, avstängningsanordningar och kantstolpar har följande utseende:

Anordning

X1a Kantmarkeringsskärm

X1b Kantmarkeringsskärm för tillfällig utmärkning

Närmare föreskrifter

Skärmen anger att vägbredden är inskränkt. Skärmen skall passeras på den sida som linjerna lutar ned mot. Gul-röd markeringsskärm används vid vägarbeten eller liknande tillfälliga utmärkningar.

X2a Markeringsspil

X2b Markeringsspil

Skärmen anger vägens sträckning. Vid vägarbeten och andra tillfälliga utmärkningar används gul-röd markeringsspil.

X3a Avstängningsbom

X3b Avstängningsbom

X3c Avstängningsbom

På avstängningsanordning med sneda linjer anger linjerna att anordningen skall passeras på den sida som linjerna lutar ned mot. Anordningen kan vara kompletterad med lykta i vilken fast eller blinkande rött ljus visas, om vägen är helt avstängd, och i andra fall med lykta i vilken visas blinkande gult ljus. Som avstängningsanordning kan även användas röda och gula plattor upphängda i en avspärrningslina. Storleken på avstängningsanordning anpassas efter förhållandena.

X4 Rött ljus

Anordningen anger att en väg är helt avstängd. Anordningen får användas om det behövs för att förstärka andra anordningar som anger att en väg är avstängd.

Anordning

X5 Gult blinkande ljus

Närmare föreskrifter

Anordningen anger att det finns hinder som innebär att särskild försiktighet skall iakttas.

X6 Särskild varningsanordning

Anordningen anger att framkomligheten på en väg är inskränkt på grund av ett tillfälligt hinder eller liknande. Texten på anordningen anpassas till orsaken till att framkomligheten är inskränkt.

X7 Kantstolpe, framsida

X7 Kantstolpe, baksida

Anordningen anger vägens eller körbanans kant. Anordningen placeras normalt omedelbart utanför vägbanan eller körbanan. Vid en korsning, parkeringsplats eller motsvarande där fordon kan föras av eller in på vägen får reflektorerna utföras i gul färg.

X8 (2014/7) Avfartsskärm

Skärmen anger skiljepunkten mellan en huvudkörbana och en avfart där det finns ett retardationsfält.

6 kap. Tecken av polisman

49 §. Vid reglering och övervakning av trafiken kan tecken av polisman användas. Tecknen kan även användas av annan person i enlighet med vad därom är föreskrivet i [vägtrafiklagen].

50 §. Tecken av polisman är följande:

Tecken

Stopp fram- och bakifrån samt vägen fri från sidan

Närmare föreskrifter

Tecknet anger att den som närmar sig polismannen framifrån eller bakifrån skall stanna och att den som närmar sig från sidan får passera. Skyldigheten att stanna gäller tills nytt tecken ges, oberoende av om polismannen före det sänker armen eller dirigerar trafik som närmar sig från annat håll. Tecknet kan även ges med bågge armar utsträckta.

Stopp från alla håll

Tecknet, som ges med armen rakt uppåt, anger att alla som närmar sig polismannen skall stanna. Tecknet kan även ges med stoppspade.

N 12 LF (2005:35) om vägmärken

Tecknen

Stopp framifrån

Närmare föreskrifter

Tecknet, som ges med krökt arm, anger stopp för den trafikant som handflatan är vänd mot. Tecknet kan även ges med stoppspade.

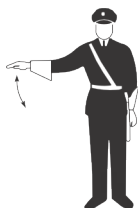
Framvinkning av fordon

Tecknet anger att den som färdas i den riktning som framvinkningen sker i får passera. Dock skall han lämna gående som har beträtt eller är färdig att beträda övergångsställe tillfälle att passera. Vid sväng i korsning skall han dessutom väja för cyklande, mopedförare och gående som korsar vägen samt vid vänstersväng även för mötande trafik.

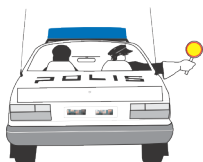
Stopp

Tecknet anger stopp för den trafikant som lyktan är vänd mot. Tecknet används under mörker och vid nedsatt sikt.

Minska hastigheten

Tecknet anger att den trafikant som polismannen är vänd mot skall minska hastigheten. Under mörker får tecknet förstärkas med en lykta som visar vitt eller gult ljus eller med en reflexanordning som återkastar vitt eller gult ljus.

Följ efter och stanna bakom polisbilen

Tecknet anger att den som befinner sig bakom polisfordonet skall följa efter och stanna bakom detta när det stannas. Tecknet kan ges med utsträckt arm, med handflatan vänd mot det bakomvarande fordonet eller med användande av lykta eller stoppspade.

Minska hastigheten

Tecknet anger att de trafikanter som befinner sig bakom polisfordonet skall minska hastigheten. Under mörker och vid nedsatt sikt får tecknet förtydligas med en lykta som visar vitt eller gult ljus eller en reflexanordning som återkastar vitt eller gult ljus.

Tecken

Minska hastigheten

Närmare föreskrifter

Tecknet anger att de trafikanter som möter polisfordonet skall minska hastigheten. Under mörker och vid nedsatt sikt får tecknet förtydligas med en lykta som visar vitt eller gult ljus eller en reflexanordning som återkastar vitt eller gult ljus.

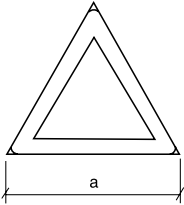
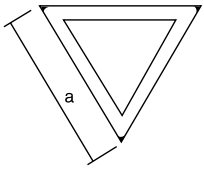
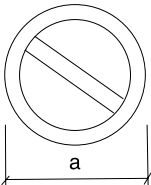
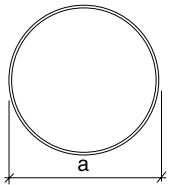
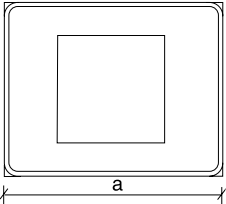
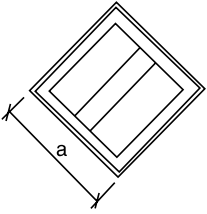
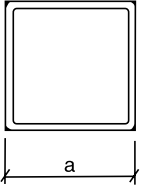
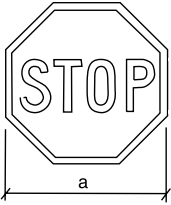
Sänk hastigheten och stanna framför polisbilen

Tecknet anger att den som befinner sig framför polisfordonet skall sänka hastigheten, köra in till vägkanten och stanna. Tecknet ges med en lykta med blinkande rött sken tillsammans med blinkande blått larmljus.

N 12 LF (2005:35) om vägmärken

7 kap. Storlekar på vägmärken m.m.

51 §. Vägmärken skall ha följande storlekar:

Typ av märke		Storlek i milimeter				
		Mått	Litet märke	Normalt märke	Stort märke	Mycket stort märke
		a	600	900	1150	1500
		a	400-450	600-640	900	1300
		a	600	800	1200	1500
		a	400	600	900	1200
		a	600	900	1300	1500

Texten på lokaliseringmärkena är 120-200 eller 300 millimeter hög. På märkena LV15, LV18, LVgc1 och LVgc2 är dock textens höjd 60 millimeter. (2006/81)

Storleken på övriga märken, andra textstorlekar samt närmare anvisningar om användningen av trafikmärken meddelas av landskapsregeringen.

52 §. Andra anvisningar än de som finns i denna förordning får, med särskilt tillstånd av landskapsregeringen, användas i försöksyfte.

53 §. (2017/3) Denna förordning träder i kraft den 10 november 2005.

Vägmärken och andra anordningar vars utseende överensstämmer med tidigare gällande bestämmelser men inte med denna förordning är giltiga så länge de uppfyller övriga bestämmelser i denna förordning samt på ett tydligt sätt och utan att vara en fara för trafiksäkerheten är synliga för vägtrafikanterna.

N 13 Landskapsförordning (2008:140) om skolskjutsning

1 §. Med skolskjutsning avses i denna förordning yrkesmässig transport av barn i grundskola eller i barnomsorg inom, eller i anslutning till verksamheten. Bestämmelserna i 2 § 3 mom., 3 § och 5-8 §§ ska även tillämpas på skolskjutsning som inrättas som linjetrafik för att bereda vuxna möjlighet att medfölja.

2 §. (2012/22) Sittplatserna i en personbil (kategori M1) eller i en buss med en totalvikt under fem ton (kategori M2) som används för skolskjutsning ska vara utrustade med trepunktsbälte.

Barn under tre år ska under färd sitta i en bakåtvänd bilbarnstol.

Föraren ska ha gått en av landskapsregeringen godkänd utbildning för att få köra skolskjuts.

I en bil får förutom föraren transporteras högst så många passagerare som motsvarar det i registret antecknade antalet sittplatser. Om bilen är utrustad med trepunktsbälten som är godkända för skoltransporter, får antalet passagerare på ett säte eller en rad säten vara högst:

Antal sittplatser	Antal passagerare
1	2
2	3
3	5
4	6

På sittplatser som är belägna bredvid varandra får dock inte sitta flera än tre passagerare.

I en personbil som är registrerad för en förare och åtta passagerare får på varje sittplats som är minst 70 centimeter bred, med undantag för platsen bredvid föraren, transporteras två passagerare som får plats där. Det totala antalet passagerare får således vara 13, om alla passagerare är under 13 år vid läsårets början, i övriga fall 12.

Om även andra passagerare än de som hör till tillämpningsområdet för denna förordning deltar i transporten, räknas den maximala belastningen för de sittplatser som används för skol- och dagvårdstransporter enligt det antal sittplatser som förblir ledigt då de andra passagerarna tagit plats.

Det är förbjudet att använda den rad säten som finns längst bak i en personbil för skol- och dagvårdstransporter, om sätena är monterade med ryggen mot färdriktningen.

3 §. Beställaren av skolskjutsen ska överlämna en förteckning över de barn som ska skjutsas med fordonet till den som utför transporten samt ge instruktioner om färdvägen och av- och påstigningsplatser. Passagerarförteckningen ska finnas i fordonet. En passagerarförteckning är inte obligatorisk för dagvårdstransporter.

Beställaren ska undervisa barnen om vad de ska tänka på för att undvika olyckor i samband med skolskjutsning.

4 §. Färdvägen för skolskjuts ska om möjligt läggas så att barnen vid på- och avstigning inte behöver korsa körbanan. På- och avstigning vid skola ska ske på ett skyddat område på eller i närheten av skolgården.

5 §. När ett fordon används för skolskjutsning ska det framtill och baktill vara försett med en minst 40 x 40 cm stor kvadratisk skylt. På skylten ska finnas en svart symbol på gul botten omgiven av en 25 mm bred, röd bård. Skyltens färger och symbolens utseende ska överensstämma med varningsmärke V17 "Barn" enligt landskapsförordningen (2005:35) om vägmärken. Skyltens gula yta ska vara reflekterande eller genomlyst. Reflekterande skylt ska uppfylla kraven för reflexmaterial för vägmärken. Den röda bården får inte vara reflekterande eller genomlyst på skylt som är vänd framåt i bilens riktning. I skyltens övre hörn ska två orangefärgade blinklyktor vara fästa. Skylten ska monteras så nära fordonets mittlinje som möjligt och så högt som det går. Den ska om möjligt sitta lodrätt och vinkelrätt mot fordonets mittlinje. Högst 10° avvikelse får godtas.

En personbil som används för skolskjutsning kan istället förses med en genomlyst dubbelsidig skylt med blinklyktor väl synliga både framåt och bakåt som är placerad på fordonets tak.

Skolskjutsskylten ska bara användas då skolskjutsning sker.

6 §. Blinklykta ska ha en rund ljusöppning med en diameter mellan 70 och 100 mm och en ljusstyrka på mellan 350 och 500 cd mätt i lyktans symmetriaxel. Ljuset ska vid nominell spänning i färgkoordinatsystemet enligt den internationella belysningskommisionen (CIE) ligga inom det område som bestäms av hörnpunkterna med följande koordinater.

Gräns mot gult $y \leq 0,429$

Gräns mot rött $y \geq 0,398$

Gräns mot vitt $z \leq 0,007$

Strömställare för till och frånkoppling av blinklyktorna ska vara lätt åtkomlig från bilens förarplats. En kontrollampa som blinkar då blinklyktorna används

N 14 RPF (2022:75) om kraven i fråga om nödsamtalssystemet eCall

ska finnas. Blinklyktorna ska tändas 50 meter innan fordonet stannar för att ta upp eller släppa av passagerare och släckas när fordonet lämnat platsen.

7 §. Vid skolskjutsning ska dörrar på vänster sida av fordonet inte kunna öppnas av passagerare. Andra dörrar ska vara så konstruerade att de inte kan öppnas ofrivilligt av passagerare.

Ett fordon som används för skolskjutsning ska vara försett med förstahjälpen-utrustning vars innehåll fyller kraven på förstahjälpen-utrustning för buss.

8 §. (2015/74) Ett fordon som ska användas för skolskjutsning ska vara utrustat med ett godkänt alkoholås som hindrar att fordonet startas och körs av förare som har alkohol i utandningsluften. Det fordon som används vid skolskjutsning får inte vara äldre än 15 år.

Fordonet måste innan det tas i bruk för skolskjutsning besiktigas för ändamålet av motorfordonsbyrån. Att fordonet uppfyller de villkor som anges i denna förordning ska framgå i fordonets registreringsbevis.

9 §. Den som bryter mot denna förordning ska dömas till straff enligt bestämmelserna i trafikbrottslagen.

Se trafikbrottslag (2023:109) för landskapet Åland.

Ikraftträdandebestämmelse (2008:149):

Denna förordning träder i kraft den 15 juni 2009.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordning (1997:17) om skolskjutsning.

Fordon som inte uppfyller kraven i denna förordning men som vid en besikning har godkänts för skolskjutsning enligt landskapsförordning (1997:17) om skolskjutsning får användas vid skolskjutsning fram till den 1 augusti 2012. Dock måste alla barn som skjutas i fordon i kategori M1 och M2 sitta på en plats som är utrustad med trepunktsbälte. (2010/82)

N 14 Republikens presidents förordning (2022:75) om skötseln på Åland av uppgifter i anslutning till bedömningen av överensstämmelse med kraven i fråga om nödsamtalssystemet eCall

(FFS 813/2022)

1 §. Tillämpningsområde

I denna förordning föreskrivs om överföring till Transport och kommunikationsverket av den behöriga myndighetens uppgifter enligt kommissionens delegerade förordning (EU) nr 305/2013 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/40/EU avseende harmoniserat tillhandahållande av interoperabelt EU-omfattande eCall, nedan eCall-förordningen, som med stöd av 74 § i vägtrafiklagen för landskapet Åland (Ålands författningssamling 1983:27) ankommer på Ålands landskapsregering.

2 §. Bedömningsuppgifter

Transport- och kommunikationsverket är den behöriga myndighet som avses i 74 § i vägtrafiklagen

för landskapet Åland i ärenden som gäller i artikel 4 i eCall-förordningen avsedd bedömning av överensstämmelse i fråga om nödcentralen för eCall på Åland.

3 §. Ersättning för kostnader

Kostnaderna för skötseln av de uppgifter som avses i 2 § betalas av landskapet Åland. Ålands landskapsregering och Transport- och kommunikationsverket avtalar sinsemellan om betalningen av kostnaderna.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 15 september 2022.

N 15 Landskapslag (2023:110) om tillämpning av lagen om överlastavgift

1 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen om överlastavgift (FFS 51/1982) ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar som görs i lagen om överlastavgift efter att denna lag har trätt i kraft ska tillämpas om de berör de delar av lagen som gäller på Åland.

2 §. Avvikande bestämmelser

I stället för 1 § 1 mom. i lagen om överlastavgift ska följande bestämmelse tillämpas:

För transport av överlast med sådant motordrivet fordon eller sådant fordons släpvagn som är avsett för godsbefordran på väg som åsyftas i vägtrafiklagen (2023:108) för Åland påförs enligt denna lag en överlastavgift. Överlastavgiften tillfaller Åland.

3 §. Hänvisningar

Vid tillämpningen av lagen om överlastavgift ska hänvisningen till

1) lagen om skattetillägg och förseningsränta i 13 § 2 mom. avse landskapslagen (1996:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om skattetillägg och förseningsränta

2) vägtrafiklagen i 18 § avse vägtrafiklagen för Åland.

Hänvisningen i lagen om överlastavgift till trafik- och transportregistret ska avse det åländska fordonsregistret. Hänvisningen till polisinrättning inom vars verksamhetsområde överlasten har konstaterats ska avse Ålands polismyndighet.

4 §. Ändringssökande

I stället för 15 § 1 mom. i lagen om överlastavgift ska följande bestämmelse tillämpas:

Den som inte är nöjd med ett beslut om påförande av överlastavgift får inom 30 dagar från att beslutet delgavs yrka på rättelse hos polisen. Har yrkandet om rättelse inte lämnats in inom föreskriven tid, tas det inte upp till prövning. Yrkandet ska lämnas in skriftligen. Av skrivelsen ska det framgå vilket beslut som avses, hurdan rättelse som yrkas och på vilka grunder rättelse yrkas. Ett yrkande om rättelse ska behandlas skyndsamt. När polisen har tagit upp ett yrkande om rättelse kan den ändra eller upphäva förvaltningsbeslutet eller avslå yrkandet om rättelse.

Den som inte är nöjd med polisens beslut avseende yrkandet om rättelse, får söka ändring genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019).

N 16 Landskapslag (2023:111) om tillämpning av lagen om flyttning av fordon

1 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen om flyttning av fordon (FFS 1508/2019) ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar som görs i rikslagen träder i kraft vid tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Skötseln av vissa uppgifter på Åland

Uppgifter som enligt lagen om flyttning av fordon sköts av närings-, trafik- och miljöcentralen och av kommunikationsministeriet sköts på Åland av landskapsregeringen.

3 §. Avvikande bestämmelser

Med terräng som anges i 2 § i lagen om flyttning av fordon avses markområden och isbelagda vattenområden som inte är vägar och som inte är avsedda för motorfordonstrafik.

4 §. Hänvisningar

Vid tillämpningen av lagen om flyttning av fordon ska hänvisningarna i

1) 2 § till fordonslagen avse landskapslagen (2021:157) om tillämpning av fordonslagen

2) 2 § till vägtrafiklagen avse vägtrafiklagen (2023:108) för Åland

3) 2 och 8 §§ till avfallslagen (FFS 646/2011) avse landskapslagen (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag

4) 5 § 5 mom. till 11 § 2 mom. räddningslagen (FFS 379/2011) avse 39 § 2 mom. räddningslagen (2006:106) för landskapet Åland

5) 10 § 2 mom. och 11 § 3 mom. till förvaltningslagen (FFS 434/2003) avse förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland

6) 11 § 1 mom. till lagen om grunderna för avgifter till staten (FFS 150/1992) avse landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

5 §. Ändringsökande

14 § i lagen om flyttning av fordon ska ha följande lydelse:

Den som inte är nöjd med ett beslut om flyttning av fordon eller om ersättning av flyttkostnader får inom 30 dagar från att beslutet delgavs yrka på rättelse. Har yrkandet om rättelse inte lämnats in inom föreskriven tid, tas det inte upp till prövning. Yrkandet ska lämnas in skriftligen. Av skrivelsen ska det framgå vilket beslut som avses, hurdan rättelse som yrkas och på vilka grunder rättelse yrkas.

Ett yrkande om rättelse ska behandlas skyndsamt. När myndigheten har tagit upp ett yrkande om rättelse

kan den ändra eller upphäva förvaltningsbeslutet eller avslå yrkandet om rättelse.

Den som inte är nöjd med beslutet avseende yrkandet om rättelse, får söka ändring genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019). Vad gäller beslut fattade av landskapsregeringen får besvär över beslutets laglighet anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Ikraftträdandebestämmelse (2023:111):

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.

N 17 Landskapslag (1971:15) om parkeringsbot

1 §. Parkeringsbot för överträdelse av förbud och begränsningar beträffande stannande och parkering av fordon (**parkeringsfel**) förelägges av polisen i enlighet med vad i denna lag stadgas.

För alla genom en handling begångna parkeringsfel förelägges endast en bot.

Har med anledning av felet väckts åtal eller framställts straffanspråk, må parkeringsbot icke föreläggas.

1a §. (2000/31) Landskapsregeringen kan på de särskilda villkor som landskapsregeringen vid behov uppställer på framställning av en kommuns fullmäktige eller med deras samtycke och efter att ha inhämtat utlåtande av polismästaren vid Ålands polismyndighet förordna att kommunen jämte polismyndigheten skall omhändera övervakningen av efterlevnaden av förbuden och begränsningarna beträffande stannande och parkering samt föreläggandet av parkeringsbot. Landskapsregeringen kan återkalla förordnandet eller ändra däri uppställda villkor då skäl därtill föreligger.

2 §. Ledningen av och tillsynen över iakttagandet av förbuden och begränsningarna beträffande stannande och parkering i landskapet åligger polismästaren vid Ålands polismyndighet (**parkeringsövervakare**). Landskapsregeringen får dock bestämma, att annan tjänsteman vid polismyndigheten i stället för polismästaren skall vara parkeringsövervakare i en kommun. (2000/31)

Är övervakningen ordnad på i 1a § angivet sätt skall kommunen utse en kommunal parkeringsövervakare i stället för i 1 mom. avsedd parkeringsövervakare. (1975/54)

Kommunal parkeringsövervakare står i frågor angående övervakningens allmänna uppläggning under ledning och tillsyn av polismästaren vid Ålands polismyndighet. (2000/31)

Kommunal parkeringsövervakare skall ha erforderligt antal biträden. Landskapsregeringen kan fastställa det lägsta antalet övervakningsbiträden. Kommunal parkeringsövervakare och hans biträde skall vid tjänsteutövningen bära av landskapsregeringen fastställt tjänstedräkt och medföra av landskapsregeringen fastställt tjänstemärke, vilket vid behov skall uppvisas. (1975/54)

N 17 LL (1971:15) om parkeringsbot

2a §. (1975/54) Det åligger kommunalt övervakningsbiträde att övervaka iakttagandet av förbuden och begränsningarna beträffande stannande och parkering, utfärda betalningsanmaningar med anledning av parkeringsfel samt att avge rapporter om dem till parkeringsövervakaren och att även i övrigt biträda parkeringsövervakaren i de till övervakningen hörande uppgifterna i enlighet med dennes anvisningar och föreskrifter.

Förare av fordon är skyldig att vid anfordran styrka sin identitet för parkeringsövervakare eller övervakningsbiträde. Förare är också skyldig att stanna fordon på tecken av parkeringsövervakare eller övervakningsbiträde samt att iaktta annat tecken eller annan uppmaning denne ger. I fråga om användningen av fordon vid parkeringsövervakning tillämpas vad i 50 § 4 mom. vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland stadgas om fordon som används vid trafikövervakning. (1984/49)

3 §. (1975/54) Anser kommunal parkeringsövervakare eller hans biträde att parkeringsfel medfört eller kunnat medföra allvarlig fara eller olägenhet, skall han utan att utfärda betalningsanmaning anmäla om felet hos polismyndighet.

År parkeringsfel uppenbart obetydligt får polisman, kommunal parkeringsövervakare eller dennes biträde i stället för betalningsanmaning tilldela den felande anmärkning.

4 §. Parkeringsboten är oberoende av felets art 20 euro. Genom beslut av landskapsregeringen kan botens belopp dock höjas till högst 35 euro, om det anses nödvändigt av trafikskäl. Höjningen kan också avse en kommun eller ett visst område i en kommun. (2009/41)

Parkeringsboten tillfaller landskapet. (2018/87)

Parkeringsbot som uppstår för fel vilket begåtts inom område som står under kommunal övervakning tillfaller vederbörande kommun, oberoende av, huruvida betalningsanmaningen utfärdats av polisman eller av den kommunala parkeringsövervakaren eller hans biträde. (1975/54)

På område där kommunal övervakning anordnats, bestrider kommunen utgifterna för ordnandet och handhavandet av övervakningen samt för uppfyllandet av de villkor landskapsregeringen till äventyrs uppställt. (1975/54)

År kommunal parkeringsövervakning införd skall landskapsregeringen, innan förhöjning av parkeringsbot fastställs, inhämta yttrande av vederbörande kommuns fullmäktige. (1975/54)

5 §. Parkeringsbot skall erläggas av den förare som begått felet. I fråga om motorfordon, med undantag för moped, är även den, som vid felets begående var fordonets ägare, eller i hans ställe den, till vilken besittningen av fordonet enligt anmälan till motorfordonsregistret varaktigt överlåtits, ansvarig för betalningen, om ägaren eller innehavaren icke gör sannolikt, att fordonet vid sagda tidpunkt olovligen nyttjades av föraren, eller påvisar, att han av annat skäl icke är skyldig att svara för boten.

6 §. Fordons förare skall meddelas skriftlig anmaning att betala boten inom en vecka från det anmaningen gavs. Anträffas föraren icke, må betalningsanmaningen anbringas på synligt ställe på fordonet.

Har betalningsanmaning icke kunnat tillställas fordonets förare på i 1 mom. nämnt sätt, skall parkeringsövervakaren utan dröjsmål delgiva fordonets ägare eller innehavare, som är ansvarig för betalningen av boten, anmaning att erlægga boten inom en vecka från delfäendet.

7 §. Har betalningsanmaning icke inom föreskriven tid efterkommit, skall parkeringsbotens belopp höjas med hälften. Parkeringsövervakaren skall därvid meddela ägaren eller innehavaren av fordonet eller, om dessa icke är ansvariga för boten, föraren skriftligt föreläggande att betala förhöjd bot inom en vecka från delfäendet av betalningsföreläggandet, vid äventyr att boten eljest indrives i utsökningsväg.

8 §. Rätten att uppbära parkeringsbot har förfallit, om icke betalningsföreläggande delgivits inom tre månader från den dag parkeringsfelet begicks.

9 §. Parkeringsövervakare må förlänga betalningstid, om tvingande skäl därtill föreligger.

10 §. Fordons förare, ägare eller innehavare, som anser anmaning eller föreläggande att betala parkeringsbot eller förhöjning av parkeringsbot obefogad, har rätt att inom stadgad betalningstid inlägga protest hos parkeringsövervakaren. Denne skall avgöra ärendet utan dröjsmål och delgiva vederbörande sitt beslut.

Godkänner parkeringsövervakaren protesten, skall han återkalla betalningsanmaningen eller betalningsföreläggandet eller förhöjningen av boten och, om betalning redan skett, förordna om omedelbar återbetalning till vederbörande av vad som erlagts för mycket.

11 §. Den som är missnöjd med parkeringsövervakarens beslut med anledning av protest må inom 30 dagar från delfäendet anföra besvär däröver hos [länsstyrelsen]. Till besvärsskriften skall utöver vad därom är särskilt stadgat fogas bevis över att boten betalats inom föreskriven tid, vid äventyr att besvären eljest icke upptages till prövning. Innan ärendet avgöres, skall [länsstyrelsen] inhämta parkeringsövervakarens yttrande i saken. Besvärsskriften må även tillställas parkeringsövervakaren, som då skall vidarebefordra den jämte sitt eget yttrande till [länsstyrelsen]. I [länsstyrelsens] beslut må ändring icke sökas.

Betalningsföreläggande verkställs utan dom eller utslag med iakttagande av stadgandena om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg.

På parkeringsbot som tillfaller kommun, tillämpas icke vad särskilt är stadgat om befrielse från erläggande av kommunal avgift. (1975/54)

12 §. Har protest inlagts eller besvär inkommit efter den stadgade tidens utgång, må ärendet likväl upptagas till prövning, om särskilt skäl till förseningen förelegat och protesten inlagts eller besvären inlämnats så snart detta varit möjligt. Protest mot betalningsanmaning som inlagts först efter det betalningsföreläggande utfärdats upptages likväl icke till prövning.

13 §. Har på grund av parkeringsfel väckts åtal eller delgivits straffanspråk, skall parkeringsövervakaren på ansökan förordna om återbäring till vederbörande av betald parkeringsbot. Ansökan skall göras inom ett år från det åtal väcktes eller straffanspråk delgavs.

14 §. Har parkeringsbot erlagts två gånger för ett och samma fall, skall parkeringsövervakaren förordna om återbäring till vederbörande av det som erlagts för mycket. Har såväl förare som ägare eller innehavare erlagt betalning, skall vad som erlagts för mycket återbäras till ägaren eller innehavaren.

Fordons ägare eller innehavare som erlagt parkeringsbot har rätt att till den del betalningen icke i enlighet med 1 mom. återburits få ersättning därför av föraren, dock ej för förhöjning av bot, om förhöjningen berott på den ersättningsberättigades egen försumelse. Yrkande på sådan ersättning må framställas även i den ordning som är stadgad för [betalningsorderförfarande].

15 §. (2018/87) I 5a kap. vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland finns bestämmelser om flyttning av fordon.

16-18 §§. Upphävda (2018/87).

19 §. (2008/30) En betalningsanmaning enligt 6 § 2 mom. och ett betalningsföreläggande enligt 7 § får delges som vanlig eller bevislig delgivning enligt förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. Tiden för inläggande av protest enligt 10 § 1 mom. räknas från den dag då betalningsanmaningen eller betalningsföreläggandet har delgivits i enlighet med 55 § förvaltningslagen för landskapet Åland.

20 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

N 18 Landskapslag (2003:11) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen

1 §. Lagen den 24 juli 1998 om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen (FFS 546/1998) skall med nedan nämnda avvikelser äga tillämpning i landskapet Åland.

Sker framdeles ändringar i den i 1 mom. nämnda lagen skall de gälla i landskapet från och med deras ikraftträdande i riket, såvitt inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

2 §. En anordning som avses i 1 § lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen får i landskapet på väg som avses i [vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland] inte användas eller innehas i ett motordrivet fordon eller en till fordonet kopplad släpvagn.

Se 117 § 4 mom. i vägtrafiklag (2023:108).

3 §. Hänvisningen till vägtrafiklagen (FFS 267/1981) i 9 § lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen skall i landskapet avse [vägtrafiklagen för landskapet Åland].

4 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

5 §. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2003.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1986:50) angående tillämpning i landskapet Åland av lagen om förbud mot anordningar som försvårar hastighetsövervakningen.

N 19 Trafikbrottslag (2023:109) för Åland

1 §. Tillämpningsområde

Denna lag gäller trafik på och utanför väg. De termer som används i denna lag har samma betydelse som i vägtrafiklagen (2023:108) för Åland (*vägtrafiklagen*) och i fordonslagen (FFS 82/2021) som gjorts tillämplig på Åland genom landskapslagen (2021:157) om tillämpning av fordonslagen.

Trafikbrott

2 §. Äventyrande av trafiksäkerheten

En trafikant som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot vägtrafiklagen eller fordonslagen eller med stöd av lagarna utfärdade bestämmelser på ett sätt som är ägnat att äventyra någon annans säkerhet ska för *äventyrande av trafiksäkerheten* dömas till böter eller till fängelse i högst sex månader.

3 §. Grovt äventyrande av trafiksäkerheten

Om föraren av ett motordrivet fordon vid äventyrande av trafiksäkerheten uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) avsevärt överskrider den högsta tillåtna hastigheten

2) börjar köra om när sikten är otillräcklig för en trygg omkörning eller när omkörning annars är förbjuden

3) försummar av trafiksäkerheten betingad skyldighet att stanna eller lämna företräde eller

4) på ett annat jämförbart sätt bryter mot trafikreglerna

så att hans eller hennes beteende är ägnat att förorsaka allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa ska för *grovt äventyrande av trafiksäkerheten* dömas till minst 30 dagsböter eller till fängelse i högst två år.

4 §. Rattfylleri

Den som för ett motordrivet fordon efter att ha förtärt alkohol i sådan mängd att alkoholhalten under eller efter färden uppgår till minst 0,5 promille i blodet eller minst 0,22 milligram per liter i utandningsluften ska för *rattfylleri* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

För rattfylleri döms också den som för ett motordrivet fordon efter att ha använt narkotika i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne eller någon ämnesomsättningsprodukt från det kvar i blodet. Bestämmelsen i detta moment tillämpas dock inte om narkotikan kommer från ett läkemedel som föraren har rätt att använda.

För rattfylleri döms också den som för ett motordrivet fordon och då är så påverkad av annat rusmedel än

N 19 Trafikbrottslag (2023:109)

alkohol eller alkohol i kombination med något annat rusmedel att hans eller hennes förmåga att föra fordonet på ett betryggande sätt är nedsatt.

Med rusmedel avses även läkemedel som påverkar prestationsförmågan.

5 §. Grovt rattfylleri

Om vid rattfylleri

1) alkoholhalten är minst 0,8 promille i gärningsmannens blod eller minst 0,35 milligram per liter i utandningsluften eller

2) gärningsmannens förmåga att föra fordonet på ett betryggande sätt är märkbart nedsatt eller

3) gärningsmannen är påverkad av annat rusmedel än alkohol eller alkohol i kombination med något annat rusmedel så att hans eller hennes förmåga att föra fordonet på ett betryggande sätt är märkbart nedsatt, och omständigheterna är sådana att förandet av fordonet har varit ägnat att äventyra någon annans säkerhet, ska gärningsmannen för *grovt rattfylleri* dömas till minst 60 dagsböter eller fängelse i högst två år.

6 §. Överlämnande av motordrivet fordon till berusad

Den som överlämnar ett motordrivet fordon att föras av en person som uppenbart befinner sig i ett sådant tillstånd att personen gör sig skyldig till ett brott som nämns i 4 eller 5 § ska för *överlämnande av motordrivet fordon till berusad* dömas till böter eller till fängelse i högst ett år.

7 §. Trafikfylleri med motoriserad cykel

En trafikant som för en cykel med elassistans, en motoriserad cykel eller ett lätt elfordon under påverkan av alkohol eller annat rusmedel och därigenom äventyrar någon annans säkerhet, ska för *trafikfylleri med motorlöst fordon* dömas till böter eller till fängelse i högst tre månader.

8 §. Smitning

Den som vid förande av ett motordrivet fordon med eller utan skuld varit inblandad i en trafikolycka och försummar sin skyldighet att omedelbart stanna och efter förmåga bistå skadade ska, om strängare straff för gärningen inte bestäms i en annan lag, för *smitning* dömas till böter eller till fängelse i högst ett år.

9 §. Olovlig körning

Den som för ett motordrivet fordon på väg utan att inneha ett giltigt körkort som berättigar till framförandet av ett sådant fordon ska för *olovlig körning* dömas till böter eller till fängelse i högst tre månader.

Körkortsförseelser**10 §. Tillåtande av olovlig körning**

Den som överlämnar ett motordrivet fordon i någon annans bruk utan att försäkra sig om att personen innehar ett giltigt körkort som berättigar till framförandet av ett sådant fordon ska för *tillåtande av olovlig körning* dömas till böter.

11 §. Brott mot körkortsvillkor

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet för ett körkortspflichtigt fordon utan att iaktta de villkor eller begränsningar som angetts i körkortet eller körkortstillståndet ska för *körkortsförseelse* dömas till böter.

12 §. Brott mot bestämmelser om taxitrafik

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet kör personbil i yrkesmässig persontrafik (taxi) utan giltigt yrkeskörtillstånd ska för *körkortsförseelse* dömas till böter.

13 §. Underlåtenhet att överlämna körkortet

Den som inte överlämnar sitt körkort eller körkortstillstånd till polismyndigheten trots ett beslut om körkortsingripande ska för *körkortsförseelse* dömas till böter.

14 §. Förseelser mot bestämmelser i körkortslagen

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot följande bestämmelser i körkortslagen (2015:88) för Åland kan för *körkortsförseelse* påföras en avgift för trafikförseelse på 40 euro:

1) 33 § 2 mom. om att inte ersätta körkortet trots ändrade personuppgifter

2) 35 § 5 mom. om att inte överlämna ett ogiltigt körkort till polismyndigheten

3) 36 § om att inte ha med sig körkortet eller andra handlingar under färd.

Någon avgift för trafikförseelse enligt 1 punkten ska inte påföras om körkortshavaren före färden har gjort en ansökan om att ersätta körkortet.

Någon avgift för trafikförseelse enligt 3 punkten ska inte påföras om körkortshavaren före färden har lämnat in en anmälan till polismyndigheten att körkortet förstörts eller kommit bort. Någon avgift ska inte heller påföras den som av polis har ålagts att inom en viss tid uppvisa körkortet, om körkortet uppvisas inom den utsatta tiden.

Fordonsförseelser**15 §. Brott mot bestämmelser i fordonslagen**

Ågaren, innehavaren samt föraren av ett fordon som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot följande bestämmelser i fordonslagen som gjorts tillämplig på Åland genom landskapslagen om tillämpning av fordonslagen ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *fordonsförseelse* dömas till böter:

1) 4 § om att använda ett fordon som har observerats ha vissa fel eller brister i konstruktionen eller utrustningen utan att felen eller bristerna avhjälpats

2) 5 § om att i trafik använda ett fordon, ett system, en komponent, en separat teknisk enhet eller utrustning om fordonet, fordonstypen, systemet, komponenten eller utrustningen inte har godkänts för trafik på behörigt sätt

3) 12 § 2 mom. om arbetsgivares skyldighet att se till att fordon som överlämnas till en arbetstagare är trafikdugligt

4) 30 § 5 mom. om att använda fordon med samma eller snarlik färgsättning och emblem som polisfordon och Gränsbevakningsväsendets fordon använder

5) 166 § 2 mom. om att vid tekniska vägkontroller vägra visa upp handlingar som föraren är skyldig att ha med sig eller att neka polis eller annan som har rätt att utföra sådana kontroller tillträde till fordonet eller möjlighet att framföra fordonet för utförande av kontrollen.

16 §. Brott mot bestämmelser om avgasrening

Ägaren, innehavaren samt föraren av ett fordon som uppsåtligen eller av oaksamhet bryter mot de förbud att manipulera system där förbrukningsbart reagens används eller som kör ett fordon utan förbrukningsbart reagens som föreskrivs i artikel 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 595/2009 om typgodkännande av motorfordon och motorer vad gäller utsläpp från tunga fordon (Euro 6) och om tillgång till information om reparation och underhåll av fordon samt om ändring av förordning (EG) nr 715/2007 och direktiv 2007/46/EG och om upphävande av direktiven 80/1269/EEG, 2005/55/EG och 2005/78/EG, ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *fordonsförseelse* dömas till böter.

17 §. Brott mot vissa bestämmelser om besiktning och registrering av fordon

Ägaren, innehavaren samt föraren av ett fordon som uppsåtligen eller av oaksamhet bryter mot följande bestämmelser i landskapslagen (1993:19) om besiktning och registrering av fordon ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *fordonsförseelse* dömas till böter:

1) 11 § 2 mom., 13a § 2–3 mom. eller 19 § 2 mom. första meningen om att använda ett fordon som be-lagts med körförbud eller för vilket körförbud inträtt

2) 14 § om att underlåta att föra en fordonskombination till kopplingsbesiktning

3) 16 § om att underlåta att föra ett ändrat fordon till ändringsbesiktning

4) 31, 31a eller 32 § om att bryta mot bestämmelser om användning, fastsättning eller skötsel av registreringsskyltar

5) 34 eller 36 § om att bryta mot bestämmelser om användning av provnummerskyltar

6) 44 § om att underlåta att inom en viss tid efter in-försett till Åland registrera ett fordon trots att fordonet varaktigt ska användas på Åland.

Vid fordonsförseelse ska eftergift ske i fråga om anmälan, förundersökning, åtal och straff, om till-läggsskatt enligt 47 a § i fordonsskattelagen (FFS 1281/2003) kan påföras för samma gärning. Ålands polismyndighet ska i stället göra en anmälan om användningen av fordonet till Statens Ämbetsverk på Åland.

18 §. Användning av ett bristfälligt, oregistrerat eller avställt fordon

Ägaren, innehavaren samt föraren av ett fordon som uppsåtligen eller av oaksamhet bryter mot följande bestämmelser i landskapslagen om besiktning och registrering av fordon kan för *fordonsförseelse* påföras en avgift för trafikförseelse på 70 euro:

1) 13a § 1 mom. om att använda ett fordon utan att åtgärda brister som konstaterats vid kontrollbesiktning

2) 19 § 2 mom. andra meningen om att använda ett fordon utan att åtgärda brister som konstaterats vid trafikövervakning trots att tidsfristen för reparation och efterföljande besiktning har löpt ut

3) 20 § 1 mom. om att använda ett oregistrerat fordon

4) 30a § om att använda ett avställt fordon.

Om fordonet är skattepliktigt och tilläggsskatt enligt 47 a § i fordonsskattelagen kan påföras ska ingen avgift för trafikförseelse påföras. Ålands polismyndighet ska i stället göra en anmälan om användningen av fordonet till Statens Ämbetsverk på Åland.

19 §. Förseelser som gäller ett fordons konstruktion, utrustning eller skick

Ägaren, innehavaren samt föraren av ett fordon eller fordonskombination som uppsåtligen eller av oaksamhet bryter mot bestämmelserna om motor-drivna fordons eller släpfordons konstruktion, utrustning eller skick i 3 §, 7 § 1 mom. eller 12 § 1 mom. i fordonslagen som gjorts tillämplig på Åland genom landskapslagen om tillämpning av fordonslagen kan för *fordonsförseelse* påföras en avgift för trafikförseelse på 70 euro.

För en mopedist eller en ägare eller innehavare av en moped som bryter mot bestämmelserna enligt 1 mom. är avgiften dock 40 euro.

20 §. Förseelser som gäller efterfordon

En förare av ett fordon med ett tillkopplat efterfor-don som uppsåtligen eller av oaksamhet bryter mot bestämmelserna i 7a § i landskapslagen om tillämpning av fordonslagen om

1) efterfordons bromssystem

2) efterfordons största bredd

3) efterfordons maximala bruttovikt

kan för *fordonsförseelse* påföras en avgift för trafikförseelse på 140 euro.

Om efterfordonet inte uppfyller kraven vad gäller ljusinstallation och reflexer i samma paragraf kan fö-raren för fordonsförseelse påföras en avgift för trafikförseelse på 100 euro.

21 §. Förseelse avseende ägarbyte

Den som uppsåtligen eller av oaksamhet under-låter att anmäla ägarbyte i enlighet med 26 § 1 mom. i landskapslagen om besiktning och registrering av fordon kan för *fordonsförseelse* påföras en avgift för trafikförseelse på 70 euro.

22 §. Underlåtenhet att medföra registreringsbevis i fordonet

En förare som uppsåtligen eller av oaksamhet bry-ter mot skyldigheten enligt 28 § i landskapslagen om besiktning och registrering av fordon att ha med sig registreringsbevisets del 1 i fordonet under färd kan för *fordonsförseelse* påföras en avgift för trafikförseelse på 40 euro.

Den som av polis har ålagts att inom en viss tid visa upp handlingen, ska inte anses ha brutit mot be-stämmelsen om handlingen uppvisas inom den utsatta tiden.

23 §. Brott mot bestämmelser om viktbegränsningar

Den som uppsåtligen eller av oaksamhet olovligen kör på en bro eller kör ombord på en färja med ett tyngre fordon eller last än vad som är angivet med vägmärke ska för *överskridande av viktbegränsning* dömas till böter.

N 20 LL (1976:34) om transport av farliga ämnen

Särskilda bestämmelser

24 §. *Minsta totalbelopp av böter vid överskridande av den högsta tillåtna hastigheten*

Det minsta totalbeloppet av böter som döms ut för äventyrande eller grovt äventyrande av trafiksäkerheten på grund av överskridande av den högsta tillåtna hastigheten får inte understiga den högsta avgiften för trafikförseelse som kan påföras fordonsföraren för överskridande av den högsta tillåtna hastigheten.

25 §. *Påföljdseftergift*

Är en trafik- eller fordonsförseelse med hänsyn till omständigheterna ringa ska inte någon avgift påföras. I stället kan en muntlig eller skriftlig anmärkning ges.

26 §. *Anmälan om avgörande rörande trafikbrott*

Bestämmelser om att polisen och domstolen ska ge Fordonsmyndigheten uppgifter om straff som utdöms enligt denna lag finns i vägtrafiklagen.

27 §. *Bestämmelser om avgift för trafikförseelse som påförs vid fordonsförseelse*

Bestämmelser om påförande, delgivning och verkställighet av en avgift för trafikförseelse samt rättelseyrkande eller besvär över en påförd avgift för trafikförseelse finns i vägtrafiklagen.

Ikraftträdandebestämmelse (2023:109):

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.

Genom denna lag upphävs trafikbrottslagen (2004:28) för landskapet Åland och 108 § 3 punkten i landskapslagen (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland.

N 20 Landskapslag (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen (1995/62)

1 §. (1995/62) Lagen den 2 augusti 1994 om transport av farliga ämnen (FFS 719/94) skall tillämpas i landskapet Åland med de undantag som följer av denna lag.

Ändringar av den lag som avses i 1 mom. skall tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

L om transport av farliga ämnen (FFS 719/94) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som lagen hade innan den upphävdes den 1 september 2023 genom L om transport av farliga ämnen (FFS 541/2023).

2 §. (1995/62) De förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som avses i 1 och 5 §§ ankommer på statens myndigheter skall i landskapet skötas av [landskapsstyrelsen] och de uppgifter som ankommer på besiktningskontor och besiktningsställe skall skötas av [motorfordonsbyrån], till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

Med "motorfordonsbyrån" avses numera "Fordonsmyndigheten". Se LL (2018:8) om Fordonsmyndigheten.

3 §. [Landskapsstyrelsen] samt polis- och brandmyndigheterna övervakar att bestämmelserna i de författningar som avses i 1 och 5 §§ följs. (1995/62)

Om den övervakning som ankommer på arbetarskyddsmyndigheterna är stadgat särskilt.

Se arbetarskyddslag (FFS 738/2002) och L om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (FFS 44/2006).

4 §. (1989/41) Denna lag tillämpas på transport i landskapet. Om transporten börjar eller slutar i utlandet tillämpas dock på transporten på väg i landskapet antingen denna lag eller den europeiska överenskomsten om internationell transport av farligt gods på väg (ADR). I fråga om rutterna för transport av farliga ämnen och de körtillstånd för förare som beviljas i landskapet tillämpas dock alltid denna lag.

5 §. (1995/62) [Landskapsstyrelsen] kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av den lag som avses i 1 § skall tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar [landskapsstyrelsen] föreskriver.

[Landskapsstyrelsen] kan inom landskapets behörighet i landskapsförordning besluta om genomförandet i landskapet av EG:s direktiv rörande angelägenheter som avses i denna lag.

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Se LF (2009:39) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen.

6 §. (1995/62) Ett körtillstånd som utfärdas i riket med stöd av de författningar som avses i 1 och 5 §§ är giltigt även i landskapet.

7 §. (1989/41) Beslut som fattats med stöd av denna lag överklagas enligt bestämmelserna i de författningar som avses i 1 och 5 §§, dock så att beslut som [motorfordonsbyrån] fattat överklagas hos [landskapsstyrelsen] och beslut som [landskapsstyrelsen] fattat överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. (1995/62)

Beslut som fattats med stöd av denna lag kan verkställas trots att besvär har anförts.

N 21 Landskapsförordning (2009:39) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen

1 §. *Förordningens innehåll*

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som anges i denna förordning tillämpas på Åland: (2023/87)

1) statsrådets förordning om körtillstånd för förare av fordon som transporterar farliga ämnen (FFS 401/2011),

2) statsrådets förordning om transport av farliga ämnen på väg (FFS 194/2002),

3) statsrådets förordning om säkerhetsrådgivare för landtransporter av farliga ämnen (FFS 274/2002) samt

4) (2023/87) transport- och kommunikationsverkets föreskrift transport av farliga ämnen på väg (TRAFICOM/473662/03.04.03.00/2022). (2015/31)

Ändringar i de författningar anges i 1 mom. och som gäller sådant som hör till landskapets behörighet ska gälla i landskapet från den tidpunkt de träder i kraft i riket.

2 §. *Avvikelser*

Den i 1 § 1 punkten angivna förordningen om körkortstillstånd för förare av fordon som transporterar farliga ämnen ska tillämpas så att

1) landskapsregeringen godkänner utbildare för ADR-körkortstillstånd och motorfordonsbyrån arrangerar körkortstillståndsprov och utfärdar körkortstillstånd,

2) i landskapet utfärdade ADR-körkortstillstånd behöver endast vara skrivna på svenska och engelska,

3) rättelseyrkande av beslut som gäller förarexamen eller körkortstillståndsprov som motorfordonsbyrån har meddelat med stöd av de i landskapet tillämpliggjorda bestämmelserna i förordningen ställs till landskapsregeringen,

4) upphävd (2017/116)

Bestämmelserna om transport av farliga ämnen i terräng och på snöskoterleder i den förordning som anges i 1 § 2 punkten samt bestämmelserna om transport av farliga ämnen i terräng i bilaga C till den föreskrift som anges i 1 § 4 punkten ska inte tillämpas i landskapet. (2015/31)

Bestämmelserna i den förordning som anges i 1 § 3 punkten ska tillämpas så att det i landskapet är landskapsregeringen som ansvarar för att prov för säkerhetsrådgivare arrangeras och att intyg utfärdas enligt den modell som finns i bilaga 3 till förordningen. (2015/31)

Följande bestämmelser i den i 1 § 1 mom. 4 punkten angivna föreskriften ska inte tillämpas:

1) kapitel 1.3,

2) kapitel 1.4,

3) punkterna 1.8.1–1.8.4 och 1.8.6 i kapitel 1.8,

4) punkterna 1.10.2 och 1.10.3.2.2 i kapitel 1.10,

5) punkterna 8.2.1 och 8.2.2 i kapitel 8.2 och

6) de två sista styckena i punkt 9.1.2.3 i kapitel 9.1. (2023/87)

3 §. *Hänvisningar*

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i de författningar som anges i 1 § ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2009.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (1995:66) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen.

N 22 Körkortslag (2015:88) för Åland

1 kap. Innehåll och begrepp

1 §. *Lagens innehåll*

Denna lag innehåller bestämmelser om

1) körkortsbehörigheter (2 kap.),

2) körkortstillstånd (3 kap.),

3) förarutbildning och övningskörning (4 kap.),

4) förarexamen och utfärdande av körkort (5 kap.),

5) körkortsingripanden (6 kap.),

6) alkoholås (7 kap.),

7) utländska körkort (8 kap.),

8) körkortsregister (9 kap.) och

9) ansvar och överklagande (10 kap.).

2 §. *Definitioner*

Med *permanent bosättningsort* avses i denna lag den plats där en person normalt bor, det vill säga under minst 185 dagar varje kalenderår, till följd av personlig och yrkesmässig anknytning eller, om personen saknar yrkesmässig anknytning, till följd av en personlig anknytning som präglas av nära band mellan personen och bosättningsplatsen.

För en person som har den yrkesmässiga anknytningen till en annan plats än den personliga anknytningen och som därför omväxlande bor på olika platser i två eller flera medlemsstater ska dock den permanenta bosättningsorten anses vara den plats till vilken personen har personlig anknytning under förutsättning att personen med regelbundna mellanrum återvänder dit. Detta sista villkor behöver inte uppfyllas om personen bor i en medlemsstat för att genomföra en tidsmässigt begränsad uppgift. Studier vid universitet eller annan utbildningsanstalt ska inte medföra att den permanenta bosättningsorten ändras.

Med *EES-körkort* avses i denna lag ett körkort utfärdat i riket eller i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Med ett *fordons totalvikt* avses dess registrerade totalvikt eller, om fordonet inte behöver registreras, dess faktiska totalvikt.

Med en *fordonskombinations totalvikt* avses den sammanlagda totalvikt för de i kombinationen ingående fordonen beräknad på motsvarande sätt.

Med *körkortstillstånd* avses i denna lag ett tillstånd att få genomgå förarutbildning och avlägga förarexamen.

En *teorilektion* är 45 min och en *körlektion* är 50 min enligt denna lag.

Med *körförbudstid* avses den tid under vilken en person inte har behörighet att köra ett körkortspliktigt fordon. (2019/91)

Med *alkolås* avses en sådan anordning i ett fordon som hindrar att fordonet startas och körs av förare som har alkohol i utandningsluften.

Med *villkorstid* avses den tid som en körkortshavare endast har rätt att köra ett körkortspliktigt fordon med alkoholås.

De fordonsbegrepp som används i denna lag har samma betydelse som i landskapslagen (2021:157) om tillämpning av fordonslagen. (2021/159)

N 22 Körkortslag (2015:88)

3 §. Yrkesmässig trafik

Bestämmelser om yrkesmässig trafik finns i landskapslagen (1976:33) om yrkesmässig trafik och landskapslagen (2019:60) om ordnande av kollektivtrafik-tjänster. Bestämmelser om transport av farliga ämnen finns i landskapslagen (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen. (2019/61)

Bestämmelser om grundläggande yrkeskompetens och fortbildning av förare som utför gods- eller persontransporter med vissa motordrivna fordon finns i landskapslagen (2008:85) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.

Desutom finns bestämmelser om yrkeskörtillstånd i 5 kap. i denna lag.

2 kap. Körkortsbehörigheter**4 §. Fordon som kräver körkort**

De fordon som anges i 5 § får köras på väg endast av den som har behörighet att köra fordonet. Har ett släpfordon kopplats till ett fordon ska föraren ha behörighet för fordonskombinationen. Med väg avses detsamma som i vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland.

Moped med låg effekt får köras utan krav på körkort av den som har fyllt 15 år.

3 mom. upphävt (2021/29).

5 §. (2021/29) Körkortskategorier

Behörighet att köra fordon anges i körkortet på följande sätt:

Kategori grupp 1	Ger rätt att köra	Ger även behörighet för kategori
<i>Mopeder och lätta fyrhjulingar</i>		
AM 120	Två- och trehjulinga motordrivna fordon som är konstruerade för en hastighet av mer än 25 km/h och högst 45 km/h.	
AM 121	a) Lätta fyrhjulinga motordrivna fordon som är konstruerade för en hastighet av mer än 25 km/h och högst 45 km/h. b) Traktor i fordonskategori T3b med en totalvikt under 600 kilo som är konstruerad för en hastighet av högst 60 km/h inklusive släpfordon kopplat till den.	
<i>Motorcyklar med eller utan sidovagn och motordrivna trehjulingar</i>		
A1	a) Motorcykel vars motor har en cylindervolym på högst 125 cm ³ , med en effekt av högst 11 kW och ett effekt/vikt-förhållande som inte överstiger 0,1 kW/kg. b) Motordriven trehjuling med en effekt av högst 15 kW.	AM 120

A2	Motorcykel med en effekt på högst 35 kW och ett effekt/vikt-förhållande som inte överstiger 0,2 kW/kg och som, om fordons originalutförande har ändrats, har sitt ursprung i ett fordon med högst den dubbla effekten.	a) AM 120 b) A1
A	a) Motorcykel. b) Motordriven trehjuling med en nettoeffekt högre än 15 kW, om körkortshavaren har fyllt 21 år.	a) AM 120 b) A1 c) A2
<i>Personbilar m.m.</i>		
B	a) Bil med en totalvikt av högst 3 500 kg som är konstruerad och tillverkad för högst åtta passagerare utöver föraren. Till en bil får en släpvagn kopplas 1. med en totalvikt som inte överstiger 750 kg eller 2. med en totalvikt som överstiger 750 kg, om fordonskombinationens totalvikt inte överstiger 3 500 kg. b) Motordriven fyrhjuling. c) Traktor med en totalvikt av högst 3 500 kg som är konstruerad för en hastighet av mer än 60 km/h inklusive släpfordon kopplat till den.	a) AM 120 och AM 121 b) T
BE	Fordonskombination som består av ett dragfordon som omfattas av kategori B och en släp- eller påhängsvagn med en totalvikt av högst 3 500 kg.	

Traktorer

T	Traktor, med undantag av traktor som ingår i kategori AM 121, som är konstruerad för en hastighet av max 60 km/h, motorredskap, snöskoter och till dem kopplade släpfordon.	
---	---	--

Kategori grupp 2	Ger rätt att köra	Ger även behörighet för kategori
------------------	-------------------	----------------------------------

Lastbilar

C1	a) Fordon som inte ingår i kategorierna D1 eller D med en tillåten totalvikt som överstiger 3 500 kg men inte 7 500 kg och som är konstruerad och tillverkad för att ta högst åtta passagerare utöver föraren. Till ett sådant fordon får kopplas en släpvagn med en totalvikt av högst 750 kg. b) Traktor med en totalvikt som överstiger 3 500 kg men inte 7 500 kg och som är konstruerad för en hastighet av mer än 60 km/h inklusive släpfordon kopplat till den.	
----	---	--

C1E	a) Fordonskombination som består av ett dragfordon som omfattas av kategori C1 och en släp- eller påhängsvagn med en totalvikt över 750 kg, om fordonskombinationens totalvikt inte överstiger 12 000 kg. b) Fordonskombination som består av ett dragfordon som omfattas av kategori B och en släp- eller påhängsvagn med en totalvikt över 3 500 kg, om fordonskombinationens totalvikt inte överstiger 12 000 kg.	a) BE b) D1E om D innehas
C	a) Fordon som inte ingår i kategorierna D1 eller D med en tillåten totalvikt som överstiger 3 500 kg och som är konstruerade och tillverkade för att ta högst åtta passagerare utöver föraren. Till ett sådant fordon får en släpvagn med en totalvikt av högst 750 kg kopplas. b) Traktor med en totalvikt som överstiger 7 500 kg och som är konstruerad för en hastighet av mer än 60 km/h inklusive släpfordon kopplat till den.	C1
CE	Fordonskombination som består av ett dragfordon som omfattas av kategori C och en släp- eller påhängsvagn med en totalvikt över 750 kg.	a) BE b) C1E c) DE, om D innehas
<i>Bussar</i>		
D1	Fordon som är konstruerat och tillverkat för att ta högst 16 passagerare utöver föraren och med en längd som inte överstiger 8 meter. Till ett sådant fordon får en släpvagn med en tillåten totalvikt av högst 750 kg kopplas.	
D1E	Fordonskombination som består av ett dragfordon som omfattas av kategori D1 och en släpvagn med en totalvikt över 750 kg.	BE
D	Fordon som är konstruerat och tillverkat för att ta fler än åtta passagerare utöver föraren. Till ett sådant fordon får en släpvagn med en tillåten totalvikt av högst 750 kg kopplas.	D1
DE	Fordonskombination som består av ett dragfordon som omfattas av kategori D och en släpvagn med en totalvikt över 750 kg.	a) BE b) D1E

6§. Utökad släpvnagsbehörighet

Den som har körkort i kategori B och med godkänt resultat har genomgått ett särskilt körprov hos [motorfordonsbyrån] har rätt att köra en fordonskombination som består av en bil i kategori B och en tillkopplad släpvagn med en totalvikt över 750 kg, där fordonskombinationens totalvikt överstiger 3 500 kg men inte 4 250 kg. Körprovet ska uppfylla de krav som anges

i bilaga V till Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG om körkort. På körkortet anges kod 96 för den utökade behörigheten.

Körprov anordnas av Fordonsmyndigheten. Se LL (2018:8) om Fordonsmyndigheten.

7§. Undantag

En polisman som har körkort i kategori B får i tjänsten flytta alla slag av körkortspliktigt fordon en kortare sträcka.

8§. Villkor för utfärdande av körkort

Ett körkort får utfärdas till den som

- 1) har körkortstillstånd,
- 2) har sin permanenta bosättningsort på Åland eller studerar här sedan minst sex månader,
- 3) uppfyller ålderskravet enligt 9 § och
- 4) har avlagt godkänd förarexamen.

Det är inte tillåtet att inneha mer än ett körkort. Ett körkort får därför inte utfärdas till den som redan har ett giltigt körkort eller till den vars körkort har begränsats, omhändertagits eller återkallats av någon annan stat.

Har ett körkort blivit ogiltigt enligt 32 § 1 mom. 1 eller 8 punkten, 2 mom. eller 3 mom. får ett nytt körkort utfärdas utan att förarexamen avlagts om det inte har gått över två år sedan körkortet blev ogiltigt eller om det inte gått över ett år sedan körkortet blev ogiltigt enligt 32 § 1 mom. 7 punkten.

9§. Ålderskrav

Körkort får utfärdas för den som har fyllt

- a) (2021/29) 15 år för kategori AM 120, AM 121 och T,
- b) 16 år för kategori A1,
- c) 18 år för kategori A2, B, BE, C1 och C1E,
- d) 20 år för kategori A om sökanden har haft körkort för kategori A2 i minst två år,
- e) 21 år för kategori C, CE, D1 och D1E i annat fall än g) eller 3 mom. samt
- f) 24 år för kategori A i annat fall än d), samt för kategori D och DE i annat fall än g) och
- g) 18 år för kategori C, CE, D1, D1E och D under förutsättning att personen, enligt intyg från en utbildningsarrangör, fullgjort en utbildning enligt landskapslagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare, samt personer som studerar för gymnasieexamen inom logistik eller persontransporter och enligt intyg har fullgjort de moment som krävs för grundläggande yrkeskompetens enligt landskapslagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare. För kategori DE är motsvarande ålder 21 år.

Körkort i kategori C1, C, D1 och D får dock endast beviljas den som redan har körkort i kategori B. Körkort i kategori BE, C1E, CE, D1E, och DE får endast beviljas den som har körkort i kategori B, C1, C, D1 respektive D. Om sökanden har haft körkort med behörighet för fordon av det slag som ansökan avser får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

Minimiåldern för körkort i kategori C är 18 år om personen avser att köra fordon inom räddningsväsendet. Körkortet gäller endast för körningar som hänfö-

sig till räddningsväsendets uppgifter i landskapet och utfärdas efter förordande av frivilliga brandkårens kårchef. En kod för den begränsade behörigheten anges på körkortet och begränsningen gäller till dess att personen fyllt 21 år.

3 kap. Körkortstillstånd

10 §. Förutsättningar för att beviljas körkortstillstånd

Ett körkortstillstånd får endast beviljas den som med hänsyn till sina personliga och medicinska förhållanden kan anses lämplig som förare av ett körkortspliktigt fordon och uppfyller kraven i 18 och 23 §§. Ett körkortstillstånd gäller för den körkorts-kategori som ansökan avser och är giltigt i två år.

Lämplighet med hänsyn till de personliga förhållandena förutsätter att sökanden inte är föremål för något körkortsingripande på Åland eller i någon annan EES-stat eller inte under det senaste året har gjort sig skyldig till olovlig körning enligt 9 § trafikbrottslagen (2023:109) för Åland, förutsatt att det inte finns något särskilt skäl att bevilja körkortstillstånd. (2023/112)

Lämplighet med hänsyn till de medicinska förhållandena förutsätter att sökanden uppfyller synkraven för att köra fordon av det slag ansökningsavser samt uppfyller de medicinska krav som är nödvändiga med hänsyn till trafiksäkerheten och inte ska betraktas som farlig i trafiken på grund av fortgående missbruk av alkohol, narkotika eller andra droger eller läkemedel. Sökanden är skyldig att genomgå läkarundersökning om det vid ansökningstillfället eller senare framkommer att sökanden har ett eller flera av de medicinska problem som anges i landskapsförordning.

Närmare bestämmelser om vilka synkrav och övriga medicinska krav som ska uppfyllas och bestämmelser om de kontroller som ska göras för att undersöka om de medicinska kraven är uppfyllda och för att bedöma förarens hälsa och om innehållet i kontrollerna utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2015:97) om medicinska krav för innehav av körkort.

11 §. Tillfälligt hinder mot att beviljas körkortstillstånd

Om sökanden under de senaste fem åren före ansökan har gjort sig skyldig till rattfylleri eller grovt rattfylleri, får körkortstillstånd utfärdas efter en intygad avhållsamhetsperiod, om detta stöds av ett läkarutlåtande och på villkor att regelbundna hälsokontroller genomförs. Ett sådant utlåtande ska vara utfärdat inom två månader före ansökan. Dessutom ska sökanden ha genomgått en av landskapsregeringen godkänd kurs om alkohol och trafik.

Om sökanden vid två tillfällen under det senaste året omhändertagits enligt landskapslagen (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen, för att personen på grund av berusning inte kunnat ta vara på sig själv eller vid två tillfällen under det senaste året gjort sig skyldig till narkotikabrott eller straffbart bruk av narkotika får körkortstillstånd utfärdas efter att sökanden genomgått en läkarundersökning som visar att de medicinska kraven är uppfyllda. (2021/21)

I landskapsförordning anges vad som ingår i kursen om alkohol och trafik.

Se LF (2015:95) om förarutbildning.

12 §. Ansökan om körkortstillstånd

Ansökan om körkortstillstånd görs hos polismyndigheten.

Om ansökan avser körkortstillstånd inom grupp 1 ska sökanden fylla i en hälsodeklaration samt bifoga ett högst två månader gammalt synintyg utfärdat av en läkare eller en optiker och två nytagna passfoton. Har sökanden inte något körkort sedan tidigare ska även ett intyg över godkänt teoriproov enligt 17 § bifogas. Om sökanden har fyllt 70 år eller lider av något av de medicinska problem som nämns i 10 § ska ett högst två månader gammalt läkarutlåtande fogas till ansökan istället för en hälsodeklaration. Om minimiåldern för körkortskategori är 15 eller 16 år och den som ansöker om körkortstillstånd inte har fyllt 18 år krävs även ett samtycke från vårdnadshavarna. (2019/91)

3 mom. upphävt (2019/91).

Avser ansökan körkortstillstånd inom grupp 2 ska två nytagna passfoton och ett läkarutlåtande fogas till ansökan. Utlåtandet får inte vara äldre än två månader vid ansökningstillfället. Gäller ansökan körkortstillstånd för att få genomföra utbildning enligt 18 § k) punkten ska även ett intyg från en ansvarig utbildningsarrangör bifogas.

13 §. Villkor

Ett körkortstillstånd och ett körkort får förenas med villkor som är nödvändiga ur trafiksäkerhetssynpunkt eller av administrativa skäl. Ett körkortstillstånd eller körkort ska förenas med villkor om körkortshavaren, för att uppfylla de medicinska kraven eller för att kunna köra fordonet, kräver hjälpmedel, specialanpassat fordon eller körning med vissa förbehåll. Körkortet ska villkoras till automatväxlat fordon om förarexamen sker i ett sådant fordon. Med undantag för beslut om att körkortshavaren inom viss tid ska lämna in ett läkarutlåtande till polismyndigheten ska villkoren anges i kodad form på körkortet i anslutning till den körkortskategori som villkoren gäller för. Villkor får också beslutas av polismyndigheten efter det att körkortstillståndet har meddelats eller körkortet utfärdats.

Närmare bestämmelser om de villkorskoder som används på Åland anges i landskapsförordning.

Se LF (2015:96) om villkorskoder som får anges på körkort utfärdade på Åland.

14 §. Återkallelse av körkortstillståndet

Ett körkortstillstånd ska återkallas av polismyndigheten, om innehavaren inte längre uppfyller förutsättningarna för beviljande av körkortstillstånd. Om innehavaren har fått intyg över avlagd förarexamen eller körkort, ska bestämmelserna om körkortsingripanden i 6 kap. följas.

4 kap. Förarutbildning och övningskörning

15 §. Allmänt

Förarutbildningen består av teoriutbildning och övningskörning och ska följa den läroplan som landskapsregeringen fastställt enligt 16 §. Övningskörning får ske privat, i trafikskola eller kombinerat privat och i trafikskola.

Den som övningskör ska ha körkortstillstånd och medföra det vid övningskörningen. Körkortstillstånd krävs dock inte för den som har ett körkort i kategori B med villkor om begränsning till automatväxlat fordon, och övningskörningen ska ske med ett fordon med kopplingspedal för att upphäva villkoret. Körkortstillstånd krävs inte heller för att förvärva utökad släpvagnsbehörighet enligt 6 §.

16 §. Innehållet i förarutbildningen

Målet för förarutbildningen är att eleverna ska utvecklas till ansvarsfulla förare och att i detta syfte ge dem grundläggande färdigheter i att köra fordon säkert i trafiken. Syftet är att de som förare ska känna sitt ansvar även för andra trafikanters säkerhet och för miljökraven och att de anpassar sin körstil därefter.

I förarutbildningen ska undervisning ges om åtminstone följande:

- 1) trafiksystemet,
- 2) sociala aspekter på och samspelet i trafiken,
- 3) hur miljön påverkas av trafiken,
- 4) faktorer som påverkar förarens körförmåga och säkerheten för olika kategorier av trafikanter,
- 5) hur fordon används, manövreras och körs rätt, säkert, ekonomiskt, ekologiskt och flexibelt med hänsyn till deras särskilda egenskaper och trafikreglerna i varierande trafiksituationer och trafikmiljöer samt
- 6) hur farliga trafiksituationer kan upptäckas och undvikas och hur man ska köra under svåra förhållanden.

Undervisningen i kategori AM 120 och AM 121 ska innehålla minst två körlektioner i stadstrafik.

Närmare bestämmelser om innehållet i förarutbildningen och läroplaner utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2015:95) om förarutbildning.

17 §. Inledande teoriprov

Innan sökanden första gången beviljas ett körkortstillstånd i grupp 1 ska sökanden självständigt inhämta kunskaper i grundteori eller genomgå en teorikurs på en trafikskola varefter sökanden ska godkännas i ett teoriprov. Provet får genomföras tidigast en månad innan sökanden får påbörja den praktiska utbildningen enligt 18 §. Teoriprovet avläggs på av [motorfordonsbyrån] anvisad provplats.

Närmare bestämmelser om innehållet i teoriprovet och -kursen utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2015:95) om förarutbildning.

18 §. Ålder för att få börja övningsköra

För att få påbörja den praktiska delen i förarutbildningen ska den som övar ha fyllt

- a) (2021/29) 15 år för kategori AM 120, AM 121 och T,
- b) 15 år och 6 månader för kategori A1,
- c) 17 år för kategori B,
- d) 17 år och 6 månader för kategori A2,
- e) 19 år och 6 månader för kategori A om hen har haft kategori A2 i minst ett år och 6 månader,
- f) 23 år och 6 månader för kategori A i annat fall än under e),

g) 18 år för kategori BE, C1 och C1E samt för sådan behörighet som anges i 6 §,

h) 18 år för kategori C när det gäller körning inom räddningsväsendet som anges i 9 § 3 mom.,

i) 20 år för kategori C, CE, D1 och D1E,

j) 23 år för kategori D och DE.

k) 18 år för kategori C, CE, D1, D1E och D om personen genomför utbildning enligt landskapslagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare eller studerar för gymnasieexamen inom logistik som grundar sig på en läroplan som ger yrkeskompetens enligt landskapslagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare. För kategori DE är motsvarande ålder 20 år.

19 §. Uppsikt under övningskörning

Övningskörning ska ske under uppsikt av en trafiklärare eller en handledare. Vid övningskörning ska den som har uppsikt över körningen följa med i bilen vid den körandes sida. Vid övningskörning med moped, lätt fyrhjuling och motorcykel ska den som har uppsikt över körningen följa med som passagerare på fordonet eller färdas i ett annat motordrivet fordon.

Under utbildningens gång ska genomförda teori- och körlektioner antecknas i en elevloggbook som ska medföras vid övningskörningen.

Den som har uppsikt under övningskörningen är att anse som förare av fordonet. Den som övningskör är dock ansvarig förare om övningskörningen sker med fordon i kategori BE, C1E, CE, D1E, DE eller för att förvärva utökad släpvagnsbehörighet enligt 6 § eller om sökanden redan har körkort i kategori B med villkor om begränsning till automatväxlat fordon och övningskörningen ska ske för att upphäva villkoret. Detsamma gäller vid övningskörning för kategori D1 eller D om den som övningskör har körkort för kategori C och vid övningskörning med moped, motorcykel eller lätt fyrhjuling om den som övningskör är ensam på fordonet.

20 §. Handledare för privat övningskörning

Privat övningskörning ska ske under uppsikt av den som är godkänd handledare för den som övningskör. Polismyndigheten får ge ett sådant godkännande till den som

- 1) har körkort och minst fem års erfarenhet av körning av det slag av fordon körningen avser eller, om övningskörningen görs för att förvärva utökad släpvagnsbehörighet enligt 6 §, har sådan behörighet och
- 2) någon gång under de senaste fem åren har genomgått en handledarutbildning på fyra lektioner och godkänts i efterföljande teoriprov.

[Motorfordonsbyrån] ansvarar för handledarutbildningen och kan på ansökan utfärda tillstånd att bedriva sådan utbildning samt ansvarar för anordnande av teoriprovet. Ansökan för att bedriva handledarutbildning ska ges in till [motorfordonsbyrån] och får ges den som uppfyller kraven i 4 § landskapslagen om trafikskolor. [Motorfordonsbyrån] har dock rätt att återkalla tillståndet om kraven för utbildningen inte uppfylls. Närmare bestämmelser om vad som ingår i handledarutbildningen och teoriprovet anges i landskapsförordning.

N 22 Körkortslag (2015:88)

Utän tillstånd att bedriva trafikskola får en handledare undervisa maximalt tre elever per kalenderår.

Den som varit föremål för ett körkortsingripande får endast godkännas som handledare om

1) ingen körförbudstid har löpt enligt 43 § 1 mom. eller 43 § 2 mom. 1 punkten under de senaste fem åren före ansökan eller

2) körkortsingripandet har meddelats enligt 43 § 2 mom. 2 eller 3 punkten och den körförbudstid som löpt under de senaste fem åren före ansökan inte överstigit tre månader.

Tillståndet ska medföras vid övningskörningen.

Närmare bestämmelser om vad som ingår i handledarutbildningen och teoriprovet anges i landskapsförordning.

Se LF (2015:95) om förarutbildning.

21 §. När ett godkännande som handledare blir ogiltigt

Ett godkännande som handledare för en viss elev gäller så länge elevens körkortstillstånd är giltigt.

Ett godkännande som handledare upphör att gälla, om handledarens körkort omhändertas eller om övningskörningen sker på ett sätt som inte följer bestämmelserna i denna lag och överträdelsen inte är att anse som ringa.

22 §. Utrustning vid övningskörning

De fordon som används för övningskörning ska uppfylla kraven för fordon som används vid körprov enligt 25 § och vara i samma kategori som anges i körkortstillståndet för den som övar.

En mopedbil, personbil eller paketbil som används i privat övningskörning ska godkännas av Fordonsmyndigheten. Fordonet ska vara utrustat med dubbelkommando till fordonets fotbroms eller ha en separat bromsspak kopplad till fotbromsen samt ha en inre och en yttre backspegel avsedd för handledaren eller trafikläraren. Ett övningsfordon som används i yrkesmässig förarutbildning ska ändringsbesiktigas. (2021/29)

Vid privat övningskörning ska fordonet vara försett med en skylt med texten "ÖVNINGSKÖR" och vid övningskörning med motorcykel eller moped utan täckt kaross ska eleven bära en reflexväst med texten "ÖVNINGSKÖR" på ryggen. Närmare bestämmelser om skyltarnas och reflexvästarnas utformning utfärdas genom landskapsförordning.

Vid övningskörning med motorcykel eller moped där handledaren eller trafikläraren färdas i ett annat fordon, ska eleven ha anordningar för tvåvägskommunikation med handledaren eller trafikläraren under körningen och följefordonet vara märkt som övningsfordon.

23 §. Kunskapskrav för att få övningsköra vissa fordon

För att få övningsköra fordon i kategori BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D och DE samt för att förvärva utökad släpvagnsbehörighet enligt 6 § ska den som övar ha körkort i kategori B.

24 §. Säkerhetsutbildning

Förarexamen i kategori AM 120, AM 121, T, A1, A2, A eller B får avläggas endast om sökanden har

genomgått en utbildning avseende körning som är förenad med risker (säkerhetsutbildning). Säkerhetsutbildningen genomförs på en trafikskola eller hos någon annan av Fordonsmyndigheten godkänd utbildare. (2021/29)

Säkerhetsutbildning krävs dock inte

1) för kategori A2 eller A om sökanden redan har körkort i kategori A1 eller A2 eller

2) då sökanden tidigare har haft körkort i den aktuella kategorin.

Säkerhetsutbildningen kan ges i en simulator, förutsatt att den simulator och det program som används i undervisningen godkänts av [motorfordonsbyrån].

Närmare bestämmelser om vad som ingår i säkerhetsutbildningen utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2015:95) om förarutbildning.

5 kap. Förarexamen och utfärdande av körkort

25 §. Förutsättningar för att avlägga förarexamen

Förarexamen avläggs på [motorfordonsbyrån] och består av ett teoriprov och ett körprov om inte annat sägs i 26 eller 27 §.

Sökanden ska tillhandahålla det fordon som behövs för körprovet. Under provet betraktas sökanden som förare.

Förarexamen får avläggas av den som

1) har körkortstillstånd,

2) har sin permanenta bosättningsort på Åland eller sedan minst sex månader studerar här,

3) uppfyller ålderskravet enligt 9 §,

4) har genomfört säkerhetsutbildning enligt 24 § samt

5) uppfyller utbildningskraven som anges i landskapsförordning för respektive kategori och presenterar en korrekt ifylld elevloggbook som styrker att läroplanen och kursplanen har följts under utbildningen och att den som övningskör har förvärvat de kunskaper och färdigheter samt den mognad som krävs för att köra fordon i trafiken. För att få avlägga förarexamen för körkort i kategori T krävs dock inte att man övningskört med en trafiklärare eller handledare.

Trots bestämmelsen i 3 mom. 3 punkten kan teoriprov avläggas upp till en månad innan sökanden uppfyller ålderskravet enligt 9 §. Körprovet ska avläggas inom sex månader från godkänt teoriprov.

Förarexamen får inte avläggas om körförbudstid löper.

Det fordon som ska användas vid förarexamen ska ha samma utrustning som ett fordon som används vid privat övningskörning och ska uppfylla de krav som anges i bilaga 2 till Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG om körkort. (2019/91)

25a §. Förarprövare

Minimikrav på personer som fungerar som prövare vid körprov framgår av bilaga IV till rådets direktiv 2006/126/EG. Förarprövare som är verksamma när denna lag träder ikraft ska endast omfattas av direktivets krav på kvalitetssäkring och regelbunden fortbildning.

26 §. Körprov i vissa fall

Förarexamen består endast av ett körprov om examen avläggs

1) för att förvärva utökad släpvagnsbehörighet enligt 6 § eller

2) om sökanden redan har körkort i kategori B med villkor om begränsning till automatväxlat fordon och körprovet ska ske för att upphäva villkoret.

I dessa fall krävs inget körkortstillstånd. Innan ett körprov avläggs ska en ansökan och två nytagna passfoton lämnas in till polismyndigheten.

27 §. Körprov för förare av tyngre motorcykel

Förarexamen består endast av ett körprov om prövningen avser

1) körkort för kategori A2 för den som har kategori A1 sedan minst två år eller

2) körkort för kategori A för den som har kategori A1 eller A2 sedan minst två år.

28 §. Godkännande i förarexamen

Sökanden ska godkännas i förarexamen och i de körprov som anges i 26 och 27 §§ om examen eller provet visar att sökanden har de kunskaper och den förmåga samt uppvisar det beteende som från trafik- och säkerhetssynpunkt och miljösynpunkt krävs för körkortskategori i fråga.

Vad som ingår i förarexamen och körproven anges i landskapsförordning.

Se LF (2015:95) om förarutbildning.

29 §. Utfärdande av körkort

När sökanden har godkänts i förarexamen utfärdar polismyndigheten körkortet i enlighet med 8 §. [Motorfordonsbyrån] skriver ut ett bevis på godkänd förarexamen som, tillsammans med en giltig identitetshandling, ger innehavaren rätt att köra i två månader på Åland i väntan på att körkortet lämnas ut. Körkortet får dock inte lämnas ut om sökandens körkortsbehörighet är föremål för ett ingripande enligt 6 kap.

Körkortet ska överensstämma med körkortsmodellen enligt artikel 1.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG om körkort. [Motorfordonsbyrån] svarar för att körkort tillverkas och levereras till polismyndigheten.

Med "motorfordonsbyrån" avses numera "Fordonsmyndigheten". Se LL (2018:8) om Fordonsmyndigheten.

30 §. Utvärdering av förarutbildningen och förarexamen

För att kunna utvärdera förarutbildningen och förarexamen har [motorfordonsbyrån] rätt att göra en utvärderingskörning med en körkortshavare en till sex månader efter att körkortshavaren godkändes i förarexamen för körkort i kategori B. Deltagandet i utvärderingskörningen är frivilligt och avgiftsfritt.

31 §. Den administrativa giltighetstiden

Ett körkort har en administrativ giltighetstid och ska, för att äga fortsatt giltighet, förnyas innan den tiden löpt ut.

Körkort i kategori AM 120, AM 121, T, A1, A2, A, B och BE utfärdas för 15 år i sänder. Har körkortshavaren fyllt 60 men inte 66 år när körkortet ska utfärdas ges körkortet en administrativ giltighetstid som går ut

när körkortshavaren fyller 70 år. När körkortet utfärdas efter att körkortshavaren fyllt 66 år ges körkortet en administrativ giltighetstid på fem år åt gången. (2021/29)

Körkort i kategori C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D och DE utfärdas med en administrativ giltighetstid på fem år.

Ett körkort kan utfärdas med en kortare administrativ giltighetstid än vad som anges i 2 och 3 mom. om det i ett läkarutlåtande angetts att det är nödvändigt att tillämpa tätare medicinska kontroller. (2019/91)

[Motorfordonsbyrån] ska senast tre månader innan körkortets administrativa giltighetstid upphör, underätta körkortshavaren om detta samt om skyldigheten att lämna in läkarutlåtande enligt 35 §. Eventuellt utebliven underrättelse befriar inte körkortshavaren från skyldigheten att förnya körkortet i tid.

Tidigare 4 mom. har blivit 5 mom. genom (2019/91).

32 §. När ett körkort blir ogiltigt

Ett körkort gäller inte om

1) giltighetstiden har gått ut,

2) körkortshavaren har meddelats ett interimistiskt körförbud eller en körförbudstid enligt 6 kap.,

3) det har ersatts med annat körkort,

4) det har bytts ut mot ett utländskt körkort,

5) körkortshavaren har ett eller flera giltiga körkort och inte efter uppmaning anger vilket av körkorterna som ska behållas eller anger att ett annat än det åländska körkortet ska behållas,

6) körkortsinnehavet varit förenat med villkor om alkohol och villkorstiden löpt ut,

7) det inte hämtats ut inom ett år från den dag då det utfärdades eller inom ett år från den dag körkortshavaren hade rätt att hämta ut körkortet efter en körförbudstid eller

8) körkortet inte har ersatts efter åläggande av polismyndigheten.

Om körkortshavaren, före fyllda 21 år, avbryter utbildningen enligt 9 § 1 mom. g) punkten och inte heller innehar grundläggande yrkeskompetens ska körkortet förklaras ogiltigt i kategori C och CE. I så fall ska polismyndigheten ålägga körkortshavaren att ansöka om ett nytt körkort med rätt behörighet.

Ett körkort ska också förklaras ogiltigt om körkortshavaren begär det. Ogiltigheten får begränsas till att avse en viss behörighet. I så fall ska körkortshavaren ansöka om ett nytt körkort enligt 35 §.

33 §. Ersättande av körkort

Om ett körkort har förstörts eller kommit bort ska det ersättas med ett motsvarande körkort. Det nya körkortet ska dock ha en giltighetstid i enlighet med 31 §. Körkortshavaren ska anmäla förlusten till polismyndigheten och om möjligt bifoga det förstörda körkortet. Om ett borttappat körkort senare hittas ska det genast överlämnas till polismyndigheten.

Ett körkort ska också ersättas med ett nytt körkort om körkortshavarens personuppgifter har ändrats eller nya villkor ska införas i körkortet enligt 13 §. En ansökan om att ersätta ett körkort på grund av ändrade personuppgifter ska göras inom tre månader efter att uppgiften ändrades.

34 §. Förutsättningar för att få förnya och ersätta körkortet

Ersättning av ett körkort som har förstörts eller kommit bort får ske om sökanden har sin permanenta bostättningsort på Åland. Förnyelse och ersättning av körkort i andra fall får ske om sökanden har sin permanenta bostättningsort på Åland eller studerar här sedan minst sex månader.

Trots vad som sägs i 1 mom. får förnyelse och ersättning av körkort ske om sökanden har ett åländskt körkort och är bosatt i ett land utanför EES.

35 §. Ansökan om förnyelse eller ersättande av körkort

Ansökan om förnyelse eller ersättande av körkort görs hos polismyndigheten. Vid ansökningstillfället ska sökanden fylla i en hälsodeklaration samt bifoga ett högst två månader gammalt synintyg utfärdat av en läkare eller en optiker och två nytagna passfoton. (2019/91)

Om sökanden har fyllt 70 år ska ett högst två månader gammalt läkarutlåtande som visar att de medicinska kraven uppfylls, fogas till ansökan istället för en hälsodeklaration. Detsamma gäller om sökanden avser körkort i grupp 2 eller sökanden har yrkeskörtillstånd och sökanden har fyllt 45 år eller fyller 45 år under det nya körkortets giltighetstid. Lider sökanden av något av de medicinska problem som nämns i 10 § kan polismyndigheten ålägga denne att lämna in ett läkarutlåtande. (2019/91)

Om det när förnyelse söks har gått mer än två år sedan giltighetstiden för det gamla körkortet gick ut ska sökanden även lämna in intyg över avlagd ny förarexamen.

Bestämmelser om nytt körkort efter körkortsingripande finns i 6 kap.

Det gamla körkortet ska lämnas in till polismyndigheten när det nya körkortet lämnas ut.

Polismyndigheten kan ålägga en körkortshavare att ersätta körkortet om det inte uppfyller kraven i denna lag.

36 §. Skyldighet att medföra körkort

Den som kör ett fordon som kräver körkort ska ha med sig körkortet eller om körkortet efter utfärdande ännu inte har lämnats ut, ett intyg över genomförd förarexamen och en handling som styrker förarens identitet. Även andra tillstånd som krävs enligt denna lag ska finnas i fordonet under färd.

På begäran av polis eller annan trafikövervakare ska körkortet lämnas över för kontroll. Om föraren inte har med sig körkortet, men förarens identitet har fastställts och det inte finns anledning att anta att föraren inte har giltigt körkort får färden fortsätta. Föraren kan då åläggas att visa upp körkortet inom en viss tid hos polismyndigheten.

36a §. (2023/112) Tillåtande av olovlig körning

Ett körkortspliktigt fordon får inte överlämnas för att köras på en väg av någon som inte har den behörighet som krävs.

Den som överlämnar ett fordon i någon annans bruk ska försäkra sig om att denne har den behörighet som krävs.

37 §. (2019/91) Prövotid

Första gången en sökande beviljas ett körkort i någon annan kategori än AM 120, AM 121 eller T gäller en prövotid på två år. Om körkortshavaren redan har ett giltigt körkort i någon annan kategori än AM 120, AM 121 eller T ska prövotiden endast omfatta vad som kan återstå av prövotiden för det äldre körkortet. I 43 § finns bestämmelser om körförbudstider.

38 §. Yrkeskörtillstånd

För att få köra personbil i yrkesmässig persontrafik (taxi) krävs, förutom ett giltigt körkort och att föraren har tillräcklig interaktionsförmåga och tillräckliga språkkunskaper, ett yrkeskörtillstånd utfärdat av polismyndigheten. (2019/91)

Yrkeskörtillstånd får utfärdas till den som

- 1) har ett giltigt åländskt eller annat EES-körkort i kategori B och har haft det i minst två år,
- 2) har avlagt ett godkänt teoriprof för yrkeskörtillstånd på polismyndigheten som visar att sökanden har tillräcklig lokalkännedom och kännedom om bestämmelserna om yrkesmässig persontrafik samt
- 3) uppfyller de medicinska krav som gäller för körkort i kategori D.

Polismyndigheten har rätt att kräva att en innehavare av yrkeskörtillstånd inom en viss tid visar upp ett läkarutlåtande om att de medicinska kraven uppfylls, om det finns skäl att misstänka att tillståndshavaren inte längre uppfyller de föreskrivna kraven. Ett yrkeskörtillstånd gäller till dess innehavaren fyller 66 år. Därefter kan tillståndet förlängas. I sådana fall ges tillståndet en giltighet som motsvarar körkortets giltighetstid.

Yrkeskörtillstånd får inte beviljas eller förlängas om

- 1) (2023/112) sökanden under de fem år som föregår ansökan har gjort sig skyldig till följande brott enligt trafikbrottslagen för Åland: grovt äventyrande av trafiksäkerheten enligt 3 §, rattfylleri enligt 4 §, grovt rattfylleri enligt 5 § eller smitning enligt 8 §,
- 2) sökanden under de fem år som föregår ansökan har gjort sig skyldig till brott mot liv eller hälsa, brott som annars utvisar våldsamt uppträdande, sexualbrott eller något annat brott som visar att sökanden är uppenbart olämplig som taxiförare eller
- 3) en körförbudstid längre än en månad har löpt under det senaste året före ansökan med anledning av något annat brott som anges i 43 §.

39 §. Återkallande av yrkeskörtillstånd

Polismyndigheten ska återkalla ett yrkeskörtillstånd om tillståndshavaren

- 1) inte längre uppfyller villkoren för beviljande av yrkeskörtillstånd,
 - 2) inte följer uppställda tillståndsvillkor,
 - 3) inte lämnar in föreskrivna läkarutlåtanden eller underlåter att följa ett åläggande av polismyndigheten att lämna in utlåtande från specialistläkare eller krav på nytt körprov eller
 - 4) själv anholder om att tillståndet ska återkallas.
- Uppstår skäl för återkallande av ett yrkeskörtillstånd ska frågan prövas utan dröjsmål.

Ett yrkeskörtillstånd återkallas under så lång tid som körförbudstiden löper eller tills vidare om återkallelsen beror på att tillståndshavaren inte uppfyller de medicinska kraven eller inte följer ett åläggande enligt 1 mom. 3 punkten. Om tillståndshavaren inte följer uppställda tillståndsvillkor eller gjort sig skyldig till brott som anges i 38 § 4 mom. 1 eller 2 punkten återkallas yrkeskörtillståndet för en tid om minst två månader och högst fem år. När återkallandets längd bestäms ska allvaret i den eller de gärningar som ligger till grund för återkallandet och under vilka omständigheter den eller de begåtts särskilt beaktas. Ett körkort villkorat av alkohol enligt 7 kap. är i sig inget hinder mot innehav av yrkeskörtillstånd. Körkortshavaren får tillbaka rätten att köra taxi när yrkeskörtillståndet har återlämnats.

6 kap. Körkortsingripanden

40 §. (2019/91) *Körkortsingripanden*

Ett körkortsingripande kan ske genom att körkortshavaren meddelas ett interimistiskt körförbud eller en körförbudstid.

En körförbudstid med anledning av en brottslig gärning får meddelas när en avgift för trafikförseelse har påförts eller ett bötesföreläggande, ett strafföreläggande eller en dom som gäller en gärning som avses i 43 § har meddelats. Ärendet ska behandlas utan dröjsmål efter det att det ovan avsedda avgörandet har meddelats. (2023/112)

Föraren ska ges tillfälle att bli hörd innan beslutet i körkortsärendet fattas. Information om möjligheten att bli hörd får ges så snart föraren har underrättats om att han eller hon misstänks för ett brott som leder till ett körkortsingripande. Bestämmelser om att körkort villkorat av alkohol kan utfärdas efter ansökan i vissa fall finns i 7 kap.

Om föraren är belagd med ett interimistiskt körförbud eller av någon annan orsak inte har rätt att köra när ett beslut om körförbudstid som avses i 2 mom. fattas, får föraren delges beslutet genom brev per post.

Vid ett körkortsingripande är körkortshavaren skyldig att överlämna sitt körkort till polismyndigheten.

Vad som i detta kapitel sägs om körkort gäller även för körkortstillstånd och vad som sägs om körkortshavare gäller även innehavare av körkortstillstånd.

41 §. (2019/91) *Interimistiskt körförbud och omhändertagande av körkort*

En polis kan meddela en körkortshavare ett interimistiskt körförbud och omhändertar körkortet (2023/112)

1) (2023/112) om körkortshavaren på sannolika skäl gjort sig skyldig till rattfylleri enligt 4 § 1 mom. trafikbrottslagen för Åland eller grovt rattfylleri enligt 5 § 1 punkten samma lag eller brott mot bestämmelser om transport av farliga ämnen enligt landskapslagen (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riks-författningar om transport av farliga ämnen

2) (2023/112) om körkortshavaren befaras ha gjort sig skyldig till följande brott enligt trafikbrottslagen

för Åland: rattfylleri enligt 4 § 2 eller 3 mom., grovt rattfylleri enligt 5 § 2 eller 3 punkten, grovt äventyrande av trafiksäkerheten enligt 3 § eller smitning enligt 8 §,

3) om det på sannolika skäl kan antas att körkortshavaren kommer att meddelas en körförbudstid enligt 43 § 2 mom. 1–3 punkterna eller

4) om det är uppenbart att körkortshavaren på grund av sjukdom, skada eller dylikt inte har förmåga att köra körkortspliktiga fordon på ett trafiksäkert sätt.

En polis har rätt att omhänderta körkortet

1) om körkortet är ogiltigt enligt 32 § eller

2) om ett utländskt körkort är ogiltigt på grund av att förutsättningarna i 61 eller 62 § inte är uppfyllda.

Om körkortshavaren meddelas ett interimistiskt körförbud och körkortet omhändertas på grund av ett brott som avses i 43 § 2 mom. 2 eller 3 punkten kan polisen ge körkortshavaren rätt att avsluta pågående färd, om det kan ske utan fara för trafiksäkerheten.

Ett interimistiskt körförbud gäller tills vidare i avvaktan på ett slutligt avgörande av frågan. Om det interimistiska körförbudet har meddelats på grund av en misstanke om grovt äventyrande av trafiksäkerheten, smitning eller misstänkt rattfylleri orsakad av något annat rusmedel än alkohol ska polismyndigheten snarast pröva frågan. Om polismyndigheten då finner att körkortshavaren på sannolika skäl har gjort sig skyldig till den aktuella gärningen ska polismyndigheten besluta att det interimistiska körförbudet ska bestå i avvaktan på det slutliga avgörandet.

Om beslutet om det interimistiska körförbudet grundas på misstanke om brott ska tiden för det interimistiska körförbudet begränsas enligt vad som anges i 44 §.

Polismyndigheten ska omedelbart återlämna körkortet om åtal inte väcks eller åtalet förkastas.

42 §. *Körkortsingripande på grund av hastighetsöverträdelse*

En polis ska omhänderta körkortet och ge körkortshavaren en tio dagar lång körförbudstid om föraren överskridit gällande hastighetsbegränsning eller fordonsbegränsad hastighet med minst 30 km i timmen. Polisen kan ge föraren rätt att avsluta den pågående färden, om det kan ske utan att trafiksäkerheten äventyras.

Om körkortshavaren inte är bosatt på Åland och ska resa ut ur landskapet ska polismyndigheten avbryta verkställigheten och återlämna körkortet. Den som rest ut och som återvänder till Åland inom sex månader är skyldig att på nytt lämna in körkortet till polismyndigheten.

Kan hastighetsöverträdelsen anses försvarbar för att körkortshavaren därigenom avsett att undanröja trängande fara för eget eller annans liv eller hälsa eller av annat synnerligen vägande skäl får polismyndigheten avstå från att omhänderta körkortet. Den som har fått körkortet omhändertaget med stöd av 1 mom. men anser att hastighetsöverträdelsen är försvarbar har rätt att få saken prövad av polismyndigheten. Ärendet ska avgöras snarast.

Efter tio dagar kan körkortet återfås på polismyndigheten. Körkortshavaren får tillbaka rätten att köra när körkortet har återlämnats.

43 §. (2019/91) *Grunder för bestämmande av körförbudstid*

En förare av ett motordrivet fordon som konstaterats ha gjort sig skyldig till

- 1) grovt äventyrande av trafiksäkerheten,
- 2) rattfylleri eller grovt rattfylleri,
- 3) smitning eller
- 4) brott mot bestämmelserna om transport av farliga ämnen,

ska av polismyndigheten meddelas en tid under vilken personen inte får köra körkortspliktiga fordon eller påbörja en förarutbildning (körförbudstid).

Polismyndigheten ska även bestämma en körförbudstid då

1) föraren konstaterats ha gjort sig skyldig till olovlig körning,

2) körkortshavaren med ett motordrivet fordon konstaterats ha kört mot rött ljus, inte stannat vid stoppliktt, kört om vid ett övergångsställe eller brutit mot någon annan än i 42 § avsedd regel som är väsentlig ur trafiksäkerhetssynpunkt, allt under förutsättning att överträdelsen inte kan anses som ringa,

3) (2023/112) körkortshavaren vid förande av ett motordrivet fordon tre gånger inom ett år eller fyra gånger inom två år, eller som innehavare av körkort förenat med prøvotid två gånger inom ett år, konstaterats ha gjort sig skyldig till

a) äventyrande av trafiksäkerheten enligt 2 § trafikbrottslagen för Åland

b) trafikförseelse enligt vägtrafiklagen (2023:108) för Åland genom överskridande av hastighetsbegränsning eller förbjuden användning av kommunikationsutrustning under färd

c) detektorförseelse enligt landskapslagen (2003:11) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om förbud mot anordningar som försvarar trafikövervakningen

d) brott mot landskapslagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare,

4) körkortshavaren utomlands har dömts för rattfylleri eller grovt rattfylleri eller där gjort sig skyldig till en sådan gärning om gärningen även är straffbar i landskapet,

5) körkortshavarens förutsättningar för att köra ett fordon som kräver körkortsbehörighet är så väsentligt begränsade på grund av sjukdom, skada eller dylikt att han eller hon inte längre uppfyller kraven för att beviljas körkortstillstånd,

6) körkortshavaren inte följer ett åläggande att lämna in ett läkarutlåtande, synintyg eller intyg om godkänd förexamen eller en del av sådant prov enligt 46 §, eller

7) hinder mot beslut om behörighet förelåg vid tiden för beslutet och hindret fortfarande består.

44 §. (2019/91) *Körförbudstid*

Den körförbudstid som polismyndigheten meddelar med anledning av en gärning enligt 43 § ska vara lägst en månad och högst fem år. När körförbudstiden

bestäms för andra gärningar än för rattfylleribrott ska hänsyn tas till konsekvenserna för personens försörjning och dennes behov av att röra sig i trafiken. Körförbudstiden får dock aldrig understiga

a) tre månader för den som gjort sig skyldig till grovt äventyrande av trafiksäkerheten,

b) ett år för den som gjort sig skyldig till rattfylleri,

c) två år för den som gjort sig skyldig till grovt rattfylleri eller om personen tidigare dömts för rattfylleri eller grovt rattfylleri och mindre än fem år gått mellan gärningarna.

Ett körkort förenat med villkor om alkohol får dock under vissa förutsättningar i enlighet med bestämmelserna i 7 kap. utfärdas för den som gjort sig skyldig till rattfylleri eller grovt rattfylleri på grund av alkoholförtäring.

När en körförbudstid bestäms enligt 43 § 2 mom. 5–7 punkterna gäller den tills vidare.

När körförbudstiden bestäms ska den tid som passerat sedan föraren meddelades ett interimistiskt körförbud räknas av. Om det interimistiska körförbudet har pågått under minst så lång tid som skulle ha bestämts som körförbudstid, ska det när ärendet slutligt avgörs beslutas att körförbudstiden är verkställd.

Beslutet verkställs även om det överklagas.

Se rättsfall HD 2018:16 under 18 § i SJL.

45 §. *Varning*

Polismyndigheten kan, i stället för att ge körkortshavaren en körförbudstid, ge denne en varning i sådana fall som anges i 43 § 2 mom. 2 punkten om gärningarna inte ska anses vara ett tecken på likgiltighet för bestämmelserna om vägtrafik eller de påföljder som denne har dömts till eller meddelats på grund av brott mot dem och körkortshavaren inte under de senaste fem åren blivit varnad eller fått sitt körkort omhändertaget. Gör körkortshavaren sig skyldig till en ny gärning som anges i 43 § 2 mom. 2 punkten inom ett år efter att ha fått varningen ska polismyndigheten omhänderta körkortet och bestämma en körförbudstid enligt 44 §.

46 §. *Kontroll av hälsotillstånd och prestationsförmåga*

Om det finns anledning att anta att en körkortshavare inte uppfyller de förutsättningar som gäller för att beviljas körkortstillstånd, får polismyndigheten ålägga körkortshavaren att ge in ett läkarutlåtande eller synintyg utfärdat av läkare eller optiker som visar att de medicinska kraven för körkortsinnehavet uppfylls eller besluta att körkortshavaren ska genomföra ett nytt körprov eller avlägga en ny förexamen.

Polismyndigheten kan besluta att en körkortshavare ska lämna in ett läkarutlåtande över att körkortshavaren uppfyller de medicinska kraven för körkortstillstånd, om körkortshavaren vid två tillfällen under det senaste året omhändertagits enligt landskapslagen om tillämpning på Åland av polislagen, för att personen på grund av berusning inte kunnat ta vara på sig själv eller vid två tillfällen under det senaste året gjort sig skyldig till narkotikabrott eller straffbart bruk av narkotika som innefattar användning av narkotika. (2021/21)

47 §. Läkares anmälningsplikt

Om en läkare vid undersökning av en körkortshavare finner att körkortshavaren inte uppfyller de medicinska krav som ställs för fortsatt körkortsinnehav, ska läkaren, trots bestämmelser om sekretess, anmäla det till polismyndigheten. Innan anmälan görs ska läkaren underrätta körkortshavaren och upplysa denne om hur körförmågan påverkas av hälsotillståndet.

Anmälan behöver inte göras, om det är sannolikt att körkortshavaren kommer att följa läkarens tillsägelse att avstå från att köra körkortspliktigt fordon så länge de medicinska hindren består eller om det är uteslutet att körkortshavaren fortsättningsvis kommer att kunna köra ett sådant fordon.

Om en läkare vid undersökning eller genomgång av journalhandlingar finner det sannolikt att körkortshavaren av medicinska skäl är olämplig att ha körkort och körkortshavaren motsätter sig fortsatt undersökning, ska läkaren anmäla även detta förhållande till polismyndigheten.

En anmälan får bara innehålla uppgifter om att personen inte uppfyller de medicinska kraven för körkortstillstånd samt vilka andra åtgärder läkaren föreslår för att närmare utreda personens hälsotillstånd och hur det påverkar körförmågan.

Närmare bestämmelser om vilka sjukdomar eller handikapp en läkare är skyldig att anmäla anges i landskapsförordning.

48 §. Ansökan om nytt körkort

Ansökan om utfärdande av ett nytt körkort får lämnas in till polismyndigheten tidigast tre månader innan körförbudstiden löper ut eller, om körförbudstiden gäller tills vidare, då förhållandena har ändrats.

Efter en körförbudstid som varat mer än ett år ska ett nytt körkort utfärdas om sökanden har beviljats ett nytt körkortstillstånd, har avlagt en ny godkänd förarexamen och i övrigt uppfyller kraven i 8 §. Om körkortet omfattade någon av behörigheterna i grupp 2, får det nya körkortet ges sådan behörighet endast om den sökande i samband med ansökan har visat att de medicinska kraven för att ha behörigheten är uppfyllda. Förarexamen ska avläggas för den mest kvalificerade behörigheten som körkortet omfattade. (2020/94)

Har körförbudstiden bestämts till högst ett år återlämnas det gamla körkortet såvida inte körkortets administrativa giltighetstid har gått ut.

Om en prøvotid löpte och körkortet omhändertagits med stöd av 43 § 1 mom. 1, 3 eller 4 punkten eller 43 § 2 mom. 1–3 punkterna krävs att sökanden ansöker om och beviljas körkortstillstånd, avlägger en ny förarexamen och genomför en av landskapsregeringen godkänd kurs om attityd och trafik. Har körkortet omhändertagits på grund av rattfylleri ska sökanden dessutom genomgå en av landskapsregeringen godkänd kurs om alkohol och trafik. Vad som ingår i kurserna och vem som ansvarar för dem anges i landskapsförordning. (2020/94)

Körkortshavaren får tillbaka rätten att köra när körkortet har återlämnats eller det nya körkortet har lämnats ut.

7 kap. Villkor om alkohol för körkortsinnehav**49 §. Krav för att få körkort villkorat av alkohol**

En rätt att köra motordrivet fordon med alkohol under viss tid (villkorstid) får enligt bestämmelserna i detta kapitel ges den som har ett åländskt körkort, ett körkort utfärdat i någon annan stat inom EES eller ett körkort som uppfyller kraven i 65 § och som har sin permanenta bosättningsort på Åland och är föremål för ett körkortsingripande på grund av rattfylleri eller grovt rattfylleri till följd av alkoholförtäring. Körkortsinnehavet ska i dessa fall vara villkorat av alkohol.

Bestämmelserna tillämpas inte om prøvotid enligt 37 § löpte vid tidpunkten för brottet och en körförbudstid har meddelats även på annan grund än rattfylleri eller grovt rattfylleri till följd av alkoholförtäring.

50 §. Ansökan om körkort villkorat för alkohol

Rätt att köra körkortspliktiga fordon med alkohol beviljas efter ansökan.

En ansökan om körkort villkorat av alkohol ska innehålla

1) ett läkarutlåtande med synintyg och provtagning utfärdat av en läkare med god kunskap om och erfarenhet av missbruksfrågor och

2) en förklaring om att sökanden är villig att uppfylla de särskilda villkor som gäller för körkortsinnehav enligt detta kapitel.

Ansökan jämte två nytagna passfoton ska ges in till polismyndigheten som fattar beslut om beviljande och återkallande av körkort villkorat av alkohol enligt detta kapitel.

Om det är sannolikt att domstolen kommer att finna körkortshavaren skyldig till rattfylleri eller grovt rattfylleri till följd av alkoholförtäring, får polismyndigheten redan när körkortet är omhändertaget enligt 41 § 1 mom. 1 punkten efter ansökan fatta beslut om beviljande av körkort villkorat av alkohol.

Polisen ska vid förundersökningen informera den misstänkta om möjligheten att ansöka om körkort villkorat av alkohol och informera om innehållet i samt villkoren och de ungefärliga kostnaderna för alkohöset.

51 §. (2019/91) Hinder mot att bevilja ansökan

En ansökan om körkort villkorat av alkohol får inte bifallas, om sökanden med hänsyn till sina personliga och medicinska förhållanden bedöms olämplig för körkortsinnehav villkorat av alkohol. Lämplighet förutsätter att sökanden kan antas komma att respektera trafikreglerna och visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken samt inte har något annat drogmisbruk än alkoholmisbruk och i övrigt uppfyller de medicinska krav som gäller körkortstillstånd enligt 10 §. En ansökan som görs efter en körförbudstid som varat mer än ett år får inte bifallas förrän sökanden har beviljats körkortstillstånd och har avlagt godkänd förarexamen.

52 §. (2019/91) Villkorstid

Bifalls en ansökan om körkort villkorat av alkohol gäller en villkorstid på minst ett år om körkortshavaren gjort sig skyldig till rattfylleri och minst två år om körkortshavaren gjort sig skyldig till grovt rattfylleri

eller tidigare dömts för rattfylleri eller grovt rattfylleri och mindre än fem år gått mellan gärningarna. Villkorstiden får aldrig vara kortare än den körförbudstid som meddelats på grund av gärningen och som skulle ha verkställts om körkortshavaren inte ansökt och beviljats körkort villkorat av alkoholås.

Ett körkort villkorat av alkoholås utfärdas alltid med en administrativ giltighetstid på fem år men när villkorstiden har upphört kan körkortshavaren ansöka om ett nytt körkort enligt bestämmelserna i 56 §.

53 §. Villkor för föraren

Den som har ett körkort villkorat av alkoholås får inte köra andra körkortspliktiga fordon än sådana som är utrustade med ett alkoholås som är godkänt enligt 59 §. Föraren får endast framföra körkortspliktiga fordon på Åland. Fordonet ska ändringsbesiktigas efter det att alkoholåset har monterats och efter att det har tagits bort.

Var 60:e dag ska alkoholåsets minne läsas av hos en representant som har befullmäktigats av alkoholåstillverkaren som har anmälts till [motorfordonsbyrån]. I övrigt ska körkortshavaren följa de bestämmelser om installation, användning och kontroller av alkoholås som meddelas med stöd av denna lag. Körkortshavaren svarar själv för sina kostnader som följer av beslutet om körkort villkorat av alkoholås.

Inom sex månader från att körkortet villkorat av alkoholås beviljats ska körkortshavaren genomgå en av landskapsregeringen godkänd kurs om alkohol och trafik.

Om körkortshavaren bryter mot denna paragraf och därigenom inte längre bedöms uppfylla kraven på lämplighet, ska körkortet villkorat av alkoholås återkallas. En körförbudstid ska då bestämmas som motsvarar den återstående villkorstiden. Detsamma gäller om körkortshavaren under villkorstiden inte längre uppfyller de krav på lämplighet som anges i 51 §.

Med "motorfordonsbyrån" avses numera "Fordonsmyndigheten". Se LL (2018:8) om Fordonsmyndigheten.

54 §. Utfärdande av körkort villkorat av alkoholås

När ett körkortsinnehav ska villkoras av alkoholås, ska ett nytt körkort utfärdas och uppgiften om att behörigheten är villkorad av alkoholås finnas på körkortet.

Om körkortet inte är åländskt utan utfärdat i en annan EES-stat eller tredje land ska det bytas ut mot ett åländskt körkort.

Om en körförbudstid även ska ges på annan grund, ska körkortet villkorat av alkoholås utfärdas efter körförbudstiden.

55 §. Körförbudstid under pågående villkorstid

Om en körkortshavare med ett körkort villkorat av alkoholås, under pågående villkorstid, meddelas en körförbudstid som överstiger en månad ska villkorstiden för körkortet villkorat av alkoholås förlängas med den meddelade körförbudstiden. Meddelas en kortare körförbudstid ändras inte villkorstiden. (2019/91)

Om ett körkortsingripande sker under en pågående villkorstid och körkortshavaren på grund av det inträffade inte längre bedöms uppfylla kraven på lämplighet enligt 51 §, ska körkortet villkorat av alkoholås återkal-

las. Körkortet villkorat av alkoholås ska även återkallas om körkortshavaren utan godtagbara skäl framfört ett fordon som inte varit utrustat med alkoholås eller företagit någon typ av manipulation av alkoholåset. (2019/91)

Vid återkallelse enligt 2 mom. får körförbudstiden inte underskrida den återstående villkorstiden eller den kortaste körförbudstid som gäller vid körkortsingripande på grund av en sådan händelse som föranleder att körkortet villkorat av alkoholås återkallas.

Om en provotid löpte vid tidpunkten för den händelse som föranleder fråga om körkortsingripande, ska körkortet villkorat av alkoholås alltid återkallas.

56 §. (2019/91) Särskilda krav för att återfå körkortet

När villkorstiden för körkort villkorat av alkoholås är slut får ett nytt körkort utan villkor om alkoholås utfärdas efter ansökan, om sökanden uppfyller kraven för körkortstillstånd. Om det i beslutet om villkor om alkoholås finns andra krav som ska uppfyllas för utfärdande gäller även de kraven. Detsamma gäller ett beslut av polismyndigheten som fattats efter beslutet om villkor om alkoholås men innan villkorstiden löpt ut. Om sökanden inte uppfyller kraven för körkortstillstånd enligt 11 § 1 mom. när villkorstiden är slut kan polismyndigheten av särskilda skäl fatta beslut om att förlänga villkorstiden med högst ett år.

57 §. Polisens rätt att kontrollera alkoholåset

En polis har rätt till tillträde till ett körkortspliktigt fordon som framförs av en person med körkort villkorat av alkoholås, för att kontrollera att fordonet har ett alkoholås av godkänd typ som uppfyller föreskrivna krav i fråga om montering, funktion och användning.

58 §. Behandling av uppgifterna om användning av alkoholåset

Personuppgifter och uppgifter om användning av alkoholåset som samlas in av alkoholåstillverkarens representant är sekretessbelagda och ska hållas åtskilda från representantens övriga kundregister.

Alkoholåstillverkaren eller dennes representant ska utan dröjsmål underrätta polismyndigheten, om körkortshavaren har försummat sin skyldighet att föra fordonet för avläsning av alkoholåsets minne, om alkoholåset på kundens begäran har lösgjorts från fordonet, om minnet visar på upprepade försök att köra bilen med otillåten mängd alkohol i utandningsluften eller om det i samband med avläsningen av alkoholåsets minne har framgått att alkoholåset har manipulerats för att störa eller förhindra dess funktion.

Representanten och alkoholåstillverkaren får behandla personuppgifter och uppgifter om användning av alkoholåset bara om verkställigheten av denna lag kräver det. På den som sköter uppgifter som avses i denna paragraf tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar. (2019/24)

På sådan behandling av personuppgifter som avses i 3 mom. och översändande av uppgifter om användningen till alkoholåstillverkare i stater utanför Europeiska unionen tillämpas vad som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om

det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG och i dataskyddslagen (FFS 1050/2018). (2019/24)

Representanten och alkoholstillverkaren får bevara körkortshavarens personuppgifter och uppgifterna om användning av alkoholset högst fem år efter det att villkorstiden för körkort villkorat av alkoholås gått ut. Efter det ska uppgifterna förstöras.

59 §. (2018/5) *Godkännande av alkoholås*

För att ett alkoholås ska få säljas, överlåtas eller användas på Åland enligt denna lag ska det uppfylla de krav som anges i lagen om alkoholås (FFS 730/2016).

60 §. *Närmare bestämmelser*

Närmare bestämmelser om alkoholåsets funktion och montering, avläsning av alkoholåsets minne och överlämnande av uppgifter om användningen till polismyndigheten utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2015:98) om alkoholås för den som har körkort med villkor om alkoholås.

8 kap. Utländska körkort

61 §. *Giltighet på Åland av EES-körkort*

Ett EES-körkort gäller på Åland om

- 1) körkortshavaren uppfyller de ålderskrav som anges 9 §.
- 2) EES-körkortet är giltigt i den utfärdande staten och
- 3) EES-körkortet inte har bytts ut mot ett åländskt körkort.

Ett EES-körkort gäller inte på Åland om körkortshavaren har ett åländskt körkort som är omhändertaget, körkortshavaren har meddelats en körförbudstid eller körkortshavaren i fall som avses i 32 § 1 mom. 5 punkten har förklarat att hen vill behålla det åländska körkortet.

62 §. (2019/91) *Giltighet på Åland av körkort utfärdat i en konventionsstat*

Ett körkort som är utfärdat i ett land utanför EES som har tillträtt den i Genève år 1949 ingångna konventionen rörande vägtrafik (FördrS 11/1959) eller den i Wien år 1968 ingångna konventionen om vägtrafik (FördrS 30/1986) gäller på Åland om körkortshavaren uppfyller de ålderskrav som anges i 9 § och körkortet är giltigt i den utfärdande staten och

1) körkortet är ett nationellt körkort som motsvarar körkortsmodellen i konventionen eller har samma information skriven med latinska bokstäver som ett körkort som motsvarar körkortsmodellen i konventionen eller att det utöver körkortet uppvisas ett konventionsenligt internationellt körkort eller en officiell översättning av körkortet till svenska, engelska, tyska, franska eller något annat nordiskt språk,

2) körkortet åtföljs av en identitetshandling med fotografi när körkortet saknar fotografi på innehavaren och

3) innehavaren uppfyller de medicinska kraven för respektive kategori.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller också körkort och internationella körkort utfärdade enligt de regionala bestämmelserna i Hongkong, Macao eller Taiwan.

Körkortet gäller på Åland i två år från det att körkortshavaren bosatte sig i Finland men ger inte körkortshavaren rätt att köra en Ålandsregistrerad lastbil eller buss i förvärvssyfte. Ett körkort som är utfärdat i en konventionsstat efter att körkortshavaren fick sin permanenta bosättningsort på Åland eller i riket är inte giltigt.

62a §. (2019/91) *Giltighet på Åland av andra utländska körkort*

Nationella körkort som inte är utfärdade av någon av de stater som anges i 61 eller 62 § och som motsvarar kategori A1, A2, A eller B gäller på Åland i ett år från inresan eller, om innehavaren är införd i befolkningsregistret, från det att innehavaren infördes i befolkningsregistret under förutsättning att körkortshavaren uppfyller de medicinska krav som är en förutsättning för trafiksäkerheten och de ålderskrav som anges i 9 § och att körkortet är giltigt i den utfärdande staten och i övrigt uppfyller de krav som anges i 62 § 1 mom. Denna paragraf tillämpas även på körkort beviljade på Färöarna och Grönland. Ett utländskt körkort som är utfärdat efter att körkortshavaren fick sin permanenta bosättningsort på Åland eller i riket är inte giltigt.

63 §. *Ingripande mot utländska körkort*

Om det finns grund för ett körkortsingripande som avses i 6 kap. mot en körkortshavare med ett EES-körkort eller ett annat utländskt körkort tillämpas samma bestämmelser som vid ingripande mot ett åländskt körkort. (2019/91)

Om körkortshavaren inte har sin permanenta bosättningsort på Åland eller i riket och ska resa ut ur landet ska polismyndigheten på begäran återlämna körkortet även om körkortsingripandet inte har upphört. Så länge en körförbudstid löper har körkortshavaren inte rätt att köra något körkortspliktigt fordon i landskapet.

64 §. *Utbyte av EES-körkort*

Om innehavaren av ett EES-körkort har sin permanenta bosättningsort på Åland eller har studerat här sedan minst sex månader får EES-körkortet bytas ut mot ett likvärdigt åländskt körkort enligt bestämmelserna i 35 §.

Om ett EES-körkort i utfärdandelandet är föremål för någon typ av körkortsingripande, får det inte bytas ut eller ersättas.

Om innehavaren av ett EES-körkort har sin permanenta bosättningsort på Åland ska ett EES-körkort som förstörts eller kommit bort ersättas med ett likvärdigt åländskt körkort. Polismyndigheten ska utfärda ersättningskörkortet utifrån de uppgifter de har tillgängliga eller då så är lämpligt utifrån ett intyg från de behöriga myndigheterna i den medlemsstat som utfärdade det ursprungliga körkortet.

Det gamla EES-körkortet ska återlämnas till myndigheterna i den medlemsstat som har utfärdat körkortet tillsammans med en förklaring till varför körkortet återlämnas.

65 §. (2019/91) *Utbyte av körkort utfärdad av en konventionsstat*

Ett körkort som är utfärdad i en konventionsstat och uppfyller kraven i 62 § får bytas ut mot ett åländskt körkort i kategori A1, A2, A och B utan krav på en ny förarexamen, om sökanden ansöker om och beviljas körkortstillstånd och bytet görs inom den tvåårsfrist som anges i 62 § och innan körkortets giltighetstid går ut.

På det åländska körkortet ska det anges vilken stat eller region som har beviljat det körkort som ligger till grund för utbytet.

Det gamla körkortet ska lämnas in till polismyndigheten innan det nya körkortet får lämnas ut. Körkortet ska bevaras för att på begäran kunna återlämnas till innehavaren om han eller hon flyttar från Finland och lämnar in sitt åländska körkort till polismyndigheten.

Nationella körkort som inte är utfärdade av någon av de stater som anges i 61 eller 62 § får inte bytas ut utan krav på att ny förarexamen avläggs.

9 kap. Körkortsregister**66 §.** *Uppgifter i körkortsregistret*

Fordonsmyndigheten ska föra ett körkortsregister. I registret ska följande uppgifter föras in: (2023/112)

a) fullständigt namn, personbeteckning och adress för den som avses med registreringen,

b) ansökan och beviljande samt återkallelse av körkortstillstånd, utfärdande av körkort, beviljande samt återkallelse av yrkeskompetensbevis, yrkeskörtillstånd, trafiklärtillstånd och godkännande som handledare samt beslut om varning, interimistiska körförbud, omhändertaganden av körkort och körförbudstider,

c) behörighet i körkortet samt eventuella villkor,

d) (2023/112) uppgifter om gärningar som anges i 43 § och som kan ligga till grund för bestämmande av en körförbudstid,

e) uppgifter om förarundervisning och förarexamen, godkänd handledarutbildning, utbildning för grundläggande yrkeskompetens eller fortbildning enligt landskapslag om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare samt

f) uppgifter om tillstånd till transport av farliga ämnen.

Registret upptar även personuppgifter om de personer som saknar körkort och som dömts till straff och andra påföljder för brott som nämns i 1 mom. d punkten samt uppgifter om de straff och andra påföljder som nämnda personer dömts till för dessa brott. I registret införs även relevanta uppgifter om personer bosatta i landskapet med körkort från riket eller något annat nordiskt land som dömts till straff för något brott enligt 1 mom. d punkten.

67 §. *Hantering och införande av uppgifter i körkortsregistret*

Uppgifter ur körkortsregistret får lämnas till polismyndigheten, till myndigheter inom EES som handlägger körkortsärenden och till den som uppgifterna gäller. Polismyndigheten har även rätt att föra in upp-

gifter i registret. Finner polismyndigheten felaktigheter i körkortsregistret ska dessa meddelas till [motorfordonsbyrån].

Den som anordnar inledande teorikurs eller säkerhetsutbildning ska meddela [motorfordonsbyrån] när en elev har genomfört kursen eller del av säkerhetsutbildningen. Sådant meddelande ska ske genom elektronisk överföring i ett system som har godkänts av [motorfordonsbyrån].

Information om körkort och anknytande uppgifter och åtgärder som ska utbytas inom ramen för ömsesidigt erkännande av i EES-stater utfärdade körkort förmedlas ur körkortsregistret med hjälp av nätverket för EU-körkort. Nätverket får även användas för sådant informationsutbyte för kontrolländamål som föreskrivs i unionslagstiftning. (2020/94)

[Motorfordonsbyrån] kan tillåta att uppgifter i körkortsregistret under dess tillsyn studeras för vetenskaplig forskning eller annat därmed jämförligt ändamål. I sådana fall ska uppgifterna anonymiseras.

Med "motorfordonsbyrån" avses numera "Fordonsmyndigheten". Se LL (2018:8) om Fordonsmyndigheten.

68 §. *Gallring av uppgifter i körkortsregistret*

När någon som finns registrerad har avlidit, ska uppgifterna om personen snarast gallras ur registret.

Uppgifter om trafikbrott, trafikförseelser, körkortsingripanden och interimistiska körförbud ska gallras ur registret sedan tio år förflutit från det att en dom eller ett beslut har vunnit laga kraft. (2023/112)

Uppgifter om godkännande som handledare gallras ur registret när tillståndet förfallit.

10 kap. Ansvar och överklagande**69 §.** (2023/112) *Straff och avgift för trafikförseelse*

Bestämmelser om straff för brott eller avgift för förseelse mot denna lag finns i trafikbrottslagen för Åland.

70 §. (2023/112) *Ändringssökande*

Den som inte är nöjd med ett beslut som polismyndigheten eller fordonsmyndigheten fattat får inom 30 dagar från att beslutet delgavs yrka på rättelse hos den myndighet som fattat beslutet. Har yrkandet om rättelse inte lämnats in inom föreskriven tid, tas det inte upp till prövning. Yrkandet ska lämnas in skriftligen. Av skrivelsen ska det framgå vilket beslut som avses, hurdan rättelse som yrkas och på vilka grunder rättelse yrkas.

Ett yrkande om rättelse ska behandlas skyndsamt. När myndigheten har tagit upp ett yrkande om rättelse kan den ändra eller upphäva beslutet eller avslå yrkandet om rättelse.

Den som inte är nöjd med beslutet avseende yrkandet om rättelse, får söka ändring genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019).

Besvär över ett åläggande att ge in ett läkarutlåtande eller ett bevis på en godkänd förarexamen får endast anföras tillsammans med besvär över det beslut genom vilket ärendet avgörs.

Beslut som polismyndigheten har fattat med stöd av denna lag får verkställas trots att besvär har anförts.

Ikraftträdandebestämmelse (2015:88):

Med de undantag som föreskrivs i 2 och 3 mom. träder denna lag i kraft den 1 mars 2016.

Bestämmelserna i 5 § och 9 § 4 mom. träder dock i kraft redan den 29 februari 2016.

Bestämmelserna i 7 kap. träder i kraft den 1 april 2016.

Genom denna lag upphävs körkortslagen (1991:79) för landskapet Åland. Om det i en landskapslag eller landskapsförordning hänvisas till en bestämmelse i den upphävda körkortslagen som har ersatts av en bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen. Om det i någon annan landskapslag eller landskapsförordning talas om körkortsklass avses körkort av en viss kategori.

Beslut som en myndighet har fattat med stöd av den upphävda körkortslagen som är gällande när denna lag träder i kraft ska fortfarande gälla om inte annat föreskrivs i dessa övergångsbestämmelser.

Vid förnyande, ersättande eller utbyte av ett körkort som utfärdats enligt tidigare gällande lag tillämpas bestämmelserna i denna lag.

Körkortshavare med körkort i kategori C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller körkortshavare med yrkeskörtillstånd som har utfärdats före denna lags ikraftträdande med en längre administrativ giltighetstid än fem år ska efter att denna lag trätt i kraft lämna in läkarutlåtande vid 45, 50, 55, 60 och 65 års ålder.

Den som har erhållit körkort i kategori T före denna lags ikraftträdande har även rätt att köra fordon i kategori AM.

Den som har erhållit körkort i kategori A1 före den 19 januari 2013 har även rätt att framföra fordon i kategori T.

Den som har erhållit körkort i kategori A1 och A före den 19 januari 2013 har rätt att köra tre- och fyrehjulingar.

Den som har erhållit körkort i kategori A för melantung motorcykel före den 19 januari 2013 har rätt att köra alla typer av motorcykel två år efter utfärdandet.

Körkort i kategori M motsvarar körkort i kategori AM enligt denna lag.

Körkort i kategori KT motsvarar körkort i kategori A enligt denna lag.

Körkort som har utfärdats enligt de bestämmelser som gällde innan denna lag träder i kraft och som har en sista giltighetsdag som sträcker sig längre än den 18 januari 2033 måste bytas ut mot ett körkort som uppfyller kraven i denna lag före den 19 januari 2033. Körkort som inte har bytts ut innan den 19 januari 2033 blir ogiltiga efter detta datum. Detta gäller även ett EES-körkort när körkortshavaren har sin permanenta bostättningsort på Åland.

Den som har påbörjat en förutbildning enligt tidigare läroplan har rätt att slutföra utbildningen inom ett år efter denna lags ikraftträdande. Den tilläggsundervisning som anges i 38 § i den upphävda körkortslagen ska genomgå av den som avlagt förarexamen

före denna lags ikraftträdande eller om man genomfört utbildningen enligt tidigare gällande läroplan, om inte säkerhetsutbildningen del 2 enligt denna lag genomförs.

Ikraftträdandebestämmelse (2019/91):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020 med undantag av bestämmelserna om traktorbil som träder i kraft den 1 mars 2021.

Den som har ett giltigt körkort villkorat av alkoholås med en administrativ giltighetstid som understiger fem år när denna lag träder i kraft, och körkortshavarens körförbudstid överstiger körkortets giltighetstid och det inte föreligger sådana skäl som anges i 31 § 4 mom. till att körkortet utfärdats med en kortare administrativ giltighetstid, har rätt att byta ut körkortet mot ett körkort villkorat av alkoholås med en administrativ giltighetstid på fem år räknat från det gällande körkortets utfärdandedatum.

Körkort för kategori T eller B som erhållits innan denna lag träder i kraft berättigar till att köra en traktor som tagits i bruk före den 1 januari 2016 och som registrerats som trafiktraktor eller som trafiktraktor/jordbrukstraktor då den används för transporter som avses i 7 § i bränsleavgiftslagen (FFS 1280/2003).

Ikraftträdandebestämmelse (2023/112):

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.

N 23 Landskapslag (2015:89) om trafikskolor

1 §. Definition

Med trafikskola avses inrättning för bedrivande av yrkesmässig utbildning av förare av fordon som kräver körkortsbehörighet.

2 §. Tillstånd att driva trafikskola

En trafikskola får endast drivas med tillstånd av [motorfordonsbyrån].

Tillstånd får ges till en fysisk eller juridisk person som har rätt att utöva näring på Åland och som med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden bedöms ha förutsättningar att ge en god förutbildning. Tillräckliga ekonomiska förhållanden förutsätter att sökanden inte har skulder som drivs in genom utsökning och med hänsyn till sökandens betalningsförmåga inte är obetydliga.

Tillståndet att driva en trafikskola kan begränsas till undervisning av vissa körkortskategorier.

Ett tillstånd att driva trafikskola kan inte överlåtas.

3 §. Personal

Vid en trafikskola ska det finnas en trafikskolechef som svarar för att skolan drivs på det sätt som sägs i 2 § 2 mom. och en eller flera godkända trafiklärare som bedriver utbildningen.

Trafikskolechefen kan även vara trafiklärare.

4 §. Villkor för trafiklärartillstånd

[Motorfordonsbyrån] beviljar trafiklärartillstånd till sökande som

1) har ett giltigt körkort med minst kategori B och har haft det i minst tre år,

N 24 LF (2015:95) om förarutbildning

2) har lämnat in ett högst tre månader gammalt läkarutlåtande som visar att sökanden uppfyller de medicinska kraven för körkort i grupp 2 enligt körkortslagen (2015:88) för Åland,

3) har behörighet att framföra de fordon som utbildningen gäller,

4) har avlagt examen för trafiklärare eller innehar, av landskapsregeringen godkänd, motsvarande kompetens och

5) inte under de senaste fem åren har gjort sig skyldig till rattfylleri, grovt rattfylleri eller andra grova eller upprepade trafikbrott eller gjort sig skyldig till brott mot liv och hälsa eller brott som annars tyder på våldsamt uppträdande, sexualbrott eller något annat motsvarande brott som visar att sökanden är uppenbart olämplig som trafiklärare.

Ett trafiklärartillstånd kan avse utbildning för en eller flera körkortskategorier.

Med körkortsbehörighet i 1 mom. jämfälls körkort utfärdat i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Innan ett trafiklärartillstånd beviljas ska utlåtande gällande i 1 mom. 5 punkten nämnda omständigheter inhämtas från polismyndigheten.

Trafiklärartillståndet ska medföras i fordonet vid all undervisning.

5 §. Tillsyn och återkallande av trafikskolans tillstånd

[Motorfordonsbyrån] svarar för tillsynen över trafikskolorna och ska återkalla tillståndet att driva trafikskola, om

1) trafikskolan inte längre uppfyller kraven för tillstånd enligt 2 § 2 mom.,

2) utbildningen i trafikskolan uppvisar allvarliga brister eller bedrivs i strid med gällande bestämmelser, eller

3) undervisning inte har bedrivits vid skolan under de senaste tolv månaderna.

Innan ett tillstånd återkallas ska trafikskolechefen ges en rimlig frist att rätta till den eller de brister eller försummelser som avses i 1 mom. 1 eller 2 punkten.

Ett tillstånd kan också återkallas på trafikskolechefens begäran.

6 §. Återkallande av trafiklärartillstånd

[Motorfordonsbyrån] ska återkalla ett trafiklärartillstånd om trafikläraren uppvisar allvarliga brister i utbildningen av förare eller inte längre uppfyller kraven i 4 §.

Om en trafiklärare meddelas en körförbudstid återkallas trafiklärartillståndet under så lång tid som körförbudstiden löper eller tills vidare om körkortsingripandet beror på att trafikläraren inte uppfyller de medicinska kraven. Om tillståndshavaren inte följer uppställda tillståndsvillkor, uppvisar allvarliga brister i utbildningen av förare eller gjort sig skyldig till brott som anges i 4 § 1 mom. 5 punkten återkallas trafiklärartillståndet mellan två månader och fem år. När återkallandets längd bestäms ska allvarligheten i den eller de gärningar som ligger till grund för återkallandet och under vilka omständigheter den eller de begåtts särskilt beaktas.

Om det finns anledning att anta att en trafiklärare inte längre uppfyller de medicinska kraven för trafiklärartillståndet, får [motorfordonsbyrån] ålägga trafikläraren att ge in ett läkarutlåtande eller synintyg utfärdat av läkare eller optiker som visar att kraven uppfylls. Följs inte åläggandet ska trafiklärartillståndet återkallas.

Har en trafiklärare gjort sig skyldig till något förfarande eller någon försummelse som inte är så allvarlig att trafiklärartillståndet ska återkallas, får [motorfordonsbyrån] utfärda en varning.

Med "motorfordonsbyrån" avses numera "Fordonsmyndigheten". Se LL (2018:8) om Fordonsmyndigheten.

7 §. Läroplaner och kursplaner för förarutbildningen

Läroplaner för förarutbildningarna fastställs av landskapsregeringen.

Inom de ramar som läroplanerna anger ska trafikskolan utarbeta kursplaner för förarutbildningen. Kursplanerna ska ange innehållet i förarutbildningen, hur utbildningen ska bedrivas och hur målen ska uppnås. Innan kursplanerna får tillämpas ska de godkännas av [motorfordonsbyrån].

8 §. Straffbestämmelser

Den som driver trafikskola utan att ha tillstånd eller utan att följa bestämmelserna i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter döms till böter för bedrivande av olovlig förarutbildning.

9 §. Överklagande

Ett beslut som [motorfordonsbyrån] fattar med stöd av denna lag får, inom trettio dagar från delfäendet, överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Ikraftträdandebestämmelse (2015:95)

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2016.

Tillstånd som har utfärdats enligt tidigare lagstiftning gäller som tillstånd enligt denna lag under tillståndets återstående giltighetstid.

Vid förnyande av trafiklärarkort och tillstånd att driva trafikskola tillämpas bestämmelserna i denna lag.

N 24 Landskapsförordning (2015:95) om förarutbildning

1 kap. Inledande teoriprov och handledarutbildning för privat övningskörning

1 §. Inledande teoriprov

Syftet med teoriprovet, som ska avläggas innan sökanden första gången beviljas ett körkortstillstånd i grupp 1, är att säkerställa att körkortsaspiranten har primära kunskaper om trafikreglerna och trafikmiljön innan övningskörningen påbörjas. Teoriprovet är begränsat i omfattning till vägmärkeskännedom och trafikens grundregler, såsom korsningsregler och väjningsregler. Den körkortsaspirant som inte vill eller har möjlighet att självständigt läsa in grundteorin kan gå en inledande teorikurs på en trafikskola som en självständig kurs eller som en del i den fortsatta körkortsutbildningen.

2 §. Handledarutbildningen

Syftet med handledarutbildningen är att bidra till en effektiv körkortsutbildning samt främja trafiksäkerheten och miljön såväl under som efter körkortsutbildningen.

Efter utbildningen ska den blivande handledaren ha fått information om och känna till

- 1) körkortsutbildningens mål och innehåll samt vilka regler som finns för övningskörningen,
- 2) planering och strukturering av övningskörandet och
- 3) viktiga trafiksäkerhetsfaktorer samt gällande lagstiftning.

3 §. Körkortsutbildningens mål och innehåll samt regler för övningskörning

Detta avsnitt i handledarutbildningen ska innehålla

- 1) en presentation av läroplanerna för grupp 1 med deras mål och innehåll,

- 2) information om handledarens juridiska ansvar under övningskörningen och dennes moraliska ansvar som föredöme,
- 3) krav och bedömningskriterier vid förarprov samt
- 4) information om var ytterligare information om körkortsutbildning och övningskörning finns.

4 §. Planering och strukturering av övningskörningen

Detta avsnitt i handledarutbildningen syftar till att ge blivande handledare fakta och råd om hur en bra körkortsutbildning planeras och genomförs på ett strukturerat och metodiskt sätt. Avsnittet ska innehålla följande:

- 1) den privata övningskörningens roll och hur den kan kombineras med trafikskoleundervisning för att åstadkomma en effektiv och säker körkortsutbildning,
- 2) handledartillstånd för privat övningskörning och de regler som ska följas,
- 3) körerfarenhetens betydelse för trafiksäkerheten,
- 4) hur teori och praktik kan integreras i körkortsutbildningen,
- 5) strukturering och planering av övningskörningen med avseende på ingående delar och stegringsföljd,
- 6) val av övningsfordon och dess utrustning.

5 §. För trafiksäkerheten och miljön viktiga faktorer

Detta avsnitt i handledarutbildningen syftar till att ge blivande handledare fakta och råd om hur övningskörningen kan genomföras på ett säkert och miljömedvetet sätt. De risker som hör samman med privat övningskörning samt elevernas begränsade förmåga och erfarenhet ska särskilt beaktas.

Avsnittet ska innehålla följande:

- 1) val av lämpliga utbildningsmiljöer med hänsyn till elevens erfarenhet och färdighet,
- 2) på vilka sätt och varför handledare och elev kan tolka samma trafiksituation olika,
- 3) den oerfarna elevens begränsningar och tänkbara felhandlingar,
- 4) elevens uppfattningar om den egna förmågan och värdet av att undvika risker,

5) körsättets betydelse för minskad förbrukning av drivmedel, lägre bränslekostnader och minskade utsläpp av koldioxid,

- 6) effekter av kallstart, tomgångskörning och användande av motorvärmare,
- 7) vård och underhåll av fordon,
- 8) vägtrafikens miljöpåverkan,
- 9) effekter av val av transportmedel,
- 10) riskfaktorer såsom alkohol, andra droger, hastighet och trötthet,
- 11) var man kan söka ytterligare information om trafiksäkerhet och miljö.

6 §. Teoriprov för handledare

Efter genomförd handledarutbildning ska den blivande handledaren avlägga ett teoriprov. Teoriprovet består av frågor om trafikregler, regler för övningskörning och frågor rörande utbildningens genomförande.

7 §. Läroplan för handledarutbildningen

Läroplan för handledarutbildningen fastställs av landskapsregeringen.

2 kap. Förarutbildningar och läroplaner

8 §. Förarutbildningens grunder och genomförande

Förarutbildningen ska ge eleven goda kunskaper om trafiksystem, fordonsmanövrering, samspelet i trafiken, trafikens miljöpåverkan, faktorer som påverkar körförmåga, hur farliga trafiksituationer hanteras samt körning under svåra förhållanden. Utbildningens genomförande delas in i följande huvudmoment:

- 1) *Grundläggande trafikkunskap*; ska ge eleven kunskap i vad som krävs för att på ett säkert sätt kunna övningsköra i trafiken.
- 2) *Fordonets manövrering/egenskaper, trafikbetende och miljöpåverkan*; syftar till att eleven ska lära sig att manövrera och framföra sitt fordon på ett säkert och miljövänligt sätt.
- 3) *Körning i varierande trafikmiljöer*; syftar till att vidareutveckla elevens förmåga att köra på ett säkert, omdömesgillt och miljövänligt sätt i samverkan med andra trafikanter, i olika trafiksituationer och under olika förhållanden.
- 4) *Tillämpa ett förutseende körsätt och utföra körning i speciella sammanhang*; syftar till att ge eleven kunskap om betydelsen av att planera sin körning med avseende på till exempel vart, när, hur, under vilka omständigheter och varför en resa ska genomföras.

5) *Personliga förutsättningar och målsättningar i livet*; ska vävas in i de olika momenten i körundervisningen och syftar till att ge eleven en förståelse för hur olika personliga och sociala förutsättningar påverkar förarrollen.

6) *Säkerhetsutbildningen*; ska lyfta fram risker som är speciella för fordonstypen samt ge kunskap om beteenden som är riskfyllda samt förbättra elevens attityder till dessa, belysa vanliga olycksituationer och farliga beteenden samt möjligheterna att undvika dessa.

Ovanstående huvudmoment delas upp i kunskapsområdena teori och färdighet samt självvärdering.

9 §. Läroplaner för körkortsutbildningen

Läroplaner för de olika körkortskategorierna fastställs av landskapsregeringen. Inom de ramar läroplanerna anger antart [motorfordonsbyrån] kursplaner för den utbildning som krävs för att få avlägga examen för de olika körkortskategorierna.

Förarutbildningen, oavsett om den sker på en trafikskola eller som privatutbildning, ska ges i enlighet med den fastställda läroplanen. En utbildning som har påbörjats enligt en gammal läroplan ska slutföras inom ett år.

För att få avlägga föreexamen som endast består av ett körprov i enlighet med 26 § körkortslagen för Åland krävs inte att man övningskört med en trafiklärare eller handledare. (2016/34)

Med "motorfordonsbyrån" avses numera "Fordonsmyndigheten". Se LL (2018:8) om Fordonsmyndigheten.

3 kap. Säkerhetsutbildning**10 §. Säkerhetsutbildningens innehåll**

Säkerhetsutbildningen består av en teoretisk och en praktisk del med undantag för säkerhetsutbildningen för AM 120, AM 121 och T som endast består av den teoretiska delen.

Säkerhetsutbildningens teoretiska del ska ge eleverna kunskaper om faktorer som i samband med körning påverkar föraren och ökar risken för olyckor, såsom alkohol, andra droger, trötthet och riskfyllda beteenden i övrigt. Eleverna förutsätts vara aktiva och delta i diskussioner och samtal under utbildningen.

Den praktiska delen av säkerhetsutbildningen ska innehålla körning under särskilda förhållanden samt ge insikt om betydelsen av att undvika risker förknippade med sådan körning.

11 §. Rapporteringskrav

Den som anordnar säkerhetsutbildning ska rapportera till [motorfordonsbyrån] när utbildningen har genomförts av den sökande.

En genomförd säkerhetsutbildning eller del av utbildningen gäller i fem år.

12 §. Läroplaner för säkerhetsutbildningen

Läroplaner för säkerhetsutbildningen fastställs av landskapsregeringen.

4 kap. Föreexamen och körprov**13 §. Föreexamen**

Föreexamen består av ett teoriprov samt ett körprov. Teoriprovet och körprovet ska genomföras nära varandra i tid. Högst två månader får gå mellan provtillfällena.

14 §. Teoriprovet

Teoriprovet ska avläggas i form av [motorfordonsbyråns] datorstyrda teoriprov som är uppdelat i övningsdel, provdel och responsdel. Frågorna i teoriprovet är likvärdiga. Till varje fråga är endast ett alternativ rätt och varje rätt besvarad fråga ger en poäng. Teoriprogrammet bedömer provet och meddelar godkänt eller underkänt resultat.

Provet kan få avläggas muntligt eller med utökad tid om examinandan av hälsoskäl styrkt av intyg eller på grund av svårigheter att förstå svenska eller av andra liknande skäl inte kan avlägga provet på vanligt sätt.

Med "motorfordonsbyrån" avses numera "Fordonsmyndigheten". Se LL (2018:8) om Fordonsmyndigheten.

15 §. Körprovet

Syftet med körprovet är att försäkra sig om att sökanden har nått målet som fastställts i läroplanen och kan agera som en ansvarsfull förare i fråga om säkerhet, sociala färdigheter och ekologiskt tänkande och kan tillämpa de grundläggande körkunskaperna i olika trafiksituationer på ett självständigt och säkert sätt och kan identifiera och bedöma risker.

Under körprovet bedöms följande kompetensområden.

1) *Säkerhetskontroll och körställning.* Eleven ska kunna göra säkerhetskontroll på fordonet och förstå vilka risker som kan uppstå om fordonet inte fungerar som det ska.

2) *Manövrering.* Eleven ska kunna styra, växla, gasa och bromsa på ett rutinmässigt sätt.

3) *Miljö och sparsam körning.* Eleven ska kunna köra och använda en körteknik på ett sätt som medför låg bränsleförbrukning.

4) *Trafikregler.* Eleven ska ha kunskap om de regler som gäller och kunna tillämpa dem så att samspelet med andra trafikanter fungerar.

5) *Trafiksäkerhet och beteende.* Eleven ska kunna planera sin körning i god tid och kunna anpassa körningen till den aktuella trafiksituationen. Eleven ska förstå vilka risker som kan uppkomma och kunna förutse och bedöma konsekvenser av olika händelseförlopp. Eleven ska kunna anpassa fordonets hastighet och placering för att skapa tillräckliga säkerhetsmarginaler, och kunna samspela med andra trafikanter på ett bra sätt.

16 §. Närmare bestämmelser om föreexamen

Närmare bestämmelser om metoder för avläggande av teori-, och körprov samt innehåll och bedömning av teori- och körprov fastställs av landskapsregeringen.

5 kap. Alkohol- och attitydkurser**17 §. Alkohol och trafik**

Kursen alkohol och trafik är obligatorisk för de personer som önskar få ett körkortstillstånd efter att ha gjort sig skyldiga till rattfylleri med en promillehalt på minst 0,5 eller upprepade fall av rattfylleri, för personer som under prövotid gjort sig skyldiga till rattfylleri eller grovt rattfylleri och för personer som beviljats körkort villkorade av alkohol. Målet med kursen är att skapa bättre vanor så att alkohol och bilkörning inte kombineras i framtiden.

Kursen betonar attityder och beteenden och behandlar de risker en rattfull förare utsätter sig själv och andra för i trafiken samt tar upp vad som händer i kroppen då man dricker alkohol eller tar andra droger.

3 mom. upphävt (2017/34)

18 §. Attityd och trafik

Kursen attityd och trafik är obligatorisk för de personer som har körkort med prøvotid och gör sig skyldiga till ett icke alkoholrelaterat trafikbrott som leder till att körkortet omhändertas. Kursen ska behandla personens attityd till sin egen och andra trafikanters säkerhet, med fokus på det eller de trafikbrott som lett till körkortsingripandet. Målet med kursen är att förändra personens trafikmoral och på sikt skapa en säkrare trafikmiljö.

2 mom. upphävt (2017/34)

19 §. Kursplaner

Undervisningen ska följa de kursplaner som fastställts av landskapsregeringen.

20 §. Övningsskyltar och -västar

Vid privat övningskörning ska fordonet vara försett med en skylt med texten "ÖVNINGSKÖR" i vitt på grön botten omgiven av en vit bård. Skylten ska ha minimimåten 460 x 100 mm och bokstäverna ska ha en höjd av minst 50 mm och en stapelbredd av minst 8 mm. På ett fordon som används i yrkesmässig förarutbildning ska skylten ha röd botten. Skylten ska placeras så att den är väl synlig bakifrån men inte så att sikten inifrån fordonet begränsas eller baklyktorna eller registreringsskylten skymms.

Vid övningskörning med motorcykel eller moped utan täckt kaross ska eleven bära en reflexväst med texten "ÖVNINGSKÖR" på ryggen.

N 25 Landskapsförordning (2015:96) om villkorskoder som får anges på körkort utfärdade på Åland

1 §. Villkor som är nödvändiga ur trafiksäkerhets-synpunkt eller av administrativa skäl ska anges i körkortstillståndet och körkortet som koder. De harmoniserade koder som ska användas på körkort som utfärdas i en EU- eller EES-stat samt de nationella koder som används endast på Åland finns som bilaga till denna förordning. När ett körkort utfärdats i någon annan EU- eller EES-stat byts ut, ska koderna på körkortet överföras till det nya körkortet.

Anteckningarna görs på körkortets baksida bredvid anteckningen om kategori. I utrymmet under körkortskategorierna kan en kod som gäller alla kategorier eller vid behov också en kod som gäller en viss kategori eller vissa kategorier antecknas. I dessa fall ska också den kategori eller de kategorier som koden gäller antecknas.

2 §. Vid utbyte av körkort som har utfärdats av en stat utanför EES ska utbytet samt förnyelser eller utbyte som sker senare registreras på det nya körkortet.

Ikraftträdandebestämmelse (2017/2):

Denna förordning träder i kraft den 1 februari 2017.

I fråga om körkort som utfärdats före ikraftträdandet gäller de äldre bestämmelserna.

Bilaga (2017/2)

I de fall villkor för körkortstillståndet eller körkortsinnehavet föreskrivits eller beslutats enligt vad som sägs i körkortslagen (2015:88) för Åland, ska detta anges i körkortet enligt följande.

I. Harmoniserade EU-koder**FÖRARE (medicinska skäl)**

- 01. Synkorrektion och/eller skydd
 - 01.01 Glasögon
 - 01.02 Kontaktlinser
 - 01.05 Ögonlapp
 - 01.06 Glasögon eller kontaktlinser
 - 01.07 Särskilt optiskt hjälpmedel
- 02. Hörapparat/kommunikationshjälpmedel
- 03. Protes eller ortopediskt hjälpmedel
 - 03.01 Armprotes eller ortopediskt hjälpmedel
 - 03.02 Benprotes eller ortopediskt hjälpmedel

ANPASSADE FORDON

- 10. Anpassad växellåda
 - 10.02 Automatiskt val av utväxling
 - 10.04 Anpassad växelväljare
- 15. Anpassad koppling
 - 15.01 Anpassad kopplingspedal
 - 15.02 Handmanövrerad koppling
 - 15.03 Automatisk koppling
 - 15.04 Åtgärder för att förebygga obstruktion eller aktivering av kopplingspedal
- 20. Anpassat bromssystem
 - 20.01 Anpassad bromspedal
 - 20.03 Bromspedal för vänster fot
 - 20.04 Bromspedal med glidskena
 - 20.05 Vinklad bromspedal
 - 20.06 Handmanövrerad broms
 - 20.07 Bromsmanövrering med maximal kraft av N (*) (till exempel: "20.07(300N)")
 - 20.09 Anpassad parkeringsbroms
 - 20.12 Åtgärder för att förebygga obstruktion eller aktivering av bromspedal
 - 20.13 Knämanövrerad broms
 - 20.14 Bromsreglage som får stöd utifrån
- 25. Anpassat gasreglage
 - 25.01 Anpassad gaspedal
 - 25.03 Vinklad gaspedal
 - 25.04 Handmanövrerad gaspedal
 - 25.05 Knämanövrerad gaspedal
 - 25.06 Gasreglage som får stöd utifrån
 - 25.08 Gaspedal till vänster
 - 25.09 Åtgärder för att förebygga obstruktion eller aktivering av gaspedal
 - 31. Anpassningar och skyddsåtgärder för pedalen
 - 31.01 Extra uppsättning med parallella pedaler
 - 31.02 Pedaler på samma (eller nästan samma) nivå
 - 31.03 Åtgärder för att förebygga obstruktion eller aktivering av gas- och bromspedaler när pedalerna inte manövreras med foten
 - 31.04 Förhöjt golv
 - 32. Kombinerade system för färdbröms eller gasreglage
 - 32.01 Gasreglage och färdbröms som kombinerade system som manövreras med en hand

N 25 LF (2015:96) om villkorskoder som får anges på körkort

- 32.02 Gasreglage och färdbröms som kombinerade system som manövreras utifrån
- 33. Kombinerade system för färdbröms, gasreglage och styrning
 - 33.01 Gasreglage, färdbröms och styrning som kombinerade system som manövreras utifrån med en hand
 - 33.02 Gasreglage, färdbröms och styrning som kombinerade system som manövreras utifrån med två händer
- 35. Anpassade reglage (ljusreglage, vindrutetorkare/spolare, signalhorn, körriktningssvisare, etc.)
 - 35.02 Reglage som kan manövreras utan att styrningsanordningen måste släppas
 - 35.03 Reglage som kan manövreras med vänster hand utan att styranordningen måste släppas
 - 35.04 Reglage som kan manövreras med höger hand utan att styranordningen måste släppas
 - 35.05 Reglage som kan manövreras utan att styranordningen och gas- och bromsreglaget måste släppas
- 40. Anpassad styranordning
 - 40.01 Styranordning med maximal manövreringskraft av ... N (*) (t.ex. "40.01 (140N)")
 - 40.05 Anpassad ratt (större och/eller tjockare ratt, ratt med mindre diameter, etc.)
 - 40.06 Anpassning av rattens position
 - 40.09 Fotmanövrerad styrning
 - 40.11 Stödande anordning på ratten
 - 40.14 Anpassade styrsystem som manövreras med en hand/arm
 - 40.15 Alternativt styrsystem som manövreras med två händer/armar
- 42. Anordningar för ändrad sikt bakåt/åt sidan
 - 42.01 Anpassad anordning för sikt bakåt
 - 42.03 Extra invändig anordning som förbättrar sikt åt sidan
 - 42.05 Anordning som täcker den döda vinkeln
- 43. Förarens sittplats
 - 43.01 Förhöjt förarsäte som ger normal sikt på normalt avstånd från ratten och pedalerna
 - 43.02 Förarsäte som är anpassat efter kroppsformen
 - 43.03 Förarsäte med sidostöd för god stabilitet
 - 43.04 Förarsäte med armstöd
 - 43.06 Anpassat säkerhetsbälte
 - 43.07 Säkerhetsbälte med stöd för god stabilitet
- 44. Anpassning av motorcykel (obligatorisk användning av underkoder)
 - 44.01 Manövrering av båda bromsarna genom ett reglage
 - 44.02 Anpassad främre hjulbroms
 - 44.03 Anpassad bakre hjulbroms
 - 44.04 Anpassat gasreglage
 - 44.08 Säteshöjd som ger föraren till motorcykeln möjlighet att i sittande position ha båda fötterna på marken samtidigt vid stopp och stillastående
 - 44.09 Maximal manövreringskraft av främre hjulbroms ... N (*) (t.ex. "44.09(140N)")
 - 44.10 Maximal manövreringskraft av bakre hjulbroms ... N (*) (t.ex. "44.10(240N)")
 - 44.11 Anpassat fotstöd

- 44.12 Anpassat handtag
- 45. Motorcykel endast med sidvagn
- 46. Endast motordrivna trehjulningar
- 47. Begränsat till fordon med mer än två hjul som inte kräver att föraren balanserar upp fordonet vid start, stopp och stillastående
- 50. Begränsat till ett visst fordon/chassinummer (identifieringsmärkning, VIN)
 - Bokstäver som används i kombination med koder-na 01-44 för ytterligare specificering
 - a vänster
 - b höger
 - c hand
 - d fot
 - e mitten
 - f arm
 - g tumme

KODER FÖR BEGRÄNSAD ANVÄNDNING

- 61. Begränsad till resor under dagtid (t.ex. en timme efter soluppgången och en timme före solnedgången)
- 62. Begränsad till resor inom en radie av ... km från körkortsinnehavarens bostad eller enbart inom staden/regionen
- 63. Begränsad till körning utan passagerare
- 64. Begränsad till körning med högst ... km/tim
- 65. Begränsad till körning endast med annan körkortsinnehavare som innehar ett körkort i minst samma kategori
- 66. Begränsad till körning utan släpvagn
- 67. Ingen körning på motorväg
- 68. Ingen alkohol
- 69. Begränsade till att köra fordon med alkoholås i enlighet med EN 50436. Ange en sista giltighetsdag är frivilligt (t.ex. "69" eller "69(01.01.2016)")

ADMINISTRATIVA FRÅGOR

- 70. Utbyte av körkort nr ... utfärdat av ... (EU/FN-symbol om det är frågan om tredje land, exempelvis "70.0123456789.NL")
- 71. Duplikat av körkort nr ... (EU/FN-symbol om det är frågan om tredje land, exempelvis "71.987654321.HR")
- 73. Begränsat till fordon i kategori B av typen motordriven fyrhjulning (B1)
- 78. Begränsat till fordon med automatisk växellåda
- 79. (...) Begränsat till fordon som överensstämmer med specifikationerna inom parentes i samband med tillämpningen av artikel 13 i direktiv 2006/126/EG.
 - 79.01 Begränsat till tvåhjuliga fordon med eller utan sidvagn
 - 79.02 Begränsat till fordon i kategori AM av typen trehjulningar eller lätta fyrhjulningar
 - 79.03 Begränsat till motordrivna trehjulningar
 - 79.04 Begränsat till motordrivna trehjulningar till vilka en släpvagn får kopplas med en tillåten totalvikt som inte överstiger 750 kg
 - 79.05 Motorcykel i kategori A1 med ett effekt/viktförhållande som överstiger 0,1 kW/kg
 - 79.06 Fordon i kategori BE till vilka en släpvagn får kopplas med en tillåten totalvikt som överstiger 3 500 kg

80. Begränsat till de innehavare av körkort för fordon i kategori A av typen motordriven trehjulig som inte uppnått 24 års ålder

81. Begränsat till de innehavare av körkort för fordon i kategori A av typen motordriven tvåhjulig motorcykel som inte uppnått 21 års ålder

95. Yrkeskompetensbevis enligt direktiv 2003/59/EG giltigt t.o.m. ... (t.ex. '95(01.01.12)')

96. Fordon i kategori B till vilka en släpvagn får kopplas med en tillåten totalvikt som överstiger 750 kg och där fordonskombinationens tillåtna totalvikt är över 3 500 men är högst 4 250 kg

97. Ej behörig för fordon i kategori C1 som omfattas av rådets förordning (EEG) nr 3821/85 (**)

II. Nationella koder som används på Åland

101. Persontransporter med buss får utföras från och med 20 års ålder. Sådana transporter får även utföras från och med 18 års ålder, om fordonet

- körs utan passagerare, eller

- används för persontransporter i linjetrafik, där linjens längd inte överstiger 50 kilometer

102. Persontransporter med buss får utföras från och med 23 års ålder. Sådana transporter får även utföras från och med 21 års ålder, om fordonet används för persontransporter i linjetrafik, där linjens längd inte överstiger 50 kilometer

103. Transporter inom räddningsväsendet enligt 9 § 3 mom. körkortslagen på Åland

N 26 Landskapsförordning (2015:97) om medicinska krav för innehav av körkort

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Förordningens innehåll

Denna förordning innehåller bestämmelser om

1) medicinska krav för innehav av körkortstillstånd, körkort och yrkeskörtillstånd,

2) läkares anmälningsplikt enligt 47 § körkortslagen (2015:88) för Åland, och

3) sådant läkarintyg som krävs enligt 11 § körkortslagen.

De krav för innehav som anges i denna förordning gäller vid ansökan om körkortstillstånd för innehav av körkort och vid ansökan om yrkeskörtillstånd samt vid prövning av frågan om fortsatt innehav av körkortstillstånd, körkort och yrkeskörtillstånd, om inte annat särskilt anges.

2 §. Generellt om hinder för innehav av körkort

Varje sjukdom, skada eller annat medicinskt förhållande som kan antas påverka förmågan att köra ett körkortspflichtigt fordon ska prövas från trafiksäkerhetssynpunkt. Förhållanden som bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk utgör hinder för innehav. Detta gäller dock inte om risken är obetydlig, varvid större tolerans medges för innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE och T än för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE och yrkeskörtillstånd där den ökade trafiksäker-

hetsrisken som följer med sådant innehav alltid ska beaktas.

3 §. Bedömning av trafiksäkerhetsrisken

Bedömningen av trafiksäkerhetsrisken och behovet av villkor om läkarintyg och prövning av frågan om fortsatt innehav ska göras med utgångspunkt från det medicinska förhållandets allmänna karaktär och symptombild samt från omständigheterna i det enskilda fallet.

Om förhållandet har nära anknytning till vad som sägs i 2–15 kap. ska ledning hämtas från de krav som anges där. Beträffande andra medicinska förhållanden ska 2 § tillämpas.

Vid en sammantagen bedömning av olika medicinska förhållanden kan hinder för innehav föreligga även om förhållandena var för sig inte utgör hinder enligt 2–15 kap.

4 §. Läkarundersökning m.m.

Läkarundersökning och annan undersökning som ska ligga till grund för intyg enligt bestämmelser i körkortslagen ska göras med beaktande av vad som anges i denna förordning och med utgångspunkt från de uppgifter som sökanden lämnar och från vad som i övrigt är känt för undersökande läkare. Av intyget ska framgå om den sökande bedöms ha en sjukdom eller medicinskt tillstånd som innebär en trafiksäkerhetsrisk eller inte.

I 1–15 kap. finns bestämmelser om när villkor om läkarintyg efter viss tid ska föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras. Dessa krav får frångås endast om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl.

5 §. Läkares anmälningsskyldighet

Bestämmelser om läkares anmälningsplikt finns i 47 § körkortslagen. De grundläggande förutsättningarna för en anmälan ska anses föreligga om kraven i denna förordning inte uppfylls av den som ansöker om eller innehar körkortstillstånd, körkort eller yrkeskörtillstånd.

En anmälan från en läkare ska vara skriftlig och innehålla de uppgifter om innehavarens hälsotillstånd som framkommit vid undersökningen och som har betydelse för frågan om innehav.

2 kap. Synfunktioner

6 §. Synskärpan för grupp 1

Den binokulära synskärpan ska för innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T uppgå till minst 0,5. Korrektion med glasögon eller kontaktlinser får användas för att uppnå denna synskärpa. Att syn helt saknas i ett öga utgör inte hinder för innehav.

Om synskärpan i ett öga understiger 0,3 och synnedsättningen har inträtt plötsligt krävs en anpassningsperiod på minst sex månader innan innehav kan medges.

Vid nystagmus ska den binokulära synskärpan på minst 0,5 uppnås i blickriktningar upp till 30° från den rakt fram. Korrektion med glasögon eller kontaktlinser får användas för att uppnå denna synskärpa.

7 §. Synfältet

För innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T ska synfältet vid seende med båda ögonen samtidigt:

1) ha en horisontell utsträckning av minst 120° varav minst 50° åt vardera sidan från synfältets centrum, och

2) i detta område ha en vertikal utsträckning av minst 20° uppåt och minst 20° nedåt.

I det område som anges i 1 mom. 1 och 2 punkten utgör defekt som i utbredning är större än två intilliggande testpunkter i Esterman-programmet och som är belägen i området utanför 20° från synfältets centrum, hinder för innehav.

Synfältets utsträckning och defekter inom detta område definieras av en undersökning av synfältet med sådan metod som anges i 13-16 §. Vid misstanke om ögonsjukdom gäller vad som sägs i 13 § 3 mom. och 14 § 2 mom.

Vid sådan statisk tröskelperimetri som anges i 14 § 2 mom. 2 punkten ska värdet i varje korresponderande testpunkt uppgå till

1) minst 20 dB inom en radie av 10° från synfältets centrum, och

2) minst 10 dB inom en radie av 20° från synfältets centrum.

Trots vad som sägs i 4 mom. 2 punkten får värdet i en enstaka korresponderande testpunkt utanför 10° understiga 10 dB.

8 §. Hinder på grund av dubbelseende

Dubbelseende i någon blickriktning upp till 30° från den rakt fram utgör hinder för innehav. Hinder för innehav föreligger dock inte om dubbelseendet elimineras genom korrektion med prismaglas eller genom kontinuerlig ocklusion (förtäckning) av ena ögat. För att innehav ska kunna medges måste ocklusion ha skett under minst sex månader.

Trots vad som sägs i 1 mom. första meningen kan innehav medges även utan ocklusion efter en anpassningsperiod på sex månader om det kan bedömas att dubbelseendet inte är till besvär i trafiken.

Total nattblindhet eller annan allvarlig begränsning av seendet vid nedsatt belysning, utgör hinder för innehav. För körkortsbehörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE och yrkeskörtillstånd gäller vad som sägs i 11 §.

9 §. Synskärpan för grupp 2

För innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE och yrkeskörtillstånd ska synskärpan uppgå till minst 0,8 i det bästa ögat och till minst 0,1 i det sämre ögat, om inte annat sägs i 2 eller 3 mom. Korrektion med glasögon eller kontaktlinser får användas för att uppnå denna synskärpa.

Trots vad som sägs i 1 mom. får innehav av yrkeskörtillstånd medges om den binokulära synskärpan uppgår till minst 0,8. Korrektion med glasögon eller kontaktlinser får användas för att uppnå denna synskärpa.

Trots vad som sägs i 1 mom. får fortsatt innehav medges för den som före den 1 september 1996 hade

körkort för behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D eller DE om den binokulära synskärpan uppgår till minst 0,8. Korrektion med glasögon eller kontaktlinser får användas för att uppnå denna synskärpa.

Vid nystagmus ska synskärpan uppnås i blickriktningar upp till 30° från den rakt fram.

Om den föreskrivna synskärpan inte kan uppnås utan korrektionsglas, får inget av glasen överstiga plus åtta dioptrier i styrka i den mest brytande meridianen.

Kontaktlinser får användas om de fungerar väl under den tid som ett arbetspass i trafik omfattar. Om kontaktlinser används gäller inte vad som sägs i 1 mom.

Om syn helt saknas i ett öga utgör det hinder för innehav.

10 §. Synfältet

För innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE och yrkeskörtillstånd ska synfältet vid seende med båda ögonen samtidigt:

1) ha en horisontell utsträckning av minst 160° varav minst 70° åt vardera sidan från synfältets centrum, och

2) i detta område ha en vertikal utsträckning av minst 30° uppåt och minst 30° nedåt.

I det område som anges ovan utgör defekt som i utbredning är större än två intilliggande testpunkter i Esterman-programmet och som är belägen i området utanför 30° från synfältets centrum, hinder för innehav.

Synfältets utsträckning och defekter definieras inom detta område av en undersökning av synfältet med den metod som anges i 15 § 2 mom. 1 punkten.

Vid sådan statisk tröskelperimetri som anges i 15 § 2 mom. 2 punkten ska värdet i varje korresponderande testpunkt uppgå till

1) minst 20 dB inom en radie av 10° från synfältets centrum, och

2) minst 10 dB inom en radie av 30° från synfältets centrum.

11 §. Dubbelseende m.m. för grupp 2

Dubbelseende utgör hinder för innehav av körkortsbehörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE och yrkeskörtillstånd, oavsett i vilken blickriktning som dubbelseendet uppträder.

Total nattblindhet eller annan allvarlig begränsning av seendet vid nedsatt belysning, utgör hinder för innehav.

12 §. Villkor om läkarintyg

Vid progressiv ögonsjukdom ska villkor om läkarintyg eller annat medicinskt underlag föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

13 §. Synprövning

Synprövning för innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T får utföras av

1) läkare eller

2) legitimerad optiker, oftalmologassistent, ortoptist, den som har genomgått utbildning till optometri-

tekniker, ögonsjuksköterska eller sjuksköterska med vidareutbildning i ögonsjukvård.

Synprövning för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd får utföras av läkare. Uppgifterna om synskärpa kan i ett läkarintyg grundas på tidigare utförd undersökning av sådan person som anges i 1 mom. 2 punkten. Dessa uppgifter ska ingå som underlag vid läkarens samlade bedömning.

Om sökanden vid ansökningstillfället inte fyllt 45 år och ansöker om förlängd giltighet för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE får intyg om synprövning utföras av läkare, legitimerad optiker, oftalmologassistent, ortoptist, ögonsjuksköterska eller sjuksköterska med vidareutbildning i ögonsjukvård.

Om sökanden inte uppnår gällande synkrav eller vid misstanke om ögonsjukdom ska undersökning göras av en läkare med specialistkompetens i ögonsjukdomar.

14 §. Läkareundersökning

Synprövningen vid läkareundersökning ska omfatta:

1) Synskärpeprov och vid behov bestämning av ögonens refraktion. Undersökningen ska göras i ett ordinärt ljusst rum utan bländande ljuskällor i synfältet. Synprövningstavlan ska vara placerad på fyra eller fem meters avstånd (eventuellt med hjälp av speglar) och ska vara väl och jämnt belyst. Alla bokstäver ska kunna läsas på den rad som anger synskärpan.

2) Synfältsundersökning, i regel enligt Donders konfrontationsmetod, utförd i varje öga för sig med prövning minst ett par gånger i varje synfältskvadrant.

3) Kontroll av ögats rörlighet. Rörligheten ska prövas i de åtta huvudmeridianerna varvid dubbelseende ska uppmärksammas.

Om läkaren finner det sannolikt att en synfältsdefekt föreligger ska perimetri göras enligt en eller båda av punkterna 1 och 2 nedan. Vilken metod som ska användas ska bedömas utifrån orsaken till synfältsdefekten.

1) För att fastställa att vad som sägs i 7 § 1-3 mom. eller 10 § 1-3 mom. är uppfyllt ska en undersökning med binokulär statisk perimetri enligt Esterman-program utföras.

2) För att fastställa att vad som sägs i 7 § 4 mom. 1 och 2 punkten respektive 10 § 4 mom. 1 och 2 punkten är uppfyllt ska statisk tröskelperimetri enligt Humphrey med objektstorlek III eller annan likvärdig metod göras.

Bedömningen av testresultatet enligt 2 mom. 1 punkten ska göras utifrån om man ser testobjektet i de undersökta punkterna och enligt 2 mom. 2 punkten utifrån det högsta värdet i korresponderande punkter. Med korresponderande punkter avses två testpunkter belägna på motsvarande ställe i båda ögonen.

15 §. Misstanke om begränsad syn

Om anamnesen eller undersökningen ger misstanke om att synen är begränsad vid nedsatt belysning ska detta anges. Detsamma gäller vid misstanke om sjukdom som kan befaras försämra synförmågan avsevärt.

16 §. Synprövning

Synprövning för innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T enligt 13 § 1 mom. 2 punkten ska omfatta

1) synskärpeprov, som ska fastställa dels den binokulära synskärpan, dels synskärpan i varje öga för sig, och

2) synfältsundersökning utförd med apparatur avsedd för synfältsprövning.

Synprövning för de som inte fyllt 45 år och ansöker om förlängd giltighet för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE ska omfatta

1) undersökning av synskärpa och om föreskriven synskärpa inte uppnås utan korrektion ska även synskärpa med korrektion anges inklusive korrektionsglasens styrka,

2) undersökning av ögonrörlighet och uppgift om eventuellt dubbelseende,

3) uppgift om eventuell nystagmus (ofrivilliga ögonrörelser),

4) uppgift om eventuellt allvarligt begränsat seende vid nedsatt belysning, och

5) synfältsundersökning utförd med apparatur avsedd för synfältsprövning.

Om föreskriven synskärpa inte uppnås utan korrektion ska även synskärpa med korrektion fastställas binokulärt och i varje öga för sig.

3 kap. Hörsel och balanssinne

17 §. Balansrubbnings eller yrsel

Överraskande anfall av balansrubbnings eller yrsel som innebär en trafiksäkerhetsrisk utgör hinder för innehav av körkort i samtliga kategorier.

Morbus Ménière utgör hinder för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd om sjukdomen är kliniskt aktiv.

Hörselnedsättning eller dövhet utgör inte hinder för innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE, C1, C1E, C, CE eller T.

För innehav av behörigheterna D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd ska hörselförmågan vara sådan att innehavaren har möjlighet att kommunicera med passagerare och andra trafikanter. Detta krav ska anses uppfyllt om vanlig samtalsstämma uppfattas på fyra meters avstånd på ena örat med eller utan hörapparat.

18 §. Villkor om läkarintyg

Vid Morbus Ménière eller annan progressiv sjukdom ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

19 §. Läkareundersökning

Sökanden ska tillfrågas om förekomst av yrsel med hörselnedsättning, Morbus Ménière eller annan yrselsjukdom. Läkaren ska i dessa fall särskilt bedöma risken för överraskande anfall av balansrubbnings eller trafikfarlig yrsel.

Hörselprövning för innehav av behörigheterna D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd ska göras med vanlig samtalsstämma eller med tonaudiometer.

4 kap. Rörelseorganens funktioner

20 §. Funktionsnedsättning i rörelseorganen

En sjukdom eller nedsättning i rörelseorganens funktion som innebär att fordon inte kan köras på ett trafiksäkert sätt utgör hinder för innehav av körkort i samtliga kategorier.

En funktionsnedsättning i rörelseorganen utgör inte hinder om den kan kompenseras genom ortopediskt hjälpmedel eller tekniska anordningar på fordonet.

För innehav av behörigheterna D1, D1E, D, DE och yrkeskörtillstånd ska rörelseförmågan vara tillräcklig för att kunna hjälpa passagerare in i och ut ur fordonet samt med bilbältet.

21 §. Villkor om läkarintyg

Vid progressiv sjukdom, som i framtiden kan förväntas medföra funktionsnedsättning av sådan svårighetsgrad att körförmågan påverkas, ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall. Detsamma gäller i fråga om rörelseförmågan enligt 20 § 3 mom.

22 §. Läkarundersökning

Vid funktionsnedsättning i rörelseorganen ska läkaren bedöma tillståndets inverkan på körförmågan, i förekommande fall med hänsyn till tekniskt hjälpmedel eller anpassning av fordonet.

För innehav av behörigheterna D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd ska läkaren även bedöma förmågan att kunna hjälpa passagerare in i och ut ur fordonet samt med bilbältet.

5 kap. Hjärt- och kärlsjukdomar

23 §. (2018/9) Allmänt

Hjärt- eller kärlsjukdom som innebär en påtaglig risk för att hjärnans funktioner akut försämras eller som i övrigt innebär en trafiksäkerhetsrisk, utgör hinder för innehav av körkort.

Vid bedömning enligt detta kapitel ska tillståndets orsaker, kliniska form och utveckling samt behandlingsresultatet beaktas.

Vid innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd ska den ökade trafiksäkerhetsrisk som följer med sådant innehav beaktas.

24 §. (2018/9) Medfödd hjärtsjukdom

Medfödd hjärtsjukdom utgör hinder för innehav av körkort. Innehav kan dock medges under förutsättning att tillståndet är väl behandlat och i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk.

25 §. (2018/9) Bradyarytmier

Bradyarytmier (sinusknutesjukdom och överledningsrubbningar) antingen med synkopeepisoder orsakade av arytmier eller med historia av synkope utgör hinder för innehav av körkort. Innehav kan dock medges under förutsättning att tillståndet är väl behandlat och i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk.

Bradyarytmier med AV-block II – Mobitz typ 2, AV-block III eller alternerande skänkelblock utgör

hinder för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd. Innehav kan dock medges under förutsättning att tillståndet är väl behandlat och i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk.

26 §. (2018/9) Takyarytmi

Takyarytmier (supraventrikulära och ventrikulära arytmier) antingen med synkopeepisoder orsakade av arytmier eller med historia av synkope utgör hinder för innehav av körkort. Innehav kan dock medges under förutsättning att tillståndet är väl behandlat och i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk.

Takyarytmi med förekomst av strukturella hjärtsjukdomar och ihållande ventrikulär takykardi (VT) utgör hinder för innehav av körkort. Innehav kan dock medges under förutsättning att tillståndet är väl behandlat och i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk.

Takyarytmier med förekomst av polymorf kortvarig VT, ihållande VT eller med indikation för implanterbar defibrillator (ICD) utgör hinder för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd. Innehav kan dock medges under förutsättning att tillståndet är väl behandlat och i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk.

27 §. (2018/9) Reflexsynkope

Synkope som inte orsakats av arytmier, t.ex. vid så kallad reflexsynkope (vasovagal synkope), där underliggande strukturell hjärtsjukdom inte föreligger, utgör hinder för innehav av körkort. Innehav kan dock medges under förutsättning att tillståndet är väl behandlat och i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk.

28 §. (2018/9) Pacemaker och ICD

Vid pacemakerbehandling som fungerar väl och som i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk kan innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd medges.

Behandling med implanterbar defibrillator (ICD) utgör hinder för innehav av körkort. Innehav kan dock medges för behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T under förutsättning att behandlingen fungerar väl och i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk.

29 §. (2018/9) Ischemisk hjärtsjukdom och stroke

Vid ischemisk hjärtsjukdom utgör följande tillstånd var för sig hinder för innehav av körkort:

- 1) akut koronarsyndrom som instabil angina pectoris eller akut hjärtinfarkt,
- 2) symptomatisk angina pectoris, eller
- 3) nyligen genomgången perkutan koronar intervention (PCI) eller kranskärlsoperation (CABG).

Innehav kan dock medges under förutsättning att tillståndet är väl behandlat och i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk. Innehav kan även medges vid stabil angina pectoris förutsatt att symptom inte uppträder vid lindrig ansträngning.

Transitoriska ischemiska attacker (TIA) eller stroke utgör hinder för innehav av körkort. Innehav kan dock medges under förutsättning att tillståndet är väl

behandlat och i övrigt inte bedöms innebära en trafik-säkerhetsrisk.

Tillstånd efter stroke ska bedömas enligt tillämpligt kapitel.

30 §. (2018/9) *Hjärtsvikt och hjärttransplantation*

Hjärtsvikt utgör hinder för innehav av körkort.

För behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T kan innehav dock medges vid hjärtsvikt i funktionsklasserna NYHA I-III under förutsättning att tillståndet är väl behandlat och i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk. Behandling med mekanisk hjärt pump utgör i sådana fall inte hinder för innehav.

För behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd kan innehav medges vid hjärtsvikt i funktionsklasserna NYHA I-II där vänsterkammarens ejektionsfraktion (EF) är minst 35 % under förutsättning att tillståndet är väl behandlat och i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk. Behandling med mekanisk hjärt pump utgör dock hinder för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd.

Hjärttransplantation utgör hinder för innehav av körkort. Innehav kan dock medges under förutsättning att tillståndet är väl behandlat och i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk.

31 §. (2018/9) *Hjärtklaffssjukdom*

Hjärtklaffssjukdom utgör hinder för innehav av körkort vid förekomst av aortastenosis, aortainsufficiens, mitralisstenosis eller mitralisinsufficiens om det har förekommit episoder av synkope eller om funktionsförmågan bedöms till NYHA IV.

Hinder föreligger även för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd vid hjärtklaffssjukdom i förening med:

- 1) funktionsförmåga NYHA III eller IV,
- 2) ejektionsfraktion under 35 procent,
- 3) mitralisstenosis med uttalad pulmonell hypertensjon,
- 4) uttalad aortastenosis vid ekokardiografi, eller
- 5) aortastenosis med synkope.

Innehav kan medges för behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd trots vad som anges ovan i 2 mom. 4 och 5 punkten vid asymptomatisk aortastenosis med normalt arbetsprov.

Efter klaffkirurgi kan innehav av körkort medges under förutsättning att tillståndet är väl behandlat och i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk.

32 §. (2018/9) *Hypertoni*

Malign hypertoni (blodtrycksnivå ≥ 180 mmHg i systoliskt tryck eller ≥ 110 mmHg i diastoliskt tryck i kombination med risk för eller med progredierande organskador) utgör hinder för innehav av körkort.

Hinder föreligger även för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd vid hypertoni grad 3 (≥ 180 mmHg i systoliskt tryck eller ≥ 110 mmHg i diastoliskt tryck).

Innehav kan dock medges under förutsättning att tillståndet är väl behandlade och i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk.

33 §. (2018/9) *Kardiomyopati*

Hinder för innehav av körkort föreligger vid

- 1) hypertrofisk kardiomyopati,
- 2) långt QT-syndrom med synkope, torsade de pointes eller QTC > 500 ms, eller
- 3) Brugadas syndrom med synkope eller överlevt hjärtstopp.

Innehav kan dock medges för behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T under förutsättning att tillståndet är väl behandlat och i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk. Innehav när det gäller hypertrofisk kardiomyopati förutsätter dock att synkope inte uppträder och innehav vid Brugadas syndrom förutsätter effektiv behandling med ICD.

Trots vad som anges ovan kan innehav medges för behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd vid hypertrofisk kardiomyopati om synkope inte förekommer och högst ett av följande tillstånd föreligger:

- 1) vänstra ventrikelväggens tjocklek överstiger 3 cm,
- 2) icke ihållande ventrikulär takykardi,
- 3) fall av plötslig död i släkten (förstegradssläkting), eller
- 4) ingen ökning av blodtrycket vid fysisk övning.

Innehav förutsätter att tillståndet är väl behandlat och i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk.

Vid andra kardiomyopati ska risken för att hjärnans funktioner akut försämras bedömas. Prognosen för den specifika kardiomyopatin ska särskilt beaktas.

34 §. (2018/9) *Perifera kärlsjukdomar*

Vid thorakalt eller abdominellt aortaanerysm föreligger hinder för innehav av körkort om aortadiametern är sådan att den medför en avsevärd risk för plötslig bristning och därmed plötslig funktionsnedsättning.

Om aortadiametern överstiger 5,5 cm föreligger hinder för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd.

Innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd kan medges vid karotisstenosis som är signifikant under förutsättning att tillståndet är väl behandlat och i övrigt inte bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk.

35 §. (2018/9) *Villkor om läkarintyg*

Villkor om läkarintyg får föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

6 kap. Diabetes

36 §. (2018/9) *Diabetes*

Diabetessjukdom som inte är under godtagbar kontroll med avseende på risken för hypoglykemi eller då innehavaren har en bristande förmåga att känna varningstecken på hypoglykemi, utgör hinder för innehav. Innehavaren ska även förstå de risker som är förknippade med hypoglykemi. Vid hypoglykemi ska särskilt beaktas tecken på nedsatt hjärnfunktion (neuroglukopena symptom) samt risk för medvetlöshet, särskilt sådan som inte föregåtts av varningstecken.

Med allvarlig hypoglykemi avses i denna förordning sådan hypoglykemi som krävt hjälp av annan för att hävas och med återkommande allvarlig hypoglykemi avses allvarlig hypoglykemi som upprepas inom ett år.

Återkommande allvarlig hypoglykemi utgör hinder för innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T. Innehav kan dock medges under förutsättning att läkare bedömt att någon trafiksäkerhetsrisk inte föreligger samt att sjukdomstillståndet regelbundet kontrolleras.

Återkommande allvarlig hypoglykemi som inträffar i vaket tillstånd utgör alltid hinder för innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T till dess att en period om tre månader utan nya episoder av allvarlig hypoglykemi i vaket tillstånd har uppnåtts.

Återkommande allvarlig hypoglykemi utgör hinder för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd till dess att en observationstid om ett år från den senaste allvarliga hypoglykemin uppnåtts.

Efter allvarlig hypoglykemi i trafiken ska en observationstid utan nya episoder av allvarlig hypoglykemi ha uppnåtts för att diabetessjukdomen ska anses vara under godtagbar kontroll.

För innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T bör denna tid uppgå till minst sex månader och för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd till minst tolv månader.

37 §. *Komplikationer på grund av diabetes*

Vid andra komplikationer av diabetessjukdomen ska bedömningen av trafiksäkerhetsrisken göras med tillämpning av vad som i övrigt sägs i denna förordning, särskilt 2 kap. (synfunktioner), 5 kap. (hjärt- och kärlsjukdomar) och 10 kap. (demens och andra kognitiva störningar).

38 §. *Diabetes som behandlas med insulin*

Diabetessjukdom som behandlas med insulin utgör hinder för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd, om inte personen

- 1) har diabetes typ 2,
- 2) har förmåga att känna varningstecken på akut hypoglykemi eller aldrig har haft hypoglykemi, och
- 3) genomför egenkontroller av blodsocker.

För innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd ska varje allvarlig hypoglykemi under vaken tid beaktas och behovet av en observationstid utan nya sådana episoder bedömas.

39 §. *Villkor om läkarintyg*

Vid diabetessjukdom som behandlas med insulin ska innehavet förenas med villkor om läkarintyg och prövning av frågan om fortsatt innehav göras.

Intyg beträffande diabetessjukdomen och synfunktionerna ska lämnas efter ett år och därefter minst vart tredje år.

Om insulinbehandling har pågått i mer än ett år när polismyndigheten får kännedom om sjukdomen kan,

trots vad som sägs ovan, föreskrivas att läkarintyg ska lämnas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras efter en tid som bedöms lämplig i varje enskilt fall.

40 §. *Diabetes som behandlas med annat läkemedel*

Vid diabetessjukdom som behandlas med annat läkemedel än insulin ska villkor om läkarintyg beträffande diabetessjukdomen och synfunktionerna föreskrivas. Prövning av frågan om fortsatt innehav ska göras minst vart femte år för innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T och minst vart tredje år för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd.

41 §. *Transplantation av bukspottkörtel*

För den som har genomgått transplantation av bukspottkörtel eller Langerhanska öar där kriterierna för diagnosen diabetes inte längre uppfylls ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras.

42 §. *Läkarundersökning*

Läkaren ska särskilt bedöma risken för hypoglykemi för att avgöra om lämpligheten att köra motordrivet fordon är väsentligt nedsatt på grund av diabetessjukdom. Läkaren ska även förvissa sig om att den som behandlas med mediciner som medför risk för hypoglykemi.

- 1) förstår de risker som är förknippade med hypoglykemi,
- 2) är väl förtrogen med symptomen på hypoglykemi,
- 3) har kännedom om lämpliga åtgärder om sådana symptom uppkommer, och
- 4) har tillräcklig kontroll över sitt medicinska tillstånd. (2018/9)

Komplikationer från kärlsystemet till följd av diabetessjukdomen, t.ex. retinopati eller neuropati med motoriska, sensoriska bortfallssymptom eller kognitiv påverkan, ska särskilt uppmärksammas liksom makrovaskulära komplikationer med risk för hjärt- eller kärlsjukdom.

Vad som sägs i 1 mom. är av särskild vikt vid insulinbehandlad diabetes om det är fråga om innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd. Läkaren ska då beakta och bedöma lämpligheten från trafiksäkerhetssynpunkt med hänsyn till de körningar och arbetsformer som är aktuella vid sådant innehav. I intyget ska läkaren lämna ett särskilt utlåtande i denna fråga.

7 kap. Neurologiska sjukdomar

43 §. *Sjukdomar i nervsystemet*

Sjukdomar i nervsystemet som innebär trafiksäkerhetsrisker utgör hinder för innehav av körkort.

Vid riskbedömningen ska hänsyn tas till tillståndets kliniska form och utveckling samt behandlingsresultat. Motoriska eller sensoriska symptom som påverkar balans, koordination eller psykomotorisk hastighet, synfältsdefekter samt defekter av kognitiv natur ska särskilt beaktas.

Vid Parkinsons sjukdom och särskilt vid behandling med dopaminagonister, ska risken för insomning vid körning av motordrivet fordon särskilt beaktas och bedömas enligt 73 §.

44 §. Villkor om läkarintyg

Vid progressiv sjukdom, t.ex. Parkinsons sjukdom, multipel skleros eller annan neurodegenerativ sjukdom ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

8 kap. Epilepsi, epileptiskt anfall och annan medvetandestörning

45 §. Epileptiskt anfall

Med epileptiskt anfall avses den kliniska manifestationen av abnormal, repetitiva urladdningar i hjärnans nervceller. Med epilepsi avses återkommande, opro-cederade epileptiska anfall.

Riskbedömningen ska göras med utgångspunkt från förekomsten av epileptiska anfall, även om diagnosen epilepsi inte är ställd. Ett normalt resultat av en EEG-undersökning utesluter inte epileptiskt anfall eller epilepsi.

Vid bedömningen ska hänsyn tas till anfallets orsaker, kliniska form och utveckling samt behandlings-följsamhet och effekt av behandlingen.

46 §. Framprovocerade anfall

Epileptiskt anfall som provocerats av intag av substanser eller av abstinens ska i neurologiskt avseende bedömas enligt detta kapitel. Vid substansberoende eller missbruk av medel som påverkar förmågan att köra motordrivna fordon ska bedömningen även göras med utgångspunkt i 12 kap.

Vid sådant anfall som avses i 1 mom. ökar kravet på säkerställd nykterhet, även om diagnosen missbruk eller beroende inte kan ställas.

47 §. Hinder för innehav

Följande förhållanden utgör var för sig hinder för innehav om inte annat sägs i 48 §:

1) Ett första epileptiskt anfall har inträffat under de senaste sex månaderna.

2) Diagnosen epilepsi har ställts eller kan nu ställas och epileptiskt anfall har inträffat under de senaste tolv månaderna.

3) Det finns en påtaglig risk för epileptiskt anfall utifrån sjukhistoria, resultatet av klinisk undersökning, neuroradiologisk undersökning eller resultatet av EEG-undersökning.

4) EEG-undersökning visar regelbundna symmetriska formationer av bilateralt synkron tre per sekund spike wave aktivitet med generell utbredning (absenser).

48 §. Undantag

Trots vad som sägs i 47 § kan innehav medges i följande fall:

1) Epileptiskt anfall har inträffat efter läkarordinerad utsättning av anti-epileptisk medicinering och har föregåtts av minst två års anfallsfrihet. Förutsättningen är att behandling med samma substans har återin-

satts och har följts av en anfallsfri observationstid på tre månader.

2) Epileptiskt anfall har inträffat som en direkt följd av provocerande faktorer som kan förutses inte återkomma. Behovet av viss observationstid efter det senaste anfallet ska bedömas i varje enskilt fall. Anfall får dock inte ha inträffat under de senaste tre månaderna.

3) Ett enda epileptiskt anfall har inträffat efter lång tid av anfallsfrihet, och omständigheterna i övrigt talar för en låg risk för nya anfall.

4) Epileptiskt anfall har inträffat under de senaste tre åren men bedöms med stor säkerhet inte ha påverkat medvetandet, sinnesintrycken eller den motoriska kontrollen. Övriga omständigheter ska tala för en låg risk för anfall som påverkar medvetandet.

5) Det är fråga om en karakteristisk epilepsiform som under minst tre år manifesterat sig endast i form av anfall under sömn.

49 §. Hinder för innehav för grupp 2

Följande förhållanden utgör var för sig hinder för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd:

1) Ett första epileptiskt anfall har inträffat under de senaste fem åren. Behandling med läkemedel mot epilepsi får heller inte ha förekommit under denna tid.

2) Diagnosen epilepsi har tidigare ställts eller kan nu ställas och epileptiskt anfall har inträffat under de senaste tio åren. Behandling med läkemedel mot epilepsi får heller inte ha förekommit under denna tid.

3) Det finns en påtaglig risk för epileptiskt anfall utifrån sjukhistoria, resultatet av klinisk undersökning, neuroradiologisk undersökning eller resultatet av EEG-undersökning.

4) EEG-undersökning visar regelbundna symmetriska formationer av bilateralt synkron tre per sekund spike wave aktivitet med generell utbredning (absenser).

50 §. För innehav av körkort i samtliga kategorier vid annan medvetandestörning

Vid medvetandestörning eller annan kognitiv påverkan ska nödvändig observationstid bedömas utifrån risken för ny sådan störning eller påverkan.

Bedömningen ska göras med utgångspunkt i bakomliggande medicinska förhållanden.

Om orsaken till medvetandestörningen inte är klarlagd ska bedömning göras enligt 2 och 3 §§.

51 §. Villkor om läkarintyg

Vid diagnosen epilepsi ska den totala uppföljningsperioden vara minst fem år från det senaste anfallet. Under denna tid ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras ett år efter det senaste anfallet, därefter efter ytterligare ett år och därefter efter ytterligare tre år. Om det senaste anfallet inträffat mer än ett år innan polismyndigheten fått kännedom om sjukdomen, kan istället föreskrivas att läkarintyg ska lämnas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras vid endast ett eller två tillfällen och efter tid som bedöms lämplig i varje enskilt fall.

Villkor om läkarintyg får föreskrivas efter ett enstaka epileptiskt anfall, annan medvetandestörning eller vid anfall enligt 48 § 5 punkten. Villkor får då föreskrivas med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

Om förhållandena försämrats eller framstår som mindre stabila kan uppföljning göras under en längre period och med tätare intervall än vad som anges i 1 mom.

52 §. *Läkarundersökning*

Läkaren ska fråga sökanden om attacker av kortvarig medvetanderubbning och andra mindre påtagliga yttringar av epilepsisymptom har inträffat.

Vid idiopatisk generaliserad epilepsi med frånvarotackter (absenser) ska EEG-undersökning göras.

Vid sådant provocerat anfall som avses i 46 § ska allt bruk av sådana substanser särskilt uppmärksammas.

9 kap. Njursjukdomar

53 §. *Allvarligt nedsatt njurfunktion*

Allvarligt nedsatt njurfunktion som innebär en trafiksäkerhetsrisk utgör hinder för innehav av körkort.

Behandling med dialys ska prövas från trafiksäkerhetssynpunkt. Om behandlingen bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk utgör den hinder för innehav.

Behandling med hemodialys utgör hinder för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd.

54 §. *Villkor om läkarintyg*

Efter njurtransplantation ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras.

I övriga fall får villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

55 §. *Läkarundersökning*

Sökanden ska tillfrågas om tidigare njursjukdom. Läkaren ska vara särskilt uppmärksam på tecken på njursvikt.

10 kap. Demens och andra kognitiva störningar

56 §. *Kognitiv störning*

Allvarlig kognitiv störning utgör hinder för innehav. Vid bedömning av om störningen ska anses som allvarlig ska särskild hänsyn tas till nedsättning av uppmärksamhet, omdöme och förmågan att ta in och bearbeta synintryck samt nedsättning av mental flexibilitet, minne, exekutiva funktioner och psykomotoriskt tempo. Dessutom ska känslomässig labilitet och ökad uttrötthet beaktas. Apraxi och neglekt ska särskilt uppmärksammas.

57 §. *Innehav vid demens*

Demens utgör hinder för innehav. Vid lindrig demens kan dock innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T medges.

Demens anses föreligga om sådan diagnos har ställts utifrån vedertagen medicinsk praxis eller om det utifrån tillgänglig information kan bedömas att

kriterierna för sådan diagnos är uppfyllda. Med kriterier avses de som anges i de kriteriebaserade systemen för diagnosklassifikation DSMIV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) eller ICD 10 (International Classification of Diseases).

58 §. *Innehav vid förvärvade hjärnskador*

Hjärnskada som förvärvats efter exempelvis stroke, infektion, syrebrist (anoxi), förgiftning eller tumör samt traumatiskt förvärvat hjärnskada ska bedömas enligt 56 §.

59 §. *Villkor om läkarintyg*

Vid lindrig demens ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

Vid övriga förhållanden som regleras i detta kapitel får villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

60 §. *Läkarundersökning m.m.*

Undersökningen ska omfatta en bedömning av sökandens kognitiva funktioner. Läkarens bedömning kan grundas på neuropsykologisk undersökning utförd av neuropsykolog, annan legitimerad psykolog eller legitimerad arbetsterapeut med god kunskap inom området.

Bedömningen ska i första hand göras utifrån en medicinsk undersökning. Endast där bedömningen av den medicinska undersökningen ger ett resultat i ett svårbedömt gränsområde bör ett körprov eller annat slag av körtest göras.

Oavsett resultatet av sådant körprov eller körtest ska en helhetsbedömning av utredningsresultaten göras.

11 kap. Sömn- och vakenhetsstörningar

61 §. *Sömnapné m.m.*

Sömnapné, snarksjukdom (ronkopati) eller annan sjukdom med sömnstörning samt narkolepsi utgör hinder för innehav av körkort om förhållandena bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk.

62 §. *Villkor om läkarintyg*

Villkor om läkarintyg får föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

63 §. *Läkarundersökning*

Sökanden ska tillfrågas om störning av nattsömnen på grund av sömnapné eller uttalad snarkning samt om annan sömnstörning.

12 kap. Bruk av substans som påverkar förmågan att köra motordrivnet fordon

64 §. *Bruk av alkohol*

Detta kapitel gäller bruk av

- 1) alkohol,
- 2) andra psykoaktiva substanser än alkohol, utom nikotin och koffein, samt
- 3) läkemedel som inte är av psykoaktivt slag men som ändå bedöms kunna påverka förmågan att köra motordrivnet fordon.

Exempel på sådana psykoaktiva substanser som avses i 1 mom. 2 är opiater, amfetamin, kokain, cannabis, hallucinogener, GHB och flyktiga lösningsmedel samt narkotikaklassade läkemedel.

Anabola steroider är i denna förordning att betrakta som psykoaktiv substans.

65 §. Beroende och missbruk

En person anses vara beroende av substans som sägs i 64 § 1 mom. 1 eller 2 punkten om diagnosen beroende har ställts utifrån vedertagen medicinsk praxis eller om det utifrån tillgänglig information kan bedömas att kriterierna för sådan diagnos är uppfyllda.

Med diagnosen missbruk avses i denna förordning ett substansbruk som uppfyller kriterierna för diagnosen missbruk av psykoaktiv substans eller är ett bruk av substans som sägs i 64 § som inte är tillfälligt och som från medicinsk synpunkt är skadligt. Om kriterierna för diagnosen beroende någon gång har uppfyllts ska bestämmelserna om beroende tillämpas.

66 §. Prövning

Vid tillämpningen av 65 § avses med kriterier de som anges i de kriteriebaserade systemen för diagnosklassifikation DSM-IV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) och ICD 10 (International Classification of Diseases).

Missbruk av anabola steroider ska prövas dels enligt vad som sägs om missbruk i detta kapitel, dels enligt 82 och 83 §§.

67 §. Hinder för innehav

Diagnosen beroende av substans som sägs i 64 § 1 mom. 1 eller 2 punkten utgör hinder för innehav till dess att varaktig nykterhet kan verifieras och prognosen för fortsatt nykterhet är god.

68 §. Missbruk av substans

Diagnosen missbruk av substans som sägs i 64 § utgör hinder för innehav till dess att varaktig nykterhet kan verifieras och prognosen för fortsatt nykterhet är god.

Bedömning av frågan om nykterhet enligt denna förordning ska omfatta substanser som sägs i 64 §.

Med varaktig nykterhet avses att nykterhet ska verifieras under en observationstid om

1) minst sex månader vid diagnosen missbruk, och

2) minst ett år upp till två år vid allvarligt missbruk, och

3) minst ett år vid diagnosen beroende, och upp till två år vid svårt beroende.

Vid bedömning av tillståndets svårighetsgrad ska även resultat av tidigare behandlingsinsatser beaktas.

Med verifiering avses att nykterhet ska visas genom

1) kontinuerlig läkarkontakt eller annan rehabilitering,

2) frekventa laboratorieprover under hela observationstiden avseende den eller de substanser som diagnosen relaterar till,

3) upprepade laboratorieprover under observationstiden som belyser förekomsten av annat substansbruk, och

4) ett läkarintyg som redovisar och bedömer nämnda förhållanden.

Underlåtenhet att komma till provtagning ska redovisas i läkarintyget.

69 §. Provtagning

Vid provtagning som anges i 68 § 5 mom. gäller följande:

1) Laboratorieprover ska tas i blod eller urin, om inte annat sägs i 2 mom.

2) Provtagning i blod och urin ska ske med kort varsel.

3) Samtliga prover ska analyseras av ett ackrediterat laboratorium.

4) Resultat av provtagningen ska redovisas.

5) Referensområdet för genomförda laboratorieprover i blod ska anges. CDT och GT är obligatoriska alkoholmarkörer.

6) Provresultat över referensområdet avseende blodprover samt verifierad förekomst av substans i urin ska bedömas och kommenteras.

7) Om substans enligt 64 § 1 mom. 2 eller 3 punkten påvisats vid screeninganalys av urin ska verifierande analys utföras.

8) Vid urintoxikologisk undersökning ska provtagning vara övervakad och uppgift om urinens koncentration (kreatininvärde) redovisas. Urinprov med kreatininvärde under referensvärdet kan inte ligga till grund för verifiering av nykterhet.

Trots vad som sägs i 1 mom. får nykterhet avseende narkotika visas genom håranalys. När det gäller den substans som diagnosen relaterar till ska hårprov tas var tredje månad under hela observationstiden. Det första provet ska tas tidigast tre månader efter observationstidens början. För annat substansbruk än den substans som diagnosen relaterar till ska hårprov tas var sjätte månad under hela observationstiden. Det första provet ska tas tidigast tre månader efter observationstidens början. Verifierad förekomst av substans i hår ska bedömas och kommenteras.

70 §. Prognosbedömning

I prognosbedömningen ska de förhållanden under vilka rehabiliteringen skett, förekomsten av återfall och resultatet av tidigare rehabiliteringsåtgärder beaktas. Även kognitiva störningar (10 kap.), psykiska sjukdomar och störningar (14 kap.), ADHD, autismspektrumtillstånd och likartade tillstånd samt psykisk utvecklingsstörning (15 kap.) samt behovet av ytterligare stödåtgärder ska ligga till grund för prognosbedömningen.

71 §. Undantag

Trots vad som sägs i 67 och 68 §§ kan fortsatt innehav medges även om kraven på varaktighet och verifiering inte är uppfyllda, om omständigheterna i övrigt med styrka talar för en god prognos.

72 §. Under behandling

För den som har diagnosen beroende eller missbruk och deltar i behandlingsprogram med metadon, buprenorfin eller annat ersättningspreparat kan innehav medges om kraven i 67–68 §§ är uppfyllda.

Kravet på verifiering av nykterhet gäller dock inte läkarordinerat bruk av det ersättningspreparat som används i programmet. Sådant bruk ska särskilt prövas från trafiksäkerhetssynpunkt.

Trots vad som sägs i 68 § kan fortsatt innehav medges om följsamhet till programmet styrks under en observationstid på minst sex månader.

73 §. Läkarordinerat bruk av substans

Regelbundet, läkarordinerat bruk av substans som sägs i 64 § och som inte är att anse som beroende eller missbruk men som är av viss omfattning, ska prövas från trafiksäkerhetssynpunkt. Om bruket bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk, utgör det hinder för innehav.

74 §. Villkor om läkarintyg

Vid diagnoserna missbruk och beroende ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras

- 1) efter sex månaders observationstid,
- 2) därefter efter ytterligare sex månaders observationstid, och
- 3) därefter efter ytterligare tolv månaders observationstid.

Behovet av villkor om läkarintyg därutöver ska bedömas mot bakgrund av förhållandena i det enskilda fallet.

Vid regelbundet läkarordinerat bruk som avses i 72 § gäller vad som sägs i 76 §, istället för vad som anges i 1 och 2 mom.

75 §. Fortsatt innehav

Vid prövning av frågan om fortsatt innehav enligt 74 § gäller 66 § 2 mom.–68 § 2 mom. och 68 § 5 mom.–73 §.

Vid prövning av frågan om fortsatt innehav enligt 74 § 1 mom. 3 punkten gäller dock inte vad som sägs i 69 § 2 mom. andra – sjätte meningen.

Om provtagning avseende narkotika sker genom provtagning av hår ska denna istället ske efter sex månader och efter ytterligare sex månader från observationstidens början, om provtagningen avser den substans som diagnosen relaterar till.

76 §. Läkarintyg

Vid behandling enligt 72 § ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras

- 1) efter sex månaders observationstid,
- 2) därefter efter ytterligare sex månaders observationstid, och
- 3) därefter efter ytterligare tolv månaders observationstid.

Utöver vad som sägs i 1 mom. ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras så länge behandling pågår och därefter vid ytterligare minst ett tillfälle. Behovet av villkor om läkarintyg därutöver ska bedömas mot bakgrund av förhållandena i det enskilda fallet.

Vid läkarintyg enligt 2 mom. gäller inte vad som sägs om provtagning i 68 § 5 mom. 2 och 3 punkten, men vid verifiering av nykterhet ska ledning hämtas från de krav som anges där.

Vid regelbundet läkarordinerat bruk som avses i 73 § ska behovet av villkor om läkarintyg bedömas mot bakgrund av förhållandena i det enskilda fallet.

77 §. Läkarundersökning

Läkaren ska uppmärksamma symptom på ett pågående beroende eller missbruk av substans som påverkar förmågan att köra motordrivet fordon. Även symptom på utveckling mot ett beroende eller missbruk ska uppmärksammas.

Läkaren ska beakta om sökanden behandlas med läkemedel som kan sätta ned körförmågan och i förekommande fall informera sökanden om eventuella trafiksäkerhetsrisker.

13 kap. Särskilt läkarutlåtande efter grovt rattfylleri och efter upprepade fall av rattfylleri

78 §. Läkarutlåtande vid ansökan om körkortstillstånd

Läkarutlåtande vid ansökan om körkortstillstånd ska innehålla

- 1) en bedömning av om ett beroende eller missbruk föreligger enligt 65 §, och
- 2) en redogörelse för och en bedömning av sökandens konsumtion av den eller de substanser som påvisats vid trafiknykterhetsbrotten. Läkarutlåtandet ska även belysa förekomsten av annat substansbruk.

Om diagnosen beroende eller missbruk föreligger gäller bestämmelserna i 12 kap.

79 §. Observationstid

Under observationstiden som ska vara minst sex månader gäller vid provtagning avseende blod- och urinprover följande:

- 1) Om alkohol påvisats vid trafiknykterhetsbrottet ska laboratorieprover avseende alkohol ha tagits vid minst fyra tillfällen.
- 2) Om andra psykoaktiva substanser påvisats vid trafiknykterhetsbrottet ska laboratorieprover avseende denna eller dessa substanser har tagits vid minst sex tillfällen.

Provtagningen ska vara fördelad över observations-tiden.

I övrigt gäller vad som sägs i 69 §.

80 §. Provtagning av hår

Om provtagning enligt 79 § 1 mom. 2 punkten gäller narkotika kan detta ske genom provtagning av hår. Vid sådan provtagning gäller följande:

- 1) Vid provtagning av hår avseende den substans som påvisats vid trafiknykterhetsbrottet ska provtagning utföras efter tre månader och efter sex månader från observationstidens början.
- 2) Om substans påvisats vid screeninganalys ska verifierande analys utföras.
- 3) Om substans påvisats vid verifierande analys ska provresultatet bedömas och kommenteras.

81 §. Villkor om läkarintyg

När körkortstillstånd har meddelats efter sådan prövning som avses i 11 § 1 mom. körkortslagen ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras efter sex månader och därefter efter ytterligare tolv månader. Den totala upp-

följningsperioden ska således vara minst 18 månader. Behovet av villkor om läkarintyg därutöver ska bedömas mot bakgrund av förhållandena i det enskilda fallet.

Vid villkor om läkarintyg efter sex månader ska 78–80 §§ tillämpas.

Vid villkor om läkarintyg efter ytterligare tolv månader ska 78 och 79 §§ samt 80 § 2 och 3 punkten tillämpas. Observationstiden ska dock uppgå till tolv månader.

Om provtagning avseende narkotika sker genom provtagning av hår ska denna ske efter sex månader och efter ytterligare sex månader från observations-tidens början.

14 kap. Psykiska sjukdomar och störningar för innehav av körkort i samtliga kategorier

82 §. *Psykisk sjukdom*

Varje psykisk sjukdom och störning som yttrar sig i avvikande beteende, förändrad impuls kontroll, uttalade brister i fråga om omdöme eller anpassningsförmåga ska bedömas från trafiksäkerhetssynpunkt. Sjukdom och störning som bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk utgör hinder för innehav. Dokumenterat riskabelt beteende i trafiken ska särskilt beaktas.

Riskbedömningen ska göras mot bakgrund av

- 1) sjukdomsinsikt,
- 2) genomgången eller pågående tvångsvård enligt mentalvårdslagen (FFS 1116/1990),
- 3) recidivfri observationstid,
- 4) överkonsumtion av alkohol eller bruk av annat medel som påverkar förmågan att köra motordrivet fordon,
- 5) behandlingsföljsamhet, samt
- 6) behandlingseffekt.

Slutlig bedömning av behandlingsföljsamhet ska inte göras under pågående tvångsvård.

83 §. *Psykisk sjukdom på grund av bruk av anabola steroider*

Psykisk sjukdom eller störning som orsakas av bruk av anabola steroider ska bedömas enligt 82 §.

84 §. *Schizofrena syndrom*

Vid schizofrena och andra psykotiska syndrom ska följande förhållanden särskilt uppmärksammas:

- 1) vanföreställningar,
- 2) hallucinationer,
- 3) vredesutbrott,
- 4) desorganiserat beteende, samt
- 5) kvarstående defekttillstånd efter aktiv sjukdomsfas.

Kvarstående kognitiv nedsättning ska bedömas enligt 10 kap. Vid schizoaffektiva (cykloida) syndrom ska maniknande symptom särskilt uppmärksammas. Bedömningen ska i dessa fall även göras enligt 85 §.

85 §. *Affektiva syndrom*

Vid affektiva syndrom ska manisk eller hypoman episod samt den ökande risken för recidiv efter upprepade sjukdomsepisoder särskilt beaktas.

86 §. *Personlighetsstörning*

Vid personlighetsstörning ska paranoid, schizotyp, antisocial, borderline och narcissistisk personlighetsstörning särskilt uppmärksammas.

87 §. *Särskilt för bussförare*

Vid innehav av behörigheterna D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd ska förhållanden som kan utgöra risk för passagerares säkerhet särskilt uppmärksammas.

88 §. *Villkor om läkarintyg*

Villkor om läkarintyg får föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

89 §. *Läkarundersökning*

Vid yrkesmässig personbefordran ska läkaren särskilt uppmärksamma psykisk sjukdom och/eller störning som medfört att sökanden av relativt små anledningar upprepade gånger visat tecken på beteende som kan utgöra risk för passagerares säkerhet.

Läkaren ska särskilt uppmärksamma sådana sjukdomar och patologiska företeelser, som anfallsvis eller mera ihållande nedsätter sökandens vaksamhet och iakttagelseförmåga eller inskränker den psykomotoriska reaktionsberedskapen.

15 kap. ADHD, autismspektrumtillstånd och likartade tillstånd samt psykisk utvecklingsstörning

90 §. *Allmänt*

Detta kapitel gäller

- 1) ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder), annan diagnos avseende störning av uppmärksamhet eller hyperaktivitet, DAMP (Deficits in Attention, Motor control and Perception), autismspektrumtillstånd (t.ex. Aspergers syndrom), Tourettes syndrom, samt
- 2) psykisk utvecklingsstörning.

91 §. *Allvarlig psykisk utvecklingsstörning*

Allvarlig psykisk utvecklingsstörning utgör hinder för innehav av körkort. Med sådan störning avses här djupgående, svår eller måttlig mental retardation enligt DSM-IV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) eller grav, svår eller medelsvår psykisk utvecklingsstörning enligt ICD 10 (International Classification of Diseases).

92 §. *Prövning i enskilda fall*

Vid diagnoser som anges i 90 § 1 punkten och vid annan psykisk utvecklingsstörning än sådan som anges i 91 § ska symptomen prövas från trafiksäkerhets-synpunkt. Om dessa bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk föreligger hinder för innehav.

93 §. *Bedömningskriterier*

Vid bedömning enligt detta kapitel ska störningar av impuls kontroll, koncentrationsförmåga, uppmärksamhet och omdöme samt tvångsmässig fixering beaktas.

Förekomst av kognitiva störningar samt psykiska sjukdomar och störningar ska även bedömas med beaktande av vad som sägs i 10 kap. och i 14 kap.

N 26 LF (2015:97) om medicinska krav för innehav av körkort

94 §. Fler bedömningskriterier

Bedömningen enligt 92 och 93 §§ ska göras mot bakgrund av

- 1) funktionsnedsättningens konsekvenser för det dagliga livet,
- 2) förekomst av beroende, missbruk eller överkonsumtion av alkohol, narkotika eller annan substans som påverkar förmågan att köra motordrivet fordon,
- 3) förmågan att följa regler och förstå andras beteende i trafiken, samt
- 4) kriminalitet.

95 §. Effekterna av läkemedelsbehandling

Vid läkemedelsbehandling för tillstånd som avses i detta kapitel ska behandlingseffekt och behandlingsföljksamhet särskilt beaktas. Exempel på sådana läkemedel är Concerta, Ritalin och Stratterra.

96 §. Villkor om läkarintyg

Behovet av villkor om läkarintyg ska bedömas mot bakgrund av förhållandena i det enskilda fallet.

16 kap. Läkarintyg m.m.**97 §. Läkarintygets innehåll**

Läkarintyget ska innehålla en bedömning av den medicinska lämpligheten att inneha körkort och yrkeskörtillstånd.

Läkarintyget ska i förekommande fall kompletteras med ytterligare underlag enligt vad som sägs i 99 §.

I 1–15 kap. finns bestämmelser om hur läkarundersökningen ska utföras.

98 §. Läkarens specialistkompetens

De föreskrivna kraven på läkarens specialistkompetens i 99 § gäller även vid villkor om läkarintyg och prövning av frågan om fortsatt innehav. Dessa krav får frångås endast om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl.

99 §. (2018/9) Sjukdomstillstånd och underlag för bedömningen

Funktioner/sjukdomstillstånd	Underlag för bedömningen
Synfunktioner	
Synprövning vid ansökan om körkortstillstånd.	Se 2 kap.
Progressiv ögonsjukdom.	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i ögonsjukdomar.
Begränsning av seendet vid nedsatt belysning.	-"-
Synfältsdefekter.	-"-
Hörsel och balanssinne	
Yrsel med hörselnedsättning, Morbus Ménière eller annan allvarlig yrselsjukdom.	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i öron-, näs- och halssjukdomar.
Rörelseorganens funktioner	Intyg utfärdat av specialistkompetent läkare med god kunskap inom området

Hjärt- och kärlsjukdomar	
Medfödd hjärtsjukdom, brady- och takyarytmier, hjärttransplantation, hjärtklaffs-sjukdom, hjärtklaffskirurgi, kardiomyopati, ICD, pacemaker och aortaaneurysm	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i kardiologi.
Under det första året efter akut koronarsyndrom, CABG eller PCI	Vid innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i kardiologi.
Hjärt- och kärlsjukdom i andra fall.	Intyg utfärdat av specialistkompetent läkare med god kännedom om patientens sjukdom.
Diabetes	
Diabetessjukdom som är välbehandlad och som inte är komplicerad av allvarliga sjukliga förändringar i hjärta-kärl, njurar, ögon eller nervsystem.	Intyg utfärdat av specialistkompetent läkare med god kännedom om patientens sjukdom.
Diabetessjukdom i andra fall samt vid tillstånd efter transplantation enligt 6 kap. 13 §.	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i internmedicin, endokrinologi och diabetologi eller barn- och ungdomsmedicin.
Diabetessjukdom som varat mer än fem år eller debuterat efter fyllda 40 år.	Intyg beträffande synfunktionerna utfärdat av läkare med specialistkompetens i ögonsjukdomar. Om varken sjukhistorien eller ögonbottenfoto inger misstanke om synfältsdefekter: intyg utfärdat av specialistkompetent läkare med god kännedom om patientens sjukdom. Ögonbottenfoto ska ha granskats av en inom området sakkunnig person.
Neurologiska sjukdomar	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i neurologi. För innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T får även intyg utfärdat av annan specialistkompetent läkare med god kännedom om patientens sjukdom godtas.
Epilepsi, epileptiskt anfall och annan medvetandestörning	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i neurologi. För innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T får även intyg utfärdat av annan specialistkompetent läkare med god kännedom om patientens sjukdom godtas.
Njursjukdomar	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i medicinska njursjukdomar.

Kognitiva störningar	Intyg utfärdat av specialistkompetent läkare med god kunskap inom området.
Sömn- och vakenhetsstörningar	Intyg utfärdat av specialistkompetent läkare med god kunskap inom området.
Bruk av substans som påverkar förmågan att köra motordrivet fordon	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i psykiatri eller annan specialistkompetent läkare med god kunskap om och erfarenhet av missbruksfrågor.
Särskilt utlåtande efter grovt rattfylleri och efter upprepade fall av rattfylleri	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i psykiatri eller annan specialistkompetent läkare med god kunskap om och erfarenhet av missbruksfrågor.
Psykiska sjukdomar och störningar	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i psykiatri.
ADHD, autismspektrumtillstånd och likartade tillstånd samt psykisk utvecklingsstörning	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i barn- och ungdomsmedicin, i barn- och ungdomspsykiatri, i psykiatri eller annan specialistkompetent läkare med god kunskap inom området.

100 §. Fastställande av sökandens identitet

Syn- och läkarintyg får utfärdas endast om den sökandes identitet har fastställts. Om sökanden är väl känd till namn och utseende krävs ingen ytterligare identitetsprövning. I annat fall ska sökanden uppvisa en godtagbar identitetshandling.

I stället för vad som sägs i 1 mom. första meningen får identiteten fastställas genom att en förälder, annan vårdnadshavare, make, maka, sambo, registrerad partner eller myndigt barn skriftligen försäkrar att lämnade uppgifter om sökandens identitet är riktiga. Den som lämnar en sådan försäkran ska vara närvarande vid identitetskontrollen och kunna styrka sin egen identitet.

N 27 Landskapsförordning (2015:98) om alkohol för den som har körkort med villkor om alkohol

1 §. Förordningens tillämpningsområde

Denna förordning gäller alkohol för den som godkänts för montering i fordon för den som har beviljats körkort villkorat av alkohol.

2 §. Alkoholsets funktion

Alkoholset ska ge föraren instruktioner för användning av läset.

Före start av fordonet krävs ett godkänt utandningsprov. Alkoholset ska hindra att bilen startas om alkoholhalten i förarens utandningsluft är minst 0,10 milligram alkohol per liter utandningsluft. Alkoholset

ska till följd av för hög alkoholhalt efter ett underkänt utandningsprov låsa sig först för fem minuter och från och med det andra utandningsprovet för 15 minuter åt gången tills ett godkänt utandningsprov ges. Efter ett godkänt utandningsprov har föraren fem minuter på sig att starta bilen. Efter att motorn stängts av ska bilen inom fem minuter kunna startas på nytt utan att alkoholset kräver utandningsprov.

Under körningen ska alkoholset slumpmässigt kräva utandningsprov som föraren ska ge inom sex minuter. Det första utandningsprovet ska alkoholset kräva 5-10 minuter efter att bilen startades och därefter med 30-45 minuters mellanrum. Alkoholset får inte stänga av en motor som är igång.

Volymen av ett godkänt utandningsprov ska vara minst 1,0 liter. Om förarens hälsotillstånd gör det svårt att ge ett godkänt utandningsprov, kan polisen på basen av ett läkarintyg ge lov att sänka volymen till 0,8 liter.

3 §. (2016/55) Larm

Alkoholset ska ha ett larmsystem vars syfte är att förhindra att körningen fortsätter om föraren inte inom den tid som föreskrivs i 2 § 3 mom. lämnar ett utandningsprov eller om utandningsprovet innehåller mera alkohol än vad som är tillåtet. Motorn måste stängas av för att larmet ska tystna. Därefter kan föraren lämna ett nytt utandningsprov.

Vid återkommande utandningsprov ska alkoholset ge minst en påminnelse innan tiden som anges i 2 § 3 mom. har gått ut.

4 §. Uppgifter som registreras av alkoholset

Alkoholset ska registrera följande händelser med datum och klockslag.

- 1) Alla utandningsprov som lämnas i alkoholset, med uppgift om eventuell alkoholkoncentration.
- 2) Om alkoholset efter utandningsprov tillåter fordonstart eller inte tillåter fordonstart.
- 3) Om fordonets motor startas, är i gång och stängs av eller när fordonet är i rörelse.
- 4) Om utandningsprov inte lämnas inom föreskrivna tidsintervaller efter begäran om återkommande utandningsprov.
- 5) Om alkoholsets handenhets kopplas till eller från kontrollenheten.
- 6) Om till- och fränkoppling av alkoholsets strömförsörjning sker.
- 7) Om fordonet startas utan att ett godkänt utandningsprov har lämnats eller vid indikation om det har skett någon annan form av manipulation av alkoholset.

5 §. Montering

Alkoholset monteras hos en verkstad som befullmäktigats av alkoholstillverkaren. Innan verksamheten inleds ska uppgifterna om auktoriseringen lämnas in till [motorfordonsbyrån], som för förteckning över monterings- och serviceplatserna.

När ett alkoholset har installerats ska verkstaden skicka följande uppgifter till [motorfordonsbyrån].

- 1) Artikelnummer på alkoholsets typ och version av handenhets och kontrollenhet.

N 28 LL (1976:33) om yrkesmässig trafik

2) Vilken version av programvara som finns i alkolåsets handenhet och kontrollenhet.

3) Personnummer för den som har fått alkolås installerat.

4) Ett unikt serienummer för alkolåsets handenhet och ett unikt serienummer för alkolåsets kontrollenhet.

5) Ett unikt programnummer för varje alkolås som en person har.

6) Datum för genomförd installation.

7) Namn, adress och ett av leverantören angivet unikt nummer på det serviceställe som har utfört installationen.

8) Ett nummer som identifierar leverantören.

Om alkolåset avinstalleras under villkorstiden ska verkstaden snarast rapportera det till polismyndigheten.

Med "motorfordonsbyrån" avses numera "Fordonsmyndigheten". Se LL (2018:8) om Fordonsmyndigheten.

6 §. Service och avläsning av alkolåsets minne

Alkolåset ska ange när det är dags för service.

Service av alkolåset ska ske i enlighet med tillverkarens uppgifter om kalibreringsintervall, dock med högst tolv månaders mellanrum med start från installationsdatumet. En service ska också ske tidigast två månader innan villkorstidens slut.

I samband med servicen ska data som registrerats av alkolåset samt uppgifter enligt 5 § och datum för servicen överföras till [motorfordonsbyrån].

Servicen ska utföras enligt tillverkarens anvisningar.

7 §. Extra service

Följande händelser ska leda till att alkolåset ska begära en extra service före föreskriven tidpunkt för service enligt 6 §.

1) Om fordonet har startats utan att ett godkänt utandningsprov har lämnats.

2) Om batterispänningen har brutits vid tre tillfällen sedan den senast utförda servicen.

3) Om återkommande utandningsprov inte har lämnats inom föreskriven tid vid tre tillfällen sedan den senast utförda servicen.

4) Om återkommande utandningsprov har blivit underkända vid tre tillfällen sedan den senast utförda servicen.

5) Om utandningsproven före start av fordonet har blivit underkända vid fem tillfällen sedan den senast utförda servicen.

8 §. Startspärr

Alkolåset ska förhindra att fordonet startas om service av alkolåset inte har utförts inom sju dagar efter att den skulle ha utförts eller efter att en händelse enligt 7 § har inträffat.

Alkolåsleverantören får tillhandahålla en engångskod för uppläsning som medger färd till en auktoriserad verkstad, under förutsättning att uppläsningen är tidsbegränsad till högst sex timmar och att utandningsprov krävs för att starta fordonet.

N 28 Landskapslag (1976:33) om yrkesmässig trafik

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. (1993/17) Begreppet yrkesmässig trafik

I denna lag regleras sådan yrkesmässig trafik som innebär att motorfordon jämte förare mot betalning ställs till allmänhetens eller viss uppdragsgivares förfogande för person- eller godsbefordran på väg som avses i vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland.

2 §. Bedrivande av yrkesmässig trafik

1. Den som ämnar bedriva yrkesmässig trafik är skyldig att utverka tillstånd härtill (*trafiktillstånd*).

2. Från tillståndsskyldighet är undantagna:

a) godstransporter med traktor som dess ägare behöver för lantbruk som han bedriver;

b) (1993/17) transporter av lätta varuförsändelser med fordon eller fordonskombination vars totalvikt är högst 3.500 kg;

c) transporter avseende uteslutande bärgning och därmed jämförbar bogsering av fordon;

d) transporter med ambulansbil, som innehas av staten, landskapet, kommun, kommunalförbund, sjukhus eller allmännyttigt samfund;

e) avfallstransporter med fordon som innehas av kommun eller av kommuner gemensamt;

f) befordran vid färd med personbil till eller från egen arbetsplats av högst fyra passagerare på väg till eller från arbetsplats.

3 §. Linje- och beställningstrafik

1. Med *linjetrafik* förstås i denna lag yrkesmässig trafik för regelbunden befordran av passagerare eller gods på viss vägsträcka eller mellan vissa orter under sådana omständigheter att bestämmanderätten i fråga om bilens utnyttjande icke tillkommer viss trafikant eller vissa trafikanter gemensamt.

2. Yrkesmässig trafik som icke är att hänföra till linjetrafik, benämnes *beställningstrafik*.

2 kap. Gemensamma bestämmelser

4 §. Ansökan om trafiktillstånd

Ansökan om trafiktillstånd skall göras skriftligen hos landskapsregeringen. I ansökan skall anges vilket slag av trafik sökanden avser att bedriva, fordons art och antal fordon, samt *övervakningsorten* för linjetrafik eller *stationsplatsen* för beställningstrafik. Till ansökan skall fogas tre kopior av ansökningshandlingen och, om sökanden inte är landskapets eller statens inrättning eller en kommun, en utredning om att sökanden råder över sig själv och sin egendom eller, om sökanden är en juridisk person, utdrag ur handels- eller föreningsregistret samt bolagsordningen, bolagsavtalet eller stadgarna, samt utredning om att sökanden är berättigad att idka näring i landskapet. Dessutom skall en utredning inges om vem som är ansvarig för trafiken samt ett intyg över att han råder över sig själv och sin egendom. (2000/4)

2. Ansökan om tillstånd till linjetrafik skall utöver vad i 1 mom. angives, innehålla uppgifter om linjesträckningen samt därom huruvida trafiken skall omfatta persontrafik eller godstrafik eller bådadera, och, i förekommande fall, den turlista för befordringen, som önskas fastställd. Till ansökan skall dessutom fogas kartblad i tre exemplar, på vilka linjen och, då ansökan avser godstrafik, eventuella uppsamlings- och distributionsområden noggrant utmärks.

Landskapsregeringen kan vid behov offentligen delge och uppmana dem som önskar bedriva yrkesmässig trafik att ansöka om tillstånd för detta. Vid delgivningen ska bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas. (2017/112)

4. Landskapsregeringen kan vid behov fordra att ansökan genom sökandens försorg kompletteras även med annan utredning än den som är omnämnd i denna paragraf. (1978/40)

5 §. (1978/40) *Utlåtanden*

Landskapsregeringen avgör ansökan om trafiktillstånd med beaktande av bestämmelserna i 6 § sedan utlåtanden vid behov införskaffats av vederbörande polismyndighet och sammanslutningar av utövare av yrkesmässig trafik samt av vederbörande kommuner, vilka berörs av den tillämnade trafiken. Då skäl därtill prövas föreligga, kan landskapsregeringen höra även andra myndigheter eller organisationer samt införskaffa annan erforderlig utredning.

6 §. (2000/4) *Prövning av ansökan*

Vid prövning av ansökan om linje- och beställningstrafik för befordran av passagerare skall efterfrågan av den planerade trafiktjänsten, redan befintliga trafiktjänster och den planerade trafiktjänstens ändamålsenlighet beaktas.

Trafiktillstånd får endast ges till den som bedöms vara lämplig att driva verksamheten med hänsyn till vad som i denna lag bestäms om solvens, yrkeskunnande och tillförlitlighet.

Ansöker en juridisk person om trafiktillstånd skall den eller de som ansvarar för trafiken uppfylla kraven i 2 mom.

I det fall det är fråga är om upphandling eller direkttilldelning i enlighet med bestämmelserna i 4 kap. i landskapslagen (2019:60) om ordnande av kollektivtrafiktjänster prövas den obligatoriska ansökan om av trafiktillstånd under förutsättning att sökanden, vid en samlad bedömning av landskapsregeringen, i övrigt och innan ansökan lämnas in fyller de övriga i landskapslagen om ordnande av kollektivtrafiktjänster angivna kraven som ska ställas på landskapsregeringens eller kommunens avtalsslutande motpart. Om sökanden vid tillståndsprövningen även uppfyller de i denna lag angivna kraven för beviljande av tillstånd träder avtalet ikraft och tillståndshavaren ska omedelbart därefter ansvara för skötseln av kollektivtrafiken, i enlighet med vad som överenskommit i avtalet ifråga och med vad som i övrigt följer av bestämmelser i lag och med stöd därav utfärdade författningar. Om sökanden vid nämnda tillståndsprövning inte uppfyl-

ler de i denna lag ställda kraven för beviljande av trafiktillstånd förfaller avtalet i sin helhet. (2019/62)

6a §. (2000/4) *Ekonomiska resurser*

Den som söker trafiktillstånd för att yrkesmässigt bedriva godstransporter på väg eller persontransporter på väg med fordon avsedda för att transportera fler än nio personer inklusive föraren skall ha tillräckliga ekonomiska resurser för att på ett tillbörligt sätt kunna starta och driva företaget.

Den som söker trafiktillstånd anses ha tillräckliga ekonomiska resurser om han eller hon förfogar över kapital och reserver till ett värde av minst 9000 euro när endast ett fordon används och 5000 euro för varje ytterligare fordon.

Den som innehar ett trafiktillstånd skall kunna styrka att han eller hon fortlöpande uppfyller kravet på ekonomiska resurser.

6b §. (2000/4) *Yrkeskunnande*

Den som söker trafiktillstånd för att yrkesmässigt bedriva godstransporter på väg eller persontransporter på väg med fordon avsedda för att transportera fler än nio personer inklusive föraren skall visa att han eller hon har yrkeskunnande.

Kravet på yrkeskunnande skall anses uppfyllt av den som har godkänts vid ett skriftligt prov anordnat av landskapsregeringen.

Provet skall avse de kunskaper som en tillståndshavare bör ha i fråga om rättsregler, företagsledning och ekonomisk ledning av ett företag, tekniska normer och driftsförhållanden samt trafiksäkerhet.

Kravet på yrkeskunnande skall även anses uppfyllt av den som kan visa ett bevis om yrkesmässig kompetens som har utfärdats av en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) i enlighet med rådets direktiv 96/26/EG av den 29 april 1996 om rätt att yrkesmässigt bedriva person- och godstransporter på väg och om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för att främja ett effektivt utnyttjande av dessa transportörers etableringsrätt på området för nationella och internationella transporter.

6c §. (2000/4) *Tillförlitlighet*

Kravet på tillförlitlighet avses inte uppfyllt av den som har dömts för

1) allvarliga brott, inräknat ekonomiska brott,

2) allvarliga överträdelser av

a) denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen,

b) bestämmelser om löne- och anställningsförhållanden i branschen eller

c) författningar om vägtrafik och vägtransporter, särskilt bestämmelser om förarens kör- och vilotider, fordons vikt och mått, fordons utrustning och beskaftenhet eller bestämmelser av väsentlig betydelse för trafiken, trafiksäkerheten eller skyddet av miljön.

Om en ansökan om trafiktillstånd avslås på grund av omständigheter som anges ovan skall en tid på mellan sex månader och fem år bestämmas, under vilken sökanden skall anses olämplig att driva yrkesmässig trafik.

7 §. Beviljande av trafiktillstånd

Trafiktillstånd beviljas för viss tid enligt landskapsregeringens prövning. I tillståndet skall anges den tidpunkt då trafiken senast skall inledas, och beträffande linjetrafik, linjens sträckning och övervakningsorten samt beträffande beställningstrafik stationsplatsen, den person som ansvarar för trafik som utövas av en juridisk person samt övriga villkor som skall iakttagas. Trafiktillstånd för beställningstrafik berättigar innehavaren till att bedriva trafik i hela landskapet. Där så erfordras kan dock trafiktillstånd beviljas enbart för elevskjutsning, gällande endast viss skjutssträcka under visst eller vissa läsår. (2000/4)

2. Utöver vad i 1 mom. angives fastställs beträffande personlinjetrafik antalet turer och tidtabell. Beträffande godslinjetrafik fastställs de veckodagar eller antalet dagar i veckan då trafik skall bedrivas och de till linjen anslutna uppsamlings- och distributionsområdena samt antalet bilar som skall insättas i trafik.

3. Utöver vad i 1 mom. angives fastställs beträffande beställningstrafik antalet bilar som skall insättas i trafik.

Avskrift av beslut, varigenom landskapsregeringen meddelat trafiktillstånd, skall sändas till polismyndigheten på övervakningsorten eller stationsplatsen samt vid behov även till andra myndigheter och organisationer. (2000/4)

Då ett trafiktillstånd för beställningstrafik förnyas eller senast vart femte år skall landskapsregeringen kontrollera att tillståndshavaren uppfyller de förutsättningar som krävs enligt 6 § 2 mom. för bedrivande av yrkesmässig trafik. (2000/4)

8 §. Skyldighet att befordra personer och gods

1. Linjetrafiktillstånd innefattar skyldighet att befordra personer och gods i enlighet med tillståndet. I fordon i linjetrafik skall avgiftsfri befordran beredas polisman, trafikinspektör och besiktningsman, samt person, som särskilt förordnats att övervaka trafiken eller utföra trafikundersökning. (1978/40)

2. Föreligger ej oöverstigliga hinder eller andra giltiga skäl, är idkare av beställningstrafik skyldig att på begäran ombesörja befordran i enlighet med trafiktillståndet

3. Ansökan om upphörande med eller inskränkande av linjetrafik under tillståndets giltighetstid kan bifallas, om trafiken icke är nödvändig eller om det icke är möjligt för tillståndshavaren att, inom ramen för lönsamheten av hela den verksamhet han bedriver för att upprätthålla yrkesmässig trafik, omhänderta den trafik som avses i tillståndet, eller om den trafik som skall upphöra eller inskränkas kommer att ändamålsenligt ersättas med annan trafik. (1978/40)

9 §. (1995/45) Skyldighet att förete trafiktillstånd

1. Den som bedriver yrkesmässig trafik skall i fordonet medföra trafiktillståndet i original. Tillståndet skall på begäran visas upp för polisen.

2. Underlåter innehavare av trafiktillstånd att inleda trafiken vid i trafiktillståndet angiven tidpunkt, förfaller tillståndet.

10 §. Ändring av trafiktillstånd

Landskapsregeringen kan ändra bestämmelserna i trafiktillståndet om det är nödvändigt på grund av ändrade förhållanden eller annan särskild orsak.

11 §. Övervakning

1. Polisen övervakar att trafikidkare utövar trafiken enligt gällande bestämmelser och särskilt att tidtabellerna, taxorna och tillståndsvillkoren iakttas. (1995/45)

2. Polismyndigheten på övervakningsorten kan på ansökan tillåta att linje tillfälligt ändras eller att trafiken inställs på grund av tvingande orsak.

3. Polisen skall avbryta en transport om den som utför transporten inte genast kan visa upp trafiktillståndet. Om det finns anledning att anta att det transporterade godset tar skada om transporten inte får fortsätta eller om det är fråga om personbefordran eller om det föreligger andra särskilda skäl skall polisen tillåta att transporten fortsätter. (1995/45)

12 §. Ändring och förnyande av tillstånd

1. Till ansökan om ändring eller förnyande av trafiktillstånd skall fogas tillståndet i original eller i styrkt avskrift. Vid behov kan också annan utredning föreskrivas.

2. Vid avgörande av ansökan om ändring eller förnyande av trafiktillstånd skall landskapsregeringen i nödigbefunna delar beakta bestämmelserna i 5 § samt särskilt fästa avseende vid huru sökanden utövat den trafik, som bedrivits på grund av det tillstånd som önskas ändrat eller förnyat.

13 §. Statistiska uppgifter

Trafikidkare skall vid äventyr att trafiktillståndet återkallas lämna statistiska uppgifter om trafiken i enlighet med av landskapsregeringen meddelade anvisningar.

3 kap. Persontrafik**14 §. Beställningstrafik med buss**

Idkare av personlinjetrafik har rätt att efter beställning uthyra buss, motsvarande fordon eller fordonskombination jämte förare för tillfällig transport eller färd även till orter utanför den egentliga linjen om ej den regelbundna trafiken lider men därav.

15 §. Upphävd (2019/62).

16 §. (2000/32) Polismästaren vid Ålands polismyndighet får då tillfällig offentlig nöjestillställning eller annat dylikt evenemang anordnas bevilja idkare av busstrafik interimistiskt tillstånd att befordra personer till platsen för nöjestillställningen och därifrån om dylika transporter på ett ändamålsenligt sätt inte kan utföras inom ramen för den normala linjetrafiken. I sådan trafik skall fastställd linjetaxa följas.

Paragrafrubriken har upphävts genom (2000/32).

17 §. (2000/4) Beställningstrafik med personbil

Beställningstrafik för personbefordran med personbil får bedrivas inom stationsplatsen samt, för utförande av beställning, även utanför denna. Har beställd körning avslutats utanför stationsplatsen, skall bilen

återföras till dess stationsplats. Under återfärden får bilen även utan föregående beställning tas i bruk för personbefordran.

4 kap. Godstrafik

18 §. *Upprätthållande av turer och anlitande av ersättningsfordon*

1. Innehavare av tillstånd att bedriva godslinjetrafik skall köra i tillståndet angivna turer. Tillståndshavaren har rätt att tillfälligt i trafik insätta erforderligt antal ersättningsfordon för att fylla trafikbehovet på linjen. Han har därvid även rätt att använda honom tillhöriga fordon som är i trafik med stöd av andra trafik tillstånd, såvida detta icke medför olägenheter för trafik som idkas med stöd av dessa tillstånd. (1978/40)

2. Innehavare av tillstånd att bedriva godslinjetrafik har rätt att vid behov i sin trafik använda förhyrt ersättningsfordon jämte förare såframt uthyraren själv är person som utövar yrkesmässig trafik.

3. I fordon som avses i 2 mom. skall medföras avskrift av tillståndet för linjen och intyg av trafikidkaren att han hyrt fordonet såsom ersättningsfordon för sin linje för den i intyget angivna tiden.

19 §. *Körår samt offentliggörande av turlista*

1. Köråret för godslinjetrafik sammanfaller med kalenderåret.

2. Idkare av godslinjetrafik skall årligen på lämpligt sätt bringa sin turlista för köråret till allmän kännedom. Avskrift av turlistan skall tillställas polismyndigheten på övervakningsorten.

5 kap. Särskilda bestämmelser

20 §. *Straffbestämmelser*

Den som bryter mot bestämmelserna i denna lag eller med stöd därav utfärdade föreskrifter straffas med böter, om ej för gärningen annorstädes är stadgat strängare straff.

21 §. (1978/40) *Återkallande av trafik tillstånd*

Trafik tillstånd kan av landskapsregeringen återkallas eller för viss tid indragas om dess innehavare ej längre uppfyller förutsättningarna för erhållande av tillstånd, underlåter att iakttaga villkoren i tillståndet, underlåter att utöva trafiken på behörigt sätt eller eljest underlåter att ansvara för sina förpliktelser.

21a §. (1980/17) *Fastställande av taxa*

Landskapsregeringen fastställer taxor för den yrkesmässiga trafiken i enlighet med den allmänna prisutvecklingen och först sedan berörda samman slutningar av yrkesutövare beretts tillfälle att yttra sig i ärendet.

Se ÅLRB (2023:89) om trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik på Åland och ÅLRB (2023:47) om taxitaxor inom landskapet Åland.

22 §. *Dödsfall och konkurs*

Har innehavare av trafik tillstånd avlidit eller försetts i konkurs får rörelsen utan särskilt tillstånd för dödsboets eller konkursboets räkning fortsättas under en tid av högst ett år från dödsfallet eller konkurs-

dagen. Det åligger dödsbo eller konkursbo, som vill fortsätta rörelsen att senast inom två månader hos landskapsregeringen anmäla person, som antagits till föreståndare för densamma. Görs ej anmälan inom föreskriven tid eller prövas den till föreståndare antagne icke vara därtill lämplig, och har i det senare fallet dödsboet eller konkursboet icke inom viss av landskapsregeringen fastställd tid anmält annan person som av landskapsregeringen kan för ändamålet godkännas, anses trafik tillståndet ha upphört den dag då tiden för anmälningsskyldigheten gått till ända eller beslut i frågan meddelades.

23 §. *Rättsmedel*

1. Beslut som på grund av denna lag eller med stöd därav meddelade bestämmelser fattats av polismyndighet, kan inom 30 dagar överklagas hos landskapsregeringen. (1980/17)

2. Beslut av landskapsregeringen kan såvitt gäller beslutets laglighet inom 30 dagar överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. (2000/4)

3 mom. upphävd (2000/4).

4. I denna paragraf angivna besvärstider räknas från den dag vederbörande erhållit del av beslutet.

5. Med stöd av denna lag meddelat beslut eller förordnande skall lända till efterrettelse oaktat det ej vunnit laga kraft om icke den myndighet som meddelat beslutet eller förordnandet annorlunda förordnat.

6. Rätt att anhålla om ändring av beslut om beviljande, ändring eller återkallande av trafik tillstånd tillkommer den som ansöker om tillstånd eller innehar sådant, annan trafikidkare, vars rätt kan påverkas av beslutet, samt styrelsen i den kommun, där den i ansökningen eller trafik tillståndet avsedda trafiken skall bedrivas. (1978/40)

24 §. (2000/4) *Bemyndigande*

Närmare bestämmelser om hur sökandens eller den ansvarigas yrkeskunnande och solvens skall påvisas samt om verkställigheten och tillämpningen av denna lag och av rådets direktiv 96/26/EG jämte däri gjorda ändringar utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2000:6) om yrkesmässig trafik.

N 29 Landskapsförordning (2000:6) om yrkesmässig trafik

1 §. *Ekonomiska resurser*

Prövningen av sökandens ekonomiska resurser enligt 6a § landskapslagen (1976:33) om yrkesmässig trafik, får göras med stöd av redovisningshandlingar, självdeklaration eller andra handlingar som belyser sökandens ekonomiska situation. Som bevis på att sökanden uppfyller de ekonomiska kraven får [landskapsstyrelsen] godta eller kräva bekräftelse eller försäkran från en bank eller en revisor. En sådan bekräftelse eller försäkran får tillhandahållas genom bankgaranti, eventuellt genom pantförskrivning eller borgen, eller i annan liknande form.

2§. Yrkeskunskap förvärvad genom studier eller praktiskt arbete

Undantag från kravet att i visst eller vissa ämnen avlägga prov, som avses i 6b § landskaplagen om yrkesmässig trafik får ges till den sökande som kan styrka att han eller hon med godkänt resultat har genomgått relevant gymnasialstadiutbildning eller utbildning på högre nivå.

[Landskapsstyrelsen] får befria sökanden som kan styrka minst fem års praktisk erfarenhet på företagsledningsnivå i ett transportföretag, från kravet att genomgå prov på villkor att sökanden genomgår ett kontrollprov vars utformning bestäms av landskapsstyrelsen i enlighet med bilaga I i rådets direktiv 96/26/EG av den 29 april 1996 om rätt att yrkesmässigt bedriva person- och godstransporter på väg och om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för att främja ett effektivt utnyttjande av dessa transportörers etableringsrätt på området för nationella och internationella transporter.

3 §. Ömsesidigt erkännande av bevis på formell behörighet för utövare av gods- och persontrafik på väg.

Den som söker trafiktillstånd kan genom att uppvisa handlingar enligt artiklarna 8, 9, 10 och 10b i rådets direktiv 96/26/EG påvisa att det finns förutsättningar att bevilja trafiktillstånd.

Det intyg över gott anseende som avses i artikel 8 i direktivet ges på Åland av polisen. Intyg över ekonomisk ställning enligt artikel 9 ges av kreditinstitut, Centralhandelskammaren eller av handelskammaren godkänd revisor. Det intyg över yrkesskicklighet som avses i direktivets artikel 10.2 ges av [landskapsstyrelsen].

Ikraftträdandebestämmelse (2000:6):

Denna förordning träder i kraft den 1 mars 2000.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (1993:26) den 27 maj 1993 om yrkesmässig trafik.

N 30 Landskapslag (2008:85) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Lagens innehåll och syfte

Denna lag gäller grundläggande yrkeskompetens och fortbildning för förare av vissa motordrivna fordon avsedda för gods- eller persontransporter. Syftet med lagen är att förbättra den allmänna trafiksäkerheten och säkerheten vid transporter samt förarnas förutsättningar att sköta sina uppgifter.

Bestämmelser om behörighet att framföra motordrivna fordon finns i körkortslagen (2015:88) för Åland, nedan kallad körkortslagen. Bestämmelser om yrkesmässig trafik finns i landskapslagen (1976:33) om yrkesmässig trafik och landskapslagen (2019:60) om ordnande av kollektivtrafiktjänster. Bestämmelser om transport av farliga ämnen finns i landskapslagen (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen. (2019/63)

2 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen avser förare som på väg i landskapet Åland utför godstransporter med fordon vilka enligt körkortslagen tillhör körkortsklasserna C1, C1E, C eller CE. Lagen avser även förare som på väg i landskapet Åland utför persontransporter med fordon vilka enligt körkortslagen tillhör körkortsklasserna D1, D1E, D eller DE. Lagen förutsätter vidare att förarna är medborgare i en medlemsstat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Om förarna är medborgare i stater utanför EES gäller lagen endast om förarna är anställda eller anlitade av ett företag som är etablerat inom EES.

2 kap. Grundläggande yrkeskompetens och fortbildning

3 §. Allmänna förarkrav

Förare ska ha grundläggande yrkeskompetens och genomgå fortbildning enligt denna landskapslag.

Förare som har grundläggande yrkeskompetens får framföra fordon av den körkortsklass som kompetensen avser, förutsatt att föraren har körkort av den klass fordonet tillhör.

4 §. Undantag från de allmänna förarkraven

De i 3 § 1 mom. föreskrivna kraven gäller inte förare av fordon

1) vilkas högsta tillåtna konstruktiva hastighet inte överstiger 45 km/h,

2) som står under kontroll av eller används av räddningsväsendet eller polisen för transporter som hänförs till deras uppgifter,

3) (2021/34) som provas eller förflyttas på väg i samband med tekniskt utvecklingsarbete, reparationer, underhåll eller besiktning eller för vilka körkort för kategori D eller D1 krävs enligt körkortslagen (2015:88) för Åland och vilka körs utan passagerare av underhållspersonal till eller från en servicedepå som är belägen i närheten av närmaste underhållsbas som används av transportföretaget, under förutsättning att framförandet av fordonet inte är förarens huvudsakliga sysselsättning,

4) som är nya eller ombyggda och ännu inte har godkänts för användning i trafik,

5) som används i nödsituationer eller för räddningsinsatser,

6) som används vid förarutbildning för erhållande av körkort enligt bestämmelserna i körkortslagen,

7) som används vid utbildning för erhållande av yrkeskompetensbevis enligt bestämmelserna i denna lag,

8) som tillhör körkortsklasserna D1, D, D1E eller DE när fordonet används i icke-kommersiellt syfte för persontransporter,

9) (2021/34) som används i privat bruk för godstransporter i icke-kommersiellt syfte,

10) (2021/34) som används för transport av material, maskiner och utrustning som föraren använder i sitt arbete eller som används för transport i liten skala av egna varor som föraren säljer på en bestämd plats, under förutsättning att framförandet av fordonen inte är förarens huvudsakliga sysselsättning eller

11) (2021/34) som används eller hyrs utan förare av jordbruks-, trädgårds-, skogs-, uppfödning- eller fiskeriföretag för godstransporter inom ramen för företagens egen verksamhet, förutsatt att framförandet av fordonet inte är en del i förarens huvudsakliga systerställning.

5 §. Grundläggande yrkeskompetens

Den som genomgått den i 6 § avsedda utbildningen erhåller grundläggande yrkeskompetens.

Utbildningen kan även genomgå i snabbare tempo. Om de begränsningar detta medför föreskrivs i 10 och 11 §§.

För att få delta i utbildningen för erhållande av grundläggande yrkeskompetens för en viss körkortsklass krävs inte att deltagaren redan innehar körkort för ifrågasatt klass. Innan deltagaren erhållit körkort för det fordon som används under utbildningen ska körundervisningen ges i enlighet med körkortslagens bestämmelser.

6 §. Innehållet i utbildningen för grundläggande yrkeskompetens

I utbildningen för grundläggande yrkeskompetens ingår undervisning om de krav som gods- och persontransporter ställer på förare och om de omständigheter som inverkar på trafiksäkerheten samt förarens och transporternas säkerhet. Likaså ingår undervisning om vad som ska iaktas vid god yrkesutövning vid skötseln av förarens uppgifter.

Utbildningen avslutas med ett prov. Den som avlägger provet ska ha deltagit i den undervisning som anges i 1 mom.

Till den som godkänts i provet utfärdas ett intyg som styrker att innehavaren genomgått utbildningen för grundläggande yrkeskompetens och besitter de kunskaper som den grundläggande yrkeskompetensen förutsätter. Om utbildningen ges inom ramen för en yrkesinriktad utbildning på gymnasialstadienivå kan intyget utfärdas på basis av ett avgångsbetyg över avlagd examen på gymnasialstadienivå inom ett yrkesområde eller avlagd annan examen med angiven yrkesinriktning. Om utbildningen genomförs inom ramen för ett läroavtal utfärdas intyget på basis av ett slutbetyg över fullgjord utbildning.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om utbildningens innehåll, undervisningens omfattning, innehållet i utbildningen och undervisningens omfattning vid utvidgning av yrkeskompetensen, tillgodoräknande av annan utbildning samt om hur provet genomförs. (2021/34)

Se LF (2008:87) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.

7 §. Grundläggande yrkeskompetens i samband med yrkesinriktad utbildning

Om den grundläggande yrkeskompetensen erhålls i samband med att en yrkesinriktad utbildning genomförs, kan provet genomföras stegvis.

Under utbildningstiden får en studerande i landskapet framföra ett fordon som tillhör de i 2 § angivna körkortsklasserna under förutsättning att den studerande har erhållit körkort som ger rätt att framföra fordonet.

Landskapsregeringen utfärdar vid behov i landskapsförordning närmare bestämmelser om vilka krav som gäller för körningar under utbildningen.

Se LF (2008:87) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.

8 §. Fortbildning

Giltighetstiden för den grundläggande yrkeskompetensen är fem år räknat från den dag det i 6 § 3 mom. avsedda intyget utfärdades. Genom fortbildning förlängs giltighetstiden för den grundläggande yrkeskompetensen med fem år i taget. Förare som inte upprätthållit sin grundläggande yrkeskompetens erhåller grundläggande yrkeskompetens på nytt genom att delta i fortbildning.

Till den som deltagit i fortbildningen utfärdas ett intyg över att fortbildningen genomgått i sin helhet eller delvis.

9 §. Innehållet i fortbildningen

Fortbildningen innehåller de viktigaste undervisningsämnena i utbildningen för grundläggande yrkeskompetens. I fortbildningen ska alltid ingå sådana ämnen som befrämjar ett tryggt, ekonomiskt och miljövänligt körsätt.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om fortbildningens innehåll och omfattning, om tillgodoräknande av annan utbildning som förutsätts i den Europeiska unionens regelverk samt om hur sådan utbildning genomförs. (2021/34)

Se LF (2008:87) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.

3 kap. Ålderskrav för förare

10 §. Ålderskrav för förare av fordon avsedda för godstransporter

Förare som fyllt 18 år får framföra fordon av klass C och CE om de erhållit grundläggande yrkeskompetens enligt 5 § 1 mom. och av klass C1 och C1E om de erhållit grundläggande yrkeskompetens enligt 5 § 2 mom.

Förare som fyllt 21 år får framföra fordon av klass C och CE om de erhållit grundläggande yrkeskompetens enligt 5 § 2 mom.

11 §. Ålderskrav för förare av fordon avsedda för persontransporter

Förare som fyllt 21 år får framföra fordon av klass D och DE om de erhållit grundläggande yrkeskompetens enligt 5 § 1 mom. och av klass D1 och D1E om de erhållit grundläggande yrkeskompetens enligt 5 § 2 mom.

Förare som fyllt 21 år och som erhållit grundläggande yrkeskompetens enligt 5 § 2 mom. får dock framföra fordon av klass D och DE om fordonen används för persontransporter i lokaltrafik på regelbundna högst 50 km långa rutter.

Förare som fyllt 23 år får framföra fordon av klass D och DE om de erhållit grundläggande yrkeskompetens enligt 5 § 2 mom.

12 §. Särskilda undantag från ålderskraven

Med avvikelser från vad som föreskrivs i 11 § får förare som fyllt 18 år framföra fordon av klass D1 och D i lokaltrafik om de avlagt grundexamen för bussförare

eller annan motsvarande examen och även har körkort av klass D1 och D.

Förare som avlagt någon av de examina som avses i 1 mom. men inte fyllt 20 år får dock inte framföra fordon av klass D annat än om fordonen framförs utan passagerare eller framförs i lokaltrafik på regelbundna högst 50 km långa rutter.

4 kap. Utbildningsorganisation och förvaltningsuppgifter

13 §. *Utbildningsarrangör*

Den som arrangerar utbildning för erhållande av grundläggande yrkeskompetens och fortbildning (*utbildningsarrangör*) ska godkännas av landskapsregeringen.

Som utbildningsarrangör kan landskapsregeringen godkänna

1) (2015/92) den som enligt landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning har rätt att ge yrkesinriktad utbildning,

2) den som enligt landskapslagen (1998:59) om läroavtalsutbildning (läroavtalslagen) har rätt att ge teoretisk och praktisk undervisning,

3) (2015/92) den som upprätthåller trafikskolor i enlighet med vad som föreskrivs i landskapslagen (2015:89) om trafikskolor och ger förarundervisning för erhållande av körkort i kategori C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D eller DE eller

4) ett företag, en stiftelse eller en annan sammanslutning.

Företag, stiftelser eller andra sammanslutningar har dock endast rätt att arrangera fortbildning.

En i denna paragraf avsedd utbildningsarrangör ska vid användning av informations- och kommunikationsteknik (IKT) för e-lärande i utbildningen, vara för detta godkänd av landskapsregeringen i enlighet med de krav som anges i bilaga I avsnitt 2.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/59/EG om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för gods- och persontransport och om ändring av rådets förordning (EEG) nr 3820/85 och rådets direktiv 91/439/EEG samt om upphävande av rådets direktiv 79/914/EEG. Med e-lärande avses digitala undervisningsmetoder där lärare och studerande samtidigt deltar genom en teknisk anslutning som medger en tillförlitlig användaridentifiering och har lämpliga kontrollmedel. (2021/34)

14 §. *Ansökan*

Till ansökan, som görs skriftligen, bifogas en plan över utbildningens uppläggning och genomförande. Av ansökan ska vidare framgå uppgifter om antagningsgrunder, allmänna antagningskriterier och antalet utbildningsplatser. Ansökan ska även innehålla uppgifter om vilka krav som gäller för lärarna samt vilka undervisningsfordon och annat undervisningsmaterial som används i utbildningen.

Sökande som upprätthåller en bilskola ska även bifoga en kopia av tillståndet att hålla bilskola. Ett företag, en stiftelse eller en annan sammanslutning ska även bifoga en kopia ur handels- eller föreningsregistret eller bolagsordningen eller motsvarande bolagsavtal eller en annan sammanslutnings stadgar.

Landskapsregeringen utfärdar vid behov i landskapsförordning närmare bestämmelser om vilka uppgifter som ska ingå i ansökan och handlingarnas innehåll.

15 §. *Utbildning, lärarkrav och undervisningsmaterial*

En utbildningsarrangör ska med beaktande av undervisningens omfattning förfoga över tillräcklig undervisningspersonal, ändamålsenliga utrymmen och läromedel samt nödvändigt undervisningsmaterial. Utbildningsarrangören utser en person som styr, övervakar och utvecklar utbildningen.

Lärarna ska ha de pedagogiska och didaktiska kvalifikationer som undervisningen förutsätter samt kännedom om verksamheten. Den som verkar som körlärare ska vid utbildning för grundläggande yrkeskompetens dessutom ha trafiklärarkort och körkort för de fordon som används i körundervisningen samt minst ett års dokumenterad erfarenhet av körundervisning och av arbete som heltidsanställd förare av fordon tillhörande klass C, CE eller D.

Fordonen som används i körundervisningen ska uppfylla de krav som gäller för sådana fordon som används i körprov för förarexamen för erhållande av körkort.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om undervisningspersonalens kvalifikationer.

Se LF (2008:87) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.

16 §. *Godkännande*

Landskapsregeringen godkänner sökande som kan arrangera en utbildning som uppfyller de krav som anges i 15 §. Avgörande för om sökande kan godkännas som utbildningsarrangör är att det av ansökan och de bifogade handlingarna framgår att sökanden avser att arrangera en utbildning som uppfyller kraven. Godkännandet får förenas med villkor.

17 §. *Tillsynen över utbildningsverksamheten*

Landskapsregeringen utövar tillsyn över utbildningsverksamheten. För att kunna utöva tillsyn har företrädare för landskapsregeringen rätt att närvara i undervisningen och i övrigt få de uppgifter som behövs för tillsynen.

18 §. *Utbildningsarrangörens ansvar samt återkallande av godkännande*

Utbildningsarrangören ansvarar för att utbildningsverksamheten bedrivs i överensstämmelse med uppgifterna i ansökan och andra uppgifter som lämnats utöver ansökan samt med villkoren för godkännandet. Om utbildningsverksamheten ändras så att den inte längre bedrivs i enlighet med vad som förutsatts vid godkännandet ska utbildningsarrangören utan onödigt dröjsmål skriftligen underrätta landskapsregeringen om detta. Landskapsregeringen tar vid behov ställning till om utbildningen får fortsätta under de ändrade förutsättningarna.

Landskapsregeringen ska ge utbildningsarrangören en skriftlig anmärkning med uppmaning om att vidta de åtgärder som behövs för att avhjälpa konstaterade brister i utbildningsverksamheten om det vid inspektion framkommer att

1) bestämmelserna gällande utbildningen i denna lag eller annan lagstiftning inte följs,

2) utbildningsverksamheten inte sköts i enlighet med villkoren för godkännandet eller annars inte sköts på behörigt sätt, såsom att lärarna inte sköter sina uppgifter i enlighet med vad som förutsatts i denna lag eller annan lagstiftning eller

3) utbildningsverksamheten annars uppvisar brister som inte är godtagbara med hänsyn till det övergripande syftet med utbildningen.

Om utbildningsarrangören inte vidtar de i 2 mom. avsedda åtgärderna ska landskapsregeringen ge utbildningsarrangören en skriftlig varning med meddelande om att godkännandet återkallas om utbildningsarrangören inte avhjälper bristerna i utbildningsverksamheten inom en av landskapsregeringen ställd tidsfrist.

Om de angivna bristerna inte avhjälpas inom den ställda tidsfristen ska godkännandet återkallas.

18a §. (2015/92) Anmälan till körkortsregistret

Den som utfärdar intyg enligt 6 § 3 mom. eller 8 § 2 mom. i denna lag, ska anmäla genomgången utbildning eller fortbildning till [motorfordonsbyrån]. Sådant meddelande ska ske genom elektronisk överföring i ett system som har godkänts av [motorfordonsbyrån].

Med ”motorfordonsbyrån” avses numera ”Fordonsmyndigheten”. Se LL (2018:8) om Fordonsmyndigheten.

19 §. Prov och intyg

Den som med stöd av 15 § har rätt att ge teoretisk undervisning bedömer och godkänner provet.

Om en utbildningsarrangör som avses i 13 § 2 mom. 1, 3 och 4 punkten ansvarar för utbildningen eller fortbildningen ska provet ordnas och övervakas i enlighet med vad som med stöd av landskapslagen om gymnasieutbildning gäller vid ordnande och övervakning av prov som hänför sig till yrkesinriktad utbildning. (2015/92)

Om en utbildningsarrangör som avses i 13 § 2 mom. 2 punkten ansvarar för utbildningen ska provet ordnas och övervakas i enlighet med vad som med stöd av läroavtalslagen gäller vid ordnande och övervakning av prov som hänför sig till teoriundervisning.

I de fall som avses i 2 mom. utfärdas intygen över grundläggande yrkeskompetens och fortbildning av det förvaltningsorgan som med stöd av landskapslagen om gymnasieutbildning ansvarar för planeringen och genomförandet av den yrkesinriktade utbildningen. I de fall som avses i 3 mom. utfärdas intygen av det förvaltningsorgan som med stöd av läroavtalslagen ansvarar för förvaltningen av läroavtalsutbildningen. (2015/92)

20 §. Utbildningsort

Förare som är medborgare i en medlemsstat inom EES får genomgå utbildning för erhållande av grundläggande yrkeskompetens och fortbildning i landskapet om de uppfyller de i 2 § körkortslagen angivna bosättningskraven. Om förarna inte uppfyller körkortslagens bosättningskrav får de dock ge-

nomgå fortbildning, förutsatt att de är anställda eller anlitade av ett företag som är etablerat i landskapet. (2015/92)

Förare som är medborgare i stater utanför EES får genomgå utbildning för erhållande av grundläggande yrkeskompetens och fortbildning i landskapet om de är anställda eller anlitade av ett företag som är etablerat i landskapet. Om dessa förare är anställda eller anlitade av ett företag som är etablerat utanför landskapet får de dock genomgå fortbildning, förutsatt att de uppfyller körkortslagens bosättningskrav.

5 kap. Yrkeskompetensbevis

21 §. Utfärdande av yrkeskompetensbevis

Till den som erhållit grundläggande yrkeskompetens eller fortbildning utfärdar Ålands polismyndighet på ansökan ett yrkeskompetensbevis eller gör en anteckning om yrkeskompetensen i sökandens körkort. Till ansökan fogas intyg över att sökanden erhållit grundläggande yrkeskompetens eller genomgått fortbildning. Sökanden ska ha körkortsbehörighet för de fordonskategorier yrkeskompetensen avser.

Vad som i denna lag föreskrivs om yrkeskompetensbevis gäller även i tillämpliga delar för sådana körkort som avses i 1 mom.

Yrkeskompetensbeviset och körkortsanteckningen gäller i fem år, dock högst för den tid som sökandens körkort gäller.

Om särskilda skäl föreligger utfärdar polismyndigheten ett tillfälligt dokument som anger innehavarens yrkeskompetens. Polismyndigheten kan även utfärda ersättningsexemplar av yrkeskompetensbevis om innehavaren har bytt namn eller yrkeskompetensbeviset har kommit bort eller skadats. (2015/92)

Landskapsregeringen anger närmare i landskapsförordning om yrkeskompetensen ska anges genom yrkeskompetensbevis eller genom anteckning om yrkeskompetensen i sökandens körkort samt hur anteckningen ska göras. Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning även närmare bestämmelser om vad som ska iaktas i samband med en i 1 mom. avsedd ansökan och vilka förutsättningarna är för att ansökan ska beviljas samt om giltighetstiden för de tillfälliga dokument som anges i 4 mom.

Se LF (2008:87) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.

22 §. Påvisande av yrkeskompetens

Föraren ska medföra de dokument som avses i 21 § 1 mom. vid körning och på begäran uppvisa det för polisman eller någon annan trafikövervakare. Om föraren inte har dokumentet med sig kan polismanen avbryta körningen. Om förarens identitet ändå kan konstateras på ett tillförlitligt sätt kan det dock tillåtas att körningen fortsätter. Föraren kan samtidigt åläggas att inom en viss tid uppvisa dokumentet för polismyndigheten.

Ett fordon eller en fordonskombination får med undantag för de körningar som avses i 4 § endast överlåtas till den vars yrkeskompetens kan styrkas med hjälp av ett i 21 § 1 mom. avsett dokument.

23 §. Modellen för yrkeskompetensbeviset

Yrkeskompetensbeviset för förare ska motsvara den modell som finns i bilaga II Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/59/EG om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för gods- eller persontransport och om ändring av rådets förordning (EEG) nr 3820/85 och rådets direktiv 91/439/EEG samt om upphävande av rådets direktiv 76/914/EEG.

24 §. Erkännande av dokument över yrkeskompetens som har utfärdats i andra EES-länder och i länder utanför EES

Yrkeskompetensbevis som utfärdats i riket eller i en annan EES-stat och som uppfyller kraven i 23 § gäller även i landskapet. I fråga om ömsesidigt erkännande av körkort och anteckningarna i dem gäller vad som föreskrivs i 61 § körkortslagen. (2015/92)

Även sådana dokument som motsvarar yrkeskompetensbevis och som innehas av förare som avses i 2 § 2 mom. gäller i landskapet. Bestämmelserna i 22 § ska tillämpas även på dessa förare.

25 §. (2015/92) Återkallande av yrkeskompetensbevis

Polismyndigheten ska återkalla yrkeskompetensbeviset på bestämd tid eller tillsvidare, om innehavaren inte längre uppfyller de krav som utfärdande av yrkeskompetensbeviset förutsätter. Yrkeskompetensbeviset kan även återkallas på innehavarens begäran.

Körkortslagens bestämmelser om interimistiskt körförbud och körkortsingripanden tillämpas på yrkeskompetensbevis.

26 §. Anmälan av uppgifter om yrkeskompetens till körkortsregistret

Efter att ett i 21 § 1 mom. avsett dokument utfärdats ska polismyndigheten snarast göra en anmälan om detta till [motorfordonsbyrån].

6 kap. Ändringssökande, tvångsmedel och straff**27 §. Ändringssökande**

Den som deltar i en utbildning för vilken en i 13 § 2 mom. 1 punkten avsedd utbildningsarrangör ansvarar och som är missnöjd med ett beslut rörande studieprestationer kan begära rättelse enligt bestämmelserna i 22 § landskapslagen om gymnasieutbildning. (2015/92)

Den som deltar i en utbildning för vilken en i 13 § 2 mom. 2 punkten avsedd utbildningsarrangör ansvarar och som är missnöjd med ett beslut rörande studieprestationer kan begära rättelse enligt bestämmelserna i 15 § läroavtalslagen om rättelse av bedömning.

Beslut som Ålands polismyndighet fattat med stöd av denna lag överklagas genom besvär till Ålands förvaltningsdomstol.

Beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag överklagas genom besvär till högsta förvaltningsdomstolen.

28 §. Handräckning

Den som med stöd av 17 § utövar tillsyn har vid behov rätt att få handräckning av polisen för att kunna sköta sina uppgifter enligt denna lag.

29 §. Allmänna straffbestämmelser och straffrättsligt tjänsteansvar

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i 3, 10, 11 eller 12 §§ ska för brott mot bestämmelserna om yrkeskompetens för förare dömas till böter. (2017/67)

Den som arrangerar i denna lag avsedd utbildning utan landskapsregeringens godkännande ska för olovligt bedrivande av utbildning för yrkeskompetens för förare dömas till böter.

Den som utfärdar yrkeskompetensbevis i strid med bestämmelserna i 21 § ska för olagligt utfärdande av yrkeskompetensbevis för förare dömas till böter.

Den som enligt denna lag ska sköta de uppgifter som hör samman med mottagande, ordnande, övervakning, bedömning och godkännande av prov samt utfärdande av yrkeskompetensbevis och motsvarande dokument och som i anslutning härtill överträder sina befogenheter ska dömas i enlighet med bestämmelserna om tjänstebrott i 40 kap. strafflagen (FFS 39/1889).

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i 22 § 1 mom. föreläggs en ordningsbot på 40 euro som enda straff. (2017/67)

7 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**30 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2008.

Förare som framför fordon av klass D1, D, D1E eller DE ska uppfylla behörighetsvillkoren enligt denna lag från och med den 10 september 2008 och förare som framför fordon av klass C1, C, C1E eller CE från och med den 10 september 2009.

31 §. Allmänna övergångsbestämmelser

Grundläggande yrkeskompetens krävs inte av förare som framför fordon av klass D1, D, D1E eller DE och som erhållit körkort för fordonen före den 10 september 2008. Detsamma gäller förare som framför fordon av klass C1, C, C1E eller CE och som erhållit körkort för fordonen före den 10 september 2009.

Oberoende av bestämmelserna i 1 mom. ska de i momentet avsedda förarna genomgå fortbildning enligt denna lag. Fortbildningen ska genomgåas inom fem år räknat från de tidpunkter som nämns i momentet. Därefter ska fortbildningen genomgåas i enlighet med vad som föreskrivs i 8 § 1 mom.

Om avvikelser från den i 2 mom. föreskrivna fristen på fem år måste göras för att tidpunkten för fortbildningen ska kunna anpassas till körkortets giltighetstid eller till följd av arrangemang som ett stegvis genomförande av fortbildningen förutsätter, kan landskapsregeringen bestämma att fortbildningen kan genomgåas tidigast två år före eller senast två år efter de i 2 mom. angivna tidpunkterna för fortbildningens genomförande.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

N 31 Landskapsförordning (2008:87) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

I denna förordning finns närmare bestämmelser om innehållet i den grundläggande yrkeskompetensutbildning och fortbildning som anges i landskapslagen (2008:85) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare, nedan kallad yrkeskompetenslagen. Förordningen innehåller även bestämmelser om omfattningen och genomförandet av den undervisning som ska ges inom ramen för den grundläggande yrkeskompetensutbildningen och fortbildningen. Likaså innehåller förordningen bestämmelser om hur det i yrkeskompetenslagen avsedda provet ska genomföras, vad som gäller vid utvidgning av yrkeskompetensen, hur det yrkeskunnande som krävs för erhållande av trafikstillstånd ska tillgodoräknas i utbildningen samt vilka krav som gäller vid körningar under utbildningen. Förordningen innehåller även bestämmelser om de dokument som anger yrkeskompetensen.

2 kap. Utbildning

2 §. Innehållet i utbildningen för grundläggande yrkeskompetens

I utbildningen för grundläggande yrkeskompetens ska de undervisningsämnen ingå som anges i avsnitt 1 i bilaga I Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/59/EG om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för gods- och persontransport och om ändring av rådets förordning (EEG) nr 3820/85 och rådets direktiv 91/439/EEG samt om upphävande av rådets direktiv 79/914/EEG, nedan kallat yrkesförorddirektivet.

Det i 1 mom. angivna ämneskravet gäller även om utbildningen genomgås i ett snabbare tempo.

3 §. Undervisningens omfattning inom utbildningen för grundläggande yrkeskompetens

I utbildningen för grundläggande yrkeskompetens uppgår undervisningstiden till totalt 280 timmar innefattande minst 20 timmar individuell körundervisning. Körundervisning med simulator eller på en särskild träningsbana får omfatta högst åtta timmar.

Om utbildningen genomgås i snabbare tempo uppgår undervisningstiden till totalt 140 timmar innefattande minst 10 timmar individuell körundervisning. Körundervisning med simulator eller på en särskild träningsbana får härvid omfatta högst fyra timmar.

Om simulator används ska den vara godkänd för körundervisning inom körkortsutbildningen.

3a §. (2021/35) Utbildning med användande av informations- och kommunikationsteknik

En del av den utbildning som avses i 3 § eller den fortbildning som avses i 8 § kan ges med hjälp av informations- och kommunikationsteknik (IKT-verktyg), av en för uppgiften godkänd utbildningsarrang-

ör i enlighet med 13 § yrkeskompetenslagen. Praktiska övningar får dock inte ges med IKT-verktyg. Given som fortbildning får e-lärande omfatta högst 12 timmar.

4 §. Innehållet i utbildningen och undervisningens omfattning vid utvidgning av yrkeskompetensen

En förare som har yrkeskompetens att framföra fordon avsedda för godstransporter och som utvidgar eller ändrar sin verksamhet till att omfatta även persontransporter för vilka yrkeskompetens krävs, är endast skyldig att genomgå de delar av utbildningen för grundläggande yrkeskompetens som är specifika för persontransporter. Detsamma gäller vid en utvidgning eller ändring av verksamheten från persontransporter till godstransporter.

Undervisningstiden uppgår till totalt 70 timmar innefattande minst fem timmars individuell körundervisning. Om utbildningen genomgås i snabbare tempo uppgår undervisningstiden till totalt 35 timmar innefattande minst två och en halv timme individuell körundervisning.

5 §. Tillgodoräkande av trafikföretagarutbildning i utbildningen för grundläggande yrkeskompetens

Den som genomgått en sådan trafikföretagarutbildning som avses i rådets direktiv 96/26/EG om rätt att yrkesmässigt bedriva person- och godstransporter på väg och om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för att främja ett effektivt utnyttjande av dessa transportörens etableringsrätt på området för nationella och internationella transporter får, i enlighet med vad som föreskrivs i 2 och 3 mom., tillgodoräkna sig vissa utbildningsmoment då utbildningen för grundläggande yrkeskompetens genomgås.

I utbildningen som ska ge grundläggande yrkeskompetens att framföra fordon avsedda för persontransporter får sådana moment i trafikföretagarutbildningen som motsvarar sådant som anges i punkterna 2.1, 2.3, 3.1, 3.5, 3.6 och 3.8 bilaga I yrkesförorddirektivet tillgodoräknas.

I utbildningen som ska ge grundläggande yrkeskompetens att framföra fordon avsedda för godstransporter får sådana moment i trafikföretagarutbildningen som motsvarar sådant som anges i punkterna 1.1, 1.4, 1.6, 2.1, 2.2, 3.1, 3.4, 3.6 och 3.7 bilaga I yrkesförorddirektivet tillgodoräknas.

Utbildningsarrangören beslutar om tillgodoräkande av utbildning. Dock får högst 24 timmar tillgodoräknas.

5a §. (2021/35) Tillgodoräkande av annan utbildning i utbildning för yrkeskompetens

Den som ska genomgå en utbildning för grundläggande yrkeskompetens får då en utbildning för grundläggande yrkeskompetens genomgås utöver vad som föreskrivs i 5 § tillgodoräkna sig de krav på yrkeskunnande denne har visat sig uppfylla i enlighet med kraven i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1071/2009 om gemensamma regler beträffande de villkor som ska uppfyllas av personer som bedriver

yrkesmässig trafik och om upphävande av rådets direktiv 96/26/EG.

Utöver vad som föreskrivs i 5 § får den som genomgått följande utbildningsmoment tillgodoräkna sig dem, genom en minskning av utbildningens omfattning, då en utbildning för grundläggande yrkeskompetens genomgås:

1) Utbildning som gäller sådan transport av farligt gods som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/68/EG 2008 om transport av farligt gods på väg, järnväg och inre vattenvägar.

2) Utbildning om medvetenhet rörande funktionshinder som avses i artikel 16.1 b i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004.

3) Utbildning om djurtransporter som krävs enligt Rådets förordning (EG) nr 1/2005 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG och förordning (EG) nr 1255/97.

6 §. *Prov*

Proven är skriftliga. Om särskilda skäl föreligger, såsom att provdeltagaren har läs- och skrivsvårigheter, får muntliga prov arrangeras. Till varje mål i respektive undervisningsämne ska det ansluta sig minst en fråga i provet.

7 §. *Framförande av fordon i samband med yrkesinriktad utbildning*

Studerande som erhåller grundläggande yrkeskompetens inom ramen för en yrkesinriktad utbildning får framföra fordon av den typ som används i undervisningen, förutsatt att utbildningsarrangören utfärdat ett dokument som berättigar den studerande att framföra fordonet. Godkännandet som gäller endast i landskapet kan avse både körningar som sker under utbildningen och körningar som sker under ledigheter mellan terminerna.

Bestämmelserna i 22 § yrkeskompetenslagen om påvisande av yrkeskompetens omfattar även i 1 mom. avsedda dokument.

8 §. *Fortbildningens innehåll och genomförande*

I fortbildningen uppgår undervisningstiden till totalt 35 timmar fördelat på fem år. Undervisningen ska periodiseras. Varje period ska omfatta minst sju timmar som får fördelas på två på varandra följande dagar. Undervisningen kan bestå av teoriundervisning, körundervisning eller både och i de undervisningsämnena som avses i 2 § 1 mom. (2021/35)

Undervisningen ska ges innan giltighetstiden för den grundläggande yrkeskompetensen utgått. Om giltighetstiden utgått ska undervisningen ges under den femårsperiod som föregår ansökan om att få en ny anteckning av yrkeskompetensen i körkortet. Fortbildningskravet för en förare som genomgått en i 4 § avsedd utbildning bestäms i enlighet med den nya kompetensen.

Om simulator används ska den vara godkänd för körundervisning inom körkortsutbildningen.

9 §. *Lärarkrav*

Lärare som ger teoretisk undervisning ska ha avlagt

1) yrkeslärarexamen på ett för befattningen lämpligt yrkesområde eller,

2) ingenjörsexamen med lämplig inriktning eller,

3) lämplig högre högskoleexamen inom vilken eller vid sidan av 55 studieveckors studier på lämpligt studieområde avklarats eller

4) annan examen på lämplig utbildningsnivå inom lämpligt område.

Utöver vad som anges i 1 mom. ska lärarna ha minst två års praktisk erfarenhet av transportbranschen och genomgått en lärarutbildning som kan godkännas av landskapsregeringen.

3 kap. Dokument som anger yrkeskompetens

10 §. *Antecknande av yrkeskompetensen i körkortet*

I landskapet utfärdas på ansökan dokument som anger yrkeskompetens i form av körkort försedda med en särskild anteckning.

Anteckningen innehåller den harmoniserade unionskoden 95, som nämns i artikel 10 punkt 2 i yrkesförordningsdirektivet, samt det datum fram till vilket yrkeskompetensen gäller (giltighetsdatumet). Anteckningen ska göras invid den körkortsklass som yrkeskompetensen avser. (2021/35)

Giltighetsdatumet infaller fem år efter den tidpunkt vid vilken det i 6 § 3 mom. yrkeskompetenslagen avsedda intyget utfärdats, dock senast vid den tidpunkt då den allmänna behörigheten att framföra fordon upphör. Om giltighetstiden för yrkeskompetensen förlängs till följd av fortbildning ska ett nytt körkort utfärdas som är försett med ett nytt giltighetsdatum och som i övrigt uppfyller kraven i 2 mom. Under förutsättning att fortbildningen genomgått i sin helhet infaller det nya giltighetsdatumet fem år efter den tidpunkt vid vilken det i 8 § 2 mom. yrkeskompetenslagen avsedda intyget utfärdats. Det nya giltighetsdatumet infaller fem år efter det giltighetsdatum som framgår av den förra anteckningen, om ansökan om ett nytt körkort görs på basis av genomgången fortbildning tidigast sex månader innan det tidigare giltighetsdatumet infaller.

11 §. *Tillfälliga dokument*

Tillfälliga dokument som avses i 21 § 4 mom. yrkeskompetenslagen gäller under högst en månad efter att beslutet om att bevilja ansökan fattades.

12 §. *Vad som ska iaktas i samband med ansökan*

Antecknande av yrkeskompetens i körkortet förutsätter ansökan om nytt körkort. Härvid ska bestämmelserna i [körkortslagen (1991:79) för landskapet Åland], nedan kallad körkortslagen, iakttas.

Har sökanden sedan tidigare yrkeskompetensbevis för förare, förfaller beslutet om beviljande av beviset och samtidigt som beviset upphör att gälla när körkortet försett med anteckningen om yrkeskompetens lämnats ut. Yrkeskompetensbeviset ska överlämnas till polisen när körkortet lämnas ut. Ett yrkeskompetensbevis som överlämnats till polisen får förstöras.

Då körkort utlämnats och yrkeskompetensbevis överlätit och förstörts ska Ålands polismyndighet göra en anmälan om detta till körkortsregistret.

Körkortslag (1991:79) för landskapet Åland har ersatts av körkortslag (2015:88) för Åland.

4 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

13 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2008. När det gäller utbildningen av förare som framför fordon vilka enligt körkortslagen tillhör klass D1, D, D1E, eller DE tillämpas denna förordning från och med den 10 september 2008.

När det gäller utbildningen av förare som framför fordon vilka enligt körkortslagen tillhör klass C1, C, C1E, eller CE tillämpas denna förordning från och med den 10 september 2009.

14 §. *Övergångsbestämmelser*

Förare som erhållit körkort av klass D1, D, D1E, eller DE före den 10 september 2008 behöver inte genomgå i denna förordning föreskriven utbildning för grundläggande yrkeskompetens. Förarna måste dock ha genomgått i denna förordning föreskriven fortbildning innan den 10 september 2013. Föraren ska även från och med den 10 september 2013 kunna påvisa giltigheten av sin yrkeskompetens i enlighet med vad som föreskrivs om påvisande av yrkeskompetens på basis av utbildning i yrkeskompetenslagen. I det fall förarna ansöker om att få ett nytt i 10 § avsett körkort tidigast sex månader före den 10 september 2013 infaller giltighetsdatumet fem år efter den 10 september 2013 i annat fall fem år efter att intryget över att fortbildningen genomgått i sin helhet utfärdats.

Förare som erhållit körkort av klass C1, C, C1E, eller CE före den 10 september 2009 behöver inte genomgå i denna förordning föreskriven utbildning för grundläggande yrkeskompetens. Förarna måste dock ha genomgått i denna förordning föreskriven fortbildning innan den 10 september 2014. Föraren ska även från och med den 10 september 2014 kunna påvisa giltigheten av sin yrkeskompetens i enlighet med vad som föreskrivs om påvisande av yrkeskompetens på basis av utbildning i yrkeskompetenslagen. I det fall förarna ansöker om att få ett nytt i 10 § avsett körkort tidigast sex månader före den 10 september 2014 infaller giltighetsdatumet fem år efter den 10 september 2014 i annat fall fem år efter att intryget över att fortbildningen genomgått i sin helhet utfärdats.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

N 32 Landskapslag (2021:9) om tillämpning på Åland av vissa bestämmelser i lagen om transportservice

1 §. *Lagens tillämpningsområde*

Denna lag tillämpas på förare som är egenföretagare enligt definitionen i 42 § 10 punkten i lagen om transportservice (FFS 320/2017) och som deltar i utövande av sådan transportverksamhet i vägtrafik som avses i tillämpningsområdet för den i 42 § 1 punkten angivna förordningen och den i 42 § 3 punkten angivna överenskommelsen.

Inom landskapets behörighet ska bestämmelserna i II avd. 4 kap. 42 § 1, 3 och 6-15 punkterna, 43 § och 49-52 §§ samt VII avd. 2 kap. 267 § i lagen om transportservice (FFS 320/2017), med i denna lag angivna undantag, tillämpas på Åland. Dock ska inom landskapets behörighet bestämmelserna i VII avd. 2 kap. 267 § i lagen om transportservice, till den del de innehåller bestämmelser om straff för brott mot bestämmelser om färdskrivare och färdskrivarkort inte tillämpas på Åland.

Inom landskapets behörighet ska inte bestämmelserna i II avd. 4 kap. 44-48 §§ i lagen om transportservice tillämpas på Åland vid transporter inom Åland.

Ändringar av de i 1 mom. avsedda bestämmelserna i lagen om transportservice ska inom landskapets behörighet gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. *Förvaltningsuppgifter*

De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om transportservice ankommer på arbetsskyddsmyndigheten, till den del det gäller verkställighet av de i 1 § 1 mom. angivna bestämmelserna, ska på Åland skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningsuppgifterna grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

3 §. *Landskapsförordning*

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om transportservice ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet även genom landskapsförordning besluta om undantag från bestämmelserna i artiklarna 5-9 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 561/2006 om harmonisering av viss sociallagstiftning på vägtransportområdet och om ändring av rådets förordningar (EEG) nr 3821/85 och (EG) nr 2135/98 samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 3820/85.

Ikraftträdandebestämmelse (2021:9):

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2021.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2013:72) om tillämpning på Åland av lagen om arbetstid i vägtrafik för förare som är egenföretagare (FFS 349/2013).

N 33 Landskapslag (2019:60) om ordnande av kollektivtrafiktjänster

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Lagens syfte och innehåll

Syftet med denna lag är att främja utvecklingen av kollektivtrafiken på Åland så att allmänheten har tillgång till sådana nödvändiga kollektivtrafiktjänster som svarar mot det dagliga behovet av att förflytta sig.

Lagen innehåller bestämmelser om

1) ansvaret för kollektivtrafiken,
2) allmänna krav på kollektivtrafikföretag,
3) uppgifter och befogenheter för behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1191/69 och (EEG) nr 1107/70 (*EU:s kollektivtrafikförordning*),

4) busspassagerares rättigheter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 (*EU:s förordning om busspassagerares rättigheter*),

5) offentligt stöd för kollektivtrafiken,

6) interoperabla tjänster i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/40/EU om ett ramverk för införande av intelligenta transportsystem på vägtransportområdet och för gränssnitt mot andra transportslag (*ITS-direktivet*) samt

7) ändringssökande.

2 §. Definitioner

I denna lag avses med

1) *kollektivtrafik* sådan trafik som avses i artikel 2 punkt a i EU:s kollektivtrafikförordning,

2) *regional kollektivtrafik* kollektivtrafik som trafikerar genom flera kommuner till och från Mariehamns stad, längs landskapets huvudsakliga trafikleder,

3) *regional matartrafik* kollektivtrafik som trafikerar genom två eller flera kommuner och ansluter till regional kollektivtrafik eller färja,

4) *matartrafik i glesbygd* kollektivtrafik som trafikerar inom en kommun i glesbygd och ansluter till regional kollektivtrafik eller färja eller regional matartrafik,

5) *matartrafik i tätort* kollektivtrafik som trafikerar inom en kommun i tätort och ansluter till regional kollektivtrafik eller färja eller regional matartrafik,

6) *matartrafik regional matartrafik, matartrafik i glesbygd eller matartrafik i tätort*,

7) *kollektivtrafikföretag* sådant företag, sådan företagsgrupp eller sådant offentligt organ som avses i artikel 2 punkt d i EU:s kollektivtrafikförordning,

8) *allmän trafikplikt* sådana krav som avses i artikel 2 punkt e i EU:s kollektivtrafikförordning,

9) *ensamrätt* sådan rätt som avses i artikel 2 punkt f i EU:s kollektivtrafikförordning,

10) *ersättning för allmän trafik* sådan förmån som avses i artikel 2 punkt g i EU:s kollektivtrafikförordning,

11) *direkttilldelning* sådan tilldelning av avtal som avses i artikel 2 punkt h i EU:s kollektivtrafikförordning,

12) *avtal om allmän trafik* sådana dokument som avses i artikel 2 punkt i i EU:s kollektivtrafikförordning,

13) *transporttjänster* yrkesmässig transport av personer eller gods med personbil eller buss sådana dessa typer av fordon är definierade i fordonslagen (FFS 1090/2002),

14) *förmedlingstjänster* förmedling av transporter inom kollektivtrafiken mot ersättning med undantag för förmedling som gäller enbart tjänsteleverantörens egna transporter eller paketresor och sammanlänkade researrangemang som hör till tillämpningsområdet för lagen om kombinerade resetjänster (FFS 901/2017),

15) *trafiktjänster* alla offentliga eller privata tjänster eller kombinationer av tjänster i anslutning till kollektivtrafik inbegripet transporttjänster och förmedlingstjänster som tillhandahålls för allmänt eller privat bruk,

16) *mobilitetstjänster* trafiktjänster samt förmedlings-, informations-, parkerings- och andra stödtjänster i omedelbar anslutning till dem samt

17) *kombinationstjänster* skapande av resekedjor och andra tjänstehelheter inom kollektivtrafiken mot ersättning genom kombination av olika tjänsteleverantörers mobilitetstjänster.

Med de tjänster som nämns i 1 mom. avses endast tjänster inom kollektivtrafiken, om inte något annat föreskrivs nedan.

3 §. EU:s kollektivtrafikförordning

I EU:s kollektivtrafikförordning finns bestämmelser om behöriga myndigheters möjligheter att vidta åtgärder för att tillgodose behovet av kollektivtrafik på ett sätt som är förenligt med EU:s bestämmelser om statligt stöd.

I EU:s kollektivtrafikförordning föreskrivs om avtal om allmän trafik och allmänna bestämmelser i anslutning därtill. I EU:s kollektivtrafikförordning föreskrivs även om avtalens obligatoriska innehåll och innehållet i de allmänna bestämmelserna, tilldelning av avtal om allmän trafik, om priser och ersättningar för allmän trafik samt offentliggöranden och övergångsperioder.

4 §. Behöriga myndigheter och den allmänna trafikplikten

Inom landskapets behörighet och med beaktande av i denna lag angivna avvikelser rörande vissa myndighetsuppgifter, är på Åland landskapsregeringen sådan behörig myndighet som avses i artikel 2 punkt b i EU:s kollektivtrafikförordning. Landskapsregeringen fattar beslut om fastställande av den allmänna trafikplikten för kollektivtrafiken som ska organiseras i enlighet med denna lag och för vilken ersättning för allmän trafik ska utbetalas.

Bestämmelser om behöriga myndigheter enligt

1) (2021/10) EU:s förordning om busspassagerares rättigheter när det gäller tillsynen över passagerarnas och konsumenternas rättigheter finns i V avd. 1 kap.

186 § i lagen om transportservice (FFS 320/2017) samt

2) ITS-direktivet finns i 74 § 1 mom. i vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland (*vägtrafiklagen*).

2 kap. Planering och utformning av system för kollektivtrafik

5 §. Omfattning och servicenivå

Landskapsregeringen är inom sitt behörighetsområde skyldig att fastställa omfattningen av och nivån på servicen i den kollektivtrafik för vilken ersättning för allmän trafik utbetalas av landskapet i enlighet med vad som följer av denna lag.

Den i 1 mom. avsedda omfattningen och servicenivån ska fastställas i ett trafikförsörjningsprogram.

Trafikförsörjningsprogrammet ska uppfylla de i 6 § angivna kraven.

6 §. Trafikförsörjningsprogram

Trafikförsörjningsprogrammet ska innehålla en redovisning av

1) behovet av kollektivtrafik på Åland samt målet för kollektivtrafikförsörjningen,

2) alla former av kollektivtrafik, både trafik som bedöms kunna utföras på kommersiell grund och trafik som landskapsregeringen avser att ombesörja och i övrigt möjliggöra på grundval av allmän trafikplikt,

3) åtgärder för att skydda miljön,

4) tidsbestämda mål och åtgärder för anpassning av kollektivtrafiken med hänsyn till behov hos personer med funktionsnedsättning samt

5) de bytespunkter och linjer som ska vara fullt tillgängliga för alla resenärer.

Den allmänna trafikplikten fastställs genom att landskapsregeringen fattar beslut om fastställande av trafikförsörjningsprogrammet.

Trafikförsörjningsprogrammet ska uppdateras minst vart fjärde år räknat från den tidpunkt det senast fastställdes. Efter att trafikförsörjningsprogrammet uppdaterats med förändringar, om sådana bedöms erforderliga, ska det fastställas genom beslut av landskapsregeringen, med beaktande av nämnda förändringar. Landskapsregeringen kan även, istället för att genom beslut fastställa en uppdatering av trafikförsörjningsprogrammet, fatta ett beslut om fastställande av ett nytt trafikförsörjningsprogram om behov därav föreligger och åtgärden ifråga bedöms vara mest ändamålsenlig.

Kommunerna, övriga berörda myndigheter, organisationer, kollektivtrafikföretag samt företrädare för näringsliv och resenärer ska höras innan trafikförsörjningsprogrammet fastställs.

7 §. Planering och utformning av kollektivtrafiken

Landskapsregeringen ansvarar för utformningen av tjänsterna när det gäller kollektivtrafik som bedrivs enligt EU:s kollektivtrafikförordning. Ansvaret för planeringen av rutter och tidtabeller kan delas av trafikidkarna och landskapsregeringen.

I samband med planeringen av kollektivtrafiken ska de som planerar kollektivtrafiken inom sitt behörighetsområde eftersträva en samordning av kollek-

tivtrafiken inom hela Åland. Ur kundperspektiv ska kollektivtrafiken vara så förmånlig, tät och säker som möjligt med uppfyllande av erforderliga krav på tillgänglighet för alla resenärer och samtidigt ta hänsyn till kollektivtrafikföretagens rätt att i enlighet med vad som följer av EU:s kollektivtrafikförordning göra en rimlig vinst.

Trafikidkarna ansvarar för planeringen av och utformningen av kollektivtrafiken på marknadsvillkor.

Kommunerna ansvarar för den kommuninterna trafiken och får, för att komplettera mobilitetstjänsterna på sitt område, upphandla kollektivtrafik enligt EU:s kollektivtrafikförordning med iakttagande av den i 8 § angivna upphandlingslagstiftningen. Kommunerna kan därefter ingå avtal om allmän trafik med kollektivtrafikföretag, förutsatt att ersättningen för den avsedda allmänna trafiken utbetalas av kommunen. Om en kommun avser att bedriva kollektivtrafik utan ersättning för allmän trafik från landskapet, har kommunen rätt att fatta beslut om och vidare ombesörja detta i enlighet med vad som följer av bestämmelserna i 3 § i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland och EU:s kollektivtrafikförordning. Ett sådant av kommunen fattat beslut ska dock föregås av ett på kommunens anhållan och av landskapsregeringen fattat beslut om införande av trafikplikt på den eller de kollektivtrafiklinjer som kommunen avser att upprätthålla med egna ekonomiska medel. Om det inte föreligger synnerliga omständigheter som talar för att kommunens avsedda åtgärder leder till att möjligheten att bedriva kollektivtrafik på Åland, utgående från trafikförsörjningsprogrammet, avsevärt försämrats eller helt åsidosätts, är landskapsregeringen skyldig att fatta beslut om införande av nämnda trafikplikt. Om landskapsregeringen anser att det föreligger sådana synnerliga omständigheter ska de kunna styrkas av landskapsregeringen på ett tillförlitligt sätt. Den som inom ramen för ett sådant arrangemang som avses i detta moment utför yrkesmässiga persontransporter måste uppfylla de krav som ställs för beviljande av trafiktillstånd i landskapslagen (1976:33) om yrkesmässig trafik.

I 9 § 7 och 8 mom. föreskrivs närmare om möjligheten för en enskild kommun, i de fall ersättning för allmän trafik för bedrivande av kollektivtrafik i kommunen ska utbetalas från landskapet, att ta initiativ till att det skapas förutsättningar för att inrätta ett specifikt system för kollektivtrafik i kommunen, som svarar mot kommunens önskemål, dock så att denna trafik bedrivs i enlighet med de riktlinjer som fastställts i trafikförsörjningsprogrammet för fullgörande av den allmänna trafikplikten.

3 kap. Grundbestämmelser rörande avtal om allmän trafik

8 §. Upphandlingslagstiftning

Utöver vad som följer av 4 kap. i denna lag finns bestämmelser i landskapslagen (2017:80) om tillämpning på Åland av riktlinjer om offentlig upphandling (*blankettlagen om upphandling*) som är tillämpliga på upphandling av kollektivtrafiktjänster.

9 §. Allmänna utgångspunkter

Ett avtal om allmän trafik som ingås av landskapsregeringen eller kommun ska grunda sig på ett beslut om allmän trafikplikt. Ett sådant avtal får inte ingås för en ny avtalsperiod utan att ett nytt beslut om allmän trafikplikt har fattats.

Upphandling av tjänsterna inom den kollektivtrafik som ska bedrivas på basis av ersättning för allmän trafik som utbetalas av landskapet, görs av landskapsregeringen. Övrig upphandling sker i enlighet med bestämmelserna i 7 § 4 mom. Tjänsterna inom kollektivtrafiken ska upphandlas i sådan utsträckning som bestämts genom trafikförsörjningsprogrammet.

Kollektivtrafiken ska skötas med antingen buss eller taxi enligt landskapsregeringens direktiv i det avtal om allmän trafik som efter avslutad upphandling träffats mellan landskapsregeringen i egenskap av upphandlande myndighet och det kollektivtrafikföretag, vilket genom avtalet ifråga fått i uppdrag att ansvara för den i avtalet avsedda kollektivtrafiken.

Med buss avses i denna lag sådant fordon som klassificeras som buss i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (2011:36) om tillämpning av fordonslagen (*blankettlagen*). Med taxi avses ett sådant fordon klassificerat i enlighet med bestämmelserna i blankettlagen och som är ett sådant fordon som har kapacitet att utöver föraren transportera minst två personer och som används av innehavare av tillstånd för bedrivande av beställningstrafik avseende persontransporter med taxi, i enlighet med de krav som följer av bestämmelserna i landskapslagen om yrkesmässig trafik.

Det kollektivtrafikföretag som deltar i upphandling och uppfyller de i denna lag ställda kraven på landskapsregeringens eller kommunens avtalslutande motpart ska, i enlighet med vad som särskilt följer av bestämmelserna i 2 § 1 mom. och 6 § 5 mom. samt i tillämpliga delar övriga bestämmelser i landskapslagen om yrkesmässig trafik, efter att avtalsförhandlingen slutförts ansöka om sådant tillstånd som berättigar till att bedriva kollektivtrafik för att avtalet som upphandlingen avser ska kunna träda ikraft. Det kollektivtrafikföretag som beviljats nämnda tillstånd ska anses uppfylla de grundvillkor som gäller för de aktörer som enligt lag har rätt att bedriva kollektivtrafik. Övriga villkor såsom linjetrafikens omfattning bestäms i avtalet och kollektivtrafikföretaget ansvarar för kollektivtrafiken på viss angiven linje med stöd av avtalet.

Vad som i 5 mom. föreskrivs särskilt om kollektivtrafikföretags ansökan om tillstånd i samband med upphandling gäller även i de fall fråga är om direkttilldelning.

Om en kommun anser att kollektivtrafiken i kommunen ska bedrivas på andra eller nya villkor likväl under förutsättning att ersättning för allmän trafik ska utbetalas från landskapet, krävs att kommunen initierar matartrafik genom att göra en anhållan till landskapsregeringen att fatta beslut om att införa trafikplikt på en viss linje och upphandla eller direkttilldela trafiken avseende linjen ifråga för en viss tidsperiod, i enlighet med vad som i denna lag gäller för upphandling och direkttilldelning.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om vad som ska ingå i anhållan för ett visst slag av matartrafik som bedrivs med stöd av ersättning från landskapet för allmän trafik, tidsperiodens längd för det ifrågavarande slaget av matartrafik, vilka särskilda krav som ska ställas på trafikidkaren för att trafikplikten ska anses fullgjord samt om stödnivåer för respektive slag av matartrafik.

4 kap. Upphandling och direkttilldelning enligt EU:s kollektivtrafikförordning**10 §. Upphandlingsförfaranden och avtalsförutsättningar**

Upphandlingsförfaranden enligt detta kapitel används när koncessionsavtal som gäller kollektivtrafik ingås. I artiklarna 4-8 i EU:s kollektivtrafikförordning finns bestämmelser om direkttilldelning av avtal.

På andra avtal än de avtal om offentlig tjänsteupphandling som avses i 1 mom. tillämpas bestämmelser om upphandling i enlighet med vad som följer av blankettlagen om upphandling, på upphandlingsförfarandena. På dessa avtal tillämpas EU:s kollektivtrafikförordning med undantag för bestämmelserna i artikel 5.2–5.6 och artikel 8.2–8.4.

Landskapsregeringen kan när koncessionsavtal ingås tillämpa ett förfarande där alla trafikidkare som avses i EU:s kollektivtrafikförordning kan lämna anbud (*förfarande i ett steg*) eller ett förfarande där alla de nämnda trafikidkarna kan lämna ansökan om deltagande och landskapsregeringen därefter bland dem som lämnat in en ansökan väljer ut dem som får lämna anbud i förfarandets följande steg (*förfarande i två steg*).

För att i detta kapitel avsedda avtal ska träda ikraft ska anbudsgivaren, vid sidan av uppfyllandet av kraven för antagande av anbud enligt detta kapitel, i samband med upphandlingen även kunna styrka att denne uppfyller de allmänna kraven för beviljande av trafiktillstånd enligt landskapslagen om yrkesmässig trafik. Tillståndsprövningen sker i enlighet med vad som följer av 9 § 4 mom. och avtal börjar gälla under förutsättning att trafiktillstånd beviljas.

Hänvisningar till rikslagstiftningen i de paragrafer i lagen om offentlig upphandling och koncession (FFS 1397/2016, *upphandlingslagen*) som nämns i detta kapitel ska på Åland avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen. Även hänvisningar i upphandlingslagen till annan rikslagstiftning som motsvaras av bestämmelserna i detta kapitel ska på Åland avse bestämmelserna i detta kapitel.

11 §. Annonsering om upphandling och minimitidsfrister

Utöver vad som föreskrivs i artikel 7 i EU:s kollektivtrafikförordning ska landskapsregeringen offentligt informera om koncessionsavtal som ingås genom förfaranden enligt 10 § 3 mom. Annonserna publiceras på webbplats i enlighet med vad som följer av annan landskapslagstiftning. På informationsutbyte i anslutning till upphandlingar tillämpas dessutom 8 kap. i upphandlingslagen.

När tidsfristerna för upphandlingsförfarandet bestäms ska hänsyn tas till upphandlingens storlek och avtalets längd samt hur lång tid som behövs för att utarbeta och sända anbudet. Tidsfristerna beräknas från den dag som följer på den då upphandlingsannonsen sändes för publicering. Om landskapsregeringen tillämpar förfarandet i två steg räknas anbudstiden från den dag då anbudsförfrågan sändes.

Vid ett förfarande i ett steg ska anbudstiden vara minst 35 dagar. Vid ett förfarande i två steg ska minst 30 dagar reserveras för inlämnande av ansökan om deltagande i anbudsförfarande. Om landskapsregeringen väljer att tillämpa ett tvåstegsförfarande ska, efter att möjliga anbudsgivare fastställts, anbudstiden vara minst 35 dagar.

De tidsfrister för lämnande av anbud som avses i 3 mom. får förkortas med fem dagar om landskapsregeringen godkänner att anbud lämnas i elektronisk form på det sätt som avses i 62 § 1 mom. i upphandlingslagen.

Tidsfristerna enligt 3 mom. får förkortas om det i praktiken är omöjligt att iaktta tidsfristerna i dessa förfaranden till följd av en brådska som landskapsregeringen bestyrker på behörigt sätt. Vid ett förfarande i ett steg ska anbudstiden dock vara minst 15 dagar. Vid ett förfarande i två steg ska minst 15 dagar reserveras för att lämna en ansökan om deltagande. Vid ett förfarande i två steg ska anbudstiden vara minst 10 dagar.

Anbudstiden ska vid ett förfarande i ett steg vara minst 15 dagar och vid ett förfarande i två steg minst 10 dagar, om landskapsregeringen har sänt en förhandsannons för publicering på det sätt som föreskrivs i 61 § i upphandlingslagen.

12 §. *Anbudsförfrågan*

Landskapsregeringen ska utarbeta en anbudsförfrågan skriftligen och så tydligt att det utifrån den är möjligt att lämna anbud som kan mätas med samma mått och är jämförbara. I anbudsförfrågan omdets trafikidkarna lämna sina anbud inom utsatt tid.

Anbudsförfrågan och i tillämpliga delar upphandlingsannonsen ska innehålla

- 1) föremålet för upphandlingen och minimikvalitetskrav,
- 2) en hänvisning till den publicerade upphandlingsannonsen,
- 3) tidsfristen för lämnande av anbud,
- 4) adress till vilken de skriftliga anbudet ska skickas,
- 5) det eller de språk som anbudet ska avfattas på,
- 6) krav som gäller trafikidkarnas ekonomiska och finansiella situation samt tekniska och yrkesmässiga kvalifikationer och övriga krav samt en förteckning över de handlingar som ska tillhandahållas,
- 7) grunden för valet av anbud samt
- 8) anbudens giltighetstid.

Vid upphandling tillämpas dessutom bestämmelserna i 71–74 §§ i upphandlingslagen om beskrivning av föremålet för upphandlingen, användning av märken vid beskrivningen av föremålet för upphandlingen, teknisk utredning och påvisande av att anbudet svarar mot kraven.

13 §. *Val av anbudsgivare*

Vid ett förfarande i två steg ska anbudsgivare väljas samt, på samma sätt som vid ett förfarande i ett steg, anbudsgivarnas lämplighet bedömas utifrån förhandsanmälda grunder som hänför sig till anbudsgivarnas ekonomiska och finansiella situation, tekniska prestationsförmåga och yrkesmässiga kvalifikationer eller utifrån andra objektiva och icke-diskriminerande grunder.

Vid anbudsförfarande ska sådana trafikidkare utslutas som inte har tekniska, ekonomiska eller andra förutsättningar att genomföra upphandlingen eller som gjort sig skyldiga till brott som nämns i 80 § i upphandlingslagen. En trafikidkare kan utslutas med stöd av 81 § i den lagen.

14 §. *Förhandlingar efter inlämnande av anbud*

Efter att anbud lämnats in kan landskapsregeringen i enlighet med artikel 5.3 i EU:s kollektivtrafiktjänstförordning förhandla med de trafikidkare som lämnat anbud, om anbudsförfrågan inte har kunnat avfattas så exakt att det bästa anbudet kan väljas eller om anbudet inte till sitt innehåll motsvarar anbudsförfrågan. Det förutsätts dessutom att avtalsvillkoren i anbudsförfrågan inte ändras i väsentlig grad.

Syftet med de förhandlingar som avses i 1 mom. är att välja det bästa anbudet. Landskapsregeringen ska förhandla i syfte att anpassa anbudet till de krav som angetts i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan. Förhandlingarna kan föras i successiva steg så att antalet trafikidkare som deltar i förhandlingarna minskas under förhandlingarna genom tillämpning av grunderna för valet av anbud.

15 §. *Val av anbud*

Det anbud ska antas som för landskapsregeringen totalekonomiskt sett är det mest fördelaktiga utifrån bedömningsgrunder som är kopplade till föremålet för upphandlingen eller som har det lägsta priset. Som bedömningsgrunder för valet av det totalekonomiskt mest fördelaktiga anbudet kan användas kvaliteten på den tjänst som anbudet gäller, fordonens kvalitet, fordonens tillgänglighet, integrering av tjänsten, priset, utbudets volym, passagerarpriser, miljöegenskaper samt uppfyllande av miljökrav.

När det som är totalekonomiskt mest fördelaktigt används som grund för valet ska jämförelsegrunderna och deras inbördes viktning nämnas i upphandlingsannonsen eller förfrågningsunderlaget. Viktningen kan anges också i form av ett skäligen variationsintervall. Om en relativ viktning av jämförelsegrunderna av motiverad anledning inte kan anges, ska jämförelsegrunderna anges i prioritetsordning.

16 §. *Tilläggsbeställning och förlängning av avtalets giltighetstid*

Landskapsregeringen kan göra en tilläggsbeställning utan något anbudsförfarande, om tilläggsbeställningen motsvarar en tidigare upphandling, genom ett förfarande i ett steg eller ett förfarande i två steg. En ytterligare förutsättning är att en eventuell senare upphandling utan anbudsförfarande har nämnts i den

ursprungliga upphandlingsannonser och att avtalets längd med beaktande av tilläggsbeställningens tid inte överskrider den maximitid som anges i artikel 4.3 i EU:s kollektivtrafikförordning.

Ett koncessionsavtal kan innehålla avtalsvillkor för de mål enligt vilka trafiken utvecklas under avtalsperioden. Målen kan gälla uppnående av nivån på tjänsten eller ökning av antalet passagerare. I avtalsvillkoren kan trafikidkaren åläggas att delvis eller helt och hållet ansvara för valet av metoder som behövs för att målen ska uppnås.

Den ursprungliga giltighetstiden för ett koncessionsavtal kan förlängas om avtalet innehåller villkor som avses i 2 mom. och de mål som anges i villkoren eller en del av dem har uppnåtts genom trafikidkarens åtgärder. En ytterligare förutsättning är att möjligheten att förlänga avtalet har nämnts i den ursprungliga upphandlingsannonsern, att avtalets längd med beaktande av förlängningen av giltighetstiden inte överskrider maximitiden enligt 1 mom. och att trafikidkaren inte får någon annan gottgörelse för måloppfyllelsen.

17 §. *Upphandlingsbeslut och handlingsoffentlighet*

Landskapsregeringen ska med beaktande av vad som föreskrivs i 9 § 4 och 6 mom. fatta ett skriftligt beslut om de avgöranden som påverkar anbudssökandens och anbudsgivarnas ställning samt om anbudsförfarandets utgång. Beslutet ska motiveras. De faktorer som väsentligen har påverkat avgörandet ska framgå av beslutet eller av de handlingar som hänför sig till beslutet. Sådana faktorer är åtminstone grunderna för att en anbudssökande eller en anbudsgivare har avvisats eller ett anbud har förkastats och de grunder på vilka de godkända anbuderna har jämförts. Av beslutet eller av de handlingar som hänför sig till det ska det dessutom framgå när upphandlingskontraktet kan slutas. På upphandlingsbeslutet tillämpas inom landskapets behörighet även 126 och 127 §§ i upphandlingslagen.

Efter det att upphandlingsbeslutet har fattats ska landskapsregeringen ingå ett i artikel 3.1 i EU:s kollektivtrafikförordning avsett avtal om offentlig tjänsteupphandling. Det obligatoriska innehållet i avtalet anges i artikel 4 i den förordningen. Ett avtal om offentlig tjänsteupphandling kan ingås och beslutet verkställas tidigast 14 dagar efter det att de trafikidkare som deltagit i anbudsförfarandet har fått eller anses ha fått del av beslutet och anvisningen om hur man söker ändring. Avtalet kan emellertid ingås också tidigare, om detta av ett tvingande allmänintresse eller av oförutsebara skäl som inte beror på landskapsregeringen är absolut nödvändigt. Väntetid behöver inte iakttas, om upphandlingskontraktet sluts med den trafikidkare som lämnat det enda godtagbara anbudet och det i anbudsförfarandet inte längre deltar andra anbudsgivare eller anbudssökande vars ställning påverkas av valet av avtalspart.

På upphandlingsdokumentens offentlighet ska inom landskapets behörighet 138 § i upphandlingslagen tillämpas.

18 §. *Särredovisningsskyldighet*

En särredovisningsskyldig trafikidkare enligt punkt 5 i bilagan till EU:s kollektivtrafikförordning ska lämna detaljerade uppgifter om de metoder genom vilka intäkterna och kostnaderna fördelas på olika verksamheter. De uppgifter som omfattas av denna skyldighet att lämna upplysningar ska bevaras i minst tio år efter utgången av räkenskapsperioden.

I fråga om den separata bokföring som avses i punkt 5 i bilagan till EU:s kollektivtrafikförordning är resultaträkningarna offentliga och ska presenteras som en not till den särredovisningsskyldiga trafikidkarens bokslut.

Landskapsregeringen har utan hinder av sekretessbestämmelser rätt att av de särredovisningsskyldiga trafikidkarna få den information som avses i EU:s kollektivtrafikförordning för fullgörande av de uppgifter som avses i den förordningen. (2021/108)

Trots sekretessbestämmelserna har landskapsregeringen rätt att till behörig myndighet enligt rikets lagstiftning vidarebefordra uppgifter som landskapsregeringen fått med stöd av 3 mom. för användning, i den omfattning som förutsätts för skyldigheten enligt EU:s kollektivtrafikförordning att medge insyn för bedömning av om de ersättningar som betalats är förenliga med den förordningen.

19 §. *Beslut om tillämpning av EU:s kollektivtrafikförordning och beviljande av ensamrätt*

Landskapsregeringen får besluta att ordna kollektivtrafiktjänsterna inom sitt behörighetsområde eller inom en del av det i enlighet med EU:s kollektivtrafikförordning för att se till att det tillhandahålls sådana allmännyttiga tjänster som är tätare, säkrare, av bättre kvalitet eller förmånligare än de tjänster som kan tillhandahållas enbart på marknadsvillkor.

Landskapsregeringen kan vid behov även besluta att bevilja ensamrätt i enlighet med EU:s kollektivtrafikförordning. Genom ett beslut om ensamrätt ges den som bedriver kollektivtrafik och som genom beslutet väljs ut, en särskild möjlighet att bedriva kollektivtrafik på en viss sträcka, inom ett visst nät eller inom ett visst område utan att andra eventuella trafikidkare har en sådan rätt. Landskapsregeringen ska lägga ut beslutet om beviljande av ensamrätt på sin webbplats.

Ensamrätt kan beviljas i samband med alla slag av avtal om offentlig upphandling.

Då ensamrätt beviljats gäller att trafikstillstånd beviljas ensamrättsinnehavaren i enlighet med vad som följer av 7 § i landskapslagen om yrkesmässig trafik.

5 kap. Offentligt stöd för trafiktjänster

20 §. *Landskapsfinansieringens användningsändamål*

Av de anslag i landskapsbudgeten som anvisats för köp och utveckling av tjänster som avses i denna lag kan ersättningar, understöd eller stöd betalas ut till

1) trafikidkare enligt vad som föreskrivs i Europeiska unionens lagstiftning,

2) användare av kollektivtrafiktjänster på grundval av en förbindelse som ingås av landskapsregeringen enligt vilken kostnaderna för kollektivtrafiktjänster ersätts upp till ett i förväg fastställt värde,

3) andra än trafikidkare för utveckling, planering och forskning som gäller kollektivtrafiktjänster.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om användningsändamål och beviljningsförfarande för de anslag som avses i 1 mom.

21 §. Återkrav av ersättning

Landskapsregeringen och kommunen kan bestämma att utbetalning av ersättning som härrör från motsvarande anslag från landskapsbudgeten eller kommunens budget ska upphöra och att den ersättning som redan betalats ut helt eller delvis ska återkrävas, om ersättningstagaren

1) underlåtit att återbetala sådan ersättning eller en del av den som denne fått på felaktiga grunder, till för stort belopp eller uppenbart utan grund,

2) lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter för att ersättningen ska beviljas eller utbetalas eller när den övervakas och om detta förfarande har varit ägnat att väsentligt inverka på erhållandet av ersättningen, ersättningsbeloppet eller villkoren för ersättningen, eller hemlighållit en sådan omständighet,

3) använt ersättningen för ett väsentligen annat ändamål än det har betalats för, eller

4) i övrigt på ett med 1–3 punkten jämförbart sätt väsentligen brutit mot bestämmelserna om ersättning- eller utbetalningsvillkoren.

Landskapsregeringen och kommunen kan även bestämma att i 1 mom. avsedd ersättning ska upphöra och att den ersättning som redan betalats ut helt eller delvis ska återkrävas, om

1) ersättningstagaren har vägrat lämna de uppgifter, handlingar och annat material eller bistånd som krävs i lag eller avtal för utbetalning och övervakning av ersättningen, eller

2) ersättningen på något annat sätt än det som avses i 1 mom. betalats på felaktiga grunder eller utan grund.

Ersättningstagaren ska på det belopp som återbetalas eller återkrävs, räknat från den dag då ersättningen betalades ut, betala en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen (FFS 633/1982) ökad med tre procentenheter.

Om det återkrävda beloppet inte betalas senast den dag som bestämts av landskapsregeringen, ska en årlig dröjsmålsränta betalas på beloppet enligt 4 § i räntelagen.

6 kap. Informationens och informationssystemens interoperabilitet

22 §. Väsentlig information om mobilitetstjänster och kombinationstjänster

Om en tjänsteleverantör etablerat eller avser att etablera en verksamhet som innebär att någon form av mobilitetstjänster inom kollektivtrafik ska tillhandahållas allmänheten och tjänsteleverantören ifråga, inom ramen för nämnda verksamhet, upprättat eller avser att upprätta digitala informationssystem ska denne vid utformningen av de digitala informationssystemen se till att väsentliga och aktuella uppgifter

om mobilitetstjänsterna ifråga finns att tillgå i maskinläsbar form och kan användas fritt med hjälp av en förbindelse som upprättats i dessa informationssystem (*öppet gränssnitt*). Väsentliga uppgifter omfattar åtminstone information om rutter, hållplatser, tidtabeller, priser och tillgång till tjänsterna samt fordons tillgänglighet.

Webbadressen eller webbadresserna för det gränssnitt som avses i 1 mom. och för den information som behövs för att få tillgång till gränssnittet samt uppdateringarna av materialet ska i momentet avsedda fall meddelas till landskapsregeringen innan verksamheten inleds eller i fråga om uppdateringar omedelbart när den nya adressen är känd.

Utöver det som föreskrivs om passagerarrättigheter någon annanstans i lag ska i de fall en tjänsteleverantör etablerat eller avser att etablera en verksamhet som innebär att förmedlingstjänster eller kombinationstjänster ska tillhandahållas allmänheten ska tjänsteleverantören ifråga, då avtalet sluts, ge passagerarna information om vem de kan vända sig till under de olika skedena av resekedjan och efter varje skede, om tjänsten inte utförs i enlighet med den bekräftelse passageraren fått.

Landskapsregeringen kan tillhandahålla teknisk service som alternativt kan användas för den förmedling av information som avses i 1 mom.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om den väsentliga information som avses i 1 mom. och de krav som ställs på informationens aktualitet samt om teknisk interoperabilitet.

23 §. Biljett- och betalningssystemens interoperabilitet

Om digitala informationssystem upprättats i enlighet med bestämmelserna i 22 § gäller för den som tillhandahåller transporttjänster eller förmedlingstjänster inom kollektivtrafik för allmänheten eller den som för sådana tjänsteleverantörers räkning svarar för biljett- och avgiftssystemet att denne ska ge andra tjänsteleverantörer som tillhandahåller mobilitetstjänster för allmänheten fritt tillträde till det försäljningsgränssnitt som används för biljett- och avgiftssystemet för att

1) möjliggöra köp av en sådan biljettprodukt som berättigar till en enkelresa till normalpris och i fråga om vilken den reserätt som baserar sig på biljettprodukten enkelt ska kunna påvisas med hjälp av allmänt tillgänglig teknik, eller

2) reservera en enskild resa eller transport vars exakta pris inte är känt när tjänsten inleds, eller som av någon annan orsak enligt överenskommelse ska betalas efter det att tjänsten utförts.

Den tjänsteleverantör som är ålagd att ge tillträde i enlighet med 1 mom. till ett gränssnitt för biljett- och betalningssystemet ska för att möjliggöra det praktiska genomförandet samarbeta med den som tillhandahåller mobilitets- eller kombinationstjänster och som utnyttjar gränssnittet.

Den information som förmedlas via gränssnittet ska vara avfattad på svenska.

24 §. Främjande av interoperabilitet i offentliga upphandlingar

Landskapsregeringen bör kräva att det vid upphandling av mobilitetstjänster eller biljett- och betalningssystem i anslutning till dem enligt denna lag eller i enlighet med blankettlagen om upphandling i anbudsförfrågan, upphandlingsannonsen och upphandlingskontraktet förutsätts att

1) en tjänsteleverantör som faller in under tillämpningsområdet för 22 § har gett en beskrivning av hur dennes skyldigheter enligt 22 § har uppfyllts,

2) tjänsteleverantörens på biljettprodukterna baserade reserätter kan visas i det bakomliggande systemet med hjälp av ett elektroniskt kommunikationsnät, och allmänt tillgänglig teknik ska kunna användas för att visa reserätten,

3) kommunikationen mellan tjänsteleverantörens och en annan tjänsteleverantörs bakgrundssystem kan ske via ett gränssnitt, om rätten att resa verifieras i den andra tjänsteleverantörens bakgrundssystem.

Om landskapsregeringen ställer de i 1 mom. avsedda kraven ska alla sådana av tjänsteleverantörernas använda system som uppfyller kraven i 1 mom. 2 punkten godkännas. Landskapsregeringen ska då också se till att dess verksamhet i övrigt befrämjar interoperabiliteten mellan biljett- och betalningssystemen.

25 §. Allmänna krav på tillträde till ett gränssnitt

Tillgång till information och informationssystem med hjälp av ett öppet gränssnitt enligt 22 och 23 §§, under de förutsättningar som anges i dessa paragrafer, samt de stödtjänster, de användarvillkor, den programvara, de licenser och andra tjänster som eventuellt behövs för tillträdet till ett gränssnitt ska tillhandahållas på rättvisa, skäliga och icke-diskriminerande villkor.

Om de i 22 och 23 §§ angivna omständigheterna föreligger ska de tjänsteleverantörer som till följd därav ålagts att ge tillträde till ett gränssnitt som avses i dessa paragrafer, se till att tillträdet kan ske utan att informationssäkerheten för tjänsten eller integritetsskyddet äventyras.

26 §. Interoperabiliteten hos tjänster som sammanför tjänster och gränssnitt

Om tjänsteleverantörer och förvaltare av eller underhållsansvariga för bakomliggande system för visande av rätten att resa som tekniskt sammanför de öppna gränssnitt som omfattas av bestämmelserna i detta kapitel, utvecklar egna tjänster och system, ska tjänsteleverantörerna och förvaltarna eller de underhållsansvariga se till att tjänsterna och systemen är interoperabla med andra motsvarande tjänster. De tjänsteleverantörer som avses i detta moment ska även i övrigt samarbeta för att garantera den tekniska interoperabilitet som behövs för att bilda resekedjor.

Om det finns sådana tjänsteleverantörer som tillhandahåller kombinationstjänster ska dessa tjänsteleverantörer ge tillgång till de gränssnitt som behövs för visande av rätten att resa och se till att rätten kan verifieras med hjälp av allmänt tillgänglig teknik.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om säkrande av den interoperabilitet som avses i 1 och 2 mom.

27 §. Införande av intelligenta trafiksystem

Bestämmelser om intelligenta trafiksystem och landskapsregeringens skyldigheter vid införande av intelligenta trafiksystem finns i 73 § och 74 § 2 mom. i vägtrafiklagen.

28 §. Landskapsregeringens uppföljnings- och samordningsuppgifter

Landskapsregeringen har rätt att följa upp efterfrågan på och utbudet av mobilitets- och kombinationstjänster och samordnar vid behov utvecklingen av tjänsterna.

Den som tillhandahåller mobilitetstjänster är trots affärs- och yrkeshemligheten skyldig att till landskapsregeringen regelbundet lämna de uppgifter om utbudet och den faktiska efterfrågan på den trafik som bedrivs vilka landskapsregeringen behöver för att kunna fullgöra sina uppgifter enligt 1 mom. samt för statistikföring och forskning. Den som tillhandahåller transporttjänster inom kollektivtrafiken ska senast 60 dagar innan en plan genomförs dessutom meddela landskapsregeringen om att en tjänst som tillhandahålls regelbundet inleds, upphör eller ändras väsentligt, till den del uppgifterna inte är tillgängliga med hjälp av ett gränssnitt som avses i 22 §. Uppgifterna ska ges avgiftsfritt.

Landskapsregeringen har trots sekretessbestämmelser rätt att till en annan myndighet lämna ut de uppgifter landskapsregeringen erhållit om de är nödvändiga för att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt lag. Landskapsregeringen får lämna ut uppgifterna via en teknisk anslutning eller annars elektroniskt.

Inom landskapets behörighet har landskapsregeringen trots sekretessbestämmelser rätt att få sådana uppgifter från en annan myndighet som är nödvändiga för att landskapsregeringen ska kunna fullgöra de uppgifter som avses i denna paragraf.

7 kap. Särskilda bestämmelser**29 §. Ändringssökande**

Inom landskapets behörighet ska bestämmelserna om rättsmedel i 132–134 §§, 145 § 1 mom., 146 § 1 och 2 mom., 147 § 1 och 3 mom., 148, 149, 151 och 152 §§, det inledande stycket i 154 § 1 mom. och 154 § 1 mom. 1–4 punkten, 155 § och 160–163 §§, 165, 167 och 169 §§ i upphandlingslagen tillämpas enligt 10 § i denna lag på upphandlingsärenden oberoende av upphandlingens värde.

8 kap. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser**30 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 september 2019.

31 §. Övergångsbestämmelser

Avtal om direkttilldelning och upphandlingskontrakt som gäller kollektivtrafik och som ingåtts med stöd av upphandlingslagstiftning som varit ikraft

innan tidpunkten för denna lags ikraftträdande gäller även efter tidpunkten för denna lags ikraftträdande i enlighet med vad som följer av villkoren i kontrakten.

De i 1 mom. avsedda avtalen om direkttilldelning och upphandlingskontrakten får förlängas med stöd av den i det momentet avsedda upphandlingslagstiftningen under förutsättning att avtal om förlängning ingås innan den 3 december 2019. Dessa avtal upphör att gälla senast den 1 januari 2022.

Landskapsregeringen kan efter tidpunkten för denna lags ikraftträdande förbjuda sådan kollektivtrafik som bedrivs med stöd av bestämmelser som var i kraft innan denna lag trätt ikraft och i enlighet med vad som följer av bestämmelserna i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen för ena förbudet med hot om vite, förutsatt att

1) landskapsregeringen har ordnat kollektivtrafik-tjänsterna på väg inom Åland i enlighet med EU:s kollektivtrafikförordning,

2) kollektivtrafiken ifråga förleder fortlöpande och allvarliga olägenheter för den kollektivtrafik som bedrivs i enlighet med EU:s kollektivtrafikförordning och

3) ett upphandlingsförfarande har inletts eller ett avtal om bedrivande av kollektivtrafik enligt EU:s kollektivtrafikförordning har ingåtts, innan denna lag träder ikraft.

Trafikidkarens skyldighet att införa förfaranden för utbildning om funktionshinder enligt artikel 16.1 b i EU:s förordning om busspassagerares rättigheter tillämpas från och med den tidpunkt då denna lag träder i kraft.

N 34 Landskapslag (2021:157) om tillämpning av fordonslagen

1 §. Lagens tillämpningsområde

Fordonslagen (FFS 82/2021) ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar som görs i fordonslagen efter att denna lag har trätt i kraft ska tillämpas om de berör de delar av lagen som gäller på Åland.

2 §. Skötseln av transport- och kommunikationsverkets uppgifter på Åland

Uppgifter som enligt fordonslagen sköts av transport- och kommunikationsverket sköts på Åland av landskapsregeringen eller Fordonsmyndigheten, till de delar uppgifterna faller inom lagtingets behörighet.

Landskapsregeringen är marknadskontrollmyndighet på Åland enligt 174 § i fordonslagen.

Fordonsmyndigheten är godkännandemyndighet enligt 42 § och tillsynsmyndighet vid installation och reparation av system, komponenter och separata tekniska enheter enligt 9 kap. i fordonslagen.

3 §. Besiktningspersonals medverkan vid tekniska vägkontroller

Bestämmelsen i fordonslagens 169 § ska på Åland ha följande lydelse:

Tekniska vägkontroller utförs av Ålands polismyndighet. Även Tullen och Gränsbevakningsväsendet utför tekniska vägkontroller inom sitt verksamhetsområde.

Polisen och Fordonsmyndigheten kan avtala om att besiktningspersonal deltar i de tekniska vägkontrollerna.

Besiktningspersonalen ska ha ett av Fordonsmyndigheten utfärdat intyg över rätten att delta som sakkunnig i kontrollen. Intyget ska på begäran visas upp för föraren av det fordon som kontrolleras.

Den besiktningspersonal som deltar i tekniska vägkontroller utför en offentlig förvaltningsuppgift. Vid utförandet av dessa uppgifter ska allmänna förvaltningsbestämmelser tillämpas och straffrättsligt tjänsteansvar gälla i enlighet med det som föreskrivs i annan lagstiftning.

4 §. Bestämmelser som inte ska tillämpas

Följande bestämmelser i fordonslagen ska inte tillämpas på Åland:

- 1) 4 kap. registrering av fordon och förhandsanmälan
- 2) 6 kap. besiktning av fordon
- 3) 194–195 §§ och 197–201 §§.

Bestämmelser om besiktning och registrering av fordon finns i landskapslagen (1993:19) om besiktning och registrering av fordon.

Fordonslagens bestämmelser om militärfordon tillämpas inte på Åland.

5 §. Hänvisningar

Vid tillämpningen av fordonslagen på Åland ska hänvisningen till

1) förvaltningslagen (FFS 434/2003) i 68 § 4 mom., 72 § 4 mom., 73 § 2 mom., 186 § 1 mom. och 206 § 1 mom. i fordonslagen avse förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland

2) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) i 46a § 3 mom., 82 § 3 mom. och 91 § 2 mom. i fordonslagen avse offentlighetslagen (2021:79) för Åland

3) vägtrafiklagen (FFS 729/2018) i 1 § 1 mom., 38 § 1 och 2 mom., 166 § 3 mom., 167 § 1 mom., 195 § 5 mom., och 202 § i fordonslagen avse vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland

4) 23 kap. 1 § strafflagen (FFS 39/1889) i 196 § 1 mom. i fordonslagen avse 2 § trafikbrottslagen (2004:28) för landskapet Åland

5) viteslagen (FFS 1113/1990) i 62 §, 76 § 3 mom., 177 § 2 mom., 178 § 3 mom. och 203 § 3 mom. i fordonslagen avse landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen

6) polislagen (FFS 872/2011) i 68 § 5 mom., 72 § 5 mom. och 186 § 5 mom. i fordonslagen avse landskapslagen (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen

7) hälso- och sjukvårdslagen (FFS 1326/2010) i 31 § 2 mom. i fordonslagen avse landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård

8) lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (FFS 1137/2016) i 175 och 176 §§ i fordonslagen

N 35 LL (1993:19) om besiktning och registrering av fordon

avse landskapslag (2017:37) om marknadskontrollen av vissa produkter, där hänvisningen i 175 § till 26 och 27 §§ ska avse 24 § i landskapslagen och hänvisningen i 176 § till 18 § ska avse 17 § i landskapslagen.

Hänvisningar i fordonslagen till landskapet Åland eller till godkännandemyndigheten i landskapet Åland ska när lagen tillämpas på Åland avse riket respektive godkännandemyndigheten i riket. Hänvisningar till landet eller Finland ska på motsvarande sätt avse Åland och hänvisningar till landsomfattande ska avse landsomfattande eller landskapsomfattande.

6 §. Villkor för beviljande av installations- och reparationstillstånd

Bestämmelsen i fordonslagens 181 § 3 mom. om tillstånd att installera och reparera taxametrar ska på Åland ha följande lydelse:

Tillstånd att installera och reparera taxametrar får beviljas sökande för vars verksamhet en taxiförare eller en taxiförarorganisation svarar via ägandeförhållande eller på annat sätt under förutsättning att de installerade och reparerade taxameterna kontrolleras och plomberas av Fordonsmyndigheten.

7 §. Avvikande terminologi

På Åland används termerna veteranfordon, begravningsbil och färdtjänstbil för de fordon som i fordonslagen benämns museifordon, likbil och tillgängligt fordon. På Åland används termen taxiförare för den som i fordonslagen benämns taxibilist.

7a §. (2023/114) Efterfordon

Ett efterfordon är ett oregistrerat fordon som är kopplat till en bil, en traktor, ett motorredskap eller ett terrängfordon och som inte är ett släpfordon. Som efterfordon räknas

- a) fordon som inte är avsedda att transportera gods, till exempel skylift eller kioskvagn samt
- b) ofjädrad båttransportvagn, ofjädrad husvagn eller liknande ofjädrade fordon.

Ett efterfordon får inte framföras i en högre hastighet än 30 kilometer i timmen och ska vara försett med en LGF-skylt, körriktningssvisare, två vita reflexer framtill, orangegula sidomarkeringsreflexer, två röda triangelformade reflexer baktill och, om fordonet framförs i mörker, två röda positionslykter bak. Efterfordonet ska vara kopplat på ett säkert sätt till dragfordonet. Förbindelsen ska vara dimensionerad för att klara de påfrestningar den utsätts för.

Om efterfordonet saknar bromsar får inte bruttovikten överstiga dragfordonets bruttovikt.

År efterfordonet försett med bromsar får inte bruttovikten överstiga tre gånger dragfordonets bruttovikt. Färdbromssystemet ska kunna minska farten på efterfordonet och få det att stanna säkert och snabbt. Färdbromssystemet ska kunna stanna efterfordonet inom en stoppsträcka som beräknas enligt följande formel:

$$S \leq (V^2/65) + 0,15V$$

där S = stoppsträckan i meter och V = hastigheten i kilometer i timmen.

Fordonsbredden inklusive last får vara högst 260 cm. Om lasten är odelbar får bredden uppgå till 310

cm, förutsatt att ekipaget är utmärkt enligt bestämmelserna i kommunikationsministeriets förordning om specialtransporter och specialtransportfordon.

För att få dra ett efterfordon krävs att föraren har körkortsbehörighet för dragfordonet.

8 §. Författningar som utfärdats med stöd av fordonslagen

Landskapsregeringen kan inom Ålands behörighet genom förordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av fordonslagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

9 §. Sökande av ändring

Ett beslut som Fordonsmyndigheten eller Ålands polismyndighet har fattat med stöd av denna lag kan inom 30 dagar från att beslutet eller åtgärden delgivits överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol. Beslutet får verkställas trots att ändring har sökts.

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Ikraftträdandebestämmelse (2021:157):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2011:36) om tillämpning av fordonslagen.

De förordningar som utfärdats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft tills något annat föreskrivs eller bestäms i fråga om dem.

N 35 Landskapslag (1993:19) om besiktning och registrering av fordon

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. (2023/113) Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om besiktning och registrering av fordon som avses i vägtrafiklagen (2023:108) för Åland.

Det som i denna lag sägs om fordonsägare gäller även fordonets innehavare.

Fordonsmyndigheten sköter besiktning och registrering av fordon på Åland.

Kapitelrubrik upphävd (2018/3)

2 §. Upphävd (2018/3).

3-5 §§. Upphävda (1998/23).

3 kap. Registreringsbesiktning

6 §. Registreringsbesiktning

Vid registreringsbesiktningen kontrolleras att fordonets konstruktion, utrustning, mått och vikt överensstämmer med gällande bestämmelser. Vidare kontrolleras de uppgifter om fordonet som skall antecknas i fordonsregistret. På ett begagnat fordon granskas även skicket på de delar som skall granskas vid kontrollbesiktningen. Fordon som överensstämmer med gällande bestämmelser skall efter ansökan från ägaren antecknas i fordonsregistret och godkännas för användning i trafik. (1998/23)

Vid registreringsbesiktningen behöver fordonets skick inte granskas om fordonet har godkänts vid en obligatorisk trafiksäkerhetsprovning enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/45/EU om periodisk provning av motorfordons och tillhörande släpvagnars trafiksäkerhet och om upphävande av direktiv 2009/40/EG i en annan medlemsstat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) under tid då fordonet var registrerat där och den intervall för kontrollbesiktning som anges i 10 § inte överskridits. Fordonets skick behöver inte heller granskas, om fordonet är så nytt att tiden för den första kontrollbesiktningen inte infallit ännu. (2018/3)

3 mom. upphävt (2018/3).

7 §. (2018/3) *Krav på registreringsbesiktning*

Innan ett begagnat fordon som importerats till Åland anmäls för registrering ska det ha godkänts vid en registreringsbesiktning. Registreringsbesiktning krävs inte för nya fordon som är typgodkända eller har ett enskilt godkännande. Registreringsbesiktning krävs inte heller för fordon som har registreringsbesiktigats i riket.

8 §. (2018/3) *Handlingar vid registreringsbesiktning*

Vid registreringsbesiktningen ska uppvisas

- ett typgodkännandeintyg, någon annan utredning över typkod, ett intyg om överensstämmelse eller den utredning som den som begärt besiktningen önskar åberopa över att fordonet till sin konstruktion och utrustning uppfyller kraven på överensstämmelse,
- fordonets registreringsbevis,
- eventuellt intyg över trafiksäkerhetsprovning enligt 6 § 2 mom. som fordonsägaren vill åberopa samt
- övriga handlingar som [motorfordonsbyrån] föreskriver och i tillämpliga delar de uppgifter som anges i 21 och 22 §.

Se 1 § 3 mom.

4 kap. Kontrollbesiktning

9 §. (2018/3) *Innehållet i kontrollbesiktningen*

Kontrollbesiktning görs för kontroll av fordonets trafikduglighet.

Vid besiktningen kontrolleras att

- fordonets skick överensstämmer med de bestämmelser som gäller i fråga om den beskaffenhet och utrustning som är av betydelse ur miljö- och trafiksäkerhetssynpunkt,
 - de uppgifter om fordonet som ska finnas i registret är korrekta samt
 - fordonet har en giltig och betald trafikförsäkring.
- Genom landskapsförordning utfärdas närmare bestämmelser om komponenter som ska kontrolleras och kontrollmetoder.

10 §. (2018/3) *Frekvens för kontrollbesiktning*

Kontrollbesiktning ska ske av fordon enligt följande:

- Personbil (M1) och paketbil (N1): första gången senast fyra år efter den månad då fordonet första gången togs i bruk, därefter senast två år efter den månad då föregående kontrollbesiktning utfördes och

från och med det kalenderår som infaller sexton år efter det år fordonet tillverkades senast fjorton månader efter den månad då föregående fullständiga kontrollbesiktning utfördes.

- Buss (M2 och M3), lastbil (N2 och N3), släpvagn med en totalvikt över 3 500 kg (O3 och O4), ambulans och fordon som används i yrkesmässig trafik för personbefordran: första gången senast ett år efter den månad då fordonet första gången togs i bruk och därefter senast ett år efter den månad då föregående kontrollbesiktning utfördes.

- Traktorer som främst används på allmän väg för tillståndspliktiga godstransporter med en maximal konstruktionshastighet som överstiger 40 km/h (Tb): första gången senast fyra år efter den månad då fordonet första gången togs i bruk, därefter senast två år efter den månad då föregående kontrollbesiktning utfördes och från och med det kalenderår som infaller sexton år efter det år fordonet tillverkades senast fjorton månader efter den månad då föregående fullständiga kontrollbesiktning utfördes.

- Släpvagn utrustad med broms med en totalvikt högre än 750 kg och högst 3 500 kg (O2): första gången senast fyra år efter den månad då fordonet första gången togs i bruk och därefter vart fjärde år.

- Utryckningsfordon som används av räddningstjänsten och polisen: första gången senast två år efter den månad då fordonet första gången togs i bruk och därefter vartannat år.

- Fordon som registrerats som veteranfordon: första gången fyra år efter det år fordonet blev registrerat som veteranfordon och därefter vart fjärde år. Veteranfordon behöver dock inte kontrollbesiktigas efter det kalenderår som infaller femtio år efter det år fordonet tillverkades.

g) upphävt (2021:32).

11 §. (2018/3) *Inställelsetid för besiktningen*

Kontrollbesiktning kan ske under fordonets inställelsetid som börjar tre månader före den månad då fordonet senast ska besiktigas.

Om ett fordon inte har genomgått en periodisk kontrollbesiktning inom den tid som anges i 10 §, inträder körförbud för det från och med kalendermånaden efter den månad då det senast skulle ha genomgått en sådan besiktning.

Om ett fordon varit registrerat i riket eller i en annan medlemsstat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och när det var registrerat där godkändes vid en periodisk trafiksäkerhetsprovning enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/45/EU ska trafiksäkerhetsprovningen vid tillämpningen av 10 § jämföras med en kontrollbesiktning som har utförts på Åland.

12 §. (2018/3) *Besiktningens protokoll*

Vid en besiktning ska besiktningens protokoll föras. En kopia av besiktningens protokoll ska överlämnas till fordonets förare efter avslutad besiktning. I protokollet ska resultatet av besiktningen, tidpunkten för nästa besiktning samt eventuella tidsfrister enligt 13a § för reparation av fordonet framgå. Vid beslut

om körförbud eller andra beslut som får överklagas enligt 49 § ska en underrättelse om hur man överklagar beslutet bifogas protokollet och överlämnas till fordonets förare.

Besiktningssprotokoll som avses i artikel 7 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/47/EU ska medföras i en buss, en tung lastbil, ett släp med en totalvikt över 3500 kg eller en traktor (Tb). Protokollet ska på begäran visas upp för en besiktningsspektör eller polis.

13 §. (2018/3) *Bedömning av brister*

Brister som upptäckts vid kontrollbesiktningen ska kategoriseras i en av följande grupper:

a) mindre brister, som inte har någon betydande inverkan på fordonets säkerhet eller påverkar miljön och andra mindre avvikelser från kraven,

b) större brister, som kan äventyra fordonets säkerhet eller påverka miljön eller som kan innebära att andra trafikanter utsätts för risker samt andra mer betydande avvikelser från kraven och

c) farliga brister, som utgör en direkt och omedelbar risk för trafiksäkerheten eller påverkar miljön.

Om fler än tre mindre brister upptäcks på ett fordon ska fordonet klassificeras i bristgrupp b.

Besiktningresultatet förs in i fordonsregistret.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning ge närmare föreskrifter om kategorisering av brister.

13a §. (2018/3) *Uppföljning av brister*

Om endast mindre brister har konstaterats och bristerna inte förekom vid den senaste kontrollbesiktningen, ska fordonet godkännas. Bristerna ska åtgärdas men fordonet ska inte genomgå en ny besiktning.

Vid större brister ska fordonet underkännas. Motorfordonsbyrån ska förelägga fordonets ägare att avhjälpa bristerna och inom en månad, om inte särskilda skäl talar för en längre tid, föra fordonet till ny besiktning. Förs inte fordonet till ny besiktning inom den avsatta tiden inträder körförbud för det.

Vid farliga brister ska fordonet underkännas och beläggas med körförbud. Körförbudet gäller till dess fordonet godkänts vid en ny besiktning.

Trots att körförbud meddelats får fordonet provköras i samband med reparationen och köras kortast lämpliga väg till platsen där besiktningen utförs.

13b §. (2018/3) *Körförbudsmärket*

Ett fordon som belagts med körförbud förses med ett klistermärke som den som besiktigat fordonet fäster på vindrutan eller om det inte är möjligt, på annan lämplig plats på fordonet på ett sådant sätt att märket inte kan avlägsnas utan att det förstörs. Körförbudsmärket får endast tas bort på [motorfordonsbyrån] då fordonets brister har åtgärdats och efterföljande kontroll visar att fordonet är i trafikdugligt skick.

[Motorfordonsbyrån] får meddela föreskrifter om körförbudsmärkets utseende och vilken information som ska finnas på märket.

5 kap. Kopplingsbesiktning

14 §. (2018/3) *Kopplingsbesiktning*

Ett fordon i kategori M eller N och ett fordon i kategori O som ska kopplas till fordonet eller till dess släpvagn ska föras till kopplingsbesiktning innan kombinationen tas i bruk, om det är fråga om en fordonskombination som godkänts för specialtransporter eller om fordonets mekaniska kopplingsanordningar, kopplingen av elledningarna och dimensioneringen eller placeringen av släpbromskopplingarna avviker från dem som allmänt används i fordon.

Vid kopplingsbesiktning följs i tillämpliga delar bestämmelserna om registreringsbesiktning.

15 §. Upphävd (1995/81).

6 kap. Ändringsbesiktning

16 §. (2018/3) *Ändringsbesiktning*

Om ett fordon har ändrats så att det inte längre stämmer överens med uppgifterna i fordonsregistret ska ägaren låta fordonet genomgå en ändringsbesiktning innan det används i trafik. Vid ändringsbesiktning följs i tillämpliga delar bestämmelserna om registreringsbesiktning. Den som ställer in fordonet till besiktning ska uppge vilka ändringar som har gjorts.

Med ändring enligt första momentet avses inte en sådan ändring som endast innebär att

a) ett fordon som använts i tillståndspliktig trafik eller vid förarutbildning tas i privat bruk,

b) lastutrymmet i en paket- eller lastbil utrustas med för godstransport behövlig skyddsfodring, värmeisolering eller nödvändiga hyllor eller

c) däckdimensionen på en bil eller en motorcykel ändras så att fälgens diameter avviker från originalet med högst 26 mm eller bredden med högst 30 mm.

17 §. Upphävd (2021:32).

Kapitelrubrik upphävd (2018/3)

18 §. Upphävd (2018/3).

19 §. (1998/23) *Trafikövervakning*

En besiktningssman eller en polisman kan vid trafikövervakning kontrollera ett fordons funktionsduglighet och trafiksäkerhet samt provköra fordonet.

Visar det sig vid inspektionen att ett fordon har så stora brister att det inte kan användas utan uppenbar fara för trafiksäkerheten eller har fordonet inte vederbörligen besiktigats eller registrerats ska körförbud meddelas för fordonet. Polisen kan då för att förhindra fordonets fortsatta användning avlägsna registreringsskyltarna och omhändertaga registreringsbeviset eller vidta andra lämpliga åtgärder. Är bristerna av mindre allvarlig art förelägger besiktningssman eller polisman fordonets ägare att avhjälpa bristerna och inom en viss tid föra fordonet till besiktning. (2023/113)

8 kap. Det elektroniska fordonsregistret (2018/3)

20 §. (2018/3) Registrering

Följande fordon ska vara registrerade i det elektroniska fordonsregistret för att få brukas på allmän väg:

- a) bilar, motorcyklar, mopeder och traktorer samt
- b) släpvagnar som dras av bilar och släpvagnar till traktorer som används för tillståndspliktiga varutransporter.

Undantagna från registreringsskyldigheten är

- a) terrängfordon
- b) motorredskap avsedda för skördarbete eller vägunderhåll samt traktorer och motorredskap som är avsedda att styras av gående
- c) släpvagnar som är avsedda att kopplas till motorcykel, moped, traktor, motorredskap eller terrängfordon
- d) släpanordningar som ska kopplas till traktor, motorredskap eller terrängfordon
- e) slädar
- f) efterfordon
- g) motoriserade cyklar i kategori L1e-A och lätta elfordon. (2023/113)

21 §. Uppgifter som ska antecknas

I fordonsregistret ska för varje fordon antecknas

- a) det datum fordonet första gången togs i bruk samt registrerings- och avregistreringsdag samt dessutom vid behov uppgift om orsak till avregistrering,
- b) ägarens och innehavarens namn, adress, personbeteckning eller affärs- och samfundssignum samt innehavarens besittningsrätt till fordonet,
- c) (2018/3) datum och resultat av den senast utförda registrerings-, ändrings-, kopplings- och kontrollbesiktningen,
- d) (2018/3) fordonets registreringsnummer och tillverkningsnummer samt övriga tekniska data om fordonet,
- e) om fordonet skall försäkras, uppgift om försäkringen enligt försäkringsbolagets intyg,
- f) uppgift om bilinteckning,
- g) användningsändamål samt begränsningar och villkor angående användning och registrering,
- h) upphävd (1998/23),
- i) det tidigare registreringsnumret om fordonet varit registrerat tidigare samt
- j) i besiktningssinstrument eller typintyg antecknade uppgifter.

Anmäls minderårig som ägare till registreringspliktigt fordon skall den som faktiskt innehar fordonet samtidigt anmälas.

22 §. Uppgifter som kan antecknas

I fordonsregistret kan för varje fordon antecknas uppgifter som ligger till grund för bilskattefrihet och andra uppgifter som [motorfordonsbyrån] anser nödvändiga för främjande av trafiksäkerheten och skötseln av de uppgifter som hör till [motorfordonsbyråns] verksamhetsområde.

23 §. Ändring av registrerade uppgifter

Om uppgift som avses i 21 och 22 §§ ändras skall detta antecknas i fordonsregistret. Sådan anteckning

LL (1993:19) om besiktning och registrering av fordon N 35

behöver dock inte göras när det är fråga om en sådan ändring av fordons konstruktion eller utrustning som inte behöver vara godkänd vid ändringsbesiktning.

23a §. (2006/31) Utlämnande av uppgifter

Uppgifter ur fordonsregistret får lämnas till en myndighet som behöver uppgifterna vid skötseln av ärenden som enligt lag ankommer på myndigheten.

Personuppgifter om fordonets ägare eller innehavare får lämnas ut endast om mottagaren har rätt att enligt dataskyddslagstiftningen behandla dessa uppgifter. (2019/13)

Kapitelrubrik upphävd (2018/3)

24 §. (2018/3) Registreringsansökan

En ansökan om registrering av nya fordon som har förts in till Åland av registrerade importörer får överföras elektroniskt på det sätt [motorfordonsbyrån] föreskriver. Den ska innehålla

- a) uppgifter om ägarens identitet,
- b) de uppgifter om fordonet som behövs för att detta säkert ska kunna identifieras samt
- c) övriga handlingar som [motorfordonsbyrån] föreskriver och i tillämpliga delar de uppgifter som anges i 21 och 22 §§.

Anmälan för registrering av andra fordon än sådana som anges i 1 mom. sker sedan fordonet har godkänts vid en registreringsbesiktning eller meddelats ett enskilt godkännande. Ett fordon kan dock förhandsregistreras innan det besiktigats eller meddelats ett enskilt godkännande och blir då automatiskt avställt. Avställningen gäller till dess fordonet registrerats och godkänts för trafik.

Mopeder som inte tidigare varit registrerade får föras in i fordonsregistret om

- a) fordonet kan identifieras,
- b) fordonet uppfyller de krav som gällde när det tillverkades och
- c) den som uppger sig vara ägare till fordonet på ett tillförlitligt sätt kan visa att han eller hon äger fordonet.

Ett fordon ska registreras på Åland om dess ägare eller innehavare bor på Åland eller om fordonet huvudsakligen används på Åland.

Vid registrering av ett fordon som tidigare varit registrerat i någon av medlemsstaterna inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) ska det gamla registreringsbeviset krävas in och myndigheten i den medlemsstat som har utfärdat det indragna registreringsbeviset underrättas.

Ett fordon som blev registrerat första gången före den 1 juli 2002 kan registreras på nytt i fordonsregistret om det har avregistrerats före den 1 januari 2007 eller om det har varit registrerat utanför Åland.

Se 1 § 3 mom.

24a §. (2018/3) Förutsättningar för registrering

När [motorfordonsbyrån] fått de uppgifter som krävs för registrering ska fordonet registreras.

Andra än i 24 § 1 mom. angivna nya EU-fordon och nya släpvagnar till sådana fordon får endast registre-

N 35 LL (1993:19) om besiktning och registrering av fordon

ras om de omfattas av ett giltigt typgodkännande eller ett enskilt godkännande.

Ett fordon som har avregistrerats enligt 30 § får inte registreras på nytt.

Se 1 § 3 mom.

25 §. (2018/3) Följderna av registreringen

I samband med registreringen ska [motorfordonsbyrån] tilldela fordonet ett registreringsnummer och utfärda ett registreringsbevis. Registreringsbeviset ska bestå av två delar och vara utformat enligt bilagorna I och II i Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/37/EG om registreringsbevis för fordon i dess senaste lydelse och innehålla de obligatoriska uppgifter som anges i bilagorna.

I samband med registreringen ställs fordonet av om fordonet inte är godkänt för trafik.

Om fordonets godkännande grundar sig på ett beslut av landskapsregeringen eller på villkor som [motorfordonsbyrån] angett ska beslutets nummer eller villkoret antecknas i registreringsbeviset och beslutet medföras vid färd.

Ett nytt registreringsbevis ska utfärdas när någon uppgift i beviset har ändrats eller när det har använts för en anmälan om ägarbyte eller efter ansökan av fordonets ägare. När ett nytt registreringsbevis har utfärdats ersätter det ett tidigare utfärdat registreringsbevis.

Se 1 § 3 mom.

Kapitelrubrik upphävd (2018/3)**26 §. (2018/3) Anmälan vid byte av ägare eller innehavare**

Om ett fordon bytt ägare ska den nya ägaren inom sju dagar från ägarbytet anmäla detta till [motorfordonsbyrån]. Anmälan ska göras skriftligen på fordonets registreringsbevis i original eller genom elektronisk överföring på det sätt som [motorfordonsbyrån] föreskriver och ska innehålla identitetsuppgifter för den som ska registreras som ägare och uppgift om dag för ägarbytet. Den nya ägaren ska registreras från och med den dag som står angiven på anmälan.

Om ett fordon bytt innehavare ska fordonets ägare eller den nya innehavaren anmäla detta till [motorfordonsbyrån]. Anmälan görs på registreringsbeviset i original. Anmälan ska även göras av ett fordon som övergått i ett dödsbos ägande på det sätt som [motorfordonsbyrån] närmare föreskriver.

Se 1 § 3 mom.

27 §. Upphävd (2018/3).**28 §. (2018/3) Förvaring av registreringsbeviset**

Registreringsbevisets del 2 är en värdehandling och ska förvaras säkert. Registreringsbevisets del 1 ska finnas i fordonet under färd och på begäran kunna visas upp för besiktningsspektör eller polis.

29 §. (2018/3) Ansökan om nytt registreringsbevis

Om [motorfordonsbyrån] i samband med registreringen utfärdat ett tillfälligt registreringsbevis ska ett nytt bevis skickas till fordonets ägare innan giltighetstiden för det tillfälliga registreringsbeviset gått ut.

Om fordonets ägare inte fått registreringsbeviset eller om det har förstörts eller försvunnit ska ägaren ansöka om ett nytt bevis hos [motorfordonsbyrån].

Se 1 § 3 mom.

30 §. (2005/19) Avregistrering

Med avregistrering avses att ett fordon varaktigt avförs ur fordonregistret. Ett fordon som är intecknat eller för vilken ansökan om inteckning lämnats till landskapsregeringen får inte avregistreras utan skriftligt samtycke av inteckningshavare.

Ett registreringspliktigt fordon kan avregistreras om det har registrerats utanför landskapet eller om det annars kan göras troligt att fordonet har gått förlorat. Ett uttjänt fordon för vilket producentansvar gäller enligt landskapslagen (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag kan avregistreras om en avregistreringsanmälan och ett skrotningsintyg som avses i landskapslagen om tillämpning av rikets avfallslag lämnas samt ett registerutdrag uppvisas hos Fordonsmyndigheten. (2018/85)

Ett fordon avregistreras från den dag anmälan görs och registreringsskyltarna lämnats tillbaka till [motorfordonsbyrån]. (2018/3)

Se 1 § 3 mom.

30a §. (2018/3) Avställning

Den som tillfälligt vill ta sitt fordon ur bruk kan göra en anmälan om avställning hos [motorfordonsbyrån]. Avställningen görs skriftligen på fordonets registreringsbevis i original eller genom elektronisk överföring på det sätt som [motorfordonsbyrån] föreskriver.

Avställningen träder i kraft dagen efter den dag anmälan görs. Ett avställt fordon får inte brukas på väg annat än i den omfattning som får ske i fråga om ett fordon som försetts med provnummerskyltar.

Se 1 § 3 mom.

30b §. (2018/3) Påställning

Ett avställt fordon får ställas på efter en anmälan av fordonets registrerade ägare eller innehavare. Påställningen görs skriftligen på fordonets registreringsbevis i original eller genom elektronisk överföring på det sätt som [motorfordonsbyrån] föreskriver. För att en anmälan om påställning ska vara fullständig fordras att fordonet har en gällande trafikförsäkring samt att fordonet inte är belastat med obetald fordonsskatt. Tiden för påställningen räknas från och med dagen för [motorfordonsbyråns] beslut.

Se 1 § 3 mom.

11 kap. Registreringsskyltar**31 §. (2018/3) Registreringsskyltar**

När ett fordon har registrerats ska [motorfordonsbyrån] överlämna två registreringsskyltar till bilar och en registreringsskylt till övriga registreringspliktiga fordon.

Ett registrerat fordon får användas endast om det är försett med registreringsskyltar.

I 12 kap. finns bestämmelser om förutsättningarna för färd med ännu inte registrerade eller avställda fordon.

Tillverkning av registreringsskyltarna ombesörjs av landskapsregeringen som också beslutar om deras mått och utseende.

Se 1 § 3 mom.

31a§. (2018/3) *Personliga registreringsskyltar*

Med personliga registreringsskyltar avses skyltar med en särskild teckenkombination på mellan två och sju tecken.

Ansökan om personliga registreringsskyltar görs på [motorfordonsbyrån].

Personliga registreringsskyltar får efter anmälan till [motorfordonsbyrån] flyttas över till ett annat fordon som ägs av den som har rätt att använda dem. I övrigt föreskriver [motorfordonsbyrån] hur de får användas.

Rätten att använda skylten gäller i 15 år med möjlighet till förlängning. Priserna för personliga registreringsskyltar bestäms av landskapsregeringen.

Se 1 § 3 mom.

32 §. (2018/3) *Registreringsskyltarnas placering och skadade eller förlorade skyltar*

Registreringsskyltarna ska fästas på lämplig plats på fordonet,

- på bil framtill och baktill,
- på motorcykel och moped baktill,
- på traktor och motorredskap framtill eller baktill och
- på släpvagn baktill.

Registreringsskyltarna ska vara väl synliga och hållas i sådant skick att de lätt kan avläsas.

Om den bakre registreringsskylten helt eller delvis täcks av last eller liknande ska en extra skylt monteras bak på lasten eller på en särskild anordning så att registreringsskylten lätt kan avläsas. En extra registreringsskylt beställs hos [motorfordonsbyrån] och en notering görs i fordonsregistret.

Om en registreringsskylt skadats eller förlorats ska fordonets ägare beställa en ny registreringsskylt hos [motorfordonsbyrån]. Om den gamla registreringsskylten finns kvar ska den återlämnas till [motorfordonsbyrån]. Avgiften för registreringsskylten tas ut vid beställningen varefter en notering görs i fordonsregistret vilken ger fordonsägaren rätt att använda en egentillverkad skylt i väntan på den nya registreringsskylten.

Se 1 § 3 mom.

33 §. Upphävd (2018/3).

12 kap. Provnumperskyltar

34 §. *Provnumperskyltar*

Ett företag som tillverkar, säljer, utrustar eller reparerar fordon kan av [motorfordonsbyrån] få tillstånd att använda provnumperskyltar, varvid ett fordon som inte är registrerat i landskapet eller som är avställt får användas tillfälligt i trafik förutsatt att det är behörigen försäkrat och att intyg från tillståndsgivande myndighet över rätten att använda provnumperskyltar medförs. Skyltarna ska fästas på fordonet på sätt som föreskrivs för registreringsskyltar. (2017/21)

LL (1993:19) om besiktning och registrering av fordon N 35

Provnumperskyltar får endast användas för ändamål som direkt ansluter till företagets affärsverksamhet som

- vid provkörning av fordon och körning till besiktningssman,
- vid förevisning av fordon i reklam- och försäljningssyfte och
- vid annan förflyttning som står i omedelbart samband med tillverkning eller iståndsättande av fordon eller handel med fordon.

Se 1 § 3 mom.

35 §. (1995/81) *Tidsbegränsat tillstånd att använda provnumperskyltar*

[Motorfordonsbyrån] kan bevilja tillstånd att för viss tid använda provnumperskyltar när ett fordon skall föras till besiktningssman eller när det i annat fall bedöms vara nödvändigt. Tillståndet skall härvid ges för så kort tid som möjligt och inte utan särskilda skäl för längre tid än tio dagar.

Se 1 § 3 mom.

36 §. *Återlämnande och återkallande av provnumperskyltar*

Provnumperskyltarna skall återlämnas till den tillståndsgivande myndigheten när tiden för deras användande utgått.

Missbrukas provnumperskyltarna kan den tillståndsgivande myndigheten återkalla rätten att använda dem.

37 §. *Närmare bestämmelser*

Närmare bestämmelser angående provnumperskyltars utformning och användning meddelas av landskapsregeringen.

13 kap. Fordon registrerade utanför landskapet

38 §. *Användning av fordon registrerat i riket*

I riket godkänt och registrerat fordon som är försett med registreringsskyltar får under en tillfällig vistelse i landskapet användas i trafik varvid registerutdrag eller annan handling som berättigar till bruk av bilen skall medföras fordonet och vid anfordran visas för besiktningssman eller polisman.

39 §. *Tillfälligt införande i landskapet av i utlandet registrerat fordon*

Om person som är stadigvarande bosatt utomlands i en stat som anslutit sig till vägtrafikavtalet i Genève av 1949 eller avtalet i Wien av år 1968 för sitt personliga bruk inför registreringspliktigt fordon får fordonet, med beaktande av de villkor och begränsningar avtalen anger, utan att besiktigas eller registreras, användas i landskapet under högst ett år räknat från införandet förutsatt att

- fordonet är registrerat i ett fördragsslutande land,
- fordonet är försett med i avtalen förutsatta registreringsskyltar, handlingar och nationalitetsmärke,
- fordonets eller fordonskombinationens huvudmått och vikter inte överskrider de i landskapet tillåtna,
- för fordonet finns en i landskapet gällande trafikförsäkring och att

N 35 LL (1993:19) om besiktning och registrering av fordon

e) fordonets förare har med sig ett registerutdrag givet i registreringslandet och ett intyg över sin rätt att inneha fordonet om det inte är registrerat i en medföljande persons namn.

40 §. Tillfälligt införande i landskapet av annat än i 39 § avsett registreringspliktigt fordon

I landskapet registreringspliktigt fordon som är registrerat i annan utländsk stat än som avses i 39 § får för ägarens tillfälliga bruk med [motorfordonsbyråns] tillstånd användas i trafik i landskapet.

Förutsättningarna för att tillstånd skall beviljas är att

a) sökanden företer ett av finsk konsul, polismyndighet i hemlandet eller detta lands konsul här i landet skrivet intyg att fordonet i hemlandet är godkänt för regelbundet bruk och behörigen registrerat,

b) fordonet är försett med registreringsstatens nationalitetsbeteckning,

c) fordonets eller fordonskombinationens huvudmått och vikter inte överskrider de värden som är tillåtna i landskapet,

d) fordonets förare har ett intyg över sin rätt att inneha fordonet om det inte är registrerat i en medföljande persons namn,

e) sökanden företer en utredning om att för fordonet tecknats trafikförsäkring som gäller i landskapet och att

f) fordonet tullbehandlats.

Tillfälligt användningstillstånd enligt denna paragraf beviljas för högst ett år. För fordonet ges särskilda registreringsskyltar (tullskyltar) angående vilka i tillämpliga delar gäller bestämmelserna om registreringsskyltar.

Se 1 § 3 mom.

41 §. Tillfälligt införande i landskapet av i utlandet registrerad släpvagn

Släpvagn som är registrerad i utlandet får användas kopplad till ett i landskapet registrerat dragfordon om släpvagnens totalvikt överstiger 3,5 ton och användandet sker i omedelbar anslutning till internationell speditionsverksamhet.

För turism eller demonstration avsedd släpvagn som är registrerad i utlandet får användas kopplad till ett i landskapet registrerat dragfordon.

Förutsättningar för användning av släpvagn som avses i 1 mom. är att

a) den är försedd med registreringsstatens registreringsskylt och nationalitetsbeteckning,

b) den lämpar sig för korskoppling,

c) dragfordonets förare medför släpvagnens registerutdrag eller en högst sex månader tidigare intygad kopia därav samt att

d) fordonskombinationens huvudmått och vikter inte överskrider de värden som i landskapet är tillåtna på väg eller godkänns vid koppling.

Om släpvagn tagits i bruk i en stat där släpvagnar inte registreras får den användas i landskapet förutsatt att vad som i 1 och 2 mom. nämns i tillämpliga delar iaktas. Dragfordonets förare skall medföra av släpvagnens ägare eller av myndighet givet intyg över vikter som tillåts för släpvagnen och ett intyg över

besiktning eller teknisk inspektion som förrättats högst ett år tidigare. Släpvagnen skall vara försedd med av dess ägare eller av myndighet given nummerbeteckning.

42 §. Tillfällig koppling av släpvagn till i utlandet registrerad bil

Till bil vars totalvikt är högst 3,5 ton och som är registrerad i utlandet får kopplas en i landskapet registrerad släpvagn som godkänts för korskoppling om bilen är lämplig för korskoppling och fordonskombinationens huvudmått och vikter inte överskrider de värden som i landskapet är tillåtna på väg eller godkänns vid koppling.

43 §. (2015/91) Tillfälligt införande i landskapet av moped

Om en person som fyllt 15 år och som har sin permanenta bosättningsort utanför landskapet till landskapet inför en moped är han berättigad att använda mopeden i landskapet under högst ett år förutsatt att för mopeden tecknats trafikförsäkring som gäller i landskapet och att det i hemlandet är tillåtet att framföra moped utan körkort eller annan därmed jämförlig handling. Med permanent bosättningsort avses i denna lag detsamma som i 2 § körkortslagen (2015:88) för Åland.

44 §. (1998/23) Registrering och besiktning av ett fordon som för eget bruk införs till landskapet

Ett utomlands eller i riket registrerat fordon som för eget bruk införs till landskapet för att varaktigt användas här skall av ägaren inom 30 dagar efter införseln anmälas för registrering och besiktning i landskapet.

Om fordonet används i landskapet före registreringen skall det i tillämpliga delar uppfylla villkoren i 39 eller 40 §§.

14 kap. Särskilda bestämmelser**45 §. Internationell vägtrafik**

Vid internationell vägtrafik skall på bil finnas i internationella vägtrafikkonventionen förutsatt nationalitetsskylt.

46 §. Upphävd (2018/3).**47 §. (2023/113) Straff och avgift för trafikförseelse**

Bestämmelser om påföljder för brott eller förseelser mot denna lag finns i trafikbrottslagen (2023:109) för Åland.

48 §. Avgift och ersättning

Landskapsregeringen beslutar om avgifter och ersättningar i samband med besiktning och registrering samt om beloppens storlek.

Avgift eller ersättning som enligt denna lag skall erläggas till landskapet får utmätas utan dom eller utslag.

49 §. (2007/8) Ändringssökande

Ett beslut som på grund av denna lag fattats av polismyndigheten eller [motorfordonsbyråns] kan inom 30 dagar från att beslutet eller åtgärden delgivits överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol. Beslutet får verkställas trots att ändring har sökts.

50 §. Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser angående verkställigheten och tillämpningen av denna landskapslag meddelas vid behov av landskapsregeringen.

51 §. Ikraftträdelsebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 april 1993.

Genom denna lag upphävs

- 1) 4, 5 och 13 kap. landskapslagen (1958:25) den 4 december 1958 om fordon i landskapet Åland och
- 2) 3 och 9 kap. motorfordonsförordningen (1960:27) den 10 november 1960 för landskapet Åland.

Ikraftträdandebestämmelse (2018/3):

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2018.

Vad som i denna lag föreskrivs om registreringsbevis gäller de registerutdrag som har utfärdats före denna lags ikraftträdande.

Bestämmelserna i 10 § tillämpas första gången efter den inställelse till periodisk kontrollbesiktning som sker efter att denna lag trätt i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/113):

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.

N 36 Landskapslag (2017:29) om vattenfarkoster

1 kap. Inledande bestämmelser**1 §. Lagens syfte**

I syfte att främja säkerheten vid färd på vatten samt att förebygga olägenheter för miljön finns i denna lag bestämmelser om fritidsbåtars och vattenskotrars utrustning, skick och användning.

2 §. Tillämpning

Denna lag är tillämplig på vattenfarkoster, med vilka avses

- 1) *fritidsbåtar* med en skrovlängd på minst 2,5 och högst 24 meter som används eller kan användas till transport på vattnet samt
- 2) *vattenskotrar* vars längd understiger 4 meter och som har en motor med ett vattenjetaggregat som främsta drivkälla, samt har utformats för att framföras av en eller flera personer som sitter, står eller står på knä på, snarare än befinner sig i, en vattenfarkost som används för sport- eller fritidsändamål och som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/53/EU om fritidsbåtar och vattenskotrar och om upphävande av direktiv 94/25/EG.

Vid tillämpningen av denna lag är innebörden av begreppet tillverkare varje fysisk eller juridisk person som konstruerar och tillverkar en produkt som omfattas av denna lag, eller som låter konstruera eller tillverka en sådan produkt för att själv släppa ut den på marknaden.

I riket lagstadgade bestämmelser om produktstandarder för vattenfarkoster och vattenfarkosters motorer är gällande i landskapet.

3 §. Tillsynsmyndigheter

Landskapsregeringen har ett allmänt tillsynsansvar över att denna lag iakttas.

[Motorfordonsbyrån] upprätthåller *Ålands vattenfarkostregister* som avses i 3 kap. denna lag. [Motorfordonsbyrån] får uppbära en avgift för registrering av vattenfarkoster i Ålands vattenfarkostregister i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1993:97) om grunderna för avgifter till landskapet.

Ålands polismyndighet är tillsynsmyndighet i frågor som rör vattenfarkosters användning.

Gränsbevakningsväsendet kan utföra tillsyn i enlighet med vad som stadgas i Republikens presidents förordning (2004:21) om gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland.

Numera för Fordonsmyndigheten register över vattenfarkoster. Se LL (2018:8) om Fordonsmyndigheten.

2 kap. Vattenfarkosters användning**4 §. Omsorg och försiktighet**

Var och en som färdas med en vattenfarkost ska iaktta den omsorg och försiktighet som omständigheterna kräver.

Den som framför en vattenfarkost ska följa sjövägsreglerna och de påbud, förbud och begränsningar som sjötrafikmärken eller ljussignaler anger. En förare ska anpassa sin färdväg och hastighet så att människor och djur inte utsätts för fara eller störs och så att olägenheter eller störningar i naturen och olägenheter för fisket undviks.

En vattenfarkost får inte av ägaren eller dennes ställföreträdare överlätas att framföras av den som saknar nödvändiga förutsättningar att framföra den på grund av sjukdom, trötthet, alkoholpåverkan eller annat berusningsmedel, eller på grund annat liknande skäl. Vad som gäller för framförande gäller också den som i vattenfarkosten sköter uppgifter av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss.

5 §. Åldersgräns

En vattenfarkost med utombordsmotor, vars effekt enligt tillverkarens uppgift överstiger 15 kilowatt, en vattenfarkost med inombordsmotor och en vattenfarkost med inombordsmotor med utombordsdrev, vars effekt överstiger 37 kilowatt, får endast framföras av den som har fyllt 15 år.

6 §. Utrustning och skick

Den som framför en vattenfarkost ansvarar för att den har en sådan utrustning och är i sådant skick samt har sådana övriga egenskaper som krävs, för att den ska vara säker på de vatten där den används.

7 §. Utrustning i en fritidsbåt

I en fritidsbåt som är utrustad med motor eller i en över fem meter lång fritidsbåt försedd med segel, även om båten saknar motor, ska då den används finnas

- 1) flytplagg som till sin storlek och bärförmåga passar till var och en som befinner sig ombord,
- 2) länsump eller något annat redskap för tömning av vatten ur båten,
- 3) åror eller paddel om båten går att ro eller paddla eller ett för båtens storlek lämpligt ankare med lina samt
- 4) en ändamålsenlig och godkänd handbrandsläckare för vilken granskning och service utförts i enlighet

med i riket gällande bestämmelser om granskning och service av handbrandsläckare om det är fråga om en fritidsbåt

– med utombordsmotor vars effekt enligt tillverkarens uppgift överstiger 15 kilowatt,

– med inombordsmotor vars effekt överstiger 37 kilowatt,

– med inombordsmotor med utombordsdrev vars effekt överstiger 37 kilowatt samt

– som är överbyggd med fast installerad värmare eller pentry.

I stället för en handbrandsläckare som avses i punkt 4 kan i båten finnas en släckare för vilken granskning och service utförts i enlighet med i riket gällande bestämmelser om granskning och service av handbrandsläckare.

8 §. Utrustning i en vattenskoter

I en vattenskoter ska då den används finnas flytplagg som till sin storlek och bärförmåga passar till var och en som befinner sig ombord samt

1) länsump eller annat redskap för tömning av vattenskotern,

2) åror eller paddel om vattenskotern går att ro eller paddla eller

3) ett för vattenskoterns storlek lämpligt ankare med lina.

9 §. Toalettavfallsvatten

Det är förbjudet att släppa ut toalettavfallsvatten i åländskt vattenområde.

3 kap. Ålands vattenfarkostregister

10 §. Giltighetstid för registrering

En registrering i Ålands vattenfarkostregister görs tills vidare. Bestämmelser om ändringsregistrering och slutlig avregistrering finns i 14 och 15 §§.

11 §. Registreringsansvar

En registreringspliktig vattenfarkosts ägare ansvarar för att registrering sker i enlighet med bestämmelserna i denna lag. Om en vattenfarkost har flera ägare ska en av dem registreras som huvudsaklig kontaktperson.

Vad som i denna lag föreskrivs om ägare gäller också i tillämpliga delar innehavare, till vilken en registreringspliktig vattenfarkosts huvudsakliga användning enligt avtal har överlåtit för längre tid än 30 dagar. Om en vattenfarkost har flera innehavare ska en av dem registreras som huvudsaklig kontaktperson.

12 §. Registreringspliktiga vattenfarkoster

En vattenfarkost vars ägare har sin hemkommun i landskapet, och vilken används i landskapet, ska på ägarens ansökan registreras i Ålands vattenfarkostregister om det är fråga om en vattenfarkost med

1) utombordsmotor vars effekt enligt tillverkarens uppgift överstiger 115 kilowatt eller

2) inombordsmotor, eller med inombordsmotor med utombordsdrev (inu-drev), vars effekt enligt tillverkarens uppgift överstiger 300 kilowatt.

[Motorfordonsbyrån] kan på ansökan från ägaren av en vattenfarkost, om ägaren har sin hemkommun

i landskapet, bevilja att en vattenfarkost registreras i Ålands vattenfarkostregister trots att den inte är registreringspliktig i enlighet med bestämmelserna i 1 mom.

13 §. Första registrering

Innan en i 12 § 1 mom. avsedd vattenfarkost tas i bruk i landskapet för första gången ska en skriftlig registreringsanmälan (*första registrering*) göras till [motorfordonsbyrån].

Vid första registrering ska [motorfordonsbyrån] få en utredning med uppgifter om

1) ägarens eller innehavarens namn, födelsedatum, postadress, andel i båten om den ägs eller innehas av flera och överlåtelsehandlingar med förvävsdatum eller annan handling som styrker förvärvet,

2) vattenfarkostens fabrikat och modellbeteckning, tillverkningsnummer och tillverkningsår samt dess eventuella namn,

3) vattenfarkostens och motorns överensstämmelse med gällande konstruktionskrav och tekniska krav,

4) skrovets största längd och bredd, byggnadsmaterialet, skrovfärg och överbyggnadsfärg samt vattenfarkostens personantal,

5) antal motorer, motorfabrikat, modellbeteckning, motornummer, motortyp och drivmedel samt den av tillverkaren uppgivna motoreffekten och

6) vattenfarkostens uppskattade högsta hastighet.

Av en anmälan om registrering bör framgå anropsignal eller kontaktuppgifter för radio- eller telefonutrustning om sådan används i vattenfarkosten.

Om en anmälan om registrering är ofullständig ska [motorfordonsbyrån] upplysa ägaren eller innehavaren om vad som krävs för att vattenfarkosten ska kunna registreras. Om vattenfarkosten ägs eller innehas av flera får ett sådant meddelande ges till en av ägarna eller innehavarna.

Om en uppgift som har antecknats i Ålands vattenfarkostregister ändras, ska detta anmälas till [motorfordonsbyrån].

Landskapsregeringen får ge närmare föreskrifter om de tekniska uppgifter om vattenfarkoster och deras motorer som ska uppges vid första registrering. Landskapsregeringen kan till motorfordonsbyrån delegera befogenhet att i avgränsade sådana frågor besluta om föreskrifter, utom i de fall då regleringens betydelse i sak kräver att den sker genom lag eller förordning.

Numera för Fordonsmyndigheten register över vattenfarkoster. Se LL (2018:8) om Fordonsmyndigheten.

14 §. Ändringsregistrering

Om en ändring i de uppgifter i registret som avses i 13 § 2 mom. sker ska en skriftlig anmälan om detta göras till [motorfordonsbyrån] inom 30 dagar från ändringen, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Ändringsregistrering förutsätter att [motorfordonsbyrån] får en utredning över ändringar som gäller ägaren till eller innehavaren av vattenfarkosten eller de tekniska uppgifter som rör vattenfarkosten eller dess motor.

15 §. Slutlig avregistrering

Slutlig avregistrering av en vattenfarkost kan göras av [motorfordonsbyrån] om ägaren skriftligt anmäler om det eller om [motorfordonsbyrån] konstaterar att en vattenfarkost

- 1) förstörts eller varaktigt tagits ur bruk,
- 2) försvunnit, övergetts till sjöss och därefter inte påträffats under tre månader eller annars har varaktigt förstörts,
- 3) överlåtits till en ägare som inte har hemkommun i landskapet och vattenfarkosten inte stadigvarande brukas i landskapet eller
- 4) av annat liknande skäl inte bör vara införd i Ålands vattenfarkostregister.

Ägaren till en registrerad vattenfarkost eller motor ska till [motorfordonsbyrån] inom 30 dagar, efter en händelse som avses i 1 mom. 1-3 punkterna, skriftligt anmäla att vattenfarkosten eller motorn tagits slutligt ur bruk om inte något annat föreskrivs i denna lag.

[Motorfordonsbyrån] gör en anteckning i vattenfarkostregistret om slutlig avregistrering enligt 1 mom. efter att den fått del av en tillförlitlig utredning som visar att en vattenfarkost eller en motor har förstörts eller tagits ur bruk på det sätt som avses.

16 §. Registreringsbevis och registerbeteckning

För en vattenfarkost som har införts i Ålands vattenfarkostregister ges till ägaren ett registreringsbevis som bör medföras vid färd. Av beviset ska framgå de uppgifter som avses i 13 § samt den registerbeteckning som vattenfarkosten tilldelats vid registreringen. En registerbeteckning består av bokstäverna ÅL samt ett nummer eller en nummerserie. Registerbeteckningen bör fästas väl synlig på båda sidorna av vattenfarkosten.

[Motorfordonsbyrån] beslutar närmare om registreringsbevisens och om registerbeteckningarnas utformning.

17 §. Utlämnande av uppgifter ur Ålands vattenfarkostregister

Uppgifter ur Ålands vattenfarkostregister får lämnas till en myndighet som behöver dem för skötseln av ärenden som enligt lag ankommer på myndigheten.

Personuppgifter om vattenfarkostens ägare får lämnas ut endast om mottagaren har rätt att enligt dataskyddslagstiftningen behandla dessa uppgifter. (2019/25)

4 kap. Straff**18 §. Sjöfylleri**

Den som framför en vattenfarkost eller ansvarar för navigeringen av en vattenfarkost

- 1) efter att ha förtärt alkohol i sådan mängd att alkoholhalten medan uppgiften utförs eller därefter är minst 1,0 promille i blodet eller minst 0,44 milligram per liter i utandningsluften eller
- 2) under påverkan av annat rusmedel än alkohol eller alkohol i kombination med något annat rusmedel så att det kan antas att skyldigheterna att framföra eller navigera inte på ett betryggande sätt kan utföras

ska, om omständigheterna är sådana att gärningen är ägnad att äventyra någon annans säkerhet, dömas för *sjöfylleri* till böter eller fängelse i högst ett år.

Bestämmelsen i 1 mom. tillämpas inte om den vattenfarkost som framförs är en roddbåt, en segeljolle eller en med dessa jämförbar vattenfarkost, då dessa vattenfarkoster framförs utan motor.

19 §. Sjötrafikförseelse och sjötrafikbrott

Den som uppsåtligt eller av oaksamhet bryter mot denna lag, eller bestämmelser som har meddelats med stöd av lagen, ska för *sjötrafikförseelse* dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i någon annan lag. Om gärningen är grov och ägnad att medföra allvarlig fara för annans liv eller hälsa eller för naturen eller den övriga miljön, ska för *sjötrafikbrott* dömas till böter eller till fängelse i högst ett år.

20 §. Sjötrafikförseelser för vilka ordningsbot kan föreläggas

Ordningsbot kan i enlighet med bestämmelserna i 2a kap. strafflagen (FFS 39/1889) föreläggas med

- 1) 60 euro till den som framför en vattenfarkost för överskridande av den högsta tillåtna hastigheten med maximalt den högsta tillåtna hastigheten (*sjötrafikförseelse som gäller framförandet av vattenfarkost*),
- 2) 35 euro till den som framför en vattenfarkost för ett annat än i 1 punkten avsett brott mot sjövägsreglernas bestämmelser med sådana påbud, förbud och begränsningar som sjötrafikmärken eller ljussignaler anger (*sjötrafikförseelse som gäller framförandet av vattenfarkost*),
- 3) 60 euro till den som släpper ut toalettavfallsvatten från en fritidsbåt inom åländskt vattenområde (*sjötrafikförseelse mot bestämmelsen om utsläpp av toalettavfallsvatten*) eller
- 4) 35 euro till den som framför en vattenfarkost i strid med de krav som föreskrivs i 7 eller 8 § (*sjötrafikförseelse som gäller fritidsbåtens utrustning*).

21 §. CE-märkning

Grundläggande bestämmelser om påföljder vid CE-märkningsförseelse finns i rikslagen om CE-märkningsförseelse (FFS 187/2010). Särskilda bestämmelser om påföljder rörande CE-märkningskyldighet föreskrivs i rikslagen om säkerhet och utsläppskrav i fråga om vissa fritidsbåtar (FFS 621/2005).

22 §. Ordningsbot vid försummelse av registreringsplikt

Som enda straff för en av uppsåt eller oaksamhet begången försummelse att göra registreringsanmälan inom föreskriven tid, göra ändringsregistrering eller inom föreskriven tid göra en anmälan om slutlig avregistrering föreläggs, ordningsbot på 35 euro för

- 1) den som äger en vattenfarkost, för försummelse att göra en registreringsanmälan innan vattenfarkosten tas i bruk,
- 2) ägaren eller innehavaren, för försummelse att göra en ändringsregistrering inom föreskriven tid eller
- 3) ägaren, för försummelse att inom föreskriven tid göra en anmälan om slutlig avregistrering.

N 37 LL (2017:30) om säkerhet och utsläppskrav för vattenfarkoster

23 §. Ordningsbot vid användning trots underlåten plikt att registrera eller att förse en vattenfarkost med registerbeteckning

Som enda straff för en av uppsåt eller oaktsamhet använd registreringspliktig vattenfarkost föreläggs ordningsbot på 35 euro för

1) den som använder en vattenfarkost innan den har förts in i Ålands vattenfarkostregister, eller

2) den som använder en vattenfarkost utan att den är försedd med registerbeteckning.

24 §. Åtgärdseftergift och anmärkning

Är en förseelse som avses i 19, 20, 22 eller 23 § med hänsyn till omständigheterna ringa behöver åtal för förseelsen inte väckas och straff inte dömas ut. För en uppenbart ringa förseelse kan [motorfordonsbyrån] eller polisen utan att vidta andra åtgärder tilldela den som gjort sig skyldig till förseelsen en anmärkning.

5 kap. Särskilda bestämmelser

25 §. Avgifter

För registrering av vattenfarkoster och andra registreringsåtgärder som avses i 3 kap. kan [motorfordonsbyrån] uppbära avgift i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1993:97) om grunderna för avgifter till landskapet.

26 §. Besvär

Bestämmelser om besvär finns i 25 § självstyrelselagen.

27 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2017.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (2003:32) om fritidsbåtar.

Vid ikraftträdandet av denna lag ändras benämningen fritidsbåtsregistret till Ålands vattenfarkostregister. Farkoster som när denna lag träder i kraft är registrerade i fritidsbåtsregistret och för vilka registreringsplikten då upphör, är fortsatt registrerade i Ålands vattenfarkostregister under längst två kalenderår efter lagens ikraftträdande. En icke registreringspliktig vattenfarkost kan dock avregistreras tidigare i enlighet med lagens 15 §.

N 37 Landskapslag (2017:30) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftning om säkerhet och utsläppskrav för vattenfarkoster

1 §. Inledande bestämmelse

Med de avvikelser som anges i denna lag ska bestämmelserna i rikslagen om säkerhet och utsläppskrav för fritidsbåtar (FFS 1712/2015), nedan kallad rikslagen, tillämpas i landskapet.

Ändringar i rikslagen som avses i denna lag ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

2 §. Förvaltning

De förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skö-

tas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänförs till uppgifter inom landskapets behörighet.

3 §. Avvikelser

Hänvisningar i rikslagen till andra riksförfattningar ska inom landskapets lagstiftningsbehörighet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Om inte annat föreskrivs i denna lag eller i annan landskapslag ska begrepp ha den betydelse som föreskrivs i rikslagen.

Med avvikelse från 9 § rikslagen ska dokument finnas tillgängliga åtminstone på svenska språket.

4 §. Förordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikslagen ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen beslutar.

5 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2017.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

N 38 Republikens presidents förordning (2017:83) om allmän trafikplikt i lufttrafiken mellan Mariehamn och Stockholmsområdet

(FFS 1404/2015)

1 §. De förvaltningsuppgifter som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1008/2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen, och som gäller införande av allmän trafikplikt i lufttrafiken mellan Mariehamn och Stockholmsområdet, samt övriga förvaltningsuppgifter, som härrör sig från den plikten, ska skötas av Ålands landskapsregering.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2016.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om allmän trafikplikt i lufttrafiken mellan Mariehamn och Stockholmsområdet (25/2001).

N 39 Republikens presidents förordning (2014:20) om en samrådsdelegation för Mariehamns flygplats

(FFS 1422/2010)

1 §. För samråd och för att säkerställa informationsgången i ärenden som gäller flygtrafiken i landskapet Åland finns en samrådsdelegation för Mariehamns flygplats.

2 §. Samrådsdelegationen utses för två år i sänder, och den består av en ordförande och tre medlemmar.

Kommunikationsministeriet utser ordföranden och en medlem, vilka kan vara representanter för den som

är huvudman för flygplatsen, och landskapsregeringen två medlemmar.

3 §. Innan större underhålls-, ombyggnads- eller reparationsåtgärder eller andra förbättringsåtgärder utförs vid flygplatsen ska saken behandlas i samrådsdelegationen.

Samrådsdelegationen ska också behandla frågor som har betydelse för flygplatsens öppettider och säkerhet samt andra flygplatsfrågor som i övrigt är av vikt för landskapet.

4 §. Delegationen ska sammanträda två gånger per år och vid behov också oftare. Delegationen sammanträder på kallelse av ordföranden eller på begäran av en medlem som landskapsregeringen utsett.

Kommunikationsministeriet och landskapsregeringen svarar var för sig för kostnaderna för de medlemmar som de har utsett.

Delegationen kan vid behov anta en arbetsordning.

5 §. Denna förordning träder i kraft den 17 januari 2011.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om en samrådsdelegation för Mariehamns flygplats (431/2008).

Utbildning

0 1 Landskapslag (2020:32) om barnomsorg och grundskola

DEL I ALLMÄNT

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om kommunens utbildningsverksamhet samt om läroplikt och rätt till barnomsorg, förundervisning och skolgång.

Utbildningsverksamheten omfattar barnomsorg, grundskola samt grundskoleutbildning för andra än läropliktiga.

Verksamheterna bedrivs under kommunal eller privat ledning.

2 §. Syfte

Syftet med denna lag är att se barnets och elevens utveckling som en helhet och stärka samsynen i barnomsorgens och grundskolans omsorg, fostran och utbildning. Det ska säkerställas att alla barn, oberoende av ekonomiska och sociala förhållanden eller funktionsnedsättningar har tillgång till en inkluderande och jämlik barnomsorg och grundskoleutbildning samt att främja livslångt lärande för alla.

3 §. Verksamhetskultur

Verksamhetskulturen ska främja en trygg, säker, hälsosam och inspirerande miljö med arbetsro.

Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt att tidigt identifiera hinder för utveckling och lärande och att sätta in stödfunktioner i förebyggande syfte. Undervisning och fostran ska vara inkluderande och ordnas i samarbete med vårdnadshavarna, föräldrarna och andra personer som svarar för barnets vård och fostran.

Barn- och elevhälsan ska främja barnens fysiska, psykiska och sociala hälsa och välfärd.

4 §. Barnets bästa

Då barnomsorgen och grundskoleutbildningen planeras, ordnas och tillhandahålls samt i allt beslutsfattande som gäller barnomsorg och grundskoleutbildning ska man i första hand se till barnets bästa. Med barn avses varje människa under 18 år.

Barn ska få lära sig om sina rättigheter och ska ha en möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som gäller dem. Barnets åsikter ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

5 §. Icke-diskriminering

Alla barn och elever har rätt till en likvärdig barnomsorg och grundskoleutbildning utan trakasserier och mobbning oavsett kön, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning eller annat skäl.

6 §. Språk

Språket inom barnomsorgen och grundskolan är svenska. Verksamheterna ska stöda barn och elever med ett annat modersmål än svenska och ge dem en god grund för sin kulturella och språkliga identitet.

Svenska är verksamhetsspråk även inom barnomsorg som kommunen ordnar genom att köpa barnomsorgstjänster av en annan huvudman, inom ersättande skolor samt i de undervisningstjänster som köps in för grundskoleundervisning för andra än läropliktiga.

Vid språkundervisningen i grundskolan kan det aktuella språket för språkundervisningen användas som undervisningsspråk. Vid tillfällig undervisning kring ett visst tema kan ett undervisningsspråk som anknyter till temat användas. Vid viss inriktning av undervisningen kan landskapsregeringen ge tillstånd till att även ett annat språk än svenska används som undervisningsspråk.

Vid hemspråksundervisning för en elev med ett annat modersmål än svenska kan elevens modersmål användas som undervisningsspråk. (2020/52)

Vid stödundervisning för en elev med ett annat modersmål än svenska kan elevens modersmål användas som undervisningsspråk.

Teckenspråk eller ett annat alternativt kommunikationssätt kan i enlighet med behov hos barn och elever med funktionsnedsättning, användas inom barnomsorgen och som undervisningsspråk.

7 §. Bibliotek

Det ska finnas ett bibliotek i närheten av varje grundskola. Varje daghem ska ha möjlighet att använda ett bibliotek i kommunen.

I biblioteket ska det finnas litteratur som inspirerar och stöder barns läsutveckling och material som stöder innehållet i läroplanerna.

8 §. Kommunens uppgifter

Kommunen är huvudman för kommunens utbildningsverksamhet. Kommunen ska planera, utveckla, genomföra, samordna, uppfölja och utvärdera utbild-

O 1 LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola

ningsverksamheten i kommunen. Kommunen ansvarar för att denna lag följs och att den verksamhet som regleras i lagen erbjuds i kommunen.

Kommunen ska då den organiserar barnomsorgen och grundskoleutbildningen samarbeta med de instanser som ansvarar för idrott och kultur, barnskydd och annan socialvård, rådgivningsverksamhet och övrig hälso- och sjukvård samt med andra kommuners utbildningsverksamhet och aktörer.

Den grundskoleutbildning som avses i denna lag kan kommunen ordna själv eller i samarbete med andra kommuner eller genom att köpa tjänster från annan offentligt finansierad skola på Åland vilken beviljats tillstånd att bedriva grundskoleutbildning. Kommunen ansvarar för att den undervisning och de tjänster som den köper ordnas i enlighet med denna lag.

DEL II BARNOMSORG

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Målsättning

Barnomsorgen ska genom god omsorg, lekmöjligheter och pedagogisk verksamhet vara ett stöd för vårdnadshavarna i deras ansvar för barnets fostran och därigenom bidra till att alla barn får goda uppväxtvillkor.

Barnomsorg bedrivs i nära samverkan med hemmet, har barnets ålder och individuella behov som utgångspunkt och främjar en allsidig fysisk, emotionell, social och kognitiv utveckling. I all barnomsorg ska barnets behov av lek, trygga och varma människorelationer samt positiva erfarenheter som stärker självkänslan tillgodoses. All omsorg och pedagogik ska beakta barn i behov av särskilt stöd.

Barnets och vårdnadshavarnas livsåskådning ska beaktas och respekteras i planeringen av barnomsorgsverksamheten.

Barnet ska ges möjlighet att påverka verksamhetsinnehållet utifrån sin mognadsgrad.

2 §. (2022/55) Barnomsorgens styrdokument

Landskapsregeringen beslutar i enlighet med 42 § 2 mom. i del II om en läroplan för barnomsorgen med mål, innehåll och riktlinjer för verksamheten.

Kommunfullmäktige ska enligt 4 § i del VI anta en *utbildningsstadga* för barnomsorgen med de allmänna grunderna för barnomsorgens verksamhet.

Varje gruppfamiljedaghem, daghem och fritidshem ska göra upp en arbetsplan som beskriver hur enheten ska förverkliga

- 1) barnomsorgens målsättning,
- 2) den pedagogiska verksamheten i enlighet med den läroplan som landskapsregeringen fattat beslut om enligt 1 mom.,
- 3) sådana anvisningar som landskapsregeringen utfärdat med stöd av denna lag samt
- 4) samverkan mellan vårdnadshavarna, föräldrarna och andra personer som svarar för barnets vård och fostran.

Arbetsplanen ska godkännas av kommunen och skickas för kännedom till landskapsregeringen.

Vårdnadshavarna ska informeras om innehållet i arbetsplanen.

2 kap. Verksamhetsformer

3 §. Verksamhetsformer

Barnomsorg bedrivs som daghemsverksamhet, fritidshemsverksamhet och lekverksamhet.

4 §. Daghemsverksamhet

Daghemsverksamheten erbjuder omsorg, lekmöjligheter och pedagogisk verksamhet för barn under skolåldern.

Daghemsverksamhet bedrivs som

- 1) *familjedaghem* med minst en familjedagvårdare och högst sex barn, varvid barn under tre år räknas som 1,5 barn,
- 2) *gruppfamiljedaghem* med två familjedagvårdare och högst åtta barn samt
- 3) (2020/52) *daghem* med sådan personal som avses i 10 § i del II och nio eller flera barn.

5 §. Specialbarnomsorg

Daghemsverksamheten ska i enlighet med bestämmelserna i 7 kap. i del II erbjuda behövliga specialpedagogiska åtgärder till barn i behov av särskilt stöd genom specialbarnomsorg. (2020/52)

Med barn i behov av särskilt stöd avses barn som har svårigheter på grund av en medfödd eller senare uppkommen fysisk, psykisk, kognitiv, sensorisk, emotionell och/eller intellektuell funktionsnedsättning eller som utan individuella stödåtgärder löper risk att drabbas av sådan.

6 §. Förundervisning

I daghem ges förundervisning som en pedagogisk verksamhet som stöder barns allsidiga utveckling och beredskap för fortsatt lärande i skolan.

Förundervisningen kan integreras i den dagliga verksamheten i daghemmet och organiseras som åldersintegrerad pedagogisk verksamhet eller som ålderrenhettlig verksamhet för barnet under läsåret före läroplikten börjar. Förundervisningen ges under de arbetsdagar som landskapsregeringen fastställt enligt 14 § i del III. (2022/55)

Förundervisningen utgörs av de målstyrda processer som under ledning av lärare i barnomsorgen syftar till utveckling och lärande. Omsorg, lek och lärande bildar tillsammans en helhet.

Förundervisningen ges i enlighet med den läroplan som landskapsregeringen fattat beslut om. För förundervisningens planering och genomförande ansvarar en lärare i barnomsorgen eller någon annan personal som är behörig i enlighet med vad som bestäms i landskapsförordning.

7 §. Fritidshemsverksamhet

Fritidshemsverksamheten erbjuder dagtid under skoldagarna omsorg och en meningsfull fritid för barn och ungdomar som har rätt till det enligt bestämmelserna i denna lag.

Fritidshemsverksamheten kan organisatoriskt bedrivas i en skola, ett daghem, ett fritidshem, ett familjedaghem eller ett specialfritidshem samt i andra för ändamålet godkända lokaler.

8 §. Lekverksamhet

Lekverksamheten erbjuder barn som inte har börjat skolan lekmöjligheter inomhus eller utomhus under ledning och uppsikt av personal. Lekverksamheten erbjuds under 10-15 timmar per vecka.

3 kap. Verksamhetsgrunder**9 §. Verksamheternas personalsammansättning**

Bestämmelser om vilken personal som ska finnas inom barnomsorgsverksamheterna och leda enheterna finns i 3 § i del V. (2020/52)

Personalen på ett daghem ska ha gymnasieexamen eller högskoleexamen i enlighet med de behörighetskrav som närmare fastställs i en landskapsförordning. Minst var tredje anställd ska ha högskoleexamen.

På varje avdelning i ett daghem ska det finnas minst en anställd med högskoleexamen. Med avdelning avses en organisatorisk och återkommande administrativ indelning av barn i ett daghem.

I samband med tillfälliga gruppindelningar eller helger samt kvälls- och nattetid kan verksamheten ledas av en anställd med avslutad gymnasieutbildning. Med grupp avses en tillfällig funktionell indelning av barn som hör till en avdelning. I en grupp kan det ingå barn från en eller flera avdelningar.

På ett fritidshem som har fler än 12 barn ska det finnas minst en fritidspedagog med högskoleexamen.

10 §. Verksamheternas personaldimensionering

Personaldimensioneringen i varje barnomsorgsverksamhet ska vara tillräcklig med hänsyn till barnens antal, ålder, vårdtid, säkerhet, behov av särskilt stöd och planerad aktivitet. Kommunen ska tillsammans med daghemsföreståndarna se till att bemanningen på daghemmen är tillräcklig. Daghemsföreståndaren ansvarar för att personalresursen fördelas på ett ändamålsenligt sätt i förhållande till barnens vårdtid.

Om det inte finns en särskild personalresurs för ett barn i behov av särskilt stöd ska detta beaktas vid personaldimensioneringen så att barnets behov av omsorg tryggas.

För barn som är under tre år ska det finnas minst en anställd per fyra barn. För barn som är tre år eller äldre ska det finnas minst en anställd per sju barn. I ett fritidshem ska det finnas minst en anställd per 11 barn. De anställda ska uppfylla de behörighetskrav som närmare fastställs i landskapsförordning.

Kommunen kan tillåta

1) *överinskrivning*, så att fler barn kan finnas inskrivna i en daghemsverksamhet än vad som följer av bestämmelserna i detta kapitel om det inte medför en fortlöpande övertalighet, samt

2) *övertalighet*, som medför att det per månad under högst fem enstaka dagar, varav högst tre dagar i följd, kan finnas fler barn i en daghemsverksamhet än vad som följer av bestämmelserna i 3 mom. i denna paragraf.

11 §. Inomhusutrymmen

Barnomsorg ska bedrivas i lokaler som är lämpliga med hänsyn till barnens ålder, vårdtid och verksamhetens natur.

Ett daghems inomhusutrymmen ska omfatta minst tio kvadratmeter rumsyta per barn, vilket inkluderar både barnens och personalens behov.

I lokalerna ska det finnas tillgång till pedagogisk utrustning och lekutrustning samt annan utrustning som behövs i verksamheten. Tillgängligheten ska säkerställas.

Landskapsregeringen kan i enskilda fall bevilja undantag från de krav på lokalernas yta som anges i denna lag, om lokalerna ändå bedöms vara lämpliga med beaktande av kraven i 1 mom.

12 §. Utomhusområden

I anslutning till ett daghem ska det finnas ett utomhusområde för barnens aktiviteter med tillgång till utrustning som främjar leken.

Ett daghems utomhusområde ska till storlek och utformning ge tillräckligt utrymme för flera barns eller barngruppers samtidiga lekar och ge personalen goda möjligheter till uppsikt. Tillgängligheten ska säkerställas.

Utomhusområdet ska vara tryggt att vistas på. Personalen ska genom goda rutiner och uppsikt bidra till detta.

4 kap. Rätten till och ansökan om barnomsorg**13 §. (2022/55) Rätt till barnomsorg**

Ett barn har rätt till kommunal daghemsverksamhet i den omfattning som beskrivs i detta kapitel.

14 §. (2022/55) Rätt till daghemsverksamhet

Ett barn har rätt till kommunal daghemsverksamhet från ingången av den kalendermånad då barnet fyller nio månader till dess att läroplikten börjar. Rätten till daghemsverksamhet gäller i den utsträckning det är förenligt med det enskilda barnets bästa. Endast i särskilda fall kan det anses förenligt med barnets bästa att vistas i daghemsverksamhet längre än 10 timmar per dygn eller 200 timmar per månad.

Daghemsverksamheten ska om möjligt ordnas i den form som barnets vårdnadshavare önskar.

Kommunen ska vid behov ordna daghemsverksamhet kvälls- och nattetid samt under andra dagar än vardagar för barn som behöver detta på grund av vårdnadshavarens förvärsarbete eller studier.

Barnet har inte rätt att delta i daghemsverksamhet under den tid som föräldrapenning betalas för barnet. Barnet har dock rätt att delta i daghemsverksamhet under den tid partiell föräldrapenning betalas för barnet på grund av deltidsarbete.

Barnet har rätt till samma daghemsplats även efter att ha varit frånvarande från barnomsorgen under en sammanhängande tid om högst 13 veckor då föräldrapenning betalas för vården av barnet.

15 §. Rätt till fritidshemsverksamhet

Rätt till fritidshemsverksamhet dagtid under skoldagar har

- a) ett barn som går i årskurs 1 och 2 om vårdnadshavarna förvärsarbetar, studerar eller är arbetssökande,
- b) ett barn med elvaårig läroplikt som fullgör sin läroplikt,

O 1 LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola

c) en studerande på gymnasialstadienivå som deltar i utbildning i enlighet med läroplanen för yrkesträningsundervisning, med beaktande av den studerandes behov samt

d) ett barn i behov av särskilt stöd som bedöms vara i behov av fritidshemsverksamhet. (2022/55)

Fritidshemsverksamheten kan i de fall som avses i 1 mom. b och c punkterna enligt behov ordnas i ett specialfritidshem som är specialanpassat för barnet eller den studerande.

16 §. Kommunens skyldighet att som boende- eller vistelsekommun ordna barnomsorg

Kommunen ska ordna barnomsorg för de barn för vilka kommunen är hemkommun enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994).

Kommunen ska ordna barnomsorg också för barn som till följd av sina vårdnadshavares arbete, studier eller motsvarande skäl är bosatta i kommunen trots att barnet inte har någon hemkommun på Åland eller barnets hemkommun är en annan kommun enligt lagen om hemkommun.

Av särskilda skäl ska kommunen tillhandahålla barnomsorg för andra barn som vistas i kommunen.

17 §. Rätt till förundervisning

Ett barn har rätt till kommunal daghemsverksamhet med förundervisning under minst 4 timmar per arbetsdag under läsåret innan barnet börjar i grundskolan eller får motsvarande undervisning på annat sätt. (2022/55)

Ett barn som blir läropliktigt vid sex års ålder deltar i förundervisning som ordnas det år läroplikten börjar. Denna förundervisning kan förläggas i daghemmet eller i träningsundervisningen.

18 §. (2022/55) Rätt till specialbarnomsorg

Ett barn har rätt till specialbarnomsorg i den omfattning det finns ett behov av det.

19 §. Ansökan, erbjudande och meddelande om barnomsorgsplats

En ansökan om en barnomsorgsplats i ett daghem, ett gruppfamiljedaghem, ett familjedaghem eller en fritidshemsverksamhet ska göras av vårdnadshavaren.

Efter att kommunen fått en ansökan om barnomsorg ska kommunen erbjuda en barnomsorgsplats inom fyra månader räknat från dagen för ansökan. Om ett barn behöver en barnomsorgsplats och behovet är brådskande på grund av vårdnadshavarnas förvärvsarbete eller studier, ska vårdnadshavarna erbjudas en barnomsorgsplats inom två veckor efter att kommunen mottagit ansökan.

3 mom. upphävt (2022/55).

19a §. (2022/55) Meddelande om uttag av föräldrapenningsdagar

Ett regelbundet uttag av högst fem föräldrapenningsdagar för barnet ska meddelas kommunen senast två veckor före den första föräldrapenningsdagen tas ut.

Ett uttag av mer än 5 föräldrapenningsdagar i följd för barnet ska meddelas kommunen senast sex veckor före perioden börjar.

Meddelanden om uttag av föräldrapenningsdagar ska göras skriftligt.

20 §. Definitioner

Vårdnadshavare är barnets föräldrar eller den som anförtrotts vårdnaden om barnet och som avses i lagen om vårdnad om barn och umgängesrätt. (2022/55)

Med den tid då vårdnadshavaren

a) *förvärvsarbetar* avses den tid då vårdnadshavaren har beskattningsbar inkomst på grund av anställning eller egen näringsverksamhet,

b) *studerar* avses den tid då vårdnadshavaren är berättigad till studiestöd i enlighet med landskapslagen (2006:71) om studiestöd, eller annars genomgår en utbildning som leder till examen eller genomgår kompletterings- eller vidareutbildning som främjar yrkesfärdigheten och

c) är *arbetsökande* avses den tid då vårdnadshavaren är arbetslös arbetssökande i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

Tidigare 1 mom. har blivit 2 mom. genom (2022/55).

5 kap. Avgifter för barnomsorgen

21 §. (2022/55) Kommunal taxa för barnomsorgen

Kommunen ska fastställa en taxa för den avgift som barnets vårdnadshavare ska betala för barnomsorgen enligt bestämmelserna i 22 §. Taxan ska avse årets alla månader. En kommun kan besluta om avgiftsfria månader eller om helt avgiftsfri barnomsorg.

22 §. (2022/55) Beräkning av avgiften

Barnomsorgsavgiften för heltidsomsorg får vara högst 240 euro per barn och månad. Barnomsorgsavgiften för halvtidsomsorg får vara högst 60 procent av avgiften för heltidsomsorg. Om kommunen erbjuder även andra omsorgskategorier än halvtids- och heltidsomsorg ska barnomsorgsavgiften för sådan omsorg tas ut i relation till avgiften för heltidsomsorg.

Beräkning av den avgiftsfria delen av barnomsorg, som enligt 23 § 1 mom. 2–4 punkter är avgiftsfri, ska utgå från den beviljade barnomsorgsplatsen.

Då avgifterna bestäms ska kommunen beakta familjens storlek. All verksamhet ska ingå i barnomsorgsavgiften och avgifter får inte tas för verksamhet utanför barnomsorgsenheten.

Kommunen ska senast tre månader före en ändring av avgifterna införs meddela vårdnadshavarna om ändringen.

23 §. (2022/55) Avgiftsfrihet

Barnomsorgsavgift uppbärs inte

1) under det år barnet beviljats uppskov med att inleda sin skolgång,

2) för rehabiliterande barnomsorg som ges enligt landskapslagen (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda,

3) för förundervisning som avses i 17 § och

4) under den tid föräldrapenningsdagar tas ut för barnet, om vårdnadshavaren meddelat kommunen om detta enligt bestämmelserna i 19a §.

24 §. Beräkning av avgiften

Som grund för beräkningen av barnomsorgsavgiften får endast de inkomster läggas som överskrider bruttointkomstgränserna i tabellen nedan. Barnomsorgsavgift får inte tas ut av en familj som har en inkomst som uppgår till högst de belopp som anges i tabellen.

Familiens storlek (antal personer)	Bruttointkomst (euro/månad)
2	1 248
3	1 456
4	1 664
5	1 872
6	2 080

Kommunen fastställer årligen barnomsorgsavgiften. Vårdnadshavaren är skyldig att ge kommunen de uppgifter som kommunen begär in om familjens förvärvs- och kapitalinkomster. Om inkomsterna varaktigt ändras med minst tio procent efter att beslutet om barnomsorgsavgift har fattats ska vårdnadshavaren informera kommunen, som då ska fastställa en ny barnomsorgsavgift. (2020/72)

24a §. (2020/72) Rätt till uppgifter

Kommunerna har i enlighet med 5 kap. 13 § 25 punkten lagen om inkomstdatasystemet (FFS 53/2018) och trots sekretessbestämmelser och andra begränsningar rätt att erhålla sådana uppgifter ur inkomstregistret som behövs för att fatta beslut om barnomsorgsavgifter.

25 §. Inkomster som beaktas då avgiften fastställs

Som avgiftsgrundande inkomst räknas

- den inkomst som barnet har,
- den inkomst som den vårdnadshavare som bor med barnet har samt
- om barnet bor med endast en vårdnadshavare, den inkomst som en person som är sammanboende med vårdnadshavaren i äktenskap eller i äktenskapsliknande eller i stadigvarande former i gemensamt hushåll har.

Som avgiftsgrundande inkomst betraktas betalda underhållsbidrag för barn, periodiska underhåll till en tidigare make samt en förmån som ska betalas i pengar och vilken i samband med en överlåtelse av en fastighet har förbehållits för en viss tid eller livstid.

26 §. Inkomster som inte beaktas då avgiften fastställs

Som avgiftsgrundande inkomst räknas inte

- barnbidrag,
- handikappbidrag, vårdbidrag och vårdbidrag för pensionstagare,
- barnförhöjning enligt folkpensionslagstiftningen,
- bostadsbidrag,
- sjukvårds- och undersökningskostnader som betalas med stöd av olycksfallsförsäkring,
- stöd som betalas med anledning av fullgörande av tjänstgöring som avses i militärunderstödslagen (FFS 781/1993),
- studiestöd,

h) stöd för deltagande i sysselsättningsfrämjande utbildning enligt landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning,

i) ersättning för uppehälle enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (FFS 566/2005),

j) sysselsättningsstöd enligt landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet,

k) stipendier och andra understöd som utbetalas för studier, praktik eller annan behörighetshöjande verksamhet,

l) stöd för närståendevård,

m) stöd för vård av barn i hemmet samt

n) familjevårdararvode enligt landskapslagen (2015:18) om tillämpning av familjevårdarlagen.

27 §. Mat i barnomsorgen

Ett barn som deltar i daghemsverksamheten och fritidshemsverksamheten ska erbjudas hälsosam och lämplig kost som fyller barnets näringsbehov.

28 §. Definitioner

Med *heltidsomsorg* avses barnomsorg i kommunal daghemsverksamhet som i medeltal överstiger 35 timmar per vecka. (2022/55)

Med *halvtidsomsorg* avses barnomsorg i kommunal daghemsverksamhet som i medeltal uppgår till högst 25 timmar per vecka. (2022/55)

Till *familjen* hör den eller de vårdnadshavare som bor med barnet. Till familjen hör även den som vårdnadshavaren stadigvarande i äktenskap, registrerat partnerskap eller under äktenskapsliknande former har gemensamt hushåll med och som inte är barnets vårdnadshavare. Till familjen hör även de barn för vilka dessa är underhållsskyldiga om de bor i samma hushåll.

6 kap. Privat barnomsorg**29 §. Allmänt**

Huvudmannen för privat barnomsorg är en fysisk eller juridisk person. Privat barnomsorgsverksamhet kan bedrivas med eller utan samhällsstöd.

Den som vill bedriva privat daghems- eller fritidshemsverksamhet ska ansöka om tillstånd hos landskapsregeringen innan verksamheten inleds.

Med en förläggningkommun avses den kommun i vilken barnomsorgsverksamheten bedrivs.

30 §. (2020/52) Krav på privat barnomsorg utan samhällsstöd

Privat barnomsorg som bedrivs utan samhällsstöd ska uppfylla de krav som följer av bestämmelserna i 2-5 §§ i del I och 2 § i del II. För verksamheten ska tillstånd sökas enligt 32 § i del II.

31 §. (2020/52) Rätt till samhällsstöd

En fysisk eller juridisk person som bedriver privat barnomsorg har rätt till samhällsstöd om verksamheten beviljats tillstånd enligt 32 § i del II och om de krav uppfylls som följer av bestämmelserna i 2-6 §§ i del I samt 2 §, 5-7 §§, 9-12 §§ och 17-18 §§ i del II.

32 §. Ansökan om tillstånd för privat barnomsorg

En huvudman som har för avsikt att bedriva privat barnomsorg ska ansöka om tillstånd för detta hos

O 1 LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola

landskapsregeringen innan verksamheten inleds eller väsentligt förändras. Av ansökan ska framgå

1) huvudmannens namn, företags- eller organisationsnummer, kontaktuppgifter samt namn och kontaktuppgifter till den person som ansvarar för verksamheten,

2) adress och kontaktuppgifter till de ställen där avsikten är att den privata barnomsorgsverksamheten ska inledas,

3) myndigheternas godkännande av de inom- och utomhusutrymmen där avsikten är att den privata barnomsorgsverksamheten ska bedrivas,

4) antal barn som avsikten är att ska delta i den privata barnomsorgsverksamheten,

5) namn och kontaktuppgifter för den person som ska verka som ledare för verksamheten, samt uppgifter om dennes utbildning och arbetslivserfarenhet,

6) antalet övrig personal samt uppgifter om personalens utbildning och uppgift i den privata barnomsorgsverksamheten,

7) utdrag ur straffregistret enligt landskapslagen (2004:3) om kontroll över brottslig bakgrund hos personer som ska arbeta med barn,

8) (2020/52) arbetsplanen för verksamheten enligt 2 § i del II samt

9) övriga uppgifter som behövs för att bedöma verksamhetens kvalitet, säkerhet, ändamålsenlighet och förenlighet med lag.

Då landskapsregeringen tagit emot en sådan ansökan som avses i 1 mom. ska landskapsregeringen göra en inspektion på verksamhetsstället för att försäkra sig om att verksamhetsmiljön och den barnomsorg som ges där motsvarar de krav som ställs på barnomsorg. Utrymmen som används för permanent boende får inspekteras bara om det är nödvändigt för att garantera att omgivningen är säker och lämpar sig för barnomsorg och om det inte går att kontrollera detta med tillräckligt stor säkerhet utifrån anmälan eller dess bilagor. I övrigt ska det som bestäms i 34 § förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland följas vid inspektioner. När landskapsregeringen konstaterat att villkoren för privat barnomsorg uppfylls ska landskapsregeringen bevilja tillstånd för att verksamheten inleds eller förändras. Ett tillstånd beviljas för en viss tid eller tillsvidare. (2020/52)

Landskapsregeringen ska meddela förläggningsskommunen om beviljade tillstånd.

Tidigare 2 mom. har blivit 3 mom. genom (2020/52).

33 §. Antagning av barn

Huvudmannen för privat barnomsorg beslutar om antagande av barn.

Huvudmannen för samhällsstödd privat barnomsorg får endast neka antagande av ett barn på grund av brist på barnomsorgsplats.

34 §. Ledning av samhällsstödd privat barnomsorg

Samhällsstödd privat barnomsorg ska ledas av en daghemsföreståndare som svarar för att utrymmen, verksamhetsinnehåll och organisation uppfyller de lagstadgade kraven.

35 §. Taxa för privat barnomsorg

Huvudmannen för privat samhällsstödd barnomsorg ska fastställa en taxa för de avgifter barnets vårdnadshavare ska betala för den barnomsorg barnet utnyttjar. Taxan ska sändas till förläggningsskommunen för kännedom.

36 §. Beräkning av ersättningsandel för privat samhällsstödd barnomsorg

För ett barn som erhåller privat samhällsstödd barnomsorg ska barnets hemkommun betala en ersättningsandel till huvudmannen. Ersättningen gäller sådan barnomsorg som vårdnadshavaren enligt 4 kap. i del II har rätt till för sitt barn. Ersättningen får inte oskäligt avvika från vad en motsvarande kommunal barnomsorgsplats kostar. En kommun kan om särskilda skäl föreligger beviljas rätt av landskapsregeringen att inte betala ut en ersättningsandel till ett privat daghem eller fritidshem. (2020/52)

Ersättningsandelen för privat barnomsorg beräknas för varje barn under de månader verksamheten ansvarar för barnomsorgen och vårdnadshavaren inte samtidigt utnyttjar annan kommunalt finansierad barnomsorg för sitt barn.

Ersättningsandelen

a) för *heltidsomsorg för barn över tre år men under skolåldern* är 90 procent av nettodriftskostnaderna för motsvarande kommunala verksamhet.

b) (2020/52) för *heltidsomsorg för barn under tre år* är 175 procent av den ersättningsandel för heltidsomsorg för barn över tre år som avses i a punkten,

c) för *gruppfamiljedaghem* är 90 procent av nettodriftskostnaderna för motsvarande kommunala verksamhet,

d) för *halvtidsomsorg* är 60 procent av ersättningsandelen för heltidsomsorg som avses i a, b och c punkterna ovan samt

e) för *fritidshemsverksamhet* är 90 procent av nettodriftskostnaderna för motsvarande kommunala verksamhet.

Nettodriftskostnaderna är intäkterna minskade med driftskostnaderna. Driftskostnaderna är lön till personal, sociala avgifter, pensioner, materialinköp, köp av övriga tjänster för den egna serviceproduktionen, hyror, interna utgifter, planmässiga avskrivningar på anläggningstillgångar samt kalkylerad ränta på anläggningstillgångar.

Om kommunen inte har sådan motsvarande verksamhet som avses i 3 mom. ska landskapsregeringen på kommunens ansökan fastställa en ersättningsandel utgående från kostnaderna för motsvarande verksamhet i övriga kommuner på Åland.

Ersättningsandelen ska årligen justeras utgående från kommunens senast fastställda bokslut.

37 §. (2020/52) Förseelser mot bestämmelserna om utövande av privat barnomsorg

Den som trots anmärkning enligt 46 § i del II bedriver privat barnomsorg i strid med bestämmelserna i denna lag, ska för *förseelse mot bestämmelserna om utövande av barnomsorg* dömas till böter. Tillsynsmyndigheten ska anmäla överträdelsen till Ålands polismyndighet.

7 kap. Stöd för barns utveckling och lärande

38 §. Allmänt

Varje barn inom barnomsorgen har enligt sitt behov rätt till stöd för sin utveckling och sitt lärande. Stödet ges som allmänpedagogiskt stöd, specialpedagogiskt stöd och mångprofessionellt stöd.

39 §. Allmänpedagogiskt stöd

Det allmänpedagogiska stödet är en del av barnomsorgens dagliga arbete och riktar sig till alla barn som tillfälligt behöver stöd för sin allsidiga utveckling.

40 §. Specialpedagogiskt stöd

Specialbarnomsorg ges då barnets behov av stöd är regelbundet och då situationen kräver stöd av speciallärare i barnomsorgen. Specialbarnomsorg ska ges av kommunen i den omfattning som barnet har behov av det.

Behovet av specialbarnomsorg utreds av kommunen på begäran av vårdnadshavaren eller av personal i daghemsverksamheten. Utredningen görs av en speciallärare i barnomsorgen i samråd med vårdnadshavarna. På basen av utredningen fattar barnomsorgschefen ett beslut om specialbarnomsorg. De särskilda stödsatserna ska utformas i samråd med barnets vårdnadshavare. Specialläraren i barnomsorgen ska göra upp en individuell plan för barnets specialpedagogiska stöd. Planen ska utvärderas kontinuerligt, dock minst två gånger per år.

41 §. Mångprofessionellt stöd

Om ett barn trots vidtagna stödåtgärder är i behov av ytterligare specialpedagogiska stödåtgärder ska specialpedagogiskt stöd ges som en del av ett mångprofessionellt stöd. I ett mångprofessionellt stöd ingår även de stödtjänster som ges av Ålands hälso- och sjukvård samt de sociala stödtjänster som barnet är i behov av.

Bestämmelser om utredning, beslutsfattande och uppgörande av en individuell plan för barnets specialpedagogiska stöd finns i 40 § i del II. (2020/52)

8 kap. Ledningsansvar

42 §. Landskapsregeringens ledningsansvar

Landskapsregeringen har ett övergripande ansvar för utvecklingen av barnomsorgen.

Landskapsregeringen beslutar om en läroplan för barnomsorgen. Läroplanen ska vara samordnad med grundskolans läroplan. (2022/54)

43 §. Kommunens ledningsansvar

Kommunen ska planera, genomföra, uppfölja och utvärdera barnomsorgen i kommunen samt erbjuda barnomsorg under de tider då vårdnadshavarna behöver det i enlighet med vad som följer av bestämmelserna i 4 kap. i del II. (2020/52)

Kommunen ansvarar för att den kommunala barnomsorgen utövas i enlighet med bestämmelserna i denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av denna lag.

9 kap. Tillsyn

44 §. Ansvarig myndighet för tillsyn

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet är tillsynsmyndighet för den kommunala och den privata barnomsorgen.

45 §. (2020/52) Inspektionsrätt

Tillsynsmyndigheten har rätt att inspektera barnomsorgsverksamheten och de lokaler som används för verksamheten.

En inspektör ska ges tillträde till verksamhetsställets alla utrymmen och utan hinder av sekretessbestämmelserna ska alla handlingar som är nödvändiga för inspektionen läggas fram. Utrymmen som används för permanent boende får inspekteras bara om det är nödvändigt för att trygga barnens ställning och garantera behörig service. I övrigt ska det som bestäms i 34 § förvaltningslagen för landskapet Åland följas vid inspektioner.

46 §. Anmärkning och uppmärksamgörande

Om det vid tillsynen över barnomsorgen konstateras att huvudmannen vid ordnandet eller genomförandet av en verksamhet enligt denna lag har förfarit felaktigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet, kan tillsynsmyndigheten ge huvudmannen eller den tjänsteman som ansvarar för den felaktiga verksamheten, en anmärkning.

Tillsynsmyndigheten kan, om ärendet inte föranleder en anmärkning eller andra åtgärder, uppmärksamgöra den övervakade på att verksamheten ska ordnas på ett behörigt sätt och att god förvaltningssed ska iakttas.

I en anmärkning eller ett uppmärksamgörande som givits av tillsynsmyndigheten enligt denna paragraf får ändring inte sökas genom besvär.

47 §. Förelägganden och tvångsmedel

Om det vid en inspektion upptäcks brister eller andra missförhållanden som äventyrar barnens välbefinnande och säkerhet eller om verksamheten i övrigt strider mot denna lag kan tillsynsmyndigheten meddela ett föreläggande om hur de ska avhjälpas.

När ett föreläggande meddelas ska det utsättas en tid inom vilken nödvändiga åtgärder ska vidtas. Tillsynsmyndigheten kan vid vite eller vid äventyr att verksamheten eller en del av den avbryts, förplikta huvudmannen att iaktta det föreläggande som avses i 1 mom. Om barnens säkerhet kräver det kan tillsynsmyndigheten bestämma att verksamheten eller en del av den omedelbart ska avbrytas.

Beslut som fattats av tillsynsmyndigheten om avbrytande av verksamheten eller om förbud mot användningen av en verksamhetsenhet eller en del av enheten ska iakttas trots att ändring har sökts, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

10 kap. Särskilda bestämmelser

48 §. Vård vid olycksfall

Ett barn som råkat ut för ett olycksfall i barnomsorgsverksamheten har rätt till avgiftsfri vård.

DEL III GRUNDSKOLAN

1 kap. Läroplikt och rätt till skolgång**1 §. Läroplikt**

Ett barn som har sin hemort på Åland enligt lagen om hemkommun är läropliktigt.

Läroplikten innebär en skyldighet för barnet att inhämta grundskolans lärokurs. Läroplikten kan uppfyllas i grundskolan, i en ersättande grundskola eller genom hemundervisning i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Läroplikten börjar höstterminen det år barnet fyller sju år. Ett barn som på grund av intellektuell funktionsnedsättning inte kan få undervisning i den nioåriga grundskolan blir läropliktigt det år då det fyller sex år.

Läroplikten upphör då eleven uppfyllt sin skyldighet enligt 2 mom. eller senast efter tio år och för ett barn med funktionsnedsättning som avses i 3 mom. senast efter elva år.

2 §. Rätt till skolgång

Varje läropliktigt barn ska erbjudas möjlighet att uppfylla sin läroplikt i grundskolan i sin hemkommun eller i en motsvarande skola för syn- och hörselskadade barn. Kommunen ska även ordna grundskoleundervisning för barn som inte har sin hemkommun på Åland om barnet på grund av sina vårdnadshavares arbete, studier, sjukdom eller motsvarande skäl är bosatt i kommunen. Av särskilda skäl ska kommunen även ordna grundskoleundervisning för andra barn som vistas i kommunen.

Rätten till skolgång börjar då barnet blir läropliktigt. Kommunen kan av särskilda skäl på ansökan av vårdnadshavaren ge ett barn rätt att börja sin skolgång ett år tidigare eller ett år senare än det år då barnet blir läropliktigt.

Rätten till skolgång upphör då barnet gått igenom grundskolan, men senast den 31 juli det år då eleven fyller 18 år.

Trots bestämmelserna i 3 mom. har en person som fyllt 18 år och som saknar ett avgångsbetyg från grundskolan rätt till grundskoleutbildning för andra än läropliktiga i enlighet med bestämmelserna i 8 kap. i del III. (2020/52)

3 §. Elevernars skyldigheter

En elev som fullgör sin läroplikt i grundskolan har närvaroplikt och ska utföra sina uppgifter samvetsgrant.

Om en elevs rätt till frånvaro från skolgången bestäms i utbildningsstadgan. Närmare bestämmelser om utbildningsstadgan finns i 4 § i del VI. (2020/52)

Eleverna ska uppträda hänsynsfullt, följa skolans trivselstadga samt hantera skolans egendom med respekt.

Om en elev inte iakttar vad som bestäms i 1 eller 3 mom. kan skolan vidta fostrande samtal och disciplinära åtgärder enligt 13 kap. i del III. (2020/52)

4 §. Vårdnadshavarens ansvar för att barnet fullgör sin läroplikt

Vårdnadshavaren för ett läropliktigt barn ska se till att barnet fullgör läroplikten.

En vårdnadshavare för ett läropliktigt barn som inte fullgör sin läroplikt kan dömas till böter för försummad tillsyn över läropliktigt.

2 kap. Målsättning, undervisning och läroämnena**5 §. Målsättning**

Grundskolan ska ge en allmänbildande grundutbildning och ge eleven verktyg som främjar möjligheterna till livslångt lärande. Grundskolan ska i undervisning och övrig verksamhet ge alla elever likvärdiga möjligheter att inhämta och utveckla sådana kunskaper och färdigheter som behövs för en harmonisk och allsidig personlig utveckling. Verksamheten i grundskolan ska stå på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Grundskolan ska vara tillgänglig för alla och stöda elevens utveckling till en trygg, kreativ och ansvars-kännande människa och en aktiv samhällsmedborgare.

Grundskolans fostrande verksamhet stöder hemmen och vårdnadshavarna i att främja barnets förutsättningar för utveckling och lärande samt att stärka barnets sociala färdigheter och sunda självkänsla.

Verksamheten främjar de färdigheter och kunskaper som behövs för att leva miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart. Verksamheten främjar demokratiska värderingar, demokratiska arbetsmetoder, jämställdhet, jämlikhet och fredsvilja. Verksamheten främjar mänskliga rättigheter och motverkar aktivt all form av kränkande behandling.

Undervisningen ska ge eleverna insikter i och förståelse för den åländska självstyrelsen, demilitariseringen och kulturen.

Grundskoleutbildningen för personer som har passerat läropliktsåldern har som särskilt mål att med beaktande av elevens livserfarenhet, situation, ålder samt språkliga och kulturella bakgrund ge eleven en möjlighet att förvärva de kunskaper och färdigheter som ingår i grundskoleutbildningen och förbättra sin lärandeförmåga och sina förutsättningar för fortsatta studier.

6 §. Undervisningen i grundskolan

Grundskolans lärokurs omfattar nio läsår.

Undervisningen i grundskolan bedrivs i form av allmänundervisning, specialundervisning och träningsundervisning. Undervisningen ordnas som närundervisning, distansundervisning och som verksamhet utanför skolan. Den huvudsakliga undervisningsformen i grundskolan är närundervisning. (2020/132)

Kommunen ska enligt behov ordna förberedande undervisning för en nyanländ elev med ett annat modersmål än svenska. Efter den förberedande undervisningen kan eleven få ämnesspecifik stödundervisning i svenska. Närmare bestämmelser om förberedande undervisning utfärdas i landskapsförordning. (2021/27)

7 §. Läroämnena

I grundskolan ges undervisning i läroämnena som dels är gemensamma för alla elever, dels valfria för den enskilda eleven.

De gemensamma läroämnena är svenska eller svenska som andraspråk, engelska, matematik, biologi, geografi, kemi, fysik, omgivningskunskap, sam-

hällskunskap, historia, religions- och livsåskådningskunskap, hälsokunskap, elevhandledning, hemkunskap, idrott, bildkonst, musik och slöjd.

Utöver de gemensamma läroämnena svenska och engelska ska eleven under grundskoletiden ges möjlighet att välja minst två språk som valfria ämnen. Kommunen beslutar vilka av språken finska, franska, ryska, spanska och tyska som tillhandahålls som valfria ämnen.

Kommunerna kan som valfritt läroämne erbjuda elever med ett annat hemspråk än svenska undervisning i elevens hemspråk, om hemspråksundervisningen utgör en förutsättning för elevens inläring av svenska språket.

Inom det mångprofessionella stöd som avses i 20 § i del III kan kommunen bevilja undantag från bestämmelserna i 1–3 mom. (2020/52)

Eleven beslutar tillsammans med vårdnadshavaren om vilka valfria läroämnen eleven ska delta i. Skolan har rätt att göra de ändringar i valen som ett ändamålsenligt ordnande av undervisningen kräver. Innan ändringarna görs ska eleven och vårdnadshavaren höras.

Närmare bestämmelser om timfördelningen utfärdas i en landskapsförordning.

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

7a §. (2020/52) *Försöksverksamhet*

Landskapsregeringen kan ge huvudmannen för en grundskola rätt till försöksverksamhet i syfte att utveckla utbildningen eller undervisningen. Vid en försöksverksamhet får huvudmannen göra avvikelser från bestämmelserna om ämnen, ämneshelheter och timfördelningen i denna lag och i den förordning som utfärdats med stöd av den.

Huvudmannen ska ansöka om tillstånd till försöksverksamhet hos landskapsregeringen. Ansökan ska innehålla en beskrivning av hur försöket ska genomföras och de avvikelser från timfördelningen som kommer att göras. Landskapsregeringen ska ge tillstånd till försöksverksamhet om huvudmannen har förutsättningar att genomföra försöket på ett sätt som motsvarar syftet och utan att äventyra elevernas undervisningsrelaterade rättigheter. Ett tillstånd kan beviljas för högst tre år och förlängas med högst två år.

8 §. *Rätt till individuell elevhandledning*

En elev som har gått ut grundskolan och inte erhållit en studieplats inom utbildning på gymnasienivå har rätt till elevhandledning från sin tidigare grundskola under ett år efter att läroplikten har upphört.

9 §. *Distansundervisning för läropliktiga*

Med distansundervisning för läropliktiga avses en undervisningssituation som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där läraren inte är på samma plats som eleven men där eleven och läraren bör kunna interagera i realtid.

Undervisningen i grundskolan kan ordnas som distansundervisning

1) om skolan saknar en behörig lärare i det aktuella ämnet och en sådan inte har kunnat anställas,

2) om distansundervisning objektivt motiveras av ett pedagogiskt mervärde,

3) för elever som har rätt till undervisning i särskilda situationer i enlighet med bestämmelserna i 24 § i del III eller

4) om förutsättningarna för distansundervisning i exceptionella situationer enligt 9a § i del III uppfylls. (2020/132)

Distansundervisning ges av en lärare som är anställd vid en åländsk skola och tas emot av en elev på Åland. Varje grundskola på Åland ska ha möjlighet att ta emot och ge distansundervisning. Bestämmelser om distansundervisning ska ingå i skolans arbetsplan.

Vid distansundervisning ska skolan värna om undervisningsgruppens trygghet, säkerhet och välbefinnande samt trygga elevens möjligheter till kommunikation som främjar lärande. (2020/132)

Bestämmelser om distansundervisning för andra än läropliktiga finns i 45 § i del III. (2020/52)

Närmare bestämmelser om distansundervisning utfärdas i en landskapsförordning.

Tidigare 2-5 mom. har blivit 3-6 mom. genom (2020/132)

9a §. (2020/132) *Distansundervisning i exceptionella situationer*

Med distansundervisning i exceptionella situationer avses distansundervisning som ges till en eller flera elevgrupper eller enskilda elever då landskapsregeringen eller någon annan myndighet helt eller delvis stängt en grundskola med stöd av lagen om smittsamma sjukdomar (FFS 1227/2016) för att närundervisning inte kan ordnas på ett tryggt sätt.

Vid distansundervisning i exceptionella situationer ska elevens rätt till undervisning tryggas i enlighet med bestämmelserna i denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Distansundervisning i exceptionella situationer får endast i undantagsfall ordnas för elever i årskurserna 1-3, för elever som får mångprofessionellt stöd med stöd av 20 § i del III eller för elever som omfattas av förlängd läroplikt med stöd av 1 § 3 mom. i del III.

Om det genom en helhetsbedömning av en elevs situation konstateras att eleven saknar förutsättningar att följa undervisning som ordnas som distansundervisning kan eleven undantas från distansundervisning i exceptionella situationer. Bedömningen görs av elevens lärare i samråd med skolans rektor eller förestandare efter att elevens vårdnadshavare blivit hörd.

Vid distansundervisning i exceptionella situationer ska kommunen ordna sådant stöd för lärande och skolgång som avses i 18-23 §§ i del III och sådana barn- och elevhälsojänster som avses i del IV på det sätt som är möjligt med tanke på de särskilda omständigheterna.

För de elever som omfattas av distansundervisning i exceptionella situationer ska kommunen ordna en avgiftsfri måltid under alla arbetsdagar.

Det organ som ansvarar för förvaltningen av kommunens utbildningsverksamhet fattar beslut om övergång helt eller delvis till distansundervisning i exceptionella situationer. Beslut om distansundervisning i särskilda situationer får fattas för högst en månad åt gången.

O 1 LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola

Närmare bestämmelser om distansundervisning i exceptionella situationer kan utfärdas i en landskapsförordning.

3 kap. Styrdokument

10 §. Läroplan

Landskapsregeringen ska anta en läroplan för grundskolan och grundskoleutbildningen för andra än läropliktiga. I läroplanen ska målen och innehållet fastställas för undervisningen och den övriga verksamheten i grundskolan.

11 §. (2020/52) Utbildningsstadga

Kommunfullmäktige ska enligt 4 § i del VI anta en utbildningsstadga för grundskolan med de allmänna grunderna för grundskolans verksamhet.

12 §. Arbetsplan och trivselstadga

Varje grundskola ska göra en arbetsplan för läsåret som baserar sig på läroplanen. I arbetsplanen ska det finnas bestämmelser om skolans verksamhet under läsåret.

För att främja den interna ordningen i skolan, ostörda studier samt trygghet och trivsel i skolan ska skolan ha en trivselstadga. Trivselstadgan ingår i arbetsplanen.

Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om innehållet i arbetsplanen. Arbetsplanen ska godkännas av kommunen och skickas till landskapsregeringen för kännedom. (2020/52)

4 kap. Läsår och skolarbete

13 §. Läsår

Grundskolans läsår börjar den 1 augusti och slutar den 31 juli.

14 §. Elevernas skolarbete

Landskapsregeringen fastställer antalet arbetsdagar för elevernas skolarbete så att de omfattar högst 190 arbetsdagar per läsår. Om självständighetsdagen, trettondagen eller första maj infaller på en annan vardag än en lördag ska de dagarna frånräknas arbetsdagarna.

Elevernas skolarbete börjar i augusti och slutar senast i juni. Landskapsregeringen fastställer vilken dag läsåret börjar och slutar samt läsårets lovdagar. Eleverna och deras vårdnadshavare ska i god tid underrättas om dessa tidpunkter.

15 §. Arbetsdag

Med arbetsdag avses skoldagar av den längd som fastställs i arbetsplanen.

Arbetsdagen består av lektioner som pågår 60 minuter där undervisning och rastaktiviteter varvas. Minst 25 procent av arbetsdagen ska användas till rastaktiviteter och måltider.

Arbetsdagen delas in så att det är ändamålsenligt med tanke på elevernas ålder och utvecklingsnivå, funktionsnedsättning, läroämnet eller det arbetssätt som tillämpas vid undervisningen.

16 §. Elevernas arbetsmängd

Elevernas arbetsmängd får inte vara större än att de, med beaktande av arbetsdagens längd, skolvägen och

hemuppgifterna, får tillräcklig tid för vila, rekreation och fritidsintressen.

Närmare bestämmelser om elevernas arbetsmängd per dag och per vecka kan utfärdas i en landskapsförordning.

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

5 kap. Stöd för lärande och skolgång

17 §. Stöd för lärande och skolgång

Varje elev i grundskolan har rätt till handledning och stöd enligt behov för sitt lärande och sin skolgång. Stöden ges som allmänpedagogiskt stöd, specialpedagogiskt stöd och mångprofessionellt stöd.

18 §. Allmänpedagogiskt stöd

Det allmänpedagogiska stödet är en del av skolans dagliga undervisning och handledning och riktar sig till en elev som tillfälligt behöver stöd för sitt lärande och sin skolgång. Alla elever har vid behov rätt till allmänpedagogiskt stöd. En elev som tillfälligt blivit efter i studierna eller behöver kortvarigt stöd för sitt lärande har rätt att få stödundervisning.

19 §. Specialpedagogiskt stöd

Det specialpedagogiska stödet ges då elevens behov av stöd inte längre kan anses vara tillfälligt utan regelbundet och då situationen kräver flera stödåtgärder samtidigt. Alla stödinsatser, förutom specialundervisning på heltid, kan användas. Ett åtgärdsprogram ska göras upp för eleven.

Ett skriftligt beslut om specialpedagogiskt stöd fattas av skolföreståndaren eller skolans rektor efter att en pedagogisk bedömning gjorts av den ansvariga läraren. Ärendet bereds av skolans barn- och elevhälso-grupp i enlighet med 8 § i del IV. (2020/52)

20 §. Mångprofessionellt stöd

Det mångprofessionella stödet ges till en elev som trots vidtagna stödåtgärder inte når målen för grundskolans allmänna läroplan. Det mångprofessionella stödet innebär att eleven följer en individuellt anpassad lärokurs i ett eller flera läroämnen. För överföring till mångprofessionellt stöd ska ett skriftligt beslut fattas. I beslutet om överföring ingår även beslut om i vilka läroämnen som eleven ska följa anpassad lärokurs. En individuell plan ska göras upp för eleven.

Om en elev har anpassad lärokurs i tre eller flera läroämnen kan ett beslut om mångprofessionellt stöd i specialklass fattas.

Beslut om mångprofessionellt stöd fattas av grundskolechefen eller utbildningschefen efter att en pedagogisk utredning gjorts av en speciallärare. Ärendet bereds av skolföreståndaren eller skolans rektor. Innan beslut fattas ska eleven och vårdnadshavaren samt andra sakkunniga höras. (2021/27)

Behovet av fortsatt mångprofessionellt stöd ska granskas av den ansvariga läraren åtminstone efter årskurs två samt under årskurs sex och åtta. Om det inte finns ett fortsatt behov av mångprofessionellt stöd genom individuellt anpassad läroplan, ska den ansvariga läraren anhålla hos grundskolechefen eller utbildningschefen om att eleven överförs till allmän

lärokurs. Grundskolechefen eller utbildningschefen fattar ett skriftligt beslut i ärendet. (2020/52)

21 §. (2020/52) *Tolknings- och biträdestjänster och hjälpmedel*

En elev som får stöd i sitt lärande och skolgång enligt 18-20 §§ i del III eller annars är i behov av särskilt stöd har rätt att få sådana tolknings- och biträdestjänster och hjälpmedel vilka är en förutsättning för elevens deltagande i undervisningen.

Beslut om tolknings- och biträdestjänster och hjälpmedel kan ingå i beslutet om specialpedagogiskt eller mångprofessionellt stöd enligt 19 eller 20 §§. I övriga fall fattar skolförståndaren eller skolans rektor ett skriftligt beslut om tolknings- och biträdestjänster och hjälpmedel efter att en bedömning av behovet gjorts av den ansvariga läraren.

Tolknings- och biträdestjänster och hjälpmedel är avgiftsfria för eleven enligt 62 § 2 mom. i del III.

22 §. *Träningsundervisning*

En elev som på grund av en intellektuell funktionsnedsättning inte kan följa grundskolans allmänna läroplan ska fullgöra sin läroplikt inom träningsundervisningen och har elvaårig läroplikt. En individuell plan ska göras upp för eleven.

Ett beslut om överföring till träningsundervisning fattas av grundskolechefen eller utbildningschefen med sektorsövergripande utlåtanden som grund. Innan beslutet fattas ska eleven och vårdnadshavaren samt eventuellt andra sakkunniga höras.

Närmare bestämmelser om träningsundervisning utfärdas i en landskapsförordning.

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

23 §. *Åtgärdsprogram och individuell plan*

Då ett beslut om specialpedagogiskt stöd eller ett beslut om flexibel undervisningsform fattas ska ett åtgärdsprogram tas fram för ordnandet av undervisningen.

Då ett beslut om mångprofessionellt stöd eller ett beslut om träningsundervisning fattas ska en individuell plan tas fram för ordnande av undervisningen.

Åtgärdsprogrammet och den individuella planen ska tas fram i samarbete med eleven och vårdnadshavaren om det inte finns ett uppenbart hinder för det. Åtgärdsprogrammet och den individuella planen ska granskas i enlighet med elevens behov, dock ska åtgärdsprogrammet granskas minst en gång per termin och den individuella planen minst en gång per läsår.

Närmare bestämmelser om åtgärdsprogrammet och om den individuella planen utfärdas i en landskapsförordning.

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

24 §. *Undervisning i särskilda situationer*

En elev som på grund av psykiska eller fysiska hälsoskäl inte kan gå i skolan har rätt till undervisning i särskilda situationer. Syftet med undervisningen i särskilda situationer är att upprätthålla lärandet då eleven vårdas eller rehabiliteras. (2020/52)

Huvudmannen för skolan där eleven är inskriven ansvarar för undervisningen. Skolförståndaren eller

rektorn beslutar om undervisning i särskilda situationer på ansökan av eleven eller elevens vårdnadshavare eller på initiativ av skolan.

Närmare bestämmelser om undervisning i särskilda situationer utfärdas i en landskapsförordning.

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

25 §. *Flexibel undervisningsform*

Med flexibel undervisningsform avses individanpassad undervisning, lärande och stöd för utveckling som ordnas i enlighet med den allmänna läroplanen i en alternativ lärmiljö. Syftet med flexibel undervisningsform är att minska avbrotten i grundskoleutbildningen och förbättra elevens möjligheter att få ett avgångsbetyg.

Flexibel undervisningsform förutsätter inte ett beslut om anpassad lärokurs. Skolförståndaren eller rektorn beslutar om flexibel undervisningsform på ansökan av eleven eller elevens vårdnadshavare eller på initiativ av skolan.

Undervisningen ordnas i små grupper i skolan, på arbetsplatser eller i andra lärmiljöer med hjälp av sektorsövergripande samarbete och stöd- och rådgivningstjänster.

Då ett beslut om flexibel undervisningsform fattas ska ett åtgärdsprogram eller en individuell plan som avses i 23 § i del III tas fram för ordnandet av undervisningen. (2020/52)

Närmare bestämmelser om flexibel undervisningsform utfärdas i landskapsförordning.

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

26 §. *Särskilda undervisningsarrangemang*

Undervisningen för en elev kan delvis ordnas på något annat sätt än enligt det som bestäms i denna lag eller med stöd av den (2020/52)

1) om eleven till någon del redan har kunskaper och färdigheter som motsvarar grundskolans lärokurs,

2) om det med hänsyn till elevens förhållanden och tidigare studier är oskäligt att eleven ska genomgå grundskolans lärokurs eller

3) om det är motiverat av skäl som har samband med elevens hälsotillstånd.

Om elevens vårdnadshavare inte har gjort någon framställning om att elevens undervisning ska ordnas på de sätt som avses i 1 mom. ska elevens vårdnadshavare ges möjlighet att bli hörd innan ett beslut fattas. (2020/52)

Skolförståndaren eller skolans rektor fattar beslut om särskilda undervisningsarrangemang.

6 kap. Hemundervisning

27 §. (2020/52) *Allmänt*

Med hemundervisning avses att vårdnadshavaren ansvarar för att ett barn som har sin hemort på Åland enligt lagen om hemkommun uppfyller sin läroplikt enligt 1 § i del III. Vårdnadshavaren ansvarar för att barnet tillägnar sig sådana kunskaper och färdigheter som anges i läroplanen för grundskolan.

28 §. (2020/52) *Anmälan*

Vårdnadshavarna ska läsårsvis skriftligt anmäla till hemkommunen att läroplikten fullgörs genom hem-

O 1 LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola

undervisning. Till anmälan ska fogas en plan över hur vårdnadshavaren ska ordna undervisningen så att hela läroplikten fullgörs. Vid byte av bosättningskommun ska vårdnadshavaren tillstålla den nya kommunen den senaste redogörelsen enligt 29 § 1 mom. i del III över barnets utveckling och framsteg i förhållande till läroplanen.

29 §. Kommunens tillsyn

Då ett barn fullgör sin läroplikt genom hemundervisning ska barnets utveckling och framsteg i förhållande till läroplanen prövas av kommunen en gång per termin. Efter tillsynen sammanställer kommunen en skriftlig redogörelse över barnets framsteg vilken ges till vårdnadshavarna.

Vårdnadshavarna ska i god tid innan tillsynen lämna in en redogörelse för periodens arbete. Tillsynen tar fasta på barnets framsteg genom diskussioner med barnet, skriftliga och muntliga prov, praktiska prov, studier och portfolier som beskriver studieresultaten.

Om ingen av barnets vårdnadshavare har svenska som modersmål ska barnets kunskaper i ämnet svenska särskilt uppmärksammas vid tillsynen. Barnet kan delta i den förberedande undervisning för elever med annat modersmål än svenska som grundskolan i hemkommunen ordnar.

Om barnets framsteg vid tillsynen är väsentligt lägre än vad som rimligen kan förväntas ska kommunen meddela vårdnadshavarna detta så att de kan åtgärda bristerna under kommande termin. I ett beslut som gäller bedömningen av ett barn som fullgör sin läroplikt genom hemundervisning får ändring sökas så som föreskrivs i del III 9 kap. 55 §. (2020/52)

Om barnets utveckling och lärande under ett läsår uppvisar allvarliga brister och kommunen anser att barnets läroplikt inte fullgörs genom hemundervisningen och att vårdnadshavaren inte uppfyller sin skyldighet att ansvara för att barnet fullgör sin läroplikt, kan kommunen fatta ett beslut om att avbryta hemundervisningen och kräva att barnet uppfyller läroplikten i grundskolan eller i en ersättande grundskola. Ett beslut om avbrytande av hemundervisning ska fattas skriftligen av grundskolechefen eller utbildningschefen. Ärendet bereds av skolföreståndaren eller skolans rektor. Innan beslutet fattas ska barnet och dennes vårdnadshavare samt eventuellt andra sakkunniga höras.

30 §. Betyg

Om vårdnadshavaren vill att ett barn som hemundervisas ska få ett betyg som motsvarar avgångsbetyget eller betyg i enskilda ämnen från grundskolan där man antecknar de fullgjorda studierna samt där kunskapsnivån är bedömd, måste den läropliktiga godkännas i en särskild examen. Anmälan av barnet till denna examen måste göras minst ett år i förväg.

En elev har rätt att efter bedömning få betyg över fullgjord enskild lärokurs.

7 kap. Ersättande grundskolor**31 §. Allmänt**

Huvudmannen för en ersättande grundskola är en enskild fysisk eller juridisk person.

32 §. Tillstånd

Den som vill bedriva ersättande grundskoleverksamhet ska ansöka om tillstånd hos landskapsregeringen.

Landskapsregeringen kan bevilja tillstånd för en enskild fysisk eller juridisk person att bedriva ersättande grundskoleverksamhet om undervisningen i skolan grundar sig på en erkänd pedagogisk teori eller modell.

Landskapsregeringen kan återkalla tillståndet att bedriva ersättande grundskoleverksamhet om det vid tillsynen upptäcks brister eller om förutsättningarna förändras väsentligt.

33 §. Läroplan

Läroplanen för en ersättande grundskola ska sammanställas av skolans direktion och godkännas av landskapsregeringen. Läroplanen får inte stå i strid med läroplanen för grundskolan.

34 §. Tillämpning av bestämmelserna om grundskolan

Bestämmelserna om grundskolan i 3-6 §§ i del I, i 1 § i del II, i 5 §, 7 §, 58-61 §§ och 63-81 §§ i del III, i 1-14 §§ i del IV, i 2 § och 8-11 §§ i del V samt i 3-4 §§ i del VII gäller i tillämpliga delar ersättande grundskolor. (2020/52)

Trots bestämmelserna i 1 mom. får en ersättande grundskola vars verksamhet bedrivs utan samhällsstöd, uppbära skäliga avgifter av eleverna.

35 §. Förvaltning

Förvaltningen av verksamheten i en ersättande grundskola ska skötas av en direktion som tillsätts av huvudmannen för skolan. Direktionen ansvarar för de uppgifter som enligt denna lag ska skötas av kommunen.

Förläggningsskommunen ansvarar för tillsynen över ersättande grundskolor i kommunen. Bestämmelser om tillsyn finns i 85 § i del III. Förläggningsskommunen ska meddela landskapsregeringen om brister som upptäcks vid tillsynen. (2020/52)

36 §. Arbetsordning och arbetsplan

En ersättande grundskola ska ha en arbetsordning för skolan med bestämmelser om de allmänna grunderna för skolans verksamhet. Arbetsordningen antas av skolans direktion.

Den ersättande grundskolan ska göra upp en arbetsplan för läsåret vilken baserar sig på läroplanen och som följer landskapsregeringens anvisningar. I arbetsplanen ska det finnas närmare bestämmelser om skolans verksamhet under läsåret.

Arbetsplanen ska godkännas av direktionen och skickas till förläggningsskommunen och landskapsregeringen för kännedom.

37 §. Antagning av elever

Huvudmannen för en ersättande grundskola beslutar om antagande av barn till skolan, dock så att huvudmannen endast får neka antagande av ett barn på grund av platsbrist.

38 §. Finansiering

En ersättande grundskolas verksamhet kan enligt avtal mellan huvudmannen för den ersättande grund-

skolan och förläggningsskolorna finansieras av förläggningsskolorna.

Om den ersättande grundskolan finansieras av huvudmannen för skolan har huvudmannen rätt till ett stöd av landskapsregeringen för finansieringen av verksamheten. Stödbeloppet för en ersättande grundskola som finansieras av huvudmannen för skolan utgör 20 procent av ett belopp som med skolans elevunderlag som grund beräknas på det sätt som anges i 9 § landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna.

8 kap. Grundskoleutbildning för andra än läropliktiga

39 §. Rätt till grundskoleutbildning

En person som har sin hemkommun på Åland enligt lagen om hemkommun, har passerat läropliktsåldern och som saknar ett avgångsbetyg från grundskolan, har rätt att avlägga delar av grundskolans lärokurs eller hela lärokursen.

Närmare bestämmelser om grundskoleutbildning för andra än läropliktiga utfärdas i en landskapsförordning.

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

40 §. Innehåll

Grundskoleutbildningen för andra än läropliktiga består av tre olika skeden beroende på elevens behov av kunskaper, läskunnighetsskedet, inledningsskedet och slutskedet.

Närmare bestämmelser om timfördelningen och utbildningens omfattning utfärdas i en landskapsförordning.

Bestämmelser om innehållet i grundskolans lärokurs för andra än läropliktiga finns i grundskolans läroplan.

Bestämmelserna i 5 kap. i del III om stöd för lärande och skolgång omfattar i tillämpliga delar elever inom denna utbildningsform. (2020/52)

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

41 §. Läskunnighetsskede, inledningsskede och slutskede

Läskunnighetsskedets syfte är att ge eleven elementära läs- och skrivkunskaper samt grundläggande numeriska färdigheter.

Inledningsskedets syfte är att ge eleven behövliga färdigheter i svenska som andraspråk samt övriga färdigheter för en övergång till slutskedet. Utbildningen i inledningsskedet omfattar svenska som andraspråk, engelska, matematik, samhällskunskap och kulturkännedom, miljö- och naturkunskap samt hälsokunskap.

Utbildningen i slutskedet omfattar svenska alternativt svenska som andraspråk, engelska, matematik, religions- och livsåskådningskunskap, historia, samhällskunskap, biologi, geografi, hälsokunskap, fysik, kemi samt idrott.

Eleven har rätt till elevhandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i inlednings- och slutskedet.

Närmare bestämmelser om de olika skedena utfärdas i en landskapsförordning.

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

42 §. Tillgodoräknande av kunskaper

Elevens tidigare kunskaper ska bedömas och kunskaperna ska tillgodoräknas. Elevens utgångsnivå ska vid behov bestämmas i samarbete med andra myndigheter.

43 §. Individuell studieplan

Utbildningsanordnaren och eleven ska tillsammans utarbeta en individuell studieplan för eleven. I studieplanen fastställs i vilket skede enligt 41 § i del III som studierna inleds, vilka kurser som ska genomgå och vad som i övrigt hör till studiernas centrala innehåll, studietiden, på vilket sätt studierna ska genomgå samt vilka andra faktorer som är av betydelse för att de mål för utbildningen som anges närmare i läroplanen ska uppnås. (2020/52)

Elevens individuella studieplan kan innefatta studieperioder vid andra läroanstalter och praktikperioder.

44 §. Fullföljande och avbrytande av studier

Lärokursen för läskunnighets-, inlednings- och slutskedet omfattar sammanlagt högst fyra år. Den som studerar på heltid ska avlägga studierna inom högst fem år.

En elev anses ha avbrutit studierna om eleven utan att ha anmält ett giltigt skäl uteblir från undervisningen och det är uppenbart att eleven inte slutför studierna i enlighet med sin individuella studieplan.

45 §. Distansundervisning för andra än läropliktiga

Grundskoleutbildning för andra än läropliktiga kan helt eller delvis ordnas som distansundervisning. Med distansundervisning för andra än läropliktiga avses en undervisningssituation som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där läraren inte är på samma plats som eleven. Distansundervisningen ges av en lärare som är anställd vid en åländsk skola och tas emot av en elev på Åland.

Närmare bestämmelser om distansundervisning för andra än läropliktiga utfärdas i en landskapsförordning.

46 §. Studiesociala förmåner

Undervisning, läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial är avgiftsfria för eleven.

Den som studerar på heltid har rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen förutsätter att eleven är närvarande på utbildningsstället.

En elev ska beviljas ersättning för transport mellan bostaden och skolan under skolans arbetsdagar om färdvägen i en riktning är längre än fem kilometer. (2020/52)

Närmare bestämmelser om studiesociala förmåner för andra än läropliktiga utfärdas i en landskapsförordning.

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

47 §. (2020/52) Disciplinära åtgärder

De disciplinära åtgärder som avses i 13 kap. i del III ska tillämpas på den som erhåller grundskoleutbildning för andra än läropliktiga, dock så att en sådan begränsning av rätten att delta i undervisningen som avses i 72 § 3 mom. kan göras för högst ett år.

O 1 LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola

48 §. (2020/52) Elevbedömning

Bestämmelserna om elevbedömning i 9 kap. i del III ska i tillämpliga delar även omfatta grundskoleutbildning för andra än läropliktiga.

9 kap. Elevbedömning**49 §. Elevbedömning**

Eleven och elevens vårdnadshavare ska fortlöpande få information om elevens framsteg i studierna och om elevens arbete, ansvar och samarbete. Eleven ska ges betyg i enlighet med 50 § i del III. Elevens lärande, arbete, ansvar och samarbete ska bedömas mångsidigt. Syftet med elevbedömningen är att leda och sporra eleven i studierna och att utveckla elevens förutsättningar att bedöma sig själv. (2020/52)

Närmare bestämmelser om fortlöpande bedömning av studieprestationerna och om framsteg i studierna utfärdas i en landskapsförordning.

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

50 §. Betyg

Under läsåret ska eleven ges minst ett mellanbetyg och i slutet av läsåret ett läsårsbetyg.

En elev som har inhämtat grundskolans hela lärokurs får ett avgångsbetyg.

En elev som avbryter studierna utan att ha inhämtat grundskolans hela lärokurs eller utan godkänt betyg i alla läroämnen får ett skiljebetyg.

Landskapsregeringen beslutar om betygsformulär och om vilka uppgifter som ska antecknas i betygen. Närmare bestämmelser om elevbedömning genom betyg kan utfärdas i en landskapsförordning.

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

51 §. Bedömning och bedömningsgrunder

Varje enskilt läroämne samt elevens uppförande bedöms av elevens lärare eller, om lärarna är flera, lärarna gemensamt. Eleven och elevens vårdnadshavare har rätt att få uppgifter om bedömningsgrunderna och hur de har tillämpats på bedömningen av eleven.

Ett beslut om kvarstannande på årskursen fattas av skolföreståndaren eller skolans rektor i samråd med elevens lärare. En elev kan kvarstanna på årskursen om eleven inte genomfört de olika läroämnen som ingår i årskursens lärokurs med godkänt resultat, eller om kvarstannande på årskursen är ändamålsenligt med tanke på elevens allmänna framgång i skolan. Om elevens vårdnadshavare inte har begärt att eleven ska kvarstanna på årskursen ska vårdnadshavaren beredas tillfälle att bli hörd innan ett beslut om kvarstannande på årskursen fattas.

52 §. Beslut om betyg

Beslut om betyg fattas av klassföreståndaren och skolföreståndaren eller rektorn. Skolföreståndaren eller skolans rektor ansvarar för att betyg ges i enlighet med denna lag och bestämmelser utfärdade med stöd av den.

53 §. Höjning av vitsord

Den som har ett avgångsbetyg som utfärdats med stöd av denna lag och som vill höja sitt betyg i ett enskilt läroämne har rätt att göra det. Begäran om att få

höja vitsord ska göras vid den grundskola som eleven fått sitt avgångsbetyg från eller vid en annan skola på Åland som beviljats tillstånd att bedriva grundskoleutbildning för andra än läropliktiga.

Närmare bestämmelser om höjning av vitsord och var detta kan göras utfärdas i en landskapsförordning.

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

54 §. Utvärdering av anpassad lärokurs (2020/52)

Den som genomgått grundskolan och har ett avgångsbetyg som innehåller anpassad lärokurs i ett eller flera läroämnen har rätt att begära att den grundskola som eleven har sitt avgångsbetyg från utvärderar anpassningen. Om utvärderingen visar att en eller flera anpassningar ska avlyftas ska skolan utfärda ett nytt avgångsbetyg.

Närmare bestämmelser om utvärdering av anpassning av lärokurs utfärdas i en landskapsförordning.

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

55 §. (2020/52) Rättelse av elevbedömning

Bestämmelser om rättelse av elevbedömning och gällande beslut om kvarstannande finns i 3 § i del VII.

10 kap. Elevernas delaktighet**56 §. Elevens rätt till delaktighet**

Elevens delaktighet i utbildningen ska främjas. Utbildningen ska vara tillgänglig för alla och eleven ska ha möjlighet att delta i utvecklingen av den. Eleven ska informeras om alla frågor som direkt berör elevens vardag och ha möjlighet att uttrycka sina åsikter.

Eleverna ska ha tillfälle att under skoltid behandla frågor av gemensamt intresse.

Elevens delaktighet i utbildningen ska anpassas efter elevens ålder, mognad, funktionsnedsättning och förutsättningar. Verksamheten ska planeras som en del av arbetsplanen eller i samband med denna. I planeringen av verksamheten ska delaktighet beaktas i arbetsplanen eller i samband med denna.

57 §. Elevråd

För årskurserna sju till nio ska det finnas ett elevråd som utses av eleverna. För övriga årskurser kan skolan fatta beslut om att ett elevråd ska finnas.

Elevrådet ska höras vid beredningen av arbetsplanen och trivselstadgan och före andra beslut som påverkar eleverna väsentligt. Elevrådet ska leda och samordna elevernas gemensamma aktiviteter och behandla ärenden som gäller eleverna. Elevrådet ska arbeta för att öka elevernas delaktighet och påverkingsmöjligheter.

Kommunen ska höra elevrådet i frågor som berör elever.

Vid varje skola som har ett elevråd ska det finnas en elevrådshandledare med uppgift att stöda och handleda elevrådet i dess uppdrag.

En elev som utsetts till elevrådsrepresentant eller som har ett annat uppdrag att företräda andra elever i frågor som gäller utbildningen, ska få den ledighet från skolarbetet som behövs för uppdraget samt kompensation för den undervisning eleven går miste om på grund av uppdraget.

11 kap. Trygg lärmiljö

58 §. *Lärmiljön*

Alla elever har rätt till en trygg lärmiljö som präglas av säkerhet, trygghet och studiero under hela dagen. Med lärmiljö avses lokaler, platser, grupper och aktiviteter där lärandet sker.

Alla raster ska vara övervakade.

Skolans undervisning är offentlig men skolföreståndaren eller skolans rektor kan av grundad anledning neka tillträde till undervisningen.

59 §. *Inom- och utomhusmiljöer*

En grundskolas lokaler ska vara lämpliga för verksamheten. I lokalerna ska det finnas tillgång till sådan pedagogisk och annan utrustning som behövs för verksamheten.

I anslutning till varje skola ska det finnas ett utomhusområde för elevernas aktiviteter med tillgång till utrustning som främjar lek och rörelse. Utomhusområdet ska vara tryggt att vistas på.

Tillgängligheten i skolans inom- och utomhusmiljöer ska säkerställas.

60 §. *Åtgärder mot kränkande behandling*

Personal vid en grundskola som får kännedom om att en elev har blivit utsatt för kränkande behandling i samband med skolans verksamhet ska anmäla det till en lärare eller till skolföreståndaren eller skolans rektor.

Läraren, skolföreståndaren eller skolans rektor ska skyndsamt utreda omständigheterna kring de kränkande händelserna och vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Skolföreståndaren, skolans rektor eller den ansvariga läraren ska meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i skolan eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom, till vårdnadshavaren för den elev som gjort sig skyldig till detta och för den elev som utsatts för detta.

61 §. *Olagliga eller farliga föremål*

En elev får inte medföra eller under arbetsdagen inneha sådana föremål eller ämnen som enligt någon annan lag inte får innehas eller med vilka den egna eller någon annans säkerhet kan äventyras eller som särskilt lämpar sig för att skada egendom och som det inte finns någon godtagbar orsak att inneha.

12 kap. Studiesociala förmåner

62 §. *Avgifter för skolgången*

Verksamheten och utbildningen i grundskolan är avgiftsfri för eleverna. Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läromedel, skoltillbehör, arbetsredskap och arbetsmaterial som behövs för en tidsenlig undervisning och utbildning. Avgifter får inte tas för verksamhet utanför skolan som sker i enlighet med läroplanen.

Elever i behov av särskilt stöd har rätt att avgiftsfritt få sådana tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel som är en förutsättning för att de ska kunna delta i undervisningen.

63 §. *Skolmåltider*

Eleverna ska under varje arbetsdag få en fullvärdig måltid samt, om arbetsdagens längd kräver det, ett mellanmål. Måltiden och mellanmålet ska vara näringsmässigt väl sammansatta och tillräckliga, ändamålsenligt ordnade och övervakade samt avgiftsfria för eleverna.

64 §. *Elevskjuts och ledsagning*

Kommunen ska ordna elevskjuts och ledsagning för

- 1) en elev i årskurserna ett till tre som har en skolväg som är längre än tre kilometer och en elev i årskurs fyra till nio som har en skolväg som är längre än fem kilometer,

- 2) en elev vars skolväg är alltför ansträngande eller farlig med beaktande av elevens ålder eller andra omständigheter samt

- 3) en elev inom träningsundervisningen, om elevskjuts behövs med beaktande av skolvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet. (2020/52)

Elevskjutsen och ledsagningen är avgiftsfri för eleven.

Elevskjutsen är ordnad på ett ändamålsenligt sätt om den dagliga skolfärden inklusive väntetider tar högst tre timmar för en elev i årskurs ett till sex eller i specialklass och högst fyra timmar för en elev i årskurs sju till nio.

Om vårdnadshavaren ansökt om att eleven ska gå i grundskolan i ett annat skoldistrikt i hemkommunen eller i en annan kommun är kommunen inte skyldig att ordna eller bekosta elevskjuts eller ledsagning.

65 §. *Väntan i skolan*

Om en elev på grund av skolarbetets organisering eller elevskjutsens ordnande måste tillbringa tid i skolan utanför lektionstid ska eleven ha en möjlighet att sköta hemuppgifter eller bedriva andra studier under tillsyn.

66 §. *Inkvartering för elever*

Om skolresan för en elev inte kan ordnas på det sätt som bestäms i 64 § i del III har eleven rätt till fri inkvartering. (2020/52)

Fri inkvartering för en elev omfattar avgiftsfri kost och logi samt skjuts mellan inkvarteringsstället och hemmet den dag då elevernas skolarbete börjar och slutar samt före och efter veckoslut och andra lov dagar.

En elev har inte rätt till fri inkvartering under jul- och sommarloven och inte utan tvingande skäl under annat lov eller vid avbrott i skolarbetet under minst två dagar.

67 §. *Vård vid olycksfall*

Ett barn som råkat ut för ett olycksfall i grundskoleverksamheten, under vägen till och från skolan eller på inkvarteringsstället har rätt till avgiftsfri vård.

13 kap. Fostrande samtal och disciplinära åtgärder

68 §. *Allmänt*

För att ingripa i och förebygga olämpligt beteende hos en elev kan fostrande samtal och disciplinära åtgärder vidtas i enlighet med vad som närmare bestäms i detta kapitel.

O 1 LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola

Varje grundskola ska göra upp en handlingsplan för fostrande samtal och disciplinära åtgärder. Landskapsregeringen utfärdar anvisningar om hur handlingsplanen ska utarbetas. (2020/52)

Huvudmannen för skolan ska följa upp användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder minst en gång per läsår.

Tidigare 2 mom. har blivit 3 mom. genom (2020/52).

69 §. Fostrande samtal

En elev som stör undervisningen eller på något annat sätt bryter mot ordningen i skolan, fuskar eller behandlar andra elever eller skolans personal respektlöst eller på ett sätt som kränker deras människovärde kan som första åtgärd åläggas att delta i ett fostrande samtal i högst två timmar.

Vid ett fostrande samtal specificeras i samråd med eleven den gärning eller försummelse som föranlett samtalet. Vid behov utreds orsakerna till uppförandet samt konsekvenserna av det och de medel som finns för att förbättra elevens uppförande i skolan.

Skolförståndaren eller skolans rektor eller lärare beslutar om fostrande samtal ska hållas. Fostrande samtal ska registreras och vårdnadshavarna ska informeras.

70 §. Utvisning av elev

Läraren kan be en elev som stör undervisningen att avlägsna sig från undervisningsutrymmet för högst den tid som återstår av lektionen, eller utvisa en elev från en skoltillställning.

En elev får inte lämnas utan uppsikt efter att han eller hon har utvisats enligt 1 mom.

71 §. Skriftlig varning

Skolförståndaren eller skolans rektor kan ge en elev en skriftlig varning, om eleven vid upprepade tillfällen betett sig olämpligt eller stort undervisningen eller gjort sig skyldig till en allvarlig förseelse.

72 §. Avstängning för en viss tid

En lärare kan i samråd med skolförståndaren eller skolans rektor begränsa en elevs rätt att delta i undervisningen genom avstängning för högst den tid som återstår av skoldagen, om det finns risk för att en annan elev eller någon i skolans personal blir lidande av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller någon annan verksamhet i skolan i hög grad försvåras på grund av elevens störande beteende. En elev vars rätt att delta i undervisningen begränsats får inte lämnas utan uppsikt.

Om en elevs rätt att delta i undervisningen begränsats enligt 1 mom. kan skolförståndaren eller skolans rektor fatta beslut om avstängning för högst en vecka för att utreda fortsatta åtgärder. (2020/52)

Kommunen kan fatta beslut om avstängning från undervisningen av en elev för högst tre månader om eleven har gjort sig skyldig till en allvarlig förseelse eller om eleven uppenbart har störts undervisningen, utsatt en annan elev för mobbing eller vid upprepade tillfällen betett sig olämpligt och inte låtit rätta sig av en skriftlig varning enligt 71 § i del III. Vid behandlingen av ärendet ska det organ som ansvarar för

socialvården vara representerat på det sätt som följer av bestämmelserna i landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen. (2021/27)

73 §. Avlägsnande av en elev som uppför sig störande och äventyrar säkerheten

Om en elev inte lyder en sådan uppmaning att avlägsna sig som avses i 70 § eller 72 § 1 mom. i del III har skolförståndaren, skolans rektor och läraren rätt att avlägsna eleven från undervisningsutrymmet, eller från en skoltillställning. Skolförståndaren, rektorn och läraren har också rätt att avlägsna en elev från skolans område, om eleven inte avlägsnar sig efter att ha fått veta att rätten att delta i undervisningen har begränsats. (2020/52)

Om en elev som ska avlägsnas försöker förhindra detta genom att göra motstånd har skolförståndaren, rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att få eleven avlägsnad och som med hänsyn till elevens ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en helhetsbedömning av situationen kan anses vara försvarbara.

Skolförståndaren, rektorn och läraren kan i de situationer som avses i 1 och 2 mom. agera tillsammans eller var för sig. Det är förbjudet att använda maktmedelsredskap för att avlägsna eleven. Om skolförståndaren, rektorn eller läraren har använt sig av maktmedel ska han eller hon lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till kommunen.

Bestämmer om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 2 mom. och 7 § i strafflagen (FFS 39/1889).

74 §. Förfarande och verkställighet av disciplinära åtgärder

Innan en elev ges en skriftlig varning enligt 71 § i del III eller stängs av från undervisningen för en viss tid enligt 72 § 2 eller 3 mom. i del III ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras, elevens vårdnadshavare beredas tillfälle att bli hörd samt annan behövlig utredning inhämtas. Beslut ska utfärdas om en åtgärd enligt 71 § eller 72 § 2 och 3 mom. (2020/52)

Utvisning av en elev och avstängning enligt 70 § och 72 § 1 mom. ska registreras och elevens vårdnadshavare underrättas. (2020/52)

Socialvårdsmyndigheten i den kommun där skolan är belägen ska meddelas om elevens rätt till undervisning begränsas för en längre tid än en arbetsdag.

Kommunen ska ordna undervisningen så att den elev vars rätt till undervisning begränsas genom avstängning inte blir efter i de framsteg som hans eller hennes årskurs och undervisningsgrupp gör. För den elev som stängts av ska en plan utarbetas utgående från arbetsplanen och undervisningen och lärandet ska följa denna plan.

Om en elev har uppfört sig så våldsamt eller hotfullt att säkerheten för en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blivit lidande eller allvarligt äventyrats, och det finns en uppenbar risk för att det våldsamma eller

hotfulla uppförandet upprepas, kan ett beslut om avstängning för en viss tid verkställas innan det har vunnit laga kraft. Ett beslut om verkställighet av ett icke lagakraftvunnet beslut om avstängning och ett beslut om den tidpunkt då verkställigheten inleds ska fattas i samband med att beslutet om avstängningen fattas.

75 §. Verkningsarna av ett anhängigt åtal och domstolsbeslut på disciplinärt förfarande

Under den tid då ett åtal mot en elev är anhängigt vid en allmän domstol får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot eleven.

Om en domstol har frikänt en elev, får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än på grund av en sådan omständighet som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär åtgärd.

Om en domstol har dömt en elev till straff, får eleven inte av samma skäl påföras en disciplinär åtgärd. Rätten för en elev att delta i undervisningen kan dock begränsas för en viss tid, om det med hänsyn till elevens brott eller omständigheter i samband med det är motiverat.

76 §. (2020/52) Elevhälsotjänster i samband med disciplinära åtgärder

Skolan ska se till att nödvändiga elevhälsotjänster ordnas för en elev som påförts en sådan disciplinär åtgärd som avses i 71 eller 72 §§ i del III.

77 §. Skyldighet för en elev att ersätta skada

Bestämmelser om skyldigheten för en elev att ersätta den skada som han eller hon har orsakat finns i skadeståndslagen (FFS 412/1974). Skador ska anmälas till elevens vårdnadshavare.

Om det med säkerhet är känt vem som utfört gärningen och denne kan identifieras, kan skolföreståndaren, skolans rektor eller en lärare av pedagogiska skäl bestämma att eleven ska rengöra eller ordna upp skolans egendom eller utrymmen som eleven avsiktligt eller av oaktamhet smutsat ned eller skapat oreda i. Uppgiften ska utföras under övervakning och den får inte vara farlig eller för tung för eleven med beaktande av elevens ålder och utvecklingsnivå. Det får inte ta mer än två timmar att utföra uppgiften. Om uppgiften utförs vid sidan av elevens arbetsdag ska detta meddelas till elevens vårdnadshavare. Utförandet av uppgiften ska beaktas vid beslut om disciplinära åtgärder enligt denna lag.

14 kap. Granskning och omhändertagande av saker

78 §. (2020/52) Rätt att granska elevens saker

Skolföreståndaren samt skolans rektor och lärare har rätt att under arbetsdagen granska de saker som en elev har med sig och de förvaringsutrymmen i skolan som eleven förfogar över och att utföra en ytlig granskning av elevens kläder för att omhänderta ett förbjudet föremål eller ämne som avses i 61 § i del III och med vilket den egna säkerheten eller någon annans säkerhet kan äventyras, om det är uppenbart att eleven innehar sådana föremål eller ämnen och eleven trots begäran vägrar att överlämna dem eller inte på

ett tillförlitligt sätt visar att han eller hon inte innehar sådana.

Eleven ska meddelas orsaken till granskningen innan den utförs. Granskningen av elevens kläder får endast utföras av en person som är av samma kön som eleven. Vid granskningen av elevens kläder ska förutom den som utför granskningen även en annan myndig person som hör till skolans personal närvara. På elevens begäran ska en person som hör till skolans personal och som eleven utser närvara vid granskningen av elevens kläder om denna person är tillgänglig. (2021/27)

En avvikelse från det sätt att utföra granskningen på som föreskrivs i 2 mom. får dock göras om det på grund av ärendets brådskande natur är absolut nödvändigt med tanke på säkerheten. (2021/27)

De rättigheter och skyldigheter som avses i denna paragraf gäller också under den tid som en elev deltar i undervisning eller verksamhet utanför skolan. (2021/27)

79 §. Rätt att omhänderta föremål eller ämnen

Skolföreståndaren samt skolans rektor och lärare har rätt att tillsammans eller var för sig under arbetsdagen ta ifrån en elev ett förbjudet föremål eller ämne eller ett sådant föremål eller ämne som eleven stör undervisningen eller lärandet med.

Om en elev som innehar ett föremål eller ämne som ska omhändertas försöker förhindra omhändertagandet genom att göra motstånd, har skolföreståndaren samt skolans rektor och lärare rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att frånta eleven föremålet eller ämnet och som med hänsyn till elevens ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en samlad bedömning av situationen, kan anses vara försvarbara. Rätten att använda maktmedel gäller enbart föremål eller ämnen som äventyrar elevens eller andras säkerhet och föremål eller ämnen som eleven stör undervisningen eller lärandet med.

Maktmedelsredskap får inte användas vid omhändertagande enligt 1 eller 2 mom.

Bestämmer om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 2 mom. och 7 § i strafflagen.

De rättigheter och skyldigheter som avses i denna paragraf gäller också under den tid som en elev deltar i undervisning eller verksamhet utanför skolan.

80 §. (2020/52) Allmänna principer för omhändertagande och granskning

De åtgärder som avses i 78 och 79 §§ i del III ska genomföras på ett så säkert sätt som möjligt. Åtgärderna får inte ingripa i elevens personliga integritet i större omfattning än vad som är nödvändigt för att trygga säkerheten och studieron. Vid omhändertagande av föremål och ämnen och vid granskning av en elev ska den diskretion som omständigheterna kräver iakttas.

En skolföreståndare, rektor eller lärare som använt sig av maktmedel enligt 79 § ska lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till kommunen. En granskning av en elev och omhändertagande av föremål och

O 1 LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola

ämnen ska registreras. Elevens vårdnadshavare ska så fort som möjligt informeras om åtgärder enligt 78 och 79 §§.

Huvudmannen för skolan ska följa upp användningen av de åtgärder som avses i 78 och 79 §§ minst en gång per läsår.

81 §. Överlämnande och förstörande av omhändertagna föremål och ämnen

Föremål eller ämnen som använts för att orsaka störningar och som omhändertagits av skolföreståndaren, skolans rektor eller en lärare med stöd av 79 § i del III ska överlämnas till eleven efter lektionen eller skoltillställningen. Om det är sannolikt att det störande beteendet fortsätter efter lektionen ska det föremål eller ämne som använts för att orsaka störningar överlämnas till eleven senast vid arbetsdagens slut. (2020/52)

Förbjudna föremål och ämnen överlämnas till elevens vårdnadshavare. Föremålen och ämnena ska dock överlämnas till polisen eller till någon annan i lag föreskriven myndighet om eleven eller dennes vårdnadshavare inte har laglig rätt att inneha dem.

Före överlämnandet ska föremålet eller ämnet förvaras omsorgsfullt. Överlämnandet ska ske så fort som möjligt efter det att föremålet eller ämnet har omhändertagits.

Om vårdnadshavaren inte inom tre månader efter det att han eller hon fått meddelande om omhändertagandet avhämtar föremålet eller ämnet får det bevisligen förstöras. Överlämnande och förstörande av föremål och ämnen ska registreras.

15 kap. Skoldistrikt och ort för skolgång

82 §. Skoldistrikt

Kommunen utgör ett skoldistrikt. Kommunen kan vid behov delas in i flera skoldistrikt så att det finns en skola i varje distrikt. Då kommunen delas in i skoldistrikt ska bebyggelsen, skolornas placering och kommunikationerna beaktas så att elevernas skolresor blir så trygga och korta som möjligt.

Ett skoldistrikt kan vara gemensamt för två eller flera kommuner.

83 §. Ort för skolgången

En elev ska gå i den grundskola till vars skoldistrikt eleven hör.

Trots bestämmelserna i 1 mom. kan kommunen

1) på ansökan av vårdnadshavaren bevilja en elev rätt att av särskilda skäl gå i en skola i ett annat skoldistrikt i hemkommunen eller i en annan kommun,

2) av särskild orsak bestämma att en elev temporärt under ett eller flera läsår ska gå i någon annan av kommunens grundskolor än i den till vars distrikt eleven hör,

3) bestämma att en viss del av undervisningen i en skola ordnas i en skola i ett annat skoldistrikt i hemkommunen eller i en annan kommun samt

4) bestämma att en elev med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i skola i en annan kommun.

84 §. Gemensamma grundskolor

Två eller flera kommuner kan ha gemensamma grundskolor. En gemensam grundskola förvaltas av den kommun som skolan är belägen i eller av ett kommunalförbund.

16 kap. Ledning, tillsyn och utvärdering (2021/27)

84a §. (2021/27) Ledningsansvar

Landskapsregeringen har ett övergripande ansvar för utvecklingen av grundskolan.

85 §. (2020/52) Tillsynsmyndighet

Landskapsregeringen är tillsynsmyndighet för den kommunala grundskolan. Förläggningsskommunen ansvarar i enlighet med 35 § 2 mom. i del III för tillsynen över ersättande grundskolor.

86 §. Inspektionsrätt (2021/27)

Tillsynsmyndigheten har rätt att inspektera grundskoleverksamheten och lokaler som grundskolan använder i sin verksamhet. En inspektion får göras utan förhandsanmälan. Skolan är på begäran skyldig att utan hinder av sekretessbestämmelserna lämna upplysningar och lägga fram alla handlingar som är nödvändiga för inspektionen.

Polisen ska vid behov ge tillsynsmyndigheten handräckning för utförandet av en inspektion.

Över en inspektion ska det föras protokoll.

87 §. Anmärkning och uppmärksamgörande

Om det vid tillsynen konstateras att huvudmannen vid ordnandet eller genomförandet av en verksamhet enligt denna lag har förfarit felaktigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet, kan tillsynsmyndigheten ge huvudmannen eller den tjänsteman som ansvarar för den felaktiga verksamheten en anmärkning.

Tillsynsmyndigheten kan, om ärendet inte föranleder en anmärkning eller andra åtgärder, uppmärksamgöra den övervakade på att verksamheten ska ordnas på ett behörigt sätt och att god förvaltningssed ska iakttas.

I en anmärkning eller ett uppmärksamgörande som givits av tillsynsmyndigheten enligt denna paragraf får ändring inte sökas genom besvär.

88 §. Förelägganden och tvångsmedel

Om det vid en inspektion upptäcks brister eller andra missförhållanden som äventyrar elevernas välbefinnande och säkerhet eller om verksamheten i övrigt strider mot denna lag kan tillsynsmyndigheten meddela ett föreläggande om hur de ska avhjälpas.

När ett föreläggande meddelas ska det utsättas en tid inom vilken nödvändiga åtgärder ska vidtas. Tillsynsmyndigheten kan vid vite eller vid äventyr att verksamheten eller en del av den avbryts, förplikta huvudmannen att iaktta det föreläggande som avses i 1 mom. Om elevernas säkerhet kräver det kan tillsynsmyndigheten bestämma att verksamheten eller en del av den omedelbart ska avbrytas.

Beslut som fattats av tillsynsmyndigheten om avbrytande av verksamheten eller om förbud mot användningen av en verksamhetsenhet eller en del av enheten ska iakttas trots att ändring har sökts, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

89 §. Utvärdering av utbildningen i grundskolan

Skolans huvudman ska utvärdera utbildningen och delta i den utvärdering som landskapsregeringen beslutar om.

Målsättningen med utvärderingen av utbildningen är att säkerställa att syftet med denna lag nås, att stöda en utveckling av utbildningen och att förbättra förutsättningarna för lärande.

DEL IV BARN- OCH ELEVHÄLSA**1 kap. Allmänna bestämmelser****1 §. (2020/52) Syfte**

Barn- och elevhälsan ska arbeta förebyggande och främjande samt upprätthålla barnens och elevernas utveckling och lärande, goda psykiska och fysiska hälsa och sociala välbefinnande. Barn- och elevhälsan ska arbeta för att säkerställa tidigt stöd för dem som behöver det och främja samarbetet med barnens och elevernas familj och andra närstående.

Verksamheten inom barn- och elevhälsan genomförs som ett sektorsövergripande samarbete mellan huvudmannen för barnomsorgen och grundskolan, Ålands hälso- och sjukvård, socialväsendet samt vid behov andra samarbetspartner.

2 §. (2020/52) Barn- och elevhälsojour

Barn- och elevhälsans tjänster omfattar psykolog- och kuratorstjänster enligt 3 § i del IV, stöd för barns och elevers utveckling och lärande enligt 7 kap. i del II och 5 kap. i del III samt rådgivningstjänster för barn under läropliktens åldern och skolhälsovård för elever i grundskolan enligt 28 och 29 §§ i landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård.

3 §. Barn- och elevhälsans psykolog- och kuratorstjänster

Med psykolog- och kuratorstjänster avses att barn- och elevhälsans psykolog och kurator ger stöd och handledning för att främja barns och elevers inläring och välbefinnande och sociala färdigheter. Psykolog- och kuratorstjänsterna ska även främja samarbetet mellan barnens och elevernas familj och andra närstående.

Bestämmelser om behörighetsvillkor för att verka som psykolog och kurator inom barn- och elevhälsan utfärdas i en landskapsförordning.

2 kap. Särskilda bestämmelser**4 §. Ansvar för ordnandet**

Kommunen ansvarar för att barn- och elevhälsans psykolog- och kuratorstjänster och stöd för barns och elevers utveckling och lärande ordnas. När kommunen ordnar tjänsterna ska den samarbeta med Ålands hälso- och sjukvårds skolhälsovårdspersonal.

Kommunen ansvarar för att ett barn som har sin hemort i kommunen och som fullgör sin läroplikt genom hemundervisning har tillgång till barn- och elevhälsans psykolog- och kuratorstjänster.

Huvudmannen för en privat barnomsorgsenhet eller en ersättande skola ansvarar för att barnen och elev-

erna har tillgång till barn- och elevhälsans psykolog- och kuratorstjänster.

5 §. Skyldighet att informera och handleda

Huvudmannen för utbildningsverksamheten ansvarar för att barnen och eleverna samt deras vårdnadshavare får information om sådan barn- och elevhälsa som barnen och eleverna har tillgång till.

Barnomsorgens, grundskolans och barn- och elevhälsans personal ska vägleda barnen och eleverna till de tjänster inom barn- och elevhälsan som de behöver.

6 §. Barn- och elevhälsoplan

Varje barnomsorgsenhet och grundskola ska i arbetsplanen beskriva hur barn- och elevhälsan ska genomföras, utvärderas och utvecklas. Landskapsregeringen utfärdar närmare anvisningar om vad barn- och elevhälsoplanen ska omfatta.

7 §. (2020/52) Barn- och elevhälsan i välfärdsplanen för barn och unga

I den välfärdsplan för barn och unga som avses i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen finns en beskrivning av hur barn- och elevhälsoverksamheten genomförs i kommunens barnomsorg och grundskolor.

8 §. Barn- och elevhälsogrupp

I barnomsorgsenheterna och i grundskolorna ska det finnas en barn- och elevhälsogrupp som ansvarar för planeringen, utvecklingen, genomförandet och utvärderingen av barn- och elevhälsan.

Barn- och elevhälsogrupperna ansvarar också för ärenden som gäller utredning av stödbehovet av specialpedagogiskt och mångprofessionellt stöd enligt 19 och 20 §§ i del III och för hur barn- och elevhälsojourer ska ordnas för ett enskilt barn eller för en enskild elev eller för en viss grupp av barn respektive elever. (2020/52)

Vid behandlingen av ett ärende som gäller ett enskilt barn eller en enskild elev ska bestämmelserna om barnens och elevernas samt deras vårdnadshavares ställning inom elevhälsan enligt 12 § i del IV beaktas. Detsamma gäller vid behandlingen av ett ärende som gäller en grupp av barn respektive elever, om enskilda barn eller elever kan identifieras. (2020/52)

En medlem i barn- och elevhälsogrupperna får inte använda de sekretessbelagda uppgifter som han eller hon får tillgång till som medlem i gruppen för något annat ändamål än barn- och elevhälsa.

9 §. Kontakt för att anlita barn- och elevhälsans psykolog- och kuratorstjänster

Om en anställd vid barnomsorgen, grundskolan eller inom barn- och elevhälsan bedömer att barn- och elevhälsans psykolog- och kuratorstjänster behövs för att förebygga eller övervinna lärandesvårigheter eller sociala eller psykiska svårigheter hos ett barn eller en elev, ska den anställde tillsammans med barnet eller eleven utan dröjsmål kontakta barn- och elevhälsans psykolog eller kurator och lämna de uppgifter som den anställde känner till och som behövs för bedömningen av stödbehovet. Om det inte är möjligt att ta kontakt tillsammans, ska barnet eller eleven snarast

O 1 LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola

informerar om kontakttagandet och ges möjlighet att samtala om orsakerna till detta.

Även andra personer än de som avses ovan som i sin yrkesuppgift fått veta att ett barn eller en elev behöver stöd, får trots sekretessbestämmelserna kontakta barn- och elevhälsans psykolog eller kurator.

Barnets eller elevens vårdnadshavare ska informeras om kontakttagande, om inte något annat bestäms i lag.

10 §. Rätt till barn- och elevhälsans tjänster

Alla barn och elever ska ha en jämlik tillgång till barn- och elevhälsotjänster.

Ett barn eller en elev ska ges möjlighet till ett personligt samtal med personal från barn- och elevhälsan senast den sjunde arbetsdagen efter det att barnet eller eleven har begärt detta. I brådskande fall ska möjlighet till ett samtal ges senast nästa arbetsdag. Möjligheten till ett personligt samtal gäller också när barnets eller elevens vårdnadshavare eller någon annan har begärt detta, om det inte är uppenbart onödigt.

Utgående från en bedömning som genomförts av barn- och elevhälsans psykolog eller kurator har barnet eller eleven rätt att få tillräckligt stöd och tillräcklig handledning för att problem relaterade till hans eller hennes lärande och utveckling ska kunna förebyggas och övervinnas. Vid behov ska barnet eller eleven hänvisas till andra barn- och elevhälsotjänster och annan verksamhet som stöder barn och unga i behov av särskilt stöd.

11 §. Möjlighet att nå elevhälsovårdare och läkare

Elever ska ha möjlighet att vardagar under tjänstetid få kontakt med elevhälsovården. Bedömning av vårdbehovet och vård som i samband med bedömningen har konstaterats vara medicinskt eller odontologiskt nödvändig ska ordnas i enlighet med landskapslagen om hälso- och sjukvård.

12 §. Barnens, elevernas och deras vårdnadshavares ställning inom barn- och elevhälsan

Barn- och elevhälsans insatser genomförs i samverkan med barnet eller eleven och hans eller hennes vårdnadshavare. Barnets eller elevens egna önskemål och åsikter ska i enlighet med hans eller hennes ålder, mognad och övriga personliga förutsättningar beaktas i åtgärder och avgöranden som gäller honom eller henne.

När barn- och elevhälsogruppen behandlar ett enskilt barn- och elevhälsoärende ska behandlingen grunda sig på barnets eller elevens samtycke, eller om han eller hon inte har förutsättningar att bedöma betydelsen av sitt samtycke, på vårdnadshavarens samtycke.

Ett barn eller en elev får med hänsyn till sin ålder, mognad och övriga personliga förutsättningar samt sakens natur, av vägande skäl förbjuda att hans eller hennes vårdnadshavare deltar i behandlingen av ett barn- eller elevhälsoärende och förbjuda att sekretessbelagda elevhälsouppgifter som gäller honom eller henne lämnas ut till vårdnadshavaren, om detta inte klart strider mot barnets eller elevens intresse. Vårdnadshavaren har inte rätt att förbjuda en minderårig att använda elevhälsotjänster.

13 §. Barn- och elevhälsans journaler

Individuella möten inom barn- eller elevhälsan som omfattas av landskapslagen (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter ska antecknas i en patientjournal och i andra journalhandlingar i enlighet med bestämmelserna i sistnämnda lag och i bestämmelser som utfärdas med stöd av den.

14 §. Uppföljning och utvärdering

Landskapsregeringen ansvarar för den övergripande uppföljningen och utvärderingen av barn- och elevhälsan i landskapet.

DEL V PERSONAL INOM BARNOMSORG OCH GRUNDSKOLA**1 kap. Inledande bestämmelser****1 §. Allmänt**

På anställningsförhållanden inom kommunens barnomsorg och grundskola tillämpas kommunallagen (1997:73) och vad som bestäms med stöd av den, om inte annat framgår av denna lag eller en landskapsförordning som utfärdats med stöd av den.

2 §. Ledningen av enheter för utbildningsverksamheten

Ett daghem leds av en föreståndare. En grundskola leds av en föreståndare eller en rektor. En daghems- eller skolföreståndare eller en rektor ansvarar för fritidshemsverksamhet. För respektive enhet kan en vice föreståndare eller vice rektor utses som fungerar som ställföreträdande ledare. En grundskola kan även ha en biträdande rektor. Föreståndaren eller rektorn leder och utvecklar verksamheten och undervisningen i barnomsorgen respektive grundskolan.

3 §. Personal

I daghemmen ska det finnas lärare inom barnomsorgen och barnskötare. För barn i behov av särskilt stöd ska daghemmen ha assistenter och speciallärare inom barnomsorgen. I familjedaghemmen och gruppfamiljedaghemmen ska det finnas familjedagvårdare. I fritidshemmen kan det finnas barnskötare eller fritidspedagoger. Minimikrav på antalet anställda inom en barnomsorgenhet finns i 10 § i del II om verksamheternas personaldimensionering. (2021/27)

I grundskolan ska det finnas lärare. Lärartjänster är tjänster som lektor och klasslärare. För barn i behov av särskilt stöd ska grundskolan även ha lärartjänster som speciallärare och specialklasslärare samt befattningar som elevassistenter. I varje grundskola ska det antal tjänster som lärare finnas, som grundskolans elevantal och timantal förutsätter. Timplärare kan anställas för de timmar för vilka det inte är ändamålsenligt att inrätta lärartjänster.

I daghemmen och grundskolan ska det finnas tillgång till skolkurator och skolpsykolog.

Två eller flera daghem eller grundskolor kan ha gemensamma tjänster och befattningar.

3a §. (2020/52) Ansvarsfördelningen inom barnomsorgen

Daghemsföreståndarens uppgift är att ansvara för verksamheten vid daghemmet. Daghemsföreståndarens

ren är chef över personalen på daghemmet, ansvarar för att barnomsorgen och pedagogiken utvecklas, beslutar om enhetens inre organisation och fördelar resurserna inom enheten efter barnens olika förutsättningar och behov.

Lärarna i barnomsorgen ansvarar för förundervisningen och är delaktiga i ledning, planering och utveckling av det pedagogiska arbetet.

Arbetslaget ansvarar för barnens trygghet och säkerhet i all verksamhet inom barnomsorgen.

3b §. (2020/52) Ansvarsfördelningen inom grundskolan

Rektorns eller skolföreståndarens uppgift är att ansvara för verksamheten vid skolan. Rektorn eller skolföreståndaren leder det pedagogiska arbetet, är chef för lärarna och övrig personal på skolan, ansvarar för att verksamheten och det pedagogiska arbetet utvecklas, beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurserna inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov.

Läraernas uppgift är att ansvara för utvecklingen av sin egen undervisning och undervisningssituationen och för elevernas trygghet och säkerhet i all undervisning och övrig verksamhet.

2 kap. Särskilda bestämmelser

4 §. Kunskaper i svenska

Personal inom den kommunala utbildningsverksamheten ska i tal och skrift ha de kunskaper i svenska som behövs, för vilket närmare bestämmelser utfärdas i en landskapsförordning.

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

5 §. Behörighetskrav

Bestämmelser om behörighetskrav för personal inom barnomsorgen och grundskolan utfärdas i en landskapsförordning.

Om det inte är möjligt att anställa en person som uppfyller behörighetskraven kan kommunen för högst ett års tid anställa en person som har tillräcklig skicklighet och förmåga att sköta tjänsten eller uppgiften.

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

6 §. Fortbildning

Den som ordnar utbildningsverksamhet enligt denna lag ska se till att personalen i tillräckligt hög grad deltar i fortbildning som upprätthåller och utvecklar yrkesskickligheten. Fortbildningen ska utvärderas.

7 §. Anställningsvillkor

Om anställningsvillkor gäller vad som överenskomits i tjänstekollektivavtalen. På personal i offentligrättsligt anställningsförhållande tillämpas utöver denna lags bestämmelser, landskapslagen (2004:24) om tillämpning i landskapet Åland av lagstiftning om kommunala tjänstemän. På personal i privaträttsligt anställningsförhållande tillämpas utöver denna lags bestämmelser arbetsavtalslagen (FFS 55/2001).

2 mom. upphävt (2020/52).

I landskapslagen (2004:3) om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som ska arbeta med barn finns bestämmelser om krav på kontrollförfarande som ska göra arbetsgivare medvetna om en eventuell brottslig

bakgrund hos dem som ska arbeta med personer som är under 18 år.

8 §. Tjänstemännens och arbetstagarnas allmänna skyldigheter

Tjänstemännen och arbetstagarna ska sköta de uppgifter som tilldelats dem i eller med stöd av denna lag. De ska även delta i utvecklandet av barnomsorgens och grundskolans verksamhet tillsammans med berörda myndigheter. Tjänstemännen och arbetstagarna ska i all verksamhet sträva efter att i samarbete med barnen eller eleverna, deras vårdnadshavare och daghemmets eller skolans personal, nå de mål som ställts upp för barnomsorgen och grundskolan.

9 §. (2020/52) Handlingssekretess och tystnadsplikt

Handlingar som innehåller uppgifter om personliga eller ekonomiska omständigheter som gäller ett barn, en elev eller medlemmar av barnets eller elevens familj ska hållas hemliga. En sekretessbelagd handling eller en kopia eller utskrift av en sådan handling får inte visas för eller lämnas ut till utomstående.

Den som är anställd eller praktikant hos kommunen, medlem av ett kommunalt organ, verksam vid skolhälsovården, vid en privat barnomsorgsverksamhet eller vid en ersättande skola, får inte för utomstående röja vad han eller hon vid skötseln av sina uppgifter enligt denna lag fått veta om personliga eller ekonomiska omständigheter som rör ett barn, en elev, medlemmar av barnets eller elevens familj, om inte den berörda personen gett sitt samtycke till detta. Om den berörda personen inte själv kan bedöma innebörden av samtycket, ska samtycket begäras av vårdnadshavaren.

Trots bestämmelserna i 1 och 2 mom. eller vad som särskilt bestäms om sekretess har de personer som är anställda inom den kommunala utbildningsverksamheten eller är verksamma inom skolhälsovården, vid en privat barnomsorgsverksamhet eller vid en ersättande skola rätt att lämna uppgifter till varandra och till organ inom kommunens förvaltning om uppgifterna är nödvändiga för att ett barns barnomsorg och skolgång ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Det som bestäms i 1 och 2 mom. hindrar inte heller att uppgifter lämnas till den som på tjänstens vägnar har rätt att få kännedom om saken.

Om en elev som är under 18 år övergår till verksamhet eller utbildning som en annan utbildningsanordnare ordnar i enlighet med denna lag, landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning eller landskapslagen (1999:53) om Ålands folkhögskola, ska den tidigare utbildningsanordnaren trots bestämmelserna om sekretess utan dröjsmål lämna uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av undervisningen eller utbildningen till den nya utbildningsanordnaren. Motsvarande uppgifter kan lämnas också på begäran av den nya utbildningsanordnaren.

Den som fullgör uppgifter som avses i denna lag har oberoende av skyldigheten att iaktta sekretess, rätt att till polisen anmäla uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av ett hot mot liv eller hälsa eller för förhindrande av en hotande gärning, om han eller hon

O 1 LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola

vid fullgörandet av uppgifterna har fått kännedom om omständigheter som ger skäl att misstänka att någon löper risk att bli utsatt för våld.

Enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen är förtroendevalda och anställda skyldiga att till det organ som svarar för socialvården i kommunen anmäla om de får vetskap om ett barn vars behov av vård och omsorg förutsätter att behovet av barnskydd utreds.

Den som är anställd inom kommunens utbildningsverksamhet och i sitt arbete har fått kännedom om en person vars behov av socialvård är uppenbart ska i enlighet med 35 § i landskapslagen (2020:12) om socialvård styra personen att söka socialservice eller, om personen samtycker till det, kontakta det organ som svarar för socialvården i kommunen så att stödbehovet kan bedömas. Om ett samtycke inte kan fås och personen är uppenbart oförmögen att svara för sin omsorg, hälsa eller säkerhet eller om ett barns bästa absolut kräver det ska en anmälan om behovet av socialvård göras utan dröjsmål trots sekretessbestämmelserna. Om den anmälningspliktiga personen utan dröjsmål har kontaktat den myndighet som ansvarar för socialvården och uppgett orsakerna till kontakten behöver ingen barnskyddsanmälan göras med anledning av samma uppgifter.

Utöver de särskilda bestämmelser som ingår i 9–11 §§ i del V gäller det som föreskrivs om offentlighet och sekretess i offentlighetslagen (2021:79) för Åland. (2021/109)

10 §. (2020/132) *Brott mot tystnadsplikten*

Den som bryter mot tystnadsplikten i 9 § ska dömas för *brott mot tystnadsplikten* till böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet ska anses som grovt döms till böter eller till fängelse i högst ett år.

11 §. *Rätt att få och ge ut uppgift*

Huvudmannen för en barnomsorgsverksamhet eller en grundskola ska på begäran ge landskapsregeringen, Ålands statistik- och utredningsbyrå samt det nationella studie- och exámenesregistret de elevuppgifter som behövs för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning av utbildningen.

Uppgifter ur elevregister får lämnas ut med hjälp av teknisk anslutning till den som har rätt att få uppgifterna. Innan en sådan teknisk anslutning öppnas ska den som lämnar ut uppgifterna försäkra sig om att uppgifterna kommer att skyddas på ett behörigt sätt.

Trots bestämmelser om sekretess har en barnomsorgs- och utbildningsanordnare rätt att avgiftsfritt få nödvändiga uppgifter av social- och hälsovårdsmyndigheterna om uppgifterna behövs för att kunna ordna barnomsorgen eller skolgången för ett barn eller en elev.

DEL VI FÖRVALTNING

1 kap. Allmänna bestämmelser**1 §.** *Kommunallagen*

Om förvaltningen av kommunens utbildningsverksamhet gäller vad som bestäms i eller med stöd av kommunallagen för landskapet Åland, om undantag

inte görs i denna lag eller i den landskapsförordning som utfärdats med stöd av den.

2 §. (2020/52) *Förvaltning av utbildningsverksamheten*

Förvaltningen av kommunens utbildningsverksamhet samt de särskilda uppgifter som ankommer på kommunen enligt denna lag sköts av en nämnd eller av kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

Om förvaltningen av hela eller en del av den kommunala utbildningsverksamheten sköts av ett kommunalförbund ska kommunalförbundet utse ett organ som sköter förvaltningen av den del av den kommunala utbildningsverksamheten som kommunalförbundet sköter och som enligt denna lag ankommer på kommunen. Bestämmelser om samarbete mellan kommuner finns i 12 kap. i kommunallagen.

3 §. *Barnomsorgschef, grundskolechef och utbildningschef*

För den pedagogiska ledningen och utvecklingen av utbildningsverksamheten ska kommunen utse en barnomsorgschef och en grundskolechef. Tjänsterna kan utses på viss tid. Kommunen kan välja att istället utse en utbildningschef som handhar barnomsorgschefens och grundskolechefens uppgifter. Kommunen kan även utse en annan tjänsteman i ledande ställning att ha ett övergripande ansvar för kommunens barnomsorg och grundskola samt besluta att till den ansvariga tjänstemannen helt eller delvis överföra de uppgifter som enligt denna lag ankommer på barnomsorgschefen och grundskolechefen.

Tjänsterna kan vara gemensamma för flera kommuner eller för ett kommunalförbund och en eller flera kommuner.

Närmare bestämmelser om behörighetsvillkoren för tjänsterna utfärdas i en landskapsförordning.

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

2 kap. Utbildningsstadga och kollegium**4 §.** (2020/52) *Utbildningsstadga*

Kommunfullmäktige ska anta en utbildningsstadga för barnomsorgen och grundskolan. Utbildningsstadgan ska innehålla de allmänna grunderna för barnomsorgens och grundskolans verksamhet. Utbildningsstadgan ska skickas till landskapsregeringen för kännedom. Närmare bestämmelser om de allmänna grunderna utfärdas i en landskapsförordning.

Se LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

5 §. *Delegering*

I utbildningsstadgan kan bestämmas att en uppgift som enligt denna lag eller de bestämmelser som utfärdats med stöd av den ska skötas av en nämnd, en viss tjänsteman eller av ett organ inom ett kommunalförbund, kan delegeras till en annan kommunal nämnd, tjänsteman eller till ett annat organ inom ett kommunalförbund.

Delegering enligt bestämmelserna i 1 mom. gäller inte

- 1) godkännande av en arbetsplan,
- 2) begränsning av rätten för en elev i grundskolan att delta i undervisningen eller

3) antagning eller överflyttning av en elev i grundskolan till mångprofessionellt stöd utan vårdnadshavarens samtycke.

5a §. (2020/132) *Erkännande av utländska yrkeskvalifikationer*

Yrkeskvalifikationer som har förvärvats i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen, i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller i Schweiz erkänns av landskapsregeringen i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer.

På nordiska medborgares rätt att vara verksamma inom uppgifter inom utbildningssektorn på Åland med stöd av nordiska avtal, ska bestämmelserna i 1 mom. tillämpas.

6 §. *Kollegium*

Ett daghems kollegium består av daghemsföreståndaren, lärarna i barnomsorgen, lärarna i specialbarnomsorgen, fritidspedagogerna och barnskötarna.

En grundskolas lärarkollegium består av skolföreståndaren eller skolans rektor, biträdande rektorn, lärarna och timlärarna.

Kollegiet ska planera, främja och utveckla arbetet och verka för en god arbetsmiljö.

DEL VII SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

1 kap. Finansiering

1 §. *Hemkommunernas kostnadsansvar för grundskolan*

Om en elev går i en gemensam grundskola, i en grundskola i en annan kommun än hemkommunen eller i en ersättande skola vars verksamhet finansieras av kommunen, ska elevens hemkommun delta i skolans driftskostnader enligt de faktiska kostnaderna, om kommunerna inte kommit överens om någon annan grund för fördelningen av kostnaderna.

Etableringen av en gemensam skola finansieras så att bruttokostnaderna fördelas i förhållande till antalet läropliktiga från respektive deltagande kommun under det år kostnaderna avser, om kommunerna inte kommit överens om någon annan grund för fördelningen av kostnaderna.

Elevens hemkommun ska två gånger per år, i februari och oktober, betala de kostnader eller de landskapsandelar som avses i 1 mom. till grundskolans huvudman om inget annat avtalats.

När hemkommunens kostnadsansvar bestäms beaktas inte de kostnader som avses i 18 § 2 mom. landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna. Med elevens hemkommun avses den kommun, där eleven har sin hemkommun enligt lagen om hemkommun den 1 september respektive den 1 januari.

2 kap. Ändringssökande

2 §. *Kommunala beslut i ärenden som gäller barnomsorg*

I ett beslut som gäller barnomsorg för ett barn eller barnomsorgsavgift får rättelse begäras hos kommunen inom 14 dagar efter delfäendet av beslutet.

Ett beslut med anledning av begäran om rättelse enligt 1 mom. får överklagas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019). (2020/132)

3 §. *Kommunala beslut i ärenden som gäller grundskolan*

Om inte annat föreskrivs någon annanstans i lag får rättelse av ett beslut begäras hos kommunen inom 14 dagar efter delfäendet av beslutet, om beslutet gäller

- 1) antagning som elev,
- 2) inledande av skolgång vid en annan tidpunkt enligt 2 § 2 mom. i del III,
- 3) specialpedagogiskt stöd enligt 19 § i del III,
- 4) mångprofessionellt stöd enligt 20 § i del III,
- 5) överföring till träningsundervisning enligt 22 § i del III,
- 6) undervisning i särskilda situationer enligt 24 § i del III,
- 7) flexibel undervisningsform enligt 25 § i del III samt
- 8) särskilda undervisningsarrangemang enligt 26 § i del III. (2020/52)

Ett beslut som gäller avbrytande av hemundervisning enligt 29 § i del III, en skriftlig varning till en elev enligt 71 § i del III, avstängning av en elev för en viss tid enligt 72 § 2 och 3 mom. i del III eller en förman eller rättighet enligt 62-64, 66 eller 67 § i del III får överklagas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, om inte något annat föreskrivs i denna lag. (2020/132)

Ett beslut med anledning av en begäran om rättelse enligt 1 mom. får överklagas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, om inte något annat föreskrivs i denna lag. (2020/132)

Besvär över ett beslut som gäller avbrytande av hemundervisning, en skriftlig varning till en elev, avstängning av en elev för viss tid eller ett ärende som avses i 3 mom. ska anföras inom 14 dagar från det att elevens vårdnadshavare delgavs beslutet. Ärenden som avses i detta moment ska behandlas skyndsamt.

Beslut som gäller bedömning av en elev får inte överklagas genom besvär. Elevens vårdnadshavare eller eleven själv om han eller hon har fyllt 15 år, får hos rektor begära en ny bedömning av studieframstegen eller kvarstannande i årskurs eller en ny slutbedömning inom två månader från delfäendet. I fråga om den nya bedömningen beslutar skolans rektor och elevens lärare gemensamt.

4 §. (2020/132) *Beslut av huvudmannen för en ersättande skola*

Beslut som huvudmannen för en ersättande skola har fattat enligt denna lag eller en landskapsförordning som har utfärdats med stöd av den får överklagas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag. Ett beslut som gäller en elev ska överklagas inom 14 dagar.

O 1 LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola

5 §. Beslut av landskapsregeringen

I beslut som landskapsregeringen har fattat med stöd av denna lag eller en landskapsförordning som har utfärdats med stöd av den får ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i 25 § i självstyrelselagen för Åland.

6 §. Beslut av tillsynsmyndigheter

I beslut som tillsynsmyndigheten för barnomsorgen har fattat med stöd av denna lag får ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag.

I beslut som landskapsregeringen som tillsynsmyndighet för grundskolan har fattat med stöd av denna lag får ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i 25 § i självstyrelselagen för Åland, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag.

I beslut som en kommun som tillsynsmyndighet för en ersättande skola har fattat med stöd av denna lag får ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i kommunallagen för landskapet Åland, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag.

7 §. Besvärstid

Andra beslut om disciplinära åtgärder enligt 13 kap. i del III, än beslut som gäller skriftlig varning enligt 71 § och avstängning av en elev för en viss tid enligt 72 § 2 och 3 mom., får inte överklagas genom besvär. (2020/52)

Beslut som fattats med anledning av en begäran om en ny bedömning enligt 3 § 5 mom. i del VII får inte överklagas genom besvär. (2020/52)

Beslut om godkännande av en arbetsplan som kommunen eller huvudmannen för en ersättande skola har fattat enligt denna lag får inte överklagas genom besvär.

En anmärkning eller ett uppmärksamgörande som givits av en tillsynsmyndighet enligt denna lag får inte överklagas genom besvär.

Tidigare 2 och 3 mom. har blivit 3 och 4 mom. genom (2020/52).

DEL VIII IKRAFTTRÄDANDE**1 kap. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser****1 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs barnomsorgslagen (2011:86) för landskapet Åland och grundskolelagen (1995:18) för landskapet Åland.

Om det i någon annan lagstiftning hänvisas till någon av de upprädda lagarna ska hänvisningarna i tillämpliga delar avse bestämmelserna i denna lag.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag kräver får vidtas innan lagen träder i kraft.

2 §. Övergångsbestämmelser

De barn som när denna lag träder i kraft har beviljats barnomsorg behåller denna rätt i enlighet med tidigare bestämmelser, oavsett om denna lag berättigar

till ifrågavarande barnomsorg, så länge serviceförhållandet fortgår.

En kommun som beviljat insatser för särskilt stöd för ett barn inom barnomsorgen innan denna lag har trätt i kraft är skyldig att slutföra en sådan utredning som avses i 40 § i del II samt att fatta beslut om specialbarnomsorg och vid behov göra upp en individuell plan för barnets specialpedagogiska stöd senast den 31 augusti 2021. (2020/52)

Läroplanen för grundskolan och arbetsplaner som fastställts samt beslut om timfördelning och om grunderna för förundervisning som fattats med stöd av de upprädda lagarna förblir i kraft till den 31 juli 2021. Beslut om läroplan för grundskolan och läroplan för förundervisningen enligt bestämmelserna i denna lag ska fattas så att läroplanerna kan tillämpas från och med den 1 augusti 2021. För en elev som höstterminen 2021 börjar årskurs 9 tillämpas dock den nya läroplanen endast i tillämpliga delar. (2020/52)

Beslut om beviljande av studiesociala förmåner som fattats före lagens ikraftträdande förblir i kraft för den tid de gäller.

Bestämmelserna i 8 kap. i del III om rätt till grundskoleutbildning för andra än läropliktiga tillämpas från och med den 1 augusti 2021. (2020/52)

De beslut om stöd för lärande och skolgång för en elev i grundskolan som fattats före lagens ikraftträdande förblir i kraft. Beslut som fattats före lagens ikraftträdande ska efter lagens ikraftträdande i enlighet med bestämmelserna i 20 § 4 mom. i del III bedömas med bestämda intervaller eller vid behov. (2020/52)

Det krav på kunskaper i svenska som avses i 4 § i del V tillämpas inte för den som innehar en tjänst eller är anställd i arbetsavtalsförhållande inom grundskolan eller barnomsorgen när denna lag träder i kraft. (2020/52)

Den som innehar en tjänst eller är anställd i arbetsavtalsförhållande inom grundskolan eller barnomsorgen när denna lag träder i kraft är fortsatt behörig för tjänsten eller anställningen.

Ikraftträdandebestämmelse (2022/55):

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2022.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Avvikande från bestämmelserna i 14 § har ett barn vars vårdnadshavare enligt övergångsbestämmelserna till lagen om ändring av sjukförsäkringslagen (FFS 28/2022) inte omfattas av den ändrade lagstiftningen, rätt till kommunal daghemsverksamhet efter att föräldradagpenningssperioden har upphört.

För en vårdnadshavare som enligt övergångsbestämmelserna till lagen om ändring av sjukförsäkringslagen inte omfattas av den ändrade lagstiftningen ska i 19a och 23 §§ tillämpas begreppet faderskapspenningss dagar i stället för föräldrapenningss dagar.

Avvikande från bestämmelserna i 22 § 3 mom. kan kommunen meddela om sådana ändringar av avgifterna som följer av denna lag senast en månad före ändringarna införs.

0 2 Landskapsförordning (2020:99) om barnomsorg och grundskola

1 kap. Arbetstid och undervisning

1 §. *Timfördelning*

Den tid som används för grundskoleutbildning fördelas mellan undervisning i olika ämnen som följer:

ÄMNESGRUPPER OCH LÄROÄMNINGEN	MINIMIALTAL ÅRSVECKOTIMMAR		
	ÅK 1-6	ÅK 7-9	TOTALT ÅK 1-9
Svenska/svenska som andraspråk	34	9	41
Matematik	24	10	34
Miljö och naturkunskap	18	17	35
Omgivningskunskap	11		11
Biologi och geografi	4	8	12
Fysik och kemi	2	6	8
Hälsokunskap	1	3	4
Samhällsorientering	10	11	21
Religions- och livsåskådningskunskap	6	3	9
Historia	3	4	7
Samhällskunskap	1	4	5
Konst- och färdighetsämnen	42	19	61
Musik	6	2	8
Bildkonst	6	2	8
Slöjd	8	3	11
Idrott	12	6	18
Hemkunskap		3	3
Engelska (A1)	8	7	15
Elevhandledning		2	2
TOTALT GEMENSAMMA LÄROÄMNINGEN	136	75	211
VALFRIA LÄROÄMNINGEN/ TILLVALSÄMNINGEN	4	11	15
Finska, franska, ryska, spanska, tyska (A2)	4	9	13
Finska, franska, ryska, spanska, tyska (B1)		6	6
Finska, franska, ryska, spanska, tyska (B2)		4	4
SAMMANLAGD UNDERVISNING minimi- och maximiantal årsveckotimmar	136- 146/ 150	86-90/ 96	222- 236/ 246

2 §. *Elevernars arbetsmängd*

I årskurserna 1 och 2 får elevens arbetsdag omfatta högst fem lektioner och under de övriga årskurserna högst sju lektioner. En skolarbetsdag ska bestå av minst fyra lektioner med undantag för terminens första och sista arbetsdag samt situationer där praktiska arrangemang kräver det.

Om avvikande undervisningsarrangemang kräver det kan elevens arbetsdag i årskurs 7–9 tillfälligt vara längre än vad som bestäms i 1 mom.

Grundskoleutbildning ges under 20-21 veckotimmar i årskurserna 1-2, 23-25 veckotimmar i årskurserna 3-4, 25-27 veckotimmar i årskurserna 5-6 och 28-30 veckotimmar i årskurserna 7-9. För elever som läser ett valfritt språk kan timantalet utökas med 2 veckotimmar per årskurs.

3 §. *Distansundervisning för läropliktiga*

Vid distansundervisning ska det finnas en ansvarig lärare vid den mottagande skolan. Utgående från elevens och gruppens behov ska handledning och övervakning ske enligt samma principer som i andra undervisningssituationer. Den undervisande läraren ansvarar för bedömningen.

En grundskola kan anställa en lärare som ger distansundervisning utan att läraren befinner sig på Åland.

3a §. (2021/28) *Förberedande undervisning*

Kommunen ska ordna förberedande undervisning för nyanlända elever i läropliktens ålder som inte har tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna tillgodogöra sig grundskoleundervisning på svenska. Med en nyanländ elev avses en elev som har flyttat till Åland och har ett annat modersmål än svenska.

Syftet med den förberedande undervisningen är att eleven ska få förutsättningar att klara av att följa allmänundervisningen. I den förberedande undervisningen studerar den nyanlända eleven svenska och vissa läroämnen enligt ett individuellt uppsett studieprogram som beaktar elevens tidigare kunskaper.

Förberedande undervisning kan ordnas genom samarbete mellan skolor och kommuner. I undantagsfall kan undervisningen ordnas i redan befintliga undervisningsgrupper inom allmänundervisningen. Det fortsatta stödet efter avslutad förberedande undervisning omfattar ämnesstöd i svenska och svenska som andraspråk.

En nyanländ elev har rätt att under minst två och högst fyra terminer få förberedande undervisning som omfattar minst 70 procent av det minimiantal veckotimmar för grundskoleutbildningen som bestäms i 2 § 3 mom. Den förberedande undervisningen kan ges i en mindre omfattning om elevens behov motiverar detta, men förberedande undervisning som ges i en mindre omfattning än 70 procent berättigar inte till sådan landskapsandel för förberedande undervisning som avses i 11a § i landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar. Den som deltar i undervisningen har rätt att flytta över till grundskolans allmänna undervisning innan två terminer har gått om eleven har kunskaper och förutsättningar för det. Förflyttningen till allmänundervisningen kan ske stegvis på det sätt som bäst gynnar elevens lärande. Eleven placeras i den årskurs där eleven har förutsättningar för studieframgång, oberoende av åldersgrupp. (2021/71)

Elevens utveckling och lärande ska utvärderas genom samtal och mångsidiga uppgifter. Efter avslutad förberedande undervisning ges ett individuellt

O 2 LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola

omdöme där elevens språkutveckling och kunskaper utvärderas utgående från det individuella studieprogrammet. Om elevens tidigare kunskaper möjliggör att eleven kan tillgodogöra sig något eller några ämnen på den nivå som läroplanen anger ska eleven få bli bedömd i dessa ämnen.

Den förberedande undervisningens innehåll och det individuella studieprogrammet beskrivs närmare i grundskolans läroplan.

2 kap. Stöd för lärande och skolgång

4 §. *Träningsundervisning*

En elev som fullgör sin läroplikt inom träningsundervisningen blir läropliktig vid sex års ålder och kan välja att delta i förundervisning inom träningsundervisningen eller inom barnomsorgen det år läroplikten börjar.

Träningsundervisning innebär mångprofessionellt stöd på heltid. Träningsundervisningen följer i den mån det är möjligt grundskolans läroplan och ger undervisning i grundskolans ämnen anpassat efter elevens nivå. Undervisningen för elever med grav intellektuell funktionsnedsättning ordnas så att den är indelad i verksamhetsområden istället för i läroämnen.

5 §. *Åtgärdsprogram och individuell plan*

Ett åtgärdsprogram och en individuell plan är en beskrivning av vilket stöd för lärande och skolgång som eleven behöver och planen ska göras upp i samråd med eleven och vårdnadshavarna.

Åtgärdsprogrammet sammanställs av klassläraren eller klassföreståndaren i samarbete med berörda ämneslärare och speciallärare efter att den pedagogiska bedömningen gjorts.

Den individuella planen sammanställs av specialläraren i samarbete med de ansvariga lärarna efter att den pedagogiska utredningen gjorts.

6 §. *Undervisning i särskilda situationer*

Undervisning i särskilda situationer är en individuell undervisning som anpassas helt och hållet efter elevens behov och förutsättningar. Undervisningen beskrivs i ett åtgärdsprogram som görs upp av den ansvariga läraren tillsammans med berörda lärare och personal inom barn- och elevhälsan. Åtgärdsprogrammet ska innehålla en plan över hur eleven ska återgå till allmänundervisningen.

7 §. *Flexibel undervisningsform*

Den flexibla undervisningsformen är i första hand avsedd för elever i årskurs 7-9. Inom den flexibla undervisningsformen ordnas undervisningen som närundervisning i skolan och handledda studier på arbetsplatser och i andra lärmiljöer. Eleverna ska ges uppgifter i enlighet med grundskolans lärokurser och ges möjlighet att visa sina kunskaper i alla ämnen. Skoldagens längd samt tidpunkten för start och slut kan avvika från det som bestäms i 2 §.

Flexibel undervisningsform förutsätter beslut om specialpedagogiskt stöd. Det åtgärdsprogram för elevens lärande som ska tas fram för en elev med flexibel undervisningsform ska även beskriva speciella

omständigheter i den flexibla undervisningsformen för eleven, såsom att undervisningen ordnas i lärmiljöer utanför skolan.

En elev som får sin undervisning i en flexibel undervisningsform ska bedömas i grundskolans alla ämnen av undervisande lärare.

En elev som får sin undervisning i en flexibel undervisningsform har rätt till lagstadgat stöd för lärande och skolgång, handledning och elevhälsa.

3 kap. Elevbedömning

8 §. *Elevbedömning*

Bedömningen av lärande och arbete ska alltid utgå från de mål och kunskapskriterier som fastställs i läroplanen. Bedömningen av ansvar och samarbete ska grunda sig på kriterier formulerade i skolans trivselsstadga.

Bedömningen ska göras som verbal bedömning för eleverna i årskurserna 1–2 samt som tillägg till sifferbedömning för elever med anpassad lärokurs och i träningsundervisningen. Verbal bedömning kan även ges i alla årskurser som tillägg till sifferbetyg förutom vid slutbedömningen i avgångsbetyget. Till elever med annat modersmål än svenska kan verbal bedömning ges i alla årskurser förutom vid slutbedömningen.

Vid sifferbedömning används skalan 4-10. Vitsordet 5 anger svaga, 6 försvarliga, 7 nöjaktiga, 8 goda, 9 berömliga samt 10 utmärkta kunskaper och färdigheter. En underkänd prestation anges med vitsordet 4.

9 §. *Betyg*

Den verbala bedömningen ges som ett skriftligt omdöme i ett särskilt formulär. I den verbala bedömningen utvärderas elevens kunskaper, färdigheter och utveckling samt ansvar och samarbete. Elevens personlighet ska inte kommenteras.

I årskurserna 1-2 bedöms elevens kunskaper och färdigheter, samt elevens ansvar och samarbete, verbalt. Omdömen om elevens kunskaper och utveckling inom olika läroämnen ska grunda sig på kriterier för goda kunskaper som finns formulerade i läroplanen. I årskurserna 3-9 bedöms elevens kunskaper och färdigheter med vitsorden 4-10. Elevens ansvar och samarbete bedöms verbalt vid sidan om skalan. För elever i grundskoleutbildning för andra än läropliktiga bedöms läskunnighetskedet och inledningsskedet verbalt och slutskedet enligt skalan 4-10.

I läsårsbetyget ska en bedömning av elevens prestationer under hela läsåret framgå. Här anges även om eleven flyttas upp från årskursen eller stannar kvar på årskursen. I mellanbetyget framgår endast vilka kunskaper och färdigheter eleven visat under den perioden. I årskurs 9 ges ett avgångsbetyg med en slutbedömning där både tidigare prestationer i årskurserna 7-9 och elevens kunskapsnivå vid slutskedet av lärokursen ska ligga som grund för slutvitsordet.

För en elev som fått mångprofessionellt stöd och följt en eller flera anpassade lärokurser ska de anpassade ämnena markeras med en asterisk i betyget och ett verbalt omdöme ska tillfogas det anpassade läroämnet. En beskrivning av lärokursen och bedömningskriterierna bifogas till betyget.

Skolans föreståndare/rektor och elevens klasslärare/klassföreståndare ska underteckna betygen. Elevens vårdnadshavare ska bekräfta att de tagit del av bedömningen och betygsuppgifterna. Uppgifter om tidpunkter då betygen ska utfärdas och sättet för hur de ska tillställas eleverna och deras vårdnadshavare ska ingå i skolornas arbetsplaner.

Rätt att utfärda avgångsbetyg har den som har rätt att bedriva grundskoleundervisning med stöd av 8 § i del I i landskapslagen om barnomsorg och grundskola.

10 §. *Höjning av vitsord*

En elev som har ett avgångsbetyg och som höjt sitt vitsord i ett enskilt ämne ska få ett betyg över det avlagda vitsordet.

En elev som har ett skiljebetyg och som har påvisat tillräckliga kunskaper i grundskolans hela lärokurs ska få ett avgångsbetyg i vilket de ämnen som godkänts av respektive skola framgår.

11 §. *Utvärdering av anpassad lärokurs*

En elev som genomgått grundskolan och har ett avgångsbetyg som innehåller en eller flera anpassade lärokurser har rätt att få anpassningarna omvärderade under obegränsad tid efter avslutad grundskola.

På speciallärarens begäran ska ämnesläraren inom det läroämnet som ska omvärderas utvärdera om personens kunskaper motsvarar läroplanens kriterier för godkända kunskaper i årskurs 9. Specialläraren ger sedan i samråd med ämnesläraren ett utlåtande om anpassningen ska avlyftas. Beslut om att en anpassning ska avlyftas fattas i enlighet med 20 § 3 mom. i del III i landskapslagen om barnomsorg och grundskola av grundskolechefen eller utbildningschefen. Om anpassningen avlyfts utfärdas ett nytt avgångsbetyg. I det nya avgångsbetyget ges det tidigare anpassade ämnet vitsordet 5. Eleven kan därefter välja att höja sitt vitsord i enlighet med bestämmelserna i 10 §.

4 kap. Behörighetsvillkor

12 §. *Definitioner*

Med *akademiska poäng* avses studiemeriter i enlighet med det europeiska systemet för överföring av studiemeriter (European Credit Transfer and Accumulation System). Begreppet akademiska poäng motsvaras i Finland till begreppet studiepoäng och i Sverige av begreppet högskolepoäng.

Med *kompetenspoäng* avses studiemeriter i enlighet med Europaparlamentets och rådets rekommendation 2009/C 155/02 av den 18 juni 2009 om inrättande av ett europeiskt system för meritöverföring inom yrkesutbildningen (ECVET).

Med *examen på fördjupad nivå* avses en examen som omfattar minst 240 akademiska poäng varav minst 60 akademiska poäng avlagts på fördjupad nivå. Begreppet fördjupad nivå motsvaras i Finland av begreppet högre högskoleexamen och i Sverige av begreppet avancerad nivå.

13 §. *Kunskaper i svenska*

Den som arbetar som barnomsorgschef, grundskolechef, utbildningschef, rektor, skol- och daghems-

föreståndare, klasslärare, lektor, lektor i elevhandledning, specialklasslärare, speciallärare, timplärare, lärare i barnomsorgen, lärare i förundervisningen, socionom i barnomsorgen eller speciallärare i barnomsorgen ska ha utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i svenska.

Den som inte har svenska som modersmål ska visa sina språkkunskaper på det sätt som föreskrivs i statsrådets förordning om bedömning av kunskaper i finska och svenska inom statsförvaltningen (FFS 481/2003).

14 §. *Barnomsorgschef, grundskolechef och utbildningschef*

Behörig som barnomsorgschef, grundskolechef och utbildningschef är den som har avlagt

1) en examen på fördjupad nivå som omfattar minst 240 akademiska poäng med lämplig inriktning vid ett universitet eller en därmed jämförbar högskola,

2) studier i ledarskap och/eller förvaltning som omfattar minst 25 akademiska poäng vid ett universitet eller en därmed jämförbar högskola eller en examen i undervisningsförvaltning som omfattar 15 studiepoäng samt

3) ett godkänt prov i åländsk barnomsorgs- och grundskolelagstiftning.

De behörighetskrav som anges i 1 mom. gäller även en tjänsteman som med stöd av 3 § i del VI i landskapslagen om barnomsorg och grundskola utsetts att helt eller delvis sköta de uppgifter som ankommer på barnomsorgschefen och grundskolechefen.

15 §. (2021/71) *Daghemsföreståndare*

Behörig som daghemsföreståndare är den som

1) uppfyller behörighetsvillkoren för lärare i barnomsorgen enligt 16 § eller behörighetsvillkoren för socionom i barnomsorgen enligt 18 §,

2) har slutfört studier i ledarskap och/eller förvaltning som omfattar minst 25 akademiska poäng eller en examen i undervisningsförvaltning som omfattar 15 studiepoäng,

3) har avlagt ett godkänt prov i åländsk barnomsorgs- och grundskolelagstiftning samt har

4) har tillräcklig erfarenhet av omsorg och fostran av barn i daghem.

16 §. *Lärare i barnomsorgen*

Behörig som lärare i barnomsorgen är den som vid ett universitet eller en därmed jämförbar högskola har avlagt en lärarexamen avsedd för barnomsorg som omfattar minst 180 akademiska poäng eller motsvarande äldre examen.

Behörig som lärare i barnomsorgen är även den som

1) har avlagt examen på institutnivå för socialpedagog eller

2) efter 1995 har avlagt examen på institutnivå för socialpedagog eller för handledare inom socialbranschen i vilken ingår studier i småbarnsfostran och socialpedagogik som omfattar minst 50 studieveckor och

3) under perioden 1 augusti 1997 till 1 augusti 2000 varit verksam under sammanlagt minst ett år i ledningsuppgifter i daghem eller vård-, omsorgs-, upp-

O 2 LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola

fostrings-, undervisnings- eller rehabiliteringsuppgifter inom dagvården som kräver omfattande kunskaper samt

4) har slutfört studier för förskoleundervisning som omfattar 15 studieveckor och som ordnats före 2004 av ett universitet eller av någon annan utbildningsanordnare som samarbetar med universitetet och som godkänts av undervisningsministeriet. (2021/71)

Behörig som lärare i barnomsorgen är även den

1) som efter 1995 har avlagt socionomexamen (YH) i vilken ingår studier i småbarnsfostran och socialpedagogik som omfattar minst 50 studieveckor och

2) som har slutfört sådana studier för förskoleundervisning som avses i 2 mom. 4 punkten. (2021/71)

Även den som har avlagt en sådan examen för socialpedagog eller för handledare inom socialbranschen som avses i 2 mom. 2 punkten men som saknar den arbetserfarenhet som krävs enligt 2 mom. 3 punkten, är behörig om de studier som avses i 2 mom. 4 punkten omfattar 20 studieveckor. Den som har avlagt sådan socionomexamen som avses i 3 mom. 1 punkten ska ha antagits till yrkeshögskolan senast 1999. (2021/71)

17 §. (2021/71) Lärare i förundervisningen

Behörig för förundervisningsuppgifter i barnomsorgen är den som uppfyller behörighetskraven för lärare i barnomsorgen enligt 16 § eller har avlagt en lärarexamen avsedd för förundervisning vid ett universitet eller en därmed jämförbar högskola som omfattar minst 240 akademiska poäng.

18 §. Socionom i barnomsorgen

Behörig som socionom i barnomsorgen är den som vid ett universitet eller en därmed jämförbar högskola har avlagt en socionomexamen med pedagogisk inriktning avsedd för barnomsorg som omfattar minst 210 akademiska poäng.

19 §. Speciallärare i barnomsorgen

Behörig som speciallärare i barnomsorgen är den som vid ett universitet eller en därmed jämförbar högskola har avlagt

1) en lärarexamen avsedd för barnomsorg som omfattar minst 210 akademiska poäng och i vilken ingår en studiehelhet om minst 60 akademiska poäng i specialpedagogik eller en motsvarande äldre examen eller

2) en lärarexamen avsedd för barnomsorg som omfattar minst 180 akademiska poäng eller en motsvarande äldre examen och en studiehelhet om minst 60 akademiska poäng i specialpedagogik som avlagts utöver examen.

20 §. Barnskötare inom barnomsorgen och familjedagvårdare i gruppfamiljedaghem

Behörig som barnskötare inom barnomsorgen och familjedagvårdare i gruppfamiljedaghem är den som har avlagt en gymnasieexamen avsedd för barnomsorg som omfattar minst 180 kompetenspoäng eller en motsvarande examen.

21 §. Fritidspedagog

Behörig som fritidspedagog är den som vid ett universitet eller en därmed jämförbar högskola har avlagt

en examen med pedagogisk inriktning som omfattar minst 180 akademiska poäng eller en motsvarande examen.

22 §. Assistent i barnomsorgen och grundskolan

Behörig som assistent i barnomsorgen och i grundskolan är den som har avlagt en lämplig gymnasieexamen.

23 §. Rektor och skolföreståndare

Behörig som rektor, biträdande rektor och skolföreståndare är den som

1) är behörig som lärare i någon av de årskurser som ifrågasvarande skola omfattar,

2) har avlagt studier i ledarskap och/eller förvaltning som omfattar minst 25 akademiska poäng eller en examen i undervisningsförvaltning som omfattar 15 studiepoäng samt

3) har avlagt ett godkänt prov i åländsk barnomsorgs- och grundskolelagstiftning och som

4) har tillräcklig erfarenhet av läraruppgifter.

24 §. Klasslärare

Behörig som klasslärare i årskurs 1–6 är den som vid ett universitet eller en därmed jämförbar högskola har avlagt en lärarexamen avsedd för årskurs 1–6 som omfattar minst 240 akademiska poäng eller en motsvarande äldre examen.

Behörig som klasslärare i årskurs 1–6 är även den som i riket är behörig att ge ämnesundervisning inom den grundläggande utbildningen och som av ett universitet eller en därmed jämförbar högskola beviljats ett intyg över avlagda studier inom de olika ämnen och ämneshelheter som undervisas i grundskolan omfattande minst 60 studiepoäng. (2021/71)

25 §. Lektor

Behörig som lektor i ämnesundervisning är den som vid ett universitet eller en därmed jämförbar högskola har avlagt

1) en examen som omfattar minst 240 akademiska poäng eller motsvarande äldre examen,

2) minst 60 akademiska poäng i varje undervisningsämne inom ämneslärarexamen eller motsvarande studier samt

3) pedagogiska studier för lärare som omfattar minst 60 akademiska poäng.

26 §. Lektor i elevhandledning

Behörig som lektor i elevhandledning är den som vid ett universitet eller en därmed jämförbar högskola har avlagt

1) en lärarexamen som omfattar minst 240 akademiska poäng eller motsvarande äldre examen samt

2) en studiehelhet om minst 60 akademiska poäng i elevhandledning, som ingår i examen eller som avlagts utöver examen.

27 §. Specialklasslärare

Behörig som specialklasslärare är den som

1) uppfyller behörighetskraven för klasslärare enligt 25 § och som vid ett universitet eller en därmed jämförbar högskola har avlagt en studiehelhet för speciallärare som omfattar minst 60 akademiska poäng eller

2) som vid ett universitet eller en därmed jämförbar högskola har avlagt en speciallärarexamen som omfattar minst 240 akademiska poäng.

28 §. *Speciallärare*

Behörig som speciallärare är den som

1) uppfyller behörighetskraven som klasslärare eller lektor enligt 25 och 26 §§ och som vid ett universitet eller därmed jämförbar högskola har avlagt en studiehelt för speciallärare som omfattar minst 60 akademiska poäng eller

2) som vid ett universitet eller en därmed jämförbar högskola har avlagt en speciallärarexamen som omfattar minst 240 akademiska poäng eller en motsvarande äldre examen.

29 §. *Timlärare*

Behörig som timlärare med tillsvidare anställning är den som är behörig för motsvarande tjänst som klasslärare, lektor eller speciallärare.

30 §. *Psykolog och kurator i barnomsorgen och grundskolan*

Behörig som psykolog är den som har rätt enligt lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994) att utöva yrket som legitimerad psykolog.

Behörig som kurator är den som har avlagt en examen med lämplig inriktning inom det sociala området som omfattar minst 180 akademiska poäng vid ett universitet eller en därmed jämförbar högskola.

31 §. *Tidsfrist för att uppfylla vissa behörighetskrav*

De behörighetskrav på avlagt prov i åländsk barnomsorgs- och grundskolelagstiftning och på studier i ledarskap och/eller förvaltning som ställs för den som har en tjänst som avses i 14, 15 och 23 §§ ska uppfyllas senast sex månader efter att tjänsteutövningen inletts. (2021/71)

De behörighetskrav som ställs för en tjänst som barnomsorgschef ska uppfyllas inom tre år efter att denna förordning trätt i kraft, för den som då förordningen träder i kraft är anställd för att utföra de uppgifter som ankommer på en barnomsorgschef.

6 kap. *Förvaltning*

32 §. *Utbildningsstadga*

I kommunernas utbildningsstadga ska finnas bestämmelser om de allmänna grunderna för barnomsorgens och grundskolans verksamhet. De allmänna grunderna omfattar

1) daghemmens placering,

2) indelningen i skoldistrikt och skolornas placering,

3) uppgiftsbeskrivning för det kommunala organ som ansvarar för barnomsorg och grundskola och för de tjänstemän och arbetstagare som är underställda organet,

4) kommunens delegering av beslutanderätt i frågor som gäller barnomsorg och grundskola,

5) rutiner för samarbetet mellan barnomsorg och grundskola,

6) rutiner för samarbetet mellan kommunens utbildningsverksamhet och berörda instanser och andra kommuners utbildningsverksamhet och aktörer,

7) rutiner för ansökning om barnomsorg,

8) inskrivning av elever och förverkligande av undervisningen i grundskolan,

9) inskrivning av elever och förverkligande av förberedande undervisning,

10) anmälan till hemundervisning,

11) anmälan till och förverkligande av grundskoleutbildning för andra än läropliktiga,

12) ordnandet av skolskjuts och inkvartering,

13) en precisering av vilka typer av tjänster som finns i barnomsorgen och i grundskolan,

14) barn- och elevhälsans organisation,

15) de främmande språk som är valfria läroämnen för eleverna i grundskolan,

16) rutiner för elevernas val av valfria läroämnen,

17) elevernas rätt till frånvaro från skolgången,

18) rutiner för hur barn och elever ska höras in frågor som berör dem,

19) kommunens beredskap att vid behov ordna flexibla undervisningsformer och undervisning i särskilda situationer samt

20) utvärdering av hemundervisade barn.

7 kap. *Grundskoleundervisning för andra än läropliktiga (2020/117)*

Tidigare 7 kap. har blivit 8 kap. genom (2020/117).

33 §. (2020/117) *Rätt till grundskoleutbildning*

Den som saknar ett avgångsbetyg från grundskolan och har passerat läropliktsåldern och som vill få ett avgångsbetyg från grundskolan kan anmäla sig till grundskoleutbildning för andra än läropliktiga (grundskoleutbildning för vuxna).

Anmälan ska riktas till hemkommunen. Hemkommunen beslutar hur undervisningen ska organiseras. Detta kan ske i den egen grundskolan, genom samarbete med en annan kommun eller genom köp av tjänster från en annan offentligt finansierad skola på Åland som beviljats tillstånd att bedriva grundskoleutbildning.

Tidigare 33 § har blivit 39 § genom (2020/117).

34 §. (2020/117) *Allmänna bestämmelser om timfördelningen och utbildningens omfattning*

Läskunnighetsskedet omfattar 23 obligatoriska kurser och minst 6 valfria kurser. Den studerande ska sammanlagt välja minst 27 kurser.

Inledningsskedet omfattar 34 obligatoriska kurser och minst 10 valfria kurser. Den studerande ska sammanlagt välja minst 38 kurser.

Slutskedet omfattar 39 obligatoriska kurser och minst 10 valfria kurser. Den studerande ska välja minst 46 kurser.

Den studerande har rätt till studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter i inlednings- och slutskedet. Främmande språk och kurs i datakunskap och användning av digitala verktyg ska erbjudas som valfria kurser.

En kurs omfattar 28 timmar. I närundervisning ska 45 minuter per timme användas för undervisning.

O 2 LF (2020:99) om barnomsorg och grundskola

35 §. (2020/117) *Timfördelningen i läskunnighetsskedet*

ÄMNESGRUPPER OCH LÄROÄMNET	OBLIGATORISKA KURSER	VALFRIA KURSER
Språk, sammanlagt minst	20	
Svenska/svenska som andra språk	20	
Engelska		
Främmande språk		
Matematik	3	
Religions- och livsåskådningskunskap		
Naturvetenskapliga ämnen		
Fysik		
Kemi		
Biologi		
Geografi		
Samhällsvetenskapliga ämnen		
Historia		
Samhällskunskap		
Hälsokunskap		
Idrott		
Datakunskap		
Studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter		
Andra för grundskoleutbildningen lämpliga ämnen minst		
Erbjudna valfria kurser minst		6
SAMMANLAGD UNDERVISNING minst	27	

36 §. (2020/117) *Timfördelningen i inledningsskedet*

ÄMNESGRUPPER OCH LÄROÄMNET	OBLIGATORISKA KURSER	VALFRIA KURSER
Språk, sammanlagt minst	21	
Svenska/svenska som andra språk	17	
Engelska	4	
Främmande språk		
Matematik	5	
Religions- och livsåskådningskunskap		
Naturvetenskapliga ämnen	1	

Miljö- och naturkunskap	1	
Samhällsvetenskapliga ämnen	6	
Historia	1	
Samhällskunskap och kulturkännedom	5	
Hälsokunskap	1	
Datakunskap		
Studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter		
Andra för grundskoleutbildningen lämpliga ämnen minst		
Erbjudna valfria kurser minst		10
SAMMANLAGD UNDERVISNING minst	38	

37 §. (2020/117) *Timfördelningen i slutskedet*

ÄMNESGRUPPER OCH LÄROÄMNET	OBLIGATORISKA KURSER	VALFRIA KURSER
Språk, sammanlagt minst	20	
Svenska/svenska som andra språk	12	
Engelska	8	
Främmande språk		
Matematik	8	
Religions- och livsåskådningskunskap	1	
Naturvetenskapliga ämnen	4	
Fysik	1	
Kemi	1	
Biologi	1	
Geografi	1	
Samhällsvetenskapliga ämnen	3	
Historia	1	
Samhällskunskap	2	
Hälsokunskap	1	
Idrott	1	
Datakunskap		
Studiehandledning och handledning i arbetslivsfärdigheter		
Andra för grundskoleutbildningen lämpliga ämnen minst		

Erbjudna valfria kurser minst		10
SAMMANLAGD UNDERVISNING minst	46	

38 §. (2020/117) *Studiesociala förmåner*

Ersättning för transport mellan skolan och bostaden ges i första hand i form av ett personligt busskort och i andra hand i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik för den aktuella färdvägen.

Ersättning för skolskjuts mellan bostaden och skolan beviljas inte studerande som har rätt till bostadstillägg enligt landskapslagen (2006:71) om studiestöd.

8 kap. Ikraftträdande och övergångsbestämmelse

39 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2021.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen kräver får vidtas innan förordningen träder i kraft.

O 3 Landskapslag (2011:13) om gymnasieutbildning

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Lagens tillämpningsområde och tillsynsmyndighet*

I denna lag finns bestämmelser om gymnasieutbildning och annan utbildning på gymnasienivå samt om gymnasieexamen. Landskapsregeringen har ett övergripande utvecklings-, lednings- och tillsynsansvar för den utbildning och verksamhet som bedrivs med stöd av denna lag.

I fråga om utbildning på gymnasienivå som ordnas som sysselsättningsfrämjande utbildning gäller vad som föreskrivs i landskapslagen om sysselsättningsfrämjande utbildning. (2015/58)

2 §. *Gymnasieutbildning och annan utbildning på gymnasienivå*

Med gymnasieutbildning avses allmänbildande gymnasieutbildning och grundläggande yrkesutbildning, som leder till en gymnasieexamen med angiven studie- eller yrkesinriktning. Gymnasieutbildning ska med grundskolan som grund ge de studerande kunskaper och färdigheter som förberedelse för högskolestudier eller andra på gymnasieutbildningen baserade studier eller för att självständigt utöva ett yrke.

Den allmänbildande gymnasieutbildningen och den grundläggande yrkesutbildningen kan kombineras i olika utbildningsprogram.

Med annan utbildning på gymnasienivå avses allmänbildande eller yrkesinriktad utbildning ordnad som *kompletteringsutbildning*, vilket krävs för att bibehålla eller uppnå en kompetens, *vidareutbildning* som höjer kompetensen genom att bygga på en tidigare avlagd examen med en högre examen, *fortbildning* som krävs för att en yrkesverksam ska kunna bibe-

hålla och utveckla sin yrkesskicklighet samt *kursverksamhet*.

3 §. *Gymnasieutbildningens allmänna mål*

Gymnasieutbildningen ska vara tillgänglig för alla. De studerande ska ges kunskaper och färdigheter som de behöver för fortsatta studier eller för att självständigt utöva ett yrke. Utbildningen ska främja entreprenörskap, social och kommunikativ kompetens, samarbetsförmåga samt ett livslångt lärande.

Gymnasieutbildningen ska främja de studerandes utveckling till harmoniska människor och ansvars-kännande samhällsmedlemmar. I utbildningen ska hänsyn tas till studerande med funktionsnedsättning eller särskilda behov. De studerande ska ges inflytande, medansvar och delaktighet i planering och genomförande av studierna.

Undervisningen ska ge de studerande insikter i och förståelse för landskapets självstyrelse, historia och kultur samt värna det svenska språket.

Verksamheten ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar, främja principen om alla människors lika värde, internationell förståelse och freds vilja samt främja jämställdhet mellan könen.

4 §. *Huvudman*

Gymnasieutbildning och annan utbildning på gymnasienivå ordnas vid myndigheten Ålands gymnasium i skolorna Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium i enlighet med bestämmelserna i 5 kap. Landskapsregeringen är huvudman för utbildningen vid Ålands gymnasium.

Landskapsregeringen kan bevilja offentlig- och privaträttsliga juridiska personer tillstånd att ordna utbildning som vid sidan av Ålands gymnasium erbjuder gymnasieutbildning och annan utbildning på gymnasienivå. Dessa huvudmän benämns i denna lag fristående huvudmän. I tillståndet ska åtminstone följande uppgifter anges: det ansvariga förvaltningsorganet för skolan, utbildningsuppgiften, examina, utvärdering av utbildningen, möjligheterna att rätta beslut och uppbära avgifter samt övriga grunder för att ordna utbildningen. I ett tillstånd ska landskapsregeringen ange om en fristående huvudman har rätt att tillsätta yrkesråd samt att besluta om tillgodoräknande av tidigare studier och kunskande samt om validering för arbetsmarknadens behov. Landskapsregeringen kan bevilja landskapsbidrag till fristående huvudmän som erbjuder gymnasieutbildning som uppfyller de krav som bestäms i denna lag. Landskapsregeringen kan i förordning besluta närmare om villkoren för beviljandet av landskapsbidrag. Landskapsregeringen kan återkalla ett tillstånd att ordna utbildning om utbildningen inte fyller de krav som bestäms för beviljandet av tillståndet eller om utbildningen ordnas i strid med denna lag eller bestämmelser och föreskrifter som har utfärdats med stöd av denna lag.

5 §. *Benämningar i denna lag*

I denna lag används även de kortare benämningarna lyceet för Ålands lyceum och yrkesgymnasiet för Ålands yrkesgymnasium. För Ålands gymnasiums

O 3 LL (2011:13) om gymnasieutbildning

samordnings- och resursenhet används även benämningen samordningsenheten.

Med skola avses i denna lag de skolor som finns inom Ålands gymnasium såväl som skolor som upprätthålls av fristående huvudmän.

2 kap. Utbildning och undervisning

Utbildning och undervisningsformer

6 §. Inledande bestämmelser

Utbildning kan ordnas som när-, distans-, flerformsundervisning och läroavtalsutbildning. Utbildning kan vidare ordnas i praktiska arbetsuppgifter och som lärande i arbete. Sådan utbildning kan ges på en arbetsplats. Studierna kan delvis ordnas på annat sätt om en studerande redan till någon del anses ha de kunskaper och färdigheter som motsvarar de studier som ingår i examen eller om det är motiverat på grund av den studerandes hälsotillstånd.

Undervisningen är offentlig med undantag för undervisning som ordnas på arbetsplatser. En rektor kan av särskilda skäl begränsa tillträde till undervisning.

Läsåret börjar den 1 augusti och slutar den 31 juli.

7 §. Undervisningsspråk

Undervisningsspråket är svenska. Vid språkundervisning kan respektive språk användas som undervisningsspråk. Vid tillfällig undervisning kring visst tema kan undervisningsspråk som anknyter till temat användas. I enlighet med landskapsregeringens tillstånd får även annat språk än svenska användas som undervisningsspråk, om detta är förenligt med målen för utbildningen.

8 §. Allmänbildande gymnasieutbildning

Allmänbildande gymnasieutbildning motsvarar tre års heltidsstudier som ska slutföras senast inom fyra år. Med grundskolan som grund förbereder den allmänbildande gymnasieutbildningen de studerande för högskolestudier samt andra på gymnasieutbildning baserade studier.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning bestämmelser om den allmänbildande gymnasieutbildningens innehåll och omfattning.

Närmare bestämmelser om den allmänbildande gymnasieutbildningen finns i läroplansgrunderna.

9 §. Grundläggande yrkesutbildning

Grundläggande yrkesutbildning motsvarar tre års heltidsstudier som ska slutföras senast inom fyra år. Utbildningen ordnas i form av utbildningsprogram. Den grundläggande yrkesutbildningen ska med grundskolan som grund ge den studerande sådana teoretiska och praktiska kunskaper och färdigheter som krävs för att självständigt utöva ett yrke. Den grundläggande yrkesutbildningen ska dessutom förbereda de studerande för yrkesinriktad högskoleutbildning eller andra på gymnasieutbildning baserade studier.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning bestämmelser om den grundläggande yrkesutbildningens innehåll och omfattning samt om examensbenämningar för gymnasieexamina med yrkesinriktning.

Närmare bestämmelser om grundläggande yrkesutbildning finns i läroplansgrunderna.

Se LF (2011:75) om gymnasieutbildning.

10 §. Kompletteringsutbildning och vidareutbildning

En kompletteringsutbildning och en vidareutbildning bygger på en gymnasieutbildning. Kompletteringsutbildning och vidareutbildning ska med gymnasieutbildningen som grund eller med ett tillräckligt kunnande som grund ge den studerande ytterligare teoretiska och praktiska kunskaper och färdigheter som krävs för att kvalificera sig för krävande uppgifter inom ett yrkesområde. Utbildningen ordnas i nära samarbete med arbetslivet. Utbildningen ska förmedla kunskap som genererats inom berört arbetslivsområde och utformas så att en hög kvalitet och yrkesrelevans uppnås.

Utbildningen kan leda till en examen inom angivet yrkesområde.

Landskapsregeringen beslutar i landskapsförordning om utbildningens omfattning samt om examensbenämningar för examina som avses i denna bestämmelse.

Se LF (2011:75) om gymnasieutbildning.

11 §. Läroavtal och läroavtalsutbildning

En läroavtalsutbildning är en yrkesutbildning som ges på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter kombinerad med teoretisk undervisning. Läroavtalsutbildning kan ges som grundläggande yrkesutbildning, kompletteringsutbildning, vidareutbildning eller annan yrkesinriktad utbildning.

Närmare bestämmelser om läroavtalsutbildning finns i landskapslagen (1998:59) om läroavtalsutbildning. Med iakttagande av lagstiftningen om läroavtalsutbildning beslutar huvudmannen om läroavtals, företagarläroavtals och tjänstemannaläroavtals innehåll, form och villkor för godkännande samt om det personliga studieprogrammet.

12 §. Utbildning i praktiska arbetsuppgifter och lärande i arbete

Utbildning som avses i 9 och 10 §§ kan i fråga om praktiska arbetsuppgifter och lärande i arbete ges på en arbetsplats. Sådan utbildning ska bygga på ett skriftligt avtal mellan skolan och arbetsgivaren. Annan utbildning på en arbetsplats än läroavtalsutbildning ska ordnas så att den studerande inte står i ett arbetsavtalsförhållande till arbetsgivaren. Om det särskilt avtalas kan annan utbildning ordnas även så att ett arbetsavtal ingås.

I enlighet med det som gäller för arbetstagare svarar arbetsgivaren för en studerandes skydd i arbetet vid utbildning på en arbetsplats, även i de fall en studerande inte står i ett anställningsförhållande till arbetsgivaren.

13 §. Tystnadsplikt för studerande

En studerande i utbildning som ordnas i anslutning till praktiska arbetsuppgifter på en arbetsplats omfattas av de bestämmelser om tystnadsplikt som gäller för arbetstagare och tjänstemän i motsvarande arbetsuppgifter.

14 §. Stödundervisning och specialundervisning

Stödundervisning ges, utöver eller som alternativ till den övriga undervisningen, till studerande som tillfälligt inte lyckas följa studietakten eller annars behöver sådant stöd.

Specialundervisning ges, utöver eller som alternativ till den övriga undervisningen, till studerande som har

1) lindriga inlärnings- eller anpassningssvårigheter, eller som har

2) konstaterats ha behov av det på grund av funktionsnedsättning eller därmed jämförbar orsak.

Inom specialundervisningen ska undervisningen anpassas så att den studerande i så stor utsträckning som möjligt når samma kompetens som i annan utbildning.

För studerande som överförs till annan än tillfällig specialundervisning ska utarbetas en individuell plan för specialundervisning.

Närmare bestämmelser om stödundervisningen, specialundervisningen och om den individuella plan som avses i 4 mom. fastställs i läroplansgrunderna.

15 §. Studiehandledning

En studerande har rätt att få studiehandledning. Till studiehandledning hör att bistå de studerande vid val av studievägar samt att underlätta övergången mellan utbildningar och utbildningsnivåer.

Läroplansgrunder, läroplan och personlig studieplan**16 §. Läroplansgrunder**

Landskapsregeringen ska besluta om läroplansgrunder för gymnasieutbildningen och annan utbildning på gymnasienivå. I läroplansgrunderna fastställs de övergripande målen för utbildningen och beskrivs den underliggande kunskapsynen. I läroplansgrunderna anges grunderna för sådana individuella val som kan leda till fler än en examen.

I läroplansgrunderna fastställs även bestämmelser om

1) särskilda temaområden i utbildningen,

2) stödundervisning och specialundervisning,

3) studiehandledning,

4) studerandes personliga studieplan,

5) individuell plan för specialundervisning som avses i 14 § 3 mom.,

6) tillgodoräknande av tidigare studier och erkännande av kunskande,

7) generella bedömningsgrunder för yrkesprov och för validering som krävs för att enligt arbetsmarknadsbehov utöva ett visst yrke,

8) bedömning och utfärdande av betyg och intyg som avses i 32 §,

9) intern utvärdering och kvalitetssäkring av utbildningen samt om

10) övriga grunder för utbildningen.

För den *allmänbildande gymnasieutbildningen* finns i läroplansgrunderna särskilda bestämmelser om

1) vilka läroämnena är och grunderna för de olika läroämnena,

2) fördelning av undervisningstid mellan olika ämnen och ämnesgrupper samt om

3) bedömning av studerandes prestationer.

För den *grundläggande yrkesutbildningen* finns i läroplansgrunderna särskilda bestämmelser om

1) vilka ämnen som ingår i de obligatoriska allmänna ämnena och grunderna för de olika obligatoriska allmänna ämnena,

2) grunder för yrkesämnesstudier och lärande i arbete,

3) fördelning av undervisningstid mellan obligatoriska allmänna ämnen, yrkesämnena och valbara ämnen samt om

4) bedömning av studerandes prestationer.

För *kompletteringsutbildning* och *vidareutbildning* samt sådan annan utbildning som avses i 27 § finns i läroplansgrunderna särskilda bestämmelser om målen och fördelningen mellan de yrkesspecifika ämnena och lärande i arbete.

17 §. Läroplan

Utgående från läroplansgrunderna ska skolans ansvariga förvaltningsorgan anta läroplaner för den allmänbildande utbildningen, för enskilda utbildningsprogram inom den grundläggande yrkesutbildningen samt för annan utbildning på gymnasienivå.

I en läroplan beskrivs mål och innehåll för lärandet, ämnesuppdelning och uppdelning i examensdelar. Läroplaner ska möjliggöra studerandes individuella val i studierna.

Landskapsregeringen fastställer med beaktande av läroplansgrunderna en läroplan för de obligatoriska allmänna ämnena, vilken är gemensam för alla utbildningsprogram inom den grundläggande yrkesutbildningen.

Antagna läroplaner ska lämnas till landskapsregeringen för kännedom.

18 §. Personlig studieplan

Rektorn ska tillse att det för varje studerande upprättas en personlig studieplan samt att studieplanen revideras vid behov. Studieplanen ska innehålla uppgifter om den studerandes studiegång och om de val av kurser och examensdelar som den studerande har gjort.

3 kap. Bedömning och examen**19 §. Bedömningsens syfte**

De studerandes inläring, skolarbete och kunskande ska bedömas mångsidigt. Bedömningsens syfte är att leda och stimulera de studerande i deras studier samt att utveckla deras förutsättningar att bedöma sig själva.

20 §. Bedömning inom yrkesutbildning

Inom grundläggande yrkesutbildning och annan yrkesinriktad utbildning på gymnasienivå ska den studerandes yrkeskunskande bedömas, förutom genom annan form av bedömning, utgående från yrkesprov som den studerande genomgår i arbetsituationer eller arbetsuppgifter på en arbetsplats, i skolan eller på någon annan plats som skolan anvisar.

21 §. Beslut om bedömning

Vid bedömning av en studerandes studieprestationer och kunnande beslutar den lärare som svarar för undervisningen i de studier som ska bedömas eller, om lärarna är flera, lärarna gemensamt. I fråga om den i examen ingående utbildningen som ordnas på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter, bedöms den studerandes yrkeskunnande av den lärare som svarar för undervisningen och en av arbetsgivaren utsedd person gemensamt. Vid bedömning av yrkesprov beslutar de utsedda bedömarna, eller inom Ålands yrkesgymnasium de arbetslivsföreträdare som utsetts av berört yrkesråd, gemensamt eller var för sig.

Vid bedömning av de teoretiska studierna i läroavtalsutbildningen beslutar läraren eller, om lärarna är flera, lärarna gemensamt och i den utbildning som sker på en arbetsplats en person som arbetsgivaren utsätter. Skolans ansvariga förvaltningsorgan beslutar om sammanställandet av bedömningen av de teoretiska studierna och om bedömningen av den utbildning som sker på en arbetsplats.

22 §. Rättelse av bedömning av prestation

En studerande eller validand som är missnöjd med bedömningen av sin prestation eller med tillgodoräknande av studier som den studerande eller validanden har fullgjort i annan utbildning, eller med bedömningen av på annat sätt förvärvat kunnande, kan skriftligen eller muntligen begära rättelse inom 14 dagar från det att den studerande eller validanden formellt delgivits bedömningen. En studerandes eller en validands begäran om rättelse av bedömning av en prestation begärs hos den eller de lärare, eller annan person, som har utfört bedömningen. Om en studerande eller en validand är missnöjd med det beslut han eller hon därvid fått ska ärendet överlämnas till rektor för avgörande. Om en studerande eller en validand är missnöjd även med rektorns beslut ska ärendet överlämnas till landskapsregeringen som ska pröva om en ny bedömning ska göras. (2014/39)

Ett yrkande om rättelse av bedömningen av ett yrkesprov eller valideringstillfälle riktas till berört yrkesråd. En studerande eller en validand kan begära att landskapsregeringen omprövar ett beslut som yrkesrådet fattat med anledning av ett rättelseyrkande. (2014/39)

Om landskapsregeringens beslut angående ett rättelseyrkande innebär att en ny bedömning ska göras ska landskapsregeringen också besluta vem som ska utföra den nya bedömningen.

23 §. Validering

Validering är en process med strukturerad bedömning, värdering, dokumentation samt erkännande av en persons kunskaper och kompetens, oberoende av hur de förvärvats.

En sökandes kunnande ska visas och bedömas enligt vad läroplanen och fastställda bedömningsgrunder kräver.

Validering regleras närmare i landskapsförordning.

Se LF (2011:75) om gymnasieutbildning.

24 §. Tillgodoräknande av tidigare studier och kunnande

En studerande i gymnasieutbildning och annan utbildning på gymnasienivå har rätt att tillgodoräkna sig studieprestationer som har slutförts i andra sammanhang och kunnande som förvärvats på annat sätt om innehållet i huvudsak motsvarar vad som krävs enligt läroplanen. Vid behov ska kunnandet visas på det sätt skolan bestämmer. Genom erkännande av kunnande kan den studerande få obligatoriska, alternativa eller valfria studier som ingår i läroplanen tillgodoräknade.

Beslut om tillgodoräknande av studieprestationer som slutförts i ett annat sammanhang eller kunnande som förvärvats på annat sätt fattas av rektorn.

25 §. Allmänbildande gymnasieexamen

Då en studerande har slutfört sin i 8 § avsedda allmänbildande gymnasieutbildning i enlighet med i läroplanen fastställda mål erhåller den studerande en allmänbildande gymnasieexamen. I den allmänbildande gymnasieexamen ingår ett gymnasieexamensbetyg som utfärdas av Ålands lyceum och ett studentexamensbetyg som utfärdas av studentexamensnämnden.

I studentexamen ingår minst fem studentexamensprov. Den studerande ska avlägga prov i svenska och litteratur samt enligt eget val tre prov av en grupp som består av provet i finska, provet i ett främmande språk, provet i matematik och provet i ett realämne. Studeranden väljer i vilket ämne han eller hon avlägger det femte provet. Utöver dessa prov kan den studerande delta i ett eller flera extra prov. (2020/121)

26 §. Gymnasieexamen med yrkesinriktning

Då en studerande har slutfört sin i 9 § avsedda grundläggande yrkesutbildning i enlighet med i läroplanen fastställda mål erhåller den studerande en gymnasieexamen med yrkesinriktning. I gymnasieexamen med yrkesinriktning ingår ett gymnasieexamensbetyg och ett yrkesprovsbetyg vilka utfärdas av Ålands yrkesgymnasium.

I riket gällande examensbenämningar för grundexamen är tillämpliga i landskapet, om inte annat särskilt stadgas om examensbenämningar i landskapsförordning.

27 §. Annan examen

Sådan annan utbildning på gymnasienivå som avses i 2 § 3 mom. kan avslutas med en examen. Med examen klarläggs om de studerande har uppnått de kunskaper och färdigheter som yrkesskickligheten inom ett studieområde eller angivet yrkesområde förutsätter.

Närmare bestämmelser om vad som ska ingå i betyg och intyg som ingår i den examen som avses i 1 mom. ges i läroplansgrunderna.

28 §. Examensnämnd

Landskapsregeringen tillsätter för tre år i sänder en examensnämnd med uppgift att leda, ordna och genomföra studentexamen. Examensnämnden är administrativt underställd landskapsregeringen. Utöver vad som föreskrivs i 2 mom. kan landskapsregeringen i landskapsförordning besluta närmare om nämnden

och dess uppgifter. Bestämmelserna i detta moment ska inte tillämpas om förvaltningsuppgifterna i fråga om studentexamen sköts av den statliga studentexamensnämnden med stöd av en överenskommelseförordning.

Vid ordnandet av studentexamen enligt denna lag ska även bestämmelserna i lagen om studentexamen (FFS 502/2019) och de bestämmelser som statsrådet har utfärdat i förordning i fråga om deltagande i studentexamen, prov och omtagning av dem, bedömning och genomförandet av examen, i övrigt iakttas i tillämpliga delar. Hänvisningar i de i detta moment angivna riksförfattningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen. (2020/121)

29 §. Rätten att delta i studentexamen

En studerande som genomgår allmänbildande gymnasieutbildning har rätt att avlägga studentexamen.

Andra än studerande som genomgått den allmänbildande gymnasieutbildningens lärokurs får delta i studentexamen om de har avlagt (2020/121)

1) den allmänbildande gymnasieutbildningens lärokurs eller motsvarande lärokurs utanför landskapet, 2) (2020/121) en gymnasieexamen med yrkesinriktning som omfattar minst 180 kompetenspoäng eller en motsvarande tidigare examen eller

3) en examen eller studier som är kortare än den examen som avses i 2 punkten, om examen eller studierna bygger på grundskoleutbildningen med minst två år eller motsvarande tidigare lärokurs, samt de extra studier som har föreskrivits av den nämnd som avses i 28 §.

Den som är studerande inom en utbildning som leder till en gymnasieexamen med yrkesinriktning som avses i 1 mom. 2 punkten kan delta i studentexamen medan han eller hon fortfarande deltar i utbildningen i fråga. (2020/121)

Rektorn för Ålands lyceum fattar beslut om rätten att delta i studentexamen.

29a §. (2020/121) Rätt att avlägga enskilda prov

Den som inte har avlagt studentexamen får avlägga proven i studentexamen som enskilda prov. Enskilda prov får dock inte avläggas av den som antagits för att genomgå allmänbildande gymnasieexamen enligt 25 §, i vilken det ingår studentexamen, eller av den som enligt 26 § antagits för att genomgå gymnasieexamen med yrkesinriktning.

Studentexamen kan inte utgöras av enskilda prov. Om den som har avlagt enskilda prov senare avlägger studentexamen kan godkända prov som avlagts som enskilda prov innefattas i studentexamen under tre års tid från det att det enskilda provet godkändes.

29b §. (2020/121) Företsättningar för deltagande i prov

Den som genomgår lärokursen för gymnasieutbildningen får delta i ett prov i studentexamen efter att ha slutfört de obligatoriska studierna i det läroämne som provet gäller. En studerande inom en utbildning som leder till en gymnasieexamen med yrkesinriktning får delta i proven i studentexamen efter att ha förvärvat kunskaper som motsvarar minst 90 kompetenspoäng. I

övrigt tillämpas 7 § i lagen om studentexamen beträffande företsättningar för deltagande i prov i studentexamen.

30 §. Rättelse av beslut om deltagande i studentexamen

Den som av rektorn för Ålands lyceum har förvägrats rätt att delta i studentexamen eller i ett prov som hör till examen kan, inom 14 dagar räknat från att beslutet delgivits, skriftligen begära rättelse hos skolans ansvariga förvaltningsorgan. I rättelseyrkandet, som läggs till grund för det ansvariga förvaltningsorganets prövning, ska anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål. Om inte annat visas anses ett beslut vara delgivet den sjunde dagen efter den dag då beslutet lämnats för postbefordran under den adress som den som begär rättelse har uppgivit.

31 §. Yrkesråd

Skolans ansvariga förvaltningsorgan tillsätter yrkesråd. Ett yrkesråd kan vara gemensamt för flera skolor. Varje yrkesråd ska inom sitt yrkesutbildnings- och branschområde (2014/39)

- 1) initiera och stöda utbildningens utveckling,
- 2) (2014/39) planera och tillse att yrkesprov och valideringstillfällen genomförs,
- 3) godkänna planer för genomförande och bedömning av yrkesprov som utgör en del av läroplanen,
- 4) (2014/39) utarbeta förslag till bedömningsgrunder för yrkesprov och för valideringstillfällen som krävs för att enligt arbetsmarknadsbehov utöva ett visst yrke samt översända det till landskapsregeringen för fastställelse,
- 5) (2014/39) utse bedömare av yrkesprov och valideringstillfällen samt
- 6) övervaka yrkesprovs- och valideringsverksamheten.

Yrkesråden kan ta initiativ i frågor som rör läroplan, yrkesprov, validering och kompetenshöjande utbildning. Bestämmelser om yrkesrådets beslutsfattande och andra omständigheter av betydelse för yrkesrådets funktion och uppgifter anges i reglementet. (2014/39)

Ett yrkesråds medlemmar ska företräda lärarna, arbets- och näringslivet samt de studerande. De utses för högst tre år i sänder. Ordföranden ska företräda arbets- och näringslivet. En medlem som företräder de studerande ska ha fyllt 15 år. En medlem som företräder de studerande har rätt att närvara och yttra sig när rådet behandlar ett rättelseyrkande som gäller bedömningen av en studerande.

Yrkesrådets uppdrag regleras närmare i landskapsförordning.

31a §. (2014/39) Yrkesrådets tillsyn

Ett yrkesråd ska inom sitt ansvarsområde se till att en studerande eller en validand vid examinering påvisar sitt kunnande på ett sådant sätt att kunnandet enligt fastställda bedömningsgrunder som gäller för att utöva ett visst yrke kan säkerställas. Vid sin tillsyn ska yrkesrådet dessutom se till att en studerande eller en validand får

O 3 LL (2011:13) om gymnasieutbildning

1) tillräcklig information om det kunnande som ska visas och sättet att visa kunnandet vid yrkesprov och valideringstillfälle,

2) information om de krav och bedömningsgrunder som tillämpas vid yrkesprov och valideringstillfälle samt får

3) ett intyg över genomfört valideringstillfälle av vilket framgår det kunnande en studerande eller en validand har.

32 §. (2014/39) *Beslut samt information om utfärdande av betyg och intyg*

Beslut om betyg och intyg för studerande samt om intyg för validand fattas av rektor och den eller de lärare som ansvarar för det enskilda läroämnet eller ämnesgruppen. Beslut om betyg över avlagt yrkesprov inom Ålands yrkesgymnasium fattas av det yrkesråd som har tillsatts för ett yrkesutbildnings- och branschområde.

Studerande och validander ska fortlöpande få information om de bedömningsgrunder och -kriterier som tillämpas i utbildningen och om hur de har tillämpats vid bedömningen av framsteg och studieresultat.

33 §. *Betyg och intyg efter avbrutna studier*

På begäran av den som har avlagt en eller flera examensdelar utan att ha slutfört gymnasieutbildning med yrkesinriktning, ska betyg ges över slutförda studier, avlagda yrkesprov och över tidigare förvärvat kunnande (skiljebetyg). Utöver vitsord ska i betyget antecknas sådana examensdelar som personen har deltagit i men inte slutfört, samt uppgifter om vilka arbeten som förutsatts vara genomförda för att examensbetyg ska ges.

4 kap. Studerande och validander (2014/39)

Antagning m.m.

34 §. *Antagning av studerande och validander*

Landskapsregeringen beslutar om grunder för antagning av studerande till all utbildning som ges med stöd av denna lag, efter samråd med berörda skolor och instanser.

Om i 6 mom. givna förutsättningar uppfylls ska som validand för visst yrke antas sökande med åtgärdsplan från Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, Folkpensionsanstalten, försäkringsbolag eller sökande med en åtgärdsplan som en del av en integrationsplan som avses i landskapslagen (2012:74) om främjande av integration.

Om i 6 mom. givna förutsättningar uppfylls kan som validand för visst yrke antas en enskild person på grund av egen ansökan eller arbetsgivarens ansökan.

Ett organ som upprättat en sådan åtgärdsplan eller en person som har lämnat en ansökan om validering kallas i denna paragraf sökande part.

En fristående huvudmans ansvariga förvaltningsorgan antar studerande till utbildning. Vid Ålands gymnasium beslutar styrelsen om antagningen av studerande till utbildning vid lyceet och yrkesgymnasiet. Styrelsen beslutar även om antagningen av validander. Det ansvariga förvaltningsorganen som antar en validand kallas i denna lag antagande part.

För antagningen av en validand ska finnas ett avtal mellan en antagande part och en sökande part. Avtalet ska omfatta en av skolan upprättad personlig valideringsplan, av vilken framgår de åtgärder och de kostnader som valideringsprocessen kräver. Ett gällande avtal fordrar att den sökande parten godtar valideringsprocessens åtgärder samt svarar för de kostnader den föranleder.

Skolan ska föra ett register med nödvändiga uppgifter om de sökande till skolan, deras studieprestationer och kunnande samt uppgifter om de sökandes avklarade studier. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter finns i dataskyddslagstiftningen. (2019/14)

35 §. (2014/39) *Rättelse av antagning*

En sökande som är missnöjd med antagningen till en utbildning eller ett valideringstillfälle kan skriftligen begära rättelse hos det ansvariga förvaltningsorganet inom 14 dagar från det att beslutet delgivits. Om inte annat visas anses ett beslut vara delgivet den sjunde dagen efter den dag då beslutet lämnats för postbefordran under den adress som den som begär rättelse har uppgivit. Resultaten av antagningen får på grund av en begäran om rättelse inte ändras till nackdel för den som antagits till en utbildning eller ett valideringstillfälle.

36 §. *Studerande*

Med en studerande avses i denna lag den som är antagen till gymnasieutbildning eller annan utbildning på gymnasienivå. Den studerande har rätt till undervisning enligt läroplan samt rätt till en trygg studiemiljö.

En studerande ska delta i undervisning enligt läroplan för berörd utbildning, om han eller hon inte har befriats från den eller av disciplinära skäl har avstängts eller förvägrats rätt att delta i undervisningen. En studerande ska utföra sina uppgifter omsorgsfullt, respektera planerad studietakt, uppträda hänsynsfullt, följa skolans ordningsregler, lärares och annan personals anvisningar samt hantera skolans egendom ansvarsfullt. En läroavtalsstuderande ska dessutom göra sig förtrogen med de krav som gäller för att kunna utföra kvalificerade uppgifter i arbetslivet med framgång samt aktivt delta i den planerade undervisningen.

36a §. (2014/39) *Validand*

Med en validand avses i denna lag den som utan att vara studerande är antagen och inskriven för validering vid en gymnasieskola som avses i 23 §. För en validand görs en personlig valideringsplan över det valideringsförfarande som leder till validering. En sådan plan kan omfatta förberedande undervisning för validanden.

Till en ansökan om att antas och bli inskriven som validand bör en sökande foga dokumentation över sitt kunnande. En validand har rätt att vid examinering visa sådant förvärvat kunnande som baseras på såväl formellt, icke-formellt som informellt lärande varvid

1) *formellt lärande* avses lärande som äger rum inom grundskole-, gymnasie- eller högskoleutbild-

ning eller motsvarande formella utbildningsorganisationer och som leder till en bedömning i form av en examen, ett utbildningsbevis eller ett intyg över genomförda studier,

2) *icke-formellt lärande* avses lärande som äger rum genom planerad verksamhet med mål och tid för lärandet samt där det finns ett visst stöd för lärandet exempelvis genom kontakt mellan elev och lärare samt med

3) *informellt lärande* avses lärande till följd av daglig verksamhet i samband med arbete, familj eller fritid vilken inte är strukturerad avseende mål, tid eller lärandestöd.

Med gymnasieskola avses i denna paragraf Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium. Dessutom avses sådana gymnasieskolor som i enlighet med 4 § 3 mom. upprätthålls av en fristående huvudman, om landskapsregeringen har givit den fristående huvudmannen rätt att vid skolan tillsätta yrkesråd, besluta om tillgödöräkande av tidigare studier och kunnande samt att besluta om validering för arbetsmarknadens behov.

37 §. (2022/46) *Opartiskt bemötande*

De studerande ska bemötas opartiskt så att ingen diskrimineras. Bestämmelser om diskriminering finns i landskapslagen (2022:43) om tillämpning av diskrimineringslagen.

38 §. *Befrielse från skyldighet att delta i viss undervisning*

På ansökan av den studerande eller av en omyndig studerandes vårdnadshavare kan en studerande av särskilda skäl befrias från skyldighet att delta i viss undervisning.

På den studerandes eller en omyndig studerandes vårdnadshavares begäran ska en studerande befrias från undervisning i religionskunskap om undervisningen i huvudsak ges enligt ett religionssamfunds lära till vilket den studerande inte hör. Med religions-samfund avses vad som enligt religionsfrihetslagen (FFS 453/2003) är religionssamfund eller registrerat religionsamfund. Undervisning i livsåskådningskunskap ska ordnas då en studerande befriats från undervisningen i religionskunskap och den studerande eller en omyndig studerandes vårdnadshavare inte ordnar annan undervisning.

39 §. *Ledighet*

En skolas rektor kan av särskild orsak bevilja en studerande ledighet.

40 §. *Hörande av studerande*

Skolan ska ge de studerande möjlighet att delta i utvecklandet av utbildningen samt höra dem innan beslut fattas i ärenden som gäller undervisningen eller som annars väsentligt inverkar på de studerandes ställning.

Studiesociala förmåner

41 §. *Skolmåltid*

Varje arbetsdag ska en skolmåltid ordnas avgiftsfritt för de studerande om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beslutar annat.

42 §. *Skolhälso- och studerandevård*

De studerande har rätt till skolhälsovård. Skolhälsovården och annan studerandevård ska bedrivas förebyggande och befrämja god fysisk och psykisk hälsa hos de studerande. Skolan ska se till att de studerande ges information om den skolhälsovård och studerandevård som erbjuds dem.

Studerande med funktionsnedsättning eller studerande i behov av särskilt stöd har i enlighet med vad som särskilt bestäms rätt till de biträdestjänster, andra undervisnings- och studerandevårdstjänster samt särskilda hjälpmedel som studierna kräver.

43 §. *Avgifter*

Undervisning som leder till examen i Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium är avgiftsfri för de studerande om inte annat följer av bestämmelserna i denna paragraf. Handled praktik och läroavtal som ingår i denna utbildning kan bekostas av Ålands gymnasium i den omfattning som skolan beslutar.

Ålands gymnasium kan uppbära en avgift för deltagande i studentexamen samt för deltagande i annan än i 1 mom. avsedd undervisning. Avgift för deltagande i studentexamen uppbärs med det belopp som i riket bestämts gälla för deltagande i sådan examen med stöd av rikets gymnasielag (FFS 629/1998). Enligt avtal och i enlighet med rikets särskilda bestämmelser därom kan Ålands gymnasium biträda med att uppbära en avgift för utbildning som ordnas i landskapet i enlighet med en i riket gällande läroplan, där de studerandes prestation bedöms av en riksmyndighet.

Styrelsen beslutar om de avgifter som ska uppbäras för annan än i 1 mom. avsedd undervisning, med iakttagande i tillämpliga delar av vad som i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet bestäms om offentligrättsliga prestationer.

43a §. (2014/39) *Avgifter för särskilda kostnader för valideringsprocessen*

En avgift ska uppbäras av en sökande part för validandens deltagande i ett valideringstillfälle. Avgiften bör omfatta faktiska kostnader för skolans särskilda insatser under valideringen och för intyg som certifierar en validands kunnande.

En avgift kan uppbäras av en sökande part för kostnader som föranletts av en utbildningsgivares kostnader för att skapa en personlig valideringsplan, oavsett om det har lett till antagning av en validand eller inte.

I 1 och 2 mom. avsedd avgift ska uppbäras av en enskild som har beviljats validering efter egen ansökan eller av arbetsgivaren, om den enskilde har beviljats validering efter arbetsgivarens ansökan om det.

44 §. *Studerande med hemkommun utanför landskapet*

Bestämmelser om grunder för beviljande av stöd till studerande finns i landskapslagen (2006:71) om studiestöd.

44a §. (2014/39) *Validander*

Validander har inte rätt till studiesociala förmåner.

45 §. *Närmare bestämmelser om studiesociala förmåner*

Landskapsregeringen fastställer i landskapsförordning grunder för ersättning för skolskjuts, boende

O 3 LL (2011:13) om gymnasieutbildning

samt övriga studiesociala förmåner som studerande kan beviljas.

Disciplinära åtgärder

46 §. Varning och avstängning

Studerande som bryter mot bestämmelserna i 36 § 2 mom. och som trots rektors varning inte rättar sig kan av skolans ansvariga förvaltningsorgan på ett lärarkollegiums förslag avstängas för viss tid, högst ett år. Det ansvariga förvaltningsorganet kan besluta att avstängningen ska börja verkställas omedelbart. Innan beslut om avstängning tas ska den studerande och, i förekommande fall, omyndig studerandes vårdnadshavare beredas tillfälle att yttra sig i ärendet.

En studerande kan ges en skriftlig varning om denne gör sig skyldig till fusk, stör undervisning eller annars bryter mot ordningen i skolan. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande trots en skriftlig varning uppför sig olämpligt kan skolan besluta om avstängning för viss tid, högst ett år.

En studerande som stör en lektionsundervisning kan förvägras rätt att delta i undervisningen för den tid som återstår av lektionen.

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen om denne uppför sig så våldsamt eller hotfullt att undervisningen orimligt försvåras eller säkerheten äventyras för annan studerande eller person som arbetar eller vistas i skolan eller i därtill hörande verksamhet.

En studerande som är föremål för rannsaking med anledning av brott kan för den tid som rannsakingen pågår avstängas från studierna, om det är motiverat med hänsyn till det brott som han eller hon misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med detta.

47 §. Disciplinären den

Innan ett beslut fattas enligt 46 § 2 eller 5 mom. ska den omständighet som hänför sig till beslutet och som åtgärden grundar sig på preciseras, den studerande höras samt annan nödvändig utredning göras som beslutet förutsätter.

Innan en omyndig studerande blir föremål för en sådan disciplinär åtgärd som avses i 46 § 2 och 5 mom. ska vårdnadshavaren ges tillfälle att bli hörd. En omyndig studerandes vårdnadshavare ska under rättas om andra disciplinära åtgärder beslutas. Om en studerande förvägras undervisning ska skolan vid behov underrätta den sociala myndigheten i den studerandes hemkommun om detta. Ett beslut om åtgärd enligt 46 § 2 och 5 mom. ska utfärdas och beslutet registreras. Ett beslut om åtgärd enligt 46 § 3 och 4 mom. ska registreras.

Ett beslut om avstängning av en studerande för en viss tid eller om uppsägning från skolans studerandeboende kan verkställas även om det överklagats, om skolan eller förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

Ett beslut om verkställighet av ett icke lagakraftvunnet beslut om avstängning för en viss tid och ett beslut om den tidpunkt då verkställigheten inleds ska fattas samtidigt.

48 §. Avlägsnande av studerande

Om en studerande inte rättar sig efter en uppmaning att avlägsna sig enligt 46 § 3 mom. har läraren eller berörd rektor rätt att avlägsna honom eller henne från klassrummet eller ett annat undervisningsutrymme, eller från en skoltillställning. Läraren eller berörd rektor har också rätt att avlägsna en studerande från skolans område, om den studerande inte avlägsnar sig efter att ha fått veta att han eller hon avstängts från undervisningen enligt 46 § 3 och 4 mom.

Om en studerande som ska avlägsnas försöker förhindra detta genom aktivt fysiskt motstånd, har läraren eller berörd rektor rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att få honom eller henne avlägsnad och som med hänsyn till den studerandes ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en helhetsbedömning av situationen kan anses vara försvarbara.

Läraren eller berörd rektor kan i situationer som avses i 1 och 2 mom. agera tillsammans eller var för sig. Det är förbjudet att använda maktmedelsredskap för att avlägsna den studerande. Om läraren eller berörd rektor använt sig av maktmedel ska han eller hon lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till det ansvariga förvaltningsorganet eller annars till skolans ledning.

Närmare bestämmelser om vad som är att anse som försvarligt användande av maktmedel finns i 4 kap. 6 § strafflagen (FFS 39/1889).

49 §. Omhändertagande av föremål

Rektorn eller en lärare får från en studerande omhändertaga föremål som används på ett sätt som är störande för skolverksamheten eller som kan utgöra en fara för säkerheten i denna.

Ett föremål som har omhändertagits enligt 1 mom. ska återlämnas till den studerande senast vid den tidpunkt då skoldagen är slut för den studerande. Om den studerande vid upprepade tillfällen tagit med sig föremål som omfattas av 1 mom. eller om det med hänsyn till föremålets beskaffenhet finns särskild anledning att inte återlämna det, behöver dock inte föremålet lämnas tillbaka innan den studerandes vårdnadshavare har underrättats om omhändertagandet. Ett omhändertagande får inte bestå längre än till och med fjärde dagen efter verkställandet av omhändertagandet.

Om ett föremål som har omhändertagits enligt 1 mom. kan antas bli förverkat enligt straff-, narkotika- eller annan tvångsmedelslagstiftning ska rektorn eller den som rektorn har bestämt skyndsamt anmäla omhändertagandet till polismyndigheten. Omhändertagandet får i dessa fall bestå tills frågan om föremålet ska tas i beslag har prövats av polisen.

50 §. Åtal eller domstolsbeslut

Under den tid då åtal mot en studerande är anhängigt vid allmän domstol får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot den studerande.

Om en domstol har frikänt en studerande, får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller

fortsättas annat än på grund av en sådan omständighet som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär åtgärd.

Om en domstol har dömt en studerande till straff eller har frikänt en studerande, får han eller hon inte av samma skäl ges en disciplinär åtgärd. En studerande kan dock avstängas för viss tid om det med hänsyn till den studerandes brott eller omständigheter i samband med det är motiverat.

5 kap. Ålands gymnasium

51 §. Kapitlets tillämpningsområde

Ålands gymnasium är en under landskapsregeringen lydande myndighet. Ålands gymnasium företräds av styrelsen samt, inom sina befogenheter, av rektorn för Ålands lyceum, rektorn för Ålands yrkesgymnasium samt av förvaltningschefen för Ålands gymnasiums samordnings- och resursenhet.

I detta kapitel finns bestämmelser om Ålands gymnasiums uppdrag, organisation och verksamhet.

52 §. Rättsförmåga

Ålands gymnasium kan sluta avtal inom ramen för Ålands gymnasiums ordinarie verksamhet om inte landskapsregeringen beslutar något annat.

Organisation och ledning

53 §. Ålands gymnasiums uppdrag

I Ålands lyceum och i Ålands yrkesgymnasium ska gymnasieutbildning och annan utbildning ordnas på gymnasienivå. Gymnasieutbildningen ska sträva till att höja allmänbildningen, yrkeskunskundet, utveckla arbetslivet, tillgodose näringslivets behov av kunskande samt främja sysselsättningen.

Ålands gymnasium ska ha behövlig administrativ förvaltning avseende ekonomi, anställnings- och lönefrågor, fastighetsförvaltning, informationsteknik, studerandantagning, kvalitetssäkring, marknadsföring och information.

Ålands gymnasium kan bedriva service-, arbets- och rörelseverksamhet samt kan utföra beställningsuppdrag som ansluter till utbildningen. Rörelseverksamhet får dock endast bedrivas i syfte att ge studerande sådan praktisk undervisning som en utbildning förutsätter. Ålands gymnasium kan bedriva informations- och utvecklingsverksamhet som tjänar undervisningen och stöder arbetslivet. För studerande med funktionsnedsättning kan ordnas undervisning och handledning i träningssyfte. Ålands gymnasium kan ordna utbildning som förbereder för examensinriktad gymnasieutbildning.

54 §. Styrelsen

Ålands gymnasium leds av en styrelse med högst sju medlemmar samt personliga ersättare för dem. Styrelsen är Ålands gymnasiums ansvariga förvaltningsorgan.

För den tid under vilken landskapsregeringens mandatperiod varar utser och tillsätter landskapsregeringen styrelsemedlemmar och deras ersättare. Dessa ska ha sakkunskap inom gymnasiets utbildningsområden.

Landskapsregeringen utser bland dem en ordförande och en vice ordförande för styrelsen. Styrelsens ordförande, övriga medlemmar och ersättare får inte vara anställda i Ålands gymnasium. Styrelsen ska bereda företrädare för de studerande möjlighet att delta i styrelsesammanträden. Styrelsen kan även bereda företrädare för lärare och övrig personal möjlighet att delta. Företrädare för de studerande, lärarna och annan personal som deltar i ett styrelsesammanträde har yttranderätt.

Landskapsregeringen kan skilja medlem och ersättare från styrelseuppdrag innan mandattiden gått ut. Om en ordförande, medlem eller ersättare skiljs från sitt uppdrag eller avlider ska en ny ordförande, medlem respektive ersättare utses för den återstående mandattiden. Landskapsregeringen beslutar om arvode för styrelsens medlemmar.

55 §. Styrelsemöten

Styrelsens arbete leds av ordföranden eller vid förfall för denne av vice ordföranden.

Styrelsen är beslutförför då ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Beslut fattas med enkel majoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst, utom vid personval då lotten avgör. Faller rösterna lika vid behandling av disciplinärt ärende vinner den åsikt som företräder den lindrigaste påföljden.

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller vid förfall för ordföranden på kallelse av vice ordföranden. Styrelsen ska sammankallas för behandling av visst ärende då förvaltningschefen, en rektor eller minst tre av styrelsens medlemmar begär det. Vid styrelsens sammanträden förs protokoll, vilka justeras på det sätt som styrelsen bestämmer. Förvaltningschefen eller förvaltningschefens ställföreträdare är föredragande i styrelsen. Om i en enskild fråga svarsområdet inte är klart kan styrelsen utse en föredragande för frågan.

Styrelsen kan i enskilda ärenden kalla sakkunniga att delta i styrelsens sammanträde.

56 §. Styrelsens uppdrag

Styrelsen har lednings- och utvecklingsansvar för utbildningen och övriga verksamheter i Ålands gymnasium. Styrelsen har som Ålands gymnasiums högsta ansvariga förvaltningsorgan under landskapsregeringen tillsynsansvar för de interna besluten samt ska pröva om verksamheten bedrivs effektivt, författningenligt och i överensstämmelse med gymnasieutbildningens allmänna mål.

Styrelsen ska fatta de övergripande besluten om riktlinjerna för gymnasiets verksamhet och genomförande av gymnasiets uppdrag, utarbeta gymnasiets verksamhets- och ekonomiplan, uppgöra budget samt besluta om uppföljning och utvärdering av verksamheten. Årligen ska en verksamhets- och ekonomiplan göras för gymnasiet.

Styrelsen ska dessutom

1) anta läroplaner enligt 16 och 17 §§ samt 5 § 4 mom. landskapslagen (1998:59) om läroavtalsutbildning,

O 3 LL (2011:13) om gymnasieutbildning

2) årligen tillstålla landskapsregeringen Ålands gymnasiums förslag till budget,

3) besluta om den interna fördelningen av budgetanslagen och det interna budgetansvaret inom ramen för de riktlinjer landskapsbudgeten anger,

4) årligen tillstålla landskapsregeringen en verksamhetsberättelse över det gångna läsåret,

5) besluta om riktlinjer och befogenheter för lyceet, yrkesgymnasiet och samordningsenheten,

6) utarbeta förslag till reglemente samt översända det till landskapsregeringen för fastställelse,

7) utarbeta underlag för dimensionering av studieplatser,

8) besluta om styrdokument, instruktioner och handlingsplaner inom Ålands gymnasium,

9) tillsätta yrkesråd,

10) besluta om läsårets arbetstid för studerande och lärare,

11) anställa ordinarie personal samt

12) besluta i övriga ärenden som enligt denna lag ankommer på styrelsen eller är av principiell karaktär.

Styrelsen kan delegera avgränsade uppgifter som avses i 4 mom. punkterna 8, 9, 11 och 12.

Andra frågor än de som avses i 1 mom. ska avgöras av förvaltningschefen, om inte annat är föreskrivet i lag eller förordning eller styrelsen har beslutat något annat. Har i denna lag eller i en förordning föreskrivits att en viss uppgift ankommer på förvaltningschefen eller en rektor får styrelsen inte ta över den uppgiften.

57 §. Förvaltningschef

För ledning och utveckling av Ålands gymnasium utser styrelsen för viss tid en förvaltningschef. Förvaltningschefen är föredragande i styrelsen i alla ärenden som rör myndigheten Ålands gymnasium och de underlydande skolorna. Till förvaltningschefens ansvarsområden hör den allmänna förvaltningen, ekonomin, anställnings- och lönefrågor, fastighetsskötsel och -förvaltning, informationsteknik, kvalitetssäkring av den administrativa verksamheten, marknadsföring och information.

Förvaltningschefen ska besluta i ärenden som enligt grunderna för förvaltningschefens ansvar åligger denne samt i sådana frågor företräda Ålands gymnasium. Förvaltningschefen kan delegera uppgifter, om inte något annat är särskilt föreskrivet.

58 §. Rektor

För ledning och utveckling av Ålands gymnasium under förvaltningschefen utser styrelsen för viss tid en rektor för Ålands lyceum och en rektor för Ålands yrkesgymnasium. Varje rektor ska inom sitt ansvarsområde och i samförstånd särskilt verka för att utbildningsutbudet svarar mot de studerandes och arbetsmarknadens behov samt tillse att verksamheten bedrivs effektivt, författningensligt och i överensstämmelse med gymnasiets uppdrag. Vid behov kan rektorn anställa tillfällig personal till skolan. Varje rektor

1) har ett pedagogiskt lednings- och utvecklingsansvar,

2) har personal-, ekonomi- och budgetansvar i enlighet med vad som anges i reglementet samt

3) ska besluta i ärenden som enligt grunderna för rektors ansvar åligger dem samt i sådana frågor företräda Ålands gymnasium.

En rektor kan delegera uppgifter, om inte något annat är särskilt föreskrivet.

59 §. Gemensamma bestämmelser om förvaltningschefen och rektorerna

Förvaltningschefen och rektorerna ska verka för att gymnasiets personal-, budget-, fastighets- och internkommunikationsverksamheter bedrivs effektivt, författningensligt och i överensstämmelse med gymnasiets uppdrag.

Styrelsen får säga upp rektorer och förvaltningschef, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskapets tjänstemän, när det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I sådant fall har den som blir uppsagd rätt till en ersättning som motsvarar lön för uppsägningstiden.

60 §. Samordningsgrupp

Rektorn för Ålands lyceum, rektorn för Ålands yrkesgymnasium och förvaltningschefen utgör en samordningsgrupp för Ålands gymnasium. Förvaltningschefen är samordningsgruppens ordförande. Styrelsen kan utse ytterligare medlemmar i samordningsgruppen. Samordningsgruppen ska organisera verksamheten så att gymnasiets totala resurser samordnas och används optimalt.

61 §. Ledningsgrupp

Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium ska var för sig ha en ledningsgrupp. I en ledningsgrupp ska ingå rektorn, företrädare för studerande, lärare och övrig personal samt dem som rektorn beslutar ska ingå i gruppen. Varje ledningsgrupp ska organisera verksamheten inom sitt ansvarsområde så att gymnasiets totala resurser samordnas och används optimalt. Rektorerna kan organisera lärarna i ändamålsenliga lärarlager.

62 §. Lärarkollegium

En lärare tillhör ett lärarkollegium i den skola där läraren har merparten av sin undervisning. Ett lärarkollegium ska planera och utveckla undervisningen och övrig verksamhet inom sitt ansvarsområde samt behandla andra ärenden inom ansvarsområdet. Ett lärarkollegium är beslutfört då minst hälften av medlemmarna är närvarande.

63 §. Studerandekår och studeranderåd

De studerande vid Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium utgör var sin studerandekår. En studerandekår väljer ett studeranderåd för ett läsår. Studeranderådet ska främja studierna och studiesituationen inom Ålands gymnasiums skolor och kan i detta syfte till rektorn framföra förslag och avge utlåtanden samt kan ordna aktiviteter ägnade att stärka de studerandes samhörighet. Studeranderådet

1) väljer inom sig en ordförande och en vice ordförande,

2) utser en studerande som ska ingå i skolans ledningsgrupp,

3) beslutar om antalet medlemmar i efterföljande studeranderåd samt

4) beslutar om sitt sammanträdes- och beslutsförfarande.

Studerandekårerna får årligen för sin verksamhet ett anslag som fastställs i Ålands gymnasiums budget.

64 §. Reglemente för Ålands gymnasium

I ett reglemente för Ålands gymnasium ska meddelas de närmare bestämmelser som behövs om skolornas interna organisation, beslutsfattande samt behövliga riktlinjer för ansvarsfördelningen. Utöver vad i denna lag särskilt angivits ska i reglementet med beaktande av gymnasieutbildningens mål finnas närmare bestämmelser om

- 1) uppgiftsfördelning och beslutanderätt inom organisationen,
- 2) sammanträdes- och förvaltningsförfarande,
- 3) tjänstestruktur med behörighetskrav,
- 4) delegering av myndighetsutövning,
- 5) granskning av förvaltning och ekonomi,
- 6) antagning av studerande till kursverksamhet,
- 7) allmänna grunder för samarbete mellan hem och skola,
- 8) målen för studerandevården,
- 9) hur studeranderåd utses,
- 10) delegering av beviljande av ledighet av särskild orsak för en studerande,
- 11) övriga angelägenheter som enligt lag eller särskilda föreskrifter ska ingå i reglementet samt
- 12) om tillsättande av samt skiljande från uppdrag som företrädare i styrelsen för studerande och lärare samt för övrig personal.

Personal

65 §. Anställningsförhållanden

I Ålands gymnasium kan finnas personal i offentlig- eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Om inte annat bestäms i denna lag eller landskapsregeringen beslutar annat handhar styrelsen de uppgifter som rör Ålands gymnasiums anställda och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen. Tjänster inrättas och indras av styrelsen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som Ålands gymnasium har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med Ålands gymnasiums budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader. (2013/51)

Beslut om förflyttning eller omplacering av personal i anställningsförhållande inom Ålands gymnasium fattas av styrelsen, medan beslut om förflyttning eller omplacering av personal i anställningsförhållande

till och från en annan landskapsmyndighet eller landskapsinrättning samt om permittering fattas av landskapsregeringen. En förflyttning eller omplacering av personal i anställningsförhållande till och från en annan landskapsmyndighet eller landskapsinrättning kräver samtycke av Ålands gymnasium.

Beslut om beviljande av tjänstledighet och tiden för tjänstledigheten fattas enligt prövning, om inte annat följer av särskilda bestämmelser eller landskapets tjänstekollektivavtal.

Förvaltningschefen anställer, utom i de fall där rektor ska besluta, tjänsteförrättande tjänstemän och arbetstagare för sammanlagt högst ett års tjänstgöring. Förvaltningschefen beviljar, utom i de fall där rektor ska besluta, tjänstledigheter på grund av lag eller kollektivavtal.

Rektor anställer lärare för sammanlagt högst ett års tjänstgöring, timlärare i huvudsyssla för sammanlagt ett års tjänstgöring samt kan tillsätta timlärare i bisyssla. Rektor beviljar lärare tjänstledighet enligt prövning på grund av lag eller kollektivavtal.

66 §. Tjänster och behörighetskrav

I Ålands gymnasium ska finnas en tjänst som förvaltningschef, en rektor för Ålands lyceum och en rektor för Ålands yrkesgymnasium samt det antal tjänster som dessa ansvarsområden förutsätter. För rektorn ska finnas en ställföreträdare. Vidare ska finnas det antal tjänster som lärare som Ålands gymnasiums studerandeantal och timantal förutsätter samt ett behövligt antal övriga tjänster.

Behörighetskrav för förvaltningschefen, rektorerna, lärare och andra tjänster bestäms i landskapsförordning. Landskapsregeringen kan av särskilda skäl bevilja dispens från fastställda behörighetskrav.

Se LF (2011:75) om gymnasieutbildning.

67 §. Tystnadsplikt och utlämnande av uppgifter (2021/110)

Medlemmar i styrelsen eller anställda i Ålands gymnasium får inte informera utomstående om vad som vid skötseln av uppgifter som rör skolväsendet framkommit i fråga om personliga eller ekonomiska omständigheter som rör en studerande eller dennes familj utan skriftligt samtycke av den berörda personen eller, i förekommande fall, av en omyndig studerandes vårdnadshavare. Sådan känslig information ska förvaras separat från andra uppgifter, samt ska om den är införd i register utplånas därifrån omedelbart då det inte finns grund för att bevara den för handläggning av myndighetens lagstadgade uppgifter.

Den som är anställd i Ålands gymnasium får utan hinder av 1 mom. och vad som i övrigt bestäms om tystnadsplikt lämna uppgifter till varandra samt till andra organ inom landskapets förvaltning, om uppgifterna är nödvändiga för att en studerandes skolgång ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Vad som är stadgat i 1 mom. hindrar inte heller att uppgifter lämnas till den som på tjänstens vägnar har rätt att få kännedom om saken.

Om handlingars och uppgifters offentlighet gäller i övrigt vad som föreskrivs i offentlighetslagen

O 3 LL (2011:13) om gymnasieutbildning

(2021:79) för Åland. Till straff för brott mot tystnadsplikten i 1 mom. döms enligt 28 § i offentlighetslagen för Åland, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i någon annan lag. (2021/110)

68 §. Övriga bestämmelser

Angående anställningsvillkor för tjänstemän gäller vad som överenskommit i tjänstekollektivavtal. För tjänstemän i Ålands gymnasium gäller, förutom denna lags bestämmelser, vad som särskilt är föreskrivet om landskapets tjänstemän.

6 kap. Särskilda bestämmelser**69 §. Rättelseyrkande och rättelse**

Om inte annat särskilt stadgas i denna lag kan en studerande eller en omyndig studerandes vårdnadshavare, som är missnöjd med ett beslut som skolan har fattat rörande den studerande, inom 21 dagar räknat från att beslutet fattats, skriftligen begära rättelse hos beslutsfattaren. Rättelse kan inte sökas avseende ett beslut om tid och plats för den studerandes studier, om individuell uppläggning av studierna för den studerande eller ett beslut som rör förvägrad rätt att delta i undervisning i enlighet med 46 § 3 eller 4 mom. I ett rättelseyrkande som läggs till grund för skolans prövning ska anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål.

70 §. Besvär

Närmare bestämmelser om besvär över beslut som avses i denna lag finns i 25 § självstyrelselagen. Ändring får inte sökas genom besvär i beslut om bedömning av en studerande, beslut om tiden och platsen för en namngiven studerandes studier eller i beslut om annan individuell uppläggning av studierna. Besvär får heller inte anföras i ett ärende som avses i 46 § 3 och 4 mom.

70a §. (2017/93) Elektronisk anslagstavla

Ålands gymnasium ska ha en elektronisk anslagstavla på sin webbplats. Vid tillkännagivandet på anslagstavlan ska bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Den elektroniska anslagstavlan ska vara lättillgänglig och kunna särskiljas från övrigt innehåll på webbplatsen. Ålands gymnasium ska i sina lokaler eller på någon annan plats ge allmänheten möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan.

71 §. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2011. Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft. Landskapsregeringen kan innan denna lag träder ikraft tillsätta en styrelse för Ålands gymnasium. Vid tillsättande av styrelsen ska lagens 54 § i tillämpliga delar iakttas. Ålands gymnasium övertar vid ikraftträdandet av denna lag såsom avtalspart de gällande avtal som har ingåtts av berörda skolor och inrättningar. De studeranderåd som tillsätts vid Ålands lyceum och vid Ålands yrkesgymnasium för läsåret

2011-2012 ska utöver ordförande och vice ordförande ha fem medlemmar.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1997:52) och landskapsförordningen (2006:69) om utbildning på gymnasialstadienivå. Författningarna ska dock i tillämpliga delar tillämpas av Ålands gymnasium vid bedömning och examinering av studerande som under år 2011 slutför sina studier vid lyceet eller yrkesgymnasiet.

Landskapsförordningen (1997:60) om studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå i landskapet Åland förblir i kraft tills landskapsregeringen upphäver den med stöd av 45 § i denna lag.

Om i annan författning nämns begreppet gymnasialstadienivå ska det avse begreppet gymnasienivå i denna lag.

72 §. Förflyttning av ordinarie personal

Ordinarie och tillsvidareanställd personal i arbetsavtalsförhållande vid Ålands handelsläroverk, Ålands hotell- och restaurangskola, Ålands lyceum, Ålands naturbruksskola, Ålands sjömansskola, Ålands vårdinstitut, Ålands yrkesskola samt vid utbildnings- och kulturavdelningen inom landskapsregeringens allmänna förvaltning med arbetsuppgifter vid Ålands läroavtalscenter förflyttas vid ikraftträdandet av denna lag till Ålands gymnasium och placeras efter anställningsförfarande, utan avbrott i anställningsförhållandet, in i den nya organisationen till de tjänster och arbetsuppgifter som finns tillgängliga. Den som förflyttas gör det med bibehållande av de pensionsförmåner som följer av den anställning från vilken personen förflyttas, dock med beaktande av vad om anställning vid landskapet är särskilt stadgat och om villkoren i berörda anställdas anställningsförhållande avtalas. Anställningsförhållandet för den som förflyttas fortgår utan avbrott i anställningsförhållandet, med beaktande av vad om anställning vid landskapet är särskilt stadgat och om villkoren i berörda anställdas anställningsförhållande avtalas.

Ordinarie och tillsvidareanställda arbetstagare får förflyttas enbart till sådan tjänst eller uppgift vars kompetenskrav han eller hon uppfyller och som kan anses vara lämplig för honom eller henne. Behörig för tjänst eller anställning i arbetsavtalsförhållande vid de skolor som omfattas av denna lag är den som när denna lag träder i kraft är behörig för sådan tjänst eller anställning i arbetsavtalsförhållande.

73 §. Rätt att säga upp sitt anställningsförhållande

Ordinarie och tillsvidareanställd personal i arbetsavtalsförhållande får utan att iaktta anställningsförhållandets gällande uppsägningstid och oberoende av anställningsförhållandets längd, senast inom en månad efter att beslut fattats om nytt anställningsförhållande inom Ålands gymnasium, säga upp sitt anställningsförhållande från och med dagen för denna lags ikraftträdande.

Ikraftträdandebestämmelse (2020/121):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

På avläggande av studentexamen tillämpas övergångsbestämmelserna i 27 § i lagen om studentexa-

men. Bestämmelserna i 25 § 2 mom. och 29a och 29b §§ i denna lag tillämpas på examinander som börjar avlägga examen vid examenstillfället våren 2022 eller efter det. På dem som har börjat avlägga studentexamen före det tillämpas 25 § 2 mom. sådant det lydte i sin ursprungliga lydelse i ÅFS 2011:13 och 9 § 2 mom. i lagen om anordnande av studentexamen (FFS 672/2005).

Vid tillämpningen av 28 § 2 mom. i denna lag ska lagen om anordnande av studentexamen gälla på det sätt som anges i övergångsbestämmelserna i 27 § i lagen om studentexamen.

O 4 Landskapsförordning (2011:75) om gymnasieutbildning

1 kap. Utbildningen

1 §. Allmänt

I denna förordning finns bestämmelser om gymnasieutbildning utöver vad som föreskrivs i landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning.

Med *unga* avses en studerande som med grundskolan som grund sökt sig till gymnasieutbildningen till och med det år som han eller hon fyller 18 år. (2019/41)

Med *vuxna* eller *vuxenstuderande* avses en studerande som sökt sig till gymnasieutbildningen efter det år som han eller hon har fyllt 18 år. (2019/41)

Vid tillämpning av denna förordning avses med *akademiska poäng* studiemeriter i enlighet med det europeiska systemet för överföring av studiemeriter (European Credit Transfer and Accumulation System, ECTS). Begreppet akademiska poäng ansluter i Finland till begreppet studiepoäng och i Sverige till begreppet högskolepoäng.

Tidigare 3 mom. har blivit 4 mom. genom (2019/41).

2 §. Den allmänbildande gymnasieutbildningens innehåll

I den allmänbildande gymnasieutbildningen ges undervisning i läroämnena och ämnesgrupper som dels är obligatoriska, dels är valfria för de studerande.

Läroämnena och ämnesgrupperna är svenska och litteratur, främmande språk, matematik, naturvetenskaper, humanistiska vetenskaper, samhällsvetenskaper, idrott och hälsovetenskaper, konst- och kulturvetenskaper, informationsteknik och lärandestrategi.

Studierna indelas i obligatoriska och valfria studier på det sätt som närmare fastställs i läroplansgrunderna. (2019/41)

Utöver ämnesundervisning i de olika läroämnena och ämnesgrupperna ska skolan erbjuda de studerande studiehandledning.

3 §. (2019/41) Den allmänbildande gymnasieutbildningens omfattning

Grunden för dimensioneringen av de studier som hör till den allmänbildande gymnasieutbildningen är en studiepoäng. Studierna poängsätts enligt deras omfattning.

Den allmänbildande gymnasieutbildningen för unga ska omfatta 150 studiepoäng, varvid en studiepoäng i medeltal omfattar 14 timmar och 15 minuter undervisning.

Den allmänbildande gymnasieutbildningen för vuxna ska omfatta 88 studiepoäng, varvid en studiepoäng i medeltal omfattar 9 timmar och 20 minuter undervisning.

Utöver den undervisning som beskrivs i 2 och 3 mom. tillkommer en sådan mängd självständigt arbete för den studerande som behövs med tanke på studiernas mål och innehåll och som är skäligen för den studerande.

4 §. Den grundläggande yrkesutbildningens innehåll

Den grundläggande yrkesutbildningen är indelad i examensdelar. En yrkesinriktad gymnasieexamen innehåller yrkesinriktade examensdelar och gemensamma examensdelar. I en examen eller ett kompetensområde inom examen ska ingå minst en obligatorisk yrkesinriktad examensdel och minst en valbar yrkesinriktad examensdel. I alla yrkesinriktade examensdelar ingår också lärande i arbete. (2019/41)

De gemensamma examensdelarna i en yrkesinriktad gymnasieexamen består av följande delar; kunskande i kommunikation och interaktion, kunskande i matematik och naturvetenskap samt kunskande om samhälle och arbetsliv. Närmare bestämmelser om innehållet i den grundläggande yrkesutbildningen intas i läroplansgrunderna. (2019/41)

Inom den grundläggande yrkesutbildningen ordnas yrkesämnesstudier för gymnasieexamen med yrkesinriktning med de utbildningsprogram samt examensbenämningar som anges i *bilaga 1* till denna förordning.

I riket gällande bestämmelser om sjöfartsutbildningens samt socialvårds- och hälsoutbildningens innehåll är direkt tillämpliga i landskapet. (2016/24)

Utöver den läroplansenliga undervisningen till examen, ska skolan erbjuda de studerande studiehandledning.

Tidigare 4 mom. har blivit 5 mom. genom (2016/24)

5 §. (2019/41) Den grundläggande yrkesutbildningens omfattning

Grunden för dimensioneringen av den grundläggande yrkesutbildningen är en kompetenspoäng. Omfattningen av en yrkesinriktad gymnasieexamen är 180 kompetenspoäng. Systemet med kompetenspoäng följer de rekommendationer som kommer till uttryck i Europaparlamentets och rådets rekommendation om inrättande av ett europeiskt system för meritöverföring inom yrkesutbildningen (ECVET), 2009/C 155/02.

Grundläggande yrkesutbildning ska omfatta tillräcklig undervisningstid för att en studerande ska kunna uppnå målen för examensdelar och examen.

För unga studerande är närundervisningen central i inledningen av studierna, och ska efterhand ge mer utrymme för självständiga studier. Omfattningen i sådan närundervisning ska stöda de studerandes utveckling mot en självständig yrkesutövning.

O 4 LF (2011:75) om gymnasieutbildning

5a §. Upphävd (2019/41).

6 §. (2019/41) *Den grundläggande yrkesutbildningens, kompletteringsutbildningens och vidareutbildningens innehåll för vuxenstuderande*

Vuxenstuderande kan ges sådan yrkesutbildning i form av yrkesinriktad gymnasieexamen som avses i denna förordning eller i form av yrkesexamen och specialyrkesexamen som avses i lagen om yrkesutbildning (FFS 531/2017). Inom yrkesinriktad kompletteringsutbildning och vidareutbildning för vuxenstuderande ordnas yrkesutbildning för yrkesexamen eller specialyrkesexamen. De enligt riksförordningen om den examensstruktur som avses i lagen om yrkesutbildning gällande bestämmelserna om examina vilka kan avläggas som yrkesexamen eller specialyrkesexamen är tillämpliga på Åland. Ändringar i rikets förordning ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket.

Landskapsregeringen beslutar om utbildningsprogram och kompetensområde för den grundläggande yrkesutbildningen för vuxenstuderande och den yrkesinriktade kompletteringsutbildningen och vidareutbildningen för vuxenstuderande.

Omfattningen av den yrkesinriktade kompletteringsutbildningen och vidareutbildningen för vuxenstuderande kan uppgå till högst 210 kompetenspoäng.

6a §. (2014/40) *Validering och valideringstillfälle*

Grunder för validering är kompetenskartläggning och dokumentation som synliggör en persons kunnande.

Validering sker utgående från det kunnande som en person förvärvat genom formellt, icke-formellt eller informellt lärande. Vid validering bedöms en

1) studerandes kunnande i förhållande till läroplanens krav eller en

2) validands kunnande i förhållande till fastställda bedömningsgrunder som gäller för att utöva ett visst yrke. Det sker genom en

1) formell bedömning av en persons kunnande,

2) examinering vid ett valideringstillfälle, samt med en

3) certifiering där en persons kunnande bedöms helt eller till vissa delar överensstämma med gällande läroplanskrav, eller med fastställda bedömningsgrunder som gäller för att utöva ett visst yrke.

6b §. (2014/40) *Studiehandledning och studievägledning för vuxenstuderande*

Utöver ämnesundervisning i de olika läroämnena och ämnesgrupperna ska skolan erbjuda studiehandledning och studievägledning för dem som är vuxenstuderande, deltar i yrkesinriktad kompletteringsutbildning eller i vidareutbildning samt för dem som är validander.

2 kap. Förvaltningschef och rektor

7 §. (2013/115) *Förvaltningschef*

Behörig som förvaltningschef vid Ålands gymnasium är den som vid universitet eller därmed jämförbar högskola har avlagt en examen på en utbildningsnivå

som omfattar minst 240 akademiska poängs studier med lämplig inriktning samt har erfarenhet av ledarskap och förvaltningsuppgifter.

8 §. *Rektor*

Behörig som rektor vid Ålands gymnasium är den som har

1) avlagt en examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier vid universitet eller därmed jämförbar högskola,

2) behörighet som lärare inom berörd skolas utbildningsform,

3) slutfört studier i ledarskaps- och undervisningsförvaltning som ordnas vid ett universitet eller har på annat sätt inhämtat tillräcklig kännedom om förvaltning inom undervisningsväsendet, samt har

4) tillräcklig arbetserfarenhet av läraruppgifter och av ledarskap.

Rektor ska ha utmärkt förmåga att använda svenska språket i tal och skrift.

3 kap. Lärare och studiehandledare

Gemensamma bestämmelser om lärarbehörighet

9 §. *Lärares och studiehandledares språkkunskaper*

Lärare och studiehandledare ska i tal och skrift ha de kunskaper i svenska som behövs. Den anses ha de kunskaper i svenska som behövs som har

1) svenska som modersmål,

2) på svenska slutförd skolutbildning på gymnasienivå,

3) behörighetsbevis för lärare med utländsk utbildning och därvid har visat behövliga kunskaper i svenska, i enlighet med den svenska förordningen (SFS 1999:1421) om behörighetsbevis för lärare med utländsk utbildning eller har

4) visat minst goda kunskaper i svenska enligt bestämmelserna i förordningen om bedömning av kunskaper i finska och svenska inom statsförvaltningen (FFS 481/2003).

Lärare som ger ämnesundervisning i svenska, och inte har svenska som modersmål, ska ha utmärkt förmåga att använda svenska språket i tal och skrift.

10 §. *Lärare som ger ämnesundervisning*

Behörig att ge ämnesundervisning är den som vid universitet eller därmed jämförbar högskola har

1) avlagt en examen som omfattar minst 240 akademiska poängs studier,

2) i ett av de ämnen som undervisas har slutfört minst 120 akademiska poängs studier i undervisningsämnet,

3) i varje undervisningsämne har minst 60 akademiska poängs slutförda studier samt

4) har minst 60 akademiska poängs slutförda pedagogiska studier för lärare.

11 §. *Lärare som ger specialundervisning*

Behörig att ge specialundervisning är den som vid universitet eller därmed jämförbar högskola har

1) avlagt en examen för speciallärare som omfattar minst 240 akademiska poängs studier, eller som har

2) behörighet som lärare i läroämnena eller obligatoriska yrkesämnena och som har slutfört minst 60 akademiska poängs speciallärarstudier.

12 §. Behörighet att undervisa tillfälligt

Den som har tillräcklig utbildning och förmåga för uppgiften kan, utan hinder av vad som bestäms i denna förordning, förordnas att tillfälligt undervisa för högst ett år. Ett sådant förordnande kan dock meddelas för längre tid än sex månader endast om personer som uppfyller sådana behörighetsvillkor som en viss uppgift förutsätter inte finns tillgänglig när förordnandet ges.

Särskilt om lärare i yrkesinriktade studier

13 §. Lärare som ger yrkesämnesundervisning

Behörig att ge yrkesämnesundervisning är den som har

1) avlagt lämplig examen som omfattar minst 180 akademiska poängs studier vid universitet eller därmed jämförbar högskola eller, om lämplig examen inte finns, en examen efter minst tre års heltidsstudier inom en bransch som motsvarar den högsta utbildningsnivån inom utbildningsområdet,

2) slutfört minst 60 akademiska poängs pedagogiska studier för lärare vid universitet eller därmed jämförbar högskola,

3) minst tre års relevant och tillräcklig arbetsfarenhet inom en bransch som motsvarar uppgiften, samt har

4) behörighetsbrev eller certifikat eller rätt att utöva ett yrke om verksamhet i uppgifter inom branschen förutsätter behörighetsbrev, certifikat eller legitimation.

Med avvikelse från bestämmelserna i 1 mom. 2 punkt är även den behörig som lärare för yrkesinriktad undervisning som har anställts som lärare på villkor att pedagogiska studier för lärare slutförs inom tre år från det att anställningsförhållandet inleddes.

14 §. Lärare inom social- och hälsovård

Behörig att ge yrkesämnesundervisning inom social- och hälsovård är, med avvikelse från bestämmelserna i 13 § 1 mom. 1 punkt, den som vid universitet eller därmed jämförbar högskola har

1) avlagt en för yrkesämnesundervisning lämpad examen som omfattar minst 240 akademiska poängs studier och har minst tre års praktisk arbetsfarenhet i uppgifter som nära motsvarar innehållet i undervisningsuppgiften, eller har

2) avlagt en för yrkesliv lämpad examen som omfattar minst 180 akademiska poängs studier, har slutfört minst 60 akademiska poängs pedagogiska studier för lärare samt har minst fem års praktisk arbetsfarenhet i uppgifter inom social- och hälsovårdsbranschen som nära motsvarar innehållet i undervisningsuppgiften.

Studiehandledning

15 §. Studiehandledning

Behörig att ge studiehandledning är den som har avlagt en examen som omfattar minst 240 akademiska poängs studier vid universitet eller därmed jämförbar högskola, med minst 60 akademiska poängs studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom studiehandledning.

4 kap. Särskilda bestämmelser

16 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2011. Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

Genom ikraftträdandet av denna förordning upphävs landskapsförordningen (2011:15) om behörighet för förvaltningschef och för rektor vid Ålands gymnasium.

Den som när denna förordning träder i kraft innehar en tjänst inom gymnasieutbildningen är fortsatt behörig för sin innehavda tjänst efter att denna förordning trätt i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2022/50):

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2022.

Studerande som har påbörjat ett utbildningsprogram med den omfattning och innehåll som är fastställt före ikraftträdandet av denna förordning har rätt att senast det läsår som avslutas den 31 juli 2026 avlägga examen i enlighet med de grunder som bestämts med stöd av de bestämmelser som gällde fram till dess att denna förordning träder i kraft.

Bilaga 1 (2022/50)

Utbildningsprogram samt examensbenämningar inom den grundläggande yrkesutbildningen

I denna bilaga finns bestämmelser om de utbildningsprogram och examensbenämningar som avses i 4 § i denna förordning.

Vid ordnande av utbildning som leder till en examen med yrkesinriktning ska de krav på behörighet att vara verksam inom ett yrke vilka, i enlighet med 5 kap. i självstyrelselagen, hör till rikets behörighet iakttas.

Vid ordnandet av utbildning enligt denna förordning ska även de överenskommelseförordningar och EU-bestämmelser som finns på området iakttas.

En examen med yrkesinriktning kan indelas i två eller flera kompetensområden om det behövs med tanke på arbetslivet eller överskådligheten i examens uppbyggnad.

En examen med yrkesinriktning kan ha en examensbenämning eller flera examensbenämningar. Examensbenämningen kan vara specifik för examen eller för kompetensområdet. Ett kompetensområde kan ha flera examensbenämningar.

Utbildningsprogrammen och examensbenämningarna inom den grundläggande yrkesutbildningen är följande:

O 4 LF (2011:75) om gymnasieutbildning

EXAMEN – utbildningsprogram	EXAMENS- BENÄMNING
HANDEL, ADMINISTRATION OCH JURIDIK	
Gymnasieexamen i affärsverksamhet	merkonom
DATABEHANDLING OCH KOMMUNIKATION	
Gymnasieexamen i informations- och kommunikationsteknik	IT-stödperson / programutvecklare
DE TEKNISKA OMRÅDEN	
Gymnasieexamen i maskin- och produktionsteknik	
<i>Kompetensområde för:</i>	
Produktionsteknik	verkstadsmekaniker
Produktionsteknik	plåtslagare / svetsare
Installation och automation	maskinmontör
Gymnasieexamen inom fordonsbranschen	
<i>Kompetensområde för:</i>	
Fordonsteknik	bilmekaniker, diagnosmekaniker, nyttofordonsmekaniker, serviceförsäljare, småmaskinsmekaniker
Försäljning	fordonsförsäljare, serviceförsäljare, reservdelsförsäljare
Reparation av skador	karosseri- och bilplåtsmekaniker, billackerare
Gymnasieexamen inom el- och automationsbranschen	elmontör / automationsmontör
Gymnasieexamen inom byggnadsbranschen	husbyggare
Gymnasieexamen inom husteknik	
<i>Kompetensområde för:</i>	
Rörmontering	rörmontör
Ventilationsmontering	ventilationsmontör
Kylmontering	kylmontör
HÄLSOVÅRD OCH VÄLFÄRD	
Gymnasieexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	
<i>Kompetensområde för:</i>	

Småbarnspedagogik och familje- verksamhet	barnledare
Handledning av ungdomar och gemenskaper	ledare för ungdomar och gemenskaper
Grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen	
<i>Kompetensområde för:</i>	
Akutvård	akutvårdare
Rehabilitering	närvårdare
Pedagogisk verksamhet och vård av barn och unga	närvårdare
Mentalhälsoarbete och missbrukarvård	närvårdare
Sjukvård och omsorg	närvårdare
Munhälsovård	närvårdare
Arbete med personer med funktionsnedsättning	närvårdare
Vård och rehabilitering av äldre	närvårdare
Kundbetjäning och informationshantering	närvårdare
Fotvård	närvårdare
TJÄNSTEBRANSCHEN	
Gymnasieexamen inom restaurang- och cateringbranschen	
<i>Kompetensområde för:</i>	
Kundservice	servitör
Matservice	kock
Gymnasieexamen inom hår- och skönhetsbranschen	
<i>Kompetensområde för:</i>	
Frisörsarbete	frisör
Barberararbete	barberare
Hudvård	kosmetolog
Grundexamen inom sjöfart	
<i>Kompetensområde för:</i>	
Däcks- och maskinreparationer	reparatör
Eldrift	fartygselektriker
Maskinbefäl	vakthavande maskinmästare
Däcksbefäl	vakthavande styrman
Gymnasieexamen inom rengörings- och fastighets-servicebranschen	
<i>Kompetensområde för:</i>	
Lokalvård	lokalvårdare
Fastighetsskötsel	fastighetsskötare
Hemarbetservice	hemvårdare

Bilaga 2

Upphävd (2016/24)

0 5 Landskapsförordning (1997:60) om studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå i landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Inledande bestämmelse

I denna förordning finns närmare bestämmelser om skolskjuts, boende och andra studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå.

2 kap. Skolskjuts

2 §. Skolskjuts mellan bostaden och skolan

Studerande kan beviljas ersättning för skjuts mellan bostaden och skolan under skolans arbetsdagar om färdvägen i ena riktningen är längre än fem kilometer.

Ersättningen ges i första hand i form av ett personligt busskort och i andra hand i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik för den aktuella färdvägen.

Ersättning för skolskjuts mellan bostaden och skolan beviljas inte studerande som har rätt till bostadstillägg enligt landskapslagen (2006:71) om studiestöd. (2016/40)

Skolan ska ersätta Kommunernas socialtjänst för den avgift som får tas ut enligt 26 § i landskapslagen (2022:91) om klientavgifter inom socialvården för färdtjänst mellan bostaden och skolan som beviljats enligt 8 § 2 mom. i lagen om service och stöd på grund av handikapp (FFS 380/1987), tillämplig på Åland genom landskapslagen (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om stöd och service på grund av handikapp. (2023/66)

3 §. Skolskjuts till närmaste hållplats

Studerande, som är berättigad till ersättning för skolskjuts enligt 2 §, kan även beviljas ersättning för resekostnaderna mellan bostaden och närmaste hållplats under skolans arbetsdagar om färdvägen däremellan i ena riktningen är längre än fem kilometer.

Ersättningen ges i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik.

4 §. Resa till praktikplats utanför skolan

Studerande kan beviljas ersättning för resekostnaderna till och från en praktikplats utanför skolan under förutsättning:

- 1) att praktiken hör till utbildningen,
- 2) att praktikplatsen är i landskapet,
- 3) att den studerande inte erhåller lön samt
- 4) att färdvägen i ena riktningen är längre än fem kilometer.

Under den tid på dygnet då någon personbefordran i linjetrafik inte finns tillgänglig ersätts resorna till

och från praktikplatsen i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik. Under annan tid utgår ersättning i enlighet med vad som föreskrivs i 2 och 3 §§.

Ersättning kan med avvikelse från 1 mom. 2 punkten av särskilda skäl beviljas även för den studerandes resekostnader till och från en praktikplats utanför landskapet till skäligt belopp.

Skolan ska ersätta Kommunernas socialtjänst för den avgift för färdtjänstresor mellan bostaden och praktikplatsen som får tas ut enligt de lagrum som framkommer av 2 § 4 mom. (2023/66)

5 §. Ansökan om ersättning

Ansökan om i 2-4 §§ angiven förmån skall inlämnas till skolan senast vid den tidpunkt och på det sätt som skolan bestämmer.

3 kap. Upphävt (2016/40)

6-8 §§. Upphävda (2016/40)

4 kap. Övriga studiesociala förmåner

9 §. Läroböcker och andra hjälpmedel

Läroböcker, skrivmaterial och andra därmed jämförbara personliga hjälpmedel ska anskaffas av studerandena själva på egen bekostnad eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar skolans anskaffningskostnader. Skolan kan även tillhandahålla personliga hjälpmedel till ett subventionerat pris eller ersätta en del av kostnaden direkt till de studerande. (2021/59)

Sådana hjälpmedel som kan återanvändas kan inköpas av skolan och ges åt studerande till låns.

10 §. Skydds- och arbetskläder

Skydds- och arbetskläder samt verktyg för den praktiska undervisningen skall kostnadsfritt ställas till den studerandes förfogande. Detsamma gäller arbetsmaterial som hör till undervisningen.

5 kap. Särskilda bestämmelser

11 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 1997.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/66):

Denna landskapsförordning träder i kraft den 1 oktober 2023.

Bestämmelserna i denna förordning ska tillämpas retroaktivt från och med läsåret 2023/2024.

0 6 Republikens presidents förordning (2021:147) om ordnandet av studentexamen på Åland

(FFS 800/2021)

1 §. Förvaltningsuppgifter

Den förvaltningsuppgift som består i att ordna studentexamen enligt 25 § i landskapslagen om gymnasieutbildning (Ålands författningssamling 2011:13) ska på Åland skötas av den Studentexamensnämnd som avses i 2 § i lagen om studentexamen (502/2019).

O 7 RPF (2005:37) om yrkesutbildning inom social- och hälsovård

2 §. Behörighet efter avlagd studentexamen

På Åland avlagd studentexamen som har ordnats i enlighet med 1 § medför samma behörighet som motsvarande examen som avlagts i riket.

3 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 september 2021.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om studentexamen i landskapet Åland (433/2006).

O 7 Republikens presidents förordning (2005:37) om yrkesutbildning inom social- och hälsovård i landskapet Åland

(FFS 549/2005)

1 §. Tillämpningsområde

I landskapet Åland ges yrkesutbildning inom social- och hälsovård i enlighet med denna förordning.

Med yrkesutbildning inom social- och hälsovård avses i denna förordning sådan yrkesutbildning i landskapet som enligt landskapslagstiftningen ges på [gymnasialstadienivå] och som siktar till en av undervisningsministeriet fastställd examen inom social- och hälsovård på andra stadiet.

Numera gymnasienivå.

2 §. Beslut om utbildningen

Beslut om att inleda och bedriva yrkesutbildning inom social- och hälsovård i landskapet Åland fattas av Ålands landskapsregering.

3 §. Inträdeskrav, läroplansgrunder och studieprestationer

På inträdeskrav och grunderna för läroplaner samt vid bedömningen av studieprestationer för yrkesutbildningen inom social- och hälsovård i landskapet tillämpas rikslagstiftningen.

4 §. Utvärdering av utbildningen

Landskapet Åland skall upprätthålla ett kvalitetsystem som möjliggör en kontinuerlig utvärdering av inlärningsresultaten inom den utbildning som omfattas av denna förordning för att säkerställa att de studerande får de kunskaper och färdigheter som förutsätts enligt de grunder för läroplanerna och för de fristående examina som gäller i riket.

Landskapet skall delta i de externa utvärderingar som genomförs nationellt för yrkesutbildningen inom social- och hälsovårdsbranschen i enlighet med statsrådets förordning om utvärdering av utbildning (150/2003).

I rådet för utbildningsutvärdering eller i en särskild sektion inom rådet skall det finnas personer som är förtrogna med utbildningen på Åland.

5 §. Jämställande av utbildningen

Yrkesutbildningen inom social- och hälsovård i landskapet Åland medför samma behörighet som motsvarande utbildning i riket.

6 §. Uppgifter om examina som har avlagts

Rättsskyddscentralen för hälsovården skall utan dröjsmål underrättas om hälsovårdsexamina som har avlagts vid en läroinrättning i landskapet.

7 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2005.

Genom denna förordning upphävs förordningen av den 22 december 1995 om social- och hälsovårdsutbildning i landskapet Åland (1622/1995).

O 8 Republikens presidents förordning (2018:37) om utvärdering och godkännande av sjöfartsutbildning som ges på Åland

(FFS 501/2018)

1 §. Trafiksäkerhetsverket sörjer för utvärderingen av den sjöfartsutbildning som ges på Åland till den del detta förutsätts i 1978 års internationella konvention angående normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakthållning (FördrS 22/1984). Trafiksäkerhetsverket sörjer också för det i II avd. 11 kap. i lagen om transportservice (320/2017) avsedda godkännandet av anordnare av sjöfartsutbildning på Åland och av sjöfartsutbildningen där.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2018.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om utvärdering av sjöfartsutbildning i landskapet Åland (802/2005).

O 9 Förordning (1975:64) om ordnandet av undervisningen vid Ålands handelsläroverk

(FFS 1042/1975)

Förlängd genom ÅFS 1993:10 (FFS 1594/1992).

1 §. [Ålands handelsläroverk], som upprätthålles av landskapet Åland, omfattar ett handelsinstitut och en handelsskola.

Undervisningen utförs numera vid Ålands gymnasium, se landskapslag (2011:13) om gymnasieutbildning.

2 §. Undervisningen vid handelsläroverket skall vara ordnad huvudsakligen enligt samma grunder som vid motsvarande läroanstalter annorstädes i riket.

I avseende å inträdesfordringar och lärokurser för olika examina skall annorstädes i riket gällande bestämmelser i huvudsak lända till efterrättelse.

3 §. Yrkesutbildningsstyrelsen skall vaka över att vid handelsläroverket iakttages de annorstädes i riket tillämpade grunderna för undervisningen samt att eleverna bibringas det mått av kunskaper och färdigheter, som kräves av eleverna vid motsvarande läroanstalter annorstädes i riket ävensom att läroverket jämväl i övrigt motsvarar sitt ändamål.

4 §. Vid handelsläroverket avlagd examen medför samma kompetens som motsvarande examen vid handelsläroverk annorstädes i riket.

5 §. Vad i 5, 16, 17 och 18 §§ förordningen (1924:161) angående ordnandet av undervisningsväsendet i landskapet Åland är stadgat, äger motsvarande tillämpning med avseende å handelsläroverket. De uppgifter, som enligt de tre sistnämnda paragraferna anförtrotts skolstyrelsen, ankommer likväl på yrkesutbildningsstyrelsen.

6 §. Närmare föreskrifter angående handelsläroverkets organisation och verksamhet utfärdas vid behov av landskapets myndigheter i den ordning som i självstyrelselagen för Åland är föresatt.

O 10 Landskapslag (1998:59) om läroavtalsutbildning

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om läroavtalsutbildning, de villkor som gäller för läroavtal samt om de myndigheter som beslutar i de frågor som hör till lagens tillämpningsområde.

2 §. (2011/14) Definitioner

I denna lag förstås med

1) *läroavtal* ett med stöd av denna lag skriftligt ingånget arbetsavtal för viss tid mellan en lärling och en arbetsgivare genom vilket en lärling förbinder sig att personligen utföra arbete för en arbetsgivares räkning under dennes ledning, övervakning och handledning mot ersättning för att erhålla yrkeskunighet i ett visst yrke eller inom ett delområde av ett yrke,

2) *företagarläroavtal* ett med stöd av denna lag skriftligt ingånget avtal för viss tid mellan skolan och en företagare att i sitt eget företag få en läroavtalsutbildning,

3) *tjänstemannaläroavtal* ett med stöd av denna lag skriftligt ingånget tidsbundet avtal mellan tjänsteman och arbetsgivare,

4) *läroavtalsutbildning* en läroavtalsbaserad yrkesundervisning i arbetslivet i samband med praktiska arbetsuppgifter kombinerad med teoretisk undervisning,

5) *utbildningsanordnare* den som i landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning benämns huvudman och

6) *extern utbildare* en utbildningsarrangör som skolan köper utbildningstjänster av.

2 kap. Utbildningen

3 §. Allmänt

Läroavtalsutbildningen kan ordnas som grundläggande yrkesutbildning, kompletteringsutbildning, vidareutbildning eller fortbildning. Läroavtalsutbildningen är öppen för alla personer som har fyllt 15 år och som har genomgått grundskolan eller inhämtat motsvarande undervisning på annat sätt. (2009/16)

Landskapsregeringen kan av särskilda skäl bevilja person som har fyllt 15 år men som inte genomgått grundskola eller inhämtat motsvarande undervisning rätt att ingå läroavtal.

4 §. (2009/16) Målsättning

Målsättningen för läroavtalsutbildningen är att ge lärlingen eller företagaren sådana teoretiska och praktiska kunskaper som krävs för att kvalificera sig för uppgifter i arbetslivet och som motsvarar kravet på utbildad arbetskraft inom respektive yrkessektor samt att största delen av utbildningen kan erhållas på en arbetsplats eller i ett eget företag.

Läroavtalsutbildning som ordnas som grundläggande yrkesutbildning, kompletteringsutbildning eller vidareutbildning leder till examen på gymnasialstadienivå inom ett visst yrke eller inom ett delområde av ett yrke eller annan examen på gymnasialstadienivå med angiven yrkesinriktning. Om läroavtalsutbildningen ordnas som fortbildning ska den bedrivas på gymnasialstadienivå.

5 §. Undervisning

Den teoretiska undervisningen handhas av skolan eller av någon annan av skolan godkänd extern utbildare. (2011/14)

Den praktiska undervisningen handhas av den eller de arbetsgivare som genom läroavtalet godkänts att utbilda lärlingar. Om flera arbetsgivare tillsammans påtar sig ett utbildningsansvar skall detta framgå av läroavtalet. Av läroavtalet skall även framgå vem av arbetsgivarna som är huvudansvarig för undervisningen.

I en läroavtalsutbildning för företagare genomförs den praktiska undervisningen med avvikelse från 2 mom. som praktiskt arbete i det egna företaget under ledning av en ansvarig handledare från ett annat företag eller en företagsorganisation. Om särskilda skäl föreligger får någon för uppgiften lämplig företrädare för skolan utses till handledare. Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om handledning vid läroavtalsutbildning för företagare. (2011/14)

Landskapsregeringen fastställer, om inte annat särskilt bestäms, läroplansgrunder för den utbildning som leder till examen och som ordnas enligt denna lag. Utgående från läroplansgrunderna antar skolan läroplaner. (2011/14)

6 §. Undervisningsspråk

Undervisningsspråket är svenska.

Vid språkundervisning kan respektive språk användas som undervisningsspråk. Vid tillfällig undervisning kring visst tema kan undervisningsspråk som anknyter till temat användas.

I enlighet med landskapsregeringens tillstånd får även annat språk än svenska användas som undervisningsspråk.

3 kap. Förvaltning

7 §. (2011/14) Allmänt

Den högsta ledningen av och tillsynen över läroavtalsutbildningen ankommer på landskapsregeringen.

O 10 LL (1998:59) om läroavtalsutbildning

Skolan ansvarar för den löpande verksamheten och dess koordinering.

Närmare bestämmelser om förvaltningen av läroavtalsutbildningen kan vid behov intas i landskapsförordning.

8-10 §§. Upphävda (2011/14).

4 kap. Läroavtalet. Arbetsgivarens och lärningens rättigheter och skyldigheter

11 §. Godkännande av läroavtal

Läroavtalet ska godkännas av skolan för att träda i kraft. (2011/14)

Läroavtalsförhållandet ska följa en individuell studieplan som fastställs av skolan i samband med godkännandet av läroavtalet. Studieplanen ska bifogas läroavtalet. (2011/14)

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om avtalets innehåll, form och villkor för godkännande samt om studieplanen.

I det reglemente som antas med stöd av landskapslagen om gymnasieutbildning meddelas närmare bestämmelser om beslutsfattande gällande läroavtalsutbildningen. (2011/14)

Se LF (2011:76) om läroavtalsutbildning.

12 §. Lärningen

Lärningen har rätt till undervisning och handledning i en trygg undervisnings- och arbetsmiljö. Lärningens sammanlagda arbets- och skoltid per dag skall inte överskrida den dagliga arbetstid som gäller för arbetstagare inom det yrkesområde där lärningen fullgör sin utbildning.

Lärningen skall utföra sina uppgifter omsorgsfullt, göra sig förtrogen med de krav som gäller för att kunna utföra kvalificerade uppgifter i arbetslivet med framgång samt aktivt delta i planerad undervisning.

Om läroavtalsförhållandet utvecklar sig på ett sådant sätt att det inte är möjligt att få en tillfredställande undervisning ska lärningen underrätta skolan om detta. (2011/14)

13 §. Arbetsgivaren

Arbetsgivaren skall se till att lärningen har möjlighet att utföra arbetsuppgifter under den handledning och övervakning som förutsätts för att hon eller han skall nå yrkesskicklighet samt att lärningen bereds möjlighet att delta i den teoretiska undervisningen.

Arbetsgivaren skall delta vid utarbetandet av den individuella studieplan som bifogas läroavtalet.

För varje enskild lärning skall arbetsgivaren utse en ansvarig handledare. Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om vilka krav som skall ställas på handledaren.

Om läroavtalsförhållandet utvecklar sig på ett sådant sätt att det inte är möjligt att ge lärningen en tillfredställande undervisning ska arbetsgivaren underrätta skolan om detta. (2011/14)

14 §. Bedömning

Efter avslutad eller avbruten utbildning erhåller lärningen ett betyg. Ett slutbetyg tilldelas lärning som har

fullgjort läroavtalsutbildningen, medan ett skiljebetyg tilldelas lärning som har avbrutit utbildningen.

Bedömningen av den praktiska undervisningen slutförs av arbetsgivaren enligt de bedömningsgrunder landskapsregeringen fastställt. Vid skolans eller annan extern utbildares bedömning av den teoretiska undervisningen tillämpas de bedömningsgrunder som används inom motsvarande skolbunden undervisning. (2011/14)

Slutbetyg och skiljebetyg utfärdas av skolan. Närmare bestämmelser om betyg kan utfärdas i landskapsförordning. (2011/14)

15 §. Rättelse av bedömning

Lärningen har rätt att få veta hur bedömningsgrunderna tillämpats på henne eller honom.

En lärning som är missnöjd med bedömningen av sin studieprestation kan skriftligen eller muntligen begära rättelse av den som utfört bedömningen inom 14 dagar från det att lärningen fått del av bedömningen. Är lärningen missnöjd även med rättelsen skall ärendet hänskjutas till landskapsregeringen som kan ålägga läraren eller arbetsgivaren att företa ny bedömning eller besluta vilket vitsord lärningen skall erhålla.

16 §. Arbetstid, semester och arbetsskydd

På läroavtal tillämpas vad som i fråga om arbetstagare är föreskrivet om arbetstid, semester, arbetsskydd och annat skydd för arbetstagaren.

5 kap. Förändringar i läroavtalet

17 §. (2011/14) Byte av lärningsplats

Om arbetsgivaren upphör med sin rörelse, försätts i konkurs eller dör, inte längre uppfyller villkoren som utbildare eller skolan finner att undervisningen inte sköts på ett tillfredsställande sätt ska skolan medverka till att skaffa en ny lärningsplats för resten av lärotiden. Den nya arbetsgivaren träder in i läroavtalet i den tidigare arbetsgivarens ställe. Lärotiden med den nya arbetsgivaren kan med skolans samtycke förlängas med upp till ett år om den undervisning lärningen fått varit bristfällig.

18 §. Läroavtalets giltighetstid

Läroavtalet upphör att gälla vid avtalstidens utgång eller då avtalet har upphävts.

19 §. Hävning av läroavtal

Är avtalsparterna eniga kan läroavtalet hävas med omedelbar verkan efter att skolan har underrättats skriftligen av arbetsgivaren. (2011/14)

Skolan kan, efter att ha hört lärningen och arbetsgivaren, häva läroavtalet om undervisningen inte sköts i enlighet med denna lag eller de bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen eller läroavtalets bestämmelser. (2011/14)

Om lärningen är minderårig har vårdnadshavaren rätt att häva läroavtalet om hävningen är nödvändig på grund av lärningens uppfostran, utveckling eller hälsa.

Utöver vad som föreskrivs i 1 kap. 4 § och 8 kap. 1 och 3 §§ arbetsavtalslagen (FFS 55/2001) samt 3a §, 49 och 50 §§ sjömanslagen (FFS 423/1978) kan lä-

roavtalet upphävas ensidigt om arbetsgivaren upphör med sin rörelse, försätts i konkurs eller dör. (2009/16)

5a kap. (2011/14) Tjänstemannaläroavtal

19aa §. (2011/14) *Tjänstemannaläroavtal*

Läroavtalsutbildning kan grundas på ett skriftligt tidsbundet avtal mellan tjänsteman och arbetsgivare (tjänstemannaläroavtal), om arbetsgivaren och skolan har kommit överens om att ordna utbildning på det sätt som avses i 4 och 5 kap. Ett tjänstemannaläroavtal kan också ingås med en person som står i ett med tjänsteförhållande jämförligt offentligrättsligt anställningsförhållande till en arbetsgivare.

Arbetsgivare och tjänsteman kan överenskomma om och med omedelbar verkan häva ett tjänstemannaläroavtal. Skolan kan häva avtalet efter att ha hört tjänstemannen och arbetsgivaren, om utbildningen inte följer lag eller bestämmelser utfärdade med stöd av lag eller om bestämmelserna i avtalet mellan skolan och arbetsgivaren inte följs.

5b kap. (2009/16) Företagarläroavtal (2011/14)

19a §. (2009/16) *Inledande bestämmelse*

I detta kapitel finns bestämmelser om den läroavtalsutbildning som baseras på ett företagarläroavtal och som ska iakttas på företagarläroavtalet istället för bestämmelserna om läroavtal i 4 och 5 kapitlet.

19b §. (2009/16) *Avtalets giltighetstid och innehåll*

Företagarläroavtalet träder ikraft vid den tidpunkt som anges i avtalet och upphör att gälla vid avtalstidens utgång eller då avtalet har upphävts. I avtalet ska den ansvariga handledaren för den praktiska undervisningen anges. Läroavtalsutbildningen för företagare baserar sig inte på ett arbetsavtal.

Läroavtalsförhållandet ska följa en individuell studieplan som avtalsparterna godkänner i samband med att läroavtalet ingås. Studieplanen ska bifogas avtalet.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om avtalets innehåll och form samt om studieplanen.

19c §. (2009/16) *Företagaren*

Företagaren har rätt till undervisning och handledning i en trygg undervisnings- och arbetsmiljö och ska medverka till att en sådan miljö uppnås i framförallt den praktiska undervisning som ordnas i företagarens egna företag.

Företagaren ska delta vid utarbetandet av den individuella studieplan som bifogas läroavtalet.

Om läroavtalsförhållandet utvecklar sig på ett sådant sätt att det inte är möjligt att få en tillfredställande undervisning ska företagaren underrätta skolan om detta. (2011/14)

19d §. (2009/16) *Bedömning*

Efter avslutad eller avbruten utbildning erhåller företagaren ett betyg. Ett slutbetyg tilldelas företagare som har fullgjort läroavtalsutbildningen, medan ett skiljebetyg tilldelas företagare som har avbrutit utbildningen.

Bedömningen av den praktiska undervisningen utförs av den ansvariga handledaren enligt de bedömningsgrunder landskapsregeringen fastställt. Vid

skolans eller extern utbildares bedömning av den teoretiska undervisningen tillämpas de bedömningsgrunder som används inom motsvarande skolbunden undervisning. (2011/14)

Slutbetyg och skiljebetyg utfärdas av skolan. Närmare bestämmelser om betyg kan utfärdas i landskapsförordning. (2011/14)

19e §. (2009/16) *Rättelse av bedömning*

Företagaren har rätt att få veta hur bedömningsgrunderna tillämpats på henne eller honom.

En företagare som är missnöjd med bedömningen av sin studieprestation kan skriftligen eller muntligen inom 14 dagar från det att företagaren fått del av bedömningen begära rättelse av den som utfört bedömningen. Är företagaren missnöjd även med rättelsen ska ärendet hänskjutas till landskapsregeringen som kan ålägga läraren eller den ansvariga handledaren att företa ny bedömning eller besluta vilket vitsord företagaren ska erhålla.

19f §. (2009/16) *Hävning av företagarläroavtal*

Är avtalsparterna eniga kan företagarläroavtalet hävas med omedelbar verkan.

Skolan kan, efter att ha hört företagaren och en extern utbildare, häva läroavtalet om undervisningen inte sköts i enlighet med denna lag eller de bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen eller läroavtalslets bestämmelser. (2011/14)

6 kap. Kostnader

20 §. (2008/67) *Studiesociala förmåner*

Den teoretiska undervisningen är avgiftsfri för lärlingen.

Lärlingen har under den tid hon eller han deltar i den teoretiska undervisningen rätt till studiesociala förmåner enligt följande:

1) 23,91 euro i dagpenning per teoristudiedag som ersättning för inkomstbortfall,

2) till en lärling som försörjer barn under 18 år betalas barnförhöjning till dagpenningen, vilken är för ett barn 4,53 euro, för två barn sammanlagt 6,65 euro och för tre eller flera barn sammanlagt 8,58 euro,

3) reseersättning ges per teoristudiedag då färdvägen i ena riktningen mellan hemorten eller lärlingsorten och den ort där undervisningen ordnas överstiger 10 km enligt billigaste färdvägen och om lärlingen är inom pendlingsregionen; utanför pendlingsregionen ges reseersättning när teoriperioden börjar och slutar enligt billigaste färdvägen,

4) maximalt 35 euro per teoristudiedag eller maximalt 300 euro per teoristudiemånad i inkvarteringserstättning mot kvitto, om undervisningen ordnas utanför pendlingsregionen samt

5) 6,50 euro i kostersättning per teoristudiedag under teoriperioden.

I denna lag avses med hemort lärlingens hemkommun och med lärlingsort den kommun där den av arbetsgivaren anvisade lärlingsplatsen finns. En lärling anses vara innanför pendlingsregionen om han eller hon inte har en restid som under normala förhållanden från hemorten eller lärlingsorten till den ort där

O 11 LF (2011:76) om läroavtalsutbildning

undervisningen ordnas sammantaget tur och retur är längre än två timmar. Av särskilda skäl kan reseersättning som avses i 3 punkten betalas också under teo-riperioden.

Om lärlingen lyfter lön för samma tid eller har rätt till andra lagstadgade förmåner än de som bestäms i denna lag, har han eller hon dock med avvikelse från det ovan nämnda endast rätt till ersättning för rese-och inkvarteringskostnader.

20a §. (2008/67) *Indexjustering av studiesociala förmåner*

Beloppen för de studiesociala förmånerna i 20 § 2 mom. 1 och 2 punkten fastställs årligen på basis av föregående års belopp. Till föregående års belopp läggs den ändring i det konsumentprisindex som fastställts av Ålands statistik- och utredningsbyrå och som ägde rum under det föregående kalenderåret, avrundat till närmaste euro. De indexjusterade beloppen tillämpas från och med augusti månad och fastställs av landskapsregeringen före utgången av april månad.

20b §. (2009/16) *Studiesociala förmåner för företagare*

Bestämmelserna om studiesociala förmåner för lärlingar i 20 och 20a §§ ska i tillämpliga delar iaktas på den teoretiska undervisning som en företagare i en läroavtalsutbildning deltar i.

21 §. *Utbildningsersättning*

Arbetsgivaren har rätt till utbildningsersättning. En överenskommelse om storleken på ersättningen ska träffas mellan arbetsgivaren och skolan innan ett läroavtal godkänns. (2011/14)

Utbildningsersättning kan betalas till ett annat företag, en organisation eller en extern utbildare för de kostnader som orsakas av handledning och rådgivning till den företagare som får läroavtalsutbildning. En överenskommelse om storleken på ersättningen ska träffas mellan företrädaren för den ansvariga handledaren för den praktiska utbildningen och skolan innan ett företagarläroavtal ingås. (2011/14)

Närmare bestämmelser om utbildningsersättning kan utfärdas i landskapsförordning.

Tidigare 2 mom. har blivit 3 mom. genom (2009/16).

Se LF (2011:76) om läroavtalsutbildning.

7 kap. Särskilda bestämmelser**22 §.** (2009/16) *Tillämpning av arbetsavtalslagen och sjömanslagen*

Om inte annat är föreskrivet i denna lag eller i någon bestämmelse som utfärdats med stöd av den, ska på läroavtal tillämpas arbetsavtalslagen med undantag för dess 1 kap. 3 och 8 §§, 2 kap. 4 och 5 §§, 4 kap. 4 och 5 §§, 6 kap., 7 kap. 1-5 §§ och 7-12 §§, 9 och 10 kap., 13 kap. 3 och 4 §§ samt motsvarande bestämmelser i sjömanslagen.

Denna paragraf ska inte tillämpas på företagarläroavtal och tjänstemannaläroavtal. (2011/14)

22a §. (2021/111) *Rätt att få uppgifter*

Landskapsregeringen har utan hinder av sekretessbestämmelser rätt att av andra myndigheter få de uppgifter som är nödvändiga för att verkställa och utveckla läroavtalsutbildningsuppgifter.

Om handlingars och uppgifters offentlighet gäller i övrigt vad som föreskrivs i offentlighetslagen (2021:79) för Åland.

22b §. (2009/16) *Rättelse*

Utöver vad som är föreskrivet i 15 och 19e §§ kan en part som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen har fattat, skriftligen begära rättelse hos den beslutande myndigheten. Rättelse ska begäras inom 14 dagar räknat från den dag beslutet delgavs vederbörande. I rättelseyrkandet, som läggs till grund för myndighetens prövning, ska anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål.

23 §. (2009/16) *Besvär*

Beslut som landskapsregeringen fattat med anledning av ett rättelseyrkande enligt denna lag kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen i enlighet med vad därom i rikslagstiftningen är föreskrivet.

24 §. *Landskapsförordning*

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2011:76) om läroavtalsutbildning.

25 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

Genom denna lag upphävs, såvitt gäller giltigheten i landskapet Åland, lagen om läroavtalsutbildning (FFS 1605/1992) jämte ändringar som tillkommit före den 1 januari 1997.

O 11 Landskapsförordning (2011:76) om läroavtalsutbildning**1 §.** *Allmänt*

I denna förordning finns bestämmelser om läroavtalsutbildningen, utöver vad som föreskrivs i landskapslagen (1998:59) om läroavtalsutbildning.

2 §. *Läroavtal*

Ett läroavtal ska upprättas skriftligt mellan huvudansvarig arbetsgivare och lärling.

Av läroavtalet ska framgå

- 1) lärlingens namn och personbeteckning, eller om lärlingen inte har finsk personbeteckning hans eller hennes födelsetid,
- 2) ansvarig arbetsgivare samt dennes företags- och organisationsnummer,
- 3) utbildningens målsättning,
- 4) examen eller delexamen som utbildningen, fortbildning undantaget, leder till,
- 5) dagen då lärotiden börjar och slutar,
- 6) grunder för lärlingens avlöning, arbetstid, semester och arbetsskydd,
- 7) längden på den provotid som avses i gällande arbetsavtalslagstiftning,
- 8) datum för skolans godkännande samt
- 9) en skyldighet för arbetsgivaren att underrätta skolan innan en väsentlig förändring görs i läroavtalet.

Av ett läroavtal som ingås som företagarläroavtal ska med avvikelse från 1 mom. 1 punkt framgå företagarens namn och personbeteckning. Dessutom ska framgå namnet på företagarens företag och dess företags- och organisationsnummer.

I läroavtalet kan intas andra bestämmelser, vilka inte strider mot lag eller god sed. Genom sådana bestämmelser kan inte arbetsgivarens eller lärlingens rättigheter och skyldigheter enligt lag eller förordning inskränkas.

3 §. Individuell studieplan

Till ett läroavtal ska fogas en individuell studieplan för lärlingen. Planen ska beakta lärlingens tidigare utbildning och arbetslivserfarenhet. Av planen ska framgå

- 1) utbildningsprogram, om sådant följs, och läroplan som utgör grund för utbildningen,
- 2) utbildningens nivå, omfattning och innehåll,
- 3) ansvarig extern utbildare för den teoretiska undervisningen samt
- 4) ansvarig handledare för praktisk undervisning samt dennes kompetens.

Den individuella studieplanen för läroavtal ska utarbetas i samarbete mellan lärlingen, arbetsgivare, skolan samt förekommande extern utbildare.

Den individuella studieplanen för ett läroavtal som ingås som företagarläroavtal ska, med avvikelse från bestämmelserna i 2 mom., utarbetas i samarbete mellan företagaren, skolan och förekommande extern utbildare.

4 §. Lärlingsplatsen

Verksamheten på lärlingsplatsen ska avseende utbildningen vara av sådan kvalitet och omfattning att den i studieplanen angivna praktiska undervisningen kan förverkligas.

5 §. Flera arbetsgivare

Om utbildningsansvaret delas mellan flera arbetsgivare ska ett samarbetsavtal ingås mellan dem. Av samarbetsavtalet ska framgå vem som är huvudansvarig arbetsgivare, hur den praktiska undervisningen fördelas och hur de med undervisningen i övrigt sammanhängande frågorna regleras. Samarbetsavtalet ska fogas till läroavtalet.

6 §. Ansvarig handledare

Den som utses till ansvarig handledare ska ha tillräcklig yrkeskunskap, utbildning och arbetslivserfarenhet samt för uppgiften lämplig pedagogisk färdighet.

7 §. Utbildningsersättning

Vid fastställande av utbildningsersättning ska utbildningsområde samt den studerandes tidigare erfarenhet och utbildningsnivå beaktas.

8 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2011.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (1998:61) om läroavtalsutbildning.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

Bilaga

Om utbetalning av utbildningsersättning

För att täcka kostnader för en lärling betalas utbildningsersättning till arbetsgivaren. Till en arbetsgivare med lärling som saknar grundutbildning och relevant arbetslivserfarenhet kan normalkostnaden branschvis beräknas enligt följande tabell:

grupp	bransch	belopp per månad	
		första året	följande år
I	beklädnadsbranschen	375 euro	190 euro
	bevakningsbranschen		
	dykbranschen		
	fiskeribranschen		
	glas-, porslins- och stenbranschen		
	gummi- och plastbranschen		
	handel- och administration		
	hantverk, konst och övrig kultur		
	hotell och restaurang		
	huslig ekonomi		
	hälsovård		
	lantbruk		
	lantmäteriteknik		
	livsmedelsindustri		
	mejerihushållning		
	process- och laboratorietechnik		
	skönhetsvård		
sko- och läderarbeten			
socialvård			
sotaryrket			
trädgårdsskötsel			
träteknik			
ytbehandlingsteknik			
II	bil- och transportteknik	410 euro	225 euro
	byggnadsteknik		
	datateknik		
	elteknik		
	grafisk teknik		
	maskin- och metallteknik		
	sjöfart		
	VVS-teknik		

O 12 LL (1993:75) om medborgarinstitut

Beloppen i tabellen är riktgivande. En bedömning ska göras för varje läroavtal varvid beloppen kan justeras med beaktande av arbetsgivarens kostnader för en lärling. De kan sänkas om en lärling har stor relevant arbetslivserfarenhet samt, avseende det första årets ersättningsbelopp, om en lärlings läroavtalsförhållande grundas på kompletterings-, vidare- eller fortbildning.

O 12 Landskapslag (1993:75) om medborgarinstitut

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Med medborgarinstitut avses i denna lag institut, vars uppgift är att erbjuda vuxna medborgare möjligheter till allmänbildande utbildning och en meningsfull sysselsättning på fritiden i så nära anslutning till hemorten som möjligt. Ett medborgarinstitut kan också erbjuda annan utbildning, om så stadgas i förordning.

2 §. Med landskapsregeringens tillstånd kan en kommun eller ett kommunalförbund vara huvudman för ett medborgarinstitut. Ett villkor för tillstånd är att medborgarinstitutet fyller ett utbildningsbehov och att syftet med institutet är att det inte skall ge ekonomisk vinst.

Om ändringar i tillstånd att hålla medborgarinstitut beslutar landskapsregeringen.

Inträffar varaktiga förändringar i utbildningsbehovet eller iakttar institutet inte de bestämmelser som gäller för institutet kan landskapsregeringen efter att ha hört huvudmannen återkalla tillståndet.

2 kap. Förvaltning

3 §. Om ett medborgarinstituts förvaltning gäller vad som stadgas [i kommunallagen (1980:5) för landskapet Åland] eller bestäms med stöd av den, om inte denna lag stadgar annorlunda.

Om en kommun är huvudman för ett medborgarinstitut kan även andra kommuner genom avtal ges inflytande i institutets verksamhet och förvaltning.

Kommunallag (1980:5) för landskapet Åland har ersatts av kommunallag (1997:73) för landskapet Åland.

4 §. För förvaltningen av ett medborgarinstitut kan huvudmannen tillsätta en direktion eller nämnd. Om direktionens och nämndens uppgifter och organisation stadgas vid behov genom förordning och bestäms i en instruktion.

3 kap. Personal och undervisning

5 §. Vid ett medborgarinstitut skall det finnas en rektor samt erforderligt antal lärare. Vid behov kan även annan personal anställas.

6 §. Kompetenskrav för tjänst vid ett medborgarinstitut stadgas genom förordning.

Landskapsregeringen kan av särskilda skäl bevilja undantag från stadgade kompetenskrav.

7 §. Medborgarinstitutets arbetsår börjar den 1 augusti och avslutas den 31 juli. Arbetsperiodens minimilängd per läsår skall vara 33 arbetsveckor.

4 kap. Finansiering

8 §. (2022/96) Huvudmannen för ett medborgarinstitut beviljas landskapsstöd enligt ett flerårigt avtal mellan huvudmannen och landskapsregeringen inom ramen för landskapets budget. I avtalet ska regleras för vilka ändamål landskapsstödet kan användas, vilken beräkningsgrund som används för landskapsstödet, de andra kommunernas möjlighet att ta del av utbudet, hur redovisningen av landskapsstödet ska göras till landskapsregeringen och avtalets varaktighet. Närmare bestämmelser om avtalets innehåll får beslutas i landskapsförordning.

Om en kommun är huvudman för ett medborgarinstitut och även andra kommuner utnyttjar dess tjänster, är de kommunerna skyldiga att betala den andel av medborgarinstitutets driftskostnader som hänförs sig till kommunen. Om inte annat avtalats ska kommunens betalningsandel räknas ut så att från de faktiska driftskostnaderna för hela medborgarinstitutets verksamhet i landskapet dras av det landskapsstöd huvudmannen har fått. Kommunerna debiteras slutligen nettokostnaden i förhållande till antalet invånare i var och en kommun.

8a §. Upphävd (2022/96).

9 §. (2017/132) En kommun som i enlighet med 8 § 2 mom. ska betala en betalningsandel till medborgarinstitutets huvudman ska två gånger om året, den första gången i februari och den andra gången i oktober, betala en betalningsandel till medborgarinstitutets huvudman om inget annat avtalats.

10 §. För försök som syftar till att utveckla verksamheten enligt denna lag kan inom ramen för i landskapsbudgeten upptagna anslag huvudmannen enligt landskapsregeringens prövning beviljas särskilt landskapsunderstöd.

5 kap. Särskilda bestämmelser

11 §. Ett medborgarinstitut kan med landskapsregeringens tillstånd i samband med försöksverksamhet avvika från denna lag och en med stöd av lagen givna förordning på det sätt som stadgas genom förordning.

12 §. I beslut som med stöd av denna lag fattats av direktionen eller annat kommunalt förvaltningsorgan får besvär anföras i enlighet med vad därom i kommunallagen för landskapet Åland är stadgat.

I beslut som med stöd av denna lag fattats av landskapsregeringen och som inte gäller landskapsandel får besvär anföras i enlighet med vad som stadgas i 25 § självstyrelselagen samt [i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (FFS 154/1950)].

L om ändringssökande i förvaltningsärenden (FFS 154/1950) har upphävts. Regler om besvärsförfarande finns numera i L om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019).

13 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (1994:82) om medborgarinstitut.

6 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

14 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1963:33) den 4 juli 1963 om landskapsunderstöd till medborgar- och arbetarinstitut jämte ändringar.

När denna lag träder i kraft blir de medborgar- och arbetarinstitut som grundats före ikraftträdandet sådana medborgarinstitut som avses i denna lag.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

O 13 Landskapsförordning (1994:82) om medborgarinstitut

1 §. Grundläggande yrkesutbildning och yrkesinriktad fortbildning

Ett medborgarinstitut kan ordna grundläggande yrkesutbildning i huvudsak för vuxna samt yrkesinriktad fortbildning på det sätt som landskapsregeringen bestämmer.

2 §. Ansökan om huvudmannaskap

En ansökan om tillstånd att vara huvudman för ett medborgarinstitut skall innehålla uppgifter om institutets ägare, namn, verksamhetsområde, placeringsort, personal och lokaler. Till ansökan skall även fogas en utredning över det beräknade antalet studerande och antalet undervisningstimmar per år samt de beräknade årliga driftskostnaderna.

3 §. Kompetenskrav

Kompetenskrav för tjänsten som rektor eller biträdande rektor, om sådan utsetts, är högre högskoleexamen. Dessutom skall innehavaren av nämnda tjänster uppfylla kompetenskravet för lärare vid medborgarinstitutet samt inneha goda insikter i skolförvaltning.

Kompetenskrav för lärare är för tjänsten lämplig högskoleexamen eller examen på institutsnivå. För tjänsten som lärare krävs även att innehavaren har slutfört sådana pedagogiska studier inom lärarutbildningen som omfattar minst 35 studieveckor eller motsvarande ECTS-poäng eller att innehavaren uppfyller de behörighetsvillkor som gäller för klasslärare i grundskolan. (2005/34)

Kompetenskrav som timplärare är sådan erfarenhet och skicklighet som uppgiften kräver.

4 §. Försöksprogram

Ett medborgarinstitut som har för avsikt att inleda en försöksverksamhet som avses i 11 § landskapslagen (1993:75) om medborgarinstitut skall uppgöra ett försöksprogram som skall fastställas av landskapsregeringen.

5 §. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna förordning träder omedelbart i kraft.

Kompetent för tjänst eller befattning vid medborgarinstitut är fortfarande den som när denna förordning träder i kraft är kompetent för ifrågasvarande tjänst eller befattning.

O 14 Landskapslag (1943:13) om läroanstalter för hemslöjd i landskapet Åland

1 kap. Ändamål och organisation

1 §. Med läroanstalter för hemslöjd avses i denna landskapslag fasta och ambulatoriska hemslöjdsskolor i landskapet Åland.

2 §. Läroanstalter för hemslöjd kunna ägas antingen av landskapet eller ock av enskilda eller sammanslutningar.

Privata läroanstalter för hemslöjd, för vilkas inrättande landskapsunderstöd beviljats eller vilka erhålla understöd ur landskapsmedel, stå under inseeende av [landskapsnämnden].

3 §. Landskapet kan inrätta läroanstalter för hemslöjd och vidtaga anstalter av privat natur. Åt enskilda och sammanslutningar kan beviljas landskapsunderstöd för inrättande av nya anstalter i den mån detta av behovet påkallas och medel härtill i landskapets utgiftsstat anvisats.

4 §. Fast hemslöjdsskola har till ändamål att utbilda arbetare på erforderliga arbetsområden inom hemslöjden, så ock att befrämja skickligheten i manlig och kvinnlig slöjd i allmänhet samt uppliva hemslöjdsverksamheten och intresset för slöjd.

5 §. Vid fast hemslöjdsskola för manliga elever skall finnas en avdelning för trä- och en för metallarbeten eller endera av dem.

Vid fast hemslöjdsskola för kvinnliga elever skall finnas en vävnads- och en sömnadsavdelning eller endera av dem.

Efter behov må med [landskapsnämndens] begivande och inom gränserna för landskapets utgiftsstat vid fast hemslöjdsskola inrättas, förutom eller i stället för nämnda avdelningar, jämväl avdelningar, berörande andra särskilda områden av hemslöjd.

6 §. Fast hemslöjdsskola kan ägas av landskapet, kommun, hemslöjdsförening eller annan därmed jämförlig sammanslutning eller av enskild person.

[Landskapsnämnden] äger att, med beaktande av undervisningsbehovet, inom gränserna för utgiftsstaten besluta om inrättande av nya skolor.

7 §. Fast hemslöjdsskolas lärokurs kan vara ettårig eller tvåårig på vardera avdelningen; och varar läroåret å varje avdelning, efter därom av [landskapsnämnden] fattat särskilt beslut, nio eller sju månader. Å [landskapsnämnden] ankommer att på förslag av skolans direktion bestämma tiden för läroårets vid skolan vidtagande och avslutning samt i vissa fall medgiva avvikelser med avseende å läroårets längd.

I skolan samt jämväl utom densamma på den åländska landsbygden kunna dessutom i mån av behov och möjlighet anordnas kortvariga hemslöjdskur-

O 14 LL (1943:13) om läroanstalter för hemslöjd

ser och praktiskt arbete enligt program, som på skoldirektionens förslag fastställas av [landskapsnämnden].

8 §. Ambulatorisk hemslöjdsskola har till ändamål att befrämja slöjdskickligheten och hemslöjdsverksamheten i allmänhet samt att väcka intresse för slöjd.

De ambulatoriska hemslöjdsskolorna hava en eller två avdelningar, för manliga eller kvinnliga elever.

Å [landskapsnämnden] ankommer att i mån av behov närmare bestämma, i vilka slag av arbete och på vilka avdelningar undervisning i skolan skall meddelas.

9 §. Ambulatorisk hemslöjdsskola kan ägas av kommun, hemslöjdsförening eller annan därmed jämförlig sammanslutning.

10 §. Verksamhetsperioden vid ambulatorisk hemslöjdsskola varar sju månader om året på varje skolort. Beroende på de lokala förhållandena och med [landskapsnämndens] begivande må skolåret dock kunna uppdelas i verksamhetsperioder av olika längd, likväl sammanlagt minst sju månader. Å [landskapsnämnden] ankommer att på förslag av skolans direktion bestämma tiden för varje verksamhetsperiods vid skolan vidtagande och avslutning.

I skolan må därutöver i mån av behov och tillfälle hållas kortvariga kurser i hemslöjd samt anordnas praktiska arbeten enligt program, som fastställas av [landskapsnämnden] på förslag av skolans direktion.

2 kap. Understöd

11 §. (1993/91) De i landskapet verkande privata fasta och ambulatoriska hemslöjdsskolorna samt nyinrättade sådana tilldelas, försåvitt de uppfylla för dem fastställda villkor, årligt landskapsstöd enligt de grunder som [landskapsstyrelsen] fastställer.

12 §. Upphävd (1993/91).

13 §. Privat läroanstalt för hemslöjd erhåller landskapsunderstöd på följande villkor:

1) att läroanstalten befunnits vara av det allmänna behovet inom landskapet påkallad;

2) att läroanstalten har tillfredsställande lokaler ävensom nödig undervisnings- och arbetsmateriel;

3) att vid läroanstalten följes godkänd undervisnings- och arbetsplan och att densamma har av [landskapsnämnden] fastställt arbetstid samt minst så många elever, som i 44 och 45 §§ stadgas;

4) att läroanstaltens lärare äga sådan kompetens, som är föreskriven i kap. 4 av denna landskapslag;

5) att läroanstaltens ordinarie lärare äro skyldiga att tjänstgöra vid läroanstalten året om, med undantag av den för dem i de olika läroanstalterna stadgade semesterledigheten;

6) att läroanstaltens egendom förvaltas på ett sakligt och sorgfälligt sätt;

7) att över undervisningsmateriel, som med landskapsunderstöd anskaffats ävensom över annan lös-egendom föres noggrann förteckning och att sagda egendom, då läroanstalten upphör, tillfaller landskapet; samt

8) att i understöd erhållna medel användas för de ändamål, till vilka de blivit beviljade, och att till-

äventyrs odisponerade understödsbelopp återbäras till landskapet.

14 §. Elevunderstöd beviljas av [landskapsnämnden] ur det i landskapets inkomst- och utgiftsstat för ändamålet upptagna anslaget efter prövning.

3 kap. Undervisning

15 §. I fast hemslöjdsskola meddelas på varje avdelning skilt undervisning i fackarbeten, fackkunskaper och yrkesteckning samt gemensamt i yrkesräkning, bokföring och hemslöjdsaffärlära.

Detaljerat undervisningsprogram fastställs av [landskapsnämnden] på förslag av skolans direktion.

16 §. I ambulatorisk hemslöjdsskola meddelas undervisning i fackarbeten, fackkunskaper och yrkesteckning samt i mån av behov i aritmetik och skrivning.

Detaljerad undervisningsplan fastställs av [landskapsnämnden] på förslag av direktionen för den organisation, vilken skolan tillhör.

4 kap. Föreståndare och lärare

17 §. Vid fast hemslöjdsskola anställas på grund av antalet avdelningar vid skolan och inom utgiftsstatens gränser enligt [landskapsnämndens] prövning en eller flera ordinarie facklärare ävensom extra lärare med [landskapsnämndens] begivande i mån av behov.

[Landskapsnämnden] äger att efter direktionens hörande förordna någon bland de ordinarie lärarna till föreståndare. Finnes vid skolan endast en ordinarie lärare, skall han tillika vara skolans föreståndare.

18 §. Vid ambulatorisk hemslöjdsskola med en avdelning anställs en ordinarie facklärare, som tillika är föreståndare. Vid ambulatorisk hemslöjdsskola med två avdelningar anställas två ordinarie facklärare, av vilka den ene av [landskapsnämnden] förordnas till föreståndare.

19 §. Såsom kompetensvillkor för ordinarie facklärarbefattning vid fast hemslöjdsskola fordras, att sökanden avslutat lärokurs vid hemslöjdsinstitut, eller äger motsvarande kompetens, samt därefter under minst ett läroår bestritt hemslöjdläraryrke.

I avseende å kompetensvillkor för lärarbefattning vid ambulatorisk hemslöjdsskola fordras, att sökanden avslutat lärokurs vid hemslöjdsinstitut, eller äger motsvarande kompetens.

20 §. Såsom kompetenta för sina befattningar och på grund därav berättigade att erhålla stadgad avlöning oavkortad skola anses de tidigare förordnade facklärare, vilka vid denna landskapslags ikraftträdande med framgång verkat på hemslöjdsundervisningens område under minst två år och för erhållande av sina befattningar genomgått fullständig lärokurs vid läroanstalt för slöjdlärare i hem- eller utlandet eller ock i praktiken ådagalagt, att de annorledes på grund av erfarenhet förvärvat stadgad kompetens. För lärare, som icke uppfylla dessa kompetensvillkor, minskas avlöningen med tio procent.

21 §. Ordinarie lärarbefattning vid fast och ambulatorisk hemslöjdsskola anslås av skolans direktion ledig

att ansökas inom trettio dagar, och böra ansökningshandlingarna jämte tjänsteförslaget av direktionen insändas till [landskapsnämnden], som till befattningen förordnar den lämpligaste bland de på förslag uppförda sökandena till en början på två provår, varefter denne, om han befinner sig för befattningen lämplig, av [landskapsnämnden] förordnas till ordinarie innehavare av befattningen.

Har sökanden tidigare ordinariter bestritt motsvarande befattning kan han efter [landskapsnämndens] prövning utan provtjänstgöring till befattningen ordinariter förordnas.

Extra lärare vid fast hemslöjdsskola antages av [landskapsnämnden] på framställning av skolans direktion.

22 §. (1945/16) Ordinarie lärare vid landskapet tillhörig och privat fast samt ambulatorisk hemslöjdsskola ävensom extra lärare äga uppbära den avlöning, som är eller framdeles varder bestämd för motsvarande befattningshavare vid hemslöjdsskolor med lika långt undervisningsår i det övriga riket.

I övrigt gäller beträffande de rättigheter och skyldigheter, som tillkomma lärare vid landskapet tillhörig fast hemslöjdsskola, vad om landskapets tjänstemän och [befattningshavare] tillkommande rättigheter och skyldigheter är särskilt stadgat.

23 §. Ordinarie lärare vid privata läroanstalter för hemslöjd tillkommer ur de till landskapsunderstöd beviljade medlen ålders- och familjetillägg enligt samma grunder, som äro stadgade beträffande landskapets tjänster och befattningar.

24 §. Under tiden mellan fast hemslöjdsskolas läroår och ambulatorisk hemslöjdsskolas verksamhetsperioder äro lärarna skyldiga att enligt [landskapsnämndens] föreskrifter utöva instruktions- och kursverksamhet inom hemslöjdens område eller utföra andra uppdrag för hemslöjdens befrämjande.

25 §. Ordinarie lärare vid fast hemslöjdsskola åtnjuta semesterledighet under två månader om året, julferien däri inberäknad, samt vid ambulatorisk hemslöjdsskola under högst tre månader om året inberäknat julferien.

26 §. Indragas landskapsunderstöden för privat fast samt ambulatorisk hemslöjdsskola, anses lärarna hava avgått från sina befattningar.

27 §. (1997/7) Lärare som den 1 januari 1997 är eller har varit anställd vid en privat läroanstalt för hemslöjd har rätt till ålders- och invalidpension ur landskapets medel i tillämpliga delar enligt de bestämmelser som gäller person i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet.

Efter i 1 mom. avsedd lärare erlæggs familjepension av landskapets medel i tillämpliga delar enligt de bestämmelser som gäller personer i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet.

28 §. [Ordinarie lärare vid landskapet tillhörig fast hemslöjdsskola kan, på därom av landskapsnämnden

hos statsrådet gjord framställning, bliva delaktig i civilstatens änke- och pupillkassa].

29 §. (1945/16) För av [landskapsnämnden] godkända resor i tjänsteärenden tillkommer medlem av direktion och lärare vid fast hemslöjdsskola ersättning enligt de grunder, som äro gällande för landskapets tjänstemän och befattningshavare. Dock skall för den tid kurs anordnas av skolan på annan ort än den, där skolan är belägen, lärare erhålla fullt dagtraktamente för högst fyra dagar men för tid därutöver blott en fjärdedels dagtraktamente. Skulle vid kursen fritt kosthåll anordnas för lärare, gäller blott bestämmelsen om fullt dagtraktamente under högst fyra dagar.

30 §. Lärare vid fast hemslöjdsskola äro underkastade [landskapsnämndens] disciplinära befogenhet.

5 kap. Elever

31 §. Elev intages till fast hemslöjdsskola av skolans direktion på förslag av föreståndaren.

32 §. För vinnande av inträde såsom elev i fast hemslöjdsskola fordras av sökande:

[att vara välfrejdad;]

att hava fyllt minst sexton år;

att vara frisk och ej lida av smittsam sjukdom;

att hava genomgått [högre folkskola]; samt

att hava erhållit förmyndares eller målsmans samtycke, om sökanden är omyndig.

Anmälan om inträde skall vara av sökanden egenhändigt skriven och ställas till skolans direktion samt åtföljas av prästbevis, läkarintyg över frihet från smittsam sjukdom samt betyg över genomgången [högre folkskola].

Med avseende å fordringarna för inträdessökande till kortvariga hemslöjdskurser gäller i tillämpliga delar vad ovan i 1 mom. är sagt.

33 §. För att vinna inträde såsom ordinarie elev vid ambulatorisk hemslöjdsskola bör sökanden hava fyllt sexton år samt förete intyg däröver, att han genomgått [högre folkskola] och äger förmyndarens samtycke, om han är omyndig.

I undantagsfall må i skola enligt direktionens prövning såsom elever intagas i förhållande till sin ålder utvecklade sökande, som fyllt fjorton år, så ock sökande, som ej genomgått [folkskola], därest de prövas kunna följa med undervisningen.

Förutom ordinarie elever må i ambulatorisk hemslöjdsskola, därest utrymmet sådant medgiver, såsom extra elever intagas under i föregående moment nämnda förutsättningar, jämväl personer, vilka önska erhålla undervisning i något särskilt slag av arbete.

34 §. Elev vid fast och ambulatorisk hemslöjdsskola bör vid inträde i skolan erlægga elevavgift, vars belopp fastställs av [landskapsnämnden] på framställning av skolornas direktioner.

Elev vid ovannämnda hemslöjdsskolor underlyder skolornas ordningsstadgar.

35 §. Elev, som genomgått fullständig lärokurs vid någon avdelning i fast hemslöjdsskola eller lärokurs vid

O 14 LL (1943:13) om läroanstalter för hemslöjd

ambulatorisk hemslöjdsskola, erhåller vid kursens avslutande avgångsbetyg enligt av [landskapsnämnden] fastställt formulär.

Extra elev och den, som deltagit i kortvariga hemslöjdskurser, erhåller betyg enligt av [landskapsnämnden] fastställt formulär.

6 kap. Direktion

36 §. (1945/16) Fast hemslöjdsskolas verksamhet övervakas närmast av en direktion, till vilken skolans ägare eller, om densamma äges av landskapet, [landskapsnämnden] utser för tre år i sänder två ordinarie medlemmar samt två ersättare och en i landskapet för kvinnlig eller manlig hemslöjd verkande organisation på anmodan av [landskapsnämnden] likaledes för tre år i sänder två ordinarie medlemmar och två ersättare. Såsom femte medlem i direktionen ingår skolans föreståndare.

37 §. Ambulatorisk hemslöjdsskolas verksamhet övervakas av direktionen för den organisation, vilken skolan tillhör. Det lokala övervakningsorganet utgöres av en styrelse, till vilken skolans ägare utser två ordinarie medlemmar och två ersättare för ett år i sänder. Såsom tredje medlem i styrelsen ingår skolans föreståndare.

7 kap. Särskilda bestämmelser

38 §. Direktionen för hemslöjdsläroanstalt bör till [landskapsnämnden] å tid, som denna äger bestämma, insända läroanstaltens förslag till inkomst- och utgiftsstat för följande år. Läroanstalt tillkommande landskapsunderstöd fastställs inom gränserna för landskapets inkomst- och utgiftsstat av [landskapsnämnden], vilken på rekvisition utanordnar detta till läroanstaltens direktion i sådana rater, som av läroanstaltens utgifter förutsätts.

39 §. För landskapet tillhörig fast hemslöjdsskola redovisas hos [landskapsnämnden].

För privat fast hemslöjdsskola beviljat landskapsunderstöd utanordnas till skolans direktion samt för ambulatorisk hemslöjdsskola till direktionen för den organisation, vilken skolan tillhör; och äro nämnda direktioner ansvariga för, att landskapsunderstöden användas till för skolorna bestämda ändamål. Över understödets användning böra direktionerna avgiva redovisning till [landskapsnämnden].

Utvisar avgiven redovisning över landskapsunderstödens användning behållning, böra understödets inbesparade belopp inlevereras till [landskapsnämnden].

40 §. Hemslöjdsläroanstalt skall i enlighet med av [landskapsnämnden] meddelade anvisningar föra bok över användningen av landskapsunderstödet och över läroanstaltens övriga inkomster och utgifter samt årligen före utgången av februari månad till [landskapsnämnden] insända utdrag ur bokslutet, utvisande jämväl landskapsunderstödet användning för de särskilda ändamålen, så ock förteckning över den undervisningsmateriel och de övriga inventarier, som under redovisningsåret med landskapsunderstöd anskaffats.

41 §. Elevavgifterna och övriga inkomster vid privat fast samt ambulatorisk hemslöjdsskola användas till sådana utgifter, för vilkas bestridande landskapsunderstöd icke beviljats eller landskapsunderstödet icke förslår.

42 §. Över undervisningsmateriel, arbetsredskap och -maskiner ävensom den övriga egendom, som till privat fast hemslöjdsskola och ambulatorisk hemslöjdsskola med landskapsmedel anskaffats, skall föras noggrann förteckning. Sålunda anskaffad egendom tillfaller vid nämnda skolors indragning landskapet utan vederlag.

43 §. Befinnes landskapsunderstöd åtnjutande privat läroanstalt för hemslöjd i anseende till dess ringa elevantal eller av annan orsak icke uppfylla sitt ändamål, äger [landskapsnämnden] besluta om landskapsunderstödet indragning och i vilken ordning indragningen bör ske.

Om indragning av landskapet tillhörig läroanstalt för hemslöjd fattas beslut jämväl av [landskapsnämnden].

44 §. [Elevantalet vid fast hemslöjdsskola för män skall utgöra minst tio och för kvinnor minst tolv.]

Har antalet elever vid nämnd läroanstalt tre år å rad å avdelning och årsklass i medeltal understigit: vid träarbetsskola sju, vid metallarbetsskola fem och vid vävnads- eller sömnadsskola åtta, eller uppfyller icke skolan eljest sitt ändamål, avgöre [landskapsnämnden], huruvida skolan eller, om den är av privat natur, densamma tilldelat landskapsunderstöd skall indragas.

Beträffande skillnaden mellan elevantalet för män och elevantalet för kvinnor bör det noteras att enligt 6 § 2 mom. Finlands grundlag (FFS 731/1999) får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön.

45 §. Antalet elever vid ambulatorisk hemslöjdsskola skall utgöra minst åtta.

Har elevantalet i ambulatorisk hemslöjdsskola tre år å rad å avdelning och årskurs i medeltal understigit: i träarbetsskola sju, i metallarbetsskola fem och i vävnads- eller sömnadsskola sju, eller uppfyller icke skolan eljest sitt ändamål, avgöre [landskapsnämnden] huruvida skolan beviljat landskapsunderstöd skall indragas.

46 §. Ambulatorisk hemslöjdsskola kan av kommun, lantmannasällskap och andra för hemslöjd intresserade sammanslutningar hos direktionen för den organisation, vilken skolan tillhör, rekvideras minst tre månader före den tid de önska få skolan till sin ort; och är rekurent skyldig att draga försorg därom, att skolan erhåller erforderliga arbetsrum samt skolans lärare jämte deras familjer bostäder.

47 §. För såväl fast som ambulatorisk hemslöjdsskola skall av vederbörande direktion uppgöras förslag till reglemente, som skall insändas till [landskapsnämndens] fastställelse. Dyligt reglemente skall innehålla närmare bestämmelser om läroanstaltens undervisningsprogram samt om direktionens, styrelsens och lärarnas åligganden.

0 15 Landskapslag (1999:53) om Ålands folkhögskola

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Allmänt

Ålands folkhögskola är en internatskola som i överensstämmelse med sin folkbildningstradition skall ge allmänbildande undervisning enligt principen om livslångt lärande. Vid folkhögskolan kan ordnas kursverksamhet samt annan verksamhet inom ramen för den målsättning som anges i 2 §.

2 §. Målsättning

Verksamheten vid folkhögskolan bör särskilt syfta till att göra det möjligt för de studerande att påverka sin egen livssituation och skapa ett engagemang för att delta i samhällsutvecklingen. Den bör utformas så att de studerandes samarbetsvilja stärks, deras förmåga till självständigt tänkande och kritiskt omdöme utvecklas samt deras mognad och studieintresse främjas. Verksamheten bör även främja kulturupplevelser och eget skapande samt öka delaktigheten i kulturlivet.

Undervisningen bör ge de studerande insikter i och förståelse för den åländska självstyrelsen, demilitariseringen, historien och kulturen. Verksamheten skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar, främja principen om alla människors lika värde samt främja internationell förståelse och freds vilja samt jämställdhet mellan könen. Verksamheten skall bygga på ekologiska grundprinciper och präglas av respekt för och hänsyn till miljön.

3 §. Ställning inom förvaltningen

Ålands folkhögskola är landskapets läroinrättning och är underställd landskapsregeringen.

2 kap. Förvaltning

4 §. Direktion

För förvaltningen av Ålands folkhögskola tillsätter landskapsregeringen en direktion för den tid under vilken landskapsregeringens mandatperiod varar. (2008/91)

Direktionen består av sex medlemmar. Bland direktionens medlemmar utser landskapsregeringen ordföranden och vice ordföranden. För varje medlem utses även en ersättare, för vilken i tillämpliga delar bestämmelserna om medlemmarna gäller. Två representanter för de studerande, en för lärarna och en för den övriga personalen har rätt att delta i direktionens sammanträden. Representanterna har yttranderätt men inte rösträtt vid sammanträdena.

Skolans rektor eller vid förfall för denne prorektor är föredragande och sekreterare i direktionen. Direktionen kan dock utse annan föredragande när ärendet rör rektorn eller prorektorn eller om andra skäl därtill föreligger.

Landskapsregeringen får entlediga en medlem eller ersättare från uppdraget innan mandattiden har gått ut. Om en medlem eller ersättare entledigas eller avlider skall en ny medlem respektive ersättare utses för den återstående tiden.

Landskapsregeringen beslutar om arvoden och andra ersättningar till medlemmarna i direktionen.

5 §. Direktionsmöte

Direktionen sammankallas av ordföranden eller vid förfall för ordföranden av vice ordföranden. Direktionen skall sammankallas för behandling av visst ärende då rektor eller minst tre av direktionens medlemmar det kräver.

Direktionen är beslutförför då ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Beslut fattas med enkel majoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst, utom vid personval då lotten avgör. Faller rösterna lika vid behandling av disciplinärt ärende avgör den åsikt som företräder den lindrigaste påföljden. Vid direktionens möten förs protokoll som undertecknas av ordföranden och sekreteraren samt justeras på det sätt som direktionen bestämmer.

6 §. Direktionens uppgifter

Vid förvaltningen av skolan skall direktionen

- 1) årligen tillställa landskapsregeringen skolans budgetförslag och verksamhetsplan,
- 2) årligen uppgöra en verksamhetsberättelse över det gångna läsåret,
- 3) anta ett reglemente för skolan samt
- 4) besluta i övriga angelägenheter av principiell betydelse för skolan.

7 §. Rektor och prorektor

Rektor skall som pedagogisk ledare för folkhögskolan och som chef för lärarna och övrig personal leda utvecklingen av undervisningen och den övriga verksamheten vid skolan samt fullgöra övriga uppgifter som hänför sig till ledningen av skolan.

Finns vid skolan en tjänst som biträdande rektor fungerar biträdande rektorn som prorektor. I annat fall utser landskapsregeringen efter att ha hört skolans direktion en av skolans lärare till prorektor för en tid som sammanfaller med direktionens mandatperiod. Direktionen skall dessförinnan ha inhämtat lärarkollegiets utlåtande. En sammanställning av lärarkollegiets utlåtande skall tillställas landskapsregeringen innan prorektorn utses. Prorektor är ställföreträdare för rektor.

8 §. Lärarkollegium

Till lärarkollegiet hör rektor, biträdande rektor, prorektor och de lärare som har minst åtta årsveckotimmars undervisning vid skolan. Övriga lärare har rätt att närvara och yttra sig vid kollegiets sammanträden. Lärarkollegiet sammankallas av rektor som är kollegiets ordförande, eller då minst en tredjedel av dess medlemmar det kräver.

Kollegiet är beslutförför då rektor, biträdande rektor eller prorektor samt minst hälften av övriga medlemmar är närvarande. Vid omröstning skall bestämmelserna i 5 § 2 mom. iakttas.

Lärarkollegiet skall planera, främja och utveckla undervisningen och den övriga verksamheten vid skolan samt behandla övriga ärenden som ankommer på lärarkollegiet.

O 15 LL (1999:53) om Ålands folkhögskola

9 §. Upphävd (2008/21).

10 §. *Reglemente*

Direktionen skall anta ett reglemente för skolan som tillställs landskapsregeringen för kännedom. Reglementet skall åtminstone innehålla bestämmelser om

- 1) arbetsårets omfattning,
- 2) rektorns, lärarnas och den övriga personalens arbetsuppgifter,
- 3) behörighetskrav för lärare och övrig personal,
- 4) inträdesfordringar,
- 5) bedömning av de studerande samt utfärdande av särskilda intyg,
- 6) ordningsregler för skolan och skolans utrymmen för boende samt
- 7) övriga angelägenheter vilka med stöd av denna lag eller särskilda föreskrifter skall ingå i reglementet.

3 kap. *Undervisning*

11 §. *Läsår*

Folkhögskolans läsår börjar den 1 augusti och slutar den 31 juli och är uppdelat i terminer på det sätt som föreskrivs i reglementet.

12 §. *Undervisningsspråk*

Undervisningsspråket vid folkhögskolan är svenska. Vid språkundervisningen kan respektive språk användas som undervisningsspråk. Vid tillfällig undervisning kring visst tema kan undervisningsspråk som anknyter till temat användas.

Utöver vad som föreskrivs i 2 mom. får i enlighet med landskapsregeringens tillstånd även annat språk än svenska användas som undervisningsspråk, om detta är förenligt med målen för utbildningen.

13 §. *Läroplaner*

Inför varje läsår skall läroplaner för de i verksamhetsplanen angivna studielinjerna göras upp.

Läroplanerna skall godkännas av direktionen och tillställas landskapsregeringen för kännedom. Om läroplanerna ändras skall samma förfarande iaktas.

14 §. *Kursverksamhet*

Direktionen kan inom ramen för skolans budget besluta om ordnandet av kursverksamhet omfattande högst sexton veckor. För kursverksamheten fastställer direktionen kursplaner vilka tillställs landskapsregeringen för kännedom. Om kursplanerna ändras skall samma förfarande iaktas.

15 §. *Övrig undervisning*

Vid skolan skall ges studiehandledning och stödundervisning. Dessutom kan specialundervisning ordnas vid skolan.

Direktionen fastställer läroplaner för specialundervisningen.

4 kap. *Studiesociala förmåner*

16 §. *Avgifter*

Undervisningen vid studielinjerna skall vara avgiftsfri. För studieperioder utanför skolan och studieresor kan avgifter upptas.

Direktionen beslutar utöver vad som föreskrivs i 1 mom. och 17 § om vilka prestationer, studiematerial och annat som är avgiftsbelagt och storleken på avgifterna med beaktande av landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

17 §. *Skolmåltid*

Varje arbetsdag skall en skolmåltid ordnas avgiftsfritt för de studerande som följer den linjebundna undervisningen, om inte direktionen av särskilda skäl beslutar annat.

18 §. *Boende*

Direktionen beslutar om de avgifter som uppbärs för boende vid skolan.

19 §. *Skolskjuts*

Direktionen fastställer i reglemente grunderna för ersättningar för skolskjuts.

5 kap. *Studerande*

20 §. *Antagning av studerande*

Direktionen antar studerande till folkhögskolan.

En sökande som är missnöjd med antagningen av studerande till skolan kan skriftligen begära rättelse av direktionen inom 14 dagar från det att resultaten av antagningen har offentliggjorts.

Resultaten av antagningen får på grund av en begäran om rättelse inte ändras till nackdel för den som blivit antagen som studerande.

21 §. (2005/72) *Opartiskt bemötande*

De studerande skall bemötas opartiskt så att ingen diskrimineras på grund av kön, sexuell läggning, funktionshinder, ålder, etnisk tillhörighet, social, religiös eller kulturell bakgrund eller annan jämförbar omständighet.

22 §. *Rättelse av bedömning av studieprestation*

Den studerande har rätt att få veta hur bedömningsgrunderna tillämpats på henne eller honom.

En studerande som är missnöjd med bedömningen av sin studieprestation kan skriftligen eller muntligen begära rättelse av den lärare som utfört bedömningen inom 14 dagar från det att den studerande fått del av bedömningen. Är den studerande missnöjd med lärarens beslut skall ärendet hänskjutas till rektor för avgörande. Är den studerande missnöjd även med rektors beslut skall ärendet hänskjutas till direktionen som kan ålägga läraren att företa en ny bedömning eller besluta vilket vitsord den studerande skall erhålla.

23 §. *Studerandes skyldigheter*

De studerande skall utföra sina uppgifter samvetsgrant, följa normal studietakt, uppträda hänsynsfullt, följa skolans ordningsregler, rektors och lärares anvisningar samt hantera skolans egendom ansvarsfullt.

Studerande som bryter mot bestämmelserna i 1 mom. och som inte rättar sig trots varning kan av rektor efter överläggning med lärarkåren avstängas för viss tid. Beslut om avstängning för längre tid än en månad skall underställas direktionen för fastställelse. Direktionen kan besluta att avstängningen skall verkställas omedelbart.

Innan beslut om avstängning för längre tid än en månad fattas skall den studerande och, i förekommande fall, den studerandes vårdnadshavare beredas tillfälle att yttra sig i ärendet.

24 §. *Befrielse från undervisning*

På ansökan av den studerande eller den studerandes vårdnadshavare kan rektor av särskilda skäl befria den studerande från skyldigheten att delta i undervisning.

25 §. *Ledighet*

Rektor kan av särskild orsak bevilja en studerande ledighet från skolan.

26 §. *Studerandekår*

De studerande vid skolan utgör en studerandekår. Studerandekåren utser ett studeranderåd som kan framställa förslag och avge utlåtanden i frågor som rör skolan.

6 kap. Personal

27 §. *Anställningsförhållanden*

Vid skolan kan finnas personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Om inte annat bestäms i denna lag handhar direktionen de uppgifter som rör skolans personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen.

Landskapsregeringen beslutar om permittering av skolans personal och om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av direktionen. Beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman inom skolan fattas av direktionen. (2006/56)

28 §. *Tjänster*

Vid skolan skall finnas en tjänst som rektor samt i den mån skolans studerandeantal och timantal det förutsätter ett antal tjänster som lärare. Vid skolan kan dessutom finnas en tjänst som biträdande rektor samt behövt antal övriga tjänster.

Rektorstjänster och biträdande rektorstjänster inrättas, tillsätts och indras av landskapsregeringen.

Övriga tjänster inrättas, tillsätts och indras av direktionen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som direktionen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med skolans budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om direktionen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader. (2013/52)

Folkhögskolan kan ha gemensamma tjänster med en eller flera av landskapets skolor. Lärare kan på det sätt som direktionen närmare beslutar fullgöra viss

del av sin undervisningsskyldighet såsom lärare vid någon annan av landskapets skolor.

29 §. *Timlärare*

Timlärare kan anställas av direktionen för de timmar det inte är ändamålsenligt att inrätta lärartjänster. Timlärare är tillfälliga tjänstemän.

30 §. *Privaträttsligt anställningsförhållande*

Direktionen anställer och avskedar personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

Beslut om omplacering av en arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning fattas av landskapsregeringen, medan beslut om omplacering av en arbetstagare inom skolan fattas av direktionen. En omplacering av en arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av direktionen. (2006/56)

31 §. *Tillfällig personal*

Tillfälliga föreläsare och annan tillfällig personal kan med undantag av timlärare anställas av skolans rektor.

Närmare bestämmelser om rektors befogenheter enligt 1 mom. kan intas i skolans reglemente.

32 §. *Behörighetskrav*

Landskapsregeringen fastställer behörighetskraven för rektorstjänsten och biträdande rektorstjänsten.

Behörighetskrav för lärare och övrig personal vid skolan bestäms i reglementet.

Landskapsregeringen och direktionen kan av särskilda skäl i ett enskilt fall medge undantag från fastställda behörighetskrav.

7 kap. Särskilda bestämmelser

33 §. *Tystnadsplikt och utlämnande av uppgifter* (2021/112)

Den som är anställd vid skolan får inte informera en utomstående om vad som vid skötseln av uppgifter som rör skolväsendet framkommit i fråga om personliga eller ekonomiska omständigheter som rör en studerande eller medlemmar av den studerandes familj utan samtycke av den berörda personen eller, om denna inte själv kan bedöma innebörden av samtycket, av personens vårdnadshavare.

Tjänstemän vid skolan får utan hinder av 1 mom. och vad som i övrigt bestäms om tystnadsplikt lämna uppgifter till varandra samt till andra organ inom landskapets förvaltning, om uppgifterna är nödvändiga för att en studerandes skolgång skall kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Vad som är stadgat i 1 mom. hindrar inte heller att uppgifter lämnas till den som på tjänstens vägnar har rätt att få kännedom om saken.

Om handlingars och uppgifters offentlighet gäller i övrigt vad som föreskrivs i offentlighetslagen (2021:79) för Åland. Till straff för brott mot tystnadsplikten i 1 mom. döms enligt 28 § i offentlighetslagen för Åland, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i någon annan lag. (2021/112)

34 §. *Besvär*

Beslut som med stöd av denna lag fattats av direktionen eller tjänsteman enligt delegerad beslutanderätt kan överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

O 16 LL (1995:80) om Ålands musikinstitut

Besvär över lagligheten av beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. I landskapsregeringens beslut i utnämningssärenden får ändring inte sökas genom besvär.

35 §. Landskapsförordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

35a §. (2017/103) Elektronisk anslagstavla

Ålands folkhögskola ska ha en elektronisk anslagstavla på sin webbplats. Vid tillkännagivandet på anslagstavlan ska bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Den elektroniska anslagstavlan ska vara lättillgänglig och kunna särskiljas från övrigt innehåll på webbplatsen. Folkhögskolan ska i sina lokaler eller på någon annan plats ge allmänheten möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan.

36 §. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 september 1999.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1971:18) den 20 april 1971 om Ålands folkhögskola.

Den direktion som har tillsatts för Ålands folkhögskola med stöd av den upphävda lagen fortsätter sin verksamhet enligt denna lag för den återstående mandattiden, om inte [landskapsstyrelsen] med stöd av 4 § beslutar annat.

De tjänster som vid denna lags ikraftträdande finns vid Ålands folkhögskola enligt den upphävda lagen överförs vid ikraftträdandet till Ålands folkhögskola enligt denna lag.

O 16 Landskapslag (1995:80) om Ålands musikinstitut

1 kap. Allmänna bestämmelser**1 §. Målsättning**

Vid Ålands musikinstitut ges grundläggande undervisning i musik. Institutet har även till uppgift att ge förberedande undervisning för blivande yrkesmusiker. Dessutom kan vid institutet ordnas vuxenutbildning och kursverksamhet i musik samt dansundervisning.

Vid institutet kan även förekomma annan verksamhet i syfte att utveckla musikkulturen och intresset för musik.

2 §. Huvudmannaskap

Ålands musikinstitut upprätthålls av landskapet och står under landskapsregeringens överinseende.

2 kap. Förvaltning**3 §. Direktion**

För förvaltningen av Ålands musikinstitut tillsätts landskapsregeringen en direktion för den tid under vilken landskapsregeringens mandatperiod varar. (2008/92)

Direktionen består av högst sex medlemmar. En representant för eleverna och en för lärarna har rätt att delta i direktionens sammanträden. Representanterna har yttranderätt men inte rösträtt vid sammanträdena. Bland direktionens medlemmar utser landskapsregeringen ordföranden och vice ordföranden. För varje medlem utses även en ersättare, för vilken i tillämpliga delar bestämmelserna om medlemmarna gäller. (1997/53)

Institutets rektor är föredragande och sekreterare i direktionen. Direktionen kan dock utse annan föredragande när ärendet rör rektorn.

Landskapsregeringen får entlediga en medlem eller ersättare från uppdraget innan mandattiden har gått ut. Om en medlem eller ersättare entledigas eller avlider skall en ny medlem respektive ersättare utses för den återstående tiden. (1997/53)

Landskapsregeringen beslutar om arvoden och andra ersättnings till medlemmarna i direktionen. (1997/53)

4 §. Direktionsmöte

Direktionen sammankallas av ordföranden eller vid förfall för ordföranden av vice ordföranden. Direktionen skall sammankallas för behandling av visst ärende då rektor eller minst tre av direktionens medlemmar det kräver.

Direktionen är beslutför då ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Beslut fattas med enkel majoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst, utom vid personval då lotten avgör. Faller rösterna lika vid behandling av disciplinärt ärende avgör den åsikt som företräder den lindrigaste påföljden. Vid direktionens möten förs protokoll som undertecknas av ordföranden och sekreteraren samt justeras på det sätt som direktionen bestämmer. (1997/53)

5 §. (1997/53) Direktionens uppgifter

Direktionen handhar förvaltningen av verksamheten vid institutet samt övriga ärenden som ankommer på direktionen. Direktionen skall följa institutets undervisning och övriga verksamhet samt verka för dess utveckling. Vidare skall direktionen utgående från läroplansgrunderna göra upp kurs- och läroplaner samt behandla övriga ärenden som enligt reglementet ankommer på direktionen.

Direktionen skall årligen tillställa landskapsregeringen budgetförslag för det följande kalenderåret samt verksamhetsberättelse och utvärderingsrapport över det gångna läsåret.

6 §. Rektor och prorektor (1997/53)

Rektor skall leda, övervaka och utveckla undervisningen och den övriga verksamheten vid institutet samt fullgöra övriga uppgifter som hänförs till ledningen och övervakningen av institutet. På rektor ankommer även att bereda och föredra de ärenden som behandlas vid direktionens sammanträden samt tillse att dessa verkställs.

Landskapsregeringen kan, efter att ha hört direktionen, utse en prorektor bland institutets lärare för en tid som sammanfaller med direktionens mandatperiod.

Direktionen skall dessförinnan ha inhämtat lärarkollegiets utlåtande. En sammanställning av lärarkollegiets utlåtande skall tillställas landskapsregeringen innan prorektor utses. Prorektor är ställföreträdare för rektor. (1997/53)

7 §. Lärarkollegium

Till lärarkollegiet hör rektor och institutets samtliga lärare. Lärarkollegiet sammankallas av rektor som är kollegiets ordförande.

Kollegiet är beslutfört då rektor och minst hälften av övriga medlemmar är närvarande. Vid omröstning skall bestämmelserna i 4 § 2 mom. iakttagas.

Lärarkollegiet skall planera, främja och utveckla undervisningen och den övriga verksamheten vid institutet samt behandla övriga ärenden som ankommer på lärarkollegiet.

7a §. Upphävd (2008/22).

8 §. Lärares skyldigheter

Förutom skyldigheten att undervisa ankommer det på lärare att utföra uppgifter som hör till institutets verksamhet i enlighet med rektors anvisningar eller vad som föreskrivs i reglementet eller överenskommits i tjänstekollektivavtal.

9 §. Reglemente

För Ålands musikinstitut skall finnas ett reglemente. Direktionen skall uppgöra ett förslag till reglemente som skall underställas landskapsregeringen för fastställelse. Reglementet skall innehålla bestämmelser om

- 1) läsarets längd och antalet arbetsdagar under läsåret,
- 2) upphävd (1997/53),
- 3) rektors, lärares och övriga tjänstemäns arbetsuppgifter,
- 4) beviljande av tjänstledighet åt rektor, lärare och övrig personal,
- 5) intagning, speciella inträdesfordringar, bedömning av elever, dismission samt utfärdande av särskilda kursintyg samt
- 6) övriga angelägenheter vilka med stöd av denna lag eller särskilda föreskrifter skall ingå i reglementet.

Ändring av reglemente skall underställas landskapsregeringen för fastställelse.

3 kap. Undervisning

10 §. (1997/53) Undervisningsspråk

Undervisningsspråket vid institutet är svenska.

Vid tillfällig undervisning kring visst tema kan undervisningsspråk som anknyter till temat användas. I enlighet med landskapsregeringens tillstånd får även annat språk än svenska användas som undervisningsspråk, om detta är förenligt med institutets målsättning.

10a §. (1997/53) Läroplansgrunder och övrig undervisning

Landskapsregeringen fastställer läroplansgrunder för utbildningen vid institutet.

Vuxenutbildning och kursverksamhet kan ordnas vid institutet med landskapsregeringens tillstånd.

11 §. Avgifter för verksamheten

För verksamheten vid institutet uppbärs avgifter i enlighet med vad landskapsregeringen bestämmer.

Undervisning som bedrivs vid institutet inom ramen för den utbildning som eleverna fullgör vid landskapets gymnasium, Ålands folkhögskola eller vid någon av landskapets yrkesutbildningsanstalter är avgiftsfri för eleverna.

4 kap. Eleverna

12 §. (1997/53) Antagning

Direktionen antar elever till institutet.

En sökande som är missnöjd med antagningen av elever till institutet kan skriftligen begära rättelse av direktionen inom 14 dagar från det att resultatet av antagningen har offentliggjorts.

Resultaten av antagningen får på grund av en begäran om rättelse inte ändras till nackdel för den som blivit antagen som elev.

12a §. (2005/73) Opårtiskt bemötande

Eleverna skall bemötas opårtiskt så att ingen diskrimineras på grund av kön, sexuell läggning, funktionshinder, ålder, etnisk tillhörighet, social, religiös eller kulturell bakgrund eller annan jämförbar omständighet.

12b §. (1997/53) Rättelse av bedömning av studieprestation

Eleven har rätt att få veta hur bedömningsgrunderna tillämpats på honom eller henne.

En elev som är missnöjd med bedömningen av sin studieprestation kan begära rättelse av den lärare som utfört bedömningen inom 14 dagar från det att eleven fått del av resultatet av bedömningen och på vilket sätt bedömningsgrunderna tillämpats på honom eller henne. Är eleven missnöjd med lärarens beslut skall ärendet hänskjutas till rektor för avgörande. Är eleven missnöjd även med rektorns beslut skall ärendet hänskjutas till landskapsregeringen som kan ålägga läraren att företa en ny bedömning eller besluta vilket vitsord eleven skall erhålla.

12c §. (1997/53) Elevernas skyldigheter

Eleverna skall följa institutets ordningsregler samt rektors och lärares anvisningar.

Elev som inte låter sig tillrättavisas kan av direktionen avstängas för viss tid, dock högst ett år.

13 §. Ledighet

Rektor kan av särskild orsak bevilja elev ledighet från institutet.

14 §. Elevråd

Vid musikinstitutet utgör eleverna en elevkår. Elevkåren kan utse ett elevråd som kan framställa förslag och avge utlåtanden i frågor som rör institutet.

5 kap. Personal

15 §. (1997/53) Anställningsförhållanden

Vid institutet kan finnas personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Om inte annat bestäms i denna lag eller landskapsregeringen beslutar annat handhar direktionen de

O 17 LL (2002:81) om Högskolan på Åland

uppgifter som rör institutets anställda och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen.

Beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning fattas av landskapsregeringen. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av direktionen. (2006/57)

15a §. (1997/53) *Tjänster*

Vid Ålands musikinstitut skall det finnas en tjänst som rektor samt i den mån institutets elevantal eller timantal det förutsätter ett antal tjänster som lärare samt ett behövligt antal övriga tjänster.

Rektorstjänsten inrättas, tillsätts och indras av landskapsregeringen.

Övriga tjänster inrättas, tillsätts och indras av direktionen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som direktionen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med skolans budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om direktionen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader. (2013/53)

15b §. (1997/53) *Timlärare*

Timlärare kan anställas av direktionen för de timmar det inte är ändamålsenligt att inrätta lärartjänster. Timlärare är tillfälliga tjänstemän.

15c §. (1997/53) *Privaträttsligt anställningsförhållande*

Direktionen anställer och avskedar personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

Beslut om omplacering av en arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning fattas av landskapsregeringen. En omplacering av en arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av direktionen. (2006/57)

15d §. (1997/53) *Rektors möjlighet att utse vikarier*

Vikarie kan i brådskande fall förordnas av rektor för högst en månads tjänstgöring.

16 §. (1997/53) *Behörighet*

Landskapsregeringen fastställer behörighetskraven för rektorstjänsten.

Krav för behörighet för lärare och övrig personal vid institutet bestäms i reglementet.

Landskapsregeringen kan av särskilda skäl bevilja dispens från fastställda behörighetskrav.

17 §. *Övriga bestämmelser*

Angående undervisningsskyldighet och avlöning samt övriga ersättningar för lärare och andra tjänstemän gäller vad därom överenskommit i tjänstekollektivavtal. Direktionen fastställer undervisningsskyldigheten för prorektorn inom ramen för tjänstekollektivavtalet. (1997/53)

Angående lärare och övriga tjänstemän vid institutet gäller förutom vad i denna lag stadgas vad om landskapets tjänstemän är särskilt föreskrivet.

6 kap. Särskilda bestämmelser**18 §.** *Ändringssökande*

I beslut som direktionen eller landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får ändring sökas genom besvär i enlighet med vad som stadgas i 25 § självstyrelselagen.

18a §. (1997/53) *Rättsförmåga*

Direktionen kan inom ramen för institutets ordinarie verksamhet sluta avtal i enlighet med vad landskapsregeringen beslutar.

18b §. (2017/104) *Elektronisk anslagstavla*

Ålands musikinstitut ska ha en elektronisk anslagstavla på sin webbplats. Vid tillkännagivandet på anslagstavlan ska bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Den elektroniska anslagstavlan ska vara lättillgänglig och kunna särskiljas från övrigt innehåll på webbplatsen. Institutet ska i sina lokaler eller på någon annan plats ge allmänheten möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan.

19 §. *Landskapsförordning*

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpligheten av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

20 §. *Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelse*

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1995.

Direktion enligt bestämmelserna i denna lag utses första gången för en mandattid som inleds den 1 januari 1996.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

O 17 Landskapslag (2002:81) om Högskolan på Åland**1 kap. Allmänna bestämmelser****1 §.** *Lagens tillämpningsområde*

I denna lag finns bestämmelser om Högskolan på Åland, som landskapet Åland är huvudman för. Med högskolan avses i fortsättningen Högskolan på Åland.

2 §. *Högskolans uppgift*

Högskolan har till uppgift att erbjuda högskoleutbildning som vilar såväl på vetenskaplig eller konstnärlig grund som på beprövad erfarenhet.

Vid högskolan kan bedrivas forsknings- och utvecklingsarbete, uppdragsverksamhet och kursverksamhet som tjänar undervisningen och det åländska samhällets behov.

Högskolan skall informera om sin verksamhet samt samverka med arbetslivet och det omgivande samhället.

I verksamheten skall det finnas ett nära samband mellan forskning och utbildning. Vetenskapens trovärdighet, fri forskning och god forskningssed skall värnas.

3 §. Högskoleutbildning

Högskoleutbildningen skall med gymnasialstadieutbildningen som grund och utgående från arbetslivets krav och samhällets behov ge den studerande fördjupade kunskaper av hög kvalitet.

Utbildningen ordnas inom olika utbildningsområden som leder till högskoleexamen och i form av kurser i de ämnen och i den omfattning som bestäms särskilt. Om en utbildning som bedrivs i kursform uppfyller de krav som ställs på en högskoleutbildning enligt detta kapitel och de särskilda krav landskapsregeringen föreskriver i en landskapsförordning kan högskoleexamen utfärdas även för sådana utbildningar. Närmare bestämmelser om undervisning och examina finns i 3 kapitlet. (2023/36)

4 §. Målsättning

Högskoleutbildningen skall, utöver kunskaper och färdigheter inom det aktuella utbildningsområdet, ge den studerande förmåga till självständig och kritisk bedömning och självständig problemlösning, ge den studerande beredskap att möta förändringar i arbetslivet samt utveckla förmågan och intresset att följa kunskapsutvecklingen. Utbildningen skall allsidigt utveckla de studerandes kommunikativa och sociala kompetens.

Verksamheten skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar, främja principen om alla människors lika värde samt främja internationell förståelse och jämställdhet mellan könen. Verksamheten skall bygga på ekologiska grundprinciper och präglas av respekt för och hänsyn till miljön.

Verksamheten skall genom pedagogiskt utvecklingsarbete samt pedagogisk och yrkes- eller ämnesanknuten fortbildning garantera en god kvalitativ nivå på utbildningen.

5 §. Kvalitet, utveckling och utvärdering

Högskolan skall anpassa verksamheten så att en hög kvalitet nås samt ansvara för att ett fortlöpande utvecklingsarbete av utbildningen och övrig verksamhet bedrivs vid högskolan.

Högskolan skall följa upp och utvärdera utbildningen och den övriga verksamheten. Högskolan skall även vid regelbundet återkommande tidpunkter delta i extern utvärdering av verksamheten.

6 §. Utbildningsavtal

Landskapsregeringen skall tillsammans med högskolan vart tredje år göra upp ett utbildningsavtal för de kommande tre åren.

I avtalet skall åtminstone de kvalitativa och kvantitativa resultatmålen samt resurser och prioriteringar, verksamhetsstruktur, resultatuppföljning och rapportering anges.

Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om högskolans ekonomiförvaltning och om vissa ärenden som hänför sig till tjänstekollektivavtalen

samt till vilken del landskapsregeringen handhar skötseln av dessa uppgifter.

2 kap. Högskolans organisation

7 §. Styrelse

Landskapsregeringen tillsätter en styrelse för högskolan. Styrelsemedlemmarnas mandattid är fyra år. Styrelsen är högskolans högsta förvaltningsorgan.

Styrelsen skall bestå av en ordförande och en vice ordförande samt högst åtta andra medlemmar. Flertallet av medlemmarna skall vara företrädare för de delar av arbetslivet och den vetenskapliga forskningen som berörs av utbildningen. I styrelsen skall ingå en representant för personalen och en representant för de studerande, vilka utses för två år i sänder. De studerandes representant utses på förslag av studeranderådet och personalens representant utses på förslag av personalen. För personal- respektive studeranderepresentanten utses en personlig ersättare. Därutöver utses tre ersättare. För ersättarna gäller i tillämpliga delar bestämmelserna om medlemmarna.

Till ordförande för styrelsen bör inte utses en person som är anställd vid högskolan.

Ordföranden skall leda styrelsens arbete och se till att styrelsen fullgör sina uppgifter. Ordföranden skall sköta de löpande kontakterna med rektor mellan styrelsemötena.

Landskapsregeringen får på ansökan från en styrelsemedlem eller ersättare i styrelsen skilja denna från uppdraget innan mandattiden gått ut. Om en medlem eller ersättare skiljs från sitt uppdrag eller avlider skall en ny medlem respektive ersättare utses för den återstående tiden.

Landskapsregeringen beslutar om det arvode som skall tillkomma den som innehar styrelseuppdrag.

8 §. Sammanträden

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller vid förfall för ordföranden av vice ordföranden. Styrelsen skall sammankallas för behandling av visst ärende då rektor eller minst tre av styrelsens medlemmar det kräver.

Styrelsen är beslutförd då ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Beslut fattas med enkel majoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst, utom vid personval då lotten avgör. Faller rösterna lika vid behandling av disciplinärt ärende vinner den åsikt som företräder den lindrigaste påföljden.

Styrelsen avgör ärenden på föredragning av högskolans rektor. Styrelsen kan utse annan föredragande om ärendet så kräver.

Vid styrelsens sammanträden förs protokoll av en sekreterare som utsetts av styrelsen. Protokollet justeras på det sätt som styrelsen bestämmer.

9 §. Styrelsens uppgifter

Styrelsen skall som högskolans högsta ansvariga förvaltningsorgan övervaka högskolans verksamhet och svara för att dess uppgifter fullgörs samt verka för högskolans utveckling i samarbete med arbetslivet och samhället i övrigt. Styrelsen skall dessutom

O 17 LL (2002:81) om Högskolan på Åland

1) för högskolans del anta utbildningsavtalet som förhandlats fram enligt 6 §,

2) årligen tillställa landskapsregeringen högskolans budgetförslag,

3) årligen tillställa landskapsregeringen en verksamhetsberättelse över det gångna kalenderåret,

4) godkänna högskolans verksamhets- och ekonomiplan,

5) besluta om fördelningen av budgetanslagen inom högskolan inom ramen för de riktlinjer landskapsbudgeten anger,

6) avge utlåtanden i principiellt viktiga frågor som gäller högskolan,

7) besluta om högskolans organisation och om riktlinjerna för ansvarsfördelningen,

8) anta ett reglemente för högskolan,

9) besluta om grunderna för antagningen av de studerande,

10) (2023/36) besluta om förslag till utbildningsområden,

11) (2023/36) anta utbildningsplaner för varje utbildningsområde,

12) anta en examensordning,

13) kära och svara samt vid domstolar och andra myndigheter bevaka landskapets intressen i angelägenheter som hör samman med högskolans uppgifter samt

14) besluta i övriga ärenden som enligt denna lag ankommer på styrelsen eller är av principiell vikt.

Andra frågor än de som avses i 1 mom. skall avgöras av rektor, om inte annat är föreskrivet i lag eller förordning eller styrelsen har beslutat något annat. Har i denna lag eller i en förordning föreskrivits att en viss uppgift ankommer på rektor får styrelsen inte ta över den uppgiften.

10 §. *Rektor och prorektor*

För ledning av verksamheten närmast under styrelsen finns en rektor. Rektor utses av landskapsregeringen på förslag av styrelsen för viss tid. Innan styrelsen avger sitt förslag skall den höra anställda och studerande på det sätt styrelsen har bestämt. En sammanställning av deras utlåtanden skall tillställas landskapsregeringen innan rektor utses.

Behörig att anställas som rektor är den som har avlagt doktorsexamen eller licentiatexamen. När rektor anställs skall även erfarenhet av ledarskap och förvaltningsuppgifter samt pedagogisk erfarenhet på högskolenivå beaktas.

Landskapsregeringen får säga upp rektor, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskapets tjänstemän, när det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I sådant fall har rektor rätt till en ersättning som motsvarar lön för uppsägningstiden. (2006/98)

Rektor kan delegera sina uppgifter, om inte något annat är särskilt föreskrivet.

Vid behov kan en prorektor utses. Prorektorn, som är ställföreträdare för rektor, utses av styrelsen bland högskolans personal för en tid som sammanfaller med

rektors tjänstgöringstid. Innan styrelsen utser prorektor skall den höra anställda och studerande på det sätt styrelsen har bestämt. Behörig att vara prorektor är den som uppfyller behörighetskraven för anställning som programansvarig.

11 §. *Enheter*

Högskolan kan indelas i det antal enheter som styrelsen beslutar.

12 §. *Enhetschef och branschråd*

Verksamheten vid en enhet leds av en enhetschef eller på det sätt styrelsen bestämmer.

Vid högskolan kan det dessutom finnas rådgivande branschråd, som tillsätts av högskolans styrelse. Ett råd skall fungera som informations- och kontaktorgan mellan utbildningen och arbetslivet samt handha andra uppgifter som högskolans styrelse beslutar.

13 §. *Olika nämnder*

Vid högskolan skall det finnas en examensnämnd som har till uppgift att behandla rättelseyrkanden som gäller sådana studieprestationer som avses i 29 §.

Vid högskolan ska det även finnas en antagningsnämnd med uppgift att anta studerande till högskolans utbildningsområden. (2023/36)

Examensnämnden och antagningsnämnden tillsätts av högskolans styrelse. Till ledamöter i nämnderna får väljas lärare med insikt inom respektive nämnds ansvarsområde och personer som annars är lämpliga för uppdraget. Antalet ledamöter i nämnden och nämndens mandattid bestäms av högskolans styrelse.

Examensnämnden och antagningsnämnden kan anförtros andra uppgifter om högskolans styrelse så beslutar.

Högskolans styrelse kan även tillsätta andra nämnder.

14 §. *Upphävd (2008/23).*

15 §. *Reglemente*

För högskolan skall styrelsen anta ett reglemente. I reglementet intas närmare bestämmelser om högskolans administration och om övriga angelägenheter som hör samman med verkställigheten av högskolans uppgift och funktion.

3 kap. *Undervisning och examina*

16 §. *Läsår*

Högskolans läsår börjar den 1 augusti och slutar den 31 juli och är uppdelat i terminer på det sätt som högskolan bestämmer. Undervisningen skall ordnas så att de studerande kan bedriva sina studier effektivt och i ändamålsenlig ordning.

17 §. *Offentlighet*

Undervisningen vid högskolan är offentlig. Högskolan kan vid behov begränsa allmänhetens möjligheter att följa undervisningen.

18 §. (2023/36) *Undervisningsspråk*

Undervisningsspråket i högskolan är svenska och engelska.

Även andra språk än svenska och engelska får användas som undervisningsspråk, om detta är förenligt med målen för utbildningen.

19 §. (2023/36) Examina

Vid högskolan kan avläggas examina på lägre och högre nivå. Genom landskapsförordning utfärdas bestämmelser om de examina som kan avläggas vid högskolan, benämningarna på examina och omfattningen av examina.

Närmare bestämmelser om examina, utbildningsområden, utbildningsplan, deltagande i undervisning, bedömning av studierna, tillgodoräknande av andra studier och praktik intas i högskolans examensordning. Examensordningen antas av högskolans styrelse.

Se LF (2002:87) om Högskolan på Åland.

20 §. (2023/36) Utbildningsområden som leder till högskoleexamen

Den högskoleutbildning som ordnas inom utbildningsområden och som leder till högskoleexamen på lägre nivå ska med gymnasialstadietutbildningen som grund och utgående från arbetslivets krav och kravet på att utveckla detta ge den studerande sådana fördjupade teoretiska och praktiska kunskaper som krävs för att självständigt och i arbetslag utföra expertuppgifter i arbetslivet.

Utbildningen på lägre nivå omfattar grundstudier, yrkesstudier, valfria studier, praktik och examensarbete. Utbildningen ska ordnas så att en heltidsstuderande kan slutföra sina studier inom den tid som motsvarar utbildningens omfattning.

Utbildningsområdena inriktas på särskilda sektorer inom arbetslivet som kräver yrkeskunskap.

Utbildningsområdena och nivåerna på utbildningen fastställs av landskapsregeringen i en landskapsförordning. Av landskapsförordningen ska åtminstone utbildningsområdets namn och omfattning uttryckt i ECTS-poäng framgå. Vid behov kan även inriktingsalternativ samt övriga preciseringar anges i landskapsförordningen.

För varje utbildningsområde ska det finnas en programansvarig person. Utbildningsplanerna för utbildningsområdena antas av högskolans styrelse på förslag av branschråden om sådana tillsatts.

Omfattningen av den högskoleutbildning som avses i denna paragraf är minst 180 och högst 270 ECTS-poäng på lägre nivå och minst 60 och högst 120 ECTS-poäng på högre nivå. Studiernas omfattning anges enligt ett poängsystem där ett läsårs heltidsstudier motsvarar 60 ECTS-poäng, vilket under ett läsår normalt omfattar en arbetsinsats på 1 600 timmar.

Se LF (2002:87) om Högskolan på Åland.

20a §. (2023/36) Samarbete med andra högskolor

Högskolan kan ordna sin undervisning i samarbete med en annan högskola eller köpa undervisning från en annan högskola. Högskolan ska själv ge största delen av den undervisning som ingår i de examina som avses i 19 §. Utbildning som sker i samarbete med en annan högskola ska motsvara de mål för examen som högskolan har ställt upp.

21 §. Övrig högskoleutbildning

Högskolans styrelse skall inom ramen för utbildningsavtalet samt högskolans budget besluta om grunderna för hur forsknings- och utvecklingsarbetet,

uppdagsverksamheten och kursverksamheten skall bedrivas vid högskolan.

Utbildningsplaner för den utbildning som avses i 1 mom. antas av högskolans rektor på förslag av branschråden om sådana har tillsatts av högskolans styrelse. (2005/30)

I fråga om högskoleutbildning som bedrivs genom samarbete med annan utbildningsanordnare som ansvarar för utbildningens innehåll tillämpas samarbetspartnerns utbildningsplaner om inget annat har avtalats. (2005/30)

4 kap. Antagning, studieplats och studieanmälan**22 §. Behörighet för högskolestudier**

Behörig för högskolestudier som leder till högskoleexamen på lägre nivå är den som (2023/36)

- 1) har examen från en minst treårig gymnasialstadietutbildning,
- 2) har avlagt gymnasie- eller studentexamen,
- 3) har en åländsk utbildning, en utbildning från riket eller en utländsk utbildning som motsvarar kraven enligt punkterna 1 och 2 eller
- 4) är bosatt i Färöarna, Danmark, Grönland, Island, Norge eller Sverige och där är behörig till högre utbildning.

Behörig för högskolestudier som leder till högskoleexamen på högre nivå är den som

- 1) har avlagt lämplig högskoleexamen på lägre nivå och
- 2) har minst två års arbetsfarenhet inom utbildningsområdet efter avlagd högskoleexamen på lägre nivå. (2023/36)

För personer som har avlagt examen på institutnivå eller examen inom yrkesutbildning på högre nivå kan också arbetsfarenhet efter avlagd examen på institutnivå eller examen inom yrkesutbildning på högre nivå beaktas om sådan arbetsfarenhet som avses i 2 mom. 2 punkten. (2023/36)

Beträffande behörigheten för högskolestudier som leder till högskoleexamen för den som avlagt en yrkesinriktad grundexamen eller motsvarande tidigare examen gäller vad som anges i antagningsgrunderna.

Behörig för högskolestudier som leder till högskoleexamen kan även vara den som inte uppfyller ovan nämnda krav i 1 och 2 mom. men som enligt högskolans bedömning anses ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för högskolestudier.

För vissa av de högskolestudier som leder till högskoleexamen kan dessutom särskilda krav ställas. Kraven får avse villkor som orsakas av utbildningen eller är av betydelse för det yrkesområde som utbildningen bereder den studerande för.

I fråga om högskolestudier som inte leder till högskoleexamen gäller vad som anges i högskolans antagningsgrunder.

I fråga om högskolestudier som bedrivs genom samarbete med annan utbildningsanordnare som ansvarar för utbildningens innehåll gäller samarbetspartnerns behörighetskrav, om inte annat har överenskommit och intagits i högskolans antagningsgrunder.

Tidigare 2-6 mom. har blivit 4-8 mom. genom (2023/36).

O 17 LL (2002:81) om Högskolan på Åland

23 §. Antagning av studerande

Den som vill antas till högskolan ska ansöka om det inom den tid och i den ordning som högskolan bestämmer. Högskolan kan bestämma att ansökningen till högskolan helt eller delvis ska ordnas i samarbete med högskolorna i riket genom en gemensam ansökan. (2023/36)

Högskolans antagningsnämnd antar studerande till högskolans utbildningsprogram. Högskolans styrelse bestämmer vem som antar studerande till övriga utbildningar vid högskolan.

Om grunderna för antagningen av studerande och ordnande av urvalsprov beslutar högskolans styrelse.

Kan inte alla behöriga sökande till en utbildning tas emot, skall urval göras bland de sökande. För alla sökande skall likvärdiga urvalskriterier tillämpas.

24 §. Rättelse av antagning

En sökande som är missnöjd med antagningen av studerande kan skriftligen begära rättelse av antagningsnämnden inom 14 dagar från det att resultaten av antagningen har offentliggjorts. När resultaten offentliggörs skall det meddelas hur sökanden kan få veta hur antagningsgrunderna har tillämpats på honom eller henne samt hur rättelse kan begäras.

Resultaten av antagningen får på grund av en begäran om rättelse inte ändras till nackdel för den som blivit antagen som studerande.

25 §. Mottagande av studieplats

Den som har antagits som studerande och har för avsikt att påbörja sina studier vid högskolan skall på det sätt och inom den tid som högskolan bestämmer meddela högskolan om att han eller hon tar emot studieplatsen, så att han eller hon kan registreras som studerande vid högskolan.

Om den som har antagits som studerande vid högskolan inte lämnar ett sådant meddelande som avses i 1 mom. inom utsatt tid går studieplatsen förlorad.

26 §. Anmälan om studier

De studerande skall anmäla sig som närvarande eller frånvarande med de tidsintervaller och på det sätt som högskolan bestämmer. Studerande kan anmäla sig som frånvarande under högst två läsår i en följd.

En studerande som inte har anmält sig på det sätt som anges i 1 mom. förlorar sin studierätt. Om den som på detta sätt har förlorat sin studierätt senare vill inleda eller fortsätta sina studier skall han eller hon ansöka om förnyad studierätt hos högskolan. Närmare bestämmelser om förutsättningarna för att återinföra studierätten kan antas av högskolan. Om studierätten återinförs behöver den studerande inte söka till högskolan på nytt.

Den som har förlorat sin studierätt enligt 2 mom. kan inom 14 dagar från det att den studerande har fått del av beslutet begära rättelse av den som har fattat beslutet vid högskolan.

5 kap. Studieprestationer**27 §. Examensbetyg och kursintyg**

En studerande som uppfyller kraven för en högskoleexamen skall få ett examensbetyg över avlagd examen.

En studerande har rätt att få intyg över utförda studieprestationer.

Examensbetyg och intyg utfärdas av högskolan. Om utbildningen bedrivs genom samarbete med en annan utbildningsanordnare som ansvarar för högskoleutbildningens innehåll utfärdar samarbetspartnern examensbetyg eller särskilda intyg om inte annat har överenskommit.

Närmare bestämmelser om betyg och intyg kan intas i högskolans examensordning.

28 §. Bedömning av studieprestation

Som underlag för bedömningen av studieprestationer utfärdar högskolans styrelse bedömningsanvisningar. Bedömningsanvisningarna intas i examensordningen. Vid bedömningen av fullgjord studieprestation skall de vitsordsskalor som anges i bedömningsanvisningarna tillämpas.

Den studerande har rätt att få veta hur bedömningsanvisningarna tillämpats på honom eller henne. Studeranden skall ges tillfälle att ta del av en skriftlig eller på annat sätt bevarad studieprestation när den har bedömts. Skriftliga och på annat sätt bevarade studieprestationer skall förvaras minst sex månader räknat från den tidpunkt då resultatet offentliggjordes.

I fråga om utbildning som bedrivs genom samarbete med en annan utbildningsanordnare som ansvarar för utbildningens innehåll tillämpas samarbetspartnerns bedömningsanvisningar och förvaringsbestämmelser om inget annat har avtalats.

29 §. Rättelse av bedömning av studieprestation

En studerande som är missnöjd med bedömningen av sin studieprestation eller det sätt på vilket studier som har slutförts på annat håll har räknats till godo kan skriftligen eller muntligen begära rättelse av den som har utfört bedömningen eller tillgodoräkandet inom 14 dagar från det att den studerande fått del av bedömningen eller det sätt på vilket tillgodoräkandet genomförts.

Är den studerande även missnöjd med rättelsebeslutet skall ärendet hänskjutas till examensnämnden som kan besluta vilket vitsord den studerande skall erhålla eller på vilket sätt tillgodoräkandet skall göras.

I fråga om rättelse av en bedömning som en samarbetspartner har gjort med stöd av 28 § 3 mom. skall iaktas vad som är särskilt föreskrivet för utbildningsanordnaren i fråga, om inte annat har överenskommit.

6 kap. Studiesociala förmåner**30 §. (2023/36) Avgiftsfri undervisning**

Den högskoleutbildning på svenska som leder till högskoleexamen är avgiftsfri för den studerande. Praktik som ingår i denna utbildning ska bekostas av högskolan i den omfattning som högskolan beslutar.

30a §. (2023/36) Avgifter för annan verksamhet

Avgifter kan tas ut för annan undervisning och för annan utbildning som leder till högskoleexamen än den som avses i 30 §. Internationella tester för sökande till utbildningar som inte ges på svenska kan vara avgiftsbelagda.

Högskolans styrelse beslutar om avgifterna med beaktande av bestämmelserna i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

Avgifter får inte tas ut av

1) medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller av personer som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart, eller av sådana personers familjemedlemmar eller

2) personer som har i utlänningslagen (FFS 301/2004) avsett EU-blåkort, kontinuerligt eller permanent uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, eller av sådana personers familjemedlemmar.

Högskolan kan ha ett stipendiesystem för att stödja studerande som deltar i avgiftsbelagd examensutbildning.

I fråga om begreppet familjemedlem tillämpas definitionen i utlänningslagen.

7 kap. Studerande

31 §. Studerandes insyn i verksamheten

De studerande skall ges möjlighet till insyn i verksamheten och möjlighet att påverka utbildningens uppläggning och genomförande.

32 §. Opårtiskt bemötande

En studerande skall bemötas opårtiskt så att ingen diskrimineras på grund av kön, sexuell läggning, funktionshinder, ålder, etnisk tillhörighet, social, religiös eller kulturell bakgrund eller annan jämförbar omständighet. (2005/71)

Om högskolan får kännedom om att en studerande anser sig ha blivit utsatt för sådan diskriminering som avses i 1 mom. skall högskolan utreda omständigheterna kring den uppgivna diskrimineringen och i förekommande fall vidta åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatt diskriminering.

33 §. Studerandes skyldigheter

De studerande skall följa fastställda regler för verksamheten.

Studerande som bryter mot reglerna och som inte rättar sig trots varning kan av högskolan avstängas för viss tid, högst ett år. Högskolan kan besluta att avstängningen skall verkställas omedelbart.

Innan beslut om avstängning fattas skall den studerande beredas möjlighet att yttra sig i ärendet.

34 §. Studerandekår

De studerande vid högskolan utgör en studerandekår.

Studerandekåren skall vara en föreningslänk för de studerande vid högskolan och skall ha till ändamål att främja medlemmarnas studier och andra frågor som sammanhänger med studierna.

Studerandekåren utser ett studeranderåd som kan framställa förslag och avge utlåtanden i frågor som rör högskolan. Ordförande och vice ordförande för studeranderådet utses av rådet.

Studerandekåren får årligen ett understöd för sin verksamhet av högskolan. Storleken på understödet fastställs i högskolans budget. Studerandekåren

kan uppbära medlemsavgifter för finansiering av sin verksamhet om den är förenlig med studerandekårens syfte.

35 §. Studiehandledning

Vid högskolan skall ges studiehandledning.

8 kap. Personal

36 §. Anställningsförhållanden

Vid högskolan kan det finnas personal i offentlig- eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Om inte annat bestäms i denna lag handhar högskolan de uppgifter som rör högskolans personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen.

Landskapsregeringen beslutar om permittering av högskolans personal och om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av högskolan. Beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman inom högskolan fattas av högskolan. (2006/58)

37 §. Tjänster

Vid högskolan finns en tjänst som rektor. Närmare bestämmelser om rektorstjänsten finns i 10 §.

Andra tjänster än tjänsten som rektor inrättas och indras av högskolan efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som högskolan har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställs enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med högskolans budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om högskolan har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader. (2013/54)

38 §. Privaträttsligt anställningsförhållande

Högskolan anställer och säger upp personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

Beslut om omplacering av en arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning fattas av landskapsregeringen, medan beslut om omplacering av en arbetstagare inom högskolan fattas av högskolan. En omplacering av en arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av högskolan. (2006/58)

39 §. Behörighetskrav

Behörighetskraven för lärtjänst bestäms i landskapsförordning. Om behörighetskraven för annan tjänst vid högskolan bestäms i reglementet.

Vad som i denna lag och som med stöd av denna lag utfärdade bestämmelser föreskrivs om behörighetskrav för tjänst skall i tillämpliga delar iakttagas även i fråga om tillfälliga tjänstemän och personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

Se L.F (2002:87) om Högskolan på Åland.

9 kap. Särskilda bestämmelser**40 §. Rättsförmåga**

Högsolan kan sluta avtal inom ramen för högskolans ordinarie verksamhet om inte landskapsregeringen beslutar något annat.

41 §. Privat studerande

Den som inte är antagen som studerande vid en utbildning som omfattas av denna lag har rätt att i särskild examen tentera kurser eller ämnen eller delar av dessa i enlighet med vad högskolans styrelse närmare bestämmer.

42 §. Donationer

Donationer och annan motsvarande extern finansiering som högskolan erhåller skall särskiljas från verksamhetens övriga inkomster.

Landskapsregeringen kan besluta om närmare bestämmelser om användning av de medel som avses i denna paragraf. När det gäller mottagande av donationer tillämpas bestämmelserna i landskapslagen (2012:69) om landskapets finansförvaltning. (2012/70)

43 §. Rättelse

Utöver vad som är föreskrivet i 24, 26 och 29 §§ kan en sakägare som är missnöjd med ett beslut som högskolan har fattat inom 14 dagar, räknat från den dag beslutet delgavs vederbörande, skriftligen begära rättelse hos den beslutande myndigheten. I rättelseyrkandet, som läggs till grund för myndighetens prövning, skall anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på. Ett rättelseyrkande skall behandlas utan dröjsmål.

44 §. Besvär

Beslut som högskolan fattat med anledning av ett rättelseyrkande får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

45 §. Landskapsförordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2002:87) om Högsolan på Åland.

45a §. (2017/94) Elektronisk anslagstavla

Högsolan ska ha en elektronisk anslagstavla på sin webbplats. Vid tillkännagivandet på anslagstavlan ska bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Den elektroniska anslagstavlan ska vara lättillgänglig och kunna särskiljas från övrigt innehåll på webbplatsen. Högsolan ska i sina lokaler eller på någon annan plats ge allmänheten möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan.

10 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**46 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1997:55) om en försöksverksamhet med yrkeshögskoleutbildning, nedan kallad försökslagen, och landskapslagen (1981:15) om högskoleundervisning i landskapet Åland.

47 §. Styrelse

Landskapsregeringen kan tillsätta en styrelse för högskolan innan denna lag träder i kraft. Vid tillsättandet skall lagens 7 § iakttas i tillämpliga delar, dock så att hälften av styrelsens medlemmar tillsätts för en mandattid på två år och den andra hälften för en mandattid på fyra år.

48 §. Äldre förvaltningsorgan

Högskoledelegationen och lednings- och styrgruppen för Ålands yrkeshögskola samt direktionerna för Ålands sjöfartsläroverk och Ålands tekniska läroverk fortsätter sin verksamhet enligt de tidigare gällande bestämmelserna till dess att denna lag har trätt i kraft.

49 §. Yrkeshögskoleexamen avlagd under försöksperioden

Den yrkeshögskoleexamen som har avlagts under försöksperioden med yrkeshögskoleutbildning enligt försökslagen utgör en högskoleexamen.

50 §. Pågående studier

Studerande som innan denna lag träder i kraft har antagits till en utbildning enligt försökslagen eller har antagits för studier vid Ålands högskola överflyttas med bibehållna rättigheter och skyldigheter som studerande till högskolan när denna lag träder i kraft.

51 §. Rektorstjänst

Landskapsregeringen inrättar en tjänst som rektor vid högskolan. Tjänsten får inrättas och besättas innan denna lag träder i kraft.

52 §. Överflyttning av tjänster

De tjänster som vid denna lags ikraftträdande finns vid Ålands högskola vid [landskapsstyrelsens] allmänna förvaltning, vid Ålands sjöfartsläroverk eller Ålands tekniska läroverk eller tjänster vid Ålands handelsläroverk, Ålands hotell- och restaurangskola eller Ålands vårdinstitut som under läsåret 2001-2002 eller under höstterminen 2002 i medeltal till 50 procent eller mer innehållit och vid lagens ikraftträdande fortsättningsvis innehåller arbetsuppgifter inom försöksverksamheten med yrkeshögskoleutbildning enligt försökslagen överförs vid ikraftträdandet till högskolan. Rektorstjänsterna för Ålands sjöfartsläroverk och Ålands tekniska läroverk samt tjänsten som högskolechef för Ålands högskola överflyttas vid ikraftträdandet till tjänster i ledande ställning vid högskolan. Den som överflyttas gör det med bibehållande av de rättigheter och skyldigheter som följer av den anställning från vilken överföring sker, dock med beaktande av vad om villkoren i ifrågavarande anställdas anställningsförhållande avtalas.

En person som överflyttas till en tjänst vid högskolan på motsvarande nivå som tidigare kan utnännas för högst fyra år även om han eller hon inte uppfyller de föreskrivna behörighetskraven. Om denna person uppfyller behörighetskraven för tjänsten inom nämnda tid, kan han eller hon utnännas till tjänsten utan att den förklaras ledig.

0 18 Landskapsförordning (2002:87) om Högskolan på Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. (2023/37) Inledande bestämmelser

I denna förordning finns bestämmelser om examina, utbildningsområden som leder till högskoleexamen och behörighetskrav för lärtjänster vid Högskolan på Åland (högskolan).

2 kap. Examina och utbildningsområden (2023/37)

2 §. (2023/37) Högskoleexamina

De högskoleexamina som kan avläggas vid högskolan benämns yrkeshögskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina. Till benämningen yrkeshögskoleexamen fogas namnet på utbildningsområdet samt examensbenämningen och förkortningen YH. Till benämningen högre yrkeshögskoleexamen fogas namnet på utbildningsområdet samt examensbenämningen och förkortningen högre YH.

De examina som kan avläggas vid högskolan är följande:

Examina	Benämning på engelska
Yrkeshögskoleexamen i företagsekonomi Tradenom YH	Bachelor of Business Administration
Yrkeshögskoleexamen inom turism och kosthåll Restonom YH	Bachelor of Hospitality management
Yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovård Sjukskötare YH	Bachelor of Health Care
Yrkeshögskoleexamen i informationsteknik Systemvetare YH	Bachelor of Information Technology
Yrkeshögskoleexamen i informationsteknik Ingenjör YH	Bachelor of Engineering
Yrkeshögskoleexamen i sjöfart Sjökapten YH	Bachelor of Marine Technology
Yrkeshögskoleexamen i sjöfart Ingenjör YH	Bachelor of Engineering
Yrkeshögskoleexamen i teknik Ingenjör YH	Bachelor of Engineering
Högre yrkeshögskoleexamen i teknik Ingenjör högre YH	Master of Engineering

För att underlätta erkännande och tillgodoräknande av de examina som anges i 2 mom. vid anställning och fortsatta studier utomlands, i riket och på Åland skall det till examensbetyget bifogas en bilaga som beskriver utbildningen och dess plats i utbildningssystemet.

3 §. (2023/37) Utbildningsområden

Den högskoleutbildning som leder till en yrkeshögskoleexamen eller en högre yrkeshögskoleexamen ordnas inom olika utbildningsområden.

De utbildningsområden som finns vid högskolan är följande:

Utbildningsområde	Total omfattning (ECTS-poäng)	Minimum praktik (ECTS-poäng)
Företagsekonomi	210 (Tradenom YH)	30
Turism och kosthåll	210 (Restonom YH)	30
Social- och hälsovård	210 (Sjukskötare YH)	90
Informationsteknik	210 (Systemvetare YH)	30
	240 (Ingenjör YH)	30
Sjöfart	270 (Sjökapten YH)	108
Elektroteknik	270 (Ingenjör, sjöfart YH)	108
	240 (Ingenjör, teknik YH)	30
Maskinteknik	270 (Ingenjör, sjöfart YH)	108
	240 (Ingenjör, teknik YH)	30
Teknik	60 (Ingenjör högre YH)	

4 §. Upphävd (2016/91)

3 kap. Behörighetskrav för lärtjänster

5 §. (2023/37) Lärtjänster

Vid högskolan finns lärtjänster som överlärare och lektor samt timplärare.

6 §. (2023/37) Behörighetskrav för överlärare

Behörig som överlärare är den som vid ett universitet eller en därmed jämförbar högskola har avlagt

1) en lämplig doktorexamen eller licentiatexamen och

2) pedagogiska studier för yrkeslärare som omfattar minst 60 ECTS-poäng samt

3) har minst tre års praktisk erfarenhet av uppgifter som motsvarar examen.

7 §. (2023/37) Behörighetskrav för lektorer

Behörig som lektor är den som vid ett universitet eller en därmed jämförbar högskola har avlagt

1) en lämplig högskoleexamen på högre nivå och

2) pedagogiska studier för yrkeslärare som omfattar minst 60 ECTS-poäng.

O 19 RPF (2021:167) om yrkeshögskoleexamina

Av lektorer i yrkesämnen krävs även minst tre års praktisk erfarenhet av uppgifter som motsvarar examen.

8 §. (2023/37) Behörighetskrav för timplärare

Behörig som timplärare är den som är behörig för motsvarande tjänst som överlärare eller lektor.

9 §. (2023/37) Annan yrkesskicklighet

Även den som inte har avlagt en sådan examen som avses i 6–8 §§ kan av särskilda skäl anställas som överlärare eller lektor, om personen i fråga har någon annan yrkesskicklighet som är av betydelse med hänsyn till anställningens ämnesinnehåll och de arbetsuppgifter som ska ingå i anställningen.

4 kap. Särskilda bestämmelser**10 §. Ikraftträdelse**

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2003.

11 §. Övergångsbestämmelse

En studerande som under försöksperioden med yrkeshögskoleutbildning enligt landskapslagen (1997:55) om en försöksverksamhet med yrkeshögskoleutbildning har påbörjat något av försöksverksamhetens utbildningsprogram och som överflyttas som studerande till högskolan kan välja att få avlägga en yrkeshögskoleexamen enligt de examensbenämningar som är fastställda när denna förordning träder i kraft.

Förordningens 4 § om utbildningsprogrammets omfattning och fördelning av antalet studieveckor skall i fråga om utbildningsprogrammet för vård iaktas första gången på de studerande som antas till utbildningen för det läsår som påbörjas den 1 augusti 2003. För övriga studerande på utbildningsprogrammet för vård skall den fördelning av studieveckor som är fastställd när denna förordning träder i kraft fortsätta att gälla.

Ikraftträdandebestämmelse (2023/37):

Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2023.

Ändringarna av 6–8 §§ tillämpas på den som anställs efter att förordningen trätt i kraft.

O 19 Republikens presidents förordning (2021:167) om yrkeshögskoleexamina avlagda på Åland

(FFS 977/2021)

1 §. Utvärdering

Nationella centret för utbildningsutvärdering handhar utvärderingen av kvalitetssystem vid Högskolan på Åland i enlighet med 5 § 2 mom. i landskapslagen om Högskolan på Åland (Ålands författningssamling 2002:81). Enligt överenskommelse mellan Ålands landskapsregering och Nationella centret för utbildningsutvärdering deltar Högskolan på Åland i annan verksamhetsutvärdering. Utvärderingen sker i enlighet med lagen om Nationella centret för utbildningsvärdering (1295/2013).

I republikens presidents förordning om utvärdering och godkännande av sjöfartsutbildning som ges på Åland (501/2018) finns bestämmelser om utvärdering av sjöfartsutbildningen vid Högskolan på Åland.

2 §. Sjukskötartutbildning

Utbildning vid Högskolan på Åland som leder till examensbenämningen sjukskötare (YH) ska uppfylla de krav som ställs i Europeiska unionens bestämmelser.

3 §. Likvärdig examen

Yrkeshögskoleexamen avlagd vid Högskolan på Åland medför samma behörighet i riket när det gäller nivå på examen och fortsatta studier som examen avlagd vid yrkeshögskola som avses i yrkeshögskolelagen (932/2014).

4 §. Ersättning för kostnader

Nationella centret för utbildningsutvärdering ersätts för kostnader för de utvärderingar som avses i 1 § 1 mom. på det sätt som dels Ålands landskapsregering, dels Högskolan på Åland kommer överens om med Nationella centret för utbildningsutvärdering.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 december 2021.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om yrkeshögskoleexamina avlagda i landskapet Åland (548/2005).

O 20 Landskapslag (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer

1 kap. Allmänt**1 §. Tillämpningsområde**

Denna lag innehåller bestämmelser om erkännande av yrkeskvalifikationer i enlighet med Europaparlamentets och rådet direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/55/EU, nedan *yrkeskvalifikationsdirektiv*.

Denna lag tillämpas på erkännande av yrkeskvalifikationer som en medborgare i en medlemsstat i Europeiska unionen har förvärvat i en annan medlemsstat. Lagen tillämpas också på erkännande av yrkeskvalifikationer som grundar sig på avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller något annat avtal som ingåtts mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och en annan part samt på unionens lagstiftning om tredjelandsmedborgares ställning.

Denna lag tillämpas på erkännande av yrkeskvalifikationer som grundar sig på bevis på formella kvalifikationer som utfärdats utanför unionen för en medborgare i en medlemsstat och som erkänts i en annan medlemsstat, om innehavaren har tre års yrkeserfarenhet inom det berörda yrket i den medlemsstat som har erkänt beviset.

Om det i en annan författning finns någon bestämmelse om erkännande av yrkeskvalifikationer som avviker från denna lag, gäller den bestämmelsen.

2 §. Definitioner

I denna lag använda begrepp ska ha den betydelse som anges i denna paragraf.

Reglerat yrke är en eller flera former av yrkesverksamhet där det genom landskapslag direkt eller indirekt krävs bestämda yrkeskvalifikationer för tillträde till eller utövande av verksamheten eller någon form av denna.

Yrkeskvalifikationer är kvalifikationer som intygas i ett bevis på formella kvalifikationer, ett kompetensbevis och/eller yrkeserfarenhet.

Bevis på formella kvalifikationer är examens-, utbildnings- eller annat behörighetsbevis för en yrkesutbildning som huvudsakligen har ägt rum i gemenskapen och utfärdats av en behörig myndighet i en medlemsstat samt behörighetsbevis för en yrkesutbildning som i ett tredjeland utfärdats till en medborgare i en medlemsstat.

Reglerad utbildning är all utbildning som särskilt utformats för ett visst yrke och som omfattar en eller flera kurser som vid behov kompletteras genom en sådan yrkesutbildning, provtjänstgöring eller yrkesprövning som fastställts i en författning eller som övervakas eller har godkänts av en myndighet.

Anpassningsperiod är en period då ett reglerat yrke utövas på Åland under en behörig yrkesutövares ansvar, eventuellt åtföljt av kompletterande utbildning.

Lämplighetsprov är ett prov som gäller sökandens yrkeskunnsighet, färdigheter och kompetens och som utarbetas i syfte att bedöma sökandens förmåga att utöva ett reglerat yrke på Åland.

Ursprungsmedlemsstat är den medlemsstat där en person som har flyttat till Åland har förvärvat sina yrkeskvalifikationer.

Unionens regler för erkännande är bestämmelserna i yrkeskvalifikationsdirektivet och de bestämmelser i kommissionens rättsakter om utövande av delegering i anslutning till direktivet och rättsakter som ansluter sig till genomförandet av direktivet.

Erkännande av yrkeskvalifikationer är ett beslut som ger en person rätt att utöva ett reglerat yrke på Åland.

Europeiskt yrkeskort är ett elektroniskt bevis för antingen att yrkesutövaren uppfyller alla nödvändiga villkor för att temporärt och tillfälligt tillhandahålla tjänster i en mottagande medlemsstat eller erkännande av yrkeskvalifikationer för etablering i en mottagande medlemsstat. Hanteringen av yrkeskort enligt denna lag ska gälla sådana yrkeskategorier som direkt eller indirekt regleras i landskapslagstiftningen.

3 §. Behörig myndighet

Landskapsregeringen fattar beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer samt sköter andra förvaltningsuppgifter som följer av denna lag.

Landskapsregeringen ska vid behov samarbeta med behöriga myndigheter i riket och bedriva ett nära samarbete med ursprungsmedlemsstatens behöriga myndigheter samt ge ömsesidigt bistånd inom ramen för de tidsfrister som anges i unionens bestämmelser om erkännande.

2 kap. Systemen för erkännande av yrkeskvalifikationer

4 §. Kvalifikationsnivåer i den generella ordningen

Yrkeskvalifikationerna indelas i följande nivåer:

1) ett kompetensbevis som har utfärdats av en behörig myndighet i ursprungsmedlemsstaten på basis av

a) en utbildning som inte utgör en del av ett utbildnings- eller examensbevis enligt 2-5 punkterna eller ett särskilt prov som inte föregås av någon utbildning eller av att sökanden utövat yrket i en medlemsstat på heltid under tre år i följd eller på deltid under motsvarande tid under de senaste tio åren eller

b) en allmän utbildning på grundskole- eller gymnasienivå som visar att innehavaren besitter allmänna kunskaper,

2) ett bevis på avslutad gymnasieutbildning omfattande

a) allmän utbildning, som kompletterats med annan utbildning än den som avses i 3 punkten och/eller med den provtjänstgöring eller yrkesutövning som krävs utöver denna utbildning eller

b) teknisk eller yrkesinriktad utbildning, som i förekommande fall kompletterats med en annan allmän utbildning eller yrkesutbildning än den som avses i 3 punkten och/eller med den provtjänstgöring eller yrkesutövning som krävs utöver denna utbildning,

3) ett examensbevis över avslutad

a) annan postgymnasial utbildning än den som avses i 4 och 5 punkterna motsvarande minst ett års heltidsstudier för vilken ett av tillträdesvillkoren är en avslutad gymnasieutbildning med den inriktning som krävs för behörighet till universitetsstudier eller annan utbildning på likvärdig nivå samt den yrkesutbildning som eventuellt krävs utöver denna utbildning eller

b) reglerad utbildning eller, i fråga om reglerade yrken, yrkesutbildning med särskild uppläggning, med kompetens som går utöver vad som anges i nivå som avses i 2 punkten, motsvarande den utbildningsnivå som anges i punkten 3a, om en sådan utbildning ger en jämförbar nivå av yrkesskicklighet och förbereder den studerande för jämförbart ansvar och jämförbar verksamhet, förutsatt att examensbeviset åtföljs av ett utbildningsbevis från ursprungsmedlemsstaten,

4) ett examensbevis över avslutad utbildning motsvarande minst tre års och högst fyra års heltidsstudier vid universitet eller högskola eller annan utbildningsinstitution på motsvarande nivå samt den yrkesutbildning som eventuellt krävs utöver utbildningen eller

5) ett examensbevis över avslutad utbildning motsvarande minst fyra års heltidsstudier vid universitet eller högskola eller en annan likvärdig utbildningsinstitution samt den yrkesutbildning som eventuellt krävs utöver utbildningen.

Som i 1 mom. avsedda yrkeskvalifikationer anses också kvalifikationer som grundar sig på en utbildning som fullgjorts inom unionen och som en behörig myndighet i ursprungsmedlemsstaten erkänner motsvara en viss nivå enligt 1 mom.

5 §. (2020/61) *Villkor för erkännande i den generella ordningen*

Grunden för ett erkännande av yrkeskvalifikationer är ett kompetensbevis eller ett bevis på formella kvalifikationer eller en uppsättning sådana bevis som utfärdats av en behörig myndighet i en annan medlemsstat.

Villkor för erkännande av yrkeskvalifikationer är

1) att en person i sin ursprungsmedlemsstat har rätt att utöva det yrke för vilket personen ansöker om ett beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer eller

2) att sökanden på heltid i ett år eller på deltid under motsvarande tid under de senaste tio åren har utövat sitt yrke i en annan medlemsstat som inte reglerar detta yrke och sökanden har ett eller flera kompetensbevis eller bevis på formella kvalifikationer som visar att sökanden förberetts på att utöva yrket.

Den yrkeserfarenhet på ett år som avses i 2 mom. krävs inte om de formella kvalifikationer som sökanden har gäller som bevis för en reglerad yrkesutbildning.

Landskapsregeringen kan avslå en ansökan om erkännande, om sökandens yrkeskvalifikationer är på den nivå som avses i 4 § 1 mom. 1 punkten medan landskapets lagstiftning kräver den nivå som avses i 4 § 1 mom. 5 punkten för att yrket ska få utövas.

Om en persons yrkeskvalifikationer inte uppfyller de gällande yrkeskvalifikationerna för utövande av ett yrke i ursprungsmedlemsstaten ska lagstiftningen om förvärvade rättigheter i sökandens ursprungsmedlemsstat beaktas vid placeringen av yrkeskvalifikationerna på någon av de nivåer som avses i 4 §.

Erkännande av yrkeskvalifikationer i en annan medlemsstat eller i riket är inte grund för erkännande enligt denna lag annat än i de fall som avses i 1 § 3 mom.

Om rätten att utöva yrke som näring i landskapet föreskrivs i landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring.

5a §. (2020/61) *Verkan av erkännande*

Den som fått ett beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer har rätt att på Åland utöva det yrke som personen har behörighet för i sin ursprungsmedlemsstat och rätt att utöva yrket på samma villkor som personen som förvärvat yrkeskvalifikationer på Åland.

Det yrke som sökanden vill utöva är detsamma som sökanden är behörig för i sin ursprungsmedlemsstat, om det rör sig om jämförbara verksamheter.

6 §. *Kompensationsåtgärder*

Vid erkännande av yrkeskvalifikationer kan landskapsregeringen kräva att sökanden genomgår ett lämplighetsprov eller slutför en anpassningsperiod som inte överskrider tre år om innehållet i sökandens utbildning väsentligt avviker från den utbildning som krävs.

Innan kompensationsåtgärder krävs ska landskapsregeringen kontrollera om de kunskaper som sökanden har förvärvat genom yrkesverksamhet eller livslångt lärande, och som formellt godkänts för detta ändamål av ett relevant organ är sådana att de helt eller delvis täcker den väsentliga avvikelser som avses i 1 mom.

Sökanden har rätt att välja kompensationsåtgärd. Vid erkännande av yrkeskvalifikationer kan landskapsregeringen kräva en anpassningsperiod eller ett lämplighetsprov om

1) yrkesverksamheten kräver exakta kunskaper i nationell rätt och till en väsentlig och konstant del består i att lämna råd och/eller hjälp i frågor som rör nationell rätt,

2) det gäller sådant erkännande av yrkeskvalifikationer som avses i 1 § 3 mom.,

3) sökandens yrkeskvalifikationer är på den nivå som avses i 4 § 1 mom. 1 punkten och landskapets lagstiftning kräver den nivå som avses i 4 § 1 mom. 3 punkten för att yrket ska få utövas eller

4) sökandens yrkeskvalifikationer är på den nivå som avses i 4 § 1 mom. 2 punkten och landskapets lagstiftning kräver den nivå som avses i 4 § 1 mom. 4 eller 5 punkterna för att yrket ska få utövas.

Om sökandens yrkeskvalifikationer är på den nivå som avses i 4 § 1 mom. 1 punkten och landskapets lagstiftning kräver den nivå som avses i 4 § 1 mom. 4 punkten för att yrket ska få utövas, kan landskapsregeringen bestämma att sökanden ska delta i såväl en anpassningsperiod som ett lämplighetsprov.

Högskolan på Åland ordnar lämplighetsprov i enlighet med vad som krävs i beslutet om erkännande av yrkeskvalifikationer. Landskapsregeringen kan ordna lämplighetsprov. Sökanden ska ha möjlighet att genomgå lämplighetsprovet inom sex månader efter det att beslut har fattats om att han eller hon ska delta i ett lämplighetsprov. För deltagande i lämplighetsprov och för intyg över godkänt lämplighetsprov uppbärs en avgift. Landskapsregeringen beslutar i enlighet med landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet om de avgifter som ska uppbäras för utförda prestationer enligt denna paragraf.

7 §. *Anpassningsperiod*

Under anpassningsperioden utövar sökanden ett yrke under handledning och övervakning av en behörig yrkesutövare.

I ett villkorligt beslut om erkännande enligt 14 § 4 mom. bestäms anpassningsperiodens längd och de uppgifter som ska utföras. Därtill kan ett villkorligt beslut om erkännande innehålla övriga nödvändiga villkor för genomförande av anpassningsperioden.

Den förmåga och den kunskap som krävs för utövande av ett yrke ska visas med ett intyg som utfärdats av arbetsgivaren eller den övervakande yrkesutövaren.

8 §. *Lämplighetsprov*

I ett villkorligt beslut om erkännande enligt 14 § 4 mom. bestäms det huvudsakliga innehållet i lämplighetsprovet och vem som ska ordna det.

Landskapsregeringen ska för att bevilja genomförande av lämplighetsprovet upprätta en förteckning över de ämnen som, utifrån en jämförelse mellan den utbildning som krävs och den som sökanden har genomgått, inte omfattas av de examens- eller andra behörighetsbevis som sökanden har. Provet ska omfatta ämnen valda ur förteckningen och i vilka kunskap är väsentlig för att kunna utöva yrket i landskapet.

Provet får också omfatta kännedom om de yrkesregler som gäller för ifrågavarande verksamhet på Åland. Provet avläggs på svenska.

Lämplighetsprovet ska utformas med beaktande av att sökanden är en behörig yrkesutövare i ursprungsmedlemsstaten eller den medlemsstat sökanden kommer ifrån.

9 §. Partiell rätt att utöva ett yrke

Landskapsregeringen ska genom prövning från fall till fall bevilja partiell rätt att utöva ett yrke, om

1) yrkesutövaren är fullt kompetent att i ursprungsmedlemsstaten utöva det yrke för vilket partiell rätt söks,

2) skillnaderna mellan en lagligen utövad yrkesverksamhet i ursprungsmedlemsstaten och det reglerade yrket i landskapet är så stora att de kompensationsåtgärder som krävs av sökanden skulle innebära att personen i fråga måste fullfölja hela den utbildning som krävs i landskapet för att sökanden ska få rätt att utöva yrket till alla delar och

3) yrkesverksamheten kan särskiljas från andra verksamheter som ingår i det reglerade yrket.

Partiell rätt att utöva ett yrke kan inte beviljas dem som omfattas av automatiskt erkännande av yrkeskvalifikationer.

Partiell rätt att utöva ett yrke kan nekas om det är nödvändigt med tanke på omständigheter som gäller den allmänna säkerheten eller klientsäkerheten.

När ett avgörande om partiell rätt att utöva ett yrke fattas ska förutom bestämmelserna i denna paragraf även bestämmelserna i 4-8 §§ iakttas.

De yrkesutövare som har beviljats partiell rätt att utöva ett yrke ska tydligt ange omfattningen av sin yrkesverksamhet för tjänstemottagarna. Bestämmelser om användningen av yrkestitlar finns i 23 §.

10 §. Gemensamma utbildningsramar

Om kvalifikationerna för den som ansöker om erkännande av yrkeskvalifikationer motsvarar minst den gemensamma uppsättning kunskaper, färdigheter och kompetens som behövs för att utöva ett visst yrke, nedan *gemensamma utbildningsramar*, som anges i unionens bestämmelser om erkännande, får kompensationsåtgärder enligt 6 § inte krävas av sökanden.

En gemensam utbildningsram ersätter inte utbildningsprogram i landskapet, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Närmare bestämmelser om de gemensamma utbildningsramarna kan utfärdas genom landskapsförordning.

11 §. Gemensamma utbildningsprov

Om den som ansöker om erkännande av yrkeskvalifikationer i någon medlemsstat har godkänts i ett sådant standardiserat lämplighetsprov som anges i dessa regler för erkännande och som kan avläggas i alla deltagande medlemsstater och är reserverat för innehavare av en viss yrkeskvalifikation, nedan *gemensamt utbildningsprov*, får kompensationsåtgärder enligt 6 § inte krävas av sökanden.

Närmare bestämmelser om de gemensamma utbildningsproven kan utfärdas genom landskapsförordning.

12 §. Yrkeserfarenhet som förutsättning för yrkesutövning

Om det för utövande av ett yrke krävs kunskap och förmåga av allmän, affärsmässig eller yrkesmässig art ska tidigare utövande av denna verksamhet i en annan medlemsstat godtas i enlighet med unionens regler för erkännande.

Landskapsregeringen ska på ansökan utfärda intyg om arten av och varaktigheten i fråga om yrkesutövning som regleras i landskapslagstiftningen och som skett på Åland. Utfärdande av intyg baserar sig på de handlingar som gäller yrkeserfarenheten och som visats upp av sökanden.

13 §. Bilagor till ansökan

Landskapsregeringen kan kräva att kopior av följande handlingar fogas till ansökan:

1) ett intyg över medborgarskap,

2) de kompetens- eller examensbevis som ger rätt att utöva yrket i fråga samt ett intyg över sökandens yrkeserfarenhet,

3) ett intyg över verksamhetens karaktär och varaktighet,

4) ett intyg som inte är äldre än tre månader över att sökanden har gott namn och rykte eller inte har försatts i konkurs eller att rätten att utöva yrket temporärt upphävts eller förbjudits i fall av grav yrkesmässig försummelse eller brottslig handling,

5) ett intyg som inte är äldre än tre månader över sökandens hälsa,

6) ett intyg som inte är äldre än tre månader över sökandens ekonomiska ställning och bevis för att sökanden är försäkrad mot de ekonomiska risker som är förenade med sökandens yrkesansvar,

7) handlingar som bekräftar att sökanden inte temporärt eller permanent har förbjudits att utöva yrket och

8) ett bestyrkt intyg av ett relevant organ över kunskaper, färdigheter och kompetens som sökanden har tillägnat sig genom livslångt lärande.

Landskapsregeringen kan uppmana sökanden att lämna upplysningar om sin utbildning för att fastställa förekomsten av väsentliga olikheter i förhållande till den utbildning som krävs.

Landskapsregeringen ska som tillräcklig bevisning för de handlingar som avses i 1 mom. godta ett intyg i enlighet med unionens regler för erkännande. Landskapsregeringen kan kräva att en handling enligt 1 mom. 4-6 punkterna fogas till ansökan, endast om den kräver motsvarande handling även av dem som har förvärvat sina yrkeskvalifikationer i Finland eller på Åland.

Landskapsregeringen ska kräva att det till ansökan fogas översättningar till svenska av sådana handlingar som inte är på svenska. Vid behov kan landskapsregeringen kräva att översättningarna till svenska är utförda av en auktoriserad translator.

Landskapsregeringen kan kräva att officiellt bestyrkta kopior av handlingar ska fogas till ansökan, om landskapsregeringen har grundade tvivel i fråga om kopiornas äkthet och det inte finns något annat sätt att säkerställa äktheten.

Se L om auktoriserade translatorer (FFS 1231/2007).

O 20 LL (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer

14 §. Behandling av ansökan samt beslut

Landskapsregeringen ska inom en månad underätta sökanden om att ansökan har mottagits samt om de handlingar som eventuellt saknas från mottagandet av en ansökan.

Landskapsregeringen kan vid behov be en högskola eller en annan läroanstalt om ett utlåtande till stöd för beslutsfattandet.

En ansökan om erkännande ska avgöras inom tre månader efter det att de nödvändiga handlingarna har kommit in till landskapsregeringen.

Om det vid erkännande av yrkeskvalifikationer krävs kompensationsåtgärder av sökanden är beslutet villkorligt. Det slutliga erkännandet sker efter det att sökanden har meddelat landskapsregeringen att kompensationsåtgärderna fullgjorts.

3 kap. Europeiskt yrkeskort**15 §. Ansökan om ett europeiskt yrkeskort**

Ansökan om ett europeiskt yrkeskort görs hos landskapsregeringen, om sökanden är etablerad som yrkesutövare på Åland eller yrkeskvalifikationerna har förvärvats på Åland.

En förutsättning för att kunna ansöka om ett europeiskt yrkeskort är att Europeiska kommissionen har antagit de genomförandeakter som behövs och som har samband med saken.

Innehavaren av en yrkeskvalifikation kan välja att ansöka om ett europeiskt yrkeskort eller att ansöka om ett sådant beslut om erkännande av yrkeskvalifikationerna som meddelas av landskapsregeringen och som avses i 14 §.

Ansökan om ett europeiskt yrkeskort görs elektroniskt via det online-verktyg som tillhandahålls av kommissionen. Till ansökan ska fogas de handlingar som krävs enligt de kommissionens genomförandeakter som avses i artikel 4a.7 i yrkeskvalifikationsdirektivet. Till ansökan ska också fogas ett bevis över att avgiften för utfärdande av yrkeskortet är betald.

Landskapsregeringen beslutar i enlighet med landskapslagen om grunderna för avgifter till landskapet om de avgifter som ska uppbäras för utförda prestationer enligt denna paragraf.

16 §. Landskapsregeringens skyldigheter i anslutning till ansökan om ett europeiskt yrkeskort

Inom en vecka efter det att ansökan om ett europeiskt yrkeskort har tagits emot ska landskapsregeringen meddela att ansökan tagits emot och informera sökanden om de handlingar som eventuellt saknas.

Landskapsregeringen ska vid behov utfärda de intryg som krävs på basis av unionens bestämmelser om erkännande.

Landskapsregeringen ska kontrollera huruvida sökanden är lagligen etablerad som yrkesutövare på Åland och huruvida alla behövliga handlingar är giltiga och äkta. Om landskapsregeringen har sakligt grundade tvivel om handlingars giltighet eller äktighet kan landskapsregeringen höra den aktör som har upprättat handlingen samt kräva att officiellt bestyrkta kopior av handlingarna ska kompletteras till ansökan.

Om samma sökande senare lämnar in en ny ansökan om ett europeiskt yrkeskort får landskapsregeringen inte inbegära de handlingar på nytt som fortfarande är giltiga och som redan finns i akten, nedan *IMI-akten*, i det informationssystem för den inre marknaden, nedan *IMI-systemet*, som avses i artikel 4a.5 i yrkeskvalifikationsdirektivet.

17 §. Europeiskt yrkeskort för temporärt och tillfälligt tillhandahållande av tjänster i en annan medlemsstat i Europeiska unionen för personer som har förvärvat yrkeskvalifikationer på Åland eller i riket och yrkesmässigt är etablerade på Åland

Landskapsregeringen ska inom tre veckor kontrollera ansökan och de handlingar som lagts fram till stöd för ansökan samt besluta om huruvida ett europeiskt yrkeskort ska utfärdas för temporärt och tillfälligt tillhandahållande av tjänster i en annan medlemsstat i Europeiska unionen för personer som har förvärvat yrkeskvalifikationer på Åland eller i riket och yrkesmässigt är etablerade på Åland. Tidsfristen börjar när de handlingar som saknas tas emot eller, om kompletterande handlingar inte har begärts, en vecka efter det att ansökan har mottagits. Efter att yrkeskortet har utfärdats ska landskapsregeringen utan dröjsmål sända kortet till den behöriga myndigheten i de medlemsstater som sökanden har meddelat att han eller hon ska flytta till. Landskapsregeringen ska samtidigt informera sökanden om hur långt handläggningen av ärendet har fortskridit.

Om en innehavare av ett europeiskt yrkeskort vill tillhandahålla tjänster i andra medlemsstater än de som angetts i den ursprungliga ansökan, får innehavaren av yrkeskortet ansöka om en utvidgning av den rätt som yrkeskortet medför. Om en innehavare av ett yrkeskort vill fortsätta att tillhandahålla tjänster för en längre tid än 18 månader, ska innehavaren informera landskapsregeringen om detta. En innehavare av ett yrkeskort ska i de situationer som avses i detta moment tillhandahålla information om väsentliga förändringar i de uppgifter som finns i IMI-akten och som landskapsregeringen har rätt att begära i enlighet med de kommissionens genomförandeakter som avses i artikel 4a.7 i yrkeskvalifikationsdirektivet. Landskapsregeringen ska vidarebefordra det uppdaterade europeiska yrkeskortet till medlemsstaterna i fråga.

Om ansökan gäller temporärt och tillfälligt tillhandahållande av tjänster som har konsekvenser för folkhälsan eller den allmänna säkerheten och som inte omfattas av något system som grundar sig på automatiskt erkännande, ska 18 § tillämpas i stället för denna paragraf.

18 §. Europeiskt yrkeskort för etablering i en annan medlemsstat i EU för den som förvärvat yrkeskvalifikationer på Åland eller i riket och som är yrkesmässigt etablerad på Åland

Landskapsregeringen ska för utfärdande av ett europeiskt yrkeskort för etablering i en annan medlemsstat i EU för den som förvärvat yrkeskvalifikationer på Åland eller i riket och som är yrkesmässigt etable-

rad på Åland, inom en månad kontrollera äktheten och giltigheten hos de handlingar som lagts fram till stöd för ansökan och vilka ingår i IMI-akten. Denna tidsfrist börjar när de handlingar som saknas tas emot eller, om kompletterande handlingar inte har begärts, en vecka efter det att ansökan har mottagits. Landskapsregeringen ska därefter utan dröjsmål sända ansökan till den behöriga myndigheten i den medlemsstat som sökanden har meddelat att han eller hon ska flytta till. Landskapsregeringen ska samtidigt informera sökanden om hur långt handläggningen av ansökan har fortskridit.

19 §. Europeiskt yrkeskort för etablering på Åland för den som förvärvat yrkeskvalifikationer någon annanstans än på Åland eller i riket

Landskapsregeringen ska i de fall som omfattas av de system som grundar sig på automatiskt erkännande inom en månad från att den ansökan som har sänts av ursprungsmedlemsstaten tagits emot, besluta om huruvida landskapsregeringen ska utfärda ett europeiskt yrkeskort. Landskapsregeringen ska i de fall som omfattas av den generella ordningen för erkännande inom två månader från att den ansökan som har överförs av ursprungsmedlemsstaten tagits emot, besluta om huruvida landskapsregeringen utfärdar ett europeiskt yrkeskort eller låter innehavaren av en särskild yrkeskvalifikation genomgå kompensationsåtgärder.

Innan ett yrkeskort utfärdas får landskapsregeringen av särskilda skäl begära ytterligare uppgifter eller officiellt bestyrkta kopior av handlingar från ursprungsmedlemsstaten. Tidsfristen enligt 1 mom. ska trots en sådan begäran iakttas, såvida inte landskapsregeringen beslutar att tidsfristen ska förlängas med två veckor. Tidsfristen kan förlängas på nytt med ytterligare två veckor om det är nödvändigt i synnerhet på grund av orsaker som har samband med folkhälsan eller tjänstemottagarnas säkerhet. Orsakerna till att tidsfristerna förlängs ska alltid anges och sökanden ska informeras om saken.

Landskapsregeringen kan fatta ett negativt beslut, om landskapsregeringen inte av ursprungsmedlemsstaten eller den sökande får de behövliga uppgifter som landskapsregeringen har rätt att kräva i enlighet med unionens bestämmelser om erkännande.

Om landskapsregeringen inte fattar ett beslut inom föreskriven tid, sänds det europeiska yrkeskortet automatiskt via IMI-systemet till innehavaren av yrkeskvalifikationen.

Utfärdande av ett yrkeskort för etablering innebär inte automatisk rätt för kortinnehavaren att utöva ett visst yrke, om det finns registreringskrav eller andra tillsynsförfaranden för detta yrke.

20 §. Behandling av uppgifter om ett europeiskt yrkeskort

Landskapsregeringen ska utan dröjsmål uppdatera den relevanta IMI-akten i fråga om de begränsningar och förbud som gäller rätten att utöva ett visst yrke. Den ska då iakta bestämmelserna om skydd av personuppgifter. Sådana uppdateringar ska innefatta radering av uppgifter som inte längre behövs. Innehava-

ren av ett europeiskt yrkeskort och de behöriga myndigheter som har tillgång till den relevanta IMI-akten ska omedelbart informeras om alla uppdateringar.

Den skyldighet att uppdatera uppgifter som avses i 1 mom. gäller endast

- 1) yrkesutövarns identitet,
- 2) det berörda yrket,
- 3) uppgifter om den nationella myndighet eller domstol som har fattat beslut om en begränsning eller ett förbud,
- 4) omfattningen av begränsningen eller förbudet och
- 5) den tid som begränsningen eller förbudet är i kraft.

De uppgifter som anges på det europeiska yrkeskortet ska begränsas till de uppgifter som krävs för att säkerställa kortinnehavarens rätt att utöva det yrke för vilket kortet har utfärdats. I IMI-akten ska det finnas uppgifter om vilken yrkeserfarenhet kortinnehavaren har eller vilka kompensationsåtgärder som kortinnehavaren har genomgått.

Personuppgifterna i IMI-akten kan behandlas så länge som det behövs antingen för erkännandeförfarandet eller som bevis på erkännande eller som bevis på att en förhandsunderrättelse om temporärt tillhandahållande av tjänster har sänts till den behöriga myndigheten i den mottagande medlemsstaten.

När det gäller behandling av personuppgifter i det europeiska yrkeskortet och i IMI-akterna ska landskapsregeringen betraktas som sådan personuppgiftsansvarig som avses i artikel 4 punkt 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG. (2019/21)

21 §. Granskning av uppgifter om ett europeiskt yrkeskort

Landskapsregeringen får granska enbart sådana IMI-akter som gäller fall som den har behandlat eller håller på att behandla. Landskapsregeringen ska på begäran av en innehavare av ett europeiskt yrkeskort informera denne om innehållet i IMI-akten. Arbetsgivare, klienter, patienter, myndigheter och andra parter får kontrollera äktheten och giltigheten hos ett europeiskt yrkeskort som kortinnehavaren visar upp för dem.

Innehavaren av ett europeiskt yrkeskort har när som helst rätt att utan kostnad begära rättelse av felaktiga eller ofullständiga uppgifter, eller radering eller blockering av IMI-akten i fråga. Innehavaren ska informeras om denna rätt när det europeiska yrkeskortet utfärdas.

Om innehavaren av ett europeiskt yrkeskort begär radering av en IMI-akt som är kopplad till ett europeiskt yrkeskort som har utfärdats på Åland för etablering på Åland ska landskapsregeringen förse innehavaren av yrkeskvalifikationen med bevis som styrker erkännandet av denna persons yrkeskvalifikationer.

O 21 LL (2020:122) om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken

4 kap. Särskilda bestämmelser**22 §. Varningsmekanism**

Landskapsregeringen ska via IMI-systemet inom tre dagar efter att ett domstolsbeslut meddelats underrätta de behöriga myndigheterna i alla andra medlemsstater om identiteten för en yrkesutövare som har ansökt om erkännande av kvalifikationer enligt yrkeskvalifikationsdirektivet och som därefter vid en domstol konstaterats ha använt förfalskade handlingar som påvisar yrkeskvalifikationer.

Landskapsregeringen ska samtidigt som den enligt 1 mom. sänder en varning skriftligen informera den som avses i varningen om de beslut som gäller varningen. Till en varning som sänds till de behöriga myndigheterna i de andra medlemsstaterna ska fogas en uppgift om att den som saken gäller har överklagat beslutet om att utfärda en varning.

Om landskapsregeringen tar emot en varning som gäller en person som har lämnat in en ansökan om erkännande eller fått ett beslut om erkännande, ska landskapsregeringen begära en utredning om orsakerna till varningen av den behöriga myndigheten i den medlemsstat som har utfärdat varningen och bedöma huruvida orsakerna ger anledning till att fatta ett negativt beslut om erkännande eller att ansöka om återbrytande av beslut i enlighet med förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996).

Uppgifter om varningar får behandlas i IMI-systemet så länge de är giltiga. Landskapsregering ska radera sin varning i IMI-systemet inom tre dygn från det att det inte längre finns grund för att hålla varningen i kraft.

23 §. Användande av yrkes- och utbildningstitel

Om användandet av en yrkestitel för en viss yrkesverksamhet är reglerat i landskapslagstiftningen, ska medborgare i andra medlemsstater som har tillstånd att utöva det reglerade yrket med stöd av ett erkännande av yrkeskvalifikationer som avses i denna lag, använda den yrkestitel och den eventuella förkortning för titeln som anges i landskapslagstiftningen.

Om en person har beviljats partiell rätt att utöva ett yrke enligt 9 § ska yrkesverksamheten utövas under ursprungsmedlemsstatens yrkestitel. Landskapsregeringen får kräva att denna yrkestitel används på svenska.

Personer som får sina yrkeskvalifikationer erkända har rätt att använda en utbildningstitel från ursprungsmedlemsstaten och eventuell förkortning av den på ursprungsmedlemsstatens språk. Om en utbildningstitel kan förväxlas med en titel som i landskapet kräver kompletterande utbildning, får landskapsregeringen kräva att personen i fråga använder utbildningstiteln från ursprungsmedlemsstaten i en lämplig form.

24 §. Besvär

Besvär över lagligheten av ett beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Om ett beslut inte har fattats inom den tid som anges i 14 § 3 mom. anses det vara fråga om ett beslut

om avslag med anledning av ansökan och sökanden får överklaga beslutet på det sätt som anges i 1 mom. Sådant överklagande får anföras till dess att ett beslut med anledning av ansökan meddelats.

5 kap. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser**25 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2011:120) om erkännande av yrkeskvalifikationer.

26 §. Övergångsbestämmelser

På en ansökan som har kommit in till landskapsregeringen innan denna lag har trätt i kraft tillämpas bestämmelserna i denna lag, om beslutet fattas efter lagens ikraftträdande.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag kräver får vidtas innan lagen träder i kraft.

O 21 Landskapslag (2020:122) om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken

1 §. Tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om proportionalitetsprövning som görs före införandet av nya eller ändring av befintliga lagar och andra författningar som begränsar tillträdet till, utövandet av, eller någon form för utövandet av reglerade yrken och som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer (*yrkeskvalifikationsdirektivet*). Till formerna för utövande av reglerade yrken räknas också användning av yrkestitlar och sådan yrkesutövning som är tillåten med stöd av dessa yrkestitlar.

Genom denna lag och genom landskapsförordning utfärdad med stöd av denna lag genomförs Europaparlamentet och rådets direktiv (EU) 2018/958 av den 28 juni 2018 om proportionalitetsprövning före antagandet av ny reglering av yrken.

Bestämmelserna i denna lag tillämpas inte om särskilda krav för regleringen av ett yrke finns i en för Åland bindande EU-rättsakt.

2 §. Förhandsbedömning

Vid beredningen av sådan reglering som avses i 1 § 1 mom. ska landskapsregeringen och under landskapsregeringen lydande myndigheter inom ramen för landskapets behörighet

1) motivera förslaget med hänvisning till ett mål av allmänt intresse, och

2) göra en proportionalitetsprövning av den nya bestämmelsen för att säkerställa att den föreslagna bestämmelsen är lämplig för att nå målet av allmänt intresse samt inte går utöver vad som är nödvändigt för att nå målet. Omfattningen av proportionalitetsprövningen ska stå i proportion till arten av, innehållet i och verkan av den kommande regleringen.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om vad som

avses med mål av allmänt intresse, om metoderna för proportionalitetsprövningen, om kompletterande proportionalitetsprövning, om sammantagen proportionalitetsprövning, om information och öppenhet vid prövningen samt övriga närmare bestämmelser om proportionalitetsprövningen och övervakningen av den.

Se LF (2020:123) om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken.

3 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

O 22 Landskapsförordning (2020:123) om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken

1 §. *Definitioner*

De definitioner som anges i 2 § i landskapslagen (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer har samma innebörd i denna förordning.

I denna förordning avses med

1) *skyddad yrkestitel* en form av reglering av ett yrke där det genom lag, förordning eller andra föreskrifter krävs innehav av en särskild yrkeskvalifikation för att använda yrkestiteln i en eller flera former av yrkesverksamhet, och där missbruk av denna titel är förenat med sanktioner.

2) *förbehållna verksamheter* en form av reglering av ett yrke där tillträdet till en eller flera former av yrkesverksamhet till följd av bestämmelser i lagar och andra författningar direkt eller indirekt är förbehållet medlemmar av en reglerad yrkeskår vilka innehar en särskild yrkeskvalifikation, inbegripet fall där verksamheten är delad med andra reglerade yrken.

1a §. (2022/11) *Undantag från krav på proportionalitetsprövning*

Undantaget från krav på proportionalitetsprövning i 1 § 3 mom. i landskapslagen (2020:122) om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken är tillämpligt beträffande bindande EU-rättsakter som inte ger medlemsstaterna frihet att välja hur de särskilda kraven ska införlivas nationellt.

2 §. *Mål av allmänt intresse*

Följande mål av allmänt intresse hör till dem som kan motivera ett förslag till bestämmelse enligt 2 § i landskapslagen om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken:

- 1) allmän ordning eller allmän säkerhet,
- 2) folkhälsa,
- 3) djurhälsa,
- 4) skydd för konsumenter, tjänstemottagare eller arbetstagare,
- 5) skydd för en god rättskipning,
- 6) skydd och bevarande av det nationellt historiska och konstnärliga kulturarvet,

- 7) skydd av miljö och stadsmiljö,
- 8) skydd av socialpolitiska eller kulturpolitiska mål,
- 9) bevarande av den ekonomiska jämvikten i systemet för social trygghet,
- 10) säkerställande av rättvisa handelstransaktioner,
- 11) bekämpning av bedrägerier,
- 12) förhindrande av skatteflykt och skatteundandragande,
- 13) säkrande av en effektiv skattekontroll,
- 14) transportsäkerhet, och
- 15) skydd av immateriella rättigheter.

Skäl av rent ekonomisk karaktär eller rent administrativa skäl får inte åberopas för att motivera ett förslag till bestämmelse.

När ett förslag till bestämmelse motiveras med hänvisning till ett mål av allmänt intresse ska det visas att det finns en verklig risk för att detta mål inte nås om bestämmelserna inte antas.

3 §. *Metod för proportionalitetsprövning*

Vid en proportionalitetsprövning av ett förslag till bestämmelse enligt 2 § i landskapslagen om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken ska det med utgångspunkt i målet av allmänt intresse beaktas

1) vilka typer av risker som motverkas av förslaget, i synnerhet risker för tjänstemottagare, däribland konsumenter, yrkesutövare och tredje man,

2) befintliga bestämmelser och skälen till att de inte är tillräckliga för att nå målet av allmänt intresse,

3) om förslaget är konsekvent och systematiskt i förhållande till hur liknande risker i jämförbara verksamheter har åtgärdats,

4) om förslaget förväntas leda till att målet av allmänt intresse nås,

5) vilka effekter förslaget får för den fria rörligheten för personer och tjänster, konsumenternas valmöjligheter och tjänsternas kvalitet,

6) om målet av allmänt intresse kan nås genom mindre restriktiva åtgärder; när en bestämmelse endast är motiverad av konsumentskydd och de identifierade riskerna är begränsade till förhållandet mellan yrkesutövaren och konsumenten och inte negativt påverkar tredje man ska det i synnerhet bedömas om målet kan uppnås genom mindre restriktiva medel än att verksamheten förbehålls yrkesutövare, och

7) om de föreslagna nya eller ändrade kraven var för sig bidrar till och är nödvändiga för att nå målet av allmänt intresse när de kombineras med övriga krav som begränsar tillträdet till yrket.

4 §. *Beaktande av övriga krav som begränsar tillträde till yrket*

Vid tillämpningen av 3 § 7 punkten ska det bedömas de positiva och negativa effekterna av den nya eller ändrade bestämmelsen när den betraktas tillsammans med ett eller flera krav, och särskilt med följande krav:

1) förbehållna verksamheter, skyddad yrkestitel eller någon annan form av reglering som avses i artikel 3.1 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkän-

O 23 LL (2017:23) om jämställande av högskolestudier

nande av yrkeskvalifikationer (yrkeskvalifikationsdirektivet),

- 2) skyldighet att genomgå kontinuerlig fortbildning,
- 3) bestämmelser om organisering av yrket, yrkesetik eller tillsyn,
- 4) obligatoriskt medlemskap i en yrkesorganisation eller motsvarande organ och registrerings- eller tillståndsförfarande, särskilt om dessa krav förutsätter innehav av en bestämd yrkeskvalifikation,
- 5) kvantitativa begränsningar, såsom av antalet tillstånd att utöva yrket eller av antalet anställda med bestämda yrkeskvalifikationer,
- 6) krav på associationsform eller krav som rör ägarförhållanden eller företagsledning, som är kopplade till yrkets utövning,
- 7) territoriella begränsningar,
- 8) begränsningar av verksamhetskombinationer,
- 9) krav på försäkringsskydd eller annat personligt eller kollektivt skydd rörande yrkesansvar,
- 10) krav på språkkunskaper,
- 11) krav som rör taxor, och
- 12) krav som rör marknadsföring.

5 §. *Kompletterande proportionalitetsprövning*

Vid proportionalitetsprövningen av ett förslag till bestämmelse enligt 2 § i landskapslagen om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken ska det med utgångspunkt i målet av allmänt intresse, när det har betydelse, även beaktas

- 1) vilken verksamhet som yrket omfattar och kopplingen till den yrkeskvalifikation som krävs,
- 2) uppgifternas komplexitet och kopplingen till behovet av yrkeskvalifikationer, särskilt när det gäller nivån, beskaffenheten och längden på den utbildning eller erfarenhet som krävs,
- 3) möjligheten att få tillräckliga yrkeskvalifikationer på alternativa sätt,
- 4) om förbehållna verksamheter kan delas med andra yrken,
- 5) graden av självständighet när yrket utförs, och där beakta organisations- och tillsynsarrangemangens betydelse för att målet av allmänt intresse ska uppnås, särskilt om den verksamhet som hänför sig till ett reglerat yrke utövas under en kvalificerad yrkesutövares överinseende och ansvar, och
- 6) vetenskaplig och teknisk utveckling som påverkar konsumenternas möjligheter att bedöma kvaliteten på den tjänst som yrkesutövaren utför.

6 §. *Information om kommande lagberedningsprojekt och medverkan av intressenter*

Landskapsregeringen ska på ett lämpligt sätt informera om lagberedningsprojekt om förslag till nya eller ändrade bestämmelser i landskapslag eller annan författning som begränsar tillträdet till eller utövandet av reglerade yrken. Informationen ska lämnas till medborgare, tjänstemottagare och andra relevanta intressenter inklusive sådana som inte är medlemmar av den berörda yrkeskåren. Berörda parter ska på lämpligt sätt involveras och ges möjlighet att lämna synpunkter.

7 §. *Öppenhet*

När ett förslag till bestämmelse som innehåller nya eller ändrade krav för ett reglerat yrke offentliggörs ska det åtföljas av en redogörelse av förhandsbedömningen enligt 2 § i landskapslagen om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken och i enlighet med bestämmelserna i denna förordning. Redogörelsen ska vara tillräckligt utförlig för att göra det möjligt att bedöma om bestämmelserna följts. Redogörelsen ska styrkas med kvalitativa och om möjligt och relevant, kvantitativa uppgifter.

Landskapsregeringen ska lämna och ta emot den information om proportionalitetsprövning och yrkesreglering som avses i artikel 10.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2018/958/EU, i den ursprungliga lydelsen.

Enligt 59.5 i yrkeskvalifikationsdirektivet ska landskapsregeringen lämna redogörelser över nya eller ändrade krav för reglerade yrken till kommissionen i den databas över reglerade yrken som avses i artikel 59.1 i det direktivet. Landskapsregeringen ska även registrera de motiveringar enligt vilka den nya eller ändrade regleringen anses vara motiverad och proportionerlig enligt landskapslagen om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken och bestämmelserna i denna förordning.

Landskapsregeringen ska efter antagandet av bestämmelser som innehåller nya eller ändrade krav för ett reglerat yrke övervaka att bestämmelserna överensstämmer med proportionalitetsprincipen. I enlighet med 3 § 2 mom. i landskapslagen om erkännande av yrkeskvalifikationer ska landskapsregeringen bedriva ett nära samarbete med behöriga myndigheter i riket, och ska i enlighet med artikel 59.6 i yrkeskvalifikationsdirektivet vartannat år lämna en rapport till kommissionen om de krav som tagits bort eller mildrats gällande reglerade yrken.

O 23 Landskapslag (2017:23) om jämställande av högskolestudier

1 §. *Lagens tillämpningsområde*

I denna lag finns bestämmelser om jämställande av högskolestudier genomförda utanför Åland med föreskrivna behörighetsvillkor inom de ramar som föreskrivs i 3 och 4 §§, då behörighetsvillkoren för en tjänst eller uppgift är en i landskapslag eller med stöd av landskapslag föreskriven examen på en viss nivå eller en viss högskoleexamen eller studieprestation.

Jämställandet av högskolestudier enligt denna lag ska i fråga om reglerade yrken gälla sådana yrken som är reglerade i landskapslag eller med stöd av landskapslag. Jämställandet av högskolestudier ska i första hand göras i förhållande till de examina som avläggs på Åland.

Denna lag ska inte tillämpas om det i en annan lagstiftning finns bestämmelser om den behörighet för en tjänst eller uppgift som högskolestudier utanför Åland

medför och som avviker från bestämmelserna i denna lag.

2 §. Högstolestudier utanför Åland

Med högstolestudier utanför Åland avses i denna lag sådan högskoleexamen eller studieprestation som omfattas av ett officiellt system för högskoleexamen och där läroanstalten är erkänd av en nationell utbildningsmyndighet.

3 §. Examen avlagd utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller Schweiz

Landskapsregeringen kan på ansökan besluta om den behörighet för en tjänst eller uppgift som högstolestudier utanför Åland medför då det i landskapslag eller med stöd av landskapslag ställs krav på en viss högskoleexamen och sökanden oavsett nationalitet har avlagt en högskoleexamen i en annan stat än en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-stat) eller i Schweiz.

4 §. Erkännandebeslut förenat med ett beslut om jämställande

Landskapsregeringen kan på ansökan i anslutning till ett beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer enligt landskapslagen (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer för en sökande som har avlagt en högskoleexamen i en EES-stat eller i Schweiz besluta om jämställandet av på vilken nivå den sökandes högskoleexamen är i förhållande till dess plats i utbildningssystemet.

5 §. Grunder för jämställande

När högstolestudier genomförda utanför Åland ska jämföras på det sätt som föreskrivs i denna lag ska i fråga om examinas eller olika studieprestationers motsvarighet sinsemellan bedömas med avseende på nivån med hänsyn till deras omfång, svårighetsgrad och inriktning, och examinas eller studieprestationers motsvarighet sinsemellan vad området beträffar bedömas med hänsyn till hur examina eller studieprestationerna överensstämmer till innehållet.

6 §. Utlåtande

Landskapsregeringen kan vid behov begära ett utlåtande från en högskola eller annan läroanstalt till stöd för beslutfattandet.

7 §. Översättning och bestyrkta kopior

Landskapsregeringen ska kräva att det till ansökan fogas översättningar till svenska av sådana handlingar som inte är på svenska. Vid behov kan landskapsregeringen kräva att översättningarna till svenska är utförda av en auktoriserad translator.

Landskapsregeringen kan kräva att officiellt bestyrkta kopior av handlingar ska fogas till ansökan, om landskapsregeringen har grundade tvivel i fråga om kopiornas äkthet och det inte finns något annat sätt att säkerställa äktheten.

Se L om auktoriserade translatorer (FFS 1231/2007).

8 §. Anvisningar

Landskapsregeringen kan vid behov utfärda anvisningar om de handlingar och intyg som ska fogas till en ansökan enligt denna lag.

9 §. Besvär

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

10 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft 1 april 2017.

På ärenden som har inletts före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

O 24 Landskapslag (2003:17) om Ålands sjösäkerhetscentrum

1 §. Syfte och uppdrag

Ålands sjösäkerhetscentrum skall i samverkan med landskapets skolor och näringsliv samt på annat ändamålsenligt sätt verka för att kunskaper om sjösäkerhet förmedlas och stärks.

Ålands sjösäkerhetscentrum skall följa den utveckling som sker av utbildning inom sjösäkerhet, samordna kurser i sjösäkerhet samt planera och ordna kurser i sjösäkerhet. Verksamheten skall drivas så att en hög kvalitet uppnås och den skall kontinuerligt utvärderas. Ålands sjösäkerhetscentrum kan inköpa, marknadsföra och sälja kurser i sjösäkerhet.

2 §. Ställning

Ålands sjösäkerhetscentrum är underställt landskapsregeringen. Landskapsregeringen ansvarar för tillsyn samt allmän ledning och utveckling av verksamheten vid Ålands sjösäkerhetscentrum.

3 §. Ledning

Ålands sjösäkerhetscentrum leds av en styrelse och en chef.

4 §. Styrelse

Styrelsen för Ålands sjösäkerhetscentrum tillsätts av landskapsregeringen för högst fyra år i sänder. I styrelsen skall ingå minst fem och högst sju medlemmar. Av dessa skall minst två representera sjöfartsnäringsringen. Övriga medlemmar skall företräda sakkunskap åtminstone i utbildningsfrågor och frågor som rör brand- och räddningsväsendet. Landskapsregeringen utser inom styrelsen en ordförande och en vice ordförande samt en ersättare för varje medlem. För ersättarna gäller i tillämpliga delar bestämmelserna om medlemmarna.

Styrelsen är beslutförd då minst hälften av dess medlemmar är närvarande. Som styrelsens beslut gäller den åsikt som majoriteten har understött eller om rösterna faller lika den åsikt som mötesordföranden har biträtt. Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller vid förfall för ordföranden av vice ordföranden. Styrelsen skall sammankallas för behandling av visst ärende då minst tre av styrelsens medlemmar begär det. (2008/24)

Landskapsregeringen får skilja en medlem eller en ersättare från uppdraget innan mandattiden går ut varvid en ny medlem respektive ersättare skall utses för den återstående tiden. Landskapsregeringen beslutar även om det arvode som skall tillkomma den som innehar ett styrelseuppdrag.

O 25 LL (2006:71) om studiestöd

5 §. Styrelsens uppdrag

Styrelsen skall

- göra förslag till reglemente för Ålands sjösäkerhetscentrum, som skall underställas landskapsregeringen för fastställelse,
- lägga fram förslag till årlig budget,
- godkänna verksamhets- och ekonomiplan,
- godkänna kursplaner, samt
- handlägga andra ärenden som åläggs styrelsen eller som är av principiell art.

6 §. Personal

En chef för Ålands sjösäkerhetscentrum skall av landskapsregeringen utnämnas för att leda verksamheten. Utnämningen kan ske för viss tid. Vid förhinder för chefen förordnar landskapsregeringen en ställföreträdare. Vid Ålands sjösäkerhetscentrum kan dessutom finnas annan personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande. Personalen anställs av styrelsen om inte detta i enlighet med reglementet uppdragits åt chefen för Ålands sjösäkerhetscentrum.

Vid de utnämnings- och anställningsbefogenheter styrelsen eller chefen för Ålands sjösäkerhetscentrum utövar med stöd av 1 mom. skall det förflyttnings- eller omplaceringsbeslut av en tjänsteman eller arbetstagare som landskapsregeringen fattar iakttas, om Ålands sjösäkerhetscentrum samtycker till förflyttningen eller omplaceringen. (2006/59)

7 §. Undervisningsspråk

Undervisningsspråket vid Ålands sjösäkerhetscentrum är svenska. Även annat språk än svenska får användas som undervisningsspråk om detta är förenligt med målen för utbildningen.

8 §. Kursintyg

En kursdeltagare har rätt att få intyg över genomgången kurs. Kursintyg utfärdas av Ålands sjösäkerhetscentrum om inte intyg ges av annan kursarrangör. Närmare bestämmelser om utfärdande av kursintyg intas i reglemente.

9 §. Avgifter

Avgifter för prestationer från Ålands sjösäkerhetscentrum bestäms enligt företagsekonomiska grunder om inte landskapsregeringen beslutar annat.

10 §. Rättsförmåga

Ålands sjösäkerhetscentrum kan sluta avtal inom ramen för sitt uppdrag om inte landskapsregeringen beslutar annat.

10 a §. (2017/97) Elektronisk anslagstavla

Ålands sjösäkerhetscentrum ska ha en elektronisk anslagstavla på sin webbplats. Vid tillkännagivandet på anslagstavlan ska bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Den elektroniska anslagstavlan ska vara lättillgänglig och kunna särskiljas från övrigt innehåll på webbplatsen. Ålands sjösäkerhetscentrum ska i sina lokaler eller på någon annan plats ge allmänheten möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan.

11 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

O 25 Landskapslag (2006:71) om studiestöd**1 kap. Allmänna stadganden****1 §. (2023/58) Tillämpningsområde**

Den som är stadigvarande bosatt på Åland och har rätt att uppehålla sig i Finland annat än tillfälligt har rätt till studiestöd i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Rätt till studiestöd har även den som

1) med stöd av Europeiska gemenskapens lagstiftning eller ett avtal som Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart har rätt till studiestöd enligt denna lag,

2) har permanent uppehållsrätt i Finland enligt 10 kap. i utlänningslagen (FFS 301/2004),

3) har permanent uppehållsrätt i Finland enligt artikel 15 i avtalet om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen 2019/C 384 I/01 (*utträdesavtalet*) eller

4) tidigare omfattats av bestämmelserna i 1 mom. och som nekats studiestöd i bosättningslandet för att han eller hon inte omfattas av den lagstiftning om studiestöd som tillämpas i bosättningslandet, om bosättningslandet är ett EES- eller EU-land.

Studiestöd beviljas för studier som pågår minst åtta veckor i följd efter avslutad läroplikt. Om studierna ingår i ett program som den studerande är antagen till kan studiestöd beviljas även för en kortare tid.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan av särskilda skäl bevilja studiestöd trots att de förutsättningar som anges i 1 mom. inte är uppfyllda.

Studiestöd beviljas av Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet.

2 §. (2023/58) Definitioner

Med *den som är stadigvarande bosatt på Åland* avses en person som har haft sin hemkommun på Åland i annat syfte än studier, i minst sex månader i en följd före den första månaden för vilken studiestöd beviljas. Den stadigvarande bosättningen ändras inte för den som bor på annan ort huvudsakligen på grund av studier och som beviljats studiestöd enligt denna lag.

Med *läsår* avses den tid som börjar den 1 augusti och slutar den 31 juli följande år.

Med *termin* avses hösttermin eller vårtermin. Höstterminen börjar den 1 augusti och slutar den 31 januari och vårterminen börjar den 1 februari och slutar den 31 juli.

Med *stödmanad* avses en månad under vilken studeranden får studiestöd.

Med *högskolor* avses högskolor och universitet samt andra motsvarande läroanstalter under offentlig insyn.

Med *andra läroanstalter* avses skolor på gymnasialstadienivå, folkhögskolor, yrkeshögskolor i Sverige,

institut samt andra motsvarande läroanstalter under offentlig insyn.

Med *kreditinstitut* avses penninginrättningar, fonder, sammanslutningar och andra inrättningar vilkas verksamhet omfattar beviljande av lån mot borgen.

Med *studier som huvudsyssla* avses studier på heltid eller deltid som den studerande antagits till.

Med *högre högskoleexamen* avses en examen för vilken fordras minst 300 ECTS-poäng eller som anses motsvara minst 300 ECTS-poäng.

Med *heltidsstudier* avses

a) att studierna sker inom ramen för den högskoleutbildning som den studerande antagits till och att studierna sker i en studietakt som motsvarar i genomsnitt minst 5 ECTS-poäng per månad,

b) att studierna sker inom ramen för en utbildning som den studerande antagits till och att studierna sker i en studietakt som motsvarar i genomsnitt minst 4,78 kompetenspoäng per månad eller

c) att studierna sker inom ramen för grundskoleutbildning för andra än läropliktiga i enlighet med bestämmelserna i 8 kap. i del III i landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola och att studierna sker i en studietakt som motsvarar minst 22 kurser per läsår.

Med *deltidsstudier* avses

a) att studierna sker inom ramen för den högskoleutbildning som den studerande antagits till och att studierna sker i en studietakt som motsvarar i genomsnitt minst 3,33 ECTS-poäng per månad,

b) att studierna sker inom ramen för en utbildning som den studerande antagits till och att studierna sker i en studietakt som motsvarar i genomsnitt minst 3,33 kompetenspoäng per månad eller

c) att studierna sker inom ramen för grundskoleutbildning för andra än läropliktiga i enlighet med bestämmelserna i 8 kap. i del III i landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola och att studierna sker i en studietakt som motsvarar minst 11 och högst 21 kurser per läsår.

3 §. (2023/58) *Studier som berättigar till studiestöd*

De allmänna villkoren för rätt till studiestöd är att den studerande har antagits till en högskola eller annan läroanstalt eller deltar i grundskoleutbildning för andra än läropliktiga, att studierna bedrivs som huvudsyssla, att den studerande studerar i tillräcklig omfattning samt att den studerande behöver ekonomiskt stöd.

Närmare bestämmelser om behovet av ekonomiskt stöd finns i 3 kap.

4 §. *Högskolestuderandes studieprestation*

Den som avklarat i genomsnitt minst 4,89 ECTS-poäng per månad under ett läsår är berättigad till fortsatt studiestöd för heltidsstudier. (2023/58)

Den som avklarat i genomsnitt minst 2,72 ECTS-poäng per månad under ett läsår är berättigad till fortsatt studiestöd för deltidstudier. (2023/58)

Arbetsmarknads- och studiestudiemyndigheten kan av särskilda skäl bevilja studiestöd till den som inte uppfyller de krav på studieprestationer som avses i denna paragraf.

5 §. (2023/58) *Tidsbegränsningar*

Studiestöd beviljas för den tid den studerande bedriver studier, men högst för 55 månader för högskolestudier och 36 månader för andra studier. Utbildningstiden för andra studier räknas från och med den månad den studerande fyller 20 år.

Tiden kan förlängas med högst nio månader för högskolestudier på heltid, om högst 60 ECTS-poäng kvarstår för avläggande av examen.

Tiden kan förlängas med högst 15 månader för dubbelexamen, examen som är minst 300 ECTS-poäng eller påbyggnadsexamen för högskolestudier på heltid, om maximalt 100 ECTS-poäng återstår till examen.

Vuxenstudiepenning för avläggande av vetenskaplig påbyggnadsexamen kan beviljas för högst 12 månader. Vuxenstudiepenning kan beviljas för högst 27 månader.

Studiestöd beviljas inte för en kortare period än åtta veckor. Om studierna ingår i ett program som den studerande antagits till kan studiestödet beviljas för en kortare tid.

Närmare bestämmelser om maximitiden för studiestöd för högre högskoleexamina kan utfärdas i landskapsförordning.

Se LF (2006:72) om maximitiden för studiestöd för högre högskoleexamen och grunderna för förlängning av maximitiden.

Beträffande andra studier än högskolestudier, se nedan ikraftträdandebestämmelsen för (2023/58).

2 kap. Studiestödsformer (2023/58)

6 §. (2023/58) *Studiestödsformer*

På de villkor som bestäms i denna lag beviljas studiestöd i form av

- studiepenning eller vuxenstudiepenning,
- bostadsstöd,
- försörjartillägg,
- tillägg för studerande som är 17 år samt
- landskapsborgen för studielån.

Studiepenning och vuxenstudiepenning kan inte beviljas under samma tidsperiod.

6a §. (2023/58) *Indexjustering*

Beloppen för de olika studiestödsformerna i 2 kap. samt gränsen för den studerandes inkomst i 20 § och gränsen för föräldrarnas inkomster i 21 § indexjusteras årligen med den ändring av konsumentprisindex som Ålands statistik- och utredningsbyrå fastställt för det föregående kalenderåret. Beloppen justeras inte om ändringen i konsumentprisindex är negativ.

De indexjusterade beloppen fastställs av arbetsmarknads- och studiestudiemyndigheten före utgången av april månad och tillämpas från och med augusti månad.

7 §. (2023/58) *Rätt till studiepenning*

En studerande har rätt till studiepenning från ingången av den kalendermånad då barnbidrag inte längre betalas för den studerande enligt bestämmelserna i landskapslagen (1994:48) om tillämpning i landskapet Åland av barnbidragslagen.

O 25 LL (2006:71) om studiestöd

8 §. (2023/58) Studiepenningens fastställande och belopp

Studiepenningen fastställs med beaktande av den studerandes ålder, boendeform, studieform och studietakt.

Studiepenningens belopp i euro per månad är:

Ålder		17				18+			
Boendeform		Hos föräldrar		Självständigt		Hos föräldrar		Självständigt	
Studietakt		Heltid	Deltid	Heltid	Deltid	Heltid	Deltid	Heltid	Deltid
Studieform	Kostnadsfri gymnasieutbildning eller förberedande utbildning för gymnasialstadiet	128	64	184	92	138	69	194	97
	Högskola	186	93	260	130	300	150	370	185
	Annan skola	146	73	216	108	236	118	308	154

För en studerande som studerar vid en annan skola än en högskola och som inte erbjuds kostnadsfri lunch i skolan höjs beloppet till samma belopp som för en studerande vid högskola.

9 §. (2023/58) Vuxenstudiepenning

En studerande har rätt till vuxenstudiepenning från ingången av den månad då den studerande fyller 30 år.

10 §. (2023/58) Vuxenstudiepenningens fastställande och belopp

Vuxenstudiepenningen består av en grunddel och ett inkomsttillägg.

Grunddelen är 450 euro per månad. Inkomsttillägget är 25 procent av skillnaden mellan månadsinkomsten och grunddelen avrundat till närmaste euro. Vuxenstudiepenningens sammanlagda belopp för heltidsstudier är högst 1 072 euro per månad för heltidsstudier. Beloppet för deltidsstudier är 50 procent av beloppet för heltidsstudier.

Månadsinkomsten är den skattepliktiga förvärvsinkomsten i medeltal per månad under de sex eller tolv månader som infaller omedelbart före den första månaden för vilken vuxenstudiepenning beviljas eller i medeltal per månad i den senast fastställda beskattningen.

Vuxenstudiepenningens belopp fastställs en gång. Om någon ansöker om vuxenstudiepenning på nytt, minst tio år efter att beloppet fastställdes, indexjusteras det fastställda beloppet med den ändring av konsumentprisindex som fastställs av Ålands statistik- och utredningsbyrå för tiden sedan beloppet fastställdes, avrundat till närmaste euro.

11-12 §§. Upphävda (2023/58).**13 §. (2023/58) Bostadsstöd**

En studerande som beviljats studiepenning eller vuxenstudiepenning och har kostnader för boende som inte är den studerandes föräldrahem har rätt till ett bostadsstöd om den studerande

- 1) studerar vid en högskola,
- 2) har fyllt 18 år eller

3) behöver bostaden för att restiden från föräldrahemmet till skolan under normala förhållanden är längre än två timmar tur och retur.

En studerande som inte har rätt till studiepenning enligt bestämmelserna i 7 §, men har kostnader för boende som inte är den studerandes föräldrahem, har rätt till ett bostadsstöd om den studerande behöver bostaden för att restiden från föräldrahemmet till skolan under normala förhållanden är längre än två timmar tur och retur.

En studerande som bor i samma hushåll som sitt minderåriga barn eller med sin vårdnadshavare som beviljats studiestöd, har endast rätt till bostadsstöd för en bostad som används på grund av studier och som finns på annan ort än familjens stadigvarande bostad eller om den studerande studerar och bor utomlands huvudsakligen på grund av studier.

Den som studerar utomlands beviljas bostadsstöd på samma villkor som den som studerar på Åland och i riket.

14 §. (2023/58) Bostadsstödet belopp

Bostadsstödet belopp är 80 procent av den studerandes boendekostnad, men högst 249 euro per månad.

14a §. (2023/58) Bostadsstödet belopp under läsåret 2023-2024

Med avvikelse från bestämmelserna i 14 § är bostadsstödet belopp högst 274 euro per månad under perioden från den 1 augusti 2023 till den 31 juli 2024.

Se nedan ikraftträdandebestämmelsen för (2023/58).

15 §. (2023/58) Försörjartillägg

En studerande som har vårdnaden om ett eller flera barn under 18 år har rätt till ett försörjartillägg.

16 §. (2023/58) Försörjartilläggets belopp

Försörjartilläggets belopp är 78 euro per barn per månad.

17 §. Landskapsborgen för studielån

Rätt till landskapsborgen för studielån har en studerande som har antagits till studier och studerar på det sätt som nämns i 1 kap. (2008/66)

Det krävs särskilda skäl för att landskapsborgen skall beviljas

a) en studerande vars studielån indrivs av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten på grundval av borgensansvar eller

b) en studerande med betalningsstörning som registrerats i ett sådant kreditupplysningsregister som avses i 20 § personuppgiftslagen (FFS 523/1999), utom i fall med mindre betalningsstörningar eller i fall då skulder som föranlett anteckningen har betalats.

18 §. (2021/55) Belopp för studielån med landskapsborgen

Landskapsborgen för studielån till studerande som fyllt 18 år är 650 euro per månad.

Landskapsborgen för studielån till studerande som inte fyllt 18 år är 307 euro per månad.

Den som studerar vid en skola med terminsavgifter kan få borgensbeloppet enligt 1 eller 2 mom. höjt med terminsavgiftens belopp, dock högst med 884 euro per månad.

3 kap. Ekonomisk behovsprövning

19 §. (2023/58) Tillägg för studerande som är 17 år

En studerande som är 17 år kan efter den ekonomiska prövning som avses i 21 § ha rätt till ett tillägg till studiepenningen.

20 §. (2023/58) Inkomsternas inverkan på studiestödet

En heltidsstuderande har rätt till studiestöd om den studerandes skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomst är högst 1 410 euro i genomsnitt per stödmånad.

En deltidstuderande har rätt till studiestöd om den studerandes skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomst är högst 2 040 euro i genomsnitt per stödmånad.

Vid beräkningen av förvärvsinkomsterna beaktas endast den inkomst den studerande har under de kalenderdagar som studiestöd beviljas. Vid beräkningen av kapitalinkomsterna beaktas den inkomst den studerande har under hela året.

Från den skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomsten avdras studiepenning, vuxenstudiepenning, försörjartillägg och tillägg för studerande som är 17 år.

21 §. (2023/58) Studerande som är 17 år

En studerande som är 17 år har rätt till det tillägg som avses i 19 § beroende på föräldrarnas senast fastställda nettoförvärvs- och kapitalinkomster, enligt följande:

Föräldrarnas sammanlagda inkomster	Heltidsstudier	Deltidsstudier
Mindre än 35 776 euro per år	84 euro	42 euro
Mindre än 43 365 euro per år	56 euro	28 euro

Om föräldrarna inte bor i samma hushåll beaktas bara inkomsterna för den förälder som den studerande bor eller senast har bott hos.

Om det utöver den studerande finns andra barn under 18 år som bor i hemmet, höjs den inkomstgräns som avses i 1 mom. med 4 208 euro per barn.

21a §. (2022/12) Studerandes egna inkomsters inverkan på studiestödet under år 2022

Vid inkomstprövningen av den studerandes egna inkomster under år 2022 ska arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten med avvikelse från vad som föreskrivs i 21 § 2 mom. utgå ifrån att den studerande inte har någon förvärvsinkomst.

21b §. (2022/98) Studerandes egna inkomsters inverkan på studiestödet under år 2023

Vid inkomstprövningen av den studerandes egna inkomster under år 2023 ska arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten, till den del det gäller studiestöd som den studerande lyfter för studier som bedrivs som längst till och med den 31 juli 2023, med avvikelse från vad som föreskrivs i 21 § 2 mom. utgå ifrån att den studerande inte har någon förvärvsinkomst.

22 §. (2023/58) Förmåner som begränsar rätten till studiestöd

En studerande som får någon av följande förmåner har inte rätt till studiepenning eller vuxenstudiepenning:

- ålderspension, pensionsstöd eller garantipension,
- full invalidpension eller sjukpension,
- studiestöd eller vuxenutbildningsstöd från riket,
- generationsväxlingspension eller avträdelserersättning till lantbruksföretagare,
- rehabiliteringsstöd för samma utbildning,
- arbetslöshetsdagpenning,
- arbetsmarknadsstöd,
- utbildning med stöd av landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning,
- alterneringsersättning eller
- dagpenningar enligt sjukförsäkringslagen (FFS 1224/2004) eller

k) får full ersättning för inkomstbortfall med stöd av lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (FFS 626/1991) eller med stöd av bestämmelserna om rehabilitering i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (FFS 459/2015), i lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (FFS 873/2015), i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (FFS 404/1948) eller i lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (FFS 1521/2016) eller

l) deltar i utbildning med stöd av landskapslagen om sysselsättningsfrämjande utbildning eller läroavtalsutbildning med stöd av landskapslagen (1998:59) om läroavtalsutbildning eller

m) får dagpenning för studietiden eller motsvarande förmån från sin läroanstalt.

Studiestöd beviljas inte en studerande som gör beväringstjänst eller civiltjänst eller som avtjänar frihetsstraff och studerar i anstalten.

Med förmåner som avses i 1 mom. jämställs motsvarande förmåner från ett annat land än Finland.

4 kap. Ansökan, betalning och återkrav

23 §. *Ansökan om och beviljande av studiestöd*

Ansökan om studiestöd görs hos arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. Sökanden skall lämna de uppgifter arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten inbegär.

Den studerande skall meddela arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten alla förändringar som påverkar studiestödet.

Studiestöd beviljas för högst ett läsår i sänder. (2023/58)

Studiestöd beviljas tidigast från ingången av den månad då ansökan inlämnats. Personer som avses i 1 § 3 mom. 4 punkten beviljas studiestöd tidigast från den månad då ansökan lämnats in till behörig myndighet i bosättningslandet. (2023/58)

23a §. (2023/58) *Rätt att få uppgifter ur inkomstregistret*

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet har i enlighet med 5 kap. 13 § 33 punkten lagen om inkomstdatasystemet (FFS 53/2018) och trots sekretessbestämmelser och andra begränsningar rätt att erhålla sådana uppgifter ur inkomstregistret som behövs för att fatta beslut om studiestöd.

24 §. (2023/58) *Komplettering av ansökan*

På arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens skriftliga begäran om komplettering ska ansökan kompletteras senast inom den termin som ansökan gäller. Om tiden efter det att komplettering begärdes och fram till terminens slut omfattar mindre än två månader ska komplettering ske senast inom två månader efter begäran. En ansökan om studiestöd som kompletteras efter dessa tidsfrister beviljas inte.

25 §. (2023/58) *Utbetalning av studiestöd*

Studiestöd beviljas för högst nio månader per läsår. Studiestöd kan även beviljas för längre tid än nio månader om den studerande visar att han eller hon bedriver studier under läsåret under en längre tid än det och att studierna uppgår till minst deltidstudier.

Studiestödet beviljas per dag i varje kalendermånad. En studiestöds månad är 30 dagar. Studiestödet ska utbetalas senast den fjärde dagen i varje månad för vilken den studerande har rätt till studiestöd.

26 §. *Grund för att inte bevilja studiestöd*

Studiestöd kan helt eller delvis förvägras den som tidigare avsiktligt har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter eller avsiktligt underlåtit att lämna riktiga uppgifter och därvid orsakat att studiestöd har betalats utan grund eller på felaktiga grunder.

Studiestöd kan helt eller delvis förvägras den vars tidigare studielån på grund av borgensansvar erlagts ur landskapets medel och återkrävts på åtgärd av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

26a §. (2023/58) *Avslag av ansökan, justering och indragning av studiestöd*

Studiestödet kan justeras eller dras in om det skett en sådan förändring i den studerandes förhållanden som inverkar på rätten att få studiestöd eller på stöd-beloppet.

Studiestödet kan justeras eller dras in, eller en ansökan om studiestöd avslås, om den studerande inte studerat i tillräcklig omfattning. Vid högskolestudier dras studiestödet in vid utgången av den termin under vilken uppföljningen av studieframgången görs. Studiestödet kan dras in retroaktivt om antalet studieprestationer varit synnerligen litet. Framgången i studierna följs upp av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

Om det finns grundad anledning att anta att studiestödet borde dras in eller beloppet minskas, kan utbetalningen av studiestödet avbrytas interimistiskt eller beloppet minskas tills ärendet har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut. Om stödtagaren inte lämnar den utredning som begärs kan ärendet avgöras genom ett slutligt beslut som baserar sig på de utredningar som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har till sitt förfogande.

Utbetalningen av studiestödet kan avbrytas på den studerandes begäran.

27 §. (2023/58) *Återkrav*

En förmån som enligt denna lag betalats utan grund eller till ett för stort belopp kan återkrävas. Ett beslut om återkrav ska innehålla beloppet som återkrävs och grunderna för återkravet.

Återkravet kan frångås helt eller delvis om återkrav med beaktande av omständigheterna är oskäligt eller om det belopp som betalats utan grund är obetydligt.

Återkravet kan frångås helt efter det att beslut om återkrav har fattats, om det med beaktande av förmånstagarens ekonomiska situation inte längre är ändamålsenligt att fortsätta återkrävandet eller om det med hänsyn till det förmånsbelopp som inte återkrävts medför oskäliga kostnader att fortsätta återkrävandet.

Återkravet kan också verkställas så att det belopp som återkrävs dras av från studiestöd som senare beviljas mottagaren av stödet.

Ett beslut om återkrav som vunnit laga kraft får verkställas som en dom som har vunnit laga kraft.

28 §. *Preskription av fordringar*

Beslut om återkrav av en förmån som betalats skall fattas inom fem år räknat från utbetalningsdagen. En fordran som fastställts genom beslut om återkrav preskriberas fem år efter det att beslutet gavs, om inte preskriptionstiden avbrutits innan dess. Preskriptionen av en fordran som fastställts genom beslut om återkrav avbryts på det sätt som föreskrivs i 10 eller 11 §§ lagen om preskription av skulder (FFS 728/2003). Från detta avbrytande av preskriptionen börjar en ny fem år lång preskriptionstid.

5 kap. Landskapsborgen för studielån

29 §. *Lyftande av studielån mot landskapsborgen*

Landskapsborgen för studielån beviljas för högst ett läsår i sänder. Landskapsborgen för studielånets sammanlagda belopp höjs för varje termin en studerande får studiestöd med det tillägg på studielånet som beviljas av kreditinstitutet för betalning av den ränta på studielånet som förfaller under läsåret. (2023/58)

Studielån ges mot skuldebrev som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har godkänt. För studier kan beviljas ett studielån vars belopp ökas med en beviljad ny studielånerat.

Studielånet skall lyftas under det läsår för vilket landskapsborgen har beviljats. Om tiden efter det beslutet om borgen gavs och fram till läsårets slut omfattar mindre än två månader skall studielånet lyftas senast inom två månader efter det beslutet om borgen gavs. Då beslutet omfattar landskapsborgen för juni eller juli månad före läsåret, får lånet lyftas redan under dessa månader.

Högskolestuderande kan lyfta lånebelopp i två rater enligt följande:

a) höstterminens lånerat kan lyftas tidigast då läsårets studiestödsperiod börjar,

b) vårterminens lånerat kan lyftas tidigast den 1 januari.

Studerande på andra läroanstalter kan lyfta lånebelopp i fyra rater enligt följande:

a) låneraten för augusti-oktober kan lyftas tidigast då läsårets studiestödsperiod börjar,

b) låneraten för november-december kan lyftas tidigast den 1 november,

c) låneraten för januari-februari kan lyftas tidigast den 1 januari,

d) låneraten för mars-juli kan lyftas tidigast den 1 mars.

Studerande som studerar vid en skola med terminsavgift och som får borgensbeloppet höjt i enlighet med 18 § 3 mom. kan lyfta lånebeloppet i en rat tidigast då läsårets studiestödsperiod börjar. (2013/16)

Uttagna lånerater kan lyftas senare under innevarande läsår, dock senast den 31 juli.

Lånerater kan inte lyftas efter det att studierna slutförts eller avbrutits. Innan en studerande lyfter en ny rat av studielånet skall kreditinstitutet hos arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kontrollera att landskapsborgen är giltig.

Tidigare 6 och 7 mom. har blivit 7 och 8 mom. genom (2013/16).

30 §. *Innehållet i landskapsborgen*

Landskapsborgen ställs som proprieborgen för hela det nominella beloppet av ett studielån som ett kreditinstitut som står under offentlig tillsyn har beviljat för räntan på studielånet, dröjningsräntan samt de godtagbara kostnaderna för uppsägning av lånet.

31 §. *Landskapsborgens giltighet och kapitalisering av ränta*

En landskapsborgen gäller i högst 30 år från det att den första låneutbetalningen lyftes. Ett villkor för att landskapsborgen skall vara i kraft är att kreditinstitutet halvårsvis under de terminer som berättigar till studielån samt en termin närmast efter en sådan termin till lånekapitalet lägger de räntor som förfaller till betalning under halvåret till den del räntan överstiger en procent av lånekapitalet.

Låntagaren betalar den del av räntan som enligt 1 mom. inte skall fogas till lånekapitalet. Om det räntebelopp som låntagaren skall betala är mindre än 15 euro, läggs dock hela den ränta som förfaller till

betalning till lånekapitalet. De regelbundna räntebetalningsdagarna är den 15 december och den 15 juni.

32 §. *Preskription av borgen*

På landskapsborgen för studielån tillämpas inte vad som i 19 § 3 mom. lagen om borgen och tredje-manspart (FFS 361/1999) föreskrivs om preskription av en borgensförbindelse. Bestämmelserna i lagens 19 § 1 mom. tillämpas inte på lån enligt denna lag till den del det är fråga om amorteringar av dem.

33 §. *Yrkande på återbetalning av lån*

Om en låntagare har försummat att betala ränta eller amortering och minst tre månader har förflutit sedan förfalldagen, har kreditinstitutet rätt att yrka att lånet genast betalas tillbaka i sin helhet. Kreditinstitutet skall i sådant fall meddela arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten minst en månad före den dag lånet sägs upp.

Studielån som av landskapsmedel betalats till kreditinstitutet jämte ränta skall efterskänkas om låntagaren avlidit. Studielånet skall anses vara förfallet till betalning i sin helhet om kreditinstitutet i sådant fall framställer ett yrkande om betalning av landskapsmedel till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

34 §. *Återkrav av borgensfordran*

En borgensfordran som grundar sig på landskapsborgen för ett studielån samt den ränta som med stöd av denna lag uppbärs på borgensfordran får utan dom eller beslut utsökas hos låntagaren i enlighet med bestämmelserna [i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (FFS 367/1961)]. Bestämmelserna om preskription av fordringar i nämnda lag gäller dock inte den regressrätt som landskapet har enligt detta moment.

Vid återkrav kan arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten bevilja betalningstid eller tillgripa andra betalningsarrangemang om det med hänsyn till låntagarens betalningsförmåga finns grundad anledning till detta eller om det därigenom kan säkerställas att den kvarstående skulden återbetalas.

L om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (FFS 367/1961) har ersatts av L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

35 §. *Preskription av borgensfordran*

En borgensfordran preskriberas fem år efter det att landskapet betalat ut studielånet till ett kreditinstitut efter att arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beviljat landskapsborgen om inte preskriptionen avbrutits innan dess. Preskriptionen av en borgensfordran avbryts på det sätt som föreskrivs i 10 eller 11 §§ lagen om preskription av skulder. Från avbrytande av preskriptionstiden börjar en ny fem år lång preskriptionstid.

36 §. *Beviljande av betalningsbefrielse*

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan bevilja befrielse från betalning av en borgensfordran som grundar sig på landskapsborgen för ett studielån samt räntorna på fordran om låntagaren har avlidit.

Befrielse från betalning kan också beviljas om låntagaren är varaktigt arbetsförmögen eller om han eller hon har varit arbetsförmögen sammanlagt minst fem år och återkrav med hänsyn till hans eller hennes ekonomiska omständigheter och andra förhållanden anses vara oskäligt.

Partiell betalningsbefrielse kan beviljas om låntagarens ekonomiska förhållanden har försämrats av långvarig arbetslöshet, sjukdom eller annat skäl så att återkrav av hela lånet anses vara oskäligt. En förutsättning för partiell betalningsbefrielse är att en återbetalningsplan gjorts upp och följts. (2023/58)

37 §. (2023/58) Räkna på borgensfordran

På landskapets hela borgensfordran på grund av landskapsborgen för studielån ska låntagaren betala den ränta som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen (FFS 633/1982).

Genom landskapsregeringens beslut kan bestämmas om en ränta som är lägre än den ränta som avses i 1 mom.

6 kap. Särskilda stadganden

38 §. (2023/58) Landskapets betalning av ränta

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten betalar förfallna räntor till kreditinstitut på grund av studielån till låntagaren efter slutförda studier och avlagd examen i följande fall:

a) låntagaren har varit arbetslös minst 60 dagar under de fyra senaste månaderna före den sista räntebetalningsdagen och har högst 760 euro per månad i bruttoinkomst, för låntagare som har vårdnad om barn som inte fyllt 18 år höjs bruttoinkomstens belopp med 120 euro för varje barn,

b) låntagaren har fått graviditets- eller föräldrappening enligt sjukförsäkringslagen (FFS 1224/2004) för minst 24 vardagar under den månad som räntan förfaller till betalning och har inte fått studiestöd under den termin då räntan förfaller till betalning eller

c) låntagaren har fått graviditets- eller föräldrappening enligt sjukförsäkringslagen för minst 50 vardagar under de sex månader som föregått den dag räntan förfaller till betalning och har inte fått studiestöd under den termin då räntan förfaller till betalning.

Om båda vårdnadshavarna samtidigt har rätt till föräldrappening under den månad räntan förfaller till betalning betalas endast förfallna räntor för den ena vårdnadshavarens studielån.

I de fall som avses i 1 mom. b och c punkterna betalar Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten inte räntan, om det före den månad då räntan förfaller till betalning har gått mer än tolv månader sedan den månad då låntagaren senast fått studiestöd.

39 §. Ansökan om landskapets betalning av ränta

Ansökan om räntestöd skall sändas till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten senast under de två närmaste månaderna efter den månad då räntan normalt förfaller till betalning.

Till ansökan skall bifogas en utredning över den ränta som kreditinstitutet kräver eller ett verifierkat i original över den ränta som redan har betalats.

I räntestöd betalas den ränta som förfallit till betalning och aviseringskostnaderna. I räntestöd betalas inte dröjsmålsränta till följd av en försenad räntebetalning.

39a §. (2023/58) Rätt att få uppgifter

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att få följande uppgifter:

1) identifikations- och individualiseringsuppgifter för dem som blivit godkända vid antagningen av studerande, av Utbildningsstyrelsen och läroanstalterna,

2) identifikations- och individualiseringsuppgifter för dem som tagit emot en studieplats samt uppgift om läroanstalt och studier, av Utbildningsstyrelsen,

3) identifikations- och individualiseringsuppgifter för de studerande samt uppgifter om de studerandes studier och uppföljningen av studierna, av läroanstalterna eller från Utbildningsstyrelsens eller undervisnings- och kulturministeriets informationsresurs,

4) uppgifter för varje låntagare om till vilket belopp studielån med landskapsborgen har lyfts, om amorteringarna på studielånet och om räntorna, av penninginstitutet,

5) uppgifter om när ett straff enligt fängelselagen (FFS 767/2005) börjar och slutar, av straffanstalterna.

39b §. (2023/58) Rätt att lämna ut uppgifter

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att lämna ut följande uppgifter:

1) uppgifter om landskapsborgen för studielån och dess giltighet, till det penninginstitut där den studerande har sökt studielån,

2) uppgifter för läggande av räntor enligt 31 § till lånekapitalet samt i fråga om landskapsborgen som beviljats uppgifter om att studierna upphört, till det penninginstitut där den studerande har studielån samt

3) uppgifter om studiestöd som personer som studerar i dessa länder får från arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten, till nordiska studiestödsmyndigheter.

39c §. (2023/58) Teknisk anslutning

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har rätt att öppna en teknisk anslutning till mottagare som avses i 39b § för sådana uppgifter som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har rätt att lämna ut.

Uppgifterna ska överföras i ett krypterat eller på annat sätt skyddat format och överföringen ska ordnas så att mottagaren verifieras eller identifieras på ett tillräckligt informationssäkert sätt innan överföringen görs.

Med hjälp av en teknisk anslutning som öppnats med stöd av denna paragraf får också sekretessbelagda uppgifter inhämtas utan samtycke av den vars intressen skyddas genom sekretessen. Innan den tekniska anslutningen öppnas ska den som begär uppgifter lägga fram en utredning om att uppgifterna skyddas på ett behörigt sätt.

40 §. Utmättnings- och överföringsförbud

Studiepenning, vuxenstudiepenning, bostadstillägg och studielån får inte utmätas.

Ett avtal om överföring av en rättighet enligt denna lag på någon annan är ogiltigt.

41 §. Ändringssökande

Den som är missnöjd med ett beslut som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har fattat med stöd av denna lag kan inom 30 dagar, räknat från den dag beslutet delgavs vederbörande, skriftligen begära rättelse hos arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. I rättelseyrkandet, som läggs till grund för myndighetens prövning, skall anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på. Ett rättelseyrkande skall behandlas utan dröjsmål.

Ett interimistiskt beslut om justering eller indragning av studiestöd får inte överklagas genom besvär. (2023/58)

Beslut anses delgivet vederbörande, om inte annat visas, den sjunde dagen efter den dag då beslutet inlämnats för postbefordran under den adress sökanden har uppgett.

Beslut som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har fattat med anledning av ett rättelseyrkande får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Tidigare 2 och 3 mom. har blivit 3 och 4 mom. genom (2023/58).

42 §. Ikraftträdelsetbestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2006 och skall tillämpas på studiestöd för studier som sker efter den 31 juli 2006.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1995:94) om studiestöd och landskapsförordningen (1995:98) om studiestöd, dock så att rättigheter och skyldigheter som uppkommit med stöd av lagarna skall fortsätta att gälla.

Om en studerande den 1 augusti 2006 har uppburit studiestöd för högskolestudier, är 5 § 1 mom. landskapslag (1995:94) om studiestöd tillämplig på honom eller henne såvitt avser högskolestudier.

I samtliga fall skall de belopp som anges i denna lag utbetalas efter ikraftträdandet.

Lagen tillämpas även på förmåner som betalats utan grund och på fordringar som uppkommit före lagens ikraftträdande. När preskriptionstiden för sådana fordringar räknas ut beaktas även tiden före lagens ikraftträdande. Fordringarna i fråga preskriberas dock enligt denna lag tidigast tre år efter lagens ikraftträdande, om de inte preskriberas innan dess även enligt de bestämmelser som gäller när lagen träder i kraft.

Beslut om studiestöd enligt denna lag får fattas före lagens ikraftträdande.

Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Ikraftträdelsetbestämmelse (2023/58):

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2023.

Bestämmelserna i 14a § gäller till och med den 31 juli 2024.

Bestämmelsen i 5 § om tidsgränsen tillämpas på andra studier än högskolestudier för studier som inleds efter lagens ikraftträdande.

Åtgärder som verkställigheten av lagen kräver får vidtas innan den träder i kraft.

O 26 Landskapsförordning (2006:72) om maximitiden för studiestöd för högre högskoleexamen och grunderna för förlängning av maximitiden

1 §. Den normala utbildningstiden för högre högskoleexamen eller ett utbildningsprogram vid högskola skall vara högst 55 månader. Beträffande extra krävande examen bestäms den tid som berättigar till stöd på basis av examens omfattning så att den tid som berättigar till stöd är högst nio månader per läsår som innefattas i examens omfattning, utökad med tio månader. För ett sådant halvt läsår som följer på de fulla läsåren är den tid som berättigar till stöd fem månader. Om en studerande har rätt att avlägga lägre och högre högskoleexamen, bestäms den tid som berättigar till stöd på det sätt som föreskrivs ovan utifrån dessa examinas sammanlagda omfattning. Den tid som berättigar till stöd i fråga om en högre högskoleexamen i vilken huvudämnet eller den ämnesgrupp till vilket huvudämnet hör är asiatiska och afrikanska språk och kulturer är dock högst 64 månader.

I fråga om en examen som avläggs vid en utländsk högskola bestäms den tid som berättigar till studiestöd på de grunder som anges ovan och på basis av examens omfattning och läsårets längd.

2 §. Förlängning av maximitiden för studiestöd i fall som avses i 5 § 2 mom. landskapslag (2006:71) om studiestöd söks hos arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. Till ansökan skall fogas ett läkarintyg eller en annan tillräcklig utredning om att det finns förutsättningar för förlängning. I fråga om omfattningen av de återstående studierna skall lämnas in en utredning, som bekräftats av fakulteten, avdelningen eller den institution som ger undervisningen, och en studieplan. När det gäller ett pågående slutarbete skall studeranden visa ett utlåtande av handledaren om i vilket skede arbetet är och om den arbetsinsats som ytterligare krävs.

3 §. Studierna kan anses gå att slutföra under högst ett läsår, om studeranden presenterar en studieplan enligt vilken det är möjligt att avlägga examen under ett läsår samt en utredning om att omfattningen av de studier som återstår av examen är högst 60 studiepoäng.

4 §. Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2006 och skall tillämpas för studier som sker efter den 31 juli 2006.

Om en studerande den 1 augusti 2006 har uppburit studiestöd för högskolestudier, är 5 § 1 mom. landskapslag (1995:94) om studiestöd tillämplig på honom eller henne såvitt avser högskolestudier.

O 27 LL (1983:57) om studieledighet

Beslut om studiestöd enligt denna förordning får tas före förordningens ikraftträdande.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

O 27 Landskapslag (1983:57) om studieledighet

1 kap. Lagens syfte och tillämpningsområde

1 §. Syftet med denna lag är att genom införande av rätt till studieledighet förbättra utbildnings- och studiemöjligheterna för den i arbetslivet verksamma befolkningen.

2 §. Med studieledighet avses i denna lag tiden under vilken arbetstagare för studier är befriad från fullgörandet av de uppgifter som hör till arbetet.

Med arbetstagare avses i denna lag person i privaträttslig eller offentligrättslig anställning. För personer i offentligrättslig anställning hos staten gäller särskilda bestämmelser.

Till tiden för studieledighet räknas inte den tid när arbetstagare erhåller utbildning som arbetsgivaren erbjuder. Som studieledighet räknas inte heller ledighet för utbildning som enligt överenskommelse i kollektivavtal jämställs med arbete samt ledighet för lagstadgad utbildning. Om arbetstagaren skriftligen samtycker härtill skall dock här nämnd ledighet räknas som studieledighet.

3 §. Vad i denna lag stadgas om studieledighet gäller i tillämpliga delar även den tid som lantbrukare eller annan som utför arbete för egen räkning använder för motsvarande studier eller utbildning.

Bestämmelserna i denna lag tillämpas inte på anställningsförhållanden enligt landskapslagen (1969:12) om läroavtal, på anställning för arbetstagare som under pågående studier genomför övervakad arbetspraktik eller på studerande som är anställda.

2 kap. Rätt till studieledighet

4 §. (1987/53) Arbetstagare som i en eller flera perioder under sammanlagt ett år har varit anställd i huvudsak hos samma arbetsgivare har rätt till sammanlagt högst två års studieledighet under en period som omfattar fem år.

5 §. (1987/53) Studieledighet kan beviljas för deltagande i utbildning som är underkastad offentlig tillsyn.

Studieledighet kan även beviljas för deltagande i fackföreningsutbildning i enlighet med vad som överenskommit i kollektivavtal samt för deltagande i utbildning för lantbruksföretagare i enlighet med vad därom särskilt är föreskrivet.

Studieledighet kan beviljas för studier utomlands som är jämförbara med studier som avses i 1 mom. (1991/62)

6 §. Vid bestämmande av andra ekonomiska förmåner än lön jämställs, på sätt som överenskomits genom kol-

lektivavtal, studieledighet med arbetstid när fråga är om förmåner som fastställs på basen av anställningen och vilka inte är lagstadgade.

Om semester- och pensionsförmåner som bestäms på basen av studieledighet finns särskilda bestämmelser.

3 kap. Ansökan om studieledighet

7 §. (1987/53) Ansökan om studieledighet för längre tid än fem arbetsdagar skall vara skriftlig och inlämnas till arbetsgivaren senast 45 dagar innan den planerade ledigheten inleds.

Ansökan om studieledighet för högst fem arbetsdagar skall muntligen eller skriftligen göras till arbetsgivaren senast 15 dagar innan den planerade ledigheten inleds.

8 §. Av ansökan om studieledighet skall framgå:

- 1) den tidpunkt när studierna och studieledigheten börjar och slutar;
- 2) arten av och målet för studierna;
- 3) om studierna har samband med studier under tidigare studieledighet; samt
- 4) namnet på läroinrättningen eller anordnaren av utbildningen.

4 kap. Fastställande av studieledighet

9 §. (1987/53) Söks studieledighet för längre tid än fem arbetsdagar, skall arbetsgivaren lämna skriftligt meddelande om sitt beslut i ärendet senast 15 dagar innan ledigheten är avsedd att börja.

Gäller ansökan ledighet för högst fem arbetsdagar, skall beslutet lämnas senast sju dagar innan ledigheten är avsedd att börja.

10 §. Arbetsgivare har rätt att uppskjuta arbetstagares studieledighet med längst sex månader om tiden för den planerade ledigheten medför olägenhet för arbetsgivarens verksamhet. Anordnas den i ansökan avsedda utbildningen med längre mellanrum än sex månader, får studieledigheten uppskjutas längst till följande utbildningstillfälle.

Har mindre än sex månader förflutit från den tidpunkt då arbetstagaren senast åtnjöt studieledighet och är det inte fråga om slutförande av studier som inlets under den tidigare studieledigheten, får arbetsgivaren uppskjuta ledigheten på i 1 mom. angivet sätt.

Har arbetsgivaren regelbundet minst fem anställda, får studieledigheten på i 1 mom. nämnda grunder uppskjutas högst två gånger i följd.

11 §. Önskar flera arbetstagare studieledighet samtidigt och medför detta olägenhet för arbetsgivarens verksamhet skall de som inlämnat ansökan för att erhålla yrkesutbildning eller för att fullgöra grundskolans lärokurs ges företräde. Om ordningsföljden inte kan avgöras på denna grund skall företräde ges åt dem inom respektive personalgrupp som har minst utbildning. Innan beslut fattas skall arbetsgivare förhandla i ärendet med arbetstagarnas förtroendemän. Härvid skall iaktas vad i landskapslagen (1980:49) angående till-

lämpning i landskapet Åland av lagen om samarbete inom företag är stadgat om förfarandet vid förhandlingar i fackliga frågor.

I företag med mindre än femton anställda är arbetsgivaren inte skyldig att bevilja fler än en anställd åt gången studieledighet.

11a §. (1987/53) Arbetstagare får framskjuta studieledighet eller lämna beviljad studieledighet outnyttjad om ledigheten har beviljats för längre tid än fem dagar och om detta inte medför betydande olägenhet för arbetsgivaren.

Anmälan om att beviljad studieledighet framskjuts eller lämnas outnyttjad skall göras skriftligen senast två veckor innan studieledigheten är avsedd att börja.

5 kap. Avbrytande av studieledighet

12 §. Arbetstagare som avbryter sina studier har rätt att återgå till arbetet om studieledigheten omfattar längre tid än 50 dagar.

Önskar arbetstagare avbryta studieledigheten, skall han meddela arbetsgivaren därom senast fyra veckor innan han avser att återvända till arbetet. (1991/62)

Är arbetstagare under studieledigheten oförmögen till arbete på grund av sjukdom, förlossning eller olycksfall och föreligger hindret längre tid än sju på varandra följande dagar, skall den del av tiden som överstiger sju dagar inte räknas som studieledighet, under förutsättning att arbetstagaren så snart det är möjligt anhåller härom. Arbetstagaren skall på arbetsgivarens begäran lämna utredning om sin arbetsoförmåga. Utan hinder av vad i 10 § 2 mom. är stadgat har arbetstagaren efter ansökan rätt att senare ta ut på detta sätt avbruten studieledighet.

Har avtal om anställande av vikarie för tiden för studieledighet ingåtts, är arbetsgivaren inte skyldig att låta den arbetstagare som ansökt om studieledighet återgå till arbetet under den tid då vikariens arbetsavtal enligt lag eller kollektivavtal skall vara i kraft.

6 kap. Särskilda bestämmelser

13 §. Arbetsavtal får inte uppsägas eller hävas på grund av att arbetstagaren har ansökt om studieledighet eller varit ledig för studier.

Vad i 1 mom. angivits om uppsägning och hävande av arbetsavtal skall i tillämpliga delar iaktas även beträffande avbrytande av annat anställningsförhållande.

14 §. Arbetstagare som åtnjuter studieledighet skall på begäran av arbetsgivaren förete intyg från ifrågavarande läroinrättning över att ledigheten använts på godtagbart sätt.

Om arbetstagaren inte kan uppvisa i 1 mom. nämnt intyg har arbetsgivaren rätt att förvägra honom studieledighet under de följande två åren. Arbetstagaren förlorar dessutom de i 6 § avsedda rättigheter som han har intjänat under studieledigheten.

15 §. Genom kollektivavtal kan avvikelser göras från bestämmelserna i 4-12 §§.

16 §. Den som bryter mot bestämmelserna i 4, 10, 12 eller 13 § skall dömas till böter för brott mot bestämmelserna i landskapslagen om studieledighet.

Åtal för gärning som enligt 1 mom. är straffbar skall av allmän åklagare väckas endast om målsägaren har anmält brottet till åtal.

17 §. (2006/16) Det åligger Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet och semesternämnden att biträda vid ordnandet av vikariehjälp som erfordras för denna lags verkställighet.

18 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

19 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

Kultur och idrott

O 28 Landskapslag (1965:9) om fornminnen

1 kap. Om fasta fornlämningar

1 §. (1999/55) Fasta fornlämningar är fredade som minne av Ålands tidigare bebyggelse och historia.

Utan tillstånd som meddelats med stöd av denna lag är det förbjudet att gräva ut, ändra, skada, ta bort eller på annat sätt rubba en fast fornlämning eller att täcka över den.

2 §. (1999/55) Fasta fornlämningar är följande varaktigt övergivna lämningar efter människors verksamhet under forna tider:

1) jord- och stenhögar, rösen, stenringar och andra stenläggningar ochstensättningar som under forna tider uppförts av människor,

2) gravar och gravfält från forna tider, även sådana utan synligt märke ovan jord,

3) stenar och klippytor med inskrifter, bilder eller andra ristningar eller målningar, sliprännor, andra slip- eller huggspår eller offergropar,

4) offerkällor, offerträd, offerstenar och andra kultplatser samt forntida tingsplatser,

5) bostadslämningar samt bo- och arbetsplatser från forna tider liksom bildningar, vilka uppkommit vid användning av sådana bostäder eller platser,

6) forntida övergivna borgar, borgbackar, befästningar, fästen, vallar och vallgravar samt rester av dem, ruiner av kyrkor, kapell, kloster och andra byggnader av historisk betydelse samt forntida gravplatser, vilka inte finns på en begravningsplats som vårdas av en församling,

7) stenar, kors och vårdar, vilka under forna tider rests i religiöst syfte eller till minne av någon person eller händelse samt andra sådana minnesmärken,

8) lämningar av forntida historiskt betydelsefulla färdvägar, vägmärken, sjömärken och broar samt vårdkasar, labyrinter och andra sådana anläggningar samt

9) fasta naturföremål till vilka åldriga seder, sägner eller betydande historiska minnen är knutna.

Kända fasta fornlämningar i landskapet ska antecknas i ett register som landskapsregeringen för. Närmare bestämmelser om vilka uppgifter som ska antecknas i registret utfärdas av landskapsregeringen genom en landskapsförordning. (2011/99)

Fastighetsägare skall ges tillfälle att bli hörd innan anteckning i det register som nämns i 2 mom. görs om initiativet till anteckningen har tagits av landskapsregeringen. (2006/87)

Landskapsregeringen skall göra en skriftlig anmälan till fastighetsägaren när anteckning i registret gjorts. (2006/87)

Fastighetsägare har rätt att framställa skriftligt rätelseyrkande hos landskapsregeringen inom 30 dagar från delfäendet av anmälan om registrering om anteckning i registret anses vara felaktig. Landskapsregeringen kan också på eget initiativ rätta felaktig

anteckning i registret, varvid fastighetsägare skall ges tillfälle att bli hörd innan rättelse görs. (2006/87)

Se LF (2011:100) om fornminnesregister.

3 §. (1999/55) Landskapsregeringen övervakar att fornlämningar skyddas i enlighet med denna lag.

4 §. Till fast fornlämning hör sådant jordområde, som erfordras för att fornlämningen skall kunna bevaras samt för att med hänsyn till fornlämnings art och betydelse nödvändigt utrymme beredes däromkring.

Område, varom i 1 mom. är stadgat, benämnes i denna lag skyddsområde.

5 §. (1999/55) Har en fast fornlämning jämte skyddsområde fastställts vid fastighetsförrättning eller exproprierats skall därvid fastställda gränser gälla.

Har en fornlämnings gränser inte fastställts vid fastighetsförrättning eller exproprierats skall landskapsregeringen fastställa gränserna på eget initiativ eller på ansökan av fastighetsägaren. Till ansökan skall bifogas förslag till gränser för fornlämningen, utredning om äganderätten till den fastighet inom vilken fornlämningen finns, utdrag ur fastighetsregistret samt tillförlitlig karta eller kartskiss som visar var fornlämningen finns. Skall gränserna fastställas på landskapsregeringens initiativ skall fastighetsägaren ges tillfälle att bli hörd.

Har en fornlämnings gränser inte fastställts så som anges ovan skall gränserna gå så att skyddsområdet blir två meter brett räknat från fornlämnings synliga ytterkanter.

Se rättsfall HFD:2022:66 under 39 § i FörvaltningsL.

6 §. (1999/55) Om det finns en fast fornlämning på ett område där fastighetsförrättning är anhängig skall fornlämningen och skyddsområdet utmärkas på en karta och antecknas i fastighetsregistret.

Vid en fastighetsförrättning skall en fornlämning och dess skyddsområde avskiljas till delägarnas samfälliga område om sakägarna kommer överens om detta.

7 §. (1999/55) Om ett skyddsområde, vars gränser bestämts av landskapsregeringen, orsakar en fastighetsägare eller en nyttjanderättshavare olägenhet som inte är ringa vid användandet av en fastighet, har fastighetsägaren respektive nyttjanderättshavaren rätt till ersättning av landskapets medel om användandet av fastigheten inte har varit inskränkt på motsvarande sätt tidigare.

Kommer parterna inte överens om den ersättning som avses i 1 mom. skall talan om ersättningen väckas vid Ålands tingsrätt inom ett år från det att skyddsområdets gränser fastställdes genom ett laga kraft vunnit beslut.

Utgör en fastighet, pant för fordran eller rätt att uppbära viss återkommande avkastning, skall ersättningen deponeras hos [länsstyrelsen] och fördelas såsom före-

skrivs om köpesumman för utmätt egendom. Innehavaren av panträtt har samma rätt till deponerat belopp som till fastigheten. En deponering får dock inte göras om panträttsinnehavaren samtycker till att ersättningen inte deponeras eller om olägenheten, till följd av att den förmån som skall ersättas är ringa, inte nämnvärt skall anses ha minskat säkerhetens värde.

8 §. Landskapsregeringen skall vid behov meddela särskilda föreskrifter för bevarande av fast fornlämnings värde. Sådana föreskrifter må utsträckas till att omfatta även område ytterom skyddsområde, såframt icke områdets ägare eller annan därigenom åsamkas betydande olägenhet.

Landskapsregeringens beslut ska genom offentlig delgivning publiceras på berörd kommuns elektroniska anslagstavla enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. Vid behov kan landskapsregeringens beslut anslås på lämplig plats i närheten av fornlämningen. En kopia av beslutet ska skickas till polismyndigheten. (2017/113)

9 §. Landskapet äger, då allmänt behov det kräver, rätt att på sätt om expropriation av fast egendom för allmänt behov är stadgat, expropriera fast fornlämning jämte skyddsområde eller del därav.

10 §. (1999/55) Landskapsregeringen har rätt att undersöka en fast fornlämning, utmärka dess gränser med pålar, inhägnad eller andra märken eller ange den med en på platsen upprest tavla samt att iordningställa en fornlämning och att på till fornlämningen hörande mark utföra röjning samt vidta andra för fornlämningsens skydd och vård nödvändiga åtgärder. Landskapsregeringen kan även, på villkor som den bestämmer, meddela tillstånd åt annan att undersöka en fornlämning samt med mottagarens samtycke tillsvidare överlåta den lokala vården av fornlämningen åt en kommun, en församling eller ett samfund.

Om särskilda skäl kräver det kan landskapsregeringen omhänderta en fornlämning eller en del av en fornlämning att förvaras och vårdas på en annan plats. Detta gäller även en fornlämning eller en del av en fornlämning som har infogats i ett byggnadsverk.

Den som har orsakats en skada genom en åtgärd som avses i 1 eller 2 mom. har rätt till full ersättning av landskapets medel.

11 §. (1999/55) Orsakar en fast fornlämning oskäligt stor olägenhet i förhållande till fornlämnings betydelse kan landskapsregeringen på ansökan, efter att en arkeologisk undersökning av fornlämningen har utförts, meddela tillstånd att rubba fornlämningen eller att täcka över den på sätt som annars enligt 1 § 2 mom. är förbjudet. I tillståndet kan särskilda villkor intas.

Tillstånd att tillfälligt, under högst sex månader, täcka över en fast fornlämning kan meddelas utan föregående arkeologisk undersökning. Tillståndet kan förlängas med högst sex månader om synnerliga skäl för det föreligger.

Har ansökan gjorts av annan än fastighetsägaren skall fastighetsägaren ges tillfälle att bli hörd.

Om tillstånd att rubba en fast fornlämning vid förverkligande av ett allmänt arbetsföretag föreskrivs i 13 §.

12 §. (1999/55) Avslås en ansökan om att rubba eller att täcka över en fast fornlämning som orsakar sökanden olägenhet som inte är ringa, har sökanden rätt till full ersättning av landskapet. Rätt till ersättning föreligger dock endast om sökanden eller någon annan inte tidigare har beviljats ersättning enligt denna paragraf för samma fornlämning. En ansökan om ersättning ska inlämnas till landskapsregeringen inom sex månader från den dag landskapsregeringens beslut att avslå ansökan om att rubba fornlämningen vann laga kraft. Om en ansökan inte inlämnas inom den föreskrivna tiden förloras rätten till ersättning. (2011/99)

Kommer parterna inte överens om den ersättning som avses i 1 mom., skall talan om ersättningen väckas vid Ålands tingsrätt inom ett år från det att landskapsregeringens beslut att avslå ansökan vann laga kraft.

Utgör en fastighet, inom vars område fornlämningen är belägen, pant för fordran eller har någon annan än fastighetsägaren rätt att uppbära viss återkommande avkastning, skall vad som föreskrivs om deponering och fördelning av ersättning i 7 § 3 mom. tillämpas på motsvarande sätt.

13 §. (1999/55) Vid planering av byggande av allmän väg, kanal eller flygfält, reglering av vattendrag eller annat liknande allmänt arbetsföretag eller planläggning skall den som avser att utföra arbetsföretaget i god tid utreda om någon fast fornlämning kan komma att beröras och om så är fallet genast göra en anmälan om detta till landskapsregeringen för överläggning. Vid överläggningen skall fastighetsägaren höras.

Innan landskapsregeringen beslutar i ärendet skall en arkeologisk undersökning utföras.

14 §. Anträffas under grävning eller annat arbete fast fornlämning, som ej förut varit känd, skall arbetet till den del det rör fornlämningen omedelbart avbrytas och den som leder arbetet ofördröjligen bringa saken till landskapsregeringens kännedom för nödiga åtgärder. Är arbetet sådant, som avses i 13 §, skall i ärendet förfaras såsom i sagda paragraf är sagt.

15 §. Berör förverkligande av allmänt eller större enskilt arbetsföretag fast fornlämning på sådant sätt, att därav föranledes särskild undersökning av denna eller särskilda åtgärder för dess bevarande, bör företagaren ersätta kostnaderna härför eller deltaga i dem, såvitt detta icke med beaktande av omständigheterna skall anses oskäligt.

2 kap. Om lösa fornföremål

16 §. Den, som hittar mynt, vapen, redskap, prydnadsföremål, kärl, fortskaffningsmedel eller annat sådant föremål, vars ägare icke är känd och som kan antagas vara minst hundra år gammalt, bör ofördröjligen tillställa landskapsregeringen föremålet såsom sådant, utan att rengöra det och med bifogande av noggranna

O 29 LF (2011:100) om fornminnesregister

uppgifter om platsen för fyndet och omständigheterna därvid. Kan det befaras, att föremålet skadas vid förflyttning eller kan föremålet annars ej utan svårighet tillställas landskapsregeringen, skall denna dock ofördröjligen underrättas om fyndet och därvid tillika lämnas förenämnda uppgifter.

Påträffas föremålet i kär eller djupt i jorden eller finnas på fyndplatsen tecken, som tyda på fast fornlämning, såsom boplats eller gravfält, må fyndplatsen icke vidare bearbetas, förrän landskapsregeringen, till vilken anmälan om fyndet omedelbart bör göras, efter att vid behov hava undersökt platsen, lämnat föreskrifter i saken.

Vad i 1 eller 2 mom. är sagt om föremål gäller även del av föremål.

17 §. (1999/55) Landskapsregeringen har rätt att lösa in i 16 § avsett fornföremål. Om ett fornföremål inte inlöses skall det återställas till upphittaren som får behålla föremålet.

Inlöses fornföremålet har upphittaren rätt till skälig ersättning som med beaktande av föremålets art skall fastställas av landskapsregeringen. Är föremålet av ädelmetall skall ersättningen motsvara minst föremålets metallvärde uppräknat med tjugofem procent.

Fornföremål som har påträffats i känd fast fornlämning och som har samband med fornlämningen tillfaller landskapet utan lösen.

Om ett fornföremål tillfaller landskapsregeringen utan lösen kan särskild hittelön utbetalas till upphittaren.

18 §. (1999/55) Landskapsregeringen har rätt att undersöka eller att på villkor som den fastställer meddela annan tillstånd att undersöka plats där fornfynd gjorts även om där inte finns någon fast fornlämning.

Den som har orsakats en skada genom en åtgärd som anges i 1 mom. har rätt till full ersättning av landskapets medel.

Landskapsregeringen kan vid behov vid vite förbjuda vidtagande av åtgärder, vilka äventyrar undersökningen på i 1 mom. avsett område.

19 §. I kyrka eller annan offentlig byggnad befintligt eller till sådan byggnad hörande löst föremål, med vilket minnen av forntida bruk eller konstförfarenhet äro förknippade och som icke tillhör någon enskild person, såsom gammal tavla, skulptur eller annat konstverk, klenod, vapensköld, skrud, rustning, fana, vapen, fattigbössor eller annat sådant föremål, må icke förstöras eller överlåtas, förrän anmälan därom gjorts till landskapsregeringen och denna behandlat saken. Landskapsregeringen äger rätt att låta avteckna och avbilda föremålet, så ock, då avsikten är att förstöra föremålet eller att överlåta det åt annan, inlösa det samma till Ålands museum.

3 kap. Om maritimt kulturarv (2007/20)

20 §. (2007/20) Om maritimt kulturarv föreskrivs i landskapslagen (2007:19) om skydd av det maritima kulturarvet.

4 kap. Särskilda stadganden

21 §. Skall i 10 § 1 eller 2 mom., 16 § 2 mom. eller 18 § 1 mom. avsedd åtgärd företagas, skall tidpunkten därför i god tid bevisligen under känd postadress eller på annat sätt meddelas markens eller byggnadsverkets ägare samt, om egendomen icke är i ägarens besittning, även dess innehavare.

22 §. Upphävd (1999/55).

23 §. (1999/55) I 11 § 1 mom. avsedd ansökan samt i 13 § 1 mom., 14 §, 16 § 2 mom. och 19 § nämnda anmälningar skall behandlas utan dröjsmål.

24 §. (1999/55) En anmälan som enligt 13 § 1 mom., 14 § eller 16 § 1 mom. skall göras till landskapsregeringen kan även göras till polismyndigheten. Likaså kan ett föremål som enligt 16 § 1 mom. skall lämnas till landskapsregeringen även lämnas till polismyndigheten. Polismyndigheten skall genast vidarebefordra anmälningar och föremål till landskapsregeringen.

25 §. (1999/55) Den som utan tillstånd företar en i 1 § 2 mom. nämnd åtgärd eller som överträder en med stöd av 8 § 1 mom. utfärdad föreskrift eller en i 14 §, 16 § 2 mom. eller 19 § intagen bestämmelse eller som från landskapet bortför i 16 § 1 mom. avsett föremål skall dömas till böter om inte strängare straff skall utdömas med stöd av annan lag.

Den som underlåter att lämna i 16 § 1 mom. avsett föremål till behörig myndighet eller som underlåter att göra föreskriven anmälan har förverkat sin rätt till ersättning samt till fyndet och skall dömas till böter om inte strängare straff skall utdömas med stöd av annan lag. Detsamma gäller den som gömmer, överlåter, förvärvar, ändrar, skadar eller från landskapet bortför föremål som avses ovan och som enligt bestämmelserna i denna lag skall tillställas landskapsregeringen.

25a §. (1999/55) Ett beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag kan avseende lagligheten överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

26 §. Närmare föreskrifter angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

27 §. Denna lag träder i kraft så snart förordningen den 4 september 1936 om den förvaltning, som avser fredande och bevarande av forntida minnesmärken på Åland upphävs.

Genom lagen upphävs förordningen den 2 april 1883 angående forntida minnesmärkens fredande och bevarande, med undantag av förordningens 8 §.

O 29 Landskapsförordning (2011:100) om fornminnesregister

1 §. Registret över kända fasta fornlämningar förs kommunvis, uppdelat per by, kommundel eller något med dessa jämförbart område. Registret förs dock endast kommunvis till den del det gäller fornlämningar i Mariehamn. I registret ska åtminstone följande uppgifter finnas:

1) *identifieringsuppgift över fornlämningen*, denna utgörs av en förkortning av kommunens namn, i förkortad form det lokaliseringsområdesnummer som används i det statliga fastighetsregistret för by eller jämförbart område samt ett individuellt nummer ur en löpande nummerserie per by eller jämförbart område; identifieringsuppgiften över fornminnen i Mariehamn utgörs dock endast av en förkortning av stadens namn och ett individuellt nummer ur en löpande nummerserie för staden,

2) *lokaliseringsuppgift över fornlämningen*, denna utgörs dels av fornlämningen på karta i lämplig skala, varvid skalan ska anges, och dels av koordinaterna för fornlämningen, varvid även det koordinatsystem som använts ska anges,

3) *typ av fornlämning*, indelningen i olika typer av fornlämningar görs utgående från klassificeringen i 2 § landskapslagen (1965:9) om fornminnen,

4) *registreringstidpunkt*, under denna punkt anges datum för den första registreringen och datum för när ändringar gjorts jämte uppgift om vad som ändrats.

2 §. I registret kan även följande uppgifter införas:

1) *datering*, utgående från tidsperioderna från stenåldern till modern tid,

2) *namn på fornlämningen*, när fornlämningen har ett allmänt använt namn anges namnet,

3) *topografisk beskrivning*, denna innehåller en beskrivning av var fornlämningen finns i förhållande till omgivningen i de fall där en sådan beskrivning är ändamålsenlig,

4) *uppgift om specialkartering*, i de fall då specialkartering gjorts anges nummer på inventeringskartan,

5) *övriga uppgifter*, under denna punkt anges andra uppgifter om fornlämningen som det bedömts finnas behov av att ha i registret, t.ex. uppgifter om konstaterade skador, detaljuppgifter om det kartmaterial som använts, uppgifter om gjorda undersökningar och särskilda kännetecken samt om information och vårdåtgärder.

3 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2012.

I registret ska användas den kommunindelning som gäller när förordningen träder i kraft. Om ändringar görs i kommunindelningen efter att förordningen trätt i kraft, ska detta inte föranleda ändringar i kommunindelningen i registret.

O 30 Landskapslag (2007:19) om skydd av det maritima kulturarvet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om skydd av det maritima kulturarvet. I lagen finns bestämmelser om tillstånd till dykning. I lagen finns bestämmelser om anmälan om dykning. I lagen finns därtill bestämmelser om anmälan om användande av utrustning för uppsökande eller undersökande av maritimt kulturarv.

2 §. Maritimt kulturarv

Med maritimt kulturarv avses vrak av farkost som sjunkit för mer än 100 år sedan eller annan över 100 år gammal kulturellt bevarandevärd lämning under vatten eller andra föremål som påträffas i sådana vrak eller lämningar eller som uppenbarligen härstammar från sådana.

Ett maritimt kulturarv är fredat. Fredning innebär att det skyddade inte får utgrävas, överhöljas, ändras, skadas, borttas eller på annat sätt rubbas utan tillstånd.

Om det utifrån yttre omständigheter är uppenbart att ägaren har övergett vrak eller lämning som utgör ett maritimt kulturarv eller del därav tillhör vraket, lämningen eller delen landskapet.

Föremål, som påträffas i vrak eller lämning som utgör ett maritimt kulturarv eller som uppenbart härstammar från sådana vrak eller lämningar, tillfaller utan lösen landskapet.

Påträffas ett okänt maritimt kulturarv skall fyndet utan dröjsmål anmälas till landskapsregeringen.

Upptäcks skada som inte tidigare funnits eller upptäcks att något som tidigare funnits saknas på ett maritimt kulturarv, skall detta anmälas till landskapsregeringen.

Om inte annat följer av denna lag skall beträffande vrak av farkost som sjunkit för mer än 100 år sedan samt annan över 100 år gammal kulturellt bevarandevärd lämning gälla vad som är föreskrivet om fast fornlämning i landskapslagen (1965:9) om fornminnen. Om föremål som utgör maritimt kulturarv skall på samma sätt gälla vad som är föreskrivet om lösa fornläremål.

2 kap. Tillståndspliktig verksamhet

3 §. Tillståndspliktig dykning

Dykning med dykarutrustning eller annan därmed jämförbar utrustning, som omfattar behållare för dykarens försörjning med syre, luft eller annan gasblandning, får ske endast med landskapsregeringens tillstånd.

4 §. Undantag från tillståndsplikt

Bestämmelserna om tillståndspliktig dykning gäller inte dykning med användande av dykarutrustning som utförs

1) när en myndighet sköter tjänsteuppgifter,

2) i samband med planering, byggande, besiktning eller reparation av anläggning för vattenbruk, hamnanläggning, bro, kanal, fartyg eller annat byggnadsprojekt i vatten,

3) i anslutning till forskningsverksamhet som bedrivs eller stöds av landskapet eller staten,

4) vid räddning av nödställda och bärgning av drunknade,

5) i form av dykutbildning under ledning av dykledare,

6) efter anmälan till polismyndighet vid eftersökning av borttappade föremål eller

7) i samband med av polismyndighet verkställd undersökning.

3 kap. Ansökan om och beviljande av tillstånd

5 §. Personer som kan beviljas tillstånd

Tillstånd kan beviljas

- 1) en enskild person,
- 2) grupp av personer, som kan vara medlemmar i registrerad förening, vars verksamhet omfattar sportdykning (gruppstillstånd), och
- 3) en enskild näringsidkare eller en juridisk person som bedriver dykverksamhet kommersiellt (kommerciellt tillstånd).

6 §. Ansökans innehåll

I ansökan om tillstånd skall uppges det vattenområde där dykningen kommer att bedrivas samt dykningens syfte. Såvida dykningen avser verksamhet som kräver vattenägarens tillstånd skall sådant tillstånd bifogas ansökan. Avser dykningen undersökning av skeppsvrak skall detta anges och är ägaren till vraket känd skall även dennes tillstånd bifogas.

7 §. Tillstånd för enskild person

För att en enskild person skall få tillstånd fordras att han eller hon uppnått myndig ålder och äger tillräcklig förtrogenhet med dykning samt kännedom om gällande bestämmelser om fornminnen och övrig lagstiftning rörande skydd av det maritima kulturarvet samt annan relevant lagstiftning rörande skeppsvrak.

8 §. Gruppstillstånd och kommersiellt tillstånd

Förutsättning för beviljande av gruppstillstånd eller kommersiellt tillstånd är att den eller de personer som i ansökan uppges vara dykledare uppfyller de krav som nämns i 7 §. Med sportdykning avses dykning till maximalt 40 meters djup. Dykledare vid sportdykning skall ha certifikat som ledare för sportdykning. Med teknisk dykning avses dykning på större djup än 40 meter. Dykledare vid teknisk dykning skall ha certifikat för avsedd teknisk dykning.

Förutsättning för beviljande av gruppstillstånd eller kommersiellt tillstånd är att i ansökan nämnda personer äger tillräcklig förtrogenhet med dykning samt kännedom om gällande bestämmelser om fornminnen och övrig lagstiftning rörande skydd av det maritima kulturarvet samt annan relevant lagstiftning rörande skeppsvrak och att personerna fyllt 15 år. En person som fyllt 12 år kan även ingå i ansökan om dykning sker tillsammans med målsman och till maximalt 18 meters djup.

En av landskapsregeringen godkänd dykledare skall vid kommersiellt tillstånd vara närvarande vid i tillståndet angiven verksamhet. Vid kommersiellt tillstånd finns fullmakt att ta med personer som inte namngivits i ansökan på i tillståndet angiven verksamhet om personerna uppfyller kraven i 2 mom. En av landskapsregeringen godkänd dykledare skall vara närvarande vid dykundervisning.

9 §. Tid för tillstånd

Tillståndet beviljas för viss tid, dock för högst fem år i sänder.

10 §. Grunder för föreskrifter samt för att inte bevilja tillstånd på en viss plats

Landskapsregeringen kan meddela särskilda föreskrifter vid platsen för ett maritimt kulturarv om det är nödvändigt för bevarande av det maritima kulturarvets värde.

Landskapsregeringen kan avslå ansökan om tillstånd på platser och områden som är av sådan karaktär att dykning är förenad med livsfara. Landskapsregeringen kan vidare avslå ansökan om tillstånd på platser och områden där dykning är olämplig av hänsyn till avlidna. Tillståndsansökan kan avslås av hänsyn till avlidna fram till dess att 50 år förflutit från den dag då ett fartyg sjunkit.

Avslagsbeslut kan innebära att tillstånd inte beviljas i en angiven del av ett maritimt kulturarv eller vrak.

Tillståndsansökan skall endast avslås om en mindre ingripande åtgärd inte kan användas för att tillgodose skyddsintresset.

11 §. Ändring av tillstånd

På ansökan av tillståndshavaren kan landskapsregeringen ändra villkoren i tillståndet.

12 §. Återkallande av tillstånd

Beviljat tillstånd kan återkallas, ifall tillståndshavaren inte uppfyller i denna lag stadgade fordringar eller åsamkar vatten-, mark- eller vrakägare skada eller bryter mot bestämmelserna i denna lag eller annan lagstiftning eller mot villkor eller föreskrift som meddelats i tillståndet med stöd av lag. Återkallandet kan begränsas till enskild medlem av grupp.

13 §. Rapportering

Tillståndshavare skall, efter det att tillståndets giltighet gått ut eller ifall tillståndet gäller längre tid än ett år, årligen avge en särskild rapport till landskapsregeringen.

Rapportering skall ske i enlighet med ett av landskapsregeringen fastställt formulär.

Rapport beträffande kommersiellt tillstånd avges av dykledaren.

Rapport beträffande gruppstillstånd vid dykningar med dykledare avges av denne. Rapport beträffande gruppstillstånd vid dykningar utan dykledare avges av enskild dykare eller av gruppledaren.

4 kap. Övriga bestämmelser

14 §. Anmälan

Dykningar skall anmälas till landskapsregeringen. I anmälan skall anges var och när dykning skall inledas. Anmälan skall därtill ske när dykningen avslutats.

Användande av utrustning för uppsökande eller undersökande av ett maritimt kulturarv eller av skeppsvrak skall anmälas till landskapsregeringen. I anmälan skall anges var och när uppsökande och undersökning skall inledas och avslutas samt vilken utrustning som kommer att användas.

Bestämmelserna om anmälan om dykning och anmälan om användande av utrustning för uppsökande eller undersökande av ett maritimt kulturarv eller av skeppsvrak gäller inte när en myndighet sköter sina tjänsteuppgifter.

15 §. Förseelse mot landskapslagen om skydd av det maritima kulturarvet

Den som bedriver tillståndspliktig dykning eller använder tillståndspliktig utrustning utan tillstånd eller i strid med lag eller i strid med villkor eller föreskrift som meddelats i tillståndet med stöd av lag, straffas med böter om strängare straff inte är föreskrivet i annan lag.

16 §. Ikraftträdelsebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2007.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1974:65) om fredning av skeppsvrak.

O 31 Landskapslag (1988:56) om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse**1 kap. Allmänna bestämmelser**

1 §. För att bevara det åländska kulturarvet kan byggnad, byggnadsgrupp och bebyggda områden som har väsentligt kulturhistoriskt eller arkitektoniskt värde förklaras skyddade i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Skydd som avses i denna lag kan även gälla del av byggnad samt bro, brunn eller annan dylik konstruktion liksom även område kring byggnad. Till byggnad hänförs fast inredning.

Med byggnad avses i denna lag vad som enligt 1 och 2 mom. kan vara föremål för skydd.

2 §. (2008/105) På område med detaljplan samt på område för vilket byggnadsförbud är gällande på grund av att detaljplan uppgörs eller ändras, tillämpas denna lag endast när skydd inte är möjligt med stöd av plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland eller när ett fortsatt bevarande av i denna lag avsedd byggnad inte i tillräcklig grad kan säkerställas med stöd av bestämmelserna i plan- och bygglagen eller när andra synnerliga skäl föreligger.

3 §. 1 mom. upphävt (2008/105).

Angående skydd av byggnad som är fast fornlämning och av kyrklig byggnad gäller vad därom är särskilt stadgat.

4 §. Målningar, inskrifter och utsmyckningar av kulturhistoriskt eller arkitektoniskt värde i eller på byggnad får inte rappas över, målas om eller på annat sätt förstöras och byggnaden får inte rivas eller ändras innan landskapsregeringen har underrättats om saken och beretts tillfälle att avbilda eller på annat sätt dokumentera dem.

2 kap. Beslut om skydd och skyddets innehåll

5 §. Ärende som gäller skydd av byggnad avgörs av landskapsregeringen.

Landskapsregeringen skall uppta skyddsärende till prövning på framställning av byggnadens ägare, den kommun inom vilken byggnaden är belägen eller förening eller stiftelse som verkar för bevarande av kulturella traditioner. Landskapsregeringen kan även på eget initiativ uppta skyddsärende till prövning.

Framställning skall göras skriftligen och skall innehålla beskrivning av byggnaden, uppgifter om vilken fastighet byggnaden är belägen på och om vem som äger byggnaden. Framställning skall vara utförligt motiverad.

Landskapsregeringen skall behandla ärende rörande skydd av byggnad i brådskande ordning.

6 §. Efter att ärende angående skydd av byggnad anhängiggjorts skall landskapsregeringen, såvitt fråga kan vara om i denna lag avsedd byggnad, utfärda förbud mot att vidta åtgärder som kan äventyra byggnadens kulturhistoriska värde. Förbudet skall utfärdas för viss tid, högst sex månader. Om synnerliga skäl föreligger kan landskapsregeringen förlänga förbudets giltighetstid med högst sex månader.

I 1 mom. avsett interimistiskt åtgärdsförbud gäller från den dag då ägaren av byggnaden erhåll del av beslutet. Beslutet gäller oavsett besvär, om inte bevärsmyndigheten annat beslutar.

7 §. Landskapsregeringen skall innan den fattar beslut om skydd bereda byggnadens ägare och, om byggnaden innehas av annan än ägaren, dess innehavare tillfälle att bli hörd. Landskapsregeringen skall även höra den kommun inom vilken byggnaden är belägen.

Vad i 1 mom. sägs gäller inte interimistiskt åtgärdsförbud.

8 §. I beslut om skydd av byggnad skall skyddsföreskrifter meddelas. Har inte annat bestämts träder skyddsföreskrifterna omedelbart i kraft till den del de gäller förbud mot att vidta åtgärder som kan äventyra byggnadens kulturhistoriska värde.

I skyddsföreskrifterna skall anges till vilka delar byggnaden inte får ändras samt i vilka hänseenden och på vilket sätt byggnadens ägare har att sörja för vården av byggnaden. I föreskrifterna får ägaren till byggnaden inte påföras större skyldigheter än vad som är nödvändigt för att bibehålla byggnadens kulturhistoriska eller arkitektoniska värde.

Skyddsföreskrifterna kan om så erfordras innehålla bestämmelser om att kringliggande område skall hållas i sådant skick att byggnadens utseende och karaktär inte förändras.

Skyddsföreskrifterna skall såvitt möjligt utformas i samförstånd med byggnadens och närliggande byggnads eller områdes ägare och innehavare.

9 §. Landskapsregeringen kan om ändrade förhållanden det påkallar ändra skyddsföreskrifterna.

Landskapsregeringen skall upphäva skyddet, om skyddet inte längre är ändamålsenligt eller om synnerliga skäl därtill är för handen.

10 §. Landskapsregeringen skall på ansökan meddela tillstånd till att byggnad med avvikelser från meddelade skyddsföreskrifter får ändras eller flyttas om åtgärden prövas vara nödvändig för att byggnaden skall kunna nyttjas på ett ändamålsenligt sätt eller om det av annan särskild orsak är påkallat. Sådant tillstånd får dock inte medges om byggnadens kulturhistoriska värde genom åtgärden väsentligt minskas. Om ansökan inte godkänns och om det planerade arbetet kan

O 31 LL (1988:56) om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

utföras på annat lämpligt sätt, skall landskapsregeringen ge sökanden erforderliga anvisningar härom.

11 §. Om skyddsföreskrift medför att byggnad inte kan användas på sedvanligt sätt eller på ett sådant sätt som medför skäligen nytta eller att ägaren åläggs att vidta särskilda åtgärder för att bevara det kulturhistoriska eller arkitektoniska värdet, har ägaren rätt att få full ersättning av landskapet. Ersättning erläggs dock inte till kommun.

I 1 mom. avsedd rätt tillkommer även innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till byggnad.

Ersättning erläggs inte för olägenhet eller skada som är ringa och inte heller för kostnader som föranleds av underhållsskyldighet enligt plan- och bygglagen eller landskapslagen (1998:82) om naturvård eller av sedvanligt underhåll av byggnaden. (2008/105)

12 §. Landskapsregeringen skall försöka nå överenskommelse om ersättningsbeloppet med den som är berättigad till ersättning. Uppnås inte överenskommelse skall landskapsregeringen utan särskild ansökan fastställa ersättningens storlek. Härvid skall i fråga om konstaterande av ersättningsskyldighet samt om bestämmande av ersättning och ersättningens belopp, förutom vad som är föreskrivet i denna lag, även beaktas vad som är bestämt i landskapslagen (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter. På sålunda fastställt ersättningsbelopp utgår årlig ränta om 16 procent, räknat från den dag då skyddsföreskrifterna meddelades.

Har förhållandena ändrats kan frågan om ersättning prövas på nytt enligt 11 §. Ersättningsskyldighet vid ändrade förhållanden gäller dock inte förluster eller kostnader som skall ersättas enligt tidigare beslut som vunnit laga kraft.

13 §. Landskapsregeringen skall, då allmänt behov det kräver, inlösa eller bevilja kommun tillstånd att inlösa i denna lag avsedd byggnad jämte erforderligt markområde, oberoende av huruvida beslut om skydd av byggnaden fattats eller inte.

Landskapsregeringen skall på ansökan av byggnadens ägare inlösa byggnad som förklarats skyddad om ägaren till följd av meddelade skyddsföreskrifter inte kan använda byggnaden på ett sätt som medför skäligen nytta.

14 §. Vad i detta kapitel är stadgat angående beslut om skydd skall i tillämpliga delar iakttas även då skyddsbeslut ändras eller upphävs.

3 kap. Särskilda bestämmelser

15 §. Tillsynen över efterlevnaden av denna lag utövas av landskapsregeringen och kommunernas byggnadsnämnder.

16 §. Har någon i strid med denna lag eller med stöd av densamma utfärdade förbud eller föreskrifter ändrat, flyttat eller rivit byggnad, kan landskapsregeringen ålägga vederbörande att inom viss tid vidta erforderliga åtgärder för att återställa byggnaden i ursprungligt skick. Vad här sägs gäller även då ägaren har försummat byggnadens underhåll.

Iakttas inte i 1 mom. avsett åläggande har landskapsregeringen rätt att låta utföra arbetet på den försumliges bekostnad. Kostnaderna för arbetet erläggs i förskott ur landskapets medel och kan helt eller delvis indrivnas till landskapet i den ordning som är stadgad [i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (FFS 367/1961)].

L om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (FFS 367/1961) har ersatts av L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

17 §. Landskapsregeringen kan på egen bekostnad med ägarens medgivande låta utföra nödvändiga underhållsarbeten i byggnad som förklarats skyddad med stöd av denna lag.

18 §. Landskapsregeringen äger tillträde till byggnad vars skyddande är anhängigt samt har rätt att göra de inspektioner och undersökningar som är erforderliga för efterlevnaden av denna lag.

Ägare till byggnad och, om annan än ägaren innehar byggnaden, innehavaren skall underrättas minst 14 dagar innan i 1 mom. nämnda åtgärder vidtas.

19 §. Landskapsregeringen kan bevilja ägare till byggnad, som förklarats skyddad, bidrag för underhåll och förbättring av byggnaden och dess omgivning.

Ägare till kulturhistoriskt eller arkitektoniskt värdefull byggnad kan beviljas bidrag även om byggnaden inte har förklarats skyddad med stöd av denna lag. Bidragstagare skall härvid förbinda sig att bevara byggnaden på det sätt landskapsregeringen föreskriver.

Som villkor för att erhålla bidrag kan uppställas att allmänheten skall äga tillträde till området eller byggnaden eller del därav. Har byggnaden förklarats skyddad skall villkoren överensstämma med skyddsföreskrifterna.

20 §. När ärende angående skydd av byggnad anhängiggjorts hos landskapsregeringen, när beslut om skydd har vunnit laga kraft och när skydd har upphört genom laga kraft vunnit beslut, skall landskapsregeringen anmäla därom till vederbörande domare. Domaren skall införa anteckning om anmälan i inteckningsregistret. I anmälan skall anges på vilken fastighet byggnaden är belägen.

21 §. Har byggnad som förklarats skyddad skadats eller förstörts skall ägaren ofördröjligen underrätta landskapsregeringen.

Har i 1 mom. avsedd byggnad förstörts skall landskapsregeringen utan dröjsmål underrätta i 20 § nämnd domare.

22 §. Ändring i landskapsregeringens beslut enligt denna lag kan sökas hos högsta förvaltningsdomstolen såvitt gäller beslutets laglighet. Beträffande ändamålsenligheten av sådant beslut får ändring inte sökas.

23 §. Den som bryter mot bestämmelse i denna lag eller mot föreskrift som har utfärdats med stöd därav, skall för överträdelse av bestämmelserna om byggnadsskydd dömas till böter, om han inte med stöd av annan lag skall dömas till strängare straff.

24 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Ikraftträdandebestämmelse (1988:56):

Denna lag träder i kraft den 1 september 1988.

Genom lagen upphävs landskapslagen (1983:40) den 25 juli 1983 om tillämpning i landskapet Åland av lagen om skydd för kulturhistoriskt märkliga byggnader.

Ärende rörande skydd av byggnad som anhängigjorts före lagens ikraftträdande behandlas enligt bestämmelserna i denna lag.

Beslut med stöd av tidigare gällande lag som rör byggnadsskydd förblir gällande efter det denna lag trätt i kraft. Önskar ägaren av den skyddade byggnaden att bestämmelserna i denna lag skall tillämpas på skyddet av byggnaden, skall han anhålla därom hos [landskapsstyrelsen].

O 32 Landskapslag (1986:58) om skydd för kulturhistoriskt värdefulla föremål

1 §. (2017/6) I denna lag finns bestämmelser om utförelse av vissa kulturhistoriskt värdefulla föremål (kulturföremål). Lagen har till ändamål att genom begränsning av utförelsen av kulturföremål från landskapet skydda det åländska kulturarvet.

Lagen innehåller även bestämmelser om skyddet av det nationella finländska kulturarvet och om återlämnandet av olagligt bortförda kulturföremål.

Utöver vad som föreskrivs i denna lag finns det bestämmelser om export av kulturföremål till länder utanför Europeiska unionen i rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål.

1a §. (1993/13) Bestämmelserna i denna lag om utförelse av kulturföremål tillämpas även på utförelse till utlandet av de föremål som avses i 3 § lagen om begränsning av utförelsen av kulturföremål (FFS 933/2016). Denna lag tillämpas inte på föremål som avses i 2 § 2 mom. och 4 § lagen om begränsning av utförelsen av kulturföremål och som är undantagna från krav på utförelsetillstånd. (2017/6)

Med avvikelser från bestämmelserna i 4 § får tillstånd inte beviljas för utförelse av föremål som avses i 1 mom., om det är viktigt från konstnärlig, vetenskaplig, historisk eller kulturhistorisk synpunkt att föremålet blir kvar i landet.

Utän hinder av vad i denna lag sägs behöver tillstånd inte sökas för utförelse av föremål som avses i 1 mom., om i 9 § lagen om begränsning av utförelsen av kulturföremål nämnt tillstånd beviljats för utförelse av föremålet. (2017/6)

1b §. Upphävd (2017/6)

2 §. Med kulturföremål avses i denna lag:

1) över 50 år gamla konstverk samt konstindustri- och konsthantverksprodukter;

2) andra över 50 år gamla föremål av allmänt kulturhistoriskt värde såsom byggnader, till byggnader hörande föremål, byggnadsmateriel, lös och fast in-

redning, hushållsartiklar, arbetsredskap och -maskiner, vägnings- och mättningsredskap, anordningar för angivande av tid, nautiska föremål, musikinstrument, dräkter och andra textilier, toalettöremål, pipor och snusdosor, fångstredskap, vapen och tillbehör till vapen, fortskaffnings- och transportmedel, leksaker och spel, prydnadsföremål, smycken, miniatyrmodeller, föremål med anknytning till viss trosföreställning, sigill, handlingar och manuskript, fotografier, negativ och fotografiutrustning, film- och ljudupptagningar, trycksaker, kartor och ritningar; samt

3) värdefulla föremål och manuskript oberoende av ålder, om de har anknytning till den åländska historien eller bemärkta personer.

Vad i denna lag sägs om kulturföremål gäller även del av i 1 mom. nämnda föremål.

3 §. Den som har för avsikt att föra ut kulturföremål skall ha tillstånd till utförelsen av landskapsregeringen. Kulturföremål får dock utföras utan tillstånd om föremålet förs ut av offentlig institution eller institution, som erhåller bidrag av landskapet eller kommun, och föremålet skall föras tillbaka till landskapet eller är tillfälligt inlånat till landskapet.

Tillstånd skall beviljas om

1) föremålet är framställt utanför landskapet och inte under de senaste 70 åren funnits minst 50 år på Åland;

2) föremålets ägare flyttar från landskapet och föremålet ingår i hans personliga bohag;

3) föremålet härrör från ett i landskapet beläget bo och genom arv eller avvittring har tillfallit person som är bosatt utanför landskapet; eller

4) (1993/13) landskapsregeringen inte finner särskilda skäl att enligt 4 § vägra tillstånd.

Ålands landskapsregering utfärdar även exporttillstånd för kulturföremål enligt rådets förordning om export av kulturföremål. (2017/6)

4 §. Tillstånd till utförelse beviljas inte om det är viktigt från konstnärlig, vetenskaplig, historisk eller kulturhistorisk synpunkt att föremålet blir kvar i landskapet. Dock får även i sådant fall tillstånd beviljas om särskilda skäl föreligger.

5 §. Beslut om tillstånd till utförelse är gällande under ett år räknat från den tidpunkt när det fattades om inte annan giltighetstid bestämts.

6 §. Tillstånd till utförelse skall sökas skriftligen. Till ansökan skall fogas av landskapsregeringen föreskrivna handlingar.

När fråga är om utförelse av föremål som tillsammans bildar en samling eller annan helhet skall tillstånd sökas för hela gruppen av föremål.

Om det för utförelsen av ett föremål samtidigt krävs ansökan om exporttillstånd enligt rådets förordning om export av kulturföremål och ansökan om tillstånd enligt denna lag, ska ansökan göras enligt rådets förordning. (2017/6)

7 §. I samband med handläggningen av ärende rörande beviljande av tillstånd till utförelse av kulturföremål har landskapsregeringen rätt att granska, kopiera och

fotografera föremålet, om inte den som önskar utföra föremålet åsamkas oskäligt dröjsmål härav.

8 §. (1993/13) Polismyndigheten övervakar utförelsen av kulturföremål och i fråga om utförelsen till utlandet övervakar även tullmyndigheten. Om polis- och tullmyndighetens rätt att använda tvångsmedel för att övervaka utförelsen av kulturföremål stadgas i rikslagsstiftning. Polis- och tullmyndigheten kan fördra företeende av bevis om tillstånd till utförelse eller utredning över att fråga är om föremål för vilket inte krävs tillstånd.

8a §. (2017/6) Lagen om återlämnande av kulturföremål som olagligt förts bort från territoriet för en medlemsstat i Europeiska unionen (FFS 1292/2015), nedan kallad rikslagen, ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i 8b §.

Ändringar i rikslagen ska tillämpas på Åland från den dag de träder i kraft i riket.

8b §. (2017/6) De förvaltningsuppgifter som enligt 3 § i rikslagen ankommer på en central myndighet ska på Åland skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskaps lagstiftningsbehörighet. Landskapsregeringens förvaltningsuppgifter gäller återlämnandet av olagligt bortförda kulturföremål som finns i landskapet eller som olagligt förts ut ur landskapet.

8c §. (2017/6) Utan hinder av vad i denna lag sägs krävs inte tillstånd från landskapsregeringen för utförelse av kulturföremål om behörig domstol beslutat om återlämnande av kulturföremål som olagligt förts bort den 1 januari 1995 eller senare från ett land som ingår i det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

9 §. (2017/6) Ändring i landskapsregeringens beslut om avslag på ansökan om tillstånd till utförelse får, såvitt gäller beslutets laglighet, sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen med iakttagande av vad i förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996) är föreskrivet.

10 §. (2017/6) Den som i strid med denna lag utför eller försöker utföra kulturföremål för vilket krävs tillstånd till utförelse ska för olovlig utförelse av kulturföremål eller för försök därtill dömas till böter.

11 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987. Person som flyttat från landskapet före denna lags ikraftträdande har rätt att utan hinder av bestämmelserna i denna lag inom ett år från lagens ikraftträdande utföra det personliga bohag han har i landskapet vid den tidpunkt då lagen träder i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2017/6):

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2017.

Ansökningar om tillstånd för utförelse av kulturföremål som är anhängiga när lagen träder i kraft slutbehandlas enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

0 33 Landskapslag (1997:82) om allmänna bibliotek

1 §. *De allmänna bibliotekens ändamål*

De allmänna bibliotekens ändamål är att tillgodose allmänhetens behov av kunskap, bildning och förströelse, främja intresset för litteratur och konst samt stödja utbildning och självständiga studier. De allmänna biblioteken skall även ge bistånd vid inhämtande av information samt verka för att databaserad information görs tillgänglig för allmänheten. I syfte att uppfylla detta ändamål skall de allmänna biblioteken ställa böcker och andra medier till allmänt förfogande samt ge handledning när det gäller att använda bibliotek.

2 §. *Upprätthållande av allmänna bibliotek*

Varje kommun skall, ensam eller i samarbete med annan kommun, upprätthålla ett allmänt bibliotek med skyldighet att låna ut böcker och andra medier till kommuninvånarna.

3 §. *Bibliotekstjänster i vårdinrättningar*

Sjukhus och andra vårdinrättningar, som upprätthålls av landskapet, en kommun eller ett kommunalförbund och som har vårdtagare vilka inte utan svårigheter kan besöka de kommunala biblioteken, skall tillhandahålla sina vårdtagare bibliotekstjänster. Dessa tjänster skall på begäran av vårdinrättningen tillhandahållas av de kommunala biblioteken.

För de merkostnader som ett kommunalt bibliotek orsakas till följd av att bibliotekstjänsterna tillhandahålls utanför kommunens bibliotek, kan ersättning begäras av den vårdinrättning som erhåller tjänsterna. Grunderna för ersättningarna fastställs av kommunfullmäktige.

4 §. *Avgiftsfri biblioteksservice*

För användning och utlåning av bibliotekets egna samlingar får avgift inte uppbäras.

5 §. *Bibliotekens förvaltning*

Det ankommer på landskapsregeringen att skapa förutsättningar för upprätthållandet av allmänna bibliotek i landskapet.

De uppgifter som ankommer på kommunen enligt bestämmelserna i denna lag skall skötas av en nämnd eller kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut. (2007/107)

6 §. *Centralbibliotek för de allmänna biblioteken*

För att komplettera, stödja och samordna verksamheten vid de allmänna biblioteken och vid bibliotek som upprätthålls av landskapet skall det finnas ett centralbibliotek vars verksamhetsområde är hela landskapet. Landskapsregeringen förordnar med kommunens samtycke ett allmänt bibliotek till centralbibliotek och kan med kommunens medgivande anförtro centralbiblioteket särskilda uppgifter.

Närmare bestämmelser om centralbiblioteket utfärdas genom landskapsförordning.

Se biblioteksförordning (1997:83) för landskapet Åland.

7 §. Personal

Om behörighetskrav för bibliotekspersonal stadgas i landskapsförordning.

Se biblioteksförordning (1997:83) för landskapet Åland

8 §. (2017/133) Landskapsandel

För finansieringen av biblioteken tilldelas kommunen landskapsandel enligt landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna.

9 §. Ändringssökande

I beslut som kommunalt förvaltningsorgan fattat med stöd av denna lag får ändring sökas i enlighet med vad som stadgas i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

10 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1962:8) den 12 april 1962 om allmänna bibliotek och biblioteksförordningen (1964:4) för landskapet Åland av den 20 februari 1964.

O 34 Biblioteksförordning (1997:83) för landskapet Åland**1 §. Allmänt**

I denna landskapsförordning finns bestämmelser om centralbibliotekets uppgifter samt om behörighetskraven för de allmänna bibliotekens personal.

2 §. Centralbibliotekets uppgifter

Centralbibliotekets uppgifter är att:

1) samordna biblioteksverksamheten vid de allmänna och de av landskapet upprätthållna vetenskapliga biblioteken samt fungera som informationscentral genom att

a) upprätthålla en databas över litteratur och övrig media vid biblioteken,

b) utveckla arbetsmetoder samt anskaffa och utveckla hjälpmedel för biblioteksverksamheten i landskapet, samt

c) utgöra en central för fjärrlåneverksamheten;

2) i samarbete med landskapsregeringen anordna fortbildning för de allmänna bibliotekens personal,

3) anskaffa och upprätthålla en så fullständig samling som möjligt av litteratur och övrig media som berör landskapet, samt

4) fungera som bibliotek för högskoleundervisningen i landskapet.

3 §. (2003/87) Behörighetskrav

Behörighetskrav för en tjänst som *bibliotekarie*, som gäller arbetsuppgifter för centralbiblioteket, är vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, avlagd examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier i vilken ingår eller utöver vilken har slutförts minst 35 studieveckors eller motsvarande ECTS-poängs ämnesstudier inom området biblioteks- och informationsförvaltning vid universitet eller högskola. (2005/33)

Behörighetskrav för en tjänst som *bibliotekarie* vid allmänt bibliotek är högskoleexamen i vilken ingår eller utöver vilken har slutförts minst 20 studieveckors eller motsvarande ECTS-poängs ämnesstudier inom området biblioteks- och informationsförvaltning vid universitet eller högskola. (2005/33)

Behörighetskrav för en tjänst som *bibliotekssekreterare* är examen på gymnasialstadienivå i vilken ingår minst 15 studieveckors grundstudier eller utöver vilken har slutförts minst 15 studieveckors eller motsvarande ECTS-poängs fristående grundstudier inom området biblioteks- och informationsförvaltning vid universitet eller högskola. (2005/33)

Behörighetskrav för en tjänst som *biblioteksassistent* är sådan skicklighet och förmåga som behövs för att tjänsten skall kunna skötas.

Även den som inte uppfyller behörighetsvillkoren enligt 1-3 mom., till den del det gäller ett visst antal studieveckor eller motsvarande ECTS-poängs ämnes- eller grundstudier i biblioteks- eller informationsförvaltning, kan vara behörig om motsvarande kunskaper har förvärvats på annat sätt (2005/33)

Med studievecka avses studier som normalt omfattar en studieinsats på 40 arbetstimmar för att uppnå målen för studierna.

4 §. Övergångsbestämmelse

Den som när denna förordning träder i kraft innehar kompetens för bibliotekarietjänst vid allmänt bibliotek enligt de bestämmelser som då gäller skall fortfarande anses kompetent för sådan tjänst.

Ikraftträdandebestämmelse (2003/87):

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2004.

Den som när denna förordning träder i kraft är behörig för tjänst vid allmänt bibliotek enligt de bestämmelser som då gäller skall fortfarande anses behörig för sådan tjänst.

O 35 Landskapslag (1983:39) om kulturell verksamhet**1 kap. Allmänna bestämmelser**

1 §. (1996/54) För att främja och stöda den kulturella verksamheten i landskapet verkar dels landskapsregeringen och dess underlydande myndighet Ålands kulturdelegation, dels kommunerna.

2 kap. Ålands kulturdelegation (1996/54)

2 §. (1996/54) Bestämmelser om Ålands kulturdelegation finns i landskapslagen (1996:53) om Ålands kulturdelegation.

3 kap. Kommunala kulturnämnder

3 §. (2007/108) Frågor rörande kulturverksamheten i kommunen liksom de särskilda uppgifter som ankommer på kulturnämnden enligt denna lag handhas av en kulturnämnd, en annan nämnd eller av kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

O 36 LL (1996:53) om Ålands kulturdelegation

4 §. Upphävd (2007/108).

5 §. Kulturnämnden har till uppgift:

1) att följa den kulturella verksamhet som bedrivs i kommunen, ta initiativ och göra framställningar beträffande verksamheten samt avge yttranden;

2) att skapa kulturella kontakter och främja kulturellt samarbete;

3) att vid behov uppgöra förslag till en plan för den kulturella verksamhet som möjligen förutsätts i kommunplan;

4) att sörja för den information samt understöda det forsknings- och utredningsarbete som rör den kulturella verksamheten;

5) att uppgöra förslag till anskaffande och utrustning av de utrymmen som erfordras för den kulturella verksamheten, med särskilt beaktande av möjligheterna till mångsidig användning av dem;

6) att stöda organisationer som visar kulturell aktivitet;

7) att besluta om fördelningen av de anslag som i kommunens budget har reserverats för att stöda organisationer som bedriver kulturell verksamhet i kommunen samt att stöda annan lokal kulturell verksamhet;

8) att anordna kulturevenemang; och

9) att utföra de uppgifter som ålagts nämnden i dess instruktion.

6 §. Kommun kan för det kulturella arbetet anställa en eller flera personer. Anställningen kan innehåsa som huvudsyssla, bisyssla eller i lämplig kombination med annan tjänst. Tjänsten kan vara gemensam för flera kommuner.

4 kap. Landskapsandelar som beviljas kommunerna

7 §. (2017/134) För finansieringen av kulturverksamheten tilldelas kommunen landskapsandel enligt landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna.

8 §. (1993/94) Kompetensvillkor är:

1) för kultursekreterare, för tjänsten lämplig examen på högskole- eller institutnivå samt god kännedom om kulturell verksamhet,

2) för kulturinstruktör, för tjänsten lämplig examen på högskole- eller institutnivå eller genom praktisk kulturell verksamhet förvärvad kompetens samt

3) för konstinstruktör, lämplig examen eller på annat sätt förvärvad kompetens på konstens område.

9-10 §§. Upphävda (1993/94).

5 kap. Landskapsunderstöd (1993/94)

11 §. (1993/94) Kommun och registrerad förening kan enligt landskapsregeringens prövning beviljas landskapsunderstöd för anläggningsprojekt som avser lokaler för kulturverksamhet.

Landskapsunderstöd skall sökas hos landskapsregeringen senast vid den tidpunkt som landskapsregeringen fastställer. Till ansökan skall fogas av landskapsregeringen föreskriven utredning.

När landskapsunderstöd enligt 1 mom. beviljas för ett anläggningsprojekt gäller i fråga om projektet i tillämpliga delar vad som föreskrivs om stöd för anläggningsprojekt i landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna. Bestämmelserna i 30 och 31 §§ i nämnda lag tillämpas dock inte och trots lagens 26 § fastställer landskapsregeringen till vilket belopp landskapsunderstöd högst kan beviljas. (2017/134)

12 §. Registrerad förening eller stiftelse som bedriver kulturell verksamhet kan beviljas understöd. Om inte annat följer av landskapslagen (1996:53) om Ålands kulturdelegation eller landskapsregeringen beslutat annorlunda skall en sådan ansökan om understöd prövas av delegationen. I fråga om övriga stödtagare stadgas närmare i landskapslagen om Ålands kulturdelegation. (1996/54)

Ansökan om understöd skall tillställas landskapsregeringen vid tidpunkt som landskapsregeringen bestämmer. Till ansökan skall fogas verksamhetsberättelse med bokslut för föregående verksamhetsår och verksamhetsplan samt budgetförslag för det kommande verksamhetsåret.

Landskapsregeringen kan återkräva beviljat understöd som inte använts på avsett sätt.

13 §. Innan understöd beviljas kan landskapsregeringen till registrerad förening som föregående år erhållit understöd, erlagga förskott på understödet till högst det belopp som föreningen föregående år har erhållit i understöd.

6 kap. Särskilda bestämmelser

14 §. Upphävd (1993/94).

15 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan vid behov utfärdas genom landskapsförordning.

För de i 7 § 1 mom. 1 punkten avsedda avlöningskostnaderna utgår landskapsandel första gången för år 1983.

O 36 Landskapslag (1996:53) om Ålands kulturdelegation

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. (2005/29) *Ålands kulturdelegation*

Ålands kulturdelegation är en Ålands landskapsregering underlydande myndighet som tillsätts av landskapsregeringen för att stöda och utveckla åländskt kulturliv.

2 §. Kulturdelegationens verksamhet

Ålands kulturdelegation skall i enlighet med av lagtinget fastställd rambudget och därtill hörande motiveringar för landskapets kultursektor samt i enlighet med landskapsregeringens kulturpolitiska riktlinjer och särskilda instruktioner fatta beslut i kulturfrågor. De moment i budgeten för landskapet Åland som avser medel för kulturell verksamhet benämns nedan kulturbudget.

Delegationen skall ta initiativ i kulturfrågor och skall härvid på föredragning av vederbörande tjänsteman och i enlighet med landskapsregeringens instruktioner döröm

a) efter förslag av Ålands penningautomatförenings fördelningsråd upprätta förslag till ramar för landskapets kulturbudget,

b) efter förslag av Ålands penningautomatförenings fördelningsråd fördela de i kulturbudgeten upptagna medlen till kulturell verksamhet samt

c) (2005/29) upprätthålla kontakter med kommunernas kulturnämnder och med kulturella organisationer och institutioner.

2 kap. Kulturdelegationens sammansättning

3 §. Kulturdelegationens ordinarie medlemmar

Ålands kulturdelegation tillsätts för den tid under vilken landskapsregeringens mandatperiod varar. Delegationen skall ha minst fem och högst sju medlemmar. Landskapsregeringen utser ordföranden för delegationen bland dess medlemmar. Delegationen väljer inom sig en vice ordförande. Till delegationen kan knytas sakkunniga. (2005/29)

Om en medlem av delegationen avlider eller befrias från sitt uppdrag innan tiden för uppdraget är ute skall landskapsregeringen tillsätta en ny medlem.

4 §. Ersättare för kulturdelegationens ordinarie medlemmar

För Ålands kulturdelegations medlemmar utser landskapsregeringen ersättare på samma grunder som vid tillsättande av delegationens ordinarie medlemmar. Bestämmelser om delegationens medlemmar gäller i tillämpliga delar även ersättarna.

3 kap. Kulturdelegationens arbetsordning

5 §. Sammankallande

Ålands kulturdelegation sammankallas av ordföranden eller vid förfall för denne av delegationens vice ordförande. Kallelsen bör vara skriftlig och skall om möjligt ange de ärenden som skall handläggas vid sammanträdet.

6 §. Beslutförhet

Ålands kulturdelegation är beslutför då ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av medlemmarna är närvarande. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst.

Delegationens beslut skall delges landskapsregeringen. Delegationens verksamhetsberättelse skall årligen före utgången av mars månad delges landskapsregeringen.

7 §. Budget

Ålands kulturdelegation får varje år för sin verksamhet ett ramanslag ur landskapets budget och kan på anhållan beviljas tilläggsanslag.

8 §. Ersättning

Landskapsregeringen skall fastställa grunderna för ersättning till Ålands kulturdelegations ordförande, vice ordförande, medlemmar och sakkunniga.

4 kap. Särskilda bestämmelser

9 §. Besvär

Ett beslut som Ålands kulturdelegation fattat med stöd av denna lag kan avseende lagligheten överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

10 §. Reglemente

Närmare bestämmelser om Ålands kulturdelegations verksamhet kan av landskapsregeringen utfärdas genom reglemente.

10a §. (2017/102) Elektronisk anslagstavla

Ålands kulturdelegation ska ha en elektronisk anslagstavla på sin webbplats. Vid tillkännagivandet på anslagstavlan ska bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Den elektroniska anslagstavlan ska vara lättillgänglig och kunna särskiljas från övrigt innehåll på webbplatsen. Delegationen ska i sina lokaler eller på någon annan plats ge allmänheten möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan.

11 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1997.

Åtgärder denna lag förutsätter får vidtas innan den trätt i kraft.

Medlemmarna i kulturrådet, som tillsatts enligt de bestämmelser som gällde före denna lag träder i kraft, kvarstår i sina uppdrag för en tid som motsvarar mandatperioden för den vid lagens ikraftträdande verkan- de [landskapsstyrelsen]. Efter det att denna lag trätt i kraft benämns kulturrådet Ålands kulturdelegation och verkar i tillämpliga delar enligt lagens bestämmelser. De bestämmelser om tillsättande av Ålands kulturdelegation, vilka finns i denna lag, tillämpas första gången efter det att ny [landskapsstyrelse] tillträder efter ikraftträdandet av denna lag.

O 37 Landskapslag (1985:29) om stöd för litterär verksamhet

1 §. För främjande av den åländska litteraturen skall varje år anslås ett belopp motsvarande tio procent av det belopp som under det föregående kalenderåret använts för att anskaffa litteratur till de allmänna bibliotek som upprätthålls av kommunerna.

Det i 1 mom. nämnda beloppet utdelar [landskapsstyrelsen] som stipendier och understöd åt författare och översättare.

2 §. Stipendier kan beviljas författare och översättare av skönlitteratur och facklitteratur vilkas böcker tillhandahålls avgiftsfritt i allmänna bibliotek. Stipendier kan även tilldelas annan utövare av skapande litterär verksamhet, vars verk tillhandahålls i allmänt bibliotek eller på annat sätt är tillgängligt för allmänheten.

Stipendier beviljas inte författare och översättare av vetenskapliga undersökningar, läroböcker eller annan därmed jämförbar litteratur.

Om [landskapsstyrelsen] inte annorlunda beslutar utdelas stipendier utan ansökan.

O 38 LL (2009:54) om landskapsbidrag till bildningsförbund

3 §. Flerårigt stipendium kan efter ansökan beviljas i landskapet bosatt författare och översättare för verksamhet som är särskilt omfattande och av stort litterärt intresse.

4 §. Understöd kan utdelas åt äldre författare och översättare som lever under knappa förhållanden samt åt författare och översättare, vilka på grund av sjukdom eller arbetsoförmåga råkat i ekonomiska svårigheter.

Ikraftträdandebestämmelse (1985:29):

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1962:9) den 12 april 1962 om vissa stipendier och understöd åt författare och översättare.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1985.

O 38 Landskapslag (2009:54) om landskapsbidrag till bildningsförbund

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om landskapsbidrag till bildningsförbund som tillhandahåller ett fritt och frivilligt bildningsarbete.

2 §. Landskapsbidragets syfte

Landskapets stöd till det fria bildningsarbetet ska ha till syfte att främja livslångt lärande, ett aktivt medborgarskap och demokrati samt verksamhet i medborgarsamhället.

3 §. Definitioner

I denna lag använda begrepp ska ha den betydelse som anges i denna paragraf.

1) **Fritt bildningsarbete** är en form av lärande och förkovran som i första hand riktar sig till vuxna som genom fritt kunskapssökande önskar lära och förkovra sig utanför de formella utbildningssystemen, med mer eller mindre strikt upplagda utbildnings-, läro- och kursplaner jämte examina. Fritt bildningsarbete har inga begränsningar beträffande ämnen som kan studeras.

2) Ett **bildningsförbund** är en registrerad förening vars syfte är att ordna en fri och frivillig bildningsverksamhet i form av studiecirkel, kurser eller liknande. Ett bildningsförbund består av sina medlemmar och verksamheten riktar sig i första hand till dessa.

3) En **studiecirkel** är en frivilligt sammansatt arbetsgrupp, vars verksamhet syftar till att främja sina deltagares kunskapsbehov och -intressen enligt en innehållsbeskrivning som fastställs av det bildningsförbund till vilken studiecirkeln är ansluten.

4) En **kurs** är en ledarledd bildningsform som är uppdelad i två eller flera föreläsningar eller liknande tillfällen.

2 kap. Grunder för landskapsbidrag

4 §. Landskapsbidrag

Ett bildningsförbund med hemort i landskapet Åland kan beviljas ett årligt landskapsbidrag för

1) bildningsförbundets administration,

2) bildningsverksamhet i form av studiecirkel och kurser,

3) särskilda utvecklings- eller andra projekt som hänför sig till bildningsverksamheten samt för

4) bildningsverksamhet i form av öppna föreläsningar och öppna seminarier om verksamheten kan bedömas vara av allmännyttigt slag.

5 §. Landskapsbidragets belopp

Landskapsbidraget till ett bildningsförbund kan uppgå till högst 85 procent av mottagarens godtagbara kostnader enligt senast fastställda bokslut.

Godtagbara kostnader för ett bildningsförbunds administration är personalkostnader för en verksamhetsledare, expertarvoden samt material-, rese- och hyreskostnader som hänför sig till bildningsverksamheten. Personalkostnader för studiecirkel- och kursledare samt andra kostnader som direkt hänför sig till verksamheten, såsom material-, hyres- och resekostnader, anses vara godtagbara kostnader för bildningsverksamhet i form av studiecirkel och kurser. Godtagbara kostnader för särskilda utvecklings- eller andra projekt är expertarvoden samt material-, rese- och hyreskostnader. Annonserings-, hyres- och resekostnader anses vara godtagbara kostnader för bildningsverksamhet i form av öppna föreläsningar och öppna seminarier.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om vilka utgifter och belopp som ska anses vara godtagbara kostnader.

6 §. Studiecirkelverksamhet

För att en studiecirkel ska vara bidragsberättigad enligt denna lag ska den bestå av minst tre personer som ordnar minst fem studiemöten. Studiecirkelns deltagare ska ha fyllt tretton år.

7 §. Kursverksamhet

För att en kurs ska vara bidragsberättigad enligt denna lag ska den ha minst fem deltagare.

Det landskapsbidrag som beviljas ett bildningsförbund för kursverksamhet ska ha medlemsförening i bildningsförbundet som medarrangör.

3 kap. Ansökan och utbetalning av landskapsbidrag

8 §. Ansökan

Ansökan om landskapsbidrag till ett bildningsförbund prövas av Ålands kulturdelegation. Landskapsstödet ska sökas skriftligen eller på något annat sätt som Ålands kulturdelegation har godkänt. (2021/33)

En ansökan om landskapsbidrag ska inlämnas till landskapsregeringen senast vid den tidpunkt som landskapsregeringen bestämmer. Till en ansökan ska bifogas senast fastställda verksamhetsberättelse och bokslut samt ett förslag till verksamhetsplan och budget för det år som ansökan gäller.

Sökanden ska, utöver vad som sägs i 2 mom., i samband med ansökan om landskapsbidrag lämna Ålands kulturdelegation de uppgifter som Ålands kulturdelegation behöver känna till för att avgöra en ansökan. (2021/33)

9 §. (2021/33) Beslut

Landskapsbidrag till ett bildningsförbund beviljas av Ålands kulturdelegation inom ramen för landskapsbudgeten och med beaktande av bestämmelserna om Ålands kulturdelegations verksamhet enligt landskapslagen (1996:53) om Ålands kulturdelegation.

Av beslutet ska mottagaren, ändamålet, beloppet, de villkor som är förenade med bidraget och ordningen för utbetalningen framgå. Om inget stöd beviljas ska orsaken framgå av beslutets motivering. Ålands kulturdelegations beslut ska vara skriftligt. Villkor för erhållande av bidrag är att verksamhetsspråket är svenska. Vid bildningsarbete kan främmande språk användas.

10 §. (2021/33) Övervakning

Ålands kulturdelegation övervakar att syftet med landskapsbidragen uppfylls.

Bildningsförbundet ska fortlöpande lämna Ålands kulturdelegation riktiga och tillräckliga uppgifter för övervakningen av att villkoren i beslutet och lagstiftningen i övrigt iakttas.

11 §. (2021/33) Återkrav

Ålands kulturdelegation ska besluta att utbetalningen av landskapsbidrag ska upphöra samt att landskapsbidrag som redan har betalats ut helt eller delvis ska återkrävas om det har använts för ett väsentligt annat ändamål än vad det har beviljats för, om bidragstagaren har lämnat felaktiga uppgifter som haft en väsentlig inverkan på att bidraget har beviljats, dess belopp eller villkor eller om bidragstagaren hemlighållit omständigheter som väsentligt har inverkat på beslutet om beviljande.

Beslut om upphörande av utbetalning och återkrav av landskapsbidrag ska fattas utan dröjsmål. Av särskilda skäl kan beslut fattas inom två kalenderår efter det att Ålands kulturdelegation har fått kännedom om en sådan omständighet med stöd av vilken utbetalningen av landskapsbidraget ska upphöra eller återkrävas. Åtgärder för återkrav av landskapsbidrag får inte längre vidtas när fem år har förflutit från det att landskapsbidraget eller den sista posten av det betalades ut.

Återkravet får drivas in i enlighet med lagen om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007). Återkravet kan även verkställas på så sätt att från landskapsbidrag enligt denna lag som Ålands kulturdelegation senare betalar till bidragstagaren, avdras det belopp som ska återkrävas.

12 §. (2021/33) Ränta på återkrav

Ålands kulturdelegation kan bestämma att den som ska återbetala landskapsbidrag ska betala en årlig ränta på det återkrävda stödbeloppet enligt 3 § i räntelagen (FFS 633/1982) från den dag grunden för återkravet uppstår till dess att återbetalningen görs. Vid dröjsmål med återbetalning av landskapsbidrag som återkrävs ska bidragstagaren betala en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § i räntelagen från den dag beloppet återkrävs till den dag landskapsbidraget återbetalas.

13 §. Jämkning av återkrav

Återkravet kan frångås helt eller delvis, om detta anses skäligt och om utbetalningen av landskapsbidraget utan grund inte berodde på svikligt förfarande från bidragstagarens eller dennes företrädarens sida eller om det belopp som betalats utan grund är litet. Återkrävandet kan dessutom avbrytas efter det att beslut om återkrav har givits, om det med beaktande av bidragstagarens ekonomiska situation inte längre är ändamålsenligt att fortsätta återkrävandet eller om det med hänsyn till den återstående skuldens storlek medför oskäliga kostnader att fortsätta återkrävandet.

14 §. Landskapsförordning

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen utfärda närmare bestämmelser genom landskapsförordning om förutsättningarna och förfarandet vid beviljandet av landskapsbidrag enligt detta kapitel.

4 kap. Särskilda bestämmelser**15 §. Brott mot den offentliga ekonomin**

I fråga om brott mot den offentliga ekonomin ska iakttas vad som föreskrivs i landskapslagen (2002:60) om tillämpning i landskapet Åland av 29 kap. strafflagen (FFS 39/1889).

16 §. (2021/33) Rättelse

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som Ålands kulturdelegation har fattat kan inom 14 dagar, räknat från den dag beslutet delgavs vederbörande, skriftligen begära rättelse hos Ålands kulturdelegation. I rättelseyrkandet, som läggs till grund för Ålands kulturdelegations prövning, ska anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål.

17 §. (2021/33) Besvär

Ett beslut som Ålands kulturdelegation har fattat med anledning av ett rättelseyrkande får i fråga om lagligheten överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

5 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**18 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1965:31) om landskapsbidrag för studiecirkelverksamheten.

19 §. Tillämpning av äldre bestämmelser

I fråga om användning och övervakning av användningen, återbetalning och återkrav av landskapsbidrag för studiecirkelverksamhet som har beviljats innan denna lag träder i kraft samt besvär som avser bidraget ska de bestämmelser som gällde när landskapsbidraget beviljades samt villkoren i landskapsbidragsbeslutet iakttas.

0 39 Landskapslag (1989:31) angående landskapsgaranti för kulturella utställningar

1 §. I enlighet med denna lag kan landskapsgaranti beviljas för ersättande av skador som uppstått på utställningsföremål under konstutställningar, historiska och andra kulturella utställningar.

2 §. Landskapsgaranti som beviljats med stöd av denna lag ersätter skada endast till den del ersättning inte utgår på grund av försäkring eller annan säkerhet.

3 §. Landskapsgaranti kan endast avse sådana utställningar som anordnas av offentligt samfund, allmännyttiga samfund eller stiftelser.

4 §. [Landskapsstyrelsen] beslutar på ansökan av arrangör om landskapsgaranti skall beviljas. [Landskapsstyrelsen] beslutar också för vilken tid garantin skall gälla samt ställer sådana villkor som kan anses behövliga. Landskapsgarantin kan begränsas att avse endast del av samling eller av utställningslokal.

Landskapsgaranti beviljas högst till ett belopp som motsvarar föremålets försäkringsvärde. Den totala garantiansvarigheten för beviljade landskapsgarantier får samtidigt uppgå till högst 1.685.000 euro. (2002/24)

5 §. Landskapsgaranti kan användas för att ersätta kostnader för reparation av föremål och andra direkta kostnader till följd av sakskada. Dessutom kan ersättning utgå för värdeminskning eller för värdet av föremål som förstörts eller förlorats.

Har skada föranletts av att villkor som [landskapsstyrelsen] ställt i enlighet med 4 § 1 mom. inte iakttagits, betalas ersättning endast om det prövas oskäligt att förvägra ersättning eller om [landskapsstyrelsen] av andra särskilda skäl beslutar att ersättning skall betalas.

[Landskapsstyrelsen] betalar på ansökan ut ersättning till arrangören.

6 §. Har medel utbetalats med stöd av denna lag kan [landskapsstyrelsen] utöva regressrätt mot skadeansvarig från den dag [landskapsstyrelsen] beslutar att skada skall ersättas med landskapsgaranti.

[Landskapsstyrelsen] kan besluta att helt eller delvis avstå från regressrätten, om skadan inte förorsakats uppsåtligt och om det med beaktande av skadevållarens ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter bör anses oskäligt att regressrätten utövas.

7 §. Denna lag träder i kraft den 1 maj 1989.

0 40 Landskapslag (1987:86) om ungdomsarbete

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. I denna lag finns bestämmelser om hur ungdomsarbetet och ungdomsverksamheten i landskapet skall främjas och stödhas.

2 §. Ungdomsverksamheten i landskapet ordnas av ungdomsorganisationer och organisationer med ungdomsverksamhet. Landskapsregeringen och kommunerna skall verka för att skapa allmänna förutsättningar för den ungdomsverksamhet som organisationerna bedriver.

2 kap. Kommunala ungdomsnämnder och tjänstemän

3 §. (2007/109) Frågor rörande ungdomsarbetet och ungdomsverksamheten i kommunen liksom de särskilda uppgifter som ankommer på ungdomsnämnden enligt denna lag handhas av en ungdomsnämnd, en annan nämnd eller av kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

4 §. Upphävd (2007/109).

5 §. Ungdomsnämnden skall:

1) följa den ungdomsverksamhet och ungdomspolitik som bedrivs i kommunen, ta initiativ och göra framställningar samt avge yttranden i sådana angelägenheter;

2) skapa förutsättningar för utveckling av den lokala ungdomsverksamheten, stöda ungdomsföreningarna och annan verksamhet som de unga själva ordnar;

3) upprätthålla kontakt med myndigheter, hem, ungdomsföreningar och andra samfund;

4) sörja för utbildning och information som främjar ungdomsarbetet;

5) främja ungdomarnas intresse för internationellt samarbete;

6) framställa förslag till anskaffning, byggande och utrustning av lokaler och områden som behövs för ungdomsverksamheten samt följa och styra användningen av dessa;

7) besluta om fördelningen av de anslag som har anvisats för understöd till lokala ungdomsföreningar, för organisationer som bedriver ungdomsverksamhet och för verksamhet som de unga själva ordnar; samt

8) utföra övriga uppgifter som hör till nämndens verksamhetsområde.

6 §. Kommunen kan för handhavande av uppgifter inom ungdomsarbetet anställa en eller flera tjänstemän. Tjänsten kan innehas som huvudsyssla, bisyssla eller vara kombinerad med annan tjänst. Tjänsten kan vara gemensam för flere kommuner. För särskilda projekt kan tillfälliga tjänstemän anställas.

3 kap. Landskapsandelar som beviljas kommunerna

7 §. (2017/135) För finansieringen av ungdomsarbetet tilldelas kommunen landskapsandel enligt landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna.

8 §. Kompetensvillkor är:

1) för ungdomsdirektör, för tjänsten lämplig högskoleexamen och god förtrogenhet med ungdomsarbete,

2) för ungdomssekreterare, för tjänsten lämplig examen på högskole- eller institutnivå,

3) för ungdomsledare, för tjänsten lämplig examen på högskole- eller institutnivå eller annan för uppgiften lämplig utbildning samt

4) för övriga tjänster som är tillfälliga, för uppgiften lämplig utbildning och erfarenhet. (1993/93)

Landskapsregeringen kan av särskilda skäl bevilja dispens från i 1 mom. nämnda kompetenskrav.

9-10 §§. Upphävda (1993/93).

4 kap. Årliga understöd till landskapsomfattande organisationer

11 §. Landskapsomfattande ungdomsorganisationer och organisationer som bedriver ungdomsverksamhet kan beviljas årliga understöd för sin ungdomsverksamhet.

De i 1 mom. och i 6 kap. nämnda understöden skall sökas hos landskapsregeringen senast vid den tidpunkt som landskapsregeringen fastställer. Till ansökan skall fogas verksamhetsberättelse med bokslut för föregående räkenskapsår samt vid behov annan av landskapsregeringen föreskriven utredning. (1993/93)

12 §. Med årligt understöd kan täckas högst 85 procent av mottagarens godtagbara kostnader enligt bokslutet för respektive år.

Landskapsregeringen ger närmare anvisningar om de utgifter som utgör godtagbara kostnader vid beviljande av i 11 § avsett understöd.

13 §. Innan understöd beviljas kan landskapsregeringen till organisation som föregående år erhållit understöd, erlagga förskott på understödet till högst 90 procent av det tidigare erhållna beloppet.

För bestämmande av understödets storlek skall redogörelse för räkenskaperna beträffande användningen av i 1 mom. avsett förskott på understöd samt annan i 11 § avsedd utredning inlämnas till landskapsregeringen senast vid den av landskapsregeringen fastställda tidpunkten. (1993/93)

5 kap. Landskapsunderstöd för anläggningsprojekt (1993/93)

14 §. (1993/93) Kommuner, kommunalförbund och sammanslutningar i vilka bestämmanderätten innehas av kommuner eller kommunalförbund kan enligt landskapsregeringens prövning beviljas landskapsunderstöd för anläggningsprojekt som avser lokaler för ungdomsverksamhet.

När landskapsunderstöd enligt 1 mom. beviljas för ett anläggningsprojekt gäller i fråga om projektet i tillämpliga delar vad som föreskrivs om stöd för anläggningsprojekt i landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna. Bestämmelserna i 30 och 31 §§ i nämnda lag tillämpas dock inte och trots lagens 26 § fastställer landskapsregeringen till vilket belopp landskapsunderstöd högst kan beviljas. (2017/135)

15-19 §§. Upphävda (1993/93).

6 kap. Understöd för landskapsomfattande kursgårdar för ungdom

20 §. Med landskapsomfattande kursgårdar för ungdom avses sådana anläggningar som ägs av kommuner, kommunalförbund och ungdomsorganisationer samt andra samfund, vilka utför ungdomsarbete och

som huvudsakligen är avsedda för ungdoms- och lägerskolverksamhet.

Landskapsregeringen fastställer de grunder enligt vilka de i 1 mom. nämnda anläggningarna godkänns som landskapsomfattande kursgårdar för ungdom.

21 §. (1994/26) Landskapsregeringen kan, inom ramen för i landskapsbudgeten upptagna anslag, bevilja landskapsunderstöd för anläggningskostnader som uppstår då i 20 § avsedda anläggningar uppförs, anskaffas, förbättras eller utrustas.

22 §. Understöd kan beviljas för kostnader för avlönan- de av den personal som är anställd vid kursgårdarna samt för andra kostnader som föranleds av att dessa används av ungdomar.

Med understöd för i 1 mom. nämnda utgifter kan täckas högst 75 procent av de godtagbara driftskostnaderna.

23 §. Landskapsregeringen ger närmare anvisningar om de utgifter som skall anses vara i detta kapitel avsedda godtagbara anläggnings- och driftskostnader.

7 kap. Projektunderstöd

24 §. Landskapsregeringen kan bevilja projektunderstöd för ungdomsforskning och internationellt ungdomssamarbete samt för andra ändamål som främjar ungdomsverksamheten i landskapet och som inte nämnts i 3-6 kap.

25 §. Ansökan om i 24 § avsett understöd samt utbetalning och redogörelse för användningen av beviljat understöd skall ske vid tidpunkt och på sätt som landskapsregeringen bestämmer.

8 kap. Särskilda bestämmelser

26 §. (2017/135) På sammanslutning i vilken bestämmanderätten innehas av en kommun eller kommunalförbund tillämpas bestämmelserna om kommunalförbund i landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna.

27 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan vid behov utfärdas genom landskapsförordning.

28 §. Den som då denna lag träder i kraft utför de uppgifter som i 8 § avsedd tjänstemän skall handha, anses utan hinder av de kompetenskrav som är föreskrivna i denna lag kompetent för sysslan och kostnaderna för hans avlöning kan berättiga till landskapsandel.

29 §. Utan hinder av vad som stadgas ovan kan kommun beviljas landskapsunderstöd för ungdomslokaler som uppförts, förbättrats och tagits i bruk år 1977 eller därefter och för vilka ett hyresvärde fastställts med stöd av 6 § landskapslagen om kommunalt ungdomsarbete.

Landskapsunderstöd för hyresvärde utges räknat från ingången av år 1988 enligt 6 § 2 punkten i den i 1 mom. nämnda lagen. Understöd kan betalas till kommun under de 7 år som följer på det år då utrym- mena togs i bruk.

O 41 Idrottslag (1983:42)

Understödsystemet tillämpas även i fråga om ungdomslokaler för vilka [landskapsstyrelsen] har godkänt planeringshandlingarna och vilka börjat byggas före utgången av år 1987.

Ikraftträdandebestämmelse (1987:86):

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1988.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1973:20) den 27 april 1973 om kommunalt ungdomsarbete.

Utan hinder av vad som stadgas ovan skall landskapsandel till kommunerna för år 1987 beviljas enligt landskapsandelsskalan i 9 § denna lag.

O 41 Idrottslag (1983:42) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Med idrottsverksamhet avses i denna lag all idrott och motion som utövas under fritiden.

2 §. Det ankommer i första hand på landskapet och kommunerna att skapa allmänna förutsättningar för idrottsverksamheten. För ordnandet av idrottsverksamheten svarar i huvudsak de i denna lag avsedda idrottsorganisationerna.

3 §. I syfte att lika för alla skapa allmänna förutsättningar för idrott och motion samt erbjuda grundläggande möjligheter till utövande av sådan verksamhet beviljas, i enlighet med vad i denna lag stadgas, av landskapets medel landskapsandel och -understöd samt lån.

4 §. Den allmänna tillsynen över den med landskapets medel understödda idrottsverksamheten ankommer på landskapsregeringen.

2 mom. upphävt (1998/100).

2 kap. Kommunal idrottsförvaltning

5 §. (2007/110) Frågor rörande idrottsverksamheten i kommunen liksom de särskilda uppgifter som ankommer på idrottsnämnden enligt denna lag handhas av en idrottsnämnd, en annan nämnd eller av kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

6 §. Upphävd (2007/110).

7 §. Idrottsnämnden har till uppgift

1) att hålla sig underrättad om den idrottsverksamhet som bedrivs i kommunen samt ta initiativ och göra framställningar beträffande verksamheten;

2) att besluta om fördelningen av de anslag, som i kommunens budget har reserverats för stödjande av idrottsföreningars verksamhet, om denna uppgift har tilldelats nämnden i dess instruktion;

3) att vid behov uppgöra förslag till en plan för utvecklande och stödjande av idrott och motion i kommunen;

4) att avge utlåtanden och göra utredningar i frågor som hör till nämndens verksamhetsområde; samt

5) att utföra andra till nämndens verksamhetsområde hörande uppgifter.

3 kap. Landskapsandelar som beviljas kommunerna

8 §. (2017/136) För finansieringen av idrottsverksamheten tilldelas kommunen landskapsandel enligt landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna.

9-10 §§. Upphävda (1993/95).

4 kap. Understöd och lån för idrottsanläggningar

11 §. (1993/95) Kommuner, sammanslutningar eller stiftelser kan enligt landskapsregeringens prövning beviljas landskapsunderstöd och lån mot låg ränta för anläggningsprojekt som avser idrottsanläggningar med tillhörande fritidsutrymmen. Lån kan beviljas antingen särskilt för sig eller utöver understöd.

Landskapsunderstöd skall sökas hos landskapsregeringen senast vid den tidpunkt som landskapsregeringen fastställer. Till ansökan skall fogas av landskapsregeringen föreskriven utredning.

När landskapsunderstöd enligt 1 mom. beviljas för ett anläggningsprojekt gäller i fråga om projektet i tillämpliga delar vad som föreskrivs om stöd för anläggningsprojekt i landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna. Bestämmelserna i 30 och 31 §§ i nämnda lag tillämpas dock inte och trots lagens 26 § fastställer landskapsregeringen till vilket belopp landskapsunderstöd högst kan beviljas. (2017/136)

12 §. Förutsättning för erhållande av understöd eller lån är att idrottsanläggningen är ändamålsenlig och anpassad till regionala och lokala planer beträffande idrottsanläggningar samt uppfyller av landskapsregeringen fastställda villkor.

13-14 §§. Upphävda (1993/95).

15 §. Upphävd (1998/100).

16 §. Landskapsregeringen ger vid behov närmare anvisningar om vad som kan anses vara godtagbara anläggningskostnader för idrottsanläggningar samt om i detta kapitel avsedda understöd och lån.

5 kap. Landskapsunderstöd till särskilda idrottsorganisationer och -föreningar

17 §. (1998/100) Landskapsregeringen kan besluta att landskapsunderstödet till idrottsorganisationer och -föreningar skall fördelas och utbetalas av den registrerade föreningen Ålands idrottsförbund rf, som är en samarbetsorganisation för den åländska idrotts- och motionsrörelsen. Landskapsregeringen skall samtidigt besluta om allmänna villkor för fördelningen och utbetalningen av understöden.

Idrottsförbundet sköter offentliga förvaltningsuppgifter då det handlägger ett ärende som består i fördelning eller utbetalning av landskapsunderstöd. Vid skötseln av dessa uppgifter ska allmänna förvaltningsbestämmelser tillämpas och straffrättsligt tjänsteansvar gälla i enlighet med det som föreskrivs i annan lagstiftning. De beslut som idrottsförbundet fattar och som gäller landskapsunderstöd till en idrottsorganisation eller -förening ska delges organisationen eller föreningen genom bevislig delgivning eller genom att

iaktta ett annat delgivningsförfarande enligt förvaltningslagen för landskapet Åland. (2021/114)

Överförandet av befogenheter till Ålands idrottsförbund rf enligt 1 mom. skall ske genom landskapsförordning.

Se LF (1999:3) om överföring av vissa förvaltningsuppgifter på Ålands idrottsförbund.

18 §. 1 mom. upphävt (1998/100).

För ny organisations eller förenings verksamhet beviljas inte understöd utan särskilt skäl innan organisationen eller föreningen varit verksam under minst ett år.

19 §. I 17 § avsedd organisation eller förening kan årligen beviljas landskapsunderstöd på basen av sin budget.

Vid beviljande av landskapsunderstöd skall särskilt beaktas arten och omfattningen av organisationens eller föreningens verksamhet.

20 §. Upphävd (1998/100).

21 §. (1998/100)

Landskapsregeringen kan besluta att en organisation eller en förening skall till landskapet återbetala mottaget landskapsunderstöd eller del därav om

a) för mottagandet av landskapsunderstöd eller förskott därav lämnats felaktiga eller vilseledande uppgifter,

b) det i samband med revision eller annars framgår att landskapsunderstöd betalats utan grund eller

c) av landskapsregeringen beslutade villkor för landskapsunderstöd inte följts.

Landskapsregeringen kan avseende belopp, som enligt 1 mom. skall återbetalas, besluta att den berörda organisationen eller föreningen dessutom skall betala en årlig ränta enligt 6 procent från ingången av den månad under vilken ett förskott eller ett slutligt landskapsunderstöd utbetalats.

22 §. Vid beviljande av understöd beaktas såsom i 21 § nämnda godtagbara verksamhetsutgifter organisationens eller föreningens utgifter till deras bruttobelopp, med undantag av utgifterna för tävlings- och publikationsverksamhet i fråga om vilka endast en eventuell godtagbar förlust beaktas.

Utgifter på grund av affärsverksamhet eller inkomstens förvärvande är inte i 1 mom. avsedda godtagbara verksamhetsutgifter.

23 §. Innan landskapsunderstöd beviljas kan landskapsregeringen till organisation eller förening som föregående år erhållit understöd, erlägga förskott på understödet till högst det belopp som organisationen eller föreningen föregående år har erhållit i landskapsunderstöd.

6 kap. Landskapsunderstöd och -andel för avlönande av idrottssekreterare och instruktör

24 §. I 17 § avsedd organisation eller förening kan beviljas landskapsunderstöd för avlönande av idrottssekreterare eller -instruktör som handhar uppgifter inom idrottsväsendet. Härvid skall bestämmelserna i 5 kap. i tillämpliga delar iakttas.

25 §. Upphävd (1993/95).

26 §. (1993/95) Kompetenskraven för i 24 § avsedd idrottssekreterare eller -instruktör är vid idrottsinstitut avlagd idrottsinstruktörsexamen eller annan lämplig utbildning och god förtrogenhet med idrottsverksamhet.

7 kap. Andra landskapsunderstöd för främjande av idrottsverksamhet

27 §. Landskapsregeringen kan bevilja understöd för gymnastik- och idrottsvetenskapligt planerings- och forskningsarbete samt för andra ändamål som främjar idrottsverksamheten men vilka inte nämnts i 3-6 kap.

8 kap. Särskilda bestämmelser

28 §. (1998/100) Den som är missnöjd med ett beslut som Ålands idrottsförbund rf fattat i ett ärende som gäller fördelning och utbetalning av landskapsunderstöd får söka ändring i beslutet genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol.

Besvären skall anföras inom 30 dagar från den dag då beslutet delgavs. Till ett beslut som får överklagas skall idrottsförbundet foga en i förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996) avsedd besväransvisning.

29 §. (2017/136) På aktiebolag och andra sammanslutningar i vilka kommuner är medlemmar eller delägare och i vilka kommunen eller kommunalförbundet har avgörande inflytande tillämpas bestämmelserna om kommunalförbund i landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna.

30 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan vid behov utfärdas genom landskapsförordning.

O 42 Landskapsförordning (1999:3) om överföring av vissa förvaltningsuppgifter på Ålands idrottsförbund

1 §. Den registrerade föreningen Ålands idrottsförbund rf skall fördela och utbetala de understöd som enligt idrottslagen (1983:42) för landskapet Åland utgör landskapsunderstödet till idrottsorganisationer och -föreningar.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 februari 1999 och tillämpas första gången på fördelningen och utbetalningen av landskapsunderstödet till idrottsorganisationer och -föreningar för år 1999.

Internationella fördrag

När Finland sluter ett internationellt avtal (fördrag) som innehåller en bestämmelse vilken står i strid med SjL eller vilken faller inom landskapets behörighet, fördras lagtingets medverkan för att bestämmelsen ska bli gällande på Åland. (Se SjL 59 §). Nedan förtecknas gällande internationella avtal som sedan

1.1.1952 bringats i kraft med landstingets/lagtingets medverkan. Avtalstexten ingår i det nummer av Finlands författningssamlings fördragsserie som anges i förteckningens sista kolumn. Fördragslistan är uppdaterad t.o.m. ÅFS 2023:137.

Bilaterala avtal rörande beskattning

Stat	Avtalets syfte	Bifall	Fördragsserie
Albanien	För att undanröja dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och för att förhindra kringgående av skatt och skatteundrandragande	23.1.2023 (ÅFS 2023:100)	30/2023
Amerikas förenta stater	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet. - Ändring av avtalet.	19.12.1990 (ÅFS 1991:7) 25.9.2006 (ÅFS 2008:113)	2/1991 3/2008
Argentina	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet.	11.12.1995 (ÅFS 1996:78)	85/1996
Andorra	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	26.4.2010 (ÅFS 2011:62)	16/2011
Anguilla	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	22.3.2010 (ÅFS 2011:60)	42/2011
Antigua och Barbuda	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	29.9.2010 (ÅFS 2011:64)	61/2011
Armenien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet.	5.12.2007 (ÅFS 2008:119)	120/2007
Australien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	5.12.2007 (ÅFS 2008:120)	91/2007
Azerbajdzjan	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet.	25.9.2006 (ÅFS 2007:44)	94/2006
Bahamas	Vissa avtal om uppllysningar i fråga om skatteärenden.	2.6.2010 (ÅFS 2010:69)	87/2009
Bahrain	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	25.1.2012 (ÅFS 2012:61)	58/2012
Barbados	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst. - Ändring av avtalet.	15.1.1992 (ÅFS 1992:48) 25.1.2012 (ÅFS 2013:63)	79/1992 58/2013
Belgien	Undvika dubbelbeskattning och förhindrande av kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet. - Ändring av avtalet. - Ändring av avtalet.	30.11.1978 (ÅFS 1978:69) 15.1.1992 (ÅFS 1997:61) 2.12.2013 (ÅFS 2014:43)	66/1978 54/1997 13/2014

Belize	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	17.12.2010 (ÅFS 2013:113)	70/2013
Bermuda	Vissa avtal om inkomstbeskattning.	30.11.2009 (ÅFS 2011:61)	87/2009
Botswana	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	17.4.2013 (ÅFS 2015:76)	51/2015
Brasilien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt.	17.12.1997 (ÅFS 1998:12)	92/1997
Brittiska Jungfruöarna	Avtal om inkomstbeskattning.	30.11.2009 (ÅFS 2011:56)	59/2011
Brunei	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	3.12.2012 (ÅFS 2015:75)	49/2015
Bulgarien	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst.	29.11.1985 (ÅFS 1986:22)	11/1986
Caymanöarna	Vissa avtal om inkomstbeskattning.	30.11.2009 (ÅFS 2011:62)	34/2010
Cooköarna	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	22.3.2010 (ÅFS 2012:24)	11/2012
Costa Rica	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	23.11.2011 (ÅFS 2014:41)	63/2014
Cypern	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst.	21.1.2013 (ÅFS 2013:69)	40/2013
Dominica	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	29.9.2010 (ÅFS 2013:127)	79/2013
Egypten	Undvika dubbelbeskattning av inkomst och förhindra kringgående av inkomstskatt. (Avtalet slöts ursprungligen med Förenade Arabrepubliken.)	20.11.1965	12/1966
Estland	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet.	8.12.1993 (ÅFS 1994:19)	96/1993
Filippinerna	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	29.1.1981 (ÅFS 1981:65)	60/1981
Frankrike	Undvika dubbelbeskattning och kringgående av skatt på arv.	26.3.1959	26/1959
	Förhindra dubbelbeskattning av inkomst och förmögenhet samt kringgående av skatt.	15.3.1971	8/1972
Förenade Arabemiraten	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt.	17.12.1997 (ÅFS 1998:11)	90/1997
	Utbyte av upplysningar i fråga om skatteärenden.	27.3.2017 (ÅFS 2018:68)	79/2017
Georgien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	4.6.2008 (ÅFS 2008:123)	76/2008
Gibraltar	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	20.1.2010 (ÅFS 2010:66)	49/2010
Grekland	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	29.1.1981 (ÅFS 1981:66)	58/1981
Grenada	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	29.9.2010 (ÅFS 2012:52)	55/2012
Guernsey	Vissa avtal om inkomstbeskattning.	30.3.2009 (ÅFS 2009:49)	21/2009
	Protokollen om ändring av vissa avtal om inkomstbeskattning.	14.12.2022 (ÅFS 2023:97)	33/2023
Hongkong	Avtalet och protokollet för att undanröja dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och för förhindra kringgående och undvikande av skatt	12.12.2017 (ÅFS 2019:81)	79/2018, 1/2019
Indien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	22.3.2010 (ÅFS 2010:68)	58/2010

Indonesien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	14.11.1988 (ÅFS 1989:7)	4/1989
Irland	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och på realisationsvinst.	8.12.1993 (ÅFS 1994:15)	88/1993
Isle of Man	Vissa avtal om inkomstbeskattning.	30.4.2008 (ÅFS 2008:122)	74/2008
	Protokollen om ändring av vissa avtal om inkomstbeskattning.	14.12.2022 (ÅFS 2023:98)	40/2023
Israel	Förhindra dubbelbeskattning av inkomst och förmögenhet samt kringgående av skatt.	25.9.1998 (ÅFS 1998:117)	90/1998
Italien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	24.1.1983 (ÅFS 1983:54)	55/1983
	Skattelättnader för kulturinstitut.	28.4.1972 (ÅFS 1974:80)	33/1974
Jamaica	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	20.3.2013 (ÅFS 2016:61)	71/2015
Japan	Förhindra dubbelbeskattning av inkomst och kringgående av skatt.	20.11.1972 (ÅFS 1972:68)	43/1972
	- Ändring av artikel 2 och 23.	15.1.1992 (ÅFS 1992:14)	111/1991
Jersey	Vissa avtal om inkomstbeskattning.	30.3.2009 (ÅFS 2010:60)	78/2009
Jugoslavien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	2.10.1987 (ÅFS 1988:11)	60/1987
Kanada	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	13.12.2006 (ÅFS 2007:47)	2/2007
Kazakstan	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	11.9.2009 (ÅFS 2010:70)	85/2010
Kina	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	29.9.2010 (ÅFS 2011:67)	104/2010
Kirgizistan	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst.	28.11.2003 (ÅFS 2005:43)	14/2004
Korea	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	26.11.1980 (ÅFS 1982:3)	75/1981
Lettland	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	8.12.1993 (ÅFS 1994:17)	92/1993
Liberia	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	9.3.2011 (ÅFS 2013:12)	28/2013
Liechtenstein	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	23.3.2011 (ÅFS 2012:56)	53/2012
Litauen	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	8.12.1993 (ÅFS 1994:18)	94/1993
Luxemburg	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	24.1.1983 (ÅFS 1983:11)	18/1983
	Ändring av artikel 23.	15.1.1992 (ÅFS 1992:43)	60/1992
Macao	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	23.11.2011 (ÅFS 2012:26)	3/2012
Makedonien	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst.	24.9.2001 (ÅFS 2003:8)	23/2002
Malaysia	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	29.11.1985 (ÅFS 1986:21)	16/1986
Malta	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst.	24.9.2001 (ÅFS 2002:33)	82/2001
Marocko	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	25.9.2006 (ÅFS 2013:11)	18/2013

Marshallöarna	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	17.12.2010 (ÅFS 2012:54)	51/2012
Mauritius	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	26.3.2012 (ÅFS 2012:58)	60/2012
México	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatt på inkomst.	17.12.1997 (ÅFS 1998:80)	65/1998
Moldavien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatt på inkomst.	26.9.2008 (ÅFS 2009:46)	92/2008
Monaco	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	29.9.2010 (ÅFS 2011:66)	114/2010
Montserrat	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	9.3.2011 (ÅFS 2012:25)	117/2011
Nederländerna	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatt på inkomst och förmögenhet.	17.12.1997 (ÅFS 1998:10)	84/1997
Nederländerna, avseende Aruba	Vissa avtal om inkomstbeskattning.	14.12.2009 (ÅFS 2011:59)	65/2011
Nederländerna, avseende Nederländska Antillerna	Vissa avtal om inkomstbeskattning.	14.12.2009 (ÅFS 2011:58)	63/2011
Niue	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	18.12.2013 (ÅFS 2014:44)	61/2014
Nya Zeeland	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	14.12.1983 (ÅFS 1984:60)	49/1984
	- Ändring.	2.10.1987 (ÅFS 1988:38)	16/1988
Pakistan	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	11.12.1995 (ÅFS 1996:44)	15/1996
Panama	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	2.12.2013 (ÅFS 2014:16)	3/2014
Polen	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	30.11.2009 (ÅFS 2010:63)	21/2010
Rumänien	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst	8.12.1999 (ÅFS 2000:20)	7/2000
Ryssland	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och protokoll om ändring av avtalet.	27.9.2000 (ÅFS 2003:6)	110/2002
Saint Kitt och Nevis	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	2.6.2010 (ÅFS 2011:104)	97/2011
Saint Lucia	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	29.9.2010 (ÅFS 2011:65)	56/2011
Saint Vincent och Grenadi- nerna	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	2.7.2010 (ÅFS 2011:63)	54/2011
Samoa	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	22.3.2010 (ÅFS 2013:126)	81/2013
San Marino	Avtal om upplysningar i fråga om skatteärenden.	22.3.2010 (ÅFS 2010:67)	60/2010
Schweiz	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet.	8.12.1993 (ÅFS 1994:16)	90/1993
	- Ändring.	20.9.2006 (ÅFS 2007:43)	92/2006
	- Ändring.	14.12.2009 (ÅFS 2011:57)	122/2010
	- Ändring.	21.1.2013 (ÅFS 2013:15)	14/2013
Seychellerna	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	23.11.2011 (ÅFS 2013:14)	85/2012

Singapore	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	17.1.2003 (ÅFS 2003:9)	115/2002
	- Ändring av avtalet.	20.1.2010 (ÅFS 2010:65)	41/2010
Slovakien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	8.12.1999 (ÅFS 2000:57)	28/2000
Slovenien	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst.	28.11.2003 (ÅFS 2005:44)	70/2004
Spanien	Förhindra dubbelbeskattning av inkomst och förmögenhet.	20.3.1968	67/1968
	- Ändring av artikel 19.	21.12.1970	39/1974
	- Ändring av artikel 23.	22.5.1974 (ÅFS 1974:81)	14/1974
	- Ändring av vissa artiklar.	15.1.1992 (ÅFS 1992:13)	109/1991
	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst	1.6.2016 (ÅFS 2018:67)	32/2018
Sri Lanka	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	14.12.1983 (ÅFS 1984:27)	20/1984
	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst	27.3.2017 (ÅFS 2018:70)	28/2018
Storbritannien och Nordirland	Förhindra dubbelbeskattning av inkomst och förmögenhet samt kringgående av skatt.	20.11.1969	2/1970
	- Ändring av artiklarna 11 och 25.	10.4.1974 (ÅFS 1974:79)	31/1974
	- Ändring av artiklarna I, 2 p. 1 och II.	29.1.1981 (ÅFS 1981:40)	26/1981
	- Ändring av vissa artiklar.	22.12.1986 (ÅFS 1987:12)	8/1987
	- Ändring av vissa artiklar.	15.1.1992 (ÅFS 1992:15)	2/1992
	- Ändring av vissa artiklar.	4.12.1996 (ÅFS 1997:69)	63/1997
Sydafrika	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	11.12.1995 (ÅFS 1996:14)	78/1995
Tadzjikistan	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	20.3.2013 (ÅFS 2013:114)	72/2013
Tanzania	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	30.11.1978 (ÅFS 1978:67)	70/1978
Thailand	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	20.1.1986 (ÅFS 1986:29)	28/1986
Tjeckien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	11.12.1995 (ÅFS 1996:15)	80/1995
Turkiet	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst	13.12.2010 (ÅFS 2012:53)	49/2012
Turkmenistan	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst	27.3.2017 (ÅFS 2018:69)	12/2017, 43/2017
Turks- och Caicosöarna	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	22.3.2010 (ÅFS 2011:61)	44/2011
Tyskland	Den skattemässiga behandlingen av vägtrafikfordon i internationell trafik.	3.9.1979 (ÅFS 1980:7)	4/1980
	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet samt beträffande vissa andra skatter.	26.11.1980 (ÅFS 1980:22)	18/1982
	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst	1.6.2016 (ÅFS 2018:66)	86/2017
	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst	20.4.2020 (ÅFS 2021:45)	12/2021

Ukraina	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	11.12.1995 (ÅFS 1996:16)	82/1995
Ungern	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	29.1.1981 (ÅFS 1981:56)	51/1981
Uruguay	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	12.9.2012 (ÅFS 2013:65)	16/2013
Uzbekistan	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	14.12.1998 (ÅFS 1999:12)	10/1999
	- Ändring av avtalet.	1.6.2016 (ÅFS 2016:72)	43/2016
Vanatu	Upplysninger i fråga om skatteärenden.	17.12.2010 (ÅFS 2011:69)	20/2011
Vietnam	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	17.9.2003 (ÅFS 2004:32)	112/2002
Vitryssland	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	31.3.2008 (ÅFS 2008:121)	84/2008
Zambia	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	18.1.1982 (ÅFS 1985:24)	28/1985
Österrike	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatter beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet.	21.12.2000 (ÅFS 2001:22)	18/2001
	- Ändring av avtalet.	12.12.2011 (ÅFS 2012:57)	95/2011, 6/2012

Bilaterala avtal rörande vägtrafik och sjöfart

Stat	Avtalets syfte	Bifall	Fördragsserie
Albanien	Reglering av internationell godstransport på landsväg.	1.10.1984 (ÅFS 1984:66)	56/1984
Belgien	Reglering av internationell landsvägstrafik.	23.12.1968	10/1969
Bulgarien	Reglering av internationella landsvägstransporter.	12.11.1970	59/1970
Frankrike	Reglering av internationell landsvägstrafik.	18.12.1967	23/1968
Grekland	Reglering av internationell landsvägstrafik.	22.5.1978 (ÅFS 1979:7)	15/1979
Irland	Reglering av internationell godstransport på landsväg.	29.3.1982 (ÅFS 1982:40)	46/1982
Jordanien	Reglering av internationell person- och godstransport på landsväg.	18.11.1981 (ÅFS 1983:13)	14/1983
Jugoslavien	Reglering av internationell landsvägstrafik.	22.5.1978 (ÅFS 1978:61)	57/1978
Kazakstan	Reglering av internationell landsvägstrafik.	31.1.1999 (ÅFS 2005:53)	120/2004
Kina	Sjöfartsavtal.	25.1.1978 (ÅFS 1978:51)	22/1978
Kroatien	Reglering av internationell landsvägstrafik.	21.4.2004 (ÅFS 2006:117)	17/2005
Litauen	Reglering av internationell landsvägstrafik.	21.4.2004 (ÅFS 2005:41)	87/2004
Luxemburg	Reglering av internationell person- och godstransport på landsväg.	29.3.1982 (ÅFS 1982:27)	29/1982
Marocko	Reglering av internationell landsvägstrafik.	18.11.1981 (ÅFS 1983:12)	12/1983
Moldavien	Reglering av internationell landsvägstrafik.	21.4.2004 (ÅFS 2005:38)	114/2004
Nederländerna	Reglering av internationella landsvägstransporter.	15.3.1971	48/1971
Polen	Reglering av internationella landsvägstransporter.	16.9.1970	18/1970

Rumänien	Reglering av internationell landsvägstrafik.	29.8.1968	55/1968
Ryssland	Reglering av internationell biltrafik. (Avtalet slöts ursprungligen med Sovjetunionen.)	2.12.1968	19/1969
	Sjöfartsavtal. (Avtalet slöts ursprungligen med Sovjetunionen.)	20.1.1975 (ÅFS 1975:20)	4/1975
	Reglering av internationell landsvägstrafik.	2.9.1997 (ÅFS 2001:49)	56/2001
	Transport av farligt gods i direkt internationell järnvägstrafik	17.12.2014 (ÅFS 2015:79)	96/2014, 97/2014
	Internationell vägtrafik	30.3.2016 (ÅFS 2016:68)	22/2016
	Direkt internationell järnvägstrafik	11.4.2016 (ÅFS 2017:15)	85/2016
	Avtal om ändring av överenskommelsen om internationell vägtrafik och av protokollet om tillämpning av överenskommelsen om vägtrafik	12.12.2018 (ÅFS 2019:80)	20/2019
Schweiz	Reglering av internationella landsvägstransporter.	29.1.1981 (ÅFS 1981:43)	37/1981
Slovenien	Reglering av internationell landsvägstrafik.	21.4.2004 (ÅFS 2005:40)	116/2004
Spanien	Reglering av internationell landsvägstrafik.	8.9.1980 (ÅFS 1980:63)	65/1980
Storbritannien och Nordirland	Reglering av internationell landsvägstrafik.	19.3.1976 (ÅFS 1976:40)	34/1976
Sverige	Reglering av automatspel på passagerarfartyg i reguljär linjetrafik mellan Finland och Sverige.	31.8.1979 (ÅFS 1979:96)	59/1979
	Ändring av avtalet.		44/1997
	Ändring av avtalet.	7.1.2002 (ÅFS 2002:30)	93/2001
Syrien	Reglering av internationell person- och godstrafik på väg.	29.3.1982 (ÅFS 1982:26)	36/1982
Tjeckoslovakien (nuv. Tjeckien och Slovakien)	Reglering av internationella landsvägstransporter.	12.11.1970	61/1970
Turkiet	Reglering av internationell landsvägstrafik.	11.9.1978 (ÅFS 1978:59)	53/1978
Tyskland	Reglering av internationell person- och godstrafik på väg.	29.3.1982 (ÅFS 1982:23)	26/1982
Ukraina	Reglering av internationell landsvägstrafik.	22.9.1997 (ÅFS 2000:60)	43/2000
Ungern	Reglering av internationell landsvägstrafik.	18.12.1967	26/1968
Uzbekistan	Reglering av internationell landsvägstrafik.	21.4.2004 (ÅFS 2005:39)	118/2004
Vitryssland	Överenskommelse om internationell landsvägstrafik och tilläggsprotokollet till överenskommelsen.	21.4.2004 (ÅFS 2018:58)	61/2009, 36/2017
Österrike	Reglering av internationell landsvägstrafik.	31.8.1981 (ÅFS 1981:71)	70/1981

Bilaterala avtal rörande social trygghet m.m.

Stat	Avtalets syfte	Bifall	Fördragsserie
Amerikas förenta stater	Överenskommelse om social trygghet.	15.1.1992 (ÅFS 1992:53)	86/1992
	Förebygga och bekämpa brottslighet.	22.12.2010 (ÅFS 2012:55)	63/2012

Australien	Överenskommelse om utgivande av sjukvård till personer vid tillfällig vistelse.	31.5.1993 (ÅFS 1993:54)	61/1993
	Överenskommelse om social trygghet.	10.9.2008 (ÅFS 2009:47)	36/2009
Chile	Överenskommelse om social trygghet.	20.1.1999 (ÅFS 2008:111)	98/2007
Estland	Överenskommelse om social trygghet.	28.4.2006 (ÅFS 2009:44)	79/2006
	Överenskommelse om samarbete på området förebyggande av, beredskap för och insatser vid nödsituationer	19.1.2015 (ÅFS 2015:82)	34/2015
Grekland	Överenskommelse om social trygghet.	28.4.1989 (ÅFS 1991:40)	31/1991
Indien	Överenskommelse om social trygghet.	27.11.2013 (ÅFS 2014:42)	67/2014
Israel	Överenskommelse om social trygghet.	1.10.1999 (ÅFS 1999:62)	90/1999
Japan	Överenskommelse om social trygghet	20.9.2021 (ÅFS 2022:10)	7/2022
Kanada	Överenskommelse om social trygghet.	25.11.1987 (ÅFS 1988:19)	6/1988
	- Ändring.	20.11.1996 (ÅFS 1997:9)	98/1996
Kina	Överenskommelse om social trygghet	8.6.2015 (ÅFS 2017:13)	5/2017
Korea	Överenskommelse om social trygghet	23.11.2016 (ÅFS 2017:16)	8/2017
Lettland	Överenskommelse om social trygghet.	27.3.2000 (ÅFS 2000:43)	35/2000
Luxemburg	Överenskommelse om social trygghet.	28.4.1989 (ÅFS 1991:39)	26/1991
Schweiz	Överenskommelse om social trygghet.	19.3.1986 (ÅFS 1986:55)	64/1986
Spanien	Överenskommelse om social trygghet.	17.12.1986 (ÅFS 1987:75)	38/1987
Storbritannien och Nordirland	Överenskommelse om social trygghet.	28.11.1983 (ÅFS 1984:13)	11/1984
Tyskland	Överenskommelse om social trygghet.	18.3.1998 (ÅFS 1998:81)	67/1998
Österrike	Överenskommelse om social trygghet.	17.12.1986 (ÅFS 1987:59)	32/1987

Konventioner mellan flera länder

Konventionens rubrik	Bifall	Fördragsserie
Konvention rörande Förenata Nationernas privilegier och immunitet för Förenata Nationernas fackorgan samt om privilegier och immunitet även för vissa andra internationella organ.	28.7.1958	24/1958
Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser .	20.11.1969	4/1970
Konvention om internationell handel med hotade arter av den vilda floran och faunan.	19.3.1976 (ÅFS 1976:62)	45/1976
Konvention om förhindrande av havsföroreningar genom dumpning från fartyg och luftfartyg .	24.5.1978 (ÅFS 1979:46)	36/1979
Konvention om förhindrande av havsföroreningar genom dumpning av avfall och andra ämnen .	24.5.1978 (ÅFS 1979:47)	34/1979
Wienkonventionen om konsulära förbindelser .	14.5.1980 (ÅFS 1980:51)	50/1980

Ändring av konventionen angående internationella utställningar .	1.9.1976 (ÅFS 1980:53)	53/1980
Överenskommelse om oregelmässig internationell passagerarbefordran med buss (ASOR) .	8.4.1983 (ÅFS 1983:74)	67/1983
Konvention om långväga gränsöverskridande luftföreningar .	29.1.1981 (ÅFS 1984:12)	15/1983
- Protokoll till 1979 års konvention om långväga gränsöverskridande luftföreningar avseende tungmetaller .	5.4.2004 (ÅFS 2006:120)	78/2003, 63/2004
- Protokoll till 1979 års konvention om långväga gränsöverskridande luftföreningar avseende långlivade organiska föreningar .	22.12.2003 (ÅFS 2007:40)	68/2003, 26/2004
- Protokoll till 1979 års konvention om långväga gränsöverskridande luftföreningar angående minskning av försurning, övergödning och marknära ozon .	5.4.2004 (ÅFS 2012:51)	40/2005, 73/2012
- Ändring av 1998 års protokoll till 1979 års konvention om långväga gränsöverskridande luftföreningar om långlivade organiska föreningar	19.12.2016 (ÅFS 2022:6)	5/2022
Godkännande av vissa bestämmelser i den europeiska överenskommelsen om utgivande av sjukvård till personer vid tillfällig vistelse .	20.1.1986 (ÅFS 1986:53)	58/1986
Konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt i tilläggsprotokollen till konventionen.	27.4.1990 (ÅFS 1990:61)	19/1990
Den av Internationella arbetsorganisationen antagna konventionen nr 88 om arbetsförmedlingens organisation .	2.10.1989 (ÅFS 1991:6)	70/1990
Konventionen om bistånd i händelse av en kärnenergiolycka eller ett radioaktivt nödläge samt om tillämpningen av konventionen.	7.4.1989 (ÅFS 1991:8)	83/1990
Europeiska konventionen om förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning .	3.12.1990 (ÅFS 1991:35)	17/1991
Europeiska stadgan om lokal självstyrelse .	21.1.1991 (ÅFS 1991:73)	66/1991
- Tilläggsprotokollet om rätten att delta i de lokala förvaltningsmyndigheternas verksamhet	18.1.2012 (ÅFS 2016:60)	49/2016
Konventionen om barnets rättigheter .	25.3.1991 (ÅFS 1991:78)	60/1991
- Fakultativa protokollet till konventionen om barnets rättigheter om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi .	6.6.2012 (ÅFS 2012:62)	41/2012
- Fakultativa protokollet om ett klagomålsförfarande till konventionen om barnets rättigheter	30.3.2015 (ÅFS 2016:66)	5/2016
Konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter .	25.9.1991 (ÅFS 1992:25)	36/1992
- Tilläggsprotokollet till konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter och av de förklaringar som ska avges i fråga om konventionen.	4.6.2012 (ÅFS 2012:60)	78/2012
Baselkonventionen om kontroll av gränsöverskridande transporter och omhändertagande av riskavfall .	25.9.1991 (ÅFS 1992:28)	45/1992
Internationella arbetsorganisationen antagna konventionen om betald ledighet för studier .	15.1.1992 (ÅFS 1992:44)	56/1992
Konventionen nr 158 om uppsägning av anställningsavtal på arbetsgivarens initiativ som antagits vid Internationella arbetskonferensen.	6.4.1992 (ÅFS 1993:25)	114/1992
Överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad för viss hälso- och sjukvårdspersonal och veterinär .	20.4.1994 (ÅFS 1994:40)	2/1994
Bestämmelser i protokollet om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt och om tillämpningen av protokollet.	11.4.1994 (ÅFS 1995:9)	93/1994
Godkännande av förordningen om ikraftträdande av den reviderade europeiska konventionen om skydd för det arkeologiska arvet .	6.6.1995 (ÅFS 1995:97)	26/1995
Godkännande av vissa bestämmelser i avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen och i dess bilageavtal.	2.1.1995 (ÅFS 1996:24)	5/1995
Ikraftträdande av 1990 års internationella konvention om beredskap för, insatser vid och samarbete vid förening genom olja .	18.9.1995 (ÅFS 1996:26)	32/1995

Godkännande av vissa bestämmelser i Förenta Nationernas havsrättskonvention och i avtalet om genomförande av del XI i den.	3.6.1996 (ÅFS 1996:60)	50/1996
- Godkännande av avtalet om genomförande av bestämmelser i Förenta Nationernas havsrättskonvention om bevarande och förvaltning av gränsöverskridande och långvandrande fiskbestånd.	2.5.2001 (ÅFS 2004:33)	81/2003
Om godkännande av vissa bestämmelser i den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster .	22.9.1995 (ÅFS 1996:68)	69/1996
Provisorisk tillämpning av protokollet om Österrikes, Finlands och Sveriges anslutning till avtalet om partnerskap och samarbete mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Ryssland .	17.12.1997 (ÅFS 1998:9)	81/1997
Ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter .	7.1.1998 (ÅFS 1998:14)	2/1998
Europaavtalet med Estland.	19.1.1996 (ÅFS 1998:34)	14/1998
Europaavtalet med Lettland.	19.1.1996 (ÅFS 1998:35)	16/1998
Europaavtalet med Litauen.	19.1.1996 (ÅFS 1998:36)	18/1998
Provisorisk tillämpning av protokollet om Österrikes, Finlands och Sveriges anslutning till avtalet om partnerskap och samarbete mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Ukraina .	17.12.1997 (ÅFS 1998:37)	24/1998
Europa-Medelhavsavtalet om upprättade av en associering mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Tunisiska republiken , å andra sidan.	20.9.1996 (ÅFS 1998:51)	26/1998
Europeiska energistadgefördraget .	23.5.1997 (ÅFS 1998:53)	36/1998
Konventionen om upprättandet av en europaisk polisbyrå .	19.1.1998 (ÅFS 1998:104)	79/1998
Europaavtalet med Slovenien.	20.1.1997 (ÅFS 1999:11)	5/1999
Amsterdamfördraget .	1.7.1998 (ÅFS 1999:34)	55/1999
Europeiska överenskommelsen om arbetsförhållanden för fordonsbesättningar vid internationella vägtransporter .	7.12.1998 (ÅFS 1999:57)	66/1999
- Ändringar	29.9.2010 (ÅFS 2011:105)	64/2010, 118/2010
Konventionen om förbud mot och förhindrande av olovlig import mm avseende kulturoegendom mm .	26.4.1999 (ÅFS 1999:63)	92/1999, 94/1999
1992 års konvention om skydd av Östersjöområdets marina miljö .	19.4.2000 (ÅFS 2000:21)	2/2000, 58/2000
- Ändringar i bilaga IV.	27.9.2000 (ÅFS 2001:50)	31/2000, 22/2001
- Ändringar i bilaga IV.	31.5.2004 (ÅFS 2005:48)	88/2004
- Ändringar i bilaga III.	21.1.2009 (ÅFS 2009:48)	98/2008, 14/2009
- Ändringar i bilaga VII.	19.12.2014 (ÅFS 2016:65)	35/2015
- Ändringar i del II i bilaga II.	7.6.2023 (ÅFS 2023:115)	67/2022, 70/2023
Avtalet om skydd för afro-urasiska flyttande vattenfåglar .	1.10.1999 (ÅFS 2000:35)	9/2000
Europa-Medelhavsavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan och Konungariket Marocko , å andra sidan.	22.9.1997 (ÅFS 2000:58)	39/2000

Europa-Medelhavsavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan och staten Israel , å andra sidan.	20.1.1997 (ÅFS 2000:59)	41/2000
Avtalet om ekonomisk samverkan, politisk samordning och samarbete mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan och Mexikos förenta stater , å andra sidan.	19.4.2001 (ÅFS 2001:20)	64/2000, 65/2000
Ändringar i europeiska överenskommelse som utgör tillägg till konventionen om vägtrafik .	17.9.2001 (ÅFS 2002:28)	34/2001, 73/2001
- Ändringar i art. 8 och 30 i konventionen om vägtrafik	30.5.2016 (ÅFS 2016:70)	12/2016
Överenskommelsen om fastställande av enhetliga tekniska föreskrifter för hjulförsedda fordon och utrustning och delar som kan monteras eller användas på hjulförsedda fordon.	17.9.2001 (ÅFS 2002:29)	54/2001, 74/2001
Bestämmelser i protokollet och avtalet om Finlands anslutning till Schengen-avtalen om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna och i samarbetsavtalet med Island och Norge om gradvis avskaffande av personkontroller vid de gemensamma gränserna samt med förslag till lagar som hör samman med dem.	25.9.1998 (ÅFS 2002:31)	86/2001
Europarådets konvention om utlänningars delaktighet i samhällslivet på lokal nivå .	27.9.2000 (ÅFS 2002:32)	27/2001
Överenskommelse om fastställande av enhetliga tekniska föreskrifter för hjulförsedda fordon och för utrustning och delar som kan monteras eller användas på hjulförsedda fordon	17.9.2001 (ÅFS 2002:29)	54/2001
Överenskommelsen om antagande av enhetliga villkor för periodisk besiktning av hjulförsedda fordon samt ömsesidigt erkännande av sådana besiktningar.	17.9.2001	35/2001, 72/2001
- Ändring av artikel 12	21.1.2005 (ÅFS 2006:119)	158-159/2004, 29/2005
- 1) Ändring av överenskommelsen samt	28.3.2007	19/2007,
- 2) ändringar av normen 1 som bifogats överenskommelsen.	(ÅFS 2008:116)	57/2007
- Sättande i kraft av normen 2 som bifogats överenskommelsen.	2.12.2013 (ÅFS 2014:14)	14/2014
Europa-Medelhavsavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemmar, å ena sidan, och Hashemitiska konungariket Jordanien , å andra sidan.	22.3.1999 (ÅFS 2003:5)	36/2002
Avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiziska edsförbundet , å andra sidan, om fri rörlighet för personer .	24.9.2001 (ÅFS 2003:13)	38/2002
Reviderade Europeiska sociala stadgan .	6.6.2002 (ÅFS 2003:14)	80/2002
Nicefördraget .	25.1.2002 (ÅFS 2003:29)	19/2003
Konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen .	19.1.2001 (ÅFS 2004:30)	84/2002
Avtal om handel, utveckling och samarbete mellan EG och dess medlemsstater, å ena sidan, och Sydafrika , å andra sidan.	15.4.2002 (ÅFS 2004:31)	68/2004
Konventionen om erkännande av bevis för högre utbildning i Europaregionen .	5.5.2003 (ÅFS 2004:34)	10/2004
Stabiliserings- och associeringsavtal mellan EG och dess medlemsstater, å ena sidan, och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien , å andra sidan.	17.12.2003 (ÅFS 2004:35)	28/2004
Europa-Medelhavsavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemmar, å ena sidan, och Arabrepubliken Egypten , å andra sidan.	17.9.2003 (ÅFS 2005:42)	92/2004
Fördraget om Tjeckiens, Estlands, Cyperns, Lettlands, Litauens, Ungerns, Maltas, Polens, Sloveniens och Slovakiens anslutning till EU .	17.12.2003 (ÅFS 2005:45)	42/2004
Konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor .	5.4.2004 (ÅFS 2005:47)	122/2004

Cartagenaprotokollet om biosäkerhet till konventionen om biologisk mångfald.	24.9.2004 (ÅFS 2005:49)	130/2004
Konventionen med stadga om Europaskolorna .	24.6.2005 (ÅFS 2005:50)	106/2004
Bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i ändringarna av konventionen om vägtrafik, konventionen om vägmärken och signaler och den europeiska överenskommelsen som utgör tillägg till konventionen om vägtrafik .	23.9.2005 (ÅFS 2006:113)	17/2006, 19/2006, 21/2006, 22-23/2006, (30/1986, 31/1986, 32/1986, 33/1986, 34/1986, 34/2001, 73/2001)
Godkännande av ändringsprotokoll från år 1997 till protokollet av år 1978 till 1973 års internationella konvention till förhindrande av förorening från fartyg (Marpol 73/78) .	22.12.2004 (ÅFS 2006:114)	51/1983, 33/2005
- Reviderade bilagor 1, 2 (Marpol 73/78). Även 2001-års internationella konvention om kontroll av skadliga påväxtförhindrande system på fartyg .	31.3.2010 (ÅFS 2011:103)	71/2010, 73/2010, 93/2010
- Reviderade bilagan VI till 1978 års protokoll till 1973 års internationella konvention om förhindrande av förorening från fartyg	3.11.2014 (ÅFS 2016:64)	104/2014
Upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskapen, å ena sidan, och Chile , å andra sidan.	17.12.2003 (ÅFS 2006:115)	31/2005
Europa-Medelhavsavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskapen, å ena sidan, och demokratiska folkrepubliken Algeriet , å andra sidan.	14.4.2004 (ÅFS 2006:116)	12/2006
Världshälsoorganisationens (WHO) ramkonvention om tobakskontroll.	13.12.2004 (ÅFS 2006:118)	27/2005
Europa-Medelhavsavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskapen, å ena sidan, och republiken Libanon , å andra sidan.	14.4.2004 (ÅFS 2006:121)	62/2006
Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar .	31.5.2004 (ÅFS 2006:122)	34/2004, 101/2004
Kyotoprotokollet till FN:s ramkonvention om klimatförändring .	9.12.2002 (ÅFS 2007:38)	61/1994, 82/1998, 4/2003, 13/2005
Protokollet om vatten och hälsa till 1992 års konvention om skydd och användning av gränsöverskridande vattendrag och internationella sjöar .	10.11.2004 (ÅFS 2007:41)	83/2005
Fördraget om Bulgariens och Rumäniens anslutning till EU .	20.3.2006 (ÅFS 2007:42)	115/2006
Internationella konventionen mot dopning .	13.12.2006 (ÅFS 2007:46)	4/2007
Avtalet om sjötransport mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Folkrepubliken Kinas regering , å andra sidan.	10.4.2006 (ÅFS 2008:112)	39/2008
Världshälsoorganisationens (WHO) internationella hälsoregler från 2005 .	3.1.2007 (ÅFS 2008:114)	51/2007
Prümfördraget ; fördrag om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism, gränsöverskridande brottslighet och olaglig migration.	14.3.2007 (ÅFS 2008:115)	54/2007
Bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om skydd för och främjande av mångfalden av kulturella uttryck .	25.4.2007 (ÅFS 2008:117)	17/2007, 49/2007
Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan EG och dess medlemsstater, å ena sidan, och republiken Kroatien , å andra sidan.	17.12.2003 (ÅFS 2009:42)	5/2005
Europeiska landskapskonventionen .	23.9.2005 (ÅFS 2009:43)	14/2006
Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan EG och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Albanien , å andra sidan.	19.9.2007 (ÅFS 2009:45)	17/2009

Protokollet om register över utsläpp och överföringar av föroreningar.	21.1.2009 (ÅFS 2009:61)	58/2009
Lissabonfördraget.	25.11.2009 (ÅFS 2009:63)	67/2009
Protokollet om strategiska miljöbedömningar till konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang.	21.1.2005 (ÅFS 2010:58)	69/2010
Stabiliserings- och associeringsavtal mellan EG och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Montenegro , å andra sidan.	21.1.2009 (ÅFS 2010:59)	37/2010
Partnerskapsavtalet mellan medlemmarna i gruppen av stater i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet, å ena sidan, och EG och dess medlemsstater, å andra sidan.	24.9.2001 (ÅFS 2011:54)	69/2005
Konventionen angående skydd av de mänskliga rättigheterna och människans värdighet med avseende på tillämpningen av biologi och medicin och de därtill fogade tilläggsprotokollen om förbud mot kloning av människor och om transplantation av organ och vävnader av mänskligt ursprung.	15.4.2009 (ÅFS 2011:55)	24/2010
Stadgan för Internationella byrån för förnybar energi (IRENA).	17.12.2010 (ÅFS 2011:68)	26/2011
Vissa bestämmelser i konventionen om ömsesidig handräckning i skatteärenden.	26.1.2011 (ÅFS 2011:70)	21/1995
- Protokollet om ändring i konventionen om ömsesidig handräckning i skatteärenden.	26.1.2011 (ÅFS 2011:71)	40/2011
Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp	16.3.2011 (ÅFS 2011:106)	88/2011
Europarådets konvention om bekämpande av människohandel.	23.4.2012 (ÅFS 2012:59)	44/2012
Avtalet om gemensam upphandling för att upphandla en auktionsövervakare och avtalet om gemensam upphandling för att upphandla gemensamma auktionsplattformar.	17.9.2012 (ÅFS 2013:13)	25/2012, 21/2013, 27/2012, 22/2013
Konventionen om tryggande av det immateriella kulturarvet	16.1.2013 (ÅFS 2013:64)	47/2013
Konventionen om arbete till sjöss från 2006	21.12.2012 (ÅFS 2013:66)	52/2013
Konventionen om förebyggande av storolyckor inom industrin	21.1.2013 (ÅFS 2013:67)	46/2013
Fördraget om Kroatiens anslutning till EU	3.5.2013 (ÅFS 2013:68)	56/2013
Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och fakultativa protokollet till internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.	19.12.2013 (ÅFS 2014:15)	6/1976, 15/2014, 17/2014
Handelsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och Colombia och Peru	25.11.2013 (ÅFS 2015:77)	41/2014
Ramavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och Republiken Korea	20.1.2014 (ÅFS 2015:78)	57/2014
Fakultativa protokollet till konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning	17.9.2014 (ÅFS 2015:80)	93/2015
Vissa bestämmelser i konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning och förordningen om ikraftträdande av konventionen	19.11.2014 (ÅFS 2015:81)	102/2014
Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet	1.4.2015 (ÅFS 2015:83)	53/2015
Förordningen om konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar och ändring av konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang	26.3.2014 (ÅFS 2016:62)	67/1997, 84/2015
Frihandelsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och Republiken Korea	31.3.2014 (ÅFS 2016:63)	80/2015

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och av det fakultativa protokollet till konventionen	27.5.2015 (ÅFS 2016:67)	27/2016
Nagoyaprotokollet om tillträde till genetiska resurser samt rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid deras användning till konventionen om biologisk mångfald	6.6.2016 (ÅFS 2016:69)	46/2016
Konventionen om biologisk mångfald	6.6.2016 (ÅFS 2016:71)	78/1994
Internationella fördraget om växtgenetiska resurser för livsmedel och jordbruk	21.1.2004 (ÅFS 2017:10)	90/2004
Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska unionen och deras medlemsstater och Bosnien och Hercegovina	21.1.2009 (ÅFS 2017:11)	46/2015
Världspostkonventionen	30.3.2015 (ÅFS 2017:12)	66/2015
Parisavtalet	19.12.2016 (ÅFS 2017:17)	76/2016
Ramavtalet om partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och Republiken Filippinerna	8.12.2014 (ÅFS 2018:59)	20/2018
Nagoya-Kuala Lumpur-tilläggsprotokollet om ansvarighet och gottgörelse till Cartagena-protokollet om biosäkerhet	3.11.2014 (ÅFS 2018:60)	11/2018
Ramavtalet om vittomspännande partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och Socialistiska republiken Vietnam	8.12.2014 (ÅFS 2018:61)	66/2016
Associeringsavtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater och Republiken Moldavien	25.3.2015 (ÅFS 2018:62)	39/2016
Associeringsavtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater och Georgien	25.3.2015 (ÅFS 2018:63)	37/2016
Ramavtalet om ett partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och Mongoliet	20.1.2016 (ÅFS 2018:64)	94/2017
Internationella konventionen om hantering av fartygs barlastvatten	6.6.2016 (ÅFS 2018:65)	38/2017
Ändringar i bilagorna till 1978 års protokoll till 1973 års internationella konvention till förhindrande av förorening från fartyg	29.5.2017 (ÅFS 2018:71)	56-59/2017 60/2017
Minamatakonventionen om kvicksilver	26.4.2017 (ÅFS 2018:72)	64/2017
Andra protokollet till Haagkonventionen från 1954 om skydd för kulturegen- dom i händelse av väpnad konflikt	12.3.2018 (ÅFS 2018:73)	152/2004 26/2018
1996 års protokoll till 1972 års konvention om förhindrandet av havsföroreningar till följd av dumpning av avfall och annat material samt 2009 och 2013 års ändringar i det	13.9.2017 (ÅFS 2018:74)	88/2017
Europarådets ramkonvention om kulturarvets värde för samhället	12.3.2018 (ÅFS 2018:75)	50/2018
Förordningen om ändring av konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang	19.3.2018 (ÅFS 2018:76)	81/2017 35/2018
Avtalet om partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och Republiken Irak	25.4.2018 (ÅFS 2018:77)	57/2018
Associeringsavtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater och Ukraina	25.3.2015 (ÅFS 2019:78)	66/2017
Ändringar i Kyotoprotokollet till Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändring och avtalet om Islands deltagande i det gemensamma fullgörandet av åtagandet under Kyotoprotokollets andra åtagande period	1.6.2015 (ÅFS 2019:79)	71/2018
Världspostkonventionen	11.3.2019 (ÅFS 2019:82)	58/2019
Multilaterala konventionen för att genomföra skattavtalsrelaterade åtgärder för att motverka skattebaserosion och flyttning av vinster	25.3.2019 (ÅFS 2019:83)	22/2019
Avtal om ett uropeiskt informationssystem för fordon och körkort	20.12.2018 (ÅFS 2019:102)	82/2019

Tilläggsprotokollet till Världspostkonventionen, slutprotokollet till konventionens tilläggsprotokoll, det tionde tilläggsprotokollet till Världspostföreningens konstitution och det andra tilläggsprotokollet till Världspostföreningens allmänna reglemente	25.9.2019 (ÅFS 2020:5)	91/2019
Fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och Republiken Kazakstan	14.12.2016 (ÅFS 2020:89)	23/2020
Avtal om främjande av internationellt arktiskt forskningsarbete	16.12.2019 (ÅFS 2020:91)	43/2020
Multilaterala avtalet M318 enligt avsnitt 1.5.1 i bilaga A till den europeiska överenskommelsen om internationell transport av farligt gods (ADR)	20.4.2020 (ÅFS 2020:92)	58/2020 44/2020
Multilaterala avtalet M324 enligt avsnitt 1.5 punkt 1.5.1 i bilaga A till den europeiska överenskommelsen om internationell transport av farligt gods (ADR)	24.6.2020 (ÅFS 2020:104)	27/2020 31/2020 91/2020
Multilaterala avtalet M325 enligt avsnitt 1.5 punkt 1.5.1 i bilaga A till den europeiska överenskommelsen om internationell transport av farligt gods (ADR)	24.6.2020 (ÅFS 2020:105)	29/2020 31/2020 91/2020
Multilaterala avtalet M326 enligt avsnitt 1.5 punkt 1.5.1 i bilaga A till den europeiska överenskommelsen om internationell transport av farligt gods (ADR)	24.6.2020 (ÅFS 2020:106)	35/2020 38/2020 91/2020
Multilaterala avtalet M327 enligt avsnitt 1.5 punkt 1.5.1 i bilaga A till den europeiska överenskommelsen om internationell transport av farligt gods (ADR)	24.6.2020 (ÅFS 2020:107)	36/2020 38/2020 91/2020
Europarådets konvention om tillgång till officiella handlingar	10.12.2014 (ÅFS 2021:43)	102/2020
Partnerskapsavtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergi-gemenskapen och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Armenien, å andra sidan	20.3.2019 (ÅFS 2021:44)	14/2021
Multilaterala avtalet M323 enligt avsnitt 1.5 punkt 1.5.1 i bilaga A till den europeiska överenskommelsen om internationell transport av farligt gods (ADR)	7.12.2020 (ÅFS 2021:46)	5/2021
Fakultativa protokollet till konventionen om barnets rättigheter om indragning av barn i väpnade konflikter	1.2.2021 (ÅFS 2021:57)	26/2021
Europakonventionen om en integrerad strategi för trygghet, säkerhet och service vid fotbollsmatcher och andra idrottsevenemang	17.12.2021 (ÅFS 2022:25)	17/2022 18/2022
Multilaterala avtalet M333 enligt avsnitt 1.5 punkt 1.5.1 i bilaga A till den europeiska överenskommelsen om internationell transport av farligt gods (ADR)	10.5.2021 (ÅFS 2022:7)	40/2021
Multilaterala avtalet M334 enligt avsnitt 1.5 punkt 1.5.1 i bilaga A till den europeiska överenskommelsen om internationell transport av farligt gods (ADR)	10.5.2021 (ÅFS 2022:8)	40/2021
Wienöverenskommelsen om besiktning	15.11.2021 (ÅFS 2022:9)	3/2022
Ändring av namnet på den europeiska överenskommelsen om internationell transport av farligt gods	21.3.2022 (ÅFS 2022:61)	119/2020 43/2022
Multilaterala avtalet M342 enligt kapitel 1.5 punkt 1.5.1 i bilaga A till den europeiska överenskommelsen om transport av farligt gods på väg (ADR)	21.3.2022 (ÅFS 2022:62)	123/2021 44/2022
Ramavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan och, Australien, å andra sidan	19.9.2018 (ÅFS 2022:73)	64/2022 65/2022
Multilaterala avtalet M343 enligt kapitel 1.5.punkt 1.5.1 i bilaga A till den europeiska överenskommelsen om transport av farligt gods på väg (ADR)	12.9.2022 (ÅFS 2023:2)	11/2022 71/2022
Multilaterala avtalet M344 enligt kapitel 1.5.punkt 1.5.1 i bilaga A till den europeiska överenskommelsen om transport av farligt gods på väg (ADR)	12.9.2022 (ÅFS 2023:3)	23/2022 72/2022
Ändringar i artikel 1 och av en ny artikel 34 bis i konventionen om vägtrafik	14.12.2022 (ÅFS 2023:35)	12/2023 10/2023
Internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden	18.1.2023 (ÅFS 2023:99)	21/2023
Multilaterala avtalet M347 enligt kapitel 1.5 punkt 1.5.1 i bilaga A till överenskommelsen om internationell transport av farligt gods på väg (ADR)	27.3.2023 (ÅFS 2023:101)	28/2023

Konventioner mellan de nordiska länderna

Konventionens rubrik	Bifall	Fördragsserie
Överenskommelse mellan Finland, Danmark, Norge och Sverige om person- och godsbefordran på väg.	22.1.1973 (ÅFS 1973:6)	39/1972
Miljöskyddskonvention mellan Finland, Danmark, Norge och Sverige.	19.3.1976 (ÅFS 1976:58)	75/1976
Överenskommelse mellan Finland, Danmark, Norge och Sverige om kommunalt samarbete över nordiska riksgränser.	4.12.1979 (ÅFS 1979:4)	2/1979
- Överenskommelse mellan Finland, Danmark, Norge och Sverige om ändring av samarbetsöverenskommelsen.	16.1.1984 (ÅFS 1986:23)	4/1984
- Godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen om ändring av samarbetsöverenskommelsen mellan de nordiska länderna.	10.1.1996 (ÅFS 1996:13)	86/1995 10/1996
Överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad.	2.2.1983 (ÅFS 1984:10)	40/1983
Överenskommelse mellan de nordiska länderna om gemensam nordisk arbetsmarknad för klasslärare i grundskolan.	16.1.1984 (ÅFS 1984:35)	24/1984
Avtalen mellan de nordiska länderna om gemensam arbetsmarknad för ämneslärare, lärare i praktisk-estetiska ämnen och speciallärare i grundskolan samt för ämneslärare och lärare i praktisk-estetiska ämnen i gymnasiet och yrkesläroanstalterna samt om tillämpningen av avtalen.	13.1.1988 (ÅFS 1989:17)	11/1989
Avtalet om den rättsliga ställningen för Nordiska ministerrådets sekretariat och Nordiska rådets presidiesekretariat.	13.1.1988 (ÅFS 1989:72)	69/1989
Avtal mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om samarbete över territorialgränserna i syfte att vid olyckshändelser hindra eller begränsa skador på människor eller egendom eller i miljön.	20.1.1992 (ÅFS 1992:19)	21/1992
Avtal med Danmark, Island, Norge och Sverige för att undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på arv och på gåva.	2.10.1992 (ÅFS 1993:24)	83/1992
Överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad för viss hälso- och sjukvårdspersonal och veterinär.	20.4.1994 (ÅFS 1994:40)	2/1994
Om godkännande av vissa bestämmelser i den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster.	22.9.1995 (ÅFS 1996:68)	69/1996
Överenskommelse mellan de nordiska länderna om tillträde till högre utbildning.	23.5.1997 (ÅFS 1997:49)	23/1997, 52/1997
- Ändring.	19.9.2007 (ÅFS 2008:118)	89/2007
- Ändring.	20.1.2010 (ÅFS 2010:64)	22/2010
- Ändring.	9.12.2013 (ÅFS 2014:13)	94/2013
- Ändring	30.3.2016 (ÅFS 2017:14)	73/2016
Avtalet mellan de nordiska länderna för att undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	4.12.1996 (ÅFS 1997:51)	26/1997
- Ändring.	17.12.1997 (ÅFS 1998:13)	95/1997
- Ändring.	22.4.2009 (ÅFS 2009:50)	127/2008
Nordiska avtalet om samarbete i fråga om bekämpning av förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen.	3.12.1997 (ÅFS 1998:88)	72/1998
Avtalet mellan de nordiska länderna om nordisk utbildningsgemenskap på gymnasienivå (teoretiska och yrkesinriktade utbildningar).	6.4.2005 (ÅFS 2008:141)	43/2008
Nordiska konventionen om social trygghet	23.4.2013 (ÅFS 2017:28)	55/2014
Protokoll om ändring av avtalet mellan de nordiska länderna för att undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet	20.12.2018 (ÅFS 2019:100)	80/2019
Överenskommelsen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om tillträde till högre utbildning	14.1.2019 (ÅFS 2020:90)	25/2020

Lagar och avtal som utgjort grund för självstyrelsen

Den första självstyrelselagen

I proposition till riksdagen den 30 januari 1920 föreslog regeringen att Åland skulle erhålla en ”mycket vidsträckt självstyrelse”. Propositionen har följande korta motivering:

”I anledning av att Regeringsformen förutsätter bildandet av större självförvaltningsområden än kommunerna tillsattes den 19 juli 1919 en särskild kommitté, som fick i uppdrag, bland annat, att uppgöra förslag till självstyrelse för länen. Särskilda skäl synas likväl kräva, att denna fråga ordnas skilt för sig beträffande Åland.

Alltifrån den förhistoriska tiden har Finland varit bebott av tvenne invid varandra bosatta folk, talande olika språk, finska och svenska. Den svenskspråkiga befolkningens i landet antal stiger för närvarande till omkring 340.000. Av dessa äro enligt senaste allmänna befolkningsstatistik 19.613 personer bosatta på Åland, som geografiskt, genom skärgården, hör och även sedan urminnes tider i historiskt, administrativt, judiciellt och kyrkligt avseende hört till Finland, medan antalet av dem, som hava finska till modersmål, därstädes stiger till endast 826.

I Regeringsformen, given den 17 juli 1919, är de till den språkliga minoriteten hörandes rätt att hos domstol eller förvaltande myndighet använda sitt modersmål samt att utfå expedition på detta språk, liksom ock att få sina kulturella och ekonomiska behov

tillgodosedda, ja till och med att fullgöra sin värnplikt i truppförband med samma språk som de, fullt tryggad. Icke dess mindre har bland den svenskspråkiga befolkningen på Åland i följd av bedriven agitation yppats oro med avseende å dess framtida öde och strävanden att med främmande krafters bistånd lösgöra sig från Finland, av vars svenskspråkiga befolkning densamma utgör blott en ringa bråkdel.

I anledning av ovananförda omständigheter, ävensom för att utan dröjsmål avlägsna alla även i någon mån berättigade anledningar till missnöje har det befunnits nödigt att, utan att avvakta den allmänna organisationen av självförvaltning av högre grad, uppgöra ett särskilt lagförslag om mycket vidsträckt självstyrelse för Åland. Sålunda skulle ålänningarna tillförsäkras möjlighet att själva ordna sin tillvaro så fritt det överhuvud är möjligt för ett landskap, som icke utgör en egen stat.

Lagförslaget, som med endast några av republikens enhet betingade ändringar är överensstämmande med förenämnda kommittés förslag, ävensom därtill hörande lag angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland, föreläggas härmed Riksdagen i avseende å godkännande så lydande:”

Efter några obetydliga ändringar i lagförslaget antog riksdagen självstyrelselagen och dess verkställighetslag:

Lag om självstyrelse för Åland

Lag om självstyrelse för Åland 6.5.1920 (FFS 124/1920)

I enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet i den ordning 60 § i lantdagsordningen av den 20 juli 1906 föreskriver, stadgas härmed som följer:

I. Allmänna stadganden.

1 §. Landskapet Åland, som omfattar det nuvarande Ålands län, skall tillkomma självstyrelse, såsom i denna lag stadgas.

2 §. Landskapet Ålands befolkning företrädes i ärenden, som höra till dess självstyrelse, av landstinget. Till befolkningen hänföres de, vilka äro mantalsskrivna i någon av landskapets kommuner.

3 §. Landskapsförvaltningen omhänderhaves av en landskapsnämnd, som av landstinget tillsättes. Dess ordförande är lantrådet, som väljes av landstinget.

4 §. Regeringen företrädes i landskapet Åland av landshövdingen, som utnämnes av republikens president. Han omhänderhar ock, jämte statens centrala myndigheter, såsom därom särskilt stadgas, de till republikens allmänna förvaltning hörande åligganden inom landskapet Åland.

II. Lagstiftningen.

5 §. Landstingets medlemmar skola väljas genom omedelbara, proportionella och hemliga val, och skall rösträtten vid dessa val vara allmän och lika för män och kvinnor, vilka fyllt tjuguet år. Närmare bestämmelser angående valen utfärdas genom landskapslag.

6 §. Landstinget sammankommer årligen till lagtima möte. Landshövdingen sammankallar landstinget till urtima möte samt äger, med begivande av republikens president, upplösa landstinget och förordna om verkställande av nya val.

7 §. Landshövdingen eller annan person, som republikens president därtill förordnar, öppnar och avslutar landstinget samt överlämnar till tinget presidentens framställningar och meddelanden.

8 §. Övriga bestämmelser om landstingets organisation och åligganden utfärdas genom landskapslag.

9 §. Republikens lagstiftande organ tillkommer utslutande rätt till lagstiftning i ärenden angående stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av grundlag ävensom rörande angelägenheter, om vilka beslut enligt regeringsformen icke kan fattas annat än med riksdagens samtycke.

Lag samma vare om antagande av allmän lag eller utfärdande av förordning, då ärendet rör:

1) närmare bestämmelser angående medborgares i Finland rätt att vistas i eget land, att här fritt välja boningsort och att färdas från en ort till en annan; den i regeringsformens 8, 9 och 83 §§ förutsatta lagstiftning; yttrande-, församlings- och föreningsfrihetens utövning; förutsättningarna för och verkställande av husrannsakan; undantag från okränkbarheten av brev-, telegraf- och telefonhemligheten; sådana inskränk-

ningar i finska medborgares allmänna rättigheter, som under krigstid eller uppror samt med avseende å personer i krigstjänst även annars äro nödvändiga; rätt till expropriation av egendom, med undantag av lagstiftning rörande expropriation för landskapet Ålands behov mot full ersättning;

2) flaggan och republikens vapen;

3) republikens förhållande till utländska makter; medborgares i annat land antagande till medborgare i Finland; pass, inflyttning till landet, utlänningsars övervakande samt brottslingars utlämnande;

4) försvarsväsendet;

5) skatter och avgifter, vilka skola i republiken allmännen utgöras, med de i 21 § nämnda undantag;

6) grunderna för undervisningsväsendet;

7) grunderna för kommunal rösträtt;

8) familje-, arvs- och förmynderskapsrätt; handels-, växel- och sjö rätt; annan privaträtt, dock icke lagstiftning om idkande av jordbruk, fiske och andra näringar och yrken, med undantag av grunderna för rätt att idka näring och yrke; alkohollagstiftningen; arbetarföräkrings- och -skyddslagstiftningen; handelsregister; skiftesväsendet; strafflag; rättegångs- och utsokningsväsendet, verkställighet av domar och straff; lösdrivares behandling; allmän benådning;

9) landets allmänna statistik; mantals- och övriga allmänna befolkningslängder; emigration; det allmänna övervakandet av hälsovården samt bekämpande av epidemier och andra smittosamma sjukdomar;

10) statens ämbetsverk och allmänna inrättningsorganisation och verksamhet; ordningen för anställande i samt kompetensvillkoren för befordran till statstjänst även som statstjänstemännens rättigheter och skyldigheter;

11) sjöfarts-, lots- och fyrväsendet; lufttrafiken; järnvägsväsendet; tullar och tullväsendet samt tullens och handelns enhetliga ordnande; varuutbyts frihet; penningväsendet samt sedelutgivningsrätten; mått, mål och vikt; post-, telegraf- och telefonväsendet; vården om statsverkets egendom;

12) område, som är reglerat genom internationella fördrag; samt

13) område, vilket härintills icke av lagstiftningen förutsatts.

10 §. Republikens nuvarande lagar och författningar förbliva gällande i landskapet Åland.

Ny lag, som rör andra än de i 9 § omnämnda ärenden, tillämpas, med det undantag, som i 27 § omnämles, i landskapet Åland först sedan den blivit av landstinget antagen.

11 §. Innan förordningar av republikens president eller statsrådet med utövning av den i 28 § regeringsformen dem förbehållna rätt utfärdas för landskapet Åland i andra än de i 9 § av denna lag nämnda ärenden eller i ärenden, vilka föranledas av dem eller som annars förbliva under republikens allmänna förvaltning, skall landskapsnämnden beredas tillfälle att i ärendet avgiva utlåtande.

Lag om självstyrelse för Åland

12 §. Landstinget äger i andra ärenden än dem, som i 9 § angivas, antaga landskapslagar att gälla för landskapet Åland.

Landstingets beslut insändas till regeringen av landshövdingen.

Därest republikens president, efter att hava infor- drat högsta domstolens utlåtande, finner att en av landstinget antagen lag berör de i 9 § omnämnda ärenden, eller anser lagen vara stridande mot repu- blikens allmänna intresse, äger han rätt att, inom tre månader från det underrättelse om lagens antagande delgivits honom, förordna att sagda lag skall förfalla. Har republikens president redan därförrinnan med av- seende å en landskapslag tillkännagivit, att han icke kommer att begagna sig av ovanangivna befogenhet, träder landskapslagen omedelbart i kraft.

13 §. Landstinget äger rätt att antaga petitionsförslag och motion rörande sådan för landskapet gällande lag, som hänför sig till de i 9 § omnämnda ärenden, att genom regeringens försorg riksdagen föreläggas.

14 §. Landskapsnämnden äger rätt att göra framställ- ningar om utfärdande av administrativa förordningar för landskapet Åland.

III. Förvaltningen.

15 §. Republikens president fattar beslut i ärenden rö- rande landskapet Åland på sätt i 34 § regeringsformen stadgas.

16 §. Landskapsnämndens sammansättning ävensom dess och lantrådets åligganden inom de i denna lag stadgade gränser, så ock de för ledamöter i landskaps- nämnden gällande kompetensvillkor bestämmas ge- nom landskapslag.

17 §. Under republikens allmänna förvaltning kvarstå:

- 1) handhavandet av utrikesärendena;
- 2) justitieförvaltningen;
- 3) förvaltningen av militära angelägenheter;
- 4) förvaltningen i fråga om statens säkerhet;
- 5) statens finansförvaltning;
- 6) förvaltningen av hälsovårdsärenden, såframt denna gäller det allmänna övervakandet av hälso- vården; så ock bekämpandet av epidemier och andra smittosamma sjukdomar, där sådant icke enligt all- män lag eller förordning ankommer å kommunerna;
- 7) förvaltningen av statens kommunikationer samt den förvaltning, som hänför sig till övriga kommu- nikationer med avseende å transitotrafiken och sam- trafiken mellan landskapet Åland och fastlandet; samt
- 8) de administrativa uppgifter, vilka i övrigt föran- ledas av i 9 § nämnda ärenden.

I övriga delar handhaves förvaltningen av självsty- relsemyndigheterna, såvitt den icke enligt lag eller författningar ankommer å republikens president eller statsrådet.

18 §. Genom förordning kunna, med landskapsnäm- ndens begivande, å republikens allmänna förvaltning ankommande uppgifter för viss tid eller tillsvidare tilldelas landskapsförvaltningen, ävensom till land-

skapsförvaltningen hörande uppgifter överföras på republikens allmänna förvaltning.

IV. Lagskipningen.

19 §. Domsrätten i rättegångsmål och -ärenden utövas av statens domstolar.

20 §. Förvaltningsrättsliga besvärsmål avgöras av landshövdingen.

V. Landskapets hushållning.

21 §. Landskapet Åland har rätt att för sina behov an- vända inkomsterna från mantalspenningar, närings- skatter och nöjesskatter, och äger landstinget besluta om dessa skatter. Likaledes äger landstinget, i anslut- ning till statens allmänna inkomstbeskattning, för landskapets behov påbjuda en tilläggsskatt att utgå enligt enahanda grunder samt påföras och uppbäras i samband med den allmänna inkomstskatten, liksom ock att pålägga tillfällig extra beskattning, ävensom bestämma de avgifter, vilka skola erläggas för land- skapsförvaltningen underlydande myndigheters tjäns- teförrättningar och expeditioner så ock för anlitage av landskapets inrättningar.

De i denna paragraf åsyftade beslut träda i kraft utan stadfästelse av republikens president, men böra meddelas landshövdingen till kändedom.

22 §. Landshövdingen äger förbjuda verkställighet av beslut, som rör beskattning, om han finner att beslutet:

- 1) försvårar varuutbytet mellan in- och utlandet el- ler mellan landskapet Åland och fastlandet;
- 2) innefattar oskäliga eller för trafiken skadliga avgifter å anlitage av allmänna vägar, farleder el- ler landskapsförvaltningen underlydande inrättningar; eller
- 3) har till följd att beskattningen uppenbarligen för- fördelar enskilda skattdragande eller olika samhälls- klasser.

Har landshövdingen förbjudit verkställande av be- slut, skall beslutet underställas republikens presidents prövning.

23 §. Nyttjanderätten till statens jordegendom i land- skapet Åland övergår till landskapet, dock icke beträf- fande sådan egendom, som förblir anslagen till bostäl- len å statens tjänstemän, ej heller till den egendom, som nu eller framdeles kommer till användning för statsverkets behov.

Genom L. 18.12.1926 (FFS 314/1926) fogades till 23 § ett andra moment så lydande:

Genom förordning, utfärdad med landskapsnäm- ndens begivande, kan landskapsförvaltningen tillde- las befogenhet att i kolonisationssyfte upplåta mark under äganderätt å sådan del av statens i landskapets vård befintliga jordegendom, som ej blivit till stom- lägenhet undantagen; skolande i fråga om rätt till dylikt jordförvärv samt löseskillingsens bestämmande i tillämpliga delar gälla vad som beträffande statens boställen i sådant syfte är föreskrivet, likväl med iakt- tagande av vad om rätt att innehava fastighet i land-

Lag om självstyrelse för Åland

skapet Åland är i lag särskilt stadgat. Influten löseskilling förvaltas av statsverket, men avkastningen därav tillkommer landskapet såsom vederlag för frångången nyttjanderätt.

24 §. Om upptagande av lån för landskapets gemensamma gagn eller för särskilda dess behov besluter landstinget. För upptagande av obligationslån ävensom lån i utlandet erfordras samtycke av republikens president.

25 §. Kostnaderna för den förvaltning, som enligt 17 § fortfarande handhaves av statens myndigheter, liksom ock de utgifter, vilka härflyta av rättsvärden, bestridas ur statens medel. Övriga utgifter för landskapets behov bestridas av landskapet självt.

26 §. Framgår det, att beskattningen i landskapet Åland för självförvaltningens ordinarie behov är i förhållande till av landskapet åtnjutna förmåner proportionsvis högre än beskattningen i medeltal för motsvarande ändamål annorstädes i republiken, skall bidrag ur statsmedel åt landskapet utgivas.

Bidragets belopp fastställs för en tid av tre budgetår i sänder genom en delegation, bestående av tvenne ledamöter, förordnade av statsrådet, samt tvenne, utsedda av landstinget. Ordförande i delegationen är landshövdingen.

Har landstinget gjort framställning om beviljande av bidrag till extraordinarie utgifter, fattas beslut jämväl härom av den i föregående moment omförmälda delegation.

Delegationens beslut skola för att bliva gällande stadfästas av republikens president.

VI. Deltagandet i fäderneslandets försvar.

27 §. Landskapet Ålands inbyggare äro skyldiga att biträda vid fäderneslandets försvar genom att, i stället för fullgörande av värnplikt, göra motsvarande tjänst vid lots- och fyrrinrättningen såsom därom i lag särskilt stadgas.

Vad här ovan stadgats, gäller dock icke dem, vilka efter fyllda tolv år inflyttat till landskapet Åland från annan ort i Finland, där de skulle hava varit värnpliktiga.

Sådan inbyggare i landskapet, som i första momentet åsyftas, må dock, där han det åstundar, fullgöra värnplikt vid republikens krigsmakt.

VII. De offentliga tjänsterna.

28 §. Landskapsförvaltningen underlydande tjänster och befattningar inrättas och tjänstemän till desamma utnämnas av landskapsnämnden.

29 §. Statsmyndigheternas ämbetspråk i landskapet Åland är svenska. Angående finsktalande sakägares rätt att i egen sak, som av myndighet handlägges, använda sitt eget språk samt på detta språk utfå expedition, gälle vad i allmän språklag stadgas angående svensktalandes rätt i område med finsk befolkningsmajoritet.

30 §. Skriftväxlingsspråket mellan de till landskapsförvaltningen hörande myndigheter och statsmyndigheterna i landskapet Åland samt republikens regering och centrala myndigheter skall vara svenska.

31 §. I statens tjänst i landskapet Åland må icke anställas någon, som icke styrkt att han fullständigt behärskar svenska språket såväl i tal som skrift.

VIII. Om besvär och åtal för brott i tjänsten.

32 §. Över landskapsnämndens beslut ävensom övriga ämbetsåtgärder må besvär anföras såsom stadgat är rörande besvärs anförande i motsvarande fall över landshövdingens utslag.

Finner landshövdingen, att landskapsförvaltningen underlydande myndighets beslut överskrider myndighetens befogenhet, skall han förbjuda verkställigheten av sådant beslut.

33 §. För brott i tjänsten åtalas lantrådet och ledamot av landskapsnämnden inför Åbo hovrätt.

34 §. Förfar lantrådet eller ledamot i landskapsnämnden vid utövning av sitt ämbete i strid med gällande lagar eller författningar eller underlåter han vad honom i tjänsten åligger, skall landshövdingen anmäla brottet till åtal.

IX. Särskilda bestämmelser.

35 §. Uppkommer meningsskiljaktighet angående landshövdingens, landstingets eller landskapsnämndens befogenheter enligt denna lag, äger högsta domstolen avgöra densamma.

36 §. Stadgandena i denna lag må icke ändras, förklaras eller upphävas, ej heller må avvikelse från dem göras annorledes än med landstingets bifall och i den ordning, som om grundlag är stadgat.

Angående landstingets initiativrätt härutinnan gälle vad i 13 § är stadgat.

37 §. Inbyggarnas i landskapet Åland rätt att deltaga i val av president och val till riksdagen undergår icke ändring genom denna lag.

38 §. Denna lag träder i kraft den 7 maj 1920.

Det alla, som vederbör, till efterrättelse länder.

Helsingfors, den 6 maj 1920.

Republikens President
K. J. STÅHLBERG.

Justitieminister *Karl Söderholm.*

Lag angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland

Lag angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland 6.5.1920 (FFS 125/1920)

Sedan lag om självstyrelse för Åland blivit antagen och denna dag stadfäst, varder härmed angående dess bringande i verkställighet, i enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet i den ordning 60 § i lantdagsordningen av den 20 juli 1906 föreskriver, stadgat som följer:

1 §. Intill dess, genom av landskapet Ålands landsting antagen landskapslag, valordning stiftats för landskapet Ålands landsting, skola representanter till landstinget utses med iakttagande i tillämpliga delar av stadgandena i vallagen av den 20 juli 1906, dock sålunda, att

- 1) landskapet Åland skall utgöra en valkrets och centralnämnden sammanträda i Mariehamns stad;
- 2) representanter skola väljas till ett antal av trettio;
- 3) i röstningen äger deltaga den, som är valberättigad vid val av kommunalfullmäktige och är i någon kommun inom landskapet Åland mantalsskriven den 1 januari 1920;
- 4) röstning verkställs endast i landskapet Åland;
- 5) valmansförening kan bildas av minst tio valmän;
- 6) valen förrättas den 1 november 1920.

2 §. Intill dess genom landskapslag stadgats angående landstingets organisation, skola stadgandena i lantdagsordningen av den 20 juli 1906 med avseende å landstinget i tillämpliga delar iakttagas, dock sålunda, att

- 1) stadgandena i lantdagsordningens 11, 12, 13, 20, 24 och 25 §§, 2 mom. 26 §, 27, 32, 33 och 46 §§, sistnämnda paragraf försåvitt den rör andra än på Åland verksamma ämbetsverk, tjänstemän eller allmänna inrättningar, samt 74 § icke äro tillämpliga;
- 2) landstinget sammanträder i Mariehamns stad, första gången, på kallelse av landshövdingen, den 1 december 1920;
- 3) elektorerna skola utses till ett antal av tolv;
- 4) utskott tillsätts enligt landstingets prövning;
- 5) utskott skall bestå av fem ledamöter och stora utskottet av tio;
- 6) ärende må icke lämnas vilande över nya val;
- 7) kvalificerad majoritet erfordras icke i något ärende;

8) förslag till sådana reglementariska föreskrifter, vilka nämnas i 72 § av lantdagsordningen, skola uppgöras av talmannen och vicetalmännen tillsammans med två medlemmar av landstinget, vilka landstinget genom direkta val därtill utsett.

3 §. Landstinget skall, då det första gången sammankommer, besluta om valordning för val till landstinget, om landstingets organisation och åligganden, om landskapsnämndens sammansättning samt om dess och lantrådets åligganden, om inkomst- och utgiftsstat för landskapet, ävensom om skatter, vilka skola uppbäras för landskapets behov.

4 §. Landskapsnämnden och lantrådet vidtaga med sin verksamhet den 1 januari 1921. Intill dess landskapsförvaltningen underlydande tjänster och befattningar blivit inrättade, handhavas motsvarande åligganden av statens myndigheter. Med avseende å tjänsteman, som erhåller motsvarande landskapsförvaltningen underlydande befattning, gälla icke stadgandena i förordningen av den 3 februari 1868 angående de rättigheter och skyldigheter, som tillkomma ämbets- och tjänstemän, vilkas befattningar indragas.

5 §. Ålands landsting skall beredas tillfälle att avgiva utlåtande över propositionen till den lag, som förutsettes i 27 § av lagen om självstyrelse för Åland, given denna dag, innan densamma till riksdagen överlämnas.

6 §. Vad i 23 § av lagen om självstyrelse för Åland, given denna dag, stadgas, medför ej ändring i nuvarande arrendatorers rättigheter och skyldigheter enligt nu gällande avtal.

7 §. Övriga bestämmelser, som möjligen erfordras för att bringa i verkställighet lagen om självstyrelse för Åland, given denna dag, utfärdas genom förordning.

Se F ang. bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för landskapet Åland, FFS 5/1922.

Emedan ålänningarna vägrade att acceptera den erbjudna självstyrelsen innan Nationernas Förbund hade avgjort Ålandsfrågan, ändrades verkställighetslagen som följer:

Lag angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland

Lag om ändring av lagen angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland 30.12.1921 (FFS 309/1921)

Enligt Riksdagens beslut, tillkommet i den ordning 60 § i lantdagsordningen av den 20 juli 1906 föreskriver, varder härhos, med ändring av 1, 2 och 4 §§ i lagen angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920, stadgat som följer:

Val av representanter till landskapet Ålands landsting verkställas, landstinget sammanträder första gången samt landskapsnämnden och lantrådet vidtaga med sin verksamhet å tider, som av republikens president bestämmas.

Se F ang. tiden, då självstyrelseorganen för landskapet Åland första gången skola väljas och sammanträda, FFS 6/1922.

[Översättning från det franska originalet]

Folkförbundsrådets beslut av den 24 juni 1921

Sedan de båda av Ålandsöarnas öde intresserade parterna medgivit, att Nationernas Förbunds Råd utsåges att utjämna den meningsskiljaktighet, som uppstått, och förklarar sig villiga att ställa sig Rådets beslut till efterrättelse;

sedan Rådet tagit i betraktande dels juristkommissionens rapport, med däri framlagda slutsatser beträffande kompetensfrågan, dels ock Rådets beslut den 20 september 1920, varigenom Rådet tillerkänt sig ifrågavarande kompetens;

sedan Rådet tagit kännedom om alla de geografiska, etnografiska, politiska, ekonomiska och militära skäl, för vilka redogjorts i det av de rapportörer, som på Nationernas Förbunds anmodan företagit en ingående undersökning, avgivna memorandum;

men sedan Rådet å andra sidan funnit en lösning lyckligast, som medför största möjliga säkerhet för såväl öarnas befolkning, som för de intresserade parterna har Rådet vid sammanträde den 24 juni beslutat:

1. Suveräniteten över Ålandsöarna erkännes tillhöra Finland.

2. Freden, det framtida goda förhållandet mellan Finland och Sverige samt öarnas egen välgång och lycka kunna ej annat än befästas genom åtgärder, som åsyfta a) nya garantier åt ögruppens befolkning; b) ögruppens neutralisering och icke-befästande.

3. De nya garantier, som böra inflyta i självstyrelselagen, böra särskilt avse att bibehålla det svenska språket i skolorna, att bevara jordegendomen i invånarnas händer, att inom rimliga gränser fastställa inflyttade personers förvärvande av rösträtt och att

säkerställa att till landshövding utnämnes en person, som åtnjuter befolkningens förtroende.

4. Som Rådet funnit, att den bästa lösning beträffande garantierna vore att finna i en överenskommelse mellan Finlands och Sveriges representanter, vid behov under medverkan av Nationernas Förbunds Råd, har beslutats, att man skall söka uppnå sådan överenskommelse genom båda parternas medgivande. För den händelse samförstånd ej uppnås, skall Rådet självt bestämma de garantier, som enligt dess uppfattning böra införas i självstyrelselagen av den 6 maj 1920 i form av ändringar. Under alla omständigheter kommer Nationernas Förbunds Råd att övervaka dessa garantiers tillämpning.

5. En internationell överenskommelse med avseende på ögruppens icke-befästande och neutralisering bör tillförsäkra såväl svenska folket som alla intresserade makter att Ålandsöarna aldrig komma att utgöra någon fara ur militär synpunkt. För detta ändamål bör 1856 års konvention ersättas med en längre gående överenskommelse under garanti av alla intresserade makter, Sverige inbegripet. Rådet anser, att denna överenskommelse i sina huvuddrag bör ansluta sig till det svenska förslaget till konvention rörande ögruppens neutralisering. Det uppdrager åt generalsekreteraren att inbjuda de intresserade regeringarna att utse vederbörligen befullmäktigade ombud att underhandla om och avsluta ifrågavarande överenskommelse.

Se konventionen om Ålandsöarnas icke-befästande och neutralisering, sid. 971.

Ålandsöverenskommelsen av den 27 juni 1921

[Översättning från det franska originalet]

Ålandsöverenskommelsen av den 27 juni 1921*

1. Finland, som är beslutet att säkerställa och garantera Ålandsöarnas befolkning bevarandet av dess svenska språk, kultur och lokala traditioner, förbinder sig att utan dröjsmål i självstyrelselagen för Ålandsöarna av den 7 maj 1920 införa nedanstående garantier.**

2. Landstinget och kommunerna på Åland äro i in- tet fall skyldiga att underhålla eller giva understöd åt andra skolor än sådana, i vilka svenskan är undervisnings- språk. I statens undervisningsanstalter skall undervisningen likaledes givas på svenska språket. Utan vederbörande kommuns samtycke kan undervisning i finska språket icke meddelas i sådana folkskolor, som underhållas eller erhålla understöd av staten eller kommunen.

3. Då på Åland belägen fastighet försäljes till nå- gon person, som icke äger hemortsrätt i landskapet, äger varje person, som där har hemortsrätt ävensom Landstinget och den kommun, inom vilken fastig- heten är belägen, rätt att återköpa fastigheten till ett pris, som, om överenskommelse icke kan träffas, skall fastställas av häradsrätten, under hänsynstagande till gällande pris.

Detaljerade bestämmelser skola fastställas i en sär- skild lag rörande tillvägagångssättet vid dylikt åter- köp samt beträffande företrädesrätt i händelse av flera anbud.

Sagda lag kan icke ändras, tolkas eller upphävas under andra villkor än dem, som gälla beträffande självstyrelselagen.

4. Personer, som inflytta till Ålandsögruppen och som äro i besittning av finsk medborgarrätt, skola icke förvärva rösträtt å öarna i kommunernas eller land- skapets angelägenheter förrän fem år efter det de för- värvat hemortsrätt på öarna. Såsom inflyttad i denna mening skall icke anses en person, som tidigare under minst fem år ägt hemortsrätt på Ålandsöarna.

5. Ålandsöarnas landshövding skall utnämnas av Finska republikens president i samråd med Ålands Landstings ordförande. I händelse överenskommelse dem emellan icke kan träffas skall republikens pre- sident till landshövding utse någon person inom en förteckning på fem kandidater föreslagna av Lands- tinget, och vilka besitta nödvändiga förutsättningar för öarnas goda förvaltning och statens säkerhet.

6. Landskapet Åland skall vara berättigat att för sina behov använda 50 % av inkomsten från grund- skatten utöver de inkomster, som avses i självstyrelse- lagens 21 paragraf.

7. Nationernas Förbunds Råd skall vaka över ifrå- gavarande garantiers tillämpning. Finland skall till Rådet med sina egna anmärkningar överlämna alla klagomål eller framställningar från Ålands landsting beträffande ovannämnda garantiers tillämpning, och Rådet äger, i händelse frågan skulle vara av rättslig natur, rådfråga den fasta mellanfolkliga domstolen.

* Överenskommelsen ingicks mellan Finland och Sverige. Den bifölls enhälligt av Folkförbundsrådet och fogades till dess beslut av den 24 juni 1921.

** Garantierna infördes i en särskild lag, garantilagen kallad. Se nästa sida.

Garantilagen

Lag innehållande särskilda stadganden rörande landskapet Ålands befolkning 11.8.1922 (FFS 189/1922)

I enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet i den ordning 60 § i lantdagsordningen föreskriver, stadgas härmedelst, såsom tillägg till och ändring av lagen om självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920, som följer:

1 §. Landshövdingen i landskapet Åland utnämnes av republikens president efter överenskommelse med ordföranden för landstinget. I händelse samförstånd icke ernås, utser presidenten till landshövding en av fem personer, vilka förordats av landstinget och erbjuda erforderliga förutsättningar för att landskapet skall väl förvaltas samt statens säkerhet tillvaratagas.

2 §. Ålands landsting och kommuner äro icke skyldiga att underhålla eller lämna bidrag till andra skolor än sådana, i vilka undervisningspråket är svenska.

I statens undervisningsanstalter skall undervisningspråket vara svenska.

Utän vederbörande kommuns samtycke må ej undervisning i finska meddelas i folkskola, som underhålles eller åtnjuter understöd av staten eller kommun.

3 §. Finsk medborgare, som inflyttar till landskapet Åland, erhåller kommunal rösträtt och rösträtt vid val till landstinget först efter det han under fem år där haft laga bo och hemvist. Vad här säges må dock icke tillämpas å den, som tidigare så lång tid i landskapet Åland haft laga bo och hemvist.

4 §. Landskapet Åland har rätt att för sina behov använda halva inkomsten av grundskatten utöver de inkomster, om vilka stadgas i 21 § av lagen om självstyrelse för Åland.

Se L om beviljande av anslag åt landskapet Åland i samband med grundskattens upphävande, FFS 380/1929, å. 950/1946, 670/1951.

5 §. Har fastighet, belägen inom landskapet Åland, försålts till någon, som icke har laga bo och hemvist inom landskapet, äga landskapet, den kommun, inom vilken fastigheten är belägen, samt enskild person, som i landskapet Åland har laga bo och hemvist, rätt att inlösa fastigheten till ett pris, vilket, i händelse

överenskommelse icke ernås, fastställas av underrätten i enlighet med rådande prisläge.

Närmare bestämmelser om lösningsrättens utövande och om företrädesrätt till lösning meddelas i särskild lag.

Se L om utövande av lösningsrätt vid försäljning av fastighet i landskapet Åland*, FFS 140/1938, å. 247/1939.

Genom L 1.9.1939 (FFS 246/1939) erhöi garantilagens 5 § följande ändrade lydelse:

5 §. Har fastighet, belägen inom landskapet Åland, försålts till någon, som icke tillhör Ålands befolkning eller som, ehuru hörande till sagda befolkning, icke under minst fem års tid oavbrutet haft laga bo och hemvist inom landskapet, äga landskapet, den kommun, inom vilken fastigheten är belägen, samt enskild person, som i landskapet har och under minst fem år oavbrutet haft laga bo och hemvist, rätt att inlösa fastigheten till ett pris, vilket, i händelse överenskommelse icke ernås, fastställas av underrätten i enlighet med rådande prisläge.

Närmare stadganden om lösningsrättens utövande och om företrädesrätt till lösning meddelas i särskild lag.

6 §. I händelse av Ålands landsting anföras klagomål eller anmärkningar i anledning av tillämpningen av stadgandena i denna lag, överlämnar republikens regering desamma, med biläggande av egna anmärkningar, till Folkens förbunds råd, på det att förbundsrådet må kunna övervaka tillämpningen av sagda stadganden och, om saken till sin natur är av rättslig beskaffenhet, införskaffa utlåtande av permanenta internationella domstolen.

7 §. Denna lag må icke ändras, förklaras eller upphävas, ej heller må avvikelse från densamma göras anorledes än med Ålands landstings bifall och i den ordning, som om grundlag är stadgat.

* På grund av meningsskiljaktigheter mellan landskapet och riket om rätta innebörden av artikel 3 i Ålandsöverenskommelsen dröjde det ända till år 1938 innan denna lag stiftades.

Självstyrelselag för Åland

Självstyrelselag för Åland 28.12.1951 (ÅFS 1952:5)*

* FFS 670/1951, ä. 2/1975.

I enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet på sätt 67 § riksdagsordningen föreskriver, stadgas med Ålands landstings bifall som följer:

1 kap. Allmänna stadganden.

1 §. Landskapet Åland tillkommer självstyrelse såsom i denna lag stadgas.

Landskapet Ålands område omfattar Ålands län, sådant detta bestod den 7 maj 1920, då lagen om självstyrelse för Åland trädde i kraft, likväl så att vid bestämmandet av landskapets gräns i Ålands hav skall iakttas vad som överenskommits i den mellan Finland och Sverige den 1 november 1982 undertecknade gränsjusteringen. (42/1985)

2 §. Landskapet Ålands befolkning företrädes i ärenden, som höra till dess självstyrelse, av landstinget.

Landskapsförvaltningen omhänderhaves av landskapsstyrelsen, som tillsättes av landstinget. Ordförande i landskapsstyrelsen är lantrådet, som väljes av landstinget.

3 §. Finsk medborgare, som är eller lagligen borde hava blivit mantalsskriven i någon av landskapet Ålands kommuner och som vid denna lags ikraftträdande under minst fem år utan avbrott i landskapet haft sitt egentliga bo och hemvist, åtnjuter åländsk hembygdsvärdnad. Den, som vid lagens ikraftträdande är mantalsskriven på Åland eller enligt lag borde hava blivit mantalsskriven där, men ännu icke varit där bosatt i fem år, erhåller på därom hos landskapsstyrelsen gjord anmälan åländsk hembygdsvärdnad, så snart han utan avbrott under sammanlagt fem års tid haft sitt egentliga bo och hemvist på Åland.

Finsk medborgare, som sedan denna lag trätt i kraft inflyttat till landskapet och utan avbrott varit där bosatt under minst fem års tid, bör av landskapsstyrelsen på ansökan beviljas åländsk hembygdsvärdnad, där ej vägande skäl prövas föranleda avslag.

Landskapsstyrelsen må, då särskilda skäl äro, bevilja åländsk hembygdsvärdnad åt den, som under kortare tid än ovan sagts varit bosatt i landskapet.

Ingår kvinna äktenskap med man, som åtnjuter åländsk hembygdsvärdnad, förvärvar hon sådan rätt på grund av äktenskapet.

Åländsk hembygdsvärdnad tillkommer inom äktenskapet fött barn, vars fader eller moder åtnjuter åländsk hembygdsvärdnad, samt utom äktenskap fött barn, vars moder eller, då barnet står under sin faders värdnad, vars fader åtnjuter åländsk hembygdsvärdnad.

I äktenskap fött ogift barn under tjuguett år, som är bosatt i landskapet Åland och står under föräldrarnas värdnad, förvärvar jämte föräldrarna åländsk hembygdsvärdnad. Därest blott den ena maken erhåller åländsk hembygdsvärdnad, förvärvar jämte denne under dess värdnad stående barn under här nämnda förutsättningar åländsk hembygdsvärdnad. Barn, som fötts utom äktenskap, följer under samma förutsättningar

sin moder eller, då barnet står under sin faders värdnad, sin fader.

Den, som blir medborgare i främmande land eller under fem år stadigvarande varit bosatt utom landskapet, förlorar sin åländska hembygdsvärdnad.

Vill någon erhålla förklaring, huruvida han åtnjuter åländsk hembygdsvärdnad, ingive därom ansökan till landskapsstyrelsen, som äger rätt att meddela sådan förklaring.

Närmare bestämmelser angående förvärvande och förlust av åländsk hembygdsvärdnad utfärdas genom landskapslag.

4 §. Finsk medborgare, som åtnjuter åländsk hembygdsvärdnad, äger rätt att utan sådan inskränkning, som i 5 § sägs, förvärva eller besitta fastighet, belägen inom landskapet. Åländsk hembygdsvärdnad utgör förutsättning för kommunal rösträtt och rösträtt vid val till landstinget. (6/1975)

Rätt att inom landskapet driva näring, för vars utövande enligt lag erfordras anmälan eller tillstånd, tillkommer person, som åtnjuter hembygdsvärdnad på Åland, så ock den, som, ehuru han icke åtnjuter åländsk hembygdsvärdnad, under fem år utan avbrott haft sitt egentliga bo och hemvist i landskapet.

Bolag, andelslag, förening, annan sammanslutning eller stiftelse, som har laglig hemort inom landskapet och vars alla styrelsemedlemmar äro sådana personer, som i 2 mom. avses, erhåller rätt att inom landskapet driva i samma moment avsedd näring.

Enskild person, sammanslutning och stiftelse, som vid denna lags ikraftträdande i landskapet driva näring, varom nu är fråga, äro berättigade att även framdeles utöva sådan.

Landskapsstyrelsen må, ehuru de i 2, 3 och 4 mom. stadgade förutsättningarna ej föreligga, då skäl därtill äro, efter prövning i varje särskilt fall lämna tillstånd till sådan näringsutövning, varom i denna paragraf är fråga.

5 §. (6/1975) Person, som ej åtnjuter åländsk hembygdsvärdnad, samt bolag, andelslag, förening, annan sammanslutning, anstalt, stiftelse eller samfund må icke utan landskapsstyrelsens för varje särskilt fall givna tillstånd med äganderätt förvärva eller på grund av lego- eller annat avtal besitta fast egendom i landskapet Åland.

Utän hinder av stadgandet i 1 mom. må fast egendom genom arv eller expropriation förvärvas av där nämnd person eller sammanslutning.

Staten, landskapet och åländsk kommun må förvärva och besitta fast egendom utan hinder av stadgandet i 1 mom.

Närmare stadganden angående i denna paragraf avsedda inskränkningar gives i särskild lag.

6 §. Regeringen företrädes i landskapet Åland av landshövdingen, som utnämnes av republikens president efter överenskommelse med landstingets talman.

I händelse samförstånd icke ernås, utnämner presidenten till landshövding en av fem personer, vilka föreslås av landstinget och erbjuda erforderliga förutsättningar för att förvaltningen inom landskapet skall väl handhavas samt statens säkerhet tillvaratas.

Finner presidenten de av landstinget föreslagna personerna icke motsvara de krav här ovan uppställts, skall landstinget anmodas inkomma med nytt förslag.

Länsstyrelsen i landskapet Åland omhänderhar jämte statens centrala myndigheter till rikets allmänna förvaltning hörande åligganden inom landskapet.

Vid längre tids förfall för landshövdingen eller då landshövdingensämbetet är obesatt, må republikens president efter överenskommelse med landstingets talman förordna lämplig person att under denna tid förestå ämbetet.

2 kap. Lagstiftningen.

7 §. Landstingets medlemmar väljes genom omedelbara, proportionella och hemliga val. Rösträtten vid dessa val skall vara allmän och lika för män och kvinnor, vilka före valåret fyllt 18 år. (6/1975)

Ej må rösträtt genom ombud utövas.

Närmare bestämmelser angående valen utfärdas genom landskapslag.

8 §. Landstinget sammankommer årligen till lagtima möte. På förordnande av republikens president sammankallas landstinget av landshövdingen till urtima möte.

Landshövdingen öppnar och avslutar landstinget samt överlämnar till detsamma presidentens framställningar och meddelanden.

Republikens president äger befogenhet att upplösa landstinget och förordna om verkställande av nya val.

9 §. Vid förfall för landshövdingen eller under tid, då landshövdingensämbetet är obesatt, förordnar republikens president annan person att fullgöra å landshövdingen enligt 8 § ankommande åligganden.

10 §. Närmare bestämmelser om landstingets organisation och åligganden utfärdas genom landskapslag.

11 §. Rikets lagstiftande organ tillkommer uteslutande rätt till lagstiftning i ärenden angående stiftande, ändring, förklaring och upphävande av samt avvikelser från de till rikets statsförfattning hörande grundlagar ävensom till avgörande i angelägenheter, om vilka beslut enligt regeringsformen icke kan fattas annat än med riksdagens samtycke. Angående landstingets medverkan till ändring, förklaring eller upphävande av eller avvikelser från de grundlagar, som röra Ålands självstyrelse, gäller vad därom är i dessa lagar stadgat.

Till rikets lagstiftningsbehörighet hänföres jämväl stiftande av allmän lag eller utfärdande av förordning, då ärendet rör:

1) närmare bestämmelser angående medborgares i Finland rätt att vistas i landet, att här fritt välja bopingsort och att färdas från en ort till en annan; den i 8, 9 och 83 §§ regeringsformen förutsatta lagstiftningen; riksdagsmannaval och val av de elektorerna,

vilka äga förrätta valet av republikens president; utövning av yttrande-, församlings- och föreningsfriheten; förutsättningarna för och verkställande av husrannsakan; undantag från okränkbarheten av brev-, telegraf- och telefonhemligheten; krigstillstånd och arbetsplikt, dock så, att person, som åtnjuter åländsk hembygdsrätt, ej må förpliktas att utföra arbete utom landskapet; inskränkningar av i krigstjänst varande finsk medborgares rättigheter; sådana inskränkningar i finska medborgares allmänna rättigheter samt sådan reglementering av näringslivet, som under rådande, av ekonomisk kristid framkallade undantagsförhållanden äro nödvändiga och förutsätta enhetlig reglering i hela riket; rätt till expropriation av fast egendom för allmänna riksbehov;

2) Finlands vapen och flagga samt användningen av riksflaggan å statens och landskapets offentliga byggnader och vid offentliga tillfällen samt såsom sjöfarts- och handelsflagga; instiftande och förlänande av titlar, värdigheter och andra ävensom andra utmärkelse-tecken, som förlänas av republikens president;

3) rikets förhållande till utländska makter; medborgares i annat land antagande till medborgare i Finland samt förlust av och befrielse från finskt medborgarskap, pass, inflyttning till landet och utlänningsars övervakande; utlämmande av förbrytare;

4) försvarsväsendet med beaktande av vad i 6 kap. är härom särskilt stadgat;

5) skatter och avgifter, vilka skola i riket allmänligen utgöras, med de i 23 § nämnda undantag;

6) grundsatsen om allmän läroplikt, såvitt fråga är därom, vilka barn som äro underkastade läroplikt och under vilka åldersår läroplikt skall tillämpas; bestämmelser angående de fordringar läroinrättning bör fylla för att äga dimissionsrätt till statens universitet; den kunskap och skicklighet, som erfordras för vinnande av viss, av staten godkänd kompetens;

7) grundsatsen om allmän och lika kommunal rösträtt för finsk medborgare, som uppnått lagstadgad ålder, samt omedelbara, proportionella och hemliga val, varvid i omförmålt avseende likväl bör beaktas, vad i 4 § är stadgat angående förutsättningarna för erhållande av sådan rösträtt;

8) familje-, förmynderskaps-, arvs- och testamentsrätt; upphovsmannarätt; uppfinnar- och patenträtt jämte rätt till tvångsinlösen på dessa områden; rätt till förnäm och släktnamn; bolags- och aktierätt, andelslag, försäkringsavtal, handelsagentur och övriga till den allmänna privaträtten hörande delar av handelsrätten; växel- och checkrätt; illojal konkurrens; bokföringsskyldighet; handelsregister, firma och prokura, varumärke, ursprungsbeteckning samt upplags- och warrantrörelse; privat sjörätt;

9) alkohollagstiftningen; socialförsäkring; moderskapsunderstöd samt familje- och barnbidrag; invalidvård och invalidpenning; arbetarskydd, kollektivavtal med i 36 § 2 och 3 mom. nämnda undantag samt medling i kollektiva arbetstvister ävensom annan arbetslagstiftning med i 13 § 1 mom. 6 punkten nämnda undantag; skifteslagstiftningen; fastighetsregister; tomtmätning i stad; (6/1975)

Självstyrelselag för Åland

10) bok- och stentryckerirörelse, spridning av tryckskrift och utgivande av periodiska tryckskrifter; bank-, sparbanks-, pantlåne- och försäkringsrörelse samt valutahandel; gruvor och mineralfyndigheter; margarintillverkningar; svagare maltdrycker, för såvitt angår tillsynen över bestämmelserna rörande alkoholhaltens iakttagande; handel med konstgjorda gödselämnen och beredda fodermedel samt med utsädesvaror; skjutvapen och skjutförnödenheter; explosiva ämnen, till den del rikets säkerhet härav i lagstiftningen beröres; mäklar-, skeppsklarer- och auktionsförrättaryrket; tillverkning och försäljning av stämpling underkastade arbeten av ädla metaller och andra sådana alster; villkoren för utlännings näringsrätt;

11) ovan i denna paragraf icke särskilt nämnd privaträtt, med undantag av stadganden av privaträttslig natur, hörande till de landskapets lagstiftningsbehörighet förbehållna rättsområden, som i 13 § 1 mom. 4, 6, 8 och 9 punkterna omförmålas;

12) det legala skyddet för fasta fornlämningar; statens befogenhet att inlösa sådana fornfynd, som icke av landskapet förvärfvas eller behållas, samt de stadganden, som avse skifte av jord, varå fast fornlämning finnes; arkivväsendet, dock så, att landskapsmyndigheternas och kommunernas arkiv ej utan landskapsstyrelsens och vederbörande kommuns tillstånd må bortföras från Åland;

13) den allmänna strafflagen; övriga straffbestämmelser, för såvitt desamma icke enligt 13 § 1 mom. 11 punkten hänförs till landskapets lagstiftningsbehörighet; rättegångs-, konkurs- och utsokningsväsendet; skiljemannaförfarandet; verkställighet av domar och straff; behandling av lösdrivare, alkoholister och arbetsovilliga personer; allmän benådning;

14) allmän statistik; mantals- och övriga allmänna befolkningslängder; emigration;

15) bekämpandet av epidemier och andra smittsamma sjukdomar hos människor och husdjur; behörighet att utöva läkarkallet, tandläkaryrket och annan verksamhet inom hälso- och sjukvårdens samt apoteks- och veterinärväsendets områden, så ock, där icke stadgandet i 19 § 7a punkten annat föranleder, å dessa områden verksamma personers utbildning samt deras rättigheter och skyldigheter; sinnessjuklagstiftningen, såvitt angår den del av lagstiftningen, som innefattar trygghet för den personliga okränkbarheten och oantastligheten eller äger samband med straffprocessen eller straffverkställigheten; den legala skyldigheten för kommunerna i fråga om stads- och kommunalläkarens avlöande, så ock å dessa överförda, på staten ankommande medicinska uppgifter inom områden, hänförs till rikets lagstiftningsbehörighet; rättsmedicinska obduktioner och undersökningar; kastrering och sterilisering; avbrytande av havandeskap; eldbegängelse; apotek och apoteksvaror; tillverkning, förvaring och försäljning av gifter och preparat, uti vilka gift ingår; köttkontroll; förbud mot införsel av djur och djurprodukter; slakt av husdjur samt djurskydd;

16) statens ämbetsverks och allmänna inrättningsorganisation och verksamhet; statens anläggningar

på Åland; ordningen för utnämmande till och kompetensvillkor för statstjänster och -befattningar ävensom innehavares av statens tjänster och befattningar rättigheter och skyldigheter;

17) lots- och fyrväsendet samt annan offentlig sjöfart; lufttrafiken; järnvägsväsendet; tullar och tullväsendet samt tullens och utrikeshandelns enhetliga ordnande; varuutbytets frihet; förmalnings- och inblandningstvång för säd; penningväsendet samt sedelutgivningsrätten; mått, mål och vikt; post-, telegraf-, telefon- och radioväsendet; värden om statsverkets egendom, till den del densamma icke tillhör landskapet;

18) ändring i ecklesiastik, judiciell, kommunal eller kameral indelning ävensom i administrativ indelning, såvitt angår å staten ankommande förvaltningsverksamhet;

19) område, som är reglerat genom internationella fördrag, dock så, att jämväl landstinget bör giva sitt bifall till lag, genom vilken fördrag med främmande makt bringas i kraft inom landskapet, för såvitt i fördraget ingå bestämmelser, som innebära upphävande eller ändring av eller avvikelser från stadganden i självstyrelselagen; samt

20) område, som hittills icke av lagstiftningen förutsatts och som med tillämpning av de grundsatser denna paragraf innehåller är att hänföra till rikets lagstiftningsbehörighet.

Ej må dock utan landstingets bifall ändring i rikslag vidtagas angående grundsatsen om enskilds rätt att äga fastighet i landskapet Åland eller rörande de i 2 mom. 6 och 7 punkterna angivna grundsatserna.

12 §. Innan republikens president eller statsrådet utfärdar administrativa stadganden, vilka skola tillämpas enbart i landskapet Åland och röra ärenden, som äro hänförs till rikets lagstiftningsbehörighet, skall landskapsstyrelsen beredas tillfälle att i ärendet avgiva utlåtande.

13 §. Landstinget tillkommer i den ordning denna lag stadgar, med iakttagande av nedan angivna undantag och begränsningar samt de bestämmelser beträffande rikets lagstiftningsbehörighet, som 11 § innehåller, lagstiftningsbehörighet i landskapet rörande angelägenheter, då ärendet angår:

1) rätt till expropriation för allmänt behov mot full ersättning, med undantag av tvångsinlösen av fast egendom för allmänna riksbehov;

2) undervisningsväsendet med de begränsningar 11 § 2 mom. 6 punkten angiver;

3) kommunalförvaltning, kommunal beskattning och kommunal vallag samt lagstiftning om tätbefolkade samhällen, dock med de begränsningar 11 § 2 mom. 7 punkten innehåller;

4) vattenrätten;

5) bosättningslån, kommunala hemvårdarinnor och familjebostadsunderstöd;

6) arbetsavtal, arbetsreglemente och läroavtal; arbets- och bostadsförmedling; tiden för öppenhållande av handels- och andra rörelser samt affärskontor;

7) inlösen av legoområden och kolonisationsverksamhet;

8) jord- och tomtlegorätten; idkande av jordbruk, boskapskötsel, skogsbruk och jordbrukets övriga binärningar; bete och ägors fredande; jakt, fiske och växtskydd;

9) näring, för vars utövande enligt lag erfordras anmälan eller tillstånd, och näring till självförsörjning, med iakttagande av näringsfrihetens grundsats; uppdelning i fria och reglerade näringar samt annan än i 11 § 2 mom. avsedd näringsrätt;

10) fornminnesvården, med de i 11 § 2 mom. 12 punkten stadgade begränsningar;

11) bestämmelser om bötesstraff och utsättande av vite och annat äventyr inom rättsområden, hänfödda till landskapets lagstiftningsbehörighet; disciplinär bestraffning av tjänstemän och befattningshavare vid Ålands landskapsförvaltning;

12) upprätthållande av allmän ordning och säkerhet samt brottslighetens förebyggande och stävande, med undantag av ordningsmaktens verksamhet till tryggnad av statens säkerhet ävensom polisuppgifterna på de områden, för vilka rikets lagstiftning skall gälla även på Åland;

13) eldfarliga oljor; explosiva ämnen, i den mån statens säkerhet härav icke beröres;

14) barnskydd, med undantag av stadganden, hörande till familje- och förmynderskapsrättens områden, samt av sådana, som äga samband med strafflagstiftningen;

15) fattigvård och annan social omvårdnad; kommunala vårdnämnder;

16) hälso- och sjukvården, med de begränsningar, som i 11 § 2 mom. 15 punkten omförmälas;

17) väghållningen och skjutsväsendet, reglering av trafiken samt motorfordon, dock icke specialföreskrifter om snabbgående motorfarkoster; den lokala sjötrafiken och härför avsedda kommunikationsleder;

18) naturskydd och inplantering av främmande djurarter i landskapet;

19) stadsplan och tomtindelning; byggnadsreglering och brandskydd;

20) landskapets vapen och flagga samt dessas användning, dock så, att användning av riksflaggan ej må genom landskapslag begränsas; ävensom

21) övriga angelägenheter, vilka icke blivit rikets lagstiftning förbehållna och vilka med tillämpning av de grundsatser denna paragraf innehåller höra till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Landstingets lagstiftande verksamhet utövas genom antagande av landskapslagar för landskapet Åland samt genom beslut i beskattningsärenden, som i 23 § omförmälas. Landskapslag må antingen innefatta en självständig lagstiftningsakt eller ock avse antagande av motsvarande lag eller förordning i riket att såsom sådan eller med vissa efter förhållandena anpassade ändringar eller tillägg tillämpas i landskapet.

Har landstinget i landskapslag bemyndigat landskapsstyrelsen att vid behov meddela föreskrifter angående verkställighet och tillämpning av landskapslagen, utfärdas sådana bestämmelser genom landskapsförordning. Innan sådan förordning utfärdas bör över förslaget till förordning Ålandsdelegationens utlåtande inhämtas.

14 §. Landstingets beslut om antagande av landskapslag insändes till republikens president av landstingets talman, varom landshövdingen bör underrättas.

Därest republikens president, efter att hava infortrat högsta domstolens utlåtande, finner, att av landstinget antagen lag berör ärenden, som hänförs till rikets lagstiftningsbehörighet, eller rikets inre och yttre säkerhet, äger han rätt att, inom tre månader från det underrättelse om landskapslagens antagande delgivits honom, förordna, att sagda lag skall förfalla. Har republikens president redan innan sagda termin tilländalupit tillkännagivit, att han med avseende å en landskapslag icke kommer att begagna sig av ovan angivna rätt, träder landskapslagen omedelbart i kraft, såsom därom är stadgat.

Innan av landstinget antagen lag föredrages för republikens president, skall Ålandsdelegationens utlåtande införas.

Hava i landskapslag för vinnande av enhetlighet och överskådlighet upptagits vissa bestämmelser av rikslagstiftningsnatur, vilka i sak äro överensstämmande med motsvarande stadganden i rikets lag, må detta icke utgöra hinder för landskapslagens ikraftträdande. Upptagande av sådana bestämmelser i landskapslag medför icke förändring av det inbördes förhållandet mellan rikets och landskapets lagstiftningsbehörighet och ej heller med avseende å de genom rikslagstiftning utfärdade stadgandenas ikraftträdande i landskapet Åland.

15 §. Landstinget äger rätt att väcka initiativ i sådan landskapet enskilt rörande angelägenhet, som hänförs till rikets lagstiftningsbehörighet eller allmänna förvaltning, att genom regeringens försorg föreläggas riksdagen.

16 §. Landskapsstyrelsen äger rätt att göra framställningar om utfärdande av administrativa stadganden för landskapet Åland.

3 kap. Förvaltningen.

17 §. Republikens president fattar beslut i ärenden rörande landskapet Åland på sätt i 34 § regeringsformen stadgas.

Ärenden, som röra landskapets självstyrelse, föredragas i statsrådet från justitieministeriet av någon av statsrådet förordnad, med lagstiftningen angående Ålands självstyrelse förtrogen person. I 29 och 30 §§ denna lag nämnda frågor angående den ordinarie utjämningen och extraordinarie statsanslag föredragas dock i statsrådet från finansministeriet.

18 §. Landskapsstyrelsens sammansättning ävensom landskapsstyrelsens och lantrådets åligganden inom i denna lag stadgade gränser, så ock för landskapsstyrelsens ledamöter gällande kompetensvillkor fastställas genom landskapslag.

19 §. Under rikets allmänna förvaltning kvarstå:

- 1) handhavandet av utrikesärendena;
- 2) justitieförvaltningen;
- 3) förvaltningen av försvarsväsendets angelägenheter;
- 4) förvaltningen i fråga om statens säkerhet;

Självstyrelselag för Åland

5) statens finansförvaltning;

6) den å statsmyndighet ankommande allmänna tillsynsbefogenheten över undervisningsväsendet, för såvitt angår de områden, som jämlikt 11 § 2 mom. 6 punkten hänföres till rikets lagstiftningsbehörighet;

7) förvaltningsverksamheten och tillsynsbefogenheten inom den del av hälso- och sjukvårdens lagstiftningsområde, som tillhör riket, för såvitt sagda förvaltning icke enligt allmän lag eller förordning ankommer å kommunerna, och bör härvid iakttagas;

a) att på hälso- och sjukvårdens område verksamma, medicinalstyrelsen underlydande personer, vilka äro finska medborgare men i Sverige erhållit sin utbildning och förklarats kompetenta, skola, sedan de hos medicinalstyrelsen behörigen styrkt sig äga nödig kunskap uti den i Finland på området gällande lagstiftningen, utan dispens vid utövandet av sin verksamhet på Åland anses fylla de fordringar, som finnas uppställda för utövande av motsvarande sysslor i övriga delar av riket;

b) att fastställande av reglementen och instruktioner för sjukvårds- och förlossningsanstalter, som upprätthållas av landskapet, kommun eller sammanslutning av kommuner, samt utnämning eller förordnande av ansvarig läkare vid sådan anstalt ankomma å landskapsstyrelsen, efter det medicinalstyrelsens yttrande i ärendet inhämtats;

c) att regleringen av distrikts-, stads- och kommunalläkarens tjänstgöringsområden ankommer å landskapsstyrelsen efter medicinalstyrelsens hörande;

d) att distriktsläkartjänst besättes av landskapsstyrelsen efter det denna erhållit medicinalstyrelsens godkännande och att utnämning av stads- och kommunalläkare ankommer på landskapsstyrelsen, efter det val ägt rum samt medicinalstyrelsens avgivit utlåtande angående den valdes kompetens och lämplighet för tjänsten;

e) att meddelande av tillstånd till inrättande av privata sjukvårds- och förlossningsanstalter i landskapet och godkännande av deras föreståndare ankomma på landskapsstyrelsen, efter det medicinalstyrelsens utlåtande i ärendet inhämtats; samt

f) att handhavandet av köttkontrollen på Åland ankommer å landskapsstyrelsen, dock så, att vederbörande statsmyndighet äger förordna köttkontrollör och godkänna slaktinrättning och köttkontrollstation samt pröva och avgöra besvär över köttkontrollörs åtgärder;

8) de grenar av statsförvaltningen, som omförmälas under 11 § 2 mom. 17 punkten, dock så, att förvaltningen av lufttrafiken inom landskapet på sjukvårdens och turismens områden ankommer å landskapsstyrelsen; förvaltningen av statens kommunikationer samt den förvaltning, som hänför sig till transitotraffiken och, i samråd med vederbörande landskapsmyndighet, samtraffiken mellan landskapet Åland och fastlandet;

9) verkställande av expropriation av fast egendom för allmänna riksbehov, dock att landskapsstyrelsen skall beredas tillfälle att avgiva utlåtande, innan beslut om sådan expropriation av statsrådet fattas; ävensom

10) de administrativa uppgifter, vilka i övrigt föranledas av ärenden, som hänförts till rikets lagstiftningsbehörighet.

I övriga delar handhaves förvaltningen av självstyrelsemyndigheterna, såvida densamma icke enligt denna lag ankommer å republikens president eller statsrådet.

Till rikets centralförvaltning hörande fackmyndighet är förpliktad att, där särskild sakkunskap är erforderlig, inom gränserna för sin allmänna befogenhet och för såvitt laga hinder icke möter, på anhållan bistå landskapsstyrelsen vid handhavande av de till självstyrelsen hörande uppgifterna. Angående dylik handräckning gäller, vad härom genom förordning är närmare stadgat.

20 §. Genom förordning må, med landskapsstyrelsens begivande, å rikets allmänna förvaltning ankommande uppgifter för viss tid eller tills vidare tilldelas landskapsförvaltningen ävensom till landskapsförvaltningen hörande uppgifter överföras på rikets allmänna förvaltning.

Utän hinder av förordning, som i 1 mom. sägs, må landstinget inom gränserna för sin lagstiftningsbehörighet antaga landskapslag, som innebär ändring av förordningen. Ej må dock sådan landskapslag träda i kraft, innan förordningen ändrats eller upphävt.

Uppsäges i 1 mom. nämnd förordning eller antages i 2 mom. omfördäld landskapslag, skall förordning om ändringen eller upphävandet utfärdas inom ett år, räknat från uppsägningen eller från den tidpunkt, då det framgätt, att republikens president icke begagnat sig av sin rätt att låta landskapslagen förfalla.

4 kap. Lagskipningen.

21 §. Domsrätten i landskapet utövas av rikets domstolar.

22 §. Den förvaltningsrättsliga lagskipningen i landskapet ankommer, för såvitt den icke utövas av de i 21 § avsedda domstolarna och annat icke är stadgat rörande de till självstyrelsen hörande ärendena, å länsstyrelsen i landskapet Åland samt å andra myndigheter, som i riket handhava sådan lagskipning.

5 kap. Landskapets hushållning och Ålandsdelegationens uppgifter.

23 §. Landskapet Åland har rätt att för sina behov använda inkomsterna från närings- och nöjesskatter. Om dessa skatter äger landstinget besluta.

Landstinget äger jämväl rätt att för landskapets behov påbjuda tilläggsskatt å inkomst liksom ock pålägga tillfällig extra inkomstskatt.

Tilläggsskatten och den tillfälliga extra beskattningen skola utgå enligt av landstinget fastställda grunder. De beslut, som i 1 och 2 mom. nämnas, träda i kraft utan sådant förfarande, som i 14 § påbjudes, men böra meddelas landshövdingen till kännedom. Påförande av tilläggsskatten och den tillfälliga extra inkomstskatten verkställs av landskapsstyrelsen, och skatterna skola erläggas till postanstalt, som förmed-

lar postgirorörelse, eller på annat sätt, som landskapsstyrelsen bestämmer.

Å landstinget ankommer jämväl att bestämma de avgifter, vilka skola erläggas för landskapsförvaltningen underlydande myndigheters tjänsteförrättningar och expeditioner ävensom för anlåtande av landskapets inrättningar, dock så, att landstinget, i den mån det anser detta lämpligt, må överlämna bestämmanderätten över sådana avgifter till landskapsstyrelsen.

24 §. Landshövdingen äger förbjuda verkställighet av beslut, som rör beskattning, om han finner, att beslutet:

1) försvårar varuutbytet mellan in- och utlandet eller mellan landskapet Åland och fastlandet;

2) innefattar oskäliga eller för trafiken skadliga avgifter vid anlåtandet av allmänna vägar, farleder eller landskapsförvaltningen underlydande inrättningar; eller

3) har till följd, att beskattningen uppenbart fördelar enskilda skattdragande eller olika samhällsklasser.

Har landshövdingen förbjudit verkställande av beslut, skall ärendet underställas republikens president för avgörande.

25 §. Äganderätten till statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland övergår vid lagens ikraftträdande till landskapet, dock icke beträffande sådan egendom och byggnad, som vid lagens trädande i kraft användes eller reserverats för statsverkets behov.

26 §. Om upptagande av lån till landskapets gemensamma gagn eller för särskilda dess behov besluter landstinget. För upptagande av obligationslån eller lån i utlandet erfordras samtycke av republikens president.

27 §. Kostnaderna för den förvaltning, som enligt 19 § fortfarande handhaves av statens myndigheter, liksom ock de utgifter, vilka härflyta av rättsvärden, bestridas ur statens medel. Övriga utgifter för landskapets behov bestridas av landskapet självt med rätt likväl för landskapet att jämlikt i 29 § stadgade grunder få utgifterna för självförvaltningens ordinarie behov utjämnade genom statsanslag.

Landskapets årliga inkomst- och utgiftsstat fastställs av landstinget. Angående sättet för årsstatens uppgörande samt för fattande av beslut om ändring i och tillägg till fastställd årsstat stadgas genom landskapslag.

Särskild årsstat skall av landstinget fastställas för landskapets enskilda inkomster och utgifter.

28 §. Den skattefinansiella utjämningen mellan riket och landskapet Åland verkställs av ett särskilt organ, Ålandsdelegationen, dels genom ordinarie utjämning, dels genom beviljande av extraordinarie anslag, enligt i 29 och 30 §§ stadgade grunder.

Ålandsdelegationen består av tvenne ledamöter, utsedda av statsrådet, samt tvenne, utsedda av landstinget. Ordförande i delegationen är landshövdingen

eller annan person, som förordnas av republikens president efter överenskommelse med landstingets talman. På enahanda sätt som ledamöterna och ordföranden utses eller förordnas ersättare för envar av dem. Delegationen är beslutför endast såsom fulltalig, då antingen ordföranden och samtliga ledamöter eller vid behov ersättare äro närvarande.

Förordnande att vara ordförande, ledamot eller ersättare i delegationen må av republikens president, statsrådet eller landstinget återkallas, när skäl därtill anses föreligga.

29 §. Den ordinarie utjämningen verkställs i efterhand för en tid av ett år i sänder. Vid fastställandet av dess storlek skola till grund för densamma läggas landskapets utgifter under finansåret för självförvaltningens ordinarie behov ävensom de landskapet under samma tid tillfallna inkomsterna.

Vid statsanslagets beräkning skall iakttagas:

att såsom ordinarie utgifter skola anses anslagsbelopp för behov, vilkas tillgodoseende inom de i denna lag fastställda behörighetsgränserna ankommer å landskapet och vilka icke äro att hänföra till de i 30 § angivna extraordinarie utgifterna;

att kostnaderna för självförvaltningens ordinarie behov skola med statsmedel utjämnas i den utsträckning, i vilken motsvarande ändamål i övriga delar av riket med statsmedel tillgodoses eller understödjas;

att landskapet genom utjämningen skall komma i åtnjutande av enahanda förmåner, som på motsvarande områden beredas övriga delar av riket, varvid böra beaktas landskapets avskilda läge och särförhållanden, rådande prislägen på Åland och befolkningens särskilda levnadsbetingelser samt härav påkallade anslagsbehov;

att landskapet bör ansvara för de kostnader, som påkallas av Ålandsdelegationens verksamhet såsom organ för den skattefinansiella utjämningen, till den del dessa kostnader hänföra sig till de av landstinget utsedda ledamöterna av delegationen, medan däremot övriga kostnader för delegationen bestridas ur statsmedel;

att ränteutgifter, som uppkommit genom upplåning av erforderliga tillskottsmedel för bestridande av sådana landskapet åsamkade kostnader, vilka med statsmedel skola ersättas, böra tagas i beräkning vid utjämningen;

att subventioner och understöd böra vid utjämnigen beaktas, för såvitt desamma motsvara jämförliga kostnader för av staten bestoad eller understödd enahanda verksamhet; ävensom

att till landskapets inkomster, vilka skola vid utjämningen beaktas, böra hänföras av landskapet uppburna närings- och nöjesskatter ävensom avgifter för landskapsmyndigheternas tjänsteförrättningar och expeditioner och för anlåtande av landskapets inrättningar, samtliga dessa skatter och avgifter beräknade enligt i riket stadgade grunder, samt ränteinkomster och andra löpande eller tillfälliga inkomster, men icke landskapets enskilda inkomster, ej heller i 23 § 2 mom. omförmäld tilläggsskatt eller tillfällig extra inkomstskatt.

Självstyrelselag för Åland

30 §. Har landstinget gjort framställning om beviljande av anslag för extraordinarie utgifter, fattas beslut här- om av Ålandsdelegationen.

Såsom extraordinarie utgifter anses större en- gångsutgifter för bekostande eller understödande av anstalter och inrättningar eller företag, vilka med av- seende å planläggning och kostnadsberäkning kräva en särskild, ingående behandling och vilkas finansier- ing, icke sammanhör med den ordinarie budgetreg- leringen. Ej må extraordinarie statsanslag beviljas, med mindre anslaget avser att tillgodose ett ändamål, hörande till självförvaltningens område, ej heller till högre belopp än vad som för motsvarande ändamål anslås i andra delar av riket, därest icke på Åland rådande prislägen, landskapets särförhållanden och avskilda läge eller befolkningens särskilda levnadsbe- tingelser påkalla avvikelse härutinnan.

31 §. Ålandsdelegationens beslut rörande ordinarie ut- jämning och beviljande av extraordinarie anslag skola för att bli va gällande stadfästas av republikens presi- dent. Underställning till republikens president skall äga rum även i det fall, att landstingets framställning om beviljande av extraordinarie anslag blivit av dele- gationen avslagen.

Beslut, som underställas republikens presidents prövning, skola stadfästas oförändrade eller lämnas utan stadfästelse.

Vinner Ålandsdelegationens beslut angående or- dinarie utjämnin g icke oförändrat republikens presi- dents stadfästelse, skall ärendet återförvisas till dele- gationen i avseende å förnyad behandling. Stadfästes icke beslut om extraordinarie anslag, må ärendet, därest skäl härtill äro, likadeles återförvisas till dele- gationen.

Vid underställning av sitt beslut om beviljande av extraordinarie anslag må delegationen framställa för- slag angående tiden, sättet och ordningen för anslags utgivande samt angående de villkor, som härvid böra fästas i syfte att tryggas anslagsbeloppets använ- dande för det avsedda ändamålet.

32 §. Landskapets behov av medel för självförvalt- ningens genomförande och vidmakthållande skall i avbidan på utjämnin gen tillgodoses genom årliga, på framställning av Ålandsdelegationen i statsförslaget upptagna, till skäligt belopp uppskattade förskott. Dessa förskott skola beaktas vid den slutliga utjäm- ningen.

33 §. Utöver vad ovan stadgats åligger det Ålandsde- legationen:

att på anmodan tillhandagå statsrådet och dess mi- nisterier med utlåtande;

att på uppdrag av statsrådet utarbete förslag till för- ordningar, som avses i 20 §;

att till högsta domstolen avgiva i 43 § förutsatta ut- låtanden; samt

att till landskapsstyrelsen avgiva utlåtanden angä- ende förslag till landskapsförordningar.

6 kap. Tjänstgöring vid civilförvaltningen istället för fullgörande av värnplikt.

34 §. Den, som åtnjuter åländsk hembygdsrätt, är skyl- dig att, i stället för fullgörande av värnplikt, tjänst- göra på motsvarande sätt vid lots- och fyrinrättningen, enligt vad därom, efter det Ålands landsting beretts tillfälle att i saken avgiva utlåtande, i rikslag särskilt stadgas, eller tjänstgöra i annan civilförvaltning, en- ligt vad därom i rikslag med landstingets bifall sär- skilt stadgas. Intill dess sådan tjänstgöring ordnats, äro sagda inbyggare i landskapet befriade från fullgö- rande av värnplikt.

Vad i 1 mom. stadgats, gäller dock icke dem, vilka efter fyllda tolv år inflyttat till landskapet Åland från annan ort.

Sådan inbyggare i landskapet, som i 1 mom. åsyf- tas, får dock, där han det åstundar, fullgöra värnplikt vid rikets försvarsmakt.

7 kap. Undervisningsanstalter.

35 §. Ålands landsting och kommuner äro icke skyl- diga att underhålla eller lämna bidrag till andra skolor än sådana, i vilka undervisningsspråket är svenska.

I statens undervisningsanstalter skall undervis- ningsspråket vara svenska.

Utän vederbörande kommuns samtycke må ej un- dervisning i annat språk än svenska meddelas i folk- skola, som underhålles eller åtnjuter understöd av sta- ten eller kommun.

8 kap. De offentliga tjänsterna och bestämmelser angående språket.

36 §. Landskapsförvaltningen underlydande tjänster och befattningar inrättas och tjänstemän till desamma utnämnas av landskapsstyrelsen.

Angående villkoren i landskapstjänstemännens anställningsförhållande må bestämmas genom tjäns- tekollektivavtal på sätt därom stadgas i landskaps- lag. I landskapslag må bestämmas att en delegation i landstinget befullmäktigas att genom landskapssty- relsen följa med förhandlingarna om sådant avtal och till den del landstingets godkännande är av nöden på landstingets vägnar godkänna avtalet. Delegationen må underställa sitt beslut i saken landstinget för fast- ställelse. (6/1975)

Angående villkoren i kommunala tjänstemännens anställningsförhållande i landskapet må bestämmas genom kommunala tjänstekollektivavtal på sätt där- om stadgas i landskapslag. Beror beloppet av land- skapsbidrag enligt landskapslag av villkoren i sådan persons anställningsförhållande, som är i tjänst hos den som beviljas bidraget, må å t 2 mom. avsedd delegation genom landskapslag uppdragas att genom landskapsstyrelsen följa med förhandlingarna om dessa villkor och på landstingets vägnar till nödiga delar godkänna dem såsom grund för bidraget. Dele- gationen må underställa sitt beslut i saken landstinget för fastställelse. (6/1975)

37 §. Statsmyndigheternas i landskapet Åland samt Ålandsdelegationens ämbetspråk är svenska. Angä-

ende finsktalande sakägares rätt att i egen sak som av myndighet handlägges använda sitt eget språk samt på detta språk utfä expedition, äge de i allmän språklig ingående stadgandena angående den svenskspråkiga befolkningens rätt i enspråkigt finskt område motsvarande tillämpning.

38 §. Skriftväxlingsspråket mellan de till landskapsförvaltningen hörande myndigheterna och statsmyndigheterna i landskapet Åland, så ock mellan å ena sidan nämnda myndigheter och å den andra sidan statsrådet, de centrala myndigheterna samt sådana överdomstolar och andra statsmyndigheter, vilkas domkrets eller förvaltningsdistrikt innefattar landskapet Åland, skall vara svenska.

Högsta domstolens utlåtanden och avgöranden i ärenden, som röra landskapet, skola avfattas på svenska språket.

39 §. I statens tjänst må i landskapet Åland icke anställas någon, som icke styrkt, att han fullständigt behärskar svenska språket såväl i tal som i skrift.

9 kap. Om besvär och åtal för brott i tjänsten.

40 §. Över landskapsstyrelsens beslut ävensom övriga ämbetsåtgärder må besvär anföras, såsom stadgat är om anförande av besvär i motsvarande fall över länsstyrelsens beslut.

Finner landshövdingen, att till landskapsförvaltningen hörande myndighets beslut överskrider myndighetens befogenhet, skall han efter justitiekanslerns hörande förbjuda verkställigheten av sådant beslut.

41 §. Tjänsteåtal mot lantrådet samt mot ledamot av och föredragande vid landskapsstyrelsen handlägges av Åbo hovrätt. Annan innehavare av tjänst eller befattning vid landskapsförvaltningen åtalas för brott i tjänsten vid behörig underrätt, där ej annorlunda är särskilt stadgat.

42 §. Prövar landshövdingen, att lantrådet eller ledamot av landskapsstyrelsen vid utövning av sitt ämbete förfarit i strid med gällande lagar eller författningar eller underlåtit, vad dem i tjänsten åligger, anmäla härom till justitiekanslern.

10 kap. Särskilda bestämmelser.

43 §. Står stadgande i landskapsförordning i strid med grundlag, annan rikslag eller -förordning, som bör tillämpas i landskapet Åland, eller landskapslag, må det ej av domare eller annan tjänsteman tillämpas.

Uppkommer i fråga om viss förvaltningsåtgärd meningsskiljaktighet angående riksmyndighets eller landskapsstyrelsens befogenheter enligt denna lag, äger högsta domstolen, på anmälan av myndigheten eller landskapsstyrelsen och sedan vederbörande blivit i saken hörd och Ålandsdelegationen avgivit utlåtande i ärendet, avgöra densamma.

44 §. Stadgandena i denna lag må icke ändras, förklaras eller upphävas, ej heller må avvikelser från dem göras annorledes än med landstingets bifall och i den ordning, som om grundlag är stadgat.

Angående landstingets initiativrätt härutinnan gälte, vad i 15 § är stadgat.

I landskapslag kan bestämmas att landstingets i 1 mom. avsedda bifall, så ock landstingets beslut om förslag till ändring, förklaring eller upphävande av eller avvikelser från stadgandena i denna lag skall vid ärendets behandling i landstinget omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Landskapslag, där sådan bestämmelse införes, skall stiftas i sagda ordning. (6/1975)

45 §. Inbyggarnas i landskapet Åland rätt att deltaga i val av republikens president och val av riksdagsmän undergår icke ändring genom denna lag. Vid sådana val bildar landskapet Åland en särskild valkrets.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952, och genom densamma upphäves lagen den 6 maj 1920 om självstyrelse för Åland (124/1920) jämte däri senare vidtagna ändringar, lagen den 11 augusti 1922, innehållande särskilda stadganden rörande landskapet Ålands befolkning (189/1922), jämte däri senare vidtagna ändringar ävensom 5 § lagen den 6 maj 1920 angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland (125/1920), så ock övriga mot denna lag stridande stadganden.

Därjämte upphäves lagen den 10 december 1929 om beviljande av anslag åt landskapet Åland i samband med grundskattens upphävande (380/1929) jämte däri senare vidtagna ändringar, och skall det landskapet med stöd härav tilldelade anslaget upphöra att utgå, räknat från ingången av år 1952.

Ordinarie utjämning, som då lagen träder i kraft är under behandling i Ålandsdelegationen, skall med iakttagande av de i denna lag stadgade grunder verkställa för en period av sammanlagt tre finansår, varefter den i 29 § påbudna ettårsregleringen begynner.

Lagar och författningar, som i riket utfördats före den 7 maj 1920, då självstyrelse för landskapet Åland infördes, och sm jämlikt 13 § denna lag äro att hänföra till landskapets lagstiftningsbehörighet, skola fortfarande lända till efterrättelse, för såvitt annat ej med stöd av den tidigare självstyrelselagen är stadgat eller i den ordning, som i denna lag föreskrives, stadgas.

Har genom denna lag till rikslagstiftningen hänförs område, som enligt äldre lag reglerats genom landskapslag, eller har genom denna lag till landskapets lagstiftningsbehörighet överförts område, som tidigare reglerats genom rikslagstiftning, skall sådan under tiden mellan självstyrelsens införande och denna lags ikraftträdande tillkommen landskapslag eller rikslagstiftning fortfarande tillämpas i landskapet Åland, intill dess de varda i stadgad ordning upphävida, landskapslagen genom förordning och rikslagstiftningen genom landskapslag.

Där i lag eller författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall hänvisningen anses åsyfta detta stadgande.

Förordning om statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland

Förordning om statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland 19.2.1954/34 (FFS 47/1954)

På föredragning av justitieministern stadgas:

I stöd av 25 § självstyrelselagen för Åland den 28 december 1951 (670/51) bibehållas i statens ägo den fasta egendom och de byggnader i landskapet Åland, som upptagas i den förteckning, vilken såsom bilaga fogats till denna förordning, och som vid självstyrelselagens ikraftträdande användes eller reserverats för statsverkets behov.

Helsingfors den 19 februari 1954.

Republikens President

J. K. PAASIKIVI

Justitieminister Reino Kuuskoski

Förteckning över den fasta egendom och de byggnader i landskapet Åland, som bibehållas i statens ägo efter ikraftträdandet av självstyrelselagen för Åland (670/1951).

Disponeras av länsstyrelsen:

Gård och tomt N:o 1 och 4 i VIII kvarteret av stadsdelen A i Mariehamns stad (länsstyrelsen).

Disponeras av kronolänsmannen i Sunds distrikt:

Länsmansbolägenheten från Pehrsberg provincial-läkarboställe i Godby i Finströms kommun.

Disponeras av fångvårdsväsendet:

Kastelholms reservfängelse jämte därtill hörande tomt och byggnader i Sunds kommun.

Disponeras av post- och telegrafverket:

Gård och tomt N:o 4 b i V kvarteret, stadsdel C i Mariehamns stad (det gamla posthuset, brandgång samt telefoncentrals- och förstärkarstationsbyggnad).

Gård och tomt N:o 1 i IX kvarteret, stadsdel C i Mariehamns stad (det nya posthuset jämte anläggningar och uthus).

Hammarudda förstärkarstations byggnader och anläggningar jämte område i Jomala kommun.

Lumparlands förstärkarstations byggnader och anläggningar jämte område i Lumparlands kommun.

Mariehamns kustradio- och transformatorstations byggnader och anläggningar jämte område i Jomala kommun.

Sottunga förstärkarstations anläggningar jämte område i Sottunga kommun.

Disponeras av tullstyrelsen:

Degerby tullhus jämte uthus och brygga samt tillhörande område i Föglö kommun.

Disponeras av post- och telegrafstyrelsen samt tullstyrelsen:

Eckerö tullkammargård i Eckerö kommun jämte brygga och brofäste.

Disponeras av gränsbevakningsväsendet:

Gård och tomt N:o 4 i XI kvarteret i Mariehamns stad (f.d. navigationsskolan).

Gård och tomt N:o 4 i II kvarteret, stadsdel D i Mariehamns stad (sjöbevakningens radiostation).

Kökar sjöbevakningsstation jämte byggnader och anläggningar samt därtill hörande område i Överboda by i Kökar kommun.

Storklobbens sjöbevakningsstation jämte område i Brättö by i Föglö kommun.

Holmen Stora Båtskär i Lemlands kommun jämte Båtskär sjöbevakningsstation och anläggningar (Nyhamns gamla lotsplats).

Holmen Enskär i Signilskärs ögrupp i Eckerö kommun jämte Enskär sjöbevakningsstation, byggnader m.fl. anläggningar.

Disponeras av Arkeologiska kommissionen:

Kastelholms slott jämte område, med undantag av friluftsmuseet på ”kronosmedens område”, i Sunds kommun.

Lemböte kapellruiner i Lemlands kommun.

Disponeras av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen:

Mariehamns flygfält jämte byggnader och anläggningar samt tillhörande område i Jomala kommun.

Mariehamns flygfälts fyrbyggnad jämte område i Jomala kommun.

Lemströms kanalområde jämte byggnader och anläggningar i Jomala kommun.

Disponeras av sjöfartsstyrelsen:

Lotsbergets övre fyr i Mariehamns stad.

Mariehamns lotsplats vaktstuga på Lotsberget i Mariehamns stad.

Magasinsbyggnader i västra hamnen i Mariehamns stad.

Lågskärs holme jämte Lågskärs fyr och byggnader samt anläggningar i Lemlands kommun.

Holmen Flötjan och Flötjans fyr i Lemlands kommun.

Holmen Lilla Båtskär jämte Nyhamns lotsplats med byggnader och anläggningar i Lemlands kommun.

Korsö nedre ledfyr och Korsö i Lemlands kommun.

Stora Löskärs fyr jämte område på holmen Stora Löskär i Lemlands kommun.

Storgrynnans ledfyr på undervattengrund i Lemlands kommun.

Långö (Långörn) holme i Rödhamns ögrupp i Lemlands kommun jämte radio-, sektor- och linjefyrar m.fl. anläggningar.

Förordning om statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland

Rödskår (Rödö) holme i Lemlands kommun med fyr- och andra anläggningar.

Lemströms nedre fyr på Lemströms kanalområde i Jomala kommun.

Lemströms övre fyr på Lemströms kanalområde i Jomala kommun.

Lemströms handlykta på Lemströms kanalområde i Jomala kommun.

”Kobbaklintarnas uppsynsstation” jämte byggnader och anläggningar i Jomala kommun.

Bomarsunds lotsplats jämte område och anläggningar på Prästö holme i Sund kommun.

Östra Kråkberg stenkummel på Östra Kråkberg holme i Sund kommun.

Degerby lotsplats jämte område och anläggningar i Föglö kommun.

Sandö ledfyr jämte område i Föglö kommun.

Bogskärs fyr å Bogskärs klippa i Kökar kommun.

Bogskärs klippor med fyr, känningsbåk m.fl. anläggningar i Kökar kommun.

Kökarsörns ledfyr jämte anläggningar och område i Kökar kommun.

Kökars lotsplats jämte anläggningar och område på Björkskärs holme i Kökar kommun.

Sälsö fyr och Sottunga lotsplats jämte anläggningar och områden på Sälsö holme i Sottunga kommun.

Ljungö fyr jämte område på Ljungö holme i Sottunga kommun.

Rödgrundets ledfyr jämte område i Sottunga kommun.

Gustav Dahlen på Skiftet i Sottunga kommun.

Klippan Gissland med fyr i Eckerö kommun.

Holmen Heligman jämte lotsplats och anläggningar i Eckerö kommun.

Märkets fyr på Klippan Märket.

Västerskår eller Norra Degerskärs sjömärke i Eckerö kommun.

Torpö lotsstuga jämte anläggningar i Eckerö kommun.

Finbo lotsplats jämte byggnader i Eckerö kommun.

Holmen Södra Sälskår jämte Sälskärs fyr i Hammarlands kommun.

Holmen Koxnan jämte känningsbåk i Saltvik kommun.

Saggö lotsplats jämte byggnader och anläggningar i Saltvik kommun.

Övriga sjöfartsstyrelsen tillhörande mindre fyrar, sjömärken och andra sådana anläggningar, vilka den 1 januari 1952 användes för statsverkets behov och äro uppförda på områden, som icke tillhöra statsverket.

Konvention angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering

[översättning (publicerad i FFS 64/1922) från det franska originalet]

Konvention angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering,

vilken av Finland ratificerats den 28 januari 1922

Tysklands President, Hans Majestät Konungen av Danmark och Island, Estniska Republikens Statschef, Finska Republikens President, Franska Republikens President, Hans Majestät Konungen av det Förenade Konungariket Britannien och Irland och av de brittiska besittningarna på andra sidan haven, Kejsare av Indien, Hans Majestät Konungen av Italien, Lettiska Republikens Statschef, Polske Statschefen och Hans Majestät Konungen av Sverige, vilka enats om att förverkliga det av Nationernas förbunds råd i dess beslut den 24 juni 1921 uppställda önskemål om avslutande av en konvention mellan de intresserade makterna rörande Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering, i syfte att garantera att dessa öar aldrig komma att utgöra någon fara ur militär synpunkt,

hava för detta ändamål beslutit att, utan rubbning av den förbindelse, som Ryssland åtagit sig i den vid Paristraktaten av den 30 mars 1856 fogade konvention rörande Ålandsöarna förfullständiga innebörden av denna förbindelse,

och till sina befulldäktiga ombud utsett:

vilka, efter att hava deponerat sina fullmakter, som befunnits vara i behörig form, överenskommit om följande bestämmelser:

Artikel 1.

Finland bekräftar, i den mån sådant må för dess del vara erforderligt, den förklaring Ryssland avgivit uti den vid Paristraktaten av den 30 mars 1856 fogade konventionen angående Ålandsöarna och förbinder sig alltså att icke befästa den del av den finska skärgården, som benämnes Ålandsöarna.

Artikel 2.

I. Under benämningen Ålandsöarna inbegripas i denna konvention samtliga de öar, holmar och skär, vilka äro belägna inom det vattenområde, som begränsas av följande linjer:

a) i norr latitudparallellen N 60° 41'.

b) i öster av de räta linjer, som successivt sammanbinda följande geografiska punkter:

1) lat.	60° 41',0 N o.	long.	21° 00',0 O (Gr.)
2) "	60° 35',9 N "	"	21° 06',9 O "
3) "	60° 33',3 N "	"	21° 08',6 O "
4) "	60° 15',8 N "	"	21° 05',5 O "
5) "	60° 11',4 N "	"	21° 04',4 O "
6) "	60° 09',4 N "	"	21° 01',2 O "
7) "	60° 05',5 N "	"	21° 04',3 O "
8) "	60° 01',1 N "	"	21° 11',3 O "
9) "	59° 59',0 N "	"	21° 08',3 O "
10) "	59° 53',0 N "	"	21° 20',0 O "
11) "	59° 48',5 N "	"	21° 20',0 O "
12) "	59° 27',0 N "	"	20° 46',3 O "

c) i söder av latitudparallellen 59° 27' N.

d) i väster av de räta linjer, som successivt sammanbinda följande geografiska punkter:

13) lat. 59° 27',0 N o. long. 20° 09',7 O (Gr.)

14) " 59° 47',8 N " " 19° 40',0 O "

15) " 60° 11',8 N " " 19° 05',5 O "

16) Mittpunkten av klippan Märket

lat. 60° 18',4 N o. long. 19° 08',5 O (Gr.)

17) " 60° 41',0 N " " 19° 14',4 O "

De linjer, som förena punkterna 14, 15 och 16, äro desamma, som äro angivna uti "Description topographique de la frontière entre le Royaume de Suède et l'Empire de Russie d'après la démarcation de l'année 1810 corrigée d'après la révision de 1888" (Topografisk beskrivning över gränsen mellan konungariket Sverige och kejsardömet Ryssland, upprättad efter den år 1888 reviderade gränsregleringen av 1810).

Läget av de i denna artikel angivna punkter hänföres sig i allmänhet till brittiska amiralitetets sjökort N:o 2297 av 1872 (med däri införda rättelser intill augusti 1921). För vinnande av större noggrannhet hänföres dock punkterna 1-11 till följande sjökort: finska sjökorten N:o 32 av 1921. N:o 29 av 1920 och ryska sjökortet N:o 742 av 1916 (rättat i mars 1916).

Av vardera av dessa sjökort är ett exemplar deponerat i Nationernas förbunds permanenta sekretariats arkiv.

II. Ålandsöarnas territorialvatten anses sträcka sig intill ett avstånd av 3 sjömil vid lågvattenstånd från här ovan avsedda öar, holmar och skär, som icke ständigt av havet översköljas; dock skall territorialvattnet ingenstädes anses sträcka sig utom de i första momentet av denna artikel bestämda gränslinjerna.

III. De öar, holmar och skär, som angivas i mom. I, och de territorialvatten, som äro bestämda i mom. II, utgöra tillsammans den "zon", varå följande artiklar äga tillämpning.

Artikel 3.

Ingen anläggning eller operationsbas av militär eller marin art, ingen anläggning eller operationsbas för militär luftfart, ej heller någon annan anordning avsedd för krigsändamål må bibehållas inom den i artikel 2 angivna zonen.

Artikel 4.

Under förbehåll för bestämmelserna i art. 7 må icke någon militär lant-, sjö- eller luftstyrka tillhörande någon som helst makt inkomma i eller uppehålla sig inom den i art. 2 angivna zon. Tillverkning, införsel, transitering och återutförsel av vapen och krigsmateriel inom densamma äro uttryckligen förbjudna.

Konvention angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering

Följande bestämmelser skola dock gälla under fredstid:

a) utöver den reguljära polispersonal, som är nödvändig för uppehållande av ordning och allmän säkerhet inom zonen och som är organiserad i överensstämmelse med de allmänna bestämmelser, som gälla i den finska republiken, må Finland, därest utomordentliga omständigheter så kräva, dit införa och där temporärt hålla annan väpnad styrka, som är strängt nödvändig för ordningens upprätthållande.

b) Finland förbehåller sig likaledes rätten att tid efter annan låta ett eller två av sina lättå, för övertattensfart avsedda krigsfartyg besöka öarna, och skola dessa fartyg i sådant fall kunna temporärt förankra i de till öarna hörande vatten. Utom dessa fartyg må Finland, därest särskilda omständigheter av vikt så kräva, i zonen vatten införa och där temporärt hålla andra övertattensfartyg, vilkas sammanlagda displacement i intet fall får överstiga 6,000 ton.

Rätt att inlöpa i ögruppen och där temporärt förankra må av finska regeringen icke medgivna mer än ett krigsfartyg tillhörande varje annan makt.

c) Finland må låta sina luftstridskrafter flyga över zonen, men det är dessa förbjudet att där landa annat än i fall av force majeure.

Artikel 5.

Förbudet att låta krigsfartyg inlöpa eller uppehålla sig inom den i art. 2 angivna zonen inverkar icke på rätten till s.k. inoffensiv passage genom territorialvatten, vilken passage förblir underkastad gällande internationella bestämmelser och sedvänjor.

Artikel 6.

I krigstid skall den i artikel 2 angivna zon anses såsom neutralt område och får icke vare sig direkt eller indirekt begagnas för ändamål, som på något sätt sammanhänger med militära företag.

Dock skall, i händelse Östersjön beröres av ett krig, Finland äga att, i och för trygghet av zonen neutralitet, temporärt nedlägga minor i dennas vattenområde och för detta ändamål vidtaga sådana maritima åtgärder, som äro strängt nödvändiga.

Finland skall omedelbart härom underrätta Nationernas förbunds råd.

Artikel 7.

I. I syfte att åt den garanti, som omförmåles i inledningen till denna konvention, bereda nödig effektivitet, skola de Höga Fördragsslutande parterna var för sig eller gemensamt hänvända sig till Nationernas förbunds råd, i ändamål att rådet må besluta, vilka åtgärder skola vidtagas antingen för att säkerställa upprätthållandet av denna konventions bestämmelser eller för att hejda dess kränkande.

De Höga Fördragsslutande parterna förbinda sig att medverka till de åtgärder, som rådet i sådant syfte besluter.

Då rådet för fullgörande av denna förpliktelse har att fatta beslut under ovan angivna förutsättningar, skola de makter, som deltagit i denna konvention, vare sig de äro medlemmar av förbundet eller ej, av

rådet kallas att därstädes taga sate. Vid beräkning av den enhällighet, som erfordras för rådets beslut, skall hänsyn icke tagas till den röst, som avgives av ombudet för den makt, vilken beskyllts för att hava kränkt konventionens bestämmelser.

Om enhällighet icke kan uppnås, äger, envar av de Höga Fördragsslutande parterna att vidtaga de åtgärder, som rådet må hava tillstyrkt med 2/3 majoritet, beräknad utan hänsyn till den röst, som avgivits av ombudet för den makt, vilken beskyllts för att hava kränkt bestämmelserna i konventionen.

II. I händelse zonen neutralitet skulle bringas i fara genom ett antingen mot Ålandsöarna eller genom ögruppen mot finska fastlandet plötsligen riktat angrepp, skall Finland inom zonen vidtaga nödiga åtgärder för att uppehålla och tillbakavisa angriparen, intill dess de Höga Fördragsslutande parterna i överensstämmelse med bestämmelserna i denna konvention bliva i stånd att ingripa för att åvägabringa neutralitetens respekterande.

Finland skall omedelbart härom underrätta rådet.

Artikel 8.

Denna konventions bestämmelser skola förbli i kraft, vilka förändringar än kunna inträda uti det nuvarande status quo i Östersjön.

Artikel 9.

Nationernas förbunds råd ombedes att meddela denna konvention till förbundets medlemmar, på det att den rättsliga status, som jämlikt densamma bestämmelser tillkommer de i Finska republiken såsom integrerande del ingående Ålandsöarna, må i den allmänna fredens intresse respekteras av alla, såsom ingående uti de föreskrifter, som erkännas såsom rättsenore för regeringarnas handlingssätt.

Denna konvention kan med enhälligt samtycke av de Höga Fördragsslutande parterna föreläggas makt, som icke undertecknat densamma, men vars accession senare må synas önskvärd, i syfte att sådan makt må förmligen tillträda densamma.

Artikel 10.

Denna konvention skall ratificeras. Protokoll över den första deponeringen av ratifikationer skall upprättas, så snart flertalet av de makter, som undertecknat konventionen, Finland och Sverige inbegripna i detta flertal, bliva i tillfälle att skrida till deponering.

Konventionen skall träda i kraft för varje makt, som undertecknat densamma eller till densamma ansluter sig, ifrån tiden för deponeringen av sagda makts ratifikation eller adhesionsakt.

Deponeringen av ratifikationerna skall äga rum i Genève hos Nationernas förbunds permanenta sekretariat; eventuella adhesionsakter skola likaledes där deponeras.

Till bekräftande härav hava de befullmäktigade ombuden undertecknat denna konvention och försett densamma med sina sigill.

Som skedde i Genève den 20 oktober 1921 i ett enda exemplar, som skall förbli deponerat i Na-

Konvention angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering

tionernas förbunds permanenta sekretariats arkiv och varav bestyrkt avskrift genom sekretariatets försorg skall tillställas var och en av de makter, som under-tecknat densamma.

(Signé).

(L.S.) TRAUTMANN.
(L.S.) H. A. BERNHOFT.
(L.S.) WENCK.
(L.S.) ANT. PIIP.
(L.S.) O. ENCKELL.
(L.S.) R. ERICH.
(L.S.) CARL ENCKELL.

(L.S.) JEAN GOUT.
(L.S.) J. D. GREGORY.
(L.S.) A. RICCI-BUSATTI.
(L.S.) M. WALTERS.
(L.S.) S. ASKENAZY.
(L.S.) ERIC TROLLE.
(L.S.) E. MARKS von WÜRTEMBERG.

Dokument som har samband med Finlands anslutning till Europeiska unionen

Dokument om Åland i samband med Finlands anslutning till Europeiska unionen

1994

1. Finlands begäran och unionens gemensamma ställningstagande om Åland vid anslutningskonfe- rens till Europeiska unionen

(Översättning enligt den engelskspråkiga original-
upplagan)

KONFERENSEN OM ANSLUTNING TILL EUROPEISKA UNIONEN Bryssel, 21 juli 1994 FINLAND CONF SF 20/94

Ärende: Kapitel 29: Övrigt

Unionens gemensamma ställningstagande till Finlands begäran beträffande Ålands ställning (Godkänt vid Rådets möte 21 juli 1994)

a. Finlands begäran

I enlighet med självstyrelselagens bestämmelser måste Finlands regering inhämta Ålands lagstiftande församlings bifall till att anslutningsfördraget tillämpas på Åland. Eftersom ett sådant bifall inte kan tas för givet, har Finland begärt att fördraget inte direkt tillämpas på Åland, och har föreslagit ett tillägg till Artikel 227 EC med detta ändamål (med motsvarande tillägg till Artikel 79 ECSC och 198 EAEC). De föreslagna tilläggen lämnar dock möjligheten öppen för att tillämpa fördragen på Åland, under förutsättning att vissa permanenta undantag skulle fogas till anslutningsfördraget ifall Åland ger sitt bifall.

Samtidigt önskar Finland avge en förklaring som påpekar att Ålands autonomi är konstitutionellt garanterad på basen av Ålands internationellt erkända ställning.

Beträffande det föreslagna protokollet har man från finländsk sida, för att respektera sina konstitutionella skyldigheter gentemot Åland, anhängit om följande undantag:

-Åland skulle bibehålla sin lagstiftningsmakt att fastställa villkoren för rösträtt och valbarhet till den lagstiftande församlingen och till kommunernas fullmäktige. För närvarande är denna rätt begränsad till dem som åtnjuter åländsk hembygdsrätt. Villkoren för erhållande av rösträtt skulle inte diskriminera mellan medborgare på Finlands fastland och medborgare i andra medlemsstater.

-Rätten att äga och besitta jord, etableringsrätten och rätten att tillhandahålla tjänster skulle begränsas till fysiska eller juridiska personer som åtnjuter åländsk hembygdsrätt eller sådana som auktoriserats av öarnas behöriga myndigheter.

-Ett permanent undantag från unionens skatteharmonisering för öarna och den färjetrafik som passerar dem.
-Att protokollet innehåller artiklar som skyddar ålänningars rättigheter i Finland och som förpliktar Ålands myndigheter att behandla medborgare från alla medlemsstater lika.

b. Unionens gemensamma ställningstagande

Med beaktande av den särställning som Åland åtnjuter enligt internationell lag, kan Unionen

1) Acceptera att följande artikel skall ingå i anslutningsfördraget:

”Följande insätts i Artikel 227(5) efter littera (a) i Europafördraget och i motsvarande paragrafer av artikel 79 ECSC och 198 EAEC:

Detta fördrag skall inte omfatta Åland. Finlands regering kan dock, genom en förklaring som vid ratifikationen av detta fördrag deponeras hos Italiens regering, anmäla att fördraget skall omfatta Åland i enlighet med de bestämmelser som finns i protokoll X till fördraget om nya medlemsstater till Europeiska unionen som undertecknats den...”

2) Acceptera att i anslutningsfördraget skall ingå följande protokoll som fastslår de villkor för tillämpning av de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen som skall gälla på Åland:

PROTOKOLL X OM ÅLAND

(Protokollet ingår i sin slutgiltiga form nedan i denna samling)

3) Föreslå att följande deklaration ingår i slutakten:
”När det gäller rösträtt och valbarhet vid kommunala val på Åland konstaterar unionen att artikel 8b.1 i Romfördraget gör det möjligt att tillgodose Finlands önskemål. Om Finland, enligt bestämmelsen i artikel 28 om ändring av Romfördragets artikel 227.5, avger en förklaring att Romfördraget skall omfatta Åland, skall rådet inom sex månader enligt förfarandet i artikel 8b.1 i Romfördraget, om så behövs, bestämma villkoren för tillämpning av den artikeln på Ålands särpräglade situation.”

Dokument om Åland i samband med Finlands anslutning till Europeiska unionen

4) Acceptera att följande ensidiga förklaring av Finland om Ålands speciella ställning skall ingå i konferensens protokoll:

”Finlands regering påpekar att Ålands autonomi är konstitutionellt garanterad för dess invånare i Finlands regeringsform och i finländsk lagstiftning om autonomi grundad på internationell rätt i enlighet med Nationernas förbunds resolutioner av den 24 och 27 juli 1921, och att Åland har en fastslagen ställning i enlighet med internationell rätt.”

5) Följande påpekande skall infogas i konferensens protokoll:

”Unionen förbehåller gemenskapen rätt att, ifall Åland väljer att inte ansluta sig, vidtaga alla de mått och steg som är nödvändiga för att undvika handelsavvikelse och missbruk vid tillämpningen av gemenskapens regler för jordbruksprodukter. Kommissionen skall iakttaga sådana avvikelser och avge vederbörliga förslag till rådet för att råda bot på situationen”.

2. Anslutningsfördraget 1994

(Källa: EU:s Officiella tidning nr C 241, 29 augusti 1994)

Artikel 1

1. Norge, Österrike, Finland och Sverige blir härmed medlemmar i Europeiska unionen och parter i de fördrag som ligger till grund för unionen, enligt den lydelse som fördragen har efter ändringar och tillägg.

Desutom har de befullmäktigade representanterna godkänt följande deklARATIONER som ansluts till detta beslutsdokument.

PROTOKOLL 2 OM ÅLAND

Med hänsyn till Ålands särställning enligt folkkräkten skall de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen omfatta Åland med följande undantag:

Artikel 1

Bestämmelserna i Romfördraget skall inte hindra att de bestämmelser om Åland tillämpas som är i kraft den 1 januari 1994 och som gäller

- inskränkningar, på icke-diskriminerande grund, i rätten för fysiska personer som inte har hembygdsrätt på Åland samt för juridiska personer att förvärva och inneha fast egendom på Åland utan tillstånd av Ålands behöriga myndigheter,

- inskränkningar, på icke-diskriminerande grund, i etableringsrätten och i rätten att tillhandahålla tjänster för fysiska personer som inte har hembygdsrätt på Åland eller för juridiska personer utan tillstånd av de behöriga myndigheterna på Åland.

Artikel 2

a) Ålands territorium - som skall anses vara ett tredje land enligt artikel 3.1 tredje strecksatsen i rådets direktiv 77/388/EEG, i direktivets lydelse efter ändring-

ar, och ett sådant nationellt område som inte omfattas av de direktiv om punktskatt harmonisering som avses i artikel 2 i rådets direktiv 92/12/EEG - skall inte omfattas av EG-bestämmelser om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om omsättningsskatt, punktskatt och annan indirekt skatt. Detta undantag skall inte återverka på gemenskapens egna intäkter.

Denna punkt skall inte gälla de bestämmelser om skatt på kapital som finns i rådets direktiv 69/335/EEG, i direktivets lydelse efter ändringar.

b) Detta undantag syftar till att bevara en livskraftig åländsk ekonomi och skall inte återverka negativt på unionsintressena eller unionens gemensamma politik. Om kommissionen skulle finna att det inte är motiverat att behålla de bestämmelser som finns i punkt a, särskilt med tanke på sund konkurrens och egna intäkter, skall kommissionen förelägga rådet ändamålsenliga förslag som rådet skall besluta om i enlighet med tillämpliga bestämmelser i Romfördraget.

Artikel 3

Finland skall se till att alla fysiska och juridiska personer i medlemsstaterna likabehandlas på Åland.

De befullmäktigade representanternas förklaringar

F. Förklaringar av de nuvarande medlemsstaterna

32. Förklaring om Åland

När det gäller rösträtt och valbarhet vid kommunala val på Åland konstaterar unionen att artikel 8b.1 i Romfördraget gör det möjligt att tillgodose Finlands önskemål. Om Finland, enligt bestämmelsen i artikel 28 om ändring av Romfördragets artikel 227.5, avger en förklaring att Romfördraget skall omfatta Åland, skall rådet inom sex månader enligt förfarandet i artikel 8b.1 i Romfördraget, om så behövs, bestämma villkoren för tillämpning av den artikeln på Ålands särpräglade situation.

AKT om villkoren för Konungariket Norges, Republiken Österrikes, Republiken Finlands och konungariket Sveriges anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen

Artikel 28

I Romfördragets artikel 227.5 skall som en ny punkt d, i Parisfördragets artikel 79 skall som en ny punkt d och i Euratomfördragets artikel 198 skall som en ny punkt e följande införas:

”Detta fördrag skall inte omfatta Åland. Finlands regering kan dock, genom en förklaring som vid ratifikationen av detta fördrag deponeras hos Italiens regering, anmäla att fördraget skall omfatta Åland i enlighet med de bestämmelser som finns i protokoll 2 till fördraget om Norges, Österrikes, Finlands och Sveriges anslutning till Europeiska unionen. Om en sådan förklaring avges skall Italiens regering överlämna en bestyrkt kopia av förklaringen till medlemsstaterna.”

Dokument om Åland i samband med Finlands anslutning till Europeiska unionen

Artikel 108

Egna intäkter från mervärdesskatten skall beräknas och kontrolleras som om Åland omfattades av det territoriella tillämpningsområdet för rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om omsättningsskatt - Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetligt beräkningsunderlag.

XIII. TULL OCH INDIREKT BESKATTNING

A. TULL

I. TEKNISK ANPASSNING AV TULLKODEXEN OCH DESS TILLÄMPNINGSFÖRESKRIFTER

a) Tullkodexen

392 R 2913: Rådets förordning (EEG) nr 2913/92 av den 12 oktober 1992 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen (EGT nr L 302, 19.10.1992, s. 1).

a) Artikel 3.1 skall ersättas med följande:

”Gemenskapens tullområde omfattar...

- Finlands territorium, inklusive Åland under förutsättning att en förklaring enligt Romfördragets artikel 227.5 avges,

FÖRKLARING AV FINLANDS REGERING OM TILLÄMPNING AV EG-AVTALET, EKSG-AVTALET OCH EURATOMAVTALET PÅ ÅLAND

Republiken Finlands regering, som beaktar att Finland har deponerat ratifikationsinstrumentet för avtalet om konungariket Norges, republiken Österrikes, republiken Finlands och konungariket Sveriges anslutning till Europeiska unionen, och hänvisar till Artikel 28 i anslutningsdokumentet för sagda avtal, avger följande förklaring:

Fördraget om grundande av Europeiska gemenskapen, fördraget om grundande av Europeiska kol- och stålgemenskapen och fördraget om grundande av Europeiska atomenergigemenskapen skall tillämpas på Åland i enlighet med bestämmelserna i protokoll 2 till fördraget om konungariket Norges, republiken Österrikes, republiken Finlands och konungariket Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Given i Helsingfors den 8 december 1994.

Heikki Haavisto

Utrikesminister

2009

LISSABONFÖRDRAGET

Ratifierat av Finlands riksdag 30.09.2008.

Accepterat av Ålands lagting 25.11.2009.

I kraft fr.o.m. 01.12.2009.

1. Konsoliderad version av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

SJUNDE DELEN

Allmänna bestämmelser och slutbestämmelser

Artikel 355

(f.d. artikel 299.2 första stycket och 299.3–299.6 FEG)

Utöver bestämmelserna i artikel 52 i fördraget om Europeiska unionen angående fördragens territoriella tillämpningsområde ska följande bestämmelser tillämpas:

4. Bestämmelserna i fördragen ska omfatta Åland i enlighet med bestämmelserna i protokoll nr 2 i akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning.

(Översättning av det engelska originalet enligt EU:s termbank)

2. Finlands delegations uttalande om Åland

Kortfattat referat från Ständiga Representernas Kommittés (COREPER) 2298:e möte i Bryssel 2-4 och 7 december 2009.

’Finlands uttalande om Åland (på begäran av Finlands delegation):

”Ålands demilitariserade och neutraliserade ställning fastställdes genom

Konventionen angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering som undertecknades den 20 oktober 1921.

- Preambeln till protokollet om Åland, bifogat till Finlands anslutningsfördrag, refererar till Ålands speciella ställning enligt internationell rätt.

- Lissabonfördraget ändrar vissa bestämmelser rörande gemensam säkerhets- och försvarspolitik.

- Ikraftträdandet av Lissabonfördraget skall inte påverka tillämpligheten av Konventionen angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering. Protokoll 2 om Åland skall även förbli i kraft.

- Ålands Parlament (Lagtinget) har godkänt ikraftträdandet av den nationella lag som genomför Lissabonfördraget i den utsträckning som Fördraget faller inom landskapets kompetensområde.”

Kronologiskt författningsregister

1936:1	Landskapslag (1936:1) angående innehavares av tjänst och befattning i landskapet Åland rätt till skadestånd vid olycksfall	D 36	177
1943:13	Landskapslag (1943:13) om läroanstalter för hemslöjd i landskapet Åland	O 14	1123
1947:6	Landskapslag (1947:6) om apoteksvavgift i landskapet Åland	F 4	238
1950:25	Landskapslag (1950:25) angående penninginsamlingar i landskapet Åland	G 11	285
1951:19	Landskapslag (1951:19) angående landskaps- och kommunalvapen i landskapet Åland	A 14	28
1952:11	Landskapslag (1952:11) angående sigill för självstyrelsemyndigheterna samt landskapsförvaltningen underlydande ämbetsverk och tjänstemän ävensom kommunala myndigheter i landskapet Åland	A 15	28
1953:16	Landskapslag (1953:16) om bosättningslån i landskapet Åland	M 12	840
1956:39	Landskapslag (1956:39) om fiske i landskapet Åland	I 52	493
1957:23	Landskapslag (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland	N 7	909
1957:35	Landskapsförordning (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av landskapslagen om fiske	I 53	504
1964:16	Landskapslag (1964:16) om kommunalvägar	N 9	927
1965:9	Landskapslag (1965:9) om fornminnen	O 28	1160
1966:10	Landskapslag (1966:10) om lotterier	G 7	276
1966:13	Lag (1966:13) om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland	A 6	19
1969:18	Landskapslag (1969:18) om tillämpning av jordlegolagen i landskapet Åland	H 15	365
1969:29	Landskapslag (1969:29) om stängselskyldighet	I 17	455
1971:15	Landskapslag (1971:15) om parkeringsbot	N 17	997
1971:42	Landskapslag (1971:42) om Ålands landskapsregering (2008/11)	D 1	121
1971:51	Landskapslag (1971:51) om vissa pensioner, som skall betalas av landskapsmedel	D 41	182
1972:13	Landskapslag (1972:13) om lagberedningen	D 6	130
1972:25	Landskapslag (1972:25) om lantbruksnämnder (1998/85)	I 16	454
1972:50	Landskapslag (1972:50) om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion	E 11	224
1973:12	Landskapslag (1973:12) om kommunalskatt för begränsat skattskyldig	F 16	253
1973:47	Landskapsförordning (1973:47) om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion	E 12	225
1974:21	Landskapslag (1974:21) om behandling av berusade	G 3	273
1974:23	Landskapslag (1974:23) om avloppsvattenavgift	F 27	257
1974:83	Landskapslag (1974:83) om resandeavgift	F 5	239
1975:7	Jordförvärvslag (1975:7) för Åland (1991/72)	A 3	14
1975:58	Landskapslag (1975:58) om ärendenas handläggning i landskapsregeringen (2008/12)	D 2	123
1975:64	Förordning (1975:64) om ordnandet av undervisningen vid Ålands handelsläroverk	O 9	1116
1976:26	Landskapslag (1976:26) om Ålands självstyrelsedag	A 9	21
1976:33	Landskapslag (1976:33) om yrkesmässig trafik	N 28	1036
1976:34	Landskapslag (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen (1995/62)	N 20	1002
1976:43	Landskapslag (1976:43) om tillämpning av lagen om exportgaranti i landskapet Åland	J 31	557
1976:67	Landskapslag (1976:67) om förströelseautomater	G 10	285
1977:10	Landskapslag (1977:10) om reglering av personalens ställning vid privat institution, då institutionens verksamhet övertages av kommun eller kommunalförbund	E 15	227

1977:16	Landskapslag (1977:16) om bekämpande av oljeskador	K 24	667
1977:19	Landskapslag (1977:19) om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för allmännyttiga samfund som bedriver samhälleligt betydelsefull verksamhet	F 19	254
1977:68	Landskapslag (1977:68) om bekämpning av flyghavre.....	I 20	458
1977:77	Landskapslag (1977:77) om räntestödkrediter till kommuner för främjande av företagsverksamheten	E 13	226
1978:22	Landskapslag (1978:22) om tjänstekollektivavtal	D 37	177
1978:48	Landskapslag (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda.....	M 32	861
1978:52	Landskapslag (1978:52) om tobak och relaterade produkter (2016/52).....	L 22	773
1979:6	Landskapsförordning (1979:6) om färjor	N 8	924
1979:29	Landskapslag (1979:29) om allmänna vatten- och avloppsverk	E 16	227
1979:62	Landskapslag (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter	H 14	355
1979:72	Landskapslag (1979:72) om ersättande av skördeskador.....	I 18	456
1980:44	Landskapslag (1980:44) om räntestödslån vid skördeskador	I 19	457
1981:77	Landskapslag (1981:77) om hundskatt	F 12	251
1982:14	Landskapslag (1982:14) om stöd för bostadsproduktion	H 11	346
1983:31	Landskapslag (1983:31) om understöd för vatten- och avloppsprojekt.....	E 18	231
1983:39	Landskapslag (1983:39) om kulturell verksamhet	O 35	1169
1983:42	Idrottslag (1983:42) för landskapet Åland	O 41	1176
1983:57	Landskapslag (1983:57) om studieledighet.....	O 27	1158
1984:25	Landskapslag (1984:25) om Ålands representation i Nordiska rådet	A 12	27
1984:26	Landskapslag (1984:26) om rättsställningen för landskapstjänsteman som anställs vid nordisk institution.....	D 35	177
1984:45	Landskapslag (1984:45) om kommunalbeskattning av rederibolag och redare.....	F 14	252
1985:17	Landskapslag (1985:17) om arvode för medlem av Ålands landskapsregering (2010/8).....	D 3	125
1985:29	Landskapslag (1985:29) om stöd för litterär verksamhet.....	O 37	1171
1985:31	Jaktlag (1985:31) för landskapet Åland.....	K 41	720
1986:58	Landskapslag (1986:58) om skydd för kulturhistoriskt värdefulla föremål	O 32	1167
1987:44	Landskapslag (1987:44) om bostadshusreservering vid kommunalbeskattningen	F 18	253
1987:61	Tjänstemannalag (1987:61) för landskapet Åland	D 31	162
1987:62	Landskapslag (1987:62) om införande av tjänstemannalagen för landskapet Åland	D 32	171
1987:86	Landskapslag (1987:86) om ungdomsarbete	O 40	1174
1988:8	Landskapslag (1988:8) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om konsumentssäkerhet (2012/46)	L 15	764
1988:50	Landskapslag (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti ..	D 28	156
1988:56	Landskapslag (1988:56) om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse	O 31	1165
1989:27	Landskapslag (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män.	C 16	116
1989:31	Landskapslag (1989:31) angående landskapsgaranti för kulturella utställningar	O 39	1174
1989:60	Landskapslag (1989:60) om landskapsunderstöd för främjande av näringar i kommunerna.....	E 14	227
1990:32	Landskapslag (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier (1995/60).....	L 18	767
1990:33	Förordning (1990:33) om utlåning enligt 25 kap. 8 § ärvdabalken i landskapet Åland.....	I 41	482
1991:67	Förordning (1991:67) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om exportgaranti.....	J 32	557
1991:69	Förordning (1991:69) om skötseln av virkesmätningen i landskapet Åland.....	I 50	493
1991:71	Självstyrelselag (1991:71) för Åland.....	A 1	1
1992:41	Landskapslag (1992:41) om Ålands flagga.....	A 7	20
1993:9	Förordning (1993:9) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare	I 44	484
1993:10	Förordning (1993:10) om fortsatt giltighet av vissa överenskommelseförordningar som har utfärdats med stöd av 1951 års självstyrelselag för Åland	D 27	156
1993:11	Förordning (1993:11) om förvaltningen i landskapet Åland av ärenden som gäller avträdelseersättning för lantbruksföretagare	I 43	483
1993:12	Förordning (1993:12) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter som gäller barnbidrag.....	M 17	844
1993:15	Fastighetsskattelag (1993:15) för landskapet Åland	F 11	250
1993:19	Landskapslag (1993:19) om besiktning och registrering av fordon.....	N 35	1056
1993:27	Landskapslag (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet	F 2	234

1993:41	Landskapslag (1993:41) om kommunalskatt för gårdsbruk.....	F 10	250
1993:42	Landskapslag (1993:42) om kommunalskatt för näringsverksamhet.....	F 8	249
1993:56	Landskapsförordning (1993:56) om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet	G 9	282
1993:58	Landskapskattelag (1993:58).....	F 1	233
1993:61	Landskapslag (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter..	L 6	751
1993:68	Landskapslag (1993:68) om ikraftträdande av landskapslagen om hälso- och sjukvården	L 2	744
1993:71	Landskapslag (1993:71) om planering av socialvården (2017/121).....	E 7	221
1993:75	Landskapslag (1993:75) om medborgarinstitut	O 12	1122
1993:112	Landskapslag (1993:112) om Ålands författningssamling	A 13	27
1993:116	Landskapslag (1993:116) om Ålands statistik- och utredningsbyrå	D 23	150
1994:10	Landskapslag (1994:10) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om moderskapsunderstöd.....	M 15	843
1994:41	Landskapslag (1994:41) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar angående stöd vid förvärv av bostad.....	H 12	355
1994:42	Statistiklag (1994:42) för landskapet Åland.....	C 12	111
1994:48	Landskapslag (1994:48) om tillämpning i landskapet Åland av barnbidragslagen.....	M 16	843
1994:72	Landskapslag (1994:72) om förutsättningarna för att i landskapet Åland leta efter, inmuta och utnyttja gruvfyndigheter	J 22	547
1994:82	Landskapsförordning (1994:82) om medborgarinstitut.....	O 13	1123
1995:7	Förordning (1995:7) om skötseln i landskapet Åland av vissa ärenden som gäller bostadsbidrag	M 14	843
1995:44	Landskapsförordning (1995:44) om yrkesfiske (1996/32)	I 54	508
1995:52	Landskapslag (1995:52) om ekologisk produktion (2012/29).....	I 21	459
1995:64	Landskapsförordning (1995:64) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om konsumentssäkerhet (2012/48)	L 16	766
1995:71	Landskapslag (1995:71) om landskapet Ålands pensionsfond.....	D 45	185
1995:80	Landskapslag (1995:80) om Ålands musikinstitut	O 16	1130
1995:101	Landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård	M 2	821
1995:103	Landskapsförordning (1995:103) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård	M 3	823
1996:45	Landskapsförordning (1996:45) om placering av de medel som landskapet Ålands pensionsfond förvaltar	D 46	188
1996:47	Landskapslag (1996:47) om rätt att utöva näring	J 1	517
1996:49	Landskapsförordning (1996:49) om inkvarterings- och trakteringsverksamhet.....	J 2	518
1996:50	Landskapslag (1996:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om skattetillägg och förseningsränta....	F 26	257
1996:53	Landskapslag (1996:53) om Ålands kulturdelegation	O 36	1170
1996:61	Vattenlag (1996:61) för landskapet Åland.....	K 18	613
1997:32	Landskapslag (1997:32) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om förskottsuppbörd.....	F 25	257
1997:38	Landskapslag (1997:38) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om beskattningsförfarande ..	F 22	255
1997:42	Landskapsförordning (1997:42) om jakt på älg	K 43	732
1997:60	Landskapsförordning (1997:60) om studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå i landskapet Åland	O 5	1115
1997:63	Landskapslag (1997:63) om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt	E 2	204
1997:73	Kommunallag (1997:73) för landskapet Åland.....	E 1	191
1997:82	Landskapslag (1997:82) om allmänna bibliotek	O 33	1168
1997:83	Biblioteksförordning (1997:83) för landskapet Åland	O 34	1169
1998:20	Landskapslag (1998:20) om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar.....	E 4	211
1998:44	Landskapslag (1998:44) om tillämpning i landskapet Åland av arbetstidslagen.....	D 38	180
1998:59	Landskapslag (1998:59) om läroavtalsutbildning	O 10	1117
1998:66	Landskapslag (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd	M 44	888
1998:70	Landskapslag (1998:70) om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning (2006/91)	D 4	125
1998:82	Landskapslag (1998:82) om naturvård.....	K 38	701
1998:83	Landskapslag (1998:83) om skogsvård.....	I 46	485
1998:86	Landskapsförordning (1998:86) om skogsvård.....	I 47	487
1998:95	Djurskyddslag (1998:95) för landskapet Åland	L 24	779

1998:96	Djurskyddsförordning (1998:96).....	L 25	787
1998:97	Djurtransportförordning (1998:97).....	L 27	797
1998:98	Landskapsförordning (1998:98) om slakt och avlivning av djur	L 28	799
1998:121	Landskapsförordning (1998:121) om lagberedningen	D 7	131
1999:3	Landskapsförordning (1999:3) om överföring av vissa förvaltningsuppgifter på Ålands idrottsförbund.....	O 42	1177
1999:19	Hyreslag (1999:19) för landskapet Åland	H 16	365
1999:40	Landskapslag (1999:40) om bostadsproduktion	H 10	342
1999:44	Landskapslag (1999:44) om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen (2006/94).....	D 34	176
1999:53	Landskapslag (1999:53) om Ålands folkhögskola.....	O 15	1127
2000:6	Landskapsförordning (2000:6) om yrkesmässig trafik.....	N 29	1039
2000:26	Landskapslag (2000:26) om Ålands polismyndighet.....	D 12	137
2000:34	Landskapsförordning (2000:34) om Ålands polismyndighet.....	D 13	139
2000:80	Republikens presidents förordning (2000:80) om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden	G 12	286
2001:38	Landskapsförordning (2001:38) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften.....	K 4	594
2001:47	Ålands landskapsregerings beslut (2001:47) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om handel med utsäde (2006/6).....	I 35	478
2002:60	Landskapslag (2002:60) om tillämpning i landskapet Åland av 29 kap. strafflagen	F 29	266
2002:81	Landskapslag (2002:81) om Högskolan på Åland.....	O 17	1132
2002:87	Landskapsförordning (2002:87) om Högskolan på Åland.....	O 18	1139
2003:11	Landskapslag (2003:11) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen	N 18	999
2003:15	Landskapslag (2003:15) om kommunalbeskattning av samfund i anslutning till tonnagesbeskattningen	F 15	252
2003:17	Landskapslag (2003:17) om Ålands sjösäkerhetscentrum.....	O 24	1149
2003:60	Landskapslag (2003:60) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om skogsodlingsmaterial	I 51	493
2003:68	Landskapslag (2003:68) om jordförvävrätt och jordförvärvstillstånd.....	A 4	17
2003:70	Landskapsförordning (2003:70) om jordförvärvstillstånd.....	A 5	18
2003:71	Landskapslag (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	M 40	885
2003:76	Landskapsförordning (2003:76) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utkomstskydd för arbetslösa	M 41	887
2004:3	Landskapslag (2004:3) om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som skall arbeta med barn	M 21	846
2004:13	Arkivlag (2004:13) för landskapet Åland	C 10	108
2004:15	Landskapsförordning (2004:15) om riktlinjer för Ålands flaggas färger.....	A 8	21
2004:24	Landskapslag (2004:24) om tillämpning i landskapet Åland av lagstiftning om kommunala tjänstemän	E 5	213
2005:35	Landskapsförordning (2005:35) om vägmärken	N 12	962
2005:37	Republikens presidents förordning (2005:37) om yrkesutbildning inom social- och hälsovård i landskapet Åland	O 7	1116
2006:8	Landskapslag (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet	M 36	864
2006:9	Landskapslag (2006:9) om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet	D 10	134
2006:11	Landskapslag (2006:11) om arbetsförmedling av annan än landskapet.....	J 8	536
2006:46	Republikens presidents förordning (2006:46) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	M 43	888
2006:47	Republikens presidents förordning (2006:47) om skötseln av lönegarantiärenden i landskapet Åland	M 39	885
2006:70	Landskapsförordning (2006:70) om jakt.....	K 42	729
2006:71	Landskapslag (2006:71) om studiestöd	O 25	1150
2006:72	Landskapsförordning (2006:72) om maximitiden för studiestöd för högre högskoleexamen och grunderna för förlängning av maximitiden.....	O 26	1157
2006:106	Räddningslag (2006:106) för landskapet Åland	G 13	287
2006:111	Räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland.....	G 14	300
2006:112	Landskapsförordning (2006:112) om kvalitetsförordningar inom räddningsväsendet.....	G 16	309
2006:124	Landskapsförordning (2006:124) om hantering av jord- och muddermassor.....	K 17	611

2007:3	Landskapsförordning (2007:3) om deponering av avfall	K 14	600
2007:19	Landskapslag (2007:19) om skydd av det maritima kulturarvet	O 30	1163
2007:23	Landskapslag (2007:23) om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård.....	F 3	235
2007:29	Landskapslag (2007:29) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare	D 42	184
2007:57	Landskapsförordning (2007:57) om odling av regnbågslox och lax i havet	K 21	663
2007:60	Landskapslag (2007:60) om posttjänster	J 6	528
2007:98	Landskapslag (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.....	J 18	545
2007:99	Landskapsförordning (2007:99) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.....	J 19	546
2007:115	Landskapslag (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet	D 8	131
2007:129	Landskapslag (2007:129) om införande av lagstiftningen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.....	D 9	133
2008:6	Republikens presidents förordning (2008:6) om skötseln i landskapet Åland av uppgifter som gäller pensionsersättning för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier.....	D 44	185
2008:9	Förvaltningslag (2008:9) för landskapet Åland	C 1	81
2008:10	Landskapslag (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.....	C 2	89
2008:59	Landskapslag (2008:59) om enskilda vägar i landskapet Åland.....	N 10	929
2008:85	Landskapslag (2008:85) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.....	N 30	1040
2008:87	Landskapsförordning (2008:87) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.....	N 31	1045
2008:97	Landskapslag (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen	M 24	851
2008:102	Plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland	H 1	313
2008:107	Plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland.....	H 2	330
2008:108	Landskapsförordning (2008:108) om utvinningsavfall	K 15	605
2008:110	Näringsstödslag (2008:110) för landskapet Åland	J 30	555
2008:124	Landskapslag (2008:124) om miljöskydd	K 1	563
2008:128	Landskapslag (2008:128) om tillämpning i landskapet Åland av lagen angående vissa grannelagsförhållanden	H 18	378
2008:130	Landskapsförordning (2008:130) om miljöskydd.....	K 2	579
2008:139	Republikens presidents förordning (2008:139) om skötseln i landskapet Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller pensioner	D 43	185
2008:140	Landskapsförordning (2008:140) om skolskjutsning	N 13	995
2008:144	Landskapslag (2008:144) om ombildande av Posten Åland till aktieföretag	D 17	143
2009:7	Landskapslag (2009:7) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd	M 18	844
2009:18	Republikens presidents förordning (2009:18) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller underhållsstöd	M 19	844
2009:31	Landskapslag (2009:31) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utsläppshandel.....	K 8	597
2009:39	Landskapsförordning (2009:39) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen	N 21	1002
2009:54	Landskapslag (2009:54) om landskapsbidrag till bildningsförbund.....	O 38	1172
2009:56	Landskapslag (2009:56) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador	K 33	697
2009:59	Landskapsförordning (2009:59) om avhjälpande av vissa miljöskador.....	K 34	698
2010:2	Republikens presidents förordning (2010:2) om vissa förvaltningsuppgifter inom hälso- och sjukvården i landskapet Åland	L 5	751
2010:7	Landskapslag (2010:7) om pensionskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen	B 7	73
2010:23	Ordningslag (2010:23) för landskapet Åland	G 2	269
2010:30	Landskapslag (2010:30) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om sammankomster	G 4	273
2010:50	Landskapslag (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp	M 28	859
2010:51	Landskapsförordning (2010:51) om tillämpning i landskapet Åland av förordningen om service och stöd på grund av handikapp	M 29	860
2010:71	Republikens presidents förordning (2010:71) om skötseln i landskapet Åland av de uppgifter som i stöd av utlänningslagen föreskrivs för arbets- och näringsbyråerna.....	M 47	895

2010:79	Landskapsförordning (2010:79) om återvinning av vissa avfall i markbyggnad	K 16	607
2010:80	Landskapsförordning (2010:80) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets skötsel av tvärvillkorskontrollen	I 12	448
2010:86	Landskapsförordning (2010:86) om en infrastruktur för geografisk information.....	N 6	909
2010:93	Vattenförordning (2010:93) för landskapet Åland	K 19	639
2010:99	Landskapslag (2010:99) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om tolkningstjänst för handikappade personer	M 30	860
2011:4	Ålands landskapsregerings beslut (2011:4) om register över godkända växtskyddsmedel.....	I 39	481
2011:13	Landskapslag (2011:13) om gymnasieutbildning	O 3	1099
2011:17	Landskapslag (2011:17) om valfinansiering	B 5	70
2011:18	Republikens presidents förordning (2011:18) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som rör tolkningstjänst för handikappade personer.....	M 31	861
2011:33	Landskapsförordning (2011:33) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet	M 37	882
2011:53	Landskapsförordning (2011:53) om skydd av slakttycklingar	L 29	802
2011:75	Landskapsförordning (2011:75) om gymnasieutbildning	O 4	1111
2011:76	Landskapsförordning (2011:76) om läroavtalsutbildning	O 11	1120
2011:80	Landskapslag (2011:80) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter	J 27	553
2011:95	Landskapslag (2011:95) om radio- och televisionsverksamhet	N 1	897
2011:97	Lagtingsordning (2011:97) för Åland	B 1	31
2011:100	Landskapsförordning (2011:100) om fornminnesregister	O 29	1162
2011:111	Landskapslag (2011:111) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om främjande av användningen av biodrivmedel för transport.....	K 10	599
2011:114	Landskapslag (2011:114) om hälso- och sjukvård	L 1	735
2011:118	Landskapslag (2011:118) om överlåtelse av verksamheten vid Ålands försöksstation	D 18	143
2011:119	Kommunalskattelag (2011:119) för landskapet Åland	F 7	241
2011:120	Landskapslag (2011:120) om erkännande av yrkeskvalifikationer	O 11	879
2012:31	Republikens presidents förordning (2012:31) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som rör kontroll av identifiering och registrering av djur.....	L 26	797
2012:36	Landskapslag (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice	M 10	836
2012:41	Landskapslag (2012:41) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel	I 37	479
2012:43	Landskapsförordning (2012:43) om tillämpning på Åland av riks författningar om växtskyddsmedel	I 38	481
2012:64	Republikens presidents förordning (2012:64) om skötseln i landskapet Åland av vissa förvaltningsuppgifter som rör växtskyddsmedel	I 40	481
2012:69	Landskapslag (2012:69) om landskapets finansförvaltning	D 29	158
2012:74	Landskapslag (2012:74) om främjande av integration.....	M 45	890
2012:78	Landskapsförordning (2012:78) om inledande kartläggning	M 46	895
2012:79	Landskapslag (2012:79) om tillämpning på Åland av lagen om avskiljning och lagring av koldioxid	K 37	700
2013:21	Landskapslag (2013:21) om lagtingets kansli	B 8	76
2013:25	Landskapslag (2013:25) om Landskapsrevisionen.....	B 9	77
2013:39	Landskapslag (2013:39) om produktion av genetiskt modifierade växter.....	I 22	463
2013:43	Landskapslag (2013:43) om tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän....	D 33	176
2013:59	Landskapsförordning (2013:59) om tillämpning på Åland av riks författningar om alkohol.....	L 21	772
2013:75	Landskapslag (2013:75) om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål	L 30	806
2013:77	Landskapsförordning (2013:77) om tillämpning av förordningen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.....	L 31	807
2013:84	Landskapslag (2013:84) om tillämpning på Åland av lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning	K 35	699
2013:85	Landskapsförordning (2013:85) om tillämpning på Åland av förordningen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning.....	K 36	700
2013:97	Landskapslag (2013:97) om tillämpning på Åland av lagen om plantmaterial.....	I 28	473
2013:101	Landskapsförordning (2013:101) om tillämpning på Åland av riks författningar om skydd för växters sundhet ...	I 31	475

2013:107	Landskapsförordning (2013:107) om externa räddningsplaner.....	G 15	306
2013:125	Landskapslag (2013:125) om tillämpning på Åland av lagen om nykterhetsarbete.....	M 35	863
2014:10	Landskapsförordning (2014:10) om prehospital akutsjukvård.....	L 3	746
2014:12	Landskapsförordning (2014:12) om verkställighet av landskapets budget.....	D 30	161
2014:20	Republikens presidents förordning (2014:20) om en samrådsdelegation för Mariehamns flygplats.....	N 39	1066
2014:28	Landskapslag (2014:28) om tillämpning på Åland av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård.....	L 7	752
2014:31	Landskapslag (2014:31) om energideklaration för byggnader.....	H 6	336
2014:33	Landskapslag (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet.....	D 20	145
2014:52	Landskapsförordning (2014:52) om energideklaration för byggnader.....	H 7	341
2014:53	Landskapslag (2014:53) om avbytarstöd.....	I 42	482
2015:4	Landskapslag (2015:4) om tillämpning på Åland av lagen om allmänt bostadsbidrag.....	M 13	841
2015:5	Landskapsförordning (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling.....	H 3	335
2015:6	Landskapsförordning (2015:6) om ombudsmannanämnden.....	D 21	149
2015:12	Republikens presidents förordning (2015:12) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller gränsöverskridande hälso- och sjukvård.....	L 8	753
2015:16	Landskapsförordning (2015:16) om tillämpning på Åland av vissa riksbestämmelser om avfallsförbränning ...	K 7	596
2015:18	Landskapslag (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdarlagen.....	M 20	845
2015:25	Landskapslag (2015:25) om lagtingsledamöternas arvoden och kostnadsersättningar.....	B 6	72
2015:28	Landskapsförordning (2015:28) om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga.....	L 4	748
2015:32	Landskapslag (2015:32) om stöd för hållbart skogsbruk.....	I 48	489
2015:33	Landskapsförordning (2015:33) om stöd för hållbart skogsbruk.....	I 49	492
2015:48	Landskapslag (2015:48) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken.....	I 58	512
2015:49	Landskapslag (2015:49) om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom den Europeiska unionen..	I 55	508
2015:50	Landskapsförordning (2015:50) om register för fiskerinäringen.....	I 56	510
2015:56	Landskapslag (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning.....	M 38	882
2015:68	Landskapslag (2015:68) om hemvårdsstöd.....	M 23	848
2015:69	Landskapsförordning (2015:69) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien.....	L 13	762
2015:87	Arbetsordning (2015:87) för Ålands lagting.....	B 2	38
2015:88	Körkortslag (2015:88) för Åland.....	N 22	1003
2015:89	Landskapslag (2015:89) om trafikskolor.....	N 23	1017
2015:95	Landskapsförordning (2015:95) om förarutbildning.....	N 24	1018
2015:96	Landskapsförordning (2015:96) om villkorskoder som får anges på körkort utfärdade på Åland.....	N 25	1021
2015:97	Landskapsförordning (2015:97) om medicinska krav för innehav av körkort.....	N 26	1023
2015:98	Landskapsförordning (2015:98) om alkohol för den som har körkort med villkor om alkohol.....	N 27	1035
2015:99	Landskapslag (2015:99) om åländsk hembygdsrätt.....	A 10	21
2015:100	Landskapslag (2015:100) om hembygdsrättsförfaranden.....	A 11	22
2015:102	Landskapslag (2015:102) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftning om elmarknaden.....	J 24	548
2015:103	Landskapslag (2015:103) om Ålands energimyndighet.....	D 24	151
2015:108	Landskapsförordning (2015:108) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om elmarknaden.....	J 25	550
2015:110	Landskapslag (2015:110) om landskapets fastighetsverk.....	D 25	153
2015:115	Landskapslag (2015:115) om tillämpning på Åland av lagen om indexjustering för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner.....	M 42	888
2015:117	Landskapslag (2015:117) om skyddshem.....	M 25	853
2015:118	Landskapsförordning (2015:118) om skyddshemspersonal.....	M 26	855
2015:122	Landskapsförordning (2015:122) om tillämpning på Åland av vissa riksförordningar angående stöd vid förvärv av bostad.....	H 13	355
2016:2	Landskapslag (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst.....	E 8	223
2016:12	Landskapsförordning (2016:12) om lotterier.....	G 8	282
2016:15	Landskapslag (2016:15) om tillämpning på Åland av lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården ...	M 11	839

2016:20	Landskapslag (2016:20) om energieffektivitet.....	J 28	553
2016:25	Landskapsförordning (2016:25) om undantag från miljötillståndsplikt för fiskodlingar vid utrotning av VHS.....	K 22	666
2016:31	Landskapslag (2016:31) om återkrävande av stöd ur landskapets medel.....	J 34	561
2016:36	Landskapslag (2016:36) om Ålands skogsvårdsförening.....	I 45	484
2016:41	Ålands landskapsregerings beslut (2016:41) om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket...	K 20	658
2016:53	Republikens presidents förordning (2016:53) om förvaltning av registret över domännamn under toppdomänen ax.....	N 4	908
2016:76	Landskapslag (2016:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn.....	D 39	181
2016:84	Landskapslag (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen.....	L 9	754
2016:88	Landskapsförordning (2016:88) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om hälsoskydd.....	L 10	755
2017:19	Landskapslag (2017:19) om tillämpning av rikslagstiftning om beskattning av delägare i utländska bassamfund.....	F 17	253
2017:22	Landskapslag (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer.....	O 20	1140
2017:23	Landskapslag (2017:23) om jämställande av högskolestudier.....	O 23	1148
2017:29	Landskapslag (2017:29) om vattenfarkoster.....	N 36	1063
2017:30	Landskapslag (2017:30) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftning om säkerhet och utsläppskrav för vattenfarkoster.....	N 37	1066
2017:36	Republikens presidents förordning (2017:36) om skötseln av de uppgifter i landskapet Åland som hör till det utbetalande organet för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu).....	I 11	448
2017:37	Landskapslag (2017:37) om marknadskontrollen av vissa produkter.....	J 9	537
2017:38	Landskapslag (2017:38) om tillämpning på Åland av rikets elsäkerhetslag.....	H 8	341
2017:40	Landskapslag (2017:40) om tillämpning på Åland av rikets hissäkerhetslag.....	H 4	335
2017:41	Landskapsförordning (2017:41) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om elsäkerhet.....	H 9	342
2017:42	Landskapsförordning (2017:42) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om hissäkerhet.....	H 5	336
2017:43	Landskapslag (2017:43) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven.....	J 12	542
2017:44	Landskapsförordning (2017:44) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om pyrotekniska artiklar.....	J 13	543
2017:45	Landskapslag (2017:45) om tillämpning på Åland av lagen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar.....	J 14	543
2017:46	Landskapslag (2017:46) om tillämpning på Åland av lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven.....	J 16	544
2017:47	Landskapslag (2017:47) om tillämpning på Åland av lagen om anmälda organ för vissa produktgrupper.....	J 10	541
2017:48	Landskapsförordning (2017:48) om tillämpning på Åland av förordningen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar...	J 15	544
2017:49	Landskapsförordning (2017:49) om tillämpning på Åland av förordningen om explosiva varors överensstämmelse med kraven.....	J 17	545
2017:54	Landskapslag (2017:54) om tillämpning på Åland av lagen om en infrastruktur för geografisk information.....	N 5	908
2017:57	Republikens presidents förordning (2017:57) om skötseln på Åland av vissa uppgifter som har samband med överträdelse av bestämmelserna i den Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik.....	I 61	514
2017:58	Republikens presidents förordning (2017:58) om Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland.....	G 17	310
2017:69	Landskapsförordning (2017:69) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om den anmälan om misstänkta överträdelser och misstänkta allvarliga överträdelser som ska ges till Landsbyggsverket.....	I 59	513
2017:73	Landskapslag (2017:73) om tillämpning på Åland av lagen om distribution av alternativa trafikbränslen.....	K 13	600
2017:76	Landskapslag (2017:76) om landskapsgaranti för likviditetsslån för lantbruksföretagare under år 2017.....	I 13	449
2017:78	Landskapslag (2017:78) om främjande av en utbyggnad av bredbandsnät.....	N 2	905
2017:80	Landskapslag (2017:80) om tillämpning på Åland av rikslagar om offentlig upphandling.....	C 13	113
2017:83	Republikens presidents förordning (2017:83) om allmän trafikplikt i lufttrafiken mellan Mariehamn och Stockholmsområdet.....	N 38	1066
2017:120	Landskapslag (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna.....	E 6	213
2017:145	Landskapsförordning (2017:145) om tillämpning av förordningen angående specialomsorger om utvecklingsstörda.....	M 33	863
2018:8	Landskapslag (2018:8) om Fordonsmyndigheten.....	D 19	143

2018:31	Landskapslag (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning	K 31	690
2018:33	Landskapsförordning (2018:33) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning	K 32	697
2018:37	Republikens presidents förordning (2018:37) om utvärdering och godkännande av sjöfartsutbildning som ges på Åland.....	O 8	1116
2018:41	Landskapslag (2018:41) om tillämpning på Åland av rikslagstiftning om biodrivmedel och flytande biobränsle samt om minskning av växthusgasutsläpp från vissa drivmedel.....	K 12	599
2018:49	Republikens presidents förordning (2018:49) om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism.....	D 26	155
2018:80	Landskapsförordning (2018:80) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om kompetenskrav för den som hanterar anordningar som innehåller fluorerade växthusgaser eller ämnen som bryter ned ozonskiktet...	K 6	596
2018:81	Landskapslag (2018:81) om landskapsgaranti för likviditetsslån för lantbruksföretagare under år 2018	I 14	451
2018:83	Landskapslag (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag.....	K 25	669
2018:91	Landskapsförordning (2018:91) om tillämpning på Åland av riksförordning om begränsning av användningen av PCB-utrustning och om behandling av PCB-avfall	K 28	684
2018:92	Landskapsförordning (2018:92) om producentansvar	K 27	682
2019:7	Landskapslag (2019:7) om tillgängliga digitala tjänster (2023/61).....	C 5	100
2019:9	Landskapslag (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen.....	C 3	89
2019:29	Kommunstrukturlag (2019:29) för Åland	E 3	204
2019:45	Vallag (2019:45) för Åland.....	B 3	54
2019:60	Landskapslag (2019:60) om ordnande av kollektivtrafiktjänster	N 33	1048
2019:64	Landskapslag (2019:64) om tillämpning på Åland av gasanordningslagen	J 23	547
2019:68	Landskapslag (2019:68) om fastighetsmäklarverksamhet.....	J 4	524
2019:69	Landskapsförordning (2019:69) om fastighetsmäklarverksamhet	J 5	528
2019:74	Landskapslag (2019:74) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om dataskydd.....	D 14	140
2019:84	Landskapslag (2019:84) om stöd för produktion av el från vindkraft	J 33	558
2019:87	Landskapslag (2019:87) om tillämpning på Åland av lagen om elektronisk fakturering hos upphandlande enheter och näringsidkare	C 15	116
2019:101	Landskapslag (2019:101) om tillämpning på Åland av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn.....	M 22	848
2019:103	Landskapslag (2019:103) om medieavgift	F 6	240
2019:112	Landskapsförordning (2019:112) om skyddsjakt på varg och lodjur	K 44	733
2019:113	Ålands landskapsregerings beslut (2019:113) gällande vissa upphandlingar.....	C 14	114
2020:9	Äldreleg (2020:9) för Åland	M 27	856
2020:12	Landskapslag (2020:12) om socialvård.....	M 1	809
2020:13	Landskapslag (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland	M 4	823
2020:24	Landskapslag (2020:24) om yrkesutbildade personer inom socialvården	M 5	825
2020:25	Landskapsförordning (2020:25) om yrkesutbildade personer inom socialvården	M 6	830
2020:26	Landskapslag (2020:26) om klienthandlingar inom socialvården.....	M 8	832
2020:32	Landskapslag (2020:32) om barnomsorg och grundskola	O 1	1069
2020:34	Republikens presidents förordning (2020:34) om polisförvaltningen i landskapet Åland	D 16	142
2020:51	Landskapsförordning (2020:51) om tillfällig inskränkning av miljötillståndsplikt.....	K 23	666
2020:76	Landskapslag (2020:76) om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för skatteåren 2020–2025 (2023/53)	F 9	249
2020:78	Landskapslag (2020:78) om tillämpning på Åland av rikslagstiftningen om uppbörd och redovisning av kommunalskatt.....	F 23	256
2020:85	Republikens presidents förordning (2020:85) om skötseln på Åland av vissa förvaltnings- och tillsynsuppgifter avseende behörighetskrav och yrkesutövning för yrkesutbildade personer inom socialvården.....	M 7	831
2020:88	Republikens presidents förordning (2020:88) om verkställandet av beskattningen på Åland för skatter som betalas till landskapet Åland och kommunerna på Åland	F 24	256
2020:99	Landskapsförordning (2020:99) om barnomsorg och grundskola	O 2	1093
2020:112	Landskapsförordning (2020:112) om samverkansavtal inom socialvård och hälso- och sjukvård	M 9	836
2020:114	Landskapsförordning (2020:114) om invasiva främmande arter	K 40	719
2020:122	Landskapslag (2020:122) om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken	O 21	1146

2020:123	Landskapsförordning (2020:123) om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken	O 22	1147
2021:5	Landskapslag (2021:5) om tillämpning på Åland av lagen om privata säkerhetstjänster	G 5	274
2021:8	Landskapsförordning (2021:8) om tillämpning på Åland av inrikesministeriets förordning om utbildning och utbildning i användning av maktmedelsredskap för väktare och ordningsvakter samt utbildning för ansvariga föreståndare hos innehavare av näringstillstånd för säkerhetsbranschen	G 6	276
2021:9	Landskapslag (2021:9) om tillämpning på Åland av vissa bestämmelser i lagen om transportservice.....	N 32	1047
2021:12	Landskapslag (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen.....	G 1	267
2021:22	Lag (2021:22) om ändring av den avräkningsgrund som avses i självstyrelselagen för Åland.....	A 2	14
2021:26	Landskapslag (2021:26) om tillämpning av växtskyddslagen	I 30	475
2021:38	Landskapsförordning (2021:38) om personal inom specialomsorger om utvecklingsstörda	M 34	863
2021:48	Landskapslag (2021:48) om tillämpning på Åland av utsädeslagen	I 33	476
2021:74	Landskapslag (2021:74) om tilläggsavdrag för forsknings- och utvecklingsverksamhet under skatteåren 2021–2027 (2022/39)	F 20	255
2021:75	Landskapslag (2021:75) om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen.....	F 13	252
2021:76	Republikens presidents förordning (2021:76) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller växtskydd.....	I 32	476
2021:77	Landskapsförordning (2021:77) om tillämpning på Åland av vissa riksförfattningar om utsäde.....	I 34	477
2021:79	Offentlighetslag (2021:79) för Åland.....	C 4	94
2021:115	Landskapslag (2021:115) om tillämpning av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet hos Ålands polismyndighet.....	D 15	141
2021:140	Landskapslag (2021:140) om tillämpning på Åland av alkohollagen.....	L 20	768
2021:144	Republikens presidents förordning (2021:144) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller handel med utsläppsrätter avseende växthusgaser	K 9	598
2021:147	Republikens presidents förordning (2021:147) om ordnandet av studentexamen på Åland.....	O 6	1115
2021:150	Landskapsförordning (2021:150) om tobak och relaterade produkter.....	L 23	779
2021:152	Republikens presidents förordning (2021:152) om skötseln i landskapet Åland av de förvaltningsuppgifter som gäller stöd för byggande av bredband.....	N 3	908
2021:154	Landskapsförordning (2021:154) om den tillåtna toleransmarginalen för uppskattade fångstmängder som antecknas i fiskeloggboken	I 60	514
2021:155	Landskapsförordning (2021:155) om arkivering av elektronisk information som ska förvaras mer än tio år och varaktigt.....	C 11	110
2021:157	Landskapslag (2021:157) om tillämpning av fordonslagen.....	N 34	1055
2021:165	Landskapslag (2021:165) om vidareutnyttjande av information från landskaps- och kommunalförvaltningen...	C 8	105
2021:166	Landskapslag (2021:166) om vidareutnyttjande av information från vissa offentliga företag	C 9	107
2021:167	Republikens presidents förordning (2021:167) om yrkeshögskoleexamen avlagda på Åland	O 19	1140
2021:171	Landskapsförordning (2021:171) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om bullerutredningar och handlingsplaner för bullerbekämpning.....	K 3	593
2022:17	Landskapslag (2022:17) om tillämpning på Åland av lagen om personlig skyddsutrustning som är avsedd att användas av konsumenter	L 17	766
2022:18	Landskapslag (2022:18) om tillämpning på Åland av lagen om överensstämmelse med kraven för aerosoler...	J 20	547
2022:19	Landskapsförordning (2022:19) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om överensstämmelse med kraven för aerosoler.....	J 21	547
2022:22	Landskapsförordning (2022:22) om avfall	K 26	671
2022:30	Landskapslag (2022:30) om mottagning i hamn av avfall från fartyg.....	K 29	684
2022:31	Landskapsförordning (2022:31) om mottagning i hamn av avfall från fartyg	K 30	688
2022:34	Landskapsförordning (2022:34) om tillämpning av statsrådets förordning om förbruknings- och faktureringsuppgifter och fördelning av kostnaderna i fråga om värme, kyla och vatten	H 17	378
2022:37	Landskapslag (2022:37) om resebyråverksamhet.....	J 3	519
2022:41	Landskapslag (2022:41) om tillämpning på Åland av foderlagen	I 26	472
2022:42	Landskapsförordning (2022:42) om tillämpning på Åland av vissa riksförfattningar om foder.....	I 27	473
2022:43	Landskapslag (2022:43) om tillämpning av diskrimineringslagen.....	C 17	117

2022:51	Landskapsförordning (2022:51) om tillämpning på Åland av riks författningar om gödsel-fabrikat.....	I 24	470
2022:52	Landskapslag (2022:52) om tillämpning på Åland av lagen om fonderna inom området för inrikes frågor under programperioden 2021–2027	M 48	896
2022:53	Landskapslag (2022:53) om landskapsgaranti för likviditetsslån för lantbruksföretagare under år 2022	I 15	453
2022:63	Landskapslag (2022:63) om tillämpning på Åland av 13 och 13 a kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice	D 11	136
2022:69	Republiken presidents förordning (2022:69) om skötseln på Åland av förvaltningsuppgifter som gäller programmen för fonderna inom området för inrikes frågor	M 49	896
2022:70	Landskapsförordning (2022:70) om posttjänster	J 7	536
2022:75	Republiken presidents förordning (2022:75) om skötseln på Åland av uppgifter i anslutning till bedömningen av överensstämmelse med kraven i fråga om nödsamtalssystemet eCall	N 14	996
2022:76	Republiken presidents förordning (2022:76) om skötseln på Åland av uppgifter som gäller konsumentrådgivning	D 22	149
2022:77	Republiken presidents förordning (2022:77) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller utsäde och plantmaterial	I 36	478
2022:79	Landskapslag (2022:79) om tillämpning på Åland av lagen om ursprungsgaranti för energi	J 26	552
2022:91	Landskapslag (2022:91) om klientavgifter inom socialvården	F 28	260
2023:4	Landskapsförordning (2023:4) om laxfångst i förtjänstsyfte	I 57	512
2023:5	Landskapslag (2023:5) om kompensation till kommunerna för sänkta samfundsskatteintäkter	E 9	224
2023:6	Landskapslag (2023:6) om tillämpning på Åland av lagen om främjande av sjukpensionärens återgång i arbete..	D 40	182
2023:7	Landskapsförordning (2023:7) om tillämpning av riks författningar om energieffektivitet	J 29	555
2023:12	Landskapslag (2023:12) om kompensation till kommunerna för förlust av skatteintäkter på grund av vissa avdrag	E 10	224
2023:13	Republiken presidents förordning (2023:13) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller distributionsskyldigheten för förnybara drivmedel.....	K 11	599
2023:14	Republiken presidents förordning (2023:14) om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt landskapslagen om tillgängliga webbplatser och mobila applikationer inom förvaltningen	C 7	105
2023:16	Republiken presidents förordning (2023:16) om skötseln på Åland av kvalitetskontrollen av bränsle	K 5	596
2023:17	Landskapslag (2023:17) om finansiering av landsbygdsnäringar.....	I 1	379
2023:32	Landskapsförordning (2023:32) om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.....	I 2	396
2023:33	Landskapsförordning (2023:33) om ersättning för djurens välbefinnande.....	I 3	413
2023:34	Landskapsförordning (2023:34) om verkställighet av ersättningar för djurens välbefinnande och uppfödning av ursprungsraser.....	I 4	417
2023:40	Landskapsförordning (2023:40) om stöd till utvecklingsprojekt för landsbygden 2023–2027	I 5	421
2023:41	Landskapslag (2023:41) om tillämpning av lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelse av EU-rätten och den nationella lagstiftningen	C 18	118
2023:43	Landskapsförordning (2023:43) om jordbruksrådgivningstjänster	I 6	428
2023:44	Republiken presidents förordning (2023:44) om skötseln på Åland av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande kommunala folkomröstningar	B 4	70
2023:52	Landskapslag (2023:52) om tilläggsavdrag baserade på utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet..	F 21	255
2023:55	Landskapsförordning (2023:55) om verkställighet av areal- och djurbaserade ersättningar.....	I 7	429
2023:59	Landskapslag (2023:59) om tillämpning av lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter	J 11	541
2023:68	Landskapsförordning (2023:68) om investeringsstöd och startstöd till jordbruket.....	I 8	436
2023:69	Landskapsförordning (2023:69) om tillämpning av jord- och skogsbruksministeriets förordning om godtagbara enhetskostnader för investeringar i jordbruket.....	I 9	444
2023:71	Landskapsförordning (2023:71) om tillgänglighetskrav för vissa digitala tjänster	C 6	104
2023:72	Landskapsförordning (2023:72) om tillämpning på Åland av riks författningar om plantmaterial	I 29	474
2023:73	Landskapslag (2023:73) om tillämpning på Åland av lagen om gödselmedel	I 23	468
2023:75	Landskapsförordning (2023:75) om tillämpning på Åland av statsrådets förordning om användning av gödselprodukter och naturgödsel som innehåller fosfor	I 25	471
2023:84	Landskapsförordning (2023:84) om riskhantering och egenkontroll av hushållsvatten.....	L 11	756

2023:85	Landskapsförordning (2023:85) om informationssystemet för vattentjänster.....	E 17	229
2023:88	Landskapsförordning (2023:88) om naturvård	K 39	710
2023:90	Landskapsförordning (2023:90) om företagsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter.....	I 10	445
2023:91	Landskapsförordning (2023:91) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om kemikalier.....	L 19	768
2023:107	Republikens presidents förordning (2023:107) om skötseln på Åland av förvaltningsuppgifter som gäller Europeiska havs-, fiskeri och vattenbruksfondens nationella program.....	I 62	514
2023:108	Vägtrafiklag (2023:108) för Åland	N 11	944
2023:109	Trafikbrottslag (2023:109) för Åland.....	N 19	999
2023:110	Landskapslag (2023:110) om tillämpning av lagen om överlastavgift.....	N 15	996
2023:111	Landskapslag (2023:111) om tillämpning av lagen om flyttning av fordon.....	N 16	997
2023:131	Landskapsförordning (2023:131) om landskapsregeringens allmänna förvaltning.....	D 5	127
2023:132	Landskapslag (2023:132) om tillämpning på Åland av livsmedelslagen.....	L 12	759
2023:133	Landskapsförordning (2023:133) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien	L 14	764

Förklaring till förkortningarna finns på sidan vii.

A

- Aerosoler**, LL om tillämpning av L om överensstämmelse med kraven för aerosoler, J 20; LF om tillämpning av SRF om överensstämmelse med kraven för aerosoler, J 21.
- Affischering**, LL om naturvård 25 §, K 38; LL om allmänna vägar 60 §, N 7.
- Affärs- eller yrkeshemlighet**, se **Företagshemlighet**.
- Aktiebolag**, LL om landskapsrevisionen 3 §, B 9; LL om ombildande av Posten Åland till aktiebolag, D 17; LL om bostadsproduktion 4 § 2 mom., H 10; LF om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar 20 och 46 §§, I 2; LF om investeringsstöd och startstöd till jordbruket 10 §, I 8; LF om yrkesfiske 5 §, I 54; IdrottsL 29 §, O 41. Se även **Bolag**.
- Aktuella frågor**, debatt i lagtinget, LO 38 §, B 1; AO 40 §, B 2.
- Akutsjukvård**, LL om hälso- och sjukvård 43 §, L 1. Se även **Prehospital akutsjukvård**.
- Alarmcentral**, LL om Ålands polismyndighet 1 § 4 mom., D 12; LF om Ålands polismyndighet 2 § 5 och 6 p., 3 § 6 och 7 p. samt 4 §, D 13; RäddningsL 93a §, G 13.
- Alkohol**, LL om tillämpning av alkohollagen, L 20; LF om tillämpning av riksförfattningar om alkohol, L 21; LF om inkvarterings- och trakteringsverksamhet 9 §, J 2.
- Alkoholmissbruk**, LL om behandling av berusade, G 3; LL om hälso- och sjukvård 41 §, L 1; LL om tillämpning av L om nykterhetsarbete, M 35.
- Alkolås**, KörkortL 7 kap., N 22; LF om alkolås för den som har körkort med villkor om alkolås, N 27.
- Allmän ordning**, LL om tillämpning av PolisL, G 1; OrdningsL, G 2.
- Allmän plats**, OrdningsL, G 2.
- Allmänbildande gymnasieexamen**, LL om gymnasieutbildning 25 §, O 3. Se även **Studentexamen**.
- Allmänna vägar**, LL om allmänna vägar, N 7; PBL 49 och 57 §§, H 1.
- Allmännyttigt samfund**, LL om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för allmännyttiga samfund som bedriver samhälleligt betydelsefull verksamhet, F 19.
- Allmänt område**, PBL 2, 10, 52, 62, 65 och 102 §§ samt 8 kap., H 1; PBF 10 § och 5 kap., H 2.
- Allmänt vattenområde**, L om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland, A 6.
- Ambulans**, LF om prehospital akutsjukvård, L 3. Se även **Utryckningsfordon**.
- Ambulerande tandvårdsklinik**, LL om hälso- och sjukvård 39 §, L 1.
- Amortering**, LL om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti 6 och 17 §§, D 28; KommunskatteL 27 § 3 mom., F 7; LF om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet 17 och 19 §§, G 9; LL om bostadsproduktion 11 och 22 §§, H 10; LF om investeringsstöd och startstöd till jordbruket 38, 39, 42 §§, I 8; LL om räntestödslån vid skördebeskador 6 §, I 19; LL om enskilda vägar 82 §, N 10; LL om studiestöd 32 och 33 §§, O 25.
- Anbud**, OffentlighetsL 9, 10 och 13 §§, C 4; LL om tillämpning av rikslagar om offentlig upphandling, C 13; ÅLRB gällande vissa upphandlingar, C 14.
- Andra bedömning**, LL om hälso- och sjukvård 14 §, L 1.
- Andra behandling**, i lagtinget, LO 33 §, B 1; AO 71 och 73 §§, B 2.
- Anläggningskostnad**, LL om planering av socialvården 4 kap., E 7; PBL 9 kap., H 1; VattenL 11 kap. 11 § och 13 kap. 14 §, K 18; LL om ungdomsarbete 20 och 21 §§, O 40; Idrottslag 16 §, O 41.
- Anläggningstillgång**, LL om landskapets fastighetsverk 4 §, D 25; L om räntestöds-krediter till kommuner för främjande av företagsverksamheten 5 §, E 13; LL om kommunalbeskattning av rederibolag och redare 1 och 3 §§, F 14; LL om posttjänster 41 §, J 6; NäringsstödsL 13 och 14 §§, J 30.
- Annonsering**, AO 8 §, B 2; ÅLRB gällande vissa upphandlingar 9 och 10 §§, C 14; LL om tillämpning av L om jämställdhet mellan kvinnor och män 8 §, C 16; LL om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar, E 4; LF om externa räddningsplaner 6 § 3 mom., G 15; LL om energideklaration för byggnader 15 §,

H 4; LF om energideklaration för byggnader 3 §, H 5; MiljöskyddsL 13 §, K 1; VattenL 22 § 1 mom. och 23 § 2 mom., K 18; LL om naturvård 25 §, K 38; LL om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som skall arbeta med barn 9 §, M 21; LL om allmänna vägar 60 §, N 7.

Anskaffningsutgift, LL om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för skatteåren 2020-2025 1 §, F 9; LL om kommunalskatt för gårdsbruk, 7 §, F 10; LL om kommunalbeskattning av rederibolag och redare 3 §, F 14.

Anslag, i landskapets budget, LL om landskapets finansförvaltning, D 29.

Anslagstavla, ValL 23 § 3 mom., 27 §, 44 § 2 mom., 48 § 2 mom., 52 §, 103 § och 112 § B 3; LL om landskapsrevisionen 15a §, B 9; FörvaltningsL 57 §, C 1; LL om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen 14 § 4 mom., C 3; LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen 9b §, D 2; LL om ÅMHM 21a §, D 8; LL om AMS 23a §, D 10; LL om Ålands polismyndighet 12a §, D 12; LL om Ålands ombudsmannamyndighet 22a §, D 20; LL om ÅSUB 6a §, D 23; LL om Ålands energimyndighet 11a §, D 24; KommunalL 12, 28, 82, 91, 107, 116 och 118 §§, E 1; LF om externa räddningsplaner 6 § 3 mom., G 15; PBL 18 och 77 §§, H 1; PBF 8 § 2 mom., H 2; LL om fiske 25 § 3 mom. och 41 § 4 mom., I 52; LF ang. fiske 3 § 2 mom. och 8 § 1 mom., I 53; MiljöskyddsL 14 och 16 §§, K 1; LF om tillämpning av SRF om bullerutredningar och handlingsplaner för bullerbekämpning 3 och 4 §§, K3; VattenL 3 kap. 8a §, 5 kap. 3a § och 14 kap. 8 §, K 18; LL om mottagning i hamn av avfall från fartyg 6 § 3 mom., K 29; LL om naturvård 46 §, K 38; JaktL 23 § 3 mom., K 41; LL om allmänna vägar 50 § 4 mom. och 114 §, N 7; LL om gymnasieutbildning 70a §, O 3; LL om Ålands folkhögskola 35a §, O 15; LL om Ålands musikinstitut 18b §, O 16; LL om Högskolan på Åland 45a §, O 17; LL om Ålands sjösäkerhetscentrum 10a §, O 24; LL om fornminnen 8 § 2 mom., O 28; LL om Ålands kulturdelegation 10 §, O 36.

Anslutningsmotion, LO 28 §, B 1; AO 48 och 49 §§, B 2.

Ansvarig föreståndare, för inkvarterings- och trakteringsverksamhet, LF om inkvarterings- och trakteringsverksamhet 8 §, J 2; för fastighetsmäklarverksamhet, LL om fastighetsmäklarverksamhet 9-11 §§, J 4; för arbetsförmedling, LL om arbetsförmedling av annan än landskapet 4 § 2 mom., J 8.

Apoteksavgift, LL om apoteksavgift, F 4.

Arbetsavtal, Sjl 29 § 1 mom. 6 p., A 1; AO 87 §, B 2; LL om lagtingets kansli 1 och 2 §§, B 8;

LL om gymnasieutbildning 12 §, O 3; LL om läroavtalsutbildning 2 och 22 §§, O 10; LL om studieledighet 12 och 13 §§, O 27.

Arbetsdomstolen, LL om tjänstekollektivavtal 13 §, D 37.

Arbetsfred, LL om tjänstekollektivavtal 3 kap, D 37.

Arbetsförmedling, LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, D 10; LL om arbetsförmedling av annan än landskapet, J 8; LL om arbetsmarknadspolitisk verksamhet 5 kap., M 36.

Arbetsinkomstavdrag från kommunalskatten, KommunalskatteL 25 §, F 7.

Arbetslöshetsersättning, LL om tillämpning av L om utkomstskydd för arbetslösa, M 40; LF om tillämpning av riks författningar om utkomstskydd för arbetslösa, M 41; RPF om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt L om utkomstskydd för arbetslösa, M 43.

Arbetsmarknadspolitik, LL och LF om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, M 36 och M 37.

Arbetsmarknadsservice, LL om arbetsmarknadspolitisk verksamhet 4, 5 och 71 §§ samt 3 och 4 kap., M 36; LL om främjande av integration 30 §, M 45.

Arbetsordning, för Ålands lagting, AO, B 2.

Arbetsordning, för landskapets och kommunernas tjänstemän, LL om tillämpning av arbetstidslagen, D 38.

Arkiv, Arkivlag, C 10; LF om arkivering av elektronisk information som ska sparas i mer än tio år och varaktigt, C 11.

Arrende, LL om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd, A4; LF om jordförvärvstillstånd, A 5; AO 19 §, B2; LL om avloppsvattenvavgift 14 § 2 mom., F 27; LL om energideklaration för byggnader 11 § 3 p., H 4; LL om tillämpning av jordlegolagen, H 15; HyresL 96 § 1 mom., H 16; LL om stöd för hållbart skogsbruk 2 § 1 mom. 1 p., I 48; LL om fiske 7 §, I 52; LF ang. fiske 9 §, I 53; LL om naturvård 10 §, K 38; JaktL 4, 6 och 8-10 §§, K 41.

Arv, landskapets rätt till arv, Sjl 63 §, A 1; JordförvärvsL för Åland 3 §, A 3; LL om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd 4, 5 och 7 §§, A 4. Se även **Ärvdabalken**.

Avbytarverksamhet för lantbrukare, LL om avbytarstöd, I 42.

Avdelningschef, vid Ålands landskapsregering, LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 2a, 3, 5, 8, 10 och 11a §§, D 4; LF om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 5 § 2 mom., 8 § 2 mom., 10 § 2 mom., 14 § 2 mom., och 18 § 2 mom., D 5; LF om verkställighet av landskapets budget 2 §, D 30; LL om tjänstekollektivavtal 2 §, D 37.

- Avdrag för inkomstens förvärvande**, KommunskatteL 2 och 13 §§, F 7; LL om tillämpning av rikslagsstiftningen om beskattningsförfarande 5 §, F 22.
- Avdrag som beviljas dödsbon för efterlevande make eller maka**, KommunskatteL 24 §, F 7.
- Avdrag vid kommunalbeskattningen**, KommunskatteL, F 7; LL om kommunalbeskattning av delägare i utländska bassamfund, F 17; LL om bostadshusreservering vid kommunalbeskattningen, F 18; LL om tilläggsavdrag för forsknings- och utvecklingsverksamhet under skatteåren 2021-2027, F 20.
- Avfall** LF om tillämpning av vissa riksbestämmelser om avfallsförbränning, K 7; LF om deponering av avfall, K 14; LF om utvinningsavfall, K 15; LF om återvinning av vissa avfall i markbyggnad, K 16; LF om hantering av jord- och muddermassor, K 17; LL om tillämpning av rikets avfallslag, K 25; LF om avfall, K 26; LF om producentansvar, K 27; LF om tillämpning av riksförordningen om begränsning av PSB-utrustning och om behandling av PCB-avfall, K 28; LL och LF om mottagning i hamn av avfall från fartyg, K 29 och K 30. Se även **Renhållning**, **Farligt avfall**, **Skrotfordon**.
- Avgift**, LL om grunderna för avgifter till landskapet, F 2; LL om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård, F 3; LL medieavgift, F 6; LL om allmänna vägar 18 §, N 7; LF om färjor 19 §, N 8; LL om kommunalvägar 15 §, N 9. Se även **Apoteksvavgift**, **Avloppsvattenavgift**, **Befrielse från kommunal avgift**, **Klientavgifter**, **Resandeavgift**.
- Avgångsålder**, TjänstemannaL 41 och 65 §§, D 31; LL om Ålands polismyndighet 9 §, D 12.
- Avlivning**, av djur, SaktL 45, 47, 48, 50 och 71 §§, K 41. Se även **Slakt**.
- Avlopp**, PBL, 8 § 3 mom., 10 § 1 mom., 20 § 3 mom., 26 § 2 mom. 2 p. och 45 §, H 1; PBF 7 § 3 p. och 27 § 1 mom. 2 och 5 p., H 2; HyresL 23 § 1 mom. 3 p., H 15; VattenL 3 kap. 14 §, 4 kap. 8a §, 5 kap. 7 §, 6 kap. 20 §, 7 kap. 4 §, 11 kap. och 13 kap., K 18; VattenF 3, 4, 5 och 21a §§ samt bilaga 1 och 2, K 19; ÅLRB om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket bilaga 2, K 20; LL om tillämpning av hälsoskyddslagen 9 §, L 9.
- Avloppsanläggning**, LL om understöd för vatten- och avloppsprojekt, E 18, MiljöskyddsF 4 § samt bilaga 1 och 2, K 2; VattenL 3 kap. 15 § och 6 kap. 20 §, K 18.
- Avloppsvattenavgift**, LL om avloppsvattenavgift, F 27.
- Avloppsverk**, LL om allmänna vatten- och avloppsverk, E 16. Ang. lån och understöd, se **Avloppsanläggning**.
- Avräkning**, Sjl 45 §, A 1.
- Avräkningsbelopp**, Sjl 46 §, A 1; L om ändring av den avräkningsgrund som anges i Sjl, A 2.
- Avräkningsgrunden**, Sjl 47 § och 77 § 3 mom., A 1.
- Avsättning av tjänsteman**, utan uppsägningstid, TjänstemannaL 10 kap., D 31.
- Avtalsdelegationen**, kommunala, KommunalL 14 kap., E 1; LL om tjänstekollektivavtal 3, 5, 8, 11, 13 och 21 §§, D 37; LL om tillämpning av arbetstidslagen 2 §, D 38.
- Avtals- och pensionsbyrå**, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 5 § 1 mom. 4 p., D 5.
- Avträdelseersättning**, F om förvaltningen i landskapet Åland av ärenden som gäller avträdelseersättning för lantbruksföretagare, I 43.

B

- Badhus**, LL om tillämpning av hälsoskyddslagen, L 9.
- Badstrand**, LL om tillämpning av hälsoskyddslagen, L 9; LF om tillämpning av riksförfattningar om hälsoskydd 1 § 6 och 7 p. samt 5 §, L 10; LL om fiske 3 § 3 mom., I 52.
- Balansansvar**, LL om tillämpning av rikslagsstiftning om elmarknaden 4 § 6 p., J 24; LF om tillämpning av riksförfattningar om elmarknaden 2, 7 och 8 §§, J 25.
- Barn**, LL om Ålands ombudsmannamyndighet 2 och 4 §§, D 20; RPF om skötseln av uppgifter som gäller pensionsersättning för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier, D 44; LL om hälso- och sjukvård 20 § 3 mom., 28, 29, 39, 48 och 55 §§, L 1; LF om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga, L 4; LL om tobak och relaterade produkter 4 och 4a §, L 22; DjurskyddsL 4 §, L 24; LL om tillämpning av L om moderskapsunderstöd, M 15; LL om tillämpning av barnbidragslagen, M 16; F om skötseln av vissa uppgifter som gäller barnbidrag, M 17; LL om tillämpning av L om underhållsstöd, M 18; RPF om skötseln av förvaltningsuppgifter som gäller underhållsstöd, M 19; LL om tillämpning av familjevårdarlagen, M 20; LL om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som skall arbeta med barn, M 21; LL om tillämpning av L om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn, M 22; LL om hemvårdsstöd, M 23; LL om tillämpning av barnskyddslagen, M 24; LL och LF om barnomsorg och grundskola O 1 och O 2.
- Barnbidrag**, LL om tillämpning av barnbidragslagen, M 16; F om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter som gäller barnbidrag, M 17.
- Barnmat**, LF om tillämpning av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien 1 § 2 p., 2 § 7 p. och 3 § 10 p., L 13.

- Barnomsorg**, LL och LF om barnomsorg och grundskola, O 1 och O 2.
- Barnskydd**, LL om tillämpning av barnskyddslagen, M 24.
- Bassamfund**, LL om kommunalbeskattning av delägare i utländska bassamfund, F 17.
- Befolkningsskydd**, RPF om förberedande uppgifter för undantagsförhållanden, G 12.
- Befrielse från kommunal avgift**, KommunalL 13 §, E 1.
- Begravning**, av döda djur, LL om tillämpning av hälsoskyddslagen 7 §, L 9.
- Begravningsfölje**, VägtrafikL 12 §, N 11.
- Begränsat skattskyldig**, LandskapsskatteL 2 §, F 1; KommunalskatteL 4 §, F 7; LL om kommunalskatt för begränsat skattskyldig, F 16; LL om tillämpning av rikslagstiftning om beskattningsförfarande 3 §, F 22.
- Bekämpningsmedel**, LF om tillämpning av riksförfattningar om livsmedel och livsmedels-hygien 2 § 3 och 7 p., L 13. Se även **Kemikalier**.
- Bensin**, LL om tillämpning av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, J 18; LF om tillämpning av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, J 19; MiljöskyddsL 27b §, K 1; LF om tillämpning av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften, K 4.
- Beredskapsuppgifter**, RPF om förberedande uppgifter för undantagsförhållanden, G 12.
- Berusad**, LL om behandling av berusade, G 3.
- Berusningsmedel**, när intagande är förbjudet, OrdningsL 4 och 20 §§, G 2.
- Besiktning av fordon**, LL om besiktning och registrering av fordon, N 35.
- Beskattning**, dess verkställande, LL om tillämpning av rikslagstiftningen om beskattningsförfarande, F 22; RPF om verkställandet av beskattningen för skatter som betalas till landskapet Åland och kommunerna på Åland, F 24.
- Beslut**, utformningen av beslut i förvaltningsärenden, FörvaltningsL 7 kap., C 1.
- Beställningstrafik**, LL om yrkesmässig trafik, N 28.
- Beställ-TV**, LL om radio- och televisionsverksamhet, N 1.
- Besvär**, över beslut i förvaltningsärende, Sjl 25 §, A 1; FörvaltningsL 42-44 §§, C 1. Se även **Kommunalbesvär**.
- Bete**, LL om stängselskyldighet 12 §, I 17; DjurskyddsF 2, 7 och 9 §§ samt 4 kap, L 25.
- Bevattning**, VattenL 12-14 kap., K 18.
- Bibliotek**, LL om allmänna bibliotek, O 33; BiblioteksF, O 34.
- Bil**, LL om besiktning och registrering av fordon, N 35.
- Bilbälte**, VägtrafikL 65-70, 79, 92 och 109 §§, N 11.
- Bilskola**, KörtkortsL 14 § 2 mom., N 22. Se även **Förarutbildning**.
- Binäringsfiskare**, LL om fiske 2 §, I 52; LF om yrkesfiske, I 54.
- Biodrivmedel**, LL om tillämpning av L om främjande av biodrivmedel för transport, K 10; RPF om skötseln av vissa förvaltningsuppgifter som gäller distributionsskyldigheten för förnybara drivmedel, K 11.
- Biografförevisning**, RäddningsF 25 §, G 14.
- Biotop**, skydd av, LL om naturvård 1 och 3 kap. samt 43 §, K 38; LF om naturvård 3 kap., K 39.
- Biståndsskyldighet**, Sjl 31 §, A 1; RäddningsL 16, 60, 72 och 82 §§, G 13; VägtrafikL 7 §, N 11. Se även **Gränsbevakning**.
- Bisyssla**, TjänstemannaL 18 §, D 31; LL om Ålands polismyndighet 5d §, D 12.
- Blankettlag**, gängse benämning på landskapslag varigenom en eller flera riksförfattningar bringats i kraft i landskapet.
- Bolag**, Sjl 11 och 73 §§, A 1, JordförvärvsL för Åland 2 §, A 3; LL om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd 9, 13 och 16 §§, A 4; LF om jordförvärvstillstånd 6 och 7 §§, A 5; StatistikL 8 §, C 12; LL om rätt att utöva näring, J 1. Se även **Aktiebolag, Näringsverksamhet**.
- Bordläggning**, AO 42, 57, 73 och 105 §§, B 2; LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen 7 §, D 2; KommunalL 24 §, E 1.
- Borring i berg**, MiljöskyddsF 6 §, K 2.
- Bostad**, LL och LF om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion, E 11 och E 12; LF om tillämpning av riksförfattningar om hälsoskydd 1 § 10 p., L 10. Se även **Tjänstebostad**.
- Bostadsaktiebolag**, LL om energideklaration för byggnader 12 §, H 6; LL om bostadsproduktion 7 §, H 10. Se även **Bolag**.
- Bostadsbidrag**, LL om tillämpning av L om allmänt bostadsbidrag, M 13; F om skötseln av vissa ärenden som gäller bostadsbidrag, M 14.
- Bostadshusreservering**, LL om bostadshusreservering vid kommunalbeskattningen, F 18.
- Bostadslån**, LL om bostadsproduktion, H 10; LL om stöd för bostadsproduktion, H 11; LL och LF om tillämpning av vissa riksförfattningar angående stöd vid förvärv av bostad, H 12 och H 13.
- Bostadslägenhet**, HyresL 1-8, 14 och 15 kap., H 16; Se även **Bostad**.
- Bosättningslån**, LL om bosättningslån, M 12.
- Brandkår**, RäddningsL 8, 23, 24, 58, 62 och 83 §§, G 13; RäddningsF 14 §, G 14.
- Brandsyn**, RäddningsL 2 § 13 p., och 7 kap. samt 91 §, G 13; RäddningsF 13 kap., G 14.
- Brandsäkerhet**, RäddningsL 6 kap. och 93 §, G 13; RäddningsF 20 §, G 14; LF om kvalitetsfordringar

- inom räddningsväsendet, G 16; PBL 65 § 2 mom. och 66 § 2 mom., H 1; PBF 7 § 7 p., samt 17 och 18 §§ H 2; ArkivL 9 §, C 10; LF om Ålands byggbestämmelsesamling, H 3.
- Brandvarnare**, RäddningsL 34 §, G 13; RäddningsF 32 §, G 14; LF om kvalitetsfordringar inom räddningsväsendet, G 16.
- Bredband**, LL om främjande av utbyggnad av bredbandsnät, N 2; RPF om skötseln i landskapet Åland av de förvaltningsuppgifter som gäller stöd för byggande av bredband, N 3.
- Brottslig bakgrund**, LL om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som skall arbeta med barn, M 21; LL om tillämpning av L om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn, M 22.
- Brännbar vätska**, LL om tillämpning av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, J 18; LF om tillämpning av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, J 19.
- Budget**, SjöL 44 §, A 1; LO 51-54 och 56 §§, B 1; LL om Landskapsrevisionen, B 9; LL om landskapets finansförvaltning 2 kap., D 29; LF om verkställighet av landskapets budget, D 30; KommunalL 64 §, E 1.
- Budgetansvar**, inom landskapsförvaltningen, LF om verkställighet av landskapets budget, D 30.
- Budgetförslag**, från Ålands landskapsregering, LO 28, 31 och 51 §§, B 1; AO 20, 48, 49, 56 och 78 §§, B 2.
- Budgetlag**, SjöL 20 § 3 mom., A 1; AO 20 § 1 mom. 4 p., B 2.
- Budgetmotion**, LO 28 §, B 1; AO 20, 32 och 78 §§, B 2, se även **Motion**.
- Buller**, MiljöskyddsL 3, 35 och 42 §§, K 1; LF om tillämpning av statsrådets förordning om bullerutredningar och handlingsplaner för bullerbekämpning, K 6; LF om utvinningsavfall 3 §, K 15; LF om avfall 8 § 3 mom., K 26; LF miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning 5 §, K 32; LF om Ålands byggbestämmelsesamling, H 3.
- Bulvan**, för kringgående av jordförvävsreglerna, JordförvävsL för Åland 9 och 13 §§, A 3; fågelattrapp, JaktL 15 §, K 41.
- Buss**, VägtrafikL 25, 27, 29, 66, 69, 70, 72 och 79 §§, N 11; LF om vägmärken 25 § S7 och 46 § M 20, N 12; LF om skolskjutsning 2 och 7 §§, N 13; LL om yrkesmässig trafik 14, 16 och 21a §§, N 28; LL om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare, N 30.
- Busshållplats**, VägtrafikL 27 § och 37 § 2 mom. 10 p., N 11; LF om vägmärken 22 § LI5 och 46 § M26, N 12.
- Bygdeväg**, LL om allmänna vägar 2, 8, 12, 14-16, 20, 23, 24, 26, 41, 50, 52, 54, 115, 117 och 118 §§, N 7.
- Byggbestämmelser**, se **Ålands byggbestämmelsesamling**.
- Bygglov**, PBL 3, 10, 38, 47, 80, 81, 90, 91, 96 och 99 §§ samt 13 kap., H 1; PBF 1 och 7 kap., H 2.
- Byggnadsarbete**, ansvar för och tillsyn över, PBL 14 kap., H 1; PBF 1 § och 8 kap., H 2.
- Byggnadsförbud**, PBL 23, 29, 55, 70 och 101 §§, H 1.
- Byggnadsinskränkning**, PBL 22 §, H 1.
- Byggnadsinspektör**, PBL 14, 84, 93, 94 och 97 §§, H 1; PBF 1, 2 och 24 §§ samt 8 kap., H 2.
- Byggnadsnämnd**, PBL 14, 25, 44 och 64 §§ samt 13-18 kap., H 1; PBF 1 § samt 7 och 8 kap., H 2.
- Byggnadsordning**, PBL 8-10, 16, 68, 92, 98 och 101 §§, H 1; PBF 21 §, H 2.
- Byggnadsuppmaning**, PBL 55 §, H 1.
- Byggnadsyta**, PBL 2 och 68 §§, H 1.
- Byråchef**, uppgifter vid Ålands landskapsregering, LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 7 §; D 4.
- Bågskytteprov**, JaktF 11 § samt bilaga 2, K 42.
- Bästa tillgängliga teknik**, MiljöskyddsL 3, 4, 4a, 22, 26a, 26e, 26f, 26j och 26l §§, K 1; MiljöskyddsF 6c, 6d och 6e §§, K 2; LF om utvinningsavfall 3 §, K 15; VattenL 24b, K 18; VattenF bilaga 1 och 8, K 19; LF om avhjälpande av vissa miljöskador 5 §, K 34.

C

- Centralbibliotek**, LL om allmänna bibliotek 6 §, O 33; BiblioteksF 2 §, O 34.
- Centralnämnd för lagtingsval**, ValL 2 kap., B 3; AO 109 §, B 2; LL om valfinansiering 2 § 3 mom., B 5. Se även **Kommunal centralvalnämnd**.
- Cykelbana**, LL om allmänna vägar 3 §, N 7; LL om enskilda vägar 6 §, N 10; VägtrafikL 2 § 2, 10, 18 och 19 p., samt 15, 17, 20, 25 och 37 §§, N 11; LF om vägmärken 8, 18, 32, 34, 35, 42 och 43 §§, N 12.
- Cykelhjälm**, VägtrafikL 67, 68 och 92 §§, N 11.
- Cykeltrafik**, VägtrafikL 2 § 2 p. samt 20, 24, 25, 29, 31, 49, 53, 82, 86 och 88 §§, N 11; LF om vägmärken 18 och 21 §§, N 12.

D

- Daghemsverksamhet**, se **Barnomsorg**.
- Datainspektionen**, LL om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen 3 kap., C 3.
- Dataskydd**, LL om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen, C 3; LL om tillämpning av riksförfattningar om dataskydd 4 och 5 §§, D 14.

- Delegation**, allmänt, LL om tillämpning av L om jämställdhet mellan kvinnor och män 2 § 3 mom., C 16; LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen 18 §, D 2; i Nordiska rådet, LL om Ålands representation i Nordiska rådet, A 12; LO 18 och 28 §§, B 1; AO 12, 29 och 86 §§, B 2; LL om landskapsrevisionen 3 §, B 9; ArkivL 1 § 2 mom., C 10; för Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet 3 och 10 §§, D 10; för skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål, LL om tillämpning av L om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål 2 §, L 24; för utvecklande av planeringen och genomförandet av integrationen samt främjande av etniska relationer, LL om främjande av integration 25 § 2 mom., M 36. Se även **Räddningsdelegation**, **Samrådsdelegation**, **Tjänstedelegation**, **Ålandsdelegationen**, **Ålands kulturdelegation**.
- Delegering**, av lagtingets justeringsutskotts uppgifter, AO 22 §, B 2; av lagtingets kanslikommissions uppgifter, AO 86 § 1 mom. 3 p., B 2; LL om lagtingets kansli 2 och 3 §§, B 8; av budgetansvar inom landskapsregeringens allmänna förvaltning, LF om verkställighet av landskapets budget 2 § 2 mom., D 30; av beslutanderätt inom en kommun, Kommunall 7 §, E 1; genom utbildningsstadga, LL om barnomsorg och grundskola del VI 5 §, O 1; genom reglementet för Ålands gymnasium, LL om gymnasieutbildning 64 § 4 och 10 p., O 3.
- Delgivning**, FörvaltningsL 9 och 10 kap. samt 60 §, C 1.
- Demonstration**, LL om tillämpning av L om sammankomster, G 4.
- Detaljplan**, PBL 5 och 11 kap., H 1; PBF 2 kap., H 2.
- Digitala tjänster**, LL om tillgängliga digitala tjänster, C 5; LF om tillgänglighetskrav för vissa digitala tjänster, C 6; RPF om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt LL om tillgängliga webbplatser och mobila applikationer inom förvaltningen, C 7.
- Dikning**, LL om stöd för hållbart skogsbruk 4 § 5 p., 5 § 1 mom. 3 p., 11 §, 14 § 2 mom. 2 p. och 15 §, I 48; VattenL 1 kap. 3 § 7 p., 3 kap. 13 § samt 10 och 13 kap., K 18.
- Disciplinära åtgärder mot anställda**, TjänstemannaL, 10 kap. samt 53 och 59 §§, D 31; LL om Landskapsrevisionen 12 § 2 mom., B 9; LL om Ålands landskapsregeringens allmänna förvaltning 2a § 2 mom., D 4; LL om Ålands polismyndighet 10 §, D 12; LL om tjänstekollektivavtal 2 § 3 mom. 1 p. och 16 §, D 37.
- Disciplinära åtgärder mot elever och studerande**, LL om sysselsättningsfrämjande utbildning 7 § 3 mom., M 38; mot skolelever, LL om barnomsorg och grundskola del III 13 kap. O 1; LL om gymnasieutbildning 36 § 2 mom. och 46-50 §§, O 3.
- Diskriminering**, LL om tillämpning av L om jämställdhet mellan kvinnor och män, C 16; LL om tillämpning av diskrimineringslagen, C 17.
- Diskrimineringsombudsmannen**, LL om Ålands ombudsmannamyndighet 6 kap., D 20.
- Distansundervisning**, LL om barnomsorg och grundskola del III 6, 9, 9a och 45 §§, O 1; LF om barnomsorg och grundskola 3 §, O 2; LL om gymnasieutbildning 6 §, O 3.
- Djurhållning**, DjurskyddsL 2 kap., L 24; DjurskyddsF, L 25.
- Djurhållningsförbud**, DjurskyddsL 60 §, L 24.
- Djurskydd**, DjurskyddsL, L 24; DjurskyddsF, L 25; RPF om skötseln av förvaltningsuppgifter som rör kontroll av identifiering och registrering av djur, L 26; DjurtransportF, L 27; LF om slakt och avlivning av djur, L 28; LF om skydd av slaktkycklingar, L 29; LL om tillämpning av L om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål, L 30; LF om tillämpning av förordningen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål, L 31.
- Djurskyddsbrott**, DjurskyddsL 59, 59a, 59b och 59c §§, L 24.
- Djurskyddsförseelse**, DjurskyddsL 58 och 57a §§, L 24.
- Djurstall**, DjurskyddsF 2 och 7 kap., L 25.
- Djurtransporter**, DjurskyddsL 3 kap., L 24; DjurtransportF, L 27.
- Djurtävling**, DjurskyddsL 8, 17, 18 och 46 §§, L 24; DjurskyddsF 9 § 1 mom., 18 § 6 mom. och 30 §, L 25.
- Dryckesförpackning**, LF om producentansvar, K 27.
- Dubbelbeskattning**, Internationella fördrag, Bilateral avtal rörande beskattning sid. 1179.
- Dykning**, LL om skydd av det maritima kulturarvet, O 30.

E

- ECall**, RPF om skötseln av uppgifter i anslutning till bedömningen av överensstämmelse med kraven i fråga om nödsamtalssystemet eCall, N 14.
- Egenkontroll**, MiljöskyddsL 26 §, K 1; LF om deponering av avfall 9 § 2 mom., K 14; LF om riskhantering och egenkontroll av hushållsvatten, L 11; LL om tobak och relaterade produkter 4d och 5ad §§, L 22; LF om tobak och relaterade produkter, L 23.
- Eggvapen**, OrdningsL 3 kap., G 2.
- Ekodesign**, LL om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter, J 30.

- Ekologisk produktion**, LL om finansiering av landsbygdsnäringar, I 1; LF om miljösättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, I 2; LL om ekologisk produktion, I 21; LL om Ålands skogsvårdsförening 1 §, I 45.
- Ekonomi**, landskapets, SjöL 34 § 2 mom. och 7 kap., A 1; LL om Ålands landskapsregering 25 §, D 1; LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 4 §, D 4; LL om landskapets finansförvaltning, D 29; LF om verkställighet av landskapets budget, D 30.
- El**, LL om Ålands energimyndighet, D 24; LL om tillämpning av rikets elsäkerhetslag, H 6; LF om tillämpning av riksbestämmelser om elektricitet, H 7; LL om tillämpning av rikslagstiftning om elmarknaden, J 24; LF om tillämpning av riksförfattningar om elmarknaden, J 25; LL om tillämpning av L om ursprungsgaranti för energi, J 26; LL om energieffektivitet, J 28; LF om tillämpning av riksförfattningar om energieffektivitet, J 29; LL om stöd för produktion av el från vindkraft, J 33
- Elektronisk fakturering**, LL om tillämpning av L om elektronisk fakturering hos upphandlande enheter och näringsidkare, C 15.
- Elektroniska cigaretter**, LL om tobak och relaterade produkter, L 22.
- Elektroniskt kommunikationsnät**, LL om radio- och televisionsverksamhet 2, 3 och 28 §§, N 1.
- Elevråd**, LL om barnomsorg och grundskola del III 57 §, O 1; LL om Ålands musikinstitut 14 §, O 16.
- Elmarknad**, LL om tillämpning av rikslagstiftning om elmarknaden, J 24; LF om tillämpning av riksförfattningar om elmarknaden, J 25.
- Elsäkerhetsföreskrifter**, LL om tillämpning av elsäkerhetslagen, H 6; LF om tillämpning av riksbestämmelser om elektricitet, H 7.
- Enda behandling**, i lagtinget, LO 33 §, B 1; AO 33, 46, 72, 73 och 78 §§, B 2.
- Energideklaration**, LL och LF om energideklaration för byggnader, H 4 och H 5; LF om Ålands byggbestämmelsesamling 2a §, H 3.
- Energieffektivitet**, LL om energieffektivitet, J 28.
- Energimärkning**, LL om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter, J 27.
- Energiprestanda**, LL och LF om energideklaration för byggnader, H 4 och H 5.
- Enskild föredragning**, LL om Ålands landskapsregering 10a § 3 mom. och 10b § 2 mom., D 1; LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen 6 § 5 mom., 7 § 4 mom., 8 § 3 mom., 9 § 2 mom. och 9a §, D 2; LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 7 § 3 p., D 4.
- Enskild väg**, PBL 48, 60 och 62 §§, H 1; VattenL 10 kap. 6 §, K 18; LL om allmänna vägar 16, 24, 26, 29, 30, 34, 36, 37, 38, 50 52, 60, 62, 64, 66, 67, 80, 86, 114 och 115 §§, N 7; LL om kommunalvägar 21 §, N 9; LL om enskilda vägar, N 10; LF om vägmarken 20 § LV15, N 12.
- Etablerad politisk förening och etablerad kommunal politisk förening**, ValL 4 och 13 kap., B 3; LL om valfinansiering 3, 4 och 6 §§, B 5.
- Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU)**, LL om finansiering av landsbygdsnäringar, I 1; LF om miljösättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, I 2; LF om ersättning för djurens välbefinnande, I 3; LF om stöd till utvecklingsprojekt för landsbygden 2023–2027, I 5; LF om jordbruksrådgivningstjänster, I 6; LF om verkställighet av areal- och djurbaserade ersättningar, I 7; LF om investeringsstöd och startstöd till jordbruket, I 8; RPF om skötseln av de uppgifter som hör till det utbetalande organet för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU), I 11.
- Europeiska unionen**, SjöL 9a kap., A 1; LO 20, 58, 59, 61 och 62 §§, B 1; AO 8 kap. och 59 § 4 mom., B 2; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 3 § 2 p., D 5. Se även **Fiskeripolitik**.
- Examen**, SjöL 41 och 64 § §, A 1; LL om gymnasieutbildning 25-30 §§, O 3; LF om gymnasieutbildning 4 och 6 §§ samt bilaga 1, O 4; RPF om ordnandet av studentexamen, O 6; LL om Högskolan på Åland 27 och 41 §§, O 17; LF om Högskolan på Åland 2 §, O 18.
- Explosionsfarliga ämnen**, LL om tillämpning av L om explosiva varors överensstämmelse med kraven, J 16; LF om tillämpning av F om explosiva varors överensstämmelse med kraven, J 17; LL om tillämpning av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, J 18; LF om tillämpning av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, J 19; LF om externa räddningsplaner, G 15.
- Exportgaranti**, LL om tillämpning av L om exportgaranti, J 31; F om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt L om exportgaranti, J 32.
- Expropriation**, AO 20 § 1 mom. 5 p., B 2; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 18 § 1 mom. 1 p., D 5; PBL 44 och 88 §§, samt 10 och 11 kap., H 1; LL om energideklaration för byggnader 12 § 3 mom. 2 p., H 4; LL om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter, H 14; LL om fiske 27 och 28 §§, I 52; VattenL 3 och 7 kap., K 18; LL om naturvård 7 § 2 mom. och 34 § samt 7 kap., K 38; LL om allmänna

vägar 32, 35, 35a, 67, 72, 89, 99 och 100 §§; N 7; LL om fornminnen 5 och 9 §§, O 28; LL om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, O 31.

Expropriationsnämnd, LL om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter, H 14.

Extra anslag, för osedvanligt stora engångsutgifter, SjL 48 §, A 1; LO 28 §, B 1; AO 20, 78 och 82 §§, B 2.

F

Familjedaghem, LL om barnomsorg och grundskola del II 4 §, O 1.

Familjehem, LL om tillämpning av familjevårdslagen, M 20.

Familjepension, LL om pensionskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen 22 §, B 7; LL om landskapets fastighetsverk 18 §, D 25; LL om tjänstekollektivavtal 2 § 3 mom. 2 p., D 37; LL om tillämpning av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn, D 39; LL om vissa pensioner, som skall betalas av landskapsmedel 2 § 2 mom., D 41; LL om tillämpning av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare 1 § 2 mom., D 42; LL om läroanstalter för hemslöjd 27 § 2 mom., O 14.

Farliga föremål och ämnen, OrdningsL 9-12 §§ och 5 kap. samt 22 § 2 mom., G 2; LL om behandling av berusade 8 §, G 3; Räddnings 36 §, G 13. Se även **Transport av farliga ämnen**.

Farligt avfall, MiljöskyddsL 28b § och 53h § 2 mom., K 1; MiljöskyddsF bilaga 1, K 2; LF om tillämpning av vissa riksbestämmelser om avfallsförbränning, K 5; LF om deponering av avfall, K 14; LF om återvinning av vissa avfall i markbyggnad, K 16; LL om tillämpning av rikets avfallslag, K 25; LF om avfall, K 26; LF om tillämpning av riksförordningen om begränsning av PSB-utrustning och om behandling av PCB-avfall, K 28; LF om mottagning i hamn av avfall från fartyg, K 30; LF om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning, K 32.

Fartygsfynd, LL om skydd av det maritima kulturarvet 2 §, O 30.

Fartygspersonals hälsovård, LL om hälso- och sjukvård 32 §, L 1.

Fasta fornlämningar, LL om fornminnen 1 kap., O 28. Se även **Lösa fornlämningar**, **Maritimt kulturarv**.

Fast egendom, SjL 10 §, 18 § 8 p., 28 §, 30 § 7 p., 60 § och 63 §, A 1; JordförvärvsL för Åland, A 3; LL om jordförvärrätt och jordförvärvstillstånd, A 4; LF om jordförvärvstillstånd A 5; LL om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter, H 14.

Fastighetsmäklare, LL och LF om fastighetsmäklarverksamhet, J 4 och J 5.

Fastighetsskatt, KommunalskatteL 9 § 3 mom., F 7; LL om kommunalskatt för gårdsbruk 3 §, F 10; FastighetsskatteL, F 11.

Finansavdelningen, LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 3 och 4 §§, D 4; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 5 och 6 §§, D 5.

Finansförvaltning, LL ang. landskapets finansförvaltning, D 29; LF om verkställighet av landskapets budget, D 30.

Fisk, minimimått, LL om fiske 31, 32, 37-39, 71 och 89 §§, I 52.

Fiske, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 14 § 1 mom. 3 p. och 15 §, D 5; RPF om gränsbevakningsväsendets uppgifter 3 §, G 17; PBF 6 §, H 2; LL om fiske, I 52; LF ang. fiske, I 53; LF om yrkesfiske, I 54. Se även **Fiskeripolitik**, **Fiskodling**.

Fiskelag, sammanslutning, LL om fiske 27, 28, och 30 §§ samt 4 kap., I 52; LF ang. fiske 4, 8 17, 25, 26, 28 och 33 §§, I 53.

Fiskeredskap och -sätt, LL om fiske 2 och 6 kap. samt 80 §, I 52.

Fiskeribrån, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 14 § 1 mom. 3 p. och 15 §, D 5.

Fiskeripolitik, Europeiska gemenskapens, LL om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom Europeiska gemenskapen, I 55; LF om register för fiskerinäringen, I 56; LL om tillämpning av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken, I 58; RPF om skötseln av vissa uppgifter som har samband med överträdelse av bestämmelserna i den Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik, I 61; RPF om skötseln av förvaltningsuppgifter som gäller Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfondens nationella program, I 62.

Fiskerätt, LL om fiske 1 kap., I 52.

Fiskeristadga, LL om fiske 14 och 37 §§, I 52.

Fiskestuga, för yrkesfiskare, LL om fiske 9 §, I 52.

Fiskevakt, LL om fiske 76, 78 och 79 §§, I 25; LF ang. fiske 28 och 28a §§, I 52.

Fiskevårdssammanslutning, LL om fiske 57-70 och 76 §§, I 25; LF ang. fiske 4, 17-26 och 28 §§, I 52.

Fiskfredning, LL om fiske 3 kap. samt 71-73, 84 och 89 §§, I 52; LF ang. fiske 4-5 §§, 11 § 2 mom. e), 18 § 2 mom. e), 25 § 1 mom. och 30 a §, I 53.

Fiskförsäljning, LL om fiske 5 kap., I 52; LF ang. fiske 27 och 30a §§, I 53.

Fiskodling, LF om odling av regnbågslox och lax i havet, K 21; LF om undantag från miljötillståndsplikt för fiskodlingar vid utrotning av VHS, K 22; JaktL 30, 31 och 47 §§, K 41.

Fiskodlingsdamm, LL om fiske 3, 17 och 71 §§, I 52.

- Fjärilar**, särskilt skyddsvärda, LF om naturvård bilaga 2.3.11, K 39.
- Flagga**, SJL 18 § 3 p. och 27 § 5 p., A 1; LL om Ålands flagga, A 7; LL om Ålands flaggas färger, A 8; LL om Ålands självstyrelsedag 4 §, A 9.
- Flygplats**, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 18 och 20 §§, D 5; PBL 2 § 13 mom. och 11 § 2 mom., H 1; MiljöskyddsL 10 § 2 mom., K 1; RPF om en samrådsdelegation för Mariehamns flygplats, N 39; LL om fornminnen 13 §, O 28; F om statens fasta egendom och byggnader i landskapets Åland, sid. 1212.
- Flyghavre**, LL om bekämpning av flyghavre, I 20.
- Foder**, LL om tillämpning av foderlagen, I 26; LF om tillämpning av vissa riksförfattningar om foder, I 27.
- Folkförbundsråd**, beslut ang. Åland, sid. 1201.
- Folkhögskola**, se **Ålands folkhögskola**.
- Folkomröstning**, LO 2 och 30 §§, B 1; RPF om skötseln av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande kommunala folkomröstningar, B 4; KommunalL 30a, 34, 35 och 112 §§, E 1; LL om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar, E 4.
- Fordon**, VägtrafikL, N 11; LL om tillämpning av fordonslagen, N 34; LL om besiktning och registrering av fordon, N 35.
- Fordonsförseelse**, TrafikbrottsL 15 §, N 19.
- Fordonsmyndigheten**, LL om Fordonsmyndigheten, D 19.
- Fornlämning**, LL om fornminnen, O 28.
- Fornminnesregister**, LF om fornminnesregister, O 29.
- Forsknings- och utvecklingsverksamhet**, LL om tilläggsavdrag för forsknings- och utvecklingsverksamhet under skatteåren 2021-2027, F 20; LL om tilläggsavdrag baserade på utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet, F 21.
- Fortbildning**, LL om gymnasieutbildning, O 3; LL om läroavtalsutbildning, O 10; LL om medborgarinstitut, O 12; LL om Ålands folkhögskola, O 15; LL om Ålands musikinstitut, O 16; LL om Högskolan på Åland, O 17; LL om landskapsbidrag till bildningsförbund, O 38.
- Fotgångare**, se **Gående**.
- Fredning**, LL om produktion av genetiskt modifierade växter 33 § 2 mom., I 22; LL om fiske 3 kap. samt 3, 71-73, 84 och 89 §§, I 52; LF ang. fiske 4 och 5 §§, samt 11 § 2 mom., 18 § 2 mom., 25 § 1 mom. 2 p., och 30a §, I 53; LL om naturvård 2 kap. samt 21, 37, 38, 40, 41 och 46 §§ samt förteckning över beslut sist i lagen, K 38; JaktL 22 och 26-29 §§, K 41. Se även **Fornlämning**, **Naturreservat**, **Skeppsvrak**.
- Fridlysnings**, LL om naturvård 14-17 §§ och 8 kap., K 38; LF om naturvård, K 39; JaktL 26-31 §§, K 41.
- Fritidsbåt**, LL om vattenfarkoster, N 36.
- Fritidsverksamhet**, LL om barnomsorg och grundskola del II 7, 15, 19 och 29 §§, O 1.
- Frågestund**, i lagtinget, LO 38 §, B 1; AO 39 §, B 2.
- Fråntagande**, av föremål, OrdningsL 20 §, G 2; LL om behandling av beruseda 8 §, G 3.
- Fullmäktige**, se **Kommunfullmäktige**, **Stadsfullmäktige**.
- Funktionsnedsättning**, **Funktionshinder**, LL om tillämpning av diskrimineringslagen, C 17; LL om Ålands ombudsmannamyndighet, D 20; ValL 56 § 2 mom. och 58 § 2 mom., B 3; TjänstemannaL 13 §, D 31; LL om tjänstekollektivavtal 2 § 4 mom., D 37; OrdningsL 14 §, G 2; RäddningsL 65 §, G 13; PBL 26 § 2 mom. 3 p. samt 39, 64 och 65 §§, H 1; LL om tillämpning av L om tillgänglighetskrav för vissa produkter, J 11; LL om socialvård 3, 14, 70 och 71 §§, M 1; LL om hemvårdsstöd 21 § 14 p., M 23; LL om tillämpning i av L om service och stöd på grund av handikapp, M 28; LF om tillämpning av förordningen om service och stöd på grund av handikapp, M 29; LL om tillämpning av L om tolkningstjänst för handikappade personer, M 30; RPF om skötseln av förvaltningsuppgifter som rör tolkningstjänst för handikappade personer, M 31; LL om tillämpning av L ang. specialomsorger om utvecklingsstörda, M 32; LL om arbetsmarknadspolitisk verksamhet 9, 11 och 34-37 §§, M 36; LL om radio- och televisionsverksamhet 13 §, N 1; VägtrafikL 39 § och 70 § 2 mom., N 11; LF om vägmärken 23 § LS12 och LS13, N 12; KörkortsL 47 §, N 21; LF om medicinska krav för innehav av körkort, N 25; LL om barnomsorg och grundskola del I 5 § och 6 § 6 mom., del II 5 § samt del III 1 § 3 och 4 mom., 22 § och 64 §, O 1; LF om barnomsorg och grundskola 4 §, O 2; LL om gymnasieutbildning 3, 14, 42 och 53 §§, O 3; LL om Ålands folkhögskola 21 §, O 15; LL om Ålands musikinstitut 12a §, O 16; LL om Högskolan på Åland 32 §, O 17.
- Fyllnadsval**, för kommunfullmäktige, ValL 116, 117 och 120 §§, B 3; för Ålands landskapsregering, LL om Ålands landskapsregering 5 §, D 1.
- Fågelskyddsområde**, JaktL 26 §, K 41.
- Fåglar**, LF om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar 28 § 5 mom., I 2; LL om naturvård 2a och 14 §§, K 38; LF om naturvård 1 och 2 §§, K 39; JaktL 1, 14, 20, 22, 26-28, 31, 50 och 52 §§, K 41; JaktF 2 och 3 §§ samt bilaga 1, K 42; DjurskyddsL 14 och 15 §§, L 24; DjurskyddsF 12 §, L 25; DjurtransportF 23, 29 och 31 §§, L 27; LF om slakt och avlivning av djur 8, 15, 16 och 18 §§, L 28. Se även **Höns**.
- Färja**, LF om färjor, N 8.
- Förarexamen**, KörkortsL 5 kap., N 22.

- Förarutbildning**, KörkortsL 4 kap., N 22; LF om förarutbildning, N 24.
- Förbudna föremål och ämnen**, OrdningsL 3 och 5 kap. samt 22 § 2 mom., G 2.
- Fördrag**, se **Internationella fördrag**.
- Förebyggande räddningsverksamhet**, RäddningsL 2 § 8 och 9 p., 3 § 1 mom. 1 p., 7 § 2 p. samt 6 kap., G 13.
- Föredragning**, Sjl 34 §, A 1; LL om Ålands landskapsregering 3 kap., D 1; LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen, D 2; LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 7 §, D 4.
- Föredragningslista**, lagtingets, AO 30, 32, 38, 62 och 64 §§, B 2; landskapsregeringens, LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen 4 §, D 2.
- Företagarläroavtal**, LL om gymnasieutbildning 11 §, O 3; LL om läroavtalsutbildning 2 § 2 p., 5 § 3 mom. och 5b kap., O 10.
- Företagshemlighet, affärs- eller yrkeshemlighet**, OffentlighetsL 13 § 2 mom. 5 p. och 21 § 8 p., C 4; LL om vidareutnyttjande av information från landskaps- och kommunalförvaltningen 9 § 2 mom., C 8; ArkivL 7 § 2 mom., C 10; StatistikL 14 §, C 12; LL om marknadskontrollen av vissa produkter 12 §, J 9; LL om stöd för produktion av el från vindkraft 15 §, J 33; LL om tobak och relaterade produkter 2b och 5ab §§, L 22.
- Företagshälsovård**, LL om hälso- och sjukvård 31 §, L 1.
- Författningssamling**, LL om Ålands författningssamling, A 12.
- Förflyttning av personal**, TjänstemannaL 5 kap. samt 2 § 1 mom. 1 p., 4d § 2 mom., 4e § 2 mom., 5 §, 12 §, 22 § 2 mom., 38 § 2 mom. 1 p., 40a § 3 mom., 60 §, 63 § 1 mom. och 64 §, D 31; LL om Landskapsrevisionen 12 § 2 mom., B 9; LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 2a § 2 mom., D 4; LL om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet 8 §, D 8; LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet 15 §, D 10; LL om Ålands polismyndighet 2 § 5 mom., D 12; LL om Fordonsmyndigheten 6 § 4 mom. 2 p., D 19; LL om Ålands ombudsmannamyndighet 8 § 3 mom. 2 p., D 20; LL om Ålands statistik- och utredningsbyrå 6 §, D 23; LL om landskapets fastighetsverk 21 §, D 25; Kommunall 58 § 3 mom., E 1; LL om hälso- och sjukvård 9 §, L 1; LL om gymnasieutbildning 65 § 3 mom., O 3; LL om Ålands folkhögskola 27 § 3 mom., O 15; LL om Ålands musikinstitut 15 § 3 mom., O 16; LL om Högskolan på Åland 36 § 3 mom., O 17; LL om Ålands sjösäkerhetscentrum 6 § 2 mom., O 24.
- Förhandlingsparter**, LL om tjänstekollektivavtal 3 §, D 37.
- Förhandsbesked i anläggningsprojektsärenden m.m.**, LL om planering av socialvården 19 §, E 7; RäddningsL 76 §, G 13; LL om kommunalvägar 4 §, N 9.
- Förhandsbesked i pensionsärenden**, LL om pensionskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen 19 §, B 7.
- Förhindrande av fara**, LL om tjänstekollektivavtal 12 § 2 mom., D 37; OrdningsL 5 §, G 2.
- Förlustutjämning**, KommunalskatteL 1 §, F 7.
- Förening av mark**, se **Miljöförening**.
- Förening av vatten**, se **Vattenfarliga ämnen, Miljöförening**.
- Förpackning**, LL om tillämpning av rikets avfallslag, K 25; LF om avfall, K 26; LF om producentansvar, K 27.
- Förskottsutskott**, LL om tillämpning av rikslagstiftningen om förskottsutskott, F 25; RPF om verkställandet av beskattningen för skatter som betalas till landskapet Åland och kommunerna på Åland 1 §, F 24; LandskapsskatteL 7 och 8 §§, F 1; LL om medieavgift 4 § 2 mom., F 6.
- Förslagsanslag**, LL om landskapets finansförvaltning 10 §, D 29; LF om verkställighet av landskapets budget 7 §, D 30.
- Första behandling**, i lagtinget, LO 33 §, B 1; AO 71 och 76 §§, B 2.
- Förströelseautomat**, LL om förströelseautomater, G 10.
- Förstörande**, av föremål, OrdningsL 20 §, G 2.
- Försvunnen person**, LL om tillämpning av polisL 3 § 2 mom., G 1.
- Försäkringspremier**, avdrag för obligatoriska försäkringspremier, KommunalskatteL 9 § 1 mom. 7 p. och 14 §, F 7.
- Försäkringsskyldighet**, se **Jägaransvarsförsäkring, Trafikförsäkring**.
- Försäljningsautomat**, LL om tobak och relaterade produkter 2 § 3 och 4 mom. samt 13 §, L 22.
- Försäljningsprogram**, LL om radio- och televisionsverksamhet 2 § 3 p. och 3 kap., N 1.
- Försöksdjur**, DjurskyddsL 41 och 46 §§, L 24; LL om tillämpning av L om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål, L 30; LF om tillämpning av förordningen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål, L 31.
- Försöksstation**, LL om överlåtelse av verksamheten vid Ålands försöksstation, D 18.
- Försörjningsberedskap**, RPF om förberedande uppgifter för undantagsförhållanden, G 12.
- Förtida lagtingsval**, LO 9 §, B 1.

Förtidsröstning, ValL 5, 6, 10, 11, 18, 19, 29, 30, 44, 49, 52, 53, 54 och 56 samt 7-9 kap, B 3.

Förtur på färja, LF om färjor 12 §, N 8.

Förundervisning i daghem, L om barnomsorg och grundskola del II 6, 17 och 23 §§, O 1.

Förvaltningsavtal, FörvaltningsL 2 §, C 1.

Förvaltningsbehörighet, landskapets, Sjl 23 §, A 1; rikets, Sjl 30 §, A 1; se även Sjl 60 § 2 mom., A 1.

Förvaltningschef vid Ålands gymnasium, LL om gymnasieutbildning 5 kap., O 3 och LF om gymnasieutbildning 7 §, O 4.

Förvaltningschef vid Ålands landskapsregering, LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning, 1, 2a, 3, 9, 9a och 11a §§, D 4; LL om tjänstekollektivavtal 2 § 5 mom., D 37.

Förvaltningsdomstol, i landskapet, Sjl 26 §, A 1.

Förvaltningsrättskipning, Sjl 25 och 26 §§, A 1.

Förvaltningsstadga, se **Kommunal förvaltningsstadga**.

Förvaltningsärenden, förfarandet, FörvaltningsL, C 1.

Förvärvsinkomstavdrag, KommunalbeskattL 22 §, F 7.

G

Garantilagen, L innehållande särskilda stadganden rörande landskapet Ålands befolkning, sid. 1203.

Gasanordning, LL om tillämpning av gasanordningslagen, J 23; LL om tillämpning av L om anmälda organ för vissa produktgrupper, J 10.

Gata, PBL 2, 50, 51, 60 och 102 §§ samt 8 och 9 kap., H 1; PBF 5 kap., H 2.

Geografisk information, LL och LF om en infrastruktur för geografisk information, N 5 och N 6.

Generalplan, PBL 4 kap, H 1; PBF 5 och 6 §§, H 2.

Generationsväxlingspension, F om skötseln av vissa uppgifter enligt L om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare, I 44.

Genetiskt modifierade växter, LL om produktion av genetiskt modifierade växter, I 22.

Gift, Sjl 27 § 30 p., A 1; JaktL 47 §, K 41.

Grannelagsförhållanden, LL om tillämpning av L ang. vissa grannelagsförhållanden, H 18.

Graviditet, TjänstemannaL 34 §, D 31; LL om hälso- och sjukvård 28 och 48 §§, L 1; LF om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun och tandvård för barn och unga, L 4; LL om socialvård 24 §, M 1; LL om tillämpning av L om moderskapsunderstöd, M 15; LL om arvode för medlem av Ålands landskapsregering 3 §, D 3.

Grind, LL om allmänna vägar 54 och 124 §§, N 7; LL om kommunalvägar 10 §, N 9; LL om enskilda vägar 20 §, N 10.

Gripande, LL om behandling av berusade 4 §, G 3.

Groddjur, fridlysta, LF om naturvård 3 §, K 39.

Grundavdrag, KommunalbeskattL 23 §, F 7.

Grundavtal, för kommunalförbund, Kommunall 84 och 85 §§, E 1.

Grundlag, Sjl 27 § 1 p. och 28 § 1 mom, A 1.

Grundskola, LL och LF om barnomsorg och grundskola, O 1 och O 2.

Grundvatten, MiljöskyddsL 24 § 1 mom. e), 26a § e) samt 26d, 26m och 26n §§, K 1; MiljöskyddsF 6a § 1 p. och 6b §, K 2; LF om deponering av avfall 3 § 5 p., 10 §, 12 §, 18 §, 20 § 6 p. och 23 § 2 mom., K 14; LF om hantering av jord- och muddermassor 5 § 2 mom. och bilaga 2, K 17; VattenL 1, 5 och 9 kap., 2 kap. 4 §, 3 kap. 17-20 §§, 4 kap. 8 §, 6 kap. 15 och 17 §§ samt 12 kap. 5-7 §§, K 18; VattenF, K 19; ÅLRB om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket 3 § 18 p. 4 § och bilaga 3, K 20; LF om avhjälpande av vissa miljöskador 3 § 3 p., K 34.

Gruvfyndighet, LL om förutsättningarna för att leta efter, inmuta och utnyttja gruvfyndigheter, J 22.

Gränsbevakning, Sjl 27 § 34 p., A 1; RPF om gränsbevakningsväsendets uppgifter, G 17; LF ang. fiske 28 §, I 53; Jaktlag 57 §, K 41; LL om hälso- och sjukvård 44 §, L 1; DjurskyddsL 44 §, L 24; VägtrafikL 104-107 §§, N 11; LL om tillämpning av fordonslagen 3 §, N 34; LL om vattenfarkoster 3 § 4 mom., N 36.

Gränsöverskridande miljöpåverkan, MiljöskyddsF 6d §, K 2; LF om utvinningsavfall 9 §, K 15; LL om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning, K 31; LF om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning, K 32.

Gymnasieexamen med yrkesinriktning, LL om gymnasieutbildning 26 §, O 3.

Gymnasieutbildning, LL och LF om gymnasieutbildning, O 3 och O 4.

Gående, VägtrafikL 2 § 4-8 p. samt 15-18, 25, 28, 29, 86 och 87 §§, N 11.

Gågata, VägtrafikL 2 § 5 p., 16, 25 och 43 §§, N 11.

Gårdsbruk, beskattning av, LL om kommunalskatt för gårdsbruk, F 10. Se även **Jordbruk**.

Gårdsbruksenhet, LL om finansiering av landsbygdsnäringar 3 § 12 p., I 1.

Gödsel, LL om tillämpning av L om gödselmedel, I 23; LF om tillämpning av riksförfattningar om gödselproduktion, I 24; LF om tillämpning av SRF om användning av gödselprodukter och naturgödsel som innehåller fosfor, I 25.

H

Handikapp, se **Funktionsnedsättning**, **Funktionshinder**.

Hamn, MiljöskyddsL 10 § 2 mom. d), K 1; VattenL 2 kap. 8 §, 3 kap. 6 och 9-11 §§ samt 5 kap. 19a § 2 mom., K 18; LL om bekämpande av oljeskador 7-9 och 15 §§, K 24; LL och LF om

- mottagning i hamn av avfall från fartyg, K 29 och K 30; LF om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning, K 32.
- Handelsläroverk**, numera en del av Ålands gymnasium, se LL om gymnasieutbildning, O 3; F om ordnandet av undervisningen vid Ålands handelsläroverk, O 9.
- Handling**, FörvaltningsL 4 kap. samt 30, 31 och 49 §§, C 1; OffentlighetsL, C 4; ArkivL, C 10.
- Handläggning**, av ärende; i landskapsregeringen, LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen, D 2; i kommunala organ, KommunalL 4 kap., E 1.
- Handräckning**, FörvaltningsL 7 § och 35 § 2 mom., C 1; LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet 21 §, D 10; RPF om polisförvaltningen 6 §, D 16; LL om tillämpning av polisL 11 §, G 1; RäddningsL 91 §, G 13; RPF om gränsbevakningsväsendets uppgifter 1 och 6 §§, G 17; PBL 93 § 3 mom., H 1; LL om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter 87 §, H 14; HyresL 104 §, H 16; LL om finansiering av landsbygdsnäringar 61 §, I 1; LL om lantbruksnämnder 3 § 2 p., I 16; LL om ekologisk produktion 11c §, I 21; LL om produktion av genetiskt modifierade växter 21 §, I 22; LF om utsäde 10 §, I 34; LL om tillämpning av riksförfattningar om skogsodlingsmaterial 3 §, I 51; LF ang. fiske 28 §, I 53; LL om tillämpning av bestämmelser om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter 3 §, J 32; MiljöskyddsL 54 §, K 1; LL om bekämpande av oljeskador 5 § 2 mom., K 24; LL om naturvård 42 § 3 mom., K 38; LL om Ålands hälso- och sjukvård, 45a § 3 mom. och 49 §, L 1; LL om tobak och relaterade produkter 5 § 3 mom., L 22; DjurskyddsL 18 § 2 mom. och 56 §, L 24; LL om enskilda vägar 103 §, N 10; LL om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare 28 §, N 30; LL om barnomsorg och grundskola del III 86 §, O 1.
- Hastighetsbegränsning**, VägtrafikL 11, 89 och 90 §§, N 11; LF om vägmärken 11 § 1 mom., 16 § F30 och F 31 samt 46 § M19, N 12; TrafikbrottsL, N 19; KörkortsL 42 § och 66 § 1 mom. d), N 21.
- Hastighetstävling**, VägtrafikL 110 §, N 11.
- Havsörening**, LL om bekämpande av oljeskador, K 24; Konventioner mellan flera länder sid. 1186 och 1192.
- Hembygdsrätt**, se **Åländsk hembygdsrätt**.
- Hemlig handling**, se **Sekretessbelagda myndighetshandlingar**.
- Hemservice**, LL om hälso- och sjukvård 38 §, L 1.
- Hemsjukvård**, LL om hälso- och sjukvård 38 §, L 1.
- Hemslöjdsskola**, LL om läroanstalter för hemslöjd, O 14.
- Hemundervisning**, LL om barnomsorg och grundskola del III 1 § 2 mom. och 6 kap., del IV 4 § samt del VII 3 §, O 1; LF om barnomsorg och grundskola 32 §, O 2.
- Hemvård**, LL om hemvårdsstöd, M 23.
- Hissäkerhet**, LL om tillämpning av rikets hissäkerhetslag, H 8; LF om tillämpning av riksförfattningar om hissäkerhet, H 9; LL om tillämpning av L om anmälda organ för vissa produktgrupper, J 10.
- Hittelön**, LL om fornminnen 17 §, O 28.
- Hjordtjursavgift**, JaktL 34 och 34a §§, K 41.
- Hotell- och restaurangskola**, numera en del av Ålands gymnasium, se LL om gymnasieutbildning, O 3.
- Hund**, OrdningsL 14 §, G 2; JaktL 8 kap., samt 15-16 och 19 §§, 35 § 2 mom. 5 p., 51b, 54, 61 och 62 §§, K 41; JaktF 4 § och bilaga 1, K 42; DjurskyddsL 16, 20 och 24 §§, 25 § 7 p., 26 § 1 mom. 3 och 6 p. 30 § 3 mom. 11 och 12 p. och 4 mom. 6-8 p. samt 31 § 2 mom, L 24; DjurtransportF 24 §, L 27.
- Hundskatt**, LL om hundskatt, F 12.
- Husdjur**, OrdningsL 14 § 4 mom., G 2; JaktL 2 och 16 §§ samt 47 § 1 mom. 11 p., K 41; DjurskyddsL 15, 16 och 35 §§, L 24; DjurskyddsF 25 § 7 p., L 25; RPF om skötseln av förvaltningsuppgifter som rör kontroll av identifiering och registrering av djur, L 26; LF om slakt och avlivning av djur 8 § 3 mom., L 28.
- Hushållsavrdraget från kommunalskatten**, Kommunal-skattel 26 §, F 7.
- Hushållsvatten**, LL om tillämpning av hälsoskyddslagen, L 9; LF om tillämpning av riksförfattningar om hälsoskydd, L 10; LF om riskhantering och egenkontroll av hushållsvatten, L 11.
- Huvudavtal**, LL om tjänstekollektivavtal 3 § 4 mom., D 37.
- Hyresavtal**, ingående av, HyresL 1 kap., H 16; uppsägning och hävning av, HyresL 6, 7, 12 och 13 kap, H 16.
- Hyresbelopp**, HyresL 11, 12, 20, 63 och 70 §§, H 16; LL om bostadsproduktion, 20 §, H 10; LL om fastighetsmäklare 12 § 2 mom., J 4.
- Hyresbetalning**, HyresL 13-16 och 64-66 §§, H 16.
- Hyresfastighet**, LL om bostadshusreservering vid kommunalbeskattningen, F 18; LL om bostadsproduktion, 20 §, H 10; HyresL för landskapet Åland, H 16.
- Hyresgäst**, HyresL, H 16; LL om jordförvärrs rätt och jordförvärrstillstånd, 8 §, A 4.
- Hyreskostnader**, avdrag vid beskattningen för bostad på arbetsorten, Kommunal-skattel 9 § 4 mom., 10 § 2 och 3 mom. och 11 §, F 7.
- Hyresrätt**, överlåtelse av, HyresL 5 och 11 kap., H 16.
- Hyresvärdens skyldigheter**, HyresL, 3 och 10 kap., H 16.
- Hälsofrämjande verksamhet** LL om hälso- och sjukvård 4 kap., L 1.
- Hälso- och sjukvård**, LL om hälso- och sjukvård, L 1; LF om prehospital akutsjukvård, L 3; LF

- om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga, L 4; RPF om vissa förvaltningsuppgifter inom hälso- och sjukvården, L 5; LL om tillämpning av L om patientens ställning och rättigheter, L 6; LL om tillämpning av L om gränsöverskridande hälso- och sjukvård, L 7; RPF om skötseln av vissa förvaltningsuppgifter som gäller gränsöverskridande hälso- och sjukvård, L 8.
- Hälso- och sjukvårdsbyrå**, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 8 § 1 mom. 3 p., D 5.
- Hälso- och sjukvårdsdirektör**, LL om hälso- och sjukvård 6 och 7 §§, L 1.
- Hälsovårdsutbildning**, LL om gymnasieutbildning, O 3.
- Häst**, KommunskatteL 12 § 2 mom., F 7; OrdningsL 14 § 4 mom., G 2; LF om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar 29 § 6 mom. och bilaga 1, I 2; DjurskyddsF 9 §, 26 § 1 mom. 2 och 5 p, 30 § 3 och 4 mom. samt 35 §, L 25; DjurtransportF 20 §, L 27; LF om slakt och avlivning av djur 12 §, L 28; VägtrafikL 50 §, N 11.
- Högskolan på Åland**, LL och LF om Högskolan på Åland, O 17 och O 18; RPF om yrkeshögskoleexamina avlagda i landskapet Åland, O 19.
- Höns**, DjurskyddsL 6b §, L 24; DjurskyddsF 12, 12a, 13, 13a, 14, 29 och 36 §§, L 25; DjurtransportF 23 §, L 27; LF om slakt och avlivning av djur 15, 16, 18 och 24-26 §§, L 28; LF om skydd av slaktkycklingar, L 29.
- Hörande av parter**, FörvaltningsL 6 kap., C 1.
- I**
- Idrott**, IdrottsL, O 41; LF om överföring av vissa uppgifter på Ålands idrottsförbund, O 42.
- Industri**, LL om räntestödkrediter till kommuner för främjande av företagsverksamheten, E 13; LL om allmänna vatten- och avloppsverk 6 § 2 mom. och 13 §, E 16; LL om avloppsvattenavgift 5 §, F 27; RäddningsL 11, 14 och 31 §§, G 13; RäddningsF 9, 21 och 31 §§, G 14; LF om externa räddningsplaner, G 15; NäringsstödsL, J 30; LL om återkrävande av stöd ur landskapets medel, J 34.
- Infrastrukturavdelningen**, LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 3 och 4 §§, D 4; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 18-21 §§, D 5.
- Inkvarteringsverksamhet**, LF om inkvarterings- och trakteringsverksamhet, J 2.
- Inlösen**, av mark, SjL 18 § 8 p. och 61 § 4 mom., A 1; PBL 10 och 11 kap. samt 11 §, H 1; LL om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter, H 14.
- Inspektion**, FörvaltningsL 34 §, C 1; ArkivL 8 §, C 10; LL om lotterier 5a § 6 mom., G 7; PBL 94 §, H 1; PBF 25 § 2 mom. 4 och 5 p., 27 § och 28 §, H 2; LL om bostadsproduktion 24 §, H 10; LL om finansiering av landsbygdsnäringar 10 kap., I 1; LL om landskapsgaranti för likviditetsslån för lantbruksföretagare under år 2017 12 §, I 13; LL om landskapsgaranti för likviditetsslån för lantbruksföretagare under år 2018 12 §, I 14; LL om landskapsgaranti för likviditetsslån för lantbruksföretagare under år 2022 12 §, I 15; LL om ekologisk produktion 9 §, I 21; LL om produktion av genetiskt modifierade växter 17 §, I 22; LL om arbetsförmedling av annan än landskapet 6 §, J 8; NäringsstödsL 10 §, J 30; LL om stöd för produktion av el från vindkraft 13a §, J 33; MiljöskyddsL 260, 26p, 28 och 28b §§, K 1; MiljöskyddsF 6g, 6h och 6j §§, K 2; LF om deponering av avfall 22 §, K 14; LF om utvinningsavfall 8 och 10 §§, K 15; LF om avfall 32 §, K 26; LF om mottagning i hamn av avfall från fartyg 14 §, K 30; LL om hälso- och sjukvård 45a §, L 1; LL om tillämpning av riksförfattningar om konsument säkerhet 15a §, L 15; LL om tobak och relaterade produkter 8 §, L 22; DjurskyddsL 6 kap., L 24; LF om skydd av slaktkycklingar 11 §, L 29; LL om barnomsorg och grundskola del II 45-47 §§ och 86-88 §§, O 1; LL om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse 18 §, O 31.
- Internationell trafik**, Bilateral avtal rörande vägtrafik och sjöfart, sid. 1184 ff.
- Internationella fördrag**, SjL 27 § 4 p., 38 § 2 mom. och 9 kap., A 1; LL om Ålands författningssamling 2 § 2 mom. 3 p., A 13; LO 9 kap., B 1; AO 8 kap., B 2; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 3 § 2 p., D 5; Internationella fördrag sid. 1179.
- Internationellt ungdomssamarbete**, LL om ungdomsarbete 24 §, O 40.
- Invalidpension**, LL om pensionskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen 4, 6 och 16 §§, B 7; TjänstemannaL 30 § och 38 § 3 mom., D 31; LL om tillämpning av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn 1 § 2 mom., D 39; LL om tillämpning av L om främjande av sjukpensionärens återgång i arbete, D 40; LL om tillämpning av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare 1 § 1 mom., D 42; LL om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård 4 § 2 mom. 2 p., F 3; KommunskatteL 20 §, F 7.
- Invandrare**, LL om hemvårdsstöd 6 § 3 mom. 1 p., M 23; LL om arbetsmarknadspolitisk verksamhet 19 §, M 36; LL om främjande av integration, M 45; LF om inledande kartläggning, M 46;

RPF om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter som i stöd av utlänningslagen föreskrivs för arbets- och näringsbyråerna, M 47; LL om tillämpning av L om fonderna inom området för inrikes frågor under programperioden 2021-2027, M 48; RPF om skötseln av förvaltningsuppgifter som gäller programmen för fonderna inom området för inrikes frågor, M 49.

Investeringsstöd, NäringsstödsL, J 30; LL om finansiering av landsbygdsnärningar, I 1; LF om investeringsstöd och startstöd till jordbruket, I 8.

J

Jakt, JaktL, K 41; JaktF, K 42; LF om jakt på älg, K 43; LF om skyddsjakt på varg och lodjur, K 44.

Jakt med pil och båge, JaktF 3 kap., K 42.

Jakt med skjutvapen och ammunition, JaktF 2 kap., K 42.

Jaktkort, JaktL 11 kap., K 41.

Jaktredskap och –sätt, JaktL 9 och 13 kap., K 41.

Jakträtt, JaktL 2 och 3 kap., K 41.

Jakträttsområde, JaktL 7 kap., K 41; LF om jakt på älg, K 43.

Jakttider, JaktL 5 kap., K 41; JaktF, K 42.

Jaktvårdsavgift, JaktL 54 §, K 41.

Jaktvårdsförening, JaktL 22 § och 12 kap., K 41.

Jaktövervakare, JaktL 57 och 61 §§, K 41.

Jordbruk LL om finansiering av landsbygdsnärningar, I 1; LF om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, I 2; LF om investeringsstöd och startstöd till jordbruket, I 8; LL om lantbruksnämnder, I 16; LL om stängelskyldighet, I 17; LL om ersättande av skörde-skador, I 18; LL om räntestödslån vid skörde-skador, I 19; LL om bekämpning av flyghavre, I 20; LL om ekologisk produktion, I 21; LL om produktion av genetiskt modifierade växter, I 22.

Jordbruksbyrån, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 14 § 1 mom. 2 p., D 5.

Jordbruksfond, se **Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling**.

Jordbruksprodukter, LF om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, I 2; LF om företagsstöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter, I 10; LL om ekologisk produktion, I 21.

Jordbruksrådgivning, LF om jordbruksrådgivningstjänster, I 6.

Jordförvärv, Sjl 10 §, A 1; JordförvärvsL för Åland, A 3; LL om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd, A 4; LF om jordförvärvstillstånd, A 5.

Jordförvärvsrätt, Sjl 10 §, A 1; JordförvärvsL för Åland, A 3; LL om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd 2 kap. och 16 §, A 4.

Jordförvärvstillstånd, LL om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd 3 kap. och 15 §, A 4; LF om jordförvärvstillstånd, A 5.

Jordlegolag, LL om tillämpning av jordlegolagen, H 15.

Jordmassa, LF om hantering av jord- och muddermassor, K 17.

Justering, lagtingets handlingar, AO 12 § 1 mom. 7 p., 59 § 1 mom. och 84 §, B 2; landskapsregeringens handlingar, LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen 8 och 9a §§, D 2; kommunala organs handlingar, KommunalL 9 § 9 p., 28 § 2 mom. och 91 § 2 mom., E 1.

Justeringsutskott, LO 21 §, B 1; AO 12, 22, 24, 25, 53 och 83 §§, B 2.

Jägaransvarsförsäkring, JaktL 54 §, K 41.

Jämförelsetal, AO 102 och 103 §§, B 2; ValL 100, 102 och 103 §§, B 3.

Jämställdhet, LL om tillämpning av L om jämställdhet mellan kvinnor och män, C 16; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 2 § och 3 § 3 p, D 5; LL om Ålands ombudsmannamyndighet, D 20.

Jäv, LO 15 §, B 1; ValL 12 och 15 §§, B 3; FörvaltningsL 24 och 25 §§ samt 35 § 3 mom. och 55 § 3 mom., C 1; TjänstemannaL 18 § 2 mom., D 31; KommunalL 43, 50, 56, 61, 74, 83 och 94 §§, E 1.

K

Kandidat, till landshövding, LO 19 §, B 1; till lantråd, LO 24 §, B 1; vid val i lagtinget, AO 13 kap., B 2; vid lagtingsval och kommunalval, ValL 4 och 5 kap., B 3.

Kansli Kommissionen, LO 21a §, B 1; AO 63, 85, 86, 91, 104, 106, 107 och 110 §§, B 2; LL om lagtingsledamöternas arvoden och kostnadsersättningar, B 6; LL om lagtingets kansli, B 8; LL om Landskapsrevisionen 10 och 12 §§, B 9.

Kasinoverksamhet, LL om lotterier 1 § 3 mom. och 3 §, G 7.

Kastelholms slott, F om statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland, sid. 1212.

Katt, eftersyn och rätt att döda, JaktL 46 §, K 41.

Kemikalier, LL och LF om tillämpning av riksförfattningar om kemikalier, L 18 och L 19; LL om tillämpning av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, J 18; LF om tillämpning av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, J 19.

- Klientavgifter**, LL om klientavgifter inom socialvården, F 28.
- Koldioxid**, LL om tillämpning av L om avskiljning och lagring av koldioxid, K 37.
- Kollektivavtal**, se **Tjänstekollektivavtal**.
- Kollektivt tilläggs pensionskydd**, avdrag för premier för kollektivt tilläggs pensionskydd, Kommunal-skatteL 15 §, F 7.
- Kommersiellt meddelande**, LL om radio- och televi-sionsverksamhet 2 § 5 p. och 3 kap., N 1.
- Kommun**, KommunalL, E 1.
- Kommunal centralvalnämnd**, VaLL 7, 9, 12 och 15 §§, B 3; LL om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar 5-7, 9-11 och 13-16 §§, E 4.
- Kommunal förvaltningsstadga**, KommunalL 9, 23a, 23b, 25 och 42 §§, E 1.
- Kommunal instruktion**, KommunalL 8 §, E 1.
- Kommunal nämnd**, KommunalL 51 §, E 1.
- Kommunal ordningsstadga**, KommunalL 11 §, E 1.
- Kommunalbesvär**, KommunalL 15 kap., E 1.
- Kommunalförbund**, KommunalL 84-95 §§, E 1.
- Kommunalförvaltning**, KommunalL, E 1.
- Kommunalskatt**, KommunalL 66 §, E 1; Kommunal-skatteL, F 7; LL om kommunalskatt för näringsverksamhet, F 8; LL om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för skatteåren 2020-2025, F 9; LL om kommunalskatt för gårdsbruk, F 10; LL om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen, F 13; LL om kommunalbeskattning av rederibolag och redare, F 14; LL om kommunalbeskattning av samfund i anslutning till tonnagebeskattning, F 15; LL om kommunalskatt för begränsat skattskyldig, F 16; LL om tillämpning av rikslagstiftning om beskattning av delägare i utländska bassamfund, F 17; LL om bostadshusreserveringen vid kommunalbeskattningen, F 18; LL om skatte-lättnader vid kommunalbeskattningen för allmän-nyttiga samfund som bedriver samhälleligt betydelsefull verksamhet, F 19. Se även **Beskattning**.
- Kommunalt anställda**, KommunalL 9 kap., E 1.
- Kommunalt fyllnadsval**, VaLL 116 och 120 §§, B 3.
- Kommunalt samarbetsstöd**, LL om landskapsandelar till kommunerna 24 §, E 6.
- Kommunalt särskilt understöd**, KommunstrukturL 41b och 41c §§, E 3.
- Kommunalt tjänstekollektivavtal**, LL om tjänstekol-lektivavtal, D 37.
- Kommunalval**, VaLL, B 3; RPF om skötseln av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande kommunala folkomröstningar, B 4; LL om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt, E 2.
- Kommunalväg**, LL om kommunalvägar, N 9.
- Kommundirektör**, KommunalL 58 §, E 1.
- Kommunernas förtroendevalda**, KommunalL 3 kap., E 1.
- Kommunfullmäktige**, KommunalL 6 kap., E 1.
- Kommunindelning**, ändring av, KommunstrukturL, E 3.
- Kommunmedlem**, KommunalL 2 §, 5 kap. samt 113 och 116 §§, E 1; PBL 31 och 32 §§, H 1.
- Kommunstyrelse**, KommunalL 7 kap., E 1.
- Kommuns uppgifter**, KommunalL 3 §, E 1.
- Kommunvapen**, LL ang. landskaps- och kommunal-vapen 2 kap., A 14.
- Kommunöversikt**, PBL 4, 10 och 92 §§ samt 3 kap., H 1; PBF 9 §, H 2.
- Kompensation**, till kommunerna, LL om kompen-sation till kommunerna för sänkta samfunds-skatteintäkter, E 9; LL om kompensation till kommunerna för förlust av skatteintäkter på grund av vissa avdrag, E 10.
- Kompensationsersättning**, till stöd för landsbygds-utveckling, LL om finansiering av landsbygds-näringar 10 §, I 1; LF om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, I 2; LF.
- Komplementbyggnad**, PBL 2 och 68 §§, H 1.
- Kompletteringsutbildning**, LL om gymnasieutbildning 2, 10, 11 och 16 §§, O 3; LF om gymnasieutbildning 6 och 6a §, O 4; LL om läroavtalsutbildning 3 och 4 §§, O 10.
- Koncernbidrag**, LL om koncernbidrag vid kommunal-beskattningen, F 13.
- Konstutställning**, LL ang. landskapsgaranti för kulturella utställningar, O 39.
- Konsumenter**, SjL 30 § 10 och 11 p. samt 43 §, A 1; LL om Ålands ombudsmannamyndighet 7a §, D 20; RPF om skötseln av uppgifter som gäller konsumentrådgivning, D 22.; LL och LF om tillämpning av riksförfattningar om konsument säkerhet, L 15 och L 16; LL om tillämpning av L om personlig skyddsutrustning som är avsedd att användas av konsumenter, L 17.
- Konsumenttvistenämnd**, LL om Ålands ombuds-mannamyndighet 18 §, D 20.
- Kontrollorgan**, avseende produktion av ekologiska jordbruksprodukter, LL om ekologisk produktion 2 § 7 mom., 5 § 1 mom., 6 §, 8 §, 9 § och 11a § 1 mom., I 21.
- Kontrollregister**, LL om ekologisk produktion 1 § 3 mom. och 2 § 7 mom., I 21.
- Konvention**, se **Internationella fördrag**.
- Kronoholmar**, SjL 61 §, A 1.
- Kräfta**, LL om fiske 24-26, 31 och 32 §§, I 52.
- Kräldjur**, fridlysta, LF om naturvård 3 §, K 38.
- Kultur**, LL om kulturell verksamhet, O 35; LL om Ålands kulturdelegation, O 36; LL om stöd

för litterär verksamhet, O 37; LL om landskapsbidrag till bildningsförbund, O 38; LL ang. landskapsgaranti för kulturella utställningar, O 39.

Kulturbyrå, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 10 § 1 mom. 3 p., D 5.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, SjL 18 § 11 p., A 1; LL om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, O 31; PBL 2, 3, 5, 8, 16, 19, 20, 26, 27, 64, 65, 69 och 89 §§, H 1; PBF 7 § 16 p., H 2; LL om energideklaration för byggnader 10 § 2 p., H 4.

Kulturhistoriskt värdefulla föremål, SjL 18 § 11 p., A 1; LL om skydd för kulturhistoriskt värdefulla föremål, O 32.

Kungörelse, OrdningsL 6 § 2 mom., G 2. Se även **Anslagstavla, Delgivning**.

Kungsådra, LL om fiske 14 §, I 52; VattenL 6 kap. 18 § och 7 kap. 10 §, K 18.

Kursgård, LL om ungdomsarbete 6 kap., O 40.

Kursverksamhet, LL om gymnasieutbildning 2 och 64 §§, O 3; LL om Ålands folkhögskola 1 och 14 §§, O 15; LL om Ålands musikinstitut 1 och 10a §, O 16; LL om Högskolan på Åland 2 och 21 §§, O 17; LL om landskapsbidrag till bildningsförbund, O 38.

Kvalificerad majoritet, vid lagstiftning, SjL 69 §, A 1; LO 35 §, B 1; AO 18 §, B 2.

Kvicksilver, lagring av metalliskt kvicksilver, LF om deponering av avfall, bilaga, K 14.

Kyrkan, SjL 23 §, 27 § 25 p. och 36 §, A 1; Arkivlag 2 §, C 10.

Kyrkobyggnader, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 10 § 1 mom. 3 p., D 5; RäddningsF 9 § 2 mom. 6 p., G 14; LL om energideklaration för byggnader 10 § 1 p., H 4; LL om fornminnen 2 § 1 mom. 6 p. och 19 §, O 28.

Känsliga personuppgifter, LL om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen 2 kap., C 3; OffentlighetsL 21 § 17 p., C 4; ArkivL 13e §, C 10; StatistikL 3 § 3 mom., C 12.

Körförbud, KörkortL 6 kap., N 22.

Körkort, KörkortL, N 22; LL om trafikskolor, N 23; LF om förarutbildning, N 24; LF om villkorskoder som får anges på körkort utfärdade på Åland, N 25; LF om medicinska krav för innehav av körkort, N 26; TrafikbrottsL 9-14 §§, N 19.

Körkortsförseelse, TrafikbrottsL, N 19.

Körkortsregister, KörkortL 9 kap., N 22.

Körkortstillstånd, KörkortL 3 kap., N 22; LF om förarutbildning, N 24; LF om villkorskoder som får anges på körkort utfärdade på Åland, N 25; LF om medicinska krav för innehav av körkort, N 26.

L

Laddningsstationer, för laddning av elfordon, LL om energieffektivitet 2a §, J 28.

Lagberedningen, LL om lagberedningen, D 6; LF om lagberedningen, D 7.

Laggranskningsnämnd, LL om lagberedningen 7-9, 11 och 13 §§, D 6.

Lagmotion, LO 28 §, B 1; AO 49 §, B 2, se även **Motion**.

Lagstiftningsbehörighet, landskapets, SjL 18 §, A 1; rikets, SjL 27 §, A 1; överföring av lagstiftningsbehörighet till landskapet, SjL 29 §, A 1.

Lagstiftningskontroll, SjL 19 §, A 1.

Lagtinget, tidigare landstinget, SjL 3 § 1 mom., 13-15 och 17 §§, 18 § 1 p., 22 § 1 mom. samt 28, 44 och 59 §§, A 1; LO, B 1; AO, B 2.

Lagtingets kansli, LL om lagtingets kansli, B 8.

Lagtingets utskott, LO 21, 23, 31, 32, 44, 46, 59, 60 och 62 §§, B 1; AO 5 och 9 kap., B 2.

Lagtingsdirektör, AO 2, 12, 82, 83, 85, 87, 88, 90 och 106 §§, B 2; LL om lagtingets kansli, B 8.

Lagtingsgrupper, LO 18, 24, 38 och 48 §§, B 1; AO 68, 86 och 107 §§, B 2.

Lagtingsledamot, LO, B 1; AO, B 2; LL om lagtingsledamöternas arvoden och kostnadsersättningar, B 6; LL om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen, D 34; KommunalL 62 §, E 1.

Lagtingsmannapension, LL om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen, B 7. Se även **Pension**.

Lagtingsordning, LO, B 1.

Lagtingsval, LO 6, 7, 9 och 13 §§, B 1; ValL, B 3; RPF om skötseln av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande kommunala folkomröstningar, B 4.

Landshövdingen i landskapet Åland, SjL 4, 14 och 52-55 §§, A 1; LO 10 § 1 mom., 16 §, 19 § 4 mom., 28 § och 41 §, B 1; AO 1 § 2 mom., 6 §, 10 § 1 mom., 34 § och 82 §, B 2; ValL 103 § 1 mom., B 3; LL om Ålands landskapsregering 7 § 2 mom. och 9 §, D 1; LL om Ålands polismyndighet 2 §, D 12; RPF om polisförvaltningen 7, 9 och 11 §§, D 16; LL om tillämpning av polisL 7 §, G 1; RPF om skötseln av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden 3 och 5 §§, G 12.

Landskapets ekonomi, SjL 34 § 2 mom. samt 7 kap., A 1.

Landskapets område, SjL 2 §, A 1.

Landskapets organ, SjL 3 §, A 1.

Landskapets skattskyldighet, KommunalL 6 § 1 mom., F 7.

Landskapet Ålands pensionsfond, se **Pensionsfond**.

- Landskapsandel**, LL om landskapsandelar till kommunerna, E 6; LL om planering av socialvården, E 7.
- Landskapsborgen**, för bostadsproduktion, LL om bostadsproduktion 1, 6, 13, 21 och 24 §§, H 10; för studielån, LL om studiestöd 6, 17 och 18 §§ samt 5 kap., O 25.
- Landskapsförordning**, SjL 21 § och 60 § 1 mom., A 1; LL om Ålands författningssamling, A 13.
- Landskapsgaranti**, AO 20 § 1 mom. 2 p. och 78 § 1 mom., B 2; LL om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti, D 28; landskapsgaranti för likviditetslån för lantbruksföretagare under år 2017, I 13; LL om landskapsgaranti för likviditetslån för lantbruksföretagare under år 2018, I 14; LL om landskapsgaranti för likviditetslån för lantbruksföretagare under år 2022, I 15; LL ang. landskapsgaranti för kulturella utställningar, O 39. Se även **Exportgaranti**.
- Landskapslagstiftning**, grundläggande bestämmelser, SjL 17-22 §§, A 1; LL om Ålands författningssamling, A 13.
- Landskapsregeringen**, tidigare landskapsstyrelsen, landskapsnämnden, SjL 3 § 2 mom., 16 §, 22 § 2 mom. och 33 §, A 1; LO 4 kap. och 40 §, B 1; LL om Ålands landskapsregering, D 1; LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen, D 2; LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning, D 4; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning, D 5. Se även **Minister i landskapsregeringen**.
- Landskapsrevisionen**, LL om landskapsrevisionen, B 9.
- Landskapsskatt**, SjL 18 § 5 p., jfr. 27 § 36 p., A 1; LandskapsskatteL, F 1.
- [**Landskapsstyrelsen**], se **Landskapsregeringen**.
- Landskapsstöd**, LL om Landskapsrevisionen 4 §, B 9; KommunalskatteL 7 §, F 7. Se även **Landskapsandel**, **Näringsstöd**.
- Landskapsvapen**, LL ang. landskaps- och kommunalvapen, A 14.
- [**Landstinget**], se **Agtinget**.
- Landsväg**, LL om allmänna vägar 2, 7, 12, 14-16, 20, 23, 24, 26, 41, 50, 52, 54, 87, 115, 117 och 119 §§, N 7.
- Lantbruk**, se **Jordbruk**.
- Lantbruksavbytare**, se **Avbytarverksamhet för lantbrukare**.
- Lantbruksnämnd**, LL om lantbruksnämnder, I 16.
- Lantråd**, LO 8, 24, 26-28, 36, 40 och 45 §§, B 1; AO 7, 12, 34, 35, 38, 41-43, 68 och 105 §§, B 2; LL om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen; B 7; LL om Ålands landskapsregering 2 kap., D 1; LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen, D 2; LL om arvode för medlem av Ålands landskapsregering, D 3.
- Lantrådets förtroendefråga**, LO 39 §, B 1.
- Lax**, se **Fiskodling**.
- Lega**, LL om tillämpning av jordlegolagen, H 15.
- Lekverksamhet**, LL om barnomsorg och grundskola del II 3 och 8 §§, O 1.
- Likviditetslån**, landskapsgaranti för likviditetslån för lantbruksföretagare under år 2017, I 13; LL om landskapsgaranti för likviditetslån för lantbruksföretagare under år 2018, I 14; LL om landskapsgaranti för likviditetslån för lantbruksföretagare under år 2022, I 15.
- Linjetrafik tillstånd**, LL om yrkesmässig trafik, N 28.
- Litterär verksamhet**, LL om stöd för litterär verksamhet, O 37.
- Livsmedel**, LF om tillämpning av riksförfattningar om hälsoskydd, L 10; LL om tillämpning av livsmedelslagen, L 12; LF om tillämpning av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien, L 13 och L 14; LF om tillämpning av riksförfattningar om konsument säkerhet 1 § 3 p., L 16.
- Livsmedelslokal**, LL om tillämpning av livsmedelslagen 3 § 2 mom. 2 p., L 12.
- Lockout**, LL om tjänstekollektivavtal 3 kap., D 37.
- Lodjur**, LF om skydds jakt på varg och lodjur, K 44.
- Lokal**, HyresL 1 och 9-15 kap., H 16.
- Lotteri**, LL och LF om lotterier, G 7 och G 8.
- Luftföreningar**, MiljöskyddsL 53a-53f §§, K 1; MiljöskyddsF bilaga 1a, K 2; LF om tillämpning av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften, K 4; LF om tillämpning av SRF om kompetenskrav för den som hanterar anordningar som innehåller fluorerade växthusgaser eller ämnen som bryter ned ozonskiktet, K 6. Se även **Miljöförening**.
- Lufttrafik**, RPF om en samrådsdelegation för Mariehamns flygplats, N 39.
- Lyceum**, numera en del av Ålands gymnasium, se LL om gymnasieutbildning, O 3.
- Lån**, för landskapets behov, SjL 50 §, A 1. Se även **Bostadslån**, **Bosättningslån**, **Investeringsstöd**, **Räntestödslån**, **Studielån**.
- Lägenhet**, se **Bostad**, **Bostadslägenhet**.
- Lärarkollegium**, LL om barnomsorg och grundskola del VI 6 §, O 1; LL om gymnasieutbildning 62 §, O 3; LL om Ålands folkhögskola 8 §, O 15; LL om Ålands musikinstitut 7 §, O 16.
- Läroavtalsutbildning**, LL om gymnasieutbildning 11 §, O 3; LL och LF om läroavtalsutbildning, O 10 och O 11.
- Läroplik**, LL om barnomsorg och grundskola del III 1 kap. samt 22 och 27 §§, O 1.

Lön, TjänstemannaL, D 31; LL om tjänstekollektivavtal, D 37.

Lönegaranti, RPF om skötseln av lönegarantiärenden i landskapet Åland, M 39.

Lösa fornlösmål, LL om fornminnen 2 kap., O 28. Se även **Fasta fornlämningar**, **Maritimt kulturarv**.

M

Mariehamn, benämningen stad, KommunalL 1 §, E 1.

Markanvändningsavtal, PBL 6, 40 och 43 §§, H 1.

Maritimt kulturarv, LL om skydd av det maritima kulturarvet, O 30.

Marknadskontroll, LL om marknadskontrollen av vissa produkter, J 9.

Medborgarinitiativ, LO 2 och 29 §§, B 1, AO 31 och 33 §§, B 2.

Medborgarinstitut, LL och LF om medborgarinstitut, O 12 och O 13.

Medborgarskap, rikets behörighet, Sjl 27 § 26 p., A 1; tjänstemäns, Sjl 24 §, A 1; vid kommunal anställning, KommunalL 59 §, E 1.

Meddelande, till lagtinget, LO 25 och 28 §§, B 1; AO 12, 34, 35, 41, 42, 46, 49 §§, B 2; från lagtinget, LO 47 §, B 1; AO 82 §, B 2.

Medieavgift, LL om medieavgift, F 6.

Mete, LL om fiske 3 § och 14 § 2 mom., I 52; LF ang. fiske 2 §, I 53.

Miljöbyrå, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 8 § 1 mom. 4 p., D 5.

Miljöförorening, MiljöskyddsL 1, 3, 5, 8, 26n, 48 och 50 §§, K 1; PBF 17 §, H 2.

Miljöförseelse, MiljöskyddsL 37, 40 och 40a §§, K 1; VattenL 9 kap. 3 och 4a §§, K 18. Se även **Naturvårdsförseelse**.

Miljöförstöring, MiljöskyddsL 35, 36, 38, 40 och 40a §§, K 1; VattenL 9 kap. 1, 2, 4 och 4a §§, K 18. Se även **Naturvårdsbrott**.

Miljögranskning, MiljöskyddsL avd. 2 samt 29, 34, 37, 39, 44, 45, 52 och 53h §§, K 1; MiljöskyddsF, K 2; LF om tillämpning av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften 2 § 2 mom., K 4; VattenL 6 kap. samt 9 kap. 1, 4, 6 och 13 §§, K 18; LL om tillämpning av rikets avfallslag 6 §, K 25; LL om naturvård 30a, 32 och 36 §§, K 38; LL om tillämpning av hälsoskyddsL 5 §, L 9.

Miljökonsekvensbedömning, LL och LF om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning, K 31 och K 32.

Miljöpåverkan, MiljöskyddsL 2, 3, 7, 12, 26, 28 och 32 §§, K 1; LL om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning, K 31; LF om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning,

K 32. Se även **Negativ miljöpåverkan**, **Gränsöverskridande miljöpåverkan**.

Miljöskada, MiljöskyddsL 31, 31a, 31b och 41 §§, K 1; LL om tillämpning av L om avhjälpande av vissa miljöskador, K 33; LF om avhjälpande av vissa miljöskador, K 34; RäddningsL 6 §, G 13; RäddningsF 2 och 3 §§, G 14. Se även **Naturskada**.

Miljöskydd, MiljöskyddsL, K 1; MiljöskyddsF, K 2.

Miljöstöd, se **Ekologisk jordbruksproduktion**.

Miljötillstånd, MiljöskyddsL avd. 2 samt 53h och 53i §§, K 1; MiljöskyddsF, K 2; LF om tillämpning av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften 1c och 1d §§, K 4; LF om deponering av avfall 5 § 2 mom. och 4 kap., K 14; LF om utvinningsavfall, K 15; LF om återvinning av vissa avfall i markbyggnad, K 16; VattenL 6 kap., K 18; LF om undantag från miljötillståndsplikt för fiskodlingar vid utrotning av VHS, K 22; LL om tillämpning av rikets avfallslag, K 25.

Miljötillsyn, MiljöskyddsL avd. 3, K 1; VattenL 8 kap. 1 §, K 18.

Minimimått, för fisk och kräfta, LL om fiske 31 §, I 52.

Minister i landskapsregeringen, LL om Ålands landskapsregering, D 1; LL om ärendenas handläggning vid Ålands landskapsregering, D 2; LL om arvode för medlem av Ålands landskapsregering, D 3; LL om landskapets finansförvaltning 30 §, D 29; LL om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen, D 34; LO 26, 27, 40 och 45 §§, B 1; AO 38, 41 och 68 §§, B 2; LL om pensionskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen, B 7; KommunalL 62 §, E 1.

Misstroende, mot landskapsregeringen eller lantrådet, LO 36 §, B 1; AO 31 och 43 §§, B 2; LL om Ålands landskapsregering 6 §, D 1.

MKB, se **Miljökonsekvensbedömning**.

Moderskapsunderstöd, LL om tillämpning av L om moderskapsunderstöd, M 15.

Moped, VägtrafikL 20, 24 och 80 §§, N 11; KörkortL 4 och 5 §§, N 22; LL om besiktning och registrering av fordon 43 §, N 35.

Motion, initiativ i lagtinget, LO 28 och 31 §§, B 1; AO 20, 31, 32, 48, 49, 57, 58, 68 och 78 §§, B 2; i kommunfullmäktige eller stadsfullmäktige, KommunalL 9 och 46 §§, E 1.

Motivering av beslut, FörvaltningsL 39 och 40 §§, C 1; TjänstemannaL 4b § 3 mom. och 4d § 4 mom., D 31.

Motorfordonsbyrå, LL om Fordonsmyndigheten 16 §, D 19.

Muddermassa, LF om hantering av jord- och muddermassor, K 17; VattenL 3 kap. 6 och 7 §§, K 18.

Museum, se Ålands museum.

Musikinstitut, se Ålands Musikinstitut.

Myndighetschef, LL om Ålands miljö- och hälso-skyddsmyndighet 4 och 6-8 §§, D 8; LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet 5, 13, 14, 16 och 27 §§, D 10; LL om Ålands polismyndighet, 2 §, D 12; LL om Fordonsmyndigheten 4 och 5 §§, D 19; LL om Ålands ombudsmannamyndighet 13-15 §§, D 20; LL om Ålands energimyndighet 10 §, D 24. Se även **Förvaltningschef**.

Myndighetshandling, OffentlighetsL 6-8 §§, C 4.

N

Narkotika, SjL 27 § 30 p., A 1; LL om hälso- och sjukvård 29, 30 och 41 §§, L 1; TrafikbrottsL, N 19; KörkortsL 10, 11 och 46 §§, N 21; LF om medicinska krav för innehav av körkort 12 och 13 kap. samt 94 §, N 25.

Nationernas Förbunds Råd, beslut ang. Åland, sid. 1201.

Naturaförmåner, för landskapstjänstemän, TjänstemannaL 21 §, D 31.

Naturminne, LL om naturvård 6 §, K 38. Förteckning över fredningsbeslut efter lagen.

Naturreservat, LL om naturvård 2 kap., K 38. Förteckning över fredningsbeslut efter lagen; JaktL 5 § 2 mom., K 41.

Naturskada, MiljöskyddsL 31a §, K 1; LL om tillämpning i landskapet Åland av L om avhjälpande av vissa miljöskador, K 33; LF om avhjälpande av vissa miljöskador, K 34; LL om naturvård 2a och 42a §§, K 38.

Naturvård, LL och LF om naturvård, K 38 och K 39; ang. hotade arter, se Konvention om internationell handel med hotade arter av den vilda floran och faunan, sid. 1186.

Naturvårdsbrott, LL om naturvård 41 §, K 38.

Naturvårdsförseelse, LL om naturvård 40 §, K 38.

Nedsatt skattebetalningsförmåga, avdrag för nedsatt skattebetalningsförmåga, KommunalbeskattningL 17 §, F 7.

Negativ miljöpåverkan, MiljöskyddsL 1 och 2 kap. samt 19, 20, 22, 24, 28, 29, 31, 33, 44 och 52 §§, K 1; LF om miljöskydd 2 §, K 2; LF om deponering av avfall 2, 18 och 23 §§, K 14; LL och LF om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning, K 31 och K 32; LL om tillämpning av L om avhjälpande av vissa miljöskador, K 33; LF om avhjälpande av vissa miljöskador, K 34.

Nitrat, ÅLRB om begränsning av utsläpp i vatten av nitrat från jordbruket, K 20.

Nordisk institution, LL om rättsställningen för landskapstjänsteman som anställs vid nordisk institution, D 35.

Nordiska rådet, LL om Ålands representation i Nordiska rådet, A 12.

Notvarp, LL om fiske 10-12 §§, I 52.

Nyktersarbete, LL om tillämpning av L om nyktersarbete, M 35.

Nyval, till lagtinget, LO 8 och 25 §§, B 1; ValL 115 och 120 §§, B 3.

Näringsanmälan, LL om rätt att utöva näring 9 §, J 1.

Näringsavdelningen, LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 3 och 4 §§, D 4; LF om landskapsregerings allmänna förvaltning 14-17 §§, D 5.

Näringsombudsman, LL om landskapsstöd för främjande av näring i kommunerna, E 15.

Näringsrätt, SjL 11 § och 30 § 7 p., A 1; LL om rätt att utöva näring, J 1.

Näringsstöd, NäringsstödsL, J 30; LL om tillämpning av L om exportgaranti, J 31; F om skötseln i av vissa uppgifter enligt L om exportgaranti, J 32; LL om stöd för produktion av el från vindkraft, J 33; LL om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti, D 28; LL om återkrävande av stöd ur landskapets medel, J 34.

Näringsstillstånd, för utövande av viss näring, LL om rätt att utöva näring 8 §, J 1; LL om inkvarterings- och trakteringsverksamhet 9 §, J 2; LL om posttjänster 3 kap., J 6; LL om arbetsförmedling av annan än landskapet, J 8.

Näringsverksamhet, SjL 18 § 22 p., A 1; LL om kommunalskatt för näringsverksamhet, F 8; LL om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen, F 13; LL om kommunalbeskattning av rederibolag och redare, F 13; LL om kommunalbeskattning av samfund i anslutning till tonnagebeskattning, F 15; LL om finansiering av landsbygdsnäringar, I 1; LL om rätt att utöva näring, J 1.

Närståendevård, LL om socialvård 14 § 2 mom., 28 §, M 1; LL om tillämpning av riksförfattningar om socialvård 1 och 2g §§, M 2.

Närvårdare, inom socialvård, LL och LF om yrkesutbildade personer inom socialvården, M 5 och M 6.

Nödsamtal, RPF om skötseln av uppgifter i anslutning till bedömningen av överensstämmelse med kraven i fråga om nödsamtalssystemet eCall, N 14.

Nöjeställning, se **Sammankomst**.

O

Offentlig handling, OffentlighetsL 2 kap., C 4; LL om tillämpning av L om offentlighet i myndigheternas verksamhet hos Ålands polismyndighet, D 15.

Offentlig upphandling, LL ang. tillämpning av rikslagar om offentlig upphandling, C 13; ÅLRB gällande vissa upphandlingar, C 14.

Offentliga tillställningar, se **Sammankomst**.
Offentligt sammanträde, se **Sammanträdes offentlighet**.
Oljeskador, LL om bekämpande av oljeskador, K 24.
Olycksfall, se **Skadestånd vid olycksfall**.
Ombudsmannanämnden, LF om ombudsmannanämnden, D 21.
Ombudsmannaverksamhet, se **Ålands ombudsmannamyndighet**.
Ombudsstämma, mellankommunal, KommunalL 78, 80-83 §§, E 1.
Ombyggnad, PBL 72 §, H 1; LL om bostadsproduktion 19 §, H 10; DjurskyddsF 32 §, L 25.
Omkörning, VägtrafikL 21 och 31-33 §§, N 11; TrafikbrottsL 3 §, N 19.
Omplacering av landskapsanställd personal, TjänstemannaL 5 kap. och 40a § 3 mom., D 31; LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 2a § 2 mom., D 4; LL om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet 5 och 8 §§, D 8; LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet 15 §, D 10; LL om Ålands polismyndighet 2 §, D 12; LL om Fordonsmyndigheten 6 §, D 19; LL om Ålands ombudsmannamyndighet 8 §, D 20; LL om Ålands statistik- och utredningsbyrå 6 §, D 23; LL om landskapets fastighetsverk 11 §, D 25; LL om hälso- och sjukvård 9 §, L 1; LL om gymnasieutbildning 65 §, O 3; LL om Ålands folkhögskola 27 och 30 §§, O 15; LL om Ålands musikinstitut 15 och 15c §§, O 16; LL om Högskolan på Åland 36 och 38 §§, O 17; LL om Ålands sjösäkerhetscentrum, 6 §, O 24.
Operativ räddningsverksamhet, RäddningsL 2 § 7 p., 7 § och 10 kap., G 13.
Ordningsbot, OrdningsL 18 §, G 2.
Ordningsförelse, OrdningsL 16 §, G 2; KommunalL 11 §, E 1.
Ordningsman, LF om inkvarterings- och trakteringsverksamhet 10 §, J 2.
Ordningsstadga, KommunalL 11 §, E 1.
Ordningsvakt, OrdningsL 9 §, G 2, LL om tillämpning i landskapet Åland av L om privata säkerhetstjänster, G 5; LF om tillämpning av inrikesministeriets förordning om utbildning och utbildning i användning av maktmedelsredskap för väktare och ordningsvakter samt utbildning för ansvariga föreståndare hos innehavare av näringsstillstånd för säkerhetsbranschen, G 6.

P

Parkering, VägtrafikL 2 § 12 p. och 36-43 §§, N 11.
Parkeringsbot, LL om parkeringsbot, N 17.
Parkeringsövervakare, LL om parkeringsbot 2 §, N 17.
Part, FörvaltningsL 8 §, C 1.

Pass, Sjl 27 § 26 p. och 30 § 2 p., A 1.
Patient, LL om tillämpning av L om patientens ställning och rättigheter, L 6.
Patientsäkerhet, LL om hälso- och sjukvård 15, 37, 45b och 45d §§, L 1.
Penningautomat, LL om lotterier 1, 3, 4a-4c, 5a, 5j och 7 §§, G 7; LF om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet, G 9; LL om förströelseautomater, G 10.
Penninginsamling, LL ang. penninginsamlingar, G 11.
Penninglotteri, LL om lotterier, G 7.
Penningtvätt, RPF om skötseln av uppgifter enligt L om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism, D 26.
Pension, LL om pensionskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen, B 7; LL om landskapets fastighetsverk 18 och 21 §§, D 25; LL om tjänstekollektivavtal 2 § 3 mom. 2 p., D 38; LL om tillämpning av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn, D 39; LL om tillämpning av L om främjande av sjukpensionärs återgång i arbete, D 40; LL om vissa pensioner, som skall betalas av landskapsmedel, D 41; LL om tillämpning av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare, D 42; RPF om skötseln av vissa förvaltningsuppgifter som gäller pensioner, D 43; RPF om skötseln av uppgifter som gäller pensionsersättning för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier, D 44; LL om landskapet Ålands pensionsfond, D 45; LF om placering av de medel som landskapet Ålands pensionsfond förvaltar, D 46; LL om ikraftträdande av LL om hälso- och sjukvården, L 2; LL om läroanstalter för hemslöjd 27 §, O 14. Se även **Generationsväxlingspension**.
Pensionsavgift, LL om landskapet Ålands pensionsfond 3 kap., D 45.
Pensionsfond, LL om landskapet Ålands pensionsfond, D 45; LF om placering av de medel som landskapet Ålands pensionsfond förvaltar, D 46.
Pensionsinkomstavdrag, KommunalL 19 §, F 7.
Pensionspremie, LL om landskapet Ålands pensionsfond 3 kap., D 45.
Pensionsålder, för landskapspolitiker, LL om pensionskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen 3 §, B 7. Beträffande avgångsålder för tjänstemän, se **Avgångsålder**.
Permittering, TjänstemannaL 9 kap. och 59 §, D 31; LL om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet 8 §, D 8; LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet 12 §, D 10; LL om Fordonsmyndigheten 6 §, D 19; LL om Ålands ombudsmannamyndighet 8 §, D 20; LL om Ålands statistik- och utredningsbyrå 6 §, D 23; LL om landskapets fastighetsverk 11 §, D 25;

- LL om hälso- och sjukvård 9 §, L 1; LL om gymnasieutbildning 65 §, O 3; LL om Ålands folkhögskola 27 §, O 15; LL om Högskolan på Åland 36 §, O 17.
- Personuppgifter**, LL om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen, C 3; OffentlighetsL 25 §, C 4; ArkivL 5a kap., C 10; StatistikL 3 §, C 12; LL om tillämpning av 13 och 13 a kap. i L om offentlig arbetskrafts- och företagservice, D 11; LL om tillämpning av riksförfattningar om dataskydd, D 14; LL om tillämpning av L om offentlighet i myndigheternas verksamhet hos Ålands polismyndighet, D 15; LL om hälso- och sjukvård 16 §, L 1.
- Pilkning**, anses ej som mete, LF ang. fiske 2 §, I 53.
- Plan**, se **Detaljplan**, **Generalplan**, **Kommunöversikt**, **Regleringsplan**, **Räddningsplan**, **Stadsplan**, **Vägplan**.
- Plantmaterial**, LL om tillämpning av L om plantmaterial, I 28; LF om tillämpning av riksförfattningar om plantmaterial, I 29.
- Plenum**, lagtingets sammanträde, LO 33 och 34 §§, B 1; AO 10 kap., B 2; plenum som ej är offentligt, LO 46 §, B 1 och AO 62 §, B 2.
- Polisens befogenheter**, LL om Ålands polismyndighet 5a §, D 12; RPF om polisförvaltningen 5 §, D 16; LL om tillämpning av polisL, G 1; OrdningsL 19-22 §§, G 2; LL om tobak och relaterade produkter 5 §, L 22; VägtrafikL 7 kap., N 11; LL om tillämpning av riksförfattningar om transport av farliga ämnen 3 §, N 20; KörkortL 3, 5 och 6 kap., N 22.
- Polisens register**, LL om tillämpning av riksförfattningar om dataskydd, D 14; LL om tillämpning av L om offentlighet i myndigheternas verksamhet hos Ålands polismyndighet, D 15.
- Polisförvaltning**, LL om Ålands polismyndighet, D 12; RPF om polisförvaltningen, D 16.
- Polismyndighet**, LL och LF om Ålands polismyndighet, D 12 och D 13.
- Post**, LL om ombildande av Posten Åland till aktiebolag, D 17; LL om posttjänster, J 6 och J 7.
- Prehospital akutsjukvård**, LL om hälso- och sjukvård 44 §, L 1; LF om prehospital akutsjukvård, L 3. Se även **Akutsjukvård**.
- Presidenten**, se **Republiken president**.
- Presidium**, lagtingets, AO 3, 5, 11, 13, 61 §§, B 2; kommunfullmäktiges, KommunalL 40 §, E 1.
- Prisindex för den kommunala basservicen**, LL om landskapsandelar till kommunerna 15, 16 och 19 §§, E 6.
- Privat barnomsorg**, LL om tillämpning av L om privat socialservice, M 3; LL om barnomsorg och grundskola del II 6 kap., O 1.
- Privat institution**, vars verksamhet övertas av kommun eller kommunförbund, LL om reglering av personalens ställning vid privat institution, då institutionens verksamhet övertages av kommun eller kommunalförbund, E 15.
- Privata säkerhetstjänster**, LL om tillämpning av L om privata säkerhetstjänster, G 5.
- Producentansvar**, LL om tillämpning av rikets avfallslag, K 25; LF om producentansvar, K 27.
- Produktionsdjurs bokföring**, DjurskyddsL 6c §, L 24.
- Produktplacering**, LL om radio- och televisionsverksamhet 2 § 7 p. och 23 §, N 1.
- Program**, i radio- och televisionssändning, LL om radio- och televisionsverksamhet, N 1.
- Programnämnd**, LL om radio- och televisionsverksamhet 7 kap., N 1.
- Prövningsnämnd vid Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet**, LL om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet 9-12 och 18 §§, D 8.
- Psykisk hälsa**, arbetet med psykisk hälsa, LL om hälso- och sjukvård 26, 29, 30, 35 och 40 §§, L 1.
- Pulsning**, vid fiske, LL om fiske 16 §, I 52.
- Pyrotekniska artiklar**, LL om tillämpning av L om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven, J 12; LF om tillämpning av riksförfattningar om pyrotekniska artiklar, J 13; LL om tillämpning av L om anmälda organ för vissa produktgrupper, J 10.
- Påföljdseftergift**, TrafikbrottsL 25 §, N 19.
- Pälsdjursfarmning**, DjurskyddsF 15 §, L 25; DjurtransportF 28 §, L 27; LF om slakt och avlivning av djur 4 kap., L 28.

R

- Radio**, LL om radio- och televisionsverksamhet, N 1; LL om medieavgift, F 6.
- Rattfylleri**, TrafikbrottsL, N 19; KörkortL 11 §, 38 § 4 mom., 41 § 1 mom. 1 och 2 p., 43 § 1 mom. 2 p. och 2 mom. 3 p., 44 § samt 7 kap., N 22; LL om trafikskolor 4 § 1 mom. 5 p., N 23; LF om förarutbildning 5 kap., N 24; LF om medicinska krav för innehav av körkort 13 kap., N 26. Se även **Sjöfylleri**.
- Rederi**, beskattning, LL om kommunalbeskattningen av rederibolag och redare, F 14.
- Redovisningsbyrå**, LF om landskapsregerings allmänna förvaltning 5 och 6 §§, D 5.
- Regeringskansliet**, LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 3 § och 3a §, D 4; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 2-4 §§, D 5.
- Regeringsprogram**, LO 24, 25 §§, B 1; AO 35 §, B 2.
- Regionkommitte**, Europeiska gemenskapens, Sjl 59e §, A 1.
- Register**, se **Personuppgifter**, **Fiskeripolitik**, **Fornminnesregister**, **Kontrollregister**, **Körkortsregister**, **Polisens register**.

Registrering av fordon, LL om Fordonsmyndigheten, D 19; LL om besiktning och registrering av fordon, N 35; TrafikbrottsL 17, 18 och 22 §§, N 19.

Regleringsplan, LL om allmänna vägar 30, 35, 50, 51, 108 och 115 §§, N 7.

Rehabilitering, medicinsk, LL om hälso- och sjukvård 37 samt 40-42 §§, L 1.

Reklam, LL om valfinansiering 4 § 5 mom., 5 § 1 mom. 5 p. och 6 § 1 mom. 2 p., B 5; LL om tillämpning av L om jämställdhet mellan kvinnor och män 6 §, C 16; OrdningsL 6 §, 16 § 1 mom. 4 p. och 19 §, G 2; LL ang. penninginsamlingar 6 §, G 11; LL om naturvård 25 §, K 38; LL om tillämpning av alkohollagen 3a §, L 20; LL om tobak och relaterade produkter 3 § och 13 § 2 mom., L 22; LL om radio- och televisionsverksamhet 2 § och 3 kap., N 1; LL om allmänna vägar 60 §, N 7.

Remiss, i lagtinget, LO 31 och 32 §§, B 1; AO 12 § 3 mom., 17, 34, och 48 §§ samt 71 § 5 mom., B 2; vid beredning och behandling av kommunala ärenden, KommunalL 24 och 46 §§, E 1.

Renhållning, LL om tillämpning av rikets avfallslag, K 25; LF om avfall, K 26; LF om producentansvar, K 27; LL och LF om mottagning i hamn av avfall från fartyg, K 29 och K 30.

Reparationsuppmaning, PBL 89 § 3 mom., H 1. Se även **Byggnadsuppmaning**.

Replik, i Ålands lagting, AO 39, 40, 70 §, B 2.

Republikens president, Sjl 14, 15, 19, 20, 32-34, 52, 53, 55, 56 och 68 §§, A 1; LL om Ålands författningssamling 5 §, A 13; LO 16 § och 28 § 2 mom., B 1; AO, 1, 6, 49 och 82 §§, B 2.

Resandavgift, LL om resandavgift, F 5.

Resebyrårårelse, LL om resebyråverksamhet, J 3.

Resekostnader, avdrag vid beskattning, Kommunal-skattel 9 § 6 och 7 mom., 10 § och 18 § 3 mom., F 7.

Reservationsanslag, LL om landskapets finansförvaltning 10 och 21 §§, D 29.

Revision, av kommunal verksamhet, KommunalL 11 kap., E 1. Se även **Landskapsrevisionen**.

Rikets förvaltningsbehörighet, se **Förvaltningsbehörighet**.

Rikets lagstiftningsbehörighet, se **Lagstiftningsbehörighet**.

Riksdagsmannaval, Sjl 68 §, A 1.

Ryggradslösa djur, fridlysta, LF om naturvård 3 §, K 39.

Rivningsanmälan, PBL 69 §, H 1.

Rådjur, JaktL 7 kap., K 41.

Räddningschef, RäddningsL 8, 31, 32 och 58 §§, G 13.

Räddningsdelegation, RäddningsL 5 och 6 §§, G 13; RäddningsF 2 kap., G 14; LL om bekämpande av oljeskador 4 §, K 24.

Räddningsledare, RäddningsL 58-60, 62, 82, och 91 §§, G 13.

Räddningsplan, RäddningsL 14 §, G 13; RäddningsF 9 och 10 §§, G 14; LF om externa räddningsplaner, G 15.

Räddningsverksamhet, RäddningsL, G 13.

Ränta, vid försummelse att betala skatt, Landskaps-skattel 9a §, F 1; LL om tillämpning av L om skattetillägg och förseningsränta, F 26.

Räntestöd, LL om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti, D 28; LL och LF om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion, E 11 och E 12; LL om räntestödkrediter till kommuner för främjande av företagsverksamheten, E 13; LL om bostadsproduktion, H 10; LL om finansiering av landsbygdsnärningar, I 1. Se även LL om återkrävande av stöd ur landskapets medel, J 40.

Räntestödslån, LL om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti, D 28; LL om räntestödslån vid skördekadorna, I 19; LL om tillämpning av vissa riksförfattningar angående stöd vid förvärv av bostad, H 11; LL om återkrävande av stöd ur landskapets medel, J 40.

Rättelse, av fel i beslut, FörvaltningsL 41 och 44 §§ samt 8 kap., C 1.

Rättskipning, Sjl 35 §, A 1; förvaltningsrättskipning, Sjl 25-26 §§, A 1.

Röstkort, ValL 19 §, B 3.

Röstningsområde, ValL 4 §, B 3.

Rösträkning, ValL 98 §, B 3.

Rösträtt, Sjl 9, 13 och 67 §§, A 1; LO 6 §, B 1; KommunalL 30 och 30a §§, E 1; LL om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt, E 2.

Rösträttsregister, ValL 3 kap., B 3; RPF om skötseln av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande kommunala folkomröstningar, B 4.

S

Samfund, beskattning av, Kommunal-skattel 5 § och 5 kap., F 7; LL om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen, F 13; LL om kommunalbeskattning av rederibolag och redare, F 14; LL om kommunalbeskattning av samfund i anslutning till tonnagebeskattning, F 15; LL om bostadshusreservering vid kommunalbeskattningen, F 18; om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för allmännyttiga samfund som bedriver samhälleligt betydelsefull verksamhet, F 19; LL om tilläggsavdrag för forsknings- och utvecklingsverksamhet under skatteåren 2021-2027, F 20; LL om tilläggsavdrag baserade på utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet, F 21; LL om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om beskattningsförfarande 5 §, F 22.

- Samfällt område**, LF om jordförvärvstillstånd 4 § 2 mom. 2-4 p., A 5; LL om fiske 3 och 43-56 §§, I 52; LF ang. fiske 8 17 §§, I 53; VattenL 2 kap. 4 §, 10 kap. 8 §, 11 kap. 5 § och 13 kap. 18 §, K 18; JaktL 7 §, 23 § 2 mom. och 65 § 2 mom., K 41; LL om enskilda vägar 2 § 2 mom., 9 § 4 mom., 41 § 6 mom., 44 § 1 mom. och 101 §, N 10; LL om fornminnen 6 § 2 mom., O 28.
- Samlingslokal**, RäddningsF 27 §, G 14; PBL 72a §, H 1.
- Sammankomst**, LL om tillämpning av L om sammankomster, G 4; RäddningsL 29 §, G 13; RäddningsF 8 kap., G 14; LL om tobak och relaterade produkter 4 § 5 p., L 22.
- Sammanträdes offentlighet**, Ålands lagting, LO 46 §, B 1; AO 60 och 62 §§, B 2; Ålands landskapsregering, LL om Ålands landskapsregering 18 §, D 1; kommunala organ, KommunalL 27 och 90 §§, E 1.
- Samrådsdelegation**, för samråd om polisförvaltningen, RPF om polisförvaltningen i landskapet Åland 11 §, D 16; för beredskapsärenden, RPF om skötseln av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden, G 12; för Mariehamns flygplats, RPF om en samrådsdelegation för Mariehamns flygplats, N 39.
- Samverkansavtal**, LL om hälso- och sjukvård 19a §, L 1; LL om socialvård 69 §, M 1; LF om samverkansavtal inom socialvård och hälso- och sjukvård, M 9.
- Saxar**, JaktL 47 § 1 mom. 12 p., K 41.
- Sekretessbelagda myndighetshandlingar**, Sjl 60a §, A 1; LO 44 och 62 §§, B 1; AO 45 § 5 mom., B 2; LL om landskapsrevisionen 14 §, B 9; OffentlighetsL 3 och 12 §§, 5 kap. samt 28 §, C 4; StatistikL 7 och 18-23 §§, C 12; LL om tillämpning av rikslagar om offentlig upphandling 7 §, C 13.
- Semester**, LL om arvode för medlem av Ålands landskapsregering 2 §, D 3; LL om Ålands polismyndighet 5c §, D 12; LL om tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän, D 33; LL om rättsställningen för landskapstjänsteman som anställs vid nordisk institution 2 §, D 35; LL om reglering av personalens ställning vid privat institution då institutions verksamhet övertages av kommun eller kommunalförbund 6 §, E 15; LL om läroavtalsutbildning 16 §, O 10; LF om läroavtalsutbildning 2 § 2 mom. 6 p., O 11.
- Serviceboende**, LL om socialvård 21 §, M 1.
- Servicesedel**, LL om hälso- och sjukvård 46 §, L 1; LL om tillämpning av L om servicesedlar inom social- och hälsovården, M 11.
- Serviceskyldighet**, vid myndigheter, FörvaltningsL 5 §, C 1.
- Servitut**, PBL 53 och 62 §§ samt 15 kap., H 1; PBF 30 och 31 §§, H 2, LL om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter, H 14.
- Sexköp**, på allmän plats, OrdningsL 7 § 1 mom., G 2.
- Sigill**, LL ang. sigill för självstyrelsemyndigheterna m.fl, A 15.
- Sjukdomskostnader**, avdrag vid beskattning, KommunalL 18 §, F 7.
- Sjukpensionär**, LL om tillämpning i av L om främjande av sjukpensionärens återgång i arbete, D 40.
- Sjuktransport**, RäddningsL 83 § 3 mom., G 13; RPF om gränsbevakningsväsendets uppgifter 5 § 3 mom., G 17; LF om prehospitat akutsjukvård, L 3; LF om färjor 12 §, N 8; VägtrafikL 43 § 4 mom., N 11.
- Sjukvårdsförvaltningen**, LL om hälso- och sjukvård, L 1; RPF om vissa förvaltningsuppgifter inom hälso- och sjukvården i landskapet Åland, L 5.
- Självstyrelsedagen**, LL om Ålands självstyrelsedag, A 9.
- Självstyrelsens finansiering**, se **Landskapets ekonomi**, **Landskapsskatt**.
- Självstyrelsepolitiska nämnden**, LO 19, 21, 28, 31, 59, 60 och 62 §§; B 1; AO 4 och 8 kap. samt 29, 34, 36, 48, 52, 56, 91 och 104 §§, B 2.
- Sjöarbetsinkomst**, KommunalL 8, 13 och 16 §§, F 7.
- Sjöfartsutbildning**, utvärdering av, RPF om utvärdering och godkännande av sjöfartsutbildning, O 8.
- Sjöfylleri**, LL om vattenfarkoster 18 §, N 36.
- Sjömanskola**, numera en del av Ålands gymnasium, se LL om gymnasieutbildning, O 3.
- Sjösäkerhetscentrum**, se **Ålands sjösäkerhetscentrum**.
- Sjötrafikbrott**, LL om vattenfarkoster 19 §, N 36.
- Sjötrafikförseelse**, LL om vattenfarkoster 19 och 20 §§, N 36.
- Skadestånd vid olycksfall**, LL ang. innehavares av tjänst eller befattning i landskapet Åland rätt till skadestånd vid olycksfall, D 36.
- Skatt**, se **Kommunalskatt**, **Landskapsskatt**.
- Skattebedrägeri**, LL om tillämpning av 29 kap. strafflagen (StraffL 29 kap. 1-3 och 10 §§), F 29.
- Skattegottgörelse**, Sjl 49 och 56 §§, A 1.
- Skattekomplettering**, LL om landskapsandelar till kommunerna 6 kap., E 6.
- Skattelättnader**, LL om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för skatteåren 2020-2025, F 9; LL om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för allmännyttiga samfund som bedriver samhälleligt betydelsefull verksamhet, F 19.
- Skattetillägg**, Landskapsskattel 9a §, F 1; LL om tillämpning av L om skattetillägg och förseningsränta, F 26.
- Skeppevrak**, LL om skydd av det maritima kulturarvet, O 30.

- Skiftesnämnd**, LL om stängselskyldighet 68 §§, I 17.
- Skiljande från tjänsteutövning**, som landskapstjänsteman, TjänstemannaL 10 kap., D 31.
- Skiljande från uppdrag**, som lagtingsledamot, LO 10 §, B 1; som medlem av styrelsen för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, LL om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet 3 §, D 8; som medlem av styrelsen för Ålands polismyndighet, LL om Ålands polismyndighet 1a §, D 12; som medlem av direktionen för Ålands statistik- och utredningsbyrå, LL om Ålands statistik- och utredningsbyrå 2 §, D 23; som kommunalt förtroendevald, Kommunall 20 §, E 1; som medlem av programnämnden, LL om radio- och televisionsverksamhet 38 §, N 1; som medlem av styrelsen för Ålands gymnasium, LL om gymnasieutbildning 54 § och 64 § 12 p., O 3; som medlem i styrelsen för Högskolan på Åland, LL om Högskolan på Åland 7 §, O 17; som medlem för styrelsen för Ålands sjösäkerhetscentrum, LL för Ålands sjösäkerhetscentrum 4 §, O 24.
- Skinn**, JaktL 52 § och 68 § 3 mom., K 41.
- Skjutvapen**, OrdningsL 3 och 5 kap., G 2; JaktL 12, 19, 43, 47, 48, 50 och 54 §§, K 41; JaktF 2 kap., K 42.
- Skog**, LL om Ålands skogsvårdsförening, I 45; LL och LF om skogsvård, I 46 och I 47; LL och LF om stöd för hållbart skogsbruk, I 48 och I 49.
- Skogsarbetaravdrag**, motorsågs- och skogsarbetaravdrag från förvärvsinkomsten, KommunalskatteL 12 §, F 7.
- Skogsbrand**, RäddningsL 31, 32 och 73 §§, G 13; RäddningsF 31 §, G 14.
- Skogsbruk**, LL och LF om stöd för hållbart skogsbruk, I 48 och I 49; LL om tillämpning av riks författningar om skogsodlingsmaterial 3 §, I 51; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 14 § 1 mom. 4 p., D 5; KommunalskatteL 9 § 1 mom. 7 p., F 7; LL om kommunalskatt för gårdsbruk, F 10. Se även **Skogsvård**.
- Skogsbruksbyrån**, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 14 och 16 §§, D 5.
- Skogsvård**, LL och LF om skogsvård, I 46 och I 47. Se även **Skogsbruk**.
- Skogsvårdsavgift**, LL om Ålands skogsvårdsförening 9 §, I 45.
- Skolhälsovård**, LL om hälso- och sjukvård 29 §, L 1; LF om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga., L 4.
- Skolmåltid**, LL om barnomsorg och grundskola del III 63 §, O 1; LL om gymnasieutbildning 41 §, O 3.
- Skolskjuts**, LL om barnomsorg och grundskola del III 66 §, O 1; LF om studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå, O 5; LF om skolskjutsning, N 13.
- Skriftlig fråga**, i lagtinget, LO 38 §, B 1; AO 41 §, B 2.
- Skriftväxlingspråk**, Sjl 38 §, A 1.
- Skrotfordon**, LF om producentansvar, K 27.
- Skrotningsavgift**, LL om besiktning och registrering av fordon 46 §, N 35.
- Skyddshem**, LL om skyddshem, M 25; LF om skyddshemspersonal, M 26.
- Skyddshjälm**, vid färd med motorcykel eller moped, VägtrafikL 67, 68, 92 och 109 §§, N 11.
- Skyddsområde för fornlämningar**, LL om fornminnen 4-9 §§, O 28.
- Skördeskador**, LL om ersättande av skördeskador, I 18; LL om räntestödslån vid skördeskador, I 19.
- Slakt**, DjurskyddsL 4 kap., L 24; LF om slakt och avlivning av djur, L 28.
- Slaktkycklingar**, DjurskyddsL 6b §, L 24; LF om skydd av slaktkycklingar, L 29.
- Släpvagn**, LF om vägmärken 16 § F6 och 25 §, N 12; Körkortsl 4-6, 15, 19, 20, 23 och 26 §§, N 22; LL om besiktning och registrering av fordon 2, 6-8, 10-12, 14, 20, 29, 32, 41 och 42 §§, N 35.
- Smitning**, TrafikbrottsL 8 §, N 19; Körkortslag 38 § 4 mom. samt 41 och 43 §§, N 22.
- Snara**, JaktL 47 §, K 41.
- Snus**, LL om tobak och relaterade produkter 2a §, L 22.
- Social- och hälsovårdsutbildning**, LF om gymnasieutbildning bilaga 1, O 4; F om social- och hälsovårdsutbildning i landskapet Åland, O 7; LF om Högskolan på Åland 3 §, O 18.
- Social- och miljöavdelningen**, LL om Ålands landskapsregeringens allmänna förvaltning 3 och 4 §§, D 4; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 8-9 §§, D 5.
- Socialarbetare**, LL om yrkesutbildade personer inom socialvården, M 5.
- Socialvård**, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 8 § 1 mom. 2 p., D 5; LL om Ålands Ombudsmannamyndighet 5 §, D 20; LL om planering av socialvården E 7; LL om en kommunalt samordnad socialtjänst, E 8; LL om klientavgifter inom socialvården, F 28; LL om hälso- och sjukvård 1 § 2 mom. 6 p., 19 §, 28 § 3 mom., 33 § 4 mom., 35 § 3 mom. och 40 § 3 mom., L 1; LL om socialvård, M 1; LL och LF om tillämpning av riks författningar om socialvård, M 2 och M 3; LL om socialvårdens förvaltning och tillsyn, M 4; LL om tillämpning av L om privat socialservice, M 10; LL om tillämpning av L om servicesedlar inom social- och hälsovården, M 11.
- Socialvårdsbyrå**, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 8 § 1 mom. 2 p., D 5.
- Sotning**, RäddningsL 2 § 14 p. och 28 § samt 8 kap., G 13; RäddningsF 11 § 6 p. och 6 kap., G 14.

- Specialbarnomsorg i daghemsverksamhet**, LL om barnomsorg och grundskola del II 5, 18 och 40 §§, O 1.
- Specialomsorger**, LL om tillämpning av L ang. specialomsorger om utvecklingsstörda, M 32; LF om tillämpning av F ang. specialomsorger om utvecklingsstörda, M 33; LF om personal inom specialomsorger om utvecklingsstörda, M 34.
- Specialundervisning**, LL om gymnasieutbildning 14 §, O 3.
- Spelautomater**, LL om lotterier, G 7; LF om lotterier, G 8; LL om förströelseautomater, G 10.
- Sponsring**, LL om radio- och televisionsverksamhet 2 § 11 p. och 22 §, N 1.
- Språkkunskap**, krav för statsanställda i landskapet, Sjl 42 §, A 1; krav för tjänstemän i kommunerna, KommunalL 60 §, E 1.
- Språkskydd**, Sjl 7 § 2 mom. 3 p. och 6 kap., A 1; LO 1 §, B 1. Ang. den historiska bakgrunden till språkskyddet, se avsnittet Lagar och avtal som utgjort grund för självstyrelsen.
- Sprängämnen**, LL om fiske 15 § och 80 § 1 mom. 7 p., 1 52. Se även **Explosionsfarliga ämnen**.
- Spörsmål**, i lagtinget: LO 37 §, B 1; AO 42 §, B 2.
- Stadsfullmäktige**, KommunalL 6 §, E 1.
- Stadsplan**, PBL 24 §, H 1. Se även **Detaljplan**.
- Stadsstyrelse**, KommunalL 6 §, E 1.
- Stannande av fordon**, VägtrafikL 36, 37 och 41 §§, N 11.
- Statens egendom**, i landskapet, Sjl 61, 78 och 79 §§, A 1; F om statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland, sid. 1212.
- Statens säkerhet**, Sjl 19 § 2 mom. samt 27 § 34 och 35 p., A 1.
- Statistik**, StatistikL, C 12; LL om Ålands statistik- och utredningsbyrå, D 23.
- Statlig näringsverksamhet**, Sjl 65 §, A 1.
- Statsanställda**, Sjl 30 § 1 p., 42 och 64 §§ samt 65 § 2 mom., A 1.
- Statusrapport om mark och grundvatten**, MiljöskyddsL 26a, 26m och 26n §§, K 1; MiljöskyddsF 6a §, K 2.
- Stipendium**, LL om stöd för litterär verksamhet, O 37.
- Straffansvar för juridiska personer**, LL om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor 7 § 3 mom., J 18, MiljöskyddsL 40a §, K 1; VattenL 9 kap. 4a §, K 18; LL om bekämpande av oljeskador 17 §, K 24; LL om naturvård 41 § 2 mom., K 38; LL om tillämpning av riksförfattningar om kemikalier 5 § 1 mom. 4 p., L 18; DjurskyddsL 59c §, L 24.
- Strejk**, LL om tjänstekollektivavtal 3 kap., D 37.
- Studentexamen**, LL om gymnasieutbildning 25, 28, 29 och 30 §§, O 3; RPF om ordnandet av studentexamen, O 6.
- Studerandehälsovård**, LL om hälso- och sjukvård 30 §, L 1; LF om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga., L 4.
- Studieavdrag**, KommunalL 21 §, F 7.
- Studiecirkel**, LL om landskapsbidrag för bildningsförbund, O 38.
- Studieledighet**, LL om studieledighet, O 27.
- Studielån**, LL om studiestöd 5 kap. samt 17, 18, 38 och 40 §§, O 25. Se även **Studiestöd**.
- Studiepenning**, LL om studiestöd 7-10, 22, 27 och 40 §§, O 25; KommunalL 21 §, F 7; LL om hemvårdsstöd 21 § 7 p., M 23. Se även **Studiestöd**.
- Studiesociala förmåner**, LF om studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå, O 5; LL om läroavtalsutbildning 20 §, O 10.
- Studiestöd**, LL om studiestöd, O 25; LF om maximitiden för studiestöd för högre högskoleexamen och grunderna för förlängning av maximitiden, O 26; LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservice-myndighet, D 10.
- Subventionsbedrägeri**, LL om tillämpning av 29 kap. strafflagen (StraffL 29 kap. 5, 6 och 10 §§), F 29.
- Styrelsen för landskapets fastighetsverk**, LL om landskapets fastighetsverk 7, 8 och 10 §§, D 25.
- Styrelsen för Ålands energimyndighet**, LL om Ålands energimyndighet 7-9 §§, D 24.
- Styrelsen för Ålands gymnasium**, LL om gymnasieutbildning 51 och 54-56 §§, O 3.
- Styrelsen för Ålands hälso- och sjukvård**, LL om hälso- och sjukvård 3-5 §§, L 1.
- Styrelsen för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet**, LL om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet 2 kap., D 8.
- Styrelsen för Ålands polismyndighet**, LL om Ålands polismyndighet 1a, 1b och 1c §§, D 12.
- Stängselskyldighet**, LL om stängselskyldighet, I 17.
- Stödundervisning**, LL om barnomsorg och grundskola del III 5 kap., O 1; LL om gymnasieutbildning 14 §, O 3.
- Stöd ur landskapets medel**, se **Landskapsandel**, **Näringsstöd**, **Understöd**.
- Störande av allmän ordning och äventyrande av säkerheten**, OrdningsL 2 och 5 kap., G 2.
- Svenska språket**, se **Språkskydd**.
- Syn**, förrättning, FörvaltningsL 33 §, C 1; PBL 73, 80 och 84 §§, H 1; PBF 1, 24, 25 och 27-29 §§, H 2; LL om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter 13 § 1 mom. 5 p. samt 50-54 och 80 §§, H 14; LL om stängselskyldighet 14 §, I 17; LL om bekämpning av flyghavre 8 §, I 20; LL om skogsvård 20 och 21 §§, I 46; LL om fiske 6 §, I 52; LL om naturvård 45 §, K 38; LL om kommunalvägar 13 och 23 §§, N 9; LL om enskilda vägar 60 §, N 10.

- Sysselsättning**, LL om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, M 36.
- Sysselsättningsfrämjande utbildning**, LL om sysselsättningsfrämjande utbildning, M 38.
- Sysselsättningsstöd**, LL om arbetsmarknadspolitisk verksamhet 8-14 kap., M 36.
- Systemansvar**, LL om tillämpning av rikslagstiftning om elmarknaden, J 28; LF om tillämpning av riksförfattningar om elmarknaden, J 29.
- Säkerhetstjänster**, se **Privata säkerhetstjänster**.
- Sålskyddsområde**, JaktL 26 §, K 41.
- Sändare**, LL om radio- och televisionsverksamhet 2 § 12 p. och 42 §, N 1.
- Sändningsförbud**, LL om radio- och televisionsverksamhet 2 § 13 p. samt 40 och 42 §§, N 1.
- Särskilda bidrag**, till landskapet av statsmedel, SjL 51 §, A 1.
- T**
- Talman**, lagtingets, SjL 15 och 52-55 §§, A 1; LO 17 och 19 §§, B 1; AO 1, 10 och 11 §§, B 2.
- Talmanskonferens**, LO 18 §, B 1; AO 12 §, B 2.
- Tandvård**, LL om hälso- och sjukvård 39 §, L 1; LF om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga, L 4.
- Taxa**, för yrkesmässig trafik, LL om yrkesmässig trafik 21a §, N 28.
- Televisionsmottagare**, LL om radio- och televisionsverksamhet 2 § 6 p., 5 och 6 kap. samt 41 §, N 1; LL om medieavgift, F 6
- Televisionssändning**, LL om radio- och televisionsverksamhet 2 § 14 p. 2 och 3 kap. samt 40 och 42 §§, N 1.
- Televisionsverksamhet**, LL om radio- och televisionsverksamhet, N 1.
- Territorialvatten**, SjL 2 §, A 1; L om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland, A 6.
- Terrorism**, RPF om skötseln av uppgifter enligt L om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism, D 26.
- Tillbyggnad**, PBL 2, 66 och 72 §§, H 1; LL om bostadsproduktion, H 10.
- Tillfällig tjänsteman**, hos landskapet, TjänstemannaL 12 kap., D 31.
- Tillnyktringsstation**, LL om behandling av berusade, G 3.
- Tillträde till byggnad**, säkerställande av tillträde till byggnad, OrdningsL 8 § och 16 § 1 mom. 8 p., G 2.
- Tillvaratagna djur**, DjurskyddsL 16 §, L 24.
- Tilläggsbudget**, LO 52 §, B 1; AO 20 §, B 2; LL om landskapets finansförvaltning 7 § 1 mom. och 14 §, D 29.
- Tjuvfiske**, LL om fiske 6 kap., I 52.
- Tjänstebostad**, TjänstemannaL 20 och 21 §§, D 31; LL om tjänstekollektivavtal 2 § 2 mom. 2 p. och 18 §, D 37.
- Tjänstedelegation**, landskapets, TjänstemannaL 4a, 29, 40 och 49 §§, D 31.
- Tjänstekollektivavtal**, för landskapets och kommunernas tjänstemän, LL om tjänstekollektivavtal, D 37; godkännande för lagtingets del, LO 43 §, B 1; AO 21 §, B 2.
- Tjänsteman**, TjänstemannaL, D 31; Kommunall 9 kap., E 1; LL om tillämpning av lagstiftning om kommunala tjänstemän, E 5.
- Tjänstemannaläroavtal**, LL om gymnasieutbildning 11 § 2 mom., O 3; LL om läroavtalsutbildning 2 § 3 p. och 5a kap., O 10.
- Tjänstledighet**, TjänstemannaL 6 kap. och 38 § 4 mom., D 31; LL om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen, D 34.
- Tobaksförsäljning**, LL och LF om tobak och relaterade produkter, L 22 och L 23.
- Tobaksprodukt**, LL om tobak och relaterade produkter, L 22. Se även **Snus**.
- Tobaksreklam**, LL om tobak och relaterade produkter 3 §, L 22.
- Tobaksrökning**, LL om tobak och relaterade produkter, 4, 4a-4d och 5 §§, L 22.
- Tolk**, FörvaltningsL 23 §, C 1.
- Tolkning för personer med handikapp**, LL om tillämpning av L om tolkningstjänst för handikappade personer, M 30; RPF om skötseln av förvaltningsuppgifter som rör tolkningstjänst för handikappade personer, M 31.
- Tomt**, PBL 2, 7, 8, 55 och 64 §§ samt 7 kap., H 1; PBF 4 kap. samt 18, 20 och 22 §§, H 2.
- Tonnage**, LL om kommunalbeskattning av samfund i anslutning till tonnagebeskattningen, F 15.
- Trafik**, se **Fritidsbåt**, **Luftrafik**.
- Trafikbrott**, TrafikbrottsL, N 19.
- Trafikförsäkring**, LL om besiktning och registrering av fordon 9, 21 och 39 §§, N 35.
- Trafikolycka**, VägtrafikL 55, 56 och 61 §§, N 11; TrafikbrottsL 8 §, N 19.
- Trafiktillstånd**, LL och LF om yrkesmässig trafik, N 28 och N 29.
- Trafikövervakning**, LL ang. tillämpning av L om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen, N 18.
- Trakteringsverksamhet**, LL om inkvarterings- och trakteringsverksamhet, J 2.
- Traktor**, LL om besiktning och registrering av fordon 10, 12, 20 och 32 §§, N 35.
- Transport**, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 18 § 1 mom. 2 p., D 5; LL om

tillämpning av L om främjande av biodrivmedel för transport, K 7. Se även **Förtur på färja, Djurtransporter, Sjuktransport.**

Transport av farliga ämnen, LL och LF om tillämpning av riksförfattningar om transport av farliga ämnen, N 20 och N 21.

Trädgårdsodling, LF om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, I 2.

Turism, LL om räntestöds krediter till kommuner för främjande av företagsverksamheten I §, E 13; LL om resandeavgift 6 §, F 5; LL om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning, K 31; LF om prehospitalet akutsjukvård 4 § 2 mom., L 3; LL om besiktning och registrering av fordon 41 § 2 mom., N 35; LF om gymnasieutbildning 6 § 3 mom., O 4.

Tv-avgift, se **Medieavgift.**

Tvångsutförande, OrdningsL 19 §, G 2; RäddningsL 85 §, G 13.

Tvärvillkor, LF om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets skötsel av tvärvillkorskontrollen, I 12; MiljöskyddsL 27a §, K 1; RPF om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som rör kontroll av identifiering och registrering av djur 3 §, L 20.

Täktverksamhet, LL om naturvård 6 kap, K 38.

Tätort, OrdningsL 2, 4 och 14 §§, G 2; RäddningsL 31 §, G 13; VattenF bilaga 1, K 19; LF om vägmärken 8 och 19 §§, N 12.

Tävling, DjurskyddsL 21 §, L 24; IdrottsL 22 § 1 mom., O 41. Se även **Djurtävling, Hastighetstävling.**

U

Underhållsstöd, LL om tillämpning i landskapet Åland av L om underhållsstöd, M 18; RPF om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller underhållsstöd, M 19.

Underskottsgottgörelse vid kommunalbeskattningen, Kommunalskattel 28 §, F 7.

Understöd, från landskapet, LL om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti, D 28; LL om landskapsunderstöd för främjande av näringar i kommunerna, E 14; LL om understöd för vatten- och avloppsprojekt, E 18; NäringsstödsL, J 30.

Undervisningspråk, Sjl 40 §, A 1; LL om barnomsorg och grundskola del I 6 §, O 1; LL om gymnasieutbildning 7 §, O 3; LL om läroavtalsutbildning 6 §, O 10; LL om Ålands folkhögskola 12 §, O 15; LL om Ålands musikinstitut 10 §, O 16; LL om Högskolan på Åland 18 §, O 17.

Ungdomsarbete, LL om ungdomsarbete, O 40.

Ungdomsforskning, LL om ungdomsarbete 24 §, O 40.

Uppbörd, av skatt, LL om tillämpningen av rikslagstiftningen om uppbörd och redovisning av kommunalskatt, F 23.

Upphandling, LL ang. tillämpning av rikslagar om offentlig upphandling, C 13; ÅLRB gällande vissa upphandlingar, C 14; LL om Ålands ombudsmannamyndighet 7a §, D 20.

Uplösning av lagtinget, LO 8 §, B 1; AO 2 kap., B 2.

Uppsägning av landskapstjänstemans tjänsteförhållande, TjänstemannaL 7 kap, D 31.

Urinerig, på allmän plats, OrdningsL 7 § 2 mom., G 2.

Urminnes hävd, LL om fiske 4 §, I 52.

Ursprungsraser, LL om finansiering av landsbygdsnäringar 6 § 4 mom. samt 7 § 1 och 4 mom. I 1; LF om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar 31-34 §§, I 2; LF om verkställighet av ersättningar för djurens välbefinnande och uppfödning av ursprungsraser, I 4.

Utbildningsbyrån, LF om landskapsregerings allmänna förvaltning 10 § 1 mom. 2 p., D 5.

Utbildnings- och kulturavdelningen, LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 3 och 4 §§, D 4; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning. 10-13 §§, D 5.

Utgiftsrest, vid beskattning, LL om kommunalskatt för gårdsbruk 7 §, F 9.

Utkomstskydd, LL om tillämpning av L om utkomstskydd för arbetslösa, M 40; LF om tillämpning av riksförfattningar om utkomstskydd för arbetslösa, M 41; RPF om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt L om utkomstskydd för arbetslösa, M 43.

Utkomststöd, LL om tillämpning av L om utkomststöd, M 44.

Utläning, Sjl 27 § 9 p. och 30 § 7 p., A 1; LL om rätt att utöva näring 4 §, J 1; LL om hemvårdsstöd 6 § 3 mom. 1 p., M 23; LL om arbetsmarknadspolitisk verksamhet 19 §, M 36; LL om främjande av integration, M 45; LF om inledande kartläggning, M 46; RPF om skötseln av vissa uppgifter som i stöd av utlänningslagen föreskrivs för arbets- och näringsbyråerna, M 47; LL om tillämpning av L om fonderna inom området för inrikes frågor under programperioden 2021–2027, M 48; RPF om skötseln av förvaltningsuppgifter som gäller programmen för fonderna inom området för inrikes frågor, M 49.

Utplantering, av fiskslag eller kräftor, LL om fiske 25 och 40 §§, I 52.

Utredningsskyldighet, för myndigheter, FörvaltningsL 26 §, C 1.

Utryckningsfordon, LF om färjor 5 § 2 mom. och 12 §, N 8; VägtrafikL 12, 78, 86 och 107 §§, N 11.

Utskott, fullmäktiges, KommunalL 45 §, E 1. Se även **Lagtingets utskott**.

Utsläppshandel, LL om tillämpning av riksförfattningar om utsläppshandel, K 8; RPF om skötseln av vissa förvaltningsuppgifter som rör handel med utsläppsrättigheter avseende växthusgaser, K 9.

Utställning, LL ang. landskapsgaranti för kulturella utställningar, O 39.

Utsäde, LL om tillämpning av utsädeslagen, I 33; LF om tillämpning av vissa riksförfattningar om utsäde, I 34; ÅLRB om tillämpning av vissa riksförfattningar om handel med utsäde, I 35; RPF om skötseln av vissa förvaltningsuppgifter som gäller utsäde och plantmaterial; LL om produktion av genetiskt modifierade växter, I 22.

Utvinningsavfall, LF om utvinningsavfall, K 15.

V

Vadhållning, LL om lotterier 1 § 3 och 4 mom. samt 3 §, G 7.

Val, Sjl 9, 13, 67 och 68 §§, A 1; ValL, B 3; RPF om skötseln av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande kommunala folkomröstningar, B 4; val i lagtinget, LO 23 och 34 §§ samt 63 § 3 mom., B 1; AO 1 och 10 §§ samt 13 kap., B 2; val i landskapsregeringen, LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen 2 kap., D 2; val i kommunfullmäktige, KommunalL 26 §, E 1.

Valbarhet, Sjl 9 och 67 §§, A 1; LO 7 och 10 §§, B 1; AO 90 och 109 §§, B 2, LL om Ålands landskapsregering 7 §, D 1; KommunalL 16, 36, 39, 47, 54, 74, 79, 80, 87 och 103 §§, E 1; LL om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt, E 2.

Valbiträde, ValL 87 och 90 §§, B 3.

Valfinansiering, LL om valfinansiering, B 5.

Valförbund, ValL 37 §, B 3.

Validering, LL om gymnasieutbildning 23 §, O 3.

Valkrets, Sjl 68 §, A 1.

Vallängd, ValL 30 §, B 3.

Valmansförening, ValL 35 §, B 3.

Valnämnd, tillsättande 10 §, ValL B 3.

Valombud, ValL 34 §, B 3.

Vapen, LL ang. landskaps- och kommunalvapen, A 14. Se även **Skjutvapen**.

Varg, LF om skydds jakt på varg och lodjur, K 44.

Varning, åt lagtingsledamot, LO 14 §, B 1; åt polis, LL om Ålands polismyndighet 10 §, D 12; åt landskapstjänsteman, TjänstemannaL 47 §, D 31; för skogsbrand, RäddningsL 31 och 32 §§, G 13; RäddningsF 31 §, G 14; om hävande av hyresavtal, HyresL 53 §, H 15; åt utövare av

inkvarterings- eller trakteringsverksamhet, LF om inkvarterings- och trakteringsverksamhet 16 §, J 2; åt fastighetsmäklare, LL om fastighetsmäklarverksamhet 26 §, J 4; åt postföretag, LL om posttjänster 35 och 36 §§, J 6; vid trafikolycka, VägtrafikL 55 §, N 11; åt tillståndshavare för specialtransport, VägtrafikL 114 § 5 mom. och 115 § 1 mom., N 11; åt körkortshavare, KörkortsL 45 § och 66 § 1 mom., N 22; åt trafiklärare, LL om trafikskolor 6 § 4 mom., N 23; åt arrangör av utbildning åt lastbils- och bussförare, LL om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare 18 § 3 mom., N 30; åt grundskoleelev, LL om barnomsorg och grundskola del III 71, 72 och 74 §§ samt del VII 3 §, O 1; LL om gymnasieutbildning 46 §, O 3; åt studerande på folkhögskola, LL om Ålands folkhögskola 23 §, O 15; åt högskolestuderande, LL om Högskolan på Åland 33 §, O 17.

Varselljus, VägtrafikL 47 §, N 11.

Varulotteri, LL om lotterier, G 7.

Vattenbruk, LF om register för fiskerinäringen 2 §, 4 § 1 mom. 3 p., 5 § 1 mom. samt 9 § 2 och 3 mom., I 56; LL om tillämpning av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken 2 § 4 mom., I 58.

Vattenfarkost, LL om vattenfarkoster, N 36.

Vattenfarliga ämnen, VattenL 4 kap. 8 §, 5 kap. samt 6 kap. 17 och 18 §§, K 18; VattenF, K 19; LF om avhjälpande av vissa miljöskador 3 §, K 34.

Vattenföretag, MiljöskyddsL bilaga 1, K 1; VattenL, K 18.

Vattenförrättning, VattenL 14 kap., K 18.

Vattenkvalitet, VattenL 5 kap., K 18.

Vattenledning, LL om allmänna vatten- och avloppsverk 6, 8 och 9 §§, E 16; LL om understöd för vatten- och avloppsprojekt 3 § 3 p., E 18; RäddningsL 61 §; G 13; PBL 10 § 1 mom., H 1; LL om fiske 34 § och 80 § 1 mom. 7 p., I 52.

Vattenområde, L om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland, A 6.

Vattenskyddsområde, VattenL 5 kap. 3, 18 och 25 §§ samt 9 kap. 9 §, K 18.

Vattentjänster, LF om informationssystemet för vattentjänster, E 17.

Vattentäkt, LL om allmänna vatten- och avloppsverk 8 §, E 16; MiljöskyddsF 6b § 5 p. samt bilagorna 1-3, K 2; VattenL 1 kap. 3 § 8 p., 2 kap. 7 §, 3 kap. 16-21 §§, 7 kap. 4 och 11 §§, 12 kap. samt 13 kap. 15 och 16 §§, K 18.

Vattenverk, LL om allmänna vatten- och avloppsverk, E 16; LL om avloppsvattenavgift 5 § 3 mom., F 27; RäddningsL 61 §; G 13; LL om fiske 34 §, I 52.

Vattenvård, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 8 § 1 mom. 4 p., D 5; LL om understöd för vatten- och avloppsprojekt, E 18; VattenL, K 18.

Veteranfordon, LL om tillämpning av fordonslagen 7 §, N 34; LL om besiktning och registrering av fordon 10 §, N 35.

Vetorätt, republikens presidents, SjL 19 och 20 §§, A 1.

Vettar, JaktL 15 §, K 41.

Vidareutnyttjande, LL om vidareutnyttjande av information från landskaps- och kommunalförvaltningen, C 8; LL om vidareutnyttjande av information från vissa offentliga företag, C 9.

Vilt, JaktL, K 35; LL om stöd för hållbart skogsbruk 8 §, I 48.

Vilthägn, JaktL 18 §, K 41.

Viltvård, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 14 och 16 §§, D 5; JaktL 11 och 56 §§, K 41.

Vindkraft, LL om stöd för produktion av el från vindkraft, J 33; MiljöskyddsL 10 § 2 mom., K 1; MiljöskyddsF bilaga 1.6., K 2; LF om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning 2 § 2 mom., K 32.

Vinterdäck, VägtrafikL 77 §, N 11.

Virkesflottning, VattenL 15 kap. 3 §, K 18.

Virkesmätning, F om skötseln av virkesmätningen i landskapet Åland, I 50.

Visitation, OrdningsL 22 § 2 mom., G 2.

Vite, LL om tillämpning av viteslagen, C 2.

Visselblåsare, LL om tillämpning av L om skydd för personer som rapporterar om överträdelse av EU-rätten och den nationella lagstiftningen, C 18.

Väningsyta, PBL 2, 46 och 60 §§, H 1; PBF 20 §, H 2.

Vårdinstitut, numera en del av Ålands gymnasium, se LL om gymnasieutbildning, O 3.

Vägförrättning, LL om allmänna vägar 5 kap. samt 51 §, 62 § 6 p., 75-78, 82-87, 100, 111 och 113 §§, N 7; LL om kommunalvägar 4 §, N 9; LL om enskilda vägar 5 kap., N 10.

Väghållning, LL om allmänna vägar 2 kap., N 7; LL om kommunalvägar 3 kap., N 9; LL om enskilda vägar 3 och 9 kap, N 10.

Väglag, sammanslutning, LL om enskilda vägar 6 § samt 7 och 8 kap, N 10.

Vägmärken, VägtrafikL 9-11 och 60-62 §§, N 11; LF om vägmärken, N 12; Vägmärkesförordning, bilaga till lagsamlingen sid. 1263 ff.

Vägplan, LL om allmänna vägar 25-28 §§, N 7; LL om kommunalvägar 4 §, N 9.

Vägrätt, LL om allmänna vägar 4 kap, N 7; LL om kommunalvägar 2 kap, N 9; LL om enskilda vägar 1, 6 och 8 §§, 2 och 5 kap samt 59, 70, 89 och 101 §§, N 10.

Vägtrafik, VägtrafikL, N 11; LF om vägmärken, N 12.

Väjningsplikt, VägtrafikL 25-27 och 43 §§, N 11.

Värnplikt, SjL 12 §, A 1.

Växtskyddsmedel, LF om miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar 14 § 6 mom., 20 §, 24 § 5 mom. 25 §, 27 § 4 mom., 28 § 4 mom., 29 § 7 mom., 30 § 7 mom., 37 § 4 mom. och bilaga 2, I 2; LL om tillämpning av L om växtskyddsmedel, I 37; LF om tillämpning av riksförfattningar om växtskyddsmedel, I 38; ÅLRB om register över godkända växtskyddsmedel, I 39; RPF om skötseln av vissa förvaltningsuppgifter som rör växtskyddsmedel, I 40.

Y

Yrke, SjL 11 §, A 1.

Yrkesfiskare, (egentlig yrkesfiskare) LL om fiske 2 och 9 §§, I 52; LF om yrkesfiske 3 §, I 54; LL om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom den Europeiska unionen 6 §, I 55.

Yrkeshemlighet, se **Företagshemlighet**.

Yrkeshögskola, se **Högskolan på Åland**.

Yrkeshögskoleexamina, RPF om yrkeshögskoleexamina avlagda i landskapet Åland, O 19.

Yrkesinriktad utbildning, LL om gymnasieutbildning, O 3; RPF om yrkesutbildning inom social- och hälsovård, O 7; RPF om utvärdering och godkännande av sjöfartsutbildning, O 8.

Yrkeskvalifikationer, LL om erkännande av yrkeskvalifikationer, O 20.

Yrkeskörtillstånd, KörkortsL 38 och 39 §§, N 22.

Yrkesmässig motorfordonstrafik, LL och LF om yrkesmässig trafik, N 28 och N 29; LL och LF om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare, N 30 och N 31.

Yrkesmässigt fiske, LL om fiske 2 §, I 52; LF om yrkesfiske, I 54.

Yrkesråd, LL om gymnasieutbildning 31 §, O 3.

Yrkeskola, numera en del av Ålands gymnasium, se LL om gymnasieutbildning, O 3.

Yrkesvägledning, LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, D 10; LL om främjande av integration 20 § 1 mom., M 45.

Ytvatten, MiljöskyddsL bilaga 1, K 1; LF om deponering av avfall 12 och 18 §§, K 14; LF om hantering av jord- och muddermassor 3 §, K 17; VattenL 1 kap., 3 kap. 16 §, 6 kap. 15-17 §§, 9 kap. 1 § och 12 kap. 1a §, K 18; VattenF 3 kap. samt 4, 7, 11 och 17 §§ samt bilagorna 1 B, 2, 5 B och 6, K 19.

Å

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, D 10.

Ålands byggbestämmelsesamling, LF om Ålands byggbestämmelsesamling, H 3; PBL 7 §, H 1.

Ålands energimyndighet, LL om Ålands energimyndighet, D 24.

Ålands folkhögskola, LL om Ålands folkhögskola, O 15.

Ålands försöksstation, LL om överlåtelse av verksamheten vid Ålands försöksstation, D 18.

Ålands förvaltningsdomstol, Sjl 25, 26 och 35 §§, A 1.

Ålands gymnasium, LL om gymnasieutbildning, O 3.

Ålands idrottsförbund, LF om överföring av vissa förvaltningsuppgifter på Ålands idrottsförbund, O 42.

Ålands kulturdelegation, LL om Ålands kulturdelegation, O 36.

Ålands lagting, se **Lagtinget**.

Ålands landskapsregering, se **Landskapsregeringen**.

Ålands [landskapsstyrelse], numera Ålands landskapsregering, se **Landskapsregeringen**.

Ålands [landsting], numera Ålands lagting, se **Lagtinget**.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, LL om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, D 8; LL om införande av lagstiftningen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, D 9.

Ålands museum, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 10 och 12 §§, D 5; LL om fornminnen 19 §, O 28.

Ålands musikinstitut, LL om Ålands musikinstitut, O 16.

Ålands ombudsmannamyndighet, LL om Ålands ombudsmannamyndighet, D 20.

Ålands Penningautomatförening, ArkivL 1 § 1 mom. 2 p., C 10; Kommunkattel 6 § 2 mom., F 7; LF om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet, G 9; LL om förströelseautomater 2 § 1 mom., G 10; LL om Ålands kulturdelegation 2 § 2 mom., O 36.

Ålands sjösäkerhetscentrum, LL om Ålands sjösäkerhetscentrum, O 24.

Ålands skogsvårdsförening LL om Ålands skogsvårdsförening, I 45.

Ålands statistik- och utredningsbyrå, se **Statistik**.

Ålands tingsrätt, Sjl 35 §, A 1.

Ålandsdelegationen, Sjl 5 §, 36 § 2 mom., 38 § 1 mom., 60 § 2 mom. och 62 §, A 1; AO 82 §, B 2.

Ålandsöverenskommelsen, sid. 1202.

Ålderstalman, AO 1 §, B 2.

Åländsk hembygdsrätt, Sjl 2 kap. och 72 §, A 1; LL om åländsk hembygdsrätt, A 10; LL om hembygdsrättsförfaranden, A 11.

Åtalseftergift, TrafikbrottsL, N 19.

Återkallande av förtroendeuppdrag, KommunalL 18 §, E 1.

Åtgärdseftergift, vid sjötrafikförseelse, LL om vattenfarkoster 14 §, N 36.

Åtgärdsmotion, LO 28 och 32 §§, B 1; AO 33 och 49 §§, B 2.

Ä

Ägg, JaktL 1 § 2 mom., 27, 28 och 52 §§, 68 § 3 mom., K 41.

Äldre personer, Äldrelag, M 27.

Äldreråd, Äldrelag 10 §, M 27.

Älg, JaktL 7 kap., K 41; LF om jakt på älg, K 43.

Ämbetspråk, Sjl 36 §, A 1.

Ändringsökande i förvaltningsärenden, se **Besvär**.

Ärvidabalken, F om utlåning enligt 25 kap. 8 § ärvidabalken, I 41.

Ävtrande av trafiksäkerheten, TrafikbrottsL 2 och 3 §§, N 19.

Ö

Öppenhet, FörvaltningsL 5 §, C 1.

Överenskommelseförordning, Sjl 32 §, A 1; LL om Ålands författningssamling, A 13.

Övergångsställe, VägtrafikL 2 § 19 p. samt 18, 20, 28, 32 och 37 §§, N 11.

Överlastavgift, LL om tillämpning av L om överlastavgift, N 15.

Översättning, av handling, Sjl 39 §, A 1.

ÅLANDS FÖRFATTNINGSSAMLING

2024

Nr 47

VÄGMÄRKESFÖRORDNING

Utfärdad i Mariehamn den 13 juni 2024

Med stöd av 60 § vägtrafiklagen (2023:108) för Åland föreskrivs:

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §

Denna förordning innehåller bestämmelser om anvisningar för trafik och utmärkning på väg genom

- 1) vägmärken och tilläggstavlor
- 2) trafiksignaler
- 3) vägmarkeringar
- 4) andra anordningar för anvisning för trafiken och tecken av vakt
- 5) tecken av polisman.

2 §

Vägmärken och andra anordningar ska ha den utformning, färgsättning och innebörd som framgår av denna förordning. De ska tillsammans med väg- och gatuutformningen och dess anpassning till väg- och gaturum ge trafikanten vägledning, styrning och information för en effektiv och säker trafik. Vägmärken och andra anordningar ska vara utformade och placerade samt i sådant skick att de kan upptäckas i tid och förstås av de trafikanter som de är avsedda för. De får inte sättas upp så att de innebär fara för eller onödigtvis hindrar trafikanter. Särskild hänsyn ska tas till barn, äldre och personer med funktionsnedsättning.

Landskapsregeringen kan utfärda närmare föreskrifter om hur vägmärken och andra anordningar ska placeras ut på vägar och gator, hur vägmarkeringar ska utföras samt bestämmelser om trafiksignaler.

3 §

Ett vägmärke, en annan anordning för anvisningar för trafiken, en stolpe eller motsvarande som är avsedd att bära upp eller visa ett märke eller en anordning får inte försees med någonting som saknar samband med märkets eller anordningens ändamål.

4 §

Vid vägarbete eller liknande arbete kan anvisningar för trafiken ges genom tecken av vakt. En sådan vakt ska uppfylla kraven i 57 § vägtrafiklagen samt vara utrustad med särskilda kännetecken enligt 46 §. Vaghållaren ansvarar för att en vakt sätts ut.

2 kap. Vägmärken och tilläggstavlor

5 §

Vägmärken delas in i

- A. varningsmärken
- B. väjningspliktsmärken
- C. förbudsmärken
- D. påbudsmärken
- E. anvisningsmärken
- F. lokaliseringsmärken för vägvisning
- G. lokaliseringsmärken för upplysning om allmänna inrättningar m.m.
- H. lokaliseringsmärken för upplysning om serviceanläggningar m.m.
- I. lokaliseringsmärken för turistiskt intressanta mål.

6 §

Under ett vägmärke kan en eller flera tilläggstavlor med kompletterande anvisningar placeras.

En tilläggstavla under två eller flera märken som satts upp över varandra avser samtliga dessa märken.

7 §

Vägmärken är uppsatta på höger sida av vägen, körbanan eller körfältet om inte annat framgår av denna förordning.

I samband med vägarbete eller liknande arbete eller andra tillfälliga förhållanden får följande vägmärken eller anordningar vara uppsatta på fordon i rörelse:

- 1) A11, *varning för stenskott*
- 2) A20, *varning för vägarbete*
- 3) A33, *varning för annan fara*
- 4) D2, *påbjuden körbana*
- 5) E9, *rekommenderad högsta hastighet*
- 6) E10, *rekommenderad högsta hastighet upphör*

upphör

7) X2, *markeringsskärm för hinder*

8) X3, *markeringsskärm för sidohinder, fart-hinder m.m.*

9) X5, *gul ljuspil eller ljuspilar*.
Skyltarna kan vara digitala.

Varningsmärken

8 §

Varningsmärken varnar för en fara och upp-lyser om farans art. Varningsmärken är uppsatta på det avstånd från faran som gör dem mest effektiva såväl på dagen som på natten.

Om ett varningsmärke används för att ange en fara som sträcker sig över en längre vägsträcka är sträckans längd angiven på en tilläggstavla. Om det behövs kan märket vara upprepat på lämpliga avstånd.

9 §

Varningsmärken är följande.

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>A1 Varning för farlig kurva</p>	Märket anger en farlig kurva samt kurvans riktning.
 <p>A2 Varning för flera farliga kurvor</p>	Märket anger flera farliga kurvor samt den första farliga kurvans riktning.
 <p>A3 Varning för nedförslutning</p>	Märket anger en brant nedförslutning. Siffran anger lutningen i procent och är anpassad till förhållandena på platsen.
 <p>A4 Varning för stigning</p>	Märket anger en kraftig stigning. Siffran anger stigningen i procent och är anpassad till förhållandena på platsen.
 <p>A5 Varning för avsmalnande väg</p>	Märket anger att vägen smalnar av. Symbolen är anpassad efter förhållandena på platsen.

A6 Varning för bro

Märket anger en öppningsbar bro.

A7 Varning för kaj

Märket anger en plats där vägen slutar mot vatten. Om märket används vid ett färjeläge ska tilläggstavla T17, *text*, med texten Färja fogas till märket.

A8 Varning för ojämn väg

Märket anger sådana ojämnheter och skador i vägbanan som medför att det är lämpligt att färdas med lägre hastighet än som annars skulle vara fallet.

A9 Varning för farthinder

Märkena anger en upphöjning eller grop som anlagts som fartdämpande åtgärd.

A10 Varning för slirig väg

Märket anger att vägen kan vara slirig. Endast om det finns särskilda skäl används märket för att varna för halka på grund av snö eller is.

A11 Varning för stenskott

Märket anger risk för stenskott. Märket används inte på grusvägar och liknande vägar där stenskott är vanligt förekommande.

A12 Varning för stenras

Märket anger risk för stenras och för att stenar kan förekomma på vägen på grund av stenras. Symbolen är anpassad efter förhållandena på platsen.

A13 Varning för övergångsställe

Märket anger övergångsställe som är så placerat att det kan vara svårt att uppmärksamma i tillräckligt god tid.

A14 Varning för gående

Märket anger en vägsträcka där gående ofta korsar eller uppehåller sig på eller vid vägen.

A15 Varning för barn

Märket anger en vägsträcka där barn ofta korsar eller uppehåller sig på eller vid vägen.

A16 Varning för cyklande och mopedförare

Märket anger en vägsträcka där cyklande eller mopedförare ofta korsar eller kör in på vägen.

A17 Varning för skidåkare

Märket anger en plats där skidåkare ofta korsar eller uppehåller sig på vägen.

A18 Varning för ridande

Märket anger en vägsträcka där ridande ofta korsar eller uppehåller sig på vägen.

A19 Varning för djur

Märket anger en plats eller vägsträcka där det finns särskild risk för djur på eller vid vägen. Andra symboler kan förekomma på märket.

A20 Varning för vägarbete

Märket anger en vägsträcka där vägarbete pågår.

Märket ska sättas upp på båda sidor om vägen. Märket behöver dock inte sättas upp på vänster sida om det är uppenbart för trafikanterna att de närmar sig ett vägarbete.

A21 Slut på sträcka med vägarbete

Märket anger slut på en vägsträcka med vägarbete som märkts ut med märke A20, varning för vägarbete. Märket är inte uppsatt om det ändå tydligt framgår var sträckan slutar.

A22 Varning för trafikljus

Märket anger en plats där trafiken regleras med trafikljus.

A23 Varning för lågt flygande flygplan

A24 Varning för sidvind

Märket anger en vägsträcka där det ofta förekommer stark sidvind. Symbolen anpassas efter förhållandena på platsen.

A25 Varning för mötande trafik

Märket anger att en enkelriktad körbana övergår i en körbana med trafik i båda riktningarna.

A26 Varning för tunnel

A27 Varning för svag väggkant eller hög körbanekant

A28 Varning för väggkorsning

Märket anger en väggkorsning där bestämmelsen i 25 § 1 mom. vägtrafiklagen är tillämplig.

A29 Varning för väggkorsning där trafikanter på anslutande väg har väjningsplikt eller stoppliktt

Märket anger en väggkorsning där den korsande trafiken har väjningsplikt eller stoppliktt. Symbolen är anpassad efter förhållandena på platsen.

Märket ska sättas upp före en väggkorsning på en huvudled om korsningen är komplicerad eller svåröverskådlig.

A30 Varning för cirkulationsplats

A31 Varning för långsamtgående fordon

Märket anger en plats där långsamtgående fordon ofta korsar eller kör in på vägen.

A32 Varning för fordon med förspänt dragdjur

Märket anger en vägsträcka där fordon med förspända dragdjur ofta korsar eller uppehåller sig på vägen. Andra symboler kan förekomma på märket.

A33 Varning för annan fara

Märket anger en annan fara än sådan som kan anges med något annat varningsmärke. Farans art anges på en tilläggstavla.

Märket med tilläggstavla T22, *text*, med texten Utryckning signal ska sättas upp som varning för utryckningsstation med signalanläggning.

Väjningspliktsmärken

10 §

Väjningspliktsmärken är följande och upplyser om väjningsregler.

Märke

B1 Väjningsplikt

Närmare föreskrifter

Märket anger att förare har väjningsplikt mot fordon på den korsande vägen och att bestämmelsen i 26 § vägtrafiklagen gäller. Märket kan vara uppsatt tillsammans med tilläggstavla T2, *avstånd*, som förberedande upplysning om väjningsplikt och tillsammans med tilläggstavla T3, *avstånd till stopplikt*, som förberedande upplysning om stopplikt.

Märket ska sättas upp så nära som möjligt före den korsande körbanans närmaste ytterkant.

B2 Stopplikt

Märket anger att förare har stopplikt före infart på korsande väg och att bestämmelsen i 26 § vägtrafiklagen gäller. Stopplikten gäller framför stopplinje. Om stopplinje saknas ska föraren stanna omedelbart före märket eller innan föraren kör in på den korsande vägen.

Märket ska sättas upp så nära som möjligt före den korsande körbanans närmaste ytterkant.

Förberedande upplysning om stopplikt ska lämnas med märke B1, *väjningsplikt*, och tilläggstavla T3, *avstånd till stopplikt*, där möjligheten att i tid upptäcka den korsande vägen är begränsad, eller huvudleder korsar varandra och den högsta tillåtna hastigheten är högre än 50 kilometer i timmen.

B3 Övergångsställe

Märkena, som är likvärdiga och kan användas var för sig eller tillsammans, anger ett övergångsställe. Märket ska vara uppsatt på båda sidor om vägen. På en väg där den högsta tillåtna hastighet är högre än 50 kilometer i timmen får märket endast sättas upp där trafiken regleras med flerfärgssignaler.

Vid obevakade övergångsställen är bestämmelserna i 28 § vägtrafiklagen tillämpliga för fordonsförare och bestämmelserna i 18 § vägtrafiklagen tillämpliga för gående.

B4 Huvudled

Märket är uppsatt vid huvudledens början och upprepat efter varje korsning med annan väg än sådan som avses i 25 § 3 mom. 1–4 punkten vägtrafiklagen, om det inte ändå tydligt framgår att huvudleden fortsätter efter korsningen.

B5 Huvudled upphör

Märket behöver inte sättas upp på en huvudled som upphör i anslutning till en vägkorsning, om väjningsplikt eller stopplikt gäller mot korsande trafik.

B6 Väjningsplikt mot mötande trafik

Märket anger att det är förbjudet att passera en sträcka om detta inte kan ske utan att mötande fordon hindras.

Märket får endast sättas upp vid en sådan vägsträcka som även under mörker kan överblickas i hela sin längd från ändpunkten.

B7 Mötande trafik har väjningsplikt

Märket får endast sättas upp om märke B6, *väjningsplikt mot mötande trafik*, finns uppsatt i motsatt riktning.

B8 Cykelöverfart

Märket anger en cykelöverfart. Vid cykelöverfarter har fordonsförare väjningsplikt mot cyklande och förare av moped med låg effekt som är ute på eller på väg ut på cykelöverfarten.

Cyklande eller förare av moped med låg effekt som ska färdas ut på en cykelöverfart ska ta hänsyn till avståndet till och hastigheten hos fordon som närmar sig överfarten.

Förbudsmärken

11 §

En anvisning om förbud genom ett förbudsmärke gäller, om inte annat anges nedan eller i 12 §, från den plats där märket satts upp antingen till nästa korsning med en annan väg än sådan som avses i 25 § 3 mom. 1–4 punkten vägtrafiklagen eller till den plats dessförinnan där ett motsvarande märke med tilläggstavla T7, *utsträckning*, med nedåtriktad pil eller ett slutmärke har satts upp.

Om ett förbud gäller även efter en vägkorsning med en annan väg än sådan som avses i 25 § 3 mom. 1–4 punkten vägtrafiklagen är märket upprepat efter korsningen om inte annat sägs i 12 §. Om förbudet gäller en längre vägsträcka eller om det i övrigt är nödvändigt, är märket upprepat på lämpliga avstånd, utom i de fall som avses i 4 mom.

Förberedande upplysning om förbud visas med tilläggstavla T2, *avstånd*, eller T6, *riktning*, om inte annat anges. Förberedande upplysning om förbud kan även vara infogat i ett lokaliseringssmärke.

Om ett förbudsmärke är uppsatt tillsammans med märke E5, *tätort*, gäller anvisningen hela tätorten, om inte annat anges för en viss väg eller vägsträcka. I sådana fall behöver förbudsmärket inte vara upprepat inom området.

Förbudsmärken är följande.

Märke	Närmare föreskrifter
	
C1 Förbud mot infart med fordon	
	Märket avser trafik med fordon i båda riktningarna.
C2 Förbud mot trafik med fordon	
	Avser förbudet även trafik med moped med låg effekt anges det på en tilläggstavla.
C3 Förbud mot trafik med annat motordrivet fordon än moped med låg effekt	
	
C4 Förbud mot trafik med motordrivet fordon med fler än två hjul	
	Avser förbudet även trafik med moped med låg effekt anges det på en tilläggstavla.
C5 Förbud mot trafik med motorcykel och moped	
	Märket anger förbud mot trafik med motordrivet fordon med tillkopplad släpvagn av annat slag än påhängsvagn eller enaxlig släpvagn. Avser förbudet även trafik med motordrivet fordon med tillkopplad påhängsvagn eller enaxlig släpvagn anges det på en tilläggstavla. Avser förbudet endast fordonståg med släpvagn vars massa överstiger visst tontal anges det på tilläggstavla T4, <i>totalmassa</i> .
C6 Förbud mot trafik med motordrivet fordon med tillkopplad släpvagn	
	Avser förbudet även trafik med lätt lastbil anges det på en tilläggstavla.
C7 Förbud mot trafik med tung lastbil	

C8 Förbud mot trafik med traktor och motorredskap

C9 Förbud mot trafik med fordon lastat med farligt gods

Märket anger förbud mot trafik med fordon med last som omfattas av krav på märkning med orangefärgad skylt enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av landskapslagen (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen.

C10 Förbud mot trafik med moped

Avser förbudet även trafik med moped med låg effekt anges det på en tilläggstavla.

C11 Förbud mot trafik med cykel och moped med låg effekt

Avser förbudet även trafik med moped anges det på en tilläggstavla.

C12 Förbud mot trafik med fordon förspänt med dragdjur

Avser förbudet även ledande av riddjur anges det på en tilläggstavla

C13 Förbud mot ridning

C14 Förbud mot gångtrafik

C15 Begränsad fordonsbredd

Märket anger förbud mot trafik med fordon över en viss bredd. Största tillåtna bredd anges på märket.

C16 Begränsad fordonshöjd

Märket anger förbud mot trafik med fordon över en viss höjd om den fria höjden är lägre än 4,5 meter. Högsta tillåtna fordonshöjd anges på märket.

Förberedande upplysning om begränsad fordonshöjd ska ges senast vid sista vägvalspunkten före höjdbegränsningen.

C17 Begränsad fordonslängd

Märket anger förbud mot trafik med fordon eller fordonskombination över en viss längd. Längsta tillåtna längd anges på märket.

Förberedande upplysning om begränsad fordonslängd ska ges senast vid sista vägvalspunkten före förbudet.

C18 Minsta avstånd

Märket anger förbud mot att hålla kortare avstånd till framförvarande motordrivna fordon i samma färdriktning än som anges på märket. Minsta tillåtna avstånd anges på märket.

C19 Begränsad massa på fordon

Högsta tillåtna faktiska massa anges på märket.

Förberedande upplysning om begränsad massa på fordon ska ges senast vid sista vägvalspunkten före förbudet.

C20 Begränsad massa på fordon och fordonskombination

Högsta tillåtna faktiska massa anges på märket.

Förberedande upplysning om begränsad massa ska ges senast vid sista vägvalspunkten före förbudet.

C21 Begränsat axeltryck

Högsta tillåtna axeltryck anges på märket.

Förberedande upplysning om begränsat axeltryck ska ges senast vid sista vägvalspunkten före förbudet.

C22 Begränsat boggitryck

Högsta tillåtna boggitryck anges på märket.

Förberedande upplysning om begränsat boggitryck ska ges senast vid sista vägvalspunkten före förbudet.

C23 Begränsat trippelaxeltryck

Högsta tillåtna trippelaxeltryck anges på märket.

Förberedande upplysning om begränsat trippelaxeltryck ska ges senast vid sista vägvalspunkten före förbudet.

C24 Förbud mot sväng i korsning

Förbudet gäller den korsning eller motsvarande som märket är placerat i eller före. Märket kan avse flera korsningar. Sträckans längd anges då på en tilläggstavla. Symbolen är anpassad efter förhållandena på platsen.

C25 Förbud mot U-sväng

Förbudet gäller den korsning eller motsvarande som märket är placerat i eller före. Märket kan avse flera korsningar. Sträckans längd anges då på en tilläggstavla.

C26 Omkörning förbjuden

Märket anger att det är förbjudet att köra om andra motordrivna fordon än tvåhjuliga mopeder eller tvåhjuliga motorcyklar utan sidovagn. Förbudet gäller på den väg märket är uppsatt och till den plats där märke C27, *slut på förbud mot omkörning*, är uppsatt. Märket är alltid placerat på båda sidor av vägen eller körbanan.

C27 Slut på förbud mot omkörning

C28 Omkörning med tung lastbil förbjuden

Märket anger förbud mot att med en tung lastbil köra om andra motordrivna fordon än tvåhjuliga mopeder och tvåhjuliga motorcyklar utan sidvagn. Förbudet gäller på den väg märket är uppsatt och till den plats där märke C29, *slut på förbud mot omkörning med tung lastbil*, är uppsatt.

Märket är alltid placerat på båda sidor av vägen eller körbanan.

C29 Slut på förbud mot omkörning med tung lastbil

C30 Hastighetsbegränsning

Märket anger förbud mot att föra fordon med högre hastighet än den som anges på märket. Märket kan sättas upp på båda sidor om vägen eller körbanan.

Angivelsen gäller till den plats där en annan hastighetsbegränsning anges med märket, eller där märke C31, *tillfällig hastighetsbegränsning upphör*, E3, *gågata*, eller E5, *gårdsgata*, satts upp.

Märket behöver inte vara upprepat efter en vägkorsning om samma högsta tillåtna hastighet gäller på den korsande vägen.

C31 Tillfällig hastighetsbegränsning upphör

Märket anger att en tillfällig hastighet som märkts ut med märke C30, *hastighetsbegränsning* med anledning av vägarbete eller liknande, upphör.

Märket får inte användas permanent som ersättning för märke C30, *hastighetsbegränsning*.

C32 Stopp vid tull

Märket anger skyldighet att stanna för tullformaliteter.

C33 Stopp för angivet ändamål

Märket anger stopplikt av den anledning som anges under det vågräta sträcket.

Om märket är uppsatt före en trafiksignal anger det att fordon som ska passera signalen ska stanna vid röd signalbild.

Fordonet ska stannas vid en stopplinje eller, om sådan saknas, vid märket.

C34 Förbud mot att parkera fordon

Märket anger förbud mot att parkera fordon på den sida av vägen där märket är uppsatt.

Angivelsen börjar gälla där märket satts upp och gäller enligt vad som anges på en tilläggstavla, till den plats där annan bestämmelse om stannande eller parkering märkts ut, till nästa korsning med annan väg än sådan som avses i 25 § 3 mom. 1–4 punkten vägtrafiklagen eller till den plats dessförinnan där ett motsvarande märke med tilläggstavla T7, *utsträckning*, med nedåtriktad pil, har satts upp. Om en annan bestämmelse gäller på en kortare sträcka gäller angivelsen på nytt efter sträckans slut utan att det upprepas. Angivelsen gäller också på nytt utan att märket satts upp igen i det fall en parkeringsplats anordnats vid sidan av körbanan.

Märket anger inte rätt att stanna där det är förbjudet att stanna eller parkera enligt vägtrafiklagen om inte detta tydligt framgår av märkets placering eller anges på en tilläggstavla.

C35 Förbud mot att stanna och parkera fordon

Märket anger förbud mot att stanna och parkera fordon. De närmare föreskrifterna till märke C34, *förbud mot att parkera fordon*, 2 mom. gäller även till detta märke.

C36 Ändamålsplats

Märket anger en plats som är avsedd för ett visst ändamål och att det är förbjudet att stanna och parkera fordon för annat ändamål än det angivna. Andra ändamål som taxi-, ambulans- eller skolskjutsplats får anges på märket.

C37 Slut på ändamålsplats

Märket behöver inte vara uppsatt om det ändå tydligt framgår att ändamålsplatsen upphör.

Märket är anpassat till märke C36, *ändamålsplats*.

C38 Vändplats

Märket anger en plats som är avsedd för vändning av fordon och att det är förbjudet att parkera fordon. Om i stället märke C35, *förbud mot att stanna och parkera fordon*, är infogat i märket anger det att det är förbjudet att stanna eller parkera fordon.

C39 Slut på vändplats

Märket behöver inte vara uppsatt om det ändå tydligt framgår att vändplatsen upphör. Märket får sättas upp på vänster sida och behöver då inte vara uppsatt på höger sida.

Märket är anpassat till märke C38, *vändplats*.

C40 Särskilda bestämmelser för stannande och parkering

Märket anger det förbud som anges med det infogade märket. Märket kan också ange avvikelser från den reglering som anges med det märke som den är uppsatt under.

Märket är uppsatt under något av märkena C34, *förbud mot att parkera fordon*, C35, *förbud mot att stanna och parkera fordon*, C36, *ändamålsplats*, C38, *vändplats*, E14, *parkering*, eller E16, *områdesmärke*.

Märke E16, *områdesmärke*, får vara infogat. Är märket infogat gäller de närmare föreskrifterna till märke E16, *områdesmärke*.

För tid gäller de närmare föreskrifterna för tilläggstavla T13, *tidsangivelse*.

Påbudsmärken

13 §

En anvisning som anges med ett påbudsmärke gäller, om inte annat anges i 14 §, från den plats där märket satts upp antingen till nästa korsning med annan väg än sådan som avses i 25 § 3 mom. 1–4 punkten vägtrafiklagen eller till den plats dessförinnan där ett motsvarande märke med tilläggstavla T7, *utsträckning*, med nedåtriktad pil eller ett slutmärke har satts upp.

Förberedande upplysning om påbud visas med tilläggstavla T2, *avstånd*, eller T6, *riktning*, om inte annat anges. Förberedande upplysning om påbud kan även vara infogat i ett lokaliseringsmärke.

Påbudsmärken som anger att ett visst slag av trafik är påbjuden anger även förbud mot annan trafik, om inte annat är föreskrivet.

14 §

Påbudsmärken är följande.

Märke

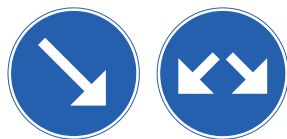

D1 Påbjuden körriktning

Närmare föreskrifter

Märket anger att fordon endast får föras förbi märket i pilens eller, där två pilar finns, i endera pilens riktning. Symbolen är anpassad efter förhållandena på platsen.

Märket får sättas upp på vänster sida om en väg eller körbana, på en skiljeremsa eller refug, och behöver då inte vara uppsatt på höger sida.

D2 Påbjuden körbana

Märkena anger att fordon endast får föras förbi märket i pilens eller, där två pilar finns, i endera pilens riktning. Symbolen är anpassad efter förhållandena på platsen.

Märket får sättas upp på vänster sida om en väg eller körbana, på en skiljeremsa eller refug, och behöver då inte vara uppsatt på höger sida.

D3 Cirkulationsplats

D4 Påbjuden cykelbana

Märket anger bana avsedd för cykel och moped med låg effekt. Om moped med låg effekt inte får föras på banan anges det på en tilläggstavla.

Märket får sättas upp på vänster sida av en cykelbana och behöver då inte vara uppsatt på höger sida.

D5 Påbjuden gångbana

Märket anger gångbana avsedd endast för gående.

Märket får sättas upp på vänster sida av en gångbana och behöver då inte vara uppsatt på höger sida.

D6 Påbjuden gång- och cykelbana

Märket anger gemensam bana för gående och cyklande. Om moped med låg effekt inte får föras på banan anges det på en tilläggstavla.

Märket får sättas upp på vänster sida av en gång- och cykelbana och behöver då inte vara uppsatt på höger sida.

D7 Påbjudna gång- och cykelbanor

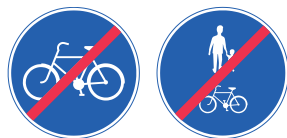
Märket anger banor som är delade genom vägmarkering, skiljeremsa eller liknande i en del för gående och en del för cyklande. Symbolernas placering på märket anger vilken del av banan som är avsedd för gående respektive cyklande. Om moped med låg effekt inte får föras på banan anges det på en tilläggstavla.

Märket får sättas upp på vänster sida av gång- och cykelbanorna och behöver då inte vara uppsatt på höger sida.

D8 Påbjuden ridväg

Märket anger även att gångtrafik är tillåten.

D9 Slut på påbjuden bana eller väg

Märket anger att påbjuden bana eller väg som märkts ut med något av märkena D4-D8 upphör. Märket behöver inte sättas upp om det ändå tydligt framgår att påbudet upphör. Symbol för trafikantgrupp eller fordonsslag är infogad i märket.

Anvisningsmärken

15 §

Anvisningsmärken upplyser trafikanter om förhållanden som gäller för en viss plats eller för en viss väg eller vägsträcka.

En anvisning genom ett anvisningsmärke gäller, om inte annat anges i 16 §, från den plats där märket satts upp till den plats där ett slutmärke har satts upp.

16 §

Anvisningsmärken är följande.

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>E1 Tätort</p>	Märket anger att bestämmelserna i 11 § 1 mom. vägtrafiklagen är tillämpliga.
 <p>E2 Tätort upphör</p>	
 <p>E3 Gågata</p>	Märket anger att bestämmelserna i 16 och 43 §§ vägtrafiklagen är tillämpliga.
 <p>E4 Gågata upphör</p>	
 <p>E5 Gårdsgata</p>	Märket anger att bestämmelserna i 16 och 43 §§ vägtrafiklagen är tillämpliga.
 <p>E6 Gårdsgata upphör</p>	Märket behöver inte sättas upp om det tydligt framgår att gårdsgatan upphör.
 <p>E7 Rekommenderad lägre hastighet</p>	Märket anger en vägsträcka eller ett område där särskilda åtgärder vidtagits eller där förhållandena är sådana att det är lämpligt att färdas med lägre hastighet än den högsta tillåtna. Den rekommenderade lägre hastigheten anges på märket.

E8 Rekommenderad lägre hastighet upphör

Märket får sättas upp på vänster sida om vägen eller körbanan om det är lämpligt. Märket behöver då inte sättas upp på höger sida.

Märket behöver inte vara uppsatt om det ändå tydligt framgår att sträckan upphör.

E9 Rekommenderad högsta hastighet

Märket används endast som omställbart vägmärke och anger att förhållandena tillfälligt är sådana att det inte är lämpligt att färdas med högre hastighet än den som anges på märket. Den angivna hastigheten är alltid lägre än den högsta tillåtna.

E10 Rekommenderad högsta hastighet upphör

Märket behöver inte vara uppsatt om det ändå tydligt framgår att de tillfälliga förhållandena upphört.

E11 Sammanvävning

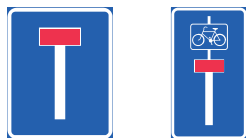
Märket upplyser om att två körfält eller körbanor löper samman och att förarna ska anpassa sig till de nya förhållandena på platsen enligt bestämmelsen i 35 § 3 mom. vägtrafiklagen.

Märket används även som förberedande upplysning om att två körfält eller körbanor löper samman. Avståndet anges då på en tilläggstavla.

E12 Enkelriktad trafik

Märket anger att fordonstrafiken på vägen är enkelriktad i pilens riktning. Uppåriktad pil anger att trafiken är enkelriktad i riktning rakt fram.

E13 Återvändsväg

Märket anger att genomfart inte är möjlig.

Symbolen anpassas efter förhållandena på platsen och kan vara infogad i ett lokaliseringssmärke.

Om genomfart med cykel och moped med låg effekt är möjlig anges det genom att symbol S10, *cykel* är infogad i märket.

E14 Parkering

Märket anger att parkering är tillåten på en parkeringsplats eller på en sträcka på den sida av vägen där vägmärket är uppsatt. Är märket uppsatt vid en väg anger det att tillåtelsen börjar där märket har satts upp och gäller enligt vad som anges på en tilläggstavla, till den plats där en annan bestämmelse om stannande eller parkering märkts ut eller i annat fall till nästa korsning med annan väg än sådan som avses i 25 § 3 mom. 1–4 punkten vägtrafiklagen.

Används märket vid en särskilt anordnad parkeringsplats gäller anvisningen hela parkeringsplatsen.

Om parkering är tillåten endast för ett visst fordonsslag eller en viss trafikantgrupp anges det på en tilläggstavla.

Märket kan vara infogat i ett lokaliseringsmärke.

Om märket används som förberedande upplysning, kan uppgift om parkeringsplatsens namn, om att parkeringsplatsen är fullbelagd eller att det finns lediga platser lämnas i anslutning till märket.

E15 Mötesplats

E16 Områdesmärke

Märket anger att ett område börjar med de förbud eller tillåtelser som anges med det infogade märket. Avvikelse från anvisningarna på märket kan anges genom tilläggstavlor.

Märket är uppsatt vid infarterna till området och gäller till den plats där tavla E17, slut på område, är uppsatt eller det på annat tydligt sätt framgår att anvisningarna på märket inte gäller.

Inom området kan det förekomma avvikelser från anvisningarna på märket. Dessa avvikelser anges genom andra vägmärken och tilläggstavlor. Anvisningarna på märket gäller även efter sådan avvikelse utan att märket upprepas.

På märket får följande vägmärken infogas:

1. C2, förbud mot trafik med fordon
2. C3, förbud mot trafik med annat motor drivet fordon än moped med låg effekt
3. C4, förbud mot trafik med motordrivet fordon med fler än två hjul
4. C6, förbud mot trafik med motordrivet fordon med tillkopplad släpvagn
5. C7, förbud mot trafik med tung lastbil
6. C8, förbud mot traktor och motorredskap
7. C16, begränsad fordonshöjd
8. C17, begränsad fordonslängd
9. C19, begränsad massa på fordon
10. C20, begränsad massa på fordon och fordonskombination
11. C21, begränsat axeltryck
12. C22, begränsat boggitryck
13. C34, förbud mot att parkera fordon
14. C35, förbud mot att stanna och parkera fordon
15. E14, parkering.

E17 Slut på område

Märket anger att ett område med förbud eller tillåtelser som angivits på märke E16, områdesmärke, upphör.

Märket får sättas upp enbart på vänster sida.

E18 Taxi

Märket anger den i färdriktningen bortre gränsen för uppställningsplats för taxibilar.

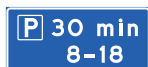
E19 Busshållplats för landsortstrafik

Märket anger en hållplats för fordon i landsorts- respektive tätortstrafik. Symbolen finns både på märkets fram- och baksida.

Trots bestämmelserna i 3 § kan uppgifter om busslinjer, bussföretag och motsvarande förekomma på eller vid märket.

Busshållplats för tätortstrafik

E20 Särskilda bestämmelser för parkering

Märket anger att parkering är tillåten med de infogade villkoren. Märket kan också ange avvikelser från den reglering som anges med det märke som den är uppsatt under.

De närmare föreskrifterna för märke E14, *parkering*, utom 4 och 5 mom., gäller även för detta märke.

För tid gäller de närmare föreskrifterna för tilläggstavla T13, *tidsangivelse*.

Andra villkor kan anges på märket.

Märket används under något av märkena C34, *förbud mot att parkera fordon*, C35, *förbud mot att stanna och parkera fordon*, C36, *ändamålsplats*, C38, *vändplats*, E14, *parkering*, eller E19, *busshållplats*.

Lokaliseringsmärken för vägvisning

17 §

Lokaliseringsmärken för vägvisning har följande färgsättningar och texttyper om inte annat anges i 18 §.

Blå botten med vit versal text och vita symboler längs och till allmän väg. Om avstånd anges ska det anges i hela kilometer.

Grön botten med vit versal och gemen text och vita symboler längs och till enskild väg. Om avstånd anges ska det anges i kilometer med en decimals noggrannhet.

Vit botten med svart versal text och svarta symboler till lokala mål i tätort.

Vit botten med svart versal och gemen text och svarta symboler till inrättningar eller anläggningar.

Märket får endast sättas upp från den närmaste allmänna vägen, om inte något annat anges för respektive märke. Om det behövs med hänsyn till trafiksäkerheten eller mängden trafik till målet, eller om det behövs av särskilda skäl, får märket dock sättas upp längre från målet.

	Brun botten med vit versal och gemen text och vita symboler till mål av stort turistiskt intresse.
	Orange botten med svart versal text och svarta symboler till mål vid tillfällig trafikomläggning. Vid vägvisning till inrättningar eller anläggningar har märket versal och gemen text.
	Gul botten med grön versal och gemen text till tillfälliga arrangemang.

18 §

Lokaliseringsmärken för vägvisning anger väg till ort, plats, inrättning, anläggning eller liknande, om inte annat anges.

Vägvisning till vissa inrättningar och anläggningar kan ske genom att symboler enligt 23 § anges på lokaliseringsmärket.

Lokaliseringsmärken för vägvisning är följande.

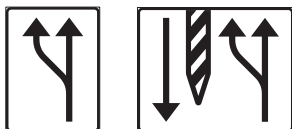
Märke	Närmare föreskrifter
	Märket är en förberedande upplysning om korsning, cirkulationsplats eller motsvarande.
F1 Orienteringstavla	
	Märket är en förberedande upplysning om korsning, cirkulationsplats eller motsvarande. Avståndsangivelsen på märket är anpassad till förhållandena på platsen. Samtliga färdriktningar i korsningen anges.
F2 Tabellorienteringstavla	
	Märket är uppsatt i anslutning till en korsning. Märket får sättas upp på vänster sida och behöver då inte vara uppsatt på höger sida.
F3 Vägvisare	
	Märket anger det eller de körfält som är lämpligt att använda för färd till målet. Märket är uppsatt över det eller de körfält det avser. Körfältsvägvisare kan även användas som förberedande upplysning om avfart. I sådana fall anges avståndet till avfarten under angivelsen för avfarten.
F4 Körfältsvägvisare	
	Märket anger en ort eller annan plats av betydelse för orienteringen.
F5 Platsmärke	
	Märket anger namnet på vägen eller gatan.
F6 Vägnamn	

F7 Avståndstavla

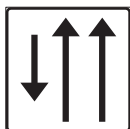
F8 Vägnummer

F9 Ökning av antal körfält

F10 Minskning av antal körfält

F11 Körfältsindelning på sträcka

F12 Körfältsindelning före korsning

F13 Orienteringstavla för omledningsväg

Märke som anger huvudväg har röd botten och märke som anger annan allmän väg har blå botten.

Ett märke med streckad bård anger att vägen leder till den väg som vägvisas med det nummer som anges på märket.

Märket anger att antalet körfält ökar.

Märket är anpassat efter förhållandena på platsen.

Symboler för fordonsslag, vägnummer eller fysisk avgränsning mellan motriktade körfält kan vara infogade i märket.

Märket används även som förberedande upplysning om att antalet körfält ökar. Avståndet anges då på en tilläggstavla.

Vid tillfällig trafikomläggning får märket utföras på orange botten. I övrigt får avvikelser från färg inte ske.

Märket anger att antalet körfält minskar.

Märket är anpassat efter förhållandena på platsen.

Märket används även som förberedande upplysning om att antalet körfält minskar. Avståndet anges då på en tilläggstavla.

Vid tillfällig trafikomläggning får märket utföras på orange botten. I övrigt får avvikelser från färg inte ske.

Märket anger körriktning i körfält.

Märket är anpassat efter förhållandena på platsen.

Symboler för fordonsslag, vägnummer eller fysisk avgränsning mellan motriktade körfält kan vara infogade i märket.

Märket används även som förberedande upplysning om att körfält börjar. Avståndet anges då på en tilläggstavla.

Vid tillfällig trafikomläggning kan märket vara utfört med orange botten. I övrigt får avvikelser från färg inte ske.

Märket visar lämpligt körfält för fortsatt färd. Märket är anpassat till förhållandena på platsen.

Avvikelse från färg får inte ske.

Märket anger omledningsväg när ordinarie väg tillfälligt är avstängd. Symbolen på märket ska vara vänd i samma riktning som omledningsvägen.

Avvikelse från färg får inte ske.

	F14 Färdriktning vid omledning	Märket anger färdriktning vid tillfällig omledning av trafik. Avvikelse från färg får inte ske.
	F15 Parkeringshus	Upplysning om att parkeringsplatsen är fullbelagd eller om att det finns lediga platser kan lämnas i anslutning till märket. Parkeringshusets namn får vara infogat i märket.
	F16 Lämplig väg för visst fordonsslag eller trafikantgrupp	Fordonsslaget eller trafikantgruppen anges med symbol enligt 23 §. Märket ska sättas upp tillsammans med tilläggstavla T6, riktning, som anger riktning till vägen eller förbifarten. Märket får infogas i andra lokaliseringsmärken för vägvisning och då behövs inte tavla T6 till märket. Avvikelse från färg får inte ske.
	F17 Farligt gods	Märket anger rekommenderad färdväg för fordon med last som omfattas av krav på märkning med orangefärgad skylt enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av landskapslagen (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riks författningar om transport av farliga ämnen. Avvikelse från färg får inte ske.

Lokaliseringsmärken för vägvisning av gång- och cykeltrafik

19 §

Lokaliseringsmärken för vägvisning av gång- och cykeltrafik används på gång- och cykelbanor men kan även användas på andra vägar om det finns skäl att upplysa om färdväg för gående eller cyklande.

En särskild anordnad cykelled är utmärkt med vägmärke F20, *cykelled*.

Lokaliseringsmärken för vägvisning av gång- och cykeltrafik är följande.

Märke	Närmare föreskrifter
	Märket anger väg till en ort, plats, anläggning eller liknande. Avstånd i kilometer med en decimals noggrannhet kan anges.
	Märket anger väg till orter, platser, anläggningar eller liknande.
F19 Tabellvägvisare	
	Märket anger en särskild anordnad cykelled. Ledens namn och en pil som anger riktningen får infogas i märket.
F20 Cykelled	
	Märket anger väg till en ort, plats, anläggning eller liknande längs en cykelled. Avstånd i kilometer med en decimals noggrannhet kan anges.
F21 Vägvisare på cykelled	

Lokaliseringsmärken för upplysning om allmänna inrättningar

20 §

Lokaliseringsmärken för upplysning om allmänna inrättningar m.m. kan vara infogade i ett lokaliseringsskylt för vägvisning.

Namn på en inrättning kan vara infogat i märket.

Lokaliseringsmärken för upplysning om allmänna inrättningar m.m. är följande.

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>G1 Post</p>	Märket anger postombud där brev och pakethantering samt frimärksförsäljning erbjuds.
 <p>G2 Hjälptelefon</p>	
 <p>G3 Akutsjukhus</p>	Märket anger ett sjukhus med akutmottagning öppen dygnet runt.
 <p>G4 Industriområde</p>	
 <p>G5 Flygplats</p>	
 <p>G6 Handelsområde</p>	
 <p>G7 Färja</p>	Märket anger ett färjeläge eller att angivet färdmål kan nås med färja.
 <p>G8 Personfärja</p>	Märket anger ett färjeläge för personfärja eller att angivet färdmål kan nås med färja för persontransport.
 <p>G9 Radiostation</p>	Märket anger radiostationer som tillhandahåller trafikinformation

Lokaliseringsmärken för upplysning om serviceanläggningar m.m.

21 §

Lokaliseringsmärken för upplysning om serviceanläggningar m.m. kan vara infogade i ett lokaliseringsskilt för vägvisning. Namn på en anläggning kan vara infogat i skiltet.

Lokaliseringsmärken för upplysning om serviceanläggningar m.m. är följande.

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>H1 Informationsplats</p>	Märket anger turistbyrå, informationstavla eller annan plats där information kan fås.
 <p>H2 Fordonsverkstad</p>	Märket får endast sättas upp till anläggningar som utan tidsbokning utför reparationer som är nödvändiga för den fortsatta färden.
 <p>H3 Drivmedel</p>	Märket anger en anläggning som tillhandahåller både bensin och diesel.
 <p>H4 Gas för fordonsdrift</p>	Märket anger anläggningar som tillhandahåller olika typer av fordonsgas där typ av gas framgår av förkortningen i märket. På märket får de andra förkortningarna LPG för flytande gasol, LNG för flytande naturgas och H2 för vätgas anges.
 <p>H5 Laddstation</p>	Märket anger en anläggning för extern laddning med elektrisk energi för fordons framdrivning.
 <p>H6 Servering</p>	Märket anger anläggning som serverar drycker och enklare maträtter.
 <p>H7 Restaurang</p>	
 <p>H8 Hotell</p>	
 <p>H9 Vandrarhem</p>	

H10 Stugby

Märket får endast sättas upp för vägvisning till anläggning med minst fem stugor för övernattnig.

H11 Campingplats

Märket anger en anläggning som tillhandahåller platser för såväl tält som husvagnar och husbilar.

H12 Husvagnsplats

Märket anger en anläggning som enbart tillhandahåller platser för husvagnar och husbilar.

H13 Husbilsplats

Märket anger en anläggning som enbart tillhandahåller platser

H14 Rastplats

Märket anger en rastplats där det finns toalett som är tillgänglig även för rörelsehindrade.

H15 Toalett

Märket anger en toalett som är tillgänglig även för rörelsehindrade.

H16 Friluftsområde

Märket får endast sättas upp för vägvisning till ett namnsatt och geografiskt bestämt friluftsområde om det finns information om området vid dess parkeringsplats.

H17 Vandringsled

Märket får endast sättas upp för vägvisning till en vandringsled om det finns information om leden vid dess parkeringsplats.

H18 Badplats

Märket anger en badstrand eller annan badanläggning.

H19 Försäljningsställe för fiskekort

H20 Golfbana

H21 Skidlift

H22 Sevårdhet

Märket anger en sevårdhet av stort allmänt intresse. Sevårdhetens art anges i anslutning till märket.

H23 Rum och frukost

Märket anger en anläggning som erbjuder rum för övernattninng och frukost.

H24 Gårdsbutik

Märket anger en anläggning med försäljning av lokalt tillverkade eller närörlade produkter.

H25 Hantverk

Märket anger en anläggning med tillverkning och försäljning av hantverksprodukter.

Lokaliseringsmärken för turistiskt intressanta mål m.m.

22 §

Lokaliseringsmärken för turistiskt intressanta mål m.m. används för att ge upplysning om vägar eller platser av stort turistiskt intresse.

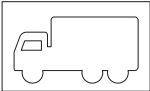
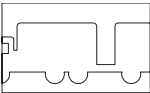
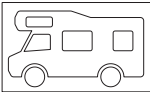
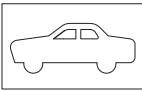
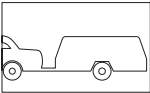
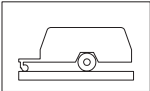
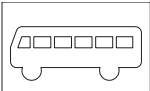

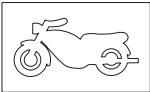
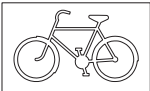
Lokaliseringsmärken för turistiskt intressanta mål m.m. är följande.

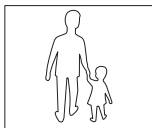
Märke	Närmare föreskrifter
 I1 Turistområde	Symbolen på märket anpassas efter attraktionen.
 I2 Postvägen	Märket anger vägsträckningen för den historiska postvägen mellan Stockholm och Åbo via Åland. Märket kan vara infogat i ett lokaliseringssmärke för vägvisning.

Symboler

23 §

Följande symboler används på lokaliseringsmärken eller tilläggstavlor för att ange ett visst fordonsslag, en viss trafikantgrupp eller viss verksamhet.

Symbol	Betydelse
	
S1 Tung lastbil	
	
S2 Tung lastbil med tillkopplad släpvagn	
	
S3 Husbil	
	
S4 Personbil	
	
S5 Personbil med tillkopplad släpvagn	
	
S6 Släpvagn	
	
S7 Buss	
	
S8 Traktor	
	Symbolen anger tvåhjulig motorcykel och moped utan sidvagn.
S9 Motorcykel	
	
S10 Cykel och moped med låg effekt	

S11 Gående

S12 Rörelsehindrade

Tilläggsavlor

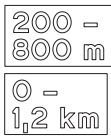

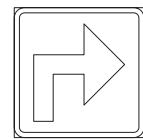
24 §

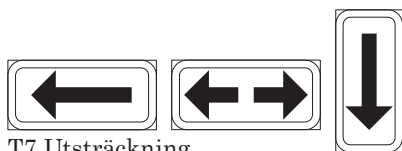
Tilläggsavlor ger kompletterande anvisningar till vägmärken.

En tilläggsavla har samma bottenfärg och samma färg på bård och tecken som det vägmärke det används under, om inte annat anges i 25 §. En tilläggsavla under ett märke som anger förbud mot att parkera eller förbud mot att stanna eller parkera har dock gul bottenfärg med svarta tecken.

25 §

Tilläggsavlor är följande.

Tavla	Närmare föreskrifter
 <p>T1 Vägsträckas längd</p>	<p>Tavlan anger början och slutet på en vägsträcka.</p> <p>På tavlan ska längden anges i kilometer om den överstiger en kilometer.</p>
 <p>T2 Avstånd</p>	<p>Tavlan anger avståndet till det som vägmärket avser. Längden anges i kilometer om den överstiger en kilometer.</p>
 <p>T3 Avstånd till stopplikt</p>	<p>Tavlan används endast under märke B1, <i>vägningsplikt</i>.</p>
 <p>T4 Totalmassa</p>	<p>Tavlan anger att angivelsen på märket gäller fordon med en massa som överstiger det angivna värdet.</p>
 <p>T5 Fri bredd</p>	
 <p>T6 Riktning</p>	<p>Tavlan anger riktning till angivelsen på märket.</p>

T7 Utsträckning

Tavlan med dubbelriktade pilar, uppsatt vågrätt eller horisontellt, anger att angivelsen gäller på båda sidor av märket.

Tavlan med nedåtriktad pil anger att angivelsen slutar.

Tavlan med höger- eller vänsterriktad pil visar att angivelsen gäller åt det håll pilen visar.

Används tavlan under märke E14, *parkering*, har den svarta tecken på vit botten utan bård.

Tavlorna kan även användas fristående för att ange avgränsning av parkeringsplatser på ett område, om det vid infarten till området anges att parkering är tillåten.

T8 Rörelsehindrade

Tavlan anger att angivelsen på märket gäller den som får parkera enligt ett parkerings-tillstånd som avses i 39 § vägtrafiklagen för Åland.

Tavlan används endast under märke E14, *parkering*.

Anges tid med tavla T13, *tidsangivelse*, gäller den kompletterande anvisningen enligt de närmare föreskrifterna till tavlan T13, *tidsangivelse*.

T9 Symboltavla

Tavlan anger att det märke som tavlan är uppsatt under endast gäller för det fordonsslag eller den trafikantgrupp som anges på tavlan.

Fordonsslaget eller trafikantgruppen anges med symbol enligt 23 §.

Anges tid enligt tavla T13, *tidsangivelse*, gäller den kompletterande anvisningen enligt de närmare föreskrifterna till tavlan T13, *tidsangivelse*.

T10 Nedsatt syn

Tavlan anger att personer med nedsatt syn är vanligt förekommande.

Tavlan får endast sättas upp tillsammans med varningsmärken eller vägmärke B3, *övergångsställe*.

T11 Nedsatt hörsel

Tavlan anger att personer med nedsatt hörsel är vanligt förekommande.

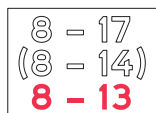
Tavlan får endast sättas upp tillsammans med varningsmärken eller vägmärke B3, *övergångsställe*.

T12 Vägars fortsättning i korsning

Tavlan anger en korsning där förare på en väg som anges med smalt streck har väjningsplikt mot fordon på en väg som anges med brett streck.

Symbolen är anpassad efter förhållandena på platsen.

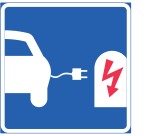
T13 Tidsangivelse

Tavlan anger när angivelsen på vägmärket gäller.

Svarta eller vita siffror utan parentes avser vardagar utom vardag före sön- och helgdag.

Svarta eller vita siffror inom parentes avser vardag före sön- och helgdag.

Röda siffror avser sön- och helgdag.

	<p>Om angivelsen sträcker sig över midnatt gäller tidsperioden efter midnatt påföljande dag.</p> <p>Anges viss dag eller viss veckodag gäller regleringen denna dag oavsett om dagen är en vardag, söndag eller helgdag.</p>
 <p>T14 Parkeringsskiva</p>	<p>Tavlan anger att tiden när parkering påbörjas ska anges med en parkeringsskiva eller motsvarande.</p> <p>Anges tid enligt tavla T13, <i>tidsangivelse</i>, gäller den kompletterande anvisningen enligt de närmare föreskrifterna till tavlan T13, <i>tidsangivelse</i>.</p>
 <p>T15 Tillåten tid för parkering</p>	<p>Tavlan anger längsta tillåten tid för parkering.</p> <p>Anges tid enligt tavla T13, <i>tidsangivelse</i>, gäller den kompletterande anvisningen enligt de närmare föreskrifterna till tavlan T13, <i>tidsangivelse</i>.</p>
 <p>T16 Uppställning av fordon</p>	<p>Tavlan anger hur fordon ska ställas upp på en parkeringsplats.</p> <p>Tavlan är anpassad efter förhållandena på platsen.</p>
 <p>T17 Text</p>	<p>Tavlan ger kompletterande anvisning som inte kan ges med någon annan tilläggstavla eller kombinationer av dessa.</p> <p>Anges tid enligt tavla T13, <i>tidsangivelse</i>, gäller den kompletterande anvisningen enligt de närmare föreskrifterna till tavlan T13, <i>tidsangivelse</i>.</p>
 <p>T18 Laddplats</p>	<p>Tavlan anger en plats för extern laddning av elektricitet för fordons framdrivning. Tavlan används under märke E14, <i>parkering</i>, och anger att endast fordon med möjlighet till extern laddning av elektricitet för fordonets framdrivning får parkera.</p>

3 kap. Trafiksignaler

26 §

Trafiksignaler utgörs av

- 1) flerfärgssignaler
- 2) signaler vid färjelägen
- 3) signaler vid rörlig bro, utryckningsstation, flygfält, vägarbete eller liknande
- 4) signaler för påkallande av särskild försiktighet.

Flerfärgssignaler

27 §

Flerfärgssignaler utgörs av fordonssignaler, cykelsignaler och gångsignaler. Fordonssignaler gäller för förare av fordon, cykelsignaler för cyklande och för förare av moped med låg effekt och gångsignaler för gående. Finns både fordonssignaler och cykelsignaler gäller cykelsignaler framför fordonssignaler för cyklande och förare av moped med låg effekt. På en tilläggstavla kan det vara angivet att en fordonssignal eller en cykelsignal även gäller för gående.

28 §

Fordonssignaler och cykelsignaler har tre ljusöppningar: en för rött, en för gult och en för grönt ljus. En cykelsignal är utmärkt med en vit cykelsymbol på blå botten och placerad ovanför den röda ljusöppningen.

Signalbilderna visas i följande ordning: röd, röd+gul, grön, gul, röd. Om en signal är trafikstyrd kan den även visa signalbild grön omedelbart efter gul.

Signalbild blinkande gul visas endast i samband med driftsavbrott eller i övrigt när en anläggning tillfälligt är ur funktion under kortare tid.

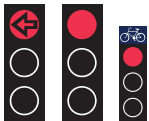
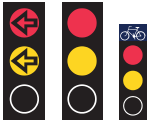
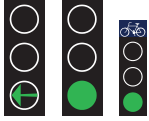
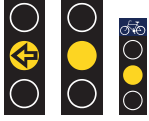

29 §

Fordonssignaler är uppsatta på höger sida av vägen, banan eller körfältet i färdriktningen. Om det finns särskilda skäl kan en signal i stället vara uppsatt på vänster sida.

Där korsande trafik regleras är en fordonssignal upprepad omedelbart före, i eller efter korsningen. Signalen är då uppsatt på höger eller vänster sida om vägen i färdriktningen eller över körbanan.

30 §

Fordonssignaler och cykelsignaler visar följande signalbilder.

Signalbild	Närmare föreskrifter
 <p>Röd</p>	<p>Stopp. Fordon får inte passera stopplinjen eller, om sådan saknas, signalen.</p> <p>Signal med konturpil gäller endast den eller de färdriktningar som anges med pilen.</p>
 <p>Röd+gul</p>	<p>Växling till grön signalbild är omedelbart förestående. I övrigt har signalbilden samma innebörd som röd.</p>
 <p>Grön</p>	<p>Fordon får fortsätta framåt.</p> <p>Grön pil innebär att signalen gäller den färdriktning som anges med pilen. Fordon får föras i pilens riktning även om en annan signalbild visas samtidigt.</p>
 <p>Gul</p>	<p>Stanna. Fordon får inte passera stopplinjen eller, om sådan saknas, signalen i annat fall än då det hunnit så långt fram när signalbilden växlar från grön till gul att det inte kan stannas utan fara.</p> <p>Signal med konturpil gäller endast den eller de färdriktningar som anges med pilen.</p>
 <p>Blinkande gul</p>	<p>Särskild försiktighet ska iakttas vid passage.</p>

Gångsignaler

31 §

En gångsignal har två ljusöppningar: en för rött ljus som visar bilden av en stående person och en för grönt ljus som visar bilden av en gående person.

En gångsignal kan vara kombinerad med en akustisk signal med tickande ljud.

32 §

Gångsignaler visar följande signalbilder.

Signalbild	Närmare föreskrifter
 <p>Röd Akustisk signal med långsam pulsfrekvens</p>	<p>Förbjudet att beträda en körbana eller cykelbana.</p> <p>Gående som befinner sig på körbanan eller cykelbanan när signalen slår om till röd signalbild ska fortsätta till andra sidan. Finns en refug eller liknande anordning ska den gående dock stanna där.</p>
 <p>Grön Akustisk signal med snabb pulsfrekvens</p>	<p>Körbana eller cykelbana får beträdas.</p> <p>När växling till röd signalbild är nära förestående kan signalen börja blinka grönt och avbrott göras i den akustiska signalen.</p>

Signaler vid färjelägen

33 §

Signalerna har två ljusöppningar: en för rött ljus och en för grönt ljus.
Signalerna är uppsatta ovanför körbanorna och reglerar ombordkörning på färjan.

Signalbild	Närmare föreskrifter
 <p>Röd</p>	<p>Stopp. Fordon får inte passera stopplinjen eller, om sådan saknas, signalen.</p>
 <p>Grön</p>	<p>Fordon får köra ombord på färjan.</p>

Signaler vid öppningsbar bro, utryckningsstation eller liknande

34 §

Signaler vid öppningsbar bro, utryckningsstation, vägarbete eller liknande består av två ljusöppningar på samma höjd, som avger växelvis blinkande rött ljus. Signalen får förses med svart bakgrundsskärm med vit bård.

Signalerna är uppsatta där vägen tillfälligt stängs av eller där det av andra skäl finns anledning att tillfälligt stoppa trafik.

35 §

Signalerna är följande.

Signalbild	Närmare föreskrifter
 <p>Rött blinkande ljus</p>	<p>Stopp. Trafikanter får inte passera stopplinjen eller, om sådan saknas, signalen.</p>

Signaler för påkallande av särskild försiktighet

36 §

Signaler för påkallande av särskild försiktighet är följande.

Signalbild	Närmare föreskrifter
 Rött fast ljus	Signalen anger att en väg är helt avstängd.
 Gult blinkande ljus	Signalen används där en väg är delvis avstängd eller för att det ska vara lättare att upptäcka ett vägmärke eller en annan anordning. Antalet ljusöppningar och deras placering är anpassade till den anordning signalen är placerad vid.

4 kap.

Vägmarkeringar

37 §

Vägmarkeringar används för att reglera trafiken eller för att varna eller vägleda trafikanter, antingen separat eller tillsammans med vägmärken eller andra anordningar.

Vägmarkeringar delas in i längsgående markeringar, tvärgående markeringar, och övriga markeringar.

38 §

Vägmarkeringar är vita om inte annat anges. Vägmarkeringar kan vara förstärkta eller utförda med vägbanereflektorer eller motsvarande.

Vägmarkeringar kan vara utförda i gul färg om det vid ett tillfälligt behov, på grund av vägarbete eller motsvarande, finns anledning att utföra markeringar som gäller i stället för ordinarie markeringar.

Längsgående markeringar

39 §

Brutna linjer är följande.

Markering	Närmare föreskrifter
 M1 Mittlinje eller körfältslinje	Mittlinje anger gränsen mellan körfält avsedda för färd i motsatta färdriktningar. Körfältslinje anger gränsen mellan körfält för färd i samma riktning. Markeringen har längdförhållandet 1:3 eller 1:1 mellan dellinje och mellanrum. Mittlinje kan även ange en cykelbanas mitt och har då längdförhållandet 1:1 mellan dellinje och mellanrum.
 M2 Kantlinje	Markeringen anger en körbanas yttre gräns. Markeringen har längdförhållandet 1:2 mellan dellinje och mellanrum. Markeringen kan även utföras som en ljudalstrande linje för att uppmärksamma föraren på att denne passerar linjen.

	Varningslinje används för att informera om att linjen är olämplig att överskrida på grund av trafikförhållandena.
M3 Varningslinje	Markeringen anger gränsen mellan körfält avsedda för färd i motsatta färdriktningar. Markeringen kan även användas för att upplysa om en kommande heldragen linje.
	Markeringen har längdförhållandet 3:1 mellan dellinje och mellanrum.
	Markeringen anger lämplig färdväg för trafik i komplicerade korsningar.
M4 Ledlinje	Markeringen används även i andra fall där det finns behov av ledning.
	Markeringen har längdförhållandet 1:1 mellan dellinje och mellanrum.
	Markeringen anger gränsen mellan ett cykelfält och ett annat körfält.
M5 Cykelfältslinje	Markeringen har längdförhållandet 1:1 mellan dellinje och mellanrum.

40 §

Heldragna linjer används i stället för motsvarande brutna linjer när det av trafiksäkerhetsskäl inte är tillåtet att färdas över till körfält för motgående trafik, byta körfält eller färdas ut på vägren eller motsvarande om inte annat anges i 41 §.

Heldragna linjer får även användas för att ange gräns mellan banor.

41 §

Heldragna linjer är följande.

Markering	Närmare föreskrifter
	Markeringen används där det inte är tillåtet för fordon att byta körfält. Heldragen linje kan vara heldragen mittlinje, heldragen körfältslinje eller heldragen kantlinje.
M6 Heldragen linje	Cyklar, mopeder och andra fordon som inte får föras med högre hastighet än 45 kilometer i timmen får, om det kan ske utan olägenhet, framföras till höger om, eller på, en heldragen kantlinje.
	Heldragen körfältslinje och heldragen kantlinje är enkel. Heldragen mittlinje kan vara såväl enkel som dubbel.
	Markeringen anger ett område där fordon inte får föras.
M7 Spärrområde	Markeringen består av vinklade eller snedställda streck beroende på förhållandena på platsen. Del av eller hela området kan utföras i vitt.

42 §

Heldragna och brutna linjer i kombination anger i stället för enbart mittlinje eller körfältslinje gränsen mellan körfält. Sådana linjer är följande.

Markering	Närmare föreskrifter
	Markeringen används där det inte är tillåtet för fordon som befinner sig på samma sida som den heldragna linjen att byta körfält.
 M8 Mittlinje eller körfältslinje och heldragen linje	
	Markeringen används där det inte är tillåtet för fordon som befinner sig på samma sida som den heldragna linjen att byta körfält.
 M9 Varningslinje och heldragen linje	
	Markeringen används där det är olämpligt att överskrida varningslinjen på grund av trafikförhållandena.
 M10 Mittlinje och varningslinje	

Tvärgående markeringar

43 §

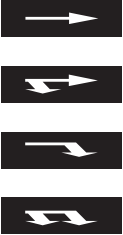

Tvärgående markeringar är följande.

Markering	Närmare föreskrifter
	Markeringen anger var ett fordon ska stannas enligt ett vägmärke eller en trafiksignal.
 M11 Stopplinje	
	Markeringen anger den linje som fordon inte bör passera när föraren iakttar väjningsplikt.
 M12 Väjningslinje	
	Markeringen anger ett övergångsställe och är utförd där märke B3, <i>övergångsställe</i> , är uppsatt.
 M13 Övergångsställe	
	
 M14 Cykelöverfart	
	Markeringen anger ett farthinder i form av ett gupp eller liknande.
 M15 Farthinder	

Övriga markeringar

44 §

Övriga markeringar är följande.

Markering	Närmare föreskrifter
 <p>M16 Förberedande upplysning om väjningsplikt eller stopplikt</p>	<p>Markeringen anger att väjningsplikt eller stopplikt gäller längre fram i färdriktningen.</p>
 <p>M17 Körfältspilar</p>	<p>Markeringen upplyser, för närmaste korsning, lämpligt körfält för fortsatt färd.</p> <p>Är körfältet avgränsat med heldragen körfältslinje ska förare följa den eller de riktningar som pilen visar. Detta gäller dock inte förare som i anslutning till korsningen färdas in i eller från ett reserverat körfält.</p> <p>Körfältspil med två pilangivelser i samma riktning upplyser om lämpligt körfält för fortsatt färd i närmaste och därpå följande korsning.</p> <p>Markeringarna upplyser också om att fordon inte får föras i motsatt riktning.</p>
 <p>M18 Körfältsbyte</p>	<p>Markeringen anger att körfältsbyte snarast måste ske.</p>
 <p>M19 Förbud mot att stanna och parkera</p>	<p>Markeringen upplyser om förbud mot att stanna och parkera fordon och är placerad i körbanans kant.</p> <p>Avvikelse från färg får inte ske.</p>
 <p>M20 Förbud mot att parkera</p>	<p>Markeringen upplyser om förbud mot att parkera fordon och är placerad i körbanans kant.</p> <p>Markeringen upplyser även om utsträckning av busshållsplats.</p> <p>Markeringen har längdförhållandet 1:1 mellan dellinje och mellanrum.</p> <p>Avvikelse från färg får inte ske.</p>
 <p>M21 Förbud mot att stanna och parkera eller att parkera</p>	<p>Markeringen används som förstärkning av markeringarna M19, <i>förbud mot att stanna och parkera</i>, och M20, <i>förbud mot att parkera</i>.</p> <p>Avvikelse från färg får inte ske.</p>
 <p>M22 Uppställningsplats</p>	<p>Markeringen anger gränsen för uppställningsplats för fordon.</p> <p>Markeringen kan vara utförd med bruten linje.</p>
 <p>M23 Gång- och cykelpil</p>	<p>Markeringen visar lämplig färdväg för gående eller cyklande och förare av moped med låg effekt.</p>

M24 Cykel

Markeringen visar bana eller lämplig färdväg för cyklande och förare av moped med låg effekt.

M25 Gående

Markeringen visar bana eller lämplig färdväg för gående.

M26 Buss

Markeringen visar att körfältet är avsett för fordon i linjetrafik med flera

M27 Hastighet

Markeringen upplyser om högsta tillåtna hastighet.

M28 Ändamålsplats

Markeringen upplyser om en uppställningsplats som är avsedd för ett visst ändamål. Texten anpassas efter ändamålet.

M29 Stopp

Markeringen upplyser om stopplikt.
Markeringen används tillsammans med märke B2, *stopplikt*, för att förstärka anvisningen.

M30 Rörelsehindrad

Markeringen upplyser om uppställningsplats endast för rörelsehindrade.

M31 Information

Markeringen ger upplysning, varning eller vägledning av vikt för trafikanten.

5 kap.

Andra anordningar för anvisningar för trafiken och tecken av vakt

Andra anordningar för anvisningar för trafiken

45 §

Andra anordningar för anvisningar för trafiken är följande

Anordning	Närmare föreskrifter
 <p>X1 Markeringsspil</p>	<p>Anordningen anger att fordonsförare måste svänga kraftigt i den gula pilens eller de gula pilarnas riktning på grund av till exempel en kurva.</p> <p>Antalet pilar är anpassat till förhållandena på platsen.</p> <p>Om anordningen används vid ett vägarbete eller tillfälligt av någon annan anledning har den röd botten.</p>
 <p>X2 Markeringsskärm för hinder</p>	<p>Anordningen anger att framkomligheten på vägen är inskränkt på grund av ett hinder.</p> <p>Anordningen kan även ange att en väg är helt eller delvis avstängd för trafik.</p> <p>Antalet gula fält är anpassat till hindret eller till förhållandena på platsen.</p> <p>Om anordningen används vid ett vägarbete eller tillfälligt av någon annan anledning har den röd botten.</p>
 <p>X3 Markeringsskärm för sidohinder, farthinder m.m.</p>	<p>Anordningen anger vägens eller körbanans kant eller skiljer trafikriktningar åt vid komplicerade passager.</p> <p>Anordningen anger även att fordon ska föras på den sida som de gula fälten lutar ned mot.</p> <p>Om anordningen används vid ett vägarbete eller tillfälligt av någon annan anledning har den röd botten. De gula fälten kan då vara vågräta. Fordonen får då föras på båda sidor om anordningen.</p>
 <p>X4 Avfartsskärm</p>	<p>Anordningen anger skiljepunkten mellan en huvudkörbana och en avfart där det finns ett retardationsfält.</p>
 <p>X5 Gul ljuspil eller ljuspilar</p>	<p>Anordningen anger att trafikanter ska passera på den sida pilen eller pilarna visar. Pilen eller pilarna kan vara blinkande.</p>
 <p>X6 Särskild varningsanordning</p>	<p>Anordningen anger att framkomligheten på en väg är inskränkt på grund av ett tillfälligt hinder eller liknande. Texten på anordningen anpassas till orsaken.</p>

X7 Bom

Anordningen anger att en väg är helt eller delvis avstängd för trafik. En vägbom kan vara försedd med ytterligare anordningar för att öka synbarheten.

X8 Cirkulationstrafik

Anordningen anger mittpunkten i en rondell runt vilken fordon ska föras.

X9 Stolpmarkeringsanordning

Anordningen används för att det ska vara lättare att upptäcka ett vägmärke eller en annan anordning enligt denna förordning.

Anordningen är placerad på en stolpe eller motsvarande som bär upp ett vägmärke eller en annan anordning.

Anordningen är anpassad till förhållandena på platsen.

En stolpmarkeringsanordning har samma färgsättning som det vägmärke eller den andra anordning som den sitter under.

X10 Tillfällig ändring

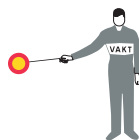
Anordningen anger att en anvisning genom ett vägmärke om väg till ort, plats, inrättning, anläggning eller liknande tillfälligt inte gäller. Anordningen är anpassad till vägmärket.

Tecken av vakt

46 §

Tecken av vakt är följande.

Tecken

V1 Stopp

Innebörd

Tecknet anger stopp för den trafikant vakten är vänd mot.

Under mörker ges tecknet med lykta med rött ljus.

V2 Kör fram

Tecknet anger att trafikanten får fortsätta framåt.

Tecknet ges med en vinkande rörelse i färdriktningen.

V3 Kännetecken

Kännetecken ska bäras både framtill och baktill.

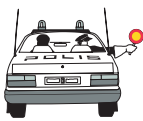

6 kap. Tecken av polisman m. fl.

47 §

För att ge anvisningar för trafiken ska en polisman använda tecken. Tecknen får användas även av en vägtransportledare eller av någon annan person som av en myndighet förordnats att reglera trafiken.

48 §

Tecken av polisman m.fl. är följande.

Tecken	Innebörd
 <p>P1 Stopp</p>	<p>Tecknet anger stopp för den trafikant som handflatan är vänd mot.</p> <p>Under mörker ges tecknet med lykta med rött ljus.</p>
 <p>P2 Kör fram</p>	<p>Tecknet anger att trafikanter i den färdriktning som tecknet ges får fortsätta framåt. Tecknet ges med en vinkande rörelse i färdriktningen.</p>
 <p>P3 Följ efter och stanna bakom polisfordonet när detta stannar</p>	<p>Tecknet anger att föraren av det fordon som befinner sig bakom polisfordonet ska följa efter det och stanna när polisfordonet stannar. Tecknet kan ges med utsträckt arm, med handflatan vänd mot det bakomvarande fordonet eller med användande av lykta eller stoppspade.</p>
 <p>P4 Kör in till väggkanten och stanna framför polisfordonet</p>	<p>Tecknet anger att föraren av det fordon som befinner sig framför polisfordonet ska köra in till väggkanten och stanna. Tecknet ges med växelvis blinkande blått och rött ljus.</p>

7 kap. Användning av och storlekar på vägmärken m.m.

49 §

Vägmärken och andra anordningar anges i storlekarna liten, normal och stor.

Märkena ska ha minst storlek normal på allmän väg. I trång väg- eller gatumiljö med korta siktsträckor och på cykelbana och gångbana kan storlek liten användas.

Vägmärken får ha mindre storlek än vad som anges i detta kapitel om förhållandena på platsen kräver det och om det kan ske utan fara för trafiksäkerheten.

Vägmärken som är infogade i andra vägmärken får ha andra mått än de som anges i detta kapitel.

Vägmärken och andra anordningar som ska vara uppsatta på fordon i rörelse enligt 7 § ska ha minst storleken normal.

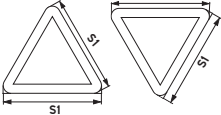
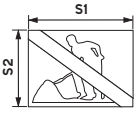

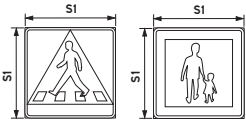
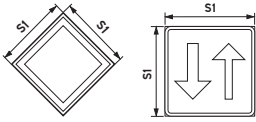
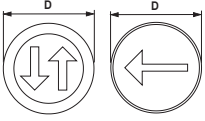
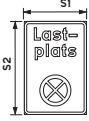

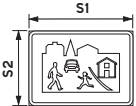
50 §

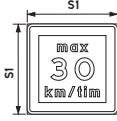
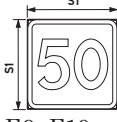
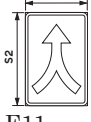
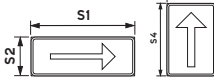
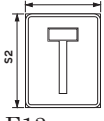
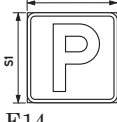

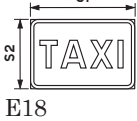
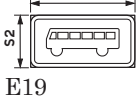
Vägmärken och tilläggstavlor ska vara retroreflekterande. Detta gäller dock inte om de är lysande eller belysta inifrån eller om det finns andra särskilda skäl.

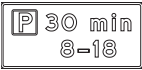
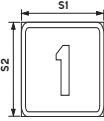
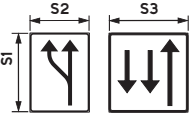
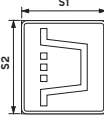
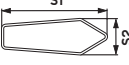
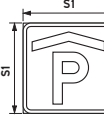
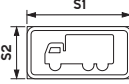
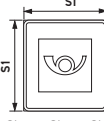
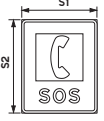
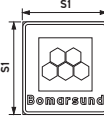

Text på vägmärken och tilläggstavlor ska utföras i typsnittet tratex.

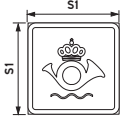
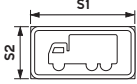
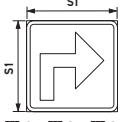
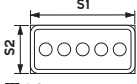
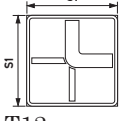
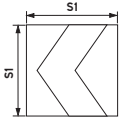
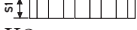
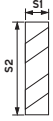
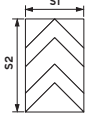
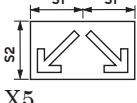

51 §

Vägmärken ska ha följande storlekar.

Märke	Storlek och mått i meter			
		Litet	Normalt	Stort
 A1–A20, A22–A33, B1	S1	0,60	0,90	1,20
 A21	S1	0,60		
	S2	0,40		
 B2	S1	0,60	0,90	
	1,20			
 B3, E3, E4	S1	0,40	0,60	≥ 0,80
 B4, B5, B7	S1	0,30	0,40	0,60
 B6, C1-C35, D1-D9	D	0,45	0,60	0,90
 C36-C39	S1	0,30	0,40	0,60
	S2	0,45	0,60	0,90
 E1, E2	S1	0,90	1,20	≥ 1,50
	S2	0,45	0,60	≥ 0,75
 E5, E6	S1	0,50	0,75	1,00
	S2	0,40	0,60	0,80

 <p>E7, E8</p>	S1	0,40	0,60	0,80
 <p>E9, E10</p>	S1	0,45	0,60	0,90
 <p>E11</p>	S1	0,60	0,80	1,00
	S2	0,90	1,20	1,50
 <p>E12</p>	S1	0,50	0,75	-
	S2	0,20	0,30	-
	S3	0,30	0,40	-
	S4	0,45	0,60	-
 <p>E13</p>	S1	-	0,40	0,60
	S2	-	0,50	0,75
 <p>E14</p>	S1	0,30	0,40	≥ 0,60
 <p>E15</p>	S1	-	0,40	-
 <p>E16, E17</p>	S1	0,60	0,90	1,20
 <p>E18</p>	S1	-	0,45	-
	S2	-	0,30	-
 <p>E19</p>	S1	-	0,40	0,60
	S2	-	0,20	0,30

 E20	Storleken på märket ska anpassas till storleken på det märke som det sätts upp under.			
 F8	S1	Märkets bredd är beroende av antalet tecken.		
 F9-F12	S2	0,30	0,40	0,60
 F13	S1	0,80	1,20	$\geq 1,60$
 F14	S2*	0,60	0,90	$\geq 1,20$
 F15, F17	S3*	0,80	1,20	$\geq 1,60$
 F16	S1	-	0,80	1,20
 G1, G3-G8, H1-H25	S2	-	1,00	1,50
 G2, G9	S1	0,60	0,90	
 I1	S2	0,20	0,30	
 I1	S1	0,40	0,60	0,80
	S1	0,45	0,60	0,90
	S2	0,30	0,40	0,60
	S1	0,60	0,80	1,00
	S1	0,60	0,80	1,00
	S2	0,75	1,00	1,25
	S1	0,80	1,60	2,40

 <p>I2</p>	S1	0,30	0,40	0,60
 <p>T7, T9 med symbolerna S1-S10</p>	S1	0,30	0,40	0,60
	S2	0,15	0,20	0,30
 <p>T6, T8, T9 med symbolerna S11 och S12, T11</p>	S1	0,30	0,40	0,60
 <p>T10</p>	S1	0,40	0,60	0,80
	S2	0,20	0,30	0,40
 <p>T12</p>	S1	0,40	0,60	0,80
 <p>X1</p>	S1	-	0,60	-
 <p>X2</p>	S1 minst 0,10			
 <p>X3</p>	S1 minst 0,10 och S2 minst 0,40			
 <p>X4</p>	S1	0,60	1,20	1,80
	S2	1,00	2,00	3,00
 <p>X5</p>	S1 ska vara minst 1,00 meter och S2 ska vara minst 1,10 meter.			
 <p>X6</p>	S1	-	0,90	-

52 §

Med undantag för märket F8, vägnummer och lokaliseringsmärken för gång- och cykeltrafik ska texten på lokaliseringsmärken för vägvisning vara 0,15 meter hög på storleken liten, 0,20 meter hög på storleken normal och 0,30 meter hög på storleken stor.

Texten på lokaliseringsmärken för vägvisning av gång- eller cykeltrafik ska var 0,06 meter hög på storleken liten, 0,08 meter hög på storleken normal och 0,1 meter hög på storleken stor.

Textstorleken på tilläggstavlor ska vara minst 0,06 meter och får inte vara större än 0,3 meter. En tilläggstavla bör ha samma bredd som det vägmärke den används under.

53 §

Denna förordning träder i kraft den 1 september 2024.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2005:35) om vägmärken.

Vägmärken och andra anordningar vars utseende överensstämmer med landskapsförordning 2005:35 men som till storlek eller utformning strider mot denna förordning får användas tills vidare, dock längst till utgången av år 2035.

Mariehamn den 13 juni 2024

KATRIN SJÖGREN
lantråd

Camilla Gunell
föredragande minister

Rättelseblad till ÅFS 2024:47, s. 151, 155, 158, 174 och 178:

Det har upptäckts fel vägmärkesförordningen. I 16 § märke E16 2 mom. saknas en kursivering. I 18 § märke F16 2 mom. saknas en kursivering. I 21 § märke H13 saknas slutet på meningen. I 51 § märke B2 är en siffra på fel ställe samt finns ett onödigt streck. I 52 § 1 mom. saknas en kursivering. Rättelserna är gulmarkerade. De ska lyda som följer:

16 §

Anvisningsmärken är följande.

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>E16 Områdesmärke</p>	<p>Märket är uppsatt vid infarterna till området och gäller till den plats där tavla E17, slut på område, är uppsatt eller det på annat tydligt sätt framgår att anvisningarna på märket inte gäller.</p>

18 §

Lokaliseringsmärken för vägvisning är följande.

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>F16 Lämplig väg för visst fordonsslag eller trafikantgrupp</p>	<p>Märket ska sättas upp tillsammans med tilläggstavla T6, riktning, som anger riktning till vägen eller förbifarten.</p>

21 §

Lokaliseringsmärken för upplysning om serviceanläggningar m.m. är följande.

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>H13 Husbilsplats</p>	<p>Märket anger en anläggning som enbart tillhandahåller platser för husbilar.</p>

51 §

Vägmärken ska ha följande storlekar.

Märke	Storlek och mått i meter			
	Litet	Normalt	Stort	
 <p>B2</p>	S1	0,60	0,90	1,20

52 §

Med undantag för märket F8, **vägnummer** och lokaliseringsmärken för gång- och cykeltrafik ska texten på lokaliseringsmärken för vägvisning vara 0,15 meter hög på storleken liten, 0,20 meter hög på storleken normal och 0,30 meter hög på storleken stor.

ÅLANDS FÖRFATTNINGSSAMLING

2024

Nr 60

LANDSKAPSFÖRORDNING

om ändring av vägmärkesförordningen

Utfärdad i Mariehamn den 22 augusti 2024

Med stöd av 60 § vägtrafiklagen (2023:108) för Åland **ändras** 9 § gällande märke A33 och 45 § gällande anordningarna X1-X3 som följer:

Varningmärken är följande.

9 §

Märke	Närmare föreskrifter
 A33 Varning för annan fara	Märket anger en annan fara än sådan som kan anges med något annat varningsmärke. Farans art anges på en tilläggstavla. Märket med tilläggstavla T17, <i>text</i> , med texten Utryckning signal ska sättas upp som varning för utryckningsstation med signalanläggning.

Andra anordningar för anvisningar för trafiken är följande

45 §

Anordning	Närmare föreskrifter
 X1 Markeringspil	Anordningen anger att fordonsförare måste svänga kraftigt i pilens eller pilarnas riktning på grund av till exempel en kurva. Antalet pilar är anpassat till förhållandena på platsen. Om anordningen används vid ett vägarbete eller tillfälligt av någon annan anledning har den gula pilar på röd botten.
 X2 Markeringsskärm för hinder	Anordningen anger att framkomligheten på vägen är inskränkt på grund av ett hinder. Anordningen kan även ange att en väg är helt eller delvis avstängd för trafik. Antalet fält är anpassat till hindret eller till förhållandena på platsen. Om anordningen används vid ett vägarbete eller tillfälligt av någon annan anledning har den gula fält på röd botten.

X3 Markeringsskärm för sidohinder, farthinder
m.m.

Anordningen anger vägens eller körbanans kant eller skiljer trafikriktningar åt vid komplicerade passager.

Anordningen anger även att fordon ska föras på den sida som fälten lutar ned mot.

Om anordningen används vid ett vägarbete eller tillfälligt av någon annan anledning har den gula fält på röd botten. De gula fälten kan då vara vågräta. Fordonen får då föras på båda sidor om anordningen.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 2024.

Mariehamn den 22 augusti 2024

KATRIN SJÖGREN
lantråd

Camilla Gunell
föredragande minister